84

LIBER AVREVS.
INSCRIPTVS
LIBER
CONFORMITATVM VITÆ BEATI, AC SERAPHICI PATRIS FRANCISCI AD VITAM IESV CHRISTI DOMINI NOSTRI.

Nunc denuò in lucem editus, atq; infinitis propemodum mendis correctus à Reuerendo, ac doctissimo P. F. Ieremia Bucchio Vtinensi sodali Franciscano Doctore Theologo laboriosis, ornatissimisq; lucubrationibus illustratus.

Cui planè addita est perbreuis, & facilis historia omnium virorum, qui sanctitate, probitate, innocentia vitæ, ac doctrina, ecclesiasticisq; dignitatibus, in Franciscana Religione vsq; ad nostra hæc tempora excelluerunt.

Accessit duplex rerum, & verborum, ac materierum toto opere memorabilium Index locupletissimus.

Ad Illustriss. atq; Amplissimum Sanctæ Rom. Ecclesiæ Cardinalem D. D. HIERONYMVM *de* RVVERE *Ord. min. Conuentualium Protectorem vigilantissimum.*



BONONIAE, Apud Alexandrum Benatium. *Facultate à Superioribus concessa.* 159

SI quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me.

SE neget atq; crucem tua post vestigia quisquis
Prosequitur tollat, tu bone Christe iubes:
Non egre hanc presta ipse feram per tella, per hostes
Ingrediar tutus, te duce quaq; sequar.

FRanciscus Christi sanctissima dogmata sectans
Rarum, & perfectum dat decus hinc fidei;
Amplificatq; pij cultissima dona tonantis,
Nulla latet labes pectore fixa viri:
Candida nanq; fides diuina in stigmata surgit
Illustrans orbem claraq; facta Poli.
Sancte pater precibus duc nos ad sidera sanctis,
Clare pater cœlo pectora nostra geras:
Vberius populis sanctissima dona ministres
Scandere quo cœli regna beata queant.



ILL.MO AC R.MO S. R. ECCLESIAE CARDINALI AMPLISSIMO D. D. HIERONYMO DE RVVERE VIGILANTISS.

Ordinis Min. Conuentualium Protectori, Patrono Optimo.

F. LVCIVS ANGVISSOLA. S. P. D.

IEREMIAE *Buchij Vtinensis Franciscani sodalis nostri Conuentualis, dùm in humanis ageret, semper tùm in rebus agendis, tùm etiam iudicandis, acerrimus fuit sensus; qui acumine ingenij perpendens quanta, & quàm summa esset animi tui virtus, ac penè Heroica magnitudo, qua dignissimus es, vt omnes meritò boni, & docti, non modò ament, sed & colant, suspiciant, & venerentur: quippe qui & humanarum disciplinarum, hebraicè, Græcè, & latinè, sacrarumq; legum, diuinæ, naturalisq; Philosophiæ scientissimus, rerum omnium Politicarum ex-*

perientissimus, consilioq́ non minus, quàm industria sis valde pollens; atque id, quod in omnibus rebus summum, & magnum esse videtur, ab omni prorsus libidine, & auaritia abhorrens; nihil æquè cupiebat, quàm vt hic labor, cui Conformitates Sancti Francisci est nomen, in lucem ederetur; in quo sanè ipse non exiguam operam, & diurnã, & nocturnã consumpserat, eumq́ tuo nomini nuncuparet. Ego autem, qui eius consilium probè noueram, enixè id contendentibus Patribus Vtinensis Conuentus Discretis, libentissimè hoc ipsum opus edendum suscepi, nonnihil persuasum habens ex omnibus honoribus, qui amicis, & necessarijs, qui vita functi sint, haberi possunt, nullum adeò esse insignem, aut æquè diù permansurum, quàm res eorum præclarè gestas, aut sapienter excogitatas literarum monumentis commendare; ne earum interitu nominis quoque celebritas, & claritudo in tenebris delitescere patiamur. Hoc igitur ego perspiciens, vita functo Ieremia, quem viuentem verissimis affectibus amaueram, vt ab omni silentio, & obliuione vindicarem, nulli labori parcens, omni studio, cogitatione, & pietate curaui, vt studiosè eius lucubrationes quàm maximè possent ornatæ ederentur: consultò igitur Ieremias, qui insigni huius volumini gloriæ cumulum addere voluit, te Patronum sibi constituit, cuius humanitatis est, qui literas, ingenia, ac omnes bonas artes maximi semper fecisti, librum hunc libenti animo accipere, fouere, & amplecti ea, qua planè soles alios libros alacritate; meque, qui librum ad te perferendum, tibiq́ nuncupandum ob eas causas suscepi, tua gratia, & beneuolentia complecti ne dedignere. Deus Optimus Maximus tuam de Ecclesia solicitudinem sua gratia adiuuet, diuq́ nostræ Religioni, & bonis omnibus seruet incolumem.

Bonon. Cal. Maij. M. D. X C.

FRATRIS IOANNIS FRANCISCI BONI ORD. MIN. CONVENTVALIVM DECASTICON.

INsigne hoc opus eximia confecerat arte
Pisanus tantæ relligionis honor.
Buchius at quoq; Franciscanæ gloria gentis
Addidit huic vigilans multa labore suo;
Dumq; tibi auratæ QVERCVS clarissima proles;
Munera ceu magno digna fauore tui;
Mittere constituit lætus properauit ad astra;
O' fęlix, modò quem regia celsa tenet.
Hinc Heros ANGVISSOLA iam super æthera notus
Perfecit quod mors dira reliquit opus.

COPIA LITTERÆ
A PRAEFATO MAGISTRO BARTHOLOMEO AVCTORE HVIVS OPERIS GENERALI MINISTRO, & capitulo Generali pro approbatione præsentis operis directæ.

REVERENDIS in Christo patribus Henrico generali ministro, & alijs ministris; cæterisque diffinitoribus capituli generalis ordinis fratrum minorum apud sacrum conuentum Assisij in proximo festo sacræ indulgentiæ sanctæ Mariæ de Portiuncula ibidem celebrandi: Frater Bartholomeus de Pisis sacræ theologiæ Magister indignus. Reuerentiam debitam cum omni subiectione deuota, deuotione, professione, ac beneficijs perceptis; quibus obligor beato patri nostro Francisco, cupiens aliquid componere ad eius laudem, gloriam, & honorem (Christo prædocente; qui ipsum patrem Franciscum sibi per omnia similem reddidit, & conformem) opus quoddam; quod de conformitate vitæ beati Francisci ad vitam ipsius Domini nostri Iesu Christi intitulatur, compegi cum arbore figurata; quæ personaliter assistens iuxta papalia nostri ordinis instituta, vestræ prudentiæ tribuo corrigenda; lima vestræ sapientiæ examinanda, ac approbanda: atque alijs intra nostrum ordinem, & extra communicanda. Humiliter exoro licentiam, à vobis mihi impartiri; deprecans instanter ipsum patrem Franciscum; cuius corpus in hoc sacro loco requiescit: vt vos, & totum ordinem minorum in agendis dirigat, & ad gaudia perducat æterna. Amen. Data in loco præfato Assisij. die prima Mensis Augusti.

RESPONSIO CAPITVLI GENERALIS, ad præscriptam litteram istud opus approban.

IN Christo sibi charissimo fratri Bartholomeo de Pisis sacræ Theologiæ Magistro, frater Henricus ordinis fratrum minorum Generalis minister, & seruus, cæteriq; ministri, ac diffinitores capituli Generalis apud sacrum locum de Assisio die secunda Augusti. Anno domini 1399. celebrati salutem, & pacem in domino sempiternam. Opus, quod diuina fauente clementia, & intitulatur de conformitate vitæ beati Francisci ad vitam Domini nostri Iesu Christi, fecisti: Inspici, discuti, & examinari fecimus diligenter, cum arbore; quam nobis personaliter præsentasti, & nihil inuenimus correctione dignum; sed laude: de quo tuæ regratiando prudentiæ, præsentibus tibi licentiam faciendi depingi ipsam arborē, ac ipsum opus volentibus videre, & transcribere: quòd eis possis communicare liberaliter impertimur. In cuius rei testimonium præsentem litteram in registro ordinis positam; fecimus sigillo generalatus officij impræssione muniri. Data in dicto sacro loco, anno, die, & mense superius annotatis.

VT QVÆLIBET MATERIA præsentis operis facilius inueniri possit; duplex index assignatur: & vtriusque prior numerus, posterior verò columnam ostendit.

Index materiarum, quæ in hoc opere continentur.

INDEX

INDEX ALPHABETICVS.

Aluernæ

Christus

D

++ Doctor

Figuræ

I

Miracula

N

Natura

Ordo

palatorum

S

Stigma-

Vitellius

FINIS.



IN nomine domini nostri Iesu Christi, & Beatissimæ Virginis Mariæ, matris suæ, Ac beati patris nostri Francisci.

¶ *Incipit opus intitulatum de Conformitate vitæ beati Francisci, ad vitam Domini Iesu Christi redemptoris nostri, æditum ab illuminato sacrarum litterarum interpræte consumatissimo, fratre Bartolomeo de Pisis ordinis minorum sancti Francisci: ob reuerentiam prælibati patris sancti Francisci. Anno domini. 1385.*

INCIPIT PRIMVS PROLOGVS PRO OPERE PRÆFATO.



SANCTORUM vita probis fulcta operibus, & doctrina fructuosa, signis comprobata, cum militantis ecclesiæ filios illustrent limpidius, dirigant rectius in agédis, ædificent efficatius, animum placidius demulceant, & inducant ad mundi contemptum, ac omni virtute, & efficacia Christum prosequendum præ omnibus clament, incitent, & impellant. Etsi generale hoc in sanctis existat, illorum tamen præcipue sanctorum exempla: cum præfatis fideles attrahunt ad iam dicta, quos sibi saluator in uitæ actibus conformes magis reddit: donis impensius efficit gratiosos, & prodigijs, atque portentis illustres, & mirabiles ostendit seu claros, cum quicquid in sanctis immineat, seu fiat ab ipsis diuina operetur potentia, ad fidelium directionem, consolationem, & fidei argumentum, vt ipse in se mirabilissimus in suis effectibus, atque sanctis proculdubio mirabilis reperiatur, & prædicetur. Verum & si omnes sanctos condere ad sui gloriam diuina clementia est dignata, & ad nostram salutem, nec vllo in tempore ab exordio, vtpote humani generis vsque ad præsens mundum eorum consortio destitutum ommiserit: ipso tandem veterascente, & vitiorum scabredine sordescente, ab apostolicis torpente, imo verius a Christi declinante vestigijs, ab eiusque amore totaliter frigescente, ac occiduo omnis puritatis non proximante modo, sed iam instante, nocteq; peccatorum possesso, dum in suo cursu non medium, sed extremum iter perageret: silentio disciplinis imposito, & moribus: ob id quia non Christi, sed sua quisque quæret, & ambiret, sapientia illa ineffabilis renouare in melius, quę sunt mundi proinde cupiens, & intendens: nouum, & singularem hominem subito condidit, vita spectabilem, insigné moribus, apostolorum sectatorem, præcipuũ efficacem in verbo, zeloque animarum præferuidum, præclarum virtutibus, & signis: omnia secularia contemnentem, paupertatis fidum amicum, euangelij cuncta seruantem: crucis baiulum, notabilé passionis suę stigmatibus, & ad patriam toto nixu cum suis tendentem, auidum, & anhelum. Hic homo sic celebs, deuotus, sanctus, est angelicus vir Franciscus: quem pater misericordiarum, & luminum præuenit gratia conseruauit, & consumauit mundanorum abiecto onere per semitam hactenus ob litteratam vitæ Iesu, & apostolorum recto incedens tramite, paupertatem diligens, & assumens in sponsam fœdere perpetuo, & cõstringens euangelij obseruator, sollicitus vita, verbo, opere, & exemplo: orbis climata, irradiatione mirifica clarius illustrauit, in lucem perfectionis direxit, ad Dei perficienda mandata, crucifixiq; vestigia prosequenda auidius incitauit. Cuius beati patris, quanta fuerit gratiæ plenitudinis affluentia, qualis vita, quàm efficax verbum, & quàm grata eius fuerit affectio, dilectio, seu amor, quidué optarit, & quæsierit possidere, quaué gloria fulgeat in supernis, non solum fratrum minorũ religio ab ipso ordinata cum duobus alijs ordinibus, sed quæ gerit assidue, ac gessit: expri-

munt, & declarant. Verum etiam ipse dominus Iesus eum sibi in vita reddendo præ alijs sanctis similem, & cõformem: signaculis suæ passionis cõsignando, quantæ sit apud ipsum acceptionis, & gratiæ, quantæuè gloriæ, quã statu sublimis euidenter declarat, & ostendit. Ipsius ergo patris beatissimi magna, & mirifica a Deo in ipso gratificè patrata, & si nonnulli tam nostri ordinis, quàm status secularis, excellentia sanctitatis, dignitatis, ac scientiæ præclari, & insignes diuerso stillo, pollito que digesserint. Ego inter minores minimus, sacrę theologiæ magister indignus, frater Bartolomeus de Pisis, sancti patris Francisci filius professione, & si non imitatione condigna, incompos prædictis, & impar scientia, lingua, ac intellectu: & quod magis est spiritu, ac virtute: anhelans ad eiusdem sancti laudem, gloriam, & honorem: aliqua scriptitare proposui. Præponderans itaque diligenter, & attẽdens non extitisse possibile ipsum Christo cõformẽ in vltimo, nisi prius in suæ perfectionis initio pariter, & medio, proculdubio eidem domino concors fuisset in vitæ videlicet actibus, seu virtutibus, & conformis: hoc fretus & incitatus motiuo: De actitatis a domino nostro Iesu Christo, simul cum patre, ac spiritu sancto, in nostro patre beato Francisco, de patratisque ab eodem actibus, precipuis signis, & virtutibus; que dispersa inueni, ad vnũ volumen redigendo opus præsens (Christo patrocinante) meritis patris nostri compegi, & hoc breuiter, & succinctè, potius ad compendium reducendo, quæ narro, quàm prolixe scribendo, multaque non ex industria, sed quia ea noscere, non valui ommittendo. Quod opus de conformitate vitę patris nostri beati Francisci, ad vitam domini Iesu nostri redemptoris censui appellandum, vbi per conformitates vitæ beati Francisci ad Christi vitam discurrendo, iuxta quod possibile est, mortalem hominem Christo Iesu conformari, nixus sum conformem depromere, & hoc in actibus seu similitudinibus quadraginta, & si plures aliæ indubie reperiantur. Quas conformitates quia per figuras depingere feci in arbore, fructus arboris de conformitate vitæ beati Francisci ad Christum possunt merito vocari, ad quarum conformitatum, seu fructuum dilucidationem, modum hunc tenere proposui, vt prius de Christo iuxta materiæ conformitatem loquendo, idipsum subsequenter in beato Francisco affuisse annectere, & approbare, confisus de domini bonitate: quia bona in nobis plantans prosequitur, & ad finem perducit optatum, & bene agere optanti manum suæ gratię nunquam subtrahit, sed apponit. Multa ergo, & varia cum sint in hoc opusculo posita, & exarata, sanctitatiq; tanti patris imparia insufficientiã pariter, & indigna, precibus quibus possum egentes duxi præsentibus humiliter deprecandos, vt si qua repererint ad gloriam sancti digna accipiant, indignaque respuant, quæ vero nõ recta corrigant, & pro me peccatore ad Christum intercedere dignẽtur, qui mihi & ipsis meritis Almiferi confessoris Francisci signiferi eiusdem Dei, & domini nostri Iesu Christi in præsenti gratiam, & in futuro eternæ felicitatis regnum tribuat. Amen.

PROLOGVS SECVNDVS

PRO OPERE PRAEFATO.



SIMILEM illum fecit in gloria sanctorũ. Eccl. 45. Vt ea, de quibus tractaturus sum in opere sequenti, de conformitate vitę beati Frãcisci, ad vitam domini Iesu nostri redemptoris succinctę pateant, verbum prælibatum assumpsi; vbi dicitur, quòd dominus Iesus beatum Franc. fecit similem: videlicet sibi: & consequenter, quòd ipse pater beatus F. tali similitudine fuit, & est in gloria sanctorũ. Pro quorum verborum introductione, tres secundum consuetudinem declarandas propono quæstiones. Et harũ quæstionum hæc est. Prima, qualis fuit. B. Franc. sedulitas, & cui voluit inhærere.

Secunda quanta est, & fuit domini Iesu in beato Franc. actiuitas, & quid in eo placuit exercere.

Tertia quæ est beati Francisci sublimitas, & vbi Deus posuit eum residere.

Ad primam quæstionem respondetur, ꝙ studium totum beati Francisci fuit Christo cõplacere per eius dilectionem.

Ad secundam quæstionem respondetur: quòd Christus prodigium magnum in eo habuit exercere stigmatum impressione.

Ad tertiam quæstionem respondetur, ꝙ gradum tenet in cœlo, & hoc in sede alta, permansione, & sessione. Et iste tres responsiones erũt tria declaranda pro nostri thematis introductione.

Primo dico, quòd si quæratur qualis fuerit B. Francisci sollicitudo, & sedulitas, & cui voluit inherere. Respondetur quòd sedulitas, & totum eius studium fuit Christo per dilectionẽ complacere, ipsum super omnia amando, & ipsi soli omni spe, re, & fiducia cohęrendo, & nulli alteri. Pro cuius euidentia est sciendũ, ꝙ si ad inhærẽdum Deo per eius dilectionem, & amorem, solus ipse debeat inducere, qui est

summum bonum,& consequenter super omnia diligendus,& propter se, Inducatq; & natura, idest omnia creata; quia teste Augustino in sermone de vno martyre. omnia Deum ipsum laudant, & vt ametur cuncta clamant. prout ait ipse Augustinus in libro suarum cõfessionum, figura quoque nostri corporis & animæ statura,& conditio. Ad imaginẽ enim Dei, & simulitudinem hominem Deus condidit: quare tenetur ipsum diligere qui prior nos dilexit. Scriptura etiam memorans beneficia collata a Deo homini: videlicet beneficium creationis,gubernationis,mentalis insignitionis,in paradiso collocationis,traditæ super omnia dominationis, in pecando miserationis,dando legem eruditionis, manifestationis se cognoscibilem nobis præbendo,protectionis contra diabolum nobis præbendo suum angelum, incarnationis domini Iesu, conuersationis Christi,& eius sanctæ informationis,sui corporis, & sanguinis in sacramento collationis,suæ passionis nostræ redẽptionis, patrum a limbo liberationis,suæ resurrectionis,ascẽsionis,& introductionis in cœlum, humanæ naturæ, & spiritus sancti in nos missionis, suæq; fidei,qua saluamur reuelationis, & sic de alijs: hæc enim scriptura referendo ad Dei accendit dilectionem, quæ per gratiã suam,& non nostris meritis, & per suam gratuitam liberalitatem sunt nobis concessa, vt qui dedit diligatur. Multiplex amoris diuini, & dilectionis vtilitas, quæ diligentibus obuenit, ac gloriæ æternæ sic diligentibus promissio,& donatio. Quamuis ergo ad diligendũ dominum præfata incitent, tamen præfatus beatus Franciscus præcipue inductus est, vt Christo totaliter, & soli omni vi, & nixu per amorem inhęreret contuens dominum Iesum esse Summam vitam ad viuicandum. Summæ pulchrum ad intuendum, Summum bonum ad delectandum, Summam sapientiam ad cõtemplandum, Summam scientiam ad informandum,Summam virtutem ad fortificandũ, Summam vitam ad liberandum,Summum cibum ad recreandum, Summum potum ad refocillandum, Summum dominum ad venerandum,Summum hominem ad imitãdum,Summum donum ad exoptandum,Summum bonũ ad quietandum,Summæ pium ad indulgendũ, & condonandum, Summæ mundum ad purgãdum peccata & extergendum, Summum principem ad gubernandum,Summum fortem ad hostem nostrum prosternendum, & superandum, Summum stabile ad perpetuandum,Sũmam laudem ad iubilandum, Summam gloriam ad beatificandum,Summæ iustum ad retribuẽdum,Summum verbum ad omne exprimendum & declarandum, Summam salutem ad sanãdum, Summam hostiam ad Deum placandum, Summum fontem ad refrigerãdum, Summum finem ad optãndum, Summam visionem ad anhelandum, Summum florem ad redolendum, Summum fructum ad degustandum,Summam ianuam ad cœlum intrãdum, Summum candorem ad serenandum, Summũ lumen & lucem ad irradiandum,Summam pacem ad recõciliandum, Summum pręcium ad Deo satisfaciendum, Summum regem ad impetrandum, Summam veritatem ad attestandum,Summam viam ad pergẽdum, Summam dulcedinem qua beati satiantur,Summam requiem laborantium, Summam spem omnium vitam æternam adire cupientium. Inspiciens iam dicta: beatus Franc. omni sedulitate, & studio Christo voluit per amorem inhærere; Sed ꝙ Christum super omnia dilexerit, patet ex signis diuini amoris, quæ in ipso perfecte apparuere.

1. Ioan. 4. *Attributa domini Iesu.*

Amoris hominis erga Deum quę sint signa. Ioan. 20.

Primum signum enim amoris est,si de eo frequenter cogitatur. Vis enim amoris agit, vt quem quis amat semper cogitet,vt ait glo. super illud. Si tu sustulisti eum dicito mihi.Hoc signum in beato Francisco apparuit, qui ambulans, & sedens,laborans, & vacans, de Deo cogitans semper spiritum Deo contendebat exhibere præsentem,vt dicit 11. pars legendæ maioris.

Secundum signum diuini amoris est,si de Deo libenter loquitur. Criso. Hic mos amantium est,vt amorem suum silentio tegere nequeant. Francisci patris verba non erant inania,nec risu digna, non de secularibus, sed de Iesu, & eius passione fratribus assidue faciebat sermonem: ut habetur in 8. parte legendæ maioris. Et cum nomen domini Iesu nominabat,labia præ amoris dulcedine lingere uidebatur. Nonne loquentem beatũ Franciscum de Deo apud castrum sancti Seuerini in marchia, uidit frater Pacificus duobus ensibus ualde fulgentibus in modum crucis transuersaliter cõsignatum? Sic & uirgo sanctissima Clara, Frãcisco meliflua de Christo eructante ad Christum est conuersa. Et sic de alijs ut habetur in 4. parte legendæ maioris.

Tertium signum est, si ad prædicandum de Deo homo est promptus: Corde, enim lingua & manu. teste Gregorio, amor Dei probatur. Hoc signum amoris proculdubio claruit in beato Franc. qui factus euangelicus pręco, non solum fratribus, & suis ciuibus ad anuntiandum Dei uerbum promptus fuit, & paratus, sed ciuitates circuibat, & castra prędicãs uerbum Dei. Ad hoc enim destinatus fuit a domino,sicut celitus fuit instructus: ut sua prædicatione conuerteret animas,quas dyabolus conabatur auferre.

Quartum signum diuini amoris est: si attente de Deo loqui audiatur. Qui habet mandata mea,scilicet in aure ad audiendum &c. ille est qui diligit me. Nil auidius optabat uir Dei *Ioan. 14.*

Fran. quam uerbum Dei audire. Et frequenter pergebat ad illos, qui gratiam loquendi de Deo habebant, ut patuit de eius accessu ad fratrem Bernardum, Primum fratrem, & eius socium etiã si ageret in remotis. Et quod uerum est, semel dum uellet audire loqui de domino Iesu, & cuilibet sociorum hoc mandasset: & sigillatim quilibet perfecisset ipsis sic de Deo loquentibus: in specie pulcherrimi iuuenis in medio eorum apparuit dominus Iesus, qui eis benedictis: tanta suauitate sunt repleti: ut omnes fuerint rapti.

Quintum signum diuini amoris est: si locus Deo dicatus uisitetur Christi exéplo, qui ibat diluculo ad Dei templum. Franciscus post mundi abdicationem, tres ecclesias resarciuit: uidelicet sancti Damiani, sancti Petri: Et gloriosæ Virginis Mariæ. Ad Ecclesias derelictas ad orandum ibat de nocte. Scopabat ecclesias ex deuotione, & ad uisitandum limina apostolorum Petri, & Pauli, Romam dum esset secularis deuotus accessit; Sic & sanctum uisitauit Iacobum de Gallicia.

Sextum signum diuini amoris est, eleemosinarum indigentibus pro Dei amore largitio. d. Io. 1. Io. 3. Qui habuerit substãtiã huius mũdi, & uiderit fratrem suũ necessitatem habere, & clauserit uiscera sua ab eo: quõ charitas Dei manet in illo? Pater. b. F. dum esset secularis firma se sponsione constrinxit domino, ut nulli eleemosinas denegaret, maxime si diuinum allegaret amorem. Habitu autem assumpto, nulli rei parcebat nec libris, quin omnia petẽtibus propter Dei amorem largiretur.

Septimum signum diuini amoris est, illata patienter sufferre. Grego. Pœna interrogat si quietus ueraciter amat. b. Franc. dum cuncta pro Christi amore contemneret, a ciuibus luto impetitus, & saxis ut stultus, & surdus in omnibus pertransibat. A patre anctus uinculis, & uerberibus affectus pro amore Christi ad cuncta perferenda se dixit promptissimũ. Et quando ibat per mundum: ut ignoto multa conuitia inferebantur, specialiter quando ad Soldanum accessit. Exactus infirmitatibus uarijs, non quærimoniam, sed Deo laudes referebat & gratias.

Octauum signũ diuini amoris est, si quæ Deo sunt placita adimplentur. Si quis dilligit me sermonem meum seruabit. Ioan. 14. beatus Fran. agnita uoluntate domini saluatoris de modo uiuendi euangelicè, dum euangelium legeretur se per omnia regulæ apostolicę coaptauit: deponendo calciamenta, baculum, peram, & pecuniam. Ad quod exercendum dum sciuit beatus Franc. se adeo esse directum: statim ad prædicandum profectus est, uoluntatem diuinam suis præoculis, & operibus, ac desiderijs iuxta saluatoris uota anteponens.

Nonum signum diuini amoris est, si a mundi amore frigescit, amor enim Dei, & mundi simul esse non possunt. Non potestis Deo seruire & mammonæ. Matth. 6. Et quanto ad amoré Dei quis assurgit feruentius; tanto a mundi amore frigescit verius. Vt totum se daret diuino amori beatus Franc. nihil penitus cõe, vel proprium cum mundo habere voluit: sed ipsum facto, & corde penitus contempsit.

Decimum signum diuini amoris est, si Dei ministros, & seruos honorat, & libenter eisdem deseruit. In omni virtute dillige eum, qui te fecit, & ministros eius ne derelinquas. Eccl. 7. Qui me recipit, recipit eum qui me misit. Matth. 10. beatus Franc. non solum ipse effecit: sed & mandauit, vt de eo cantatur. presbyterosque mõnuit præcunctis reuereri. vt patet expresse in eius littera ad omnes Christianos directa, & in suo testamento. Præfatis ergo signis apparet beatum. Fran. Deum dilexisse. Et ideo bene dicit dominus frater Bonauentura in legẽda maiori parte 9. Loquens de beato Franc. Charitatem feruentem, qua sponsi amicus. F. ardebat quis enarrare sufficiat? Totus nanq; quasi carbo ignitus diuini amoris flamma videbatur absortus; Subito enim ad auditum amoris diuini excitabatur, inflamabatur, & quasi plectro vocis extrinsecè corda cordis interior mouebatur. Et plura alia ad propositũ dicit. Deum dilexisse beatum Franc. ac ipsi soli Deo inhesisse, & si ex prædictis appareat: alijs põt nihilominus declarari; Ipsum enim Christo domino perfectissime inhesisse, fiduciamq; totã in eum posuisse, ostendunt plura.

Primum est pauperes & abiectos: videlicet leprosos amando, & diligendo, eis seruiendo, subueniendo, & benefaciendo: sicut patuit in milite nudo, quem beatus Franc. se nudato vestiuit. In leproso, cui pecuniam, & osculum dedit: & sic de alijs.

Secundum est, mundum propter Christum deserendo, coram episcopo patri abrenuntiando, & omni iuri paternarum facultatum.

Tertiũ est, eidem facta crucifixi apparitio; ei enim apparuit Christus veluti cruci confixus: eius animam passionis vi penetrans, vt deinceps cum ipsius recordabatur: vix a lachrimosis gemitibus se continere ualeret; & oculis cordis passionis memoria semper adesset.

Quartum uerecundiæ omnis pro Christo susceptio lætanter: Impetitus enim fuit a ciuibus luto platearum, & lapidibus, a patre verberibus afflictus, derisus a fratre, & tandem mendicando uerecundiam abijciendo lętè cũcta portauit.

Quintum iuxta crucifixi mandatum ecclesiæ sancti Damiani reparatio, quam uoluit primo uenditis multis reparare: sed demum cũ duabus alijs ipsam ut hodie manẽt reparauit.

Sextum uitæ euangelicę per omnia susceptio; Ad litteram enim ipse sanctum euangeliũ obseruauit,

seruauit, non transgressus apicem unicum uel iota: & ipse cum suis habet regulam in euangelio fundatam speciali modo, & forma.
Septimum est ei a Christo facta subuentio, Christus enim eum iuuit in cunctis, patuit in regulæ confirmatione suum per uisionem cōmonefaciens uicarium, ut Dei famulo benignum præberet auditum, & concederet postulata. Item Fran. de necessariis subueniens cum ipse Franciscus ab urbe una cum socijs recederet post regulæ confirmationem. Et in mari Sclauoniæ eleemosinis sibi datis per dies plurimos, omnes cum ipso existentes in mari nutriens. Sic in capitulo generali apud S. Mariā de portiuncula, ubi ultra quinq; milia fratres fuere necessaria sufficientissime prouidens.
Octauum est paupertatis pro Christi amore dilectio, amplexus & desponsatio: Hanc præ cunctis amauit, & in ea omnes excedere est conatus, ut infra conformitate seu fructu. 16. patebit.
Nonum est crucifixi meditatio, prædicatio, gloriatio, & contemplatio. Nihil aliud prædicabat, sciebat, meditabatur, nec aliud fratribus ingerebat assidue meditandum, speculandum nisi passionem dominicam, sicut pluribus indicijs est ostensum, & probatū. Quod meditaretur crucem assidue fratri Leoni fuit monstratum. Quod crucifixum prædicaret patet ex visione fratris Pacifici ante dicta. Quod in oratione crucem contemplaretur, patuit in eleuatione sui in aere in modum crucis. Quod uero in nullo alio gloriaretur, nec studeret patuit in responsione data uni sociorum: Cum enim beatus Franc. esset infirmus grauiter a fratre quodam pro recreatione præmonitus, ut faceret aliquid coram se legi. Respondit ꝙ non indigebat, quia inquit scio Iesum pauperem crucifixum.
Decimum est a Christo facta multiplex uisitatio. O quoties dominus Iesus patri beato Fran. apparere dignatus est. Et non solum ab ipso, sed a beata Virgine. Ioanne Baptista Ioanne Euangelista. Sanctis Apostolis Petro & Paulo. Archangelo Michaele & Sanctis Angelis, prout infra suis patebit locis est uisitatus.
Vndecimus est diaboli a beato Franc. suppressio; virtute enim boni Iesu diabolum in heremitorio de Sartiano uicit, in ecclesiis de nocte superauit, & a ciuitate Aretij, & a pluribus alijs potenter eiecit, ut infra dicetur.
Decimum secundum est desideratæ mortis pro Christo totaliter ostensio: ter ad partes sarracenorum accessit, ut martirij palmam assequeretur pro Christo: sed quod optabat Deo ipsum fidelibus reseruante, non perfecit: præfatis, alijsq; quam pluribus adduci ad hoc possibilibus apparet B. Fran. totam sedulitatem & studium posuisse, ut Christo inhæreret per dilectionem (vt dicit Responsio ad primam quæstionem) vnde B. F. poterat dicere Christo illud: Adhesit anima mea post te, me suscepit dextera tua. Psal. 62. Et quia ut dicit Apostolus. Qui adhæret Deo unus spiritus efficitur cum eo, 1. Cor. 6. ac tali adhæsiua dilectione similitudo inducatur, teste Augustino, Hugone, & Bernardo ut statim dicetur. Hinc est ꝙ B. Francisco Christo inhærendo per dilectionem similitudo inducta est, idest similis ei factus est, ut hic sit ille homo, quem Christus post se similē reliquit. Eccl. 30. Et sic patet breuiter primum, quod erat pro thematis introductione declarandū.
Secundo dico, quòd si quæratur quanta est Christi in B. F. actiuitas, & quid in eo placuit exercere. Respōdetur ꝙ Iesus prodigium magnum in eo effecit stigmatum impressione. Pro cuius euidentia est sciendū, ꝙ Deus cū mirabilis sit totus, vt pote faciens mirabilia, & inscrutabilia absque numero. Iob. 5. In mundi principio mirabilis fuit mundum creando, & omnia contenta in ipso: hominem tamen faciendo ad imaginem, & similitudinem suam mirabilior apparuit, quàm in conditione aliorum conditorum: Tum quia duo talia simul coniunxit, scillcet corpus, & animam: tum quia homo omnibus creaturis (angelis exceptis) nobilior est, & superior naturali perfectione, & cui omnia, ut domino generali subiecit: uerum & si hominem sic condere fuerit prodigiosum & mirabile, maius tamen est hominē facere sibi similē in sanctitate, & uirtute; quia similitudo natutalis ad salutem sine perfectionali parum, imo nihil ualet promerendum, q̄a non naturalibus, sed gratia habetur uita eterna: Super omnia tamen prodigiosum reperitur, & maximum, cum Deus hominem facit sibi similem, & conformem in anima, & corpore sicuti egit in beato Fran. ratio quia talis similitudo omnes includit precedētes, scilicet naturalem, & perfectionalem, & superaddit imitatiuam per omnia, & transformatiuam.
Pro quorum euidentia est sciendum ꝙ similitudo prima diuisione diuiditur, quia quędam est naturalis: quædam perfectionalis. Natu- *Similitudo hominis ad Deum quotuplex sit.* ralis est duplex, scilicet expressa, & hęc est in nulla creatura, sed solum in filio Dei, qui est imago Dei inuisibilis, & expressa, ut dicit Apostolus. Heb. 1. Quædam est naturalis impressa, sicut impressa dicitur forma sigilli in cera, & hoc modo est anima ad imaginem, & similitudinē Dei, quia Deus inspirauit in faciem eius spiraculum vitę, & impressit in hominem suā imaginem, & figuram, de qua dicitur. Gen. 2. Similitudo perfectionalis est duplex, quædam simpliciter immitatiua, de qua dicit thema. Et saluator. Estote ergo vos perfecti, sicut & pater vester Matth. 6. cœlestis perfectus est. Et de Iuda qui factus est similis Leoni in operibus suis. 1. Mach. 2. Alia est immitatiua & tranformatiua. Et hæc duplex reperitur.

ritur. Et quo ad animam solum, & quo ad corpus & animam simul. De prima scilicet transformatione animæ loquitur Hugo. 2. de arra spōsæ dicens. Scio anima mea ut dū aliū diligis, in eius similitudinem transformaris. Et de perfecta transformatione in patria animæ in Deum loquitur Apostolus Ioannes in
Cap. 3. prima canonica sua dicens. Quod similes ei erimus, quoniā uiddebimus eum sicuti est. De transformatione animę, & corporis nullibi expsse habetur, sed solū habetur testimonio summorū pōtificū in bullis suis ordini concessis, ꝙ facta est in B. Fran. Ad propositū similitudo naturalis multum hominē dignificat, quia factus ad imaginem non creaturarū sed Dei: Tum quia participatiuè consors diuinæ factus naturæ: Tum quia magis arti, qua conditus est conformatur: Tum quia ex hoc capax Dei esse potest secundum doctores: Tum quia hac fit homo præstantior cunctis creaturis Angelo inferioribus: Tum quia hac cum uiuat vitæ perpetuę fieri possessor valet, si vult: Tū quia & si hæc in hominē similitudo queat turpari, nulla tamen ui ab anima auferri pōt. Quare ipsam habentem cōmendat, & Deum ipsam homini condonantem: quia eius commendat potentiam, sapientiam, bonitatem, atque clementiam.

Prima ostenditur de nullo creando.

Secunda sic pulchram efficiendo.

Tertia suam bonitatem alijs participando.

Quarta non nostris meritis, aut Dei indigentia, sed nostra commoditate efficiendo.

Simitudo secunda .s. perfectionalis, non solū habentem dignificat: quia si sequi & imitari uestigia Aristot. & philosophorum, ad honorem sic facientium, est hominum, multo fortius Deum hominem subsequi, & ipsi conformari, sed & sanctificat: Talis enim similitudo imitatiuā sanctos facit, & reddit: & ipsa obtinetur, & non prima regnum cœlorum di. Christo. Qui sequitur me nō ambulat in tenebris,
Ioan. 8.
Matth. 10. sed habebit lumen uitæ. Qui non accipit crucem suam & sequitur me, non est me dignus.
Iob 24. Istam habebat uestigia eius sequutus est pes
1. Cor. 11. meus. Et Paulus, cum dicit. Ego nihil putaui me scire inter uos nisi Christum &. Hunc
Gal. 3. crucifixum. Et Christo confixus sum cruci, uiuo autem iam non ego, uiuit uero in me Christus. & cap. vlti. Stigmata domini Iesu in corpore meo porto. Hæc Deum dantem commendat, qui hanc operatur in nobis, quia om-
2. Cor. 3. nis sufficientia nostra ex Deo est, & sine ipso
Ioan. 15. nihil agere valemns.

Tertia similitudo, v3 trāsformatiua, & si quo ad animā eā nobiliter, quia ipsa præter similitudinē naturalē, & imitatiuā facit eam deformē. ut dicit Vgo, & Boetius, & Deo modo singuli iungi & uniri, ut unus spūs efficiatur cū ipso, ut ait diuus apostolus Paulus. Quantū etiam ad corpus hæc transformatio dignificat: uidelicet ut homo sic transformatus Christo, similis reperiatur, & Christus tipicus nuncupetur: Hęc etiam Deum facientem extollit, quia nulla creatura eam ualet efficere, ut dicetur proprie loquendo. Nam ut ait Apo. Nemo potest dicere dominum Iesum, idest se 1. Cor. 12.
totaliter transformatiuè exprimere in Christum nisi in spiritu sancto, scilicet fiat effectiuè, qui amor est. Laudat etiam quia insolitū ꝙ uterque homo transformetur in Christum, & si quo ad animam multotiens sit factum, & fiat in uiris sanctis. Quod tamen creatura reddatur uirtute creatoris ut possibile est per omnia similis creatori ad gloriam est conditoris, eo ꝙ tam distantes ad inuicem iunguntur, & copulantur. Insuper cum homo tali similitudine deificetur iuxta modum loquendi Boetij. 3. de consolatione prosa. 10. ꝙ sicut adeptione iustitiæ, homo fit iustus, sic deitatis participatione, adeptione, & transformatione Deos necesse est fieri, & ꝙ Deus unus est natura, participatione uero plures: hoc autem fiat a Deo: ipse altissimus hanc similitudinē participādo homini commendatur ut bonus & pius. Extollitur etiam ipse transformatus. Primo quia tali transformatione fit homo similis Deo ultima similitudine possibili.

Secundo quia ipsum omnis creatura extollit cernendo cum summi regis imagine & similitudine præ cæteris decorari, & consequenter effectu tali eum ab ipso Deo plus alijs diligi & amari.

Tertio quia talis appetitus naturalis quiescit, dum obtinet quod naturaliter appetit. s. Deo similari, & copulari.

Quarto quia hostibus fit terribilis, scilicet demonibus talis similitudinis effigiem gerendo. Sanctis amabilis in eo Dei bonitatem expressam declaratam intuentibus. Imitabilis uiris perfectis: peccatoribus præbet lumen, & ostēdit uiam, qua possint ad se redire & ad cor, & consequenter ad Deum qui talia operatur.

Quinto etiam est uexilifer summi Dei eius signum ferendo. Cancellarius sigillum summi regis imagine impressum, & decoratum secū gerendo. Thesaurarius donum summum possibile creaturæ non unitæ suscipiendo, & retinendo.

Sexto quia futuræ gloriæ hac sponsione, & an nullo subarratur, ut ipsam adipiscatur post mortem.

Septimo extollitur ecclesia tam triumphans, quàm militans: quod enim Iesu capitis quis in humanis conditus habeat imaginem insignitam in directionem lumen, & gaudium omnium est fidelium & beatorum: Plura alia possunt adduci, de quibus plenius conformitate & fructu. 31. diceretur; Quibus apparet quod Deus, & si similitudines antedictas imprimendo

Quomodo possibilis est transformatio.

do & largiendo mirabilis sit, supermirabilis tamen extitit totum hominem in se transformando.

Sed restat inquirendum, an sit possibile hominem ad hanc similitudinem transformatiuam peruenire: Et quo medio ad hanc specialiter peruenitur.

Ad prefata respondeo primo, quòd possibilis est talis transformatio, intelligendo per trãsformationem iuxta uim, & sonum uocabuli ꝙ sit in formam alterius transitio, Et hæc possibilitas transformationis ostenditur possibilis.

Auicena. Primo in naturalibus, patet per Auice. 6. naturalium parte. 4. cap. 19. Vbi dicit, ꝙ ex anima solet accidere in materia corporali permutatio complexionis, quæ acquiritur sine actione, & passione corporali, ita ꝙ calor accidit ex non calido, & frigiditas ex non frigido; Cũ enim imaginatur anima aliquam imaginem, & corroboratur in ea, statim materia corporalis, recipit formam habentem comparationẽ ad illam, aut qualitatem. Et cap. 4. dicit. Attende o medice dispositionẽ infirmi cum credit se cõualescere, aut sani cum credit se egrotare. Multotiens enim contingit ex hoc, ut cũ corroboretur forma in anima eius, patiatur ex ea materia, & proueniat ex hoc ipsius sanitas, & infirmitas: Et hæc est actio efficatior, quàm illa, quam agit medicus instrumentis suis, & medicinis. Et ponit exemplum de eunte super trabem, qui si cadere non audebit, ambularet super eam, eo ꝙ imaginatur in anima eius formam cadendi vehemẽtius impressam, cui obedit natura eius, & virtus membrorum non presumit contraire, scilicet ad erigẽdum & ambulandum. Idem dicit. Animã habere dominium transmutandi corpus ad qualitatem, vt possit immutare sicut vestimentũ suum: Et ponit exemplum de illo, qui tanta concupiscentia inflammabatur in amore mulieris, ut videretur cũ ea commisceri carnaliter, Et de illis, qui solis imaginationibus illuduntur. Hoc idem patet exemplo scripturæ de virgis Iacob. Sic ergo patet, ꝙ est possibilis transformatio in naturalibus rebus.

Augu. 11. de Trin.

Gen. 30.

Secundo est possibilis in artificialibus, patet de figura ceræ, vel terræ impressa.

Tertio est possibilis in moralibus, patet de habitibus virtuosis, & vitiosis; quibus homines diuersimode transformantur.

Quarto transformatio est possibilis inter spiritum, & spiritum: patet per Ber. d. ꝙ anima est plus vbi amat, quàm vbi animat. Per Vgonem in 2. de arra sponse, vt supra dictum est. Et per B. Aug. 10. de tri. c. v. Vbi dicit. ꝙ tanta est vis amoris, ut mens nostra ea quæ ex amore cogitaui, tattrahat secum: Et ponit ulterius, ꝙ cũ corpora per sensus corporis adamantur, & non possit anima ea trahere, trahit eorum imagines &c. quibus patet possibilitas transformationis spiritus in spiritum, & hominis in hominem.

Quinto est possibilis transformatio inter animam, & Deum.

Primo Christi uerbo, ubi est thesaurus tuus ibi est, & cor tuum. Matth. 6.

Secundo per Apostolum. Qui adhæret Deo, unus spiritus efficitur cum Deo. 1. Cor. 6.

Tertio ꝑ Io. Cũ apparuerit similes ei erimus. cap. 3.

Quarto per cõmentatorem. 12. Meth. comento. 37. vbi dicit Primum cœlum mouetur ab isto motore secundum desiderium primi, ut assimiletur ei secũdum suum posse, sicut amãs mouetur, ut assimiletur suo amato.

Quinto per Augu. super primam cãno. Io. c. 1. Homelia. 1. Si Deum diligis Deus es, si terram terra, si cœlum cœlum, & talis est quisquis, qualis est eius amor.

Sexto per Boetiũ de consol. vt supra dictũ est. Et per Psal. Ego dixi dij estis. Et per Apostolum, uiuit uero in me Christus. Sic ergo apparet potestas transformationis animæ in Deũ. Psal. 81. Gal. 11.

Sed ꝙ tam corporaliter, quàm spiritualiter sit hec transformatio possibilis, patet Dei potentia pensata: Non ꝙ corporalitet transit homo in Deum, qui spiritus est, & eius similitudinem, Sed bene in similitudinem domini nostri Iesu Christi, qui est Deus, & homo, ut statim dicetur hoc ostendendo factum in beato Fran. Sed qua ui, & quomodo habeat fieri patet ex dictis pro parte, ꝙ ui amoris, ut dictũ est per Ber. Hug. & Aug. Et ideo dicit beatus Aug. 8. de trinitate. c. ultimo. Quid est Amor, nisi quædam uita duo aliqua copulans, uel copulare appetens amantem, scilicet, & amatum. Sed nota, ꝙ non quilibet amor, ut pote remissus habet talem uim, sed iuxta modum loquendi Ber. debet esse præceps, & uehemens. & Petri Rauenatis, ut uincat oĩa dicẽtis cum Apostolo Rom. Quis nos separabit a charitate Christi &c. Sed ulterius posset quæri, quomodo hic amor arguitur, aut ostenditur: Respondeo ꝙ operum exhibitione, vt dicit Greg. Probatio dilectionis exhibitio est operis: sed quorum operum dicit Saluator. Si præcepta mea seruaueritis manebitis in dilectione mea, sicut & ego precepta patris mei seruaui, & maneo in eius dilectione. Præfatorũ ergo operum exhibitione amor ostenditur, & declaratur. Aug. de tri. Rom. 8. Ioan. 15.

An uero Christum sequi, & eius præcepta seruari sit possibile: patet per beatum Augustinum, ꝙ sic, in sermone plurimorum martirũ, qui Incipit: Quotienscunque fratres Carissimi &c. Se etiam sequi Iesus mandauit Apostolis; quare ipsum imitari est possibile: Patet ergo iam dictis transformationis possibilitas, & quomodo fiat. Ad propositum ergo nostrum hæc operatio tã prodigiosa, in quo

sanctorum

sanctorum est facta? Certe in nullo alio nisi in beato Patre nostro Francisco, ut asserit ecclesia Romana, & fidelibus ingerit ad credendum. Hoc asserit Papa Gregorius Nonus: In bula, quæ Incipit, Confessor domini gloriosus. In alia bulla, quæ incipit, Non minus dolentes accepimus. In tertia bulla, quæ incipit, Vsque terminos orbis terræ. Papa Alexander. 4. In prima bulla, quę Incipit, Grande & singulare miraculum. In secunda bulla, quę Incipit, Benigna diuinę operatio uoluntatis. In tertia bulla, quę incipit, Si nouę letitiæ militantis ecclesiæ. Papa Nicolaus Tertius. In bulla, quæ incipit, Litteras Felicis recordationis Gregorij Papæ Noni in Decretali sua, quę incipit: Exijt qui seminat. Papa etiam Benedictus, qui festum de stigmatibus colendum concessit ordini. Auctoritate pręfatorū, nec non & signorum, seu miraculorum factorum, non solum ostenditur beatum Franciscum a Christo stigmatizatum prę alijs, Sed ꝙ huiusmodi prodigium, uidelicet impressio sacrorū stigmatum diuina solum potentia fit per actū: non natura, nec arte, seu quauis alia forti imaginatione, & uehementi, quòd etiam patet.

Testimonium summorū Pōt. de stigmatibus. B. F.

Primo miraculis stigmatibus patratis, de quibus dicetur conformitate, & fructu. 31. Et cum solius Dei sit operari miracula, nec humana arte fiant, seu naturæ uirtute, propositum sequitur incunctanter.

Stigmata. B. F. si naturaliter arte sed diuina potentia facta sunt.

Secundo hoc idem perpenditur, si forma stigmatum in manibus, & pedibus sancti facta cogitetur: nam in manibus, & pedibus eius sunt facti claui, siue de neruis siue de carne, qui quidem claui desuper erant quo ad capita solidi, grossi, & obtusi, erant longi, & extra manus, & pedes protendebantur, & recuruabantur; intra quarum recuruationem arcualem ipsorum, digitus manus immitti ualebat, sicut dicit dominus frater Bonauentura episcopus Albanensis sancte ecclesię Rom. Cardinalis. In 13. parte legendæ maioris se habuisse ab illis, qui, hoc uiderūt & palpauerunt, & sic esse iuramento firmauerunt. Modo dato ꝙ natura, uel imaginatio haberet uim aperiendi carnem, facere tamen clauos de neruis, siue de carne sic duros, & tali forma dispositos adiuncta arte quacunque facere nullatenus posset. Patet etiam hoc idem, si consideretur materia, de qua tales claui sunt facti. beatus enim Aug. loco supra allegato. s. 11. de trini. c. 4. dicit. ꝙ anima habet uim corpus immutādi, ubi materia est tenera, & formabiliter, ubi uero materia est durior imaginationi non obedit. Sed cum materia pedum, & manuum, & pręcipuè in loco, vbi fuerunt stigmata impressa, sit tota neruosa, & durior, quàm in alijs partibus corporis, non potest virtute naturæ, seu imaginationis aliquod tale fieri in eisdem locis. Similiter de vulnere lateris in tali forma, & loco tali præfatis de causis fieri non potuit vi naturæ, nec imaginationis, nec virtute naturæ tanto tempore imputribile potuisset conseruari, sicut fuit in ipso patre, quia per bienniu, Cui vulneri, & alijs stigmatibus, quia sanguis defluebat non vnguentum, sed petię ad sanguinem restringuendum ponebantur. Vehemens imaginatio passionis. d. Iesu si haberet stigmata naturaliter imprimere, hoc præ omnibus in beata fuisset Maria matre ipsius. d. redemptoris, & in eius corpore, quæ præ cunctis Christum amauit, & de eius passione condoluitur, ꝙ tamen in ea sit factum ecclesia non ponit. Dominus igitur noster Iesus Christus sua potentia, voluntate, & virtute, & per seipsum, & si sub spetie, Seraph apparuit in beato Fran. prodigium impræssionis suorum sacrorum stigmatum est tam mirabiliter, quàm efficaciter operari dignatus: Fecit ergo Deus magna in beato Fran. qui potens est. Nam posuit in ipso prodigia super terram. Et beatus Fr. potest dicere illud. Signa & mirabilia fecit apud me Deus excelsus, Et sic patet secundum, quod declarandum: videlicet. Qualis fuit Iesu Christi in beato. F. actiuitas, & operatio, & quid in ipso placuit exercere: Nam prodigium nunquam ante, nec alijs factum voluit in ipso peragere. s. passionis suæ stigmata imprimere.

Etnunc inter ipsius doctores à Santiss. D. D. Sixto V. Pont. maxi ascriptus.

Lucæ 1. Psal. 45. Dan. 4.

Tertio dicebam, quòd si quæratur quæ sit B. F. sublimitas, & in quo loco a Deo pro gloria locatur. Respondetur ꝙ præmium magnum habet in cœlo; Nam in sede celsa dicitur residere; vbi sciendum quod si de præmio, & gloria beati Francisci infra conformitate seu fructu. 37. dicetur, pro nunc tamen, vt ad quæsitum respondeatur, beati Francisci magna est gloria. Si enim iuxta Magistrum sententiarum 2. dist. 1. & 9. homines sancti ad ordines secūdum eorum merita assumuntur cœlestium spirituum, & in eisdem locantur: beatus Franciscus in ordine seraphico locatur. Quod patere potest.

Augu. 11. de Trin.

Primo quia incendio seraphico, & ad Christū, & ad animas fuit in vita p̄senti totaliter ignitus, & sic eisdem similis: quare & nunc in glotia eorum, & ordine inuenitur. Et ꝙ incendio seraphico beato Fran. fuerit ignitus ostendit currus igneus, in quo fratribus apparuit transfiguratus; Eiusdem quoq; patris amplexus factus fratri Masseo eius socio, quando eum accepit infra brachia strinxit, & subleuauit a terra, & demum impulit; sensit enim frater ipse tali amplexu tantum de calore, & spiritus cōsolatione, ac si in medio fuisset fornacis ardētis, Incendium beati Franc. fuit expertus homo, beatum Fran. suo asello deducens tempore niuis, & magni algoris, qui ab ipso tactus manu summi caloris incendio est ignitus. Idipsum Abbas Sancti Iustini de Perusio, pro quo

pater

pater orauit, est in se expertus. Ad probandũ etiam beatum Franciscum esse virum seraphicum,& seraphico incendio esse igniendum,& transformãdum impressione sacrorum stigmatum,in spetie seraph. Iesus Christus ei apparere est dignatus. Sic ergo præfatis similitudine sociatus,eisdem est nunc in gloria immixtus, & copulatus. Quibus & alijs quæ hic omittuntur,quanta est gloria B. F. euidenter astruitur,& monstratur; & consequenter apparet responsio ad tertiam quæstionem præmissam declarata,ꝙ B.F.in cœlo pręmium habet magnum, vt de ipso dicatur domino Iesu.
Psal. 8. Gloria & honore coronasti eum, & constituisti eum super opera manuum tuarum. Ex quibus declaratis apparet,ꝙ dominus Iesus fecit B. F. habilem vt ars esset,& normula suorum, vt dicit prima ratio declarata pro primæ quæstionis solutione; Nobilem seu spectabilem, vt dux esset & specula rectorum, ut dicit responsio secunda declarata pro secundę quæstionis solutione; Spectabilem vt esset lumen in præsentia Iustorum, prout patet ex responsione tertia data ad tertiam quęstionis solutionem. Quare concluditur ꝙ similem fecit illum in gloria sanctorum, quæ fuerunt verba thematis prælibata, in quibus verbis iuxta tria prædicta, videte qũo b. F. est amoris regula; Iesu enim hũit incendia, mundo prauo totaliter despecto, quia similem, scilicet Iesu Factoris opera: hũit enim eius insignia crucis signo veraciter percepto, quia fecit illum: Ei dominus victoris præmia tribuit, & præconia cœli dono feliciter accepto, quia in gloria est sanctorũ; vide ergo quomodo in uerbis predictis ostenditur b. F. ad Christum conformitas singularis ex uita uirtuosa, quia similem; præclaritas, & celebritas uirtualis in fama radiosa, quia fecit illum; Felicitas æternalis ex stola dignitosa, quia in gloria sanctorum.

Primo dico,ꝙ in dictis uerbis ostenditur conformitas singularis B. F. ad Christum. Sed in quo? certe in uita uirtuosa, quia dicitur quòd Christus eum fecit.s. sibi similem, uidelicet primo in vita,& demum in ultimo, uidelicet similitudine suę sacratissimę passionis prę alijs sanctis.

Pro cuius euidentia est notandum,ꝙ sicut experientia,& philosophi asserunt,& ars omnis cum natura testatur & affirmat: forma naturalis in subiectum, seu materiam nullo modo inducitur, nisi prius materia præuijs alterationibus sit disposita, ordinata, & formę introducendę conformata, & assimilata: Quare & in spiritualibus, & in nostro proposito si in aliquem sanctorum forma, & similitudo omnimoda Christi transformatiua debet induci, decet talem sanctum Christo conformari, cõuenire,& similari: Et quãuis materia in principio alterationis formæ introducendæ dissimilis inueniatur, in ultimo tamen facta alteratione similis reperitur. Sic & homo,& si dissimilis Christo sit ex se dissimilitudine non naturali, sed perfectionali & imitatiua, utpote, quia natura, filius iræ, ad hoc ut in Christum mente transformetur & corpore, debet ei iungi & similari imitatiue, & perfectionaliter: Ratio & si iam sit dicta, specialis est tamen, quia contraria iungi simul nequeunt. Cum ergo in tali similitudine trasformatiua anima uniatur Christo,& cum Christo Deo unus fiat spiritus, exigitur assimilatio,& ꝙ omnis absit contrarietas,& oppositio. Christus ergo sua misericordia,& gratia volens in Ecclesia tam militanti, quàm triumphanti, cum sit sanctos condens,& rex regum, vnum signiferum, & vexilliferum, thesaurarium, & cancellarium habere: qui sua victricia signa ferret, & post quẽ omnes iræ possent, beatum Fran. suæ passionis stigmatibus, & signis consignauit in vltimo, prius eum tamen tam ante ortum, quàm post ortum sibi reddendo conformem in vitę actibus, prout est possibile mortalem hominẽ sequi dominum, eiusque prosequi vestigia, & imitari. Et quia hic ostendere conabor in hoc opere gratia diuina faciente; Ideo sufficit nunc succincte perstringere in quibus, & quomodo beatum Franciscum Christus sibi assimilare est dignatus. Et quia per modum cuiusdam arboris hæ ordinantur conformitates, & vt quidam fructus: In hac arbore ponã 20. ramos, quorum 10. sint ad dexteram, & 10. ad sinistram, & cuilibet ramo. 4. fructus, seu conformitates duas de Christo,& duas de beato Franc. inseram,& sic ad fructus 80. siue conformitates ascendent, quarum. 40. sunt de Christo,& 40. de B. Fran. Descriptio arboris cõformitatum.

In primo igitur trunco arboris duo exeunt rami, unus uersus dexteram, alius versus sinistram. Principium arboris.

Francisce sequẽs dogmata superni creatoris.
Tibi impressa sũt stigmata Christi Saluatoris.

In primo ramo uersus dexterã ponuntur duæ conformitates, siue fructus uidelicet.

Iesus prophetis cognitus, Fran. declaratur.
Iesus emissus celitus. Franciscus destinatur.

In ramo uersus sinistram duę similitudines, seu conformitates, siue fructus ponuntur, videlicet.

Iesus læte progenitus. Francisco vir lętatur.
Iesus magis exhibitus. Franc. Amplexatur.

In secundo truncho sunt duo rami, Vnus versus dexteram continens duas conformitates, similitudines, & fructus: uidelicet.

Iesus paruus insequitur. Franc. agitatur.
Iesus abiectus cernitur. Franc. separatur.

Ramus alius uersus signistram duas habet similitudines & fructus, scilicet.

Iesus hosti exponitur. Franciscus molestatur.
Iesum cętus prosequitur. Fran. fœcundatur.

In tertio trunco arboris, duo rami infiguntur. Primus versus dexteram, & habet duas conformitates, & fructus videlicet.
Iesus legem dat populis. Franc. regulator.
Iesus doctor mirabilis. Franc. prædicator.
Secundus ramus versus sinistram, duas alias continet similitudines, & conformitates, seu fructus, scilicet.
Iesus mandans discipulis. Franc. destinator.
Iesus loquens humilimis. Franc. reseratur.
In quarto trunco ponuntur duo rami, vnus versus dexteram, & habet duos fructus, siue conformitates, uidelicet.
Iesus signis mirificus. Franciscus diuulgatur.
Iesus pastor solicitus. Franciscus animatur.
Alius ramus versus sinistram continet duos fructus, & conformitates, scilicet.
Iesus stola clarificus. Franciscus subleuatur.
Iesus inops & modicus. Frãciscus fœderatur.
In quinto trunco arboris infiguntur duo rami, vnus versus dexteram, habens duos fructus, & conformitates, videlicet.
Iesus submissus omnibus. Fran. minoratur.
Iesus Propheta Lucidus. Franciscus radiatur.
Secundus versus sinistram ramus habet duas alias conformitates, & fructus, videlicet.
Iesus vacans laboribus. Franciscus Imitatur.
Iesus pacẽ dat fluctibus. Frãciscus solidatur.
In sexto trunco apponuntur duo rami.
Primus uersus dexteram, & habet duas conformitates, seu fructus, videlicet.
Iesu demon expellitur. Franciscus effugator.
Iesu aqua conuertitur. Fran. commutator.
Secundus ramus versus sinistram habet duos alios fructus, & conformitates, videlicet.
Iesus orans inspicitur. Franciscus exorator.
Iesu turba reficitur. Franciscus ministrator.
In septimo trunco conseruntur duo rami, vnus uersus dexteram habens duas similitudines, fructus, & conformitates, videlicet.
Iesus uita spectabilis. Franciscus operator.
Iesus candor signabilis. Frãciscus indagator.
Alius ramus uersus sinistram habet duas alias conformitates, & fructus, scilicet.
Iesus rex uenerabilis. Franciscus excitator.
Iesus dux formidabilis. Frãciscus detestator.
In octauo trunco ponuntur duo rami.
Primus uersus dexteram, habens duas conformitates, & fructus, uidelicet.
Iesus cum suis comedens. Franc. emulatur.
Iesus deuotos imbuens. Franciscus fabulatur.
Secundus ramus uersus sinistram, habet duas alias conformitates, & fructus, uidelicet.
Iesus crucem suscipiens. Fran. consignatur.
Iesus uita deficiens. Franciscus euocatur.
In nono trunco ponuntur duo rami.
Primus uersus dexteram, & continet duas cõformitates, & fructus, uidelicet.
Iesu genus eripitur. Franciscus constipatur.
Iesu corpus in truditur. Frãciscus tumulatur.
Secundus ramus uersus sinistram, duos alios habet fructus, & conformitates, scilicet.
Iesu decor attenditur. Franciscus uenustatur.
Iesus ductor suscipitur. Franciscus laureatur.
In decimo trunco, & ultimo innectũtur duo rami, unus uersus dexteram, & duas habet cõformitates, & fructus, uidelicet.
Iesus transcendens angelos. Fr. sublimatur.
Iesus mittens apostolos. Franc. uir iuuatur.
Alius ramus uersus sinistram habet duos fructus, siue conformitates, scilicet.
Iesus saluans mæstissimos. Fr. mors fugatur.
Iesus ditans dignissimos. Fra. cuncta dantur.
Finis arboris.
Francisce Iesu tipice dux, formaque minorũ.
Per te Christi mirificè sunt gesta, & donorũ.
Mala pater egregie propelle animorum.
Sedes nobis perpetuas da regni supernorum.
Quibus fructibus inferius declaratis patebit B. F. ad Christum conformitas, & uita uirtuosa; ut dicit. Primum membrum secundę diuisionis thematis, ut de B. Franc. ob hoc dicatur illud. Non est inuentus similis illi, qui conseruaret legem excelsi. Eccl. 44.

Francisce Iesu typice dux formaq; minorum | *Mala pater egregie propelle animorum*
Per te Christi mirifice sunt gesta, & donorum | *Sedes nobis perpetuas da regni supernorum.*



Secūdo dico, ꝙ in dictis verbis ostēditur. B. F. celebritas, & pręclaritas, sanctitate, & fama radiosa cum additur [fecit illum], vt hoc uideatur, scilicet qualiter, quomodo, & ad quid Deus fecit B. F. ostenditur Gen. 1. & 2. ubi sic scribitur. Ait Deus, faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram, & præsit piscibus maris, uolatilibus celi, & bestijs terræ, uniuersæque creaturæ, omnique reptili, quod mouetur in terra. Et sequitur, formauit Deus hominem de limo terræ, & inspirauit in faciem eius spiraculum uitæ, & factus est homo in animam uiuentem. Sequitur, posuit eū in paradiso, ut operaretur, & custodiret illū. Et ibidem, Ex omni lingo paradisi comede, de ligno autem scientiæ boni, & mali ne comedas, & subditur ꝙ Deus ait, ꝙ non erat bonū esse hominem solum, & fecit ei adiutorium simile sibi. Et tulit unam de costis eius, & ex ea Euam ædificauit. In quibus uerbis ostenditur, ꝙ beatus Fran. fuit homo.

B. F. qualis homo fuerit.

Primo singularissimus, & a Deo in mundum destinatus, non casu fortuitò, aut hominum consilio; sed diuina prouidentia, qua regulātur omnia: ideo ad hoc ostēdendum dicitur, faciamus, ꝙ uerbū est totius trinitatis. B. Frā. ad mundum dirigentis, de quo conformitate secunda, & fructu dicetur.

Secundo ꝙ fuit homo sincerissimus, & a corporis brutalitate segregatus, quia homo fuit, & per consequens non sensualis, aut sensualitati corporis deditus; sed ab ea separatus, rationabilis, & rationi subditus, & subiectus. Sic enim motus sensuales refrenauit pœnitentia arctiori, ut hostem domesticū perfectè subijceret, & sine difficultate rationi pareret.

Tertio ꝙ fuit homo perfectissimus, quia ad imaginem Dei.

Quarto homo exemplarissimus, quia ad Dei similitudinem.

Quinto in uita regidissimus, quia piscibus maris præfuit.

Sexto Angelis dilectissimus, quia uolatilibus cœli iunctus fuit.

Septimo cunctis peccatoribus amicissimus, quia bestijs terræ.

Octauo Deo unitissimus, ideo præfuit uniuersæ creaturæ.

Nono diabolo infestissimus, quia omni reptili terræ.

Decimo sua reputatione abiectissimus, quia de limo terræ.

Vndecimo gratia plenissimus, quia inspirauit in faciem eius spiraculum uitæ.

Decimosecundo operatione uirtuosissimus, quia factus est in animam uiuentem.

Decimotertio Deo contemplatione intentissimus, quia in Paradiso semper erat.

Decimoquarto uerbo efficacissimus, quia operatus est salutem multorum.

Decimoquinto in omnibus ordinatissimus, quia custodiuit se, & alios.

Decimosexto, Imitator Apostolorum, & perfectorum, quia ex omni ligno comedit.

Decimoseptimo execrator scelerum contra Deum cōmissorum, quia de ligno mali non comedit.

Decimo octauo paupertatis desponsator, & abdicator terrenorum, quia adiutoriū simile sibi, uidelicet contubernium paupertatis est sibi datum.

Vltimo ordinator omnis sanctitatis, & religionis, quia ex eo ecclesia quo ad tres ordines est formata; tres enim propagines ex ipso sunt uelut ex lateris costa germinatæ, & productæ. Præfata non extendo probando, quia sermo nimis esset prolixus. Quibus apparet quanta est B. F. præclaritas sanctitatis, & famę siue uirtutis eius celebritas, quia dicitur in Secundo membro thematis, ꝙ fecit illum, ut B. F. dicat Christus illud. Feci tibi nomen grande, iuxta nomen magnorum, qui sunt in terra. Celebre factum est nomen eius nimis. 2. Reg. 7.

Ratio quia glorificauit eum in conspectu regum, & ostendit illi gloriam suam, in fide, & lenitate ipsius sanctum fecit illum. Et sequitur, excelsum fecit illum, & similem sibi. Et sic patet secundum. 1. Reg. 18. Eccl. 45.

Tertio & ultimo dico, ꝙ in dictis uerbis ostenditur beati Franc. fœlicitas æternalis, & stola pręciosa; quia in gloria est sanctorum: Exponendo quomodo intelligitur ꝙ beatus Fran. est in gloria sanctorum, consequenter apparebit quanta est eius fęlicitas.

B. F. quō intelligatur esse in gloria sanctorum.

Vbi sciendum ꝙ beatum Fran. in gloria esse sanctorum intelligi multipliciter potest.

Primo ꝙ ea, quæ sunt ad gloriam sanctorum Deus fecit in beato Fr. cum. n. ad gloriam sanctorum sint ipsorum uirtutes, ut pote ad gloriam Abel est, fuisse purissimum, & suum sacrificium a Deo respectum Gen. 3. Ad gloriam Enoch in paradisum translatum Gen. 5. Et sic de alijs sanctis, tam ueteris, quàm noui testamenti: de quibus dicetur conformitate prima, & infra conformitate. 25. vbi ostenditur, ꝙ uirtutes aliorum in Beato Fran. fuerunt, intelligitur ꝙ B. F. fuit factus similis Christo in his, quæ in sanctis effecit, qui sunt in gloria sanctorum.

Secundo potest intelligi ꝙ beatum Fran. Christus fecerit sibi similem in gloria sanctorum, quia eum bonitas, pulchritudo, utilitas, & magnitudo effectus in opificis laudem sit, & gloriam, beatum Fran. sic faciens Christus, cum conditor sit omnium, & pręcipuè sanctorum, talemq; faciēs, in gloria ipse est sanctorum.

Tertio potest intelligi, ꝙ in gloria est sanctorum; quia beatus Fran. habet ꝙ alijs habent de gloria, & superaddit, quia cum angeli non sint omnes eiusdem speciei, & hoc saltem est

verum

uerum quo ad præmium;quia non sunt in eodem gradu,& si præmium habent eiusdem speciei;qui est in premio maior, non solum gloriam habet inferioris,sed superaddit,sic intelligendo ꝙ habet tantum de gloria sicut inferior,& superaddit, sicut species superior continet inferiorem perfectionaliter, & superaddit sicut in Angelis, siue cęlestibus spiritibus est ponendum.

Quarto potest intelligi, ꝙ sit in gloria beatorum,& sanctorum: Cum enim summa charitate se diligant beati,& tantum de bono gaudeant alterius,ut de proprio,ut docet Anselmus de similitudinibus, beati gloriam beati Fran. cernentes gaudent, & sic in gloria accidentali est sanctorum.

Quinto potest intelligi ꝙ in gloria est sanctorum: quia cum b. F. præ alijs Christo fuerit uita, & transformatione corporali conformior; quare & in gloria est sibi propinquior, & consequenter in gloria est sanctorum, quia propinquior alijs sancto sanctorum, scilicet Iesu qui est gloria sanctorum.

Sexto potest intelligi iuxta experientiam cōmunem, Quanto.n.quisquis magis stat iuxta Regem,& sibi Rex suum sigillum cōmittit,& secreta,& eum facit suum uexilliferum apud ipsum; tanto gloriosior talis ab alijs reputatur: Cum igitur Iesus iuxta se,ut suum uexilliferum beatum Fr. teneat, prout vidit dominus Rodulfus Erphordiensis episcopus, qui factus est hac uisione frater minor, & duo ciues de VENETIIS qui locum fecerunt de contrata ad honorem b. F. apud ipsum regē Christum, in gloria est sanctorum, idest præ alijs sanctis Virgine beata & Apostolis exceptis.

Septimo potest intelligi, ꝙ b. F. in gloria est sanctorum,idest si sancti sunt ad gloriam Dei, & aliorum sic & ipse; Ipse enim est in gloria, & ad gloriam.

Ptimo Dei patris, a quo in mundum ipse Frāciscus destinatus est, quia ad quæ missus est efficaciter expleuit.

Secundo filij Dei, qui ipsum sibi per omnia similauit.

Tertio spiritus sancti, qui ipsum sanctificauit, sicut patuit ex cedula quam uidit frater Leo de cœlo super caput. B. F. descendere, & residere ubi erat scriptum: hic est gratia Dei.

Quarto Beatæ Marię, quæ ut mitteretur in mundum patri supplicauit,& filio sicut conformitate,& fructu secundo dicetur, Ac Francisci præcibus indulgentiam pro peccatoribus in ecclesia sanctæ Mariæ de portiuncula impetrauit.

Quinto Apostolorū Petri,& Pauli, qui ipsum Romæ in Ecclesia sancti Petri amplexantes osculati sunt.

Sexto beatorum Ioannis Baptistæ, & Ioannis Euangelistæ, qui ipsum cum Beata Maria, & Christo uisitantes sunt consolati.

Septimo Archāgeli Michaelis,& aliorum cœlestium spirituum, quibus fuit speciali deuotione coniunctus: ipsumque multis consolationibus,mirisq; lætificauerunt, ut patuit de cithare do sibi apperente,cuius pulsatione ab infirmitate corporali fuit liberatus.

Octauo seraphin, qui in præsenti promeruit eorum ardere incendio.

Nono omnium cœlestium spirituum, cū eius pręd icatione,uita,& exemplo ad statum perfectionis multi conuersi, eorum ruinam repa rauerint; nec circa tales eorum custodia frustra est operata.

Decimo Apostolorum, quorum uitam euangelicam ad litteram obseruauit.

Vndecimo martirum, quibus desiderio, & opere quātum in eo fuit,crucisque in suo corpore baiulatione asidua per tollerantiam infirmitatum,& pasionum iungi peroptauit.

Duodecimo Partiarcharum, quibus filiorum in Dei seruitio,multiplicatione se copulauit.

Tertio decimo Prophetarum, quibus est annexus cordium intuitu, & abditorum.

Quarto decimo confessorum, quibus Deum laudando,& austere uiuendo se conformauit.

Quinto decimo sanctorum Doctorum, quorum exemplo plebem asidue,uerbo,& exemplo informauit.

Sexto decimo uirginum, quarum puritatem, & integritatem in se habuit, & conseruauit.

Decimo septimo omnium electorū, quos suo consortio,& gloria lętificat,& illustrat.

Decimo octauo Ecclesiæ triumphantis, quia uexillifer est in ipsa summi Imperatoris Iesu Christi.

Decimo nono Ecclesię militantis,quæ meruit talem uirum inseruisse cœlis, & aduocatum apud dominum posidere.

Vigesimo ciuitatis Asisij, quæ sanctificata est, nobilitata,nominata,& glorificata in ipso cum suis fratribus: Sicut Italiæ & Thuscie prouinciarum, quarum accola fuit hic uir Angelicus Franciscus, eiusque morum signorū, & uirtutum præalijs participes sunt: Mons ille sacer Aluernæ gloria b. Francisci gaudet, & iocundatur, in quo Christus stigmata imprimendo b. Francisco ipsum diligere præalijs montibus orbis mirifice declarauit.

Vigesimo primo, Fratrum minorum,Si enim ad gaudium discipulorum est magistri prouectio, exercitus prudentia ducis bellantium, uexelliferi fortitudo,& strenuitas: Ouium custodia pastoris,& filiorum glorificatio patris; Cum ipse pater noster b. F. sit magister, dux, pastor,& pater, de eius magnificentia,& exaltatione tam in præsenti, quàm in gloria gaudere debemus,& lætari: Quia b. F. glorificatio nostri ordinis est approbatio; Fidelium

deuotio

deuotio; Cupiētium perfectè viuere, directio: & pauperum omnium, quorum ipse pater dilector fuit præcipuus exultatio. O quantum saluatori nos fratres minores obligamur; qui nobis talem præbuit patrem, & directorem, post quem nobilitas mundi eo abiecto incedit deuotius, vtriusque. s. sexus multitudo in tribus ordinibus ab eo institutis, Christo domino se dedicando vt conformitate octaua dicetur, ipsum patrem referant diuinis præuētum muneribus, perfectum operibus, vita imitabilem, uerbo efficacem, deuotione præclarum, cunctisq; Christum diligētibus amabilem, & gratiosum: Hoc denique patre ordo noster uelut capite singularissimo, purissimo, & perfectissimo insignitur, dirigitur & mirificatur, ac totus Christo conformis conuincitur, & probatur. Non fecit Deus taliter omni nationi; nec sic ut ordini nostro talem patrem concedendo, ipsum in præsenti vita gratificando, diuulgando, magnificando, stigmatizando, gloria & honore coronādo, & super alios exaltando, & sublimando, ac ordinem nostrū per sonis insignissimis nobilitate generis, rectitudine operis, & scientiæ claritate dignificādo; cum igitur hæc sint ad gloriam nostram, actori omnium bonorum Christo Iesu ad vices rependendas gratiarum inducimur, & tenemur. Vigesimo secundo in gloria b. B. est omnium Christianorum fidelium, ut pote qui fuit uir Christianissimus, & exēplar omnis perfectionis, in ipsoq; humana est natura dignificata, & Christi passionis insignijs decorata; cuius uestigijs inhærendo nullus exorbitat, eius directionem tenēdo, quę sunt recta peragit, ac eius protectione adiuti, a diabolo nō sinuntur opprimi in præsenti. Animæ a purgatorio in suo natalitio liberantur, & demum in gloria collocantur; Iam dictis ergo modis, & expositionibus, quomodo b. F. sit in gloria sanctorum patet luculenter, & per consequens sua fœlicitas declaratur ex stola pro pręmio percepta gloriosa: nam in gloria est dicti patris. Et
Phil. 3. sic apparet declaratio uerbi propositi, uidelicet, quo Christus b. patrem Franciscum similē fecit, idest illum sibi ipsi conformando uita, & passionis suæ stigmatibus, ut dictum est breuiter, & infra latius declarabitur, & nunc in cœlo deificando ipsum in gloria sanctorum, collocando, & statuendo; ad quam gloriam saluator omnium dominus Iesus Christus nos perducat b. F. meritis, qui cum patre & spiritu sancto Deus uerus regnat, & uiuit per infinita sæcula sæculorum Amen.

Explicitur Prologus. Incipit liber qui dicitur conformitatum. Et primo de ordine seruando in hoc opere.

EXPEDITVS a Prologo istius operis, Christi Iesu gratia opilante, meritis b. F. patris nostri ad opus, quod de conformitate uitæ b. F. ad uitam domini Iesu intitulatur, est amodo accedendum: Circa cuius processum pro euidentia clariori dicendorum, istum ordinem seruabo; Nam ante omnia ponam fructum, seu conformitatem ipsam, de qua loqui intendo: & demum expositionem subnectam: uerum quia cum quilibet fructus, seu conformitas duas partes contineat, quarum una est de domino Iesu, & secunda de b. F. primo posita prima parte, ipsam exponam, & consequenter ponendo secundam partem exponam, prout diuina gratia subministrabit.

INCIPIT LIBER PRIMVS de duodecim Fructibus siue conformitatibus uitæ b. F. ad uitam domini nostri Iesu CHRISTI, sunt.

1 *Iesus prophetis cognitus*	*Franciscus declaratur.*
2 *Iesus emissus cęlitus*	*Franciscus destinatur.*
3 *Iesus lęte progenitus*	*Franciscus vir lætatur.*
4 *Iesus Magis exhibitus*	*Franciscus amplexatur.*
5 *Iesus paruus insequitur*	*Franciscus agitatur.*
6 *Iesus abiectus cernitur*	*Franciscus separatur.*
7 *Iesus hosti exponitur*	*Franciscus molestatur.*
8 *Iesum cœtus prosequitur*	*Franciscus fœcundatur.*
9 *Iesus legem dat populis*	*Franciscus regulator.*
10 *Iesus doctor mirabilis*	*Franciscus prædicator.*
11 *Iesus mandans discipulis*	*Franciscus destinator.*
12 *Iesus loquens humilimis*	*Franciscus referator.*

FRVCTVS PRIMVS, ET Conformitas huius libri, uidelicet Iesus prophetis cognitus. Franciscus declaratur. Expositio primæ partis, uidelicet Iesus prophetis cognitus

SAPIENTIA illa superna, uerbum, & candor lucis æternæ, dominus Iesus Christus, qui omnia in pōdere, & mensura cōstituit, gubernat, ac disponit: ad nos sua mirifica misericordia, & pietate uenire disponens per carnis assumptionem, ne suus aduentus ignotus foret hominibus, aut ex insperato ueniret, ut uenientem dominum, & ad nos descendentem homines susciperent, debite

te agnoscendo suum ad nos descensum, multiplici via,& modo voluit ipsum esse testatum, idest tam factis, quàm verbis, tam figuris, quã prodigijs, tam præuijs illuminationibus, quã assertiuis sermonibus, tam figurarum enigmatibus, quam prophetarum oraculum, patres antiquos, & prophetas de hoc informando. Quod enim carnem Deus assumendo ad nos descendere deberet, ipse reserauit patribus se incarnandum, de eis promittendo videlicet,
Gen. 22. Abraæ. In tuo benedicentur omnes gentes.
Gen. 26. Gen. 28. Isaac, Iacob, vbi de hoc Iacob certificatus dicit. Non auferetur sceptrum de Iu-
Gen. 49. da, nec dux de femore eius veniat, qui mittendus est, & ipse erit expectatio gentium. Et subdit. salutare tuum expectabo domine. Sancti etiam alijs & prophetæ, & patres de hoc a Deo illuminati,& certificati ipsum incarnan-
Gen. vlt. dum mundo prædixerunt, sicut Ioseph. domi-
Deut. 18. nus visitabit vos. Moyses. prophetam de gente tua,& de fratribus tuis suscitabit tibi dominus Deus tuus ipsum audies; Qui autem verba eius, quæ loquetur nõ audierit, ego dominus vltor eius existam. Idipsum Dauid pro-
Psal: 131. misit. Iurauit dominus Dauid ueritatem, de fructu ventris tui ponam super sedem tuam,
Psal. 71. propter quod dicit, descendet sicut pluuia in vellus &c. Sequitur orietur in diebus eius iustitia &c. Salamon de hoc informatus dicit.
Sap. 18. Dum medium silentium tenerent omnia, & nox in suo cursu medium iter haberet, ops sermo tuus domine exiliens de cœlo à regalibus sedibus venit. Ariolus ille,& gentilis Balaam
Num. 24. a Deo de hoc illustratus di. Orietur stella ex Iacob,& cõsurget virga ex Israel, & percutiet duces Moab, vastabitq; omnes filios Seth, & erit ydumea possesio eius. Isaias quoque a
Isa. 7. Deo de hoc irradiatus dicit. Ecce virgo concipiet,& pariet filium,& vocabitur nomẽ eius
Hier. 31. Emanuel. sic & Ieremias. Nouum inquit faciet dominus super terram, femina circunda-
Baruc 5. bit virum. Baruch hoc prædixit. Exue te Ierusalem &c. sequitur super misericordia, quæ veniet tibi ab eterno saluatore tuo. Ezechiel id
Ezech. 44. ipsum prophetauit. Vidi portam in domo domini clausam. Et sequitur, dixit dominus ad me, porta hæc clausa erit, & nõ aperietur, & vir non transiet per eam, quoniam dominus Deus Israel ingressus est per eam, eritq; clau-
Dan. 11. sa principi. Daniel de hoc locutus est. In diebus autem regnorum illorum suscitabit Deus cœli regnum aliud, quod non dissipabitur in æternum,& regnum eius alteri populo nõ tra-
Mich. 1. detur. Et sequitur, ipsum stabit in ęternum. Micheas diuino afflatus spiritu pronuntiauit Deum nascendum in Bethleem. di. Tu Bethleẽ terra effrata paruulus es in millibus Iuda, ex te mihi egredietur, qui sit dominator in Israel, & egressus eius ab initio a diebus æternitatis.
Age. 2. Ageus hoc quoque dixit. Adhuc vnum modicum,& ego mouebo cœlum & terram. Et sequitur, veniet desideratus cunctis gẽtibus &c.
Per Zachariam hoc fuit prædictum. Ecce rex Zach. 8.
tuus ueniet tibi &c. Sic Malachias. Statim ueniet ad templum sanctum suum dominator, Malach. 3.
quem uos quæritis &c. Et de alijs prophetis: qui ut prædicti de futuro domini in carnem aduentu a Deo illuminati prædixerunt. iuxta illud quod dixit Amos. Non faciet dominus Amos. 3.
uerbũ, quin prius loquatur ad prophetas suos. Et Zacharias pater Io. Baptistæ dicit, locutus Lucæ 1.
est per os sanctorum: qui a seculo sunt prophetarum eius. Et non solum præfata de domino incarnando iam dicti præfati sunt, sed multa alia, ut patet in libris eorum sunt posita; ut ostendatur ꝙ eius aduentus fuit sanctis reuelatus. Nec solum Dei ad nos descensus per carnis assumptionem est reuelatus, sed uita quo ad actus singulos ipsius domini incarnãdi est reuelata, tam uerbis, quàm figuris a Deo ipsis patribus & prophetis: quæ omnia completa esse in domino Iesu sancta euangelia protestãtur,& clamant. Vt igitur præfata uideantur, est sciendum ꝙ eisdem uerbis,& figuris est reseratus. Actus vitæ Christi quibus verbis, & figuris sint prædicti.

Primus actus uitæ Christi: uidelicet ꝙ deberet ex semine Abrahę, & aliorũ patrum oriri. Et primo uerbis, ut prædictum est reseratum fuit Abrahæ, Isaac,& Iacob,& Dauid, ꝙ corpulentam substantiam ab ipsis traheret. Secundo figuris Altare factum ab Abraam, Isaac natus ex Abraham, Iacob ex Isaac, Et sic de filijs eorum: omnes figuræ fuerunt Dei descensuri, & ab eis oriendi secundum corpulentam substãtiam. hoc completum esse ostenditur in domino Iesu Mat. ubi ostenditur per patrum genealogiam ad nos per carnis assumptionem dominum Iesum aduenisse. Matth. 1.

Secundus actus uitæ Christi,& est secundus in ordine: ꝙ debebat nascendus nuntiari tam per hominem, quàm per Angelum, iuxta illud supra allegatum. Non faciet dominus uerbum &c. Et ꝙ nascendus fuerit prenuntiatus, Amos 3.
patet ex promissione facta Abrahæ Isaac, Iacob, Dauid,& alijs, & per ipsum Deum loquẽtem patribus, & Angelum: Figuris patet in Isaac qui sic fuit nascendus patri ab Angelo Gen. 18.
nuntiatus. Sanson matri & patri. Iosias hoc Iudic. 13.
impletum Lucas ostendit in euangelio suo. 1. Reg. 10.
Angelum Beatæ Mariæ Christum de ipsa nascendum prænuntiasse. Luc. 1.

Tertius actus uitę Christi est: uidelicet ꝙ deberet nasci de Virgine, hic fuit declaratus. Primo uerbis. Isa. Ecce uirgo concipiet, & pariet filium &c. Per Hier. Nouum faciet dominus super terrã &c. Per Ezech. portã hæc &c. ut dictum est supra. Secundo Figuris in uirga Aron sine sui corruptione subito florente, & fructum faciente. Numeri. In ligno uitæ posito in medio paradisi in terra incorrupta. Isa. 7. Hier. 31. Ezech. 44. Num. 17.

In

Gen. 2. In rore descendente in vellus. In lapide exci-
Iud. 7. so de monte sine manibus. hoc esse comple-
Dan. 2. tum in domino Iesu Christo ostendit euange
Lucæ 2. lista Lucas, vbi superuentione spiritus.s. incor
rupta manens beata Maria Christum peperit.
Quartus actus vitæ Christi est: ꝙ nasci in Be
tlheem deberet: hic fuit declaratus Primo
verbis per Micheam vt allegatum est. Tu Beth
thleem effrata &c. Secundo Figuris videlicet
1. Reg. 16. in Isay patre Dauid. In Dauid, & Deodato.
2. Reg. 21. qui in Bethleem orti sunt. Hoc completum
fuit in Iesu, qui tempore generalis descriptio
nis orbis natus in Bethleem: vt dicit euange-
Luc. 2. lium.
Quintus actus vitæ Christi: videlicet, ꝙ in lo-
co tali nasci deberet.s. præsepio, & locari vbi
bos esset & Asinus: fuit ostensus. Primo ver-
bis per Isa. Cognouit bos possessorem suum,
Isa. 1. & Asinus præsepe domini sui. Secundo Figu-
Exo. 2. ris: videlicet per Moysen qui stetit in loco
vili, scilicet fiscella. Et Iob in sterquilinio ac-
Iob. 1. cubauit, hoc impletum esse, Lucas ostendit
Luc. 2. dicens: ꝙ B. Maria reclinauit puerum Iesum
in Præsepio quia non erat ei locus in diuer-
sorio.
Sextus actus vitæ Christi est ꝙ deberet circun-
cidi. Hoc verbis, Primo est ostensum per illud
Gen. 17. dictum Habraæ. Omne masculinum circunci-
detur in vobis. secundo Figura per Isaac die
Gen. 20. octauo circuncisum. Hoc impletum esse in Ie-
Luc. 2. su ostendit Lucas. c. 2. dicens ꝙ post octo dies
puer Iesus circuncisus est.
Septimus actus vitæ Christi, videlicet ꝙ a cun-
ctis gentibus esset adorandus fuit ostensus,
Primo verbis. Adorabunt eum omnes reges
Ps. 71. 85. oẽs gentes seruient ei. Et omnes gentes quas
cunque fecisti venient, & Adorabunt coram
Isa. 60. te domine: per Isay. Omnes gentes ad te cur-
rent. Secundo Figuris in adoratione Ioseph a
Gen. 42. fratribus, qui fuerunt pastores ouium. In uene
ratione Salamonis ab omnibus regibus. In
3. Reg. 14. adoratione quam fecit populus, idest Deo &
2. Paral. 17 3. Dauid, & in Iosaphat. Hoc cõpletum oste
Math. 2. dit Mat. dicens, Iesum Adoratum a Magis ei-
dem etiam munera offerentibus.
Octauus actus vitæ Christi est: videlicet ꝙ ad
templum duci deberet, & Deo præsentari. Hic
Mala. 3. ostensus fuit, Primo verbis. Ecce ego mit-
to &c. Sequitur statim veniet ad templũ san-
ctum suum dominator, quem vos quæritis.
Secundo Figuris per Samuelem dictum a ma-
1. Reg. 2. tre ad templum. Per filios primogenitos, qui
Exo. 13. ad templum ducebantur. Hoc impletum esse
Luc. 2. Lucas dicit. In Iesu, quem Mater adduxit ad
templum, vt sisteret eum domino.
Nonus actus vitæ Christi est ipsius fuga ĩ Aegy
ptum. Hoc ostensum est. Primo verbis per
Isa. 19. Isayam. Ascendet dominus super nubem le-
uem, & ingredietur Aegyptum. Secundo Fi-
Gen. 12. guris per descensum Habraæ in Aegyptum, &
per descensum Ieremiæ, & per fugationem Ie- Hier. 43.
ptæ. Hoc impletum dicit Matheus in Iesu qua Iud. 12.
do Ioseph diuino mandato tulit puerum Ie- Matth. 2.
sum, & Matrem eius a facie Herodis in Aegy-
ptum.
Decimus actus vitæ Iesu est videlicet, ab Aegy
pto regresio, & reuocatio. Hoc prædictũ fuit: Oseæ. 11.
primo verbis. Ex Aegipto vocaui filium meũ.
Et per Balaam Deus eduxit illum de Aegy- Num. 33.
pto: & Oseæ, ex Aegypto vocaui filium meũ Oseæ. 11.
Secundo ostensum est figura. In Ieroboam re
uocato ab Aegypto. Hoc impletum est in Ie- 3. Reg. 12.
su, quem cum matre ab Aegypto Ioseph redu
xit diuino monitu.
Decimus primus actus vitæ Iesu est uidelicet,
ꝙ in medio doctorum deberet sedere, & stare. Matth. 2.
Hoc ostensum est primo uerbis, Deus stetit in
Sinagoga deorum in medio autem Deos diju Psal. 81.
dicat &c. Secũdo figuris per Dauid sedentẽ 2. Paral. 23
in cathedra sapiẽtis. Et per Salomonẽ. 3. Reg. 3. Reg. 9.
9. cui dictum est, beati uiri qui audiunt sapiẽ-
tiam tuam. Hoc impletum esse. Lu. ostendit in
Iesu, qui cum esset annorum. 12. Ascendit in tẽ Luc. 2.
plum, & sedit in medio doctorum, super cuius
prudentia, & responsis mirabantur omnes.
Decimus secundus actus uitæ Christi est, uide
licet, ꝙ Ioannes Bapt. ante ipsum præmitti de
bebat; ut ei uiam præpararet. Hoc primo uer
bis ostensum est. Ecce ego mitto angelum Malach. 3.
meum, qui præparabit uiam ante faciem tuã.
Secundo figuris, de angelo, qui præcessit Moy
sen, Iosue & filios Israel. Et de propheta, qui Exo. 23.
præcessit prædicens Iosue aduentum. Hoc im 3. Reg. 13.
pletum est in Iesu, quem Ioannes præiuit: ut
habetur Math. & Ioan. Matth. 3.
Decimus tertius actus uitæ Christi est. ꝙ ba- Ioan. 1.
ptismum instituere debebat in aqua, quo a
peccato mundari deberet homo. Hoc osten-
sum est. primo uerbis per Ezechielem, qui in Ezec. 36.
persona Christi d. Effundam super uos aquam
mundam, & mundabimini ab omnibus inqui
namentis uestris, & dabo uobis spiritum no-
uum. Secundo figuris, In Naaman, qui de-
scendit in Iordanẽ, & lauit, & restituta est ca-
ro eius, & mundatus est. In Iudith, quæ bapti 4. Reg. 5.
zabat se in fonte. Hoc ostenditur completũ Iud. 12.
in Iesu Mat. & Lu. qui vim regeneratiuã aquis Mat. 3.
dedit se baptizando. Luc. 3.
Decimus quartus actus vitæ Christi est: vide-
licet ꝙ a diabolo tentari deberet. Hic osten-
sus est primo verbis. s. per Zacha. vidi Iesum Zach. 3.
sacerdotem magnum, & sequitur, Sathan sta-
bat a dextris eius, vt aduersaretur ei. Secundo
figura in Iob. qui a diabolo fuit tentatus, sed Iob 1.
non superatus. Hoc impletum esse ostendit
Mat. ꝙ Iesus tentatus fuit a diabolo in deser- Math. 4.
to, sed non superatus.
Decimus quintus actus vitæ Christi est, videli-
cet ꝙ deberet ieiunare. Operui in ieiunio ani Psal. 34.
mam meam. & genua mea infirmata sunt a ie- Psal. 108.
iunio.

Exo. 24. iunio. Secundo hoc ostensum est figuris.s.
2.Reg.11 Moysi qui ieiunauit 40. diebus, & 40. noctibus.
3. Reg. 21. Dauid, Achab, & Heliæ. Nemię. Hoc impletū
3. Reg. 17. est, quando Iesus ieiunauit 40. noctibus.
Nemie 1.
Math. 4. Decimus sextus actus vitæ Iesu est, ꝙ angeli ei ministrare deberent. Hic est ostensus primo
Psal. 90. verbis. dicit Angelis suis Deus mandauit de te, &c. Secundo figura in Elia, cui angelus apposuit panem & vas aquę, & vt comederet
3. Reg. 17. imperauit. Hoc impletum esse in Iesu osten-
Math. 4. dit Mat. di. ꝙ a d. Iesu tentatione superata, ad eum angeli accesserunt, & ministrabant ei.

Decimus septimus actus vitæ Christi est, videlicet ꝙ deberet populum docere, & prędicare.
Isa. 58. Hic ostensus est. Primo verbis, venite ascendamus ad montem domini. sequitur, & docebit nos vias suas. &c. Et annuntia populo meo sce
2. Esdre. 8. lera eorum. Secundo figuris. In Esdra qui do
Eccl. vlt. cuit populum. 8. In sapiente Ecclesiastæ, qui docuit populum. Ecclesiast. vlt. Hoc impletū
Mat. 5. & 9. esse in Iesu, di. Mat. quomodo docuit populum: ac ciuitates circuibat, & castra docendo.

Decimus octauus actus vitæ Christi est: videlicet ꝙ deberet esse spiritu sancto, & propheti-
Isa. 9. co plenus. Hic ostensus est Primo verbis. Requiescet super eum spiritus sapiētię &c. Moy.
Deut. 18. Prophetam suscitabit vobis dominus de fratribus vestris, ut supra. Secundo figuris. s. omniū prophetarum Isa. Iere. Ezech. & cęterorum. Hoc impletum est in Iesu, uoce populi accla-
Luce. 7. mantis. Propheta magnus surrexit in nobis di. de ipso domino Iesu Christo.

Decimus nonus actus uitæ Christi est: uidelicet ꝙ discipulos pauperes & abiectos habere
Isa. 61. & 29. deberet. Hic ostensus fuit Primo uerbis, Spiritus domini super me, euangelizare paupe
Isa. 8. ribus misit me. In die illa &c. Secundo figuris in Isaia, q. dicit. Ego & pueri mei, quos dedit mihi dominus. &c. In Eliseo cui adhæ-
4. Reg. 4. serunt pauperes filij prophetarum. Sic & in Moyse, cuius minister & discipulus Iosue fuit.
Num. 11. Hoc impletum dicit in Iesu. quando aposto-
Math. 4. los ad suum discipulatum uocauit.

Vigesimus actus uitæ Iesu, est paupertatis dilectio, & ꝙ debebat esse pauper, & ipsam paupertatem amare. Hoc primo uerbis ostensum
Psal. 87. fuit. Pauper sum ego, & in laboribus a iuuen-
Psal. 68. tute mea, & ego sum pauper & dolens &c. Se-
4. Reg. 4. cundo figuris. In Eliseo, qui pauper fuit. in
Thob. 4. Tobia, qui dicit. Pauperem uitam gerimus. In
3. Reg. 17. Elia qui nihil habuit. Hoc impletum est in
Math. 8. Iesu, qui dicit. Vulpes foueas habent, & uolucres cœli nidos, filius autem hominis non habet vbi caput suum reclinet. Habuitq; discipu
Math. 9. los, qui omnia dimiserunt.

Vigesimus primus actus uitæ Iesu est: uidelicet ꝙ iustitia deberet exercere. Hic ostensus
Isa. 11. est primo uerbis. Erit iustitia cingulum lum-
Iere. 23. borum eius &c. Iere. Faciet Iudicium & iustitiam in terra. Secūdo figuris in Dauid, qui faciebat iudicium, & iustitiam omni populo. In Iob, qui dicit. Iustitia ut lorica indutus Iob 29.
sum. Hoc impletum est in Iesu primo uerbo, Math. 5. 6.
docendo. Secundo opere. Reddite quæ sunt Math. 22.
Cęsaris Cęsari, & quę sunt Dei Deo. Et Io. ha- Ioan. 3.
betur quō ipsam exercuit in uendentibus in templo.

Vigesimus secundus actus uitæ Christi est: videlicet ꝙ deberet humiliter conuersari. hic ostensus fuit primo uerbis. Ecce seruus meus. Isa. 62.
&c. Et Psal. Humiliatus sum usquequaque do Psal. 118.
mine. Secundo figuris in Moyse, qui fuit mitissimus super omnes terram inhabitantes. In Num. 22.
Dauid, qui dicit humilis ero &c. Hoc imple- 2. Reg. 6.
tum esse in Iesu ostendit Math. dicens: ꝙ Iesus Math. 11.
dixit, Discite a me: quia mittis sum, & humilis corde.

Vigesimus tertius actus uitæ Christi est: uidelicet ꝙ sua doctrina a Iudæis contemni deberet & reprobari. Hic ostensus est primo uerbis. Tota die expandi manus meas ad populū Isa. 65.
contradicentem mihi. &c. per Iere. Non au- Ier. 7.
dierunt me &c. Secundo figuris. s. Isaiæ, Ier. Ezechiæ, Micheæ, & aliorum prophetarum, quos iudęi non audierunt immo interfecerūt. Et istud impletum est in Iesu. Ioan. dicit, ꝙ iu Ioan. 9.
dæi de Christo dixerunt. Tu de te ipso testimoninm perhibes: testimonium tuum nō est uerum.

Vigesimus quartus actus uitæ Christi est: uidelicet ꝙ ipse deberet miracula operari. Hic fuit ostensus. Primo uerbis. Tunc aperien- Isa. 25.
tur oculi cęcorum: & aures surdorum patebunt. &c. Et Iob faciet magna, & inscrutabi- Iob. 5.
lia, & mirabilia sine numero. Secundo figuris per Moysen, Qui fecit signa & prodigia in Deut. vlt.
Aegypto. Exodi capitulis pluribus, & Deuter. In Elia, & Eliseo: qui plura miranda fecerunt. Hoc impletum ostendit Matthæus, & 4. Reg. 4.
alij Euangelistæ in Iesu, dicentes ipsum dedisse lumen cęcis, claudis gressum, surdis auditū, mutis uerbum, mortuis uitam, & alias omnes curasse infirmitates.

Vigesimus quintus actus uitæ Christi est: uidelicet ꝙ deberet populum, & turbam cibare. Hic ostensus est. Primo uerbis. suscitabo su- Ezec. 32.
per gregem meum qui pascet eos, & cætera. Secūdo figuris in Moyse, cuius præcibus Deus māna populo per 40. annos dedit. In Eliseo, 4. Reg. 4.
qui oleum & panes multiplicauit ordeaceos. & pauit plures. Hoc impletum ostendit. Mat. Mat. 14.
in Iesu, qui bis de paucis panibus saciauit ultra quatuor milia hominum.

Vigesimus sextus actus uitæ Christi est: uidelicet ꝙ in suo corpore sacrificium instituere deberet. Et hoc in materia panis, & uini. Hic ostensus est primo uerbis. Faciet dominus Isa. 25.
in monte hoc cōuiuium cunctis gentibus &c. Zach. Quid (inquit) est bonū, & quid pulchrū? Zach. 9.

Respondet nisi frumentum electorum, & vinũ
Prou. 9. germinans virgines. Sapientia ædificauit sibi
domum, posuit mensam, idest panem, & miscuit vinum, & ante dicit ꝙ imolauit victimas
&c. Secundo figuris. Et primo in Melchise-
Gen. 14. dech qui obtulit panem, & vinum. In Noe,
Gen. 9. qui fecit Deo sacrificium. In pane, qui pone-
Gen. 16. batur in mensa in tabernaculo. Hoc imple-
Math. 16. tum dicit. In Iesu, qui panem in corpus suũ,
& vinum in sanguinem suum conuertendo,
summum sacrificium ordinauit.

Vigesimus septimus actus uitæ Iesu est, videlicet, ꝙ deberet regnũ ecclesiasticũ ordinare,
Isa. 9. hic ostensus est. Primo uerbis, multiplicabi-
Dan. 2. tur eius imperium &c. Et Dan. 2. Suscitabit
Deus regnum cœli &c. Secundo figuris in Ha
braam, cui dictum est. Faciam te crescere in
Gen. 17. gentem magnam. Dauid, & alijs qui regnum
2. Reg. 5. suum accreuerunt. Hoc impletum esse osten-
Matt. 19. dit. In vocatione apostolorum. Et Lucas. In
Lucæ 2. designatione aliorum discipulorum. 72.

Vigesimus octauus actus uitæ Christi est, videlicet ꝙ deberet pro cultu Dei zelare. Hic ostẽ
sus est. Primo uerbis Psal. dicen. zelus do-
Num. 26. mus tuæ comedit me. Secundo figuris in Fi-
3. Reg. 19. nees, qui zelatus est pro domino. in Helia. in
2. Mach. 2. Matatia. Hoc impletum in Iesu ostendit Ioan-
Ioan. 2. nes. Quando de templo eiecit uendentes, &
Math. 21. Math.

Vigesimus nonus actus uitæ Christi est videlicet, ꝙ eum principes sacerdotum deberent
Psal. 118. persequi. Hic ostensus est primo verbis. Sede
runt principes, & aduersum me loquebantur
Psal. 118. Psal. Principes persecuti sunt me gratis &c.
1. Reg. 6. Secundo figuris in Dauid a Saul persecuto.
Math. 2. Hoc impletum esse in Iesu ostẽdit Mat. In per-
Ioan. 7. secutione ei facta per Herodem, & iudeos. Io.
Math. 9. & Mat. In persecutione ei facta a principibus
Lucæ 4. sacerdotum, & a scribis. Et similiter Luc.

Trigesimus actus vitæ Christi est. Iudeorum
Psal. 9. insidiatio. Hic ostensus est. Primo verbis. Psal.
loquentis de quolibet Christo insidiante. Insidiatur in abscõdito quasi leo in spelunca sua.
Mich. 7. Et de omnibus loquitur Micheas. Omnes in
Iob 30. sanguinem insidiantur. Et Iob. Insidiati sunt
Abdi. 1. & præualuerunt mihi. Et Abdi. Qui come-
dunt tecum, ponent subter te insidias. Secun-
Dan. 6. do figuris per Dan. Cui impositę sunt insidiæ.
1. Reg. 26. Dauid. Hoc impletum esse ostendit in Iesu
Mat. 22. Mat. Cui iudęi primo insidiati sunt, vt eum ca
Ioan. 7. perent in sermone. Secundo in iustitia, vt ha
Ioan. 11. betur. De adultera. Tertio vt eum caperent in
persona.

Trigesimus primus actus vitæ Christi est, videlicet ꝙ contra ipsum consilium iudei deberẽt
congregare. Hic ostensus est. Primo uerbis.
Psal. 2. Astiterunt reges terræ, & principes conuenerunt in vnum &c. Psal. Consilium fecerunt in
vnum, dicẽs persequimini & comprehendite
Sap. 2. eum &c. Et sapientiæ secundo, Dixerũt enim
impij cogitantes apud se non recte &c. Secun
do figuris in Iere. contra quem fecerunt con Iere. 11.
silium. Hoc in Iesu completum esse ostendit
Math. dicit, ꝙ contra Iesum congregauerunt Math. 26.
consilium, ut eum morti traderent. Et in Io. Ioan. 11.
dicitur, ꝙ collegerunt pontifices & pharisei
consilium &c.

Trigesimus secũdus actus vitæ Christi est eius
proditio. Hic ostensus est. Primo verbis: vnde
Psal. in persona Christi dicit. Quoniam si ini Psal. 54.
micus meus maledixisset mihi &c. Et sequitur. Ampliauit super me supplantationẽ. Se-
cundo figuris in Amassa proditoriè a Ioab in- 2. Reg. 20.
terfecto. Et in Gaal. Et in Amon filio Dauid. Iudic. 8.
Ionata primi Macha. & Simeone, idest Mach. 2. Reg. 13.
Hoc Euangelista Ioan. ostendit. Et Math. in Ioan. 14.
Iesu a iuda discipulo prodito. Math. 26.

Trigesimus tertius actus vitæ Christi, est eius
venditio. Hic demonstratus est. Primo uerbis.
Appenderunt mercedem meam triginta argẽ Zach. 11.
teis. Et Iere. Secundo figuris, videlicet Io- Iere. 12.
seph iudæ consilio vendito a fratribus trigin- Gen. 37.
ta denarijs. Hoc impletum dicit Math. In Ie- Math. 26.
su pro triginta denarijs vendito.

Trigesimus quartus actus uitæ Christi est, videlicet ꝙ capi deberet. Hic ostensus est. Pri-
mo verbis Dauid. Cœperunt animam meam Psal. 58.
irruerunt in me fortes. Iere. Christus domi- Iere. 4.
nus in peccatis nostris captus est. &c. Secun- Thob. 1.
do figuris in Tob. In archa domini capta. In 1. Reg. 4.
Sedechia. Hoc impletũ in Iesu ostendit Math. 4. Reg. vlt.
Quem cęperunt iudæi. Math. 26.

Trigesimus quintus actus uitę Christi est, eius
ligatio. Hic ostensus est primo uerbis. Fili ho- Ezech. 3.
minis data sunt super te vincula, & ligabunt
te &c: Secundo figuris in Sansone, qui fuit li- Iudi. 16.
gatus funibus. Hoc in Iesu impletum esse ostẽ Ioan. 18.
dit Ioan. & Math. dicit. Ipsum captum liga- Math. 26.
uerunt.

Trigesimus sextus actus uitæ Christi est, eius
spontanea, & voluntaria oblatio. Hic osten-
sus est. Primo uerbis. Oblatus est, quia ipse Isa. 54.
voluit. Et Psal. Facere uolũtatem tuã Deus Psal. 39.
meus uolui. Secundo figuris in Ethay. sponte 2. Reg. 15.
cum Dauid eunte. In iuda. Mach. Hoc imple- Mac. 9. & 1
tum esse in Iesu ostendit Ioan. dicẽs, ꝙ Iesus Ioan. 18.
sponte obuiam iuit iudeis. Et Philato dixit,
potestatem habeo ponendi animam meam. Ioan. 10.

Trigesimus septimus actus uitæ Christi est, videlicet ipsius flagellatio. Hic ostensus est pri Psal. 62.
mo uerbis. Ego fui flagelatus tota die &c. Gen. 12.
Psal. Secundo figuris in Pharaone flagellato. Iere. 30.
In Hiere. Sed in Iesu hoc impletum est, qui Math. 36.
fuit flagellatus. Ioan. 19.

Trigesimus octauus actus uitæ Christi est eius
falsa accusatio. Hic ostensus est. Primo uer-
bis. Amici mei, & proximi mei aduersum me Psal. 37.
appropinquauerunt &c. Secundo figuris in 3. Reg. 21.
Naboth false accusato, & occiso. Hoc imple- Matth. 26.
tum est in Iesu, quem falsi testes accusarunt. Ioan. 19.

Trigesi-

Mich. 5. Trigesimus nonus actus uitæ Christi est eius
in maxilla percusio. Hic ostensus est. Primo
Ioan. 19. verbis. In uirga percutient maxillam iudicis
Israel. Hoc impletum esse in Iesu, ostendit Io.
Qui percussus fuit in maxilla.

Quadragesimus actus uitæ Christi est eius il-
Abdi. 1. lusio, & derisio. Hic ostensus est. Primo uer-
bis. Illuserunt tibi uiri fœderis tui, omnes ui
4. Reg. 2. ri tui illusores. Secundo figuris in Heliseo illu
Iud. 16. so a pueris. In Sansone illuso a Philisteis. Hoc
Ioan. 19. impletum esse in Iesu ostendit Ioan. & Math.
Math. 27. dicentes Christum a iudæis, & militibus illu-
sum.

Quadragesimus primus actus uitæ Christi est,
ꝙ deberet pœnis affligi. Hic ostensus est. Pri-
Psal. 37. mo uerbis. Afflictus sum, & humilitatus sum
Isa. 61. nimis &c. Et Isa. Afflixerunt spiritum sanctū
Iob. 2. eius. Secundo figuris in Iob afflicto. In To-
Tob. 2. bia afflicto. Hoc impletum est in Iesu, qui di
uersis pœnis fuit afflictus.

Matth. 22. Quadragesimus secundus actus uitæ Christi
est eius faciei uelatio, & percusio. Hic osten
Isa. 50. sus fuit. Primo uerbis. Faciem meam non
auerti ab increpantibus, & conspuentibus in
me. Secundo figuris in Aman, cuius faciem
Hester. 7. operuerunt. Hoc impletum in Iesu esse osten
Ioan. 19. dit Ioan. Quod milites uelantes faciem Iesu
percutiebant spuentes in eum.

Quadragesimus tertius actus uitæ Christi est
ipsius spoliatio. Hic ostensus est. Primo uer-
Mich. 1. bis. Vadam spoliatus & nudus &c. Secundo
Hier. 38. figuris in Ieremia. Qui spoliatus fuit. Hic im
Ioan. 19. pletum est in Iesu, quem milites spoliauerunt.

Quadragesimus quartus actus uitæ Christi est
ipsius blasfematio. Hic ostensus est. Primo
Isa. 1. uerbis. Blasfemauerunt sanctum Israel. Et no
& 52. men meum tota die blasfematur. Secundo fi-
Iud. 12. guris in Abimelech. In Dauid blasfemato a
2. Reg. 16. Semei. Hoc impletum fuisse in Iesu ostendit
Math. 27. Math. Qui a latronibus iudæis, & militibus
fuit blasphematus.

Quadragesimus quintus actus uitæ Christi est
eius negatio. Hic ostensus est. Primo uerbis.
Dan. 9. Nō erit eius populus, qui eum negaturus est.
2. Reg. 20. Secundus figuris in Dauid. Qui negatus est
non esse regem dicente Seba. Non est nobis
pars in Dauid, &c. Hoc impletum esse in Iesu
Mat. 27. ostendunt. Math. & Ioan. Qui a Petro fuit ter
Ioan. 19. negatus, & a iudæis ꝙ non esset rex iudeorum.

Quadragesimus sextus actus uitæ Christi est
ipsius ad mortem condemnatio. Hic ostensus
Sap. 2. est, Primo uerbis. Morte turpissima condem
Hester. 7. nemus eum. Secundo figuris in Aman ad cru-
cem condemnato. Hoc impletum est in Iesu,
Math. 27. qui ut latro ad mortem crucis condemnatus
est.

Quadragesimus septimus actus uitæ Christi
est crucis baiulatio. Hic declaratus est. Pri-
Hier. 11. mo uerbis. Mittamus lignum in panem eius.
Exo. 4. Secundo figuris in Moyse portante uirgam
in manu. In Isaac, portante ligna pro holo- Gen. 32.
causto. Hoc impletum esse in Iesu dicit Math. Math. 27.
Qui crucem portauit.

Quadragesimus octauus actus vitæ Christi est
eius crucifixio. Hic demonstratus est, Primo
uerbis. Suspendium elegit anima mea &c. Se- Iob. 7.
cundo figuris in serpente suspenso in ligno. Num. 21.
In Absalone suspenso inter cœlum, & terram. 2. Reg. 18.
In pistore suspenso in cruce. Hoc impletum Gen. 40.
est in Iesu, qui crucifixus fuit. Math. 27.

Quadragesimus nonus actus vitæ Christi est
ipsius inter sceleratos collocatio. Hic osten-
sus est. Primo verbis. Cum sceleratis reputa- Isa. 53.
tus est. Secundo figuris in Abner, cui Dauid 2. Reg. 3.
dixit, ꝙ mortuus erat: sicut solent cadere uiri 1. Mach. 9.
coram filijs iniquitatis, sic corruisti. In Iuda Luc. 23.
Macha. inter malos & sceleratos occiso. Hoc Mar. 17.
in Iesu impletum est, qui crucifixus est inter Math. 27.
duos nequam. Et latrones.

Quinquagesimus actus uitæ Christi est eius
aceti, & fellis cibatio, & potatio. Hic osten-
sus est. Primo uerbis. Dederunt in escam meā Psal. 21.
fel, & in siti mea potauerunt me aceto. Secun
do figuris in Boom, qui acetum bibens, Ruth Ruth. 2.
suadebat, ut biberet. In Thobia cuius oculi Tob. 11.
sunt felle liniti, & aperti. Hoc ostendit in Ie-
su esse completum Math. dicit. Quod fuit fel- Math. 27.
le, & aceto potatus.

Quingesimus primus actus uitæ Christi est ip-
sius in cruce mors, & occisio. Hic declaratus
est. Primo uerbis. Tradidit in mortem animā Isa. 53.
suam &c. Per Dan. Occidetur, idest Christus. Dan. 9.
Secundo figuris. In Abel a fratre occiso. In Gen. 4.
Aarō summo Sacerdote mortuo. In Isboseth. Num. 20.
Hoc in Iesu impletum est in cruce mortuo: & 2. Reg. 4.
occiso. Math. 27. Ioan. 19.

Quinquagesimus secundus actus uitæ Christi
est eius pro peccatoribus immolatio: hic ostē-
sus est. Primo uerbis. Propter scelus populi Isa. 53.
mei percussi eum. per Iere. Christus domi- Tren. vlt.
nus in peccatis nostris captus est &c. Secundo
figura in Iuda Macha. qui pro liberatione po 1. Mach.
puli mortuus est. In Irco, qui pro peccato
immolabatur, & alijs, ut habes in li. leui. Hoc Leuit.
impletum esse in Iesu, ostendit Math. Qui di- Math. 26.
cit. Ego uadam immolari pro uobis.

Quinquagesimus tertius actus uitæ Christi est
per ipsum nostra facta redemptio. Hic osten
sus est. Primo uerbis. Redimet dominus ani Psal. 33.
mas seruorum suorum &c. Isa. In dilectione Isa. 53.
sua, & in indulgentia sua redimet eos. Et Oseæ Oseæ. 4.
de morte redimam eos. Et de manu mortis
liberabo eos. Secundo figuris in Moyse, cuius
præce remisit dominus peccata populi. Hoc Exo. 32.
impletum est in Iesu, cuius morte reconcilia- Rom. 5.
ti sumus Deo.

Quinquagesimus quartus actus uitæ Christi
est ipsius vulneratio. Hic ostensus est. Primo
uerbis. Foderunt manus meas, & pedes me- Psal. 21.
os, &c. Secundo figuris. In Achab rege: quem Cant. 4.

3.Reg. 22. Syri uulnerauerunt. Hoc impletum est in Iesu in sua passione, qui in pedibus, manibus, & latere fuit vulneratus: vt omnes dicunt euangelistæ.

Quinquagesimus quintus actus vitæ Christi est ipsius lanceatio. Hic actus ostensus est. Primo verbis. Circundedit me lanceis suis, & vulnerauit lumbos meos. Concidit me vulnere super vulnus, irruit in me quasi Gigas. Hæc passus sum absque iniquitate manus meæ. Secundo figuris in Absalon lanceato. In apertione lateris Adam: cui dormienti dominus tulit vnam de costis, in apertione hostij arcę. In apertione lateris Amase. In petra percussa a Moyse. de qua exiuit aqua. Hoc impletum esse in Iesu ostendit Ioan. de quo mortuo, & lancea latere eius aperto exiuit sanguis & aqua.

Iob. 16. 2.Reg. 17. Gen. 2. Gen. 6. 2.Reg. 20. Num. 20. Ioan. 19.

Quinquagesimus sextus actus vitæ Christi est sanctorum patrum a manu diaboli liberatio: hic ostensus est. Primo verbis. Clamabunt ad dominum a facie tribulantis, & mittet eis saluatorem qui liberet eos. Et per Zacha. Tu autem in sanguine testamenti tui liberasti vinctos de lacu. &c. Secundo figuris in Abraam, qui debellauit reges, & reduxit captiuitatem. In Dauid qui liberauit populũ de manu Amalechitarum. Et de manu Philistim. Et de manu Goliat: hoc impletum est in Iesu, qui descendens ad inferos, & portas æreas confringens captiuam duxit captiuitatem.

Isa. 19. Zach. 11. Gen. 13. 1. Reg. vlt. 2.Reg. 20. 1.Reg. 17.

Quinquagesimus septimus actus vitæ Christi est diaboli subiugatio. hic ostensus est. Primo verbis. Percusisti caput de domo impij. Et Isa. Nunquid non tu percusisti superbum. Secundo figuris in Iosu, qui cępit Iericho, & regem eius. In Saul, qui cępit Agag regem Amalech. hoc impletum esse in Iesu ostendit Ioannes Euangelista in Apo. qui cępit diabolum, qui est Sathanas &c.

Abac. 3. Isa. 51. Iosue. 6. 1. Reg. 15. Apoc. 19.

Quinquagesimus octauus actus vitæ Christi est eius sepelitio. hic ostensus est. Primo verbis Moysi. Suspensus in patibulo eodem die sepelietur, & Iob. 21. Ipse ad sepulchrum ducetur. Secundo figuris in Iosia cum fletu sepulto. In Iona, qui tribus diebus stetit in ventre cęti. hoc impletum esse in Iesu ostendit. Math. qui sepultus stetit tribus diebus in sepulchro.

Deut. 21. Iob. 21. 2. Esdr. 11. Ione. 1. Matt. 18.

Quinquagesimus nonus actus vitæ Christi est ipsius resurrectio. hic declaratus est. Primo uerbis. Et erit sepulchrum eius gloriosum. Per Psal. Non derelinques animam meam in Inferno nec dabis sanctum tuum videre corruptionem. Secundo figuris. In Iacob, qui dormiuit vsque mane, & lapidẽ erexit. In Sansone qui dormiuit vsq; ad noctis medium. hoc impletum est in Iesu: qui tertia die a mortuis resurrexit.

Isa. 11. Psal. 15. Gen. 17. Iudic. 16. Math. 18. Ioan. 19.

Sexagesimus actus uitæ Christi est eius ad cœlos ascensio. hic ostensus est. Primo uerbis. Ascendit Deus in Iubilatione, & dominus in voce tubæ. Et Psal. Ascendit super cœlum cœli ad orientem. Et Micheæ. Ascendit iter pandens ante eos. Secundo figuris. In Helia, qui ascendit per turbinem in cœlum. hoc impletum esse, In Iesu ostenditur. Marc. vltimo. In Luca. Et act. 1.

Psal. 46. Mich. 2. 4. Reg. 2. Marc. vlt. Luc. vlt. Act. 1.

Sexagesimus primus actus vitę Christi est, eius ad patris dexteram consessio. hic ostẽsus est. Primo verbis. Dixit dominus domino meo sede a dextris meis. Secundo figuris in Salamone, qui sedit in solio Dauid patris sui. In Ionadab, qui sedit in curru, cum Iheu rege Israel. hoc dicit impletum, In Iesu; qui sedet a dextris Dei.

Psal. 109. 1. Para. 29. 4. Reg. 10. Math. vlt.

Sexagesimus secũdus actus vitę Christi est Spiritus sancti super Apostolos emissio: hic ostẽsus est. Primo verbis. Emitte spiritum tuum, & creabuntur: per Ezech. Dabo vobis spiritũ nouum, &c. per Iohelem. Effundam de spiritu meo &c. Secundo figuris in Moyse de cuius spiritu Deus accepit: & septuaginta duobus senioribus dedit. Et in nube, quæ repleuit totam terram. hoc effecisse Iesum Ioan. Euang. ꝙ Iesus insuflauit in Apost. dicens accipite spiritum sanctum.

Psal. 101. Ezech. 36. Ioel. 2. Num. 11. 3. Reg. 18. Ioan. 20.

Vltimus vitæ Christi actus est ad iudicium descensio: hic est ostensus primo uerbis. Deus iudex iustus. Et Psal. Reddes vnicuiq; iuxta opera sua. Et per Dan. iudicium sedit, & libri aperti sunt. Et per Isa. Dominus ad iudicium ueniet cum senioribus. Et per Iohelem. Congregabo omnes in valle Iosaphat. Secundo figuris in Moyse. Qui sedit iudicare populum. In Daniele qui iudicauit iudices. In Salamone, qui iudicium fecit. hoc impletum esse in Iesu ostendit. Math. Data est mihi inquit Iesus, omnis potestas in cœlo, & in terra. Et Ioan. dedit ei potestatem iudicium facere.

Psal. 7. Psal. 61. Dan. 7. Isa. 3. Ioel. 3. Exo. 18. Dan. 13. 3. Reg. 3. Math. vlt. Ioan. 5.

Prefatis ergo tam uerbis, quàm figuris apparet, quomodo Iesus Christus fuit ostensus patribus, & declaratus, quod erat probandum pro declaratione primæ patris cõformitatis, quæ dicit: Iesus prophetis cognitus: multa verba, & figuræ sunt in prędictis omissa: quia nimis esset prolixum opus, & per iam dicta, & posita de alijs potest faciliter iudicari. Verum quia prolixe sunt posita, ad breuitatem reducendo iam dicta in figuris specialiter. Iesus est prophetis declaratus, vt iam patuit. In Iosia nũciatus. In Ismael nominatus. In Obeth natus cum gaudio. In Salamone a domino amatus. Veneratus in Iosaphat. Circũcisus in patrib9. Oblatus in Samuele. fugatus in Iepte. Tentatus in Iob. Baptizatus in Naamã. Persecutus in Dauid. Cõsecratus domino in Amasia. Cõuersatus in Onia. Sociatus Apostolis in Hieu. Diuulgatus in Iosue. Legem docuit in Hesdra. Mira fecit in Moyse. Calumniatur in Abimalech. Insidiatur in Daniele. Contemnitur

3. Reg. 13. Gen. 16. Ruth. 3. 2. Reg. 12. 2. Para. 17. Iosue 5. 1. Reg. 2. Iudi. 11. Iob 1. 4. Reg. 5. 1. Reg. 19. 1. Para. 15. Eccl. 50. 3. Reg. 9. Iosue 6. 2. Esdr. 7. Exod. 7. 1. Reg. 21. Dan. 6.

Indic.8. Num.26. Num.21. Gen. 22. 4.Reg. 21. Neem. 1.2 Isa. 1. Gen. 13. Gen. 32. 2.Reg. 20. Thob. 1. Iud. 16. 3.Reg. 21. Hester.7. 4.Reg. 2. Hier. 38. Mich.4. Iudic.8. Gen. 22. Num.21. Num. 16. Gen. 7. Gen. 4. 2.Reg. 17. Gen. 2. Iud. 3. Iona. 1. Dan. ult. Gen. 28. 4.Reg. 2.

nitur in Gedeone. Zelat in phinees. Confortat in Caleph. voluntatem Dei facit in Abraã. Orat in Ezechia. Suos diligit in Neemia. Futura pandit in Isaia. Sacrificium offert in Melchisedech. Venditur in Ioseph. Proditur in Amasa. Capitur in Tobia. Ligatur in Sansone. Accusatur in Naboth. Velatur facie in Amã. Irridetur in Heliseo, Spoliatur in Hieremia. Cæditur in Michea. Vilipenditur in Abimalech. Crucis lignum baiulat in Isaac. Suspenditur in serpente. Deum placat in Aaron. Genus liberat humanum in Noe. Occiditur in Abel. Lanceatur in Absalon. Latus aperitur in Adam. Hostes deicit in Aiot. Sepelitur in Iona. Descendit ad inferos in Abacuch. Surrexit mane in Iacob. Ascendit in Helia. Et sic succincte ex iam dictis apparet declarata prima pars primi fructus, & conformitatis de beato Francisco & Christo. Restat nunc succinte declarare secundã partem eiusdem fructus, & conformitatis: videlicet. Franciscus declaratur.

SECVNDA PARS PRIMI FRVCTVS, & conformitatis. Libri primi videlicet. Franciscus declaratur.

Expositio.

DECLARATA prima parte primi fructus, & conformitatis, quæ fuit de Christo: Restat consequenter secũdam partem ipsius enodare, videlicet, Frãciscus declaratur. Pro cuius euidẽtia est notandum: ꝙ cum dictum sit per Amos, supra allegato, ꝙ Deus non faciet verbum, nisi reuelauerit secretum suũ ad seruos suos prophetas. Quo uerbo prophetæ innuitur, ꝙ si Deus non faciet uerbũ, multo minus nec opus mirabile, de quo sanctos non informet prophetas: vnde argumentum euidenter accipitur, ꝙ multi sancti, & si nobis non pateat per ora prophetarum prædicti sunt mundo astuturi, & præcipuè illi, qui capiti perfectionis, uirtuosius coheserunt: nam sicut dictum est de Isaac, de Sansone, de Iosia, de Ioannebaptista. Certe & de alijs uerisimile est predictum esse: qui talibus similes perfectione fuerunt, & forte Ioannebapt. excepto gratia potiores, & sanctitate illustriores, uirgo quidem Maria, & si in sacro eloquio expresse non habeatur, ꝙ nascenda nuntiata fuerit per angelum, quia tamen priuilegia gratiarum alijs concessa ab ipsa non sunt remouenda, imo potius ꝑ quandam supereminentiam attribuenda, debet firmiter teneri, & credi ꝙ sic: Ita & consequenter de alijs sanctis, ut pote de B. patre nostro Fran. tam conformiter Christo similato, & per ipsum Christum tam excellenter supra alios sublimato: quapropter pium est credere, ꝙ tam vaticinijs prophetarum, quàm figuris sanctorũ, quibus fuit conformis moribus, & gratia fuit veridice declaratus; prout hæc secunda pars huius primi fructus. & conformitatis declarare intẽdit, & proponit dicens. Quòd Franciscus ad instar Christi fuit declaratus enigmatibus, & prophetarum eloquijs. Et quia hoc suppositum habet duas partes. Prima est: uidelicet, ꝙ B. Fran. est figuris declaratus. secunda uaticinijs prophetarũ, ideo primo est de primo uidendum, & sic demum de. 2. Quibus declaratis, patebit quomodo intelligatur hæc secunda pars primi fructus, & conformitatis. Quòd autem B. Fran. figuratus fuerit in ueteri testamento, expresse asserit abbas Ioachim in expositione Hiere. & Cirillus heremita mõtis Carmeli, ut in expositione secundę partis patebit. Insuper cum B. Fran. fuerit similis Patriarchis, multiplicatione filiorũ sanctorum; Prophetis, in futurorum cognitione; Apostolis, mundi cõtemptu, ac sancti euangelij obseruantia; Martiribus, desiderio; Confessoribus, uitæ austeritate; Doctoribus, populi eruditione; Virginibus, sui corporis integerrima puritate, & alijs iustis, iustitiæ & sanctitatis perfectione, ut de his omnibus clare infra dicetur. Merito per figuras Patriarcharum, imo uerius per ipsos Patriarchas, Prophetas, Apostolos, Martires, Confessores, Doctores, & Virgines, ac alios iustos habet figurari: Et sic generaliter loquendo potest dici: ꝙ ipse B. Fran. cum fuerit similis Adæ, in creaturarũ dominio; Abel, in puritate; Enos in deuotione; Enoch in sursum eleuatione; Noe, in iusticia; Abraæ in obedientia; Isaac in meditatione; Iacob in solicitudine; Ioseph in sui præseruatione; Moysi in mansuetudine; Arõn in exhortando; Phinees in zelo; Iosue in conflictu uitiorum; Sansoni in demonum superatione; Iepte in credulitate; Gedeoni in propositi cõstantia; Samueli in Dei seruitute; Dauid in humilitate; Salomoni in sensu, & spiritus prudẽtia; Heliæ in uerbo; Heliseo in mundi contemptu; Ionadab filio Rechab, peregrine hic manendo; Isayæ in futurorum cognitione; Hieremiæ in proximorum compassione; Iob in patientia; Tobiæ in misericordia; Ezechieli in contemplatione; Danieli in uitæ austeritate; Micheæ in dicenda ueritate; Petro in feruore; Ioanni in amore ad Christum; Ioanni Baptistæ in sui despectione; Iacobo in oratione; Bartholomeo in paupertatis dilectione; Paulo in discursu; Et alijs iustis in operum perfectione, Christi imitatione, & discipulorum, preceptorum, & consiliorum custoditione: ideo typis, & figuris omnium talium habet generaliter figurari: Et si talium figuris hic sanctus habet

Amos. 3.

Gen. 18. Iud. 14. Iosa. 4. 4.Reg. 13. Lucæ 1.

Quomodo san Franc. similis fuit omnibus sanctis.

Discursus

bet figurari, multò fortius per figuras inanimatorum; utpote per ſolem, lunam, & ſtellas; & huiuſmodi. Ac etiam per vegetabilia ſicut per arbores, oliuam, cedrum, cipreſſum, & ſimilia, necnon per animala irrationabilia, uidelicet per ouem, columbam, & ſic de alijs. Et hoc ſi conſiderentur in ipſo quo ad uirtutes per Deum actitata: Quia enim fuit totus exemplaris, fuit ſol: Ouis humilis, columba; quia pacis nuntius, oliua: Et ſic de ſimilibus Quare ratione uirtutum, & gratiarum, per talia poteſt generaliter figurari. Inſuper cum in ordine ſeraphico, ut in ſupremo omnis perfectio reluceat inferiorum ordinum; Ideo B. Fran. qui ipſis ſeraphin fuit ſimilis, per ipſos, & eorundem figuras, & conſequenter omniũ inferiorum ordinum. ſ. Cherubin, Tronorum, Dominationum, Virtutũ, Poteſtatum, Principatuum, Archangelorum, Angelorum poteſt deſignari, & figurari. Et ſic patet qualiter per iam dicta beatus Fran. habet generaliter figurari, & declarari tipice. Aliter poteſt beati F. figuratio oſtendi, ut actibus uitæ eius ſingulis, de quibus erit ſermo ordinate in ſequentibus figuræ debitæ applicentur. Sit ergo uitæ beati Franciſci.

Figuræ actuum ſingulorum vitæ S. F.

Primus actus, eius ad mundum a Deo deſtinatio. Hunc figurauit Ioſeph, miſſus a patre ad fratres ſuos uiſitandos. Et Iſaias. Ecce ego mitte me. Ionas in Niniuem miſſus a Deo. Gen. 37. Iſa. 6. Ion. 1.

Secundus actus beati Fran. eſt eius ortus lætificatio. Natus enim eſt lætantibus multis: ut patebit Conformitate & fructu tertio. Hunc figurauit Iſaac: natus cum riſu & gaudio patris, & matris. Obeth cum gaudio Noemi ortus. Gen. 21. Ruth. 3.

Tertius actus eſt beati Franciſci angelo in ſpecie peregrini oſtenſio: de quo infra dicetur. Hunc figurauit Samuel oblatus, & oſtenſus Heli. 1. Reg. 2.

Quartus actus eſt, b. F. captio, fuit enim captus a Peruſinis cũ multis alijs ſuis ciuibus, & poſitus in carcere: quibus beatus Franciſcus ſeruiuit, & ſpecialiter uni militi. Hunc figurauit Ioſeph captus, & poſitus in carceribus, qui alijs captiuis ſeruiebat. Tobias, qui idipſum fecit in captiuitate poſitus. Gen. 40. Tob. 1.

Quintus actus B. Franciſci eſt a patre, & fratre, & alijs ciuibus perſecutio: ut patet ſecunda parte eius legendę. Hunc figurauit Ioſeph a fratribus perſecutus. Ieptę captus a ſuis. Dauid perſecutus a Saul. Gen. 38. Iud. 11. 1. Reg. 19.

Sextus actus B. Fran. eſt ad pauperes compaſſio, & ſeruitium. Nam libenter Dei amore dabat pauperibus, & abiectis ſeruiebat. Hunc figurauit Iob. Et Thobias. Et Abraam lauans pedes, & ſeruiens peregrinis. Iob 31. Tob. 1. Gen. 18.

Septimus actus beati Franc. eſt eius deuotio. Ibat enim per eccleſias uiſitando, & orando ſicut patuit in eccleſia ſancti Damiani, in qua Chriſtus ei locutus eſt: hunc figurauit Thobias, qui ibat Ieruſalem ad templum domini. Iacob qui erat uir ſimplex, habitans in tabernaculi, qui uadens in Meſopotamiam, uidit dominum innixum ſcale. Thob. 1. Gen. 25. Gen. 28.

Octauus actus b. Fran. eſt omnium mundanorum abdicatio, qui ut peregrinus noluit habere aliquid proprium. Hũc figurauit Ionadab, & filij Recab: qui ſemper, ut peregrini in tentorijs habitauerunt. Hier. 35.

Nonus actus eſt trium Eccleſiarum reparatio. ſ. ſancti Damiani, ſancti Petri, beatæ Virginis. Hunc figurauit Beſeleel, & Oliab, qui fecerunt domini tabernaculum. Salomon qui ædificauit templum domini. Exo. 26. 3. Reg. 6.

Decimus actus: eſt domini apparitio, nã pluries ei dominus apparere dignatus eſt, ut infra dicetur. Hunc figurauit Abraam, Iſaac, Iacob, Moyſes, & ſic de alijs, quibus dominus eſt dignatus apparere: ut patet in ſerie ſacræ ſcripturæ.

Vndecimus actus: eſt uitæ euangeliæ a beato Fran. ſuſceptio. Hunc figurauerũt omnes apoſtoli ſimul, & ſigilatim, & ſpecialiter beatus Paulus, qui gratia, & imitatione pfectus Apoſtolus eſt factus. De Apoſtolis habẽs Mat. 19. Gal. 1. Math. 19.

Decimus ſecundus actus eſt, beati Fran. a diabolo tentatio in hæremitorio de Sartiano, & in alijs locis. Hunc figurauit Dauid tentatus. 2. Reg. vlt. Iob. 1.

Decimus tertius actus eſt B. Franc. ſociatio, & fęcundatio, quo ad fratrum multitudinem. Hunc figurauit Iacob, qui habuit 12. filios. Dauid. Filij Iſrael qui multiplicati ſunt nimis. Gen. 19. & 30. 2. Reg. 13.

Decimus quartus actus eſt B. Fr. regulatio: & eius ieiunatio pro ſuſceptione regulæ. Hunc figurauit Salamon Eccceleſiaſtes ultimo: qui ſcripſit ſermones rectiſsimos, & ueritate plenos. Moyſes qui in monte ieiunauit 40. diebus, & 40. noctibus, ut legem domini mereretur accipere. Eccl. vlt.

Decimus quintus actus eſt b. Frã. prædicatio. Hunc figurauit Iſaias, cui dictum eſt, Clamã ne ceſſes &c. Sequitur, Annuntia populo meo ſcelera eorum, & domui Iacob peccata eorũ. Ioan. Baptiſta, qui prædicabat dicens. Pœnitentiam agite, Franciſcus enim mandato apoſtolico pœnitentiam prædicauit. Iſa. 58. Math. 3.

Decimus ſextus actus eſt B. Fran. dilectio, & paſsionis Chriſti: Sequutus eſt veſtigia crucis, & de Chriſti paſsione, fratribus faciebat ſermonem. Hunc figuratum declarauit Ezech. per uirum, qui habebat atramentarium ſcriptoris ad renes: qui ſignabat Thau ſuper frõtes uirorum plangentiũ, & dolentium, vʒ domini paſsioné. Et tales ſignati ſic, ab ultione mortis extremæ liberabantur, & pſeruabãtur. Ezec. 9.

Decimus ſeptimus actus eſt B. Franciſci crucifixi meditatio. In nullo enim Franciſcus didicerat gloriari: niſi in cruce domini noſtri Ieſu Chriſti, & nil ſciebat niſi dominum Ieſum

Chriſtum

Christum pauperem,& crucifixum. hunc figu
Num.21. rauit serpentis inspectio a Moyse & populo:
Iudic.6. Cuius attentione a Morsibus serpentium po-
pulus liberabatur. Gedeon dum baculo pur-
Exod.4. gat triticum. Moyses dum tenet uirgam Dei
Dan. 4. in manu sua. Daniel dum arborem excellen-
tissimam cernit positam in medio terræ.

Decimus octauus actus est B. Fran. fratrũ ad
prædicandum destinatio, & missio. hunc fi-
gurauit Iosaphat, qui plures de principibus
2.Para.17. suis misit, ut doceret populum. Ezechias: qui
2.Para.30. misit ad omnem Israel, ut uenirent in domũ
domini.

Decimus nonus actus est.B.Frã. transforma-
tio: uidelicet quando apparuit in curru trans-
4.Reg. 2. figuratus fratribus. hunc figurauit Helias, in
curru igneo ascendens in cœlum.

Vigesimus actus est, aliorum a B. Fran. infor
matio: multociens fratres docebat & alios, &
plures scripsit epistolas. hunc præfigurauit
1.Esdr. 7. Esdras: qui parauit cor suum, ut inuestiga-
ret legem domini, ut faceret, & doceret in Is-
rael præceptum, & iudicium.

Vigesimus primus actus est: fratrum a B. Frã.
ad generale capitulum congregatio: ubi fue-
runt ultra quinque milia fratres. hunc figura-
uit Iosue: congregando omnes filios Israel
1.Esd.3. in Sichen. Esdras congregando populũ qua-
si uirum unum.

Vigesimus secundus actus est B. Frã. uilis in-
Isa. 20. duitio. hunc figurauit Isaias male indutus, &
descalciatus eundo, & nudus.

Vigesimus tertius actus est beati Francisci sui
longe distantibus præsentatio, sicut fratribus
in c. Arelatensi. prædicante B. Antonio de ti-
4.Reg. 4. tulo crucis. Hunc figurauit Heliseus se præsen
Ezech. 8. tem exhibendo ministro suo Giezi. Ezechiel
spiritu translatus in Ierusalem, & tamen erat
corpore in Babilone.

Vigesimus quartus actus est B. Fran. miracu-
Deut.vlt. lorum operatio, fecit enim multa mirabilia,
Exo. 7. vt infra patebit. hunc figurauit Moyses mira-
cula faciendo: Elias, & Eliseus.

Exo.7.8.9. Vigesimus quintus actus est zelus, & ad ani-
mas dilectio. Feruide enim animas, Christi
3.Reg. 17. sanguine redemptas zalabat. Hunc figurauit
4. Reg. 3. Phinees pro Deo zelando, & populo Dei. He-
4. 5. lias qui dixit. Zelo zelatus sum pro domino
3.Reg. 19. Deo, &c. Dauid, qui volebat mori pro filio
2.Reg. 18. aduersario. Moyses qui volebat deleri de li-
Exo.32. bro viuentium pro populo: sic & Paulus.

Vigesimus sextus actus est b. F. subleuatio. s. in
monte. Et hoc mentis excessu, & corporis, vt
inferius patebit. hunc præfigurauit Moyses
Exo.20. ascendendo montem Synai: Balaam, quem du
Num.23. xit Balach ad excelsa Phasga: Iacob, qui ascen
Gen. 28. dit Bethel.

Vigesimus septimus actus est b. Franc. assidua
Exo.22. oratio, cui semper erat intentus. hunt figura-
2.Reg. 12. uit Moyses orando in monte: Dauid. Manas-
ses, qui a domino fuit exauditus. Neemias. 2.Paral.33
Daniel, qui ter in die flectendo genua orabat: Neem. 1. Dan. 6.
Iudas Machabeus. 1.Mac. 4.

Vigesimus octaus actus est b. Fran. lachrima-
tio, multum enim in lachrimis abundabat
orando, & dominicam passionem plangẽdo,
adeo, ut nil quasi uideret. hunc b. Fran. fletũ
figurauit Ezechias, qui fleuit amare. Esau, 2. Reg. 29.
qui per fletum obtinuit benedictionem. Gen. 27.

Vigesimus nonus actus est b. Fran. cantici an
gelici auditio, quando fuit infirmus, & sibi ci-
tharædus apparuit, cuius cantu, & sono, con-
solationem corporalem, & mentalem recepit.
hunc figurauit Isaias, qui audiuit duos sera- Isa. 6.
phin dicẽtes sanctus, sanctus, sanctus. Ezech. Ezech. 3.
qui audiuit vocem commotionis magnæ di-
cens, Benedicta gloria domini.

Trigesimus actus est a beato Fran. pauperta-
tis desponsatio, & acceptatio. hunc figurauit
Tobias, qui dixit filio suo. Pauperem vitã ge- Tob. 4.
rimus. Booz qui Ruth pauperem despõsauit. Ruth.3.
Assuerus Hester. Hester.2.

Trigesimus primus actus est beati Fran. humi- Psal.37.
liatio. fuit enim præaliis humilimus. Hunc fi- 3.Reg. 21.
gurauit Dauid, qui dicit. humiliatus sum ni-
mis. Achab, qui se humiliauit domino.

Trigesimus secundus actus est beati. Fran. sui
despectio. Ab omnibus enim volebat despici,
& contemni. Hunc figurauit Habraam, qui di
xit Ego sum vermis & cinis. Dauid qui dixit. Gen. 18.
Ego sum uermis, & non homo &c. dixit. Quis Psal.31.
sum Ego domine. 2.Reg. 7.

Trigesimus tertius actus, est beati. Fr. spiritus
prophetię perceptio, habuit enim spiritũ pro-
pheticũ. sicut infra multis docetur exemplis.
Hunc figurauerunt oẽs prophetæ Samuel Da-
uid, Isa. Hiere. & sic de alijs.

Trigesimus quartus: actus est beati Fran. cor-
dium inspectio: multorum enim secreta cor-
dium agnouit. hunc figurauit Iacob. videndo Gen. 31.
cor Laban. Heliseus videndo cor Giezi. Pe- 4. Reg. 3.
trus uidendo cor Symonis magi. Act. 8.

Trigesimus quintus actus est b. F. in mari præ-
dicatio: quando stans in nauicula Gaietæ po-
pulis prædicauit. hunc figurauit Moyses in Exo. 14.
mari rubro stando & mirabilia operando, &
opere prædicans Dei magnalia. Sic Iosue fa- Iosue 3.
ciendo stare sacerdotes cũ arca in medio Ior-
danis.

Trigesimus sextus, actus est a beato F. diabo-
li expulsio a ciuitate Aretij, & ab alijs homni-
bus. hunc figurauit angelus Raphael, qui a To- Tob. 8.
bia, & eius vxore demonem repulit. Dauid qui 2. Reg. 5.
de arce Hierusalem expulit Iebuseum. Simeon 1.Mac. 13.
qui alienigenas expulit ab arce.

Trigesimus septimus actus est a beato F. aquæ
in vinum conuersio. hunc & si Moyses non prę
figurauit quantum ad colorem, præfigurauit
tamen quantum ad saporẽ aquas Marath dul-
ces reddendo ligni immissione. Sic & Heli- Exo.15.
seus

seus aquas ponendo in eis sal in saporem bonum conuertit, & sanitatem. 4. Reg. 2.

Trigesimus octauus actus est beati Fra. exemplorum ostensio, & exemplaritas. Hunc declarauit exemplar positum in monte. Exo. 25. Dauid in quem oculi totius Israel respiciebant. 3. Reg. 2. Candelabrum positum in tabernaculo domini. Leuit. 8. Symon Oniæ, qui fuit quasi stella matutina. Eccl. 50.

Trigesimus nonus actus est beati Fran. carnis maceratio. hunc figurauit Elias, qui fuit rigidissimus in vita. 4. Reg. 1. Manasses qui ęgit pœnitentiam magnam. 2. Para. 33. Ioannes Baptista. Marc. 1.

Quadragesimus actus est a beato Frãcisco fratrum refectio, & cibatio, de tribus enim panibus cibauit vltra triginta fratres, & diuina ꝓuidentia quinque millia in quodam cap. generali. Hunc figurauit Eliseus, qui de paucis panibus plures homines cibauit.

Quadragesimus primus actus est a b. Franc. aquæ a petra eductio, scilicet in monte, quando homini, cuius asello vehebatur aquam oratione propinauit. hunc figurauit Moyses. quibis aquam de petra uirga ipsam percutiendo eduxit. Exo. 17. Num. 20.

Quadragesimus secundus actus est beati Fran. erga fratres condescensio. Comedit enim cũ fratre, qui de nocte per abstinentiam deficiebat, & cum alio infirmo vuas in vinea. hunc figurauit ille homo, qui recepit leuitem de mõte Ephrain, qui comedere eum coegit, & mensam parauit. Iud. 9. Raguel qui recepit Tobiam, & ad manducandum præparauit. Tob. 7.

Quadragesimus tertius actus est beato Francisco lucis a Deo traditio; & donatio scilicet in flumine Padi, & paludibus. hunc figurauit lux data filijs Israel in Aegipto. Exo. 10. Columna ignis in nocte. Exo. 13.

Quadragesimus quartus actus est a beato Frãcisco mulierum deuitatio. hunc figurauit Ioseph a talibus se absentans. Gen. 39.

Quadragesimus quintus actus est gentium ad beatum Franciscum deuotio. Omnes enim ad ipsum afficiebantur, & reuerebantur. hunc figurauit Samuel, de quo dicitur, ꝙ cognouit vniuersus Israel, ꝙ fidelis Samuel propheta esset domini. 1. Reg. 3. & 12. Et idem dicitur, ꝙ homo fuit sanctissimus.

Quadragesimus sextus actus est a beato Francisco pecuniæ detestatio. hunc figurauit Petrus dicens. Act. 3. Argentum & aurum non est mihi, &c.

Quadragesimus septimus actus est creaturarum ad b. Fran. affectio & subiectio. Animalia mitia, & immitia volatilia, & natatilia ad b. Fran. afficiebantur, & ei subdebantur. hunc figurauit Adam: cui omnia sunt sub potestate tradita, & in statu primo subiecta.

Quadragesimus octauus actus est a b. Franc. malorum execratio, & de bonis iocundatio. hunc figurauit Esdras, qui abhominatus est filios Israel se alienigenarum vxoribus immiscuisse, & cum eis fœdus pepegisse. 1. Esd. 9.

Quadragesimus nonus actus est b. Fran. ob reuerentiam diuersam in tempore ieiunatio. hunc figurauit sancta Iudith, quæ ieiunabat omnibus diebus præter sabbata: & neomenias: & festa domus Israel: Mardocheus, qui ieiunauit tribus diebus: nec manducauit neq; bibit. Hester. 4.

Quinquagesimus actus est b. Franc. mori pro Christo exoptatio: quando pro palma martirij consequenda, ter vltra mare ad partes infidelium iuit. hunc figurauit iudas Machabeus. qui dixit, moriamur pro lege Dei nostri. 1. Mach. 3. Paulus qui dixit. Ego non solum alligari, sed & mori paratus sum pro nomine domini Iesu. Act. 21.

Quinquagesimus primus actus est a b. Franc. scripturarum intellectio & dilucidatio, vt patuit quando respondit de dubijs scripturæ magistro in theologia senis & alijs. hunc figurauit Dauid: cui dominus tribuit intellectum, Psal. 118. & super senes intellexit. Salamon qui omniũ habuit intelligentiam. Sap. 7. Paulus qui euangelium habuit per reuelationem. Gal. 1.

Quinquagesimus secundus est b. Fran. iocundatio. Nam licet haberet infirmitates tamẽ in gaudio spiritus semper erat, & in letitia fratres esse volebat. Hunc præfigurauit Tobias. ca. 14. qui post oculorum illuminationem residuum temporis vitæ suæ in gaudio fuit. Tob. 14.

Quinquagesimus tertius actus est b. Fran. infirmitatum, & dolorum leta supportatio. Hunc præfigurauit Iob, qui omnia patienter portauit. Iob. 1. Tobias qui obcęcatus, non est contristatus contra dominum, sed gratias ęgit. Tob. 2.

Quinquagesimus quartus actus est b. Francisci crucifixio & stigmatizatio. hunc figurauit ille quartus, qui erat similis filio Dei. Dan. 2. Et Paulus, qui dicit. Stigmata domini Iesu in corpore meo porto. Gal. 6.

Quinquagesimus quintus actus est beati Frã. fratibus in morte data benedictio manibus cancellatis. hunc figurauit Iacob, qui moriẽs manibus cancellatis benedixit Ephraim, & Manassen, & alios filios suos. Gen. 48. Moyses, qui benedixit filios Israel. Deut. 33. Isaac, qui cęcutiens benedixit Iacob, & Esau. Gen. 27.

Quinquagesimus sextus actus est b. Fr. mortis reuelatio, & eius in domino obdormitio. hũc præfigurauit Aaron, & Moyses, qui informati de morte decesserunt. Num. 21. Deut. 34.

Quinquagesimus septimus actus est b. Fr. animarum purgatorij constipatio, quæ meritis, & suffragijs suis à pœnis purgatorij liberatæ fuerunt. hunc figurauit Abraham reducens captiuitatem. Gen. 13. Esdras. Esdr. 2. Zorobabel, & Neemias populum deducentes de Aegypto. Neem. 2.

Quinquagesimus octauus actus est b: F. sepelitio,

Gen. ult. tio. Hunc figurauit Iacob quem medici con-
2.Para. 16 dierunt aromatibus. Asa. quem sepelierunt plenum lectum aromatibus, & vnguentis facientes.

Quinquagesimus nonus actus est beati F. glorificatio. Figurauit hunc Ioseph, cui dixit Pha-
Gen. 41. rao. Vno tantum regni solio te præcedam. Et
Gen. 46. ipse dixit fratribus. Nunciate patri meo om-
Esther.8. nem gloriam. Mardocheus, qui glorificatus fuit a rege Assuero.

Sexagesimus actus est beati Fr. ad gloriam de ductio. Anima beati Francisci ad gloriam de-
Iudi. 12. ducta, figurata fuit, per Iudith introductam,
Esther.2. vbi erant thesauri Holofernis. Et per Esther introductam in cubiculum Assueri. Per archã
2.Reg. 6. introductam in ciuitatem Dauid cum canti-
1.Mac. 13. cis, & iubilo. Hunc figurauit Symon, qui arcẽ intrauit cum laude, & ramis cytharis, & cymbalis &c.

Gen. 41. Sexagesimus primus actus est, beati Francisci sublimatio. Hunc figurauit Ioseph, exaltatus super omnes, quem Pharao vno regni solio p̃-
1.Mac. 10. cessit. Ionatas, quem Alexander Rex fecit sedere secum, & magnificauit eum, & scripsit eũ inter primos amicos.

Sexagesimus secundus actus est, fratrum ad
Mich. 6. soldanum baptizandum a beato Fran. missio. & hic actus figuratus fuit in Moyse & Aaron, quos Deus misit ante se ad deducendum Israel de Aegypto.

Sexagesimus tertius actus est, mortuorum à
3.Reg. 17. beato Fran. resuscitatio. Hunc figurauit Elias, qui filium, mulieris matrisfamilias resu-
4.Reg. 4. scitauit. Eliseus, qui filium mulieris sunamitis resuscitauit.

Vltimus actus est beati Franc. meritis a Christo donorum distributio, & concessio. In quacunq; enim necessitate beatus Franc. inuocetur, subuenit Christus inuocantibus. Hunc figurauit Assuerus, qui in die, qua Esther est ei
Esther.2. coniuncta, dedit dona, & requiem omnibus.
3.Reg. 10. Esther. 2. Salomon dãdo reginæ Saba omnia, quæ ab eo postulasset. Sic ergo patet quomodo beatus Franciscus, quo ad actus suæ vitæ potest dici figuratus in veteri testamento, & nouo; & si paucæ figurę de vtroque testamento sunt positæ. Verum quia aliquis posset dicere dictas figuras communes, & nõ proprias esse, quod concedo, & alijs a beato Francisco competentes: attamen sicut sanctus Frãciscus præalijs perfectior fuit, & Christo cõformior, cui prædictę figuræ appropriantur, sic potest dici: ꝙ sibi præalijs attribuantur. Sed habetne aliquas, quæ post Christum beatum Franciscum exprimant & figurent? Videtur mihi dicendum ꝙ sic. quæ alteri a Christo competere
Gen. 1. bene nequeunt nisi beato Francisco.
& 2. Et prima est illa Gen. 1. & 2. de conditione hominis facta, sexta die ad imaginem, & similitudinem Dei; ista ad litteram est de Adam, & figuratiue de Christo; sed si alteri sancto debet attribui, danda est Beato Francisco, qui sexta die idest, sexti sigilli apertione, vt habetur Apoca. 7. fuit factus ad imaginem impressam, Apoc. 7.
& expressam domini Iesu, & eius similitudinem.

Secunda est de columba emissa a Noe ex arca. Gen. 8. quæ columba ordinem minorũ a bea- Gen. 8.
to Francisco institutum significat: secundum abbatem Ioachim. vt dicetur.

Tertia est figura de Iacob. Gen. 28. cui dictũ Gen. 28.
est. Eritq; semen tuum, sicut puluis terræ, dilataberis ad orientem, & occidentem, & septẽtrionem, & meridiem &c. Hoc impletum est in beato Francisco, cuius ordo accepit angulos omnes terrę, vt conformitate, & fructu 11. dicetur.

Quarta figura de Ioseph: Gen. 41. cui Pharao Gen. 41.
annulum suũ dedit in manu sua. Nulli sanctorum Christus dedit annulum suæ expressæ figuræ, & stigmatizationis, nisi beato Frãcisco.

Quinta figura est de Iacob, qui cãcellatis manibus, & cęcutiens benedixit filios Ioseph. Gen. Gen. 48.
48. quæ in beato Francisco impleta est, qui benedixit fratribus Bernando, & Elię, & alijs in morte sua.

Sexta figura de vite, de aqua tres propagines exortæ sunt beatum Franciscum designat, qui Gen. 40.
fuit vitis ad instar Christi: ipsi viti Christo p̃fectissimè inhærendo, & tres propagines ex ipso sunt ortæ, quia tres ordines scilicet Minorum, Pauperum dominarum, & fratrum, & sororum de pœnitentia.

Septima figura est de Iosue, qui fuit minister Moysi, & eius emulator: Nemo autem fuit Num. 11.
minister, & seruus Christi, vt Franciscus: & ipsius perfectus imitator.

Octaua figura: est de Elia in curru igneo asportato. S.F. incurru igneo transfiguratus ap- 4. Reg. 2.
paruit fratribus, vt dicit 4. pars legendæ.

Nona figura, est de quarto viso cũ tribus pueris in fornacæ, simili filio Dei. Dan. 3. Isti qua- Dan. 3.
tuor in fornacæ sunt quatuor ordines in mundo existẽtes; ordo videlicet Basilij; Augustini; Benedicti; & Francisci. Sed quartus est similis filio Dei. s. vita, quia Christo est similis beatus Franciscus, q.a signatus suis stigmatibus.

Decima figura est de viro signante Thau. Qui Ezec. 9.
vir fuit beatus Franciscus, prout vidit frater Pacificus, & alijs indicijs est probatum. Alię sunt figuræ, quæ post Christum singulari modo beatum Franciscũ figurauerunt, quas breuitatis causa omitto: Sic ergo apparet, quomodo beatus Frãciscus fuit figuratus: & per consequens est prima pars, quæ erat videnda, declarata. Restat nunc videndum de secunda parte, videlicet quomodo beatus Franciscus est verbis prophetarum declaratus. vbi sciendum, ꝙ B. F. & eius ordo fuit declaratus.

Primo per eximium prophetarum Deum, &

D homi-

hominem dominum Iesum Christum, qui de ordine prædixit.B.F. prout ipse sanctus Fran. dixit;& hoc. Nolite timere pusillus grex, quia complacuit patri vestro dare vobis regnum; hoc in fratribus minoribus dicit completum, & de eis dictum a Christo specialiter. Quod vni ex minoribus meis fecistis, mihi fecistis.

Luce. 12. Math.25.

Secundo fuit beatus Fran. declaratus per maximum prophetam videlicet Io. Euāgelistam, vbi inquit Ioannes. Et vidi cum aperuisset sigillum sextum,& ecce terremotus magnus factus est,& sol factus est niger, tanquam saccus cilicinius, & luna tota facta est sicut sanguis, & stelle de cœlo ceciderunt super terram. Et sequitur cap. 8. Post hæc vidi quattuor angelos stantes supra quattuor angulos terræ tenentes quattuor ventos terræ, ne flarent super terram, nec super mare, neque in vllam arborem. Et vidi alterum angelum ascendentē ab ortu solis habentem signum Dei viui: & clamauit voce magna quattuor angelis, quibus datum est nocere terræ,& mari dicens. Nolite nocere terræ, & mari, neque arboribus, quoadusque signemus seruos Dei in frontibus eorum. Sigillum istud sextum si diligenter inspicitur apertum fuit tempore imperatoris Federici secundi regis Siculorum; cuius in tempore factus fuit magnus terremotus, quia magna persecutio in Ecclesia sancta Dei: nam propter diuisionem inter ipsum,& Papam,& Cardinales, de partibus infidelium, ad partes fidelium, multos saracenos conduxit Ecclesias destruentes, & clericos persequentes, & religiosos. Sol factus est niger, idest dominus Papa; qui diu tempore suo niger fuit: videlicet, quia non est inuentus, imo postea vt simplex sacerdos Venetijs est inuentus. Luna tota facta est sanguis, idest Ecclesia tota effecta est sanguis, idest sanguinolenta interfectione clericorum, Cardinalium, & aliorum prælatorū per ipsum Federicum,& suos fautores interfectorum. Stellæ de cœlo militantis ecclesiæ ceciderunt: quia multi prælati adherentes eidē depositione & excommunicationis sententia innodati ceciderunt. Per quatuor angelos tenentes ventum, intelligi possunt ipsi demones in quatuor partibus mundi stantes impedientes peccatis, ne Deus ventum suæ gratiæ super terram sufflaret, imoque magis Deus vindictā de talibus,& in talibus exerceret. Vel per quatuor angelos possunt intelligi quatuor ordines sanctorum, quos vt angelos ad mundū reformandum destinauerat, videlicet ordines Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Anachoritarum, & Doctorum; quorum exempla mundus & doctrinam contemnens stabant super quatuor partes terræ, & specialiter tempore præfati Federici persecutoris Ecclesiæ; quādo oblitterata omnis via erat perfectionis, dicebantur tenere ventum. s. doctrinæ, & vitæ perfectæ quam ostenderunt pro tanto, quia nec in mari, idest insulis: nec in terra plana: nec in arboribus, idest nemoribus vix inueniebatur aliquis, qui tales imitaretur. Hoc tēpore, quādo sic fiebat, a Deo directus est angelus alter a præfatis, videlicet, angelicus vir Franciscus. Qui fuit angelus ratione puritatis, & suæ a Deo in mundum, ad annuntiandum pœnitentiam destinationis: Sed vnde venerit, dicit Ioannes ꝙ ab ortu solis, quia a sole iustitiæ Christo transmissus. Vel ab ortu solis, quia de ciuitate Asisij ad ortum solis posita. Sed qualiter eum miserit, dicit ꝙ habebat signum Dei viui, idest in proximo a Christo habiturus signū sacrorum stigmatum, iuxta modum loquendi scripturæ: quæ ponit factum in proximo fiendum: & sic Franciscus potest dici; ꝙ hahuit signum Dei viui, quia in proximo stigmatibus Christi erat insigniendus. Sed ad quem fructum? Certe inquit. Clamauit &c. idest, vt clamaret,& prædicaret. Ad istum finem missus est beatus Franciscus sicut in sequenti fructu, & conformitate dicetur. Voce inquit magna, prædicationis cōmunis, operationis, doctrinæ, exempleritatis,& perfectionis,& vt fideles ad Christi crucifixi sectanda vestigia inflammaret, induceret,& effectum dominicę passionis in eorū cordibus, & insignia imprimeret; & sic eorum corda hoc signo crucifixi designaret, & pingeret.

Apoc. 6.

Federicus secundus Rex Sicilię. Scisma inter Federicum, & Papam.

Hoc tempore missus est Franciscus.

Quod vero hic angelus habens signum Dei viui beatus fuerit Franciscus, visione facta fratri Siluestro est clarificè demonstratum. Hic in habitu degens seculari, & sacerdos existēs: cum sancti Francisci viam, fratrumq; suorum humano spiritu abhorreret, vidit in somnis totam Asisij regionem, a dracone immenso circundari, pro cuius teterrima, horridaque effigie, diuersis (vt uidebatur) mundi climatibus propinquum excidium imminebat. Contuebatur post hæc crucem auream, atque fulgentem procedentem ex ore Francisci, cuius summitas cęlos tangebat, & brachia protensa in latum, vsque ad mundi fines videbantur, extendi; cuius aspectus præfulgidus draconem illū tetrum,& horidum penitus effugabat. Hoc dū sibi tertio demonstraretur intellexit beatum Fran. destinatum a domino, vt gloriosæ crucis assumpto vexillo hostis maligni robur elideret, ac præclaris veritatis fulgoribus, tam doctrinæ, quam vitæ mentes fidelium ad passionis domini sectanda vestigia induceret, pariter & illuminaret. Quod enim totum beati Frācisci studium prædicatio,& conatus fuerit, vt mentes fidelium ad deplorandum,& cōtuendum passionis Christi mirāda induceret, infra fructu,& conformitate 13. dicetur: etsi quis hanc figuram non esse de beato Fran. dicat, ostendat de quo alio sit intelligenda habente signnm Dei uiui, ut habuit Franciscus,

Visio. F. Siluestri.

&

& credam ei. Addit ipse Ioannes, q̃ beatus Frã ciscus ipse clamauit, & multi eius sequentes vitam pariter, & doctrinam signati signo Dei uiui per Franciscum, & totaliter domini passionem in corpore suo gestantes, & multos alios signauerunt, sicut infra, quando de tertio ordine a beato Francisco instituto, dicetur conformitate, & fructu 8. & de eius prædicatione fructu decimo, & fratrum fructu undecimo dicetur euidenter, & ostendetur.

Tertio fuit beatus Franciscus declaratus per Apostolum Paulum, qui, & si diceret de seipso propter verbera Christi amore pluries accepta. Ego stigmata domini Iesu in corpore meo porto. Et Christo confixus sum cruci. Et mihi absit gloriari: nisi in cruce domini nostri Iesu Christi: de nullo tamen alio possunt præfata verius dici, quam de beato Francisco, ut fructus, & conformitas 31. ostendet. Et si dicatur, habuit ne Paulus spiritum propheticum? Respondetur quòd sic; quia raptus fuit vsque ad tertium cœlum. Hoc idem patet in suis Epistolis ad Thesalonicen. Et alijs: vbi uidetur: & in actibus Apostolorum ostẽditur spiritum propheticum habuisse.

Gal. vlt. Gal. 11. Gal. 6.

Quarto de ipso prophetauit, & beatum Franciscum cum beato Dominico mundo affuturum declarauit Sibilla, quæ fuit tempore regis Priami, & belli Troiani, quæ de Christo, & Apostolis plura dixit. Deinde aduentum B. Francisci, & beati Dominici mundo affuturum declarat dicens. In vltima ætate humiliabitur Deus, & humiliabitur proles diuina. Iungetur humanitati diuinitas. iacebit in fœno agnus, & puellari officio decubanitur Deus, & homo. Signa præcedent apud appllas. glo. idest iudæos. Mulier vetustissima glo. 1. Helisabet puerum concipiet. glo. 1. Ioannem Baptistam stella orbis mirabiliter ducatum præstabit ad ortum. glo. Christi. Hic habens pedes triginta tres. glo. 1. annos. sexque polices. glo. 1. menses. eliget sibi ex piscatoribus deiectis numerũ duodenarium. i. duodecim Apostolos. vnumque diabolum. glo. 1. Iudam. Nõ in gladio bellovè; Aeneadem vrbem. glos. 1. Romam regesque subijciet. Sed in hamo piscatoris, idest deiectione, & pauperie superabit diuitias, idest superbiam cõculcabit; morte propria mortuos suscitabit, & cum mactabitur, viuit, & regnabit, & consumabuntur omnia; & fiet regeneratio, bonos iudicabit, & malos. Huic quatuor animalia, idest quatuor euãgelistæ surgent in testimonium. Nomen agni in tuba concinent; ferentes iustitiam, legemq; irreprehensibilem. glosa, idest Euangelium, cui contradicet bestia: glosa. i. Antichristus. Simulque abhominatio spumę draconis. Et surget stella mira. glosa. 1. Paulus Apostolus. Quatuor habens animalium imaginem. glosa. 1. totum Euangelium a quatuor Euangelistis editum. Eritque in tuba mirabili. Danaos. glosa. 1. græcos illuminabit in Aeneade glo. 1. Roma. Lacus piscatoris glosa. 1. socius Petri nomen agni vsque ad fines seculi uirtute perducet: in Aeneade uinctos a diabolo liberabit. Hic glo. 1. S. Paulus gladiabitur, moriens illustrabitur. Porro gloriosus exitus eius. Erit autem bestia horribilis ab oriente veniens. glo. 1. Machometus. Cuius rugitus usque ad gentes punicas. glosa. 1. Affricanas audietur. Cuius capita. 7. sceptraque innumera, pedes 663. glo. 1. sexcenti. 63. anni. Hic erit contradicens agno, ut blasfemet testamentum eius. Augens draconis aquas: reges autem & optimates seculi erunt in sudore terribili, & non diminuent pedes eius. i. annos. Subdit de beato Francisco, & Dominico. Stellæ quoque duæ glo. 1. ordo Minorum, & Prædicatorum consimiles primæ, surgẽt contra ipsum, & nõ obtinebunt usque dum ueniat abhominatio, & uoluntas altissimi consumetur. Hęc sibilla.

Profetia Sibillæ.

Qua prophetia patet: quòd com beatus Franciscus nomine uocetur stellæ: & suus ordo per stellam habet merito figurari. Contra sectam Maumeti spurcissimi porci: audacter dico, nullum ordinẽ sic insurrexisse, sicut b. F. contra ipsam ter accedendo ad partes infideliũ egit, atque fratres misit: qui ipso. b. Fran. uiuente, ut infra dicetur fructu 8. sunt martirio coronati, & ultra 60. a saracenis de fratribus beati Fr. sunt martirizati, ipsaque gens Maumeti, ut inferius patebit: per ordinem beati. Frã. ad dominum conuertetur.

Ordo B. Franc. per stellam figuratur.

Quinto beatus Franciscus fuit declaratus, & eius ordo: ut testatur Abbas Ioachim super octauum capitulum prophetiæ Cirilli Anachoritę, & presbyteri mõtis Carmeli, per quẽdam diaconum nomine Policarpum; quẽ ut dicit Ioachim legisse multa de ipso, & ordine eius, cuius dicta ipse Ioachim minime ponit.

Sexto ipse beatus Fran. fuit etiam declaratus, & eius ordo per Cirillum presbyterũ, & Anacoritam montis Carmeli: cui celebranti missam Angelus domini duas tabulas gręce scriptas Aeneas detulit: eidem mandans, ut scriberet in eis contenta, & in latinum uerteret, & occidentali Ecclesiæ mitteret, qui sic egit. uerum cum prophetia multum sit in uerbis obscura: interpretandam, & dilucidandã Abbati direxit Ioachim: qui ipsam exposuit. Ponens ergo prophetiam, simul & Ioachim expositionem apponam: ut ipsa debite, & lucide intelligatur.

Cirillus anacorita prædixit multa de B. F.

Vbi sciendum, q̃ b. Franc. uocatur semper in ista prophetia nomine Petræ. patet in principio, & in alijs capitulis sequentibus, & patet in fine fratres minores alloquens cum dicit, Nempe si ad petram fortem &c. Et licet Ioachim asignet cãm, aliã tamẽ inferius adiũgã.

Sciendum secundo, ꝙ in principio huius prophetiæ loquendo de beato Franc. sub nomine petræ, dicit de eius ordine exciso ab ista petra, & consequenter uidetur loqui de ordine Prædicatorum: ac de ordine Cartusien. & de istis tribus ordinibus dicendo ipsorum initia, & unde sunt oriunda, de ipsorum primo conditionibus bonis, & demũ de malis usque ad partem illam. Nempe si ad petram fortem; ubi dimittendo alios ordines, & b. Franc. comendando, ac inducendo fratres ad beati Frãcisci imitationem, ipsam prophetiam concludit. Dicit ergo Deus reuelando Cirillo.

Prophetia Cirilli.

Væ mulieribus. Ponit hic principium ordinis Minorum dicens. Væ mulieribus. Ioachim in glo. Mulieres appellat quosdam futuros religiosos molles, & delicatos, curiosos, ut fœminas.

Excisis de petra durissima uallis uirginis. Ioachim in glo. Hoc refertur ad patrem, & fundatorem istorũ, quos alloquitur, quia inquit erit sanctus, & constans, & firmus, ut petra in timore Dei: cuius, inquit, constantia uirtus, & sanctitas inferius denotatur, cum additur. Nepe si ad petram fortem. Dicit ergo ꝙ mulieres, idest fratres, sunt excisæ de petra durissima, s. beato Francisco. Sed unde fuit hæc petra, & ordo fratrum Minorum fundatus? dicit ꝙ fuit excisus de petra durissima uallis uirginis. Ioachim. per uallem uirginis potest intelligi aliqua regio ditioni Ecclesiæ subiecta, in loco uallolo; in qua oriundus erit illorũ fundator, & pater. ad litteram beatus Franciscus fuit de ualle Virginis. In tota enim prophetia Cirilli, nomine Virginis appellatur Ecclesia. Fuit ergo b. F. de ualle Virginis, idest de ualle Spoletana; quia de Assisio, quæ ciuitas est de ualle Spoletana, quæ uallis, cum Assisio est Romanæ Ecclesiæ, & eius ditioni subiecta: & ibi beatus Franciscus ortus est, & ordo Minorum fundatus; uel potest dici, ꝙ ordo noster fundatus est, & excisus a petra, idest institutus a beato Francisco in ualle Spoletana: & in loco Virginis, s. Mariæ, quæ per Antonomasiã uirgo dicitur. Nam in loco sanctæ Mariæ de Portiuncula, ordo incepit Minorum a beato Franc. petra institutus. Subdit prophetia de alio ordine.

Et puellis, supple ue, de monte umbroso. Ioachim. per puellas, aliud genus intelligitur religiosorum delicatum, ut primum. de monte umbroso; hoc forte dicit, quia nigri habitus erit futurus. Subdit prophetia de tertio ordine, dicens.

Bestijs. siue de mõte Libani. Ioachim. Bestijs, insinuat tertium genus bestiale simplex, & rude: quia forte non erit adeo litteratum, moribusque prouectum, ut duo præmissa. de mõte Libani dicit: uel quia in ipso monte inhabitabit, uel forte quia cum Libanus cãdidatus interpretatur, habitus albi futurum erit. Subdit prophetia de istis tribus ordinibus simul.

A suæ tempore iuuentutis usque in senium earum, nouissimum uhæ multiplex eis incumbit. Ioachim, a tempore suæ iuuentutis: non ab infantia, uel ab origine, in qua iusti futuri sunt, ut hic prope describitur, ubi dicitur In infantiæ suæ primordio: sed a iuuentute, idest in processu ipsorum ordinum. Sequitur in prophetia.

In infantiæ suæ primordio, usque in tempora pubertatis, margaritis multiplicibus. Ioachim. Hic insinuat, ꝙ in sui origine, iusti sunt futuri usque in tempora pubertatis, quæ est secunda ætas. Per quod datur intelligi: ꝙ modicum in iustitia sunt mansuri.

Sequitur in prophetia Margaritis multiplicibus parentum sanguine, rutilantibus, renitebunt. Ioachim. parentum sanguine hoc ideo dicitur, quia uirtutes, quibus nitebũt, ab ipsis sanctissimis patribus, qui in infantia eorum, & de nouo migrabunt, ex summa, & noua deuotione ad ipsos trahent. Subdit prophetia.

Sed pedetentim, idest paulatim, muscarũ stercoribus, & uiarum pulueribus fuscabuntur. Ioachim. musca est inquieta, & importuna: ꝑ quod notatur, ꝙ inquieti erunt, quo ad discurrendum, & importuni, quo ad petẽdum; quorum inquietudo inferius denotatur ubi dicitur. Quas incautas leuesq; repererint. Incautas inquam: quia homines illorum tędio affecti deuincentur: nec poterunt quietari, do nec eorum importunitatibus satisfecerint. Leues uero, supple ad tribuendum, quia multi uerecundia ducti, propter quandam curialitatem naturalem, quæ inest multis hominibus: eorũ importunis petitionibus satisfacient: Hæc autem inquietudo, & importunitas stercorosa cẽsetur, idest Deo, & hominibus odiosa; Deo inquam propter inquietudinem, quæ displicet Deo clamanti. Vacate, & uidete: quoniã ego sum Deus. hominibus propter importunitatem. Vnde dicitur inferius.

Quapropter bestie cauebunt sibi in istos incidere. Viarũ pulueribus. Ioachim. puluis uiarum, infructuosus est, uentoque mouetur, & euanescit: per quod notatur, ꝙ uanagloriosi futuri sunt, potentum enim, & nobilium amicicijs efferentur: & politis quibusdam uerbositatibus iactabuntur, & hæc nihil aliud sunt nisi, quidam pulueres momentanei: eo ꝙ euanescant, nec durant, nec fructus capitur ex eis. Sequitur prophetia.

Væ unum, & uæ iterum: hos præstolatur nugaces glo. interlinearis, idest derisores uel truffatores. Quos gladius biceps confodiet: horũ Deus uenter, & lingua cum lumbis erit. glo. i. etiam & lumbi. Ioachim. Væ unum, hoc refertur ad subsequens. Quos gladius biceps confodiet. Biceps quidem gladius, scilicet

perditio

perditio vitæ præsentis: quam non ita habebunt, vt cupiēt, & futuræ, eos confodiet, idest consumet. Sequitur in prophetia.

Hi desertores cāteruas proprias relinquētes, vagari per compita eligent: alienorum foraminum inuasores. Ioachim. vagari: adhærentes quidem vagabundę religioni: eligent stulte hincinde vagari, forsitan mendicantes. foraminum, idest prouentuum, vel elemosinarū, quia quod nudis pauperibus puellis infirmis, verecundis, & senibus destitutis debuerit tribui: hi omnia ad se trahent dicentes, se cunctos ægentes excellere. Sequitur propetia.

Hi filij Esau bestiarum simplicium venatores, in specubus alienis, & quas incautas, leuesque repererint, gaudenter excoriabunt, scelesti gloriabuntur, glorianter narrabunt complicibus, cum prædas fecerint ampliores. Quapropter bestiæ cauebunt sibi, in istos incidere cū opera eorum didicerint. Ioachim: in specubus, idest in his, quæ clericis fecularibus, vel alijs personis ecclesiasticis pertinebunt. Istud ꝙ sequitur: & si ad omnes tres ordines referatur: præcipuè tamen ad ordinem minorū pertinet: subdit prophetia.

Iniqui iactabuntur in Ecclesia, quam deijciēt ascia. Ioachim. hi mentientur se delectari in paupertate, quam deijcient ascia. Est autem ascia ferreum instrumentum, quod profunde lignum incidit, & deuorat: per quod intelligitur, ꝙ totis viribus deijcient paupertatem occultam, & delitijs inhęrebunt. Subdit prophetia.

Simulatione, & insigni penuria enigrescent, vt capiant, idest decipiant, & denudent lepusculos: glo. i. simplices vehementius. Sed dissimulatis, paliatisq; copijs effulgescent, vt latenter degant splendidius. hi sunt telis presbyteri ab vltore Angelo perimendi, oblata vorātes in abditis, florebunt in altum, vt cedri, san guine, & haustu elati. glo. i. sanguine, & scientia litterarum. Vsque ad pinnam Syon sublimissimam. Insigni. Hi perfidi pauperes insignes se dicent, quasi iuxta formam Apostolorum viuentes: Aegentes, quia nec in communi nec in speciali se possidere mentientur. Subdit prophetia.

Tamen teredo ligni medulam corrodet, & ptundet intrinsecus, vt tandem optima quęquæ discant. Ioachim. Teredo est vermis pertundens. i. perforans, & corrodens lignum intrinsecus, vt tandem arescat. Hic vermis superbia est, vel auaritia, quę omnes virtutes destruunt, & consummunt. Subditur in prophetia.

Et frondes eius arescent. Ioachim. Per frondes arborem decorantes intelligit prælatos religiosos, qui ad ecclesiasticas dignitates promoti in ordine eorundem honore, & gloria redundabunt. Falso inquam: quoniam spiritualem paupertatem deicere, & ad splēdidas diuitias peruenire non est honorabile, quo ad Deum, sed potius uituperabile. subdit prophetia.

Et decident flores in limum. Ioachim. Per flores odoriferos bonam famam intelligit, qua tandem carebunt. Subdit prophetia.

Super hoc lupi rapaces ad inuicem corrodentur, & alter alterum suauiter manducabit, donec fœtor sanguinis occisorum ascendat ad nares iudicis impregnati. Ioachim. Lupi rapaces: hic ostendit, ꝙ nō solum extrinsecus, quo ad secularia, sed & intrinsecus, quo ad seinuicem praui existent, alter alterum persequēdo diffamando, vel alias offendendo inique. Ad nares iudicis impregnati. Ioachim. Iudex impregnatus potest intelligi Deus ęternus, qui modo mulieris prægnantis portat vindictas impiorum in corde, vt ab erroribus conuertātur: qui tandem parturiens clamat, vt mulier, cum dolens condemnat impios ipsos supplicijs atrocibus gehennalibus. Subdit prophetia.

Fallaces ingeniosi medijs linguis fantes cū viduis, exponentes sacrificia mercaturæ, glo. interlinearis, idest tot missas facias decantari; da tantam pecuniam; & culpa, pœna, aut pestis non erit. Offer sacrificium, præbe testimonium, & plaga, vltra non erit. Hoc suggerent filij nequā, seductores astuti. Vt augeant stercora, glo. i. splendide viuant; & saltent cacumina. Ioachim. Medijs linguis more infantiū erubescentium plenarie confiteri, ꝙ pomum velint eorum aspectibus præsentatum. vnde medijs, cum non plene se velle proferant. Sic isti cum viduas opulentas, vel simplices voluerint spoliare, medijs linguis loquuntur: quasi ostendentes se nolle tanta recipere; ne hoc deroget summæ, ac altissimæ paupertati istorū, quorum centuplum lætanter acciperent. Subsequitur in prophetia.

Febres sanabunt eos. Ioachim. Hoc verbum non intelligo: nisi forte quis diceret, quòd ad ægros accedent, & eorum vltimis voluntatibus assistentes procurabunt aliqua ab eisdē sibi relinqui. Sequitur in prophetia.

Mors uita istorum. Ioachim: quia forte de mortuis, vel testamentis defunctorum aliqua lucrabuntur. Subditur in prophetia.

Ad quęrulas uoces tibicinum salient lætabundi, ut agni in pascuis. Ioachim. Tibicines erāt antiquitus quædam lamentatrices, quæ ad defunctorum corpora vocabantur; ut vocibus querulis lamentarentur, plangerentq; defunctos. Adhuc in aliquibus partibus obseruatur. Ad has uoces lamentabiles salient lætabundi ob lucrum, sicut saliunt agni in pascuis uberimis. Sequitur in prophetia.

Sagacissimi deceptores mentientur se potissime mortuos suscitare; ut spolient virgines glosa. i. Ecclesias, & seculares; ut dilatent tentoria

toria glo. 1. ædificia. Ioachim potissime dicturi sunt isti malitiosi ad populum. Eligite apud nos sepulturam, nõ apud Ecclesias seculares; quia pluribus sacrificijs abundamus, q̃bus animæ defunctorum purgantur, & in eis gloriosior resurrectio apparebit, quia nostris societatibus adiungẽtur: quod est falsum; & enim si ultra mare sepeliatur corpus, citra mare sacrificium factum, & oratio ei ualet non obstãte ubicunq; sepeliatur. Sacrificium quidem non sepulturæ, sed animę impenditur. Subditur in prophetia.

O perditi quid ubera materna. glo. 1. paterna. Spreuistis quæ Deus benedixit a seculo, & ubera nouela uirginea elegistis: fortassis quia ista improuide perdidistis, & his liberiora nescitis, quæ perditorum remedio rapuistis. At tamen, & uos expectate paulisper, quoniam quidem ignis prosiliet de altari & consum & iterum Nadab, & Abiud sacerdotes. Ioachim. Vbera: terrenos fructus ex terræ uisceribus prodeuntes, mediantibus laboribus hominum. Vbera materna appellat, quæ Deus benedixit a seculo, ut homo inde uesceretur: & dixit. Labores manuum tuarum: quia manducabis beatus es &c. hi feruntur uero reliquisse, cum Christo forsitan per uitæ perfectionem humiliter adhærẽtes, proprium abnegauerunt. Sed improbi, quia forte proni ad leuia, & carnalia uitia, & ideo cõmunis uita eis fuisset utilior. Quod patet, quia perfectionem huiusmodi deserentes, uirginea ubera sugere eligent saporose, idest delitias, & ubertates seculariũ clericorum, quas ad se rapere quodam placore, seu quadam sonoritate sacramentorum, ac multa hipocrisi nitentur pro posse. Sequitur in prophetia.

Giezi quoque lepra inficientur, ut a planta ad cranium sola ulcera turgentia uideantur. Ioachim. Giezi: seruus Elisei lepra fuit percussus, quia sanitatem uendidit, quam Naamã siro gratis, & libere Eliseus impenderat: sic isti exponentes sacrificia mercaturæ, ut a planta, idest ab ipsa simplici cõfessione fidei, quã & demones credunt, & contremiscunt, Vsque ad cranium, idest summã uirtutum, nil aliud, quàm lucrum cernetur in ipsis. uel a planta usque ad cranium, idest ab ipsi puberibus, qui ipsorum ordinem de nouo assument vsque ad prouectos, istorum nullus nihil aliud, quam uitium appetet; omnes enim quæ sua sunt, quærent, non quæ Iesu Christi, honori & commodo, & auaritię inhiantes. Sequitur in prophetia.

Hi patroni prædiuites confidentes in uaccis pinguibus dormitantibus. Ioachim. Prædiuites: sicut enim patroni prædiuites in uaccis pinguibus, & alijs animalibus armentitijs cõfidentes efferuntur mentis superbia, quasi nihil posit eis quandoq; deficere; cum modis innumeris prouentus assiduos assequantur; ita & hi confidunt in uaccis pinguibus, idest in grossis summisque prælatis Romanæ ecclesiæ, utpote Cardinalibus, Patriarchisque, & primatibus eisdem fauor[illegible]bus, ut sic non paueant inferiorum clericorum calumniam paruipendere. Sequitur prophetia.

In risu uirginis. Ioachim. Hic ostendit quod memorati prælati aplaudent eisdem ob suũ honorem calumnias hominium formidantes; ne diceret populus, quod uaccæ illæ pingues dormitantes, non patiuntur hos humiles pauperes saltem uillissimis eleemosynis laicorum nutriri. Quid eos abhorrent? quid sacra demũt eorum? Forte quia opera eorum non diligũt, nec secuntur eos pauperes memorati. Subditur in prophetia.

In robore montium in cornibus elleuatis. Ioachim. Montes Israel sunt idem cum vaccis pinguibus dormitantibus. Hi dicuntur robur Israel idest Ecclesiæ, quia eam in diuitijs viriliter manutenent. Montes quoque feruntur non a uirtutis foritudine, sed mentis altitudine, propter quod fauebunt dictis religiosis timentes eorum calumnias apud plebem. Sequitur in prophetia.

Baculis arundineis fœminarum, quos se irrigasse iactabunt. Ioachim. Baculis, quia hæc confidentia in prælatis erit fragilis, & instabilis, ut arundo, uel mulier, eo quod in momento furoris, aut irracundiæ prelatorum particularium ecclesiarum conquerentium contra illos malignos; quoniam illorum iura inuaserint, & uastauerint, exosos eos habebunt, ita ut gratias eis subtrahant, eosque ignominiosos efficiant. Irrigasse, dicent forte nos Ecclesiam post Apostos scientia irrigauimus: hanc honestatis parsimonię, rigorisque moribus informauimus. Quicquid ergo honoris, & gratiæ habet Ecclesia exceptis prouentibus temporalibus nobis debet attribui. Sequitur in prophetia.

Verumtamen spiritus uehemens latens in cornibus, repente perflabit. Ioachim. Hic patenter declarat, quod prælatorum dilectio erit simulatio, odijque latentis dissimulatio in eo, quod dicit, Spiritus latens in cornibus perflabit, id est ira, uel furor absconditus in prelatis. Subditur.

Et quadros abscindet de montibus, quos precipitans mactabit primo filios petræ uallis, & multos de monte umbroso, ut nunquam resurgant; deinde bestias de monte Libano. Ioachim. Quadros. quadri dicuntur quidam morseli saxei, qui abscinduntur de saxis, & in quibusdam modulis in usus hominum conformantur. Sequitur in prophetia.

Si flagitiosi contulissent uirgini aureas murenulas, & in aures annullos, & teristra armillas, & specula dextrocheria, & corona, prout eã decebat;

decebat; cum eius opibus sint ditati eunuchi uirginis, utique detulissent eisdem. Ioachim: In his omnibus uirgineis ornamentis, quæ hic enumerat, nihil aliud uult intelligere, nisi ꝙ sicut uirginem, uel sponsam hęc decent: & si sub trahantur ab illis, utpote seruis, uel feudatis ipsius, qui sibi deferre tenentur, dignos se iudicant feudorum priuatione; ita & hi non deferentes ecclesiarum rectoribus, ob suam superbiam gratijs priuabuntur ipsorum, & nouissime confundentur. Sequitur in prophetia.

Stultus pręstat baculum, quo ipse percuciatur, & quis non aufferet, stultior est cęsendus. Ioachim. Policarpus diaconus in uolumine, quod edidit, dicit ꝙ multę Religiones mendicantes ex deuotione Apostolicę paupertatis euenient; de quibus aliquæ ob eorum importunitatem, & insolentiam, ac grauamen elemosinarum per ecclesiam destruentur, & aliquæ famosiores ex ipsis remanebunt ad tempus, quæ interim non modicum sibi locum in ecclesia uendicabunt, & quia multis gratijs ecclesiasticis ditabuntur, clerus timebit eas, & seruient eis ob timorem, donec & ipsę cũ alijs destruentur. Sequitur in prophetia.

Hi pinnis montium in aciebus lumborum dēsitatibus uirgulorum miserabiliter confundentur. glo. inter linearis pinis montium, idest altitudinibus dignitatum: In aciebus, idest mentis superbia. Lumborum. i. in luxuriis. Dēsitatibus &c. idest terrenis prouentibus, quibus totus ordo hic scriptus pollebit, miserabiliter confundetur. Sequitur in prophetia.

Sextarios. 60. ex area se collecturos sperabũt; de quibus si. 10. in horreis reposuerint, satis poterunt contentari. Ioachim. Hi sextarios, quia continentes sunt in gloria collecturi fructum sexagesimum, & coniugati trigesimum, sicut centesimũ uirgines, & martires, aut summi prædicatores, iuxta expositiones sanctorum: ideo hi arroganter in numero continentium generaliter assignabunt, ꝙ esse debebũt si plenè, ꝙ promiserint obseruauerint. De quibus si. 10. hoc refertur ad 10. legis pręcepta, ad quæ omnes tenentur; & uoluit dicere, ꝙ si in numero simplicium personarum erunt, poterunt contentari. Subditur in prophetia.

Caueant miseri, ne quicquid seuerint, urens spiritus uertat in stipulam. glo. Quicquid seuerint, idest, quicquid fecerint de genere bonorum, uertat &c. idest, in uanum deducat, id est perdant, quod fecerint.

Vltimo, prophetia ad fratres minores increpandos, quasi non inmitentur beatum patrem Franciscum se figit, beatum Franciscum multipliciter commendando dicens.

Nempè si ad petram fortem. glosa interlinearis, idest ad patrem eorum.

Et firmam. glo. s. contra illecebras carnis.

Quadram. glos. interlinearis, in timore Dei. Ioachim. vt sibi, & Deo, amico, & inimico iustitiam reddat debitam, uel Quadram, idest, ornatam uirtutibus quattuor Cardinalibus.

Et latam. glo. s. charitate.

Politam. Ioachim. i. planam, non asperam, ut superbus, & humilis arrogans, & mitis secum fuerit pacifice conuersatus.

Et albam. glo. corporis castitate.

Mundam, & sanctam. glo. s. uerborum discretione. Vnde originem protraxerunt: deuote & fideliter, & perfectè spectassent. glo. i. aspexissent. Et eius efficacias, & uirtutes prout ab infantia incęperunt, idest in sui exordio secundum glo. interlinearem. Et super petram, idest, patrem illorum. Descriptas uiderunt uiriliter insecuti fuissent. Ioachim petram hoc ideo dicit, quia morum insignia, quę istorum pater eisdem edidit obseruanda, ipse pater in se perfectissimè adimpleuit. Verum quia hæc prophetia beatum Franciscum nominat sub nomine petræ: & in principio, & nunc in fine, est sciendum ꝙ b. Franc. ultra expositionem Ioachim, supra positam, & nunc pręmissam, potest dici petra.

Primo, quia ad litteram filius fuit Petri Bernardonis; unde à patre Petro potest petra nũcupari, quia Petrus, & petra idē sunt Mat. 19. Secundò petra, quia imitator perfectissimus Christi, qui est petra 1. Corinth. 9. Similiter, & beati Petri, qui petra est Mat. 16. quia ipse uitam Christi, Petri & aliorum prosecutus est perfectissimè apostolorum. prout dicit Nicolaus Papa tertius in regulæ declaratione. — B. Frã. potest nominari petra.

Tertio dicitur petra, quia Petro, idest Ecclesiæ firmissimæ adhærens, promisit obedientiam, & reuerentiam domino Papæ, ut dicit regula in principio; fidem Ecclesiæ tenuit, ut de eo cãtatur; & pro eius fide ter mori uoluit. Quarto dicitur petra, quia ipse, ut dixit sibi Christus directus ab eo erat, ut reformator terrestris Ecclesiæ. Ideo pręfatis de causis potest dici beatus Franciscus petra.

Sed hæc petra appellatur primo durissima, quia firmissimus fuit in inceptis.

Secundo, de ualle uirginis, quia beatæ Virgini deuotissimus.

Tertio, fortis contra diabolum eius tentationes superando.

Quarto, firma in fide.

Quinto, quadra nullo affectu terrenorum declinans.

Sexto, lata uirtutum, & meritorum prærogatiuis.

Septimo, polita gratiæ plenitudo.

Octauo, alba, innocentia decorata.

Nono, munda, ab omni peccato obstersa, usque ad quadrantem nouissimum.

Decimo sancta ad perfectionis apicem appropinquando Deo copulata. Possent, & aliter

talia

talia exponi; sed breuitati est insistendum. In capitulis præcedentibus ad iustd huius prophetiæ Cirilli petra, modis a prefatis aliter uocitata beatus Franciscus nuncupatur, vt statim patebit. Subdit prophetia.

Ne dum 60. sed etiam cētum sextarios in apothecis egregiè collocassent, glosa. 1. in cęlestibus stationibus. Ioachim. Centum. quasi aureolam martirum, summorumque prædicatorum assecuti fuissent.

Notan. Et enim qui bene regularem modestiam obseruauerint, quæ in mentis, & corporis castitate obedientia promta, paupertate voluntaria, vigilantia, assidua, parcitate discreta, silentio irrefragabili, humilitate perfecta consistit, audeo dicere, ꝙ pluribus martiribus, qui breui martirio, ex hac uita migrarunt, egregiè præferuntur: laudabilis quidem uita religiosa, si recta; & ualde vituperabilis, si iniqua vel praua; quia neutrum mundum aquirit ad votum: Est autem recta uita religiosa in omnibus, & per omnia; si mentis humilitas, à qua bona cūcta procedunt, & quam innumeri mentiuntur habere, interius conseruetur; & cordis elatio, à qua cuncta mala nascūtur, quam, & innumeri uidentur abijcere, sed falluntur, de foris expellatur. Et concludit prophetia.

Felix qui mūdè. glo. s. coniugatus, vel simplex collegerit sextarios, 30. ex area. Ioachim. Felix qui castitatem matrimonialem illibatā seruauerit. Hic non inuidebit superbis cornutis atergo. glo. 1. religiosis caputia indignè ferentibus. Hæc Cirillus, quibus patet quomodo Deus ipsi Cirillo, qualis esset futurus beatus Franciscus, & suus ordo declarauit.

Idem quoque Cirillus beatum Franciscum in capitulo quinto, in primo versu. Tunc emptigadis eiulabit &c. Vocat petram durissimā. Item capitulo sexto, in parte illa. Tunc palam &c. Vocat beatum Franciscum lapidem insecabilem. Hoc dicit quia à sanctæ paupertatis formula, & charitate nunquam scindi potuit, aut separari, seu in minimo elongari. Et in omnibus prædictis locis semper loquendo de petra, seu lapide, de quo dictum est supra in prophetia, capitulo. 8. teste Ioachim, de beato Francisco loquitur. Sed in capitulo septimo, in parte illa. Ne obliuiscaris filios &c. ibi beatum Franciscum vocat petram oleo linitam in diffluo. vbi Abbas Ioachim in glo. inquit. Ne obliuiscaris &c. hic tangit quorūdam religiosorum persecutionē, & sequitur. Hi sunt filij petræ oleo linitæ, indiffluo. Hæc est petra quæ in superioribus durissima, ut puto, & insecabilis appellatur; cuius filij viam, & sanctitatem deferentes paternam, acerbissime punientur, cum aliis quibusdam plectendis; sed non totaliter destruentur. Secabūtur tamen idest, diuidentur plurimi a statu illorum, maximè qui uitę reprehensibilis fuerint. O quam gauderem si tantum patrem cum filijs mererer videre. Cæteri vero religiosi in coccito manebunt, ut littera innuit. Coccitus quidem luctus inrerprętatur, quod dissipationem insinuat. Hęc Ioachim. Beatus Franciscus petra oleo linita potest uerè nuncupari, quia spiritus. s. donis, & gratijs copiose fuit inunctus, sed indiffluo; quia hęc spiritus. s. oleo, & dono influxit largiter ad tres nidos, idest tres ordines faciendos, qui oleo sancti spiritus inuncti, & sanctificati fuerunt. Hac ergo prophetia Cirilli, apparet excelentia beati Francisci; apparet quid suus ordo in principio fuit; quid erit in medio; & in eius fine, quo ad mores: Demum apparet, iuxta beato Francisco, reuelata; ꝙ ordo minorum, vsq; ad diem iudicij perseuerabit.

Septimo beatus Franciscus, & eius ordo declaratur uenturus, & præclara fienda per ipsum ordinem per Abbatem Ioachim, qui fuit etiam, vt pręfatus Cirillus, per tempora ante beatum Franciscum. hic Abbas Ioachim, cuius opera sunt per Ecclesiam approbata, libro excepto, quem edidit contra magistrum Petrum Lombardum; de beato Francisco, & eius ordine loquens, in libro, quem edidit cōcordiæ sic dicit inter alia.

Erunt duo viri, vnus hinc, alius inde, qui duo ordines interpętantur. unus italus. s. de Vmbria, & alter Hispanꝰ: Et post istos duos ordines ueniet alter ordo saccis vestitus, sub cuius tempore apparebit filius iniquitatis, qui dicitur Antichristus, & sequitur. breuissimū est tempus ipsius, s. tertij ordinis: sicut breuissimi sunt dies Antichristi successoris sui. Ordo enim Minorum, usque ad nouissima tempora duraturus, per mare Aquilonare transibit, aspera pascua gustabit: Regina austri proteget, & fouet eum in amaritudine sua: flumen Eufratem trāsibit, & undam, & impetum eius sua prędicatione mitigabit: aspera reducentur in planum in sermone eius. Terra salsuginis, idest Aegypti ad dominum conuertetur per eum. In eadem terra securè Euangelium prædicabit: multæ gentes per ipsum ordinem ad dominum conuertentur: gens idolatra, cuius lingua ignorabitur, quæ de finibus terrę ueniet, missa a Deo in adiutorium terræ promissionis; & vt ipsa agnoscat Deum patrē omnipotentem, & filium eius vnicum dominum nostrum Iesum Christum, ad fidem Catholicam conuertetur. Futurum est enim, ꝙ ordo Minorum uiriliter se opponat contra mortis Angelum; & contra eum prædicando, plures, & maxima multitudo de filijs ipsius ordinis, martirio ad Dominum transibit; sicut dictum est per Dauid prophetam. Posuerunt mortalia seruorum tuorum escas uolatilibus cœli; carnes sanctorum tuorum bestijs terrę. Gaudebunt in canticis suis, idest in prædicatione

Prophetia Abbatis Ioachim de beato Francisco. Psal. 78.

Psal. 78.

tione omnes tribus terræ, & gens immunda Maumethica, quę remanebit, & hi qui residui erunt ad dominum conuertentur. Quibus verbis apparet quomodo, tam de ordine quàm de ipso capite, est prophetatum. Patet etiam, quando erit voluntas domini contra Maumeth, stella, idest ordo Minorum preualebit, vt dicebat sibilla in ultima parte suę prophetiæ superius positę.

Ordo columbinus durabit vsque ad diē iudicij.

De permanentia ordinis vsque ad diem iudicijs, vt dictum est supra in expositione prophetię Cirilli, b. Francisco fuit a Deo, vt dicit legenda antiqua reuelatum. Et subdit Ioachim. Irundo turpissima, & venenosissima clericorum iniquitas, opponet se contra ordinem Minorum, & ipsum calcare, & calcitrare tentabunt, nec poterunt: dominus enim visitat ipsum ordinem, & conseruat, & gubernat in necessitatibus, & laboribus suis; mansio ipsius ordinis, & habitatio solidata est in angulo sanctitatis, & ęternæ stabilitatis, hæc Ioachim.

Et idem libro concordiæ quinto, sic dicit exponens illud, quod die sexto dixit Deus, vt terra produceret animam viuentem. Et creauit Deus hominem ad imaginem &c. inquit. Creauit in hoc sexto die, in ordine laicorum nouas species religionis, quæ omnes in adiutorium clericorum, & monachorum creatæ sunt a domino: & subdit. Quod autem omnibus completis ad vltimum in die sexto creatus est homo, qui præsit piscibus &c. Futurum est. n. ut ordo unus coualeat in terra, similis Ioseph, & Salomon, ipsi quoque filio hominis, cui etiā similis dictus est a propheta, quia in ipso, & p ipsum, & secundum ipsum formatus est: qui omnibus ordinibus, qui a tempore quinto clarere cęperunt, prælatus erit gloria, & dignitate, & ipse subijciet bestias, & omnem terram; ut compleatur in eo promissio illa, Psal. dicē tis, Et dominabitur a mari usque ad mare, & a flumine usque ad terminos orbis terrarum. Ipse est ille populus sanctorum, de quo dixit Angelus Danieli Regnum autem, & potestas, & magnitudo Regni, quæ est subtus omne cœlum, dabitur populo sanctorum altissimi. Hic est populus ille sanctus, ordo. s. iustorum circa finem futurus de quo in typo Salomonis dictum est a domino, per Natham prophetam. Ego ero illi in patrem, & ipse erit mihi in filiū, Quæ non solum de filio Dei intelligenda sunt, sed de illis sanctis hominibus circa finē futuris, qui secuturi sunt ad integrum uestigia eius. Et plura dicit ibidem. Sed ꝙ Abbas Ioachim intelligat de ordine beati Francisci, patet quia ipse solus, præ alijs sequitur uestigia Christi, quia regula, & uita fratrum Minorum est domini nostri Iesu Christi sanctum euangelium obseruare. Insuper beatus Franciscus primo uita, demum passione factus est ad imaginem, & similitudinem Iesu Christi crucifixi.

Psal. 71.

Dan. 7.

2. Reg. 7.

Idem Abbas Ioachim de ordine beati Francisci, & beati Dominici loquitur expresse in expositione Ieremiæ in prologo. capitulo primo super illud: Verba Ieremiæ filij Helchiæ, &c. Et eodem capitulo super illud. Noli dicere, quia puer ego sum. Post multa sic inquit. Sicut olim elegit Deus patres seniores; secundo Apostolos iuniores; ita etiam nunc tertio pueros eliget ad litteram, ad prędicandum regni Euangelium, & excutiendum Loth in ipsis pueris fidelibus per Abraham summū pontificē, populum. s. Christianum influentis caduci seculi. s. tabascentem, conuersantemque cum filijs sceleratis. Sed & pueri Hebręorum in huiusmodi pueris designati, uestes, & spolia seculi in cultum diuinum abijciunt. i. non ponunt: arbores, & ramos arborum, iustorū doctrinas, & uites imo propagines de secularibus auferent, ferentes flores mundiciæ, & palmas uictoriæ, qua mundum calcant: Diabolum superant, carnem frenant, iustitię operibus excolendo gratias, & laudes agunt domino Abraæ patri cœlesti excelso. Et horum si quidem ore prædicatio laudis perficitur, dum non aliud ore nunciatur, quàm in conuersatione demonstrant: hi sunt columba, quam spiritus sanctus alter Noe, qui requies dicitur; propter tribulationum impetus, quibus mundus fornicator absumitur, emisit, & emittet ex archa, cessantibus aquis diluuij gē tium futurarum, quæ ad subleuandam archā contemplantis Ecclesiæ in sublime, conuenient. Et subdit. Itemque ad conuertendos infideles in sua cęcitate relictos, & operiendam terram scientia domini: quamtotius remittēdos, ut sicut per Moysen, & Iosue Cananeos Deus Israelitis subiecit: per Paulum, & Euangelistam Ioannem strauit idolatras; sic & nūc per duos ordines signatos futuros in illis, gentes incredulas subigat, & conuertat.

Idem de prædictis ordinibus loquitur super illud Ollam succensam ego uideo. de istis ordinibus loquitur super illud. Ecce ego congregabo omnes reges Aquilonis. Et super illud Quasi tempestas currus eius. capitulo. 4. ubi inquit. In puero nobili, & ignobili duo notantur ordines affuturi: quemadmodum in Caleph & Iosue: in Manasse, & Efraim: in Moise, & Aaron: in Ioanne, & Christo: in Elia, & Eliseo: in Paulo, & Barnaba: in duobus exploratoribus Ierico: in duobus, qui missi sunt ad soluendum Asinam alligatam: & in duobus euntibus in Emaus: & in duobus missis Angelis ad subuertendum Sodomam: & subdit. Isti sunt ęqui, & quadrigæ Aminadab, immo Zachariæ, immo Christi, immo spiritus ueritatis. Nā quandoq; assimilantur curribus Pharaonis, vbi sunt ęqui nigri, aliquādo curribus Eliæ, ubi sunt ęqui ignei, & rubei. Aliquando curribus Eunuchi Reginę Cādacis, ubi sunt Psal. 67.

equi albi; aliquãdo currib⁹ Dei, vbi equi uarij. In curribus Dei decem milium multiplex. vbi varietas. Isti sunt omnes fortes, quo ad fidem quo ad tribulationẽ sustinendã; varij, quo ad prędicationem; multiplices, quo ad religionem, quemadmodum in coruo, & columba, quia & iste totus niger, & illa varia. i. mixta. Et plura multum pulchra dicit de istis ordinibus, ad propositũ plures sacræ scripturæ figuras adducẽdo. De istis etiã duobus ordinibus, loquitur super illud. Nunquid auis discolor hæreditas mea mihi; aut auis tincta per totũ. super illud. Tolle lumbare. &c. & c. eodem super illud. Nunquid domine dolores parturiẽtis apprehendent te.

Iere. 12.

Iere. 13.

De prædictis & eodem modo etiam loquitur. super illud. Factum est verbum domini ad Ieremiam, non accipias vxorem &c. & quasi per totum capitulum, & c. 20. super illud. Quare de vulua egressus sum? & c. 22. super illud. Ecce ego ad te habitatricem vallis: In præfatis ergo locis Abbas Ioachim loquitur de prædictis ordinibus Francisci, & Dominici; quibus uerbis Ioachim apparet, ꝙ supra est dictum, beatum Franciscum in veteri testamento fuisse multipliciter figuratum, quod signanter est notandum, ne frustra ista conformitas, & fructus esse positi uideãtur. Sic ergo apparet quo modo b. Frã. fuit per ipsum Ioachim futurus declaratus; & non solũ Abbas Ioachim beatũ Fran. prænunciauit uenturũ uerbo, sed etiam opere, quia eum depingi fecit in Ecclesia sancti Marci de Venetijs super ostium sacristiæ, cum stigmatibus sicut cernentibus hodierna die clare apparet, & hoc opere mosaico.

Iere. 16.

Octauo b. F. fuit per quẽdam Abbatem in partibus vltra marinis habentem spiritum propheticum declaratus; qui beatum Franciscũ prædixit venturum, & de eius sanctitate, & fratrum multa prædicens, mandauit suis monacis, ꝙ si quando in partibus illis fratres beati Francisci, vel ipsum beatum Franciscum viderent, cum cruce, & omni reuerentia præcedere deberent: Et sic fuit factum beato Francisco, cum duodecim socijs mare transito, ad Soldanum pergente, vt dicit legenda antiqua.

Nono beatus Franciscus declaratus fuit per Angelum, in specie peregrini suæ matri, & nutrici, qualis esset futurus; nam beato Francisco nato peregrinus quidam ad domum beati Francisci patris, accessit, & petita eleemosyna puerum natum petijt uidere, & cum nutrix nollet, de mandato dominæ Picæ matris beati Francisci, ipsum puerum, eidem peregrino videndum obtulit; qui ipsum amplexatus benedixit; & ut dicitur in humero dextro signum crucis impressit, & tunc dixit astantibus. In vico isto hodie nati sunt duo pueri, iste, & vnus alius. Iste erit de melioribus hominibus de mundo; sed alius de peioribus. Et dixit ꝙ beatus Franciscus propter insidias Diaboli bene custodiretur; quo dicto statim ipse peregrinus disparuit.

Decimus beatus Franciscus fuit declaratus, qualis esset futurus per quendam virum simplicem de Assisio, prout dixit dominus frater Bonauentura in legenda maiori, parte prima, qui Beato Francisco adhuc seculari eunti per ciuitatem, eidem obuiando deponebat pallium, tegebat viam, & sternebat ipsius pedibus vestimentum: Et cum interrogaretur, quare sic ageret? asserebat beatum Franciscũ omni reuerentia dignum, vt pote, qui in proximo esset magna facturus, & ob hoc ab vniuersitate fidelium magnificè honorandus.

Vndecimo b. Fran. qualis esset futurus declaratus fuit a sua matre pro ut narrat frater Thomas de Celano in legenda b. Fran. Nam Francisco adhuc existenti in habitu seculari; magnanimitatem, & morum honestatem admirãtibus conuicinis, ipsa b. Francisci mater diuinitus instructa, dixit. Quid putatis iste filius meus erit? gratia, Dei filium ipsum noueritis affuturum.

Duodecimo b. F. qualis esset futurus ostẽsum fuit fratri Siluestro in visione illa, de qua dictum est supra de dracone, & de cruce aurea, quam ex ore b. Frã. procedentem conspexit; qua visione ter sibi demonstrata mundum relinquẽs habitu professione, & imitatione beato Francisco cohęsit.

Tertio decimo declaratum fuit b. Fr. quid esset peracturus in fidelium cordibus, & præsertim, Regi versuum, & laureato fratri Pacifico in habitu adhuc seculari degenti, qui b. F. reperiens prædicantem apud castrum sancti Seuerini de Marchia, super ipsum manu domini facta vidit prædicatorem crucis b. Fr. duobus ensibus valde fulgentibus in modum crucis signatum, quorum vnus a capite ad pedes, alius a manu in manum per pectus transuersaliter tendebatur: qui beatum Franciscum non noscens, attamen tanto uiso miraculo, & verbis eius compunctus, mundum abdicans, eidem b. P. cohęsit: quem ab inquietudine mundi ad Christum conuersum sanctus Franciscus fratrem Pacificum censuit appellandum. Hic temporis in processu in omni sanctitate proficiens, Thau mœruit videre in facie beati Francisci, ꝙ colorum varietate depictum, eius faciem miro venustabat ornatu.

Quarto decimo. Qualis esset beatus Frãciscus futurus declaratus fuit a Deo domino papæ Innocentio tertio, qui in somnis Lateranensem videbat Basilicam ruinæ fore iam proximam, quam ipse beatus Franciscus pauperculus modicus, & despectus, proprio dorso submisso, ne caderet sustentabat: & tunc cognouit, ꝙ bea. Frã. esset ille missus a Deo, qui opere, & doctriaa Christi sustentaret ecclesiam.

Quinto

Quinto decimo fuit declaratus ſuis 12. ſocijs regula prima, iam habita, qualis eſſet ipſe. b. Franciſcus, qui abſentatus ab ipſis, circa mediam noctis horam, in curru igneo tranſfiguratus apparuit; ad quod ſecutum eſt illud mirabile, vt virtute talis luminis, quo beatus Franciſcus transfiguratus apparuit, alterius alteri conſcientia nuda fuit; & ꝙ, vt veri Iſraelitæ poſt ipſum incederent, qui virorum ſpiritualium, ut alter Elias factus fuerat a Deo, currus, & auriga.

Sexto decimo fuit fratri Leoni, qualis eſſet futurus beatus Franciſcus multipliciter declaratus ſurſum in eleuationibus in Deum, & diuinis ad B. Franciſcum locutionibus, cõtemplatione Ieſu beatum Franciſcum præcedentis in cruce aurea fulgentiſsima, ut infra ſuis dicetur in locis; ſed præcipuè hoc obtinuit, dum ſemel frater Leo ſtaret cum b. Franciſco, uidit enim chartam de cęlo deſcendentẽ ſuper beatum Franciſcum ſcriptam, Hic eſt gratia Dei, quæ charta redijt in cœlum à fratre Leone perlecta.

Decimo ſeptimo beatus Franciſcus fuit declaratus cuidam nobili, quem in fratrem ipſe b. Frãciſcus optabat habere: pro quo orans ipſe beatus Franciſcus, dictus nobilis uidit Chriſtum loquentem cum b. Franciſco: & ipſum bea. patrem tam mente, quam corpore a terra eleuatum. Quo uiſo ſtatim ad beatum Franciſcum homo cucurrit: cunctaque dimittens factus eſt frater minor deuotiſsimus, ut ſanctus pater flagrabat.

Decimo octauo fuit b. Franciſcus demonibus declaratus qualis eſſet futurus? nam vt habetur in legenda antiqua in miraculo de quodã demoniaco a beato Franciſco liberato: ipſe diabolus interrogatus de ſanctitate beati Frãnciſci, antequam ipſe b. F. vbi erat ipſe inuaſus, accederet ſacerdoti, & alijs inter alia dixit: ꝙ in hora natiuitatis b. Franciſci tanta facta eſt in inferno commotio, ꝙ omnes crediderunt iudicium futurum aduenisſe. Et tandem uidentes, ꝙ iudicium non parabatur: dixerunt pro certo aliquem eſſe natum, qui ipſum commoueret infernum & deſtrueret. Et tunc a principe tenebrarum miſſi in omnem terram: hunc b. Franciſcum natum in illa hora reperierunt: pro certo tenentes per ipſum eos fore, & ſuos deſtruendos; ſicut fructu ter tio & conformitate plenius dicetur.

Decimo nono beatus Franciſcus fuit declaratus beato Dominico de ordine Prędicatorũ; qui cum beato Franciſco ſe Romæ reperiens, in mutuos ruentes amplexus, ſanctus Dominicus cordam petens beati Franciſci cum impetraſſet: & a beato Franciſco receſſiſſet: dixit beatus Dominicus pluribus, qui aderant. In ueritate dico vobis, ꝙ hunc virum ſanctũ Franciſcum cęteri religioſi ſequi deberent, tanta eſt ſuæ ſanctitatis perfectio. Declaratus fuit etiam beatus Franciſcus beato Dominico in capitulo generali celebrato per beatum Franciſcum apud Aſsiſium; in quo cum eſſent ultra quinque milia fratrum, ipſe beatus Dominicus cum pluribus ex ſuis affuit fratribus; ubi diuinam prouidentiam agnouit circa fratres adeſſe meritis b. Franciſci, cum tot fratribus nihil habentibus, nec de uictu cogitantibus ſubito diuina prouidentia omnia eis miniſtrauit copioſè; propter quod ipſe beatus Dominicus dixit vere dominus habet curam de iſtis ſanctis pauperculis, & ego neſciebam.

Vigeſimo fuit beatus Franciſcus declaratus domino Gregorio nono, tunc Oſtienſi epiſcopo, cui beatus Franciſcus prædixit eum futurum eſſe ſummum Pontificem, ad quem ipſe habuit ſummam deuotionem, cui ipſe dixit, Franciſce fili, quòd bonum eſt in oculis tuis fac; quia dominus tecum eſt. Alteri etiam Cardinali fuit beatus Franciſcus cognitus, & declaratus qui cum a beato Franciſco de obſcuris ſermonibus interrogaſſet ſolutionem: & beatus Franciſcus profundiſsimè reſpondiſſet, dixit ad eum Cardinalis. Ego te non interrogo tanquam litteratum, ſed tanqnam hominem habentem ſpiritum domini. Et ideo a te reſponſionis intellectum libenter accipio; quoniam ſcio ipſum a ſolo Deo procedere. Greg. 9.

Vigeſimo primo fuit declaratus uni ſacræ theologiæ magiſtro de ordine prędicatorum apud Senas; qui cum b. Frã. interrogaſſet de quodam paſſu, ſacræ ſcripturæ a b. F. reſponſum de prædictis reportauit: cum reſeratione ſui cordis nulli palam facta ſecretorum, qui ſtupore vehementi miratus theologiam b. F. & ſpiritum ſpecialiter commendauit.

Vigeſimo ſecundo b. F. fuit cognitus, & declaratus domino Bernardo de Quintaualle prudentiori, nobiliori, & ditiori de Aſsiſio, qui b. F. perfectione agnita omnia vendendo, & pauperibus dando, nihil ſibi reſeruando; primus præ aliis beati F. factus eſt frater, & filius ſpiritualis.

Vigeſimo tertio fuit b. F. fratri Egidio declaratus; a quo cum fratres quærerent quid ſentiret de beato Fr. reſpondit totus inflammatus ex auditu beati F. dicens, ille homo beatus F. nũquam deberet nominari, quin homo prægaudio lamberet labia ſua, tantummodo ſibi defuit unum. ſ. corporis fortitudo: Si enim haberet tale corpus, quale ego habeo. ſ. ita robuſtum, proculdubio totus mundus eum ſequi minimè potuiſſet.

Vigeſimo quarto fuit b. F. beatæ Claræ declaratus: cuius monitu, & prædicatione dimiſſis omnibus, quæ ſunt mundi, ęterno ſponſo iuncta eſt: Nec id ſolum effecit, ſed uerbo Franciſci de Ieſu prædicantis, adeo fuit in bono firmata, ut nulla tribulatio ſeu aduerſitas,

deinde sibi grauis, aut difficilis ad ferendum fuerit.

Vigesimo quinto fuit b. F. fratri Morico prius de ordine Cruciferorum, sed post de ordine Minorum, declaratus, qui cum morbo grauissimo laboraret, supplex per internuntium factus b. F. ut pro se ad dominum exoraret, antidoto a beato FR. confecto, eiusque prece statim ab omni fuit infirmitate curatus.

Vigesimo sexto fuit beatus FR. Ministris pluribus prouincialibus, dum conderet ultimam regulam declaratus, coram quibus uerbis beati F. Iesus inclinatus suam intentionem, sic esse de regula obseruanda, eiusque se conditorē esse, coram præfatis, & non beatum Franciscū acclamauit.

Vigesimo septimo fuit beatus Franciscus agnitus, & declaratus fratribus consocijs, quorū conscientias, & secreta agnouit; ut patet de fratre Masseo; fratre Leonardo de Asisio; fratre Rizerio; & de alijs pluribus; de quibus dicetur fructu, & conformitate. 18. & 26.

Vigesimo octauo fuit beatus Franciscus medico declaratus, cuius esset uirtutis, qui ignem crepitantem, ab vna parte capitis ad aliam cocturam pertrahendo, nullam vidit molestiam beato patri intulisse; & demum capilli beati Francisci positi intra scissuram suæ domus de sero, in mane reperit eam totaliter coadunatam.

Vigesimo nono fuit beatus Franciscus Abbati sancti Iustini declaratus, qui eius oratione præ solito consolationem spiritus, persensit. Idemque episcopo Asisinati, qui præcipitanter bea. Francisci cellam ingrediens, linguam cum uiribus amisit, sed pœnitens deinde recuperauit. Similiter Soldano fuit beatus Franciscus declaratus, qui ad ipsum summam concepit deuotionem, & tandem ipsius meritis regeneratus in Christo est saluatus.

Trigesimo fuit beatus Franciscus agnitus, & declaratus omnibus generibus creaturarum qualis esset, uidelicet mari; igni; aeri; terræ; Angelis bonis; Demonibus; Prælatis Ecclesiæ, Regibus, principibus; hominibus alijs, mulieribus; animalibus brutis, uolatilibus, natatilibus, ferocibus, arboribus, & plantis, ut suis infra locis dicetur, & specialiter fructu, & conformitate 13. Et sic de ipso beato Francisco tam ante ortum, quam in ortu, & post ortum declarato, & agnito dicere possumus. Testimonia tua credibilia facta sunt nimis. Celebre factum est nomen eius nimis. Vnde beatus Franciscus potest dicere illud. Et magnificabor, & sanctificabor, & notus ero in oculis gentium multarum. Nam nomen eius vulgatum est in omni terra.

Psal. 72. 1. Reg. 18. Ezech. 38. Iosue. 6.

SECVNDVS FRVCTVS, ET Conformitas. Iesus emissus cęlitus. Franciscus destinatur. Expositio primæ partis; uidelicet. Iesus emissus cęlitus.



EITAS illa superna, cuius omnipotētia de non esse ad esse, cuius clementia, & bonitate sumus, cuius misericordia sustentamur; cuius liberalitate dona, tā naturæ, quàm gratię assidue percipimus, cuius gratuita pietate nostris condescendit indignis præcibus; cuius sapientia omnia moderantur, & ordinantur; cuius abundantia in bonis, & affluentia humanum genus in sui exordio est multipliciter adornatum, ordinatum, & mirificatum, vt apparet non solum testimonio psalmistæ Dauid. Minuisti eum paulo minus ab Angelis gloria, & honore coronasti eum, & constituisti eum super opera manuum tuarū. Omnia subiecisti sub pedibus eius; oues, & boues uniuersas insuper, & pecora campi: uerum etiam si attendatur, quid Deus hominem condendo eidem exibuit, & donauit; ipsum enim primū hominem. Psal. 8.

Quid Deus homini in prima eius conditione donauit.

Primo creauit ad suam imaginem, & similitudinem.

Secundo in paradiso in loco amenissimo collocauit.

Tertio scientia omnium illustrauit.

Quarto dominium super omnia condonauit.

Quinto in ætate florida formauit.

Sexto iustitia originali adornauit.

Septimo delitijs omnibus constipauit.

Octauo consortio Angelorum lætificauit.

Nono sui, scilicet Dei singulari cognitione prædotauit.

Decimo immortalitatem, si uellet concessit.

Vndecimo liberum arbitrium, quo posset stare indidit.

Duodecimo firma sponsione si staret, & obediret, uitam ęternam se daturum eidem repromisit, & sibi in petitis adesse spopondit; quibus & alijs primis parentibus exhibitis, liberalitas Dei ad hominem, & genus humanum ueraciter declaratur. Verum quia hominem probari decebat a Deo; si Deo pro impensis gratus exiiteret; si ęterna potius, quàm temporalia quæreret; si Creatori, a quo factus erat diligenter inhæreret; & eius imperio subdi uellet; si armis liberi arbitrij fretus sciret se custodire, & ab hoste defendere, si per merita cœlum adire studeret; & si spiritualis potius optaret esse, quàm carnalis. Post præfata homini

Quare homini in prima eius cōditione pceptū est datum.

homini a Deo magnificè collata, ad eum probandum in iam dictis, præcepta a Deo nõ grauia, sed leuia; non spernenda, sed toto posse capienda, & adimplenda, utpote, quia in custodiendis illis retributio multa, homini sunt data: Sed homo paruipendens creatoris imperium, non attendens suæ conditionis initiũ, aut suæ mentis insignium, hostis maligni desiderium, carnis prauum dominium, uel cœlestis patriæ præmium, prudentiæ cuiusque consilium, ac suum liberum arbitrium: Quid egit inquam? Fregit, contempsit, despexit, & a se deiecit diuinum mandatum, potius obsecundanus carni, quàm spiritui; uxori quam Deo; Diabolo, quam conditori; appetitui bestiali, quam rationali; paruissimo, uilissimo, & insipidissimo pomi uetiti esu, cuius gustu homo Deum summè offendit eum uilipendendo, despiciendo, contemnẽdo, & eius excellentiã

In quas homo incurrerit calamitates p̃ceptum cõtemnens.

appetendo. Cœlum sibi clausit; intellectum obscurauit; hebetauit ingenium: hæreditate priuauit ęterna; a Paradiso se exclusit; elongauit ab Angelis; Diabolo pro seruo se subdidit; donis se gratuitis spoliauit; iustitiam originalem amisit; genus humanum originali culpa fœdauit; morti se tradidit, & ad inferna quantum in se fuit cum sua posteritate trãsmisit, & deputauit: Quibus homo factus est de domino seruus; de spirituali, carnalis; de domestico domini hostis, & aduersarius; de cœlesti terrenus; de libero, & soluto obligatus; de puro, infectus; de diuite, pauper; de cœli ciue, mundi accola; de sano, infirmus; de virtuoso, vitiosus; de homine, bestia; de innoxio, noxius; Deo pro se, & tota sua posteritate debitor, & obnoxius, & ad satisfaciendum Deo multipliciter obligatus, & deputatus, ob commissa, dimissa, admissa, & amissa ab eo, & per eum; & adeò factus impotens ad Deo satisfaciendum pro peccato, ꝙ nec pro se, & sua posteritate, quàm culpabiliter infecerat quoquo modo valeret: loquendo strictè de satisfactione.

Quare primus homo non poterat satisfacere pro peccato.

Quod enim, nec pro se, aut sua posteritate de stricto rigore satisfacere nequiret, patet libro cur Deus homo c. 1. Quia cum dicat dominus venerabiliter Anselmus. Quod satisfactio est redditio ęqualẽtis alias in debiti. Nec ęqualens ad humanum genus, & seipsum reddere poterat.

Primo cum Deo in actionibus ex collatis, & in passionibus omnibus Deo ex peccato teneretur, æquiualens aliquod indebitum reddere non poterat, prout opportebat.

Secundo quia maculam, qua omnes infecerat & se, ab animabus nullo modo quibat remouere, cum hoc Dei sit solius; qui sicut animam per se creat, ut patet 2. sen. d. 17. sic, & mundat. 4. sen. d. 18.

Tertio dominium rependere, quo se priuauit, dominium inquam carnis ad spiritum per iustitiam originalem, quam perditam recuperare, ex se non potuit; & dominium, quo soli Deo esset cum suis subiectus; dominium insuper ad temporalia, & vt omnia sibi succederẽt ad nutum; & sine difficultate parerent.

Quarto debitũ exsolueretur poterat, ꝙ exigebatur, offenderat .n. & si finitè quo ad actum, infinitè tamẽ quo ad obiectũ, & summè ipsum inhonorauerat sibi creaturam præponendo: quomodo ergo aliquid, quod Deo placeret, poterat exercere sicut offensa displicuerat, & ꝙ esset bonum tantum in se, sicut Dei offensa mala est comprobata, & tantum de honore rependere, quantum inhonorauerat?

Quinto Diabolum subijcere, sub quo detinebatur, cum non sit potestas, quæ æquiparetur ei, & ei iustè, quia se voluntate Diabolo tradiderat, subijciebatur: quomodo ergo poterat se, cum suis, a suis euellere manibus, & remouere?

Sexto cœlum peccato clausum ualebat, ne homo sibi aperire, & suis sequacibus? certe non. Quia, ipsius est aperire, de quo dicit Psal. Tu es qui restitues hęreditatem meam mihi; & Leonis de tribu Iuda, cuius est aperire librũ, & soluere septem signacula eius. Alijs rationibus posset deduci propositum; sed sufficiant prędictæ: Sic ergo patet, ꝙ primus homo, nec pro se strictè loquendo, nec pro quocunq; loquendo pro sua posteritate, videlicet natura humana poterat satisfacere, sed nec aliqua pura creatura hoc ualebat. Non Angelus, propter iam dictas rationes. Quia, & si Angelus bonus non tenetur Deo in passionibus, sed in actionibus: nulla passio fuisset intensiuè infinita, & tam bona, sicut culpa, fuit mala. Item quodlibet citra Deum, est minus Deo, quare non sufficiens. Item non Angelus est tam bonus, quàm bona erat tota humanã natura, quam primus homo peccando infecerat, & occiderat. Item si Angelus pateretur pro culpa hominis, homo rationabiliter Angelo subijceretur, ut suo redemptori, & liberatori, & sic homo ad statum primum non restitueretur: in quo soli Deo erat subiectus, & nulli creaturæ. Quo concluditur, ꝙ si Angelus, qui est nobilior inter creaturas non potuit pro homine satisfacere, a fortiori nulla alia creatura.

Psal. 15.

Apoc. 5.

Angelus non poterat satisfacere pro peccato hominis.

Vide in cõformitatibus. Virginis fructu 23.

Sed nunquid homo peccando debuit a Deo reparari? Respondetur, ꝙ sic.

Quare homo post peccatum debuit reparari, & quomodo.

Primo, quia totum corruptum erat in primis parentibus.

Secundo, quia alio impellente ceciderat.

Tertio, nec propria malitia se infecerat.

Quarto, quia terminus nec tempus pœnitendi transierat: quæ omnia fuerunt in Angelis cadentibus: quare decentissimum erat Deũ ipsum hominem reparare.

Sed quomodo, & per quem debebat reparari?

Respon-

Respondetur, ꝙ decebat reparari per uiam satisfactionis; & per hominem Deum. Et pro primi euidentia est sciendum, ꝙ si considetetur diuina potentia per se, & absolutè, idest, quia infinita, & non coniuncta iustitiæ, & alijs perfectionibus diuinis, peccatum sine satisfactione Deus potest remittere; sed quia Deus cuncta, quæ agit iuste, & sapienter facit; sic cũ his perfectionibus Dei potentiæ coniuncta, quæ potentia Dei ordinata vocatur; Deus peccatum inultum, idest sine satisfactione illius, qui peccatum agit, vel alterius pro eo, dimittere non valet.

Primo, quia peccatum est contra Dei voluntatem.

Secundo hominem Deo rebellem facit.

Tertio priuat gratuitis.

Quarto displicet Deo.

Quinto fugibile summum est.

Sexto nihil inordinatum Dei sapientia finit esse in mundo.

Septimo ad peccatum semper sequitur pœna peccati.

Octauo si impunitum dimitteretur, nulli legi subiaceret, & sic esset ęquale Deo.

Nono apud Deum iustus, & iniustus idem haberetur: Quare præfatis ponderatis, sine satisfactione peccatum mortale dimitti a Deo non ualet; sic enim faciendo, scilicet peccatum puniendo.

Primo diuina iustitia declaratur, quæ inseparabiliter, & inobliquabiliter peccato annectit pœnam.

Secundo Dei sapientia; pęna enim in peccati supplicium ordinata est ad decorem vniuersi, & per consequens, in laudem est diuinæ sapiẽtiæ, quæ in modico turpari non finit vniuersum.

Tertio diuina præscientia, quam non aufugit peccatum; sed eidem pœnaliter subijcitur, & supponitur, & suæ legi.

Quarto honorificentia maiestatis diuinæ: quęrendo enim suum honorem, quem peccatum adimit, & hoc pœna debita, honor eius declaratur, & manifestatur: Et si dicatur. Si Deus peccatum inultum non relinquit, vbi est eius misericordia? Respondetur, ꝙ Dei misericordia referatur tali punitione; non ꝙ Deus non puniat; sed quia in infinitum citra cõdignum punit; claret misericordia Dei in sustinendo peccatorem; post lapsum, in erigendo a peccato, a quo per se surgere non potest: in remittendo culpam, & sibi ab ipso illata. Sed iustitia apparet in punitione mitissima, quam ingerit peccato in infinitum citra condignum: & sic Vniuersæ viæ domini misericordia, & veritas: Sic ergo, patet ꝙ peccatum inultum dimitti non decet, & sine satisfactione. Sed pro euidentia secundæ partis. s. ꝙ decuit, vt satisfactio fieret per hominem Deum: hoc declaratur quibusdam prius attentis.

Primum est, ꝙ Deus hominem condidit ad beatitudinem dicente Salamone. Vniuersa propter semetipsum operatus est dominus. Prou. 16.
Et Aug. 1. confes. Fecisti nos domine ad te, & inquietum est cor nostrum donec requiescat in te. hæc est conclusio Magistri 2. dist. 1. ne igitur frustraretur intentum diuinum aliquando homo ad beatitudinẽ peruenire debebat.

Secundum est ꝙ ad beatitudinem homo peruenire non poterat de potentia Dei ordinata; nisi pro peccato hominis Deus satisfaceret, vt dictum est.

Tertium est, ꝙ primus homo, nec aliqua creatura pro ipsius peccato strictè loquendo satisfacere Deo poterat.

Quartum est, ꝙ Deus est bonum infinitum, & cuicunque se inferiori uniret ad satisfaciendum Deo patri, seu filio, vel spiritui sancto, esset sufficientissimum pretium, vt dicetur infra fructu, & conformitate 31.

Quintum est, quia homo tenebatur Deo pro peccato satisfacere, & non poterat; & per consequens per aliud maius homine hoc fieri opportebat.

Sextum est, ꝙ talem decebat, qui formam haberet; & assumeret humanã. Ratio, ex quo pro homine satisfaceret, vt propria esset, ac sic homo in primo esse libertatis remaneret, qua soli Deo subijciebatur; & quia homo Deo in hoc scilicet ad satisfaciendum tenebatur; quibus patet, ꝙ per hominem Deum, homo, qui ceciderat decebat resurgere: Nam cum nulla creatura hoc posset; & propositũ diuinum de homine non debebat frustrari; & iustitia satisfactionem exigebat, ergo per aliquid maius homine, & quacunque creatura, hoc fieri debebat; & ideo per solum Deum, & non nisi hominem assumendo; quia solus homo tenebatur. Et quia passione sola hoc habebat fieri, vt infra fructu, & conformitate. 31. dicetur; ideo tali satisfactione pensata Deum, hominem fieri erat necessarium; vt per Deum hominem, vtpote bonum sufficientissimum, homo repararetur: Sic ergo breuiter apparet diuinæ incarnationis congruitas, ac peccati primorum parentum iniquitas, ob quam remouendam necessarium, declarata necessitate fuit Deum incarnari.

Quæ personarum diuinarum debuit incarnari.

Et quia in deitate tres sunt personæ, videlicet pater, & filius, & spiritus sanctus; quam harũ personarum decuit ad liberandum hominem incarnari? Certe non persona patris, ne paternalis dignitas offenderetur; offenderetur quippe si aliquando filius esset. Insuper pater, cũ a nullo sit, nec ab alio mitti decebat, nec alteri supplicare, ne persona alia prior, eo in diuinis esse videretur. Nec personam spiritus sancti decebat incarnari, cuius est procedere non quomodo natus, sed quomodo datus, ut dicit magi-

magister primo sen.di. 13. quare eius proprie
tatem etiam extrinsecè obfuscari nascendo,
de æquo non decebat. Persona filij naturam
humanam assumere debebat; quod, & fecit:
Et ꝙ debebat apparet congruentiis pluribus.
Prima, vt sicut per verbum omnia sunt in esse
cõstituta,& creata; sic & per ipsum omnia ad
esse gratificum forent reparata, & reformata.
Secunda,vt qui est Dei patris filius in diuinis,
fieret hominis filius in humanis.

Tertia, vt imago creata, peccato obfuscata,
per imaginem increatam Dei filium.s. qui est
imago patris reformaretur.

Quarta,vt cum per hominem,& si toti Trinita
ti sit offensa illata; præcipuè tamen Dei filio,
qui est sapientia Dei patris similis, & æqualis
per omnia patri, ipse enim homo sapientiam
similitudinem, & æqualitatem appetijt Dei;
quare per ipsum Dei filium, qui est sapientia
Dei similis patri,& æqualis; decuit reparari.

Quinta per filium quem, pater, vt se diligit,
decebat nos in Dei filios adoptari.

Sexta decebat filium patri supplicare pro no-
bis,& non econuerso.

Septima per illum, scilicet Dei filium a mani-
bus Diaboli,decebat nos liberari, qui est Dei
virtus.

Octaua,per ipsum Dei filium qui est hæres vni
uersorum,nos decebat in hęreditatem induci.
Nona decebat,vt ille,qui est in cœlis sine ma-
tre,carnem sumeret de uirgine matre, utram-
que natiuitatem acciperet ęternam de patre,
temporalẽ de matre, ut idẽ esset,& filius Dei
patris,& virginis matris.

Decima, quia decebat, ꝙ sicut genus huma-
num in esse exierat per verbum increatum, &
in culpam ceciderat deserendo uerbum inspi
ratum; nec minus sit,ut dicit Aug. condita re
parare,quam in esse constituere; sicut non mi
nus bene esse gratiæ,quam esse naturæ: sic, &
resurgere per verbum incarnatum. Aliæ con-
gruentiæ possunt adduci; sed prędictæ suffici-
ant. Licet ergo misterium incarnationis, &
opus tota Trinitas sit operata, in filio tamen
solo, est hæc operatio terminata. Pater ergo
ęternus nolens, in ira circa hominem miseri-
cordias suas continere, ad liberandum homi-
nem mittere filium suum decreuit,& ordina-
uit. Et quia hoc erat maximũ beneficiũ possi-
bile homini cõferri; incarnatio, videlicet filij
Dei: ut uidelicet homo Deus, & Deus homo
fieret; Deusque teste Amos, ut sæpe dictũ est.
Gen. 22. Non faciet uerbũ, ꝙ prius nõ loquatur ad ser
Gen. 26. uos suos prophetas; hinc est, ꝙ hoc donum se
Gen. 28. daturum patribus promisit.s. Abrææ. In semi-
Psal.131. ne tuo benedicẽtur omnes gentes terræ. Isaac
A quibus Iacob, Dauid de fructu ventris tui &c. Suumq;
prophetis filium incarnandum reuelauit patribus,& pro
prædictus phetis. Quo cognito Deum affuturum in car-
sit Christi ne humana prædixerunt: vt patet de Iacob,
aduentus.

Non auferetur sceptrum de Iuda, & dux de fe Gen. 49.
more eius donec ueniat,qui mittendus est;&
ipse erit expectatio gẽtium. De Balaam. Orie Num.24.
tur stella &c. De Salomone. Cum quietum si- Sap. 18.
lentium tenerent omnia; & nox in suo cursu
medium iter haberet; ops sermo tuus domine
a regalibus sedibus uenit. De Isa. Ecce uirgo Isa. 7.
concipiet,& pariet filium &c. De Ieremia. No Iere. 31.
uum faciet dominus super terram: fœmina cir
cundabit virum. De Baruch. Exue te Ierusa- Baruc 5.
lem &c. De Dan. In diebus autem regnorum Dan. 2.
illorum suscitabit Deus regnũ cœli, ꝙ in ęter-
num non dissipabitur &c. De Ageo. Ego mo- Age. 2.
uebo cœlum,& terram; & ueniet desideratus
cunctis gentibus. De Zacharia. Ecce Rex tuus Zach. 9.
&c. De Michea. Tu Bethleem terra Iuda &c. Mich. 5.
Et sequitur. Ex te enim exiet dux &c. De Ma- Mala. 3.
lachia. Statim ueniet ad templum sanctum suũ
dominator &c. & sic de alijs prophetis; qui-
bus reuelans Deus pater sui filij in mundum
destinationem, de eius aduentu prophetaue-
runt, & uenturum in mundum prædicarunt:
Et non solum eum affuturum prædixerunt in
generali; sed eius vitam descripserunt typis,
& uerbis in particulari; ut fructu pręcedenti,
& conformitate est dictum. Quam promis-
sionem Dei patris, & prophetarum prædictio
nem fideles attendentes, & per longum tem-
pus dilationem deflentes ad Deum clamabãt,
ut patet de Moyse. Mitte domine quẽ missurus Exod.4.
es. De Dauid, qui dicit. Ostende faciem tuam, Psal.79.
& ueni, ut saluos facias nos; & alibi. Saluum
me fac Deus: quoniam intrauerunt aquę &c.
Ostende faciem tuam,& salui erimus. Osten-
de nobis domine misericordiam, & salutare
tuum da nobis. Et sponsa Dei. Veni dilecte Cant. 7.
mi,&c. De Isa. qui dicit. Vtinam disruumperes Isa. 64.
cœlos,& descenderes. De Dan. Propter temet Dan. 9.
ipsum Deus meus inclina aurem tuam, & au-
di: aperi oculos tuos, & uide desolationem
nostram. De Abacuc. Vsquequo domine cla- Abac,1.
mabo ad te,& non exaudies? vociferabor uim
patiens, & non saluabis? De Ieremia dicens. Tren.4.
Recordare domine,quid acciderit nobis, in-
tuere, & respice opprobrium nostrum &c. &
sic de alijs; quorum clamoribus Deus inclina-
tus,& eis compatiens. iuxta illud, ꝙ habetur
in figura. filij Israel ingemiscẽtes propter ope Exo. 2.
ra vociferati sunt. Ascenditque clamor eorũ
ad dominum,& audiuit gemitum eorum,& se
quitur. Quod dominus ait Moysi. Vidi affli- Exo. 3.
cionem populi mei, & clamorem eius audiui;
& sciens dolorem eius descendi,ut liberarem
eum. Et Isa. prædixerat. Clamabunt ad domi Isa. 19.
num a facie tribulantis; & mittet eis saluato-
rem & propugnatorem,qui liberet eos; Atta-
men ipse Deus, cuius sapientiæ non est nume
rus,& si tot clamoribus sanctorum pulsaretur
præcibus; ac multos destinasset probos, & san
ctos viros ad reformandum populum ab eo
electum.

electum, scilicet filios Israel: & hoc tempore legis latè præcipuè, ante tamen miserat quosdam ad totum genus humanum reformandũ, videlicet.
Primo tempore misit patres.s.Seth, & Enos, qui incepit inuocare nomen domini. Enoch, qui translatus est in paradisum;& sic de alijs.
Eccl. 44. Noe qui in diebus suis. inuentus est iustus; & sic de alijs patribus.
Secundo misit Patriarchas.s.Abraham, Isaac, Iacob, cum 12. filijs suis.
Tertio misit rectores.s.Moysen,& Aaron.
Quarto misit Principes.s.Naason, Aminadab & Salmon.
Quinto iudices; sicut patet per totum librũ Iudicum.
Sexto Reges, vt Dauid,& alios.
Septimo Sacerdotes, sicut Eleazar, Phinees Eli:& sic de alijs.
Octauo, prophetas sicut Samuelem. Natham, Eliam; & sic de alijs.
Nono misit duces. sicut Zorobabel, & Salatiel,
Decimo viros iustos, & bonos, sicut tempore Esdræ. Iudit; Esther, & Machabeorum; quorũ temporibus fuerunt multi viri perfecti, ut patet de Tobia. Mardocheo. Esdra. Neemia: & sic de alijs. Hos, & similes Deus pater misit nõ ad redimendum genus humanum; sed ad reformandum, loquens per eos patribus,& fidelibus; non tamen temporibus præfatorum pater cęlestis; & si prefatos ad excolendum suã misisset vineam; filium suum voluit destinare, nec mittere. Et quamuis ratio huius fit notissima Deo; nobis tamen poterit apparere, si solutio quorundam videatur dubiorum.

Cur Christus statim post lapsum hominis nõ est missus.

Primum dubium est, cur non statim post lapsum primi hominis, filius a patre ad liberandũ hominem est missus? videtur enim, sic debuisse fieri; ratio quia, qui cito beneficium dat, bis dat. Insuper cum misericordia misero sit semper præstanda; tali statim missione, & primorum parentum reparatione videtur, ꝙ fuisset præseruatio humani generis a malo: quare statim, ut videtur uenire debebat,& dirigi.
Respondetur, ꝙ multiplex cõgruentia ad hoc potest assignari; & ratio vna sola; quia volũtas Dei sic voluit exercere; cuius voluntatis, causa non est quærenda, cum ipsa sit prima omnium causa; & qua omnia sapienter agit.
Prima tamen congruentia assignatur a doctoribus, ꝙ remedium sic est adhibendum morbo, ut morbus cognoscatur; medicina quæratur; & remedium concessum acceptum, & gratum habeatur; ut patet experientia. Infirmus enim si statim a sua liberaretur infirmitate, non medico, sed naturæ imputaret, nec suã agnosceret infirmitatem, quanta.s.laborasset, nec beneficium sanitatis vti est, acceptaret; Sed cum diu infirmitatem patitur,& agnoscit quid patitur, & videt se per naturam non posse liberari; tunc quærit medicum;& si liberatur, magnum putat a medico sibi collatum beneficium. Hac de causa Deus voluit hominem cognoscere suam infirmitatẽ, quam magna esset; ut diceret cum Psal. Iniquitates meę multiplicatæ sunt super caput meum; & sicut onus graue grauatæ sunt super me. Et infixus sum in limo profundi, & non est substantia: Totum enim genus humanum infectum fuit, & infirmatum. Voluit etiam Deus, ꝙ experiretur si a sua infirmitate naturalibus poterat liberari,& hoc tempore legis naturæ. Et cognouit ꝙ non. Insuper si auxilio alicuius creaturæ. Et hoc tempore legis datę. Et hoc non: quia lex non iustificabat, sed fides futuri: Quare uidens homo infirmitatem suam, nec se, nec alio creato posse iuuari;& ꝙ multiplicatę sunt infirmitates, postea accelerauerunt.s.ad Deum ad petendum liberationem: dicens libera me de sanguinibus: libera me de aquis multis: Quod figuratum fuit in filiis Israel tam existentibus in Aegypto, quam tempore Iudicum existentibus in terra eis tradita a domino; qui cum a domino recessissent, ingemiscẽtes propter illa, quæ patiebantur clamabant ad dominum: Et quia infirmitates agnoscebant, descendebat Deus,& mittebat eis saluatorem, qui liberaret eos. Sic ergo humanum genus agnoscens reatum suum,& iniquitates, ac infirmitates suas, ipsoque dicente, cũ propheta: Miserere mei domine; quoniam infirmus sum. Sana me domine; quoniam defecit uirtus mea, Tunc ipse saluator uenit. di. Ego ueniam, et curabo eum. Venit enim tunc magnus medicus, quando totum humanum genus per mundum iacebat ægrotum, ut dicit Augu. Tunc agnouit medicum, et eius remedium sibi fore opportunum.

Psal. 37.

Math. 8.

Secunda cõgruentia assignatur a doctoribus ex parte descendentis: Quia enim magnus dominus, & Deus veniebat; ne eius aduentus ab hominibus ignoraretur,& ut debite reciperetur, longam præconũ seriem præcedere decebat: Ideo primo per patres. Secundo per prophetas. Tertio per legem. Quarto per regnum, & sacerdotium Deum incarnandum, est prædictum; statim enim ne eius aduentum homines agnoscerent, noluit uenire: Sed postquam typis,& verbis est declaratus hominibus; tunc Rex regum uenit in mundum.

Vide conformitat. Virginis fructu: 16.

Tertia congruentia, Modus in operibus a sapiente debet seruari,& modus est, vt de imperfecto, ad perfectum procedat; & non econuerso; Propterea decuit Dei filium incarnari nõ in initio temporum; sed in fine; vt sicut primus homo, qui fuit totius mundi sensibilis ornamentum, vltimo fuit conditus, uidelicet sexta die; sic secundus homo totius mundi reparati complementum, in quo primum coniungitur

iungitur cum ultimo.s. Deus cũ limo decuit, ut fieret in fine temporũ sexta, uidelicet mundi ætate, qua, & tempus gratiæ incępit, & ipse desideratus aduenit.

Quarta cõgruentia distulit pater æternus mittere filium; quia locus dignus pro eius incarnatione non est repertus.s. uirgo Maria; quæsita enim est diu in omnibus finibus Israel aliqua pro loco Dei nec est inuenta; quia nulla illa puritate nitebat, qua sub Deo maior nequit intelligi; & sic de alijs uirtutibus, & gratijs, quibus decebat eam, ut Dei esset mater adornari. Sed nunquid Deus potuit istum locum præparare omni tempore.s. beatam Mariam? Certe sic; sed cõgruit, ut ipsius Dei genitricis, prius perfectio declararetur, & postmodum adeo in esse produceretur; ut quanta esset beatæ Mariæ excelentia, & sanctitas declararetur, seu demõstraretur; quare prius figurari debuit, & uerbis sua excellentia declarari: quæ duo, & si aliquando sint facta simul, attamen figurata est patrum tempore, & declarata per prophetas. Cum ergo totum uetus testamentum horum duorum.s. patrum, & prophetarum temporibus decurrat; non in tempore prædictorum, sed in fine, Deus pater nasci voluit beatam Mariam; vt sicut ab æterno eam deputarat matrem pro filio sic, & in tempore eam faciendo nasci locum aptum pro filio disponeret, & præpararet. Hac reperta ad Dei filium suscipiẽdum apta, tam natura, quã gratia a Deo patre missus est angelus Gabriel, vt eidem in ea Dei filium incarnandum nunciaret, & fieret, ipsa assensum præbente. Congruentiæ aliæ multæ possunt adduci, sed præfatæ sufficiant, quia de hac materia dictum est per me sufficienter in opere de vita Virginis beatæ fructu 16. Sic ergo apparet, qnare pater æternus filium statim post peccatum non misit: & sic patet ad primum dubium.

Secundum dubium quare hoc beneficium in finem mundi non est protensum, ad ipsum homini conferendum, ex quo dilatum est per quinque milia annorum? *Quare Deus non distulit beneficium redẽptionis vsque in finem mundi.*

Respondeo ꝙ hoc factũ est decentissime; quia si vsque in finem incarnari distulisset; nec misericordia Dei apparuisset aliquando; sed solum eius iustitia, qua puniebat; nec misericordia suum tempus habuisset. Insuper eius aduẽtus nimis tardus fuisset; quia nec morbo remedium pœnitentiæ; nec opportunitas ex tempore medio ante iudicium, homini currendi ad brauium affuisset; nec tempus gratiæ melius fore, quàm peccati esset ostensum. Sacramentorum pœnitentię, aut doctrinæ Euangelicæ tempus, non fuisset debitè ordinatum: Quare his de causis misericordiam suam vsque ad iudicium, Deus non retinuit, sed tempore plenitudinis gratię adueniente, ad liberandum hominem pater filium direxit, & misit: Sic ergo apparet, ꝙ missio filij a patre, non debuit esse statim post peccatum, nec vsque in finem debuit differri: Quare de isto beneficio loquendo; cum fuerit maximum, non debuit dari statim post peccatum, sed prius præcognosci; qa sicut nullum beneficium est dandum nisi præcognoscenti, sic nec istud. Insuper, & si illam misericordiam vltimam Deus nõ dederit homini; plures tamen dedit post peccatum; vtpote ipsum in esse dimittendo, quo debebat priuari de rigore iustitiæ, ipsum ad pœnitentiã reseruando, & gratiã infundẽdo; & sic de alijs. Et si dicatur: cur Deus ante peccatum filium non misit? *Quare ante peccatũ Christus non est incarnatus.*

Respõdetur primo; quia paruum tempus fuit inter conditionem hominis, & eius lapsum, & tantum eius beneficium agnosci debebat; qđ fieri non potuisset.

Secundo, quia cum nasci deberet ex fœmina, & nulla tunc esset nisi Eua, ex ea carnem sumpsisset, & tunc, vel fuisset cognita postea ab Adam, & sic inconueniens fuisset, ꝙ defloraretur per hominem; & si non: opportuisset Deũ in adiutorium primi hominis aliam mulierẽ condidisse, vt ex ipsis genus propagaretur humanum. *Vide conformitatẽ Virginis fructu 16.*

Tertio, uel Eua potuisset peccare post, vel nõ; si sic, indecentissimum esset, vt mater Dei aliquando peccaret; si non, & tunc fuisset confirmata in gratia, & sic non potuisset mori, contra scripturam dicentem Eccl. 15. Quòd Deus fecit hominem rectum &c. Sequitur. Posuit ante eum vitam & mortem &c. Et contra doctores dicentes. Primos parentes conditos esse, ut possent non mori, sed non, ꝙ non possent mori: Sic ergo patet, quòd nec ante peccatũ; nec immediatè post, seu in fine temporum, circa iudicium pater misit filium.

Sed quo tempore? Respondet Apostolus dicens, ꝙ Vbi venit plenitudo temporis; misit Deus filium suum. *Gal. 4.* Pręcesserat tempus legis naturę, & legis scriptę. Restabat tempus gratiæ. In hoc siquidem tẽpore missus est de ualle Ebron Ioseph a patre, idest Dei filius de cœlis a patre æterno, ad visitandum fratres suos; & sic venit in Sichem, idest in uallem hanc laboriosam, & miseriæ; vt in figura habetur. *Gen. 37.* Tũc sermo Domini a regalibus sedibus venit. *Sap. 18.* Tũc venit Dauid in nube. *1. Reg. 21* Et ad gentes apostatrices missus est. Moyses in Aegyptum. *Ezech. 2.* Elias in Bersabeę Iuda. *Exod. 3.* Neemias in Iudeam. *4. Reg. 17.* Isaias est missus a domino. *Nemie 2.* Abacuch uenit in Babilonẽ. *Isa. 6.* Et Ionas ad Niniuitas. *Dan. 14.* Et sic de alijs figuris ueteris testamenti, figurantibus hanc pijssimam filij a patre missionem, & ad nos aduentum. *Ionæ. 1.* Tunc arcus positus est in nube. *Gen. 8.* Colũba a Noe dimissa. *Gen. 7.* Archa fęderis domini posita sub tentorijs. *Exo. ult.* Et tabernaculum domini in Sylo. *Iosue 18.* Maiestas domini ingressa est templum domini. *3. Reg. 8.* Dominus ingressus est nubem, & Aegyptum.

Isa. 19. ptum. A fœmina dominus circundatus. Per
Iere. 31. portam clausam ingressus est dominus. Lapis
Ezech. 44. excisus est de monte sine manibus. Et sol nu-
Dan. 2. be est tectus. Et sic de alijs. Sed aduerte, quòd
Ezec. 32. Apostolus dicit; ꝙ in plenitudine temporis est filius a patre directus: Vocat enim tempus Christi aduentus tempus plenitudinis.

Primo: quia tunc uenit plenitudo, idest Chri-
Ioan. 1. stus: in quo est omnis plenitudo gratiæ & ueritatis.

Secundo: quia mater eius Maria in plenitudine gratiæ, & sanctorum est posita, & locata.
Eccl. 24. Nam Mariç plenitudo gratiæ est collata, ut dicit Ieronymus in sermone de assumptione. Hodie &c.

Tertio: quia primo gratia creata inerat humano generi; sed tunc gratia in creata animæ Christi est iuncta, & vnita; & sic omnis plenitudo deitatis homini assumpto est communicata.

Quarto, quia omnia prophetata, figurata, & promissa per ueritatem Christum adimpleta sunt, & terminata.

Quinto plenitudo gratiæ ecclesiæ pro suis mēbris ad merendum data est, & concessa; quia omnes accepimus de plenitudine eius.

Ioan. 1. Sexto, quia summa gratia, idest beneficium, summę gratuitæ incarnationis Dei, est nobis a Deo patre donatum.

Demum tempus plenitudinis, quia sexta mundi ętate, qua non iustitia, ut prius; sed misericordia domini, & gratia cunctis apparet fidelibus, merito tempus gratiæ, & misericordiæ dicitur, & uocatur. Hoc ergo in tempore Dei sapientia, idest Dei filius uenit; sed quid eius aduentu est a nobis perceptum, fructu dicetur, & conformitate sequenti. In hoc siquidem tempore uerum Mesiam, idest Deum, hominē assumpsisse, & oculis apparuisse mortalium, ostendunt.

Primo a prophetis uaticinata. s. Iacob. in bene
Gen. 49. dictione data Iudæ. Non auferetur sceptrum de Iuda &c. quę impleta est tempore Herodis regis Iudeorum, qui non fuit Iudeus, sed Idumęus. A Dan. post 70. hebdomadas anno-
Dan. 9. rum &c. Quæ prophetia impleta est 18. Tiberij Imperatoris anno, quo tempore Christus
Ageo. 20. passus est. Ab Ageo. c. 20. di. Post modicum ego mouebo cœlum & terram; & ueniet desideratus &c. Sequitur. Implebo domum hanc gloria &c. quæ impleta est beata Maria in templum filium præsentante; & sic de alijs prophetijs.

Secundo hec ostēdunt, quæ dicta sunt de Messia, & figurata, in Christo terminata; de hoc dictum est seriose fructu præmisso. Et quia illa debebant impleri in aduentu Messię, & impleta sunt in d. Iesu patet propositum.

Tertio ostendit hoc vnctionis Iudæorum ces-
Dan. 9. satio. Dan. 9. Cum venerit sanctus sanctorum cessabit vnctio vestra: Sic allegatur hæc auctoritas ab Aug. & sic habetur in alia translatione: Sed cum Iudæi non habeant vnctionem regalem, nec sacerdotalem, patet propositum.

Quarto hoc ostendit ipsorum Iudæorum captiuatio, & desolatio, quæ per mortem veri Mesię, & Christi eis euenire debebat; vt habetur. quę captiuatio, & dissipatio, ac desola Dan. 9.
tio vsque in hodiernum diem, ab anno quadragesimo post passionem domini viget.

Quinto ostendit hoc Iudæorum attestatio. Ioannes enim Baptista fuit Iudeus & sanctus, & ipse perhibuit Christum venisse dicens. Me- Ioan. 2.
dius uestrum stetit, quem uos nescitis &c. Et infra dicitur, ꝙ Ioannes testimonium perhibuit: ꝙ Iesus est filius Dei, Simeon Iudeus fuit. Pastores qui Christum adorauerunt: etiam ip Luc. 2.
si Christum uenisse perhibuerunt testimoniū. sicut etiam Iosephus, qui fuit, nobilis Iudæus. 18. antiquitatum libro, de Christo Iesu loquens, ubi expresse ponit, ꝙ Iesus fuit uerus Christus, idest Messias in lege promissus.

Sexto hoc ostendit gentilium assertio. Sibilla Sibilla Erithrea.
enim Erithrea, quæ fuit tempore Ezechię, & Numme Pompilij secūdi regis Romanorum: in expositione somnij uisi simul a centum senatoribus, qui uiderunt nouem soles: & per hos soles intelligendo 9. generationes; sic inquit. In diebus quartæ generationis exurget mulier de stirpe Iudæorum nomine Maria, habens sponsum nomine Ioseph: & pro creabitur, ex ea sine cōmixtione viri, de spiritu sancto filius Dei nomine Iesus. Et ipsa erit uirgo ante partū, & uirgo post partum: Qui uero ex ea nascetur erit verus Deus, & verus homo; sicut omnes prophetę prędicauerunt. Et de tempore subdit. In diebus illis erit Cæsari Augusto celebre nomen. Et regnabit in Roma, & subiciiet omnem terram sibi. Et plura dicit ibidem. de quibus vide in opere a me edito de vita beatæ Mariæ fructu 28. Hæc eadem sibil- Sibilla Tiburtina.
la Tiburtina non solum prædixit; sed & virginem Mariam cum filio; Octauiano Imperatori ostendit in cœlo.

Albumasar sexto maioris introductorij diffe- Albumasar.
rentia prima ponit concordans cum astrologis, Babilonijs gręcis, & Aegyptijs, quod tempore Octauiani Imperatoris puella virgo pulchra pareret filium nomine Iesum.

Calcidius super Timeum Platonis ponit, ꝙ Calcidius super Timeum Platonis.
stella, quædam creata fuit dessignans ortum, & descensum Dei, ad humanæ conuersationis gratiam mortalium; cuius inspectione stellæ, sapientes Caldæorum quæsisse recentem ortū Dei; repertaq; illa maiestate puerili, eam veneratos munera, & uota tanto regi conueniētia ministrasse. Magos etiam de quibus dicit Calcidius quæsisse, & adorasse Deum natum, scilicet dominum Iesum in diebus Herodis regis est certum. Centurio ille gentilis Deum aduenisse

aduenisse cognouit in carnem dominum Ie-
sum Christum, quando ipsum adire domum
suam non permisit indignum se esse profiten-
do; ut sub eius tecto tanta celsitudo intraret.
Matth. 8. Matth. 8. Alter centurio passionis Christi tē-
pore,& Deum in carne uenisse: & dominū Ie-
Mat. 27. sum esse filiū Dei professus est, ut patet Matt.
27. Nec mirum est si per ora gentilium domi-
nus aduentum suum uoluit esse cognitū, & te-
statum, quia ipse ad redimendum, tam genti-
les, quàm iudęos uenerat, & facere de eisdem
unum populum, & unum ouile, quorum om-
nium ipse est pastor. Et ideo Dauid prophe-
Psal. 86. ta dicit, ꝙ dominus de Christi aduentu,& fiē-
dis per eum. Narrabit in scripturis populorū.
Septimo supernorum spirituum proclamatio,
eius enim aduentum, & incarnationem, Ange
Lucæ 1. lus prædixit. Luc. 1. dixit Ioseph. Mat. primo.
Math. 1. Euangelizauit eius ortum pastoribus. Luc. 1.
Angeli, qui in eius sacro ortu cecinerunt glo-
Luc. 2. riam Deo. Luc. 2. Qui ipsi seruierunt in deser-
Math. 4. to. Matt. 4. Et eius, resurrectionem annuncia-
Ioan. vlt. uerunt; vt patet in Euangelio. Matt. Mar. Luc.
& Ioan. circa finem.
Octauo demonum proclamatio hoc ostendit;
dęmones enim Iesum esse filium Dei, et uenisse
ad eos torquendum clamarunt, ut patet Mat.
Luc. 9. Mar. et Luc. 9. Hoc ostendit miraculorū ope-
ratio; suscitatio. n. mortuorū, & aliarum cu-
ratio infirmitatum solo iussu, & uerbo, ipsum
esse Deum, & uenisse in carnem ostendunt.
Decimo ostendit hoc inimicorum Christi de
iectio, & prostratio. s. Iudæorum, Imperato-
rum,& tirannorum, Iesum & suos persequen
tium, quorum non est memoria amplius; mi-
serabiliter enim mortui sunt, & exterminati.
Et licet sint multa alia propositum ostenden-
tia; prædicta tamen 10. sufficiant ad præsens.
Quibus arguo. d. Christum Deum esse,& a pa
tre destinatum & missum; vt dicit hæc prima
pare præsentis fructus,& conformitatis: uide-
licet Iesus emissus cęlitus: & dicta sufficiant
pro eius breui expositione.

EXPOSITIO SECVNDAE PARTIS secundi fructus; videlicet Franciscus destinatur.

EXPEDITA prima
parte istius secundi
fructus, & conformi-
tatis, uidelicet. Iesus
emissus cęlitus. Con-
sequenter declarāda
est secunda pars eius-
dem fructus, & con-
formitatis. s. Franci-
scus destinatur, scili-
cet a Deo ipse est emis
sus, & destinatus. Circa cuius expositionem
sunt tria uidenda.

Et primum, ꝙ beatus Franciscus fuit a domi-
no destinatus.
Secundum de tempore, quo fuit,& debuit de-
stiuari, & mitti.
Tertium ad quid faciendum a Deo. b. Franc.
est directus & transmissus. Quibus visis pate-
bit expositio huius secundæ partis istius fru-
ctus, & conformitatis. Quantum ad primum B. F. a Deo fuisse missum ostenditur. 12. vijs, & Primo scriptura.
b. Franciscum directum missum, & destinatū
a domino multa ostendunt.
Et primum est sacræ scripturæ figura, ubi ad-
uertendum est, ꝙ, ut dictum est fructu,& con
formitate præcedenti, quia b. Franciscus gra-
tia diuina faciente fuit Patriarcha. Propheta.
Apostolus. Martir. Doctor. Confessor. Virgo.
& Angelus,& Christo præ alijs sanctis confor
mior, ut præsens opus declarat: Si figuræ capi
tis Christi ad membra possunt aliquando co-
aptari. i. ad sanctos, à fortiori. b. Francisco, &
quia similis fuit omnibus sanctis, & electis, ꝑ
figuras omnium potest figurari; quare per mis
sos directos,& destinatos a domino,& ab his
qui domini uicem, seu figuram retinent, pro-
culdubio figuratur, uidelicet, per Ioseph. dire Gen. 37.
ctum a patre ad fratres. Per Iudam missum a Gen. 45.
Iacob. Per Moysen in Aegyptum directum. 1. Reg. 17.
Per Dauid missum ad Saul. Per Eliam missum
a domino in Bethel. Per Angelum missum a 1. Para. 12
domino ad percutiendum castra regis Assi- 4. Reg. 2.
riorum. Per Neemiam missum in Iudęam. Per Neem. 2.
Abacuch missum in Babilonem. Per Isa. mis- Dan. 14. Isa. 6.
sum a domino. Per Iere. Per Ezechielem mis- Iere. 1.
sum ad gentem apostatricem. Per Ionam mis Ionæ. 1.
sum in Niniuem. Et per Ioan. Baptistam, ut Ioan. 1.
dicetur missum a domino. Et sic de alijs, quæ
ad beatum Franciscum possunt ueraciter ap-
plicari. Et quia beatus Franciscus est Ioseph
ratione uaticinij prophetalis; Iudas ratione
collaudationis diuinæ; Moyses ratione immu
nitatis a scelere; Dauid in diaboli superatio-
ne; Elias in obseruantia diuinæ legis; Angelus
ratione puritatis; Neemias in zelo; Abacuch
in carnis subiugatione; Isaias in sanctifica-
tione; Ieremias in compassione; Ezechiel in-
formatione; Ionas in simplicitate; Ioan. Bapti
sta in pœnitentiæ exhibitione; Quia igitur b.
Franciscus uirtute conformitatis præfatæ istis
est similis, per ipsos habet figurari,& per ipso
rum missionem; Et quia multa virtuosa bea.
Frāciscus exercuit,& hoc circa diuersos, ideo
ad distincta loca,& actus more præfatorum di
citur destinatus,& missus, vt in sequentibus ap
parebit: Et precipuè conformitate decima,
quando de ipsius agetur prædicatione; Suc-
cinte tamen potest dici. b. Franciscus missus,
ut Ioseph ad fratres; cum fratres congregauit;
profectum ordinis prædixit,& eorum consciē
tias serenauit, & hoc ipso bea. patre in curru
igneo transformato: Vt Iudas est missus a Ia-
cob ad Ioseph, cum omnem intētionem, tam

suam, quàm fratrum agebat, & docebat iactare in Christum dicens fratribus eos mittendo. Iacta cogitatum tuum in domino; ac omnia ad Christi gloriam referrendo, & laudem.
Vt Moyses ad Aegyptũ quãdo multos de erro re præsentir vitæ, & tenebris ad lumen vetitatis sua prædicatione perduxit, vt patuit in fratre Pacifico, & latronibus per ipsum cõuersis.
Vt Dauid ad Saul est directus; quãdo cithara, .i. cruce Christi a demonio plures liberauit.
Vt Elias ad Bethel, idest ad sanctam Mariam de Angelis; ad quem locum zelum habuit, & amorem plusquam ad alia loca ordinis.
Vt Angelus est missus ad percutiendum; quando a ciuitate Aretij dęmones eiecit, & ad pacem ciuitas est reducta.
Vt Neemias directus in Iudæam, vt ædificaret ciuitatem Hierusalem, quia b. Franciscus datus est a Christo in lucem gentum, vt dicetur; & reparationem Ierusalẽ, id est ecclesiæ terrestris, vt Christus eidem dixit. Et dominus Innocentius tertius in sustentatione ecelesiæ Lateranensis a beato Francisco conspexit.
Vt Abacuch; quãdo habita prima regula b. F. præcibus annonam sibi, & socijs, Deus ab homine incognito direxit: sicut & in mari fecit Sclauoniæ subueniens nautis.
Vt Isaias missus est; quãdo eius verba erãt calculo ingnito .i. spiritu sancto plena, & tã seculares masculos, quã fœminas ad Xp̃m conuertit, vt patuit in trib⁹ ab eo institutis ordinib⁹.
Vt Ieremias est missus ad compatiendum cunctis, quia omnibus, quibus non poterat dare censum, seipsum prębebat, & affectum: nulli rei parcebat, sed omnia dabat, & super impendere semetipsum cupiebat.
Vt Ezech. ad infideles est directus conuertendos: nam Soldanum ad Christum conuertit, ut patebit fructu, & conformitate 39.
Vt Ionas ad Niniuẽ; quando B. F. eundo per mundum, tam exemplo eius, quàm verbo, multi omnia dimittentes, ad Christum conuersi sunt, & vitam asperrimam actitarunt; adeo, vt fratribus per ipsum fuerit in quodam generali capitulo mandatum ꝙ loricas, circulos, & huiusmodi omnino deberent deponere.
Vt Io: Bapt. est missus, vt dicetur; nõ solũ ad pœnitentiam prędicãdum, ꝑp quod, & ordinẽ vnum fecit, qui titulo fratrum de pœnitentia pręnotatur; sed etiam directus est, vt viam pararet Christi .i. vitam Christi Euangelicam reformaret, & Christum crucifixum in cordibus fidelium complantaret: Sic ergo præfatis, & similibus figuris apparet directio .b. Francisci, & causa figurarum b. Francisco applicatarũ.
Sed inter alias ad nostrum propositum est figura de columba Noe ex archa emissa, quæ teste Ioachim in expositione Ieremiæ, & in alijs locis pluribus. B. Franciscum, & ordinem eius, significauit; Nam ordo Minorum ab ipso ordo columbinus vocatur, tam conformitate coloris in habitu, quam proprietate, & columbæ, effectibus: a Noe ergo columba emittitur, quando b. Franc. a Christo, & Deo patre ad mundum destinatur: sed ex archa, quia insignitus fide perfectissima sanctæ Romanæ ecclesiæ: Sed aduerte, ꝙ bis Noe ex archa emisit columbam, quia bis Frãcisco fuit reuelatum, ut dicetur, ꝙ non ad loca solitaria iret ad morandum, sed ad ciuitates, castra, & villas, quia ad conuertendum animas, sua prædicatione a Deo erat directus: Sed secunda vice .b. Franciscus portauit ramus oliuæ ad Noe, quia secundo facta sibi reuelatione a Christo, vt iret ad prædicandum, statim accessit, nec solum pacem primo semper ennunciando, sed a Christo longinquos ad Cristum pacificatos verbo, suæ prædicationis reducendo; nam prædicationem eius tunc homines de Cannario audiẽtes, tam masculi, quam fœminæ castrum volebant relinquete, propter quod tertium ordinem communem, qui fratrum de pœnitentia intitulatur instituit: Sic ergo, & si Franciscus primo emissus .i. cum sibi primo reuelatũ fuit, ꝙ iret ad prædicandum, magnum fecerit fructum; in secunda tamen emissione, idest post secundam reuelationem maiorem fecit, quia tertium ordinem de hominibus, & mulieribus ad Christum conuersis instituit: Sic ergo apparet missio, & directio beati Francisci scripturæ sacræ figura.

Noe bis columbã ex arca emisit.

Secundum ostendens beatũ Franciscum esse a Deo destinatum est Ecclesiæ censura; Dominus enim papa Gregorius 9. qui eum catalago ascripsit sanctorum in prosa, quam fecit de ipso, quæ incipit.

Grego. 9. de b. Franc. testi.

Caput draconis vltimũ, ultorẽ ferens gladiũ.
Aduersus populum Dei, excitat bellũ septimũ,
Contra cœlum erigitur, & nititur attrahere,
Maxima partem syderum ad damnatorum numerum. dicit beatum Franciscum a Christo destinatum sic subdens.
Verum de Christi latere, nouus legatus mittitur.
In cuius sacro corpore, vexillum crucis cernitur.
Franciscus princeps inclitus, Signum regale baiulat.
Et celebrat concilium; per cuncta mundi climata.
Cõtra draconis scismata, acies trinas ordinat.
Expeditorum militum, ad fugandũ exercitũ.
Et tres cateruas demonum, quas draco semper roborat; Sic ergo patet auctoritate Papali .b. Franciscum a domino missum, & destinatum.
Tertium, ꝙ beatus Franciscus sit missus a domino, declarat dignitas Cardinalis: Nam dominus frater Bonauentura Cardinalis, Episcopus Albanen. sanctitate, & scientia orbi toti præ-

præclarus, in prologo legendæ maioris ipsius beati Francisci, sic ad propositum dicit. Apparuit gratia Dei saluatoris nostri diebus istis nouissimis in seruo suo Francisco, quem tanta Deus benignitate respexit excelsus, ꝙ non solum de mundiali puluere suscitauit egenum, uerum etiam Euangelicæ perfectionis professorem ducem, ac præconem effectum, in lucẽ dedit credentium, ut testimonium perhibendo de lumine, per uiam lucis, & pacis corda fidelium domino prępararet: Hic, & enim quasi stella matutina in medio nebulæ claris uitæ micans, & doctrinæ fulgoribus, sedentes in tenebris, & vmbra mortis, irradiatione præfulgida direxit in lucem, & tanquam arcus refulgens inter nebulas glorię, signum in se Dominici fœderis repræsentans pacem, & salutem euangelizauit hominibus existens, & ipse Angelus ueræ pacis; secũdum imitatoriam quoque similitudinem præcursoris destinatus a Deo, ut uiam parans in deserto altissmæ paupertatis, tam exemplo, quàm uerbo pœnitentiam prædicaret. Hæc doctor & dominus iste.

Quartum, quod propositum ostendit de missione beati Francisci a domino est Christi charitas uisceralis. b. enim Franciscus, ut dicit secunda pars legendæ maioris instigante se spiritu, cum deambulans circa Ecclesiam sancti Damiani eandem intrasse ad orandum, & ante crucifixum orans consolationem a domino recepisset; cumq; lachrimosis oculis in dominicam crucem intenderet, uocem crucifixi ad se delapsam audiuit ter sibi dicentem, Francisce Vade repara domum meam, quæ ut cernis tòta destruitur. Ad raparandum igitur spiritualiter, potiusquam corporaliter, domũ Dei mandatum accepit b. Franciscus; & sic consequenter a Christo est destinatus, & missus.

Quintum, quod ostendit beatum Franciscum directum a domino est diuinalis reuelatio; ut enim dicit quarta pars legendæ maioris, habita prima regulæ confirmatione a domino Innocentio. 3. cum in Vallẽ Spoletanam esset reuersus cum socijs, tractare cępit, utrum inter homines conuersari deberet, an ad loca solitaria se tranferre: Sed Christi seruus Franciscus non de sua, uel suorum confidens industria, per orationis instantiam diuinæ super hoc uoluntatis beneplacitum requisiuit; Supernæ igitur reuelationis illustratus oraculo, intellexit se adhoc missum a domino, ut Christo lucraretur animas, quas Diabolus conabatur aufferre; ideoque magis omnibus, quàm sibi viuere soli pręelegit; illius, prouocatus exemplo, qui unus pro omnibus mori dignatus est; Et uice alia prout in 12. parte habetur maioris legendæ, dum dubitaret, an orationi, uel prędicationi uacaret, & dubitationem fratribus exposuisset multa pro utraque parte allegando, & quia de se nihil confidebat, nec prę sumebat, uolens super hoc scire domini bene placitum certum, fratrem Maseum unum ex sociis, cum alio fratre ad fratrem Siuelstrum, qui crucem auream progredientem uiderat ex eius ore, qui tunc in loco, qui de Carcere nunc uocatur manebat, misit, ut super hoc diuinum responsum perquireret. Id ipsum sacræ Virgini beatę Clarę mandauit, ut per aliquam simpliciorem, & puriorem de suis uirginibus nec non, & per suam orationem scire a domino mereretur; qui frater Siluester, & uirgo Deo dicata Clara, ac eius socia diuina reuelatione concordarunt beatum Franciscum directum a domino, ut potius prædicaret, quàm oraret: Quapropter uir Dei cum summa reuerentia, quid dominus uellet de ipso percipiens, statim assumptis duobus sociis, uidelicet fratre Masseo, & fratre Angelo sanctis uiris, ad prædicandum accessit, ut ad quod missus erat a domino, perficeret sine mora: Sic ergo diuina reuelatione patet, patrem Franciscum a domino esse directum.

Sextum ostendens nostrum propositum est Virginis gloriosæ apud Christum filium supplicatio; ut enim in legenda beati Dominici habetur, Christus peccatis hominum, uidelicet superbię, auaritiæ, & luxuriæ irritatus, dũ tres lanceas ad mundum destruendum uellet uibrare, meritis matris, & supplicatione cum promissione destinationis beatorum Francisci, & Dominici ad mundum conuertendum, ab ipsa Dei genitrice inclinatus dominus, & mundo pepercit, & præfatos ad mundum conuertendum destinauit.

Septimum, quod ostendit propositum est Diaboli attestatio; qui per os cuiusdam mulieris de b. Fran. & eius loquens ordine dixit, quòd Deus pater propter peccata hominum, cum finem mundi uellet maturare Christus, eius filius patri supplicauit, vt daret sibi aliquos, qui essent suę crucis baiuli, ut numerus saluandorum augeretur, & ꝙ tunc a patre ęterno datus est sibi beatus Franciscus, cum ordine suo; & ipsum Christus direxit, cum ordine ad præfata. De multiplicatione etiam ordinis, & de multis aliis de quibus dicetur suis in locis infra, dixit Diabolus per os illius mulieris cuidã Baroni moranti inter alpes Vgubij, & Massam Trabarie.

Octauum, ꝙ ostendit beatum Frãciscum a domino directum est sui, & fratrum destinatio: Statim enim, ut octo fratres fuere, eos b. Franciscus ad quatuor orbis partes ad prædicandum direxit, ipse cum socio unam partem eligendo; Sic etiam fecit temporis in processu per orbem, & partes infidelium mittendo. Et quia nil agebat nisi quantum diuinus spiritus pręmonebat, à Deo hoc inditio. b. Franciscũ cũ suis esse directum ostẽditur, & declaratur.

Nonum, ꝙ ostendit beatum Franciscum destinatum

stinatum est domini Iesu Christi ad beatum Franciscum locutio. Nam quando indulgentiam pro sancta Maria de Angelis a Christo petijt, tunc Christus eidem dixit, ꝙ peteret quicquid uellet circa salutem gentium, & cõsolationem animarum, & ad honorem deitatis, & reuerentiam; quia inquit, datus es in lucem gentium, & reparationem Ecclesiæ terrestris. Hæc Christus: Quare concluditur merito, ꝙ, vt alter Isaias, & Ioannes Baptista, de quibus similia decuntur beatus Fran. destinatus est a domino.

Decimum propositum ostendens est B. Fran. ad animas feruor, & dilectio, ad quas uiscera gestabat materna, pro quarũ saluatione orabat, prædicabat, exẽpla sanctitatis præbebat. Et sic de alijs. Quod utique ipse tanto non fecisset feruore, nisi sciret se ad harum salutem procurandam à domino missum.

Vndecimum afferens propositum de b. Francisco, est ipsius à Christo consignatio, sacrorũ enim stigmatum à Christo in b. Fran. impressio, est euidens argumentum, ipsum destinatũ à Christo ad mundum renouandum, ut statim, & fructu, & conformitate 31. latius ostendetur.

Duodecimum ostendens propositum, est sanctorum secundum diuersitatem temporum in mundum a Deo directio, & destinatio: Nam a peccato primi hominis usque ad tempora b. Fran. operarios dominus non destitit mittere in uineam omni tempore, & sic tempore fecit. b. Fran. ut statim ostendetur: Quare præfatis 12. uijs: & alijs, de quibus in expositione huius conformitatis dicetur. patet b. Franc. a domino missum, & directum, ꝙ erat primum uidendum.

Videndum est nunc de secundo. s. de tempore quo est missus a domino. Et quantùm ad hoc patet responsio per Euangelistam Ioannem, ꝙ in apertione sexti sigilli: Angelus est directus habens signum Dei uiui. idest bea. Fran. Pro cuius euidentia, & dicendorum est sciendum, ꝙ nouũ testamentũ in ueteri testamento est sicut rota in rotam: iuxta uisionem Ezec. Quare quemadmodum in nouo testamento sunt 7. sigilla, idest totum tempus noui testamenti per 7. curricula uoluitur, sic & in ueteri testamento, & econuerso, sicut in ueteri, sic in nouo; in quorum quolibet, & si plures homines perfecti missi sunt a Deo, inter eos tamen fuit aliquis præcipue missus homo Deo acceptissimus, & singularis. Tot enim stellę sunt in firmamento Ecclesiæ militantis a Deo positæ ad humani generis directionem, & lucem; & tot in uineam operarij a domino missi, quot sanctos Deus nasci in hoc mundo fecit. Tempora seu sigilla ueteris testamenti incipiendo a mũdi exordio, & lapsu primorũ parentum, usq; ad Christi aduentũ sunt hæc, v3.

(Apoc. 6. 7.) (Ezech. 1.)

Primum fuit prima ętas, uidelicet mundialis fabricationis, & primordialis obliquationis; & incępit ab Adam, & durauit usque ad Noe. Hoc tempore, & singularissimus fuerit Adam, quia tamen principium fuit nostrę preuaricationis, non cõputatur inter electissimos Dei Fueruntq; etiam alij, utpote Abel, Seth, Enos, qui incępit inuocare nomen domini. Tamen præcipuus inter eos fuit Enoch. De quo Ecci. 44. dicitur, ꝙ Enoch placuit Deo, & translatus est in Paradisum; & quia debet uenire tẽpore Antichristi, ut patet. Ad quem finem? subditur in loco præallegato, ut det gentibus sapientiam, idest prædicet Christum Dei uirtutem, & sapientiam; uel ut alibi legitur det gentibus pœnitentiam, idest ad pœnitentiam adducat Antichristi imitatores.

(Septem sigilla siue ætates ueteris testamenti.) (Gen. 4.) (Apoc. 11.)

Secundum sigillum, & ætas est humanalis declinationis, & infectionis. Et cępit a Noe usque ad Abraham: quo tempore omnis homo corruperat uiam suam uitio luxurię; adeo ut pœniteret Deum hominem fecisse. Attamen mittendo diluuium Deus omnes necauit. Hoc in tempore fuit homo singularissimus destinatus à Deo. s. Noe iustitiæ pręco, qui inuentus est perfectus & iustus: & in tempore iracũdiæ factus est reconciliatio, & solus cum sua posteritate est à Deo à diluuio reseruatus.

(1. Pet. 2.) (Eccl. 44.) (Gen. 7.)

Tertium sigillum, & ætas est singularis plebis electionis; & cępit ab Abraham, & durauit vsque ad Moysen. Et vocatur singularis electionis; quia hoc tempore Deus præcipiendo Abrahæ, vt exiret de terra sua, & iret in terram, quam ei ostenderet. Ipse Abraham cum sua posteritate in peculiarem domini populũ est electus. Sed hoc tempore, & si multi iusti fuerunt. s. Abraham, Isaac, & Iacob cum filijs; præcipue tamen fuit ipse pater Abraham, Et ipse à Deo est missus. Quantum enim fuerit singularis, & Deo acceptus: multa capitula ostẽdunt libri Gen. Sed de ipso loquens Ecclesiasticus. cap. 44. sic dicit. Abraham magnus pater gentium multitudinis; & non est inuentus similis illi in gloria, qui conseruaret legem excelsi. Et plura dicit ibidem ad eius laudem, & commendationem; vide ibi: nam pater fidei nostræ ipse vocatur ab ecclesia; quia credidit Deo.

(Gen. 12.) (Gen. 15.)

Quartum sigillum, & ętas est diuinalis potentiæ demonstrationis: quo tempore ipse dominus in virtute multa populum de Aegypto extrahendo: nomen suum Pharaoni, & eius populo indicauit. s. Adonai. Qua ętate dominus singularem misit virum. s. Moysen, dilectum à Deo, & hominibus; cuius memoria in benedictione est; & qualis hic fuerit libri. Exo. Leui. Numeri, & Deuteronimij manifestant. De illo loquens, dicit. Similem illum fecit in gloria sanctorum, & in verbis suis monstra placauit. Et multa de eo magna dicit scriptura: ꝙ non surrexit

(Exo. 12.) (Exo. 3. & 4.) (Eccl. 45.) (Deut. vlt.)

surrexit prophetia vltra in Israel sicut Moyses; qui noscet Deum facie ad faciem &c.

Quintum sigillum, & ætas est peculiaris domi nationis: & incępit a Dauid vsque ad Eliam. Quo tempore populus Dei per reges est gubernatus. Hoc tempore missus est Dauid a Deo; qui erat vir secundum cor domini, qui
1. Reg. 13. fuit sicut lux aurore absque nubibus. de quo
2. Reg. 23. habetur. Qui cum leonibus lusit, sicut cum
Ecl. 47. Agnis. Et sequitur. In omni opere dedit confessioné sancto, de omni corde suo laudauit Deum &c. nam & si multi fuerint singulares; ipse tamen præ alijs commendatur, quia Christus purgauit peccata illius, & exaltauit in ęternum cornu illius, vt dicitur ibidem.

Sextum sigillum, & ætas est prophetalis irradiationis, & cępit a tempore Eliæ vsque ad transmigrationem Babilonis. Quo tempore fuerunt multi prophetæ. Elias. Eliseus, Isa. Ieremias, & sic de alijs. Et inter alios hoc tempore fuit directus a domino ipse propheta
Eccl. 48. Elias, de quo dicit Ecclesiasticus, ꝙ surrexit quasi ignis, & uerbum ipsius quasi facula ardebat. Et plura dicit ad eius laudem, de cuius mirabilibus habes in 3. Regum & in principio
4. Reg. 11. quarti; qui tandem in cęlum per turbinem cōscendit, ut patet.

Septimum sigillum, & vltimum, et ætas est generalis vexationis, & cępit in trāsmigratione populi iudaici in Babilonem vsque ad Christum. Quo tempore populus Dei fuit multipliciter afflictus; vt patet de Rege Babilonis. De Rege Niniue tempore Iudith. De Aman tempore Ester. Et de alijs tempore Machabeorum. Et si multi fuerint singulares hoc tēpore. s. Ezech. Dan. Esdras, Neemias. Thobias, & sic de alijs; præcipue tamen hoc tempore missus est ille singularis homo a Deo, vide-
Ecl. 50. licet. Simon Oniæ, de quo dicitur. Qui in vita sua sufulsit domum. Et subdit, ꝙ fuit quasi stella matutina in medio nebulæ &c. multa dicit ad eius commendationem. Ex quibus. 7. sigillis, siue ætatibus omissis; quæ in eis facta sunt: patet ꝙ septem singularissimos homines ad mundum renouandum destinauit dominus Deus; quorum ad instar in nouo testamento 7. sigilla ponuntur, & ætates, de quibus 6. iam vt creditur transierunt, & septima expectatur, siue iam incępit.

Primum igitur noui testamenti sigillum est, vi-
Sigilla siue ætates noui testa. sceralis miserationis plenitudinis. s. gratiæ: quo tempore Deus pater propter nimiam charitatem suam filium suum misit in similitudi-
Ioan. 1. nem carnis peccati. Hoc tempore & si Ioannes Baptista sit missus a Deo: tamen quia venit in testimonium Iesu Christi, ipse Christus est iste homo missus a Deo in mundum renouandum, & redimendum; quem pater sancti-
Lucæ 1. ficauit, & misit in mundum; qui fuit verus Deus, & homo, potens in opere & sermone, de quo de quàm pluribus aliqua ponunt euangelia; vbi qualis fuerit moribus, vita, conuersatione, doctrina, & sermone ostenditur.

Secundum sigillū, & ætas est Apostolaris prędicationis, & incępit ab aduentu Spiritussancti in Apostolos in die Pēte. Quo tempore, & si missi sint sancti Apostoli ad prædicandum in orbem vniuersum, tamen vnum singulariter Math. vlt.
elegit, & misit, scilicet Apostolū Paulum, qui fuit vas electionis a Christo directum, ut eius nomen portaret coram gentibus, & Regibus, & filijs Israel. Qui Apostolus vocatur segregatus in Euangelium Dei. Raptus ad tertium cęlum. Qui plus omnibus laborauit.

Tertium sigillum, & ætas est victorialis triumphationis. s. tempore martirum. Et incępit a Act. 9.
persecutione Neronis Domitiani, & aliorum Ro. 1.
Imperatorum, siue tirannorum Christum pro 2. Cor. 12.
pter idola persequentium, ac sanctos Christū 2. Cor. 15.
confitentes interficientium. Et hoc tempus bene per 300. & vltra durauit annos, usque ad Constantini ad Christum conuersionem; quo tempore missi fuerunt martires insignissimi, vt patet in Sanctorum legendis; sed præcipue unus est missus a Christo, de quo præ alijs magis solemnizat Ecclesia, videlicet b. Laurentius, hic qualis fuerit solénitas Ecclesiæ declarat euidenter.

Quartum sigillum, & ætas est carnalis subiugationis: & cępit a Baptismo Constantini, & durauit usque ad tempora beati Benedicti, quo tempore fuerunt illi Sancti Confessores in desertis Aegypti, & alijs locis morantes, inedia, austeritate uitæ, uigilijs, orationibus, disciplinis, & alijs carnem in seruitutem spiritus redigentes: sed hoc in tempore, & si Paulus primus Eremita, & alij post eum plures sanctitate famosi sint directi, præcipue tamen fuit b. Abbas Antonius, pater quasi omnium monachorum, & anachoritarum, magister Pauli simplicis, Ilarionis, Macharij, & sic de alijs, cui post superationem demonum dixit Christus. quia uiriliter fecisti, te faciam in toto orbe nominari, quo nomine Aug. & alij ad sancte peragendum sunt incitati.

Quintum sigillum, & ętas est mirabilis mundi subleuationis a præssuris, quę inerant in orbe, per gentes Vandalorum, Gothorum, Hunorū, Longobardorum & sic de alijs: quo tempore missi sunt multi probi, & sancti uiri: prout beatus Papa Gregorius in libris recitat suorum dialogorum; qui mirabiliter mundum signis, & uirtutibus subleuarunt: sed inter eos missus est singularissimus uir, re, & nomine Benedictus, cuius conuersatio, uita, doctrina, ac p orbem nominatio, qualis fuerit. b. Gregorius 2. dialogorum libro luculenter expressit.

Sextum sigillum, & ætas est penitentialis, & passionis crucis renouationis: quod tempus incępit a b. Francisco tempore (vt supra dictū est)

est. Federici secundi Imperatoris. 1306. domini anno, quo tempore apertum est.

Apoc. 6. Sextum sigillum, vt Ioannes ponit, qua apertione sigilli factus est terremotus &c. vt secunda parte primi fructus dictum est; illo enim tempore mundus cruciabatur, & specialiter Romana Ecclesia propter Sarracenos per ipsum Federicum ad partes fidelium adductos; vt nullus auderet Papam seu Ecclesiam nominare, nec Christum, seu Apostolos quis sequebatur. Vita Christi erat in contemptu, & per despectum paupertatis, & appetitum diuitiarum omnino obliterabatur, intentus erat à maiori vsque ad minimum quilibet auaritiæ signatæ per maleolos; superbiæ signatæ per stupam; Luxuriæ signatæ per picem; Inuidiæ signatæ per naptam: quibus fornax per ministros dęmones inceditur huius mundi: vt in
Dan. 3. figura habetur. Hoc inquam tempore, vt Ioan
Ioan. 7. nes Euangelista inspexit. Sexto aperto sigillo ab ortu solis, idest de Ciuitate Asisij ad orientem posita, ascendit Angelus, idest, Angelicus vir Franciscus puritate, & sanctitate consimilis Angelis, directus à Domino: sed quō? inquit cum signo Dei viui, quia ipse (vt dicetur fructu, & conformitate trigesimaprima) solus signatus est signo stigmatum Dei viui: cum isto signo venit. b. FR. sed ad quid? statim dicetur. Sic ergo patet, quod b. Franciscus est directus à domino; Et quo tempore? quia sub sexti sigilli apertione: vt dominus Bonauentura Episcopus Alban. asserit in prologo maioris legendæ. Et quod tempore Federici secundi. b. F. ordinem incępit, & consequenter à domino missus est, patet Chronicam intuenti. Regnauit enim 35. annis: & si pluribus ab Ecclesia depositus. Insuper isto Imperatore in Apulia existente. b. F. Baronibus suis prædicauit, & ab ipso Imperatore tandem inuitatus ad cęnam, collocata eius mandato muliere in camera cum b. Francisco, miraculo magno viso de igne, super quem nudum se b. F. posuerat, & non lęsus, ad ipsum. b. Franciscum deuotione efferbuit speciali. Istius etiam tempore. b. Clara post mortem beati Francisci viuebat; & circa gentes eiusdem exercuit illud miraculum, ut corporis Christi portatione omnes, qui iam suum intrauerant monasterium effugaret.

De tempore septimi sigilli quando propriè incipiet, & quis specialiter mittetur; quia non nobis certum est: ideo nihil ad præsens. Sic ergo patet de tempore: quod erat secundum pro præsenti declarandum.

Circa tertium, quod est uidendum, videlicet ad quid à domino. b. Franciscus est missus, & directus, est aduertendum: quod cum tempore, quo b. F. missus est, obliterata esset perfectionis via, quæ in Christi imitatione, & apostolorum fundatur, & homines peccatis irretiti, pœnitentię formam ignorabant, ac scientes peragere declinabant, & beneficium passionis Christi à cordibus hominum aberat totaliter; vtpote quia nec passio meditabatur à quoquam, nec Christus crucifixus inter cordis viscera velut fasciculus mirræ stringebatur. b. igitur Franciscus ad hoc directus est à domino, ut pœnitentiam exercendo pęnitentiam prædicaret, & ad ipsam faciendam fideles induceret, obliteratam Christi uitam, & Apostolorum renouaret; eam tenēdo, profitēdo, & obseruando, & demum ad Iesum sectandum meditandum, & cordis amplexibus perstringendum omnes Christicolas induceret, & vocaret: ad hæc tria à Domino. bea. Franciscus est directus.

Quod enim ad pœnitentiam faciendam, & prędicandam. b. F. est directus, & missus patet. primo Innocentij Papæ tertij mandato; qui regulam approbans dedit. b. Francisco, & suis socijs de pœnitentia prędicanda mandatum.

Secundo patet, quia conuersus ad dominum cępit pœnitentiam prædicare; cuius uerbis animati ad pœnitentiam exercendam, eidem plures omnibus relictis adhæserunt; quos & fratres minores vir humilis censuit appellari.

Tertio hoc patet verbis. d. Bonau. Alban. dicentis in prologo legendę maioris; secūdum imitatoriam quoque similitudinem præcursoris est destinatus à domino; vt viam parans in deserto altissimę paupertatis tam exemplo, quam uerbo pœnitentiam prædicaret, de cuius. b. F. pœnitentia infra dicetur fructu, et cōformitate 19.

Quarto hoc patet exemplo ordinis, & experiētia à b. F. instituti; nam tertium ordinem instituit, qui ordo fratrum de pœnitentia intitulatur. Sic & ordinem instituit Minorum, ac ordinem pauperum dominarum; qui tres ordines ad pęnitentiam exercendam peculiariter à Christo sunt ordinati: & si mediante. b. F. & quot eius exemplo, & verbo sint, & fuerint pœnitentiam exercentes, illius est scire, qui solus stellas numerat, & sua intelligentia cuncta cōpræhendit: qui enim cupit pœnitentiam agere Deo acceptum, præfatorum. s. ordinum normam amplexetur, & mores; quod faciendo, dignos pęnitentiæ fructus facere (mercede tamē percepta) agnoscet. Beatus insuper Franciscus missus est ad uitam euangelicam in se, & alijs renouandam, profitendam, & obseruandam: nam ipse totum Euāgelium obseruauit ad litteram, prout de ipso cantatur: Franciscus euāgelicum, nec apicem &c. Hoc patet etiam tam ex prima regula, quam confirmauit dominus Innocentius tertius; quam ex secunda, quam confirmauit Papa Honorius tertius: quæ regulę omnes sunt fundatæ in sancto Euangelio. Et prima uerba sunt. Regula & vita minorū fratrum hęc est. s. domini nostri Iesu Christi

sanctum

ſanctum Euangelium obſeruare. Et in fine dicitur. Et ſanctum Euangelium domini noſtri Ieſu Chriſti, quod firmiter promiſimus, obſeruemus. Et ꝙ regula fratrum Minorum fundetur in Euangelio non ſolum patet experientia, ſed etiam per determinationem Eccleſiæ dicente domino Nicolao Papa tertio in Regulę declaratione, & eſt poſita in corpore iuris, extra de uerborum ſignificatione libro ſexto. Exijt: vbi dicit, ꝙ Regula fratrum Minorum euangelico fundatur eloquio; vitæ Chriſti roboratur exemplo; fundatorum militantis Eccleſiæ Apoſtolorum eorum ſermonibus, actibuſque firmatur. De prima Regula multa dicentur fructu, & conformitate nona: nulla alia Regula ſiue à beato Baſilio, ſiue à beato Auguſtino, ſeu à beato Benedicto cōpoſita, ſic verbo, & facto in Euangelio fundatur, ut Regula b. Franciſci, nullaque eſt, quæ ſic ſit vitę Chriſti expreſſiua, & Apoſtolorum: ac conſequenter, quia beatus Franciſcus audita forma uiuendi Apoſtolorum, cam aſſumpſit, vt dicit dominus Bonau. Alban. in 3. parte legendę maioris in principio: hanc ipſam Chriſtus dictauit, inſtituit, & ſic eſſe voluit, prout ipſe Chriſtus eloquio ſuo in Monte Rainerio, ſiue Monte Palumbæ multis miniſtris expreſſit, & fratribus: ex quo concludi poteſt, ꝙ per beatum Franciſcum, & ſuos vita Chriſti, & Apoſtolorum ſit renouata approbata, & obſeruata; & per conſequens patet beatum Franciſcũ ad hoc à Chriſto directum; ut in ſe, & ſuis; ac per ipſum conuertendis domini Ieſu uita, & ſuorum Apoſtolorum per imitationem ipſius renouaretur, & ſeruaretur. Vnde Papa Alexander quartus, in priuilegio de ſtigmatibus. b. Fran. conſiderans deſtinatum à Chriſto tam ratione pęnitentiæ inſinuãdæ, quàm vitæ Chriſti imitandæ (& incipit priuilegium) Benigna diuinæ operatio voluntatis; ſic dicit, Benigna diuinæ operatio uoluntatis in cœlo potenter innouans ſigna, & ſapienter immutans miracula ſuper terram; poſtquam Dei filius victor mortis ad patrem, vnde deſcenderat vehiculo proprię maieſtatis aſcendit; mirificæ fortitudinis uiros in confirmationem ſanctorum diuerſis temporibus ſuſcitauit, & ſubdit, inter alios autem temporibus noſtris almus Chriſti confeſſor apparuit Franciſcus, ſignis, & uirtutibus glorioſus; qui clariſſimis piè viuendi meritis, & exemplis fęcundauit Eccleſiam, & caligantia præſentis ætatis tempora fulgoris ſui lampade illuſtrauit, uiam perfectè iuſtitiæ parans in deſerto altiſſimę paupertatis; quã ipſe currens alacriter, & exultans contra carnem; mundum, & demonem velut gigas; traxit poſt ſe de demoniferis faucibus, & tranſduxit ad dominum populum humilem bonorum operum ſectatorem. Et ſequitur: Vt autem ad illuminationem gentium celebris eius memoria, tanquam rutilum ſydus in coruſco firmamenti miſtici æthere ſeruaretur; multis diuina potentia, & adhuc militantem inter homines, & demum in ſanctorum agmine triumphantem dignata eſt deificare miraculis. Et ſubdit poſtea, de ſtigmatibus, de quibus infra fructu, & conformitate trigeſimaprima habetur. Sic ergo apparet, ꝙ ad duo præfata. b. F. à domino eſt directus. Reſtat ergo oſtendendum, ꝙ directus eſt ad crucem domini prædicandam, baiulãdam, & cordibus fidelium implantandam. Et ꝙ ſic ſit oſtenditur.

Regula b. F. fundatur in Euangelio.

Priuilegiũ Alexandri quarti in commẽdationem b. Fran.

B. Fr. directus eſt à Deo ad crucem Chriſti baiulandam prędicandam, & cordibus fidelium inplantandã.

Primo figura prophetali, ꝙ vir quidam apparuit ſignans Thau ſuper frõtes gementium, & dolentium; qua ſignatione à percuſſione angelica liberabantur. Et ꝙ hæc figura, & ſi primo ſit de Chriſto; ſecundario tamen ſit de Franciſco, patet viſione fratris Pacifici; qui uidit in facie. b. F. Tahu. ſ. in frõte: Hoc. n. ſignum, b. F. ſemper amauit de ipſo ſępius prædicando, & ſuas litteras conſignando.

Ezech. 9.

Secundo hoc patet figura, quòd Ioannes vidit Angelum aſcendentem ab ortu ſolis habentẽ ſignum Dei uiui; & ſigno crucis, ne percuterẽtur ab Angelis fideles conſignantem. Hac figura. b. F. oſtenditur, & Franciſci ſtigmatizatio.

Apoc. 7.

Secundo probatur figura Dei ſingulari; in ſignum enim huius. ſ. ꝙ à b. F. prædicanda erat crux, & multi eum, quo ad hoc ſequi debebãt; ipſi. b. F. oſtenſum eſt palatium cum militaribus armis, dictumque eſt ſibi ſua omnia fore, militumque ſuorum; uiſio Siluestri dum adhuc eſſet presbyter ſecularis ter ſibi oſtẽſa de cruce aurea, ex ore. b. F. procedente pertingẽte ad cœlum, & ad terminos mundi &c. Prætendit idipſum. ſ. Franciſci meditationem paſſionis; quia ex ore, & prædicationem eius per attingentiam ad mundi terminos. Idipſum oſtendit uiſio fratris Pacifici de enſibus, quibus tranſuerſaliter. b. Franciſcus erat cõſignatus: quo edoctus fuit per b. Fr. crucem debere celebrari, & prædicari, ac crucis gloria uelut gladium cordibus fidelium infigi. Apparet hoc etiam in b. F. in modum crucis repræſentatione uidelicet fratribus in capitulo Arelatenſi &c. Aſtruit hoc etiam b. F. in oratione ſubleuatio: nam à terra uiſus eſt multotiens ſubleuatus brachijs in modum crucis extẽſis, & nubecula clariſſima circundatus. Hæc omnia indicãt. b. F. habuiſſe ad crucifixum ſingularem affectum, & amorem: & quia amantiũ mos eſt, vt amorem ſuum ſilentio tegere nequeant: ideo & lingua Franciſ. & conatus fuit alios ad Chriſti crucifixi amorem prouocare. Tertio oſtenditur propoſitum. b. F. ſtudio. Nã ut habetur in principio nonæ partis, & in fine legendæ maioris, totum ſuum ſtudium tã publicum, quam priuatum circa paſſionem domini erat; adeo ut omnis eius vita non niſi crucis veſtigia ſequeretur: non niſi crucis dul-

cedinem ſaperet : non niſi crucis gloriam. Quarto oſtenditur hoc b. F. eloquio, vnde in quarta parte legendæ maioris dicitur, ꝙ carẽtibus libris fratribus ad dicendum diuinum officium, loco illorum, crucis Chriſti librum continuatis aſpectibus diebus, ac noctibus reuoluebant; exemplo. b. FR. patris, & eloquio eruditi; qui iugiter faciebat eis de cruce Chriſti ſermonem, quod patet; quia nõ ſolum b. F. ſed fratres per eum inducti ſunt ad contemplandam dominicam crucem, & paſsionem.

Quinto hoc oſtendit crucifixi apparitio b. Fr. contemplatori, ac crucis prædicatori : uoluit enim dominus Ieſus Chriſtus apparere uti cruci confixus, & adeo cor Frãciſci transfixit hęc apparitio, & uiſio; vt quaſi iugiter domini plagas cerneret, & uix à lachrimis continere valeret. Et iſta uiſio, & ſi in habitu ſeculari exiſtẽti b. F. eſt facta, ad hoc eſt eidem oſtenſa, ut quid contemplare deberet, & quid prædicare cerneret, & quomodo crucifixio fuit amara ſibi à domino monſtraretur. Et in Eccleſia ſancti Damiani, Crucifixus fuit ei locutus; & ut Eccleſiam repararet demandauit eidem, vt per crucis meditationem ipſe b. F. prænoſceret Eccleſiam terreſtrem ab eo fore reparandam.

Sexto oſtẽdit hoc habitus deſignatio; ut enim Chriſtus ad prædicandum crucem b. F. direxiſſe oſtenderet; in habitu, quẽ portare ipſum voluit, declarauit: qui habitus in forma crucis eſt, & crucis intuitu à b. Fr. ſic deſignatus; vt corde prius ſecundo habitu, & demũ uerbo omnibus crucifixum demonſtraret.

Septimo oſtendit hoc diaboli atteſtatio præfato Baroni: vt dictum eſt ſupra. Et dixit diabolus, ꝙ & ſi tunc ordo b.F. eſſet paruus ſuper omnes alios ordines; tamen ꝙ multiplicaretur. patet ergo propoſitum.

Octauo oſtendit hoc b.F. à Chriſto ſtigmatizatio; ꝙ enim miſerit eum ad crucem, & paſſionem prædicandam imprimendo ſibi ſtigmata, cunctis euidenter declarauit: & quia de hoc plenè dicetur fructu, & conformitate trigeſimaprima, ad præſens omitto.

Nono hoc oſtendit miraculorum operatio facta cruce, & crucifixi inuocatione, de quibus miraculis habes infra fructu, & conformitate. 13. quibus nouem apparet b. Frã. directum à Chriſto, ut non ſolum crucem meditaretur, ſed & crucis gloriam prædicaret; ac prædicãdo ad Crucifixi ſectanda ueſtigia, & ſuæ paſſionis accipienda inſignia fideles inducerentur. Qui cupit ergo pęnitentiam exercere; vitam Chriſti tenere, ac Ieſu Crucifixi magnalia uidere b. F. inſpiciat, attẽdat, & proſequatur: ꝙ igitur ad præfata à Chriſto emiſſus ſit iam dicta docent, & ipſe docuit tam vita, quã exẽplo, & uerbo.

Obiectio. Sed quia in ſecunda parte huius expoſitionis, loquendo de ſexto ſigillo noui teſtamenti dictum eſt præ alijs b. F. directum à Chriſto, qa plures tunc ſunt etiam deſtinati, ſicut ſanctus Bernardus Abbas, qui parum ante fuit b. Frã. ſicut etiam ſanctus Dominicus, & ſic de alijs. Videtur ergo alijs ſanctis derogari, nec debere miſsionem b. F. præ cęteris attribui.

Solutio. Reſpondetur, quòd non eſt negandum : quin etiam prædicti ſunt miſsi, cum in quolibet ſigillo, & ætate tam noui, quam veteris teſtamẽti ſint multi ſancti à domino miſsi: ſed præfati ſunt expreſsi ob excellentiam ſanctitatis ad alios. b. enim Fr. uenit, & aſcendit ab oriente; Dominicus, & Bernardus ab occidente. Inſuper Franciſcus in filijs ſanctitate numero, & ſcientia, & nobilitate eſt exaltatus; vt fructu & conformitate octaua patebit. Fuit etiam ipſe magis conformis Chriſto, vt hoc opus declarat: & ſuis ſtigmatibus conſignat, quo cęlſior aliis reperitur: vt oſtendit fructus, & conformitas trigeſimaprima. His ex cauſis dictũ eſt ſolum Franciſcum Antonomaticè à Deo deſtinatum tali tempore: & ſpecialiter talibus finibus, & fine. Ex prædictis patet quomodo Franciſcus eſt deſtinatus à domino: quo tempore, & ad quem finem: & ſic patet ſuccincta declaratio iſtius ſecundæ partis, ſecundi fructus, & conformitatis, videlicet Franciſcus deſtinatur.

FRVCTVS TERTIVS, ET Conformitas. Ieſus læte progenitus Franciſco vir lætatur. Expoſitio primæ partis.



DIVINI conſilij imperſcrutabilis altitudo, ex quo decreuerat hominem à Diabolo, & à morte peccati redimere, & liberare; tempore gratię ſuperueniente ab arce patris miſſus eſt Dei filius, ac carni noſtræ in ſacro Virginis vtero in ſua permanens deitate, factus eſt homo uerus: in qua incarnatione mirifica innouata ſunt ſigna diuinæ potentiæ, & immutata ſunt mirabilia, ſtupendiora præſolito Deus excelſus faciens. Mirabiliã, quæ ĩ Chriſti incarnatione facta ſunt.

Et primum ſtupendum, & mirabile eſt Dei ad miſerandum inclinatio: nam per quinque millia annorum cõtinuit in ira ſua miſericordias ſuas, non flexus lachrimis; non precibus inclinatus; nõ miſerijs cõmotus ſanctorum patrũ; aut humani generis: attamen in hac Incarnatione quid ait? Illud deſcendi, vt liberarem populum meum. Exo. 3.

Secundum ſtupendum, & mirabile eſt Dei humiliatio;

miliatio; cum enim nihil uilius sit carne humana; hanc tamen apprehendere humiliando se dignatus est Deus. Propter quod d. Apostolus, ꝙ Deus exinaniuit semeipsum, formã serui accipiens. Vnde non solum est stupendum, hæc vnio mortalitatis nostræ ad Deum; sed ipsa carnis uilis assumptio, stuporem intuentibus ingerit singularem.

Philip. 2.

Tertium stupẽdum est naturarum permixtio; gutta enim aquę indita mari, & iniecta, nomen amittit, & naturam; & tamen natura humana mari infinito coniuncta, nomẽ retinet, & naturam, & sine naturarum. s. diuinę, & humanæ commixtione, & confusione, vtraque permanet in vna persona, quę est Christus Deus, & homo.

Idiomatũ communicatio inter naturam diuinam & humanam.

Orig. lib. 3. Aug. 1. de trin. 13.

Quartum stupendum est idiomatum communicatio. Orige. lib. 3. super Epistolam ad Ro. propter indissolubilem vnitatem uerbi, & carnis; omnia quę carnis sunt, attribuuntur uerbo; & omnia, quæ uerbi sunt, prædicantur de carne. Et Augu. primo de trinitate. cap. 13. dicit. Quod talis est illa assumptio humanitatis a diuinitate in Christo; ut deum hominem faceret; & hominem Deum. Quo patet, ꝙ tali unione facta est naturarum cõmunicatio; ut quæ dicuntur de Deo, dicantur de homine, & econuerso saltem concretiue: facta est enim communicatio.

Primo quo ad perfectiones essentiales; vt homo est spiritus infinitus: & Deus est corpus.

Secundo quo ad proprietates accidentales: ut Deus est albus: & homo æternus.

Tertio quo ad actiones: quia actiones naturarum communicantur adinuicem: vt homo creat: & Deus comedit.

Quarto quo ad passiones: quia ex quo in actionibus est communicatio: erit & in passionibus, & sic dicitur Deus passus: & homo æternaliter generatus.

Quintum stupendum est plenitudinis deitatis communicatio, & concessio; quia entitatiue, formaliter, & secundum omnem perfectionẽ, & gradum in immensum se homini assumpto communicauit, ut dicit Apostolus ad col. primo: in Christo habitat omnis plenitudo deitatis. Et Ioan. uerbum caro factum est. Est tamen sciendum, quòd non est communicata secundum omnem modum perfectionalem, qa & si homo dicatur Deus: non tamen deitas in abstracto: quia & si natura humana sit facta una cum diuina, unitate personę; non tamen unitate naturę: quare ibi est distinctio, & sic propositum. In super tam animę, quam corpori sic est unita deitas. s. secundum omnem pfectionem essentialem, carni tamen non; sed animæ unita est secundum modum uitalis immutationis. Ratio quia corpus non, sed anima essentia etiam est, sed uitalis. Nec etiam animæ unita est secundum uitalem immutationẽ immensæ quo ad gradum; sed solum quo ad spetiem, & obiectum: quia anima non est capacitatis infinitæ.

Paul. ad Col. 1. Ioan. 1.

Sextum stupendum est duarum naturarum, & substantiarum una personatio; in Christo. n. & si sint duę naturę; non tamen est nisi unum suppositum, et una persona: natura enim humana non prius fuit condita, quàm assumpta in Christo: quare nunquam fuit persona, ut docet Magister. 3. di. 5. & sic quod natura humana diuino subsistat supposito, est stupendum.

Septimum stupẽdum est in atomo. i. in indiuisibili totius hominis assumptio: ut dicit Dam. quia non prius corpus, quam anima uel econuerso; sed simul corpus, & anima: et si corpus mediante anima sit assumptum: ut dicit Magister 3. di. 2. cap. 2. et 3. ut talis mediatio non dicat causam, & prioritatem colligantiæ, sed congruentię: ad quod secutum est illud stupendũ. uidelicet, corporis Christi in in instanti organizatio; animę creatio, et in eodem instanti corporis, et animę cum deitate unitio: ut dicit Magister. 3. di. 4. cap. 4. contra ordinem naturę; quæ 46. diebus corporis humani, quo ad uirum intendit formationi.

Octauum stupendum est istius unionis naturę humanę non ad personam patris, nec spiritus sancti; sed ad solam personam uerbi terminatio; et si sint indiuisa opera trinitatis ad extra: quia hoc non est principaliter ad naturã, & consequenter ad personam, sed econuerso: hinc est, quod una persona potest incarnari sine alia: sed quare filius, & non pater, ac spiritussanctus: dictum est fructu, et conformitate præcedenti.

Nonum stupendum est naturæ unitæ sic copulatio, ut nũquam dimissio: quod semel assumpsit; nunquam dimisit: ut dicit Dam. Et si passionis tempore anima à corpore; neutrum tamen à deitate est separatum: & sic hęc unio stabit sempiternaliter: ut nunquam desinat Deus esse verus homo. Ex quo sequitur stupẽdum illud, quòd nulla indissolubilior, & maior reperitur coniunctio; quam hæc unio benedicta; patet omnibus modis coniunctionis, et unionis pensatis cum cõmunicatione idiomatum; quæ est in ista sacra unione.

Decimum stupendum est animæ Christi sapiẽtię infusio, & quo ad portionem superiorem beatificatio, et in parte inferiori doloris perceptio; quę tria sunt miranda: nam anima Christi est omnisciens. 3. sententiarum di 13. nec Christus profecit quo ad habitum sciẽtię, sed quo ad experimentum: et beatus fuit in portione superiori, & non inferiori: ut dicit Magister 3. di. 13.

Vndecimum est talis naturæ humanæ assumptio, hominis exaltatio; ut homo susceptus sit à Deo, et Deus factus: hoc est stupendum,

et antea inauditum, et cõsequenter super omnia sublimatus, utpote in bonis potioribus
Mar.vlt. sublimatus, & locatus: quia à dextris Dei.
Duodecimum stupendum est per cultum latriæ humanæ naturę in Christo veneratio; talis.n.cultus sibi congruit: vt docet Magister. 3.di. 9. Hac enim naturæ assumptione humanæ facta, Angeli; qui primo adorari se ab homine permittebant; deinceps non permisse-
Apoc. 19. & 22. runt. vt patet. Quibus apparet ꝙ signa stupẽda in filij Dei incarnatione sunt à Deo operata. Possunt etiam alia stupẽda videri facta in hac incarnatione.
Primo, vt vna puella paupercula, & modica, mater Dei efficeretur.
Secundo, vt puella sine uiri complexu; et virginitate permanente grauidaretur.
Tertio, ut sicuti dictum est in instanti corpus Christi organizaretur; & formatio de purissimis beatæ Mariæ sanguinibus fieret.
Quarto sine labe à virgine contra morem aliorum corporis Christi decisio.
Quinto Christi perfectio; in primo enim instanti, perfectus homo fuit vtens ratione. iux-
Iere. 31. ta uaticinium. Femina circundabit uirum.
Sexto corporis tam minimi, sicut fuit Christi in instanti animatio, contra morem aliorum.
Septimo totius trinitatis in Virgine descẽsio.
Octauo Christi a Virgine sine pondere & grauamine, in suo vtero baiulatio.
Nono mentis Virginis Christo in eius uentre stante; ad cernendum superna, euectio.
Decimo illius animæ benedictæ Virginis summa consolatio, & refectio.
Vndecimo ultra morem aliorum Christi in vẽtre Mariæ permansio; quia perfectus homo, nouem stetit mensibus.
Duodecimo Christi plus ad matrem suam, quàm sit aliorum germanitatis, & sanguinitatis affectio, & dilectio: nam corpulentam substantiam totam habuit a sola beata Virgine. Alia stupenda possunt dici; sed præfata suffi-
Multifariã loquitur Deus prophetis. ficiant. Sed hic Dei filius carne circundatus postquam in vtero Virginis 9. steterat mensibus; in publicum volens egredi, & sua præsentia mundum visitare; vt quia ante multifarie, multisque modis fuerat patribus locutus.
Primo per somnia, vt Iacob, qui dum pergeret
Gen. 28. Aram de nocte, uidit scalam, & dominum sibi loquentem audiuit.
Secundo vocali expresione; sicut Moysi, qui
Exo. 3. dum iret ad videndum Rubi uisionem, a domino fuit uocatus.
Vide conformitates B. Virg. fructu 23. Tertio per occultam inspirationem, sicut fuit Dan. quando iuuit Susannam ab impositione falsi criminis.
Dan. 13. Quarto per manifestam apparitionem; in qua
Psal. 84. constat Deum loqui. Psal. Audiam quid loqua
Oseæ. 1. tur in me dominus Deus. Et Oseę, principiũ loquendi domino in Oseæ.

Quinto per Angelicam informationem, ut pa
tet. Ecce Angelus domini, qui loquebatur me Zach. 1.
cum. Quod fit ab Angelis per modum luminis irradiantis, vel speculum ostenrentis, uel linguæ efficaciter exprimentis.
Sexto operum significatione: vt Isa. d. Solue Isa. 20.
saccum de lumbis tuis. Ostendens, ꝙ iudęorũ erat soluenda capitiuitas.
Septimo figuræ ostensione: quomodo Deus lo
quitur alijs; sed Moysi ore ad os. Num. 12.
Octauo signorum & portentorum exhibitione. Exo. 20. Cunctus populus audiebat vocẽ, Exo. 20.
& videbat lampades. &c.
Nono scripturæ impresione; vt Balthasar, Dan. 5.
qui uidit manum scribẽtem in pariete; & per articulos manus, est ei loquutus Deus.
Decimo miraculorum operatione: ut Eliæ, Moysi, & alijs Prophetis; quę miracula erant uerbum naturale loquutionis diuinæ: sicut est effectus uerbum naturale causæ suæ, iuxta dictum Christi. Ipsa testimonium perhibent de Ioan. 5.
me.
Vndecimo flagellorum incussione: Sicut lo-
quutus est Deus Pharaoni in Exodo. Et Elio- 2. Mala. 3.
doro.
Duodecimo doctorum eruditione. Loquitur enim per linguas doctorum eruditione; ut patet de prophetis missis ad populum informã-
dum; quibus dicit Christus. Qui uos audit, me Math. 10.
audit.
Tertiodecimo peccatorum improperatione. Sicut loquutus est Adæ post peccatum domi-
nus dicens, Adam vbi es? Gen. 3.
Quartodecimo creaturarum informatione.
Psal. 18. Cęli enarrant gloriam Dei &c. Psal. 18.
Quintodecimo beneficiorum collattione. In
columna nubis loquebatur ad eos. Tandem Psal. 98.
quid egit dominus? Inquit illud. Ecce ego ip Isa. 9.
se, qui loquebar adsum. Ita ꝙ per seipsum, id est ostendẽdo se incarnatum, voluit nobis loqui: & hoc quando Dei genitrix ipsum pepe-
rit filium suum primogenitum: & tunc inter Luc. 2.
alia, duo facit.
Primo, quia nobis loquutus est multipliciter: non lingua carnis tantum, sed effectu, & exẽplo operis.
Secundo tali alloquutione, & suo ortu, nos multipliciter lętificauit.
Primo dico, ꝙ loquutus est nobis multipliciter, non solum ipse, sed iuxta modum loquen
di apostoli. Pater æternus in filio nobis est lo Heb. 1.
quutus. Sed quomodo? Certe inquam. Pater ipsum nobis largiendo filium.
Primo in pretium nostræ redemptionis. Gal. 1.
Secundo in pabulum nostræ refectionis. Psal. 135.
Tertio in speculum, & radium nostræ cogni- Luc. vlt.
tionis.
Quarto in modulum, & titulum nostræ cor- Ioan. 13.
rectionis.
Quinto in socium nostræ consolationis. Psal. 105.

Sexto

Eccl. 24. Sexto in brachium perseuerationis.
1. Cor. 5. Septimo in medium fœderationis.
Isa. 42. Octauo in uinculum nostræ adamationis.
Ioan. 17. Nono in dominum gubernationis.
3. Re. 3. 13 Decimo in baculum sustentationis.
Isa. 49. Vndecimo ad studium bonæ operationis.
1. Pet. 1. Duodecimo in præmium nostræ remuneratio nis,& beatificationis.

Filius Dei nascens speciali modo nobis est loquutus.

Ipse denique Dei filius speciali modo nascendo est nos alloquutus: exempla nobis ingerendo uidelicet. Obedientiæ; uenit enim ad nostras calamitates, ut patri obediret. Humilitatis: dicente Apostolo. Quod humiliauit, & exinaniuit semetipsum; formam serui accipiens. Paupertatis; quam ostendit in parentibus in loco, in quo natus est: in lecto, in quo est reclinatus: in pannis uilibus, quibus fuit inuolutus: & in incommodorum susceptione. Mundi contemptus: in suo enim ortu ac uitæ progressu; omnia mundana contempsit. Charitatis: Hac dedit se nobis; non nostris meritis. Austeritatis pœnitentiæ: in suo enim ortu incepit cubitando in paleis: in frigore stãdo, & nuditate. Pie, & benigne conuersationis: consideratis cum quibus est conuersatus; cum animalibus. s. mitibus, Maria, & suo sponso. Euitationis peccati: pro cuius expiatione natus; & tot incommoda suscepit. Affectionis totalis ad patriam; dum enim mundum cõtemnit; exemplum præbet patriam appetẽdi. Perfectionis: omnia enim, quæ gessit in suo ortu; perfectionem dicunt, & ostendunt. Dilectionis diuinæ, a qua nunquam recessit, quia semper est Deus; & si carnem assumpsit. Imitationis assiduę: ut quemadmodum fecit, sic & nos faciamus: sic aloquutus est nobis.

Philip. 2. 3.

Vide conformitat. B. Virgi. fructu 23.

Alloquutus est Iesus oriens: multos & diuersi mode.

Primo matrem; quam continue illustrabat.
Secundo angelos; quos ad Deum, & se laudãdum incitabat.
Tertio pastores, & magos: quos ad se adorandum uocabat.
Quarto mundi principes: quos suo exemplo ad mundi contemptum inuitabat.
Quinto sacerdotes: quos ad uerum sacrificiũ de se offerendum ordinabat.
Sexto pauperes, & humiles: quibus se conformabat.
Septimo diuites: quorum statum fugiendo; declinabat.
Octauo crudeles: quos ut Herodẽ superabat.
Nono peccatores: adquos liberandos se humanabat.
Decimo ignorantes: quos ad se luce uenustabat.
Vndecimo patres antiquos: quos ut dicetur suo otu lætificabat.
Duodecimo indigentes: quos ad accipiendũ optata dulciter prouocabat.

Beatam Mariam suam matrem alloquebatur lingua Canahan: de qua Isa. Quę glorificata interpretatur: quia eam suo ortu gloria maternitatis, & honore glorificauit. Isa. 19.

Quibus linguis locutus ẽ Christus in suo ortu.

Angelos alloquutus est lingua iudaica. De qua habetur secundi Paral. quę confitens domino interpretatur: nam in suo ortu Deum cõfitentes laudauerunt. 2. Paral. 31

Pastores, & magos alloquutus est lingua clementię: de qua habetur. Prouer. quos clementer ad se adorandum uocabat. Prou. 31.

Mũdi principes alloquutus est lingua Siriaca. de qua habetur. 4. Reg. Quæ lingua sublimis interpretatur; quia per contemptum mundi ad sublimia appetenda mens eleuatur. 4. Reg. 18.

Sacerdotes lingua angelica: de qua habetur primę ad Corin. est alloquutus: quia ut Angeli debent esse in puritate, ut Deo placeant. Cor. 13.

Pauperes, & humiles lingua humana, & benigna: de qua habetur primæ ad Corin. quibus se conformauit. Cor. 13.

Diuites alloquutus est lingua ignea. Isa. quia tales, ut ignem de suo consortio emittebat. Isa. 30.

Peccatores alloquutus est lingua lactea & mellita. Canticorum, quia ad dulcedinem suæ misericordię inuitabat. Cant. 8.

Crudeles alloquutus est lingua ferrea, & Caldaica; quia ipsos superauit.

Ignorantes alloquutus est lingua erudita. Isa. Isa. 5.

Patres antiquos alloquutus est lingua exultationis. Psal. Psal. 135.

Indigentes alloquutus est lingua sapientię. Prouer. præfatis linguis iuxta proprietatem eorum quos alloquebatur, puer, & infans Iesus in suo ortu est loquutus.

Christus nascẽs omnia lætificauit.

Ad istam denique alloquutionem dulcissimã. & suauissimam Dei patris in filio, & filij in se ipso, ꝙ per seipsum, quid secutum est? Certe nostra exultatio, & lętificatio: & istud secundum erat quod est uidendum: de quo dicit prima pars huius tertij fructus, & conformitatis uidelicet, ꝙ Iesus lęte quo ad nos, & omnia est, à beata Maria progenitus. Et circa hanc partem est sciendum ꝙ Christus humanã carnem assumendo, & post modum ad nos egrediendo, omnia lætificauit: iuxta id qđ Dauid in Psal. prædixerat di. Tunc exultabunt omnia lingua siluarum &c. & lux orta est iusto, rectis corde lętitia. Et alio. Cantate domino canticum nouum; quia mirabilia fecit. Sequitur. Iubilate Deo omnis terra &c. Exultauerunt, & lætificata sunt omnia. Psal. 95. Psal. 96. & 97.

Primo lætificauit super cœlestia.

Primo Supercęlestia scilicet cœlestes Spiritus propter multa.
Primo quia assumptione animę, quę est soror, Angelorum; eorũ natura est nobilitata: quia Deo anima est indissolubiliter unita.
Secundo ipsorum ruina est reparata, & si non Christi ortu, tamen fine incarnationis.
Tertio hostium ipsorum. s. dęmonum sæuitia est mitigata:

mitigata: nam post incarnationem Christi eorum audacia est refrenata, & specialiter Christi passione.

Quarto, quia eorum custodia circa homines est roborata: nam ante, nullum ad paradisum poterant deducere; sed modo sic, nam diaboli ab eorum manibus omnes homines, siue bonos, siue malos accipiebant; & ad limbum siue, infernum deducebant, nunc vero non.

Quinto quia pax cum homine, & cõcordia est celebrata: propter quod cantauerunt. In terra pax hominibus bonę voluntatis.

Sexto eorum oratio pro homine à Deo est accepta: vt enim parceret Deus homini, instanter exposcebant.

Septimo, quia ipsorum domini est misericordia mirabiliter declarata: de honore enim diuino gaudent; quare & uidendo Deum incarnatum: hanc misericordiam exhibuisse homini.

Octauo, quia gaudium eorum accidentale accreuit, animam Christi cernentes beatam; & alios per Christum in breui beatificandos.

Nono, quia à gloria animæ Christi vita superna, & ciuitas, vtpote ab anima super omnes beatificata est, & splendore nimio clarifice ꝑlustrata.

Decimo, quia ipsorum puritas, & integritas in Maria pariente, & Christo oriente est declarata, & similia similibus gaudent.

Vndecimo est operatio diuina excellenter demonstrata; quia Deus fecit effectum insolitũ, & de honore, & gloria conditoris gaudent.

Duodecimo, quia munificentia summi domini, & Dei ipsorum; homini est reserata; quia non dedit Deus se homini quo ad partem, sed totum: quia Deus factus est homo, & homo Deus: quare lætificati cantauerunt in natiuitate domini. Gloria in altissimis Deo patri mittenti, & filio venienti, & spiritui sancto naturã humanam cum diuina vnienti.

Secundo lætificauit cœlestia. Secundo lętificata sunt cœlestia: quod patuit in stella oriente; statim enim cœli stellam miserunt, & si non suam, saltem suis similem, & præ alijs stupendissimam: vt fructu, & conformitate sequenti dicetur in parte.

Tertio lætificauit inferiora, Isa. 9. Tertio lætificata sunt elementa. Aer enim noua Christi, ortu indutus est claritate; iuxta vaticinium. Isa. capitulo nono. Populus qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam. Aqua quæ se conuertit Romæ in oleum in taberna emeritoria, & abundantissime fluxit. Terra, quæ in statuis idolorum emarcuit; & ad nihilum eas redigẽdo se purgauit. Templo Romuleo Romæ cadente. Terra Deum solum natum, & adorandum est professa. Ignis scilicet sol, qui est igneus effectualiter; qui se triplicauit. Et sic elementa, & elementata præsolito facta, lætificata se esse Christi ortu professa sunt.

Mira in xpi ortu contigerunt,

Quarto lætificauit animata. Quarto lætificata sunt animata. Si de animatis, anima vegetatiua: patet in vineis Engadi; quæ floruerunt, & Balsami fructum dederunt. Si de anima vegetatiua, & sensitiua: patet de Boue, & Asino, iuxta vaticinium. Isa. 1. qui cognouerunt possessorem suum, & presepe domini sui, ipsum dominum adorando. Si de animatis, anima vegetatiua, sensitiua, & intellectiua scilicet de hominibus: patet ꝙ Christi ortu gauisi, sunt & lætati. Et primo generaliter ob beneficia percepta Christi ortu, incarnatione, & natiuitate: nam Christi ortu, & incarnatione data est patria exulibus; panis esurientibus; aqua vitæ sitientibus; portus naufragantibus; lumen ignorantibus; antidotum languẽtibus; requies laborantibus; vita morientibus; salus desperantibus; venia peccatoribus; via errantibus; summum bonũ in cœlo commorantibus: propter quę merito debet homo gaudere. Isa. 1.

Alia etiam beneficia homini sunt collata; Primum diuinæ miserationis; quia deitas ad miserandum homini est inclinata.

Secundum est pacificationis; quia pax inter Deum, & hominem, & angelum est facta, & celebrata.

Tertium est promissionis factæ patribus adimpletionis; quia quod loquutus est, & promisit patribus perfecit, & sic quietauit eorum desideria, & affectus.

Quartum est deificationis: nam homo factus est Deus, & Deus homo, vtraque natura impermixta, & maiestate.

Quintum venerationis; nam natura humana propter assumptionem à verbo, ab Angelo, & alijs veneratur, & honoratur: vt patet Apoc. 22. Vbi Angelus Ioannem non permisit se adorare. Apoc. 19.

Sextum Diaboli subiugationis; quia per incarnationem filij Dei, & passionẽ, ab eius sumus manibus liberati.

Septimum est exauditionis; nam per Christũ exaudimur dicentem, quicquid petieritis in nomine meo, dabitur uobis. Et ante dixerat cum multiplicaueritis oationes uestras; non exaudiam.

Octauum gratię collationis; quia tempus pręsens vocatur tempus gratiæ, & de plenitudine gratiæ Christi omnes accepimus. Ioan. 1.

Nonum est hæreditatis restitutionis. Tu es, qui restitues hæreditatem meam mihi: ipse. n. est qui aperuit librum figuratũ Apoc. quinto. Psal. 15.

Decimum est nostræ exaltationis; quia à dextris Dei natura humana in Christo collocatur.

Vndecimum super omnes dominationis; quia Christus factus est imperator cœli, & terræ; ꝗ est frater noster.

Duodecimum est beatificationis; quia homo totus in Christo beatificatur quo ad animam

in deitate; quo ad corpus in humanitate: sic ergo his beneficijs generaliter natura humana aduentu, & ortu Christi Iesu exultat, & lætatur. Lętari debet quilibet homo huiusmodi benedicti pueri Iesu à Maria progeniti conditionibus consideratis; quas ponit sanctus Luca. in Euangelio suo; quod Euangelium in nocte cantatur natiuitatis ipsius. Luc. 2.

Nam ipse est primo orbis imperator, quia est Cesar Augustus, & consequenter magnificus.
Secundo mundi ordinator, quia edictum emisit; quare prudentia conspicuus.
Tertio plebis examinator, quia mundum describit; & sic est iustificus.
Quarto fidei nostræ cōdonator; singuli enim suo ortu profitentur; quare est pro nostra salute sollicitus.
Quinto veri demonstrator; vadunt enim singuli ad suam ciuitatem: quare in omnibus veridicus.
Sexto gratiæ largitor, & ministrator, quia Ioseph ascendit &c. & sic est totus gratificus.
Septimo fratrum exaltator, quia eum parit Maria: qnare & amator noster præcipuus.
Octauo matris conseruator, quia peperit filium suum primogenitum: quare & actor mirificus.
Nono pompæ abdicator, pannis inuolutus; quare vir cęlicus.
Decimo carnis macerator, quia in præsepio reclinatus; quare imitatione dignificus.
Vndecimo cordis excitator, quia pastores &c. quare & operator viuificus.
Duodecimo mentis illustrator, quia claritas Dei &c. quare ipse est fontalis radius.
Tertiodecimo gentis roborator, quia nolite timere &c. quare totus saluificus.
Quartodecimo noster consolator; euangelizo vobis &c. quare deificus.
Quintodecimo cętus adamator, quia omni populo, & non vni &c. quare in donis munificus.
Sextodecimo à morte peccati liberator, quia saluator; quare in cunctis saluificus.
Decimoseptimo Deus, & Creator, quia Christus, idest Messias est; quare factor singularissimus.
Decimo octauo omnium gubernator; quia dominus; quare rector assiduus.
Decimonono verax, & promissi obseruator, quia hoc vobis erit signum; quare testis indubius.
Vigesimo solus triumphator; statim enim militia cœlestis ei congregatur: quare victor exercitus.
Vigesimoprimo aptus præmiator, & cęlibator; quia gloria in altissimis est: quare noster finis perpetuus.
Vigesimosecundo noster mediator; quia pax &c. quare fidus noster, & medius.
Vigesimotertio omnis perfecti patrator; quia bonæ voluntatis: quare bonus sanctus; factor boni indesinens, & continuus: Hæ sunt conditiones pueri Iesu ad nos egredientis: quare susceptione eius, & tanti doni lætificari debemus: quibus euidenter ostenditur, ꝙ homo quilibet in natiuitate domini gaudere, & lætari debet: & dicere cum Isa. Gaudens gaudebo in domino &c. Isa. 61.

Sed in speciali debet ne homo aliquis lætari & gaudere? dicitur ꝙ sic.

Btā Virg. specialiter in natiuitate Christi debuit gaudere, & propter quæ dona.

Et primo sancta eius genitrix Maria: nam natiuitate Dei filij in eius vtero, & ortu & si ante multa haberet, & habuit, habuit tamen ea modo perfectiori, & aliqua, quæ ante non habuit: & quæ habuit beata Maria, vnde lætatur, & lætificata est eius benedicti filij ortu; multa inquam habuit.
Primo, quia fuit perfectissimè sanctificata. Sanctificauit tabernaculum suum altissimus. Psal. 20.
Secundo fuit gratia plenè fęcundata. Luc. 1.
Tertio est in gratia, & plenitudine consumata: vt dicit Ieronimus in sermone de Assumptione. Hodie &c. & Ricardus de sancto Victore in expositione. Ecce virgo concipiet. lib. 2. Tātam enim plenitudinem gratiæ Deus animę beatę Marię indidit; quantam eam pro futuro promereri conspexit.
Quarto donis spiritus sancti repleta, & impinguata; quia spiritus sanctus venit super eam excellentiori modo; quam super aliquam puram creaturam.
Quinto fuit in bono, & in gratia confirmata. Hoc asserit Ricardus loco præallegato. Et Bern. in Epistola ad Lugdun. Nō enim habuit potentiam peccandi post secundam sanctificationem. vt dicit Bona. 3. dist. 3. q. 6. Thomas parte tertia. q. 27. art. 5. in responsione ad secundum articulum. Alexander de Al. 3. parte. q. 88. Et Ricardus de media villa. 3. di. 3. q. 4.
Sexto de perseuerantia in gratia, & stabilitate finali certificata; hoc. n. sciuit Magdalena de parte optima electa. Apostoli de permansione spiritus sancti in eis in æternū. Paulus Apostolus de inspiratione à charitate Christi. Ideo non debet hoc à Virgine negari; quia priuilegia gratiarum secundum Ber. alijs concessa; ab ipsa negari non debent, sed concedi: & hāc certitudinem habuit, & habere potuit diuina inspiratione, vel reuelatione, vel alio modo ad hoc conuenienti. Luc. 10. Ioan. 14. Rom. 8.
Septimo fuit internaturaliter radiata; quia luce æterna eam radiante edidit canticum, Magnificat; in quo trino lumine prophetico. s. præsentis, pręteriti, & futuri se illuminatā deprompsit.
Octauo sunt ei sacræ scripturæ misteria, quo ad incarnationem reuelata: vt ipsa expreisit in vltimo cantici sui versu, cum dixit. Sicut locutus est ad patres nostros &c.

Nono fuit sibi Dei facies, vt pie creditur reuelata; saltem hoc pie credi potest uerbo in eius vtero commorante esse factum.

Decimo, secundum ꝙ possibile est in præsenti vita recreata; hoc sequitur ad nonnm præmissum; Petrus enim visa gloria transfigurati, dixit Domine bonum est nos hic esse. Quid beata Maria visa deitate?

Vndecimo mater Dei vocata, & facta; quo nihil potest dici maius ad virginis honorē: hoc enim solo posito, ꝙ ipsa est mater Dei; sequitur ꝙ beata Maria est purissima, quia Deus in mundissimo habitare dignatur. Gratijs, & donis plenissima; vt mater Dei esset hoc exigebatur: Deo acceptissima: quia ipsa sola hāc apud Deum inuenit gratiam. Omni laude dignissima: quia ipsa sola præ alijs hac gloria decoratur. In mente eleuatissima: spiritus.n. eius in Deo exultauit salutari suo. Intellectu illuminatissima: habuit enim lucem in accessibilem in ventre suo; & consequenter in mente. Vita singularissima: in verbo, cibo, potu, & cōsolatione diuina. Sua anima perfectissima: saltem in esse perfectionis, & gratiæ est verum, & credendum: & etiam de esse naturali. Cunctis creaturis amātissima: quia genuit creatorem omnium. Ad dandum, & influendum copiosissima: per eius enim gratiam largo spiritus sancti imbre perfusa est omnis creatura, secundū Ieronymum. Super omnes mulieres excellentissima: conditionibus etiam alijs. Et super omnia eminentissima: quia imperatrix est cęli, & terrę, hæc & alia Virgo beata habet; quia mater Dei.

Duodecimo; quia est super omnes puras creaturas exaltata, Gratia, meritis, & gloria. Magnitudo gloriæ Mariæ processit ex 11. præmisso; quia mater Dei: quia ex hoc fuit, & est super omnes exaltata: quia igitur hoc 12. singularia fecit Christus in beata Maria virginitate eius seruata in partu: matremque effecit: ipsa suo ortu in vtero, & ex vtero est à filio lætificata; propter quod ipsa hoc considerando in se facta, intonuit in laudem Dei dicens. Magnificat anima mea dominum. Cuius cantici expositionem cum factis à Iesu filio in Maria: vide in opere edito à me de Virgine Maria fructu. 22.

Secundo suo ortu.d. Iesus in vtero Ioannem baptistam lætificauit: nam in montana beata Maria pergens, & intrās domum Zacharię, dum salutat cognatam, virtute Iesu iam orti in vtero Mariæ, Ioannes in vtero matris exultauit: & merito, quia visitatione Iesu, & Mariæ, Ioannes fuit tunc.

Lætatus est Io. Bapt. in Christi ortu, & propter q̄ iæ dona.

Primo ab originali purgatus.

Secundo gratificatus, quia gratia in eo fuit.

Tertio spiritu sancto repletus.

Quarto modo miro tam negatiuè, quam priuatiuè, quam modis alijs sanctificatus.

Quinto confirmatus iu gratia; vt nunquā peccaret mortaliter.

Sexto cognitione viri, & sensu illustratus secūdum Augustinum & Iero.

Septimo de deitate Iesu certificatus.

Octauo exhilaratus: quia exultauit in gaudio.

Nono regem Christum veneratus: eius aduentum gaudio declarando.

Decimo summè refectus, & consolatus: quia diem Christi uidit. Quapropter Ioannes gaudendo Iesu nato, Iesus est ei natus lętifice. de hoc plenissime vide in arbore de vita beatæ Mariæ fructu 20.

Vide conformit. de vita B. Virgin. in fructu. 20. & 22.

Tertio in suo ortu est Elisabeth mater Ioan. Baptistæ lætificata. Nonne Elisabeth est Christi ortu in vteto lætificata? quæ Impleta est spiritusancto præsentia eius visitata cū filio; voceque salutata Mariæ: exclamasse voce magna Euangelista testatur. Hæc sacra mulier domini præsentia visitata; Christo videlicet existente in vtero Marię cognouit Iesum beatę Mariæ filium.

Lætata est Elisabeth, & propter quæ.

Primo promissorum impletorem: ut sicut promiserat, sic in Maria incarnatus erat; vt ipsa agnoscebat.

Secundo veterum terminatorem; incernando enim se, dicta, & prophetata quo ad multa sunt impleta.

Tertio cordium lætificatorem; patuit in filio, qui exultauit.

Quarto miraculorum operatorem, filio Ioanni usum rationis contra consuetudinem infundendo.

Quinto mentium illuminatorem; quia se sibi, & filio reuelauit: vnde filius exultauit, & ipsa exultauit.

Sexto criminum purgatorem: se enim & filiū a peccato purgauit.

Septimo hominum sanctificatorem; ipsam.n. cum filio sanctificauit.

Octauo recreatorem omnium, & consolatorem: patuit exultatione filij.

Nono donorum diffusorem: filium.n. & ipsam spiritusancto repleuit.

Decimo fidelium protectorem, & adiutorem: patet in Maria, quam cernebat per tātum iter ad se uenisse infatigatam: & ꝙ filium suum Ioannem deinceps à peccato seruauit.

Vndecimo omnium fęderatorem: videndo ipsum coniunxisse summa imis, & Deū homini.

Duodecimo omnium gubernatorem, & dominatorem: nam Mariam vocat matrem domini.

Tertiodecimo benedictionis obtentorem, & impetratorem: quia ipsum benedictum fructum dicit.

Quartodecimo hominum renouatorem: dicens ex quo facta est vox &c.

Quintodecimo ad laudandum Deum incitatorem

torem & excitatorem : quia Elisabeth exclamat.
Sextodecimo humilium dilectorem: quia mater domini: & ideo dilecta ab ipso.
Decimoseptimo pauperum promotorem & exclamatorem, dicens. Vnde hoc mihi, ut mater domini mei ueniat ad me? hæc omnia Elisabeth uidendo merito de Iesu nato in utero, & ex utero debebat gaudere.
Lætificabatur etiam Elisabeth presentia Mariæ, talem filium habendo in utero, & se uisitando. Quomodo enim non lætificabatur agnoscendo consanguineam suam &c.
Primo obedientissimam, & promptissimam, cum enim Maria impulsu diuino ageretur, cũ festinatione ad Elisabeth eundo; obedientiã summam ostendit, & promptitudinem.
Secundo in cultu honestissimã: ad eam enim, & si accessit ut seruiret; iuit nihilominus, ut uitaret consortia hominum.
Tertio ipsam esse patientissimam, per tantum iter ad ipsam accedendo.
Quarto sanctissimam; hoc comprehendit, & domum intrando, & ipsam salutando.
Quinto eam esse uirtuosissimam; quia eam salutando; salutem eidem præcata est, & obtinuit.
Sexto ipsam esse singularem, quo ad operetionem, & efficaciam; ad uocem.n. Mariæ commouetur infans, & exultat in utero.
Septimo plenam esse Dei gratia, & charitate; quia ipsam Elisabeth repleuit spiritu sancto meritorie, & intercessiue.
Octauo ipsam esse summe potestatis; quæ sic eam commouit, & exclamare coegit.
Nono ipsam esse Deo acceptissimam; quia eã benedictam inter mulieres, idest super omnes mulieres asserit.
Decimo ipsam esse Dei filio fœcũdatam; quia benedictus fructus uetris tui; & matrem eam domini dixit.
Vndecimo præcunctis eam prædicat humilitate insignẽ, unde inquit mihi hoc, ut mater domini mei ueniat ad me?
Duodecimo ipsam esse excellentissimam quo ad dignitatẽ dicens eam matrem domini.
Tertiodecimo purissimam esse: dum eam asserit Dei matrem.
Quartodecimo benignissimam: quia inquit ad me ueniat; cuius non sum digna corrigiam calciamenti soluere.
Quintodecimo liberalissimam; dona ipsa recipit: inquit enim ex quo facta est uox tua in auribus meis.
Sextodecimo ipsam esse summe magnificentię, & bonitatis: quia beata quæ credidisti.
Decimoseptimo ipsam esse refulgẽtissimam: eam illuminando de multis, & eundo ad ipsam, & cum ea stando; propter quę ipsa dicit: perficientur in te, quæ tibi sunt dicta à domino. Quia ergo Elisabeth talem agnoscebat matrem domini, & sic in se habere ortum Dei uerbum: merito gaudebat ipsa Elisabeth, & lętabatur Christi ortu. Poteratque dicere cum Abacuch. Ego autem in dño gaudebo, & exultabo in domino Iesu meo: & sic apparet quare, & quomodo ante est lætificata: de hoc uide plenius in opere à me edito de uita Virginis fructu 21. *Abac. 3.* *Cõformit. Virg. fructu. 21.*
Quarto Christi ortu est lætificatus ille senex antiquus, & summus sacerdos Zacharias, pater Ioan. Baptistæ: qui prout in suo patet cantico: cognito Christi ortu, & pro quo fine, gaudiose, & læte Deum benedixit Israel; se enim gaudere declarauit de Christi ortu ex consequentibus. *Lætatus est Zacharias.*
Primo quia Pater æternus Christo directo humani generis fecit redẽptionem; accipit præteritum propter infallibilitatem diuinæ præscientię, & ordinationis pro futuro.
Secundo nostram de Iesu Christo incarnato, & nato fecit sublimationem; carnem sumendo de Dauid; sublimissimum cornu fecit nostrę salutis hominem Deum faciendo.
Tertio ipsum Iesum fecit terminatorem omnium promissorum: fideliter enim adimpleuit, quæ locutus fuerat per os sanctorum tam uerbis, quam figuris.
Quarto de ipso Christo fecit hostis diaboli deiectionem, & prostrationem; eum priuando potestate, & sanctos patres ab eius manibus extrahendo.
Quinto ipso uerbo incarnato: quia reconciliati Deo patri, indulgentiam, & misericordiã ab ipso obtinuimus.
Sexto, ꝙ patribus ad gaudium est, promissum Zacharias dicit impletum.s. domini ad patres iusiurandum, ꝙ se per incarnationem daret nobis: quare præfatis generaliter Christi ortu collatis, inducit nos Zacharias ad gaudiose, & lęte domino seruiendum, & modum ostẽdit; quia in sanctitate uitę: in iustitia quo ad Deum, & proximum, cuilibet quod suum est tribuendo: non solum autem gaudebat Zacharias factis Iesu circa homines generaliter; sed propter acta circa filium specialiter.
Primo, quia fecit eum suum fidelem seruitorem; quia puerum altissimi.
Secundo illuminauit: quia prophetam.
Tertio suum præcursorem, & declaratorem fecit: ut eum aduenisse mundo reseraret; & sic scientiam daret de eo, & agnitionem.
Quarto prędicatorem singularem; cuius prædicatione cum fide redemptoris gentes remissionem peccatorum haberent.
Demum Zacharias magis lætabatur; quia ortus Christi nostris non est meritis, sed per uiscera suę misericordiæ, & quãtum bonũ Christi ortu est secutum; quo merito ipse, & nos lętari debemus ostendit, quia fidem dedit, qua

 illumi-

illuminamur in hac valle tenebrarum, ac viam ostendit, per quã pedes nostri, idest affectus, & opera diriguntur in viam obtinendæ perpetuæ pacis: ecce quàm mira Iesus ortus in vtero operatur; propter quæ natus lætificatione Zachariæ declaratur.

[margin: ætatus est rchangelus Gabriel] Quinto Christi ortu lætatus est Archangelus Gabriel; qui ipsum nascendum matri Mariæ nunciauerat; quia quod prędixerat, erat impletum: & quia regem suum cernebat natum, & finem sciebat, propter quæ, & alia cum ipso Angelo facta est multitudo militiæ cœlestis [margin: Luc. 2.] exercitus laudantium Deum lętè, & gaudiosè.

Sexto Ioseph ipse vir Mariæ est Christi ortu lætificatus; quia & si Iesus non erat filius suus, erat tamen suus; quia mutua traditione corporum facta in matrimonio inter ipsum, & Ma[margin: Lætatus est Ioseph.]riam lege thori seruata; quicquid ex Maria exibat, erat ipsius: quare & Iesus. Et quia integritatem agnoscebat Mariæ informatione angelica, sanctitatem, ac filij diuinitatem, finéq; quia salutem humani generis fiendam per ipsum; gaudebat summe, & lætus erat: quid.n. Ioseph habuerit matrimonio, & consortio Ma[margin: Conform. Virg. fructu. 15. & 18.]riæ, & Iesu; dixi in arbore Virginis Mariæ fructu 15. & 18. Gaudebat enim Ioseph videns à Christo, & sua vxore Maria, in Ioanne baptista mira fieri; in Elisabeth sua matre, & patre Zacharia, & specialiter in Christi ortu cœlestes spiritus gratulari; lucem ineffabilem tenebras noctis expellentem terris dari; de Iesu pastores informari; animalia puerum Iesum venerari; Magos ad Christum adorandũ stellæ signo duci; elementa deitatem Christi protestari; Simeonem cum Anna de puero Iesu iucundari, ac Iesum speciosum præ filijs hominum filiũ Dei patris sibi in custodiam dari, & assignari; qui puer sua deitate ipsum illuminauit, sua sanctitate sanctificauit, sua gratiositate lętificauit: nõ immerito ergo poterat dicere illud [margin: 1. Cor. 7.] Apostoli. Superabundo gaudio, repletus sum [margin: Prou. 13.] consolatione. Et ipsi puero Iesu illud. Gaudebit cor meum tecum. Nec immerito, quia illũ ...nebat oculis; cuius diem Abraham videns ...sola promissione gauisus est; qui est gau...im, & lętitia omnium beatorum; & qui eũ ...uis reuelationibus, & gratijs continue tan...ndo, stringendo, & cum eo stando replebat. ...nt lætificati alij Christi ortu, videlicet Pasto...s; qui sunt septimi in ordine, Magi, Simeon, ... Anna: & quia de his dicetur fructu, & con...ormitate sequenti; ad pñs dimitto, & venio ...d alios.

...etificati sunt Christi ortu, & sunt in hoc ordi...ne, sancti Patres in limbo degentes; si enim Angelus ad gaudium Christi ortũ nunciauit pastoribus; pie credendum est, ꝙ etiam sanctis patribus. Insuper tripudium, & gaudium ab Angelis est factũ Deo patri in natiuitate Christi: quare & si sancti non audierunt; tamen ad ipsos Angeli descendentes factum gaudium, & causam nunciauerunt, cum angelorum ad ipsos continuus esset descensus: aliter nullam consolationem, sed desolationem semper habuissent, tam ex loco, quàm demonum visione, cuius oppositum doctores dicunt. Insuper multi sancti in præsenti vita existentes Dei reuelatione agnouerunt, non solum Deum incarnandum, sed etiam tempus sciuerunt: patet de Iacob. Non auferetur sceptrum de Iu[margin: Gen. 49.]da, Isa. Ageo. Dan. & sic de alijs: nec talium [margin: Isa. 7.] post mortem sunt obliti, cum recordentur pteritorum. [margin: Ageo. 2. Dan. 9.] vt dici. Augu. super illud. Psal. Fiãt filij eius orphani &c. Et nono Confes. Et Grego. exponens illud. Misericordias domini in æternum cantabo. & omnes Doctores catholici idipsum dicunt: hanc materiam tranctantes. 4. sententiarum. dist. 43. quare tempus aduenisse Christi ortus gaudebant. Sed qua de causa? certe.

Prima erat, quia videbat eorum desideria quieta, optabant enim totis pręcordijs Deũ descendere per carnis assumptionem, dicẽte Isa. [margin: Isa. 62.] vtinam disrumperes cœlos, & descenderes. Et sic de alijs; & videndo Deum incarnatum merito gaudebant.

Secunda causa, quia promissa à Deo erant verificata, & obseruata; sicut locutus est ad ipsos, ꝙ incarnari deberet.

Tertia sub figuris, & enigmatibus ab eis visa; impleta erant, & declarata: nam quod viderat [margin: Gen. 1.] Adam. Lucem factam, impletum videbat: quia deitas incarnata: terram germinare herbam virentem: quia Maria germinauit Christũ humilem, sexta die se factum ad imaginem Dei. [margin: Gen. 2.] Sic sexta mundi etate factus est alius Adam: q̃ est ymago Dei inuisibilis, fontem ascendente [margin: Gen. 2.] e terra. Christum egredientem à Maria, Paradisum plantatum, & lignum vitæ positum in [margin: Gen. 2.] medio; Mariam Paradisum cum anima Christi intelligebat: in cuius Mariæ vtero, vt in medio Christus esset collocatus. Noe quod uide[margin: Gen. 6.]rat, de arcę fabricatione, & eius ingressu, Christum intelligebat Mariam cõdidisse, & ipsam se incarnando introisse. De arcu posito in nube; Dei uerbum in carne, ad quod respiciens Deus recordatur misericordiæ suæ. Abraham cui dictum est, ꝙ stellas cœli si posset, numera[margin: Gen. 14.]ret, hoc uidebat in Christo impletum; cuius anima ad instar cœli beata, infinitis gratijs, & uirtutibus est repleta; Rebecca Isaac est iuncta: Maria Iesu Christo est copulata. Isaac agrum dicit benedictum Gen. 26. anima [margin: Gen. 22.] Christi & Mariæ omni benedictione sunt re[margin: Quid Ioseph vidit per tres propagines.]pletæ. Iacob, cernit scalam, cui stat innixus Deus: hic uidebat impletum deitate humanitati indissolubiliter unita. Ioseph. Tres pro[margin: Gen. 27.]pagines uni uiti uidit inseri, hoc cernebat im[margin: Gen. 41.]pletum in unico supposito: tria.s. deitas, anima, & caro insimul esse. Manipulus Ioseph

stat,

Gen. 3. ſtat, quia deitas carne non inficitur, & humanitas latriæ honore ueneratur. Moyſes rubum ardere inſpexerat, & non comburi. hoc cernit impletum, quia deitas in carne non mutatur.
Exo. 3. Exemplar in monte ponitur. Chriſtus plenus
Exod. 25. virtutibus in Maria, Man. cœlicum in archa.
Exo. 16. Cum Chriſtus in medio ventris eſt locatus Mariæ. Nuben cernit ſurgere de tabernaculo,
Num. vlt. quia caro verbi ſcinditur de Maria. Virga ſta-
Num. 17. tim floret, quia in inſtanti corpus Chriſti conficitur ex Maria. Ioſue cernit ſtare ſolem in
Ioſue. 6. medio cœli, quia Ieſus ſtat in Maria. Gedeon
Iud. 6. videt rorem in uellus deſcendentem, ideſt deitatem carni vniri. Salomon vidit gloria domi
3. Reg. 8. ni templum plenum, quia humanitatem deitate. Archam collocat in ſancta ſanctorum,
3. Reg. 8. quia anima Chriſti deitati vnitur. Elias cernit
3. Reg. 18. nubem eleuari à mari, quia humanitas Chriſti de virgine ſumitur. Iſa. videt cum Ezechia
4. Reg. 20. ſolem. 10. lineis retrogradum, quia nouem angelorũ prætermiſsis ordinibus; decima dragma natura humana à verbo eſt inuenta, & eidẽ vnita. Daniel lapidem de monte ſine manibus cernit ſcindi: quia ſine coruptione Marię: caro verbi ab ea accipitur. Montem Iſaias dixe-
Iſa. 2. rat ponendum in vertice montium. Hoc intuebatur impletum humanitate deitati copulata. Portam clauſam intrat Deus, ut uiderat.
Ezech. 43. Ezech. quia Mariam incorruptam deitas ſe
Eſther. 2. incarnando. Heſter. iungitur aſſuero, ideſt humanitas noſtra Dei filio. Et ſic de alijs figuris: quæ in ſacro eloquio (vt attinet ad propoſitum) reperiuntur; quæ quia impletione erãt declaratę, ad gaudium de Chriſti ortu patres merito inducebant.

Quarta cauſa, quia ſe exaltatos ſummæ humanitatis aſſumptione, & vnione ad Dei uerbũ, quo videbant Deum factum hominem, & hominem Deum, quo nihil maius.

Quinta ſe de propinquo intelligebant redimẽdos; quia noſtræ carnis à Deo ſuſceptio ad hoc ordinabatur: quare & à tali captiuitate, in qua degebant liberandos.

Sexta hoſtem infernalem ſuppeditandum: qui eos tanto tempore ſub ſuæ tirannidis habenis habuerat conſtrictos.

Septima, quia redemptione ipſorum à Chriſto facta: per ipſum ad hæreditatem amiſſam, erãt introducendi, & reſtitueudi; quibus ex cauſis Chriſti ortum agnoſcentes, tam reuelatione Dei intrinſeca, quàm inſinuatione angelica lętati ſunt lætitia magna; quæ audita eſt pro-
2. Eſdr. 12. cul: vt in figura habetur.

Octauo ortus Chriſti Ieſu fuit lætificus, & debet eſſe iuxta dictum. Rectis corde: quia lux
Malach. 4. orta eſt iuſto, & rectis corde lętitia: Lux eſt
Ioan. 1. & 8. vere orta iuſto; quia pueri Ieſu ortu, qui eſt
Lux orta ẽ iuſto in xp̃i. natiuitate. ſol iuſtitiæ, & lux vera, ac lux mundi. Lux & lumen datum eſt iuſtis multipliciter.

Primo reſpectu credendorum; quia puer Ieſus natus eſt Deus, ſecunda in trinitate perſona; à cuius deitate cum humanitate ortum habet fides catholica.

Secundo reſpectu colendorum; in natiuitate enim Chriſti, in ſignum ſolius Dei adorationis; Angeli non creaturæ, ſed Deo gloriã concinunt. Luc. 2.

Tertio reſpectu abhorrendorum; vitia enim ſunt deteſtata; quæ Deus homo puer Ieſus in ſuo ortu nõ accepit, ſed ipſis caruit: & ſi alios defectus humanos accepit.

Quarto reſpectu contemnendorum; naſcẽdo enim Chriſtus iuſtis oſtendit mundi contemptum, & abdicationem: quia nihil pompæ diuitiarum, & quæ ſunt mundi habere voluit.

Quinto reſpectu acceptandorum; nam uirtutes oſtendit totis præcordijs acceptandas; dũ omnes ſe ſuſcepiſſe, & habuiſſe oriendo declarauit, vt ſupra dictum eſt.

Sexto reſpectu ſubiugandorum, & refrenandorum. ſ. ſenſualitatis, & carnalis cõtagionis; qualiter enim ſint domanda prefata: in feno iacens paruo lacte nutritus frigore affectus, & nuditate: & ſic de alijs incommodis Ieſus oſtendit.

Septimo reſpectu peragendorum; quia Dei mãdata perficienda puer Ieſus declarat; quia vt iniuncta patris perficeret, noſtra ſuſcipiendo, ad noſtram miſeriam eſt egreſſus.

Octauo reſpectu patiendorum, ut enim nõ turbetur iuſtus illatis, aut incommodis; puer Ieſus non querimoniam edidit; ſed corde tacito tolerando aduerſa; patientiam conſeruauit.

Nono reſpectu expiandorum, ut enim pro te Deo patri ſatisfaceret. ſ. pro peccato; carne ſe induit puer Ieſus, & ad nos egreſſus eſt redimendos.

Decimo reſpectu appetendorum; nam Deũ nos ſemper appetere debere, & ei coniungi; puer Ieſus oſtendit; qui natus nobis; deitati ſemper remanſit vnitus.

Vndecimo reſpectu intelligendorum: nam prophetata, tam quo ad uerba, quàm etiam figuras puer Ieſus oriens impleuit: quare & intelligenda quomodo forent; iuſtis lumen oſtendit, & infudit.

Duodecimo reſpectu beatificandorum: nam Ieſus puer naſcens, in quo ſit totius hominis beatitudo depromſit: in humanitate enim reſurrectione beatificanda; & in ſua deitate corporis, & animæ noſtræ beatitudinem conſiſtere declarauit? ſic ergo præfatis patet: Lucem iuſtis ortam eſſe natiuitate Dei filij: ſed non ſolum lucem; ſed & cordis lęticiam rectis dicit Pſal. eſſe ortam. Sed quomodo? Attende ꝙ ſi Dei allocutio, ſeu ſuæ viſionis cõicatio fuit ad gaudiũ patribus, quibus ſic ſunt factæ: multo magis ad gaudium extitit videre Deum incarnatum, natum, factum noſtrum

fratrem, nostrum conciuem, nostrum socium, nostrum seruum, & ministrum, nostrum liberatorem, nostrum medicum, nostrum patrē, nostrum ducem, regem, & Deum nostrum, bonum nostrum, & finem nostrum.

Discursus. Gauisus est pater Adam Deum videndo in cōditis, & creatis, & donis eidem traditis. Noe alloquutione diuina cum pręseruatione à diluuio. Abraham in promissionibus à Deo sibi factis. Isaac in benedictione à Deo in cunctis accepta. Iacob in visione domini. Ioseph in occultorum reuelatione. Moyses in legis perceptione, & Dei ad ipsum, ut amici ad amicū alloquutione. Iosue in sua à Deo protectione. Gedeon in uoluntatis à Deo impletione. Samuel in Dei uocatione. Dauid in sua exaltatione. Salomon in sua acceptatione. Elias in commonitione. Isaias in sui destinatione. Ieremias in sanctificatione. Ezechiel in mentis subleuatione: Daniel inscriptione: & sic de modis alijs; quibus Deus sanctos patres, & prophetas alloquutus est; quibus merito lętitia eis est immissa: quia tamen enigmaticè Deus eis loquebatur, & non carnis assumptione: hinc est, ꝙ eis lętitia, & si magna affuerit, non tamen ut rectis corde; quibus pater in natiuitate loquutus est in filio suo: Deo enim humanato, & nobis liberaliter condonato, iustis, & rectis corde lux noua orta est: gaudiū, honor, & tripudium, ut habetur Esther. Esther. 8.

Nono & ultimo omnibus conditis, & creatis, lætè dominus noster Iesus Christus; quod utique & si iam dictum sit supra, ut apparuit ex ipsarum creaturarū omnium attestatione generali; attamen hoc ostenditur ex dono eis dato singulari, magnifico, & speciali; dictū est enim ꝙ exultauerunt: sed de causa est uidendum. Vbi sciendum ꝙ omnis entitas creaturarum, & si uariè distinguatur; Christi ortu habet gaudere.

Primo considerato omni ente; quia Deus est omnium conditor, gubernator, & conseruator: quare sicut omnia donum ab eo habent creationis, & assiduæ manutenentiæ, & gubernationis; sic creaturam ad se assumendo, in eis est materia continuę iubilationis: quare eo oriente creaturæ copulato, gaudium in eis esse debet.

Secundo considerata re à Dei uerbo progrediente assumpto, vʒ homine; quia enim homo per esse conuenit cum lapidibus; per uiuere cum arboribus; per sentire cū animalibus; & per intelligere cum spiritibus: hinc est, ꝙ assumptione hominis à deitate, exaltatio est omnium creaturarum: & cum talis assumptio hominis sit omnibus referata à Christo in suo ortu, & natiuitate; quare tunc omnia debuerunt præ solito gaudere.

Tertio fructu pensato proueniente, & consequēte; nam u nione hac sacra hominis à Deo quæ ortu Christi est cunctis manifestata, omnis creatura potest dici ex participatione ad hominem.

Primo Deo unita & copulata.
Secundo deificata.
Tertio specialiter adamata.
Quarto summe exaltata.
Quinto non uilipensa, sed honorata.
Sexto perpetuata: quia perpetuo Deo unita.
Septimo digne ueneratur; quia latria colitur.
Octauo mundificata; quia nihil labis, seu peccati in homine assumpto reperitur.
Nono in suo esse conseruata: quia & si sit assumpta, non tamen in Dei naturam conuersa, seu mutata.
Decimo beatificata; quia prius anima Christi beatificata fuit secundum portionem superiorem, & non totum assumptum.
Vndecimo; quia renouata, & reparata.
Duodecimo est indissolubili fœdere Deo pacificata: quare his diligenter attentis; omnis creatura Christi ortu est gauisa, & lætificata; ac consequenter patet prima pars huius tertij fructus, & conformitatis: quomodo est intelligenda, uidelicet. Iesus lætè progenitus, quæ erat declaranda. Restat declaranda secunda pars, uidelicet. Francisco uir lętatur.

SECVNDA PARS TERTII FRVCTVS, Et conformitatis, videlicet, Francisco vir lętatur. Expositio.

POSTQVAM uisum est in præcedentibus, quomodo intelligitur prima pars tertij fructus, & conformitatis: restat consequenter uidendum, quomodo secunda pars habet intelligi, uidelicet. Francisco uir lętatur. Pro cuius euidentia est sciendum: ꝙ sicut dictum est supra per Amos. Quod Deus non facit uerbum, quin loquatur prius ad seruos suos prophetas: & per hoc ostensum est beatum Franciscum fuisse declaratum eloquijs plurium, & enigmatibus figuratum: quare & hi, quibus de aduentu beati Francisci est reuelatum; ipsum futurum agnoscentes; propter eminentiam suæ sanctitatis, & fructuositatis, quæ fienda erat per ipsum, & suos copiosè quo ad animas, merito lætabantur. Amos. 3.

Vnde cum duplex esse reperiatur, uidelicet naturæ, & gratiæ: sic & duplex est ortus seu natiuitas: primus cum quis ex vtero egreditur in publicum nascendo temporaliter de matre. Secundo quando quis baptismo primo, & demum per perfectam Christi imitationem renascitur Deo: sic & duos ortus oportet nos beati Francisci attendere. Primum de matre. Secundum in religione, quando omnibus dimissis, Sic duplex esse sic duplex est natiui.

missis, Christo totaliter inhærendo, spiritualiter mundo, & Ecclesiæ est natus. Modo cum multi sancti beatum Franciscum uiderint affuturum; tam in esse naturæ, quàm gratiæ, & hoc diuina reuelatione, sicut Ioannes Euangelista, qui statum totius Ecclesiæ, usque ad finẽ diuina reuelatione agnouit: sicut & Cirillus, & Policarpus diaconus: & Abbas Ioachim: & sic de alijs, de quibus dictum est supra fructu primo, & conformitate parte secunda: quare præfati agnoscentes ipsum beatum Frãciscum destinandum, & stigmatibus decorandum, & diem ipsius præuidentes, iuxta dictũ Christi, Ioannis. 8. Abraham uidit diem meũ, & gauisus est: lætati sunt, & gauisi. In signum cuius dicit Abbas Ioachim: ut dictum est supra. 7. cap. prophetię Cirili. O quàm gauderem, si tantum patrem cum filijs mererer uidere: videbat enim eum spiritu, quem tamen & corporaliter optabat uidere; et sicut est de ipso, sic est et de alijs, qui ipsum uenturũ agnouerunt, quomodo enim homo existens in gratia; facta sibi reuelatione de aliquo sancto futuro, et miris per ipsum fiendis: posset gaudio priuari, et lętitia sic agnoscendo: quare nec pręfati de ortu beati Francisci tam in mũdum, quàm in religionem non potuere non lætari.

Abac. 3. Gaudere multipliciter quis potest. Ioan. 16. 1. Reg. 2. Psal: 96. Act. 5.

Sed sciendum pro materia dicendorũ, ꝙ prout patet in scriptura diuina. Aliquando quis gaudet de futuro. Gaudens gaudebo in domino &c. & de Apostolis dicitur, ꝙ Christus dixit eis. Iterum uidebo uos, & gaudebit cor uestrum. Aliquando quis gaudet de præterito, et exultat, sicut Anna mater Samuelis; quæ dicit. Exultauit cor meum in domino. Exultauerunt filiæ Iudæ propter iudicia tua domine. Et dicitur ꝙ ibant Apostoli gaudentes à conspectu concilij; quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati. Apostoli gaudent, et lætantur uiso domino. Sic et Mariæ. Iacob de Ioseph. Lętus moriar: quia faciem tuam uidi. Iudæis noua lux oriri uisa est gaudium &c. Aliquando lætatur quis, & gaudet de præsenti, iuxta illud Christi. Ioannis 10. in suscitatione Lazari, quando dixit gaudeo propter uos. Et Apostolus. Gaudeo, & congratulor uobis. Et Angelus Christo nato dixit pastoribus. Annuncio uobis gaudiũ magnum &c. Ad propositum nostrum de ortu, & natiuitate beati Francisci tam in esse naturæ, quam gratię, quidã lætificati sunt ipsum futurum agnoscentes: & hi dupliciter distinguuntur; quia quidam sunt supercœlestes, & superiores: utpote cœlestes spiritus. Alij sunt inferiores, & terrestres, idest homines. Superiores & cœlestes cum beatum Franciscum in speculo illo diuino cernerent cum suis perfectionibus, ipsum enim non puto eis asconditũ fuisse: procul dubio de eius ortu, & aduentu

Ioan. 21. Gen. 46. Esther. 8. Ioan. 10. Phil. 1. Luc. 2.

lętati sunt, & generaliter.
Primo in zelo animarum.
Secundo in amore ad dominum.
Tertio in obseruantia diuinorum mãdatorũ.
Quarto in puritate.
Quinto in abiectione terrenorum omnium. De quibus ipsi in se nihil habent: Et quia in agnitione abditorum fuit eis similis, et conformis, & specialiter Seraphin; quia ipsum sciebant eorum incẽdio igniendum. Si ergo gaudent de aliquo, qui ad eorum ordinem assumitur, et eorum reparatur ruina; multo fortius de beato Francisco; qui & si futurus erat in rę quandoq;: & aliquando in esse gratię: quia tamen futura sunt eis præsentia: lętati sunt merito beati Francisci ortu & natali.

Singuli beatorum spirituum ordi. de ortu. b. F. sunt lęta.

Cherubin quoque lætati sunt eum agnoscẽdo diuinorum archanorum misterijs imbuendũ.
Throni in ipso Deo pręparari habitaculũ singulare: et Deo totaliter uniendum.
Dominationes per ipsum edoceri carnis supercilium spiritui subijciendum.
Virtutes per ipsum miracula fienda.
Potestates per eum intelligendo dęmones, & ipsorum uirtutem ac dominium prosternendum.
Principatus ipsum principem singulari Christi insignitione, tam in Ecclesia militante, quã triumphante instituendum.
Archangeli per eum secreta cœlestia hominibus intimanda.
Angeli eius prędicatione, et suorum agnoscẽdo, ad dominum conuertendos. Quare beati spiritus perpendentes in arte prima, et speculo diuinali: per beatum Franciscum, & suos ob prędicationem uitam, et exemplum mundum conuertendum, quo ipsorum ruina reparatur: de beati Francisci ortu, et aduentu mirum in modum sunt gauisi.
Sunt et lętitia perfusi inferiores, et terrestres beati Francisci ortu; eum talem scientes futurum: utpote prophetæ ueteris testamenti, qui tempora futura agnouerunt, et consequẽter sanctos futuros inspexerunt.
Multi etiam in nouo testamento habentes spiritum propheticum, utpote Ioannes Apostolus. Paulus. Cirillus. et hi quos pauloante nominaui, diuina insinuatione, beatum Franciscum, et sanctitatem eius scientes: de utroque eius ortu, et natiuitate sunt lętati. Dauid clamat se lætatum in his, quæ dicta sunt ei. Psal. 121. Quare et isti dicentes cum Psalmista. Lętabor super eloquia tua, sicut qui inuenit spolia multa. Quomodo inquam habentes charitatem Dei, scientiam Dei, et diuinæ uoluntati conformes; possent de Beati Francisci ortu non gaudere? Ex quo uidebant eum à Deo patrę directum, ut mundum renouaret; à Deo filio electum, ut suam uitam perageret, et crucem baiularet: à Spiritu sancto, cuius templũ debebat

Psal. 121. Psal. 118.

debebat esse perfectum per sanctificationem, & virtutum ornamentum; quare si angeli in Paradiso lętati sunt; ac homines hic degentes à Deo inspirati: quid homines in patria tum angelis, & Deo coniuncti? certe & ipsi gauisi sunt de destinatione, & natiuitate Beati Francisci vtraque.

Gauisi sunt Patriarchæ: in filijs electis beatū Franciscum eis fore comparandum.

Prophetæ attendentes eum spiritu prophetico radiandum.

Apostoli eis vita, & mundi contemptu conformandum.

Martires voluntate, & opere eis sociandum.

Doctores per eum cętum informandum.

Confessores in eorum numerum, & collegium computandum.

Virgines puritate decorandum.

Sancti omnes scientes per beatum Franciscum eorum numerum multiplicandum: & si de ortu iusti, recti gaudent & iusti, vt dicit beatus Ambrosius, quare & de ortu beati Francisci vtroque præfati sunt gauisi, & lætati: utpote in speculo diuino de beato Francisco magnalia intuentes. Sic ergo futurum aliqui beatū attendentes Frāciscū in eius ortu sunt lætati. De præsenti sunt plerique lętificati de Francisci ortu tam in esse naturæ, quàm gratiæ, & primo sancti Angeli; sicut enim in Christi ortu tripudium gessere magnum; sic piè credendum est factum in beati Francisci natiuitate. Quod etiam astruitur per locum ab oppositis; Angeli, & demones & si natura sint cōformes: difformes tamen sunt gratia, merito, & voluntate; & quod uni placet, alteri displicet: & de quo vnus scilicet demon deflet, & plorat: alius scilicet angelus cantat, laudat, & iubilat: sed in beati Francisci natiuitate demones infernales maximo affecti sunt terrore, & dolore: ergo Angeli lætati sunt.

De præsenti, & futuro gaudium habuit, & lætitiam mater ipsius Beati Francisci vocata domina Picha; quę morum præclaritate & virtute: uelut altera Elisabeth spiritu irradiata diuino; cum beatum Franciscum concepisset, sciens quę fienda erant per ipsum filium suum; non solum lętata est, ut Elisabeth in ortu eius; sed ipsum Ioannem in sacro baptismo uocauit, dans intelligere beatum Franciscum puerum filium suum sancto Ioanni Baptistæ similandum in pluribus, & conformandum: Si.n. beatus Franciscus similis factus est filio Mariæ domino Iesu Christo; à fortiori sancto Ioannibaptistæ; Beatus enim Franciscus ipsi sancto Ioannibaptistæ similis esse reperitur: nam sanctus Ioannes Baptista præcursor Christi fuit: beatus Franciscus prędicator, & signifer Christi; qua in re Ioānem ipsum excedit: Sanctus Ioannes fuit pœnitentię prædicator: Beatus Franciscus & prędicator, & ordinis pœnitentiæ institutor, & ordinator, & quo ad hoc beatus Franciscus Sanctum Ioannem præcedit: quia plures ad dominum conuertit; & in pluribus locis per se, & suos pœnitentiam prędicauit: quia sanctus Ioannes in iudeę gremio umbilico, & populo: beatus Franciscus cum suis in toto mundo: ac tres ordines pęnitentiales instituit, scilicet fratrum Minorum: Sororum: & fratrum de pœnitentia. Sanctus Ioannes omnia deseruit, & ad desertum perrexit: Beatus Franciscus paternæ hęreditati coram episcopo abrenuncians, uniuersa dimisit; nihilque eorum, quę sunt mundi habere voluit, & loca solitaria, & deserta hilari animo, totoque affectu semper quęsiuit. Sanctus Ioannes conuertit multos ad pœnitentiam per duos annos, & parum plus prædicando. Conuertit plures beatus Franciscus cum suis per annos decem, & octo continue prædicando. Sanctus Ioannes prædicando, verbum de pœnitentia accepit à domino: beatus Frācìscus de prędicanda pœnitentia accepit à Deo mādatū, & à Domino Papa. Sanctus Ioannes qualis esset futurus: per Angelum patri, & per Spiritum sanctum; & per Prophetas fuit declaratus: Beatus Franciscus à Prophetis fuit declaratus, & à domino Iesu Christo, vt dictum est supra conformitate, & fructu primo. Per Angelum fuit matri etiam declaratus, & famulę in specie peregrini: vt dictum est supra, & dicetur fructu & conformitate sequenti. Sanctus Ioannes matrem intercessiuè spiritu prophetico repleuit: beati Francisci matrem dominus prophetam fecit; quæ admirantibus vicinis de filio suo scilicet beato Francisco; cum futurum gratiæ prędixit filium: sanctus Ioannes sic est vocatus à matre: Beatus Franciscus in baptismo Ioannes est à matre sua vocatus. sanctus Ioannes in vtero, & extra prophetauit. beatus Franciscus in vtero, idest in carcere apud Perusium captus; cum gaudio se magnum futurum in mundo prædixit, & in vita sua spiritu prophetico claruit. sanctus Ioanes amicus sponsi: Beatus Franciscus similis domino Iesu Christo: sanctus Ioannes obiurgator peccatorum: Beatus Franciscus detestator prauorum: patet in nobilibus de Perusio, quorum prędixit expulsionē ob ipsorum peccata: & patet ex alijs in legenda: vt dicetur fructu, & conformitate nona. sanctus Ioannes congregator fuit discipulorum: beatus Franciscus aggregator fratrum, & omniū sanctorum: sanctus Ioannes vita fuit singularissimus: Beatus Franciscus in victu fuit parcissimus: vtpote qui vix sumebat ea, quæ ad sustentationem naturæ necessaria sunt, & in vna quadragesima de duobus panibus, medietatem sumpsit vnius. sanctus Ioannes mundo singularissimus fuit sanctitate. beatus Franciscus excellentissimus fuit, ad Christum prę alijs stigmatizatio-

[Margin: B.Fr. in baptismo Ioānes vocatus est, quia S. Io. similis.]

[Margin: Ordines à B.Fran. instituti.]

ſtigmatizationis conformitate. Sic ergo per ea, quæ dicta ſunt manifeſtum eſt, & clarum quod, quia beatus Fräciſcus futurus erat ſancto Ioanni conformis: mater eius diuino ſpiritu afflata, & illuſtrata eum vocauit Ioannem: ac velut Eliſabeth in eius natiuitate, & ortu læteta eſt. Sed nunquid alij ſuut gauiſi de ortu Beati Franciſci? Certe dicendum eſt, ꝙ ſic: & pro hoc iſta ſecunda pars principaliter ponitur: ſed qui fuerunt hi? dico quod fuerunt Enoch, & Elias: hi enim ortum miſsionem, & natiuitatem beati Franciſci in mundum in eſſe gratiæ, & regionis agnoſcentes, maximo geſtiere gaudio, maximaq; lætitia lætati ſunt. Sic ergo vir ſanctus Enoch, & Elias propheta præclarus; vnuſquiſque eorum de beato Franciſco eſt lætatus: nec immerito cum ſimile ſimili gaudeat, & lætetur: Beatus enim pater Franciſcus cum fuerit Enoch in oratione, voluntatis diuinæ impletione, & Dei beneuolentia, ac Elias verbo ignito, zelo, vitæ auſteritate, contemplatione; ac in curru igneo ſubleuatione, & transfiguratione: de eius ortu, vt ſancti, & iuſti gauiſi ſunt. Sic ergo apparet quomodo aliqui de preſenti gauiſi ſunt, & lætati de beati Franciſci ortu, & natiuitate tam in eſſe gratiæ, quàm naturæ.

Fuerunt, & ſunt multi qui lætantur, & gaudēt de beati Franciſci ortu vtroque, & natiuitate pro præterito: qui gaudent de ipſius in mundum ortu, & deſtinatione.

Primo .n. gaudet mater eccleſia, ad cuius directionem, & reparationem (vt Chriſtus dixit) beatus Fr. erat à Deo deſtinatus, & directus.

Secundo Ieruſalem ſuperna: ideſt ciuitas cœleſtis: cuius ciuitatis factus habitator, & ciuis eam nobilitat ſua gloria cū comitiua ſuorū.

Tertio omnes angeli, & ſancti cæteri, quorum conſortio inſertus, inter ipſos ſtigmatum impræſsione præcellit priuilegio ſpeciali.

Quarto gaudet ſancta Dei genitrix ſemper virgo Maria; cui deuotiſsimus ſeruus fuit, & filius, & per eius obtentum multas gratias à domino Ieſu Chriſto obtinuit.

Quinto lætatur ipſe ordo fratrum minorum, cum ordine ſororum, & fratrum de pœnitentia; quorum pater, & inſtitutor fuit ipſe beatus Franciſcus: cuius inſtitutionibus optimis dirigitur, & protectionibus quotidie adiuuatur.

Sexto exultat Aſsiſij Ciuitas, quæ hunc peperit orbi; cuius ſanctitate, & miraculis diuulgatur in mundo, & declaratur.

Septimo tota Italia cum prouincia Tuſciæ: quę ipſo celebris habetur vbique: & eius factis, & geſtis præ alijs patrijs honoratur, & eruditur.

Octauo gaudent animæ in purgatorio degentes; quæ eius natalitio, & meritis à penis liberantur, & ad gaudia volant paradiſi.

Nono gaudent omnes malè habentes, & varijs detenti infirmitatibus; cuius inuocatione cum precibus à Deo perfectiſsime liberantur, & curantur.

Decimo gaudent mortui; qui eius meritis reſuſcitantur à Deo: de quibus conformitate & fructu. 39. tractatur.

Vndecimo peccatores exultant; qui eius precibus de morte ad vitam reſuſcitantur; vt pœnitentiam peragāt: vt patet ſpecialiter de domino Petro Rodoñ. Epiſcopo: qui gratiam inueniunt in præſenti; & miſericordiā, & gloriam in futuro, iuxta promiſſa à Chriſto beato Franciſco.

Duodecimo lætantur infideles: quorum terra filiorum beati Franciſci fratrum inſigni martirio coronatur: & ſanguine irroratur; ac per filios beati Franciſci ad lumen veræ fidei deducuntur.

Tertiodecimo gaudent ipſius deuoti: cuius patrocinio in præſenti proteguntur ab hoſtibus; & demum cœleſtium bonorum participes fiunt.

Vltimo gratulatur, & gloriam recipit ipſa beata Trinitas Pater, Filius, & Spiritus ſanctus ex effectibus mirandis in beato Franciſco peractis: & per ipſum beatum Franciſcum actitatis; ſicut artifex in ſuo artificiato; & ex eo commendatur, & laudatur; ac in ipſo complacet, & delectatur. Sic ergo manifeſtè apparet per ea, quæ à nobis dicta ſunt ſecunda pars huius tertiæ conformitatis, & fructus, videlicet. Frāciſco vir lætatur. Accedendum eſt nunc ad expoſitionem quarti fructus, & conformitatis.

QVARTVS FRVCTVS, ET conformitas. Ieſus Magis exhibitus. Franciſcus amplexatur. Expoſitio primæ partis, videlicet. Ieſus Magis exhibitus.

NATO Saluatore, ſicut eius ortus cunctarum creaturarum atteſtatione eſt mundo declaratus ad gaudium eſſe omnium conditorum; ſic ipſe, à Deo patre per ſuam matrem dulciſsimā, ſcilicet Beatam Virginem Mariam multis traditus eſt, & exhibitus ad ipſorum lætitiam, & gaudium, & conſolationem, videlicet ſanctis Paſtoribus; Magis; Simeoni; et Annæ, prout in parte ſuperius eſt actum. Quod autem hic fructus, & conformitas non de Paſtoribus, Simeone, & Anna facit mentionem, ſed ſolum de Magis; pro tanto de ipſis ſpecialiter ponitur: quia ipſi ratione regię dignitatis, cæteris nobiliores, et excellētiores æſtimantur. Et quamuis (vt dictum eſt) fiat

fiat de eis spāliter mētio; de alijs nihilominus intelligitur: decebat.n.vt puer Iesus, & si humiliter natus eēt, à quolibet tū genere creatu rarū agnosceretur, & p consequēs sicut ab Angelis, rebus insensatis, brutis animalibus est cognitus: sic & ab homine, propter quem venerat agnosceretur, ac cognitus honoraretur, & veneraretur, & ab hominis statu quolibet, ac sexu. Cum ergo in statu hominis quidam sint plebei; & tales per Pastores. Aliqui nobiles; & hi designantur per Magos reges. Aliqui de ordine sacerdotali; & hi per Simeonem. Alij vero sunt sexu mulieres; & hi designantur per Annam viduam. A pastoribus: Magis: Simeone, & Anna agnitus puer Iesus, tam à sexu vtroque hominis, quàm statu quolibet agnitus est: quis, qualis, & quantus esset, & non solum talibus ad lætitiam est natus: sed etiam exhibitus est a matre proculdubio ad gaudium, & exultationem, ac consequenter vt eius maiestatem quilibet panderet, eum digne excoleret: & in humanitate pueri Iesu eius deitatem homines agnoscentes, Deum verum, & hominē prædicarent. Maria enim non inuida, sed beneuola; non superba, sed humilis ancilla: misericordiæ mater, & regina, lætificata sui filij ortu: & propter fœcunditatem cum virginitate, & virginitatem cum fœcunditate, & sui filij deitate, ac maiestate, nec non & alia; de quibus dictum est fructu, & conformitate præcedenti, benedictum filium volens omnibus ostendere, & ad lætitiam dare; non in loco clausit secreto, sed in publico posuit, videlicet in diuersorio, vt omnibus aduentantibus pateret libere qui ad ipsum debitè accederēt, & deuotè. Sed licet quantum in ea fuit omnibus eum ad videndum exposuerit: quia tamē tanti pueri non quilibet dignus erat aspectu; secreto Dei consilio ad vidēdum præbuit præ alijs quatuor generibus personarum.

Hominum diuersi status.

Et primo pastoribus, id est simplicibus, seu humilibus ad videndum prębuit, & adorādum: & vt piè creditur ad osculandum. Et quia, vt dictum est Dei consilio Maria hoc egit: videndum est quales hi fuerunt pastores, & quid agnouerunt esse puerum Iesum; & consequenter apparebit, ꝙ non fortuitu, sed Dei prouidentia tales præ alijs ad Deum videndum humanatum sunt admissi: & sic patebit qualiter Christi ortu, & facta eis demonstratione sunt gauisi.

Cur Christus pastoribus priusquam alijs exhibitus est.

Pro prima euidentia quærendum est: cur beata Maria, & pater cœlestis voluit prius Christum exhibere pastoribus, quàm alijs hominibus, vtpote; magis sacerdotibus, & potētibus. Respondetur, ꝙ hoc actum est, ne Deus videretur esse acceptator personarum; vt magis videretur diligere potentes, quam humiles, & pauperes.

Secundo, quia pauperes, & humiles exaltat: superbos odit, & humiliat.

Tertio, vt effectu ostenderetur, quod postmodum per ipsum Christum est proclamatum: vt sanctus Mathæus Euangelista in vndecimo capitulo sui Euangelij dicit, scilicet. Confiteor tibi pater domine cœli, & terræ; quia abscondisti hæc a sapientibus, & prudentibus, & reuelasti ea paruulis. *Math. 11.*

Quarto, vt quorum consortium diligeret, scilicet humilium, in pastoribus demonstraret.

Quinto, quia ipse de pastoribus corpulentam traxit substātiam; vt patet de Abraham. Isaac. Iacob. Iuda. Dauid: qui pastores fuerunt. Ad pastores enim loquens scilicet præfatos se vēturum promisit; Cum pastoribus fuit prius amicabilis eius conuersatio, hoc manifestum est: cum Abraham enim non solum est loquutus multotiens, sed et comedit, vt in decimo octauo capitulo libri Genesis patet. loquutus est Isaac. Iacob. Moysi. Dauid &c. Sicut patet ex serie sacræ scripturæ; Pastorum prius sacrificia acceptauit. Patet de Abel. Abraham &c. Pastoribus populi sui imperium, et regnum dedit: patet in Moyse: Dauid, & alijs. Quare & Christus est prius exhibitus pastoribus, quā alijs. Sed sex sunt in causa horum pastorum conditiones. Licet enim quispiam possit dicere, ꝙ pro tanto prius viderunt: quia propinquiores erant ad locum, vbi puer Iesus erat: vt ostendit Euangelium: attamen conditiones Deo placentes in causa fuere; hi enim pastores, vt dicit sanctus Lucas in Euangelio, erant à somno peccati elongati: quia erant vigilantes: sensus internos, & externos sollicite gubernantes; quia erant custodientes gregem suum: Dei dona considerantes; quia seruabant vigilias noctis: In vigilia matutina percussit dominus castra Aegyptiorum, per pastorem Moysen. Innocentia decorati; quia pastores, id est simplices. Deo accepti; quia Angelus domini stetit iuxta illos, non ante vel supra, nec post vel subter; quare & gratia repleti. Notitiam Dei habentes: quia claritas Dei circunfulsit illos. Timorati: ideo dicitur ꝙ timuerunt. Contra diabolum securati: ideo dicitur eis. Nolite timere. Ad fidem euocati: Ideo dixit eis Angelus, Euangelizo vobis gaudium magnum. Lætitia diuina confortati: ideo gaudium magnum possident. In fide plenius instructi: quia est vobis Saluator natus: Christus dominus in ciuitate Dauid. Ab omni hæsitatione, & dubitatione separati: ideo dicitur hoc erit vobis signum. Charitate Dei feruentes: non solum vnus Angelus, sed plures eis apparuerunt. vt dicitur. Factum est dum discesserunt Angeli ab eis: quàm plures viderunt: concentus angelicos audientes, scilicet cantātes Angelos gloria in excelsis Deo. Prompti ad Dei mira indaganda, & veneranda: quia loquebantur adinuicem dicentes: tran-

Gen. 4.

Sex conditiones pastorum, quibus meruerunt uidere Christum.

Luc. 2.

Exo. 14.

Luc. 2.

transeamus vsque Bethleem, & videamus hoc verbum, quod factum est, quod fecit dominus, et ostendit nobis &c. Super terrena per cogitationem erant eleuati: quia verbum intelexerunt carnem esse factum. Sollicitudine non pigri, ideo venerunt festinantes. A Deo præ cunctis alijs acceptati, quia inuenerunt beatam Mariam, et infantem positum in Presepio. De promissionibus factis patribus certificati: quia viuentes cognouerunt de verbo, quod dictum est illis de puero hoc, et reliqua. Dei magnalia prædicantes: quia mirati sunt omnes, qui audierunt &c. Pro impensis beneficijs Deo grati: quia laudātes, et glorificantes Deum: quia ergo sic erant isti sancti pastores beata virgo Maria prius eis, quā alijs filium suum exhibuit videndum, et adorandum.

Sed quomodo ad Iesum Christum videndum venerunt? Certe diuina reuelatione, quia Angelus apparuit eis, et non naturalibus freti vident Deum, sed gratia diuina, quia claritas Dei circunfulsit illos.

Sed quid intellexerunt esse Iesum puerum filium Mariæ? Certe Imperatorem angelorum, quia ad ipsos angelum destinauit. Illuminatorem cordium; quia claritas Dei circunfulsit illos. Protectorem suorum; quia facit Angelos stare iuxta ipsos. Debilium roboratorem: ideo dixit eis Angelus, Nolite timere. Veri reseratorem: quia euangelizat eis. Mentis recreatorem: quia gaudium magnum dat ipsis, et omni populo. Deum verum, et hominem: Quia Christus. Omnium gubernatorem: quia Dominus. Nostrum redemptorem: quia Saluatorem. Hominum deuotorum refectorem: quia in ciuitate Dauid. i. Bethleem nascitur. Promissorum exhibitorem: quia hoc erit vobis signum. Mundanorum detestatorem: quia pannis inuolutū, et reclinatū in præsepio etc. Angelorum, et aliorum Iocundatorem: quia gloriam cantant Angeli ipsi Iesu Christo nato. Qua in re hæc attendentes sancti pastores iuxta dictum Angeli, Iesu viso, et adorato gauisi, et lætati fuere, vt in præcedentibus est dictum, et iuxta dictum Angeli gaudium magnum habuerunt; et sic patet, ꝙ beata virgo Maria prius filium suum pastoribus, idest humilibus exhibet, et quibus de causis.

Secundo beata virgo Maria, vt dicit hic fructus, et conformitas, sanctis Magis exhibuit, et dedit ad videndum filium suum puerum, adorandum, et osculandum.

Sed sciendum primo, ꝙ cum Christus puer esset Rex regum, et dominus dominantium: licet ex humilitate in presepio pauperrimus decubaret: decentissimum tamen fuit, vt in suo ortu monstraretur regibus, agnosceretur a regibus; timeretur à regibus; veneraretur à regibus; inquireretur à regibus; diuulgaretur à regibus; profiteretur à regibus; cum gaudio videretur à regibus; et vt generalis Imperator, et dominus honoraretur à regibus.

Secundo sciendum, ꝙ et si magnum fuit Iesu Christi ortum per creaturas attestari sensibiles, et Angelos, veruntamen quo ad homines magnum fuit testimonium accepisse à Magis: et ratione gentis; quia non Iudæi, sed Gētiles fuerunt: ratione officij, et dignitatis; qa reges erant, vt dicit Ecclesia: Ratione intelligentiæ, et sufficiētiæ; quia in Astrologia erāt peritissimi, secundum ꝙ Ioannes Chrisostomus testatur: ratione certificationis; quia Christi Iesu stellam viderunt: ratione apparatus, et ostensionis; quia non latenter, sed apparenter venerunt, quia Ierusalem Ciuitatē, scilicet famosam, et toto orbi tunc celebrem: ratione testificationis dicentes, Vidimus stellam eius in oriente, etc. ratione professionis dicentes, Venimus adorare eum: ratione deuotionis; quia adorauerunt eum: ratione deductionis; quia eo adorato deducti sunt per aliam viam in regionem suam.

Tertio sciendum, ꝙ Iesum Christum puerum, et si uiderunt eum: postea per Mariam matrē eis exhibitum: eum tamen viderunt prius in signo insolito, et singulari; quo viso ad eum videndum corporaliter, et venerandum accesserunt, videlicet in stella. Quod signum stellæ, et ipsa stella quo ad causam efficientē fuit signum excellentissimum: vt dicit glosa Mathæi secundo: fuit à Deo, quia creatum: quo ad materiam fuit singularissimum hoc signū; quia non de præiacente materia, sed de nouo creata: quo ad formam, fuit stella verissima, vt dicit beatus Papa Gregorius sexto libro suorum Moralium: sed pulchrior alijs in forma, et figura: vt dicunt beatus Papa Leo in sermone de Epiphania domini. et s. Augustinus: quo ad refulgentiam fuit radiosissima; nam multipliciter Magos illuminauit, vt dicetur; quo ad influentiam fuit efficacissima; nā dedit sanctis Magis intellectum de Iesu Christo, et audaciam in profitēdo Iesum Christū: quo ad ea, quæ gessit fuit stupendissima; patet in apparitione eius, occultatione, reapparitione, ductione ad Iesum Christum, et operatione; quia Magos lætificauit, ad Christum Iesum perduxit, et misterio expleto esse desiit: quare hoc signum fuit singulare, et alias insolitum, et inuisum, et si per Balaham fuerit prophetatum. Orietur stella ex Iacob etc. huius ergo stellæ visione maximo stupore, et admiratione affecti sunt sancti Magi; vtpote quæ ab eis nunquam est alias visa: consolatione spirituali repleti; ortum Dei per ipsam intelligentes: Iocundati; Deum humanatū per ipsam agnoscentes, ac gaudio magno repleti, & lætificati ipsius demonstratione, atque ducatu ad adorandum Deum hominem pertingentes:

Stellæ quā viderunt Magi, dignitas significatio, & conditio.

Vide plura in conformitat. Virginis fructu 30.

Num. 24.

gentes huius ministerio sancti Magi, et aliud viderunt, & aliud mente conspexerunt: vt dicit. Beatus Papa Leo in sermone: vnde hanc stellam, quæ duo significabat Mariam, scilicet & filium, sancti Magi videntes (vt puto) de eis magnalia perpenderunt; prophetia enim Balaham de stella Iacob, potest tam ad Mariam Virginem, quàm ad eius filium, vt in opere de Virginis Mariæ vita declaraui, referri. Quare ad vtrunque stellæ misteria coaptando; & primo ad matrem, deinde ad filium. Dico q̃ sancti Magi per stellam, quam in aere primo viderunt beatam Virginem Mariam intellexerunt; quam & postea oculis corporalibus cum filio aspexerunt; ipsa enim est stella ex Iacob nata, & ex Dauid splendida, & matutina. Huius stellę radij sunt mirabiles, & per Magos misterialiter intellecti, intellexerunt enim huius stellæ, videlicet.

Stella Magorum B. Mariam significabat.

Primum radium scilicet eam esse quo ad genus pręclarissimam; quia eius filium Regem Iudęorum professi sunt; quare & matrem origine insignissimam; vtpote quæ ex viginti, & vno regibus orta est.

Secundum radium prophetis sanctis notissimã; patet, quia Balaham hanc vidit: Micheas ortum prædixit filij: quare propositum.

Tertium radium ipsam esse mundissimã; quia non habitat in carne Deus subdita peccatis; in hoc istud ostenderunt se eius filium Deum dicentes venisse adorare; quare & matrẽ Dei eam asserentes.

Quartum radium eam esse pauperrimam, & cultu abiectissimam, hoc ex loco apprehenderunt; vbi cum filio residebat, & vtrorumq; ornatum, & apparatum.

Quintum radium ipsam esse humilimam cum filio humiles diligentem manere conspicientes.

Sextum radium in aspectu verecundam; nõ in publico vagantem: sed intus cum filio stantẽ, oculos deflexos ad terram habentem aspexerunt.

Septimum radium esse reuerentissimam in obsequendo; inuenerũt enim eam cum puero eidem officiosissime obsequentem; nec in pũcto, vt humilis ancilla ab eo recedentem.

Octauum radium eam esse prudentissimam, & in verbis & in gestu; & ad hoc ostendendũ Euangelium nihil ponit beatam Virginẽ Mariam Magis loquutam esse.

Nonum radium ipsam esse liberalissimam; cuius liberalitatem perpenderunt ex filij ad videndum, osculandum, & adorandum traditione, & concessione; tãtum donũ eis largiendo.

Decimum radium eam esse plenam gratia, & in donis copiosissimam; intelligentes enim eam Dei matrem; consequenter agnouerunt ei esse concessa; quæ ad Dei maternitatem exigebantur.

Vndecimum radium ipsam esse super omnes sanctos, & sanctas sanctissimam: quia ad supræmum sanctitatis gradum Dei maternitate peruenit.

Duodecimum radium eam esse Deo dilectissimam; & hoc ex eius electione ad Dei maternitatem prę alijs mulieribus intellexerunt.

Tertium decimum radium ipsam esse illuminatissimam, quod ex radiatione stellæ materialis apprehenderunt: si enim illa sic relucebat: quanto magis Maria per ipsam designata.

Quartum decimum radiũ eam esse super omnes mulieres in benedictione excellentissimã; quia sola ipsa Dei filium generauit.

Quintum decimum radium ipsam esse super omnes creaturas eminentissimam; quia nihil maius potest effari, quam ipsam domini Dei matrem dici, quare propositum concluditur.

Sextum decimum radium omni laude dignissimam: quia virtuosissimam, gratiosissimam, & Dei matrem, quare propositum. Hi sunt radij, quos de stella scilicet beata virgine Maria procedentes: sancti Magi viderunt, & intellexerunt.

Sed si radios hos de beata virgine Maria: iuxta dicta Balaham, quæ apud eos manebãt, volumus intelligere; possumus dicere q̃ sanctã Mariam beati Magi.

Primo viderũt esse patrum imitatricem; quia sicut à Iacob (vt dicit prophetia) corpoream traxit substantiam: sic habuit virtutem per imitationem.

Secundo parentum, & aliorũ consolatricem: ad parentum enim cõsolationem est, vt ex eis aliquis magnus oriatur; Maria autem est orta ex Iacob.

Tertio sanctorum illuminatricem; Si enim Balaham vt cognosceret Mariam virginem, fuit illuminatus; qui erat prauus, & malus; multo fortius prophetæ alij, q̃ ex Iacob ipsa oriri deberet, sunt illuminati, ea pro futuro hoc merendo.

Quarto diuinorum inspectatricem; vnde per scalam Iacob: stella ex eo nata ascendebat, & hæc exurgebat, vt dicit prophe. orietur stella ex Iacob, &c. Num.22.

Quinto vitiorum extirpatricem; quia stella & consequenter purissima.

Sexto omnium benedictionum cõtentricem; quia ex Iacob orta: & cõsequenter, vt ipse omni benedictione est benedicta. Gen. 26.

Septimo errorum, & hęresum dissipatricem; quia stella: quare clarissima, & sine errorum macula, & ex Iacob, in quo non est idolum.

Octauo rectorum operum exemplatricem; quia vt stella, fulget vt Iacob. 12. filios, idest 12. virtutes emittens; quę opus bonum ostendunt, & efficiunt: quę sunt Humilitas. Mansuetudo. Paupertas. Charitas: Austeritas. Rigiditas. Fidelitas. Misericordia. Pietas. Iustitia;

Tempe-

Temperantia,& in bono perseuerantia.

Nono petitorum impetraticem,quia stella ex Iacob orta; quare cum non minor Iacob: exaudita in cunctis,vt ipse Iacob fuit.

Decimo hostium supplantatricem & subiectricem: quia ex Iacob, qui supplantator interpretatur; at Mariæ virginis sub pedibus hostis Diabolus stat prostratus.

Gen. 32. Vndecimo arcanorum speculatricem: quia orta ex Iacob: qui dominum vidit facie ad faciem: quare & Dei conspectrix.

Gen. 49. Duodecimo futurorum inspectatricem: quia orta est stella ex Iacob: qui propheta fuit: quare & ipsam hoc donũ habere dignũ fuit.

Tertio decimo christianorum dilectricẽ:quia orta ex Iacob, qui amore tenerrimo suos dilexit filios;quare & virgo Maria Christianos à Christo Iesu filio suo progenitos, diligit, & amat amore singulari.

Gen. 32. Quarto decimo donorum largitricem: quia ex Iacob orta: qui donis suis fratrẽ placauit: Maria omnibus dat affluenter.

Quinto decimo mundi imperatricem:quia vt Iacob factus est à patre Isaac dominus fratrũ suorum: sic ipsa à Iesu Christo facta est imperatrix cunctorum.

Sexto decimo seruatricem mãdatorum: quia Iacob Dei præcepta seruauit: sic & Maria virgo eius voluntatem effecit dicens:Ecce ancilla domini, fiat mihi secundum verbum tuum.

Sancti Magi, & si non ponitur expresse in sacra scriptura ꝙ prędicta viderint de Maria Virgine: tamen in lumine illo superno, quo cognouerunt Deum carnem assumpsisse de ipsa; præfata & maiora cognoscere valuerunt: quibus agnitis de ista stella benedicta: videlicet beata virgine Maria gaudium magnum,& lætitiam habuerunt. Verum & si stella, quam viderunt beatam designaret virginem Mariã; principaliter tamẽ designat dominum Iesum Christum: quare ad fulgorem huius micantis syderis,scilicet pueri Iesu Christi oculos mentales eleuantes, viderunt multa, velut radios ab ipsa stella procedentes: ostendit enim se puer Iesus Christus his sanctis Magis multos radios à se erga ipsos emisisse; quibus de ipso notitiam singularissimam habuerunt: nã ab ipsa stella Iesu Christo viderunt Magi egredi ad se illuminandos.

Stella Magorũ principaliter Christum significabat.

Luc. 2. Primum radium, ostendendo se esse consolatorem afflictorum: quia natum se eis ostendi; cuius ortus ad gaudium magnum est omni populo, vt dixit Angelus.

Secundum radium ostendendo se esse veterũ terminatorem, & promissorum; dum in diebus Herodis regis natus est,& à sanctis Magis adoratus; cuius in tempore prophetia Iacob, impleta est. Non auferetur sceptrum de Iuda &c. Sic,& Daniel,de septuaginta ebdomadibus annorum.

Gen. 49.
Dan. 9.

Tertium radium, ostendendo se esse excitatorem deuotorum: nam ipse sanctos Magos excitauit ad se quęrendum, & ideo hoc ostẽdit Euangelista Mat. secundo dicens. Ecce Magi ab oriente &c. nam eos excitauit, & ad se adorandum perduxit.

Quartum radium, ostendendo se esse cordiũ corroborarem; corda enim Magorum adeo roborauit,vt non timerent Herodem,seu Romanos, quærendo regem Iudęorum.

Quintum radium,ostendendo se esse gubernatorem mundanorum; quia eum dicendo regem; patet ipsos illuminatos à Christo fuisse: esse rectorem mundanorum;Vbi est(inquiunt Magi) rex Iudæorum?

Sextum radium, ostendendo se esse mirorum patratorem,& creatorem; quia inquiunt Magi,hoc radio illuminati. Vidimus stellã eius, &c. quam scilicet condidit, & creauit.

Septimum radium,ostendendo se esse obcęcatorem malignorum: quod vtique agnouerunt videntes Herodem, & Ierosolimitas turbatos esse Christi ortu, & natiuitate:qui si oculos videntes habuissent, de Christo, non perturbationem,sed gaudium percepissent.

Octauum radium se esse ostendendo ductorẽ, & directorem insciorum; quod ostendit,dum eis à Ierosolima discedẽtibus, stellam, quam prius viderant emisit; vt iter prębere vsque ad locum,in quo degebat.

Nonum radium se ostendendo esse recreatorem anxiorum; nam qui amissione stellę prius erant desolati; ea recuperata lætati, & gauisi sunt gaudio magno.

Decimum radium,se ostendendo esse contemptorem mundanorum;nam ipsum reperierũt non in pallatio, sed in Pręsepio: non in loco odorifero, sed fętenti, quia in stabulo: non amictum pannis sericeis; sed contectum vilibus panniculis: non in culcitra; sed in fęno cubitantem:quæ videntes de eius paupertate, & humilitate tanta admirati sunt.

Vndecimum radium, se esse ostendendo Deũ verum; & habere cum humanitate deitatem: & per consequens omnium entium primum, & suprẹmum: nam eo viso statim genuflexi, adorauerunt eum.

Duodecimum radium;se esse ostendendo generalem dominum mundi,& habere,imperiositatem; quia in signum subiectionis tria dedere munera. Aurum,Thus,& Myrrham.

Tertium decimum radium,se esse ostendendo cognitorem occultorum: nam inspecta mala intentione Herodis; Magos monuit,ne ad ipsum redirent Herodem.

Quartum decimum radium, se esse ostendendo prębisorem futurorum; per aliam viam ipsos ad propria reducendo: quibus radijs sancti Magi de puero Iesu Christo habitis,& illuminati, merito de Iesu Christo à Maria virgi-

ne eis exhibito; ad osculandum, videndum, & adorandum sunt gaudio magno lætati. Sic ergo patet quomodo beata virgo Maria puerum Iesum Christum secundario exhibuit Magis, quo datur intelligi q̃ sollicite quærẽtibus Iesum Christum, & propriam patriam relinquentibus, dominus Iesus Christus se ostẽdit, dat, & exhibet libenter cum summa consolatione, vt effectum est in sanctis Magis.

Tertio à beata virgine Maria puer Iesus Christus exhibitus est sancto seni Simeoni; qui non solum cum vidit, sed in vlnis suis accepit, & habuit: quem tenẽdo in brachijs propter multa, quæ in ipso fecit puer Iesus Christus; & quę de ipso agnouit, gaudio magno repletus, & cõsolatione; Psalmum, Nunc dimittis seruum tuum domine secundum verbum tuum in pace &c. deuotissime perorauit.

Sanctus senex Simeõ commendatur. Sed qualis erat hic senex Simeon; qui Iesum Christum sic accepit, & cui beata virgo Maria suum puerum libenter dedit, & exhibuit: Lucas exprimit capitulo secundo sui Euangelij hunc senem commendãs de multis, videlicet.

Primo de virtute & perfectione; quia erat homo scilicet virtuosus, & non vitiosus; qui iumentis assimilatur.

Secundo de pacifica conuersatione; quia in Ierusalem in loco pacis, correspondens locus locato, & econuerso.

Tertio de instantia in oratione; quia vocatur Simeon; qui exaudibilis interpretatur. Ioannis nono: Qui Dei cultor fuerit; hunc Deus exaudit.

Quarto de operatione; quia erat iustus.

Quinto de deuotione ad Deum; quia erat timoratus.

Sexto de vera ad proximum dilectione; quia expectans non suam; sed consolationem Israel.

Septimo de recta intentione; quia SPiritus sanctus erat in eo.

Octauo de eius cum Deo intima coniunctione mente; quia responsum acceperat à Spiritu sancto se mortem non visurum nisi videret Christum domini &c.

Nono de cognitione; quia venit in spiritu in templum; & cognouit Iesum Christum natũ, & portatum.

Decimo de acceptatione a Deo; quia visio Iesu Christi concessa est ei ante mortem.

Vndecimo de innocentia, & purgatione; quia cępit puerum Iesum Christum in vlnis suis.

Duodecimo de gratitudine, & gratiarũ actione; quia benedixit Deum: ecce qualis est homo iste senex: cui exhibet beata virgo Maria filium.

Sed quid hic puer Iesus in hunc senem ab eo acceptus fecit? vere multa & stupenda: nam ipsum.

Primo ab omni macula, si qua inerat, vel infuisset purgauit; & forte in gratia confirmauit, quare ipse Deum benedixit.

Secundo gratias Deo exhibuit, & reddidit: beneficio enim accepto Deum benedixit.

Tertio quæ Christus fecit generi humano; per hunc senem reticere noluit: quia benedixit, idest benedictionem datam, per Christum cũctis, hic senex expręssit.

Quarto ipsum sanctificauit, & gubernauit; quare vocat eum dominum dicens, Domine.

Quinto eius desiderium quietauit; appetebat enim eum videre, vidit; ideo dixit. Dimittis &c.

Sexto ipsum, ut promisserat secundum verbũ suum visitauit; & sanctis patribus.

Septimo Deo fęderauit; quia in pace scilicet eum posuit.

Octauo illuminauit, vt eius intelligeret deitatem; ideo dicit, quia viderunt oculi mei salutare tuum domine.

Nono à morte peccati liberauit præseruãdo eum, ideo salutare eum vocat.

Decimo se prosequendum, & imitandum ab ipso, & alijs indicauit, & reserauit; ideo dicit eum paratum à Deo patre, ante faciem omniũ populorum.

Vndecimo ad discernendnm Dei magnalia facilitauit; ideo lumen ad reuelationem gentium dicit.

Duodecimo spe glorificauit; quia gloriam plebis tuæ Israel, scilicet ei daturum repromisit.

Quare non immerito: hic sanctus senex Simeon, Christi ortu, & donatione pueri Iesu à Maria matre gauisus est, & lętatus, & non solum ob prędicta in ipso effecta lætatus est; sed & cernendo Iesum, quem in vlnis talem tenebatur, & qualem declamauit eum dicens. Nũc dimittis &c. vbi ostendit puerum Iesum Marię filium esse.

Primo afflictorum consolatorem, & solatium; quia est consolatio Israel, quam expectabat.

Secundo ad Deum laudandum incitatorem; quia eum ad Deum benedicendum incitauit.

Tertio generalem mundi Imperatorem, Monarcham, dominum, & Gubernatorem; quia dominum eum dicit.

Quarto veridicum impletorem; quia secundũ verbum suum dicit sibi, & alijs fecisse.

Quinto mirificum fęderatorem Dei, scilicet, & hominũ; quia in pace scilicet nos posuisti.

Sexto cordium gratificum consolatorem, & quietatorem; quia dimittis me scilicet consolatum.

Septimo illuminatorem deificum; quia oculi mei per te aperti; viderunt tua deifica.

Octauo humani generis redemporem, & liberatorem; quia salutare est, idest Saluator noster.

Nono reseratorem almificum; quia in se velut in exemplari perfectissimo, omnem declarat perfectio-

perfectionem; ideo dicit eum præparatū ante faciem omnium populorum.

Decimo doctorem clarificum; quia lumē est, & doctor perfectus gentium.

Vndecimo malorum punitorem; quia dicit eum positum in eorum ruinam.

Duodecimo glorificatorem perfectissimum; quia inquit ad gloriam plebis Israel scilicet datus, & ordinatus.

Tertio decimo suorum fidelium sublimatorē; quia in resurrectionem est multorum in Israel.

Quarto decimo detestatorem omnis prauitatis; quia signum cui contradicetur.

Quinto decimo viuificatorem nostræ mortalitatis; & quando inquit tuam pertransibit gladius animam.

Sexto decimo reseratorem cordium, & occultorum; & hoc tempore generalis iudicij, & æquitatis. Hæc sunt testimonia pueri Iesu, quæ agnoscendo Simeon de ipso palam, & publicè profitetur. Sic ergo præfatis apparet qualis fuit hic senex; & quid in ipso puer Iesus effecerit, & quid de ipso sit attestatus.

Tertio loco Simeoni Maria, filium suum exhibuit; quo & merito est lætatus, & gaudio repletus, per quem patet, ꝙ seruantibus diuina præcepta Iesus datur, & communicatur.

Quarto loco, & vltimo à Maria puer Iesus est Annę vetulæ exhibitus, & monstratus, vt patet ex serie Euangelij, capitulo secundo, beati Lucæ. Cuius laudes declarans Euangelista beatus Lucas loco præallegato, ostendit eam fuisse.

Primo Deo acceptam ex nomine, quia Anna, gratia interpretatur.

Secundum gratam pro impensis; quia de templo non discedebat.

Tertio promptam ad Deo parendum; quia dicit Euangelium, Deo seruiebat.

Quarto eleemosynarum largitricem; nam Anna donans, idest largiens interpraetatur.

Quinto à Deo pluribus prę uētam gratijs; quia Anna donatio interpraetatur, scilicet Deo facta ei de suis donis.

Sexto Dei contemplatricem; quia filia Phanuelis; quę cōtemplans Deum interpraetatur.

Septimo motus sensuales cohercentem; quia Phanuel, cuius fuit vera filia; facies Dei interpraetatur; quia imaginem mentis, quæ Dei facies est; mundam tenuit; quare & propositū.

Octauo de futuris à Deo illuminatam; quia prophetissa fuit.

Nono à Deo visitationibus, & consolationibus visitatam; quia erat de tribu Asser; qui diuitiæ, vel beatitudo interpretatur; quia diuitiæ consolationis & beatitudinis per visitationem à Deo sunt ei datæ.

Decimo vero coniugio alligatam; quia septē annos cum viro suo stetit: quare & matrimonio sanctè vsa fuit.

Vndecimo vita famosam propter antiquitatem, & vitæ religiositatem. Processerat in diebus suis &c.

Duodecimo Deo dicatam, non discedebat de templo; quare locus locato congruebat, & econuerso.

Tertio decimo carnem macerasse; quia ieiunijs.

Quarto decimo depræcationibus pro se, & alijs continuè intentam; quia inquit occupata erat obsecrationibus.

Quinto decimo diuinis præceptis per omnia mancipatam; quia inquit Deo seruiebat; non vno tempore sed die, ac nocte. Has laudes de ista sancta muliere Anna dicit Euangelista, vt cui Maria filium exhibet perpendatur.

Sed hæc sancta domina vidēdo puerum Iesum, quid egit? & quid de ipso omni volenti audire; & redemptionem Israelis expectanti promisit? certe miranda: hęc enim sancta vetula puerum Iesum prædicat.

Primo Deum verum, & hominem: confitetur eius deitatem, & humanitatem redēptorem, dum eum nominat.

Secundo dicit eum omnipotentissimum; quia se faciendo hominem, & Deum homini coniūgendo; infinita potentia concurrit: hoc dicit dum eum redemptorem asserit.

Tertio sufficientissimum; quia redemptorē eum nominat.

Quarto beneuolentissimum; quia redemptionem nostram non egit nostris meritis, sed sola sua beneuolentia, & pietate.

Quinto veracissimum; quia redemptionem patribus promissam facere debebat.

Sexto iustissimum; quia non potentia, sed iustitia, nostam redemptionem voluit exercere.

Septimo humilimum; intantum enim inclinatus est, vt carnem sumeret, & ad redimendum nos, mori decreuit.

Octauo sanctissimum, ex quo fecit redemptionem nostram; sanctissimus & Deo acceptissimus fuit.

Nono prouidentissimum, & sapientissimum; tanta sapientia nostram redemptionem operando.

Decimo vigorosissimum faciendo nostram redemptionem; consequenter nos a diabolo eripuit.

Vndecimo efficacissimum; quia nos redemit à morte peccati, & reduxit ad vitam gratiæ.

Duodecimo eum pādit gloriosissimum; quia ipse solus de nostra redemptione triumphum reportauit. Hoc asserit Anna dum dicit Euangelista, ꝙ ipsa de puero Iesu loquebatur omnibus, qui expectabant redemptionem Israel: designans ipsum redemptorem esse, & in ipso fiendam nostram esse redemptionem. O quàm lætè hoc vetula de puero Iesu loquebatur; nec immeritò quia interius lætificata; os

gaudium,

gaudium, & lingua exultationem habebant. Sic ergo patet præfatis quatuor cum antedictis in præsenti fructu, & conformitate, ꝙ beata Maria ad gaudium, & lætitiam filium suum paruulum exhibuit; sicut exhibuit gratiose omni hominum statui; sic & sexui, & Iesu ortu visione, & contrectatione omnia sunt gauisa, & lætificata: Nec mirum videndo illum, q est gaudium nostrum, & solatium, ad ipsum tāgendo: Si enim fimbria vestimenti Iesu, & herba tangens eius vestimenta, mirabilem efficaciam habebat; quanto magis eum tangendo;
Lucæ 6. cum scriptum sit, quod Quotquot tangebant eum sanabantur; & corporaliter, & spiritualiter: quare consolatione recreati interna, diuino gaudio, & lętіcia consolabantur. Sed aduerte, ꝙ & si per Mariam sit datus puer Iesus in suo ortu, & post omnibus lætifice; tamen quibusdam est datus diuersimode: nam datus est Marię filius.

Ioanni Baptistæ in solatium.
Elisabeth in radium.
Pastoribus in gaudium.
Magis in præconium.
Symeoni in pacis vinculum.
Annæ in fastigium.
Aegyptijs, ad quos accessit, in lucis speculum.
Ioseph ad meritum.
Apostolis in magisterium.
Pauperibus in socium.
Aegrotis in remedium.
Perfectis in exemplum.
Iustis in subsidium.
Peccatoribus in refugium.
Populis in pabulum.
Nobis in pretium.
Beatis in præmium.
Matri marię ad omne bonū, sublimationem, & super omnes consolationem, & plenissimū gaudium, & contubernium. Sic ergo præfatis apparet declarata prima pars huius quarti fructus, & conformitatis, videlicet. Iesus Magis exhibitus.

SECVNDA PARS QVARTI fructus, & conformitatis, videlicet Franciscus amplexatur. Expositio.

RESTAT nunc declaranda secunda pars huius quarti fructus, & conformitatis, scilicet Franciscus amplexatur. Quia enim beatus pater noster Frāciscus, & si nō in initio sui ortus, & natiuitatis in mundum, fuerit gratia, & virtutibus plenus, ac perfectus, sed in secundo ortu, & natiuitate, videlicet in esse gratiæ, & religionis, quando mundo apparuit paupertatis professor; pœnitentię forma; veritatis præco; sanctitatis speculum; euangelicę perfectionis exemplar; pudiciciæ titulus; carnis macerator; & omni virtute conspicuus: Attamen, quia scriptura aliquādo dicit esse, quod in proximo fiendū est indubiè, ac in Dei prospectu beatus Frnciscus, & prædestinatione gratia, & virtutibus, fuerit semper amictus; idcirco in primo ortu, & natiuitate Deus voluit sibi, videlicet beato Francisco parum ante iam nato, fieri, quod fiendum erat temporis in processu, & hoc per Angelum suum, qui vt ortum Beati Francisci Deo placitum ostenderet; ipsum puerum, vt sancti Magi, tāgeret; in suis vlnis acciperet, vt Symeon; & quid futurus esset Franciscus, vt Symeon, & Anna clarius reseraret: & hac ex causa principaliter ponitur hæc secunda pars, scilicet, Franciscus ad instar Christi ad videndum est traditus, & amplexandum: vt enim legenda pandit antiqua, & frater Nicolaus de Asisio, guardianus post Spoleti, habuit à domina Margarita sua matre, vicina, & nota matri Beati Francisci: matre referente, & pedisequa, seu famula beati Fancisci, ipso die, quo beatus Franciscus natus est: Ad ostium domus beati Francisci quidam aduenit Angelus in specie peregrini, petens instanter à famula, vt puer Franciscus eidem ad videndum, & tāgendum exhiberetur. Sed cum famula timeret hoc agere, ac iste in rogatu persisteret; tandem mandato matris beati Francisci peregrino Franciscus est oblatus. Qui eum in suis vlnis accipiens, stringēs, & osculans, eius humeris in parte dextra crucem impressit; dixitque, Hodie in isto vico, sunt nati duo pueri, hic Franciscus, & alius: Hic erit de melioribus hominibus de mundo, & alius erit de peioribus: Demum prędixit infantulum Franciscum in magna custodia gubernandum, propter insidias Demonum; qui de eius ortu turbati, ad necandum eum multas insidias prępararent eidem: Atque his dictis statim disparuit, nullibi in dicta Asisij ciuitate amplius visus. Quibus apparet Christū beato Francisco in amplexu, & visione, & datione in manibus alterius, vt factum est de ipso, voluisse similari; cum sicut beata Maria Iesum tradidit Mago quærenti; sic mater Beati Francisci dedit eum peregrino petenti. Et sicut Symeon plura de Iesu, & futuris circa ipsum dixit; sic & de beato Francisco per Angelum in tali specie peregrini, est matri reseratum: Patet ergo ad quid hæc secunda pars posita est pro conformitate beati Francisci ad Christum.

Sed sciendum ꝙ beatus Franciscus, & si non in primo ortu, & natiuitate sit datus omnibus; sed modo solum præfato: attamen in secundo ortu, videlicet gratiæ, & religionis, ipse pater beatus Franciscus datus, & exhibitus est à Christo diuersis generibus personarum, à quibus

bus dulciter, non corporaliter, sed spiritualiter potius est strictus, & amplexatus. Nam est exhibitus:

Primo sanctis prophetis per spiritus luculentiam ad ipsum futurum considerandum; & cũ quanta virtuositate; vt dictum est supra fructu primo, & conformitate.

Secundo matri ad gaudium, & letitiam, quæ spiritu futurum agnoscendo filium, & videndo ipsum mira facturum in orbe, letitia est repleta.

Tertio modo ad renouationem, nam, vt dicit secundus fructus, & conformitas, beatus Franciscus ad mundum totum renouandum est à domino directus; quod, & fecit vita, doctrina, & signis; vt patet omnibus euidenter.

Quarto Ecclesiæ militanti ad eius reparationem; vt Christus Francisco dixit: & dominus Innocentius in uisione conspiciendo Franciscum Ecclesiam Lateranen. ne caderet sustentantem, hic clare vidit: ac in tribus à beato Fran. institutis ordinibus patuit luculenter.

Quinto ciuibus ad conuersionem. Assisinatibus enim beatus Franciscus pre alijs datus est ad eorum conuersionem ad dominum; sicut patuit in fratre Bernardo de Quintaualle; fratre Petro; Fratre Egidio: quorum primus nobilitate, diuitijs, scientia, & sensu fuit famosior de dicta ciuitate; qui vitam agnoscẽdo B. Francisci reiectis omnibus, & pauperibus datis, primus filius, & frater beati Francisci fuit.

Sexto fratribus ad imitationem. Nam multi seculo relicto, post Franciscum vestigia velut per callem tutissimum, & sancti hominis semitam, incedentes, ad apicem omnis sanctitatis peruenerunt; vt fructu octauo dicetur.

Septimo in sublimi positis regibus, & prælatis, & aliis presidentibus in deuotionem. Nonne domini mundi Christo inhærere optantes beato Francisco vita, & habitu cohęserunt? sicut Rex Ioannes, Rex Ierusalem, & Imperator Constantinopolitanus. Ioannes rex Armeniæ: & multi alij: dominus Viceplacentinus in cardinalatu, & sic de alijs, vt dicetur fructu octauo, & conformitate, qui facti sunt fratres minores.

Octauo demonibus ad terrorem, & deiectionem, quos prædicatione & ad Christum conuersione à fidelibus repulit: & eos de obsessis eiecit; & de ciuitate Aretij solo Imperio effugauit.

Nono deuotis ad perfectionem: qui ipsum Iesum cupit prosequi imitetur regulam Euangelicam, quam Deus exibuit beato Francisco, qui Euangelij nec iota de obseruantia dimisit, adeo extitit vir perfectus, vt in regularũ conditionibus ei similis non habeatur; quare, vt perfecta prosequaris in regulis trium ordinum, secundum status tui decentiam à beato Francisco institutis age.

Decimo scientibus ad illuminationem. Nam viris eruditis nõ vt homo scientificus: sed Dei spiritu illuminatus abdita pandidit diuinorũ eloquiorum: vt patuit in responsione data sacræ theologiæ magistro, & Romanæ Ecclesiæ Cardinali.

Vndecimo Angelis in amicitiam, & complacentiam, qui beatum Franciscum, & sæpius visitare, & cum ipso stare: ac melodiam peragere, vt ipsorum fido amico, sunt dignati.

Duodecimo, sanctis in specialem seruum, & reuerentiam. Habuit enim beatus Franciscus specialem dilectionem ad beatam Virginem. Michaelem Archangelum. Ioannem baptistã. Petrum, & Paulum: & sic de alijs, quorum deuotioni, vt seruum fidelem se tradidit, ieiunando, & alia faciendo: Qui versa vice ipsum beatum Franciscum diligentes, multas consolationes, apparendo, amplexando, & cum ipso manendo peregere.

Tertio decimo, populo ad informationem. Nam ob animarum lucrum ibat circũeundo ciuitates, & castra; non in doctis verbis; sed in Dei virtute prædicando, & populum instruẽdo; cuius instructio mirabilem fecit fructum; vt fructu. 20. & conformitate dicetur.

Quarto decimo peccatoribus ad conuersionem; patet in multis latronibus, quos verbo conuertit, & apud Christum pro eis veniam misericorditer impetrauit; vt de fratre Angelo, & alijs in processu operis patebit.

Quinto decimo, perfectis ad virtutum consummationem: Vis ad apicem venire perfectionis? vitam cum moribus attende beati Francisci; quam fratres Bernardus. Egidius & alij: vt dicetur fructu octauo, & conformitate attendentes, ad omnis sanctitatis propositũ peruenerunt.

Sexto decimo, actiuis in operationẽ; & Quã? certe, vt seruiant summa cum diligentia suo exemplo leprosis, & horribilibus: & sic fratribus mandabat statim ordinem ingressis; vt in talibus obsequijs Deo studerent placere.

Decimo septimo, pauperibus in amorem, & dilectionem, quos speciali dilexit affectu, qui bus omnia, vt infra patebit fructu. 16. & conformitate largiebatur etiam semetipsum: Ad nullos enim sic afficiebatur, vt ad pauperes tã in habitu seculari, quam in religione consistẽs.

Decimo octauo, altis corde in abnegationẽ, & humiliationem: Nõ enim laudes querebat, de se audire, sed vituperia: Nec in altis, sed in minimis de se sentiendo ambulauit, omnia ad humilitatem pertinentia faciendo, vt fructus 17. ostendit.

Decimo nono, prauis ad pœnitentiæ exhibitionem: Multi enim varijs irretiti peccatis, & prauis moribns deordinati, exemplo beati Francisci vana deserentes, ad pœnitentiã conuersi, ad cœli alta ascendere meruerunt post

decessum;

decessum; sicut in fratre Pacifico patuit,& pluribus alijs ; ob hoc enim ipse solus de pœnitentia ordinem specialem instituit.

Vigesimo, bonis ad crucis, & passionis Christi meditationem ; cum enim beatus Franciscus studium totum haberet circa passionem, & crucis meditationem fratres, & alios ad id peragendum inducebat : Vnde sic allecti, ad meditandum domini passionem die, cum nocte insistebant.

Vigesimo primo, pijs ad misericordiæ continuationem.

Non semel beatus Frãciscus indigentibus impartiebatur; sed assidue: Statim enim videndo miseros spoliando se:habitum porrigebat, vel mantellum.

Vigesimo secundo, auaris in mundi contemptum. Nihil enim voluit habere cum mundo proprium, sed omnia penitus contempsit, & despexit; nullus tam auidus thesauri, quàm iste contemptor.

Vigesimo tertio, malis ad punitionẽ. non parcebat peccantibus quin,& verbo,& quandoq; facto feriret ; quia non adulator, sed iustus erat reprehensor; patet in hominibus de Grecio, & nobilibus de Perusio. Gedeone pręběndario : ac muliere in castro Cisternæ: quę monitioni patris nõ acquiescens : à Diabolo fuit asportata, vt fructu 10. & conformitate habetur.

Vigesimo quarto, omnibus animabus ad indulgentię obtentionem ; procurauit enim indulgentiam à Christo,& matre eius, ac à domino Papa Honorio pro omnium peccatorũ remissione, obtinenda:in introitu sanctæ Mariæ de Portiuncula. secunda die Augusti: quolibet anno,omnibus Christianis pœnitẽtibus, & confessis.

Vigesimo quinto lubricis, & carnalibus ad carnis macerationem ; beatus enim Franciscus ieiunijs disciplinis, & alijs rigiditatibus carnem coegit seruire spiritui; vt fructus decimus nonus, & conformitas ostendit : vnde in fine habuit dicere, ꝙ de nullo habebat culpã recognoscere: nisi quia fratrem corpus, qui se sponte subdiderat spiritui male tractasset.

Vigesimo sexto, prælatis ad sui deiectionem, & hmiliationem,& inclinationẽ; Beatus enim Franciscus noluit fratres suos in præsidentia esse,sed vt minores vocantur in imis persistere : ac ipse generali cœdens officio, sub vnius sociorum suorum vsque ad finem voluit obedientia vicitare.

Vigesimo septimo religiosis in considerationem : Nam tanta fuit sanctitas beati Francisci,vt beatus Dominicus diceret de eo,ꝙ omnes religiosi ad eum attendere deberent, prosequi,& reuereri.

Vigesimo octauo, fidelibus in mirorum executionem : Nam beatus Franciscus non solum operibus sanctitatis; sed signis, & miraculis extitit celeber,& orbi gloriosus; de quibus habes fructu 13.& conformitate,& præcipuè trium mortuorum suscitotione.

Vigesimo nono, Dei amicis in orationem,id est in normam orationis,& orandi; Nam ambulans, & sedens : laborans, & vacans : intus & foris : vi mentis semper erat orationi intentus, vt quicquid erat in eo operis, & temporis, orationi dedicasse videretur.

Trigesimo Deum gustantibus in contemplationem : Non solum enim, qualiter ad contẽplationem homo venit;beatus Frãciscus ostẽdit; sed qualiter miris excessibus, & visionibus de ipso habitis in contemplatione vir Dei se debet habere, clarè expressit: De quibus habes fructu:15.& conformitate.

Trigesimo primo, ad Christi adhæsionem:Nã qualiter, & quomodo homo Christo debeat inhærere, Beatus Franciscus ostendit dimissione omnium,toto affectu ad ipsum; & intra vbera suæ deuotionis Christum habendo, & tenẽdo ; ac pro ipsius amore mortẽ optãdo.

Trigesimo secundo, animalibus in dulcedinẽ, & compassionem. Ipsi enim beato Francisco tanquam vero Trinitatis cultori, sicut omnis creatura (vt dicetur) parebat ad nutum; sic animalia libenter inhærebant; quibus & verã ostendit pietatem, & magnam pro tempore exhibuit compassionem : Petet de lupo ferocissimo apud Eugubium sicut agno effecto; & de alijs animalibus. vt fructus 13. & conformitas ostendit.

Trigesimo tertio, cordi in perscrutationem: Cordium enim vidit arcana ; sicut patuit de fratre Masseo,Ricerio,fratre Leonardo de Assisio, & de alijs.

Trigesimo quarto, tempori in agnitionem; vidit enim, quæ ventura erant pro tempore futuro ; sicut ordinis dilatationem persecutionem, & deuiationem prædixit.

Trigesimo quinto, afflictis in fiduciam,& cõsolationem; patuit de fratre Leone tentato: fratreRicerio : fratre Rufino : & sic de alijs: quos à tentatione,& afflictione liberando,eis gaudium dedit, & consolationem.

Trigesimo sexto, deficientibus in subleuationem. patet quando fratri de nocte deficienti subuenit, & triginta fratres, & amplius de tribus panibus cibauit; & in mari Sclauoniæ de paucis eleemosynis multos, diebus plurimis, multiplicatis subleuauit.

Trigesimo septimo,ægrotantibus in libarationem : omnes enim morbos expulit, & infirmitates; & ꝙ maius est leprosos suis manibus, contrectando liberauit.

Trigesimo octauo, infidelibus in saluationẽ: Nam Soldanum Babiloniæ conuertit, & alios infideles; tam per se, quàm per filios fratres ad viam salutis deduxit.

Trigesimo nono. Conditis in dominium, & præsidentiam: Omnia enim condita sibi obedientia fuere: Aer sibi lucidus. Ignis calorẽ mitigans. Terra in domo medici se glutinando. Aqua se in vinum mutans: & sic de alijs.

Quadragesimo. Papę & Cardinalibus in præcipuam regulam. Nam Papa, & Cardinales præcipua ad ipsum reuerentia, & deuotione ferebantur, eum honorantes in omnibus, & libẽtissime sciscitantes; sicut in operis huius pluribus in locis patebit.

Quadragesimo primo, sanctis in stuporem, & admirationem: dum stigmatibus est à Christo signatus suæ sacratissimæ passionis.

Quadragesimo secundo, cœlestibus in honorem, gloriam, & iubilationem; dum est inter eos collocatus, gloria, & honore præ alijs sublimatus.

Quadragesimo tertio, mortuis in viuificationem; cum eius inuocatione, & meritis, ipse dominus Iesus suscitauit vltra triginta mortuos. vt patet fructu. 39. & conformitate: & suscitat continue, & spiritualiter & corporaliter; si debitè beatus Franciscus imploretur.

Quadragesimo quarto, & vltimo, Christicolis omnibus, in exultationem, sublimationem, & honorem. Nam ꝙ tantus sit, & talis beatus Franciscus effectus à Deo, ad gloriam est cunctorum fidelium existentium, tam in Ecclesia triumphante, quàm militante; cum inter sanctos sit singularissimus, meritis, & dignitate stigmatizationis. Sic ergo beatus pater Franciscus à Christo exhibitus iam præfatis, ab eis amplexatur; & strictus ẽ brachijs totius amoris. Quibus iam dictis diligenter inspectis, patet expositio secundæ partis huius quarti fructus, & conformitatis: videlicet. Franciscus amplexatur: tam ratione primi, quàm consequenter dictorum, quomodo beatus Franciscus est à Christo multis variè exhibitus, & monstratus.

QVINTVS FRVCTVS, ET Conformitas. Iesus paruus insequitur. Expositio.

VIRTVTVM omnium dominus Iesus Christus, cum sit rex & dominus; vt ait. Psal. Ac fons, & origo, vt ait. Ber. virtutum; ac inter virtutes, virtus patientiæ homini necessaria pro statu isto multipliciter comprobatur; vtpotè, quia assiduè impugnatur à diabolo, carne, & mundo: vt se à præfatis valeat præseruare, defendere, & custodire: hanc debet habere pro thorace, galea, & scuto; spata, & lancea, scilicet patientiæ virtutem; quæ teste Cassiodoro super Psal. omnia vincit aduersa, non colluctando, sed sufferendo; non murmurando, sed gratias agendo. Ipsa est, quæ fęcem totius voluptatis abstergit; ipsa, est quæ limpidas animas Deo reddit. Hinc est, ꝙ hanc virtutem, cum in vitæ suæ processu pluries ostenderit facto, verboq; docuerit, in suæ vitæ principio eam opere placuit demonstrare. Ipsam enim ostendit nascendo, si considerentur incommoda, quæ sustinuit. Quo ad locum; quia in Præsepio fœtido. Quo ad lectũ; quia in fœno, & palea, ammota culcitra cubitauit. Quo ad vestitum, cum frigus esset intensum, & igne caruit, & pannos ad se cooperiendum non habuit. Quo ad alia necessaria; quia natus est pauperrime. Multaque alia incommoda sustinuit; & non murmur, non querimoniam edidit; sed patientissime omnia portauit, ipsamque veraciter ostendit; quando, dum mensium vix esset duorum, ab Herode ad mortẽ quæsitus, monitu diuino, Ioseph ipsum cum beata Maria matre eius, in Aegyptũ fugiendo, deduxit.

Christus suo exemplo patientiam etiam necessariã ostendit.

Sed qualis, quantaque fuerit eius patientia, hac persequutione Herodis, & ad Aegyptum accessu, & ibi per septennium mansione patere potest. Si consideretur ipsius Iesu altitudo, quia Deus, & sic mirum fuit quomodo à creatura Deus persequi se permisit. Si consideretur sanctitudo eius, quia sanctus sanctorum, quare non persequi, sed venerari à quolibet decebat. Si consideretur teneritudo, quia infans; nullus deberet ei obesse, sed prodesse. Si consideretur eius pulchritudo, quia speciosus forma, prę filijs hominum; omnes deberent in eo complacere, & nullus displicere. Si consideretur gratiæ plenitudo; quia plenus gratia, & veritate. Quare adhærere ei, & non repellere quis deberet à se. Si consideretur magnitudo, super omnes Deos est magnus: quare omnes debent eum exorare, & sub eius manibus corpus, et animam committere. Si consideretur eius dignitudo; quia rex regum, et dominus dominantium, à subiectis non debet abijci, sed suscipi. Si consideretur gratitudo; quia suauis, et dulcis; quare debet à quolibet diligi, et non odiri. Si consideretur rectitudo; quia iustus, et nullum offendit; offendere ergo eum prauum, et iniquum est. Si consideretur fortitudo, quia potest persequẽtes anichilare; vnde non est insectandus. Si consideretur limpitudo; omnia enim videt; quare, et consilia, quæ per malos fiebant contra eum. Si consideretur eius beatitudo; cum enim sit omnium beatitudo, & beatitudo, à quolibet naturaliter appetatur, puer Iesus insequi non deberet, sed omni affectione suscipi, et acceptari. Sic ergo conditionibus pueri Iesu pensatis, ei nullam persequutionem decebat inferri. Quare cum oppositum sit factũ, vt dicit prima pars huius fructus, et conformitatis

tatis scilicet. Iesus paruus insequitur: hanc persequutionem suscipiēdo mitissimè, patientię virtutem opere omnibus declarauit. Quā patientiam declarat vlterius ętas ipsius; quia paruus, & vix duorum mensium, prolixitas itineris, quia vltra 20. dietarum est iter per viā, quam accessit. Vnde mater, & Ioseph fatigabantur, & ipse puer Iesus, & si in gremio seu brachijs portaretur, & foueretur suæ matris; vię incomoditas, quia non homines, sed bestiæ; non arbores, sed terra sterilis; nec aqua ad potandum, nisi bis in tanto itinere inuenitur. Quare ibi aderat indigētia, & necessitas rei familiaris. Dolor Marię videndo filium persequi; à finibus proprijs expelli, & ad terram incognitam se cum filio deduci. Magnitudo timoris tam Marię, quam Ioseph, in cuius signum de nocte surrexit, & ad Aegyptum perrexit. In Aegypto permansio per tantum tempus, cum summa paupertate incogniti, linguam nescientes, nec habentes hospitium, nec ad conducendum pecuniam possidentes. Hęc & alia, quę debent circa hoc cogitari si pensentur. persequutionē habuisse diram Iesum, matrem, & sponsum apparet, ac patientiā magnam eius pandunt, clamant, & ostendunt. Sed quare hanc patientiam, & virtutem voluit opere sic ostendere in sua infantili ætate? nisi, quia iustis voluit esse conformis, & electis: Discursus. Quis enim fuit iustorum, qui persequutionē non habuit in hoc mundo? Abel à fratre Chain mactatur. Noe subsanatur, & deluditur, dū diluuium prædicaret futurum. Abraham in igne ponitur. Isaac ab Abimelech expellitur. Loth omnia perdit. Iacob ab Esau, & Laban fatigatur. Ioseph à fratribus venditur. Moyses ad mortem quęritur. Iepte, Sanson, & Gedeon persequutionibus agitantur. Dauid insidijs vndique circonuenitur. Tobias excęcatur. Iob flagellatur. Ezechias à Senacherib concluditur. Iosias occiditur. Isaias secatur. Ieremias obruitur. Daniel in lacum mittitur, & sic de alijs prophetis, & iustis: qui varijs sunt lacessiti iniurijs; & patientiæ virtute probati; sicut enim præfatis Iesus fuit cōformis, quo ad corpoream substantiam, quia homo; sic & consimilis eis esse voluit, quo ad patientiæ virtutis susceptionem. Voluit etiam hac virtute probari; vt ipsam prius nobis facto, & demum in vitę progressu, facto declararet suscipiendam à nobis, & verbo. Hæc enim est virtus.

Notan. Primo, qua homo vincit se ipsum. Multi sunt, qui vrbes magnas in sua redegerunt protestate, sed pauci, qui se: vt dicit Seneca in quæstionibus naturalibus.

Secundo reddit hominem inuictum. glo. super illud Iob 4. vbi est fortitudo tua. di. Qui se vincit, cōtra omnia fortis est; vere vnus homo pa- Seneca. tiens à toto mundo vinci non pōt. Et Seneca. Facilius est gētē vnā, quā vnū hominē vincere.

Tertio de hoste gloriosè triumphat; Diabolus patientia superatur. In vitis patrum. Demoniacus cum percussisset senem in maxillā; & ille cum patientia præberet etiam aliam, Diabolus statim aufugit.

Quarto facit hominem sui possessorē. Luc. 21. In patientia vestra possidebitis animas vestras. Luc. 21.

Quinto iram Dei mitigat. Prouer. 25. Patientia lenietur princeps. Dauid patientia Deum placat. 2. Reg. 15. Prou. 25. 2. Reg. 15.

Sexto homo reddit vices Deo hac virtute. 1. Pet. 2. Christus passus est &c. Et sequitur, vt sequamini vestigia eius. Christus piscem assum comedēdo, reliquias dedit Apostolis. Et Apostolus Collocen. 1. Adimplebo, quę desunt passionum Christi in carne mea. 1. Pet. 2. Collo. 1.

Septimo hominem martirem facit. Grego. Sine ferro, vel flammis, martires esse possumus; si patientiam in animo conseruamus.

Octauo mira agit Grego. 1. Dial virtutem patientiæ signis, & miraculis maiorem puto. Rubus ardet, & non comburitur: sic & vir patiēs, & si malis pulsetur; non tamen deijcitur.

Nono sapientiam inducit. Prouer. 14. Qui patiens est, multa gubernatur sapientia. & c. 19. Doctrina viri per patientiam agnoscitur. Prou. 14. Prou. 19.

Decimo animam perficit. Iacobus in canonica, cap. 1. Patientia opus perfectum habet. Habent & alię virtutes opus suum, quantum ad sufficientiam; sed hæc quantum ad sufficientiam, & efficaciam: quia omnia consumat.

Vndecimo animi magnitudinem ostandit. Seneca. Magni animi est, iniurias in sua patientia pati.

Duodecimo, & vltimo. Cęlum acquirit. Beati, qui persequutionem patiuntur propter iustitiam; quoniam ipsorum est regnum cęlorum. Matth. 5.

Quia ergo, tot bona facit patientia: vt nobis suscipiendam ostenderet puer Iesus, hanc accepit insecutus iniuste ab Herode, & à Iudæis. Vlterius pro euidentia patientię Saluatoris in pueritia inspice causam. Iesus paruus insequitur, scilicet ab Herode, cuius regnum non accepit, nec accipere venerat; quia regnum eius, non est de hoc mundo; cum non irritauerat verbo: facto non lacessiuerat: ad cuius salutem, & aliorum natus erat: & ei se daturū gloriam, & gratiam si vellet, venerat. Sic, non iudæos, qui de eius ortu turbati sunt, qui vna cum Herode ad insequendum ipsum, erant armati, non offenderat vnquam; imo suis beneficijs semper iuuerat, & se eis beneuolum ostēderat: Quare, cum nulla suppeteret causa persequendi puerum Iesum: & Christus patiēter omnia tolerando, suam ostendit patientiam magnam, & persequutionem atrocissimā fuisse, & crudelem. Sic ergo, apparet, quomodo intelligitur prima pars huius quinti fructus, & conformitatis. Iesus paruus insequitur. Nam

cum

eum Herodes, & iudęi extinguere voluerunt; & hoc in infantili ętate: quamuis id perficere diuino pręuenti consilio non potuerunt. Sed hunc puerum Iesum, quem necare non potuerunt; & vt ipsum Herodes crudelis estingueret, pueros innocentes, necauit, temporis in processu, iam defuncto Herode, forsan audiuerunt? & ab eius persequutione abstinuerunt? Certe non. imo iniurijs innumeris sunt insequuti; ipsum enim contemptibilem, & despicabilem populo reddere sunt conati, diuersas vias, & modos inuenientes, vt famam eius denigrarent.

Primo, eius vitæ detrahendo dicentes, de eo. Hic homo vorax est, & potator vini, publicanorum, & peccatorum, amicus.

Luc. 11. Secundo, eius miracula contemnendo. in Belzebub principe demoniorum eicit demonia.

Ioan. 11. Tertio, eius famæ, & fauori inuidendo. dicentes. Ecce totus mundus vadit post eum; quid facimus? si dimmittimus eum sic, omnes credent in eum.

Quarto, eum despiciendo. Quomodo hic scit litteras cum non didicerit? Non ne hic est fabri filius? &c.

Math. 22. Quinto, suę doctrinę insidiando. Consilium inierunt, vt eum caperent in sermone.

Sexto, ipsum personaliter persequendo. voluerunt enim eum lapidare, & capere. Psal. 8. & 10.

Psal. 8. 10.

Ioan. 8. Septimo, ei non credendo, dicentes. Tu de te ipso testimonium dicis, testimonium tuum nō est verum.

Ioan. 8. Octauo, eum blasfemando. Non ne bene dicimus nos; quia Samaritanus es, & demoniū habes?

Nono, in passione, eum illudendo, dicentes,

Luc. 22. Prophetiza nobis; quis est qui te percussit.

Math. 27. Decimo ipsum deridendo. Vah qui destruis templum Dei &c.

Vndecimo accusando Pilato. Si non esset hic malefactor &c.

Duodecimo, mortem turpissimam inferēdo, & condemnando; quia, vt crucifigeretur petierunt. Hæ iniuriæ; & si aliquę fuerunt reales, vt plurimum tamen verbales fuerunt. Verum ipsi non contenti verbis, ad opera accedētes, ipsi Christo Iesu nostro Saluatori, magnas iniurias irrogarunt.

Et primo, in ordinatione suæ captionis; cum capere cum discipulo pro paruo precio ordinauerunt.

Secundo, in captione; quia, vt ad latronem capiendum accesserunt.

Tertio, in deductione quia eum ligauerunt.

Quarto, in domo Annæ, velatione dicentes prophetiza &c.

Quinto, in maxillæ percussione, in loco tam solemni, & tali corporis parte, & sine causa, & à tam vili persona.

Sexto, in facie in sputis deturpatione.

Septimo, in traditione ipsius in manibus Pilati, vt malefactor.

Octauo in missione ad Herodem, & despectione ipsius ab Herode, & suis.

Nono, in Barabam petitione, & dimissione.

Decimo in flagellatione; quia Pilatus voluit eum, corripere.

Vndecimo, in condemnatione ad mortem, vt latro.

Duodecimo, in crucifixione.

Tertio, decimo, in latronum cum ipso crucifixione, & associatione.

Quarto decimo, in aceti cum felle potatione.

Quinto decimo, in tituli appositione.

Sexto decimo, in spoliatione, & denudatione.

Decimo septimo, in exprobratione, & derisione latronum, & aliorum.

Decimo octauo, post mortem lanceatione: Tot ergo iniurias inferentibus iudæis, quid egit Christus? inquit Petrus in sua canonica. 1. Pet. 2. Cum malediceretur, non maledicebat; cum pateretur non comminabatur. Sic ergo patet; quæ, & quanta dominus Iesus sustinuit, vt nobis capiendam virtutem patientiæ indiceret; suoq; exēplo instrueret; & doceret pro psequētibus, exorare vt Luc. scribit d. Pater ignosce il- Luc. 23. lis: quia nesciunt quid faciunt. Patet ergo præfatis succintè expositio primę partis, huius quinti fructus, & conformitatis. Videlicet Iesus paruus insequitur.

SECVNDA PARS QVINTI FRVCTVS, & Conformitatis, videlicet. Franciscus agitatur. Expositio.

Expedita primæ partis huius quinti fructus, & conformitatis expositione; videndum est de intelligētia secundæ partis, videlicet. Franciscus agitatur. Pro cuius euidentia est sciendum, ꝙ vt patet ex scriptura diuina, & sanctorum exemplis; vir per patientiam pluribus modis probatur; & patiens esse cognoscitur.

Et primo carnis infirmitate, & percussione: vt beato Gregorio in quarto dialogorum commendatur vir Dei Santulus; qui omni tempore vitę suæ iacuit in lectulo membris omnibus destitutus. Per patientiam homo probatur. 12. modis.

Secundo, in displicentiæ omnis illatione. De hac Christus in cruce commendatur; qui se cōsolantem non inuenit.

Tertio, verbis iniuriosis impertitione; de hac commendatur Sarra, quę ab ancilla maximas Gen. 16. iniurias audiuit, & patienter portauit.

Quarto, nulla habita sibi cōpassione, sub hac

Exo. 1. probati sunt filij Israel, quibus præfecti Pharaonis nullam habebant compassionem in eorum laboribus.

Gen. 39. Quinto, mala sui tractatione: de hac cômendatur Ioseph; qui venditus, à fratribus, infamatus à fęmina; coniectus est in vincula.

Exo. 2. Sexto, sui à patria expulsione, Sub hac, fuit Moyses expulsus de Aegypto à Pharaone.

Iob. 1. Septimo, flagellorum percussione, & verberatione. In hac præcipuè fuit Iob percussus, & flagellatus à diabolo.

1. Reg. Octauo, assidua persequutione: hanc perpessus est Dauid, capitulis pluribus à Saul; qui vsque ad mortem non destitit Dauid persequi, vt patet ibidem.

Nono bonorum temporalium amissione. De hac laudatur sanctus Eustachius, & Iob. a quibus bona fortunę, & naturæ, scilicet filij, fuerunt ablata.

Decimo, consolationis subtractione: In hac

Gen. 11. fuit Abraham in Vr Caldęorum.i. igne. Tres

Dan. 2. pueri, in camino ignis per tempus. Susanna,

Dan. 13. qui omnes in principio priuati videbantur hominibus consolatione; tandem patientia sunt recreati dulcedine ipsa diuina.

Vndecimo, Diaboli infestatione assidua; vt fuit in Paulo Apostolo; cui erat datus carnis stimulus.

Duodecimo, & vltimo, illius, quod homo appetit subtractione. hac fuit probatus Tobias senior, lumine oculorum orbatus, pro tempore: sed patienter ferendo, reiterato à Deo lumen ipsum recepit. Pręfatis ergo modis, vt patet ex scripuris virtus patientiæ declaratur. Et si doctores alios assignent, ad prædictorũ, vel aliquem præmissorum possunt reduci. Verum, cum sancti, iam dictis modis, probati à Deo fuere; nec prędicti contra inferentes turbati, aut malum pro malo, corde, voluntate, nec opere reperti sunt reddere; imò eis compati; pro inferentibus deprecari; eisque humiliter, & benignè indulgere; ob patientiam prefectum opus habentes, patientię vicissitudine præmiantur à Christo: Quorum exemplo vir gloriosus beatus Franciscus, patientię quo ad præfata ostendit virtutem: non solum postquam Christum perfectè induit religione incepta: sed in habitu seculari existens: sub pręfatis patientię modis agitatis: quia tolerauit cuncta patienter, Christo Iesu in hoc reperitur conformis: prout hic fructus quintus, & conformitas, quo ad secundam partem nititur demonstrare. Fuit enim beatus Franciscus sub prędictis modis.

Sub primo modo fuit. s. Infirmitate, & corporis passione, secularis existẽs: quia enim ignorabat cœlestis alloquutionis, arcanum; facta est manus domini super eum; & castigatus fuit exterius prolixi langoris grauedine; & clarificatus fuit interius sancti spiritus vnctione. Factus frater; quia naturæ erat debilis, semper erat infirmus, & præcipuè infirmitate epatis, splenis, & stomacr: & hæc ei acciderant ex corporis, dira pertractatione. Circa finem vero varijs cœpit infirmitatibus laborare, & doloribus continuis comprobari: nec tamen aliquando est conquestus; sed pęnas ipsas, sorores esse suas, vocabat. Adeo enim in hoc, diuinæ voluntati, concors erat: vt semel dicenti sibi fratri, ꝙ rogaret Christum, vt secum mitius ageret. Respondit cum maximo eiulatu. Nisi noscerem in te simplicem puritatem tuum, ex nunc abhorrerem consortium; qui ausus es circa me, diuina iuditia reprehensibilia, iudicare; & prostratus in terram, ossibus cõllisis, ad dominum inquit. Gratias tibi ago domine Deus meus, de omnibus his doloribus meis, teque mi domine rogo: vt centuplum addas, si tibi placuerit; quia hoc erit mihi acceptissimum, ut affligens me dolore, non parcas: cum tuæ sanctę voluntatis adimpletio, sit mihi consolatio superplena. In suis infirmitatibus non didicit pater cõqueri: sed semper lętitiam singularem ostendere, non conquestus aliquando; sed Deo gratia semper agens.

Nota mira. de b. F. charitate: & patientia.

Sub modo fuit secundo. beatus Franciscus, videlicet Displicentiæ omnis illatione: pluries enim, & multiens displicentias accepit, & sustinuit. Nam secularis dum esset, & guerra esset inter Perusium, & Assisium, captus cum pluribus ex suis ciuibus, in carcerem missus, ibidẽ per annum stetit, donec pax inter Assisinates firmata esset, & Perusinos. In quo carcere, dũ esset, cum displicentiã habere deberet ex his, quæ in carceribus habentur: & libertate, qua carent: vir Dei Franciscus alijs cõcaptiuis dolentibus, & tristantibus, ipse iocundus stabat, & alacer, vt adeo ad stultitiam sibi imputaretur. Concaptiuus ergo manens Perusij, velut alter Tobias, suis concaptiuis seruiebat, vt poterat. Ac vnum militem, qui iniuriam alteri irrugarat; propter ꝙ emissuserat ab alijs: Beatus Franciscus nec societate deseruit: nec ei administrare cessauit. Postquam vero mundo renunciauerat, & fratres habere inceperat, omnis consolatio aberat; & quantum ad tegumentun: quia villissimè indutus: quantum ad locum, quia in stabulo quodam, propè Assisium, quod eos capere non poterat: quãtum ad lectum, quia terra: quantum ad cibum prę fame, quia nõ dabantur eis eleemosynæ, vtpotè incognitis adhuc; quare rapas comedere eos opportebat, per loca, ad quæ ibant. Quidam dicebant eos insanos, & luto, & lapidibus impetebantur: & quandoque per caputia trahebantur, & retro reportabantur. Quidam dicebant eos fures, & latrones; nec eos volebant sub tecto, aut porticibus recipere ad hospitandum; & tamen omnia Dei amore libenter, & patienter ferebant. Quapropter beatus

Franciscus

Franciscus hunc patientiæ modũ volens ostẽdere:& de hoc certiorem facere socium suum fratrem Leonem, dum iret cum eo tempore magni algoris, de Perusio Assisium: dixit ipsi fratri Leoni. Quamuis fratres minores in omni terra dent exemplum magnæ sanctitatis, honestatis,& ędificationis; ibi tamen non est perfecta lætitia. Et quamuis frater minor illuminet cęcos; contractos extendat; & demones pellat; surdis auditum; claudis gressum;& mutis restituat verbum; & ꝙ plus est, quatriduanum resuscitet mortuum: ibi non est perfecta lætitia. Et si frater minor sciret oẽs linguas,& omnes scientias,& scripturas; ita vt sciret prophetare,& reuelare non solum futura; sed etiã conscientias aliorum: ibi non est perfecta lætitia. Et si frater minor loquatur linguã angelica,& sciat stellarum cursus;& virtutes herbarum;& sint ei reuelati omnes thesauri terrarũ; & si cognosceret virtutes, & ꝓprietates auiũ, piscium, animalium, hominum,& radicum, lapidum arborum, & aquarum: ibi non est perfecta lætitia. Et si sciret tam solemniter prædicare: ꝙ conuerteret omnes infideles ad fidem: ibi non est perfecta lætitia. Et cum frater Leo peteret ab ipso, in quo esset perfecta læticia. Respondit dicens. Quando veniemus ad sanctam Mariam de Angelis sic balneati, pluuiaque, & frigore congelati: & luto etiã deturpati, ac fame afflicti, & ad portam loci pulsabimus, & portinarius veniet iratus di. Qui estis vos? Et nos dicemus. Sumus duo, de fratribus vestris: & ille econtrario diceret; imo estis duo ribaldi, qui itis circumquaque per mundum, pauperum eleemosynas rapiendo;& non aperiret nobis, sed faceret nos stare ad niuem,& aquam in frigore, & fame vsq; ad noctem. Tunc si nos tot impulsus, & iniurias sine turbatione, & murmuratione tolerabimus patienter,& cogitauerimus humiliter, & charitatiuè; ꝙ ille portinarius veraciter nos cognoscit, & ꝙ Deus linguam suam exercet contra nos; o frater Leo scribe: ꝙ ibi est perfecta lætitia. Et si nos perseuerauerimus in pulsando; & ille portinarius, tanquam contra importunos, exeat cõtra nos,& dirissimè nos afficiat alapis; dicens. Recedite hinc, pultrones vilissimi; & ite ad hospitale: qui estis vos? penitus hic non manducabitis: Et si nos hæc patienter portabimus, & iniuriati; cum amore pepercerimus toto corde: scribe frater Leo: quia, ibi est perfecta lætitia. Et si nos vndique afflictos fame vrgente; frigore affligente, nocte insuper appropinquante, pulsabimus clamabimus, fletu instabimus, vt aperiatur nobis,& ille deinde stimulatus, dixerit. Isti sunt homines procacissimi,& proterui, & ego placabo eos; & exiens, cum vno fuste nodoso; capiens nos per caputium,& ad terram super lutum,& niues proijciet, & taliter nos verberabit cum fuste prædicto; ꝙ vndique nos plagis implebit: si tot mala; si tot iniurias, & verbera; cum gaudio tolleremus; cogitantes, ꝙ pęnas Iesu Christi benedicti, nos tollerare, & portare debemus: scribe frater Leo, ꝙ ibi est perfecta lætitia. Et addidit: Inter omnia charismata spiritus sancti, quæ cunctis suis amicis concesserit Iesus Christus,& concedet, est, vincere se ipsum; & libenter propter Iesum Christum, & charitatem Dei opprobria sustinere. Nam in omnibus mirabilibus supradictis, nõ possumus gloriari; quia non sunt nostra, sed Dei. Sed in cruce tribulationis, & afflictionis possumus, gloriari; quia id est nostrum. Ideo dixit Apostolus. Mihi autẽ absit gloriari, nisi in cruce domini &c. Hęc beatus Franciscus. Gal. 6.

Sub tertio modo, fuit beatus Franciscus: videlicet, Verbis impetitus iniuriosis; dum persequutionem patris, voluisset ad tempus vitare; & in qnadam occulta fouea stetisset per dies; tandem spirituali quadam ⅼętitia, completus, & virtute indutus ex alto; relicta fouea, ciuitatem intrauit Assisij. Quem, cum iuuenes cernerent,& ciues facie squalidum, et mente mutatum, ac per hoc alienatum putarent à sensu; luto platearum, et lapidibus impeterent, et tã quam insano, et dementi clamorosis vocibus, insultarent, Famulus domini nulla fractus, aut mutatus iniuria; vt surdus in omnibus pertrãsibat. Fructus religiosus,& frater (vt docet dominus Bonauentura in secunda parte, legendæ maioris) stultum iudicabat mundanis, extolli fauoribus; gaudebat de opprobrijs, et de laudibus tristabatur: malebat quidem de se vituperium audire, quàm laudes: sciens ꝙ hæc ad se emendandum inducerent; illa autẽ ad cadendum. Et cum laudaretur à populis, fratri mandabat socio; vt verba ipsum vilificatia suis auribus inculcaret. Et licet inuitè, id socius expleret; rusticum, mercenarium imperitum, et inutile dicendo; exhilaratus tam mente, quàm facie, respondebat. Benedicat tibi Deus fili charissime; quia tu verissimè loqueris: et talia filium Petri Bernardinis, decet audire. Imo ad sibi dicendas iniurias, et opprobria inferenda, populos inducebat, occultos defectus, palam referando. Vnde in legenda antiqua in capitulo de perfectione humilitatis, ipse beatus Fran. aliquando, dixit socio. Non mihi videtur, ꝙ sim frater minor; nisi essem in statu, in quo tibi dicam. Ecce fratres cum magna reuerentia, et deuorione inuitãt me, ad capitulum; et motus ex deuotione ipsorum vado ad capitulum cum eis. Ipsi autem congregati rogant me: vt annunciem verbũ Dei: et prædicem inter eos; & surgens prędico illis sicut docuerit me Spiritus sanctus: finita prædicatione: ponatur, ꝙ omnes fratres clament aduersum me, dicentes. Nolumus te regnare super nos; non enim es eloquens, sicut decet;

decet; & es nimis simplex, & idiota, & verecūdamur nimis, talem habere prælatum, ita sim plicem, & despectum super nos; vnde de cętero non præsumas te nostrum vocare prelatū: & sic eijciunt me cū vituperio, & opprobrio: non videtur mihi, ꝙ sim frater minor, si eodē modo non gaudeo; quando me villipendunt, & cum verecūdia me eijciunt; nolentes, vt sim prælatus eorum; sicut quando venerantur, & honorant me; eorum profectu, & vtilitate. Nam si gauisus sum, cum exaltant, & honorāt me propter profectum, & deuotionem ipsorum; vbi tamē animę meę periculum esse potest; multo magis debeo delectari, & iocundari de profectu, & salute animæ meę; cum vituperant me, vbi est certum animæ lucrum. Hoc idem habetur in sexta parte legendę maioris. Et ideo beatus Fran. in suis admonitionibus, de hoc tertio, patientię modo loquens dicit. Beatus seruus, qui, cum reprehenditur, & accusatur; illam reprehensionem, & accusationem, ita patienter, sustinet ab alijs, sicut à semetipso. Beatus seruus, qui reprehensus, benigne acquiescit, verecunde obtemperat, humiliter confitetur, & libenter satisfacit. Beatus seruus, qui non est velox ad se excusandū, & humiliter sustinet verecundiam, & reprehensionem de peccato, vbi non commisit culpam. Hęc beatus Franciscus.

Fuit beatus Franciscus sub quarto patientię modo: videlicet, Si nulla habebatur ei compassio. Franc. seculari existente: videns eum pater à ciuibus impeti, luto, & lapidibus; habuit ne sibi compassionem? Certe non. Audito siquidem pater rumore, quem ciues cōtra filium, faciebant; accurrens omni miseratione naturali, & compassione subtracta, non ad liberandum eum, sed perdendum, pertractum domi, primo verberibus, deinde vinculis angit. Prius enim pater ipsius, insecutus est eum, ob pannos, & equum venditos, pro reparatione Ecclesię sancti Damiani, de cuius reparatione mandatum à Iesu Christo acceperat, cuius persequutionem beatus Franciscus declinans, in quadam occulta fouea, vni soli, de sua domo nota pluribus stetit diebus. Insuper cum iam abrenunciasset omnibus, & patri etiā vestimenta tradidisset: nudo ipso remanente: pater non fuit pietate commotus; vt aliquid ei, de vestimentis daret; & ꝙ iniquius est, ipsum videndo, iam Iesum Christum induisse, & algore deficientem, ad tradendum ei pannum, pro tunica aliqua, nullatenus fuit aliqua pietate, commotus. Sicque Franciscus à suis derelictus, à patre patrum, qui in cęlis est, in quem affectum totum posuerat, benignissimè susceptus, abundanter ob patientiam, cuncta peroptata accepit. Et ideo ipse pater Beatus Franciscus dixit in suis admonitionibus, loquens de hoc quarto patientiæ modo. Non potest cognosci seruus Dei, quantam habet patientiam, & humilitatem, dum satisfactum est ei secundum voluntatem, & necessitatem suam. Cum autem venerit tempus, quo illi, qui debent satisfacere ei, faciunt sibi contrarium; quantam habet ibi patientiam, & humilitatē, tantam habet, & non plus.

Fuit etiam beatus pater Fran. sub quinto modo huius virtutis. s. Patientiæ comprobatus; videlicet sui mala tractatione. Secularis enim à patre. videlicet, vt viam Dei desereret, & mundum prosequeretur fuit nequiter tractatus; vt potè verberibus attritus, & vinculis alligatus, ac verbis indecentibus lacessitus. Frater iam existens, ab episcopo Imolensi fuit expulsus indebite; & quia patienter tulit, iterato reuersus, ab ipso laudabiliter est susceptus. Sic ipsius ad Soldanum accessu captus à Saracenis, qui tāquam lupi accurrentes in oues feraliter comprehensum, crudeliter, & contemptibiliter pertractarunt, afficientes conuitijs, affligentes verberibus, & vinculis alligantes: vt dicitur in nona parte legendę maioris. Sed quia sciebat beatos dictos à Christo, qui patiuntur propter iustitiam; quoniam ipsorum est regnum cœlorum, prefata omnia Christi amore gaudenter suscepit. Et ideo dicit ipse beatus Franc. in suis admonitionibus: exponens illud, Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabūtur. Illi sunt vere pacifici, qui de omnibus, quę in hoc seculo patiuntur propter amorem, domini nostri Iesu Christi, in animo pacem seruant. Math. 5. Mat. 5.

Fuit beatus Fran. sub sexto modo patientię, videlicet, A patria expulsione. Fuit enim persequutione paterna, ab Assisio effugatus, per dies nonnullos. Quia enim vidit, ꝙ eum reuocare nequiret, de prouincia saltem, conatus est effugare: vt dicit secūda pars legendæ maioris: verum vir Dei beatus Franc. cum bonis paternis abrenuntiasset, & à patre, & omnibus liber effectus, ciuitate relicta Assisij, Eugubium perrexit, & ibidem per tempus aliquot mansit. Et quia forti viro omne solum, patria est. Nec iuxta Apostoli dictum ad Hebr. 13. Habemus hic manentem ciuitatem: sed futuram inquirimus: hinc est, ꝙ sicut beatus Fran. plus de vna patria, quam de alia, non curauit; ita & fratres de hoc specialiter in regula admonuit. cap. 6. dicens. Fratres nihil sibi approprient, nec domum, nec locum, nec aliquam rem; sed tanquam peregrini, & aduenæ sint in hoc seculo; in paupertate, & humilitate domino famulantes. Non de expulsione curant à patria. qui locum proprium nullum hn̄t. Bias, vt dicit Valerius libro. 7. rubrica de sapienter dictis, amissa patria, cum rebus, nihil curauit: quia non sua indicabat illa, quæ fortuna quandoque posset auferre. Sic & beatus Franc. celi iā ciuis, de patria mūdi, penitus nihil curauit. Heb. 13. Bias philosophus.

Fuit

Fuit etiam beatus Franc. sub septimo patientiæ modo, videlicet. Flagellorum percussione. beatus enim Fran. à patre prius, diris est flagellis attractus; demum à Saracenis, ac in hospitio domini Cardinalis Leonis a demonibus est crudeliter flagellatus,& verberatus; verum quia carnem suam continuè disciplinis flagellabat,& abstinentia edomabat; non cōquerebatur de flagellis corporis; vbi causa nō adesset in ipso facinoris; immo, vt iam dicta demonstrat dominum deprecabatur; vt sibi flagella renouaret, & pęnas: vnde dicebat.
Psal: 27. Ego in flagella paratus sum. Et ideo ipse Bea. Fran. in suis admonitionibus dicebat: beatus seruus, qui semper manet sub virga correctionis; nam Deus flagellat omnem filium, quem
Heb. 12. recipit. Ait Apostolus.

Fuit etiam beatus Fran. sub octauo modo, patientię probatus. videlicet, Assidua persequutione: dum secularis esset, persequutus fuit à patre,& socijs, quos deseruerat; a quibus luto, & lapidibus est impetitus. Sed ipso, ad Deum conuerso: paterna persequutio non cessauit, nam vbicumque eum reperiebat, sibi maledicebat. Quod beatus Franciscus attendēs, quendam hominem pauperculū, & despectū in patrem assumpsit; cui,& de eleemosynis dabat, cui, & dixit. Cum videris patrem meum maledicentem mihi; & ego dixero tibi, benedic mihi pater: Signabis me,& benedices vice illius. Sic ergo illo paupere sibi benedicente: beatus Franciscus dicit ad patrem. Non credis, ꝙ Deus possit mihi dare patrem bene dicentem mihi, contra tuas maledictiones? Sic,& multi deridentes eum, videntes, omnia patienter sufferre mirabantur. Frater quoq; ipsius carnalis, nec a persequutione eius, cessauit: immo eum cum alijs deridebat: vnde tempore intensi algoris, cum vidisset beatum Franciscum pauperculis contectum indumentis, orantem, dixit vni suo conciui ironice. Dicas Fran. ꝙ tibi vnam nummatam vendat de sudore; cui beatus Fran. respondit gaudio perfusus: Ego charè vendam domino meo illum sudorem. Et quia seruos Dei nouerat persequutionibus assiduis comprobari velut aurum in fornace; hinc est, ꝙ de talibus persequutionibus nihil curabat: sed potius appetebat; ac tales, qui huiusmodi patiebantur vexationes, verbis singularibus demulcebat. Vnde cuidā
Exemplū. fratri tentatione grauissima laboranti; cum Deum exorare pro amotione eius; nec obtinendo, quod petebat se à domino relictum putaret: talia deprompsit beatus Franciscus. Crede mihi fili, quoniam magis propterea seruum Dei te credo: & quo magis tētatum, magis à me dilectum, te noueris. Nullus enim se seruum Dei reputare debet; quousque per tētationes, & tribulationes non transierit. Annulus est, quodammodo victa tentatio; quo Deus sibi desponsat animam serui sui. Plures sibi, de annosis meritis blandiuntur: & nulla sustinuisse tentamenta lętantur. Sed quoniam ante congressum, solus eos terror elideret; sciant spiritus sui debilitatem cōsideratam a domino: vix enim obijciuntur certamina fortia, nisi vbi fuerit virtus perfecta. Signum amplioris est gratiæ, nihil in seruo suo impunè relinquere, dum viuit in hoc mundo. Hæc beatus Franciscus. vt dicit frater Thomas in sua legēda.

Sub nono modo patientię probatus fuit beatus Franc. videlicet, Omnium bonorum temporalium amotione. Nam,& si sponte omnia temporalia reliquerit: tamen sub sanctæ paupertatis, indigentiæ,& incommoditatis camino,& patientia fuit. licet enim paupertatem præ alijs, dilexerit,& tenuerit: eam tamen seruando, multis indiguit, quorum indigentia, ei ad patientię meritū fuit, & præcipuè in ordinis exordio, habēdo rerum penuriam: quia non agnoscebatur ipse, nec socij; nec tunc aliquis pauper erat voluntarius dimittendo omnia, & ostiatim mendicando: quare habētes defectum panis,& aliorum, comedere rapas, cum suis, ob famē est compulsus. Insuper, vbi non agnoscebatur, quia beatus Frāciscus erat paruus,& despectus, panis frusta non dabantur sibi tam bona, nec pulchra, sicut socijs; vt patuit, quando ipse iuit pro pane cum fratre Masseo socio suo, quia frater Masseus erat pulcher homo,& beatus Franciscus non,& tamen in quomodocūq; collatis, beatus Frā. gratias immensas reddebat altissimo. prout dicit legenda antiqua, indignum se tāto eleemosynę dono, profitendo: propter quod temporis in processu, semper de eleemosyna, abiectiora,& deteriora accipiebat frusta pro se, meliora, & albiora alijs fratribus dimittendo. Et quia rebus temporalibus inops fuit, & patienter eorum penuriam supportauit; Deus sibi ad nutū in cunctis paruit. Vt fructu 16. & conformitate dicetur. Quapropter ei dominus potetat dicere. Elegi te in camino paupertatis. Nam Isa. 48.
relictis omnibus, secutus est eum.

Sub decimo modo patientiæ probatus fuit Math. 19.
beatus Franciscus, videlicet Cōsolationis subtractione. Vbi sciendum, ꝙ cum beatus Franciscus in habitu esset adhuc seculari, & Deum feruenter oraret, dictum est illi à domino. Frācisce omnia, quæ carnaliter dilexisti, & habere desiderasti, oportet te contemnere, ac odire, si meam vis agnoscere voluntatem; quod postquàm inceperis facere, quæ tibi prius suauia videbantur, erunt tibi importabilia, & amara; atque in his, quę prius horrebas; hauries magnam dulcedinem, & suauitatem immensam. Quo factum est; vt in his, in quibus homines suas ponunt consolationes, & gaudia. b. Franciscus per oppositnm, ad desolationem

tionem putauit,& afflictionem: nempe mondani in diuitijs,delitijs; voluptatibus corporis; pulchro amictu; carnis delectationibus; & huiusmodi suas ponunt consolationes; sed beatus Fran.oppositum: Nam diuitias abhorruit; delicias euitauit,frenum sensibus posuit; vestimētis pauperrimis,& vilissimis vsus fuit; carnem nouis continuè abstinentiæ modis,coercuit: & quę pertinent ad carnis delectationem,omnino nesciuit: Et quia talibus carere pęnale est,& durum: sic beatus Franc.talium delectationes fugiendo,sub cōsolationis omnis secularis,subtractione fuit, sciens dictum ab Apostolo. Qui autem sunt Christi(vti.b.Fr. fuit) carnem suam crucifixerunt, cum vitijs,& concupiscentijs: Quomodo vero id effecerit multis in locis patebit huius operis; & specialiter 19. fructu,& conformitate. Et non solum prefatis carere omnino curauit: verum etiam in consolationis diuinæ subtractione,aliquando, à Deo probatus fuit: nam semel per plures menses immanissima, non carnis,sed spiritus tentatione probatus,pro cuius amotione, præ solito, se affligebat ieiunijs, disciplinis mactabat,& orationi feruentius insistebat; et adeò hęc tentatio erat valida: vt ab ipso omnem dulcedinem spiritus propulsaret, in tantum,ꝙ se à Deo derelictum,b.Franciscus omnino putaret:& cum magno tempore,sub hac tribulationis vexatione à Deo fuisset probatus: die quadam, cum Iesum oraret cum lachrimis,apparuit dominus dicens. Nescis tu illud Euangelij:Si fidem,vt granum sinapis habueris: & dices huic monti mitte te in mare, & fiet? Mons est tentatio tua: & cum beatus Franciscus diceret summa fide, & deuotione Christo: fiat voluntas tua, statim tentatione fugata,consolatione fuit repletus diuina.

Gal. vlt.

Sub vndecimo modo,patientiæ beatus Franc. fuit positus: videlicet, Diaboli infestatione assidua. Et quia de hoc dicetur fructu septimo; & conformitate,sufficiat pro nunc,istum modum tangere, & leuiter declarare. Diabolus enim(vt dicetur) diuersis vijs, & modis conatus est beatum Fran: vexare,& à proposito reuocare. Nam adhuc secularis existens; dum die quadam,ad quandam criptam ad orandū perexisset,diabolus sibi apparens,ei timorem incutere voluit,& horrorem: Nam quædā mulier erat Asisij gibbosa deformiter; quam demon viro Dei Franc. apparens,sibi ad memoriam reducebat,comminans eidem,ꝙ gibbositatem illius mulieris iactaret in ipsum: nisi à concepto proposito resiliret; sed Christi miles fortissimus,minas diaboli vilipendens, intrans criptam: vt Deus dirrigeret viam deuotè,orauit. Persequutionem, quam Franciscus passus est à patre,& ciuibus, quis suscitauit eidem,nisi hostis antiquus? quem enim cognoscebat sui futurum percussorem,& destructorem: vt ipsum à Dei via retraheret,& ad suam prosequendam voluntatem, omni via, est conatus,& modo. Et quia statim dicetur in septimo fructu de hoc, & conformitate: ad præsens dimittatur.

Sub duodecimo,& vltimo probationis patientię modo,fuit.bea.Fran.s.illius, quod appetit subtractione. Et pro istius euidentia, est aduertendum: ꝙ homo naturliter, tam inclinatione naturæ institutæ;quàm peccato prostratæ,appetit multa;quæ Fran.& si aliquando appetierit; nōnulla tamen abhorruit. Quidam, vt habeant diuitias,ab eleemosynis manus retrahunt: Fr.naturaliter fuit liberalis,& virtute indutus ex alto,petenti pro amore domini, si possibilitas afforet,dabat libenter. Lasciuia mundi appetitur à multis: hanc horruit beatus Fran.corpus suum, à tali præseruans appetitu. Aliqui appetunt magnitudinem status. Fran. & si militiam appetierit,facta eidem reuelatione, nullatenus amplius peroptauit. Iocis quidam intendunt,& ludis: Franciscus,& si quandoque intenderit; demum tamen omnia reliquit. Orationem fugiunt quidam.Frā. secularis adhuc,orationi instabat. Crucifixum attendere inter Christicolas pauci optant. Fr. adhuc secularis passionem altè deplorat, & oculos,ex passionis lachrimatione, sanguinolentos tenet. Quidam, Dei non obsecundant mandatis. Fran.voci diuinæ votiuæ obedit,dū reparare sancti Damiani Ecclesiam nititur. Multi naturaliter horrent infirmitates leprosorum,& vlcera: beatus Fran.ipsos visitat,tangit,dat eleemosynam,& osculatur. Paternam hæreditatem habere conantur omnes: hanc coram episcopo,patri,beatus Franc.resignat. Quidam totis stringunt mundum affectibus: Fran.nudus prosilit, è mundo. Incommoda declinant multi,& labores: Franc. corpus suū laboribus exponit, & oneribus lapidum. Aliqui inter suos mendicare erubescunt: Franciscus verecundia deposita,eleemosynam de minimis petere,non horret. Cibo,& potu,& alijs suum cum affectu,reficiunt corpus. Fran.tenui cibo,& potu: adeò, vt vix necessaria sumeret ad sustentationem naturæ, carnem suam sub abstinentia,cohibet. Flagella,& disciplinas sibi apponi plurimi negant Fran. hoc corpori suo fratri asino, ingeminat. Mollia ferunt ad carnem plures: Fran. cilicium latenter gerit ad carnē,vestem delicatam nunquam admittens. Pœnas fugiunt omnes.Fran. in pœnis delectatur,& infirmitatibus. Lumen occulorum ab hominibus desideratur: Hoc Fran.non curans lachrimis est orbatus. Velle famam quisque inhiat: Franciscus vituperari à cunctis per optat,& mandat. Mortem omnia condita formidant,& horrent: beatus Fran. ter eam,pro Christi nomine habere anhelat. Sciētiam mundi quidam charius amplectuntur:beatus Franciscus

ciscus hac dimissa docet orationi instãdũ: tota enim beati Fran. vita appetitui mundanorum, & naturali contraria fuit. Quare sub hoc patientiæ modo, declaratus fuit. s. omnia, quæ alia appetunt refugiendo, & à se remouendo. igitur. 12. præfatis, diligenter cogitatis, apparet, ꝙ beatus Franc. ad similitudinem Christi sub patientia agitatus; probatus in patientiæ virtute; perfectus inuentus est: prout dicit secunda pars istius quinti fructus, & conformitatis. videlicet. Fráciscus agitatur. Et sic patet declaratio totius quinti fructus, & conformitatis.

SEXTVS FRVCTVS, ET Conformitas. Iesus abiectus cernitur. Franciscus separatur: Expositio primæ partis, videlicet. Iesus abiectus cernitur.

LICET SALVATORIS vita, & conuersatio, tam in sui exordio, quam in processu, fuerit omnis humilitatis, abiectionis, & contẽptus mundi expressiua: sui tamen abiectionem, & si ostendit in incarnatione, & natiuitate semetipsum exinaniendo, formã serui accipiens, ac in fine inter latrones eligens crucifigi: hanc præcipuè voluit demonstrare: quando maiorem honorem (ætate cõderata) à sapientibus iudæorum recepit, annorum dum esset. 12. quàm post doctorum informationem suis interrogationibus, & responsionibus, in medio eorum sessionem, & ipsorum de eo, stupidam admirationem reserauit: videlicet sui contemptum, & mũdi despectũ, & abiectionem. Pro cuius euidentia, est sciendum ꝙ Saluator, & Deus noster dominus Iesus: cuius sapientiæ non est numerus, in ætate duodecim dum esset annorum, quo ad corpoream substãtiam multa peragere complacuit: quæ solerter intuentibus exprimũt, in primis abiectionem sui, & contemptum; & consequẽter mundanorum cunctorum; exercuit enim plures actus, & singulares.

Christi exẽplo oẽs inuitantur ad mundi, & suiipsius cõtemptum.

Et primo templum adeundo: ostendit se legi esse subditum, & subiectum. Cum enim lege non astringeretur; sed supra legem esset; quia Dei filius, voluit tamen legi se subdere. Sed qua de causa, nisi, vt ipsam bonam hactenus ostenderet fuisse? Circuncisus fuit hac de causa: ad templum ductus à matre: sic, & templi ascensu, idem ostendere voluit.

Secunda de causa, vt se legi summittendo; qa lex iusto non est posita, sed peccatori: se velut hominem peccatorem, tali obseruantia declarando, semetipsum abnegasse cunctis declararet fidelibus.

Tertia causa adijcitur: vt exemplum præberet, nos diuinis omni affectu, mandatis obtẽperare debere: quia in custodia eorundem retributio multa. Et quantumcũque magnus, etiam ad quæ non tenetur, pro sui humiliatione aliquando operari condecere suo exemplo monstrauit: ac post dimissam infantiam, dum homo incipit ratione vigere; seruire Deo incipiat: vt egit ipse. 12. dum esset annorum.

Secundo sui abiectionem, & despectum Christus ostendit in alio actu. videlicet, suos parentes deserendo: nam ignorantibus matre, & Ioseph, in Ierusalem solus remansit. Sed hic sunt aliqua dubia remouenda.

No. frater illud. Remãsit puer Iesus in Hierusalẽ.

Primum, ꝙ cum virgo summa diligentia Christum custodiret: quomodo potuit Christus eam sic dimittere, vt de hoc ipsa nullo modo perpenderet? Respondet Beda, ꝙ cum per aliã viam incederent viri, & per aliam mulieres, beata Maria credidit puerum esse, cum Ioseph in comitatu: econtrario, Ioseph ipsum abijsse cum matre: sic potuisse ramansisse ignorante matre. Aliter respondet Origenes, ꝙ sicut insidiantibus iudæis elapsus est de medio eorũ, & non apparuit: sic dicit factum, cum remansit in Ierusalem, ignorantibus parentibus.

Secundum dubium, cum Iesus nihil magis diligeret excepta humanitate assumpta, quàm beatam Virginem: cur eius consortium sic dimisit? Respondetur, ꝙ hoc fecit.

Primo, ne in disputatione fienda parẽtes eius essent ad impedimentum.

Secundo, ne si parentes scirent, & aliud vellẽt, & ipse id faceret; de inobedientia posset quoquomodo reprehendi.

Tertio, vt ostendat, ꝙ Deo potius est obediẽdum quàm parentibus.

Quarto, ꝙ quæ Deus inspirat, non debent parentibus propalari.

Tertium dubium, an debuit Christus inscia matre sic latere, & tantum dolorem in eam permittere? Respondetur, ꝙ Christus decẽtissimè se habuit sic peragendo.

Et primo respectu sui: & hoc (considerato primo tempore) quia homo statim, cum incipit vti ratione, debet incipere inquirere, & tenere, quæ Dei sunt: exemplo Tobiæ qui filiũ ab infantia docuit Deum timere, & mandata eius seruare. Tob. 1.

Secundo (loco pensato.) Aptior locus ad honorandum Deum, nullus reperitur, quàm Ecclesia, vel templum; quare ad ipsum est accedendum, vt Deus à nobis honoretur.

Tertio (societate cogitata) bene facit puer, vbi consortium spernendo puerorum, conuersetur cum probis. s. doctoribus, & rectoribus cultus diuini.

Quarto (modo habito inspecto) caute enim

debet impedimenta vitare, quæ ad benefaciendum cõiter dantur à parentibus: quare Christus, cum tempore congruo fecerit. s. 12. annorum: locum aptum adierit, quia Dei templũ: societatem proborum. s. doctorum elegerit: & modum cautum tenuerit, in vitãdo parentes: quo ad se optimè in hoc facto, se habuit.
Secundo, se habuit decenter, incipiendo quæ sunt, ad Dei honorem: quod vtique fecit inquirendo.
Primo, à personis scientibus, quia à doctoribus: quos interrogabat.
Secundo, tales audiendo: libenter enim audiebat illos.
Tertio, interrogando: nam eos interrogabat.
Quarto, in perseuerando: quia sedebat in medio doctorum. s. cum illis.
Tertio se habuit decenter: quia Deum prætulit omnibus amicis, & parentibus. Et quia hoc est consonum rationi: quare decentissimè Christus se habuit, respectu sui sic faciendo.
Secundo se habuit decentissimè respectu matris.
Primo enim amor maternus, ex dolore à matre, hoc actu suscepto declaratus fuit.
Secundo declarauit quantam confidentiam haberet in matre, quam sciebat sibi condescẽdere in omnibus: sicut illa, quę Deo erat semper conformis.
Tertio reserauit Christs eam plus diligere amore spirituali, quàm carnali, dum sic egit.
Quarto, vt in tali actu se Deum esse demõstrãdo; quanta esset Maria, quæ ipsum genuit declararet.
Tertio habuit se decentissimè, quo ad nos. Nam ostendit paternitatem diuinam præponendam paternitati carnali: nec parentum quærimonijs ab his, quæ Dei sunt cessandum: ac in his, quę sunt contra Deum non obediendum. Et si inscijs parentibus, ab eis absentamur: non faciamus, gratia male agendi, sed bene: quia ipse templum adijt, & Dei patris honorem quęsiuit. Quare præfatis patet respõsio ad dubium; quòd Iesus decẽter se habuit.
Quartum dubium, quare sic agerre voluit? Respondetur.
Primo ad Virginis patientiam comprobandam, & demostrandam: quia ad tẽpus Deus cõsolationes suas retrahit: afflictiones immittit, vt probet: vt factum est in Tobia.
Secundo, vt sollicitudo ipsius, ad filium inquirendum, quanta esset ostenderetur.
Tertio, ad commendandum eorum, scilicet Marię, & Ioseph deuotionem: qui Christum, non esse cum eis videntes, semper inquieti fuerunt.
Quarto, vt declararet, quãta custodia est Christus à nobis retinendus, dum apud nos est: cuius absentia ingerit tantam mæstitiam, & dolorem.
Quinto, ad ostendendum, ꝙ Deus non ex affectu carnali se reuelat: sed potius spirituali, à matre pro tempore se se abscondit.
Sexto, vt declararet, ꝙ Deus non omnia vni, & simul reuelat: sed vnum post aliud pro loco, & tẽpore. Quare præfatis sic agere voluit.
Ex quibus declaratis apparet, ꝙ Christus volens ostendere abiectionem sui, & abnegationem; non parentes amplexus est, sed deseruit: cuius comitatu, nec despectus videretur, nec derelictus.
Tertio ostendit despectum, & sui contemptũ, nullis adminiculis corporalibus se muniẽdo, sed omnibus spoliãdo: nam sicut in Ierusalem remansit solus; sic priuatus pecunia, domo, lecto, & victu: quia nec panem, nec vinum, secũ habuit: quare sic omnia dimittẽdo, & soli diuinæ prouidentiæ comittendo; sui contemptũ ostendit cum abnegatione.
Quarto idipsum, videlicet abnegationem sui, & abiectionem ostendit alio actu. s. de se nihil præsumere declarando, & ostendendo: Si enim se ad docendum iniecisset, fastum, & elationem appetere fuisset visus: quia vero non docuit cum Deus, & doctor maximus esset, sic agendo, videlicet interrogando, & respondendo, & non principaliter docendo: nõ laudem sui appetere, sed contemptum: velut inscius velle adiscere declarando ostendit.
Quinto, in actu alio ostendit se abnegasse veraciter, videlicet reuerenter se habẽdo: quod patuit, quia non rectus stetit; ne imperare, ser docere velle ostenderet; sed sedit: nec supra eos sedit, nec in capite, sed in eorum medio: quare loqus ostendit Christi innatam humilitatem, & eius à se abnegationem, cum supra eos, vt Deus, & Imprator debuisset sedere.
Sexto, in alio actu, hoc idem ostendit humiliter respondendo: maximus. n. fastus apparet multotiens ex loquela; sicut patuit in Nabal carmelli Dauid despiciente. Et in Siba filio, 1. Reg. 25.
Bochri; Ac in Roboam filio Salomonis; Sic, 2. Reg. 20.
& sui profunda humilitas, & cõtemptus in hu 3. Reg. 12.
mili responsione: quod vtique egit puer Iesus non docendo: sed humiliter ad interrogata respondendo; quod declarauit, & suam abiectionem: & nobis exemplum præbuit, quem modum in respondendo haberemus tenere.
Septimo ostendit sui contẽptum in alio actu, videlicet morigeratè in cunctis se habendo, in ipsorum doctorum, non despectione, sed veneratione, in responsione, & interrogatione. Et quia prudenter, humiliter, & benignè se in cũctis gerebat: merito super doctrinam tàm morum, quàm ex interrogationibus eius, & responsionibus, qui audiebant mirabantur; Mores enim exterius, compositæ mentis, & humilis sunt signa euidentia: Cuius oppositum plures faciunt, despiciendo omnes, & quo ad mores, statum, & doctrinam: sicut iudei egerunt

circa

circa cęcum à natiuitate à Christo illuminatum; cuius verba despexerunt cum omnibus.
Ioan. 9. Octauo, Deo omnia tribuendo: hoc expressit non de se alta sapere, sed contemptum sui. Nabuchodonosor ciuitatis Babiloniæ structu-
Dan. 4. ram, non Deo: sed sibi tribuebat. Herodes id
Act. 12. ipsum fecit de sua eloquentia; quare à Deo puniti fuere. Sed puer Iesus omnia tribuit patri: patet ex loco, in quo stabat, quia in templo: quare non contraria peragebat his, quę fieri debent in templo: quæ sunt, gratias agere Deo, & omnia tribuere eidem: sicut egit
1. Paral. vlt. Dauid, quando dixit, Quæ dedimus tibi, hæc tua sunt, & de manu tua accepimus. patet etiam ex responsione data matri. Et ideo dicere poterat tunc, quod postea dixit iudæis.
Ioan. 8. Ego gloriam meam non quæro, sed eius, qui misit me: quare Deo omnia tribuendo seipsum abnegasse hoc actu ostendit.

Nono Dei patris, quæ sunt ad honorem exequendo. Non sua debet quis quærere: quia nec suam voluntatem facere: qui semetipsum abnegat cum Christo: sed voluntatem eius, qui misit eum, scilicet Dei patris: quod Christus ostendit temporis in processu, dicens.
Ioan. 8. Quæ placita sunt ei, facio semper. Non veni, vt
Ioan. 6. feciam voluntatem meam; sed eius, qui misit me patris: quare & puer idipsum matri respōdendo deprompsit dicens. Nesciebatis, quod in his, quæ patris mei sunt oportet me esse? idest, quia me ipsum propter formam serui, quam suscepi abieci: oportet me esse, & quærere, quæ sunt, scilicet pro honore patris mei?

Decimo ostendit sui abiectionem in triduo: stipem secundum Bernardum Hostiatim quærendo. Cum enim remanserit in Ierusalem sine pecunia: & tanta de sua sapientia ostensa virtute: non fuit inuitatus ab aliquo, nec hospitio receptus: sed inter pauperes commorādo, quos amabat: more eorum mēdicando victum quæsiuit. O quanta abnegatio sui, & contemptus: vt Deus homo: puer delicatus, & verecundus: panem ostiatim expetendo acceperit. Confunditur humana superbia tanta, & ad talia inclinatione summi Dei. Hic est actus per quem præsens fructus principaliter ponitur, quo ad primam sui partem dicens. Iesus abiectus cernitur. Nonne tibi abiectus Iesus videtur derelictus ab omnibus: à nullo receptus, & inuitatus: stipem quæritando per domos: & forte sic quærendo expulsus à pluribus: nec victus datus, vt petebat: nec hora, qua indigebat: nec forte in tanta quantitate, vt ei opus erat? Quare hunc actum præ alijs meditando, Iesum se contempsisse omnibus euidenter apparet; qui omnes pascit, & alit: sibi parui cibi, & potus denegat subuētionem: nisi acquirat mendicando. Filios Israel pauit in deserto quadraginta annis, cibo misso de cœlo. Eliam pauit per coruum primo: demū per Angelum. Nonne poterat sibi per Angelos, deferri facere cibos, sicut fecit suo pacto ieiunio? Certe sic. Sed id fecit, vt in nullo esse, & statu de nostra abiectione confunderemur, ac Dei amore omnia libenter sufferremus: & noscet se homo ad perfectionem posse nullatenus peruenire, si non sibi ipsi sit per omnia abnegatus.

Vndecimo ostendit sui contemptum Christus consortium magnorum deserendo, & humilium appetendo. Cum enim simile iungatur simili: Iesus noscens humilitatem, & abiectionem suę pijssimæ matris, & superbiam doctorum, ipsos deseruit: & ad matrem pergens sibi similem, cum ipsa permansit.

Duodecimū, quod Christi acclamat abiectionem, & ostendit, est se matri, & Ioseph per omnia supponendo, & subijciendo. Quod Deus se subijciat, & specialiter vni mulieri: hoc est signum euidentissimum suæ abnegationis, & abiectionis, cōtemptus sui, & despectus. Quo peracto Iesus non solum perfectæ suæ abnegationis dedit exemplum, sed multorum ostēdit disciplinam.

Primo, vt homo non attendat, cui subiicitur, sed propter quē: Iesus mulieri, & Ioseph subiectus personis abiectis, sed propter Deum.

Secundo ostendit, quorum consortium abnegans se, debet habere: quia non superborum, non.n. stant duo contraria simul, sed humilium: Iesus Christus deserit consortium doctorum, & vadit ad standum cum matre, & Ioseph.

Tertio, ostendit cuncta obedire suæ matri Mariæ, ex quo ipse, qui omnium est creator obedit reuerenter. Multa alia possunt dici: sed sufficiant præfata.

Pręfatis. 12. non solum nostri Saluatoris ostēditur abnegatio, & abiectio: sed & consequenter mundi contemptus abdicatio perfecta, & despectio: & quòd ita sit, apparere poterit discurrendo per modos præfatos.

Primo, quia si quæ sunt mundi dilexisset, nec templum adijsset, vt faciunt mundani, nec subiectum, se legi ostēdisset: immo supra legem, 1. Ioan 2.
cum superbia vigeat in mundanis.

Secundo non parentes declinasset, immo secū habere voluisset: quia cum desertione parentum stat mundi contemptus: vt dicit ipse Saluator.

Tertio non se exuisset adminiculis corporalibus: cum mundani non in Deo, sed in mundo spem suam figant.

Quarto non reuerenter se ad alios habuisset; sed præsumptuosę se ad docendum iniecisset, proprium, & non aliorum honorem quęrēdo: nam mundani, teste Psalmista dicunt. Linguā nostram magnificabimus: labia nostra à nobis sunt: quis noster dominus est. Psal. 11.

Quinto nec locum in medio, sed supra eos vel

primum quæsiisset: sicut quærebant mundani
Math. 23. Pharisæi. Primos accubitus in cœnis,& primā cathedram in sinagogis: & salutationes in foro: & vocari ab hominibus Rabi.

Sexto non humiliter respondisset: immo op-
Exo. 5. positum, ut Pharao fecit Moysi dicens. Nescio dominum: & Israel non dimittam. sic fecit & Sedechias: qui percutiendo Micheam prophetam in maxillam,voluit ꝙ suum seruaretur
3.Reg. 22. retur verbum,& non Micheæ. Achitophel,qui
2. Reg. 17. superbus non videns factum consilium suum, se suspendit.

Septimo in suis verbis se morigeratè non habuisset,nec in gestis: quia mundanis est patēs
Psal. 5. guttur eorum,vt Psal. dicit. ac mores mali cōsequenter: quia mores bonos corrumpunt colloquia mala: patet hoc in Iasone Iudęo: qui moribus sanctis dimissis: mores induit
1. Mach.4. & 8. græcorum,& mundanorum;& quales fuerint: habentur in libro eodem.

Octauo, Deo non omnia attribuisset: immo mundani dicunt semper illud. Gloriam meam alteri non dabo. patet hoc generaliter in hypocritis,qui quæ agunt,non Deo, sed sibi volunt attribui.

Nono, quæ sunt ad Dei honorem nō quæsijsset: quia mundani omnes, quæ sua sunt quęrunt: vt dicitur Apostolus: non quę sunt Ie-
Philip. 2. su Christi.

Decimo non abiecisset diuitias, nec mendicasset: quia mundanis est inimica paupertas, neque voluntaria: immo ad habendum diuitias assiduè inardescunt: quia tales omnes student auaritię,vt dicit scriptura.

Vndecimo non humilium appetijsset conuersationem, & societatem, sed magnorum: nā mundanus diues Lazari consortium despicie-
Luc. 16. bat. Sic & iudæi dicentes se nolle societatem Christi. Tu discipulus (inquiunt ad cęcum illum natum) illius sis; nos autem Moysi &c.
Ioan. 9.

Duodecimo non fuisset sponte subiectus humilibus. Nam mundani potius ad præsidentiam habendam student, quam subiectionem.
Iud. 1. sicut patuit in Nabuchodonosor; qui omnem terram suo Imperio optabat subijci. Sic Ale-
1.Mac. 1. xander Macedo. & sic de alijs. Quare diligenter attentis omnibus supradictis, apparet euidenter Saluatorem nostrum, & se abiecisse, & mundum penitus despexisse: abiectione sui, mundi contemptus ab eo apparet: & non ecōtrario, cum multi abnegent mundum, qui nō seipsos: sicut hypocritæ faciunt; & multi alij religiosi,voluntatem propriam nunquam deponentes. A Christo exemplum accipiēdum est mundi contemptus: qui cum omnibus licitè posset vti, omnia tamen abiecit,cum se, & fecisse sic, prima nostri huius fructus pars dicat, ꝙ Iesus abiectus cernitur. Sed cur Iesus Christus voluit se abnegare,& mundum sic despicere? Certe vt ageret prius, quod demum prædicaret. Abnegationem docet sui exem-
plo,vt dictum est, & verbo, Qui vult post me venire,abneget semetipsum &c. Mundi abne- Math. 16.
gationem ostendit: quando discipulos omnibus spretis,habere voluit: nec ipsos, quę sunt
mundi habere,vel possidere: vt patet Mathæi. Math. 10.
Exemplo ergo Christi, & verbo inducti: primo abnegemus nos, & demum mundum funditus contemnamus: ad cuius contemptum non solum Christus inducit,sed multa alia.

Primo enim mundum esse cōtemnendum docet scripturę sacræ monitio,& auctoritas. Mundū eē contēnendū testātur multa.
Clamat enim Ioan. d. Nolite diligere mundum, & sequitur qua de causa: quia omne, 1. Ioan. 2.
quod est in mundo,est concupiscentia carnis, oculorum,& superbia vitæ,& cum hęc tria, radices sint omnium vitiorum: qui vitia vult à se separare,mundum debet abdicare.

Item clamat. Mundus eum non cognouit. Ioan. 1.
Qui ergo cupit Dei notitiam habere: mundi caliginem à se debet abiicere.

Item clamat Diabolum mundi principem.
Qui ergo non vult sub Diabolo stare: mundū Ioan. 14.
debet abnegare.

Item clamat,Mundum pręssuram inferre. Qui Ioan. 16.
ergo optat pacem habere: mundum debet à se remouere.

Item clamat Mundum sanctos odire. Qui er- Ioan. 16.
go cupit consortium sanctorum: contemptor debet esse mundanorum.

Clamat Paulus, mundum stultitia plenum. 1. Cor. 3.
Quare qui vult sapientiam possidere: ab hac mundi stultitia debet cauere.

Item clamat,mundum esse fugacem, quia præ 1. Cor. 7.
terit eius figura: quare,qui esse semper desiderat: mundum certe non diligat.

Item clamat mundum plenum guerris, & pu- Eph. 6.
gnis. igitur qui securitatem considerat: mundum iam abijciat.

Clamat Ioannes, mūdum laqueis hostium plenum. Qui igitur liberè cupit incedere, debet 1. Ioan. 5.
mundum abijcere.

Item clamat mundum plenum falsitate, & vacuum veritate. Qui ergo scire optat veritatē 1. Ioan. 4.
mundi fugiat falsitatem.

Item clamat mundum ineptū ad spiritus sancti susceptionem. Quare qui spiritum sanctū Ioan. 14.
cupit accipere, debet mundum refellere.

Clamat Paulus mūdū dānandū. Quare, si cupis 1. Cor. 11.
saluari: ad mundi contēptum debes animari.

Clamat scriptura, in obliuione Dei, & hominum esse mundi amatorem. Quare homi- Eccl. 14.
nes non debent esse mundi dilectores. Multa alia scriptura ponit; quibus inducit, vt mundus à nobis nullatenus diligatur.

Secundo, ipsum mundum despiciendum ostēdunt ipsius mundi prælia, & mala conditio; Male conditiones mundi.
Mundus enim est.

Primo,vallis lachrimarum, & fletuum ad quā Iud. 2.
flentes intramus.

Secundo

1. Ioan. 5. Secundo mundus est positus in potestate tenebrarum, & demonum:
Psal. 103. Tertio omni genere periculorum plenus vtpote mare.
Isa. 24. Quarto omni dolo, & fallacia refertus.
Hier. 6. Quinto se amantes non permittit cœlestia cogitare, sed solum terrena.
Gen. 14. Sexto homines pessimos in se permittit habitare. In ipso habitant vlulę, & pilosi &c.
Isa. 13. Septimo est tenebrosus, & veritate priuatus.
Sap. 6. Octauo instabilis lubricitate.
Eccl. 1. Nono plenus laboribus, & doloribus.
Sap. 5. & Eccl. 2. Decimo immundus, contagiosus, & plenus immudiciarum stercoribus.
Sap. 14. Vndecimo est rota volubilis, & impermanēs.
Psal. 82. Duodecimo est fornax homines diuersis vitijs incendens: quibus inspectis, à mundo per eius contemptum, est egrediendum.

Tertio ad mundi contemptum inducit nos, eorum, quæ in mundo reperiuntur, consideratio. Non est veritas, non est misericordia, nō est scientia in terra: nam maledictum, mendacium, & homicidium, furtum & adulterium inundauerunt super terram. Omnia vanitas, & afflictio spiritus. In mundo siquidem reperitur nihil boni, sed mali: nihil perfectionis, sed imperfectionis: nihil vitæ, sed mortis: nihil virtutis sed vitiorum. In ipso siquidem est Superbia. Iactantia. Ambitio. Arrogantia. Irreuerentia. Inobedientia, Contemptus. Conuitium. Contentio. Discensio. Præsumptio. Inuidia. Dolus. Fraus. Odium. Detractio. Malitia. Nequitia. Ira. Inimititiæ. Rancor. Dolor. Lepor. Accidia. Clamor. Blasfemia. Contumelia. Tristitia. Planctus. Luctus. Inquietudo. Immunditia. Auaritia. Fallacia. Inconsideratio. Præcipitatio. Derisio Dei, & suorum mandatorum. Mutabilitas. Imperseuerantia. Inconstantia. Tentatio diaboli, & afflictio mundi. merito quia hæc, vt patet intuentibus in mundo reperiuntur: quare consequenter qui amicus est huius mundi: concluditur, ꝙ sit Dei inimicus, vt dicit Iacobus in canonica sua.

Osee. 4. Eccl. 1. Iacob 4.

Exempla mutabilitatis fęlicitatis mundanæ.

Quarto ad mundum cōtemnendum inducit, hominum diligentium mūdum pertractatio, quid fuerunt, quid sunt, & vbi sunt. Si quæras quid fuerunt, Imperatores? & Monarchæ? Reges? Duces? Comites? Satrapę? Magistratꝰ? Tyranni? Cōsules? Præsides? Præfecti? Principes? Barones? & Nobiles? & qui alias dignitates, & gradus habuerunt? itaꝙ magni fuerunt, non exemplificando de prefatis, breuitatis causa: omnes tamen homines mortales, vt nos sumus fuerunt. Sed præfati quid sunt? certe mortui sunt: nihil de mundo secum portarūt præter peccata.

Sed libet intueri mente, & attendere: vbi sunt huius mundi amatores, scilicet Cain crudelitas: qui fratrem suum Abel occidit?

Gigātū proceritas, qui fuerūt in diebus Noe. Nembrot oppresio? fuit enim robustus venator hominum idest oppressor?

Nini imperium: qui fuit primus Rex Asiriorum?

Semiramidis intemperantia? quę etiam filiū proprium cognouit?

Zoroastris Bactrianorum Regis incantatio: qui artes magicas inuenit?

Regum Pentapoleos carnis spurcicia: qui tūc cęlitus conflagrati fuerūt cum omnibus suis?

Pharaonis regis Aegipti rebellio: populum mandato Dei nolentis dimittere?

Cadmi Thebarum cōditoris fœlicia exordia: qui à Tiro venit Boetiam: & Thebas ædificās, ibidem regnauit, vxore dotatus & filiabus; sed non sic fœliciter decessit: interfectis filiabus à viris & nepotibus: ipse factione Agenoris à regno pulsus, vsque in exitum infęlicem duxit vitam?

Vbi est Aeetę Colcorum Regis magnificētia, quam ostendit Iasonem Thesalum recipiēdo cum suis?

Vbi est Iasonis proditio: qui proditorie Medeam filiam dicti Aeetę capiens; ipsam etiam prodidit, & decepit?

Pelei sagacitas: qui Iasonem direxit pro aureo vellere, vt moreretur?

Vbi leges Minois regis Cretensis?

Adonisedech iniquitas: sub cuius mensa, vt canes comedebant sexaginta Reges amputatis manuum, & pedum summitatibus?

Vbi Eglon Regis Moab ad filios Israel hostilitas?

Vbi Sisarę Regis Madian in finibus Israel dissipatio?

Vbi Lai, nè filius eū interficeret, scilicet Oedipus præuisio?

Vbi est Oedipi valor: qui nesciens matrem sua probitate in vxorem accepit, patre interfecto: sed tandem dolore cęcus, vita infœlici decessit?

Vbi Thiestis, & Atrei discordia: ob quam Atreus occisis tribus filijs Thiestis: carnes ad comedendum & sanguinem in vino mixtum, ad bibendum patri dedit?

Vbi Thesei vigor: qui tot probitates gessit cum Iasone pro aureo vellere? cum Hercule contra Amazonum Reginam? in inferno mira fecit: liberauit Athenas à Cretensibus: & multa proba gessit facinora: sed expulsus à suis infelicem duxit vitam?

Vbi Herculis furor?

Vbi Laomedontis strenuitas Regis Troianorum?

Vbi Priami maiestas; quę digna Imperio censebatur?

Agamemnonis Regis, & Ducis Gręcorum prudentia?

Vbi est dolus Vlissis?

Vbi Diomedio loquacitas?

Vbi Hectoris fortitudo?
Vbi concupiscentia Paridis?
Vbi Achillis impetus?
Vbi Pirrhi in Polissenam, & Troianos vindicatio?
Vbi Saulis Hebreorum primi regis, pceritas?
Vbi Goliath exprobratio?
Vbi Ieroboam contra Deum ingratitudo?
Vbi Zara Ethiopum gentis multitudo?
Vbi Sardanapali incōtinentia & muliebritas?
Vbi Senecharib contemptus contra Deum?
Vbi Astiagis prouidentia, ne à Ciro nepote sibi regnum tolleretur?
Vbi Ciri Persę dominandi auiditas?
Vbi Darij carnalitas?
Vbi Xersis exercitus?
Vbi Nabuchodonosor superbia?
Vbi Balthasar insania?
Vbi Candauli Lidorum regis opulentia?
Vbi Cresi diuitię?
Vbi Amulij ambitio?
Vbi Suffecij versutia?
Vbi Hostilij seueritas?
Vbi Prisci deceptio?
Vbi Tarquinij inuasio?
Vbi Holofernis ferocitas?
Vbi Ariopastis fraus?
Vbi Melciadis Athenienfis victoria?
Vbi Alcibiadis pulchritudo?
Vbi Hanonis Chartaginensis appetitus?
Vbi Dionysij tirannides?
Vbi Policratis fortuna?
Vbi Agathoclis cautela?
Vbi Philippi Macedonis seuitia?
Vbi Alexandri Magni audacia?
Vbi Demetrij arrogantia?
Vbi Ptolomeorum Regum Aegypti vita infamis?
Vbi Vexoris dominium?
Vbi Seleuci improbitas?
Vbi Eudoxi philosophi mendacia?
Vbi Iugurthę exercitatio?
Vbi Marij aspectus?
Vbi Mitridatis custodia?
Vbi Cęsaris sagacitas?
Vbi Pompei expeditio?
Vbi Octauiani prosperitas?
Vbi Marci Antonij temeritas?
Vbi Herodis impietas?
Vbi Gaij ad malum auiditas?
Vbi Neronis voluptas?
Vbi Vitelij gulositas?
Vbi Domitiani præcipitatio?
Vbi Diocletiani aduersus Christum contemptus?
Vbi Maximiani inconstantia?
Vbi Iuliani apostasia?
Vbi improborum Romanorum Imperatorū, quo ad plures dira dominatio?
Vbi Theodorici malignitas?
Vbi Totillę flagellum? & sic de similibus. Isti fuerunt in seculo, & mundo ob dignitates, & dominia viri famosi, mundi glorię intendentes, eam optantes, & habentes. Sed quis horū extitit finis, & terminus? certe cuiuslibet fuit malus, & prauus.

Cain enim fuit à suis descendentibus, videlicet Lamech sagitta petitus. Gen. 4.

Gigantes submersi sunt in diluuio. Gen. 7.

Ninus Rex Assiriorū primus ab aduersarijs sagitta illisus obijt.

Nembroth linguæ diuisione suo desiderio de imperando omnibus frustratus fuit.

Semiramis à filio stuprata est occisa.

Zoroaster Nini gladio infęliciter est mactatus.

Reges Pentapoleos igne cœlesti sunt cremati.

Pharao in mari rubro cum suis submersus.

Cadmus (vt dictum est) post fęlicia infœlix factus, apud Illirios latebram petens, post regni amissionem, morte perijt ignota.

Aeetes Colcorum Rex filio Aegialeo interfecto à filia Medea furtiuè à Iasone rapta, vitā infœlicissimè duxit.

Iason decepta Medea, ipsius factione Medeæ, filios proprios ipsa tradente comedit.

Peleus regnum dare inuitè suo nepoti Iasoni est coactus.

Minos filius Pasiphaes Solis filię: & Cretēsium Rex, filij mortem dum cupit vindicare, à Theseo expulsus adulterio vxoris, & filiarum cum Theseo, dum fugacem Dedalū sequitur: apud Siculos à filiabus Cocali ipse mortem inuenit.

Adonisedech ab Israelitis captus summitatibus manuum, & pedum amputatis, quę alijs gesserat; ipse excepit.

Eglon ab Aioth sicca in adipē immersa obijt.

Sisara a Iael, clauo in tempore infixo occiditur.

Laius iuxta accepta à dijs à filio Oedipo incognitè est occisus.

Oedipus desponsata matre, & occiso patre, dum hæc sciuisset, regijs insignijs depositis: dolore oculis sibi erutis: tandem post mutuā cędem filiorum, Creontis imperio catenis onustus, in exilium est actus.

Tyestes ob stuprum cōmissum in cognatam: & Atreus crudelitate ambo infęliciter obijerunt.

Thereus post multa facta, Ippolito filio sugestione falsa Phędre vxoris occiso: ab ingratis ciuibus repulsus, apud Syrum insulam infęlicis vitæ diem clausit extremum.

Laomedon in prælio à Iasone, & Hercule prosternitur.

Priamus post tam magna facta in Troia, & regnorum subiectionem: à Græcis decennio obsessus fraude, capta ciuitate, à Pyrrho crudeliter post amissionem filiorum, & omnium est mactatus.

Agamemnon Clitennestrę vxoris ab Aegistho cognitę factione occiditur.
Hercules effęminatus à Iola tandem Nessi Cētauri veste, & sagitta est furore prostratus.
Vlisses à filio incognito sauciatur crudeliter.
Diomedes expulsus à Regno infęliciter consumatus est.
Hector proditoriè ab Achille perimitur.
Paris filius Priami à rege in prælio morti sociatur.
Achilles in templo in Troia sagittis Paridis mortem gustauit acerbam.
Pyrrhus eius filius post reuersionem à Troia: fraude Macharei sacerdotis in templo Apollinis ab Oreste interfectus.
Saul inobediens Deo, Regno priuatus, Diabolo ad vexationem traditus, in monte Gelboe, cum tribus filijs est prostratus.
Goliat à Dauid puero funda, & lapide est deiectus.
Ieroboam cum suis omnibus ad internitionē est à Deo datus.
2.Para.14. Zara ab Assa & suis cōturbatus & fugatus est. secundi Paralipomenon.14.
Sardanapalus inter mulieres ab Arbato Medorum pręfecto aggressus: cum se nequiret defendere regia incensa cum omnibus voluptatibus concrematus est.
Senacherib post damnum suorum interfectis de suis per Angelum. 185. milibus: fugiens à filijs duobus dum oraret Nesrach Deum suū
4.Reg.19. est mactatus. 4.Reg. 19.
Astiages Rex Madorum: à Cyro nepote ex filia priuatus Regno Medorum: in Hyrchania sibi tradita ab eodem moritur.
Cyrus bellū dum Amazonibus intulisset: circunuentus cum ducentum millibus Persarum occisus, & decapitatus: in vtrem sanguine repletum eius caput est, vt biberet, proiectum.
Darius Rex Persarum cum reginam Scitarum vi habere vellet, amissis vltra centum millibus de suis: & deinde apud Marathonem debellatus à Græcis, ad infœlicem mortem deuenit.
Xerses mille millibus amisis de suis In Græcia per Leonidam Spartanorum Ducem superatus, nauibusq; omnibus submersis, vel captis per Themistoclem Atheniensium ducem, & in Persiam reuersus, odiosus omnibus, ab Artabano præfecto obtruncatus est.
Balthasar dum vasa domini malè tractat, re-
Dan. 4. gno, & vita à Dario, & Cyro est priuatus.
Candaulus Rex Lidorum fœlix aliquando cōiuge, & regno, ab amico Gigę tandem vxore, regno, & vita priuatur.
Cresus etiam Lidorum Rex ditissimus fuit omnium regum: hic captus à Cyo rogo superimpositus; & si imbris superuentione sit liberatus: regno tamen priuatus permansit.
Amulius Numitore fratre à regno exupulso, solus in Alba regnat: sed Remi, & Romuli auxilio, Numitor regno potitur; Amulio interfecto.
Suffecius Metius Rex fuit Albanorum: cum contra venientes cum Tullo Hostilio, & Romanis iuisset, se cum suis in partem subtraxit, vt victori in auxilium esset: cuius fraudem Tullus cum attendisset: eo capto, & virgis cęso: demum per manus, ligato ad quadrigas, & pedes, impulsis equis, eius corpus spectantibus Albanis, & Romanis in partes diuersas est concisum.
Tullus Hostilius præfatus Romanorum Rex post mira pro Romanis ab eo facta, cum Regina à fulgure est crematus.
Priscus Tarquinius Rex Romanorum deceptis filijs Anci Martij regis Romanorum: ex mercatore factus Rex: ab eisdem cum securi percussus regnum amisit cum vita.
Tarquinius superbus septimus & vltimus Rex Romanorum, expulsus ab vrbe ob scelus in Lucretiam commissum, à filio: nec repetere vrbem vnquam valuit, & Cumas pergens cum Aristomene tirranno senectutem suam tabefactus consumpsit.
Holofernes Nabuchodonosor Regis Asiriorū princeps militiæ, ferocitatem sui pectoris Iudith hebrea amputando caput extinxit.
Melciades Athaniensium apud Marathonem Darium cū suis expugnauit & liberauit Athenas: captus deinde ab Atheniensibus, & onustus catenis, in carcere est trucidatus.
Alcibiades Dux Atheniensium forma, genere, diuitijs, bello, facundia admirandus: post multa fęlicia, & infęlicia: tandem domo incensa, in qua manebat, ab insequentibus crematus, & priuatus iacuit sepultura.
Hanno Amilcaris Ducis, Cartaginensium filius, ditissimus fuit: hic Cartaginis dominiū dum appereret, primo Senatum veneno occidere operam dedit: secundo manu seruorum fretus dum imperare optat, captus, & in conspectu populi nudatus, virgis cęsus, oculis extractis, amputatis manibus, & pedibus, confractis cruribus, ferro vita eiecta, corpus vulneribus confossum, in cruce altissima est suspensum; filijs nepotibus, parētibus, & amicis cum ipso pariter enecatis.
Dionysius Siracusanorum Rex fuit: hic post multa infanda commissa in fratres, cognatos, ciues, Deos, & exteros, expulsus à Regno, Corinthum missus est in exilium: vbi primo lenonibus iunctus: deinde pueros docens in triuijs, vitam, vt creditur miserabiliter terminauit.
Policrates Sami insulę Tirannus fuit: omnia sibi fortuna ad votum pro tempore impendit: sed in fine captus ab Orunte Darij præfecto, culpatus, ꝙ aduersus Darium hostibus præberet auxilium, in summo Midalensis montis vertice, in cruce est suspensus.

Agatho-

Agathocles Siculorum Rex, ab Afris Siracusis obsessus, ciuitate munita fratri relicta: cũ exercitu transiuit in Africam: ibique victoriosus contra Cartaginenses; Siracusas reuersus ad obsidendum Brutios contendit: ibi dum esset regno capto à nepote, filio priuatus est, ac timore Aegyptum petens ibidem morbo, & peste consumptus est.

Philippus Macedo versutijs suis, Gręcis subiectis, & pluribus alijs iuxta vaticinia, à gladio in manubrio quadrigam sculptam habente per Pausaniam interfectus est.

Alexander Magnus Macedo post subiectum, vi, & timore orbem, apud Babiloniam veneatus à Cassandro, triumphum morti dedit.

Demetrius Rex Siriæ post impiè multa commissa: relictus ab vxore, filijs, & alijs; cum iret in Tyrum, ac in portum descenderet iussu præfecti loci obtruncatur.

Reges Aegypti plures fuerunt dicti Ptolomei: qui proditionibus mutuis, rapinis, luxurijs, crudelitatibus, & regimine prauo notati, vitã nequam ducentes, diuersis cladibus interierunt.

Vexores Rex fuit Aegypti: qui ambiens Scitarum dominium: ab ipsis de regno Aegypti, quod habebat expulsus: vitam infœlicem duxit, alieno & proprio priuatus regno.

Seleucus Rex post multas victorias, & insignẽ militiam sub Alexandro peractam, Ptolomei Ceraunij insidijs captus, & necatus est.

Antiochus Rex Syrię post multa infanda in Deum & Iudęos illata: vltione diuina doloribus & corrosione vermium miserabiliter è vita decessit.

Annibal pœnus. 18. annis, attritis Romanis in Hispania, & ĩ Italia, & multis crudeliter gestis: superatus à Scipione Africano, ad Prusciam regem, hostem tunc Romanorum fugit; sed pace facta inter Prusciam, & Romanos: cum sciret se tradendum Romanis: veneno hausto, quod secum semper ferebat; infœlicem animam emisit.

Pruscias Bithinię Rex: dum filios nouercæ filio legitimo vellet pręponere, à filio expellitur de Regno: qui cum paucis seruis recedẽs, ab eis solus senex dimissus: dum timore filij pergens per incognita loca, & se alium esse dicens stipem quęritando, de die residendo in tenebris, & noctu ambulans: vltimo ad manus filij deueniens occiditur.

Perseus spurius Rex fuit Macedoniæ; qui suæ conditionis oblitus, post multa nefanda ab eo patrata, victus à Paulo Emilio, Senatus iussu ad perpetuum carcerẽ cum filijs est damnatus: uerum cum horrore, & fętore carceris ac dolore, diem clausisset extremũ: filius eius ob inopiam Romæ artem ærariam didicit, & exercuit.

Pseudo Philippus mendacio se fingens Persei fratrem, Macedoniam à Romanis accepit: qui tandem captus à Metello, ante eius currũ ductus Romam, ibidem ignominiose est necatus.

Iugurta Rex Numidiæ naturalis fuit: hic tribus fratribus occisis legitimis, Regnum Numidię obtinuit: sed fratrum mortem non ferentes Romani, per Caium Marium multis prælijs ad deditionem redactus, captus ante currum eius pro triumpho, & catenatus ductus est: & non multo post mole ad collum appensa ex lapide Tarpeio, in Tiberim proiectus, necatus est.

Marius Arpinas primus consul ex plebe septẽ consulatus habuit: hic multa peragens iniqua: Pręneste ceruicem feriendam seruo præbuit.

Mitridates Rex Ponti: hic linguas plures sciuit, inimicos per viginti annos non permanendo in loco euitauit, crudeliter se habuit ad Romanos: oẽs enim in regno suo, & mercatores, & alios occidi iussit: bellum per quadraginta annos, & vltra habuit cum Romanis: victus à Pompeio, obsessus à filio Pharnace: sumpto prius veneno, sed nihil ei nocente: tandem à Gallo milite est occisus.

Cæsar Iulius habita victoria de Põpeo, & suis: Roma potitus, non multo post, coniuratione quorundam ciuium, pluribus vulneribus confossus occubuit.

Pompeius magnus in sua iuuentute, & post per tempus in bellis fœlicissimus fuit: nam cum 22. regibus bella gessit: sed discordans à Cæsare, apud Epijrum multis suffultus regibus, pugna habita succubuit: qui dum peteret Aegyptum, Ptolomeo mandante, à suis Satellitibus decapitatur: corpus eius quisquilijs semiustum à Codro quæstore ipsius Pompei cũ lachrimis positum est sub arenis.

Octauianus post triumphos multos habitos: & si in pace regnauerit magno tempore, & decesserit: infœlix tamen fuit in filijs: qui omnes ante ipsum mortui sunt: sed infœlicissimus in filiabus; quas omnes ob stupra occidi mandauit: & demum filium non habendo, Tiberio priuigno in filium adoptato dimisit regnum.

Gaius Caligula Imperator luxuriosissimus: adeo, vt non se à sororibus abstineret: insolentissimus pro Deo se coli faceret, & crudelissimus: nam parẽtes, Senatores, & alios multos occidit: & post eius mortem diuersa venena sunt reperta; quæ in mare proiecta pisces innumeros necauere.

Nero factione matris Romano adepto imperio: nefandissimus homo, fuit stupratis sororibus; matre occisa: omnibus parentibus necatis: incensa maxima parte vrbis: deprædatis omnibus hostibus, iudicatus à senatu, proprio pugioni incubuit.

Marcus

Marcus Antonius Iullij Cæsaris nepos ex sorore: cū multa improba ageret,& Octauiano insidias mo iretur: aduersus quē Octauianus profectus apud Accium promontoriū, Epiri, eum debellando in Alexandriam fugere coegit: quam cum obsideret Augustus, & fame omnes periclitarentur ad regalia monumenta accedens, Antonius cultro seipsum transfodit.

Herodes Ascalonita ob ortum Christi pueris in Bethleem necatis, filijs proprijs quamplu ribus occisis: doloribus insectatus, & vermibus, vltró gladio animam à se eiecit.

Vitellius Imperator ab exercitu Imperator creatus: gulositati & voracitati deditus fuit præ alijs: & cum multa impia ageret, relictus à militibus catenatus,& incarceratus: primo ligatis manibus post tergū, ac collo laqueo imposito: cęno,& luto, ac stercoribus deturpatus: minutim à carnificibus spectante populo vsque ad necem discerptus est: demum iniecto vnco in naribus tractus, & in fluuium Tiberim est proiectus.

Domitianus Cæsar post multa mala commissa: à cubicularijs mandato Senatus interemptus est.

Diocletianus abiecto Imperio: timens à Constantino, quem Cæsarem fecerat, sibi inferri mortem: veneno se occidit.

Maximianus cum genero suo Constantino insidias pararet; opera Constantini trucidatus est.

Iulianus apostata, homagio facto diabolo, ab negata fide, ex clerico Imperator factus, quod per annum obtinuisset, sagitta sauciatus interijt; vel (vt quidam aiunt) à quodam milite Perseo; vel (vt alijs placet) à Mercurio milite Christiano occisus fuit.

Theodoricus subita morte decedens: propter Ioannem Papam,& Simacum patricium, quos occiderat, in ollam Vulcani proiectus est.

Totilla flagelatus tandem à Deo, vitam cum dominio amisit.

Imperatores Romani, videlicet. Galba. Otho. Comodus. Pertinax. Aelius. Iulianus. Cęsar. Pescennius. & Albinus. Aurelius. Caracalla. Marcus. Heliogabalus. Alexander. Maximus,& Gordianus. Decius. Gallus. Hostilianus. Aemilianus. Valerianus. Galienus. Quintilius. Aurelianus. Tacitus. Florianus. Probus. Carus. Numerianus. Galerius. Maxentius. Valens,& sic de alijs; omnes, vel à se, vel ab alijs sunt trucidati. Multos omisi de magnis mundi principibus: de regibus Caldęorum; Assiriorum; Persarum; Medorum; Ethiopum; Aegyptiorū Gręcorum; Hispanorum; Gallorum; & aliorum Regnorum; qui toto conatu strinxere mundum; quem ad votum habere putantes, & regno,& vita caruerunt: vt de quibusdam ostendit Orosius in suis libris de Ormesta mundi.

Mulierum plurium mūdi amatricum varij interitus.

Sed ecce dum discurrimus per homines mundi amatores, dignitatibus varijs fulgentes: nunquid idipsum patet in mulieribus, quod euenit eisdem? Certe sic.

Semiramis enim, de qua est dictum Regina Assiriorum vxor Nini vanitatibus mundi dedita: à filio ob stuprum exanimata est.

Dido Cartaginensium Regina, amore Aeneæ, vt docet Virgilius: eius abscessu cultro se peremit.

Phædra vxor Thesei Regis Athenarum incusato Hippolyto Theseo, quòd eam violare tentasset,& occiso Hippolyto à Theseo, audita ipsius Hippolyti morte,& dolo reserato, gladio Hippolyti se occidit.

Iocasta vxor Lai Thebanorum Regis, & demum coniux Oedipi filij sui, quo cognito, Oedipi gladio, quo Laium patrem occiderat, se peremit.

Athalia iudęorum Regina, post cędem omnis stirpis regalis: vt facilius dominaretur: dum regnasset pro tempore, demum excerebrata est.

Tulia Prisci Tarquinij Regis Romanorum filia, & vxor Tarquinij superbi Romanorū Regis: crudelissima cum viro ab vrbe abiecta: infœlicem vitam,& finem habuit.

Olimpias Alexandri mater: cum post mortē filij in nobiles debaccharetur; à Casandro, qui Alexandrum occiderat, mortem impauida suscepit.

Barsame vxor Darij,& Rosanes filia Darij regis Persarum,& vxor Alexandri Magni: incarceratę ab Antipatro, à Cassandro demum interfectę sunt.

Tesalonice Aridei regis filia,& Cassandri vxor ab Antipatro filio nihil valentibus lachrimis est occisa.

Cleopatrę quatuor fuerunt: prima filia Ptolomei Epiphanes,& nupta Philopatri: Philopatre occiso, Euergeti se tradidit: cuius filiū ipso die nuptiarum vir, in eius gremio confodit: filiam susceptam ex ea stuprauit:& eam in coniugem, repudiata vxore accepit.

Cleopatra Alexandri Zebenne regis Sirię primo vxor: inde Demetrij: tertio Antiochi Sirię regum occiso filio Seleuco, causa dominādi; dum Crispo filio parat venenum, id sumere ipsa est compulsa.

Cleopatra altera vxor Euergetis: à filio in exilium acta, & necata est.

Quarta Cleopatra non tradita viro, quàm volebat: sed alteri viro sororis decisis manibus propter vulnera multo sanguine fuso expirauit.

Cleopatra alia fuit Regina Aegypti per Pompeium Ptolomeo eius fratri nupta: à quo postea ipse Pompeius fuit occisus: hęc primo Ptolomęo, secundo Cæsari stupro iuncta: ac

filio ex ea susceptο: quem Octauianus postea occidit, tertio Marco Antonio iuncta; cũ post mortem eius Octauiano sua pulchritudine placere conaretur, & frustrata, videns se pro triũpho seruari, sepulchrum ingressa Antonij: apertis venis, & appositis serpentibus infęlicé vitam terminauit.

Messallina vxor fuit Claudij Imperatoris, & si formosa, incredibilis fuit libidinis: nã vt multos haberet; mutata veste lupanaria adibat, sad tandem à viro confodi est iussa.

Agripina mater Neronis, & vxor Claudij Imprratoris: cuius factione Nero adoptatus in filium Claudij, & ad imperiũ sublimatus est: quam Nero nudam ex palatio eiecit, præcepto dato, vt nullus eam reciperet: deinde Puteolis, vt absorberetur in naui solubili posita, & vix liberata; apud Baios misso decurione eam iussit occidi.

Rosimunda filia Gunimundi regis Gepidarũ, & vxor Alboini regis Longobardorum: quę virum fecit occidi ab Hemelchildo; quem in virum post mortem datam Alboino suscepit: sed post, Helmechildo displicẽte eidem, cum eum veneno occidere vellet, & nubere Longino patricio, venenum bibere ab Helmechildo coacta, ambo pariter sunt extincti.

Brinchildis francorum Regina, filia fuit Leuicaldonis regis Hispaniæ, & vxor Sigilberti regis Francorum, quæ accusata filio iam regnanti, & iniuste, ligata ad pedes indomitorũ equorum, æquis dimissis membratim est discerpta.

Romilda vxor fuit Sisulphi nepotis Alboyni Foruiulij ducis, q interfectus à Cacano rege Bauarorum: Romilda vxor cum filijs in quodam castro se clausit: quã Cacanus dum obsideret, visus à Romilda in pulchritudine armorum, immemor viri recenter occisi, philocapta de eo, promisit castrum reddere, si eam in suam vellet accipere vxorem; quo annuente, castro dato, omnibus filijs, & filiabus Romildæ occisis; eam Cachanus in vxorem accepit, & se fruendum ei per totam noctem cõcessit: sed mane superueniente acceptis Cacanus. 12. fortioribus de suis, eis successiuè abutendam tradidit Romildam; quam diu cum illusissent: in locis genitalibus coram omnibus Romildæ palum iussit infigi: & sic cum palo per totum Duci exercitum ad illudẽdum: quæ misera delusione, & dolore exanimata est.

Irene imperatrix post ambitionem dominij, qua multa improba comiserat: à Nicephoro fratre deiecta, in Lesbos insula misera senectute contabuit.

Martesia cum sorore Lampedia Regina Amazonum; post multas victorias circunuentæ, à Barbaris occisę sunt.

Panthesilea Amazonum Regina ob amorem Hectoris in bello Troiano, multa fecit mira, sed tandem à Gręcis est occisa.

Hecuba Troianorum fuit regina. 19. inter filios & filias genuit: viso excidio Troiæ interfectione filiorum, filiarum, & viri in rabiem versa, apud Thracios agros finiuit vitam.

Polyxena filia Priami incredibilis pulchritudinis, tandem post excidium Troię, à Pyrrho filio Achillis supra eius sepulchrum intrepida est interfecta.

Cassandra filia regis Priami captiua data Agamemnonis interfecto à Clytenestra Agamẽnone, & iasa necata est.

Helena, per cuius raptum à Paride, Troia est destructa, infęliciter decessit.

Clytenestra carnaliter iuncta Aegistho. sua factione ab eodem Agamẽnon Rex Mycenarum vir suus est occisus; sed post annos septem cũ Aegistho Amasio, a filio Agamẽnonis Oreste est truncata.

Camilla Volscorum fuit Regina, quę limites transcendens fœmineos se armis dedit, & Turno Regi Rutulorum, dum fert opem contra Aeneam, sagitta in mammilla percussa interijt.

Sophonisba Asdrubalis Gisgonis filia, Siphacis Numidię regis vxor, & demum post eius mortem vxor Masinissæ: ne in manus Scipionis veniret veneno se necauit.

Mariannes Hebrea filia Aristoboli iudæorum regis, Herodi Regi iuncta in matrimonium: cuius imago non videbatur mortalis, sed cœlestis; hęc incusata viro in eius morte ordinasse, iussa est mori.

Samiamira mater fuit Heliogabali Imperatoris: cuius industria filius ad Imperium est sublimatus, cum filio, & ipsa interfecta est.

Niobe Tantali Phrygiorũ regis filia: & vxor Amphionis Thebanorum regis, septem filios, & totidem filias habuit ex marito: hæc lętali morbo filios omnes amisit: Vir eius orbus effectus se proprio occidit gladio: Ipsa vero dolore quasi lapis est effecta.

Sabina Pompeia inuisæ formositatis fuit: hæc tamen à Nerone Imperatore suscepta coniugio: cuius factione Nero occidit matrem, filiam Claudij Octauiani in exilium destinauit: demum ipsa secundo prægnans, calce à Nerone percussa, diem clausit extremum: De multis alijs probis mulieribus exempla ad propositũ possunt adduci: sed sufficiant pręmissa, quia idem iudicium est, & de alijs. Quia ergo mundus suis amatoribus falacissimus reperitur, & deceptorius, debet à prudente derelinqui, vt patet in prædictis, quos decepit. Sic ergo apparet quid fuerunt: sed quid sunt patet: quia morte violenta omnes exterminati sunt. Et quia veram non habuerunt sapientiam: perierunt propter suam inscipientiam. Sed vbi quæ-so sunt, quos ambiebat ciuium moltitudo, custodiebãt satellitum turmæ, quos timebat orbis? quibus fiebant applausus, & festa pręcla- Baruc. 3

ra: quibus superi, inferi, & omnia ad nutum videbantur parere: nonne in paucis versibus vitæ eorum memoria est? Vide sepulchra: & discerne si potes, quis seruus: quis dominus: quis pauper: quis diues: Discerne vinctum à rege, debilem à forti, & pulchrum à deformi. Amatores isti huius mundi comederunt, biberunt, riserunt, duxerũt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descenderunt. Hic caro eorum vermibus datur, & illic animæ eorum sempiternis deputantur incendijs: nec immerito quia cęlestia non inquisierunt sed terrena: digne terrenis perpetuo submerguntur.

Quinto ad mundi contemptum inducunt despicientium ipsum exaltatio, & diuulgatio. Considera diligenter, quam diuulgantur per orbem qui mundum contempserunt. Patet primo in Apostolis: quorum sonus in orbem terrarum exiuit. In sanctis alijs tam Martiribus, videlicet. Laurẽtio & sic de alijs: qui omnia pauperibus dederunt: quam Confessoribus, videlicet. Antonio, Ilarione, Machario, & alijs patribus. Patet in beato Benedicto: beato Frãcisco, & sic de alijs: quorum nomina viuent in secula. Vide quam solemniter talium à fidelibus memoria colitur, non in vno loco solum, sed per orbem: Fuit ne sic pro Imperatoribus, Regibus, & alijs principibus mũdum diligentibus? certe non; quia perijt memoria eorum cum sonitu: ac si nunquam fuissent in mundo. Hodie non nominantur: imo quod maius est de multis Imperatoribus, vbi iacent eorum cineres minime inuenitur: sancti vero mundum relinquentes nominantur: prædicãtur eorum facta, & cum summa deuotione visitantur eorum sepulchra, & quare? quia corpora eorum in pace sepulta sunt: & in memoria ęterna erit iustus. Ad habendum famam, & laudem philosophi omnes sunt conati: sicut & antiqui Romani: hoc fine illi studuerunt, & alij pugnauerunt. Cõparetur Petrus ad principes quoscunque mundi. Petrus piscator, & vilis mundum contẽnens, tanta est gratia repletus, vt eius vmbra infirmos curaret; quis Principum huius mundi hanc habuit virtutẽ? certe nullus: Petrus suscitabat mortuos, sed mundi Principes mortificauerunt viuentes. Ecce Petrus gaudet in innumeris ecclesijs, & magnus Alexander, Octauianus, & Iulius in incognitis, & vix in immis reconditi manent locis: & sicut dictum est de Apostolo Petro: sic & de alijs sanctis est dicendum; quare hoc inspecto: ad mundum abdicandum vir prudens debet animari.

Sexto ad mundi cõtemptum inducit pręmiorum quantitas, excellentia, & remuneratio, ac expectatio. Quid expectant mundi amatores nisi mortem vtriusque hominis? horum.n. finis mors est, & gloria in confusione, qui terrena sapiunt. Sed mundi contemptores, quid expectant? Certe vitam ęternam possidebunt. Quantum est præmium? Certe maximum. Si quęlibet stella visu notabilis est maior tota terra, & quantum est pręmium repositum supra stellas, & supra cœlum stellatum? Certe dicit Iesus. Cẽtuplum accipiet. Tantum est pręmium beatorum, & contẽnentium mundum Dei amore: quantum est ipse Deus, qui est infinitus. Sed quale est hoc pręmium? Certe vt dicit Isa. & Apostolus. Nec oculus vidit: nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit: quę pręparauit Deus diligentibus se. Nolimus ergo fratres pro modica terra, amittere stellã, quę maior est tota terra, & consequenter summum bonum, quod est maius omnibus stellis, & omnibus insimul creatis. Cogitemus ergo quanto gaudio, & gloria animę in cœlis perfruantur: quorum corpora hic sic miraculis coruscant, & venerantur, talium enim reliquię cum reuerentia tenentur, & pro magno munere habentur: & quod oppositum euenit in mundi delectatoribus, quorũ corpora vermibus, & reliquiæ canibus ad corrodendum traduntur: & quid fit per demones eorum animabus in inferis, quorum reliquię sic tractantur in terris. Propter prędicta, & alia plura ad propositum deduci possibilia, & nostri saluatoris exemplum, mundum, & si non corpore, saltem mente totaliter abijciamus, & descramus. Nos ipsos abnegemus, quę retro sunt dimittentes: ad cęlestia appetenda toto corde simus anhelantes, vt tandem iuxta Saluatoris dictum, vbi est thesaurus noster, ibi sit, & cor nostrum. Sic ergo apparet iam dictis, Christi abiectio, & per ipsum mundi contemptus, & consequẽter est declarata prima pars istius fructus, videlicet. Iesus abiectus cernitur. Et quomodo habeat intelligi, & declarari.

Rom. 8.
Math. 19.
Math. 19.
1. Cor. 2.

SECVNDA PARS SEXTI fructus, & conformitatis, scilicet, Franciscus separatur. Expositio.

SECVNDA pars huius sexti fructus, & conformitatis est, Franciscus separatur: quę pars dupliciter põt intelligi, videlicet. primo vt intelligatur, Frãciscus separatur, scilicet à seipso per sui perfectam abnegationẽ. Alio modo Franciscus separatur, videlicet à mundo per abdicationem, & iuxta duplicem intelligentiam pręfatam, hæc pars dupliciter exponetur.

Primo de beati Frãcisci abnegatione, & abiectione.

Et secundo de abdicatione mundi ab eodem. Iuxta primum intellectum exponendo istam partem Franciscus separatur, est sciendum, ꝙ beatus Franciscus se abiecerit, & abnegauerit perfecte. 12. declarant.

Declaratio. Fr. se perfecte abnegasse.

Primum est mendicatio: vt. enim habetur in legenda trium sociorum, Beatus Franciscus in habitu seculari existens, ad visitandum limina Apostolorum Romam adijt; & intrans beati Petri Ecclesiam, considerans aliorum oblationes, ꝙ modicę essent, & indecentes tãto principi Apostolorum; in feruore spiritus manum ponens ad bursam plenam denarijs; traxit, eosque per fenestram altaris proijciẽs tantum sonum fecit: ꝙ de tam magnifica oblatione, omnes astantes sunt plurimum admirati; exiens portas Ecclesię animatus ad sui cõtemptum, & Christi pauperis amorem, qui eleemosynam petiit, cum vidisset multitudinem pauperum, non despexit eorum consortium, sed dilexit. Nam acceptis secreto cuiusdam pauperis panniculis, & suis depositis, in gradibus stans ecclesię cum alijs pauperibus, gallice & si non bene sciret linguam, eleemosynam postulauit; & cum sic fecisset, & per spatium stetisset, depositis dictis panniculis, & proprijs reassumptis, deuenit Assisium; quo perueniens, cum iam mundo coram Episcopo abrenunciasset: id quod cęperat, Romę postea habitu religionis assumpto seruauit semper, videlicet libentissime pro sui abiectione, & Christi imitatione pro eleemosyna eundo; in principio cum fratres habere cępisset, parcens illorum verecundiæ, & honorans eos; solus quottidie ibat pro eleemosyna: cumq; ex hoc multum fatigaretur; quia debilis erat cõplexione, & abstinentia, nec posset tantum laborem sustinere; & sciens fratres ad sui abiectionem vocatos, & si ipsi mundum plene intelligerent, dixit beatus Franciscus ad eos: Charissimi fratres, & filioli mei, nolite verecũdari ire pro eleemosyna; quia dominus pro nobis se fecit pauperem in hoc mundo: hęc enim est hęreditas nostra, quam acquisiuit, & reliquit nobis dominus Iesus Christus, & omnibus, qui suo exemplo volunt viuere in sancta paupertate: cuius exemplo elegimus viam verissimę paupertatis. In veritate dico vobis, ꝙ multi ex nobilioribus, & sapientioribus huius seculi, venient ad istam congregationem, & pro magno honore, & gratia habebunt ire pro eleemosyna: ite ergo confidenter, & animo gaudẽti pro eleemosyna cum benedictione Dei; et magis libere, & gaudenter debetis ire pro eleemosyna; quàm ille, qui de vna nũmata afferret cẽtum denarios: quia offeretis illis amorem Dei, à quibus petetis eleemosynam, dicentes. Amore Dei facite nobis eleemosynam: cuius comparatione nihil est cœlum, & terra: Quibus verbis accensi fratres, cum magna alacritate iuerunt per loca adiacentia, pro eleemosyna, & eleemosynas, quas inuenerant cum magno gaudio ostendebant beato Francisco, & dicebat vnus alteri: Ego plus de eleemosyna acquisiui, quàm tu. Vnde beatus Franciscus gauisus nimis, cernens eos ita hilares, & iocundos: & ex tunc quilibet libenter petebat licentiam eundi pro eleemosyna. Beatus Franciscus licet vellet fratres ire pro eleemosyna: tamen pro die vno, & non pro alio volebat ipsam eleemosynam à fratribus haberi, ne fieret contra Euangelium dicẽs Nolite solliciti esse de crastino: & ꝙ fratres deberent ire pro eleemosyna in regula antiqua sic posuit beatus Franciscus dicens: Omnes fratres studeant sequi humilitatem, & paupertatem domini nostri Iesu Christi: & recordentur, ꝙ nihil aliud oportet nos habere de toto mundo, nisi sicut dicit Apostolus, Habẽtes alimenta; & quibus tegamur, his contenti simus; & debent gaudere quando conuersantur inter viles, & despectas personas: inter pauperes, & debiles infirmos, & leprosos, & iuxta viam mendicantes; & cum necesse fuerit vadant pro eleemosynis, & non verecundentur; quia Christus iuit pro eleemosyna, & Maria; & magis recordentur, ꝙ dominus noster Iesus Christus filius Dei viui omnipotentis posuit faciem suam, vt petram durissimam, nec verecundatus fuit, & fuit pauper & hospes, & vixit de eleemosynis ipse, & beata Virgo, & discipuli eius; & quando facerent eis homines verecundiam, & nolent eis dare eleemosinam, referant inde gratias Deo: quia de verecundijs recipiẽt magnum honorem ante tribunal domini Iesu Christi: & sciant ꝙ verecundia non patientibus, sed inferentibus imputatur, & eleemosina est hæreditas & iustitia, quæ debetur pauperibus: quam nobis acquisiuit dominus noster Iesus Christus; & fratres, qui eam acquirendo laborant, magnam mercedem habebunt, & facient lucrari, & acquirere tribuentes: omnia enim, quæ homines relinquerat in mundo peribunt, sed de charitate, & de eleemosynis, quas fecerunt habebunt præmium. Et in regula noua dicitur, quòd fratres vadant pro eleemosyna confidenter: nec opt eos verecũdari, quia dominus pro nobis se fecit pauperem in hoc mundo: cuius præceptis fratres antequam essent multiplicati per omnia intendentes; & iam multiplicati, cum irent per mundum prædicando, & inuitarentur ab aliquo quantũcunq; nobili, & diuite, vt comederent apud ipsum, & hospitarẽtur; semper hora comestionis antequam irẽt ad eum, ibant pro eleemosyna prius propter bonum exemplum, & dignitatem dominę paupertatis. Beatus etiam Franciscus dicebat his, qui inuitabant eum. Ego nolo dimittere dignitatem meam regalem, & hæreditatem,

ac

ac profeſsionem meam,& fratrum meorũ, videlicet, ire pro eleemoſyna oſtiatim, & aliquando ibat cum eo, qui eum inuitauerat, & eleemoſynas, quas beatus Franciſcus acquirebat, accipiebat,& pro reliquis conſeruabat. Inuitatus ſemel à domino Oſtienſi, iuit prius pro eleemoſyna oſtiatim, et cum eſſet reuerſus: iam dominus Oſtien. intrauerat ad menſam cum multis militibus,& nobilibus. Accedens beatus Franciſcus: illas eleemoſynas ſuper menſam poſuit coram domino Cardinali, quas inuenerat, & intrauit ad menſam iuxta ipſum, & verecundatus fuit inde aliquantulum dominus Cardinalis, eo ꝙ iuerat pro eleemoſynis, & poſuerat eas ſuper menſam; ſed nihil ei dixit tunc propter recumbentes. Cũq; beatus Franciſcus comediſſet aliquantulum, accepit de ſuis eleemoſynis,& cuilibet militi,& capellanis domini Cardinalis miſit parum ex parte domini Dei: qui omnes cum magna reuerentia,& deuotione accipiebant: extrahentes caputia, & infulas, & alij comedebant,& alij reponebant propter eius deuotionem: ex hoc gauiſus eſt dominus Cardinalis videns illorum deuotionem, & maximè, quia illæ non erant de frumento: Sumpto prandio dominus Cardinalis vocauit beatum Franciſcum, & dixit ei. Quare mihi feciſti verecundiam, veniendo ad menſam meam iuiſti pro eleemoſyna? Reſpondit beatus Franciſcus. Imo domine vobis magnum honorem exhibui; dum maiorem dominum honoraui. Me oportet eſſe formam, & exẽplum fratrũ meorum: maxime quia ſcio, ꝙ multi in hac fratrũ religione ſunt,& erunt fratres minores nomine,& opere, qui propter amorem domini Dei, & ſpiritus ſancti vnctione, quæ docebit eos; de omnibus humiliabuntur ad humilitatem omnem,& ſubiectionem, & ſeruitium fratrũ ſuorum: ſunt etiam & erunt de illis, qui aut verecundia detenti, aut propter malum vſum dedignantur, & dedignabuntur ſe humiliare, & inclinare ad eundum pro eleemoſynis,& facere alia opera ſeruilia: propter quod oportet me opere docere eos, qui ſunt, & erunt in religione: vt in hoc ſeculo, & in futuro ſint inexcuſabiles coram Deo: exiſtens ergo apud vos,& alios nolo verecundari ire pro eleemoſynis: imo volo hoc habere, & tenere ſecundum Deum pro magna nobilitate,& dignitate regali, atque honore ipſius, qui cum eſſet dominus omnium, pro nobis fieri voluit ſeruus omnium; & cum eſſet diues, & glorioſus in maieſtate ſua, venit pauper, & deſpectus in humanitate noſtra: Vnde volo, ꝙ fratres ſciant; qui ſunt,& qui erunt, ꝙ pro maiori conſolatione animæ, & corporis habeo: quando ſedeo ad menſam pauperum fratrum, videoq; ante me pauperculas eleemoſynas, quæ acquiruntur oſtiatim amore domini Dei, quàm cũ ſedeo ad menſam veſtram, & aliorum dominorum diuerſis ferculis præparatam: panis enim eleemoſynæ, eſt panis ſanctus, quem ſanctificat laus,& amor Dei; quoniam cum frater vadit pro eleemoſyna, prius debet dicere. Laudatus & benedictus ſit dominus Deus, poſtea debet dicere Facite nobis eleemoſynam amore domini Dei: De quibus verbis dominus Cardinalis fuit valde ædificatus, & dixit illi: Fili mi, quod bonum eſt in oculis tuis facias; quoniam dominus tecum eſt, & tu cum ipſo. *Modus petendi eleemoſynam.*

Voluntas fuit beati Franciſci; ſicut ipſe multotiens dixit, ꝙ frater non deberet diu ſtare, ꝙ non iret pro eleemoſyna, propter meritum magnum; & ne verecundaretur poſtea ire: nã ſemel cuidam fratri venienti ab eleemoſyna de Aſsiſio, & alta voce Deum laudanti, obuiã iuit, & taſcam de collo accepit, prius eius collo oſculato: ſic ergo beatus Franciſcus, & ſimilis eſſe Chriſtus voluit in eleemoſynæ acquiſitione, & ſui hoc primo modo abiectionẽ oſtendit nobis.

Secundo ſui abiectionem oſtendit beatus Frãciſcus cum ſcutella eundo, cibaria quærendo, & procurando; cum enim ipſe b. Fran. relicto mundo, cum ſacerdote ſtaret Eccleſiæ ſancti Damiani, ac ſacerdos ſibi faceret coquinam; quia fatigabatur multum in opere dictæ Eccleſiæ: Beatus Franciſcus hoc aduertens ad ſeipſum conuerſus ait. Inuenies tu quocũq; ieris hunc ſacerdotem, qui tantam præſtet humanitatem? non ne eſt hæc vita pauperis, quã elegiſti? Sed ſicut pauper vadens oſtiatim porta in manu paropſidem,& neceſsitate coactus diuerſa in ea cibaria coaduna; ita voluntariè oportet viuere amore illius, qui pauper natus, pauperrimus in ſeculo vixit; ac remanſit nudus,& pauper in patibulo, ſepultuſq; in alieno ſepulchro. Surgens igitur quadam die accepit paropſidem; & ingreſſus ciuitatem iuit petendo eleemoſynam oſtiatim: cumq; diuerſa cibaria poneret in ſcutella, mirabantur multi; quia ſciebant eum tam delicatè vixiſſe, videntes ipſum ad tantum ſui contemptum ſic mirabiliter tranſmutatum: Quando autem voluit comedere illa cibaria ſimul poſita, horruit primo; quia non ſolum comedere, ſed nec videre talia conſueuerat: Tandem vincẽs ſeipſum cępit comedere, & viſum eſt illi, ꝙ in comedendo aliquod electuarium; nunquam fuerit ſic delectatus; proinde tantum cor eius exultauit in domino, ꝙ caro ipſius licet debilis, & afflicta, corroborata eſt ad quæcũque aſpera,& amara lætanter pro domino tollerãda. Gratias inſuper egit Deo; ꝙ amarum ſibi in dulce conuerterat, et eum multipliciter cõfortarat. Dixit ergo illi ſacerdoti, ꝙ de cętero pro ſe aliqua cibaria non faceret, nec fieri procuraret. Ecce vilipenſio. b. F. et ſui abiectio. *Seipſum alloquens F. quid faciat propter ſui abnegationem.*

Tertio

Tertio beatus Franc. ostendit sui abnegationem, leprosis seruiendo: nam postquam Christus eidem dixit oranti: Francisce omnia, quę carnaliter dilexisti, & habere desiderasti; oportet te contemnere, & odire, si meam vis agnoscere voluntatem, quod postquam inceperis facere; quę tibi prius suauia, & dulcia videbantur, erunt importabilia tibi, & amara, atq; in his, quæ prius horrebas, hauries magnā dulcedinem, & suauitatem immensam: & cum ipsi beato Frā. videre leprosos esset horribile, die quadam dum equitaret, leprosum quendā habuit obuium, & vim sibijpsi faciens, de equo descendens obtulit ei denarium, osculans sibi manum, & accepto osculo pacis ab ipso, reascendit equm: & exinde cępit magis, ac magis seipsum contemnere: donec ad sui victoriam perfectè Dei gratia perueniret. Post paucos dies assumens magnam pecuniam, ad hospitale leprosorum accessit; & congregans omnes simul, dedit singulis eleemosynam, osculans sibi manum, & sic quæ erant sibi prius amara, scilicet de visione, & cohabitatione leprosorum, facta sunt ei dulcissima: Et hoc cum esset in habitu seculari; Mundo verò abrenunciato, vt dicit dominus frater Bonauētura in secunda parte legendę maioris, coram Episcopo ad leprosos totius humilitatis amator se transtulit: eratq; cum eis diligentissimè seruiens eis; lauabat enim ipsorum pedes; ligabat vlcera, educebat plagarum putredinem, & saniem abstergebat: inauditi quoque feruoris excessi, vlcerosarum plagarum ruebat in oscula: os suum ponens in puluere, vt saturatus opprobrijs, carnis superciliū legi spiritus potestatiuè subijceret, suique dominium hoste subacto domestico pacifice possideret. Quāuero fuerit leprosorum amicus, & medicus; quia infra fructu. 17. & conformitate plenius dicetur; hæc sufficiant pro probatione tertia abnegationis suę.

Quæ dixerit Christus Francisco, & quæ propter illa fecerit Franciscus.

Quarto beatus Franciscus ostendit sui abiectionem pro reparatione Ecclesiæ sancti Damiani deuotissimè mendicationi insistendo: cum enim a Crucifixo existēte in Ecclesia prefata dum oraret mandatum accepisset; vt tūc beatus Franciscus intellexit, ꝙ ipsam Ecclesiam repararet, quæ nimiam minabatur ruinam; & idem beatus Franciscus protinus multis venditis, pro eius reparatione sacerdoti Ecclesię pecuniam obtulisset, quam sacerdos ob timorem parentum accipere dum nollet: eam beatus Fran[illegible] quandam Ecclesiæ fenestram velut p[illegible]m abiectam vilipēdit; quā pater postea inu[illegible]iens asportauit: abdicatis omnibus, quæ sunt mundi, operi dictæ Ecclesiæ totum se dedit: vnde ciuitatem ingrediēs, omni verecundia postposita tanquā ebrius spiritu, per vicos, & plateas cępit dominum collaudare: qua laudatione completa, ad acquirendos lapides cępit intendere dicens, qui mihi dederit vnum lapidem, habebit vnā mercedem: qui duos, duas: qui tres, tres. & sic dicebat de alijs: Quidam eum audientes ipsum insanum putabant, & deridebant eum: alij vero commoti mouebantur ad lachrimas, vidētes eum de tanta lasciuia, & seculi vanitate, ad tantam ebrietatē spiritus, & diuini amoris tā cito venisse: at ipse abiector sui, derisiones cōtemnens in spiritus feruore gratias Deo referebat. In opere dictæ Ecclesię multum laborauit; corpus suum confectum ieiunijs supponēdo oneribus lapidum, & non solum cum sui derisione, & abnegatione sancti Damiani mēdicando reparauit Ecclesiam, sed beati Petri, & Virginis gloriosæ; quibus consideratis beatum Franciscum se abnegasse apparet euidenter.

Fran. multum laborauit quærendo, & asportando lapides pro reparatione Ecclesiæ S. Damiani.

Quinto ostendit beatus Franc. se abnegasse, habitu abiectissimo, & vilissimo se induendo: Beatus enim Fran. mundo abnegato, cum nudasset se coram Episcopo, patre, & alijs, & nihil sibi reseruasset; sed patri omnia tradidisset, oblatus est ei quidam mantellus pauper, & vilis cuiusdam rustici Episcopo seruientis, de quo ipse tunicam sibi formauit, cum cemēto in modum crucis, & pauperis crucifixi: quā tunicam, siue habitum, per duos annos in modum hominis Eremitæ portauit: tandē audito euangelio; cum corrigiam, baculum, perā, & cætera alia ad modum Apostolorum abiecisset, tunc fecit sibi tunicam valdè contemptibilem, & incultam: nam in vilitate tunicę, & contemptibilitate: vt fructus dicit. 16. & cōformitas: nullus eum quantuncunq; pauper, mendicus, & despectus excessit: Homo apparebat in paupertate, paruitate habitus, & vilitate alterius seculi, & sic voluit idipsum fratres peragere, vnde mandauit in regula, ꝙ fratres omnes vestimentis vilibus induantur: Ad quid? Certè ad sui contemptum, & obseruantiam sanctæ paupertatis.

Sexto beatus Fran. ostendit se abiecisse, diuina consilia suis in omnibus prępone ndo, quando frater Bernardus, tunc vocatus dominus Bernardus de Quintaualle, voluit beatū Fran. sequi, & mūdum relinquere; & id dixisset beato Francisco: beatus Franc. dixit, quod super hoc Dei consilium erat quærendum. Et tunc Ecclesiam sancti Nicolai iuxta plateam ciuitatis Asisij intrantes, orationi prius insistentes; finita oratione beatus Fran. missale clausum accipiens aperuit, & in prima apertione occurrit illud domini consilium. Si vis perfectus esse vade, & vende omnia &c. Sed quia cultor ipse Trinitatis trino testimonio voluit confirmari: secundo, & tertio librum aperiēs: In secunda apertione, occurrit illud. Nihil tuleritis in via &c. In tertia apertione occurrit illud. Qui vult venire post me, abneget semetipsum

B. F. diuina cōsilia suis proposuit, vt hic patet in acceptatione fratris Bernardi.

metipsum &c. Quo comperto; beatus Franciscus consilio domini per omnia acquiescens, ait præfato domino; hæc est vita, hęc regula nostra, & omnium, qui voluerint nostræ societati coniungi. Sic etiam secularis dum esset; solum à Deo eius volūtatem supplicabat ostēdi, quid ipsum vellet peragere, voluntatem diuinam suæ præposuit; quando voluit scire, an inter homines conseruari deberet, vel ad loca solitaria pergere: Sic etiam quando ad prędicandum accessit; diuinam suæ præposuit voluntatem: & quia diuinæ voluntati se in omnibus subdidit, Beati Frācisci voluntati Deus per omnia acquieuit; nihil ab eo aliquando petijt, quod non obtinuerit: vt patet eius legendam aspicientibus.

Septimo beatus Franciscus ostendit se abnegasse omnem laudem declinando; nam cum beatificaretur ab hominibus, dicebat filios, & filias adhuc habere possem: nolite me laudare, vt sanctum. Nemo laudandus, cuius incertus est exitus, & sibi ipsi dicebat. Latroni, si tanta contulisset altissimus: gratior te foret Francisce. Fratribus sæpe dicebat. De omni eo, quod peccator potest; nemo debet sibi iniquo applausu blandiri: peccator autem ieiunare potest, orare, plangere, carnem propriā macerare: hoc solum non potest domino. s. suo esse fidelis: In hoc itaque gloriandum si suam dn̄o gloriam reddimus: si fideliter seruientes, ipsi quicquid donat ascribimus.

Nota tu o Prædicator & disce humiliari.

In ciuitate Iteranni dum prædicasset populo in platea, & Episcopus affuisset: post prædicationem cum Episcopus dixisset populo, ꝙ dominum Deum laudare debebant: quia per ora simplicium eos sic informabat: exhilaratus beatus Fran. proiectus ad pedes Episcopi, regratiatur eidem dicens, ꝙ ipse solus sciuit separare nobilissimum à vilissimo: quia non sibi, sed Deo attribuit prædicationis gloriam, & honorem.

Octauo ostendit beati Francisci abiectionē: iniuriarum & quo ad verba, & verbera susceptio: de quibus dictum est fructu pręcedenti, & conformitate. In iniurijs delectabatur dicens, ꝙ talia audire decebat filium Petri Bernardonis: imo dicebat de se fratribus, quando persuaserant domino Ostien. vt diceret beato Francisco, ꝙ ipse consilia sapientum fratrum sequeretur; quia sic docent regulæ Augustini, Benedicti, & Bernardi, & Cardinalis dixisset hæc Beato Francisco. Beatus Franciscus nihil respondendo, duxit eum per manus ad fratres dicēs. Fratres mei, fratres mei Deus vocauit me per viam simplicitatis, & humilitatis: & hanc viam ostendit mihi in veritate pro me, & pro illis, qui volunt mihi credere, & me imitari, & ideo nolo, ꝙ nominetis mihi aliam regulam præter illam, quæ mihi à domino misericorditer est ostensa, & donata; & dixit mihi dominus, ꝙ volebat me esse vnum fatuellum in hoc mundo, & noluit vos ducere per aliam viam, quàm per istam scientiam; sed per vestram sapientiam, & vestram scientiam Deus vos confundet: Fatuum ergo seipsum dixit, vt verè seipsum abiecisse declararet.

Quid de se ipso sentiret B. Fran.

Nono ostendit beatus Fran. se abnegasse: nō de se alta sentire, sed per oppositum altitudinem declinare omnino: Cum enim vas esset virtutis & gratiæ, se maximum profitebatur peccatorem, quod patet; nam interrogatus B. F. à fratre Pacifico; quid de seipso sentiret. Respōdens Beatus Franciscus, videor (ait) mihi esse maximus peccatorum: Et cum frater Pacificus diceret, ꝙ salua conscientia illud dicere non poterat, nec sentire. Subiunxit beatus Fran. Si quantuncunq; sceleratum hominem, tanta fuisset Christus misericordia prosecutus, arbitror sanè, quod multo plusquā ego Deo gratior esset. Sicque frater prædictus de b. Fran. reputatione, & abnegatione informatus extitit; & quia de se alta noluit scire, in conspectu suo, & omnium, ipsum B. Franciscum magnificauit Deus: quia beatum se reputabat, qui posset eum tangere; vt patuit quando per Burgum sancti Sepulchri transiuit. Qui eum posset tenere, vt patuit de domino Cardinali Leone. Qui eum posset alloqui: sicut patuit de domino Orlando, qui dedit ei sacrum montem Aluernæ, de quibus omnibus inferius dicetur in suis locis extensè.

Decimo beati Franc. abnegationem ostendit aliorum obedientiæ subiectio. Ipse enim officio cessit generalatus, & frater Petrus Catanei est factus: vnum ex socijs petiuit sibi guardianum dari, cui vsque ad mortē in omnibus obediuit: solitus etiam erat socio itineris quantuncunq; modico obedientiam promittere, & seruare, & dicebat (vt suam veram abnegationem fratribus ostenderet) hanc gratiam mihi dominus contulit, ꝙ ita diligenter nouitio vnius diei obedirem, si mihi guardianus daretur; sicut antiquissimo & discretissimo fratri: Subditus (inquit) prælatum suum non hominem considerare debet; sed eum ꝓ cuius amore est subditus, & subiectus: quanto autem contemptibilior præsidet; tanto magis humilitas obedientis Deo placet. Hanc obedientiam b. Fran. voluit in se experiri: vt nullum tempus sine merito, & lucro transiret, & sui abiectionem cunctis ostenderet.

B. Fran propter abiectionē sui proprios defectus pandebat.

Vndecimo bea. Franc. seipsum contempsisse ostendit defectuum suorum publicatio: ipse enim beatus Fran. virtutes [illegible]atias in sui pectoris abscondebat arcano [illegible]isi quantum diuinus instinctus ad reuelandum induceret, aut zelus fraternæ salutis: defectus etiam suos publicè omnibus dicebat: abnegato mundo dum semel iret per Asisium quærēdo oleum pro lampade Ecclesiæ sancti Damiani: quam reno-

renouauerat, & ad locum venisset, vbi erat hominum multitudo: verecundatus fuit eleemosynam petere: ad se tandem reuersus ad dictum locum accessit: dicens coram astantibus culpam suam: quomodo propter eos verecundatus fuerat eleemosynam petere: petijt ergo, & ad ipsum locum præ alijs sępius iuit. Dederat semel mantellum vni vetulæ, dũ per ciuitatem iret Assisij, & vanam gloriam habuit; statim se sequentibus prodidit; quomodo vanam gloriam habuerat dando mantellum. In hoc totum fuit suum studium, vt nec coram Deo, nec coram hominibus hypocrita inueniretur. Incusauit se semel chorda posita ad collum, & nudus populo Assisinati: quomodo sanctus non erat: quia in infirmitate sua comederat carnes, & brodium conditum: sic etiam in publica prædicatione in quodam Eremitorio se populo incusauit; quia in quadragesima sancti Martini comederat cibaria condita cum lardo: hæc & alia similia referendo, latentes defectus beatus Fran. manifestabat, vt se veraciter contemneret, & abnegaret.

Duodecimo omnis virtutis, & boni Christo attributio. Hoc beato Fran. displicebat si aliquid perfectionis sibi attribueretur, & tunc gaudebat quando Deo: & ideo dicebat ipse beatus Fran. sicut enim in picturis domini, & beatæ Virginis in ligno depictis, honoratur dominus, & beata Virgo, & tamen lignum vel pictura, sibi nihil attribuunt: sic seruus Dei, homo enim Dei pictura est: in qua Deus honoratur propter beneficium suum: sed ipse sibi nihil debet attribuere: quia respectu Dei minus est, quàm lignũ vel pictura; immo est purum nihil. Et ideo soli Deo honor, & gloria est reddenda: sibi autem solummodo verecũdia, & tribulatio, dum viuit inter miserias huius mundi. Quod enim referret in Christum, patuit in Cantilena, quam ordinauit de laudibus creatoris, & per creaturas: quam vocabat canticum fratris: vbi ostendit, quod omnia Deo sunt tribuenda. Patuit etiam quodã facto ab ipso cantico; Ipse enim beatus Fran. cum propter suam sanctitatem honoraretur multum à populo, & non solum osculabantur eius manus, immo, & pedes: nec talẽ reuerentiam renueret: socius de hoc scandalizatus dixit ad eum. Frater non vides, & non attẽdis quod tu facis? nam homines te tantum honorant, et tu talia non renuis, imo in eis videris complacere. Respondit beatus Franciscus dicens. Homines nihil faciunt de reuerentia respectu eius, ꝙ debent facere: quod socius audiens fuit magis turbatus: cui beatus Franciscus dixit. Frater vide. totam istam reuerentiam, quæ mihi fit, nõ mihi approprio, sed ipsam totam ad Deum remitto, et me ipsum conseruo in fece meæ humilitatis, et totũ honorem reddo Deo. Homines autem, ex hoc lucrantur, quia Deum recognoscunt, et honorant in sua creatura, et in membris: quo audito frater ædificatus remansit: Et quia beatus Franciscus omnia à Deo esse tenebat, et cognoscebat, ideo omnia ad ipsum referebat, vt dicit dominus frater Bonauentura in decima parte legendæ. De omnibus sibi scalam faciebat; donec ad ipsum perueniret; qui est totus desiderabilis: et quia Deum in omnibus cognoscebat, ipsum in omnibus possidebat, laudabat, et glorificandum censebat, et ipsi soli sit honor, et gloria omnis; prout in prima regula. cap. 23. et ponitur infra fructu. 12. et conformitate in cap. de diligendo Deum, vide ibi; ipse beatus Franciscus sic fiẽdum fratribus, et esse mandabat: Sic ergo. 12. præfatis modis patet beatum Franciscum se ad instar Christi abiecisse funditus, et abnegasse, prout prima pars expositionis exigebat, dicens. Franciscus separatur, videlicet à seipso per sui contemptum, et despectionẽ: De hac materia multa, et plura habes infra fructu. 17. et conformitate, vbi de humilitate tractatur beati Fran. et specialiter in responsione ipsius beati Francisci facta, Fratri Masseo eius socio dicenti. b. Francisco; vnde sibi ꝙ totus mundus iret post ipsum &c. vide ibi. Sic ergo beatus Franciscus impleuit cõsilium, quod in tertia libri apertione reperitur, videlicet. Siquis vult venire post me, abneget semetipsum etc. Declarato ergo quomodo intelligitur vno modo, Franciscus separatur, declarandum est quomodo intelligitur secundo modo de separatione ipsius beati Francisci à mundo, et licet infra fructu, et conformitate. 16. plenè dicatur de hoc, ostendendo. b. Franciscum paupertatem præ omnibus dilexisse, attamen succinctè est hic ostendendum: Et licet pars hæc pateat ex dictis in prima expositione præmissa, sicut dictum est de Christo; quia non stat aliquem perfectè se abnegare, et mundum diligere, licet non ẽ contrario; tamen b. Franciscum mundum totaliter abdicasse plura ostendunt. Bea. Fran mundum totaliter abnegasse plura ostẽdunt.

Primum est diuitiarum despectio. Factus. n. frater, & post mundi abrenunciationem corã Episcopo, licet omnem pecuniam, vt diabolũ horruerit; tamen secularis existens, & mercator, non sperauit in pecunia, & thesauris: imo liberalis fuit naturaliter, & dispensator erat vanissimus; vnde socijs, & alijs curialissimus fuit: cęnas, & prandia, & talia huiusmodi faciendo; prout dicit legenda trium sociorum, & adeo fuit liberalis, ꝙ faciebat, & expendebat vltra suam facultatem; ac de sua liberalitate per totam vallem Spoletanam rumor exiuerat. Verum cum hæc fecisset aliquando pro mundi fama, à domino respectus ad semetipsum conuersus ait: Ex quo largus, & curialis

es apud homines, à quibus nihil recipis niſi fauorem tranſitorium,& inané, iuſtum eſt; vt propter Deum, qui largiſsimus eſt in retribuẽdo,ſis largus,& curialis pauperibus,& tunc ꝑpoſuit omni petenti ſi poſsibilas afforet, pro amore domini tribuere; maxime ſi diuinum allegaret amorem: quod vſque ad mortẽ ſeruare non deſtitit: Et quia oẽs mundani diligunt munera. Hoc fuit ſignum in beato Franciſco,ꝙ mundum contempſit: quia ipſum nõ dilexit. Nonne beatus Franciſcus cum pro reparatione Eccleſiæ ſancti Damiani ſacerdoti pecuniam obtuliſſet, & ille non accepiſſet, in quandam feneſtram proiecit,vt puluerem vili pendendo?

Is. 1.

Secundum,quod oſtendit mundi contẽptum, eſt humilium perſonarum amor, & dilectio: abiectas enim perſonas,ſcilicet pauperes dilexit eis benefaciendo,dando eleemoſynas,vnde præ ſolito panem ſemper ponebat in menſa: adhuc ſecularis menſam panibus replendo: & cum à matre interrogaretur quare hoc faceret; reſpondebat ꝙ pro eleemoſynis dandis pauperibus, quia propoſuerat omni petẽti pro Deo eleemoſynas largiri: Extra domũ vero ſemper pauperibus de denarijs prouidebat: & ſi quando pecunia non adeſſet ad locũ ſecretum pergebat,exuebat camiſiam,& pauperi dabat, vel mittebat: Non ne militi egeno veſtimenta, quæ ſibi ipſi de nouo parauerat ſe exuendo tribuit? vnde die quadã mercantiarum abſtractus tumultibus; cum pauperem eleemoſynam petentem repuliſſet,gratia diuina proſpectus,ſeipſum arguit actũ ſe egiſſe magnæ ruſticitatis,dicens; ſi pro magno comite,vel barone pauper ille à te aliquid poſtulaſſet,certe poſtulatam ſibi dediſſes; quanto ergo magis pro rege regum,& omnium domino id facere debuiſti? & tunc propoſuit pro tanto domino poſtulata de cætero non negare: Non ſolũ pauperibus benefecit; immo eorum cõſortium ſecularis exiſtens libenter habuit: patet,vt dictum eſt ſupra,quando Romæ ſtetit cum pauperibus;& cum leproſis cõuerſabatur, eis ſeruiendo,& benefaciendo: ipſorum etiam pauperum ſtatum præ alijs ſanctis amauit,& tenuit; quibus amor ad pauperes ipſius eſt expreſſus.

Tertium,quòd oſtendit beatum Fran. mundũ deſpexiſſe eſt,parentum deſpectio,dereiictio, & declinatio,iuxta conſilium Chriſti. Siquis venit ad me,& non odit patrem ſuum, & matrem,& fratres &c. Et beatus Franciſcus hoc egit: nam patrem deſerit ſibi contrarium in Dei ſeruitio,volentem ipſum inflectere ad ea, quæ ſunt mundi: ipſi publicè corã omnibus, cum ſua facultate renunciauit, & coram prælato.ſ.Epiſcopo dixit ad patrem;vſque modo te vocaui patrem in terris; amodo poſſum ſecurè dicere: Pater noſter, qui es in cœlis. Et

Luc. 14.

vide, ꝙ parentum abrenunciatio per beatum Fran. facta eſt cum deliberatione, in loco patenti, coram perſona publica, & autentica.ſ. Epiſcopo. Et ꝙ ad voluntatem,vt ageret,quæ ſunt mundi,nec minis,nec vinculis, nec verberibus per patrem beatus Fran. potuit inclinari, & non ſolum patrem; ſed etiam matrem, quæ ipſum tenerrimè diligebat, pro Chriſti amore reliquit: ſic & fratres,& parẽtes alioſque, quocunque gradu ſibi attinentes.

Quartum, quod declarat mundum à beato Franciſco contemptum,eſt omnium terrenorum reiectio: Nam Apoſtoli & ſi nauem, & alia reliquerunt, non tamen veſtimentum,qđ in dorſo habebant.B.vero Fr. non ſolum omnium facultati abrenunciauit; ſed etiam pannos, & femoralia reiecit; nudum corpore, & mente ſe offerens brachijs crucifixi, quod de nullo alio ſancto mundum abrenunciante alicubi legitur: vnde bene poterat dicere Chriſto veraciter. Reliqui omnia, & ſecutus ſum te. Et ſic in hoc beatus Franciſcus ſingularis ab omnibus reperitur.

Quintum oſtendens beatum Fran. mundo abrenũciaſſe,eſt vitę Apoſtolorum electio: licet enim, vt dicetur fructu.16. & conformitate, multi diuitias,& mundum cõtempſerint; nullus tamen, vt Apoſtoli: qui omnia dimittentes,quę habebant;& habere poterant Chriſtũ ſunt ſecuti: quorum vita fuit,quę ſunt mundi abdicare,& Chriſti veſtigia proſequi. Beatus Fran. Euangelium ſeruauit ad integrum;vt de eo cantatur. Franciſcus euangelicum,nec apicem vel vnicum, tranſgreditur nec iota: Chriſtum ergo ſequendo, nec in communi,nec in ptoprio aliquid voluit poſsidere, nec pro ſe, nec pro ſuis fratribus:& tamen Papa Ioannes determinauit, ꝙ in cõmuni habuit Saluator, & Apoſtoli: Et licet.B.Fran.nec in communi habere voluerit,nec in proprio,non eſt dicendũ,(dicit dominus Papa Ioannes;) ꝙ vita beati Franciſci fuerit perfectior vita Chriſti, & Apoſtolorum, quia nulla perfectior ea inuenitur:Sic ergo eligendo ſeruare Euangelium, & vitam Chriſti,& Apoſtolorum prę alijs,qui ante eum fuerunt,beatum Fran. mundum abdicaſſe ex hoc declaratur.

Sextum oſtendens mundi contemptum à Bea. Fran.eſt paupertatis arreptio,deſponſatio,& acceptio,de qua quia fructus eſt 16. & conformitas, nihil dico ad pñs.

Septimum eſt in ędificijs nulla oſtenſio.Mundani optant domos altas,pulchras,ſumptuoſas, & latas. Beatus Franciſcus nihil talium optauit, nec habere voluit: immo volebat ꝙ domus,& loca fratrũ quo ad materiam non eſſent de lapidibus,videlicet. de ſaxis aut lateribus; ſed de viminibus luto paleis conſerto: quo ad coperturam de paleis: quo ad latitudinem eſſent parua tuguriuncula: & ſic de

altitudine & longitudine: unde vt dicetur fru ctu.16. & conformitate, omnia talia ædificia, quæ summam non prætenderēt paupertatem, displicebant sibi, & offendebatur: nam domū factam per communitatem Asisij in loco sanctæ Marię, voluit destruere, sed impeditus fuit ab hominibus ciuitatis. Vicarium suum fratrem Petrum Cathanij reprehendit; qui domum paruam ędificari fecerat, & vilem ad officium dicendum, & recipiēdum fratres: quia multiplicationes domorum sibi displicebant: Et post mortem quendam fratrem, qui locū mutauerat, & domos latiores ędificauerat, reprehendit acriter, & ꝙ post mortem iuditium Dei non euaderet.

Octauum, quod beatum Fran. ostendit mundum contempsisse: est vestium, & tunicarum deuitatio, & quo ad sumptuositatem, quia de panno vilissimo, & rudi indutus est semper, & quo ad multitudinem: nam tunica sola habituali, corda fuit contentus, & fęmoralibus: nā vestitos dupliciter oderat, & signum extincti spiritus hoc esse dicebat; quia tunc caro ad petendum sua inclinatur. De hac materia habes fructu & conformitate. 16. Nec tunica sua erat sua, imo dabat libenter petenti: sicut patuit quando eam fratri Ruffino post impressionem stigmatum ab ipso requisitus dedit. Sic & in loco de Grecio cuidam fratri eam petenti de Francia. Sic & pauperibus si aliquid non haberent: vnde nec cellam, nec tunicam, nec aliquid habere voluit, quod suum censeretur: Quærendo semel beatus Fran. ab vno fratre vnde venerat, & ille diceret de cella tua, quia audiuit tua: in cella prædicta noluit amplius habitare: Bononiæ ad locum accedere pro fratribus pręparatum noluit: quia locus fratrum dicebatur; sed legato apostolico, locum accipiente nomine Ecclesię, & fratribus ipsum concedente in eo stetit.

Nonum, mundum ostendens à beato Francisco contemptum, est Regulæ ipsius compositio; ipsa enim præ alijs, vt patet intuenti totum mundum cum suis abdicat, & suadet ipsius contēptum. Et quia eā ad litteram seruauit, argumentum est eius obseruantia ad mundi contemptum.

Decimum est ostendens mundi contemptum beati Fran. fratrum ad ordinem receptio, nullum.n. fratrem voluit ad ordinē recipere, nisi expropriatum, & terrenis datis omnibus pauperibus. In marchia quendam, qui dederat sua parentibus, & non pauperibus, noluit ad ordinem recip[illegible]; dicens eum indignum iungi pauperibus Christi; qui pauperes defraudauerat: Contemptum enim omnium terrenorum dicebat sui ordinis esse fundamētum: vnde ad ordinem venientibus dicebat verbū Euangelij. Si vis perfectus esse; vade & vende omnia, & da pauperibus: ne aliter faciendo, ad scandalum animæ essent fratribus loculi reseruati.

Vndecimum ostendens propositum.b. Fran. de mundi contemptu, est fratrum in statu vocationis eorum, permansio: nam, vt fratres ad nihil mundi afficerentur, ipsos noluit ad Ecclesiasticas dignitates promoueri, vnde domino Ostiēsi, qui fuit postea Papa Gregorius nonus, sciscitanti ab eo, si sibi placeret, ꝙ fratres promouerentur ad dignitates Ecclesiasticas, respondit: Domine, minores ideo vocati sunt fratres mei; vt maiores fieri non pręsumant: si vultis autem, vt fructum faciant in Ecclesia Dei, tenete illos, & conseruate in statu vocationis eorum; & ad prælationes Ecclesiasticas ascendere nullatenus permittatis; vnde nec ambiuit gradum Ecclesiasticum nec fratres voluit ad talia anhelare.

Duodecimum, & vltimum ostendens beatum Fran. mundum despexisse, est ad nil mundi affectio; sed tota mente, & desiderio ad patriā suspiratio, & intentio: vnde non pręlationē, quia hanc deposuit: nec pecuniam; quia hanc despexit: non honores, quos declinauit: non aliquid terrenum appetijt; sed tota affectione suspirabat ad patriam; vt Christo vniretur per gloriam; cui incorporatus manebat per imitationem, & dilectionem: & sicut mente erat ad ęterna suspensus, sic & corpore, & præsertim facie, ad cęlestia stabat totus affectus: vt enim dicit dominus frater Bonauentura in quarta parte maioris legendę: uidebatur intuentibus homo alterius seculi: quippe, qui mente, ac facie in cœlum semper intentus; omnes sursum attrahere niteretur. Nec immerito sic videbatur: quia cum eo pergente, Christus Crucifixus ibat; cum stante, Christus, beata Maria, sancti, Ioannes Baptista & Euangelista, Petrus, & Paulus, & alij sancti morabantur. Hunc sancti Angeli sæpe visitabant; ac gratiarum diuinarum influentia pertangebant, quare cęlibatus superni magis, quam mundani incolatus effigiem prætendebat. Iam dictis ergo potest clarescere seruum altissimi beatum Franc. mundum funditus despexisse: quod erat declarandum pro expositione secūda huius fruct⁹, & cōformitatis, videlicet quo ad eius secundam partem, quæ dicit Franciscus separatur, s. ad instar Christi, à quo scilicet à mundo, per ipsius totalem abdicationē, & despectum: Et sic patet quomodo beatus Fran. primo se, deinde mundum abiecit, abnegauit, & contempsit: & sic consequenter apparet declarata huius sexti fructus, & conformitatis, secunda pars, quę erat videlicet Franciscus separatur.

INCIPIT FRVCTVS SEPTIMVS, & conformitas, videlicet. Iesus hosti exponitur, Franciscus molestatur.

Expositio primæ partis, videlicet. Iesus hosti exponitur.

QVIA in huius fructus septimi,& conformitatis,prima parte, agitur de tentatione domini Iesu Christi facta, per hostem diabolum, ipso existente in deserto: hinc est, ꝙ pro eius expositione sunt tria videnda.

Primum quibus modis genus humanũ à Diadolo impetitur,& tentatur.

Secundum quare dominus noster voluit à Diabolo tentari,& quali modo tẽtationis ab hoste propulsatus est.

Tertium quibus modis ab homine Diaboli tẽtatio superatur, & abijcitur: Sed ante omnia sciendum est,ꝙ hic agetur de tentatione Diaboli,prout tota tentatio est à Diabolo, & superatio à tentato: ipsum abijcit, & repellit: fructu vero, & conformitate 21. agetur quomodo diabolus ab homine expellitur per ipsius superationem ab eo, quem diabolus impetijt,& tandem diuina gratia est, & fuit superatus.

Pro primi euidentia est sciendum,ꝙ hostis antiquus diabolus Leo, & draco est; & vocatur draco,propter malitiã, & nequitiam: de quo

Psal. 103. dicit Psalmista. Draco iste,quem formasti ad

Apoc. 20. illudendum ei &c. Et Apoc. Diabolus draco,

1.Pet. 5. & serpẽs appellatur: dicitur etiam leo rugiẽs, & hoc ratione violentię,& potentię, quem nõ potest vincere malitia: multotiens superat potentia: Quia ergo leo,& draco est ipse hostis diabolus: hinc est, ꝙ duobus modis nos tentat.

Primo,vt draco malitia, & versutia.

Secundo,vt leo potentia, & violentia.

Quomodo diabolus tẽtat astutia, ut draco.12.modis. Tentandi modos diaboli declarando præfata duplici via, & primo quomodo tentat malitia,vt draco, est sciendum, ꝙ sic multis modis tentat, & tentauit genus humanum: astutia ergo tentando,& malitia ipse tentat.

Primo modo,videlicet suasione suadendo, &

Gen. 3. hoc modo, tentauit Euam,& decepit.

Gen. 6. Secundo modo blanda illectione: & sic tentauit genus humanum, videlicet filios Seth, qui dicebantur filij Dei: hos tentauit esca.s. pulchritudine filiarum Cain: & sic earum adinuicem commixtione, iratus Deus perdidit omnem carnem: Noe cum vxore filijs, & vxoribus eorum præseruando: & quasi rationabiliter, quod suggerit fieri debere ostendendo.

Tertio modo in errorem deductione. Hoc modo tentauit filios Israel in deserto, ad ido Exo. 32.

latriam perducendo. Num.25.

Quarto modo promissione, promisit enim primis parentibus deitatem, & Christo vt dicetur infra omnia regna mundi si perageret, quod suadebat.

Quinto modo difficultatis ad bonum peragẽdum ostẽsione. dicens ꝙ arcta via est,quæ ducit ad paradisum, & ad vitam; & sic tentauit filios Israel,qui ob difficultatem nolebant ire Num.14.

ad terram promissionis.

Sexto tędij post bonum inceptum,ne perficiatur immissione,& sic tẽtauit, & alias filios Israel, qui libenter exierunt de Aegypto, & de- Exo. 16.

sertum intrauerunt, sed labore itineris vlte- Num.20.

rius ire nolebant: & sic quosdam tentauit de sequentibus Christum,qui audientes Christũ, Ioan. 6.

dicebant,durus est hic sermo; & ab eo recesserunt.

Septimo modo ad dubietatem mentis perductione: sic tentauit Balaam, qui ab Angelo Num. 23.

retardabatur, ne iret ad maledicendum filijs Israel, & Diabolus ad oppositum eum inducebat &c. Sic & filios Israel tempore Eliæ, quibus ipse Elias dicebat. Vsquequo in duas par 3.Reg. 18.

tes claudicatis &c.

Octauo modo importunitate, & assidua inquietatione. Hoc modo voluit tentare Io- Gen. 39.

seph, per mulierem Aegyptiacam, quæ sibi erat importuna,& cęperat eum.

Nono subitè & improuisè animæ aggressione, & præsertim quando otiosam inuenit, & malè dispositam: sic tentauit Iudam scarioth, qui videns vnguentum effundi super caput Iesu, murmurauit statim, & eius mortem ordinauit.

Decimo modo occulta insidiatione.hoc modo tentauit Ananiam, & vxorem eius Saphi- Act. 5.

ram, vt occultarent de prætio possessionum suarum,& mentirentur Apostolis.

Vndecimo modo fraude,& deceptione: sic tẽtauit illum diuitem nequam; qui deceptione Luc.12.

diaboli credebat diu viuere, & subito mortuus est: sic etiam decepit Achab promissio- 3. Reg. 22.

ne victoriæ.

Duodecimo se in Angelum lucis iuxta dictũ Apostoli transformatione: sic multos in uitis patrum decepit, apparendo in forma angelorum pro parte Dei sanctorum patrum,& mulierum: sic etiam volendo Christum decipere, in forma humana apparuit: Et quamuis sint multi alij modi, quibus diabolus tentat, vt draco, cum sint ei mille ad nocendum artes; sufficiant tamen pro præsenti duodecim modi præfati.

Et quia non solum draco est, sed & leo ipse hostis antiquus: iccirco, quos superare non potest aliquando, vt draco, per astutiam, & malitiam, alijs modis suparat.s. per violen- Qũo tẽtat

tiam,& potentiam, vt leo. ut leo.

Exo.3.&5. Et primo modo afflictiones temporales procurando; sic tentauit filios Israel, faciendo eos affligi, vt Deum non audirent: sic Petrum afflixit, faciendo eum poni in carcerem, &c. Act. 12.

Iob 30. Et ideo dicebat Iob. Pharetram suam aperuit idest tribulationes, & afflictiones; & afflixit me.

Iob. 1. Secundo modo carnem flagellando; sicut fecit Iob, quem percussit vlcere pessimo, vt malediceret domino Deo suo.

Iob. 1. Tertio modo bona fortunę auferendo: sic tentauit Iob omnia temporalia auferẽdo ab eo: Tob. 1. sic & Tobiam.

Quarto modo, quę amamus subtrahendo, s. filios, & filias. Hoc patuit in Iob; & sancto Eustachio &c.

Quinto modo, quę naturaliter odimus ingerendo: sicut infirmitates, vt Iob; qui infirmatus est: Et Tobias excęcatus est; vt de domino murmurarent.

Sexto modo prauos homines contra bonos prouocando, & inducendo, qui sui sunt satellites; sic fecit filijs Israel: patet de Senacherib, Nabuchodonosor, Holoferne, Antiocho, & sic de alijs, quod hodie facit per Tirannos & Sociardos &c. Christum fecit occidi per Pilatum, & iudęos, & Romanos, qui omnes membra erant ipsius Diaboli.

Septimo se visibilem, vt timeatur ostendendo, & demonstrando; sicut fecit Beato Antonio, beato Benedicto, & pluribus sanctis.

Octauo modo bona, quę agimus impediẽdo: sic beatam Claram ab oratione retrahere est conatus: sic & multos in vitis patrũ tentauit.

Nono modo Sanctos persequendo: quosdam carnis tentatione: sicut beatum Crisantum, Iosaphath; Benedictum &c, quosdam accidia: quosdam alijs vitijs. Vt vidit beatus Abbas Macharius, quando in specie medici diabolũ eum diuersis ampulis ad fratres pergentem conspexit.

Decimo delectatione resoluẽdo, sicut Dauid; quem non potuit persequutione superare, vicit delectatione cum Bersabee.

2.Reg.11. Vndecimo modo non consentientes opprimendo: sicut de sancto Antonio abbate, & de beato Antonio nostro; ad cuius guttur diabolus posuit manus, vt eum suffocaret.

duodecimo ad desperationem conducendo: sicut facit continuè, quia multi ita impetuntur ab ipso acriter: q̃ desperantes tentationi 2.Reg.17. bus eius consentiunt: sic tentauit Achithofel; qui seipsum suspendit: & sic de multis alijs, q̃ seipsos diuersis modis interemerunt. Præfatis modis diabolus tentat vt leo: & si alij modi sunt: quia possent ad pręfatos reduci, dicti iam sufficiant. Et sic patet primum, quod erat videndum.

Secundo videndum erat, quare dominus noster Iesus Christus voluit tentationi diaboli subijci: & quomodo. Et breuiter hanc partem exponendo, videndum est primo: quare voluit tentari à Diabolo. Christus q̃ à Diabolo voluit tentari.

Ad quod respondetur, vt nos pariter verbo informaret, & exemplo: cum enim tota vita nostra sit plena tentationibus; quia tentamur à mundo, carne, & diabolo; Christus igitur tentari voluit.

Primo, vt exemplum patientiæ nobis prębe-ret; quia si ipse, qui sine peccato erat tentationem patiẽter portauit, multo fortius nos peccatores.

Secundo, vt modum ostenderet diaboli tentationem superandi, de quo in tertio modo dicetur.

Tertio, vt fructum ostẽderet (si tentatio superetur): quia angeli accedunt ad talem, & ministrant ei: vt factum est ipsi Christo: sed hic sunt aliqua dubia.

Primum est, quis fuit iste hostis, & Diabolus? Respondetur, q̃ creditur, q̃ fuerit lucifer qui primos tentauit parẽtes: quia hic hostis Christo promittebat omnia Regna mundi, & si fallaciter: Lucifer enim est Rex super omnes filios superbię, ad ipsum tentandum sagacior venit, & astucior: quare, & ipse princeps mundi lucifer: quem superando, & fugauit à mundo, & ligauit. Quis diabolus fuerit ille, qui Christũ tentauit. Apoc. 12.

Secundum dubium, an in propria forma temtauerit?

Respondetur q̃ non; ne quis esset, agnosceretur; sed nec homo in proprio esse substantias separatas cernere valet: quare creditur, q̃ in forma humana eidem se ostenderit. An in propria forma tentauit.

Tertium dubium, in quo loco Christum tentauerit? 1.Pet.5.

Respondit Euangelium, q̃ in deserto, vt videlicet ostenderet: Math. 4.

Primo, q̃ diabolus maximè bene volẽtes operari aggreditur. In quo loco tẽtauit.

Secundo, vt sancti post eum futuri, qui ad deserta pergerent, scirent se perlaturos hostis tẽtationes.

Tertio, vt ostenderet, q̃ solitarios Diabolus aggredi conatur.

Quarto, vt ostendat q̃ omnia, & se relinquentes (quia tales sunt in deserto) et si à Diabolo inuadantur, non tamen superantur.

Quinto, vt quanta sit difficultas, in bene agendo ostenderet: Christus enim non iuit ad desertum, vt tentaretur; sed, vt ieiunaret, sed ad hanc operationem, est consequuta diaboli tentatio.

Sexto, vt quando fit rectum aliquid à nobis, & diabolus conatur impedire suis modis, non debet dimitti, sed prosequi: quia perseuerans in campo certaminis, triumphum obtinet per optatum.

Viso ergo quare Christus voluit hosti, (quo ad tentationẽ) subijci, videndũ est, quare Diabolus Quare diabolus Christum tentauit.

bolus ad tentandum ipsum accessit. Et dicut, doctores, ꝙ volebat experiri, an esset Deus, vel purus homo: quia argumenta erant pro vtraque parte: Quòd esset homo, quia ieiunio expleto esuriuit, vt homo: Quòd esset plusquā homo; quia nullo alio cum eo existente, ieiunauit 40. diebus, et totidem noctibus: quando enim Moyses ieiunauit, ipse erat cū Deo: Elias ex cibo prius sumpto, sic ieiunauit: sed Christus cibum non sumpsit, & solus à Diabolo est inuentus: et ideo hoc videndo, vt agnosceret, an esset Deus: ipsum tentare voluit, & ideo dixit in prima, & secunda tentatione, Si filius Dei es &c,

Quomodo diabolus Christum tentauit.

Sed quomodo potuit Diabolus Christum Deum esse ignorare, cum tot signa in natiuitate eius fuerint facta?

Respondetur, ꝙ diuina virtute ipsum latuit. Restat ergo videre quomodo Diabolus Christum tentauit. Vbi sciendū est, ꝙ tentatio Diaboli fit tripliciter, videlicet suggestione, delectatione, & consensu. Item tentatio alia interior, quę fit à carne, et aliquando à Diabolo: alia exterior, quę fit à Diabolo. Dictum est etiā, ꝙ Diabolus tentat, vt draco, et vt leo. Ad propositum: Diabolus vt leo Christum tentare non potuit: quia vim ei inferre non valuit, sed vt draco tentauit. s. malitia, et astutia: vt sicut primos parentes tentauit de gula, de superbia, & de auaritia. s. de cupiditate habendi scientiam boni, & mali: sic & Christum præfatis modis tentauit: de gula, de præsumptione, quę est filia superbiæ; et de auaritia, omnia regna mundi promittendo. Sed Christum interiori tentatione tentare non potuit: quia nihil impellens ad malum in ipso fuit, sola tētatione exteriori ipsum pulsauit: Nec delectatione, aut consensu potuit Christum tentare: quia Christus peccare non potuit; quare solo primo modo. i. suggestione ipsum tētauit: quibus apparet quomodo hostis antiquus Christum tentauit.

An homo debeat appetere tentari.

Sed quia dictum est, ꝙ Christus voluit tentari, vt nobis pręberet exemplum, posset queri, An nos tentari appetere dabeamus?

Respondetur, ꝙ à carne non: ratio, quia talis, non est sine peccato, saltem veniali. dicit magister. 2. dist. 21. A Diabolo non, a viris imperfectis, nec perfectis; Christus non dedit exemplum tentationem appetendi: sed exemplum prębuit, vt si tentatio afforet, eam vincendi, & superandi. Et sic patet secundum, quod erat videndum, videlicet cur Christus hosti fuit expositus, et de modo.

Quib⁹ modis uincatur tentatio.

Restat videre de modo tentationes Diaboli superandi: quod est tertium videndum. Circa quam partem, et si doctores diuersimodè loquantur.

Quidam enim dicunt, ꝙ suggestioni Diaboli si non attēdatur: vtpotè ad aliud conuertēdo cogitamen, tentatio superatur.

Alij dicunt cogitando statim, quando Diabolus tentat, pęnas infernales.

Alij dicunt, ꝙ cogitādum est premium, quod promittitur, tentationi non consentientibus: attamen Saluator noster in sancto Euangelio, ostendit modos aliquos.

Et primo per ieiunium carnis extenuatione: nam, vt ipse Apostolis dicit. Hoc genus demoniorum eijcitur ieiunio, & oratione: & hanc viam ostendit ipse Saluator: qui ieiunauit 40. diebus, & 40. noctibus ostendens ieiunium appetendum, propter multa, quę facit ieiunium, vt dicunt doctores de ipso loquentes, & tractantes: & quia cum instrumentum diaboli sit nostra caro; ieiunio atteritur, & domatur. Marc. 17.

Secundo, fide, & tota in Deo spei, & fiducię positione: Nam anima debet esse in deserto, id est separata ab omni spe alia à Deo, & tunc si habebit fidem, & dicet monti, idest tentationi, vt transferatur, idest abscedat, fiet, vt Iesus beatum Fran. docuit.

Tertio sacræ scripturę memoria, & attentione. Ipse Saluator in tentatione sua ad ipsam superandam, & diabolum conuicendum sola scriptura est vsus diuina, ad ostendendum, ꝙ ipsa docet diaboli tentationem euitare. Et pro huius euidentia inuestigandum est quomodo scriptura docet hoc: vbi sciendum, ꝙ diabolus de bono non tentat, nec inducit hominem ad bonum per agendum, sed malum, & si malum sub specie boni saltem delectabilis: Modo, de nullo malo speciem prę ferente boni, potest diabolus tentare: de quo sacra scriptura inspicientem diligenter non informet, & verbo, & exemplo.

Quō per meditationem scripturæ diuinæ uincitur tenta.

Si enim Diabolus tentat te de aliquo vitio, vt potè, de superbia, debes videre, quid scriptura verbo promat, & exemplo: nam, ꝙ non assentias huic tentationi, te docet ostendendo, ꝙ mala sit superbia, dicēs illud. Odibilis Deo & hominibus superbia. Et Iacobi. Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Et beata Maria dicit: Dispersit superbos mente cordis sui. Et non solum verbo docet: sed etiam exemplo, quomodo superbia non est appetenda: ostendendo mala, quę de ipsa ꝓueniunt. Superbia enim Angelus supręmus Diabolus efficitur. Adam à paradiso in hanc miserię vallem deijcitur. Arphaxath regno priuatur. Senacherib gente ab Angelo spoliatur, & sic de alijs. Tentatus ergo à diabolo de pertinētibus ad superbiam, vt de appetitu dominij, & status, & similibus, quia videt, ꝙ scriptura verbo, & exemplo oppositum ostendit, debet nolle ipsam in se locū habere: quare nō assentit Diabolo sibi hoc persuadenti, immo accipit oppositū, videlicet humilitatem, quā assumere scriptura inducit verbo dicens illud. Humilium, & mansuetorum Deo semper placuit Eccl. 10. Iacobi 4. Luc. 1. Isa. 14. Iud. 1. 4. Reg. 19. Iud. 9.

cuit oratio,& supplicatio. Ps. Respexit in ora-
tionem humilium &c. Exemplo. Dauid humi
lis fit Rex. & Maria humilitate fit mater Dei.
& sic de alijs. Modo tentatus debet dicere, qđ
bonum est,& facit bonum habenti, est prose-
quendum, & ꝙ malum est in se,& facit malum
habenti, est fugiendum; ergo nolo sequi super
biam, sed humilitatem: quare demon tuę nō
assentio tentationi. Et sic patet de modo vin
cendi tentationem diaboli per scripturam: &
sicut dictum est de vitio superbię, sic etiā est
de alijs.
Si de luxuria tentat, quid scriptura dicit
Ephe. 5. verbo? Certe illud. Omnis fornicator, aut
immundus non habet partem in regno Chri-
sti,& Dei. Quid ostendit exemplo? Certe, ꝙ
ipsa est fugienda: quia per ipsam genus huma
Gen. 7. num in diluuio submergitur. Sodomitæ cœle
Gen. 19. sti igne comburuntur. Amon ex pręcepto Ab-
2.Reg.13. salon occiditur. Et sic de alijs.
Quid de opposito dicit scriptura.s. continen-
Ephe.5. tia & castitate? Certe illud. Vnusquisque ve-
strum sciat suum vas possidere,&c. Quid ostē
dit de hoc exemplo? Certe, ꝙ castitate homo
à Deo diligitur,& ad gloriā sublimatur patet
Gen. 31. in Ioseph,& sic de alijs hoc perpendens tenta
tus, non assentit libidini, sed diligit castitatē,
& mundiciam.
De ira si tentat diabolus, vadat tentatus ad
scripturam,& videat si suadet ipsam, vel eius
oppositum,& videbit, ꝙ dissuadet iram ver-
Eccl. 30. bo, dicens illud, zelus, & iracundia minuunt
dies. Exemplo. Cain à Deo despicitur,& dam
natur.
Gen. 5. Saul à diabolo captiuatur, & sic de alijs.
1.Reg. 16. Suadet autem irę oppositum.s. pacem,& tran-
quillitatem. di. illud Ps. Si vis videre dies bo-
nos, inquire pacem,& persequere eam. Exem-
plo Moysi, qui fuit mitissimus,& pacificus, &
Num.12. à Deo dilectus. debet ergo tentatus dicere
tentatori. Ego volo viuere: quare nolo iram
sequi, sed pacem habere; quia ero Dei ami-
cus,& sic à tentatione irę liberabitur.
De auaritia si tentatur, respiciat quid de ipsa
Eccl. 10. dicit scriptura verbo. Certe illud. Auaro nihil
est scelestius. Et Apostolus. Auaritia est ido-
Collo. 3. lorum seruitus. Quid ostendit exemplo? Cer-
Num.31. te Balaam auaritia necatum. Achan à popu-
Iosue. 7. lo lapidatum, & sic de alijs.
Prou. 28. Et de opposito dicit verbo illud. Qui odit aua
ritiam longi fient dies eius, exemplo quid
ostendit? Tobias fuit liberalis ad pauperes,&
Tob. 11. dominus eum bonis repleuit. Quia ergo aua-
ricia est tam mala, & eius oppositum est sic
bonum, dicat tentatus tentatori. ego nolo
primum sequi, sed secundum.
De inuidia, si quis tentatur, ei occurrit scri-
ptura ostendens malum inuidię, dicens ver-
Sap. 2. bo. Inuidia diaboli mors intrauit in orbem
terrarum, & sequuntur eum, qui sunt ex parte
illius. exemplo. Achitofel inuidia se suspendit, 2.Reg.17.
Chore cum alijs à terra viuus absortus est, & Num.16.
sic de alijs. Oppositum ostendit, dicens Dili- Math.19.
ge proximum tuum sicut teipsum. Et diligite Math.5.
inimicos vestros. exemplo. Dauid,& Ionatas 1.Reg.18.
intimi fuerunt &c.
De accidia, si tentat, vide scripturam dicentē.
Multa mala docuit ociositas, & qui sequitur Eccl. 33.
otium non videbit bonum. exemplo Sodomi
tarum, ad quod peccatum, vt dicit, Ezech. In
duxit accidia. Oppositum suadet dicens Ec- Ezech. 16.
clesiastes nono. Quicquid potest manus tua Eccl. 9.
operare &c. exemplo. quia operantibus in vi-
nea, datur vitæ ęternę pręmium. Quare nō est Math.20.
acquiescendum tentationi, dicat tentatus de
accidia, sed eius opposito.
De gula, si tentatur, quid scriptura dicat ver-
bo, videat. Amaritudo animę vinum multum Eccl. 31.
potatum &c. exemplo, Holofernes à Iudith
truncatur, & Symon Machabæus occiditur.
De sobrietate dicit. Sobrij estote &c. Exem- 1.Mac.vlt.
plo Salomonis, qui abstinuit à vino &c. Et Da 1.Pet. 5.
nieli Deus dedit sapientiam. Quia ergo gula Dan. 1.
incipientem,& sobrietas facit sapientem: di-
cat tentatus tentatori. Ego nolo esse impru-
dens, quare, nec gulam sectari: sed volo esse sa
piens, quare oppositum volo prosequi, & sic
eius tentationem superat,& vincit. De multis
alijs exempla, & verba patent in scriptura:
quæ si diligenter intueantur, homo à tenta-
tione non superatur: verum, quia hic modus
est hominum intelligētium solum,& nō igno-
rantium, & sic non omnium generaliter; da-
tur à Christo modus alius, diaboli tentatio-
nem superandi in orando.
Quarto modo.s. oratione. Nam in deserto, ip
se nihil aliud faciebat, nisi orabat. Oratione
diabolus expellitur, vt ait Saluator. Moyse Marc.13.
orante ignis.s. tentationis absortus est. To- Num.16.
bia orāte demonium ab Angelo expulsum est; Tob. 8.
Quinto humiliatione, Christus in deserto ostē
dit humilitatem de se non pręsumendo, Deū
solum adorando,& cum bestijs conuersando,
ac permittendo se à diabolo duci,& tangi: Et
ꝙ humilitas diabolum pellat: patet visione
beati Antonij; qui in aere subleuatus, vidit to
tum mundum, laqueis diaboli plenum,& cum
Antonius diceret; quis euadet? dictum est sibi
humilitas. Contraria contrarijs curantur. dia
bolus superbus ab humili superatur. Frater
Ruffinus visus à demone habitante in homi-
ne, ꝙ ibat pro pane: statim quem possidebat
dimisit dicens, ꝙ eius tantam humilitatē fer-
re, non poterat.
Sexto, Dei timoratione: cum dixit, dominum
Deum tuum adorabis, & illi soli seruies.s. nō
seruili timore, sed filiali: Sed ꝙ timor filialis
omnem superet tentationem, patet scriptura
dicente. Timor domini expellit peccatum. Eccl. 1.
Nam si homo de quacūq; re seruire Deo ten-
tetur

tetur à diabolo: si est timor Dei in eo statim dicit. Ego debeo seruire Deo timore filiali, & filius debet sibi cauere ab omni eo, quod est patris offensiuum, sed cum Deus sit meus pater: & hoc, de quo tentor non est in Dei cõplacentia, immo oppositũ: quare ego, vt bonus filius patrem ipsum nolo turbare, & consequẽter, quod mihi suggeritur, nolo exercere: Et ideo bene dicit scriptura. Beatus cui datũ est habere timorem domini; quia timore domini filiali existente in anima, cum preseruet eam ab omni, quod est offensiuum Dei, & per consequens à peccato: homo à nulla potest superari tentatione. Istos sex modos saluator dum superat hostem; ad ipsum vincendum nobis clementer ostendit.

Sed nũquid alij modi reperiuntur à præfatis? Certe sic, & multi.

Et primus modus est Iesu benedicti nominis inuocatione: tentatio sic superatur. In nomine meo demonia eijcient, & dixerunt Apostoli Iesu. In nomine tuo demonia subijciuntur nobis.

Math. vlt. Luc. 10.

Secundus modus est Virginis gloriosæ Mariæ nominatione dicendo. Aue Maria gratia plena &c. vel illam orationem Maria mater gratiæ, mater misericordie, tu me ab hoste protege, & in hora mortis suscipe: qua expertum est diabolum abscedere statim.

Oratio ad pellendam tentationẽ experta.

Tertius modus est alicuius sancti deuotione, Ad aliquem sanctorum conuertere: Beatus Andreas Apostolus sibi Episcopum deuotum, à Diabolo in tentatione liberauit.

Iob 6.

Quartus modus est huius versiculi personatione mente, & attentione videlicet. Deus in adiutorium meum intende: domine ad adiuuãdum me festina. statim homo tentatus liberatur, vt dicit Ioannes Cassianus in 2. collatione abbatis Isaac.

Alia oratio ad Idẽ.

Quintus modus crucis Christi facta in fronte, & membris deuota figuratione, & signatione statim tentatio, vel mitigatur, vel abscedit: quia diabolus cum statim fugiat, abscedit & eius tentatio. Hoc modo quendam beatus Basilius à Diabolo, & sua tentatione, eum signando, liberauit.

Sextus modus est oculorum ad cœlum eleuatione, dicendo Iesu fili Dauid miserere mei. Hæc dicendo Cananea à Christo meruit obtinere filię suæ à demonio liberationem.

Septimus modus passionis Christi memoria, & recordatione. Dauid citharam percutiendo diabolum à Saul abigebat. Cithara passionem, & crucem Christi, vt dicunt doctores significabat. Christus multis apparuit diuersimodè tentatis; sed crucifixus de plagis sanguinem eijciens, & præfatis dixit, ꝙ quando tentarentur, dictas plagas inspicerent, & sanarentur, vt fructu nono & conformitate habetur.

Octauus modus continua carnis maceratione, & iugi sensuum gubernatione. Contra carni deditos diabolus preualet, vt dixit Raphael ad Tobiam. Et Christus dicit, cum fortis armatus custodit atrium suum, idest mentem, & sensus suos in pace sunt omnia, quæ possidet. Sanctus Benedictus diaboli tentationem carnis maceratione superauit.

Tob. 6.

Nonus modus exercitio, & operatione. Ieronimus. Semper aliquid boni facito, vt diabolus te inueniat occupatum. Euam otiosam tẽtatione vicit: sed Paulum Apostolum intentum operi nunquam superauit.

Decimus modus tentationis, per confessionẽ reuelatione. Statim enim, vt homo tentationem patri spirituali confitetur, & diabolus videt se detectum fugit, & recedit, vt patuit in pluribus in vitis patrum. Tali enim extricatione egreditur (vt dicit Iob) coluber tortuosus.

Vndecimus modus ꝓsperitate diabolus multos superat: sed paucos aduersitate. Tempore persequutionis Dauid a diabolo non fuit superatus, sed bene tempore prosperitatis: Quare homo si Deus sibi immittit tribulationes, libenter sufferre debet, vt diaboli tentationes valeat superare.

Duodecimus modus totius spei nostrę in Deũ proiectione, vt sicut ipse fecit nos, & non ipsi nos, & cura est ei de omnibus: sic in ipso tota spes ponatur, dicendo, Domine sicut vis, & sicut scis miserere mei; Chrisantus hoc modo tentationem superauit, dicens cum Psalmista: Domine dic animæ meę salus tua ego sum. Multi alij proculdubio sunt modi, sed hi sufficiant pro generali modo superandi tentationes diaboli, quia de his, & doctores, & scriptura, vt patet loquitur. Et sic patet tertium, ꝙ erat declarandum pro huius fructus septimi, & conformitatis prima parte, videlicet Iesus hosti. s. diabolo exponitur, scilicet eius tentationi. Et consequenter prædicta prima pars est breuiter declarata.

Psal. 34.

SECVNDA PARS FRVCTVS, ET Conformitatis septimæ, scilicet. Franciscus molestatur. Expositio.

PRIMAE partis visa expositione: fructus septimi, & conformitatis: conuenienter videndum est de parte secunda, videlicet. Franciscus molestatur, idest. Qualiter à diabolo beatus Fr. fuit tentatus, vt similis in hoc ipsi Christo inueniatur: Vbi sciendum, ꝙ sicut nullus sanctorum est (Virgine excepta) qui à diabolo non sit agitatus persecutionibus: sic nullus est, qui non sit tentationibus expetitus.

expetitus: Et præcipue fuit B. Franciscus, cuius ortu in inferno facta est cōmotio magna, vt dictum est fructu. 3. & conformitate: per quam perpenderunt per B. Franciscū, & suos, infernum destruendum; ne tot ad ipsum pergerent, ob eius merita, vitam, exempla, & verba, & suorum, quot ante ad ipsum infœliciter descendebant: quod sic agnoscentes, ad persequendum ipsum principaliter, & postmodū suos, sunt conati. Et quemadmodum dictum est, diabolum tentare dupliciter. s. vt draconem, & vt leonem: sic B. Franciscum tam in seculari habitu existentem: quam post inceptum ordinem: præfatis duobus modis, est persequutus. Insecutus est hostis b. Franciscum primo, vt draco malitia, & astutia multipliciter.

Multipliciter diabolus insequutus est B.F.

Primo persuasionibus: ipsum vt mundanis daretur inducendo: nam b. Fran. existens secularis, & mercator pannorum, cum esset natura hilaris & iocūdus, ac liberalis: Diaboli persuasione deditus fuit plurimum mundanis: vacans iocis, & cantibus: & in comestionibus ꝓfusior alijs vltra decentiam sui status, sic & curiositate vestimentorum fuit valde mūdanus: sicque mundo deditus Diaboli persuasione, in cibo, & in vestimentis fuit valde vanus, & si nō quo ad lasciuiam: domino eius corpus mundum seruāte, quod sacris stigmatibus figurare volebat.

Vanitas b. Fr. ante cōuersionē.

Secundo blandicijs, & allectionibus. Esca paratur captionibus piscium, & b. Fran. quibusdam honoribus impensis: ipsum Diabolus ad se inflectere per imitationē mundanorum studuit, quia enim multum erat curialis, & iccirco de hoc à vanis commendabatur, ad expendēdum ex hoc incitatus, tales, & tam magnas faciebat expensas, ꝙ à parentibus multotiens fuit arguitus dicentibus, ꝙ tam magnas, quo ad se, & quo ad alios expensas faceret, ꝙ non eorum filius, sed cuiusdam magni baronis videretur: quibus largis expensis factum est; vt de eo, quò ad hoc per totam prouinciam fama diuulgaretur, & ipse à socijs princeps fieret; baculusque sibi daretur, vt domino eorum, & ipse secundum voluntatem suam expēsas faceret in comestionibus, & alijs, & sic, vt eorum princeps, & dominus baculum portando in manibus: per ciuitatem cantando incederet: & talibus applausibus (diabolo procurāte) alliceretur, ad quæ sunt mundi prosequenda cum corde. Nonne hoc inductione hostis fiebat, vt pro fauore transitorio Franciscus expenderet sua: non dando pauperibus, sed mūdanis, & lecatoribus? Et sic, vt vacaret comestionibus die, ac nocte, & cantibus diabolus, vt draco b. Fran. tentauit.

Tertio promissionibus, cum n. plebeius mercator esset, & popularis, cordi eius Diabolus tentationibus immisit, vt fieret miles, & adeo hoc eius cordi fuit impressum, vt arma, pānos, & necessaria prępararet, pro militia consequēda, volens ad quendam nobilem de regno accedere nomine Gentilem: per quē sperabat, eidem obsequendo, decus obtinere militiæ. Sic ergo Diaboli tentatione in mundo tenebatur mente: vt non de Deo, sed de mundi pompa, & gloria totaliter cogitaret, & quod maius est post induitionem militis pauperis, quem se expoliato vestierat Christi amore: domino sibi apparente de nocte, & palatium speciosum, & magnum cum militaribus armis ostendente eidem, ac ipsum suum esse, & suorū militum asserente; dum surgeret à somno: non ad spiritualem, sed ad temporalem sui exaltationem, visionem inflexit, credens ex hoc, in mundo se magnificè sublimandum gloria temporali.

Quarto beatum Franciscum diabulus tētauit erroribus. Nonne b. Franciscus errabat intelligendo temporaliter circa ipsum fieri, quod Deus spiritualiter intelligebat? b. enim Franciscus militiæ spiritualis caput esse debebat, non carnalis; & spirituales milites habere debebat, non carnales, cum arma nostre militię sint non carnalia, sed spiritualia: verum, quia spiritus sancti vnctionem: quę docet omnia, nondum acceperat: non mirum si instinctu maligni, errore sic laberetur; vt videlicet, militiam temporalem percipere, se crederet; & ad obtinendum prosequeretur pro posse: vt. n. obtineret militiam in Apuliam ire deliberauerat; tantaque lętitia repletus est visione diuina, ad bonum prosperitatis temporalis, ipsam credens dirigi; vt multis mirantibus, & quærentibus, vnde sibi tanta inesset lętitia, responderet dicens. Scio me magnum Principem affuturum: vnde iter arripiens necessarijs habitis, pro militia consequenda, Spoletum deuenit: vbi post cogitationem tam de itinere cępto perficiendo, quàm de optato fine adipiscendo, sopori deditus; summa luce visitatur à Christo: & de mente errorem abijciens; Frāciscum instruit, quo pergat, & cum Fran. totū reserasset; quod suo vertebat in pectore, inquit Christus ad eum. Quis potest tibi melius facere dominus, an seruus? Et cum respondisset Franciscus, ꝙ dominus: intulit ipse Christus. Cur ergo relinquis pro seruo dñm: & principem pro cliente? Tunc ait B. F. Dñe, quid vis me facere? Iesus lux vera respondit. Reuertere in terram tuam: quia visio quā vidisti, spiritualē præfigurat effectum, non humana, sed diuina in te dispositione complendum, quo audito Fran. (errore abiecto) Assisium securus reuersus, & gaudens; præstolabatur domini voluntatem.

Christus loquitur B. Francisco.

Quintò à diabolo beatus Franciscus persequitur varijs ostensionibus, quam arduum foret domini viam velle ingredi, & per eam ambulare:

lare: dum enim Franciſcus deditus eſſet pronitate naturę ad proſequendum mundana, & patrem ad hoc impellentem haberet, & à bono totaliter retrahentem, ſocios ſolatijs, & iocis, & alijs laſciuijs, prouocantes ad vana ſequenda; nullumq; haberet, qui eum ad bonũ propelleret; niſi Chriſtum, qui nondum ſe plene eidem expreſſerat: hinc eſt, ꝙ ſumma cum difficultate Fran. bonum paragere poterat; & potius ad dimittendum aggreſſam viam domini, vbi cępiſſet, quàm ad proſequendum pręfatis vijs, ſuggeſtione diabolica impellebatur: quibus per tempus commotus Franciſcus, viã non proſequutus ſpiritus, ſed mundi, ſtetit, quo ad vſque viſitatus ex alto, vetera abijciẽs, & quę retro ſunt, ad noua, & veriora ſpiritus ſe extendit. Ipſo denique à Spoleto reuerſo, poſt dies aliquos ſero quodam in dominum electus à ſocijs, & cęna, ſua diſpoſitione affluẽtiſsimè pręparata, ac ipſo refecto cum ſocijs, non dat pro impẽſis Chriſto domino gloriã: ſed per ciuitatem ſocijs eum præcedentibus, decantando cum baculo; vt dominus eos ſubſequitur vanus vir Franciſcus: Verum cum talia perageret ignoranter, à domino viſitatur; & ꝙ mundana gaudia nihil ſunt, ſuperinfuſa dulcedine eius cordi, dominus ei expreſsit; qua dulcedine, non ſolum in virum mutatur alterum, ſed ſenſu, motu priuatur, & lingua, vt nihil aliud ſentire, vel audire, niſi dulcedinem iſtam valeret, & (ſicut poſtea ipſe retulit) ſi totus fuiſſet inciſus, ſe de loco mouere non potuiſſet.

Sexto diabolus aggreſſus eſt. b. Franciſcum terroribus, eumq; iuxta poſſe, poſtquam Chriſti incępit ſcandere viam, & mundana dimittere, reuocare eſt conatus: nam cum ad quandam criptam ad orandum pergeret, vt eum dominus dirigeret in agendis, hoſtis antiquus, vt eum à bono propoſito reuocaret, timorem ſibi incuſsit pariter, & horrorem, apparensq; ei viſibiliter, cuiuſdam mulieris gibboſę deformiter in ciuitate exiſtentis Aſsiſij memoriam ei impreſsit, comminans gibboſitatem illius mulieris, in ipſum iactare; niſi à concepto propoſito reſiliret: ſed ipſe, miles Chriſti iam factus, minas diaboli parui pendens, intra dictam criptam deuotè orando, vt eũ dominus dirigeret permanſit.

Septimo modo diabolus. B. Franciſcũ aggreſſus eſt. videlicet dubietatibus, & diſtractionibus. Non eſt poſsibile, pedem tenentibus in mundanis, in ijs, quę ſunt Dei, tota mente verſari, nec ea ab eiſdem perfici, in multa enim, & varia occurrunt, & ſe in portu poſitos exiſtimantes in medio maris tumultuum, & diſtractionum ſe inueniunt proiectos: beatus enim Franciſcus, & ſi guſtato ſpiritu plura perageret perfectionis: quia tamen nondum totaliter mundum dimiſerat: hinc eſt ꝙ diſtractionibus multis diſtrahebatur. Si bonum agere volebat; impellentem, aut conſulẽtem ad hoc, non habebat: ſed ad oppoſitum: quare non tota mẽte complexabatur altiſsimum, & multotiẽs timori terreno cor eius ſubijciebatur. Nonne hęſitare viſus eſt. b. Franciſcus dũ poſt allocutionem diuinam ſibi factam in Spoleto de via Dei aſſumenda, cum ſe ſcenis, et iocis daret, præferebat prauum bono; & quæ erant ſpiritus ſubmittebat appetitui ſenſuali? Nonne ipſe plus venditionem pannorum, vt Eccleſiam ſancti Damiani repararet, dum patris, & parentum eum perſequentium minas audit, terrore concuſſus, nec confiſus de diuino auxilio latebram fouit? quare minis, terroribus, & detractionibus, vt neſciret quid ageret, ab hoſte fuit impetitus. Verum quia dominus ſuæ conſolationis, & illuminationis radijs, iã eius ſcintillauerat mentem, et ſi pro tunc non perpenderet, diſtractionibus ſepoſitis, et melius decernens ſeruire altiſsimo, quam mũdo, timore, & dubitatione abiectis, de fouea exiuit; et ciuitatem conſtanter intrauit, & temporis in proceſſu in tanta tentatione eum poſuit diabolus (ſubtrahente domino ſolitas cõſolationes) vt ſe derelictum hæſitaret à Chriſto.

Octauo modo diabolus. B. Franciſcum aggreſſus eſt importunitatibus: Nonne diabolus erat importunus. b. Franciſco, cum patrẽ eius, & parentes aſsiduè induceret, vt B. Fran. reuocaretur ad vomitum, nec ſemel, bis, vel ter; ſed continuè, non ſolum verbis, ſed minis, vinculis, & verberibus. Hęc pugna, quia aſsidua, cęteris pręcedentibus validior fuit, et ſi à Bea. Franciſco gratia freto diuina, ſit ſuperata, abnegatis parentibus, et mundo coram Epiſcopo, et Chriſto prorſus innixo.

Nono aggreſſus eſt diabolus. b. Franciſcum ſubitis agitationibus. Multotiens enim creditur diabolum ab homine abſceſiſſe, qui ſemper eſt pñs, vt dum non adeſſe creditur, cum mens torpeſcat, eam ſubito, et improuiſo ipſe hoſtis agrediatur: quod in patre. B. Franciſco ſemel euenit inter alia, cum nocte quadã, propter infirmitatẽ capitis, et occulorum pręter ſolitum morem ceruical de pluma poſitũ haberet ad caput, ſtatim diabolus ipſum intrans, vſque ad matutinum, inquietum multimodè, à ſanctæ orationis ſtudio perturbauit, ſed ſocio vocato puluinar cum demonio extra cellam fecit aſportari: qui dum illud deferret, ſtatim membrorum omnium vires amiſit, quouſque vocem. b. Franciſci hoc cognoſcentis in ſpiritu, vigor priſtinus cordis, et corporis fuit eidem plenariè reſtitutus.

Decimo aggreſſus eſt aliquando. b. Franciſcũ hoſtis, ocultis perturbationibus; diabolus. n. aliquando non per ſe inquietat ſanctos, ſed per aliqs fieri hoc procurat. b. Franciſco exiſtenti

stenti seculari persecutiones parauit per socios, qui videntes eum suum consortium dimisisse, et fatuum eum putantes, luto et lapidibus impetierunt: facto iam denique perfecto, ocultius insidiatus est per mulieres; dum.n. ad Soldanum iuisset, ad peccandum à muliere est inuitatus Saracena: sic Imperatoris Federici Satellitis diaboli iussu, fœmina inclusa cum B. Francisco in camera ipsius. B. Franciscus inquietationibus diaboli conturbatus est: de quibus suis in locis dicetur inferius.

Vndecimo. B. Franciscum aggressus est diabolus fraude, et deceptionibus: et hoc sibi exhibuit, dum in Eremo de Sartiano B. Franciscus habitaret. Ibi enim dum vacaret orationi, ter à diabolo Francisce, Francisce, Fran. inclamatur; cui cum quid quæreret responderet, fraudulenter, et falaciter ille subiunxit. Nullus est in mundo peccator; cui si conuersus fuerit, non indulgeat Deus: sed, qui pœnitentia dura se necauerit, misericordiam non inueniet in æternum; cuius fallaciam vir Dei per reuelationem cognouit, et quid vellet eum peragere euentus sequens ostendit: Nam vehemens enm carnis tentatio apprehendit: Quam, vt præsensit ipse sanctæ castitatis amator, deposita veste, chorda cępit se verberare fortissime, et in niuem demergens corpusculum iam nudatum, per pœnas carnis incendium extinxit libidinis: quo, et tentator statim abscessit, et taliter, ꝙ nunquam persensit in posterum.

Duodecimo transfigurationibus b. Franciscũ diabolus conatus est tentare: et quia, quod membris fit, capiti inferri dignoscitur, præsertim capite, quod fit membris agnoscẽte; licet enim beatus Franciscus diabolum nunquàm viderit in Angeli lucis speciem transfiguratũ (ꝙ de eo legetur) nisi vellimus dicere eidem in forma aliqua, quàm sit sua frequenter apparuisse: tamen quia fratri Ruffino, quem. Bea, Franciscus, vt filium, & se diligebat, diabolus in forma Christi apparere multotiens præsumpsit, vt eum ab inceptis deflecteret: de quo dicetur fructu. 21. & conformitate sequenti; & B. Franciscũ non latuit; immo omnia vidit, & ipsum à deceptionibus diaboli liberauit: sic ergo modis, & vijs præfatis, vt draco diabolus. B. Franciscum aggrediens, ab eo est victus tandem, & superatus. Et non solum, vt draco. B. Franciscum diabolus impetijt, sed, vt leo: & tam ipsum, quam eidem fratres adherentes: sicut in fructu, & conformitate sequenti patebit de pluribus fratribus à diabolo impetitis, qui ipsum viriliter superarunt. Volens igitur hostis antiquus beatum Franciscum aggredi, vt leo vexare eum cępit.

Et primo temporalibus afflictionibus (si loquimur de statu eius in seculo) hostis antiqui factum est operatione, vt ipse B. Fran. secularis existens à Perusinis caperetur, & per annum in custodia affligeretur.

Suggestione diaboli factum est, vt à patre verberaretur, stringeretur loris, & vincularetur. Instigatione inimici factum est, vt Fran. à socijs lapidibus, & luto impeteretur.

Agitatione eiusdem demonis peractum est, vt beatus Fran. & sibi fratres in principio adhærentes, tàm à secularibus affligerentur, quã à Prælatis vilificarentur, fame cruciarentur, & alijs incommodis vexarentur, & cum mali omnes sint, stante eorum malitia, diaboli membra, prout dicit beatus Gregorius, & si mali Christiani, multo fortius infideles Saraceni, beatus Franciscus ab ipsis tormentatus, & multipliciter est afflictus in accessu ad Soldanum, sub isto modo hostis diaboli est tentatione probatus.

Secundo modo beatus Franciscus vexatus à Leone est, idest à diabolo carnis flagellationibus. A domino Cardinali sanctæ Crucis, sibi deuotissimo inuitatus beatus Franciscus, vt in vrbe secum aliquantulum moraretur, & acquieuisset, cum post orationem quiescere vellet, superuenerunt demones in ipsum atrociter insurgentes; quem diu cum verberassent, ac dure, ad vltimum, quasi semineсẽ reliquerunt; qui talibus sublatis flagellis valefaciens Cardinali, abscessit.

Tertio bonorum fortunæ subtractionibus: licet enim beatus Franciscus inuiolabiliter paupertatis votum seruauerit; attamen piè credẽdum est, socios de diuitijs, & alijs fuisse à diabolo sub diuersis tentatos coloribus; Quandoque in communi volebant habere aliquid. Quandoque propter superuenientes fratres hospites, volebant de rebus intrãtium, ꝙ quædam seruarentur. Aliquando pauperum intuitu, vt eis posset prouideri; sic diabolus statum paupertatis infringere est conatus: Sed à beato Francisco semper fuit superatus; quia nec in proprio, nec in communi voluit fratres aliquid habere; nec de fratribus intrantibus aliquid reseruari; nec pecuniam inuentã quocunque colore tangi; nam per Apuliam pergens iuxta Barum dum iret, per viam bursam magnam ipse, & socius in itinere positam inuenerunt; verum ipse sciens hoc esse diabolicum figmentum, socium instantem, vt bursa ad dandum pauperibus tolleretur, præmonuit, vt cautè eam tolleret; dum eam tangit, statim diabolus in speciẽ colubri, ab ea egressus simul cum bursa, disparuit. Alius frater contradicente socio, dum denarium in via repertum ad dãdum pauperibus suscipit in ore, per diabolum lingua, & membris statim priuatus fuit: sed denarium dum ab ore proijcit, & pœnitentiam peragit liberatur. Sicque non dubium, ꝙ talium bonorum subtractione: cũ esset pęnalis, Diabolus aliquando filios. B Frã cisci, & fratres tentauit: quæ, quia minimè ipsum,

Diabolus semper à B. Fr. fuit superatus.

sum.B. Franciscum latebant. in filijs. B.Franciscum hoc modo tentasse potest dici.

Quarto modo diabolus vexatus est B.Franciscum aliorum, quos ipse. B. Franciscus amabat inquietationibus: diabolus.n. videns. b. Franciscum non posse tentare, neque superare; ad fratres tentandos, & filios, se conuertit: nam Frater Bernardus, vt beatus Franciscus cognouit, à subtilissimis demonibus fuit impetitus: a quibus, vt liberaretur.B. Franciscus Christum deuotissimè exorauit. Frater Ruffinus à diabolo tentatus, & deceptus, per ipsum.Bea. Franciscum ad lumen veritatis est perductus. Frater Egidius, vt patebit fructu, & conformitate sequenti, à diabolo fuit multipliciter afflictus. Frater Angelus socius.Bea. Francisci cum à diabolo inquietaretur, & ipsum valde timeret; nec vellet ob hoc stare solus.b. Francisco hoc reuelans, eidem sanctus mandauit, vt montem altum ascenderet, & demones vocaret dicendo: Superbi demones omnes ad me venite, & facite in me quicquid potestis: sed nullo veniente impauidus deinceps remansit. Tentauit ergo alios patris socios, vt dicetur, & tamen ab eis est victus.

Frater Ruffinus à diabolo tentatus, & deceptus.

Nonne ipse. b. Franciscus vidit totum locum sanctæ Mariæ de Angelis à demonibus obsessum, vt fratres tentaret? tamen ad solum vnũ meditantem contra fratrem vindictam, vnus de præfatis demonibus est ingressus: quem.b. Franciscus, vt dicetur fructu.17. & conformitate liberauit.

Demõ quedam fratrẽ ingressus.

Nonne.b.Francisco capitulum generale apud sanctam Mariam de Angelis celebrante; in quo ad sex milia fratrum fuerunt, decem & octo milia demonum congregati sunt in hospitali parietis, quod est inter sanctam Mariã de Angelis & Assisium, & contra.b.Franciscũ, & fratres cõsilium inierunt, quomodo ipsum, & ipsos agrederentur tentationibus? & cum multi plura dixissent, tandem vnus de subtilioribus demonibus dixit. Consulo, ꝙ cũ Frãciscus, & sui sint abstracti à mundi amore, & Deum ita feruenter diligentes, & corpus affligentes, & ideo nihil possit fieri contra eos, ꝙ dimittamus eos modo; & expectate donec inter eos intrent iuuenes, & senes infirmi cũ feruore modico, & tunc impugnabimus eos, & paulatim ducemus eos ad mundi amorem, & sui, & diuitiarum, & sic habebimus de eis victoriam. Et sic omnes huic cõsilio adhæserũt. Et vtinam non esset hoc consilium in nobis, & prędecessoribus impletum. Demones ergo fratres varie tentando (cum tanquam filij diligerentur à B. Francisco) inquietando eos, hoc modo, & beatum Fran.tentauerunt.

Quinto modo persecutionibus, & specialiter quę naturaliter quis odit, ingerendo. Duo prę alljs homo amat, videlicet lumen oculorum, & quietem: vtroque Diabolus.b. Franciscum eum insequendo priuare, est conatus: & hoc specialiter, cum aliquando esset in sancto Damiano cum beata Clara, adeo enim fuit tunc in oculis (diuina permittente sapientia) graui infirmitate percussus; quę, et si ex fletu euenerit: subito tamen, & cum molestia summa factum est Diaboli operatione; quare à loco non valens discedere.b.Franciscus fecit de storijs quandam cellam, vbi cum dicta grauissima infirmitate, per dies quadraginta in summo dolore permansit: Nec destitit diabolus hoc ab eius persequutione: sed in specie murium, & ratorum se fingens, eum non permisit in dicta infirmitate quietem aliquam obtinere: quod cum pater Franciscus aduertit, et Diaboli esse vexationem agnoscens, Deo gratias quantum valuit reddidit, rogans, vt super adderet, si suę esset placitum voluntati.

Duo prę alijs homo amat.

Diabolus in specie murium se fingit.

Sexto continuis agitationibus eum tentauit: adeo enim beato Francisco fuit molestus, vt eum sine sui vexatione esse non sineret, & hoc per magnum tempus durauit; et ideo ipse.b. Francisus dicebat. Si scirent fratres, quot tribulationes faciunt mihi demones, nullus esset illorum: qui pietatem magnam, et compassionem de me non haberet: et ideo hac de causa multotiens dicebat socijs, ꝙ non poterat de se satisfacere fratribus, & ostendere illis aliquando familiaritatem, sicut fratres desiderabant.

Septimo modo diabolus.b.Franciscum tentauit apparentibus visionibus: non.n. aliquando in simulata specie apparebat diabolus beato Francisco: sed clara, et aperta visione se in proprio esse ad eum terrendum ostendebat, et quàm terribilis sit effigies eius, ipse.b. Franciscus expressit sancto fratri Egidio: qui cum à Diabolo valde molestaretur, interrogauit.b.Franciscum, si aliquid est ita terribile in mundo, ꝙ homo per vnum Pater noster, non posset sustinere. Respõdit beatus Franciscus, Diabolum esse: quem nullus posset sustinere per medium Pater noster: donec diceretur, quin statim moriretur; nisi domini subsidio adiuuaretur, viderat.n. eum multotiens, vt dictum est: quare et quàm terribilis esset explicabat.

Octauo modo diabolus.b.Franciscum, vt Leo aggressus est multis impetitionibus: nam, vt dicit dominus frater Bonauentura in decima parte legendę maioris, multotiens orãdo horribiles pugnas demonum frequenter sustinuit, qui secum sensibiliter confligentes, manu ad manum nitebantur ipsum ab orationis studio perturbare: Ipse vero armis munitus cęlestibus; quanto vehementius impetebatur ab hostibus, tanto fortior in virtute, et feruẽtior reddebatur, in prœce fidenter dicens ad Christum. Sub vmbra allarum tuarũ protege me, à facie impiorum: qui me afflixerunt, ad

demones autem, Facite in me, quicquid valetis maligni spiritus, et fallaces: Non enim potestis nisi quantum vos manus superna relaxat. Et ego ad perferendum omnia, quæ illa decreuerit infligenda, cum omni iocunditate paratus assisto: Quam mentis constantiam, superbi demones non ferentes, abscedebant confusi.

In Ecclesia sancti Petri de Bonario prope Treuium emisso socio: cum (dicto completorio, et alijs orationibus peractis) vellet quiescere, non potuit: Spiritus autem eius cępit timere, ac sentire diabolicas suggestiones: Et signans se, statim exiuit Ecclesiam dicens: Ex parte Dei omnipotētis dico vobis demones, vt exerceatis circa corpus meum, quod datum vobis fuerit à domino Iesu Christo; quoniam sum paratus ad omnia sustinenda: Cum enim maior inimicus, quem habeam sit corpus meum, vindicabitis me de aduersario meo, et pessimo inimico, et statim suggestiones illę cessauerunt, et ipse ad locum reuersus, vbi iacebat dormiuit in pace.

Nono modo Diabolus aggressus est beatum Franciscum malis informationibus: Nam, vt dictum est, tentationem carnis in Eremo de Sartiano eidem immisit; quam diuina gratia superauit.

Alia vice in loco sanctę Mariæ de Portiuncula, vt non aggrederetur pęnitentiam, dissuasit, videlicet. cum beatus Fran. oraret in cella, et domini passionem ploraret: diabolus apparens eum increpauit de nimia pęnitentia: quam faciebat dicens ei: Nescis, ꝙ dormire corporis est potissimum alimentum? tu iuuenis es, & vt alias tibi dixi in quadam Ecclesia, quę vocatur quatuor capellę de comitatu Tuderti: ꝙ alias poteris facere pœnitentiam de peccatis tuis; ad quid ergo te affligis in vigilijs, & orationibus? Statim beatus Franciscus tunica exuta, & femoralibus de cella exiens ad siluam prope Ecclesiam existentem, sic nudus cum frigus esset, & niues ac glaties accessit: quam per ciuitatem sepem intrans, & spinosam se in dicta sępe, & silua spinis plena, volutando in corpore spinarum puncturis, cruentatus fuit dicens: melius est mihi, ꝙ sic agnoscam domini passionem: quàm vt obtemperem blandiciis deceptoris: Ad quod est secutum; ꝙ silua statim (cum esset nox) diuina claritate est perfusa, & non solum talibus informationibus malis, sed multis alijs beatum Frãciscum superare est conatus, vt in sequentibus apparebit.

Decimo conatus est diabolus superare beatum Francisum in delectationibus. Et quo ad gustum, videlicet quando ibat per mundum, & recipiebatur sumptuosissime. Et quo ad cibaria, sic preparabat laqueum: Sed beatus Frãciscus, & si parcissimus in cibo fuerit, & potu, vt dicetur infra: tamen propter verbum Euangelij se conformabat suscipientibus in qualitate ciborum: sed sic manducabat, vt non solum abstinendo, sed etiam manducando, prębebat ędificationis exemplum: vt dicit quinta pars legendę maioris. Et quo ad honorem, & famam, quia vbique honorabatur, & per totum orbem ibat fama suę sanctitatis; Attamē nec honore fuit aliquādo elatus, nec fama delectatus: immo de opposito, vt superius in alijs fructibus est dictum.

Etiam Diabolus delectatione carnali conatus est eum titillare; vt dictum est in duabus mulieribus ipsum ad turpia inuitantibus: quas castitatis amator ad vitam sanctam conuertit. Diuitiatum delectationibus etiam propulsare eum diabolus voluit: quando ei per Soldanum munera offerri fecit: quę beatus Franciscus, vt stercora vilipendit. De statu, & pręlatione, in quibus nonnulli delectantur, eum voluit hostis inquietare, vt ipse delectaretur: quod humilitatis amator, vt perpendit; quia in pręlatione casus esse poterat, officio prælationis renunciauit, malens viuere subditus; quàm pręlatus: Et sic de aliis modis, & vijs: quibus homines delectantur, & talium delectatione à Diabolo illaqueantur.

Vndecimo beatum Franciscum conatus est diabolus superare oppressionibus: videns.n. Diabolus, ꝙ beatum Franciscum superare nō valebat modis iam dictis, eum opprimere, & occidere est conatus: Nam in monte Aluernę, dum oraret, in quadam prerupta montis rupe, sub qua erat magnum pręcipitium, Diabolus arripuit eum, vt per deuexitatem illam eum iactaret (de quo certe fuisset mortuus nisi diuina gratia esset adiutus) beatus Franciscus manus ad saxum extendit, & lapis ille (vt apparet hodie cernentibus) vt cera digitis B. Francisci cessit, & manibus, & sic domini auxilio inuocato, & ad lapidem se fortiter tenendo, casum euasit inimici.

Duodecimo, & vltimo beatum Fran. Diabolus aggressus est desperationibus; quando (diuina gratia permittente) per plures menses stetit, vt dictum est supra tanta hostis vexatione tentatus; vt si oraret, & alia ageret; quia non visitabatur à domino, ꝙ se à domino derelictum reputaret: sed tandem edoctus à domino, vt haberet fidem grani sinapis, montē, idest tentationem (domino faciente) à se propulsauit. Diabolus etiam ad summum dolorem eum conatus est deducere: & hoc malis exemplis fratrum; quibus beati Francisci viscera transfodiebat; & hęc omnia hostis agebat, vt quem in se superare nequibat, turbatione de alijs obtineret: Sic ergo patet, quot modis, & quo modo, Franciscus ad instar domini nostri Iesu Christi molestatus fuit ab hoste: nec victus ab eo. Sed Christi gratia ab eius

tentatio-

tentationibus liberatus est, & præseruatus. Et quia viriliter se habuit contra hostem Diabolum, Christus ipsum beatum Fran. vt Antonium Abbatem, nunquam deseruit: & per orbem nomen eius celebre effecit: Sed propter quæ existentia in beato Francisco; Ipse pater beatus, à Diabolo nō est victus; immo hostis ab ipso superatus est, dicetur fructu 21. & conformitate, & sic patet breuiter secunda pars istius septimi fructus, & conformitatis declarata, videlicet. Franciscus molestatur.

SEQVITVR FRVCTVS VIII. & conformitas, videlicet. Iesum cętus prosequitur. Franciscus fœcundatur. Expositio primæ partis, videlicet. Iesum cœtus prosequitur.

DOMINVS noster Iesus Christus, cum sit Deus, & homo: ac cōsequenter omnia continens, & donans; quibus homines alium, seu alios prosequuntur, & imitantur tam temporaliter, & corporaliter, quàm spiritualiter, vt pote; quia ipse est salus, & medicina: quare infirmi. Lux & candor: quare ignorantes. In quo sunt omnes thesauri sapientię, & scientię Dei absconditi: quare sapientes, Diues immensus omnibus dans affluenter: quare pauperes, & indigentes. Ipse dominus virtutum: quare iusti, & sancti. Veritas, & via indicans: quare errantes. Vita: quare deficiētes. Misericordia: quare peccatores, & sic de alijs eius conditionibus; omnes debent eū rationabiliter, videlicet prosequi, & imitari, & si fuerit factum (iuxta modum loquendi Iudęorum) Totus mundus vadit post eum: decentissimum erat, ꝙ sic fieret, videlicet, ꝙ vt virtuosissimus, & sanctissimus ab omnibus sequeretur: non solum à pluribus, sed ab omnibus. Verum quia facilius doctrina alicuius, & vita virtuosa, à paucioribus imitantur, & melius capiuntur, quàm à pluribus: hinc est, ꝙ Saluator noster non omnes homines mundi voluit habere discipulos; & si venisset pro omnium salute: sed aliquos specialiter, quibus perfectè informatis, de sua doctrina, & vita, & suis mirabilibus, per ipsos, velut per imitatores perfectos suipsius alij informarentur, ac ad prosequendum domini vestigia, inducerentur. Et ꝙ ita sit factum ostendit Matthæus in 4. cap. sui Euangelij, & 10. vbi dicit dominū Apostolos ad se vocasse sequendum, & specialiter cap. 10. vbi ostendit, ꝙ duodecim vocauit ad se sequendum prę alijs, videlicet Petrū & Andream: Iacobum Zebedei, & Ioannem fratrem eius. Philippum, et Bartolomeum. Thomam, & Matthęum. Iacobum Alphei, & Thadęum. Simonem, & Iudam Scariotis: cuius loco, electus est Mathias. Hos duodecim principaliter voluit habere discipulos: quos de doctrina, et vita, ac suis informauit virtutibus: Sed post istos, vt dicetur, designauit & alios septuaginta duos: qui eius fuerunt discipuli, vt habetur Lucæ, de quibus ad pñs, propter prolixitatem vitandam nihil dicetur: sed de primis intendo succinctè loqui: De quibus loqui volendo, est videndum quales fuerunt generaliter: & secundo de quolibet specialiter. Sed prius, quoddam dubium est soluendum, & si pro parte iam pateat eius solutio.

Math. 10. *Act. 1.* *Luc. 10.*

Quare xp̄s discipulos habere voluit.

Dubium est istud, an dominus noster Iesus Christus decenter fecit Apostolos, eligendo, et discipulos habere spirituales volendo? quia videretur melius fore habere multos, quàm paucos, & omnes, quàm aliquos speciales. Respondetur, quòd dominus decētissimè fecit. Primo volēdo hebere discipulos, & ratio prima est, quia cū esset virtuosissimus, aliquos ipsius ad instar aliorum imitatores habere debebat, Pithagoras, Plato, Socrates, Aristoteles, et sic de alijs: Ioannes Baptista, habuerūt discipulos: quare ipse à fortiori. Secunda ratio est, ad maiorem autenticationem suæ vitę, et doctrinæ, ac signorū suorum: quia si in ore duorum, vel trium stat omne testimoniū, multo fortius in ore plurium: quare discipulos habere debebat.

Secundo principaliter multos habere debebat, et non omnes in testimoniū, vt est dictū: Sed, ꝙ non omnes, patet ex hoc: quia verba misterij non omnibus erant propalanda: quia non intellgentibus fuisset potius ad errorem, quàm ad vtilitatem, sicut accidit de quibusdam Christum sequentibus: qui in verbo eius scandalizati sunt, et abierunt retro. Item vita Christi erat perfectissima: quare non erat faciliter ab omnibus prosequenda: Christus ergo elegit aliquos: quos de vita, et alijs informauit, per quos de his alij sunt fideliter, et veraciter informati: quare non omnes: sed aliquos elegit in discipulos.

Ioan. 6.

Quare duodecim habere uoluit.

Tertio duodecim primo eligendo, et postmodūm septuaginta duos: duodecim discipulos dominus habere voluit, vt figurę veteris testamenti implerentur, et nouum testamentum concordaret cum veteri: decebat. n. vt, quia Christus est pater, et Deus, sicut Iacob duodecim filios habuit: sic, et Christus duodecim Apostolos, et sicut ipsi duodecim Iacob filij, duodecim fuerunt Patriarchæ populum Dei generantes: sic et ipsi Apostoli populum Christianum per fidem Christo producentes. Qui Apostoli sunt duodecim fontes aquarum in Elim: ratione gratiæ et spiritus sancti. Duodecim principes filij multitudinis filiorū Israel, quia principes ipsi sunt populi Christiani.

Figure præfigurantes duodecim apostolos. Gen. penult. *Exo. 15.* *Num. 17.*

Duodecim

Num.13. Duodecim exploratores, pro terra promissionis: quia totum mundum quæsierunt ad populum ducédum ad terram nobis promissam à Christo.s.vitam æternam.
Iosue. 4. Duodecim viri lapides tollétes de medio Iordanis. Ecclesiam catholicam fundantes.
3.Reg.7. Duodecim leones ratione fortitudinis: super quos stetit mare, idest Christus.
2.Para.9. Duodecim leonculi throni Salomonis.i. Iesu Christi; quia fides catholica tota fuit in eis.
Num. 7. Duodecim acetabula argentea, per quæ incensum placationis offertur domino.
Ioan. 11. Duodecim horę diei, quia ipsi duodecim articulos veri solis.i. de Christo ordinauerunt.
Apoc.21. Duodecim fundamenta muri ciuitatis Ierusalem, quia ipsam ciuitatem fide, & prędicatione construxerunt.
Apoc. 21. Duodecim potestates, ibidem: quia ipsis mediantibus introitus ad cęlum obtinetur.
Exo. 29. Duodecim lapides prętiosi, quos Christus habet per imitationem, vt summus sacerdos in vestimento suo.
Leuit.24. Duodecim panes: qui Deo offeruntur, quia ipsis Dei misericordia obtinetur. Multæ sunt figurę aliæ sanctos ipsos Apostolos figurátes; quæ claré sunt intuentibus, Apostolorum inspectis conditionibus: Sic ergo dominus noster Iesus Christus præfatis de causis: duodecim habuit Apostolos, & discipulos prę alijs singulares,

Quare xp̃s post Apostolos, elegit discipulos. 72. Verum tertio anno suæ prędicationis designauit & alios, pręter duodecim Apostolos, septuaginta duos discipulos: & misit illos ad prędicandum, vt sicut.72.viri à Deo impleti sunt spiritu Moysi ad informandum sinagogam; sic 72. essent discipuli Dei spiritu pleni ad fundandum, & edocendum fideles in catholica Ecclesia: Sic ergo apparet præfatis, præmissi dubij solutio, & succinta.

Restat nunc videre quales discipulos Christus voluit habere. Et primo loquendo generaliter de omnibus simul. Secundo specialiter de quolibet videndo sigillatim. Et ad videndum in generali quales fuerunt ipsi Apostoli: hic potest videri in generali, scilicet.

Primo quomodo sunt à Christo, & sancto Euangelio nuncupati.

Secundo, quomodo fuerunt in se ordinati.

Tertio ad quid sunt per Christum deputati.

Quibus nominibus Apostoli sunt à xp̃o nuncupati. Circa primum videndum est quomodo sunt Apostoli à Christo declarati, & vocati: quibus apparebit, ꝙ ipsi fuerunt homines insignissimi: Christus enim vocauit eos.

Math.5. Primo lucem mundi. Vos (inquit Apostolis) estis lux mundi, & sic vita exemplarissimos.

Math. 5. Secundo sal terræ, ibidem propter, quod dixit eos prudentissimos.

Matth. 5. Tertio ciuitatem: ibidem. Non potest ciuitas abscondi, posita supra montem: quo dixit eos tutissimos.

Quarto lucernam, ibidem: quare & illuminatissimos. Mat. 5.

Quinto oues. Ego mitto vos sicut oues inter lupos: & sic mitissimos. Math.10.

Sexto Deo acceptos, ibidem: Qui vos recipit, me recipit, & sic Deo singularissimos. Math.10.

Septimo, matrem, & fratres: Ecce mater mea, & fratres mei, & sic dilectissimos. Math.12.

Octauo filios nuptiarum, & sic electissimos. Marc. 2.

Nono amicos. Vos dixi amicos &c. & sic de secretis Dei informatissimos. Ioan. 15.

Decimo filiolos. Filioli mei &c. & sic pro regni hæreditate deputatos. Ioan. 13.

Vndecimo discipulos. Cępit lauare pedes discipulorum suorum, &c. & sic sanctissimos. Ioan. 13.

Duodecimo mundos: Vos mundi estis &c. & sic mundi purissimos. Ioan. 14.

Tertio decimo orphanos. Non relinquam vos orphanos, & sic de morte Iesu contristatissimos. Ioan. 14.

Quarto decimo palmites. Ego sum vitis, & vos palmites: & sic opere fructuosissimos. Ioan. 15.

Quinto decimo pueros. Pueri habetis aliquid pulmentarij, & sic innocentissimos. Ioan. 21.

Sexto decimo testes suos, & sic eos prodidit veracissimos. Luc. vlt. Præfatis nominibus in sacro euãgelio Apostolos à Christo nominatos inuenitur fuisse: qui quales essent ex præfatis nominibus declaratur, & ostenditur, & sic patet breuiter primum.

Quales fuerunt Apostoli Christi in generali. Videndum est nunc de secũdo, videlicet, quomodo fuerunt ordinati: & hoc potest videri si consideretur.

Primo, quales ipsi in se fuerunt, & sic considerantibus apparebit ꝙ ipsi fuerunt.

Primo mundanorum contemptores: Nam relictis omnibus secuti sunt Christum. Math.19.

Secundo Christi amatores. Quis nos separabit à charitate Christi? Et ibant Apostoli gaudentes à conspectu concilij, &c. Rom. 8. Act. 4.

Tertio operatores strenui. Per manus autem Apostolorum fiebant signa, &c. Act. 4.

Quarto prædicatores feruidi. Non possumus quæ audiuimus, & vidimus nõ loqui, &c. Psal. In omnem terram exiuit sonus eorum, &c. Act. 4.

Quinto Diaboli, & hæresum expugnatores: nã sub cultura Dei totum mundum posuerunt.

Sexto domini collectores. Alij seminauerunt, & vos in labores eorum introistis. Ioan. 4.

Septimo populi illustratores, quia lux mundi scilicet, virtutibus & signis.

Octauo Christi imitatores præcipui dicentes Christo, secuti sumus te. Math.19.

Nono contemplatores lucidi: quia viderunt Christi gloriam, & ante resurrectionem, & post.

Decimo confirmatores placidi: nam per impositionem manuum Apostolorum spiritus sanctus dabatur fidelibus. Act. 8.

Vndecimo fundatores sollidi, scilicet fidei. Ephe.4.

Super-

superędificati supra fundamentum Apostolorum, & prophetarum &c.

Luc. 22. Math. 19. Duodecimo gubernatores seculi, & condemnatores. Ego dispono vobis regnum &c. & Math. Sedebitis super sedes iudicantes 12. tribus Israel.

Ioan. 16. Tertiodecimo impetratores omnium. Quicquid petieritis patrem in nomine meo dabit vobis.

Ioan. 14. Quarto decimo corregnatores superũ, quia, Vbi ego sum, & vos estis. Quibus apparet breuiter; quales fuerunt sancti Apostoli in seipsis: sed apparet etiam quales fuerunt Apostoli si considerentur, quo ad ea, quę ipsi seruauerunt.

Math. 5. Primo enim fuerunt, vt habetur, pauperes spiritu, omnia relinquentes voluntarie.

Secundo mites conuersatione.

Tertio lugentes, s. miseriam vitæ præsentis.

Quarto esurientes iustitiam, eam seruantes.

Quinto misericordes, alijs compatientes.

Sexto mundo corde, ab omni peccato se custodientes.

Septimo pacifici, pacem habentes & procurantes.

Octauo persecutionem sustinentes, summa patientia, omnia consilia Dei, & mandata custodientes: ipsi enim secuti sunt Christum & corporis gressu, & virtutum Christi obseruatione speciali; vt patet cuilibet vitam, & mores eorum in Euangelio expressos intuenti. Ex quibus quales sancti Apostoli fuerunt, euidenter declaratur, & sic patet secundum.

Tertium, quod Christus eis fecit. Ipse enim Saluator sanctos apostolos suos.

Quibus donis Apostoli à Christo decorati sunt. Primo vocauit ad statum perfectionis, & summæ dignitatis, scilicet apostolatus, nom in seruos, sed in socios, & amicos: qui status est summæ perfectionis.

Math. 19. Secundo liberauit eos ab omni macula mundanæ prauitatis: omnia enim dimiserunt, quę sunt mundi.

Math. 21. Ioan. 15. Tertio illustrauit doctrina salutari. Docebat eos quotidie de regno Dei. Omnia, quæ audiui à patre meo nota feci vobis.

Ioan. 22. Quarto auctorizauit potestate singulari: nam dedit eis potestatem calcandi super omnia demonia, & vt languores curarent: ad dimittendum peccata potestatem tradidit.

Marc. vlt. Quinto mirificauit signis: virtute speciali, cũ in nomine Iesu demonia eis subijciebantur, & infirmitates curabant.

Ioan. 22. Act. 2. Sexto adornauit sanctitate diuinali spiritu sancto eos replendo.

Psal. 18. Septimo diuulgauit eloquio virtuali: In omnem terrã sonus prædicationis eorum exiuit.

Math. 26. Octauo ordinauit in sacerdotes, & dispensandum eis tribuit sui corporis, & sanguinis sacramentum. Hoc facite in meam commemorationem.

Nono meritis sublimauit, ipsos ponendo Ecclesiæ fundamentum: plantauerunt enim Ecclesiam sanguine suo.

Decimo gloriam suam eis reserauit, & in monte, & in resurrectione, vt patet. Ioan. 20.

Vndecimo in cœlis collocauit spe, & promissione. Vitam æternam possidebitis. Math. 19.

Duodecimo iudices omnium delegauit. Cum sederit filius hominis in sede maiestatis suæ, sedebitis, & vos super sedes duodecim iudicantes, duodecim tribus Israel. Multa alia dominus Iesus suis fecit discipulis; sed prædicta sufficiant pro præsenti: Sic ergo ex prædictis apparet quales fuerunt discipuli, & apostoli domini Iesu, tribus vijs præfatis, & in generali. Math. 19.

Restat dicendum de eis in speciali, & succintè propter operis prolixitatem vitandam, & tractandum est de eis secũdum ordinem, quo nominantur, vt dictum est supra. Quales fuerint Apostoli Christi in spãli. Matth. 10.

Primus in ordine est beatus Petrus: qui qualis fuerit patet ex scriptura diuina, scilicet Euangelio, & in Act. Apostolorum. Petri Apostoli præconia.

Fuit enim primo penitus mundanorum abdicator. Vidit Iesus Petrum, & Andream, & vocauit eos, & statim relictis retibus, secuti sunt eum. Math. 4.

Secundo verus abnegator. Iesu volente eius pedes lauare dixit. Domine tu mihi lauas pedes &c. ecce sui abiectio & humilitas: Sed nõ sui, sed domini voluntatẽ velle peragere ostẽdit dicens. Domine non tantum pedes: sed & manus, & caput. Ioan. 13.

Tertio mandatorum Christi executor: patet primo in sua vocatione, vocatus enim à Christo, statim omnibus dimissis post eum iuit. Imitatione ipsius ad mare pro statere existente in ore piscis. Quando dixit domino, si tu es domine iube me venire ad te super aquas. insuper ad Christi pręceptum, cum laborasset per totam noctem: laxauit rete. Math. 17. Math. 14. Luc. 5.

Quarto feruidus Christi amator, quem amorem ad Christum ostendit.

Primo omnia relinquendo.

Secundo pro Christo mori volendo. Math. 8.

Tertio à Christo nullo modo recedendo, cum alij recessissent, dicens. Domine ad quem ibimus &c. Ioan. 6.

Quarto quando paratus erat, vt animam pro Christo poneret. Math. 8.

Quinto, quando nimio eius amore Christum secutus vsque in atrium iudæorum, non recordabatur de eo, quod sibi Christus prædixerat scilicet de sui negatione.

Sexto quando audita eius resurrectione iuit ad monumentum currendo. Ioan. 20. Luc. 24.

Septimo quando Christo apparente in littore se nudauit, vt ad ipsum veniret. Ioan. 20.

Octauo quando ter à Christo interrogatus si eum diligeret: quod sic, respondit. Verum quia se Ioan. 21.

diligentes

diligentes Christus diligit, & ipsum Petrum amasse Christus ostendit.
Primo ad suum discipulatum eũ admittendo.
Secundo suum nomen ei communicando, & concedendo, quia petra est Christus: à petra Petrus, idest à Christo est dictus.
Tertio cęteris Apostolis pręficiendo.
Quarto de interrogatis à Petro respõdendo, & aperiendo veritatem, vt infra patebit.
Quinto ad sua secreta admittendo., & adducendo, vt patuit in suscitatione puellę; transfiguratione in monte, & oratione in horto.
Sexto suam gloriam ei in monte ostendendo.
Septimo operandi mira potestatem ei tribuendo.
Octauo tempore negationis eum respiciẽdo.
Nono tempore resurrectionis ei specialiter apparendo.
Decimo suum populum, & oues ad custo-
Ioan. vlt. diam committendo. Et sic patet Petrum à Christo dilectum.
Math. 16. Quinto verus testificator, cum Iesus quæreret, quem eum homines dicerent, & quid ipsi responsum: respõdit Petrus: tu es Christus filius Dei viui &c.
Math. 17. Sexto diuinorum aspectator, quando duxit eum; cum Iacobo, & Ioanne Iesus in monte, & transfiguratus est &c.
Septimo Christi perfectus imitator, ideo di-
Math. 19. xit Christo, secuti sumus te &c. & dixit Iesus
Ioan. 21. Petro sequere me, & surgens secutus est eũ &c.
Octauo arcanorum indagator. B. Petrus præ alijs Christum audacter interrogabat, vt fructu. 12. dicetur, & conformitate.
Act. 2. Nono donorũ receptator, spiritu sancto fuit repletus.
Act. 2. Decimo magnus prædicator: nam prædicatione tria milia conuertit, & multos alios per orbem, & Romæ, patet.
Vndecimo gratus informator, patet in suis epistolis: quæ profunditate, & discretissima informatione sunt plenæ.
Duodecimo acceptus exorator. nam libenter
Act. 3. & 10. orabat, Ascendit in templum ad orandum, & facta oratione fuit in extasi. Act. 10.
Tertio decimo efficax operator. patet, quia eius vmbra sanabat infirmos, & mortuos plurimos ipse suscitauit.
Math. 16. Quarto decimo Ecclesiæ gubernator, quia super hanc petram Christus Ecclesiam suam ędificauit, quia ipse pastor est ouium, & summus pontifex: quo declaratur, ꝙ ipse fuit homo summæ fidelitatis: Miræ stabilitatis: Aptæ affabilitatis: magnæ sanctitatis: Rectæ æquitatis. Sanctæ exemplaritatis. Dignæ auctoritatis. Claræ veritatis. Veræ honestatis. Pœnitentiæ, & austeritatis. Prudentiæ, & sagacitatis. Clementiæ, & charitatis; quæ omnia vero pastori debent inesse: quæ perfecte fuere in beato Petro.
Quinto decimo patientię demonstrator: quãdo capite verso ad terram voluit crucifigi & mori: quibus apparet beati Petri vitæ excellentia, & sanctitas.

Secundus in ordine ponitur beatus Apostolus Andreas: qui qualis fuerit & euangelia, & eius legenda declarant. Hic Apostolus Andreas fuit. Andreæ Apostoli mira.
Primo boni indagator: nam fuit ipse primo, Ioan. Baptistæ discipulus, & post domini Saluatoris.
Secundo, quæ sunt sanctitatis executor: nam audito à Ioãne de Iesu, ꝙ esset agnus Dei &c. ad Iesum iuit, & per totam diem secum stetit.
Tertio domini receptator: nam in naui eius, & Petri Iesus stetit, & cęperunt piscium multitudinem. Luc. 5.
Quarto mundi execrator: vocatus à Christo omnibus relictis secutus est eum. Math. 4.
Quinto aliorum ad bonum euocator: nam fratrem suum Petrum ad Christum adduxit. Ioan. 1.
Sexto mirorum contemplator in deserto, quãdo dominus de quinq; panibus satiauit quinque milia hominum, Andreas dictos panes puerum dixit habere, &c.
Septimo verorum demonstrator: Egeæ rationibus pulcherrimis ostendit Christum voluntariè passum, & crucis subire voluisse patibulum.
Octauo gratus perorator: sua eloquentia totam Achaiam conuertit ad dominum.
Nono signorum operator in vita sua: vt dicit eius legenda, miracula multa, & signa est operatus.
Decimo habuit animi cõstantiam: nam Egeæ dicenti sibi, ꝙ crucis ferre supplicium eum cogeret, Respondit si crucis patibulum expauescerem, crucis gloriam non prædicarem.
Vndecimo in eo fuit passionis tollerãtia: fuit enim primo à 20. hominibus cęsus, & demum crucifixus.
Duodecimo de crucifixione habuit complacẽtiam, patet: quia crucem salutauit, crucis se amatorem semper fuisse declarauit, à cruce noluit remoueri, in cruce mori voluit, & de cruce ad Deum ire: quibus succinctè patet, qualis fuerit beatus Andreas Christi discipulus.

Tertius Apostolus, & discipulus domini in ordine, ponitur Iacobus Zebedei, qui Iacobus maior vocatur; qui qualis fuerit patere potest ex his. Iacobi maioris dona.
Primo enim fuit Deo obedientissimus; vocatus enim à Christo, statim patrem, & omnia reliquit. Math. 4.
Secundo voluntariè pauperimus: nam bona omnia tam naturæ, scilicet patrem, & matrẽ, quàm fortunę dimisit, & pauperimus est effectus. Mat. 4. & 19.
Tertio Christi amantissimus: pro cuius amore patrem reliquit, & matrem, & omnia, & ipsi soli adhæsit.

Quarto

Quarto Dei honoris zelantissimus.

Math. 17. Quinto Christo fidelissimus: cui, vt sibi fidelissimo Christus ostẽdit suam gloriam in mõte: Hunc admisit in puellę suscitatione, & in oratione in horto.

Math. 20. Sexto ad passionem pro Christo suscipiẽdam paratissimus, dicto ei à Christo. Potestis calicem bibere &c. Responderunt possumus &c.

Septimo in morte sustinenda constantissimus &c. quia decapitatus &c.

Octauo in multis inuenitur singularissimus.

Primo, quia fuit primus martir de apostolis.

Secundo regnum cœlorum de Apostolis primus intrauit.

Tertio statum, et premium Apostolorum in cœlo ipse primus suscepit.

Quarto ipse fuit primus reddens vicem Christo, pro ipso moriendo.

Math. 23. Quinto primus, qui dictũ Christi verificauit, dixit enim. Mittam ad vos Prophetas, &c. sequitur, & ex illis occidetis &c.

Sexto primus, qui in Ierusalẽ pro fide est mortuus, de Apostolis.

Septimo, cuius martyrium est celebrius, loco considerato.

Octauo primus, qui triplicem in cœlo coronam habuit, videlicet martirij, castitatis, & doctrinæ.

Nono à Christo in cęlo primus susceptus.

Decimo primus beatificatus.

Vndecimo primus in cœlo canonizatus.

Math. 21. Duodecimo præ alijs Apostolis exaltatus, iuxta dictum. Qui minor est in regno cęlorum, maior est ipso.

Nono est cunctis gratiosus; quia omnibus subuenit, ad eum recurrentibus.

Primo enim ipse ab infidelitate liberat, & ducit multos ad fidelitatem; vt patet de regina Lupa, & eius viro.

Secundo discipulos, eius corpus deferentes incolumes reseruauit.

Tertio deditos Diaboli seruitio eripuit, patet de Phileto, & Hermogene.

Quarto suspensis opem impendit; patuit de filio peregrini &c.

Quinto vinculatos absoluit, patet, de illo; qui erat in fundo turris &c.

Sexto mortuos suscitauit; patet de illo, qui se occidit diabolo decipiente.

Septimo à sententia æterna custodiuit militẽ quendam.

Octauo famelicis subuenit, cuidam deficienti panem subcinericium dando.

Nono aliquos, ne possent capi custodiuit.

Decimo traditos incẽdio, liberauit: vt patuit de illo, qui missus fuit in ignem: quia eum in segetem posuerat &c. & sic de alijs: quibus assiduè beneficia porrigit, & præstat.

Vndecimo est toti mundo radiosus, patet; quia iter ad sancti Iacobi sepulcrum, notum est omnibus Christianis: Quibus apparet iam dictis; qualis fuerit hic Apostolus Iacobus omnibus euidenter.

Quartus Apostolus & discipulus, est Ioannes Euangelista, cuius sanctitatis fuerit, & excellentiæ, apparere poterit si eius esse consideretur, & quomodo dilectus fuerit à Christo: Cũ enim ipse beatus Ioannes se pluribus in locis asserat à Christo dilectum, videndo quomodo fuerit, apparebit, quàm excellentissimus fuerit sanctitate: pro quo not. est, quod dñs Iesus ad beatum Ioannem plura signa ostendit dilectionis, & modis pluribus. — Ioãnis Euãgelistæ excellentia.

Et primo, vocando eum ad statum summæ perfectionis: vocauit enim eum ad statum Apostolicum, qui est status perfectus, & hęc vocatio fuit in iuuentute: & tunc beatus Ioannes bona naturalia, patrẽ reliquit, & matrem, & bona fortunę, vt patet. — Math. 4. Math. 4.

Secundo præseruando eum ab actu dire imperfectionis, s. incontinentię: quia volentem nubere (secundum Ieronimum) ad se vocauit.

Tertio admittendo ad secreta suæ cognitionis, in suscitatione puellæ, in transfiguratione, in oratione in horto, & ad eius nuptias psonaliter assistendo.

Quarto ipsius petitione in acceptando; patet, quando interrogauit eum de suo proditore in cœna; & Christus respondit. — Vide conformitate Virginis. fructu 51.

Quinto, super ipsius pectus in cęna recumbendo, & reclinando: vnde fluenta Euangelij, vt cantat Ecclesia traxit, & hausit.

Sexto suam matrem in cruce ei comẽdando: vnde sciendum est, secundum Ieronimum, in sermone de assumptione: Cogitis me. factus est Ioannes filius Virginis, commendatione tali facta de Ioanne, Virgini Mariæ. Sed quomodo? dicit cura adoptionis: fuit ergo non filius naturalis, sed adoptiuus ipsius Mariæ.

Sed tunc est dubium: cum per baptismum, & gratiam simus nos oẽs filij Dei adoptiui: quõ adoptio nostra differt ab adoptione Ioannis filij Marię? Respondetur, q̃ est valde distincta. — Dubiũ. Solutio.

Et primo per respectum ad Christum cum extra se nihil charius; & diligentius haberet Virgine Maria: quare hanc sibi recomendando (quia fecit eum prę alijs thesaurarium suum) magnum amorem ostendit.

Secundo per respectum ad beatam Mariam: Ipsa enim obediens filio; ipsum prę alijs Apostolis dilexit, & ad ipsum, vt mater in omnibus se habuit: Et vide, quòd relinquenti mũdum, non solum Christus est mater, & frater; sed Maria in matrem datur Christo; specialiter Cruci eius assidua meditatione assistẽti.

Tertio per respectum ad Ioannem: ipse enim ex hoc plura habuit.

Primo, quia cum virgo esset gratia plena; de sua gratia eidem dedit saltem intercessiuè, & meritoriè.

Secundo, quia factus est frater Christi, modo speciali præ alijs.
Tertio, quia ex hoc est Ioannes declaratus, ꝙ erat humillimus, & purissimus, & sic de alijs virtutibus, ex quo beatæ Mariȩ sic est iunctus; quia simile simili iungitur.
Quarto exhibitus est Ioanni fiducialior accessus ad Christum, & ad beatam Virginem præ alijs in suis optatis; quia filius ad matrem fiducialiter accedit, & frater ad fratrem: quo sequitur, ꝙ quicquid petit obtinet. Et sic patet qualis est Ioannis adoptio.
Septimo præ cunctis de abditis diuinis illustrando. Paulus ad tertium cœlum, Ioannes super omnia, vt dicit Aug. eleuatus intonuit. In principio erat verbum.
Octauo omnia futura circa statum Ecclesiæ reuelando: patet in Apocalipsi: quod nulli fecit Apostolorum, quod nobis pateat.
Act. 2. Nono spiritu sancto replendo, & per eius manus impositionem spiritum sanctum fidelibus dando, & forte habuit præ alijs singularem.
Decimo omnium sanctorum conditionibus adornando: Fuit enim Apostolus in sequendo Christum. Euangelista in Euangelio. Martir in dolio. Confessor Christum constanter confitendo: & patet in actibus Apostolorũ, et sua legenda in principio; Virgo purissimus; quia sic electus, & sic permansit: Propheta fuit &c.
Vndecimo de ipso specialem curam habendo, & ostendendo; patet in tradendo matrẽ eidem.
Duodecimo sua doctrinã ecclesiam illustrando, et radiando, patet de eius Euangelio, et Epistolis.
Tertio decimo charitate mirabiliter eum replendo: patet, quia in suis Epistolis de ea est specialiter loquutus.
Quarto decimo miraculis maximis declarando: patet de pluribus mortuis in sua legenda.
Quinto decimo in suo decessu ipsum visitando, et vocando.
Sexto decimo à mortis dolore, vt dicit beatus Ieronymus præseruando: Prȩfatis ergo apparet beatum Ioannẽ dilectum fuisse à Christo.
Sed cum dicit Euangelium. Ioan. 13. ꝙ Christus omnes Apostolos dilexit, cur B. Ioannes de dilectione Christi plus alijs comendatur? Respondetur: ꝙ amore interiori Christus, & si omnes ȩqualiter forte dilexerit, non tamen amore exteriori: qui in duobus est principaliter, videlicet in familiaritatis ostensione, & sic beatum Ioannem plus alijs dilexit; vel in donorum exhibitione, & sic beatum Petrum plus dilexit; quia principem eum Ecclesiæ fecit; & sic sub eius cura Virginem, & alios Apostolos, & suas oues dedit. Quibus iam dictis sanctitas apparet beati Ioannis, & qualis fuerit.

Io: à Christo plus aliis Apostolis dilectus est, & quo amore.

Quintus discipulus, & Apostolus est beatus Philippus; qui in sua legenda comendatur de pluribus, videlicet.

Philippi Apostoli comendatio.

Primo de prædicationis instantia, per 20. annos per Scithiam gentibus prȩdicauit Christum, & patrem ad fidem conuerit.
Secundo à virtutis gratia: Nam draconem abscedere cõpulit: mortuis vitam præbuit: draconis flatu morbidos curauit, & sanauit.
Tertio à suæ mortis præscientia: nam per dies septem ante, mors sua est ei a domino reuelata.
Quarto à passionis tolerantia: nam per spiritus sancti reuelationem, cum ad prȩdicandum Indis perrexisset, in ciuitate Ieropoli à Paganis captus, octuagesimo septimo suæ vitæ anno crucifixus pro Christi amore, ad Deum migrauit: Quibus quattuor testimonijs ipse ostẽditur fuisse sanctitate prȩclarus, & insignis.
Sextus Apostolus, & discipulus est beatus Bartholomeus: qui in sua legenda quatuor principaliter comendatur.

Bartholomæo Apostolo attributa.

Primo à sanctitatis eminentia: quæ patet ex multis.
Primo ex demonis testificatione: qui interrogatus, quis esset. b. Bartholomeus, respõdit: ꝙ amicus Dei omnipotentis, &c.
Secundo ex oratione: centies in die, & centies in nocte flexis genibus Deum orabat.
Tertio ex angelorum obsecutione: angeli Dei cum eo ambulabant &c.
Quarto ex secretorum cognitione; demon in quit omnia prȩuidet, omnia nouit &c.
Quinto ex terrenorum despectione; vnde regi Polemoni munera sibi offerẽti respondit, Ego nihil terrenũ, nihil carnale desidero &c.
Secundo austeritatis efficacia: quȩ quidem patet.
Primo ex demonis constrictione, & ligatione; ligauit enim demonẽ, vt non posset loqui, &c.
Secundo demonis expulsione, à filia regis Polemonis.
Tertio demonis obtemperatione; nam eius iussu demon omnia idola confregit.
Quarto demonis ostensione; diabolum ostẽdit Regi Polemoni, & alijs, qualis esset.
Quinto fructuosa prædicatione: regem Polemonẽ cum suo regno sua prædicatone conuertit.
Tertio comendatur, à summa patientia.
Primo, n. fuit fustibus cȩsus.
Secundo viuus decoriatus; quod nulli sanctorum est factum.
Quarto fuit corpus eius in multis à diuina prouidentia prospectum & conseruatũ, vt in eius legenda habetur. Quibus succintè beati Bartholomei sanctitas apparet.
Septimus Apostolus, & discipulus est beatus Thomas: quem ostendit eius legenda & euangelium fuisse.

Thomæ Apostoli insignia

Ioan. 12. Primo fidentissimum. Eamus ait ad Apostolos,& moriamur cum illo.

Ioan. 20. Secundo fidelissimum: post resurrectionem omnia credendo Christū Deum suum est professus.

Tertio signis notissimum: patet de multis miraculis per ipsum factis, tam in morbis sanatis, quam mortuis suscitatis.

Quarto eloquio acceptissimum: multos conuertit sua prædicatione, & grata informatione, vt patet in legenda.

Quinto passione clarissimum: bis in carcerem est missus; super ardentes laminas incessit. In ardentem fornacem est iniectus, & tandem gladio est transuerberatus.

Sexto à populis post mortem honoratissimū, vt dicit alia legenda. Mira corpus eius faciebat in mari,& in aliis: quibus gloriosa conuersatio beati Thomæ,& vita patet.

Matthæi Apostoli vita. Octauus Apostolus, & discipulus est, beatus Mattheus Euangelista.

Hic primo mundum abdicauit perfectionaliter. de hoc habetur. Mathi. 9. Vocatus à domino sequutus est eum.

Secundo euangelium ordinauit: hic enim fuit primus sancti Euāgelij scriptor, & ordinator.

Tertio hæreses extirpauit. Magos, qui se pro Deo coli, faciebant.

Quarto dracones effugauit.

Quinto mortuum regis filium suscitauit.

Sexto honorem sibi impensum refutauit.

Septimo multos ad fidem conuertit, & baptizauit.

Octauo gloriosa constantia occisus ad cęlos migrauit: quibus sanctitas beati Euangelistę Matthęi clare patet.

Nonus Apostolus, & discipulus est beatus Iacobus minor, dictus Iacobus Alphei.

Iacobi minoris comēdatio. Hic primo comendatur de prærogatiua diuinæ assimilationis. Fuit enim Christo simillimus.

Secundo de excellentia perfectionis: quia vocatus est iustus.

Tertio de primitate missę celebrationis. Fuit enim ipse primus qui missam celebrauit.

Quarto de festiuitate dominicę apparitionis: quia primo sibi dominus Iesus apparuit post suam resurrectionem.

Quinto de conuersationis sanctitate: vita sua fuit tota sanctissima, vt patet in sua legēda.

Sexto de tollerantia passionis: de pulpito fuit proiectus: lapidibus obrutus, & pertica Fullonis pro Christi fide excerebratus: quibus sex patet eius vitę excellentia, & sanctitas.

Taddæi Apostoli præclaritas. Decimus Apostolorū est Taddęus Apostolus. Qui præclarus fuit primo verbo, & doctrina: nam multis prædicauit:& ad fidem conuertit, ac vtilem Epistolam edidit,& fecit.

Secundo signo,& potestate diuina: nam Abagarum regem curauit: & plura signa fecit, & quia legendam habet cōmunem cum sancto Simone: ideo legenda vtrumque ponit.

Vndecimus Apostolus est Simon Cananęus: qui cū beato Taddæo in legenda comēdatur.

Simonis Cananæi commendatio. Primo, q̄ ipsi fuerunt sanctitate excellentes: Eorum enim præsentia demones in idolis responsa dare non potuerunt.

Secundo eloquentia pollentes: patet in eorū eloquutione ad principem regis Babilonię.

Tertio futura pręscientes: prędixerunt.n.euentum belli &c.

Quarto clementes, & misericordes, patet contra magos: quos liberauerunt.

Quinto, mira exercentes: nam draconem per puerum eodem die natum: loqui eum facientes liberauerunt; sic & tigrides.

Sexto per martirium ad Deum ascendentes: Quibus, & alijs: quales fuerunt intelligi cunctis datur.

Mathiæ Apostoli laudes. Duodecimus Apostolus & discipulus est beatus Mathias. hunc commendat.

Primo à Christo disciplinatio & eruditio: fuit enim de 72. discipulis.

Secundo inter duodecim Apostolos annumeratio: vt habetur Act. 3. (Act. 3.)

Tertio ipsius conditio: Fuit enim in lege doctissimus: corpore mundus: animo prudens: in soluendis quęstionibus scripturæ acutus: in consilio prouidus,& in sermocinatione expeditus.

Quarto eius martirizatio: falso enim incusatur, lapidatur, securi percutitur, & manibus ad cęlum extensis, ad Deum perexit: quę quattuor ipsum commendabilem faciunt: & toti mundo sanctitate illustrem. Hæc pauca in speciali posui de quolibet Apostolorum, quibus si dicta in generali cuilibet applicentur: ad loquendum de quolibet, materia erit lata & sufficiens: quę pro præsenti declaratione partis primæ sufficiant: Quibus claret quibus discipulis,& qualibus fretus est, & vallatus dominus noster Iesus Christus.

Pauli Apostoli præconia. Verū, & si B.Paulus Apost. nec de 72. nec de 12. fuerit vnus, quia tamen meruit thronum duodecimū possidere, & antonomaticè apostolus nuncupatur:& à domino non ab homine institutus est Apostolus, & electus: qualis fuerit succinte videndum est. Vnde beatus Paulus, vt patet consideranti eius acta comendatur:

Primo à nobili progenie, & generatione: quia de tribu Beniamin: de Tharso Cilicię,& ciuis fuit Romanus.

Secundo à legali informatione: in lege enim fuit doctor excellentissimus, quam ad pedes didicit Gamalielis.

Tertio à singulari vocatione: nam dum iret ad persequendum Christicolas inclamatus à Christo de cęlo,& ferocitatem deposuit, & se diuinæ voluntati per omnia submisit.

Quarto à spiritus sancti repletione: nam spiritu sancto fuit repletus.
Quinto à speciali sui in Apostolum electione.
Act. 9. Dicente Christo de eo. Vas electionis est mihi iste &c.
Sexto à cordiali Christi dilectione. statim baptizatus: ingressus in sinagogas conuincendo iudęos probauit Iesum esse Christum.
Septimo à fideli professione: nullus Apostolorum sic fidem, nec tamdiu, vt Paulus prędicauit.
Octauo à diuinali informatione; non enim Euangelium habuit ab homine, sed per reuelationem Iesu Christi.
Gal. 1. Nono à prudentia, & discretione: licet per reuelationem habuisset Euangelium: tamen Ierosolimam ascendit: ad confereadum cũ Apostolis de his, quæ prædicauerat; ne in vanum curreret, aut cucurrisset.
1. Cor. 9. Decimo à carnis edomatione ait enim. Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo.
Vndecimo ab ipsius à Deo ad prędicandum emissione. Spiritus sanctus dixit. Separate mihi Barnabam, & Paulum &c. Act. 13.
Duodecimo ab eloquentia, & prædicatione. Fuit enim eloquentissimus, & lingua disertissimus: vnde vocabatur Mercurius. Act. 14.
Tertio decimo de sollicitudine, & gubernane: nunquam stabat in loco; hodie hic, & cras ibi, & ideo dicebat de seipso: Instantia mea, & sollicitudo omnium Ecclesiarum.
Quarto decimo à cordis humiliatione: cum maior esset alijs minimum Apostolorum se nominat, qui non erat dignus vocari apostolus &c. Galat. 1.
Quinto decimo ab assidua operatione: non stabat Paulus otiosus: aut. n. orabat: aut prędicabat: aut manibus operabatur, vt patet Act. 18. Act. 18.
Sexto decimo ab ædificatione. nihil enim erat ausus dicere: nisi, quę per ipsum Christus operabatur, vt cum aliis prędicaret, reprobus non inueniretur.
Decimo septimo à puritate, & munditię nitore: fuit enim virgo purissimus, & si stimulus carnis ei esset datus.
Decimo octauo à charitatis feruore, dicebat enim. Quis infirmatur, & ego non infirmor, & de charitate nullus eo, melius dixit. 2. Cor. 11.
Decimo nono à patientiæ longanimitate. decem & nouem tangit genera tribulationum: quibus fuit afflictus. 2. Cor. 11.
Primum cum dicit in laboribus plurimis, scilicet per mundum discurrendo: per 30. annos maximam partem mundi quęsiuit: De eius laboribus patet in Act. Apostolorum. Decem, & nouem generibus tribulationũ afflictus fuit Paulus.
Secundum genus tangit: cum dicit in carceribus: in carcere fuit in Philippis. in Ierusalẽ, in Cesarea, vbi stetit duobus annis; & Romæ etiam fuit. Act. 16. 21. 24.

Tertium genus tangit cum dicit in plagis: plagatus fuit, & missus in carcere, & in Ierusalem templo clauso. Act. 16. Act. 31.
Quartum genus tangit cum dicit. In mortibus frequenter, vt patet Act. 23. & nisi fuisset liberatus per milites, esset mortuus: vnde notandũ, quod iudæi decies ei insidias parauerunt: vt eũ occiderent. Act. 23. Decies Iudæi parauerunt B. Paulo insidias.
Primo in Damasco.
Secundo in Ierusalem ibidem. Act. 9.
Tertio Antiochiæ. Act. 13.
Quarto in Iconio. Act. 14.
Quinto Licaonię, siue Listris ibidem ictibus lapidum.
Sexto Thesalonicæ. Act. 17.
Septimo in Corinthio. Act. 18.
Octauo ipso volente ire in Siriam. Act. 21.
Nono in Ierusalem quando templum clauserunt. Act. 21. 23.
Decimo quando 40. iurauerunt non comestu ri: nisi eum occiderent; unde bene fuit in mor tibus frequenter. In Philippis, vt patet Actuũ. In Ephelo: fuit etiam in morte, vt patet in Act. Act. 23. Act. 16. Act. 19.
Quinto genus tãgit, cum dicit. A iudæis quinquies quadragenas vna minus accepi, & hoc in templo clauso &c. Act. 21.
Sextum genus tangit cum dicit Ter virgis &c. Primo in Philippis. Secundo, & Tertio in Ierusalem, vt habetur Act. 21. vel in Iconio. Act. 16. Act. 21. & 14.
Septimum genus tangit; cum dicit semel lapidatus sum &c. & hoc in Listris. Act. 14.
Octauum genus tangit cum dicit ter naufragium feci, hoc creditur, quod fuerit quando iuit Romam. Act. 26.
Nonum genus tangit: cum dicit nocte, ac die in profundum maris fui. Remigius super Epistolam ad Romanos dicit: quod sic fuit ad litteram, sed quando, non patet ex scriptura. Alia vero genera partim tãgit propter itinera: partim ex alio. vnde in itinere passus est.
Decimum genus, scilicet pericula fluminum.
Vndecimum periculum latronum, qui ipsum deprædati sunt &c.
Duodecimum periculum ex genere; famis, & sitis, & aliorum incommodorum, quæ itinerãtibus eueniunt.
Decimumtertium periculum ex gentibus; Nã peregrini & extranei patiuntur à gentibus: de Paulo Athenienses trufabantur. Act. 17.
Decimumquartum periculũ in ciuitate, quia itinerando homo deuenit ad ciuitates; Paulus passus est periculum in ciuitate. s. Damasci. Ierusalem. Anthiochiæ. Listris. Iconio, Philippis. Corinthi. Ephesi. Cesareę, & Romæ.
Decimumquintum periculum in solitudine: patet in insula Mitilinensi, quando vipera manum eius apprehendit. Similiter quando voluit ire in Siriam. Act. 28. Act. 21.

Sextum-

Act. 27. Sextum decimum periculum in mari.
Decimumseptimum periculum in falsis fratribus, idest comitibus. Iudæi vt dictum est, voluerunt eum decem vicibus occidere.
Act. 27. Decimumoctauum tangit in fame, & siti, & de frigore.
Act. 18. 20. Decimumnonum tangit in labore: de quo
Act. 14. Act. 18. & 20. de ieiunijs Act. sub tot ergo generibus afflictionum Paulus positus: semper patientissimus est inuentus.

Vigesimo commendatur Paulus de sapientiæ luciditate, Scripsit 14. Epistolas plenas diuina sapientia: per quas fides catholica sufficiēter alia scriptura seposita teneretur, & nutriretur.

Vigesimo primo de mundi despectione: omnia reliquit, & nihil voluit habere nisi Christū; & vt stercora omnia reputauit.

Gal. 2. Vigesimosecūdo de crucis meditatione. Chri
1. Cor. 1. sto confixus sum cruci &c. Et mihi absit gloriari nisi in cruce &c. Et nihil sciebat nisi Christum, & hunc crucifixum.

Vigesimotertio de signorum exhibitione: multa fecit miracula mortuos suscitando: cęcos illuminando. Vide in Act. Apostolorum.

Vigesimoquarto de exhortatione fuit homo sciens mirabiliter exhortari homines contra omnes causas ingruentes, vt patet in suis dulcissimis Epistolis.

Vigesimoquinto de contemplatione: quia raptus bis ad tertium cœlum, idest visionem solum intellectualem: Qui vt dicit Augu. vidit Deum, vt vident beati: qua visione fuit super
Ioan. 4. omnia leuatus: quia ad tertium cęlū. In Deum transformatus: quia similis Deo, & sic deificatus. Certificatus. s. de sancta Trinitate, de Angelis, & de futuris &c. Informatus, quia audiuit arcana verba &c. Beatificatus beatitudine non permanente, sed transeunte. Saciatus iuxta dictum Psal. Saciabor cum apparuerit gloria tua. Quietatus iuxta dictum Augustini, idest confessionum in Deo quiescendo. Secu
Rmo. 8. ratus de permanentia in gratia, ideo dicebat. Quis nos separabit à charitate Christi &c. lętificatus de gloria sua futura & aliorum.

Vigesimosexto de veri attestatione: quia vbique Christum confessus est specialiter Romæ, disputando cum iudæis, & gentilibus coram Nerone, & plures de familia Neronis conuertendo.

Vigesimoseptimo de martirizatione, ꝓ Christi nomine decapitatus fuit.

Vigesimooctauo de glorificatione, quia gloriosus apparuit Neroni post mortem, & alijs: bonum enim certamen certauit, & sibi vt triūphatori reposita corona data est in gloria à domino. Ex his paucis, quia innumera sunt: quæ de ipso possent dici, & essent dicenda: patet, quàm virtuosus fuit. b. Paulus Apostolus discipulus domini Iesu: Et sic succintè visum est de cętu Dominum Iesum Christum prosequente: de quo dicit prima pars istius octaui fructus, & conformitatis, &c. videlicet. Iesum cętus, scilicet Apostolorum prosequitur, & hæc sufficiant ad p̄ns pro eius declaratione.

SECVNDA PARS OCTAVI fructus, & conformitatis, videlicet. Franciscus fęcundatur.

Expositio.

FRANCISCVS fęcundatur: hęc est secunda pars huius fructus octaui & conformitatis: in qua est agendum de fęcundatione & multiplicatione ipsius, quo ad prolem, & filios: quos exemplo, vita, conuersatione, & verbo Christo domino generauit: tàm quo ad fratres minores: quàm sorores: quàm etiam fratres, & sorores de pœnitentia: quos ordines ipse Christo operante instituit; & ab Ecclesia Romana manent approbati.

Pro cuius materiæ euidentia ante notandum est, ꝙ in isto fructu, cum de fratribus minoribus, sororibus, & de pœnitentia fratribus habeam pertractare: quia iuxta optata de pręfatis, quo ad sanctitatem vitæ, & miracula non inueni: huius secundæ partis expositioni cum intenderem: quare si temporis in processu mihi aliqua de prędictis occurrerint: in fine huius operis tractatum faciam de eis specialem, vt inspectione istius, & illius patere queat quā ta sit filiorum beati Francisci sanctitas, efficacia, & virtutum præclaritas: hoc premisso.

Sciendum est, ꝙ dominus noster Iesus Christus sicut beatum Franciscum similem voluit habere in pluribus: sic & in hoc, videlicet, vt sicut ipse habuit 12. Apostolos sic Franciscus 12. haberet socios. Similitudo sociorum 12. B. F. ad 12. Apost.

Et sicut vnus de Apostolis fuit prauus, & laqueo se suspendit: sic & beatus Franciscus vnū de 12. sociis habuit, qui laqueo se suspendit.

Et sicut Apostoli domini sanctitate, & signis fuerunt mirabiles: sic & socij beati Francisci vita gloriosi fuerunt, & signis: & in vita, & in morte.

Et sicut sancti Apostoli vitam, & doctrinam Christi toto nixu seruauerunt: sic & beati Francisci socij vna cum ipso sanctum Euangelium obseruauerunt.

Et sicut vltra 12. Apostolos dominus Iesus habuit alios discipulos, sic & Beatus Franciscus vltra 12. socios prædictos & discipulos: plures alios habuit singulares vita sanctitate, & perfectione:

Et sicut per ipsum Christum, & Apostolos totus mundus renouatus est: sic per beatum Frāciscum, & fratres ad Christi vitam prosequendam

dam & pœnitentiam exercendam est, innouatus: quorum Esse, Qualitatem; dispositionē, & Sanctitatem hic pñs fructus, & conformitas: quo ad istam secundam partem declarat.

Sed videndum est prius qualiter dominus Iesus Christus beatum Franciscum filijs, discipulis, & fratribus fęcundauerit. Pro quo est sciédum, ꝙ beatus Franciscus abrenuncians mundo, non statim ordinem fratrum minorum incępit: nec statim fratres sibi habuit adhærentes. Ratio est: quia, & si more apostolorũ omnia reliquerit patris & renunciauerit: non tñ vitam euangelicam arripuit statim seruandã, & quia Christus ad hunc finem eum dirigebat, vt oblitteratam vitam Euangelicam ipse cum suis reuocaret: non statim fęcundatus est filijs, & fratribus: Et ideo, vt dicit legenda trium sociorum, vilem habitum eremiticum per duos annos portauit: baculum portans in manibus, cinctus corrigia, & calciatus incedens, ac accipiens eleemosynas, & specialiter pro reparatione trium Ecclesiarum; quas istis duobus annis reparauit, videlicet sancti Damiani. Sancti Petri Apostoli, & sanctę Marię de Angelis: verum cum ad renouandum mundum per vitam Euangelicam esset à Deo directus; post prędicta, dum vna dierum inter missarum solemnia perlegi audiret euangeliũ illud, in quo discipulis ad prędicandum missis; Euangelica norma in viuendo præscribitur, vt videlicet non possiderent aurum, vel argentum; nec in zonis pecuniam; nec peram defferrent in via; nec duas tunicas haberent; nec calciamenta; nec virgam; statim prædictorum verborum auditu; Spiritus domini super infusione repletus, illico calciamenta deposuit; reiecit baculum; peram, & pecuniam abdicauit; vna rudi, & deformi contentus tunicula, in crucis modum expressa; dimissa corrigia, pro cingulo funem sumpsit; omnem sollicitudinem cordis apponens; qualiter audita perficeret, & apostolicæ rectitudinis regulæ se per omnia coaptaret; sic igitur à Beato Francisco vita, & norma assumpta Apostolica; statim cępit discipulis, & fratribus fęcundari: cũ enim diuino instinctu aliquos ad iusticiam inducere, cęteros vero ad pęnitentiam animare cępisset: tam vita quàm verbo; cuius verba non erant inania, nec risu digna; sed spiritu sancto plena, erant medullas cordis penetrantia; vt in stuporem audientes conuerterent, & obstinatorum mentes, efficacia virtuosa, mollirent: eius eloquia, & vitam attendentes nonnulli viri: quidam cęperunt ad pœnitentiam animari, & eidem relictis omnibus habitu, vitaque coniungit: quos & fratres minores, iuxta dictum Euangelij. Quod vni ex minoribus meis fecistis &c. vir humilis censuit appellari: intra quos duodecim fuerunt primi, videlicet. Frater Bernardus de Quinta valle. Frater Petrus Chatanij. Frater Egidius. Frater Sabatinus. Frater Moricus. Frater Ioãnes de Capella. Frater Philippus longus. Frater Ioannes de sancto Constantio. Frater Barbarus. Frater Bernardus de Cleuiridante. Frater Angelus Tancredi, & Frater Siluester. Hi sunt primi: qui beato Francisco adhæserunt vita, & habitu; & post istos multi alij vita, & verbo, & signis insignes, vt patebit. Et sic à beato Frãcisco, & istis, Ordo fratrum minorum euangelicus, & primus à beato Francisco institutus est, anno, videlicet. 1207. die 16. Aprilis: Alij vero ordines. s. pauperum Dominarum à beato Francisco institutus est sexto anno, à sua conuersione: Et Tertius ordo. s. fratrum de pœnitentia nono anno cępit ab eius ad Christum, conuersione: Sed quia primus ordo institutus à B. Francisco est Ordo fratrum minorum, de ipso est primo dicendum, & demũ de alijs.

Ordinem mino. fratrum quando incęperit. B. F.

Habitum eremiticũ per duos portauit B. F.

Fratres, & primi socij B. F.

Ordo fratrum min: quo tempore fuerit institutus.

De primo ordine loqui volendo, & de fratribus, qualis sit, sub quadruplici cõcusione est declarandum, videlicet, ꝙ hic Ordo est singularissimus præ alijs institutis ordinibus.

Primo vitæ sanctitate.

Secundo scientiæ luciditate.

Tertio nobilitate.

Quarto numerositate fratrum; quę quatuor pandunt qualis sit Ordo fratrum Minorum, & fuerit, intendendo, ꝙ prętcrita respondeāt præsentibus, & futuris. Dico ꝙ primum, quod ostēdit quales fuerint filij discipuli, & fratres beati Francisci est, si attendatur fratrum quo ad vitam primo, & secundo, quo ad signa, & miracula sanctitas: ad quod videndum, iste ordo est seruandus, quia primo in generali quædam dicentur: secundo in speciali quædã de nonnullis tangentur: Verum nescio si negligentia sit factum, seu fratrum inaduertentia, aut diuina ordinatione; quòd multorum sanctorum fratrum, tàm de primis socijs beati Francisci, quam de alijs, nec quo ad vitam, nec quo ad miracula, aliqua reperiuntur; Et de quibusdam solum in generali dicitur, ꝙ miraculis claruerunt: quare qui pręsentem fructum, & conformitatem perlegerint, non mirentur; si de infrascriptis fratribus præmissis; non repererint clarè eorum facta: Generaliter ergo loquendo de præfatis & succintè; socij & fratres, B. Fran. tales fuerunt.

Quidam volabat ad diuinę sapientiæ lumina, vt aquila, videlicet, frater Bernardus primus frater post. B. Fran. qui scripturas profundissimè declarabat.

Quales fuerunt socij, & fratres B. F.

Quidam raptus ad tertium cœlum, vt Paulus Apostolus, videlicet, frater Egidius.

Quidam tactus ab Angelo calculo ignito; sicut Isaias, videlicet, frater Philippus Longus.

Quidam loquebatur cum Deo, sicut amicus cum

cum amico, velut alter Moyses, vt frater Siluester.

Quidam sanctificatus, & canonizatus in cœlo fuit dum hic viueret, videlicet, fr. Ruffinus nobilis de Asisio.

Quidam fuit vita spectabilis, vt sol præclarus, scilicet, frater Petrus Chatanij, qui Vicarius fuit. B. Francisci: & generalis minister beato Francisco dimittente offitium generalatus.

Quidam spiritu prophetico illustratus, vt frater Leo.

Quidam peruenit ad summæ humilitatis apicem. s. frater Masseus.

Quidam crudis herbis, & leguminibus more sanctorũ patrum victitabat. s. frater Moricus, & sic de alijs: Quorum quilibet aliqua singulari fulsit virtute, vt patebit statim. Verum sicut à collegio Apostolorum Iudas Iscarioth, qui se suspendit amotus est, & beatus Mathias eidem est iniectus: sic à consortio. 12. sociorum. B. Francisci, frater Ioannes de Capella remotus est; qui primo biretum siue almucium inter fratres inuenit & portauit: vnde ab ordine egressus; effectus leprosus; ob impatientiã se suspendit; loco cuius vir perfectissimus frater Guilielmus Anglicus dicitur insertus; vita singularis, & signis. Quomodo vero in hoc ordine fuerint de quolibet ordine sanctorum dicetur iuxta finem huius fructus, & conformitatis: & hæc sufficiant pro ostendenda generaliter sociorum. B. Francisci sanctitate.

Restat ergo nunc. Secundo videre de ipsis in spetiali, & volendo de ipsis tractare videtur mihi, ꝙ hic ordo sit tenendus; quia cum fratres ordinis, & si de vna essent ciuitate, & patria, in alia sunt patria, & prouincia tumulati, ibique signa fecerunt, quare iuxta numerũ, & distinctionem prouinciarum erit, & locorũ demonstratio; ostendendo iuxta inuenta, in quibus iaceant locis, miraculis claruerint, & incipiendo à prima prouincia ordinis, videlicet. B. Francisci in locis infrascriptis habentur hi sancti fratres sepulti, & reconditi.

De loco Asisij.

IN loco de Asisio iacent hi fratres sanctissimi.

Primus est pater sanctissimus noster, videlicet beatus Franciscus: qui singularissimus fuit inter sanctos vita, & similitudine ad Christum, hic requiescit: de cuius corpore ad ostendendum populis, nihil inuenitur nec habetur, ac in quo Ecclesiæ loco iaceat, & si quibusdam sit agnitum; quibus vero nulli est notum.

De S. Bernardo socio B. Fran.

SEcundus frater Sanctus, qui iacet ibi, est frater Bernardus de Quinta valle, Primus filius. b. Francisci, & primus frater minor post ipsum. B. Franciscum: & quia hic fuit sanctitate insignissimus, vt veritas de hoc videatur, videnda sunt de ipso tria.

Primum, Quomodo ad Deum est conuersus.

Secundum, Quomodo est conuersatus:

Tertium, Quomodo in domino obdormiendo est à Christo præmiatus.

Circa primum de conuersione beati Bernardi ad Christum, sciendum, ꝙ facta est hoc modo; ipse enim frater Bernardus vocatus primo dominus Bernardus, cum esset de nobilioribus, ditioribus, & sapientioribus de Asisio; cuius consilijs omnes acquiescebant, cum sapienter considerare cœpisset in beato Francisco mundi contemptum; tantam constantiã in iniurijs, ac longanimitatem in tolerando, ꝙ quasi per duos annos sic abhominatus, & despectus ab omnibus semper constantior videbatur, dixit in corde suo, nullo modo posset esse; ꝙ hic Franciscus non haberet magnam gratiam Dei; & inspiratus à Deo inuitauit eũ, vt manducaret cum eo de sero: cui beatus Frãciscus assentiens, humiliter manducauit secũ. Dominus autẽ Bernardus posuit in corde suo velle scire, & explorare sanctitatem. B. Francisci: vnde inuitauit eum etiam, vt illa nocte in domo sua quiesceret, & sancto Francisco annuente, Dominus Bernardus fecit parari lectũ pro beato Francisco in sua camera: in qua iugiter lampas ardebat: Sanctus autem Franciscus statim, vt intrauit cameram (vt absconderet diuinam gratiam, quam habebat) proiecit se in lectũ, velle dormire se ostendens: Dominus autem Bernardus posuit in corde suo, latenter eum obseruare de nocte; vnde tali est vsus cautela; Cum enim aliquantulum in suo lecto quieuisset, finxit se alte dormire, & profundissime stertebat: Sanctus autem Franciscus secretorum Dei absconditor fidelis, cum crederet dominum Bernardum profundè dormire, in profundo noctis silentio surgit de lecto, & leuata facie in cœlum, manibus, & oculis ad Deum totus intentus, & feruenter ignitus, deuotissimè orans dicebat, Deus meus, & omnia. Et hæc verba cum tantis lachrimis geminabat ad Deum, & cum tanta morositate deuota, eadem frequentabat, ꝙ vsque ad mane, aliud non dicebat nisi: Deus meus, & omnia. Hęc autem dicebat beatus Franciscus admirans diuinæ maiestatis excellẽtiam, quæ periclitanti mundo condescendere videbatur, & per ipsum Franciscum pauperculum disponebat de salutis remedio prouidere; spiritu enim prophetico illustratus prętuidendo magnalia, quæ per ipsum, & suum ordinem Deus erat facturus, & eodem docente spiritu, suam insufficientiam videbat, & paruitatem virtutis, inuocabat Deum, vt quid ipse nõ poterat, Deus ipse perficeret; sine quo nihil potest humana fragilitas; propterea dicebat. Deus meus, & omnia. Dominus autem Bernardus, lampade ibidẽ ardente, cuncta hęc videns, & verba intelligens diligenter, & sancti deuotionem

Dominus Bernardus explorauit sanctitatẽ B. F.

tionem perpendens, tactus à spiritu sancto in medullis cordis intrinsecus, mane facto dix, t ad beatum Franciscum. Si quis à domino suo haberet multa, vel pauca, quæ tenuisset per multos annos, & nollet amplius retinere, quid de ipsis agere posset, quod melius esset? Respódit beatus Franciscus, quod ea domino suo reddere debet, à quo eadem recepisset. Et dominus Bernardus ait. Et ego frater Francisce omnia mea bona temporalia volo errogare amore domini mei; qui ea mihi contulit, prout tibi melius videbitur expedire; & te sequi, & facere quæcunque mandaveris. Sanctus autem Franciscus hoc audiẽs repletus gaudio dixit. Domine Bernardæ istud est opus tam arduũ: & de hoc est domini nostri Iesu Christi consilium requirendum, vt ipse dignetur beneplacitum suum ostendere, qualiter istud perficere valeamus. Tunc ad Ecclesiam sancti Nicolai prope plateam ciuitatis Asisij ierunt, vna cum alio, nomine Petro: qui etiam cupiebat frater fieri, & ibi audita missa, & oratione vsque ad tertiam prolongata: tandem beatus Franciscus librum clausum flexis genibus accipiens de altari (vt dicit legenda trium sociorum) & sibi crucis signo facto, codicem Euangeliorum siue missale aperuit, & in prima apertione occurrit illud consilium domini. Si vis perfectus esse vade, & vẽde omnia, quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cœlo: Quo comperto beatus Franciscus gauisus est valde, & gratias egit domino. Sed quia verus cultor Trinitatis, trino voluit testimonio confirmari, secundo, & tertio librum aperuit: & in secunda apertione occurrit illud. Nihil tuleritis in via &c. In tertia vero illud occurrit. Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Tunc beatus Franciscus dixit prædictis viris domino, videlicet, Bernardo, & Petro. Fratres: Hęc est regula, & vita nostra, & omnium, qui voluerint nostræ societati coniungi. Ite, & sicut audistis implete. Abiit itaque dominus Bernardus, qui erat diues valde, & venditis omnibus, quæ habebat, multaque pecunia congregata, pauperibus ciuitatis vniuersa distribuit, nihil penitus sibi reseruans. Petrus autem pro posse, diuinum cõsilium adimpleuit. Distractis autem omnibus, habitum, quẽ paulo ante assumpserat Sanctus Franciscus, postquam reliquerat habitum Eremiticum, ambo pariter assumpserunt: & ab illa hora simul cũ ipso, vixerunt secundum formam sancti Euangelij, à domino eis ostensam. Sic ergo dominus Bernardus ad Deum modo præfato conuersus, filius primogenitus esse promeruit. B. Francisci, tàm primitate ordinis, quàm gratiæ perfectionis, vt dicetur. Sic patet primum, quod erat videndum.

Dominus Bernardus, & alius nomine Petrus, quõ fiant fratres, & socij B. F.

Circa secundum, est sciendum, quod hic sanctus F. Bernardus fuit paupertati affectus, & eius specialis amator: nã omnia relinquendo voluntariè pauper factus, nihil vnquam in hoc mundo habere voluit.

Frater Bernardus Florentię patientia probatur.

Secũdo patiẽtia multipliciter comprobatus: Et primo Florentiæ: Nã cum septẽ essent fratres B. F. duos Florentiam misit, s. fratrẽ Bernardũ, & vnũ alium: quo peruenientes, hospitiũ nõ potuerunt inuenire: & veniẽtes ad quãdam domum habentem porticum, & si dominam rogassent, vt intra domum reciperet eos; & illa nollet, in porticu illa tota nocte steterunt, nihil tegumenti habentes, cum esset intẽsissimum frigus: vir enim dictæ mulieris: quia credebat eos ribaldos esse, & fures, nihil voluit eis accomodare; & summo mane recedẽtes à dicto porticu, ad Ecclesiã perrexerunt: quos mulier prędicta videns orantes, intra se dixit. Isti non sunt ribaldi, vt dixit vir meus: & cum quidam ciuis nomine Guido, velut pauperibus vellet eis dare, sicut alijs pauperibus pecuniam, recipere noluerunt: & cum didicisset eos voluntariè pauperes effectos, datis omnibus amore Dei: primo à dicta muliere ad domum inuitati sunt, deinde à prædicto ciue ad domum suam adducti, ibidem aliquibus diebus steterunt, ipsum ædificantes, verbo, & exemplo. Vnde hic dedit multa pauperibus. Licet autem à dicto Guidone bene tractarentur: ab alijs tamen vilissimi reputati, iniurias multas tam à paruis, quàm à magnis recipiebant: acceptis enim vestimentis vilibus, quæ habebant ab eis, cumque remanerent nudi, non repetebant; sed si dabantur eis recipiebant. Quidam lutum super eos iactabant: alij vero ponentes taxillos in manibus eorũ, inuitabant ipsos, si ludere vellent: alij vero capucia eorum à tergo trahentes post dorsum suum, sic suspensos portabant. Et sic non solum famis, & sitis, & frigoris, & nuditatis, tribulationes patienter portabant: sed multis alijs modis. Ipsi non tristabantur, nec turbabantur, nec inferentibus maledicebant; sed omne gaudium existimantes tribulationes, & tentationes in hoc mundo sustinere, pro inferentibus exorabant. Quod videntes homines, & cognoscentes eos viros sanctos, & discipulos domini, multi corde compuncti ad eos accedebant, pro illatis veniam postulantes: Quibus remittentes ex corde, nonnullos in societatem suam recipientes, ad beatum Franciscum ad sanctam Mariam de Angelis sunt reuersi, recepti à beato Francisco, & socijs cum summo gaudio, et lætitia.

Frater Bernardus à B. F. Bononiam missus, ibidem patientia probatur.

Eodem modo fuit B. Bernardus Bononię cõprobatus: Nam approbata regula à domino Papa Innocentio tertio, Frater Bernardus solus missus est, à B. Francisco Bononiam: ad quam cum peruenisset, videntes eum pueri in

insolito

insolito habitu, et valde despecto, multas illi iniurias irrogare cęperunt: qua cum magna lætitia sustinebat, & vt melius illuderetur ab omnibus, se in platea posuit ciuitatis, pluribus diebus; vbi multi pueri, et homines congregati: alij trahebant capucium eius retro, alij ante: Quidam vero puluerem: alij vero lapides iactabant in eum. Quidam insuper hinccinde eum grauiter impingebant: Ad cuncta vero frater Bernardus patiētissimus permanebat, nulli renitens, et de nullo murmurans, semper imperturbatam faciem ostendendo: Quod attendens quidam iudex sapiens, et tantam constantiam examinans, dixit in corde suo. Impossibile est, ꝙ iste non sit sanctus homo: Et ad ipsum accessit dicens: Quis es tu? & ad quid venisti? Fra. Bernardus misit manum suam in sinum, & protulit regulam Euangelicam Beati Francisci; quam in corde portabat, & opere adimplebat: quam cum legisset iudex, & admirans, vertens se ad socios dixit. Hic est altior status, quàm vnquam audiuerim; & propterea iste homo cū sociis suis, est de sanctioribus hominibus de mundo: vnde magnum peccatum faciunt, qui sibi iniurias inferunt: quia non iniurijs: sed maximis honoribus est dignus. Et ducens eum ad domum suam cum magno gaudio, eum recepit: locum ei pro fratribus dedit ad habitandum, & expensas omnes persoluit, & aduocatus est factus fratrum quamdiu vixit.

Iudex legēs regulā B. Fran. à B. Bernardo sibi ostensam, quid dicat.

Cum autem Bononiæ frater Bernardus esset, propter sanctam conuersationem suam cępit multum honorari, adeo, vt sanctum se putaret, & beatum, qui posset eum tangere, & audire, vel videre. Ipse vero humilis Christi discipulus timens, ne tantus honor eius quietem, & salutem impediret, ad beatum Franciscum redijt; quæ gesta sunt narrauit; & ꝙ alios fratres Bononiam mitteret, & non se, instanter rogauit: quod, & factum est. Quibus apparet eius patientia, humilitas, & sui cum mundo contemptus.

Fuit tertio obedientię singularis: nam semel cum ad sanctum Iacobum beatus Fran. iret cum fratre Bernardo, & aliquibus de suis sociis: & dum in quadam terra vnum reperissent infirmum, dixit sanctus Franciscus fratri Bernardo. Fili mi volo, ꝙ remaneas ad seruiēdum isti infirmo: qui statim flexis genibus, & capite inclinato, suscepit reuerentissimè mandatum obedientiæ sancti patris. Et cum redijsset sanctus Fran. à sancto Iacobo, inuenit ibidem beatum Fratrem Bernardum, & infirmū, perfectè sanatum: vnde sequenti anno eidem concessit, ꝙ ad sanctum Iacobum iret ipse frater Bernardus: quod & fecit.

Hunc fratrem Bernardum. B. Franciscus magnis extollebat laudibus, & dicebat ipsum ordinem istum fundasse, omnia vendendo, & dando pauperibus, ac se nudum offerendo brachijs crucifici: omnia enim dedit etiam, et vestimenta, et habitum, quo indutus est mendicatione obtinuit.

Beatus Franciscus quantum dilexerit fratrē Bernardum, in fine de hoc mundo recessurus ostendit: Nam astantibus coram. B. Francisco pauperum Patriarcha filiis, et pro subtractione tam amabilis patris, lachrymantibus, dixit ipse B. Franciscus: Vbi est primogenitus meus Frater Bernardus? Veni fili, vt benedicat tibi anima mea antequam moriar: Tunc Frater Bernardus dixit fratri Eliæ, qui erat Vicarius ordinis, secreto: Pater vade ad dexteram sancti: vt te benedicat. Cum autem frater Elias se posuisset ad dexteram. B. Francisci, et factus beatus Franciscus cęcutiens præ lachrimis manum supra caput eius posuisset: dixit, istud nō est caput primogeniti mei fratris Bernardi. Tunc Frater Bernardus accessit ad sinistram eius. Beatus autem Frāciscus cancellatis brachiis mutādo sinistram posuit super caput fratris Eliæ, dextram vero super caput fratris Bernardi: dicens ipsi fratri Bernardo. Benedicat te pater domini nostri Iesu Christi in omni benedictione spirituali in cœlestibus in Christo: sicut primo electus es in ordine isto ad dandum bonum exemplū Euāgelicum, et ad imitandum Euangelicam paupertatem Saluatoris, vel ad imitandum Christum in Euangelica paupertate: quia non solum tua liberaliter obtulisti, et pro Christi amore integrè dispersisti, verum etiam temet ipsum in odorem suauitatis obtulisti, vel in odorem suauissimi sacrificij contulisti, benedictus sis ergo à domino nostro Iesu Christo, et à me suo pauperculo seruo, benedictionibus sempiternis, ingrediēs, et egrediens, vigilans, et dormiens; viuens et moriens: Qui benedixerit tibi benedictionibus repleatur, et qui maledixerit tibi, non erit immunis. Esto dominus fratrum tuorum, et tuo imperio cuncti fratres subiaceant. Et quoscunq; volueris recipere ad ordinē istum, recepti sint; et quos cunque emittere volueris, emittantur; et nullus super te potestatem habeat; et liberè quo cunque volueris possis pergere, vel morari. Hæc est benedictio data fratri Bernardo per B. Franciscum.

B. Bernardus primogenitus B.F.

Benedictio B. Fr. facta fratri Bernardo.

Deo placente, fratrem Bernardum ad se vocare: quia fratres eum affectu paterno venerabantur, ex diuersis partibus cum appropinquaret ad mortem, concurrerunt ad eum: inter quos affuit ille seraphicus, et diuinus sanctus Frater Egidius. Qui cum vidisset sanctum fratrem Bernardum dixit. Sursum corda, cum gaudio maximo: Frater etiam Bernardus dixit sursum corda, habemus ad dominum, et dixit vni fratri secreto; vt locum aptum pararet contemplationi: vt sanctus Frater Egidius

possset cęlestia contemplari. In ipsa sua infirmitate vocatis fratribus Fratres Bernardus dixit eis: ꝙ de corpore curam nolebat eos habere. Et ideo quicquid facerent erat contentus, sed de anima: Et ex quo cępit infirmari, semper iuxta se voluit habere fratrem sacerdoté, vsque ad horam mortis, & quando aliquid occurrebat in mente. quod eius conscientiá onerarer, statim confitebatur. Cum autem Frater beatus Bernardus ad illam horam extremam migrandi, peruenisset, fecit se erigi, & astantibus fratribus dixit. Fratres charissimi nolo vobis multa verba dicere: sed considerare debetis, ꝙ statum, quem ego habui, vos habetis, & quem ego nunc habeo, vos habituri estis. Inuenio autem in anima mea, ꝙ pro mille mũdis ęqualibus isti, nollem non seruisse domino Iesu Christo. Et de omni offensa: quam ego feci, accuso me Saluatori meo domino Iesu Christo, & vobis: & rogo vos fratres charissimi, vt diligatis vos inuicem. Et post hæc verba, & alia salubria hortamenta, cum fratres eũ in lecto reclinassent, facta est facies eius splendida nimis, & læta non sine admiratione omnium, qui astabant: Et in ipsa lætitia anima illa fęlix, cum victoria sibi promissa à Christo, ad gaudia transiit beatorum. Post mortem vero factus est albus, & caro sua mollis, & quasi ridere videbatur: vnde pulchrior erat mortuus, quàm viuus: & plus delectabantur omnes eum videre mortuum, quam viuentem: uidebatur enim ratione sanctus ridens. Sepultus est Assisij in Ecclesia B. Franc. prope eius altare: vt patet cernentibus eius sepulchrum. Sic ergo apparet de B. fratre Bernardo eius initium, medium, & finis, ad laudem Iesu Christi amen.

Quæ fratribus in hora extrema suæ mortis dixit.

Qualis fuerit frater Bernardus post mortem.

De B. fratre Siluestro socio B. Francisci

TErtius sanctus Frater, qui iacet Assisii in Ecclesia sancti Francisci est. S. Fr. Siluester: qui primo fuit sacerdos in seculo. Et hoc modo venit ad ordinem: Nam cum Fr. Bernardus supradictus sua cuncta distracta daret pauperibus. B. Francisco ipsum ad prædicta fideliter adiuuáte: hic presbyter vel dominus Siluester, dum dispergere videret hęc omnia, auaritia ductus, dixit B. Francisco. Tu de quibusdam lapidibus, quos à me emisti pro Ecclesiis reparandis, non mihi plene soluisti. B. Franciscus admirans eius auaritiam, & nollés cum ipso contendere, vt verus Euangelij obseruator, misit manum in sinum fratris domini Bernardi, & plenam pecunia posuit in sinu domini Siluestri, & ait, ꝙ si plus vellet adhuc plus daret. Ille autem contentus recessit. Et cũ in sua esset domo, & cogitare cępisset, quæ fecit, redarguens auaritiam suá, ac feruorem fratris Bernardi, & sanctitatem. B. Fráncisci cõmendans, in prima, secũda, & tertia nocte eandem inspexit visionem. Videbat namque in somnis totam Assisij ciuitatem à dracone immenso circundari: prę cuius magnitudine nimia, tota regio videbatur exterminio subiacere. Contuebatur post hæc crucem auream ex ore procedentem. B. Fran. cuius summitas cœlos tangebat: cuiusque brachia protensa in latum, vsque ad mundi fines videbantur extendi: ad cuius etiam aspectum præfulgidum, draco teter ille, & horridus penitus fugabatur. Hęc dum tertio sibi monstrarentur, viro Dei per ordiné, & fratribus enarrauit: ac omnibus distractis, & datis Dei amore pauperibus. B. Francisci Frater est effectus: vita eius in ordine sic fuit sancta: ꝙ autenticam reddidit eam, quam in seculo habuerat visionem. Hic B. Frater Siluester tam magnę perfectionis, sanctitatis, gratiæ est effectus: ꝙ loquebatur cum Deo, sicut amicus cnm amico, sicut pluries. B. Fran. est expertus. Ad hunc fratrem Siluestrum. B. Fran. stantem in loco de Carcere in monte Subasio: cum vellet ipse. B. F. certificari: an ad prædicandum ire deberet, vel orationi vacare: misit fratré Masseum, vt quia ipse erat tantæ sanctitatis, & deuotionis: ꝙ statim exaudiebatur à domino Iesu Christo, & spiritus sanctus eum dignum fecerat, diuino colloquio, propter quod. Bea. Franciscus magnam deuotionem ad eum habebat: Cui, cum verba dixisset beati Francisci: statim ipse B. Frater Siluester ad orationem perrexit, & cum oraret statim habuit diuinũ responsum: Vnde exiuit ad fratrem Masseum, dicens. Hęc dicit dominus, vt dicas fratri Francisco, ꝙ ipsum non propter seipsum solum vocauit, sed vt fructum faciat animarum, & multi per eum lucrentur: Quo edoctus. B. Fran. eloquio, ad prædicandum accessit. Hic est ille frater Siluester: cum quo. B. Fran. Aretium deueniens, inuenit ciuitatem ipsam intestino bello quassatam, & propinquum sui minantem excidium: cui enim in eius suburbio essent hospitati, vidit beatus Franc. exultantes demones, ac perturbatos ciues ad cędem mutuam succedentes. Vt autem seditiosas illas effugaret aereas potestates, vocauit beatus Fran. socium suum fratrem Siluestrũ, columbinę simplicitatis virum dicens. Vade ante portam ciuitatis, & ex parte Dei omnipotentis demonibus in virtute obedientię præcipe, vt exeant de ciuitate festináter. Quod frater Siluester, vt filius obedientiæ cum perfecisset, statim demonibus recedentibus, ad pacem ciuitas est reducta. Hic post multa mira perrexit ad Christum dominum. Et sepultus est Assisii in Ecclesia beati patris nostri Francisci.

Fratris Siluestri somnium.

Quid in Aretio frater Siluester iussu B. F. fecit.

De fratre Electo.

QVartus Frater Assisij sepultus in Ecclesia beati Frã. est frater Electus: De quo nihil reperi nisi, ꝙ hic spiritu claruit prophetico. Nam domino Petro Cardinali Albanensi, cum

si, cum eum visitasset, eidem dixit. Tu hodie morieris. Et sic euenit.

De fratre Leone.

QVintus frater iacens Asisij in Ecclesia beati Frācisci, est Frater Leo confessor b. Fran. Qui (vt de eo dicitur) inter alias virtutes, fuit homo purissimus, simplicissimus: de quibus B. Frā. eum præcipuè cōmendabat: Vnde propter eius columbinam simplicitatē, B. Fran. eum specialiter diligebat, & fratrem Pecorellam vocabat, & ad sua secreta tam ex confessione, quàm ex alijs admittebat; Quando enim beatus Franciscus ad montem Aluernæ perrexit, fratrem Leonem secum, cum fratre Masseo, & fratre Angelo milite duxit, & sibi in ipso monte quādiu stetit, fideliter deseruiuit. Hunc fratrem Leonem beatus Franciscus, (vt dictum est supra fructu, & conformitate sexta) informauit, dum irent de Perusio, in quo esset perfecta lętitia: quia videlicet in actibus patientiæ.

F. Leo, F. Pecorella à B. F. vocabatur.

Dum quodam tempore frater Leo iret, cum beato Francisco versus sanctam Mariam de Portiuncula, vidit crucem auream pulcherrimam beatum Franciscum præcedentem, & in ea Christum crucifixum stantem; & videbat, ꝙ cum stante stabat, & cum eunte ibat: & crux erat tanti splendoris, ꝙ & faciem beati Francisci, & partem aeris circumquaque illuminabat.

De virginitate beati Francisci frater Leo tripliciter fuit certificatus: vt dicetur infra, scilicet per confessionem, visionem, & superno oraculo.

Hic frater Leo vidit chartam descendentem de cœlo super beatum Franciscum se ponentem: inqua erat scriptum, hic est gratia Dei.

Tempore quo in monte Aluernę stabat beatus Franciscus: frater Leo vadens de nocte, vt diceret matutinum: cum beatum Franciscum non reperisset in cella, vidit eum aliquando tàm alte eleuatum, ꝙ tangere poterat eius pedes: quos osculando, & amplexendo dicebat: Deus propitius esto mihi peccatori. Et per merita huius sanctissimi viri, fac me tuam misericordiam inuenire.

Aliquando vidit eum eleuatum ad cacumina arborum.

Aliquando in tanta altitudine eleuatum eundem conspexit, ꝙ vix visu poterat eum attingere, & tunc prosternens se in loco, vnde beatus Frācìscus erat assumptus, præfata superius orando ingeminabat.

Fratris Leonis beatus Franciscus vidit tentationem, & dādo sibi scripturam de sua manu, eum liberauit: vt fructu & conformitate. 18. & 26. dicetur.

Huic fratri Leoni existenti in monte Aluernę, beatus Franciscus prędixit de sua stigmatizatione in breui futura, indicando ei, ꝙ Deus in monte illo faceret ad paucos dies mirabilia, quæ nunquam fecit alicui creaturæ: de quibus admirabitur totus mundus.

Hic frater Leo cum beato Francisco erat in monte Aluernę: quando dominus stigmata ipsi beato Francisco impressit.

Huic soli fratri Leoni beatus Franciscus sua stigmata committebat tangenda, & nouis peciolis, etiam mutanda: quas qualibet die Ebdomadę inter clauos illos mirabiles, & carnē reliquam ad retinendum sanguinem, & mitigandum dolorem renouabat: excepto die iouis de sero, & per totum diem veneris: in quo nullum remedium volebat apponi, vt amore Christi eo die crucifixi, cum ipso penderet.

Aliquando manus illas, tam venerandas stigmatibus insignitas; ante cor, & oculos fratris Leonis sanctus Franciscus studiosius apponebat: ex qua appositione tantam deuotionem frater Leo sentiebat in corde, ꝙ quasi expirabat, frequentibus singultibus in stupore salubri immutatus.

Beato Frācisco infirmanti, cum frater Leo eidem assisteret, semel orans deuotè, & factus in extasi, ductus est in spiritu, ad quoddam flumen impetuosum, profundum, & latum: vbi cum transeuntes aspiceret, vidit aliquos fratres oneratos ingredi illud flumen: quorum aliqui submergebantur in principio: aliqui in medio: alij vltra plus, vel minus secundū maiorem, vel minorem ponderis grauitatem: qđ frater Leo non poterat sine compassione videre. Vidit postmodum alios fratres exoneratos, sine aliquo periculo, vel læsione transire. Beatus vero Franciscus cognoscens ipsum aliquàm visionem vidisse, præcepit, vt illam ei diceret. Quod cum fecisset: dixit beatus Franciscus vera sunt, quæ vidisti: Nam flumen est iste mundus: in quo fratres submerguntur: qui non habent voluntariam paupertatē. Veri autem fratres minores, omnia mundana cōtēnentes, sine periculo à temporalibus transeunt ad ęterna.

Claruit frater Leo, signis, cum adhuc viueret. Quædam enim mulier de Codale communitatis Spoleti habens apostema sub mamilla, quod multam saniem emittebat: & auxilio medicorum nullatenus posset iuuari, ad fratrem Leonem accedens: cum eum rogasset, vt supra vulnus apostematis signum faceret crucis: cū fecisset, statim liberata est, vt nullum signum cicatricis remaneret.

Miracula F. Leonis.

Quidā puer morbo caduco laborans, omni die ad fratrem Leonē accedēs, clam de tunica eius accipiens, suspēdit ad collum, & liberatus fuit: sed casu decidente à collo prædicto frusto tunicæ, cū morbo pristino laboraret, ad præfatum fratrē Leonē rediens de tunica cū accepisset, & ad collū suspēdisset statim fuit, & perpetuo à dicto morbo liberatus.

Quidam de castro Treuij in carcere à Duce Spoletano tenebatur: qui se orationi fratris Leonis existentis in loco de Portiuncula commendauit: apparente sibi fratre Leone in medio die, cum gausapa in manu, & patefaciens carcerem: videntibus alijs, ipsum de carcere extrahendo, ad sanctam Mariam de Portiuncula adduxit. Cumque ille quęreret fratrem Leonem, & inueniret, ac gratias referret. Respondit non mihi, sed beatę Mariæ de Candelis: cuius est hodie festum, gratias referas, quę te liberauit.

Quidam à carcere liberatus.

Frater Leo in die dominico, cum iret ad sanctum Paulum, vbi erant molendina de Asisio molentia: & redarguens molendinarios: qui culpam suam dicentes, dum ad molendinum redijssent, molas stantes inuenerunt: aqua currente, & omnibus stantibus, vt prius.

Comitissa de Anguillaria fratri Leoni deuota, dũ amisisset loquellam, & omnia pro eius morte essent parata: à quadam domina fuit sibi dictum. Tu habes fidẽ in sancto fratre Leone, recomenda te sibi. Illa cum loqui non posset ore, corde se recomendans fratri Leoni: statim fuit optime liberata.

Hic mandato fratris Crescentij generalis ministri, & capituli generalis, cum fratre Ruffino, & fratre Angelo legendam composuit B. Francisci: quam legendam trium sociorum in hoc opere multotiẽs nominaui, & nominabo.

Frater Leo iste, fratrem Bernardum de Quinta valle gloriosum, post mortem eius, vidit.

Hic tandem sanctitate plenus ad Deum pergens, post mortem, sepultus est Asisij, cum beato Francisco in eius Ecclesia, & cum alijs socijs.

De fratre Guilielmo de Anglia.

SExtus frater, qui iacet Asisij in Ecclesia sancti Fran. est frater Guilielmus de Anglia, vt dicitur, loco fratris Ioannis de Capella, qui ordinem exiuit, & factus leprosus se suspendit: & sic à numero duodenario sociorũ beati Fran. exclusus est: ratione vitę, & sanctitatis tali numero duodenario sociorum insertus, velut alter Mathias collegio apostolorũ: duodecimus frater, & socius beati Fran. computatur.

F. Ioan. de Capella se suspendit.

Hic qualis fuerit in vita, post eius mortem miracula declararunt. Adeo magnis, & multis claruit signis: vt Bea. Fran. famam sanctitatis obumbrare videretur.

De fratre Angelo vno de socijs B. Fran.

SEptimus frater sanctus, qui Asisij iacet in Ecclesia beati Fran. est frater Angelus de Reate. Hic fuit primus miles, qui ordinem ingressus est. Cum isto denique fratre Angelo, fratre Petro Cathanij, & fratre Bernardo de Quinta valle, iuit. Bea. Franciscus Romam ad dominum Papam Honorium: vt diem determinaret pro indulgentia Sanctæ Mariæ de Portiuncula: quam antea sibi Perusij concesserat. Hunc beatus Franciscus, cum fratre Leone, & fratre Masseo assumpsit in socium: quando primo ad sacrum mõtem Aluernę accessit: & ibi cum eo stetit. Istum credo esse illum fratrem Angelum, de quo habetur in legenda antiqua, qui valde timebat demones, & de nocte hac de causa non audebat stare solus: quod cum manifestasset beato Francisco: eidem ipse pater mandauit ꝙ ascenderet solus unum montem valde altum, & alta voce diceret. Superbi demones, omnes venite ad me modo, & quicquid poteritis, facite mihi. Quod cum ille humiliter fecisset, nec aliquis demon ad eum venisset: postea impauidus effectus est. Ad mortem deueniens: cum præfatis fratribus sanctis est tumulatus, & vt sanctus habitus est, & depictus.

De beato Fratre Masseo vno de socijs beati Francisci.

OCtauus frater sanctus iacens Asisij in Ecclesia B. Francisci, est frater Masseus Marignani: qui fuit gratia verbi adornatus, & discretione præcipuus: Propter quę Beatus Franciscus: quia quando rapiebatur, satisfaciebat ad se venientibus, libenter cum secum ducebat. Hunc beatum Fratrem Masseum beatus Franciscus volens probare: eo vocato dixit: ꝙ quia socij sui habebant gratiam orandi, & contemplandi Deum, ipse volebat, ꝙ omnia officia eorum faceret. s. faciendo portam, coquinam, & omnia officia domus, & hoc per obedientiam. Frater Masseus iniuncta omnia perfecit libenter. Sed super hoc stimulati conscientia fratres eius socij, ꝙ solus ipse omnem loci portaret laborem, à tali onere beato Fr. diuidente officia, & singulis dando suum, Frater Masseus est liberatus.

Hic est ille frater Masseus, qui beati Frã. probauit humilitatem. Nam beato Fran. reuertẽti de silua, & ad cellam pergenti, in loco de Portiuncula, factus obuiam frater Masseus, eum sic cępit alloqui, dicens. Vnde tibi. vnde tibi. vnde tibi? Et quærenti B. Frãcisco, quid? Respondit frater Masseus dicens, ꝙ totus mũdus vadit post te. Tu non es homo pulcher, nec litteratus, & sic de alijs, vt dicetur infra fructu & conformitate. 18. Respondit beatus Fran. post spatium, oculis eleuatis in cęlum: Vis scire vnde mihi (inquit) hoc mihi est, ab illis oculis domini sanctissimis: qui non viderunt inter malos magis peccatorem, viliorẽ, & simpliciorem me. Quo audito: Frater Masseus de humilitate B. Fran. fuit certificatus.

Nota humilitatem B. Fran.

Cum beatus Fran. socios suos ad diuersas orbis partes ad prædicandum binos misisset, vt quod præceperat ipsæ exerceret; elegit ire versus Franciam cum fratre Masseo. Et cum ad quasdam habitationes venissent fidelium, necesse habuerunt, vt regula mandat, mendicare.

B.F. & Masseus in Galliam se conferunt.

re. Et cum B. Franc. iuiſſet per vnam viam, & frater Maſſeus per aliam, eleemoſynas acquiſierunt. Et quia beatus Fran. erat homo deſpectus, & frater Maſſeus pulcher, plures, & pulchriores habuit eleemoſynas, & bolos panis. Cum vero ad quendam fontē veniſſent: in cuius margine lapis erat pulcher, & magnus, extrahentes fruſta, quæ acquiſierant, videns beatus Fran. ꝙ fruſta fratris Maſſei erāt pulchriora, quàm ſua, exultans in ſpiritu pro deſiderio paupertatis ait. O frater Maſſeæ, nos non ſumus digni de tanto theſauro, & tàm magno: Et hæc gradatim vocem eleuando, pluries replicauit. Reſpondit frater Maſſeus: Pater chariſsime, quomodò poteſt dici theſaurus: vbi eſt tanta paupertas? quia non eſt hic cultellus, neque tobalea, nec ſcutella, nec inciſoriū, nec domus, nec menſa, nec famulus, nec famula. Reſpondit beatus Franciſcus: & hoc eſt, qđ puto magnum theſaurum, vbi nihil eſt de his, quæ præparantur humana induſtria: ſed quicquid adeſt, totum eſt à diuina prouidentia miniſtratum: ſicut apparet manifeſtè in pane acquiſito, in lapide tam pulchro, & in fonte tam limpido: Vnde volo ꝙ rogemus Deum; vt theſaurus ſanctæ paupertatis tam nobilis: qui habet Deum adminiſtratorē, faciat nos, cum toto corde diligere: Et ſic de illis fruſtulis panis ſatiati, gratias agentes Deo, verſus Franciam iter arripiunt: Et cum veniſſent ad quandam Eccleſiam, & in eam intrantes, Beatus Franciſcus iuit ad orandum poſt altare: vbi viſitationis diuinæ recepit tam ignitū feruorem eius animam, ad paupertatis concupiſcentiam inflammantem, ꝙ videbatur ex facie, & oris hiatu, quaſi flāmas ardoris emittere: Et egrediens ad ſocium ſic ignitus ore vehementer dicebat a, a, a Frater Maſſeæ: prębe mihi te ipſum: Et hoc fecit ter. Frater Maſſeus ſtupens de tam vehementi feruore: cum tertia vice dixiſſet Beatus Franciſcus præbe mihi te ipſum, miſit ſe totum in brachia ſancti patris. Tunc Beatus Franciſcus cum hiatu magnò, & ſpiritus ſancti feruore, ac clamore valido reiterando a, a, a: leuauit Fratrem Maſſeum cum ipſo flatu in aerem: & impulit illū ante ſe, quantum eſſet vnius haſtę longæ menſura: quod videns frater Maſſeus, ſtupuit de tam mirando ſancti patris feruore: & retulit poſtea ſocijs, ꝙ in illo ſancti Franciſci impulſu tantam dulcedinem, & conſolationem ſpiritus perſenſit, ꝙ nunquam in vita ſua tam maximam cōſolationem ſe meminerat habuiſſe.

B. F. erat deſpectus.

Hic frater Maſſeus audiuit Chriſtum concedentem indulgentiam Beato Franciſco pro Eccleſia ſanctę Marię de Portiuncula, dum eſſet ipſe Beatus Franciſcus in dicta Eccleſia coram Chriſto, virgine Maria, & Angelis: & iuit cum eo Peruſium ad dominum Papam Honorium: & dominus Honorius Papa conceſsit ſibi, vt dicetur fructu, & conformitate quarta decima. Et beatus Franciſcus dixit fratri Maſſeo: ꝙ indulgentia ſibi per dominum Papam conceſſa, à Chriſto erat in cęlo confirmata.

F. Maſſeus audiuit Chriſtum concedentem indulgentiam B. F. pro eccleſia S. M. de Portiuncula.

Beatus Franciſcus, vt dictum eſt ſupra, volens ſcire, an deberet orare, vel ire ad prædicandum, hunc fratrem Maſſeum ad fratrem Silueſtrum miſit, & ad beatam Claram: vt per eos de beneplacito declaratus diuino, ſciret quid ageret: Sed fratre Maſſeo, Beato Franciſco referente de voluntatis domini reſponſo, idem B. Franciſcus ipſo fratre Maſſeo accepto pro ſocio, & fratre Angelo (vt credo) de Reate, iuit ad prędicandum: Et tunc euenit miraculum illud coram pręfatis: ꝙ multitudo maxima auium congregata ad audiendum prędicationem beati Franciſci ſteterunt, & venerunt.

Aues prædicationē B. F. audientes.

Hunc fratrem Maſſeum beatus Franciſcus miſit ad fratrem Ruffinum tentatum, à diabolo, & nequiter deceptum: quam nolentē ad beatum Franciſcum, operatione diaboli venire, Frater Maſſeus ſuo eloquio ſancto perduxit, ac à Diaboli inſidijs extitit liberatus, vt ſtatim dicetur.

Frater iſte Maſſeus audiens quendam fratrem habere profundiſsimam humilitatem: quæ ipſum ſanctificabat, confirmabat, & in Dei gratia creſcere faciebat (& ꝙ melius eſt) nunquā à Deo cadere permittebat habentem, ad habendam hanc virtutē humilitatis Frater Maſſeus exarſit, intātum, ꝙ eleuans occulos ad cœlum voto ſe ſtrinxit firmiſsimo, nunquam ſe in iſto mundo velle lętari: ſi hanc ſuæ animæ virtutem, non ſentiret adeſſe: quia videbatur ſibi, ꝙ eſſet dignus inferno, niſi ad ipſam humilitatem perueniſſet. Et cum triſtis ſic per dies plurimos permanſiſſet, in fame, & ſiti, & multis lachrimis ſe mactando, ac dum quādā die per ſiluam eundo pro deſiderio vehementi dictæ virtutis, & ſingultus, & luctus, clamores, & lachrimas emittendo, & dari à domino ſibi humilitatem poſtulando, vocem de cœlo bis eum vocantem audiuit. Frater Maſſeæ. Qui per ſpiritum Chriſtum benedictū recognoſcens, reſpondit: Domine mi. Domine mi. Et dominus ad eum. Quid vis dare. Quid vis dare, ad hanc gratiam poſsidendam? & Frater Maſſeus reſpondit: oculos capitis mei. Et dominus ad eum. Et ego volo, ꝙ oculos, & gratiam habeas. Tunc Frater Maſſeus remāſit in tanta gratia optatę humilitatis, & lumine Dei, ꝙ continue erat in iubilo.

Votum à F. Maſſeo factum.

Et ſuper hoc humillimus factus, ſe viliorem cunctis hominibus reputabat.

Interrogauit ſanctus frater Iacobus de Falerono Fratrem Maſſeum, quare verſum non mutabat in iubilo, Reſpondit Frater Maſſeus cum magna lætitia. Quia, cum in vna re inueniam omne bonum, non oportet variare verſum.

Sanctus Frater Maſſeus requiſitus ſemel, quare erat

re erat prę solito tristis, Respondit, Quia & si profundissimā humilitatem possideam (Dei gratia) hoc tamen mihi non est concessum, ꝙ & si nollem aliquod malum illi, qui mihi fecisset iniuriam: & si bona cupiam, & procurē, vt mihi: tamen eum non sic diligo, vt me: nec placet mihi, quando audio eum comendari.

Iste Frater Masseus erat solitus dicere, ꝙ melius est ire ad sanctos viuos, quam mortuos, id est ad bonos homines, qui supersunt in mundo, quam visitare sanctorum limina: Nam tales docebunt te multa, per quę transierunt scilicet periculosas tentationes, temporales, & spirituales.

Vni referenti aliorum mala dixit Frater Masseus. considera semper facta bonorum, scilicet Beatæ Virginis, & sanctorum; & nunquam facta malorum. Si enim malus es, considerando facta bonorum, hodie, & cras habendo ante oculos facta bona, de necessitate fies bonus. Si bonus es, eris melior. Sed considerando facta malorum si bonus es, fies malus: si malus, fies deterior.

Optimum documentum.

Hic F. Masseus de sero comedebat, & statim cellam intrabat, & dormiebat: & postea surgebat, dicens per totam noctem: Domine mi da mihi contritionem, de omni displicentia, & offensione: da mihi gratiam emendandi, & satisfaciendi secundum voluntatem tuam. Et post missam claudendo se, in cella, dicebat: Fac Domine te me cognoscere, & amare toto corde. Et hoc dicebat cum maximis lachrimis, & deuotione.

Hic migrans ad dominum, sepultus est Asisij in Ecclesia beati Francisci.

De beato F. Ruffino vno de socijs beati Francisci.

Nonus Frater iacens Asisij, est sanctus Frater Ruffinus consanguineus beatæ Claræ, & sepultus in Ecclesia beati Francisci. Qui Frater Ruffinus beati Francisci vita prouocatus, & doctrina, habitum fratrum minorum cum magna deuotione suscepit. hic fuit virgo purissimus, orationis, & contemplationis prærogatiua sublimis, odoriferæ conuersationis floridus, coram Deo & hominibus virtutibus adornatus.

Testimonium. B.F. de fratre Ruffino.

Hunc beatus Franciscus magnis præconijs extollebat: Cum enim quadam vice beatus Frāciscus in quodam locello se cum socijs in diuinis colloquiis exerceret, Frater Ruffinus, cū non esset tunc cum eis; sed in silua in oratione, contigit, vt expleta oratione de silua exiret, & parū à longe à beato Frācisco trāsiret. Sed antequam, ad hunc sanctitatis, & gratię veniret statum, a diabolo fuit inter alia tentatus, & si per beatum Franciscum liberatus.

F. Ruffini tentatio.

Præcipue, (vt dicit frater Corrad[9] de Offida) fuit à Diabolo tentatus, vt beati Francisci non sequeretur vestigia, & specialiter; quia beatus Franciscus erat idiota, & simplex; & fratres hincinde per hospitalia leprosorum transmittendo, frequenter à studio orationis distrahebat. Sed via tuta erat, vt sequeretur viam Beati Antonij, & aliorum anachoritarum in desertis solitariè commigrando: hæc primo suggessit cordi: deinde in angeli lucis forma apparens, prædicta dixit eidem: Et sic fuit Frater Ruffinus in dicto proposito confirmatus.

B.F. qualis erat.

Vnde, cum staret in monte Subasio in cellula in quadragesima solitarius, & fratres alij in cellulis factis de arborum ramis, sic ipse Frater Ruffinus fuit à diabolo delusus, ꝙ non veniebat ad beatum Franciscum hora comestionis, more solito: Sed mendicando in Asisio panem per totam ebdomadam, clausus manebat: & beatus Franciscus, & alij fratres credebant, ꝙ propter solitudinem, quia erat homo magnæ orationis, hoc ageret: & sic stetit in tota quadragesima; in die vero cœnæ, beatus Franciscus misit pro omnibus fratribus, qui erant in illo monte solitarij; vt communicarent, & facerent domini cęnam: Frater autem Ruffinus, fratri ipsum vocanti, respondit. Dic fratri Francisco, ꝙ nolo ad eum venire; nec de cætero eum sequi: sed volo morari hic solitarius: quia melius potero saluari, quàm sequendo eius simplicitates: vt mihi dominus reuelauit. Quæ beatus Franciscus audiens tristis effectus, misit sibi iterum alium nuntium: Qui ad ipsum venire recusauit. ante eleuationem eucharistię misit tertio pro ipso, vt saltē ad videndum corpus domini veniret. Qui noluit facere: sed verba primis similia, beato Francisco dicenda misit: quibus auditis, beatus Franciscus sumpta sacra communione, locum intrauit solitarium, & tristitia totus absortus cępit lachrimare; & magno eiulatu dicere. Domine, vt quid tam simplicem permisisti errare? Et surgens personaliter ad fratrem Ruffinum accessit, & dixit sibi. Quare frater Ruffine tantam mihi tristitiam dedisti, & ter vocatus ad tantam solēnitatem venire noluisti? Qui respondit, ꝙ volebat vitam eremitarum sequi, & non suam: quia sic faciendo, nullus poterat esse error, sed bene ipsum sequendo; cum propter suas simplicitates, fratres ab oratione multotiens distrahebat. Sed cum beatus Franciscus rogaret eum, ꝙ veniret ad comedendum cum fratribus, & ille nollet: tandem acquieuit; sumptoque prandio, cum beatus Franciscus vellet eum ad fratrum communitatem reducere: & peteret ab eo quis ipsum ad hoc induxerit: & frater Ruffinus diceret diuinam inspirationem, & angelicam allocutionem sibi, super hoc factam: quare sic velle agere dixit. Tunc beatus Franciscus dixit. Ego ostendam tibi illum Angelum seductorem, qui te decipiendo talia tibi suggessit: Et oratione facta, statim apparuit Angelus

F. Ruffinus à diabolo delusus.

Diabolus in Angeli formā trāsfiguratus.

gelus tenebrarum ita decorus, & splendidus, vt omnes essent stupefacti: quem frater Ruffinus vidēs cum gaudio dixit. Hic Angelus mihi talia dixit. Tunc beatus Franciscus post orationem præcepit illi Angelo, vt quis esset visibiliter appareret: & videntе fratre Ruffino, transfiguratus est in speciem tām horribilem: ꝙ prę timore, & horribili fętore in terram, frater Ruffinus cecidit quasi mortuus: & à beato Francisco subleuatus, & confortatus fuit, & in iustitia confirmatus: & dicebat postea frater Ruffinus, ꝙ in tali forma apparuit, ꝙ non posset corde credi, vel verbo declarari. Et dicebat, ꝙ per magnum tempus, & non sine magna pœna sibi videbatur prędictum fętorem sentire.

Dum frater Ruffinus semel iret pro pane quæritando per Asisium, ecce quidam demoniacus ligatis manibus, pedibus, à multis sociatus ducebatur ad beatum Franciscum, vt eum liberaret: Qui cum à longe vidisset sanctum fratrem Ruffinum, statim cępit clamare, & furere tam fortiter; ꝙ fractis omnibus vinculis, de manibus omnium exiliuit; Et cum illi de hoc mirarentur, & demoniacum interrogarent, quare sic fecisset, respondit. Quia ille frater pauperculus, ille frater humilis sanctus frater Ruffinus: qui incedit cum tasca, suis sanctis virtutibus, & humilibus orationibus, me incendit, & cruciat: vnde non possum hic plus morari, & statim exiuit: Quod aduertēs frater Ruffinus; quia illi homines, & homo sanatus magnam sibi reuerentiam exhibebāt, hortatus est eos, vt in his omnibus glorificarent Deum, & Saluatorem nostrum dominum Iesum Christum.

Frater Ruffinus stigmata B. F. videre promeruit.

Item frater Ruffinus stigmata beati Francisci videre promeruit: Sed ad cognitionem vulneris lateralis triplici modo, & via peruenit. Primo lauando femoralia Beati Frācisci: quæ ex parte dextri lateris multipliciter cruentata de sanguine: qui de plaga lateris exibat, inuenit: Nam Beatus Franciscus post impressionem sacrorum stigmatū femoralia vsque ad stellas portabat.

Secundo scalpendo beatum Franciscum, digitos in dictam plagam studiosè immisit. Propter quod beatus Franciscus angustiatus, maximum clamorem emisit dicens. Parcat tibi Deus frater Ruffine: quare hoc facere voluisti? Tertio dicendo Beato Francisco, ꝙ sibi hanc gratiam faceret, vt eius tunicam ipse acciperet, & sibi suam daret: Quod cum beatus Frāciscus faceret expoliando se: quia non habebat nisi vnam tunicā, frater Ruffinus curiosè intuendo, dictū vulnus laterale oculis aspexit.

De Fratre Guidone de Senis laico.

DEcimus Frater, qui iacet Asisij in Ecclesia Beati Francisci, est Frater Guido de Senis laicus: huic Frater Leo socius beati Francisci, iam mortuus apparuit: Et mortem suam fratribus ipse prædixit.

De Fratre Egidio de Capotijs.

VNdecimus frater, qui iacet Asisij in Ecclesia sancti Francisci, est frater Egidius de Capotijs vir Magnæ sanctitatis.

De fratre Valentino de Narnia.

DVodecimus frater iacens Asisij in Ecclesia beati Francisci sepultus; & paruū tempus est, ꝙ decessit, est frater Valentinus de Narnia: qui nobilis genere habuit filias duas, & tres filios, & vnum castrum: Hic diuino compunctus spiritu, omnia relinquens, filias in monasterio sororū ordinis Sanctæ Claræ posuit; se vero cū tribus filijs fratrē minorem fecit: sed primogenitus nouitius recessit, & doctor legum in mundo extitit. Minimus dum vellet ab ordine egredi, orationibus fratris Nicolai laici, de Asisio, qui nunc corruscat miraculis, Perusij retentus, mortuus est in ordine, & deuotè. Alter etiam in ordine stetit.

Fratris Valentini vita.

Hic frater Valentinus vixit in ordine bene triginta annis, semper comedendo panem, & aquam, decem annis comedendo sine aliqua alia admixtione, solum panem in aqua absinthij intingendo. Ad carnem cilitium semper detulit, tunica habituali, chorda, & femoralibus diues, nil aliud ferendo in capite, nec in pedibus, vsque ad vitæ finem sic permansit.

Hic in loco de Carcere tempore stetit permaximo, ac ibidem diem clausit extremum, & primo ad sanctam Claram: demum ad Ecclesiam Beati Francisci de Asisio deductus, & ibidem tumulatus: multis claruit, & claret miraculis.

Isti ergo duodecim fratres sunt Asisij in Ecclesia Beati Francisci, qui sanctitate fulserunt, tumulati. In alijs locis prouincię multi sancti fratres iacent, miraculis, & sanctitate præclari.

In loco sanctæ Mariæ de Angelis, siue de Portiuncula iacent infrascripti fratres.

De Fratre Petro Cathanij socio beati Francisci.

FRater Petrus Cathanij fuit sanctus frater, & filius, ac socius Beati Francisci. Istum Beatus Franciscus, cum esset canonicus maioris Ecclesiæ de Asisio, distractis omnibus vna die cum sancto fratre Bernardo de Quinta valle ad ordinem recepit, & fratrem fecit.

Hic Frater Petrus primo fuit Beati Francisci Vicarius; & demum Beato Francisco renunciante officio Generalatus coram fratribus, ipse frater Petrus factus est generalis minister.

Ab isto fratre Petro, dum Beatus Franciscus abrenunciasset generalatus officio, petiit ipse beatus Franciscus, vt sanctæ obedientię haberet meritum, sibi vnum de socijs, in suum dari guardianum:

guardianum, cui humiliter obediret: quod & factum est: Cui beatus Franciscus uiuendo, & moriendo firmiter obediuit.

Huic fratri Petro suo Vicario, beatus Franciscus culpam fratris infamati discutiendam commisit: & si culpabilem reperiret puniret: si vero non, infamanti redderet pœnam cunctis notabilem.

In loco sanctæ Mariæ de Portiuncula iacent quattuor fratres de socijs beati Frãcisci cum isto fratre Petro: quorum nomina nõ inueni. Iacent etiam in eodem loco sex fratres alij: qui animam Beati Francisci in specie solari, cœlum viderunt adire.

Frater Iacobus in hoc etiam loco Sanctæ Mariæ iacet, qui vidit animam Beati Frãcisci euolare ad cœlum, sicut stellam super nubem candidam.

De fratre Ioanne Simplici.

FRater Ioannes simplex in hoc loco Sanctæ Marię de Portiũcula iacet: qui frater Ioãnes simplex videns beatum Franciscum quandam scopantem Ecclesiam, eum adiuit: & ad ordinem per Beatum Franciscum receptus, cum ipso Beato Francisco sępe ibat, & adeo erat simplex, ꝙ quicquid faciebat beatus Frãciscus, & ipse faciebat; si spuebat beatus Franciscus, & ipse spuebat; si genu flectebat, & ipse flectebat genua, & sic de alijs: Et cum à beato Francisco super hoc reprehenderetur. Respondit: ego promisi facere omnia, quę tu facis.

Quid respondeat frater Ioannes B.F. ipsum reprehendenti.

Hic tantum in virtutibus creuit, & sanctis moribus, ꝙ omnes fratres mirabantur. Et tandẽ ante mortem beati Francisci obiit: Vnde B. Franciscus narrando fratribus eius conuersationem, non fratrem Ioannem, sed sanctum fratrem nominabat.

Plures alij sancti fratres in hoc loco sunt sepulti.

In hoc loco in signum dilectionis Beatus Franciscus voluit, ꝙ post mortem suam suum cor à corpore ammotum collocaretur (vt à fratribus antiquis ego ipse accepi) & est (vt dicitur) in altari capellę beati Francisci ibidem locatum: Ipsum enim locum, (vt dicetur Fructu quartodecimo, & vigesimo octauo, & conformitate) prę omnibus locis mundi Beatus Frãciscus dilexit.

De B. F. Egidio tertio socio B. Francisci.

IN Perusio iacent isti sancti Fratres, videlicet frater Egidius sanctę memorię de Assisio: qui fuit tertius frater, filius, & socius beati Francisci: cuius vitam succintè primo hic subdam, & demum eius sacra dicta, & admonitiones.

Hic gloriosus vir de Assisij ciuitate oriundus, cum audiret à suis consanguineis, ꝙ dominus Bernardus de Quinta valle maior homo de Assisio; & dominus Petrus Cathanij, qui erat canonicus Ecclesiæ Cathedralis, distractis omnibus, vita, & habitu beato Francisco adhæserant, à Deo inspiratus post octo dies ad beatum Franciscum studuit se transfere: vt se eidem præfatorum habitu, & vita coniungeret: Et cum locum nesciret, vbi Beatus Franciscus, cum pręfatis maneret, in quodam triuio positus, dominum rogauit, vt sibi viam panderet ad inueniendum beatum Franciscũ, ipsoque dirigente ad locum, seu tugurium, in quo beatus Franciscus, cum pręfatis morabatur, peruenit: Et cum de his, quæ conceperat cogitaret, Beatus Frãciscus ei occurit: quẽ ipse Egidius videns, ad eius pedes prostratus, cępit eum rogare, vt eum cum fratre Bernardo, & fratre Petro ad suum consortium recipere dignaretur. Beatus Franciscus attendens eum esse fidelissimum, & deuotum, eidem dixit, Charissime magnã gratiã tibi facit Christus: qui te in suum militem eligit, & seruitorem, & sic confortauit eum, & monuit eum; vt in vocatione sua, qua à domino vocatus erat, persisteret; vocauitque beatus Franciscus fratres Bernardum, & Petrum dicens, Vnum bonum fratrem nobis misit dominus: Qui simul gauisi in domino comederunt. Cumque beatus Franciscus, cum ipso Egidio Assisium pergeret; vt pro habitu eius pannum procuraret, occurrit beato Francisco in via mulier paupercula petens eleemosynam; cumque beatus Franciscus nihil haberet ad dãdum, vultu Angelico conuersus ad ipsum Egidium dixit. Demus sibi mantellum tuum charissime, amore domini nostri Iesu Christi: Qui vultu hilari expolians se, dedit illi: Et statim visum est ipsi Egidio, ꝙ eleemosyna illa ascenderet cęlum; & sensit se protinus gaudio quodam perfundi. Sed demum ipsum beato Francisco in festo sancti Georgij habitu ordinis induente, factus est Frater minor: Quo induto Beatus Frãciscus cum ipso versus Marchiam pergens, exhortabatur homines ad pœnitentiam: & beatus frater Egidius dicebat, vt eidẽ crederẽt; quia bonum consilium eis dabat. In ipso autẽ itinere beatus Franciscus prophetando de dilatatione ordinis, dixit fratri Egidio. Nostra religio similis erit homini piscatori, qui mittit retia in aquam capiens piscium multitudinem copiosam, & paruos in aqua relinquens, magnos eligit in vasa sua.

Temporis in processu beatus Franciscus ad sanctum Iacobum eundi licentiam concessit: in quo itinere nunquam famem à se repulit, propter penuriam, quam domini amore tollerabat: vnde die quodam, cum iuisset pro eleemosyna, & nihil inuenisset, ad quãdam aream perrexit, & inuẽtis quibusdam granis fabarũ, se refecit; & cum se somno dedisset, surrexit adeo fortis, ac si multa genera pigmentorum comedisset. In quo itinere obuians cuidam pauperi

De eius deuotione.

pauperi motus pietate, caputium auferens ab habitu, sibi dedit, & diebus viginti sine caputio ambulauit. Cumque sic deformis ad castrum, quoddam Lombardiæ nomine Ficarolum peruenisset, à quodam vocatus, ad ipsum (quia indigebat) libenter accessit, sperans aliquid habere amore Dei: taxillos ille, si vellet ludere in manibus eius, ponit: Frater vero Egidius in nullo motus dixit sibi. Dominus parcat tibi. Et sic per mundum habitu deformi eundo: frequenter deridebatur.

Post hoc, socio habito à beato Francisco, & licentia de visitando domini sepulcrum, Brundusium deuenit, & cum ibi esset pluribus diebus, procurato vrceo, ibat aquam portando, & necessaria pro victu sibi, & socio acquirebat. Postea mare transiens, cum deuotione maxima sepulcro visitato cum alijs locis; ad ciuitatem Achaiæ deuenit: ibique moram cõtrahẽs, vt de labore suo viueret, faciebat sportas ex iuncis: quibus illi homines vtebantur: portabat etiam defunctos ad cimiterium, & aquam per ciuitatem, & sic vitę necessaria lucrabatur: Quando hęc facere non poterat, recurrebat ad mẽsam domini eleemosynã ostiatim petendo: Demum ad sanctam Mariam de Portiuncula est reuersus.

Visitauit etiam sanctum Angelum, & sanctum Nicolaum de Bari; & quando ibat per mundum, hortabatur homines, & mulieres, vt Deum diligerent, & timerent, ac pœnitentiam agerent de peccatis. Die quadam dum esset fessus valde ex itinere, & famem pateretur, iuxta viam ad dormiendum se posuit, & cũ surgeret à somno, inuenit iuxta caput suum (diuino beneficio) dimidium panem: & gratias Deo agens, cum comedisset, est confortatus.

De exercitio eius, & vitatione ociositatis.

Missus à beato Francisco ad standum Romæ, volens de labore manuum suarum viuere, ibat ad siluam distantem per quattuor miliaria, & incidebat ligna, & portabat ad vrbem, & necessaria pro victu accipiebat: Semel ligna vendidit vni mulieri, & cum (videndo eum esse religosum) vellet sibi plus dare, quam pacta esset cum eo: Frater Egidius noluit accipere: sed medietatem etiam pretij sibi dimisit, dicens, Nolo, ꝙ auaritia me vincat: vnde aliquod opus quãtumcunque vile, non dedignabatur peragere, dummodo honeste id posset exercere. Ibat tempore vindemiarum ad colligendum vuas, & eas in torculari exprimebat; & necessaria pro vita sic summebat.

In monasterio sanctorum quattuor coronatorum prope sanctum Ioãnem de Laterano purgabat farinam, accipiendo pro salma septem panes: Similiter pro aqua deferenda ibat per milliare ad fontem sancti Sixti: de qua aqua bibebant monachi: & fiebat panis, & pro his panes recipiebat, & quod sibi superfluebat dabat pauperibus.

Dum semel aquam pro monachis ibidem adduceret, & quidam ad bibẽdum de ea exegisset. Respondit non possum tibi dare, & residuum monachis deferre. Ille multas iniurias dixit sibi: Sed frater Egidius, alio vrceo accepto, iuit pro aqua, & ad domum se iniuriantis, portauit: Quod, vt vidit ille suam culpam dicendo, ꝙ parceret sibi, rogauit: quod, & libenter fecit.

Nunquam frater Egidius in aliquo labore se, per totam diem obligauit alicui: vt suas horas dicere, & orationi posset vacare. Summa ergo diligentia frater Egidius vitauit otium: vnde, vel laborabat manibus, vel orabat, vel deuotioni, vel salutiferis vacabat verbis. Vnde cũ ipse frater Egidius esset apud dominum Episcopum Tusculanum Cardinalem, & iret ad colligendum oliuas, & alia seruitia faciendũ, & panem ad dicti Cardinalis hospitium portaret, & Cardinalis diceret sibi, vt de pane suo tanquam pauper manducaret, respondebat verbum prophetę: Labores manuum tuarũ, quia manducabis &c.

Huic fratri Egidio tanquam homini boni exẽpli dedit licentiam liberam beatus Frãciscus, vt videlicet iret quocunque vellet; & staret vbicunque sibi placeret. Respondit frater Egidius, ꝙ in tam libera licentia ire, & stare nolebat: Et tunc beatus Franciscus septimo conuersionis suæ anno, misit eum ad eremitorium de Fabrione comitatus Perusij: vbi dum esset, faciebat casulas pro ciathis conseruandis, cophinos, & caricannas: & postea deferebat ad ciuitatem, & vendebat; & necessaria pro victu, & vestitu recipiebat: Et sic insistebat labori, ꝙ vnum fratrem induebat.

Ad prædictum locum accedens ibat discalceatus, & solo habitu contentus tempore magni frigoris: cui quidam obuians dixit: ꝙ non sic iret, si sciret se statim paradisum debere intrare: ad quod verbum hostis antiquus ei tantũ frigus immisit, ꝙ ferè algore moreretur. Sed meditatione Christi quomodo ibat nudus, & discalceatus, subito calefactus laudauit altissimũ. qui suo igne, sic subito eum calefecerat.

De eius humilitate.

In quo loco cum per plures annos stetisset, & semel recordatus peccatorum suorum, siluã intrauit, & vocato quodam fratre puero nudauit se; & posita chorda in collo pręcepit illi fratri, vt eum traheret cum chorda ad locũ fratrum: Quo ingressi beatus frater Egidius vociferando clamauit: Miseremini mei fratres, miseremini mei peccatoris: Ad quem fratres conuenientes, & videntes eum sic nudũ, lachrimari cęperunt dicentes. Indue te pater tunica: Et ille: Non sum dignus esse frater minor: tamen si vos vultis mihi reddere tunicã pro misericordia, & eleemosyna recipio, vt indignus: & sic recepit, & induit.

Hunc beatus Franciscus cernens esse idoneũ, & vo-

De eius desiderio ad martyrium.

& volūtarium ad martyrium, ipsum cum alijs fratribus ad Saracenos destinauit: Qui veniẽtes Tunicium a Christianis prohibiti sunt Saracenis prędicare: timebant enim Christiani, ne propter eos occiderentur à Saracenis: vnde ipsos vi in nauim reposuerunt: & sic ad partes fidelium ad beatum Franciscum sunt reuersi.

De eius obedientia.

Fuit autem frater Egidius magnę obedientię: Nam cum in loco Angeli staret, & aliquātulum semel extra locum iuisset, fuit sibi dictū ex parte generalis ministri, ꝙ iret Assisium ad eum: qui noluit ad locum redire: sed via recta Assisium accedebat. Et cum fratres suaderēt, vt locum primo reintraret, & postea iret. Respondit, ꝙ nolebat dicens, Mihi mandatū est, ꝙ vadam Assisium, non ꝙ reuertar ad locum. Et sic de loco vbi præceptum audiuit, iuit Assisium: & hoc propter obedientiam, quam seruabat strictissime.

Cuidam fratri conquerenti sibi, ꝙ guardianus eidem oranti mandasset, ꝙ iret pro pane: & melius sibi videbatur orare, quàm ire pro pane. Respondit frater Egidius. Nondū quid sit oratio cognouisti: quia vera oratio est, ꝙ subditus prælati sui faciat voluntatem: Et dixit frater Egidius signum superbię est nolle ponere caput sub iugo obedientiæ: & extrahere inde, vt viam, quæ sibi perfectior videtur, adimpleat: Quādiu bos tenet sub iugo caput, implet horrea frumento. Si homo esset tanta deuotione, & gratia eleuatus, ꝙ loqueretur cum Angelis, & à suo pręlato vocaretur, statim debet colloquium Angelorum dimittere, & prælato protinus obedire: Idipsum exemplo firmauit Frater Egidius semel: qui raptus coram domino papa Gregorio, & Cardinalibus, qui ipsum iuerant ad visitandum Perusij ad locum de monte: sibi pręcepit dominus Papa, ꝙ statim ad eos deberet redire: statim, qui insensibilis videbatur, cucurrit ad Papam, & eius pedibus prouolutus dixit humiliter culpam suam.

Audiens frater Egidius casum fratris Eliæ de inobedientia, & apostasia, ac excommunicatione, prostrauit se in terram; & terrę se fortiter toto corpore constringebat: Et interrogatus, quare hoc faceret? Respondit volo descendere quantum possum, quia ille descendit tantum propter saltum.

Semel frater Egidius dixit, obedientiam volo experiri cuiusdam Fratris in sacra theologia magistri, qui sanctæ Clarę prædicabat, & eius sororibus: Cui prædicanti dixit frater Egidius. Tace magister: quia ego volo prędicare. Qui statim tacuit: Et postquàm frater Egidius in feruore spiritus, eructauit melliflua, dixit magistro. Perfice nunc sermonem, quem incepisti: & sic fecit. De quo beata Clara exultans in spiritu dixit: hodie completum est desiderium beati Francisci mihi aliquando dicentis, Opto multum fratres meos clericos, ad tantam humilitatem uenire, ꝙ magister in theologia à uoce laici prędicare uolentis, à prædicatione cessaret. Dico vobis fratres, ait sancta Clara; ꝙ plus me ędificauit magister sua humilitate, quam si vidissem eum mortuū suscitantem.

De amore paupertatis.

Fuit frater Egidius amator paupertatis: Vnde licet laboraret manibus: nihil tamen pecunię recipiebat: sed quantum pro victu sufficiebat, & residuum dabat pauperibus. Et quia hanc amauit, dominus sibi in necessarijs condescendit: vt patuit supra in pane ad caput eius inuento sibi diuinitus ministrato: & similiter, cum in principio esset in quodam monte supra castrum Dirutę, & nullus sciret hoc de castro, vel de contrata; & cum socio, ibi ageret quadragesimam, ac niues tribus diebus, & noctibus in tanta copia descendissent, ꝙ nullo modo, nec ad acquirendum panem, nec ad laborandum posset exire, inuocato domino per ipsum, & socium, vt eis subueniret, diuina prouidentia statim affuit, & cuidam de castro Dirutæ inspirauit; vt ad Ecclesia sancti Laurentij, vbi erant duo fratres, accederet, & panem & vinum eis deferret: quod, & fecit: cuius hortatu, & verbo alij de castro, eis necessaria sufficienter portauerunt: Quod videns frater Egidius dixit socio. Frater hucusque rogauimus dominum, & exauditi sumus; sed amodo ei regratiemur, & rogemus pro illis, qui eleemosynas nobis fecerunt: & sic est factum. Ac ipsius fratris Egidij exemplo, & socij multi conuersi de illa contrata sunt ad dominum; & facti sunt fratres. Alij vero vxorati in domibus proprijs pœnitentiam exercebant.

Cum frater Egidius semel iuisset Assisiū; Fratres eum per domum duxerunt ostendentes ei ædificia sumptuosa, quæ construxerant, quasi in eis gloriantes. Quibus diligenter inspectis frater Egidius dixit fratribus illis. Dico fratres, ꝙ nihil deficit vobis nisi vxores: Et perturbati fratres, de hoc fortiter scandalizati fuerunt: Quibus dixit frater Egidius. Fratres mei. Vos bene scitis, ꝙ ita est vobis illicitum dispensare in paupertate, sicut in castitate: postquam paupertatem à vobis reiecistis, de facili reiicere potestis, & castitatem.

De carnis maceratione, & munditia. Caro nostra sicut porcus.

Mortificationi carnis intendebat assiduè in seruitutem eam reducendo: quare candore præfulsit nitidæ puritatis. Vnde frater Egidius semel comedebat in die hora serotina, & tunc parum valde; Et dicebat frater Egidius, ꝙ caro nostra est sicut porcus, qui auide currit ad lutum; & esse in luto continuè delectatur. Et caro etiam est sicut scrabo: qui fimū equinū uoluere cupit. Caro est pugil inimici. Interrogatus à fratre quodam, quomodo possemus

semus carnem à vitijs ipsius pręseruare. Respō dit frater Egidius. Qui vult transferre magna saxa, vel trabes grandes, studeat eas transferre ingenio, magisquam viribus: & in hoc facto est similiter procedendum. Omne vitium lædit castitatem; est enim sicut speculum clarū, quod per solum halitum obscuratur. Impossibile est hominem venire ad gratiam Dei, dum ei placet in carnalibus delectari. Caro vult nos tradere die, ac nocte: quam, qui vincit, oēs vincit inimicos, & venit ad omne bonum. Et aliquando dicebat. Inter omnes virtutes ego diligerem castitatem, & cum quidam frater diceret. Nonne maior est charitas? Respondit frater Egidius. Et quid est maius castitate? & frequenter canendo dicebat. O sancta castitas, qualis es? qualis es? tu es talis, & tanta, qualem, quantam te fatui non cognoscunt.

Exemplo.

Et cum frater peteret quid vocaret castitatē. Respondit. Castitatem voco omnes spiritus custodire gratię Dei. Et cum sic castitatem commendaret, quidam secularis pręsens dixit. Ego abstineo me ab omnibus, præterquā ab vxore mea, sufficit mihi sic stare? Respondit frater Egidius. Videtur tibi, ꝙ homo non possit inebriari vino vegetis suæ?

Apud Spoletum, dum esset, audiens vocē vnius mulieris, tantā sensit tentationem; quantam nunquam fuerat passus: quam orōne, verberibus, & operibus diuinis, à se expulit; & sic plenariè liberatus.

Quidam frater tentatus dixit. O si viderem fratrem Egidium, cui possem istam tentationem reuelare; & cum à longe esset, nec posset licētiam eundi ad illum habere, cum vice quadam, se sopori dedisset, astitit ei frater Egidius: ad cuius præsentiam maximam consolationem suscepit; & exposita tentatione; Respondit frater Egidius. Quid faceres cani, si te morderet? Respondit ille Percuterem eum, & sic à me fugarem. Sic, inquit frater Egidius, vade, & fac similiter tuę tentationi: & cum a fratre rogaretur, vt pro se oraret, dum surgit à somno, sensit se à tentatione liberatum.

Plures tentatos exire ab ordine retinuit; & à varijs tentationibus liberauit.

De spiritu eius prophetico.

Claruit spiritu prophetico. Fratri prædicatori tentato de virginitate beatę Marię, & eunti ad eum pro consilio, frater Egidius hoc videns in spiritu, ei ocurrit, & baculo ter terrā percutiendo, dicebat. Virgo ante partum, in partu, & post partum; & qualibet percussione terrę, lilio oriente, fratrem à tentatione liberauit.

Sanctum Ludouicum Regem Francorum cognouit: qui ad ipsum videndum in habitu peregrino Perusium venerat; & ei occurrens in amplexus mutuos ruentes, se solo spiritu, & non verbo extrinseco alloquentes, ab inuicem discesserunt summè consolati.

Vltima infirmitate decubans, cum Perusini custodirent eum, dixit prophetando. Dicite Perusinis, ꝙ nec propter miracula; nec propter canonizationem meam, vnquam pulsabuntur campanæ; & signum aliquod non dabitur eis, nisi signum Ionę prophetæ. Et sic fuit; ꝙ post mortem, in sepulchro inuento, in quodam agro, vbi erat sculpta historia Ionę prophetę est tumulatus.

De eius cōtemplatione, & raptu multiplici.

Hic sanctus, postquàm in actiuę vitæ operibus deuotissimè se exercitarat, placuit altissimo ad statum cōtemplationis, eum deducere præ alijs viuentibus; sexto enim à suæ conuersionis anno, in loco de Fabrione, qui est in planitię Perusij, quadā nocte, dum deuotè oraret, tanta fuit cōsolatione, & dulcedine repletus, ꝙ sibi videbatur, ꝙ dominus vellet animā eius à corpore educere, & cępit sentire qualiter corpus moriebatur, primo à pedibus, & sic cōsequenter donec anima exiuit: & stans extra corpus pręnimia pulchritudine delectabatur videre semetipsam: erat enim subtilissima, & lucidissima supra extimationem, sicut ipse retulit prope mortem. Et tunc anima fuit rapta ad contemplanda secreta cœlestia: quæ nunquam voluit reuelare. Ad auditum siquidem domini, vel patriæ cęlestis, statim coram omnibus rapiebatur: vnde hoc agnoscentes pastores, & pueri, vt eum videbāt, ab alijs edocti clamabāt Paradisus, Paradisus, & ipse audiens statim rapiebatur ibidem; & quia sic frequenter rapiebatur, à consortio hominum se subtraxit, & stabat in cella reclusus. Fuit raptus semel coram quinque ministris, qui ad eum visitandum accesserant. Alia vice coram fratre Bonauentura ministro generali in horto, fuit raptus per tres horas. Coram domina Iacoba de septem solijs, & fratre Gerardino, petendo, si gutta aquę cadens in mari, nomen mari imponat, & respondente fratre Gerardino, ꝙ non: sed absorbetur à mari, & substantia, & nomen: statim coram omnibus fuit raptus.

Dominus Papa Gregorius nonus Perusij cum misisset pro eo, & cum ipso loqueretur, statim immobilis stetit oculis in cœlum eleuatis.

Inuitatus à domino Papa prædicto ad prandium, vt cum eo loqui valeret, & à Papa cum gaudio receptus, quidam de astantibus suggessit domino Papæ, vt faceret eum cātare: Quod cum Papa hoc ei mandasset. Frater Egidius respondit. Quem cantum pater vis me cantare? & sic pluries replicans, & currens ad aliam partem palatij ponendo vnum pedem, super alium, raptus stetit vsque ad horā vspertinā; & probauit dominus Papa, & qui cū eo erant, ꝙ nec sensus, nec pulsus erat in eo. Cęnante curia, & illo sic permanente, Papa sibi assistentibus dixit. Perdidimus ecce istum hominem: sed in eo probemus virtutē obedientiæ; &

tunc præcipiendo per obedientiam, ꝙ statim ad eum deberet ire (mirabile dictu) statim frater Egidius, qui insensibilis videbatur, cucurrit ad Papam, & pedibus suis prouolutus, dixit culpam suam. Et tunc dominum Papã alloquendo informauit eum; de modo in religione obseruando.

Quomodo à diabolo vexatus est.

Et licet sanctus frater Egidius esset sic virtutibus plenus, & tantis contemplationum excessibus sublimis; à Diabolo tamen est multipliciter tribulatus: Nam habita illa visione diuina in loco Fabrionis, vt dictum est; nõ post multos dies, dum staret ad orandum in cella, diabolus tàm terribilis ei apparuit, ꝙ ipse prę timore loquelam amisit; sed corde (quia non poterat ore) inuocando diuinum auxilium, subito fuit liberatus: vnde post interrogauit beatum Franciscum, si aliquid est tam terribile in mundo; ꝙ homo per vnum pater noster non posset sustinere; & respondit beatus Franciscus, Diabolus est: Nullus enim eum respiciẽdo posset sustinere, dicendo dimidium pater noster; quin statim moreretur; nisi diuino subsidio adiuuaretur. Et frater Egidius, quia fuerat expertus, credidit esse verum.

In Spoleto in Ecclesia sancti Apolinaris, dum de nocte tempestiuè intrasset Ecclesiam, & inclinatus oraret: diabolus super eum ascendit, & opprimebat; Qui surgere non valens, traxit se, vt potuit ad vas aquæ benedictæ; qua fide aspersus, fuit à demonis molestia liberatus.

Iuxta finem suæ vitę, scilicet anno quinquagesimo secundo ab ingressu ordinis, cępit diabolus solito eum fortius molestare: nam quadã nocte post orationem, dum vellet quiescere, accepit eum diabolus, & in tam arcto loco posuit, vt nõ posset se aliquo modo mouere: nec etiam adiutus à socio potuit inde remoueri; sed, diuina gratia, tandem exiuit.

Alia vice eum orantem, intantum, diabolus turbauit, ꝙ vocibus terribilibus cępit clamare, succurrite fratres, succurrite: sed fratre Gratiano socio accedente, fuit confortatus. Et sic frequenter diabolus turbabat eum, ꝙ sæpe de sero eundo ad cellam dicebat. Nunc expecto martirium meum.

De eius morte.

Morte propinquante fratris Egidij sancti, acutissima febre, tussi, & dolore capitis, ac pectoris fuit adeo grauatus: vt non posset quiescere, dormire, vel comedere; sed oportebat, ꝙ fratres eum super lectum portarent: vt aliquàm requiem inueniret. In vigilia sancti Georgij hora matutinali, cum fratres eum super lectum posuissent, quasi sine tractu, vel corporis motu violento, clausis oculis, & ore, anima illa sanctissima, carne exuta, cœlestia petijt, eo videlicet die, completis quinquaginta duobus annis, scilicet in festo sancti Georgij; quo b. F. eum habitu induerat ordinis.

Transijt autem sanctus frater Egidius ex hoc mundo anno 1282. in nocte sancti Georgij à sua conuersione anno quinquagesimo secundo: Post cuius mortem Perusini quærentes lapidem pro eius sepultura, sepulcrum reperiũt marmoreum: in quo Ionę prophetę sculpta erat historia: & iuxta quod prædixerat, ibi posuerunt eum.

Hic sanctus frater Egidius septem habuit singularia; quæ ipsum magis, ac magis ad perfectionem deduxerunt.

Primum quia fidelissimus, & catholicus fuit,
Secundum, quia deuotissimus.
Tertium, quia reuerens.
Quartum, quia pius, & compatiens.
Quintum, quia sollicitus.
Sextum, quia obediens.
Septimum quia gratissimus fuit Deo, & hominibus de beneficijs sibi datis.

Huic sancto fratri Egidio concessum est à domino, vt in his, quæ ad bonum animæ pertinent, efficaciter adiuuet inuocatus.

Miracula eius post mortem.

Post mortem diuina potentia eum celebrem miraculis reddidit: Tres enim ab oculorum diuersis infirmitatibus, liberauit. Duos a pedum dolore. Tres contractos. Ab infirmitate oris & guturis tres. A manuum, & brachiorum infirmitate duas mulieres. Mulierem liberauit à partus periculo, & abortiuo. Ab infirmitate lapidis vnum. Duos à febribus: Lac dedit mulieri pauperculę ad filios nutriẽdos. Aliam mulierem morbo, & infirmitate horribili laborantem. Sic & aliam, quę per secessum omnia emittebat statim sicut summebat, voto ad ipsum facto, liberauit. Sic, & alios multos à diuersis infirmitatibus clementer suis precibus erripuit. Et sic patet primum, quod erat videndum. Restat nunc secundo videre de fratris Egidij doctrina. Licet enim literas ignorauit; quia non instructus humanitus, & laicus fuit.

Dicta fratris Egidij distincta per materias hic subscribuntur. De Consilijs animarum datis diuersijs personis. Cap. I.

FRratri Iacobo de Massa habenti gratiam raptus, petenti à fratre Egidio qualiter a dicta gratia se haberet. Respondit frater Egidius. Nec addas, nec minuas, & fuge multitudinem, quantum potes. Et cum quæreret ille, quid esset, ꝙ diceret. Respondit sanctus frater Egidius. Quando mens est apta introduci ad illa gloriosa lumina diuinę bonitatis; nec debet addere per prę sumptionẽ; nec diminuere per negligentiam; & debet diligere solitudinem quantum potest: si vult, ꝙ gratia custodiatur, & crescat.

Cuidam fratri interroganti eum, quid posset facere Deo magis gratum. Frater Egidius mane facto, cantando respondit. Vna vni, & nihil

hil plus respondit, nec dixit. Sed cum ille non se eum intelligere diceret: Frater Egidius dixit. Vna, & sola anima sine intermissione, & medio vni soli Deo est committenda.

Fratri Gratiano sibi debenti, ꝙ ipse sciret prędicare, consulere, & multa sciret: sed cui operi magis adherere debeē (inquit nescio.) Volo tuum consilium. Respōdit frater Egidius. Nihil est, in quo magis placeas Deo, quàm ꝙ te per gulam suspendas. Et cum ille horreret verbum. Respondit frater Egidius. homo (inquit) suspensus non est in cœlo, & tamen est subleuatus à terra, & semper respicit inferius. Et ita tu facias: cum in cœlo non sis, potes tamen à terrenis leuari, & in virtuosis operibus tē exercitare, de te humiliter sentire, & Dei misericordiam expectare.

Notta.

Cuidam debenti sibi, ꝙ omnino volebat religionem intrare, Frater Egidius respondit. Si hoc vis facere, cito interfice parentes tuos. Et ille cum lachrimis perfusus diceret: Quomodo possem facere tantum scelus? Respondit ego non dico, ꝙ tu materiali gladio interficias eos; sed mentali: quia qui non odit patrem, & matrem, non potest esse Christi discipulus.

Duobus Cardinalibus ad eum venientibus, & supplicantibus, vt pro eis oraret. Respondit, ꝙ non erat necesse: quòd ipse pro eis oraret; quia maiorem fidem, & spem habebant quàm ipse. Et illis dicentibus, Quomodo? Respondit frater Egidius, quia vos cum tot honoribus, diuitijs, & prosperis speratis saluari: Ego autem cum tot calamitatibus, & aduersis timeo dānari. Quo audito corde compūncti, & in melius mutati, recesserunt ab eo.

Cuidam fratri, à tentatione detento: pro qua Deum rogauerat, nec exaudiretur, & hoc dixisset fratri Egidio, respondit. Non mireris frater; si dominus vult te pugnare contra hostes: à quo tot gratias recepisti. Quāto enim, Rex virilius munit milites suos, tanto vult eos fortius pręliari.

Cuidam eum interroganti, quomodo posset libenter ad orationem pertingere, cum sentiret suum cor indeuotum. Respondit frater Egidius. Ecce Rex habet duos seruos fideles, quorum vnus armatus est, & alter inermis: qui ambos mittit ad prelium contra hostes. Armatus vero viriliter ad bellum procedit. Inermis vero sic loquitur domino suo dicens: Vt vides, arma non habeo: sed propter amorem tuum procedam ad bellum contra hostes. Videns autem dominus fidelitatem illius serui dicit ministris suis: Ite & pręparate arma, q̄bus induatur hic seruus meus fidelis; & ponite in eo signum armorum meorum. Sic si quicunque insipidus ad orationis bella procedit confidenter: dominus ei de necessarijs prouidebit.

Exemplū.

Cuidam petenti consilium, si deberet religionem intrare. Respondit frater Egidius. Si aliquis multum pauper sciret thesaurum in agro: nunquid ad fodiendum illum consiliū postularet? Quanto magis homo debet non procrastinando currere ad inueniendum regni cœlestis thesaurum infinitum. Qui statim consilio acquiescens, relictis omnibus, in religionem intrauit.

Cuidam iurisperito dixit frater Egidius. Credis, ꝙ dona Dei sint magna? Qui respondit, ꝙ sic: Cui frater Egidius. ostendam tibi, qđ non credis. Quantum valent res tuę? Respondit ille forsitan mille libras. Nunc probo, ait sanctus, ꝙ solo verbo credis: Si enim dares illas mille libras pro centum millibus, maximum lucrum reputares, & tamen eas non dares pro regno cœlorum, ergo à te cœlestia respectu terrenorum pro nihilo reputantur. Cui iudex, Credis tu, ꝙ quilibet tantum operetur quantum credit? Respondit frater Egidius. Si bene crederes, bene operareris, sicut sancti faciunt. Et iudex consensit sententiam fratris Egidij esse veram.

Cuidam interroganti, & dicenti fratri Egidio, Quid faciam? Si bene ago glorior: si male, deuenio in tristitiam, & quasi in desperationem. Respondit frater Egidius. Benefacis, si doles de peccato: sed dole moderate, considerans maiorem esse potentiam Dei ad miserandum, quàm tuam ad peccandum: Si enim agricultor consideraret, antequam seminaret intra se dicens. Si semines nunc, venient volucres cœli, & bestię terrę, & deuorabunt germen tuum, nunquàm seminaret; & sic, quid comederet, non haberet. Cultor autem discretus seminat, & finaliter colligit sufficiētia sibi: Non dimittas propter vanam gloriam bonum opus; quia si tibi displicet, semper melior, & maior pars apud te remanebit.

Quidam interrogauit sanctum fratrem Egidium dicens. Potest aliquis in seculo existens Dei gratiam inuenire? Respondit frater Egidius, potest. Sed ego præeligerem vnam gratiam in religione, quàm decem in seculo. Gratia enim habita in religione de facili crescit, & conseruatur: quia homo in religione est segregatus à tumultu, & turbatione sollicitudinis secularis, quæ est gratię inimica. Fratres etiam sui verbo charitatiue exhortationis, & sanctæ conuersationis exemplo ipsum retrahunt à malo, & ad bonum prouocant, & accēdunt: Gratia autem, quam quis habet in seculo de facili perditur, & difficillime conseruatur; quia secularium sollicitudo negotiorum mater turbationis, dulcedinem gratiæ impedit, & perturbat. Alij etiam seculares persuasione pestifera, & dānabilis conuersationis exemplo, à bono retrahunt ipsum; & ad malum quasi violenter impellunt. Nam honeste

agentem

agentem non adiuuant, sed derident, inimicos autem Dei non arguunt; sed extollunt. Melius est ergo vnam gratiam securè possidere, quàm decem in tanto discrimine, & timore.

Cuidam à fratre Egidio reprehenso, & turbato ex hoc, in nocte in visione quidam astitit dicens. Ne indigneris: quia beatus erit, qui fratri Egidio credet: Qui statim mane surgens iuit ad fratrem Egidium, dicens culpam suam de indignatione, rogans, vt ipsum frequenter corripere; quia paratus erat suas reprehensiones patienter portare.

Cuidam fratri Egidio dicenti, vt pro se oraret Deum. Respondit ora tu pro temetipso. Quare, te remanēte cum ire possis, alium pro te mittis?

Et cum ille diceret. ego sum peccator: vos autem amicus Dei, & ideo ipsum cito pro vobis, & pro alijs poteritis obtinere.

Respondit frater Egidius dicens, charissime si omnes plateę ciuitatis essent plenæ auro, & argento; & mitteretur bannum, ꝙ quilibet posset accipere: mitteres tu nuncium ad accipiendum pro te?

Qui respondit, certè non; imo ego personaliter irem, nec confiderem in alio quantumque fideli.

Et frater Egidius dixit, sic est de Deo, totus mundus est eo plenus, omnes possunt eum inuenire: vade ergo tu, & alium non mittas.

Alteri dicenti, ꝙ omnino volebat ire Romam, dixit Frater Egidius: Saltem scias eligere meliorem monetam, & abijcere malam, vocabat autem peccata, & mala exempla, malam monetam: virtutes verò, & merita, meliorem monetam.

Cuidam militi conuerso, & ordinem intranti, cum dixisset fratri Egidio, ꝙ de ipso non curabat, nec volebat secum conuersari, vt faciebat, dum ipse esset in seculo.

Respondit frater Egidius. Frater mi tu es de familia domini, & ego, & tu sub eodem domino socij militamus, & quid ego scio, si dominus noster vult, ꝙ aliud officium facias, quàm ego darem tibi, ego de vno te in formarem, & forsitan Deus aliud de te disponere vellet.

De Via salutis, & perfectionis. Cap. II.

Dicebat sanctus frater Egidius: Si vis saluari, non petas rationē ab humana creatura de his, quę tibi accidunt; si vis saluari diligenter stude, & satage te separare ab omni consolatione, & honore; quam consolationē potest tibi dare aliqua creatura: quia demones cōsolationum subtiliores, & peiores sunt, quàm demones tribulationum, & maiores sunt casus, & frequentiores pro consolationibus, quàm pro tribulationibus. Omnis magnus casus, & omne magnum periculum non veniunt propter aliud, nisi propter eleuationem capitis, & omne bonum inuenitur propter inclinationem capitis. Veh illis, qui volunt honorari de sua malitia: si te credis creatorem omnium offendisse, ab omnibus patiēter sustinere debes omnia aduersa; quia aduersus aliquem rationem non habes.

Si aliquis tecum contendit, si vis vincere perde; quia in fine quando credideris te vicisse, tunc perdidisti. Documenta notanda.

Si vis benè, & acutius videre, erue tibi oculos.

Si vis benè, & perfectè audire; aures obtura, & sis surdus.

Si vis benè, & ornatè loqui; incide tibi linguam, & fias mutus.

Si vis benè tua opera perficere; tibi manus abscinde.

Si vis omnia tua membra habere perfecta; ipsa incide.

Si vis benè viuere; occidere te stude.

Si vis bene comedere; ieiuna.

Si vis benè, & quietè dormire; vigila.

Si vis benè lucrari; perdere scias. O quàm magna sapientia est ista facere; non omnibus tamen datum est.

Gratia Dei, & virtutes sunt via, & scala ascendendi in cœlum: vitia verò, & peccata sunt toxicum, & viæ descendendi ad infernum: vitia, & peccata sunt toxicum; virtutes, & bona opera sunt triacha.

Gratia attrahit gratiam; & vitium vnum trahit ad aliud.

Gratia non vult laudari; vitium non vult vituperari.

Mens in humilitate requiescit; patientia est filia eius.

Puritas cordis videt Deum.

Deuotio manducat ipsum.

Si amas, amaberis.

Si times, timeberis.

Si seruies, seruietur tibi.

Si bene te geris erga alios, & alij se bene gerent erga te.

Beatus qui amat, & nō desiderat inde amari.

Beatus qui seruit; & non desiderat seruiri.

Beatus qui se bene gerit de alijs, & non desiderat ꝙ alij se bene gerant de eo. Et quia hęc magna sunt: ideo stulti ad hęc non pertingūt.

Tria sunt valde magna & vtilia: quę quicunq; haberet, male cadere non posset. Tria magna, & vtilia.

Primum si omnem tribulationem, quę accidit libenter sustineas.

Secundum est si de omnibus, quę facis, & recipis, magis humiliaris.

Tertium est, si fideliter diligis illa bona, quæ videri non possunt corporeis oculis. Ea quæ vilipenduntur, & relinquuntur ab omnibus mūdanis, magis honorantur, & recipiuntur à sanctis, & à Deo; omnia enim diligenda, odit homo miser, & diligit odienda.

Interrogauit

Interrogauit semel frater Egidius quendam fratrem dicens, habes tu bonam animam? Respondit frater ille. Frater mi nescio. Dixit frater Egidius. Sancta contritio. Sancta humilitas. Sancta charitas. Sancta deuotio. Sancta lætitia faciunt animam sanctam, & bonam.

Quæ faciāt animā sanctam, & bonam.

De Fide. Cap. III.

Omnia, quæ possunt excogitari, narrari, videri, vel palpari nihil sunt respectu eorum, quæ non excogitari, nec videri, nec palpari possunt. Omnes sapientes, & sancti, qui fuerunt sunt, & erunt; qui locuti sunt, vel loquentur de Deo; non dixerunt, nec vnquam dicent de Deo in comparatione eius, quod est; nisi sicut est punctus acus in comparatione cœli, & terræ, & omnium creaturarum, quæ in eis sunt, & plusquā millies minus. Tota sacra scriptura loquitur nobis quasi balbutiēdo; sicut mater balbutit cum filio suo paruo, qui aliter non posset verba intelligere.

Dicebat frater Egidius cuidam iudici seculari, credis tu ꝙ dona Dei sint magna &c? Vide supra in primo capitulo. Et iudex dixit fratri Egidio. Credis tu ꝙ aliquis homo tantum operetur, quantum credit? Respondit frater Egidius, Sancti, & sanctæ bona, quæ potuerūt facere studuerunt; & quæ non potuerunt cōplere opere compleuerunt sanctis desiderijs; defectum operis compleuit desiderium sanctum; si quis haberet perfecte fidem veram, veniret in statum talem; in quo daretur ei plena certitudo: nam homini, qui certe expectat magnum, & æternum bonum; quid ei mali potest facere aliquod malū? & homini, qui expectat magnum, & æternum malum, quid boni potest ei facere aliquod bonum? nunquā tamen aliquis peccator dum viuit, debet desperare de Dei misericordia; quia vix est arbor ita spinosa, & nodosa, quam non possint homines planam, & pulchram facere, & ornare: multo magis nō est aliquis ita grauis peccator in mundo; quem non possit dominus gratia, & virtutibus adornare.

De Dilectione. Cap. IIII.

Dilectio maior est cunctis alijs virtutibus. Beatus qui nō satiatur illis rebus, quas semper debet desiderare. Dicebat frater Egidius cuidam fratri speciali amico suo. Credis tu, ꝙ ego diligam te? Respondit ille credo. Dixit ei frater Egidius. Non credas, ꝙ diligam te; quia solus creator est ille, qui vere diligit creaturā, & amor noster nihil est respectu amoris creatoris. Et quidam alius frater dixit fratri Egidio, Quid est quod propheta dicit. Omnis amicus fraudulenter incedit in me? Cui respondit frater Egidius, ideo sum tibi fraudulentus; quia bonum tuū non facio meum: quanto enim amplius bonum tuum facerem meum; tanto minus essem tibi fraudulentus: quanto amplius quis lętus fuerit de bono proximi; tanto erit inde particeps; & quanto quis de malo alicuius gauisus fuerit; tanto magis erit inde particeps: si ergo vis esse particeps bonorum omniū; gaudeas de bono omnium. Bonum ergo aliorū facis tuum; si tibi placet, & malum alienum facis tibi custodiam, si tibi displicet: hæc est via salutis, vt sis lętus de bono proximi, & dolens de malo suo, & credas bonum de alijs, & de te malum, & honores alios, & te despicias: qui non vult alios honorare, nō honorabitur, & qui non vult cognoscere, non cognoscetur; & qui non vult fatigari, non requiescet. Laboritium super laboricitium est studere pietati, & benignitati: quicquid fit sine dilectione, & amore; non est placitum Deo, & sanctis eius. Si quis efficitur pauper suis; diuinis efficitur diues: ergo diuina debet homo eligere, & sua contemnere. Quid est maius, quàm scire cōmendare beneficia Dei; & scire reprehendere se de malitijs proprijs? In hac scola vellē studuisse à principio mundi, & studere vsque ad finem mundi si tantum vixissem, & victurus essem. in consideratione, & commendatione beneficiorum Dei, & in consideratione, & reprehensione maleficiorum meorum: & si defectum haberem in reprehensione mei de maleficijs meis, nollem defectum habere in consideratione beneficiorum Dei. Vides ꝙ mini- mi commendant miro modo, qui dant eis vnū cintium. Quid ergo nos debemus facere domino Deo nostro? multum deberes esse fidelis in amore illius, qui te liberare vult ab omni malo, & qui tibi vult dare omne bonum.

De Humilitate. Cap. V.

Nemo potest venire in cognitionem Dei, nisi per humilitatem; via eundi sursum, est ire inferius. Omnia pericula, & omnes casus magni, qui acciderunt in mundo; non nisi propter eleuationem capitis acciderunt: sicut patet in illo, qui fuit creatus in cœlo; & in Adam; & in pharisæo euangelico; & multis alijs: & omnia bona, quæ acciderunt, facta sunt in flectendo caput: vt patet in beata Virgine; in publicano; in sancto Latrone; & pluribus alijs: non possemus nos habere vnam molam grauem, quæ faceret nos semper caput humiliare? Dixit ei quidam frater, quomodo possemus nos fugere istam superbiam? Ille respondit, laua tibi manus, & pone ibi os, vbi tenes pedes: si consideres beneficia Dei, debes inclinare caput tuum; et si cōsideres peccata tua, debes caput tuum similiter inclinare; veh autem illi, qui vult honorari de malitia sua, vnus magnus gradus humilitatis in homine, est cognoscere se semper esse contrarium bono suo: Ramum etiam humilitatis reputo reddere aliena, et nō ea sibi appropriare. Idest omnia

bona

bona Deo attribuere, cuius sunt,& sibi ipsi attribuere mala.

Beatus est ille: qui ita se habet vilem coram hominibus; sicut vilem se inuenit coram Deo.

Beatus est ille, qui seipsum nunc iudicat; quia non veniet ad aliud iudicium.

Beatus qui ambulat fideliter ad obedientiā, & iudicium alterius: hoc enim fecerunt Apostoli; postquàm spiritu sancto fuerunt repleti: qui vult pacem, & tranquillitatem habere; omnem hominem reputet suum superiorem.

Beatus est ille, qui non vult videri in suis verbis,& moribus nisi in illa cōpositione, in qua diuina gratia componit eum.

Beatus qui scit conseruare,& abscondere reuelationem Dei; quia nihil occultum, quod nō reuelet dominus, quando placet sibi: si quis esset sanctior homo de mundo,& se reputaret viliorem de mundo, in hoc esset humilitas; quæ nescit loqui, & patientia nō audet loqui: humilitas enim videtur mihi esse quasi fulgur, sicut enim fulgur facit pcussiones terribiles, & postea nihil potest inueniri ex eo; sic humilitas dissipat omne malum, & est inimica omnis peccati, & facit hominem seipsum nihilum reputare: per humilitatem inuenit homo gratiam coram Deo,& pacem cum hominibus: sicut enim si Rex aliquis magnus vellet mittere filiam suam ad aliquem locum, nō Exemplū. poneret eam super equum indomitum, superbum, & calcitrosum; sed super equum mansuetum,& suauiter ambulantem: sic Deus non ponit gratiam suam in superbis; sed in humilibus.

De Timore. Cap. VI.

TImor domini sanctus omnem malum timorem expellit, & custodit illa bona, quę non possunt lingua exprimi, nec etiam ex cogitari quem habere; quia maximum donum Dei est non omnibus datum; qui non timet, ostendit se non habere, quod perdat: Timor Dei regit,& gubernat hominem, & facit eum inuenire gratiam domini, quam si habet homo, timor domini conseruat eam,& si non habet, facit ad eam peruenire; omnes enim creaturę rationales, quæ cęciderunt; nūnquam cęcidissent, si hoc donum habuissent. Hoc sanctum donum non est nisi sanctorum, & sanctarum: & quāto aliquis est magis gratiosus, non est minus humilis,& timoratus: & virtus, quę minus est comparata ab hominibus, non est minor alijs. Homo qui offendit in tantum Deum, ꝙ dignus est morte, qua securitate potest ire ante præsentiam eius? Beatus qui se cognoscit esse in carcere in hoc mundo, & semper suum dominum offendisse. Multum valde debet homo timere à superbia, nè pręcipitet eum; à te ipso,& à simili tui timeas semper, & caueas: non est perfecta securitas homini, dum est inter inimicos suos; inimicus noster est caro nostra,& ipsa cum demonibus semper est aduersaria, & contraria animæ nostræ: maiorem ergo timorem debet homo habere, ne malitia sua propria vincat eum, quàm de alia re de mundo: impossibile est enim ꝙ homo possit ad gratiam Dei conscendere, vel in ea perseuerare sine sancto timore,& sancto pauore, quem qui non habet, signum est pereundi; hic timor facit humiliter obedire,& flectere caput vsque ad terram sub iugo obediētię sanctæ. Item quantum quis maiorem habet timorem, tanto plus orat: cui autem datur gratia sanctę orationis, non est parū quid: opera hominum quantumcunque videantur magna, non sunt secundum extimationem hominis, sed secundum extimationem, & beneplacitum Dei; & ideo nobis est semper timendum.

De Patientia. Cap. VII.

QVi patienter sustineret tribulationes ꝓpter Deum, cito veniret in magnā gratiam, & esset dominus huius mundi, & teneret iam pedem in alio mundo: quicquid homo facit siue bonum, siue malum sibimetipsi facit. Non ergo debes scandalizari, si quis facit tibi iniuriam; sed debes compati peccato eius.

Sustine patienter iniurias tibi factas à proximo propter Deum, & propter proximum, & propter teipsum: quantum quis paratus est sustinere tribulationes, & iniurias propter Deum; tantum est magnus apud Deum,& nō plus: & quanto quis est debilis à tribulatione,& dolore sustinendo propter Deum; tanto minor est apud Deum, & non cognoscit quid sit Deus. Si quis dicit tibi malum, adiuua illum, et si quis dicit tibi bonum, redde illud Deo: adiuuare debes eum, vt si dicit tibi malum, tu dicas deterius de te. Si vis facere partem tuam bonam; facias partem tuam malā, et partem alterius bonam, hoc est factum, & dictum alterius lauda, & tuum reprehende; & si vis facere partem tuam malam, facias e contrario: Quando aliquis contendit tecum, si vis vincere perde: nam in fine quando credideris te vicisse, inuenies perdidisse. Via ergo saluationis, est via perditionis: non sumus boni supportatores tribulationum; quia nō sumus boni sectatores spiritualium consolationum; qui enim fideliter laboraret in se, & super se,& pro se suauiter omnia sustineret. Iniuriam nulli facias, & si quis tibi facit iniuriā, sustine eam patienter amore Dei, & propter remissionem peccatorum tuorum: multo.n. melius est vnam grauem iniuriam sustinere sine murmure aliquo propter amorem Dei, quā pascere quottidie centum pauperes, & per plures dies ieiunare vsque ad cœlum stellatū. Quid prodest homini despicere seipsum,& tribulationes suo corpori facere in ieiunijs, & orationibus,

orationibus, vigilijs, & disciplinis, et nõ posse vnam iniuriam à proximo sustinere? de quo reciperet maius pretium, vel prœmium, quàm de his, quę portat sua propria voluntate: Sustinere tribulationes sine murmure; magna purgat peccata hominum, quantum effusio lachrimarum.

Beatus ille, qui semper habet ante oculos peccatum suum, & beneficia Dei; & sustinet patienter omnem tribulationem, & angustiam: vnde debet habere magnam consolationem. Beatus ille qui non petit, nec desiderat aliquam consolationem sub cœlo ab aliqua creatura: non expectet præmium à Deo si est humilis, & quietus solummodo dum bene satisfit ei in omnibus: Qui semper bene haberet prę oculis peccata sua, in nulla tribulatione deficeret; omne bonum, quod habes, debes recipere à Deo, & omne malũ à peccato tuo: si enim vnus homo fecisset, & faceret omnia bona, quę fecerunt, & faciunt, & facient omnes homines de mundo; tamen si bene inspiceret, inueniret se semper contrarium in bono suo.

Dixit ei quidam frater. Quid faciemus si venerint in tempore nostro tribulationes magnæ? Respondit sanctus frater Egidius. Si plueret dominus lapides, & saxa de cœlo, non nocerent nobis, si essemus quales esse deberemus: si homo esset qualis esse deberet, malum conuerteretur ei in bonum: sicut habenti malam voluntatem, ipsum bonum retorquetur in malum, ita habenti bonam voluntatem, malum conuertitur in bonum: omnia enim magna bona, & magna mala sunt intus in homine, quæ videri non possunt; ad infirmitatem magnam, & ad laborem magnum, & ad famem magnam, & ad iniurias magnas alicui factas, currunt pessimi demones. Si vis saluari non petas tibi iustitiam fieri ab aliqua creatura; viri sancti bona faciunt, & mala patiuntur. Si cognoscis te offendisse creatorem, & Deum omnium cognosce, quia dignum est, ꝙ omnia persequantur te, & vindicent iniuriam, quam fecisti domino: ab omnibus creaturis debes sustinere patienter molestias tibi factas, quia contra aliquam non habes iustitiam, cum sis dignus puniri ab omnibus; magna virtus est homini vincere semetipsum. Si vincis teipsum, vinces omnes inimicos tuos, & peruenies in omne bonum, magna virtus esset si quis per mitteret se vinci ab omnibus hominibus, quia talis homo esset dominus huius mundi. Si vis saluari conare vt desperes ab omni consolatione, quã tibi potest dare aliqua creatura mortalis; quia maiores, & frequentiores sunt casus ex consolationibus, quàm tribulationibus accidentes; nobilis est natura equi; qui licet sit in cursu velocissimo; tamen is qui equitat, potest cum auertere ab vna via, & dirigere ad aliam: sic debet homo in impetu suo permittere se regi ab illo, qui corrigit eum, ad solam memoriam Dei debet homo desiderare quantum est pro se dare pretium alijs, vt darét alapas, & colaphos; & vt traherent eum per capillos. Murmurabat quandoque quidam religiosus coram eo de quadam graui obedientia sibi data: cui dixit sanctus. F. Egidius. Amice mi quanto plus murmuras, tanto plus te oneras; & quanto deuotius, & humilius submiseris caput obedientię sanctę; tanto leuius, & suauius erit tibi: tu nõ vis vituperari in hoc mundo, & vis honorari in alio: non vis maledici, & vis benedici: non vis laborare, & vis quiescere, deceptus es; quia per vituperium peruenitur ad honoré; per maledictionem habetur benedictio, & per laborem requies, prouerbium verum est. Qui non dat de eo, quod dolet, non potest habere de eo, quod vult. Non mireris si proximus te offendit aliquãdo; quia etiam Martha, quę sancta erat, volebat prouocare dominum contra sororem suam carnalem; tamen iniustè murmurabat Martha de Maria: Et quãto plura membra amiserat quo ad vsum Maria, quam Martha; tanto plus laborabat, quàm Martha: amiserat enim loquelã, visum, auditum, & gustum. Studeas esse gratiosus, & virtuosus, & pugna contra vitia, & sustine patienter tribulationes, & verecundias: nõ enim est aliud, nisi vt vincas teipsum; quia parum est homini attrahere animas ad Deum; nisi vincat seipsum.

Aurea verba.

De Otiositate. Cap. VIII.

Otiosus hunc mundum amittit, & alium; non fructificando sibi nec alijs: impossibile est virtutes acquiri sine solicitudine, & labore: si potes esse in securo, nõ ponas te in dubio. Ille est in securo; qui laborat pro Deo. Iuuenis qui laborem recusat; regnum cœlorum recusat: Si sollicitudo non prodest; negligentia non obest, nec nocet. Sicut otiositas mala via est ad infernum; ita otiositas, & quies sancta, est via ad cęlum. Multum deberet homo esse sollicitus ad custodiendum gratiam sibi datam à Deo, & cum ea fideliter laborare, quia sępe amittitur fructus pro frondibus, & grana pro paleis. Quibusdam autem dat Deus fructus, & frondes facit eis charas; quibusdam dat vtrumque; & quidam carent vtroque. Maius reputo bona data à domino conseruare; quam ea acquirere; qui nouit acquirere, & nescit reponere; nunquam ditabitur: scire vero reponere, & nescire acquirere, non est magnum; multi lucrantur multa, sed nunquam fiunt diuites; quia non custodiunt, quod lucrati sunt: Et aliqui paulatim lucrantur, & fiunt diuites; quia id quod lucrantur, bene custodiunt. Fluuius Tiberis quantam cõgregationem aquarum haberet; si non continue deflueret? homo petit donum à domino

sine mensura, & fine; & vult ei seruire cum mẽsura, & fine. Qui vult sine modo, & fine amari, & remunerari, debet sine modo amare, et sine fine seruire; propter negligentiam suam homo amittit perfectionem suam.

Loquebatur semel frater Egidius cuidam volenti pergere Romam dicẽs. Quando ibis per viam, noli attrahere tibi ea, quæ videbis, ne impediant te; et scito eligere bonam monetã à falsa: multæ sunt astutiæ inimici, & eius laquei occulti, & varij. Beatus qui exfructuat corpus suũ amore altissimi, et de bono quod facit à cœlo, inferius aliquod præmium non requirit: Si quis esset pauperrimus valde, & diceret ei aliquis frater. accomodo tibi hanc rẽ meam, vt per tres dies exfructues eam: & per hoc habebis thesaurum infinitum. Nonne, ille pauper si constaret ei hoc esse verum, studeret sollicitè rem illã exfructuare? Res mutuata nobis à Deo, est caro nostra, & quasi tres dies sunt totum tempus vitę nostrę: Si vis ergo frui; stude lucrari: Si.n. non laboras, quomodo quiesces? Si omnes agri, & vineę huius mundi essent vnius hominis, si nõ coleret eos, nec coli faceret, quem fructum perciperet inde? Alius autem habens paruam quantitatem agrorũ, & vinearum, & ipsos benè colens, percipit inde fructus pro se, & p alijs pluribus. Si quis vult facere malum, vix petit consilium: Et quando vult facere aliquod bonum, studet à multis consilium perquirere. Prouerbium Ironicum est. Ad spem tui vicini non ponas ollam ad ignem. Non est homo beatus si bonam tantum habeat volũtatem, nisi bonis operibus studeat eã sequi, quia ad hoc dat Deus homini gratiam suam, vt sequatur eam.

Dixit semel sancto fratri Egidio quidam homo vagabũdus, vt videbatur. Frater Egidi fac mihi consolationem: Respondit frater Egidius. Stude bene agere, & consolationem habebis. Nisi enim in se homo præparauerit locum Deo, non inueniet locũ in creaturis Dei. Quis est, qui non velit facere id, quod esset melius non solum animæ suæ, sed etiam corpori in hoc mundo? Nos autem nec bonum animæ, nec bonum corporis volumus operari. Ego possem dicere veraciter, ꝙ qui alleuiat sibi iugum domini, aggrauat sibi illud; & qui illud aggrauat sibi; ipsum sibi alleuiat. Vtinã homines facerent illud quod esset melius corpori etiam in hoc mundo. Qui fecit alium mũdum, fecit & istum; & de bonis, quę tribuit in alio mundo, potest in isto retribuere, & corpus sentit de bonis animæ.

Tunc dixit ei quidam frater. Forte moriemur antequam experiamur aliquid boni. Respondit frater Egidius. Pelliparij nouerunt de pellibus; Cerdones de calciamentis; Fabri de ferro, & sic de alijs artibus. Quomodo potest homo scire artem, in qua nunquam studuit? Credis tu ꝙ magni domini dent dona magna stultis hominibus, & insanis? Nõ utique. Bona opera sunt via ad omne bonum, sicut mala opera sunt via ad omne malum. Beatus ille, quem nulla à cęlo inferius dedificantur, & quem omnia, quę videbit, & audiet vel sciet ędificabunt, & de omnibus studebit eligere vtilitatem suam.

De Contemptu mundi. Cap. IX.

VEh homini illi qui ponit cor suum, & desiderium suum, & vires suas in rebus terrenis; propter quas relinquit, & perdit cęlestia bona: Aquila, quę volat altissimè, si haberet alligatam cuilibet alę vnam de trabibus Ecclesiæ sancti Petri, nõ volaret ita alte. Multos inuenio laborãtes pro corpore, & paucos pro anima: multi etiam laborant pro corpore multum, frangentes saxa; cauando montes, & alia opera grauia faciendo; sed pro anima quis ita viriliter, & feruenter laborat? Auarus simili est talpæ, quę non credit alium thesaurum esse, nec aliud bonum; nisi cauare terram, & inhabitare eam: tamen sunt alij thesauri quos ignorat. Auarus cui assimiletur.

Aues cęli, & bestię terræ, & pisces maris quando habent sibi cibum competentem, contenti sunt: Cum ergo homo contentus non sit terrenis rebus, sed semper suspiret ad alia; patet ꝙ ad hoc non fuit principaliter factus, sed ad alia: Corpus enim factum fuit propter animam, & mundus iste propter alium mundum. Mundus iste est talis campus, ꝙ habens ex eo partem maiorem, habet partem deteriorem. Item dicebat ꝙ beato Francisco non multum placebant formicę propter nimiam sollicitudinem congregandi victualia sua; sed aues cęli magis placebant; quia non congregant in horrea.

De Castitate. Cap. X.

CAro nostra est sicut porcus, qui auidè currit in lutũ, & delectatur esse in luto. Caro nostra cui assimiletur. Caro est sicut scrabro, qui semper stercus equinum voluere delectatur. Caro nostra est pugil diaboli. Dixit ei quidam frater. Quomodo possemus cauere nobis à vitijs carnis? Respondit frater sanctus Egidius dicens. Qui vult saxa magna, & trabes grandes transferre, studeat eas transferre ingenio magis, quam viribus: & in hoc facto similiter est procedendum: omne vitium lędit castitatem, est enim sicut speculum clarum &c. vt dictum est supra capitulo primo.

De Tentatione. Cap. XI.

GRatia magna in pace possideri non potest; quia semper oriuntur ei multa cõtraria: Quanto homo gratiosior fuerit, tanto plus à diabolo impugnatur: non tamen debet homo propter hoc cessare sequi gratiam suam; quia quanto grauior fuerit pugna; tanto

to (ſi vicerit) maior erit corona. Nos ideo non habemus multa impedimenta; quia non ſumus quales eſſe deberemus: verumtamen ſi quis bene iret per viam domini, nec fatigationem haberet, nec tædium; ſed in via ſeculi fatigationem habet homo, & tędium vſque ad mortem. Reſpondit ei quidam frater dicens: tu videris dicere duo contraria ſibi ipſis. Reſpondit ſanctus frater Egidius, nonne demones plus currunt ad hominem habentem bonam voluntatem, quàm ad alios? ecce impedimentum. Et ſi quis venderet denariatam ſuam plus milies, quam valeret: quam fatigationem ibi ſentiret? Ecce ſoluta eſt contrarietas. Dico ergo ꝙ quanto quis magis erit repletus virtutibus: tanto magis infeſtatur à vitijs; & tanto magis ea odio deberet habere: de omni vitio, quod vinces, virtutem acquires. Et de quocunque vitio, magis tribularis; de eo maius præmium recipies ſi deuinces: Quacunque cauſa omittit homo ire per viam domini ſui, ipſa de cauſa amittit prẹmium ſuum.

Dixit ei quidam frater. tentor frequenter tentatione peſſima, & pluries dominum rogaui, vt auferret eam à me, quam non aufert. Reſpódit ſanctus Frater Egidius. Quanto aliquis Rex magis munit milites ſuos armis: tanto vult vt fortius prælientur. Si quis etiam vadit ad prælium orationis quaſi ſine armis: quia ſentit ſe aridum, & indeuotum; Deus videns fidelitatem eius ponit in eo ſignum armorum ſuorum. Sic eſt de tentationibus aliquando ſicut eſt de agricola, qui videt ſiluam arborum, & veprium in aliquo territorio ſuo; in quo vellet facere nouale, & granum ſeminare. Sed multis laboribus, ſudoribus, & anguſtijs fatigatur, antequam colligat inde granum, & quandoque quaſi pęnitet, ꝙ laborem illum aſſumpſit, propter labores, & anguſtias, quæ ſibi in opere illo emergunt.

Primo enim intuetur ſiluam extirpandam; & non videt granum.

Secundo cum laboribus multis incidit arbores, & nondum videt granum.

Tertio cum multo labore, & graui euellit radices arborum; & nondum videt granum.

Quarto proſcindit terram, & aptat, & nondũ videt ibi frumentum, pro quo tantum laborauit.

Quinto arat iterum terram.

Sexto ſeminat eam.

Septimo purgat eam.

Octauo mettit.

Nono triturat, & hæc omnia cum labore magno facit.

Decimo reponit eum quaſi non recordans tãti laboris propter fructum multum, quem habet in fine. Multos etiam labores plures iſtis ſuſtinet; quos omnes benedicit propter granum: quia fructum bonum percipit.

Iterum dixit ei quidam. Quid poſſum facere? Si enim facio aliquid boni, habeo inde vanam gloriam, & ſi facio malum, incido in triſtitiã, & quaſi in deſperationem. Reſpondit frater Egidius, benefacis ſi doles de paccato tuo; tamen conſulo tibi vt doleas temperatè, & moderatè: ſemper enim debes credere, ꝙ maior ſit potentia Dei in parcendo, quàm tua potentia in peccando: Si Deus facit miſericordiã alicui magno peccatori: credis tu ꝙ minorẽ peccatorem relinquat? Cęterum propter tentationem inanis gloriæ non deſiſtas facere bonum; ſi enim agricultor vellens iacere ſemen in terra, diceret intra ſe. Nolo ſeminare in hoc anno; quia ſi ſeminauero, fortè venient volucres, & comedent ex ſemine illo: & propter hoc ſi nõ ſeminaret, non haberet fructum terræ ſuę ad comedendum. Si autem ſeminat, licet aliquid de ſemine pereat; tamen maior pars ſeminis remanebit ei. Sic eſt de illo qui tentatur à vana gloria, & pugnat contra eam. Quidam frater dixit ei. Legitur de beato Bernardo, ꝙ ſemel dixerit ſeptem Pſalmos pęnitentiales; nec quicquàm aliud cogitauit, niſi ſuper his, quæ dicebat. Reſpondit ſanctus. F. Egidius, maius reputo ſi caſtrum aliquod expugnatur, & defendit ſe viriliter, & valẽter.

De Pœnitentia. Cap. XII.

Dicebat ſemel quidam iudex ſecularis ſancto. F. Egidio. Quomodo poſſemus nos ſeculares aſcendere ad ſtatum gratiæ, & virtutis? Reſpondit frater Egidius.

Primo debet homo dolere de peccatis ſuis.

Secundo confiteri pure.

Tertio pœnitentiam ſibi iniunctam facere.

Quarto cuſtodire ſe ab omni peccato, & ab omni occaſione peccati.

Quinto debet ſe in bonis operibus exercere. Benedictum ſit illud malum, quod conuertitur in bonum homini: & maledictum ſit illud bonum, quod conuertitur homini in malum: Libenter debet homo ſuſtinere mala in hoc mundo; quia de hoc dedit nobis exemplum in ſe dominus noſter Ieſus Chriſtus. Beatus qui habebit dolorem de peccatis ſuis; & plorabit die ac nocte; nec conſolabitur in hoc mundo, donec perueniat illuc, vbi omnia deſideria cordis ſui complebuntur.

De Oratione. Cap. XIII.

Oratio eſt initium, & complemẽtum omnis boni: quia illuſtrat animam, & per eam cognoſcitur bonum, & malum. Hanc orationem debet facere omnis peccator ad dominum, vt det ei cognoſcere miſericordiã ſuam, & peccata ſua, & beneficia ſua: Qui neſcit orare non cognoſcit Deum: Omnes qui debent ſaluari ſi habent vſum orationis; de neceſſitate oportet, vt in fine ſuo ſe ad orationem conuertant. Ponamus ꝙ aliqua mulier ve- Oratio q̃d ſit.

recunda multum, & simplex haberet vnicum filium; qui propter aliquam offensam esset captus à Rege, & ad suspendium duceretur; non ne hæc vidua licet verecunda, et simplex, solutis crinibus, & nudato pectore vociferãdo clamaret; & ad Regem rogandum curreret pro liberando filio suo. Amor filij, & necessitas mulierem verecundam, et vix extra limen domus exeuntem prius; quasi effrontem postea compellit ire per plateas inter homines eiulãtem, et simplicem reddit sapientem. Sic bene sciret orare, et vellet, qui mala sua, & pericula, & damna sua veraciter cognosceret.

Dixit ei quidam Frater. Multum deberet homo dolere, quando in oratione non potest gratiam deuotionis inuenire. Respondit Frater Egidius, consulo tibi, q̃ planè facias factũ tuum: Si.n. haberes aliquantulum boni vini in vegete, et fex esset sub vino; velles tu vegetem concutere, & vinum cum fece miscere? Non esset hoc faciendum; & si mola molendini aliquando nõ facit bonam farinam, molendinarius non confestim confringit eam cum maleo; sed planè, & paulatim reparat molam illam, et postea facit bonam farinam. Facias tu similiter: et cogita tę nullatenus esse dignũ consolationem aliquam à Deo in oratione accipere: Nam si quis vixisset ab initio mundi vsque nunc, et victurus esset vsq; ad finẽ mundi, et in oratione deduxisset omni die plenam parop sidem lachrimarum, non esset dignus, tunc in fine mundi, vt dominus consolationẽ aliquam, vel vnicam ei daret.

Dicebat ei aliquando frater quidam. Quare plures tentationes patitur homo quando orat Deum; quàm alijs temporibus? Respondit frater Egidius: quando aliquis habet causam cõtra aliquem aduersarium suum in curia Principis alicuius: si homo ille vadit ad principem illum, vt proponat, et faciat aliquid contra aduersarium suum; aduersarius ille hoc sciens, opponit isti totis viribus, ne sententia detur pro isto: Sic facit diabolus contra nos. Ideo si steteris in colloquio cum alijs; videbis frequenter te non sentire multa bella tentationum: Sed si ad orationem perrexeris ad recreandam animam tuam; tunc sentiens contra te ignita iacula inimici; non debes tamen propter hoc orationem relinquere; sed firmus stare: quia hęc est via ad supernam patriam: Et ille, qui propter hoc orationem relinquit, est sicut ille, qui de prelio fugit.

Dicebat ei quidam. Multos video, qui statim videntur habere gratiã deuotionis, et lachrymarum, quando vadunt ad orationem; ego autem inde vix possum aliquid sentire. Respõdit frater Egidius. labora fideliter, et deuotè; quia gratiam, quam non dat tibi Deus vna vice; poterit dare alia: Et quod non dat tibi vno die, vel in vna septimana; poterit tibi dare in alia die, vel in alia septimana, vel in alio mense, vel anno: Pone tu laborem tuum; & Deus ponet gratiam suam, sicut sibi placebit. Faber qui fabricat cultellum; antequam cultellus perficiatur, multas dat tunsiones super ferrum, de quo facit cultellum; sed postremo in vna percussione cultellus perficitur. Multũ debet homo esse sollicitus de salute sua: Si.n. totus mundus esset plenus hominibus etiam vsque ad nubes, si esset possibile; et de his nõ deberet saluari nisi vnus; tamen quilibet deberet sequi gratiam suam, vt esset ille vnus; quia non est amittere corrigiam calciamenti, amittere supernam patriam. Sed veh nobis, quia est qui det, et non est qui accipiat.

Alio tempore quęsiuit quidam à sancto fratre Egidio. Quid facis frater Egidi? Respondit facio malum. Ille vero dixit iterum fratri Egidio. Quod malum facis tu, qui es frater minor? Et frater Egidius dixit cuidam fratri minori astanti. Frater quis est paratior, vel Deus dare nobis gratiam suam; vel nos accipere? Respondit ille. Deus est paratior dare nobis, quàm nos accipere. dixit frater Egidius, et facimus nos benè? Ille frater respondit. Imo facimus male, et conuersus frater Egidius ad illum, qui quę sierat ab eo quid faceret, ait, ecce patet q̃ dixeram tibi verum: cum respondi me facere malum.

Item dicebat, multa opera commendantur in sacra scriptura; vt vestire nudos, pascere famelicos, et alia multa: tamen de oratione dominus loquens dicit. Nam et pater tales quærit, qui adorent eum; Bona opera adornant animam: sed oratio nimis est magnum quid. Sancti religiosi sunt quasi sancti lupi, qui vix exeunt in publicum nisi pro magna necessitate, et tunc in publico contrahunt paruam moram. Nota.

Dicebat fratri Egidio quidam frater familiaris eius. Quare non exis aliquando ad homines seculares volentes tibi loqui? Respondit frater Egidius dicens: volo satisfacere proximo meo cum bono animæ meæ. Non credis tu, q̃ ego darem potius aliquando mille libras, si haberem eas, quam ego darem me proximo? Respondit Frater, credo. Et credis q̃ ego darem potius quatuor milia librarum; quàm darem me aliquando proximo? Respondit ille credo. dixit ei sanctus Frater Egidius. dominus dicit in Euangelio: Qui reliquerit patrem, et matrem, et fratres, et sorores etc. propter nomen meum centuplum accipiet in hoc mundo.

Fuit autem quidam Romanus, qui intrauit ordinem fratrum minorum; cuius facultates dicebantur valere sexaginta millia librarum: ergo aliquod magnum est, quod dat in hoc mundo dominus Deus, ex quo valet centies sexa-

sexaginta milia librarum; sed nos sumus cæci, et velati; Si videremus hominem multũ gratiosum, et virtuosum non possemus ferre perfectionem eius: Si quis esset vere spiritualis vix videre vellet aliqua, vel audire, vel moram facere cum aliquo, nisi pro magna necessitate, sed semper optaret solitarius esse.

Dicebat iterum de seipso; ego potius vellem esse cęcus; quàm esse pulchrior, vel ditior, vel sapientior, vel nobilior homo de mundo. Dixit ei quidam. Quare velles esse potius cęcus, quàm habere ista? Respondit: quia timeo nè impedirent iter meum. Beatus erit qui nõ cogitabit, nec dicet, nec faciet aliquid reprehensibile.

Interrogauit aliquando frater Egidius quendam fratrem dicens, quid dicunt isti sapiẽtes de contemplatione? At ille dixit; multa dicunt; & ille, vis vt dicam tibi quid mihi videtur? et ille modo dic. dixit sanctus Frater Egidius fratri. Gradus contemplationis mihi videtur esse. Ignis, vnctio, extasis, contemplatio, gustus, requies, gloria.

De cautela spirituali, et eius consideratione. Cap. XIIII.

SI vis bene videre, erue oculos tuos, et esto cęcus.

Si vis bene audire; esto surdus.

Si vis bene loqui, esto mutus.

Si vis bene ambulare, abscinde tibi pedes.

Si vis bene operari, mutila tibi manus.

Si vis bene amare, habeas te odio.

Si vis bene viuere; te mortifica.

Si vis bene lucrari; scito perdere.

Si vis esse diues; esto pauper.

Si vis esse in delitijs; afflige te.

Si vis esse sęcurus; esto semper in timore.

Si vis exaltari, humilia te.

Si vis honorari; despice te, & honora te despicientes.

Si vis habere bonum; sustine malum.

Si vis esse in quiete; labora.

Si vis benedici; desidera maledici. O quàm magna sapientia est scire hoc facere, et quia magna sunt; non omnibus data sunt: Si mille annis viueret homo, nec haberet aliquid facere extra os suum, satis haberet facere intus in corde suo, nec posset ad complementum perfectum venire, tñ haberet facere solum intus in corde suo: Nullus deberet velle videre, vel audire aliquid, siue loqui de aliqua re, nisi vsque ad vtilitatem suam, nec vltra procedere vllo modo: Qui non vult cognoscere, non cognoscetur: Sed veh nobis: illi qui habent dona Dei, non cognoscunt; et qui non habent, non quærũt; homo fingit Deum qualem vult: Sed ipse est talis, qualis ipse est.

De scientia vtili, et inutili: et de Prædicatoribus verbi Dei. Cap. XV.

QVi vult scire satis, inclinet caput satis, et operetur satis, et trahat ventrem per terram, et dominus docebit eum satis: Summa sapientia est bona opera facere; bene custodire se, et iudicia Dei considerare.

Dixit semel cuidam volenti ire ad scolas causa discendi. Cur vis ire ad scolas? Summa totius scientiæ est timere, et amare Deum: hæc Deo sufficiunt tibi, tantam sapientiam habet homo, quantum boni operatur, et non plus: Non sis nimis sollicitus esse vtilis alijs; sed esto magis sollicitus, vt sis vtilis tibi ipsi. Volumus aliquando multa scire pro alijs, et pauca pro nobis: verbum Dei non est audientis, vel dicentis; sed operantis illud; multi nesciẽtes natare, intrauerunt in aquas: vt adiuuarent pereuntes in eis, et cum pereuntibus perierunt: prius erat vnum damnum, postea fuerunt duo. Si benè procuras salutẽ animæ tuę; benè procurabis salutem omnium amicorum tuorum. Si benè facis factum tuum; benè facis factum omnium benè volentium tibi; prædicator verbi Dei positus est à Deo, vt sit candela, speculum, & vexillifer populo Dei. Beatus est ille, qui dirigit aliquos per viam rectam; & ipse non cessat ire per eam: Sicut enim inuitat aliquos ad currendum, quo ipse currere non desistit; sic est adiutor alijs, vt fiant diuites, vt ipse ex hoc non fiat pauper: Credo, ꝙ bonus prędicator magis loquitur sibi, quàm alijs. Videtur mihi ꝙ qui vult animas peccatorum trahere, magis debet timere ne ipse ab alijs malè trahatur. Cui dixit quidam frater. Quomodo? Et ille, auerte oculos tuos, nè videant vanitatem: Illi qui dicunt non comprehendunt; & illi qui audiunt, non intelligunt. Dixit ei quidam, quid est melius benè prędicare, an facere? Respondit quis magis meretur? Vadens ad domum sancti Iacobi; vel viã ad sanctum Iacobum eundi alijs ostendens? Multa video, quę non sunt mea; multa audio, quę non intelligo; & multa loquor, quæ non operor: ergo videtur mihi, ꝙ per solũ visum, loquelam, & auditum non saluatur homo. Notandum.

De verbis bonis, & non bonis. Cap. XVI.

QVi loquitur bona verba, est quasi os Dei: & qui loquitur mala verba, est quasi os diaboli. Quando serui Dei cõgregantur in aliquo loco ad colloquendum, debent tractare de pulchritudine virtutum: vt placeant eis virtutes; quia si placerent eis, exercerentur in eis: & si exercerentur in virtutibus; semper ab eis virtutes amplius amarentur. Quãto magis homo est plenus vitijs; tanto est magis ei necessarium de virtutibus loqui: Sic enim ex frequenti colloquio sancto de virtutibus, faciliter inducitur, & disponitur

tur

tur ad virtutes. Sed quid dicemus? De bono non possumus dicere bonum; & de malo non possumus dicere malum. Quid ergo dicemus? De bono enim non possumus dicere quãtum bonum sit; nec etiam de malo quantum malum sit; cum vtrunque incomprehensibile sit à nobis: Ego non reputo minoris virtutis esse scire bene tacere; quantum scire bene loqui: Et videtur mihi, ꝙ homo deberet habere collum ad instar gruis; vt quasi per multos nodos transiret verbum; antequam ex ore egrederetur.

De Perseuerantia. Cap. XVII.

QVid prodest homini ieiunare, orare, eleemosynas facere, seipsum affligere, sentire quoque magna de cęlo, & non peruenire ad portum salutis? Ecce aliquando apparet aliqua nauis in mari formosa, magna, noua, & multo thesauro plena; tamen sibi aliquo periculo occurrente; ad portum salutis non venit: sed miserabiliter perit. Et quid illa omnis bonitas, & pulchritudo eius? Et iterum apparet aliquando in mari nauis aliqua deformis, non grandis, vetusta; despecta, non multo thesauro repleta, & cum multo labore euadens maris pericula: Fęliciter tandem venit ad portum, & hæc sola commendabilis. Simile quoque euenit in hominibus mundi huius: merito ergo omnibus est timendum. Quãuis arbor sit nata, non tamen statim est magna; & si magna, non florida, & si floret non statim producit fructus; & si producit fructus, non statim magnos; & si magni, non tamen sunt maturi, & si maturi non omnes ad os comedentis perueniunt: sed multi decidunt, & putrescunt, & vel à porcis, vel a bestijs alijs deuorantur. Dixit ei quidam. Dominus benefaciat te finire. Respondit frater Egidius. Quid mihi prodest si regnum cœlorum centũ annis mãducassem, nec benefinirem? Duo magna bona hominis reputo. Deum amare: & semper à peccato cauere. Qui haberet hæc duo haberet omnia bona.

Homo quę habere debeat.

De Religione. Cap. XVIII.

DIcebat sanctus frater Egidius de seipso loquens, vellem potius habere modicũ gratiæ in religione; quàm multum in seculo; quia plura pericula, & pauciora adiutoria sunt in seculo, quàm in religione: Sed homo peccator plus formidat bonum suum; quàm malum suum: quia timet pęnitentiam agere, & religionem intrare; plusquam in peccato iacere, vel in seculo remanere.

Item petijt ab eo quidam secularis: si religionem deberet intrare. Cui frater Egidius dixit. Si quis panperrimus sciret thesaurum præciosum absconditum in aliquo agro cõmuni: nunquid ab aliquo consilium quęreret; an ad thesaurum ire deberet? Quanto magis ad fodiendum cœlestem thesaurum deberet tinẽs homines ire cum festinatione? hoc vt ille audiuit venditis omnibus bonis suis religionẽ intrauit.

Dicebat quoque sanctus frater Egidius, multi religionem ingrediuntur: & quę conueniunt religioni, non operantur. Et sunt huiusmodi, sicut agricola, qui arma Orlandi indueret; & cum eis pugnare nesciret: Non enim omnes homines equm baiardum scirent equitare: nec insidentes ei scirent à casu sibi cauere: Non reputo magnum curiam regis intrare; nec reputo magnum bona à rege recipere: sed magnum reputò scire, sicut decet in curia regis stare. Curia magni regis est religio; quã non est magnum intrare; & aliqua dona Dei in ipsa recipere; sed scire sicut decet in ea viuere, & vsque in finem perseuerare, & deuotè, ac sollicitè. Potius vellem in seculari statu existere, & viuere, & ad religionis ingressum suspirare: quàm in religione existere, & satur esse. Gloriosa Virgo mater Dei nata fuit de peccatoribus, & peccatricibus, nec fuit in aliqua religione, & tamen est id, quod est: debet religiosus credere se nescire, nec posse viuere sine religione. Videtur mihi, ꝙ religio fratrũ minorum vere fuit missa à Deo in hunc mundum ad magnam hominum vtilitatem: Sed veh nobis, nisi simus tales homines, quales esse debemus; religio fratrum minorum videtur mihi pauperior, & ditior huius mũdi; Sed hoc mihi videtur nostrum vitium: quia nimis volumus altè ambulare: à principio mundi vsque nunc melior religio, nec expeditior religione fratrum minorum apparuit.

Ille diues est, qui imitatur diuitem.

Ille est sapiens, qui imitatur sapientem.

Ille est bonus, qui imitatur bonum.

Ille est pulcher, qui immitatur pulchrum.

Ille est nobilis, qui imitatur nobilem: dominum Deum nostrum.

De Obedientia. Cap. XIX.

QVanto magis constrictus est religiosus in amore Dei sub iugo obedientię, tanto maiorem fructum reddet: Et quanto magis est religiosus obediens, & subiectus prę lato propter honorem Dei: tanto magis est pauper, & mundus à peccato suo præ cęteris hominibus huius mundi.

Religiosus benè obediens, similis est homini benè armato; vel militi sedenti super bonum equm; qui transit securus inter hostes: & nemo potest eum offendere.

Religiosus autem obediens cum murmure, similis est militi inermi, sedenti super malum equm; qui transiens inter hostes, cadit, & ab inimicis rapitur.

Religiosus, qui in propria voluntate vult viuere; ad ignẽ inferni vult ire: Quandiu bos tenet caput sub iugo, implentur horrea frumento: Bos autem non tenens caput sub iugo; sed vagando

vagando discurrens: magnus dominus sibi esse videtur: sed frumento horrea non implentur. Magni, & sapientes ponunt caput humiliter sub iugo obedientię: Et stulti desub iugo caput extrahunt; & obedire contemnunt. Mater quandoque nutrit filium, & exaltat; qui postquam magnus effectus est; matri per suā superbiam non obedit: sed eam deridet, & spernit: Maius reputo obedire homini prælato propter amorem Dei: quàm obedire ipsi creatori per seipsum mandatum aliquod imperanti: Qui.n. obedit Vicario domini: benè obediret dño sibi aliquid imperanti. Videtur autem mihi, ꝙ si quis esset in tāta gratia, ꝙ cū Angelis loqueretur; si vocaretur ab homine, cui promisit obedientiam: deberet colloquiū dimittere angelorum; & homini, cui propter Deum promisit obedientiam, obedire. Qui vero ponit caput sub iugo obediētię, & vt sequatur viam perfectionis, postea extrahit de sub iugo obedientiæ caput suum, hic est signum latentis superbiæ magnæ. Bona consuetudo est via ad omne bonum, & mala consuetudo est via ad omne malum.

De memoria mortis. Cap. XX.

SI quis vixisset ab initio mundi vsque modo, & semper passus fuisset malum in omni vita sua; & modo iret ad omne bonū: quid noceret ei; omne malum quod passus est? Et si quis habuisset semper bonum ab initio seculi vsque nunc; & nunc iret ad omne malum; quid prodesset ei omne bonum, quod habuit? Dixit ei quidam secularis. Vellem in hoc mundo diu viuere; & in omnibus abundare: cui respondit. Si viueres mille annis, & esses dominus totius mundi; in morte quod premium recipères à corpore, cui seruisti? Sed in modico tempore, qui se bene gerit, & bene se custodit: præmium inenarrabile recipiet in futuro.

De Contemplatione. Cap. XXI.

CVm nullus sit, qui ad cōtemplatiuam uitam ascendere valeat, nisi per actiuam fideliter, & deuotè exercitatus fuerit; oportet vt cum omni sollicitudine actiua vita utatur: Ille esset bonus actiuus, qui si possibile esset, omnes pauperes huius mūdi pasceret, omnes vestiret, omnia eis necessaria tribueret abundanter, & omnes Ecclesias, & hospitalia, & omnes potentes huius mundi faceret; & si postea haberetur malus homo ab omnibus hominibus de mundo, & ipse bene hoc sciret, & nollet teneri nisi malus, & propter hoc à nullo bono opere cessaret; sed magis ardenter, frequenter, & feruenter in omni bono opere se exerceret: sicut ille, qui non vult, nec desiderat, nec expectat aliquid in meritum in hoc mundo. Considerans qualiter Martha solicita circa frequens ministerium, adiuuari petēs à sorore, à domino est increpata: & tamen à bono opere non cessauit: Sic & bonus actiuus nulla increpatione, vel despectione debet à bono opere cessare; quia non terrenum sed æternum expectat habere inde præmium. Ad contemplandam gloriam diuinæ maiestatis, nullus potest accedere, nisi per feruorē spiritus, & frequentem orationem: Et per feruorem spiritus accenditur homo, & ad contemplationem ascendit, quando cor cum membris est ad hoc totum dispositum plenè, ita ꝙ nihil aliud vult, nec potest cogitare: nisi quod habet, & sentit: Ille esset bonus contemplatiuus, qui si haberet incisos pedes, & manus, & extractos oculos, & incisum uasum, aures, & linguam præ magnitudine suauissimi, & ineffabilis, & inextimabilis odoris, gaudij, & dulcedinis, nulla alia membra, nullaque alia, quæ citra cœlum excogitari possunt; curaret, vel habere desideraret, propter illud quod habet, & sentit. Sicut Maria sedens secus pedes domini tantam recipiebat dulcedinem verbi Dei, ꝙ nullum habebat membrum, quod posset, vel vellet facere aliud, quàm id quod faciebat: Et hoc est signum, ꝙ conquerenti sorori suę ꝙ eam non adiuuaret; nihil verbo vel indicio respondit; cuius aduocatus factus est Christus pro illa respondens; quę respondere nō poterat, quia assentiebat, & cogitabat quæ illa clamabat, contemplari est ab hominibus esse diuisum, & soli Deo esse coniunctum.

De Virtutibus. Cap. XXII.

DE diuinis rebus fit homo diues, & de humanis fit pauper, ergo multum ea debet diligere homo, & ista odire: sicut vniuersæ viæ terræ plenæ sunt vitijs, & peccatis: sic omnes viæ cœli plenæ sunt gaudijs, & virtutibus: Gratiæ, & virtutes sunt creaturis præparatę vocantes omnes, & dicentes: venite & recipite nos, & docebimus vos viam virtutis, & miser homo non vult ire: Cuius culpa ergo: si homo viuit in miseria, & paupertate; cum vocetur ad dominum, & non vult laborare ire ad ipsum? & ideo dignus est pęnis ęternis. Sicut virtutes, & gratiæ sunt viæ, & scalæ eundi ad regnū cœlorum: ita vitia, & peccata sunt viæ, & scalę eundi ad profundum inferni. Periculosum est à domino petere gratias, & virtutes; quia si secundum gratias, & virtutes à domino tibi datas non operaris; efficeris maior inimicus Dei. Et ita plus petere, est te maiorem Dei inimicum facere propter ingratitudinem. *Homo quomodo diues, & pauper fiat.*

Quanto maiora dona offert dominus seruo suo; tanto est magis ingratus, si non custodit, & reddit sibi gratiam.

Quanto magis est homo plenus vitijs, & peccatis; tanto est magis ei necessarium loqui de virtutibus, & gratijs.

Quanto magis impugnatus est à vitijs, & à peccatis; & tanto magis debet ea odio habere: Vnde de omni vitio, quod vicerit, acquirit sibi virtutem.

De

De dictis moralibus fratris Egidij. Cap. XXIII.

Gratiæ & virtutes in oratione inuentæ.

MVltæ merentur, & inueniuntur gratiæ in oratione,& virtutes: quarum.
Prima est hęc,ꝙ illuminatur homo in méte.
Secunda, ꝙ roboratur in fide.
Tertia,quia suas cognoscit miserias.
Quarta,quia peruenit in timorem, & humiliatur,& vilescit sibi ipsi.
Quinta,quia peruenit in contritione.
Sexta,quia occurrunt lachrimæ contritionis.
Septima,quia venit in cordis emendationé.
Octaua,quia purificatur conscientia.
Nona,quia stabilitur in patientia.
Decima, quia supponit se obedientię.
Vndecima, quia peruenit in veram obedientiam.
Duodecima,quia peruenit in scientiam.
Tertiadecima, quia peruenit in intellectum.
Quartadecima,quia peruenit in fortitudiné.
Quintadecima, quia peruenit in sapientiam.
Sextadecima, quia peruenit in notitiam Dei; quia se manifestat his, qui adorant eum in spiritu,& veritate.
Postea accenditur in amorem.
Currit in odorem.
Peruenit in dulcedinem suauitatis.
In mentis quietem ducitur.
In gloriam perducitur. Postquàm autem posuit os in verbo altissimi, vbi anima satiatur; quis poterit eam separare ab oratione, quæ perducit ad contemplationem? Vt autem ad prędicta quis perueniat; inter multa alia sex sunt necessaria, videlicet.

Necessaria ad gratiam contemplationis.

Cõsideratio suorum malorum pręteritorum, de quibus oportet ꝙ doleat.
Cautela de pręsentibus.
Timor de futuris.
Consideratio misericordię Dei, quę hominem expectat de peccatis se non vlciscendo: cum pro illis mortalis homo sit dignus pęna ęterna secundum iustitiam diuinam.
Attentio beneficiorum Dei, quæ explicari nõ possunt, videlicet, beneficia incarnationis, quam pro nobis assumpsit: passionis, quam ꝓ nobis sustinuit: doctrinæ, quam nobis reliquit: Et gloriæ, quam nobis promisit.

Item dicebat ea, quę odit secularis; religiosus debet diligere.s. paupertatem, Verecundiam, nuditatem, famem, sitim, vilitatem, & his similia. Dicebat sanctus frater Egidius de religione: Nauis fracta est, conflictus factus est, fugiat qui fugere potest; & euadat si potest.

Item dicebat in feruore spiritus. Parisius parisius: destruis ordinem beati Francisci.

Item docuit quédam prædicatorem vt diceret: bo bo multum dico,& poco fo, idest parum facio.

Item audiendo quendam dicentem operarijs vineę: fate, e non parlate. vocauit fratres dicens, audite quid iste dicit. facite, & non loquimini.

Cuidam interroganti quare magis in homine pullularent mala, quam bona? respondit. post maledictionem pronior est terra ad producédum malas herbas, quàm bonas: tamen assiduus cultor ita frequenter posset operari, ꝙ herbę malę vix possent ascendere.

Item quęrenti de prædestinatione: dixit ꝙ sufficiebat sibi ripa maris ad lauandum pedes, manus,& totum corpus; & stultus erat si quęrebat de illa aqua, quæ erat in profundo maris; & cui sufficit scientia ad bene viuendũ: nimis alta non quærat. Responsio ad quæstioné de prædestinatione.

Item dicebat, debes Deum rogare, vt non faciat tibi multa bona in hoc seculo; vt te mittat ad dura prælia; & non te adiuuet propter maius pręmium.

Item dicebat, in hoc potest cognosci si quis Deum perfectè diligit: si omni sollicitudine separat se à vitijs: & quottidie magis operatur bonas operationes.

Item dicebat, istud est de summis donis domini Dei, videlicet custodire gratiam sibi à domino datam; & scire lucrari, & exfructuare eam in bonis operibus,& à peccatis cauere.

Item dicebat, maior virtus est sequi gratiam; quam tribulationes patienter sustinere: Plerique enim patienter tollerant tribulationes; sed non sequuntur gratiam.

Item dicebat, tantum est dicere frater minor: quantum, videlicet subiacere sub pedibus omnium; quia quanto plus est descensus; tanto magis ascensio.

Item dicebat, qui plus amat, plus desiderat.

Item dicebat, magis timere debemus de bonis; quàm de malis, malum sequitur homo; sed bono est contrarius.

Item dicebat, sic debemus conuersari inter homines, vt non perdamus, quod Deus operatur in nobis; & studeamus, & sciamus nos saluare cum paucis. Exemplum. Sępius enim contingit, ꝙ qui scit natare; si non sapienter, & cautè sciat iuuare illum, qui in aquis periclitatur; vt simul pereant,& moriantur.

Item dicebat, ꝙ de gratia, quam non habet homo; tenebitur inde reddere rationem: quia cum dominus creaturam suam beneuolentia, & gratia sua creat; etiam ex natura deberet esse beneuolus,& gratiosus. Vnde ex negligentia, & imperfectione sua perdit homo perfectionem suam, si enim benè, & sollicitè laboraret in gratia sibi data,& collocata; inueniret,& daret sibi gratiam, quam non habet.

Item dicebat, melius est esse in domo Dei, hoc est in religione plena serpentibus, & ibi dominus; quam esse in domo pulchra plena delitijs,& diuitijs sine vera pœnitentia.

Item dicebat volo inquit.

Primo eſſe obediens vſque in mortem.
Secundo volo ſubiacere pedibus aliorum.
Tertio volo me durè reprehendere, & caſtigare.
Quarto carnes meas volo dentibus lacerare.
Quinto ſi voluntariè ab his nollem me retrahere; volo per vim cum torque in collo retrahere me.
Interrogatus quid ſentiret de beato Fran. Reſpondit totus inflammatus ex auditu beati Fran. dicens, Ille homo beatus Frãciſcus nunquam deberet nominari; quin homo pręgaudio lamberet labia ſua; tantummodo vnum ſibi defuit. ſ. corporis fortitudo: Si. n. tale corpus habuiſſet, quale ego habeo. ſ. ita robuſtũ; proculdubio totus mundus eum minimè ſequi potuiſſet: prædicta de vita & dicta ſancti fratri Egidij ad pręſens ſufficiant.

De beato fratre Corrado de Offida.

IAcet Peruſij in conuentu frater Corradus de Offida ſanctitate inſignis: hic dum quatuordecim annorum eſſet, venit ad ordinem, & cum eſſet ad ſtudium poſitus: ſe deinde de ſtudio leuauit; faciens deinde officium per decem annos eleemoſynę, ſimiliter etiam coquinæ.

In loco Forani prouincię Marchię; cum frater Corradus in cella ſequeſtrata à fratribus in ſilua eſſet; & venatores beſtias inſequerentur, lupus ſic inſecutus ad cellam venit prędicti fratris Corradi, & exiens ad eum cępit eum per collum ſicuti agnum, & duxit eum ad locum fratrum: Quod videntes frates, mirati ſunt, & cęperunt præ deuotione lachrimari fortiter, videndo ſanctitatem prędicti fratris.

In dicto loco dum eſſet hic ſanctus frater Corradus cum ſocio fratre Petro de Monticulo; & in feſto Purificationis beatam Virginem rogaret; vt ſibi aliquam dulcedinem daret de illa conſolatione, quam exhibuit ſancto Simeoni; ſuum filium in ſuis vlnis collocando: ſtatim fuit exauditus. Nam domina noſtra apparuit cum filio cum tanto lumine; ꝙ non ſolum tenebras effugabat; ſed etiam cuncta lumina ſuperabat, & appropinquans ad ſanctũ fratrem Corradum; puerum ſuum ſpecioſum præ filijs hominum poſuit in eius vlnis: Quem ſanctus frater Corradus deuotè accipiens, & labia labijs imprimẽs, & pectori pectus aſtringens, totus liquefiebat in oſculis, & amplexibus charitatis. Hæc omnia frater Petrus prædictus: qui latenter iuerat ad obſeruandum eum, luce clara videbat: ac ex hoc magnã habebat conſolationem. Et cum per ſpacium ſic ſtetiſſet, beata Maria tandem cum filio recedens; ei omnia frater Petrus recitauit: Cui frater Corradus impoſuit, ne quandiu viueret alicui reſeraret.

Hic frater Corradus in loco Sitioli orando, liberauit obſeſſam à demone; & ſtatim inde receſsit, ne mater puellæ ad eum accederet; aut nè concurſus fieret ad eum populorum.

Cum ad locũ natiuum Offidę ipſe Frater Corradus iuiſſet vice quadam; & ibi eſſet quidã F. Iuuenculus, qui de officio, & alijs actibus regularibus non curabat, & inſolentiſsimè viuebat; adeò ꝙ omnes fratres conturbaret, cum hoc dicto fratri Corrado à fratribus eſſet expoſitum, & compatiens tam fratribus, quàm iuueni; ipſum ad ſe vocans verba tam efficatia illi dixit; ꝙ facta manu domini ſuper eum, ſtatim mutatus eſt in virum alium; ita ꝙ factus eſt in moribus de puero ſenex; ſollicitus; deuotus; obediens; pacificus; & obſequioſus: ita ꝙ fratres ſicut prius de ipſo triſtabantur; ſic & poſtea ſummè lętabantur.

Sanctus frater Corradus fuit magnus prædicator, & Deus ipſum vita, & miraculis reddidit celebrem incomparabiliter poſt mortem: Nam cum innumeris corruſcaret miraculis, inter alia, quinque mortuos ſuſcitauit, vt aſſeruit diabolus, vt habetur infra fructu. 14. & conformitate in miraculis de indulgẽtia Portiunculæ: Propter cuius miracula; quia ipſe in loco de Inſula Aſsiſij deceſſerat, & ibi iacebat, Peruſini illuc pergentes; manu armata Peruſium deduxerunt, & ſtatim miracula facere ceſſauit; ſed in primo loco, ideſt de Inſula inuocantibus, mira adhuc agit, vt dicitur.

In dicto loco Peruſij iacet beatus frater Ventura laicus paupertatis amator, charitate plenus, qui fratres forenſes recipiebat, & ſanctitate pręclarus, qui iſtis temporibus decedens, nunc, coruſcat miraculis. *Fr. Ventura.*

In prædicto loco de Peruſio iacet frater Nicolaus laicus de Aſsiſio, & infirmarius charitate plenus, & vita ſanctiſsimus, qui parum eſt, ꝙ deceſsit, & ipſum à Deo mirificatum in cęlis; miracula atteſtãtur in terris: quæ per eius preces, & merita dominus quottidie operatur. *Frater Nicolaus.*

De fratre Senſu laico.

IN loco montis Iouis de Peruſio, iacet frater Senſus laicus, vir altę contemplationis, & rapus. Hic ſemel comedebat in die, & caules marcidos ſtantes tota die ad ſolem: Hic adeo in cella eſſe dilexit: ꝙ & ſi intenſi eſſent calores, de ipſa non exibat, & tantum in cella eſſe delectabatur, ꝙ pro toto mundo illam delectationem non mutaſſet. Vnde dicebat ipſe frater Senſus, ſi mihi concederetur viuere vſque ad finem mundi, & eſſem ſemper ſanus, & eſſem dominus auri, argenti, hominum, & mulierum, habendo omnem delectationem, & diceres mihi in fine mundi, habebis vitam æternam, & fieret mihi optio. Accipe omnia ſupradicta, vel ſta in cella tua. Ego vellem potius ſtare in cella mea ſine oculis, manibus, & pedibus cum illo, quod dat mihi Deus in cella mea, quam omnia ſupradicta. Et licet eſſet

laicus: illuminatus tamen multa pulchra dicebat, & respondebat.

Locus Tuderti.

Frater Guilielmus. IN Tuderto iecet sāctus frater Guilielmus, qui quandam puellam nomine Clarutiam in aquis molendini submersam; sua inuocatione à mortuis suscitauit.

Puerum propinquum morti non valentem mamillas recipere, sua inuocatione sanauit.

Inter contractos, & curuos sex liberauit.

A varijs oculorum infirmitatibus, quinque curauit.

Cuidam muto loquelam restituit.

Vsum manuū, & pedum tribus prębuit.

Duos a febre eripuit.

Mulierem ab infirmitate mamillarum, & quendam à demonio liberauit.

Dominum fratrem Ioannem de murro Cardinalem nostrum ab infirmitate curauit.

Duos mortuos suscitauit.

In dicto etiam loco Tuderti sepultus est sanctus frater Rugerius, qui tam euidēti emicuit sanctitate; ꝙ dominus Papa Gregorius nonus verè sanctum appellauit; & eius memoriā apud Tudertum concessit celebrari.

In dicto etiam loco Tuderti iacet frater Petrus de Galliendo, qui multa miracula fecit post mortem suam.

In dicto loco fratrum; sed in monasterio sororum sanctæ Claræ de monte sancto, iacet sanctus frater Benedictoli, q̃ dicitur frater Iacobus de Tuderto, vir mirandę sanctitatis, & totus ardens in amore Dei. Hic à domino Papa Bonifacio malè informato; multa perpessus patiēter sustinuit; sed post liberatus fuit: Hic multas laudes magnarum sententiarum, & dulcedine plenas edidit in Romantio, & cōtra mores dicti Bonifacij Papę viriliter exclamauit. Et quia aliqua notabilia dixit, hic ea subinferam, videlicet. — Frater Iacobus.

Quomodo homo potest scire, ꝙ sit in charitate.

DIcebat frater Iacobus, licet pro certo non possim scire me esse in charitate; habeo tamen aliquas probationes: Nam de Dei amore habeo istud signum, vel probationem, ꝙ si aliquid peto à Deo, & nō facit; plus diligo eum, quam prius; si vero facit contrarium, diligo eum in duplo, quā prius: de amore vero proximi habeo istud signum, ꝙ si me offendit; non minus eum diligo: Nam si minus diligerem, hoc esset signum; ꝙ prius non ipsum; sed me diligebam: debeo diligere ꝓximum propter se, non propter me, & amare bonum suum, & eius vtilitatem, & in his gaudere: Et sic faciendo, maius bonum cōsequor de bonis suis, quam ipse: Nam de regno Francię ego melius habeo, quam Rex Frācię; quia iucundor de suo bono, & honore, & cōmoditate, & ipse hanc iucunditatem habet cū multa sollicitudine, & multis laboribus, & angustijs, quę non habeo ego.

De Humilitate, quomodo homo peruenit ad sui contemptum.

DIcebat frater Iacobus, homo deberet sic profundè in oculis suis vilescere, & sic abiectum se reputare; ꝙ in sua extimatione crederet conuersationem suam omnibus onerosam, & despicabilem: Nam pro hoc in sua humilitate proficeret, & illorum, cum quibus conuersatur, defectus melius, & leuius supportaret. Vnde inquit ipse. Quando morabar in curia, mihi dicebatur: non est tibi tędium cōuersari cum talibus? Mirum est ꝙ potes sustinere. Et ego respondebam immo mirum est, ꝙ ipsi me sustinent: & non expellunt me, sicut diabolum. Et sic cum quibuscunque homo conuersatur; deberet se reputare indignum consortio, & conuersatione eorum propter vilitatem, & miseriam suam: Sed cum amor sui sit radix omnium vitiorum, & malorum, & eneruatio omnium virtutum; sic odium sui est origo, & fundamentum omniū virtutum, & deletio omnium vitiorum: Vnde homo deberet non tantum se odire; sed velle ab omnibus odiri. Ad hoc autem odium sic venitur: debet quis semper diligenter scrutari, & studere in cognitione sui, & ex hoc videbit, & cognoscet se malum, & se iudicabit odibilem, & se odiet tanquam malum. Et quia ex hac cognitione sui, ducitur in cognitionem veritatis; incipit amare veritatem, non tantum in se, sed in omnibus: Vnde vult ꝙ omnes illam veritatem de seipso teneant, quam tenet ipse: & sic iudicando se in veritate odibilem, vellet ab omnibus odiri, nec poterit pati se non cōdēnari: quia in hoc videt confundi veritatē, quam ipse amat: Et ex hoc mortificatur appetitus laudis, quem habebat, & omnis alius appetitus inordinatus, & vitiosus: Et per consequens exterminatur superbia, ira, inuidia, & cætera vitia. Ex hoc.n. acquiritur despectus sui, & omnis virtus, & omne bonum: Nam per hoc senties in anima radicari prudētiam, fortitudinem, temperātiam, iustitiam, & cęteras virtutes; Et maxime triplicem patientiam: Vnde per hoc venit ad quietem animi. — Mira humilitas. — De odio suiipsius. — Fructus odij sui ipsius.

Prima patientia est virtus, qua quis sustinet patienter aduersa. — Triplex patientia.

Secunda est doni fortitudinis, qua quis sustinet libenter.

Tertia est beatitudinis.s. beati pacifici, qua quis sustinet gaudenter. Ordo autem odiendi est, vt odiatur consuetudo vitiorum; & diligatur esse naturæ: ita ꝙ vtrumque suos seruet terminos, vt nec propter seruandam naturam, incidat in vitium, nec propter exterminanda vitia, corrumpatur natura.

De

De triplici animę statu.

Tres sunt animę status.
In primo habet anima cognitionē suorum peccatorum, & lachrimas compunctionis: quæ ipsam ducunt prope desperationem.
In secundo transit ad considerandam redemptionem Saluatoris; in quo habet lachrimas compassionis ad Christum.
In tertio transit ad amorem, & iste status habet tres partes.
In prima.s. in principio inchoat amare, & habet lachrimas deuotionis.
In secunda parte.s. in perseuerantia, huius status augetur amor: ita vt, nec modicum valeat impediri à vocatione Dei; & cum mundana impediant eam, debet anima ipsa contemnere, & habet lachrimas simplices; quia sunt sine violentia, & nescit causam quare sibi obueniunt.
In tertia parte, quæ dat statum consumatum, stat anima in atria domini, & gustat de vita æterna, & perdit lachrimas.

De quatuor pugnis animę.

Pugnæ animæ.

Nota ꝙ anima habet quatuor pugnas.s. extra se. Iuxta se. Intra se, & supra se.
Primam quę est, extra se habet cum mundo: & hęc vincitur non amando res mundi; quia quantumcunque pulchram rem, & delectabilem, non debet animo non solum non amare; sed odire, & spernere, sicut fit de virga curuata in aliquam partem; quę debet flecti in partem contrariam, quousque ad rectitudinem redeat.
Secunda pugna est, quam iuxta se habet cum sensibus corporis.
Primo modo hęc pugna vincitur subtrahēdo ipsos sensus ab illicita consuetudine audiendi, videndi, & sentiendi, & sic de alijs.
Secundo modo vincitur habendo de ipso visu displicentiam: vnde tantum curarem, si viderem pulchram faciem mulieris, quantum si viderem caput asini. Sed iste secūdus modus non est tutus, nec pro omnibus. Vnde melius est subtrahere sensus, sed quando quis non potest subtrahere commodè, quin videat nociua, vel audiat murmurationes, & vana huius mundi, quæ inficiunt animam, tunc habeat displicentiam quantum potest, ita ꝙ ex hac nulla delectatio intret in animam.
De gustu vero probaui tria remedia.
Primum quia accepi, & siccari feci flores absinthij, & ponebam coram me ad modum salis super mensam; ita ꝙ alij non perpendebant, & sapidos bolos ponebam super isto tali sale: Et tanta erat eius amaritudo, ꝙ nullam gulositatem mihi dabant; sed id dilaniabat mihi linguam, & omnino dimisi.
Secundum remedium fuit, ꝙ faciebam bolos paruos, & rotundos, & diglutiabam ad modū pillularum; ita ꝙ nihil deinde degustabam: Sed id deuastabat mihi stomacum, ideo dimisi.
Tertium fuit, ꝙ quando comedebam cibos delectabiles, postea imponebam magnum laborem, & magna onera corpori, intantum vt si quando postea habebam coram me delicatos cibos, & dicerem corpori si vellet comedere, libenter refutabat, & potius volebat abstinere, quàm comedere, & portare flagella; quæ propterea sibi imponebam. Modo dimisi omnia prædicta, & sum in quarto remedio.
Quartum remedium est in referēdo in Deum omnes sapores; & in eius gratiarum actiones: sed istud est non pro omnibus; sed pro illis, qui sic sobriè, & temperatè se habent; et sic habent mentem absortam, & semper Deo coniunctam, ꝙ de saporibus gulosè non curant; sed omnia iu Deum referūt. Et quia inter omnes sensus lingua plurimnm inficit animam, non solum gustu, sed etiam locutione, ideo adhibendum est remedium silentij, quod mirabiliter animæ confert: Vnde ad ipsum habēdum. F. Iacobus posuit exemplū de fratre Iunipero, qui per sex menses tenuit silentium.
Tertia pugna est, quam intra se habet anima cum affectionibus, siue passionibus suis, quę sunt gaudiū, spes, timor, & dolor. Hæc vincitur hoc modo; quia anima habendo familiaritatem assiduam cum Deo, vel orationem, meditationem, & deuotionem, percipiat omnipotentiam Dei: quæ omnipotentia operatur hoc miraculum in anima; quod expellit in de dictas passiones. — Passiones animę.
Quarta pugna; quę est supra se, est maior omnium prædictarum; quam habet anima cum Deo, hoc videlicet modo, ꝙ assumit magnā, et arduam sollicitudinem se tenere cum Deo: Et considerans se factam ad imaginem Dei, & eius similitudinem, et ꝙ Deus vult hospitari in ea toto suo conanime, cauet ne aliquid in se recipiat, quod offendat oculos diuinæ maiestatis; & ne exeat etiam ad aliquid, quod displiceat Deo, & summo studio nititur, ꝙ talem se ei reddat, qualem ipse vult, hoc est sine macula.

De refrænatione sensuum similitudo.

Dicebat F. Iacobus ad refrænandos corporis sensus talem similitudinem. Quædam pulcherrima virgo quinque fratres habebat, & omnes erāt valdè pauperes, & illa virgo habebat vnum pretiosum lapidem magni valoris. Istorum autem fratrum suorum vnus erat citharedus: alius pictor, alius coquinator, alius speciarius, alius leno.
Venit ergo primus ad sororem suam dicens; tu vides soror mea, ꝙ ego sum pauper, rogo vt des mihi istum tuum lapidem pretiosum; cui illa respondit. Frater mi, nolo dare tibi; quia volo pro me: Et ille, volo eū emere à te, & illa, quid vis mihi dare: et ille, faciam tibi

vnum pulcherrimum sonum cum instrumento meo. Tunc illa ait. Et quid faciam sono transacto, et vnde viuam ego postea? Non dabo tibi pro tali pretio, immo volo de ipso me nuptui tradere, et honestè, et honorifice viuere. Postea venit Frater secundus petens similiter ab ea lapidem, et illa negante; dixit se velle eũ emere pro pretio, offerens vnam pulchram picturam.

Tertius verò Frater similiter veniens offerebat pro pretio vnum confectum.

Quartus offerens vnum bonum piperatum.

Quintus dicebat, ꝙ eam duceret per lupanaria: Eodem modo se habuerunt omnes.

Videlicet primo petendo ex dono; postea dicta pretia offerendo, & ipsa simili modo omnibus respondit: Et tanquàm bona, & sapiẽs oẽs abire permisit: et sibi lapidẽ reseruauit.

Postea venit ad eam quidam Rex magnificus: & petijt ab ea istum lapidem; illa vero respondit domine nihil aliud habeo, quam istum lapidem; quid dabis mihi inde? Respondit Rex pro isto lapide accipiam te in sposam meã, & faciam te magnam Reginam; et dabo tibi vitam æternam, et affluentiam omnium bonorum; quę desiderauit anima tua. Et illa, domine tanta est munificentia vestra; ꝙ lapidem vobis negare non possum; eum ergo vobis libenter trado; et dedit ei.

Nota. Notandum vero ꝙ ista virgo est anima: lapis, quem habet, est voluntas, vel consensus liberi arbitrij: Quinque fratres sunt quinque sensus corporis.

Primus, qui est istrio, dicitur auditus.

Secundus, qui est pictor dicitur esse visus.

Tertius, qui est speciarius, dicitur esse odoratus.

Quartus qui est coquinarius, dicitur esse gustus.

Quintus, qui est leno, dicitur esse tactus, quia in eo magis viget sensualitas: et magis incuruatur anima ad opus illicitum. Ergo stultissima fuisset illa virgo, si pro aliquo illorum pretiorum tam vilium, dedisset lapidem sic pretiosum; ita sine aliqua comparatione est stultissima anima, quę in aliquem consensum illicitum permittit se duci ab aliquo sensu corporis: Sed potius debet toto conatu abstinere ab illa modica delectatione, quàm summere posset per corporis sensus, et suum consensum summo Regi conseruare, et gratiosissimè ei dare; qui eam suam sponsam, & sic magnificam fecit.

De studio animæ ad virtutes.

Mulier ad hoc, ut sit pulchra quę habere debet.

De studio animę ad virtutes talem Frater Iacobus similitudinem posuit dicens. Mos est mulieribus se ornare, & pulchras velle appetere; Et ad hoc ꝙ mulier sit pulchra: oportet ꝙ habeat faciem pulchram, & niueã vel rubeam: Quod etiam sit magnæ staturę; ꝙ sit sana, ꝙ sit vigorosa, ꝙ sit morigerata in suo gressu, & ꝙ sit pulcherrimis vestibus ornata: Sic anima debet se ornare, et velle pulchra apparere. Et ideo debet magnum studium ad virtutes adipiscendas adhibere; omnia enim prędicta virtutes sibi præstant.

Fides enim facit eam pulchram.

Spes facit eam statura magnam.

Charitas facit eam rubeam.

Prudentia facit ipsam morigeratam.

Fortitudo facit eam vigorosam.

Temperantia facit eam sanam.

Quomodo anima sit pulchra.

Iustitia facit eam vestitam, & ornatã. Et istis virtutibus munita, cum vadit ad cœlum, occurrunt ei omnes ordines Angelorum, & sanctorum omnium: quia cum omnibus participat in aliqua virtute.

Occurrunt enim ei patriarchæ propter fidem.

Prophetæ propter spem.

Sancti Apostoli propter charitatem.

Sancti martyres propter fortitudinem.

Sancti doctores propter prudentiam.

Sancti confessores, & Prælati propter iustitiã.

Sanctæ Virgines propter temperantiam, & similia.

De quæstione inter rationem, & conscientiam.

Dicit ratio conscientiæ. Quare sic me affligis, & tenes me in tanta ansietate? cõscientia respondit: quia mihi est datum iudicium veritatis: Vnde non possum sustinere falsitatem.

Dicit etiam iterum conscientiæ ratio, quare ergo modo me permittis in pace esse, nec me in aliquo molestas? respondit conscientia: quia posuisti te in manibus iustitiæ Dei, quia quicquid manus iustitiæ Dei de te facit, tibi placet, & ideo non est meum iudicare, quia ad maiorem iudicem iuisti.

Iterum dicit ratio; Quare cum minus modo operer, pmittis me esse in pace, & antea multa operabar, & sic me vexabas? Conscientia respondit: quia confidebas de ipsis operibus, & sperabas in eis; Vnde non poteram illam falsitatem sustinere: Modo verò non confidis de ipsis, nec inde expectas meritum, & ideo non murmuro, nec repugno, quare non miseris.

De quinque scutis patientiæ.

Dicebat Frater Iacobus ꝙ Patientiæ quinque sunt scuta.

Primum est ꝙ quis decidat in infirmitates.

Secundum ꝙ ei non seruiatur in ea: nec aliquis de eo curam habeat.

Tertium ꝙ ei deseruiatur, & displicentia fiat.

Quartum, ꝙ Deus tollat ei omnem lætitiam cordis, & corporis consolationem.

Quintum ꝙ propter ista non expectet aliquã retributionem à domino; nec in præsenti vita, nec in futura. Multa alia hic sanctus Frater

ter notabilia, sed sufficiant hęc: quia vt pręmissi in vulgari per rithmos, multa composuit magnarum sententiarum & deuotionis, vt patet ea intuentibus.

F. Egidius de Regio.

In dicto loco Tuderti iacet alius Frater sanctus, videlicet. Frater Egidius de Regio, homo magnæ abstinentiæ, & perfectionis, ac pœnitentiæ: Cuius odorem siue aduentum per 28. milliaria Frater Ioannes de Vallibus dixit se sensisse. vnde cum ad ipsum Fratrem Ioannem accederet: quidam alius Frater dixit. Frater Ioannes. Frater Egidius venit. respondit scio. Et cum interrogaretur quomodo sciebat. Respondit Frater Ioannes, ꝙ per 18. milliaria odorem suę sanctitatis percipiebat. Et sic fratres percipiebant, ꝙ ad ipsos Frater Egidius accedebat, vt dicebat frater Ioannes.

Locus Ameliæ.

IN loco de Amelia iacet sanctus frater Simon de Torsiano comitatus Amelię. Hic multa miracula fecit tam in vita, quàm post mortem.

Locus de sancta Illuminata.

Frater Io. Tentialbenę.

IN loco de sancta Illuminata, iacet Frater Ioannes Tentialbenę: qui in vita cuidam orbato oculis, cum signum crucis fecisset; visum perditum restituit.

Cuidam paralitico, cum signum crucis fecisset, protinus eum liberauit.

Dum signum crucis cuidam fecisset, fortissime dolorem patienti in manibus, ex templo recessit. Plura alia miracula fecit, tam in vita, quàm post mortem.

Frater Io. de Auelino.

In ipso loco sanctę Illuminatę iacet alius sanctus Frater, videlicet Frater Ioannes de Auelino, qui post mortem miracula peregit.

Locus de Interannis.

Frater Petrus de Podio.

IN loco de Interannis iacet Frater Petrus de Podio, qui multa miracula fecit. Et frater Simon de Campo Regali, qui etiam miraculis claruit.

Locus de Spoleto.

Frater Simon de Collazono.

IN loco de Spoleto iacet Frater Simon de Collazono. Hic nobilis genere puer ordinem intrauit, in quo proficiens vita, & scientia; factus est primo Minister Marchiæ, & postea minister prouincię. s. Francisci: Qui in dictis officijs nobiliter se habuit, cum omni prudentia, maturitate, & humilitate, quæ ad pręfatum officium spectabant exercens. Ad bonũ & ad vitam religiosam matrem primo traxit: quæ fuit singularis socia, & amica Imperatricis, & Imperatoris Otthonis quarti, ac continentiæ singularis: deinde sorores, nepotes, & alias. Sed quàm iste sanctus Frater fuerit Deo acceptissimus, miracula post mortẽ autenticè auctoritate Papali accepta, declarant. Sanctus. n. iste Frater Simon puerum submersum in aquis molendini; inuocatione eius facta à morte resuscitauit.

Contractos diuersimodè curauit vndecim.

A rupturis quinque liberauit.

A cęcitate oculorum 22.

A gagulis duos.

Tres mulieres ab infirmitate mammillarum,

A tumefactione corporis & membrorum. 11.

Nouem à morbo caduco.

Vndecim loquelam restituit.

Viginti duos ab infirmitate, & dolore manuũ, & brachiorum.

Ab infirmitate aurium, oculorum, & pedum viginti tres liberauit.

Quatuor à demonio.

Quendam in ciuitate firmana cadentem in profundum fontẽ; sui inuocatione liberauit.

Ab infirmitate lapidis duos.

Mentecaptos tres.

A varijs infirmitatibus quinque.

Morti propinquum cadentem in aquis sui inuocatione liberauit.

Tres curuos erexit.

Decem gutosos.

Aridos membris duos.

A morbo letargico, & non valentes dormire sex.

A splenis infirmitate vnum.

Vmbelici & ventris tres.

A spasmo vnum.

A gulæ, & barbæ infirmitate tres.

Duobus non valentibus sumere; appetitum restituit.

Ab infirmitate testiculorum vnum.

Leprosum vnum curauit.

Vni mulieri auditum restituit.

Ficus à vermibus eripuit.

Equum inualidum sanitati restituit.

Oues cuiusdam, quæ pedibus stare non poterant; primo ipsum, & demum oues curauit: prefata omnia auctenticè recepta; indicant dicti fratris Simonis excellentiam sanctitatis.

Item in dicto loco iacet Frater Theobaldus; qui multa miracula fecit.

Locus montis Lucis.

IN monte Luco prope Spoletum, iacet Frater Antonius de Tegrinis de Pisis; Qui contemptis Blandicijs maternis; vxore quam nõdum duxerat, & legibus ciuilibus, in quibus studebat: factus Frater minor, per viam simplicitatis, paupertatis, obedientiæ, & humilitatis Christum secutus, reuelata sibi primo morte: ad dominum moriendo perrexit. qđ dominus signis ostendere dignatus est. — Frater Antonius de Pisis.

Quidam medicus de Spoleto, habens infirmitatem incurabilem in tibia, facto voto ꝙ si meritis Fratris Antonij eum dominus liberaret, habitum assumeret tertij ordinis. b. Francisci: voto emisso de sero, in mane se perfectissimè liberatum inuenit.

Locus

Locus Eugubij.

Fr. Thomas. IN Eugubio iacet Frater sanctus Thomas, qui plura in signum suę sanctitatis miracula fecit post mortem.

Locus Ciuitatis Castelli.

Frater Iacobus. IN ciuitate castelli sepultus est Frater Iacobus laicus, qui multis miraculis claruit post mortem.

Locus Burgi sancti Sepulchri.

Frater Rainerius. IN burgo sancti Sepulchri iacet Frater Rainerius laicus, qui post mortem signis miraculorum patuit multis.

Duos enim mortuos suscitauit.

Quatuor curauit à diuersis infirmitatibus, vt patet instrumento publico.

Locus Fulginei.

Frater Hermanus. IN Fulgineo iacet sanctus Frater Hermanus, supra cuius corpus in Ecclesia sancti Feliciani, cum caderet de altissimo quidam magister lignorum, & lapidum, qui Ecclesiá aptabat, corporis nullam passus est læsionem: de huius sepulchro aqua gutatim emanat miraculosè: cum tamen in lapide nullam videant homines fixuram.

Quendam nomine Bonauenturam per duos annos contractum; ita ꝙ nullo modo de lecto posset surgere, à parentibus ad eius sepulchrum ductum liberauit.

Item quendam alium, qui manibus reptando ibat contractum, ad suum tumulum accedentem curauit.

Similiter & quandam puellam ductam ad suũ tumulum contractam erexit.

Quandam mulierem cũ ignoranter, cum oleribus os quoddam comedisset, & id os eius gutur obturasset; propter quod crederet se mori; corde sancto fratre Hermano inuocato liberauit.

Item in Fulgineo in loco fratrum; iacet etiam quidam alius frater nomine Mathęus; qui etiam temporibus istis moriẽs signis claruit.

Locus Pistię.

Frater Io. de Vallibus. IN Pistia iacet frater Ioannes de Vallibus vir amator paupertatis; vitæ ac sanctitatis mirabilis: hunc Deus glorificatum in cœlis, crebris factis, & nunc assidue ostendit miraculis.

Locus Narniæ.

Frater Matthæus de Narnia. IN Narnia iacet sanctus Frater Matthęus; qui signis multis claruit.

Quendam fratrem nostrum nomine Concordium tribus annis paralisi resolutum, & per se nil agere valentem: ductum ad sepulchrum ipsius fratris Matthæi, implorato auxilio liberauit.

Alium nomine Vgolinum de ciuitate Narnię per decemnium paralisim passum; inuocato prædicto sancto fratre Mathęo; qui sibi de nocte apparente, ac ipsum cum rosa, quam habebat in manu totum contigente, & de mane surgentem liberauit.

Vnam mulierem paraliticam ad eius sepulchrum ductam super asinum, liberauit.

Mulierem habentem faciem adustam, nec valentem quiescere propter dolorem: eo inuocato curauit.

Aliam ab apostemate, & febre quasi ad mortẽ perductam: sui inuocatione liberauit.

Iuuenem habentem os vsque ad collum retortum monstruose, liberauit.

Similiter quendam alium à dicta oris deformitate liberauit.

Mulierem ambulantem per solarium domus suę, & cadentem, ac crus ex casu fractum habentem; facto voto, & ipsius sancti fratris Matthęi tactis reliquijs, liberauit: Nam statim sana surrexit & miraculum omnibus enarrauit.

Locus Nursiæ.

IN loco Nursiæ iacet sanctus frater Antonius: qui multis fulget, & fulsit miraculis. Frater Antonius.

Locus Casiæ.

IN loco Casię sepultus est sanctus frater Pax theatinus: qui miraculis claruit plurimis. Frater Pax Theatinus.

Locus Arquatæ.

IN loco de Arquatę iacet Frater Paulus, ꝙ multa fecit miracula. Frater Paulus.

Locus Speli.

IN loco Speli iacet sanctus Frater Andreas, qui fuit sacerdos; qui multitudine miraculorum, & vita sanctissima, hominibus extitit mirabilis, & gloriosus, & mortuos suscitauit. Frater Andreas.

Locus Victonij.

IN loco Victonij requiescunt Frater Ioannes de laudibus, qui viuente b. Francisco: vulnus laterale stigmatum tangere meruit. Et Frater Iordanus laicus vir sanctissimus, & vere perfectus. Frater Io. de laudibus.

Locus Meuaneæ.

IN loco Meuaneę iacet Frater Nicolaus de pater noster, qui ibat dicendo cuilibet, dic pater noster, hic fulget miraculis, & corruscat. Frater Nicolaus.

Prædicti fratres, & multi alij iacent in prouincia sancti Ffancisci; quorum memoria oblitterata est mundo, sed fulgent apud Christum scriptorum negligentia, & fratrum in deuotione.

Reperiuntur plures fratres, qui fuerunt de prouincia B. Francisci, de quibus vbi iaceant, nulla est mentio, aut memoria.

Videlicet Frater Filippus longus primus visitator pauperum dominarum: Dicunt tamen aliqui ꝙ iacet Perusij in monasterio sororũ; cuius labia ab Angelo calculo ignito (vt Isaię) sunt tacta, & purgata. Frater Filippus longus.

Frater etiam Moricus: nisi ꝙ creditur, ꝙ sit ille, qui iacet in Vrbe veteri.

Frater Barbarus.

Frater Ioannes de sancto Constantino.

Frater

Frater Bernardus de Viritade; qui omnes fuere sanctitate praeclarissimi, & primi socij beati Francisci, qui vbi iacent non habetur; nisi dicere velimus quod iaceant in sancta Maria de Angelis de Asisio.

De Fratre Simone de Asisio.

FVit etiam alius Frater de prouincia sancti Francisci vocatus Frater Simon de Asisio, qui vbi sit sepultus non reperitur; is fuit homo maximè sanctitatis, qui viuente B. Francisco venit ad ordinem.

Hunc altissimus tanta suę benedictionis, & dulcedinis gratia preuenit, & ad tantam contemplationem, & mentis deuotionem perduxit, quod tota sua vita erat speculum sanctitatis, & virtutum.

Iste rarissimè extra cellam suam videbatur, & quando stabat cum fratribus: semper in diuinis colloquijs erat intentus.

Hic nunquàm gramaticam didicit; sed est semper conuersatus in siluis, & tamen de Deo tam altè loquebatur, & de amore domini nostri Iesu Christi benedicti; quod verba eius supernaturalia videbantur: Vnde quodā sero cum in siluam ad loquendum de Deo ipse cum fratre Iacobo de Massa perrexisset, & ipse de diuino amore dulcissimè loqueretur, cum per totam noctem stetissent, visum est, quod modico tempore consedissent.

Hic sanctus vir cum praesentiret diuinas visitationes se recipere debere; se ponebat in lecto, ac si vellet dormire: quia sancti spiritus tranquilla suauitas, non solum mentis quieté, sed & corporis requirebat: vnde sępe in talibus visitationibus rapiebatur in Deum, & totus ad exteriora insensibilis reddebatur: Nā aliquando ad superiora raptus, adeò insensibilis est effectus: & cum carbo ignitus positus esset à fratre quodam super pedem eius; nec sensit calorem, cum steterit donec fuit extinctus; nec carbo pedi aliquam intulit laesionem.

Quando in mensa stabat cum fratribus, priusquam cibum summeret corporis: alimenta spiritualia socijs ingerebat.

Cum semel loquendo de Deo iuuenem quendam secularē, & lasciuum ad Deum conuertisset; & fratrem fecisset, suaque vestimenta ipse Frater Simon seruaret; ac iuuenis diabolicis tentationibus propulsatus, pannos suos repetendo, ad seculum vellet pluries redire: Frater Simon primo cum verbis, demum ipso iuuene capite suo ad pectus fratris Simonis reclinante, ac fratre Simone cum lachrimis orante, eum ab omni tentatione liberauit: Qui iuuenis adeò spiritus sancti feruore fuit repletus, quod cuidam cum oculi deberent extrahi, in pleno concilio petijt, vt vnum sibi extraherent, vt alteri vnus oculus remaneret: Cuius charitatem homines attēdentes, pepercerunt vtrique.

Hic cum staret in loco Brufortij custodiae firmanae in prouincia Marchiae, & quadam die in silua maximam suauitatem sentiret, ac aues garrulè sibi impedimentum prae rumore praestarent; conuersus ad eas praecepit in nomine domini Iesu, ne amplius ad dictam siluam, & iocum venirent. (Mirabile dictu) statim inde recesserunt, nec vnquam apparuerunt.

Hic tandē plenus virtutibus, migrauit ad dominum, sed vbi sit sepultus non reperi. Credo tamen quod in dicto loco Brufortij iaceat, cum in dicto loco (vt dicetur) alij plures iaceant sancti fratres.

De fratre Leonardo de Asisio.

HIc fuit socius B. Fr. & si non de primis, fuit tñ sanctus homo, sed non reperitur vbi iaceat, & tñ istū (vt dicit vndecima pars legēdae maioris) qñ B. F. voluit prima vice ire vltra mare, & fuit impeditus vi ventorum habebat sociorum: Et dum asinaret B. Frā. lassitudine, & fatigatione, & hic post cum iret lassus, & fessus; & intra se diceret, humanum aliquid passus. Non de pari ludebant parentes istius, & mei; & ecce ipse equitat, & ego pedester asinum eius duco: stat im. B. Franciscus cogitatum agnouit, qui pedibus B. Francisci prouolutus, cum lachrimis cogitatum patefaciendo, veniam postulauit.

De fratre Illuminato.

HIc fuit vir luminis, & virtutis, & socius B. F. qñ ad Soldanū accessit: & qñ Christianis nè praeliarentur cum Saracenis, casum praedixit; Ac multa passus est mala cum Bea. Frā. vbi iaceat non habetur. Et sic multi sancti, & venerabiles fratres negligentia fratrum scribentium; vbi iaceant non habetur: & sic patet succinte de sanctis fratribus qui in prouincia beati Francisci sunt reconditi: Transeundum est nunc ad alias ordinis prouincias.

De prouincia Romae.

IN prouincia Romana iacent infrascripti fratres, videlicet in Roma in loco de Ara coeli iacet sanctus Frater Iuniperus socius B. Francisci, & si non de primis; homo singularissimus patientia, & virtutibus. *Frater Iuniperus.*

Hic patientiae virtute prae alijs fulsit; adeò vt lacessitus iniurijs, & si non esset verum, nunquam turbatum alius vidit eum; Quando.n. sibi diceretur iniuria; totus gaudens, versus dicentem praeparabat gremium dicens. Amice proijcias huc: imple gremium istis lapidibus pretiosis. Imple ne timeas. Lapides preriosos appellans improperia, & iniurias. Et non solum fuit patiens in verbis; sed etiam in factis, & pęnis illatis.

Hunc sanctum fratrem Iuniperum superbi demones velde timebant; vnde transiens per quādam villam vbi erat quidam demoniacus: statim *Hunc demones valde timebant.*

tim ipse demoniacus per septem milliaria fugit: & interrogatus de causa: respondit ꝙ fratris Iuniperi non poterat patientiam expectare. Vnde B. Franciscus si statim demones ab obsessis non recederent: dicebat diabolo nisi statim recedas, faciam fratrem Iuniperum cõtra te venire, & sic demon presentiam timens fratris Iuniperi: & sancti Francisci virtutem, & humilitatem non ferens: subito recedebat.

De eius contemplatione.

Fuit Frater Iuniperus magne, & altæ contemplationis, vnde semel in mensa raptus, sic est à fratribus dimissus, & cum ad se redijsset, clamando venit ad fratres dicendo: quis tam nobilis est in terra, qui non ferret libenter cistam luti super se, si daretur sibi domus auro plena? & dicebat, ò me heu quia nolumus sustinere modicum verecundię, vt possimus lucrari vitam eternam. Beatus Franciscus agnoscendo sanctitatem fratris Iuniperi, dicebat socijs: vtinam de talibus Iuniperis haberemus vnam magnam siluam.

Frater iste Iuniperus post multa magna facta in vita: tandem Romæ in pace quieuit, in loco sanctæ Mariæ de Ara cœli sepultus.

Item in Roma in dicto loco de Ara cęli; iacet sanctus Frater Sabatinus, qui fuit vnus de tredecim primis socijs beati Francisci vir sanctitate præclarus.

Item in Roma in loco præfato: iacet sanctus Frater Electus, qui ibi annis decem sepultus, multis miraculis (vt mihi relatum fuit) claruit.

Locus de Pileo.

Frater Andreas de Anania.

IN loco de Pileo iacet sanctus frater Andreas de Anania, nepos domini Papę Alexandri quarti, qui factus Cardinalis Sanctæ Romanæ Ecclesię; renunciauit, & noluit esse: & propter magna miracula, quæ ipse faciebat in vita, Papa Bonifacius dixit, ꝙ si non moreretur eum ascriberet cathalogo sanctorum. Huic apparens Carolus primus Rex Sicilię; rogauit eum vt pro se apud Christum vellet intercedere, cum maximas in purgatorio sustineret penas; quas euaderet si pro ipso oraret: quod & fecit. Hic inter alios sanctos, potestatem accepit super demones: Vnde in loco, in quo iacet cum ducuntur demoniaci; statim eius precibus à domino liberatur: multa egit mira in vita, & etiam agit nunc; de quibus non valui notitiam habere.

Locus de Hortensa.

Fr. Theobaldus de Asisio.

IN ciuitate Hortensę iacet sanctus Frater Theobaldus de Asisio; qui cum staret in loco sancti Laurentij iuxta tiberim; & sibi mãdaretur, ꝙ festinato ad ciuitatem pergeret Hortensem, veniens ad dictum fluuium Tiberis, nec nauis adesset: & profunditas aquę esset nimia, & sic ne transiret, dissuaderetur à circunstantibus: signo crucis facto: parum eleuata tunica, aqua vix poplites tangente cum stupore assistentium pertransiuit.

Vice alia cum pisces vellet habere pro fratribus; nec prece, nec pretio posset inuenire: ad fluuium Tiberis accedens: missa manu bis sub arena; vtraque vice piscem recepit longitudine palmi: quos & fratribus deportauit.

Locus de Piperno.

Frater Leonardus de Fulgineo.

IN loco de Piperno iacet sanctus Frater Leonardus de fulgineo, qui cuidam claudo signum crucis cum fecisset, ad parentum petitionem: ipsis videntibus sanitati optime est restitutus.

Alteri ex natura cęco, & priuato omni lumine per annos octo; ad se perducto, & signo crucis facto, lumen restituit.

Locus vrbis veteris.

Frater Ambrosius de Massa.

IN vrbe veteri iacet sanctus Frater Ambrosius de Massa. hic oriundus de ciuitate Massa, & si vsque ad tempus virilis ætatis fuerit in mundo; præseruatus tamen à mundanis vitijs domini complexus cęlibatum: virilis ætatis portas ingressus; laqueos diaboli sibi paratos deuitans, omnibus datis pauperibus, & nihil reseruans; habitum fratrum minorũ in sua suscepit ciuitate. Conuersionis igitur gratiam diuina clementia consecutus: Obedientię virtutem anteponens victimis: pro fratrum necessitatibus acquirendis in frigore, & nuditate, in fame, & siti iuxta mandatum sanctæ obedientię discurrens: semetipsum obtulit domino sacrificium medullatum, & orationibus frequenter insistens: stratum conscientiæ fusis lachrimis irrigabat: pane tantum sæpe contentus, & aqua, concupiscentiæ carnalis incendia temperabat: Compassionis insuper visceribus erga miseros affluens, & infirmos; ministeria necessaria eis libenter impendebat: Non solum autem fratribus, sed secularibus sibi cognitis, & ignotis humanitatis obsequia impendebat: in infirmitatis articulo misericorditer visitans decubantes; ac medicamina, quæ vulneribus, vel infirmitatibus conuenirent, officiosa sedulitate procurans: Humilitatis studio fratribus frequenter coquinam parauit parapsides lauans, & depressionis officia exeplens gaudenter: Si quando verbo, vel facto aliquem turbasset, chorda collo appensa, veniam humiliter postulabat: illata libenter sustinens, inferentibus indulgebat. Hæc omnia per quindecim annos peragens; diuino oraculo edoctus de morte, & loco, vt socio aperuit, ad vrbem veterem perrexit, vbi infirmitate pressus, termino appropinquante vitę, circa horam matutinalem, vultu præ solito exhilaratus, aliquid mirandum se vidisse signauit: Et fratres assistentes cum inquirerent si beatum Franciscum vidisset; respondit nequaquam. Interrogatus si angelum vidisset, quærenti nihil respondit; mortem tamen cuiusdam noti sui denunciauit ex nomine diui-

ne diuinitus sibi reuelatam dicens, q Gulielmus obijsset, & inter nonam, & vesperum cum se secuturum prædixit, quod & factum est.

Hic gloriosus frater quanti meriti sit apud Deum; miracula per eum facta attestantur: Quæ miracula autenticè recipienda, & probāda dominus Papa Gregorius nonus commisit: Immo mandauit Episcopis Vrbeuentano, & Suannæ, ac priori sancti Ioannis de Platea ordinis Sancti Augustini, vt dicit bulla sua, quæ data fuit in Laterano Pontificatus sui anno 14. qui inuenerunt istum sanctum fratrem Ambrosium Contractos in diuersis membris. 14. liberasse.

A morbo caduco quatuor.

Vnum demoniacum ipso Fratre Ambrosio viuente, dum ei percepisset exire, liberauit, & duos post mortem.

Quatuor à fractura viscerum.

Sex de apostemate, vnum à fistula; alium à lupa.

Quatuor à diuersis infirmitatibus: vnum de cordiaca infirmitate, quæ dicebatur liuida.

Alium surdum per quatuor annos.

A fluxu sanguinis vnum.

Mulierem habentem fetum mortuum per quatuor menses in vtero.

Alium per sex annos disenteriam passum.

Puerum habentem os corrosum.

Cęcos, & surdos quatuor.

Septem mortuos suscitasse, & multa alia mira Deum per preces serui sui Fratris Ambrosij effecisse: Sed mortis Papæ Gregorij præuentione cathalogo sanctorum non est annotatus.

Frater Moricus.

Item in vrbe veteri iacet Frater Moricus magister præfati Fratris Ambrosij, & sanctus, ac (vt puto) vnus de socijs B. Francisci: Qui Frater Moricus primo fuit de ordine Cruciferorum; sed infirmitate grauatus, cum per internuncium beato Francisco supplicaret, vt pro salute sua dominum exorraret; Beatus Franciscus annuit, misso sibi electuario de micis panis, & oleo, quod coram Virginis ardebat altari, confecto, prædicens eum fratrem minorem futurum: Quod antidotum diuina vnctione confectum cum gustasset; sanus surrexit, & a Deo vigorem obtinuit, qui ingressus ordinem B. Francisci vnica tātum coopertus tunicula, loricam portans ad carnem, crudis contentus cibarijs, videlicet herbis, leguminibus, & fructibus per multa lustra temporum, semper tamen sanus extitit incolumis, & fortis. Huic fratri Morico dum Natiuitas Christi esset die veneris, & de carnibus cpmedendis esset quæstio, & Frater Moricus diceret, q non essent comedendæ propter diē veneris, & hoc fuit ante confirmationem secundæ regulæ; Beatus Franciscus dixit, peccas Frater Morice, die veneris vocans diem, quo natus est puer Iesus nobis, volo inquit q & parietes tali die comedant carnes, si fieri potest, vel de foris liniantur: De isto alia non legi, miraculis tamen fulsit post mortem.

Nota.

Frater Seuerinus.

In dicto loco vrbis veteris iacet sanctus Frater Seuerinus, qui etiam miraculorum gloria cornscauit.

Locus Tuscanellæ.

Frater Gulielmus.

IN Tuscanella iacet sanctus frater Gulielmus de cordela, hic post prædicationem suam factam in platea die quadam: cuidam cęco ad eum accedenti, facto signo crucis coram populo, visum restituit.

Die eodem, cuidam viro per sex annos humeris complicato, rectè non valenti incedere, coram populo signo crucis impresso, sanitatem optimam concesśit, hic & alijs miraculis claruit.

Locus Proceni.

Frater Tobias.

IN Proceno iacet sanctus Frater Tobias, qui spiritu prophetico fuit plenariè radiatus, & illuminatus.

Locus Viterbij.

Frā. Soldanerius.

IN Viterbio iacet sanctus Frater Soldanerius, quasi sol dans nitorem, hic moribus fulsit, & doctrina.

Locus montis compatri.

Frater Angelus de mōte Leone.

IN monte compatro iacent sancti fratres, videlicet sanctus Frater Angelus de monte Leone, pauperimus & despectus; in cuius morte (vt quidam F. vidit) clara luce pro ipsius anima venit quidam solemniter paratus, cum fratrum magna multitudine.

Frater Rainaldus.

In dicto loco iacet sanctus Frater Rainaldus de patribus Reatinis, vir perfectionis, & sanctitatis: Hic ambulans iuxta ciuitatem Reatinam cum Fratre Bernardo socio suo, & guardiano: obuiam habuit quendam cęcum eos salutantem, & deprecantem humiliter, vt super eius oculos signum faceret crucis: Qui frater Rainaldus dicti socij mandato, eidem crucis faciens signum, statim ille cęcus lumen recepit.

Post modicū deinde spacium infirmatus hic frater ad mortem: cum multi audita eius graui infirmitate ad custodiendū eum circa transitum fratres conuenissent: cumq; iam cœlo videretur affinis: cępit corpus eius sudore pfundi, & apparuerunt in facie eius, & habitu quasi flores ad instar pruinę: desuper concrescentes. De quo fratres, qui aderant plurimū admirantes: sudorem huiusmodi sępius extergebant. Sed eodem iterum recrescente: vsque post obitum in eius corpore perdurauit, & cum eo positus est in sepulchro. Qui cum per triennium quieuisset, contigit quendam alium sanctum fratrem decedere in loco eodem: in cuius transitu tanto odore respersa est domus fratrum, & regio circunquaque, q de eius animæ beatificatione signum eis esset

certum. Hunc in sepulchro fratris Rainaldi collocare volentes: aperto tumulo inuenerũt corpus fratris Rainaldi iam triennio positum ita cancellatis manibus inconsumptum, ac si die ipsa esset humatum; et cum mouere ipsum tentassent, vt darent locum tumulando non potuerunt. Sed corpus dictis fratris Rainaldi inferius descendit tanquam viuum, dansque locum fratri versus partem occidentalem in fouea se erexit, & quamdiu semel potest dici oratio Dominica, sic permansit. Itaque videntibus cũctis tam fratribus, quam secularibus, qui astabant, versus partem orientalem se ex latere declinauit: ac tam diu sic perstitit, quoadusque corpus alterius fratris in eadem secum fouea clauderetur. Quod vidẽtes fratres, & seculares dominum laudauerunt.

In eodem loco iacet quidam sanctus de Parma, qui qualis esset meriti apud Deum, ostendit Saluator: Nam in die oliuarum palmam, quam accepit plantans: de mane creuisse inuenit.

De prouincia Tusciȩ.

Fr. Guido. IN loco de Setona iacet Frater Guido, hic à fratribus in oratione visus est super terram altissimè eleuatus, spiritum propheticum habuit, & miraculis coruscauit.

Locus de Florentia.

Frater Humilis. IN Florentia in cõuentu iacet frater Humilis de Perusio; hic cum longe à Florentia vitam duceret solitariam; & esset in ciuitate Florentiȩ maximȩ famȩ: rogauit Christum vt sibi diceret, quem ordinem deberet intrare pro sui saluatione; & dominus Iesus Christus respondit, ꝙ ingrederetur ordinem fratrum minorum, & cum ipse peteret quam vitam tenere deberet: Respondit Christus, teneas vitam communem, fratres fugias, & non iudices eos de defectibus eorum, hic pluribus miraculis claruit.

Fr. Acursus. In dicto loco iacet sanctus frater Acursus laicus vir sanctus, & infirmarius conuentus, qui multa miracula fecit.

Frater Benedictus. In dicto loco iacet sanctus Frater Benedictus laicus de Mucello, qui multa miracula est operatus.

In dicta ciuitate Florentia, in quadam capella iuxta Ecclesiam hospitalis sancti Galli extra portam ciuitatis, iacent multi sancti frates, & cappella illa in deuotione habetur ob reuerentiam prȩfatorum.

Frater Ioseph. Ibi iacet Frater Ioseph qui fuit vitæ sanctissimȩ: cuius corpus per multa tempora est intactum repertum cũ habitu, & chorda ac si eodem die fuisset sepultus.

Locus Aretij.

Frater Benedictus de Aretio. IN Aretio iacet sanctus frater Benedictus de Aretio, qui ad ordinem fuit receptus à B. Francisco: hic fuit minister Antiochiȩ: & Imperatorem Constantinopolitanum, & Regem Ierusalem, videlicet Regem Ioannem (vt dicitur) ad ordinem nostrum recepit: Fuit hic deuotus sancto Danieli Prophetæ, & cum affectasset eius sepulchrum visitare, nec posset tam ex itineris prolixitate, quam custodia draconum existentium ad eius sepulchrum in Babilonia; die quadam sibi immenso dracone apparente, & eum infra caudam recipiente: in Babiloniam portauit ad sancti Danielis sepulchrum: Cuius tumulum aperiens, eius digitum accepit ex deuotione, & secum detulit, ac ab eodem dracone modo prȩfato in pristino loco illȩsus est positus, & draco statim disparuit: Vnde creditur ꝙ Angelus domini fuerit.

Hic spiritu prophetico claruit: Nam fratri Thomȩ de Papia existenti ministro prouinciȩ Tusciæ: secreta cuiusdam consilij, quæ nulli aperuerat; & de quibus dubitabat, quam partem eligeret, Ipse F. Benedictus sibi omnia reuelauit, & quid tenẽdum esset prædixit.

Locus Massæ.

IN massa iacet Frater Bernardus, qui miraculis extitit gloriosus: Nam quidam iuuenis de Massa infirmitate vesicæ grauatus, & tumefactus, ac morti iam vicinus; ad eius sepulchrũ multo sanguine emisso est liberatus. Fr. Bernardus.

Alium habentem in crure fistulam; qua contractum natibus adherebat, recomendatione facta dicto sancto; infra dies quatuor est liberatus.

Mulierem toto corpore fistulatam, non valentem medicamine aliquo curari; dicto fratri se recomendantem: post modicum sic curauit, vt talem nullatenus senserit amplius passionem.

Locus castri Florentini.

IN castro Florentino iacet sanctus Frater Donatus de Ferraria; hic habuit spiritum propheticum. Vnde fratrem quendam à longe, distantem; in alio loco apostatantem vidit portatum in ore à dracone, quod fratres cum dicto apostatante stantes non agnouerant. Fr. Donatus de Ferraria.

Alterius fratris vidit tentationem videndo diabolum super eum stantem, & cum fratri dixisset suam tentationem, sic esse frater est confessus.

Locus sacratissimus Aluernæ.

IN monte Aluernȩ iacet frater Gulielmus de Radicofano, super cuius caput dum oraret visus est ignis magnus. Fr. Gulielmus.

In dicto loco iacet frater Clemens vir mirȩ perfectionis, & sanctitatis, qui dum staret in quodam Eremitorio (quod Garderia dicitur) in oratione: antiquus hostis in diuersis spetiebus animalium, frequenter cum eo pugnam commisit, vt eum ab oratione turbaret: sed cum eum nocte quadam diuturna cõgressione fatigasset, & quasi lassus iam intrasset Fra. Clement.

quoddam

quoddam tugurium ad quiescendum,& se iuxta ignem posuisset,& dormitare cępisset; diabolus titione igneo eius tetigit manum: Qui expergefactus,cum accepisset titionem vt repercuteret se ferientem; diabolus ab eius oculis euanuit: Ignis tamen vstio in dicti fratris manu die sequenti apparuit.

Idem frater vice alia in partibus Hispaniæ cōstitutus,& orando de nocte dū super trabem, quandam genua frequenter flecteret; diabolus astans genuflexione qualibet eum in maxilla percutiebat,quem cum diu pertulisset,tādem manum extendit,vt caperet se percutientem; ille fugiens,manum fratris tetigit,ac sic percussit ꝙ in ea quinque vesicę turgētes exortæ sunt: ita ꝙ diebus multis cum ea nihil potuit operari.

Frater Io: de Firmo.

In dicto loco iacet sanctus Frater Ioannes de Firmo,vocatus de Aluerna, vir sanctitate mirabilis,& perfectione, de huius viri sanctitate aliqua narranda sunt, & succintè; hic de ciuitate Firmana prouinciæ Marchiæ habuit ortum, qui cum nutriretur infantulus in cuna die lunæ,die mercurij,& die veneris semel tātum mammas sugebat: deinde factus annorū septem se à pueris abscondendo; ad agrum patris ibat ad meditandum domini passionē, & in tantis lachrimis se cruciabat; vt cor eius videretur deficere: Ibique tam duris per totum corpus se disciplinis mactabat, ꝙ de carne eius mundissima,& candidissima riuuli sanguinis defluebant, & priusquam ad domū reuerteretur,consuebat circa collum, & corpus suum vrticas, & postea cooperiebat superioribus indumentis. Factus vero annorum decem cum esset canonicus Ecclesiæ maioris terrę suę: loricam triginta librarum ad carnē nudam portauit; cuius manicarum longitudinem de nocte decurtauit, sed hāc quidam homo spiritualis sibi deuotus aliam corpori suo congruam procurauit: cuius annuli velut in ceram liquefactam, sic in eius carnem tenerā intrauerunt. Tunc temporis se abstinentia sic stringebat, vt in die de vna quarta parte panis esset contentus: Sed cum sibi diceretur à quibusdam, ꝙ ipse esset bonus Frater minor, illo verbo audito à domino inspiratus; ordinem intrauit beati Francisci dum.13.esset annorum: Cum enim verba diuina aliquando audiret à suo magistro, cor eius vt cera liquescens,tanta suauitate gratiæ in interiori homine replebatur,ꝙ homo exterior discurrere est coactus aliquando per hortum, aliquādo per Ecclesiam,& quandoque per siluam,prout interior impellebat, sed temporis in processu ad raptus multiplices peruenit,vt dicetur.

13. annis ortus Frater Io. de Firmo, ordin.B.F.intrauit.

De ipsius humilitate

Completo probationis anno, & facta professione,tantę se dedit humilitati,vt omnia officia loci faceret,faciebat coquinam, seruiebat ad mēsam,& ipsam parabat,ac in ea legebat, ad portam respondebat,fratrum antiquorum tunicas lauabat, custodiens sacristiam, & in choro cantoriam faciens, spiritum deuotionis nec extinguebat,nec prętermittebat: Paupertatem complexus, habitu,corda,& semoralibus diues fuit, nihil vsque ad mortem habere volens, præter paruum Breuiarium ad dicendum officium: & quia sic dilexit paupertatem,Deus in suis necessitatibus sibi condēscedebat, dando sibi corporis fortitudinem: Nam & si iret nudus, & discalciatus tempore magni algoris, & niuium,& hiemis,semper tamen robustoir,& fortior socijs inueniebatur.

De ipsius paupertate.

Fuit homo maxime rigiditatis in corpore suo; Aliquando enim portauit loricam; Aliquando corium porcinum; Aliquando tunicam de pilis equinis nodosam; & aliquando babuit ad carnem circulum ferreum, quem prolixitate temporis carni sic habuit insertū, ꝙ in amotione,& depositione eius, caro circum circa est à corpore euulsa: Abstinentia etiam carnem domuit, antequam esset prędicator: Quadragesimam sancti Martini; Sancti Francisci;& maiorem.sancti spiritus; Apostolorum Petri,& Pauli; Virginis gloriosę; Angelorum; Vigilias sanctorum; Ferriam 6. in pane,& in aqua faciebat; Triginta annis tantum aquam bibit. Quandam quadragesimam fecit, nihil comedendo,nisi herbas. Aliam fecit fabas aqua madefactas. Aliam fecit reclusus in cella,in qua nihil comedit nisi vnum panem ordeaceum paruum in die. Aliam fecit solum panem biscoctum comedendo,& aquā bibendo.

De rigiditate pœnitentiæ ipsius.

Iste & si oriundus fuerit de Marchia,& de Firmo: tamen ad montem Aluernæ accedens, & dicto loco incorporatus: deinceps Frater Ioannes de Aluerna est dictus. Quanto denique esset acceptus Deo: ex visitationibus diuinis potest patere. Deus enim vice quadam per tres menses omni die eum visitauit, suum Angelum ad ipsum mittendo:& in fine ex parte Dei dedit gratiam: vt secundum omnem sensum scripturam intelligeret. Et ex tunc factus est prædicator magnus, prædicauit postea Pisis,Florentiæ,Senis,Aretij,Perusij,& sic de alijs terris: in quibus fructum magnum peregit animarum.

In monte Aluernæ sępè beatus Franciscus apparuit sibi,& quædam archana sibi dixit: quæ quia erant ad ipsius fratris Ioannis præconiū: nulli voluit dicere. Alia vice in dicto monte beatus Franciscus sibi apparuit:& cum eo diu stetit, & in fine sibi dixit: frater Ioannes petę à me quamcunque gratiam vis, & faciam tibi:cui cum petijsset tangere eius stigmata, & osculari,sibi beato Francisco id concedente, remansit valde consolatus.

Beatus Laurētius sibi semel apparuit,cui erat deuotissimus dum oraret pro quodam scru-

pulo, quod habebat Frater Iacobus de Falerono de sacredotio: cui beatus Laurentius apparés de dicto dubio eum certificauit, & postmodum in vigilia sui festi dum cantaret in vesperis apparuit ei, ac si assaretur: & oculo cópassiuo fratrem Ioannem respiciebat: & die præfata dum salue Regina cantaretur: apparuit ei beatus Laurentius ad altare conuetus. Renes tenens ad altare, & in manu sinistra craticulam quasi pro scuto; dixitque fratri Ioanni ꝙ propter illam craticulam, & tormenta magnam gloriam habebat in cœlo, & Ecclesia de eo faciebat magnam solemnitatem, & si faceret pœnitentiam magnam, haberet gloriam, & disparuit.

Ieiunata semel quadragesima angelorū: dum in solemnitate Archangeli Michaelis ad matutinum venisset: post matutinum dum ad cellam rediret: in egressu Ecclesiæ Angelum in forma iuuenis pulcherrimi reperit tenentem instrumentum organicum in manu: & secum vsque ad cellam semper pulsando euntem. Raptus post introitum cellę Angelo disparente remansit.

Alia vice frater Ioannes cum appropinquante natiuitate domini de eius humanitate consolationé expectaret: de ipsius humilitate, deitate, & charitate sibi tam perfectissimū amorem exhibuit: ꝙ videbatur sibi, ꝙ anima à corpore raparetur: nam centies plusquam si esset in fornace eius anima cor ardebat, & præ nimio ardore fortiter cogebatur clamare; amor iste interpollate durauit per sex méses, sed ardor bene per annum, & in hoc tempore & post visiones diuinas, & consolationes inumeras habuit.

Hic quia pro sua sanctitate ab omnibus honorabatur: semel volens honores huiusmodi euitare, secreté de Senis recessit; & iuit Columbanum secretè, vt nullus hoc sciret: Sed dum staret ibidem, & oraret: visum est columnam igneam à summo cęlo descendere, & super eius cellam residere à colentibus terras vicinas: propter quod miraculum, cępit à populo frequentari, vnde hac de causa abinde recessit.

Suum obitum præsciuit, & fratribus prædixit: modico tempore vobiscum ero. Sed ad mortem veniens, primò faciem terribilem ostendit, ita ꝙ omnes astantes timuerūt valdè; sed illico serenatus angelica facie in fratres respexit, & cum à fratre Ioanne de Septimo de Pisis, qui aderat interrogatus esset, quid vidisset? respondit, si dicerem quid viderim: vos non intelligeretis me, sed vnum scitote: ꝙ qui vult æternam adipisci salutem: soli Christo crucifixo ardenter inhæreat cum effectu. Et his dictis: perrexit ad dominum.

Hic per annos quinquaginta fuit in ordine. In festo sanctę Marię ad Niues cum missam celebrasset: & cū fratribus comedisset, post prandium arreptus à febribus in vigilia sancti Laurentij, cuius erat deuotus, omnibus sacramentis susceptis; fratres dulciter alloquendo, ad dominum migrauit: sicut cuidam sibi familiari ostensum est anno. 1322. Multi alij fratres sepulti sunt in prædicto loco.

Locus de Pupio.

IN loco Pupij iacet frater Iacobus Barletanus: cui Christus apparens in silua certificauit eum de remissione peccatorum suorum, quam semper optauerat. *Frater Iacobus Barleranus.*

Locus Montis Ilcini.

IN monte Ilcino iacet sanctus. F. Philippus laicus, qui multa fecit miracula, & inter alia, cum de loco Columbarij, in quo decessit, corpus eius ad montem Ilcinum deduceretur: inundante pluuia nec vna gutta feretrum tetigit, nec sui corporis portitores. de isto sancto fratre fit memoria celebris in dicto castro, in sanctorum Filippi & Iacobi festo. *Frater Philipus laicus.*

Locus Montis Policiani.

IN Mōte Policiano iacet F. Bartholomeus Bucij Francisci; qui vxorem, filios, & omnia relinquens, factus est frater minor deuotissimus, & sanctus post mortem miraculis claruit.

Locus Columbarij.

IN loco de Columbario iacet frater Guido de Bolsena, vir sanctus. Hic dum esset nouitius Senis, & cum socio suo nouitio fratre Mino Altimani in horto loqueretur de Deo: Iesus in specie pueri in medio eorum apparuit; & stetit cum eis post nonam statim vsque ad horam vesperorum, prout vidit frater Petrus Petinarius de tertio ordine. *Fr. Guido de Bolsena.*

Huic fratri Guidoni reuelatum fuit à Deo de secta fratricellorum, quæ in ordine exurgere debebat: sicut prædixit fratri Iacobo de monte Ilcino seruitori suo: monendo ipsum, ꝙ se ab his elongaret tanquam ab inimicis Christi.

Locus Cortonæ.

IN loco Cortonæ in Plebe iacet sanctus frater Guido; qui fuit de socijs beati Francisci, qui mortuus in loco antiquo de Cortona, qui dicitur Celle beati Francisci, & cum miraculis coruscaret; à populo ad ciuitatem deductus est, & quia ibi tunc non erat locus, fratrum, in Plebe est sepultus honorificè. *Fr. Guido.*

Locus de Florentia.

DE Florentia fuit quidam sanctus Frater nomine Rolandinus: qui vbi sit sepultus non reperi. Hic frater dum die quadam ad orandum Ecclesiam intrasset; subito dum orationis prolixitas tenderetur: apparuit quidam radius solis super altare descendens: et vidit puerum in radio memorato super altare stantem, et mira pulchritudine decoratū; qui *Frater Rolandinus de Florentia.*

qui coronam auream manu gestans, alteram quoque illi similem gemmatam in capite gerebat, vocauitque fratrem ex nomine dicens illi. Frater Rolandine perseuerare stude finaliter in negocio, quod cępisti; quia corona hęc, quam manu teneo tibi est præparata, & statim disparuit. Frater vero Rolandinus quæ viderat, cuidam fratri sacerdoti retulit, qui visione intellecta, ipsum ad boni perseuerantiam confortauit, & de promissione facta docuit non altum sapere, sed timere.

Fr. Franc. de Maleficijs.

De Florentia etiam fuit frater Franciscus de Maleficijs nuncupatus; homo deuotus, & paupertatis, ac Regulæ suę zelator, qui & si in Corsica in silua sit humatus: circa ipsum tamen in vita Deus in monte sacro Aluernę miraculum magnum demonstrauit; nam cum staret Aluernę, & fratribus Forensibus loca, in quibus beatus F. steterat, ostenderet, & iuxta pręcipitium maximum supra hortum in planicie positum dum staret talia ostendendo in charitate, cęcidit; & de scopulo in scopulum caput, membra, & renes, & pectus percutiendo, dum putaretur à fratribus comminutus totaliter, nulla lęsione notatum fratres, qui ad excipiendum eius corpus, vt mortuum descenderant, inuenerunt: de quo fratres omnes sunt stupefacti.

Frater Ioãnes Parés.

De Florentia etiam fuit sanctus frater Ioãnes Parens, primus generalis ordinis, post mortẽ B. Fran. Qui cum esset iudex; & in ciuitate Castellana staret ad suæ domus fenestram: cõtigit ꝙ grex porcorum adesset: Et cum nullo modo ciuitatem Castellanam vellent intrare, inductus pastor à quodam, vt diceret porcis: intrate porci ciuitatem Castellanam, sicut intrant iudices in infernum, & cum pastor illud fortiter diceret, vel dixisset: statim porci sine rebellione dictã introierunt ciuitatem. Quo verbo audito, & miraculo viso, statim iudex deserens mundum, factus est frater minor, vita, & sanctitate mirabilis. Propter quod electus est post mortem beati F. primus in generalem ministrum.

Hic missus est à Papa Gregorio vt discordantes Romanos ad subiectionem, & reuerentiã Ecclesię Romanę reduceret: Quibus rebelli animo resistentibus dixit, ꝙ Deus eos in breui puniret fluminis inundatione, & sic fuit: Nam Tiberis intantum creuit, ꝙ multos in ꝓprijs domibus necauit, & vrbem quasi destruxit: Propter quod miraculum, Romani ad obedientiam Papæ deuenerunt. Multi alij notabiles fratres fuerunt de Tuscia, quorum noticia obliterata est negligentia fratrum.

De Prouincia Bononiæ.

Frater Nicolaus.

IN prouincia Bononiæ; in loco Bononiæ iacet F. Nicolaus, qui adhuc dum viueret, mortuum, qui ad sepulturam ferebatur; dicitur suscitasse.

Idemque honos oculos cuidam, cui erãt oculi eruti, cõprobatur reddidisse.

Frater Bonizus.

Iacet ibidem in eodem sepulchro cum F. Nicolao pręditto F. Bonizus homo sanctissimus. Hic F. Bonizus in monte polumbarum fuit cũ beato Francisco quãdo fecit Regulam, quam habemus, & Christum audiuit loquentem, & dicentem Ministris pluribus ibidem congregatis, ꝙ Regulã illam ipse fecerat, & volebat eam ad litteram sine glosa intelligi, & seruari, vt dicetur fructu, & conformitate sequenti. Huic fratri Bonizo post suam mortem apparens B. F. cum habitu aureo, & glorioso sua stigmata plusquam sol lucentia sibi ostendit, & osculanda, & contrectanda concessit.

Fr. Matth. de Fauentia.

Iacet ibidem frater Mattheus de Fauentia, qui in vita, & morte, & post miracula est operatus, & adhuc facit.

Fr. Guido de Spatis.

Iacet ibidem frater Guido de Spatis magnus prædicator Crucifixi, & passionis: Hic mira plura fecit in vita, & nunc etiam miraculis præclaris sua sanctitas Bononiensibus, & alijs innotescit.

Fr. Gulielmus de Cortimilio.

Iacet ibidem quidam sanctus Laicus frater Gulielmus de Cortimilio vitæ sanctissimæ, & miraculis præclarus.

Locus Mutinæ.

Frater Gerardus.

IN loco Mutinæ iacet frater Gerardus magnus pędicator, qui dũ Venetijs in vigilia festi B. F. prædicaret, altissima de ipso loqueretur, quidam ciuis ob hoc commotus, & si deuotus esset beati Francisci, & festum ageret; à pędicatione recedens, dum domum redijsset statim somno opprimitur; Qui ad lectum pergens statim fuit sopitus, & visionem habuit de beato Francisco singularem; Sic mundum renuncians, factus est frater minor, & B. Francisci filius.

Locus Arimini.

Frater Io: Barroti.

IN Arimino iacet frater Ioannes Barroti, qui signis claret, & claruit.

Frater Andreas.

In dicto loco iacet istis temporibus frater Andreas, dulcis frater, & bonis: qui (vt dicunt fratres) signis claret, & miraculis.

De Prouincia Paduæ siue sancti Antonij.

Antonij de Padua sanctissimi viri vita, & miracula.

IN Prouincia Paduana, siue sancti Antonij iacent infrascripti sancti fratres. In loco Paduæ iacet sanctissimus frater Antonius; quem Papa Gregorius nonus eodem anno, quo mortuus est. s. anno domini. 1233. die 13. Iunij catalogo sanctorum ascripsit: huius sanctissimi viri succinctè vita ponenda est, propter prolixitatem vitandam. Hic natione Hispanus de Regno Portugalię, & ciuitate Vlisbona extitit oriundus, clarus parentibus, litteris in Ecclesia beatæ Mariæ imbuitur, & cum ad annos puberes deueniret, & præter solitum se motibus illicitis sentiret vrgeri, spętis studijs, carnis illecebris, & parentibus, ad quoddam monasterium sancti Augustini pergens

pergens, factus est canonicus regularis, & qa importunè à suis visitabatur parentibus, hac de causa abinde secedens, ad sanctę crucis de Colimbria, aliud eiusdem ordinis conuolauit monasterium; quo in loco existens, primo vir tutibus, demum sacrę scripturę suum studium coaptauit. Dum vero ibidem vir Dei maneret: in Marrochio quinque fratres minores à B. Francisco missi illuc ob fidem prędicandam; à Rege Marrochiorum glorioso marti rio coronantur: quorum reliquias cum in Hispaniam detulisset dominus Petrus infans, Frater Regis Portugaliæ, dum ipsorum meritis à manibus dicti regis Marrochiorũ, apud quem ob meritum fratris sui regis manebat; se prędicat liberatum dictorum fratrum cum reliquijs portatis celebris passionis fama, ad aures beati Antonij peruenit, quod vt percepit zelo fidei, & martirij succensus; optat præfatis martiribus sicut iungi consortio, sic & habitu, vt ad perfecta perueniat: vnde die quadam fratribus minoribus ad suum diuertendo monasterium, data per ipsos fiducia eidẽ, ꝙ eum ad terram saracenorum dirigerent habitu ordinis minorũ (habita prius à suo priore licentia de hoc) eum induerũt, & factus est frater minor. Directus ergo iuxta promissum ad partes infidelium, dum pergeret, diutino langore correptus, ad partes fidelium pro sanitate recuperãda redire coactus est: Et dum ad solum natiuum intenderet redire, versus Hispaniam nauigando, ventis flantibus non secundis; ad Siciliam deuenit. Verum cum generale capitulũ apud Assisium instaret de proximo celebrandum: Beatus Antonius debilis, & infirmus vt potuit, illuc perrexit; atque per generalem ministrum ad Romandiolæ transmissus prouinciam; in Eremo montis sancti Pauli vitam solitariam per tempus duxit; humilitatis offiicijs occupatus. i. in seruiendo fratribus, & lauandis paropsidibus, & vtensilibus coquinæ. Et licet hic sanctus sic deditus esset humilitatis officijs, nec suã sciẽtiam ostenderet fratribus, licet aliquando litteraliter quędam verba exprimeret: sed ipsa omnino supprimere studeret: Deo tamen placuit ad notitiam aliorum eum hoc modo venire. Cum enim ad ordines sacros suscipendos perrexisset Forũliuium cũ fratribus, essetque consuetum, ꝙ ordinandis verbum Dei ꝓponeretur: & similiter de hoc tam de ordine minorum, quàm prædicatorum plures essent requisiti, qui omnes de impræparatione se excusantes, tandem Antonius est requisitus, qui satis, & ipse renuens, vltimo tamen acquieuit, ac verbum Dei proponens; cum tanta maturitate, & scientię profunditate prędicauit, ꝙ omnes audientes in stuporem conuertit. Cõperto igitur hoc à fratribus, impositum est ipsi beato Antonio prędicationis onus, & officium. Ex tunc enim totum se dedit ad opus prædicationis exercendum. Vnde ex tunc ciuitates cępit circuire, & castra, & audacter verbum Dei proponere; & si eius verba essent diuinæ sapientiæ sale, & discretione condita, vitia tamen repręhendebat audacter, nulli adulando, nec aliquem formidando. Sed quales fructus prędicatio beati Antonij faceret: Aliqua dicam, quę audiui de quampluribus.

In ciuitate Arimini, dum esset hic sanctus Antonius, vbi tunc magna erat turma hæreticorum: dum prædictos sua prædicatione cum testimonijs scripturæ optaret reducere ad fidem veram: Sed illi obstinatione duriores effecti lapidibus, nec eius verbis acquiescere, nec prædicationem audire voluerunt. Quod vir Dei Antonius cernens; ad os fluminis iuxta mare perrexit: Post quem hęretici ipsi abierunt, quid ageret scire volentes. Vbi dum esset sanctus Antonius, & stãs super ripam, quæ mari appropinquabat: Pisces ex parte Dei cępit aduocare, vt suam prædicationem, quam ipsi hæretici audire nolebant, pisces ipsi attẽderent: & ecce statim iuxta sanctum Antoniũ tanta magnorum, & paruorum piscium multitudo accessit: quanta nunquam simul in partibus illis visa fuit, & omnes tenebant caput aliquantulum extra aquam. Stabant pisces maiores cum minoribus in pace magna, distincti tamen diuersarum specierum, & colorum varietate, & quilibet suis stabat in locis: maiores in loco profundiori, mediocres vbi aquarum non erat tanta profunditas, Parui vero iuxta beatum Antonium propinquiores astabant. Quibus sic dispositis beatus Antonius cępit eis prędicare dicens, ꝙ gratias creatori reddere debebant; quia locum eis dedit clarum, & diaphanum; eis benedixit in creatione; conseruauit in diluuio; escas dedit, & libertatem accedendi quo volunt; Eis Ionam ad conseruandum dedit; staterem dominus ad soluendum tributum ex eis accepit; & post resurrectionem eos in cibum sumpsit. Prędicante beato Antonio, & præfata dicente: aliqui pisces vocem emittebant, aliqui aperiebant ora, & submittebant capita. Ostendentes se laudare altissimum, vt poterant: & quãto magis beatus Antonius prædicabat; tanto maior copia piscium ad eum confluebat: Quæ cernens beatus Antonius; voce magna clamauit dicẽs. Benedictus Deus ęternus; quem magis honorant pisces aquatici, quam homines hæretici: & quia ad dictum spectaculum concurrerat totus populus ciuitatis; & ipsi hęretici videntes tantum miraculum, dimissa infidelitate, se ad eius pedes posuerunt; Quibus tam catholicè prędicauit; ꝙ omnes ad fidem conuertit. Pisces vero à beato Antonio licentiati: lętantes cum mirandis ludis recesserunt.

Beã. Antonius prædicans piscibus, hæreticos conuertit.

In dicta

In dicta ciuitate Arimini quidam hæreticus Bonelus nomine erat; qui dicebat hostiã con secratam non esse corpus domini, & ꝙ faceret à sua asina comedi, quam assuefecerat ad hostias comedẽdum. Quod beatus Antonius audiens, missam celebrauit: hostiam consecratam asinæ detulit, & ostendit, statimq; asina genuflexit, & capite inclinato reuerentiam exhibuit. Quod videns hæreticus prędictus, infidelitate dimissa, verus est factus catholicus.

Miraculũ de Eucharistia.

Cum semel beatus Antonius in consistorio prędicaret coram Papa, & Cardinalibus, vbi erant gręci, & latini, Francigenę, Teutonici, Anglici, & multi alij diuersarum linguarum, & aliorum idiomatum; sancto spiritu inflammatus, & lingua apostolica eructans de Deo melliflua, omnes in dicto consistorio existentes, & si lingua loqueretur hispanica, & propria: eam tamen intellexerunt, admiratione summa dicentes omnes. Nonne iste Hispanus est? & quomodo per eum audiuimus vnusquisque linguam propriam, in qua nati sumus? Sed & summus Pontifex stupens ad tam profunda de scripturis à beato Antonio prolata, dixit. Verè iste est archa testamenti, & diuinarum armarium litterarum.

Dum beatus Antonius mundum circumeundo ob prædicationem; factus Custos Lemonicẽ. ad ciuitatem Bituricẽ. venisset, ac cum quadam die populo prædicaret; in tanta multitudine populus conuenit: ꝙ in nullo loco ciuitatis inuentus est locus, vbi tanta consisteret multitudo. Vnde canonici ciuitatis processionaliter ciuitatem exeũtes cum populo, ad quoddam pratum latissimũ peruenerunt; vbi beatus Antonius prædicaret, & hoc fuit tempore æstiuo: Qui dum prædicaret, volens ostendere Deus ipsius sancti Antonij sanctitatem: subitò tempus surrexit, & tempestas valida, adeò ꝙ omnes incęperunt timere tam de pluuia futura, quàm de corruscationibus, & tonitruis, & sic cęperunt surgere, & velle abire. Quod cernens beatus Antonius, dixit eis: Ego pro parte domini nostri Iesu Christi vobis dico; ꝙ nullus vestrum aliquid mali habebit, nec gutta aquæ super aliquem vel aliquam descendet, stetis firmi ne timeatis: qui verbis eius fidentes, immobiles ad audiendũ prædicationem steterunt. Et cum pluuia cum grandine grossissima descendisset super terrã, circa audientes nec grando, nec pluuia, nec aliud descendit super locum, in quo erant audientes: Cum tamen grando ex nimietate ad altitudinem magnam, vt murus omnem locũ ambisset. Quo viso miraculo cuncti gratias Deo reddiderunt, beatũ Antonium deinceps in summa deuotione habentes, & hoc miraculum sicuti fuit, sculptum est in lapide in frontispitio Ecclesiæ maioris Bituricẽ. sicut ego à fratre habui, qui vidit, & istud miraculũ mihi narrauit.

Pluuia cũ grandine descendit, nec quempiam audientium læsit.

In ciuitate de Podio Regni Franciæ, quæ ob multa mira in ipsa facta per beatum Antoniũ ad ipsum sanctũ spetiali deuotione afficitur: beatus Antonius dum esset guardianus, & prędicaret; post se omnes ad prædicationem trahebat. Vnde quædam domina prædicatione eius tracta, post ipsum ibat, & quæ sunt domus, non exercebat; quod vir eius perpendens, eam repræhendebat, & ad prædicationem ire prohibuit. Vnde die quadam beato Antonio prædicante, dicta domina dum virũ rogasset, vt eam ad prædicationem ire permitteret, & ille nollet, sumitatem doms ipsa ascẽdit, & diuina faciente virtute prædicationem incępit audire, & intelligere beati Antonij, ac si præsens esset: & cum interrogaretur à viro quid ageret. Respondit. ego beati Antonij prædicationem audio, ac si adessem: & cum ille insanam diceret vxorem, rogatu vxoris ascẽdit, & ita cępit prædicationem audire, ac si præsentialiter adesset. Quo miraculo viso, & beato Antonio deuotus extitit, & prædicationem eius nunquam ipse dimisit.

In ciuitate Lemonicẽ. dum esset custos beatus Antonius, & in nocte dominicę natiuitatis in principio primæ missæ deberet prædicare in Ecclesia cathedrali, & nonam lectionẽ ipse diceret in conuentu fratrum; recordatus quomodo tali hora prædicare deberet, rogauit dominum, ꝙ sua virtute suppleret, quod humana fieri non poterat: tunc ipso stante cum lanterna in manu: ipso tamen nihil dicẽte in Ecclesia cathedrali ascendendo pulpitum, prædicauit.

Semel in quadam Ecclesia beato Antonio prędicante in quadam solẽnitate; & ibi cum adesset quædam mulier nobilior de contrata; diabolus volens beati Antonij prædicationem impedire, & dictam dominam; in specie cursoris se fingens, ad ipsam cum litteris iuit dicens: filium suum ab inimicis captum esse, & mortuum. Tunc beatus Antonius, qui nihil tamen de hoc corporis ante audierat, dixit coram omnibus, non timeas, quia filius tuus viuit, et sanus est; & iste cursor est diabolus, & statim diabolus ab oculis omnium (vt fumus) euanuit.

Hic beatus Antonius in funere prædicans cuiusdam vsurarij, proposuit pro themate illud: Vbi est thesaurus tuus, ibi est et cor tuum; et dixit, mortuus est hic diues, & sepultus est in inferno; et addidit dicens parentibus ipsius sepulti: ite ad eius thesauros, et in medio eorum cor eius inuenientis, eo ꝙ non remansit in corpore: & sic faciẽtes cor adhuc calidum inuenerunt in medio denariorum.

Cor mortui auari inter pecunias inuentum est.

In prędicatione beati Antonij quidam adeò cumpunctus fuit; ꝙ dum vellet sancto Antonio

nio peccata sua confiteri: præ gemitu nullum poterat exprimere verbum: cui cum sanctus diceret, quod ea scriberet, & sibi daret; quod & fecit, & cum sancto daret: meritis beati Antonij, & cordialis contritionis totam scripturā inuenit deletam, ac si nihil in ea aliquando scriptum fuisset.

In Lombardia beatus Antonius predicans iuxta fluuium, & heretici nollent eius prædicationem audire; ad fluuium pergens, mandauit piscibus, vt capite posito extra aquam: immobiles stando eius prædicationem audirēt, quod & fecerunt, ad quod miraculum multi sunt ad fidem conuersi.

Postquàm sanctus frater Antonius plures prouincias, & loca illustrauerat: factus per generalem ministrum in capitulo generali Assisij (quando B. Fran. reliquiæ sunt translatæ) prædicator, & lector generalis; fuit n. lector Tholosæ, Bononiæ, & Padue: ad ciuitatem Paduæ tandem deuenit Christo duce: Qui zelo feruentissimo incipiens predicare; diuina faciente gratia; tantus erat concursus ciuium, & aliorum de ciuitatibus propinquis, castris, & villis: vt ambitus Ecclesiarum eos capere non valerent. Vnde ad latissima pratorum spatia ob hoc sanctus Antonius predicaturus ibat, & adeò mulieres, & homines audiebāt libenter, vt noctis tempore surgentes mutuis cursibus ad capiendum loca contendebant se inuicem præuenire: cuius prædicatione discordantes ad pacem reducebantur: captiuati dimittebantur: vsuræ restituebantur, & spoliata: meretrices conuertebantur ad Deum: sic omni genere flagitiorum detenti ad pœnitentiam confluebant, Nec ipse sanctus, nec fratres minores, & sacerdotes alij seculares, qui ipsum comitabantur; ad confessiones audiendas populorum sufficiebant: multi asserebāt à Deo commonitos, vt dictis beati Antonij intenderent.

Vltima quadragesima, quam totam prædicādo, & confessiones audiendo vsque ad sero expleuit, & si corpulentia naturali grauaretur, & febre: ob zelum animarum nunquam, nec prædicationes dimisit, nec confessiones audire omisit, in cuius quadragesimæ initio hostis diabolus fructum animarum volens impedire, cum se sopori dedisset, guttur eius cōprimens; eum suffocare est conatus: Qui nomen Virginis Mariæ deuotè inuocans, & crucis signum fronti imprimens, & cum vadentē videre optaret; totam cellam lumine diuino circūfulsam conspexit: Quod lumen diabolus non sustinens; statim aufugit. Non solum beatus Antonius se in prædicatione occupauit; sed ad describendum prædicabile opus se conuertit: Nam dominicale fecit pulcherrimum, & subtilissimum, sic & quadragesimale condidit & festiuum: vt etiam post mortē

Dominicale, & quadrag. à B. Anto. factum.

fructum facerent eius sermones, quem ipso viuente, verbo attulerat domino Deo.

Beatus Antonius futura prænouit, & quæ in longinquis partibus fiebant, diuina ei reuelatione pandebantur, quod enim futura præuiderit patuit supra, quando prædixit pluuiam non descensuram super populum in ciuitate Bituricensi. Et mulieri dixit filium sanum: quem diabolus mortuum asserebat: ac de corde vsurarij inter denarios reperiendo.

Sed aliud insero quod à fratre fidedigno audiui: in ciuitate de Podio, de qua supra memoriam feci, beatus Antonius existens, & officium guardianatus ibidem exercens; erat quidam notarius totus lubricus, & carnalis, ac mundanus: cui cum beatus Antonius frequenter obuiaret, semper ante eum caputio extracto genuflectebat. Quod cernens homo ille, & credens beatum Antonium ad sui agere derisionem, turbabatur; & quantum poterat, beatum Antonium declinabat. Sed vna dierum cum beatus Antonius eidem obuianti prædicta ageret, vir iste scandalizatus, dixit ei; nisi starem ex Dei reuerentia ego te percuterem gladio: qui tantam facis de me derisionem: quare (inquit) genuflectis coram me? cui beatus Antonius respondit spiritu prophetico radiatus. Ego Deo meo me offerre martirem (inquit) sum conatus, sed ipsi non placuit: tu autē (vt mihi dominus reuelauit) martir eris gloriosus, & te deprecor, quod dum in agone eris martirij; memor sis mei. Ille autem hæc audiens derisit: quid plura? Episcopo Podiensi cum multis ad predicandum saracenis pergente Ierosolimā; iste notarius inspiratus à Deo, vēditis omnibus, iuit cū eo, & cū Episcopus tepidè de fide diceret saracenis, ter sustinuit ipse notarius. Vltimo increpans Episcopum, quod non feruenter fidem prædicaret; & defensaret: feruore nimio accensus, Christum cepit saracenis dicere Deum esse verum, & Maumeth filium esse diaboli, & perditionis: & cum sic fidem constantissimè prædicaret & defensaret; captus à saracenis tribus est diebus penis afflictus: quibus expletis, cum ad mortem duceretur: reuelauit cunctis sibi fratrem Antonium prædixisse eum martirem futurum, & hominem esse sanctissimum, & sic ipso martirio consumato; socij reuersi, omnia populo retulerunt: Propter quod beatus Antonius in magna est habitus deuotione.

Quid Beat. Ant. cuidam Notario reuelauit.

In Padua beatus Antonius existens; rem vidit, quam narro à dicto fratre mihi relatam: In ciuitate Vlisbona, de qua ipse sanctus Antonius extitit oriundus: viuentibus ipsius beati Antonij parentibus, videlicet patre, matre, & fratribus, cum quidam duo ciues essent inimici capitales, & hostes; contigit filium puerum vnius dictorum de sero ab alio inueniri; qui iuxta parentes beati Antonij habitabat;

quem crudelis homo capiens, perductum ad domum statim occidit, & in profunda nocte hortum parentum Beati Antonij intrans; facta fouea latéter humauit,& abscessit,& quia puer filius erat personæ notabilis; facta inquisitione, repertum est ipsum per cõtratam, vbi hostis habitabat, puerum transisse, & cũ domus hostis, & hortus essent quæsita: nihil est repertum. Sed inquisita domo cum horto parentum beati Antonij, puer in horto sepultus est inuentus: propter quod à iustitiario regis, pater cum omnibus de domo detenti sunt, tanquàm ipsi puerum occidissent, quod beatus Antonius, & si esset Paduæ cum spiritu cognouisset; licentiam a guardiano de sero petens, conuentum exiuit, & cum pergeret de nocte, ad ciuitatem Vlisbonam est deductus miraculo, & mane intrans ciuitatem ad iustitiarium pergens; rogare cępit vt innoxios à crimine absolueret, & dimitteret: sed ille cum nulla ratione id vellet peragere: beatus Antonius puerum mortuum sibi deferri mandauit, qui adductus mandauit sibi vt surgeret: & an sui parentes cum occidissent indicaret: qui à mortuis surgens dixit beati Antonij parentes immunes esse à sua morte: propter quod absoluti, & dimissi sunt, qui cum eisdem beatus Antonius per totam diem stetisset, de sero ab Vlisbona recedens: mane Paduæ est inuentus.

Parentes à morte mirabiliter liberauit.

Per hunc Deus plura signa ostendit, & fecit. Cum quendam beatus Antonius ad confessionem audisset; qui pede matrem percusserat: super hoc à sancto argueretur, dicens illud Euangelij. Si pes tuus scandalizat te, abscinde eum: sed ille non bene verbum intelligens: dum esset domi, arrepto gladio pedem sibi amputauit: & quia effusione sanguinis, & dolore erat in puncto mortis; vocatus sanctus Antonius, eum redarguit, & dehumato pede ad crus suum apponens, crucis signo præmisso, pedem cum crure reuniuit, & ipsum liberatum reddidit.

Vice alia inuitatus ad prandium ab hęreticis, assensit, credens ex hoc, ipsos ad viam deducere veritatis. Et cum hæretici dicerent ei. Euangelium dicit, ꝙ comedas de omni eo, quod tibi apponitur, statim ante eum vnum magnũ, & horribilem buffonem posuerunt: Quod videns beatus Antonius oculis prius ad cœlum erectis; signum apposuit crucis, & ecce subito corpus caponis calidissimum, & olens apparuit, quod videntes qui aderant, ad fidem conuersi: omnes de eo comederunt.

Fuit etiam beatus Antonius à B.F. plurimum dilectus: vnde. s. Franciscus eum Episcopum suum vocabat, propter reuerentiam magnã, quam ad eum habebat. B. Antonius post beati Francisci mortem; contra fratrem Eliam, & sequaces se viriliter opposuit; propter regulã obseruandam cum socijs beati Francisci, & sancta Clara; quam ille mutare, quo ad aliqua nitebatur, & quia beatus Antonius à Papa Gregorio plurimum honorabatur, & reputabatur: dum ipse beatus Antonius coram fratre Elia domino Papę Gregorio diceret, quę ipse frater Elias faciebat, & Fr. Elias dixisset B. Antonio mentiris: dominus Papa ipsum F. Eliam absoluit à generalatus officio. Et quia nimis prolixum esset quę sanctus Antonius peregit in vita sua singula narrare: qualiter ad gloriæ pręmium transiuit, est dicendum. Nam B. Antonio mors sua à Deo denunciata fuit, & cum per 15. dies ante cum socio extra Paduam in quodam colle esset; vnde amenã Paduæ planiciem cernere poterat: conuersus ad socium situm Paduæ ciuitatis comendando, dixit eam decorandam esse proximo immenso honore, quem honorem ex eius corporis tumulatione accepit; quia in ipsa vltimum Deo tradidit spiritum, anno enim dominicæ incarnationis. 1231. die 13. Iunij. Correptus febribus in loco Cellæ extra ciuitatis Paduanæ muros in suburbio: confessione facta, & absolutione præcepta, hymnum beatę Mariæ. O gloriosa domina, cępit deuotissimè decantare. Moxque luminibus in cœlum directis; respiciebat prolixius in excelsis; & cum à fratre quodã interrogaretur quid cerneret, ait. Dominum Iesum Christum, & habita vnctione extrema cum fratribus, decantatis septem Psalmis pœnitentialibus, media ferè hora spiritu ad se tracto; anima eius exuta è corpore, & in abissum deitatis absorta; corpus eius speciem dormientis omnino præferebat: ac eius membra cõfecta, dum adhuc tenerentur à quodam naturali pallore; post transitum in alborem versa: futuræ gloriam resurrectionis intuentibus ingerebant. Post eius obitum vir sanctus cępit maximis signis, & miraculis clarere: Nam eo mortuo, cum fratres propter populum eius mortem occultare vellent, vsquequo sepultus esset, pueri paruuli per ciuitatem Paduanam incedentes, clamare ceperunt, in cella mortuus est sanctus F. Antonius; mortuus est sanctus F. Antonius: ad quorum voces Paduani ciues, homines excitati, & mulieres, ad locum præfatum perrexerunt, vt quẽ patrem, & doctorem habuerant in vita; nunc post mortem eius patrocinio iuuarentur: verum quia controuersia fuit de eius corpore, vbi sepelliretur; tandem ministro declarante, quòd in loco fratrum erat sepeliendum, cum maxima reuerentia, & honore eius corpus ad fratrum Ecclesiam, quæ sancta Maria vacatur de ducentes, in sepulchro diuinitus inuento eum sepelierunt; & statim cępit magnis miris refulgere: dominus Papa Gregorius miracula eius recitanda, & examinanda mandauit Episcopo Paduano, priori

Quo tempore mortuus est B. Antonius.

Mors B. Antonij.

ri prædicatorum, & priori sancti Benedicti: qui diligenter omnia facientes, signa, & miracula ipsi domino Papæ transmiserunt; qui dominus Papa in ciuitate Spoleti eodem anno, quo ex hac vita sanctus Frater Antonius decesserat; sanctorum catalogo cum magna solemnitate ascripsit. Qua die in ciuitate Vlisbona, vnde ortus fuit Antonius, noua letitia in omnium ætate orta est: nam tam homines, quàm mulieres omnis status extra domos in plateis, & vicis cantabant, & psallebant, & cãpanæ oẽs totius ciuitatis sine hominum manibus solemnissimè pulsabantur, & admirantes homines, & mulieres dicebant: quid est hoc, ꝙ gaudium, & tripudium non possimus cohibere? Nũquam in terra ista hoc vidimus, nec tantam in nobis experti sumus iocunditatem; quod signum hoc est, & quam significat nouitatem: Postea de Italia fratres venerunt, Sancti Antonij canonizationem portantes, & inuenerunt ꝙ illa die, & hora in catalogo à Christi Vicario est ascriptus: quando tantum gaudium Vlisbonę à ciuibus est peractum.

B. Ant. in Catalogo sanctorum ascriptus.

Miracula B. Ant. post mortem.

Beatus hic sanctus Antonius plures mortuos suscitauit. Regina Legionis, quę hodie dicitur Castellę; tenuit filiam defunctam tribus diebus contra voluntatem Regis, & Baronum: quę puella, 11. erat annorum, & dicente ipsa Regina Beato Antonio. O beate Antoni ego fui de patria tua, redde mihi filiam meam: ad hanc vocem cum fide firma statim puella surrexit, & matrem arguit dicens: mater mea Deus parcat tibi; cum enim essem in gloria inter virgines; tam instanter Beatus Antonius ad vestras preces dominum rogauit, ꝙ me in vitam ad vos remisit; sed vnum sciatis, ꝙ dominus noster mihi promisit, ꝙ non starem vobiscum nisi per 15. dies, & hoc vobis procurauit Beatus Antonius, & sic euenit.

In ciuitate Vlisbona filius sororis Sancti Antonij quinquennis in mari ludẽs cum pueris, euersa nauicula, alijs natantibus, solus ille submersus remansit: Mater vero post tres horas accurrens, filium mortuum à piscatoribus captum recepit. Sed cum pater vellet eum sepelire; mater non permisit, sed ad beatum Antonium conuersa ait, frater mi si extraneis es pius, & mirabilis; nunquid tuæ sorori eris crudelis? Esto nunc mihi propitius, & filium meũ mihi redde; tibi enim promitto, ꝙ in diuino seruitio ordini tuo eum tradam, mirabile dictu. Statim puer surrexit incolumis, atque sanus, ac si nunquam mali aliquid habuisset; Et matre votum implente, puer frater minor factus, vsque in finem in ordine laudabiliter vixit.

In comitatu Paduę filia cuiusdam mulieris submersa in aqua; facto voto ad beatum Antonium à matre, si filiam suscitaret, deportãdo imaginem de cera ad eius sepulchrum: mox coram omnibus aqua emissa, calore vitali fota reuixit.

In ciuitate Coloneacensi quidam puer filius Dominicę, submersus in quodam lacu; patre vouente, & beatum Antonium inuocante pro vita filij, rediuiuum filium accepit.

In Apulia ciuitate Monopoli iuxta locum fratrum: quidam iuuenis terram fodiens ripa desuper irruente, est letaliter oppressus; quod mater audiens, cum clamore accurrens dixit: Sancte Antoni, redde mihi filium meum. Et cum effossus esset, viuus apparuit, sed cõquassatus. Et cum à fratribus, qui illuc aduenerant, quæreretur quomodo vixisset. Respondit. Beatus Antonius manus suas posuit super guttur meum: Quod audientes Deo, & B. Antonio debitas gratias persoluerunt.

Plures alios mortuos suscitauit: Nam quidã frater noster Parisius nomine, vir veridicus, asseruit se 12. mortuos à B. Antonio vidisse suscitatos.

Infirmos alios liberauit.

Contractos, & aridos 10. liberauit.

Paraliticos, & contractos 8.

Cęcos sex. Et specialiter vnum qui se cęcum finxerat, qui cum peciam ab oculis eleuaret, vt sancto derideret; ambo oculi in pecia extra caput sunt inuenti: sed pęnitens, visum recuperauit vt prius.

Tres surdos.

Duos mutos.

Surdum, & mutum per 25. annos vnum, qui postea ad custodiam archæ beati Antonij semper stetit.

Epilenticos quatuor.

Naufragos etiam plures liberauit; nam Mulierem se in aquam proiicientem cum inuocatione beati Antonij; quia vir eius nolebat eã ducere ad sanctum Iacobum, à suffocatione, & balneatione omnino pannorum pręseruauit.

Panicum à pasceribus inuocatus à quadam domina simplici, custodiuit.

Quendam puerum habentem inflaturam in collo bis liberauit, matre vouente primo, sed non perficiente, & post vouente, & perficiẽte.

Quandam puellam filiam cuiusdam militis atrociter infirmitate lapidis grauatam: voto emisso à matre puellæ, lapillum quẽdam puella statim proiecit, & deinceps nullam dictę ægritudinis pertulit læsionem.

Quendam vidi fratrem Paduæ dum essem lector ibidem, nouitiorum curam habentem, quem beatus Antonius totaliter contractum, ita ꝙ manibus ambularet, liberauit.

Quidam miles de Brixia captus à domino Bernabone de Vicecomitibus in crastino decapitandus; voto facto ad beatum Antonium: eũ de nocte à carcere extraxit, & in loco tuto extra dominium prędicti domini collocauit:

Qui

Qui Paduam veniens palium pro altari beati Antonij fecit valoris quingentorum florenorum, cum autem vellet frater fieri; sed retentis quibusdam denarijs, fratres eum recipere noluerunt. Vnde post factus est. F. ordinis prędicatorum.

Translatio B. Antonij, à quo facta fuit.

Cardinalis Bononiæ Belgicę dominus Guido Episcopus Portueń. à morte per beatum Antonium liberatus: Apostolicus in Italia legatus, ipsius translationem peregit: & caput in pulcherrimo tabernaculo de argento suis sumptibus facto locauit.

Lingua B. Antonij.

Dominus frater Bonauentura Cardinalis Albaneń. existens generalis ordinis, facta corporis translatione; cum aperuisset eius archā, post 25. annos ab eius morte, corpore resoluto, linguam eius reperijt acutam, integram, & rubeam in ore: Quam postea cum quidam generalis vellet à loco Paduę deportare, nunquam vidit portam aliquam vnde exiret. Vnde ipsam in quodam reposuit altari, & cuidā fratri hoc patefacto à generali ministro, qui frater (post 34. annos) veniens ad mortem, fratribus indicauit; Quam reuerenter de altari prædicto tollentes; in quodam tabernaculo cristallino posuerunt: & hodie ipsam inspiciētibus integra est, & sana. Quibus omnibus apparet beati Antonij sanctitas, & excellentia.

Fr. Lucas.

Item in conuentu Paduæ iacet frater Lucas. B. Antonij socius sanctitate, signis, & scientia, ac prædicationibus clarus. Hic iacet iuxta capellam beati Antonij, & super eius archam missa celebratur, & corpus eius in deuotione habetur. Hic vtiles solemnes, & subtiles composuit sermones dominicales, & incipiunt. Narrauerunt mihi iniqui fabulationes: sed nō vt lex tua.

Fr. Fidentius.

In dicto conuentu etiam iacet quidam alius frater nomine Fidentius, vir sanctus, & miraculis insignis.

Locus Corneclani.

Fr. Marcus.

IN Corneclano iacet F. Marcus laicus, homo sanctitate mira conspicuus.

Locus Mantuæ.

Fr. Beneuenutus.

IN Mantua iacet. Fr. Beneuenutus laicus: homo Deo deuotus, & sanctitate pręclarus.

Locus de Vtino.

Fr. Odoricus.

IN loco Vtini iacet sanctus. F. Odoricus, qui zelo fidei partes adiens infidelium; fructum multum in conuersione gentium fecit: & partes ipsorum infidelium pro maiori parte personaliter visitauit. Et licet de conditionibus, habitationibus, & moribus præfatorum esset informatissimus, ac veridice posset effari. Voluit tamen trinum habere mādatum ad scribendum mirabilia præfatorum: & sic obedientia astrictus, breue quoddam opus edidit de mirabilibus ipsorum Infidelium. Demum ad prouinciam natiuam rediens. s. sancti Antonij, Vtini obdormiuit in domino: Cuius mors in conspectu domini gloriosa: signa multa post mortem fecit, & facit sanctus iste: propter quæ in patriachatu Aquilegień. est canonizatus.

Mors & canonizatio fratris Odorici.

Hic F. Odoricus quendam fratrem minorem sex dies habentem in monumento; precibus sororis, à mortuis suscitauit: quem vidit suscitatum F. Henricus generalis minister: vt mihi magistro Bartholomeo dixit ipse oretenus.

Locus Venetiarum.

Frater Carissimus.

VEnetijs iacet F. Carissimus de Clugia: qui post mortem positus in sepulchro, supinus inuentus est: postea genuflexus; hic coruscat multis miraculis: Nam & arborem siccam subito frondere fecit, & fructus facere.

Fr. Gentilis.

Iacet etiam Venetijs Fra. Gentilis martir de Marchia. Hic Fr. cum esset in Babilonia Egypti: & ad posse conaretur linguam arabicam discere, nec valeret, inter se dixit: Ex quo linguam ignoro, nec adiscere valeo; quia prædicare non possum, & consequenter nullum fructum facere, ad partes fidelium redire intendo: Et cum iter arriperet, à quodam iuuene requisitus eidem obuianti, quo pergeret: & ipse causam expressisset, dixit ille iuuenis. Reuertere, & ex parte domini concedo, φ hanc scias linguam: Et ex tunc linguam sarracenicam valde bene sciuit; & in partibus præfatis remansit.

Marcus Cornelius Venetiarū Dux.

Hic F. Gentilis dum in deserto esset Arabiæ, & ad montem pergeret synai ad sanctam Chaterinam cum domino Marco Cornerio, postea Duce Venetiarum, dicto domino dixit: mihi est reuelatum, φ pater meus, & mater mea in extremis laborant; volo ire ad eos visitandū, & sepeliendum, & cras hora vesperarum ad vos reuertar. Et his dictis ab oculis eius sublatus est. Sed die sequenti hora, qua dixerat reuenit, dicens se patrem, & matrem visitasse, ac eos sepelisse; & post sepulturam ad ipsum redijsse: Qui dominus Marcus postea reuersus ad partes fidelium, personaliter iuit ad Marchiam; & inuenit fratrem Gentilem illa hora fuisse in Marchia, vt prędixerat, & ex tūc singularissimam deuotionem gessit ad eum.

Corpus fratris Gentilis Venetijs iacet.

Corpus istius sancti fratris ipse dominus Marcus fecit Venetias deferri, & magno tempore in domo propria tenuit cum magna reuerentia: sed postea fratribus dedit. Et cum dictus dominus Marcus filium habere non posset: intercessione prædicti sancti fratris iam mortui, & meritis ipsius: duos filios masculos à domino obtinuit: hęc vt audiui posui: quia eius legendam non vidi.

Fr. Franc. Pouerellus.

Venetijs etiam in Ecclesia nostri conuentus maioris. s. sanctę Marię: vbi sunt prędicti fratres: Iacet frater Franciscus dictus pouerellus laicus.

Hic & si esset octogenarius & vltra, semper discalciatus incedebat, habituali tunica sola, femoralibus, & corda contentus.

Hic in Auinione, & Venetijs portam cum esset laicus faciebat.

Hic tempore domini Vrbani quinti de Auinione recedens; Venetias ad manendum perrexit. Et cum esset ibidem, dum quadam nocte in dormitorio nouitiorum ignis esset accensus, & per ligna apposita .s. antennarum ad fenestras fratres euasissent, hic frater non valens ascendere fenestram, quia antiquus erat, & totum corpus haberet catenis circundatũ. genuflexit, & se domino cõmendauit. Vnde factum est q cum totum dormitorium esset cõbustum, & cella huius fratris; ipse tamen & si iam expirasset; corpus eius intactum, & cappa, & capilli ab igne remanserunt. Quod videntes fratres, & seculares cum magna reuerentia eum sepelierunt, & hucusque assiduis fulget miraculis.

Mors fratris Francisci pouerelli.

De Prouincia Marchiæ.

IN Prouincia Marchiæ iacent infrascripti sancti fratres. In Camerino iacet sanctus frater, & magister Ioannes de Parma, quintus post beatum Franciscum ordinis minorum minister generalis, vir scientia, & religiositate præclarus, maximus paupertatis, & humilitatis amicus.

Fra. Io. de Parma.

Hic prohibuit in choro cantari, vel legi quicquid in officio sanctæ Romanæ Ecclesiæ, qđ habemus ex regula, non esset contentum, vel per generale capitulum approbatum: exceptis quibusdã antiphonis beatæ Virginis post completorium decantandis. In missa quoq; iuxta ritum ipsius Romanæ Ecclesiæ à sinistris sacerdotis mandauit hostiam collocari, & calicem à dextris, & pallam diuisam à corporalibus superponi.

Hic generalis vocato Romę capitulo generali in præsentia domini Papæ Alexandri quarti, cum omnimoda importunitatis instantia impotentia allegata; à ministerio se absolui obtinuit: Qui postea in loco de Gretio stetit in magna humilitate, & deuotione.

Hic officium composuit ad omnes horas de beneficijs creatoris. Et officium de Cruce: cuius inuitatorium incipit. Regem crucifixum &c. dicitur etiam composuisse.

Officium de Cruce quis composuit.

Hic tempore Nicolai quarti licentiam obtinuit, vt iret ad partes infidelium, cupiens spargere apud illos semen veræ fidei, & euangelicæ veritatis. Cumque peruenisset Camerinũ infirmatus ibidem, diem clausit extremum; Qui magnis miraculis à die exitus, vsque in præsens claruit, & claret.

Locus sancti Seuerini.

IN sancto Seuerino iacet Frater Bentiuola: qui maximis claruit miraculis. Hic visus fuit à quodam plebano nomine Masseo per magnum spacium in aere leuatus: propter quod ille dimisso plebanatu, factus est frater minor.

Fr. Bentiuola.

Locus de Sirolo.

IN Sirolo iacet sanctus frater Petrus de Monticulo: qui fuit visus in aere leuatus à fratre Seruodei de Vrbino, tunc guardiano in loco antiquo de Ancona, vsque ad pedes crucifixi positi in alto per quinque, vel per sex cubitos à pauimento Ecclesiæ.

Fr. Petrus de Monticulo.

Locus de Esculo.

IN Esculo iacet frater Corradus, qui ob miracula magna de eo populus ciuitatis magnum festum agebat: quod dimissum est fratrum negligẽtia & vario statu dictæ ciuitatis.

Fr. Corradus.

Locus Fabriani.

IN Fabriano iacet sanctus F. Franciscus. Qui etiam maximis miraculis clarè fulsit, & totam patriam ipsis illustrauit.

Fr. Franciscus.

Locus de Ausimo.

IN Ausimo iacet. F. Gratianus sacerdos de partibus Romandiolę oriundus, qui multa, & præclara miracula fecit in vita. Cum.n. ipse frater in loco de Trabebonantis existens: die quadam populo verbũ Dei proponeret, cęperunt audiri tonitrua, & fulgura coruscare, et ventus turbinis subito irruit super eos, ita q viri, qui conuenerant, à loco fugere festinarent. Sed frater Gratianus aduocans fugientes, fiducialiter dixit eis. Nolite fugere fratres; quia tempus congruum, verbo suo illico dominus prouidebit. Orante autem ipso videntibus omnibus, & mirantibus: in partes duas omnis se pluuia diuisit, & quantum est iactus lapidis retrocedens, omnino non tetigit assistentes: sed super multitudinem hominum loco prædicationis sedentium sol splendebat: Quod videntes omnes, qui aderant diuinæ virtuti attribuerunt.

Fr. Gratianus.

Quedam mulier de ciuitate Amarni in vno oculo orbata, cum filio luminé carente vtriusque oculi; dum rogaret coram multis, vt sibi, & filio super oculos signum faceret crucis: Quod cum fecisset, ambo sunt illuminati.

Iuuenis quidam frenesim patiens, sic q pannos laceraret, homines percuteret, & multa alia ageret mala; ad fratrem Gratianum deductus, qui eum signasset, à dicta infirmitate liberatus est.

Vir quidam de ripa Transonis propter magnum pondus, quod portauit in humeris, fractus, & contractus benedictus, & signatus à fratre Gratiano, & gibbus, & fractura totaliter abscessit.

Quidam nomine Leopardus longo tempore pedum infirmitatem passus, sic q nullo modo poterat ambulare: ad fratrem Gratianum se fecit deferri; qui ad locum, in quo ipse infirmus aduenerat: à quo crucis signo consignatus, ac de aqua, in qua loti fuerant pedes fratris

tris Gratiani lotus: sic illico dolor eius recessit: quod nunquam amplius dictam sensit passionem.

Vir quidam de castro Castregenti, sic erat contractus; quod de lectulo per decem annos surgere non potuit; ad fratrem Gratianum deportatus, data sibi manu à sancto fratre Gratiano; protinus liberatus est, & suis pedibus domum propriam est reuersus.

Puer quidam de castro Ficardi, vtroque lumine orbatus; fratri Gratiano presentatus à patre: videntibus, qui astabant facto signo crucis super oculos, lumen accepit.

Sic & alium puerum cecum vtroque oculo signando; lumen videre fecit: Multa alia in vita sua fecit.

Sed post mortem ad tumulum mulierem contra vetitum laborantem; & diuino iudicio percussam in brachio, ita vt laborare non posset, inuocato sancti Presidio, ad eius sepulchrum venientem liberauit.

Quandam mulierem ambas manus contractas habentem, adductam ad eius sepulchrum; modicum cum stetisset, liberauit.

Dum viueret ipse frater Gratianus puerum contractum, & clausas manus à natiuitate habentem: signando ei erexit, & se extendit.

Fra. Catalanus. In dicto loco de Ausimo iacet frater Catalanus, zelator paupertatis altissimæ, & homo sanctus.

Locus de Rachanato.

Fra. Beneuenutus. IN Rachanato iacet frater Beneuenutus, homo sanctissimus, & signis gloriosus.

Locus sancti Marini.

Fra. Dominicus. IN sancto Marino iacet frater Dominicus, per quem Deus post mortem miracula est operatus: Quidam enim plebanus de Monte Feltro nomine Beningarius habens crus fistulatum, nec poterat medicorum studio, vel arte curari; facto voto sancto fratri Dominico, & eius sepulchro visitato; plenissimè est curatus.

Alius nomine Boncompagnus de sancto Marino: per 20. annos incuruatus; non valens sine baculo incedere; fratri Dominico humiliter se commendans; illico est erectus.

Puer quidam claudicans in vno pede sic, quod nullo modo ipsum poterat ad terram tangendam coequare; inuocato præsidio fratris Dominici, liberatus est.

Fra. Petrus de monte Vlmi. In dicto loco iacet etiam frater Petrus de monte Vlmi, vel Vlmonis; qui post mortem multos à varijs curauit infirmitatibus; Nam vir quidam de monte Rubiano crure vno, tibia, brachioque; contractus: ad sepulchrum dicti fratris Petri accedens; inuocato B. Francisco, vt fratrem Petrum confortaret pro impendenda sibi sanitate: stans per modicum ad sepulchrum, liberatus est.

Mulier de Firmo incuruata, adeo quod nullo modo potetat ambulare ad sepulchrum fratris Petri: equo vecta, super eius tumulum orans, erecta est.

Quædam alia mulier habens filiam in extremis laborantē: nondum sepulto corpore fratris Petri, ad eum accedens, & manu sancti posita super vultum filię: statim cum admiratione omnium ad vitę robur est reuocata.

Fr. Gratianus. In dicto loco iacet sanctus frater Gratianus: quem puto socium fuisse sancti fratris Egidij, & multa ab eo habuit, & de ipso vidit: coram quo, quendam nobilem: cuius pes ab infirmitate scindi debebat; osculata tibia, & pede signo crucis signato: ab omni infirmitate post morulam curauit. Fratri huic Gratiano sanctus frater Egidius reserauit de illa consolatione mirabili. s. de apparitione Christi facta sibi in loco de Setona, ante tres dies natiuitatis Christi vsque ad Epiphaniam.

Dum semel cum fratre Gratiano sanctus frater Egidius loqueretur de Deo, quidam splendor venit transiens inter ambos.

Huic commendabat frater Egidius locum de Setona dicens, quod citra mare nullibi fecerat maiora Deus, quàm in loco præfato.

Persecutiones atroces, quas diabolus sancto fratri Egidio feciebat, hic fuit expertus: ad cuius clamorem ipse accedebat ad eum.

Hunc fratrem Gratianum frater Egidius multum dilexit, & de eo valde confidebat; quia eum nutrierat ab adolescentia in sanctis moribus, & actibus spiritualibus, & huic multa documenta dedit spiritualia: vt patet in actibus fratris Egidij.

Locus de Murro.

Fr. Masseus. IN loco de Murro iacet sanctus frater Masseus; qui cum esset plebanus, & vidisset fratrem Bentiuolam in aere eleuatum; relictis omnibus, factus est frater minor; & adeo fuit sanctæ vitę: quod & multa miracula effecit.

Locus Suffiani.

IN loco primo Suffiani, sed nunc translatus est ad locum Brufortij custodiæ firmanæ, iacet quidam frater sanctissimus, cuius nomen non reperi, tam mirandæ, sanctitatis, & gratiæ, vt totus videretur diuinus, & sæpè ad Deum rapiebatur.

Hic cum à sua redibat contemplatione; veniebat cum tanta mentis letitia, quod homo, vel potius Angelus alterius seculi videbatur: Nam tunc facies eius ex diuinæ allocutionis consortio mirabiliter resplendebat, ita quod admirationem, & stuporem aspicientibus ingerebat.

Hic semper solitarius manebat, & rarissimè loquebatur.

Quando vero de aliquo interrogabatur respondebat ac si esset Angelus: & erat gratiosus omnibus, & sermo eius semper erat diuino sale conditus.

Hic non diebus neque noctibus ab oratione, & diuina

& diuina contemplatione cessabat, nec à meditationibus sempiterni luminis Christi inuictum animum relexabat: Vnde fratres propter diuinam gratiam, quæ in eo fulgebat, quasi alterum Moisen charissimo venerabantur affectu, & in tam laudabili studio perseuerans; ad finem vitæ deuenit. Et in vltima die vitæ cum fratribus loquens, & gaudens: cum magna lætitia, & cordis iubilo perrexit ad dominum Iesum Christū. Suffiani conditus fuit, & si translatus fuit ad locum Brufortij.

In dicto loco de Brufortio iacet quidā alius sanctus: Nam post mortem beati Francisci duo fratres germani fuerunt in ordine. Vnus vocabatur frater Humilis. Alius frater Pacificus: quorum vno in loco Suffiani mortuo: alter à longe in alio loco manens solitario, & deserto: vidit eius videlicet germani sui animam: sine retardatione cœlum conscendere. Qui frater factus de familia in dicto loco Suffiani: cum locus ipse ad petitionem dominorum de Brufortio mutari deberet: ac fratrum ossa ab inde portari, iste ossa fratris sui accepit, cum vino optimo lauit: & in tobalia alba posuit, & cum lachrimis, & deuotione oscula ri non cessabat. De quo fratres fuerunt mirati, quia non sic faciebat ossibus aliorum sanctorum fratrum. Quibus ille respondit: quomodo eius animam viderat agens in remotis ad cœlum ire, & quia ista ossa debent esse in Paradiso: ideo ista eis facio. Quod audientes fratres fuerunt bene ędificati.

Fr. Humilis. Frater Pacificus.

Locus Moliani.

Frater Iacobus de Fallerono.

IN loco Moliani iacet sanctus frater Iacobus de Fallerono. Hic visus est à fratre Ioanne cum B. Frācisco totus speciosissimus, & vestibus candidis renitens.

Frater Iacobus cum dubitaret se non esse sacerdotem, & super hoc fratrem Ioannem de Aluerna rogasset, vt de hoc scrupulo à Deo sciret veritatem: apparens sibi.i. fratri Ioanni Christus dixit, ꝙ frater Iacobus de Fallerono, erat sacerdos secundum legem Dei: Sic, & beatus Laurentius apparens fratri Ioanni prædicto idem dixit.

Hic frater Iacobus ad mortem veniens iocunda facie, & leta migrauit dicens, ò in pace, ò in idipsum, ò obdormiam, & requiescam: Qui post mortem apparuit fratri Ioanni iam dicto comittantibus cum Angelis totus, gloriosus, & deuotus.

Locus Scotaneti.

Frater Sanctus.

IN Scotaneto iacet quidam frater Laicus nomine, re, & opere frater Sanctus: qui multo tempore à pane abstinuit, herbas, vel fructus comedens. Nunc infinitis corruscat miraculis: & si etiam in vita clauerit.

Locus Pennæ.

Fr. Ioan. de Penna.

IN loco Pennæ sancti Ioannis, requiescit frater, Ioannes de Penna: sanctitate singularissimus: Qui cum esset puerulus; quidam pulcherrimus puer vocauit eum de nocte dicens. O Ioannes vadas ad sanctum Stephanū, vbi prædicabit vnus de fratribus meis; cuius doctrinæ crede, & verbis attende: cum ego miserim eum, tu autem habes facere magnam viam, & postea venies ad me. Qui statim surrexit, & sensit in anima mirabilem mutationem; & vadens ad locum nominatum inuenit ibi maximam multitudinem hominum, & mulierum; qui ex diuersis terris conuenerant ad verbum Dei audiendum. Ille autem, qui prædicare debebat, vocabatur frater Philippus; qui erat de primis fratribus; qui venerant in Prouinciam Marchiæ de Ancona: Qui surgēs non in doctis humanæ sapientiæ verbis, sed in virtute Spiritus sancti annunciauit verbū Dei. Finita prædicatione, dictus Ioannes iuit ad prædictum fratrē Philippum dicens, ꝙ si placeret ei, ipsum reciperet ad ordinem, eo ꝙ libenter vellet pęnitentiam facere, & domino Iesu Christo seruire. Ille vero cum esset sanctus homo, & illuminatus à Deo, videns in dicto puero mirabilem innocentiam, & aptitudinem voluntatis, dixit ad eum. Venies ad me tali die in ciuitatem Rachanati, & ego faciam te recipi: Debebat enim tunc temporis ibidem capitulum celebrari. Iuuenis vero vt erat purissimus, cogitabat in corde suo dicēs. Hęc erit illa magna via mihi reuelata, quā debeo facere, & postea ad cęlum transire. Iuit ergo, & ibi fuit ad ordinem receptus; statim credidit ad cęlum ire: Minister autem dixit in capitulo fratribus: Quicunque vellet ire in Prouinciam Prouinciæ in meritum obedientiæ, ego mitam eum. Quo audito frater Ioannes cupiuit illuc ire dicens in corde suo, ꝙ forte esset illa magna via, quam facere debebat. Sed propter verecundiam erubescebat alicui dicere; at confidens in fratre Philippo, qui eum fecerat recipi, ad eum accedens dixit. Pater rogo te, ꝙ mihi acquiras istā gratiam, ꝙ possim ire in Prouinciam Prouincię ad morandum. Frater autem Philippus videns eius puritatem, & sanctam intentionem, acquisiuit sibi licentiam eundi illuc ad Prouinciam Prouinciæ. Frater autem ipse Ioannes credebat, ꝙ illa via completa, iret ad cęlum. Stetit autem in dicta Prouincia 25. annis. viuens in exēplari vita, & maxima sanctitate, & omni die sperabat adimpleri promissum.

Hic fuit de primis fratribus, qui iuit ad Prouinciam prouinciæ ad capiendum loca: ibi stabat cum suis Socijs sicut peregrinus in multa paupertate, & austeritate, & semper in exemplo magnæ sanctitatis apud homines.

Hic inter alia dona habuit Spiritum prophetiæ. Cum enim quendam haberet nouitium, qui diabolica tentatione vt de ordine exiret, erat tentatus: Noluit tamen ante reuersionē

Hic Fr. habuit spiritum prophetię.

fratris

fratris Ioannis exire: Reuersus itaque frater Ioannes, dictum vocando nouitium, dixit ei. Volo fili vt confiteari, & cum annueret: frater Ioannes dixit dicto nouitio totum ordinem suæ tentationis, & adiecit, & quia expectasti me, & noluisti recedere sine benedictione mea, dedit tibi Deus hanc gratiam, quod nunquam de isto ordine exibis, sed in ipso cum benedictione Dei morieris. Tunc dictus nouitius confirmatus fuit in omni bona voluntate, & factus est sanctus frater.

Iste frater Ioannes fuit homo magnę orationis, & singulariter post matutinum nunquam reuertebatur ad cellam. Et quodam semel anxiatus, & plenus tędio, adhæsit cuidam arbori, & rogabat Deum, vt acciperet spiritum eius.

Multi alij fratres sancti fuerunt in prouincia Marchiæ de Ancona: sed de pręfatis solum inueni.

Multi etiam alij sancti fratres iacent in ipsa prouincia Marchiæ de Ancona; qui perfectissimi fuerunt, & miraculis gloriosi, de quibus non inueni vbi iaceant, tamen aliqua de eis hic apponam: Et quia de illa fuerunt prouincia, credo ipsos in eadem sepultos.

De sancto Fratre Paulo.

FRater Paulus hic vita sanctus, post mortẽ multis claruit miraculis: Nam puellam septem annorum nomine Rosam, quæ demoniaca credebatur, pro eo ꝙ à tribus spiritibus nigerrimis, prout dicebat affligebatur, & sicne eos videret, per loca diuersa fugiebat. Et cum ad Ecclesias pluries duceretur dicebat, ꝙ non nisi per sanctum fratrem Paulum liberaretur; ducta ad monasterium sancti Saluatoris, vbi quædam erant reliquiæ ipsius fratris Pauli, dũ super eam ponerentur, continuo pristinam obtinuit sanitatem.

Domina Octauia soror prędicti monasterij sancti Saluatoris, cum dolores intollerabiles in manibus pateretur, & pedibus, præfatis reliquijs positis super loca prædicta, plenam consecuta est sanitatem.

Domina Blancaflore cum vitio lapidis multo tempore, & aliarum egritudinum grauissimè torqueretur, ad sepulchrum fratris Pauli ducta; integram habuit illico sanitatem.

Flora lumine oculorum multo tempore priuata; per mulieres ad sepulchrum fratris Pauli ducta; lumen perditum recepit.

Berta de Camerino amissa loquela, ad sepulchrum sancti fratris Pauli veniens, subito loqui cępit, & Deum laudare.

Quidam habens manus, & pedes paralisi dissolutos, sic ꝙ nec manus ad os ponere poterat, nec ambulare, ductus ad eius tumulum, per merita ipsius sancti fratris Pauli est curatus.

Ioannes quidam destitutus pedibus, vt non posset nec baculo ambulare, ad corpus sancti fratris Pauli nondum sepultum super asinum deportatus; gratia postulata dicti sancti fratris Pauli meritis ad propria suis pedibus est reuersus.

Bonus Ioannes crure sinistro ab infantia contractus, & morbo epilentico grauatus, ad sancti fratris Pauli ductus sepulchrum, statim extenso crure à morbo est liberatus.

De Fratre Martino.

FRater Martinus hic dum viueret, mulierẽ nomine Marsedam mentecaptam ad ipsum deductam, asperiam aqua benedicta, statim sanauit.

Thomasianam de Vrbino paraliticam, & à multis demoniacã reputatam; ad ipsum ductam, datis sibi vuis ab ipso signatis in cibum; ab vtraqua infirmitate curauit.

Tebaldus puer fistulam vnam habens in crure, & aliam in corpore; ad eius sepulchrum pergens, & sancto Martino inuocato; illico fistula vtraque cępit desicari, & modico tempore interiecto salutem obtinuit.

Puer Guidutius disenteriam, & febrem patiẽs per septem hebdomadas; ad eius deductus sepulchrum; ab vtraque infirmitate curatus est.

Mulier nomine Bonaspes, cum pluribus hebdomadis sanguinis fluxum per secessum pateretur, Fratri Martino se deuouens, continuo liberata est.

Mulier nomine Talia vtriusq; luminis officio longo tempore destituta; ad sepulchrum ipsius sancti vadens, voto facto illuminata est.

Alia mulier ex vno latere paralitica, & alterius oculi lumine priuata; à charis eius ducta ad sepulchrum ipsius fratris Martini; vtranque gratiam habuit.

De Fratre Lucido.

FRater Lucidus antiquior vere lucens sanctitate, & ardens gratia diuina, & charitate; cuius lingua gloriosa spiritu sancto fuit edocta, fructus fecit mirabiles.

De fratre Mattheo.

FRater Matthęus de Mõte Rubiano, q̃ fuit sanctitate pręclarus; visus est à fratre Ioãnẽ de Aluerna inter choros angelorum, & sanctorum cum B. Francisco gloria, & claritate fulgere: Sic & fratrem Lucidum præfatum etiã vidit gloria singulari fulgere.

De fratre Peregrino de Fallerono.

FRater Peregrinus sanctus, & nobilis de domo illorum de Fallerono, cum audisset beatum Franciscum Bononiæ prædicãtem; cum esset ibi studens vna cum fratre Rizerio de Mucia nobili de Marchia; ambo diuino lumine inspirati, ad beatum Franciscum accedentes; facti sunt simul fratres Minores, & cum gaudio ab ipso recepti. Et intelligens beatus Franciscus cui, & quali officio eorum quilibet se subderet, dixit eis. Tu Peregrinę teneas viam humilitatis. Et tu Rizeri seruias

fratribus

fratribus. Et factum est. Nam frater Peregrinus uunquam voluit ire vt clericus; sed vt laicus mansit: cum esset bonus, & sufficiens litteratus: & in decretalibus per optimè instructus: propter quam humilitatem peruenit ad maximam perfectionem virtutum, & specialiter ad gratiam compũctionis, & amoris Dei: Nam Christi amore totus succensus, & martirij; perrexit Ierosolimam ad visitandum loca illa sanctissima Saluatoris; portans secum volumen euangelicum. Et cum legeret loca sancta, per quę Deus, & homo perrexit, & eadem pedibus tangeret, & oculis cerneret; se ibidem adorando dominum inclinabat, & amplexabatur brachijs fidei omnia loca sanctissima, & labijs osculabatur amoris, & lachrimis deuotionis cuncta rigabat; itaque cũctos cernẽtes ad deuotionem maximam prouocabat. Ordinante verò dispositione diuina, reuersus est ad Italiam. Et verè tanquàm peregrinus mundi, & ciuis cęlestis regni suos nobiles consanguinos rarissimè visitabat. Cõfortabat semper eos ad mundi contemptum, & sobriè loquens ad diuinum eos incitabat amorem: & expeditè, ac festinanter ab eis recedebat dicens, ꝙ dominus Iesus Christus, nõ inuenitur inter cognatos, & notos.

De isto sancto fratre Peregrino dicebat sanctus frater Bernardus de quinta Valle sanctissimi patris nostri Francisci primogenitus benedictus, vnum verbum valde mirabile. s. ꝙ iste Frater Peregrinus erat vnus de perfectioribus fratribus huius mundi. Verè enim fuit peregrinus huius mundi: Nam amor Christi, qui in corde eius semper ardebat; non permittebat eum in re aliqua quiescere, nec affectũ eius quiescere in aliquo temporali; sed semper ad patriam tendere, & ad patriam anhelare, & de virtute in virtutem ascendere, donec in amatum transformaret amantem. Tandem plenus virtutibus ad Christum, quẽ semper dilexit toto corde, cum multis miraculis ante mortem, & post mortem perrexit.

De fratre Rizerio de Mucia.

FRater autem Rizerius dicti fratris Peregrini socius in terris, & nunc conciuis in cœlis; per actiuam vitam dum viueret ambulans, & Deo ac proximo fideliter seruiens, factus est familiarissimus B. Francisco, & multa ab ipso Bea. Francisco didicit, & de pluribus agnouit veritatem, & in agendis cognouit domini voluntatem. Et secundum B. Francisci vaticinium Frater Rizerius fratribus seruiens, factus est minister prouinciæ Marchię Anconitanæ. Et propter zelum Dei, qui semper ardebat in corde suo, cum pace maxima, & discretione ipsam prouinciam regebat, sequens Christi exemplum, qui prius voluit facere, quã docere. Post multum vero temporis permisit Deus in lucrum animę, tentationes grauissimas sibi euenire, vt probaretur tanquam aurum in fornace, propter quas tentationes se affligebat in abstinentia, & disciplinis, lachrimis, & orationibus; sed à tentatione liberari non poterat, & multotiens ducebatur ad desperationem: Nam propter immanitatem tẽtationis credebat se à Deo derelictum. In vltima vero desolatione, & desperatione positus: cogitauit in corde suo dicens. Surgã & ibo ad patrem meum. B. Franciscum, & si ostẽderit mihi familiaritatem, credo ꝙ Deus propitius erit mihi peccatori: sin autem, signum erit ꝙ sum à domino derelictus. Et arripiens iter, ibat ad Bea. Franciscum cum securitate maxima, & affectu. B. autem Franciscus iacebat in palacio Episcopi Assisinatis valde infirmus. Et cogitanti de d. Iesu Christo; reuelatus fuit sibi à Deo ordo tentationis, & aduentus, & propositum dicti fratris Rizerij. Et statim vocans socios suos. s. fratres Masseum, & Leonem dixit. Ite in occursũ filij mei fratris Rizerij, & ex parte mea ipsum amplectentes, osculantes, & salutantes; dicite illi, ꝙ inter omnes fratres, qui sunt in mundo singulariter ipsum diligo. Illi vero sicut obedientiæ filij, statim exierunt in occursum fratris Rizerij. Et inuenientes eum sicut dixerat. b. Franciscus amplectentes, & recipientes, amicabilia, & amabilia verba patris ita animam illius consolationibus repleuerunt, ꝙ totus fuit quasi liquefactus ex gaudio. Quãto vero gaudio fuerit tũc plenus, & lætitia, & gratias Deo exhibuerit, non posset dici, quia dominus ꝓsperum iter fecerat suum: perueniens autem ad locum vbi iacebat pater noster Frãciscus, qui licet esset grauiter infirmus, surrexit & venit in occursum illius, & amplectens cum dulcedine dixit. Charissime fili. Fra. Rizeri inter omnes fratres, qui sunt in mundo vniuerso te diligo. Et imprimens ei signum crucis in fronte, & ipsum amantissimè osculans in eodem loco dixit. fili mi charissime. Fr. Rizeri. hæc tentatio data tibi fuit ad maximum tuum lucrum. Sed si non vis amplius istud lucrum, nõ habeas. Mirabile dictu. Statim cessauit omnis illa tentatio diabolica, ac si in vita sua nũquam sensisset, & mansit in domino consolatus.

Hic stans cum B. Francisco in dicto palatio Episcopi, & loquens cum B. Francisco de facto religionis, & regulæ obseruantia, interrogauit. B. Franciscum dicens. dic mihi pater intentionem tuam, quam habuisti à principio quando fratres habere incępisti, & quam habes nunc, & credis habere vsque in diem mortis tuæ, vt valeam certificari de tua intentione prima, & vltima. Vtrum. s. nos fratres clerici, qui tot libros habemus possimus eos habere, licet dicamus ꝙ sint religionis? Respondit B. Franciscus di. dico tibi Frater, ꝙ hæc fuit, & est

Ant. B. F. circa r[illegible] gulæ ob[illegible] uatione[illegible]

est prima, & vltima mea intentio, & voluntas: si fratres mihi credidissent, ꝙ nullus fratrum deberet habere nisi vestimentum, sicut regula nostra nobis concedit, cum cingulo, & femoralibus, hic tandem perfectus, & sanctus perrexit ad Christum.

De Fratre Pacifico.

Frater Pacificus qui fuit primus Minister in Francia. credo ꝙ de prouincia fuit Marchiæ: Qui cum B. Franciscum reperisset prædicantem in quodam monasterio apud castrum sancti Seuerini de Marchia, & facta manu domini super eum. B. Franciscum duobus ensibus valdè fulgentibus transuersaliter in modum crucis consignatum vidisset, compunctus, cum esset rex versuum, & laureatus ab Imperatore Federico. B. Francisco adhærens, & mundum relinquens, factus est frater minor: Et quia à mundi strepitu; ad Christi pacem erat conuersus. B. Franciscus fratrem Pacificũ eum censuit appellandum.

Fr. Pacificus ante Religionis ingressum à Federico Imperatore laureatus.

Hic Fr. Pacificus antequam fieret minister in Francia, signum magnum Thau in B. Francisci fronte conspicere ptomeruit; quod colorum varietate distinctum: eius faciẽ miro venustabat ornatu.

Hic frater Pacificus dum semel iret cum beato Francisco ad Ecclesiam sancti Petri de Beuanio, & iuxta Castrum Treuij venisset, dixit B. Franciscus socio, ꝙ hospitari volebat in illa nocte in dicta Ecclesia, & ꝙ recederet, & de mane ad eam veniret. Cũq; de mane postquã Frater Pacificus fuerat hospitatus in hospitali leprosorum, ad Ecclesiam venisset, inuenit B. Franciscum ante altare orantem, & ipse expectans eum extra chorum, posuit se ad orandum. Et dum oraret raptus in cęlum siue cũ corpore siue extra, vidit multas sedes vacuas, & cum ad se redijsset, & B. Franciscum ab oratione surrexisse videret, se eidem vt iam in cœlo regnanti recomendauit. Et cum iter cępissent. F. Pacificus memor visionis, cępit quęrere à B. Francisco, quid sibi videretur esse. Respondit. B. F. mihi videtur, ꝙ sim maior peccator, quàm aliquis qui sit in mundo. Et statim dictum est animæ fratris Pacifici. Modo credere potes visionem esse veram, ꝙ humilis Franciscus sua humilitate debet in sede luciferi sedere, hic frater Pacificus plenus virtutibus; & sanctitate notabilis perrexit ad dominum.

De prouincia Ianuæ.

In loco de Ianua requiescit sanctus. F. Belengerius de Montecuto, qui signis in vita, & post mortem extitit gloriosus.

Fr. Belengerius de Montecuto.

Iacet ibidem. F. Bonifacius de Riperdo, qui fuit minister longo tempore in Prouincia Ianuę; hic fuit in ordine vltra annos quinquaginta, in quo fulsit virginitas, quia virgo purissimus: humilitas quia licęt esset minister, nec famulũ habuit, & officium ministeriatus multotiens renuit, & coactus tenuit: Paupertas quia tunica sola indutus ibat, tempore etiam magni algoris. Præfatis virtutibus fulsit, nec non & carnis maceratione: Nam nunquam ieiunium soluit, etiam in mortis articulo constitutus. Fuit etiam cunctis moribus adornatus. Aspectu placidus, verboque dulcis, & affabilis, dulcedinis, & patientiæ summæ. Frater enim eius cum à quodam fuisset occisus, ipse Frater Bonifacius hoc sciens, non animatus ad fratris carnalis vindictam, sed ad indulgentiam inimico exhibendam, domum interfectoris fratris adijt, sibi deuotissimè pepercit, cũ ipso comedit, & deinceps charissimum semper tenuit, & habuit. Officium diuinum semper cum summa deuotione persoluit.

Fr. Bonifacius.

Hic primo fuit minister prouinciæ Siciliæ, vbi & si vitæ actiuæ deditus esset ex officio, non tamen à contemplatiua discessit, sed ipsam semper tenuit, & habuit. Orationi instando missas deuotè semper, & cum lachrimis celebrando. Sed cum ministeriatum prouinciæ, Siciliæ optime administrasset; à fratribus prouinciæ Ianueñ. electus minister. 12. annis cum omni charitate, prudentia, & iustitia ipsam rexit prouinciam. Socio tantum contentus, famulum habere noluit, & peditando semper prouinciam visitauit. Quinquagesimo anno in ordine expleto, hora sui transitus imminente, quidam Frater sanctitate pręclarus, vidit Angelos ad ipsum descendentes, eiusque animam in specie cuiusdam luminis; ab ipsis in cęlum deferri conspexit, hic post mortem signis claruit.

De prouincia Pennensi.

In loco Adriæ iacet sanctus Fr. Andreas, qui fuit homo deuotionis, & contemplationis: Hic cum nocte quadam orationi, & deuotioni intentus esset, vocem audiuit dicẽtem sibi, vt quid te miser Andreas vigilijs, & ieiunijs, & afflictionibus alijs sine causa confundis? Verè scias te damnandum, nec vnquã tantum poteris laborare, vt salueris, turbatus non modicum ex talium auditu, cępit lachrimas ex cordis intimis emittere, & diutius cogitare quid hoc esset; dumque inter spem, & metum constrictus cogitatione sollicita fluctuaret, vox de cœlo personuit dicens. Ne timeas Andrea; nec vox prima te terreat, quam audisti, quia vox diaboli mendacis fuit. Confortare ergo in dño, cui fideliter adhęsisti, & in bono, quod cęperas perseuera, quia salus tua in proximo est ventura si permanseris. Quinta die primę hebdomadę quadragesimæ iam futuræ, de hac valle miserię vocaberis ad coronam. Adueniente tempore prædicto, fratribus dictam narrãs visionem, diem suæ mortis adesse prædixit, facta igitur confessione generali, & commendatione animæ facta cũ fratribus,

Frater Andreas.

tribus, debitum terrę coram eis persolues ad cęlestia regna fęliciter transmigrauit.

Locus Aprutij.

Fr. Franciscus. IN Aprutio iacet Frater Franciscus. Iste dicendo missam reperit in sanguine Christi in calice araneam, & nolens araneam sanguine Christi intinctam extra proijcere; calicem cum aranea bibit.

Locus Blucani.

Fr. Benedictus. IN Blucano, iacet Frater Benedictus hydropicus, iste propter vnum peccatum in iudiæ ad iudicium tractus damnabatur, sed precibus B. Francisci, & B. Antonij liberatus ad vitam corporis restitutus, relicta ex tunc philosophia, mutatus in virum alterum, & habuit sciẽtiam infusam, & sanctissimę vitę fuit.

Locus Aquilę.

Fra. Thomas Hibernicus. IN loco Aquilæ iacet Frater Thomas hibernicus, hic policem sibi amputauit, ne ad sacerdotium cogeretur, hic multas diaboli insidias perpessus, miraculis claruit in vita, & post mortem.

De sancto Bernar. Item nouiter in dicto loco iacet. S. Bernardinus de Senis, magnus predicator, & multis miraculis coruscans, post mortem. 1444.

De prouincia Terræ laboris.

Fr. Aug. de Asisio. IN Neapoli iacet F. Augustinus de Asisio, primus minister Terræ laboris. hic sanctitate famosus, ad finem vitæ perueniens, hora qua beatus. Fr. est mortuus, dum staret in transitu idem Frater August. & diu loquelam amisisset, videns beatum Fr. ascendere cœlum clamauit dicens. Expecta me pater, expecta. Et cum a fratribus inquireretur, quem sic alloqueretur, respondit beatum. Fr. mortuum cœlum ascendentem, Quo dicto, & ipse fœliciter in domino obdormiuit.

Locus sanctę Claræ.

Fr. Philippus de Aquerijs. IN monasterio sanctę Clarę, iacet Frater. f. Philippus de Aquerijs de prouincia prouinciæ: qui magnis, & assiduis claret miraculis: hoc de ciuitate Aquensi fuit, & genere nobilis, sed puer ordinem intrauit: Qui cum per tempus stetisset in prouincia prouinciæ, ab ipsa recedens, ad montem Aluernæ accessit; Ibi diu moratus, tandem ad morandum Asisium iuit ad locũ de carceribus. Sed fama eius sanctitatis crescente ad petionem domini Regis Roberti, & dominæ Sanctiæ Reginæ consortis suæ, per generalem ministrum factus confessor sororũ de sãcta Clara, Neapolim adijt, vbi degens, paupertatis, humilitatis, morum honestatis, & grauitatis, cęterarumq; virtutũ exemplar fuit.

Huic doctrina sanctum Elzearium nunc sanctorum catalogo ascriptum, tunc vero comitem Ariani, & sanctam Thalpinam eius coniugem ad Christum conuertit, & virgines permanserunt.

Sorores de sancta Maria Aegiptiaca, quas ex lupanari ad clausurã Regina Sanctia perduxerat, diaboli instinctu ad vomitum redire optantes, missus ad ipsas a dicta Regina, oratione & prædicatione sic in bono firmauit; vt plures ex eis in signum sanctitatis miraculis corruscarent.

Hunc clarũ miraculis dominus in vita dedit, & spiritu profetico repleuit; Ipse enim militem quendam in extremis positum liberauit, ac dicti militis vxorem grauiter infirmantẽ, dum pro ea orasset sanauit.

Crus in duo scissum cuiusdam sui deuoti ciuis de Neapoli, hora quã dixit sanandum, redintegrauit oratione.

Pręuidit regis Ludouici mortem & prędixit, dum ad petitionem Reginæ Ioannæ pro dicto rege orasset.

Domino Iacobo infanti Maioricarum tertio viro dictæ dominæ Ioannæ, quæ sibi euenerunt prædixit.

Cuidam dominæ de Alemania de Neapoli recedenti cum intentione non reuertendi, de suo iterato reditu prædixit, & sic contigit.

Sacristæ sanctæ Clarę quę claues sacristię amiserat, prędixit eas sibi cęcidisse in tali parte horti, & eas ibi esse cum tamen hortum ob infirmitatem per sex annos non intrasset.

Dum semel in choro esset & oraret, peccatum cuiusdam fratris vidit, ac prædicti fratris magistro reuelans, confessione fratris magister sic esse inuenit.

Inter alia quę hic sanctus habebat, pręcipuum fuit sanctæ orationis studium: semper orando, omni die Psalmos pęnitentiales, & officiũ mortuorum dicendo.

Et quidem quia erat intentus orationi, & specialiter meditationi dominicę passionis, dominus ei de sua passione, semel talem indidit dolorem. Nam cum semel domini passionem orans meditaretur, apparuit ei dominus Iesus Christus vti cruci confixus, de cuius manibus, pedibus, & latere sanguis copiose manabat. Qui in corpore dicti fratris scilicet manibus, pedibus, & latere tãtum dolorem imprę\[s\]sit, ꝙ acerbitate passionis, & doloris aculeatus fuit, & tantam memoriam passionis reliquit, ꝙ statim dum recordaretur de Christi passione, cum clauo, vel ligno suas manus pedes percutiebat, & latus. Volens ergo eum dominus probare vt aurum in fornace per patiẽtiæ virtutem, per annos 30. maximas cicatrices, quæ vermes, & fętorem emittebãt, in eius corpore impresit: Et adeo illę cicatrices erant apertę, & latę, vt manus clausa in eis infigi valeret, & tamen nunquam verbum quærimonię ab eius ore fuit auditum. Et ꝙ maius est, pluribus annis stetit ꝙ de lectulo minime surgere valuit, in dictis doloribus existens, a domino, & sanctis angelis frequenter est visitatus. sicut indicio manus ad Deum, & ad Angelos,

gelos, & per eius verba est probatum. Mortē suam adesse cognoscens, suas diuitias .s. cordam, & femoralia resignauit Guardiano. Nocte qua de mane decessit, duos demones ad se venientes, sed nihil in eo de suo inuenientes, oratione fugauit. Sacramentis perceptis ad percipiendum pro laboribus præmium anno circiter centesimo vitæ suæ ad Christum perrexit. Anno domini 1369. die 18. Iunij die Veneris hora qua sacrum corpus domini in Ecclesia sanctę Clarę eleuabatur.

Mors fratris Philippi.

Quo mortuo tria miracula in eius corpore apparuerunt.

Primum quia plagę, quæ in eius corpore dum viueret fetorem horribilem emittebant, fragantia multa respersæ sunt.

Secundum quia corpus eius sic mole se probebat palpantibus; vt non mortuus, sed viuens videretur.

Tertium ꝙ vngues de manibus cum præ deuotione abscinderentur; sanguis viuus exibat, ac si non esset mortuus.

Ipso sancto cum domino iam beatificato, placuit altissimo eius glorię magnitudinem fidelibus miraculis declarare: Die quo decessit facta sunt hęc miracula, & alia plura videlicet.

Cum enim à paucis de eius sciretur morte, statim per totam ciuitatem Neapolitanam vox insonuit, ꝙ Frater quidam sanctus de ordine minorum in monasterio decesserat beatę Claræ, propter quod turmatim populus ad locum præfatum cucurrit, Vbi Deus ostendit signa magna.

Filia Constantini de Duratio, qui morabatur Neapoli: ab infantia pedibus contracta, tactu corporis gressum recuperauit.

Gētulus Gerardus priuatus lumine dextri oculi, cum non posset appropinquare ad corpus, cum caputio corpus tangens, & demum suum oculum, lucem recepit.

Bucia de Salmona annis. 17. passa dolorem capitis; manum ipsius ponendo super caput suū, extitit illico liberata.

Domina Ioanna habens filiam nomine Chaterinam à natiuitate contractam, ad corpus accedens; dum filiam super corpus posuisset; gressum recuperauit.

Quędam mulier infirmitatem patiens non nominandam: dum herbas iactatas super corpus posuisset in loco infirmitatis, sanata est.

Domina Lauersa priuata luce in oculo dextro; dum de tunica sancti super oculum posuisset, lumen recepit.

Thomas iudex cum surditatem pateretur in auribus; posita tunicę petia sanguine, qui ab vnguibus incisis sancti defluebat intincta, auditum recuperauit.

Iacoba de Panormo patiens infirmitatem incurabilem: de herbis iactatis super corpus acceptis, & positis in loco infirmitatis, liberata est.

Paulus nomine, lingua priuatus, manu contractus & pede, tacto corpore; ipsa die sanitatem recepit.

Thomasa de tertio ordine. B. Francisci, brachij contratione, & ariditate per decem annos infirma, corpore tacto, brachij beneficium habuit.

Lizardus infirmitate grauatus manum, pedū, & renum, vt ad ima incuruatus staret: alieno auxilio ad corpus sancti deductus, dum parū supra corpus orasset; mirificè est sanatus.

Margarita vxor domini Philippi iudicis, capitis afflicta dolore; de tunica sancti ponens super suum caput, illico est curata.

Soror Ludouica prouincialis monasterij sanctæ Clarę, habens brachium contractum, dum per cratē pedes sancti tetigisset; est liberata.

Chaterina ancilla iudicis Ioannis; cum à demonio vexaretur, visitando corpus eius: à demone est liberata. Multa alia mira fecit Deus, & assiduè facit meritis dicti fratris Philippi.

De prouincia Apuliæ.

IN prouincia Apuliæ in Oria iacet frater Franciscus de Duratio; qui signis inclitus fuit. Fr. Franc. de Duratio

Locus Adriæ.

IN loco Adriæ iacet Frater Landus de Taranto minister Apuliæ; qui etiam signis claruit. Fr. Landus de Taranto.

Locus Baruli.

IN loco Baruli iacet Frater Adam Ruffus, qui multis corruscat miraculis: Puella nomine Pasqua à demonibus infestata; ducta à parentibus ad F. Adæ tumulum, fuit liberata. Fr. Adam Ruffus.

Maria de Rapella infestata à diabolo: ad sepulchrum ducta dicti fratris, curata fuit.

Verdiana de Perusio 12. annos dolores passa iliacos, ad sepulchrum sancti accedens, post tres dies fuit liberata.

Magister Philippus dolorem anchæ per annū passus: inuocato sancto ad tumulum, in momento conualuit, & sanitatem obtinuit.

Matthęus iudex Seruiensis, cum visitasset limina. B. Nicolai, antequam Barulum peruenisset, crus adeò est sibi intumefactum; vt per se non posset equum ascendere nec ire: Et cum non posset ad sepulchrum sancti ire, missa vxore ad sepulchrum cum pera sua, qua tangens tumulum, dum eam super crus posuisset mariti, in breui liberatus fuit.

Parisius de sancta Sophia, medietate corporis paralisi resolutus, os habens distortum, & manus eius, & brachium inutilia dependerēt, ductus ab alio ad sancti tumulum, perfectam in membris, & corpore obtinuit sanitatem.

Quandam Margaritā nomine à præssuris partus, suspensio annulo ad collū eius, qui annulus sepulchrum eius tetigerat, liberauit.

Aliam nomine Gemã per annos 28. Infirmitatem, quæ infeta dicitur passam, & fluxum sanguinis per quatuor menses, ad eius sepulchrũ liberauit.

Vnam mulierem nomine Beneuentam, vnius auris; & brachij sinistri officio destitutam, curauit.

Quidam nomine Giuso, per quinque annos lumine oculorum viduatus, ad sepulchrum sancti vadens, confestim videre promeruit sancti fratris Adæ meritis. Multa alia miracula fecit, & facit.

Locus Siluę de Melfia.

Fr. Gisimũdus.

IN Silua de Melfia vbi antiquitus fuit locus fratrum, Iacet sanctus frater Gisimundus sanctitate, & miraculis famosus; Qui dum in dicto loco à fratribus deserto esset sepultus; cuidam mulieri de prouincia in somnis apparuit dicens, surge, & vade ad monasterium de Ripa, & dic monacho nomine Restãgno; vt corpus meum de silua extrahat. Quod audiens mulier facere omisit. Sed nocte sequẽti iterato apparens frater Gisimundus dictę mulieri, eadem mandauit. Edocta mulier; verba tulit ad monachum quæ mandauit: Qui ad fratres veniens, petijt, vt sibi liceret corpus dicti fratris in alium locum transferre condecentem. Sed fratres minime permittentes, ne videlicet præsumptioni imputaretur, si fratris defuncti fimbrias magnificare curarent: Vice alia frater Gisimundus dictæ apparuit mulieri, cum multis fratribus, & mandauit vt monacho Restangno diceret: ꝙ eius corpus omnino transferret. Et in signum huius dictæ mulieri quoddam peccatum periurij ipsius monachi reuelauit; de quo ipse nunquàm fuerat confessus, mandans vt confiteretur, aliter ad loca iret pęnarum. Quæ ad monachum accędens, & sibi prædicta reuelans, ipse monachus in confessione primo, & demum coram omnibus peccatum suum detexit; ad ostendendũ fratris sanctitatem: Et cum cogitaret, cum fratribus ipsum in loco fratrum sepelire corã altari; vox de cœlo audita est dicens: Non vult Frater Gisimundus sepeliri, vbi foueam præparastis: sed in Ecclesia sancti Stephani dę Ripa quiescere delectatur. Quod audientes fratres pro monacho mittentes; vt translationem corporis faceret concesserunt. Sed cum dictus monachus præparasset amictum quendam: vt in eo corpus inuolueret: Frater ipse Gisimundus dictæ apparuit mulieri dicens, vt diceret fratri Restangno, ꝙ corpus eius non in panno; sed ad siluam pergens colligeret frondes lauri, & mirti: & in eis corpus inuolutum transferret: Et cum fecisset, dum corpus eius exhumaretur; quidam socius fratris Gisimundi, ob deuotionem de eius corpore latenter accepit vnum dentem, & os vnius digiti. Sed iterato Frater Gisimundus mulieri iam dictæ apparens dixit. Vade & dic monacho, ꝙ corpus meum integrum non portauit: deficit .n. dens vnus, & os vnius digiti, Quod cũ monachus fratribus nunciasset; obedientia data fratribus à Guardiano super hoc: Frater qui prędicta tulerat; obidientia astrictus reddidit; Quæ monachus accipiens; gaudens cum reliquo corpore prædicta adiunxit.

Locus Trani.

Frater Petrus.

IN loco Trani iacet sanctus F. Petrus: Qui miraculis extitit gloriosus: nam puerum quendam prædolore liuescentem, & morti ꝓpinquum, ad eius delatum tumulum; ad sanitatem totalem promouit.

Bartholomeum, qui de quercu ceciderat alta fracto ramo; & super aceruum lapidum, fractum toto corpore; ad eius sepulchrum portatum: statim sanauit.

Filiam cuiusdam magistri, lateris ariditate percussam, facto voto ad hunc fratrem; illico liberauit.

Puerum quendam natantem; cuius corpus sanguisuga intrauerat, ac per os sanguinem sine mensura emittentem, cum morti esset propinquus; voto ad ipsum fratrem Petrum facto, sanguisuga per secessum emissa sanauit.

Quendam diaconum infirmitate grauatum, vt per se de lecto nequiret exurgere; ad eius sepulchrum deuectum, ad sanitatem perduxit: Qui timens recidiuam, balneum ingressus, pristinam infirmitatem incurrit: Iteratò ad sepulchrum sancti reportatus; perfectam obtinuit sanitatem.

De prouincia sancti Angeli.

Frater Iacobus de Asisio.

IN Fogia requiescit sanctus Frater Iacobus de Asisio, qui mira fecit post mortẽ: Nam mulierem habentem fistulæ morbum, voto ab ipsa ad eum emisso, statim curauit.

Philippum Campsorem magno tempore passum quartanam, nec medicorum arte curari valentem; facto voto fratri Iacobo, ad incolumitatem perduxit.

Quendam de ciuitate Troiæ habentem cancrum in Tibia; Frater ipse Iacobus post votũ factum sanauit.

Sic & quendam de Fogia nomine Matthæum; cum morbum in crure pateretur grauissimũ, voto emisso hic sanctus liberauit. Multa alia Deus in isto fratre operatus est.

Locus Corneti.

Frater Beneuenutus de Eugubio.

IN Corneto iacet sanctus Frater Beneuenutus de Eugubio vita sanctissimus, & signis stupendus. Hic fuit laicus literas ignorans, qui spretis quæ sunt mundi B. Francisci vestigijs inhæsit toto nixu. Receptus ad ordinem, humilitatis suæ experimenta declarans, de mandato B. Francisci, ad seruiendum leprosis accessit: Quibus ipsorum abhominationibus postergatis; sine querela vti Christo seruiuit. Obidientiæ culmen sic ascendere est conatus,

vt ad omnia prælatorum mandata impiger,& sine mora, ac sine querela pareret.
In suis infirmitatibus, quibus à domino fuit probatus; patientiam supra modum & habere,& ostendere est conatus.
Amator fuit paupertatis sanctissimæ, & zelator, vix extrema victus,& habitus requirens.
Silentij cultor.
Pietatis visceribus super afflictos affluens.
Orationi, & contemplationi fuit deditus, adeo vt vsque in horam tertiam in publicum, nulletenus exiret, ne occupatione aliqua perfectas delitias minui pateretur, nec mutari.
Honestatis adeò fulsit virtute; vt nec verbo, nec facto, aut signo inhonestati quid est deprę hensum aliquando de eo: Sed vocatus à Deo, sanctitatem suam astruunt per ipsum miracula diuinitus operata: de quibus signis non est hæsitandum, Cum per bullam Apostolicam directam à d. Gregorio IX. 1236. ab Episcopis Melciensi,& Venusino sint collecta, examinata, & autenticata.

Fratris Beneuenuti miracula.

Duos mortuos suscitauit.
Duos liberauit à faucibus mortis.
Epilenticos quatuor.
Leprosos duos.
Demoniacos duos.
Asquinantia vnum.
Contractos, & aridos septem.
Tres cęcos illuminauit.
Tribus surdis auditum præbuit.
Idropicis, & ingratis duobus sanitatem indulsit.
Ab alijs infirmitatibus duos.
Mutum vnum.
Mulierem vlceratam grauiter in mammilla: Gutosos,& apostematicos 5. eripuit.
Fratri Ioanni de alto Passo pecuniam perditā sibi apparendo, habentem indicauit.
Fratrem Egidium de ordine minorum à carnis tentatione sibi apparendo; cingulo suo cingendo liberauit.
A brucis campum cimino plenum eripuit sibi à quodam commendatum; & alia multa, vel plura miracula hic sanctus peregit.

De prouincia Calabriæ.

Frater Petrus.

IN prouincia Calabriæ iacet Frater Petrus dictæ prouinciæ minister, vir sanctitate præclarus.

De Fratre Daniele cum sex fratribus martirizatis.

Septē Fratrum vita, ac martirium.

FRater Daniel minister prouincię Calabriæ, fuit homo sanctitate mirabilis, & martirio gloriosus: Qui anno d. 1221. sexto Idus Octobris in ciuitate Cepta martirium passus est, cum sex alijs fratribus, videlicet, Samuele, Angelo, Donulo, Leone, Nicolao, & Vgolino, hi obtenta licentia à Fratre Elia generali ministro, siue B. Francisci Vicario; de partibus Tusciæ recedentes; Ceptam ciuitatem saracenorum deuenerūt, & ibi cum mercatoribus Pisanis, Ianuensibus,& Marsiliensibus verbum Dei prædicantes, manserunt tribus diebus in vico, qui erat extra ciuitatem concessus christianis mercatoribus, & deputatus: deinde die sabbati facta confessione, & celebrata missa, Eucharistiam sumentes,& in sero fecerunt mandatum, vt lauaret pedes alter alterius,& verbis deuotis se mutuo corroborauerunt. Mane autem facto diei Dominicæ conspersis cinere capitibus, ciuitatem intrauerunt, confitētes Christum dominum Iesum; & prædicantes in eo solo esse salutem. Et sic euntes per mediam ciuitatem, eorum cæcitatem arguebant, viam veritatis prædicando, & ostendendo; Sed capti a Saracenis, ad eorum Regem sunt deducti, percussi,& flagellati, illusi opprobrijs, & contumelijs sunt afflicti, & affecti. Videns vero eos Rex tonsis caplllis, & loqui feruenter, reputans eos fatuos; iussit eos ferreis vinculis mancipari, & octo dies sic affligi. Die autem octaua ad se deductos interrogat si vellent, quæ dixerāt retractare, Christum negare, & ad saracenos conuerti. Sed ipsi quod dixerant potius affirmantes, apertis rationibus probauerunt, q̄ nō potuerunt saluari nisi baptizarentur,& crederent domino Iesu Christo. Insuper sigillatim examinati,& multis eis promissis, ac si oppositum facerent morte eis intentata; firmi gratia spiritus sancti in proposito sunt reperti. Quod cernens quidam iudex nomine Arbaldus, dixit fratri Danieli ministro. Quare tu fatue cupis mori,& perdere istam vitam, & futuram? Eleuans sanctus Frater Daniel oculos, dixit ei. Senex inueterate in malis, tu cōuertere potius ad dominum Iesum Christum Deum viuum, & verum, quia huc vsque deceptus fuisti errore diaboli, & Maumethi maledicti prophetæ tui. Et cum fecisset contra eos gladios ad terrorem vibrari, & omnino firmissimos inuenisset, dedit sententiam vt omnino decolarentur. Sex igitur fratres proiecerunt se ad pedes fratris Danielis ministri osculantes manus,& pedes eius,& cum lachrimis dicebant. Gratias agimus Deo, & tibi patri, qui nos ad coronam martirij perduxisti. Benedic filios tuos, qui amplexans eos, & osculans,& benedicens,& corroborans dixit. Gaudeamus omnes in domino diem festum celebrantes, quia angeli nobis assistunt: Ianua patet cœli, hodierna die omnes simul erimus inter coronas martirum in gloria Paradisi. Tunc simul congregati, nudati educti sunt de aula Regis, ibantque gaudentes, & Deum laudantes cum lætitia, quasi ad epulas inuitati, ducti igitur ad locum certaminis, inclinatis capitibus,& suas animas domino cōmendantes, martirio coronati sunt, capitibus amputatis. Capita eorum conquassata,& cor-

Septē fratres martirio coronati.

pora

porá membratim per ciuitatem distracta pueris, & saracenis fuerunt. Sed postea fuerunt à Christianis collecta, & honorificè apud fideles recōdita, in Alfondega Marsiliensi; & ea filius Regis Portugalliæ pro dono petiit, & accepit, & in Hispaniam transtulit. Per quorū suffragia Deus multa mira operatur ad gloriam suam & honorem.

De prouincia Siciliæ,

Fr. Ioannes. IN ciuitate Siracusa iacet Frater Ioannes. Iste portauit lapidem ignitum, & ardentissimum in manibus sine læsione de coquina vsque ad infirmariam vni fratri infirmo: & multa alia signa fecit miraculorum.

Locus Calatagironi.

Fr. Ricardus. IN Catalagirono iacet Frater Ricardus, qui multos infirmos curauit post mortē.

Locus Policij.

Fr. Gandulfus. IN Policio iacet Frater Gandulfus, qui plura fecit miracula.

Locus Messanę.

Fr. Simon Aimonis. Fr. Electus. IN Messana iacet Frater Simon Aimonis, qui miracula fecit tā in vita, quàm post mortem. Iacet etiam ibidem Frater Electus filius domini Andreæ, qui post mortem fecit miracula.

Locus Panormi.

Fr. Io. Buta. IN Panormo iacet Frater Ioannes Buta, qui post mortem fecit multa miracula.

In dicto loco, iacet sanctus Frater Gerardus laicus de Valentia Lombardiæ: quem innumeris miraculis Deus diebus nostris clarum mundo reddidit. Vita fratris Gerardi de Valentia. Hic siquidem ortus de Valentia Lombardiæ, decimo ætatis suæ anno, patre orbatus, matri laboranti infirmitate podagrarum, & ptisis, per annos 14. Fideliter deseruiuit: Qua mortua, dum parentes eum ad capiendam vxorem ratione parentelæ suscitandę cogerent, nequaquam assensit: Sed facultates paternas, & maternas omnes tradens pauperibus, sibique nihil retinens, ac patriam parentesq; relinquens; vsque ad annos 40. suæ ætatis in diuersis partibus orbis stans, videlicet. Primo Romæ; deinde Neapoli, & demū in Sicilia in monte Ethneo, in quodam Eremitorio, & visitando sanctuaria, ac pœnitentiam exercendo: vitam suam transegit. Sed postquàm sic ieiunijs, disciplinis, & alijs rigiditatibus carnem subdendo spiritui domino militauerat; instigante se patre luminum quadragesimo ætatis suæ anno: ordinē fratrum minorum intrauit: Quē ingressus. B. Francisci vestigijs (vt verus filius) per omnia cohæsit.

Hic siquidem amator fuit præcipuus paupertatis euangelicæ: nihil habens pręter tunicā habitualem, cordam cum fęmoralibus: & his vsque ad mortem diues. Austeritatis fuit maximæ: nunquàm comedens nisi panem, & aquam, & semel in die, Lectus eius fuit nuda humus. Sed postquàm fuit Panormi: cum iaceret in sancti Ludouici capella, & ibi orando; lectum habuit tabulam vnius brachij, in qua poplites reclinabat dum oraret; Nil in pedibus portans; sed pedibus nudis semper incessit. Et licet arctissimæ in se esset vitæ: in fratribus tamen totus erat liberalis, & largus: gratum habens quicquid boni pro fratribus posset acquirere ad victum pertinens, & vestitum: Dei gratia castissimus extitit, vtpote virgo purissimus. Sed obedientię fuit miræ, vtpotè suis per omnia pręlatis obediens; non suam sed prælatorum exequens voluntatem; Propter quæ, & alias virtutes, quibus refulsit, dominus Iesus eum celebrem dedit mundo signis, & spiritu profetico, & diuinis condescensionibus.

Et quia Panormi ciuitas caput est regni, & tunc multorum ciuium mercatorum, & nobilium copiositate, & generositate erat conserta; Sanctus Frater Gerardus ad morandum ibidem est directus à ministro: Qui magno tempore ibidem portam custodiendo, fratrū portinarius fuit, & notissimus fuit omnibus tam de ciuitate Panormi natiuis, quàm forensibus ibidem degentibus. In ciuitate ergo residens Panormi, oratione sua hęc subsequentia fecit miracula: Miracula fratris Gerardi. Nam cum Frater Ioannes de Cathania esset grauiter infirmus, sic ꝙ iam per tres dies nullo modo vrinam effundere valeret, & iam ventre, & pectine tumescentibus, dubitaret de morte; visitatus à fratre Gerardo, & interrogatus de infirmitate, cum ille eam exprę ssisset, ac diceret. Pater roga Deum pro me, & ipse annuisset. Ingressus Ecclesiam, statim ꝙ genua flexit ante altare. Frater ille mingere cępit, & sic à doloribus fuit, & morte liberatus.

Dominus Henricus de Abbatibus, iusticiarius Regis in Panormo; infirmatus ad mortem, & ab omnibus medicis desperatus: pro fratre Gerardo mittens, & dum ad eum venisset suis se orationibus commendans; rogauit vt pro sua vita ad Christum intercedere vellet: ꝙ promisit. Post completorium dum se orationi dedisset, surgens ab oratione vocauit Guardianum dicens. Vadatis ad dominum Henricum, quia sanatus st. Ad quem veniens, eum reperit liberatum, prout sanctus prædixerat. Idem fecit pro quadam domina nomine Altadamma in dicta ciuitate infirma.

Similiter dominum Ioannem de Caluello infirmum, id ipsum faciens sanauit.

Soror cuiusdam nostri fratris nomine Comitissa, doloribus partus tribus occupata diebus, cum Frater Gerardus à fratre suo fuisset ad eam adductus, tangens eam cum ramusculo cipresi, in nomine dñi. B. Fr. & B. Ludouici dixit, cras hora nonę fętum mortuum emittes, & salua eris, & sic euenit.

Hic

Hic sanctus, & si alios sanctos omnes veneraretur; præcipuè tamen ad B. Ludouicum tūc nouiter canonizatum, præcipuam habuit deuotionem: cum quo multotiens est repertus loqui, sicut frater cum fratrem, & amicus cū amico: & quicquid operabatur totum in Dei nomine faciebat, & B. Francisci, & B. Ludouici.

Claruit hic sanctus etiam Spiritu prophetico. Nam, vt dictum est dominæ reginæ Elisabeth prædixit de filio masculo habituræ. Prędixit prædicto filio magistri Masi, ꝙ sequenti die hora tertia iret sanus extra domum, & sic euenit. Comitissæ prædictę prædixit ipsam abortiuum parituram hora Nonæ, & liberandam; & sic contigit. Domino Petro de Antiochia cancellario regis Siciliæ timenti, mori ob infirmitatem, quam patiebatur cum supplex eidem factus esset: per quendam misit dicendo, ꝙ moreretur: sed liberaretur: & ꝙ esset Dei amicus: & sic euenit. Vicè alia dictus Dominus Petrus infirmatus Mazine misit ad sanctum Gerardum, vt pro se oraret. Cui respondit, ꝙ se disponeret, quia moreretur: & sic est factum.

De exercitu regis Roberti existente in Sicilia, & Termas obsidente, prædixit, ꝙ non prosperaretur; sed cito recederet, & subbito: & sic euenit.

Domino Gulielmo de monte Cataro comiti Augustæ: cõgratulanti de Castro Augustæ, ꝙ credebat statim obtinere: Fr. Gerardus dixit, ꝙ castrum nō tunc, sed in mense septimo haberet: & sic accidit. Multis alijs inditijs, & signis compertum est B. Gerardum spiritum propheticum habuisse.

Habuit etiam hic sanctus mirabilem aduersus demones virtutem: à quibus spetialiter ante mortem per tres annos in forma diuersarum bestiarum apparentibus, fuit multipliciter molestatus.

Ductus quidam de monte sancti Iuliani demoniacus ligatus ad ipsum, cum ramum cipressi accepisset; & figuram sancti Ludouici tetigisset; ac in oleo lampadis, quæ corā dicta imagine ardebat intinxisset, ac in ore demoniaci posuisset: statim eum liberauit.

Postquam hic sanctus mirificus in ordine annis 35. in maxima austeritate vixerat: ætatis suæ anno 75. infirmatus, venit ad mortem, & die tertia ante obitum eius scilicet in die beati Ioannis euangelistæ, & tunc fuit 6. feria, hora, qua Christus fuit exaltatus in Cruce: apparuit ei B. Virgo Maria consolans eum, & cum eo loquens per magnum temporis spatium, vt post Virginis recessum ipse suis secretarijs reuelauit. Et tunc cognouit suæ animæ à corpore recessum. Die vero Dominico in festo sancti Thomæ martiris, cum venisset ad eum quidam suus deuotus, & diceret. Roga pater Deum pro me. Respondit faciam, nō hic sed alibi. Sic dixit fratri Laurentio eius socio: vado enim ad Paradisum. Post modicum vero manus sanctus Gerardus iungēs, & orās, caput super manus inclinans parūper dum caput eleuasset manibus iunctis, animam Deo redditur.

Scita eius morte per ciuitatem omnes confluunt ad locū, vt eum tangant, osculentur, & de eius tunica habituali, pro reliquijs sūmant. Membra eius adeo mollia erant, & tractabilia, ac si viueret. Per dies duos corpus sepulturæ minimæ potuit tradi propter multitudinem populorum, die vero tertia hora comestionis, ostia Ecclesiæ claudentes fratres corpus eius, sepulturæ dederunt: sed minimè hoc ciues latuit: Nam tanto odore suauitatis subito tota ciuitas est repleta: quo admirantes tandem cognouerunt, ꝙ corpus sancti, tunc traditum esset sepulturæ.

Sed quam Deus eum acceptum haberet, & magnum in gloria, mirandis signis, & innumeris placuit mundo demonstrare. Nam à die sui trāsitus, qui fuit anno domini 1345. vsque in pręsens maximis corruscat miraculis. Corpore enim eius nondum humato, mulier quędam contracta, dum corpus tetigisset, statim est liberata. Miracula B. Gerardi.

Puer nomine Orlandus tussim patiens maximam, cum instinctu paterno sanctum Gerardum inuocasset, statim sanatus est.

Mulier nomine Beatrix febres patiens, & dolores iliacos, posita petia de tunica sancti Gerardi, super latus, à dolore, & febre statim est curata.

Fater Bartholomęus de Castro Ioannis, dum staret ad matutinum, arreptus subito à dolore iliaco, inuocatione sancti Gerardi statim extitit curatus.

Mulier Bella nomine, dum casu brachium dislocatum haberet, & dolores, fricante de tunica sancti Gerardi super brachium ad suum locum reuersum est, & ipsa à dolore liberata est.

Quidam Nicolaus nomine, malum stomaci patiens, de tunica beati Gerardi cum posuisset super stomacum sanatus est.

Contissa habens oculos deprauatos, vt nihil quasi videret, cum manus sancti Gerardi duxisset super oculos, lumen recepit optatum.

Matthæus de Marsilia habens in membro occulto cancrum, posita pecia tunicę sancti Gerardi super locum, habuit sanitatem.

Alius, qui infirmitatem cancri magno tempore fuerat passus, de tunica sancti Gerardi imponens, statim est curatus. Et non solum in ciuitate Panormi: sed in alijs mundi locis per sancti Gerardi inuocationem, & merita, signa multa fiunt.

Et quia amicus singulariter extitit Pisanorū in Panormo cōmorantium, in ciuitate Pisana prę

præ alijs mundi locis Deus per ipsum signa ostendit.
Centum sexdecim demoniacos, à morte sua, vsque ad annum. 55. liberauit: sed à tempore illo, vsque in præsens, credo, quod bene ducenti, & vltra sint liberati, & quotidie liberantur inuocatione eius, & suarum reliquiarum consignatione.
Quinque liberauit à submersione.
Auditum octo redidit.
Oculos cęcis tribus restituit; & à diuersis infirmitatibus oculorum decem liberauit.
A diuersis infirmitatibus brachiorum 18. curauit.
A bullis 18. liberauit.
Contractos quinque extendit.
A diuersis doloribus, & infirmitatibus capitis 12. sanauit.
A carceribus 8. eripuit.
A cruribus fractis, & dolore. 11.
A dolore dentium 3.
Mentecaptos 3.
A febribus continuis 76.
A febre tertiana, & quotidiana 5.
A percussione gladiorum 5.
A lapide in virga 2.
Mutos 4.
Manus habentes perditas 5.
A maris periculo 16.
Existentes in mortis articulo 45.
A morbo caduco 7.
Sterilibus partum concessit 18.
A partus periculo 9.
A paralisi, & tremore 4.
A podagra 12.
Ab infirmitate pręputij 5.
Ab effusione sanguinis 6.
A dolore stomaci 6.
Ab ægritudine ventris 5. liberauit.
Pacem quater posuit inter personas. Ac animalia irrationabilia plura diuersimodè curauit. Quod, & quanta Deus operatus est per hunc seruum suum beatum Gerardum in ciuitate Pisana, & si prædicta scripta sint: tamen alia sunt innumera, quæ nullo modo possent scribi: quanto magis illa, quæ vbi iacet, & alibi sunt facta. Ego ipse, qui hęc scripsi, & composui: miranda vidi, & audiui: quæ omitto ob breuitatem: quæ dominus per ipsum sanctum Gerardum operatus est. Et si miracula sanctum indicant magnum apud dominum, credendum est beatum Gerardum magni meriti esse apud Christum benedictum.

De prouincia Mediolani.

Frater Leo Archiepis.

IN Legnano in comitatu Mediolani iacet frater Leo archiepiscopus Mediolani vir strenuę sanctitatis.

Frarer Petrus de Archagnano.

Frater Petrus de Archagnano, qui fuit inquisitor: & quia voluit hæreticos de libro inquisitionis abolere, in loco qui dicitur Vmbraida Guercij, ab eis martirium recepit.

Fr. Antonius de Rosate.

Frater Antonius de Rosate de comitatu Mediolani fuit pro fide à Saracenis inter duos asseres sectus per medium.

De prouincia Dalmatiæ.

Fra. Antonius.

IN Duratio iacet frater Antonius Archiepiscopus Duratij: qui vltra mare pluribus annis prædicauit Saracenis: demum obedientia factus est Archiepiscopus Duratij. Hic mortem suam prædixit. Sed mortuus cum esset indutus habitu, & paramentis, & in Ecclesia fratrum minorum iaceret corpus eius, incępit sudare; & tam validus fuit sudor, quod habitum, & paramenta penetrauit; maneque sequenti super corpus eius, quidam pulcherrimus iuuenis apparuit nunquã prius visus: qui coram populo stans vitam eius à die natiuitatis, vsque ad mortem recitauit, & post hoc disparuit, nunquam deinceps visus ab aliquo.

Locus Cathari.

Fr. Adam.

IN Cathari iacet Frater Adam socius dicti fratris Antonij: qui horam mortis eius prædixit, in qua & decessit.

Locus Tragurij.

Frater Io. Buca.

IN Tragurio iacet frater Ioannes Buca de Albania: qui fuit magnę austeritatis; & mortem suam prædixit: ac eius corporis lotura potata multos à diuersis infirmitatibus liberauit.

Locus Breberij.

Fr. Andreas Albanensis.

IN Breberio iacet frater Andreas Albanẽsis, qui post mortem in meridie nullo vidente duos captiuos à carcere liberauit, manentibus compedibus, & carcere illęsis.

Locus Chersi.

Fr. Michael Albanensis.

IN Cherso iacet frater Michael Albanensis socius in austeritate & peregrinatione dicti fratris Ioannis Albanensis.

Locus Vallis.

Fr. Iulianus.

IN Valle iacet frater Iulianus, de quo fit ibi festum.

Locus Iustinopolis.

Fr. Monaldus.

IN Iustinopoli iacet frater Monaldus qui fecit summam monaldinam.

Locus Polæ.

Fr. Otto.

IN Pola est reconditus Frater Otto, qui multis signis clarus extitit. Hic quendam nomine Petrum habentem apostema in gutture, ipsum inuocantem sibi apparens liberauit. Ioannem priorem Ecclesiæ sanctæ Mariæ habentem brachium desiccatum, & manum contractam, ad suum sepulchrum ad sanitatem perduxit.
Puellam nobilem de Pola habentem crus contractum, nec valentem ambulare liberauit.
Alioctum habentem pedes retortos, ad suum sepulchrum liberauit.
Martinum ab vmbilico, seu cingulo, & infra paraliticum, & contractum sanauit.
Pueri os retortum vsque ad aurem, ad locum debitum

debitum, & formam reduxit.
Mariæ oculorum lumine priuatæ, visum restituit.
Puerum cęcum illuminauit.
Mulieri cuidam mutæ loquelam pręstitit. Et plures alios à diuersis infirmitatibus clementer eripuit.

De prouincia Romaniæ.

Fr. Petrus. IN Nigroponte iacet frater Petrus, homo miræ perfectionis: qui iter alia, cum quidam demō ab incantatore vocatus venire tardasset, & vltimo veniēs, cum interrogatus fuisset, cur tantum venire distulisset. Respondit, quia fr. Petrū ab oratione volebam remouere, sed non potui. Quo audito incantator fuit conuersus, & vitæ postmodum perfectæ.

Frater Matthæus. Ibidem iacet frater Matthæus, qui fuit magnę perfectionis, & claruit miraculis.

De prouincia terræ Sanctæ.

IN hac prouincia iacent infrascriptis fratres.

Frater Iacobus. Frater Iacobus custos Sirię & martir.

Fra. Ieremias. Frater Ieremias socius eius martir.

Alij septem fratres nostri martires: qui propter fidem à Soldano Aegypti Melchasa sunt decapitati.

Fr. Corradus. Frater Corradus de Alijs ob fidem decolatus est, à Saracenis: de quo dicitur, ꝙ super corpus eius in mare proiectum, in procellis stabant duo luminaria per triduum.

Fratres nostri duo alij, vnus antiquus, & alter iuuenis, decoriati sunt in capitibus à Saracenis.

Fr. Bartholomæus. Frater Bartholomęus Martinozi de monte Politiano de prouincia Tusciæ apud Cairum de Babilonia pro fide à capite vsque deorsum sectus fuit à Saracenis.

Fr. Ioannes de Etheo. Frater Ioannes de Etheo prouinciæ Castellæ confessor domini Infantis Fernandi fratris Regis Aragonię. Hic Frater vitę, & scientię singularis iuit ad Ierusalem. Sed postmodum captus à Soldano cum socio nomine Consaluo laico de prouincia sancti Iacobi, & positus in carceribus, socio ob penas mortuo, ipse (permittente Deo) nō valens pennas sustinere, fidem abnegauit, & est factus Saracenus. Verū vxorem more eorum accipere noluit: & sic circa tres annos stetit. Verum diuino spiritu tactus scripsit fratribus da Cipro: vt mitterēt sibi duos fratres existenti in Cairo Babilonię: per quos volebat ad fidem redire: quod & factum est. Vnde frater, qui accessit fuit captus à Saracenis, sed postea dimissus. Sed frater Ioānes post solēnem prædicationem, & reuocationem eorum, quę negauerat, captus à Sarrasenis, primo verberibus crudelissimè cęsus deinde sale, & aceto plagis aspersis, demum sex clauis fuit crucifixus. s. duobus in manibus; duobus in brachijs, in medio. s. in cubito, duobus in pedibus. Et cum in principio facies eius palida esset facta ex dolore, demū adeo rubicunda, & læta, vt omnes mirarentur. Et sic vixit per tempus semper fidem Christi affirmando, & Maumeth detestando.

Fr. Ioan. de Neapoli. Frater Ioannes de Neapoli diaconus, cum Regi Gaze Christum prædicaret; ac eum vellet ad fidem conuertere, ab eodem captus, & in frusta concisus est.

Fratres nostri alij 16. qui erant in terra promissionis tempore quo Rex Cipri Petrus Alexandriam cępit, capti positi sunt in Damasco in carceribus per quinque annos stantes in ferris, & sine indumētis, & ieiunijs probati, virtute fidei, gloriosa morte confessionis, & perseuerantiæ obierunt.

De prouincia Burgundiæ.

Bonauenturæ sancti vita. IN Lugduno iacet pater, & frater dominus Bonauentura de Balneo Regio prouinciæ Romanæ, sanctæ Romanæ Ecclesiæ, Cardinalis. Episcopus Albanensis. Qui cum iuuenis miraculo sibi facto per Beatum Franciscum, vtpote de mortis faucibus se liberato, ordinem intrasset, tantæ bonæ indolis honestate pollebat, vt magister Alexander de Ales diceret aliquando de ipso; ꝙ in eo videbatur Adam non peccasse.

Hic in septimo anno post ingressum ordinis, legit sententias Parisijs, & in decimo anno recepit cathedram magistralem. In tertio decimo anno ad regimen ordinis est assumptus: decem & octo annis ordinem rexit.

Hic in primo capitulo, quod tenuit Narbonę, constitutionibus ordinis formam dedit, & ordinem. In capitulo Pisis, prouinciarum ordinis, vt modo sunt, facta est distinctio.

Hic postmodum rogatu capituli generalis, legendam maiorem, & minorem. B. Francisci composuit, quas modo habet, & tenet totus ordo.

Hic per dominum Gregorium decimum factus est Cardinalis.

Hic videns se indignum cōmunione corporis Christi per multis dies abstinuit à celebratione missarum. Sed humilitatem Deus aspiciēs consolatus est eum mirabiliter: Nam audientie eo missam deuote, vna de particulis hostiæ cōsecratæ iam diuisæ, intrauit in os eius, sacerdote nullatenus aduertente.

Hic in Lugduno tempore generalis concilij, ad sanctos patres appositus triumphātes suo lætificauit consortio.

Papa cum Cardinalibus exequias super corpus eius celebrante; ipse opera multa fecit, vt inferius dicetur.

Huius corpus dum in sacristia esset positum in sepulchro nouo, vbi nunc iacet, corpore redacto in cinere, lingua inuenta est sana, & integra, ac si fuisset nunquā sepulta. Quod fratres videntes, eam in pixide eburnea ponentes, in sepulchro eius recondiderunt.

Locus Viennæ.

Frater Michael. IN loco Viennæ iacet frater Michael. Iste aquam in vinum mutauit, & plura miracula fecit.

Fr. Drodo. Iacet ibidem frater Drodo.

Fr. Gulielmus. Iacet ibidem Frater Gulielmus. Hic habuit spiritum prophetiæ, statim enim futura dicebat.

Locus de Amoniaco.

Fr. Gulielmus. IN loco Amoniaci iacet frater Gulielmus, ad cuius preces nauis distans: quia longe recesserat ad portum statim redijt, sicut ipse frater optauerat.

Locus Valentię.

Fr. Petrus martir. IN loco Valentiæ iacet frater Petrus martir: qui ab hereticis propter officium inquisitionis ipse, & cum eo frater Catellanus martirizati sunt: Qui post eorum mortem apparentes cuidam sanctimoniali infirmæ: primo totaliter sanguinolenti, postea totaliter gloriosi, præmonentes eam, q in crastino iręt obuiam corporibus eorum pro sanitate recuperanda: Quod cū fecisset statim est sanata.

Locus Diensis.

Fr. Electus. IN conuentu Diensi iacet frater Electus homo sanctissimus valde.

De prouincia Turoniæ.

Fr. Gualterius. IN loco Victauiæ iacet frater Gualterius Episcopus Pictauien. qui illuminauit cęcos, & multa miracula fecit, habet specialem gratiam liberandi, & curandi homines à quartana. Hic sanctus ad mortem deueniens quandam scripsit cedulam, cum qua in manu decessit. Et cum Pictauis esset Romana curia s. dominus Papa Clemens quintus; qui ipsum iniuste ab Episcopatu Pictauien. deposuerat, Episcopi, & Cardinales, & alij prelati adessent ad eius exequias, nulli prædictam voluit dare cedulam: Sed domino Papa veniente, eidem statim mortuus tradidit. In cedula continebatur quomodo ipse frater Gualterius, quia iniustè ab eo fuerat depositus, infra tot dies dominum Papam citabat appariturum coram æterno iudice. Et sic factum est. Nam die statuta subita morte Papa ipse decessit.

Fr. Simon. In dicto loco iacet frater Simon minister Turonię; ad cuius os spiritus sanctus in specie columbæ visus est.

Locus Rodomarum.

Fr. Rodulfus. IN Rodomis iacet frater Rodulfus sacerdos, vir sanctitate vitæ pręclarus.

Locus de Cenomannis.

Fr. Electus. IN Cenomannis iacet frater Electus, vir sanctus.

De prouincia Aquitanię.

Fr. Aldemarius de Filsinio. IN loco Figiaci iacet frater Aldemarius de Filsinio, qui suscitauit mortuos: cęcos; & vexatos à demonibus curauit.

Locus Africani.

Fr. Gulielmus. IN sancto Africano iacet frater Gulielmus qui multis claruit miraculis.

Locus Aurillaci.

Fr. Rigaldus. IN Aureliaco iacet frater Rigaldus, qui multa fecit miracula.

Locus Tolosę.

Fr. Stephanus. IN loco Tolosæ iacet frater Stephanus; qui cum esset prius Abbas magnus dimissa Abbatia, factus est frater Minor. Hic cum esset inquisitor in partibus Tolosanis ab hæreticis occisus, corona martirij meruit sublimari.

Fr. Raymundus. Ibidem iacet frater Raymundus eius socius, qui etiam martirio cum eodem coronatus iuxta est sepultus.

De prouincia Franciæ.

F. Iulianus Theutonicus: Auctor officij B. Frā. IN loco Parisiorum iacet fr. Iulianus Theutonicus, vir miræ sanctitatis; qui fecit historias B. Francisci, & B. Antonij, & quo ad cātum, & quo ad Antiphonas, versus, & responsoria, quibusdam Antiphonis ad Magnificat, & Responsorio. Carnis spicam, exceptis. Hic ante ordinis ingressum fuit magister cantus in aula Regis Francorum.

Fr. Io. Gualensis. Iacet ibidem frater Ioannes Gualensis magister in theologia, qui summam valdè vtilem multorum tractatuum composuit. Hic arbor vitę vocatur. Hic in fine constitutus cum diu sine loquela permansisset; tandem loqui cępit totus gaudens, & lætus, ac dicere. Iudicium meum factum est, ad patriam pergo: & sic diē clausit extremum.

Alexander de Ales. Iacet ibidem magister Alexander de Ales, qui fons vitæ appellatur, qui summam maximam fecit in theologia, approbatam per dominum Papam Alexandrum quartum: per 40. magistros in theologia Parisij. Et multas postillas fecit super scripturam sacram, & glosas ordinarias. Vt dicitur, hic miraculosè ordinem fratrum minorum intrauit, & miraculosè remansit, & gloriosè obijt.

De Prouincia Prouinciæ.

De ipsius nobilitate. IN Prouincia Prouinciæ iacet sanctus frater Ludouicus Episcopus Tholosanus, primogenitus Regis Caroli secundi; cuius vitā succintè prout potui inuenire hinc inde ponam. Hic sanctus ex parte patris fuit de domo Franciæ: pater. n. suus Carolus secūdus filius fuit Caroli primi dicti Marcelli; qui Carolus primus filius fuit Ludouici Regis Francorum, & frater sancti Ludouici Regis Francorum. Ex parte matris, vt dicit Papa Ioannes in bulla canonizationis ipsius. s. dominę Mariæ, fuit de domo Vngariæ; de qua domo sunt tres, videlicet, duo Reges, & vnus Dux sancti canonizati. s. sanctus Stephanus Rex, & sanctus Ladislaus Rex, ac sanctus Henricus Dux; qui omnes fuerūt fratres dictę dominæ Marię. sanctus Bella Rex nondum canonizatus, nepos fuit dictę dominę Marię. sancta Helisabeth canonizata eius fuit amita. Sic ergo ex vtroq; parente nobilissimis est ortus parentibus.

Hic

Hic siquidem Carolus secundus, & si plures habuerit filios, primogenitus eius fuit hic sanctus iuuenis, & frater Ludouicus, cui vt primo genito regnum Siciliæ, & Ierusalem debebatur. Et quia mater eius vnica fuit regis Vngariæ: qui alios filios non habuit, nisi matrem ipsius dominam Mariam: ratione matris regnũ Vngariæ suũ erat, quæ omnia (vt patebit) Christi despexit amore, ac dimisit factus humilis frater minor. Sed quomodo, est videndum. Carolus siquidem primus coronatus Rex per Ecclesiam contra Manfredum regnum siculorum obtinuit; interfecto Manfredo ipsorum Rege; verum de Manfredo filię aliquæ remanserunt; & inter alias remansit Constantia, quę nupta fuit Petro Aragoniæ. Et quia Francigenæ in insula Sicilię pessimę se habebant, ordinatione Ioãnis de Procida interfectis, per totam insulam Siciliæ vna die francigenis; Rex ipse Carolus primus insulam amisit Siciliæ: Quam illico Petrus Rex Aragonum accipiens ob vxorem: filium suum secundum. s. Fredericũ in dicta insula in Regẽ posuit: propter quod bellum ortum est inter Carolum, & Petrum. Sed idem Carolus cum se prępararet ad inuadendum Siciliam, diem clausit extremum: regno dimisso Carolo filio suo, qui dum contra siculos exercitum parasset; victus à Petro de Aragonia, captus est, & ductus Barchinonam: Qui Carolus datis tribus filijs suis obsidibus, videlicet primogenito suo Ludouico cũ duobus alijs: ipse Rex Carolus ad suum regnum est reuersus. Et cum pax per septennium non fuerit reformata: sanctus Ludouicus cum duobus fratribus suis per tantum tempus Barchinonę obses fuit: qui in captiuitate positus: nõ puerorum mores, aut lasciuorum, sed antiquorum, & virtuosorum hominum statum, & opera prosecutus: multis virtutibus cępit florere.

De eius exercitio in studio scientiarũ.

Studio scientiarum cum fratribus suis tali in tempore sic se dedit: habendo magistros in scientijs fratres minores. s. fratrem Pontium Carbonelli hominem sufficientem, & sanctũ, & alios fratres minores: ꝙ infra septennium quo ibi fuit in grammatica, logica, scientia naturali, metaphisica, & morali, & sacra theologia; à Deo fuit sufficienter instructus, ꝙ & disputare de prędictis sciret docere, & prædicare clero, & populo, & Dei verbum proponere; vt scientia putaretur magis sibi infusa diuinitus, quam humanitus acquisita.

De corporis eius, & animæ puritate.

Hic sanctus, & si pulcherrimus esset corpore adeo, vt audiui à fratre, qui vidit eum, quando primo Episcopus Tholosam intrauit, vt concorditer mulieres omnes dicerent, & homines se pulchriorem faciem nunquam vidisse. Nec de videndo eius faciem poterant satiari, & de vico in vicum ibant cuncti ad eũ videndum, ac in mũdi delicijs enutritus, post carnis concupiscentias nullatenus abijt; Sed à pueritia amor castitatis sic eius affecit mentem, vt non solum mulierum aspectus colloquia, & consortia vitauerit, sed & verba carnalia, vel ad talia pertinentia nullus eum loquentem audiuit. Vnde Barchinonæ dum esset obses, & homines nobiles illius regni, qui eum visitabant verba dissoluta aliquando loquerẽtur, vt ad malum eum incitarent, adducendo ad eum virgines, puellas, & nobiles, ipse vir angelicus, & purissimus, quasi ribaldos à se abijciebat, fratresque suos acutissimè repræhendebat, cum se dabant aspectibus mulierũ, nec audebant propter ipsius reuerentiam, & timorem aliquid agere inhonestum.

Suæ virginitatis testes fuerunt fratres qui ipsum nutrierunt; qui in sua iacebant camera, & sibi à pueritia astiterunt, & ipsum angelicæ puritatis fuisse, testimonium reddiderunt. Vnde eius conuersatio inter homines quo ad hoc potius angelica fuit, quàm humana. Perhibuerunt etiam testimonium nobiles viri cum fratribus prædictis, ꝙ nunquam ex quo natus est, vsque ad vigesimum quartum annum, in quo decessit, ab eius ore exiuit verbum, nec iocosè, nec seriosè vnum lasciuum, aut declarans, seu importans aliquam inhonestatem; sed semper verba eius castissima fuerunt, & honesta, & ꝙ maius est tam secularis, quàm Frater, & Episcopus omnem aspectum, & omnem contuitum mulierum perpetuo vitauit. Dominus Papa Ioannes in bulla canonizationis eius ponit, ꝙ excepta matre, & sororibus cum nulla muliere solus cum solo aliquando est locutus.

Quo ad hoc referam, quid hic sanctus circa sororem suam Reginam egit in Aragonia; Cum enim venisset ad eum visitandum, nullo modo potuit obtinere precibus quibuscunque, vt eam in faciem aspiceret; sed respondit ꝙ erat fatua hoc petens.

Dominæ Ioannæ Reginę Frãciæ cognatæ suę, vtpote filij duorum fratrum, roganti vt in suo aduentu more nobilium de Francia eam reciperet ad amplexum, & osculum, nullatenus, acquieuit, & si summa deuotione ferreretur ad ipsum. Non solum verba inhonesta vnquàm fuit locutus, sed talia dicentes grauiter arguebat, Oculos suos ab omni aspectu mulierum auerterat, vt nullam aliquando aspiceret: nam dominus erat suorum oculorum.

Tholosæ quædam domina cum audisset eum de hoc cõmendari, respondit. Ego probabo. Cumque ad eum iuisset, & ipsum dum esset in Ecclesia diligentissimè considerasset, reuersa ad domum dixit vicinis. Verè iste dominus sanctus est. Nunquam enim vidi aliquem, qui suis dominaretur oculis nisi istum.

De studio sanctæ orationis.

Sanctę orationis studiũ hic sanctus nondũ factus F. minor specialiter habuit in amicũ: Nã vt de hoc attestabatur Rex Robertus, & eius

frater, ac domicelli sui nobilissimi, qui in sua iacebant camera, cum esset paruulus, & tenellus omni tempore postquam seruitores sui recesserant, surgebat de lecto, & in oratione, & lachrimis vsque ad mediam noctem persistebat, & à fratribus, qui eum in confessione audiebant, fuit multotiens repræhensus de hoc propter eius delicationem. Vnde in illis diebus cum semel ad orationem surrexisset, & staret vsque ad mediam noctem peruigil in oratione, essetque lumen ardens in camera, sicut mos est nobilium, & dominus Rex Robertus, & frater eius dominus Raimundus in lecto eius essent, cum omnes simul dormirent, & actualiter vigilarent; Viderũt sanctum Ludouicum ad orationẽ surrexisse. Cumque inspicerent, conspexerunt vnum gattum nigerrimum, & magnum, sicut esset vnus canis saltantem super eum, & præliantem cum eo, quẽ ipse sacer iuuenis Ludouicus signo crucis facto à se abigebat; Et cum pluribus vicibus sic super eum saltasset; exclamauerunt pueri. s. Robertus, & frater, statim disparuit gattus ille. Quod aduertens sanctus Ludouicus ab oratione surgens, venit ad eos, & iuramento eos astrinxit, vt quandiu viueret, nulli quod viderant reserarent. Factus autem frater minor dormientibus socijs, surgens ad orationẽ deuotẽ orabat; & interdum in terra cubitabat.

De eius ad pauperes pietate.

Hic sanctus tam ex gratia quam dono naturæ hoc habebat præcipuũ, vt ad pauperes, & specialiter leprosos manus suas libenter extenderet, & ipsos personaliter visitaret. Barchinonæ dum esset obses, nec ipse adhuc erat. 18. annorum; visitabat leprosos suis manibus eburneis, & pulcherrimis, quibus omnes alios excedebat, eorum lauabat membra, tangebat vlcera, educebat saniem, & in oscula deuotissimè prorueбat; Et hoc specialiter in hebdomada sancta, & singulariter in domini cœna faciebat. Nam vt testis fuit Rex Robertus, & alij, qui præsentes fuerunt: Cum semel in cœna domini vocari fecisset omnes leprosos de ciuitate Barchinonę ad suum hospitium, vt eorum pedes lauaret, & cibaria ministraret, memor domini, cuius aspectus apparuit leprosus percussus, & humiliatus illis diebus. Cumque omnes leprosi conuenissent ad eius hospitiũ; affuit vnus statura permaximus, & in illa infirmitate horribilissimus, ita ꝙ dominus Rex Robertus, & dominus Raimundus eius frater hoc videntes summè timuerunt: ad quem accedens vir Dei Ludouicus, hunc diligentius lauit, & deuotius, quàm alios, ac studiosius sibi seruiuit in mensa, necessaria ministrando. Sed cum in crastino in die parasceues in memoriã passionis Christi, qui apparuit leprosus in cruce, prefatum leprosum in suo habere voluisset hospitio, in tota ciuitate non est inuentus diligentissimè requisitus. Et cum fuissent cæteri leprosi interrogati. Responderunt ꝙ nunquam aliquis talis affuit inter eos, nec vnquã illum viderunt. Vnde pie credendum est ipsum fuisse dominum Iesum Christum, vel eius Angelum, qui in specie leprosi horribilissimi se voluit exhibere beato viro, vt eius humilitatem probaret, ac virtutem.

Factus Episcopus Tholosanus cum mãdasset inquiri de suorum quantitate redditũum, de quadraginta millibus librarũ; decem milibus pro suis retentis expensis 30. millia distribuebat pauperibus. Omni die 25. pauperes in domo sua reficiebat, quibus aquam manibus infundebat, fercula apponebat, scindebat panẽ poplite genuflexo, & seruiebat. Alijs etiam pauperibus largas faciebat eleemosynas tam publicas, quam priuatas. Hospitalia autem visitabat pauperum leprosorum.

Semel eundo Parisios pauperi, quem reperit propriam cappam dedit; Nullum quantumcũque pauperem, & despectũ dedignabatur. Quadam vice accidit ꝙ ipso transeunte cum tota familia sua, quædam mulier paupercula, & antiqua in quodam tugurio humili, & despecto iacens, clamaret confessionem humiliter petendo: Et cum aliqui de sacerdotibus vellent de equis descendere, vt eam audirent, dixit sanctus Ludouicus. Nequaquã sed ego descendam, & audiam eam, quoniam ad me spectat; Descendit, tugurium intrauit, eam audiuit ad confessionem, consolatus est eam, & eleemosinam impendit. Egressus autem inde plenus fuit pediculis, & immundicia, quod vir sanctus cum magna consolatione conspexit gaudenter, & cum risu portauit pediculos, & huiusmodi gemmas pauperum vocabat.

De moribus ipsius maturitate.

Qualis hic sanctus existeret, & futurus esset, non solum præfata ostendebant, sed maturitas, quã habebat in gestu, & affatu, ac conuersatione. Si spatium duceretur cum fratribus, illis solaciantibus, & equis suis currentibus, ipse semper maturissimè, & deuotissimè permanebat, nec aliquam lasciuiam ostendebat, sed summam maturitatem.

De ipso post eius mortem nobilissimi viri, qui eum agnouerant ab initio vitæ suæ vsque ad finem, tactis sacrosanctis testimoniũ perhibuerunt, nunquàm se vidisse, & audisse aliquid de eo; vnde posset notare quisquam peccatum mortale de eo: Cum omnes actus vitæ eius, & secreta eis essent nota. Adeò fuit plenus mititate, suauitate, humilitate, ac columbina simplicitate; vt ad eum accedere posset quilibet quantumcũque modicus pauper, & despectus.

Cernens vir Deo deuotus mundum transire velut vmbram, ac amicum mũdi Dei effici inimicum: Dum adhuc Barchinonæ in obsidione esset positus obses, videlicet, patris sui; mũdum abdicare proponens, ibidem voluit effici frater minor: Sed hoc non valens perficere,

quia fratres de prouincia Aragoniæ præ timore eum non recepissent, tunc votum solemniter emisit de intrando ordinem fratrum minorum. Sed cum Deo placuisset, ꝙ post septennium, quo obses fuit, inter Regem Aragonũ, & patrem suum pax esset facta, cum à Regno Aragoniæ abscessisset, & venisset ad montem Pesulanum; ibidem votum suum, quod de intrando ordinem fratrum minorum fecerat, voluit adimplere: Sed timore patris eum fratres recipere formidantes, iterato in dicto cõuentu, solemniter votum fecit de intrando ordinem fratrum minorum. Veniens verò Romam in præsentia domini Papæ Bonifacij octaui, & Regis Caroli patris sui; cum sibi introitum dissuaderent ordinis fratrum minorum, & si intendebat mundum relinquere: ꝙ prouisioni de se factæ Ecclesiæ Tholosanæ intenderet, respondit: nullatenus tali prouisioni se præstiturum assensum, nisi prius votum, quod faceret de intrando ordinem fratrum minorum perfecisset. Et sic annuente Papa prædicto, in sui præsentia ad ordinem receptus per fratrem Ioannẽ de Murro, tunc eiusdem ordinis generalem ministrum factus est frater minor, & filius beati Francisci pauperis crucifixi. O qualis fuit iste mundi cõtemptus sanctissimi Iuuenis; qui Regnum Siciliæ, & Ierusalem, quod sibi debebatur ex patre vt primogenito, ac Regnum Vngariæ, quod sibi debebatur ex matre, comitatũ Prouinciæ & Floquarqueri, pro Christi amore reliquit, nihil omnino sibi de mundialibus reseruans: nec ordinem aliquem habentium saltem in cõi voluit intrare: sed ordinem beati Francisci pauperrimum, qui nihil dat suis fratribus, nec in proprio, nec in cõi, nec in senectute, nec in iuuentute: ætate, videlicet, annorum 19. vel ad plus viginti. Habitu igitur induto ordinis coram Papa, & Cardinalibus; statim dispensatione apposita, in manibus dicti generalis, & coram præfatis fecit professionem de perpetuo seruanda regula fratrum minorum. Verũ & si intentio sancti esset stare in ordine, & viuere sicut vnus simplex frater minor; quia tamen ex regula quilibet frater minor mandatis Apostolicis debet obedire: quare mandante sibi Papa ꝙ assensum præberet prouisioni de se factæ Ecclesiæ Tholosanæ: vt verus obediens, mandatis apostolicis (vt dicit Papa Ioãnes in bulla) obediuit.

De eius vitæ austeritate. Factus igitur Episcopus Tholosanns de perfecto tendens ad perfectius, & de bono pertingens ad melius; quæ ante virtutum acquisierat, positus super candelabrum suum lumen cępit plenissimè refulgere; exemplar se ostendens tam subditis, quàm prelatis; tam secularibus, quàm alijs vitæ, & perfectionis: Cępit enim carnem suam crucifigere cum vitijs, disciplinis ferreis aliquando per seipsum, quandoque per socios se fortiter disciplinans; deferẽdo pro camisia rudem stamineam, & chordam grossam ad carnem, multotiens lectum declinaudo dormiebat in terra; & sic carnem spiritui seruire coegit. Et licet in eius mensa de duplici ferculo daretur, de vno solo, & parum comedebat: Et quia nihil quærebat mundi, hinc est vt dictum est, ꝙ de suis redditibus quarta parte retenta, tres alias partes erogabat pauperibus, & egenis.

De eius deuotione. Hic vir sanctus deuotione præcipua ferebatur ad crucem, & domini passionem; Vnde ob reuerentiam passionis Christi, officium passionis, manibus protensis in modum crucis omni die persoluebat. Factus vero sacerdos omni quasi die celebrabat; confessione præmissa, & omni die confitebatur. Et quando ibat per viam quantumcunque esset fessus, aut calidus; nihilominus celebrabat: Et si nõ inueniebat capellam, faciebat in aliquo pulchro loco tentorium erigi, & in altari portatili celebrabat: Orationi assidue incumbebat, & in eadem cubando in terra pernoctabat.

De eius humilitate. Humilitatem iste sanctus non solum ostendit seruiendo pauperibus in mensa, & hospitalia visitando leprosorum (vt supradictum est) sed in alijs ipsam sibi placentem ostendit: Veste enim semper humili (vt dicit Papa Ioannes in bulla) fuit vsus tam in habitu, quàm in cortinis, & lecti coopertorio de colore bruneo prædicta habendo. Nolebat hic sanctus ex humilitate, cum declinabat ad loca fratrum, ꝙ fratres facerẽt apparatum pro ipso. Vnde semel ad quendam locum fratrum declinantem, cũ fratres eum excepissent, & cameram pannis acquisitis cum armis Franciæ, & Siciliæ ornassent, indignatus omnia fecit amoueri dicens. Charissimi fratres; iste lectus non est fratris minoris: Et per totam noctem dormiuit non in lecto, sed in terra in signum profundissimæ humilitatis. Frater minor esse voluit, & nil aliud optabat; nisi Episcopatui renunciare, vt frater minor, & simplex remaneret. Hac de causa ibat Romam quado in itinere mortuus est, vt renunciaret episcopatui, & frater minor remaneret.

Semel dormitorium fratrum Tholosę dum intrasset: heu inquit quando videbo me esse sine Episcopatu; vt sim in vno loco dormitorij, sicut vnus pauper frater, & simplex.

In capitulo dum semel esset, & quidam frater sibi diceret: ꝙ multum ordinem honorauerat de sua persona insigni. Respondit impatiens ex humilitate, & quodammodo indignè ferẽs, Male dicitis frater, male dicitis, immo ordo multum me honorauit, quãdo dedit mihi habitum suum. Et licet hic sanctus mitis esset, & humilis, ac gratissimæ conuersationis; erat tamen vitiorum obiurgator.

De eius seueritate. In eius mensa non erant verba garrula, & iocosa;

cosa; sed continuè diuina lectio ante eum legebatur de biblia, quam homines cum diligentia, & silentio auscultabant. Ordinandos de vita examinabat, & sufficientia, & similiter ad beneficia promouendos. Ordinationes clericorum cum maxima celebrabat deuotione, ac clericos comam nutrientes manu propria tondebat.

De eius prædicatione. Prædicabat populo, & clero multotiens: Nam prædicauit Romæ in consistorio, Parisijs, Tholosæ, in monte Pesulano, & alijs locis; nec volebat vnquam ꝙ pulpitus pannis adornaretur: immo si erant faciebat remoueri. Nec cappã tenebat in dorso, sed ipsam exuendo, vt frater minor manens sic prædicabat, & sermocinabatur. Et adeò eius prædicatio fuit vtilis, & fructuosa; ꝙ nonnulli iudei ad fidem sunt conuersi, quos sacro fonte baptismatis innouauit. Et quia non sufficit incipere nisi homo perseueret: Hic sanctus sicut fœliciter incępit, sic & gloriosè consumauit. Vnde dicentibus sibi fratribus socijs, ꝙ quidam seculares dicebant se habere meliorem sanctiorem, & nobilioré Episcopum de mundo, sed timebant nè sicut cæteri, ab huiusmodi sanctitate mutaretur. Respondit cum lachrimis, & eiulatu. Ante me Deus subtrahat de hac vita.

Hic sanctus cum audiret loqui de gloria cœlesti, aut de aliqna deuota materia, statim prouocabatur ad lachrimas: Et quia virtutibus eius, vita fuit mundo insignis, placuit Deo vt mundo etiam esset signis clarus, & miraculis.

De eius in vita miraculis. Mulier quædam nobilis de Tholosa 14. annis fluxu sanguinis fatigata, cum nullo modo posset curari beneficio medicinę; ad hunc sanctũ deuotionem concipiens dicebat intra se. O si possem tangere fimbriam vestimenti eius, salua essem. Et dum sanctus equum ascenderet, impulit se in præssuram, & tangens eius habitum statim sanata est.

In monte Pesulano dum prędicasset; quædam mulier habens dolorem vehementissimum capitis, cum manum eius posuisset super caput suum, statim liberata est.

Quidam frater febrem continuam patiens; dũ rogasset eum, ꝙ eum signaret, signo crucis facto, statim liberatus est. Multa alia signa fecit quæ non reperi.

De eius morte gloriosa. Hic pontifex benedictus, & si ea quæ ad Episcopum pertinent ageret sine querela; tamen in tali esse pontificali statu, animus eius molestabatur: Aspirabat enim totis præcordijs cũ alijs fratribus minoribus subditus. & non prælatus Deo seruire. Vnde semel ob hoc suspirãti, cum socij fratres dixissent, ꝙ saluti animarum subiecti popui vtilis erat, ꝙ esset pótifex: Et si ex hoc consolaretur aliqualiter, tamé vt subditus remaneret frater minor, ad hoc suus totus inducebatur affectus: Volensque quod piè gerebat in pectore, effectui demandare, videlicet, de renunciatione Ecclesiæ Tholosanæ in manibus domini Papæ Bonifacij vt maneret deinceps simplex frater minor, de Tholosa recessit, vt Romam adiret. Et veniens ad comitatum prouinciæ castrum de Bricnola, vbi (vt dicitur) fuerat ortus; grauiter cępit infirmari, & sentiens se à domino euocari; in tali positus infirmitate deuotissimè confessus est: ac dñi percepit corpus: cui iuit in occursum, & si debilis esset valde. Cruce etiam sibi data per quendam ex socijs in lecto genuflexit, vt potuit; ac in oratione deuota & silentio post modum diu mansit. Cunctis tandem in eo, ministerijs expletis, anno domini 1297. 6. Kal. Septembris, morte aduenieté ad Deum fontem viuum, quem semper sitierat perrexit. Et quia se sepeliendum in Marsilia in loco fratrum minorum dimiserat, dũ de Brincola corpus eius Marsiliam duceretur, apparebant nobilibus, qui comitabantur sanctum corpus, quasi lanceæ radiosæ super ipsum corpus de cœlo descendentes: Cum autem peruenissent ad quãdam planiciem prope Marsiliam, cerei, qui erant extincti, subito cœlesti lumine sunt accensi. In Ecclesia igitur fratrum minorum ipso solemniter tumulato (sicut vidit quidam Baro, & multi qui aderant) hic sanctus super altare apparuit, indutus pontificalibus cum mitra, & baculo pastorali, facto signo crucis, sicut consueuerat, populum benedicens. Quot vero per ipsum Deus fecit, & fecerit miracula, longum foret enarrare.

De miraculis post mortem eius factis. De sex mortuis, & 9. alijs à diuersis infirmitatibus liberatis ponit bulla domini Papę Ioannis. Sed multos alios suscitauit à prędictis.

Marsiliæ duo erant fratres carnales: quorum vnus alium occidendo captus fuit ex hoc, & decapitatus. Sed cum amborum corpora in Ecclesia sancti Ludouici essent, inuocatione eiusdem sancti Ludouici facta, à matre, capuite vnius se corpori coniungente, ambo sunt à mortuis suscitati.

In ciuitate Aretij puer natus mortuus, inuocatione sancti Ludouici suscitatus, vocatus est Ludouicus, qui fuit postea frater minor.

Alium puerum oppressum ab equo currente, & mortuum, inuocatione sancti Ludouici facta à matre à mortuis, & omni læsione ipse curauit.

Multis etiam fecit, & facit gratias speciales: Nam quendam de Ciboctolo comitatus Perusii, qui erat iniustè de homicidio inculpatus; & eculei pœna confessus, cum decapitari deberet de mane, & suam innocentiam sancto Ludouico commendasset, de nocte sanctus Ludouicus accepit eum dormientem cum compedibus, & catenis de carceribus, saluo ostio carceris; & per 12. miliaria in loco fratrum de Cibo ctolo ad pedes altaris sic dormientem posuit: Et cum sic repertus esset à fratribus, recitata

recitata visione sancti Ludouici, ad se sic com peditum, & liberatum potestatem Perusij, & alios ciues attraxit: qui hoc videntes, Deum in suo sancto Ludouico laudauerunt.

Frater Franciscus Forinca de Senis in monte Policiano dum staret; & quoddam lignum super quod aliquando fuerat horrologium, de muro vi vellet extrahere, subito cum dicto ligno, & capite reflexo ad inferius super gradus cecidit, qui sunt ante capellas, & dictis gradibus caput allidens cum renibus, cum debuisset statim, vel mori, vel comminui inuocatione beati Ludouici pro suo auxilio, dum caderet, nihil mali est passus. Multa alia per diuersas orbis prouincias, precibus, & meritis huius cōfessoris Deus signa, & mira stupēda facit: quæ breuitatis causa omitto. Ad laudem Iesu Christi Amen.

Fr. Vgo. In eodem loco Marsiliæ iacet frater Vgo, qui plenus spiritu sapientiæ, & intellectus, vita sublimis, & efficacissimè doctrinæ fuit. Hic composuit libellum de triplici via in sapientiam perueniendi: & regulam mirabiliter exposuit. Hic signis suam astruit sanctitatem.

Locus Narbonæ.

Fr. Electus. IN loco Narbonæ iacet frater Electus laicus: qui vna die septem fratres à diuersis langoribus curauit.

Locus de Arelatæ.

Fr. Monaldus. IN loco Arelatæ iacet frater Monaldus, qui vidit beatum Fran. in aere ad ostium capituli, dum beatus Antonius prædicaret ibidem de titulo crucis; fratres consignantem, & benedicentem.

Fr. Beltrandus. In eodem loco iacet frater Beltrādus de Bollega, vir magnæ sanctitatis, & perfectionis.

De sanctissimo fratre Rogerio de Prouincia.

FRater Rogerius, qui fuit de Prouincia prouiciæ vbi iaceat non reperi. Hic fuit homo sanctissimus, & totus in diuino amore ignitus. Hic in tota vita nunquam habuit vanam gloriam de aliquo actu virtuoso. Ad ordinem minorum venit diuina reuelatione: & habitu accepto totus mutatus est in virum alterum. Sæpe magna tentatione vexatus (superata tentatione) in tanta copia gratia est sibi collata: ꝙ quam cito tentationem sentiebat, tam cito extinguebat.

Quadam vice tantum habuit de suis peccatis dolorem; ꝙ post illum dolorem certissime nouit à Deo omnia peccata esse sibi dimissa. Cōfitebatur omni die nouem, vel decem vicibus. Oculos summa custodia obseruabat: nec mulierem facie attendebat: omnem occasionem peccati fugiens: ne Deus eius incuria desereret mentem.

Nam semel cum socio cuidam mulieri obuiasset; & petijsset à socio, si illa esset talis mulier: & ille dixisset, ꝙ sic, adiecit socius. Non vidistis eam in cuius domo totiens eam visitastis; & in porta Ecclesiæ locutus fuistis? Respondit. ꝙ nunquam in facie vidit: nec etiam matrem suam. Et cum à socio interrogaretur: Cum ipse in facto mulierum esset securus, cur tantum timeret eas aspicere, Respondit frater inquiens. In potestate hominis est vitare occasiones peccandi; & ideo, quam diu homo facit, quod suum est; & dominus facit, quod in se est tuendo hominem à peccato: Impossibile est, ꝙ Deus vnquam deserat mentem, quā possidet; nisi homo habeat culpam, dum non vitat omnem occasionem peccandi: ex quo tu exponis te periculo, per occasionem, quam tu poteris vitare; & maximè in tali tentatione, ad quam homo multū declinat ex correptione naturæ, confidens de viribus tuis, iam tunc non obligatur te defendere; sed potest sine omni iniustitia tuis viribus, in quibus confidisti te dimittere. Et dicebat ꝙ mens, quæ Deum diligeret; ita tarde scienter declinaret ad venialissimum peccatū de mundo, sicut ad mortalissimum.

Verbum otiosum summe vitauit: immo cuidā fratri sibi valde familiari imposuit pro quolibet verbo otioso: vt semper, & statim diceret flexit genibus. Miserere totum: Credo in Deū. Pater noster. Salue regina, & Aue maria. Nec ipsum voluit absoluere: nisi ꝙ non statim teneretur dicere, nec flexis genibus. Et ne falsitas in suis verbis posset reperiri, vix aliquid dicebat, ꝙ ibi non apponeret forte.

In cibo autem, & vigilijs, lecto, & vestimento satis communis erat secundum exteriorem hominem. Fuit autem alta deuotio eius, & profunda coginitio, & contemplatio de Deo.

Iste frater Rogerius nunquam habebat vanā gloriam: immo dicebat, ꝙ si esset verum, ꝙ ipse esset melior homo de mundo, ipse vellet, ꝙ totus mundus sciret, & clamaret hoc: & rationem dicebat. Certissimum est, nullum hominum quicquam boni habere à se, nec suis meritis. Abscondam (inquit) ego in me dona Dei, & laudem eius; qui sic vilissimum vermen voluit nobilitare? Vnde cum vice quadam commendaret quendam de humilitate; & iste negaret se esse humilem; Frater Rogerius valde de hoc arguit eum dicens. Vide miser, quare negas donum Dei in te? Non ne omnes sciūt, ꝙ à te nihil potes habere? Non facias sic ergo: sed vt omnes sciant; & Deum in te collaudent.

Quodam fratre Berengario Bertrandi sibi apparente; à Deo fratre ipso Berengario docēte, accepit normam, & notitiam sciendi, quando homo est in statu salutis, signo quodam sibi tradito. Et dum à confessore requireretur de tali signo. Respondit, quia erat quid spirituale, non poterat alijs ipsum insinuare. Cum à fratre Raimundo suo confessore interrogaretur:

retur: Vnde erat, ꝙ eius verba tantam haberent efficaciam in audientibus? Respondit, homo,qui in omni sua actione pręmittit mentis eleuationem ad Deum, & omnia ordinat ad Deum; in omnibus inuenit Deum suum. Et cum interrogaret idem frater. Quomodo fieri debebat ista mentis eleuatio, & ordinatio ad Deum? Respondit. Quando tu vis legere, antequam librum aperias, debes cor tuum ad Deum dirigere,& dicere. Domine iste vilissimus seruus tuus indignus omni bono tuo, vult ingredi ad videndum thesauros tuos. Placeat tibi, vt eum introducas,& des ei in his verbis sanctissimis te cognoscere: vt te diligat;& tantum des ei diligere, quantum dabis ei cognoscere; Nec des sibi amplius cognoscere, quã diligere: quia non vult te cognoscere, nisi, vt te diligat: talis (inquit) mens prima libri apertione, statim inueniet Deum suum.

Oratio ad Deum antequam legatus.

Hic frater Rogerius sacras, post mortem suã, de multis pertinentibus ad viam spiritus, & perfectionem, informationes dimisit: quas nõ scribo: quia imperfectas reperi.

De prouincia sancti Iacobi.

Fr. Bencasa de Tuderto.

IN prouincia sancti Iacobi. iacet frater Bencasa de Tuderto, vir moribus praeclarus.

Locus Astoricae.

Fr. Ioãnes.

IN loco Astoricae, iacet. s. frater Ioannes, qui est miracula operatus.

Locus Villae Francae.

Fr. Sanctus.

IN loco Villę Francę, iacet frater Sanctus, per quem miracula ad consolationem fidelium dignatus est operari altissimus.

Locus Tauri.

Fr. Sanctus.

IN loco Tauri iacet quidam alius Sanctus frater, qui dum esset sacrista,& crucifixum vellet aptare, dum esset in scalis; diabolus ei aduersari cupiens, scalis amotis, frater ipse cadendo, crus habuit fractum, & cum dolore. Vnde cum missam celebraret; nec crus fractũ pro tunc apparebat; nec vllum sentiebat dolorem.

Locus Auriae.

Fr. Gonsaluus Sancij.

IN loco Auriae iacet frater Gonsaluus Sancij, qui fuit nobilis genere, sed pessimus latro,& homicida. Sed ad dominum conuersus, factus frater minor, tantę fuit humilitatis, ꝙ seruiebat leprosis, eorum lauando vlcera, per quem in virtutibus crescentem, Deus signa ostendit in vita,& post mortem.

Locus Montis de Valdearogo.

Fr. Rodoricus Robicij.

IN monte de Valdearogo iacet frater Rodoricus Robicij. Hic fuit homo pęnitentiae mirabilis; Paupertatis amator, mundum fugiens; & spiritu prophetico perlustratus. Ad hunc, cum Regina Castellae vxor regis Hẽrici,& mater istius regis Ioannis Castellae, fratres misisset: vt sibi infirmae diceret, quid acturus esset eius filius Rex Ioannes, quo ad haerentiam Pontificum, qui nunc sunt: an adhaereret domino Papae Vrbano: vel alteri: cumque fratres ad ipsum venissent; ante quam eidem intimarent aliquid, propter quod missi essent, ipse eis dixit. Sciatis dominam Reginam, quę vos misit mortuam. Dominum regem Ioannem Castellę se pro alio à domino Vrbano determinaturum; & male eueniet sibi. Ac regem Carolum Francorum regem nuper mortuum, sepultum me vidisse in profundo inferni; propter scisma, quod posuit, & tenuit in Ecclesia sancta Dei: Quae fratres audientes, sicut praedixit sic,& inuenerunt.

De quinque fratribus in Marochio pro nomine domini nostri Iesu Christi interfectis.

Bernardus cum quatuor socijs in Marochio martirij passi sunt.

IN terminis prouincię sancti Iacobi, videlicet, in Marochio passi sunt tempore beati Francisci, dum. s. viueret, quinque fratres minores, videlicet. Frater Bernardus. Ottonus sacerdos. Petrus. Accursus: & Adiutus. Frater enim Vitalis, quem beatus Franciscus, eis praefeccrat in Regno Aragonię remansit infirmus. Hi quinque fuerunt Sibiliam. i. ad ciuitatem Hispalensem: quae tunc à Saracenis tenebatur. Ad quam intrantes post biduum; mori pro Christo optantes, ad Mesquitam. i. Ecclesiam Saracenorum, vbi Maumeth, colitur, accesserunt. Volentes ipsam intrare, à Saracenis cum maximo impetu repulsi sunt alapis, videlicet, & fustibus. Deinde ad regem accedentes, coram ipso cęperunt fidem praedicare constanter sanctam, & veram: & Maumeth non prophetam, sed seductorem dicere; ac legem eorum malam, & falsam declarare: quos Rex ira accensus voluit decapitari; sed mitigatus à filio, in quadam turri iussit eos claudi; illi autem stantes in turris summitate cum clamore magno, Christum Deum verum pręedicabant; ac legem eorum falsam declarabant. Quod sciens Rex iussit educi eos de illo carcere; & in alio carcere poni. In quo positi, carceratis fidem domini praedicabant. Post multos dies ante Regem adducti,& vituperati de fide; quam tenebant, per Regem ad tenendam fidem Maurorum inuitati sunt: Et cum sancti eum deriderent, Rex iratus eos fatuos reputans, de regno suo expulit,& emisit. Qui iter versus Marochium arripientes, cum multis tribulationibus tandem illuc deuenerunt, semper orationibus, & ieiunijs insistentes. Quò peruenientes in domo domini Petri infantis de Portugalia: qui tunc ibidem erat, sunt recepti. Sed post non multos dies Rex audiẽs eorum aduentum, iussit eos statim ad se venire. Qui sibi signum crucis imprimentes sine mora ad eum peruenerunt: Et tunc Rex fecit eos in carcere poni. Sequenti die alapis, & verberibus macerati, in peiori carcere sunt reclusi, vbi biduo permanẽtes carcerati, Chri-

stum

stum dominum euangelizabant. Post duos vero dies nudati, manibus post tergum ligatis, ac durissimè verberati, statuti sunt corā quodam Principe Regis nomine Abozaida. Cui cum frater Otto fidem prędicaret. Respondit ipse princeps, ꝙ ipsi erant pleni spiritu diabolico, & ꝙ si ad fidem Maurorum vellent cōuerti, multa bona haberent: Sed sancti fidem constanter affirmantes, coram ipso iussit eos manibus, & pedibus ligari; ac flagellari durissimè, & diuisim ac singillatim includi. Tūc carnifices, & populi furibundi funem in colla eorum innectentes; & hinc inde trahentes, verberauerunt eos vsque ad sanguinis effusionem, acetum cum sale, eorum verberibus & plagis immittentes, in duris, & asperis strāmentis, ac obscuris carceribus, eos locantes nudos, ea nocte. Sed sequenti die iussit eos Rex sibi præsentari. Qui ligati, & crudeliter cęsi, alapis, & flagellis afflicti, cum ducerētur ad Regem, cuidam magno Principi saraceno obuiauerunt: qui eos ad fidem Maurorum inducens, plurima bona promittebat. Sed fratre Ottone respondente, ꝙ Rex eorū mortalis erat, & Christus immortalis; qui daret eis vitam ęternam, & suadente, ꝙ ad Christi fidem cōuerteretur, aliter in infernum iret. Prædictus Baro ipsum fratrem Ottonem grauiter percussit in maxilla: cui statim iuxta Euangelium præbuit frater Otto, & aliam. Ducti coram Rege, & fidem viriliter prædicantes, & defendētes, ac Regis minas contēnentes, Rex turbatus contra illos insiliens dixit. Nūc adiuuet vos Deus vester, & liberet si potest de manibus meis; & accepit ensem: Quod cernentes sancti viri, Christo, vt eos iuuaret contra diabolū semetipsos cōmendantes; ac manibus ad cœlum expansis, gratias egerunt: qui eos in numero martirum annumerasset. Quos ab inuicem separatos, Rex sua manu propria decollauit, tres enses in feriendo confringēs: Præcepitq;, vt eorum corpora canibus darentur, & capita comburerentur. Saraceni funes ad corpora ponentes, hincinde ab eis pertracta, tandem per murum proiecerunt. Capita autem ipsorū igni superposita in nullo tacta sunt; nec capillus aliquis diminutus. Corpora vero, & capita eorum Christiani accipientes, condierunt aromatibus. Rex vero eodem anno manum, & brachium cum tota parte corporis dextra, & oculo desiccatis amisit. In terra autem illa, vbi passi sunt hi martires vsque hodie nunquā pluit. Passi autem sunt anno pontificatus domini Honorij tertio. Dictus vero dominus Petrus infans cum vellet redire ad Portugaliam; nec Rex Marochiorum eum permitteret, positis prædictorum sanctorum reliquijs super mulam, ipsamque sequendo cum familia sua, libere, & sine periculo de terra saracenorum exiuit. Quo perueniens ipsas reliquias reuerenter collocauit; & passionem eorum narrans, suamque liberationem omnibus, eorum meritis diuulgauit. Horum martirium audiens B. Antonius noster, ordinē intrauit minorum: vt superius est dictum.

De prouincia Castellæ.

IN loco Toleti, Iacet frater Herueus, qui in vita, & post, multa fecit miracula, & facit. Hic cum quandam aquam haberent transire, socio forti, & iuuene transeunte cum magno periculo, vtpote aqua vsque ad brachia pertingente, frater Herueus, quia erat antiquus non sic valens transire, aut nauigium habere, posito mantello suo super aquam, & super eum ascendens, statim in alia parte fluminis est repertus. *Fr. Herueus.*

Quodam tempore, cum ad domum cuiusdam mulieris habentis filium in cuna diuertisset ob algorem, vt se calefaceret, cunam, quę erat prope ignem credens esse bancham, se super eam posuit; & ad ignem se calefaciebat: Sed mulier reuersa, dum vidit fratrem Herueum super cunam sedentem, fortiter exclamauit dicens. Vos sedetis super puerum. Et discooperiens puerum, & eum reperiens mortuum, immensas cępit emittere voces: Quam frater Heruens comprimens dixit. Noli flere, dimitte mihi puerum, & vade: quæ cum abijsset, se cum socio in orationem dedit: qua completa, puer statim reuixit. Quo miraculo patrato tota terra illa est repleta; ac frater Herueus in summa reuerentia est habitus, & veneratione. Hic inter alia à febre tertiana liberat, si de puluere eius sepulchri ponatur in pecia, & appendatur collo patientis.

Iacet ibidem. Frater Antonius laicus de Burgis Hispaniæ. Hic cum esset cellarius fratrū de Burgis: & fratres principaliores de sero ad se ingurgitandum vino, per maximum starent spacium, & hoc diu durasset, ac per hoc ipse frater Antonius impediretur, ne in suis esset orationibus, & deuotionibus, quodam sero de hoc conquestus est crucifixo. Cui Christus respondit. Habeas patientiam: quia in breui de eis vindictam exercebo. Et sic est factum. Omnes enim pręfatos vltio appræhendit diuina. Alius enim est mortuus. Alius carceratus. Alius apostatauit ab ordine. Alius à dicto loco expulsus est. Et sic nullus ibidem remansit. *Fr. Antonius.*

Hic, vt quietius viueret ad morandum Toletum accessit, faciens portam ibidem.

Quandam puellam vnicam parentibus moriētem: dum signum crucis super eam fecit; ad sanitatem perfectam reduxit. Multa etiam alia fecit in vita & post mortem.

De prouincia Aragoniæ.

IN loco Barchinonæ. Iacet frater Pontius Carbonelli homo magnæ sufficientiæ; qui totam bibliam dictis omnium doctorum postilla- *Fr. Pōtius.*

stillauit. Qui ob vitam, & sufficientiam magister fuit in moribus, & scientia sancti Ludouici Episcopi Tholosani, & fratris nostri filij regis Caroli Siciliȩ. Hic post mortem signis claruit miraculorum.

Locus Ilerdæ.

Fr. Segrianus. IN loco Ilerdæ iacet frater Segrianus, super cuius corpus visa sunt luminaria post mortem descendere de cœlo. Hic in vita fecit miracula, & post mortem.

Locus Valentiæ.

IN ciuitate Valentiæ iacent duo fratres ibidem martirizati tempore generalatus fratris Eliæ: Qui prædicantes in dicta ciuitate, quæ tunc erat saracenorum cõtra Maumeth; à saracenis ob fidem sunt occisi.

De prouincia Vngariæ.

Fr. Ioan. IN Villa Francha, iacet frater Ioannes minister Vngariæ: qui multis corruscat miraculis. Huius corpus cum deberet transferre de vno loco, ad alium per aquam profundã, & cum naui, per seipsum corpus ad dictum locum sine adiutorio nauigij se transtulit: & in loco præparato se posuit.

Locus Strigonij.

Fr. Gallus. IN loco Strigonij, Iacet frater Gallus lector deuotissimus: qui adeo fuit orationis, & virtutis; vt puluis suæ sepulturæ sanet infirmos; si modicum quid accipitur de terra illa.

Locus Carauillæ.

Fr. Ioan. F. Hẽricus. IN loco Carauillæ. Iacent frater Ioannes custos homo sanctus. Et frater Henricus theutonicus.

De prouincia Coloniæ.

Fr. Nicolaus. IN loco Missiæ. Iacet frater Nicolaus: per quem Deus in vita, & post mortem multa miracula fecit. Nam puellam submersam, & mortuam suscitauit. Cęcos tres illuminauit. Mutis loquelam reddidit. Et multa alia miranda fecit, & facit.

F. Electus. In eodem loco iacet frater Electus: qui frater tantæ fuit virtutis: vt tactu suarum manuum sanaret infirmos.

Locus Brabantiæ.

Fr. Petrus. IN loco Brabantiæ, Iacet frater Petrus; qui celebrans, & communicans visus est à puero vix loqui sciente, ꝙ Christum comedit in specie pueri paruuli.

F. Hẽricus. In monasterio, Iacent frater Henricus de Africa. Et frater Ioannes de Peirna sancti homines qui mira fecerunt.

Locus Turgonis.

Fr. Hasso. IN loco Turgonis. Iacet frater Hasso homo sanctitatis, & signis clarus.

Locus Rilonis.

F. Adolfus. IN Rilone iacet frater Adolfus quondam comes Alsatię: cui ante mortem suam apparuit beata virgo cum immenso lumine, & multis sanctis dicens. Fili quare inuite moreris? Quid trepidas? Securus morere: quia filius meus bene te remunerabit.

F. Electus. In eodem loco iacet frater Electus, cui apparuit beata Maria, cum beata Agnete, & B. Chatherina, & ei mortem prædixit.

F. Electus. In eodem loco iacet alius frater Electus; cuius animam vidit alius frater in palafredo nimio decore fulgente à duobus Angelis in cœlum deduci.

Locus Ardenaci.

F. Theodoricus, & Hogerus. IN loco Ardenaci siue Ardenadi iacent sancti fratres. Theodoricus, & Hogerus Saxo.

De prouincia Argentinæ.

F. Berthuldus. IN loco Ratisbonæ. Iacet frater Berthuldus egregius prædicator, qui etiam in sua vita miracula faciebat.

Locus Augustæ.

F. Dauid. IN loco Augustæ. Iacet frater Dauid socius dicti fratris Bertuldi vir in omni disciplina morum decentissimus.

Fr. Tertericus. In eodem loco iacet frater Tertericus minister eiusdem prouinciæ, vir mirę perfectionis, & sanctitatis.

Locus Spiræ.

F. Colinus. IN loco Spiræ iacet frater Colinus, olim minister Argentinæ: qui multa miracula iam fecit.

F. Ioannes. In eodem loco iacet frater Ioannes Guardianus Spirensis. Hic oriundus de ciuitate Stenical, sed in ciuitate Maguntia enutritus, & canonicus in Ecclesia sancti Petri, & presbyter, semper deuote, pie, honeste, munde, & caste cum gratia Dei vixit; ac zelo spiritus sancti accensus ad perfectionem Euangelicam, dimissis omnibus delitijs, & honoribus, ordinẽ minorum est ingressus: in quo laudabiliter fuit multis annis conuersatus, in perfectione crescens altissimę paupertatis, in magnis etiã virtutibus, donis, & gratijs: ita vt omnibus Deo, videlicet, & hominibus esset dilectus. Transijt autem ex hac vita. 1245. pridie Kalendas Iulij in festo sancti Pauli.

Hic puerum in Brusella in acqua necatum voto emisso à parentibus de eius tumulo visitando in Spira, à mortuis suscitauit.

Decem, & octo contractos erexit.

Duos cæcos illuminauit.

Paraliticos duos curauit.

Mutis loquellam, & alijs pluribus beneficia sanitatis concessit.

Lampas per eius sepulchrum pendens, decẽ, & octo vicibus extincta, sine humanis manibus est accensa.

Locus Hussariæ.

Fr. Hudo. IN loco Hussarię iacet frater Hudo vita, & signis præclarus.

De prouincia Saxoniæ.

Fr. Benedictus. IN loco Effodriæ iacet frater Benedictus.

In

Locus Kiris.

Fr. Corandus de Stõgele. IN loco Kiris iacent frater Corandus de Stongele: qui viuẽs coruscauit miraculis, & post mortem.

Fr. Electus. Frater Electus guardianus.

Fr. Electus. Et frater Electus procurator in Lumberch: qui cuidam fratri cum immenso lumine appa ruerunt post mortem, ac tres fratres eodem anno quasi determinato tempore prædixerũt morituros. Et sic est factum.

Locus Manderbuch.

Fr. Simon. F. Iacobus. Fr. Lucolfus. IN loco Maderbuch: iacent Frater Simon primus lector in Theuthonia. Frater Iacobus primus custos Saxoniæ. Frater Lucolfus.

Hic frater sua lotura pedum mulierem à carnis superfluitate excrescente in pede curauit. Et filium vnius militis 6. annorum omnibus membris destitutum liberauit.

Aliam mulierem à totius corporis cruciatu, haustu vini, de quo ipse biberat curauit: & multa alia fecit mira in vita, & post.

Fr. Iordanus. Fr. Gibertus. Fr. Erethdus. In dicto loco iacent Frater Iordanus de Italia. Frater Gibertus. Et Frater Erethdus. Cui beata virgo multas cõsolationes tam corporales, quam spirituales exhibuit.

Locus Prusię.

Fr. Corandus martir. IN loco Prusię iacent Frater Corandus martir. Et frater Voislaus martir: qui pro fidei pręedicatione matirium perceperunt.

Locus Bremæ.

Fr. Electus. IN loco Bremæ iacet frater Electus iuuenis, qui morte appropinquante cępit submissè cantare. Ascendo ad patrem meum, & patrem vestrum &c. Et secundo altius. Et tertio voce perfecta, & alta: ita, ꝙ omnes fratres conuenerunt. Et sic Deo spiritum reddidit.

F. Voislaus.

Locus Misnę.

Fr. Theodoricus Saxo. IN loco Misnæ iacet frater Theodoricus Saxo clarus vita, & signis.

Locus Vnributh.

Fr. Ioãnes. IN loco Vnributh iacet frater Ioannes sanctitate famosus.

Locus Osem.

Fr. Ioãnes. IN loco Osem iacet Frater Ioannes, quem Deus in vita, & post mortem dedit miraculis gloriosum.

Locus Hildisen.

Fr. Corradus. IN loco Hildisen iacet frater Corradus cognomine pater sancte, propter vitam, & miracula præclara.

Locus Mulusen.

Fr. Hermanus. IN loco Mulusen iacet frater Hermanus de Gerstagen; in quo post susceptum ordinis minorum habitum, resplenduit humilitas profundissima, paupertas arctissima, & pietas circa animarum salutem largiflua; In hoc prę alijs beati Francisci filijs singulariter effigies præfulsit tanti patris.

Humilitatem sui profundi cordis ostendit, se semper ad obsequia despectiora, & magis cõtemptibilia studiosè ingerendo.

Paupertatẽ sic dilexit, vt nullius rei, nisi eius, quem extrema necessitas sibi vsum, vel commodum requirebat, applicaret.

Tantum zelum habuit ad animas; vt ad loca, ad quæ nullus, ad prædicandum ibat, & sic cũ multa victus incommoditate. s. aqua, & pane contentus, accedebat, confessiones audiebat assiduè, & consilia pro animarum salute fideliter impendebat. In his pauperum curam gerens per maximam eorum procurabat salutem. Tandem anno domini. 1287. à domino vocatus est; hunc & si in vita prius; tandẽ post mortem, magnis miraculis clarũ reddere dominus est dignatus.

Miracula F. Hermani.

Puerum submersum.

Alium puerum, quem mater peperit mortuũ.

Et alium puerum necatum in fluuio.

Puellam duodecim annorũ sub impetu aquæ molendini submersam.

Filium quoque cuiusdam mulieris, quem mortuum pepereat.

Ac filium cuiusdam militis paruum mortuum suscitauit.

A mortis periculo puerum, videlicet, qui 25. diebus mammam non suxerat.

Mulierem, super cuius ventrem transierat currus, qui à sex equis ducebatur.

Ac mulierem ob partus periculum morti vicinam.

Et mulierem post partum ad mortem deductam liberauit.

Cęcos nouem illuminauit. Et alios plures à maculis oculorum mundauit.

Tribus mutis loquellam restituit.

Duos surdos, & mulierem habentem vermen in aure liberauit.

Sexdecim membris contracto errexit.

Quandam à morbo caduco.

Ac duos paraliticos curauit.

Duos ab amentia & furia.

A carceribus, & prædonibus plures.

A morbo meritis beatę Virginis quandam foeminam.

A sincopi aliam mulierem.

Quendam puerum gibbosum.

A fluxu sanguinis, iuuenem vulneratum.

A partus dolore vnam.

Aliam à ptisi.

A tentatione suspendij quendam.

Alium vagabundum, & plures alios à diuersis infirmitatibus liberauit.

Vaccas furatas à latronibus restituit: Sic & equum errantem suo domino reconcessit.

Locus Alberstader.

Fr. Otto. IN ciuitate Alberstader iacet frater Otto. Qui cum esset canonicus secularis; & haberet magnam strumam in gutture à beata Euphemia liberatus, mandatum est sibi, ꝙ sic

ret frater minor; & sic est peractum.
Hic post mortem plura miracula fecit.
Nam fratrem habentem fistulam in scapula prope collum liberauit.
Alius habens in natibus fistulam per quatuor decim annos: cum manu sua, qua tetigerat manus fratris Ostonis, locum fistulæ tetigisset statim fuit liberatus.
Vnam mulierem grauiter in mamilla vexatã eidem apparendo, & aspergendo aqua benedicta sanauit.
Similiter etiam aliam patientem in genu: ita ꝙ ire non posset: voto facto ad se liberauit.

De prouincia Austriæ.

Fr. Corradus. IN Ciuitate Noua iacet frater Corradus vir sanctus, & multorum patrator miraculorum.

De prouincia Daciæ.

Fr. Ioãnes. Fr. Ioan. IN loco Daciæ iacent frater Ioannes de Gadfordia; qui viuens mortem suam prædixit. Et frater Ioannes de Barfordia; ad cuius sepulchrum curantur infirmi. Ad vitam restituuntur occisi, & perfectè sanantur vulnerati.

De prouincia Boemiæ.

Fr. Gerardus. IN loco Princilauię iacet frater Gerardus: qui in vita, & post mortem miraculis claruit.

Locus Vranslauiæ.

F. Marquardus. IN loco Vranslauiæ iacet frater Marquardus, qui ibidem multis corruscauit miraculis.

De prouincia Angliæ.

Fr. Agnelli de Pisis, q. fuit primus minister Angliæ gesta. IN loco Oxoniæ iacet frater Agnellus de Pisis, Primus in Anglia minister, vita, & miraculis gloriosus. Hic primus fuit qui Parisiensem ędificauit conuentum, existens ipse custos Parisień. Nec ipse dum esset diaconus ad presbyteratum voluit ascendere sine licentia capituli generalis: Denique à B. Francisco factus primus minister in Anglia, illuc est missus cum quattuor fratribus; inter quos fuit frater Albertus de Pisis: qui post ipsum fratrẽ Agnellum fuit minister Angliæ; & demum generalis minister tertius post beatum Franciscum.

Hic Frater Agnellus, cum prædictis socijs ad Angliam pergnes, tertia die Maij intrauit; & Cantuariæ deuotissimè à fratribus prædicatoribus iam ibidem habitantibus, in visceribus sunt charitatis recepti. Deinde Oxoniam adire volentes, ad quandam grantiam monachorum monasterij de Ambidon in nemore vastissimo inter Badon, & Oxoniam existentem, circa horam vespertinam deuenerunt; & pergere vltra propter inundantiam aquarum non valentes, hospitium illo sero Dei amore à monachis in dicta grantia existentibus; ne fame, & à bestijs in silua perirent petierunt. Ianitor vero nunciauit priori, qui ibi erat cum quatuor monachis, videlicet sacrista, celario, & quodam iuuene: qui videns eos & ioculatores eos reputans, & nõ Dei seruos viliter abiecit, & extra portam fecit expelli: Iuuenis vero monachus eis compassus dixit portinario. Amore mei postquam prior, & monachi iuerint dormitum: mitte illos pauperes in domũ fęnariam: & ego eis de alijs prouidebo: Quo introductis & inter fęnum morantibus, ille iuuenis portauit eis de pane, & de ceruigia, commendans se deuotè eorum orationibus. Inde prædicti fratres Oxoniam venerũt. Cũq; Regi Angliæ Henrico se præsentassent, gloriosè sunt ab eo recepti eiq; liberaliter locum Oxoniæ concessit: In tantum autem fama sanctitatis eorum diffusa est per Angliam: vt non solum monachus ille, qui fuit primus. Sed Episcopus magnus Erphodień. Dominus Roduifus, & abbas ordinem intrauerunt. Et tam humiliter vixerunt, vt aquam in baculo & barilli ambo portarent, & lapides ad prædicti loci constructionem.

Hic frater Agnellus Anglorum pueros ad ordinem recepit; & scolas humiles statuens sollicitus fuit de studio: de quo aliquando postea doluit; quando videbat, ꝙ fratres studebant in vanis; necessarijs pretermissis. Nam cum die quadam vellet videre quomodo profecissent, intrauit ad disputationem: & cum tumultuantes audiret quærere inter se. Vtrum sit Deus. Exclamauit. Heu mihi: heu mihi, Fratres simplices cœlos penetrant; & litteratè disputant. vtrum sit Deus. Et ex tunc misit decem libras sterlingorum ad curiam pro emendis decretalibus; vt fratres studerent in eis; friuolis prætermissis. Quodam etiam sero dum fratres in completorio riderent nimium dissolute, crux lignea, quæ stat supra ostium chori, fragore stupendo se vertit ad Fratres; & timorem maximum eis incussit: & plures eorũ mortui sunt in breui.

Hic frater Agnellus gratissimus per Angliam discurrens, plura loca fundauit. Tandem in crastino beati Gregorij Papæ Deo spiritum reddidit, in vita, & post mortem multis miraculis corruscando. Sepultus est Oxoniæ in capsa lignea: Cuius corpus volentes fratres trãsferre ad sepulchrũ pulchro lapide præparatũ: inuenerunt eius capsam plenã liquore olei lucidi, & odoris balsami: & ossa carne resoluta supernatare suauissimo oleo: ac si aura tenui mouerentur. Cumq; fratres minus cautè vellent ossa eius cum capsa leuare: fundum capsæ terræ adhæsit. Et cum odore nimio liquor vel oleum funditur; & ossa ad sepulchrum prædictum cum gloria transportantur.

Locus Cantuariæ.

IN loco Cantuarię iacet in Ecclesia sancti Thomæ magister Ioannes Petiam. Archiepiscopus Cantuarień. vita & miraculis insignis, Fr. Ioãnes.

gnis,

gnis, ac scientia præclarissimus. Hunc non per misserunt canonici, immo monachi Cantuarieñ. ascribi sanctorum cathalogo; quia ipsos sic corrigebat sicut fratres faciebat, dum esset Angliæ minister. (Nota.)

De prouincia Hiberniæ.

(Fr. Ioãnes.) IN prouincia Hiberniæ iacet frater Ioannes de Gauthforda, iste in vita sua prædixit diem mortis suæ fratribus.

(Fr. Ioãnes.) Ibidem est frater Ioannes de Vafordia de custodia Cassilieñ. qui magnis coruscauit miraculis; ita ꝙ ad eius sepulchrum curantur infirmi; occisi resuscitantur: & morbi fugantur.

De Vicaria Orientis.

IN Ciuitate Argenga tempore fratris Alexandri generalis ministri. 1318. Martirizati sunt pro fide à saracenis frustatim, videlicet incisi, & mille vulneribus confossi fratres minores tres. s. Frater Antonius de Mediolano. Frater Monaldus, & & Frater Franciscus de Marchia. (Fr. Anton. Fr. Monaldus. Fr. Franc.)

(Fr. Anton.) In Salmastra Persidis glorioso martirio martirizatus est frater Antonius: qui de morte sua prophetauit, & multis miraculis post mortem claruit.

(Fra. Aldobrãdianus.) In prefata Vicaria est passus martirium frater Aldobrandianus de Amannatis de Florentia pro fide Christi.

De Vicaria Aquilonari.

IN ciuitate, quæ dicitur Thana tempore generalatus fratris Michaelis de Cesena. Anno domini. 1321. feria quinta ante dominicam palmarum, passi sunt pro fide, & occisi, quatuor fratres minores, videlicet, frater Thomas de Tolentino prouinciæ Marchiæ. Frater Iacobus de Padua. Frater Petrus da Senis, & frater Demetrius de Tefolio virgianus. Quorum frater Iacobus positus primo cum habitu in igne, & postea sine habitu, atque oleo totus perunctus, vt facilius arderet, diuina virtute ignis bis fuit extinctus. Et quia hoc miraculo publicè facto, fides Maumeth destruebatur, iussi sunt ad mortem duci. Et Frater Iacobus vno ictu fuit decapitatus. Frater Thomas gladio in gutture immerso occisus. Frater Demetrius decapitatus, membratim postea est concisus. Frater Petrus de Senis, cum tunc non esset pñs, sed in hospitio res sociorum custodiret, captus, cum in confessione veræ fidei immobilis permaneret, primo duobus diebus fortissimè cessus; duobus alijs diebus in patibulo cum chorda in gutture suspensus; vbi viuens semper populo prædicabat; tandem decolatus est pro Christi nomine. (Fratres pro fide passi.)

Ciuitas Sarai.

IN ciuitate Sarai Imperij Tartarorum tẽpore fratris Gerardi Vsionis generalis ministri. Anno domini. 1334. vigesimasecunda die Aprilis. Passus est gloriosus martir. Frater Stephanus de Vngaria: qui cum esset viginti- (Fr. Stephanus de Vngaria.) quinque annorum, & sacerdos, & propter ab eo in dicta ciuitate, cum quadam muliere cõmissa, esset carceri mancipatus, humiliter pœnitentiam sibi iniunctam faciebat. Verum sibi diabolo apparente, & ꝙ exiret tam de carcere, quam de ordine suggerente; ac vt ad saracenos fugeret, & fidem negaret eum pluries impellente, ipso hæc omnia reuelante, & dicẽte fratribus, ꝙ eum bene custodirent, tandem diabolus eum à carcere eduxit; & perducens ad saracenos abnegare fidem fecit. Hic postquam fidem negauerat die tertia diuina misericordia respectus, ad se reuersus pœnitudine ductus, misit pro fratribus, & occulte fratri Michaeli existenti in dicta ciuitate Sarai confessus est generaliter de peccatis suis, & absolutus. Die autem solemni congregatis bene decem millibus saracenorum, quæ dixerat contra Christum, & fidem, coram omnibus retractauit, asserẽs fidem, & catholicam veram, & sanctam, & saracenicam pessimam, & iniquam, & proijciendo vestimenta saracenica, quibus erat indutus; in habitu ordinis, quem nunquam dimiserat remansit. Quod audiẽtes saraceni, & videntes, eum pugnis, baculis, & lapidibus percutientes, seminecem eum dimiserunt; & ligatum fortiter, ad Cadi. i. Episcopũ ipsorum perduxerunt. Vbi dum in confessione veræ fidei immobilis persisteret, flagellis de corrio arena plenis vsque ad mortem iussit eum torqueri: post hæc in carcere fecit eum poni; & mandauit, ꝙ nihil daretur ei ad manducandum, nec bibendum: & de nocte fecit eũ suspendi per manum dextram, & per pedem dextrum; & in manu sinistra lapidem magnũ appendit; & vnum lapidem in sinistro pede, & alium in medio corpore: vt tali pondere totus distraheretur, & deficeret: & sic stetit per totam noctem illam, & diem sequentem vsque ad noctem: quæ omnia virtute Christi tolerauit confortatus. Sed Cadi, cum videret eum in fide firmum, fecit eum suspendi per ambas manus; & saxum magnũ ligari ad pedes suos; vt totus diuideretur; & adeo fuit pondus magnum, vt brachium eius extra totum humerũ esset positum, & corpus totum esset fractum. Ad quem Cadi accedens, & videns, ꝙ eum à sua fide non posset remoueri, fecit eum suspẽdi per gulam (primo tamen crudelissime flagellatũ) & vt fumo suffocaretur, cito ad pedes eius ignis magnus factus est. Et carcerẽ claudens abscessit. Sed carcere diuino lumine radiato, a laqueo est depositus; & visus est à duabus mulieribus in carcere respicientibus, inter duas columbas albissimas, flexis genibus orare. Sed tanto miraculo Cadi ad credendũ Christo minime incitatus, sequenti nocte fecit vnam magnam fornacem incendi; & intus eum proijci, & claudi. Et sic stetit per totam nocte in ea incolumis; in nullo læsus ab igne.

Mane autem viuens repertus est orans, & sudans, ac si de balneo exiret. Sed à fornace eum extrahentes, vbi homines decolabantur duxerunt eum. Deinde ad eum fractis ostijs carceris, saraceni furibunde accedentes, ipsumq; fortissimum cernētes in fide, cum securi vnus eum percussit in collo, & scidit eum vsque ad medium. Alius vero percussit eum in ventre sic, ꝙ viscera apparerent. Et cum sic esset atrociter vulneratus, ipsum ad caudam equi ligauerunt. Sed Deo martiri suo vires impendente, equum semper ipse præcessit: Post hoc ipsum proijciunt in domum lignis plenam, & igne: prius tamen eius auricula amputata, & in igne projecta: quæ statim de igne exiliuit: In domo prædicta positus dum se vellet signare manus ligatæ solutæ sunt. Ignem ingrediens statim fuit extinctus. Quod videntes saraceni eum magnis lapidibus lapidarunt. Et facto iterato igne de calamis, cum adipe equi ligatum in ipsum eum proiecerunt. Qui dum signum crucis vellet imprimere: manus sunt dissolutæ; & de igne illæsus exiuit. Quod cernentes saraceni super eum irruentes, cum lapidibus, securibus, & gladijs, ita eum percusserunt: ꝙ nulla pars corporis remansit intacta. Et sic spiritum Deo reddidit. Et plura miracula per eũ Deus fecit post mortem, & facit.

De vicaria Catai, siue Tartariæ.

Multi fratres pro fide passi sunt.

IN ciuitate Armalech, quæ est in medio Tartariæ Imperio. Anno domini 1340. passi sunt pro fide fratres minores. s. Frater Ricardus Episcopus Armalech. Frater Franciscus de Alexandria. Frater Paschalis de Hispania, & frater Raimundus de prouincia. Hi omnes sacerdotes. Frater Laurentius de Alexandria, & frater Petrus de prouincia laici, & magister Ioannes niger corpore de India de tertio ordine beati Francisci, conuersus ad fidē per fratres nostros: Hi omnes dum essent in dicto imperio, & ab imperatore; qui tūc erat: quem frater Franciscus de Alexandria à cancro liberauerat, oratione potiusquam medicamine; & ista de causa imperator fratrem ipsum suum vocabat patrem, & medicum, optime tractarentur; vtpote datis terris, & priuilegijs, & auctoritate prędicandi; ac filio suo ipsis fratribus dato, vt ab eisdem baptizaretur: qui septennis tunc erat, vocato Ioanne: (Deo permittente) ipse Imperator dum iret venatum interijt veneno; & filij eius quatuor occisi sunt. Cuius Imperium sumpsit quidā pessimus Falcherius saracenus de sanguine imperiali nomine Alisolda. Et quia fratres prędicatione sua multos conuerterant ad fidem, mandauit hic Imperator, vt trino pręcepto facto, omnes Christiani saraceni efficerentur; & qui non obedirent, occiderentur. Propter qđ cum fratres prædicti suo mandato parere nollent, ligatis manibus antē; & omnes ad vnum funem, à populis furentibus percussionibus, sputis, gladiorum puncturis, incisionibus nasi, auricularum, & aliorum membrorum, demum gladijs trucidati fœliciter migrauerunt ad dominum. Dictus autem Imperator post modicum tēpus interfectus est, & domus eius igne combusta. Passi sunt autem prędicti fratres. anno præfato circa festum beati Ioannis Baptistæ tempore generalatus fratris Gerardi Odonis.

De Vicaria Russiæ.

IN Liuonia Boemiæ prouinciæ. In terra, quæ vocatur Vulna vbi sunt homines Idolatræ arbores adorantes, interfecti sunt quinque fratres minores. Guardianus amputatis manibus, & pedibus, & parte capitis, positus est in nauicula sine gubernatione in fluuio: qui diuino nutu per ducenta miliaria alamanica per dictum fluuium venit ad terram cruciferorum viuus: & ibidem tandem expirauit. Alij vero fratres gladijs sunt prędicatione fidei occisi. — Fratres interfecti.

In Cereth Valachię minoris à dictis infidelibus circa annum domini 1378. duo fratres sunt martirio coronati.

De Vicaria Bosnæ.

IN Regno Bulgarorum ciuitate, quæ dicitur Bidinium passi sunt frater Andreas Vngarus sacerdos. Frater Gregorius de Iadra sacerdos. Frater Nicolaus de Marchia. Frater Benedictus de Regno Apuliæ. Et Frater Thomas laicus de Fulgineo à Calogeris gręcis. Cum enim ad petitionem regis Vngariæ Ludouici, ad reducendum ad fidem veram Bulgaros illuc accessissent, & fructum maximum ibidem facerent; & hoc displiceret Callogeris gręcis: capto Bidinio per Burgaros: Fratres præfati per frustra concisi, martirium cōpleuerunt. — Multi fratres passi sunt.

De fratre Electo martire.

BEati Francisci tempore frater Electus laicus passus est martirium: sed vbi non reperi: qui antequam martirium acciperet accepta regula in manu dixit Deo culpam suam de omni offensione, quam contra regulam ipsam aliquando fecisset.

Ex supradictis ergo apparet primum, quod erat declarandum, videlicet, ꝙ ordo minorũ est singularissimus sanctitate. Nam vt patet ex superioribus vltra trecentos fratres habuit hic ordo: per quos Deus signa est operatus, & miracula. Et vltra 85. sunt martirio coronati: si diligenter superiora discutiantur. Et sic tam confessoribus sanctis fratribus, quam martiribus declaratur huius ordinis sanctitas, & celsitudo. Et sic patet primũ quod erat declarandum.

SEcūdo hic ordo prę alijs ordinibꝰ institutis est singularissimus scientię luciditate; Habuit. n. hic ordo fratres scientia singulares.

In

In omni enim ſcientia tam diuina, quàm humana: fuerunt in hoc doctores excellentiſsimi. Si loquimur de ſcientia diuina quo ad ſacram ſcripturam & theologiam. Hic ordo habuit plures qui ſcripſerunt in ſacra ſcriptura eam exponendo & poſtillando: ac libros ſententiarum quo ad dubia declarando.

HIC PRIMO RECENSENDI VIdentur, qui Generalatus offitio functi ſunt in primęua Religionis inſtitutione. Quorum memoria in benedictione ſit &c.

De patre, & fundatore ordinis minorum &c.

FRanciſcus Bernardonus de Aſiſio, hic nō ab hominibus, ſed à Deo electus fuit Generalis, cum enim vnà dierum euangelium illud audiret. Nolite portare ſaculum, neq; peram, neq; calciamenta, mox tanta ſpiritu ſancti virtute adimpletur, vt cunctis mundanis rebus proiectis factus fuerit legis euangelicæ cęlator. Duodecim ſibi ſotiios aſciuit, quos fratres minores appellauit, norman deinde uiuendi à Domino ſibi præoſtenſam quam breui ſermone conſcripſit, & à Santiſsimo Domino noſtro Innocentio III. authoritate plenaria ſanctæ ſedis confirmandam ſuppliciter expoſcit (quod & factum eſt) Cupiens pro Chriſti nomine mori ſoldanum petit, ab eo prædicandi euangelium veniam conſequitur. Cęterum in Italiam reuerſus rebus Religionis mirè auctis, multis claruit miraculis, iſignitus ſacris ſtigmatibus in Aluernæ monte duobus annis elapſis Aſsiſij glorioſus moritur, & in monte in quo nunc nobiliſsimum extat cęnobium ſepelitur.

De ſecundo generali &c.

ELias de Aſsiſio, quem non nulli tertium Generalem ordinis aſſeuerant, Miniſter generalis à fratribus Aſsiſij deputatur, hic fuit non parnm infeſtus ordini, quoniam multa ſub huius regimine incommoda perpeſſus eſt ordo, ſunt etiam nonnulli qui Petrum Cathanij Generalem ſtatuunt Patre Franciſco ręnunciante; dum eſſet in humanis.

De tertio generali &c.

IOannes Parens cognominatus de Florentia Miniſter Generalis eligitur à Fratribus apud ſanctam Mariam de Portiuncula, ita laudabiliter vixit, vt ordinem mirum imodū, & fratrum numero, & ſanctitate auxerit.

De quarto Generali &c.

ALbertus de Piſis dum eſſet Angliæ, ibiq; ordinē latè diffunderet. Romæ vbi Fratres ad celebrationem Capituli conuenerant, noui capitis electioni inſiſtentes ab ijſdem generalis deſignatur. Hic ſi morte nō fuiſſet præuētus, uix n. anno cōpleto moritur, magna de ſe promittebat circa Dei, & Religionis cultū.

De quinto Generali &c.

HAymo Anglicus in capitulo Romæ celebrato, in eo præſidente Sanctiſsimo Domino Noſtro Gregorio IX. huius ordinis Zelatore maximo, Generalis ab omnibus conclamatur ob eius humilitatem, & prudentiam ſingularem.

De ſeſto Generali &c.

CReſcentius de Eſio Prouincie Marchiæ, vir quaſi confectus ſenio, iuſtus, & ſimplex Generalis ordinis electus eſt, qui tā pius omnibus ſe oſtendit, vt iuſti, & ſimplicis cognomen adęptus fuerit.

De ſeptimo Generali &c.

IOannes de Parma vir doctrina, & ſanctitate præcipuus, cunctis Patribus anuentibus ſpiritu ſancto operante in Generalem deſignatur, atq; clarus miraculis ſpiritum altiſsimo redidit.

De octauo Generali &c.

BOnauētura de Balneoregio mortuo ante tempus Fratre Ioāne in feſto Purificationis ſanctæ Mariæ Virginis Capitulum congregatur Romæ, in quo eſiſtente, & præſidente Sanctiſsimo Domino Noſtro Alexādro Quarto, electus fuit Generalis. Vir ſanè præclariſſimus, qui tali doctrina fuit præditus, vt Doctor merito ſeraficus appellaretur, & de ipſo ſuo loco narrabimus multa &c.

De nono Generali &c.

HYeronimus de Eſculo Prouinciæ Marchiæ Lugduni functo Fratris Bonauēturę officio omnibus in vnū cellectis Fratribus Generalis ordinis eligitur, ob deinde præclaras ſuas virtutes Cardinalis creatur, & demum ad Pontificatum apicem Deo volente aſſumptus eſt.

De decimo Generali &c.

BOnagratia de Prouincia Bononiæ in Generalatu Fratri Hyeronimo ſucceſsit in Capitulo Aſsiſij celebrato, vbi numerus grandis Fratrum conuenerat electus, morum, ſanctitate, & vitæ integritate inſignis, toto ordini eius, atq; ſermonis dulcedine populis cunctis gratiſsimus.

De vndecimo Generali &c.

ARlotus de Prato Miniſter Prouinciæ Tuſciæ congregatis Patribus Mediolani nemine diſſentiente Generalis eligitur, qui cum per annum in offitio vixiſſet vitam cum morte commutauit.

De duodecimo Generali &c.

MAtteus de Aquaſparta Prouinciæ ſancti Franciſci ſuccedit Generalis in capitulo Montis peſſulani celebrato, quo officio vix abſoluto ad Cardinalis dignitatem aſſumitur.

De tertiodecimo Generali &c.

RAymundus Gaufredi de Prouincia Prouinciæ eligitur in Generalem in Capitulo Rea-

lo Reatino celebrato, & coram Sanctissimo Domino Nostro Nicolao Quarto, praesentibus duobus nostri ordinis Cardinalibus ab omnibus Patribus.

De quarto decimo Generali &c.

IOannes de Muro Prouinciae Marchiae praesente Sanctissimo Domino Nostro Bonifacio octauo Generalis cõmuni cõcordia partrũ proclamatur in Capitulo Anagniae celebrato, & deinde Cardinalis Episcopus Portuensis creatur.

De decimo quinto Generali &c.

GVndislauus Galleus Prouinciae sancti Iacobi Assisij vnanimi omnium Fratrũ consensu Generalis ordinis designatur.

De sesto decimo generali &c.

ALexander de Alexandria Prouinciae Ianuae, uir quidem doctrina insignis, cuius munimenta non sine maximo ordinis nostri decore extant, hic nominalium, vt dictitant normã sequtus, Ocham Principem eorum simillimus effectus est. In comitijs generalibus Barchinone celebratis generalis ab omnibus publicatur.

De septimo decimo generali &c.

MIchael de Cesena in comitijs generalibus Neapolim celebratis dictus est ordinis generalis.

De xviij. generali.

GHerardus Odonis de prouincia Aquitaniae Assisij in capitulo generali creatus est generalis vir eruditissimus.

De xix. generali.

FOrtunatus de prouincia Aquitaniae in capitulo generali Marsiliae habito, maximo fratrum concursu generalis eligitur.

De xx. generali.

GVglielmus Farinerius prouinciae Aquitaniae vir profecto grauissimus sanctitate morum praecipuus, Veronae in capitulo generali factus est generalis, & deinde sanctę Romanae ecclesiae Cardinalis, hic suo tempore Religionis reformationi insistens, constitutiones quasdam, quas Farinerias appellauit à fratribus obseruandas edidit.

De xxi. generali.

IOannes de Bruuco prouinciae Aquitaniae vir sagax, & prudens in Capitulo Barchinone celebrato generalis electus est.

De xxij. generali.

MAttheus de Viterbio prouinciae Romae in capitulo Ianuae congregato sine vlla controuersia generalis eligitur.

De xxiij. generali.

THomas de Bononia in Capitulo Assisij congregato magna fratrum multitudine ibidem existẽte in generalem electus fuit.

De xxiv. generali.

LEonardus de Ghifono prouinciae Neapolis in capitulo Tolosano vnanimi consensu in generalem eligitur, & deinde sanctae Romanae ecclesiae Cardinalis, efficitur vir vt suo loco dicetur ꝓfundissimus, & eruditissimus.

De xxv. generali &c.

LVdouicus de Venetijs Prouinciae sancti Antonij in capitulo Itrigonij celebrato, eligitur in generalem, & postea sanctae Romanae ecclesiae Cardinalis procreatur.

De xxvj. generali.

PEtrus de sancto Georgio, vel alias Martinus de Ianua in capitulo Patauij celebrato electus fuit generalis.

De xxvij. generali.

HEnricus Astensis Prouincię Ianuae omnibus Patribus in capitulo Florentiae celebrato congregatis, & consentientibus, factus est generalis, vir doctus, & egregius, quo tempore Bartholomeus de Pisis compilator conformitatum claruit, & sic extat memoria vsq; ad tempora antedicti Bartholomei generalium, qui in ordine fuere.

SVBSEQVENS CATHALOGVS vt videre est continet omnes, & singulos generales vsq; ad hęc tempora; qui in Religione fuerunt.

ANtonius de Piretro electus fuit generalis in capitulo Argẽtiuae celebrato, quo tempore fuit scisma in Religione, nam aliqui adherebant, vt Galli, Hispani, & Angli vni generali, Itali vero, & Germani, atq; Vnghari alteri generali

Angelus de senis vir quidem doctissimus in Capitulo Foroliuij Celebrato, Generalis eligitur.

Antonius de Massa. Prouincię Etruriae, vir in toto orbe famosissimus, hic Assisij fuit generalatu priuatus honesto modo, quia nimis ordo sub eo relaxabatur, & ex priuatione generalatus fuit ad Episcopatum Massanũ translatus.

Guglielmus de Casali, Prouincię Ianuae, dum esset procurator ordinis in Vrbe, Assisij in capitulo à Patribus congregato absens generalis eligitur.

Antonius de Rusconibus Prouincię Mediolani, Paduae in Comitijs generalibus ibidem celebratis, generalis electus est.

Angelus de Perusio, Prouinciae sancti Francisci, Thaeologus verè egregius, Romae anno Iubilei, quo tempore sanctorum numero ascriptus est Beatus Bernardinus in frequenti fratrum concilio, generalis declaratur.

Iacobus de Mozanica, mortuo Angelo Perusij, vir in Theologia profundissimus, Bononiae generalis electus est.

Iacobus scorzula insignis Thaeologus, Romę omnibus fratribus conuenientibus, & consentientibus eligitur generalis.

Franciscus

Franciſcus de Ruuere Sauonenſis Thæologiæ fundatiſsimus doctor, in Capitulo Peruſij celebrato, Generalis eligitur, deinde ob eximiã ſuam virtutem Cardinalis à Paulo ſecundo creatur, demumq; nutu Dei ad Pontificatus apicem aſſumptus, & Sixtus quartus dictus eſt, ſic multa in Theologia laudabiliter ſcripſit; in ſanctorum numero Beatum Bonauenturam retulit; auxit opes, & dignitatem Eccleſiæ; Romam ad antiquam pulcritudinem edificijs mirabilibus ampliauit,

Zannetus de Vtino Prouinciæ ſancti Antonij, Venetijs in capitulo communi omnium ſuffragio in Generalem eligitur. Hic vir in regimine præſtantiſsimus, multa in Religionis decorem ſuo tempore fecit; Generalatusq; offitium cum maxima dignitate tenuit, & tandem Epiſcopus Taruiſinus à Sixto Quarto creatur.

Franciſcus Sanſon de Brixia, Vrbini in Capitulo anno Iubilei in Generalem fuit electus, Vir ſagax, prudens, doctus, & in regimine acerrimus.

Egidius Delfin Amerinus in Capitulo Interamne celebrato, fuit electus Generalis; tandẽ cum eſſet omnibus odioſus, coactus eſt offitium Generalatus renunciare.

Raynaldus de Cotignola vir doctus, & prudens de Prouincia Bononiæ, Romæ in Generalem eligitur.

Philippus de Bagnacauallo ex Prouincia Bononiæ in Capitulo Romæ celebrato, eligitur in Generalem, vir equidem ſingulari doctrina, moribus, & virtutibus præditus.

Bernardinus à Cherio de Prouincia Ianuę omnium ſuffragijs electus eſt Generalis in Capitulo Aſsiſij celebrato.

Antonius Marcellus Dalmata Generalis eligitur in comitijs Generalibus Romæ, quo tẽpore multa perpeſſa eſt religio minorum conuẽtualium propter fratres de obſeruantia nuncupatos.

Antonius Saſſolinus de Florẽtia Bononiæ eligitur generalis renuentibus optimatibus Religionis, precipuè Antonio Trombetta Patauino viro clariſsimo.

Ioannes Vigerius Ianuenſis omnium patrum conſenſu in comitijs generalibus Spoleti habitis, electus eſt in generalẽ, peractoq; triennio ſponte renunciauit generalatum, vir doctiſsimus, & in doctrina ſubtiliſsimi doctoris profundiſsimus.

Iacobus de Ancona Prouinciæ Marchiæ Medionali electus eſt in generalem, quò tempore ordo minorum conuentualium multa perpeſſus eſt, præcipuè in partibus Gallorum.

Laurentius Spata Bononienſis omnium fratrum conſenſu Romæ in comitijs generalibus eligitur in generalem, vir præclaro ingenio, & doctrina pollens.

Bonauentura à Coſtaciario Prouinciæ Sancti Franciſci, Anconæ vnanimi conſenſu à fratribus in comitijs generalibus cõgregatis, ad generalatum aſſumptus eſt, vir quidem eloquentiſsimus, & in regimine non mediocri ingenio, & virtute præditus.

Ioannes Iacobus à Montefalchio Vmber, Aſsiſij Cardinali Protettore aſsiſtente, poſt multa eligitur in generalem.

Iulius Magnanus Placentinus Ianuę in Capitulo generali omnium Patrum conſenſu electus eſt generalis, vir non ſatis laudatus, & de Religione meritus.

Ioannes Antonius Ceruinus Ceruienſis, Aſsiſij in feſto Pẽthecoſtes in generalem eligitur, peractisq; quatuor menſibus ab humanis deceſsit.

Ioannes Antonius Delfinus Vicarius generalis à ſummo Pontifice eligitur, dumq; iuſſu ſanctiſsimi ſe accingeret ad Concilium generale Tridenti celebrandum, ab humanis deceſsit. Vir equidem (vt ſuo loco dicetur) doctiſsimus ferè in omnibus facultatibus.

Ioannes Antonius ſapiens ab Auguſta prætoria, Prouinciæ Mediolani, Florentiæ in comitijs generalibus patrum omnium conſenſu, in generalem eligitur, Mediolanũq; profectus, dum multa pararet viſitandi cauſa Prouincias totius Hiſpaniæ, extremum diem clauſit.

Felix Perettus à Monte alto à ſummo Pontifice in Vicarium Generalem eſt aſſumptus, & ob egregias animi dotes, atq; virtutes inſignes ad Epiſcopatum euectus, Card. tandem creatur, & ad ſummum apicem Pontificatus eueitur.

Ioannes Tancredus à Colle Aetruſcus, Romæ in Comitijs generalibus ſuffragijs quam plurimis electus eſt in generalem; trinoq; menſe peracto, animam Deo reddidit.

Ioannes Picus à Serra Prouinciæ Marchię, in Capitulo generali Camerini celebrato, eligitur in generalem; trienioq; incompleto defunctus eſt.

Petrus Antonius à Nuceria Vmber in comitijs Generalibus Senis celebratis (nemine diſſentiente) in generalem ordinis electus eſt, vitaq; cum morte commutauit completo ſexennio.

Antonius Fera dictus de Plano Caſtanearum ex Caſtello Azara oriundus, Peruſij in generalem tumultuosè eligitur; Hic dum ſe accingeret ad Capitulum generale Bononiæ celebrandum, non completo triennio, ab officio generalatus abſoluitur, & à ſummo Pontifice rem intuentis, in Epiſcopum Morſicanum aſſumitur.

Clemens Bontadoſius à Montifalchio in comitijs Generalibus Bononiæ celebratis, in generalem vnanimi conſenſu omnium Patrum eligitur; & incompleto biennio à ſummo Pontifice

tifice in Episcopum Nicastrensem assumptus est.

Euangelista Pelleus à Furcio Prouinciæ Marchiæ in comitijs generalibus Esculi celebratis (nemine dissentiēte) in generalem eligitur, integroq; anno, peracto generalatu, à summo Pontifice in Episcopum Sanctæ Agatæ Gothorum creatur.

SEQVITVR CATHALOGVS VIRORVM Illustrium, quorum doctrina Ecclesia fulget, vt Sol, & Luna, &c.

De sancto Antonio.

Sanctus frater Antonius natione Hispanus, & si gradum Magisterij non habuit; fuit tamen lector Bononiæ, Tolosæ, Paduæ, & à summo Pontifice, & Cardinalibus Archa sacræ scripturæ vocatus: fecit sermones subtilissimos, ac miraculis gloriosus.

De sancto Bernardino.

Bernardinus Senensis vir sanctissimus scripsit de Conceptione Beatę Virginis.
Officium de nomine Iesu.
De Christiana Religione.
De Euangelio ęterno. Itē super Apoc. lib. I.
Et Sermones Quadragesimales compilauit.

De Doctore Seraphico.

Bonauentura de Balneo Regio Seraphicus nuncupatur ob sui mellifluam doctrinam; qui quidem scripsit luculenter.
Super quatuor sententiarum libros.
Postillauit excellenter euangeliū Beati Lucæ.
Item in Euangelia, & Epistolas anni scripsit.
Apologiam pauperum.
Breuiloquium Theologiæ.
Expositionem orationis Dominicæ.
De operibus sex dierum.
Librum de contemplatione.
Librum de sex alis Seraphim.
Regulam Nouitiorum.
Legendam maiorem, & minorem B. Fran.
Item Officium Beati patris Francisci.
Opus de quinq; visionibus.
Itinerarium mentis in Deum.
Item de interiori homine.
Item prosam illam. Lauda Syon saluatorem.
Item edidit officium de Cruce in gratiam Ludouici Francorum Regis.
Et multa alia, quibus sua doctrina quam lata fuit, & alta apparet.

De Doctore Irrefragabili.

Alexander de Ales natione Anglicus, qui meritò nomen sibi vendicauit irrefragabilis, hic enim magno tempore Parisijs legit, fecit summam maximam in Theologia in quatuor partes diuidendo, & quia primus scripsit, mirum est in ipsa summa, non solum de profunditate, & magnitudine suę scientię, sed de inuentione tot dubiorum, titulorum, & quæstionum, propter quod fons vitę, Lutetiæ est vocatus: Hic etiam magister quasi totam sacram scripturam postillauit, & exposuit. Opus eius in Theologia approbatum est bulla Domini Alexandri Quarti, & sexaginta Magistrorū Parisiēsiū; idcirco iure irrefragabilis dicitur ex profundissima doctrina, & ex modo inuentionis: & quia primā sibi sedem inter Theologos; qui summas Theologicas composuere sibi vendicauit. Hic enim, quæ sequuntur in lucem edidit.
Super Psalmos Dauid lucidissimos comentarios.
Item annotationes Bibliorum lib. vnum.
Item in Epistolas Pauli lib. quatuordecim.
Repetitiones lectionum.
Item in quinque libros Moysis.
In libros Salomonis.
Vitam sancti Thomæ Cantuariensis.
Vitam Regis Riccardi.
Et de factis Maumetti scripsit.
De Conceptione Virginis edidit tractatum.
Item in metaphisica, & libris de Anima.
Multaq; alia, quæ sparsim in Bibliotecis reperiuntur.

De Doctore subtili.

Ioannes Duns Scotus, Doctor subtilis nūcupatur, hic primo in Anglia Oxoniæ sententias legit, deinde in studio Parisiensi, vbi doctor factus famosissimus est.
Scripsit in Theologia luculenter.
Et præcipuè super quatuor libros sententiarum, quos ipse ordinauit.
Quodlibetales quæstiones subtilissimas edidit.
Formalitates lucidissimas.
Quæstiones super libros Methaphisicæ.
In libris de Ainma quæstiones fecit.
Super Logicam ferè totam, quæstiones, & dubia dissoluit.
Gramaticam tandem compilauit.
Et super scripturam sacram Postillas ordinauit.
Comentarios in Euangelia.
Item in Epistolam ad Romanos.

De Doctore Illuminato.

Franciscus de Maironis meritò dici potest Doctor illuminatus, quia multa profundissimè scripsit, præcipuè in theologia.
Super quatuor libros sententiarum.
Quodlibeta lucidissima.
Formalitates amplissimas.
Quæstiones super libros physicorum Aristotelis.
Quadragessimale clarissimum.
Sermones de sanctis lucidissimos.
Deniq; non nulla super Logicā scitu digna.

De Doctore Venerando.

Nicolaus de Lira primus in Theologia venerandus Doctor scribendo, demum

Contra

contra Iudęos, & totam postillando scripturam diuinam celeber habetur in orbe.

De Doctore Reali.

RIccardus à Media Villa Doctor fidelis scripsit super quatuor libros sententiarum, ita diligenter, & accuratè, quod merito dici potest realis, & fidelis.
Item in Epistolas Pauli lib. 14.
Item in quatuor Euangelia libros quattuor.

De Doctore qui arbor vitæ nuncupatur.

IOannes Galésis Anglicus, qui Parisius arbor vitæ inscribitur composuit plures postillas, & spetialiter super Appocalipsim.
Item super sententias.
Item Cōmuniloquium libros septem.
Item manipulum florum.
Item Breuiloquium de sapientia sanctorum.
Item de quatuor virtutibus Cardinalibus.
Antiquorum etiam Principum, & Philosopho rum nonnulla.
Item Alphabetum vitæ religiosæ.
In libris quindecim.

De Doctore ordinatissimo.

IOannes Basolus vir eruditissimus, qui tàm ordinatè, & luculenter insequens doctrinam Scoticam super quatuor sententiarũ libros scripsit, quod merito sibi nomen vendicauit, ordinatissimi doctoris.

De Doctore Caracciolo.

LAndulphus Caracciolus Neapolitanus scripsit super quatuor sentẽtiarũ libros.
Item in quatuor Euangelia.
Item in Epistolam ad Hebreos.
Item in Zaccariam Prophetam.

De Doctore Hibernico.

MAuritius Hibernicus vir profundissimus totam doctrinam Ioannis Scoti postillauit.
Item dictionarium sacrę scripturæ cōposuit.

De Doctore Aureolo.

PEtrus Aureoli Verberius vir eloquentissimus scripsit super quatuor sententiarũ libros luculenter, & exacte.
Item Compendium sacrę scripturæ verè lucidissimum.

De Doctore Canonico.

IOannes Canonicus sectator Scoticę doctrinę scripsit super quatuor libros sentẽtiarũ.
Item quæstiones lucidissimas in libris de physico auditu.

De Doctore Lamarensi.

GVglielmus de Lamarra Anglus scripsit super quatuor sententiarum libros.
Item Correttorium sancti Thomæ.
Item Addictiones in sanctum Bonauenturam.
Item lecturas scolasticas.

De Doctore Principe Nominalium.

GVglielmus Ocham Anglicus Ioãnis Scoti auditor scripsit in quatuor sententiarum libros.
Item in quodlibeta.
Item Centiloquium compilauit.
Item in totã Logicã quæstiones subtilissimas, & multa alia.

De Doctore Aragonio.

ANtonius Andreæ Aragonius vir doctissimus sectator Scoti scripsit luculenter super quatuor libros sententiarum.
Quæstiones methaphisicales.
Et super totam artem veterem.

De præceptore Doctoris subtilis.

GVglielmus Varro præceptor Scoti vir profundissimus, & doctissimus, hic scripsit super quatuor sententiarum libros, deditissimusq; præceptor in discipulum, cui aliquando vt clarior eius doctrina redatur Scotus eius dissertissimus discipulus aduersari videtur.
Gerardus Odonis in omni facultate sufficiẽs magister in Theologia fuit eximius, qui tam super Bibliam libros sententiarum, ethicorũ, quàm Logicæ scripsit acceptè, ac stighmatum officium ipse digessit.
Fortonerius Vasalli doctor in Theologia facundus verbo, & opere in Theologia, & super scripturam, ac libros de Ciuitate Dei nonnulla peregit.
Mateus de Aquasparta Doctor Theologus multa tàm super sententias, quàm scripturam edidit, & luculentos sermones composuit.
Beltrandus de Turri sacræ Theologiæ magister scripsit luculenter.
Super sententias.
Super Euangelia.
Super Epistolas; quæ per anni circulum in Ecclesia leguntur.
Collationes, & sermones, de eisdem composuit.
Et multa alia fecit.
Robertus da Asia magnus magister in sacra pagina.
Scripsit super sententias dissertissimè, ac cum magistris.
Alexandro de Ales.
Rigaldo.
Ioanne de Rupella.
Regulam declaratam, Fratri Simoni Generali Ministro trasmisit.
Ioannes de Parma vir doctissimus scripsit in Theologia.
Super sententias.
Super totam Bibliam.
Officium passionis compillauit.
Scilicet Regem Christum Crucifissum.
Ei de beneficijs creatoris.
Alexander de Alexandria magister in Theologia scripsit.
Super sententias.
Fecit plures notabiles postillas.
Super methaphisicam.

Libros de anima.
Et multa alia.
Gualterius magister magnus fuit, hic opus pulcrum super sententias edidit.
Quodlibeta plura fecit.
Super scripturam modulatè scripsit.
Et ad petitionem Alexandri quarti opus sermonum ad status composuit.
Franciscns de Marchia vir nominatissimus magister in Theologia luculenter depronsit, multos tractatus, ac quæstiones theologicas, atque physicas.
Petrus de Aquila Doctor Scotellus nominatus edidit opus in tota theologia, ac aliam lecturam super sententias peregit.
Leonardus Giphonensis scripsit lecturam super cantica canticorum.
Item super 4. sent. lib.
Joannes Pecham Anglicus scripsit in 4. lib. sentent.
Item in cantica canticorum lib. 1.
Item locos communnes scripturarum.
Ioannes Ricardi Episcopus Draconensis edidit compendium theologię.
Ioannes Rupescissa scripsit in lib. sent.
Ioannes de S. Geminiano edidit quasdam meditationes in Euangelia.
Ioannes Standitius Anglicus scripsit contra versiones Erasmi noui testamenti.
Lucas Bitontinus edidit super Euangelio, & Epist. quadragesimales.
Nicolaus Goran scripsit quædam in libros sentent.
Item in sacram scripturam quædam edidit.
Nicolaus Grandis commentarios in Epistolas Pauli ad Rom. & Heb.
Nicolaus Herbron scripsit ennarationes Euãgeliorum quadragesimalium.
Item in Psal. 78. ennarationem lamentatoriã.
Nicolaus Lackman Teutonicus in 4. sentent. scripsit.
Nicolaus de Nysa Gallus scripsit super 4. sen.
Item scripsit Gemmam prædicantium.
Nicolaus de Orbellis in 4. sent. scripsit.
Petrus Philaretus de Candia Pont. Alex. 5. scripsit commentarios super 4. sent.
Reginaldus Card. super 4. sent. scripsit.
Ricardus Cenomani scripsit in Psalterium.
Robertus Eliphar scripsit quęstiones super 3. sentent.
Item Quæstiones ordinarias lib. vnum i.
Item lecturas Theologiæ lib. vnum.
Robertus de Russia scripsit super sent.
Rugerius Bacchonitanus scripsit super 4. sent.
Item Compendium studij Theologici.
Stefanus Burlifer scripsit reportata in 4. sent. lib. D. Bonauenturæ.
Vbertinus à Casali scripsit in Apoc. de septem statibus iuxta septem visiones.
Vitalis à Furno Card. edidit postilla in Apoc.

Antonius Bitontinus collegit ex Nicolao de lyra postillam in omnes lectiones veteris, & noui test. & sermones dominicales.
Antonius Bruichius à Ronygsteyn, collegit breue euangeliorum Monotessaron, ex quatuor euangelijs.
Antonius Vercellensis edidit quadrag.
Bonifacius Gallus edidit quadragesimale.
Conradus de Saxonia edidit sermones de tẽpore lib. vnum.
Item sermones pro quadrag. lib. vnum.
Item sermones de sanctis lib. vnnm.
Iacobus de S. Geminiano scripsit sermones de tempore.
Iacobus à Trisanto elaborauit 32. quadragesimalia.
Item sermones dominicales.
Item sermones de tempore.
Item sermones de Sanctis.
Ioannes Bruncaldal Teutonicus scripsit sermones de tempore lib. vnum.
Item de Sanctis lib. vnum.
Item Quadragesimale lib. vnum.
Ioannes Durandus Teutonicus edidit sermones de tempore.
Item quadragesimale.
Ioannes Gritsch Basiliensis scripsit sermones de tempore.
Item sermones de Quadragesima.
Item de Sanctis.
Item de passione Domini.
Ioannes Meder scripsit sermones.
Ioannes Merdigius Teutonicus scripsit sermones de tempore lib. duos.
Item de Sanctis lib. duos.
Item per quadragesimam lib. vnum.
Ioannes de Rupella scripsit sermones dominicales.
Ioan. de S. Geminiano edidit quasdam meditationes in Euangelia.
Ioan. de Saxonia edidit sermones de Sanctis.
Item sermones de tempore.
Ioan. de Vuerdena Teutonicus edidit sermones duplices de tempore.
Item de Sanctis.
Item per quadragesimam.
Lucas Paduanus scripsit sermones de tempore.
Item de Sanctis.
Ludouicus edidit sermones feriales per totum annum.
Item commune sanctorum.
Marcus de summa Ripa edidit quadragesi. quod inscribitur Bonum quaternarium summæ Ripæ.
Nicolaus Rocham scripsit sermones.
Nicolaus de Verona edidit quadrag.
Item super Epistolas quadrag.
Petrus de Saxonia edidit sermones de tempore.

Item

Item sermones de sanctis.
Philippus à monte Calerio scripsit quadr.
Item sermones de sanctis.
Item sermones de tempore.
Robertus Mesſier scripsit super Epistolas, & Euang. quadragesi. sermones præclaros.
Robertus de Rusſia scripsit sermones diuersos.
Thomas de Ales Anglicus scripsit quadragesimales sermones.
Aluarus Pelagius scripsit speculum Regum lib. 1.
Item Apologiam lib. 1. contra Gulielmum Ocham.
Item opus insigne de planctu Ecclesiæ.
Conradus Clingius edidit locos communes contra Hæreticos.
Item de securitate conscientię Catholicorum in rebus fidei.
Item summam doctrinæ Christianæ.
Item Catechismum Catholicum.
Egidius d'Asſisio socius B.F. scripsit opuscula laude digna, nempe de consilijs animarum.
De via salutis, & perfectionis.
De fide, & dilectione.
De contemptu mundi.
Franciscus Burgonius Parisiensis edidit indicem omnium dictorum à B. Aug.
Franc. Cordubensis edidit annotationes Catholicas in Religionis articulos contra Hæreticos.
Gaspar Schatzgerus scripsit de libero arbitrio.
Item de Miſſa contra Lutherum.
Item de matrimonij indiſſolubilitate.
Gonsaluus generalis compilauit tractatum de præceptis eminentibus regulæ.
Item de ęquipollentibus.
Item de habentibus vim pręcepti.
B. Gualterius Pictauensis Episcopus scripsit sermones ad status.
Item rudimenta pro concionatoribus.
Gulielmus Vuoderfordensis Anglus scripsit aduersus Vuittgleffum.
Item declarationum lib. vnum contra 18. articulos.
Item opuscula quædam pręclara.
Iacoponus Tudertinus edidit quædam opuscula latina, & Etrusca lingua.
Ioannes Gauinetus concinnauit librum, qui dicitur amicus medicorum.
Item opusculum, quod cœli ennarant inscribitur.
Ioannes Genesius Quaia Parnensis edidit librum de Ciuitate Christi.
Item edidit Rosarium.
Matthias Doringus edidit replicas defensiuas pro Nicolao de Lyra.
Nicolaus Mutius Venetus scripsit super Gregorium opus per materias distinctum.

Odoricus de Vtino peregrinationem suam.
Item de mirabilibus ipsorum infidelium.
Item quasdam epistolas.
Petrus Galatinus Apulus scripsit de Archanis catholicæ veritatis contra Hebreos.
Petrus Reginaldus edidit speculum finalis retributionis.
Item de gaudijs piorum.
Item de pœnis malorum.
Petrus Thomas edidit epistolam quādam de Conceptione B. Virginis.
Richardus à Media villa scripsit de Conceptione B. Virg.
Robertus Caracciolus à Licio scripsit de laudibus sanctorum.
Item de pœnitentia.
Item de peccatis.
Rugerius Bacchonitanus scripsit Compendium studij theologici.
Item de Nicromanticis imaginibus.
Item de vera Astronomia.
Item scripsit pronostica de cursu syderum.
Item scripsit regimina cœlestium.
Simon Fontanus edidit varia, & multa opuscula.
Stephanus Burlifer scripsit de timore seruili.
Item de alijs donis omnipotentis Dei.
Theodoricus de Obsenbrutk edidit de pasſione domini.
Item de exercitio interiori.
Item manuale simplicium.
Thomas de Ales Anglicus scripsit vitam B. Virginis Mariæ.
Item disputationes scholasticas.
Thomas Illiricus ab Auximo scripsit Clypeū Ecclesiæ.
Thomas Murnar Argētinus multa edidit opuscula, & præsertim quoddam Calendarium in quo lutheranorum mores, secundum Circulum Zodiacum graficè depingit.
Vbertinus à Casali scripsit Arborem vitæ Crucifixi, ad omnes Christi fideles.
Vitalis à Furno Cardin. edidit speculum morale.
Item tractatum pro tuenda sanitate.
Franc. de Platea Bononiensis scripsit opus insigne de restitutionibus lib. vnum.
Item de Censuris lib. vnum.
Item de Vsuris, & actu matrimoniali.
Octauianus Præconius scripsit summam de Sacramentis.
Petrus Paulus de Potentia edidit quandam quæstionem de matrimonio.
Item de bonis operibus in peccato mortali factis.
Richardus à Media villa scripsit super distinctiones Decretalium lib. vnum.
Item de ordine iudiciorum.
Alexander Villadeus edidit tractatum de Sphera.

Franc.

Franc. de Valentia Padi edidit quæst. in Metaph. Arist.
Guilielmus Alneunier Northumber scripsit in philosophiam naturalem lib. octo.
Iacobus Branchus ex Alba edidit opusculum per conclusiones in omnes lib. Arist.
Ioannes Anglicus exposuit vniuersalia Scoti.
Ioannes à Casali varias contexuit quæstio. in philosophia.
Melchior Parmensis edidit tractatum de Anima lingua ethrusca interrupto dialogo.
Nicolaus Bonetus edidit philosophiam naturalem.
Rugerius Bacchonitanus scripsit in libros naturales.
Item in morales Arist.
Adam Sasbuoth Delphius edidit succintam expositionem in Isaiam.
Item scripsit in omnes Pauli Epistolas ex omnibus tàm græcis, quàm latinis Orthodoxis collectam.
Adamus Godham Anglus scripsit in tertium sent. lib. 4. Determinatioum lib. vnum.
Adamus de Marisco Anglus scripsit Elucidarium scripturæ.
Lecturas in Theologia lib. vnum.
Antonius Syrrectus edidit subtilissimas formalitates ex doctrina Scotica.
Arlotus Pratensis Etruscus generalis edidit concordantias Bibliæ, quæ sine auctoris tit. imprimuntur.
Ascensius Aquitanus postillam fecit in Apoc.
Item super 4. sent.
Beltrandus, vel Bertandus à Turre edidit cómentarios in 4. lib. sentent.
Conradus de Saxonia super 4. sent. edidit.
Item super orationem dominicam lib. 1.
Item de salutatione Angelica lib. vnum.
Item Commentarios in multos Bibliorum libros.
Franciscus Rubeus de Apignano scripsit super primum sent. Scoti.
Franciscus Ximenes Card. scripsit eleganter commentarios in vtrunque testamentum lingua multiplici.
Gratianus Brixianus edidit super 2. Scoti.
Gualterius Catton Anglus in 4. sentent. lib. scripsit.
Gualterius Episcopus scripsit in 4. sent. lib.
Item quolibetorum lib. duos.
Guido Brianzonis Aquitanus edidit in 4. sentent. opus distinctum.
Gulielmus Alneunier Northumber scripsit lecturam sent. lib. 4.
Gulielmus Cremonensis edidit in 4. sent. lib.
Gulielmus Bernardi de sacrarum literarum communicatione, & earum sensu germano.
Gulielmus Rubion scripsit super 4. sent. lib.
Gulielmus Vorilion Britanus scripsit in 4. sent. lib.
Gutierus Treius scripsit commentarios in Euangelia.
Haymo Anglicus generalis scripsit super 4. sent.
Henricus Herphius scripsit de Mistica Theologia.
Item librum de decem præceptis.
Hieronymus Leopolitanus omnes Bibliæ lib. Polonica lingua conuertit.
Ioannes de Colonia Agripina edidit 4. sent.
Item Postillam hyemalem, æstualem.
Ioannes Guarro Anglicus scripsit super sent. lib.
Ioannes de Fonte edidit conclusiones in 4. sent. lib.
Ioannes Royardus scripsit Homelias iuxta literam in omnia Euãgelia quadragesimalia.
Ioannes Standitius Anglicus scripsit contra versiones Erasmi noui testamenti.
Ioannes Valonus Apulus edidit declarationes marginales in formalitates Scoti.
Mamotrectus à Regio Lepidi edidit Dictionanarium totius Bibliæ.
Marcus Vlmensis Hermanus edidit Dictionarium in sacra scriptura.
Michael da Charcano scripsit de decem preceptis.
Monaldus Iustinopolitanus, in 4. sent.
Nicolaus Tacitus Tigenus edidit castigationes in nouum test. sub titulo Epanorthoes.
Item Scolia in nouum testamentum.
Nicolaus Vigenus scripsit castigationes in nouum test.
Nicolaus Veronensis Vmber scripsit super Epistolas quadragesimales.
Petrus de Colle Teutonicus scripsit in lib. sent.
Petrus Ioannis Baccalaureus edidit super sent.
Item super totam sacram scripturam.
Petrus Thomas edidit tractatum formalitatum ad mentem scotistarum.
Philippus Varagius edidit flores totius sacræ Theologiæ.
Pontius Carbonelli edidit postillam in vtrũque testamentum.
Robertus Couutton Anglicus scripsit quæstiones sen. & quolibeta.
Robertus Mesfier scripsit super Epistolas, & Euangelia quadrag.
Robertus de Rusfia scripsit super sent.
Rodulfus Rodimpton in Theologia, & Biblia scripsit.
Seraphinus Cumiranus Feltrensis edidit tomos duos contradictionum veteris, & noui testam.
Antonius Lucensis Etruscus edidit quadrag.
Antonius Monilianus Ligur edidit insigne opus nuncupatum. Sursum corda.
Antonius Vercellensis edidit quadrag.

Arlotus

Arlotus Pratensis, vt supra, edidit varios sermones.
Bartholomæus Vrsinus Romanus quadragesimale edidit.
Beltrandus Card. scripsit sermones euang.
Item sermones de sanctis lib. 1.
Item Sermones de Epistolis lib. 1.
Bernardinus de Busto edidit sermones.
Bernardinus Feltrensis edidit quosdam sermones vernaculo sermone.
Bindus Senensis edidit quosdam sermones prædicabiles.
Bonauentura Blancus à Cotignola edidit quadragesimale.
Bonauentura à Cellano quosdem sermones scripsit.
Dauid Teutonicus scripsit sermones de tempore lib. vnum.
Item sermones de sanctis lib. vnum.
Franciscus de Asta scripsit sermones per annum.
Hungarius Pisthiensis edidit sermones, qui in scribuntur, Biga salutis.
Iacobus Asculanus edidit sermones varios.

Posteriores Theologos, qui ferè hac tempestate nostra claruerunt visum est hic subtus ponere.

ANtonius Trombetta Patauinus theologus eminentissimus, lucidissimusq; metaphisicus; qui quæstiones in Methaphisicis compiosissimas edidit, & de futuris contingentibus tractatum compilauit. Hic ad Archiepiscopatum Vrbini euectus est.
Hieronymus Gadius Bononiensis luculenter scripsit.
Super libros sententiarum.
Super quodlibeta Scoti. Vir egregius, & virtute clarus.
Paduanus de Grassis Barolitanus, vir egregius scripsit.
Conciliationes Pauli.
Contraditiones Scoti.
Hieronymus Girellus Brixiensis vir apprimè doctus scripsit.
De primo cognito.
Item de spetiebus intelligibilibus.
Item expositionem lucidam in disputationes Auerrois contra Algazelem.
Iacobus Bargius scotista famosissimus Prouinciæ Ianuæ scripsit.
Super quatuor libros sentẽtiarum; & per quadraginta annos, & vltra in Gymnasio Patauino Metaphisicam professus est.
Compilauit etiam quasdam precationes ad sacrum Concilium Tridentinum.
Cornelius Mussus Placentinus Ecclesiastes facundissimus, vir in omni facultate pollens Edidit homelias latinas de modo visitandi.
Item libros quinque de historia diuina.
Item Conciones luculentissimas lingua etrusca, & adeo fuit præclarus, quod omnibus Principibus, atque prelatis ob stili elegantiam, & facundiam linguæ, non secundus fuit; multaq; alia in lucem edidit.
Franciscus Visdomini Ferrariensis; vir egregius, & in sua Religione præstantissimus edidit Quadragessimale.
Item diuersas homelias latino, & vernaculo sermone.
Ioannes Antonius Delphinus à Casali Maiore, multa edidit opuscula; nempè.
De Rerum euentu.
Item de Celibatu.
Item de potestate Papæ.
Item de cœlestibus Globis.
Item de nobilitate.
Item de Methodo. Vir insignis, & præclarus, multosq; habuit alumnos.
Agustinus Righinus declamator egregius, vir in sermocinando non fecundus, hic edidit quadragesimale lingua latina compilatum.
Octauianus Preconius siculus vir potens in sermone, edidit.
De passione Domini nonnulla scitu digna. Hic tandem assumptus est ad Archiepiscopatum Panornitanum.
Ioannes Franciscus Faernus à Cremona sacræ Theologiæ professor, & Ecclesiastes eximius, in omnibus ferè Gymnasijs lector non vulgaris, & Concionator acerrimus.
Constantius Sarnanus Regens Pataui, Theologus Perusij, vir non satis laudatus, edidit lucubrationes quasdam in vniuersalia Scoti.
Item Conciliationem dilucidam omnium cõtrouersiarum Sancti Thomæ, & Scoti.
Item directorium in Logica, Phylosophia, ac Theologia.
Item tractatum de secundis intentionibus secundum doctrinam Scoti.
Lutius Placentinus virtutibus, ac nobilitate clarus; nempè ex nobilissima de Anguisciola familia ortus, vir doctissimus inter Theologos Franciscanos hac tempestate primam sibi sedem vendicauit, Bononiæ publicè methaphysicam per multos annos profitetur. Alumnos quàm plurimos tàm in Religione, quàm extra habuit. Theologiam in principalioribus Gymnasijs legit. Vir equidem non satis laudandus ex animi pietate, doctrina, & morum probitate.
Octauianus Rauennas Theologus pręstantissimus, disertissimus doctrinæ Scoti sectator. Patauij, Bononię, & Romæ per multos annos, tàm publicè, quã priuatim Theologiam professus est; eiusq; scripta præcippè in Scotum desiderantur.
Petrus Rudulphius à Tausignano vir prudẽs, & doctus multa edidit præcipuè quadraginta home-

homelias in septem Psalmos Dauidicos.
Et Quadragesimale non satis laudatum. Hic ad Episcopatum Venusinum à summo Pontifice assumptus est.
Ioannes Bernerius à Corigio sacræ Theologiæ professor, & in doctrina doctoris subtilis peritissimus, Bononiæ legit, multosq; alumnos coaluit.
Propertius à Taleacotio, vir eruditissimus, moribus ornatus, Theologiam Patauij; Bononiæ, & Venetijs per multos annos professus est, tandem à summo Pontifice in Episcopum Cariatensem eligitur.
Clemens Thomasinus à Florentia vir vndequaq; laudandus. Hic Perusij, Bononię, Florentiæ, Senis, & ferè in omnibus Religionis Gymnasijs Theologiam professus est.
Sebastianus Turrianus à Pupio vir celebris, Theologię sectator, methaphysicam publicè professus est in Ciuitate Taurinorũ, Perusij, & Patauij, per multos annos legit.
Desiderius Rognonus à Corigio vir in Theologia apprimè doctus, hic Senis, Patauij, Bononiæ, & multis in alijs locis doctrina, fama, atq; moribus clarus.
Octauianus Carus Partenopeus phylosophiæ amator, Theologiæ sectator, Patauij, & Neapoli per multos annos in Gymnasijs legit.
Antonius Posius à Monte Ecino vir ardenti ingenio, Procurator in Vrbe, Phylosophiæ deditissimus, compilauit tabulam valde vtilem super Aristotelem, & Auerroem.
Hieronymus Palanterius Theologus Patauinus, vir in facultatibus apprimè versatus, & in doctrina Scoti disertissimus.
Iulius Santucius à Monte Filatrano Theologus in sapientia Romana, vir non satis laudatus, cum Patauij, Bononiæ, Neapoli per multos annos legerit.
Lelius Medices Placentinus vir egregius, Inquisitor Pisanus, atque Theologus, hic Bononiæ, Venetijs, Romæ, functus est officio lectionis Theologiæ, & in omni facultate apprimè versatus.
Hieronymus Albericus à Brisighella Rector Collegij sancti Bonauenturæ, vir acri ingenio pollens, Theologiæ, phylosophięq; sectator, & in concionibus egregius Ecclesiastes.
Hyeremias Bucchius de Vtino, vir facilis, & periculis agitatus edidit tractatum de Angelis.
De Sacramento Altaris.
De Nobilitate Virginis Gloriosæ.
Item scripsit super psalmos.
Deus Deus meus respice in me &c.
Domine quis habitauit in tabernaculo, &c.
Dominus regit me, & nihil mihi deerit.
Benedixisti domine terram tuam.
Ad te leuaui animam meam Deus meus in te confido.
Item in orationem Hieremiæ, Recordare.
Item in canticum Zaccariæ.
Plures fuerunt alij in theologia magistri in Prouincijs Angliæ, Franciæ, Aquitanię, & alijs ordinis Prouincijs, qui operibus super sententias, & in alijs facultatibus à se conditis hunc ordinem redíderunt, & faciunt scientiæ laudatę singularissimum.

Qvibus, & alijs possibilibus adductis cõprobatur merito, quod iste ordo tam ratione doctorum nominatorum; quam ex causa omissorum, ac aliorum multorum fratrum, scientia fuerunt mirabiliter præditi, & insignes, est singularissimus scientiæ lucidita te, quæ erat secunda conditio, qua ordo minorum inter alios extollebatur. Qua propter sicut in prima conditione huius ordinis, quæ fuit singularis sanctitatis; qua ipse insigniebatur, & decorabatur, poterat dici verbum Apostoli Eph. 4. videlicet ꝙ Deus, Aliquos huius ordinis fratres dedit Apostolos, vt patuit in Beato Francisco, & alijs socijs suis. Quosdam autẽ prophetas; sicut in multis fratribus supra est ostensum. Alios vero Euangelistas; quia nonnulli fuerunt egregij verbi Dei prædicatores. Alios autem pastores, & doctores; quia plures fuerunt prælati maximi, & magistri præclari. Sic ratione huius secundæ conditionis videlicet scientiæ, & doctrinæ, quo ipse ordo dignificatur, potest dici ratione magistrorum, & in diuersis facultatibus doctorum, illud sap. 7. Dedit mihi, videlicet quo ad membra, omnium scientiam quæ sunt vera, vt sciam dispositionem Orbis terrarum, &c. vsque ibi. Omnium enim artifex docuit me sapientia. Hic enim ordo quo ad sua membra repletus est quasi flumen sapientia, & terram retexit. Ad insulas longe diuulgatum est nomen tuum: & dilectus est in pace tua. In cantilenis, & in prouerbijs, & in comparationibus, & interpretationibus miratę sunt terrę, & in nomine Dei, cui cognomen est Israel, Ecclesiastici 47. Quare non immerito in domino ordo honoratur, & honorabitur. In medio populi gloriabitur. Et in Ecclesijs altissimi aperiet os suum. In medio populi exaltabitur. Et in multitudine electorum habebit laudem. Et inter benedictos benedicetur. Et ratio, quia inquit hic ordo, quasi doctrinam ante Lucanum illumino omnibus. Et enarrabo illam vsque in longinquũ. Penetrabo omnes inferiores partes terræ, & inspiciam omnes dormientes. Et illuminabo omnes sperantes in domino. Doctrinam quasi prophetiam effundam, & relinquam illam quærentibus sapientiam, & non desinam in progenies illorum vsque in ęuum sanctum. Eccl. 24. Sic ergo prædictis patet secundum, quod erat declarandum.

TERTIA

TERTIA PARS PRINCIPALIS huius ſecundæ partis fructus octaui.

TERTIO hic ordo dicebatur excellentiſsimus præ alijs ex nobilitate; quia in ordine iſto fuerunt perſonæ inſigniſsimè tam dignitate Eccleſiaſtica, quam ſeculari: vbi eſt aduertendũ, quod ſicut nonnulli de dignitate Eccleſiaſtica ordinem intrantes, eum decorarunt, ſic de iſto ordine ad Eccleſiæ prælaturas aſſumpti, ipſum nobilitant, & decorant. Sed videndum eſt primo qui fuerunt illi, qui magni in Eccleſia hũc ordinem intrarunt. Secundo qui fuerunt de hoc ordine aſsũpti,& ſubuecti ad Eccleſiæ dignitates; Quantũ ad primũ de ordine ſuprẹmo ſcilicet ſummi Pontificatus, & Papatus.

Habitum ord. B. Fr. quis primo induit. Primus, qui habitum induit ordinis, & plures detulit, fuit dominus Gregorius nonus. Hic fuit primus noſtri ordinis protector, vocatus dominus Vgo, ſiue Vgolinus Epiſcopus Oſtieñ. qui ſingulariſsimè B. Franciſcum dilexit, & ordinem.

Huic B. Franciſcus prophetauit ipſum futurũ ſummum Pontificem; & ſemper eidem ſcribebat ante ſublimationem ad Pontificatũ ſic. Venerabili in Chriſto patri totius mundi,&c. Inſtitutus fuit iſte protector ordinis per dominum Honorium tertium petente ipſo B. Franciſco ipſum ab eodem. Factus vero protector, ſemper ordinem protexit contra pręlatos, & alios in principio contra ordinẽ inſurgentes, & ordinem quantum valuit promouit, & exaltauit.

Iſte eſt ille, qui interfuit capitulo gñrali Aſſiſij celebrato; vbi fuerunt vltra quinque milia fratrum, vbi & miſſam celebrauit, & fratribus prædicauit.

Hic eſt dominus Oſtieñ. cui interroganti ſi beato Franciſco placebat, vt fratres ad dignitates Eccleſiaſticas promouerentur. Reſpondit, ꝙ non, vt dicetur infra fructu, & conformitate 17.

In huius menſa B. Franciſcus inuitatus ab eo ad prandiũ, fruſta portauit eleemoſynæ; quã hoſtiatim mendicauerat; Et cuilibet exiſtenti in menſa, vnum bolum ſanctus Franciſcus tranſmiſit. Redargutus ab eo, quare pro eleemoſyna ierat comeſturus cum eo; Reſpondit ꝙ ipſum multum honorauerat, vtpotè Chriſtum dñm maiorem honorando.

Semel cum hic intraſſet dormitorium fratrũ, & vidiſſet qũo dormiebant, plorauit fortiſsimè, ſe & ſuos aſſerens dignos inferni cruciatibus, quia nullam pęnitentiam exercebant. Ad Apoſtolicum apicem ſublimatus. B. Fran. catalogo ſanctorum aſcripſit: Aſsiſij ipſo pręſentialiter cum tota Romana curia exiſtente. Primum lapidem Eccleſiæ de Aſsiſio poſuit, ac ipſam Eccleſiam à cuiuſcunque iuriſdictione excepta ſummi Pontificis exemit, & multa iocalia eiſdem Eccleſiæ dedit.

Hic Pontifex glorioſus ob deuotionem præcipuam ad beatum Franciſcum, & ordinem, Gregor. 9. B. Fr. Religionis amator. in die cęnę Domini habitum ordinis aſſumebat, & cum ipſo faciebat mandatum; lauando pedes fratrum, & pauperum, ac habitum per totam diem illam, & ſequentem ſcilicet veneris ſancti gerebat. Inſuper viſitando ſanctuaria Vrbis cum fratribus habitum ordinis ibat indutus ſemper, prout teſtatur frater Philippus de Peruſio, qui hoc vidit in litera de protectoribus, directa fratri Gonſaluo ordinis noſtri generali miniſtro.

Martinus Pont. Secundus qui habitum induit ordinis de ſummis Pontificibus fuit Papa Martinus, qui in morte aſſumendo habitum ordinis, cum ipſo voluit ſepeliri, & ſe humandum in Eccleſia B. Frãciſci Aſſiſij ob ipſius deuotionem dimiſit. Et tempore, quo Eccleſia regebat Peruſium, cum Eccleſia ſancti Laurẽtij, vbi eſt ſepultus, aliqualiter truncaretur, & conſequenter eius ſepultura deſtrueretur, corpus ipſius inuentũ eſt intactum habitũ ordinis indutum, prout qui viderunt atteſtati ſunt. Iſti igitur duo ſummi Pontifices non ſunt dedignati eſſe filij B. Franciſci ipſius habitum aſſumendo.

De Cardinalibus.

DE ordine Cardinalatus, & ſi multi deuotiſsimi fuerunt ordinis, & b. Franciſci, præcipuè tamen fuit Vicedominus Placentinus: Qui, cum eſſet Clericus ſecularis Cardinalis, & Epiſcopus Præneſtinus, de licentia domini Gregorij noni, ipſo permanente Cardinali, habitum ordinis aſſumpſit, tenuit, & cum ipſo mortuus iacet in Eccleſia noſtra Viterbij.

De Epiſcopis.

DE ordine Epiſcopatus dominus Rodulfus in Theologia magiſter Epiſcopus Erfodieñ., viſa viſione de Chriſto iudicante orbem, & ꝙ ſub alis ipſius iudicis ſtabat Frãciſcus cum ſuis, ſibique fuiſſet dictum, quòd ſi vellet ſaluari, deberet effici frater minor, vt poſſet ſtare ſub alis iudicis, Annuente Papa Gregorio nono abrenuncians Epiſcopatui, & omnibus: factus eſt frater minor humilis, & deuotus.

De Abbatibus fratres mino. facti.

DE ordine vero abbatiatus Abbas de Ambidon in Anglia abbatia dimiſſa; factus eſt frater minor.

Frater Stephanus Inquisitor Tholosanus, & martir, cum esset Abbas magnus in partibus Guasconiæ, spræta Abbatia, factus est frater minor.
In ciuitate Anthiochiæ Abbas quidam cũ monachis omnibus, traditis Patriarchæ possessionibus; sed locum retinentes, factus est frater minor. De his, & alijs fructu sequenti, & conformitate dicetur.
Multi alij præbendati pinguisime cuncta dimittentes, sub habitu Francisci domino adheserunt, vt infra dicetur. Quia ergo tales fuerunt, & multi, & si non omnes posuerim, eum fuerint tam scientia, & generis nobilitate, quam Ecclesiasticis promotionibus præcipui, & hunc ordinem intrauerunt; eum incunctanter insignierunt, & notabilem reddiderunt.
Sed non minus fratres assumpti de hoc ordine ad apices Ecclesiæ supræmos, & medios, cum spectabilem reddunt orbi. Ad statum Apostolicum, & si duo præfati videlicet Papa Gregorius nonus, & Papa Martinus (vt est prædictum) posint dici summi Põtifices fratres minores; tamen non sunt de ordine immediate assumpti, & Presules Romani effecti.

Ad statum Apostolicum de ord. min. propriè assumpti.

PRimus D. Nicolaus 4. natione Picenus, Ciuitate Asculana, Hieronymus antea vocatus, ord. min. professus, Theologus, ac primo Generalis Minister, deinde à Nicolao 3. Presb. Card. S. Pudentianę tt. Pastoris anno 1278. 4. Idus Martij: postea à Martino 2. Episcopus Card. Prænestinus tandem in summum Pontificem anno 1288. 8. Cal. Martij concorditer electus; qui prout narrabat quidam de Ferraria, qui fuerat suus Scutifer, & decem summos Pontif. agnouerat, precipuus fuit inter omnes: obijt Romæ anno 1292. Prid. Non. Ap. ad S. Mariam maiorem sepultus.
Secundus D. Alexander V. antea Petrus Philareti vocatus, natione Græcus. Prouincia, & patria Cretensis ord. min. Theologus, qui primo Episcopus Vicentinus, deinde Episcopus Nouariensis, & Archiepiscopus Mediolanensis, ac Patriarcha Gradensis, demum ab Innoc. 7. anno 1405. Presb. Card. Basilicæ SS. 12. Apostolorum creatus; postea sexto Cal. Iulij, anno 1409. in Christi Vicarium electus; plures bullas de sacris B. Francisci stigmatibus confecit, & publicari mandauit. Obijt Bononiæ anno 1410. V. Nonas Maij, eius corpus iacet in Ecclesia S. F. ad Orientem.
Tertius D. Sixtus 4. Franciscus antea dictus, ex familia Ruuerea natus, qui primo Gener. Min. ord. deinde à Paulo 2. anno 1464. Presb. Card. tt. S. Petri ad Vincula creatus, postremo ad summum Pontificatum anno 1471. V. Idus Aug. sublimatus. Obijt Romæ anno 1484. Idibus Aug. in Basilica S. Petri iacet.
Quartus D. Six. V. Fœlix antea dictus, ex Peretis à Monte alto natus, ord. min. Theologus, primo Viccarius Gene. ord. à Pio. V. postea Agathensis Episcopus, deinde Romę anno 1570. purpureo galero donatus tt. S. Hieronymi Illiricorum, ac Episcopus Card. Firmanus, demum in Christi Vicariatu succedens anno Domini 1584. 8. Cal. Maij Cathedram S. Petri ascendit, qui hodie Fęliciter viuit.

Ad statum Cardinalatus de ord. min. assumpti.

PRimus fuit frater Vicedominus de Vicedominis Placentinus ord. min. filius Sororis Papę Gregorij X. à quo anno Domini 1274. Pontificatus 3. in Pentecoste in Concilio Generali Lugdunensi secundo, Episcopus Card. Pręnestin⁹ creatus, qui obijt anno 1277. Viterbij apud minores.
Secundus, Sanctus frater Bonauentura fidanza Ioãnis filius de Balneo Regiẽsis Tuscus ex octauo generali Ministro ord. fratrum min. Archiepiscopus Eboracensis in Anglia, post à Greg. X. anno 1274. in Concilio Gene. Lug. secundo, Pontificatus 3. in Pentecoste Episcopus Card. Albanus. Obijt Lugduni 3. Idus Iulij anno 1275. apud minores, à Sixto Papa 4. inter sanctos relatus, & à Six. V. inter Doctores Ecclesiæ ascriptus.
Tertius, Frater Bentiuenga de Bentiuengis Aquaspartanus Tudertinæ Diœcesis, Vmbrus ord. min. Theologus, capellanus, & Confessor. Papæ Nicolai 3. à quo anno Domini 1278. 4. Idus Martij Pontificatus anno primo Romæ ex Episcopo Tudertino, Episcopus Card. Albanus, & maior Pœnitentiarius electus est. Obijt Tuderti 7. Cal. Aprilis anno 1280. Sepultus ad minores in Ecclesia S. Fortunati.
Quartus, Frater Hieronymus Asculanus Picenus ord. min. nonus Generalis Min. Theologus, à Nicolao 3. anno 1278. 4. Idus Martij Pont. anno primo Romę, Presbyter Card. S. Pudentianę tt. Pastoris primo, deinde Episcopus Card. Prænestinus, tãdem omnium Card. suffragijs 8. Calen. Martij. anno 1288. Pontifex Maximus ellectus. Obijt Romę anno 1292. pridie Nonas Ap. ad S. Mariam maiorem est sepultus.
Quintus, Frater Matthæus de Aquasparta Tudertinę Diœcesis Vmbrus ord. min. Theologus, & primo 12. Generalis Minister, deinde à Papa Nicolao 4. anno 1288. Pontificatus primo in Vigilia Pentecostes Romę Presbyter Card. tt. S. Laurentij in Damaso, tandem Episcopus

scopus Card. Portuensis, & S. Rufinæ. Obijt Romę anno 1302. in Ara Cœli.

Sextus, Frater Iacobns Caietanus Anagninus Bonifacij 8. nepos ord. min. ab eodem anno 1295. Pontificatus primo in 4. tēporibus Aduentus, Presbytet Card. tt. S. Clementis, Obijt anno 1304.

Septimus, Frater Andreas de Comitibus Signie Anagninus ord. min. pronepos Alex. Papæ 4. & affinis Bonifacij 8. à quo anno 1295. Pontif. primo in 4. temporibus Aduentus Romæ purpureo pileo donatus, dignitatem remisit. Obijt in Castro Pilei in Campania anno 1302. & innumeris coruscat miraculis.

Octauus, Frater Gentilis de Monte Floris Picenus, ord. min. Theologus Lector sacri Palatij à Bonif. 8. anno 1298. Pontific. 4. Dominica prima Aduentus Romæ Presbyt. Card. SS. Siluestri, & Martini, tt. Equitij. Obijt Auinione anno 1312. & cadauer Asisij iacet.

Nonus, Frater Ioannes de Murro Picenus 14. Generalis Minister ord. min. Theologus, & Lector sacri Palatij à Bonif. 8. anno 1302. Pontificat. 8. mense Decemb. Romæ Episcopus Card. Portuensis, & S. Rufinæ, ac ordinis Protector. Obijt Auinione anno 1312. ad minores.

Decimus, Frater Vitalis Bazatensis, Vasco, Gallus, ord. min. Theologus à Clemente V. anno 1312. Pontif. 8. Sabato 4. temporum Aduentus Domini Auinione Presbyt. Cardin. SS. Siluestri, & Martini tt. Equitij. demum Episcopus Card. Albanus, Obijt Auinione anno 1320. ad minores.

Vndecimus, Frater Bertardus de Turre de Cambolico Caturcēsis Diœcesis, Gallus ord. min. Theologus, Archiepiscopus Salernitanus, à Ioanne 22. anno 1320. Pontificat. V. feria 6. 4. temporum Aduentus, presbyt. Cardin. SS. Siluestri. & Martini tt. Equitij, Obijt Auinione anno 1327. ad minores.

Duodecimus, Frater Pastor de Albenaco ordin. min. Theologus, Archiepiscopus Ebredunensis, à Clemente 6. anno 1350. iubilei secundi, Pontificatus 9. in 4. temporibus Aduentus, Auinione Presbyt. Card. SS. Syluestri, & Martini tt. Equitij, Obijt Auinione anno 1354. ad minores.

Tertius decimus, Frater Elias de S. Heredio Gallus, ord. min. Theologus Episcopus Vticensis ab Innoc. 6. anno 1356. Pontific. V. feria 6. in 4. temporibus Aduentus Domini Auinione Presbyter Card. tt. S. Stephani in Cęlio monte, deinde Episcopus Card. Ostiensis, & Veliternus. Obijt Auinione 4. nonas Octobris anno 1367. apud minores.

Quartus decimus, Frater Guillelmus Farinerij Aquitanus Gallus, ord. min. 20. Generalis minister, ac Theologus ab Innoc. 6. Auinione anno 1356. Pontif. V. feria 6. in 4. tempor. Aduentus, Presbyter Card. tt. SS. Marcellini, & Petri, Obijt Auinione 8. Calen. Sept. anno 1361.

Quintus decimus, Frater Fortanerius Vassel- li Valuensis, Vasco, Gallus ord. miu. 19. Generalis Minist. Theologus, ex Episcopo Massiliensi, Archiepiscopus Rauenas, & Patriarcha Gradensis ab Innoc. 6. Auinione anno 1361. Pontif. 9. is. Calend. Octob. Presbyter Card. Obijt Auinione ante adeptum pileum, & titulum, mense Sept. eiusdē anni, apud minores.

Sextus decimus, Frater Marcus de Viterbio ord. min. 22. Generalis Minister, Theologus, ab Vrbano V. Auinione anno 1366. Pontif. 4. 15. Calen. octob. in 4. temporibus, Presbyter Card. tt. S. Prȩxedis, Obijt Viterbij 3. Nonas Sept. anno 1369. apud minores.

Decimus septimus, Frater Bertrandus Lagerij de Figiaco, Gallus, ord. min. Theologus, Episcopus Glaudacensis, à Greg. ij. Auinione anno 1371. Pontif. 1. 6. Idus Iunij, Presby. Card. tt. S. Priscæ, deinde Episcopus Card. Ostiensis, & Veliternus, Obijt Auinione 6. Idus Nouemb. anno 1392. ad minores.

Decimus Octauus, Frater Leonardus de Cissono Regnicola ord. min. 24. Generalis Minister Theologus, à Clemente 7. Fundis, anno 1378. Pontif. primo 17. Calen. Ianua. Presby. Card. SS. Syluestri, & Martini tt. Equitij, Obijt Auinione anno 1406. ad minores.

Decimus nonus, Frater Petrus Comes de Fuxo, Gallus ord. min. Theologus, Episcopus Lascurrensis, & Cōuennarum, à Benedicto ij. Panischolæ opidi Arragoniæ, anno 1409. Pontif. 15. in 4. tempor. Sept. Presbyt. Card. tt. S. Stephani in monte Cęlio, deinde Episcopus Card. Albanus, Obijt Auinione Legatus, anno 1446. ad minores.

Vigesimus, Frater Thomas de Firignano Mutinensis ord. min. Theologus, Generalis Minist. Patriarcha Gradensis, ab Vrbano 6. anno 1378. Romæ Pontif. primo 14. Cal. Octob. Presbyt. Card. tt. S. Laurentij in Damasō, deinde Episcopus Card. Tusculanus, Obijt Romæ anno 1388. in Ara Cœli.

Vigesimus primus, Frater Ludouicus Donatus Venetus ord. min. Theologus, Inquisitor Venetijs, ab Vrbano 6. anno 1378. Romæ Pontific. primo 14. Cal. Octob. Presbyt. Cardin. tt. S. Marci. Obijt Genuæ anno 1383.

Vigesimus secundus, Frater Bartholomęus de Cocurno de Clauari ord. min. Theologus Archiepiscopus Genuensis, ab Vrbano 6. Romæ anno 1381. Pontific. 4. mense Decembri Presbyter Card. tt. S. Laurentij in Damaso. Obijt Genuæ anno 1383.

Vigesimus tertius, Frater Bartholomęus Vliarius Patauinus ord. min. Theologus, Episcopus Florentinus, à Bonifacio 9. Romæ anno 1389. Pontif. primo, 15. Cal. Ianuarij Pres-

byter Card. S. Pudentianæ, tt. Pastoris, Obijt Caietæ in legatione Neapolitana anno 1396. apud minores.

Vigesimus quartus, Frater Petrus Philareti Cretensis, Græcus, ord. min. Theologus, Archiepiscopus Mediolanensis ab Innoc. 7. anno 1405. Pontif. primo pridie idus Iunij Romæ Presbyter Card. Basilicæ SS. 12. Apostolorum, qui fuit Papa Alex. V. & Obijt Bononiæ anno 1410. V. Nonas Maij, eius cadauer in Ecclesiam S. Francisci ad Orientem iacet.

Vigesimo quintus, Frater Franciscus de Ruuere de Villa Albizzola Sauonensis, Diœcesis Ligur, ord. min. Generalis Minister, Theologus a Paulo 2. Romæ anno 1464. Pōtif. 2. 14. Cal. Octobris. Presbyter Card. tt. S. Petri ad Vincula, qui fuit Sixtus 4. Obijt Romæ anno 1484. in Basilica S. Petri eius cadauer iacet.

Vigesimus sextus, Frater Petrus Riarius Sauonensis, Ligur ord. min. Episcopus Taruisinus a Sixto 4. anno 1471. Pont. primo 18. Cal. Ianuarij Romæ Presbyter Card. tt. S. Sixti, Obijt Romæ anno 1474. ad SS. Apostolos.

Vigesimus septimus, Frater Petrus ex Comitibus de Fuxo Gallus ord. min. electus Episcopus Venetensis à Sixto 4. anno 1476. Pontif. 6. 15. Cal. Ianuarij Romæ, Diaconus Card. SS. Cosinæ, & Damiani. Obijt Romę 1490.

Vigesimus octauus, Frater Gabriel Rangonus Mutinensis ord. min. Episcopus Agriensis à Six. 4. Romæ anno 1477. Pont. 7. 4. Idus Decemb. Præby. Card. tt. SS. Sergij, & Bacchi. Obijt Romę in Ara Cœli anno 1486.

Vigesimus nonus, Frater Elias Gallus ordin. min. Theologus, Archiepiscopus Turonensis, à Six. 4. Romæ anno 1483. Pontif. 13. 17. Cal. Decemb. Presbyter Card. tt. S. Luciæ in Silice. Obijt in Galijs anno 1484.

Trigesimus, Frater Clemens Grossus de Ruuere, Sauonensis, filius Sororis Papę Sixti, ord. min. ex Episcopo Minatensi Mendensis à Iulio 2. Romæ anno 1503. Pont. 1. 3. Calen. Decemb. Presbyter Card. tit. S. Clementis, Obijt Romæ anno 1505.

Trigesimus primus, F. Marcus Vogerius Sauonensis Ligur, ord. min. Theologus, Episc. Senogalliensis, a Iulio 2. Romæ anno 1505. Pontif. 3. 13. Cal. Ianuarij Presbyt. Card. tt. S. Mariæ Transtiberim, deinde Episcopus Card. Prænestinus, & Archipresbyter S. Petri, Obijt Romæ anno 1516. ad S. Mariam Transtiberim.

Trigesimus secundus, Frater Franciscus Symenes, ex opido Cisneros, Palentinæ Diœcesis, Hispanus, ord. min. de obseruantia Archiepiscopus Toletanus, à Iulio 2. Romæ anno 1507. Pontif. 4. Cal. Iulij Presbyter Card. tt. S. Balbinæ, Obijt Arandæ in Hispania anno 1518.

Trigesimus tertius, Frater Christophorus Numaius Foroliuiensis Generalis Minist. ordin. min. de Obseruantia à Leone 10. anno 1517. Pontif. V. Cal. Iulij Romæ, Presbyt. Card. tt. S. Bartholomæi in Insula, post S. Mariæ de Ara Cœli, Obijt anno 1528.

Trigesimus quartus, Frater Franciscus Quignonius filius Comitis de Luna, Hispanus ord. min. de Obseruātia, Episcopus, à Clem. 7. Romæ anno 1527. Pontif. 4. Presbyt. Card. tt. S. Crucis in Hierusalem. Obijt Verulis anno 1540. sepultus ad S. Crucem in Hier.

Trigesimus quintus, Frater Clemens Dolera, de Monelia, Ligur ord. min. de Obseruantia, Generalis Min. à Paulo 4. Romæ anno 1557. Pontif. 2. Idibus Martij, Presbyter Card. tt. S. Mariæ de Ara Cœli, Obijt.

Trigesimus sextus, Frater Petrus Petus Anglus ord. min. de Obser. à Paulo 4. Romæ anno 1557. Pontif. 3. 19. Calen. Iulij, Presbyter Card. tt. S. Mariæ ds Ara cœli. Angliæ Legatus, Obijt in Anglia.

Trigesimus septimus, Frater Fœlix Peretus à Montealto ord. min. à Pio V. Episcopus Agathensis, deinde ab eodē, anno 1570. Pont. 4. Idibus Maij. Romæ Presbyt. Card. tt. S. Hieronymi Illiricorum, post Episcopus Card. Firmanus, nunc Papa Six. V. vt supra.

Trigesimus octauus, Frater Constantius à Sarnano ord. min. à Six. V. anno 1586. Pontif. 2. 13. Cal. Ianuarij Romæ, Presby. Card. tt. S. Petri in Monte aureo.

De Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis.

AD statum vero Patriarchatus Archiepiscopatus, & Episcopatus quot fuerint, & sint de isto ordine assumpti; nimis foret prolixum retexere: Nam hic ordo omnes habuit Patriarchatus excepto Aquilegieñ.

Archiepiscopatum habuit; In Anglia Cantuarieñ. per magistrum Ioānem Peccian Eboracensem.

In Alemania Maguntineñ. Plageñ.

In Frācia Remēsem, ac Trebateñ. Auxitanum Tholosanum.

In Italia Mediolaneñ. Panormitanum. Montis regalis: & sic de alijs.

Sed de Episcopatibus nō est numerus, quibus concluditur ꝙ ipsorum promotionibus hic ordo habet merito comendari. Verum quia apud plebeios dignitas Ecclesiastica, quæ omnes alias dignitates excedit: paruipenditur, & nihil quasi reputatur, referrendum est deinceps de seculi principibus: qui filij esse B. Frācisci non sunt dedignati ipsius habitus assumptione.

De Imperatoribus.

PRimo igitur si habeamus respectum ad dignitatem imperialem simul, & regalē.

Rex Ierusalem Ioannes. Et Imperator Constantinopolitanus fuit frater minor: cuius filia fuit vxor Imperatoris Federici secundi. Hic cum rogasset Deum q sibi ostéderet: quo modo, & qualiter mori deberet, consideratis triumphis, & gloria: quos, & quam in mundo habuerat: Apparente sibi Beato Francisco, cui erat deuotus tribus vicibus, idest tribus noctibus successiuè cum corda, soleis, & habitu, & dicente q voluntatis Dei erat quod moreretur in prędicto habitu; Et si prima nocte & secunda non sine lachrimis horruerit ad tantam deiectionem pertingere, tertia tñ visce statim, vt de nocte apparuit: voluntaté Dei agnoscens: Accersito fratre Benedicto de Aretio, tunc Antiochię, & Romaniæ ministro: cum maxima deuotione factus est frater minor, & sic finaliter decessit. Et adeo in summa vixit humilitate, vt ad Deum multotiens quasi conqueredo diceret, quare nō dederat sibi fortitudinem, vt omnia humilitatis officia cum alijs fratribus ipse exercere valeret. Hic sepultus est Asisij. Et si super sepulturã in habitu regali sit sculptus.

De Regibus Galiæ.

SEcundo. Si habeatur respectus ad culmé, & fastigium regale, multi sunt Reges siue fuerunt, qui habitum ordinis assumentes filij sunt censendi. b. Francisci, horum notitia patere poterit facilius: si ad domos ex quibus orti sunt attendamus diligenter.

Et primo ad domum præ alijs Christianitatis domibus Christianissimam, & præclarissimã videlicet, Francorum; de qua octo fuerunt Romanorum Imperatores successiuè videlicet Carolus magnus. Ludouicus eius filius. Lotharius filius Ludouici. Ludouicus secundus filius Lotharij. Carolus secundus, filius Lodouici secundi. Carolus tertius filius Caroli secundi. Arnulfus filius Caroli tertij. Et Ludouicus tertius filius Arnulfi. Reges vero domus prefatę vltra triginta, qui in Francia successiuè regnauerunt habitũ sumpserũt. De hac inclitissima progenię b. Franciscus habuit filium in ordine: & fratré ordinis sui scilicet dominum Regem Robertum claræ memorię: qui scientia, & prudentia omnes principes orbis à magno tempore citra dicitur excessisse.

Hic multotiens dum viueret, stans in monasterio ipso de sancta Clara cum vxore sua domina Regina Sancia, Regina ipsa induéte habitum sororum minoritarum, ipse habitum ordinis induebat. Ad fratres ibi morantes veniebat sic indutus, & eis cum summa deuotione seruiebat in mensa, sicut à fratre audiui, qui hoc pluries vidit, In castro suo nouo, & regali multotiens ad matutinum surgebat cũ fratribus, & habitum ordinis indutus cũ eis diuinum persoluebat officium. Stabant.n. in sua capella duodecim fratres. Demum cú esset infirmus per 18. Dies ante obitum: habitũ ordinis de manu ministri suscipiens, fecit professionem in eius manibus: & moriens, vt frater minor, sepultus est in monasterio sãctæ Clarę, sicut patet cunctis intuentibus.

De Regibus Aragoniæ.

TErtio, Si attendamus. Ad domum Aragoniæ inclitam inter Christianos. Rex Iacobus ante mortem habitum ordinis assumpsit; cum proposito, si superuiueret fr. remanédi in ordine, & tandé cum habitu mortuus iacet in cõuentu Barchinonę sepultus. Rex Alfonsus Aragoniæ Rex, in morte habitũ sumpsit, & cum ipso decessit: sepultus in conuentu fratrum Ilerdæ.

De Regibus Castellæ.

QVarto, Si attendamus ad domũ illustré Regum Castellæ, habes regem Sanciũ qui fuit per tempus Frater minor, & tandem vt frater decessit.

Sic etiam Fernandus Rex Castellæ cum iniustè quosdam nobiles necari mandesset; Postea infirmatus in ciuitate Ghenneñ. regni sui, ob deuotionem ad beatum Franciscum ante mortem habitum sumpsit, & cum eo decessit. Et cũ habitu stat sepultus Toleti in Ecclesia cathedrali. Ob cuius habitus assumptionem b. Franciscus animam dicti Regis de man. bus diaboli liberauit, sicut fratris sui ordinis, sicut cuidam sanctę dominę Moranti Tolleti fuit à domino reuelatum.

De Regibus Portugalię.

QVinto, Si aspiciamus ad domũ insigné Regũ de Portugalia, habes tres reges videlicet Regem Fernandum, qui nuper decessit. Patrem eius regé Petrum. Et eius Auum Regem Alfonsum, qui omnes añ mortem, à ministris prouinciæ sancti Iacobi, habitum ordinis assumétes, cum ipso obierunt, & sepulti sunt, tam in conuentu nostro Vlixbonæ, quã in Ecclesia Cathedrali.

De Regibus Trinacrię.

SExto, Si habeamus intuitũ ad domum regũ Trinacrię, & si sint de domo Aragoniæ habes regé Federicum, qui ante mortem habitum voluit per ministrum Siciliæ indui, nec procerum suorum dictis ab hoc potuit diuelli proposito. Et cum ipso decessit, & sepultus est Messanæ in conuentu nostro.

De

De Regibus Cipri.

SEptimo, Si oculos flectamus ad domō regum de Cipro, habes regē Henricum, qui fuit purissimus virgo. Hic habitum summēs cum ipso decessit. Et Nicosiæ in domo fratrū sepultus miraculis corruscauit.

De Reges Armeniæ.

OCtauo, Si inspiciam⁹ ad domū Regū Armeniȩ, q̄ hactenus fuit inclita, & excellēs, habes Regem Ioannem, qui tempore generalatus fratris Gōsalui, regnum tradens suo nepoti Leoni, factus est frater minor, post cuius introitum Saracenis regnum Armeniȩ inuadētibus, zelo fidei accensus, assumptis armis, (cum esset bellicosissimus) facta strage hostium, & suis data victoria, ipse in campo occisus fuit.

De Regibus Vngariæ.

NOno, attendēdo ad domū Vngariȩ. Rex Ludouicus tēporibus nostris, ob deuotionem ad ordinē, semper in curia sua tenuit capellanos, & confessores fratres nostros, & non alios: & ante mortem, vt fertur, per aliquot menses dimittens regimem, & tumultū exterius, soli Deo vacans, cum fratribus in dicendo officium, & alias orationes, se sepeliendum cum habitu dimisit:, & hoc in monasterio sororū minoritarum de Buda, quod sua illustris mater construxerat, sed incuria, & neglientia barorum, & suæ vxoris reginæ, nihil est factum, iuxta ipsius legata.

Filij Regū fratres minor. facti. SEd si habeatur respectus quo ad filios regum inclitam progeniem, reperies fratres minores.

De domo Franciȩ, & Siciliȩ habes sanctū Ludouicum primogenitum Regis Caroli, qui cū esset Calabriæ Dux, & ratione patris in Sicilia, & ratione matris in Vngaria deberet regnare, contemptis vtriusque regnis, factus est frater minor, & demum Eps Tholosanus. Habes etiam de domo præfata inclitum ducem Calabriæ dominum Carolum primogenitum Regis Roberti, qui infirmatus habitū sumpsit, cum ipso obijt, & sepultus est Neapoli, apud fratres in Ecclesia corporis Christi.

De domo Castellæ primogenitus Regis Castellæ iacet in conuentu nostro Toleti, habitum ordinis indutus.

De domo Aragoniæ Dux Gerundæ primogenitus regis Aragoniȩ dominus Petrus iacet habitum ordinis indutus, in conuentu fratrum Cæsar augustæ.

Frater Petrus de Aragonia filius Regis Iacobi comes de Pratis; dimisso seculo, factus est frater minor, in quo habitu vltra viginti annos, vixit laudabiliter.

Dominus Iacobus filius Regis Alfonsi Aragoniæ Comes Vrgelli, cum habitu voluit decedere, & sepeliri apud fratres in conuentu Barchinonæ.

Dominus Berengarius de domo Aragoniȩ, & filius Regis, comes Empuriarum, iacet cum habitu frater in conuentu Barchinonæ.

Dominus Fernandus Comes lunæ frater Regis Petri Aragoniæ, cum habitu in conuentu fratrum iacet sepultus Ilerdæ.

De domo Regum Maioricarum, & si de domo sit Aragoniȩ, filius primogenitus regis Maioricarum ordinem intrauit, & dictus est frater Iacobus de Maioricis.

Dominus frater Philippus Regis Maioricarū filius, fuit frater minor, parum ante pestem maiorem decendens.

Multos alios filios regum fuisse in ordine puto, sic & Duces, Comites, & Barones, & alios illustres homines tam de Anglia; quam de Francia; tam de Alamania, quam Vngaria: tam de Aragonia, quam de Hispania; tā de Græcia, quam de Italia, & sic de alijs partibus mundi, qui habitum B. Francisci non sunt dedignati assumere, & portare, & cum ipso in domino fęliciter obdormire, quorum ingressus ad ordinem, & permansio ipsum efferunt laudibus, & extollunt.

Inter ordines omnes, & pręcipuè mendicantes, nemo de tot nobilibus, regibus, & princibus gloriari potest, vt hic ordo, nec gestatio habitus ordinis B. Francisci debet videri alicui abiectiua, immo sublimatiua; nec onerosa, immo gloriosa, quȩ tot Reges pro summo habentes honore, & deuotione gestare voluerunt. Nulla enim est domus nobilium ferè in Christianitate, de qua non fuerit aliquis frater minor, vt satis clarè posset deduci, & in vita. Saltem quod in morte, clarè patet considerando sepulturas excellentiū virorum apud fratres minores per orbem depositorum, qui pro maiori parte ob deuotionem habitum assumentes, cum ipso voluerūt humiliter sepeliri. Quibus omnibus patet, quod hic ordo est singularissimus ex nobilitate, dignitate tam Ecclesistica, quam seculari, quæ erat tertia conditio, qua iste ordo decorabatur. Vnde in isto ordine videtur impletum illud Isa. 55. dicentis in persona domini. Ecce testem populis dedi eum, ducem, ac pręceptorem gentibus. Ecce gentes, quas nesciebas vocabis, & gentes, quæ te non cognouerunt ad te current, propter dominum Deum tuum, & sanctum Israel, qui glorificauit, & elegit te. Et cap. 60. Ambulabunt gentes in lumine tuo, & reges in splendore vultus, vel ortus tui. Erunt enim Reges nutricij tui, & reginę nutricęs tuę. Isa. 49.

QVARTA

QARTA PARS PRINCIPALIS.

Religio B. Fr. floruit fratrum numerositate, & locorum.

VARTVM, de quo hic ordo prę alijs dignificatur de fratrum numerositate. Nam in beato Francisco impletum est illud dictum Abraahę, & Iacob. Dilataberis ad Orienté, Occidentem, Meridiem, & Septentrionem. Siquis potest dinumerare puluerem terræ, semen tuum dinumerare poterit. Vt enim diabolus prędixit per os cuiusdam mulieris, cuidam Baroni de tertio ordine existenti B. Francisci, qui morabatur in alpibus iuxta Eugubium. Ordo minorum, & si paruulus sit, super omnes ordines multiplicabitur. Et sic factum esse atte stantur loca fratrum per orbem diffusa: quæ ad numerum mille sex centorum ascenduñt, exceptis illis, quæ quotidie edificãtur denuo; vt enim dixit Psal. Extendit palmites suos vsque ad mare non solum mediteraneum,& occeanum; sed vsque indicum, & à flumine vsque ad terminos orbis terrarum. In India.n. habet hic ordo plura loca,& habuit. Vt fructu 11. & conformitate dicitur. Impletum vidit. B. pater Franciscus: quod ipse (cum sex fratres haberet) prædixerat eos confortando dicens. Nolite timere. Et sequitur. Quoniam non post multum tempus venient ad vos multi sapientes,& nobiles; eruntque vobiscũ prædicantes Regibus, & principibus, & populis multis: multi vero conuertentur ad dominũ, & per vniuersum mundum Deus multiplicabit familiam suam,& augebit. & dicebat. Plenas vidi ad vos venientium vias. Veniunt francigenæ, festinant Hispani, Theutonici, & Anglici currunt; & aliarum diuersarum linguarum accelerat maxima multitudo. Et ideo Ioannes Euangelista postquam. Apocal.7. descripsit tẽpus missionis beati Francisci. s. sub apertione sexti sigilli. Et quomodo est missus: quia, vt Angelus habens signum Dei viui, subdit de multitudine, Francisci prædicatione, vita, exemplo,& suorum sociorũ, ad Christum conuersa, & conuertenda, cum dicit; ꝙ vidit numerum signatorum centum quadraginta quatuor milia ex omni tribu filiorum Israel. hoc potest exponi, ꝙ in hoc ordine tot essent futuri fratres, siue conuertendi per fratres, deducto populo ad dominũ,& hoc in ordinis processu: Et tunc iusta dictum Apostoli, & Apoc. cap.8. reliquiæ Israel ad dominum conuertentur. Vel potest dici, ꝙ per numerũ certum iusta modum loquendi scripturæ accipit incertum, vt non solum sint signati. s. habitu Francisci,& Crucifixi centum quadraginta quatuor milia: sed infiniti alij. Et hoc videtur Ioannes innuere cum subdit; ꝙ vidit post prædicta, turbam magnam, quam nemo dinumerare poterat, ex omnibus tribubus, populis, & linguis &c. Et sic considerato etiam ipso ordine minorum, cum duobus ordinibus alijs à B. Francisco institutis; ac prædicatione. B. Francisci,& fratrum ad Christũ conuersis, nullus potest ambigere, seu hęsitare sic esse: sicut pluribus visionibus est visum. s. B. F. cum vexillo crucis euntem per cœlum,& infinitam multitudinem trium ordinum, & aliorum per B. Franciscum,& fratres suos conuersorum ad Christum post ipsum ire. Sic ergo multitudine locorum, per angulos mundi diffusorum, apparet multitudo fratrum, qui sunt istius ordinis, & B. Francisci. Et quia tanta multitudo locorum, nec in eisdem residentiũ in alijs habetur ordinibus, concluditur merito, ꝙ Ordo non solum extollitur (Christo faciente & ordinante) fratrum sanctitate, scientiæ luciditate,& nobilitate; sed & multitudine, ac numerasitate præ alijs ordinibus. Et sic succintè apparet declarata secũda pars istius octaui fructus,& conformitatis, videlicet Frãciscus fęcundatur: & hoc est declaratum esse verum de ipso primo ordine B. Francisci, videlicet de ordine Minorum.

De secundo ordine, videlicet de ordine Sanctæ Clarę.

RESTAT nunc consequenter ostendendum de ordine secundo, videlicet sororum pauperum: quem ordinem. B. Fr. instituit, B. Claram, cum alijs ad Christi vestigia insequẽda, conuertendo. Et de isto ordine, quia mihi non sic patet latè sicut de primo. Ideo succintè aliqua pandam de eo, qualis sit, & fuerit ostendendo: vnde si aliqua mihi occurrerint in processu temporis in fine huius operis in tractatu per se edisseram. De isto ordine aliqua dicendo,& scribendo, videtur mihi, ꝙ iste ordo institutus à B. Francisco anno.6. à sua conuersione, à tribus possit commendari videlicet.

Ordo Sororum Sanctæ Clarę, qui est secũdus à B. F. institutus, à quot, & quibus cõmendatur.

PRimo de sanctimonia vitæ,& perfectione: habuit.n. & habet hic ordo in sanctitate, & perfectione dominas & sorores singularissimas. Si enim quæris scire, quis, & qualis fuerit lapis primarius ipsius ordinis: & si possit dici. B. Franciscus ipsius ordinis institutor: inter mulieres tamen fuit ipsa beata Clara: quæ inter filias Ierusalẽ sanctitate vitæ, & meritis dignissima & maxima reperitur: cuius si quidem si cupis agnoscere magna facta, seu magnifica, subsequentia sunt notanda.

Primum quomodo fuit, qualis esset futura à Deo declarata: Nam cum in vtero esset materno,& mater ante Crucifixnm oraret attente: vt tam partus periculo fœliciter liberaret, responsum habuit à Crucifixo, vt non dubitaret,

ret, quia salua parturiret lumen quoddam, quod ipsum mundum totum clarius illustraret: Quo veritatis testimonio Clara censetur lumen; & ꝙ sua vita, & propagatione sororũ mundum illuminaret.

Secundum quibus,& qualibus parentibus est propagata, etiam occurrit, quo ad hoc, ꝙ nobilibus est orta parentibus: Pater eius, & fratres fuerunt milites de nobilioribus Asisij ciuitatis: Mater etiam ipsius nomine Hortulana nobilis fuit genere, sed nobilior vitę sanctitate: quę antequam Claram conciperet, personaliter sepulchrum Christi visitauit, Romam, & alia loca deuota: quibus simul cum Christi Crucifixi responso sibi facto, constat eam fuisse mulierem virtutis, & probitatis: quæ post conuersionem filiarum, videlicet Claræ, & eius sororis Agnetis derelinquens mundum, sub habitu filiæ Christo mancipata, adeo extitit perfecta, vt & miracula effecerit. Talibus parentibus insignibus quo ad Deum, & mundum est B. Clara originata.

Tertium, qualiter est in puerili ætate in domo paterna conuersata. Nata enim à matre de fide edocta, & alijs virtutibus: tribus præ alijs paruula existens cępit florere virtutibus. Prima pietatis: quia cibaria sibi subtrahebat delicata, & pauperibus transmittebat.

Secunda orationis: habuit enim sanctæ orationis studium in amicum, vbi à Deo sæpe consolationibus est refecta diuinis.

Tertia, vitæ austeritatis: quia sub pannis delicatis, & mollibus, ad carnem ciliciolum gerebat: vnde præfatis adornata, cum alijs virtutibus, cępit eius fama in populo diuulgari.

Quartum videndum quomodo fuit ad Christi vestigia insequenda inclinata. Patre enim Francisco, ad quem pro consilio accessit, suadente ei mundi contemptum; ac de castitate, & Christo sponso miranda effante, Clara non trahit ad præfata exequenda, in longum consensum, immo se ad talia peragenda prõptã exhibet, & volentem eam probare volens si sic esset, eidem B. Franciscus mandauit dicens: Si vis, vt credam tibi indue te sacco, & vade pro pane per totam ciuitatem Asisij: quod & fecit: sed non fuit cognita.

Quintum quomodo fuit Christo dedicata, & consecrata. Ipsa enim sequenti nocte post diẽ palmarum, cum comitiua honestissimã ciuitatem reliquens Asisij, ad locum fratrum de sancta Maria de Angelis, vbi B. Franciscus, cũ socijs, eam expectabat perexit. Vbi à B. Francisco, & socijs reuerenter suscepta, ante altare virginis Mariæ ducta, ibi primo tonsorata, demum pannis exuta mundialibus, habitu ordis est vestita, & per B. Franciscum, & socios ad monasterium de Panzo, quod nunc est ordinis ipsius, tunc autem erat sancti Benedicti, est deducta.

Sextum videndũ est. Qua vexatione fuit probata. Et quia homo tentatione probatur à Deo, hinc est, ꝙ dominus propositum. B. Claræ volens probare eam permisit à diabolo statim ad Christum conuersa, fatigari: Nam grauiter ipsius conuersionem ad Christum ferentes propinqui, ipsam omni via, & modo, à proposito conati sunt reuocare, persecutionibus multimodis lacessitam: Quæ omnia (Christo eam auxiliante) deuicit, & in incępto permansit.

Septimum videndum est, quomodo est filiabus, & sororibus fęcundata, & multiplicata. Clara enim ad dominum conuersa, soror eius Agnes nomine, beata nunc in cœlis cum ipsa, diuino spiritu inflammata; & si puella esset ad ipsam perexit: seque cum ea velle Christo seruire indicans, fuit habitu religionis induta. Quod audientes parentes, ira præcipites ad locum, vbi manebant, perrexerũt, & per capillos eam capientes de monasterio extraxerunt: Quæ, cum abiret beatam Claram sororem suam rogauit; vt sibi opem ferret, ne sic abiret. Beata Clara protinus se dans orationi, sic eam grauem redidit, & põderosam; vt eam nullatenus ducere possent. Quod, vt perpenderẽt trahentes ipsam, fatigati dimiserunt: ipsa vero sic dimissa concito gressu ad sororem Claram reuersa est. Ambę ergo per B. Franciscum ad Ecclesiam sancti Damiani deductæ fuerunt. In dicto loco B. Clara clausa per quadraginta duos annos permansit: in quo loco dum cũctis clara niteret virtutibus, eius exemplo tam virgines, quàm aliæ atrractæ, relicto seculo, & nihil penitus, quæ sunt mundi reseruantes, ad famulandum Christo ad numerum quinquaginta, eidem sunt habitu, & professione adiunctæ: inter quas fuit eius mater, quæ sic Christo cohæsit: vt nec dissimilis filiabus videretur, nec inueniretur, & per ipsam signa Christus operari sit dignatus.

Octauum videndum est: quibus virtutibus fuit reserata. Vbi sciendum, ꝙ beata Clara postquam perfecte Christo hęsit, pluribus virtutibus (diuina gratia) fulsit.

Et prima fuit virtus profundissimę humilitatis, quam ostendit.

Primo obedientiam B. Francisco promittendo, & seruando.

Secundo inuitẽ officium abbatissatus suscipiẽdo, & tenendo.

Tertio sororibus assiduè seruiendo, mensam parando, & aquam manibus infundendo.

Quarto infirmis, & earum seruituti se mancipando, earum lauando sedilia, & tunicas, nihil de eis abhorrendo.

Quinto pedes ancillarum & sororum, quando à foris redibant deuotissimè lauando.

Secunda virtute fulsit. s. paupertatis. Ipsa enim hæreditatem paternam totam dedit pauperibus,

bus, ſibi nihil reſeruando. Ordinem pauperum dominarum incepit, & fecit, nihil nec in proprio, nec in communi habere volens, nec aliquam ſororem aliquid habere permiſit. A domino Innocentio tertio regulam pauperum dominarū ipſam petijt, & obtinuit: cuius principium ipſe pontifex plorando ex deuotione conſcripſit manu ſua. Domino Alexandro quarto diſpenſare volente, quo ad ipſam paupertatem, reſpondit ſe velle à peccatis abſolui, non ab obſeruantia conſilij Ieſu Chriſti. Et quia nihil pro Chriſti amore terrenum habere voluit, ſibi de opportunis ipſe Chriſtus ſubuenit: ſicut patuit de pane vnico multiplicato ſuis meritis: cuius medietatem habentes fratres; & medietatem aliam in quinquaginta diuiſam partes, iuxta numerum ſororum, Deus ſic multiplicauit: vt copioſè pro prādio, cuilibet fratri, & ſorori pars ſua ſufficeret. Patenter eidem Chriſtus ſe oſtendit ſubuenire, cum vacuum vaſculum oleo, ipſa orante Chriſtus impleuit.

Tertia virtus, qua fulſit pœnitētię fuit, & auſteritatis. Ipſa enim quo ad veſtitū. Veſte enim ſimplici, & iſpida fuit veſtita, & rudi mantello. Vidi tunicam eius & b. Franciſci; rudior, & groſsior erat tunica ſanctæ Claræ. Calciamenta nunquam portauit in pedibus: ſed nudis pedibus ſemper inceſsit. Lectulus laſſato corpuſculo fuit ipſa terra; ſarmenta, vel ſextorium. Sed poſtquam fuit infirma mandato. b. Franciſci habuit ſacconem plenum paleis. Ceruical fuit lignum, vel lapis. Cibus vero tenuis fuit. Nam duas quadrageſimas, ſcilicet maiorem, & ſancti Martini in pane, & aqua ieiunabat: exceptis diebus dominicis, in quibus paulisper ſummebat de vino: ſed ſecunda, quarta, & ſexta feria nihil ſummebat. Quod. b. Franciſcus prohibuit fieri; mandans ſibi, vt ſaltē vnciam panis cum dimidia, acciperet omni die. Sic ergo carnem virgineam crucifixit. Multis & alijs virtutibus pręfulſit: de quibus longum foret enarrare.

Nonum videndum eſt. Quomodo in orationis ſtudio fuit exercitata. Nam ipſum habebat amicū, ſemper enim de ſero poſt alias, in oratione perſiſtebat. Suaque oratione ciuitatem liberauit Aſsiſii: ac ſuum monaſterium liberauit de manibus Saracenorum: qui iam ipſum introierant.

Sororem ſuam, ſcilicet Agnetem conuertit, & defendit; vt eſt dictum.

Diabolum eam in oratione perturbātem; oratione ipſa vicit & fugauit.

Mulierem Piſis à diabolo arreptam liberauit. Eiuſque ſacris orationibus, vt Deo acceptis; Papa Gregorius nonus ſe humiliter recomendauit, Chriſtuſque in ſua natiuitate; officio diuino (ipſa eum deprecante) vt intereſſet; gratiam de hoc concesſit.

Gregorius IX. ſe comendauit orationibus. B. Claræ.

Decimum videndum eſt: Quomodo Chriſti paſsionem fuit meditata: Cum enim ipſa filia. b. Franciſci fuerit: ſicut ipſe pater totum ſuum ſtudium circa Chriſti paſsionem poſuit; ſic fecit, & ipſa. Iugiter enim paſsionem Chriſti deplorabat: & adeo, vt diabolus eidem diceret: quod lumen oculorum amitteret; cui cum illa diceret, quod lumen non perdit, qui lumen vitæ ſequitur; ſtatim fugit ipſe malignus. Officium Crucis cum multa deuotione dicebat: de Crucifixo libenter prædicationem audiebat: vnde cum ſemel audiret. b. Franciſcum prædicantem, & nominantem hoc nomen Ieſus, tātam virtutem Chriſtus in ſuo corde poſuit; quod ex tunc in antea nulla tribulatio, nulla aduerſitas difficilis ei fuit. Meditando domini paſsionem, rapta ſtetit à die Iouis ſancta, poſt veſperas vſque ad tertiam ſabbati ſancti nihil perpēdendo; ſed immobilis perſiſtendo. Et quia ſic amica Crucifixi extitit; per ipſius Crucifixi virtutem, & ſignum multa miracula peregit.

Miracula B. Claræ.

Soror enim Beneuenuta per xij. annos habens fiſtulam in mammilla, ſignata ab ea, ſanata eſt.

Frater Stephanus in furiam verſus; miſſus à b. Franciſco ad ipſam; cum eum ſignaſſet, ſanatus eſt.

Quidam puer de Spoleto lapillum habens in nare; facto ſibi ab ipſa crucis ſigno: liberatus fuit.

Sororem amatam hydropicam; tuſsim patientem; & malum lateris per xiij. menſes.

Mulierem de Peruſio voce deſtitutam.

Et ſororem Chriſtianam in aure ſurditatem habentem dum ſignaſſet; ad ſanitatem optatam perduxit.

Multitudiem ſororem languentium dum quinquies ſignaſſet; quinque ex eiſdem ſanitati perfectè reſtituit.

Dum dominus Papa monaſteriū ipſius. b. Claræ ad ipſam viſitandam intraſſet; pręparari fecit menſam ſororum; vt ipſe ſumus pontifex, eam ante ſuum benediceret receſſum; & cum ſuper hoc ipſum pontificem. b. Clara rogaſſet: ipſe verſa vice eidem mandauit, vt menſam ipſam coram eo benediceret: quod cum ipſa (vt obedientię filia) peregiſſet; videntibus Papa, Cardinalibus, & alijs in panibus ſcilicet ī quolibet ſtatim apparuit ſignū crucis; & quilibet panis in crucis modum in quatuor partes ſe diuiſit. Quo miraculo ſtupefacti aſtantes; cum maxima deuotione de prædictis panibus, quilibet partem ſuam accepit.

Vndecimum videndum eſt. Ad quem gradum contemplationis fuit ſubleuata. Certe ad altiſſimum. patuit (vt dictum eſt) cum per duos dies ſtetit immobilis, oculis eleuatis, in cœlum. Vice alia cum b. Franciſcum rogaſſet, vt comederet cum ea; & b. Franciſcus nullo mo-

do acquiesceret; reprehensus de hoc a socijs; tandem acquieuit. Et ipsa de sancto Damiano cum vna socia duobus socijs comitata b. Francisci ad sanctam Mariam de Angelis venit; ibi que facta reuerētia coram Virginis altari, vbi Christo fuerat in sponsam tradita; ad prandiū deuenientes, b. Franciscus mensam fecit parari in terra; pro primo autem ferculo b. Franciscus cepit de Deo loqui tā suauiter, & sanctæ; tam altissimè, & diuinæ; quod ipse sanctus Franciscus sancta Clara cum socia, & alij fratres fuerunt rapti. Et subito, ipsis sic stātibus oculis, ac manibus in cęlum directis; ignis per maximus apparuit super locum fratrum; & videbatur totus locus cū silua ardere; protinusque Assisinates festinanter, vt ignem extinguerent accedentes ad locum; intacta cuncta cernentes, & fratres raptos cum b. Clara; cognouerūt, quod ille fuit ignis diuinus: qui ad sanctificandum prædictos, apparere visibiliter dignatus est: vnde ipsi de hoc fuerunt multum ædificati. In se ante reuersis de alio cibo non curantibus. B. Clara cum socia ad monasteriū reuersa est.

Talibus dedita virgo deuota: quod scire à Christo optabat; sine mora reuelabatur eidē. Nam cum B. Franciscus hæsitaret, an ad prædicandum, vel ad loca solitaria se deberet conferre; & super hoc, cum vellet scire domini beneplacitum; fratrem Masseum ad fratrem Siluestrum misisset, & ad B. Claram, vt de hoc domini voluntatem scirent; statim fratri Siluestro & B. Claræ eadē responsio facta est a Deo; quod scilicet ad prædicandum Beatus Franciscus iret: quia ad hoc erat à Deo in mundum directus. Et sic egit B. Franciscus.

Et quia contemplatio verbis nutritur diuinis B. Clara verbum Dei deuotissimè audiebat: quare & fratres sępe ad prędicandum ad se venire faciebat. Verum cum Papa constitutionē fecisset de non accedendo ad monasteria B. Clara hoc audito; fratres, qui stabant in monasterio ad petēdum eleemosynam pro ipsa, & sororibus; emisit dicens. Ex quo sum verbo vitæ priuata; nolo, quod mihi cibus procuretur corporalis; propter quod dominus Papa sibi concessit: quod vocare posset ad prædicandum Dei verbum quandocunque ipsa vellet.

Et quia cum Deo loquebatur frequenter: hinc est quod ipsa in verbo exhortando efficacissima fuit. Nam sorores, quæ videbantur de religione male contentari; suo mirabili eloquio confortabat. Insuper ipsa pietate & charitate plena, vt mater in nocte sorores cooperiebat, ac fouebat, vt filias proprias.

Duodecimum videndum est. Quomodo fuit à Domino comprobata. Nam tam abstinentia, quàm disciplinis, & cilicij ad carnem assidua baiulatione, in infirmitatem incidit grauissimam; adeo, vt quasi annis 28. de lectulo surgere nequiuit: in qua infirmitate nullus, seu nulla ipsam conquerentem aliquando audiuit; sed semper Deum laudantem. Insuper dū sic esset infirma; ne ocio esset dedita; quinquaginta paria corporalium, manu propria neuit; ob deuotionem præcipuam ad sacramentū altaris; quæ corporalia, per fratres ad diuersas Ecclesias, ipsa direxit. Dum sic infirma iaceret à multis, & magnis visitabatur; & inter alios ipsam visitauit dominus Papa Gregorius nonus: & dominus Papa Alexander quartus, qui sibi pedem ad osculandum tradidit; & eam ab omnibus peccatis suis obsoluit.

Tertium decimum videndum est. Quomodo fuit ad cęlestia euocata. Termino vitæ appropinquante; cum per 18. dies stetisset nullo cibo sumpto; & omnes ad se venientes; & de suo recessu sorores cōfortaret; apparēte sibi prius beata Virgine cum exercitu virginum; & ad cęlestia inuitante; Fratre Iunipero ioculatore Christi, de ipso domino Iesu meliflua eructante; felicissima eius anima carne dimissa; cum sponso suo Christo ad cęli gaudia, ipsis æternaliter potitura ascendit. Mors B. Clarę.

Quartumdecimum. Quomodo extitit canonizata. Morte S. Claræ audita dominus Papa Alexander quartus; vna cum Cardinalibus ad monasterium sanctæ Claræ pergens; ex prius ab ipso visis; ac miraculis ibidem, ea mortua, diuina virtute patratis; voluit eam catalogo sanctorū ascribere; sed prohibente domino Ostiēse; missa de mortuis cantata; ipse Papa cum Cardinalibus, & alijs prælatis; exequias ipsius celebrarunt. Verum post duos annos miraculis maximis patratis ab ipsa: vt ipse Papa ponit in bullis suæ canonizationis; sanctorum catalogo eam ascripsit. Et licet innumera sint ipsius B. Claræ miracula: vnum referam quod audiui ab illo cui euenit. Cum nonnulli de ciuitate Pisana irent Sardiniam; superueniente horribili maris tempestate cum tenebrosa noctis obscuritate; ac vi tēpestatis, naui aperta in fundo; omnes in naui existentes videntes sibi mortem adesse; cęperunt suffragia virginis, & sanctorum, cum lachrimis flagitare; sed cum minimè exaudirentur; beatam Clarā cęperunt inuocare promittentes, quod pro liberatione sua discalciati, & in camisia cū corrigia ad collū; ac vno cereo vnius libræ in manibus; ipsius de Pisis Ecclesiam visitarent; statim facto voto, tria lumina de cœlo descenderunt; vnum se posuit in prora nauis; aliud in pupi; tertium ad sentinam descendit nauis, & foramen clausit, per quod aqua intrabat maris; & facta est tranquilitas in mari; & cum vento prospero ista tria lumina nunquum eos dimittendo, vsque Arestanum ipsa nocte ierunt: In cuius portu cum essent; & omnes homines in terra, & mercantiæ de naui amotæ; videntibus omnibus; lumina illa tria disparuerunt; &

nauis

nauis abſorta eſt ab aquis: Ipſi vero homines Piſas reuerſi votum perfecerunt.

Aliud narro miraculum: quod patens eſt toti ciuitati Florentiæ. Nam cum ſoror beatæ Claræ Agnes ſupradicta abbatiſſa fuiſſet ſororũ monaſterij de Mõtecellis prope Florentiam; prima ipſa à dicto monaſterio recedente; ante mortem ſanctæ Claræ Aſsiſium eſt reuerſa; ac ipſius interfuit morti: cui & B. Clara prædixit: quod ipſam in breui ſequeretur per mortem, quod & factum eſt: non enim multo poſt mortem ſanctæ Clarę & ipſa beata Agnes eius ſoror fęliciter in domino obdormiuit. Hæc ſiquidem poſt obitum ſanctæ Claræ velum nigrum, quod ipſa B. Clara in capite dum viueret deferebat; dictis ſororibus de Montecellis ex charitate, & dilectione, quam ad eaſdem cõceperat, & in memoriam ſui, & ipſarum deuotionem deſtinauit. Hoc ſiquidem velum in monaſterio prædicto habetur, & ita integrum ſine defectu aliquo perſeuerat: ac ſi nouiter eſſet factum, cum vela aliarum propter tincturam de nigro ſtatim corrumpantur, & tabeſcant. Iſtud ſiquidem velum cum mantello B. Franciſci, qui ibi etiam habetur; impoſitum pueris patientibus litargicam paſsionem ſuper caput; curantur, & adeo hoc eſt notum; vt omnes infantes de Florentino comitatu illuc perducantur, & curentur: Et non eſt annus, in quo vltra ducenti pueri illuc non deferantur: & quaſi omnes curentur. Nec eſt hoc nouum; cum pluſquam per centum triginta annos, & vltra durauerit, & durat continue.

Multa alia per orbem per ſanctæ Claræ ſuffragia; fiunt miracula; quæ ad præſens omitto.

S. Agnes ſoror ſanctæ Claræ qualis fuerit. Fuit alia in ordine ſanctæ Claræ domina ſanctitatis, & virtutis ac miraculis inſignis; eius videlicet ſanctę Clarę ſoror Agnes vocata: Quę ſicut carne fuit ſanctæ Claræ ſoror; ſic & perfectione: Quæ non poſt multum temporis à morte ſanctæ Claræ ſuperuiuens; & ipſa ad Chriſtum pergens, in argumentum ſanctitatis, & ſi non ſit canonizata in terris; ſignis tamen innotuit mundo glorioſis. Hæc iacet Aſſiſij in eccleſia ſanctæ Clarę.

Fuit in hoc ordine alia ſancta ſoror videlicet ſoror Hortolana mater ipſius ſanctæ Claræ, & Agnetis ſupradictarum; quę in perfectione, & ſignis in vita & poſt mortem conſimilis fuit filiabus.

Fuit alia in hoc ordine inſignisſima genere, & ſanctitate, ſcilicet ſancta Agnes de Boemia filia Orechi regis Boemię, nupta Imperatori Federico 2. & ſi non fuerit ab eo traducta, hæc ſiquidem Agnes audita fama ſanctæ Claræ: quæ aduc viuebat; & hoc ab illis qui veniabant de Roma & Aſsiſio (cœleſti aflata ſpiritu) patrem dulciter alloquẽs, deprecata eſt, vt ipſam ſponſo cœleſti, & non terreno permitteret famulari. Sed patre differente, propter timorem Imperatoris: cui erat in ſponſam promiſſa, dare aſſenſum, Dei famula patri promiſit, quod ſecure daret aſſenſum; quia Ieſus Chriſtus in hoc ipſum iuuaret. Tandem habito conſenſu patris, virgo Dei Agnes, pro fratribus minoribus, qui iam in Maguncia erant, miſit: qui ad ipſam accedentes, eam cum multis alijs principiſsis, & inſignibus dominabus, domino cõſecrantes, habitum religionis impoſuerunt; & iuxta regulam à ſede Apoſtolica ſanctæ Clarę, & ſuis datam, degere inſtruxerunt. Et cum pater eius rex Orechus vellet ſibi, & ſororibus magnos redditus deputare noluit: ſed de eleemoſynis, quas fratres pro ipſis acquirebãt, voluit quamdiu, vixit victitare. Et ſic vſque hodie in ciuitate Plangenſi, vbi dicta Agnes fuit monialis, ſorores illæ, & ſi nobiliſsimæ ſint, & multæ in numero; non poſſeſsiones, ſeu redditus habẽt; ſed ſola eleemoſyna viuunt, eis per fratres acquiſita. Agnes filiæ Orechi Regis Boemię, cum alijs Dominabus fit ſoror.

Mundi abdicationem factam ab ipſa ſancta Agnetę, ſponſus Federicus Imperator dum audiuit, pauliſper turbatur; ſed ipſam agnoſcẽs Chriſto deſponſatam, conſolatus eſt dicens; quod ex quo nõ terreno homini, ſed domino Deo erat nupta, ſibi erat placitum, & acceptũ: quia ab ea non erat contemptus propter hominem, ſed propter Deum.

Huius B. Agnetis famam B. Clara cum audiſſet, per nuncios; quos ipſa ſanctæ Claræ direxerat, dominum Deum laudauit; & dictę ſanctę Agneti aliqua miſit videlicet Pater noſter, velum, ſcutellam, in qua ipſa S. Clara comedebat, & ciphum; & nonnulla alia: quæ cum ſumma deuotione, ab ipſa ſancta Agnete ſunt ſuſcepta: per quę Deus multa ſigna fecit meritis B. Clarę: Quæ omnia auro, & gemmis ornata, in dicto monaſterio reſeruantur.

Huius fama reboante per Alamaniam multiplicari cęperunt monaſteria; & multę filiæ Ducum Comitum Baronum, & aliorum nobiliũ de Alamania mundum deſerentes, exemplo beatæ Clarę & Agnetis ſponſo cęleſti ſunt iunctæ, ipſi ſine crimine famulando.

Iſta ſiquidem Agnes vita clara, & ſignis, poſtquàm multas in ſuo monaſterio ſorores congregauerat, ac vitam cęlibem in præſenti peregerat, ad ſponſum ſuum Chriſtum pergens, per ipſum Chriſtum pluribus eſt ſignis mirificata: vſque enim in hanc diem miraculis coruſcat maximis. Mors & miracula beatæ Agnetæ.

Imperatorem Carolum quartum Romanorũ, & Boemiæ regem, bis à mortis faucibus liberauit; & dimiſit filio ſuo regi Romanorum, & Boemię, domino Vinzeſlao, vt totis viribus pro eius laboraret canonizatione: qui alijs intentus, & prępeditus, hoc ſuum velle non adimpleuit.

Fuit etiam alia ſoror ſancta in hoc ordine de domo regali Poloniæ, beata Salome: quæ qua- Soror Salome, &

eius miracula. lis fuerit in vita, miracula sacra per ipsam, tā in vita, quàm post mortem ostendunt.
Hæc si quidem mortuos suscitauit, Pauonem a cane interfectum ad vitam reduxit.
Vulneratis ad mortem dedit sanitatem.
Cæcos illuminauit.
Contractos erexit.
Et à partus periculo mulieres liberauit.

Soror Helena qualis fuerit. Fuit etiam alia in isto ordine soror Sancta Helena de Padua; quæ fuit monialis in monasterio exteriori de Arcella: quod monasterium B. Franciscus ędificauit: & in dicto monasterio sanctus Antonius noster Deo spiritum reddidit. In dicto monasterio fuit soror, & monialis prædicta: quæ maximis florens virtutibus, a domino velut aurum per patientiam, fuit comprobata. Iacuit enim priuata omni virtute corporis, & linguæ bene per annos 16. Quæ gestu corporis, & signis maximam in talibus prętendebat hilaritatem. Huic Deus multa reuelauit; quæ ipsa sororibus enarrauit; & ea scripta Paduæ habentur; quæ dum essem in eodem loco, uidi. Verum cum petijssem a sororibus, quomodo illa sine lingua potuit reuelare Responderunt sorores, quod hactenus ob silentium obseruandum, nō lingua sed nutibus loquebantur, & talibus nutibus, & signis omnia exprimebant: quæ loqui uolebant: & sic faciebat prædicta soror beata.

Huius corpus ostendunt sorores integrum venientibus illuc; cum tamen sit lōgum tempus, quod mortua est. Et quod maius est: ita sibi crescunt capilli, & vngues, ac si viueret. Vnde tondent sorores prędicta; & prædeuotione largiuntur petentibus.

Ipsa multis claruit & claret miraculis. Ipsa enim quemdam nobilem marchionem delupis de Parma dominum Bonifacium, in articulo mortis positum (emisso voto ab eius uxore pro eo) ad sanitatem perfectam reduxit. Et plura alia miracula fecit.

Alia soror Clara. Fuit etiam alia soror sancta, nomine Clara in monasterio de Viterbio: quæ multis, & magnis claret signis. Cuius corpus est integrum, & capilli capitis, & vngues ita crescunt sibi, ac si viueret.

In pluribus alijs monasterijs eiusdem ordinis fuerunt sorores sanctitate, & miraculis claræ: de quibus longum esset narrare, præsertim cū ad facta nostri ordinis, & beati Francisci attendam principaliter. Quibus patet per quot sanctimonia, hic ordo decoratur.

Clarę virginis ordo floruit sanctitate nobilitate, ac multitudine monacharum. Secundo hic ordo excellentia, & nobilitate insignitur. In hoc siquidem ordine multæ fuerunt ingnisimæ dnę, & illustrisimæ. Nam de domo Franciæ plures fuerunt & specialiter domina soror Blanca filia Regis Philippi Pulchri Regis Francorum primogenita ipsius: cui de iure Francorum regnum debebatur.

De domo imperiali. s. Austrię dominus Rodulfus Rex Romanorum, tempore fratris Ieronymi tunc ordinis generalis ministri, & deinde summi pontificis, filiam suam dedit, & posuit in ordine sanctę Claræ.

Domina soror Agnes, de qua dictum est supra nupta Imperatori Federico secundo (mūdo relicto) facta est soror sanctæ Claræ.

Domina Constantia neptis Imperatoris Federici, & vxor Regis Aragoniæ Petri, habitum sumpsit beatę Clarę.

Domina Regina Sancia vxor regis Roberti, post eius mortem statim facta est soror sanctę Claræ.

Rex Petrus Trinacrię in monasterio sanctę Clarę de Messana, duas habuit filias.

Domina Ioanna vxor regis Nauarę fuit soror sanctę Clarę in monasterio de Parisiis.

Domina Regina Helionora Portugalię est soror in Castella sanctę Clarę.

Domina soror Clara filia. D. Ioan. Francisci Marchionis Mantuę.

Quot vero alię fuerint, & sint filię Ducum, Comitum, Principum, baronum, & nobilium patet.

De monasterio de Buda in Vngaria.
De monasterio Capi regis de Austria.
De monasterio in ciuitate Pragę de Boemia.
De monasterio sanctę Clarę in Neapoli.
De monasterio de Parisijs in Francia.
De monasterio de Petris albis in Aragonia, & sic de alijs monasterijs non potest effari. Quare de nobilitate, & excellentia potest hic ordo commendari.

Tertio hic ordo potest commendari de multitudine, & affluentia sororum per Dei gratiam: per omnes partes Christianitatis, hic ordo diffusus reperitur, & multitudine sororum copiosa, inuenitur dilatatus; vt patet cuilibet clarè hoc intuenti; Potest ergo dici de B. Clara illud sapientię. O B. Clara multę filię, idest sanctę dominę congregauerunt diuitias, idest cœnobia; sed tu supergressa es vniuersas. Sicut ordo à Christo fuit mittendus, expetitus à patre. s. ordo minorum: sic à filio fuit per beatam Virginem expetitus ordo sanctę Clarę. Et sicut ordo minorum in principio paruulus super omnes alios (diuina gratia) excreuit: Sic & ordo sanctæ Claræ est nunc multitudine copiosa, per orbem diffusus. Quibus succinctè apparet gloria beati Francisci hunc ordinem sic dispositum, instituentis, & quomodo fęcundatus fuit pręfatis.

De tertio ordine.

Tertius B. Francisci ordo dicitur frattū de pœnitentia, vt sicut pœnitentia omnes amplectitur; sic ordo ipsius B. Francisci omnibus gñibus hominum, videlicet virginū, vidua-

viduarum,& coniugatorum diſponitur iſte,& ordinatur, qui à B. Franciſco circa tempora quatodecimi anni à ſua conuerſione, eſt inſtitutus, & ordinatus. De quo aliqua pauca ſunt enarranda. In hoc ſiquidem ordine fuerunt viri & mulieres ſanctitate conſpicui. Patet de mulieribus.

S. Heliſabeth. Pr... o de ſancta Heliſabeth filia Regis Vngarię per Eccleſiam canonizata. Hæc ſiquidem quàm vitæ fuerit ſanctiſsimæ, ſaluator miraculis pluribus, cum multorum ſuſcitatione mortuorum, oſtendere eſt dignatus.

D. Humiliana. De iſto tertio ordine B. Franciſci fuit alia ſancta domina nomine Humiliana, nobilis domina de domo Circulorum de Florentia, ſepulta Florentiæ in noſtro conuentu. Cuius ſanctitatem miracula multa per ipſam facta oſtẽdũt.

S. Michelina. Sancta Michelina de Piſauro, quæ magnis claruit, & aſsiduè corruſcat miraculis, dc tertio ordine B. Franciſci ſoror fuit.

S. Margarita. Sancta etiam Margarita de Cortona; quę multis claruit, & claret ſignis ſoror de tertio ordine fuit. Plures aliæ ſanctæ dominæ fuerunt de iſto ordine miraculis corruſcantes.

Fuerunt etiã de iſto ordine tertio plures ſancti viri, & ſi nondum canonizati.

F. Petrus Petinarius. Sanctus Frater Petrus Petinarius de Senis.

F. Lucenſis. Sanctus Frater Lucenſis de Podio Bonizi.

Viterbij iacet alius ſanctus Frater de ipſo tertio ordine.

Sic Florentiæ iacet alius in Eccleſia noſtra.

In marchia ſunt plures de iſto ordine tertio miraculis corruſcãtes. Vnde præfatis, & alijs hic ordo cum præfatus poteſt commendari de ſanctitate.

Poteſt etiam commendari hic ordo de nobilitate. Nam multi magni homines de diuerſis regnis chriſtianitatis Comites, Duces, Principes, Barones, & nobiles fuere de iſto ordine tertio beati Franciſci.

Sancta Heliſabeth, vt prædictum eſt filia Regis Vngariæ fuit de iſto ordine.

Regina Vngariæ, quæ fecit monaſterium Campi regis in Auſtria fuit de tertio ordine.

Regina Vngariæ mater Regis Ludouici, fuit de tertio ordine.

Imperatrix Romanorum domina Heliſabeth vxor Imperatoris Caroli quarti fuit de tertio ordine B. Franciſci. Multæ aliæ fuerunt, & ſunt per Chriſtianitatem dominæ ſingulariſsimæ; Deo ſub habitu iſto tertij ordinis, & domino famulantes.

Eſt etiam hic ordo magnus quo ad numerum hominum & mulierum; & ſi hactenus maior fuerit. Inſuper hic ordo, vt rectus bonus, & ſanctus per Romanam Eccleſiam eſt approbatus; Et regulam habuerunt à Papa Nicolao quarto, & plurium ſummorum Pontificũ gaudent priuilegijs conceſsis.

Ræfatis de ordine minorum primo; De ordine ſororum ſecundo; Et nunc de ordine tertio Fratrum, & ſororum de pęnitentia, apparet declarata ſecũda pars iſtius octaui fructus, & conformitatis, videlicet Franciſcus fęcundatur. ſ. filijs, fratribus, diſcipulis, & ſociis. Et quia fęcunditate in imitatoribus; quam habuit in terris ſingulariſsimam, quo ad ordines omnium beatorum, ſublimatus eſt in Eccleſia militanti: ſic ipſorum aſſociatione, à ſanctis, & beatis laudibus talium glorificatione extollitur, & commendatnr in Eccleſia triumphanti. Vt enim patet ex dictis. De primo otdine. ſ. minorum, & de duobus alijs. B. Franciſcus habuit quoſdam in ordine patriarcharum.

Primi Patriarchę tres ad inſtar Abraã, Iſaac, & Iacob ſunt ipſe beatus Franciſcus; ſanctus Antonius, & frater Bernardus de Quinta valle: quorum verbis, vita, & exemplis generatus eſt, & progenitus ordo minorum. Tres Patriarchæ primi.

Duodecim Patriarchæ ſunt 12. primi fratres, videlicet. Petrus Cathanij, Egidius, Sabbatinus, Morichus, Philippus Longus, Silueſter, Ruffinus, Ioannes de ſancto Conſtantio, Barbarus dc Viridante, Bernardus Guilielmus Anglicus, & Maſſeus de Marignano: per iſtos enim velut beati Franciſci Patriarchæ filios cæteri fratres ortum habuerunt ex vitę ſanctitate, regimine, & exemplaritate. Duodecim Patriarchæ

In ordine Prophetarum, plures fuerunt, videlicet. Frater Egidius, Leo Electus, Guido de Senis, Tobias, Guido de Bolſena, Ioannes de Aluerna, Donatus de Ferraria, Nicolaus de monte Iouis, Gerardus de Valẽtia, Philippus Aquerij, Gulielmus de Burgundia, Rodoricus de Hiſpania, & ſic de multis alijs, vt ſupra eſt dictum; qui ſpiritum propheticum habuerunt: ſicut probatum eſt euidentia ſpeciali. Qui fuerint in ordine Prophetarum.

In ordine Apoſtolorum, duodecim apoſtoli fuerunt. 12. primi B. Franciſci ſocij Euangelicam aſſumentes, vitam tenentes, & ſeruantes, nec apicem de obſeruantia Euangeli dimittendo. Qui fuerint in ord. Apoſtolorum.

Septuaginta duo: immo vltra. 300. ſunt ſancti fratres ſuperius memorati per omnia vitam Ieſu Chriſti proſequentes, & doctrinam: vt ipſorum patet geſtis.

In ordine Martirum, multi ſunt: & vltra octuaginta ſuperius memorantur: cum tamen ſint innumeri alij; Martirio, non gladio ſolo: ſed crucis baiulatione in ſuis corporibus, digni à Deo habiti; & vt martires coronati. Multi in ord. Martirum.

In ordine Pontificum, multi habentur ſancti fratres. vt patet de ſancto Ludouico epiſcopo Tholoſano. De ſancto fratre Ioanne Petian, Archiepiſcopo Cantuarieñ. De ſancto fratre Leone Archiepiſcopo Mediolanenſi. De ſancto fratre Gualterio Epiſcopo Pictauieñ. De ſancto Antonio fratre Archiepiſcopo Duratij. Multi in ord. Pontificum.

tij. De sancto fratre Ricardo epo Armelech, & sic de alijs.

In ordine Confessorum non pontificum, sunt vltra 300. vt superiora ostendunt.

In ordine Anachoritarum, sunt fratres Lucidus. Iuniperus. Petrus de Monticulo, Sensus, & sic de alijs.

In ordine doctorum, sunt, et fuerunt fratres sancti.s.magister Alexander de Ales. Magister Ioannes Gualensis.B. Antonius. Lucas eius socius: & sic de alijs.

In ordine Virginum, multi fuerunt sancti, qui fuerunt virgines purissimi; sicut.B. Antonius, frater Ruffinus, frater Ioannes de Aluerna, ꝙ sic de alijs. Et specialiter in secundo ordine sororum,& Tertio, multi sunt, & fuerunt carnis immunditias omnino nescientes.

In ordine coniugatorum,& matrimonij continentia singulari, sunt illi de Tertio ordine: qui licet nonnulli eorum vxorati permaneāt, tamen continenter viuunt; & sic ipsorum prædecessores fuere.

In ordine Electorum, meritis. B. Francisci,& suorum fratrum, & aliorum suorum ordinum prædicatione, vita, & exemplo, infiniti quasi sunt saluati; prout pluribus visionibus est conspectum. Quibus patet.B. Franciscum esse, & fuisse tam in cœlo, quam in terra fęcundatum gradibus cunctis sanctorum,& sanctitatibus: vt in suo ordine; & in alijs duobus ordinibus sit verificatum: vt supra dictum est verbum Apostoli. Ipse.s.Christus dedit.B. Francisco: quosdam apostolos: quosdam prophetas; alios euangelistas: alios pastores, & doctores. Et sic etiam clare lucet ex supradictis. Et quod de toto gremio Ecclesię est dictum per Apostolum. Alij datur sermo sapientiæ. Alij sermo scientiæ. Alij fides. alij gratia sanitatum. alij operatio virtutum. alij prophetia. alij discretio spirituum. alij genera linguarum. alij interpretatio sermonum. In ordinibus.B. Francisci prefatis est completum. Ex dictis supra apparet, ꝙ si gloria patris est filius sapiens ad gloriam est B.Francisco tot habuisse,& habere filios,& filias sapientia, & sanctitate conspicuos, & ornatos. Apparet etiam declaratio istius octaui fructus, & conformitatis, quo ad ambas partes.s. Iesum cætus prosequitur Franciscus fęcundatur. Ad laudem Iesu Christi & B.Francisci Amen.

Ephe. 5.

1.Cor. 12.

NONVS FRVCTVS, ET CONFORMITAS.

Iesus legem dat populis. Fran. regulator.

Expositio primæ partis.s.Iesus legem dat populis.

RECTOR, conditor, & gubernator omnium creaturarum supercęlestium terrestrium, & infernorum Iesus Christus cū sit, & lege eius, sic omnia moderantur, & ordinātur, adeo, ꝙ nihil in toto potest esse inordinatum.s. in ordine vniuersi. Et si talia diuina gubernantur lege, vtputa insensibilia, & sensibilia ratione carentia, à fortiori ipse Angelus,& homo prę ceteris conditis digniores. Sed quomodo ipsi spiritus Angelici diuina lege gubernantur: quia non est pręsentis speculationis, nihil ad pręsens est dicendum. Sed de diuina lege circa homines, qualiter, & quomodo se habeat, est breuiter videndum: quia hic fructus, quo ad primam partem hoc asserit dicens: ꝙ dominus Iesus legem dat populis. Et pro eius euidentia est sciendum, ꝙ Saluatori nostro à patre transmisso tradita est omnis potestas in cęlo, & in terra:& consequenter, nihil eius imperium præterfugit cum lege. Nam attingit à fine vsque ad finem fortiter; & disponit omnia suauiter. Circa tamen hominem, & eius salutem: cum propter hoc incarnari sibi complacuit, & passionari, eius principaliter cōsistit ordinatio, & regulatio: vt suis pręceptis homo se voluntarię subdendo, & legibus optatam percipiat aliquando salutem. Quapropter ipse Rex regum & dominus dominantiū saluator noster, homini volenti ire per viam, quę ducit ad vitam, in sacro Euangelio leges promulgat, quasdam generaliter, & alias diuersis conditionibus,& statibus tradendo specialiter. Hinc est, ꝙ, vt prædicta videantur de eius legibus.

Primo videndum erit in generali.

Secundo in particulari; quibus visis declaratio patebit istius noni fructus, & conformitatis, quò ad eius primam partem, videlicet. Iesus legem dat populis.

Pro cuius euidentia est aduertendum, ꝙ Saluator noster,& si multas in Euangelio ponat leges prout sancti referunt Euangelistę: principaliter tamen Euangelista Matthęus in suo Euangelio, à capitulo quinto, vsque ad septimum inclusiuè nonnullas recitat: per quarum obseruantiā ad gloriam homo pertingit æternam. Et legum à summa sapientia Christo ꝑ salute nostra promulgatarum.

Leges, quibus hō ad æternam gloriam peruenit.

Prima est de abdicatione voluntaria, & mentali terrenorum dicens. Beati pauperes spiritu, non necessitate, sed sponte, & propter Christum: quoniam ipsorum est regnum cęlorum. Matth. 5.

Secunda lex est de tranquilla conuersatione, vt sit mitis couersatione, vt ipse Christus. Et Moyses de quo habetur. Et ideo istam legem promulgando dicit. Beati mites: fructum, sicut in prima ponit,& pręmium dicens. Quoniam ipsi possidebunt terram scilicet viuentium: vt dicit Psal. Matth. 11. Num. 12.

Tertia lex est de habenda tristitia pro elongatione à patria cęlesti dicens: cum Psal. Heu mihi: quia incolatus meus prolongatus est.

Et

Et ipsius patrię desiderio, & anhelatione dicens. Beati qui lugent præmium obseruantibus est. Ipsi consolabuntur.

Quarta lex est de in vera iustitia permansione, & exercitatione dicens: Beati, qui esuriunt, & sitiunt iustitiam, idest, vt Deo, sibi, & proximo, quod decet fiat: præmium subiungit, ꝙ tales saturabuntur: de qua dicit Psal. Saturabor cum apparuerit gloria tua.

Quinta lex est de miseratione dicens: Beati misericordes: subdit præmium: quoniam ipsi misericordiam consequentur.

Sexta lex est de pacis procuratione, & in se pacis retentione dicens: Beati pacifici, idest, qui pacem hn̄tes in se: vt alij habeant totis viribus faciunt: præmium eorum est: quoniam filij Dei vocabuntur.

Septima lex est de interna munditia; & sui à peccato præseruatione dicens. Beati mundo corde: præmium eorum est: quoniam ipsi Deū videbunt.

Octaua lex est de aduersorum supportatione dicens. Beati, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam: præmium subdit: quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Et aduerte, quoniam in præfatis ad obseruantiam dictarum legum, cuilibet præmium annectit in generali dicens, obseruatores beatos: & deinde exprimit in particulari dicens: præmium competens cuilibet eorum: vt patet intuenti, vt ostendat, ꝙ in custodiendis illis retributio multa, vt dicit Psal. vt præmio considerato ad obseruandum quilibet animetur.

Nona lex est de exempli exhibitione, vt videlicet: Luceat lux nostra, scilicet per operis virtuositatem. Coram quibus? scilicet coram hominibus. Quo fine? vt glorificent patrem, qui scilicet fecit nos virtuosos.

Decima lex est de proximi informatione: & hoc dupliciter primo opere, secundo verbo. Qui fecerit sic (inquit) & docuerit magnus vocabitur in regno cęlorum.

Vndecima lex est de proximi dilectione, vt non solum non occidat: sed nec corde irascatur, aut voce dicendo: Racha seu Fatue, eum turbet.

Duodecima lex est de fraterna reconciliatione dicens. Si offers munus tuum ad altare (& sequitur) vade prius recōciliari fratri tuo &c. Ratio, quia tale sacrificium Deo non placet, sed cor humiliatum, vt dicit Psal.

Tertiadecima lex est de peccati vitatione, vt non solum opere: sed nec visu, mulierem ad eam concupiscendam homo inclinetur.

Quartadecima lex de vita ordinanda dicens: quod si oculus scandalizat te, uel manus; & sic de alijs membris, amoueantur debita correctione.

Quintadecima lex est de uerborum modesta, & circuncisa locutione, dicens. Non solum nō iurare: sed nec sermonem ultra est, est: non non: proferas.

Sextadecima lex est de debita, iuratione: quia cum aliquando liceat, ut saluator dicit: tamen vanè, & sine causa non est faciendum.

Decimaseptima lex est de animi imperturbatione: vt si inferantur aduersa, non reddant malum pro malo. Et qui eum percussit in unam maxillam: imperturbatus animo præbeat ei & aliam.

Decimaoctaua lex est de delictorum declinatione: ut tunicam det, & palium dimittat: ut sic à malo declinet: Et angarianti eum per passus, libenter eum comitetur per iter.

Decimanona lex est de inimicorum adamatione; ut ipsos diligat corde, ore, & opere: ut filius existat patris cœlestis.

Vigesima lex est de habenda recta intentione dicens. Ne faciat iustitiam suam coram hominibus, ut videatur ab eis: eleemosynam, & alia.

Vigesimaprima lex est de oratione, quid cauendum: quia multiloquium: quid dicendū: quia pater noster, qui es in cœlis. Supradicta habentur. Matth. Matth. 5.

Vigesimasecunda lex est de totali affectione in cœlo ponenda: quia thesaurizate vobis in cœlo: & ubi est thesaurus tuus, ibi est, & cor tuum.

Vigesimatertia lex est de tota fiducia in Deū proijcienda dicens. Nemo potest duobus dominis seruire. Matth. 6. Matth. 6.

Vigesimaquarta lex est de falsi iudicij euitatione dicens. Nolite iudicare, & non iudicabimini: & qualiter: ibidem ostendit causam, uel modum. Matth. 7.

Vigesimaquinta lex est de diuinorum absconsionem: quæ Deus nobis reuelat canibus non sunt tradenda, & peccatoribus: & rationem dicit saluator.

Vigesimasexta lex est de diuinæ gratiæ, & misericordię impetratione dicens: Petite, & dabitur uobis: quærite, & inuenietis.

Vigesimaseptima lex ex de singulari conuersatione: ut omnia faciant alijs: quæ sibi ab alijs volunt rependi, & fieri.

Vigesimaoctaua lex est de pœnitentiæ operatione, & executione per angustam portam, idest pœnitentiam intrare debemus: vt per eā ad uitam intremus æternam.

Vigesimanona lex est de sollicita sui custoditione: attendendo à falsis prophetis idest cōptis palio, & colore quocunque ipsum decipere nitentibus.

Trigesima lex est, de fidei sinceritate, & firma permansione dicens: omnem talem sapienté, qui domum suam supra petram Christum locauit, prædicta habentur. Matth. 7.

Trigesimaprima lex est de sui ab negatione dicens.

Matth. 16. cens. Qui uult uenire post me, abneget semetipsum &c.
Trigesimasecunda lex est de sui perfecta imi-
Matth. 11. tatione dicens. Tollite iugum meum super uos, & discite a me: quia mitis sum, & humilis corde &c.
Trigesimatertia lex est de fraterna correctio-
Matth. 18. ne. Si peccauerit in te frater tuus, uade, & corripe eum inter te, & ipsum solum &c.
Trigesimaquarta lex est de bonorum conces-
Matth. 10. sorum a Deo proximo grata diffusione. Gratis accepistis, gratis date.
Trigesimaquinta lex est de corporali debita
Matth. 10. recreatione. Dignus est operarius mercede sua &c.
Trigesimasexta lex est de prouidentia in agen
Matth. 10. dis & ordinatione. Estote ergo prudentes sicut serpentes &c.
Trigesimaseptima lex est de fuga, & abscon-
Matth. 10. sione. Si vos persequentur in vna ciuitate, fugite ad aliam &c.
Trigesimaoctaua lex est de inuerecunda boni
Matth. 10. operatione. Omnis qui confitebitur me corā hominibus, Confitebor, & ego eum &c.
Trigesimanona lex est de animatione ad bo-
Matth. 10. num. Qui vos recipit, me recipit, & recipit eū, qui me misit &c.
Quadragesima lex est de sanctifica hominis
Matth. 22. perfettione. Redite quæ sunt Cæsaris, Cęsari: & quę sunt Dei Deo. Multæ aliæ pn̄t ex dictis domini Iesu leges accipi: quibus homo ad perfectionem tendens, ordinatur debitè, & regulatur. Et sic patet de legibus saluatoris in generali.

VIdendū est nunc secundo, quomodo in speciali suis legibus homines regulat diuersorum graduum, & statuum. Ordinat enim suis legibus.
Matth. 22. Primo principes eis dans legem dicens. Redite, quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo.
Matth. 5. Secundo præsides dans legem eis dicit. Nisi abundauerit iustitia uestra plusquam scribarum, & phariseorum, non intrabitis in regnū cœlorum. Attendite, ne iustitiam vestram faciatis corā hominibus, vt videamini ab eis &c.
Matth. 5. Luc. 6. Tertio Iudices, quibus dans legem dicit. Non veni legem soluere, sed adimplere. Nolite secundum faciem iudicare: sed vero iudicio iudicate &c.
Quarto iurisperitos: quibus dans legem dicit.
Matth. 5. Qui fecerit, & docuerit, magnus uocabitur
Matth. 10. in regno cęlorum. Nolite cogitare quomodo, aut quid loquamini; dabitur enim uobis in illa hora, quid loquamini.
Quinto consiliarios; dans eis legem: & dicens.
Matth. 5. Qui vult tecum in iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, da ei, & palium.
Sexto thesaurarios, dās eis legem: & dicit eis.
Matth. 5. Qui petit à te da ei; & volenti mutuare à tę: ne auertaris. Estote misericordes sicut, & pater uester cęlestis, misericors est. Lucę 6.
Septimo curiales quibus dans legem, dicit illud. Estote perfecti, sicut, & pater vester celęstis, perfectus est. Et omni petenti te, tribue. Matth. 5. Lucæ 6.
Octauo milites quibus dans legem, dicit illud ego dico uobis, non resistere malo, & Nolite timere eos, qui occidunt corpus; animam autem non possunt occidere &c. Matth. 5. Matth. 10.
Nono populares, & plebanos eis dans legem: Diligite inimicos uestros &c: Quicunque fecerit uoluntatem patris mei, qui in cęlis est. ipse meus frater, soror, & mater est, & si dimiseritis hominibus peccata eorum; dimittet & vobis pater vester cęlestis peccata vestra &c. Matth. 5. & 12. Matth. 6.
Decimo dominos per respectū ad seruos dās eis legem & dicens illud. Misertus dominus serui, dimisit eum, & debitum dimisit illi. Matth. 18.
Principes gentium dominantur eorum, & sequitur. Qui uoluerit inter uos primus esse, erit uester seruus. Matth. 20.
Vndecimo seruos per respectum ad dominos dans eis legem. Sufficit seruo, ut sit, sicut dominus eius. Et illud. Quis putas est fidelis seruus, & prudens: quem constituit dominus super familiam suam. Beatus ille seruus, quem cū venerit dominus eius inuenerit sic facientem, super omnia bona constituet eum. Matth. 10. Lucæ 12.
Duodecimo patres ad filios, dans eis legem, & dicens illud. Qui amat filium, aut filiam plus quam me, non est me dignus. Matth. 10.
Decimotertio filios ad patrem, dans eis legē. Honora patrem tuum, & matrem tuam &c. & Qui amat patrem, aut matrem plusquam me, non est me dignus, & si quis uenit ad me, & non odit patrem suum &c. non potest meus esse discipulus. Matth. 15. & 10. Lucę 13.
Quartodecimo fratres adinuicem, dans eis legem, & dicens illud. Vade reconciliari fratri tuo &c. Et omnes uos fratres estis, & patrem nolite uocare uobis super terram. Matth. 5. Matth. 18.
Quintodecimo coniuges dans eis legem, dicit eis illud. Non mechaberis, & qui uiderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mechatus est eam in corde suo. Et Quos Deus coniunxit, homo non separat. Et qui dimiserit uxorem suam, excepta causa fornicationis, facit eam mechari. Matth. 5. Matth. 19. Matth. 5.
Decimosexto fideles dans eis legem. Lucerna corporis tui est oculus tuus &c. & Prout uultis, ut faciant uobis homines, & uos facite eis. Si habueritis fidem, ut granum sinapis &c. fiet uobis. Lucæ 12. & 6. & 17.
Decimoseptimo cōciues, dans eis legem dicit eis illud. Esto consentiens aduersario tuo, dū es in uia cum illo. Et omne regnum in seipsum diuisum desolabitur. Matth. 5. Lucæ 11.
Decimooctauo amicos: dans eis legem, & dicens illud. Quęcunque uultis, ut faciant uobis homines, & uos facite eis. Matth. 17.

Decimo-

Decimonono socios: quibus dans legem dicit
Matth. 18. Si duo ex uobis consenserint super terram; de
omni re quancunque petierint: fiet eis à patre
meo.
Vigesimo uiros prouectos: dans eis legem di-
Matth. 10. cit. In uiam gentium ne abieritis. Et Luc. 10.
Lucæ 10. & 21. Videte, & cauete uobis ab auaritia &c. Et Ca
uete uobis &c.
Vigesimoprimo mulieres deuotas: dans eis le
Lucæ 9. gem dicit illud. Optimam partem elegit sibi
Maria, quæ non auferetur ab ea.
Vigesimo secūdo ętates, dans eis legem dicit,
Matth. 11. quod hos pater familias operarios ducit in ui
neam suam. Sed præ alijs paruulos, commen-
Matth. 19. dat dicens. Sinite paruulos uenire ad me: ta-
lium est enim regnum cœlorum.
Vigesimotertio nobiles: dans eis legem dicit
Ioan. 8. illud. Nolite dicere patrē habemus Abraham
Matth. 18. &c. & Vnus est pater uester, qui est in cœlis.
Vgesimoquarto diuites: dans eis legem dicit
Matth. 6. illud. Non potestis Deo seruire, & mamonæ. &
Matth. 5. Beati misericordes, quoniam ipsi misericor-
Matth. 19. diam consequentur. & si vis perfectus esse, ua-
de, & uende omnia, quæ habes, & da pauperi-
bus &c.
Vigesimoquinto pauperes: dans eis legem di-
Matth. 5. cit illud. Beati pauperes spiritu &c. Et Bea-
Lucæ 6. ti pauperes quoniā uestrum est regnum Dei.
Matth. 8. Et se habere paupertatem asserit dicens. Vul-
pes foueas habent, & volucres cœli nidos; fi-
lius autem hominis nō habet, vbi caput suum
reclinet.
Vigesimosexto pœnitentes: dans eis legem di
Matth. 10. & 9. cit eis pœnitentiam agite &c. Veni vocare pec
catores ad pœnitentiam &c.
Vigesimoseptimo peccatores: dans eis legem
Lucæ 9. & 5. dicit illud. Gaudium est angelis Dei super vno
peccatore pœnitentiam agente, & Deus propi
tius esto mihi peccatori.
Vigesimooctauo nubentes: dans eis legem di
Matth. 8. cit illud. Qui nubent, sint tanquam non nu-
bentes.
Vigesimonono uiduas: eis dans legē, dat exem
Lucæ 21. plum viduæ ponentis duo minuta in gazofila
cium: quia animam, & corpus Deo debet tra-
dere: vt habeat ab ipso fructum sexagesimū.
Trigesimo virgines: dans eis legem, dicit il-
Matth. 19. lud. Sunt eunuchi, qui se castrauerunt propter
Matth. 25. regnum cœlorum, & Exemplum, & normam
dat uirginum prudentum.
Trigesimoprimo prosperitatem habentes: eis
Lucæ 6. & 12. dans legem dicit illud. Væ uobis, qui nunc
ridetis: qm̄ flebitis: & Miser hac nocte &c.
Trigesimosecundo aduersitatem habentes, &
Matth. 5. patientes; legem dās eis dicit illud. Beati, qui
Lucę 6. persecutionem patiuntur &c. & Væ vobis, qui
habetis consolationem.
Trigesimotertio sanos: dans legem eis dicit il
Ioan. 5. lud. Ecce sanus factus es, iam amplius noli pec
care: ne deterius tibi contingat.

Trigesimoquarto infirmos: dans legem eis di
cit illud. Beati, qui lugent, quoniam ipsi con- Matth. 5. & 8.
solabuntur, & Ego ueniam, & curabo eum.
Trigesimoquinto Episcopos: dans eis legem
dicit illud. Vos estis lux mundi, & Nolite pos- Matth. 5. & 10. & 18.
sidere aurum, neque argentum &c. & si pecca-
uerit in te frater tuus, vade, & corripe eū &c.
Trigesimosexto clericos: eis dans legem di-
cit illud. Si quis vult post me venire, abneget Matth. 16.
semetipsū &c. & Luc. 18. Oportet semp orare. Lucæ 18.
Trigesimoseptimo religiosos: dans eis legem
dicit illud. Solue Deo uota tua &c. & Cum ieiu Matth. 5.
natis nolite fieri, sicut hipocritæ tristes.
Trigesimooctauo doctores: dans eis legem di
cit illud. Non omnis, qui dicit mihi domine, Matth. 7. & 5.
domine intrabit in regnum cœlorum: sed qui Lucæ 11.
fecerit voluntatem etc. Qui fecerit, et do-
cuerit, hic magnus uocabitur in regno cœlo-
rum. et Væ vobis legis doctores, qui tulistis
clauem sapientię etc. et Bonus homo de bono Matth. 12.
thesauro cordis sui profert bona. et Idem. Lucæ 6.
Trigesimonono scolasticos: dans eis legem di
cit illud. Omnis, qui audit verba mea, et facit Matth. 5.
ea etc. Et Qui audit, et non facit, similis est ho Lucæ 6.
mini ædificanti domum suam super terram si-
ne fundamento etc.
Quadragesimo maiores: dans eis legem dicit
illud. Cum inuitatus fueris ad nuptias, recum Lucæ 14.
be in nouissimo loco etc. Qui maior uolue- Matth. 20.
rit esse inter vos, erit vester minister.
Quadragesimoprimo actiuos: dans eis legem
dicit illud. Quod vni ex minimis meis fecistis, Matth. 26.
mihi fecistis.
Quadragesimosecundo contemplatiuos: dans
eis legem, dicit illud. Considerate volatilla cę Matth. 6.
li etc.
Quadragesimotertio Christum sequi uolētes:
dans eis legem, dicit illud. Nisi quis renuncia Lucæ 14.
uerit omnibns, quæ possidet, nō potest meus
esse discipulus.
Quadragesimoquarto ad cœlum ire cupiētes:
dicit illud. Si vis ad uitam ingredi, serua man Matth. 19.
data. Multæ aliæ leges domini saluatoris pos-
sunt ex sancto Euangelio adduci ad ostenden
dum omnem statū hominum, et gradum suis
legibus regulari, et ordinari: sed præfate suf
ficiant pro pręsenti. Vnde saluator noster, est
ille sapiens Ecclesiastes, qui docuit populum: Eccl. vlt.
et scripsit sermones rectissimos, et veritate
plenos. Et similis non est in legislatoribus.
Beatus homo quem tu erudieris domine, et de Iob. 36.
lege tua docueris eum. Ex præfatis apparet de Psal. 94.
clarata tam in generali, quàm in particulari,
prima pars istius noni fructus, et confor-
mitatis videlicet. Iesus legem dat
populis. Videndum est amodo
de parte secunda videli-
cet Franciscus re-
gulator.

SECVNDA PARS NONI FRVctus, et conformitatis; videlicet Franciscus regulator. Expositio.

VISO quomodo summus dominus, et saluator noster regulat generaliter, et specialiter virtuosè degere; et ad uitam æternã optantes peruenire: quod erat prima pars istius noni fructus, et conformitatis: Nunc generaliter uidendum est de secunda parte videlicet Franciscus regulator.

Vbi sciendum, quòd cum dictum sit in præcedentibus beatum Franciscum fęcundatum fuisse fratribus minoribus; sororibus S. Claræ; et homnibus fratribus, et sororibus de pœnitentia: Et quia non decebat tales esse absque lege debita, et regula: hinc est, quòd diuino spiritu talibus sub Francisci regimine adunatis B. Francisci diuino lumine illustratus, præfatis regulã tribuit, et modum viuendi. Et quia distincti fuerunt tales, quibus beatus Franciscus fuit fæcũdatus: hinc est, quòd ipse discretione præcipua adornatus: sicut diuersis, sic diuersas regulas tribuit, et modos uiuendi. Fratribus minoribus altiorem, et strictiorem: ut pote Apostolorum. Sororibus vero, ut sexu infirmioribus, dedit regulam mitiorem. At vero his de pœnitentia in mũdo consistentibus, et circa temporalia occupatis, pro ipsorum salute, regulam statuit modis ipsorum utilem, et congruentem. De quibus loquendum erit: sed principaliter de prima regula, videlicet data fratribus minoribus: et demum de alijs. Quibus declaratis, apparebit quomodo beatus Franciscus fuit prudens prædictorum regulator, et ordinator.

De prima regula succintè uolens loqui: ut appareat qualis sit; et quanta ipsius sit altitudo, et perfectio: est notandum, quod regula fratrum minorum qualis sit, et quàm perfecta, ex pluribus potest perpendi.

Regula B. F. à quo data fuerit.

PRimo quia a Christo miraculosè data, et monstrata. Vbi sciendum quod beatus Franciscus non statim mundo abrenunciato, sumpsit regulam Euangelicam in viuendo, immo per biennium stetit indutus habitu eremitico, portando corrigiam calciamenta, et baculum quendam in manibus: attamen isto tempore ecclesias tres cępit erigere. Quo biennio completo, dum in quodam Apostolorum festo, missam de Apostolis audiret, et formam intelligeret datam Apostolis à Christo in uiuendo, ac Apostolicæ normæ Apostolis datæ, se per omnia coaptasset; (ut dictum est fructu octauo præcedenti;) et ex tunc cępisset pœnitentiam, et uerbo, et factis publicè prædicare; cum multi eius prædicatione animati, et præcipuè frater Bernardus de Quinta ualle mundum relinquere uellent, et Christo deseruire, nescientes cuiusmodi regulam deberẽt obseruare, et accipere, beatus Franciscus & frater Bernardus ad ecclesiam cathedralem accedentes, primo missam à quodam bono sacerdote audierunt, deinde usque ad tertiam dominum deprecantes; ut super hoc eis suum beneplacitum ostendere dignaretur, oratione completa, sacerdos ad rogamen beati Francisci; signo Crucis se muniens, Misale aperuit, & librum Euangeliorum.

In cuius apertione prima occurrit illud. Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus.

In secunda apertione occurrit illud. Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat Crucem suam, & sequatur me.

In tertia vero apertione occurrit illud. Nihil tuleritis in via. Quibus auditis, ait beatus Franciscus ad fratrem Bernardum. Hæc est vita, & regula nostra, omniumque, qui nostræ voluerint societati coniungi. Sic ergo edoctus cælitus pater beatus, regulam Euangelicam assumpsit.

Et cum fratres usque ad duodenarium numerum excreuissent; tunc beatus Franciscus illustratus cælitus de verbis Euangelij, quandam composuit regulam paucis alijs superadditis: quæ ad vniformem viuendi modum necessaria videbantur: præsupposita tamen pro fundamento indissolubili obseruãtia sancti Euangelij: vbi attentis, quæ ponit, & ipsius beati Fr. ignorantia: quia idiota & simplex: procul dubio à Christo eidem extitit reuelata. Sic ergo miraculosè primo facta, non minus miraculosè extitit confirmata. quod ostendit.

Primo visio beati Francisci de summo Pontifice inclinando ad eius votum, à Deo sibi demonstrata. Cum enim socij ex simplicitate summi Pontificis præsentiam adire formidarent, ipsi beato Francisco, visio est monstrata, arboris magnæ celsitudinis: sub qua cum staret, & eius celsitudinem miraretur, subito diuina virtute tantum leuabatur in altum: vt cacumen ipsius contingeret; eiusque summa facillimè incuruaret ad ima: per quæ summũ Pontificem intelligens (diuina virtute) ad se inclinari debere: Confortatis socijs, cum ipsis ad dominum Innocentium tertium Romã perrexit.

Visio etiam ostensa summo Põtifici idipsum confirmat; qui multis negocijs occupatus; cum beatum Franciscum ante se constitutum cum socijs indignanter repulisset: reuelatione sibi facta in nocte de palma inter pedes suos paulatim succrescente, & in arborem pulcherrimam eleuari; & diuina luce edoctus; quòd palma significaret illum pauperem, quem repulerat; de mane ipsum mandauit inquiri; & ad suam

ad suam pœnitentiam adduci.

Alia quoque visio præfato Pontifici præostensa fuit à domino, videlicet de Ecclesia Lateranensi ruinæ iam proxima: quam quidam homo pauperculus modicus, & despectus proprio dorso submisso; ne caderet sustentabat, per pauperem illum beatum Franciscum intelligens: quæ postulauit, cuncta concesit. Approbauit regulam ipsam, sed non cum bulla: dedit de pœnitentia prædicanda mandatum: & ipsum semper speciali amore dilexit. Sic ergo consideratis omnibus videlicet regulæ conscriptione: Papæ condescensione: & diuina præmonitione: miraculosè à Christo prima regula est data.

Prima Regula B. Fr. à Christo est data.

Verum cum dilatato iam ordine, viuendi formam per ipsum Innocétium approbatã: quia videbat eam prolixam, cuperetque ad breuiorem formam reducere, & per dominum Honorium tertium, qui Innocentio successerat, in perpetuum facere roborari, ad hoc faciendum mira visione à Deo fuit præmonitus: videbatur enim sibi micas panum subtilissimas collegisse, multisq; famelicis fratribus ipsum circunstantibus debere tribuere: sed quia propter earum tenuitatem, ne inter manus exciderent formidabat dare, vox desuper est ei facta dicens: Francisce vnam de micis omnibus hostiam facito, & manducare volentibus tribue. Quod eo faciente, quicunque non deuotè recipiebant, aut receptum contemnebant donum, mox lepra infecti notabiles apparebant. Sed cum visionem præfatam bene beatus Franciscus minimè intelligeret, & vigil esset in oratione, vocem de cœlo dilapsam audiuit dicentẽ. Francisce micæ noctis præteritæ, verba sunt Euangelica: hostia est regula: lepra iniquitas. Qua visione beatus Franciscus præmonitus, assumptis duobus socijs, fratre videlicet Leone, & fratre Bonizo de Bononia, ad montem Fontis Polumbæ, iuxta Reate perrexit; vbi pane tantum contentus, & aqua, ieiunans, regulam fecit scribi, secundũ, quod oranti sibi, diuinus spiritus suggerebat: Quam cum de monte descendens, seruandam fratri Eliæ suo Vicario tradidisset: Ille ea perlecta, cum sibi non placeret, ipsam destruxit dicens se per incuriam eam perdidisse, seu amisisse. Sed iterato vir sanctus ad montem rediens præfatum, & ieiunans, eam ad instar prioris, ac si ex ore Dei verba susciperet illico reparauit, & per dominum Honorium octauo sui Pontificatus anno (vt optauerat cõfirmari) obtinuit. Sic ergo visione micarum, & hostiæ, & intelligentia ipsarum, institutione regulæ primo, cum reparatione eiusdem facta secundario, apparet inspicienti regulam minorum miraculosè factam; & à Christo ipsi beato Francisco monstratam.

Secundo præclaritas regulæ minorum apparet; quia à Christo instituta, & ordinata. Vbi sciendum, ꝙ cum beatus Franciscus regulam vicario traditam, & amissam, iterato vellet reparare, frater Elias, qui regulam viderat, & tenorem sciebat, ministris notificauit beatum Franciscum, talem regulam velle facere: qui ad ipsum congregati, inducebant fratrem Eliam ipsius beati Francisci vicarium: vt ad ipsum iret, & sibi diceret pro parte ipsorum, ꝙ regulam ipsam faceret pro se, & non pro eis: quia ad ipsam nolebant esse obligati. Sed frater Elias timens beati Francisci reprehensionem, respondit eis, ꝙ ire nolebat: sed instantibus ipsis, ꝙ iret, dixit se nolle ire sine ipsis, & tunc omnes simul iuerunt. Cunq; esset frater Elias propè locum vbi erat beatus Franciscus, vocauit ipse frater Eelias beatum Franciscum: qui respondens, & videns prædictos ministros, dixit. Quid volunt isti fratres? Et frater Eelias respondit. Isti sunt ministri: qui audientes, ꝙ facis nouam regulam; & timentes, ꝙ facias eam nimis asperam, dicunt, & protestantur, ꝙ nolunt esse obligati ad eã: facias eam pro te, et non pro eis. Quo audito, vertit faciem suam beatus Franciscus ad cœlum, et loquebatur Christo sic. Domine non ne bene dixit tibi: ꝙ ipsi non crederent mihi? Tunc audierunt omnes vocem Christi respondentem in aere: Francisce nihil est in regula de tuo: sed totum est meum quicquid ibi est. Et volo, ꝙ regula sic seruetur ad literam, ad literam, ad literam, sine glosa, sine glosa, sine glosa. Et addidit Christus. Ego scio quantum potest humana fragilitas, et quantũ volo eos iuuare: qui ergo nolũt eam seruare, exeant de ordine. Tunc beatus Franciscus vertit se ad illos fratres, et dixit eis. Audistis? Audistis? Vultis, ꝙ iterum faciam vobis dici? Tunc ministri seipsos inculpantes, confusi, et territi recesserunt. Quibus verbis non solum patet, ꝙ regula nostra est à Christo instituta, et ordinata, sed etiam primum pręmissum, ꝙ ab ipso, est beato Francisco data, et monstrata. Sed istud secundum clarius patebit ex dicendis: vbi ostendetur, quomodo ipse Christus multos, vt istum ordinem introirent, clementius induxit. Sic ergo apparet ex dictis, quali modo est confecta regula nostra; quam profitemur: quia. s. ieiunio, et oratione. Quali in loco: quia in monte. Quali auctore, quia videlicet, domino Iesu Christo eã beato Francisco reuelante: vnde ad instar legis Moysi ieiunio in monte, et Deo dictante facta est, et data. Et sicut lex Euangelica, de qua est regula ista (vt statim dicetur) confecta ordinata, et promulgata est à Christo stante, sedente, et docente in monte; sic regula fratrum minorum facta est à beato Francisco stante, et residente in monte, et Christo sibi eam reuelãte. Patet etiam præfatis ipsius regulæ præeminentia, et excellentia; quia Christo dictante: Frã

Quo in loco data fuit Regula B.F.

Matth. 5.

cisco orante,et ieiunante,facta, habitaque,et Christo inclamante de cœlo se eam fecisse; et sic velle stare veridice declarante. Quare nullus ipsam debet infamare: vt inobseruabilé, sicut faciunt plerique; quia Christus qui omnia nouit,& quantum potest homo,ipsam ordinauit, & sic esse voluit.

Nullus eam suspectam debet habere velut falsam: aut hominem non valentem deducere ad perfectionem; quia Christus perfectionis caput, ipsam composuit,& dictauit.

Nullus debet eam abijcere, sed reuerentia summa ad ipsam affici, considerato auctore scilicet Christo,reseratore,s. Frãcisco,& scriptore socio sancto,scilicet fratre Bonizo, vel Leone.

Nullus debet dubitare, eam non esse à Christo: quia coram tot ministris, & fratribus Christus se eam fecisse asseruit; & beatum Franciscum nihil in ea de suo posuisse. Vnde Papa Honorius,qui eam confirmauit: cum de vno cap. regulæ cum beato Francisco loqueretur, respondit ipse beatus Franciscus: Ego verba illa in regula non posui, sed Christus: qui omnia vtilia,& necessaria saluti animarũ; ac fratrum, & bono statui, & conseruationi religionis melius nouit. Cuique omnia,quæ ventura sunt in Ecclesia, & religione nostra patent,& præsentia sunt. Non ergo debeo, nec possum Christi verba mutare. Quapropter beatus Franciscus ad regulæ obseruantiam inducendo fratres, dicebat se in regula nihil posuisse secundum industriam propriam, sed omnia sic scribi fecisse, sicut sibi fuerant diuinitus reuelata.

De hac siquidem regula testãtibus fratribus Bonizo,& Leone; qui fuerunt in monte,quãdo beatus Franciscus eam habuit à Christo, & quando Papa Honorius eam confirmauit, Papa ipse Honorius dixit: Beatus ille, qui gratia Dei roboratus, hanc regulam fideliter,& deuotè seruauerit:qm̃ omnia,quę in ea scripta sunt,sancta, & catholica sunt,& perfecta. Patet ergo, quomodo à Christo regula nostra est ordinata.

Tertio, qualis sit regula nostra patet: quia ipsa est in sancto Euangelio fundata; quod patere potest, tam de prima regula, quæ tota est(vt intuentibus apparet)ad literam de Euangelio assumpta, quàm de secunda,& si in secunda non omnia verba ad literam sint de Euangelio: sententia tamen ab Euangelio est extracta: sicut clarè patet inspicienti regulam secundam, & sanctum Euãgelium,in quatuor Euangelistis contentum, & expressum. Et vt hoc videatur,vidẽda sunt capitula regulę succinctè,& quomodo ab Euãgelio sint extracta.

Primum regulæ Capitulum.

Regula & vita &c. viuendo in obedientia. hoc extrahitur ab illo loco.Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat &c. Matth. 16.

Sine proprio. Sumitur ab illo verbo. Si vis perfectus esse; vade,& vende omnia,quæ habes &c. Ecce nos reliquimus omnia,& secuti sumus te, &c. Matth. 19. Matth. 19.

In castitate, sumitur ex illo. Sunt eunuchi, qui se castrauerunt propter regnum cœlorũ, & ex illo loco. Si quis venit ad me, & non odit patrem suum,&c.& vxorem &c. Matth. 18. Lucæ 13.

Frater Franciscus promittit obedientiam domino Papæ, sumitur ex illo loco. Tu es Petrus, & super hanc petram, ædificabo Ecclesiam meam, & Ioan. Petre pasces oues meas, & Matth. Quæcunque vobis dixerint facite &c. Nolens obedire Imperio sacerdotis moriebatur: Deutro. Matth. 16. Ioan. 21. Matth. 24. Deut. 17.

Successoribus eius canonice intrantibus. Intrantibus sumitur ex illo loco.Ioan. Qui ascẽdit aliunde, ille fur est,& latro &c. Ioan. 10.

Ecclesiæ Romanæ, sumitur ex illo loco. Luc. Ego rogaui pro te, vt non deficiat fides tua. Lucæ 22.

Secundum regulæ Capitulum.

Si qui voluerint hanc vitam, &c.

Mittant eos, exemplo Christi mittentis leprosos ad sacerdotes:vt patet in multis locis Euangelij.

Ministros, hoc nomen ministri sumitur ex illo loco Math. Qui maior est vestrum: erit minister uester. & Luc. Ego in medio vestrum sum sicut, qui ministrat. Matth. 20. Lucæ 22.

Diligenter examinent. sumitur ex illo loco Ioan. Credis tu in filium Dei? Et Ioan. Credis hoc? Ait dominus Marthæ. Ioan. 9. Ioan. 11.

Vsque in finem.sumitur ex illo loco. Mat.Qui perseuerauerit vsque in finem hic saluus erit. Matth. 5.

Vxores non habent,vel si habent. sumitur ab illo Luc. Si quis venit ad me, & non odit patrem,& vxorem.& Math. Qui reliquerit domum, vxorem &c. Lucæ 13. Matth. 9.

Vadant & vendant. sumitur ab illo Mat. Vade,& vende omnia, quæ habes,& da pauperibus &c. Matth. 9.

Ne solliciti sint. sumitur ex illo Mat. Nolite soliciti esse animæ vestræ &c. & nolite solliciti esse de crastino. Matth. 6.

Mittens manũ ad aratrum. hoc habetur Luc. Lucæ 9.

Habeant vnam tunicam. sumitur ex illo loco, Luc.& Matth. Dominus Apostolis mandauit: vt non haberent duas tunicas &c. Matth. 10.

Anno probationis.trahitur exemplo ficulneę: quam Dominus incidi mandauerat &c. Mat. Matth. 21.

Vestimentis vilibus. sumitur ex illo Mat. Qui mollibus vestiuntur in domibus regum sunt. Matth. 11.

Et possint

Mar. 6. Matth. 7. Et possint portare calciamenta. sumitur ex il lo Mar. quòd habebant Apostoli sandalia.
Lucæ 6. Non iudicent. sumitur ex illo Mat. & Luc. Nolite iudicare &c.
Sed iudicent semetipsos. ex illo exemplo publicani: qui oculos non audebat &c. dicens
Matth. 6. Deus propitius esto &c. Et Mat. Dimitte nobis debita nostra.

Tertium regulæ Capitulum.

Matth. 4. Clerici faciant diuinum officium. sumitur ex illo Mat. Dominum Deum tuum
Matth. 21. adorabis, & illi soli seruies, & ex illo Mat. Pueri in templo clamabant. Osanna &c. & cum Pe
Matth. 16. tro laudem dicere. Tu es Christus filius Dei
Matth. 6. uiui Mat.
Dicant pater noster. hoc sumitur Matth. Cum oraueritis dicite Pater noster.
Matth. 4. Ieiunent. sumitur exemplo Christi, qui ieiuna
Matth. 17. uit Matth. & ex illo Matth. hoc genus demoniorum eiicitur ieiunio, & oratione.
Tempore manifestè necessitatis. sumitur ex il
Matth. 12. lo Mat. quòd discipuli necessitate spicas &c. quod alias non licuisset.
Matth. 5. Non litigent sumitur ex illo Matth. Ego autem dico non resistere &c.
Matth. 5. Nec contendant verbis. sumitur ex illo Mat. Qui vult contendere tecum &c. dimitte &c.
Nec alios iudicent. hoc habetur vt dictum est.
Lucæ 6. Luc. & Matth.
Matth. 7. Matth. 5. Sed sint mites. Matth. Beati mites.
Matth. 5. Pacifici Matth. Beati Pacifici.
Matth. 27. Mansueti. ex illo Matth. Non audis quanta ad versum te dicunt testimonia &c. Iesus non respondit &c.
Matth. 11. Humiles Mat. Discite a me: quia mittis sum & humilis.
Honeste loquentes. sumitur exemplo Christi: qui in medio doctorum stabat, & mirabantur super doctrina, & responsis eius.
Ioan. 4. Non debeant æquitare. sumitur ex illo Ioan. Iesus fatigatus ex itinere non equitauit: sed sedebat super fontem. Nec æquum ascendit
Matth. 21. dum venit Ierusalem, sed asinum Matth.
Lucæ 10. Dicant pax huic domui. Ad litteram habetur Luc.
Luc. 10. De omnibus cibis. habetur Luc.

Quartum regulæ Capitulum.

Matth. 10. P Recipio firmiter &c. Denarios, vel pecuniam. sumitur ex illo Mat. & Luc. Nolite
Lucæ 9. possidere aurum nec argentum &c.
Matth. 21. Lucæ 22. Ministri, vt supra Mat. & Luc.
Lucæ 10. Custodes. habetur ex illo Luc. Samaritanus, qui custos interpretatur habuit curam de vul
Ioan. 17. nerato. Et Ioan. Quos dedisti mihi custodiui, nec perdidi &c.
Lucæ 22. Præter denarios, vel pecuniam. ab illo Luc. Quando misi vos per mundum &c. Nunquid aliquid defuit vobis? dixerunt nihil.

Quintum Capitulum regulæ.

Fratres, quibus dedit dominus gratiam laborandi laborent. Ab illo Matth. Quid Matth. 20
hic statis tota die ociosi? ite in vineã meã. &c.
Sanctæ orõnis. Luc. Oportet semper orare: & Lucæ 18.
Matth. Orate & vigilate &c. Spiritum nõ ex- Matth. 26.
tinguant, ex illo. In spiritu oportet eum ado Ioan. 4.
rare &c. Cui debent tẽporalia ex illo Matth. Matth. 6.
Primum quærite regnum Dei &c.
De mercede laboris recipiant. Ex illo Matth. Matth. 10.
Dignus est operarius mercede sua.

Sextum Capitulum regulę.

Fratres nihil sibi approprient, & sumitur ex illo Matth. Christus dicebat. vul- Matth. 8.
pes foueas habent &c.
Filius autem hominis non habet vbi caput suum reclinet.
In paupertate: Matth. Beati pauperes spiritu Matth. 5.
humilitate. Siquis humiliauerit se sicut paruulus iste &c. Matth. Matth. 18.
Pro eleemosyna confidenter: sumitur Christi exemplo: qui triduo quo in templo fuit: stipem ostiatim quæsiuit: vt dicit Bernardus, etiam ipsa beata Maria, & Apostoli: pro eleemosyna iuerunt; vt dicit beatus Franciscus in prima regula, & de eleemosynis vixerunt.
Se fecit pauperem Psal. Pauper sum ego &c.
Matth. 8. vbi caput reclinaret non habuit. Matth. 8.
Hæc est illa celsitudo, quę vos hęredes Matth. Matth. 19.
Centuplum accipietis, & vitam &c. Reges.
Luc. Ego dispono vobis regnum &c. Lucę 22.
Nihil imperpetuũ habere: Matth. & Luc. No- Matth. 10.
lite possidere aurum &c. Lucæ 9.
Diligere. Ioan. In hoc cognoscent omnes ꝙ Ioan. 13.
discipuli mei eritis: si dilectionem habebitis
&c. & Luc. Et tu aliquando conuersus con- Lucæ 22.
firma fratres tuos: qui sunt fratres spirituales.
Debent ei seruire: hoc sumitur Matth. Omnia Matth. 7.
ergo quæcunque vultis vt faciant vobis homines, & vos facite illis.

Septimum regulæ capitulum.

SI qui fratrum instigante: hoc sumitur Lu Lucæ 7.
cæ, vbi ponitur, ꝙ dominus grauiora demonia suę curationi reliquit: vt patet de lunatico: quem discipuli curare non potuerũt.
Cũ misericordia iniungant: habetur ex illo. Matth. 9.
Discite quid est misericordiam volo, &c. & sequitur. Veni vocare peccatores &c. & Ioã. Ioan. 5.
Vade, & amplius noli peccare.
Si presbyteri non sunt, iniungi faciant: hoc ex illo accipitur Ioan. ꝙ solis Apostolis, quos sa Ioan. 21.
cerdotes

Matth. 27. cerdotes fecerat, Dedit poteſtatem ligandi atque ſoluendi.
Lucæ 5. Ne iraſcantur, ex illo Luc. accipitur, ꝙ irati phariſæi,& charitatem non habentes; dominum præcipitare voluerunt.

Octauum regulæ capitulum.

Ioan. 10. Matth. 19. VNiuerſi fratres &c. hoc accipitur ex illo Ioan. Fiet vnū ouile, & vnus paſtor; & Matth. Magiſter veſter vnus eſt Chriſtus.
Lucæ 11. Ne per oppoſitum dicatur illud Luc. Omne regnum in ſeipſum diuiſum deſolabitur &c. Seruum totius fraternitatis; ſumitur ex illo
Matth. 20. Matth. Qui maior eſt veſtrum, erit veſter miniſter.
Ioan. 6. Teneantur firmiter obedire. Ex illo Ioan. Deſcendit de cœlo, non vt faciam voluntatem meam, ſed eius, qui miſit me.
Lucæ 10. In ſimul conuenire; ex illo Luc. habetur. Reuerſi ſunt ſeptuaginta cum gaudio &c.
Ad cōmunem vtilitatem fratrum: ex illo quod
Matth. 25. habetur Mat. Serue male,& piger; ſequitur. Tollite ab eo talentum &c.

Nonum regulæ Capitulum.

Matth. 10. Lucæ 10. Matth. 5. FRatres non prædicent &c. hoc habetur Mat. & Luc. Qui non ſuſceperint vos, exite inde &c. & Mat. Non reſiſtere malo &c.
Et nullus fratrum populo. Ab exemplo Ioan-
Lucæ 3. nis Baptiſtæ Luc. ſuper quo factum eſt verbū
Lucæ 4. domini; & tunc venit ad prędicandum & Luc.
Matth. 4. & Matth. Baptizatus Ieſus, & ſpiritu ſancto plenus; & poſtquàm ieiunauit incępit prædicare.
Matth. 15. Examinata Matth. Si cæcus cæco ducatum pręſtet &c.
Matth. 12. Et caſta; ex illo Matth. Bonus homo de bono
Matth. 15. theſauro cordis ſui profert bona &c. Et Mat. De corde exeunt cogitationes malæ &c.
Ad vtilitatem & ædificationem populi; ex il-
Matth. 10. lo Mat. Ieſus miſsit prædicare, & curare infirmos &c.
Annunciando: hoc accipitur ex ſerie omniū Euangeliorum.
Matth. 5. Virtutes: Matth. & Luc.
Lucæ 5. Matth. 23. Matth. 25. Vitia: Matth. Pœnam & gloriam; Matth.

Decimum regulæ Capitulum.

Matth. 18. FRatres, qui ſunt miniſtri moneant: hoc habetur Matth. Corripe inter te,& ipſum ſolum &c.
Matth. 23. Non præcipientes: hoc habetur Matth. Imponunt onera importabilia ſuper humeros hominum &c. & Matth. Anima plus eſt, quàm
Matth. 6. Matth. 24. corpus &c. & Matth Si quis uobis dixerit ecce hic eſt Chriſtus, aut illic, nolite credere; Ecce in deſerto eſt, nolite exire; ecce in penetralibus, nolite credere: & Matth. Quare diſci-
puli tui tranſgrediuntur traditiones ſeniorum &c. Reſpondit Ieſus. Quare & vos tranſgredimini mandata Dei &c. Matth. 15.
Vnde firmiter pręcipio; ab illo Matth. Qui fecerit voluntatem patris mei &c. Matth. 7.
In omnibus, quæ promiſſerunt; habetur Mat. Redde Deo vota tua. Matth. 5.
Ad ſuos miniſtros. ſumitur exemplo Centurionis; qui ad Chriſtum accedens non fuit repulſus, ſed ſuſceptus. Matth. 8.
Nam miniſtri ſunt ſerui: ex illo Matth. accipitur, Qui maior eſt, erit veſter ſeruus. Matth. 20.
Caueant ab omni ſuperbia: ex Matth. accipitur. Amant primos recubitus &c. Matth. 23.
Vanagloria: ex illo Mat. Canunt tuba & cap. Matth. 6.
Omnia opera ſua faciunt &c. & ſequitur. vos autem nolite uocari &c. & 23.
Inuidia; ex illo Matth. Ve vobis. & ſequitur. Qui clauditis cœlum &c. Matth. 23.
Auaritia; ex illo Matth. uel Luc. Date,& dabitur vobis, & Matth. Diues difficile intrabit in regnum cœlorum & Luc. Vę uobis diuites. Matth. 6. Lucæ 6. Matth. 19. Lucæ 6.
Cura & ſollicitudine; habetur Matth. Nolite ſoliciti eſſe &c. Matth. 6.
Detractione: ex illo Matth. In principe demoniorum eicit demonia: & Mat. Et verbis tuis iuſtificaberis: & ex verbis tuis condemnaberis &c. Matth. 10. Matth. 12.
Et murmuratione: ex illo Mat. Murmurabant aduerſus patremfamilias,& ſequitur reprehēſio. Amice non facio tibi iniuriam & cætera. An oculus tuus nequam eſt &c. Matth. 20.
Ne ſcientes litteras; exemplo Apoſtolorum qui illiterati fuerunt ex ſtudio humano: & tamen Deus dedit illis ſenſum, vt intelligerent ſcripturas Luc. vltimo. Lucæ vlt.
Spiritum domini: ex illo Ioan. Mittam vobis à patre ſpiritum veritatis, & ſequitur. Docebit vos omnia. Ioan. 5.
Sanctam operationem, habetur ex illo Ioan. Operamini cibum, qui non perit; ſed permanet in vitam æternam. Ioan. 6.
Orare Matth. Orate ne fiat fuga veſtra &c. Matth. 24.
Luc. Oportet ſemper orare,& non deficere. Lucæ 18.
Puro corde. Ex illo Matth. Beati mundo corde: quoniam ipſi Deum videbunt. Matth. 5.
Habere humilitatem. ex illo Luc. Qui ſe humiliat exaltabitur, & Lu. Exaltauit humiles. Lucæ 14. Lucę 1.
Patientiam. ex illo. Luc. In patientia veſtra poſsidebitis animas veſtras. Lucæ 21.
In perſecutione: ex illo Matth. Beati qui perſecutionem patiuntur,&c. Matth. 5.
Diligere Matth. Diligite inimicos veſtros. Matth. 5.
Qui autem perſeuerauerit; Matth. Habetur. Matth. 10.

Vndecimum regulę capitulum.

PRęcipio firmiter fratribus ne habeant ſuſpecta conſortia,vel conſilia mulierū: ex illo

Matth. 5. illo accipitur. Si quis viderit mulierem ad cõcupiscendum eam, iam mechatus est eam, in
Matth. 6. & 18. corde suo. & Matth. Si oculus tuus simplex fuerit &c.

Ne scãdalum: ex illo. Vę homini illi per quẽ scandalum venit &c.

Duodecimum Capitulum regulæ.

Matth. 10. Qvicunque diuina inspiratione voluerint ire inter infideles: sumitur ex illo. Ecce ego mitto vos sicut oues in medio luporũ. Et Christus, vt habetur ibidem, elegit duodecim Apostolos, & misit eos prædicare &c. Et
Lucæ 10. Luc. Designauit dominus Iesus, & alios septuaginta duos &c. Et ideo dicitur. Qui diuina in
Matth. 28. spiratione voluerint ire. Iuxta illud Matth. Ite in mundum vniuersum, & prædicate &c. Nisi quos viderint idoneos ad mittendũ: Christi exemplo sumitur: quia non omnes misit, sed primo duodecim Apostolos: & deinde septuaginta alios discipulos, & fructus talium
Matth. 10. dicitur Matth. 10. Qui confitebitur me corã hominibus, contefitebor & ego eum coram patre meo.
Matth. 7. Petant à domino Papa: ex dicto Matth. Peti-
Ioan. 16. te, & accipietis, & Io. Quicquid patieritis patrem in nomine meo dabit vobis.
Matth. 7. Stabiles in fide: ex illo Mat. Fides tua te saluum fecit: & fundantes domum supra firmã petram.
Matth. 5. Quæ promisimus obseruemus: Matth. Reddes autem Deo vota tua.

Ex multis alijs verbis Euangelij prædicta regula posset dici assumpta: sed sufficiant pręfata. Ex dictis ergo apparet: ꝙ regula fratrum minorum de Euangelio est extracta. Et ꝙ sic sit, patet auctoritate Ecclesiæ in decretalibus. De verborum significatione. Exijt qui seminat. Et sunt verba domini Papæ Nicolai tertij in declaratione regulæ. Vbi sic dicitur de regula fratrum minorum. Ipsa est euangelico fundata eloquio: vitæ Christi roboratur exemplo. ac fundatorum militantis Ecclesiæ Apostolorum: sermonibus actibusque firmatur, quo testimonio nihil maius: Vt ipsa regula tota ostendatur Euangelica, in principio habetur. Regula & vita minorum fratrum hæc est. s. domini nostri Iesu Christi sanctum Euangelium obseruare, & in fine. Sanctum Euangelium domini nostri Iesu Christi, quod firmiter promisimus obseruemus. Vnde hæc regula præ omnibus alijs est differens in hoc: quia nulla sic incipit, ut ista: nec sic terminatur, ut detur intelligi quod nulla est sic Euangelica: ut hæc regula benedicta. Ostenditur autem, quod ipsa sit vita Apostolorum, & consequenter domini nostri Iesu Christi: quia sicut duodecim fuerũt Apostoli: sic in ipsa sunt duodecim capitula. Et sicut septuaginta duo fuerunt Christi discipuli: vt habetur Luc. Sic Lucæ 10.
septuaginta duo versus sunt in regula beati Francisci. Quibus merito patet, quod ipsa est vita Christi, & Apostolorum: ac in sacro fundata eloquio. Et ideo dicebat beatus Franciscus in suo testamento: quod Deus reuelauit sibi, quod viuere deberet secundum formam sancti Euangelij, sicq; uoluit, ut facerent alij fratres. Et dicebat ipse beatus Franciscus, contra quosdam ordinis ministros, non credentes se teneri ad obseruantiã perfectionis Euãgelij. Immo vt sciant omnes fratres se teneri ad obseruandam perfectionem Euangelij. Volo, quod in principio, & in fine regulæ sit scriptum, quod fratres teneantur sanctum Euangelium domini nostri Iesu Christi firmiter obseruare. Et vt fratres semper sint inexcusabiles, ex quo eis annunciaui, & annuncio ea, quę dominus pro salute mea, & sua posuit in ore meo, volo ipsam ostendere operibus coram Deo, & (ipso cooperante) in perpetuum obseruare. Vnde ipse ad litteram totum Euangelium obseruauit, à principio, ex quo cępit habere fratres, usque in diem mortis. Sed an ad totam obseruantiam sancti Euangelij teneantur fratres, dicetur statim.

Qvarto regula nostra est ab Ecclesia, & per summos Pontifices approbata. Dominus Innocentius tertius primam regulam approbauit sed non cum bulla. Dominus vero Honorius dicens regulam à domino Innocentio tertio approbatam: ipsam confirmauit, & de hoc bullam fieri mandauit. Dominus Nicolaus tertius regulam approbatam, & confirmatam ab Honorio tertio, & bullatam: ipse confirmauit, & approbauit, & ipsam regulam declarauit, quæ declaratio in sexto habetur decretalium, sub titulo de verborum significatione Exijt. Regula fratrem min. approbatio.

In signum vero approbationis vlterioris, est declaratio ipsius regulæ per summos Pontifices facta, videlicet Gregorium nonum. Innocentium quartum. Alexandrum quartum. Nicolaum tertium. Clementem quintũ, & Ioannem vigesimum secundum, de quibus dicetur statim. Qui regulam declarantes, eam per Ecclesiam solemniter approbatam ostenderunt. Ac priuilegiorum multiplici communitione, & exemptione eam obseruantium, hoc astruitur euidenter.

Qvinto qualis sit ipsa regula patet, quia est per summos Pontifices declarata, vt dictum est, dicti summi Pontifices eam declarauerunt, Aliqui plura capitula seu passus, & aliqui pauciora, prout ostendam nũc in hoc, videlicet passu. Regula fratrum min. per summos Pontif. declarata.

Verum quia multa alia sunt in regula, quæ expositione indigent, quæ per dictos Pontifices, non sunt declarata, nec tacta, & tempore fratris Aimonis generalis, custos Parisiensis, videlicet

licet

licet frater Gianfredus, cum quatuor magistris, scilicet Alexandro de Ales. Ioanne de Rupella. Roberto de Bascia, & Rigaldo regulam ipsam, quo ad aliqua declarauerunt.

Magister etiam Ioannes Pecian, qui fuit postea Archiepiscopus Cantuariensis in sua Apologia cap. 10.

Frater Vgo sanctus frater de digna Prouincia prouinciæ, præfatorum quattuor magistrorum innixus declarationi regulam totam exposuit, declarationibus Papalibus, tẽpore suo editis adiunctis. Hinc est, quod in expositione aliquali regulæ, & declaratione, primo summorum Pontificum est ponenda declaratio; & demum in alijs passibus dictorũ expositio. Sed ante pro aliquali regulæ declaratione, & dicendorum, est sciendum, ꝙ vita Euangelica, & si à Christo instituta, & per Apostolos, & discipulos eius fuerit perfectissimè obseruata (faciente satore) malorum tamen oblitterata manebat in mũdo, hinc est, ꝙ Iesus Christus patri supplicauit, vt sibi aliqui darentur, qui essent crucis suæ baiuli, idest vitæ suę perfecti imitatores: cui pater annuens, Franciscũ dedit cum suo ordine; vt de hoc dictum est supra fructu secundo, & conformitate. Quare volens Christus Saluator suam vitam, & passionem mundo declarare, & renouare, Franciscũ cum suo direxit ordine: qui crucis Christi, id est vitę ipsius assumpto vexillo, in mundum ꝓgredientes, vitam pro obseruantia assumpserunt Euangelicam; prout præfata ostendunt: ipsamque primo operibus, demũ verbis mũdanis patefacere studuerunt. Et vt indubia fides B. F. principaliori daretur à cunctis, & si prępuia reuelatione de assumptione vitæ Euangelicæ à Xpo fuerit præmonitus; post tñ susceptionẽ vitæ Euãgelicæ, bulla stigmatũ Christi, ab ipso est cõsignatus, vt post ipsius vitã, & regulam, ire tutissimum à fidelibus putaretur, & teneretur. Quod cum crucifixi Saluatoris in fine vitę suæ sit facta; ac vitæ Christi perfectio sit in crucifixione compendiosè reserata, beatique Francisci stigmatizatio sit facta iuxta finem vitæ suę: & post regulæ confirmationem, & institutionem (loquendo de regula de qua ad præsens est sermo) indicium est B. Franciscum Euangelium, & vitam Christi seruasse; & in ipsa regula talia præfata posuisse, & descripsisse.

Arguit idipsum amor, & affectus, quem ipse Christus habuit, & habet, ac ostendit ad hũc ordinem: sicut infra in hoc fructu tangitur.

In fornace huius mundi, cum tota vniuersitate fidelium, per tres pueros designatos, fidem sanctæ trinitatis habentes: stant tres ordines. Et quartus adiungitur: quia videlicet, post Basilij regulam. Augustini, Benedicti: Quarta est addita. s. Beati Francisci: quæ est similis per omnia filio Dei, obseruando præcæteris: quæ ipse filius Dei Iesus Christus ordinauit, & seruauit. Similis beato Fræcisco, & suo ordini, non est inuentus: qui seruaret ad litteram legem excelsi.

Regula hęc, quàm sit salutifera, sanctitas ꝓclamat obseruantium.

Quàm sit rationalis, Christi instituentis sapiẽtia ostendit.

Quàm sit expetenda, celsitudo hominum sub hac Deo seruientium, indicat.

Quàm sit Autentica, Apostolica declarat auctoritas.

Quàm sit fructifera, multitudo fratrum sub ea, Christo degentium, demonstrat.

Quàm sit contra tria vitia. s. superbiæ, auaritiæ, & inmunditiæ: quibus mundus inficitur: patet ex contentis in regula.

Quàm sit spiritualis, patet quia hominẽ totũ eleuat à terrenis, & sustollit ad contemplanda diuina.

Quàm pacificam vitam reddat humanam, inter fluctus vitæ præsentis, imitanti claret; qui mortificatus stat, quo ad secularia.

Quàm deuota, hinc collige; quia fratrem docet corde, ore, & opere Deũ semper laudare.

Quàm vinctum fratrem teneat contra diaboli insidias, & pœnitentia pandit: quia ea indicitur: & radix omnis peccati ea segregatur.

Quàm facile æterna capiat; hinc liquido aduertitur: quia facit fratrem hic semper Christo copulatum; & subaratum reddit de gloria æternali.

Quàm sit mira, notificat eius processus: quæ in calle præsentis miseriæ mirabilem pandit mundo, sui sequacem signis, & prodigijs.

Et quã sit profunda & alta: id exprimit multiplicata elucidatio ipsius, facta per tot insignes Romanos Pontifices. Vt ergo hoc videatur, ad ipsius expositionem est accedendum, & aduertendum est, quòd in hac regula duodecim capitula ponũtur, ad instar duodecim Apostolorum: quia de duodecim obseruandis frater informatur.

In primo capitulo. Forma edicitur: fundamentum iacitur mirę perfectionis. Nam dicitur, quòd regula fratrum minorum est Iesu Christi Euangelium seruare &c.

In secundo capitulo. Mundus spernitur, ac despicitur. Et modus traditur ratione abdicationis, cum dicitur: Intrare volentes, vt vendant omnia sua.

In tertio capitulo. Hymnus Deo persoluitur: Corpus conteritur actu diræ subiectionis. Dicitur enim. Clerici faciant diuinum officium; & quòd fratres ieiunent &c.

In quarto capitulo: Census, siue ęs abdicitur: Norma ostenditur veræ ministrationis. Dicitur enim. Præcipio, ne denarios, vel pecuniam &c. & ministri &c.

In quinto capitulo. Frater supponitur: Labor imponitur

imponitur dignæ occupationis. Fratres (inquit) illi, quibus dominus dedit gratiam laborandi &c.
In sexto capitulo. Mens à seculo suspenditur: Infirmo compatitur vi gratæ dilectionis. Dicitur enim Fratres nihil sibi approprient &c. Et si quis in infirmitatem ceciderit &c.
In septimo capitulo. Morbus corripitur, scilicet peccati. Pater describitur gratæ consolationis. Dicitur enim. Si quis frater instigante inimico &c, grauiter peccauerit &c.
In octauo capitulo. Ordo dirigitur. Pater eligitur pro loco regulationis. Dicitur enim Vniuersi fratres vnum eligant &c.
In nono cap. Cætus suspenditur: Verbum proponitur sanctę eruditionis. Dicitur enim Fratres non prędicent in episcopatu alicuius &c.
In decimo capitulo. Culpa corrigitur: Virtus edicitur, & odor, siue tenor omnis bonæ conuersationis. Dicitur enim Fratres, qui sunt ministri & serui &c.
In vndecimo capitulo. Motus restringitur. Luxus repellitur fræno prohibitionis. Cum dicitur. Pręcipio fratribus, ne habeant suspecta consortia &c.
In duodecimo capitulo Christus imprimitur: Mundo transmittitur frater sanctæ professionis. Dicit enim Quicunque frater diuina inspiratione &c. Summaliter ergo de pręfatis habetur. Sed videndum est succinte etiam de eisdem in speciali.

Primum regulę Capitulum.

Regula & vita Fratrum Minorum hæc est, scilicet domini nostri Iesu Christi sanctum Euangelium obseruare: viuendo in obedientia: sine proprio & in castitate.

In quo forma edicitur: & fundamentum iacitur totius Euangelicę perfectionis: In quo capitulo ostenditur pro ipsius euidentia.
Primo quid à fratre minore de Euangelicis consilijs, est pręcipue obseruandum: quia regula, & uita &c. viuendo in obedientia &c. Vbi uide regulæ nostræ ab alijs prærogatiuā, diuisionem, & distinctionem; præsertim in inceptione. Nulla regularum incipit ab obseruantia euangelij sic expresse; nisi regula fratrum minorum, vt ex principio medio, cum fine detur intelligi: quòd præ alijs in hac, vita Euangelica ponitur ipsius Christi.
Secundo vide B. Francisci profundam humilitatem. Non enim dicit Regula hæc est mea; sed fratrum minorum. Nec hęc est regula, quā seruaui; cum tamen præfata dicere potuisset; quia regula fuit sua per diligentissimam ipsius obseruationem. Noluit se, vel actorem exprimere, vel obseruatorem censeri: vt actor potius Christus intelligatur, quàm ipse: & ne propriętas obseruantiæ regulæ; soli ipsi detur; sed, & alijs fratribus minoribus videlicet primis socijs, & alijs, qui eam ad litteram obseruauerunt.
Tertio inspice nomē datum istius religionis, & regulę fratribus: quia minores nuncupantur: vt nomen sumptum ex Euangelio Intelligatur; quod uni ex minimis meis &c. Et quod vni ex minoribus meis non fecistis, mihi non fecistis: vt dicit B. Franciscus, Christus ad litteram intellexit de fratribus huius ordinis. Nec immerito sic debet intelligi: quia si de alijs per anthonomasiā pauperibus Euangelicis debet intelligi: multo magis de fratribus minoribus, quorum paupertas prę alijs ex professione dicitur magis peculiaris. Accipitur etiam hoc nomen ex illo uerbo Euangelij Qui maior esse voluerit, erit minor. Datur etiam intelligi quid appetere debet frater huius ordinis: quia non promotiones Ecclesiasticas; status mundiales; & dignitates; sic dicente B. Francisco in responsione facta domino Hugoni Cardinali Ostiensi: qui fuit postea Gregorius nonus. Hic enim Cardinalis cum sciscitaretur à beato Francisco, si vellet, q̄ fratres sui ad Ecclesiasticas dignitates promouerentur. Respondit B. Franciscus. Domine minores ideo vocati sunt fratres mei: vt maiores fieri non præsumant. Docet eorum vocatio ipsos in plano subsistere, & humilitatis Christi vestigia imitari, vt per hoc tandem in respectione sanctorum plus alijs exaltentur. Si enim vultis, vt faciant fructum in Ecclesia Dei, tenete ipsos, & conseruate in statu vocationis eorum; atque ipsos, si ad alta ascenderint, ad plana reducite violenter: nec ad prælationem aliquam ascendere permittatis: hęc beatus Franciscus. Hoc ostendit ipse beatus Franciscus exemplo, officium generalatus renunciando.
Intelligi etiam datur, quid debeat peragere: quia ut minor omnia humilitatis officia: beatus Franciscus, in huius signum in principio religionis omnes fratres, & nobiles, & ignobiles ad hospitalia ad seruiendum leprosis destinabat, scopabat ipse sanctus Ecclesiā, & pro eleemosyna incedebat libenter.
Datur etiam intelligi, quid in eis perlucere debet: quia certe humilitatis insignia in habitu, in gestu; in visu; & in sensibus, viribus, & alijs: vt minor veraciter censeatur.
Datur etiam intelligi, quod quæ spectant ad superbiæ vitium, resecata debent esse ab huius ordinis professore. Iactantia, hipocrisis, elatio, præsumptio, ambitio, &c. huiusmodi, ab eo ammota esse debent; ut uere minor existat.
Innuitur etiam ex nomine, quod in fratre minore debet esse omnis uirtutum ornatus, ut si reputatione sit minimus, virtutibus ornatus coram Deo inueniatur maximus. Exprimitur

Matth. 24.
Matth. 20.

nomine fratris minoris, quod sit sibi abnegatus totaliter, mortificatus, & mortuus mūdo, sed viuificatus Christo, Gratus debet esse Deo pro impensis: ut minori, & non maiori imputetur à Deo facta. Et vt concludam frater huius regulæ tam ex nomine, quàm ex regula esse decernitur, mundi abdicator, cœli incola, angelus terrestris, Christo Crucifixus; & tota mente Deo hærens, & coniunctus.

Quid ergo primum capitulum dicit? Inquit, regula, & vita &c. Lapides positi ex quibus templum ædificatum est, in quadro ad regulam dispositi erant 3. Reg. 5. Tu frater minor si Dei templum, ut teneris, vis esse. Ad regulam hanc tibi à Christo per Franciscum tradi tam te quadres: vt sit in te Iustitia in exibendis. Prudentia in cauendis. Temperantia in abijciendis. Fortitudo in perficiēdis; de quibus tua præ cūctis regula hęc sanctissima disserit, & loquitur. Et aduerte, quod beatus Franciscus: immo ipse Christus ad apicem perfectionis vult nos adire in regula præsenti: sic videlicet sequi vitam Euāgelicam per fratres. quod excellentius ab alijs non fiat, aliter ad arctiorem vitam esset adire respiciendo retro, cuius oppositum capitulo secundo edocetur. Insuper attende, quod cum in Euangelio duo præ alijs sint Apostolis commendata à Christo, videlicet perfectio sanctitatis, & auctoritas Ecclesiasticæ potestatis: intentio beati Frā cisci fuit, suis filijs, & fratribus indicere, prout possibile est in quibusdam Euangelicam sanctitatem: & nihilominus ad reuerendam Apostolicam potestatem. Primum facit in principio cum dicitur. Regula, & vita &c. Secundum facit in persona sui, & successorum, ac fratrum omniū. Dicente regula, frater Franciscus promittit obedientiam &c. Dicit ergo primo regula & uita fratrum minorum &c. scilicet beati Francisci, & fratrum suorum præsentium, & futurorum hæc est: domini nostri Iesu Christi &c. Et pro huius primi puncti, ac fundamenti totius regulæ declaratione, sunt aliquorum dubiorum solutiones videndæ. Quibus uisis multa, quæ circa istā partē dicuntur patebūt.

Regula nō obligat ad omnia consilia Euangelica.

Primum igitur dubium est: An fratres minores ex suę regulę professione ad obseruantiam omnium consiliorum Euangelicorum teneantur. Ratio dubitationis est: quia dicit Regula, & uita &c. Sanctum Euangelium obseruare &c.

Ad istud respondent concorditer quinq; summi Pontifices. Videlicet Gregorius nonus. Innocentius quartus. Alexander quartus. Nicolaus tertius. Et Clemens quintus, quod non. Vnde dominus Gregorius dicit, quod ad consilia Euangelica, quæ in regula non ponuntur, non tenentur; sed solum ad ea, ad quæ ipsi se obligare intenderunt, ad alia vero, ut cæteri Christiani; & eo magis, quia seipsos obtulerunt domino sacrificium medullatum.

Dominus Innocentius dicit, quod fratres nō tenentur ad omnia consilia Euangelij, sed ad ea duntaxat, quæ in ipsa regula præceptoriè, uel inhibitoriè sunt expressa. Idem dicit dominus Papa Nicolaus, & addit ad uerba domini Innocentij, quod ad ea tantum tenentur quę præceptoriè, vel inhibitoriè, uel sub verbis ęquipollētibus sunt expressa. Ad alia uero consilia tenentur propter statum perfectionis quem assumpserunt, ut cæteri Christiani. Et eo magis &c. ut dicit Gregorius.

Dominus Clemens dicit idem cum præfatis; & dat rationem. Quia cum votum cadat super determinatum, & certum, vouens regulam nō potest dici teneri ex vi uoti huiusmodi ad ea consilia Euangelica, quæ in regula non ponuntur. Et beatus Franciscus quædam posuit, & quædam dimisit, vt patet cum dicit. Regula, & vita &c. viuendo in obedientia, sine proprio, & in castitate. Si enim intendisset ad omnia obligare, superfluè, & nugatoriè quædam eorum posuisset, alijs suppressis. Et quia natura termini restrictiui, sic excludit extranea, quod omnia ad ipsum pertinentia includit, dicit ipse dominus Clemens Papa, quod fratres non solum ad illa tria vota nude, & absolutè accepta ex professione regulæ obligantur, sed etiam tenentur ad ea omnia implēda, quæ sunt pertinētia ad hæc tria, quæ regula ipsa ponit.

Omnia consilia regulæ nō obligāt vt præcepta Euāgelica.

Secundum dubium. An ad consilia quæ in regula ponuntur, fratres teneantur, sicut ad pręcepta Euangelica.

Respondent Papa Nicolaus, & Clemens, quod cum beatus Franciscus aliqua consilia, indicat, ut consilia sub verbis monitionis, & exhortationis, ac consilij; & aliqua sub prohibitione; ac uerbo præcepti, quod intentio B. Francisci non fuit, quod fratres ex regulæ professione teneantur ad oīa cōsilia, sicut ad pcepta Euangelica, sed solū ad ea consilia, quæ in eadem regula præceptoriè, vel inhibitoriè, seu sub verbis æquipollentibus sunt expressa.

Solutio etiam huius dubij patet ex præcedenti solutione, quia ex quo non tenentur ad omnia consilia, ergo nec sicut ad præcepta. Sed si dubium restringatur ad ea consilia, quæ in regula ponuntur; patet responsio ex verbis Papæ Nicolai, & Clementis.

Tertium dubium, vtrum teneantur ad omnia consilia expressa in regula.

Respondet Papa Nicolaus in declaratione regulæ dicens; quod ad ea consilia quæ sub verbis obligatorijs ponuntur in regula, tenentur fratres eo modo, quo in regula ponuntur, ad alia vero, quæ sub verbis monitorijs, informatorijs, exhortatorijs, seu quibuscunq; alijs in regula continentur, ea prosequi magis decet, quia imitatores tanti patris effici, & Christi semitas arctius elegerunt.

Papa

Papa Clemens respondet dicens, non solum ad illa tria vota nudè, & absolutè accepta ex professione regulę obligantur: sed etiam tenẽtur ad ea omnia implenda: quæ sunt pertinentia ad hęc tria; quæ regula ipsa ponit. Et dicit, ꝙ si ad tria prędicta tantũ præcisè promittens regulam seruare, & non ad omnia contenta in regula; quæ hæc tria modificant arctaretur, vane profererentur hæc verba. promitto me semper hanc regulam obseruare; ex quo ex his verbis, nulla obligatio nascitur: nec tamen (inquit) Papa Clemens putandum est: ꝙ Beatus Franciscus professores huius regulæ, quantum ad omnia contenta in regula modificantia tria vota: seu ad alia expressa in ipsa; intenderit esse equaliter obligatos; quin potius apertè discernit: ꝙ quo ad quædam ipsorum ex vi verbi transgressio est mortalis: & quo ad quædam alia non; cum ad quędam ipsorum verbum apponat pręcepti, vel equipolentis eidem: & quo ad aliqua verbis alijs sit contentus. Ex quibus patet solutio, quæstionis, quæ tangitur per Papam Nicolaum, & Clementem videlicet. Vtrum fratres teneantur tàm ad consilia, quam ad præcepta Euangelica. Responsio patet ex prædictis, quod ad quædam tenentur sicut ad præcepta: & ad quędam non: vt enim dicit Papa Nicolaus. Cum Beatus Franciscus dicat. Regula, & vita fratrum minorum &c. Et quæ dicuntur in principio, referantur ad medium, & finem: & quæ in medio, ad principium, & finem. Et quæ in fine, ad principium, & medium: quę beatus Franciscus dicit in principio. s. Regula, & vita &c. non absolutè, sed cum quadam modificatione, vel determinatione, seu specificatione ponit. Quę ergo dicit in fine. s. sanctum Euanhagelium &c. Ad illa tria in principo dicta habent referri modificata, vel determinata, vel specificata. Et quia Beatus Franciscus aliqua consilia indicat, vt consilia sub verbis monitionis, exhortationis, & consilij; & aliqua sub prohibitione: ac verbo pręcepti, nõ fuit ergo intentio Beati Francisci: ꝙ fratres ex regulę professione, teneantur ad omnia consilia, sicut ad pręcepta Euangelij: sed solum ad illa consilia, quę in eadem regula præceptoriè, vel inhibitoriè; seu sub verbis equipolentibus sunt expressa.

Dubium, & solutio.

Quartum dubiũ est, cum multa in regula ponantur sub verbo imperatiui modi tam affirmatiuè, quod negatiuè. An ad illa fratres ex regulæ professione teneantur: sicut ad habentia vim pręcepti.

Ad quæ teneantur fratres tanquam ad habentia vim præcepti.

Respondet Papa Clemens in declaratione, ꝙ licet fratres non ad omnia, quæ sub verbo imperatiui modi in regula ponuntur: sicut ad pręceptorum, seu equipolentium obseruantiam teneãtur; expedit tamen fratribus ad obseruandam puritatem regulæ, & rigorem: ꝙ ad ea, sicut ad equipolentia præceptis se nouerint obligatos: quę hic inferius annotantur.

Quæ videntur ęquipolẽtia præceptis ex vi verbi, vel saltem ratione materiæ, de qua agitur: seu ex vtroque. Et sunt hæc videlicet.

Verba regulæ quæ habẽt vim præcepti.

Illud quod ponitur in regula de non habendo plures tunicas, quàm vnam cum caputio, & aliam sine caputio.

Item de non portandis calciamentis, & non equitando extra casum necessitatis.

Item, ꝙ fratres ieiunare à festo omnium sanctorum vsq; ad natiuitatem domini, & in sextis ferijs teneantur.

Item, ꝙ fratres clerici faciant officium secundum ordinem Romanæ Ecclesiæ.

Item, ꝙ ministri, & custodes pro necessitatibus infirmorum, & fratribus induendis, solicitam curam gerant.

Item; ꝙ si qui fratres in infirmitatem ceciderint, alij fratres debent sibi seruire.

Item, ꝙ fratres non prędicent in Episcopatu alicuius Episcopi, cum ab eo illis fruerit contradictum.

Item, ꝙ nullus penitus audeat populo prædicare; nisi à ministro generali fuerit examinatus, & approbatus, & ad hoc institutus.

Item, ꝙ fratres, qui cognoscerent se regulam non posse spiritualiter obseruare, possint ad suos ministros recurrere.

Item omnia, quę ponuntur in regula ad formam habitus, tam nouiciorum, quàm professorum; nec non ad modum receptionis ad ꝓfessonem spectantia, sunt ab ipsis fratribus, sicut obligatoria obseruanda; nisi recipiẽtibus quo ad habitum nouiciorum, vt dicit regula, secundum Deum aliter videatur. hæc inquàm omnia sunt à fratribus tãquam obligatoria obseruanda.

Item dicit, ꝙ vbicũque in regula ponitur hoc verbum teneantur, obtinet vim præcepti: & seruari debet à fratribus sicut tale. hæc Papa Clemens. Sic ergo patet, id, ꝙ dicit Papa Nicolaus in declaratione: ꝙ fratres ex professione sunt astricti ad ea consilia Euangelica, quę in ipsa regula pręceptoriè, vel inhibitoriè, seu sub verbis equipolentibus exprimuntur. Et ad omnium obseruantiam, quæ ipsis in eadem regula sub verbis obligatorijs indicũtur, & quæ sint illa patent ex dictis.

Ex dictis etiã patet, quid intelligitur nomine Euangelij. Cum dicit regula, & vita &c. Iesu Christi secundum Euangelium &c. Per Euangelium consilia Euangelica intelliguntur. Et quomodo omnia obseruare, & quomodo nõ, patet ex iam dictis. Dicit ergo. Regula & vita fratrum minorum &c. viuendo in obedientia, sine proprio, & in castitate, vbi vide, ꝙ cum omne, quod est in mundo sit superbia vitæ, cõcupiscentia carnis, & oculorum: & quod peccato dimissi abire secundum desideria cor-

dis nostri, B. Franciscus regulam suam instituit ad præcauendum dicta vitia, & totaliter ea abijcienda. Contra superbiam virtutem ponit obedientiæ. Contra auaritiam, ponit paupertatem. Contra luxuriam, castitatem indicit, & ponit. Vult ergo fratres præfatis crucifixos mundo, & coniunctos esse Christo. Dicit ergo, ꝙ regula, & vita nostra est, viuere in obedientia, sine proprio, & in castitate. Ad hæc tria consilia ex professione, sicut ad præcepta fratres obligantur. Et ponit dicta tria: quia in qualibet regulari obseruantia ponuntur: non tamen equaliter. Atque ad tria pręfata, vt plurimum, quæ in regula ponuntur, consilia Euangelica reducuntur. In pręfatis ergo gradus, & non equalitas, inter professionem regulæ B. Francisci ad alias regulas patet.

Obedientia religiosorum habétium possesiones arctatur ad locum.

In obedientia: quia possesiones habentium obedientia arctatur ad locum: vt dicit Bernardus in Epist. 7. Duo nobis in monasterijs conuersantibus, obseruanda traduntur. Subiectio Abbati, & stabilitas in loco, & ita obseruanda, ꝙ neutra impediat aliam, & sic sit obediens Abbati, ꝙ stabllitatem non amittat. hæc Ber. Altior est obedientia, quæ ad nullum locum arctatur: nullo terræ fine concluditur: sicuti est obedientia nostrę professionis: quia nihil habent iuris in aliquo loco, obedientiā ergo habent super omnem loci terminum ampliatam.

In paupertate, idest sine omni speciali, & generali dominio, & proprietate. Sic exponunt Papa Gregorius, Innocentius, Nicolaus, & Clemens. Arctior est hæc, habentibus in communi, & si non in speciali.

In castitate, & si non est gradus, quo ad actum castitatis; est tamen gradus in castitate seruāda, ad quam seruandam frater minor districtius obligatur. Debet enim, vt dicit regulæ vndecimum capitulum vitare, nec habere suspecta consortia, vel consilia mulierum &c. Et quamuis fratres, vt dictum est supra, non teneantur ad omnia consilia Euangelica, vt ad præcepta, sed magis, quàm cęteri Christiani; fratres tamen antiqui iuxta posse talia consilia custodierunt. Paupertatem vbique seruātes. Saracenus cum vellet pecuniam fratribus dare pro eleemosyna ipsam abiecerunt, vt docet Bonauentura in parte quarta legendę maioris. Sic Soldanus beato Francisco munera obtulit: quæ ipse omnia contempsit: pecuniam enim, vt stercus putabant: vnde quidam frater, qui denarios repererat, & posuerat in fenestra, mandato beati Francisci pecuniam ore ad sterquilinium portauit.

Obedientiam cunctis erant subiecti, & pręcipuè Ecclesiæ pręlatis; exemplo beati Francisci, qui dimisso generalatus officio, guardianū voluit habere, cui obediret.

Charitatem vero erga proximos, ipsos ad viā inducentes salutis verbo, & exemplo: Inimicos diligentes. Frater Bernardus Bononię in platea se posuit diebus pluribus, vt à populo despiceretur, & vituperaretur: sic & Florentiæ, videbant se mutuo ac si essent Angeli Dei, vt patet in legenda trium sociorum. Non solum non offendebant: immo offendētes amabant: Deū pro eis orabant, & in iniurijs exultabant. Non scandalizabant se mutuo: & si aliquando casu, id fecissent, statim inculpando se pœnitentiam exercebant, vt patuit de fratre scandalizante fratrem, qui stercus posuit in os suum. Volentes inferre iniurias proximo, ipsi in se excipiebant; ne proximus offenderetur. Patuit de fratre, qui excepit ictus lapidum, se interposito, cum fatuus fratrem suum vellet percutere.

Hipocrisim super omnia execrabantur, sanctitatem abscondentes, & mundi honores fugientes. Neminem iudicantes, neminem ledētes, mites, benigni.

Curam crastini sic vitabant, vt legumina non de sero: sed post matutinum præparrarent. Vitantes verba otiosa. In capitulo generali celebrato Asisij, tempore B. Francisci, vbi fuerunt quinque milia fratrum, non erat, qui loqueretur, nisi de Deo: vel quomodo possent regulam spiritualiter obseruare. Pater noster dicentes, pro verbo minimo silentium infringente. Pacem primum offerentes hominibus, conformes patri Euangelico. Crucem domini, per pœnitentiam, & meditationem habitu, & opere deferentes. Ac, vt sal terræ doctrina salutifera mentes condientes. Lux exemplaritatis fuere mundanis. Sensibus corporis, ne conturbarent interiora pudorati. Intentione ad patriam tendentes. Ministrantes leprosis, & humilibus. In mansuetudine peccantes corrigentes: Domini consilia implere sunt conati.

Suppositis, & iactis fundamentis Euangelicę perfectionis: ac nomine imposito fratribus suis, quia minores, consequenter primū Euāgelij consilium, scilicet obedientiam recipiēdo: cui frater, vt minor, & humilis sit subiectus; & obedientiam debeat exhibere, beatus Franciscus suo subdit eloquio, & exemplo dicens.

Frater Franciscus promittit obedientiam, & reuerentiam domino Papæ Honorio ac successoribus eius canonicè intrantibus, & Ecclesiæ Romanæ, & alij fratres teneantur fratri Francisco, & eius successoribus obedire.

Frater Franc. promittit obedientiem. In iniunctis, & præcipiendis. Et reuerētiam. In obsequendis, & perficiendis. Cui (inquit) Domino Papæ Vicario Iesu Christi in terris. Extra de transla. c. Quanto. Honorio tertio, tunc residenti in sede Romana. Et non solum ipsi Honorio

norio Papæ præfata fecit, sed eadem promisit eius successoribus canonicè intrantibus, & Ecclesiæ Romanæ, idest dominis Cardinalibus, qui vices gerunt Papæ, sede vacante. Quibus apparet ꝙ B. Franciscus ordinem, non ꝑ tempore, sed pro perpetuo Papæ subiecit: quia fides Ecclesiæ, non debet deficere: quare nec aliquis verus successor Petri. Quo apparet ꝙ nulla regula sic subiecit suum ordinem, sicut ordo minorum est subiectus domino Papæ. Quare de nullo ordine considerata subiectione, ita debet esse cura domino Papę, & Ecclesiæ, sicut de isto; nec sic foueri per Ecclesiam, vt sapiens architectus beatus Franciscus ordinem suum Ecclesię Romanæ supposuit, & recomendauit. In cuius signum voluit, vt fratres peterent vnum de Cardinalibus: vt essent semper subditi, & subiecti pedibus sanctæ Romanæ Ecclesię. Ex præfata obedientia sequitur, ꝙ dominus Papa, & tam ratione summi Pontificij, qua valet leges condere nouas. 25. q. 1. Sunt, & Cap. quarto sequenti, quàm obedientiæ, & reuerentiæ promissę, regulam valet declarare, glosare, constitutiones in ordine facere, prout nostro statui viderit opportunum. Sic ergo Apostolicis mandatis, à fratre minore est obtemperandum, nisi contra fidem essent expressè, & per alios, quàm per ipsum iudicanda sic esse. Verum quia omnis communitas, & corpus vnum, & non plura capita debet habere: ne res monstruosa censeatur: vnum caput in hoc ordine sicut in Ecclesia militanti pręficitur: cui parēdum est sine rebellione: & cum subiectione, & reuerentia obsequendum: ideo regula subdit, ꝙ obediendum est Papę &c. Sic, & capiti videlicet beato Francisco, qui in persona omnium ordinē subiecit Ecclesię: fecit sibi omagium fidelitatis sanctam. s. obedientiam, & reuerentiam. Institutusque est caput ordinis per Papam, vt fratres ei obediant. Et non solum ipsi; sed, & successoribus. Et aduerte, quia hic ponitur hoc verbum, teneantur, quod equipolet pręcepto, vt declarat Papa Clemens in declaratione. Quare non obedire generali Ministro præsertim ex contemptu; sine culpa nō sit mortali: debent ergo fratres obedire, vt dicit capitulum decimum regulæ in omnibus, dummodo non sint cōtra animā, & regulam.

Papa potest declarare, & glosare regulam B. F. & constitutiones facere.

Dub.

Sed hic oritur dubium; quia regula dicit, ꝙ fratri Francisco est obediendum &c. An ad obseruantiam testamenti sui fratres teneantur: cum ibi nonnulla mandet: ne. s. petant declarationes, & priuilegia à sede Apostolica in regula &c.

Sol.

Respondetur per dominum Gregorium nonum, Innocentium quartum. Alexandrum quartum; & Nicolaum tertium, ꝙ fratres nō tenentur ad dicti testamenti obseruantiam. Ratio, quia ad hoc non potuit.

Primo obligare fratres sine ipsorum consensu: & pręsertim ministrorum, quos tangebat. Secundo obligare non potuit successorem: cū non habeat potestatem par in parem.

Ad obseruantiam testamenti B. Fran. nō tenentur.

Tertio, ꝙ cū simus Ecclesię Romanę per omnia subditi, & subiecti: & ad ipsam, vt ad magistram est recurrendum: quia sicut ipsam regulam confirmauit, sic & eius dubia habet declarare: Nec per inferiorem potest subditus ab obedientia secludi superioris pręlati: & præcipue illius. s. cuius nutui, omnes subiecti stant Christiani. Sic ergo patet ꝙ in hoc primo capitulo. b. Frācīscus, & indicit perfectionem sanctitatis in obseruantia trium consiliorum Euangelij: ac subiectione Apostolicę potestati: in obedientia, & reuerentia exhibenda à fratribus Romano pontifici, & eius successoribus canonicè intrantibus. Et sic patet quomodo à B. Francisco in hoc capitulo editur forma, & fundamentum iacitur omnis perfectionis. Nunc transeundum est ad secundum capitulum.

Expositio secundi capituli regulæ.
Secundum regulę capitulum.

SI qui voluerint hanc vitam accipere; & venerint ad fratres nostros, mittant eos ad suos ministros prouinciales; quibus solummodo, & non alijs, recipiendi fratres licentia concedatur.

Quo capitulo mundus despicitur, & modus traditur mundi abdicationis. In quo capitulo sunt multę partes.

In quarum prima parte ponitur ad quem spectet, ordinem intrare volentium receptio. Et dicit regula in hoc capitulo, & prima parte, ꝙ ad solos ministros prouinciales pertinet. Vbi sciendum, ꝙ ex isto passu regulę generalis Minister non excluditur: cum ipse sit minister generalis in toto ordine, & prouincialis etiam, in qualibet prouintia: immo ad ipsum principaliter pertinebat: vt dicit declaratio Papę Gregorij noni. Illud de receptione talium, ꝙ pertineret ad solos ministros prouinciales, poterat in principio ordinis obseruari propter paucitatem fratrum: Sed ordine dilatato, cōcessum est per dominum Gregorium nonum priuilegium, quod incipit. Gloriantibus vobis in sola cruce, &c. Et per declarationem Innocentij quarti, & Nicolai tertij, ꝙ non solum generalis minister, & prouinciales ministri possunt ad ordinem recipere: sed & alijs fratribus discretis committere: Attamen vicarij ministri: & multo fortius vicarij prouincię nō possunt ex officio vicariæ ad ordinem recipere, nisi in speciali à generali ministro, vel prouinciali, cuius est vicarius committatur. Nec est hic relaxatio regulę: sed ampliatio auctoritatis. Quibus patet, ꝙ generalis Minister, cum prouincialibus ministris habet ordina-

riam potestatem. Cęteri vero fratres subdelegatam.

In secunda parte huius capituli, quę incipit.

Ministri vero diligenter examinent eos de fide catholica, & Ecclesiasticis sacramentis. Et si hæc omnia credant, & velint ea fideliter confiteri, & vsque in finem firmiter obseruare, & vxores non habent, vel si habent, & iam monasterium intrauerunt vxores, vel licentiam eis dederint auctoritate Diœcesani Episcopi: voto continentiæ iam emisso, & illius sint ætatis vxores, quòd non possit de eis oriri suspicio.

Ponitur, ꝙ examinandus est, & qualiter: qui hunc ordinem optat intrare. Vbi sciendum est, ꝙ cum hęc regula sit tota Apostolica; & Ecclesię Romanæ suppositus ordo iste: hinc est, ꝙ beatus Franciscus ponit volentem ingredi, de pertinentibus ad pręfata duo debere per ministros examinari: de fide catholica propter primum, & de sacramentis Ecclesiasticis propter secūdum. Ratio, quia vbi error esset in tali persona respectu alicuius præfato rum; hic ordo, sicut, & quicunque alius, minimè sibi valeret ad salutem. Insuper fidem Romanæ Ecclesiæ, sicut fratres debent tenere, sic, & alios docere. Et licet beatus Franciscus solum de prędictis ponat examinandum volentem intrare, addens, ꝙ sit ab vxore solutus, cōstitutiones tamen generales ordinis in capitulo primo, videlicet de religionis ingressu, etiam alias ponunt conditiones: Vnde dicit constitutio; ꝙ recipiens diligenter, & sollicitè attendat: ꝙ recipiendus sit fidelis, & catholicus, de nullo errore suspectus, matrimonio non ligatus; corpore sanus; animo promptus; legitime natus; debitis expeditus; conditione liber; ætate quatuordecim annorun ad minus; nisi fuerit à parentibus oblatus; nulla vulgari infamia maculatus; competenter litteratus, vel ad labores ordinis competentes, & vtiles aptus; aut talis conditionis existens, ꝙ eius receptio clero, & populo non modicā ędificationem afferat; etiam, quæ dicta sunt in declaratione Innocentij, & Nicolai habentur; qui dicunt, ꝙ non passim fratres volētes ingredi recipiantur: sed solum ordini vtiles, & de quorum receptione, non modica ædificatio sit in populo. De vxore beatus Franciscus specialem facit mentionem: quia talia sunt ad castitatis ruinam: quam frater in ordine manens: debet illibate seruare.

Ingressurus ordinē qualis esse debeat.

Expedita examinatione: Nunc in sequenti, scilicet in tertia parte beaus Frāciscus addit, qui secundum sanctum Euangelium talibus sit dicendum: inquit enim, quòd ipsi ministri.

Dicant illis verbum sancti Euangelij, ꝙ vadant, & vendant omnia sua, & ea studeant pauperibus erogare, quod si facere non potuerint, sufficit eis bona voluntas.

Vbi sciendum, ꝙ cum Saluator noster dicat. Matth.6. Non potestis Deo seruire, & mamonę. Oportet ergo se nudum offerre brachijs crucifixi: Sicut se sequentes omnia dimittęre Christus voluit: vt patet in Apostolis. Et perfectionem volenti adipisci dixit. Vade, & vende omnia tua, & da pauperibus &c. Fecit vtique ipse Franciscus. Frater Bernardus. Frater Petrus, & alij eius socij omnia abijcientes, & cuncta dantes pauperibus, vt nudi cum nudo luctarentur.s.hoste infernali, & nudum crucifixum perfectissimè sequerentur. Repulit B. Franciscus quendam in Marchia volentem ordinem ingredi: quia sua non pauperibus, sed parentibus dederat. Dicit ergo B. Frāciscus, ꝙ talibus dicatur verbum sancti Euangelij, ꝙ vadant &c. Et sequitur. Quod si facere non potuerint, vtpote propter distantiam loci; vel quia litigijs inuoluta; vel quia in potestate alterius; & sic de similibus, & iste libenter faceret, si facultas adesset: dicit beatus Franciscus, ꝙ talibus sufficit bona voluntas.

Hic multa essent dicenda de voluntate bona, quomodo ipsa facit actum meritorium, vbi non adest facultas operis, prout vult Vgo de sacramentis. lib. secundo. parte quarta decima. cap. 67. Sed breuitatis causa dimittātur.

Et caueant fratres, & eorum ministri; ne solliciti sint de rebus suis temporalibus; vt libere faciant de rebus suis quicquid dominus inspirauerit eis. Si tamen consilium requiratur, licentiam habeant miuistri: mittendi eos ad aliquos Deum timentes: quorum consilio, bona sua pauperibus erogentur.

Istum passum declarat Dominus Papa Clemens in declaratione, vbi tribus dubijs respōdendo hunc locum serenat.

Primum dubium est, si licet fratribus recipere quicquam de bonis ingredienrium, si donentur? Ad hoc respondet, ꝙ cum ingredientes sint liberi; non videtur aliquid obsistere: quin si velint eis dare per modum eleemosynæ, sicut cęteris pauperibus, fratres possint recipere: Cauere tamen debent, ne ex notabili quantitate, præsumi possit sinister oculus contra eos. — 1 Dubitatio. Solutio.

Secundum dubium. si ad dandum fratribus vel conuētibus: Fratres possint inducere eos sine culpa. Respondet, & dicit. Ne aliquid sinistrum videatur circa talium receptionem, fratres debent abstinere à talium inductione. — 2 Dubitatio. Solutio.

Tertium dubium. Circa illam partem. Si tamen consilium requiratur &c. An si ipsi fratres sint idonei ad dandum consilium: an ad alios extra nostrum ordinem dirigere teneātur? Respondet Papa, ꝙ ad Deum timentes alterius status debet dirigi: vt videantur zelatores paterni statuti. — 3 Dubitatio. Solutio.

In

In quinta parte istius capituli cum dicit.

Postea concedant eis pannos probationis, videlicet duas tunicas sine caputio, & cingulum, & brachas, & caparonem vsque ad cingulum, nisi eisdem ministris aliud, secundum Deum, aliquando videatur.

Beatus Franciscus ponit, qualiter debent indui, & quibus: quia duas tunicas sine caputio, & ciugulum, & bracas, & caparonem &c. Circam quam partem sunt aliqua notanda: quia beatus Franciscus hic ponit distinctionem habitus nouitiorum: ab habitu professorum. Et dicit qualis detur nouitijs: nisi aliud secundum Deum aliquando videatur, quod ad habitum refertur, vt dicit Papa Clemens in declaratione professorum, & quia iura canonica faciũt difficultatem magnam, quo ad nouitios, inter portantes habitum nouitiorum, & professorum, ideo, vt istud videatur, videndum est.

Primo quis possit ordinem intrare, vt sit ibi nouitius. Et dicitur, ꝙ non nisi quatuordecim annis completis. Si enim minor intret, & exire potest, & extrahi à patre, vel tutore, etiã si ante quartumdecimum annum offeratur à parentibus, ipso consentiente, posset egredi ipso perueniente ad præfatam ætatem, scilicet annum quartum decimum. habetur hoc 20.q. 3. Presens, & extra de regularibus. Cum simus. Quod etiam potest, si talis intrat propria auctoritate, ante quartum decimnm annum. patet. 20. q. 2. Puella. Et vigesima questione prima. In summa quæstionis, ꝙ ante non completum quartum decimum annum. patet quia non sufficit, ꝙ attingat: sed oportet, ꝙ perfecerit; patet extra de regulari. Ad nostram. In textu, & in glosa. Et cap. Significatum. potest enim repeti. Nec malitia potest suplere in hoc casu ętatem. vigesima quæstione prima. In summa q̃stionis. Et Io. And. ponit de regulari. Eos in Clementinis. Debet ergo ad vitandum prędicta, ꝙ sit ętatis completæ quatuordecim annorum.

Secundo, quo habitu debet indui. Vbi sciendum, ꝙ vbi habitus nouitiorum est determinatus, & distinctus ab habitu professorum, debet sibi dari habitus nouitiorum. Si vero ipse vult habere habitum professorum, & non nouitiorum, & scienter recipit: talis per talem susceptionem, quæ inducit tacitam professionem. extra de regulari. Eos. in Clementinis. Etiam si non sit, intelligitur professus expressè. Non quòd aligetur tali ordini: sed generaliter tantum alicui ordini, extra de regulari. Non solum. libro sexto. Cauendum ergo est quomodo talis habitus non nouitiorum, sed professornm detur talibus. Vnde si peterent debent informari quid gestatio habitus professorum facit in eis. Et hoc semper intellige vbi habitus nouitiorum, est distinctus ab habitu professorum in forma, & colore. Vbi.n. non esset distinctio talis, professio tacita nõ inducitur. Beatus ergo Franciscus ad pręcauendum talia: qualis habitus detur nouitijs ostendit: Nisi vt dicit Regula ministris, & induentibus aliud secundum Deum aliquando videatur. Quia, videlicet si omnino habitum vult induere professorum, facta sibi primo declaratione debet ei dari. Et hoc, vel pro honestate ordinis, vel vtilitate, & conditione recepti. Et tunc dicit regula non secundum propriam voluntatem debet dari habitus professorum, sed secundum Deum. Et nota ꝙ infra annum probationis, nouitius potest ab ordine exire nisi in tribus casibus.

De primo dictum est: si scienter recipit habitum professorum, qui est distinctus ab habitu nouiciorum, & ipse est ætatis quatuordecim annorum, vel pluris.

Secundus casus si infra annum probationis faceret professionem: tunc & si non obligatur tali ordini loquendo de ordinibus mendicantium: generaliter tamen alicui ordini obligatur.

Tertius casus, si euidenter apparet, ꝙ talis absolute vitam voluerit mutare: quod tamen nõ præsumitur nisi clara probatione; vel competentibus inditijs comprobetur. Et de istis duobus casibus; videlicet de habitus professorũ portatione; & de vitæ mutatione loquitur priuilegium ordini concessum per dominum Clementem quartum. Et incipit. Ex parte dilectorum filiorum. Vbi mandat omnibus Archiepiscopis & Episcopis per Italiam constitutis: vt tales ad ordinem redeant, vel ad alium se debeant transferre, compellendo eos ad hoc per censuram Ecclesiasticam, monitione pręmissa, & appellatione postposita.

Et sciendum, ꝙ volentes nostrum intrare ordinem; siue priusquam ordinem intrauerint, siue post; ac etiam post professionẽ emissam, per generalem, & prouinciales ministros, custodes ac ipsorum vicarios possunt absolui à sententijs excommunicationis, suspensionis, & interdicti à iure, vel à Iudice generaliter ꝓmulgatis, & cum eis super contractis irregularitatibus dispensare: ita tamen, ꝙ absoluti statim ordinem intrent: aliter in pristinas sententias relabuntur propter inducias. Hoc cõcedunt quatuor Mare magni. s. Bonifacij, Alexandri, Clementis, & Honorij. Item conceditur per Innocentium. Et incipit priuilegium. Cœlestis amor patriæ. Et aliud eiusdem. Et incipit. In iure canonico &c.

In parte sexta huius secundi capituli addit regula dicens.

Finito vero anno probationis recipiantur ad obedientiam, promittentes vitam istam semper, & regulam obseruare. Ec nullo modo licebit eis de ista religione exire iuxta mãdatum domini Papæ: quia

secundum

secundum sanctum Euangelium. Nemo mittens manum ad aratrum, & aspiciens retro aptus est regno Dei. Et illi qui iam promiserunt obedientiam, habeant vnam tunicam cum caputio, & aliam sine caputio, qui voluerint habere. Et qui necessitate coguntur, possint portare calciamenta. Et fratres omnes vilibus vestimentis induantur, & possint ea repeciare de saccis, & alijs pecijs cum benedictione Dei: Quos moneo, & exhortor; ne despiciant, neque iudicent homines, quos viderint mollibus vestimentis, & coloratis indutos, vti cibis, & potibus delicatis; sed magis vnusquisque iudicet, & despiciat semetipsum.

Vbi circa istam partem videndum est, quādo annus incipit probationis, & quis est. Et dicitur, ꝙ tempus probationis est annus quintus decimus: nam cum non possint ingredi nisi completo anno quartodecimo, sequitur, ꝙ tunc incipiat annus probationis. hoc tradit Ioan. And. extra de regulari. c. Beneficium. libro sexto: & c. Is qui. eodem libro. Et aduertendum, ꝙ Papa Honorius beato Francisco, & fratribus in priuilegio, quod incipit. Cum secundum consilium sapientis, mandat ꝙ infra annum probationis nullum audeant ad professionem recipere. Et pœna, tales recipientium infra annum est triplex.

Prima, quia peccat mortaliter, facit enim cōtra pręceptum domini Papæ, & efficitur inobediens.

Secunda, quia à fratribus debet puniri pœna, quæ pro grauioribus culpis solet infligi extra de regulari. c. Non solum. libro sexto, & capitulo. cōstitutionem. Et ille, qui receptus est, licet esse secularis non possit: non tamen alligatus est illi ordini per illam professionem.

Tertia pœna, quia suspensi sunt à receptione cuiuscunq; ad professionem.

Dubitatio. Sed pone casum, ꝙ nouitius infra annum probationis, postquam steterit duobus, vel tribus mensibus exit ab ordine, & stat extra ordinem duobus, vel tribus mensibus; & demū reuertitur ad ordinem, nunquid duo primi, vel tres menses quibus steterat debent sibi cōputari?

Salutio. Respondetur secundum dominū Bonicontrum filium. Ioā. And. ꝙ non: debet. n. stare per annum integrum non interruptum. Nam quando iura loquuntur de anni spatio, loquuntur de anno continuo, vt dicit Ioan. And. de electione. capitulo primo libro 6.

Et sicut mandatur fratribus, ꝙ infra annum probationis nullum ad obedientiam, recipiant: sic etiam mandatur, ꝙ volentes exire, siue aliam religionem intrare non debeant retinere: per dominum Gregorium nonum, & Innocentium quartum. Et incipiunt priuilegia eorum eodem modo scilicet. Non solum in fauorem conuersi. Dicit ergo regula, finito anno probationis eodem die, & hora completis, potest profiteri. Et aduerte hic si potest facere professionem, & non vult; & stat vlterius nullam protestationem faciēdo: quia ex suo esse in ordine non vult sibi præiudicari: quin liberè possit ad seculum redire, talis tacitus est professus; & non potest ad seculare vitam redire: sed oportet eum aliquam religionem intrare.

Sed à quo ad professionem debet recipi, & si regula non ponat expresse; tamen à ministris intelligitur: quia si solis ministris ingressus, & receptio reseruatur: multo fortius, & ad professionem talium receptio: sed per declationes concessum est, ꝙ alijs à pręfatis potest committi.

Sed quam formam debet profitens in profitendo tenere, regula non dicit: nisi ꝙ promittant vitam istam, & regulam obseruare. Hoc implicite dicit regula fiendum: sed constitutiones ostendunt magis explicite, & ex causa, vt dicetur. Forma hęc est. Ego Frater. N. promitto, & voueo Deo, & Beatæ Mariæ semper Virgini. Beato Francisco, & tibi patri toto tempore vitæ meę seruare Regulam Fratrum minorum: per Dominum Papam Honorium confirmatam, viuendo in obedientia, sine proprio, & in castitate. Et quare sic exprimātur tria vota in speciali, & si pateat ex dictis in primo capitulo in solutione dubiorum: patere potest etiam ex solutione istius dubij videlicet.

Dubitatio. An aliquis profitens sic dicendo. Ego promitto toto tempore vitæ meę seruare Regulā Fratrum Minorum nil explicando: si tunc ad omnia Regulæ tenetur, vt ad pręcepta.

Solutio. Ad quod respondet Papa Nicolaus in declaratione dicens, ꝙ si aliquis diceret absolutè. Ego promitto sanctum Euāgelium obseruare: nisi professor intenderet se ad omnium obseruantiam consiliorum obligare: quod vix, aut nunquam posset ad litteram obseruari: talis promissio absque intentione promittentis, ad alium intellectum nō deberet perstringi: nisi, vt obseruantia Euangelij sit, sicut tradita reperitur à Christo: videlicet, ꝙ præcepta, vt pręcepta; & consilia, vt consilia à promittente obseruentur. Et per hoc ad propositum, ꝙ talis sic promittens nisi habuerit intentionem se obligandi ad omnia contenta in regula, vt ad præcepta, intelligitur Regulam promittere: vt ea, quę pręceptotiè, vel inhibitoriè ponuntur, vel sub verbis obligatorijs, vel præfatis æquipollētibus, ex professione obseruare, vt præcepta teneantur. Alia vero non, nisi sicut posita intelliguntur. Vt ergo sciat, quid principaliter sit seruandum de cōsilijs, vt pręcepta, prędicta forma ex declarationibus summorum pontificum, est conflata, & bene. Eandem responsionem cum Papa Nicolao ponit Papa Clemens in declaratione sua: vide ibi.

Sed quid debeat dicere recipiens profitenti.

Certe

Certe regula non ponit: sed constitutiones: debet enim ei dicere. Et ego si hęc obseruaueris promitto tibi vitam æternam. Et nota, ꝙ cum hęc professio sit votum solemne, publicè debet fieri scilicet coram fratribus tenendo manus infra manus recipientis, genuflexus sine caputio, & mente, & facie ad Deum eleuata. Prius tamen debet inquiri, si vult plus de tempore ad probandum ordinis rigiditates. Et si sic: tempus concessum eidem non pręiudicat: quin completo anno vlterius stando ad seculum valeat redire, & hoc intellige infra tempus sibi pręfixum: sed si vlterius staret nihil protestando, dic vt supra. Sed si per illũ. qui eum deberet ad professionem recipere tẽpus minimè taxaretur (ꝙ certè malè faceret) debet haberi recursus ad iura: sciendum tamen, ꝙ talis temporis taxatio, de qua loquimur, debet fieri tam de voluntate recipientis, quàm recipiendi.

Dicit ergo regula, ꝙ vouens promittat regulã semper obseruare. vbi vide indeficientem regulæ obseruantiam: quia ad semper, hoc videlicet habet locum in votiuis consilijs, & affirmatiuis, sed pro semper in negatiuis. Cui enim fit hęc promissio, nisi Deo? De quo dicitur Psalmo. Vouete & reddite: & scriptura. Reddes domino vota tua. Quia ergo hęc promissio fit Deo debet inuiolabiliter obseruari, vt saltem si non redditur, quod decet, non fiat, quod non decet per positionem actus cõtrarij, ad id quod est fiendum.

An quælibet transgressio regulæ sit mortalis.

Sed quia dicitur, ꝙ semper est regula obseruanda: potest esse dubium. An quælibet regulę trasgressio sit mortalis. Respondetur, ꝙ cum in regula multa sunt, quę ex professione ęquipollent præceptis: horum transgressio, si fiat ex comissione, & scienter, & hoc in præceptis negatiuis, sine culpa mortali talium non est transgressio: sed si in præceptis affirmatiuis, quando talia debent fieri, & sic eodem modo. vbi vero non debet fieri: quia talia nõ obligant pro semper: sed ad semper, & fiat ex inaduertentia non est cum culpa mortali. Si vero talia omittantur ex contemptu, semper est cum peccato mortali: quia cõtemptus species est superbiæ. Transgressio vero illorum, quæ ponũtur alio modo à pędictis, quæ præceptis non ęquipollent: si fiat ex omissione, & ex quadam negligentia, non est sine culpa veniali. Si fiat ex contemptu, siue personæ scilicet prælati, siue statuti, siue mandati, non videtur sine culpa graui fieri. Si vero fiat transgressio ex cõmissione, patet, ꝙ est peccatum mortale: quia ibi est contemptus interpretatus. Insuper, quia si non tenetur ad positionem actus: tamẽ ad vitandum oppositum tenetur. Quædam vero cum ponantur in regula concessiuè, & exhortatiuè, talium transgressio potest esse sine omni culpa: patet de quadragesima Epiphaniæ. patet de cibis, qui apponuntur liceat manducare, & de similibus, quæ possunt omitti sine omni culpa. Debet ergo semper Frater minor esse in solicitudine ad obseruãdum, quę promisit, cum ex talium obseruantia sibi vita promittatur æterna, & in timore stare, ne aliquid committat contra regulam: tali enim timore homo multa vitat, quæ alias non vitaret.

Et quia, vt dictum est regulam profitens, promittit eam semper obseruare: quo sequitur, ꝙ tali nullo modo est licitum sua auctoritate ab ordine recedere: quia est contra promissum, & contra mandatum Papæ Honorij in priuilegio, quod incipit. Cum secundum consilium sapientis &c. factum beato Francisco, & fratribus. Quo passu sequitur, ꝙ nulla alia regula est ista arctior: quia talem liceret adire, retro nullatenus respiciendo. Et quia ex professione sic fratres ligantur ordini: hinc est, ꝙ nullus Cardinalis, nisi de latere: nullus Archiepiscopus, vel quicunque alius prælatus potest aliquem fratrem assumere, tenere, & dirigere etiam pro Ecclesiæ negocijs: quamuis habeat à sede Apostolica: nisi fecerit expressam mentionem de huiusmodi indulto, & ordine ipso: sine licentia generalis ministri, vel prouincialium ministrorum, seu vicariorum eorundem. Et dicti prælati possunt tales remouere, & corrigere, sicut & alios fratres, & hoc per priuilegium, quod dicitur mare magnum Bonifacij, & incipit. Virtute conspicuos. Talique actato strictionis vinculo: quia fratres alligantur regulæ, & ordini: hac de causa apostatantes incarcerare, ligare, & capere, & excommunicare possunt ministri ex priuilegio domini Innocentij quarti: quod incipit. Prouisionis vestrę. & in alio eiusdem. Deuotionis vestræ. Prælatique debent vitare apostatas nostras, & eos denunciare excommunicatos, quando à fratribus requiruntur: priuilegio Alexandri quarti: quod incipit. Fratrum minorum: & priuilegio Gregorij noni: quod incipit. Fratrum minorum, ac priuilegio Innocentij: quod incipit: Fratrum minorum. Nec apostatas nostros aliquis potest retinere, & retinentes debent excommunicari per prælatos, si fuerint à fratribus requisiti: priuilegio Alexandri quarti. Quod incipit. Cum sic ex parte, & Clementis quarti eodem modo incipientis. Nec fratres Prædicatores possunt recipere nostro ordini obligatos: ex priuilegio Innocentij quarti incipientis. Quod vos in Christo. Nec Cistercienses priuilegio Innocentij quarti incipientis. Cum olim. Nec alij religiosi. Nec Eremitæ. Nec Gulielmitæ possunt apostatas nostros retinere sine licentia. Et oppositum facientes ipso facto sunt excommunicati: nec possunt absolui, nisi per sedem Apostolicam, & hoc

priuilegio Alexandri quarti incipientis. Vestram,& vestrorum ordinum.

Capi etiam possunt Apostatę nostri ordinis: etiam licentiam habētes à Papa si infra duos, vel tres menses aliam religionem non intrauerint: uel habitum non susceperint regularem: priuilegio Alexandri quarti, quod incipit. In grauem ordini vestro.

Apostatæ etiam nostri ordinis nullam administrationem, nullam animarum curam, nullum officium debent habere. Priuilegio Nicolai quarti: quod incipit. In vestri ordinis.

Egressis ab ordine nostro prohibetur prædicare,& docere,& confessiones audire. Priuilegio Innocētij quarti, quod incipit. Iustis pęnitentium.

Erat antiquitus licitum membra putrida ab ordine separare: id est malos eijcere: licet exitus spontaneus eis interdiceretur: non tamen emissio. modo vero est interdictum per Papam Benedictum duodecimum, & per Clementem.

In septima parte istius capituli, quæ dicit. Et illi, qui iam promiserint obedietiam: dicit Papa Clemens, quod hoc æquipollet præceptis: & dicit ipse, quod pluribus tunicis vti non licet, nisi in necessitatibus, quæ possunt haberi ex regula. Et dicit Papa Nicolaus in declaratione, quod fratres de licentia ministrorum, & custodum coniunctim, & diuisim in administrationibus eis commissis: cum eis videbitur pensatis necessitatibus: & alijs circunstantijs; quæ secundum Deum, & regulam attendendæ videntur, vti pluribus possunt: hoc inquit, patet ex regula cum dicit: quod ministri,& custodes de infirmorum necessitatibus, & fratribus induendis: sollicitam curam gerant secundum loca, & tempora, & frigidas regiones. Habere ergo duas tunicas, vt dicunt quatuor magistri, & non plures regularis est formæ: Habere plures duabus, dispensationis est regulæ: auctoritate illorum, quibus fratrū causa est commissa.

Addit de calciamentis dicens. Qui necessitate &c. Quid intelligitur, cum dicitur possint? Respondent quatuor magistri, quod posse intelligitur, licere. Sed quid necessitatis nomine hic intelligitur? Respondent, quod necessitas, cum dicatur multipliciter: potest necessitas in proposito multis de causis intelligi. *Fratres in in quibus casib⁹ possunt ire calciati.*

Necessitas enim est. Aliquando ratione personæ: quia debilis, vel infirma.

Aliquando secundum rempus: quia vehemens frigus.

Aliquando secundum locum: quia sine impedimento non potest nudis pedibus pertransiri.

Aliquando secundum iter, vel officium iniunctum: quod non potest sine detrimento personæ, vel causæ, propter quam iniūctum est perficere. Sic ergo præfatis, patet quando est necessitas: Sed attende in præfatis: quod non quælibet prædictarum necessitatum debet statim, pro causa iudicari necessitatis: sed Frater debet experiri pluries antequam calciamenta, sic sumat. Ratio; quia, vt dicit Papa Clemens in declaratione: verbum regulæ; de non portandis calciamentis ęquipollet præcepto. *Per calciamētū quid comprehēdatur.*

Per calciamentum intelligitur cooperimentum de corio, quo operitur pes: vnde nec caligæ sanæ, nec truncatæ nec soleæ propriè inter calciamenta deputari videntur. Ita dicit Frater Hugo cum præfatis quatuor magistris. Sandalia enim, quæ soleæ dicuntur, fratribus minoribus non interdicuntur, nomine calciamenti: quia Christus Apostolis calciamenta interdixit, & sandalia concessit. *Matth. 6.*

Et quia de tunicis professorum posset esse hæsitatio: quales esse debeant: Beatus Franciscus dicit. Et fratres omnes vestimentis vilibus induantur; non dicit præciosis. Hunc regulæ passum exposuit primo Papa Clemens in declaratione sua dicens. Vilitatem vestium illam intelligerē: quæ secundum consuetudinem, vel conditionem patriæ; debet quantum ad colorem panni,& pretium vilitas merito reputari. Hoc tamen, iudicio relinquit ministrorum, custodum, & guardianorum: De vilitate vestium,& qua necessi tate fratres possint portare calciamenta. Dominus Papa Ioannes vigesimus secundus istum passum etiam exponit vt Papa Clemens: committens præfatis, vt habeant arbitrari de colore, vilitate, longitudine,& latitudine,& caputij breuitate: quia vt dicit ipse: Beatus Franciscus dixit fratribus, quod vilibus induantur: sed de peædictis nihil dixit: & mandat fratribus, quod iuxta determinationem præfatorum debeant agere: & opposi tum facientes per generalem admoniti: si non se correxerint: sunt excommunicati ipso facto. Et quatuor magistri dixerunt, quod vilitas attenditur in pretio pariter, & colore secundum extimationem hominum regionum, in quibus fratres morantur. *Vestiū fratrū vilitas quæ sit.*

Inter alia, quæ beato Francisco displicebant, vt patebit infra fructu 16. & cōformitate est, quod fratres, qui paupertatem vouerunt multiplicibus induerētur, & molibus, signum extincti spiritus, hoc in fratribus asserebat: ac mollibus,& delicatis vestitos fratres, ad tentandum diabolum vehementius animari. Asserebat Ioannem Baptistam de hoc specialiter a domino commendatum. Et qualiter ipse beatus Franciscus indutus iret, quia fructu & conformitate 16. dicetur: ad præsens omitto. *Francisco multiplicitas & molities uestiū displicebāt.*

Multi sancti: singulares in vestimentis fuerūt. vt patet de Abbate Antonio, Hillarione, & de alijs; ac beato Ieronimo, qui sacco ibat indutus. Ad verecundiam vero est fratris minoris, vestem deferre mollem, seu pulchram, aut nobilem,

bilem, quia præ cunctis religiosis seruandam paupertatem arctius ipse promisit, & totaliter à vestigijs patris exorbitare, quem sequēdum coram Deo vouit, & sanctis. Et vbi aliorum exēplum deficeret copia, cuilibet nostrū paupertas obijcitur Christi, & suæ matris beatæ.

Subinfert beatus Franciscus, si contingat tunicas lacerari, quid fiendum? non debet statim noua procurari, sed ipsa antiqua repeciari saccis, & alijs petijs, vt ipse faciebat. Ratio; quia sic faciendo, facit cum benedictione Dei.

In vltima parte huius capituli, monet, & exhortatur fratres &c. Vbi sciendum, quod sunt nonnulli, qui asperis induti, & cibis non vtentes delicatis, ex hoc ad iudicandum alios, & despiciendum assurgunt. beatus Franciscus, si à fratribus molles interdicit tunicas, multo fortius, & cibis delicatis peruti, quia facilius inclinatur ad peccatum homo ciborum delicatorum sumptione nimia, quàm vestium. Quid dicit, (inquit) fratres non iudicent tales male agere, quia quisquis, dum vtitur vestimentis secundum decentiam sui status, nō male agit, nec despiciant tales .s. asserentes eos peccatores, sicut pharisæus de publicano censebat; de ieiunio se commendando. Sed quid frater minor dēt agere? Certe iudicet, scilicet se non agere conformiter Christo, cuius consilia prosequenda deuouit, & despiciat semetipsum dicens cum Psal. Ego sum vermis, & non homo, opprobrium hominum, & abiectio plebis.

Expositio tertij capituli regulæ.

Tertium regulæ capitulum est de diuino officio, & qualiter fratres debent ieiunare, & ire per mundum. Et incipit.

Clerici faciant diuinum officium, secundū ordinē sanctæ Romanę Ecclesiæ, excepto psalterio, ex quo habere poterunt breuiaria. Laici vero dicant viginti quattuor Pater noster pro matutino; pro laudibus quinque: pro Prima: Tertia: Sexta: & Nona: pro qualibet istarum horarum septem: pro Vesperis autem duodecim: pro completorio septem: & orent pro defunctis:

Et dicit, quod in hoc capitulo. Hymnus Deo persoluitur. Corpus conteritur per actum diræ subiectionis. Vbi sciendum, quod in hoc capitulo. Beatus Franciscus, quo ad prædicta, fratres ordinauit tripliciter.

Primo ad Deum per opera collaudationis, & reuerentiæ dicens, Clerici &c. Vbi sciendum, quod in hoc ordine, cum sint fratres in duplici differentia: quidam diuino cultui deputati, & litterati, alij seruitio præfatorum deputati illitterati, ac quilibet pro modulo suo Deum debet collaudare, & pro impensis iuxta posse regratiari; hinc est, quod clericis, & primis fratribus imponit, vt Deum laudent per officij exhibitionem dicens. Clerici, ut Deum laudent; faciant diuinum officium. Sed qualiter? inquit, secundum ordinem sanctæ Romanæ Ecclesiæ idest se conforment ordinario Ecclesiæ, prout, scilicet est in eius breuiarijs ordinatum psalterio excepto; & sequitur, ex quo habere poterunt breuiaria. Quatuor magistri per breuiaria intelligunt officium diuinum, scilicet quo ad diurnum, scilicet Missale; & nocturnum, quia in his duobus fratres se ordinario Ecclesiæ debent conformare. Nota hic secundum dominum Papam Cle. in declaratione, quod illud æquipollet præcepto. Ex quo sequitur, quod clerici fratres, & si non sint in sacris: vbi possunt officium dicere, & non dicūt, peccant mortaliter: quia scienter omittunt, ad quod tenentur, præsertim non habentes impedimentum.

Fratres clerici nō dicētes officiū peccāt mortaliter.

Sequitur etiam, quod fratres celebrantes alias festiuitates ab his, quæ sunt in calendario; aut de quibus non dicitur in rubrica breuiarij; peccant grauiter: quia præsumptuosè faciunt; & contra ordinarium Ecclesiæ.

Sequitur etiam, quod non pro quacunque infirmitate fratres possunt eximi à solutione diuini officij, patet, quia est præcepto æquiualēs. Et sciendum, quod dominus Papa Innocētius in declaratione sua, & in priuilegio, quod incipit. Pro vestro collegio. concedit, quod si fratres clerici intersunt diuino officio aliorum: quod ad proprium dicendum minime teneantur. Et quia dicit minime: si fratres proprium dicant: non necessitatis, sed supererogationis est.

Sequitur etiam ex prædictis, quod sicut fratres officij ordinata seruare tenentur, sic, & quo ad cantum: quia cum cantus fractus nō sit per ordinarium Ecclesiæ ordinatus: fratres tales cantus exercentes peccant: & quia faciunt cōtra ordinationes, & constitutiones Papæ Benedicti.

Sed hic est dubium. Si dominus Papa faceret de uno festo, quod non est in Calendario, vel secundum Rubricā Breuiarij: fratres tenentur ne facere de illo festo? Respondetur quod nō: nisi ipse mādaret de eo fiendum. Quo passu regulæ dicit beatus Franciscus, ex quo habere poterunt breuiaria: patet, ut dicit declaratio Papæ Nicolai: quod beatus Franciscus vsum rerum non vetuit fratres habere: imo uoluit, quod libri, quo ad vsum in communi haberentur, & non in speciali, prout dicebat frater Leo fuisse de intentione beati Francisci. Et licet beatus Franciscus ponat, quod fratres persoluant diuinum officium, & modum non pandat: attamen, quia præsupponit dici diuinum officium, consequenter intelligitur, quod taliter dicatur, quod placeat Deo prosit dicenti; & ædificet audientes; & ad deuotionem inducat: quare debet persolui, ut ipse sanctus faciebat: de cuius modo dicit Bonauentu. In

Dubitatio
Solutio.

decima parte legendæ maioris. Et dicetur fructu 19. & conformitate. Imposito clericis & litteratis quomodo dicāt diuinum officiū, subdit beatus Franciscus in regula, qualiter fratres illiterati: videlicet, laici Deum debeāt suo posse collaudare, & dicit textus regulę: quia Pater noster debent Deo persoluere. Quę oratio, & si breuis sit: ipsa cœlum penetrat: & tanto virtuosior præ alijs: quanto ab ipso Deo Apostolis data, & reserata. Datur laicis breue officium, & non sine causa (vtpote; seruitijs clericorum occupatis: & dicit Papa Nicolaus in declaratione) quod tales, & si non vacent studio, & diuinis officijs, dummodo seruitijs inhæreant aliorum: cum ipsis, quibus seruiūt sustentari, merentur. Exemplo. Dauid, qui descendentium ad bellum, & remanētium ad sarcinas voluit, ut portio æquaretur. Istis tamen laicis indicitur in speciali, vt orent pro defunctis: quia in officio diuino pro ipsis defunctis semper oratur; tam in officio diurno idest missali, quam nocturno: sed non sic in officio laicorum. Et attende hic; quod (quia fratres habent persoluere diuinum officium, ut libere valeant hic exercere) summi pontifices fratribus concesserunt videlicet Papa Gregorius nonus, priuilegium, & incipit. Deuotionis vestræ precibus.

Fratribus laicis quare datum sit breue officium.

Innocentius quartus, priuilegium concessit; quod incipit. Eis qui sanandis.

Et Nicolaus quartus concessit illud, quod incipit. Meritis vestræ religionis: quod tempore generalis interdicti: interdictis, & excommunicatis exclusis, ianuis clausis, & summissa voce; in Ecclesis nostris fratres possint celebrare diuina. Addit Papa Nicolaus: quod non solum legere diuinum officium possunt, & missas celebrare: sed etiam tēporibus consuetis iuxta morem ordinis: sacræ communionis, & extremæ vnctionis sacramenta recipere. Possunt etiam fratres ad diuina admittere procuratores, operarios, & pueros fratrum tempore interdicti, ex priuilegio Alexandri quarti: quod incipit. Vt in vestris domibus seruientes. Præfatis ergo apparet, quod B. Franciscus in regula ordinat fratres ad Deum per opera reuerentiæ.

Secundo ordinat eos quo ad corpus per opera pœnitentiæ per ieiunium dicens.

Et ieiunent à festo omnium sanctorum, vsque ad natiuitatem Domini. Sanctam vero quadragesimā; quæ incipit ab Epiphania, vsque ad continuos quadraginta dies: quam dominus suo sancto ieiunio consecrauit: qui voluntariè eam ieiunant, benedicti sint à domino: & qui nolunt, non sint astricti: sed aliam, vsque ad resurrectionē domini ieiunēt: alijs autem temporibus, non teneantur, nisi sexta feria ieiunare. Tempore vero manifestæ necessitatis, non teneantur fratres ieiunio corporali.

Vbi ponit, quod fratres debent ieiunare, & quando. Et dicit Papa Clemens in declaratione: quod istud æquipollet præcepto: & dicta ieiunia tenentur ieiunare, ac ieiunia omnia alia, ad quæ ex statuto Ecclesiæ tenentur cæteri Christiani. Sed q̄a non omnibus fratribus inest eadem valitudo, seu ætas; hinc est, quod B. Fran. sicut discretissimus subdit. Quod fratres tempore manifestæ necessitatis, non teneantur ieiunio corporali; necessitas enim aliquando euenit ratione ętatis, vel infirmitatis, aliquando ratione laboris, aliquando ratione defectus victus, & sustentationis: quando ergo necessitas est manifesta, tunc non tenentur fratres ad corporale ieiunium exhibendum.

Sed hic est dubium. Cum iura non stringant, nisi ad vigesimum primum annum ætatis peruenerit: est ne sic seruandum in ordine? Respondetur, q̄ non; quia ratione voti regulæ promissæ sic tenetur.

Dubitatio.

Solutio.

Sed quomodo debent fieri hęc ieiunia? Respondent statuta ordini, quòd in cibo quadragesimali. Nec fratres ab alijs ieiunijs, scilicet vigiliarum, & quatuor temporum eximūtur: vt dicit Papa Clemens: quia si alij Christiani, à fortiori ipsi. Nec à præceptis absoluitur Ecclesiæ quis per opera super erogationis; quia vt dicit Christus, illa oportet fieri, & hæc non omitti.

Tertio ordinat B. Fran. fratres, quo ad proximum per opera misericordiæ, scilicet verbi Dei dicens.

Consulo vero, moneo, & exhortor fratres meos in domino Iesu Christo, vt quando vadunt per mundum, non litigent, neque contendant verbis, nec alios iudicent; sed sint mites, pacifici, & modesti, mansueti, & humiles, honeste loquentes omnibus, sicut decet. Et non debeant equitare, nisi manifesta necessitate, vel infirmitate cogantur. In quacunque domum intrauerint, primum dicant, pax huic domui. Et secundum sanctum Euangelium, de omnibus cibis, qui apponuntur eis, liceat manducare.

Matth. 10. Lucæ 9. & 10.

Sicilicet missi ad prædicandum more Apostolorum, qui per Christum missi sunt ad prædicandum. Quando ergo fratres vadunt per mundum; quia non dicit, quando frater: hoc loco accipitur documentum: quòd fratres non debent ire soli, sed sociati, idest bini: sicut ipse beatus pater Franciscus fecit statim, vt fratres habuit, & iuxta ordinem Euangelij: nam Christus discipulos solos non misit, sed binos: vt habetur Lucæ. Sed attēde, quòd beatus Franciscus in hoc passu regulę vult, quòd fratres primo opere prædicent: deinde verbo. Sed quomodo opere debent prædicare ostendit.

Lucæ 10.

Primo à litigijs præcauendo dicens. Non litigent. quia eorum statui hoc non conuenit. Secundo, ne verbis contendant: prout Christus consulit.

Matth. 5.

Tertio,

Tertio, ne sint temerarij alios iudicãdo: ideo dicit. Nec alios iudicent. Ista tria debent vitare.
Sed quibus virtutibus debent refulgere dicit. Primo, vt sint mites, non resistendo imprope rantibus.
Secundo pacifici, alios nullatenus impetẽdo.
Tertio modesti. s. in verbis, & factis modum seruando, iuxta Apostolum: modestia vestra nota sit omnibus hominibus.
Quarto mansueti, impetus irascibiles refrenando.
Quinto humiles, propriam excellentiam cõtẽnendo, & declinando, & sibijpsi vilescendo.
Sexto, honeste, idest non turpia, aut stultiloquia proferendo, loquentes omnibus sicut decet: videlicet cuilibet statui, quę sunt debita proponendo: debent ergo, & fabulas deuitare, & sermo eorum sale esse conditus diuinæ sapientię.
Sed qualiter debent incedere pedibus, vel alio modo: subdit beatus Franciscus, quòd non debeant equitare, nisi manifesta necessitate, Matth. 21. vel infirmitate cogantur. Christus enim peditauit, & Apostoli, & non æquitauit, sed asina- Matth. vlt. uit. Christus enim quando Apostolos misit per mundum prædicare; non equitando, sed peditando misit: horum exemplo fratres minores sic debent incedere. Addit, quid debet dici more Euangelico dicens, in quãcunque domum intrauerint &c. De pace per fratres dicenda, & annuncianda beatus Franciscus, Lucæ 10. & à sancto habuit Euangelio, & diuina reuelatione, vt ipse ait in testamento suo.
Et quia sanctum Euangelium testatur Christum concessisse Apostolis, vt comederent de omnibus cibis, qui eis apponerẽtur: sic & beatus Franciscus concedit, vt scilicet omnium ieiunantium in ieiunio, & non ieiunantiũ extra ieiunium cibis vti possimus. Nec fratres, hic passu, à ieiunijs absoluuntur; nec omniũ ciborum vsus est eis concessus, sed pro tempore. Isto regulæ passu patet, quòd hoc dicit beatus Franciscus hic secundum concessionẽ, & non præceptum, & sic habes, quòd aliqua indicuntur per modum præcepti, aliqua per modum instructionis, aliqua per modum monitionis, & aliqua per modum concessionis: sic ergo præfatis apparet, quomodo beatus Fran. in hoc capitulo ordinauit fratres, quò ad Deum, per reuerentiam: quo ad corpus, per abstinentiam: quo ad proximum, per exẽplaritatis refulgentiam. Et sic patet, quòd in isto capitulo, Hymnis Deo persoluitur; corpus conteritur per actum diræ subiectionis.

Expositio quarti capituli regulæ.

PRæcipio firmiter fratribus vniuersis, vt nullo modo denarios, vel pecuniam recipiant, per se, vel interpositam personam.

Hoc est quartum regulæ capitulum. In quo Census, vel es abdicitur: Forma traditur veræ ministrationis. In quo beatus Franciscus duo facit: videlicet, quia interdicit omnis pecuniæ vsum, quo ad perceptionem. Et exponit modum pro infirmis, & alijs, & procurationem, cum dicit: tamen pro necessitatibus &c. Et quia hoc capitulum valde fuit cordi beato Francisco cum sexto capitulo huius regulæ: ideo ad eius euidentiam sunt aliqua videnda.
Et primum de differentiá inter pecuniam, & denarium: quia beatus Franciscus vtrumque interdicendo ponit distinctionem. Et iuxta constitutiones antiquas, & quatuor magistrorum sententiam: per denarios intelligitur pecunia numerata. Pecunia vero dicitur omnis res alia, qua solent vti homines, cum opportunum est ad pretium rerum emendarum; vt aurum, & argentum, & quicquid tale sit, quo pro denario ad pretium rerum emendarum, homines vtuntur. videtur ergo prohiberi receptio denariorum, & quarumlibet rerum; quæ accipiuntur ad pretium rerum emendarum. Differẽtia inter pecuniam & denarium.
Secundum videndum. Quid est recipere pecuniam. Dicunt quatuor magistri. Quòd quædam res recipiuntur in proprietatem, & non in vsum; quædam in vsum, & non in proprietatem, & quædam in proprietatem, & vsum: dicunt ergo, ꝙ receptio cuiuslibet rei in proprietatem, prohibetur fratri minori, vt patet in 6. cap. regulæ. Receptio vero quarũdam ad vsum conceditur, vt librorum, & vestium, & huiusmodi. Receptio vero denariorum, & pecuniæ quantum ad proprietatem, & quantum ad vsum omnino prohibetur, & per se, & per interpositam personam. Pecuniam recipere quid, & quo dicatur.
Sed sciendum est, ꝙ aliqua res habet duplicẽ vsum: naturalem, & accidentalem. Ad propositum. Si quis vteretur auro, & gemmis ad vsũ naturalem; quia valent ad multa medicinalia; similiter etiam ad aliquem vsum accidentalem, vt auro pro calicibus, & huiusmodi, talium vsus non interdiceretur: nisi in talibus esset excessiuus abusus. Attamen pręfatis vtendo ad emendum, nullo modo licet fratribus habere.
Tertium videndum est, quid est recipere per se, vel per interpositam personam. Respondent pręfati magistri, per se recipere pecuniã, est pecuniam ad conuertendum in suos vsus accipere. Recipere vero per interpositam personam, est sua auctoritate alium substituere ad recipiendum pecuniam in suos vsus proprios conuertendam. Quid sit recipere pecuniã per se, vel per alios.
Quartum videndum est de quodam casu; quo videbitur qualiter fratres circa pecuniam, & denarios debeant se habere, & casus est talis. Fratres indigent pro suis necessitatibus eleemosyna Quõ in necessitate pecuniæ fratres se habere debẽtute.

mosyna pecuniaria: inueniunt aliquem dantē, vel mittentem, vel committentem, vel in testamento eis pecuniam legantem. Quid fratres (pensata necessitate, quam habent; & prędicto sic exhibente eis) agere debent; ut sit, qui subueniat in re, qua indigent; & ipsi pręseruentur, ne per se, vel per interpositam personam pecuniam, seu denarios recipiant? Ad hunc casum sic est respondendum: quod fratres indigeāt pecunia, hoc est, vel pro re iā empta eis necessaria, vel pro re, quam volunt emere eis necessaria, & tunc, vel pro re emenda de præsenti, vel de futuro: & talis res fratribus necessaria, quam emere volunt, vel est vbi fratres habitant, vel in alia regione. Ista distinctione præmissa, sic respōdetur ad casum. Primo, si fratres rem emerunt: tunc ad volentem dare possunt accedere rogando, quod satisfaciat. Si ipse facit: bene quidem. Si vero ipse non vult manu propria satisfacere, vel non potest: tunc fratres possunt eum rogare secundum Papam Nicolaum in declaratione, quod aliquem substituat per ipsum, & ab ipso nominandum; per quem debenti recipere satisfaciat. Si facit, bene quidem. Si vero non vult facere, vel non potest: tunc secundum Papam Nicolaum fratres possunt famulum illius, a quo res emitur, vel alium, seu alios præsentare, cui, vel quibus possit si danti placuerit, committi executio prædictorum. Sic tamen, quòd semper apud dantem dominium, & possessio pecunię remaneat, cum libera potestate repetendi eam; vsquequo conuersa sit in rem deputatam: ita quod fratres contra personam dantem, uel nominatam, nullam habeant actionem qualitercunque in cōmissione prædicta se haberet, liceat tamen fratribus vt dicit Papa Nicolaus, suas necessitates insinuare, ac specificare, vel exponere personæ prædictæ, scilicet substitutæ, ac eam rogare, quod soluat, ac etiam eandem exhortari, ac inducere, quod fideliter se habeat in re commissa; & animæ suæ saluti in commissa sibi executione prouideat. Possunt etiam secundum dominum Gregorium nonum in declaratione, ubi substitutus non faceret per negligentiam, uel ignorantiam, ad talem, qui dedit, & substituit fratres habere recursum. Dicit dominus Nicolaus Papa: quod si talem personam substitutam, & nominatam contingeret per absentiam, infirmitatem, voluntatem, seu locorum distantiam ad eos, quibus solutio esset fienda nolle accedere, liceat fratribus vnam aliam personam; si ad primum dantem non possunt, uel nolint habere recursum subrogare, & nominare, sicut dictum est de persona ipsa subrogata, respectu domini subrogātis. Et sic possunt plures personas præsentare fratres, tam danti primo, quam personæ substitutæ.

Et si quæratur, istæ nuncius, vel nuncij per fratres præsentati: cuius sunt? Respondet Papa Gregorius, Innocētius, & Nicolaus, quòd, vel illius, à quo res emitur, uel illius, cuius auctoritate pecunia deponitur.

Et si quęratur: si talis substitutor debet statim soluere? Respondet Papa Gregorius quod sic. Et si nō statim solueret, uel ex ignorantia, vel negligentia: fratres inducant eum, vel recurrant ad domiuum subrogātem, vt dictum est. Sed talem nuncium fratres præsentando: Nunquid fratres dicuntur pecuniam recipere per se, uel per interpositam personam? Respondet Papa Innocentius in declaratione, quod non, quia non eorum auctoritate pecuniam, vel denarij conseruantur; nec ipsi habent dominium, vel proprietatem, sed dominus ipsam dans, ut dicit Papa Nicolaus.

Secundo si fratres non emerunt, sed emere uolunt, & dominus velit dare, si statim volūt emere fratres. Dic vt ad præcedētem primam partem est dictum.

Tertio si fratres volunt emere rem, quam non statim habere possunt, vt pote libros scribere, & ædificia construere, & sic de similibus: ita quòd requirunt tractum temporis: dicit Papa Nicolaus, quod fiat, ut dictum est, vt dominus dans dare differat: vel aliquis substituatur per ipsum, cui committat, vel substitutus alteri committat: dominio pecuniæ semper libere apud ipsum remanente, vsquequo in rem deputatam conuertatur.

Quarto si res non haberetur in terra illa vbi fratres morantur, sed in alia terra, qua indigent: Respondet Papa Nicolaus, quod fratres debent ad dominum pecuniæ ire, si pręsto est, vel ad eius nuncium, & dicere, quod sibi placeat, ut, dominio pecuniæ apud ipsum remanente, vsquequo in rem deputatam conuertatur, per quascunque manus pecunia, seu eleemosyna ipsa tractetur, siue personas ab eo, vel à fratribus nominatas, totum suo consensu, voluntate, ac auctoritate procedat. Quo assensum suum præbente prædictis, secure fratres re empta, vel acquisita de illa pecunia per quēcunque vti possunt. Et dicit Papa Nicolaus, ꝙ pręfatis modis fratres, vt prædicitur circa pecuniam in supportandis eorum præteritis, & ingruentibus necessitatibus obseruatis, non intelliguntur, nec dici possunt per se, vel per interpositam personam pecuniā recipere contra regulam, vel professionem, ac sui ordinis puritatem, cum manifeste pateat ex pręmissis, ipsos fratres non solum à receptione, proprietate, dominio, siue vsu ipsius pecuniæ, verum etiam contrectatione, qualibet ipsius, & ab ea penitus alienos.

Sed hic sunt aliqua dubia.

Et primum est, quibus verbis debent fratres vti in pręsentando aliquem domino volenti benefa-

benefacere fratribus in pecunia. Respondet constitutio antiqua, quod fratres debent dicere personæ pecuniam offerenti, potestis domine (si placet) istum vestrum constituere nuncium: vel apud istum vestram eleemosynam deponere: qui vice vestra inde fratrum prouideat necessitati.

Dubitatio. Secundum dubium. Si casus accidat, quod dominus pecuniæ moriatur, antequam id, quod deposuit pro fratrum necessitatibus sit expensum. Quid fiendum de illa pecunia? Solutio. Respondet Papa Nicolaus in declaratione. Quod si dominus concedens dixerit, quando concessit: quod persona deputata pecuniam ipsam in necessarium vsum fratrũ expenderet, quicquid de ipso concedente contingerit, viuendo, vel moriendo, siue concedens hæredem reliquerit, siue non, possunt fratres ad personam deputatam, nõ obstante cõcedentis morte, vel hæredis contradictione, pro illa pecunia expendenda, recurrere, sicut poterant ad ipsum dominum concedentem.

Dubitatio. Tertium dubium Dominus dat, & deponit plusquam fratres indigent pro solutione, & pecunia ipsa superfluit: quid fiet de ipsa? Solutio. Respondet Papa Nicolaus, quod si dans per fratres rogetur, quod superfluum possit in alias fratrum necessitates expendi: si consentiat, potest in tales necessitates modo præfato conuerti: Si non consentiat: residuum ad ipsum dominum libere reuertatur. Dicit tamen Papa: quòd fratres debent cauere: ne faciã plus dari, quam extimatur res ei necessaria valitura.

Dubitatio. Quartum dubiũ. Dominus credit fratres posse recipere, & dat libere, & absolute fratribus. Solutio. Respondetur, quod non intendit dare fratribus, nisi prout eorum congruit professioni, & regulæ. Dat ergo fratribus eo modo, quo eis competit, committendo alicui, qui eam dispẽset in his rebus, quibus fratres possunt vti. Similiter ipse dans, si seruet; eodem modo seruat pro fratrum necessitatibus. Et semper est dominus vsquequo pecunia in rem, est conuersa: & dato, quod dans intendat dando transferre proprietatem, & dominium in fratres: nunquam hoc facit, aut facere potest: quia, nec fratre nolente: quia non potest dominiũ in alium transferre ipso nolente. Nec fratre volente: quia non potest habere talem proprietatem: quia, nec per se recipere possunt, nec per interpositam personam.

Dubitatio. Quintum dubium. Dator pecuniæ nullo omnino modo vult habere talem proprietatem: nec pecuniam, quam dat, vult aliquo modo ad se pertinere: ad quem ergo pertinebit? Solutio. Respondetur, quòd secundum declarationem dominorum Innocentij, Nicolai; & Clemen. quinti, cum talis non possit esse fratrum: nec substituti, siue depositarij, proprietas erit Ecclesiæ. Sed quia dominus Ioannes Papa vigesimus secundus in quadam extrauagante, quæ incipit. Ad conditorem canonum: modificat, quæ spectant ad Ecclesiam Romanam de rebus fratribus minoribus concessis, sic dicens iuxta finem. De fructum nostrorum consilio hic ędicto in perpetuum valituro sancimus: ꝙ in bonis, quæ in posterum conferentur, vel offerentur: aut alias quomodolibet obuenerint, vel obuenire continget fratribus: seu ordini supradicti: exceptis Ecclesijs, oratorijs, officinis, & habitationibus; ac vasis, libris, & vestimentis diuinis officijs dedicatis, & dedicandis: quæ ad ipsos obueniẽt in futurum: ad quę se non extendunt inconuenientia supradicta: propter quod constitutionem istam extendi volumus: nullum ius, seu dominium aliquod occasione ordinationis prædictæ: seu cuiuslibet alterius à quocunque prædecessorum nostrorum super hoc specialiter editę, sanctæ Romanæ Ecclesiæ acquiratur. Sed quo ad hoc habeantur ordinationes huiusmodi, pro non factis: per hæc autem in his, quæ ex dictis ordinationibus in bonis prædictis ad dictam Ecclesiam prouenerunt: vel pertinere quomodolibet poterant, vel debebant: nullum eidem parari præiudicium volumus: sed illa sibi expresse intacta, & inuiolata seruamus. Quibus verbis patet, quod dicta pecunia ad Ecclesiam Romanam non pertinet. Sed cuius sit: quia ipse Papa non dicit: & sic de multis alijs, vt pote de habitibus, & fratrum tunicis, hortis, & huiusmodi ego non determino: sed super hoc habeatur domini Papæ determinatio, & declaratio.

Et si dicatur pecunia pro fratribus deputatur, ergo videbitur, quod sit fratrum. Dubitatio solutio. Respondetur, quod li pro non dicit proprietatem: cum eorum auctoritate non deponatur: sed dicit vtilitatem, vel aliam causam secundum, quod fratres indigent. Nec etiam ista consequentia est bona: hoc deputatur pro isto: ergo hoc est istius, pro quo deponitur: patet exemplo in patrefamilias, qui dispensatori suo pro nutriẽda familia sua tradit pecuniam: licet illa pecunia sit pro vtilitate familiæ: non tamen est familiæ, sed domini. Quod autem pecunia sic deputata pro fratribus non sit fratrum: ostendit Papa Gregorius, & Innocentius: quia nec eorum auctorirate deponitur, nec eam exigunt nomine depositi.

Dubitatio. Sextum dubium. Fratres non habent necessitatem pro pręsenti: sed pro imminenti. Nunquid modo præfato volentes eleemosynas dare, possunt rogare, quod seruent, uel substituãt aliquem &c. vt est dictum? Solutio. Respondetur, quod sic, nam istud præsupponendo, licitum fratribus modum talia committendi ostendit Papa Gregorius; & Papa Innocentius in declarationibus, vt ipse conseruet, vel substituat. Et substitu-

substitutus etiam post alium substituere: ad quem pro loco, & tempore pro necessitatibus fratres habeant recursum. Ex prædictis ergo petet solutio casus, quo ad partem illam, videlicet quando fratres indigent, vel inueniunt personam pecuniam eis dare volentem, quid fiendum.

Quid si pecunia fratribus destinatur.

Videndum est ergo nunc de secunda parte casus, videlicet de pecunia transmissa per nuncium fratribus, quid fiendum? Respondet Papa Nicolaus in declaratione: quod quando contingit dari ipsam pecuniam fratribus, vel mitti: nisi aliud per mittentem exprimatur: modis prædictis oblata, & missa intelligatur. Non enim, vt dicit ipse est verisimile aliquem eleemosynæ suæ sine expresione modum illũ velle præfigere: per quem, & donans merito: vel illi, quorum necessitatibus intendit per donum huiusmodi prouidere, vel effectu doni, vel suæ conscientiæ puritate defraudentur. Et hic intelligenda sunt, vbi per dominum mittentem, non fit mentio, quid de pecunia ipsa fiendum sit. Si enim exprimeret nuncio: id debet fieri, quod dominus intendit, & non aliud: quia fratres, nec commissarius contra voluntatem domini mittentis: cum pecunia sit sua, agere possunt.

Quid si pecunia pro fratribus, cui cõmittatur.

De tertia parte casus: videlicet de committente pecuniam apud aliquem pro fratribus, dicitur vt dictum est, quod si alicui pecunia expendenda pro fratrum necessitatibus committitur, fratres secundum Papam Gregorium, & Innocentium possunt ad illum recurrere, cui est commissa modo iam dicto superius, & expresso, & necessaria, sicut à domino recipere, hoc forte excepto, quod commissarius, nec sua fratrum auctoritate pecuniã à domino ad aliquem vsum, vel necessitatem determinatam, potest ad alios vsus commutare, nisi à domino super hoc recipiat potestatem, vel eius in hoc præsenserit voluntatem, hæc quatuor magistri.

Quid si pecunia fratribus, testaméto relinquatur.

Circa quartam partem casus; De pecunia in testamento fratribus dimissa, quid fiendum? Respondet Papa Nicolaus in declaratione distinctionem ponendo. Quid vel talis dimittẽs modo exprimit in legando fratribus licitum, videlicet, vt dimitto, vel lego eis pecuniã, aut agrum, vel domum, vineam, & similia, ut per personam, vel personas idoneas distrahantur, & de pecunia, vel ædificia fiant, vel in necessaria fratrum conuertantur. Si sic legat, talia legata possunt fratres habere, modo in pecunijs alijs, & eleemosynis, vt dictum est seruato. Si vero talis legans modum exprimit fratribus non licitum in legando, vt pote. Dimitto fratribus vineam ad colendum, vel domum ad locandum, & similia, dicit Papa, quod à tali legato, & eius receptione per omnem modum, fratres abstineant. Si vero aliquid legetur sine modi expresione, vt in legato indeterminate relicto, dicit Papa, quod seruetur, quod dictũ est de pecunia, & eleemosyna fratribus indeterminate oblata, vel missa, vt sub modo licito fratribus intelligatur relictum, ita quod, nec legans merito, nec fratres ipsi effectu relicti fraudentur. Sic ergo patet ad casum supradictum, quo ad singulas eius partes.

Dominus Papa Clemens quintus in declaratione, quæ incipit. Exiui de paradiso, dominum Papam Nicolaum circa pecuniç receptionem approbans subdit. Quod cauere summopere debent, ne pro alijs causis, quam ponat prædecessoris declaratio, scilicet domini Nicolai, ad dantes pecunias, siue deputatos nuncios recurrant, ne si secus ab ipsis attentatum fuerit, transgressores præcepti, & regulæ merito possint dici, nam vbi alicubi generaliter aliquid prohibetur, quod expresse non conceditur, intelligitur denegatum. Ex quo Papa Clemens concludit, quod quæstus omnis pecuniæ, ac oblationum; pecuniarum receptio in Ecclesia, vel alibi, cippi, seu trunci ordinati ad offerentium, seu donantium pecunias reponendas, nec non, & quicunque recursus alius ad pecunias, seu habẽtes ipsas, qui per declarationem ipsam non conceditur, hæc inquam omnia sunt eis simpliciter interdicta. Dicit etiam Papa Clemens, quod regula cum dicat in duobus casibus recurrendum ad amicos spirituales, videlicet pro necessitatibus infirmorum, & pro fratribus induendis. Et Papa Nicolaus cessantibus eleemosynis extenderit ad fratrum alias necessitates occurrentes pro tempore, & ingruentes, cauere debet fratres, ne pro alijs causis, quam prædictis, vel similibus ad amicos, siue sint dantes, siue deputati per fratres, recurrant, & sic se gerant in omnibus, quod se cunctis ostendant in dictis pecunijs, sicut non habent, penitus nihil habere. Et concludit Papa Clemens. Quapropter præcipere; quod & qualiter pecunia expendatur, computumque exigere de expensa; eamq; quoquo modo repetere, seu deponere, seu deponi facere, capsulam pecuniæ, vel eius clauẽ deferre, hos actus, & consimiles sibi illicitos esse fratres sciant, prædicta enim facere, ad solos dominos pertinet, qui dederunt, & eos, quos ipsi deputauerunt ad hoc ipsum. Concludit frater Vgo ex dictis, quod fratres non possunt esse custodes pecuniæ, vel dispensatores, quia custodia realem obligationem importat, nisi à principio per determinationem aliquam excludatur, vtpote dicendo. Nos nolumus ad custodiam pecuniæ teneri, nec eam volumus recipere, & sic debent de quolibet deposito dicere, prout volunt constitutiones ornis modernæ. Dispensatio etiam quandam habet auctoritatem saltem ministralem, & affert ordini scandalum, & suspitionis notam,

& hæc

& hæc regula prohibere videtur.

Sed circa iam dicta quoddam inſurgit dubiũ, & eſt hoc, fratres indigent nec inueniunt offerentem, ſed inueniunt ſolum eis mutuare volentem: Nunquid poſſunt mutuum contrahere? Reſpondit Papa Nicolaus in declaratione, quod non licet eis (eorum ſtatu cenſiderato) propter obligationis vinculum, quod exigitur, poſſunt tamen dicere tali, quod laborabunt fideliter, quod per eleemoſynas, & amicos fratrum ſatisfacient eiſdem. Quatuor magiſtri dicunt, quod mutuare proprie eſt de meo tuum facere, & hic modo licet fratribus, quia eſt contractus proprietatis, & hoc modo, qui mutuatur, ad ſolutionem ſe obligat. Alio modo dicitur ꝓprie bona fide ad procurandum, non ad faciẽdum ſolutionem ſe obligare, & hoc modo poſſunt fratres mutuare.

Fratribus nunquid liceat mutuare.

Aliud dubium eſt. Nunquid in aliquo caſu fratribus liceat pecunia vti? Reſpondet Papa Nicolaus, & frater Vgo, quod ſolum in extrema neceſsitate, quando, nec petendo, nec laborãdo, nec per oblationem, vitæ neceſſaria poſſent inuenire, quia tunc votum cedit conſeruationi naturæ, quæ magis obligat. Nec pecunia illius fit, qui eam contractat, uel recipit, ſed tantum vſus, nec vſus ſimpliciter, ſed ad tempus, & ex cauſa: & ſubdit frater Vgo, portio ſoli Deo acquiritur, cuius intuitu vel nomine offertur. Cuius vice, & auctoritate cum præfata durat neceſsitas, in aliud transfunditur, vel transfertur. Sed dicta neceſsitate ceſſante, pecuniam recipere nullo modo permittitur, & ideo bene dicit Papa Nicolaus hic; quod, ſi dicta triplex via præfata ſecluderetur, via extremæ neceſsitatis, qua iure Poli omnibus ſubuenitur, ſic & fratribus; cum ab omni lege extrema neceſsitas ſit excepta. Et ſic patet prima pars expoſita iſtius quarti capituli. In qua beatus Franciſcus interdicebat omnis pecuniæ, & denariorum vſum, & perceptionem.

An fratribus liceat aliquo caſu, & quo uti pecunia.

Secunda pars Capituli eſt.

T*Amen pro neceſſitatibus infirmorum, & alijs fratribus induendis, per amicos ſpirituales, miniſtri tantum, & cuſtodes, ſolicitam curam gerant ſecundum loca, & tempora, & frigidas regiones, ſicut neceſſitati viderint expedire (eo ſemper ſaluo) vt ſicut dictum eſt, denarios, vel pecuniam non recipiant.*

Vbi beatus Franciſcus oſtendit quandam ſollicitudinem habendam, & procurationem: Circa quam ſunt aliqua uidenda.

Miniſtrorum, & cuſtodum nomine quid intelligatur.

Primũ eſt, quid intelligitur nomine miniſtrorum, & cuſtodum. Reſpondent quatuor magiſtri, & Frater Hugo; quod nomine miniſtri, intelliguntur etiam guardiani, quia ſic guardiani antiquitus vocabantur. Regula enim capitulo octauo. Generalem miniſtrum vocat cuſtodem: Attamen dominus Innocentius, dominus Nicolaus, & dominus Papa Ioannes vigeſimuſſecundus vocant miniſtros, & cuſtodes, vt modo in ordine vocantur, & ſic accipiendum eſt.

Secundum videndum eſt. An miniſtri, & cuſtodes: alijs fratribus poſſunt præfata duo committere. Reſpondet Papa Innocentius in declaratione, & Papa Nicolaus, quod ſic, & etiã Papa Ioannes, quia poſſunt per alios fratres talia exerceri, & quibus committitur debent talia diligenter exerceri. Sic tamen, quòd quibus committitur per ipſos, præfata faciant nõ per ſe, ſed per amicos ſpirituales, quia ſubſtitutus, & vicarius non habet ampliorem auctoritatem, quam dominus, & ſubſtituens.

Tertium videndum, quid intelligitur per amicos ſpirituales? Reſpõdet Frater Hugo; quod antiquitus miniſtri, & cuſtodes declinãtes ad loca, de duobus præfatis, valde fratribus neceſſarijs, populum in prædicatione exhortabantur. Et tunc fideles aliqui ab alijs poſiti, ad huiuſmodi procuranda in his vice populi, abſque fratrum ſollicitudine prouidebant, & iſti vocabantur amici ſpirituales. Sic & in quibuſdam locis aliqui fideles ad pręfata ab epiſcopis deputabantur, fratrum amici ſpirituales cenſebantur. Attamen ſecundum dictos ſummos Pontifices; qui loquuntur de præſenti puncto, intelligitur per amicos ſpirituales dãtes, & ſubſtitutos, ad quos pro præfatis fratres poſſunt habere recurſum.

Qui intelligantur amici ſpirituales.

Quartum videndum eſt, ſi pro alijs neceſsitatibus fratrum à prædictis, ad tales poſſunt recurrere miniſtri, & cuſtodes, & per eos deputati. Reſpondet Papa Nicolaus, & Papa Clemens, quod ſic, vt ſupradictum eſt, videlicet ceſſantibus eleemoſynis. Qualiter tamen fratres ſe deberent habere, dictum eſt in prima parte huius capituli per ipſum Papam Clementem vide ibi.

Quintum videndum eſt, quia dicit, quod miniſtri, & cuſtodes ſollicitam curam gerant ſecundum loca, & tempora, & frigidas regiones &c. An liceat fratribus in poſterum prouidere; vtpote tempore meſsium, & vindemiarum facere congregationem de frumento, & vino, & de alijs: Reſpõdent ſummi pontifices Papa Clemens, & Papa Ioannes, quod ſic: Attamen Papa Clemens diſtinctionem facit dicens: quod conſiderando beati Franciſci intentionem, non eſt veriſimile eum voluiſſe fratres habere granaria, & celaria, & præcipue, vbi quotidianis mendicationibus poſſent trãſigere vitam ſuam: & ſubdit, quod talia fieri debent, vbi multum credibile eſt, ex iam expertis, quod non poſſent vitæ neceſſaria aliter innuenire. Sed hoc Papa committit miniſtris, & cuſtodibus, ſimul, & ſeparatim in ſuis adminiſtrationibus cum guardiani, & duorum diſcretorum ſacerdotum, & antiquorum conſilio, &

Congregare meſſes quando & quomodo liceat fratribus.

lio, & assensu, ipsorum cōscientias onerādo. Item dicit dominus Papa Ioannes in decretali & declaratione. Quorundam exigit: conformando se domino clementi: ꝙ prefati habeāt videre, si sine prouisione possint viuere: si nō, concedit, ꝙ talis prouisio fiat (ita tamen, ꝙ moderate) addens, ꝙ fratres alij predictorum determinationem sequentes: non presumant eos dicere sue regule transgressores. Quatuor magistri dicunt, ꝙ pensatis hincinde regulæ sententijs: nō solum exigente necessitate possunt sibi fratres in posterum prouidere: ita tamen, ꝙ nec diuturnitate, nec rerum quantitate, vel qualitate in prouisione, quam faciunt in rebus necessarijs, forma paupertatis excedatur.

Hoc regule passu, videlicet, ꝙ ministri, & custodes sollicitam curam &c. ostendit Papa Nicolaus, ꝙ fratres de licētia ministrorum, & custodum coniunctim, & diuisim in suis administrationibus, vti pluribus tunicis possunt, pensatis necessitatibus, & alijs circunstantijs. Demum, quam esset cordi. B. Francisco, ne fratres haberent pecuniam: In fine huius capituli concludit. Eo semper saluo, vt nullo modo denarios, vel pecuniam recipiant. Alia circa hoc capitulum dicenda: dicentur capitulo sexto.

Expositio quinti capituli regule.

F*Ratres illi, quibus gratiam dedit dominus laborandi, laborent fideliter, & deuote: ita, ꝙ exclusio otio animæ inimico, sancte orationis, & deuotionis spiritum non extinguant: cui debent cætera temporalia deseruire.*

Qui fratres tenentur laborare, & quomodo.

In isto capitulo frater supponitur. labor indicitur dignæ occupationis: In quo capitulo à B. Francisco fratribus ostenditur.

Primo occupatio fructuosa: in prima parte.

Secundo abdicitur acceptio dānosa: quia. s. dicit: De mercede &c.

Circa primam partem pro eius declaratione est videndum.

Primo, An hoc sit præceptum, monitio, vel informatio: Et ex dictis Pape Nicolai in declaratione patet responsio, ꝙ non est præceptū. Ratio, quia si esset preceptum omnes obligaret: cuius oppositum ostendit Papa dicens: ꝙ non fuit intentio. B. Francisci regulam instituentis, ꝙ vacantes studio, vel diuinis officijs, & ministerijs exequendis, manuali labori, & operationi subiacerent; vel ad hoc illos arctaret: cum exemplo Christi, & multorum sanctorum patrum: labor iste spiritualis, tanto illi preponderet: quanto, quæ sunt animæ corporalibus preferuntur. Ad alios vero, qui se in prædictis spiritualibus operibus nō exercēt: ne otiose viuant: prædicta verba dicit extendi, nisi tales aliorum fratrum licitis officijs occupentur: nisi etiam, tales tam excellentis, & notabilis contemplationis, & orationis existerent, ꝙ merito propter hoc, non essent à tāto bono, & pio, exercitio subtrahendi. Et subdit Papa Nicolaus: ꝙ fratres quantumcunque studio, vel diuinis ministerijs non vacantes; sed aliorum fratrum studio, vel alijs diuinis officijs, & ministerijs vacantium seruitijs inherentes: cum ipsis eisdem, quibus seruiunt sustentari merentur, quod ostenditur ex lege Dauid, quam ipse sanciuit, videlicet, ꝙ descēdentium ad prelium, & remanētium ad sarcinas portio equaretur. Sic ergo patet, ꝙ non est preceptum, nec precepto æquipollens, nec monitio: quia verbo monitorio non vtitur, sed solummodo est informatio.

Et si dicatur. b. Frācīscus in testamento dicit; ꝙ ipse vult laborare manibus, & vult, ꝙ omnes fratres firmiter laborent: quare videtur esse præceptū, & precepto æquipollens. Rńdet F. Hugo, ꝙ in principio ordinis pauci erāt litterati, & studio vacantes; & maxima pars erat laborare valentium: omnes tales ad vitandū otium. B. Frācīscus voluit laborare manibus. Insuper cum beatus Franciscus non dicat, ꝙ laborent manibus, sed simpliciter, ꝙ laborēt: potest ad laborem spiritualem sic referri: sicut ad corporalem. Iuxta illud, quod in prima regula dixerat, videlicet. Serui Dei semper orationi, vel alicui bone operationi insistere debent. Dubitatio. Solutio.

Secundo videndum est, quid intelligitur per gratiam laborandi. Respondetur ꝙ per gratiam laborandi intelligitur industria, & ars laborandi, cum corporis valetudine suffragante, & vsu; quando hec suppetunt, & in alijs nō impeditur, talis gratiam à domino habet laborandi. Hoc ergo supposito, ꝙ otiositas est à seruo Dei specialiter euitanda: Iuxta dictū Hieronymi. Serue Dei semper aliquid boni facito: vt diabolus semper te inueniat occupatum: beatus Franciscus otium cupiens euitari à fratribus: & hoc per laborem, qui labor est in ordine multiplex, videlicet, in studio veritatis: in exercitio humilitatis; pietatis, seu charitatis, & cæterarum virtutum: in officio prelationis, procurationis, aliorumque ministeriorum: prout singulis imponuntur, eis dat formam laborandi. Quando ergo homo assuetus labori in præfatis, & similibus nō occupatur, debet laborare, siue manuali, siue alio labore, & causa, vt vitet otium. Hoc igitur præsupposito B. Franciscus docet modum laborandi dicens, ꝙ laborent deuotè, & fideliter &c. Fideliter quo ad proximum: vtpotè si daretur aliquid fratribus operandum; Deuotè, quo ad Deum, vt deuotio sit voluntatis, & intentionis recte in mente; & discretio in exequutione: Ita, ꝙ (excluso otio animæ inimico) sanctæ orationis, & deuotionis spiritum Quid intelligatur per gratiam laborandi.

non

non extinguant &c. Vbi B. Franciscus innuit, ꝙ otium, & si sit fugiendum: spiritus tamē deuotionis tali operatione non est extinguendus. Nam religiosus orationes necessarias, propter occupationes dimittere non debet, sed debet primum quærere regnum Dei: & sic Marthæ curam, vt Mariæ gratiam non omittat, habere.

Nonnulli fuerunt, & sunt in hoc ordine: qui hac beati Francisci sententia in vitatione cuiuscunque laboris se muniunt dicentes (si quādo aliqua eis imponuntur) ꝙ talia exercere non debent, eo ꝙ spiritum deuotionis, & orationis extinguant. Nam vt dicit glo. super illud. Luc. 13. Oportet semper orare. Orare semper non cessat, qui non cessat bene operari. Et frater Egidius dicebat, ꝙ orare est voluntatem prælati sui perficere, tales non excusantur: sed potius incusantur, qui exercitia spiritualia, & similia inter deuota non putant censenda.

Tertio videndum est, quid est spiritum non extinguere? Respondet beatus Aug. super Ps. 37. & habetur in glo. primę Thesal. super illud. Spiritum nolite extinguere. i. abscondere. Sed ad vim eundo vocabuli spiritum extinguere, est spiritum totaliter opprimere, occidere, & abijcere. Ille spiritum extinguit, qui oratione abiecta: quæ sunt mundi, carnis & diaboli sectatur, & quęrit. Sed quid vult dicere beatus Franciscus, ꝙ fratres, qui habent gratiam laborandi laborent &c. & quare? ad excludendum otium: Sed quomodo? sic, videlicet, ꝙ laborantes non dimittant ea persoluere, ad quæ tenentur, nec quærant hæc temporalia, quæ eis interdicta sunt; quia sic faciēdo, cum peccent mortaliter, spiritum extinguunt orationis, & deuotionis. Cui. s. spiritui, cętera tēporalia debent seruire, vtpotè; quia spiritu immortales sumus, viam potius spiritus eligere, quàm corporis debemus. Et talem sensum habere, & intēdere. B. F. ostendit in secunda parte huius capituli, cum dicit.

1. Thes. 5.

De mercede vero laboris pro se, & suis fratribus, corporis necessaria recipiant, præter denarios vel pecuniam, & hoc humiliter, sicut decet seruos Dei, & paupertatis sanctissimæ sectatores.

Per mercedem laboris, quid cōprehendatur.

Circa hanc secundam partem quatuor magistri mouent quæstionem; quia. B. Franciscus concedit, ꝙ pro labore corporis necessaria recipiant. sed non denarios, vel pecuniam: An liceat eis recipere pro mercede materiam, de qua operentur, verbi gratia, vnus frater scit scribere, & alius scit facere sotulares, & sic de similibus. An liceat scribenti accipere pro mercede chartas, & pro sotularibus, liceat recipere corium? Respondent, ꝙ si concederetur, ꝙ sic, sequeretur, ꝙ fratres scientes laborare in auro, & argento, possent pro mercede accipere aurum, & argentum; de quibus fabricarent monetam: qua necessaria possent emere: quare concludunt, quòd nullam materiam pretiabilem pro mercede possunt recipere; licet aliqui, dicant, ꝙ materiam impretiabilem, sicut sunt iuncti ex quibus fiunt storia, & calati, quæ materia ex se nullius est pretij, sed quicquid pretij prouenit est ex arte. Nec istud fratres possunt recipere. Ratio, quia calati, & talia nomine fratrum venderentur, quod est interdictum eis, vt dicetur in sequenti cap. 6. Quid ergo dicendum? videtur dicendum, quòd pro labore mercedem nullā possunt recipere. i. quamcunque materiam; nec in ipsam operari, vti in datā eis pro mercede laboris, sed suum laboritium, & artificiū in alterius materiam debent exercere, pro habendis necessarijs, & hoc est, quòd dicit B. Franciscus, quòd fratres recipiant corporis necessaria pro se, & fratribus, sed non denarios, vel pecuniam, & sic nec materiam, quæ vendatur, ad quam materiam proprietas cōcomitatur, & dominium. Interdicitur etiam quodcunque pactum faciendum pro laboris mercede habenda. Et hoc ostendit. B. Franciscus dicens, & hoc humiliter, sicut decet seruos Dei; quia non cum lite merces est petenda, & tanquam eis danda ex debito, sed vult, quòd quicquid datur pro necessitate, accipiant sine lite, & cum humilitate, magis habendo respectum ad eleemosynam, quàm mercedem; quia sic decet facere paupertatis sanctissimæ sectatores.

Declaratio sexti capituli regulæ.

Fratres nihil sibi approprient; nec domum; nec locum; nec aliquam rem: Sed tāquam peregrini, & aduenæ in hoc seculo, in paupertate, & humilitate domino famulantes.

Istud est sextum capitulum regulę. in quo Mens à mundo suspenditur: Infirmo compatitur vi gratæ dilectionis.

In quo capitulo. B. Franciscus tria facit.

Primo docet fratres se totaliter expropriare.

Secundo velle mendicare.

Tertio, quæ sunt humilitatis, & charitatis velle perpetrare.

Secunda pars est ibi. Vadant pro eleemosyna confidenter.

Tertia ibi. Vbicumque fratres.

Circa primam partem sunt aliqua videnda, & declaranda.

Primum. Quid est appropriare: quia dicitur, ꝙ fratres nihil sibi approprient. Respondent quatuor magistri, ꝙ appropriare est rē suam facere: siue in suum dominium conuertere. Sua autem res est, quæ transit in arbitrij facultatem, vt faciat de ea habens, quod vult, vtendo, donando, vendendo, pignorando, cōmutando.

Appropriare quid importat.

Secundum. Quomodo debet intelligi, ꝙ fratres nihil sibi approprient? Respondent quatuor summi pontifices, videlicet Papa Gregorius; Papa Innocentius quartus. Nicolaus tertius, & Clemens quintus: ꝙ ordo, nec in proprio; nec in communi debet talium proprietatem habere, sed simplicis facti vsum, vt dicit Papa Clemens, & Papa Nicolaus, sed quomodo debeat intelligi; dominus Papa Joannes declarauit, vt postea dicetur.

Et si quæratur: An talis abdicatio sit meritoria. Respondet Papa Nicolaus: in declaratione, ꝙ sic, quod est meritoria, & sancta, & multa alia dicit, quæ dominus Papa Ioannes reuocat, & oppositum dicit in decretali, quę incipit. Quia vir reprobus.

Tertium dubium est: cuius erit proprietas, & dominium rerum, quibus fratres vtuntur? Respondent summi pontifices, videlicet, dominus Innocentius Nicolaus, & Clemens, ꝙ Ecclesiæ Romanæ, sed dominus Papa Ioannes vigesimussecundus in decretali, quę incipit. Ad conditorem canonum: limitat præfatorum pontificum verba, & solum in dominium Ecclesiæ recipit Ecclesias fratrum oratoria, officinas, habitationes, vasa, libros, & vestimenta diuinis officijs dedita, vel dedicata: quę obuenerunt, vel obuenient. Alia vero fratribus concessa; non vult, ꝙ in dominium transeant Romanæ Ecclesiæ. Et cum talia sint multa: cuius sint quo ad proprietatem, & dominium ipse nondum declarauit. Est tamen in prædictis sciendum secundum omnes pręfatos Pontifices, ꝙ si dantes talia, vel concedentes reseruarent sibi dominium: tunc ad tales pertinent, & non ad Ecclesiam Romanam. Sed de talibus dominus Papa Nicolaus distinguit, quia talia, quæ dantur fratribus, vel est Ecclesia, & cimiterium, vel non: si sit Ecclesia, & cimiterium, ad Roma. Ecclesiam pertinet: si non, tunc dominium est concedentis. Dicit etiam dn̄s Papa Nicolaus, ꝙ vtensilia, quorum vsus eis conceditur, non debent habere ad vllam superfluitatem, quæ deroget paupertati: vel, vt ea distrahant in futuro. Et super hoc ministri disponant, & custodes cum discretione, prout qualitas locorum exigit, & conditio, & alię circunstantiæ: sic tamen, ꝙ semper paupertas in eis reluceat, vt regula dicit.

Ex isto passu, videlicet, quomodo intelligitur; ꝙ fratres nihil sibi approprient &c. Sequitur responsio ad illud, quod dicitur sępe, videlicet per alios religiosos, & non nullos alios fratres. Quomodo in cōmuni fratres non habent; quia cum professio fratrum sit viuere sine proprio, & non dicit in communi. Quare sicut est in alijs religiosis, qui dicunt se viuere sine proprio, & habent in communi, sic & nos habere deberemus. Patet responsio, quia nos non solum prędicta promittimus, sed etiā regulam, & maximè, quo ad illa, quæ præfata cō cernunt, vt est hoc sextum capitulum, de expropriatione; quia summi pontifices sic declarant: eorum standum est declarationi.

Ex ista prima parte capituli, videlicet, fratres nihil sibi approprient &c. Papa Clemens in sua declaratione, quæ incipit. Exiui de Paradiso, pluribus quæsitis infert vnam responsionem.

Et primo, si quæratur si fratres possunt esse hęredes, vel procurare, quòd fiant hæredes? Respondet, quòd non. Ratio vt dicit; quia in successionibus non solum transit vsus rei, sed, & dominium suo tempore in hæredem, & talium successionum, quę ex natura sua indifferenter ad pecuniam, & etiam ad alia mobilia, & immobilia se extendunt; considerata puritate voti, fratres nullatenus sunt capaces. Similiter prohibet ne valorem hęreditatum sub forma legati fratres procurent dimitti: nec dimissa recipiant; præsertim, si tanta dimitterentur, quòd videretur fieri in fraudem.

Secundo, si quęratur de annuis reditibus. Respondet Papa, quòd cum annui redditus secū dum iura inter immobilia censeantur, sicut ipsi fratres possessiones; sic nec redditus eorū conditione pensata possunt habere.

Tertio, si fratres possunt incurijs aduocatis, vbi agitantur causæ, pro temporalibus eis dimissis assistere, & adesse. Respondet Papa, ꝙ nullo modo in talibus curijs debēt fratres adesse, vt testimonium habeant ab his, qui foris sunt, & puritati satisfaciant voti sui, & scandalum vitent proximorum.

Quarto, an fratres possint esse exequutores vltimarum voluntatum: vel se intromittere de restitutionibus vsurarum, & malè ablatorum: vel de restitutionibus faciendis? Respondet Papa, quòd nō, quia sicut à dominio pecunię: sic à contrectatione sunt alieni, verum in exequendis possunt consilium dare.

Quinto, si licet fratribus hortos habere, vt olera vendantur, & vineas? Respōdet Papa, quòd fratres habeant hortos, & hortalia est decēs: multis de causis, sed quòd olera vendantur, & alia hortalitia, sic & vineas, statui eorum repugnat; ratio, quia per Papā Nicolaum si ager, vel vinea fratribus dimittatur ad colendum; fratres talia non possunt habere, sic nec istud, cum ad formam prouentuum appropinquet.

Sexto, de congregatione frumenti tempore messium, & de congregatione vini, tempore vindemiarum: dictum est in quarto capit. & sufficiat.

Septimo si Ecclesias magnas, & ædificia sumptuosa possunt construere? Respondet Papa quòd non, sed debent fieri ędificia humilia, & temperata, numerositati fratrum competentia, & ordinis paupertati, & sic mandat deinceps fieri.

Octauo

Octauo ſi paramenta ſolemnia, & multiplicia, ac calices, & palia poſſunt habere fratres? Reſpondet Papa Clemens, ꝙ & ſi dicta fiant ad Dei honorem, cum tamen Deus potius cor, quàm manus reſpiciat, & per illa vult ſibi ſeruiri, quæ conditioni conueniant, & ſtatui ſeruiẽtium, fratribus debent ſufficere paramẽta, & vaſa Eccleſiaſtica decentia in numero, & magnitudine ſufficientia. Et preciolitas, vel quæcunque curioſitas fratrum profeſsioni nõ competit, ſapiunt enim aliquam theſaurizationem contrariam paupertati.

Nono ſi licet fratribus in funeribus arma, & equos recipere? Reſpondet Papa, quòd in talibus obſeruandum eſt, quod in pecuniarijs eleemoſynis eſt ſancitum.

Decimo ſi fratres ex regula tenentur ad tenuem pauperem, & arctum vſum rerũ? Reſpondet Papa Clemens, quòd ex regulæ profeſſione tenentur ad arctos vſus, ſeu pauperes: qui in ipſorum regula continentur. Hæc omnia ponit dominus Papa in declaratione, exponendo hoc ſextum capitulum regulæ.

Et quia dictum eſt ſupra, quòd appropriare eſt rem ſuam facere, ſiue in ſuum dominium conuertere, vt faciat de ea habens, quod vult donando, vendendo &c. Conſequenter clarè patet, qnòd vendere, emere, & huiuſmodi: nõ liceat fratribus, pro ipſa tamen pleniori diſcuſsione videndum eſt de præfatis contractibus, An liceat fratribus eos exercere, & ad hoc quatuor magiſtri reſpondent.

Emere uendere, & cõtractus facere an liceat fratribus.

Et primo, ſi quæratur, An fratres poſſunt emere? Reſpõdent dicti quatuor magiſtri, ꝙ emere, dicitur tripliciter.

Primo modo de pretio rei emendæ cõuenire.

Secundo modo dicitur ſolutionem rei emptæ procurare, & his duobus modis poſſunt fratres emere.

Tertio modo dicitur emere pecuniã, vel pretium pro re dare, & hoc fratribus non conuenit. Vnde fratres emendo poſſunt dicere venditori. Ego non obligo me; quia non poſſum, ſed ego procurabo fideliter, vt tibi ſatisfaciã pro hac re, quam à te accipio.

Secundo, An fratres poſsint vendere? Reſpõdent dicti quatuor magiſtri, quòd vendere vno modo dicitur rem propriam in alienum dominium transfundere pro pretio, & hoc modo vendit ille, qui habet rei dominium, & hoc modo fratres non poſſunt vendere.

Secundo modo dicitur vendere de re aliqua pretium recipere, & hoc modo, & ſi licet fratribus, tamen vendere ſecundum eorum profeſsionem eſt inhoneſtum, & turpe. De contractu mutuationis dictum eſt ſupra. cap. 4.

An fratribus liceat accommodare.

Tertio de contractu commodationis: An liceat fratribus, qui contractus differt à contractu mutui; quia in mutuo dominium transfertur non in accommodato? Reſpõdent quatuor magiſtri, quòd commodatio importat vno modo rei reſtitutionem, & hoc modo fratres, qui nihil poſſunt habere: non poſſunt aliquid in accommodatum habere: Alio modo poteſt dicere procurationem, vel ſollicitudinem rei reſtituendæ bona fide, & hoc modo non importat obligationem realem, & ſic poſſunt.

Quarto ſi quæratur: An fratres poſsint locare operas ſuas? Reſpondent quatuor magiſtri, ꝙ ſi locare importet cum pacto de mercede conuenire: non poſſunt. Si vero locare dicat ſine pacto, mercedem ſuam expectare poſſunt.

Quinto ſi quæratur: An fratres poſsint commutare res, quas habent in vſu. Reſpondent quatuor magiſtri, ꝙ rem aliquam in aliã ſua auctoritate commutare non poſſunt, ſed auctoritate Eccleſiæ: quia dominus Papa Nicolaus licentiam concedit generali, & prouincialibus miniſtris, vel auctoritate domini, qui rẽ dedit, vel præſumpta, vel accepta: poſſunt res conceſſas ſibi ad vſum, in alias magis neceſſarias commutare.

Sexto ſi quæratur: An poſsint pignorare? Reſpondent quatuor magiſtri: alicui rem, vt ſuã non poſſunt obligare: ſed auctoritate domini, rem ſibi conceſſam pro neceſſarijs poſſunt obligare.

Septimo ſi queritur: An poſsint donare? Reſpondent quatuor magiſtri, ꝙ cum nullã rem habeant propriam: ſua auctoritate non poſſunt tribuere. Dominus Papa Nicolaus in declaratione, Apoſtolica auctoritate concedit, ꝙ vilia intra, & extra, fratribus liceat elargiri (habita ſuper hoc licentia ſuorum ſuperiorum) poſſunt etiam donare de licentia domini dantis, & concedentis rem fratribus. Quo apparet, quòd licet fratres poſsint adinuicem res, & libros accommodare, tamen non ſine licentia dare, vel recipere datas poſſunt.

Sed nunquid pro penna, filo, & huiuſmodi minutis ſemper oportet ire ad prelatum? Reſpõdet frater Hugo, ꝙ credit, ꝙ ſufficiat à prælato habere licentiam generalem.

Sed præſumẽdo de voluntate prælati, nũquid poteſt à fratre aliquid recipi? Reſpondet idẽ frater Hugo ita. ſi ſtatim; ſi fieri poteſt, prelato denuncietur, vel præſentetur. Aliter de appropriatione arguitur, & de furto, quia furtũ habet, qui ſine licẽtia retinet, vel de voluntate prelati non preſumit. Quod verò religioſi ꝓprium abdicantes non poſsint dare aliquid, vel recipere ſine licentia prælati ſui: hoc aſſerit beatus Aug. quanto magis fratres minores nihil habentes, nec in proprio, nec in cõmuni? Patet ergo quomodo intelligitur. Fratres nihil ſibi approprient &c. Attamen ſi proprietas fratribus reſecatur, non tamen omnium vſus, quia ſic homo ageret contra legem naturæ:

ræ: cum sine vsu multorum esse naturę, non cõseruatur.

Sed an aliquis vsus, vel omnis separetur, vel se parari posſit à dominio; quia dominus Papa Joannes determinat in decretali. Ad conditorem canonũ. sufficiat eius determinatio. Sed aduertendum est, ꝙ (vt dictum est) per dominum Papam Clementem, fretres ad arctum vsum rerum tenentur. Quo sequitur, ꝙ illa, quę sunt necessitatis conceduntur, & fratres possunt habere, & non superflua; vt dicit Papa Nicolaus, & Clemens. Superfluitas resecatur à fratribus & interdicitur: Quę attenditur in numero, duo superfluunt, si vnum sufficit. In quantitate. multum superfluit, si parum sufficit: In sumptu. sumptuosum, si vile. in decore. decorum, si despicibile. Sequitur etiam ex præfatis, ꝙ ex quo dicitur, ꝙ fratres nihil sibi approprient &c. ꝙ nec vsum talium possunt sibi appropriare. Quo patet, ꝙ grauiter peccant fratres appropriantes sibi loca ad vsum, siue custodias, siue prouincias, sed debent per omnia voluntati superioris subiecti in omnibus talibus esse. Talium.n. locorum appropriatio, siue per natiuos, siue per alios est nostri ordinis destructio, principium sectarũ, & omnis diuisionis. Ratio subditur: quare talia non debent per fratres appropriari, quia dicitur. Sed sint tanquàm aduenę, & peregrini in hoc seculo &c. Sic intelligendo, quòd domus, & loca, & patriam, in quibus habitamus, nec proprias reputemus, nec vt propriam diligamus. Non mandat beatus Franciscus loci instabilitatem, sed vitat omnis vsus, & proprietatis peruersitatem. Ad instar aduenarum & peregrinorum vtendum est necessarijs, & non, vt proprijs, sed vt alienis. Ex hac regulæ scientia dicente, ꝙ fratres sint tanquam aduenæ, & peregrini secũdum quatuor magistros sequitur solutio duorum dubiorum.

Dubitatio. Primnm est: An paupertas, quam seruare tenemur prohibeat, ne posſint fratres aliquid fixum ad sustentationem recipere, sicut aliqui voluerunt, & de facto fecerunt redditum perpetuum ordinare, quo fratres possent in loco aliquo sustentari: ita tamen, quòd apud fratres nulla proprietas resideret?

Dubitatio. Secundum dubium: An prohibeat fratres, ne posſint habere territoria de quibus per culturam, & industriam omnia sustentationi suæ necessaria procurarent: ita tamen, quòd proprietas apud alium resideret, vt sicut habent hortos, & olera, & fructus, ita haberẽt vineas, & agros?

Solutio. Ad hęc dubia patet responsio ex hac regulę sententia. Ad primum quòd nõ. patet quia debent esse, vt aduenę, & peregrini, & per consequens nullum fixum redditum habere, sed in paupertate domino famulari.

Solutio. Ad secundum quòd non. quia debent in paupertate domino famulari. Nam debent paupertatem, quo ad vsum: vt tales sint pauperes, ꝙ etiam mendici; quia dicitur, vadant pro eleemosina confidenter, patet ergo responsio ad prædicta. Dicit ergo regula quòd.

Vadant pro eleemosyna confidenter, nec oportet eos verecundari, quia dominus pro nobis se fecit pauperem in hoc mundo. Hæc est illa celsitudo altissimæ paupertatis, quæ vos carissimos fratres meos, hæredes, & reges regni cælorum instituit; pauperes rebus fecit; virtutibus sublimauit. Hæc sit portio vestra, quę perducit in terram viuentium: cui dilectissimi fratres totaliter inhærentes, nihil aliud pro nomine domini nostri Iesu Christi, in perpetuum sub cælo habere velitis.

Ratio, quia dominus se fecit pauperem &c. Nam vt dicit prima regula Christus, & discipuli, & beata Maria de eleemosynis vixerunt, & mendicando in triduo, quo remansit in tẽplo, vt dicit Bernardus, stipem quęrendo iuit. Hoc regulæ dicto repræhenduntur multi: qui non solum, non vadunt mendicare, sed ire verecundantur: cuius oppositum mandat regula, & beatus Franciscus suasit, & verbo, & exẽplo, vt dicetur infra conformitate sextadecima, & constitutio antiqua ordinis, & consuetudo angebant. Attamen sciendum est, quòd non est mendicandum: nisi ad necessitatem, & non superfluitatem, quia.s. sic esset alienum accipere: ac pretendere paupertatem, vbi nõ est, hipocrisis est. Ad imitandum dominum Iesum Christum, quando indigent mendicẽt confidenter fratres: Et non solum inducantur ad hoc exequendum Christi exemplo, sed præmio, quòd penuria hac, & paupertate obtinetur: sed quod præmium, ostendit dicens. Hęc est illa celsitudo altissimę pauptatis &c. Vbi B. Franciscus statum commendando paupertatis, ab effectibus; quid pręmij detur in futuro, & quid in præsenti ostendit. In futuro hęredes, & reges &c. In præsenti virtutibus sublimatur: & quia sic est B: Franciscus hortatur fratres dicens; Cui.s. paupertati totaliter inhærentes, nihil aliud &c. fideliter inhæret paupertati, qui eam corde diligit, & vsu seruat. Sed quia parum est incipere, nisi quis perseueret: Ideo. b. Franciscus dicit In perpetuũ: hanc amplectendam voluntariè, nihil sub cælo habere volendo.

Sed ex iam dictis oritur dubium: quia B. Franciscus vult fratres mendicare: An fratres in terris excommunicatorum commorantes, posſint à talibus eleemosynas petere, & accipere. Respondet Papa Innocentius quartus. In priuilegio, quod incipit. Vobis extremam patiẽtibus pro Christi nomine paupertatem, & Papa Gregorius nonus in priuilegio præfato modo incipiente, & Alexander quartus in priuilegio, eodem modo incipiente dicẽtes, quòd sic, quod in terris talium excommunicatorum

An In locis excommunicatorum fratribus mendicare liceat.

torum fratres possunt cõmorari, & petere ab eis vitę necessaria, & recipere: Idem habetur in omnibus mare magnis Alex. Bonifa. & Clement. Sic ergo, patet secunda pars huius sexti capituli, vbi beatus Franciscus inducebat fratres ad paupertatis amplexum, & mendicationem.

Circa tertiam partem beatus Franciscus inducit fratres ad humilitatis, & charitatis acceptionem. Et primo loquendo de charitate, quam esse charitatiui debeant. Inquit.

Et vbicumque sunt, & se inuenerint fratres ostẽdant se domesticos inuicem inter se. Et secure manifestet vnus alteri necessitatem suam: quia si mater nutrit, & diligit filium suum carnalem: quanto diligentius debet quis diligere, & nutrire fratrẽ suum spiritualem? Et si quis eorum in infirmitatem ceciderit, alij fratres debent ei seruire, sicut vellent sibi seruiri.

Vbi beatus Franciscus charitatem vult fratres primo exprimi signo: quia vbicumque sunt ostendant se domesticos &c. & securè manifestet vnus alteri necessitatem suam &c. Et quantus debeat esse dilectionis affectus ostendit dicens, videlicet, sicut matris ad filium, quia si mater diligit &c.

Secundo effectu, charitatem ipsam ostendit dicens. Et si quis eorum in infirmitatem ceciderit: alij fratres &c. Vbi primo innuit charitatis, & dilectionis affectum in effectu: Ac humilitatis in seruiendo infirmis pãdit bonum: Antiqui fratres præfata seruauere. Et suscipiẽdo omnes, vt fratres: & seruiendo sibi mutuo sicut frater fratri, & mater filio: se non solum impendentes, sed superimpedentes fratribus, & pro fratribus. Hæ sunt duæ radices omnis regularis professionis. s. charitas fraternitatis, & humilitas subiectiuæ obediẽtiæ, & seruitutis. Quibus omnibus ædificatio constructa crescit in templum sanctum in domino, & sine eis ruinam religio minatur, & hæc est succincta sententia capituli sexti, & expositio seu declaratio.

Expositio septimi capituli regulæ.

SI qui fratrum instigante inimico mortaliter peccauerint, pro illis peccatis; de quibus ordinatum fuerit inter fratres. vt recurratur ad solos ministros prouinciales, teneantur prędicti fratres ad eos recurrere, quàm citius poterunt sine mora.

Generalis, & Ministrorum auctoritas. Hoc est regulæ septimum capitulum, vbi dicit, quòd Morbus. s. peccatum corripitur. Pater ostenditur, & discribitur gratæ consolationis.

In quo capitulo B. Franciscus vnum præcipit, videlicet, peccantium recursum: cum dicit. Si qui fratrum &c. Adiungit pium occursum: cum dicit. Ipsi vero ministri &c.

Circa primum est sciendum, & videndum. An generalis minister, & prouinciales: possint sibi aliquos casus reseruare. Responsio, patet ex regula, quæ præsupponendo, quòd sic: dicit fratribus quid agendum, vnde generalis minister in generali capitulo, & prouinciales ministri in prouincialibus capitulis liberè possunt ordinare de quibusdam casibus, vt ad solos ipsos recurratur pro absolutione. Et Aduerte, quòd regula; quia nullum ponit expresse reseruatum, concedit consequenter liberè ipsis de qualitate, & quantitate arbitrari. Possunt ergo determinare, quæ peccata dum fiũt publicè recurratur ad ministros pro ipsis, & de quibus non, & sic de occultis.

Secundum videndum est, de quibus peccatis intelligit regula. Cum dicit. Si qui fratrum instigante inimico, &c. An de publicis intelligitur, vel occultis. Respondet Papa Gregorius nonus, & Papa Innocentius in declarationibus regulæ, quòd ad peccata publica refertur, & non ad occulta.

Sed nunquid, quãdo sic recurritur ad eos: possunt talia absoluenda cõmittere alijs: ac etiã pro vitandis discursibus fratrum. Respondet Papa Innocentius in declaratione, quod sic, videlicet custodibus, & alijs fratribus absolutionem talium. Et vult Papa, quòd per generalem, & ministros deputentur, qui confessiones talium audiant cum fuerint occulta præfata, nisi fratres ipsi ministris, aut custodibus ad eorum loca declinantibus maluerint confiteri. Hoc etiam loco apparet, quòd ministris cura commissa est animarum; quia casus possunt arctare, & concedere: vt patet ex hoc regulæ loco. Quid ergo B. Franciscus inquit? Teneantur, verbum obligatorium, & vim habens præcepti: sine mora ad suos ministros recurrere: Cum enim homo infirmus vtroque homine suam debeat requirere salutem: quare, & frater infirmus anima, & diabolo ex peccato subiectus. Et sic patet qualiter fieri debeat accessus. Sed quia iniquum est, & impium afflicto iungere afflictionem, & infirmis nullo modo compati, vtpote: quia facilè quis talis laberetur in desperationem: B. Franciscus in secunda parte suadet benignum talibus accedentibus per prælatos occursum dicens.

Ipsi vero ministri, si præsbyteri sunt cum misericordia iniungant illis pœnitentiam. Si vero presbyteri non sunt iniungi faciant per alios sacerdotes ordinis, sicut eis secundum Deum melius videbitur expedire. Et cauere debent; ne irascantur, & conturbent propter peccatum alicuius; quia ira, & conturbatio in se, & in alijs impediunt charitatem.

Ecce affectus, & occursus benignus. Et aduerte ꝙ B. Franciscus fratres peccantes non mittit ad alios, sed ad ministros, vt detur intelligi, ꝙ nullis existentibus extra nostrum ordinem, nisi in necessitatis articulo, & deficientibus confessoribus ordinis fratres debeant cõfiteri.

fiteri. Dominus Papa Bonifacius octauus fratribus inhibet in suo mari magno: ne fratres, nisi in necessitatis articulo alijs, quam prelatis suis confiteantur, vel alijs eiusdem ordinis sacerdotibus, vt volunt eiusdem ordinis statuta, tales enim sic confitentes alijs extra ordinem sacerdotibus, non diluunt peccatum, sed augent: quia inobedientes sunt, & sue regule transgressores. Dicit ergo beatus Franciscus, quòd pœnitentia non est dimittenda, sed cũ misericordia est iniungenda. Ideo dicit, sed cum misericordia iniungant illis pœnitentiã, non quòd remittant. Melius est.n. vt dicit ipse B. Franciscus velle reddere rationem Deo propter misericordiam: quàm propter crudelitatem B. Franciscus vult, quòd fiat misericordia non dimittendo iustitiam. Non dicit fiat illis solum misericordia dimitttendo iustitiam, sed cũ misericordia fiat iustitia, quia vna sine alia nihil est. Et solum faciendo misericordiam, & iustitiam totaliter dimittendo, est ordinum destructio, & cuiuslibet ciuitatis. Verum B. Franciscus distinctionem facit de præsidentibus, & ministris dicens. Si presbyteri sunt cum misericordia &c. Si vero presbyteri non sunt &c.

Vbi primo notandum; quòd absolutionem talium, & si ministri possint committere fratribus: non tamen extra ordinem existentibus, vt dictum est.

Secundo notandum est, quòd B. Franciscus non vult, quòd ministri non sacerdotes peccãtibus pœnitentiam imponant, & licet in regula nihil tangatur de causa, nec aliquis tangat: puto tamen, quòd causa sit multiplex.

Ministri nõ sacerdotes cur nõ possint fratrib⁹ iniungere pœnitentiam.

Prima, quia ad sacerdotem, vi clauium videtur auctoritas absoluendi principaliter pertinere.

Secunda, quia aliquando contingit, quòd sacerdos erit, qui peccat, & propter reuerentiã officij, quod habet: ab indigniori non vult eũ puniri.

Tertia, quia in talibus sic peccantibus occurrunt aliqua, que ipsi peccantes nulli panderent extra confessionem, & si publicũ sit peccatum patratum: quare, vt tam in foro confessionis, quam in exteriori possint absolui, non vult beatus Franciscus per ministros non sacerdotes eis pœnitentiam iniungi.

Tertio notandum ex hoc passũ regule, quòd ministri, vt ordinarij habent potestatem, & auctoritatem delegãdi, quia dicitur quòd iniungi faciant per alios sacerdotes: non seculares, & aliorum ordinum, sed ordinis, scilicet proprij minorum.

Quarto notandum est; quòd ministri non solum habent auctoritatem absoluendi in casibus reseruatis fratres, vt prædictum est: sed ẽt in casibus pluribus reseruatis à iure, videlicet in casibus; pro quibus excommunicationis, & interdicti: aut suspensionis incurrerent sententias, prout dicit Papa Bonifacius in suo mari magno. Et domini Innocentius, & Alexander quartus in priuilegijs; quorum primum incipit. In iure canonico, & secundum incipit: Licet ad hoc fratrum. Et non solum fratres professos, sed, & volentes ordinem intrare à prefatis possunt absoluere, nisi talis esset casus, per quem merito sedes Apostolica esset consulenda.

A participatione cum excõicatis maiori excõmunicatione custodes, & guardiani possunt absoluere: ex priuilegio Alexan. quarti & incipit. Contingit interdum.

Generales, & prouinciales ministri absolui possunt à confessore suo ab excommunicatione, & dispensari cum eis in irregularitatibus per priuilegium Alex. quod incipit. Ordinis vestri generosa plantatio, & per mare magnũ Bonifacij. Sic ergo patet, de auctoritate ministrorum.

Verum, quia nonnulli aspicientes festucã proximi, & suam trabem non aduertentes, cõtra delinquentes excandescunt, Beatus Franciscus subdit in regula. Et cauere debent ne irascantur &c. Non debent irasci peccantibus, idest corde concitari, nec turbari, idest verbis turbationis irritari. Ratio, quòd debeant dulciter, benignè, & misericorditer recipere, & tractare. Talia enim non ostendunt dilectionem, sed potius, vt dicit beatus Frãciscus impediunt charitatem.s. fraternam. Sic ergo patet succinctè huius capituli sententia.

Expositio octaui capituli regulæ.

VNiuersi fratres vnum de fratribus istius religionis teneantur semper habere generalẽ ministrum, & seruum totius fraternitatis, & ei teneantur firmiter obedire: Quo decedente electio successoris fiat à ministris prouincialibus, & custodibus in capitulo Penthecostes: in quo prouinciales ministri teneantur semper insimul conuenire, vbicumque à generali ministro fuerit constitutum. Et hoc semel in tribus annis, vel ad alium terminum maiorem, vel minorem: sicut à prædicto ministro fuerit ordinatum. Et si aliquo tempore appareret vniuersitati ministrorum prouincialium, & custodum: prædictum ministrum non esse sufficientem ad seruitium, & communem vtilitatem fratrum, teneantur prædicti fratres, quibus electio data est, alium sibi eligere in custodem.

Hoc est capitulum octauum. In quo Ordo dirigitur. Pater eligitur pro loco regulationis. Et in hoc capitulo Bea. Franciscus duo facit. Nam tangit generalis ministri institutionem, & destitutionem, & hoc in prima parte: in secunda tangit capitulorum prouincialium celebrationem: ibi. Post capitulum vero Pentecostes.

Hoc est capitulum octauum. In quo Ordo dirigitur, Pater eligitur pro loco regulationis. Et in hoc capitulo Bea. Franciscus duo facit. Nam tangit generalis ministri institutionem, & destitutionem, & hoc in prima parte: in secunda tangit capitulorum prouincialium celebrationem, ibi. Post capitulum vero Pentecostes.

Circa primam partem aduertendum est: cum in quolibet corpore duo esse capita sit deforme in natura, sic & in corpore sacræ existit religionis vt videlicet, ibi non duo sint, sed vnũ caput. Et sic vult. b. Franciscus in sua esse religione, & hoc ostendit dicens. Mando, ꝙ fratres vniuersi istius religionis teneantur semper habere generalem ministrum, non dicit generales ministros, vt vnitatem insinuet capitis, cui vt membra capiti sint subiecti, & eidem teneantur firmiter obedire.

Sed qualiter hoc caput est præficiendum in ordine? Non certè casu, & fortuitu: aut prouisione, sed electione, & hoc vt dicit in capitulo Pentecostes. Quo apparet, ꝙ in capitulo Penteco. electio generalis ministri debet celebrari. Ad quod capitulum tenentur ministri prouinciales accedere &c. Et quia regula dicit, ꝙ electio generalis fiat à ministris prouincialibus, & custodibus: Et in qualibet prouincia, & si non sit nisi vnus minister; sunt tamen plures custodes, hinc est, ꝙ ne omnes custodes prouinciarum ordinis cõtingeret pro electione generalis ad capitulum generale accedere: ordinauerũt summi pontifices. s. Gregorius, nonus Innocentius quartus, Nicolaus tertius, & Clemẽs quintus, ꝙ de qualibet prouincia ordinis, solus vnus custos accedat, qui ab alijs custodibus prouinciæ eligatur, & cui per custodes vices eorum committantur, quãtum ad electionem generalis ministri.

Circa electionem generalis ministri sunt duo notanda.

Primum est secundum Papam Bonifacium in suo mari magno, quia cum fratres de remotis partibus oporteat conuenire ad huiusmodi electionem, tempus à iure statutum super hoc nõ currit, nec ipsi in hac parte iuris huiusmodi regulæ coarctantur.

Secũdum, ꝙ statim, ꝙ sunt electi, idest electionis decretum pronunciatum, verus generalis absque alia confirmatione habeatur. Vt dicit idem Papa Bonifacius: in dicto suo mari magno. cap. primo.

Capitulum generale an possit arctare anctoritatem generalis ministri. Et quia in generali capitulo non solum fit electio generalis: sed & ordinis statuta, quærj potest. An capitulum generale arctare possit potestatem ministri generalis. Respondent quatuor magistri, ꝙ sic: ꝙ arctare potest capitulum generale potestatem generalis ministri, & prouincialium ministrorum. Ratio, vt dicunt est, ꝙ intentio regulæ est, ꝙ celebretur capitulum generale, & capitulum generale ordinatum est, vt ea, per quæ potest perfectionis puritas custodiri ordinentur, nec à superiori, vel inferiori possint aliquatenus violari. Qua ratione concludunt, quòd si capitulum generale propter vitandum periculum religionis coarctat generalis potestatem, & prouincialium, & aliqua alia salubria ordinat inter fratres generaliter obseruanda, auctoritate regulę, quæ præstat auctoritatem capitulo generali, per generalem non poterit infirmari. Et cõcludunt pari ratione, quòd quicquid de cõi consensu superiorum, & inferiorum ordinis fuerit generaliter ordinatum in capitulo generali, & summo pontifice approbante, non poterunt per solos superiores, vel per solos inferiores aliquatenus irritari, & maximè in illis, in quibus est ordinatio, & limitatio potestatum.

Dicto à B. Francisco de institutione generalis ministri: consequenter agit de ipsius destitutione, & depositione. Et pro huius euidentia.

Primo quærendum est, quid intelligitur nomine vniuersitatis. Respondent quatuor magistri secundum iura, quòd maior pars, & per maiorem partem secundum Clementem Papam in declaratione loquentem de electione ministrorum, non intelligitur pars sanior, sed maior pars, quò ad numerum vocum: Ita credo, ꝙ sit intelligenda maior pars, in electione generalis, vt ad numerũ vocum referatur nulla zeli, vel meriti collatione, aut consideratione habita.

Secundo, propter quid generalis erit absoluendus? Respondet regula, ꝙ propter insufficientiam, quò ad duo.

Et primo ad seruitium, & sic tangit insufficiẽtiam personæ, vel ratione infirmitatis, vel alterius impotentiæ: quibus non posset, quæ sunt visitanda visitare.

Secundo, quò ad cõem vtilitatem fratrum, cõmunis vtilitas fratrum est, vt non sit fratribus onerosus in expensis, & alias habeat conditiones, quas descripsi generalem ministrum debere habere, de quibus dicetur fructu, & conformitate duodecima. cap. 32. Vbi ergo dicta non sunt, quia est destructio cõis vtilitatis fratrum, ministri possunt eum absoluere, & hoc in capitulo generali Pentecostes. Extra vero, vt patet non possunt, quia ministri ex regula non habent congregari, nisi in capitulo generali, quare propositum. Et notandum ꝙ beatus Franciscus non solum concedit ob insufficientiam generalem debere absolui à ministris, immo mandat eis dicens, quòd ministri teneantur in nomine domini alium sibi eligere in custodem.

Tertio, quid intelligitur in hoc capitulo, & specialiter in hac parte: teneantur eligere in

Custodis noīe quid intelligatur.

stodem; nomine custodis? Respondet, quòd inteligitur hic nomine custodis minister generalis, ac etiam nomine custodię prouincię intelliguntur, cum subditur de ministris prouincialibus, quòd possint in suis custodijs &c. idest prouincijs eis ad custodiā deputatis &c. Sicut etiam antiquitus nomen ministri ad generalem, & prouinciales, sic & ad locales pręlatos, idest ad guardianos extendebatur. Nā guardiani ministri dicebantur, vt dicunt quatuor magistri. sic nomen custodis, vt patet hoc capitulo ad generalem, & prouinciales ministros se extendit. Sic ergo prefatis patet huius capituli primæ partis aliqualis declaratio. Secundæ enim partis, quę dicit.

Post capitulum vero Penthecostes, ministri, & custodes possint singuli si voluerint, & eis expedire videbitur, eodem anno in suis custodijs semel fratres suos ad capitulum conuocare.

Declaratio patet ex se. quare non indiget expositione vlteriori, nisi in hoc, quòd dicit ministri, & custodes &c. Credo, quòd quando regula facta est, prouinciæ erant latiores, quàm sint modo, & per consequens custodię diffusiores, quia ergo facilius erat custodiam congregari, & ad capitulum cōuocare, quàm prouinciam: ideo custodibus concedit capitulū tale posse celebrare. Aliter posset dici iuxta dicta, quòd per custodias: intelliguntur prouincię. Modo capitula prouincialia sine custodibus celebrari non possunt. Sic ergo dicit regula, quòd ministri, & custodes, idest, vna cū custodibus in suis custodijs, idest prouincijs possint fratres ad capitulum conuocare, & sic patet clare totum.

Expositio noni capituli regulæ.

Fratres non prædicent in Episcopatu alicuius Episcopi, cum ab eo illis fuerit contradictum. Et nullus fratrum populo penitus audeat prædicare, nisi à ministro generali huius fraternitatis fuerit examinatus, & approbatus, & ab eo sibi officium prædicationis concessum.

In quo capitulo. Cętus suspenditur: Verbum proponitur sanctæ eruditionis. In quo capitulo B. Franciscus duplicem ponit prohibitionem, & hoc in principio. Secundo facit quandam ad fratres exhortationē. ibi. Moneo &c. Circa primam partem duplicem præmittit prohibitionem.

Et prima est; ne fratres contra voluntatē Episcoporum prædicent in Episcopatu alicuius Episcopi, & hoc egit beatus Franciscus ad vitanda scandala aliorum. Mandat tamen Gregorius nonus in priuilegio; quod incipit. Cum, qui recipit prophetam &c. & in alio; quod incipit. Quoniam abundauit iniquitas; omnibus Ecclesiarum prælatis, ꝙ prædicare fratres libere permittant populo: eis prouideant de necessarijs, & iuuent consilijs, & fauoribus opportunis. Beatus Franciscus nunquàm voluit impetrare priuilegium, vt fratres possent prædicare in Episcopatu contra volūtatem Episcoporum, sed oppositum semper voluit dicens, quòd talia facilius fierent, cum pace Episcoporum, & clericorum, quàm alio modo. Est tamen sciendum, quòd hæc prohibitio potest intelligi sic, videlicet intelligēdo Episcopatum pro Ecclesia Cathedrali, & Ecclesijs parochialibus, & sic ad litteram est verum, ꝙ fratres non debent etiam si possint. Sed intelligendo per Episcopatum diœcesim totam hoc non est verum, quia fratres in locis proprijs, & in monasterijs sororum in diœcesi aliqua constitutis: contra voluntatem Episcorum, & clericorum possunt prędicare verbū Dei, nisi actualiter ipse Episcopus prædicaret. Ratio est, quia loca nostra, & monasteria sororum exempta sunt à cuiuscunque inferioris dn̄o Papæ iurisdictione.

Secunda prohibitio B. Francisci est. Cum dicit, ꝙ nullus populo audeat prædicare &c. Quia multiplicatis fratribus valde difficile erat hoc impleri. Summi pontifices, videlicet dominus Innocentius, Nicolaus, & Alexāder in priuilegio, quod incipit. Prohibente regula. commiserunt ministris, & eorum vicarijs, & hoc in capitulis prouincialibus duntaxat, & non extra, quòd cum diffinitoribus capituli examinatis, & approbatis officium possent prædicationis committere: attamen si esset aliquis in sacra pagina multum eruditus & examinatione non indigeret, & ad capitulum conueniret: prouinciales cum diffinitoribus auctoritatem prædicandi possunt concedere, vt dicit Innocentius in declaratione. Generalis tamen minister potest extra capitula officium prædicationis concedere, prout dicit regula, & declarationes, ita tamen, ꝙ sint examinati, & approbati per prius. Postmodum beatus Franciscus in secunda parte, quia ipse in prima regula dixerat, ꝙ omnes fratres operibus prædicent: ideo subditur in secunda parte monitionem dicens.

Moneo quoque, & exhortor eosdem fratres, vt in prædicatione, quam faciunt sint examinata, & casta eorum eloquia, ad vtilitatem, & ædificationē populi, annuntiando eis vitia, & virtutes: pœnam, & gloriam cum breuitate sermonis: quia verbum abreuiatum fecit dominus super terram.

Vbi ponit prędicatoris verbum qualiter debet esse conditionatum.

Nam primo ponit, quòd debet esse catholicū, quia sint examinata, ne videlicet sint erronea, vel incauta.

Secūdo debet esse mundum, & honestum: nec fabulis poetarum admixtum, quia casta, ne sapiant immunditiam, & vanitatem.

Tertio salubre, quia ad vtilitatem populi.

Quarto debet esse exemplare, idest ab habente vitæ exemplaritatem, quia plus mouent facta, quam verba: ideo dicit ædificationem populi.
Quinto distinctum, & non confusum; quia annunciando vitia, & virtutes, pœnam, & gloriã: in his quatuor stat distinctio prædicationis.
Sexto non debet esse prolixum, quia cum breuitate sermonis &c. Quæ omnia modicum per fratres, qui pręsentibus prædicant temporibus seruantur. Sic ergo patet huius noni capituli declaratio.

Expositio decimi capituli regulæ.

Fratres, qui sunt ministri, & serui aliorum fratrum visitent, & moneant fratres suos, & humiliter, & charitatiuè corrigant eos, non præcipientes eis aliquid, quod sit contra animam suam, & regulam nostram.

Hoc est capitulum decimũ regulę, in quo culpa corrigitur, virtus edicitur, & odor, siue tenor omnis bonę conuersationis. In quo Beatus Franciscus duo facit.
Primo ponit prælatorum ordinis informationem.
Secundo subdit subditorum obedientię exhibitione ibi. Fratres vero, qui sunt subditi &c.
Circa primam partem ostendit qualiter pręlati ordinis, se habere debent ad subditos, & hoc ostendit, quædam pręmittendo, quędam subiungendo, quædam præcauenda suadendo. Præmittit quomodo prælati ordinis sint censendi: quia ministri, & serui. in primo humilitas, in secundo vtilitas ostenditur. Nomine ministri intelligit hic omnes ordinis pręlatos, quia si de solis ministris prouincialibus intelligeretur, fratres custodibus, & guardianis minime obedire tenerentur.

Nomine Ministri quid intelligatur.

Ministros voluit vocare prælatos ordinis. B. Franciscus vt ostenderet se iuxta Euangelium talibus nomen imposuisse. Luc. 22. Qui maior est vestrum erit minister vester. Et quòd prælati ordinis tam humilitatis, quàm vitæ imitatione Christo essent cõformes, q. dicit Matth. 20. Filius hominis non venit ministrari, sed ministrare, & animam suam &c.
Nomine serui B. Franciscus exprimit, quòd super subditos non habent dominium, nec domini sunt censendi, sed debent esse serui: fratrũ vtilitati, & ministerio seruientes. Hęc duo vbi menti præsidetium in hoc ordine iugiter per meditationem adessent: non superbiret, nec prælationes ambirent vti fit. Et quare debent talium recordari dixit. B. Franciscus in prima regula, quia eis est commissa animarũ cura. Et si aliquis perdetur propter eorum culpam, & malum exemplum: oportebit eos reddere rationem coram Deo, & domino nostro Iesu Christo.
Secundo quædam subiungit, videlicet modũ quem tenere debet erga subditos: & hoc cum dicit. Visitent &c.
Ex quo præsuppositum est, quòd prælati sunt ministri, & serui aliorum fratrum, quid peragere debent? Certe visitent. Vbi ponit tres actus, videlicet primum visitationis, videlicet si aliquid deficit eis, & sic subueniendo. Item si aliquid contra regulam, & ordinationes est commissum, & hoc tam publicè, quàm priuatè scire conentur, & hoc, vt sciant quid agendum erga subditum. Et si cognoscerent subditum non agere decenter, & debitè beatus Frãciscus ponit secundum actum. s. monitionis, quia à prælatis non debent subditos statim si cognoscant defectuosos pœnitentia detegere; vel percutere, sed iuxta Euangelium inter se, & ipsum humiliter, & benignè monere, vt omittat, quæ egit, & ad virtuosa exercenda assurgat. Et vbi monitio non valeret ponit Beatus Franciscus tertium actum, scilicet correptionis, quæ fiat non verbis exasperatorijs, sed humilibus, & charitatiuis: quia, vt fratrem lucretur debet eum corrigere, dimittat in arguendo contumeliam, & sibi compassionem ostendat, & clementiam, non omittendo, tamen iu stitiam, & si cum misericordia.
Tertio beatus Franciscus quædam præcauenda subnectit dicens. Non præcipientes eis aliquid, quod sit contra animam suam, & regulam nostram.
Vbi est videndum, quid est contra animam? Respondetur, quòd peccatum mortale, incentiuũ, & inductiuum ad mortale. Quid dicitur contra regulam esse? Respondent quatuor magistri, contra regulam videtur esse, nõ solum, quod est contra regulæ præcepta, immo contra statuta ordinis ad seruandum regulæ puritatem. Dicit ergo beatus Franciscus, quòd prælati debent cauere, vt non præcipiant subditis aliquid quod sit contra animam suam, idest inducens ad peccatum, vel quod sit peccatum, vnde audire confessiones mulierum peccatum non est, & tamen iu patiente fragilitatem carnis posset esse incentiuum ad malum. Si aliquis frater sic inclinaretur, & dubitaret, ne in peccatum caderet, & ob hoc nollet confessiones audire. dicunt quatuor magistri, quòd prælatus, vt audiret confessiones talium, scilicet mulierum, non posset sibi pręcipere. Sic, & de illis agendis, quæ sunt contra statuta ordinis ad seruadum regulæ puritatẽ: vtpote, quòd vadat ad quærendum pecuniam contra modos ordinis declarationum, & statutorum, & sic de similibus. Prima parte præmissa se ad partem flectit secundam.
Secunda pars est cum dicit.

Fratres verò, qui sunt subditi recordentur, quod propter Deum abnegauerunt proprias voluntates:

tes: Vnde firmiter præcipio eis, vt obediant suis ministris in omnibus, quæ promiserunt domino obseruare, & non sunt contraria animæ, & regulæ nostræ. Et vbicunque sunt fratres, qui scirent, & cognoscerent se non posse regulam spiritualiter obseruare, ad suos ministros debeant, & possint recurrere. Ministri vero charitatiuè, & benignè eos recipiant, & tantam familiaritatem habeant circa ipsos, vt dicere possint eis, & facere, sicut domini seruis suis. Nam ita debet esse, quòd Ministri sint serui omnium fratrum. Moneo verò, & exhortor in domino Iesu Christo, vt caueant fratres ab omni superbia, vanagloria, inuidia, auaritia, cura, & sollicitudine huius seculi, detractione, & murmuratione. Et non curent nescientes litteras, litteras discere, sed attendant, quod super omnia desiderare debent habere spiritum domini, & sanctam eius operationem; orare semper ad Deum puro corde, & habere humilitatem, pacientiam in persecutione, & in infirmitate, & diligere eos, qui nos persequuntur, & reprehendunt, & arguunt, quia dicit dominus. Diligite inimicos vestros, & orate pro persequentibus, & calumniantibus vos: Beati qui persequutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum cælorum. Qui autem perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit.

Vbi B. Franciscus duo facit. quia primo tangit quædam particularia, secundo ponit quædam generalia, ibi cũ dicit. Moneo, & exhortor &c. In prima parte beatus Franciscus duo ponit. Primo mandat ad prælatos obedientiam, secundo remouet indecentiam, ibi cum dicit. Et vbicunque sunt fratres &c. Beatus Franciscus postquã ordinauit prelatos ad subditos, econuerso regulat subditos ad prælatos dicens. Fratres vero, qui sunt subditi &c. Vbi ponit omnis obedientiæ, & humilitatis fundamentum, videlicet abnegationem propriæ voluntatis, hoc enim posito, quod homo abneget semetipsum, & consequenter suam voluntatẽ, sequitur immediate, quod homo sit obediens. Sed hoc B. Franciscus ponit dicens, ꝙ fratres subditi recordentur, ꝙ propter Deum abnegauerunt proprias voluntates. Quo posito, infert præceptum dicens. Vnde præcipio eis firmiter idest non modo, sed semper, vt obediant suis ministris idest omnibus ordinis prælatis, in omnibus ad quæ scilicet voto se astrinxerunt, vel ad ipsorum obseruantiam spectat, vel transgressionis eorum vitationẽ. Nec videtur beatus Franciscus ponere seu arctare fratres ad illam perfectam obediẽtiam, quæ legem nescit, nec terminis coarctatur, neque contenta perfectionis angustijs, sed fertur in latitudinem charitatis, quæ potest dici obedientia supererrogationis, sed arctat fratres ad obedientiam perfectionis, videlicet, vt obediant prælatis in omnibus, quæ promiserunt domino obseruare, & non sunt contraria animæ, & regulæ nostræ, quia in talibus sicut prælati non possunt præcipere, vt dictum est, sic nec subditi tenentur obedire. Sed attende, ꝙ in regula ponitur triplex obedientia, scilicet necessitatis, vt in præsenti capitulo, & supra in capitulo de professione. Alia est charitatis ibi in capitulo sexto. Vbicunque sunt, & se inuenerint fratres: ostendat se domesticos &c. Tertia est humilitatis, & est prælatorũ ad subditos, quia hic in isto capitulo docet, quod subditi dicere possint eis, & facere, sicut domini seruis suis.

Obediẽtia in regula triplex.

Posita subditorum obedientia B. Franciscus remouet quandam indecentiam dicens. Et vbicunque sunt fratres, qui non possent &c.

Circa quam partem videndum est, quid est regulam spiritualiter obseruare? Respondetur per aliquos, quòd est obseruatio secundum rigorem, siue secundum puritatem, siue sine occasione ad malum proxima, & peccatum. Et per oppositum regulam non spiritualiter obseruare, vel non posse, est non posse obseruare regulam secundum suum rigorem, siue secundum puritatem, siue sine occasione proxima ad peccatum. Sed aliter videtur dicendum tam ex verbis huius secundæ regulæ, quàm ex verbis primæ regulæ, vbi habetur, quod fratres in quibuscunque locis sunt, qui non possent spiritualiter vitam nostram seruare, idipsum suo ministro significent. Et regula dicit. vbicunque sunt fratres, videtur ergo ex verbis præfatis, quod ad locum sit talis in obseruantia regulæ reflectenda, sed quomodo? Certe cum tali loco annexa est proprietas, vel cura animarum pueros Baptizandi, & alia Parochialia faciendi. Aut quia ibi vero domino reclamante morantur fratres. Aut quia propter necessariorum penuriam oportet eos in congregationibus, vel quæstibus inhonestis contra regulæ puritatem, & vsum ordinis generalem excedere. Aut Propter societatem inhonestam, vel importabilem fratribus præsertim rudibus, & infirmis, & sic de similibus propter huiusmodi causas fratres debent, & possunt ad suos ministros recurrere per eos remouendi abinde. Subdit B. Franciscus qualiter circa talium recursum se debent habere ministri dicẽs: quod ministri charitatiuè, & benigne. charitas sit in facto, & benignitas in actu, & verbo, ac familiariter se habeant sic circa tales, ut fratres recurrentes sic de ipsis possint exercere, vt domini agunt de seruis. Et causa est, quia exemplo Christi, qui formam serui accepit, ministri debent esse serui omnium fratrum. Nec ex tali seruili condescensione, prælati auctoritas minuitur, sed augetur, cum dicat saluator. Qui se humiliat exaltabitur Condescendat talibus benigne, & charitatiuè verbo scilicet, & facto. Moneo vero &c. Beatus Franciscus ponit quædam generalia tam ad prælatos, quàm ad subditos, & sunt quædam monitiones, & exhortationes

Species superbiæ.

tationes ad prædicta pertinentes.
Prima est, vt sint humiles, & non elati, quia caueant fratres ab omni superbia idest omni specie superbiæ, quæ multæ sunt, secundum Gregorium, videlicet hypochrisis, iactantia, elatio, ambitio, conuitium, contemptus, arrogantia, irreuerentia, insolentia, ingratitudo, & sic de alijs.
Secunda, vt bonum intentione peragant recta, & consequenter obediant, quia vanam gloriam vitent.
Tertia bonum diligant mutuum, quia ab inuidia.
Quarta, vt linguam coerceant à detractione, & murmuratione.
Quinta non inhæreant habendis, quia cura, & solicitudine huius seculi.
Sexta, non præsumant vltra eorum vocationem, quia nescietes litteras non curent discere.
Septimo hortatur virtutes arripere.
Primam gratiæ, & bonæ actionis, quia spiritum domini, & sanctam eius opertationem.
Secundam mentalis eleuationis, quia orare ad Deum &c.
Tertiam supportationis, quia habere patientiã, & quomodo? subdit in persecutione &c.
Quartam suæ abiectionis, quia humilitatem.
Quintam perseuerantiæ, ratione consumationis, quia qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit.

Expositio vndecimi Capituli regulæ.

PRæcipio firmiter fratribus vniuersis, ne habeant suspecta consortia, vel consilia mulierũ.
In isto capitulo 11. Motus restringitur, luxus repellitur fræno prohibitionis. beatus Franciscus in partibus superioribus, & capitulis de pertinentibus ad votum paupertatis, & obedientiæ plura determinauit, & posuit. hic ad seruandam castitatem mentis, & corporis fratres inducit, eis tria precipiendo.
Primum est vitationis muliebris consortij dicens. Præcipio non vni, sed generaliter omnibus fratribus, quia vniuersis fratribus, ne habeant suspecta consortia, vel consilia mulierũ. Sed quæritur, quid est hic suspectum consortium? Respondent quatuor magistri, quod suspectum consortium non dicitur, ex vna sola causa, sed pluribus, vt videlicet ex genere actus, ex circunstantijs loci, temporis, frequentiæ personæ, & huiusmodi, & si interdicitur sibi à prælato; & reiterat de facto se reddit suspectum. De coloquijs mulierum, quam esset dispicibile beato Francisco, habetur fructu, & conformitate duodecima, & quam sit periculosa, habetur ibidem capitulo 12.
Secundum est retractionis fratrum ab accessu cuiuslibet monasterij dicens.

Et ne ingrediantur monasteria monacharnm, præter illos, quibus a sede Apostolica concessa est licentia specialis.
Et si quæratur, an intelligatur generaliter de omnibus: Respondet Papa Nicolaus in declaratione, quod sic, & dicit, quod nomine monasterij intelligitur claustrum domus, & officinæ interiores, pro eo, quod ad alia loca vbi homines seculares cõueniunt possunt Fratres habita licentia à suis superioribus accedere causa prædicationis, vel eleemosynæ petendæ, exceptis monasterijs sanctæ Claræ, ad quæ nulli datur licentia accedendi sine Apostolicæ sedis licentia speciali.
Tertium est declinationis compaternitatis, & scandali dicens.

Nec fiant compatres virorum, vel mulierum, ne hac occasione inter fratres, vel de fratribus scandalum oriatur.
Iura interdicunt monachis, & beatus Franciscus fratribus, & contrahitur compaternitas in sacramento Baptismi, & confirmationis, secunda potest semper vitari, & prima etiam, nisi adsit necessitas, vt si puer esset in mortis articulo, & nullus esset, qui posset eum Baptizare. Et beatus Franciscus non intendit, vbi subest necessitas, sed solum, vbi nulla habetur necessitas. Et quare beatus Franciscus præcipit vitari à fratribus præfata, subdit. Ne hac occasione inter fratres &c. quia quilibet vellet esse, vel de fratribus scandalum oriatur ex taliũ mulierum familiaritatibus, & conuersationibus, quia talia, vt plurimum sunt castitatis dispendium, & ruina.

Expositio duodecimi Capituli regulæ.

QVicunque fratrum diuina inspiratione voluerint ire inter saracenos, & alios infideles, petant inde licentiam à suis ministris prouincialibus, Ministri vero nullis eundi licentiam tribuant, nisi eis, quos viderint esse idoneos ad mittendum.
In hoc 12. Capitulo, & vltimo regulæ Christus imprimitur, Mundo transmittitur frater sanctæ professionis.
In quo beatus Franciscus duo facit.
Primo ostendit, quis est idoneus ad Christum infidelibus prædicandum dicens, præsupponẽdo fratres velle ire inter saracenos, & alios infideles, petant licentiam &c. Et sequitur, ꝙ ministri licentiam non tribuant, nisi viderint idoneos ad mittendum. Quæ idoneitas attendenda est in litteratura, & personæ sanctitate, religiositate, & vita, ac fidei zelo, & feruore, mundi abdicatione, & sui perfecta abnegatione; & sic de alijs.
Secundo mandat à domino Papa ministros Cardinalem petendum ad ordinem nostrum protegendum; cum dicit.

Ad hæc per obedientiam iniungo Ministris: vt

petant à domino Papa vnum de sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus: qui sit gubernator, protector, & corrector istius fraternitatis, vt semper subditi, & subiecti pedibus eiusdem sanctæ Ecclesiæ stabiles in fide Catholica, paupertatem, & humilitatem, & sanctum Euangelium domini nostri Iesu Christi; quod firmiter promisimus obseruemus.

Protectoris auctoribus. Qui protector determinatione domini Gregorij II. de ordine non habet se impedire, nisi in tribus casibus in regula expressis.

Primo si communitas ordinis pedibus sanctæ Ecclesiæ vera obedientia non esset subiecta.

Secundo, si non esset stabilis in fide catholica.

Tertio si regulam fundatam in Euãgelio Christi à nobis promissam non seruarent, tunc potest se de ordine intromittere, aliter non, immo quicunque vteretur gratia aliqua à protectore ei concessa, dominus Papa ipse priuat eum gratia prædicta, & actibus legitimis, vt patet in eis bulla ordini data, & concessa. Ex dictis patet quomodo regula fratrum minorum per summos pontifices est declarata.

Explicit declaratio regulæ.

Sexto regula fratrum minorum est per multos commendata; & eius excellentia reserata.

Et primo per Apostolum Paulum Gal. 6. dicentem. Quicunque hanc regulam sequuti fuerint: pax super illos, & misericordia. Et quòd hoc de regula B. Francisci intelligat, patet ex sui bullatione: De cætero nemo mihi molestus sit &c. Stigmata fuerunt bulla huius regulæ. Insuper, quia regula Francisci est Apostolorum, & Christi, vt dicit Papa Nicolaus, vt dicetur: patet propositum nostrum.

Per quos summos pontifices Regula fratrum minorum sit approbata. Secundo per Papam Honorium, qui de hac loquens regula, testibus fratribus Leone, & Bonizo, qui affuerunt cum beato Francisco confirmationi ipsius regulæ, dicit. Beatus ille, qui gratia Dei roboratus, hanc regulam deuotè, & fideliter seruabit quoniã omnia, quę in ea scripta sunt sancta, & catholica sunt, ac perfecta.

Tertio per Papam Nicolaum tertium, qui in declaratione regulæ, & ponitur de verborum significatione. Exijt. lib. 6. de regula ipsa loquens sic ait. Hæc est minorum fratrum mitis, & docilis in paupertate, ac humilitate per almum Christi confessorem beatum Frãciscum radicata religio, quæ ex illo vero semine germinans: germen illud per regulam sparsit in filios: quos sibi, & Deo per suum ministeriũ in obseruantia Euangelij generauit. Isti sunt filij, qui (docente Iacobo) verbum æternum Dei filium insitum humanæ naturæ in horto vteri virginalis, potens saluare animas nostras in mansuetudine susceperunt. Hi sunt illius sanctæ regulæ professores, quæ Euangelico fundatur eloquio: vitæ Christi roboratur exemplo: fundatorum militantis Ecclesiæ Apostolorum sermonibus, actibusque firmatur. Hæc est apud Deum, & patrem munda, & immaculata religio: quæ descendẽs à patre luminum per eius filium exẽplariter, & verbaliter Apostolis tradita, & demum per spiritum sanctũ B. Francisco, & eum sequentibus inspirata, totius in se quasi continet testimonium trinitatis. Hæc est, cui attestante Paulo. Nemo de cętero debet esse molestus: quam Christus passionis suæ stigmatibus confirmauit; volens institutorem ipsius passionis suæ signis notabiliter insigniri. Hæc Papa Nicolaus.

Quarto per Papam Clementem quintum, qui in declaratione sua, quæ incipit. Exiui de Paradiso, & habetur in clementinis: ibi ad propositum, sic loquitur dicens. Exiui de Paradiso, dixi irrigabo hortum plantationum. Hic hortus siquidem est fratrum minorum sancta religio, quæ muris regularis obseruantiæ firmiter vndique circũclusa intra se sola contenta Deo, adornatur abunde nouellis plantationibus filiorum. Ad hunc veniens dilectus Dei filius mortificantis pœnitentiæ mirrham metit cum aromatibus, quę suauitatis mirum vniuersis odorem attrahentis sanctimoniæ circumfundunt. Hæc est illa cœlestis vitæ forma, quã descripsit iste confessor Christi eximius sanctus Franciscus, & obseruandam à filijs verbo docuit pariter & exemplo. Et de professoribus hujus regulæ sanctæ, & ordinis minorum loquẽtes excellenter summi Pontifices ipsam regulam magnificè extollunt.

Vnde Papa Gregorius in declaratione regulæ, in principio sic inquit. Quo elongati à seculo vt columbæ, pennis assumptis in secessum contemplationis supra vosipsos altius euolastis; & conspectius peccatorum iacula præuidetis, & plura per quæ conspicitis salutis impediri profectum, cordis vestri oculus perscrutatur: vnde quæ tecta sunt alijs: quandoque in conscientijs vestris spiritus manifestat, & in quodam priuilegio dicit Gloriantibus vobis de sola domini Iesu Christi cruce.

Et in alio priuilegio dicit. In terris Iurgianorum, saracenorũ, & aliorum infidelium vobis sit animarum solicitudo cõmissa, vt illius operante clementia, qui de lapidibus potest Abrhaæ filios suscitare: verbo & exemplo proficiatis ibidem, & existentes in inuio reducatis ad viam. Nos considerantes quòd ministerium vestrum diligenter implentes vos operarios inconfusibiles exhibetis; vitiorum segetes extirpare de agro domini satagendo: propter quod de vobis fiduciam indubitabiliter obtinemus, vt qui spiritu viuitis, spiritu & ambuletis, & de doctrina vestra, & conuersatione flores, & fructus proueniant gratiores.

Et in alio priuilegio dicit. Vos quos iuxta professæ

professæ religionis officium zelus cómedit animarum, vt in quadriga quarta, quã varijs charismatum donis, & fidei fortitudine trahi tis vbique discurrere; ac vexillum regis gloriæ procul leuare gestitis.

Et in alio priuilegio dicit. Non decet vos negocijs implicari secularibus; quæ cum mundo fugientes facti voluntarij pauperes; nudi sequimini nudum Christum.

Et in alio priuilegio dicit. Ad hæc semper vestræ conuersationis humilitas inuigilat, vt Deo placeat, per deuotè laudis obsequium, & fructum proferat animarum.

Et in alio priuilegio dicit. Dilecti filij fratres minores abnegantes salubriter semetipsos, elegerunt in altissima paupertate Christo pau peri ad placitum famulari; tanquam nihil habétes, & omnia possidétes, & plura alia dicit.

Dominus Innocentius quartus de prefatis loquens sic inquit in quodam priuilegio. Cœlestis amor patriæ mentes vestras sic allexisse prospicitur; vt quasi hoc solum delectationẽ vobis tribuat, quòd diuinę voluntati sit placitum, & salutem proferat animarum.

Et in alio priuilegio ostendit. Qui Deum tota mente diligitis, & animarum profectibus continua diligentia desudatis; debetis ad cõdignum gratiam experiri.

Et in alio priuilegio dicit. Vestra semper in amore virtutum delectatur humilitas, & cuncta sollicitè refugit; quæ sibi aliquid famæ, vel conscientiæ illatura dispendium pertimescit.

Et in alio priuilegio dicit. Quoniam superabundauit iniquitas, & refriguit charitas plurimorum Ecclesiæ: ordinem fratrum minorum dominus suscitauit; qui non quę sua sunt, sed quę Iesu Christi quærentes, tam contra profligandas hæreses, quàm cõtra pestes alias mortiferas extirpandas se dedicauerunt euangelizare verbũ Dei: in abiectione voluntarię paupertatis.

Et in alio priuilegio dicit. Inspirationis gratia faciente diuinæ vos, quos in lucem gentiũ Dei sapientia dedisse nescitur, hoc continuis desideratis affectibus, vt spiritualem consequendo lætitiam; quę per quietem cõtẽplationis acquiritur; & prædicationis sacræ studium obtinetur, sic decuratis præsentis vitæ spacium; ꝙ annuente Iesu Christi clementia, vobis tandem ac proximo proueniant perpetuæ claritatis.

Dominus Papa Alexander quartus de ordine loquens minorum in quodam priuilegio sic dicit. Plantatus olim in agro Ecclesię ordo fratrum minorum; sic à suis primordijs gratia operante diuina laudabilibus incrementis successiuè profecit; quòd assiduè flores proferens copiosius honestatis, ac producens vberes fructus vitæ; inter alia plantaria dominica puritatis conuersationis scientiæ dono, & virtutis merito dignoscitur specialiter insignitus.

Est etiam ordo noster commendatus per dominum Papam Ioannem vigesimũsecundum in quadam decretali extrauagante, quæ incipit. Gloriosam Ecclesiam, vbi sic dicit. Minorum fratrum sacer ordo ab ipso suæ fundationis exordio almi confessoris beati Francisci regulari traditione, & Apostolicę sedis auctoritate, atque confirmatione indissolubili textuantur connexus; fide clarus, spe validus, charitate profusus, humilitate placidus, obedientia deuotus, velut singulare iubar sanctitatis exemplo, & doctrinæ verbo per vniuersum orbem claruit: Ecclesiastico decori multum vtilitatis, & plurimum inclitæ alacritatis inuexit.

Sed qualis sit regula fratrum minorum, ipse beatus Franciscus declarat, dicendo ipsam esse librum vitæ: spem salutis: arram gloriæ, medullam Euangelij: viam crucis, statum perfectionis: clauem paradisi, & pactum æterni fęderis. Obseruantiam ipsius, dicebat esse obseruantiam sancti Euangelij. Quare volebat hanc ab omnibus sciri; ab omnibus haberi, in colloquutionibus volebat fratres contra tædium de ipsa conferre sępè, & in memoriam præstiti iuramenti cum interiori homine de ipsa sæpius confabulari. Docuit ipsam præ oculis semper portari in commonitionem, & memoriam vitæ agendę, & debitę obseruantię regularis, & ꝙ plus est: voluit, & docuit fratres cum ea mori debere.

Qualis sit regula Fratrum min.

Septimo regulá fratrum minorum est à Christo dilecta, & amata: Nam ꝙ ipsam regulam, & nostrum ordinem Christus dilexerit, & diligat ostendunt plura.

Et primum est, quòd Christus hunc petijt à patre, sibi specialiter concedi, & dari, vt dictum est fructu, & conformitate secunda, & dicetur couformitate. 9. secundi libri, hoc enim diabolus professus est.

Secundum ꝙ ipsum instituit, & ordinauit: Nã beato Francisco de scandalis fratrum turbato dixit. Quis plantauit hanc fratrum religionem. Nonne ego? An ego te super religionẽ meam sic pastorem institui, vt me principalẽ nescias esse patronum?

Tertium ipsius regulam componendo, vt iam dictum est: Christus regulam ipsam composuit, & ordinauit.

Quartum est, à calumniatoribus ipsam defensauit: Nam Christus inquit. B. Francisco, quãtiscunque fuerit impulsibus paupercula hæc concussa religio; salua semper meo munere permanebit. Hæc religio à pluribus infestata extitit, & tamen Deo fauente ab omnibus libera euasit: vt dicetur.

Quintum est, quòd de ipso specialem curam habet, & habere promisit, quod patet.

Primo.

Primo ex his quæ beato Francisco in Ecclesia sanctæ Mariæ de Angelis oranti dixit; Cum enim beatus Franciscus oraret, vt Deus haberet misericordiam de populo Christiano ex tribulatione, quæ euenire debebat; dominus Iesus apparens ei, Respondit. Francisce, si vis vt habeam misericordiam de populo Christiano; fac mihi istud, ꝙ ordo tuus permaneat in eo statu, in quo positus est: quia non remanet mihi plus de toto mundo, & ego promitto tibi, quòd amore tui, & ordinis tui, nõ permittam mundo euenire aliquam tribulationem. Sed ego dico tibi quòd ipsi debent recedere ab ista via, in qua posui eos, & prouocabunt me ad tantam iram, quòd insurgam contra eos, & vocabo demones, & dabo eis omnẽ potestatem, quã voluerint: & ipsi tantum scandalum ponent inter eos, & mundum, quòd quasi nullus erit, qui possit portare habitũ tuũ nisi per siluas. Et quoniam mundus perdet fidem ordinis tui, nõ remanebit vltra lux: quia posui eos in lucem mundi, & sanctus Franciscus dixit. De quo viuent Fratres mei, qui habitabunt in siluis? Dixit Christus, ego Pascam eos, sicut paui filios Israel in deserto de manna; quia isti tales erunt boni, & tunc redibũt ad primum statum, in quo fuit fundatus ordo, & incœptus. Hoc habetur in legenda antiqua. capitulo de perfectione humilitatis.

Responsio Christi ad Franciscũ.

Secundo patet per illud quod habetur etiam in dicto capitulo. Semel beatus Franciscus turbatus scandalis fratrum dixit ad Christũ. Domine recomendo tibi familiam, quam dedisti mihi. Statim dixit illi dominus. dic mihi idiota, & simplex homuntio. Quare tantum contristaris cum aliquis frater exit de religione, & quòd fratres nõ ambulant per viam quam ostendi tibi. Dic mihi quis plantauit hanc fratrum religionem? Quis conuerti facit hominem ad pœnitentiam? Quis dat virtutem perseuerandi in ea. Nonne ego? Ego non elegi te pro homine litterato, & eloquente super familiam meam; quia nec te, nec illos, qui erunt veri fratres, & veri obseruatores regulę, quam dedi tibi, & eis: volo ambulate per viam sciẽtiæ, & eloquentiæ, sed elegi te simplicem idiotam; vt scire valeas tam tu, quam alij: quoniã vigilabo super gregem meum, & posui te signaculum ipsis, vt opera, quæ operor in te, ipsi debeant in te operari. Qui enim ambulãt per viam, quam ostendi tibi; habent me, & abundantius habebunt. Qui autem per aliam viam ambulare voluerit; etiam illud quòd videbitur habere, auferetur ab eo, quapropter dico tibi, ne tantum cõtristeris; sed age quod agis, & operare quod operaris: quoniam in charitate perpetua plantaui hanc fratrum religionem: vnde scias quòd tantum diligo ipsam; quòd si quis fratrum reuersus ad vomitum morietur extra religionem: alterum remittam in religionem; qui vice ipsius habeat coronam eius; & si non esset natus faciam ipsum nasci. Et vt scias, quoniam vitam, & religionem fratrum spontaneè diligo, ponatur ꝙ in tota religione non remanerent nisi tres fratres; adhuc ipsa erit mea religio, & ipsam in perpetuum non relinquam. Quibus auditis beatus Franciscus remansit valde consolatus, & hæc habentur etiam in legenda maiori parte octaua.

Sextum est, ꝙ ad ipsius regulæ obseruantiam ordinem intrando. Dominus Iesus multos induxit. Vbi sciendum ꝙ dominus inspiratione, & alloqutione ad ingressum ordinis induxit plures. Induxit enim Regem Ierusalem, & Imperatorem Constantinopolitanum Ioannem; qui depræcando Christum, vt sibi ostendere dignaretur, quomodo placeret ei ipsum mori, destinando Beatum Franciscum Christus ter per visionem; quòd placebat Christo, vt Frater minor obiret; factus est Frater minor Imperio, & Regno dimisso.

Christus magnos ac excellentes uiros uarijs modis ad religionem b.Fr. traxit.

Fratri humili depræcanti Christum, vt sibi ostenderet (cum esset magnæ reputationis & famæ) quam religionem intraret: Respondit Christus quòd ordinem fratrum minorum, & modum etiam viuendi sibi reuelauit, vt habitum est supra conformitate octaua in capitulo de prouincia Tusciæ.

Magister Alexander de Ales, diuina reuelatione ordinem intrauit: Cum enim rogasset dominum, vt sibi ostenderet quem ordinem ingredi deberet: Responsum est, quòd illorum ordinem intraret; qui de mane ad ipsum pro eleemosyna petenda primi accederent: Et cũ fratres minores primo iuissent; factus est statim Frater minor.

Alexan. de Ales diuina inspiratione efficitur frater & plerique alij.

Frater Ioannes de Penna prouinciæ Marchiæ (vt habitum est conformitate octaua) de noctę à domino vocatus; missus est ad locem fratrum minorum; & factus est Frater minor.

Vnus monachus stans in solitudine, & supra arborem cum videret beatum Franciscum, & multos fratres incedere binos, & binos; & ire pro anima vnius fratris, qui moriebatur, cum peteret esse inter eos, mandato beati Francisci habitum ordinis sumpsit, & bene finiuit.

Dominus Rodulfus magister in theologia natione Auglicus, Episcopus Erphordiensis Raptus in cœlum, & viso quòd beatus Franciscus cum suis sub alis iudicis stabat: mũdo relicto annuente domino Gregorio nono: factus est Frater minor.

Guncerus monachus de Barrauia; beato Frãcisco sibi ter apparente cum libro Euangelij, & dicente quòd fieret Frater minor, & saluaretur; & in huius signum tibiam, quam habebat infectam sanante, mandatum impleuit, & ordinem intrauit.

Canonicus quidam in partibus Flandriæ, beatæ

tæ Euphemiæ deuotus; apparente sibi dicta Virgine, & mandante vt ordinem minorum intraret; & ipso dicente, quòd fratres eum propter strumam, quam habebat in gutture, non reciperent; sanatus ab ea, ordinem deuotus intrauit.

Cuidam monacho in Vasconia, nomine primo Gonsaluo, Antonius apparens mulier pulcherrima, & ornata, & vt eam in vxorem acciperet ipsam inuitans: qui respondens se monachum esse, & professum, & ideo eam in vxorem accipere non posse: at illa dicens, quod oportebat eum ipsam in uxorem accipere; quia erat ordo, & religio minorum, sub tali similitudine ei ostensa; quam accipiendo, & intrando, saluaretur.

Et vice alia cum vidisset beatum Franciscum, & fratrem Gulielmum sanctum; qui in Ecclesia beati Francisci iacet Asisij, & vidisset quẽdam lectum pulcherimum; de quo frater Gulielmus cum interrogaret beatum Franciscũ, cuius esset iste lectus, & beatus Franciscus dixisset, ipsum Antonium in eo cubare volo; factus est Frater minor, cum eum Abbatem facere vellent monachi. Hic lachrimas habens ad nutum, otiosa verba deuitans; vt ebrius de Deo semper paratus videbatur ad loquendũ; animarum zelo totus feruens; confessionibus, & Dei prædicationibus semper insistebat, & ad confessionem, & prædicationem, & vitationem otiosorum verborum inducẽs fratres dicebat. Quod si hæc facerent supra spem in virtute proficerent.

Quidam scolaris valde famosus Parisiis; quẽ prædicatores optabãt habere, & minores; sed ipse habitum religionis nolebat assumere: Dũ semel staret ad fenestrã palatij sui; & vidisset in Claustro quendam, de quo voce dilapsa audiuit eum Antichristum fore, cõpunctus hac voce, & conterritus, cum cogitaret quomodo posset Deo seruire, & vbi: Iterum audiuit vocem dicentem sibi. Vade ad religionem: & cum iste diceret. ad quam? Respondet vox, ad ordinem minorũ: Qui ad ordinem venit, & fuit magnę excellentiæ, & vitæ, & sancto fine quieuit.

Cuidam clerico de Anglia nomine Ioannes videbatur, quòd oraret crucifixum, & ꝙ vsq; ad crucis altitudinem eleuaretur, & audiret vocẽ dicẽtem sibi. Si vis saluari, esto Frater minor, & hanc vocẽ semper quicquid ageret, vel quocunque pergeret; sibi videbatur audire: Sed distulit fieri Frater minor propter studium. Cunque in philosophia deberet doctorari; & iam cępisset antequàm ad prandium iret, factus est Frater minor.

Quidam Abbas persequens fratres vna cũ Episcopo fratre suo, in visionem raptus; vidit bonos, & malos ad iudicium euocari: Se autem, & fratrem suum Episcopum cum duobus cliẽtulis in sinistra cum reprobis assignari. Tunc duo fratres minores de parte dextra venientes: ipsum ad partem dextram, quasi violẽter trahebant. Qua visione habita territus, mane confugit ad fratres: & mirantibus omnibus, factus est Frater minor. Duo vero clientes sui contendentes de rebus Abbatis; mutuis se vulneribus occiderunt. Episcopus vero nolens fidem dare visioni; subita, & æterna morte perijt.

Quidam sacerdos lasciuus, sed beato Francisco douotus; cum rogaret beatum Frã. vt sibi continentiam tribueret: Apparente sibi beato Francisco dixit, quòd fieret Frater minor, & sui parte diceret hoc fratribus. Sed fratribus propter ipsius malam vitam non credentibus, nec eum recipere volentibus: beatus Franciscus dicto sacerdoti iterum apparuit, & vt habitum fieri faceret eidem imperauit, & ꝙ eum die dominico indueret prædixit, ac fratres vt suæ adessent induitioni vocaret. Quod cum fecisset; Apparẽte beato Fr. cum multis fratribus, & quatuor fratribus de loco præsentibus; beatus Fr. eum induit. Cũque indutus professionem fecisset in manibus beati Francisci statim expirauit, & fratres eũ cum alijs fratribus sepelierunt.

Dominum fratrem Petrum de Aragonia Christus ad intrandum ordinem minorum induxit. Cum enim hostis esset ordinis, & fratrũ; apparẽte sibi beato Ludouico nostro, & dñte; ꝙ si fieret Frater minor saluaretur: dimissis omnibus factus est Frater minor. Et non solum Christus induxit per se sanctos homines ad ingressum huius religionis; sed promittentes intrare, & postea nolentes, seu diffidentes grauiter puniuit. Vt patet ex multis: Nã Parisius, quidam clericus ordinem fratrum minorum promisit intrare: sed postmodum pingui quadam habita præbenda, intrare omisit. Et cum fere per medium annum in sua esset Ecclesia, infirmatus est grauiter, & cum per fratres ad confessionem faciendam induceretur: Respondit ꝙ dãnatus erat: quia Christũ viderat dñtem sibi vocaui te, & renuisti: & ideo vade ad pœnas inferni, & statim miser hoc dicto expirauit.

Carnoti quidam in theologia magister, voto dum ordinem minorum deberet intrare, & differret, ter ad scaccos ludens fuit diuinitus obcęcatus: sed in voti reiteratione à Deo illuminatus fuit à beata Virgine: & tandem ordinem intrauit. In quo cum segniter viueret, beato Francisco in visione sibi apparente, & ꝙ eum portaret mandante: cum per tibias eũ traheret, & caput per terram; quid dicta visio importaret: à quodam fratre præmonitus, vitam in melius commutauit.

Scolaris quidam Parisijs fieri frater minor volebat, & iam tunicas fieri fecerat, sed hora introi-

troitus retrocedebat propter tepiditatē: qui in visione à diabolo captus, cum suis operibus coram Christo est proiectus: qui timēs cępit clare dicere. Domine miserere: cui Christus vis facere, quod promisisti, & fiet tibi misericordia? & iste respondit, ꝙ libentissime. Post multas diaboli vexationes tandem proiectus est in Caldariam pice, & similibus plenam: vbi videbatur, ꝙ caro eius ab ossibus separaretur: qui euigilans inuenit se anxiatum, & doloribus plenum, & veniens factus est frater minor, vt promiserat.

De pluribus votum religionis implere differentibus mortuis, & iterum resuscitatis.

Dominus Arnaldus de Asseduno baro in prouincia; cum filium non haberet; votum beato Fran. emisit, ꝙ si daret ei filium masculum, ꝙ faceret eum fratrem minorem: qui compos voti, cum alium filium non haberet, & ex hoc eum fratrem minorem facere prolungaret: morte superueniente, decessit: sed voto ipso iterato de faciendo eum fratrem minorem: illico à beato Francisco resuscitatus, factus est frater minor.

Idem per omnia accidit de quodam nobili de Marchia: qui dum filium non haberet, emisit votum beato Francisco, ꝙ si filium ei daret: faceret eum fratrem minorem, quod dum obtinuisset, & votum differret implere, puer infirmatur grauissimè, & tunc pater votum iterans si liberaret, ꝙ faceret eum fratrem, statim liberatus: non tamen factus fuit Frater. Iterum infirmatus tertio votum emittit, & puer liberatur: sed cum eius induitio prolongaretur à patre: tertio infirmatus mortuus est. Qui corpus accipiens filij ad locum portauit fratrum: Et dum in Ecclesia esset, & beatum Franciscum, qui eum nasci fecerat, & iam totiens liberauerat deprecaretur: vt eum resuscitaret, & votum implendo cum fratribus remaneret, puer reuocatur à mortuis, & statim sine mora Frater minor efficitur à patre.

Pisis quidam Gerardus de Boncomitibus: ter à patre diuersis ex causis deuotus, quòd eum faceret F. minorem, patre mortuo, cum ipse sciret se votum beato Francisco, vt eius esset Frater, & ipse hoc paruipendens vxorem accepisset, cum eam deberet ducere die quadā dominica, die sabbati precedente decessit.

Apud ciuitatem Massæ maritimæ in prouincia Tusciæ, quidam ciuis Thadæus cursi nomine, tēpore secūdæ pestis, quæ fuit. M.CCCLXIIII. cum filium haberet ex peste morientem, ne eū mori videret, & ad locum fratrum deuenisset; inductione fratrum, vt eum deuoueret beato Francisco quod si eum liberaret fratrem faceret, quod & fecit; ter ad altare conuentus accedendo, mirum voto facto, statim filius qui laborabat in extremis, omni infirmitate depulsa, sanus surrexit. Qui volens beatum Franciscum decipere, induit eum habitu ordinis, & præsentauit fratribus coram altare, & statim amoto habitu, filium reduxit ad domum, nec fecit eum fratrem, vt vouerat, sed hunc Dei iudicium apprehendit. Sequenti enim anno in vigilia beati Francisci ipse Thadæus decessit, filius anno sequenti post patrem, in vigilia obijt beati Francisci, & in anno sequenti à morte filij, vna filia, quæ remanserat in vigilia beati Francisci mortua est, & sic de eius Thadæi domo nullus remansit, & hoc adeo notum fuit in dicta ciuitate: & plures mulieres, quæ votum fecerant de pondo filios in ordine, statim ponerent timore præfatorum prostratæ. Multis alijs signis nonnullos Deus puniuit, qui hunc ordinem iuxta Deo promissa non intrarunt.

Christus plures religionem exire volentes mire retraxit.

Christus insuper ab ordine recedere volentes diuersimode terruit, & monuit; ne hoc vllatenus exercerent.

Quidam nouicius tēpore beati Francisci tentatus de ordine exire, voluit hoc facere cum licentia beati Francisci, sed beatus Franciscus noluit sibi licentiam dare sed oppositum suggerebat dicens, quòd Christus eum à miserijs mundi clementer eripuerat, quare redire ad mundum non debebat. Nouitius iuit ad Papam, sed Papa licentiam sibi dare noluit, vnde desperatus de ordine recessit: Et cum iret per viam solus inuenit quendam hominem nudum, & vulneratum: sicut fuit Christus in manibus, & pedibus, & latere; & vulnera ipsa sibi ostendebat; & videns ipsum interrogabat dicens. Quis es tu? & quomodo acciderunt tibi vulnera, vt Christo? Respondit. Ego pro te, & humano genere sic vulneratus sum. Tūc ille. Ergo tu es Christus? & Christus. Tu vis me derelinquere, & mundo adhærere? vide uulnera mea, quæ pro te passus sum, & quotiens à diabolo tentaris, & pateris aliquid, quod tibi displiceat, ad ista vulnera respice, & statim confortaberis. Quibus auditis confortatus venit ad beatum Franciscum, & procidens ad eius pedes veniam petijt, & omnia, quæ sibi acciderāt ennarrauit, deinde in ordine bene, & laudabiliter vsque in fiem perseuerauit, & vixit.

Vni nouitio Parisijs ordinem exire volēti, sed differenti monitis magistri vsque ad Pascha, in parasceue psalterio lecto, cum obdormisset, Christus denudatus cum cruce in humeris apparuit, & dixit huic nouitio. Non mihi compateris? Respondit ille, quod sic, & volebat eum ad lignum crucis ferendum iuuare, & Christus posuit super eum lignū crucis dicēs, Tene, & pórta, quia si vsque in fiem portaueris saluus eris. Et tunc dictus nouitius euigilans, totus est conformatus, & à tentatione illico liberatus, & in ordine remansit, & bene finiuit.

Nouitius alius fuit Parisiis, qui propter ordinis rigiditates, ad alium ordinem transire disponebat,

sponebat, & cum ante altare maius, dominū oraret attente, & deuote cum lachrimis, vt sibi ostenderet, si eius exitus domino displicebat, dum sic oraret vidit Christum de pixide, vbi erat corpus domini exire, & ad ipsum accedere, & vulnera sua omnia demonstrare dicēs. Respice fili, quæ & quanta pro te in corpore meo portaui, & sustinui, & tu leuia, & salutifera pro me sustinere formidas, quæ si pio oculo consideraueris, omnes asperitates, & labores ordinis, tibi dulces, & amabiles videbuntur. Quibus dictis Christus ad locum suū scilicet ad pixdem redire videbatur. Frater vero ad se reuersus sensit se subito renouatum, & liberatum, & non solum asperitates communes ordinis libenter portabat, verum etiā grauiores quotidie renouabat, & cum sancto fine in ordine terminauit.

Quidam frater Petrus de Castro sancti Henrici prouinciæ pennensis, tempore Beati Francisci, cum auide cuperet visitare parentes, nec à ministro posset licentiam obtinere dixit. Vadam, & videbo, quis me retinebit, & statim à loco recedens fratrum, à fratribus insequitur, & vt reuertatur exorant, sed nullatenus acquieuit. Et ad quendam veniens exitum viarum, vehementer à somno arripitur, qui resistere somno non valens in terram cecidit, & dormiuit, & ecce beatus Franciscus adhuc viuens, & in remotis agēs, dormienti apparuit, dixitque ei. Quare tu obedientiæ iugum fregisti? Reuertere ad fratres tuos, dissimulante autem illo, nec redire volente, Beatus Franciscus virga, quam manu tenebat, renuentem percussit, at ille dolore vulnerum fortiter excitatus, quem in corpore sentiebat, ad fratres illico est reuersus, & fraterna compassione receptus, quod ei per visionem contigerat fratribus ennarrauit.

Frater Ioannes de Fulgineo stans in loco sancti Terentiani iuxta montem Syraptim, tentatus, ab ordine disposuit exire, & de dicto loco recedens, vt Fulgineum rediret, peruenit ad locum Moliani iuxta Tiberim, & cum à dicto loco abijsset, & collem quendam in itinere positum ascendisset, totam vallem vidit velut locum sanguine repletam: Quo miraculo territus, & à superuenientibus fratribus ad locum reductus, pœnitentia accepta in ordine permanendo bene vixit.

Duo socij ordinem minorum intrarunt, sed vnus spiritu agitatus maligno, alteri dixit. Tu promisisti mihi ad seculum redire, si mihi esse fratri non placeret. Ego nolo amplius esse frater. Cui socius respondens, quod aliquantulum differret, & eū rogauit, & cum ille fecisset, tandē superatus tentatione, omnino abire volebat, cunque socius diceret intremus Ecclesiam, & rogemus beatam Virginem, & recedemus, annuens ille, cum socius ante imaginē Virginis se posuisset, & pro socio cum lachrimis oraret, vidit beatum Franciscum lachrimas dicti fratris colligentem, & offerentem in vase beatæ Virgini supplicantem vt eius preces exaudiret. Quæ omnia, dum præfatus vidit, omni tentatione liberatus, statim laudabiliter in ordine permansit.

Quidam iuuenis valde notabilis, & delicatus venit ad ordinem, qui habitu fratrum indutus, post aliquot dies diabolo instigante cępit in tanta abhominatione habere habitum; ꝙ videbatur sibi portare saccum vilissimum, vnde factum est, quod crescente religionis fastidio, redire ad seculum omnino deliberaret. Eius magister docuerat ipsum, ut cum transiret ante altare conuentus, ubi corpus Christi seruabatur, genuflecteret, & discooperto capite, & cancellatis manibus se inclinaret: cum nocte illa, qua de mane recedere volebat, prædicta fecisset, statim fuit raptus in spiritu, & ostensa fuit sibi visio mirabilis. Nam vidit quasi infinitam multitudinem coram se processionaliter incedentem, & transeuntem. Omnes autem, qui in illa processione erant ibant bini, & bini, & erant vestiti ornatissimis, & preciosis diasperibus, facies autem eorum, & manus, & quicquid apparebat de corpore, sole splendidius radiabat, & ibant cum cantico, & iubilo angelorum solemnissimè, & dulcissimè decantando, inter quos duo notabiles præ cæteris antecedebant, tanta claritate vallati, ꝙ mirandum stuporem aspicientibus ingerebāt; & quasi circa finem processionis prædictæ vidit etiam quendam tanta gloria decoratum, quod videbatur quasi miles nouus ab omnibus honorari; prædictus autem iuuenis, cum hoc videret, & nesciret quid esset, & cum iam processio dicta quasi transisset, extremos interrogat, vt qui essent hi, ei indicarent. Illi autem ad ipsum facies splendidissimas conuertentes dixerunt. Nos omnes sumus fratres minores, qui venimus modo de Paradiso. Et cū ille quæreret. Qui essent illi duo cęteris clariores. Responderunt, quod erant beatus Franciscus, & beatus Antonius, ille autem vltimus sic honoratus erat quidā Frater nouiter mortuus, quem quia valenter contra tentationes pugnauit, & vsq; in finem perseuerauit in isto sancto proposito ad gloriam cum isto triumpho perducimus. Ista vero vestimenta diasperidum; quæ nos tam decora portamus, data sunt nobis propter asperas tunicas; quas in religione patienter portauimus. Et gloriosa claritas; quam tu vides, data est nobis à Deo propter humilem pœnitētiam; quam fecimus, & propter sanctam obedientiā, castitatē mundissimam, & paupertatem; quam vsque in finem mente hilari seruauimus. Vnde fili non sit tibi durum saccum nostræ religionis tam fructuosum deferre: Quia si in sacco beati Frā

cisci amore domini nostri Iesu Christi mundum spernendo; carnem mortificando;& contra diabolum dimicando;viriliter te habebis, nobiscum simili veste fulgebis. Quo dicto iuuenis in se reuersus, confortatus in domino, omnem tentationem abiiciens, asperitates ordinis, vt delicias reputans, in sancta vita finiuit.

Magister in Theologia Parisijs ordinem nostrum intrauit, qui matris eleemosynis nutritus, ab ipsa inducebatur ad exitum ordinis, vt sibi subueniret, & cum iam de egressu deliberasset in oratione prostratus ante Crucifixum, dum diceret, quòd ratione matris oportebat ipsum Christum dimittere, vidit de vulneribus Crucifixi sanguinem emanare;& vocem audiuit dicentem. Ego te charius nutriui, quam mater, & isto sanguine te redemi, nec me debes propter matrem dimittere, stupefactus tam de sanguine, quàm de voce remansit in ordine, recordans Iesus illud Euangelij, qui amat patrem, aut matrem plusquam me, non est me digus.

Frater quidam tentabatur exire ordinem, cui apparuit beatus Franciscus quadam nocte cũ multitudine maxima demonum, & dimissis demonibus extra locum sanctæ Mariæ de Angelis, ipse beatus Franciscus locum intrauit, & iratus vocauit fratrem, & alios antiquos dicens. Quomodo seruant fratres regulam, & religionem nostram? Et respõdens, quod male. Dixit beatus Franciscus. Quomodo vos de his non dicitis veritatem? Responderunt dicentes. Pater minus bene seruant, & nos palpamus eius dicere veritatem. Sanctus Franciscus dixit surgite, & locum circuite, & quos inueneritis regulam, & ordinem non seruantes, capite, & ducite demonibus illudendos; qui foris sunt, sed, & vos non effugietis; quin dignas plagas recipiatis, & cum in frontibus appareret, qui non essent regulæ obseruatores, capti sunt demonibus traditi; & multipliciter cruciati sunt, & sic etiam frater ipse tentatus demonibus traditus est: qui nec rugitu, nec supplicatione à beato Francisco est dimissus: sed laniandus est demonibus exhibitus. Qua visione postea in ordine permansit.

Quidam nouitius tentatus de ordine exire, dum monitu magistri plagas Christi, & passionem cogitaret, & sic faciendo obdormiuisset, vidit Christum ostendentem sibi vulnera sanguinem distillantia innuentem: ꝙ ipse nouitius renouasset ei, quo euigilante omnis tentatio abscesit, & ipse in ordine permansit:

Quidam iudex valde frigidus; qui pellibus multiplicibus vtebatur in capite, & in dorso: (diuina inspiratione) ordinem intrauit minorum: sed cum se videret abiectum, & gloriã secularem amisisse, egredi de ordine fuit tentatus: qui in visione, cum vidisset turrim eburneam valde pulchram, & ipsam cuperet ingredi: nec circuendo hostium inueniret; vidit fenestram in altitudine turris: & faciem quãdam gratiosam; quæ sibi dixit: ꝙ nullus posset istam turrim intrare, nisi humilis, & abiectus. Quo audito tentatio cessauit, & ad meliora profecit.

Alia vice vidit Christum quosdam fratres visitantem, & quosdam non, & cum ipse quæreretur quare non omnes visitaret. Respondit Christus, Ego visito me visitantes: Me visitant orantes. Ex prædictis apparet, ꝙ Christus crucifixus speciali affectu ordinem hunc dilexit: dum se non solum beato Francisco in forma crucifixi pluries exhibuit: sed & ab ordine egredi appetentibus in forma crucifixi plagatus se ostendit. Et sic præfatis pensatis, patet, ꝙ Christus ordinem hunc semper dilexerit, & diligit.

Septimum est, ꝙ Christus multis singularibus homnibus hunc ordinem decorauit: patet in sanctis fratribus, Regibus, Pontificibus, & Cardinalibus, & alijs tam litteratis, quàm nobilibus: vt dictum est fructu præcedenti, & conformitate.

Octauum ipsum ordinem vsque ad iudicium perpetuando. Id beatus Frãciscus habuit per Angelum.

Primo dum staret in quodam loco, & sequestratus à fratribus oraret, superueniente hora comedendi, fratres miserunt ad ipsum vnum fratrem; cui beatus Franciscus manu annuit; ne ad ipsum iret, & cum iterato misissent ad eum dictum fratrem: beatus Franciscus gaudens;& exultans vocauit eum dicens; ꝙ causa, quare sic gaudebat erat, ꝙ quatuor: de quibus fuerat sollicitus, sibi tunc dominus reuelauerat.

Primum, ꝙ nullus, qui moreretur in habitu esset dãnatus: Istud debet intelligi piè, & sanè. scilicet cum obseruantia regulæ.

Secundum, ꝙ ordo multos debebat habere impugnatores: sed finaliter omnibus præualebit, & præualet: & parum durarent insultatores.

Tertium, ꝙ quanto plures essent fratres, tanto eis dominus abundantius prouideret.

Quartum, ꝙ professio fratrum duraret vsque ad diem iudicij.

Secundo dum esset in monte Aluernæ idem dixit beatus Franciscus fratri Leoni se habuisse à Christo: immo ipse Beatus Franciscus mandauit fratri Leoni, vt lapidem vnum primo aqua, secundo vino, tertio lacte, quarto balsamo lauaret, & cum Frater Leo diceret, quomodo posset habere balsamum? Beatus Franciscus intulit, ꝙ ideo hoc dicebat: quia Christus super illum lapidem sederat: & quatuor sibi dixerat, sed vnũ nolebat dicere: dixit sibi alia. Primum, quod religio, & professio fratrum minorum non deficiet, vsque ad diem iudicij,

cij, & durabit in seculum seculi.
Secundum, ꝙ nullus male viuens in ordine poterit in eo diu permanere: Nullus enim poterit stare in ordine in peccato mortali; aut.n. confitebitur, aut egredietur.
Tertium, ꝙ nullus ex industria persequens ordinem, diu viuet. Benefactores enim nostri remunerabuntur in hoc seculo, & in alio, & malefactores punientur in hoc seculo, & in futuro. Hæc dixit B. Franciscus fratri Leoni.
Tertio habuit præfata beatus Franciscus, dum oraret in sancta Maria de Angelis, vt reuelauit fratri Ruffino, & addidit vnum aliud beatus Franciscus maius præfatis. Quod in die iudicij apparebunt fratres cum stigmatibus, & in fine scilicet tempore Antichristi habebunt fratres quàm plurimi stigmata. De perpetuitate istius ordinis patet ex iam dictis per allocutionem Christi factam beato Francisco, dum fratrum scandalis turbaretur, vide supra.
Nonum ipsius regulam seruantibus, & in ipso ordine debitè stantibus, vitam ęternam largiẽdo, & quia de hoc dicetur in duodecima regulæ conditione, sufficit ad præsens miraculũ supradictum de visione iuuenis nobilis: qui volebat ab ordine egredi: qui multitudinem maximam uidit fratrum, pro anima fratris morientis euntem. Idipsum ostendit operatio miraculorum sanctorum fratrum: de quibus dictum est fructu, & conformitate pręcedenti: quæ operatio gloriam arguit ipsorum. Hoc ipsum probo beati Francisci reuelatione per Angelum eidem facta, dum staret in Eremitorio sancti Vrbani: in qua plura continentur; aliqua præmissa, & nõnulla dicenda probãtia. Beato Frãcisco apparuit Angelus Domini in specie fulgida, & priuilegia, ac gratias singulares regulam amantibus, & seruantibus vsque in finem factas, & concessas à Deo in cœlis reuelauit ei: & animauit eum ad annunciandũ fratribus singularitatem gloriæ: quam præparauit dominus Iesus Christus in cœlis vitam, & regulam fideliter, & deuotè implentibus.

Stipendia, & priuilegia seruantium Regulam, & eis subuenientium, & econtra.

Primum priuilegium. fœlicem & absque impedimento, & detentione pœnarum purgatorij euolationem ad regnum.
Secundum cum Christi discipulis præclaras, & lucidas mansiones.
Tertium in peregrinationis huius exilio defensionem, & protectionem singularem ab insidijs demonum, & à lapsu peccati mortalis.
Quartum iucundam, & Christiformem habitationẽ Christi, & spiritus eius in animabus, & corporibus pure, & fideliter seruantium eã.
Quintum deuotionem ad veros regulę obseruatores, & ad regulam, & religionem habentibus; & ipsos recipientibus, & eis benignè subuenientibus; augumentum bonorum gratiæ, & protectionem ab aduersis, & liberationem à peccatis, & in fine misericordiam, & refrigerium æternę quietis: si audierint eos, & perseuerauerint in incępta reuerentia, & dilectione vsque in finem.
Sextum persequentibus, & impugnantibus, & odientibus ipsos, & eorum religionem, & vitam in præsenti priuatio gratiæ, cęcitas mentis, inuolutio in peccatis, amaritudo cordis, & impietatis, & si non resipiscant, ꝙ non pœniteant ante mortem: Christi maledictio, & ęterna damnatio venient super eos.
Decimum ad ordinem, & regulam afficientibus misericordiam impendendo, patet ex præmisso immediatè, & octauo.
Vndecimum circa finem vnum fratrem suscitando, & stigmatizando. De stigmatizatione fratrum dictum est in octauo pręcedenti.
Duodecimum contra Antichristum ipsum ordinem opponendo. hoc ostendit Abbas Ioachim, vt dictum est supra conformitate prima, & fructu. Opponet enim se ordo iste contra Angelum mortis &c.
Tertium decimum, ipsius ordinis institutorẽ B. Franciscum sibi conformando per impressionem stigmatum, & super alios promouendo, & exaltãdo, & hoc est signum magni amoris ad ordinem, caput eius sic magnificando.
Quartum decimum, ipsum ordinem præ alijs diligendo. Quod B. Franciscus cuidam fratri reserauit. Nam quidam frater casu venam pectoris sibi fregit, & cũ dolore pectoris, & sanguinis per os emissione plurimũ anxiaretur, fecit se ad Ecclesiam deferri dicẽs, vel ibi moriar, vel beatus Franciscus me liberabit, vbi dum deuotè precaretur B. Franciscum pro altero præfatorum: Apparens B. Franciscus, & manutangens statim reddidit eum sanum. Et cum post sanitatem perceptam ipse.b. Franciscum interrogasset. Quis ordo esset Deo magis acceptus? Respondit B. Franciscus dicens, ꝙ si multi mali fratres non essent in ordine, nullus alius ordo Deo magis placeret, quàm ordo suus. Tunc frater dixit.B.Francisco. In quo plus fratres peccarent? Respondit.B.Frãciscus in otio, & murmuratione.
De dilectione Christi ad hunc ordinem. patet supra ex dictis Christi ad ipsum B. Franciscum, & miraculis ostensis. Sic ergo apparet septimum, ꝙ hic ordo, & regula à Christo est adamata.

Qui ordinem minorum persequẽtes præuaricati sũt, & quõ.

Octauo regula fratrum minorum est à calumniantibus defensata. vbi est aduertẽdum, quòd vt dictum est. Nulli persequenti ordinem, vel qui aliquid facere contra regulam pręsumpsit bene sibi euenit. Quod multis exẽplis claruit.
Ostensũ est supra de Abbate, & Episcopo persequentibus ordinem & fratres; qui in iudicio in parte sinistra locati; Abbas per fratres minores à parte dextra est tractus, & factus est Frater minor. Episcopus vero dum in proposito

posito permaneret, subita, & æterna morte perijt.

Episcopus Imolæ Frater domini Roberti de Imola: qui fratrum locum destruxit subita morte interijt.

Præpositus montis vici de Pedemontis; cum summè prius fratres diligeret: operatione cuiusdam sui famuli dilectionem in odium sic cõuertit; quòd eius persequutione fratres erat necesse, vt de dicto Castro abirent omnino: Sed fratres ipsi ad beatum Franciscum recurrentes, rogabant vt de atroci vexatione eos eriperet: Quod & factum est: Nam de nocte ad iudicium diuinum Præpositus, ductus cum famulo, cum sententia cõtra eos daretur, Beatus. Fr. Præpositum defendit, quia fuerat ordini deuotus; & si famuli inductione hostis esset effectus; uerum sententiatus famulus; decapitatus est: & cum de somno Præpositus surrexisset; famulum suum diuina sententia decapitatum inueniens, ipse statim fugiens ad fratres, factus est frater minor.

Duo Prębendati vnus deuotus ordinis, & alter hostis, mali tamen ambo, in visione ad iudicium rapti: data sententia hostis ordinis, est decapitationis sententia mulctatus, & sic est postmodum repertus. Alter vero ob deuotionem ad ordinem, & beatum. F. à sententia liberatus: factus est frater minor deuotus, & sanctus.

Gulielmus de sancto amore vna cum multis magistris Parisiensibus istum insequutus ordinem; reprobatus per dominum Alexandrum quartum in sua extrauagãte, quæ incipit. Nõ sine multa cordis amaritudine. Et in alia, quę incipit. Romanus pontifex de summi Apostolatus specula, vna cum suis sequacibus; & tandem malo fine vitam terminauit præsentem.

Multi etiam pręlati, & Cardinales ad destructionem ordinis attendentes; quorum nomina taceo, quia recenter mortui sunt: paruo tẽpore ab incępto in vita hac superstites fuerũt, & verificatum est in præfatis, quod dictum est beato Francisco, & allegatum supra, quòd nullus ex Industria persequens ordinem, diu poterit in hac vita manere.

Plures etiam seculares persequentes fratres malo fine decesserunt.

Federicus Imperator secundus, qui fratres de regno Sicilię expulit; ceruicali posito super gutture à filio suo naturali Manfredo excommunicatus, suffocatur.

Florẽtię quidam miles de Brixia Capitaneus, quendam nostri ordinis fratrem inhonestauit contra Deum, & veritatem, & confirmatus in officio tot nephanda commisit, vt per Florentinos ad carcerem iudicatus perpetuum: ibidem infœlicissimè, & cum magna miseria mortuus est. In morte veniã petẽs à fratribus rogauit vt eum amore Dei deberẽt sepelire.

Frater Agnellus de Pisis minister primus Angliæ iniuriosè repulsus à monachis cuiusdam loci; diuino iudicio eadem nocte monaci omnes occisi sunt, vno excepto qui se eis beniuolum ostenderat, vt habetur clarius in pręcedẽti conformitate in capitulo de prouincia Angliæ.

Nobilis quidam iuxta Viterbium hñs Castrũ nomine Nicolaus; inferendo sancto fratri Iunipero multas iniurias: postea captus à Viterbiensibus, occisus est. De multis alijs possem exempla inferre, quæ breuitatis causa dimitto.

Et sicut Deus vltor extitit persequentium, sic adiutor factus est ordinem diligentium, iuxta supra posita beato Fr. reuelata.

Protectores tres successiuè inter alios, & primos habuit ordo noster; qui verè fuerunt patres ordinis; & quia sic fuerunt, Deus ad culmen Apostolicum sublimauit, videlicet dominum Vgolinum Episcopum Hostien. qui fuit Papa Gregorius nonus. Dominum Benedictũ de Anagnia qui fuit Papa Alexander quartus. Dominum Io. Gaietanum de Vrsinis, qui fuit Papa Nicolaus tertius. Nec dominus Papa Alexãder, nec Papa Nicolaus voluerunt alios esse protectores quoad viuerẽt, & si iuxta mortem Papa Nicolaus cum summa deuotione, & lachrimis fratrem suum fecerit ordinis protectorem.

Adiutores ordinis Deus sublimat.

Miles quidam deuotus ordini & B. Francisco, dum B. Franciscum apud Celanum hospitio recepisset; reuelata eidem à beato Francisco morte, pœnitentię fructus faciens: de hac vita gratiosè decessit.

Rex castellæ Sanctius tam deuotione ad ordinem; quàm propè mortem habitus ordinis assumptione; à dãnatione ęterna est liberatus, vt dictum est conformitate præcedenti. Multos alios deuotionem sinceram gerentes, ad ordinem Deus multis bonis in præsenti repleuit, & in futuro, de quibus in sequentibus clarè patebit.

Et sicut ordinem persequentes, sic & in regulam insurgentes puniuit, vt fuit Secta fraticellorum, quorum F. Iacobus de Ceua prouinciæ Ianuæ fuit caput. Hos Papa Ioannes vigesimus secundus in Decretali extrauagãte, quæ incipit Gloriosam Ecclesiam excommunicauit; vt hereticos, & extirpauit.

Similiter fratrem Vbertinum de Casali prouincię Ianuæ; ordo cum suis sequacibus puniuit; & ipse vt membrum putridum diuisionis, & scandali; abscisus ab ordine; factus est monachus albus. Sic & nouitates facere in ordine præsumentes, diuina vltione sunt percussi.

Rebelles, & insectatores regulæ, & ordinis

Tempore B. Francisci vnus ex socijs vocatus F. Ioannes de capella, quia inuenit abuium capelle, & ab ipsa denominatus est, ab ordine recedens

minorum Deus deprimit.

cedens factus leprosus, laqueo vt Iudas se suspendit.
Primus minister Bononiæ dictus Fr. Ioannes de Caschaccia, qui posuit studium Bononiæ; contra voluntatem B. Francisci, & correptus de hoc à beato Francisco iterato reponendo studium; ab ipso maledictus, statim cœpit febricitare, & cum supplex esset factus beato Francisco per internuncium; respondens beatus Franciscus, ꝙ maledictionem, quam ei dederat, dominus Iesus Christus in cęlo eam cõfirmauerat; quare erat maledictus, quædam gutta de cœlo descendens super corpus eius, ipsum corrodendo extinxit.
Frater Elias secundus generalis nouitatem faciens contra regulam, vt fratres non deberent comedere carnes; insuper equitando pulcherrimum parafredum, & plura alia faciendo, excommunicatus à domino Gregorio 9. & apostata adhærens Federico Imperatori 2. in Sicilia, obijt extra ordinem.
Frater Raimundus Guaffredi de prouincia, contra puritatem ordinis, & regulæ insurgẽs, absolutus à generalatu per dominum Bonifacium Papam 8. miserabiliter, & horribiliter expirauit, & multi sui sequaces pessimè mortui sunt.
Frater Odam spiritualis, qui mutauit locum à B. Francisco constructum; & fecit alium locum in ædificijs sumptuosiorem; ab ipso Beato Francisco repræhensus fuit, & punitus.
Frater Iuuenalis de Florentia, qui fundauit tã magnam Ecclesiam; sicut reuelatum fuit cuidam fratri deuoto; hanc habet pœnam vsque ad diem iudicij, vt duo malei semper eius percutiant caput.
Fratres etiam quidam qni habuerunt pecuniam contra regulam, & eius abusum suo exẽplo fratribus ostenderet, sine confessione sacramentis, & lingua decesserunt; vt de ipsis dicetur infra conformitate 16.
Fratres etiam nonnulli spiritum quærentes libertatis, ab ordine apostatantes, dñtes alios fratres dãnatos, & se iustos, & sanctos, quotidie capiuntur, & comburuntur; nec Deus per mortem ipsorum ostendit aliquid miraculi: nec per tales. Sed quid dicendum est de multis pręlatis, qui in ordine isto fuerunt, & sunt: qui moribus & nulla facta correptione, permittunt cadere ordinem ab omni religiositate? credo quòd cum moriuntur, eis Deus det infernum; vel saltem eos maximis puniat pęnis. Quia nonnullos eorum dirè in pręsenti puniuit. Et præsumendum est, ꝙ Deus vltionum vindictam in eis exerceat, & faciat, & sic ipsi punientur à domino & B. Francisco.

NOno regula fratrum minorum est contra mundi vitia, & mala ordinata. Vbi notandum quòd ipsa regula fratrum minorũ est totaliter hominis immutatiua, & renouatiua: Facit.n. quòd homo deponat veterem hominem cum actibus suis, & nouum. s. Christũ induat cum actibus suis per ipsius perfectam imitationem. Ad quod videndum, est sciendum, quòd in mundo isto nihil boni (vt dictũ est supra conformitate 6.) inuenitur, sed potius quicquid mali, quippe in ipso reperitur.

Quæ mala vigeant in hoc mundo.

Contemptus Dei.
Inobseruantia mandatorum eius.
Carnis incendium.
Auaritiæ cupido.
Derisio seruorum Dei.
Irreuerentia ad omnes.
Infidelitas ad Christum.
Affectio seculi.
Despectio pauperis.
Impatientia ad tentationes.
Laudis appetitus.
Detractio praua.
Delectatio immunda.
Ventris ingluuies.
Assidua iurgia.
Vilipensio proximi.
Linguę procacitas.
Auiditas lucri.
Inexercitatio ad virtutes.
Temporis amissio.
Pauperis odium.
Confidentia vitæ.
Operationis rectè desidia.
Paruipensio cęli.
Terrenorum affectus.
Dissensio in conuersatione.
Humilitatis despectus.
Peccati defensio.
Ascendendi ambitio.
De factis præsumptio.
Falsitatis sectatio.
Inobedentia in iniunctis
Mentis elatio.
Emulatio.
Fallacia.
Inquietudo.
Discrepatio.
Vilium anxietas.
Indiscretio.
Inconstatia.
Inimicitia.
Immundicia.
Alacritas in aduersis proximi.
Cordis superbia.
Redemptoris derisio, & despectio. His malis & innumeris alijs hic mundus infœlix, & miser laborat. Qui ergo ab his vitijs cupit liberari: Hanc B. Francisci, & fratrum minorum regulam amplexetur, & brachijs totius stringat amoris, quia ipsa à præfatis totum hominem liberat, & immutat.
Ipsa.n. vt patet ex contentis in ea: hominem renouat, & transire facit.

Primo à Dei contemptu, ad Christi imitationem: in principio enim regulæ habetur Regula; & vita minorum fratrum hæc est, scilicet domini nostri Iesu Christi sanctum Euangelium obseruare &c.
Secundo ab inobseruantia; ad Dei præceptorum impletionem dicens. Frater Franciscus promittit obedientiam &c.
Tertio à carnis luxu; ad eius puritatem, ideo dicit regula: quòd fratres viuant in puritate, & obseruent castitatem.
Quarto à cupiditate, ad voluntariam paupertatem, ideo sine proprio quilibet promittit viuere hanc profitens regulam, & sic regula docet.
Quinto à derisione ad honoris exhibitionem: ideo regula omnes fratres subicit, & respectu domini Papæ, & prælatorum; quia viuendo in obedientia.
Sexto ab irreuerentia ad venerationem, promittit enim reuerentia ex regula quilibet Frater minor.
Septimo ab indeuotione Christi ad perfectā mundi pro ipso abdicationem: ideo dicit regula. Si quis voluerit hanc vitā accipere &c.
Octauo ab affectu seculi; ad Christi veram inhæsionem, regula dicit; quòd venientes ad ordinem omnia vendant.
Nono à proximi contemptu; ad ipsius subleuationem, regula mandat, quòd debeant omnia pauperibus erogare, ad ordinem venientes.
Decimo ab impatientia tentationum, ad feruidam macerationem. Regula dicit, mollibus non indui, nec duas tunicas haberi &c.
Vndecimo à laudis appetitu; ad sui despectio oem. regula dicit, quòd fratres vestimenta possint repeciare de saccis, & alijs petijs &c.
Duodecimo à detractione ad omnium saltem verbotenus commendationem, regula dicit, quòd fratres non despiciant, neque iudicent homines &c.
Tertio decimo à praua mundi delectatione ad laudis Dei iubilationē, regula dicit: quòd clerici faciant diuinum officium &c.
Quarto decimo à ventris ingluuie ad eius subiectionem, & refrenationē, regula dicit, quòd fratres ieiunent &c.
Quinto decimo à iurgijs ad pacificam conuersationem, regula dicit, quòd fratres quando vadunt per mundum non litigent &c.
Sexto decimo ab aliorum vilipensionem, ad eorum charitatem, & dilectionem. Regula dicit, quòd fratres sint pacifici, modesti, mansueti &c.
Decimo septimo à linguæ procacitate ad taciturnitatem. Regula dicit, quòd honestè fratres loqui debeant omnibus, sicut decet &c.
Decimo octauo à pecuniæ acquisitione, ad paupertatis amorem. Regula præcipit, quòd nullo modo denarios, vel pecuniam recipiant &c.
Decimo nono ab otio ad operis laborem. Regula dicit, quòd fratres laborent fideliter, & deuotè.
Vigesimo à temporis perditione ad orationis feruorem, Regula dicit: quòd fratres sanctæ orationis spiritum non extinguant &c.
Vigesimo primo ab odio mendicitatis; Ad paupertatis indefessē amandum valorem. Regula dicit, laudando paupertatem: hæc est illa celsitudo altissimæ paupertatis &c.
Vigesimo secundo, à confidentia vitæ præsentis; ad Dei desiderium, & refugium. Regula clamat, fratres nihil sibi approprient, nec domum, nec locum &c.
Vigesimo tertio, à desiderio ad bonum opus perficiendum, & exercitium. Regula dicit: ꝙ fratres ire pro eleemosyna non debent verecundari &c.
Vigesimo quarto, à paruipensione cœlestiū; ad supernorum cogitationem. Regula dicit. Reges, & hæredes regni cœlorum &c. Et hæc sit portio &c.
Vigesimo quinto, à terrenorum affectu; ad ipsorum derelictionem. Regula dicit, nihil sub cœlo habere velitis, &c.
Vigesimo sexto, à dissensione animorum, ad benignam simul cohabitationem. Regula dicit, vbicunq; sunt, & se inuenerint fratres &c.
Vigesimo septimo, ab humilitatis despectu; ad eius amplexum veraciter, & acceptionem. Regula dicit. Si quis eorum in infirmitatem ceciderit &c.
Vigesimo octauo, à peccati defensionem, ad eius propriam confessionem. Regula dicit. Si qui fratrum instigāte inimico mortaliter peccauerint &c.
Vigesimo nono, ab ambitione ad sui proprij defectus considerationem. Regula dicit, ꝙ ministri sint serui omnium fratrum &c.
Trigesimo, à falsitatis vitio ad veritatis professionem. Regula dicit, nullus fratrum populo penitus audeat prædicare &c.
Trigesimo primo, à præsumptione ad ipsius declinationem. Regula dicit: Fratres nō prædicent in Episcopatu alicuius Episcopi &c.
Trigesimo secundo, ab inobedientiæ contumacia, ad iniunctorum exequutionem. Regula dicit. Firmiter præcipio fratribus, vt obediant suis ministris &c.
Trigesimo tertio, à mentis elatione ad sui veram despectionem. Regula dicit. Caueant fratres ab omni superbia &c.
Trigesimo quarto, à praua emulatione ad gaudium de bono proximi, & exultationē. Regula dicit: ꝙ caueant fratres ab omni inuidia &c.
Trigesimo quinto, à fallacia, & dolo ad eius detestationem. Regula dicit, quòd caueant ab auaritia &c.

Trigesimo

Trigesimo sexto, ab inquietudine cordis, ad eius totalem in Deum proiectionem. Regula dicit, ꝙ caueant à cura, & sollicitudine &c.

Trigesimo septimo, ab animorum dissensione; ad proximi commendationem. Regula dicit, quòd fratres caueant à detractione, & murmuratione &c.

Trigesimo octauo, à rerum vilium anxietate ad sui detestatiuam deiectionem. Regula dicit. Fratres nescientes litteras &c.

Trigesimo nono, ab indiscretione, impatientia, & inconstantia, ad patientiam, & tolerantiam. Regula dicit, ꝙ habeant patientiam in tribulationibus &c.

Quadragesimo, ab iracundia ad amicitiam, & inimicorum diligentiam. Regula dicit, ꝙ debemus diligere qui nos odiunt &c.

Quadragesimo primo, ab immunditia ad animæ munditiam, & puritatem. Regula dicit, ꝙ debent orare ad Deum puro corde &c.

Quadragesimo secundo, à delectatione in aduersis proximi, & gaudio ad ipsorum in bono confirmationem. Regula dicit. Fratres dirigit ad saracenos, & alios infideles &c.

Quadragesimo tertio, à cordis elatione, ad veram humilitatem seu humiliationem. Regula dicit, ꝙ fratres sint semper subditi, & subiecti &c.

Quadragesimo quarto, & vltimo à Christi vitæ derisione, ad laudabilem Christi sequelam, & exequutionem. Regula dicit in fine, ꝙ sanctum euangelium domini nostri Iesu Christi, quod firmiter promisimus obseruemus. Ex quibus patet ꝙ regula fratrum minorum est contra mundi vitia, & mala ordinata: Nā hominem abducit à malo, & ad bonum perducit: vt patet ex prędictis. hoc patet in multis, qui in seculo fuerunt pessimi, & postea in ordine fuerunt sanctissimi. Sicut de tribus patet latronibus conuersis per B. Franciscum, & de fratre Agnello sic à beato Francisco vocato, qui fuit latro crudelissimus. De fratre Gōsaluo, qui fuit Saluij prouincię Castellæ; prius pessimo homine, & latrone, & demum sancto, & sic de alijs, de quibus dicetur, sequenti fructu, & conformitate, & aliqualiter dictum est præcedenti conformitate &c.

Regula fratrum min. ad quid sit ordinata.

Decimo Regula fratrum minorum est pro hominis ordinatione, & in bono conseruatione demonstrata, & reserata. hoc habet duas partes. prima quòd regula ipsa est hominis ordinatiua, secunda, quod est in bono conseruatiua.

Prima pars quod ipsa sit ordinatiua hominis patet. Ipsa enim ordinat hominem.

Primo ad Deum per imitationem cum dicit. Regula, & vita fratrum minorum &c.

Secundo quo ad data, & concessa per gratitudinem, & hoc per officij exhibitionem cum dicit. Clerici faciant diuinum officium.

Tertio quo ad extra per prædicationem, cum dicit fratres prædicent.

Quarto quo ad intra per compassionem cum dicit. Si quis frater in infirmitatem ceciderit &c.

Quinto quo ad mentem per paupertatem voluntariam. Regula dicit. Hæc est illa celsitudo altissimæ paupertatis &c.

Sexto quo ad fratrem per charitatem cum dicit. Vbicunq; sunt, & se inuenerint fratres &c.

Septimo quo ad verbum per veri expressionē cum dicit, quod sint casta, & examinata eorū eloquia.

Octauo, quo ad gestus per compositionem, cū dicit, quando fratres vadunt per mundum, nō litigent.

Nono, quo ad fidem per stabilitatem cum dicit. Stabiles in fide.

Decimo, quo ad vitam per exemplaritatē cum dicit. Sint mites, pacifici, & modesti.

Vndecimo, quo ad corpus per rigiditatem cū dicit, quod ieiunent à festo &c.

Duodecimo, quo ad illata per tranquillitatem cum dicit, quod fratres debent habere patientiam in tribulationibus &c. Sic ergo patet quomodo regula fratrum minorum ordinat fratres; quo ad alta, per reuerentiam, quo ad data, per gratitudinem, quo ad extra, per misericordiam, quo ad intra, per pietatem, quo ad mentem, per innocentiam, quo ad fratrem per equitatem, quo ad vocem per puritatem, quo ad actum, per religiositatem, quo ad corpus, per seueritatem, quo ad cultum, per fidelitatem, quo ad mores, per disciplinam, quo ad conuersationem, per concordiam, vt merito B. Franciscus possit dicere cuilibet fratri, illud prouer. 4. Viam sapientiæ docebo te; & ducam te per semitas æquitatis, & sic patet quo regula ipsa est hominis ordinatiua.

Secundo est in bono conseruatiua. In bono enim conseruat plura videlicet sobrietatem. hanc docet regula mandans fratribus vt ieiunent.

Operationem cum dicit fratres illi, quibus dedit dominus gratiam laborandi, loborent.

Asperitatem cultus cum dicit. Fratres habeāt vnam tunicam nec mollibus induantur &c.

Inhibitionem census cum dicit. Fratres nihil sibi approprient &c.

Raritatem sermonis cum dicit. quod sint casta eorum eloquia.

Vitationem opportunitatis personæ, loci, & temporis cum dicit, quod fratres non habeāt suspecta consortia.

Orationem, quæ est necessaria cū dicit, quod faciant diuinum officium; & non debent extinguere spiritum orationis.

Humilitatem cum dicit, quod ministri sint serui omnium fratrum.

Paupertatem cum dicit. Fratres nullo modo

denarios &c. Præfata ergo cum hominem in bono conſeruent, & hoc præbeat iſta ſacra regula, merito ipſa eſt in bono conſeruatiua.
Eſt etiam ad perfectionem deductiua patet. Nam ipſa regula, teſte Honorio 3. & Nicolao quarto, eſt regula Domini noſtri Ieſu Chriſti, Quare cũ Chriſti perfecta ſint opera, patet ꝙ hæc regula ad perfectionem ducit, hoc patuit in eius obſeruatoribus; qui virtutibus pleni, miraculis clariſsimis corruſcarunt. In ſignum autem quod hæc regula ſit Ieſu Chriſti eſt, ꝙ Chriſtus apparere dignatus eſt, & ſe oſtendere in habitu fratrum minorum: Nam cum quidam deſideraret Deo ſeruire, & rogaret Deũ vt ſibi viam oſtendere dignaretur, & ſibi perfecte ſeruiret: Dominus autem Ieſus Chriſtus, qui audit libenter preces bonorum, oſtendit ſe illi in habitu fratrum minorum dicens. Quicunque me ſequi cupit: veniat, & taliter mihi ſeruiat, & hoc dicto euanuit ab oculis eius. Ipſe vero cogitans, & admirans de dicta viſione, cum nunquam aliquem fratrem minorem vidiſſet, nec aliquid de eis audierat; fecit ſe de ordine Ciſtercienſi, ſed elapſis 15. annis. Dominus Ioãnes Gaietanus, qui poſtmodum fuit Papa Nicolaus tertius, factus Cardinalis, miſit ad Abbatiam, vbi præfatus erat, vt ſibi aliquem mitterent ſuorum monachorum ad ſuã cameram cuſtodiendam. Quod audiens præfatus monachus rogauit Abbatem vt eum mitteret, quod & factum eſt. Hoc enim agebat quia viderat quendam fratrem minorem, & recordatus viſionis Chriſti optabat ordinem intrare, quod euenit; nam dicto domino Cardinali eum iuuante, factus eſt frater minor, bonus, & ſãctus, hoc recitauit Papa Nicolaus ipſe apud Surianum omnibus miniſtris ordinis in ſui pręſentia conſtitutis.
Verum & ſi regula hæc ſit ad perfectionem deductiua. In bono conſeruatiua & hominis ordinatiua, factione tamen diabolica, & operatione, à multis fratribus malè obſeruatur. Et cauſa eſt, quia prælati non faciũt ſeruari à ſubditis, nec ipſi obſeruant, quæ mandat regula, & noſtri ordinis inſtituta.
Inſuper ſunt illa in ordine de quibus Chriſtus conquæſtus eſt fratri Leoni ſocio B. Franciſci videlicet quia Dei beneficia non cognoſcunt, quæ eis impendit, non tantum ſpiritualia, ſed etiam temporalia, ſcilicet neceſſaria corpori, qúia neque ſeminant neque metunt, & tamen ipſos affluenter paſcit, & nutrit, frequenter murmurant, otio uacant, & ſe ad iram prouocant, & ad amorem cito non redeunt, parcentes iniurias vt deberent. Hæc Chriſtus, & quia ſic eſt, ordo noſter in præfatis conditionibus in talibus fratribus minime reperitur, ſed in alijs bonis fratribus, quod regulæ obſeruantia prædicta faciat, per omnia veriſsime comprobatur.

Vndecimo regulam noſtram non obſeruantibus; pœna à Deo eſt præparata. Cum enim ſcriptura ſuadeat Deo vouere dicens, vouete, addit, & votum perſoluere dicens, Reddite. Frater ergo, qui regulam minorum, quæ Apoſtolica eſt, & Chriſti ut ſuperiora demonſtrant, cum ipſam obſeruare promiſerit, profitendo Deo, & beatæ Mariæ, & beato Franciſco, & omnibus ſanctis, & toto tempore vitæ ſuæ, & coram prælato, & omnibus fratribus, voto non ſimplici, ſed ſolemni, mirũ eſt, quod frater paruipendat ſic, quod Deo tam voluntarie ipſe promiſit ſibi reddere per regulæ obſeruantiam, & ſi quiſquam eidẽ promiſerit aliquid, vult plenarie ſibi perſolui, quãto magis ipſe etiam Domino Deo? Quare non ſeruando promiſſa, ſi dominus Deus iraſcitur, punit, & ſubtrahit ſua dona à nobis; non eſt mirum, imo mirum eſſe debet, quomodo ipſe ſuſtinet nos ipſum deridentes, ſpernentes, & quæ eidem promiſimus nõ ſoluentes: ſed quia Deus (vt dicit ſcriptura) eſt patiens redditor, eſt patiens in expectando, ſed redditor in puniendo, & præmiando, quia reddet vnicuique iuxta opera ſua. Vnde non immerito regulam non obſeruantes, ſi puniat, & in præſenti ſubtrahendo gratiam dona ſua, & bona temporalia, & pœnas corporales infligendo, & in futuro quoſdam puniendo temporaliter, ut in purgatorio, ac alios æternaliter ut in inferno, nõ eſt mirũ præſertim cũ hõ ſponte peragat talia, cuius oppoſitũ faciẽdo, proculdubio uitã poſſideret æternã, prout cuilibet mittitur ꝓfitẽti.

Dvodecimo, & vltimo. regula ipſa fratrõ minorum eam ſeruantes ad gaudia ducit beata. Iſtud patet uerbo Chriſti Ioan. 8. Si quis ſermonem meum ſeruauerit, mortem nõ guſtabit in æternum, & Ioan. 14. Si quis diligit me, diligetur à patre meo, & ego manifeſtabo ei ipſum. Et Ioan. 12. Vbi ego ſum illic & miniſter meus erit. Cum ergo regula fratrum minorum ſit domini noſtri, ut dicit Honorius Papa, & Nicolaus, ipſa in ipſo ſacro Euangelio, & vita Chriſti, & exemplo Apoſtolorum fundatur, quare ad ipſius obſeruantiam ſequitur regni poſt huius vitæ curſum perceptio. Paupertatis eſt regnum cœlorum Matth. 5. Obedientiæ eſt regnum cœlorum Matth. 19. Si uis ad uitam ingredi ſerua mandata, & ibidem. Omnis qui dereliquerit domum &c. propter nomen meum centuplum accipiet, & uitã æternam poſsidebit. Caſtis regnum datur cœlorũ. Matth. 19. Quia tales ſe caſtrauerunt propter regnum cœlorum. Et cum præfata hac ſacra regula minorum ſeruentur; & habeantur, & alia multa, meritò ſeruantibus uita datur beata. In huius ſignum Prælatus recipiens ad profeſsionem; voto emiſſo de regulæ obſeruatione dicit profitenti. Et ego ſi hæc obſeruaueris promitto tibi uitam æternam. Ex dictis ap-

paret declarata ſecunda pars fructus noni, & conformitatis, videlicet Franciſcus regulator.

DE duobus alijs regulis, ſcilicet ſororum ordinis ſanctæ Claræ, & fratrum de pœnitentia tertij ordinis à B. Frãciſco inſtitutis, & & ordinatis, patet intuenti, quam ſint perfectæ, & ſanctæ, & in iſtis ſororibus, & fratribus tertij ordinis ſunt effectu demonſtratæ, quod ſint ad perfectionem deductiuæ, ut fructus, & conformitas octaua præcedens de pluribus oſtendit. Nec de ipſis eſt in aliquo hæſitandum, vtpote quia ſunt per Apoſtolicam ſedem confirmatæ. Sic ergo B. Franciſcus eſt regulator. Primo ſcilicet fratrum minorum, ſecundo ſororum pauperum, & tertio fratrum de pœnitentia; quas regulas ipſe inſtituit, & ordinauit, iuxta quod de ipſo cantatur. Tres ordines hic ordinat, primumque fratrum nominat minorum, pauperumque fit dominarũ medius; ſed pœnitentum tertius; ſexum capit vtrunque. Vnde ad inſtar trium Eccleſiarum à B. Franciſco reparatarum; & propter vocem ter ſibi factam à Chriſto è Cruce de reparatione materialis Eccleſiæ, tres ordines, & regulas inſtituit, ſicut patet ad oculum omnibus Chriſticolis. Ad laudem Chriſti. Amen.

DECIMVS FRVCTVS, ET CONformitas eſt, Ieſus doctor mirabilis. Franciſcus prædicator. Expoſitio primæ partis, videlicet Ieſus doctor mirabilis.

DOMINVS Ieſus noſter Saluator, cum ſit verus magiſter, lux, ſplendor, candor, lumen, ſol, veritas, doctor, lex, & verbum. Hinc eſt quod nos placuit ſua charitate illuſtrare per doctrinæ ſaluberrimæ informationem. Cum enim homo ex peccato multiplicem incurrerit ignorantiam videlicet.

Primo reſpectu credendorum, quia notitia veræ fidei hominibus generaliter non patebat, & ſi aliquibus pateret in ſingulari.

Secundo reſpectu colendorum; quia creatura, & non creator colebatur.

Tertio reſpectu abhorrendorum, quia vitia, pluſquam virtutes homo acceptabat.

Quarto reſpectu ſpernendorum, & contemnendorum, quia mundialia toto affectu proſequebantur, & ſe beatiores cenſebant de mundanis plura obtinentes.

Quinto reſpectu acceptandorum, quia virtutibus nullus inſeruiebat.

Sexto reſpectu ſubiungandorum, quia viam carnis, & non ſpiritus quiſq; proſequebatur.

Septimo reſpectu agendorum, quia de mandato Dei quo ad obſeruantiam parum, vel nihil curabatur.

Octauo reſpectu dimittendorum, quia illata nequaquam dimittebantur.

Nono reſpectu expiandorum, quia de pœnitentia peragenda non cogitabatur.

Decimo reſpectu appetendorum, quia diuina & cęlica non anhelabantur.

Vndecimo reſpectu intelligendorum, ſcilicet prophetiarum, quia erant clauſæ, & non intelligebantur.

Duodecimo reſpectu beatificãdorum, de quibus opiniones variæ per intellectus hominum inueniebantur, & nullam ponebant debitam veritatem; Ignorãtia etiam erat reſpectu multorum aliorum. Et ideo decebat hominem de præfatis plenarie informari, & erudiri, & certe non per alium melius diſertius, clarius, & perfectius, quàm per ſapientiam Dei patris dominum Ieſum Chriſtum, qui factus eſt nobis ſapientia à Deo, iuſtitia, ſantificatio, & redemptio: & quia de præfatis in proceſſu huius operis in locis diſtinctis patebit declaratio, pro nunc & iſtius primæ particulæ declaratione, ſcilicet Ieſus doctor mirabilis. Sufficiat oſtendere, quòd ipſe nos ſua doctrina direxit, & inſtruxit.

Primo reſpectu vitandorum, ſcilicet vitiorũ. *Chriſtus ſua doctrina perfecte inſtruit hominem in his quæ ad ſalutẽ pertinent.*

Secundo reſpectu acceptandorum, ſcilicet virtutum.

Tertio reſpectu expauendorum, ſcilicet ſuppliciorum &c.

Quarto reſpectu appetendorum, ſcilicet beatitudinis, & præmiorum: Quibus oſtenſis, patebit quod ipſe D. Ieſus, eſt doctor mirabilis.

Sed ante ſunt aliqua prænotanda, & videnda, Primum eſt quia cum prædictum per prophetas fuiſſet per ipſum populum inſtruendum. Iſa. primo. Docebit nos vias ſuas, & ambulabimus in ſemitis eius. Et capitulo 61. Spiritus domini ſuper me; euanzelizare pauperibus miſit me. Michee. 4. Docebit nos de vijs ſuis. Et Pſal. 24. Docebit mites vias ſuas. hinc eſt quòd prædicta volens effectui demandare; docere placuit ſibi populũ, ut patet in omnibus Euangelijs. Verum quia doctor quæ docet, debet prius opere implere, vt doctrinam ſuam; non tam verbo, quam facto depromat. Saluator cępit prius facere; & poſtea docere. *Iſa. 1. & 61. Michc. 4.*

Secundum videndum eſt quando cępit, & dicit Lucas 4. Mat. 4. & Mar. 1. quod poſt Baptiſmum, & tentationem ſuperatam in deſerto, & tunc erat triginta annorum. vbi datur documentum quòd prædicator debet eſſe à peccato immunis, & lotus aquis pœnitentialibus: debet eſſe liber à tentationibus ſuperbiæ, gulæ, auaritiæ, quæ tria totum inficiunt hominem, & præcipue à doctore debent eſſe longinqua. Nam vitio inanis gloriæ non debet tangi; propter lucrum non debet prædicare: Sed quia dignus eſt mercenarius mercede ſua, dẽt moderatè quæ ſunt victus, accipere ſecluſa omni *Lucæ 4. Matth. 4. Mar. 1. Quæ dẽt habere prędicator exemplo Chriſti.*

gulositate, & debet esse triginta annorũ, quia trinitatis fide imbutus cum obseruantia decẽ præceptorum. Quæ omnia in domino Iesu per perfecte fuere.

Tertium vidẽdum est quomodo docebat, Respondet Mat. 7. Erat docens, sicut potestatem habens, & non sicut scribæ, & pharisei .i. illud quod verbo promebat, actu demonstrabat; & potestate i. signis, & miraculis. Et Ioan. habetur quod ministri iudeorum interrogati quare non cepissent Iesum. Responderunt. Nunquam sic loquutus est homo.

Matth. 7.
Ioan. 8.

Quartum uidendum est ubi docebat eos; & patet Mat. 8. quod in signagogis.

Matth. 8.

Secundo in monte Mat. 6.

Matth. 6.

Tertio in templo Io. 2.

Ioan. 2.

Quarto in ciuitatibus, castellis, & villis; quia ciuitates circuibat, & castra, Mat. 6. & Luc. 13.

Matth. 6.

Quinto in plateis Luc. 13. sic ergo non in abscondito tantum; sed palam loquutus est mundo Io. 18.

Lucæ 13.
Ioan. 18.

Quintum vidẽdum est quo tempore docebat, & licet assidue de regno Dei doceret, ut habetur Mat. 21. & Luc. 19. tamen præcipue sabbatis docebat ut habetur Luc 4.

Matth. 21.
Lucæ 19.
Lucæ 4.

Sextum uidendum est qualiter docebat. Respondet Euangelium quod aliquando palam, & aperte. Io. 18. Ego palam loquutus sum mundo: Aliquando in parabolis, ut patet Mat. 13. & Luc. 8. & Mar. 4.

Ioan. 18.
Matth. 13.
Lucę 8.
Mar. 4.

Septimum videndum est, nunquid uita à uerbo, & doctrina discrepabat. Certe non, dicentibus aduersarijs Matth. 22. Magister scimus quia uerax es, & uiam Dei in ueritate doces, & non est tibi cura de aliquo. Et Actuum primo Cępit Iesus facere, & docere.

Matth. 22.
Act. nu. 1.

Octauum videndum est qua hora incipiebat. Respondetur quod mane diluculo ad templũ accedens docebat, & per totam diem; & de sero in Bethaniam reuertebatur, ut patet Mat. 21. & Ioan. 8.

Matth. 21.
Ioan. 8.

Nonum videndum est quid docebat. Respondet Euangelium quod pœnitentiam Matth. 4. Viam Dei Mat. 22. De regno Dei Matth. 21. Se Deum verum Ioan. pluribus capitulis, & sic de alijs. Attamen ad quatuor possunt, quę docuit reduci, videlicet quod quædam docuit euitanda, ut vitia. Quædam arripienda, vt virtutes. Quædam pertimenda, vt supplicia. Quædam appetenda, ut est gloria. Ad hæc quatuor omnis doctrina Christi, & prædicatio est reducibilis.

Matth. 4.
Matth. 22.
Matth. 21.

Dico primo quod Saluator quædam prædicauit, & docuit euitanda ut uitia. Ipse enim docuit uitare vitia.

Primum iniuriarum in proximum Matth. 5. dicens. Omnis qui irascitur fratri suo reus erit iudicio, qui dixerit, Racha reus erit concilio, & qui dixerit fatue, reus erit gehenne ignis.

Matth. 5.

Secundum incontinentiæ Matth. 5. Non mechaberis. Ego autem dico vobis, quod omnis qui viderit mulierem ad concupiscendum eã, iam mechatus est in corde suo.

Matth. 5.

Tertium loquutionis indebitę Matth. 5. Ego autem dico. Non iurare omnino, & sequitur. Sit etiam sermo vester, est, est: non, non: quod his abundantius est; à malo est. Matth. 5.

Quartum contentionis Matth. 5. Qui vult in iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei, & pallium. Matth. 5.

Quintum odij, & rancoris Matth. 5. Diligite inimicos vestros, & bene facite his, qui oderunt vos. Matth. 5.

Sextum inanis gloriæ Matth. 5. Cum facis eleemosynam; noli tuba canere; sed nesciat sinistra tua, quid faciat dextera tua. Et Matth. 9. Cęcis interdixit ne dicerent, quod illuminasset eos. Matth. 5. Matth. 9.

Septimum hypochrisis Matth. 6. Nolite fieri sicut hypocrite tristes; & contra eos clamauit multotiens Mat. 23. Matth. 6. Matth. 23.

Octauum multiloquii. Mat. 6. Orantes nolite multum loqui; sicut ethnici faciunt. Matth. 6.

Nonum auaritiæ & cupiditatis Mat. 6. Nolite thesaurizare uobis thesauros in terra. Matth. 6.

Decimum uindictæ Matth. 6. Si dimiseritis hominibus peccata eorum; dimittet, & vobis pater cęlestis peccata vestra. Matth. 6.

Vndecimum affectus mundanorum Matth. 6. Nemo potest duobus dominus seruire; & non potestis Deo seruire, & mammone. Matth. 6.

Duodecimum temeritatis in iudicando Mat. 7. Nolite iudicare, & non iudicabimini. Mat. 7.

Tertium decimum publicationis secretorum, & diuinorum Matth. 7. Nolite sanctum dare canibus; nec mittatis margaritas vestras ante porcos. Matth. 7.

Quartumdecimum simulationis Matth. 7. Attendite à fallis prophetis, qui veniunt ad uos in vestimentis ouium. Matth. 7.

Quintumdecimum infidelitatis Matth. 7. Multi dicent mihi in illa die, domine, domine non ne in nomine tuo prophetauimus &c. & sequitur, & tunc confitebor illis, quia nunquam noui uos. Matth. 7.

Sextum decimum malæ cogitationis Matth. 9. Quid cogitatis mala in cordibus vestris. Matth. 9.

Decimumseptimum murmurationis Matth. 9. Quare cum publicanis, & peccatoribus manducat &c. Matth. 9.

Decimumoctauum indebitæ affectionis ad parentes Matth. 10. Qui amat patrem, aut matrẽ plusquam me; non est me dignus. Matth. 10.

Decimumnonum indiscretionis Matth. 12. In principio pharisei dixerunt Iesu. Ecce discipuli tui faciunt, quod non licet eis facere die sabbati. Matth. 12.

Vigesimum detractionis Matth. 12. Hic non eiicit demonia, nisi in belzebub principe demoniorum. Matth. 12.

Vigesi-

Matth. 12. Vigesimumprimum in spiritum sanctum Mat. 12. Qui autem dixerit verbum contra spiritũ sanctum; non remittetur ei neque in hoc sęculo, neque in futuro.

Matth. 12. Vigesimumsecundum vani loquii Mat. 12. Dico enim uobis; quoniam de omni uerbo otioso, quod loquuti fuerint homines; reddent rationem de eo in die iudicij.

Matth. 18. Vigesimumtertium crudelitatis Mat. 18. Nonne oportuit misereri conserui tui; sicut & ego tui misertus sum? Sequitur sic faciet uobis pater vester cælestis, si non dimiseritis vnusquisque fratri suo de cordibus uestris.

Matth. 23. Vigesimumquartum indiscretionis, & iniustæ punitionis Mat. 23. Imponunt onera humeris hominum; digito aũt suo nolunt ea mouere.

Matth. 23. Vigesimumquintum reputationis nimię Mat. 23. Amant primos recubitus in cænis, & primas cathedras in signagogis, & salutationes in foro.

Matth. 23. Vigesimumsextum falsæ nominationis Mat. 23. Nec vocemini magistri; quia magister vester unus est Christus.

Matth. 25. Vigesimumseptimum inmiserationis Mat. 25. Esuriui, & non dedistis mihi manducare; & sic de alijs actibus misericordiæ, quos ibidem Saluator explicat.

Ioan. 10. Vigesimumoctauum incredulitatis Ioan. 10. Vos non estis de ouibus meis; oues meæ uocem meam audiunt. De multis alijs uitijs loquitur Christus.

Lucæ 21. De vitio gulæ Luc. 21. Cauete ne grauentur corda vestra crapula, vel vino.

Matth. 5. De vitio Iræ Mat. 5. Qui irascitur fratri suo sequitur qui te percusserit in vnam maxillam; præbe ei alteram.

Matth. 13. De vitio Superbiæ Mat. 13. Qui se exaltat humiliabitur.

Matth. 20. De vitio Accidiæ Mat. 20. Quid statis tota die otiosi?

Matth. 10. De vitio Inuidiæ Mat. 10. Gratis accepistis; & gratis date, & sic de alijs, quibus apparet quod dñs Iesus vitia fugere docuit, & detestari.

Matth. 5. Secundo docuit nos virtutes arripere, videlicet. Primo paupertatis Mat. 5. Beati pauperes spiritu; quoniam ipsorum est regnum cęlorũ.

Matth. 19. Et Mat. 19. dicens. Vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesauros in cœlo.

Luc. 14. Et Luc. 14. Nisi quis renunciauerit omnibus, quæ possidet; non potest meus discipulus.

Matth. 5. Secundo mititatis Mat. 5. Beati mites; quoniã ipsi possidebunt terram,

Matth. 11. & Matth. 11. Discite à me quia mitis sum, & humilis corde.

Matth. 4. Tertio austeritatis Mat. 4. Pœnitentiam agite; appropinquabit enim regnum cœlorum,

Matth. 1. & Matth primo.

Matth. 5. Quarto pietatis Matth. 5. Beati misericordes; quoniam ipsi misericordiam consequentur.

Matth. 5. Quinto æquitatis Mat. 5. Beati qui esuriunt, & sitiunt iustitiã; quoniã ipsi saturabuntur &c.

Sexto cognitionis propriæ defectibilitatis. Mat. 5. Beati qui lugent, scilicet propria peccata; quoniam ipsi consolabuntur. Matth. 5.

Septimo puritatis Mat. 5. Beati mũdo corde; quoniam ipsi Deum videbunt. Matth. 5.

Octauo tranquillitatis Matth. 5. Beati pacifici; quoniam filij Dei vocabuntur. Matth. 5.

Nono patientię, & supportabilitatis Matth. 5. Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam; quoniam ipsorum est regnum cœlorum, & sequitur. Beati eritis cum maledixerint vobis homines, & persequuti vos fuerint &c. Matth. 5.

Decimo exemplaritatis. Matth. 5. Luceat lux vestra coram hominibus, vt videant vestra bona opera, & glorificent patrem vestrum, qui in cœlis est. Matth. 5.

Vndecimo operositatis, Matth. 5. Qui fecerit, & docuerit: hic magnus vocabitur in regno cœlorum. Matth. 5.

Duodecimo honestatis. Matth. 5. Si oculus tuus scandalizat te, erue eũ, & proijce abs te. Matth. 5.

Tertiodecimo fidelitatis. Matth. 7. Omnis qui audit verba hęc; & facit ea, similabitur viro sapienti, Matth. 7. & capitulo. 8. dixit Iesus Centurioni. Vade, & sicut credidisti; fiat tibi. Matth. 8.

Quartodecimo puræ intentionis Matth. 6. Si oculus tuus lucidus est, totum corpus tuum lucidum erit. Si autem nequam fuerit: totum corpus tuum tenebrosum erit. Matth. 6.

Quintodecimo sacræ orationis. Matth. 6. Sic n. orabitis. Pater noster qui es in cœlis. &c. Matth. 6. & Lucæ 18. Oportet semper orare. Lucæ 18.

Sextodecimo longanimitatis. Matth. 6. Primũ quærite regnum Dei, & iustitiam eius, & hæc omnia adijcientur vobis. Matth. 6.

Decimoseptimo fiduciæ, & confidentię; & in Deum firmitatis. Matth. 7. Petite, & dabitur vobis. quærite, & inuenietis, pulsate, & aperietur vobis. Matth. 7.

Decimooctauo iustitię, & sanctæ operationis. Matth. 7. Omnia ergo quæcunq; vultis, vt faciant vobis homines; ita & vos facite illis. Matth. 7.

Decimonono prouidentiæ, & circunspectionis. Matth. 7. Attendite à falsis Prophetis qui veniunt ad vos in vestimentis ouium, & sequitur. A fructibus eorum conoscetis eos. Matth. 7.

Vigesimo diuinæ conformitatis. Matth. 7. Qui facit voluntatem patris mei, qui in cœlis est; ipse intrabit in regnum cęlorum, Matth. 7. & Matth. 12. in fine. Matth. 12.

Vigesimoprimo Christi imitationis. Matth. 8. Sequere me, & dimitte mortuos sepelire mortuos suos. Matth. 8.

Vigesimosecundo sanctæ, & iustæ conuersationis, de qua regula, & modus traditur Matth. 10. per totum. Quando Iesus eos ad prædicãdum misit. s. Apostolos. Matth. 10.

Vigesimotertio prudentiæ, Matth. 10. Estote Matth. 10.

prudentes

prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ.
Matth. 10. Vigesimoquarto constantiæ. Matth. 10. Tradent enim vos &c. sequitur. Ne timueritis eos, sed potius eum timete, qui potest animam, & corpus perdere in gehennam ignis.
Matth. 10. Vigesimoquinto perseuerātiæ. Matth. 10. Qui autem perseuerauerit vsque in finem; hic saluus erit.
Matth. 10. Vigesimosexto discretionis. Matth. 10. Cum autem persequentur vos in ciuitate ista, fugite in aliam.
Matth. 10. Vigesimoseptimo fidelis professionis. Matth. 10. Omnis qui confitebitur me coram hominibus; confitebor & ego eum corā patre meo.
Matth. 10. Vigesimooctauo assiduæ mortificationis. Matth. 10. Qui non accipit crucem suam, & sequitur me; non est me dignus.
Matth. 10. Vigesimonono liberalitatis, & diffusionis. Matth. 10. Qui vos recipit, me recipit, & qui me recipit; recipit eum qui me misit.
Matth. 11. Trigesimo Euāgelicæ perfectionis. Matth. 11. Tollite iugum meum super vos. iugum enim meum suaue est; & onus meum leue.
Matth. 15. Matth. 19. Ioan. 15. Trigesimoprimo præceptorum obseruantiæ, & impletionis. Matth. 15. Vos trāsgredimini mandata Dei &c. & capitulo. 19. Si vis ad vitam ingredi serua mandata: Nam & ego præcepta patris mei seruaui. Io. 15. &c.
Matth. 17. Trigesimosecundo ieiunij, & afflictionis. Matth. 17. Hoc genus demoniorum non eiicitur; nisi per orationem, & ieiunium.
Matth. 16. Trigesimotertio ꝓpriæ abnegationis. Matth. 16. Si quis vult post me venire; abneget semet ipsum, & tollat crucem suam &c.
Matth. 18. Trigesimoquarto humiliationis. Matth. 18. Nisi quis se humiliauerit sicut paruulus iste; non intrabit in regnum cælorum.
Matth. 18. Trigesimoquinto compassionis. Matth. 18. Si Si peccauerit in te frater tuus; vade, & corripe eum &c.
Matth. 18. Trigesimosexto fraternitatis, & vnionis. Matth. 18. Si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re quamcunque petierint, fiet eis à patre meo.
Matth. 18. Trigesimoseptimo continentiæ, & præseruationis. Matth. 18. Sunt eunuchi qui se castrauerunt propter regnum cælorum.
Matth. 19. Trigesimooctauo mundialis abdicationis. Matth. 18. Si vis perfectus esse; vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesauros in cælo; & veni, & sequere me.
Matth. 20. Trigesimonono suę despectionis, & seruitutis fraternæ. Matth. 20. Quicunque voluerit maior inter vos fieri; erit minister vester.
Matth. 21. Quadragesimo vitationis consortij malignorum. Matth. 21. Iesus relictis illis s. pharisæis, abijt in Bethaniam.
Matth. 22. Quadragesimoprimo redditionis vnicuique, quod suum est. Matth. 22. Reddite quę sunt Cæsaris Cæsari, & quę sunt Dei Deo.
Matth. 22. Quadragesimosecundo veræ dilectionis. Matth. 22. Diliges dominum Deum tuum ex tota mente tua.
Matth. 23. Quadragesimotertio reuerētiæ exhibitionis. Matth. 23. Super cathedram Moysi. sequitur, omnia quæ dixerint vobis, seruate, & facite.
Matth. 24. Quadragesimoquarto cautelę, & prospectionis. Matth. 24. Videte ne quis vos seducat.
Matth. 24. Quadragesimoquinto debitę præparationis. Matth. 24. Estote parati; quia qua hora non putatis, filius hominis veniet.
Matth. 25. Quadragesimo sexto vigilantiæ, & corporis abiectionis Matth. 25. Vigilate, & orate quia nescitis horam &c.
Matth. 25. Quadragesimoseptimo inspectionis finalis iudicij Matth. 25. Separabit eos abinuicem, sicut pastor segregat oues ab edis.
Ioan. 4. Quadragesimooctauo fatigationis. Io. 4. Iesus fatigatus ex itinere; sedebat super fontem.
Ioan. 5. Quadragesimonono inquisitionis perficiendi Dei voluntatem. Io. 5. Meus cibus est vt faciā voluntatem patris mei.
Ioan. 4. Quinquagesimo mentalis ad Deum eleuationis. Io. 4. In spiritu oportet eum adorare.
Ioan. 14. Quinquagesimoprimo desiderij ad salutem peccatoris. Ioan. 14. Ego alium cibum habeo manducare, quem vos nescitis.
Ioan. 6. Quinquagesimosecundo fauoris temporalis declinationis. Io. 6. Iesus fugit, cum turba vellet eum facere regem.
Ioan. 13. Quinquagesimotertio proximi informationis. Io. 13. Exemplum dedi vobis; vt quemadmodum ego feci vobis, sic & vos alijs faciatis.
Ioan. 14. Quinquagesimoquarto mutui amoris, & affectionis. Ioan. 14. In hoc cognoscent homines, quòd sitis mei discipuli, si dilectionem adinuicem habueritis.
Ioan. 14. Quinquagesimoquinto pacis prosequutionis. Ioā. 14. Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis.
Ioan. 17. Quinquagesimo sexto diuinæ semper supplicationis. Io. 17. Subleuatis Iesus oculis in cælum, dixit. Pater, clarifica me &c. Præfatis ergo, & alijs pluribus patet quomodo Saluator sua doctrina prædicauit, & docuit nos virtutes accipere, & sic patet quòd docuit secundū, scilicet acceptandas virtutes, & toto animo amplectendas.

Xps docet quæ sunt expauēda, & quæ pœna est peccato parata. Tertio docuit Saluator quędam expauenda, scilicet pœnam inferni æternam, & hoc ostendendo qualis est Matth. 25. Ignis ęternus qui paratus est diabolo, & Angelis eius. Et Matth. 8. Mittentur in tenebras exteriores; ibi fletus erit, & stridor dentium. Et Matth. 15. Mittent eos in caminum ignis, & sic in pluribus locis pœnam esse accerbissimam ostendit, & per consequens vitandam, & formidandam. Insuper hanc ostendit declarando quibus datur pœna. Matth. 25. Matth. 8. Matth. 15.

Primo

Primo pœna inferni datur ratione conuitij.
Matth. 5. Matth. 5. Qui dixerit fratri suo fatue; reus erit gehennæ ignis.
Matth. 5. Secundo ratione praui operis, Matth. 5. Expedit enim tibi, vt pereat vnum membrorum, quàm totum corpus eat in gehennam.
Matth. 7. Tertio ratione prauæ intentionis. Matth. 7. Omnis arbor, quæ non facit fructum bonũ, excidetur, & in ignem mittetur.
Matth. 8. Quarto ratione infidelitatis. Matth. 8. Filij autem regni mittentur in tenebras exteriores.
Matth. 10. Quinto datur pœna inferni non recipiẽtibus Christum, & discipulos. Matth. 10. Quicunque non receperint vos, & sequitur. tollerabilius erit in die iudicij terræ sodomorum, quàm illi ciuitati.
Ioan. 10. Sexto datur nõ imitantibus Christum. Io. 10. Qui me negauerit coram patre meo; qui in cœlis est.
Matth. 11. Septimo ingratis. Matth. Veh tibi Corrozaim, veh tibi Bethsaida, & sequitur. olim in cinere, & cilicio pœnitentiam egissent, & sequitur, in die iudicij tollerabilius.
Matth. 12. Octauo blasphemantibus. Matth. Spiritus blasphemantibus. Matth. Spiritus blesphemiæ nõ remittetur.
Nono verbis malis vtentibus. Matth. Ex
Matth. 12. verbis tuis condemnaberis.
Matth. 12. Decimo impœnitentibus. Matth. Viri Niniuitę surgent contra generationem istam, & condemnabunt eam.
Matth. 13. Vndecimo hæreticis Matth. Colligite primũ zizania, & alligate ea in fasciculos ad comburendum.
Matth. 13. Duodecimo scandalum facientibus. Matth. Mittet filius hominis Angelos suos, & colligẽt de regno eius omnia scandala, nam separabũt malos de medio iustorum.
Matth. 13. Tertiodecimo malis, & prauis. Matth. vt dictum est. Separabunt Angeli malos, & mittẽt eos in caminum ignis.
Quartodecimo templum Dei despicientibus.
Matth. 21. Ioan. 2. Matth. Fecit flagellum, & eiecit. Et Io. idipsum habetur.
Matth. 23. Quintodecimo diuersis vitijs occupatis. Matth. Veh vobis scribæ, & pharisæi &c.
Matth. 24. Sextodecimo nõ paratis. Matth. Partem eius ponet cum hypochritis: illic erit fletus, & stridos dentium.
Decimoseptimo gloriã mundi appetentibus.
Matth. 25. Matth. Nã cum fatuis virginibus deputantur: quibus clausa est ianua.
Matth. 25. Decimooctauo talento abutentibus. Matth. Inutilem seruum eijcite in tenebras exteriores: ibi erit &c.
Matth. 25. Decimonono immisericordibus. Matth. Esuriui, & non dedistis mihi manducare, & sequitur. Ibunt hi in supplicium ęternum.
Ioan. 15. Vigesimo in Christo non manentibus. Ioan. Si quis in me non manserit, mittetur foras, sicut palmes, & arescet, & in ignem mittetur, & ardet. Quibus apparet, quomodo doctrina Christi, & prædicatio docet, qualis est pœna peccato parata, quia. s. inferni, & quibus datur, & sic patet quomodo Christus prædicat quædã expauenda.

Quarto prædicat, & docet Christus quædam appetenda, scilicet gloriam, quæ consistit: vt ipse dicit Io. Hæc est vita æterna, vt cognoscãt te solum Deum verum, & quem misisti Iesum Christum: In patris, & filij, & spiritus sancti visione, fruitione, & tentione: In hoc. n. vita stat æterna, & beatitudo essentialis humanarum mentium. Sed quibus datur hæc gloria, Christus ostendit. Christus docet quæ sunt appetenda. Ioan. 17.

Primo pœnitentiam agentibus. Matth. Pœnitentiam agite: appropinquabit enim regnum cœlorum. Matth. 4.
Secundo Dei voluntatem facientibus. Matth. Qui facit voluntatem patris mei, qui in cœlis est, ipse intrabit in regnum cœlorum. Matth. 7.
Tertio fidelibus. Matth. Recumbent cũ Abraham, Isaac, & Iacob in regno cœlorum. Matth. 8.
Quarto conuersis ad dominum. Matth. Regnũ cœlorum vim patitur, & violẽti rapiunt illud. Matth. 11.
Quinto Christum diligentibus. Matth. Ipse meus frater, soror, & mater est. Matth. 12.
Sexto continentibus. Matth. Sunt eunuchi, qui se castrauerunt propter regnum cœlorum. Matth. 19.
Septimo paruulis, & humilibus. Matth. Nisi efficiamini, sicut paruuli, non intrabitis in regnum cœlorum. Matth. 18.
Octauo seruantibus diuina mandata Matth. Si vis ad vitam ingredi: serua mandata. Matth. 18.
Nono largientibus omnia pro Deo. Matth. Si vis perfectus esse: vade, & vende omnia, quæ habes: & da pauperibus, & habebis thesauros in cœlo. Matth. 19.
Decimo Christum sequentibus. Matth. Amen dico vobis, ꝙ qui sequuti estis me, &c. sequitur. Centuplum accipietis, & vitam æternam posidebitis. Matth. 19.
Vndecimo laborantibus in vinea. Matth. Acceperunt singulos denarios. Matth. 19.
Duodecimo calicem. s. passionem domini bibentibus. Matth. Potestis bibere calicem; quẽ ego bibiturus sum? Matth. 20.
Tertiodecimo vestem nuptialem posidentibus. Matth. Qui non habet, repellitur. Matth. 22.
Quartodecimo lampades plenas gerentibus. Matth. Intrant enim tales ad nuptias. Matth. 25.
Quintodecimo sanctę lucrantibus Matth. Euge serue fidelis. sequitur. Intra in gaudium domini tui. Matth. 25.
Sextodecimo misericordibus. Matth. Venite benedicti patris mei: posidete regnum. Matth. 25.
Decimoseptimo baptismum Christi verè recipientibus. Matth. Qui baptizatus fuerit: saluabitur. Matth. 28. & 29.
Decimooctauo Christum recipientibus Ioan. Ioan. 1.

Dedit

Dedit eis potestatem filios Dei fieri.

Io. 3. & 6. Decimonono in Christum credentibus. Ioan. Qui credit in illum: non iudicatur. Qui credit in me: non sitiet in ęternum.

Ioan. 6. Vigesimo Christum digne māducantibus. Io. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem: habet vitam æternam.

Ioan. 4. Vigesimoprimo spiritum sanctum continentibus in se. Io. Aqua, quam ego dedero, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam.

Ioan. 5. Vigesimosecundo verbum Dei audientibus. Io. Amen amen dico vobis, qui verbum meū audit, & credit ei, qui misit me habetur vitā æternam.

Ioan. 11. & 17. Vigesimotertio Christo firmiter adhærentibus. Io. Vbi ego sum, ibi sit, & minister meus, & Ioan. Volo pater, vt vbi ego sum; ibi sit & minister meus.

Matth. 10. Vigesimoquarto, in bono perseuerantibus. Matth. Qui autem perseuerauerit vsque in finem: hic saluus erit. Ex prædictis apparet, quomodo Saluator docuit, & prædicauit, quæ sunt appetenda. s. gloriam, & quibus confertur à Deo gratificè demonstratur. Quibus patet consequenter nonum, quod vidēdū erat, videlicet quid docuit, & prædicauit: quia, scilicet, vitia fugienda, virtutes prosequendas, pęnam abhorrendam, & gloriam inquirendam.

Decimum, & vltimum vidēndum est. Nūquid doctor, & prædicator noster dominus Iesus fuit acceptus. Respondetur, quod scribis, & pharisæis non, & communiter iudæis. Rationem

Lucæ 10. Christus dixit. Luc. Nemo propheta acceptus est in patria sua: tales enim, quia non erant

Ioan. 8. ex Deo: ipsius vocem non audiebant. Nec ex ouibus Christi. discipuli vero, & alij; quibus datum erat nosce misterium regni Dei di

Io. 6. & 7. cebant. Domine verba vitæ æternæ habes, & iudæorum. Nūquam sic loquutus est homo: sicut hic loquitur. Cuius verborum dulcedine Magdalena attracta sedebat ad pedes eius, &

Lucæ 10. audiebat verbum illius. Sed quid mirum: omnia, quæ ad prædicatorem, & doctorem concurrunt habebat.

Partes boni prædicatoris, & doctoris, quæ sint.

Doctor nāque: teste Innocentio, in sermone debet habere sapientiam, eloquentiam, & ho

Lucæ 2. nestatem, Christus est sapientia Dei. Luc. Crescebat sapientia, & ætate. Habuit eloquentiā.

Lucæ 2. Luc. Mirabantur doctores super doctrina, &

Ioan. 9. responsis eius. Honestatem tenuit. Ioan. Quis ex vobis arguet me de peccato? & ideo Io. Ba

Ioan. 1. ptista de eo dicebat. Ecce agnus Dei: ecce, qui tollit peccata mundi.

Doctor debet seruare tempus congruum ad loquendum, vt dicit Greg. Christus per triginta annos à prædicatione cessauit. Nam triginta annorum erat, qn̄ cępit prædicare, & docere, vt patet Luc.

Lucę 3. Doctor debet malle placere rebus, quàm verbis, vt dicit Augu. 4. de doctrina Christiana: Christus dicebat. Discite à me: non s. verba, sed facta: quia mitis sum, & humilis corde. Matth. 11.

Doctor, quod dicit, facere debet, vt dicit August. de verbis domini. Christus cępit agere, & docere. Act. 1.

Doctor debet esse clarus in sua doctrina, vt dicit Aug. 4. de doctrina Christiana. Apostoli dicebant Christo. Ecce palam loqueris, & prouerbium nullum dicis. Ego palam loquutus sum mundo. Ioan. 18. Ioan. 18.

Doctor, vt dicit Aug. 4. de doctrina Christiana: non debet curare, quali eloquentia doceat, sed quanta euidentia. Christus dicebat. Si verbis non creditis: operibus credite. Ioan. 10.

Doctor debet pensare, vt dicit Grego. super Exechielem: quid loquitur, vt semper eius sermo in sale gratia conditus sit. Christus dicebat, Ego quæ audiui à patre meo loquor. Ioan. 8. Mea doctrina non est mea, sed eius qui misit me patris. Ioan. 7.

Cui loquitur Christus aliquos increpabat, sicut hypochritas pharisæos. Aliquos, ad pęnitentiam inuitabat sicut peccatores. Aliquos commendabat sicut Centurionem. Aliquos excusabat sicut Magdalenam. Aliquos interrogabat, sicut. Quid vobis videtur de Christo. Alijs respondebat, & sic secundum diuersitatem personarum sermonem faciebat, vt patet conformitate præcedenti. Matth. 8. Lucæ 10. Matth. 22.

Quando loquitur, exemplo Abigail, quæ Nabal viro suo, dum esset ebrius, nihil dixit: sed post ebrietatem digestam. Christus aliquādo occultè aliquādo publicè loquebatur: Aliquādo informabat vno modo: aliquando alio modo. 1. Reg. 25.

Qualiter loquitur: nam sępe verba, quæ nunc ad salutem reuocant: nunc alium vulnerant. Sed qualiter loquutus est Christus, habitum est fructu, & conformitate præcedenti, & sequenti etiam dicitur.

Quantum loquitur: quia auditori fastidioso verbum inferri non debet: Christus dicebat Apostolis. Multa alia habeo vobis dicere: sed non potestis portare modo; Sed post dicebat. Omnia, quæ audiui à patre meo, nota feci vobis. Et quia dictę doctorum cōditiones in domino Iesu fuerunt: non immerito ipse solum est vnus magister Christus. Et ideo cum pharisęo Simone sibi dicamus. Magister dic. Audiam. n. quid loquatur in me dominus Deus, ait propheta Dauid, & Magdalenæ exemplo. Sedeamus ad pedes eius, & audiamus verba eius, verba enim ipsius: vt ipse Iesus dicebat. Spiritus, & vita sunt. Simus ergo de ouibus Christi: quę eius vocem audiunt. Et ipse dat eis vitam æternā. Sic ergo apparet, quòd Saluator noster fuit magister verax, & doctor: ac prædicator excellentissimus, nec solum iudæis prædicauit, sed & gentibus: quia mulieri Samaritanæ, & Samaritanis. Et alijs pluribus, vt docet Ioan. 16. Ioan. 16. Matth. 18. Lucæ 7. Lucæ 10. Ioan. 6. Ioan. 10. Ioan. 4.

vt docet Euangelium, & si principaliter ad oues, quæ perierant domus Israel fuerit à patre destinatus. Sic ergo patet præfatis expositio primæ partis huius conformitatis: quæ erat exponenda.s. Iesus doctor mirabilis.

SECVNDA PARS DECIMI Fructus, & Conformitatis Franciscus prædicator. Expositio.

HVIVS secundæ partis, vt expositio clarius videatur, sunt aliqua videnda.

Primum est, quo, vel quibus beatus Franciscus fuit ad prędicandum incitatus. Et sciendum est, ꝙ beatus Frãciscus inductus fuit ad prædicandum.

Primo diuina monitione, & licet de hoc sit dictum fructu secundo, & conformitate: tamen hic est aliqualiter hoc ostendendum; diuina enim monitione, & inspiratione. B. Franciscus ad prædicandum fuit incitatus.

Quomodo Fran. diuinitus ẽ monitus prædicare.

Et primo diuina inspiratione, & præostensione interna, vt enim dicit legenda trium sociorum: Et dominus frater Bonauentura in legenda maiori, parte tertià. B. Franciscus postquam habitum Eremiticum, & vitam peregerat iam duobus annis à sua conuersione, & tribus Ecclesiis reparatis: moram traheret in Ecclesia Virginis gloriosæ: dum semel missam audiret de Apostolis, & Euangelium esset perlectum: in quo discipulis suis Christus ad prędicandum missis: normam singularem tribuit in viuendo: ne.s. aurum & argentum, nec sacculum vel peram, nec panem, nec virgam portarent in via, nec calciamenta, nec duas tunicas haberent. His auditis: inquit ipse. B. Franciscus. Hoc (inquit) est quod cupio: inde his memoriæ commissis latenter innititur adimplendis: duplicibusque dimissis, ex tunc iam virga, calciamentis; sacculo, vel pera non vtitur, faciens sibi tunicam habitualem valde cõtemptibilem, & incultam: in forma.s. qua priorem fecerat, quãdo mantellum accepit ab Episcopo post renunciationem omnium factam patri, vt enim dicit frater Bonauentura in secunda parte legendæ, cęmento accepto, quod sibi occurrit, admodum crucis manu propria dictum mantellum consignans, operimentum formauit crucifixi pauperis seminudi, & pro corrigia funem sumpsit. Quibus per actis, cępit instinctu diuino Euangelicæ perfectionis annunciator existere; pœnitentianque simpliciter in publicum prędicare, pacem præmittẽdo dicens. Dominus det tibi pacem, & sic in omni prædicatione pacem prius annuncians, populum in prędicationis exordio salutabat: quam salutationem (domino ei reuelante) didicerat. Mirum tamen putandum, & censendum; quòd ad hanc salutationem annunciandam ante suam conuersionem pręcursorem habuit. B. Franciscus: qui frequenter per Assisium pergens dicebat salutando populum in hunc modum. Pax, & bonum, pax & bonum. De quo creditum est firmiter, quòd sicut Ioã. Baptista Christum prænuncians Christo incipiẽte prædicare, defecit: ita, & iste velut alter Ioannes B. Fran. præcesserit cum annunciatione pacis, qui etiam post B. Francisci aduentũ non comparuit, sicut prius. Subito igitur B. Fran. spiritu prophetarum perfusus: iuxta sermonem propheticum statim post dictum suũ præconem annunciauit pacem; prædicauit salutem, eiusque salutaribus monitis plurimi conuersi vere paci sunt fęderati: qui prius discordes à Christo extiterant, & à salute longinqui. Et sic prædicatione hac B. Francisci viri quidam post duos annos à conuersione ipsius ac exemplo, ad pœnitentiam ainimari cępe runt, & eidem (reiectis omnibus) habitu vitaque coniungi, quos fratres minores postmodum voluit nominari; quamuis ante confirmationem religionis, per D. Innocentium tertium viri pœnitentiales nuncuparentur. Sic ergo patet quomodo. B. Franciscus inspiratione interna adeo instructus cępit prædicare.

Secundo B. Fran. fuit incitatus monitione diuina externa, & hoc dupliciter.

Primo post religionis approbationem factam à D. Innocentio, prout dicit. D. frater Bonauentura in quarta parte legendæ maioris, cępit tractare cum socijs vtrum inter homines conuersari deberent, an ad loca solitaria se conferre. Et cum per orationis instantiam diuinæ super hoc voluntatis beneplacitum requisisset; supernæ reuelationis illustratus oraculo, intellexit se ad hoc missum à domino, vt Christo lucraretur animas: quas diabolus conabatur auferre. Ideoque magis omnibus, quam sibi soli viuere pręelegit, illius prouocatus exemplo, qui vnus pro omnibus mori dignatus est. Vnde se in quodam tugurio recollegit prope Assisium, vel posset pro loco, & tempore populis prædicare. Factus igitur euãgelicus pręco ciuitates circuibat, & castra, nõ in doctis humanæ sapientiæ verbis: sed in virtute spiritus, prout dicit regula, annuncians vitia, & virtutes, pęnam, & gloriam cum breuitate sermonis, cępit ex hoc Christi vinea germinare: nam prædicationis ipsius feruore succensi quàm plurimi vtriusque sexus, in coniugali pudicitia domino famulantes secundum formam à viro Dei acceptam, nouis se pœnitentiæ legibus vinciebant, quorum ordinem temporis in processu fratrum de pœnitentia vir Dei appellandum decreuit. Conuertebantur etiam virgines ad perpetuum cœlibatum: inter quas fuit virgo beata Clara plãtula prima pauperum dominarum. Multi etiã non solum deuotione compuncti, sed perfe-

fectionis Christi desiderio inflammati, omni mundanorum vanitate contempta, Francisci vestigia sequebantur. Qui quotidianis succrescentes profectibus vsque ad fines orbis terræ celeriter peruenerunt. Quæ vero Christus per B. Francisci prædicationem gessit, in tertia parte istius expositionis pandentur, & sic patet, ꝙ à domino præmonitus populis prædicauit. Et hoc primo monitione, & declaratione externa.

Secundo B. Franciscus fuit incitatus monitione diuina ad prædicandum temporis in processu. s. post annum quasi quartumdecimum à sua conuersione; licet enim prędicaret: non tamen assidue, vt postea fecit: quia magis orationi, quàm prædicationi, vacabat. Quo videlicet tempore, vt dicit Bonauentura in 12. parte legendæ maioris, & etiam legenda dicit antiqua, ꝙ B. Franciscus fuit in magna cuiusdã dubitationis agonia. An videlicet orationi vacaret assidue: an prædicando per mundũ discurreret: quam terminandam suis socijs proposuit multis diebus ab orationibus rediens: hanc dubitationem B. Franciscus incurrebat bona orationis, & prædicationis cogitando. Quòd enim deberet eligere esse assidue in oratione inducebatur.

Quæ reddebant Fr. dubium An orationi an prædicationi vacaret.

Primo quia inquit simplex, & imperitus sum sermone; maiorem orandi accepi gratiam, quàm loquendi.

Secundo quia in oratione videtur lucrum, & cumulatio gratiarum. In prædicatione distributio donorum cęlitus acceptorum.

Tertio in oratione est purificatio interiorum affectuum, & vnitio ad vnum verum, & summũ bonum cum vigoratione virtutis. In prædicatione spiritualium pulueriżatio pedum, distractio circa multa, & relaxatio disciplinæ.

Quarto in oratione Deum alloquimur, & audimus, & quasi angelicam vitam agentes, inter Angelos conuersamur. In prædicatione multis oportet vti condescensionibus humanis ad homines inter eos viuendo, humana videre, cogitare, dicere, & audire.

Sed pro parte alia videlicet, vt prædicationi vacaret argumentum erat, quod præ omnibus ante Deum ponderat, videlicet, ꝙ vnigenitus Dei filius, qui est sapientia patris propter animarum salutem de sinu patris descendit, vt suo mundum informans exẽplo, verbum salutis hominibus loqueretur; quos sacri sanguinis, & pretio redimeret, & mundaret lauacro, & poculo sustentaret, nihil omnino seruans, quod non in salutem nostram liberaliter erogaret. Et quia nos omnia debemus agere secundum exemplar eorum, quę videmus in ipso tanquam in monte sublimi, videtur magis placitum Deo, ꝙ intermissa orationis quiete, foras egrediar ad prędicationis laborem. His argumentis pro partibus existentibus, cum per plures dies hæc fratribus enarrasset; nec certitudinaliter posset percipere quid horum sibi foret, vt Christo verè acceptus eligendũ. Et cum multa nosset tam spiritu prohetico, quàm irradiatione diuina, & declaratione: hanc per seipsum quęstionem dissoluere non valebat ad liquidum (Deo permittente) vt prædicationis sibi iniunctum officium potius diuina auctoritate, quàm humana voluntate declararetur assumptum ab ipso, & à Deo eidẽ præceptum, & iniunctum. Verum quia humilimus fuit pater ipse B. Franciscus, non erubescebat à minoribus parua quærere, qui magna didicerat à magistro supremo, assumens itaque duos fratres. s. fratrem Masseum cum vno socio, misit ad fratrem Siluestrum, qui in mõte Subasio in loco de Carceribus morabatur, qui frater Siluester tantæ erat sanctitatis, & gratiæ: ꝙ quicquid in oratione à Deo petebat, statim exaudiebatur, & cum Deo loquebatur sicut amicus cum amico, propterea beatus Franciscus magnam deuotionem, & fidem habebat in eo, præfato igitur fratri Siluestro misit dicendo, vt suppliciter Deum rogaret: quatenus ei indicaret, quid sibi plus placeret: an ꝙ alijs prædicaret, an orationi vacaret cõtinuè. Idipsum beatæ Clarę misit, quòd ipsa cum aliquibus de magis puris, & spiritualibus sororibus per orationem diuinum beneplacitum flagitaret. Frater Masseus socio assumpto B. Francisci ambaxiatam fecit primo beatę Claræ: demum fratri Siluestro, quo audito, frater Siluester statim ad orandum perexit, & cum oraret, diuinum illico habuit respõsum, & ad fratrem Masseum exiens, dixit. Hęc dicit dominus, vt dicas fratri Frãcisco, quòd ipsum nõ propter se solum vocauit dominus, sed vt fructum faciat animarũ, & multos per eum lucretur. Idipsum beata Clara concorditer dixit fratri Masseo se habuisse à domino, quod frater Siluester dicebat, quòd beneplaciti esset diuini, quòd B. Franciscus ad prædicandum exiret. Redijt ergo frater Masseus ad B. Franciscum, quem sanctus in charitate recipiens, pedes abluendo, refectionem parando, cibo sumpto, vocauit ad siluam. Et nudato capite, manibus cancellatis, genuflectens interrogauit dicens: Quid iubet dominus meus Iesus Christus vt faciam? Respondit frater Masseus, quòd tam fratri Siluestro, quàm sanctæ Claræ, & eius sociis vna fuit facta responsio Iesu Christi. s. ꝙ vult, ꝙ vadas ad prædicandum, quia non vocauit te Deus propter te solum, sed propter salutem etiam aliorum. Quo audito B. Franciscus surgens continuo, succinxit se, & nulla prorsus mora contracta, dixit fratri Masseo. Eamus, ipsumq; assumens in socium, & fratrem Angelum, ibat cum tanto feruore, vt diuinum exequeretur Imperiũ, tanquã celeriter pręcurrebat, ac si facta manu

domini

domini super eum, nouam induisset è cœlo virtutem; quasi enim fulgur in impetu spiritus pergebat, non attendendo ad viam seu semitam, & sic eundo, ad quoddam castrum nomine Canarium deuenit: vbi in tanto prædicauit feruore, ꝙ per prædicationem eius omnes de castro illo mares, & fœminæ volebant, relicto castro, ire post eum. Sanctus vero Frã. ait ad eos. Non faciatis, quia ego ordinabo ꝓ salute vestra, quid agere debeatis, & ex tunc cogitauit facere tertium ordinem, qui dicitur continentium, seu fratrum, & sororum de pœnitentia, & sic fecit. Quibus apparet quō B. Franciscus monitione diuina inductus extitit, vt populo prædicaret, & ideo bene de ipso dicitur Sanctus Fran. preuijs orationum studijs: quid faciat instructus: non sibi soli viuere, sed alijs proficere, vult Dei zelo ductus.

B. F. quãdo tertiũ ord. facere cogitauit.

Secundo Bea. Franciscus fuit inductus Papali iussione, vt dicit frater Bonauentura in legenda maiori in fine tertiæ partis, papa Innocentius tertius approbauit regulam, dedit de pœnitentia prædicanda mandatum, & laicis fratribus omnibus, qui seruum Dei fuerant comitati fecit coronas paruas fieri, vt verbum Dei liberè prædicarent; qua Papali auctoritate fretus. B. Franciscus cum fiducia multa versus vallem Spoletanam iter arripuit, vt Christi Euangelium faceret, & doceret. Nulli est datum mandatum de prędicando à Papa; nisi B. Fran. & suis fratribus: iuxta quod cantatur. Iussa dat Innocentius Papa de prædicando, & quia obedientiam, & reuerentiam B. Franciscus promisit dicto summo Pontifici: eiusque successoribus canonicè intrantibus: hinc est, ꝙ opus prædicationis sibi iniunctum fideliter peregit.

Tertio B. Franciscus inductus est ad prædicãdum regulæ professione: nam nulla alia regula de prædicatione facienda loquitur: nisi regula fratrum minorum: quę præsupponens mandatum Apostolicum de prędicando, modum declarat, videlicet.

Modus prędicandi declaratur.

Primo quo ad locum: quia in omni loco: nisi in Episcopatu alicuius Episcopi, cum eis fuerit contradictum.

Secundo quo ad sufficientiam, & auctoritatẽ prædicantis: quia nullus, nisi examinat, audeat populo prędicare.

Tertio quo ad verbum: quia istorum casta debent esse verba: De his tractatur in 9. regulæ cap. de quo dictum est conformitate pręcedẽti, & fructu, vide ibi. Sic ergo qualiter prædicandum est fidelibus: in illo capitulo declarat, & in 12. & vltimo qualiter infidelibus. Et quia regulam ipse ad litteram seruauit, hoc tertio motiuo ad prædicandum ipse B. F. processit. Sic ergo apparet præfatis tribus motiuis: quibus beatus Franciscus ad prædicandũ fuit inductus.

Secundo videndum est quibus B. Franciscus fretus in sua prędicatione libẽter fuit auditus, & acceptatus, & circa hoc insistendo breuiter.

Beati F. prædicationem reddebat autenticam primo eius aspectus, & conditio. Vnde Frater Bonauentura in quarta parte maioris legendæ dicit, quòd beatus Franciscus videbatur intuentibus homo alterius seculi, quippe qui mente, ac facie in cœlum semper intentus: omnes sursum trahere conaretur. Verum qualis esset beatus. F. quo ad personam, & personæ conditiones, sic habetur in legenda antiqua, quòd beatus Fran. pater noster, erat homo, facũdissimus, facie hylaris, vultu benignus. Ignauiæ, & insolentię expers, statura mediocris, paruitati vicinior, caput mediocre, ac rotundum. Facie vtcunque oblongã, & protensa, frons plana, & parua, mediocres oculi, nigri, & simplices: fusci capilli, & supercilia recta: nasus equalis, subtilis, & rectus: aures erectæ, sed paruæ, lingua placabilis, ignea, & acuta: vox vehemens, dulcis, & clara, ac sonora, dentes coniuncti ęquales & albi: barba nigra, pilis non plenè respersa, collum subtile, humeri recti, parua brachia, tenues manus, digiti longi, crura subtilia, paruuli pedes, tenuis cutis, caro paucissima, aspera vestis. Somnus breuissimus, manus largissima. Et quia erat humilimus omnem mansuetudinem ostendebat ad omnes homines, omnium moribus vtiliter se conformans, sanctior inter sanctos, inter peccatores quasi vnus ex illis, hęc legẽda antiqua. Quibus verbis patet de conditionibus personę beati Fr. ex quibus merito eius prædicatio ratione personæ acceptabilis reddebatur.

Beati Francisci personę, & lineamentorum qualitas.

Qualis erat B. F.

Secundo ipsam beati F. prædicationem reddebat gratam hominibus eius sancta vita, & perfectio. Nam vt dicit Gregorius: cuius vita despicitur, restat vt eius prædicatiō cõtemnatur. Qualis verò vita fuerit beati Francisci, quia dicetur fructu & conformitate 25. sufficiat hoc ad præsens, quòd cum eius vita fuerit sancti Euangelij ad litteram adimpletio: prout de ipso cantatur Franciscus euangelicum, nec apicem, vel vnicum, transgreditur, nec iota: quare ipsius vita fuit sanctissima. Suffragabãtur ad hæc alia, videlicet. Mundi contemptus. Abnegatio sui. Humilitas profunda. Charitas viscerosa. Austeritas vitæ. Obedientia prompta. Pietas viscerosa. Amor paupertatis. Martirij feruor. Signorum efficacia, & alia plura quæ in ipso fuere perfectè, vitam eius autenticam, & perfectam reddentes.

Tertio prędicationem beati Fr. hominibus acceptam reddidit eius feruida oratio, nam ambulans, & sedens: intus, & foris, laborans, & vacans: orationi semper erat intentus. Oratio ei erat præsidium, dum in omnibus, quæ agebat, de sua diffidens industria, & de superna

confidens pietate per orationis eius instantiā: eius quod optabat à Deo notitiam obtinebat. In oratione (sicut certis est probatum inditijs) incerta sibi, occulta diuinæ sapientiæ pandebantur, & si exterius non vulgaret, nisi quantum Christi vrgebat charitas, & proximorum vtilitas exigebat. Et quamuis sacrarū litterarum notitiam non habuerit per studiū eruditionis humanæ, oratione tamen ab æterna luce illustratus, scriptutarum profunda miro intellectus scrutabatur acumine.

Dum semel ad petitionē domini Vgonis Cardinalis Ostiensis. Qui post fuit Papa Gregorius nonus prędicaturus coram Papa, & Cardinalibus sermonem studiose compositum commendasset memoriæ: stetissetq; in medio, vt ædificationis verba proponeret, sic obliuioni tradidit omnia, vt fari aliquid omnino nesciret. Et cum hoc veridica humilitate narrasset, conferens se per orationem ad sancti spiritus gratiam inuocandam, tam efficacibus cępit subito verbis affluere, tamq; potenti virtute illorum mentes virorum sublimium ad compunctionem inflectere, vt aperte claret, ꝙ nō ipse sed spiritus domini loquebatur. Et quia orationis studio à Deo de loquendis populo in prædicatione informabatur. Quid mirum si eius prædicatio erat accepta?

Quarto beati Francisci prædicationem reddebat mirabilem & gratiosam ipsius sancti loquutio, vt enim legenda trium sociorum dicit, & legenda maior parte tertia. Beati Francisci eloquia erant non inania, nec risu digna, sed virtute spiritus sancti plena, erant medullas cordis penetrantia, vt in vehementem stuporem audientes conuerterent.

Et in duodecima parte legendę maioris dicit Frater Bonauentura. Erat enim verbum eius velut ignis ardens: penetrans intima cordis: omniumque mentes admiratione replebat, cum non humanæ inuentionis ornatum prætenderent, sed diuinæ reuelationis afflatu redolerent: Et quoniā sibi primo suaserat opere, quod alijs suadebat sermone; reprehensionem non timens, veritatem fidentissime prædicabat. Nesciebat aliorum culpas palpare, sed pungere: nec vitam fouere peccantium, sed aspera increpatione ferire. Eadem mentis constantia paruis loquebatur, & magnis, eademque spiritus iocunditate paucis loquebatur, vt multis. Omnis ętas, omnisque sexus optabat nouum virum mundo cœlitus datum cernere, & audire. Ipse vero (vt dicetur) per diuersas regiones progrediens, euangelizabat ardenter domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis, mirabantur omnes sermonū eius virtutem, ac veritatem: quem homo non docuerat; etiam litterati, & docti plurimi ipsum videre, & audire velut hominem alterius seculi festinabant; sic ergo tā dono naturæ cum esset fęcundissimus, quàm superuentione spiritus sancti in ipsum, plenissima loquutio eius erat omnibus gratissima.

Quinto prædicationē eius reddebat acceptā operatio, quia quæ dicebat verbo, prius opere exercebat Christi exemplo, qui incœpit facere, & postea docere. Vnde beatus Franciscus loquens de illis, qui solo verbo ædificant, & non exemplo, ostendens quam sit Deo acceptum prædicationis officium, sic dicebat, prout recitat Bonauentura in octaua parte legendæ maioris. Hoc officium patri misericordiarum omni sacrificio est acceptius, maxime si studio fuerit perfectæ charitatis impensum, vt ad id laboret magis exēplo, quàm uerbo, magis lachrimosa prece, quam loquaci sermone: plangendum proinde dicebat prædicatorem tanquam vera pietate priuatum, qui in prædicatione non animarum quærit salutem, sed propriam laudem, siue qui prauitate vitæ destruit, quod veritate ædificat doctrinæ. Præferendum huic dicebat fratrem simplicem, & elinguem, qui bono exemplo alios prouocat ad bonum. Illudq; Donec sterilis peperit plurimos. sic exponebat. Sterilis inquit est Frater pauperculus, qui generandi in Ecclesia filios non habet officium, hic pariet, scilicet in iudicio plurimos, quia quos nunc priuatis orationibus conuertit ad Christum, suæ gloriæ tunc iudex ascribet. Quæ multos habet filios infirmabitur; quia prædicator vanus, & loquax, qui multis nunc quasi sua virtute genitis gaudet, cognoscet tunc nihil proprium in eis habere. Hæc beatus Franciscus. *Descriptio veri prædicatoris.*

Et quia non aliter, quam vixit docuit, sequitur, quod quæ uerbo docuit, opere perfecit. Et quia sic est, quod beatus Franciscus gerebat, quod fratres prædicatores verbi Dei decebat perficere, de prędicantibus loquens sic dicebat in antiqua legenda eos monendo. Volo ministros verbi Dei tales esse, ut studijs intendentes spiritualibus, nullis alijs officijs impediātur. Hos enim a quodam magno rege dicebat esse electos, ad edicta, quæ ex eius ore procederent, populis demandanda, & dicebat, prædicator prius haurire debet secretis orationibus, quod postea sacris ostendat sermonibus, prius intus calescere, quam extra verba proferre. Reuerendum hoc dicebat officium, & qui ad ministrarent esse ab omnibus reuerēdos. Isti ait vita sūt corporis, impugnatores isti sunt demonum, isti mundi lucerna, plangendos tamen dicebat prædicatores, qui vendunt sæpe, quod faciunt oleo vanæ laudis, talium vero tumoribus tali medicabatur antidoto dicens eis. Cur de conuersis hominibus gloriamini, quos fratres mei simplices conuertunt? Illos autem, qui magis ut rethores, quam prędicatores laudari cupiūt ornatu nō affectu loquentes, non amabat. Eos vero male

ſcire diuidere dicebat, qui prędicationi totũ, deuotioni vero nihil impendunt. Laudabat prędicatorem, qui pro tempore ſibi ſaperet, ſi bique guſtaret. Hęc beatus Franciſcus. Qualem eſſe prędicatorem verbi Dei dicebat beatus Franciſcus habes fructu, & conformitate 12. capitulo de prędicatore.

Sexto reddebat beati Franciſci prędicationẽ acceptam ipſius ſancta conuerſatio reuerentia, & ſubiectio, beatus Franciſcus uoluit fratres ſuos prędicatores Chriſti pręlatis, & clericis per omnia ſubiici, unde in regula capitulo 9. interdixit fratribus, quod in Epiſcopatu alicuius Epiſcopi non prędicarent, cum ab eis illis fuerit cõtradictum, unde in ſuo teſtamento poſuit. Et ſi haberem tantam ſapientiam, quantam Salomon habuit, & inuenirem pauperculos ſacerdotes huius ſæculi, in parochijs ſuis, in quibus morantur, nolo prędicare vltra voluntatem ipſorum. Et ipſos, & omnes alios uolo timere amare, & honorare, ſicut meos dominos. Nam cum dixiſſent ſemel fratres beato Franciſco. Pater nonne uides, quod Epiſcopi non permittunt nos prędicare, & pluribus diebus faciunt nos ſtare otioſos in una terra, antequam poſſumus verbum Dei nunciare? melius eſſet, quod impetrares à domino Papa priuilegium ſuper hoc, & eſſet ſalus animarum. Quibus ipſe cum reprehenſione reſpondit dicens. Vos fratres minores nõ cognoſcitis Dei voluntatem, & non permittitis me conuertere totum mundum. Nam ego volo per ſanctam humilitatem, & reuerentiam primo conuertere pręlatos. Qui cum viderint vitam veſtram ſanctam, & humilem, reuerentiam ad eos; rogabunt vos quod prædicetis, & conuertatis populum; atque ipſum vocabunt ad prædicationem, melius quam per priuilegia veſtra, quæ vos ducent ad ſuperbiam. Et ſi fueritis ſeparati ab omni Auaritia, & induxeritis populum, vt reddant Eccleſijs iura ſua, ipſi rogabunt vos, quod audiatis confeſsiones populi ſui, licet de hoc non debeatis curare. Nam ſi conuerſi fuerint, bene inuenient confeſſores. Ego pro me volo hoc priuilegium à domino, vt nunquam ab hominem habeam aliquod priuilegium, niſi omnibus reuerentiam facere, & per obedientiam ſanctæ regulæ plus exemplo, quam verbo conuertere vniuerſos. Et quod ſic fecerit beatus Franciſcus recitat Frater Bonauentura octaua parte legendæ maioris. Nam tempore quodam Imolam deueniens; ciuitatis Epiſcopum adijt, humiliterq; popoſcit, vt cum ipſius beneplacito poſſet populum ad prędicationem conuocare. Cui Epiſcopus durè reſpõdens. Sufficit inquit Frater, quod ego prędicem populo meo. Inclinauit caput verus humilis, & foras egreſſus, poſt modicam moram regreditur intro; à quo cũ Epiſcopus quaſi turbatus requireret, quid iterato petere vellet, humili tam voce, quam corde reſpondit. Domine ſi pater filium vno pepulerit hoſtio; alio ſibi reintrandum eſt. Humilitate uictus Epiſcopus, alacri vultu amplexatus eſt eum dicens. Tu, & omnes fratres tui decętero in Epiſcopatu meo generali mea licentia prædicetis, quia iſtud humilitas ſancta promeruit. Sic ergo ſex præfatis fretus beatus Frãciſcus, & prędicare populo voluit, & eius prędicatio non contempta, ſed grata, & accepta omnibus fuit. Et ſic patet ſecundum, quod erat videndum, ſcilicet quibus fretus beatus Franciſcus à populo fuit acceptatus in prædicatione.

Tertio ſequitur videre quibus in locis, & qualibus ſignis, vt prædicator domini fuit per orbem diuulgatus, vt enim dicit dominus Frater Bonâuentura in ſecunda parte legendę maioris, Aderat quidem ſeruo ſuo F. ad quęcunque pergeret, is qui eum vnxerat, & miſerat ſpiritus domini, & ipſa Dei virtus, & ſapientia Chriſtus; vt ſane doctrinę verbis afflueret, & magnę potentię miraculis corruſcaret. In virtute nanque nominis eius veritatis preco Franciſcus eiciebat demonia, ſanabat infirmos; & quod maius eſt ſui ſermonis efficacia; obſtinatorum mentes ad pœnitentiã emolliebat, ſimulq; ſanitatem corporis reddebat, & mentis, ſicut ſubſcripta manifeſtabũt exempla declarantia, in quibus pręcipuè locis beatus Franciſcus prædicauit. Et pro ipſorum euidentia.

Sciendum quod beatus Franciſcus prædicauit in multis locis, videlicet in ciuitate Aſsiſij, & ante regulæ inſtitutionem (vt dictum eſt) quando forma prędicatorum in Euangelio audita; ſe eidem coaptaſſet per omnia, tunc incępit pœnitentiam prędicare; ad quod ſequutum eſt miraculum; & multi eius exẽplo inducti, & verbo; relictis omnibus, & datis pauperibus, ipſi per omnia adhęſerunt. Sicut fuit Frater Bernardus de quinta Valle, maior homo de Aſsiſio. Frater Petrus Cathanij, canonicus Eccleſię Cathedralis. Frater Egidius, & ſic de alijs,

In eadem ciuitate Aſsiſsi prędicauit poſt regulę à domino Papa confirmationem, & ſibi poteſtatem datam, & mandatum ab eodem, & hoc in Eccleſia ſancti Georgij, vbi nunc iacet corpus beatæ Clarę. In hac ſiquidem Eccleſia primo puerulus litteras didicit, primo prædicauit, & ibi poſtmodum primo humatus fuit. In qua Eccleſia dum prędicare de mane vellet; & in quodam tugurio ſito in horto canonicorum in oratione more ſolito pernoctaret; ſequutum eſt mirandum, & ſtupẽdum miraculum; quod transfiguratus apparuit: media enim noctis hora abſentatus à fratribus, & quibuſdam eorum quieſcentibus, & quibuſdam orantibus, currus igneus miri ſplendoris per ho-

Corpus B. Claræ vbi iaceat.

per hostium domus fratrum intrans; huc atq; illuc per domicilium tertiò se conuertit: Supra quem globus igneus residebat; qui solis habens aspectum; noctem clarere fecit. Obstupefacti sunt vigilantes; excitati simul, & exterriti dormientes; non minus senserunt cordis claritatem, quam corporis; dum ex virtute mirandi luminis, alterius alteri conscientia nuda fuit. Intellexunt concorditer omnes videntibus inuicem vniuersis Sãctum P. F. absentem corpore præsentem spiritu; tali transfiguratum effigie supernis irradiatum fulgoribus, & ardoribus inflammatum; supernaturali virtute in curru splendente simul, & igneo sibi demonstrari à domino; vt tanquam veri Israelitæ post illum incederent; qui virorum spiritualium ut alter Elias factus fuerat à Deo currus & auriga.

Ad quod sequutum est aliud stupẽdum; quod beatus Franciscus regressus facta prædicatione ad fratres, cœpit conscientiarum ipsarum secreta rimari, confortare ipsos de ipsa visione mirabili, & de profectu ordinis multa futura prædicere. Cunq; patefaceret plurima, quę sensum transcẽdebant humanum, verè cognouerunt fratres super seruum suum F. spiritum domini in tanta plenitudine quieuisse; quod post ipsius doctrinam, & vitam eis erat proficisci tutissimum.

Vice alia prædicauit Assisi in platea, cũ quartanarius adhuc esset, & debilis; & prædicatione pręcepit populo, vt nullus recederet donec rediret. Et tũc intrando maiorem Ecclesiam, spoliauit se tunica habituali; & nudus solis femoralibus retentis, cum fune ligato ad collũ, mãdauit fratri Petro Cathanij, quod eum traheret sic, vsque ad locum, in quo malefactores puniendi consueuerant collocari, super quem conscendens, licet esset quartanarius, & debilis; & frigus esset intensissimum; quia tempus hyemale, cum multo animi vigore prædicauit dicens, quod non erat honorandus, vt sanctus, sed contemnendus vt carnalis, & gluto; pro eo quod in sua infirmitate carnes comederat; & brodium carnibus conditum: Ad quod sequutum est, quod Assisinates prædicta cernentes; ceperunt omnes quasi plangere præ nimia pietate, & compassione; quia tunc erat tempus hyemale, & frigus ualde intensum; & nondum erat a febre liberatus quartana, & percutientes pectora sua, accusabant seipsos dicentes. Si iste sanctus pro iusta, & manifesta necessitate cum tanta verecundia sui corporis se accusat; cuius uitam nouimus esse sanctam; quid faciemus nos miseri, qui toto tẽpore vitæ nostræ viximus, & continuè viuimus secundum desideria carnis?

In planicię ciuitatis Assisij tempore generalis capituli, quod beatus Franscicus tenuit, vbi furunt ultra quinque milia fratrum, de quo dicetur conformitate 24. & fuit ibi Papa Gregorius nonus, tunc existens Cardinalis Hostiensis; & sanctus Dominicus, Caput ordinis prædicatorũ cum septem suis fratribus beatus Franscus prædicauit, & proposuit hoc thema. Magna promisimus; maiora promissa sunt nobis, obseruemus hæc; aspiremus ad illa; breuis voluptas; perpetua pœna; modica passio; gloria infinita; & super hoc deuotissimè prædicauit. Ad quod sequutum est stupendum miraculũ, quod cum beatus Franciscus in meritum obedientiæ salutaris, mandasset omnibus fratribus, quod nullus curam, vel sollicitudinem haberet de aliqua re comestibili, aut potabili, aut de aliquibus alijs corpori necessarijs; sed solũ orationi intenderent, & Dei laudi, ac omnem curam in Christum proiicerent; qui de eis habet curam spiritualem; Et sic omnes fecissent currentes hilariter ad orationem; Statim Christus volens ostendere se habere curã spiritualem de ipsis; inspirando facta est manus domini super Perusinos, Spoletanos, Fulginenses, Spellenses, Assisinates, & cunctas alias terras adiacentes, & venerunt cum asinis, mulis, & æquis oneratis pane, & vino, fabis, caseo, & omnibus bonis, quibus putabant illos beatos pauperes indigere, & sic fuerunt diuino miraculo copiose refecti.

S. Dominicus caput prædicatorum.

In dicta planitiæ Assisij beatus Franciscus extra Ecclesiam sanctæ Mariæ de Portiuncula corã septem Episcopis, videlicet Perusino, Assisinati, Tudertino, Eugubino, Fulginate, Spoletano, & Nucerino prædicauit indulgentiam per Christum datam, & à Papa confirmatam remissionis omnium peccatorum in dicta Ecclesia esse prima die Augusti, incipiendo à Vesperis, vsque in sequentem Vesperam secundæ diei. Ad quod sequutum est illud miraculum inauditum, scilicet quod cum Episcopi oppositum vellent dicere, & crederent dixisse: omnes, ut beatus Franciscus dixerat sunt loquuti. Plura alia fecit prædicando Assisij, sed dicta ad præsens sufficiant.

In ciuitate Perusij prædicauit, & hoc in platea pluries. Sed dum semel prædicaret, & populus esset in magna multitudine congregatus, milites, & nobiles de Perusio incœperunt cum armis ludere, & per plateam discurrere, ac prædicationem impedire. Et cum ab his, qui aderant reprehenderentur, nec acquiescerẽt, vir sanctus coram omnibus est alloquutus eos dicens. Quia creatorem vestrum non agnoscitis, nec humilitate, sed superbia erigimini, nisi ad dominum conuertamini, ad punitionem vestram dominus faciet insurgere vnum contra alium, & tantam tribulationem patiemini, quantam vicini vestri vobis non poterũt inferre. Ad hoc sequutum est miraculum impletionis verborum beati Francisci. Nam ad paucos dies populus insurrexit cõtra nobiles, & expu-

& expulit eos. At illi ſe cum Eccleſia iungentes omnia extrinſeca de comitatu deſtruxerunt.

In Caſtro Menanij prædicauit, vbi per ipſum factum eſt illud miraculum, quod puellæ oculorum priuatæ luminibus, cum in trinitatis nomine ſputo ſuo ter ipſius liniuiſſet oculos, lumen cupitum reſtituit.

In Caſtro Aluiani prædicauit, vbi illud mirabile euenit, quòd populo congregato, & ędicto ſilentio, propter irundines nidificantes in eodem loco; magniſque garritibus perſtrepentes, vt audiri vix poſſent, vir Dei audientibus cunctis eas alloquutus eſt dicens, Sorores meę irundines, iam tempus eſt, vt loquar & ego, quia vos vſque modo ſatis dixiſtis; audite verbum tenentes ſilentium, donec ſermo domini compleatur, ſtatimq; tacuerunt, nec fuerunt motæ de loco, donec fuit prædicatio conſummata, & omnes, qui uiderunt ſtupore repleti, Deum glorificauerunt, huius fama miraculi circumquaque diffuſa, multos ad ſancti reuerentiam, & fidei deuotionem accendit.

In ciuitate Eugubij Beatus Franciſcus prædicauit, & poſt prædicationem fecit unum mirabile, quod mulier, quædam dum ambas manus contractas, & aridas haberet, adeo ut nihil cum illis operari ualeret, ſigno crucis ab ipſo in nomine domini ſibi facto, tam perfectā obtinuit ſoſpitatem, quod ſtatim domum rediens, cibos in miniſterium eius, & pauperum quaſi altera ſocrus Simonis proprijs manibus præpararet.

De lupo à B. Franci. manſuefacto.

Vice alia, dum ad prędictam ciuitatem Eugubij prædicationis gratia acceſsiſſet, reperit, ꝙ dicta ciuitas à lupo ferociſsimo; qui non ſolum animalia, ſed homines, & fæminas deuorabat, erat obſeſſa, ita quod ciues quando terram egrediebantur, eius timore, & peſte armati erant, ac ſi ad bella deberent procedere.

Nec ſic armati mordacis lupi rabiem poterant declinare. Beatus Franciſcus, & ſi ciues contradicerent timentes, ne à lupo læderetur, dicto lupo cum ſocio obuiā exijt, & ecce multis cernentibus in locis, in quibus ad ſpeculandum aſcenderant, lupos ille terribilis contra ſanctum Franciſcum, & ſocium aperto ore cucurrit, contra quem beatus Franciſcus oppoſuit ſignum crucis, & tam à ſe, quam à ſocio ipſum virtute diuina compeſcuit, & curſum eius retinuit, ac os truculentum apertum clauſit, & demum illum aduocans dixit. Veni huc ad me Frater Lupe, & ex parte Chriſti tibi præcipio, quod nec mihi, nec alteri noceas (mirabile dictu) ſtatim facta cruce, concluſit os illud terribile, & facto mandato, ſtatim ad pedes ſancti (iam factus quaſi agnus ex lupo) capite inclinato ſe proſtrauit. Cui dixit beatus Franciſcus Frater lupe tu facis multa damna, & horrenda maleficia perpetraſti, creaturas Dei ſine miſericordia deſtruendo, & quod maius eſt homines ad imaginem Dei factos, & alias beſtias occidis, propter quod dignus es morte, & tota ciuitas iſta iuſte contra te clamat, ſed ego Frater lupe volo inter te, & iſtos ciues facere pacem, ita quod à te in nullo lædantur, & ipſi tibi omnem dimittentes offenſam, nec homines, nec canes te amplius perſequentur. Et lupus geſtibus caudæ, atque aurium, ac totius corporis inclinatione illa, quæ ſanctus dicebat ſe acceptare oſtendebat, & ait iterum beatus Franciſcus ex quo Frater lupe placet tibi facere pacem, ego promitto tibi, quod faciam tibi dari expenſas quamdiu vixeris per homines iſtius ciuitatis, ita quod nūquam amplius famem patieris, quia ego ſcio, quod quicquid mali facis, propter famis rabiem facis, ſed ex quo acquiram tibi talem gratiam, volo, quod tu promittas mihi, quod nunquā aliquod animal lædes, nec hominem. Promittis tu iſta mihi? Et lupus ſignum euidens inclinato capite fecit, quod promittebat illa facere, quæ ſibi imponebantur à ſancto. Et beatus Franciſcus ait Frater lupe, da mihi fidem, ut poſsim credere, quod promittis: Et cnm beatus Franciſcus manum extendiſſet, pro fide recipienda, Lupus leuauit pedem anteriorem dextrum, & blande poſuit ſuper manum beati Franciſci ſigno, quo poterat fidem dando. Tunc ſanctus Franciſcus ait Frater lupe præcipio tibi in nomine domini noſtri Ieſu Chriſti, ut uenias modo mecum, nihil dubitans ad faciendum pacē iſtam in nomine domini, & Lupus obediēs ſtatim incœpit ire cum beato Frāciſco tanquam manſuetiſsimus agnus. Quod uidentes illi de ciuitate cęperūt vehementer admirari, & hæc nouitas ſtatim per totam innotuit ciuitatem, ita quod omnes tam magni, quam parui uiri, & mulieres ad plateam ciuitatis conuenerunt, congregata igitur populi multitudine, ſurgēs beatus Franciſcus fecit eis mirabilem prædicationem dicens inter alia. Quomodo propter peccata tales peſtilentiæ euenire permittūtur, & quanto periculoſior eſt vorax flāma gehennæ, quæ habet in æternum deuorare damnatos, quam rabies lupi, quæ non poteſt occidere niſi corpus, & quam ſit pauēdum in profundum baratri demergi, quando vnum animal paruum tantam multitudinem in tanto timore detinebat, ſubdens, Reuertimini igitur chariſsimi ad dominum, & facite dignam pœnitentiam, & à lupo liberabit vos in præſenti, & in futuro à deuoratione ignis baratri, & his dictis ait, audite. Frater lupus, qui coram uobis ſtat promiſit mihi, & de promiſsione fidē exibuit, facere pacem vobiſcum, & nunquam vos lædere in aliquo; ſi tamen vos promittatis eidem omni die dare expenſas, & pro fratre Lupo ego fideiubeo, quod pactum pacis firmiter obſeruabit: Tunc omnes ibidem congregati promi-

promiserunt lupum continue nutrire. At sanctus Franciscus coram eis dixit lupo, & tu Frater lupe promittis pactum seruare istis, ita ꝙ nec animal, nec personam aliquam ledas? Et lupus se ingeniculans cum inclinatione capitis, & gestibus corporis, & caudæ, & aurium blandimentis, se seruaturum pacta promissa omnibus demonstrauit euidenter, & sanctus Franciscus ait Frater lupe. Ego uolo, quod sicut tu dedisti mihi fidem cum essemus extra portam, ita & hic coram toto isto popolo des mihi fidem, quod ista obseruabis, & me in ista promissione minime derelinques. Tunc lupus leuato pede dextro pedis fidem in manu beati Francisci fideiussoris sui coram cunctis astātibus, & facta est tanta admiratio, & gaudium omnium tam pro deuotione sancti, quam pro nouitate miraculi; quam etiam super pace lupi, ut omnes clamarent ad sidera laudantes, & benedicentes dominum Iesum Christum; qui ad eos misit beatum Frāciscum, cuius meritis de ore feræ pessimæ eos liberauit, & de tā horrenda peste in pace reposuit, & quiete. Ex illa die populus lupo, & lupus populo pacta seruauit per beatum Franciscum ordinata, & lupus per annos duos uiuens, & per ciuitatem ostiatim uictum quærens neminem lædens, nec ab aliquo lęsus, fuit curialiter enutritus, & mirū valde, quod nunquam aliquis canis latrabat contra eum. Tandem frater Lupus senio mortuus est, de cuius morte ciues quamplurimum doluerunt, quia ipso viuente B. Fran. sanctitatem, & uirtutem ad ipsorum memoriam continue reuocabat.

In ciuitate Castelli B. Franciscus prædicauit, & post prædicationem illud fecit miraculum, ꝙ mulierem à furibundo, & nequam spiritu obsessam mandando spiritui, vt abscederet liberā discedendo reliquit.

In castro Citernæ diœcesis Castellano, & populo congregato, cū vellet prædicare, & quærcui cuidam adhærere, quæ tota formicis erat plena, eis, vt recederent imperauit, quæ statim recesserunt, vnde, ut libere abirent iussit populo, vt locum darent sororibus formicis, & mirabile, nunquàm ad dictam quercum amplius accesserunt. Sed dum prędicaret aliud acci- Nota. dit stupendum, & formidandum. Quædam mulier superueniens cum cimbalo pulsabat, & eius prædicationē impediebat, & à sancto Frācisco præmonita, vt recederet, vel quiesceret, & ipsa infœlix cum nullatenus assensum præberet: sanctus. Fr. tandem dixit. Tolle, tolle diabole, ꝙ tuum est: statim capta est mulier misera, & in aerē leuata, ac deinceps amplius nunquam est visa.

In ciuitate Aretij dum vellet prędicare, & hac de causa ipsam adijsset, illud euenit mirabile, de quo dicetur fructu, & conformitate. 21. ꝙ ipsam totam plenam reperijt demonibus: qui ciues inducentes ad malum intestino quassabatur bėlli, & discordiæ excidio: sed oratione beati Francisci, & mandato, demonibus abscedentibus ciuitas in pace remansit, & beatus Franciscus postea prędicauit.

In Castro sancti Gemini prædicatione facta: à quodam viro deuoto susceptus hospicio: cuius vxor à demonio vexabatur, post orationē in virtute obedientiæ demoni imperando, vt exiret, eum (diuina potestate) tam subito effugauit, vt verè clarescеret: ꝙ obedientiæ sanctæ virtuti peruicatia demonis non obsistit.

In ciuitate Narniensi cum prędicaret, oblatū paraliticum quendam membrorum omnium officio destitutum, cum eum signo crucis à capite vsque ad pedes consignasset, perfectè restituit sanitati, & ibidem mulierem in Ecclesia illuminauit.

In ciuitate Hortensi post prędicationem puer vnus ita conglomeratus est præsentatus, vt caput pedibus portaret applicitum, & ossa nōnulla haberet confracta: qui ad preces lachrimabiles parentum ab ipso susceptus, subito extensus illico extitit liberatus.

In vrbe Roma pluries prædicauit, & specialiter, vt dictum est coram Papa, & Cardinalibus, vbi euenit illud mirandum, ꝙ oblitus sermonis, quem pręuiderat: dum ad scolas sancti spiritus se conuertisset, tam efficaciter est loquutus; vt omnes aduerterent spiritum sanctum eum plenissimè repleuisse, dono linguę, & scientiæ salutaris.

In ciuitate Interannis, cum beatus. F. in platea ciuitatis populo prędicasset, Episcopo astante, finita prædicatione; Episcopus surrexit, & populo ait, Dominus ab initio, ex quo plantauit, & ędificauit Ecclesiam suam, semper illustrauit eam sanctis viris, qui eam verbo excolerent, & exemplo. Nunc autem hora nouissima illustrauit isto pauperculo, & despecto, & illiterato homine Francisco, propter quod tenemini ex hoc Deum diligere, & honorare, & à peccatis vobis cauere. Non. n. fecit taliter omni nationi. Quibus verbis finitis: dum Episcopus de loco, in quo steterat descēdisset, & Ecclesiam Episcopatus intrasset, beatus. F. ad ipsum accessit, & inclinatus ad eius pedes ait. In veritate dico vobis domine Episcope; ꝙ nullus fecit mihi vnquam tantum honorem in hoc seculo, quantum vos fecistis mihi hodie. Nam alij homines dnt iste est sanctus homo, attribuentes mihi gloriam, & sanctitatem, & non Deo: sed vos tanquam discretus separastis preciosum à vili: Deo & non mihi gloriam tribuendo, cui est soli gloria redenda, & honor.

In ciuitate Tuscanella, cum gratia prędicationis esset beatus. F. à quodam milite deuotè susceptus: cuius filius vnicus erat à natiuitate contractus: quem ad instantiam patris manu

eleuans,

eleuans, sanum reddidit, & fortem: vt statim exurgeret ambulans, & exiliens, & Deum laudans.

In ciuitate Senensi dum prædicasset beatus Franciscus, & esset eius socius Frater Masseus, vt dictum est supra fructu, & conformitate. 8. illud euenit stupendum, quod cum ciuitas esset ad arma, & iam aliquibus interfectis, tam sanctæ, & tam diuinæ prædicauit eis beatus Frāciscus, vt ad pacem (omni discordia semota) ciuitas ipsa statim est conuersa.

In ciuitate Gaietæ dum semel in maris litore prædicaret, & turbis prę deuotione in eum irruentibus, cum ipsarum vellet declinare applausum: in vnam hærentem litori nauiculā exilijt solus, illa vero tanquam si rationis particeps motore moueretur intrinseco, sine aliquo remige, cernentibus, & mirantibus cunctis, se longius à terra protraxit. Cum autem aliquanto spatio in maris altitudinem secessisset, stetit inter fluctus immobilis, quandiu vir sanctus turbis expectantibus in litore prędicauit: Cumq; audito sermone, & viso miraculo: ac benedictione accepta, multitudo cederet, ne ipsum amplius molestaret, nauicula proprio ductu ad terram est reuersa.

In ciuitate Baren. cum prædicasset beatus Fr. & ibi Imperator Federicus, cum sua esset curia, & contra vitium luxuriæ, beatus Frāciscus multa detestando dixisset, & curialibus, vtpote lubricis, & carnalibus displicuisset: inuitatus cum socio ad cœnam per ipsum Imperatorem comedit, & demum data eidem soli camera, ad quiescendum, ascondita est in camera vna pulcherrima iuuenis: clausa igitur à foris camera, mulier ex abditis exiens, cępit beatum Frāciscum de actu nephando sollicitare: omnia tamen audientibus, & videntibus per rimulas ostij ipso Imperatore cum suis. Beatus igitur. F. videns sic se delusum: cum ibi esset maxima pars prunarum, ex igne diurno relictarum: quia hyems erat: subito tunica habituali exuta, & sparsis prunis nudum super prunas se posuit, dicens, mulieri, quòd in tali lecto si vellet cum ipso concuberet. Quod cernens mulier statim aufugit. Imperator vero, & alij intrantes cameram, & beatum Franciscum cernētes stetisse super carbones, & nullam læsionem ignis, nec adustionem habere in sua carne, valde sunt mirati, & ex tunc habuerunt ad beatum Franciscum reuerentiam, & deuotionem.

B. Fran. se prosternit super prunas, & cur.

In Castro, & loco de Grecio prædicauit multotiens Beatus Franciscus, vbi Deus fecit meritis ipsius magnum & inauditum miraculum. Cum enim loci illius indigenæ malis multiplicibus grauarentur. s. luporum rapacium, bruta, & homines comedentium: ac tēpestatum grandinis, quæ blada, & vineas deuastabant. B. Franciscus eis compatiens in publica prædicatione dixit dicti Castri hominibus: q̄ si vellent confiteri, & dignos fructus pœnitentiæ facere: q̄ mala præfata cessarent, & in bonis temporalibus, & spiritualibus ipse fideiubebat, q̄ multiplicarent. Attamen prędicebat eis, q̄ si ingrati de beneficio ad vomitum reuerterentur, innouaretur plaga: multiplicaretur pœna, & ira Dei maior in ipsos deseuiret: homines hoc audientes pœnitentiam agere cęperunt; & statim cessauerunt clades, periere pericula, nec molestię quicquam intulere lupi, vel grandines; immo q̄ maius est, si quādo vicinorum arua grando perauderet, ipsorum terminis appropinquans terminabatur ibidem: aut in partem aliam diuertebat, & istud seruatum est per maximum tempus: modo tamen à pluribus annis citra: lupi reintrauerunt, & damna inferunt multa, iuxta prophetata eis à beato Francisco, vbi vomitum repetissent.

Miraculū inauditum

In ciuitate Bononiæ prædicauit; ad quam ciuitatem cum accederet, & populus eius aduētum cognouisset, factus est concursus omniū ad ipsum: ita q̄ vix per terram ire poterat: Omnes enim tanquam nouum florem mundi: & tanquàm Angelum Dei videre, & audire eū cupiebant: ita q̄ ad plateam ciuitatis peruenit cum magna pœna: populo vero ibidem maximo congregato, tam mulierum, quàm virorum, & multorum etiam scolarium, exurgēs beatus Franciscus in medium tam miranda, & stupenda (spiritu sancto dictante) prædicabat: q̄ non homo, sed Angelus videbatur. Nam verba eius sicut sagittæ acutæ potentis, de archa diuinæ sapientiæ procedere videbantur: quæ corda audientium tam validè penetrabant; q̄ maximam multitudinem virorū, & mulierum à statu peccati ad pœnitentiæ tunc lamenta conuertit, & pręcipuè duos scolares nobiles de Marchia. s. Rizerium de Mutia, & Peregrinum de domo nobilium de Falerono: de quibus habitum est supra conformitate. 8. in tractatu de prouincia Marchiæ, vide ibi.

Fecit etiam ibidem beatus Fr. tunc vnum singulare miraculum. Cum enim puer quidam super vnum oculorum maculam haberet: quæ sic ipsum operiebat, vt nihil prorsus videre posset, nec medicinæ ad hoc posset iuuari remedio, post signum crucis à capite vsque ad pedes factum à viro Dei, visum recuperauit tam limpidum, vt post ordinem minorum ingressus, & vocatus Frater Petrus de Lauechia, qui diu vixit, & sanctè, se longè clarius videre assereret oculo prius infirmo, quàm cum oculo semper sano.

Aliud dignum miraculum.

In ciuitate Alexandria Lombardię etiam prædicauit; vbi Deus ostendit illud miraculum; q̄ cum à quodam esset ad prandium inuitatus, & piè annuisset, & ad comedendum capones

idem præparasset, pauperi eleemosynam petenti vnum frustum, beatus Fran. misit caponis, qui maliciosè ipsum reseruans, dum sequẽti die, beatus Franciscus populo prædicaret, ille miser volens sancto detrahere dixit, ꝙ nõ erat ei credendum, quia capones comedebat, in cuius signum ecce frustum caponis, quod mihi heri dedit, & dum nequam homo crederet carnes extrahere, & ostendere, piscem ostendit, in quem caponis frustum erat diuina virtute conuersum, & sic fuit confusus.

Miraculũ aliud.

In monte Feltro. B. Franciscus prædicauit. Ad ipsum enim locum cum nouæ militiæ festum ageretur, beatus Frãciscus accedens dixit ad socium, eamus, quia cum Dei adiutorio inter eos aliquem fructum faciemus: in dicto enim festo multi nobiles de diuersis partibus confluxerant: inter quos fuit dominus Orlandus de Clusio: qui beato Francisco facta prædicatione donauit sacrum montem Aluernæ. Beatus enim Franciscus volens prędicare in dicto festo, proposuit illud thema. Tam bonum, & tantum est: quod à me expectatur, ꝙ faciliter omnis pœna in præsenti tolleratur, & tam diuina spiritus sanctus per os Francisci eructauit, probando dictum verbum per pœnas martirum, Apostolorum martiria, pœnas duras pœnitentiæ confessorum, multasque tribulationes sanctorum, & sanctarum: ꝙ omnes stabant suspensa mente quasi Dei Angelum attẽdentes; sed in fine prædicationis dictus dominus Orlandus habens colloquium de salute animæ suæ cum beato Francisco tandem sibi dedit montem Aluernæ, vt conformitate 31. dicetur.

In sancto Seuerino Marchiæ Anchonitanæ prædicauit. B. Franciscus, & dum prædicaret Frater Pacificus, qui erat secularis, & poeta laureatus vidit duos enses valde fulgentes in modum crucis. B. F. complecti, quo miraculo viso, mundo abrenuncians, factus est frater minor, vt dictum est supra fructu, & conformitate octaua in tractatu de prouincia Marchiæ.

In multis alijs locis Tusciæ, Marchiæ Anchonitanæ, & Triuisanæ, Lombardiæ, Patrimonij, Campaniæ, & regni Apuliæ prædicauit: in quibus prodigia, & signa multa faciendo, attendebantur, quæ dicebantur ab ipso, ac si Angelus domini loqueretur.

Ad prœdicandum in Francia beatus Franciscus elegerat, dum paucos haberet socios, sed per dominum Ostien. apud Florentiam legatum existentem, fuit prohibitus: Attamen ad Franciam, vt dicetur conformitate sequenti, misit multos fratres. s. fratrem Angelum de Pisis; qui conuentum fundauit Parisiensem, & postmodum ad prouinciam Anglię missus est minister illuc a B. Francisco. Raro in aliquo loco. Beatus F. firmus stabat: sed per ꝓuincias Italiæ assiduè discurrebat, sua prædicatione multos conuertendo ad Christum, & quia zelo precipuo ducebatur animarum, ipsum mirificabat Deus signis, & portentis; ac eius voci per omnia condescẽdebat, sicut patuit quando ad prædicandum ibat inter Lombardiam, & Marchiam Triuisanã. Cum enim iret iuxta padum, & noctis obscuritas superuenisset, ac via multis esset exposita periculis propter tenebras fluuium, & palludes, ac socius eidem diceret. Ora Deum, vt de instantibus periculis liberemur. Ipse autem vir sanctus solum hoc protulit verbum, potens est dominus si suæ complacet dulcedini, tenebrarum effugata caligine, beneficium impendere suæ lucis: vix sermonem compleuerat, & ecce tanta illico lux cępit circa eos superna radiare virtute, vt nocte alias existente obscura, ipsi luce clara viderent, non solum viam; sed & plurima circũquaque: cuius lucis ducatu, per non modicum viæ spatium corporaliter directi, & spiritualiter confortati, vsque ad locum hospitij, cum diuinis hymnis, & laudibus incolumes peruenerunt. Quo & alijs apparet beatum Franciscum, vt perfecto zelatori animarum, ad instar magistri summi Christi, & Deum præcipuè ipsum prosequi, & in opportunis sibi semper affuisse.

Quo instrumento vocabat. B. F. populos ad prædicationem.

Vtebatur ipse pater ad conuocandum populum ad prædicationem cornu eburneo albo: cuius sonitu gentes congregabat, ac quando eas silentium tenere volebat, duobus paruis baculis pro quolibet mensuræ vnius palmi ad inuicem collisis, quorum insimul percussione silentium obseruari à populo imperabat, & quocunque pergebat prædicta secum ferebat, & hæc ornata argento in sacrastia seruantur sacri loci Assisij.

NOn solum pater beatus Franciscus prædicauit fidelibus, immo etiam infidelibus. Sexto. n. conuersionis ipsius anno, ad prædicandum Saracenis, & alijs ad partes Siriæ ire disposuit. Verum ventis non secun dis flantibus, compulsus est partes arripere Sclauonię, & cum ad partes Anconitanas redire vellet, & nauim quandam latenter intrasset cum socio, eidem multipliciter prouidentia diuina affuit. Nam quidam missus à Deo est, qui ferens secum necessaria victus, cuidam Deũ timenti ad se vocato dixit. Hæc pro pauperibus fratribus in naui latitantibus, conserua fideliter, ac necessitatis tempore amicabiliter subministra.

Mira Deus operatus est beati Francisci meritis. Cum enim per dies plures vi ventorũ nauis ad portum applicare aliquem non posset, consumptis cibarijs nauis, sola eleemosyna superfuit viro Dei collata: quæ cum esset per modica, tantum diuina virtute suscepit augumentum, vt diebus pluribus in mari propter

tempestatem

tempeſtatem continuam moram contrahentibus, vſque ad portum Anconæ, omnium ne ceſsitatibus plenariè ſubueniret. Nautę autẽ tam à maris periculo, quàm famis per beatũ Franciſcum ſe liberatos videntes, gratias egerunt omnipotenti Deo: qui ſemper in ſuis amicis, & ſeruis mirabilem, & amabilem ſe oſtendit. Verum quia amor animarum, & fidei animam ipſius gladio feruoris pertranſibat, dum videret ſe ad partes Siriæ non habere in voluntate Dei acceſſum, verſus Marrochium iter arripuit, vt Miramolino, & eius gẽti Chriſti Euangelium prædicaret, & ad palmã optati martirij, ſi quomodo veniret, ibat tanto deſiderio, vt quamuis corpore imbecillis eſſet, peregrinationis ſuæ præcurreret ſocium, & ad exequendũ, quod decreuerat, feſtinus, vt ebrius ſpiritu aduolaret; & cũ vſq; Hyſpaniã acceſsiſſet (infirmitate ſuperueniente grauiſsima) qđ cupiebat adimplere nequiuit. Tertio tandem ad partes infidelium acceſſit, vt & fidem prædicando eoſdem conuerteret, & ſi nõ ad palmam glorioſi martirij perueniret. Verum cum tertiodecimo anno à ſua conuerſione ad partes Siriæ, vt Soldano prædicaret ire diſponeret, multi fratres eum vſque ad partes Anconę ſunt ſequuti, volentes cum ipſo illuc accedere. Sed ipſe hęc conſiderans, & quàm graue eſſet tot fratres ſimul nautis deducere, nec ipſe vellet aliquem deſolatum dimittere, eos dum eſſet in portu Anconę ſic eſt alloquutus. Chariſsimi fratres. Omnes vos vellem pro veſtra conſolatione ducere mecum: ſed nautæ non permittunt, & quia vnum ego eligendo, & alium dimittendo, vobis materiam pręberem ſcandali, & diuiſionis, ideo ſuper hoc placeat vobis velle conſulere domini voluntatem, quam ſic ſciemus. Et vocauit vnum paruum puerum, qui neminem illorum agnoſcebat, & dixit fratribus. Interrogemus hunc puerum (ſi vobis placet) & cum omnibus placuiſſet, dixit beatus Franciſcus puero. Eſt ne puer voluntas Dei, vt omnes iſti fratres tranſeant mecum? Reſpondit, non. Et quos vult Deus transfretare mecum? Reſpõdit tangendo fratres. Iſte, & iſte, & ille, & ſic tetigit 11. fratres de illis, & dixit beato. F. iſti tecum ibunt: quia ſic eſt voluntas Dei, & tunc omnes fuerunt contenti; qui tacti non fuerãt per puerum, Dei voluntatem agnoſcentes. Beatus autem Franciſcus dictis fratribus aſſumptis, nauim intrauit, & partes Siriæ cum eiſdem peruenit. Sed cum guerra inter ſaracenos, & Chriſtianos tunc eſſet implacabilis, cãpi vtrorumq; ex aduerſo locati ſic erant; vt via mutui tranſitus ſine mortis diſcrimine nõ pateret. Exierat enim à Soldano edictum crudele; vt quicunque caput alicuius Chriſtiani afferret, biſantium aureum pro mercede acciperet. Sed intrepidus Chriſti miles Franciſcus, ſperans in proximo ſuum adipiſci poſſe propoſitum, diffiniuit iter arripere mortis pauore non territus; ſed deſiderio prouocatus, oratione præmiſſa, cõfortatus à domino iter arripuit; & cum proceſsiſſet vlterius, occurrerunt ei ſatellites ſaraceni; qui tanqum lupi celeriter currentes ad oues, Dei ſeruos feraliter comprehenſos, crudeliter & contemptibiliter pertractarunt, afficientes conuicijs, affligentes verberibus, & vinculis alligantes: tandem afflictos multipliciter, & attritos (diuina diſponente clementia) ad Soldanum iuxta viri deſiderium perduxerunt. Cum igitur princeps ipſe perquireret à quibus, & ad quid, & qualiter miſsi eſſent, & quomodo aduenisſẽt, in trepido corde? Reſpondit vir Dei Franciſcus: non ab homine, ſed à Deo altiſsimo ſe fuiſſe tranſmiſſum; vt ei & populo ſuo viam ſalutis oſtenderet, & annunciaret Euangeliũ veritatis. Tanta vero mentis conſtantia, tanta virtute animi, tantoque feruore ſpiritus prædicto Soldano prædicauit Deum trinum, & vnum, & Saluatorem omnium Ieſum Chriſtũ, vt illud Euangelicum in eo clareſceret fore completum: Ego dabo vobis os, & ſapientiã, cui non poterunt reſiſtere, & cõtradicere omnes aduerſarij veſtri. Nam & ſoldanus admirandum in viro Dei feruorem ſpiritus conſpiciens, & virtutem, libenter ipſum audiebat, & ad moram contrahendam cum eo inſtantius inuitauit. Chriſti vero ſeruus (ſuperno illuſtratus oraculo:) Si vis (inquit) conuerti cum populo tuo ad Chriſtum, ob ipſius amorem vobiſcum libentiſsimè commorabor. Et ſi hæſitas propter fidem Chriſti legem Mauineti dimittere: iube ignem accendi permaximum, & cum ſacerdotibus tuis ignem ingrediar: vt vel ſic cognoſcas, quę fides certior, & ſanctior non immerito ſit tenenda. Ad quem ſoldanus. Non credo, ꝙ aliquis de ſacerdotibus noſtris ſe vellet igni propter fidem ſuam defendendam exponere, vel genus aliquod ſubire tormenti (viderat enim quendam de preſbyteris ſuis virum antiquũ, & longęuum, hoc verbo audito, ſtatim de ſuis conſpectibus aufugiſſe.) Ad quem vir ſanctus. Si mihi velis ꝑmittere pro te, & populo tuo, ꝙ ad Chriſti cultum; (ſi ignem illęſus exiero) venietis, ignẽ ſolus intrabo, & ſi combuſtus fuero, imputetur peccatis meis: ſi autem diuina me protexerit virtus, Chriſtum Dei virtutem, & ſapientiam, verum & dominum Saluatorem cognoſcatis. Soldanus autem hanc opinionem accipere ſe non audere reſpondit; quia ſeditionẽ populi formidabat. Obtulit tamen ei multa munera precioſa: quæ vir Dei non mundanorum; ſed ſalutis animarũ auidus, ſpreuit omnia quaſi lutum. Soldanus vero videns virum ſanctum tam perfectum rerum mundialium contemptorem, admiratione permotus, ma-

Vndecim fratres eliguntur á puero, qui eant cum B. F.

Beatus Fr. ducitur ad Soldanum, & ei proponit ſe velle ignem ingredi pro confirmanda fide Chriſti.

iorem erga ipsum deuotionem accepit. Et quamuis ad fidem Christianam pro tunc transire nollet, vel forsitan non auderet; rogauit tamen deuote famulum Christi, vt prædicta susciperet pro salute ipsius, Christianis pauperibus, vel Ecclesijs erroganda. Ipse vero, quia pondus fugiebat pecuniæ, & in animo Soldani vere pietatis non videbat radicem, nullatenus acquieuit, & ex tunc eum libentissimè audiebat, rogans ipsum beatum. Fr. ꝙ ad eum frequenter accederet. Insuper sibi, & socijs suis concessit, ꝙ quocunq; vellent liberè irét, & vbique per totum Imperium suum liberè prædicarent. Et dedit eis quoddam signaculum, quo viso à nemine læderentur. Habita igitur hac liberali licentia, Sanctus Fran. socios suos binos hinc inde trãsmisit in diuersas partes paganorum: Ipse vero cum vno socio, Fratres. s. Illuminato, ad quandam partem iens, cum peruenisset ad quoddam hospitium, vbi sibi erat pro quiete necessarium commorari, inuenit ibi quandam mulierem corpore speciosam, & facie; sed turpissima mente, quæ ipsum sanctum de actu nephario requisiuit. Cui sanctus respondit. Si tu vis, ꝙ ego tibi assentiam, volo etiam tu mihi consentias: ait illa. Accipio, ꝙ dicis. Eamus ergo, & lectum paremus. Sanctus vero Fr. ait: venias mecum, & ducam te ad lectum pulcherrimum, & duxit illam ad magnum ignem: qui tunc in illa domo fiebat, & in feruorem spiritus expolians se in lare illo ignito nudum, tanquam in lecto se collocauit, & vocans illam dixit: Expolia te, & festina frui lecto splendidissimo florido, & mirando: quia hic te oportet esse, si tu vis mihi obedire: Ille autem ignis in nullo beatum Franciscum læsit: sed super larem illum ardentem ignitum, quasi super flores hilariter accumbebat: illa autem mulier tam mira cernens, & stupens non solum à stercore peccati; sed etiam à tenebris infidelitatis est conuersa ad dominum Iesum Christum, & effecta est tã tę sanctitatis, ꝙ iuuantibus meritis beati Francisci multas animas ad dominum Iesum Christum in illis partibus acquisiuit.

B.F. à muliere tentatus quid fecit.

Videns autem beatus Fran. ꝙ fructum quem desiderabat ibidem facere non poterat (domino sibi reuelante) disposuit, congregatis socijs ad partes fidelium remeare. Et rediens ad Soldanum suum propositum de reditu indicauit: cui Soldanus dixit. Frater Francisce ego libenter ad fidem Christi conuerterer, sed timeo modo hoc facere; quia isti saraceni me, & te cum socijs tuis, si sentirent, statim interficereut: Sed cum tu multum adhuc possis ꝓficere, & ego quædam magna negocia pro salute animæ habeam expedire, nollem libenter mortem tuam, & meam ita inopinate inducere: Sed indica mihi modum quo saluer, & ego sum paratus tibi in omnibus obedire. Et sanctus Fr. dixit ei. Domine ego quidem modo recedam; sed postquam ad partes meas rediero, & ad cœlum domino vocante transiero, post mortem meam secundum dispositionem diuinam, mittam tibi duos de fratribus meis; à quibus baptismum recipies, & saluus eris, sicut dominus meus Iesus Christus mihi reuelauit, te autem interim ab omni negocio dissolue; vt cum gratia Christi venerit, inueniat te fide, & deuotione paratum. Cui Soldanus gaudenter assentiens, fideliter obediuit. Sanctus autem. Fr. ad partes fidelium redijt. Sed qualiter dictus Soldanus sit per beatum. Fr. saluatus, dicetur fructu & conformitate. 38.

Dum beatus Fr. esset in partibus vltramarinis, videlicet, in ciuitate Antiochiæ, quæ tunc à Christianis tenebatur, euenit illud, de quo dictum est supra cõformitate præcedenti; quòd Monachi de Montana nigra, quę ab Antiochia per octo miliaria distat, vna cum Abbate vitã considerantes, & mores beati Francisci, & sociorum, possessiones omnes monasterij Patriarchæ resignantes, & locum monasterij solum retinentes, facti sunt omnes fratres minores, & in dicto loco plura miracula Deus ostẽdit, vt dictum est. Sic ergo præfatis apparet, quòd beatus Franciscus non solum, vt conuerteret fideles ad Christum prędicauit, sed etiã infideles: & ad prædicandum eisdem per maximam distantiam accessit. Verba. n. beati Frãcisci mira in audientes operabantur.

B. Clara, beati Francisci prędicacatione ad dominum conuersa fuit. Hæc dum semel audiret beatum. Fanc. prædicare, & nominare dominum Iesum, tantam virtutem in suo Deus posuit corde, ꝙ ex tunc antea nulla tribulatio, nulla aduersitas sibi difficilis fuit. Oquot, & quam magni vita sunt conuersi prædicationẽ beati. Fr. ad Christum, nullus posset verbo exprimere, aut calamo exarare. Tres. n. ordines sunt ab ipso instituti, ortum ab eius habentes vita, & prędicatione: quorum magnitudo, & sanctitudo fructum exprimunt doctrinæ, & prædicationis. B. Francisci. Et quia. B. Franciscus sua prædicatione exhibuit miraculum quoddam singularissimum; quia non reperi locum iu superioribus ipsum nõ posui. Quod tamẽ hoc insero: & sicut de isto, sic & de multis alijs factis, & si nõ scriptis, debet præsumi. De miraculo facto per beatum. Frã. dum post prædicationem factam in Castro Celani inuitatus esset à milite, cui mortem adesse prædixit beatus Fran. quia fructu 18. & conformitate dicetur, hoc dimittitur.

Beatus pater Franciscus prædicationem suam non solum extendit ad fideles, & infideles; sed etiam ad carentia ratione, vtpote volatilia, & aues. Cum. n. per fratrem Masseum socium suum, quem miserat ad fratrem Siluestrum, & beatam Claram diuinum beneplacitum agnouisset,

uisset, ꝙ suæ voluntatis erat ipsum ad prædicandum pergere, dictumq; fratrem Masseum, & fratrem Angelum in socios accipiēs ad prędicandum exijsset, ac recedentes de Castro Cannarij in quo primo prędicauerat iret versus Meuanium, ad quendam locum deuenit: in quo diuersi generis anium maxima multitudo conuenerat: quas cum sanctus Dei vidisset alacriter, cucurrit ad locum, & eas velut rationis participes salutauit. Omnibus vero expectantibus, & conuertentibus se ad eum, ita vt, quæ in arbustis erant, inclinatis capitibus, cum appropinquaret ad eas insolito modo in ipsum intenderent, vsque ad eas accessit, & omnes, vt verbum Dei audirent, sollicitè admonuit dicens: Fratres mei volucres multum debetis laudare Deum creatorem vestrū, qui plumis vos induit, & pœnas tribuit ad volandum, puritatem concessit aeris, & sine vestra sollicitudine vos gubernat. Cum autem hæc, & his similia loqueretur, auiculæ modo mirabili gestientes, cęperunt extendere colla, protendere alas, aperire rostra, & in ipsum attente respicere. Ipse vero cum spiritus feruore mirando, per medium ipsarum transiēs: tunica contingebat ipsas, nec tamen de loco aliqua mota est, donec signo crucis facto, & licentia data, cum benedictione viri Dei omnes se in altum leuantes, simul magnum, & mirabilem cantum fecerunt. Quo expleto iuxta signum crucis à beato Francisco eis factum, cruciformiter se diuiserunt in quatuor. s. partes mundi, & vna volauit versus orientem, alia versus occidentem, tertia ad meridiem, reliqua ad Aquilonem, innuentes per signiferum Christi Franciscum, ꝙ crucis vexillum eius prædicatione, & fratrum suorum erat fidelibus declarandum, & mentibus fidelium implantandum: hæc omnia dicti socij viderunt, ipsum in via expectantes. Quo innuitur, ꝙ prædicatio beati Francisci hominibus, & mulieribus erat acceptanda, ex quo auiculę ratione priuatę tam auidè, & mirabiliter eam audierāt. Sicque patet, ꝙ beatus Franciscus prout de eo cantatur: Inuitat aues bestias, & creaturas alias ad laudem conditoris. Præfatis igitur luculenter apparet beati Fran. doctrinam, & prædicationem auctenticam fuisse, vita & perfectionibus placibilem, & gratam hominibus, tam ex dulcedine verborum, quàm signis, & prodigijs ostensis prædicationem eius, & summa deuotione audientibus, & quibusdam ipsam audire negligrntibus: sicut supra patuit de nobilibus de Perusio, & conformitate 18. de quibusdam alijs dicetur. Quibus omnibus patet secunda pars istius decimi fructus & conformitatis declarata: videlicet Franciscus prædicator.

FRVCTVS VNDECIMVS, ET conformitas Iesus mandans discipulis: Franciscus destinator. Expositio primæ partis. Iesus mandans discipulis.

SATOR ille cœlestis, & agricola dominus Iesus Christus exiens de sinu patris factus homo, vt semen veræ doctrinæ; quo salus habetur, in cordibus fidelium, velut in agro plantaret, id sic egit per seipsum,

Primo Apostolorum mentes irradiando, vt demum iam plantatum, & ad fructum deductum per ipsos in alijs fidelibus sereret, & mādaret; sic tamen, vt ipsi plantando, angumentum non ipsi, sed ipse præberet, & daret, quia incrementum homo non dat, sed Deus: Verū hoc sanctæ Doctrinæ semen, sicut in veteri testamento hominum electorum cordibus implantauit per seipsum illuminationibus internis, & inspirationibus loquendo, & per alios. s. Angelos patres Patriarchas, & Prophetas exterius plebi suæ promulgando, sic & in nouo fecit testamento, quia primo per se ipsum, vt conformitas, & fructus præcedens ostendit prædicando, & alloquendo fideles, & specialiter Apostolos continuè de regno Dei: secundario vero per ipsos fecit Apostolos, prout habetur. Matth. 10. Mar. 6. Luc. 9. prout hic noster præsens fructus, & conformitas declarare intendit dicens. Iesus mandans Apostolis, Quia eis præcepit, vt iret ad prædicandum; quia messis quidē multa, operarij autem pauci. Ideo Apostolos. 12. quos elegerat ad prædicandum misit: vt habetur. Matth. 10. Sed quare Apostolos elegit & demum. 72. alios discipulos: dictum est fructu, & conformitate octaua supra, vide ibi. Hic autem est videndū qualiter, & quō Apostolis mandando, vt irent ad prædicandum eos misit, & direxit. Vbi aduertendum ꝙ dominus Iesus aliqua peregit, sic eos dirigendo.

Matth. 10. Mat. 6. Lucæ 9.

Matth. 10. Quæ concessit Christus Apostolis quando eos misit ad prædicandum.

Et primo potestatem faciendi miracula concessit, & dedit. Vnde. Conuocatis duodecim discipuli suis, dedit eis potestatem spirituum immundorum, & vt eijcerent eos, & vt curarent omnem langorem, & omnem infirmitatem. Circa quam partem videndum est.

Matth. 10.

Primo quid ipsa potestas in Apostolis poneret. Respondetur, ꝙ ponebat assistentiam præ solito diuinæ potestatis ad faciendum quicquid ipsi in nomine Christi fieri imperarent.

Secundo videndum est quare dominus potestatem eis ad prædicandum missis dedit. Respondetur, ꝙ hoc egit.

Primo vt doctrina fidei per miracula roboraretur: & firmaretur quia operibus miris...

Secuudo

Secundo; quia non fidelibus, sed infidelibus habebant prædicare; qui secundum Apostolum signa quęrunt. 1. Cor. 1. & signa potius mouent, quàm verba.

1. Cor. 1.

Cur Christus successoribus apostolorũ potestaté miraculorum non concessit sicut, & apostolis.

Tertio videndum est quare potius ipsis Apostolis hæc potestas data est, quàm eorum successoribus. Respondetur ꝙ hoc euenit; quia ipsi fundatores primi Ecclesiæ, & magistri fuerunt fidei; quæ vtique fuit plus fundanda in virtute Dei miraculis, quàm in humana ratione.

Secunda ratio datur; quia ipsi habebant in fidelibus, vt dictum est prædicare; quare, & signa habebant facere, non sic postea, nisi quando propter abiectionem fidei per hæreses, sanctis diuersis hæc potestas est collata, vt beatus Gregorius de pluribus ponit, in libro dialogorum.

Tertia ratio ex parte Christi est. Fuerunt. n. speciales eius socij, & legati, & ideo singularibus priuilegijs insigniendi; quia hoc ad honorem Christi eos destinantis redundabat. Cum enim nomine Christi, vt patet. Luc. 10. prædicta agerent, ad eius conflectebatur honorem, quod per ipsos magnificè fiebat, & quamuis ad pſens in successoribus apostolorũ non sit hęc specialis potestas, est tamen spiritualiter loquendo prout deducit beatus Gregorius in Homel. Ascensionis.

Lucæ 10.

Quarto videndum est. An Iudæ Scarioth, hæc potestas sit tradita. Respondetur ꝙ sic, vt dicit Matth. 10. cap. nec hæc potestas eius lapsui contradixit; quia, vt dicit Christus. Luc. 10. In hoc nolite gaudere; quia spiritus vobis subijciuntur: sed potius gaudete; quia nomina vestra scripta sunt in cœlis. Matth. 7. Habetur. Multi dicent mihi in illa die Domine, nõne in nomine tuo prophitauimus, demonia eiecimus, & signa fecimus? Et ego respondebo eis. Amen dico vobis nescio vos. Sic ergo opera signorum non repugnat cõicari, & dari malis, & peccatoribus. Insuper si alijs hanc potestatem dedisset, & non sibi occasionem ei præbuisset male agendi, ꝙ non decebat.

Matth. 10. Lucæ 10. Matth. 7.

Hoc primum à Christi exhibitione datur documentum, videlicet, ꝙ ab operibus diaboli debet esse immunis; qui prædicationi alterius debet insistere; ne alterius procurando salutem, ipse suam omittat; contra nonnullos, qui alijs viam demonstrantes perfectionis, ipsi in operibus diaboli semper manēt implexi.

Quarto ad prædicandum destinauit. Hos. 12. misit. s. ad prædicandum Iesus.

Matth. 10.

Vbi aduertendum, ꝙ sancti Apostoli missi à Christo.

Primo nominantur, dicitur enim duodecim discipulorum nomina sunt hæc, Petrus, & Andreas &c. vt per quos sit fundata Ecclesia aduertatur, & quibus mundus credidit; quia nõ doctoribus, & sapientibus secundnm carnem, sed simplicibus; & non diuitibus, sed pauperibus, prout declarat Apostolus. 1. Cor. 2. Ponũtur etiam nomina Apostolorum, vt eorum dignitatis, & virtutis eminentia in nominibus declaratis attendatur secundum Hieronymum.

1. Cor. 2.

Secundo destinantur; quia dicitur, ꝙ misit eos. Quo præstatur documentum; ꝙ officium prædicationis nullus debet à se assumere, nisi mittatur ab alio, idest approbetur, & destinetur, vt patuit in Ioanne Baptista. Factum est verbum domini super Ioannem filium Zachariȩ in deserto. Et sequitur venit in omnem regionem Iordanis prędicans &c.

Lucæ 2.

In Christo Isaiæ. 61. & Luce 4. Spiritus Domini super me Euangelizare pauperibus misit me.

Isa. 61. Lucæ 4.

In Paulo, & Barnaba. Act. 13. Separate mihi Barnaba &c. & sequitur. Illi missi à Spiritu sancto &c.

Act. 13.

Sed hic sunt aliqua dubia.

Primũ est quare Christus vt incępit prędicare, discipulos ad prædicandũ nõ misit; sed post. s. temporis in processu? Respondetur, ꝙ primo ipse Saluator debebat per se populum informare; quia ad hoc erat à patre missus.

Secundo, quia Apostoli inscij non debebant mitti, sed informari; ꝙ vtique fuisset, si statim ad prædicandum directi à Christo fuissent. Quare informandi erant primo à Christo, & postea dirigendi, informati autem fuerunt, & verbis, & operibus Christi.

Secundum dubiũ. Cur Christus elegit Iudam Scarioth in Apostolum, cum sciret eum damnandum, & ad ipso prodendum? Et cur, cum sciret eum malum ad prædicandum cum alijs Apostolis destinauit? Respondetur ad primũ istorum.

Cur Christus Iudam in Apostolum elegit cum sciret eum dãnandum.

Primo, quod hunc Christus elegit, vt scriptura verificaretur Psal. 41. dicēte homo pacis meȩ, in quo sperabam &c.

Secundo vt nullus de sua electione, & primatu præsumat, & superbiat; sed potius timeat suum casum.

Tertio vt timeamus auaritiam, per quam ipse Iudas in tantum facinus prolapsus est; & præsertim viri Apostolici.

Quarto, vt eidem præberet materiam potius iuste, & sancte agendi, quam oppositum, eum ad tam magnificum statum vocando, & sublimando.

Ad secundam dubij partem dicitur, quod Iudas tunc malus non erat. Item diuina prouidentia scit vti malis ad bonorum confortationem, & consolationem; quare & Iudæ si pro tunc fuisset malus velut per plumbeam fistulã aquam salutaris doctrinę ad fideles diffunderet; & vt dictum est materiam dominus semper subtraxit male agendi: quare ipsum vna cum alijs ad prædicandum elegit.

Tertium dubium. Si misit omnes simul ad vnã terram;

[Matth. 10.] terram; vel vnum solum vel duos. Respondetur vt habetur Mat. 10. quòd terram, non habetur certum; & quòd binos miserit potest haberi ex hoc; quia bini nominantur in textu, scilicet copulatiue; & potest etiam haberi ex capitulo Luc. 10. vbi dicitur quòd 72. discipulos [Lucæ 10.] misit illos binos; a fortiori 12. Apostolos, & Mat. dicit ad litteram capitulo 6. quòd misit illos binos, & hoc congrue factum est in signũ socialis concordiæ, & geminæ charitatis. Tertio ne ad gentes idest gentiles transirẽt ad prędicandum demandauit dicens Mat. 10. in viam [Matth. 10.] gentium idest gentilium ne abieritis, & ne in ciuitates Samaritanorum intraueritis, scilicet causa prædicandi, vel curandi, quia Samaritanis Iudei non coutebantur Ioan. 10. quia & si circuncisionem, & libros haberent Moisi, in alijs tamen gentiliter viuebant.

[Explanatio illorum verborum in uiam gentium ne abieritis. Ioan. 10.]

Sed hic est dubium; quare hoc eis præcepit. Respondetur, quod Christus hoc egit.

Primo vt perficeret promissa patribus.

Secundo, vt scandalum vitaret iudeorum secundum Hieronymũ, ne dicerent se Christum reiecisse; quia ad gentes, & Samaritanos, & nõ ad eos Apostolos misisset.

Tertio ad ostendendum magis gratiam suam in iudeos; vt sic daret eis maiorem occasionẽ veniendi ad Deum; & maiorem inexcusabilitatem, si venire nollent.

Quarto ad ostendendum modum prædicationis, ut primo fiat in loca propinqua, & diuino cultui dedicata.

Quinto ad exercendum prius Apostolos in facilioribus scdm Crisost. quã in difficilioribus.

Sexto ad declarandum, quod prius est prædicandum his, de quibus præsumendũ est, quod sint aptiores ad fructificandum, vsquequo per euidentiam facti oppositum pateat.

Secundum dubium est, quia quod hic præcipitur contradicit ei, quod dicitur in vltimo capitulo vbi dicitur. Euntes docete omnes gentes. Respondit Ieronimus, quod nõ repugnat; quia quod dicitur hic, dictum est ante resurrectionem; & mandatum hoc de nõ eundo ad gentes intelligebatur, scilicet vsq; ad tempus; in quo ipse per spiritum sanctum diceret, eundum esse ad gentes. Documentum tamen hic datur in eo, quod interdicit prædicatorem accedere ad gentes; quia prædicator, & si communis debeat esse, se affabilem, & benignum omnibus suo verbo exhibendo, ab omnibus tamen debet esse vita separatus, sciens, quod cuius vita despicitur, restat, vt eius prædicatio contemnatur; vt dicit beatus Gregorius. Quarto quibus sit prædicandum demonstrauit dicens, quod ire ad prædicandum debent ad oues; quæ perierant tam per originalem miseriam, quam per actualem culpam, & innuit, quod malitia faciente iudęorum sinagoga tunc temporis erat quasi perdita. Ad oues domus Israel; quia ipse de se dixit. Non sum [Matth. 6.] missus, scilicet principaliter nisi ad oues; quæ perierant domus Israel. Ad oues domus Israel prædicatio dirigitur; quia & si fiat generaliter omnibus; tamen ipsa ad oues dominicas solũ transit, quæ debẽt esse domus Israel idest Deũ videre; quia ad hoc fit prædicatio; ut in præsenti sint oues Pascuæ Domini, & demum in futurum domus Israel, idest illorum, qui Deum cernunt.

Quinto, quæ sunt prædicãda ordinauit dicẽs. [Quę Christus docuit prædicãda.] Euntes autem prædicate dicentes. Appropinquauit regnum cœlorum; vbi vide, quod saluator eo modo, quo incępit, & quæ prædicauit vult, vt & ipsi prædicent. Sic ipse incępit Pœnitentiam agite appropinquabit regnum cœlo- [Matth. 4.] rum. Sed vide quod pœnitentia est prædican- [Mar. 1.] da omnibus; quia, vt ipse dicit. Non veni vo- [Matth. 9.] care iustos, sed peccatores ad pœnitentiam, vel potest dici quod saluator ostendit, quæ sunt prædicanda; quia inquit appropinquabit regnum cœlorum. hoc est non terrena, sed cęlestia, & de regno Dei, iuxta exemplum ipsius, qui docebat discipulos cõtinue de regno Dei. Quo datur documentum, quod homo fa- [Matth. 21.] bulas, & similia in prædicationibus dẽt omittere, & quæ sunt Dei prædicare. Et addit saluator. Quid prædicator facere debet spiritualiter, & si non valet corporaliter, nã debet suo verbo infirmos curare idest pusiliamines roborare; vt bonum agere præsumant. Mortuos suscitare, quia vt homo peccator à peccati morte recedat laborare, Leprosos mundare idest vt homines auaritiam radicem omnium malorum detestentur. Demones expellere idest superbiam abiicere tam à se; ne intumescat inani gloria, quam ab alijs; ecce ad quid prædicator debet attẽdere, scilicet omnia vitia; quę in præfatis consistunt ab omnibus eradicare; & ad virtutes arripiendas inducere.

[Quando dicatur prędicatorẽ mortuos suscitare.]

Sexto quod prædicatio fiat intentione recta, Saluator noster hic referauit. Quia gratis accepistis inquit gratis date. hoc potest referri tam ad prædicationem, quam ad sanitatum præmiorum collationem; quia hoc debet gratis fieri; quia homo hoc non habet à se, sed Deo dicente Apostolo primæ. Cor. 4. Quid ha- [1. Cor. 4.] bes, quod non accepisti, & quid gloriaris quasi non acceperis? & alibi. Non sumus sufficientes cogitare, &c. sed sufficiẽtia nostra ex Deo est. Quia ergo hic data sunt nobis à Deo non ex nostris meritis, sed gratis; & sic consequenter gratis date. Quo prohibet omnem simoniacam prauitatem, & sinistram intentionem, in administrando populis diuina. Quod enim fit propter cupiditatem, aut inanem gloriam nõ fit gratis, quamuis pactum non interueniat. Quo sequitur, quod prædicator si prædicat, vt placeat, non gratis dat, & mercedẽ intentam amittit.

Septimo

A quibus Christus Apostolos, & prædicatores abstinere voluit.

Septimo à quibus abstinere debeant informauit dicens. Nolite possidere aurum, neque argentum &c. Vbi primo prohibet possessioné thesaurorum dicens: Nolite possidere aurum, vel argentum, & sic diuitias habere, secundum Hieronymum, & Rabanum. Sed aduerte, quod interdicendo possessionem mobilium, à fortiori, & immobilium, & quia talia iam dimiserant in vocatione, de talibus non facit mentionem quia subintelligitur.

Sed dubium est, quare eis possessionem interdicit auri, & argenti. Respondent doctores Chrisostomus. Homel. 32. Super Mat. Quia radix omnium malorum est possidere aurum, & argentum, & interdicit non solum possessionem, sed vndecunque perceptionem, ut perniciosam. Hieronymus dicit; ne suspectos redderet discipulos; quibus prædicarent, videretur enim non causa salutis hominum; sed causa lucri prædicare. Ambrosius rationem assignat; vt scilicet ab omni eos sollicitudine eruat, & vacationem omnem sermoni tribuant. Sic ergo interdicit possessionem talium rerum mobilium, præsupponens immobilium abiectionem. Sed de auro, & argẽto facit mentionem; quia illecebriora sunt, & cupiditatem fortius incendentia, & quia occultius hæc possunt seruari, quam illa, & ne crederent illis dimissis hæc pro suis posse seruare necessitatibus, scilicet aliquem thesaurum. Si ergo patet causa quare expresse prohibet mobilia potius, quã immobilia.

Secundo interdicit Christus portationé nummorum. Cum dicit neque pecuniam in zonis vestris. Idem habetur Matth. 6. & Luc. 9. Vbi sciendum quod saluator non solum interdicit congregationem auri domi seruando, & pro tempore longiori, sed etiã portationem, quæ fit pro continuis expensis. Ratio, quia ipse vult totam fiduciam prædicatoris in Deum ferri; cui cura est de omnibus Mat. 6. dicit. Primum quærite regnum Dei, & iustitiam eius, & hæc omnia adicientur vobis, & nolite solliciti esse animæ vestræ quid manducetis &c. Scit enim pater vester, quod his omnibus indigetis. — Matth. 6.

Sed hic est dubium quare Iesus voluit in prędicationé ire discipulos suos sicut pauperes. Respondetur quod iuste, fecit, & sapienter.

Primo propter ipsius paupertatis multiplicem perfectionem, de qua dicetur cõformitate 16.

Secundo ad vitandum omnem speciem cupiditatis secundum Ambrosium.

Tertio ad tollendum oém suspitionem hypocrisis, vel simulatæ intentionis scdm Crisost.

Quarto ad eleuandum, & confirmandum eos totaliter in fide, & spe diuinę prouidentię secundum Ambrosium.

Quinto vt conuersio mundi fienda per eos; nulli temporali potétię, aut fauori, vel glorię posset ascribi.

Sexto vt facilius, & promptius percurrerent mundum, nullius rei temporalis onere, vel sollicitudine pręgrauati.

Septimo vt cum maiori fiducia omnes ad eos possent pro gratijs adire, videntes eos de temporalibus non curare.

Octauo vt ostenderet, quod discipulos dirigebat, vt traherent homines potius ad Deum diligendum, & cupiendum ęternum, quam ad diligendum temporalia, vel optandum possidere.

Nono vt ostenderet quod in contemptu mundanorum stat vita Apostolica, & domini beneplacitum potius, quam in opposito.

Et si quęratur cur potius in missione Apostolorum ad prędicandum forma datur, & traditur paupertatis quam in alijs. Respondetur ꝙ Christus paupertaté assumere docuit in Apostolorum vocatione; sed ipsam tenere, vt quid perfectum & meritorium docuit quando dixit. Vade, & vende omnia, si vis perfectus esse; & da pauperibus, & habebis thesauros in cœlo &c. Sed in pręcepto eius obseruantiam posuit in missione Apostolorum ad prędicandũ propter iam dictas rationes. Insuper cum sancti Apostoli vicem gererent prælatorum, ostendit quod obseruantia paupertatis vtilis est, tã prælatis, quam subditis; nec labores excusant eos. Insuper ostendit quod si magistri, & doctores essent instituti à Christo; per munera non deberent corrumpi; sed omni desiderio paupertatem amplecti. — Matth. 19.

Tertio interdicit eis deportationem victualium, & ciborum dicens. Non peram in via. Hieronymus, & Rabanus: qui diuitias detrũcauerat; quæ per aurum & argentum, & ęs significantur, propemodum & vitę necessaria amputat, vt amplius doctores veræ religionis seipsos ostenderent, nihil de crastino cogitando, per peram ergo non solum deportatio ciborum intelligitur, sed ne vacua etiam portetur sub spe acquirendi cibos: qui postmodum per viam portentur. Et si dicatur, ꝙ hoc est contrarium illi; quod habetur. Lu. 23. vbi Christus dicit Apostolis, ꝙ tollãt perã &c. Respondetur ꝙ duplex fuit missio apostolorum, videlicet, prima ante passionem, & resurrectionem, alia fuit post. In prima missione Apostoli libenter audiebantur; quia non prædicabant inaudita; sed regnum, vnde fuit eis pax, & sufficientia victualium. In secunda autem propter incredibilia; quæ de Christo prædicabant, odio habebantur. secundum illud. Eritis odio omnibus hominibus propter nomen meum: quare, & tunc necessaria non habebant, seu non inueniebant. primæ Corinth. 4. Vsque in hanc horam esurimus, & sitimus. Ideo dicit Beda. Non ea viuendi regula persequutionis; quæ pacis tempore discipulos informauit. In prima nihil discipulis defuit.

Quid per peram apostolis interdictam intelligatur. — Luc. 23. — Apostolorũ duplex missio. — Matth. 10. — 1. Cor. 4.

Luc. 23.

Quid per duplicitatē vestiū Apostolis prohibitā intelligatur.

Luc. 23. sed in secunda: vt dicit Apostolus, & esurierunt & sitierunt.
Quarto prohibet deportationem calciamentorum, duplicitatem indumentorum, & gestationem baculorum dicens. Neque duas tunicas, idest superfluas. Beda in glo. super hoc verbo. Luc. 9. dicit. Simplex vestimentum est quicquid est necessarium alicui secundū qualitatem loci, vel temporis. Duplex autem est, quod vltra necessitatem est. Hieronymus, & Rabanus idem dicunt: vnde per tunicam vestimentum intelligimus: ne alio vestiti, aliud nobis futurorum timore reseruemus. Basilius in regula. cap. 11. hoc exponit dicens. Ne alia quidem sint nobis vestimenta ad procedendū parata; & alia ad vsum domesticum, & rursus alia in die; & alia in nocte: sed oportet vnum esse vestimentum, quod nobis sufficere possit ad omnia.

Quid per calciamenta intelligatur.

Neque calciamenta. Prohibet portationem calciamentorum. Dicit Bonauentura super Luc. cap. 10. ꝙ calciamenta prohibet sicut, & tunicas, non prout sunt ad necessitatem, sed prout sunt ad superfluitatem: vnde non prohibet calciamenta habita, quia vtebantur sandalijs, sed ꝙ exceptis calciamentis, quæ habent, alia non debeant deferre. Prohibet virgam defensionis, & offensionis, & vindictæ, sed correptionis, de qua habetur primæ Corinth. 4. & sustentationis propriæ imbecillitatis non prohibuit.

Matth. 6.

1. Cor. 4.

Quid recipere debeat prædicator.

Octauo quid à prædicatore sit accipiendum insinuauit dicens. Dignus est operarius cibo suo, vbi vide, ꝙ Saluator noster nō dicit, quòd prædicator sit dignus magna opulētia, & magnis diuitijs, sed cibo suo, idest victu necessario. Per cibum more scripturæ intelligit omnia necessaria sibi, & suo officio. Nam alias nō posset idonee suū officium exequi, quia ad illud exigitur asiduitas orationis, & sapientialis speculationis, & prouidæ, corporis gubernationis. Ad hoc in suis epistolis Paulus Apostolus plures dat rationes; licet Apostolus manibus laboraret, vnde acciperet necessaria suę vitæ.

Act. 20.

Vbi debeat hospitari prædicator & quantum.

Nono exposuit vbi prædicator debet hospitari dicens. In quacunque ciuitatem &c. Vbi aduerte, quòd dominus vult sollicite, & diligenter à pdicatore interrogari de hospite; apud quem est hospitaturus, & quid: non vt quæratur, an sit diues, sed quis in eo dignus sit. dignitas hæc refertur ad famam, & conuersationem, & bonam voluntatem in recipiendo. Nō enim decet cum sceleratis, aut notatis de aliqua infamia prædicatorem hospitari, vt non det occasionem alijs ei non credendi, & eum non sequendi. Insuper cum sit magna dignitas recipiēdi Christum, & consequenter discipulos eius debet recipiens esse dignus. Et si dicatur Christus ipse oppositum fecit cum publicanis, & in domo ipsorum comedendo, vt patet de Matthæo. Resp ōdet Chry. quód iam erant cōuersi, & per consequens digni effecti. Matth. 9.
Decimo declarat quantum prædicator debet in hospitio residere, & morari dicens. Et ibi menete, donec exeatis. s. de toto castro, vel vrbe. Sed cur hoc Christus vult fieri? Respondetur.
Primo, vt euitet notam leuitatis, & instabilitatis.
Secundo notam gulositatis, quia sic creditur multotiens.
Tertio contra contemptum hospitantis, ne infamiam incurrat crudelitatis.
Quarto vt impleat scripturam veritatis; quę dicit. Vita nequam hospitari de domo in domum, prædicator. n. debet esse sobrius, & quietus stabilis, & maturus, & hospitibus suis reuerens, & gratus. Sed si hospes propter auaritiam, vel inopiam grauaretur de talium mora & permansione? Respondetur ꝙ tunc est euidens ratio ad alium eundi. Et si alius eos vellet recipere, non interdicitur, dum tamen hospitis primi honor seruetur, & sine eius fiat offensa. Eccl. 39.

Quid debeat prædicator imprecari se recipienti.

Vndecimo ponit Saluator quid à prædicatore eum recipientibus debet imprecari dicēs. Intrantes domum salutate eam dicentes. Pax huic domui, vbi aduertendum, quòd si ad formam uocis exterioris attenditur: hęc videtur potius instructio, quam pręceptum. Si vero aspiciatur actus interni desiderij; & quo ad eius signum efficax; quia tenebantur illorum optare salutem, & pacē ad quos intrabant est præceptum. Sed cur Christus hanc formam salutādi docuit eos? Respondetur.
Primo ad ostendendum quòd tempus diuinę ad nos & recōciliationis & pacis aduenerat.
Secundo vt per hoc amicabiles, & suaues omnibus se ingererent.
Tertio quòd ad pacem Dei & hominū in eis reformandam aduenerat.
Quarto secundum Hierony. quia salutandi. s. dicendo. Aue, erat consuetudo iudæorum, & syriorum.
Quinto vt ostenderet, ꝙ nisi quies, & pax adsit, ab ira, & discordia, & turbationum tumultu ad veram illuminationem mentis, quæ fit per prædicationem: quis venire non potest, & subdit, quis effectus talem salutationem consequitur dicens, quòd si domus illa fuerit digna: veniat pax vestra super illam &c. vel secūdum prædestinationem diuinā digna potest, vel consensu pacis oblatæ dici pax vestra. s. ei prędicata, & annunciata, seu vestro merito impetrata, vel ministerio mediante ibi diffundēdo stabit. Si autem non fuerit digna, ad vos reuertetur, quia meritum non amittetis de vestra bona intentione in pręcatione, vel salutatione.

Duodecimo ponit Saluator quid debet fieri à prædicatore, & operari, si non contingat eũ recipi, aut eius prædicationem non auscultari, dicens. Et quicunque non receperint vos, neque audierint sermones vestro &c. vbi Saluator mandat puluerem de pedibus excutiendum; secundum Hieron. hoc egit in testimonium laboris, quem pro eis saluandis assumpserunt, & quod ad eos peruenit prædicatio Apostolica: vnde puluis dimissus, & locus calcatus testimonium feret Deo cotra illos in iudicio, propter quod addit Saluator. Amen dico vobis, quod tollerabilius &c. Sed quomodo est hoc verum; cum sodomitæ essent pessimi coram domino? Respondetur q peccatũ spirituale est maius corporali. Sodomitæ in genere peccati corporalis fuerunt pessimi; sed repellentes prædicationem apostolorum. s. iudei principaliter fuerunt deteriores; quia spirituali peccato deliquerunt; quia contra Christum ferebantur: fuit. n. eis prædicatum, oblata gratia, pœnitentiæ veritas declarata, & salus promissa, & nihil horum sodomitis: quare coram Deo excusabiliores sunt sodomitæ iudeis. Verum quia doctrina Christi; quę erat prædicatione Apostolorum mundo tradenda contra carnem erat, & sanguinem, contra idolatriam, quibus oberrabant omnes alij à Iudæis, & contra omnia mundana, & tota erat sancta perfecta, & diuina. Et quod noua testa capit, sapit dum veterascit; hinc est q causa præfatæ prædicandæ doctrinæ contra iam dicta tribulationes, & persequutiones varias, & à diuersis recipere debebant. Saluator autem futurorum præscius prædicit eis talia passuros docens, quid agendum in talibus, & demum fructum consequendum ex talibus.

Gen. 15.

Sed sciendum est q Christus tribulationes; quas erant passuri eis prędicit.

Primo quia scita tribulatio, & præcognita minus frangit: dicente Grego. Minus iacula feriunt; quæ præuidentur.

Secundo vt de tanta potestate tradita à Christo non superbiant cogitantes, quid eis euenturum esset.

Tertio, vt suam præscientiam eis pandat: qui sicut omnia nouit; sic & omnia rite disponit, tribulationibus propter ipsum susceptis, pręmium apponendo.

Quarto vt quia Deus liberat à tribulatione, totam ipsorum fiduciam dirigendam ad Deũ haberent. Prædicit ergo Saluator eos passuros persequutiones in generali, & ab extraneis cum dicit. Ecce ego mitto vos, sicut oues in medio luporum. Appellat lupos eorum persequutores. Ad idem facit quod sequitur. Tradent enim vos in concilijs, & in sinagogis suis: flagellabunt vos &c. & ibi cum dicit. Eritis odio omnibus hominibus propter nomen meum. His generalibus persequutionibus Saluator dat plura remedia.

Primum prudentię dicens. Estote contra lupos prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ. Hieronymus, vt per prudentiā deuitent insidias, & per simplicitatem nõ faciant malum; & hoc est, quod subdit. Cauete autem ab hominibus: quia dixerat, q dutentur in concilijs &c. dat eis adiutorium diuina subuentione in eloquentiæ subministratione dicens. Cum autem tradent vos, nolite cogitare, quõ, aut quid loquamini dabitur n. vobis in illa hora quid loquamini. Non enim vos estis; qui loquimini; sed spiritus patris vestri, qui loquitur in vobis, & ipse ostendet vobis quõ, idest modum loquendi, & ordinandi verba vestra. Et quid. i. de qua materia loqui debeatis: non vetat dominus verba præmeditanda prædicatorum, & aliorum; cum scriptura diuina dicat oppositum: sed quia homo ignorat quando ducitur ad concilia, quid sibi proponetur; Saluator docet; q pro tunc à Deo dirigentur in loquendo.

Secundo ponit persequutiones inferendas in speciali ab intraneis, idest non solum ab extraneis, sed à propinquis; quia frater tradet fratrem, pater filium, & filij parentes, & morte eos afficient.

Addit remedium: quod est cogitare persequutiones ipsorum, magistro Christo illatas, & nostro patri dicens. Non est discipulus super magistrum, nec seruus super dominũ suũ: sed sufficit discipulo, vt sit, sicut magister eius, scilicet Christus, qui est magister noster; & seruo, q sit sicut dominus eius.

Secundum remedium addit cogitando finale iudicium, in quo apparebunt ipsorum bona, & aliorum mala. ideo dicit. Nihil occultum, quod non reueletur tunc. Matth. 15.

Tertium ponit adiutorium ad tolerandā passionem, scilicet animæ immortalitatem cogitando dicens. Nolite timere eos; qui occidũt corpus; animam autem nõ possunt occidere.

Quartum auxilium indicat cum dicit. Sed potius eum timete; qui potest animam, & corpus perdere in gehẽnam. s. persequutorum vestrorum, tales ibunt in tenebras exteriores.

Quintum est diuinę voluntatis attentio. Nam Christus venit separare filium a patre, & filiā à matre, & sic à parentibus. Rationem assignat, quia, qui amat patrem, aut matrem plus quam me, non est me dignus. Matth. 14.

Sextum tangit remedium de fuga facienda, idest reseruare se ad meliora. vt fecit Apostolus Paulus dum fugit de damasco, & hoc cum dicit. Cum autem persequentur vos in ciuitate ista, fugite in aliam, idest ad meliora peragenda vos reseruate.

Adiungit Saluator præmium præfatarum persequutionum, vt facilius tolerentur, & hoc cũ dicit. Qui autem perseuerauerit vsque in finẽ,

hic

hic saluus erit. Et qui confitebitur me coram hominibus, confitebor, & ego eum coram patre meo; qui est in cœlis &c. & cum dicit. Vestri capilli capitis omnes numerati sunt &c. & cum dicit. Qui perdiderit animam suam, propter me inueniet eam.
Et quia Saluator noster dixerat. Quid fiet illis; qui ipsorum non reciperent prædicationem, possent Apostoli domino dicere. Ecce, mittis nos ad prædicandum, quid mercedis fiet nos recipientibus? Respondit dicens. Qui recipit vos, me recipit, & qui me recipit, recipit eum; qui me misit &c. & concludit. Amen dico vobis, ꝙ talis vos recipiens non perdet mercedem suam. Sic ergo patet, ꝙ Christus Apostolos, & discipulos ad prædicandum misit quomodo, & ad quid. Quod erat primum, & principaliter vidēdum pro expositione primæ partis huius conformitatis. s. Iesus mandans discipulis. s. vt irent ad prædicandum. Videndum est nunc quomodo, vt veri obediētes dñi mādato euntes ad prædicandum quid egerunt, & quòd ad prædicandum iuerint patet Luc. 9. vbi dicitur. Egressi autem circuibāt per castella euangelizantes verbum & curantes. Sed quem fructum fecerint, ostenditur Luc. 10. In hoc quod dicitur ibi. quòd reuersi sunt septuagintaduo cum gaudio. s. quia perfecerant imperata; & fructum fecerāt, & quia miracula exercuerant dicētes. Domine in nomine tuo demonia subijciuntur nobis &c. Sic ergo patet de prima Apostolorum ad prędicandum missione, & hoc fuit ante Christi passionem, & eius sacram resurrectionem. Consequenter videndum est de ipsorum ad prædicandum à Christo missione secunda, & quid fructuositatis tali missione euenerit. Secundo enim misit Saluator noster discipulos. s. post suam resurrectionem ad prædicandum nō solum ad oues; quæ perierant domus Israel: sed ad omnes gentes. Et hoc ostenditur. Cum dixit eis. Euntes ergo docete omnes gentes baptizantes eos in nomine patris & filij, & spiritus sancti &c. Euntes in mundum vniuersum prædicate Euangelium omni creaturę &c. Et quia de ista secunda missione, & de fructu prędicationis apostolorum in generali, & in speciali dicetur infra conformitate, & fructu 38. videlicet. Iesus mittens apostolos hic ad præsens dimittatur, patet ergo expositio primæ partis conformitatis. 11. videlicet Iesus mandans discipulis, & ipsa prima pars declarata.

Lucæ 9. Lucæ 10. Matth. 28. Mar. 16.

SECVNDA PARS VNDECIMI fructus, & conformitatis est. Franciscus destinator. Expositio.

VIR Dei Franciscus (vt cōformitas ostendit præcedens) factus Euangelicus præco, & prędicator, ad diuersas partes prædicaturus accessit; & diuersis gētibus prædicādo, fructum peregit Deo acceptum, & non solum ipse personaliter prædicationis eidem iniunctum effecit officium; sed & per fratres suos eidem diuina bonitate coniunctos idipsum exercere sollicite procurauit. Sed quomodo & qualiter id perfecerit, præsens pars vndecimæ conformitatis, quę dicit. Franciscus destinator, declarare intendit. Et pro euidentia huius est sciendum ꝙ B. Franciscus suos fratres ad prędicandum multotiens destinauit.
Et primo in principio religionis; cum enim habitu, vita, & voluntate dominus Bernardus; qui frater Bernardus de Quinta valle est dictus; dominus Petrus canonicus Ecclesiæ maioris Asisij, qui dictus est frater Petrus Cathanij, & alius vir nomine Egidius; qui frater Egidius est vocatus: isti tres, cum ipsi beato patri adhæsissent ad profectum maiorem animarū immensa perfusi lętitia, & gaudio spiritus sancti. B. Franciscus fratres Bernardum, & Petrū ad vnam partem misit. Ipse vero cum fratre Egidio in Marchiam Anconitanam perexit. Euntes autem in Marchiam, exultabant vehementer in domino, & beatus. F. alta, & Clara voce laudes domini gallicè decantans, benedicebat, & glorificabat altissimi bonitatem; licet autem vir Dei nondum pleno populo prædicaret; quando tamen per ciuitates, & castella transibat, hortabatur omnes, vt amarēt, & timerent Deum, atque pœnitentiam agerēt de peccatis. Frater autem Egidius eius socius admonebat audientes, vt ei crederent; quia eis optime consulebat. Qui vero eos audiebant, dicebant. Qui sunt isti, & quæ sunt verba; quæ dicunt? Erat enim amor Dei, & timor quasi vbique extinctus, & via pęnitentiæ penitus nesciebatur, immo stultitia reputabatur: pręualuerat enim carnis illecebra, mundi cupiditas, & superbia vitæ: adeo ꝙ totus mundus in his tribus malignitatibus positus videbatur. De eis erat diuersa opinio. Alij dicebant eos stultos, vel ebrios. Alij autem asserebant, ꝙ talia verba non ex stultitia procedebant. Vnus vero de audiētibus dixit. Aut propter summam perfectionem domino adhæserunt; aut certe insani sunt; quia desperata videtur eorum vita; cum pauco cibo vtantur,

 & nu-

& nudis pedibus ambulent; atque vilissimis vestibus sint induti. Inter hæc tamen licet quidam timorem incurrerent, visa forma sanctę conuersationis eorum: non eos tamen adhuc aliqui sequebantur, sed & mulieres iuuenculæ videntes eos à longè fugiendo pauebant, ne forte insania, vel stultitia ducerentur. Sic ergo postquam circuierũt illam prouinciam, redierunt ad locum sanctæ Marię de Angelis de Asisio, & ista fuit prima missio fratrum ad prædicandum plus exemplo, quàm verbo.

Secundo B. Franciscus destinauit fratres ad prędicandum secunda vice: nam ipso stante cum tribus socijs præfatis, quatuor alij viri de Asisio eidem adhæserunt. s. Sabbatinus, Moricus, & Ioannes de Capella, & vnus alius, cuius nomen non posuit frater Bonauentura in legenda maiori parte 3. supplicantes Beato Francisco, vt eos in fratres reciperet: & B. Franciscus eos recepit humiliter, & benignè. Iam sterilis, & paupercula simplicitas sancti patris pepererat septem, & desiderabat vniuersitatem fidelium ad pœnitentiæ lamenta vocatam Christo domino parturire, vnde volens eos ad prędicandum destinare. B. Franciscus primo eis prędixit ordinis dilatationem diuina clementia fiendam in proximum: quã beatus Franciscus cognouit, dum in quodã solitario loco annos suos in amaritudine recogitans deploraret: spiritus enim sancti in eum superueniente lętitia, certificatus est de remissione plenaria omnium delictorum. Raptus deinde supra se, ac in quoddam mirandũ lumẽ totus absorptus, dilatato mẽtis sinu; quę circa se, & filios suos futura erant luculenter aspexit vnde fratribus postea dixit. Confortamini carissimi, & gaudete in domino; nec quia pauci estis efficiamini tristes, nec vos terreat mea, vel vestra simplicitas; quam sicut mihi est à domino in veritate ostensum in magnam multitudinem faciet vos crescere Deus; suæq; benedictionis gratia multipliciter dilatabit.

Deinde postquam plura de regno Dei, de contemptu mundi, de abnegatione propriæ voluntatis, corporisque castigatione pronunciasset, propositum suum dimittendo illos in quatuor partes orbis, aperuit. illi coram seruo Dei humiliter se prosternentes in via cum gaudio spiritus suscipiebant obedientiæ sanctæ mandatum. Ipse vero dicebat cuilibet sigillatim. Iacta cogitatum tuum in domino, & ipse te enutriet. Quod verbum B. Franciscus solitus erat dicere quotienscunque fratrem aliquem ad obedientiam dirigebat. Mittens ergo eos sic est alloquutus dicens. Consideremus fratres carissimi vocationem nostram; qua vocauit nos misericorditer Deus, non tantum pro nostra, sed pro multorum salute, vt eamus per mundum exhortando omnes plus exemplo, quàm verbo ad agendam pœnitentiam de peccatis suis; & ad habendam memoriam mandatorum Dei. Et nolite timere, quia pusilli, & insipientes videmur, sed securè annũciate simpliciter pœnitentiam, confidentes in domino; qui vicit mundum; qui spiritu suo loquetur per vos, & in vobis ad exhortandum omnes, vt conuertantur ad ipsum, & eius mandata obseruent. Ite ergo annunciantes hominibus pacem prędicantes pœnitentiam in remissionem peccatorum: inuenietis quosdam homines fideles, mansuetos, & benignos; qui cum gaudio vos, & verba vestra recipient: & per oppositum alios infideles, superbos, blasphemos; qui exprobrantes resistent vobis, & his, quæ dicetis. Ponite ergo in cordibus vestris patienter, & humiliter omnia tolerare. Cumq; fratres hoc audissent timere cœperũt. Ad quos sanctus ait. Nolite timere; quoniam non post multum tempus venient ad vos multi sapientes, & nobiles, eruntq; vobiscum prædicantes regibus, & principibus, & populis multis. Multi vero cõuertentur ad dominum, & per vniuersum mũdum multiplicabit Deus familiam suam, & augebit. Estote ergo in tribulationibus patientes, in orationibus vigiles, in laboribus strenui, in sermonibus modesti, in moribus graues, & in beneficijs grati: quia pro his omnibus vobis regnum Dei præparatur æternum. Sic ergo cum hæc dixisset, & benedixisset eis, ad tres partes orbis profecti sunt. Ipse vero sciens se alijs datum in exemplum, vt prius faceret, quam doceret, cum vno sociorum versus vnam partem orbis perexit, reliquis à se ad modum crucis, alijs tribus mũdi partibus deputatis. Abierunt ergo viri Dei deuote monita eius obseruantes. Cum autem inueniebant aliquam Ecclesiam, siue crucem, inclinabant se ad orationem; & deuote dicebant. Adoramus te Christe, & benedicimus tibi per omnes Ecclesias, quæ sunt in vniuerso mundo, quia per sanctam crucem tuam redemisti mundum. Credebant enim semper inuenire locum Dei, vbicunque crucem, vel Ecclesiam inuenissent. Quicunque autem videbant eos plurimum mirabantur, eo ꝙ habitu, & vita dissimiles erant omnibus, & quasi siluestres homines videbantur. Quocunq; vero intrabant, ciuitatem. s. vel castellum, aut villam, vel domum, annunciabant primo pacem, confortantes omnes, vt timerent Deum, & amarent creatorem cœli, & terræ, eiusque seruarent mandata. Quidam eos libenter audiebãt; quidam econtrario deridebant, pleriqne eos quæstionibus fatigabant. Quibusdam dicentibus. Vnde estis vos? Alijs quærentibus; quis esset ordo ipsorum. Quibus licet esset laboriosum, tot quęstionibus respondere; simpliciter tamen confitebantur, ꝙ erant viri pœnitentiales de ciuitate Asisij oriundi. Nondum enim ordo

do eorum dicebatur religio. Multi vero eos deceptores, & fatuos iudicabant, & nolebant eos recipere in domum suam; ne tanquàm fures eorum res furtim auferrent; propterea in multis locis (illatis multis iniurijs) hospitabātur in Ecclesiarum porticibus, vel domorum. Frater vero Bernardus de Quinta valle cum socio Florentiam aduenientes, post multas susceptas iniurias, cognitus tandem est; & aliquos exemplo, & verbo conuertens ad B. Frāciscum adduxit, videlicet, Asisium, & quia de hoc dictum est supra, fructu & conformitate 8. in tractatu de vita fratris Bernardi in prouincia B. Francisci, ideo præfata hic vlteriori modo non pono. B. vero Franciscus cum iret cum socio, & frater ille diceret iuxta mandatum B. Francisci hominibus. Dominus det vobis pacem; quam salutationem B. Franciscus, Christo reuelante, vt dictum est fructu, & conformitate precedenti, didicerat, prout ipse in suo scripsit testō; quia homines non audierant adhuc fieri ab aliquibus religiosis talem salutationem; inde plurimum mirabantur: & quia per viam sic incedēs frater ipse homines, & mulieres, & existens in agris salutabat. Aliqui cum indignatione dicebant eis. Quid sibi vult ista talis salutatio vestra? ita ꝙ frater ipse incępit ex hoc verecundari: vnde dixit B. Francisco. Dimitte me dicere aliam salutationem, & ait illi B. Franciscus. Dimitte illos dicere; quia non percipiunt, quæ Dei sunt. Sed neque verecunderis; quoniam adhuc, & nobiles, & principes huius mundi, de hac salutatione tibi, & fratribus reuerentiam exhibebunt. Modico autem elapso post tempore benignus pater Franciscus suę prolis exoptans præsentiam, cum in vnum omnes per se conuocare non posset, per eum orabat hoc fieri, qui dispersiones congregat Israelis. Sicq; factum est, vt absque humana vocatione omnes ex insperato post modicum temporis iuxta eius desiderium (diuina operante clementia) non sine ipsorum admiratione pariter cōuenirent, quando autem se inuicem reuiserūt, tanta iucunditate, & gaudio repleti sunt, ac si nihil recordarentur eorum; quę passi fuerant ab iniquis. Soliciti tamen erant quotidie orare, & laborare manibus suis; vt omnem otiositatem animę inimicam à se penitus effugarēt. Surgebant in media nocte sollicitę, & orabant deuotissimè cum immensis lachrimis, & suspirijs. Amore intimo se diligebant, & seruiebat vnus alteri; ac nutriebat eum sicut mater filium vnicum, & dilectum; tantum charitas ardebat in eis, ꝙ facilè eis videbatur tradere corpus suum morti pro salute animæ, vel corporis suorum confratrum: vnde quadam die cum duo ex ipsis fratribus simul irent, inuenerunt quendam fatuum; qui cępit iactare lapides in eos. Videns ergo vnus eorum lapides iactari in alterum, opposuit se statim ictibus lapidum, volens potius se percuti, quàm fratrem suum propter charitatem mutuam; qua flagrabant. Sicque parati erant vnus pro altero ponere vitam suam. Erant etiam in humilitate, & charitate radicati, & fundati in tātum, vt vnus alterum reuereretur tanquàm patrem, & dominum. Atque illi; qui officio prædicationis, vel aliqua gratia præcellebant, humiliores, & vtiliores cæteris videbantur. Omnes quoque se totos ad obediendum præbebant, ad pręcipientis voluntatem se continuo præparantes. Non discernebant inter iustum, & iniustum præceptum; quia quicquid præcipiebatur putabant esse secundum domini voluntatem; & ideo implere pręcepta erat eis facile, & suaue. A carnalibus autem desiderijs abstinebant, semetipsos iudicantes, atque cauentes, ne vnus alterū offenderet vllo modo. Et si quando contingebat, vt alter alteri diceret verbum, quod posset illum turbare, tantū conscientia mordebatur; ꝙ non poterat quiescere donec diceret culpam suam, prosternēs se in terram, vt pedem fratris turbati super os suum poni faceret. Quod si frater turbatus pedem super os alterius ponere nolebat, si erat prælatus ille, qui turbauerat alterum, pręcipiebat illi, vt pedem poneret super os suum. Si vero erat subditus, faciebat hoc illi pręcipi à pręlato. Sicque studebant, vt omnis rancor, & malitia fugaretnr ab eis, & perfecta semper inter ipsos dilectio seruaretur, satagentes pro posse singulis vitijs singulas virtutes opponere, pręueniente, & adiuuante eos gratia domini nostri Iesu Christi.

Nihil insuper sibi proprium vendicabant, sed libris, & alijs collatis eisdem vtebantur communiter secundum formam ab Apostolis traditam, & seruatam. Cum autem inter eos, & in eis esset vera paupertas, erant tamen liberales, & largi de omnibus sibi pro Deo collatis, libenter dantes ipsius amore petentibus, & maximè pauperibus eleemosynas eis datas. Quando vero ibant per viam, & inueniebant pauperes petentes aliquid, quod præberent, dabant aliquam partem de vestibus suis; licet vilibus. Quandoque enim dabant capucium, diuidentes ipsum à tunica, quandoque manicam, quandoque partem aliquam dissuentes eam à tunica, vt illud Euangelicum implerēt. Omni petenti te tribue. Quando vero declinabant diuites huius seculi ad eos, recipisbāt eos alacriter, & benignè studentes eos reuocare à malo; & ad pœnitentiam prouocare. In paupertate plurimum lætabantur, quia non concupiscebant diuitias; sed omnia transitoria spernebant; quæ possunt à mundi huius amatoribus concupisci; præcipuè vero pecuniam quasi puluerem pedibus conculcabant. Et sicut à patre sancto Franc. fuerant edocti, ipsam

ipsam cum stercore asini æquali pretio, & pondere ponderabant. Gaudebant in domino cōtinue, non habentes inter se, nec intra se, vnde possent aliquatenus contristari. Quanto enim à mundo erant magis diuisi, tanto Deo erant magis coniuncti, per viam crucis, & semitas incedentes iustitiæ, & obseruationis euangelicę offendicula remouebant, vt posteris iter planum fieret, & securum. Sic ergo patet, secunda fratrum à B. Francisco ad prædicandum missio, & destinatio.

Tertio, siue B. Francisci destinatio tertia fratrum ad prædicandum fuit post approbationem regulę, & confirmationem factam per dominum Papam Innocentium tertium. Nam cū post reuersionem præfatorum octo fratrū ad sanctam Mariam de Angelis; quos ad prædicandum direxerat quatuor alijs sibi adhærentibus ad numerum duodenarium excreuissent. B. F. cum duodecim prefatis socijs Romam pergens, obtenta regulæ confirmatione à D. Innocentio, ac ab ipso habito de prædicanda pœnitentia mandato, & laicis fratribus, qui eum fuerant comitati, suo iussu coronis paruulis factis, vt verbum Dei liberè prædicarēt. cum præfatis versus vallem Spoletanam reuersus; vt Euangelium Christi faceret, & doceret: ipse B. Pater non solum prædicare cępit, sed & dictos socios ad prædicandum destinare. Sed in quibus libris voluit fratres suos beatus Franciscus studere? Non certè in libris Aristotelis, & phylosophorum: non Galeni & medicorum: non Tulij & rhetoricorum: non Tholomei & astrologorum, non in libris legum, & decretalium. Sed in quo? Certe dicit frater Bonauentura in quarta parte legendæ maioris. Vacabant diuinis præceptis incessanter; mentaliter potius, quàm vocaliter studio intendētes orationis deuotæ, & quia libris carebant, loco illorum, librum crucis continuatis aspectibus diebus, & noctibus reuoluebant exemplo patris, & eloquio eruditi: qui iugiter faciebat eis de Christi cruce sermonem. Sicque fratres conformes Apostolo Paulo nihil sciebant, nisi Christum, & hunc crucifixum; qui eis factus est sapientia, sanctitudo, iustitia, & redemptio. Qua in re (domino præeunte) fratres, & corda audientium commouebant, & linguas ipsorum dirigente in terris, ad quas pergebant, maximum fructum faciebant. Ipse enim duodecim socios binos, & binos, dirigendo, more Dominico ad diuersas mundi partes ipsos direxit. Fratrem vero Bernardum de Quinta valle misit Bononiam, vt habetur supra, conformitate. 8. tractatu de vita fratris Bernardi, qui post multa suscepta patienter conuicia agnitus à populo, & locum accepit Bononię, & prę nimio honore; qui sibi impendebatur, recedens ad inde B. Franciscum reuersus est, & tunc B. Franciscus prædicatione sociorū multiplicatis fratribus, misit fratres Bononiam, & in Lombardiam ad prædicandum, & morandum, & tandem ipse B. Franciscus; ut dictum est conformitate præcedenti, & Bononiam, & Lombardiam accessit. Hac tertia uice. B. Franciscus postquam socios destinarat, ipse adire Franciam gratia prædicationis elegit cum fratre Masseo, verū cum diuina inspiratione prius Romam adijssent, ad visitandum Apostolorum limina; vt dictum est conformitate. 7. in tractatu de fratre Masseo, beatis Apostolis. B. Francisco apparentibus, non ad Franciam profectus; sed ad vallem Spoletanam est reuersus.

Vice alia Franciam uoluit adire; & usque Florentiam pergens: à Domino Vgone Episcopo Ostien. ordinis protectore prohibitus fuit, & hac uice fratres prędicationibus, & exemplis tantum fructum fecerunt, ꝙ fratres adeò sunt multiplicati, vt B. Franciscus bis in anno ad capitulum apud Sanctam Mariam de Angelis conuocaret, & hæc fuit tertia missio fratrum à B. Francisco.

Quartò, seu vice quarta B. Fran. misit fratres ad prædicandum, dum iam fratribus multiplicatis, ordinasset, quod his in anno fratres ad capitulum conuenirent videlicet in festo Pentecostęs, & sancti Michaelis de mense septembris; & hoc in loco sanctæ Mariæ de Angelis: cuius ordinationi fratres obtemperantes conueniebant omnes. In quo capitulo tractabant, quomodo regulam melius possent obseruare; & tunc constituebant fratres per diuersas prouincias: qui populo prædicarent; & fratres alios in suis prouincijs collocarent. Expleto autem capitulo, benedicebat fratribus omnibus, & ad singulas prouincias singulos destinabat. Quicūque ex ipsis habebat spiritum Dei, & eloquentiam idoneam ad prædicandum, siue clericus, siue laicus esset; dabat ei licentiā prædicandi. Ipsi vero benedictionem eius recipientes, cum magno gaudio spiritus, tanquā peregrini & aduenæ ibant per mundum, nihil in via portantes, nisi tantum libros, in quibus possent dicere horas suas. Faciebat namque sancta paupertas; quam solam deferebant pro sumptibus ipsos ad omnē obedientiam promptos, robustos ad labores, & ad itinera expeditos, & quia nihil terrenū habebant, nihil amabant, nihilque timebant amittere, securi erant vbique nullo pauore suspensi, nulla cura distracti, tamquam, qui absque mentis perturbatione viuebant, & sine sollicitudine diem crastinum, & serotinum hospicium expectabant, multa quidem eis in diuersis partibus orbis inferebantur conuicia, tanquam personis despectibilibus & ignotis, verum amor Euangelij Christi adeo ipsos patiētes effecerat, vt quærerent potius ibi esse, vbi persequtionem paterentur in corpore, quam vbi cognita sanctitate ipso-

te ipsorum mundano possent gloriari fauore. Ipsa quoque rerum penuria superabũdans eis videbatur vbertas; dum iuxta consilium sapientis pro magno ipsis minimum complacebat. Quibus B. Franciscus dicebat. In nomine domini, ite bini, & bini per viam humiliter, & honeste, & maxime cum stricto silentio à mane vsq; post tertiam orantes dominum in cordibus vestris, & verba otiosa, & inutilia non nominentur in vobis licet enim ambuletis, tamẽ cõuersatio vestra sit ita humilis, & honesta sicut si in eremitorio, aut in cella essetis. Nam vbicũque sumus, & ambulamus habemus semper cellam nobiscum; Frater enim corpus est cella nostra, & anima est eremita quæ moratur in cella ad orandum dominum, & meditandum de ipso, vnde si anima non manserit in quiete in cella sua parum prodest religioso cella manufacta. Talis sit vestra conuersatio inter gentes, vt quicunque vos audiet, vel videbit gloriosum patrem cęlestem, & Deum laudet deuote. Nullus per vos prouocetur ad irã, vel scandalum, sed omnes per mansuetudinẽ vestram ad pacem benignitatem, & concordiam prouocetur. Nam ad hoc vocati sumus, vt vulneratos curemus, alligemus confractos, & erroneos reuocemus. Multi enim nobis videntur esse membra diaboli; qui adhuc discipuli Christi erunt, sicque informati illi abierunt. Dedit autem illi dominus verbum, & spiritum secũdum temporis opportunitatem ad proferendum verba acutissima penetrantia corda iuuenum, atque senum; qui patrem relinquentes, & matrem, & omnia, quæ habebant sequebantur fratres, eorum religionis habitum assumendo. Vere enim tunc separationis gladius missus est in terra, dum iuuenes veniebant ad religionem dimittentes parentes suos in fecibus peccatorum. Illos tamen, quos ad ordinem recipiebant ducebant suscepturos ad B. Franciscum, ab eo religionis habitũ humiliter, & deuote. Non solum autem viri sic conuertebantur ad ordinem, sed & multæ virgines, & viduæ ad eorum prædicationem compunctæ secundum ipsorum consilium per ciuitates, & castra monasterijs ordinatis recludebant se ad pœnitentiam faciendam. Quibus vnus ex fratribus constitutus fuit visitator, & corrector earum, videlicet frater Philippus Lõgus primus visitator pauperum daminarũ: qui in labijs ab angelo tactus fuit calculo igni to, vt Isaias. Similiter, & viri vxorati, & mulieres maritatæ à lege matrimonij discedere nõ valentes, de fratrum salubri consilio se in domibus proprijs arctiori pœnitentiæ committebant, vnde postmodum per B. Franciscum trinitatis cultorem triplex ordo ex prædictis; sicut tres ecclesias errexerat, est institutus; quorum ordinum quilibet tempore suo à summo Pontifice extitit confirmatus.

Corpus est cella fratris, aĩa vero est eremita eã incolens.

Hac vice quarta destinationis fratrum B. Frãciscus ad infideles voluit ipse personaliter accedere ad prædicãdum, sed prohibitus fuit à Deo, sic & ad partes infideliũ fratres ad prædicandum direxit. Fratrem Egidium cum pluribus socijs misit Thuniciũ; qui cum de naui ad terram descendissent, & fidem cæpissent feruentissime prædicare, Christiani, qui ibi erant timentes; ne sibi tali prædicatione personarũ immineret periculum, ipsos fratres ceperunt, & posuerunt in naui, & contra velle eorum ad partes fidelium remiserũt. Misit etiam B. Franciscus fratres ad prædicandum saracenis; qui tunc morabantur in ciuitate Hyspalensi; & in Hyspania; & in Marochio, sed fratres illuc direxit, scilicet fratrem Vitalem; sed iste remansit in regno Aragoniæ, alij accesserunt ad saracenos, scilicet fratres Beraldus, Adiutus, Accursius, Petrus, & Otto, qui glorioso martyrio sunt coronati quorum exemplo prouocatus sanctus Antonius noster ordinem intrauit minorum. Tempore etiam B. Francisci quidam frater laicus passus est martyrium; vt dictum est de istis fructu, & conformitate 8.

In hac missione quarta (vt credo) euenit illud; quod ponit frater Bonauentura in quarta parte maioris legendæ dicens, quod fratres aliqui, cum prædicationis causa partes adiissent infidelium, contigit, vt quidam saracenus pietate ductus pecuniam eis offerret pro necessario victu; illis autem recusantibus accipere admiratus est ille cernens, quod inopes erant, intelligẽs tandem, quod amore Dei pauperes effecti pecuniam possidere nolebant; tanta est eis affectione coniunctus, vt offerret se ad ministrandum necessaria omnia, quamdiu facultatum sibi aliquid superesset, & hæc fuit quarta fratrum missio ad prædicandum per beatum Franciscum.

Quinto misit fratres B. Franciscus ad prædicandum; quando nono anno ab inceptione religionis multiplicatis numero, & meritis fratribus electi fuerunt ministri, & missi cum aliquot fratribus ad prædicandum, quasi per omnes mundi prouincias; in quibus fides catholica colitur, & obseruatur. Qui recipiebantur in aliquibus prouincijs; sed non permittebantur prædicare, & habitacula cõstruere, de quibusdam vero prouincijs expellebant eos, ne forte essent homines infideles; quia licet dominus Innocentius papa ordinem, & regulam approbasset eorum; non tamen hoc suis litteris confirmauit; & propterea fratres à clericis, & laicis tribulationes plurimas sunt perpessi, vnde ex hoc compulsi sunt fratres fugere de diuersis prouincijs; atque sic angustiati, & afflicti; nec non, & à latronibus spoliati, & verberati, ad beatum Franciscum cum magna amaritudine sunt reuersi, hæc enim passi erant quasi in omnibus partibus vltramontanis; vt in Alemania;

nia; Vngaria; & alijs pluribus, & sic tunc euenit; quod dictum est conformitate præcedenti; quòd fratres rogabant B. Franciscum, vt peteret priuilegium, quod possent populo irrequisitis Episcopis, & clericis alijs prædicare, & ipse habuit respondere, quòd nolebat, vt dictum est. Veruntamen omnia illata prædictis fratribus notificauit B. Franciscus D. Vgoni protectori ordinis cardinali Ostieñ.

Sexto misit B. Franciscus fratres quando scilicet secundam regulam; qua vtimur nunc perfecerat; & per D. Papam Honorium Pontificatus sui anno 8. cum bulla confirmata fuit in capitulo sequenti, quod credo fuisse illud; in quo vltra quinq; millia fratrum multitudo fuit, de quo habetur conformitate 4. in dicto capitulo generali data licentia à B. Fran. ministris recipiendi fratres ad ordinem, misit eos ad prouincias supradictas ad prædicandum, & morandum, portantes litteras cardinalium cum regula bulla Apostolica confirmata. Sic itaq; morantibus, & prædicantibus fratribus in illis prouincijs multi videntes eorum humilem, & sanctam conuersationem, atque audientes eorum verba altissima mouentia, & inflammantia mentes ad amorem Dei, & pœnitentiam faciendam, venerunt ad ipsos; & sanctæ religionis habitum feruenter, & humiliter susceperunt. Tunc B. Fran. misit cum pluribus fratribus fratrem Pacificum regem versuum; qui viderat B. Franciscum duobus ensibus valde fulgentibus in modum crucis transuersaliter existentibus consignatum, ministrum in Franciam. Et dictus frater Pacificus custodem Parisiensem fecit fratrem Angelum de Pisis, qui primus fuit qui parisiensem conuentum ædificauit. Deinde per Beatum Fran. frater Angelus de Pisis prædictus factus est minister Angliæ; & missus illuc cum aliquibus fratribus, & specialiter cum fratre Alberto de Pisis, qui eidem successit in officio ministeriatus; & demũ cum esset minister Angliæ, electus est tertius post beatum Fran. generalis minister ordinis, de quibus dictum est conformitate 8. Sed quẽ fructum fecerunt in partibus Angliæ, patet ex dictis fructu 8. & conformitate, & fructu 9. Abbas enim de abidon factus est frater minor Episcopus Erphordieñ. dominus Rodulphus, Episcopatu dimisso, factus est frater minor, & alij plures magistri in theologia facti sunt fratres minores. Sic & Parisiis & in Francia & in Alemania multi solẽniter præbendati, multi magistri in sacra pagina, & multi nobiles facti sunt fratres minores, de quibus dictum est conformitate 8. & 9.

Qualiter autem B. Fran. premonuerit fratres prædicantes; & si in parte dictum sit conformitate præcedenti; aliqua tamen sunt hic addenda; sed copiosius habentur conformitate sequenti ca. 12. de prædicatore. Nolebat enim beatus pater sanctissimus Franciscus fratres suos esse cupidos sciẽtia, & libris; sed volebat, & prædicabat eis, vt studerent fundari super sanctam humilitatem, & imitari puram simplicitatem, sanctam orationem, & dominam paupertatem, & hanc solam dicebat viam securam ad salutem propriam, & aliorum ędificationem faciendam; quoniam Christus ad cuius imitationem sumus vocati, hanc solam nobis ostẽdit, & docuit verbo pariter, & exemplo. At ipse pater futura prospiciens cognoscebat per spiritum sanctum; & multotiens fratribus dicebat, quod multi fratres occasione ędificandi alios dimitterent vocationem suam videlicet sanctam humilitatem, puram simplicitatem, orationem, & deuotionem atque dominam nostram paupertatem, & contingetur illis, quod vnde putabãt magis imbui idest impleri deuotione, & accendi amore, & illuminari Dei cognitione propter intellectum scripturæ; inde occasionaliter remanebunt intus frigidi, & vacui, & sic ad pristinam vocationem redire non poterunt; quia tempus viuendi secundum vocationem suam in vano, & falso studio amiserũt, & timeo, quod illud, quod videbuntur habere auferetur ab eis; quia id, quod datum erat illis idest vocationem suam tenere, & imitari penitus neglexerunt, & dicebat. Sunt multi fratres; qui totum suum studium, & totam sollicitudinem suam ponunt in acquirendo scientiam, dimittentes vocationem suam extra viam sanctæ orationis, & sanctæ humilitatis mente, & corpore euagando: qui cum populo prædicauerint, & nouerint aliquos inde ædificari; vel ad pœnitentiam cõuerti inflantur, & extollunt se de opere, & lucro alieno; cum tamen magis in condemnationem, & prẹiudicium suum prædicauerint; & nihil ibi secundum veritatem operati fuerint, nisi tanquam instrumenta illorum, per quos vere dominus fructum huiusmodi acquisiuit. Nã quos credunt per scientiam, & prædicationẽ suam ædificari, & ad pœnitentiam conuerti, dominus orationibus, & lachrimis sanctorum pauperum humilium, & simplicium fratrum ædificat, & conuertit; licet ipsi sancti fratres illud nesciant (vt plurimum) sic enim est voluntas Dei, vt illud ignorent; ne inde valeant superbire. Isti sunt fratres mei milites tabulæ rotundæ, qui latitant in desertis, & in remotis locis, vt diligentius vacent orationi, & meditationi, sua, & aliorum peccata plorantes, viuentes simpliciter, & humiliter conuersantes; quorum sanctitas à Deo cognoscitur, & aliqñ fratribus, & hominibus est ignota. Horum animæ ab angelis domino præsentabuntur; tunc dominus ostendet illis fructum, & mercedem laborum suorum videlicet multas animas; quę suis exemplis orationibus, & lachrimis sunt saluatę, & dicet illis, filij mei dilecti, ecce tot, & tales

Nota quę B. F. Fratribus dicebat.

tales animæ saluatæ sunt vestris orationibus, lachrimis,& exemplis, & quia super pauca fuistis fideles, supra multa vos constituam. Alij enim prædicauerunt, & laborauerunt sermonibus sapientiæ, & scientiæ suę, & ego meritis vestris fructum salutis operatus; ideo suscipite mercedem laborum eorum,& fructum meritorum vestrorum; qui est regnum ęternum, quod per humilitatis, & simplicitatis vestrę atque orationum,& lachrimarum vestrarum violentiam rapuistis. Sic isti portantes manipulos suos idest fructus,& merita sanctę humilitatis, & simplicitatis suæ intrabunt in gaudium domini lætantes,& exultantes. Illi vero; qui non curauerunt; nisi scire, & alijs viam salutis ostendere nil operantes pro se, ante tribunal Christi stabunt nudi,& vacui, solius confusionis verecundię,& doloris manipulos deferentes, tūc veritas sanctę humilitatis,& simplicitatis, sanctęque orationis, & paupertatis, quę est vocatio nostra, exaltabitur, glorificabitur,& magnificabitur. Cui veritati ipsi inflati vento scientię detraxerūt vita,& vanis sermonibus sapientię suæ dicentes ipsam veritatem esse falsitatē; & esse cęcos eos, qui ambulauerunt in ueritate crudeliter persequentes; tunc error,& falsitas opinionum suarum, per quas ambulauerunt; quas veritatem esse prædicauerunt; per quas in cęcitatis foueam multos pręcipitauerunt in dolore, confusione, & verecundia terminabitur; & ipsi cum suis tenebrosis opinionibus in tenebras exteriores cum tenebrarum spiritibus demergentur.

Nota. Dicebat etiam B. Franciscus Fratres mei; qui scientię curiositate ducuntur in die tribulationis inuenient manus suas vacuas; ideo vellem eos magis roborari virtutibus; vt cum tempus venerit tribulationis secum haberent in angustia dominum. Nam,& ventura est tribulatio; qua libri ad nihilum vtiles in fenestris,& latebris proijcientur. Non hoc dicebat, quòd lectio sanctę scripturę sibi displiceret; sed vt à superflua cura discendi retraheret vniuersos, malebat enim ipsos charitate bonos, quàm scientiæ curiositate sciolos, Ponderabat etiam tempora nō longe ventura, in quibus sciebat iam scientiam inflatiuam debere esse occasionem ruinę; vnde B. Fran. post mortem suam quendā sociorum suorum prędicationum studio nimis intentum apparens ei, reprehendit eum, atque prohibuit, iussitque illi, vt studeret viam humilitatis,& simplicitatis incedere.

Insuper B. Franciscus ministros,& prędicatores admonebat, & inducebat ad humilitatis opera exercenda; dicebat enim quod propter prælationis officium, & sollicitudinem prædicandi, non debent dimittere sanctam orationem,& deuotam; ire pro elimosyna; aliquando operari manibus suis; & alia humilitatis opera facere; sicut alij fratres propter bonum exemplū,& lucrum animarum suarum,& aliorum,& dicebat. Multum enim ędificantur fratres subditi, cum eorum ministri vacant libenter orationi, & inclinant se ad opera humilitatis, & obsequia vilitatis. Aliter enim non possunt absque sui confusione, præiudicio,& condemnatione de hoc fratres alios admonere: oportet enim exemplo Christi prius facere, quàm docere, ac simul facere, & docere. Hæc B. Franciscus.

Multa alia B. F. habuit dicere prædicatoribus fratribus, vt patet fructu sequenti cap. de prædicatore. Dictis ergo beati patris primi fratres per omnia inhærentes maximum suis prædicationibus effecerunt fructum, & quod fratres tam tempore B. Fran. quàm post eius monitis,& inductione magnum fecerint fructum, patere potest si attendatur primo multitudo locorum ordinis; in quibus locis quidam fratres vita prædicarunt, & exemplis miraculis corruscantes. Quidam tam verbo, & vita, quā miraculis, vt fratres clerici. Quidam saltem verbo incessanter docent, & populum ad bonum erudiunt,& inducunt. Et pro euidentia dicendorum est sciēdum, quòd beato Fācisco oranti in ecclesia sancti Iacobi, ad quam visitandam ipse cum socijs accesserat, reuelatum est à domino; quod vbiq; loca caperet, quia suus ordo per totum orbem erat dilatandus, & sic ipse B. Fran. dixerat domino cardinali Ostiensi eum prohibenti, ne ad partes vltramontanas accederet. Domine putatis vos, quod dominus solummodo propter istas prouincias miserit fratres? sed dico vobis in veritate, ꝙ dominus elegit, & misit fratres propter profectum, & salutem animarum omnium hominū huius mundi; & non solum in terris fidelium; sed in terris infidelium recipientur,& multas animas lucrabuntur; & sic factum est; ꝙ quasi non est terræ angulus, vbi non sit fratrum minorum aliquis locus, vt iuxta dictum prophetæ Dauid dictum de Apostolis, & de Apostolicis fratribus beati Fran. ordinis possit dici. In omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. Ad quod videndum. Primo videndum est de locis fidelium, idest in terris fidelium ædificatis, & Primo in Italia. Secundo extra Italiam,& demum secundo de locis in terris infidelium situatis. Quantum ad Italiam incipiendo à prima prouincia ordinis videlicet beati Francisci. Nota.

De Prouincia S. Fran.

PRouincia sancti Fran. habet loca 80. diuisa per 9. custodias. Custodia Assisi habet 9. loca scilicet.

Locum de Assisio. In quo sunt hi solemnes prædicatores, verbo, vita, & miraculis prædicantes, in vita, & post mortem. Primus est B. Pater noster Fran. Secundus frater Bernardus de quinta valle. Tertius frater Siluester. Quartus

tus frater Electus. Quintus frater Leo. Sextus frater Gulielmus de Anglia. Septimus frater Angelus de Reate. Octauus frater Masseus Marignani. Nonus frater Rufinus Decimus frater Guido de Senis laicus. Vndecimus frater Egidius de Capocijs. Duodecimus frater Valentinus de Narnia. Quales hi fuerint, dictum est supra fructu 8. & conformitate in tractatu de prouincia S. Fran. Habet etiam locum sanctæ Mariæ de portiuncula, siue de Angelis; vbi ordo minorum incepit, in quo iacent prædicatores singulares miraculis corruscantes. Frater Petrus Cathanij, quatuor de socijs beati F. Frater Iacobus, & Ioannes.

Locum sanctæ Claræ, vbi beatus Fran. fuit primo tumulatus; & ibi iacet nunc beata Clara cum multis sanctis fratribus, & sororibus.

Locum sancti Damiani: cuius Ecclesiam cruci fixi mandato B. Fran. reparauit; & multa mira ibi fecit Deus per ipsum beatum Fran. & B. Claram, sicut acta vtriusque attestantur; in dicto loco beatus Fran. ex patientia infirmitatis oculorum à Deo subarratus fuit de regno obtinendo æternorum, & beata Clara multa miracula fecit; vt eius legenda docet 42. annis ibi stetit.

Locum de Carceribus, siue montis Subasii; in quo fuerũt hactenus fratres sanctissimi, & nũc exemplo suo dum ibi stant pœnitentiam per agendam predicantes.

Locum de Spello, in quo inter alios fuit frater Andreas sacerdos, & prædicator maximus fulgens in vita, & post mortem miraculis.

Locum de Vectonio, in quo sunt duo prędicatores præclari in vita, & post mortem signis, prædicantes scilicet Frater Ioannes de laudibus, & Frater Iordanus laicus sanctissimus.

Locum de Insula, vbi fuit sepultus ille prædicator excellens frater Corradus de Offida, qui quinque mortuos suscitauit.

Locum de Rochiciola; in quo multi sancti fratres fuerunt, qui suo tempore vita, & verbo homines informarunt.

Custodia Perusi habet.

Locum de Perusio, in quo iacet ille vir sanctitate præclarus frater Egidius raptus ad tertium cœlum, scientia, verbo, & vita singularissimus. Iacent ibi tres alij sanctissimi fratres, scilicet frater Corradus de Offida translatus de loco insulæ Perusinum; frater Ventura, & frater Nicolaus de Asisisio signis in vita, & post mortem homines quotidie informantes. Multi etiam fratres egregij prædicatores fuerunt de Perusio, & in sacra pagina magistri, eorum lingua erudita populum edocentes.

Locum de Monte, qui est in Perusio, in quo sanctus frater Egidius longo tempore stetit; & famosum fecit, & facit sua singulari conuersatione.

Locum de Agello, in quo loco sanctus frater Egidius fuit raptus à post vesperas vsque ad galli cantum; & demum apparuit tantũ lumẽ, quod lumen lunæ obsorbuit, & accepit.

Locum de Cibotollo, in quo sanctus Ludouicus noster claret signis, & miraculis gloriosis.

Locum de Diruta, vbi etiã frater Egidius moram fecit.

Locum de Marciana.

Locum de Corciano.

Locum de Pręgio.

Locum de Ferneto.

Locum de Ciuitella.

Locum Montis Iouis, in quo iacet frater Sensus homo magnæ contemplationis, & raptus, & illuminationis.

Locum de Insula laci Perusini, vbi beatus Frã. fecit vnam quadragesimam, in qua solum medietatem vnius panis parui comedit, in quo loco ipse beatus Fran. multis corruscat signis.

Locum Montis lucidi, quem fecit Papa Martinus.

Locum sanctæ Mariæ de Angelis, vbi iacet frater Phylippus socius beati Francisci, & primus visitator sororum.

Custodia Castelli habet.

Locum de Castello, in quo iacet frater Iacobus laicus, qui multis claruit miraculis.

Locum de Burgo sancti Sepulcri, in quo iacet frater Rainerius laicus, qui duos mortuos suscitauit; & alios vltra 59. (vt patet instrumento publico) a diuersis infirmitatibus liberauit.

Ad quatuor miliaria ad Burgum Sancti Sepulcri in montibus, est locus mõtis casalis, in quo beatus Fran. stetit, & fecit plura, & præcipuè tres famosissimos conuertit latrones, qui hoc modo sunt conuersi. Cum enim B. Fran. ad dictum locum accessisset; quidam iuuenis nobilis de Burgo accedens ad beatum Fran. rogauit eum, vt ipsum ad ordinem reciperet, cui beatus Fran. respondit. Fili, tu es iuuenis delicatus, & nobilis, forte paupertatem nostram, & asperitatem non poteris sustinere. Et ille respondit. Pater Nonne estis homines vos, sicut & ego? Sicut ergo vos; qui estis mei similes sustinetis; sic & ego cum Dei adiutorio, potero sustinere. Quæ responsio multum placuit beato Fran. & statim recepit eum, & benedixit ei, & fratrem Angelum eum appellauit. Qui ita gloriose se habuit; quod paulo post beatus F. in dicto loco montis Casalis eum guardianũ instituit. Huic fratri Angelo semel, cum S. F. diceret, quod iret ad burgum sancti Sepulcri; & nunciaret populo quomodo esset prædicaturus eis die tali; & ipse propter parentes ire distulisset, beatus Fran. mandauit eidem, vt nudus illuc accederet, & prædicta nunciaret. Cui, cum frater Angelus diceret. Pater, quid ex hoc habebo? Respondit S. Fran. Securo te, quod habebis vitam æternam. Statim frater Angelus (hoc audito) cum summa alacritate

nudus

nudus per beatum Fran. iniuncta perfecit. Dũ ergo dictus frater Angelus esset in dicto loco de Casali guardianus, in illis diebus erant tres famosi latrones in partibus illis, qui vndique multa maleficia perpetrabant. Hi die quadam ad iam dictum locum accedentes rogauerũt fratrem Angelum guardianum, vt eis de comestibilibus prouideret. Ipse vero guardianus eos rigida reprehensione exarguens dixit eis. Vos fures, & seuissimi homicidæ, non solum erubescitis labores aliorum prædari, sed insuper præsumitis, vt effrõtes eleemosynas seruis Dei exhibitas deuorare, cum sitis digni, quod terra vos non sustineat, quia nullum hominem reueremini, & Deum, qui vos creauit contemnitis, ite ergo pro factis vestris, & huc amplius non accedatis. At illi indignati plurimum recesserunt. B. vero Fran. iuerat pro quæsta; & portauerat vnam tascham de pane; & vnam zucham de vino. Cui cum frater Angelus, quæ facta erant, & dicta retulisset B. Fran. eum valde dure redarguit dicẽs, quòd impiè gessit; quia peccatores melius reducuntur cum dulcedine pietatis, quàm cum increpatione crudeli. Nã, & Christus magister noster, cuius Euangelium obseruare proposuimus, ait. Non est opus valentibus medicus; sed male habentibus, & non veni vocare iustos; sed peccatores, & ideo frequenter cum peccatoribus manducauit. Quare ergo contra charitatem, & contra exemplũ Iesu Christi fecisti: per sanctam obedientiam tibi præcipio; quod statim accipias hanc tascham panis, & vasculum vini, quæ acquisiuimus; & sollicite per montes, & valles dictos quæras latrones donec inuenias; & postea coram eis genuflectens, de incurialitate, & crudelitate tua dicas eis humiliter culpam tuam; & roga eos ex parte mea, quod amplius mala ista non faciant; sed Deum timeant; & proximum non offendantur, & si hinc fecerint, ego promitto eis de necessarijs prouidere continue pro ipsorum sustentatione, & cum hæc humiliter dixeris, reuertaris. Interim autem S.F. pro eis rogabat dominum; ut ipsorum corda ad pœnitentiam emolliret. Frater autem Angelus pergens omnia sibi imperata perfecit, vnde factum est, quòd eleemosynas illas cũ latrones illi à sancto Fran. transmissas comederent, adinuicem conferre cęperunt, & dicere. Heu nos miseros infelices, quam durus infernalis cruciatus expectat; qui pergimus non solum homines prædando, & vulnerando; sed etiam mutilando, & occidendo; & tamen de tam horrendis sceleribus, & homicidij, nullo modo Dei timore, & conscientiæ, compunctione stimulamur; & ecce iste S. Frater, qui venit ad nos modo propter aliqua verba valde iusta propter nostram malitiam in nos irrogata, se coram nobis tam humiliter accusauit. Et insuper sancti patris Francisci tam liberale promissum retulit; & vini beneficium attulit charitatis. Vere isti sunt sancti Dei; qui cęlestem patriam promerentur. Nos vero filij perditionis æternæ; qui flammas vltrices quotidie nostris nephandis operibus nobis cumulamus. Nescio vtrum de patratis facinoribus, & commissis flagitijs possimus à Deo misericordiam inuenire. Vno verbo ipsorum prædicta verba dicente, & reliqui duo dixerunt. Quid ergo faciendum est nobis? Et ille. Eamus inquit ad fratrem Franciscum, & si ipse nobis confidentiã tribuat, quod possimus de peccatis nostris misericordiam à Deo inuenire, quicquid ipse mandauerit faciemus, vt possimus animas nostras de inferni baratro liberare. In quo consilio omnes tres pariter consenserunt, & venerunt festinanter ad beatum Fran. dicentes. Pater, nos propter multa, & pessima scelera nostra non confidimus posse Dei misericordiam inuenire, sed si tu confidis, quod Deus nos ad suam misericordiam recipiat, ecce parati sumus tecum pœnitentiam agere, & in omnibus, quæ præceperis obedire. Quos B. Fran. benigne, & charitatiue recipiẽs, exemplis eos multiplicibus exhortando, certos eos de inueniendo Dei misericordiam, reddidit. Insuper se illis acquisiturum à domino ipsam misericordiam, & gratiam repromisit, instruens illos, & ostendens quomodo diuinæ misericordiæ immensurabilis magnitudo, cuncta peccata nostra, & si infinita essent, præcellit, & quomodo testante Euangelio, & Aposto. Paulo, Christus benedictus in hunc mundum pro peccatoribus venit redimendis; propter quæ tã salubria hortamenta tres prædicti latrones abrenunciauerunt mundo; & recepti à sancto patre sibi tam habitu, quàm animo adhæserunt. Duo autem ipsorum paruo tempore viuentes, post laudabilem mutationem de præsenti seculo (domino ipsos vocante) migrauerunt. Tertius vero superstes considerans multa, & magna peccata; quæ fecerat, tali se pœnitentiæ subegit, quod per 15. annos (exceptis communibus quadragesimis) quas sicut alij faciebat, continuo ter in septimana panem tãtum, & aquam comedebat; & contentus tantum vna tunicula incedebat discalciatus continue; & post matutinum nunquam dormiebat. Infra vero illud 15. annorum tempus S. Franciscus transiuit de hoc mundo ad patrem, & patriam cœlestem. In hoc siquidem loco montis Casalis veniebant, & alij latrones pro pane aliquando: sed quidam fratres dicebant, ꝙ non erat bonum dare illis eleemosynam. Alij vero ex compassione dabant admonendo eos, & inducendo ad pœnitentiam: Et cum fratres super hoc requirerent à B. F. qui ad locum tunc venerat consilium: an esset bonum dare eis eleemosynam. Respondit. Si feceritis, sicut ego dicam vobis, confido in domino, quòd lucrabimini

animas eorum. Ite ergo, & acquirite de bono pane, & de bono vino, & deferte ipsis in siluã, vbi morantur, & clamate dicentes. Fratres latrones, venite ad nos; quia fratres sumus, & portamus vobis de bono pane, & de bono vino. Illi statim venient. Vos autem extendite tobaleam in terra, & desuper ponite panem, & vinum, & seruite eis humiliter, & lætanter, donec manducauerint. Post comestionem vero dicetis eis de verbis domini, & finaliter petatis ab eis amore Dei hanc petitionem, vt. s. promittant vobis, quòd non percutient aliquem, nec alicui malum faciant in personam. Si enim omnia simul petetis nõ vos exaudient; & ipsi propter humilitatem, & charitatem vestram statim promittent vobis. Altera autem die propter bonam promissionem apportate eis cum pane, & vino, oua, & caseum; & seruiatis eis, donec comederint, & post comestionem dicatis eis. Quid hic statis tota die ad moriendum famæ, & tolerandum tot aduersa, & cur hic facitis tot mala opera voluntarie, pro quibus perditis animas vestras, nisi ad dominum conuertamini? Melius est, vt domino seruiatis, & ipse in hoc seculo tribuet vobis necessaria corporis, & finaliter saluabit animas vestras. Tunc eis dominus inspirabit, vt propter humilitatem, & charitatem vestrã, quam illis ostenderitis, conuertantur. Fecerũt itaque fratres omnia sicut eis dixit B. F. & ipsi latrones per gratiam, & misericordiam Dei exaudierunt ad litteram, de puncto in punctũ omnia, quę fratres ab eis humiliter petierunt: immò propter humilem familiaritatem fratrum circa eos cęperunt, & ipsi fratribus similiter seruire portantes in humeris suis ligna vsque ad Eremitoriũ, & tandem aliqui ex ipsis intrauerunt religionem: Alij vero cõfitentes peccata sua egerunt pęnitentiam de commissis, promittentes in manibus fratrum de cætero se velle viuere de labore manuum suarũ, & nunquam similia perpetrare. Multa mira fecit beatus. Fr. in hoc loco montis Casalis, sed hic locus à fratribus relictus, incolitur modo per fratres de tertio ordine ibidem pœnitentiam agentes.

Habet etiam custodia castelli locũ de Fracta.
Locum Montonæ.
Locum Cerbaroli: vbi etiam B. F. stetit.
Locum de Citerna: vbi B. F. fecit miraculum de formicis, & de muliere portata per demones, quæ eius impediebat prædicationem.

Custodia Tudertina habet.

Locum de Tuderto: in quo miraculis prędicant cõtinuè frater Gulielmus qui tres mortuos suscitauit. Frater Rogerius, de quo fit mandato Apostolico ibidem festum. Frater Petrus de Galliculo, & frater Iacobus Benedictoli. Alij fratres fuerunt ibi notabiles. s. magister Matthæus de Aqua Sparta Cardinalis: qui opus fecit pulcherrimum ad prędicandum. Et frater Beniuenga Cardinalis.
Locum de Amelia: qui prædicãtem ante mortem, & post habuit fratrẽ Simonem de Corsciano miraculis corruscando.
Locum de Aqua Sparta, de quo fuit magister Matthæus Cardinalis.
Locum de Eremita deuotissimum; quem fecit beatus pater F. & continuè tenuit fratres regulam ad litteram obseruantes.
Locum de sancta Illuminata: in quo iacent duo sancti. s. Tientealbene, & frater Ioannes de Alutano, qui miraculis aduocant ad vitam perfectam Christicolas indesinenter.
Locum de Montaione.
Locum de Pantanellis.
Locum de Lognano.
Locum de Canali.

Custodia Eugubina habet.

Locum Eugubij: in quo miraculis prædicauit frater Thomas etiam post mortẽ.
Locum de Gualdo.
Locum de Nuceria: in quo beatus Franciscus fecit illud insigne miraculum, q cuiusdam medici filium primogenitum prius occidit, & cõtritum suscitando restituit.
Locum de Capricornio.
Locum de Collestacialio.

Custodia Narniensis habet.

Locum de Narnia: in qua iacet frater Matthæus, prædicationem suam firmans multis signis: habuit multos prædicatores præclaros etiam nostris diebus.
Locum de Interannis: vbi B. F. prædicauit, & miracula fecit, vt dictum est cõformitate precedenti. Ibi gloriosè prædicant signis fratres Petrus de Podio, & Simon de Campo regali.
Locum sancti Gemini: in quo beatus Franciscus vxorem cuiusdã sui hospitis à demonio, à quo vexabatur, liberauit.
Locum Pedis luci.
Locum Stranconij: in quo fuerunt fratres deuoti verbo, & exemplo populum assiduè informantes.
Locum de Carbio, & locum de Arrone.

Custodia vallis Spoletanæ habet.

Locum Fulginei, vbi prædicant, & docent continuè de regno Dei, Frater Hermanus, & Frater Martinus suis signis, & assiduis miraculis.
Locum Spoleti, vbi Frater Simon in vita prædicator insignis, innumeris miraculis corruscã do, etiam post mortem clamat conuerti ad dominum. Id ipsum peragit sanctus Frater Theodaldus in dicto loco tumulatus.
Locum de Treuio.
Locum Iani.
Locum de Pistia, vbi clamat suis assiduis miraculis, & prędicat sanctus Frater Ioannes de Vallibus.

Locum

Locum montis Falconis.
Locum Meranij; in quo Frater Nicolaus de Pater noster suis signis prædicationem agit ad populum.
Locum de Mõte luco prope Spoletum: in quo fratres sunt vita austera, cętum mundi ad bonum prouocantes.

Custodia Montanorum habet.

Locum de Nursia: in quo frater Antonius prædicat suis signis.
Locum Casiæ: in quo Frater Pax clamat ad populum suis virtutibus, & miraculis.
Locum de Iusso.
Locum montis sancti Martini.
Locum Cerreti.
Locum Vallis.
Locum Hospitalis.
Locum Occosij.
Locum sanctæ Marię Magdalenę.

Custodia regni habet.

Locum montis Regalis.
Locum Leonissæ.
Locum Lapostæ.
Locum montis Leonis.
Locum Arquati: in quo Frater Paulus suis signis prædicationem facit continuè.
Locum Matricis.
Locum de Monticellis.
Locum Accumuli.
Locum ciuitatis Regalis, & ista sunt loca, quæ sunt in prouincia sancti Francisci; in quibus fratres, vita, & verbo notabiles fuerunt, & sunt: qui prędicationibus, & exemplis ad dominum multos conuerterunt.

De prouincia Marchiæ.

Prouincia Marchię habet septē custodias.
Custodia Esculana habet.

Locum de Esculo: in quo fuerunt egregij prędicatores: videlicet sanctus Frater Corradus; de quo festum agitur ibidem. Frater Hieronymus in theologia magister, & Papa Romanus vocatus Nicolaus quartus. Frater Iacobus de Esculo in theologia magister, & plures alij sufficientia, & vita famosi.
Locum de Pignano: de quo extitit oriundus magister Franciscus Rubeus de Marchia suo tempore prædicatione, & alijs valde clarus.
Locum de vena Rupta.
Locum sanctæ Victoriæ.
Locum Pulegij.
Locum montis Altis.
Locum Castilionis.
Locum Ripe Transonis: de quo fuit magister Ioannes: qui tempore suo nullum habuit verbo, & ingenio potiorem, vt eius scripta testantur.
Locum montis Falconis.
Locum de Offida; de quo extitit oriundus sanctus frater Corradus de Offida: insignis prædicator, & sanctus.
Locum de monte Florum: qui illum virum habuit excellentem scilicet fratrem Gentile; magistrum in theologia, & Ecclesiæ Romanę Cardinalem.
Locum de Apia viua.
Locum de Furce.
Locum de Corsignano.

Custodia Camerini habet.

Locum de Camerino: cuius est prędicator assiduus frater Ioannes de Parma, theologię magister, & ordinis minorum generalis minister: suis claris, & innumeris miraculis.
Locum de Tolentino.
Locum de sancto Seuerino: in quo iacet frater Bentiuola prædicans continuè suis claris operibus, & signis.
Locum de Monte sancto.
Locum ciuitatis Nouæ: de hoc siquidem loco fuit quidam sanctus frater Iacobus valde spiritualis, & deuotus: qui in oratione multotiens rapiebatur; & multas consolationes in oratione percipiendo, rogauit guardianum, vt eum ab officio coquinæ, quod faciebat, & alijs officijs absolueret, vt liberius orationi vacare posset: cui Guardianus annuendo dixit: Ego omnia faciam, vt orationi vacare possis si placet; vnde ipse Frater Iacobus absolutus à coquina, & alijs officijs: statim omnem perdidit gratiam, quam prius in oratione habebat: quod cernens cum maximis lachrimis rogauit, vt eum reponeret, vt prius in coquina, & statim, vt fuit in officio repositus humilitatis, gratiam quam amiserat recuperauit.
Hic post multa patrata miracula requieuit in domino: sepultus in Ecclesia seculari: vbi assiduis prædicat miraculis.
Locum de Macerata.
Locum montis Luponis.
Locum de Trabe bonantis: in hoc loco, vt daret potum ædificantibus ipsum locum, beatus Franciscus oratione fontem aquæ conuertit in optimum vinum: in hoc loco dum staret frater Bentiuola: de quo dictum est supra, & solus custodiret quendam leprosum, à loco obedientia coactus recedere, & nolens ipsum leprosum relinquere, inuoluto eo in pannis, & in humeris posito, in paruo tempore scilicet ab aurora vsque ad ortum solis, per quindecim miliaria de loco Trabæ, vsque ad montē sancti Vicini portauit: ꝙ si aquila fuisset sic in breui non potuisset volare. Multi sancti fratres in hoc loco degerunt informantes populum prædicatione, tam morum, quā doctrinę.
Locum de Serra.
Locum de Murro: de quo fuit frater Ioannes de Murro in theologia magister ordinis minorum generalis minister, Cardinalis sanctæ Romanæ Ecclesię Episcopus Portuen. prote-

ctor

ctor ordinis minorum, & ordinis sanctæ Claræ: qui beatum Ludouicum filium regis Caroli primogenitum, ad ordinem, & professionē recepit: in hoc loco de Murro clamat tuba miraculorum, & populum informat frater Masseus: qui cum esset plebanus, & fratrem Bentiuolam in aere subleuatum vidisset, dimisso mundo, factus est frater minor perfectissimus.
Locum Plorati.
Locum montis milonis.

Custodia Anconitana habet.

LOcum de Ancona nouum: sed in antiquo loco sanctus Frater seruus Dei de Barbino, vidit fratrem Petrum de Monticulo per sex cubitos in aere leuatum, vsque ad pedes crucifixi.
Locum Forani.
Locum de Auximo: in quo suis miraculis prædicat frater Chatalanns zelator altissimę paupertatis.
Locum de Rachaneto; quem sua vita, & miraculis illustrauit Beneuenutus, homo sanctissimus, & laicus: qui cum deuotione præcipua ferueret, ad audiendum missam; quia multotiens sibi videbat, ꝙ in suis brachijs Christum teneret, propter excessiuam, & singularem, quam habebat ad corpus Christi deuotionē, euenit semel, ꝙ coquinam ad ignem dimittēs, venit ad Ecclesiam, vt corpus domini videret; & vt, eo viso ad coquinam statim rediret. Sed dum in Ecclesia esset, tantum fuit à deuotione, & consolatione illo mane attractus; ꝙ stetit vsque horam tertiarum continuè, non rediens aliquando ad coquinam. Sed hora tertiarum audita de coquina recordatus, in corde suo valde tristis effectus, ne videlicet coquina esset tota destructa, & pergens ad coquinam, vt posset aliquid de oleribus recuperare, dum ipsam intrat inuenit ibidem iuuenem pulcherrimum capicem tenentem in manu; qui dixit illi, ne timeas accipere capicem, & de ista coquina da secure fratribus, quia Dominus de ipsa habuit curā, & illico disparuit. Frater autem ipse Beneuentus dedit de ista coquina fratribus, & dicebat: Fratres mei comedite valenter, quia est de coquina domini: hac coquina nulla fuit aliquando melior comesta; & frater Ioannes de Aluerna fuit vnus de manducantibus: & alij omnes; qui comederunt erant in sanctitate pręcipui.
Locum de Cingulo, de quo fuit ille prędicator insignis frater Angelus sanctitate, & paupertate præclarus; qui diuinitus linguā græcam accepit, & grammaticam græcam, & Ioānem Climacum de gręco transtulit in latinū, dialogum beati Macharij pulcherrimum, & quendam librum deuotissimum beati Ioannis Chrisostomi: qui qualis fuerit eorūdē librorum stilus profundus euidenter declarat: hic in prædicatione, & alijs magister fuit fratris Simonis de Cassia ordinis Eremitarum prædicatoris famosi; prout in quadam Epistola lugubri de morte dicti fratris Angeli asserit ipse frater Simon.
Locum secundum in Forano.
Locum de Monticulo; de quo fuit frater Petrus fama sanctitatis: & prædicatione excellens: de quo conformitate 8. plura sunt dicta.
Locum de Tornosano.
Locum Castri Milij.
Locum de Camorano.
Locum Castrificardi.
Locum Siroli: in quo quiescit dictus frater Petrus de Monticulo.

Custodia Esina habet.

LOcum de Esio: de quo fuit frater Crescentius in vtroque iure peritus: qui summam in iure fecit, & generalis minister ordinis minorum fuit: cuius mandato fratres Leo, Ruffinus, & Angelus, beati Fran. socij legendam beati Fran. composuerunt pulchram, & sermone luculentam. Qui frater Crescentius filium; quem habebat in ordine cum quædā indebitæ egisset, grauiter puniuit.
Locum de Pira.
Locum de Matelhica.
Locum de Serra sancti Quirici.
Locum de Rocha.
Locum de Sera comitum.
Locum de Saxoferato.
Locum de Stabulo.
Locum montis Noui.
Locum de Senegallia.
Locum de Fabriano in quo iacet prædicator deuotus frater Frācīscus miraculis gloriosus.
Locum de monte Albedinis.

Custodia Firmana habet.

LOcum de Firmo
Locum de Lauro.
Locum sancti Genesij.
Locum Molliani: in quo iacet frater Iacobus de Fallerono: pater spiritualis fratris Ioannis de Aluerna prædicator, vita, & doctrina singularis.
Locum de Cessa colimbo.
Locum de monte Cubano.
Locum de Fallerono: de quo fuit frater Peregrinus Bononiæ à beato Francisco dum esset studens ad ordinem receptus, perfectionis magnæ, & sanctitatis.
Locum Brufortij. Ad hunc locum fuerunt reliquiæ translatæ multorum sanctorum fratrū: qui in loco steterant, Suffiani, vt dictum est supra conformitate 8.
Locum de monte Vlmi: de quo fuit sanctus frater Petrus vita, & miraculis præclarus prædicator, vt dictum est conformitate 8.
Locum montis Granarij.
Locum montis Actonis.
Locum sancti Elpidij.

Locum montis sanctę Mariæ.
Locum montis sancti Petri.
Locum de Massa: de quo fuit frater Iacobus qui hystoriam acceptionis loci montis Aluernæ habuit à fratre Leone, & de miris factis in dicto monte, & de stigmatibus sacris, vt dicetur infra conformitate. 31.
Locum de Amandula.
Locum sancti Angeli.
Locum de Penna sancti Ioannis: in quo iacet frater Ioãnes de Penna, mirabilis prędicator sua vita perfecta, vt dictum est cõformitate. 8.

Custodia Fanensis habet.

LOcum de Fano.
Locum montis Auium.
Locum Forisempronij.
Locum Pisauri.
Locum sanctæ Victoriæ.
Locum de Pergula.
Locum de Corinalto.
Locum de Saltaria.
Locum de Scotoneto: in quo prædicat assiduis nunc miraculis quidam frater laicus, ibi tumulatus nomine Frater Sanctus.
Locum montis Formisini.

Custodia Feletrana habet.

LOcum de Vrbino.
Locum Saxicorbarij.
Locum de Frigiola.
Locum montis Florentini.
Locum Pennæ sancti Marini, vbi fratres Dominicus, & Petrus de monte Vlmi, & Gratianus suis signis prædicatores egregij ad populum habentur.
Locum Leonani.
Locum Duranti.
Locum Mercatelli.
Locum sancti Angeli in vado.
Locum sancti Leonis.
Locum Caluij: pręfata loca sunt in prouincia Marchiæ: in quibus fuerunt fratres spirituales quamplurimi, necnon & de dicta prouincia fratres alij. s. Martinus Rizerius. Matthæus de monte Rubiano. Pacificus. Paulus. Lucidus antiquior. Ioannes dictus de Aluerna: qui omnes lingua, & sanctitate mirabiles fuerunt in vita, & post mortem: ad bonũ peragendum fideles inducentes: hęc enim prouincia Marchiæ sanctis fratribus multum fuit adornata: de qua egregij prædicatores fuerunt, vt dictum est.

Prouincia Romana.

PRouincia Romana habet septẽ custodias.

Custodia Romana habet.

Locum sanctæ Mariæ de Ara cœli, & fuit palatium, & camera Octauiani Imperatoris: prout habetur in legenda natiuitatis domini: in quo loco prædicat frater Iuniperus ioculator Christi suis innumeris virtutibus; quibus fuit adornatus, & pręcipuè paupertatis, & patientiæ: cuius prædicationem, dum spiritum emitteret sancta Clara voluit audire, frater Sabatinus vnus de duodecim primis beati Francisci socijs, cum fratre sancto Electo populum aduocant suis claris virtutum insignijs. Multi in dicto loco fratres fuerunt notabiles de domo Columnensium: Vrsinorum sancti Eustachij, & aliorum principum Romanorum pro tempore suo verbo, & opere ad Christi imitationem populum inuitantes.
Locum sancti Francisci transtiberim.
Locum de Sutrio.
Locum Campagnani.
Locum ciuitatis Castellanæ.
Locum montis Compatrum: in quo sancti fratres plures fuerunt, & præcipuè frater Angelus de monte Leone: & frater Raynaldus de partibus Reatinis cum multis alijs in dicto loco quiescunt, miris pluribus in vita, & post, plebem Christi edocentes.

Custodia Viterbiensis habet.

LOcum de Viterbio: in quo est sepultus ob deuotionem ordinis Papa Adrianus de Frisco: de isto loco fuit frater Marcus magister in theologia generalis minister ordinis, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbiter Cardinalis. Iacet ibidem nobilis prædicator frater Soldanerius: qui solem dedit mundo vita, & doctrina.
Locum de Tuscanella: in quo beatus Franciscus filium cuiusdam nobilis à natiuitate contractum sanauit: in hoc loco prædicauit frater Gulielmus de Cordella miraculis factis in vita, & post mortem.
Locum de Cornero: vbi beatus Fran. post suã mortem puerum à valuis Ecclesiæ oppressum, & conquassatum resuscitauit.
Locum Montis alti.
Locum de monte Flascone.
Locum ciuitatis Ortensis: vbi beatus Franciscus puerum conglomeratum signo crucis extendit, & reformauit.

Custodia Vrbeuetana habet.

LOcum de Vrbeueteri: in quo inter alios prædicatores excellentes ibidem prædicat frater Ambrosius: qui plures mortuos suscitauit, & frater Moricus vnus de duodecim B. Fran. socijs sanctis exemplis, & miris.
Locum de Balneo regio, de quo fuit ille magistrorum pręcipuus, & prædicatorum frater Bonauentura decem, & octo annis generalis minister ordinis minorum, & sanctæ Romanę Ecclesiæ primus de ordine nostro Cardinalis Episcopus Albanensis.
Locum de Bolsena.
Locum de Aqua pendente.
Locum de Proceno: in quo frater Thobias spiritu prophetico radiatus multotiens prædicauit.
Locum Pitiliani.

De

Custodia Reatina habet.

LOcum de Reate: de quo fuit frater Angelus primus miles; qui ordinem intrauit,& multa de B. Fr. nouit: iacens Asisij in Ecclesia B. F. tumulatus.

Locum fontis Polumbę: in quo B.F. ieiunando quadraginta diebus regulam nostram; qua nunc ordo vtitur confecit; prout à Christo audiuit,& sic esse Christus ter de cœlo coram ministris inclamando asseruit: in hoc loco antiquitus fuerunt multi sancti fratres singulares Deo deuoti,& mundo prædicatores exemplo sanctitatis.

Locum ciuitatis Ducalis.

Locum Longoni.

Locum Vallis.

Locum Arcis Sinibaldi.

Locum de Gręcio: in quo beatus F. fecit miraculum de grandine destruente annuarie blada,& vineas,& à lupis incolas liberauit: in hoc loco beatus Franciscus faciens repræsentationem dominicæ natiuitatis: à domino Joanne milite de Gręcio, visus est Iesum tenere puerum in vlnis, & plura alia miranda hic egit: in hoc loco stetit magno tempore sanctus F. Ioannes de Parma: qui fuit ordinis generalis, & Camerini miraculis corruscat. Ac multi sancti fratres fuerunt prædicando verbo, & pœnitentia mundo.

Locum podij Busconij.

Locum Taranij.

Locum Maliani.

Locum montis Leonis.

Locum sancti Alexandri.

Locum sancti Iacobi.

Custodia Tiburtina habet.

LOcum de Tibure.

Locum Ruuiani.

Locum de Cœllis.

Locum Sufflagij.

Locum Vicouarij.

Locum Ciuitellæ.

Custodia Maritimę habet.

LOcum de Terracina.

Locum Piperni: vbi egit Deus miraculum; quod dum more solito frattes irent pro pane, & quædam mulier auaritia ducta eis dare noluisset, filio existenti in agro, ferens panem, dum scinditur totus sanguinolentus inuenitur: quo miraculo perculsa mulier cum filio, proponens semper pane fratribus dare, panis cruoris vestigiū statim amisit.

Locum Secciæ.

Locum Nimphæ.

Locum Albani.

Locum Netruni.

Locum Velletri.

Custodia Căpaniæ habet.

LOcum Anagniæ: in quo iacet frater Haymo in theologia magister,& ordinis minorum generalis minister: qui breuiariū correxit,& plures rubricas posuit, ac antiphonas ad laudandum beatam Virginem post completorium instituit,& ordinauit; Multique alij fratres sunt ibidem sepulti notabiles, & singulares. De hoc loco fuit săctus frater Andreas; qui Pillij iacet, nepos Papæ Alexandri quarti; qui fuit sanctæ Ecclesiæ Cardinalis.

Locum Vallis montonis.

Locum Alatri.

Locum de Ferentino.

Locum de Pillo: vbi iacet præfatus Frater Andreas qui Cardinalatui renunciauit, & nunc tuba miraculorum ad contemptum mūdi omnes conuocat,& inducit.

Locum Segaroli, & locum Somnini. Romana prouincia notabiles habuit fratres: qui in prouincijs ordinis gubernacula exercentes, verbo pariter,& exemplo cunctis se prędicatores egregios ostenderunt: hanc prouinciam B. Fran. frequentando specialiter Reatinas partes, & Romanas, mira faciendo, & docendo venerabilem reddidit,& insignem.

De Prouincia Tusciæ.

PRouincia Tusciæ habet custodias septē.

Custodia Pisana habet.

Locum de Pisis: qui habuit fratres prædicatione, & vita præclaros, videlicet fratrem Albertum ordinis minorum generalem ministrum: qui minister Angliæ erat, dum ad generalatus officium fuit assumptus. Fratrem Agnellum primum custodem Parisiensem, & primum in Anglia ministrum: per cuius prędicationem,& vitam, ac miracula post mortem: Angliæ prouincia fundata est, & dilatata,& conuentus originatus Parisiensis. Multos habuit alios fratres excellentes in theologia magistros,& in alijs virtutibus decoratos.

Locum de Vico Pisano: in quo beatus Fran. fuit, & prædicauit.

Locum sancti Martini.

Locum Sarazanæ.

Locum Pontremuli.

Custodia Lucana habet.

LOcum de Luca: qui habuit vnum fratrē inter alios magnum prædicatorem, videlicet fratrem Antonium; qui multa quadragesimalia fecit, quibus claret sua subtilitas in genij, & scientia, & minister fuit primo prouinciæ Marchiæ; & demū prouincię Thusciæ.

Locum de Piscia.

Locum de Ficeclo.

Locum sancti Miniatis: qui multos habuit fratres bonos, & specialiter magistrū Antoniū: qui Parisijs, & in Thuscia fuit notabilis homo, & prædicator.

Locum Pistorij: in quo iacet magister Petrus de Causano generalis minister ordinis.

Custodia Florentina habet.

LOcum de Florentia.

Locum de Carmignano: in quo multi

fuerunt

fuerũt fratres singulares, habuit enim fratrem Ioannem parentis, qui fuit primus minister generalis post mortem beati Fran. istius ordinis, & si dicatur de prouincia Romana, fuit tamen de Florentia natione. Hunc locum primò fundauit beatus Bernardus de Quinta valle, qui fuit primus à beato F. Florentiam missus, in hoc loco fratres Humilis de Perusio magnæ perfectionis in Florentia reputatus; & sua vita prædicator notabilis; Acursus; & Benedictus iacent virtutibus illustres hic locus semper aliquem habuit fratrem notabilẽ præ alijs vita, & exemplo. In hoc loco prædicando scilicet in platea Frater Ioannes de Aluerna, pluuia descẽdente super alios ipsum, & pulpitum intactum dimisit. Ad informandum huius ciuitatis populum, annuatim prædicator eligitur potior inter fratres, qui non modicum fructũ facit animarum.

Locum de Prato; de quo oriundus fuit frater Frater Arlottus magister in theologia, & ordinis generalis minister, qui concordantiarum librum pro magna parte fecit. habuit, & alios fratres in ministeriatus officijs in prouincijs ordinis exemplo, & regimine venustatos.

Locum Castri Florentini, qui habet apud se sepultum fratrem Donatum de Feraria spiritu prophetico radiatum. Habet, & alium fratrẽ Iacobum de Trisanto, qui 32. quadragesimalia, & multos alios sermones tam dominicales, quam festiuos ad prædicandum peregit.

Locum Burgi sancti Laurentij, in quo fuit beatus Fran. & vbi sedit in deuotione bancha tenetur.

S. Bon. vbi pileum recepetit. Locum de Nemore, in quo fuerunt plures fratres regulæ obseruantia decorati, in hoc loco etiam fuit beatus Fran. & Frater Bonauentura Cardinalis noster primus ibidem capellum recepit.

Locum de Fichino; & Locum de Barberino.

Custodia Senensis habet.

LOcum de Senis, qui ab antiquo loco per iactum distat Balistæ, in quo loco antiquo, beatus Fran. redeundo de Roma de sero, figendo baculum in terram in arborem excreuisse pulcherrimam inuenit de mane, in eodem loco beatus Fran. fecit aliud miraculum de ferro ignito per tempora sibi à medico immisso propter infirmitatem oculorum; & tamen ab ipso igne non est læsus, in dicto loco visitatus à Magistro in theologia, & interrogatus de quodam dubio, & conscientiæ scrupulo, beatus Fran. vtrunque declarando dictum magistrum informauit, in loco vbi nunc fratres stant fuerunt multi venerabiles fratres scientia, regimine, exemplo vitę, & doctrina in ordine singulares, & prædicatores nominati; & inter alios fuit Frater Bindus, qui multos sermones prędicabiles composuit, & ordinauit, in hoc siquidem loco, dum duo iuuenes essent in horto videlicet Frater Minus Altimani, qui fuit postea minister Tusciæ, & Frater Guido de Soluengo, & loquerentur de Deo, D. Iesus in specie pueri apparuit inter eos, prout clare vidit sanctus Frater Pectinarius de tertio ordine, qui tunc per hortum Deum contemplando pergebat.

In hoc loco receptus ad ordinem fuit quidam nouicius, qui vt mulierem quandam haberet diabolo se dedit, & chirographum suo sanguine, & manu propria scriptum de hoc eidem dedit, qui cum magistro suo rem narrasset, cõfortatus ab ipso, cum pro ipso pluries celebrasset, meritis saluatoris in sacramento contenti, & sui magistri, chirographum, quod diabolo dederat de cœlo colapsum in signum indulgentiæ recepit, dum missam ipse magister celebraret in hoc loco beatus Ludouicus noster cum esset Episcopus Tholosanus; parapsides lauit in signum humilitatis.

Locum de sancto Geminiano, de quo extitit oriundus Frater Ioannes de Caulibus magnus prædicator, & deuotus, qui meditationes super Euangelia fecit pulchras.

Locum de Colle.

Locum de Vulterris.

Locum de Podio bonici, & locum de Asciano.

Custodia Aretina habet.

LOcum de Aretio, in quo beatus Fran. fecit miraculum de expellendo demones à ciuitate, ipsam pacificando, in hoc loco iacet sanctus Frater Benedictus primus minister Antiochiæ, qui Imperatorem Constantinopolitanum, & Regem Ierusalem Ioannem ad ordinẽ recepit, hic suis claris miraculis, & vita prædicando, multos illustrauit.

Locum sacri montis Aluernæ, quem dominus Iesus suis sæpissimis apparitionibus factis fratribus, & stigmatizatione beati Fran. sanctissimum reddidit, & honore dignissimum quem sancti Angeli sibi in singularem montem vendicarunt, volentes, quòd iste mons Angelorũ vocetur, sicut cuidam Guardiano Florentiæ, qui ad ipsum montem ob deuotionẽ perrexerat, est per Angelos indicatũ. Cum enim in capella beati Fran. vellet celebrare, & fuisset indutus, & inciperet. Introibo &c. subito factus in extasi, vidit quendam Angelum dicentem sibi, Frater de quo vis celebrare? Cui Frater respondit de cruce. Cui Angelus non celebrabis de cruce. Cui frater, igitur celebrabo de beato Fran. Cui Angelus, nullo modo. Cui frater, igitur celebrabo de domina nostra. Cui Angelus, non facias. Cui cum frater diceret; de quo ergo celebrabo? Respondit de Angelis. Totus enim iste mons est Angelorum, & frater ad se reuersus, sicut erat admonitus missam de Angelis celebrauit. In hoc siquidem monte iacet sancti fratres. Ioannes de Aluerna. Gulielmus de Radicofano. Clemens, & multi alij, & si nõ

nominentur virtute præclari, qui huius montis assiduitatem prædicant omnibus amplexandam.
Locũ de Puppio, in quo iacet Frater Iacobus Balectarius, certificatus à Christo de remissione plenaria peccatorum, in cuius signum ipsius fratris manus intra suas ponendo, odor suauissimus in fratris manibus tam diu remansit, quam diu post magnum temporis spacium manus lauit.
Locum de Gangareto vbi beatus Fran. fuit, & fontem in silua fecit.
Locum de monte Varchi.
Locum de Lucignano.
Locum de Castillione, de quo fuit Frater Mansuetus, qui à sancto Ludouico Francorum Rege, partem habuit de Corona spinarum Christi, vt ipsius regis patet littera.
De cruce Christi. Locum de Cortonio, in quo est crux quam fecit sancta Helena filio suo Constantino Imperatori, dum iret ad bellũ, ponebatur .n. super caput equi; & ipsa mediante, victoriã obtinebat. Crux ipsa multa miracula fecit, & facit, ignem multotiens in ciuitate apprehensum sui ostensione statim extinguendo. In loco antiquo de Cortona, vbi stetit beatus Fran. stetit Frater Guido, qni mirandis fulgens signis, per populum inde leuatus in ciuitatem deductus sepultus est in Ecclesia Cathedrali.

Custodia Clusina habet.

Locum de Clusio.
Locum de Castro plebis.
Locum de Scetona, vbi Frater Egidius habuit à Deo mirabiles consolationes, vt dictum est conformitate 8. in hoc loco iacet sanctus Frater Guido, qui spiritu prophetico, & sanctitate fuit plenus. Alius quoque Frater noster qui canonicus fuerat sanctæ mustiolæ de Clusio, vitæ sanctissimæ in die purificationis à virgine visitatus; Iesum habuit in suis vlnis ad instar sancti senis Simeonis, plures alij sancti fratres in hoc loco deuotissimo fuerunt.
Locum de Sartiano, cui ad duo miliaria est eremitorium propinquum, in quo B. Fran. stetit, atq; carnis tentatione inquietatus, faciendo vxorem filios, & filias de niue; atq; se proijciens in foueam glatie, & niue plenam, ipsam cum diabolo superauit.
Locum de Radicofano.
Locum de Plano, de quo fuit Frater Andreas de Plano homo vitæ perfectæ, & magister multorum fratrum. Ad quem Christus in dicto loco dum staret, & iuxta siluam in specie seraph de cœlo descendendo venit.
Nota. Locum de sancto processo.
Locum de Columbaria, in quo iacet Frater Guido de Soluena, qui cum esset Senis nouicius, & loqueretur de Deo cum alio fratre nomine Mino, Christus in specie pueri pulcherrimi apparuit in medio eorum, & vsque ad primum signum pro vesperis cum ipsis stetit. Die quadam dum Frater Frãciscus ad eius cellam more solito perrexisset inuenit eum acerrime plorantem, & cum causam quæreret, inquit Frater Guido. Appropinqua ad me, & dicam tibi. Cunque ille fecisset, Frater Guido, cępit eum baculo, quem gerebat in manibus percutere. Cunque ille de hoc miraretur, & diceret. Cur sic faceret. Respondit. Ego te percutio, vt quæ tibi dicam impressius habeas in memoria. Causa nostri ploratus est ista, dominus mihi reuelauit, quòd hinc ad paucos annos insurget quædam secta in ordine, & sub prætextu obseruantiæ regulæ diuidetur ab alijs fratribus, qui multa impie agent, & erunt Deo per omnia odiosi, quare fili cum hęc videris non iungas te eis; sed fuge eos sicut Dei hostes, & suæ regulæ transgressores. Hunc migrasse dictus Frater Frãciscus inuenit dum redisset ad locum de via; quam perfecerat obedientiæ Sanctæ mandato. Multi alij sancti fratres in hoc loco fuere, circunquaque habitantes suæ vitæ prædicatione ad Deum conuertentes.
Locum montis Ilcini, vbi sanctus Frater Philippinus miraculis corruscando, conuersionẽ gentium ad Christum prædicat continue.
Locum de monte Policiano, qui habuit multos fratres scientiæ, & virtutis.

Custodia maritimæ habet.

Locũ de Massa, in quo est sepultus Frater Bernardinus signis gloriosus. hic locus habuit plures prædicatores solennes.
Locum de Plumbino.
Locum de Grosseto.
Locum de Castellione.
Locum de Suuereto.
Locum de Monteno. dicta loca habuerunt probos fratres litteratos, & prædicatores præcipuos. Iam dicta sunt loca prouinciæ Thusciæ, in quibus fuerunt notabiles fratres verbo, & vita apud seculares famosos, quorum nomina, & si non sunt multum nominata per fratres, sufficit quòd à Christo sunt inter electos ascripta, qui & opera plura fecerũt Deo accepta, & mundo, & specialiter ad prædicandum.

Prouincia Bononiæ.

Prouincia Bononiæ habet quinque custodias.

Custodia Bononiæ habet.

Locum Bononiæ, in quo iacent sanctitate præclari, scilicet Nicolaus; qui in vita sua mortuũ suscitauit, ac nouos oculos habenti erutos tribuit. Bonicius; qui cum b. F. fuit quando regulam nostrã; qua vtimur perfecit. Guido de Spatis prædicator deuotus. Matthæus de Fauentia; & Gulielmus de Cortimilio, quorum miris, & prædicatione tota renouata fuit Bononia.
In dicto loco Bononiæ fuit illud de Crucifixo, videlicet. Nam cum quidam frater tempore

capituli

Verba crucifixi ad quendam fratrem.

capituli generalis ibidem celebrati fuiſſet generali miniſtro incuſatus, Frater incuſatus ad Crucifixum, qui erat in eccleſia acceſsit, conquerens quō ipſe cum eſſet iuſtus per mitteret ipſum ſic iniuſte infamari, & accuſari. Et Crucifixus tunc per verſus eidem reſpōdit dicens.

Et ego quid demerui.
Pendens inter latrones.
Oraui nec obtinui.
Meas petitiones.
Calicem mortis ſorbui.
Patri placere ſtudui.
Per carnis paſsiones.
Ergo non murmur exeat.
Si non fit quod oraſti.
Nec oraſſe pęniteat, quamuis non impetraſti.
Dum fraudat deſiderium.
Ad maius beneficium.
Datorem obligaſti.
Ad me ſi leuas oculum.
Vides argento vendi.
Tradi quoque per oſculum.
Et dure comprehendi.
Ac alligari funibus.
Confici verberibus.
Veluti iam deſperatus.
Præſentor pontificibus.
Quaſi latro ligatus.
Si quos amaui fortius.
Ab his inquam citius.
Sum ſpretus, & negatus.
Ibi clamor deriſio.
Seueritas minarum.
Et capitis velatio.
Et ictus maxillarum.
Omnes impune feriunt.
Et quicquid mihi faciunt.
Videtur eſſe parum.
Saturatus opprobrijs.
Ducor ad pilatum.
Renouatus iniurijs.
Ruunt in accuſatum.
Hinc homicidam liberant.
Et me cruenter verberant.
Ad mortem iudicatum.
Ibi nil valet veritas.
Siue ius allegando.
Sed emula clamoſitas.
Præualet inſultando.
Nec præſes dat pręſidia.
Nec curam gerit curia.
De iuſto liberando.
Quaſi vile mancipium.
Dant in Herodis manus.
Mox producor in medium.
Deludor vt inſanus.
Tandem remiſſus Pontio.
Diro mortis ſupplicio.
Condemnor, vt prophanus.
Extra muros eijcior.
Et ipſe crucem fero.
Matre vidente ſpolior.
Veſtimentis quæ gero.
Tandem clauis confodior.
Et in cruce morior.
De vita non deſpero.
Tu ergo vermis non turberis.
Si ſtatim non conſequeris.
Quidquid à patre quæris.

Frater vero his auditis ſtupefactus ex loquutione; & roboratus ex verbis Chriſti, quicquid ſibi fuiſſet impoſitum libenter excepiſſet, ſed (domino faciēte) eius innocentia eſt reperta. Frater iſte dicitur Magiſter Ioannes Peccian Anglicus, qui fuit Angliȩ miniſter, & demum Archiepiſcopus Cantuarienſis. Fratres vero præfati ſcilicet Matthæus de Fauentia, & Guido de Spatis egregij prædicatores fuerunt, & Frater Guido ſemper de paſsione Domini prȩdicando, clauum quendam ob memoriam paſſionis ſemper in manu ferebat, dum prædicaret, & magnum fructum faciebant animarum.

Locum ſancti Franciſci cum monaſterio.
Locum domini pacis.
Locum ſancti Pauli in monte.
Locum Vragnanæ.
Locum Planorij.
Locum ſancti Ioannis, de quo oriundus fuit Frater Bonagratia, qui fuit ordinis minorum generalis miniſter.
Locum Confortini.
Locum Greſpolani.
Locum Argelatæ.
Locum Ricardinæ.
Locum Calderariæ.
Locum ſanctæ Mariæ in Monte.

Cuſtodia Ferrariæ habet.

Locum de Feraria, iu quo enenit, quod cum quidam iuuenis eſſet in dicto loco, & locum optaret ſolitudinis, vt liberius Deo vacaret, diabolus hoc agnoſcens; & ſe in formam angeli transfigurans, eidem apparuit dicens, quod bonū erat, quod optabat, attamen, quia licentiam ſibi fratres non darent, ſuaſit ſibi. ꝙ poſt completorium in horto remaneret; & fouea horti trāſita ipſum duceret, quo optabat, & ſic ſine licentia prælatorum Frater diſponens à loco recedere; cum clauderetur hortus de ſero; ibidem abſconſe remanſit, & dum ſic eſpectaret diabolus luce obſcura vltra foueam apparens, extra loci terminum fratrem vocauit, & ei dixit, vt foueam tranſiret ſaltando, ſed frater timens facere propter latitudinem, & profunditatem foueæ, dixit ei. Transfer me ad aliam partem, cui diabolus. Ego vltra foueam tranſire non valeo, quia eſt terminus loci. Et cum Frater de cauſa peteret. Reſpondit diabolus, quia à dicta oratione completorij. Viſita quis domine habitationem iſtā &c. quā fratres cum magna dicunt, & audiunt deuotione,

tione, nullus demon vsque ad horam diei primam infra terminum loci intrare valet, cui Frater. Ergo diabolus es tu? Respondit, sum, qui si terminum loci præterijsses, quia sine obedientia recedebas, & apostatare intendebas, te illico in hac fouea submersissem, sed non valeo causa prædicta, & statim disparuit, ac frater ipse vocatis fratribus cuncta, quæ contigerant enarrauit eisdem, & in ordine deinceps permansit prouidus, & deuotus.

In hoc loco antiquitus dum diuinum persoluebatur officium, sancti Angeli uisi sunt; & auditi cum fratribus laudes matutinales domino decantantes.

In Feraria extra muros est alius locus deuotorum fratrum.

Locum de Mutina, in quo iacet Frater Gerardus corruscans miraculis, & magnus prædicator, de cuius prædicatione habes conformitate octaua, & dicetur conformitate 38. De hoc loco fuit Frater Thomas de Ferignano, in theologia magister prædicator maximus; qui fuit generalis minister ordinis minorum, deinde patriarcha gradensis, postmodum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis Episcopus Tusculanus.

Locum de Fanano.

Locum de Carpo.

Locum Mirandulæ.

Locum de Regio, de quo fuit Frater, qui fecit librum, qui dicitur Mamotrectus.

Locum montis Falconis.

Custodia Parmæ habet.

Locum de Parma, de quo fuit sanctus Frater Ioannes de Parma, magister in theologia, & ordinis minorum generalis minister, & iacet Camerini corruscans assidue miraculis. De hoc loco fuit alius Frater; qui stetit in mõte Compatrum prouinciæ Romanæ, cuius sanctitatem ostendit ramus oliuæ benedictus; quẽ habuerat in die palmarum, quem de sero terræ infigendo, de mane reperit in arborem pulcherrimam excreuisse. Habuit & iste locus, & alios magistros, & fratres prædicatores egregios, & probitate vitæ præclaros. Habuit istis temporibus quendam fratrem, licet parum vixerit in ordine, filium cuiusdam marchionis Malaspinæ, cuius castrum, cum inimici cæpissent, patrem, & fratres suos interfecerunt, ipsum vero, quia puer erat forte quinque annorum, per fenestram arcis coram sua matre proiecerunt; sine dubio propter altitudinem maximam loci vita cariturum. Sed dum sic proijceretur mater clamauit Sancte Fran. adiuua filium meum (mirum certe) puer descendit per spatium vnius magni miliarij, & in nullo fuit læsus, sed cum inimici a castro fuissent expulsi, puer ante portas Castri fuit portatus, & ibi dimissus, & cum eiularet, mater vocem filij audiens fecit aperiri Castri portam, & filium sine læsione aliqua reperit, puer autem dicebat, quidam frater eum tenuerat, quod mater intelligens ipsum fuisse beatum Fran. quem pro filio adiuuãdo inuocauerat, statim dixit: quia beatus Franciscus te liberauit, beati Fran. modo filius eris: & veniens Parmam fecit eum indui, sed tempore pestis secundæ decessit. *Nota.*

Locum de Cremona; in quo fuerunt duo fratres ambo sufficientes, & in theologia magistri.

Locum Burgi sancti Donini, in quo beatus F. fecit miraculum de panibus. Nam cum de nocte illuc peruenisset cum pluribus fratribus, & famescerent, nec castrum (quia clausum erat) intrare pro pane acquirendo poterant; nec in loco esset panis, oratione facta, misit ad locũ vbi panis reponi consueuerat dicens, Porta canistrum plenum panibus; quod ibi inuenies, quo cum perexisset Frater cui dixerat, inuenit sicut beatus Fran. prædixerat, & ipse beatus F. cum socijs ex ipso fuit plenarie refocillatus, & recreatus.

Locum de Placentia: in quo multi fratres fuerunt insigniti titulo magisterij, & multos fratres probos habuit, & bonos prædicatores, in quo sepultus fuit Frater Franciscus de Mayronis preclarissimus theologiæ magister.

Locum de Bobio.

Locum Casalis maioris.

Custodia Rauennæ habet.

Locum Rauennæ, in qua ciuitate, & loco demon per os vnius mulieris nomine Zantesæ coactus, multis veritatem pandidit indulgentiæ sanctæ Mariæ de Portiuncula de Assisio, & multa dixit de gloria beati Fran. sicut conformitate 14. & 38. Dicetur.

Locum de Imola vbi beatus Fran. primo ab Episcopo repulsus, ne prædicaret; deinde idẽ Episcopus victus ipsius beati Fran. humilitate, sibi & alijs fratribus suis liberrime prædicandi licentiam impartiuit.

Locum de Fauentia, de quo fuit Frater Matthæus, qui Bononiæ iacens, in vita, & post signis emicuit.

Locum Ceruiæ.

Locum montis Regis.

Locum Tossignani.

Locum de Lugo.

Locum de Bagnacauallo, in quo beatus Fran. ab incendio domum cuiusdam sororis de tertio ordine nomine Bertæ eripuit, prout conformitate 40. dicetur.

Custodia Foroliuij habet.

Locum de Foroliuio.

Locum Arimini, in quo beatus Fran. plura fecit miracula, vt dicetur conformitate 40. Beatus Antonius ibidem fecit miraculum, de pisciculis ad suam prædicationem audiendã, veritatem corporis Christi asinæ adoratione hæreticis monstrauit, & plura alia mira ibidẽ peregit,

peregit, iacent ibidem fratres Ioannes Barocij, & Andreas vitæ primo exemplaritate, & nunc signis, hominibus prædicantes.
Locum Cesenæ de quo fuit Frater Michael in theælogia magister, & ordinis minorum generalis minister.
Locum sancti Archangeli.
Locum Meldulæ.
Locum Longiani.
Locum sanctæ Agathæ.
Loca duo in Veruculo.
Locum Fractę.
Locum Bertinorij.
Locum Castrocarij. In hac si quidem prouincia Bononię rigiditas magna viguit obseruantię regularis; ac studia scientiarum, & de ipsa prouincia fuerunt fratres plures vita, fama, verbo, & scientia singulares, à quibus fratres aliarum prouinciarum, de prefatis trahentes exemplum, suis personis in moribus, & scientia natiuas prouincias decorarunt.

Prouinciæ Bon. singularis pręclaritas.

De prouincia sancti Antonij.

Prouincia sancti Antonij habet custodias quattuor.

Custodia Paduana habet.

Locum de Padua, in quo iacent duo fratres sanctissimi, & pręclarissimi predicatores, videlicet sanctus Antonius Catalogo sanctorum ascriptus, de quo dictum est diffuse supra conformitate octaua; quo nullus suo tempore in mundo fuit melior prædicator, & acceptior Deo, & hominibus, cuius lingua in huius signũ manet integra, & incorrupta, reliquo corporis in cinerem resoluto. Prędicationis ipsius extant opera quadragesimalia dominicalia, & festiua, quę ipse composuit. Multosque hęreticos suo verbo ad fidem conuertit, & in tantũ omnium ipsum audientium corda commouit ad compunctionem, quòd ad confessiones audiendas sacerdotes cuiuscunque essent status non sufficiebant, ac Deus ipse, (vt conformitate octaua est dictũ) plura mira per ipsum ostẽdit. Frater Lucas eius socius tam in sanctitate, quàm doctrina, & prędicatione iacet ibidem, qui pręter miracula, dominicale pulcherrimũ ad prędicandum edidit, & subtile. In hoc etiã loco sanctus Ludouicus noster magnis fulget miraculis. Iacet etiam in hoc loco sanctus Frater Fidentius, & multos alios fratres probos hic locus habuit.
Locum de Vincentia.
Locum montis Silicis.
Locum Estensem.
Locum Lendenarię.
Locum Rodigij.
Locum plebis Sacci.
Locum Basciani.
Locum Quartaroli.
Locum Begulentæ.
Locum Montignanæ.
Locum sancti Petri de Viminaro.
Locum sanctæ Vrsulæ
Locum Galzignani.

Custodia Venetiarum habet.

Locum de Venetijs, in quo loco reconditi sunt fratres videlicet Carissimus de Clugia assidue clarens signis, & Gentilis de Marchia; qui sua prædicatione multos infideles ad dominum conuertit, fuit enim in partibus illis multo tempore; & ibi terminauit dies suos. Corpus namque suum ductum fuit Venetias per dominum Marcum Cornerium; qui fuit postea Dux Venetiarum, in hac ciuitate de ordine nostro fuerunt positi præcipui prædicatores pro consolatione ciuium dictę ciuitatis, & de ipsa ciuitate fuerunt multi fratres notabiles, sed inter alios fuit frater Nicolaus Mutio, qui opera beati Gregorij per materias distinguẽdo, fecit opus maximum, multum pulchrum, & notabile; ipsumque domino Gregorio 9. præsentauit. Habuit etiam locus ipse Venetiarum fratrem Ludouicum magistrum in theologia, qui fuit generalis ordinis, & postmodum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis.
Locum sancti Nicolai.
Locum sancti Fran. de Vinea.
Locum sancti Fran. de Contrata, quem locum fecit quidam ciuis videndo in raptu excellentiam beati Fran. & statum eius in vita beata, in dicto loco multa miracula fecit, & facit beatus Franciscus.
Locum de Triuisio.
Locum de Coneglano, in quo conditus est frater Marcus signis clarus.
Locum de Clugia.
Locum Ciuitatis Belluni.
Locum de Feltro.
Locum Serauallis.
Locum Asilij.

Custodia Forijulij habet.

Locum de Vtino, in quo iacet Frater Ludouicus Odoricus suis virtutibus in patriarchatu Aquilegień. canonizatus, qui quasi totũ orbem perambulauit prædicando, & informando.
Locum Portus gruarij.
Locum ciuitatis Austriæ.
Locum de Glemona.
Locum Castelli.
Locum Villæ Altæ.
Locum Fulcinicij.
Locum Goritiæ.

Custodia Veronensis habet.

Locum Veronæ.
Locum Mantuæ, in quo iacet Frater Beneuenutus; qui signis extitit gloriosus.
Locum Tridenti.
Locum de Ripa.
Locum Coloniæ.
Ista prouincia beati Antonij plures habet, & habuit

habuit magistros de Padua; de Venetijs, de Mantua, & alijs locis, & alios fratres, qui scientia præditi prædicatores fuerunt præclari, & opera prædicationum fecerunt.

Prouincia Medionali.

PRouincia Mediolani habet custodias quinque.

Custodia Mediolani habet.

Vide etiã de hac prouincia Mediolani in fo.

Locum de Medialano: qui olim fuit hortus Philippi: in quo sancti martires Geruasius, & Protasius, Nabor, & Felix, & multi alij martires sunt sepulti. Habuit locus Mediolani fratrem Leonem Archiepiscopum Mediolani sanctum hominem, & fratrem Petrum de Archagnano inqnisitorem: qui nolens delere hęreticos de libro inquisitorum: ab ipsis est occisus: ac fratrem Antonium de Rosate; qui à saracenis est interfectus.

Locum de Laude: in quo fuit Episcopus Frater Leo de laude sanctitate præclarus: qui corripiendo suos clericos ab eis est fortissimo veneno potionatus: sed in nullo læsus.

Locum de Puteolo.

Locum Galaratæ: & locum Sorani.

Custodia Modoetiæ habet.

LOcum de Modoetia.

Locum Oppreni.

Locum Vicomercati.

Locum de Canturio.

Locnm Desij.

Locum Margliani.

Custodia Brixiensis habet.

LOcum Brixię.

Locum de Pergamo.

Locum de Iseo.

Locum de Gregnano.

Locum Vallis camonicæ, & locum de Crema.

Custodia Cumana habet.

LOcum de Cumis.

Locum Varisij.

Locum Lugani, & locum Lucarni.

Custodia Vercelleñ. habet.

LOcum de Vercellis.

Locum Nouariæ.

Locum Iporegę.

Locum Meelæ.

Locum Augustę.

Locum domus ossulæ. Hæc Mediolaneñ. prouincia plures habuit, & habet notabiles fratres magistros, & non magistros; qui apud suos ciues præcipue in fama fuerũt notabiles.

Prouincia Ianuæ.

PRouincia Ianuæ habet custodias sex.

Custodia Ianuæ habet.

Locum de Ianua: in quo iacet frater Bolengerius de Montecuto miraculis in signis, & frater Bonifacius de Riparolo dictæ prouinciæ minister, vitæ sanctæ, & sciẽtiæ profundę. De hoc loco fuit magister Henricus de mõte Iardino homo sufficientiæ magnæ: & prædicator egregius: qui super Ioannem scripsit luculenter, & quadragesimalia plura vtilima confecit. Habuit locus Ianuæ magistrum Bartholomæum de Coturno bonum prędicatorem: qui fuit Cardinalis sanctæ Ecclesiæ Romanę. habuit fratrem Antonium de Mari; qui summam fecit in theologia: & plures alios habuit fratres vita, & scientia decoratos.

Locum de Sauona: de quo etiam fuerunt fratres notabiles.

Locum de Clauaro.

Locum de Albario.

Locum de Capella.

Locum Sexti, & locum de Cairo.

Custodia Asteñ. habet.

LOcum Asteñ. de quo fuit frater Astesanus: qui singularem summam edidit ex theologia legibus, & Decretalibus multũ vtilem. Habuit alium fratrem; qui postillam pulchram super omnia Euangelia dominicalia, & quadragesimalia edidit: & appellatur postilla.

Locum Albæ: de quo fuit frater Iacobus Brancus: qui per cõclusiones omnes phylosophiæ libros compilauit, & Regi Roberto direxit.

Locum de Aquis.

Locum montis Calui.

Locum Cortimilij.

Custodia Albingauni habet.

LOcum Albingauni.

Locum de Nobo.

Locum de Vigintimilio.

Locum de Ceua.

Locum montis Vici.

Locum Fossani.

Locum de Cunio.

Custodia Pedemontis habet.

LOcum Pinaroli.

Locum Cherij.

Locum Montis Calerij: de quo fuit frater Philippus: qui postillã notabilem super omnia Euangelia dominicalia. & quadragesimalia fecit.

Locum Taurini.

Locum Secusiæ.

Locum de Riperolo: de quo fuit frater Martinus de sancto Georgio magister in theologia, & generalis ordinis minorum.

Locum Clauasij.

Custodia montis Ferrati habet.

LOcum de Alexandria: de quo fuit magister Alexãder; qui scripsit super oẽs libros sentẽtiarũ super libros metaphysicæ, & de aĩa multũ excellenter, & fuit ordinis minorũ Generalis minister: de hoc loco fuit frater Fran. de Alexandria martirizatus in Armalech in Tartaria: in hoc loco beatus Franciscus, dum fuit fecit miraculum de membro Caponis in piscem verso, vt dictum est conformitate præcedenti.

Locum

Locum de Casali, hic locus habuit fratrem Ioannem magistrum in theologia virum sufficientem: qui plures quæstiones edidit in theologia, & philosophia.
Locum de Valentia; de quo fuit magister Antonius sufficiens homo, & post Episcopus Gaietanus.
Locum Casfinæ.

Custodia Papiæ habet.

Locum Papiæ.
Locum Terdonæ.
Locum Viguerię, & locum Castri noui. Hæc si quidem prouincia communitate fratrum sufficientium multum antiquitus viguit, & viget: habuit multos magistros, & alios scientia præditos, & virtute; qui in partibus proprijs prædicatores famosi fuere.

Prouincia Dalmatiæ.

Prouincia Dalmatiæ habet custodias quatuor.
Custodia Ragusina habet.
Locum Ragusij.
Locum Duratij: de quo fuit frater Antonius miraculis fulgens: qui Archiepiscopus fuit Duratij: hic multis annis in partibus infidelium saracenis prædicauit fidem Christi.
Locum Dulcinij.
Locum Cataræ, vbi requiescit Frater Adam dicti sancti Antonij primo socius in prædicatione infidelium, & nunc in gloria insignis.
Locum Scutari.
Locum Lutiuari.
Locum Daxę, & locum Corculę.

Custodia Ladrensis habet.

Locum Ladræ.
Locum extra Isadram super insulã; qui Hiero vocatur.
Locum Pagi.
Locum de Pagman.
Locum Podnoui.
Locum Sebenici.
Locum Berberij: in quo iacet sanctus frater Andreas; qui plura miracula exercuit.
Locum Scardonæ.
Locum Tragurij; in quo tumulatus manet frater Ioannes: cuius corporis lotura sanauit infirmos.
Locum Spaleti.

Custodia Arbeñ. habet.

Locum Arbi.
Locum Seniæ.
Locum Modrusiæ.
Locum Veglæ, & locum Chersij: in quo iacet frater Michael homo sanctitate, & prodigijs fulgidus.

Custodia Istriæ habet.

Locum Polæ: vbi sanctus frater Otto multis fulsit miraculis.
Locum Parentij.
Locum Pirani.
Locum Iustinopol. vbi iacet frater Monaldus, qui summam fecit Monaldinam in Decretalibus.
Locum Muglæ.
Locum Trigesti.
Locum Vallis: in quo iacet sanctus frater Iulianus: de quo ibi fit festum.

Prouincia terræ laboris.

Prouincia terrę laboris habet quinque custodias.
Custodia Neapolitana habet.
Locum sancti Laurentij, vbi requiescit frater Augustinus de Asisio primus minister dictæ prouincię: qui beatum Franciscum post mortem vidit cœlum adire.
Locum sanctæ Claræ: siue corporis Christi.
Locum sanctæ Mariæ nouę.
Locum sanctę Crucis.
Locum sanctæ Mariæ dominæ reginæ.
Locum Sanctę Marię Magdalenę, & Sanctę Marię Egyptiachę. Omnia hęc loca sunt in ciuitate Neapolitana. De Neapoli fuit magister Landulfus magnus prædicator ad populum, & clerum; qui postillam pulcherrimam incępit super omnia Euangelia, & super Epistolam ad hebræos, & super Zachariam, & multos sermones scolasticos, & collationes fecit: scripsit multum luculenter super quattuor libros sententiarum vestigia sequendo Scoti ipsum in omnibus declarando, & fuit Archiepiscopus Melphitanus.
Locum Capuę: in quo beatus Franciscus fecit plura miracula, vt cõformitate 40. dicetur.
Locum Auersæ.
Locum Tyani.
Locum Suessæ.
Locum Nugiani.
Locum Mataloni.
Locum Nolę, & locum Caleni.

Custodia Salernitana habet.

Locum Salerni.
Locum Gurreti.
Locum Castri maris.
Locum Malsi,
Locum Rauelli.
Locum Giffonis: de quo fuit frater Leonardus magister in theologia, & generalis minister ordinis minorum.
Locum Sarni, & locum Nucerię.

Custodia principatus habet.

Locum Marsici.
Locum de Oleta.
Locum de Muro.
Locum Diani.
Locum de Saponaria.
Locum de Ebolo.
Locum Cuculli.
Locum Montelaris.
Locum Agloboli.
Locum Sanctæ Mariæ.

Custodia

Custodia Beneuentana habet.

LOcum de Beneuento.
Locum Auellini.
Locum Sanctæ Agathæ.
Locum Cerreti.
Locum Ariani.
Locum Aquæ putridę: de quo fuit frater Frãciscus; qui conclusiones fecit librorum physolophiæ.
Locum montis Sarculi.
Locum montis Fostuli, & locum Oliuæ.

Custodia sancti Benedicti habet.

LOcum Gaietæ, vbi beatus F. prædicando populo, nauis in mari stetit immobilis.
Locum Traiecti.
Locum de Fundis.
Locum Itri.
Locum Vici albi.
Locum sancti Germani.
Locum Sorę.
Locum Arpini.
Locum Temperani.
Locum Olíueti.
Locum Aquini.
Locum Maronulæ, præfata loca habet prouincia terræ laboris: de qua præsumendum est notabiles fuisse fratres: vbi tantus Rex fuit, & dominus inclitus Rex Robertus: cui complacuit, & filio suo. s. Charolo Calabriæ Duci per dies plures habitum assumere minorum; vt apud Christum, sicut prius semper corde; sic & vltimo veste fratres haberentur minores.

PRouincia Pennensis sex habet custodias.
Custodia Aquilæ habet.
Locum de Aquila: de quo fuit frater Petrus magister in theologia; & fecit opus super sententias: abbreuiauit opus Scoti; quod dicitur Scotellus satis pulchre, & sententiose. In dicto loco iacet frater Thomas Hibernicus; qui sibi pollicem amputauit: ne ad sacerdotium cogeretur.
Locum Fonticularum.
Locum Offeni.
Locum Castri veteris.
Locum de Sulmona: de quo fuit frater Petrus de Cansano magister in theologia, & ordinis minorum generalis minister.
Locum Poperi.

Custodia Pennensis habet.

LOcum de Penna.
Locum Cataulari.
Locum Adali.
Locum Pontariæ.
Locum Laureti.
Locum Celani: de quo fuit frater Thomas; qui mandato apostolico scripsit sermone polito legendam primam beati Francisci; & prosam de mortuis; quæ cantatur in missa. s. Dies ire dies illa &c. dicitur fecisse. In hoc Castro beatus Franciscus dum deberet, cum milite comedere, eius morté præuidit, & prædixit.
Locum de Manupello, & locum Tocti.

Custodia Theatina habet.

LOcum Theatinum.
Locum Lassani.
Locum de Ortona.
Locum Piscariæ.
Locum Palenæ.
Locum Guardiæ.
Locum Francauillæ.
Locum Ludani.

Custodia Arien. habet.

LOcum de Arida: de quo fuit frater Andreas sanctus homo; vt dictum est conformitate octaua.
Locum Poleni.
Locum Vallisi.
Locum ciuitatis sancti Angeli.
Locum Silusci.
Locum montis Siluani.

Custodia Aprusina habet.

LOcum sanctæ Iustę.
Locum sancti Omeri.
Locum Terani.
Locum de Camplo.
Locum Ciuitelæ.
Locum Murri.
Locum Contraguerræ.

Custodia Marsicana habet.

LOcum Marsicanum.
Locum Selani.
Locum sancti Petri.
Locum Auezani.
Locum Corbarij.
Locum Taglia cozzi.
Locum Balsorani; dicta loca sunt Prouinciæ Pennensis.

PRouincia sancti Angeli habet quattuor custodias.
Custodia comitatus habet.
Locum Iserniæ.
Locum Venafri.
Locum Boiani.
Locum Campibassi.
Locum Angloni.
Locum Limosani, & locum planicij.

Custodia ciuitatis habet.

LOcum Guillibaisij.
Locum Allareni.
Locum ciuitatis.
Locum præcinæ.
Locum Termularum.
Locum Vasti.
Locum montis Odorici.

Custodia montis sancti Angeli habet.

LOcum sancti Angeli.
Locum Manfredonię.
Locum sancti Ioannis rotundi.
Locum Vestarum.

Locum Pasquitij.
Locum Rodi.
Locum Camani.
Locum Ischitellarum.

Custodia captiuatc habet.

LOcum Lucernium.
Locum sancti Seuerini.
Locum Fogiæ: in quo iacet frater Iacobus de Asisio liberans multos ab infirmitatibus.
Locum Casalis Noui.
Locum Troiæ.
Locum Estulli.
Locum Corneti: in quo iacet sanctus frater Beneuenturus in dicto Epatu canonizatus.

De Prouincia Apuliæ.

PRouincia Apuliæ habet quinq; custodias.
Custodia Barolitana habet.
Locum Barolum: in quo prædicat suis exemplis, & miraculis frater Adam Rufus.
Locum Andriæ: in quo iacet frater Landus de Taranto minister Apuliæ, sanctitate prædicationem suam, & signis decorans.
Locum de Melfia: in cuius terminis, & si non in locis fratrum in monasterio sancti Stephani, iacet sanctus vir frater Gismundus.
Locum Canusij.
Locum Venusij.

Custodia Bareñ. habet.

LOcum de Baro.
Locum Bitonti.
Locum Melficanum.
Locum Vigiliensem.
Locum Trani: in quo iacet frarer Petrus, qui signa multa fecit.
Locum Caurati.
Locum Iuuenacij.

Custodia Tarenti habet.

LOcum Tarenti.
Locum de Osea.
Locum Hostimij.
Locum Ioæ.
Locum Monopolis.

Custodia Brundusij habet.

LOcum Brundusij.
Locum Neritoni.
Locum Litij.
Locum Hydrunti.
Locum Alexini.

Custodia Materana habet.

LOcum de Matera.
Locum de Grauina.
Locum monti Pilosi.
Locum Tricarici.

De Prouincia Calabriæ.

PRouincia Calabriæ habet quatuor custodias. Custodia Regij habet.
Locum de Regio.
Locum Gerasij.
Locum de Torpia.
Locum montis Leonis.
Locum Seminariæ.

Custodia Cutronę habet.

LOcum de Cutrona.
Locum Cantazarij.
Locum Squilazij.
Locum noui Castri.

Custodia Vallis habet.

LOcum de Amachea.
Locum Bisuiani.
Locum Consentię.
Locum Mocoronij.

Custodia castri Vilarij habet.

LOcum Castriuilarum.
Locum Mara.
Locum Curiliani.
Locum Scaleæ. De ista prouincia fuit magister Daniel, qui cum sex socijs in ciuitate Septæ passus est martyrium pro fide Christi. In prædicta prouincia iacet frater Petrus minister vir sanctitate præclarus.

De Prouincia Siciliæ.

PRouincia Siciliæ, habet quinq; custodias.
Custodia Messanæ habet.
Locum de Messana: in quo iacet frater Simon Aimonis: qui in vita, & post mortem fulsit miraculis, & Frater Electus filius. D. Andreæ: cui in vita Christus apparuit in cella sua in specie colūbę inuitās eū ad secū comedendum. hic post mortem claruit prodigijs.
Locum de Cathania.
Locum Randacij.
Locum Tauromenij.
Locum de Pactis.

Custodia Agrigentina habet.

LOcum de Agrigento.
Locum de Placca.
Locum sancti Ioannis.
Locum Narij.
Locum terræ nouæ.
Locum castri Noui.

Custodia Panormitana habet.

LOcum Panormi: in quo iacet beatus frater Gerardus asiduè prędicans nouis signis, frarer Ioannes Bucha iacet ibidem: qui signis claruit post decessum.
Locum Policij, in quo requiescit frater Gandulfus: qui plura egit mira. In hoc loco beatus frater Gerardus adiutus fuit ab Angelo in die resurrectionis in officio coquinę: nam fratribus eius oratione per Angelū coquina est à Deo pręparata.
Locum de Termis.
Locum de Cefaludi.
Locum castri Boni.

Custodia Trapani habet.

LOcum de Trapano.
Locum Mazatiæ.
Locum Marsaliæ.
Locum montis sancti Iuliani.
Locum Alcanij, & locum Salem.

Custodia Siracusana habet.

LOcum de Siracusa, in quo iacet Frater Ioannes qui portauit ignitum lapidem manibus in nullo læsus de coquina vsque in infirmariam.
Locum Leontini.
Locum Nothi.
Locum Ragusiæ.
Locum Calatagironi; in quo quietem habet frater Ricardus: qui post mortem plures sanauit infirmos. Hęc Siciliæ prouincia multos habuit, & continue habet probos prædicatores; quibus scientia cum lingua conformis, & concors fuit.

PRouincia Romanię habet tres custodias.
Custodia Nigropontis habet.
Locum de Nigroponte: in quo iacent duo sācti fratres, videlicet frater Petrus, & frater Matthęus: de quibus dictum est supra cōformitate octaua.
Locum de Candia.
Locum Chaneæ.

Custodia Thebana habet.

LOcum de Tebis.
Locum Atthenarum.
Locum Corinthi.

Custodia Clarentię habet.

LOcum de Clarentia.
Locum de Corono.
Locum de Patras.
Locum Andreuillæ.
Locum Iacinti.
Locum de Saxaro.
Locum Cefalonię.

PRouincia terræ sanctæ habet duas custodias.

Custodia Nicosiæ in Cipro habet.

Locum Nicosiæ in quo est sepultus Rex Cipri Henricus cum habitu, & fecit signa.
Locum Famagostæ.
Locum de Papho.
Locum Namotij.
Locum de Fimilo.

Custodia Syriæ habet.

LOcum montis Syon.
Locum Sepulchri Domini.
Locum de Bethleem.
Locum de Baruto: in Nazareth fuit etiam locus, & si modo ob prauitatem Saracenorum sit dimissus. In terra sancta, & prouincia ob prædicationem fidei catholicę inter alios passi sunt 31. Martires de ordine nostro, vt conformitate octaua est dictum. Multi in hac prouincia fuerunt fratres sanctitate præclari, & si non sint nomina eorum hic scripta. Primus frater minor qui prædicauit in ista terra sancta, fuit beatus pater noster Franciscus, quando cum vndecim socijs soldanum adijt.

PRouincia sancti Iacobi habet octo custodias.

Custodia sancti Iacobi habet.

LOcum sancti Iacobi scilicet compostella.
Locum Coruiensem.
Locum Bisacensem.
Locum Pontis veteris.

Custodia Auriensis habet.

LOcum Auriēsem, in quo iacet Frater Gonsaluus Santij; qui fuit nobilis genere, & latro magnus, & homicida, sed ad dominum conuersus factus est frater minor, fuitque tantæ perfectionis, vt tam in vita, quam post, miracula effecerit.
Locum Lucensem.
Locum Viuariensem.
Locum Ripauiensem.
Locum Villæ franchæ, in quo iacet quidā sanctus Frater qui signis perluxit.
Locum Regij.

Custodia Legionensis habet.

LOcum Legionum.
Locum Aitoricæ, in quo est sepultus Frater quidam Ioannes, qui mirabilis, & illustris fuit, & habetur; & alius Ioannes laicus, qui etiam signa facit.
Locum Ouetensem.
Locum Abilisiensem.
Locum Cinegiensem.

Custodia Samotensis habet.

LOcum Samotensem.
Locum de Thauro, in quo quidam sanctus Frater sacrista, dum Crucifixum in Ecclesia vellet aptare, & iam scalas posuisset, demone scalas eleuante, cecidit frater; & crus habuit fractum vsque ad diem mortis suæ, hoc tamen Deus operabatur in eo; quòd cum non posset pedibus stare, & tamen celebrando nullam læsionem, vel fracturam crus pro illo tempore habere videbatur.
Locum Benauentensem.
Locum Villarigodensem.
Locum Maioricensem.

Custodia Salamantina habet.

LOcum Salamantinæ in quo beatus Fran. singulare prodigium his ostendit temporibus. Cum enim Rex Castellæ olim Ioannes pro antipapa se determinare vellet, in dicto loco fratrum id fieri decreuit. Superueniente hora; qua à suo palatio progredi debebat ad fratrum locum perecturus, pro dicta determinatione peragenda, subito tot tornitrua, tot fulgura, & tanta pluuia descendit, quod ipse rex limen ostij egredi non valuit. Quod factum, totus populus beato Fran. tribuit: ne in ipsius Ecclesia, & loco tam enorme committeretur piaculum.
Locum Ciuitatis in quo beatus Fran. Episcopum suscitauit à mortuis, vt conformitate 39. dicetur.
Locum Placentinum.
Locum Beiarensem.

Locum Paracenſem.
Locum Eremitorij ſanctæ Mariæ de Angelis.

Cuſtodia Colimbrienſis habet.

LOcum de Colimbria.
Locum de Portu.
Locum Vimarij.
Locum Bregantium.
Locum Gardienſem.
Locum Coualinienſem.
Locum Lamacenſem.

Cuſtodia Vlixbonæ habet.

LOcum de Vlixbona.
Locum Santarenienſem.
Locum Couilamenſem.
Locum Lancarienſem.

Cuſtodia Elborenſis habet.

LOcum Elborenſem.
Locum Boienſem.
Locum Extrimocenſem.
Locum Tamenſem.
Locum Portolatrēſem. De iſta prouincia fuit Frater Gonſaluus ſanctus homo magiſter in Theologia,& ordinis minorum generalis miniſter; qui in ſuo officiò ſingularem habuit curam; ne ædificia fierent ſumptuoſa in ordine, & iam facta plura deſtruxit. Ipſius tēpore Frater Iacobus primogenitus regis Maioricarum factus eſt Frater minor. Et Ioannes rex Armeniæ dimiſſo regno, nepoti ſuo Leoni ordinem intrauit minorum. In hac prouincia ſancti Iacobi. In loco Vlixbonæ iacent tres Reges Portugaliæ Rex Alfonſus cum habitu; quem ſumpſit ante mortem cum vxore ſua minoriſſa in Eccleſia Cathedrali Vlixbonæ. Rex Petrus; & Rex Fernandus in conuentu Vlixbonæ cum habitu iacent, quem ante mortem cum mira ſum pſere deuotione. In hac prouincia in monte de Valdearo iacet Frater Rodoricus Abiccij, qui locum ibidem cępit, & fuit homo pœnitentiæ mirabilis, paupertatis amator, deſpector mundi,& ſpiritu prophetico clarus, vt dictum eſt ſupra conformitate 8. Iacet etiam in hac prouincia ſancti Iacobi Frater Benencaſa de Tuderto; qui in vita, & poſt fecit mira.

PRouincia Caſtellæ habet 8. Cuſtodias.

Cuſtodia Hyſpalenſis habet locum de Hyſpali.
Locum Cordubæ.
Locum Gircenſem.
Locum Inſulæ viridis, ſiue de Algizara.
Locum Gihenenſem.
Locum Beatienſem.
Locum Vbetenſem.

Cuſtodia Tolletana habet.

LOcum Tolleti, in quo iacent Frater Herueus, & Frater Antonius laicus de Burgis Hyſpaniæ, qui claris miraculis in vita, & poſt inſignes fuerunt,& habentur. In hoc loco iacet cum habitu noſtro quidam primogenitus regis Caſtellæ. In Tolleto in Eccleſia Cathedrali iacet cum habitu, quem ſumpſit ante mortem, Rex Sancius. Alius rex ſcilicet Fernandus Caſtellæ infirmatus in ciuitate Ghienſi habitum aſſumpſit, & cum ipſo deceſſit ſepultus Tolleti, qui habitus aſſumptione, per beatum Fran. tanquam Frater ipſius à damnātione æterna fuit liberatus.
Locum Gadalfaiariæ.
Locum Talauerę.
Locum villę Regalis.
Locum Marcienſem.

Cuſtodia Murtienſis habet.

LOcum Murtiæ.
Locum Conchiæ.
Locum Liueti.
Locum Optæ.

Cuſtodia Segauienſis habet.

LOcum Segauiæ.
Locum Abulæ.
Locum Aiellaris.
Locum Arenoli.
Locum Olïueti.
Locum Metinæ de campis.

Cuſtodia Palentina habet.

LOcum Palentiæ.
Locum vallis Oleti.
Locum Carrionis.
Locum ſancti Facundi.
Locum Pennæ fidelis.

Cuſtodia Burgienſis habet.

LOcum Burgi.
Locum Latroni.
Locum Caſtri Cæſaris.
Locum Beneforati.
Locum Palentiolæ.

Cuſtodia Bictorienſis habet.

LOcum Bictoriæ.
Locum ſanctæ Anderiæ.
Locum Metinæ de Pomatio.
Locum Frigiæ.
Locum Bermei.
Locum Mirandæ.

Cuſtodia Sorienſis habet.

LOcum Soriæ.
Locum Almaſani.
Locum ſancti Dominici de Siluis.
Locum Atrencæ.

PRouincia Aragoniæ habet ſeptem Cuſtodias.

Cuſtodia Barchinonæ habet.
Locū de Barchinona; in quo eſt ſepultus Frater Pontius Carbonelli ſanctus homo magiſter ſancti Ludouici noſtri, qui totam bibliam poſtillauit, dicta omnium doctorum ponendo. In loco fratrum cum habitu iacent duo Reges ſcilicet Alfonſus & Iacobus qui in morte habitum aſſumpſerunt.
Locum Gerundæ, in quo diabolus aſportauit fratrem, qui peccatū comiſſum noluit vnquā confeſſione purgare.

Locum Vici.
Locum Castillionis.
Locum Villæ franchæ.
Locum Bergæ.

Custodia Hilerdæ habet.

LOcum de Hilerda, vbi iacet Rex Alfonsus cum habitu nostro, quẽ sumpsit ante mortem. In hoc loco sanctus Fran. facit miracula multa, & specialiter; quia subito quendã Ioannem atrociter vulneratum sanauit.
Locum Tatraconensem.
Locum Derthusię.
Locum Zeruasię.
Locum Morellę.
Locum Montis albi.
Locum Montis Soni.
Locum Terragem.

Custodia Cesaraugustę habet.

LOcum Cesaraugustę, in quo cum habitu sepultus est dominus Petrus infans primo genitus Regis Aragonię.
Locum Osę.
Locum Cirasckię.
Locum Iaccę.
Locum Oxoę.
Locum Barbastri.
Locum Burgi.
Locum Certegenę.

Custodia Maioricarum habet.

LOcum Maioricarum.
Locum Ciuitadellę.
Locum Iussę.

Custodia Valentina habet.

LOcum Valentię, vbi duo fratres nostri tempore infidelium à Saracenis pro fide martyrizati sunt.
Locum Zacinę.
Locum Muri Veteris.

Custodia Nauarrę habet.

LOcum de Pampilone.
Locum Tutellæ.
Locum Sanguosę.
Locum Oleti.
Locum stellę.

Custodia Saranię habet.

LOcum Calatauilij.
Locum Turolli.
Locum Derossę.
Locum Molinę.
Hęc prouincia Aragoniæ plures habuit fratres scientia, & verbo gratos, qui fructum magnum suis prędicationibus fecerunt, & plures libros pro prædicationibus ediderunt, & in theologia habuit magistros sufficientes.

De Prouincia Aquitanię.

PRouincia Aqtanię habet decẽ custodias.
Custodia Tholosana habet.
Locum de Tholosa, in quo requiescũt sanctus Frater Stephanus inquisitor, & martyr cum socio ab hęreticis interfectus.
Locum de Sarano, qui habuit magistrum venerabilem Arnaldum de Sarano, qui magno tẽpore fuit Aquitanię minister homo vitę laudabilis, & sufficientię, qui omnia; quę potuit de beato Fran. inuenire transcripsit.
Locum Riuorum.
Locum Castri noui, de quo fuit magister Gulielmus de Podio prę alijs tẽpore suo singularissimus prędicator ad populum, & ad clerũ.
Locum Murelli.
Locum Appamiarum.
Locum de Insula.
Locum de Miraspicę.
Locum Vauri. Hęc custodia tholosana habuit famosum virum magistrum Fran. de Fabrica ministrum prouincię sancti Fran. qui in partibus auxitanis famosus fuit plurimũ vita, scientia, & prędicatione, & plures alios habuit fratres magistros, & non magistros prędicatione pręclaros, & populo acceptos.

Custodia Albiensis habet.

LOcum Albium.
Locum de Rispastagno.
Locum Laustricij.
Locum de Castris.

Custodia Auxitana.

LOcum de Auxo.
Locum de Tarbia.
Locum de Lectora.
Locum vallis Caprarię.
Locum de Nugarolio.
Locum Mitandę.

Custodia Ageneñ. habet.

LOcum de Ageno.
Locum de Maso.
Locum Candonij.
Locum Marmadę.
Locum Neriaci.
Locum Castrigelosij.
Locum de Penna.

Custodia Ruthenensis habet.

LOcum Ruthenę, de quo fuit magister Geraldus Oddonis scientia, & verbo famosissimus generalis minister ordinis minorum, Patriarcha Anthiochenus, & administrator Ecclesię Cathanensis in Sicilia, qui opera in logica in phylosophia morali, & in theologia, & alia opuscula edidit, & officium de stigmatibus beati Fran. fecit.
Locum de Figiaco, in quo iacet frater Aldemarius, qui murtuos suscitauit, & alia miracula fecit. De isto loco fuit dominus Cardinalis frater Beltrandus de Turri in theologia magister, qui postillauit omnia Euangelia, & Epistolas totius anni, & plura alia fecit. Factus Cardinalis per D. Grego. 11.
Locum Aureliaci, in quo iacet frater Rigaldus sanctus homo, qui multa miracula egit.
Locum sancti Affricani, in quo obijt frater Gulielmus, qui multa fecit miranda.

Locum Villæ franchæ.
Locum Amoliaci.

Custodia Cathurchi habet.

LOcum de Caturcho.
Locum de Gordomo, qui locus habuit magistros tres generales ministros successiue ordinis minorum, scilicet magistrum Fortonerium Archiepiscopum Rauennatem, Patriarcham Gradensem, & demum Cardinalem Ecclesiæ sanctæ Dei factum per D. Innocentium 6. Magistrum Gulielmum Cardinalem factum per D. Innocentium 6. & magistrum Ioannem de Bucho, qui vno anno fuit generalis minister.
Locum Marcelli.
Locum montis Albani.
Locum sancti Antonij.
Locum montis Casi.

Custodia Petragoricensis habet.

LOcum Petragorarum.
Locum de sancta Fide.
Locum Montinaci.
Locum Brageniaci.
Locum de Alba terra.
Locum Salati.
Locum Oxidolij.

Custodia Lemonicensis habet.

LOcum Lemonicarum.
Locum sancti Iuniani.
Locum Nuntronij.
Locum Donzimaci.
Locum Briuiæ.

Custodia Baionę habet.

LOcum de Baiona.
Locum montis Martiani.
Locum de Aquis.
Locum de Morlauijs.
Locum Oleri.

Custodia Burdegalen. habet.

LOcum Burdegalę.
Locum Regulæ.
Locum sancti Macharij.
Locum Assarij.
Locum sancti Emiliani.
Locum Linorij. Ista prouincia Aquitaniæ sufficientibus, & bonis prædicatoribus semper claret, & claruit, & habuit illum magistum facundum fratrum Petrum Aureoli, qui luculenter scripsit super sententias. Fecit compendiũ Bibliæ, & plura alia, tandem fuit archiepiscopus Aquensis. In hac prouincia Aquitaniæ apud magnates, & principes ibi existẽtes, Deus per beatum Fran. multa, & stupenda egit miracula, propter quæ B. Fran. & fratres in magna habentur reuerentia, & deuotione ab eisdem habuit etiã præter iam dictos duos alios Cardinales videlicet magistrum Vitalem de Furno; & magistrum Elyam de Hanibalis, qui & in scriptura opera ediderunt, & præsertim super Apoc. Ioannis. De ista siquidem prouincia Aquitaniæ fuit frater Ioannes de Blesa, qui de triplici ordine beati Fran. tres tractatus edidit, & si solum de primo ordine scilicet minorum paruum viderim tractatum. De ista prouincia plures fratres assumpti sunt ad prælationis officia videlicet archiepiscopatus, & episcopatus.

De Prouincia Prouincię.

PRouincia prouinciæ habet 7. Custodias.
Custodia Marsiliæ habet.

Locum de Marsilia, in quo quiescit sanctus frater Ludodicus noster per ecclesiam canonizatus innumeris se prædicans miraculis, & assidue, & inauditis. In hoc loco, vt dictũ est conformitate 9. Deus ostendit singulare iudiciũ per beatum Fran. exequutum de custode, & lectore mortuo ipsos ad infernum transmittendo, eo quod multos habuerant libros. In hoc loco est alius sanctus frater sepultus s. frater Vgo, qui mirabilis fuit doctrina, vita, & signis.
Locum Brincolæ, in quo B. Ludouicus noster ortus est, & ibidem cum ad renunciandũ episcopatui Romam iret, diem clausit extremũ.
Locum Righignani.
Locum de Aquis.
Locum de Grassa.
Locum Arearum.
Locum de Nizia.

Custodia Arelatensis habet.

LOcum de Arelate, vbi B. Antonio dei titulo crucis fratribus in capitulo prædicante B. Fran. in remotis agens, in aere ad ostium capituli in modum crucis benedicens fratribus apparuit, vt frater Monaldus aspexit, qui frater Monaldus fulgens signis, vna cum fratre Beltrando est tumulatus in hoc loco. In hac ciuitate B. Fran. duos mortuos suscitauit vt dicetur conformitate 39.
Locum Terrasconis.
Locum Sollonis.
Locum Maiuassæ.
Locum Relauię.

Custodia Auinionis habet.

LOcum de Auinione.
Locum Auraicę.
Locum Valriaci.
Locum Montiliorum.
Locum Insulæ.
Locum Aptæ.

Custodia Alesti habet.

LOcum de Alesto.
Locum Marologij.
Locum Minatis.
Locum sancti Egidij.
Locum Argentarij.
Locum Albenarij.
Locum Vseciæ.
Locum Balneolis.
Locum Andusiæ.

Custodia montis Pesulani habet.

LOcum de monte Pesulano, in quo fuit lector sanctus Antonius noster, & quidã frater Bernardus, qui sancto fratri Rogerio diem sui obitus pro Dei parte apparendo eidẽ nunciauit. In hoc loco sanctus frater Ludouicus noster prædicauit populo: & post prædicationem tactu sui mulier a fluxu sanguinis est liberata. Alia mulier impositione manuũ post prędicationem sancti Ludouici super eius caput a capitis dolore: quem habuerat per longum tempus sanata est: & fratrem quendam infirmum dum visitasset, benedicendo sibi, a febre continua liberauit in dicto loco. In hoc loco semper fuerunt fratres lectores: qui fuerunt scientia, & prædicatione famosi.

Locum de Aquis mortuis.
Locum Neumasi.
Locum Lunelli.
Locum Agaræ.
Locum Giuaci.
Locum Fiorenziaci.
Locum Landonæ.
Locum Agantici.

Custodia Cistarici habet.

LOcum Cistarici: de quo loco fuit magister Franciscus de Maironis, qui fuit excellẽs homo verbo scientia, & vita, qui opera plura sermonum super libros Aug. & super sententias composuit.

Locum Carpetras.
Locum Dignæ: de quo fuit frater. Vgo de Digna: qui regulã nostram multum compte, & laudabiliter declarauit.
Locum Folqualquerij.
Locum Vapinqui.
Locum Ebrundunij.
Locum Regij.

Custodia Narbonensis habet.

LOcũ de Narbona: in quo facta sunt plura capitula generalia, & tẽpore vnius, cũ diu non pluisset: & ciues fratres rogassent, vt dominum exorarent, precibus eorum dominus pluuiã largifluam dedit terris. Idipsum euenit in capitulo quodam Barchinonę celebrato. In hoc loco iacet frater Electus laicus: qui multa signa fecit.

Locum de Biterris, de hoc loco fuit Frater Petrus Ioan: qui famosissimus fuit vita, & sciẽtia: & quasi totam Bibliam postillauit multũ profunde. Composuit in theologia opus: & plura alia opuscula edidit. Verum quędam dixit: quæ in capitulo generali per fratrem Hierony. tunc generalem, & post modum summũ põtificem fuit coactus rectractare: & idipsum fecit in capitulo prouinciali suę prouinciæ.

Locum Villę franchæ.
Locum de Pirpignano.
Locum Auxiliani.
Locum Carcasonæ.
Locum Limosi.
Locum Podij.
Locum. Fordani. In hac Narbonæ custodia in locis pluribus beatus F. multa miracula fecit: & plures mortuos suscitauit, vt fructu, & conformitate. 39. dicetur. Hæc prouincia Prouinciæ, multos habuit magistros solemnes, & famosos. Frater Raimundus Guaufredi nobilis genere fuit generalis ordinis minorum, & in theologia magister, hic absolutus a generalatu per. D. Bonifacium. 8. & factus archiepischopus Mediolani: epischopatum noluit: & frater simplex remansit. Postea quia scandala plura in ordine suscitauit, malo fine terminauit. Hæc prouincia habuit quendam fratrem singularissimum sanctitate scilicet fratrem Rogerium: de quo dictum est supra, conformitate, 8. De ista prouincia multi fratres doctrinam fratris Petri Ioannis sequentes vna cum fratre Vbertino de Casali prouinciæ Ianuę, & alijs pluribus fratribus diuersarum prouinciarum scisma in ordine magnum posuerunt: sed tandem omnes sunt auctoritate apostolica per ordinem exterminati.

PRouincia Burgundię habet 6. custodias.

Custodia Lugdunensis habet.

Locum de Lugduno: in quo iacet venerabilis pater frater Bonauentura de Balneo Regio Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis: de quo conformitate octaua est dictum.

Locum Macisonis.
Locum Cariloci.
Locum montis Brisonis.
Locum Villæ franchæ.
Locum Burghi.

Custodia Diuionis habet.

LOcum Diuionis.
Locum Belnæ.
Locum Castillionis.
Locum Bari.
Locum castri Viliarij.

Custodia Bisuntina habet.

LOcum Bisuntinum.
Locum Salinensem.
Locum Ledonensem.
Locum Graiaci.
Locum Golensem.

Custodia Lausanæ habet.

LOcum Lausanæ.
Locum Gebenensem.
Locum Granipolis.
Locum Gamberiaci.
Locum Niuiduni.
Locum Grandisoni.
Locum Moierenci.
Locum Camerę.

Custodia Viennæ habet.

LOcum Viennę: in quo iacent fratres Michael: qui aquam mutauit in vinum. Drodo: cui Angeli in missa seruierunt. Guliel-

lielmus; qui spiritu prophetico claruit.
Locum de Podio: vbi B. Antonius noster in magna habetur reuerentia: quia ibidem prædicauit, & plura tam in vita, quàm post, miracula edidit.
Locum Annomàci: in quo iacet frater Gulielmus: cuius iussu nauicula à longe posita statim ad eum venit.
Locum Valentiæ: in quo iacent martyrio coronati ab hęreticis ob officium inquisitionis frater Petrus, & frater Cathalanus.
Locum de Romanis.
Locum Diensem: in quo frater Electus sanctissimus cum honore requiescit.
Locum Cristę.
Locum Montilij.

Custodia Aluernæ habet.

Locum de Claramonte.
Locum Vriuatensem.
Locum sancti Portiani.
Locum Xioni.
Locum montis Ferradi.
Locum Siluimaci. Hęc prouincia Burgundiæ multos habuit fratres notabiles verbo, scientia, & vita, qui accepti fuerunt tam Deo, quã hominibus, & spãliter magistrũ Ioan. de Mirabello, qui sermone ad clerum, & populũ fulsit.

Prouincia Turonię habet v. Custodias.

Custodia Santonensis habet.

Locum de Santonis.
Locum de Rupella olerum.
Locum de Insulà.
Locum sancti Ioannis.
Locum Berbetilli.
Locum de Pontibus.
Locum Compriaci.

Custodia Bituricensis habet.

Locum de Biturica; vbi dum sanctus Antonius noster prædicaret, tempestas, grãdo, & pluuia, quæ superuenerunt, eius interuentu nullum de audientibus tetigit, vt est dictum conformitate. 8.
Locum Turonis.
Locum Niueris.
Locum Esolduni.
Locum Andegauis.
Locum Lothas.
Locum castri Cadulfi.
Locum Falmuri.

Custodia Britaniæ habet.

Locum Burgi noui.
Locum Nauetis.
Locum Rodonis.
Locum Giuncampi.
Locum Corrizopici.
Locum Venetum. In Rodonijs iacet frater Rodulfus: cui Angeli in missa seruierunt.

Custodia Pictauensis habet.

Locum de Pictauis: in quo iacet magister Gualterius homo sanctus: qui ad prædicandum fecit opus, quod dicitur Rudimentum: valet. n. ad omnem statum informãdum. fecit etiã multa in theologia, & signis, & vita mundo prædicauit. Ibidem frater Simon minister prouinciæ Turoniæ quiescit: ad cuius os visus est spiritus sanctus in specie columbæ.
Locum de Morto.
Locum sancti Maxentij.
Locum de Mirabello.
Locum Iosduni.
Locum Columbæ.
Locum Castri.

Custodia Aurelianensis habet.

Locum Aureliani.
Locum castri Duni.
Locum de Cenomanis: in quo iacet sanctus frater Electus.
Locum Vendecini.
Locum de Allofis. Hæc prouincia habuit fratres valoris plures: & pręcipue magistrum Ioannem de Rupella: qui opus fecit in theologia, & tempore suo in ordine; sicut, & Parisijs magister fuit, sic in verbo scientia, & vita famosus.

Prouincia Franciæ habet 9. Custodias.

Custodia Parisiensis habet.

Locum de Parisijs: quem ædificauit frater Agnelus de Pisis: qui fuit primus custos Parisiensis, & deinde factus est Angliæ minister. In hoc loco iacent magister Alexander de Ales: qui & si Anglicus fuerit natione; in ciuitate tamen Parisiensi magno tempore legit. hic magister præ alijs magistris in vniuersitate Parisiensi in magna habetur reuerẽtia. Opusq; suum à 72. magistris scriptura propria, ac sigillis est approbatum, & demum per bullam. D. Papæ Alexandri. 4. Quę omnia habentur Parisijs in sacristia conuentus. Magister hic miraculosè venit ad ordinem nostrũ. Nam & si fratres nostros diligeret: decreuerat tamen ordinem intrare prædicatorum; quia non erat sic rigidus, vt ordo noster. Cũ enim disposuisset mundum relinquere, Deum rogauit; vt quem ordinem intrare deberet, sibi indicaret, & responsum est sibi: ꝙ in illum; cuius fratres pro eleemosina petenda hospicium eius sequenti mane prius alijs accessissent: Factus frater minor; verum cum esset antiquus, & adeo, ꝙ decreuerat de ordine exire, & recedere; sed cum id minimè vellet facere inconsulta diuina voluntate, ad orationem perrexit, rogans; vt super hoc Deus sibi suum beneplacitum demonstraret: statimq; arripitur à sonno, & fuit visione mirabili à domino declaratus. Vidit enim scalam à terris protensam vsque ad cœlum; & multos vidit fratres per ipsam ascendentes, & cœlum intrantes. Et cum ipse etiam ascenderet, & ad medium deuenisset; vlterius progredi nul-

la vi potuit (licet toto conamine niteretur.) Ad se tandem reuersus cognouit per scalam sibi ordinem, & religionem demonstrari: per quam frater minor ascendit cœlum, si vsque in finem perseuerat. Et quia ipse idipsum facere nolebat: quia quod inceperat per voluntatem exeundi, non finaliter perficere intendebat, ad cœlum pertingere non valebat. Vnde intelligendo, φ si perseueraret in ordine, cœlum finaliter adiret, ex tunc permansit in ordine vitaque, verbo, & doctrina, & suis scripturis tam in theologia, quàm postillis super scripturam sacram confectis, non solum Franciam; sed totam Ecclesiam sanctam illuminauit: vnde ex hoc intitulari meruit fons vitę. Iacet etiam Parisijs magister Ioãnes Gualen. natione Anglicus, qui Parisijs magistratus, sanctitate vitæ, & doctrina ibidem tam fratribus, quàm secularibus positus extitit in speculum singulare: Summam enim multum vtilem cum diuersis tractatibus compegit. Scripsit luculenter super sacram scripturam, & theologiam. Qui promeruit, vt arbor vitæ sit post mortem vocitatus; & in huius signum arbor sculpta manet in lapide sui sepulchri. Hic securus de sua glorificatione cum gaudio magno perexit, ad dominum.

In hoc etiam loco iacet magister Nicolaus de Lira natione Gallicus: qui totam scripturam diuinã postillauit, & alia opera fecit: celebratur in toto orbe sua doctrina.

Iacet etiam in dicto loco magister Vgo de Castro nouo: qui luculenter scripsit in theologia, & tractatum pulcherrimum edidit de Antichristo, & de finali iudicio. Multi alij magistri fuerunt in hoc loco famosi. s. magister Bonauentura de Balneo regio: magister Ioannes de Rupella. magister Gualterius. magister Rigaldus. magister Alexander de Alexandria. magister Ioannes Scotus. magister Petrus Aureoli. magister Franciscus de Marchia. magister Franciscus de Maironis. magister Ioannes de Marra. magister Ioannes de Marchia. magister Astensius de Aquitania. magister Iacobus de Spinello, & sic de alijs: qui omnes fuerunt magistri in dicta vniuersitate, & bachalarij, dum essent facti sunt magistri famosissimi.

In dicto loco de Parisijs, dum quidam esset studens, & à Diabolo vellet edoceri, & sic esset factum, in vna dierum à Diabolo strangulatus est: cuius cella fuit in dormitorio antiquo, & destructo: nec vnquam propter persequutionem diaboli à quoquàm fratrum valuit inhabitari.

In hoc loco quidam frater deuotus, & studẽs, dum post completorium per magnum spatiũ in Ecclesia ad orandum stetisset, & postea ad cellam ad quiescendum vellet ire cum de Ecclesia exiret: inuenit totum claustrum primum demonibus plenum: per quod oportebat eum transire saltem per spatium, si dormitorium deberet adire: qui pauore prostratus nullum sciens aliud remedium: ad tabernaculum vbi erat corpus domini cum reuerentia accedens, pixidem; in qua erat domini corpus capiens ad claustrum exiuit: Statimq; omnis illa multitudo demonũ abscessit, portauitq; ipsum frater ad cellam, & de mane ad tabernaculum ipsum corpus domini deferendo: quæ sibi contigerant fratribus enarrauit. Multa facta sunt deuota in hoc loco, vt habitum est supra fructu, & conformitate. 9.

In hoc etiam loco iacet frater Iulianus theologus: qui legendam beati Francisci composuit, & responsoria nocturnalia: cantumque beati Fran. quo ad hymnos, & omnia ipse cõposuit. Fuit enim in cantu magister summus in aula regis Francorum, & fuit in ordine sanctus frater & deuotissimus. Nota.

In hoc loco iacent duo generales ministri, videlicet frater Arlotus de Patro, & frater Gonsaluus de prouincia sancti Iacobi. ambo magistri Parisienses præclari.

Locum Medanti.
Locum Carnoti.
Locum Pontiseræ.
Locum de Meldis.
Locum Siluaneti.
Locum Destanipis.

Custodia Campaniæ habet.

Locum de Senonis.
Locum de Trechis.
Locum Antisiodori.
Locum Priuini.
Locum Versiliaci.
Locum Senzaniæ.

Custodia Attrebatensis habet.

Locum de Attrebato.
Locum Tornaci.
Locum de Valencenas.
Locum de Insulis.
Locum de Montibus.
Locum Cameraci.
Locum Bettunij.
Locum Duraci.

Custodia Viromandiæ habet.

Locum de Roio.
Locum Irduni.
Locum Abbatis vallis.
Locum sancti Quini.
Locum Peluaci.
Locum de Ambiauis.
Locum Noueani.
Locum Peroni.

Custodia Lothoringię habet.

Locum Noui castri.
Locum Viduni.
Locum Tulli, & Locum de Methis.

Custo-

Custodia Landriæ habet.

LOcum de Brugis.
Locum sancti Donati.
Locum de Gaudauo.
Locum de Ipra. & Locum Aldendi.

Custodia Normandiæ habet.

LOcum de Falegio.
Locum Vernonacentensem.
Locum Rothomagi.
Locum de Boiocis.
Locum de Eboracos.
Locum Cadoniæ.
Locum falsij.
Locum de Bernaio.

Custodia Leodiensis habet.

LOcum Leodij.
Locum Niuelli.
Locum Hoij.
Locum Dinacij.
Locum Narmaci.

Custodia Vemensis habet.

LOcum de Remis.
Locum Lauduni.
Locum Cathalani.
Locum compendij.
Locum Suessionis. Hæc Fräciæ prouincia semper decorata fuit multis probis, & valentibus fratribus tam in theologia magistris, quam non magistris, qui multa opera ediderũt tam super bibliam, quam in theologia, quã etiam in decretalibus, frater Durandus, qui edidit summam magnam, & pulchram de casibus cõscientiæ fuit de prouincia Franciæ. Qui librũ edidit de proprietatibus rerum de prouincia Franciæ fuit. Sic, & qui summam composuit de virtutibus frater prouinciæ Franciæ fuit.

De Prouincia Angliæ.

PRouincia Angliæ habet 7. Custodias.
Custodia Londoniensis habet.

Locum Londoniarum.
Locum Cantuariæ: in qua Ecclesia magister Ioannes Peccian factus fuit archiepischopus, homo magnæ sanctitatis, & scienciæ, qui multos in diuersis scientijs tractatus edidit.
Locum Vberrinchelsiæ.
Locum sub Cantone.
Locum Vuare; de quo fuit magister Ioannes, qui scripsit super sententias, & fuit, vt dicitur magister doctoris subtilis Scoti.
Locum Leuisiæ.
Locum Michesten.
Locum Salisceræ.
Locum Vintonie.

Custodia Choracensis habet.

LOcum de Eboraco: vbi factus fuit archiepischopus, D. frater Bonauentura de Balneo regio, sed renunciauit: & generalis minister remansit; que ecclesia erat tunc pinguissima vltra centum milia florenorum. Nota.
Locum Duncastriæ.
Locum Linconię.
Locum sancti Botulsi.
Locum Beuerlaci.
Locum Scardebrigiæ.
Locum Germiscentiæ.

Custodia Cantabrigię habet.

LOcum Cantabrigię.
Locum Noruici.
Locum Colcestię.
Locum sancti Egmundi.
Locum Dumusci.
Locum Balsingin.
Locum Gernermicę.
Locum Gepnici.
Locum Lennię.

Custodia Bristolensis habet.

LOcum Bristoli.
Locum Glonceftriæ.
Locum Burgeualetri.
Locum Erphordię.
Locum Exouiæ.
Locum Cannerdię.
Locum Ocestę.
Locum Verdiniæ.
Locum Hodminię.

Custodia exoniensis habet.

LOcum Exoniæ: quem locum primum ædificauit Frater Agnellus de pisis factus primus minister Angliæ a. b. F. vbi sepultus fuit miraculis pluribus decoratus. In hoc loco quodam sero dum post completorium fratres riderent nimis dissolute crux lignea; quę stat super ostium chori fragore stupendo se vertit ad fratres: & timorem maximum eis incussit: & plures eorum in breui decesserũt de hac vita.
Locum Radigiæ.
Locum Bethfordio.
Locum Scanfordię.
Locum Lotigamię.
Locum Natatone.
Locum Leicestriæ.
Locum Graannę.

Custodia Noui castri habet.

LOcum Noui castri.
Locum Dundæ.
Locum Diunfres.
Locum Adintoniæ.
Locum Carlioli.
Locum Herripeliæ.
Locum Beruci.
Locum othisburgiæ.
Locum Richemundiæ.

Custodia Virgoniæ habet.

LOcum de Vigornia.
Locum Prescenę.
Locum Bigurtę.
Locum Salopiæ.
Locum Coniunctoriæ.
Locum Cestriæ.

Locum Hebfoldiæ.
Locum Lamasiæ.
Locum Strafordiæ. In hac siquidem Anglię prouincia fratres semper fuerunt, & sunt ad diuinum officium, missas, & alias ordinationes nostri ordinis specialiter ordinati; propter quæ Deus auxit eos numero bonis temporalibus, & scientia. Habuit.n. magnā copiā semper magistrorum, & proborum. De hac siquidē prouincia fuit magister Ioan. Scotus doctor subtilis: cuius memoria, quò ad sufficientiā erit perpetua: qui multa opera fecit. Magister Alexander de Alex.; & si Parisijs steterit magno tempore: Gulielmus Ocham: qui multa opera fecit in logica, & philosophia, & alios libros plures. Frater Robertus Bachon homo singularissimus in omnibus scientijs expertissimus: qui etiam plures libros fecit, & tractatus innumeros. Alios habuit etiam magistros: qui opera fecerunt. s. magistrum Rodimptum: magistrum Gulielmum Tepton: magistrum Adam Codam, magistrum Reliphat: magistrum Pogerium Cōte, quorum operibus est plenus totus ordo, ac multi prælati, & magistri in theologia, & alijs scientijs decorati; vitam attendentes sanctam fratrum; ordinem in hac Angliæ prouincia intrauerunt: vt dictum est fructu. 9. & conformitate. Vita enim sancta, & prædicatione hodie in partibus Angliæ ad sequendū Christum multi trahuntur mundo abiecto.

Nota.

De Prouincia Hyberniæ.

Prouincia Hyberniæ habet 5. custodias.
Custodia Dalbinensis habet.
Locum Dubinæ.
Locum Kaldariæ.
Locum Clanæ.
Locum de Mortoto.
Locum deserti.
Locum Bachilo.
Locum Veiesercfordiæ.

Custodia Caselensis habet.

Locum de Casello.
Locum Bullieniæ.
Locum Iochil.
Locum Kossæ.
Locum Vacripordiæ.
Locum Clanmel.

Custodia Cortigeñ. habet.

Locum Cortigiæ.
Locum de Ardach.
Locum Bachoniæ.
Locum Luasiæ.
Locum Tagmolagi.

Custodia Venateñ. habet.

Locum de Venath.
Locum Clararoi.
Locum Chillcich.
Locum Galui.
Locum Elonramada.
Locum Blessiuiæ.
Locum Aramatię.

Custodia Potensis habet.

Locum de Ponte.
Locum Trun.
Locum Dundauæ.
Locum Malifarnan.
Locum Durni.
Locum Occagfregis. In hac Hyberniæ prouincia iacent fratres Nicolaus de Guatfordia: qui mortem suam fratribus prędixit, & frater Ioannes de Vaffordia: ad cuius sepulchrum occisi suscitantur, & infirmi curantur.

De Prouincia Datiæ.

Prouincia Datiæ habet. 8. Custodias.
Custodia Nouergiæ habet.
Locum Mestracis.
Locum Orugellæ.
Locum Tusterim.
Locum Afloiæ.
Locum de Bergis.

Custodia Octoniensis habet.

Locum Octonis.
Locum Mistach.
Locum Amerbuch.

Custodia Liudensis habet.

Locum de Lindis.
Locum Tralburch.
Locum Vstach.

Custodia Lancopensis habet.

Locum Imicopiæ.
Locum de Scaris.
Locum Vuerissu.
Locum Limcopię.
Locum Senircopiæ.

Custodia Ripensis habet.

Locum de Ripis.
Locum Sclerisch.
Locum Flensburch.
Locum Caldis.
Locum Tanduæ.

Custodia Verbengensis habet.

Locum Vrbing.
Locum Randet.
Locum Orfuis.
Locum Alarbuch.

Custodia Scotolensis habet.

Locum de Scotoene.
Locum Crebi.
Locum Psallam.
Locum Nincopiæ.

Custodia Rischildensis habet.

Locum de Rischildis.
Locum Caludburch.
Locum Nestueth.
Locum Annis. Hæc prouincia multum est in territorio lata habet.n. tria. s. Datiæ. Nouergiæ, & Suetiæ. Nec dubitandū habuisse, & habere eam fratres: qui suis prædicationibus, & vita ad Christū plures cōuerterunt, & dúcūt.

De

De Prouincia Colonię.

Scoti tumulus.

PRouincia Colonię habet. 7. custodias.
Custodia Coloniensis habet.
Locum Coloniæ: in quo iacet doctor subtilis F. Ioannes Scotus: qui ibidē lector decessit.
Locum de Missia: in quo iacet frater Nicolaus: qui in vita, & post signis multis claruit, & mortuos suscitauit. Ibidem est reconditus frater Electus: qui suo tactu sanabat infirmos.
Locum Dulbrich.
Locum Roremundæ.
Locum Bumiæ.
Locum Vallis felicis.
Locum Diui.
Locum de Aquis Grani.

Custodia Treuerensis habet.

LOcum de Treueris.
Locum Lucilburch.
Locum Merliæ.
Locum Confluentiæ.
Locum Visaliæ.
Locum Leporth.
Locum Ardenati: in quo iacent sancti viri frater Theodoricus, & frater Hogerus de Saxonia.
Locum de Vesteparma.

Custodia Boffaliæ habet.

LOcum Tremoniæ.
Locum Fussari.
Locum Paderburiæ.
Locum Heruordiæ.
Locum Vxariæ.
Locum Hosnæ.
Locum Brugge, & locum de Monasterio: in quo iacet frater Henricus de Affrica, & frater Ioannes de Peirna: qui mira fecerunt.

Custodia Ollandiæ habet.

LOcum Traiecti inferioris.
Locum Dosdaci.
Locum Zirxæ.
Locum Buscridis.
Locum Midilburch.

Custodia Barbatiæ habet.

LOcum Theniæ.
Locum Machilnę.
Locum Brusellæ.
Locum Derste.
Locum sancti Tridonis.
Locum Traiecti super Mosam.
Locum Louanuræ. In hac custodia iacet sanctus frater Petrus: qui à pueris dum communicaret visus est, quod puerum manducaret.

Custodia Bauentriæ habet.

LOcum de Folda.
Locum Firclariæ.
Locum Grismarię.

Custodia Asię habet.

LOcum de quærohing.
Locum de Grouemberg.
Locum de Erfellia.
Locum Marpurg.
Locum Fisclariæ.
Locum Subdę.
Locum Gersmarię. In prouincia hac Coloniæ in Turgonæ iacet frater Hasso. In Kilone iacet frater Adolfus quondam comes Alsathiæ. Frater Electus, & alius frater Electus, de quibus dictus est supra conformitate. 8. Hæc prouincia Colonię est notabilis prouincia in fratribus valoris, & bonitatis, & multi fuerunt in dicta prouincia notabiles prędicatores, & sunt quorum fructus in aula cœli reperitur.

De Prouincia Argentina.

PRouincia Argentinæ: siue Alamanię superioris habet. 6. custodias.

Custodia Alphatiæ habet.

Locum Argentinę.
Locum Rubiaci.
Locum Pręsaci.
Locum Sarburch.
Locum Columbarię.
Locum Effimburch.
Locum Angnonię.
Locum Misinburch.

Custodia Basiliensis habet.

LOcum Basilec.
Locum Tannis.
Locum Friburgi inferioris.
Locum Mishusin.
Locum Solodri.
Locum Berni.
Locum Friburgi superioris.
Locum Burthorf.

Custodia Laci habet.

LOcum Constantiæ.
Locum Trifusaniæ.
Locum Lindauię.
Locum Tareti.
Locum Borlingenę.
Locum Filinguenæ.
Locum Luceriæ.
Locum Campiregis.

Custodia Bauarię habet.

LOcum Pambenberech.
Locum Nigoldath.
Locum Ratisponę: in quo quiescit frater Bertuldus egregius prędicator, qui etiam in vita multa miracula fecit.
Locum Lani Socæ.
Locum Merdlingam.
Locum Monaci.
Locum Verinberch.
Locum Augustæ.

Custodia Sueuię habet.

LOcum Oblingam.
Locum Horbipolis.
Locum Forsinę.
Locum Rothinbeburch.

Locum Ruingensis.
Locum de Hailis.
Locum Pamundæ.
Locum Cilithpij.
Locum Vlmere.
Locum Rutrilingnenæ.

Custodia Renensis habet.

LOcum Tepurg.
Locum de Spira: in quo iacent frater Ioannes: qui post mortem mortuum reuocauit ad vitam, & frater Colinus minister Argẽtinæ: qui multa miracula fecit.
Locum Francinuordæ.
Locum Lutri.
Locum Fridebur ch.
Locum Keilinhirtin.
Locum Opinheuiæ.
Locum Heidelberch.
Locum Maguncię: in qua quidam frater noster fuit Archiepiscopus. In hac Argentinæ prouincia, scilicet Augusta iacent frater Dauid, & frater Tertericus Argentinæ minister viri sanctitatis magnæ, & perfectionis. In Huxaria iacet frater Vdo sanctus homo. Multos habuit hæc prouincia fratres præclaros, & litteraturæ: per quos multi ad dominũ sunt conuersi. Ac in locis huius prouinciæ beatus Franciscus multa signa fecit, vt conformitate. 40. patebit.

De Prouincia Saxonię.

PRouincia Saxoniæ habet custodias. 12.
Custodia Bremensis habet.
Locum de Brema: in quo iacet frater Electus: qui cantando. Ascendo ad patrem &c. tradidit spiritum.
Locum Hamburch.
Locum Vermeburch: in quo iacet sanctus frater Ioannes.
Locum de Stadio.
Locum Kiliuem.

Custodia Halberstatensis habet.

LOcum de Allonstath.
Locum Heidensem: in quo iacet frater Corradus cognomine pater sancte.
Locum Houleuer.
Locum de Brunsruch.
Locum Quedelinburgio.

Custodia Maindiburgensis habet.

LOcum Maindiburch.
Locum de Oster Vuerlinburch.
Locum Seruist.
Locum de Barebi.
Locum Halus.
Locum de Ascaria.

Custodia Lubicensis habet.

LOcum de Lumbech.
Locum de Riga.
Locum Gerposuaidæ.
Locum Verenæ.
Locum de Fundis.

Locum Rostach.
Locum Parchem.
Locum Visinæ.

Custodia Stentinensis habet.

LOcum de Stentin.
Locum de Piris.
Locum Arustualdere.
Locum Nouabrendeburch.
Locum Primisclaue.
Locum Grifonberch.
Locum Anguermudæ.
Locum Trauenburch.

Custodia Lipsensis habet.

LOcum de Lipscæ.
Locum de Egra.
Locum Ceiec.
Locum Fuicaniæ.
Locum Cutiæ.
Locum Vncroida.
Locum Aldembrich.
Locum Visenulke.

Custodia Misnensis habet.

LOcum de Misna: in quo iacet sanctus frater Odoricus Saxo.
Locum Codeber.
Locum Vtisburch.
Locum Prescanden.
Locum Ossem: in quo iacet frater Ioannes gloriosus signis in vita, & post mortem.
Locum Terrecon.
Locum de Suselis.

Custodia Aureimontis habet.

LOcum de Geldeberith.
Locum Leueberith.
Locum Legenis.
Locum de Gorlis.
Locum Lubani.
Locum Agani.
Locum Budesin.
Locum Trasne.
Locum Itauiæ.
Locum Fatouiæ.

Custodia Prusciç habet.

LOcum de Brumisberich.
Locum nouæ.
Locum de Culmen.
Locum Etorij.

Custodia Vratislauensis habet.

LOcum de Vratislauia.
Locum Silucnes.
Locum de Stralim.
Locum Nouifori.
Locum Niszę.
Locum Nausclauię.
Locum de Muntisben.
Locum de Brega.

Custodia Brandeburgensis habet.

LOcum sanctæ Helisabeth.
Locum Lobauiæ.
Locum Salmodil.

Locum Antiquę Brandeburch.
Locum de Berliz.
Locum de Scenidal.
Locum Vuerrauleeuordæ.
Locum de Karis.

Custodia Thuringiæ habet.

Locum de Meinegæ.
Locum Erfordie: in quo iacet frater Benedictus: qui fuit pincerna beatæ Mariæ.
Locum de Arustedæ.
Locum Couburch.
Locum Isenach.
Locum Molhusin.
Locum Aluel. Hæc prouincia maior est fratribus, & locis aliqua prouincia: quæ sit in ordine minorum, & habuit fratres sanctitate insignes. Siquidem in Menandeburch iacent frater Simon primus lector in Theutonia. Frater Iacobus primus custos Saxoniæ. Frater Luculfus: cuius lotura pedum infirmos curauit, & multa miracula edidit. Frater Iordanus de Italia. Frater Gilbertus, & frater Eretfridus: de quibus dictum est fructu, & conformitate. 8. Iacet in Iblhusen frater Hetmanus. In ciuitate Haluerstaden frater Osto: qui miraculosè intrauit ordinem, & post mortem signis claruit. Alij fratres sancti viri in hac fuere prouincia; & si eorum memoria silentio sit suppressa.

Nota.

De Prouincia Austriæ.

Prouincia Austriæ habet. 6. Custodias.

Custodia Vuerienensis habet.

Locum Vueriennæ.
Locum nouæ Ciuitatis: in quo iacet sanctus frater Corradus vir multorum patrator miraculorum.
Locum Aijbrurgæ.
Locum Velsperch.
Locum Cistensterch.

Custodia Stiriæ habet.

Locum de Grezæ.
Locum Indeburge.
Locum Volsperium.
Locum de Pruca.

Custodia Anastensis habet.

Locum de Pamia.
Locum de Lurizan.
Locum Anasi.
Locum Belsæ.

Custodia Felicensis habet.

Locum Briñeæ.
Locum Fillaci.
Locum Bozarij.

Custodia Danubij habet.

Locum Stain.
Locum de Tulla.
Locum de La.
Locum Nereustan.
Locum de Gerico.

Custodia Marchiæ habet.

Locum Peroniæ.
Locum Marisburge.
Locum de Cilia.
Locum Laibaci.

De Prouincia Boemię.

Prouincia Boemiæ habet. 7. custodias.

Custodia Opoliensis habet.

Locum Bladis Lauici.
Locum Glohouiæ.
Locum de Boton.

Custodia Pragensis habet.

Locum de Praga.
Locum sancti Iacobi.
Locum sancti Francisci.
Locum Nouæ domus.
Locum Bechinam.
Locum Boselauiæ.
Locum Beneffau.

Custodia Morauiæ habet.

Locum Oloniuæ.
Locum de Brunna.
Locum Iglauiæ.
Locum Opauiæ.
Locum Nouæ ciuitatis.
Locum de Ceinoma.
Locum Cernoiæ.

Custodia Gestinensis habet.

Locum Gnesnam.
Locum Calis.
Locum Ologouiæ.
Locum Bernake.
Locum Croauiæ.
Locum Rediuon.
Locum Sereni.
Locum Pisdræ.

Custodia Gremensis habet.

Locum de Muta.
Locum de Grem.
Locum Bidzoniæ.
Locum Diaslauiæ.
Locum Glazi.

Custodia Cracouień. habet.

Locum Lenoniæ.
Locum Cracouię.
Locum Zanicost.
Locum Radomis.
Locum Saudech.

Custodia Lutomericensis habet.

Locum Lutomenis.
Locum Pilisuam.
Locum de Ponte.
Locum Cadani.
Locum Zarem.
Locum Tinex.
Locum de Missa. Hæc prouincia Boemiæ habet in Princilauia sepultum fratrem Gerardum: qui in vita, & post miraculis claruit. In Vranzalauia fratrem Marquerdum: qui ibi multis signis claruit.

De

De Prouincia Vngarię.

PRouincia Vngariæ habet.8. Custodias.
Custodia Lauerienſis habet.
Locum Suproni.
Locum Posomi.
Locum de Leuca.
Custodia Zagrabienſis habet.
LOcum Zagrabiæ.
Locum Virouiticæ.
Locum Neſicæ.
Locum de Poſega.
Locum Conſtannicæ.
Locum Gurbonich.
Custodia Girminenſis habet.
LOcum Bachini.
Locum Voilach.
Locum ad ſanctum Demetrium.
Locum de Tadua.
Locum Franchæ Villæ.
Locum ad ſanctum Irenen.
Locum Zemlini.
Locum Monaſterij.
Locum Banni in metis greciæ.
Locum Eudi.
Custodia Strigonienſis habet.
LOcum Strigonij.
Locum Nitrię.
Locum Ternauiæ.
Locum Seznæ.
Locum Lipſæ.
Locum Tinchinij.
Custodia quinque Eccleſiarum habet.
LOcum Variſdini.
Locum quinque Eccleſiarum.
Locum Capucæ.
Locum Lubrigi.
Locum Falcas.
Locum Semeniæ.
Locum Segeſdini.
Custodia Agrienſis habet.
LOcum de Agria.
Locum Ceps ſuperius.
Locum Ceps inferius.
Locum Zathmar.
Locum Potoci.
Locum Varadini.
Custodia Ttranſiluana habet.
LOcum de Biſtriza.
Locum Tementi.
Locum Voraſini.
Locum Clicunfori in metis Tartariæ.
Custodia Albienſis habet. in ciuitate Budę quatuor loca fratrum.
Locum Albę regalis.
Locum Sigeth. Hæc prouincia Vngariæ habet in villa Francha Fratrem Ioannem olim miniſtrum Vngarię ſepultum: qui multis ſignis corruſcat. In Strigonio habet fratrem Gallum lectorem deuotiſsimum,& puluis ſuę ſepulturæ ſanat infirmos. In Cara villa habet fratrem Ioannem custodem: & fratrem Henricum ſanctos homines. De hac prouincia Vngariæ fuit frater Stephanus in Sarai pro fide; (vt dictum eſt fructu.8.) martyrizatus.
Præfata ſunt loca.34. prouinciarum ordinis: non computatis monaſterijs: in quibus ſtant aſsiduæ fratres,& in quibuſdam in bono numero tam in Italia,quàm extra. tā in regnis, quàm in alijs partibus Christianitatis. Exceptis etiam locis: in quibus fratres cum regibus,& reginis morantur, & cum alijs mundi principibus, quę minimè computantur.
Sunt etiam in ordine Vicariæ plures; quę ęquipollent multis prouincijs.

De Vicaria Boſnæ.

VIcaria Boſnę habet.7. Custodias.
Custodia Dulmnæ habet.
Locum Stagni.
Locum Noui caſtri.
Locum Iemotæ.
Locum Cetinę.
Locum de Glamozh.
Custodia de Greben habet.
LOcum Corbauiæ.
Locum Crupæ.
Locum de Greben.
Locum de Glas.
Locum de Otoch.
Locum ſanctę Caterinę Podnoui.
Custodia Boſnæ habet.
LOcum Curiæ Bani.
Locum ſancti Nicolai.
Locum Laſciouę.
Locum Plumbi.
Custdia Vſſorę habet.
LOcum de Diaco.
Locum ſancti Elyæ.
Locum Verbicæ.
Locum Schachouæ.
Locum induæ.
Locum Buchouicæ.
Custodia Mazuæ habet.
LOcum de Alſan.
Locum de Biblina.
Locum de Lab.
Locum Mazuæ.
Locum Sanctæ Mariæ de Campo.
Locum Coſcich.
Locum Verhocrup.
Locum de Freberniza.
Custodia Bulgarię habet.
LOcum de Seuerino.
Locum Orſcianæ circa portam ferream.
Locum Sebes.
Locum Srim.
Locum Cheueſdi.
Custodia Couini habet.
LOcum Armenes.
Locum Couini.
Locum de Chrani. In hac Vicaria vnus frater

frater noster intrauit ignem pro fide, & illæsus permansit, & hac de causa aliquos conuertit infideles. In hac Vicaria fratres viuunt secundum regulam, & mirabilem fructum suis prędicationibus in conuertendo infideles assidue faciunt. In Bidinio Bulgariæ quinque fratres martyrizati sunt, vt habetur supra cõformitate. 8.

De Vicaria Rusiæ.

Vicaria Rusiæ habet hęc loca.
Locum Lemburgæ.
Locum de Grodech.
Locum de Colomia.
Locum de Galciff.
Locum de Nostim.
Locum Nestin.
Locum Cusminem.
Locum Cerech.
Locum Modaluiæ.
Locum Caminix.
Locum Senotorix.
Locum Cotcham.
Locum Licostoni.
Locum Albi castri. In hac Vicaria.s. in Cereth duo fratres nostri martyrizati sunt ab infidelibus: qui arborem adorant. Et ab eisdẽ in Liuonia sunt alij quinque fratres interfecti ob fidem.

De Vicaria Orientis.

Vicaria Orientis habet custodias. 3.
Custodia Constantinopolitana habet.
Locum de Constantinopoli.
Locum de Pera.
Locum Thessalonicæ.
Locum de Fogia noua.
Locum in Metalino.

Custodia Trapesundarum habet.

Locum de Trapesunda.
Locum de Fimiso.
Locum de Sinopi.

Custodia Chausrensis habet.

Locum de Chauritio.
Locum Alzaromi.
Locum Trifusij.
Locum Anchalceke. In Trapesunda frater Gentilis de Marchia: qui iacet Venetijs multa signa fecit, & in partibus infidelium fructũ animarum fecit sua prædicatione. In Salmastro Vicariæ huius quidam sanctus frater noster: qui in vita miracula fecerat, tandem ad gloriam martyrij fuit gloriosæ sublimatus, & fratres alij in hac Vicaria ob prædicationes fructum magnum fecerunt animarum.

De Vicaria Aquilonis.

Vicaria Aquilonis habet. 2. Custodias.
Custodia Gazariæ habet.
Locum sancti Francisci de Capha.
Locum sanctæ Mariæ de Capha.
Locum de Soldaia.
Locum de Cymbalo.
Locum de Ilice.
Locum de Solcath.
Locum de Carassu.

Custodia Saraiæ habet.

Locum de Thana.
Locum Agitarcan.
Locum de Sarai: vbi martyrizatus est frater Stephanus de Vngaria: in quo loco iacet Cathoganti frater Imperatoris Tartarorum cõuersus ad fidem per fratres nostros: qui dicto loco dedit multa iocalia; & corruscat miraculis. Nam quandam Saracenam vidit frater Pisanus ad sepulchrum eius à diabolo liberari.
Locum de Comuch.
Locum de Tharchis.
Locum Mamucci.
Locum de Mager.
Locum de Vgueth.
Locum de Aesarai.
Locum de Organæ.

De Vicaria Tartariæ.

Vicaria Tartariæ habet in Cepton duo loca.
In Chanbalech in palatio magni Cani habẽt fratres locum.
In magna Tartaria iuxta contratam Millescorscæ fratres habebant plura loca: in quibus expellendo demones ab infidelibus: qui ad ipsos ducebãtur; multos ad fidem catholicam suam prædicatione deducebant.
In Armalech in medio.s. Imperio Tartarorum: vbi martyrizati sunt ob fidem Catholicam frater Ricardus Episcopus Armalech. Frater Franciscus de Alexandria. Frater Pasqualis de Hyspania. Frater Raimundus de prouincia. Frater Laurentius laicus de Alexandria, & Frater Petrus laicus de prouincia. Magister Ioannes de India tertij ordinis B. F. conuersus per fratres. Fratres ibi habebant locum, qui in martyrio eorum à saracenis, vt dictum est conformitate. 8. est destructus.
In partibus Tartariæ fratres fecerunt, & faciebant fructum magnum, sed quia modo propter itinera præ solito periculosa: quia illuc nequeunt accedere; Tartari per Saracenos ad legem deducuntur Maumeth. Multa loca erant in dictis partibus tam immobilia, quã mobilia.
In regno enim Iueriæ erant duo loca fratrum immobilia, & quinque mobilia.
In Thauricio erant duo loca fratrum.
In Maxeria erant alia duo loca, & plura alia loca fuerunt in Vicarijs præfatis, tam Orientis, quàm Aquilonis; quæ hodie non habitantur per fratres.

De Vicaria Sardiniæ.

Vicaria Sardiniæ habet.
Locum de Algerio.

Locum

Locum Arestani.
Locum Sassarij.
Locum Villæ Ecclesiarum.
Locum Castri Challaris.

De Vicaria Corsicæ.

Vicaria Corsicę habet.
Locum Bonifacij.
Locum Caluij.
Locum Nunciæ.
Locum Biguliæ.
Locum Auenzolasche.
Locum Alisani.
Locum Ornani.
Locum in Sardinea montis Rasi. Qualem autē fructū fratres fecerint in Corsica, & faciūt apparet: quia indomitos homines ad rōnis tramitē; sacerdotes concubinarios, & vxoratos ad pudicitiā, & honestatē deduxerūt. Ac multiplices errores in diuersis partibus per hęreticos disseminatos, viriliter prædicatione, & vita extirparunt. Sic ergo apparet, quod non solū in Italia multa sunt loca fratrum minorum, sed etiam extra Italiam, & non solum modo in partibus fidelium, sed etiam infidelium. Et cum sint loca vltra mille quingenta, & forte sexcenta, & plura alia de nouo ædificentur, & sæpe, quæ hic non sunt scripta; ac in præfatis locis tam missus, officio, vita, quā prædicationibus assidue fratres populi prædicent, & eos informent, nulli dubium debet esse maximum fructum animarum fecisse, & facere. Cum enim iuxta dictum Psal. Cum sancto sanctus eris, & cum viro innocente innocens eris, & secundum beatum Greg. Viua lectio, est vita iustorum, & in præfatis locis multi fuerunt fratres in vita, & post, miraculis corruscantes, & hinc vltra cc. vt patet intuenti, Sequitur, quod ipsorum vita, & prædicatione ad Christum multi, & varij sint conuersi, & quia sic ordo est super orbem dilatatus, ipse est fons, qui exurgit de paradiso militantis ecclesię ad irrigandum totam superficiem terræ, qui in quatuor partes diuiditur, vt habetur in figura Gene. 2. Hæc est illa arbor sublimis, & excelsa, cuius cacumen cœlum per contemplationem tangit; & rami eius in omnem terram dilatantur. Dan. 4. In beato Fran. completum est illud Gen. 22. dictum Abraæ. Multiplicabo te sicut stellas cœli, & velut arenam, quæ est in littore maris, & illud dictum Iacob Gen. 28. Erit semen tuum sicut puluis terræ, dilataberis ad orientem, & occidentem, & septentrionem, & meridiem. Impletū est, quod Deus (vt dictum est) B. Fran. oranti in ecclesia sancti Iacobi promiserat de dilatatione ordinis sui per orbem vniuersum. Quod domino Vgolino tunc Cardinali Episcopo Ostień. & postea papæ Gregorio 9 B. Fran. dixit quod Deus fratres elegit, & misit propter fructum, & salutem animarum omnium hominum huius mundi, & non solum in terris fidelium, sed etiam in terris infidelium recipientur; & multas animas lucrabuntur. Quod B. Fran. socijs dixerat de ordinis dilatatione, & profectu, ꝙ multi ad dominum conuertentur; & per vniuersum orbem multiplicaret Deus familiam suam. Sic ergo ex multitudine locorum patet. Primo vtilitas prædicationum fratrum minorum, & quomodo B. Fran. ad prædicandum verbo, & exemplo suos fratres destinauit. Secundo patere potest de profectu prædicationum fratrum ex fructu, si attendatur sanctorum fratrum multiplicitas, & sanctitatis eius magnitudo. Cum enim fratres multi, vt docet conformitas 8. Tam confessores, quam martyres in hoc ordine fuerint vita, doctrina, & signis præclari, & talibus homines ad Deum attrahantur (teste experientia) proculdubio suis orationibus, exemplis, doctrina, & vita multos attraxerunt, & attrahunt ad incedendum post Christum. Quis enim veretur exempla imitari B. Fran. cuius imitatores tot corruscarunt in præsenti seculo miraculis, sub cuius vmbra voluerunt esse Cardinales. Summi pontifices: Reges. Regum filij, milites, doctores, & nobiles, & plebei. Insuper (vt experientia claret) hodie Christo deseruire optantes, ad Fran. modum, vitam, & formam in tribus ordinibus expressam confugiunt. Non sic de alijs ordinibus (vt patet) in multis. Aliter autem est de habitu minorum, quia omnes tales de ipsius colore, & qualitate incedunt induti, & corda configurati. Sancti enim & si non prædicent verbo, vt pote a seculo exuti, prædicant semper vita, quorum (teste Gregorio) vita est viua vox, ac etiam prædicant signis, & quòd sic sit, patet hoc in fratribus sanctis minoribus.

Tertio si consideretur intrantium, & iam intratorum celsitudo; cuius exemplis inductus est ad abnegandum imperium Constantinopolitanum, & regnum Hierusalem rex Ioannes; qui factus est frater minor, & si principaliter domini nostri Iesu Christi; tamen post ipsum exemplo beati Fran. & suorum ad hoc est inductus; & sic de alijs Regibus vt dictum est conformitate 8. Sanctus Ludouicus primogenitus regis Caroli secundi regis Siculorum, quomodo inductus est, vt hunc ordinem introiret? certe sanctitate B. Fran. & fratrū suorum, qui cum ipso velut sydera luxerunt, & lucent in firmamēto ecclesiæ militātis, & triumphantis, nam maximam habet præcellentiam in cœlo vt dictum est supra, & dicetur infra conformitate 38. quam præcellentiam, & gloriam non haberent, nisi vita, & fructu posito in domini horreo, & archa ex talento credito, & cū vsura domino reddito, & procurato. Quarto factum in mundo profectum per fratres astruit librorum numerositas. Quot libri a fra-

a fratribus minoribus editi sunt, pro morum mutatione? pro mentis illustratione? pro fidei defensione? pro vitiorum extirpatione? pro virtutum acceptione? pro viæ spiritus arreptione? pro grata hominum informatione? pro mentali ad apicem contemplationis subleuatione? pro æternæ patriæ hanelatione? adeptione? & permansione? pro crucifixi deuotione, & imitatione? pro mundi contemptu, & abiectione? & pro hominis abnegatione totali, & despectione? Nullus posset multitudinem librorũ retexere circa præfata per fratres ordinis istius editos, & confectos. Quorum operibus velut amne opulentissimo, & dulcissimo operta est tota superficies terræ fidelium, vt in cordibus fidelium talium doctrinæ diffusione fieret in fidelibus, & in infidelibus conuersis fons aquæ salientis in vitam æternam. Nec immerito tot opera prædicationum sermonum, & ad prædicta spectantiũ, sunt sic per fratres cõfecta; quia finis scientiæ nostræ est scire populo prædicare, & rite informare tam prædicationibus, quam cõsilijs. Nam finis studij fratris minoris est studere in sacra pagina; vt de ipsa fidem defensare, & populum sciat informare. Non enim conceditur vsus, & sciētia dialeticæ, & phylosophicæ sciētiæ, & sic de alijs, nisi vt sacra pagina clarius, & certius adiscatur, & doceatur. Qui enim alio fine præfatis vtitur scientijs, iuxta regulas iuris canonici dignoscitur veraciter oberrare. Quinto profectum prædicationum fratrum arguit de multis exemplaritas. Nonne prædicatione B. Antonij nostri ciuitas Arimini, & partes Romandiolæ ab errore multiplici sunt liberatæ? Nonne oblitterata erat Christi via in Christianis, & vita; & per bajulos crucis Christi renouata, scilicet fratres minores? Quis ad litteram obseruabat Euangeliũ? nullus inquam inueniebatur. Sed franciscus cum suis fratribus veniens vitam huiusmodi assumens, & docens, post se traxit quasi totum mundum. Per beatum Franciscum, & suam prædicationem Soldanus venit ad fidē. Octogonti Frater imperatoris Tartarorum per fratres minores venit ad fidem, & miraculis claret. Georgiani ad fidem per fratres minores venerunt; & stant adhuc, & sic de alijs nationibus. Quis cogitare posset fructum; quem adhuc, hodierna die faciũt fratres suis prędicationibus, & exemplis in partibus Rusię, Bosnæ, Bulgariæ, & Corsicæ, & sic de alijs, tā pro uincijs, quam ordinis Vicarijs? Certe nullus. Et sicut fecerunt fructum, & faciunt suis prædicationibus, & exemplis io orbe toto, sic & in quibusdam hominibus faciunt hodie, & fecerunt, sicut de pluribus dictum est supra in hoc fructu, & conformitate, & etiam conformitate 8. & 9. Attamen pro huius confirmatione adduco exemplum vnũ in speciali, quod

Nota.

accidit prædicatione fratrum tempore beati Fran. Dum enim duo ex nouellis discipulis B. Ftan. ad ignotas partes prædicationes causa adirent, ad quoddam castrum plenum pessimis hominibus peruenerunt, in quo erat quidam ipsius crudelis, & magnus tyrannus caput dictorum prædonum, & malorum hominũ, qui & si genere esset nobilis; ignobilis tamen erat pessimis moribus. Ad dictum castrum fratres ratione frigoris, & famis diuertentes cum labore per internuncios rogauerunt dominum castri, vt illa nocte eos reciperet Dei amore, quos ille a Deo inspiratus recepit gratanter, & multam compassionem, & curialitatem ipsis exhibuit, nam fecit eis fieri ignem maximum, & parari mensam more nobilium. Discunbentibus fratribus, & alijs cunctis, vnus illorum fratrum; qui erat sacerdos, habens gratiam loqui de Deo singularem, videns, quod nullis discumbentium de Deo aliquid, aut de salute animæ tractaret, aut loqueretur, sed solum de prædationibus, & occisionibus, & alijs malis multis, qui hincinde perpetrauerant, & gaudebant in rebus, & de impietatibus, quas vsquequaque commiserant; quare refectione finita corporali; cupiens frater ille hospitem suum, & alios, qui aderant cælesti cibo reficere, dixit domino illi. Domine magnā charitatem, & curialitatem nobis exhibuistis, & ideo multum essemus ingrati, si non vobis aliqua bona secundum Deũ rependere studeremus, Propterea rogamus, vt totam familiam faciatis congregari, vt pro beneficijs corporalibus a nobis receptis, spiritualia rependamus. Quorum rogaminibus dominus assentiens, fecit omnes congregari coram dictis fratribus, quibus congregatis cępit ille frater loqui de gloria paradisi, quomodo ibi est lętitia sempiterna, ibi societas angelorum, securitas beatorum, ibi gloria infinita, ibi copia cælestium thesaurorum, ibi vita perpetua; lux inobfuscabilis, pax imperturbabilis; sanitas incorruptibilis, ibi Dei præsentia, & omne bonum, & nullum malum. Et quod homo propter peccata, & miseriam suā perdit tot, & tanta bona; & acquirit infernũ, vbi dolor est, & tristitia sempiterna, societas demonum, & serpentium, & draconum, vbi miseria infinita, & vita sine vita, tenebræ palpabiles; & luciferi pręsentia, vbi turbatio, & ira, sempiternus ignis; & glacies, & rabies, fames, & sitis, vbi mors sine morte, gemitus, lachrymę, stridor dentium, & æternitas tormentorum, vbi omne malum, & carentia omnis boni. Postea subiunxit. Et vt comprehendi, omnes vos ad tanta mala curritis festinanter. Nam nihil boni operis, vel sermonis in vobis apparet, vnde consulo, & admoneo vos charissimi, quod pro vilibus rebus mundi, & carnis voluptatibus, quæ omnia transeunt, vt

vmbra; nolitis perdere illa summa, & ęternè duratura cęlestia bona. Et his dictis a fratre prędicto, dominus ille castri tactus intrinsecus, & corde compunctus, procidit ad pedes fratris cum omnibus alijs, & cępit amarissime flere rogans, & petens a fratre, vt ipsum in viam salutis dirigeret. Et confessione cū multis lachrymis facta; & cordis compunctione eidem fratri: dixit ei frater, quod oporteret eum in redemptione peccatorum suorum peregrinari per sanctuariam, atteri per ieiunia, in orationibus vigilare, & eelemosynis largis insistere, & alijs operibus pietatis. Dominus autem ille respondit. Pater charissime, ego nunquam istam prouinciam exiui, Pater noster, nec alias orationes scio dicere, vnde aliā pœnitentiam mihi iniungatis. Ille sanctus frater ait. Charissime, ego volo fideiubere pro te, & ex charitate pro tuis peccatis intercedere ad dominum nostrum Iesum Christum, vt scilicet anima tua non pereat. Et nunc ad pręsens nolo, vt aliam pœnitentiam facias, nisi, quod hoc sero proprijs tuis manibus portes de paleis, vt ego, & socius quiescamus, qui cū gaudio de paleis portauit, & lectum parauit, & fecit in vna camera, vbi lumen ardebat. Et videns pręfatus dominus, quod frater ille tam sancta, & virtuosa verba protulerat, concepit, quod esset sanctus homo. Et posuit in corde suo explorare, & obseruare eū diligenter quid faceret illa nocte. Et vidit, quod dictus frater posuit de sero se ad dormiendum in lecto, sed cum putaret omnes profunde dormire, surrexit intempeste noctis silentio, & pro fideiussione facta expandens manus ad Deū; & orans pro illo, indulgentiam pro illius peccatis postulabat. Et ecce in ipsa oratione eleuatus est in aere vsque ad culmen palacij, & in aere fecit tam magnum lamentum, & fletum pro peccatis dicti domini indulgentiam postulando; quod vix vnquam est visus homo; qui charos suos consanguineos, seu amicos defunctos tā cordialiter fleret, sicut ipse frater pro peccatis illius. Et fuit illa nocte ter eleuatus in aere semper cum piolamento, & lachrymis compassionis. Et ille dominus obseruans latenter omnia prędicta videbat; & audiebat charitatiuum lamentum, & compassiuos singultus lachrimarum, vnde statim de mane ad pedes procidit dicti fratris, & cum lachrymis compunctionis rogabat eum, vt ipsum in viam salutis dirigeret paratum firmiter ad omnia, quę iuberet. Igitur (fratre sancto consulente sibi) vendidit cuncta, quæ habuit; & restituit restituenda, & cętera pauperibus errogauit, & secundum sanctum Euangelium cuncta distribuit; & semetipsum domino offerens, ordinē fratrum minorum intrauit; & cum vita sancta, & perseuerantia laudabili finiuit. Cæteri etiam antiquarum iniquitatum satellites, & sodales compuncti corde, vitam in melius mutauere. Sic antiqui fructificauerunt in mundo ad pœnitentiam homines inducentes, quia non de Aristotelis, vel Auerrois; sed de gloria paradisi, & inferni supplicijs prędicabant. Plures in mundo fuerunt fures, & latrones maximi, qui prædicationibus fratrum compuncti, ordinem intrauerunt, & sancto fine decesserunt. Frater Gonsaluus Sancij de prouincia sancti Iacobi nobilis genere, sed latro fuit pessimus, tandem conuersus ad dominum, factus frater minor miracula fecit in vita, & post mortem. Frater Agnellus de Aluerna latro pessimus, conuersus ad dominum per beatū Fran. fuit postea homo magnę sanctitatis, & sic de alijs. Et quia nimis longum esset enarrare quid Christus fecerit circa homines vtriusque sexus per B. Fran. & fratrum suorum linguam, & vitam, sufficiant iam præmissa.

Sexto arguit profectum animarum fratrum prædicationibus factum, reuelatorum a Deo sinceritas. Diuinis enim oraculis est declaratum, quantum fructum animarum fecerit, & facit hic ordo. Cum enim B. Fran. lauando quendam leprosum ipsum curasset, post dies paucos dictus leprosus apparuit beato Fran. oranti in quadam silua dicens ei. Cognoscis tu me? Cui B. Fran. Quis (inquit) tu es? Et ille. Ego sum leprosus quem Christus benedictus (te promerente) sanauit; & hodie vado ad regnum beatū, de quo Deo, & tibi gratias ago. Benedicta sit anima tua, & corpus tuum, & benedicta sint verba tua, & opera tua, quia per te multæ animæ saluabuntur in mundo. Et scias, quia non est dies in mundo, in quo sancti Angeli, & sancti, & sanctę Dei non referant magnas gratias Deo de sanctis fructibus, qui per te, & tuum ordinem vndique patrantur per orbem. Et propterea confortare, & gratias redde Deo, & ista cum benedictionē Dei. Et his dictis, recessit, & B. Fran. remansit valde consolatus.

Idipsum beatus Fran. dixit cuidam fratri, cuius venam pectoris restrinxit. Cum enim dictus frater peteret a beato Fran. Quis ordo Deo magis esset acceptus. Respondit beatus Fran. In otio, & murmuratione.

Quædam sancta domina rogauit Deum, vt sibi reuelaret quantum ordo B. Fran. sibi esset acceptus. Cui dominus respōdit, quod in hoc ordine erant homines; qui inter omnes homines huius mundi plus Deo placebant: & aliqui, qui inter omnes magis Deo displicebāt. Et sibi de vno fuit conquestus; quod suum nomen parum à fratribus, & intra fratres nominabatur. De affectu autem Christi ad ordinem patuit supra conformitate 9.

Septimo profectum animarum ordinis astruit hominum ad hunc ordinem deuotio. Quem affectum habeant fideles, & habuerint ad hūc ordi-

ordinem, præ alijs ostendunt constructio tam solẽnis locorum induitio habitus fratum minorum, corpora defunctorum apud fratres humatorum, multiplicitas paramentorum; & sic de alijs. Sed super omnia est cohabitatio fratrum apud insignes personas, & notabiles, vide Fráciam, respice Alamaniam, verte te ad Angliam; Guasconiam; Aragoniam, Hyspaniam, Boemiam, Vngariam, Austriam, Lombardiam, Siciliam; & totam Italiam, & reperies, quod reges; filij regum, & filię, vxoresq́;, comitesque; duces; principes; barones; & dignitate seculi fulgentes, fratres minores in suis hospicijs habere pro confessoribus, & informatoribus voluerunt. Quot committerentur infanda per tales, quæ tamen non fiunt prędicationibus, & fratrum monitionibus, vnde & si fratribus sit ad distractionem mentis cũ talibus conuersatio; cedit tamen hominibus ad vtilitatem animarum, & profectum fratrũ; quia ipsorum fratrum est ad mercedem apud altissimum. Non credo, ꝙ sit aliquis ordo; ad quem tantum fideles afficiantur, sicut ad istũ. Nec hoc esset nisi fructu magno, & profectu, quem dominus per fratres operatur in eis. Quot sunt homines habentes secum fratres missas, prædicationes, & alia audientes ab eis? esset nimis prolixum referare, qui ibi non ad ludendum, & secularia exercenda morantur, sed cum grauitate vitæ, & morum dominos, & alios apud quos resident informantes. Qua deuotione præfati nobiles ad beatum Fran. in retentione fratrum freti, a Deo iuxta promissa beato Fran. de habentibus deuotionem ad ordinem, in fine gratiam, & gloriam recipiũt; & in præsenti à multis malis præseruantur, vt dicetur conformitate 13. & 40.

Octauo, & vltimo astruit profectum animarum fratrum, & ordinis deputatio (teste abbate Ioachim) Ordo minorum perseuerabit vsque ad tempora nouissima, & sic Christus beato Fran. reuelauit quid facient sua prædicatione, & si dictum sit fructu primo, & conformitate, tamen sic, inquit. Ordo columbinus, scilicet fratrum minorum vsque ad nouissima tempora duraturus, per mare aquilonare transibit; aspera pascua gustabit. Regina austri proteget, & fouebit eũ in amaritudine sua, flumen Eufratem transibit, vndam, & impetum eius sua prædicatione mitigabit, aspera reducentur in planum in sermone eius. Terra salsuginis idest Egypti ad dominum conuertetur per eum. In eadem terra secure Euãgeliũ prædicabit. Multæ gentes per ipsum ordinem ad Deum conuertentur. Gens idolatra, cuius lingua ignorabitur, quæ de finibus terræ missa à Deo in adiutorium terræ promissionis; & vt ipsa agnoscat Deum patrem omnipotentem, & filium eius vnicum dominum nostrum Iesum Christum, ad fidem Catholicam per ipsum cõuertetur. Futurum est enim quod ordo columbinus viriliter se opponat contra mortis Angelum, & prædicando contra eum, plures, & maxima multitudo de filijs ipsius ordinis martyrio ad dominum transibunt, sicut dictum est per Dauid prophetam. Posuerunt mortalia seruorum tuorum escas volatilibus cœli, carnes sanctorum tuorum bestijs terræ. Gaudebunt in canticis idest in prædicatione omnes tribus Israel. Et gens immunda Machometica; quæ remanebit, & hi qui residui erunt ad dominum conuertentur. Hæc Abbas Ioachim in libro concordiæ. Ad quid ergo destinatus sit ordo minorũ in principio patet quia ad Crucem Christi, & vitam tenendam, & prædicandam. Et quid finaliter, quia ad prædicandum infidelibus, & contra antichristum, & quod per prędicationem eius mundus debet ad Christum conuerti. Sic ergo apparet præfatis de profectu, & vtilitate quantum ad animas facta, & quæ fit per fratres ordinis, & quę fiet in futuro. Et patet declarata secunda pars huius vndecimæ conformitatis, quod non solum B. Fran. ad exemplũ Christi ad prædicandum accessit, vt dictum est conformitate præcedenti, sed etiam destinauit fratres ad prædicandum per totũ mundum, vt dicit secunda pars declarata huius conformitatis, scilicet Franciscus destinator, scilicet fratrum suorum ad prędicandum.

FRVCTVS XII. ET CONFORMITAS. Iesus loquens humilimis, Franciscus referator. Expositio primę partis, scilicet Iesus.

IN superioribus conformitatibus, & fructibus visum est de legibus Saluatoris nostri, & hæc conformitate 9. Ac de eius doctrina quo ad prædicationem eius, conformitate 10. & hoc generaliter. Nunc in ista conformitate 12. videndum est in particulari de ipsius doctrina quo ad personas; quas ipse redemptor omniũ Christus docere placuit spiritualiter, & singulariter. Et circa hæc insistendo.

Primo erit videndum, quos informauit sua sapientia particulariter.

Secundo, quid eis expressit generaliter, quibus visis, patebit expositio istius primę partis videlicet. Iesus loquens humilimis. Quia & si maximos, & superbos sit alloquutus; humilimos tamẽ principaliter placuit informare; quia tales sunt; quos ipse diligit iuxta illud prouerb. 3. Cum simplicibus idest humilibus sermocinatio eius. Quòd enim humiles, & non superbos dominus alloquatur, patet in tota serie veteris testamẽti. Dominus enim loquutus est cum Noe cum Abraam, cũ Isaac, Gen. 6. 12. & 16.

Gen. 28. Exo. 3. Iosue. 1. 1. Reg. 23. 3. Reg. 4. Isa. 1. Ierem. 1. cum Iacob, cum Moyse, cum Iosue, cum Dauid, cum Salomone, cum Isa. cum Ieremia, cum Ezech. & alijs prophetis. s. Elia: Eliseo, Michea, Amos, & sic de alijs. Qui homines fuerunt humilimi; vt patet ex eorum actibus, ac Deo accepti. Sic & in nouo testamento per ipsum Christum Dei sapientiam, & virtutem extitit operatum, vt ex sequentibus clare patebit. Ipse. n. Christus magister, & veritas sua sancta doctrina informare complacuit, & allo qui videlicet.

Primo Virginem Mariã eius matrem: quam alloquutus est.

Nota. Primo verbo intraneo, ipsam lumine prophetico replendo; ac suam deitatem (vt pie creditur) ostendendo, & hoc dum in eius vtero moraretur, vt in opere á me edito de vita B. Mariæ fructu. 17. prolixe declaraui.

Secundo loquutione externa suam matrem alloquutus est.

Primo in sua post triduum re inuentione, cũ Lucæ 2. ipsa ei dixisset. Fili: quid fecisti nobis sic? Ego & pater tuus dolentes quærebamus te. Tunc inquit ipse Christus. Quid est quòd me quærebatis? Nesciebatis ꝙ in his; quæ patris mei sunt oportet me esse? Quæ verba & si ex parte. B. Mariæ fuerint amoris expressiua dilectum habere anhelantis, & liquescentis post inuentionem, ac stupentis, & admirantis, fuerunt tamen ex parte Christi singularis excellentiæ Iesu, & diuinitatis declaratiua. Cum enim se asserit debere esse in his; quæ patris sunt, ostẽdit se verum Deum esse. Ratio, quia cum totũ esse habeat. s. diuinale á patre: hinc est, ꝙ quę sunt patris quo ad essentialia, sunt

Ioan. 17. Matth. 11. & eius: quare quæ patris sunt, sua sunt. Omnia mihi tradita sunt á patre meo.

Et ad instar patris, sicut pater cœlestis pascit Matth. 6. volatilia, sic & ipse Christus.

Matth. 11. Sicut pater abscondit á sepientibus, & prudẽtibus sua secreta; sic & ipse Iesus filius.

Matth. 23. Et sicut pater cœlestis est vnus magister; sic & ipse Christus est magister.

Matth. 10. Sicut pater nobis debita dimittit. sic & eius filius Iesus.

Matth. 11. Et si cut pater cœlestis de cœlo dat spiritum, sic & filius Iesus.

Ioan. 4. Sicut pater diligit filium, sic & filius patrem.

Ioan. 5. Sicut pater operatur, sic & Iesus filius operatur.

Ioan. 5. Sicut pater est viuens, & ipsa vita, sic & Iesus est viuens, & vita.

Ioan. 13. Sicut pater habet omnia in manibus: sic & filius.

Ioan. 14. Sicut pater est in filio: sic & filius.

Ioan. 7. Sicut pater habet sapientiam: eandem habet & filius Iesus: quia doctrina filij est patris.

Ioan. 15. Sicut pater est agricola: sic & filius.

Ioan. 16. Sicut pater amat discipulos: sic & filius.

Ioan. 16. Sicut pater clarificat filium: sic & filius patrẽ.

Et sicut pater seruat in nomine suo: sic & ipse. Ioan. 17. Sicut pater est Deus misericordiarum, & totius consolationis: sic & filius.

Sicut omne datum optimum est á patre luminum: sic & á Iesu. 2. Cor. 1.

Sicut pater testimonium dat in cœlo: sic & filius & spiritus. Et sic præfatis inspectis apparent dicta verba á Iesu prolata matri suæ deitatis euidenter esse declaratiua. Et sic succintè patet de primo verbo. Iacobi 1. 1. Ioan. 5.

Secundo loquutus est Iesus matri in nuptijs existenti. Cum Virgini dicenti præ compassione vinum non habent: respondit. Quid mihi, & tibi mulier? nõdum venit hora mea. Quod verbum: vt apparet prima facie, non fuit virgini inhonoratiuum; sed multipliciter commendatiuum. Ioan. 2.

Primo in nomine; quo eam appellat dicens mulier ipsam totam esse liquefactam pietate ad egenos, & indigentes ostendit.

Secundo, quia hoc verbo expressit se aliud esse habere, quam quod accepit ab ea. s. diuinum. Et quia non per primum esse, quod ab ipsa acceperat, competebat sibi miracula fieri: sed per secũdum esse, hoc exprimendo matrem ipsam esse reseruauit.

Tertio quia dicẽdo nondum venit hora mea ostendit, ꝙ illud, quod secundum cõmunem cursum fieri non debet speciali interuentu Mariæ, Deus facit: quia eius precibus Deus inclinatur in cunctis: quare per hoc innuit omnium recursum, & accessum ad Mariam debere esse: vt quod Deus nostra indignitate non debet porrigere, eius nobis interuentione donetur: quare hoc verbo matrem nõ despexit: sed acceptauit, & cõmendauit, Quod patet cum subditur, ꝙ beata virgo hac habita responsione dixit ministris. Quęcũque dixerit vobis facite.

Tertio Christus loquutus est matri tempore suæ passionis. Cum enim staret iuxta crucem dixit ei. Mulier, ecce filius tuus. Quod quidẽ verbum sic B. Mariæ dictum fuit ipsius. B. Mariæ in matrem Ioannis adoptatio, prout dicit B. Hierony. in sermone de assumptione. Cogitis me o Paula &c. Et cum fuerit filio summè obediens, Ioannem, vt filium adoptiuũ singulari est complexa amore. Et quia verbũ hoc, & dubia circa ipsum declaraui in opere de vita virginis Mariæ fructu. 51. Ideo ad pñs circa ipsius expositionem non insisto. Ioan. 19.

Secundo alloquutus est Iesus Ioannem baptistam.

Primo internaliter quando voce Marię Christum habentis in vtero, ipse Ioannes exultauit, & spiritu sancto repletus fuit. Lucæ 1.

Secundo vero vocabiliter, & hoc primo in deserto. Quando factum est verbum domini super Ioannem in deserto: vbi notatur, ꝙ super Ioannem multiplex est factum verbum. & Lucæ 3.

Iesus

Iesus est multipliciter verbo singulari eum alloquutus.

Nam quando Ioannes fuit à peccato purgatus verbo suę miserationis est alloquutus pręueniendo eum, antequàm exiret de ventre sanctificando.

Quando fuit ab ipso Christo, & matre visitatus, verbo eum est alloquutus singularis Dei incarnationis: quia sibi cognitio secundum Ambrosium, & Augu. est collata. In cuius cognitionis signum ipse exultat, & mater eius prodit Maria matrem Dei eam vocando.

Lucæ 1. Quando impulsus est ad desertum. Verbo alloquutus est de eius à Deo protectione: ꝙ eũ ab hoste protegeret, & aleret in fame.

Quando tanto tempore in deserto est conuersatus, est alloquutus eum verbo de mundo contenendo quàm sit vtile, & de imprecia bili thesauro talibus pręparato; ac quàm bonus sit dominus ei totaliter cohærentibus.

Quando missus est ad prædicandum, tunc habuit verbum de Dei bonitate, & Dei amore ad homines: qui vult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem eius nominis peruenire: qui verbum suum ad saluandum omnes quantum in se est direxit. Alloquutus est etiã eum verbo singulari eidem inspirando quid ipse esset facturus: quia baptismum instituere debebat. Quidue prædicaturus cum pœnitentiam Ioannem prędicare voluit.

Matth. 3. Secundum beatum Ioannem alloquutus est in sua ab eo baptizatione, vt enim habetur. Iesus venit à Galilea ad Iordanem ad Ioannẽ; vt baptizaretur ab eo. Ioannes autem prohibebat eum dicens. Ego à te debeo baptizari, & tu venis ad me? Respondens autem Iesus dixit ei. Sine modo. Sic enim decet nos omnem implere iustitiam, vbi Chrlstus oñdit.

Primo suam profundissimam humilitatem: quando à Ioanne voluit baptizari.

Secundo informauit Christus Ioannem de sua omnimoda sanctitate: quia inquit decet nos implere omnem iustitiam, & sic sanctos esse consumate.

Tertio à sua doctrina; quę incipit ab opere: quia quæ volebat docere. s. baptismum, & humilitatem, ante voluit opere exercere; & sic implere omnem iustitiam: quia iustitia exigit: vt quod verbo promit, opere exerceat doctor.

Quarto de perfecta animę munditia: quę est per susceptionem baptismi: qui baptismus est sacramentum perfectè iustitiæ: quo iustificatur homo, & si moreretur statim cum iustis vitam intraret æternam.

Quinto de vitę exemplaritate. Decet inquit nos implere omnem iustitiam. Glo. 1. Omnẽ gradum humilitatis. Quorum primus est in subijciendo se superiori. Secundus in subdendo se pari. Tertius vero, & summus in subijciendo se inferiori, quem gradum Christus ostendit Ioanni, dum ab ipso inferiori baptizari voluit, & sibi complacuit. Et sic apparet quomodo bene dicit Christus. Decet: non oportet, quia ex decentia fuit; non ex necessitate, ꝙ Christus à Ioanne voluit baptizari. Nota.

Sexto loquutus est Ioanni Christus de suo baptismo quo ad effectus, & si ante Ioannes dixerat. Ego quidem baptizo in aqua: post me autem venit; qui vos baptizabit in spiritu sancto, & igni: tamẽ dum videt Spiritum sanctum in columba descendere, tunc experientia cognouit baptismum Christi, gratiam vltra suum conferre.

Septimo informauit Ioannem, & loquutus est sibi de misterio sanctę Trinitatis, dum patrem audit in voce; Spiritum sanctum cernit in columba; & filium in sua pręsentia videt in humanitate assumpta. Et sic nec Ioannes cernendo: vt habetur testimoniũ perhibuit, ꝙ hic Iesus est filius Dei. Ioan. 1.

Octauo declarauit Ioanni Iesus; & loquutus est in se continere omnem plenitudinem gratię, & deitatis: quia est filius Dei: in quo patri cõplacuit, scilicet reconciliare omnia &c. qua complacentia homo quilibet iustus à patre per filium acceptatur. Collo. 3.

Nono loquutus est se mundi redemptorem ostendendo: propter quę Ioannes clamat dicens. Ecce agnus Dei: ecce, qui tollit peccata mundi. Et à peccato liberatorem: quia dicit eum baptizare in Spiritu sancto. Ioan. 1.

Decimo loquutus est Ioanni se liberalissimũ esse, non solum sua largiendo Ioanni, vtpote eum spiritu. s. replendo: sed etiam quia seipsum contrectandum suis manibus exhibuit liberaliter. O cum quanta reuerentia, & deuotione, amore, & timore beatus Ioannes Christum contrectabat: Et quàm noua gratia Iesus Ioannem sanctificabat; cum tactu Christi virtus ab illo exibat: quare & in Ioanne hęc virtus fuit per Christum refusa suo tactu, & concessa. Sic ergo patet quomodo Iesus Ioannem est allocutus.

Tertio allocutus est Iesus Ioannem dicens. Discipulis Ioannis ad se missis. Ite dicite Ioãni; quæ audistis, & vidistis: vbi Saluator non per verba; sed per opera Ioanni respondit. Et quia per doctores præsertim Chrisostomum clare in quæstione à Ioanne mota Christo; declaratur, ꝙ Ioannes non ratione sui hanc mouerit: sed ratione discipulorum, vt per solutionem in fide ipsius Christi solidarentur: hinc est quòd Christus multa dicendo, & faciendo respondit Ioanni pro discipulis: Nam ex doctrina; quam audierunt, & potentia in signis; quam viderunt, Christum cognouerũt esse; quem prophetæ venturum prędixerunt. Sed discipulis Ioannis recedentibus (ne videretur velle eis adulari) de magistro ipsorum

Ioanne Iesus cœpit loqui ad turbas dicens. Quid existis in desertum videre. &c. Vbi Ioannem comēdat suo famine à multis, & de multis.

Et primo in affectu fuisse ordinatum à mundo remouendo; quia Ioannes stabat in deserto, non in ciuitate: vt mundi despector verè probaretur.

Secundo stabilitum quo ad profectum. Nam à Dei seruitio per instabilitatem non abscessit: quare arundo vento agitata non fuit.

Tertio quo ad habitum, & corporis tegumentum; quia non mollibus indutus erat: sed ci-
Matth. 3. licio ex pilis contexto camelorum.
Mar. 1.

Quarto de intellectu, & interna radiatione; quia prophetam, & plusquam prophetam eū dicit. Nam quem venturum prædixit digito ostendit.

Quinto de merito, & acceptione; quia Angelum eum vocat, non natura; sed gratia.

Sexto de verbo, & prædicatione; quia regnū cœlorū vim patitur; quia prædicatione Ioannis peccatores deserēdo peccata, & rectè operando digni efficiebantur regno cœlorum.

Septimo de officio, & operatione; quia vocat eum Baptistam à baptizatione; quia homines ad baptismū Christi verū disponebantur.

Octauo de excellentia in sanctitate. Inquit. Inter natos mulierum non surrexit maior. Ma-
Luc. 7. gna asseruit de Ioanne, & si Lucas modificat verbum, vt referratur ad solos prophetas.

Nono de prærogatiua in terminando: quia in ipso est finis veteris testamenti quo ad legem, & prophetas.

Decimo de virtuositate in operando di. eum Eliam, non persona, sed opere, & virtuositate, & diuinæ legis zelo: pro quo Ioannes maluit occidi.

Vndecimo de austeritate in viuendo: qua nō manducauit, neque bibit, sicut cæteri faciunt: sed cibus, & potus ab alijs erat distinctus, ꝑ-
Matth. 4. ut habetur. Matth. & Mar. De præfatis Salua-
Mar. 1. tor commendauit Ioannem. Et quia Deus
Matth. 11 est; qui omnia nouit, laus est magna Ioannī; ꝙ sic à Saluatore commendatur prę alijs.

Duodecimo commendauit Ioannem de vera
Ioan. 5. citate in confitendo; & hoc dicens. Ipse testimonium perhibuit de me, Ioannes.n.testimonium perhibuit de Christo.

Matth. 3. Primo de eius potentia. Venit fortior me post me &c.

Secundo de eius eminentia. ibidem dicens. Cuius (inquit) non sum dignus soluere corrigiam &c.

Tertio de eius auctoritatiua clementia. ibidē. Ipse baptizabit vos in Spiritu sancto &c.

Quarto de eius iustitia. Cuius ventilabrū &c.

Quinto de eius auctoritate, & dignitate. ibidem dicens. Ego à te debeo baptizari.

Sexto ostendit eum verum Messiam, & hoc dum discipulos suos duos ad Christum misit. Matth. 11.

Septimo de eius mūdicia. Ecce agnus Dei &c. Ioan. 1.

Octauo dicit eum fœderatorem, & nostrum mediatorem dicens. Medius autem vestrum Ioan. 1.
stetit &c.

Nono omnibus celsiorem. Ante me factus est &c. idest, mihi præpositus, & prelatus intm̄ est ante me: secūdum Chrisostomum; vt nec ego Ioānes in vltimis ministrorum vocari sim dignus.

Decimo dicit eum iustum dominatorem, & prauorum punitorem. Iam securis &c. Et se- Matth. 3.
quitur paleas &c.

Vndecimo. Mundi redemptorem. Ecce qui Ioan. 1.
tollit peccata mundi.

Duodecimo omnium Deum esse, & conserua torem. Hic est filius Dei. Ioan. 1.

Tertiodecimo comendatur Ioannes à Christo de dilectione. Ille inquit de Ioāne erat lu- Ioan. 5.
cerna ardens.

Quartodecimo cōmendatur de vitæ exemplaritate. A Christo vocatur lucerna: non solū Ioan. 5.
ardens: sed & lucens. s. per vitæ exemplaritatem. Sic ergo patet de quibus saluator Ioannem sua locutione commendauit. De quibus diffuse est dictum in opere de vita virginis, fructu. 20.

Tertio. Iesus allocutus est matrem Ioannis Helisabeth: & hoc per Mariam matrem suam eam salutando, quæ allocutio fuit valde mi- Luc. 1.
rabilis.

Primo, quia fuit Helisabet commotiua, & innotiua; quia statim exclamauit.

Secundo spiritu sancto repletiua; & hoc fuit primum: quia repleta est Spirito sancto Helisabeth.

Tertio ad Deum laudandum impulsiua, & incitatiua; quia spiritus sanctus impulit eam ad exclamandum.

Quarto sui ipsius agnitiua; & tunc se humiliando clamat. Et vnde hoc mihi, vt mater domini &c.

Quinto abditorum reseratiua, Misteriū agnoscens incarnationis inquit. Mater domini ad me veniat.

Sexto salutis æternæ promissiua; quia audiuit salutationem Mariæ Helisabeth.

Septimo exaltationis Mariæ panditiua: quia benedicta tu in mulieribus, idest super omnes mulieres: quo sequitur, quòd Helisabeth cognouit multa de B. Maria, videlicet ipsam esse obedientissimam, patientissimam, virtuosissimam, sanctissimam, efficacissimam, gratia plenissimam, potentissimam, Deo acceptissimam, Dei filij matrem dignissimam, humilimam, excellentissimam, purissimam, benignissimam, liberalissimā, fidelissimam, & præclarissimam: de quibus habes supra fructu. 3. & conformitate.

Octauo conditionis ipsius Iesu. Helisabeth manifestatiua;

manifestatiua; quia benedictus fructus &c. Cognouit.n.ipsum Iesum filium Mariæ; quia eam mediante Maria alloquebatur esse, Primo impletorem præmissorum. Secundo veterum terminatorem: & sic de alijs; quibus dictum est conformitate tertia, vide ibi. Sic ergo hæc alloquutio Helisabeth fuit mirabilis.

Nono, quia spiritus prophetici concessiua: Helisabeth enim prophetissa facta est triplici spiritu prophetico.s.de præsenti, vnde hoc mihi, vt mater &c. De preterito.beata es, quę credidisti &c. De futuro. perficientur in te, quæ dicta sunt tibi à domino.

Decimo fuit exhilaratiua; quia Ioannes infans exultauit in guadio.

Vndecimo mirorum operatiua. Præfata enim mira fuerunt omnia: ac etiam tali allocutione facta fuit in Ioanne, videlicet spiritus Sancti repletio: à peccato expurgatio, sanctificatio, confirmatio, vsus rationis concessio, incarnationis Christi reuelatio, Ioannis iocundatio: de quibus est dictum conformitate tertia. Sic ergo patet qualis fuit hæc allocutio Helisabeth.

Quarto Iesus allocutus est Zachariam patrem B.Ioannis Baptistæ, sicut ipse in suo cantico, versu tertio profitetur dicens: Locutus est per os sanctorum &c. Sed quæ Zacharias pandat Iesum eidem dixisse, dictum est conformitate.4. ideo ad pńs dimitto.

Quinto allocutus est Iesus Ioseph patrem putatiuum, & si per se, & immediate in Euangelio non habeatur; credi tamen potest: cum.n. fuerit eum ipso plurimo tempore conuersatus; ꝙ sua gratissima allocutione cum sit recreatus. Hunc tamen sanctum Euangelium pandit Iesum allocutum.

Matth. 1. Primo angelorũ ministerio: vt patet Matth. 1. cum eidem integritatem suæ pijssimæ matris indicauit d. Ioseph fili Dauid noli timere accipere Mariam coniugem tuam &c.

Luca. 2. Secundo pastorum, Simeonis, & Annæ, testimonio: vt patet. Lu. 2. Qui omnes cum magnalia de Iesu narrarent, Maria, & Ioseph mirabantur.

Tertio in somnis, vt se duceret ad Aegyptũ. & post tempus se reduceret; angelico fecit eloquio. Demum tamen ipsum allocutus est Luca. 2. cum matre sedens inter doctores. Respondẽdo dicto virginis. Fili quid fecisti nobis sic? Respondit. nesciebatis, ꝙ in his; quæ patris mei sunt oportet me esse? quo declarauit, & patris, & filij vnam esse comunem naturam, vnam virtutem, & operationem, vt supra dictum est.

Sexto. Iesus allocutus est pastores.

Septimo. allocutus est magos.

Octauo. allocutus est sanctum Simeonem.

Nono allocutus est Annã prophetissam. quorum primos duos, allocutus est angelorum eloquio. Et alios duos spiritus sancti indicio; & quia de talibus supra conformitate.4. dictum est ad pńs declarãda mõ alio omitto.

Decimo. Iesus allocutus est diabolum in deserto, tribus vicibus suis prauis consultationibus respondendo. Matth. 4.

In prima responsione, & allocutione diaboli Iesus ostendit cibum hominis esse tam verbũ inspiratum, quam increatum, & incarnatum dicens. Quod non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo; quod ꝓcedit ex ore Dei.

In secunda responsione ostendit Dominus Iesus Deum in necessitatibus pie inuocandum, non tentandum dicens. Non tentabis dominum Deum tuum, & ꝙ non pręueniendus: sed timendus, & prosequendus est Deus ipse.

In tertia responsione soli Deo, & non creaturæ, latriæ cultum impendendum dicens. Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruies: quibus verbis diabolum superando scriptura à se eiecit, & diabolum vincendi per scripturam nobis exemplum reliquit: de quo modo diabolum superandi, & si sit dictum conformitate & fructu.7.dicetur tamen infra conformitate.21.

Vndecimo Allocutus est Iesus piscatores.s. Petrum, Andream, Iacobum, & Ioannem dicens. Primis, venite post me faciam vos fieri piscatores homium. Secundis vero non dixit præfata; sed solum vocauit eos. Et sequitur, ꝙ relictis retibus &c. secuti sunt eum. Hæc domini Iesu locutio ad istos fuit valde mirabilis. Matth. 4.

Primo si attendatur modus vocationis: quia nihil promittendo saltem Iacobo, & Ioanni vocando solum, statim relictis omnibus, eum sunt secuti. Sed B. Hieronymus hunc passum exponens dicit: ꝙ quidam radius diuinitatis, & fulgor à facie Christi exibat attrahens ipsos ad se, sicut magnes ferrũ. Et quia Deus est, ad se trahere potest; quos vult, & quomodo vult.

De radio diuinitatis a facie Christi executne.

Secundo fuit mirabilis in modo promittendi; quia non dicit faciam vos piscatores hominum; sed fieri.s.à patre, regerens, & referens omnia bona in patrem. Remunerationis ostendit mercedem pro sua imitatione; quia piscando homines pręmium eorum est pro tali opere vita æterna: vt Iacobus ostendit. cap.4. in sua canonica. non dubium est mentibus eorum præmium inspiratione interna insinuasse, & si verbo exteriori nõ prodiderit.

Duodecimo. Allocutus est Iesus sanctos Apostolos, & hoc multipliciter.

Primo informando eos de consilijs euangelicis.

Secundo de sua omnipotentia dicit. Quid timidi estis modicę fidei &c. Matth. 5. Matth. 8.

Tertio de fide quomodo omnia impetrat. ibidem, de fide centurionis dicit. Amen dico vo-

co vobis, non inueni tantam fidem in Israel.
Quarto quomodo ipse est Saluator anima-
Matt.9.10. rum dicens. Messis quidem multa, & sequitur. Quod data eis potestate misit eos prædicare &c.
Matth.13. & Lu. 8. Nota. Quinto dicens. Vobis datum est nosce misterium regni Dei &c. ostẽdit eos ad vitam æternam præordinatos.
Matth. 14. & 15. Sexto dicens. Date illis ad manducãdum &c. Et ca. 15. Factorem mirorum, & cum ipso exeuntes non posse à fame periclitari.
Septimo ibidem dicente. Habete fiduciam, & nolite timere, ostendit in domino fidẽtes ab aduersitatibus liberari.
Matth. 15. Octauo verum iudicem dicens. Omnis plantatio, quam non plantauit &c.
Nono. Summum magistrum, & doctorem dicentes. Edissere nobis parabolam istam. Sequitur. non intelligitis, quod omne: quod intrat &c.
Decimo. Pium exauditorem, & liberatorem de Chananea dicens. Non sum missus &c. Sequitur. Fiat tibi sicut petisti.
Matth. 16. Vndecimo verum Deum, dicens discipulis: Quẽ dicunt homines esse filium hominis &c.
Duodecimo. Passurum pro eis dicens ibidẽ. Cepit ostendere discipulis suis, quia oporteret eum &c.
Tertiodecimo. Qualiter sui abnegatione cũ pœnitentiæ susceptione est imitandus dicẽs, ibidem. Si quis vult post me venire, abneget semetipsum &c.
Matth. 12. Mar. 9. Quartodecimo. se nostram beatitudinem esse dum se transfigurauit in monte.
Quintodecimo: quòd diuinæ reuelationes nõ sunt palam faciendæ, ibidem dicens. Visionẽ quam vidistis &c.
Sextodecimo. Quomodo diabolus eijcitur. ibidem di. quòd in oratione, & ieiunio.
Decimoseptimo. Ioannem spiritu fuisse Elyã dicens. Elyas iam venit &c. ibidem.
Matth. 18. Decimo octauo, per humilitatem ad regnum cœlorum patere ingressum dicens. Nisi efficiamini sicut paruuli &c.
Matth. 19. Decimonono, ꝙ abstinere à carnalibus decet ingredi optantem vitam æternam, dum dicit de Eunuchis.
Matth. 19. Vigesimo. Salutem docuit à Deo dari, dicẽs. Apud Deum omnia popularia sunt.
Matth. 19. Vigesimoprimo, mundum abdicantes Deo mirabiliter remunerandos. Sedebitis &c. Et centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit.
Matth. 20. Vigesimosecundo. Non esse superbiendum ob statum dicens. Scitis, ꝙ principes gentium &c. Vos autem non sic &c.
Matth. 21. Vigesimo tertio. Sine intermissione Dei verbum audiendum, & loquendum. Docebat eos de regno Dei.
Vigesimoquarto. Omnis tentationis impulsum fide superari dicens. Amen dico vobis si habueritis fidem, & non hæsitaueritis &c.
Vigesimoquinto. fugiendum esse honorem seculi. Super cathedram Moysi &c. Vos autẽ non sic &c. Matth. 23.
Vigesimo sexto. Non esse credendum cuilibet loquendi dicens. Videte, ne quis vos seducat &c.
Vigesimoseptimo libenter supportandas mundi tribulationes ob præmium di. Qui ante perseuerauerit vsque in finem &c.
Vigesimo octauo. Antichristum futurum di. Cum videritis abhominationem &c.
Vigesimonono. Futurum iudicium nemini hominum, vel Angelorum patere di. De die autem illa & hora &c.
Trigesimo paratos semper esse ad mortem. d. ibidem. Vigilate ergo, quia nescitis &c.
Trigesimoprimo. Vanam gloriam in operibus virtuosis fugiendam cap. 25. Ne inter fatuas virgines inueniatur.
Trigesimosecundo: talentum sensuum multiplicandum ibidem di. Quidam homo peregre &c.
Trigesimotertio. Operibus misericordiæ insistendum. ibidem in die iudicij de his, à cunctis exiget rationem.
Trigesimoquarto. Sui corporis, & sanguinis celebrationem frequentandam di. Hoc facite in meam commemorationem. Lucæ 22.
Trigesimoquinto. Suum proditorem detexit. d. Vnus vestrum me traditurus est. Matth. 26.
Trigesimosexto discipulos scandalizãdos ob suam captionem di. Omnes scandalum &c. Matth. 26.
Trigesimoseptimo. Passionem suam fore acerbissimam di. Tristis est anima mea vsque ad mortem &c. Matth. 26.
Trigesimo octauo. Se super omnia principatũ tenere di. Data est mihi omnis potestas &c. Matth. 28.
Trigesimonono. Discipulos ad prædicandum direxit. d. Euntes ergo docete. Matth. 28.
Quadragesimo. Spiritum sanctum se missurum eis prædixit di. Sedete in ciuitate &c. Mar. vlt. Lucæ 24.
Quadragesimoprimo. Se veraciter à mortuis resurrexisse di. Palpate, & videte &c. Lucæ 24.
Quadragesimosecundo. Post suam resurrectionem eos multipliciter alloquendo, vt patet Io. 21. & 29. De pluribus alijs dominus Iesus alloquendo informauit. De quibus conformitate 30. dicetur. Ioan. 21. & 29.
Tertiodecimo. Iesus allocutus est leprosum, Cum enim leprosus potestatem eius confiteretur d. Domine si vis, potes me mundare. Iesus respondit: Volo. Mundare, vbi votiue leproso condescendendo, se potentissimum deprompsit. d. Mundare, statimque mundatus est. In quo mire condescendit, & mira effecit, & qui solo verbo cuncta condidit, solo verbo eum manu suæ omnipotentis virtutis curauit. Matth. 8. Mar. 1. Lucæ 5.
Quartodecimo Centurionẽ di. quod ad eius domum

domum veniens puerum eius infirmum curaret. Vbi se expressit abiectos, &, humiles non fastidire sed diligere. Nam tales libenter visitat, & gratiam animæ sanatiuam erogat. Ad huncque Centurionem, quia fidelem humilẽ, & misericordem inuenit, quid loquatur, sequitur. Vade, & fiat tibi, sicut petisti. Hoc verbum documentum Christicolis infert talibus insignitum virtutibus à domino exaudiri, sibique quod optat ab ipso indilate concedi, vt patet ibidem. Nota.

Matth. 8. Quintodecimo locutus est vni scribæ eum sequi volenti di. Vulpes foueas habent, & volucres cœli nidos; filius autem hominis non habet vbi caput suum reclinet. Quo verbo paupertatem diligere se, & ipsius statum elegisse clare ostendit. Attende.

Matth. 8. Sextodecimo. Quẽdam volentem eum sequi, sed prius patrẽ sepelire di. Dimitte mortuos suos. Non vetuit, aut prohibuit sepulturam fieri parentibus; cum id a Deo mandetur, sed consequentia ad sepulturam, videlicet captionem hæreditatis, & huiusmodi; quia tales sequi Christum non possunt, & consequenter tales sic quęrentens mortui sunt Christo, quare & sepeliant murtuos, idest mortuorum capiãt hæreditates, & successiones.

Lucæ 4. Mar. 6. Decimoseptimo cum patriotis locutus est Iesus di. Nemo propheta acceptus est in patria sua. Vbi ostendit conciues adinuicem inuidere, & potius de se malum audire velle, & iudicare, quam bonum. Nec aliquem sibi præferri, sed substerni.

Luc. 4. Decimo octauo adolescentem mortuum di. Adolescẽs tibi dico surge, & surrexit; vbi ostendit, quod suę omnipotentiæ nihil resistit; sed viui obtemperant, & mortui, ac à peccatorũ morte semper esse surgendum.

Matth. 8. Mar. 1. Luc. 4. Decimonono Demoniacis locutus est. Vt exirent, & tacerent, vt dominus imperat subditis, & ne falsa veris misceant silere demandat.

Matth. 9. Mar. 1. Luc. 5. Vigesimo Paraliticum di. Confide fili, remittuntur tibi peccata tua. Vbi expressit aliorum interuentu à Deo alteri peccata remitti.

Matth. 9. Mar. 2. Lucæ 5. Vigesimoprimo Matthæum di. Surge, & sequere me. Docens à nobis omnia debere excuti, si vestigia Christi volumus prosequi.

Vigesimo secundo Pharisæis locutus est Iesus.

Matth. 9. Primo di. se peccatorum esse vocatorem. Nõ est opus valentibus medicus. Et sequitur. Nõ enim veni vocare iustos, sed peccatores.

Secundo tempore necessitatis concedi plura fieri, quæ alias nõ decet di. Dauid panem propositionis comedisse, quod solis erat licitum sacerdotibus.

Matth. 15. Tertio conuincit eos trangressores diuinorũ mandatorum di. Quare transgredimini mandatum Dei &c.

Quarto non condescendendum petitionibus imprudentum. Signa petebant, & eis non præbuit. Matth. 16

Quinto in regno cœlorum voluptatibus carnis nullam operã dari, & matrimonium morte dissolui di. Erunt sicut Angeli Dei. Matth. 22.

Sexto. Vxorem non dimittendam, nisi causa fornicationis. Et melius obtinetur regnum cęlorum non ducendo, quam sic ostendit in eunuchis, quos se castrasse dixit, propter regnũ cœlorum. Matth. 19.

Septimo. Quæ sunt Dei ostendit Deo exhibenda, quę Cęsari Cæsari reddenda. Matth. 22.

Octauo opera eorum cauenda docet, sed verba prosequenda. Opera enim illorum ostendit mala, quia indiscreta di. Imponunt onera grauia ibidẽ, quia vanagloriæ applicata: Omnia opera faciunt, vt videantur ab hominibus quia in cortice litterę di. Legem stare, nec fructum spiritualem in scriptura exigi debere di. Væh eis, quia claudunt regnum cœlorũ, idest intelligentiam spiritualem, quia ad diripienda bona aliorum inhiabãt di. Væh qui comeditis domos viduarum &c. quia praua intentione effecta di. Væh. Sequitur. Circuitis mare, & aridam &c. quia ignorantia plena, quia inquit. Væh vobis cæci, quia populum non bene de lege, & alijs informabant, quia ad lucrũ temporale semper exhibita, & non Dei quærentia honorem. Væh qui decimatis mentam, & anetum, & Dei gloriam &c. non quæritis, nec fidem &c. quia apparentia, & non existentia. Nam mundabant quæ deforis erant calicis, & parapsidis, non quæ de intus, quia facta solum, vt apparerent bona, cum essent mala; quare erant similes sepulchris dealbatis, quæ speciosa apparent deforis homnibus, & intus ossibus, & putredine plena sunt, quia non ad pietatem, sed ad crudelitatem, & dominum Iesum, & discipulos occidendos ordinata, quare prosequenda non sunt opera eorũ, sed verba solum. Plura alia habentur contra eos dicta à saluatore. Matth. 23. Mar. 8. 10. & 12. Lucæ 11. & 15.

Vigesimotertio Iairo locutus est Iesus pro filia moriente roganti di. Noli timere tantummodo crede, vbi innuit, vbi fides solide permanet, timorem expellere, & impetrare quodlibet. Matth. 5. & 9.

Vigesimoquarto Mulieri fluxum sanguinis patienti; quæ sanitatem impetrauit obtentam fidem d. Fides tua te saluam fecit. Mar. 5. Matth. 9.

Vigesimoquinto mare intumefactum Iesus est allocutus. Tace, obmutesce, & cessauit ventus, & facta est tranquilitas, vbi suum verbum omnem habere virtutem ostendit. Mar. 4.

Vigesimosexto Cæcis est allocutus di. eis. Creditis, quia hoc possim facere vobis; & subdit secundum fidem vestram fiat vobis. Sequitur. Et aperti sunt oculi eorum: vbi ostendit sine fide nihil à Deo obtineri posse, & magna fieri fidei magnitudine. Matth. 9. Matth. 11. Lucæ 18.

Vigesimoseptimo. Discipulos Ioannis di. Ite
Matth. 11. dicite Ioanni quæ vidistis, & audistis: vbi se ostendit singularissimum in docendo, & potentissimum in faciendo miranda.
Trigesimo octauo. Turbis locutus est de sanMatth. 11. ctitate Ioannis eas informando. Quid existis in desertum videre?&c. De cœlesti doctrina se
Mar. 4. mini comparata in principio.
Vigesimonono. Patrem cœlestem allocutus
Mar. 11. est ipsum commendando; quod secreta suæ sapientiæ non superbis, sed humilibus referat,
Ioan. 11. gratias ei referendo. In Lazari resuscitatione. In passione, vt calicem passionis remoueat ab
Matth. 26. ipso supplicando. Pater si fieri potest transeat calix &c.
Trigesimo. Ciuitatem Capharnaum allocutus est, & alias ciuitates dicens, quod væ eis &c. vbi arguit earum ingratitudinem, & incredulitatem, ostendens vitium ingratitudinis magum esse; quo merito priuatur homo habitis, & habendis, ac contra se diuinam prouocat ad vindictam indignationem.
Trigesimoprimo vni accedenti pro consilio: Quid agendo vitam consequeretur æternam? Respondit. Si vis ad vitam ingredi serua mandata, & ipso dicente se sic fecisse, quid sibi de esset? Respondit di. Si vis perfectus esse; vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesauros in cœlo: ubi innuit in custodia præceptorum, & consiliorum diuinorum obtentum esse vitæ beatæ.
Trigesimosecundo. Ciuitati Hierusalem locu
Matth. 23. tus est d. Hierusalem Hierusalem, quæ occidis
Lucæ 13. prophetas &c. Vbi saluator ostendit ciuitates puniri; vbi multa ad peragendum infanda reperiuntur. Suumq; excidium eidem prædicit, vt formidine casus compescatur a malis.
Trigesimotertio est allocutus Iesus Petrum eũ
Matth. 14. increpando de fidei pusillaminitate d. Modice fidei quare dubitasti.
Matth. 16. Eum commẽdando di. Beatus es Simon Bariona &c. Eum ecclesiæ firmamentum collocando. Ibidem di. Tu es Petrus & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam.
Matth. 19. Eum de præmio futuro certificando. Ecce nos reliquimus omnia &c. Sedebitis &c.
Eum de correctione fraterna informando. Si
Matth. 18. peccauerit Frater tuus in te; vade, & corripe eum &c.
Matth. 16. Eum negaturum prædicendo. Ter me negabis.
Ioan. 1. Eum singulari nomine nuncupando. Tu vocaberis Cephas.
Ioan. 21. Ei suas oues recommendando. Pasce oues meas &c.
Trigesimoquarto. Surdum liberatum est allo-
Matth. 7. cutus Iesus. Demandans, ne cui diceret, exemplum præbens vitandi laudem humanam.
Trigesimoquinto tributum petenti præcepit Petro, ad vitandum scandalum didragma per

solui d. vt autem non scandalizemus eos &c. ostendens, quod illa; quæ non sunt peccata ratione scandali vitandi sunt aliquando permittenda fieri, quamuis non semper.
Trigesimosexto. Matri filiorũ Zebedei, immo Matth. 20.
filijs eius di. Nescitis quid petatis; vbi innuit Mar. 10.
ineptas, & indignas petitiones, a Deo non acceptari, nec temporalia pro fine, & præmio esse petenda, sed æterna.
Trigesimoseptimo. Duobus discipulis; quos pro asina misit di. Ite in castellum &c. vocat Matth. 21.
ciuitatem castellum, vt pote in breui ruiturã, erat castellum futura respectu ad ciuitatem.
Trigesimo octauo. Archisinagogo Iesum arguenti; quia miracula in sabato exercebat locutus est de temeritate arguendo, & de fatuitate; ne sibi sapiens esse videretur.
Trigesimonono. Principes sacerdotum eis ostendens domum Dei eos fecisse domum ne
gociationis propter inimicitias ipsorum ad Matth. 21.
ipsum, & confundendos eos in pueris ipsius Deum perfecisse laudem. Ibidem. Et demum
conterendos, lapidis ab eis reprobati casu su- Matth. 21.
per eos.
Quadragesimo. Iacobo, & Ioanni vindictam appetentibus in eos; qui Iesum, & ipsos non
receperant di. Nescitis cuius spiritus scitis, Lucæ 9.
vel estis, arguẽs eos; quia vindicta non est expetenda; sed Deo committenda.
Quadragesimoprimo Herodianos eum consulentes cum pharisæis de tributo Cæsari dando respondens eis. Reddite, quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo. vbi ostendit in temporalibus dominis terrenis subdi debere; in spiritualibus autem domino Deo.
Quadragesimosecundo legis doctorem eum Matth. 22.
tentantem di. quod mandatum maximum in Mar. 12.
lege est diligere dominum Deũ &c. Et secundum mandatum simile huic, est diligere proximum, sicut seipsum, concludens, quod in his duobus mandatis tota lex pendet, & prophetæ; quibus ostendit obseruantia horum adimpleri, quod in scriptura mandatur.
Quadragesimotertio. Quendam principem,
(vt habetur) interrogantem Christũ, & dicen Lucæ 18.
tem. Magister bone, quid faciendo vitam, æternam possidebo? Respondit Iesus mandata nosti. &c. Et cum ille diceret, hæc omnia custodiui a iuuentute mea. Respondit Iesus ad huc vnum tibi deest. Omnia quæcunque habes vende, & da pauperibus; & habebis thesauros in cęlo, & veni sequere me. ostendens non sufficere mundi contemptum ad perfectum, nisi ad sit Christi imitatio.
Quadragesimoquarto. Magdalenæ allocutus est.
Primo ob contritionẽ peccata dimittendo. Lucæ 7.
Secundo pro fratre suo Lazaro plorando, &
lachrimando dicens, vbi posuistis eum, & re- Ioan. 11.
scitando.

Tertio

Tertio eidem post resurrectionem apparendo, & eam vocando dicens, Maria. Nec se tangi ab ea tunc permittendo, quia Magdalena potius ad humanitatem Christi referebat suũ cogitatum, quàm ad deitatem. Ideo dixit ei Iesus nondum ascendi ad patrem meum, id est, O Maria, adhuc in tuo corde per considerationem, & credulitatem ad æqualitatem patris non ascendi: quia me patri æqualem esse non credis. Ioan. 20.

Quarto eam suam nunciam de resurrectione ad Apostolos faciendo, ibidem dicens. Vade ad fratres meos &c.

Quinto eam cum cæteris Marijs salutando, & se quo ad tangendos pedes permittendo. d. Auete. Illæ accesserunt. Sequitur. Illæ autem tenuerunt pedes eius, & adorauerunt eum.

Quadragesimoquinto. Martham allocutus est Iesus, excusando Magdalenam. d. Martha Martha solicita es &c. sequitur. Maria optimam partem elegit; quæ non auferetur ab ea. Quo ostendit contemplatiuam vitã actiuæ præferendam. Ipsam allocutus est, se resuscitatorem mortuorum declarando, dicẽs. Ego sum resurrectio, & vita &c. Lucæ 10. Ioan. 10.

Quadragesimosexto. Zacheum. Allocutus est. d. Zachee festinans descende: quia hodie in domo tua oportet me manere: vbi ostendit effectu, ꝙ veniens ad cor renouat, & ad pęnitentiam inducit. Lucæ 19.

Quadragesimoseptimo mulierem commendantem ventrem matris, allocutus est dicẽs. Quinimmo beati; qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud. vbi B. Mariam declarauit a verbo Dei concepisse; & matrem Dei esse factam; ac beatitudinem obtinuisse non Christi generationem; sed diuinorum mandatorum obseruantia, & impletione. Lucæ 11.

Quadragesimo octauo. Natanael. di. Hic est verè Israelita; in quo dolus non est: vbi præfatum declarauit similem Iacob moribus, & virtutibus. Ioan. 1.

Quadragesimonono. Nicodemum allocutus est Iesus dicens. Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & spiritu sancto non potest videre regnum Dei: vbi sine baptismo saluari hominem non posse declarat. Ac quosdam percipiendo baptismum non habere effectum baptismi: quia non habent spiritum Sanctum: sicut sunt mali, & ficte baptismum recipientes. Sed verè credentes àqua baptizati, & spiritu sancto baptizantur. Et tales si contingeret mori statim post baptismum, virtute baptismi mundantis viderent regnũ Dei; quia saluantur. Ioan. 3.

Quinquagesimo. Regulum allocutus est, de incredulitate increpando. di. Nisi signa, & prodigia videritis non creditis. Cui se Deum ostendit, quando absens eius filium curauit, & Regulus credidit cum tota domo sua. Ioan. 4.

Quinquagesimoprimo. Languidum allocutus est. di. Vis sanus fieri? Et sequitur, ꝙ sanauit eum, & dixit ei. Ecce sanus factus es iam noli peccare; ne deterius aliquid tibi contingat. Vbi ostendit beneficia debere conferri acceptanti; ac recidiuanti deteriora prioribus dari. Ioan. 5.

Quinquagesimo secundo. Samaritanæ mulieri, locutus est Iesus ostendens. Ioan. 4.

Primo se datorem aquæ; quę spiritum sanctũ designat; qua vita habetur æterna.

Secundo. Inspectorem omnium; quia de viris habitis eam informauit.

Tertio verum Dei adoratorem in spiritu, & virtute debere eum colere.

Quarto verum Mesſiam in lege promissum dicens. Ego sum; qui loquor tecum.

Quinto incitatorem cordium: qui mulierẽ hanc fecit Apostolum; quia prædicauit eius gloriam Samaritanis.

Sexto consolatorem nostrum; quia cum Samaritanis stetit; & eos summè consolatos dimisit.

Quinquagesimotertio, cęcum à natiuitate; cui oculos restituerat, allocutus est dicens. Credis in filiim Dei? & sequitur. Respondit. Credo domine: & procidens adorauit eum, vbi ostendit eum, & corporaliter illuminasse, & internaliter. Ioan. 9.

Quinquagesimo quarto. Fratres suos suadentes ex vanagloria templum ascendere, allocutus est di. Vos ascendite ad diem festum hũc, ego autem non ascendam; vbi ostendit, quod gloria humana in se, & in alijs est fugienda. Et quicquid fit, ad Dei laudem fiat; & non hominum. Ioan. 7.

Quinquagesimoquinto. Iudeos allocutus est signũ dans eis suæ deitatis; quia corpus suum ab eis morte concussum, post triduum erat resurrecturum. Et declarauit eos de sua doctrina di. quod non erat sua; sed patris, & de multis alijs, vt in dicto c. habetur, & sequẽti. Ioan. 2. Ioan. 7.

Quinquagesimosexto. Iudam proditorem suũ d. Quod facturus es fac citius. vbi innuit se omnia scire, quæ ipse proditor ordinauit. Eum allocutus est di. Amice ad quid venisti? exemplum dans inferrentibus mala, amicitię vinculo adiungi. Eum increpando di. Iuda osculo filium hominis tradis. Eum ad bonum inducẽs si attenderet, quæ agebat. Ioan. 13. Matth. 26. Lucæ 22.

Quinquagesimoseptimo, Philippum allocutus est cum dixisset Iesu. Domine ostende nobis patrem &c. Respondit Iesus. Qui videt me, videt, & patrem meum, vbi ostendit se per omnia similem patri, & æqualem. Ioan. 14.

Quinquagesimo octauo Thomę locutus est dicenti Iesu. Domine nescimus quo vadis, & quomodo possumus uiam scire? Respondit Iesus d. Ego sum via veritas, & vita, & post resurrectionem se vere resurrexisse declarauit di. Ioan. 14. Ioan. 21.

di. Thomæ. Infer digitum tuum huc, & addidit, quia vidisti me Thoma credidisti. Beati, qui non viderunt, & crediderunt, innuens fidē mereri plus ascensu exhibito creditis, quam visis.

Quinquagesimonono. Iudam quem, & Thadæum di. Iesu Domine quid factum est; quia manifestaturus es nobis teipsum, & non mundo? Respondit Iesus. Si quis diligit me sermonem meum seruabit: ubi ostendit, quod obseruantibus sua mandata se manifestat, vti erat ipse, & Apostoli. Non obseruantibus, non, sicuti non erat de mundo. — Ioan. 14.

Sexagesimo. Turbis iudeorum locutus est di. Tandem ad latronem &c. Quotidie apud vos eram, & non tenuistis me. Vbi ostendit se sua voluntate captum, & non inuite, & si me quæritis sinite hos abire, ubi affectum præcipuum ad discipulos ostendit. — Matth. 26. Ioan. 18.

Sexagesimoprimo. Annæ pontifici, de discipulis, & doctrina sua locutus est Iesus di. Ego palam locutus sum mundo, & in occulto locutus sum nihil, vbi innuit, quod doctrinam suam publice, & aperte tradiderat, & semper corā multis, quia omnibus Apostolis: quare non suspecta, sed pro uiribus accipienda.

Sexagesimosecundo. Seruum se in maxilla percutientem. Si male locutus sum, testimonium perhibe de malo, si autem &c. Non excandescit ad iram, ut ostenderat de percutiente in maxillam, sed seruum iustitiam non debere exercere, nisi prius causa examinata a domino, & prælato. — Ioan. 13. Matth. 5.

Sexagesimotertio Cayphæ principi sacerdotū locutus est interroganti si esset filius Dei. Respondit quod sic, & se venturum ad iudicandū prædixit, declarans veritatem semper dicendam in vltimis saltem constitutum. — Matth. 26. Mar. 15. Lucæ 22.

Sexagesimoquarto. Pilatum allocutus est.
Primo se regem esse asserendo. — Matth. 27.
Secundo regnum suum de hoc mundo non esse ostendendo. — Ioan. 18.
Tertio declarando se paterna voluntate traditum in Pilati ipsius manus, & se Dei filium esse. — Ioan. 19.

Sexagesimoquinto. Filias Ierusalem plangentes, & lamentantes allocutus est di. Filiæ Hierusalem. Nolite flere super me, sed super vosipsas flete &c. vbi eis prædicit quid postea eis euenit, scilicet destructionem ciuitatis Hierusalem, cum tanta populi occisione. — Luc. 23.

Sexagesimosexto. Latronem Crucifixum. d. Amen dico tibi, hodie mecum eris in Paradiso vbi se datorem vitæ beatæ ostendit, & nostrum beatificatorem. — Luc. 23.

Sexagesimoseptimo. Ioannem Euangelistam allocutus est dicens Virgini Mariæ. Mulier ecce filius tuus, & discipulo ait: ecce mater tua, & quia de verbo dicto. B. Mariæ dictum est succinte: declarandum est verbum dictum à Christo discipulo beato Ioanni. s. Ecce mater tua. vbi aduertendum ꝙ ex hoc verbo Ioānes non est filius Virginis, sicut Christus: vt dicūt aliqui; sed solum filius adoptiuus: prout declarat. B. Hieronymus in sermone de assumptione. Cogitis me o Paula. Nec sicut quilibet in quo est gratia dicitur adoptiuus filius Dei. iuxta dictum Apostoli. Sed hæc adoptatio ipsius Ioannis in filium Mariæ, designat Ioannē fuisse. — Galat. 3.

Primo purissimum; quia virgo Virgini est sociatus.
Secundo à Deo dilectissimum, quia tale donum ab ipso accepit.
Tertio Deo acceptissimum, quia præ alijs hic est sibi factum.
Quarto virtuosissimum, quia plene omni virtute tali amore maternali est coniunctus.
Quinto. B. Mariæ similimum: quia simile iungitur simili. — Eccl. 13.
Sexto moribus regulatissimum.
Septimo vita ordinatissimum.
Octauo obsequiosissimum in parendo Christi mandatis.
Nono verbo prudentissisimum.
Decimo Deo fidelissimum.
Vndecimo conuersatione approbatissimum:
Duodecimo. B. Mariæ gratiosissimum, tam ratione Christi mandantis, quam Ioannis ei deuotissime parentis præfata omnia apparent clare considerata Christi commissione facta Ioanni, ac Mariæ conditionibus pensatis. Sed hac Ioannis in filium. B. Mariæ adoptione, factus est Ioannes ipse.

Primo Christi Frater præ alijs Apostolis singularimus: quia modo singulari Maria est ei data in matrem à Christo.
Secundo Christi successor: Petrus in Ecclesia, Ioannes in Maria.
Tertio Christi thesaurarius: quia thesaurū; quem Christus super omnia acceptum habet, sibi tradidit. s. B. Mariam.
Quarto secretarius Christi: quia non solum Christus secreta ei reuelauit; sed per ipsam Virginem Mariam Ioannes de multis diuinis secretis est informatus.
Quinto datum est Ioanni, & collatum quoddam singulare donum; quod ipse erogare valet, vt placet: & hoc est. B. Mariam posse conferre in subsidium, & protectionem cuilibet ad ipsum deuote recurrenti: quia cum sit tradita sibi in matrem a Christo; cuicunq; voluerit libet eam dare, ac flectere pro voto. Habet etiam Ioannes singularem non solum ad beatam Virginem accessum; sed etiam ad Christum, tam ratione matris concessæ, quā ipsius Ioannis nouo modo Christi fratrem effecti: quare supplicatio Ioanni porrecta, & per ipsum Christo votiue exauditur, & consequenter speciali dilectione à patre d. Iesu

Christi amplectitur; ex quo filio suo tam speciali fraternitate est coniunctus. Præsumere ergo potest ipse Ioannes de Christo, & matre plus alijs sanctis tali maternitate pensata. Dictus est Ioannes dilectus à Christo propter illa; quæ Christus in eo effecit, vt dictum est fructu & conformitate. 8. sed magis dilectus, & sic ex multis valeat dici: præcipuè tamen ex dono sibi dato, videlicet, quod beata virgo modo singularissimo est sua mater effecta. Plura B. Ioannes habet, & habuit, dicto verbo Christi: sed præfata sufficiunt. Allocutus fuerat dominus Ioannem quando eum vocauit. simpliciter respondendo sibi cum petisset de proditore dicens. Domine quis est qui tradet te? Et dominus respondit ille est; cui intinctum panem porrexero. Super omnia tamen dignificant Ioannem verba prædicta in cruce à Christo eidem relata. Ecce mater tua: vt patet ex dictis.

Ioan. 13.

Sexagesimo octauo. Christus allocutus est genus humanum dicens. Sitio, idest salutem omnium opto, & facio. Quod verbum quilibet Christiano deberet esse verbum ad ipsius Iesu amorem inflammatiuum; vt non modo omnia eius præcepta efficere, sed gratanter pro ipso vellet mori. Et consequenter dicendo. Consumatum est. Non solum deprompsit omnibus omnia impleuisse: sed salutem omnium perfecisse.

Ioan. 18.

Quinquagesimonono, & vltimo allocutus est totam Trinitatem, sed præcipuè patrē ipsum voluisse tot pœnas subire, vt genus humanum redimeret dicens. Deus meus Deus meus, vt quid dereliquisti me? ostendens super omnes, pœnas luisse sua morte, & passione; ac ad compatiendum, eidem pro nobis morienti; omnes Christicolas commouere. Patri etiā in vitæ termino est locutus, sibi spiritum commendando dicens. Pater in manus tuas commendo spiritum meum: ostendens hanc orationē fieri debere semper à quolibet eius sanguine redempto; & specialiter, dū ex hoc mūdo pergit ad patrem. Præfatis ergo apparet quomodo Iesus allocutus est diuersos diuersimode. Quæ maiorem proculdubio requirebant, quo ad singula, expositionem, sed non effeci, tum propter prolixitatem huius operis vitandam, tum quia Christo concedente opus perficiam de gestis, & verbis ipsius domini Saluatoris, & tunc præfata cum alijs prolixius explicabo; sed sic fecisse sufficiat pro modo.

Nota.

Et quia denominatio fit à nobiliori, & potiori; & quibus Christus locutus est humilimi fuerunt: vt patet ex iam dictis: patet quomodo intelligendum est specialiter. Iesus loquēs humilimis: prout dicit prima pars huius. 12. Conformitatis. Videndum, est amodo in generali quomodo locutus est humilimis. i. sanctis Apostolis; quod fuere humilimi dicēs ipsis, & cuilibet fideli. Discite à me; quia mitis sum, & humilis corde, & quia ipsos in persona omnium fidelium informabat, potest dici, quòd omnes sua doctrina Christus est generaliter allocutus pro vtilitate cuiuslibet. Matth. 11.

Primo tamen, & principaliter, seu præcipuè in ordinatione ad Deum, ad quem sua doctrina principaliter ordinatur, & dirigitur. Secundo quo ad se, & sui. s. cuiuslibet ordinationem in se.

Qualiter Christus ordinat hominē quo ad Deum.

Tertio quo ad proximum, & alios extra se consistentes. Ordinat ipse magister perfectionis Iesus fideles eos alloquendo, & sua locutione, & doctrina quo ad Deum dicens, fideles debent Deo.

Primo obedientiam, & subiectionem, eius mandata custodiendo. Si vis ad vitam ingredi serua mandata. Orando dicere debemus. Pater fiat voluntas tua; sicut in cœlo, & in terra. Suo exemplo. Ego præcepta patris mei seruaui, & maneo in eius dilectione. Matth. 19. Matth. 6. Ioan. 15.

Secundo, Reuerentiam, & adorationem. Diabolo Christus dixit. Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruies. Matth. 4.

Tertio. Dilectionem. Vnus est, & solus bonus dominus Deus &c. Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo &c. Matth. 19. Matth. 22.

Quarto. Gratiarum actionem. Aspiciens in cœlum &c. & c. 15. Gratias agens. In suscitatione Lazari. Gratias tibi ago &c. Matth. 14. Ioan. 10.

Quinto. Recognitionem vt ab eo omnia cognoscentes habere omnia in eius gloriam referamus. Luceat lux vestra coram hominibus, vt videant vestra bona opera, & glorificent patrem vestrum; qui in cœlis est. Matth. 5.

Sexto. Imitationem. Estote perfecti: sicut, & pater vester cœlestis perfectus est. Matth. 6.

Septimo. Assiduam inuocationem dicens. Pater noster qui es in cœlis; Sanctificetur nomē tuum. Matth. 6.

Octauo. Iuramenti per Deum vitationem. Non periurabis. Ego autem dico vobis non iurare omnino &c. Matth. 5.

Nono. Ipsius suffragium petere, & protectionem. Pater noster; qui es in cœlis &c. Et sequitur. Et ne nos inducas in tentationē; sed libera nos à malo. Matth. 6.

Decimo. In ipsum totam fiduciæ iactationē. Scit enim pater vester, quod his omnibus indigetis. Habete fiduciam. Ego sum &c. Matth. 6. & 14.

Vndecimo. Quærere ipsius laudem, gloriam, & honorem. Ego gloriam meam non quæro; sed eius: qui misit me &c. Ioan. 8.

Duodecimo. Eius habere timorem; & ad ipsum totam dirigere intentionem. Quæ placita sunt ei, facio semper. Thesaurizate vobis thesauros in cœlo. Et sequitur. vbi est thesaurus tuus ibi est, & cor tuum. Præfatis igitur dominus Iesus dirigit, & ordinat fideles sua locutio-

Ioan. 8. Matth. 6.

locutione, & doctrina homines in his; quæ sunt ad Deum, ac ad prædicta alia; quæ ad hęc spectant possunt reduci.

Hominem ordinat xps quo ad seipsum & quo. Secundo. Ipse magister Christus ordinat hominem, quo ad seipsum.

Et primo: quo ad linguam. Non periurabis. sequitur. Sit sermo vester: est, est, & non, non. Matth. 5. & 12. Bonus homo de bono thesauro &c. sequitur. De omni verbo otioso reddent homines rationem in die iudicij.

Secundo. Sui ipsius à malo pręseruationem Matth. 5. dicens. Si oculus tuus scandalizat te; erue Matth. 8. eum, & proijce abs te. Dimitte mortuos sepelire mortuos suos. De corde exeunt cogitationes malę &c. Si manus tua scandalizat te abscinde eam &c.

Matth. 15. Matth. 18. Matth. 5. Tertio. Ordinat, vt homo fugiat vanam gloriam, & gloriæ ambitionem. Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, vt videamini ab eis &c. & comminatus est cęcis Matth. 9. dicens. Videte; ne quis sciat, & præcepit Matth. 16. 17. 23. discipulis suis: ne cui diceret quod ipse esset Christus. Nemini dixeritis visionem, donec à mortuis filius hominis resurgat. Secundum opera eorum nolite facere. Omnia enim opera sua faciunt, vt videantur ab hominibus.

Quarto. Totam docet intentionem ad Deũ Mat. vlt. dirigendam. Cum oraueritis non eritis sicut hypocritæ; qui amant in angulis platearum, & in sinagogis stantes orare, vt videantur ab hominibus. Amen dico vobis receperũt mercedem suam. Tu autem cum oraueris intra in cubiculum tuum, & clauso ostio ora patrẽ tuum in abscondito: Et pater tuus; qui videt Matt. 10. in abscondito reddet tibi. Qui amat patrẽ &c. non est me dignus.

Quinto. Ordinat, vt homo habeat æternorũ Matth. 12. amorem, & dilectionem dicens. Nolite thesaurizare vobis in terra. Sed thesaurizate vobis in cœlo &c. Qui non est mecum contra me est &c.

Sexto. Solicitudinis de congregandis mundanis abiectionem, & affectionis remotionẽ Matth. 6. & 10. 19. dicens. Nolite solliciti esse animæ vestrę quid manducetis &c. Nolite possidere aurum: neque argentum, neque pecuniam &c. Difficile est diuitem intrare in regnum cœlorum.

Septimo. Abstinendo à praua conuersatione. Matth. 7. 15. 16. Nolite sanctum dare canibus &c. Sinite illos, cęci sunt, & duces cęcorum &c. Cauete vobis à fermento pharisæorum &c.

Octauo. Vt homo stet in oratione dicens. Petite, Matth. 7. 24. 26. Lucæ 18. & dabitur vobis &c. Orate, ne fiat fuga vestra. Orate, ne intretis in tentationem &c. Oportet semper orare &c.

Nono. Vt in agendis homo habeat circunspectionem. Matth. 7. & 24. 25. Attendite à falsis prophetis; qui veniunt ad vos in vestimentis ouium &c. Esto te parati; quia nescitis, qua hora fur &c.

Decimo. Vt habeat in fide firmam adhęsionem. Mat. 9. Omnia quæcumq; orantes petitis, credite; quia accipietis, & fiet vobis. Et non hæsitauerit in corde suo; sed crediderit quodcunque dixerit fiet ei. Si habueritis fidem, vt Matth. 15. granum sinapis &c.

Vndecimo. Futuri iudicis, & iudicij meditationem. Matth. 13. & 16. Separabit malos, &c. Reddet vnicuique secundum opera sua. Matth. 24. & 25. Vigilate, quia nescitis, qua hora dominus vester venturus sit. Attendendo vitæ futuræ statum, & permansionem. Matth. 6. Intrate per angustam portam; quæ perducit ad vitam. Et quo ad hoc, vt ad vitam perueniamus æternam, plures ostendit saluator ipse sua doctrina vias, & docet; vt patet in sancto Euangelio. Ac etiam portas.

Prima est, B. pauperes spiritu &c. Matth. 5. Matth. 19. Ad istam reducitur illud. Ecce nos relinquimus oia &c.

Secunda. Beati mites &c. Ad hanc reducitur Matth. 5. & 11. illud. Ego autem dico, non resistere malo &c. & illud. Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde &c.

Tertia Beati qui lugent &c. Ad hanc reducitur Matth. 5. Lucæ 6. illud. Væ vobis, qui nunc ridetis; quia flebitis.

Quarta Beati qui esuriunt, & sitiunt iustitiam Matth. 5. & 25. &c. Ad hanc reducitur illud. Iusti ibunt in vitam æternam.

Quinta Beati misericordes &c. Ad hanc redu Mat. 5. 10. & 12. citur illud. Qui vos recipit, me recipit &c. Et Misericordiam volo, & non sacrificium, & illud. Estote misericordes &c. Lucæ 6.

Sexta Beati mundo corde &c. Ad hanc redu- Matth. 5. Matth. 15. & 18. citur illud. De corde exeũt cogitationes &c. Et illud Sunt eunuchi; qui se castrauerunt propter regnum cœlorum &c.

Septima Beati pacifici &c. Ad hanc reducitur Matth. 5. & 18. illud. Si peccauerit in te Frater tuus vade &c.

Octaua Beati qui persequutionem patiuntur Matth. 5. & 10. &c. Ad hanc reducitur illud. Tradent enim vos &c. Nolite timere, quia animam non possunt occidere.

Nona. Pœnitentiam agite, appropinquabit Matth. 4. & 12. 21. enim regnum cœlorum. Ad hanc reducitur illud. Viri niniuitæ &c. Et illud. Publicani, & peccatores &c.

Decima. De humilitate. Nisi quis se humila- Mar. 18. uerit sicut paruulus iste non intrabit in regnũ Matth. 11. cœlorum. Ad hanc reducitur illud. Reuelasti Mar. 16. ea paruulis &c. Et illud. Abneget semetipsum Matth. 19. 20. 23. &c. Et illud. Talium est enim regnum cœlorum. Qui maior est vestrum, erit minister vester &c. Qui se humiliat exaltabitur &c.

Vndecima. Si vis ad vitã ingredi serua man- Matth. 19. & 5. data. Ad hanc reducitur illud. Nisi habundauerit iustitia vestra plus &c. Non omnis; qui dicit mihi domine domine intrabit in regnum cœlorũ, sed qui fecerit voluntatem patris &c.

Duodecima. Oratio ad Deum di. Pater noster. Sequitur. Adueniat regnum tuum. Ad hãc Lucæ 18. reducitur illud. Oportet semper orare. Multa

alia in

alia in alijs Euãgelijs inueniuntur; quæ ad prædicta possunt reduci.

Quomodo ordinatur homo quo ad p̃ximum. Tertio ordinat doctrina Christi, & locutio hominem quo ad proximum.

Primo vitæ exemplaritate. Luceat lux vestra corã hoībus, vt videãt vestra bona opera &c. *Matth. 5.*

Secundo pace, & tranquillitate. Non occidat. Non irascatur. Non dicat racha. Non fatue &c. Omnes fratres estis &c. *Matth. 22.*

Tertio vitæ honestate. Non mechaberis &c. Nihil opertum quod non reueletur &c. *Matth. 10. Matth. 19.*

Quarto dilectione. & charitate. Diliges proximum tuum sicut teipsum.

Quinto compassione. Non est opus valentibus medicus &c. Vade, & corripe eum &c. *Matth. 9. Matth. 18.*

Sexto subuentione. Estote misericordes &c. Date eleemosynam &c. Cũ facis conuiuium, voca pauperes &c. *Lucæ 6. Mar. 6. & 8.*

Septimo. De proximo habendo bonam opinionem. Nolite iudicare &c. Idem habetur. *Matt. 7. Mar. 6.*

Octauo iniuriarum dimissione. Si dimiseritis hominibus peccata eorum, & pater cælestis dimittet vobis &c. Nõ dico dimittere septies sed vsque septuagies septies, & ibidem Sic faciet vobis pater vester cælestis, si non dimiseritis &c.

Nono instructione. Docentes eos seruare omnia, quęcũque mandaui vobis. Exemplo Christi, qui docebat Apostolos de regno Dei. *Matth. 28. Matt. 21.*

Decimo deprecatione. Orate pro persequentibus, & calumniantibus vos. Exemplo Apostolorum; qui rogauerunt pro socru Simonis. Et exemplo saluatoris, qui pro Apostolis patrem rogauit, & pro credituris ad verbum eorum. Sic ergo apparet quomodo saluator noster, & veritatis magister allocutus est quosdam specialiter, & totum mundum generaliter, ordinando sua locutione, & diuinissima doctrina homines. Quo ad Deum, & Quo ad proximũ; & Quo ad semetipsum; sicut hic iã dicta ostendunt, & in alijs conformitatibus antecedentibus, hanc conformitatem clare demonstrãt. Patet ergo declarata prima pars duodecimæ conformitatis videlicet. Iesus loquens humilimis. Videndum est amodo de secunda parte. *Matth. 5. Lucæ 4. Ioan. 17.*

SECVNDAE PARTIS XII. FRVctus, & conformitatis, scilicet Franciscus reserator. Expositio.

PRO huius expositionis euidentia est aduertendũ quod vt superiora ostendunt B. Fran. multos sua lingua vita, & moribus ac prædicatione informando, ad dominum Iesum Christum conuertit. Patet etiã ex dictis in præcedentibus de doctrina beati Fran. à quo fuerit; quia à Deo; & qualiter à beato Fran. fuerit obtenta; quia oratione, & assidua crucis meditatione. Nunc hic videndum est quomodo ipse B. Fran. ad instar saluatoris, vt præmissũ est, informauerit quosdam particulariter, & demum omnes generaliter doctrinæ suæ allocutione benigna. A multis enim interrogatus, & de diuersis prout spiritus sanctus dabat eloqui illi respondebat. Nec interrogabatur, ut homo scientijs mondanis imbutus, sed vt spiritualis, & deuotus. Semel, a domino Ostiensi de pluribus interrogatus dixit ei idem dominus, qui fuit postea Papa Gregorius 9. Frater Frãcisce, Ego te interrogo, non vt hominem scientificum; sed vt hominem à Deo illuminatum, & spiritu sancto plenum. De eius enim doctrina quidam magister postquam beatum Fran. de quibusdã interrogando fuerat ab ipso declaratus, dixit (& habetur in 11. parte legẽdæ maioris) Vere theologia sancti patris istius puritate ac contemplatione tanquam alis in altum subuecta est, vt aquila volans; nostra vero scientia ventre graditur super terrã. Nec immerito, quia eum ad hanc mentis serenitatem indefessum orationis studium perduxerat; cum continua exercitatione virtutum, vt quamuis sacrarum litterarum peritiam non habuerit, per doctrinam ipsam tamen obtinuit lucis æternæ irradiatus fulgoribus, sibi eam Deo dirigente præuijs orationibus, & meditationibus Crucifixi. Quã obtenta non solum publice prædicando, eam in corda hominum direxit, & trãsmisit, verum etiam priuatis locutionibus (vt nunc ostẽdetur) multos informauit. Vt igitur hoc facilius videatur erit videndum.

Primo. Quomodo quosdam particulariter, & priuate doctrinauit.

Secundo. Quomodo generaliter fratres, & alios de diuersis virtutibus, & alijs īformauit.

Quantũ ad primum à suæ vitæ primordio postquam incępit præsolito degustare diuina, incipiendo, & veniendo vsque ad suæ vitæ finem B. Fran. docuit alloquendo.

Primo concaptiuos ciues, de qua allocutione. Loquitur legenda trium sociorum di. quod B. Fran. dum esset cum pluribus ciuibus captus à Perusinis; & esset carceri mancipatus, nec de hoc tristaretur, sed potius gauderet, reprehensus de hoc ab vno de socijs eum dicendo insanum, beatus ipse Fran. respondit. Quid putas de me? adhuc adorabor per totum mundum: vbi ostendit quid de eo Deus disposuerat sibi esse à Deo indicatum.

Secundo. Allocutus est matrem; cum enim mẽsam parando semper panibus ipsam impleret, interrogatus à matre, cur tot panes apponeret? respondit se hoc facere pro eleemosynis dandis pauperibus, eo quod proposuerat omni petenti pro Deo, eleemosynas elargiri, vbi

sui

sui pectoris pietatē ad pauperes declarauit. Tertio allocutus est socios seculares: qui cū post cœnam laute paratam per ciuitatem incedēdo visitatus à domino, se firmasset in quodam loco totus alienatus à sensibus, vt se abinde nullo modo posset pro tunc mouere, interrogatus ab ipsis, quid cogitauerat; quia post ipsos non abierat, forsitan (inquiūt) vxorem accipere cogitasti? respondit: verum dixistis; quia nobiliorem, & ditiorem, ac pulchram magis, quam vnquam videritis accipere cogitaui: vbi ostendit, ꝙ de religione, quā fecit præ alijs celsiorem, Deus eidem prius notitiam indidit.

Quarto. Allocutus est virum quendam spiritualem (vt habetur in legēda trium sociorū.) dum iret circa Ecclesiam sanctæ Mariæ. Beatus enim F. plangendo, & eiulando alta voce, interrogatus à quodā viro spirituali eum audiente, cur fleret, respondit. Plango passionem domini mei: pro quo non deberem verecundari alta voce ire plorando per totum mūdum: vbi ostendit affectum, quem ad crucifixum haberet adhuc in habitu existens seculari.

Quinto Episcopum Assisinatē allocutus est. Primo dum secularis adhuc esset; Cum enim Episcopo pater conquestus esset de beato. Fr. ob pecuniam quam ipse Beatus. F. proiecerat in quandam fenestram, sacerdote eam nō audente recipere, pro reparatione Ecclesię sancti Damiani, Episcopus dixit Beato. Fr. pater tuus turbatus est contra te, & scandalizatus, redde illi pecuniam, quam habes, quę quoniā forte est de iniustè acquisitis, non vult Deus vt eroges eam in opus Ecclesiæ: habeas ergo filí fiduciam in domino, & viriliter age: & noli timere; quia ipse erit adiutor tuus, & ꝓ Ecclesiæ suæ opere abundanter tibi necessaria ministrabit. Respondit Beatus. F. Domine non tantum pecuniam; quæ est de rebus suis volo ei reddere gaudenti animo; sed etiam vestimenta: in quo verbo beatus. F. vilipendere cuncta terrena ostendit Dei amore.

Sexto patrem suum carnalem allocutus est, quando coram episcopo non solum iuri paternæ hæreditatis abrenunciauit; sed vestimenta vsque ad femoralia reddendo sibi dicens: vsque nunc vocaui te patrem in terris, a modo securè dicere possum. Pater noster; qui es in cœlis: vbi beatus Franciscus ostendit toto affectu mundanis abrenunciasse.

Septimo latrones allocutus est: nam ab eis interrogatus in medio nemoris quis esset, respondit. Præco sum magni Regis: vbi se spiritu cognouit à domino dirigi, ad viam domino præparandam in cordibus fidelium.

Octauo ciues suos Assisinates allocutus est pro ædificatione Ecclesię sancti Damiani, petendo ab eis subsidium di. Qui mihi dederit vnum lapidem, vnam mercedem; qui duos dederit, duas habebit mercedes; qui tres, tres habebit. Vbi ostendit nihil immeritum si fiat ad Dei honorem apud eum esse.

Nono fratrem carnalem allocutus est: qui tempore magni algoris videns beatum. F. male indutum, dixit vni socio suo; vt ab ipso beato. F. peteret sibi vendi vnam numatam de sudore suo: cui respondit beatus. F. Ego carè vendam Domino meo sudorem istum, vbi ostendit inextimabili mercede à Domino cōpensandum quicquid ob sui reuerentiam supportatur penuriæ, & tribulationis.

Decimò fratrem Bernardum allocutus est. Primo quando de sero hospitatus cum eo: beatum. F. vidit deuotè orantem dicere. Deus meus, & omnia. Ipse tunc dominus Bernardus dixit beato. F. Si quis haberet à Domino suo multa, vel pauca; quæ tenuisset per multos annos, & nollet ea amplius retinere, quid de ipsis agere posset, quod melius esset? Respondit beatus. F. ꝙ Domino suo deberet reddere, à quo ea recepisset. Et cum dominus Bernardus diceret omnia bona mea temporalia vellem errogare amore domini mei; qui ea mihi contulit, & hoc consilio tuo. Beatus. Fr. respondit, ꝙ hoc erat arduum, & ideo à domino requirendum. Et cum ambo perexissent ad Ecclesiam per orationem diuinū placitum postulantes. Beato. Fr. librum euangeliorū ter aperiente: In prima apertione ei occurit illud. Si vis perfectus esse vade, & vende &c. In secunda. Nihil tuleritis in via. In tertia. Qui vult post me venire abneget &c. Inquit beatus. F. Vade, & perfice sicut audisti: vbi patet beatum. F. se in omnibus & suos voluisse diuinæ voluntati conformare.

Secundo allocutus est fratrem Bernardum: quando eidem mandauit ad conterendam suam audaciam, vt ter transirent de latere ad latus, ponendo pedem super guttur ipsius: de quo habetur supra conformitate. 8. in secunda parte.

Tertiò fratrem Bernardum allocutus est beatus Franciscus veniendo ad mortem benedicendo eum: vt habitum est conformitate. 8. Et sicut in secunda allocutione fratris Bernardi à beato. F. ipse Beatus Fr. summam patefecit sui cordis humilitatem, sic & in tertia allocutione suam ad ipsum patefecit beneuolam paternitatem, & charitatem.

Vndecimo. Fratres, quando pauci erant allocutus est, eos confortando, & prædicando eos in breui multiplicandos per introitum multorum ad ordinem; ac ipsos informando de regno Dei abnegatione sui, & corporis castigatione plura docuit, & deprompsit. Sed fratribus ad numerum duodenarium iam peruenitis, allocutus est beatus. F. roborando eos, & denunciando dominum Papam se eis inclinaturum

naturum regulam approbando. Poſt vero regulæ approbationem Beatus. F. allocutus eſt, & alios.

Primo docendo eos orare di. Pater noſter, & adoramus te Chriſte ad oẽs Eccleſias tuas; quę ſunt in toto mundo; quia per ſanctam crucem tuam redemiſti mundum.

Secundo Crucifixum ſemper meditari. Et hoc ponitur in quarta parte legendæ.

Tertio qualiter ſtantes, & per mundum incedentes deberent incedere, & conuerſari, vt dictum eſt ſupra conformitate. 2.

Quarto allocutus eſt oſtendendo neceſsitati corporis eſſe ſatisfaciendum dicens. Difficile eſt pronitati ſenſuum non parere. parte quinta legendæ.

Quinto, dicens fratrem veſte multiplici non vti: ſi flamma cœleſtis deſiderij cõtegeretur interius. parte quinta.

Sexto Mulierum conſortia, & colloquia di. vitanda omnino: excepta confeſsionis cauſa, parte quinta.

Septimo otium ſentinam omnium malorum effugiendum à fratre cenſebat, & laboribus aſsiduis carnem eſſe domandam.

Octauo Silentium obſeruandum cauendo ab omni verbo otioſo, tanquam de ipſo in die iudicij reddituri rationem. ibidem.

Nono Abſtinentiam, ſi fiat ſine diſcretione nihil valere. ibidem.

Decimo quantum eſt homo in oculis Dei; tantum eſt, & non plus. parte ſexta.

Vndecimo fugiendam omnino laudem humanam, & neminem dicens, eſſe laudandum: cuius incertus eſt exitus. ibidem.

Duodecimo Obedientiæ colla ſubmittenda; vtpote ſic faciendo nullum tempus tranſit ſine fructu, & Luc. ibidem.

Tertiodecimo ſubditum prælatum conſiderare non debere: ſed illum ratione cuius eſt ſubiectus. ibidem.

Quartodecimo Fratres minores vocari debere, ne maiores fieri præſumant. ibidem.

Quintodecimo non in curijs præfatorum: ſed in locis fratrum pauperrimis eſſe Deo eſt magis acceptum. ibidem.

Sextodecimo Paupertatem ſpecialem viam eſſe ſalutis: quæ virtus hominem amicum magis reddit Chriſto. parte ſeptima.

Decimoſeptimo ſacræ religionis ingreſſum ab illo verbo inchoandum Euangelij. Si vis perfectus eſſe vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus &c. ibidem.

Decimo octauo pecuniam ſeruis Dei non aſſe aliud. quam diabolus, & coluber tortuoſus. ibidem.

Decimonono fratri minori ad verecundiam eſſe videre pauperiorem ſe.

Vigeſimo intentionem ſuam eſſe, & fuiſſe, ꝙ nullus frater deberet habere, niſi veſtimentũ, ſicut regula concedit cum cingulo, & femoralibus. in libro qui intitulatur ſpeculum perfectionis. cap. 2. & 3. De paupertate.

Vigeſimoprimo, nihil Deo acceptius animarum ſalute, & quæ magis trahitur exemplo, quàm verbo. parte. 8.

Vigeſimoſecundo in paupere quolibet Chriſtum docebat fratres videre, & attendere neminem contemnendo. ibidem.

Vigeſimotertio orationis gratiam peroptandam à viro religioſo: quia ſine ipſa in Dei ſeruitio proſperari non credebat. parte, 10.

Vigeſimoquarto, ꝙ quæ Deus reuelat nõ ſunt palam facienda: niſi prout diuinus inſtinctus ſuggerit, & ſalus expetit aliorum. ibidem. De multis alijs fratres generaliter informauit, & quia per capitula ponam ipſius verba. Dimitto hanc partem vlterius proſequi, & præmiſſa poſui ſuccinctè hac de cauſa.

Duodecimo allocutus eſt beatus. F. Fratrem Egidium: vt dicit legenda trium ſociorum dicens. Noſtra religio ſimilis eſt piſcatori; qui mittit retia ſua in aquam capiens piſciũ multitudinem copioſam, & paruos in aquam relinquens magnos eligit in vaſa ſua. Cui ordinis dilationem prędixit cum quattuor fratrrs tunc, & non plures eſſent. Vice alia ſanctus Frater Egidius interrogauit beatum. Fr. ſi aliquid eſt terribile in mundo: quod homo per Pater noſter non poſſet ſuſtinere. Reſpondit beatus. F. Diabolus eſt. Nullus eum reſpiciendo poſſet ſuſtinere per medium Pater noſter: quin ſtatim moreretur, niſi Dei ſubſidio iuuaretur. Quod verbum deberet quemlibet Chriſticolam ad dimittendum opera diaboli animare.

Tertiodecimo Papam dominum Innocentiũ tertium. Dum enim ad ipſum perrexiſſet, vt ſibi vitam Euangelicam; quam acceperat cõfirmaret: & ſummo Pontifici, ac Cardinalibus nimis appareret auſterum. Reſpondit. B. Fr. Non eſt formidandum, ꝙ fame pereant æterni Regis filij & hæredes: qui ad imaginem Regis Chriſti per ſpiritus Sancti virtutẽ ſunt in religione paupercula grandi. Nam ſi ſuis imitatoribus Chriſtus regnũ promittit æternum: quanto magis illa ſubminiſtrabit; quæ cõiter largitur bonis, & malis? vbi B. F. omnẽ diffidentiam à cordibus abiecit ſuorum filiorum reſpectu temporalium pro victu conſequendorum; dummodo in dominum ſuum totum iactent cogitatum.

Quartodecimo. Dominum Papam Honoriũ, dum regulam; qua vtimur ſub bulla ab eo obtinuit. Protectoremq; dominum Vgolinum Oſtieñ. Epiſcopum à beato F. in protectorẽ ordinis petitum conceſsit. Ac indulgentiã Portiunculæ à beato. F. ex parte Dei petitam dedit. Et demum viſo miraculo roſarum albarum, & rubearum de menſe Ianuarij; diem

pro dicta indulgentia determinauit. Et cum Papa diceret, ꝙ sibi bullam vellet dare. Respõdit beatus F. ꝙ nolebat aliam chartam; nisi verbum suum: Nam charta erat beata Maria, notarius Christus, & testes sancti Angeli: quo innuit, ꝙ verbo Apostolico in factis animæ est standum firmiter, & credendum.

Quintodecimo Corpus proprium alloquendo, ipsum fratrem Asinum appellabat dicens, (corda ipsum verberando fortissimo.) Frater Asine, sic te decet manere, sic subire flagellũ; si quo vis pergere, perge. vbi ostendit corpus nostrum flagellis domãdum: ne ad rationem sequendam exorbitet quandoque, parte. 5.

Sextodecimo Medicum allocutus est suadentem, vt abstineret à lachrymis: si corporei visus cęcitatẽ vellet effugere dicens respondendo. Non est frater medice ob amorem luminis; quod commune habemus cum muscis, visitatio lucis æternę repellenda, vel modica; quia non spiritus propter carnem, sed caro propter spiritum beneficium lucis accepit. parte. 5. vbi innuit hominem Deo deditum malle debere lumen corporeum amittere, quàm intuitum mẽtalem offendere in aliquo; quo Deus ipse spiritus deuotione videtur.

Decimoseptimo Ferrum, dum à medico in eius carnem ignitum profundari deberet di. Mi frater ignis, esto mihi in hoc propitius, esto curialis precor dominum meum; qui te creauit; vt tuum mihi calorem temperet, quo suauiter vrentem valeam sustinere, quod & fecit. Vbi beatus. F. ostendit creaturam creatori diuino famulari, imperio etiam sui perfecti cultoris.

Decimooctáuo Sociũ alloquutus est, & hoc multipliciter.

Primo ostendendo iniurijs delectari, socio vt sibi diceret iniungendo.

Secundo statum veri humilis pandendo, videlicet corporis mortui.

Tertio se eidem maximum peccatorum asserendo.

Quarto, vt demones discederent à ciuitatę Arretij imperando.

Quinto, ꝙ non conuersarentur libenter cum magnatibus informando. hæc habentur parte. 6. legendæ.

Sexto hostis deceptionem in bursa pecuniã prętendentem demonstrando, parte. 7. legendæ.

Septimo paupertatis speculum plus debet esse frater minor, quàm aliquis pauper de mundo. ibidem.

Octauo danda sunt, quæ habet frater; si quando inuenit se pauperiorem; quia sibi sunt non data; sed mutuata. ibidem.

Nono promissa cuicunque sunt obseruanda, si adsit facultas, exemplo, quando orauit pro Abbate sancti Iustini. 10. parte legendę.

Decimo eidem pandendo casum Christianorum; si auderent cum Saracenis dimicare: vt dicit. 11. pars legendæ.

Vndecimo se prę alijs pœnitentiam exercere debere: vtpote datum in exemplum fratribus à Christo, & alij declarando. vt dicit in speculo perfectionis. cap. 2. De perfectione paupertatis. cap. 16.

Duodecimo docuit socium, vt pauperem vestiret, nudos remanere non esse verecundum. ibidem de perfectione charitatis ad proximum. cap. 3.

Tertiodecimo furtum dicens esse si frater minor pauperiorem se inueniendo non statim de mantello, vel tunica, si posset eidem non subueniret.

Quartodecimo in paupere quolibet Christũ repræsentari dicebat: qui nostram paupertatem assumpsit, & infirmitatem, vt habetur ibidem cap. 11, & in legenda maiori, parte. 7. Socios etiam allocutus est. parte. 6. legendæ dicens suo exemplo cuilibet esse obediendum; quia ipse erat ita paratus nouitio obedire; sicut discretissimo, & antiquissimo fratri.

Decimonono alloquutus est dominum Vgonem: quem alij dicunt Vgolinum Cardinalẽ Ostieñ. & postmodum Papam Gregorium. 9. & hunc alloquutus est beatus. F.

Primo respondendo ipsi domino dicenti sibi, ꝙ nolebat, ꝙ ipse beatus. Fr. ad Franciam iret. Cui B. F. Domine: magna verecundia est mihi, cum miserim fratres meos ad remotas prouincias; si ego remansero in istis prouincijs, & nõ ero particeps tribulationum; quas ipsi propter Deum sunt passuri: Vbi B. F. ostẽdit, quòd prælatus in laboribus subditorum per participationem debet esse conformis. Et cum dominus Cardinalis diceret. Cur misisti fratres tuos tam longè ad moriendum fame; & ad tribulationes alias sustinendas? Respondit B. F. cum magno feruore. Domine; putatis vos, quòd dominus solummodo propter istas prouincias miserit fratres? dico vobis in veritate, quòd dominus elegit, & fratres misit propter profectum, & salutem animarum omnium hominum huius mundi, & non solum in terris fidelium, sed in terris infidelium recipientur, & multas animas lucrabuntur. Vbi B. F. ad quid Deus ipsum miserit cum suis expressit: & se habuisse notitiam de fiendis per fratres clarè deprompsit.

Secundo cum ipse dominus Ostieñ. submissione fratrum diceret Beato. F. quòd sequeretur consilia fratrum sapientum; & se ab eis aliquãdo duci permitteret, beatus. F. nihil sibi respõdens; sed accipiens eum per manum duxit ad fratres in capitulo congregatos; & sic loquutus est ipse Beatus. F. fratribus in feruore, & virtute spiritus sancti. Fratres mei, fratres mei, Deus vocauit me per viam simplicitatis, & humi-

& humilitatis, & hanc viam oſtendit mihi in veritate pro me, & pro illis, qui volunt mihi credere.& me imitari: & ideo nolo, ꝙ nominetis mihi aliquam regulam,neque ſancti Benedicti; neque ſancti Bernardi; nec aliquam aliam formam viuendi, præter illam, quæ mihi eſt oſtenſa à domino miſericorditer, & donata. Et dixit mihi ꝙ volebat me eſſe vnũ magnum fatuum in hoc mundo, & noluit nos ducere per aliam viam, quam per iſtam ſcientiam. Sed per veſtram ſcientiam, & ſapientiã Deus vos confundet. Et ego confido in caſtaldis domini, ideſt demonibus; ꝙ per ipſos puniet vos dominus,& adhuc redibitis ad veſtrum ſtatum cum vituperio veſtro, velitis,nolitis. Tunc Cardinalis obſtupuit valde, & nihil reſpondit; & omnes fratres timuere valde: Vbi B. F. expreſsit modum viuendi fratrum, & quid Deus vltimo faciet fratribus male in hoc ordine viuentibus.

Tertio reſpondit dicto. D. Cardinali dicenti ipſi beato.F. (vt dicit. 6. pars legendæ) ſi ſibi placeret, ꝙ fratres ſui ad Eccleſiaſticas promouerentur dignitates.Cui.B.F.reſpondit.d. Domine, minores ideo vocati ſnnt fratres mei;vt maiores fieri non præſumant. Si vultis (inquit)vt faciant fructum in Eccleſia Dei,tenete ipſos, & conſeruate in ſtatu vocationis eorum, & ad prelationes Eccleſiaſticas nullatenus aſcendere permittatis.Vbi.F.docuit, ꝙ in humilitate eſt ſtatus veri fratris minoris.

Quarto locutus eſt dicto domino Oſtieñ. (vt habetur in 7. parte legendę.) Cum.n. comeſturus B.Fr. in eius hoſpicio pro eleemoſyna prius eundo fruſta pannis acquiſiti ad menſam domini Cardinalis detuliſſet; & Cardinalis dixiſſet beato F. ꝙ ſic faciendo ſuo derogaſſet honori: reſpondit Beatus.F. Magnum mi domine vobis honorem exhibui; dum maiorem dominum honoraui,& de hoc dicetur infra couformitate.16. Vbi oſtendit fratrem minorem pro eleemoſyna libẽter debere velle ire: dominum Ieſum Chriſtum pauperem in hoc mnndo imitando. Fuit etiam alloquutus hunc dominum Oſtieñ. cum voluit eſſe frater minor,vt dictum eſt ſupra conformitate. 9.parte. 2.

Vigeſimo Fratrem Pacificum eſt alloquutus. Cum.n. idem frater oraſſet in Eccleſia beati Petri de Bouario iuxta caſtrum Treuij;& poſitus in extaſi humili reſeruari Franciſco, volens poſt viſionem humilitatem beati F. experiri,dixit quærendo ab eo quid de ſeipſo ſentiret.Cui Beatus.F.videor mihi(ait)maximus peccatorum. Et cum frater Pacificus diceret, quòd ſalua conſcientia hoc dicere, nec ſentire poſſet reſpondit. Si quantumcunque ſceleratum hominem tanta fuiſſet Chriſtus miſericordia proſequutus; arbitror ſanè, ꝙ multo plus, quam ego Deo gratior eſſet.parte.6.legendæ.vbi oſtendit dicto fratri ſe in vera humilitate eſſe fundatum.

Vigeſimoprimo alloquutus eſt.B. F. fratres Leonem,Maſſeum,Ruffinum,Ricerium, & Peregrinum: de qua alloquutione habes ſupra conformitate.8.De tribus primis in tractatu de prouincia ſancti F. De duobus alijs in tractatu de prouincia Marchiæ.

Vigeſimoſecundo allocutus eſt beatam Claram: qua alloquutione omnibus mundanis ipſa abrenunciauit, (prout eius dicit legenda.) Chriſto ſponſo per omnia ſe iungendo. Eundem bea. F. alloquutus eſt iuxta finem: & hoc per internuncium,mittendo eidem, ꝙ ipſum vna cum ſororibus viderentur ad eorũ gaudium, & conſolationem. Sicque factum eſt, ꝙ poſt mortem beati Franciſci corpus eius deductum eſt ad ſanctum Damianum, & ſic ipſa cum ſororibus cum magna deuotione,& gaudio eum viderunt.

Vigeſimotertio allocutus eſt Epiſcopus Imolæ, parte 6. legendæ petendo, vt cum ipſius licentia populo ipſius prædicare liceret:qui cõcedere noluit. Ad quem ſecundo beatus F.ingreſſus quid vellet iterato requiſitus humiliter reſpondendo,inquit. Domine, ſi pater filium vno pepulerit oſtio, alio ſibi reintrandũ eſt: cui Epiſcopus ipſum amplexando, Tu & omnes fratres tui de cętero in Epiſcopatu meo generali mea licentia prædicetis; quia hoc humilitas ſancta promeruit:quo clareſcit de humilitate Franciſci exemplum ſpeciale.

Vigeſimoquarto Fratrem Silueſtrum; cum quo, dum Aretium perueniſſet, & totam ciuitatem plenam demonibus beatus ipſe Franciſcus videret, & populum ad mutuam necem incedentem: eidem fratri Silueſtro dixit.Vade ante portam ciuitatis, & ex parte omnipotentis Dei demonibus in virtute ſanctæ obedientiæ præcipe,vt exeant feſtinanter: quod ille faciens ad pacem demonibus effugatis ciuitas ipſa ſtatim redijt. Vbi claruit,quantum valet beati.F. Imperium ad arcendum demonum infirmitatẽ.hęc habẽtur parte.6.legẽdæ. Attende tu qui uis effici frater.

Vigeſimoquinto Virum quendam de Marchia eſt alloquutus: qui frater minor eſſe volebat: cui cum diceret verbum Euangelicum; ꝙ venderet omnia; & pauperibus daret,& ſic eum ad ordinem reciperet: Ille vero parentibus ſua diſtribuiſſet, & nihil pauperibus, a B.F. ſub hac alloquutione repulſus eſt. Vade viam tuam frater muſca: quoniam nondum exiſti de domo tua,& de cognatione. Conſanguineis tuis tua dediſti,& defraudaſti pauperes: dignus non es iungi pauperibus ſanctis. Incepiſti à carne, & ruinoſum fundamentum ſpirituali fabricæ collocaſti. vbi apparet,quã ſeuerus fuit recipiendo ad ordinem fratres expropriatos, vt ſanctum Euãgelium docet; habentur hæc parte. 7. legendę.

Vigesimosexto alloquutus est fratrem Petrum Cathanij suum Vicarium: qui cum fieri fecisset in loco sanctæ Mariæ de Portiuncula paruam domum ad officium dicendum; & quiescendum ob fratrum multitudinem illuc accendentium, eidem.B.Fr.dixit. Frater, locus iste est forma, & exemplum totius religionis. Et ideo potius volo, ꝙ fratres huius loci tollerent tribulationes, & incommoda Dei amore: & alij fratres, qui huc veniunt reportent bonum exemplum paupertatis ad loca sua; quàm si isti haberent consolationes suas plenarie; & alij sumerent exemplum ędificandi in locis suis dicentes. In loco sanctæ Mariæ de Portiuncula: qui est primus ordinis locus; fiunt talia, & tanta ædificia, bene etiam possumus, & nos ædificare in locis nostris. hoc habetur in speculo perfectionis de paupertate.2.cap.Vbi patet, ꝙ beatus.F.habitacula humilia dilexerit, & locum sanctæ Mariæ præfatum. Vice alia dictum suum Vicariũ dum peteret ab ipso.B.F. licentiam, ꝙ bona intrantium ordinem aliqua posset seruare: vt fratribus de eisdem posset prouideri ad locũ sanctæ Mariæ accedentium alloquutus est di. Absit(inquit) à nobis frater charissimæ, vt ꝑ quouis homine impie agamus in regulam, malo te altare Virginis gloriosæ nudare, cum necessitas id requirit, quàm contra paupertatis votum, & obseruantiam Euãgelij aliquid, vel modicum attentare. Gratius enim habebit Virgo beata, sancti Euangelij perfectè seruato consilio, suum altare detegi, quàm altari vestito filij sui promissum consilium prætermitti. Quo dicto ostendit affectum ad paupertatis obseruantiam, & parere diuinis consilijs quantum placeat sanctis. hoc habetur parte 7.legendæ. Hunc eundem alloquutus est: vt fratrem ab alio infamatum si inueniret culpabilem puniret, sin autem(inquit) surge, surge, discute diligenter. Et si accusatum fratrem innocentem repereris, accusantẽ dura correctione cunctis redde notabilem: Vbi sibi displicere summopere ostendit vitium detractionis, ponitur hoc in parte.8.legendæ.

Vigesimoseptimo Nuncios asisinates: qui cum eum de Nuceria Asisium reducerent, & in villa; quæ Satrianum dicitur, vellent pro pecunia corporis necessaria emere, nec inuenirent B.F. alloquutus est di. Ideo nihil inuenistis; quia plus in muscis vestris, quàm in Deo confiditis(muscas denarios vocauit)sed reuertimini(inquit) per domos; quas circuistis, & Dei amorem offerentes pro precio, humiliter eleemosynam postulate. Quod, & facientes inuenerunt plura pro Dei amore, quã pro denarijs: Vbi ostendit, Deus quantum facit, de se confidentibus, & quàm promptus erat implere Francisci promissum, hic habetur parte.7.legendæ.

Vigesimo octauo. Sitientem quendam: cuius vehebatur asello, cum sitis estuaret ardore; ac diceret. Heu morior siti; nisi poculi alicuius beneficio refociler.B.F. alloquutus est di. (oratione pręmissa) Festina ad petram: & illic aquam viuam inuenies: quã tibi hac hora misericorditer Christus bibendam de lapide produxit. Sic, & fecit. Vbi vide clementiã beati.F. & condescensionem ad Franciscum miserationis diuinæ, habetur parte.7.legẽdæ.

Vigesimonono Dantes bonum exemplum, & oppositum etiam peragentes alloquutus est. Primos benedictionis multiplicis accumulando eloquijs. Secundos vero maledictionem eis imprecando d. A te sanctissimæ domine, & à tota cœlesti curia, & à me paruulo tuo sint illi fratres maledicti: qui suo malo exemplo confundunt, & destruunt; quod per sanctos fratres huius ordinis ædificasti, & ędificare non cessas. Qua maledictione ostendit B.F. se zelum maximum habuisse ad suum ordinem, & quàm formidandum sit eius maledictionem incurrere; quia data est tanta deliberatione, & non sine diuina voluntate: quare credendum est à Deo esse sic sancitum in cœlo; quod à B.F. sic est prolatum in mundo.

Trigesimo alloquutus est B. F. Aues. in 8. parte legendæ; dum cantu auicularum incitatus esset in paludibus Venetiarum; diceretq; ad socium. Sorores aues laudant creatorem suum; nos in medium earum euntes laudes, & horas canonicas domino decantemus: sed quia propter earum garritum in dicendo horas mutuo se intelligere non poterant, dixit B.F. ad aues. Sorores aues à cantu cessate, donec Deo laudes debitas persoluamus, & ipse statim tacuerunt. Sed officio expleto, data cantandi iterato licentia, cantum suum more solito resumpserunt. Item in 12. parte legendæ. Inueniendo iuxta Beuanium auium multitudinem primo salutauit; deinde alloquutus eas dixit. Fratres mei volucres multum debetis laudare Deum creatorem vestrum: qui plumis vos induit, & pennas vobis tribuit ad volandum; puritatem concessit aeris: & sine vestra sollicitudine vos pascit, & gubernat: Vbi ostendit se totum affectum ad conditorem omnium semper habuisse; ad quem laudandum sic creaturas inducebat, non solum præditas ratione; sed etiam carentes.

Trigesimoprimo. Demones alloquutus est. parte.10.legendæ. Dum in oratione à diabolo perturbaretur aliquando, dixit ad demones. Facite in me quicquid valetis maligni spiritus, & falaces. Ex parte Dei omnipotẽtis dico vobis, vt exerceatis circa corpus meum quicquid vobis datum fuerit à domino nostro Iesu Christo: quoniam paratus sum ad omnia sustinenda. Cum enim maior inimicus sit corpus meum, quàm habeam, vindicabi-

dicabitis me de inimico meo, & aduerſario peſsimo; Quam conſtantiam non ferentes demones, victi abſcedebant. Et quia ſic eos vicit ſingulari certamine: demum ſolo verbo effugauit. vt dicit.6.& 12.pars legendæ.

Trigeſimoſecundo allocutus eſt.B.F. Soldanum Babiloniæ. Et quia de iſta allocutione dicetur plenè infra conformitate.38. Ideo ad pñs dimitto. De allocutione Soldani à Bea.F. habetur in 9. parte legendæ.

Trigeſimotertio allocutus eſt.B. F. ſibi familiares. 10.parte legendæ. informans eos, quomodo ſe debent habere, dum in oratione viſitatur quis à domino di. Quando ſeruus Dei orans viſitatur diuinitus, dicere debet. Iſtam conſolationem mihi peccatori, & indigno de cœlo miſiſti domine, & ego ipſam tuæ comitto cuſtodiæ: quia theſauri tui me ſentio eſſe latronem. Cum autem ab oratione reuertitur: ſic debet ſe peccatorem, & pauperculum oſtendere; ac ſi nullam ſit gratiam conſecutus: Quo oſtendit, ꝙ per humilitatem, quod datur nobis à domino, ab ipſo conſeruatur.

Trigeſimoquarto Abbatem ſancti Iuſtini de Peruſio parte.10 legendæ. Cum enim ſe beato Franciſco, vt pro ſe oraret, recommendaſſet.B F. allocutus eſt di. Orabo libenter, quod & fecit ſtatim. Et tunc Abbas in exceſſu mentis effectus inſolitum calorem ſenſit, atque dulcedinem: Vbi B.F. expreſsit ſuis precibus aures adeſſe diuinas.

Trigeſimoquinto ad diſtinctos fratres.B. F. verba ſpiritualia ſuæ direxit locutionis.

Ad fratrem quendam non orantem, nec laborantem, nec volentem ire pro eleemoſyna: ſed bene comedentem.B.F. dixit. Vade viam tuã Frater muſca; quoniam vis comedere laborem fratrum tuorum, & eſſe otioſus in opere Dei: & ſic emiſit eum.

Alium; quem docuerat incedendo per viam, vt diceret. Dominus det tibi pacem. Et cum nonnulli de hac ſalutatione turbarentur. B. F. informauit di. Dimitte illos dicere; quia non percipiunt; quæ Dei ſunt. Et noli inde verecundari: quoniam adhuc modicum, & multi nobiles, & principes huius mundi de hac ſalutatione tibi, & alijs fratribus reuerentiam exhibebunt.

Digna verba. B. Fr. Quendam alium interrogantem beatum.Frã. cur ſic fratres à ſua cura reijceretur; alloquẽdo ſic reſpondit. Fili mi: ego fratres ſic diligo, ſicut poſſum; ſed ſi mea ſequerentur veſtigia, ipſos vtique plus amarem, nec me illis redderem alienum. Sed ſunt quidam de numero prælatorum; qui ad alia trahunt eos proponentis illis antiquorum exempla, & parum mea monita reputantes: ſed quid, & qualiter ipſi agant nunc, in fine clarius apparebit.

Alteri fratri dicenti ſibi. Cur non corrigebat defectus, qui fiebant in ordine, reſpondit B. Fran. di. Dominus indulgeat tibi frater, quoniam vis eſſe mihi contrarius, & aduerſarius, atque me implicare in his; quæ non pertinent ad officium meum, quouſque enim habui prælationis officium ſuper fratres, & ipſi permanſerunt in vocatione, & profeſsione tua; licet à principio meæ conuerſionis ſemper infirmus fuerim, cum parua mea ſollicitudioe ſatisfaciebam eis exemplis, & prædicationibus. Sed poſtquam conſideraui, quod dominus multiplicauit numerum fratrum; & ipſi propter tepiditatem, & inopiam ſpiritus incipiebant declinare à via recta, & ſecura, per quam conſueuerant ambulare; & per ampliorem viam; quę ducit ad mortem incedentes non attendebãt vocationem, & profeſsionem ſuam, & bonum exemplum, nec volebant dimittere iter periculoſum, & mortiferum; quod cęperant propter prædicationem, & admonitionem meã, & exemplum meum; quod illis continue oſtendebam; ideo recommendaui ordinis prælationem, & regimen domino, & miniſtris, vnde licet tempore, quo renunciaui officio fratrum excuſarem me coram fratribus in capitulo generali; quod propter infirmitates meas curã de ipſis habere non poteram, tamen ſi ſecundum voluntatem meam fratres vellent ambulare, nunc propter ipſorum conſolationem, & vtilitatem nollem, quod alium miniſtrum haberent, niſi me vſque ad diem mortis meæ. Si enim fidelis, & bonus ſubditus voluntatẽ prælati ſui cognoſcit, & obſeruat; paruam ſolicitudinẽ oportet prælatum habere de ipſo; immo tantum gauderem de bonitate fratrũ propter lucrum ipſorum, & meum, quod ſi iacerẽ in lecto infirmus, non me pigeret ſatisfacere eis; quia officium meum idest prẹlationis eſt ſpirituale tãtum, videlicet dominari vitijs, & ipſa ſpiritualiter corrigere, & emendare; poſt quam autem ipſa emendare, & corrigere prædicatione, admonitione, & exemplo non poſſum, nolo carnifex fieri ad puniendum, & flagellandum; ſicut ſunt poteſtates huius ſeculi: veruntamen vſque ad diem mortis meæ non ceſſabo ſaltem exemplo, & bona operatione docere fratres ambulare per viam; quam mihi dominus oſtendit, quam & ego iam docui, oſtendi eis verbo, & exemplo; vt ſint inexcuſabiles coram domino, & ego non teneor de ipſis vlterius coram domino reddere rationem, Vbi oſtendit B. Fran. quid agendum ſit, & præſertim in hoc tempore, vt bono exemplo doceantur fratres, & de correctione, ſi non eſt prælatus ſe nullus intromitat.

Alium fratrem iuuenem, cum interrogaſſet B. Fran. (vt dicit 2.pars legendæ) qualiter ſocius antiquus ſe circa ipſum habuiſſet in via, qui eſdem ſcandala plura fecerat, & iuuenis reſponderet ſatis bene B.Fran. dixit. Caue frater, ne

ſub

sub humilitatis specie mentiaris. Scio enim scio, sed expecta modicū, & videbis. Vbi ostendit propter alicuius excusationem mendatio non vtendum esse à quoquam.

Quendam alium fratrem (vt dicit 14. pars legendę) qui videbat B. Fran. varijs infirmitatibus angustiari, dixit sibi. Roga Deum pater, vt mitius tecum agat; alloquendo sibi, respondit nisi noscem in te simplicem puritatem, tuū ex nunc abhorrerem consortium; qui ausus fueris circa me diuina iudicia reprehensibilia iudicare: Vbi ostendit virum Deo deditum in cunctis voluntati diuinæ se conformandum.

Plures alios fratres allocutus est particulariter, & docuit sua locutione.

Trigesimosexto Episcopum Teranensem allocutus est B. Fran. qui episcopus post prædicationem factam a B. Fran. populo suo dixit, q̃ tenebantur Deum diligere, laudare, & honorare, & cauere a peccatis, quia per pauperem vilem, & despectum eos illustrauerat, scilicet B. Fran. Cui B. Fran. se ad pedes eius proijciendo di. In veritate dico vobis domine Episcope, nullus homo vnquam fecit mihi tantū honorem in hoc seculo; quantum fecistis mihi vos hodie. Nam alij homines debent mihi. Iste est sanctus homo, attribuentes mihi gloriam, & sanctitatem; & non Deo, sed vos tanquam discretus separastis precio sum à vili. Vbi ostendit B. Fran. nihil sibi velle attribui de sanctitate; sed totum Deo; qui eam dat hominibus.

Trigesimoseptimo Magistrum in theologia, Senis allocutus est, dum interrogasset eum, quomodo intelligitur illud Eze. Si non annunciaueris impio impietatem suam, sanguinem eius de manu tua requiram. Respondendo B. Fran. ait. Si verbum debet generaliter intelligi, ego taliter accipio ipsum, quod seruus Dei sic debet vita, & exemplo in seipso ardere, & fulgere, vt luce exempli, & lingua sanctæ conuersationis omnes impios reprehendat. Sic inquam splendor vitæ eius, & odor famæ ipsius annunciabit omnibus iniquitates suas. Vnde patet quātum vir religiosus debet exemplo, & vita nitere, cuius oppositum faciens ad scandalum, cum sit proximorum diuinum nō euadit iudicium vltionis.

Trigesimooctauo allocutus est B. Fran. militem apud Zelanum (vt dicit 2. pars legendæ) qui ipsum ad prandium inuitauerat; Cui B. F. mortem statim futuram prædixit, vt confiteretur admonuit; & se ad mortem quātum posset, disponeret suscipiendam. Quæ omnia facta sunt vt B. Fran. locutus fuerat.

Trigesimonono Quendam contractum nomine Gedeonem allocutus est (vt dicit secunda pars legendæ) apud Reate, quem signo crucis super ipsum facto liberauit dicens, eum duriora, seu deteriora passurum, si ad vomitum rediret. Et sic euenit eidem, cum ad vomitum luxuriæ recuruatus fuisset, subita est morte oppressus.

Quadragesimo Virum cuiusdam mulieris; qui vxorem non permittebat Deo, vt volebat seruire B. Fran. per ipsam vxorem allocutus est di. nunc tempus esse misericordiæ, postmodū verum æquitatis. Quo verbo audito non solū vxorem Deo permisit libere vacare; sed & ipse consimiliter Deo seruiuit.

Quadragesimoprimo, Fratres Leonardum de asisio allocutus est, cum cordis eius audisset archana; vt dicit 10. pars legendæ; di. Non frater conuenit vt ego ęquitem; tu venias pedes, qui nobilior & potentior me in seculo fuisti, quod frater vt audiuit sic esse asseruit; & veniā ab ipso humiliter requisiuit.

Quadragesimosecundo, Dominum Bonauenturam de sænis allocutus est ostendens ei qualiter loca fratrum deberent ædificari, de qua allocutione; quia dicitur conformitate 16. ad præsens hic omittitur.

Quadragesimotertio, allocutus est quendam ministrum, qui multos libros habens de conscientia B. Fran. tenere volebat; Cui B. Fran. dixit. Frater, nec volo, nec debeo, nec possum venire contra conscientiam meam, & professionem sancti Euangelij, quod professi sumus, Vos vultis videri ab hominibus obseruatores sancti Euangelij; operibus ante vultis habere loculos; vbi B. Fran. ostendit multorum librorum detentionem in fratre minore non esse tutum; sed proprietatem arguere contra regulam spiritualem.

Quadragesimoquarto, allocutus est B. Fran. B. Dominicum; qui cum B. Dominicus diceret B. Fran. Vellem frater Francisce vnam religionem fieri tuam, & meam; & nos in Ecclesia viuere pari forma. Respondit B. Fran. diuinæ esse voluntatis distinctos ordines per ipsos ordinari; vt si alicui durum videretur ordinē vnum introire, ad alium posset accedere, & tali modo Deus non perderet animas fidelium; sed lucraretur.

Quadragesimoquinto; allocutus est B. Fran. nobiles de Perusio; qui eius prædicationem astiludendo perturbabant; quibus B. Fran. dixit. Dominus exaltauit vos super vicinos vestros; propter quod idem magis deberetis recognoscere creatorem vestrum, humiliando vos non tantum ipsi Deo; sed etiam vicinis vestris, sed eleuatū est cor vestrum in superbia, vnde dico vobis, quod nisi cito ad Deum conuersi fueritis satisfacientes illis, quos offendistis; dominus qui nihil relinquit inultum, ad maiorem vindictam, & punitionem vestram, & improperium faciet vos consurgere vnum contra alium; & mota seditione, & intestino bello tantam tribulationem patiemini, quam tam vestri vicini vobis inferre non possent, &

sic

sic euenit in breui. Nam populares expellerũt nobiles; & mutuo se vindicarunt de seipsis.
Quadragesimosexto, allocutus est B.F. generalem ministrum.
Primo describendo ipsum qualis debeat esse; de quo in subditis capitulis fiet de hoc capitulum spirituale.
Secundo eidem litteram dirigendo; quæ incipit. Fratri N. ministro. Dominus te benedicat &c. in qua Epistola B. Fran inducit eum.
Primo ad perferendum tribulationes, & pacientiam habendam; vbi di. quod si fratres eũ verberent, debet habere pro gratia; & ita inquit velis, & non aliud.
Secundo ad dilectionem ipsum persequentiũ di. Dilige eos qui ista faciunt tibi, & non velis aliud de eis nisi quantum D. dederit tibi; & in hoc dilige eos, vt velis ꝙ sint meliores Christiani.
Tertio vt peccantibus fratribus misericordiã donet, & offerat di. Et in hoc volo cognoscere si diligis Deum, & me seruum, & tuum si feceris istud. s. ꝙ non sit aliquis frater in mundo, qui peccauerit quantumcunque potuerit peccare, qui postquam viderit oculos tuos, ꝙ recedat sine misericordia tua; si quærit tuam misericordiam, & si non quæreret misericordiam, tu quæras ab eo, si vult eam. Et si millies postea appareret coram oculis tuis; dilige eum plusquam me; ad hoc vt trahas eum ad dominum, & semper miserearis talibus.

Misericordiam B. Fr. indicit haberi fratribus errantibus.

Quarto ꝙ fratres peccantibus non ingerant verecundiam; sed compatiantur eisdem, & bene tractent. Et omnes fratres, qui scirent eum peccasse, non faciant ei verecundiam, neque detractionem; sed magnam misericordiam habeant circa ipsum, & teneant multũ priuatum peccatum fratris sui; quia non est opus sanis medicum.
Quinto ꝙ pœnitentia peccantibus hæc sit sola. Vade & noli amplius peccare.
Quadragesimoseptimò Capitulum generale allocutus est, cui talem litteram sic incipientem transmisit. Reuerendis & multum diligendis fratribus vniuersis &c. vbi. B.F. monet primo vt Dei nomini cum auditur reuerentia exhibeatur di. Nomẽ domini audientes adorate eum cum timore, & reuerentia proni in terra.
Secundo ostendit fratres minores ideo directos à Deo vt per eos mundus cognoscat ipsum solum esse altissimum Deum di. quoniã ideo misit vos in vniuerso mundo, vt verbo, & opere detis testimonium voci eius, & faciatis omnes scire, quoniam non est altissimus præter ipsum.
Tertio quæ promiserunt, hortatur eos perseueranter perficere di. In disciplina, & sancta obedientia perseuerate, & quæ promisistis ei bono, & firmo proposito adimplete.
Quarto cum efficacia inducit fratres ad reuerentiam corporis, & sanguinis domini di. Deprecor itaque omnes fratres &c. De hoc dicetur statim infra in cap. 1.
Quinto sacerdotes monet vt purissimi pertractent hoc sacramentum, & cum reuerẽtia, & vita, & exemplo sint præ alijs hominibus singulares; sicut dignitate existunt di. Rogo etiam in domino omnes fratres meos sacerdotes &c. dicetur ibidem.
Sexto dignitatem ostendit Dei, & humilitatem in hoc sacramento contenti di. Totus homo paueat &c. dicetur in pręfato. c. 1.
Septimo ostendit ꝙ missæ in conuentibus nõ multiplicentur, sed vna sola dicatur di. Moneo præterea, & exhortor in domino vt in locis, in quibus morantur fratres vna tantum missa celebretur in die. Si vero in loco fuerit plures sacerdotes, sit per amorem charitatis alter contentus audita celebratione alterius sacerdotis.
Octauo ꝙ verba diuina in terra reperta loco congruo ponantur, & decenti di. Propterea moneo fratres meos, & in Christo conforto quatenus vbicumq; inuenerint verba diuina scripta, sicut possunt venerentur, & quantum ad eos spectat si non bene reposita, vel in honestè iacerent in loco aliquo dispersa colligant, & reponant ea; honorantes in sermonibus D. qui locutus est.
Nono se accusat coram ministro, & ca. generali in multis offendisse, & veniam petit d. In multis offendi mea graui culpa, & specialiter quia regulam, quam domino promisi non obseruaui, nec officium dixi, sicut regula præcipit, siue negligentia, siue infirmitatis meæ occasione, siue quia ignorans sum, & idiota.
Decimo inducit fratres ad obseruantiam regulæ; & ad dicendum diuinum officium cum deuotione di. Per omnia oro sicut possum generalem ministrum, vt faciat regulam ab omnibus inuiolabiliter obseruari; & clerici dicant diuinum officium cum deuotione coram Deo; non attendentes melodiam vocis, sed consonantiam mentis.
Vndecimo se regulam, & statuta ordinis seruare promittit di. Ego hoc promitto firmiter custodire; & qui non seruant prædicta (inquit ipse) non teneo ipsos catholicos, nec fratres minores; nec volo eos videre, nec eis loqui, donec pœnitentiam egerint.
Duodecimo, & vltimo rogat. B. F. ꝙ generalis minister, custodes, & guardiani faciant cõtenta in hac littera ab omnibus obseruari, & custodiant litteram, & seruent vt nunquam perdatur, & reponant eam studiosè.
Quadragesimo octauo allocutus est. B. F. sua littera omnes fideles Christianos, & incipit. Vniuersis Christianis, religiosis, clericis, laicis, masculis, & factis omnibus, qui habitãt in

vniuerso

vniuerso mundo &c. in qua Epistola.B. Fran. Primo pandit suam profundissimam humilitatem se eorum seruum dicens, & subditum, paratum omnibus exhibere obsequium cum reuerentia.

Secundo ostendit veram ad omnes charitatẽ di. ꝙ cum ipse sit seruus omnium, tenetur omnibus seruire, & omnibus verba domini administrare.

Tertio Miram suam ostendit prudentiam, & probitantem ac exemplaritatem di. ꝙ considerando mente, quòd non omnes propter infirmitatẽ poterat personaliter visitare; quòd litteris his præsentibus cunctos proposuit visitare; & verba quæ scribit sua nõ sunt; sed domini Iesu Christi.

Quarto ostendit diuinorum beneficiorum multiplicitatẽ reducendo beneficia per Christum collata ad memoriam, tam de incarnatione, quàm de paupertate: tam de institutione sacramenti Eucharistiæ, quàm de passione. Ab illo loco hoc tangit cum dic. Istud verbum patris, vbi tangit de incarnatione. Et cũ dicit. Qui cum diues esset super omnia &c. tãgit de paupertate Christi. De sacramẽto cum dicit. Et prope passionem suã celebrauit &c. Passionem tangit cum ait. Deinde orauit ad patrem &c.

Quinto ad Christi imitationem inducit omnes; quia eius iugum est suaue, & sic suscipientes sunt benedicti, & per oppositum non suscipientes, sunt maledicti. iuxta dictum Psal. Maledicti qui declinant à mandatis tuis.

Sexto ad Dei inducit dilectionem, & ꝙ eum corde puro, & mente pura adoremus, & diligamus toto corde; sic & proximum etiam diligamus.

Septimo ad Dei venerationem, vt eum adoremus in spiritu, & veritate; & laudes ei dicamus die, ac nocte dicendo. Pater noster; quia semper oportet orare, & nunquàm deficere.

Octauo inducit ad puram confessionem peccatorum faciendam; & præsertim communicare debemus vt digne summamus.

Nono hortatur ad faciendum dignos pœnitentiæ fructus; & proximos vt nosipsos diligendos, vel saltem ab illatione malorum pro ximo abstinendum.

Decimo ad verum iudicium faciendum; & iustitię rectitudinem, sic ꝙ cũ misericordia fiat.

Vndecimo inducit ad uirtutes.s. charitatis, & humilitatis habendas, & præcipuè eleemosynæ; quia eleemosyna animam lauat, & de isto mundo, homo in alium mundum nihil secum nisi eleemosynas portat.

Duodecimo ecclesiasticorum honorationem specialiter qui ministrant corpus, & sanguinẽ domini, & sancta verba; qui prædicant & docent populum.

Tertiodecimo, ad carnis odium inducit, & contemptum, & ipsis ipsius refrenationem.

Quartodecimo, ad consiliorum domini Iesu obseruantiam inducit, & operationem sicut domino promisimus.

Quintodecimo, ad obedientiam exhibẽdam cuilibet; eo excepto, vbi committeretur peccatum, vel delictum.

Sextodecimo, ad patientiam, & supportationem iniuriarum; nec irasci in fratrem.

Decimoseptimo, ad sui totalem despectum, & abiectionem dicens se vermem, & non hominem, nec velle præesse alijs, sed subesse: Sic facientes habebunt spiritum domini super eos facientem mansionem.

Decimo octauo, inducit homines ad suæ dignitatis considerationem; quia sponsus frater, & mater Christi est homo: quare vt sponsi coniungamur ei, vt fratres voluntatem patris faciamus, vt mater eum portemus in corde, & corpore nostro.

Decimonono, omnes creaturas, & pręcipuè hominem inducit ad Dei collaudationem.

Vigesimo, vt abstineant à vitijs; quia per viam vitiorum euntes perueniunt ad dãnationẽ.

Vigesimoprimo, ad mundi desertionem, & abdicationem; quia mundus non stat sed deficit; & vanitates seculi non possunt diu possideri.

Vigesimosecundo, ad satisfactionem faciendam; quia nisi homo perficiat hanc, vadit in perditionem, nec debet respicere ad filios, & parentes; sed ad animam suam, quæ sine satisfactione cum potest, homo nõ potest saluari.

Vigesimotertio inducit cum summa humilitate fideles vt hanc litteram scientes legãt; nescientes vero faciant sibi legi; quia verba in ipsa contenta spiritus sunt, & vita, & qui non fecerint quæ hortatur, reddent in Die iudicij rationem. Sic ergo sententialiter posui quæ in ipsa littera continentur, & propter prolixitatem operis vitandam eã non scripsi; & quia etiam nonnulla de ipsa Epistola in capitulis inferius ordinandis ponentur.

Quadragesimonono.B.F. allocutus est medicum nomine bonum Ioannem di. quid sibi videretur de sua infirmitate, & cum ille diceret bene per gratiam Dei.B.F. inquit. Dic mihi veritatem, noli timere, quoniam per gratiam Dei non sum corculus, vt mortem timeam: Nam cooperante gratia spiritus sancti, ita sũ vnitus cum domino meo, ꝙ de morte, & de vita æqualiter sum cõtentus: vbi se ostendit sic Deo esse coniunctum, ꝙ paratus semper erat diuinæ voluntati per omnia obedire.

Quinquagesimo, & vltimo quo ad hoc allocutus est fratres circa mortem suam: Sed quomodo, & qnid eis dixerit, dicetur conformitate. 30. Multos alios. B.F. est allocutus, & iuxta dictum Apostoli: arguendo, increpando, obsecrando tam publicè, quàm priuatè: tam verbo,

bo quam litteris, sed prædicti sufficiant ad ostendendum quomodo quosdam b.F.informauit priuate,& particulariter:vt dictum est, & visum. Consequenter restat videndum quo modo.B.F.oés informauit generaliter sua doctrina, & si pateat ex littera præmissa directa vniuersis Christi fidelibus, hoc tamen videndum est,videlicet dicta B.Fran. sparsim posita ad debitas materias reducendo,& per capitula in subsequentibus distinguendo,per quæ, & quibus qualis fuerit.B. F. doctrina,& quomodo cunctos informauit clare omnibus poterit patere.

De fide & reuerentia habenda ad sacramentum altaris;& qũo homo,se debet disponere ad eius susceptionem,vt digne summat.

Cap. 1.

FRanciscus in admonitionibus suis inquit. Dixit dominus discipulis suis. Ego sum via veritas & vita. Nemo venit ad patrem nisi per me. Si cognouissetis me,& patrem meum vtique cognouissetis; & amodo cognoscetis eum,& vidistis eum. Dixit ei Philippus. Domine; ostende nobis patrem, & sufficit nobis. Dixit ei Iesus, Tanto tempore vobiscum sum,& non cognouistis me?Pilippe;qui videt me,videt & patrem meum. Pater lucem habitat inaccessibilem, & spiritus est Deus, & Deum nemo vidit vnquam; quia spiritus est Deus. Ideo non nisi spiritu videri potest, qui spiritus est; quia spiritus est qui viuificat; caro autem non prodest quicquam, sed nec filius in eo, quod equalis est patri, videtur ab aliquo aliter,quam pater, aliter quam spiritus sanctus;vnde omnes,qui viderunt dominũ Iesum Christum secundum humanitatem, & non secundum deitatem dãnati sunt: quare omnes qui vident sacramentum,quod sacrificatur per verba domini super altare per manus sacerdotis in forma panis, & vini,& non vident eum; & non credunt secundum spiritum, & deitatẽ, ꝙ sit veraciter sanctissimum corpus,& sanguis domini nostri Iesu Christi, dãnati sunt, ipso summo altissimo attestante, qui ait.Hoc est corpus meum, & sanguis noui testamenti &c. Et qui manducat carnẽ meam,& bibit meum sanguinem,habet vitam æternam; qui habet spiritum domini,qui habitat in fidelibus suis,iste est,qui recipit sanctissimum corpus domini,& sanguinem; omnes alij, qui non habent de eodem spiritu, & præsumunt ipsum recipere,iudicium sibi manducant, & bibunt: vnde filij hominum vsque quo graui corde? vt quid non cognoscitis veritatem,& creditis in filium Dei,qui quotidie se humiliat, sicut quando à regalibus sedibus venit in vterum virginis; quotidie venit ad nos ipse humilis apparens; quotidie descendit de sinu patris super altare in manu sacerdotis. Et sicut sanctis Apostolis apparuit in vera carne; ita se modo nobis ostendit in sacro pane. Et sicut ipsi intuitu carnis suę tantum carnem videbant,sed ipsum Deum credebant oculis spiritualibus contemplantes; sic & nos videntes panem,& vinum oculis corporis,videamus, & credamus firmiter eius corpus sanctissimum,& sanguinem esse verum,& viuum. Et tali modo semper est Deus cum fidelibus,sicut ipse dixit. Ego vobiscum sum vsque ad consumationem seculi. Franciscus in Epistola directa. c. generali, idem inquit. Deprecor omnes fratres cum osculo pedum, & ea charitate,qua possum, vt omnem reuerẽtiam,& honorem quantũcũq; poteritis,exhibeatis sanctissimo corpori, & sanguini.d.nostri Iesu Christi,in quo quæ in cœlis, & quæ in terris sunt pacificata, & reconciliata omnipotenti Deo. Rogo etiam in domino omnes fratres meos sacerdotes, qui sunt, & erunt,& esse cupiunt sacerdotes altissimi; ꝙ quandocunque celebrare voluerint, purissimi faciãt purissime verum sacrificium sanctissimi corporis, & sanguinis domini nostri Iesu Christi, cum omni reuerentia, sancta intentione, & munda; non pro vlla re terrena,neque timore,vel amore alicuius hominis, quasi placentes hominibus,sed omnis voluntas quantum adiuuat ipsa gratia redemptoris ad Deum dirigatur, soli ipsi summo Deo placere cupientes; quia ipse solus operatur ibi, sicut placet sibi,quoniam ipse dicit. Hoc facite in meam commemorationem. Si quis aliter fecerit, ipse iudas traditor est, & reus fiet corporis, & sanguinis domini. Recordemini fratres mei sacerdotes; quia scriptum est in lege Moysi, quòd transgrediens ipsam, etiam in corporalibus sine vlla miseratione per domini sententiam moriebatur; quanto igitur maiora, & deteriora meretur pati supplicia, qui filium Dei conculcauerit, & sanguinem testamenti pollutum duxerit, in quo sanctificatus est, & spiritui gratiæ contumeliam fecerit?Despicit enim homo, & polluit, & conculcat agnum Dei,quoniam sicut dicit Apostolus, non dijudicans, & discernens sanctum panem Christi ab alijs cibarijs,vel operibus indignus ipsum manducat: cum dominus per prophetam dicat.Maledictus homo,qui opus Dei facit fraudulenter. Et sacerdotes qui nolunt hic ponere super cor in veritate condemnat dñ. Maledicã benedictionibus vestris. Audite fratres. Si beata virgo Maria sic honoratur, vt dignũ est,quia ipsum portauit in vtero.si.B.Ioannes contremuit, & non audet tangere sanctum Dei verticem, & sepulchrum eius, in quo per aliquod tempus iacuit sic veneratur,quantũ debet esse homo sanctus, iustus, & dignus, qui non iam moriturum, sed in æternum viuentem,& glorificatum, in quem desiderant Angeli

geli prospicere, contrectat manibus corde, & ore sumit, & alijs ad summendum præbet? Videte dignitatem vestram fratres sacerdotes, & estote sancti; quoniam ipse sanctus est, & sicut frater omnes honorauit vos propter hoc ministerium; ita & vos super omnes alios ipsum diligite, & veneramini, & honorate. Magna miseria, & miseranda infirmitas est; quãdo ipsum sic pñtem habetis aliquid aliud in toto mundo habere curatis. Totus homo paueat; totus mundus contremiscat, & cœlũ exultet, quando super altare in manibus sacerdotis est Christus filius Dei viui. O admiranda altitudo, & stupenda dignatio. O humilitas sublimis. O sublimitas humilis, ꝙ dominus vniuersitatis Deus, & Dei filius sic se humiliat, vt pro nostra salute sub modica panis formula se abscondat. Videte fratres humilitatem Dei, & effundite coram illo corda vestra, vt totos vos recipiat; qui se vobis exhibet totum. Frãciscus in littera ad omnes fideles.

Debemus siquidem confiteri peccata nostra sacerdoti omnia, & recipere ab eo corpus, & sanguinem domini nostri Iesu Christi; quia dominus dicit, qui non manducat meã carnem, & non bibit meum sanguinem, non põt introire in regnum Dei. Digne tamen manducet, & bibat. Quia qui indigne recipit iudicium; sibi manducat, & bibit; non dijudicans corpus domini, idest non discernens ab alijs cibis.

De sacerdotibus honorandis. Cap. 2.

F. in reg. antiqua c. 19.

OMnes clericos, & omnes religiosos habeamus pro dominis in his, quę spectãt ad salutem animæ, & a nostra non deuiant religione; ordinem, & officium eorum, & administrationem veneremur.

Fr. in testamento suo.

Deus dedit mihi tantam fidem in sacerdotibus, qui viuunt secundum formam sanctæ Romanæ Ecclesiæ propter ordinem ipsorum, si facerent mihi persecutionem; volo ad ipsos recurrere. Et si haberem tantam sapientiã, quantam Salomon habuit, & inuenirem pauperculos sacerdotes hui⁹ seculi in parochijs, in quibus morantur, nolo prædicare vltra voluntatem eorum, & ipsos, & omnes alios volo amare, & timere, & honorare, sicut meos dominos, & nolo in ipsis considerare peccatum; quia filium Dei discerno in eis; & domini mei sunt. Et propter hoc facio, quia nihil video corporaliter in hoc seculo de ipso altissimo Dei filio, nisi sanctissimum corpus, & sanguinem suum; quod ipsi recipiunt, & ipsi soli alijs administrant, & hęc sanctissima misteria volo honorare, & venerari super omnia; & in locis preciosis collocare.

Fr. in admonitionibus.

Beatus seruus, qui portat fidem in clericis, qui viuunt secundum formam sanctæ Romanę Ecclesiæ. Et veh illis, qui ipsos despiciũt, licet enim sint peccatores; tamen nullus debet eos iudicare. Ipse enim solus Deus reseruat sibi eos ad iudicandum. Nam quanto maior est omnibus administratio eorum, quam habent de sanctissimo corpore, & sanguine domini nostri Iesu Christi, quod ipsi recipiunt, & ipsi soli alijs ministrant; tanto maius peccatum habent, qui peccant in ipsis, quam in omnibus alijs hominibus istius mundi.

F. in epistola ad omnes fideles.

Debemus Ecclesias visitare frequenter, & reuereri clericos; non tantum propter eos si sunt peccatores; sed propter officium, & administrationem corporis, & sanguinis domini nostri Iesu Christi, quod sacrificant in altari, & recipiunt, & alijs administrant. Et firmiter sciamus, ꝙ nemo potest saluari, nisi per sanguinem domini nostri Iesu Christi, & per sancta verba, quę clerici dicunt, & annunciãt, & ministrant, & ipsi ministrare, debent, & alij non.

De diligendo Deum. Cap. 3.

Fr. in epistola ad oẽs fideles.

O Quam benedicti sunt, & beati, qui Deũ diligunt, & faciunt sicut dominus dicit in Euangelio. Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo; ex tota anima tua; & proximum tuum sicut teipsum. Diligamus ergo Deum, & adoremus eum puro corde, & pura mente; quia super omnia hoc quærens dixit. Veri adoratores adorabunt Deum, in spiritu, & veritate. Omnes enim, qui adorant eum, in spiritu veritatis oportet eum adorare.

Fr. in parte 10. leg. maioris ca. de feruore charitatis.

Amore Dei pro eleemosynis censum offerre nobilem prodigalitatem dicebat, & eos qui minus ipsum, quam denarios reputarent esse stultissimos; pro eo ꝙ solius diuini amoris impreciabile precium ad regnum cœlorum sufficiat comparandum, & is qui nos multum amauit, multo sit amore amandus.

F. in prima reg. cap. 23. Quæ excessiua ad Deũ amandum nos vincãt.

Omnes diligamus ex toto corde, & ex tota anima, & ex tota mente, & ex tota virtute, & fortitudine, ex toto intellectu, & omnibus viribus, toto nisu, toto affectu, totis visceribus, totis desiderijs, & voluntatibus dominum Deum; qui totum corpus, totam animam, & totam vitam dedit, & dat nobis omnibus, qui nos creauit, redemit, & sola sua misericordia saluabit, qui nobis miserabilibus, & miseris, putridis, & fœtidis, ingratis, & malis omnia bona fecit, & facit. Nihil aliud desideremus, nihil aliud placeat, vel delectet nos, nisi creator, redemptor, & saluator noster, solus verus Deus; qui est plenum bonum, & omne bonum, totum bonum, verum, & summum bonum; qui solus est bonus, pius, mitis, suauis, & dulcis, qui solus est sanctus, iustus, verus, & rectus; qui solus est benignus, innocens, & mundus, a quo, per quem, & in quo est omnis venia, omnis gratia, & omnis gloria omnium pœnitentium, omnium iustorum, omniũ beatorum in cœlis, & gaudentium. Nihil ergo impediat, nihil separet, nihil interpellat; quin

nos

nos omnes omni loco, omni hora, omni tempore, quotidie, & continue credamus veraciter, & humiliter, & in corde teneamus, amemus, honoremus, addoremus, seruiamus, laudemus, benedicamus, glorificemus, magnificemus, superexaltemus, & gratias agamus altissimo & summo Deo ęterno trinitati, & vnitati patri, & filio, & spiritui sancto creatori omnium Saluatori in se credentium, sperantium, & diligentium eum.

De Christi imitatione cap. 4.

Fran. in suis admonitionibus.

A Ttendamus fratres bonum pastorem, qui pro ouibus suis saluandis crucis sustinuit passionem, oues domini secutę sunt eũ in tribulatione, & persecutione, & verecũdia, & fame, & infirmitate, & cęteris aliis, & de his receperunt á domino vitam æternam, vnde magna verecundia est nobis seruis, quod sancti fecerunt opera; nos recitando, & prædicando ea volumus inde recipere honorem, & gloriam.

F. in reg. antiqua. cap. 1. & cap. 10

Regula, & vita minorum fratrum hæc est, scilicet viuere in obedientia, & in castitate, sine proprio, & domini nostri Iesu Christi doctrinam, & vestigia sequi qui dicit. Si vis perfectus esse, vade, & vẽde omnia, quæ habes, & da pauperibus, & veni, sequere me. Et si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Teneamus ergo vitam, verba, & doctrinam, & sanctum Euangelium domini nostri Iesu Christi, qui dignatus est pro nobis rogare patrem suum, & nomen eius nobis manifestare di. Pater manifestaui nomen tuum hominibus, quos dedisti mihi; quia verba, quæ dedisti mihi, dedi eis, & ipsi acceperunt, & crediderunt quod tu me misisti. Ego pro eis rogo. Pater sancte serua eos in nomine tuo. Pater quos dedisti mihi, volo vt vbi ego sum, & illi sint mecum, vt videant claritatem tuam in regno tuo.

De oratione cap. 5.

F. in reg. antiqua. cap. 22.

V Igilate itaque omni tempore orantes, vt digni habeamini fugere omnia mala quæ ventura sunt, & stare antę filium hominis. Et cum stabitis ad orandum, dicite. Pater noster, & adoremus eum puro corde, quoniam oportet semper orare, & nunquam deficere. Nam pater tales quærit adorantes. Spiritus est Deus, & eos qui adorant eum, in spiritu, & veritate oportet adorare. Orationis gratiam viro religioso desiderandam firmiter asserebat, nullum dicẽs sine ipsa in Dei seruitio prosperari: vnde modis omnibus fratres ad orationis studium inducebat. Rogatus B. Fran. á fratribus vt doceret eos orare, respondit. Cũ oraueritis, dicite. Pater noster, & adoramus te Christe ad omnes Ecclesias tuas, quæ sunt in toto mundo, & benedicimus tibi, quia per sanctam crucem tuam redemisti mundum.

Fra. in leg. maiori par. 10. & par. 4

De oratione facienda ad patrem æternum.

F. in reg. antiqua cap. vlt.

O Mnipotens altissime, sanctissime, & summe Deus, pater sancte, & iuste domine, rex cęli, & terræ propter temetipsum gratias agimus tibi, quia per sanctam voluntatem tuã, & per vnigenitum filium tuum cum spiritu sancto creasti omnia spiritualia, & corporalia: & nos ad imaginem, & similitudinem tuam factos in paradiso posuisti; á quo nos per culpã nostram cecidimus. Et gratias agimus tibi, quia sicut nos per filium tuum creasti; sic per veram, & sanctam dilectionem, qua dilexisti nos, ipsum verum Deum, & hominem Iesum Christum tuum ex gloriosa semper beatissima Virgine Maria nasci fecisti; & per crucem, & per crucem, & sanguinem, & mortem ipsius nos captiuos redimi voluisti. Et quia nos miseri, & peccatores non sumus digni te nominare; te suppliciter exoramus; vt dominus noster Iesus Christus filius tuus dilectus; in quo bene tibi complacuit vna cum spiritu sancto agat, sicut tibi, & ipsis placet pro omnibus, qui tibi semper sufficit ad omnia; per quem nobis tanta fecisti amen.

De oratione ad virginem. Mariam.

A Ve Domina sancta, Regina sanctissima Dei genitrix Maria; quæ es perprtua virgo electa á sanctissimo patre de cælo; quam consecrauit cum sanctissimo filio; & dilecto, ac spiritu sancto paraclito; in qua est, & fuit omnis plenitudo gratiæ, & omne bonum. Aue eius palatium. Aue tabernaculum eius. Aue domus eius. Aue vestimentum eius. Aue ancilla eius. Aue mater eius. Et vos omnes sanctę virtutes, quæ per gratiam, & illuminationem spiritus sancti infundimini in corda fidelium; vt de infidelibus fideles faciatis. Mater sanctissimi domini nostri Iesu Christi, sponsa spiritus sancti ora pro nobis cum sancto Michaele archangelo, & omnibus cœlorum, & omnibus sanctis tuum dilectissimum filium dominum nostrum, & magistrum. Amen.

Beati Francisci. Oratio ad omnes horas.

O Mnipotens æternæ, iuste, & misericors Deus, da nobis miseris propter temetipsum semper facere, quod scimus te velle, & semper velle, quod tibi placet, vt interius mundati, & illuminati, & igne sancti spiritu accensi, possimus sequi vestigia dilectissimi filij tui domini nostri Iesu Christi, & ad te altissime sola tua gratia fæliciter peruenire; qui in trinitate perfecta, & vnitate simplici, viuis, & regnas, & gloriaris Deus omnipotens in secula seculorum. Amen.

De Pater noster, quod dicebat B. Fran. cap. 6.

B Eatissime, & sanctissime pater, noster creator, redemptor, saluator, & consolator noster; qui es in cœlis, in angelis, in sanctis illuminans eos ad cognitionem; quia tu domine lux es, inflammans ad amorem; quia amor

es; tu domine inhabitans, & implens eos ad beatitudinem; quia tu domine summum bonum es æternnm; à quo omne bonum, sine quo nihil est bonum. Sanctificetur nomen tuum, clarificetur in nobis notitia tua, vt cognoscamus quæ sit latitudo tuorum beneficiorum; longitudo tuorum promissorum; sublimitas maiestatis; & profunditas iudiciorum. Adueniat regnum tuum, vt tu regnes in nobis per gratiam, & facias nos venire ad regnum tuũ; vbi est tui visio manifesta; tui dilectio perfecta; tui societas beata; tui fruitio sempiterna. Fiat voluntas tua sicut in cœlo, & in terra; vt amemus te toto corde, te semper cogitando; ex tota anima, te semper desiderando; ex tota mente, omnes intentiones nostras ad te dirigendo; honorem tuum in omnibus quærendo; & ex omnibus viribus nostris, omnes vires & sensus animæ, & corporis in obsequium tui amoris; & non in aliud expendendo. Et proximos nostros amemus sicut nosmeipsos, omnes pro viribus ad tuum amorem trahendo; de bonis aliorum sicut de nostris gaudendo; & in malis compatiendo, & nemini vllam offensionem dando. Panem nostram quotidianum, scilicet dilectum filium tuum dominum nostrum Iesum Christum, da nobis hodie, in memoriam, & intelligentiam, & reuerentiam amoris; quem ad nos habuit, & eorum; quę pro nobis dixit, & fecit, & sustulit. Et dimitte nobis debita nostra, per tuam memoriam ineffabilem, & passionis dilecti filij tui virtuté; Et per beatissimæ virginis Mariæ, & omnium electorum tuorum merita, & intercessionem. Sicut & nos dimittimus debitoribus nostris, & quod non plene dimittimus, tu domine fac nos plene dimittere; vt inimicos nostros propter te veraciter diligamus, & pro eis apud te deuotè intercedamus, nulli malum pro malo reddentes; & in omnibus in te prodesse studeamus. Et ne nos inducas in tentationem, occultam, vel manifestam, subitam, vel importunam. Sed libera nos à malo præterito, præsenti, & futuro. Amen.

De officio diuino debite persoluendo cap. 7.

F. in reg. noua. cap. 3. CLerici faciant diuinum officium secundum ordinem sanctæ Romanæ Ecclesię, excepto psalterio; ex quo habere poterunt breuiaria, & in Epistola capitulo generali directa. Clerici dicant cum deuotione coram Deo diuinum officium, non attendentes melodiã vocis; sed consonantiam mentis; vt vox concordet menti; mens vero concordet Deo; vt possit per puritatem mentis placere Deo; & non cum lasciuitate vocis aures populi demulcere, & in legenda maiori parte 10. Si quietè corpus cibum suum futurum cum ipso vermiũ esca accipit; cum quanta pace, ac tranquilitate anima accipere debet cibum vitæ suæ; qui est Deus; quod cibum per diuini officij solutionem accipit?

De dilectione fraterna cap. 8.

F. in reg. antiqua. c. 9. QVilibet diligat, ac nutriat fratrem suũ; sicut mater nutrit, & diligit filium suũ; in quibus dominus largiuetur. Et qui manducat, non manducantem non spernat. Et qui non manducat, manducantem non iudicet. Et capitulo 11. Et fratres omnes caueãt sibi, vt non calumnientur aliquem, neque litigent inter se, neque cum alijs; sed procurent humiliter respondere dicentes. Inutilis seruus suum. Et non irascantur; quia omnis, qui irascitur fratri suo; reus erit iudicio, qui dixerit fratri suo racha, reus erit concilio, qui autem dixerit fatue; reus erit gehennæ ignis. Et diligant se adinuicem, sicut dicit dominus. Hoc est peæceptum meum, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos Et ostendant operibus dilectionem, quam habent adinuicem, sed dicit Apostolus. Non diligamus uerbo, neque lingua, sed opere, & ueritate. Et neminem blasphement, non murmurent, non detrahant alijs, & sint modesti omnem ostendentes mansuetudinem ad omnes homines: & in regula noua cap. 6. & 7. Vbicunque sunt, & se inuenerint fratres ostendant se domesticos inter se, & secure manifestet unus alteri necessitatem suã, quia si mater diligit, & nutrit filium suum carnalem, quanto diligentius debet quis diligere, & nutrire fratrem suum spiritualem? Et si quis eorum in infirmitatem ceciderit, alij fratres debent ei seruire, sicut vellent sibi seruiri. Et cauere debent ne irascantur, & conturbentur propter peccatum alicuius, quia ira, & conturbatio, in se & in alijs impediunt charitatem: Et in admonitionibus. Beatus seruus, qui tantum diligit fratrem, quando est infirmus, quantum quando est sanus. Et beatus ille qui tantum diligeret, & timeret fratrẽ suũ cum esset longe ab ipso, sicut quando esset cũ eo; & non diceret aliquid post ipsum, quod cum charitate non posset dicere coram ipso, &c. in Epistola ad omnes fideles. Diligamus pximos nostros, sicut nosmetipsos. Et si quis non vult, vel non potest eos diligere, sicut seipsum, saltem non inferat eis mala, sed faciat eis bona.

De dilectione inimicorum cap. 9.

F. in reg. no na cap. 10. DIligere debemus eos; qui nos persequuntur, reprehendunt & arguunt, quia dicit dominus. Diligite inimicos vestros. & orate pro persequẽtibus, & calumniantibus vos; Beati, qui persecutionem patiũtur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum cœlorum; Et in regula antiqua ca. 22. Attendamus omnes fratres, quod dicit dominus. Diligite inimicos vestros, & benefacite his, qui oderũt vos. Nam & dominus noster Iesus Christus, cuius vestigia sequi debemus, traditorem suũ vocauit

vocauit amicum; & crucifixoribus suis sponte se obtulit. Amici nostri sunt omnes illi, qui iniuste nobis inferunt tribulationes, & angustias, & verecundias, & iniurias, dolores, & tormenta martirium, & mortem, quos multū diligere debemus; quia ex hoc, quod nobis inferunt habemus vitam æternam; Et in littera directa generali ministro. Quicunque impedimentum tibi fecerit, siue fratres siue alij, etiā si te verberent, omnia debes habere pro gratia, & ita velis, & non aliud. Et dilige eos, qui ista faciunt tibi, & non velis aliud de eis, nisi quantum dominus dederit tibi, & in hoc dilige eos, vt velis quod sint meliores Christiani: Et in admonitionibus, dicit dominus in Euāgelio. Diligite inimicos vestros, & orate pro persequentibus, & calumniantibus vos. Ille veraciter diligit inimicum suum, qui non dolet de iniuria, quam recipit ab eo; sed de peccato animæ suæ, nec turbatur propter amorē Dei; & ostendit ei ex operibus dilectionem. Item ibidem exponens illud Matth. 5. Beati pauperes spiritu; quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Multi sunt; qui orationibus, & officijs multas abstinentias, & afflictiones in suis corporibus faciunt; sed de solo verbo, quod viderint esse in iniuriam suorum corporum, vel de aliqua re, quæ eis aufertur scandalizantur statim, & conturbantur, hi pauperes spiritu non sunt; quia qui vere pauperes sunt, seipsos odiunt, & eos diligunt, qui ipsos percutiunt in maxilla. Et ibidem. Beatus homo, qui sustinet proximum suum secundum suam fragilitatem in eo, in quo vellet sustineri ab ipso.

De odiendo corpus proprium cap. 10.

F. in admonitionibus.

MVlti sunt, qui dum peccāt, vel iniuriam recipiunt, sæpe inculpant inimicum, & proximum: Sed non est ita, quia vnusquisque habet in sua potestate inimicum suum idest corpus, per quod peccat, vnde beatus ille seruus, qui talem inimicum traditum in potestate sua semper captum tenuerit; & sapienter se ab ipso custodierit; quia dum hoc fecerit, nullus alius inimicus visibilis, vel inuisibilis ei nocere poterit. Item in regula antiqua cap. 22. Odio habeamus corpus nostrum cum suis vitijs, & peccatis, quia carnaliter viuendo, vult a nobis auferre amorem domini nostri Iesu Christi, & vitam æternam, & seipsum cum omnibus perdere in infernum. Item in littera directa omnibus fidelibus. Debemus habere odio corpora nostra, cum vitijs, & peccatis, quia dicit dominus, omnia vitia, & peccata de corde exeunt. Et in legenda maiori parte 5. sic dicit. Difficile est necessitati corporis satisfacere, & pronitati sensuum non parere. Mortificari docebat non solum vitia corporis, & eius incentiua frenari, verum etiā exteriores sensus, per quos mors intrat ad animam, summa vigilantia custodiri. Et in legenda antiqua. Maximus hominis inimicus caro est, nihil recogitare nouit vt doleat, nihil vt timeat præuidere, studium eius est abuti præsentibus; quod autē peius est ipsa sibi vsurpat, ipsa in suam gloriā transfert, quod non sibi, sed animæ datum est. Ipsa de virtutibus laudem; de vigilijs, & orationibus fauorem carpit extrinsecum, nihil animæ relinquens, quærit & de lachrimis obolum.

De discretione ad corpus habenda cap. 11.

F. in legenda antiqua.

FRatri corpori cum discretione prouidendum est, ne ab eo tempestas accidiæ commoueatur. Seruus enim Dei in comedendo, & bibendo, & dormiendo, & alias corporis necessitates sumēdo, debet cum discretione suo corpori satisfacere, vnde non tædeat ipsum vigilare, & reuerenter in oratione persistere, ita quod Frater corpus nō valeat murmurare di. fame deficio tui exercitij, sarcinam ferre non valeo; non possum stare rectus, & insistere orationi, nec in tribulationibus meis lætari, nec alia bona operari, quia non satisfacis indigentiæ meæ. Si enim seruus Dei cum discretione, & satis bono modo, & honesto suo corpori satisfaceret, & Frater corpus si postquam sufficientem vorasset anonam, alia musitaret, essetque negligens, & pigrum, vel somnolentum in orationibus, & vigilijs, & alijs bonis operibus: Scito iumentum calcaribus indigere, & inhęrentem asellum stimulum expetere; tūc debet ipsum castigare tanquam malum, & pigrum iumentum, qui vult comedere, & non lucrari, & onus nō portare. Si vero propter inopiam, & paupertatem frater corpus necessitates suas in sanitate, & infirmitate habere non potest, dū honeste petierit, & humiliter à prælato suo amore Dei, & sibi nō datur, sustineat amore domini patienter, qui etiam sustinuit querens qui eum consolaretur, & nō inuenit. Et hæc necessitas sibi à domino imputatur pro martirio, & quia fecit quod suum est, idest quia petijt humiliter suam necessitatem, excusatur à peccato, etiam si corpus inde grauius infirmetur. Ibidem Franciscus dicit. Fratres mei vnusquisque consideret naturam suam, quia licet aliquis ex vobis valeat sustentari pauciori cibo, quam alius, nolo tamen quod abundantiori cibo indigens, illum in hoc imitari nitatur, sed naturam suam considerans, exhibeat corpori suo necessitatē suam. Sicut enim nobis à superfluitate comestionis, quæ obest corpori, & animæ tenemur nobis cauere, ita à nimia abstinentia, imo magis, quoniam Deus misericordiam vult, & non sacrificium.

De perfecta obedientia cap. 12.

F. in reg. noua cap. 10.

FRatres obediant firmiter suis ministris in omnibus, quæ promiserunt domino, & non sunt contraria animæ suæ, & regulæ nostræ. Item in regula antiqua ca. 4. & 5. Omnes alij fratres mei benedicti, diligenter obediāt

tis in his, quæ spectant ad salutem animæ, & non sunt contraria vitæ nostræ, & faciant in se sicut dicit dominus. Quæcunq; vultis vt faciāt vobis homines, & vos facite illis, & quod tibi non vis fieri, ne facias alteri. Si quis autē ministrorum alicui fratrum aliquid contra vitam nostram præciperet, vel contra animam suam, non teneatur ei obedire; quia illa obedientia non est, in qua delictum, vel peccatū committitur. Et sciant quando perseuerant in mandatis domini, quæ promiserunt per sanctum Euangelium, & vitam ipsorum, se in vera obedientia stare, & benedicti sunt à domino. Item in admonitionibus. Dixit dominus ad Adam, de omni ligno Paradisi comede, de ligno autem scientiæ boni, & mali non comedas. De omni ergo ligno Paradisi poterat Adam comedere, qui dum non venit contra obedientiam, non peccauit. Ille enim comedit de ligno scientię boni, & mali, qui sibi suam appropriat voluntatem; & se exaltat de bonis, quæ dominus dicit, & operatur in eo, & sic per sugestionem diaboli, & transgressionem mandati, factum est pomum scientię mali; vñ oportet ꝙ sustineat pęnā. Et ibidē. Dicit dominus in Euangelio. Qui non renunciauerit omnibus quę possidet, non potest meus esse discipulus, & qui voluerit animam suam saluam facere, perdet eam. Ille homo relinquit omnia, quæ possidet, & perdit corpus suum, & animam suā; qui seipsum totum præbet ad obedientiam sui prælati; quia cum facit voluntatem eius dummodo benefacit, vera obedientia est, & quando subditus videret meliora, & vtiliora animæ suæ; quam illa, quæ præcipit ei suus prælatus; suam voluntatē sacrificet; quæ autem sunt prælati, studeat opere adimplere: Nam hæc est vera obedientia, & charitatiua; quæ Deo, & proximo satisfacit. Si vero prælatus subito aliquid contra animam præcipiat, licet ei non obediat, tamen ipsum non dimittat, & si ab aliquibus inde persecutionem sustinuerit, magis eos diligat propter dominum. Nam qui persecutionem sustinere malit, quàm à fratribus suis separari; vere manet in perfecta obedientia; qa ponit animam suam pro fratribus suis. Sunt enim quidā religiosi, qui sub spē videndi meliora; quam ea, quæ sui prælati præcipiunt, retro aspiciunt, & ad vomitum redeunt proprie voluntatis, hi homicidæ sunt, & propter mala sua exempla multas animas perdere faciunt. Itē in maiori legenda. parte. 6. Et in legenda antiqua. Inter alia, quę dignanter diuina pietas mihi concessit, hanc gratiam contulit; ꝙ ita diligenter nouitio vnius horę obedirem, si mihi in prælatū daretur; sicut antiquissimo, & discretissimo fratri. Subditus prelatū suū non hominem considerare debet; sed illum pro cuius amore est subiectus. Quanto autem contemptibilior præsidet; tanto magis humilitas obedientis placet. Et cum quæreretur à beato. F. Quis esset verus obediens iudicandus: hominis mortui similitudinem pro exemplo proposuit. Tolle inquit corpus exanime, & vbi placuerit pone: Videbis non repugnare motum, non murmurare situm, non reclamare dimissum. Quod si statuatur in cathedra non alta, sed ima, respiciet; si collocetur in purpura, in duplo palescit. Hic ait, verus obediens est; qui cur moueatur, non diiudicat; vbi locetur non curat; vt transmittetur non instat; euectus ad officia solitam tenet humilitatem; plus honoratus, plus se reputat indignum. Similiter in legenda antiqua. Pure, & simpliciter iniunctas, & non postulatas sacras obedientias nominabat. Summam vero obediētiam, & in qua nihil habet caro, & sanguis illam esse credebat; qua diuina inspiratione itur inter infideles, siue ob proximorū lucrum, siue ob martirij desiderium; hanc vero petere dicebat Deo esse multum acceptū. Similiter eodem loco. Fratres charissimi dicebat fratribus suis: primo verbum præceptum implete; nec expectetis iterari, quod dicitur vobis. Nihil etiā impossibilitatis causemini, siue iudicetis esse in præcepto; quia & si supra vires, ego vobis mandarem, sancta obedientia viribus non carebit. Et ibidem. Dicebat beatus. F. raro per obedientiam esse præcipiendum, nec primo fulminandum esse iaculum, quod debet esse extremum. Ad ensem inquit non cito manus mittenda est. Eum autem; qui præcepto obedientiæ non festinanter obedit, dicebat nec Deum timere, nec hominem reuereri; dum. s. non habet causam necessariam retardandi. Nihil verius istis: Nam auctoritas imperandi in temerario præceptore, quid est aliud, quàm gladius in manu furiosi? Quid vero desperatius est, quàm religiosus neglector obedientiæ, & cōtemptor? Et in legenda maiori. parte. 6. Tam enim vberem dicebat sanctæ obedientiæ fructum; vt eis qui iugo ipsius colla submitterent, nil temporis sine lucro transiret.

Sicut cito manus non est mittenda ad ensē, ita prælatus ad obedientiæ præceptum.

Nil tpis sine lucro obedienti.

De continentia, & castitate, ac mulierum vitatione. Cap. 13.

F. in reg. antiqua. cap. 12.

Omnes fratres vbicunque sunt, vel vadāt, caueant sibi à malo visu, & frequentia mulierum, & nullus cum eis consilietur solus. Sacerdotes cum eis honeste loquantur; dando pœnitentiam, vel aliquod spirituale consilium, & nulla penitus mulier ab aliquo fratre recipiatur ad obedientiam. Sed dato sibi consilio spirituali, vt voluerit agat pœnitentiam. Et multum oēs nos custodiamus; & omnia membra nostra munda teneamus: quia dicit dominus. Omnis qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mechatus est eam in corde suo. Et in regula noua. c. 11. Fratribus vniuersis

vniuersis præcipio, ne habeant suspecta consortia, vel consilia mulierum. & ne ingrediantur monasteria monacharum, & in legenda maiori. parte. 5. Mulierum familiaritates colloquia, & aspectus, quæ multis occasio, sunt ruinæ solicitius euitari iubebat: asserens per huiusmodi debilem frangi; & sæpè spiritum fortem infirmari. Harum contagionem euadere, conuersantem cum eis, nisi probatissimum virum tam facilè dixit, quam iuxta scripturam in igne ambulare, & non comburere plantas. Non.n. securum putabat earum formarum introrsus haurire imagines; quæ possunt autem edomitæ carnis suscipere igniculum, aut pudicæ mentis maculare nitorem. Asserebat etiam friuolum esse mulieris consortium, vel colloquium excepta sola confessione, vel institutione breuissima; iuxta quod saluti expedit, vel congruit honestati. Quæ inquit sunt religioso cum mulierem tractanda negocia; nisi cum sanctam pęnitentiam, vel melioris vitæ consilium religiosa petitione deposcit. Ex nimia securitate minus cauetur hostis, & diabolus si de suo capillum habere potest, cito crescere facit in trabem.

Familiaritates mulierum uitandæ, & cur.

De oculo pudico, & impudico. c. 14.

Fr. in legenda antiqua ca. de zelo ad pfe&ionem.

VOlens. B. F. docere fratres habere oculos pudicos, solebat tali enigmate confingere oculos impudicos d. Rex pius potens misit ad reginam duos nuncios successiue: Reuertitur primus, & pro verbis tantum verba reportatur, & de regina nihil loquitur; quia oculos tenuerat sapienter; nec aliqualiter prosilierat in reginam. Redit alius, & post pauca verba, quæ refert, longam de reginæ pulchritudine texit historiam. Vere inquit domine vidi pulcherrimam mulierem; fœlix qui fruitur ea. Et Rex ad illum. Tu serue nequã in sponsam meam, iecisti oculos impudicos; patet quia rem prospectam subtiliter emere voluisti. Iubet ergo reuocari primum, & ait illi. Quid tibi de regina videtur? Optime inquit mihi videtur, ꝙ libẽter, & patienter audiuit. Iste respõdit sagaciter; & ait illi rex, nunquid formositas aliqua inest ei. Respõdit ille. Domine mi, tuum sit hoc respicere, & discernere, meum autem fuit verba proferre. Fertur à rege sententia. Tu inquit, qui habes oculos castos, esto in camera mea; corpore castior, & fruere delicijs meis; Hic vero impudicus exeat domum mam; ne poluat thalamum. Dicebat ergo, quis non debet timere respicere sponsam Christi?

De paupertate. Cap. 15.

F. in reg. antiqua ca. 8.

DOminus dicit in Euangelio; videte, cauete ab omni malitia, & auaritia. Vnde nullus fratrum vbicunq; sit, & quocunque vadit aliquo modo tollat, nec recipiat, nec recipi faciat pecuniam, aut denarios, nec occasione vestimentorum, nec librorum, nec pro precio alicuius laboris, immo nulla occasione; quia nec debemus habere maiorem vtilitatẽ, nec reputare in pecunia, & denarijs, quàm in lapidibus. Et illos vult diabolus obcęcare, qui eam appetunt, vel reputant lapidibus meliorem. Caueamus ergo, qui omnia reliquimus, ne pro tam modico regnum cœlorum perdamus: & si in aliquo loco inueniremus, de his non curemus, tãquam de puluere, quẽ pedibus calcamus, quia vanitas vanitatum, & omnia vanitas. Et si forte (quod absit) contigerit aliquem fratrem pecuniam, vel denarios colligere, vel habere, omnes fratres teneant eum pro falso fratre, & fure, & latrone; & loculos habente nisi verè pœnituerit. Et nullo modo fratres recipiant, nec querãt, nec quæri faciant pecuniam pro eleemosyna, neque denarios pro aliquibus domibus, vel locis; nec cum persona pro talibus locis pecuniam, vel denarios quærente vadant. Et in regula noua. c. 4. Pręcipio firmiter fratribus vniuersis; vt nullo modo denarios, vel pecuniam recipiant per se, vel per interpositam personam. Et cap. 6. Fratres nihil sibi approprient; nec domum, nec locum, nec aliquam rem; sed tanquam peregrini, & aduenæ in hoc seculo in paupertate, & humilitate domino famulantes, Et sequitur; Hæc est illa cæsitudo altissimæ paupertatis; quæ vos charissimos fratres meos hęredes, & reges regni cœlorum instituit, pauperes rebus fecit, virtutibus sublimauit. Hæc sit portio vestra, quæ perducit in terram viuentium, cui dilectissimi fratres totaliter inhęrentes; nihil aliud pro nomine domini nostri Iesu Christi in perpetuum sub cœlo habere velitis.

De perfectione paupertatis.

QVicunque vult esse Frater minor, non debet habere nisi duas tunicas, sicut regula sibi cõceditur; & cordam, & femoralia, & qui necessitate coguntur calciamenta. Et in legenda maiori. parte. 5. Christi Iesu paupertatem, & matris reuocando ad mentem; hanc esse virtutum reginam asserebat; quia in rege regum, & regina matre ipsius tam præstanter effulsit: Nam fratribus quærentibus quæ virtus magis amicum redderet Christo dixit. Paupertatem noueritis fratres specialẽ viam salutis; tanquam humilitatis fomentũ, & perfectionis radicem Cuius est fructus multiplex sed occultus. hoc est enim Euangelici agri thesaurus, & absconditus; pro quo emẽdo, vendenda sunt omnia, & quæ vendi non possunt illius comparatione spernenda. Ad huius culmen, qui cupit attingere, non solum mundanæ prudentiæ, verum etiam litterarũ peritiæ renunciare quodamodo debet, vt tali expropriatus possessione, introeat in potentias domini, & nudum se offerat brachijs crucifixi. Nequaquam seculo perfectè renunciat; qui

Fr. in legen da antiqua.

Paupertas regina virtutum, & quare.

qui proprij sensus loculos intra cordis archana reseruat. Docebat fratres, vt pauperũ more pauperculas casas eligerent; quas non inhabitarent, vt proprias; sed sicut peregrini, & aduenæ alienas, leges enim peregrinorum esse dicebat sub alieno colligi tecto, sitire ad patriam pacifice pertransire. Paupertatem dicebat sui ordinis fundamentum: cui substrato primariè sic omnis structura religionis innititur, vt ipsius firmitate firmetur, & euersione funditus euertatur. Pecunia omnis seruis Dei nihil aliud est, quã diabolus, & coluber venenosus. Item in legenda Fratris Thomæ. Quantum fratres declinabunt à paupertate, tãtum mundus declinabit ab eis, & quærent inquit, & non inuenient. Si dominam meam paupertatem complexi fuerint, mundus eos nutriet; quia mundo dati sunt ad salutem. Comertium est iter mundum, & fratres. Debent enim ipsi mundo bonum exemplum: debet eis mundus prouisionem necessitatum; quando autem ipsi retraxerint bonum exemplum fide mentita, retrahet mundus manum iusta censura.

Pecunia seruis Dei quid sit.

Locutio. B. F. ad fratrem Masseum sociũ suũ.

CHarissime, & dilectissime mi Frater thesaurus beatificæ paupertatis est tam dignissimus, & tam diuinus, ꝙ nos digni non sumus in vasis nostris tam vilissimis possidere. Cum hoc sit illa virtus cœlestis; per quam terrena, & transitoria cuncta calcantur; propter quam omnes obices tolluntur è medio, vt liberè domino ęterno mens humana iungatur. Hæc est, quæ adhuc animam in terris positam, facit in cœlis cum Angelis conuersari: hęc est quæ Christum in cruce associat; cũ Christo in tumulo absconditur, & cum Christo resurgit, & ascendit in cœlum: Quia dotẽ agilitatis super cœlos volandi animabus ipsam amantibus etiam in hac vita concedit, cũ veræ humilitatis, & chatitatis arma custodiat.

Franciscus in responsione ad vicarium suum, fratrem Petrum Cathanij, & habetur septima parte legendæ maioris.

FRater Petrus vicarius. B. F. petijt ab eo, si vellet aliquid reseruari de rebus introeũtium. Respondit. B. F. Malo te altare B. Virginis denudare cum necessitas id requisierit; quàm contra paupertatis votum, & obseruantiam Euangelij, vel modicum attentare, gratius enim habebit virgo beata sancti Euangelij perfectè, seruato consilio suum altare detegi, quàm altari vestito filij sui promissum consilium prętermitti,

De patientia. Cap. 16.

Fr. in suis admonitionibus.

SEruo Dei nulla res debet displicere præter peccatum; & quocunq; peccato aliqua persona peccaret, & propter hoc seruus Dei turbaretur; thesaurizat sibi culpam. Ille seruus Dei, qui non irascitur; neque conturbat se pro aliqua re, rectè viuit sine proprio. Et beatus est, cui non remanet sibi aliquid; reddens quę sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo. Et ibidem. Non potest cognosci seruus Dei quantam habeat patientiam, & humilitatem, dum satisfactum est ei secundũ voluntatem, vel necessitatem suam. Cum autẽ venerit tempus, quo illi debent satisfacere ei, faciunt sibi contrarium, quantam habet ibi patientiam, & humilitatem, tanta est, & non plus. Et ibidem exponens illud. Matth. 5. Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur, inquit. Illi sunt verè pacifici, qui de omnibus, quæ in hoc seculo patiuntur; propter amorẽ domini nostri Iesu Christi in animo pacem seruant. Et ibidem. Beatus seruus, qui cum reprehenditur, & accusatur; Illam reprehensionem, & accusationem ita sustinet ab alijs, sicut à semetipso. Beatus seruus, qui reprehẽditur, & accusatur; illam reprehensionem, & accusationem ita sustinet ab alijs, sicut à semetipso. Beatus seruus, qui reprehensus acquiescit, verecunde obtemperat, humiliter confitetur, & libenter satisfacit. Beatus seruus, qui non est velox ad se excusandum, & humiliter sustinet verecundiam, & reprehensionem de peccato, vbi non commisit culpam. Beatus ille, qui ita inuentus est humilis inter subditos suos, sicut quando esset inter prælatos, & dominos suos, Beatus seruus, qui semper manet sub virga correctionis. Fidelis & prudens est seruus, qui in omnibus suis offensis non tardat puniri interius per contritionem, & exterius per confessionẽ, & operis satisfactionem.

De susceptione reprehensionis.

F. in locutione ad F. Leonem: ꝙ in patientia est perfecta lætitia.

OFrater Leo quamuis fratres minores in omni terra dent bonum exemplũ magnę sanctitatis, & ædificationis, tamen diligẽter scribe, & nota ꝙ ibi non est perfecta lætitia. O frater Leo quamuis frater minor illuminet cæcos, contractos extendat, demones pellat; surdis auditum; claudis gressum, & mutis restituat verbum, & quod maius est quatriduanum resuscitet mortuum: scribe, quia ibi non est perfecta lætitia. O frater Leo; si frater minor sciret omnium gentium linguas, & omnes scientias, & scripturas, vt sciret prophetare, & reuelare non solum futura, sed etiam cõscientias aliorum; scribe, quia ibi non est perfecta lætitia. Et si frater minor loquatur lingua angelica, & sciat stellarum cursus, & virtutes herbarum, & sint ei reuelati omnes thesauri terrarum, & si cognosceret virtutes, & proprietates auium, piscium, & animalium, & hominum, & radicum, & lapidum, & arborum, & aquarum: scribe quia ibi non est perfecta lætitia. Et si frater minor sciret tam solemniter prædicare, ꝙ conuerteret

Vbi sit perfecta lætitia.

uerteret omnes infideles ad fidem, scribe q̃a ibi non est perfecta lætitia, & cum quæreret frater Leo vbi esset perfecta lætitia, inquit. B. F. quando veniemus ad locum sanctæ Mariæ de Angelis sic balneati, pluuiaque, & frigore congelati, luto etiam deturpati, & fame afflicti, & ad portam sonabimus, & portinarius ve niret iratus di. Qui estis vos? Et nos diceremus. Sumus duo de fratribus vestris. Et ille econtrario diceret, immo estis duo ribaldi, qui vaditis per mundum eleemosynas paupe rum rapiendo, & non aperiret nobis, sed face ret nos stare ad niuem, & aquam in frigore, & fame vsque ad noctem. Tunc si nos tot repulsas, & iniurias sine turbatione, & murmuratione tollerauerimus patientes, & cogitauerimus humiliter, & charitatiuè, ꝙ ille portinarius veraciter nos cognoscit, & ꝙ Deus excitat linguam suam contra nos. O frater Leo scribe; quia ibi est perfecta lætitia. Et si nos pulsando perseuerauerimus, & ille portinarius tanquàm contra importunos exeat contra nos; & durissime nos afficiat di. Recedite hinc pultrones vilissimi, & ite ad hospitale, qui enim estis vos? Hic penitus non man ducabitis. Et si nos gaudentes hoc portabimus; & iniuriati cum amore pepercerimus toto corde; scribe quia ibi est perfecta lætitia. Et si nos vndique afflictos fame vrgente, frigore affligente, nocte insuper appropinquante, pulsabimus, clamabimus, fletu instabi mus vt aperiat nobis, & ille inde stimulatus dixerit. Isti sunt homines procacissimi, & ꝓterui; & ego pacabo eos, & exiens cum vno fuste nodoso; & capiens nos per caputium ad terram super lutum, & niues proijciet, & taliter nos verberabit cum fuste prædicto; ꝙ vndique nos plagis implebit. Si tota mala, si tot iniurias; & verbera cũ gaudio tolleremus, considerantes ꝙ pœnas Christi benedicti tol lerare, & portare debemus; scribe & nota dili genter, ꝙ ibi est perfecta lætitia; & audi conclusionem. Inter omnia charismata sancti spi ritus; quę Christus seruis suis concessit, & cõ cedet, est vincere seipsum, & libenter propter ipsum, & charitatem opprobria sustinere: Nã in omnibus mirabilibus supradictis, nos gloriari non possumus; quia non sunt nostra, sed Dei. Quid enim habes quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi nõ ac ceperis? Sed in cruce tribulationis, & afflictio nis possumus gloriari: quia illud est nostrũ. Et ideo dixit Apostolus. Mihi absit gloriari, &c.

Vincere seipsum, est iter omnia spiritus sancti dona.

Franciscus in ledenda Fratris Thomæ, Fratrẽ afflictum & tentatum confortando.

CRede mihi fili, quoniam magis prætcrea te seruum Dei credo, & quo magis tentatum, magis dilectũ à me te noueris. Nullus.n.se Dei seruum reputare debet, quousq; per tentationem, & tribulationem non transierit. Anulus est quodammodo victa tentatio; quo dominus desponsat sibi animam serui sui. Plures sibi de annosis meritis blandiũ tur, & nulla sustinuisse tormenta, vel tentationes lætantur. Sed quoniam ante congressum solus eos terror ellideret; sciant spiritus sui debilitatem consideratam à domino. Vix.n. obijciunt certamina fortia; nisi vbi fuerit virtus perfecta. Signum amplioris est gratiæ, nihil in seruo suo impune relinquere dum viuit in hoc mundo. Franciscus infirmitatibus gre uatus in oratione ad dominum in legenda maiori, parte. 14. Gratias tibi ago domine Deus de oĩbus doloribus meis, teq; mi dñe ro go; vt centuplum si tibi placuerit addas, quia hoc erit mihi acceptissimum, vt affligens me dolore, non parcas: cum tuæ sanctæ voluntatis adimpletio, sit mihi consolatio super plena.

De humilitate. Cap. 17.

NOn veni ministrari, sed ministrare, dicit dominus. Illi, qui sunt super alios constituti; tantum de illa prælatione glorientur, quantum si essent deputati offitio abluendi pedes fratrum, & quanto magis turbarentur de ablata eis prælatione; quam de ablato eis officio abluendi pedes; tanto magis loculos ad periculum animæ sibi componunt. Item in regula noua. cap. 10. Ita debet esse ꝙ mini stri sint serui omnium fratrum.

Frã. in suis admonitionibus, de humilitate sẽda in prę latis.

In prælatione casus; in laude præcipitium, subditi animæ lucrum est in humilitate. Cur ergo periculis plusquam lucris attendimus, cum tempus ad lucrandum cęperimus?

F. ꝙ prælatio non debent appeti in legen. maiori par te 6.

Beatus ille seruus, qui non se tenet meliorem quando magnificatur, & exaltatur ab homini bus, sicut quando tenetur vilis, simplex, & despectus; quia quantum est homo coram Deo tantus est, & non plus. Veh illi religioso, qui ab alijs positus est in alto; & per suam voluntatem non vult descendere. Et beatus ille, qui non per suam voluntatem positus est in alto; & semper desiderat esse sub pedibus, & ideo dic. F. in responsione Cardinali Ostieñ nè fra ter minor prælatione præsumat esse maior; in legenda maiori. parte. 6. Domine Cardinali Ostieñ. Fratres minores, ideo vocati sunt fra tres mei: vt maiores fieri non præsumant. Si vultis vt fructum faciant in Ecclesia Dei, tene te ipsos, & conseruate in statu vocationis eorum; & ad prælationes Ecclesiasticas nullate nus ascendere permittatis.

F. de humilitate seruãda in laude humana; & in prælatione ĩ suis ad monitionibus.

Beatus ille seruus, qui non magis se exaltat de bono, quod dominus dicit, & facit per ipsum quam de eo quod dicit, & facit per alium. Peccat homo, qui magis vult recipere à proximo suo; quam velit dare de se domino Deo. Item inquit in legenda antiqua capitulo de perfectione humilitatis, De humilitate ser-

Fr. in admonitionibus de humilitate ser uãda in donis domini

Fratres debent supplere, qđ in clericis desficit.

uanda ad Clericos. In adiutorium clericorum missi sumus ad animarum salutem, vt quod in illis inuenitur minus, suppleatur à nobis; quilibet recipiet marcedem, non secundum auctoritatem, sed secūdum laborem. Scitote fratres ꝙ Deo est gratissimum animarum lucrum. Hoc consequi melius possumus cum pace clericorum, quam cum discordia. Si autem ipsi salutem impediūt, Dei est vltio, & ipse retribuet eis in tempore. Ideoq; estote subiecti prælatis; ne quantum ex vobis est, malus zelus consurgat. Si filij pacis fueritis, clerum, & populum lucrabimini, & hoc acceptabilius Deo erit, quàm populum solū clero scandalizato lucrari. Tegite eorū lapsus; multiplices eorum supplete defectus; & cum hæc feceritis meliores estote. Et in epistola ad omnes fideles. Nunquā desiderare debemus esse super alios, sed magis debemus esse subditi, & serui omni humanæ creaturæ propter Deum, & omnes qui talia fecerint, & perseuerauerint vsque in finem; requiescet super eos spiritus domini, & faciet in eis habitaculum, & mansionem.

De non appetendo ꝑsidere, sed subesse.

De eleemosyna petenda. Cap. 18.

Fr. in reg. antiq. c. 9. De humilitate, & paupertate.

Omnes fratres studeant sequi humilitatem, & paupertatem domini nostri Iesu Christi, & recordentur quod nihil aliud oportet nos habere de toto mundo, nisi sicut dicit Apostolus. Habentes alimenta, & quibus tegamur his contenti sumus; & debent gaudere quando conuersantur inter viles, & despectas personas: inter pauperes, & debiles infirmos, & leprosos, & iuxta viam mendicantes: & cum necesse fuerit, vadant pro eleemosynis, & non verecundentur. Et magis recordentur; quia dominus noster Iesus Christus filius Dei omnipotentis, posuit faciem suam, vt petram durissimam, nec verecundatus fuit, & fuit pauper, & hospes, & vixit de eleemosynis ipse, & beata Virgo, & discipuli eius. Et quando facerent eis homines verecundiam, & nollent eis dare eleemosynā; refferant inde gratias Deo; quia de verecundijs accipient magnum honorem ante tribunal domini nostri Iesu Christi: & sciant quod verecundia nō patientibus, sed inferentibus imputatur. Et eleemosyna est hęreditas, & iustitia, quæ debetur pauperibus, quam nobis acquisiuit dominus noster Iesus Christus. Et fratres qui eam acquirendo laborant, magnam mercedem habebunt, & facient lucrari, & acquirere tribuentes, quia omnia, quæ homines relinquunt in hoc mundo, peribunt; sed de charitate, & eleemosynis, quas fecerint, habebunt premium à domiño. Et in regula noua capitulo 6. Fratres vadant pro eleemosyna confidenter, nec oportet eos verecundari; quia dominus se fecit pauperem pro nobis in hoc mundo.

Nota.

De perfectione humilitatis.

Charissimi fratres, & filioli mei nolite verecundari ire pro eleemosyna; quia dominus se pro nobis fecit pauperem in hoc mūdo. Cuius exemplo elegimus viam verissimæ paupertatis. Suo enim amore viam paupertatis elegimus; non debemus confundi pro eleemosynis ire. Arrhā cœlestis hęreditatis erubescere nequaquam conuenit regni hæredibus. Hęc enim est hæreditas nostra, quam acquisiuit, & reliquit nobis dominus Iesus Christus, & omnibus qui suo exemplo viuere volunt in sanctissima paupertate. In veritate dico vobis, quod multi ex nobilioribus, & sapientioribus huius seculi venient ad istam congregationem; & pro magno honore, & gratia habebunt ire pro eleemosyna. Vos ergo, qui estis illorum primitiæ, lętamini, & gaudete, nec renuatis facere, quæ scitis, nec illis faciēda transmittitis. Ite ergo confidenter, & animo gaudenti pro eleemosyna cum benedictione Dei. Et magis libere, & gaudenter ire debetis pro eleemosyna, quam ille, qui de vna numata afferret centum denarios, quoniam afertis eis amorem Dei, à quibus petitis eleemosynam dicentes. Amore domini Dei faciatis nobis eleemosynam, cuius cōparatione nihil est cœlū, & terra. Et in legēda maiori parte 7. dicit. Quoniam hac nouissima hora fratres minores commodati sunt mundo; vt electi in eis impleantur, vnde à iudice commendantur. Quandiu fecistis vni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis. Iocundum proinde dicebat sub fratrum minorum titulo mendicare quem in retributione iustorum, euangelicæ veritatis magister; suo ore tam signanter expressit. Vnde exponendo illud Psal. Panem Angelorum manducauit homo di. Illum sane panem angelicum esse; quem pro Dei petitum amore, & beatis suggerentibus angelis pro ipsius charitate largitum, sancta paupertas colligit ostiatim. Et in legenda maiori parte 7. in responsione ad dn̄m Cardinalem Ostień. cur iuisset pro pane comesturus cum eo. Magnum mi domine tibi honorem exhibui dum maiorem dominum honoraui. Siquidem bene placitum est domino in paupertate; & ea maxime quæ voluntaria pro Christo mendicitas est. Hanc dignitatem regalem, quam pro nobis dominus Iesus egenus factus assumpsit; vt sua ditaret inopia, ac vere pauperes spiritu regni cœlorum reges institueret, & hæredes, nolo relinquere pro fęudo diuitiarum falsarum nobis ad horam concesso. Ego nolo dimittere dignitatem meam regalem, & hęreditatē, ac professionem meam, & fratrum minorum, videlicet ire pro eleemosyna ostiatim. Paupertas est, quæ reges regni cœlorum instituit; non falsæ vestræ diuitiæ. Et in legenda antiqua. Fratri reuerenti gaudenter de eleemosyna. Sic

Fr. in leg. antiq.

Gaudeant fratres minores, & vnde.

na. Sic volo quod frater meus vadat, & reuertatur cum eleemosyna lætus, & iocundus, & gaudens laudans Deum.

De cognitione propriæ infirmitatis, & gloriæ fuga. Et quod non potest homo de aliquo generali, nisi de infirmitatibus suis. Cap. 19.

Attende homo inquit Fráciscus in admonitionibus suis in quanta excellentia posuit te Deus, qui creauit te, & formauit ad imaginem dilecti filij sui secundum corpus, & ad similitudinem suam secundum animam, & omnes creaturæ, quæ sub cœlo sunt seruiunt, & obediunt creatori suo melius, quam tu, & etiam demones non crucifixere eum, sed tu cum ipsis crucifixisti eum, & adhuc crucifigis, delectando in vitijs, & peccatis. Vnde ergo potes gloriari? Nam si ita esses subtilis, & sapiens quod omnem scientiam haberes, & sciens interpretari omnia genera linguarum; & de cælestibus rebus perscrutari, in omnibus his non potes gloriari. Demon sciuit de cælestibus, & modo scit de terrenis, plusquam omnes homines, licet aliquis homo fuerit, qui summæ sapientiæ cognitionem à domino recepit specialem. Similiter si es pulchior, & ditior omnibus, & etiam si faceres mirabilia, ita vt demones fugares; omnia ista sunt tibi contraria, & nihil eorum ad te pertinet, & in his non potes gloriari. Sed in hoc possumus gloriari in infirmitatibus nostris, & in baiulando quotidie sanctam crucem domini nostri Iesu Christi. Fratres inquit vestimentis vilibus induantur, & posint ea repetiare de saccis, & alijs petijs cum benedictione Dei, & sequitur. Quos moneo, & exhortor, ne despiciant, neque iudicent homines, quos viderint mollibus vestimentis, & coloratis indutos vti cibis, & potibus delicatis, sed magis vnusquisque iudicet, & despiciat semetipsum. Et in legenda maiori parte 6. Quantum homo est in oculis Dei tantum est, & non plus. Stultum iudicans humanis extolli fauoribus. Nemo laudandus cuius incertus est exitus. De omni eo, quod potest peccator, nemo sibi debet iniquo applausu blandiri. Peccator potest ieiunare, potest orare, plangere, carnem propriam macerare, hoc non potest solum scilicet domino suo esse fidelis. In hoc itaque gloriandum, si suam gloriam domino reddimus, si fideliter seruientes ipsi quicquid donat ascribimus. Itẽ in admonitionibus. Beatus seruus qui thesaurizat in cœlo bona, quæ dominus sibi ostendit, & sub spe mercedis non cupit ea manifestare hominibus. Nam ipse altissimus manifestabit opera sua quibuscũque voluerit, beatus seruus, qui secreta domini obseruat in corde suo. Item in regula antiqua capitulo 17. Omnia bona domino Deo altissimo reddamus, & summo, & omnia bona ipsius esse cognoscamus, & de omnibus ei gratias referamus, à quo bona cuncta procedũt, & ipse altissimus, & summus solus verus Deus habeat, & ei reddantur. Et ipse recipiat oẽs honores, & reuerẽtias, oẽs laudes, & benedictiones, oẽm gloriã, cuius est omne bonum, quia solus est bonus.

Oẽs creaturæ magis obediunt Deo, quã homo

In reg. noua. cap. 11.

Tantus est homo, quãtus est in oculis Dei &c.

De scientia mundana fugienda Cap. 20.

Non curent nescientes litteras, litteras adiscere; sed attendant quod super omnia desiderare debent, habere spiritum domini, & sanctam eius operationem; orare semper ad Deum puro corde, & habere humilitatem, & patientiam in persecutionibus, & diligere eos, qui nos reprehendunt, & arguunt. Et in regula antiqua cap. 17. Fratres caueamus nobis ab omni superbia, & vana gloria. Custodiamus nos à sapientia huius mundi, & à prudẽtia carnis: Spiritus enim vult, & studet multum ad verba habenda, & parum ad operationem, & quærit non religionem, & sanctitatem foris apparentem hominibus. Et isti sunt, de quibus dicit dominus. Amen dico vobis recepẽrũt mercedem suam. Et in legenda antiqua. Fratres qui scientiæ curiositate ducuntur, in die tribulationis inueniẽt manus suas vacuas. Ideo vellem eos magis roborari virtutibus, vt cum tempus tribulationis venerit; secum haberent dominum in angustia. Ventura est ei tribulatio, quo libri ad nihilum vtiles in fenestris, & latebris proiicietur. Nolo fratres meos cupidos esse scientiæ & librorum, sed volo fundari super sanctam humilitatem, & imitari puram simplicitatem, sanctam orationem, & dominam paupertatem, hæc via sola est secura ad salutem propriam, & aliorum ædificationem, quoniam Christus ad cuius imitationem vocati sunt fratres; hanc solam nobis ostendit, & docuit verbo pariter, & exemplo. Multi fratres occasione ædificandi alios, dimittent vocationem suam videlicet sanctam humilitatem, puram simplicitatem, orationem, & deuotionem, atque dominam nostram paupertatem. Et continget illis, quod vnde putabunt magis imbui, idest impleri deuotione, & accendi amore, & illuminari Dei cognitione, propter intellectum scripturæ; inde occasionaliter remanebunt intus frigidi, & vacui, & sic ad pristinam vocationem redire non poterunt; quia tempus viuendi secundum vocationem suam, in vano, & falso studio amiserunt. Et sunt multi fratres, qui totũ suum studium & solicitudinem suam ponunt in acquirendo scientiam; dimittentes vocationem suam sanctam, extra viam humilitatis, & sanctæ orationis mente, & corpore euagando. Hi astabunt ante tribunal Christi nudi, & vacui; & solius confusionis verecundiæ, & doloris manipulos reportantes. Et in legenda maiori parte 11. Interrogatus B. Fran. An placeret sibi ꝙ litterati iam recepti ad ordinem; studio sacræ

F. in regula noua. cap. 10.

De perfectione humilitatis.

Nota.

ſcripturæ intenderent. Reſpondit. Mihi quidem placet, dum tamen exemplo Chriſti, qui magis oraſſe legitur, quàm legiſſe orationis ſtudium non omittant. Nec tantum ſtudeant, vt ſciant qualiter debent loqui; ſed vt audita faciant, & cum fecerint, alijs facienda proponant. Volo autē fratres meos diſcipulos euangelicos eſſe; ſicque notitia veritatis proficere, quod in ſimplicitatis puritate concreſcāt, vt ſimplicitatem columbinam à prudentia ſerpentina non ſeparent; quas magiſter eximius ore ſuo benedicto coniunxit.

Nota.

De prædicatore qualis debet eſſe cap. 21.

In Reg. noua cap. 9.

FRatres non prædicent in Epiſcopatu alicuius Epiſcopi, cum ab eo illis fuerit contradictum. Et nullus frater populo audeat prędicare, niſi à miniſtro generali fuerit approbatus, & ab eo ſibi officium prædicationis conceſſum. Et in prædicatione, quam faciunt, ſint examinata, & caſta eorum eloquia; ad vtilitatem, & ædificationem populi annunciando eis vitia, & virtutes, pœnam, & gloriam cum breuitate ſermonis; quia verbum abreuiatum fecit dominus ſuper terram. Et in regula antiqua cap. 17. Nullus fratrum prædicet contra formam, & inſtitutionem ſanctæ Romanæ eccleſiæ, & niſi ſibi conceſſum fuerit à miniſtro ſuo. Omnes tamen fratres operibus prædicēt. Et nullus prædicator approprict ſibi officiū; ſed quacunque hora ei iniunctum fuerit, ſine omni contradictione dimittat. Vnde deprecor in charitate; quæ Deus eſt, omnes fratres meos prædicatores, quod ſtudeant ſe humiliare in omnibus, non gloriari, nec in ſe gaudere, nec interius ſe exaltare de bonis verbis, & operibus, imo de nullo bono, quod Deus facit, vel dicit, & operatur in eis aliquando, & per ipſos; ſecundum quod dicit dominus. In hoc nolite gaudere; quia ſpiritus vobis ſubijciuntur, & firmiter ſciamus quod non pertinent ad nos, niſi vitia, & peccata. Hanc talem exhortationem, & laudem omnes fratres mei quandocunque placuerit eis, annunciare poſſunt inter quoſcunque homines cum benedictione Dei. Timete, & honorate, laudate, & benedicite, gratias agite, & adorate Deū omnipotentem, in trinitate & vnitate patrem, & filium, & ſpiritum ſanctum omnium creatorem. Agite pœnitentiam, facite dignos pœnitentię fructus. Et ſcitote, quia cito moriemini. Date, & dabitur vobis. Dimittite, & dimittetur uobis, & ſi non dimiſeritis, dominus nō dimittet vobis peccata veſtra. Beati qui moriuntur in pœnitentia, quia erunt in regno cœlorum, veh illis qui nō moriuntur in pœnitentia, quia erunt filij diaboli, cuius opera faciūt, & ibunt in ignem æternum. Cauete, & abſtinete ab omni malo; & perſeuerate vſque in finem in bono. Et in legenda maiori parte 8. Officiū prædicationis patri miſericordiarum affirmabat omni ſacrificio acceptius, maxime ſi ſtudio fuerit perfectę charitatis impenſum, vt ad id laboret magis exemplo, quam verbo, magis lachrimoſa prece, quam loquaci ſermone. Plangendum proinde dicebat prædicatorem tanquam vera pietate priuatū, ſiue qui in prædicatione non animarum quærit ſalutem, ſed propriam laudem, ſiue qui prauitate vitæ deſtruit, quod ædificat veritate doctrinæ, præferendum huic dicebat fratrem ſimplicē, & elinguem, qui bono exemplo alios prouocaret ad bonum. Illud quoque verbum (donec ſterilis peperit plurimos) taliter exponebat. Sterilis eſt Frater pauperculus; qui generandi filios in eccleſia non habet officium, hic pariet in iudicio plurimos; quia quos nūc priuatis orationibus conuertit ad Chriſtum, ſuæ gloriæ tunc iudex aſcribet. Quæ multos habet filios infirmabitur, quia prędicator vanus, & loquax qui multis nunc quaſi virtute ſua genitus gaudet, cognoſcet tunc ſe nihil proprium habere in eis. Multi ſunt fratres, qui totum ſuum ſtudium, & totam ſuam ſolicitudinem ponunt in acquirendo ſcientiam, dimittentes vocationē ſuam ſanctam, extra viam humilitatis, & ſanctæ orationis mente, & corpore euagando: Qui cum populo prædicauerint, & nouerint aliquos inde ædificari; vel ad pœnitentiā conuerti, inflantur, & extollunt ſe de opere, & lucro alieno; cum tamen magis in condemnationem, & in præiudicium ſuum prædicauerint, & nihil ibi ſecundum veritatem operati fuerint, niſi tanquam inſtrumēta illorū, per quos verè dominus fructum huiuſmodi acquiſiuit: Nam quos credunt propter ſcientiam, & prædicationem ſuam ædificari, & ad pœnitentiā conuerti, dominus orationibus & lachrimis ſanctorum pauperum, humilium, & ſimplium fratrum ædificat, & conuertit, licet ipſi ſancti fratres, vt plurimum hoc ignorent. Sic enim eſt voluntas Dei, vt illud neſciant; ne inde valeant ſuperbire. Iſti ſunt fratres mei milites tabulæ rotundæ, qui latitant in deſertis; & in locis remotis, vt diligentius vacent orationi, & meditationi; ſua & aliorum peccata plorantes; viuentes ſimpliciter, & humiliter conuerſantes, quorum ſanctitas à Deo cognoſcitur, & aliquando fratribus, & hominibus eſt ignota. Horū animæ ab angelis Deo præſentabuntur; tunc dominus oſtendet illis fructum, & mercedem laborum ſuorum, videlicet multas animas, quæ ſuis exemplis, orationibus, & lachrimis ſunt ſaluatæ. Et dicet illis, filij mei dilecti; ecce tot, & tales animæ ſaluatæ ſunt veſtris orationibus, lachrimis, & exemplis. Et quia ſuper pauca fuiſtis fideles, ſupra multa vos conſtituam. Alij enim prædicauerunt, & laborauerunt ſermonibus ſapientiæ, & ſcientiæ ſuæ, & ego meritis veſtris fructum ſalutis operatus ſum. Ideo ſuſcipite laborum eorum merce-

Quod debēt fratres prædicare Frā. in reg. antiq. c. 21.

Nota.

De perfectione humilitatis in leg. antiqua.

mercedem, & fructum meritorum vestrorum; qui est regnum æternum, quod humilitatis, & simplicitatis vestræ, atque orationum, & lachrimarum vestrarum violentia rapuistis. Sicque isti portantes manipulos suos, idest fructus, & merita sanctæ humilitatis, & simplicitatis suę intrabunt in gaudium domini lætantes, & exultantes. Illi vero, qui non curauerũt nisi scire, & alijs viam salutis ostendere, nihil operantes pro se, ante Christi tribunal astabunt nudi, & vacui, & solius confusionis, & verecundiæ, & doloris manipulos deferentes.

Nota.

Tunc veritas sanctæ humilitatis, & simplicitatis, sanctæque orationis, & paupertatis, quæ est vocatio nostra exaltabitur, glorificabitur, & magnificabitur, cui veritati ipsi inflati vento scientiæ detraxerunt vita, & vanis sermonibus scientię suæ dicentes, ipsam veritatem esse falsitatem; & tanquam cęci eos, qui ambulauerunt in veritate persequentes. Tunc error, & falsitas opinionum suarum, per quas ambulauerunt; quas esse veritatem prædicauerunt; per quas in cęcitatis foueam multos præcipitauerunt in dolore, confusione, et verecundia terminabitur, et ipsi cum suis tenebrosis opinionibus in tenebras exteriores cum tenebrarum spiritibus demergentur. Et ibidem. Dicebat B. Fran. quod propter prælationis officiũ, et solicitudinem prędicandi, fratres non debent dimittere sanctam, et deuotam orationem, ire pro eleemosyna, operari aliquando manibus suis, et alia humilitatis opera facere, sicut et alij fratres, propter bonum exemplum, et lucrum animarum suarum, et aliorũ. Multum enim ædificantur subditi cum ministri, et prædicatores vacant libenter orationi, et inclinant se ad humilitatis opera, et obsequia vilitatis. Aliter enim non possunt absque sui confusione, præiudicio, et condemnatione de hoc fratres alios admonere, oportet.n. exemplo Christi prius facere quam docere, ac simul facere et docere. Et in legenda maiori parte 3. Fratribus, quos ad prædicandum mittebat beatus F. dicebat. Ite annunciate hominibus pacem, prædicate pœnitentiam in remissionem peccatorum, estote in tribulationibus patientes, in orationibus vigiles, in laboribus strenui, in sermonibus modesti, in moribus graues, et in beneficijs grati, quia pro his omnibus vobis regnum præparatur ęternum.

Oratio, ac paupertas est vocatio nostra.

De exercitio, et otiositate vitanda cap. 22.

In reg. noua cap. 5.

FRatres illi, quibus dedit dominus gratiam laborandi, laborent fideliter, et deuotè, ita quod excluso otio animę inimico sanctę orationis, et deuotionis spiritum nõ extinguat, cui debent cętera temporalia deseruire. De mercede vero laboris pro se, et suis fratibus corporis necessaria recipiant, pręter denarios, vel pecuniam. Et hęc humiliter sicut decet seruos Dei, et paupertatis sanctissimę sectatores. Et in regula antiqua cap. 7. Fratres, qui sciunt laborare laborent, et eandem artẽ exerceant, quam nouerunt, si non fuerit contra salutem animę suę, et honestè possit operari. Nam ait propheta. Labores manuum tuarum, quia manducabis, beatus es, et bene tibi erit, et Apostolus. Qui non vult laborare, non manducet, et vnusquisq; in ea arte, et labore, qua vocatus est permaneat; et possint pro labore recipere omnia necessaria, pręter pecuniam. Omnes fratres studeant bonis operibus insudare, quia scriptum est. Semper facito aliquid boni, vt diabolus te inueniat occupatum. Et iterum. Otiositas inimica est animę. Ideo serui Dei orationi semper, vel alicui bonę operationi insistere debent. Et in testamento. Ego manibus laborabam, et volo laborare, et omnes alij fratres similiter volo quod laborent de laboritio, quod pertinet ad honestatem, qui nesciunt discant, non propter cupiditatem recipiendi pretium laboris; sed propter bonum exemplum, et ad repellendã otiositatem. Tepidos nec se familiariter, et humiliter negotio applicantes dicebat euomendos cito de ore Dei et dicebat. Volo omnes fratres meos laborare, et exercitari humiliter in operib. bonis, vt minus simus hominibus onerosi, & ne cor, aut lingua in otio euagetur. Qui vero nihil sciũt operari, vel laborare, adiscant; lucrum vero, vel mercedem de labore non laborantis arbitrio, sed Guardiani, vel familiæ arbitrio committẽdum esse dicebat. Et in legenda maiori parte. v. Otium autẽ omnium malarum cogitationum sentinam docebat summopere fugiendum; exemplo demonstrans rebellem carnem, & pigram disciplinis continuis, & fructusis laboribus ędomandã: vnde corpus suum fratrem Asinũ appellabat; tanquam laboriosis supponendum oneribus, & crebris cędendum flagellis: & villi pabulo sustentandum: Si quem vero cernebat otiosum, & pigrum; fratrem Muscam nominandũ censebat; eo ꝙ talis nihil boni faciens; sed benefacta inficiens; vilem, & abominabilem se hominibus reddat. Et dicebat. Volo fratres meos laborare, & exercitare; ne otio dediti per illicita corde, aut lingua vagentur.

In leg. anti qua de perfectione humilitatis.

De fratre minore; quis est verè censendus. Cap. 23.

BEatus Franciscus dicebat, ꝙ ille esset bonus frater minor, qui haberet fidem fratris Bernardi; quam perfectissimè habuit cũ amore paupertatis.

In leg. anq. cap. de zelo ad perfectionẽ fratrum.

Simplicitatem, et puritatem fratris Leonis; qui verè sanctissimè fuit puritatis.

Curialitatem fratris Angeli; qui fuit primus miles, qui venit ad ordinem, & fuit omni curialitate, et benignitate ornatus.

Fratris Massei gratiosum aspectum, et sensum naturalẽ cũ pulcheo, & deuoto suo eloquio.

Mentem

Mentem eleuatam in contemplatione, quam habuit frater Egidius vsque ad summam perfectionem.

Virtuosam, & continuam orationem fratris Ruffini; qui sine intermissione semper orabat, & dormiendo, vel aliquid operando semper mens ipsius erat cum Deo.

Pacientiam fratris Iuniperi, qui vsque ad perfectum statum pacientię peruenit propter sanctam expropriationem propriæ voluntatis, quam semper præ oculis habebat, & summũ desiderium immitandi Christum per viam crucis.

Fortitudinem corporalem, & spiritualem fratris Ioannis de Laudibus, qui tempore illo fuit fortis corpore super omnes homines.

Charitatem fratris Rugerij; cuius tota vita, & conuersatio erat in feruore charitatis.

Solicitudinem fratris Lucidi; qui fuit maximę solicitudinis; & nolebat stare nisi per mẽsem in loco; sed quando sibi placebat stare in aliquo; statim recedebat inde, et dicebat. Non habemus hic mansionem, sed in cœlo. Et in legenda maiori. Parte. 6. Et in legẽda antiqua. capitulo de perfectione humilitatis.

Dicebat. B. F. socio. Non mihi videor esse frater minor, nisi fuero in statu, quem tibi describsero. Ecce prælatus existẽs fratrum; vado ad capitulum; prædico, & moneo fratres sicut docuerit me spiritus sanctus. Et in fine dicitur contra me. Non conuenis nobis; quia illiteratus es, & elinguis, idiota, & simplex: vnde de cætero non præsumas te vocari nostrum prælatum. Et tandem eijcior cum opprobrio vilipensus ab omnibus. Dico tibi nisi eodem vultu, eadem mentis lætitia, & eodem sanctitatis proposito hæc verba audiero; frater minor nequaquàm sum. Nõ mihi videtur, ꝙ sim frater minor, si non gaudeo, quando me uilipendunt, & cum verecundia me eijciunt; nolentes vt sim prælatus eorum: sicut etiam quãdo me venerantur, & honorant eorum profectu, & vtilitate vtrobique æqualiter se habente: Nam si gauisus sum, cum exaltant me, & honorant propter profectum, & deuotionem ipsorum, vbi tamen periculum esse potest animæ meæ; multomagis debeo lætari, & iocundari de profectu, & salute animæ meæ, cum vituperant vbi lucrum est certum, & in legenda antiqua: cap. de perfectione paupertatis in responsione domino Bonauenturæ facta. Dominus nos fratres minores vocauit in adiutorium fidei suæ, & prælatorum, et clericorum sanctæ Ecclesiæ, & ideo tenemur quantũ possumus ipsos semper diligere, honorare, & reuereri: Nam vocamur fratres minores; q̃a sicut nomine; ita exemplo, & opere præ cæteris hominibus huius seculi humiles esse debemus.

De bono exemplo proximo exhibendo vt edificetur. Cap. 24.

BEatus. F. respondẽdo cuidam sacrę theologiæ magistro super verbum Eze. Si nõ annunciaueris impio impietatem suam, sanguinem eius de manu tua requiram. Sic exponebat di. Si verbum debet generaliter intelligi; ego taliter ipsum accipio, ꝙ seruus Dei sic debet vita, & sanctitate in seipso ardere, vel fulgere; vt luce exempli, & lingua sanctæ conuersationis omnes impios reprehendat: sic in quam splendor eius vitæ, & odor famæ eius annunciabit omnibus iniquitates eorum. Item in legenda antiqua. capitulo de perfectione humilitatis. Et in legenda maiori. parte. 8. Affirmabat. B. F. hoc tempore nouissimo fratres minores à domino missos vt peccatoram obuolutis caligine lucis exempla mondrarent, suauissimis se dicens repleri odoribus, & quasi vnguento prętioso liniri: cum sanctorum fratrum per orbem distantium odorifera fama multos audiret ad viam veritatis induci. Ex talium auditu, exultabat in spiritu benedictione omni acceptione dignissimos fratres illos accumulans; qui verbo, vel opere ad Christi amorem inducerent peccatores. Sic etiam, qui religionem sacram iniquis violarent operibus; maledictionis eius grauissimam incurrebant sententiam. A te (inquit) sanctissime domine, & à tota cęlesti curia, & à me paruulo tuo, sint maledicti, qui suo malo exemplo confundunt, & destruunt, quod per sanctos fratres ordinis huius ædificasti, & ædificare non cessas.

Fr. in leg. antiq. cap. de perfectione humilitatis.

Nota.

De compassione habenda ad delinquentes. Cap. 25.

IN hoc volo cognoscere si tu diligis dominum, & me seruum suum, & tuum si feceris istud, videlicet, ꝙ non sit aliquis frater in mundo, qui peccauerit quantumcunq; potuerit peccare; ꝙ postquàm viderit oculos tuos, nunquàm recedat sine misericordia tua. Et si non quæreret, tu quęras ab eo, si vult misericordiam. Et si ille millies postea appareret coram oculis tuis, dilige eum plusquam me; ad hoc vt trahas eum ad bonum, & semper miserearis talibus. Et istud denuncies guardianis, quando poteris; ꝙ per te sic firmus es facere. Et omnes fratres, qui scirent eum peccasse, non faciant verecundiam ei, nec detractionem; sed magis misericordiam habeãt circa ipsum, & teneant priuatum peccatum fratris sui; quia non est opus sanis medicus; sed male habentibus. Si quis fratrum instigante inimico mortaliter peccauerit, per obedientiam teneatur recurrere ad guardianum suum, & guardianus similiter per obedientiã teneatur eum mittere custodi, ipse vero custos misericorditer prouideat ei, sicut ipse vellet ꝓuideri sibi si in consimili casu esset. Et

F. in littera generali ministro directa.

Cuſtos & Miniſtro hic a B. F. accipitur. Fr. in reg. noua. c. 10.

iſti penitus non habeant poteſtatem iniungẽdi aliam pœnitentiam; niſi illam. vade & noli amplius peccare.

Fratres qui ſunt miniſtri & ſerui aliorum fratrum viſitent, & moneant fratres ſuos, & humiliter, & charitatiuè corrigant eos, non præcipientes eis aliquid, quod ſit contra animã ſuam, & regulam noſtram. Et vbicunque ſunt fratres, qui ſcirent, et cognoſcerent ſe nõ poſſe regulam ſpiritualiter obſeruare, ad ſuos miniſtros debeant, et poſsint recurrere. Miniſtri vero charitatiuè, et benignè eos recipiant, et tantam familiaritatem habeant circa ipſos, vt dicere poſsint eis, et facere ſicut domini ſeruis ſuis: Nam ita debet eſſe; ꝙ miniſtri ſint ſerui omnium fratrum.

F. in legenda fratris Thomæ. cap. de charitate.

De detractione fugienda. Cap. 26.

DEtractores ſuper omne aliud genus vitiorum execrans horribiliter venenum in lingua eos ferre dicebat, alioſque veneno inficere. Semel quendam audiens famã fratris denigrantem, inquit ad Vicarium ſuum verbum valde terribile: inſtat religioni diſcrimina, niſi detractoribus obuietur: cito multorum ſuauiſsimus odor fœtebit, niſi fœtidorum ora claudantur. Summa volo prouidentia cures tu, et omnes miniſtri, ne peſtifer morbus iſte latius ſe difundat. Fratrem qui alium fratrem famę gloria ſpoliaret dicebat tunica ſpoliandum; nec oculos poſſe ad Deũ leuare; niſi prius quod abſtulerat redderet. Et dicebat ipſe. B. F. Vox detractoris iſta eſt; vitæ mihi perfectio deeſt, ſcientiæ, vel peculiaris gratiæ facultas non ſuppetit, ac per hoc nec apud Deum locum inuenio, nec apud homines. Scio quid faciam. Ponam maculam in electis, et apud maiores gratiam promerebor. Scio prælatum meum hominem eſſe; eodemque mecum quandoq; vti officio; quo ſuccisis cedris, ſolus videatur ramus in via. Eia miſer humanis corporibꝰ veſcere; & quia viuere aliter non potes, fratrum viſcera rode. Tales boni ſtudent videri, non fieri; accuſantes vitia, nec vitia deponentes; ſolos eos laudant, quorum cupiunt auctoritate foueri; ſilentes à laudibus, quas ad laudatum non extimant reportari. Ieiune faciei pallorem perniciosis laudibus vendunt; vt ſpirituales videantur, qui dijudicent omnia; & ipſa à nemine iudicentur. Gaudent ſanctitatis opinione, non opere; angelico nomine, non virtute. Item in regula noua. cap. 10. Moneo quoque, & exhortor fratres meos in d. Ieſu Chriſto, vt caueant ab omni ſuperbia, vanagloria, inuidia, auaritia, cura, & ſollicitudine huius ſeculi, detractione, & murmuratione.

Nota.

In reg. antiq. c. 22.

Quid agendum ſit à fratribus poſt mundi abdicationem. Cap. 27.

NVnc autem fratres poſtquam mundum dimiſimus; nihil aliud habemus facere, niſi ſolliciti ſimus ſequi domini voluntatem, & placere ei. Multum caueamus, ne ſimus terra ſecus viam, vel petroſa, vel ſpinoſa; ſed ſemen, de quo dicit dominus in Euangelio. Semen eſt verbum Dei. Quod autem ſecus viam cecidit, & conculatum eſt, hi ſunt, qui audiũt verbum Dei, & non intelligunt; & confeſtim venit diabolus, & rapit quod ſeminatum eſt in cordibus eorum, & tollit vrrbum de cordibus eorum; ne credentes ſalui fiant. Quod autem ſupra petroſam cecidit; hi ſunt, qui cũ audierint verbum; ſtatim cum gaudio ſuſcipiunt illud: facta autem tribulatione, & perſecutione propter verbum, continuo ſcandalizantur. Et hi radices non habent, ſed temporales ſunt; quia ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt. Quod autem in ſpinis cecidit; hi ſunt qui verbum Dei audiunt, & ſolicitudo, & erumnę huius ſeculi, ſubſtantia, & fallacia diuitiarum, & circa reliqua concupiſcentiæ introeuntes ſuffocant verbũ, & ſine fructu efficitur. Quod autem in terra bona ſeminatum eſt; hi ſunt, qui corde bono, & optimo audientes verbum intelligunt, & retinent, & fructum afferunt in patientia. Et propterea nos fratres (ſicut dicit dominus) Dimittamus mortuos, ſepelire mortuos ſuos; & multum caueamus à malitia, & ſubtilitate ſathanæ, qui vult ne homo mentem ſuam; & cor habeat ad dominum Deum; & circuiens deſiderat cor hominis ſub ſpecie alicuius mercedis, vel adiutorij ſuffocare, & tollere verbũ, & præcepta domini à memoria. Et vult cor hominis per ſecularia deſideria, negotia, & curam excecare, & inhabitare. Sicut dicit dominus. Cũ immundus ſpiritus exierit ab homine, ambulat per loca arida, & inaquoſa, quærens requiem, & non inueniens, dicit: reuertar in domum meam, vnde exiui, & veniẽs inuenit eam ſcopis mundatam, & ornatam. Tunc vadit, & aſſumit ſeptem alios ſpiritus nequiores ſe; & ingreſsi habitant ibi, & fiunt nouiſsima hominis illius peiora prioribus: vnde omnes fratres cuſtodiamus nos multũ, ne ſub ſpecie alicuius mercedis, vel operis, vel adiutorij perdamus, aut tollamus mẽtem noſtram, & cor noſtrũ à Deo. Sed in ſancta charitate, quæ Deus eſt, rogo omnes fratres; vt omni impedimento remoto; & omni cura, & ſolicitudine poſtpoſita quocunque modo melius poſſunt, debeant ſeruire, amare, & honorare, & adorare dominum Deum mundo corde, & pura mente, quod ipſe ſuper omnia querit; ac ſemper faciamus habitaculum, & manſionem ipſi, qui eſt dominus Deus omnipotẽs, pater, & filius, & ſpiritus ſanctus.

De fratrum conuerſatione inter fideles catholicos. Cap. 28.

F. in legen. trium ſociorum.

COnſideremus fratres chariſsimi vocationem noſtram, qua miſericorditer vocauit

cauit

cauit nos Deus: non tantum pro nostra, sed pro multorum salute, vt eamus per mundum exhortando omnes plus exemplo, quàm verbo ad agendum pœnitentiam pro peccatis suis, & habendam memoriam mandatorum Dei. Nolite timere, sed securi annunciate simpliciter pœnitentiam, confidentes in domino, qui vicit mundum, qui spiritu suo loquetur per vos, & in vobis: ad exhortandum omnes, vt conuertantur ad ipsum, & eius mãdata obseruent. Cauuamus qui reliquimus omnia, ne pro modico regnum cœlorum perdamus. Et si pecuniam in aliquo loco inueniamus, non curemus plusquam de puluere, quem calcamus. Monebat etiam, vt nullum hominem iudicarent, neque despicerent illos, qui delicatè viuunt, & curiose, ac superfluè induuntur. Deus est noster, & ipsorum dominus potens illos ad se vocare, & vocatos iustificare. Volebatq; vt fratres tales reuererentur, sicut fratres, & dominos suos; quia fratres sunt inquantum ab vno creatore creati. Domini sunt inquantum bonos adiuuãt ad pœnitentiam faciẽdam; eis necessaria corporis ministrantes. Et dicebat beatus Francisus. Talis deberet esse fratrum conuersatio inter gẽtes; vt quicunque audirent, vel viderent eos, glorificarent patrem cœlestem, & deuotè laudarent. Et dicebat illis. Sicut pacem annunciatis ore, sic in cordibus vestris pacẽ, & amplius habeatis. Nullus per vos prouocetur ad iram, vel scandalum; sed omnes per mansuetudinem vestram ad pacem, benignitatem, & concordiam prouocentur; Nam ad hæc vocati sumus, vt vulneratos curemus; alligemus confractos; & erroneos reuocemus. Multi. n. videntur nobis esse membra diaboli, qui adhuc discipuli erunt Christi.

De gratifica fratrum inter infideles conuersatione. Cap. 29.

F. in reg. antiqua c. 16. DIcit dominus. Ecce ego mitto vos sicut oues in medio luporum. Estote ergo prudẽtes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ: vnde quicunque fratrum diuina inspiratione ire inter saracenos, & alios infideles voluerit; vadat de licentia sui ministri, & serui. Ministri vero dent eis licentiam; & non contradicant si viderint eos idoneos ad mittendum: Nam tenebitur domino reddere rationem, si in hoc, vel alijs indiscretè processerit. Fratres vero, qui vadunt, possunt duobus modis inter eos conuersari.

Vno modo ꝙ non faciant lites, neque contentiones; sed sint subditi omni humanæ creaturæ propter Deum, & confiteantur se esse Christianos.

Alio modo, ꝙ cum viderint placere Deo, annuncient verbum Dei; vt credant in Deum patrem omnipotentem, & filium, & spiritum sanctum creatorem omnium, redemptorem, & saluatorem filium, & vt baptizentur, & efficiantur Christiani; quia nisi quis renatus fuerit ex aqua, & spiritu Sancto, non potest intrare in regnum Dei. Hæc & alia, quæ placuerint Deo ipsis, & alijs dicere possunt; quia dicit dominus in Euãgelio: Omnis qui confitebitur me coram hominibus: confitebor & ego eum coram pater meo: qui est in cęlis. Et qui erubuerit me, & meos sermones, hunc filius hominis cum venerit in maiestate sua, & patris, & sanctorum erubescet angelorum. Et omnes fratres vbicunque sunt recordentur, ꝙ dederunt se, & relinquerunt corpora sua domino nostro Iesu Christo. Et pro eius amore debent se exponere inimicis tam visibilibus, quam inuisibilibus, quia dicit dominus. Qui perdiderit animam suam propter me; in vitam æternam saluam faciet eam. Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum cœlorũ. Si me persecuti sunt; & vos persequentur si aũt persequẽtur vos in vna ciuitate, fugite in aliã. Beati estis cũ vos oderint homines, & cũ sepauerint vos, & eiecerint nomẽ vestrũ tanquam malum, & cum dixerint omnem malũ aduersum vos mentientes propter me; gaudete in illa die, & exultate, quoniam merces vestra multa est in cœlis: dico autem vobis amicis meis, ne terreamini ab his, qui occidunt corpus, & post hoc non habent quid amplius faciant. Videte ne turbemini. In patientia enim vestra possidebitis animas vestras. Qui autem perseuerauerit vsque in finem; hic saluus erit.

De religiosa habitatione in Eremitorijs. Cap. 30.

ILli qui volunt religiose stare in Eremitorijs, sint tres, aut quatuor ad plus. Duo ex ipsis sint matres; & habeant duos filios; vel vnum ad minus. Illi duo teneant vitam Marthę, & alij duo vitam Mariæ Magdalenæ: Illi autem qui tenent vitam Marię, habeant vnũ claustrum, & quilibet habeat locum suum; ita ꝙ neque habitent simul, neque cubent, & semper dicant completorium de die, quando sol reuertitur ad occasum, & studeant tenere silentium, & dicant horas suas, & surgant ad matutinum, & primum quærant regnum Dei, & iustitiam eius, & hora congrua dicant primam, & tertiam, & post horam tertiam soluant silentium, & possint loqui, & ire ad matres suas, & quando placuerit possint petere ab eis eleemosynam propter amorem domini Dei, sicut pauperes pauperculi, & postea dicant sextam, nonam, & vesperas tempore debito, & in claustro vbi morantur, non permittant aliquam personam introire, sed neque ibi comedant. Et illi fratres, qui sunt matres studeant manere remotè ab omni persona, & per obedientiam sui custodis custodiãt Fr. in admonitionibus suis.

filios

filios suos ab omni psona, vt nemo possit eis loqui. Et isti filij non loquantur cum aliqua persona, nisi cũ matribus suis, & custode suo quando placebit ei visitare ipsos cum benedictione Dei. Filij vero quandoque officium matrum assumant; sicut vicissitudinaliter pro tempore visum fuerit eis disponendum; qui omnia supradicta studiose, & solicite studeãt obseruare.

De lætitia spirituali semper habenda. Cap. 31.

F. in leg. antiq. cap. de zelo ipsius.

BEatus Franc. volebat fratres suos interius, & exterius lętitiam spiritualem habere. Dicebat enim quod si seruus Dei studuerit habere, & conseruare lętitiam spiritualem, quæ prouenit ex munditia cordis, & acquiritur per deuotionem orationis, demones nihil possunt ei nocere dicentes. Ex quo in tribulatione, & prosperitate lętitiam habet seruus Dei, non possumus inuenire aditum intrãdi ad ipsum, nec sibi nocere. Sed tunc exultãt demones, quando deuotionem, & lætitiam, quæ prouenit ex munda oratione, & ex alijs operibus virtuosis, possunt extinguere, vel aliqualiter impedire: Nam si diabolus in seruo Dei potest aliquid habere de suo, nisi fuerit sapiens, & solicitus delere, & destruere illud, quam citius poterit per virtutem sanctæ orationis, contritionis, confessionis, & satisfactionis, in breui tempore de vno capillo, facit vnã trabem semper aliquid illi adijciendo. Quia ergo fratres mei ex munditia cordis, & puritate orationis continuæ, hæc lætitia spiritualis oritur, circa illa duo acquirenda principaliter est studendum, vt ipsam lætitiam, quam in me, & in uobis cupio summo affectu, & diligo cernere & sentire, positis habere interius, & exterius ad ædificationem proximi, & vituperium inimici. Ad ipsum enim, & ad mẽbra eius oportet contristari, ad nos autem lætari semper in domino, & gaudere.

Item dicebat B. Fran. quoniam scio, quod demones inuident mihi de beneficijs, quæ mihi dominus dedit. Scio etiam, & video quod cũ nocere non possunt per me, student mihi nocere per socios meos, si vero per me, vel per socios meos mihi nocere non possunt, cum magna confusione recedunt, imo quandoque si essem tentatus, vel accidiosus; considero lætitiam socij mei, & statum occasione lætitiæ illius, reuertor de tentatione, & accidia ad interiorem lætitiam, & exteriorem.

Semel reprehendens vnum ex socijs tristem in facie dicebat. Cur ostendis exterius de tuis offensis dolorem? Inter te, & Deum habeas hanc tristitiam, & ora ipsum vt suam misericordiam tibi parcat; & reddat animæ tuæ lætitiam salutaris sui, qua per peccati demeritũ est priuata: Coram autem me, & alijs ostendas semper habere lætitiam; nam seruo Dei non conuenit coram fratre suo, vel alio ostendere tristitiam, & faciem turbulentam. Et in admonitionibus. Beatus ille religiosus, qui nõ habet iocunditatem, & lætitiam nisi in sanctissimis eloquijs, & operibus domini, & cum his prouocat homines ad amorem Dei in gaudio, & lætitia. Uẽ veh illi religioso, qui delectatur in verbis otiosis, & inanibus, & cum his prouocat homines ad risum.

De generali ministro ordinis minorum, & socijs eius. Cap. 32.

F. in leg. antiq. cap. de zelo ad religionem.

CVm frater quidam dixisset B. Fran. prope finem vitæ suæ. Pater tu transibis ad dominum; & familia te secuta remanebit in valle lachrimarum. Innue nobis aliquem si cognoscis, in quo animus tuus conquiescat; cui onus generalis ministri digne possit imponi. Respondit B. Fran. induens cuncta verba suspirijs tam magni, & multimodi exercitus ducẽ, tam magni, & dilatati gregis pastorem fili mi nullum sufficientem intueor; sed vnum vobis depingam, in quo reluceat qualis debeat esse istius familiæ dux, & pastor. Homo inquit iste debet esse vitæ grauissimæ, discretionis magnæ, famæ laudabilis, priuatis affectionibus carens; ne dum in parte plus diligit in toto scandalum generet. Debet illi orationis studium esse amicum; ita tamen quod certas horas animæ suæ, & certas gregi suo distribuat. Nam primo mane debet sanctissimum sacrificium missæ præmittere, & ibidem longa deuotione seipsum, & gregem diuinæ protectioni affectuosius commendare; post orationem vero seipsum statuat ab omnibus depilãdum, omnibus responsurum, omnibus cum charitate, pacientia, & mansuetudine prouisurum, nõ debet esse acceptator personarum, ita quod non minus curet de simplicibus, & idiotis, quam de scientibus, & sapientibus, cui si donum scientiæ est concessum, tamen plus in moribus pietatis, & simplicitatis, pacientiæ, & humilitatis imaginem ferat, foueatque virtutes in se, & in alijs; atque in practicando eas continue se exerceat; ad hæc alios plus exemplo, quod sermonibus incitando, sit execrator pecuniæ, quæ nostræ professionis, & perfectionis est præcipua corruptela, & tãquam caput, & exemplar imitandum ob omnibus; nullis inquam loculis abutatur: sufficiant autem sibi pro se habitus, & libellus; pro alijs vero pennarolus cum calamo, & pugillari, & sigillum: non sit aggregatio librorum, nec lectioni multum intentus; ne forte detrahat officio, quod perrogat studio: Consoletur pie afflictos; cũ sit vltimum remedium tribulatis, ne si apud eum defuerint remedia sanitatis; desperationis morbus præualeat in infirmis; vt proteruos flectat ad mansuetudinem; seipsum prosternat; & aliquid sui iuris relaxet, vt animam lucrifaciat. Ad refugos ordinis velut ad oues,

Descriptio boni generalis fratrũ minorum.

Sancta charitas confundit omnes diabolicas, & carnales tentationes, & carnales timores. Sancta obedientia confundit omnes carnales, & proprias voluntates, & carnales amores, & habet mortificare corpus ad obedientiam spiritus; & ad obedientiam fratris sui: & facit hominem subditum, & suppositum omnibus hominibus huius mundi, & non tantum hominibus; sed etiam omnibus bestijs, & feris: vt possint facere de eo quicquid voluerint, quantum eis datum fuerit desuper à domino.

De non dimittendo locum sanctæ Mariæ de Angelis vnquam, & qualiter in eo est conuersandum. Cap. 39.

In leg. antiqua.ca.5. de zelo ad religioné.

VIdete filij, ne vnquam hunc locum sanctæ Marię de Angelis relinquatis, si ab vna parte forte foras expellemini, per aliam reintrate; nam locus iste sanctus est, & habitatio Christi, & virginis Mariæ matris eius. Hic cum pauci essemus; augumentauit nos dominus altissimus: hic luce sapientiæ suæ illuminauit animas pauperum suorum: hic igne sui amoris nostras voluntates accendit: hic qui orauerit corde deuoto, quod petierit obtinebit: offendés grauius punietur; propter quod ò filij, habete hunc locum omni reuerentia, & honore dignissimum, tanquam vere Dei habitaculum ab ipso, & eius matre singulariter prędilectum, atque ibidem toto corde vestro in voce exultationis, & confessionis confitemini Deo patri, & eius filio domino Iesu Christo in spiritus sancti vnitate. Item in legenda antiqua. cap. 4. Volo ꝙ iste locus sit semper immediatè sub potestate generalis ministri, & serui, & inde maiorem solicitudinem, & curam habeat prouidendi ibidem de bona, & sancta familia. Clerici eligantur de melioribus, & sanctioribus, & magis honestis fratribus, & qui sciant melius dicere officiũ, qui sint in tota religione, vt non solum seculares, sed etiam alij fratres libenter, & cum magna deuotione videant, & audiant eos. De fratribus etiam laicis sanctis hominibus, discretis, humilibus, & honestis eligantur, qui seruiant illis: volo etiam, ꝙ nulla persona, & nullus frater intret in illum locum, nisi generalis minister, & fratres qui seruiunt illis, & ipsi non loquantur cum aliqua persona, nisi cum fratribus, qui seruiunt illis, & cum ministro quando visitaret eos: volo similiter ꝙ fratres laici, qui seruiunt eis, teneantur nunquã dicere eis verba otiosa, vel noua huius seculi, vel quæcunque alia, quæ non essent vtilia animabus eorum. Et propterea specialiter volo, ꝙ nullus intret in illum locum, vt ipsi melius conseruent puritatem, & sanctitatem suam, & ꝙ in illo loco nihil penitus fiat, vel dicatur inutiliter; sed ipse locus teneatur purus, & sanctus in hymnis, & laudibus domini. Et cũ aliquis istorum fratrum migrauerit ad dominum, volo ꝙ loco ipsius mittatur illuc alius sanctus frater à generali ministro. Nam si alij fratres aliquando declinauerint à puritate, & honestate; volo ꝙ iste locus benedictus sit, & permaneat semper speculum, & bonum exẽplum totius religionis; & quoddam candelabrum ante thronum Dei, & beatam virginẽ semper ardens, & lucens; per quod dominus propitietur defectibus, & culpis omnium fratrum; atque conseruet semper, & protegat hanc religionem, & plantulam suam.

De perfectione humilitatis.

De quibusdam notabilibus dictis B.F. in diuersis locis à supradictis. Cap. 40.

Theologi sunt honorandi.

OMnes theologos (inquit Franciscus in testamento suo) & qui ministrant nobis sanctissima verba diuina, debemus honorare, sicut qui ministrant nobis spiritum, & vitam. Et in legenda maiori. parte. 5. Interrogatus B.F. quomodo vestitu tam tenui posset se ab hyemalis algoris asperitate tueri: respódit. Si supernæ patriæ flamma per desiderium contingeremur interius; frigus istud exterius facile portaremus. Franciscus in responsione data medico consulenti, vt abstineret à lachrimis, ne perderet oculos corporales. In legenda maiori. parte. 5. Non est (inquit B. Fr.) frater medice ob amorem luminis, quod habemus commune cum muscis, visio lucis æternę repellenda, vel modicum; quia non spiritus propter carnem; sed caro propter spiritum beneficium lucis accepit. Malo siquidem corporalis visus lumen amittere, quàm lachrimas, quibus oculus mundatur interior, vt Deũ videre valeat, repressa deuotione spiritus impedire. Et in legenda maiori. parte. 6. Melius iudico eum, qui ponitur in exemplum fugere curias, & humiliter inter humiles in locis cóuersari humilibus, vt sustinens penuriam fortis efficiatur similia sustinendo. Item in legenda maiori. parte. 8. Dum pauperem vides, speculum tibi prępònitur domini, & pauperis matris eius. In infirmis similiter, infirmitates quas assumpsit, considera. Et in legenda antiqua. cap. de perfectione paupertatis. Tantum homo habet de scientia, quantum operatur, & tantum est religiosus bonus orator, quantum ipse operatur: Nam arbor tantum ex fructu cognoscitur. Ibidem. Dicebat B.F. Non fui latro de eleemosynis acquirendo eas, vel eis vtendo vltra necessitatem: semper minus accepi, quàm me contingeret, ne alij pauperes defraudarentur portione sua; quia contrarium facere furtum est. Item. Festiuitates domini, & aliorum sanctorum magis honorátur cum inopia, & paupertate, per quam ipsi ingressi sunt cœlum, quàm cum curiositate, & superfluitate, per quàm anima elongatur à cœlo. Item. Curialitas est vna de proprietatibus

Quo vtenda sit eleemosyna.

tribus domini, qui ſolem ſuum, & pluuiam ſuã, & omnia ſuper iuſtos, & iniuſtos curialiter adminiſtrat; eſt enim curialitas ſoror charitatis extintrix odij, et ſeruatrix amoris. Et in legenda fratris Thomæ. in cap. de paupertate. Non licet alienum auferre, et pauperibus erogare, peccati pęna, non meriti gloria eſt aliena donare. Et ibidem. cap. de oratione. Pudeat nos in vagationes nugatorias arripi, cũ tempore orationis magnum regem alloquimur. Item in legenda antiqua. cap. de oratione. Aſſerebat B. F. ſcientia ſui ad ſcientiam Dei facile peruenturum eum, qui ſcripturæ intendens humilis non præſumptuoſus inquireret. Et in legenda fratris Thomæ. Seruus Dei pro aliquo vt aſſolet conturbatus; ilico ad orationem debet ſurgere, et tam diu coram ſummo patre perſiſtere, donec reddat ei ſui ſalutaris lætitiam. Si enim in mæſtitia fecerit moram, adoleſcet Babilonicum illud, quod tandem niſi per lachrimas expurgetur maximam in corde generabit rubiginem. Nõ ſunt reuelanda quæ Deus facit in nobis. Item Famæ pretium dicebat. B. Fr. conſcientiæ ſecretum minuere, longeq; damnoſius abuti, quàm carere virtutibus. Dicebat etiam non minorem eſſe virtutem, quàm quærere parta tueri.

Multa alia dicta à B. F. habentur; ſed præfata ſufficiant ad oſtendendum quomodo ipſe ſua doctrina generaliter fratres, & alios informauerit, cuius informationes ſummo debẽt ſtudio diſci, amplecti corde, & memoriæ commendari, vtpote dicta à viro ſanctitate eximio, qui prius præfata effecit opere, quã loquela prodiderit. Nec iam dicta habuit ſtudendo, ſeu imitando ſcolas grammaticornm, dialeticorum, philoſophorum, vel ſapiẽtum mundanorum; ſed per reuelationem Ieſu Chriſti ad pedes crucifixi meditatione aſſidua diuinitus acquiſita.

Hanc doctrinam (vt ſuperiora demonſtrãt) non abhorruit fœlix Bernardus de Quintaualle, qui omnia eius verbo pauperibus tribuit.

Non Egidius Aſiſinas.

Non miles Angelus.

Non ſimplex Siluester.

Non inſignis Ruffinus, ac alij; qui mundo abrenunciantes poſt Franciſcum totis viribus inceſſere.

Non cęlica virgo Clara, cuius verbis ſponſo cœleſti nupſit, ac prædicatione Ieſum fari dũ audit ab eo, deinceps nihil oneris ad ferendũ fuit ei domini iugum.

Iſtam doctrinam pauperis patris. F. laudabilem reddiderunt Imperatores, & reges, duces, comites, barones, & nobiles, qui poſt Frãciſcum iere, eidem ſe moribus habitu conformando, & vita.

Hanc vitam Chriſtus reddidit celebrem miraculorum fulgoribus, ſanctis virtutibus, ac inſpirationibus multimodis cordibus fidelium ad proſequendum. F. implantatis.

Hæc ſalubris eſt doctrina ab errore repulſa, ſacris eloquijs confirmata, & oraculis inſpirata diuinis.

Hanc teneamus diligenter, proſequamur iuſte, vt tandem eius ſuffragantibus meritis ad veram doctrinam, & lucem Chriſtum perueniamus. Sic ergo prælibatis apparet declarata. 2. pars iſtius. 12. conformitatis, videlicet, Franciſcus reſerator. Ad laudem domini noſtri Ieſu Chriſti, qui S. F. ſibi placuit conformare tam in iſta. 12. quàm in præcedentibus alijs cõformitatibus. Et quia huiuſmodi opus adminiſtratione diuina, vltra quam credidi ſtilo prolixo eſt diſertum: ne prolixitas operis præſertim ſi totum reſiduum ſub vna parte, libro, & volumine poneretur, tædium generet perlegenti: huic primę parti, & libro imponendo finem, ad ſecundum librum procedo.

Explicit primus liber primorum. 12. fructuum, & conformitatum vitæ Beati Franciſci ad vitam domini noſtri Ieſu Chriſti.

✠



INCIPIT LIBER SECVNDVS de 12. alijs fructibus, & conformitatibus vitę B.F. ad vitam domini nostri Iesu Christi, quorum primus, & in ordine tertiusdecimus est.

1	*Iesus signis mirificus*	*Franciscus diuulgatur.*
2	*Iesus pastor solicitus*	*Franciscus animatur.*
3	*Iesus stolla clarificus*	*Franciscus subleuatur.*
4	*Iesus inops, & modicus*	*Franciscus fœderatur.*
5	*Iesus submissus omnibus*	*Franciscus minoratur.*
6	*Iesus propheta lucidus*	*Franciscus radiatur.*
7	*Iesus vacans laboribus*	*Franciscus imitatur.*
8	*Iesus dans pacē flutibus*	*Franciscus solidatur.*
9	*Iesu Demon expellitur*	*Franciscus effugator.*
10	*Iesus aqua conuertitur*	*Franciscus commutator.*
11	*Iesus orans inspicitur*	*Franciscus exorator.*
12	*Iesu turba reficitur*	*Franciscus Ministrator.*
13	*Iesus vita spectabilis*	*Franciscus operator.*
14	*Iesus candor signabilis*	*Franciscus indagator.*
15	*Iesus Rex venerabilis*	*Franciscus excitator.*
16	*Iesus Dux formidabilis*	*Franciscus detestator.*

PRIMVS FRVCTVS, ET CONformitas huius secundi libri, & in ordine tertiusdecimus est. Iesus signis mirificus. Franciscus diuulgatur.
Expositio primæ partis.s.
Iesus signis mirificus.

POSTQVAM libro præcedēti de 12. conformitatibus B. Fr. ad dominum Iesum Christum digestum est, in quibus apparuit, & pręuisio ipsius. B. Fr. à prophetis, & alijs, ac demonstratio eiusdem facta populis, & per se, atque fratres vita, & doctrina; restat consequenter de 16. alijs conformitatibus in hoc secundo libro tractare; in quibus nitet qualibus virtutibus pręfulsit ipse Christus, & conformiter sua gratia ipse B. pater F. ac non solum virtutibus interioribus claruit, sed etiā exterioribus signis; prout prima conformitas, & fructus huius secundi libri reserat, quæ est in ordine 13. conformitas di. Iesus signis mirificus, Franciscus diuulgatur: & more expositionis pręcedentium conformitatum, primo exponam primam partem.s. Iesus signis mirificus, demum secundam partem.s. Franciscus diuulgatur. Et pro euidētia primę partis.s. suæ expositionis est aduertendum; ꝙ prout patet experientia, & dicto Saluatoris claret: homines potius vitam attendere deberent, quàm signa; & virtutes, quam miracula. Sola miracula sine vita sancta, & perfecta virtutibus, & alijs nihil valent ad beatitudinem consequendam, dn̄te Christo. Matth. 7. Multi dicent mihi in illa die: domine nōne in nomine tuo prophetauimus, & signa multa fecimus? Et ego respondebo eis, nescio vos, & Lu. 10. dixit Iesus Apostolis gaudentibus de hoc. In hoc nolite gaudere; quia spiritus vobis subijciuntur; sed potius gaudete, quia nomina vestra scripta sunt in cęlis. Dabunt etiam tempore Antichristi pseudo prophetæ signa magna, & prodigia. Matth. 24. & tamen erūt de numero damnatorum, & ideo. B. Grego. 20. moralium exponens verbum præfatum. Mat. 7. domine nōne in nomine tuo prophetauimus &c. inquit. Qua sententia quid datur intelligi, nisi in hominibus charitatis humilitas, non vt debeant virtutum signa venerari, probatio quippe, non est signa facere; sed vnū quemque vt seipsum diligete, de Deo vera cognoscere, de proximo vero meliora, quàm de se ipso sentire. Veros.n. Dei famulos non miracula, sed sola charitas probat: Quibus Bea. Gregorij, ac Saluatoris verbis apparet, ꝙ signa facere parum sine alijs valet; & consequēter potius ad vitam sanctam esset respiciendnm, quàm ad signa. Sed quia homines oppositum faciunt, vtpote sensuales potius, quā intellectuales, ideo dominus tam in veteri testamento, quàm in nouo voluit, & permisit miracula fieri; & saluatorem etiam nostram miracula egisse, & sancta Euangelia attestanrur. Et prima pars huius. 13. conformitatis declarat di. Iesus signis mirificus. Et pro horum euidentia sunt aliqua inquirenda, & videnda.

Matth. 7. Sine sancta vita nil valēt sola Miracula ad consequendam beatitudinem. Lucæ 10.

Matth. 24.

Primum est, an Christum decuerit facere miracula.

Secundum est, quæ differentia ponitur inter operationem Christi miraculorum, & aliorū.

Tertium, Si vera fuere, vt nullo modo possent de falsitate inficiari.

Quartum, Si miraculis deitas eius potest cōprobari; Quibus quatuor visis, & præmisis: de ipsis miraculis erit succintè videndum quę fuere.

Ad

Ad primum dubium, quo quæritur an .s. Christus miracula facere debuerit. Respondetur, ꝙ sic. patet; quia de facto fecit, quare, & decuit. Sed aliter ostendendo istam decentiam dicitur, ꝙ fuit congruum Christum talia exercere.

Primo ad ostendendum suæ personæ dignitatem, & excellentiam: Nam cum in veteri testamento plures signa fecerint; immo verius loquendo Deus per ipsos; vbi Christus signa, & miracula non fecisset, inferior eis dictus fuisset. Quare vt se non ostenderet eis inferiorem, immo excellentiorem, & maiorem, miracula decuit exhibere.

Secundo ad suæ vitæ autenticam demonstrationem; Licet enim vt dictum est per Gregorium, miracula sanctum non faciant; cũ alijs tamen factum indicant, & ostendunt: quare ad suæ vitæ autenticam demonstrationem, sicut in alijs extitit sanctis; sic & in Christo fieri decuit.

Tertio ad suæ doctrinæ veridicam protestationem: In cuius signum dicebat ipse saluator. Io. 10. Si mihi non vultis credere operibus credite. Ioan. 10.

Quarto vt patris, & sui omnimoda declararet æqualitatem, & ipsius in patre mansionẽ. Io. 5. di. pater in me manens ipse facit opera, & pater meus vsque modo operatur, & ego operor. Ioan. 5.

Quinto ad mundi conuersionem, cum enim mundus in eum credere deberet, signa fieri decebat: Ratio, quia iudæi signa quærunt, sic etiam gentiles. Hinc est ꝙ dnminus ad prædicandum Apostolos dirigens, & discipulos miracula faciendi tribuit potestatem. Matth. 10. Luc. 9. & Mar. vlt. & Io. 2. dicitur ꝙ multi crediderunt in nomine eius videntes signa, quæ faciebat. Matth. 10. Lucæ 9. Mar. vlt. Ioan. 2. Matth. 11.

Sexto ad fidei confirmationem, & credulitatem. Matth. 11. dicite Ioanni quæ audistis, & vidistis, & glo. super illud Psal. Confitebor tibi domine in toto corde meo &c. di. miracula per Christum facta ad fidei valent credulitatem, & confirmationem.

Septimo ad suæ deitatis dilucidationem, de quo statim dicetur. Multæ aliæ congruentiæ possunt adduci, sed prefatæ sufficiant; quibus patet, ꝙ decens fuit dominum Iesum Christũ miracula operari, & sic patet breuiter ad primum, quod erat videndum.

Ad secũdum de differentia miraculorũ Christi ad alios est sciendum, ꝙ huius quæsiti declaratio à primo dependet, tamen potest dici, ꝙ differentia præcipua est: quia Christus agebat virtute propria .s. diuina. Alij vero agunt non virtute propria, sed alterius .s. Dei. Deo soli propriè competit facere miracula; creaturæ vero impropriè, accipiendo miracula non propriè, sed pro miro, vel mirabili. Christus vt Deus virtute propria agit miracula; vt etiam homo verus miracula facit; quia Dei potentia per communicationem essentialem, & formalem esse diuini est communicata sibi; quod nulli alteri est à Deo factum. Sic ergo, quia miracula alij, siue aliæ creaturæ non faciunt propriè accipiendo miraculũ, vt dicit Augu. de vtilitate credendi. Miraculum est opus arduum, & insolitum supra spẽ, & facultatem admirantis, sed solus Deus &c. patet ergo breuiter ad secũdum hoc quæsitũ. Diffinitio quid sit miraculum, & sanctos facere miracula q d sit.

Et si dicatur sancti dicuntur facere miracula. Respondetur, ꝙ pro tanto dicuntur facere miracula; quia Deus eorum precibus ad faciendum miracula mouetur.

Et si dicatur in scriptura diuina inuenitur, ꝙ non solum boni, sed & mali signa, & miracula faciunt: Respondetur, ꝙ nomine miraculi dicitur mirabile, nec simpliciter: Sed quia vel diuina actione sit precibus; vel subtilitate ingenij actiua passiuis coniungendo: efficiunt in breui ꝙ natura in magno exercuisset tempore, & sic magi fecerunt. Exo. 7. draconem, & ranas virtute demonum. Exo. 7.

Et si dicatur de miraculis Antichristi. Respõdet Apostolus 2. Thes. 2. quòd mendatia erũt.

Ad tertium patet iam responsio, quòd Christi miracula fuerunt verissima, vtpote ab eo, qui solus potest facere: Cui natura omnis in summa est obedientia, & subiectione; non apparenter solum, sed realiter, & existenter; nõ ad gloriam capiendam humanam; sed potius diuinam. Io. 8. Ego gloriam meam non quero, sed eius, qui misit me. Ad finem debitum, quia vt credatur verus Deus, ipso dicente. Io. 10. Si mihi nõ vultis credere, operibus credite. Ac potius ad finem spiritualem, quã corporalem: Nam miracula .d. saluatoris, & in veritate debent credi facta, & per misterium aliud significare, vt di. bea. Gregorius, ac neminem curauit corporaliter, quẽ non curauerit totaliter, & internaliter, vt ait. B. Ieronymus: nam totum hominem saluum faciebat. Ioan. 7. Ioan. 8. Ioan. 10. Ioan. 7.

Et quia prefatorum dubiorum intelligentia ex declaratione quarti dependet, nũc ad quartum dubium respondetur, ꝙ Christi miraculis cum alijs concurrentibus Deitas ipsius est declarata, & sic esse declaratur si attendatur. Primo modus .s. miracula faciendi, quia non supplicatiuè more aliorum; sed imperatiuè resuscitando iuuenem in porta ciuitatis Naim. Lu. 7. dicit. Adolescens tibi dico, surge. Sic etiam in suscitatione puellę. Lucæ 7.

Et si dicatur in suscitatione Lazari gratias egit Deo patri. Respondetur ꝙ aliud est gratias referre; & aliud suffragium impetrare. Primum non præsupponit secundum; sed ecõuerso. Item quare Christus gratias egerit habetur ibidem. Io. 11. di. Ego enim sciebam, ꝙ Ioan. 11.

semper

semper me audis; sed propter populum circunstantem dixi, vt credant; quia tu me misisti. Sic etiam quando satiauit tot milia hominum, non petijt suffragium, sed dat Deo patri gratias.

Et si dicatur Christus orauit: conceditur, nō ad petendum suffragium, sed ad dandum exēplum, vt dicit Beda. Secundo potentia, & virtus. teste enim Arist. in lib. de secretis secretorum ad Alexan. parte. 3. c. 1. recitando verba Hermogenis patris philosophorum di. Operator miraculorum vnus, & solus est Deus: a quo descendit omnis operatio mirabilis. Id ipsum tenent doctores sacri. Aug. de vtilitate credendi describendo quid est miraculum, & 3. de trini. Ansel. de conceptu virginali. virtus ergo diuina, & sola facit miracula. Quod vero sola virtute diuina Christus miracula egerit: patet ex pluribus.

Lucæ 6. Primo, quia vt dicitur. Lu. 6. virtus de illo exibat & sanabat omnes. Cirillus non virtutem alienam accipiebat, sed propria vtebatur. Et super illud. Mat. 8. Spiritus eijciebat verbo; & omnes male habentes curauit verbo breui, vt dicit Chris. alias Euangelista pelagus ineffabile miraculorū à Christo factorum expressit. (Math. 8.)

Secundo quia patrocinium (vt dictum est) nō deposcebat; sed verbo, vel tactu curabat. Lu. 6. Quotquot autem eum tangebāt, salui fiebāt. (Lucæ 6.)

Tertio quia non vnum, vel duo miracula facit; sed innumera vt patebit.

Quarto quia sui nominis inuocatione alij faciebant miracula; sicut patet. Luc. 9. & 10. & Matth. 10. Sic igitur quatuor his patet, ꝙ diuina virtute miracula peregit; & sic virtute, & potentia omnipotenti sua. (Lucæ 9. & 10.)

Tertio apparet si pensetur species miraculorum; quia non vnius speciei, sed diuersarum, quę opera esse non possunt, nisi à solo Deo, sicut est incarnatio, & carnis assumptio, ortus ex virgine, sacramentum Eucharistiæ, resurrectio, & sic de alijs. Et ideo dicebat. Io. 15. Si opera non fecissem, quæ nemo alius fecit, excusationem haberent de peccato suo &c. (Ioan. 15.)

Quarto si attendantur prophetata, nam cum per prophetas Deitas Christi, & eius humanitas fuerit declarata, vt patet per Isa. c. 11. puer natus est nobis, & filius datus est nobis, & sequitur. vocabitur nomen eius admirabilis cōsiliarius, Deus fortis &c. per Iere. c. 23. Ecce dies veniunt dicit dominus, & suscitabo Dauid germen iustum: Ecce humanitas, & sequitur: Et vocabunt eum dominus iustus noster, in hębreo habetur nomen Dei tetragrammaton. Per Micheam. c. 5. Tu Bethleem &c. Per Aggeum. c. 2. Ego mouebo cœlum & terram &c. per Dauid. Dixit dominus. do. meo &c. Et Psal. Deus iudicium tuum regi da &c. Per Zachariam. cap. 9. Exulta satis filia Syon &c. Per Baruch. c. 3. Hic est Deus noster &c. Per Malachiam. cap. 3. Ecce ego mitto Angelum meum, & sic de alijs prophetis. Modo cum incarnationem Dei fiendam, & factam sancti prophetæ prædixerunt, consequenter fienda miracula, vt patet per Isa. c. 35. di. Lætabitur deserta &c. sequitur de Virgine Maria ipsum pariente. Germinans germinabit sicut liliū &c. Gloria libani data est ei &c. sequitur. Ipsi videbunt gloriam domini, & decorem Dei nostri, & sequitur ei. Tūc saliet sicut ceruus claudus, & aperta erit lingua mutorum &c. & cap. 29. etiam di. Isa. & audient in illa die surdi verba libri huius, et de tenebris, et caligine oculi cęcorum videbunt, & addent mites in domino lętitiam &c. & sic de alijs prophetis. Sequitur ꝙ miracula à Christo facta secūdum prophetata principaliter fiebant, et facta sunt ad eius deitatem comprobandam, & declarandam. Hoc ipsum astruitur per prophetissam gētilem Sibillam; quę in lib. suo de 9. solibus visis. Ratione simul à centum Senatoribus; et exponendo per nouem soles nouē generationes. sic dicit de 4. sole, vbi præmittendo Christi ortum, & deitatem subdit de miraculis ab ipo fiendis di. Quartus sol, quarta generatio est. Erunt homines quod verū est abnegantes; & in diebus illis exurget mulier de stirpe iudeorum nomine Maria, habēs sponsum nomine Ioseph; et procreabitur ex ea sine commixtione viri de spiritu sancto filius Dei nomine Iesus, & ipsa erit virgo ante partum, et post partum erit virgo; qui vero ex ea nascetur, erit verus homo, & verus Deus: sicut omnes prophetę prædicauerunt. Et adimplebit legem hębreorum; et adiunget sua propria insimul, & permanebit eius regnum in secula seculorum. Ecce de eius Deitate, et humanitate pręmisit. Subdit de miraculis di. Nascēte eo exercitus angelorum à dextris, & à sinistris erunt di. Gloria in excelsis Deo, et in terra pax hominibus bonæ voluntatis, veniet nanque vox super eum di. hic est filius meus dilectus ipsum audite; et sequitur. Erāt ibi ex sacerdotibus hæbreorum; qui audientes hoc verba indignati dixerunt ad eam. Ista terribilia verba sunt, sileat hęc regina. Respōdens sibilla dixit eis. O iudęi necesse est ista fieri, sed vos non credetis in eum. dixeruntq; nos non credimus; quia verbum, & testamentum dedit Deus patribus nostris, & non auferet misericordiam suam à nobis. Respondit eis iterum. Deus cœli generaturus est sibi filium vt scriptum est; qui similis erit patri suo, & postea vt infans per ætates crescet, et insurgent in eum reges, & principes terrę. In diebus illis erit Cæsari Augusto celebre nomen, & regnabit in Roma, et subijciet omnem terram sibi. Non multi, vel non pauci, non tres, neque duo sunt Dij, sed vnus Deus solus, et immensus, qui fecit cœlum, solem, stellas, & lunam,

Marginalia: Isa. 11. — Ierem. 23. — Miche. 5. — Agei. 2. — Dauid. — Zacha. 9. — Baruch. 3. — Malach. 3 — Isa. 35. — Isa. 29. — De miraculis Christi, & ad quid principaliter fiebant. — Prophetia dignissima Sibillæ. — Virgo M. cuius stirpis fuerit.

lunam, frugiferamque terram, et vndas, siue mare; qui autem illum honorant vitam æternam hæreditabunt, perpetuumque ipsis hære ditabunt paradisum, siue amænissimum hortum, mortuorum vero resurrectio erit, & claudorum cursus velocissimus erit, surdi audiẽt, & cęci videbunt, loquentur non loquentes; & de panibus quinque, & duobus piscibus marinis multa millia hominum saturabuntur, & colligent reliquias fragmentorum, & 12. cophinos inde replebunt; in spé populorum veritatem docebit, ventos compescet verbo, mareq; furens sedabit pedibus mare calcans, ambulansq; super vndas, infirmitatem hominibus soluet, surgere faciet mortuos, repellens multus dolores, & de pane vno, seu vino saturatio erit viuorum. Sed cum hæc omnia fuerint perfecta, quæ dixi, in ipso resoluetur omnis fęx, & in manus ipsorum postea veniet. Post hic conuenient sacerdotes hæbreorum contra Iesum; quia multa signa faciet, & cõprehendent eum, dabunt autem Deo alapas infectis manibus, & impuro ore in ipsum spuent venenatos sputos. Dabit vero ad verbera simpliciter sanctum dorsum, & colaphos accipiens tacebit; ne quis agnoscat quod verbum, vel vnde venit. Inferis loquetur, & corona spinea coronabitur. Ad cibum autem fel, ad sitim ei acetum dabunt, & suspendent eum in ligno, & occident. Ipsa enim insipiens tuũ Deum non intellexisti ludentem mortalium sensibus, sed spinis coronasti, & horridum fel miscuisti. Templi vero velum scindetur medium, & media die nox erit tenebrosa in tribus horis, vel secundum aliam litteram, dies erit tenebrosus per tres horas, & sortem mortis sumet tribus diebus somno suscepto. Et tunc ab inferis regressus ad lucem veniet. Primus resurrectionis principium mortalibus ostendet; quia die tertia resurget, & ostẽdet se discipulis suis. Et ipsis videntibus ascendet in cœlum; & regni eius non erit finis. Dicens me insanam, & mendacem Sibillam, cum aũt facta fuerint, tunc demum reminiscẽtur mei, & nullus postea me dicet insanã, sed Dei magam. Hæc Sibilla. De huius Sibillæ versibus facit mentionem beatus Augu. quæ de futuro, & finali iudicio, & de gloria beatorum ꝓphetauit; & de pœnis dãnatorum, & hoc lib. 19. de ciu. Dei. Pręfatis ergo dictis huius Sibillæ apparet, ꝙ signa erant per Iesum fienda in testimonium suæ diuinitatis.

Quinto, hoc apparet si attendatur, ꝙ in Christi nomine miracula facta sunt, & fiunt, vt patet Luc. 10. & in actibus Apostolorum per totum. Quo sequitur, ꝙ si fiunt in Christi nomine miracula, & non possunt fieri nisi à Deo; ꝙ ipsa attestantur Christi diuinitatem. Lucæ 10.

Sexto ostendit hæc vita ipsius saluatoris, quæ fuit sanctissima, vtpote sanctus sanctorum, vt dicit Dan. & super quem requiescit spiritus sapientiæ, intellectus, consilij, fortitudinis, scientiæ, pietatis, & spiritus timoris domini per Isa. 11. Id ipsum saraceni omnes asserunt Christum sanctissimum fuisse; quare & vera eius miracula, nec virtute diaboli, quia non potest, sed virtute Dei, qui est omnipotens facta sunt. Sic ergo patet breuiter ad quartũ. Isa. 11.

Quibus præmissis, & visis vt necessarijs ad sequentia declaranda. Est videndum nunc consequenter quæ, & qualia fuerunt domini Iesu miracula; quia prima pars huius conformitatis dicit, ꝙ Christus fuit signis mirificus, & succinte miracula recitando. Stupenda miracula Christi, & quæ, & qualia fuere.

Miraculum stupendum & primum est Iesu incarnatio, de quo prędixerat. Ierem. c. 31. Nouum faciet dominus super terram, fœmina circundabit virum: & Isa. c. vlt. Quis audiuit vnquam tale, aut quis vidit huic simile &c. Et quam fuerit hoc nouum, & insolitum mirum, ac stupendum; quia conformitate. 3. primi libri. parte. 1. eiusdem conformitatis dictum est multum; ad pñs aliter non discutio. hoc tamen fuit stupendum; quia nunquam prius factum; est insuper à solo Deo factum. Et ꝙ homo sit Deus factus, hoc omnia mira transcendit. Ierem. 31. Isa. vlt.

Secundum est. B. Mariæ fœcundatio; quia sine, virili semine grauidata, & ab omni corruptione præseruata. Quod signum prædixerat. Isa. 7. dabit vobis ipse dominus signum; ecce virgo concipiet &c. Isa. 7.

Tertium est Iesu à Virgine sine virginitatis detrimento egressio, ortus, & natiuitas. hoc est signum, & prodigium simul in cœlo sursum, idest Dei filio, & in terra deorsum, vt prædixerat Ioel. c. 3. s. in virgine Maria, quæ terra dedit fructum suum. s. Iesum benedictum filiũ suum sine corruptione generando. Ioel. 3.

Quartum est. Ioan. Bapt. in vtero matris existenti visitati à Christo in Mariæ ventre manente exultatio, de quo etiam dictum est conformitate 3. Nunquam hoc fuit visum, vt puer nundum natus mundo, & si in vtero gaudio perfusus exultaret, nec mirũ agnoscendo suũ dominum incarnatum.

Quintum miraculum est Ioseph de Mariæ integritate certificatio, non humano, sed diuino oraculo; hoc enim inter mira debet diuina poni, quia nec prius auditum, quod tale testimonium de matre, & filio exhiberetur à Deo per Angelum.

Sextum luminis, & diuinæ lucis in Christi ortu diffusio iuxta vaticinium. Isa. cap. 11. Claritas enim Dei circunfulsit pastores, & alios. Luc. 2. Isa. 11. Lucæ 2.

Septimum angeli ad pastores mira allocutio di. Luc. 2. Nolite timere, ecce annuncio vobis gaudium magnum, quod erit omni populo &c. Luc. 2.

Octauum est angelorum visibiliter apparentium Christo nato Dei glorificatio, & collaudatio di. Luc. 11. Gloria in altissimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis; quæ laus Deo reddita est in nullius ortu, nisi domini Iesu.

Lucæ 2.

Nonum miraculū est stellæ magis apparitio, quod miraculum solius Dei est; quia stella à Deo creata, & mirabilia peregit, vt dictum est conformitate 3. primi libri parte 1.

Decimum miraculum est Magorū adoratio, qui cum essent pagani, & gentiles, ipsum vt verum Deum præ omnibus alijs adorarunt.

Vndecimum Simeonis, & viduæ Annæ declamatio, & testificatio de ipso Iesu, Deū, & mundi redemptorem ipsum proclamantes.

Duodecimū est ipsius Iesu dū duodecim esset annorū a matre, & Ioseph ī tēplo in medio doctorū repertio, ꝙ mira pādit de diuinitate Iesu ætate, & sapientia eius pensatis cum alijs.

Tertium decimum est multorum mirorum à Christo in sua pueritia factorum; quæ & si in sacro Euangelio non ponantur; in libro tamē de infantia saluatoris ponuntur; quæ bene discutienti astruunt Christum verum hominem, & Deum esse.

Matth. 4. Quartumdecimum miraculum est super Christum baptizatum. Matth. 4. cœli apertio; spiritus sancti in specie columbæ super Christum descensio, & vocis paternæ insonatio di. eum filium suum in quo bene complacuit; quo nihil clarius ad comprobandum diuinitatem d. Iesu.

Nota. Matth. 4. Quintumdecimum est per dies 40. sine vllo cibo, & potu in deserto permansio. Matth. 4. hoc miraculum fuit magnum. Et si dicatur. Moyses fuit in monte cum domino 40. diebus & 40. noctibus. Exo. 24. Elias ambulauit in fortitudine cibi sibi dati ab angelo 40. diebus. Quod horum fuit maius miraculum? Respondetur quod Christi: ratio, quia Moyses semper fuit quodammodo in gloria, & sic supra vires eleuatus humanas, vt patet Exo. 24. Elias vero virtute cibi præassumpti tanto tempore stetit. Christus vero gloriam præsolito in hoc ieiunio in portionem inferiorem nō refudit, & suæ gloriæ dulcedinem: Nec accepisse cibū ante deserti ingressum legitur. Insuper de comedendo nec Moyses, nec Elias fuit tentatus, sed Christus, quare hoc miraculū maius fuit, quàm illud.

Exo. 24.

Exo. 24.

Sextumdecimum est Apostolorum ad sui disci pulatum assumptio, & vocatio, qui verbo à Christo prolato statim omnia reliquerunt, & aliqui non solum bona fortunæ, sed etiam naturæ, sicut Ioannes, & Iacobus patrem, & matrem: hoc extitit miraculum singulare, & diuinum, & Dei solius virtute, qui cor mutat vt libet.

Decimumseptimum miraculum est aquæ in vinum mutatio. Io. 2. de quo dicit ipse. Ioan. quod fuit primum signum factum à domino, quo manifestauit gloriam suam, & crediderunt in eum discipuli eius: Nam subita creaturæ mutatio arguit Dei potentiam, prout dicit Ambrosius. Ioan. 2.

Decimum octauum miraculum est à templo bis vendentium, & ementium, & aliorum eiectio. Ioan. 2. & Matth. 21. hoc miraculum B Ieronimus inter magna computat miracula saluatoris vt enim dicit super Matth. Inter omnia signa, quæ fecit Iesus, hoc uidetur mirabilius; quod vnus homo scribis, & phariseis contra se seuientibus, & videntibus lucra sua destrui, potuit ad vnius flagelli verbera; tantam eiicere multitudinem, mensasque subuertere, & cathedras confringere, & alia facere, quæ infinitus non fecisset exercitus: Igneum enim quoddam, atque sidereum radiabat ex oculis eius, & Deitatis maiestas relucebat in facie, hoc Ieronimus. Ioan. 2. Matth. 21.

Decimum nonum miraculum est de manibus ciuium suorum precipitare volentium euasio. Luc. 4. Quo ostendit se de subiecta creatura posse facere quodlibet; & cogitationes malorum contra Deum nihil valere, & Deum esse insuperabilis virtutis, sapientiæ, & potestatis. Lucæ 4.

Vigesimum miraculum est leprosi, & aliorum leprosorum verbo, & tactu mundatio. Matth. 8. Mar. 1. Luc. 5. de alijs leprosis curatis. Luc. 17. leprosos Iesus tetigit, quos imperio curauit di. volo mundare, non vt indigeret tactu talium in curando; sed vt tales tangere, & eis seruire non dedignaremur. Matth. 8. Mar. 1. Lu. 5. & 17

Vigesimum primum est serui Centurionis absentis curatio. Mat. 8. & Luc. 5. vbi tam ex verbis Centurionis, quàm virtute Christi ostensa; à Deo esse hoc miraculum indicauit. Matth. 8. Luc. 5.

Vigesimum secundum miraculum est socrus Petri subita à febribus, quas maximas patiebatur eleuatio, & liberatio Matth. 8. Mar. 1. & & Luc. 7. imperando febri, liberata est. Matth. 8. Mar. 1. Lucæ 7.

Vigesimumtertium est à Demonibus obsessorum ereptio, & saluatio Matth. 8. Mar. 2. Luc. 7. & de alijs pluribus demoniacis in alijs locis Euangelij habetur; & quot fuerint demones patuit in porcis subintratis; quos exeundo ab hominibus intrantes necauerunt. Et quód Dei solius virtute hoc perageretur, Christus ipse disputans contra iudeos Matth. 12. & Lu. 11. ostendit. Matth. 8. Mar. 2. Lucæ 7. Matth. 12. Lucæ 11.

Vigesimum quartum miraculum est paralitici erectio solo verbo Matth. 9. Mar. 2. & Luc. 5. cui vt Deus primo peccata, secundo curationem indulsit, & sanationem. Matth. 9. Mar. 2. Lucæ 5.

Vigesimum quintum miraculum est hidropici sanatio Luc. 14. quem apprehensum sanauit, & dimisit. Lucæ 14.

Vigesimum sextum est filiæ principis suscitatio Mat. 9. Mar. 5. & Luc. 8. cuius tenendo manum, Matth. 9. Mar. 5. Lucę 8.

num,

nũ, & dicendo vt surgeret à mortuis, surrexit.
Vigesimum septimum est Emoroissæ à sanguinis fluxu Christi fimbriam tangendo vestimenti saluatio Matth.9.Mar.5.& Luc.8. Matth.9. Mar. 5. Lucæ 8.
Vigesimum octauum est filij viduæ à mortuis reuocatio; cui imperando vt surgeret Luc. 7. statim à mortuis resurrexit. Lucæ 7.
Vigesimumnonum est potestatis operandi miracula Apostolis, & discipulis traditio, & collatio Matth.10.& Luc. 9. vbi astruit potestatẽ diuinam in concedendo alijs, vt miracula valerent exercere. Matth. 10. Luc. 9.
Trigesimum miraculum est filij Reguli febre incipientis mori Iesu absente solo verbo sanatio. Ioan.4. Ioan.4.
Trigesimum primum miraculum discipulorũ ne à maris agitatione submergerentur, populis liberatio Mat.8.Mar.1.Luc.8. Matth. 8. Mar. 1. Luc. 8.
Trigesimum secundum miraculum est Christi super aquas deambulantis libera incessio Matth.14.& Mar.6. Matth. 14. Mar. 6.
Trigesimum tertium est Petri Christi iussu super aquas deambulantis, & demum titubantis in periculo submersionis positi à Christo subleuatio Matth.14. Matth. 14.
Trigesimum quartum miraculum est cæci à natiuitate ad lumen deductio, & plurium aliorũ vt habetur de primo Ioan. 8. & de aliis habetur Matth.9.12.& Luc.18. Ioan. 8. Matth. 9. Matth. 12. Lucæ 18.
Trigesimumquintum miraculum hominis muti, & demoniaci curatio Matth. 9. & de alio Matth.12. Matth. 9. Matth. 12.
Trigesimum sextum miraculum est hominis habentis manum aridam ad Iesu præceptum extensio, & operatio Mat.12.Mar.2. Luc.6. Matth. 12. Mar. 2. Lucæ 6.
Trigesimum septimum miraculum est bina vice de paucis panibus saturatio multorum milium hominum Matth.14.& 15. Mar.6.Luc.9. & Ioan.6. Matth. 14. Matth. 15. Mar. 6. Lucæ. 9. Ioan. 6.
Trigesimumoctauum est filię Cananeę à demonio oppressæ liberatio Mat.15.Mar.7. Matth. 15. Mar. 7.
Trigesimumnonũ miraculum est surdi, & muti à domino subita curatio Mar.7. Mar. 7.
Quadragesimum miraculum est lunatici à demonio oppressi sanitatis reductio Matth. 17. Mar.9.& Luc.9. Matth. 17. Mar. 9. Lucæ 9.
Quadragesimum primum miraculum est mulieres ceruatæ erectio Luc.13. Lucæ 13.
Quadragesimum secundum est Iesu in monte coram tribus discipulis transfiguratio Matth. 17.Mar.9.& Luc.9. Matth. 17. Mar. 9. Lucæ 9.
Quadragesimum tertium est hominis in grabato per 38. annos manentis subita sanitatis concessio Ioan.5. Ioan. 5.
Quadragesimum quartum est mulieris in adulterio depræhensæ dimissio Ioan. 8. vbi magnum ostendit miraculum dum scribendo in terra omnes accusantes eam abscessere. Ioan. 8.
Quadragesimumquintum est stateris in piscis ore repertio Matth. 17. Matth. 17.

Quadragesimum sextum est turbæ ciuitatis Ierusalem obuiam domino Iesu accessio Matth.21. sic enim commouere corda hominum, & volũtates, diuinę virtutis solius est signum. Matt. 21.
Quadragesimum septimum est puerorum in templo osanna exclamatio Matth.21. Matth. 21.
Quadragesimum octauum miraculum est Lazari quatriduani, & fętentis iam mortui ad vitam reuocatio Ioan.11. Ioan. 11.
Quadragesimum nonum miraculum est ficulneæ à Christo maledictæ desicatio Mat.21. Matth. 21.
Quinquagesimum miraculum est Magdalenæ, Zachei, & aliorum ad statum perfectionis deductio, quorum mutatio est solius dexteræ excelsi. de quibus habetur Luc. 7.& 19. Lucæ 7.19
Quinquagesimum primum est sacramenti Eucharistiæ institutio, hoc inter maxima Christi miracula est præcipuum attentis conuersione, & alijs quæ fiunt in hoc altissimo sacramento.
Quinquagesimum secundum miraculum est in sua captione iudeorum ad terram deiectio, & prostratio Ioan.18. Ioan. 18.
Quinquagesimum tertium est auriculæ à petro abscisæ reintegratio Ioan.18. Ioan. 18.
Quinquagesimum quartum est sole in medio diei quasi obscuratio Mat.27. Matth. 27.
Quinquagesimum quintum est latronis Christo conuitiantis ad ipsum conuersio Luc. 23. Lucæ 23.
Quinquagesimum sextum est terræ motio, lapidum scisio, veli diuisio, & sepulchrorũ apertio Matth.27. Matth. 27.
Quinquagesimum septimum est mortuorum resurrectio Matth.27. Matth. 27.
Quinquagesimum octauũ est à corpore Christi mortuo sanguinis, & aquæ emanatio, dum latus eius esset lancea à milite perforatum, vt habetur 19. Ioan. 19.
Quinquagesimum nonũ est à sepulchro clauso Christi egressio, & ipsius dñi Iesu à mortuis resurrectio Matth. 28. ac angelorum apparitio ibidem. Matth. 28.
Sexagesimum est Christi ad discipulos ianuis clausis ingressio Ioan.20. Ioan. 20.
Sexagesimumprimum est ipsius Iesu in cœlum ascensio Luc.vlt.& Act.1.& Mar. 16. Luc. vlt. Act. 1. Mar. 16.
Vltimum in sacro eloquio miraculum est spiritus sancti super Apostolos descensio, & linguarum per Apostolos omnium locutio Act. 1. Multa alia miracula fecisse dominum Iesũ circa multos ostendit Mat.cap. 8.9.11.12.15. & Luc.4.5. & 7. Vno iussu suo infinitos mortuos resuscitasse sancta Cecilia asserit in sua legenda. Vide etiam in passionario sanctorũ, & vt ait Euangelista Ioan. in fine sui Euangelij. Sunt & alia multa quæ fecit Iesus, non dicit dixit, sed fecit, quæ si scribantur per singula, nec ipsum arbitror mundum capere eos, qui scribendi sunt libros, quibus beati Ioãnis verbis patet dominum Iesum innumera effecisse miracula: Sed tam pauca sunt posita ab Euangelistis Act. 1. Matth. 8. 9. 11. 12. 15. Lucæ 4. 5. 7. Nota.

gelistis magno misterio, & magna de cã, put ipso Christo duce in opere de factis, & verbis ipsius pandã, quibus miraculis apparet quod Christus est veraciter Deus, vt præfatis astrui tur. Et quia vt dicit B. Gregorius miracula do mini saluatoris sic accipienda sunt, vt in veritate credantur esse facta, & per misterium, & significationem nobis alia innuant. Quid dominus præfatis miraculis daret intelligi, esset videndum; verum quia hoc esset nimis prolixũ hoc talia ponere, ad præsens dimitto; quia in præfato opere de factis, & verbis Christi dicetur ipso auxiliante. Præfatis ergo patet dominum nostrum Iesum Christum, non solum clarum fuisse mundo, & diuulgatum verbo, & vita; sed etiam signis, & prodigijs prout dicit ipsa pars huius conformitatis, videlicet Iesus signis mirificus, & clarificus. Et quia ip-
Ioan. 15. se saluator dixerat Ioan. 15. quod credẽtes in eum opera, quæ ipse egit, & ipsi facerẽt ac maiora: hinc est quod non solum ipse continue miracula operatur per se, cum omnia gubernentur, regantur, & producantnr eius influxu, & virtute, sed etiam per sanctos agit miracula; quorum precibus inclinatur, & stupenda assidue peragit: hoc luculenter patet in sanctis, qui non solum in vita, sed post decessum, non solum vbi iacent, sed vbicunque inuocentur debite, Deus inflexus eorum dignis petitionibus mira effecit in hoc mundo degentibus. Nonne inuocatione sanctorum, seu ad eorum tumulos cæci illuminantur? leprosi mundantur? demoniaci liberãtur? diuersis infirmitatibus detenti curantur? Nullum denique genus morbi reperitur, quod eorum orationibus nõ propellatur à Deo. Et quod maius est ad vitam mortui reuocantur. Quo fit ut quam fuerint, & sint Deo cari, & accepti, ac quanta eorum sit gloria apud Deum ostendatur, ac ad Dei redundet gloriam vt primi opificis, & solius, qui talia operatur, & si sanctorum interuentu. Et cum hęc miracula omni tempore, & loco præsertim inter Christianos fiant à Christo, & si sanctorum intercessionibus; maximum argumentum nostræ fidei præstatur à Deo; vt de ipsa, & in ea contentis à nullo possit recte dubitari. Secureque domino dicere valeamus. Domine si error est à te, decepti sumus: nam ista tãtis signis, & miraculis, ac prodigijs confirmata sunt, & talibus; quod non nisi per te, & à te fieri possunt, vt dicit Ric. 1. de trinita. Dicamus ergo domino, & saluatori nostro
Psal. 85. cum Psal. 85. Magnus es tu, & faciens mirabilia, tu es Deus solus, qui es benedictus in secula Amen. Sic ergo ex iam dictis patet succincte prima pars declarata videlicet Iesus signis mirificus.

SECVNDAE PARTIS PRIMAE conformitatis, & fructus secundi libri, & quæ est tertiadecima in ordine videlicet Fran. diuulgatur. Expositio.

Magister summus, & verax omnium, saluator noster, dominus Iesus Christus, sicut ad probationem suæ fidei, & doctrinæ virtutem Apostolis, & alijs contulit signa, & prodigia faciendi; vt qđ verbo dicerent, signis mostrarent, vt habetur. Matth. 10. Luc. 9. Marci 3. & vltimo. Et hoc ip Matth. 10. Luc. 9. Mar. 3. & vlt.
sum dicunt Augusti. & Isidorus, sic ad autenticationem sanctorum ab ipso directorum concessit signa facere, vt patet de Moyse directo in Aegyptum à Deo cum signis. Exodi. 4. de Exo. 4.
propheta contra Ieroboam, misso à Deo 3. Reg. 13. de Elya idipsum patet. Ecclesiast. 48. & in 3. & 4. Reg. & sic de alijs. Id ipsum patet 3. Reg. 13 Eccl. 48. Reg. 3. & 4
de Apostolis Act. per totum, & sic de alijs sanctis, vt de beato Laurentio, Abbate Antonio, Ilarione, Benedicto, & sic de alijs. Quibus vt fides certa daretur, corruscare miraculis clementer impartiri est dignatus. Quia in re cũ ex secunda conformitate primi libri parte secunda clareat B. Fran. destinatum à domino specialiter fuisse ad pœnitentiam prædicandam; passionis Christi memoriam fidelium mentibus implantandam, ac vitam Christi obliteratam renouandam: hinc est quod ipse Deus, & saluator reddere volens mundo celebrem, sibique in hoc etiam conformem B. Fr. gratiam ipsi tribuit miracula exercendi; se voluntati inclinando B. Fr. & precibus; vt quod fideliter optaret, ipse actor omnium Deus benignè illico exerceret, vt vita non solum beatum Franciscũ, ac doctrinam auctẽticam redderet; sed & signa ipsa à Deo eius facta supplicatione veram, & sanctam depromerent, & clamarent. Decebat enim dominum Deum inuocatione meritis, ac precibus beati Francisci inclinari ad operandum miracula. Si pẽsetur ꝙ ipsum dirigebat ad renouandum mundum; ac mundani plus signis credunt, quàm verbis; vt patuit in iudæis, de quibus di. Apo-
stolus. 1. Corin. 1. ꝙ signa petunt. B. Fran. pœ- 1. Cor. 1.
nitentia erat prędicanda: Exigebatur ergo, ꝙ forti motiuo homines pœnitentiæ fructum paruipendentes; ad agendum pœnitentiam impellerentur: quare, & signis: sicut habetur
Act. 2. Crucis memoria præ solito inserenda Act. 2.
cordibus christianorum deposcebat per B. F. prædicationem crucis signo crucis mira fieri; vt sic ad crucis amplexum fideles traherentur

visa

visa crucis efficaçia, ac B.F. cum non ad mino ra patranda præ alijs mitteretur; immo quasi ad maiora ne inferior alijs directis diceretur; venustari decebat claritate signorum. Ve Mar. vlt. tum prędicationem Apostolorum credulam reddidit mundo operatio signorum Mar. vlt. quare & B. F. talium patratio acceptabilem facere habebat. Insuper Christus B.F. in alijs, & demum in fine conformē sibi reddere placuit; quare & in exhibendis suis precibus signis, eum sibi similem statuit, & Christiformem. Et ꝙ eum clarū reddere talibus signis, & miraculis mundo Christo placuerit; patere potest si pensetur quomodo fuerit benignus dominus beato Francisco.

Primo misit spiritus angelicos ipsi beato. Fr. obsequendo, vt enim dicit legenda maior parte 5. Quodam tempore cum B.F. corporis aggrauatus infirmitatibus pro spiritus recreatione aliquam armoniam optaret audire; nocte quadam ipso vigilante, ac de Deo meditāte: repente Angelus domini astitit citharam pulsans; armoniam mirabilem faciens, atque suauissimam melodiam; quod vir sanctus, & si visu non deprehenderet; ex motu tamen ipsius citharę dignouit. Tantaque fuit illo dulcissono carmine suauitate repletus; vt aliud se putaret seculum commutasse, sibique ac socijs post primæ regulæ approbationem Angelus domini cibaria ministrauit; dum in loco essent deserto, & hora esset refectionis. Vt dicit 4. pars legendę. Sic etiam cum impeditus in accessu ad soldanum de Sclauonia rediret: in ingressu nauis Angelus domini apparuit, & pro ipso, & socio cibaria cuidam dedit; quæ non pro ipsis solum, sed & pro omnibus in naui existentibus diuina gratia sufficientia fuerunt: vt dicit. 9. pars lægendæ.

Secundo malignos spiritus ipsis. B.F. subijciēdo, beatus enim. F. diabolum cum ipso confligendo; manu ad manum superauit. vt dicit. 4. pars legendæ. In Eremo de Sartiano diaboli tentationem eidem immissam carnis tormento reiecit, vt dicit. v. pars legendæ. A ciuitate Aretij demones ciues ad mutuam cedem incitantes expulit. vt dicit. vi. pars legendæ: Et quia de prostratione diaboli à beato Fran. & subiectione dictum est fructu, & conformitate. 7. in secunda parte primi libri, ideo de hoc nihil aliud ad pñs. Qualiter vero eum ab hominibus pepulerit statim dicetur. Vnum tamē sufficiat hoc dicere. s. ꝙ diabolus ipse beati. F. præsentiam ad tres dietas ferre non poterat; sed continuo abscedebat dum per tantū spacium sibi appropinquassę ipsum. B.F. agnosceret: sicut ipse diabolus retulit. de quo dicetur in hoc libro conformitate. 21. in ordine. parte. 2.

Tertio Christus concessit beato. F. mira agere in elementis.

Et primo in elemento ignis: Inuitatus à muliere praua clausa, & absconse posita in camera in palatio Imperatoris Federici de actu nephario; beatus F. dum super prunas ardentes se nudum posuisset dicens mulieri, ꝙ in tali lecto esset secum; ab igne tandem surgens in nullo fuit lęsus, aut adustus. Quæ miracula inaudita in elementis, & brutis est operatus B. Fran.

Idipsum, cum B.F. inuitatus à muliere saracena, quando perrexit ad Soldanum, fecisset se nudum, super prunas ardētes iacendo, in nullo læsus, mulier ipsa hoc videns ad dominum est conuersa. Ferro ignito signo crucis edito à beato. F. ac eidem mandante, vt sibi nullatenus noceret; nec ignis ardorem, nec molestiā sensit, vt dicit pars quinta legendæ.

Cuiusdam fratris, & si culpam commisisset; tamen pœnitentis cum caputium abstractum à reliqua parte habitus; ad terrorem aliorum fratrum mandasset iactari in ignem; cum ibidem per spacium fuisset, in nullo est ab igne lęsum, aut tactum, vt dicit. 6. pars legendæ.

In comitatu Fulginei quidam solitus Beatum F. recipere; rogauit eum, vt dominum benedicendo signaret cruce; quod & fecit B.F. Quæ domus in processu temporis ab hostibus igne vallata nunquam potuit comburi; sed sola vetustate consumpta est.

Secundo in elemento aeris, aer obscurus ipso perambulanti per paludes Venetiarum cū socio, & alijs factus est clarus eius verbo, vt dictum est supra in primo lib. & quinta pars dicit legendæ.

Montis Aluernæ confinia à nube obscura, & grandinis tempestate post receptionem stigmatum liberauit, vt dicit. 3. pars alias 13. legendæ.

Sic indigenas castri de Grecio pñiam agentes eius suasu; à peste luporum, & grandinis tempestate liberauit.

In loco de Axone, alias Aixno cum esset siccitas, & sterilitas maxima; facta prædicatione cum B.F. dixisset populo, ꝙ quilibet manibus eleuatis diceret vnum pater noster, cum vna aue maria; statim aer dedit pluuiam consolabilem, & terra tantam copiam illo anno frugum; ꝙ dicebant omnes nunquam tam copiosam messem se vidisse.

Tertio in elemento aquæ. In loco de Trabe Bonantis in Marchia fontem aquę mutauit in vinum.

In Eremitorio sancti Vrbani signo crucis aquam conuertit in vinum optimum.

Interannis acetum in vinum commutauit præcipuum. de his dicetur infra cōformitate. 22.

Aquam de petra bibendam oratione sua cuidam; cuius vehebatur asello in montibus produxit, vt dicit. 7 pars legendæ.

Aqua maris immobilis stetit sub naui Gaietę quādiu orare placuit, & populo prædicare.

Quarto in elemento terræ. Domum enim cuiusdam

iusdam medici nouiter factam, & à summo vsque deorsum scissam in ciuitate Reatina de sero ab ipso medico ex B.F. capillis positis inter scissuram, de mane reintegrauit: vt nullum signum scissuræ in ea penitus videretur, vt dicit. 7. pars legendæ.

Quarto Christus benedictus beatum F. agere voluit mira in arboribus: Nam Senis in loco antiquo. B.F. baculum suum in terram de sero infigendo; de mane inuenit vegetasse, & in arborem pulcherrimam excreuisse; quæ vsq; hodie semper virens, & cũ folijs perseuerat. Reate dum accessisset ob medelam oculorũ, & propter multitudinem populi, quæ ad ipsum appropinquantem ad ciuitatem accedebat citra per duo miliaria in quadam Ecclesia remansit, vbi cum staret, & populus ad ipsum accedens, declinando ad vineam sacerdotis, ipsam quasi totam dissipassent; & hac de causa sacerdos doleret se beatum F. in sua Ecclesia recepisse. B Fr. hoc spiritu cognoscens sacerdotem præfatum interrogauit di. Quot salmas vini redderet vinea quando melius fructificaret? Respondit 12. Tunc dixit ei beatus Fran. rogo te pater, vt patienter sustineas me in hac tua Ecclesia commorari propter quietem, quam reperio, & permitte omnibus recipere de vuis quantum volunt. Et ego ex parte domini nostri Iesu Christi tibi promitto, ꝙ viginti salmas recolliges isto anno de vino, & sic factum est: nam paucos botrulos sacerdos recolligens, & ponens in torculari, tantum diuina gratia excreuerunt meritis b. Fran. vt iuxta promissum viginti salmas vini optimi recolligeret.

Nota.

Quinto concessit Christus. B. Frã. facere mira in animalibus, & primo in minimis, videlicet in formicis: In castro enim Citernæ dum vellet prædicare, & cuidam quercui vellet hærere; vidit ipsam plenam formicis; & statim mandauit vt omnes abscederent, quod & factum est: ac populo astanti mandauit, vt locum formicis recedentibus daret; quod & factum est, nec aliqua deinceps ad dictam arborem est reuersa aliquando.

Secundo in ranis: Cum in quadam Ecclesia beatus Fr. prædicaret, quæ posita erat iuxta quandam aquam, vbi erat multitudo maxima ranarum; adeo clamore suo cracitantes, vt eius prædicationem audiri bono modo non sinerent; eis imperauit silentium, & statim tacuerunt; & tam diu donec vice alia esset ad dictum locum reuersus, vbi cum de silentio tam diu ab eis seruato didicisset, data licentia Deum laudandi eis, illico cãtum suũ pristinum reassumpserunt.

Tertio in natatilibus: In lacu Reatino sibi piscis magnus, & viuus oblatus: ab ipso in aqua iuxta nauim positus, vt recederet ap̄ laudendo sancto; diu stetit, nec recessit nisi ab eo benedictione accepta, & licentia.

Quarto in brutis animalibus: Immitia animalia ad mansuetudinem deduxit; lupum. n. ferocissimum apud Eugubium adeò ad mansuetudinem deduxit; vt cum ciuibus, & ouibus velut agnus conuersaretur, vt dictum est lib. 1. conformitate. 10. parte. 2.

Castrum de Grecio à vexatione luporum clementer liberauit, vt dicit. 8. pars legendæ.

Oues à B.F. salutatæ iuxta Senas, statim ad ipsum relinquentes pascua, cucurrerunt vna cũ agnis; ac ad ipsum leuantes capita, & lumina intendentes sibi magnum applausum fecerũt: de quo fratres, & pastores simul sunt admirati.

Apud sanctam Mariam de Portiuncula ouẽ oblatam sibi instruxit taliter, vt cum fratres in Ecclesia cantarent; & ipsa Ecclesiam ingrediens sine alicuius informatione flectebat genua; vocem balatus emitens ante altare virginis; ac si eam salutare gestiret. Insuper cũ corpus domini in missa eleuaretur flexis curuabatur poplitibus ad venerandum Dominicum corpus omnes indeuotos suo exemplo inducens. Agnus sibi oblatus in vrbe sic fuit ab ipso nutritus; ꝙ datus dominæ Iacobæ de septem solijs, cum ipsa ad Ecclesiam eunte ibat; cum stante stabat, & cum redeunte redibat. Et si quando ipsa domina tempestiue ad matutinum non surgeret; ipsam corniculis, & balatibus excitabat.

Aput Græcium lepusculus sibi viuus præsentatus cum pluries in terra dimisisset; semper in sinum. B.F. saltabat. Sed tandem patris iussu per fratres ad loca solitudinis ductus abscessit.

In insula laci Perusini quidam cuniculus viro Dei oblatus, cum cęteros fugeret; manibus eius in sinu domestica securitate se commisit, hæc omnia habentur in 8. parte legendæ maioris.

Apud castrum Treuij populo in platea congregato, dum beatus Franciscus prædicaret; Asinus quidam indomitus, & lasciuiens, terruit populum per plateam discurrendo; Et cum non posset ab aliquo capi, & teneri; beatus Franc. coram omnibus sibi dixit. Frater Asine sta in quiete, & dimitte me prædicare populo: statim Asinus caput posuit intra crura, & in silentio magno stetit.

Quinto in volatilibus: Inter castrum de Canaria, & Meuaneum auibus in multitudine diuino nutu ibidem congregatis prædicando; Deus ostendit istud miraculum, vt quiete starent, & immobiles, ac rostris apertis, & luminibus in ipsum directis, eius verba se audire libenter declararent; ac benedictione percepta in crucis modum se diuidentes, versus quattuor orbis partes iere.

In castro Aluiani irundinibus eius prædica-

tionem

tionem garritu,& cantu impedientibus; coram omnibus præcepit, vt tacerent vsque ad finem prædicationis: quod & fecerunt.
In loco de Arrone dum B. Fr. populo, qui de ciuitatibus,& castris conuenerat, & villis ad letanias faciendas pro siccitate,& terræ sterilitate prædicaret; tanta multitudo aduenit irundinum, ꝙ in modum tentorij populum tegit, tanquam nubes; & sic steterunt vsquequo prædicatio finiretur.
In paludibus Venetiarum auibus pluribus repertis, imperauit Deum laudare, quod & fecerunt: Sed cum suo cantu diuinum, quod dicebat officium cum socio perturbarent; imperato silentio tacuerunt. Sed officio finito, & litentia à viro Dei rehabita; auiculæ cantum suum reassumpserunt: vt dicit 8. pars legendæ.
Ad montem Aluernę cum socijs pergēti multitudo auium diuersarum obuiam facta est cum hilaritate,& cantu,& ioco alarum ad ipsum concurrentes: Et aliquæ ponebant se super caput eius; aliæ super spatulas, alię super genua, aliæ super manus gaudium de ipsius ad montem accessu præfatum gestiētes.
In lacu Reatino auis fluuialis sibi data,& multotiens ab ipso dimissa, noluit recedere, nisi benedictione recepta.
Senis Fasianus sibi oblatus; sed pluries dimissus recedere noluit: immo à sancto datus cuidam nobili, noluit comedere, donec esset perlatus ad ipsum.
Falco in monte Aluernæ ibidem nidificans beato patri singulariter fuit iunctus amicitia; suo cantu de nocte sanitatis tempore excitans eum tempestiue; tardius vero dum pater ipse infirmaretur.
In loco de Reate dum staret beatus Fr. aues, quę pectorubei dicuntur veniebant ad mensam, & de pane ab ipso accipiebant; sed ibidem nidificantes, & pullos parientes, postquam eos aluerunt; ad sanctum,& fratres detulerunt, ipsosque dimittentes recesserunt, quos fratres nutriebāt: Sed maior eorum inuidens alijs; escam ab eis accipiebat. Quod cernens vir sanctus di. Fratribus: iste maior, inuidens fratribus non permittit eos, quę dātur accipere; sed mala morte moriatur, nec de ipso gatti comedent; & sic factum est: nam dum vellet bibere in quodam vrceo, submersus est; & abinde extractus, & gattis proiectus de ipso comedere renuerunt.
Plura alia miranda Deus ostendit Beato. F. in natatilibus,& volatilibus, sed dicta sufficiant.
Sexto concessit Christus beato. F. facere mira in hominibus.
Alia mira. Et primo homines plures à demonio liberando. In castro sancti Gemini vxorem cuiusdā qui cum hospitio susceperat demoniacam solo iussu liberauit.

In ciuitate de Castello quandam à furibundo demone virtute obedientiæ ipsum diabolum eijciendo curauit.
Fratrem inobedientem diabolum super se habentem sessorem, dum eidem misisset dicendo, ꝙ prælato suo se subderet obedientia. B. F. meritis fuit à diabolo insidente liberatus, & clementer ereptus.
In loco montis Casalis prope burgum sancti Sepulchri reperit. B. F. quendam fratrem, qui potius à diabolo videbatur occupatus; quàm infirmitate naturali: nam se aliquando in terra proijciebat,& spuebat, seu spumabat, aliquando se contrahebat caput intra crura ponendo,& sic diuersimode cōplicabat. Quod audiens. B. Frā. accepta bucella panis, de quo tunc edebat; ac signo crucis facto super eam, misit dicto fratri; quam vt gustauit statim fuit liberatus.
Secundo homines à diaboli tentatione eripiēdo,& præseruando. Fratrem Leonem socium suum magnam patientem non carnis, sed spiritus tentationem in monte Aluernę aliquam benedictionem in quadam cedula scriptitando,& eidem tradendo liberauit.
Fratrem Ruffinum à diabolo de prædestinatione,& præscientia deceptum eripuit, vt dictum est secunda parte conformitatis octauę primi libri.
Fratrem quendam antiquum, & deuotum nolentem ex verecundia suam pandere tentationem; dicendo eidem. B. F. ꝙ nolebat eum amplius tali tentatione teneri: liberum reddidit ab eadem.
Fratrem alium in loco de Reate graui tentatione vexatum, cum cuperet pro sui liberatione de vnguibus. B. F. habere: dum hic in spiritu ipse beatus pater videret vngues tondendo,& fratri tradendo illico liberauit.
Fratrem alium in loco sanctæ Mariæ de Portiuncula à diabolo arreptum; quia contra fratrem meditabatur vlcisci; dum. B. Frā. eum ad suam dicendam culpam induxisset ab hoste eripuit.
Tertio homines leprosos ad munditiam reducendo. Quendam leprosum Dei blasphemū, & sanctorum, cui fratres ob blasphemiam nō valebant seruire; eidem oratione præmissa seruiendo, ac lauando eum sanum reddidit. Et quod maius est ad Christum post paucos dies mortuum transmisit, de quo inferius magis diffusè dicetur.
Quendam alium leprosum os pariter, & maxillam morbo hñtem depastum; cum beato Fran. pedes osculari vellet præ deuotione; à beato Fran. plaga illa osculo benigno contacta; statim sanauit. Miram enim circa leprosos beatus Fran. à Deo obtinuit gratiam eos liberandi: cum circa ipsorum obsequium nō solum ipse prius intenderit; sed & fratres primitus

nitus voluit intendere, & mandauit.
Quarto contractos extendendo. In ciuitate Tuscanela filium cuiusdam militis à natiuitate contractum ipsum manu eleuando extendit, ac erexit.
In ciuitate Reatæ præbendarium nomine Gedeon ad preces intercedẽtium signando cruce, incolumitatem à contractione concedendo erexit.
In Aprutio dum prædicaret. B. F. in Ecclesia sanctæ Mariæ de Cenaro, quidam nãnus nomine Albertus de Campuli, cum esset sic contractus, ꝙ erectus ambulare non posset, mutus, & gibbosus, ac mole nimia grauatus capitis, Beato F. fuit oblatus, cui beatus. Fr. compatiens proprijs manibus repressit gibbum, & caput præmens debitæ coaptauit, & cum super pedes eum erigeret, sanum, & loquentẽ suo patri restituit.
Quinto turgidos homines ad statum debitum comprimendo.
In episcopatu Reatino puerũ turgidũ adeo, vt crura propria videre non posset; tactu manuum superfluitatem comprimendo sanauit.
Sexto homines conglomeratos extedendo.
In ciuitate Ortensæ puerum conglomeratũ, vt caput pedibus portaret applicitum, & ossa quædam fracta haberet, signo crucis facto, eum protinus extensum sanum effecit.
Septimo membra habentibus arida pristinũ vigorem infundendo. Mulierem siccas, & aridas habentem manus signando cruce, ad sanitatem reduxit, quæ sanata sibi cibum parauit.
Octauo orbatis lumine oculorum visus claritatem concedendo. In castro Meuanij puellæ cęcę sputo ter oculos liniendo eam illuminauit.
In ciuitate Ortana presbiterum nomine Tasurum cæcum, signo crucis facto super oculos illuminauit.
Militem quendam dominum Ioannẽ de Abassafolijs, priuatum lumine, ad statum claritatis deduxit.
In ciuitate Narniensi mulieri cæcitate percussæ; crucis signo facto lumen rependit.
Bononiæ puerum habentem maculam super vnum oculorũ, & sic obcæcatum, dum signasset; lumen limpidius de illo, quàm de alio videre fecit.
Nono in partu periclitanti, facilitatem pariẽdi largiendo.
In comitatu Aretij mulier cum pluribus diebus laborasset in partu, & iam morti foret vicina, frænum equi, cui insederat beatus F. homines cum deuotione super ipsam ponentes; illico peperit cum salute.
Decimo à diuersis infirmitatibus multos erigendo.
In castro plebis cum multi diuersis infirmitatibus laborarent.
Adam homo habẽs. B. F. chordam, qua fuerat aliquando accinctus; ibat per domos chordã in aquam ponendo: & dando infirmis ab infirmitatibus sunt liberati.
Panis etiam tactus, seu benedictus à beato F. infirmis datus; multos à varijs morbis liberauit.
Vndecimo discordes homines ad concordiã reducendo; Potestatem Asisij cum episcopo discordantem, cum nullus inter eos pacem posset ponere. B. F. duobus socijs mandando, vt congregatis omnibus coram potestate, & alijs cãticum fratris sollis, quod ipse composuerat cum deuotione cantarent; quod cum fecissent, tanta copia lachrimarum est Potestas persusus; vt statim ad Episcopum pergeret se culpabilem redderet, & perfectam concordiam cum ipso deinceps haberet.
Ciuitatem Senensem cum adijsset cum fratre Masseo, reperit eam diuisione ad sui exterminium laborare, & ciuium multã cedem, & iam duos occisos; quam sua prædicatione mirabili ciues ad pacem reducendo, & concordiam, ab exitio sui liberauit.
Discordia & bello intestino ciuitatem Aretij laborantem demonibus suo iussu recedentibus ad concordiam reduxit.
Duodecimo prauis, & malis maledicendo, & ad mortem deducẽdo. Ministro Bononię fratri Ioanni de Laschiaccia, qui bis studium Bononiæ contra eius voluntatem posuerat. B. F. maledixit: qui statim infirmatus est, & cum supplicaret, vt maledictionem reuocaret, respondit B. F. Christum maledictionem ipsam in cœlis confirmasse, ;Demum ex alto descendit gutta sulfurea; quę totum eius corpus miserabiliter consumpsit. Quid Ministro Bononiæ acciderit.
Cuidam porcæ, quæ agniculum occiderat ipsa nocte natum apud monasterium sancti Verecũdi de Episcopatu Eugubij maledixit; ne vllus ex ea comederet homo, vel bestia, & statim cępit infirmari; & per triduum angustiata doloribus mortua, nulli fuit esca famelico.
Tertiodecimo homines ad Christi amorem accendendo. Abbas sancti Iustini de Perusio, cum iuxta promissum beatus. F. pro eo dominum exorasset; tantam suauitatem, & caliditatem spiritus accepit; qualem nec quantam prius aliquando acceperat.
Fratrem Masseum orando beatus F. intra sua brachia assumendo, non solum à terra eleuauit per spacium; sed tantam spiritus consolationem infudit eidem, & calorem diuinum; qualem, nec quantam vnquam fuerat expertus.
Virum cuiusdam mulieris, qui ipsam in Dei seruitio perturbabat; cum pro eo dominum exorasset, in alium hominem commutauit; adeò vt vir ipse nõ solum vxorem libere Christo deseruire permitteret; sed ipse vna cum ipsa

ipsa vsque ad mortem domini beneplacitum adimpleret; & die eodem ambo ad Christum ex hac vita fœliciter decesserunt.

Fratrem Bernardum suo exemplo, & verbo mutauit ad relinquendum omnia, & Christi sub suo ducatu vitam prosequendam.

Fratrem Pacificum mundanis deditum verbo induxit, & viso miraculo ad mundi contemptum, & dominum prosequendum: Sic, & innumeros alios, de quibus longum esset narrare; de quibus dictum est pro parte. lib. 1. par te. 2. conformitatis. 8. Quis enim vnquã fuit cum beato Frao. locutus; qui non fuerit eius verbo, & vita mutatus? Patuit in Soldano qui ab ipso adeo mutatus est; vt & deuotionem ad ipsum præcipuam haberet, & in vltimo: vt dicetur conformitate. 38. parte. 2. Ad Christũ conuersus est. Sic & B. Clara verbis. B. F. indu cta fuit ad Christi connubia per optanda. Do minus Ioannes Gaietanus de Vrsinis pater domini Nicolai Papæ tertij videns. B. F. inter pauperes comedentem, statim & ipse idipsum fecit, & sic de alijs. Vita ergo. B. F. sic fuit speculum perfectionis; sic & attrahens omnes ad bonum, & ad Christi vestigia prosequẽ da. Et præ alijs miraculis hoc putatum est; quia sicu t anima preciosior est corpore; sic melius est eam sanare, quàm corpus: quare & maius cor mutare, quàm corporis infirmitates diluere; quod tamen Christus fecit, & faciebat beati Fran. dilectione, & prece. Nota.

Quartodecimo à vulneribus liberatio. In ciuitate castelli puerũ paruulum graui vlcere vulneratum oblatum à matre, vt super vulnus signum crucis imprimeret; quod cum fecisset, & fasciam superligasset; mane sanatum, & carnem superexcreuisse in modum rosæ ru beæ, quæ semper stetit in signum miraculi ma ter reperit.

Quintodecimo à superexcrescente carne. s. struma expurgando. Apud Ortas quendam habentem strumam magnam inter scapulas ad instar panis; signando cruce, statim fuit li beratus, vt nec signum aliquod remaneret.

Sextodecimo hydropisim propellendo. In cõ finibus comitatus Aretij puerum octo annorum hydropicum à matre præsentatum, & sic inflatum, ꝙ pedes minimè videre valeret, bea tus Fran. dum orasset, & manum super eius ventrem posuisset; statim sanauit. Et hic dicitur fuisse factum post sacrorum stigmatum impresionem.

Decimoseptimo à morbo caduco eripiendo. Quendam puerum in districtu Parmæ in Caueiano habentem morbum caducum; rogatus à matre beatus. Frã. inde transiens scripsit litterulam, & dedit matri vt filio daret; quod cum fecisset liberauit: Qui postea fuit conuersus in monasterio sancti Herici de Parma.

Decimo octauo homines immisericordes ad misericordiam reuocando. In Spoleto quidam erat homo valde auarus, qui nunquam fratribus eleemosynam dabat; sed eis maledicebat, & opprobria inferebat. Quod audiens. B. Fr. dixit fratri Andreæ de Senis, qui erat eleemosynarius: ꝙ aliquam extorqueret ab eo eleemosynam, Cumq; Frater iste apud virum præfatum precibus importunis instaret, vt amore, Dei ipsi eleemosynam largiretur; infestatus tandem, vt lapidem proijceret, sic eleemosynam sibi proiecit; Et frater lætus Beato. F. portauit: Quam B. Fr. accipiens cuilibet fratri aliquantulum de ipsa dedit di. quilibet vestrum dicat pro isto peccatore ter pater noster, & roget Deum vt ipsum ad viam veritatis reducere dignetur. Mirum certe: nõdum fratres à cęna surrexerant; & ecce homo ille venit ad locum fratrum contritus, & ad pedes. b. F. se proijciens veniam petijt; & cæcum se hactenus fuisse confessus est; ac ex tunc factus est homo deuotus, & eleemosynarius, & benefaciens fratribus. Notandũ miraculũ.

Decimonono fratres sua oratione reficiẽdo. In cap. generali Assisij celebrato, vbi fuere fratres ad sex milia. precibus, & meritis. B. F. subito, & improuise, à Deo sunt omnia copio sissime ministrata: Cui cap. affuit beatus Do minicus cum octo suis fratribus, & miraculo viso fuit valdè stupefactus, & ædificatus.

Vice alia cum vellet charitatiuè cum fratribus, quos ad diuersas dirigebat partes, & lon ginquas comedere; cum non essent nisi tres panes inuenti; ipsos diuidendo intantum excreuerunt, ꝙ triginta fratribus fuere sufficien tes; & de residuo vnum capisterium est repletum.

In insula laci Perusini beatus. Fran. fecit vnam quadragesimam habens secum duos panes paruulos; de quibus solum medietatem come dit vnius; vt Christo domino miraculum de integritate ieiunij remaneret.

Cibaria B. Frã. à Deo directa per Angelum in mari Sclauoniæ in tantum excreuere; vt pluribus diebus inde sufficerent nautis, & alijs copiosè.

Vigesimo à mortis periculo reseruando. Fratrem Moricum de ordine prius cruciferorum supplicem factum sibi. B. F. Antidoto facto de micis, & oleo lampadis, quæ coram vir ginis ardebat altari, & eidem transmisso; dũ gustasset; ad sanitatem perfectam reduxit.

Animalia morbida in Episcopatu Reatio, post suscepta stigmata lotura aquæ manuum, & pedum. B. F. aspersa, illico sunt sanata.

Vigesimoprimo à mortuis suscitando. In legenda fratris Bernardi de Blesa habetur, ꝙ frater cuiusdam militis, qui miles beatum Fr. hospitio receperat; cum esset in aqua suffocatus, nec eius corpus posset reinueniri; bea to Francisco orante, & corpus repertum,

 & ho-

& homo à mortuis est resuscitatus.

In ciuitate Iteramñ. vt mandatum est solemnimemoriæ tempore D. Papæ Nicolai tertij per publicum notarium, & testes; per ipsum resuscitatus est, quidam nomine Ioannes, super quem murus cadens ipsum extinxit, & tunc erat. 10. annorum; Cuius casum audiens B.F. & cum à parentibus lamentabiliter plangeretur, ad domum eius accessit, & intrans per partem posteriorem, vt non videretur, dictum puerum mortuum accepit, ac super se ponens, eum vocãdo proprio nomine, à mortuis reuocauit; sibique prædixit ꝙ filios nunquam haberet, & sic euenit.

Alium dicitur suscitasse. s. filium paruulum cuiusdam nobilis, qui eum ad prandium inuitauerat; qui ceciderat in cacabo, & consumptis carnibus præter ossa, quasi nihil remanserat: Sed quomodo eum ad vitam perduxerit dictum est supra lib. 1. parte. 2. conformitatis, 10. vide ibi. de isto in loco autentico non reperi; sed depictum, & scriptum in pluribus locis inueni: Sed de nullo prefatorũ dñs frater Bonauentura in legenda maiori facit mẽtionem. Et quid fuerit in causa ignoro; Cum tamen de primo dictus frater Bernardus de Blesa facit mentionem. Et secundum de scriptura publica notarij reperi Florentię transcriptum.

Vigesimosecũdo post mortem mortuos obediendo eidem. Frater Petrus Catanij, de quo dictum est supra lib. 1. conformitate. 8. parte 2. qui fuit tertius frater ordinis de primis, & Vicarius, B.F. & ipso. B.F. viuente post dimissionem generalatus officij; fuit ipse Frater Petrus electus generalis minister. Cum in quã dictus frater Petrus ante mortem. B.F. de hoc mundo migrasset ad Christum; ac infinitis corruscaret miraculis in loco sanctæ Mariæ de Angelis sepultus; ac per hoc multitudo maxima ad dictum locum omni die gentium adueniret; fratrumque quietem perturbaret; hac de causa. B.Fr. non inuidens gloriæ suæ; sed prouidere volens quieti fratrum ex aduẽtu secularium, & frequentia ad ipsius sepulchrum accedens, coram omnibus fratribus dixit. Frater Petre, tu semper fuisti mihi obediens in vita; volo ꝙ sis & nunc post mortem. Quare vt fratres in quiete hac permaneant mando tibi per veram, & sanctam obedientiam, ꝙ de cętero nullum signum miraculorũ facias. Et statim frater Petrus à signis cessauit, nec deinceps vllum aliquando fecit.

Plurimorum miraculorũ meritis B. Frã. factorum epilogus.

Perpende quęso lector prudens præfatorum; qualis meriti apud Christum fuerit gloriosus vir. F. cuius Imperio parent defuncti; mortui reuocantur ad vitam; à mortis faucibus eripiuntur constituti: morbi omnes abscedũt; elementa deseruiunt; volatilia afficiuntur: Immitia subduntur; arbusta crescunt; animalia irrationabilia obediunt; homines immutantur: Auctor omnium Deus assistit in votis, & benigne angeli subministrãt; ac hostes demones superantur, fugiunt, & confunduntur. Quibus datur intelligi. B. Frã. per omnia Deo fuisse subditum; cui omnis creatoris factura obediuit ad nutum; ac ad statum innocentiæ diuina gratia ex obedientia talium, & in talibus quodammodo fore redactum. Attende vir deuotè ad quem sanctificationis apicem anima fuit. B.Fr. perfectione à Christo deducta; cuius corporis partes tot signa pertulerunt; Capilli. B.F. immissi muro fracturam redintegrant; Oculi à demone fratrem liberãt: aures diuina audiunt iussa, & angelicam percipiunt melodiam; os tangendo osculo oris corrosi plagam sanat: vox fratrem soluit rigidum à diabolo effectum; verbum omni virtute, & efficacia plenum in benedicendo, & maledicendo in commonendo, & præcipiendo; manus leprosum mundant; frigore moriẽtem tactu igniunt; & cęcos illuminant; ac plura faciunt miranda: Scriptura fratrem. s. Leonem tentatione liberat, & à morbo caduco; Vngues tentationẽ propellunt; Sputum puellam illuminat; Amplexus fratrem Rizerium consolatione summa replet, & fratrem Masseum indicibili fœcundat consolationis diuinæ suauitate; habitualis tunica domum, in qua manet ab incendio in castro montis acuti præseruat; Chorda infirmos curat; Lotura manuum, & pedum animalia languida, & morti proxima viuificat; Frænum equi, cui insederat naufragantem in partu soluit, panis ab eo tactus dissoluit diaboli vexationem in fratre; Iussu demones fugiunt, ranæ tacent, aues cantant, & iubilant; pedes dominæ Iacobæ velut alteri Magdalenæ lachrymis irrigati misericordiam, & gratiam impetrãt tãgenti, ac corpus ipsius contactum deuotis remedia confert sanitatis. Sic ergo Franciscus sanctificatus fuit in anima; sanctificatus fuit in corpore, vt non solum membra singula mira effecerint; sed & locus, vbi quieuit, & quicquid tetigit mira exercendo sanctificationem, & virtutem, à B.F. eis relictam depromunt. Et quia omnia B.F. tam membra, quam iussa; tã loca, quàm tacta ab ipso virtutem, & efficaciam possidebant; ad ipsum omnia afficiebantur. Angeli, homines, bruta parua animalia, sicut Cicada, quę per octo dies cum eo stetit in loco sanctæ Mariæ; & demum vocata super manum eius volauit, ac deinde licentiata recessit; Cum ipso libenter stabant, volatilia cũ suo cantu, gestu, & modo lætificabant. Sicut patuit Philomela, quæ in sæpe consistens; per totam diem alternatim cum B.F. cantante cãtauit, & B.F. comedente super eius manũ saltauit & comedit; ac benedictione accepta recessit; Et demum homines vtriusque sexus,

omnis ætatis, omnis status, & conditionis ipsum videre, audire, & tangere peroptabant; sicut patuit quando primo Bononiam accessit, quando per Castrum transiuit burgi sancti Sepulchri, quando Senas accessit, & concordauit in ea dissentientes, sicut superiora declarant de omnibus supradictis, & ostenditur in spirituali quando fuit Reate, cui quasi omnes ciues obuiam venientes, vt declinaret eorum applausum extra ciuitatem ad duo miliaria citra permansit. Idipsum euenit Gaietę, vt totus populus ad ipsum pergeret, & beatum se reputaret, qui posset eum tangere. Et de multis similibus exempla possent adduci, quę omittenda sunt causa breuitatis. Quibus declaratis apparet dominum Iesum Christū B. Fran. vt suo perfecto cultori in cunctis condescēdere, omnemque creaturam eidem subdere, ac mirificando miraculis non solum in hoc cōformem sibi eum præbere, sed etiam vt destinatum ab ipso mirificis signis prodere, vt notabilem, & diuulgatum mundo vita, & doctrina, & signis omnis homo sciret, & clamaret. Et sicut Adæ Deo non parenti omnis creatura rebellis extitit, sic B. Fr. omnia præcepta diuina implenti creatura omnis famulata est, vt iā dicta depromunt, vt dictum de primo patre omnium in B. Fran. sit postmodum adimpletum: Omnia subiecisti sub pedibus eius, & constituisti eum super omnia opera manuum tuarum, & ipse merito posset dicere illud, quod cantatur in Euangelio sui festi, & est verbum Christi. Omnia mihi tradita sunt à patre meo vt enim pandunt iam dicta non solum super cęlestia, vtpote spiritus supercęlestes, sed subcęlestia elementa, arbores, aues cum natalibus, & animalia tam irrationabilia, quàm rationabilia. Et quod maius est dominus Deus omnium B. Fran. & parere, & complacere complacuit. Pręfatis ergo declarata est secunda pars huius primæ conformitatis secundi libri, & tertiæ decimæ in ordine, videlicet Franciscus diuulgatur, scilicet signis, & virtutibus.

LIBRI SECVNDI, SECVNDVS fructus, & conformitas & est 14. In ordine. Iesus pastor solicitus. Franciscus animatur. Expositio primę partis, videlicet Iesus pastor solicitus.

AMOR, & dilectio, quam habuit Deus ad genus humanum, & si ostensa fuerit in veteri testamento, vt pote circa hominis primi institutionem; tot beneficia circa ipsum exhibendo, vt dictum est Libro primo, conformitate 2, Parte prima. Circa eius peccati punitionem non exterminando; sed ad pęnitentiam reseruando, & mitissime eum puniendo. Circa hominis regulationem, & ordinationem per legem, & præcepta, & quæ sunt ad diuini cultum operationem. Circa hominis ad bonum inductionem, & irradiationem per sanctos prophetas; & sic de alijs à Deo hominibus exhibitis; & circa hominem patratis: Præ omnibus tamen amor diuinus commendatur ex operibus domini saluatoris nostri Iesu Christi: Cuius charitatis immensitas, zelus, amor, & dilectio sicut non valet ad summum corde percipi, si nec lingua narrari. Et si balbutiendo de hoc prima conformitatis huius pars dicere satagat, cum promat inquiens. Iesus pastor sollicitus: breui verbo, & compendioso multa retexens de diuino amore. Et pro huius euidentia, & declaratione est videndū, quid velit depromere cum dicitur. Iesus pastor solicitus, & tunc videbitur clare quantum nos dilexit, ac eius amor quam vehemens sit, & fuerit, & hoc si discutiatur primo quam solicite nostram salutē procurauerit; & si quod pastor verus extiterit declaretur. Amorem inquam diuinum, & zelum, & solicitudinem pro nostra salute astruunt à Christo facta, & operata. *Indicantia intēsissimū amorem Christi circa nostram salutem.*

Et primum est eius mirifica incarnatio; quæ non solum quid accepit, & qualiter, scilicet miseram carnem nostram pensando. claret de eius amore. Sed propter quid venit, & carnē assumpsit cogitando, cum teste simbolo Niceno, propter nos, & propter nostram salutem descendit de cœlis, & incarnatus est &c. & Lu. 9. Dicit ipse saluator. Filius hominis non venit animas perdere, sed saluare. *Lucæ. 9.*

Secundum est ab ipso nostrarum pœnarum susceptio di. Isa. 53. Ipse peccata multorum tulit idest pœnas peccati. Et 1. Pe 2. Et ipse pertulit peccata nostra idest pœnas peccatorum nostrorum in corpore suo; vt per easdem pœnas, sicut & per mortem salutem nostram procuraret; & ideo subdit Petrus, quòd peccata nostra idest pœnas portauit; & causa vt peccatis mortui iustitiæ viuamus. *Isa. 53. 1. Pet. 2.*

Tertium est eius inter homines conuersatio. In terris visus est ait Baruch. 4. & cum hominibus conuersatus est. Conuersatus est inter nos homines, vt verus homo crederetur, & sua vita traheret homines ad salutem; vt vita, & conuersatione beniuola, ac humili incitaret ad salutem, & bonum, vnde de conuersatione eius cum publicanis, & peccatoribus murmurantibus phariseis respondit. Non egent qui sani sunt medico, sed qui male habent. Non enim veni vocare iustos sed peccatores ad pœnitentiam Matth. 9. *Baruch. 4. Matth. 9.*

Quartum est eius prædicatio, & assidua informatio, doctrina enim saluatoris quid intendit, nisi totum hominem ordinare ad Deum,

ad se, & ad proximum; vt vitia dimittat, virtutes arripiat, vitet pœnam inferni, & consequatur salutem; vt patuit lib. 1. pluribus conformitatibus. Ac Christi prædicatio non erat interpolata, sed assidua; quia quotidie docens de
Matth. 21. regno Dei Matth. 21. Non in vno loco sed vbi-
Matth. 6. que, quia ciuitates circuibat, & castra. Mat. 6. Et turbis in vna patria eum retinere volentibus, Dixit: Quia & alijs ciuitatibus oportet me euangelizare regnum Dei, quia ad hoc missus sum: & qualis erat eius prædicatio inquit, quia de regno Dei, & quali audacia sicut
Matth. 7. inquit potestatem habens Matth. 7. Et quali
Ioan. 7. verbo Io. 7. Nunquam locutus sic fuit homo, & Ioannis sexto dicen. Verba, quæ ego loquor vobis; spiritus, & vita sunt. Et Ioannis quinto
Io. 6. & 5. di. Qui verbum meum audit, & credit ei, qui misit me, habet vitam æternam.

Quintum est discipulorum suorum ad prædicandum directio, & transmissio, & ex hoc cõprehenditur dominum Iesum Christum zelũ maximum, & amorẽ habuisse velut pastor ad oues; qui non solum per seipsum salutem prædicauit, sed etiam discipulos ad prædicandũ, vt sic omnium salus haberetur direxit. Misit enim primo Apostolos 12. Vt habetur Matth.
Matth. 10. 10. & Luc. 9. Postmodum; quia messis erat mul-
Lucæ 9. ta, & operarij pauci, septuaginta duos discipulos alios destinauit. Et quod ad salutem pateat, inquit ipse di. Appropinquabit, (scilicet si creditis) in vobis regnum Dei.

Sextum est miraculorum operatio. Egit Christus, & fecit opera, quæ nemo alius fecit, vt ip-
Ioan. 14. se di. Ioan. 14. Et si principaliter egit ad ostendendum suam diuinitatem, fecit, & ad sanandum nostram spiritualem infirmitatem. Christus enim (vt dicunt doctores) nullum curauit ab infirmitate corporali, quem prius ab ægritudine animæ, & spirituali non sanauerit di. ip-
Ioan. 7. so Ioan. 7. Totum hominem idest animam, & corpus saluum feci. In præcedenti conformitate parte prima patet de curatis à Christo. Sic ergo miracula operando, potius salutem animæ, quam corporis procurauit.

Septimum est demonum repulsio, & subiugatio. Principium nostræ damnationis fuit inuidia Diaboli; & qui impediret nostram salutẽ, erat ipse diabolus. Christus igitur non solum à corporibus, & à pluribus hominibus repulit (vt sancta Euangelia docent) sed generaliter à genere humano elongauit eũ in abissum
Apoc. 19. recludendo. Vt dicit Ioan. Apoc. 19. genus humanum ab eius manibus liberando, & adeo ipsum sua passione debilem reddidit, vt neminem vincat nisi volentem: hostem ergo nostrũ deprimendo, remouendo, & subiugando salutem nostram procurasse, ac zelum ad nos habere summum ostendit.

Octauum est laborum, & discursuum perceptio: Quot enim labores assumsit, quot discur-sus peregit, lege Euangelium, & vide Iesum fa-
tigatum ex itinere, sedere supra fontem. Io. Ioan. 4.
4. Discurrere de Iudea in Galilæam. Io. 4. Cir- Ioan. 4.
cuire vicos, ciuitates, & castra. Matth. 9. Quo- Matth. 9.
rum tolerantia ostendit, & salutem nostram appetere querere, & procurare, & nos maxime diligere; ratione enim sui præfata non sum psit, sed nostri.

Nonum est mortis susceptio: Si enim homo nihil preciosius habeat seipso, hinc est quod dando animam suam, idest suam vitam exponendo pro proximo, maiorem charitatem nõ
potest habere, vt dicit ipse saluator, Ioan. 5. Et Ioan. 5.
quia ipse dedit semetipsum pro nobis; passione ergo, & circunstantijs passionis ostendit quantum nos dilexit, nam proprio filio pater
non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit Rom. 8.
illum Rom. 8.

Decimum est mortis peccati abiectio: Christus pro nobis mortuus est, vt peccatis mortui
iustitiæ viuamus ait beatus Petrus in Cano- 1. Petri 2.
nica cap. 2. Lauit enim nos à peccatis nostris
in sanguine suo. Apoc. 1. Mortuus est enim, vt Apoc. 1.
non regnet peccatum in nostro mortali cor-
pore Ro. 6. Et quia liberati nunc sumus à pec- Rom. 6.
cato; serui autem facti Deo Rom. 7. per hoc Rom. 7.
merito docemur Christum nos dilexisse.

Vndecimum est, nostra per Christum facta pa-
tri reconciliatio, Rom. 5. Cum inimici essemus Rom. 5.
reconciliati sumus per sanguinem filij eius: Nam pater cœlestis reconciliauit nos sibi per
Christum primæ Corinthios 5. Placuit enim 1. Corin. 5.
in ipso, & per ipsum reconciliari omnia, quæ
in cęlis sunt, & quæ in terris &c. Collo. 1. Ipse Collo. 1.
enim est mediator Dei, & hominum 1. Thi. 2. 1. Thim. 2.
Sic ergo reconciliando affectum ad homines suum declarat.

Duodecimum est sacramentorum institutio: Operatus est salutem in medio terræ sacramẽta instituendo, quibus purgamur à vitijs, in gratia firmamur, & per ipsam salutem consequimur ęternam. Et licet quodlibet sacramentum proclamet Dei ad nos dilectionem, præcipuè tamen est sacramẽtum Eucharistiæ, vbi Deus, & homo Christus Iesus datur homini in cibum, & salutem mentis, & corporis; & in ablutionem peccatorum, si debite sumatur, considerando prędicta, nõ amorem remissum; sed intensissimum Dei ad nos ostendunt.

Tertiumdecimum est ad cœlum generis humani subuectio, & deductio: Nonne ipse Saluator non solum genus humanum à diaboli potestate eripuit; sed ipsum peccato primorum parentum priuatum regno cęlorum ad ipsum iter pandendo deduxit nobis hæreditatẽ, quã amiseramus restituendo.

Quartumdecimum est spiritus sancti, & gratię collatio, & emissio, qua emissione homo purgatur à vitijs; ad bene operandum inducitur, & adiuuatur, ac dona ipsius spiritus diuersi-

modo

mode hominibus conceduntur; prout declarat Apostolus 1. Corinth. 12. Quibus pignus datur hominibus salutis æternæ prout dicit Apostolus. (1.Cor. 12.)

Quintumdecimum est diuina inspiratio: qua non solum traxit, sed trahit homines ad pœnitentiam. Misericordia Dei ad pœnitentiam te adducit. Rom. 1. Qua inspiratione Apostolos traxit à mundo ad sui discipulatum. Matth. 4. Mattheum à theloneo. Matth. 9. Magdalenã à peccato. Luc. 7. & sic de alijs. (Rom. 1. Matth. 4. Matth. 9. Lucæ 7.)

Sextumdecimum est vitiorum detestatio: Ipse enim dominus Iesus verus medicus animarum vitia detestando, & prauitatem ostendendo docuit summopere ea præcaueri, tanquam ab impedientibus viam salutis æternæ; vt de hiis sufficienter dictum est conformitate 4. Prima parte primi lib.

Decimumseptimum est peccatorum condonatio. Ipse enim vt verus amator quid egit? certe peccata donauit hominibus, vt patet in paralitico. Matth. 9. Magdalenæ. Luc. 7. Mulieri in adulterio deprehensæ. Io. 8. & sic de alijs: quare sic dimittendo; salutem hominis procurasse dignoscitur. (Matth. 9. Lucæ 7. Ioan. 8.)

Decimumoctauum est suppliciorum æternorum demonstratio: plerunque timor seruilis coercet nonnullos à peccatis pœna considerata peccatis parata: Quare Saluator, vt ad bonum prouocaret timore pœnarum magnitudinem pœnæ expressit, videlicet ignis æterni consortij demonum. Matth. 25. Stridoris dentium, & frigoris. Matth. 8. & sic de alijs vt dictũ est lib. 1. conformitate 4. Parte 1. (Matth. 25. Matth. 8.)

Decimumnonum est exemplorum declaratio: Christus enim nobis se exhibuit in exemplum omnis perfectionis. Quare si ad bonum volumus exercẽdum peruenire, Christum vt exemplar perfectissimum attendamus: ipso dicente Matth. 9. Discite à me. hoc est exemplar in monte constitutum, vt ad ipsum respicientes operari perfectionem possimus. (Matth. 9.)

Vigesimum est oratio. Christus nõ pro se, sed pro me orauit, & exauditus est pro sua reuerentia. Heb. 5. Si cupis ergo salutem consequi, patrem roga per Christum. Quicquid enim petieritis patrem in nomine meo: inquit ipse Ioan. 16. Dabit vobis. Multi sunt alij modi in sacro Euangelio expressi, quibus ostenditur Saluatorem nostrum Iesum Christum amorẽ ergà nos præcipuum habuisse, ac salutis nostræ zelum intuisse eidem, quibus pastor noster bonus, & sollicitus arguitur euidenter, & nostrã salutem optasse, & perfecisse, & sic patet in generali quodammodo expositio huius primæ partis. Iesus pastor solicitus. (Heb. 5. Ioan. 16.)

Sed videndum est amodo in speciali, & particulari. Ad quod videndum sunt tria declaranda.

Primum quia ipse fuit pastor. primo conditiones veri habens pastoris, & hoc respectu ouiũ. Pastor enim debet primo suas oues diligere. Et ipse dicit de seipso Ioan. 10. In signum dilectionis. Animam meã pono pro ouibus meis. (Quæ sint cõditiones boni pastoris ad instar Christi.)

Secundo ostium ad pascua progrediendi aperire. Et ipse dicit Io. 10. Ego sum ostium, per me si quis introierit saluabitur, & ingredietur, & egredietur &c. (Ioan. 10.)

Tertio eis prædicare. Et ipse dicit Ioan. 10. Oues meæ vocem meam audiunt, & ego cognosco eas &c. (Ioan. 10.)

Quarto ad pascua educere. Et ipse dicit Ioan. 10. Per me saluabitur, & ingredietur, & egretur, & pascua inueniet scilicet gratiam, & gloriam. (Ioan. 10.)

Quinto animare. Et ipse dicit Ioan. 10. Oues meas cognosco. & sequitur. Oues meæ sequuntur me, scilicet quia eas præcedo vitæ exemplaritate. (Ioan. 10.)

Sexto sanare, & saluare. Et ipse dicit Mat. 15. Missus sum ad oues, q̃ perierant domus Israel. Et Ioan. 10. Ego veni, vt vitã habeant, & abundantius habeant. (Matth. 15. Ioan. 10.)

Septimo de pabulo prouidere. Et ipse dicit Ezech. 34. Pascam eas in montibus Israel, in riuis, & in cunctis sedibus terræ, in pascuis vberrimis pascam eas &c. Et de se di. Ioan. 10. Si quis per me introierit, pascua inueniet. (Ezech. 34. Ioan. 10.)

Octauo lupis se se opponere. Et ideo dicit Io. 10. Mercenarius, cuius non sunt oues propriæ, videt lupum, & dimittit oues, & fugit, & lupus rapit, & dispergit oues. sequitur. Non peribũt in æternum, & non rapiet eas quisquam de manibus meis. (Ioan. 10.)

Nono separare, & distinguere, scilicet oues ab edis, & discernere inter oues, & oues. Et ipse de se dicit Matth. 15. Separabit eos ab inuicem, sicut seperat pastor oues ab edis. Et Io. 10. dicit. Vos non estis de ouibus meis &c. (Matth. 15. Ioan. 10.)

Decimo oues sibi contingere, & non diu dere: Et ipse dicit Ioan. 10. Alias oues habeo; quæ non sunt de hoc ouili, & illas oportet me adducere, & fiet vnum ouile, & vnus pastor. (Ioan. 10.)

Vndecimo pro ouibus vitam exponere. Et ipse dic. Ioan. 10. Animam meam pono pro ouibus meis. (Ioan. 10.)

Duodecimo custodire, & ad vera pascua perducere. Et ipse dicit Io. 10. Oues meæ in ęternum non peribũt, & sequitur. Ego vitam ęternam do eis. Prædictis apparet, quod conditiones veri pastoris insunt domino Iesu, prout scriptura ponit; quia & ip e est verus pastor, & solicitus. (Ioan. 10. Nota.)

Dicitur veraciter pastor Christus, ad instar pastorum veteris testamenti, quos perfectione; & virtutibus excessit.

Fuit pastor Abel Gen. 4. Quem Iesus excessit innocentia, quia innocentissimus, & sine macula. (Gen. 4.)

Fuit pastor Iabel. Gen. 4. Hũc superauit Christus in (Gen. 4.)

stus in discretione; quia sapientia est Dei patris.
Gen. 26. Fuit pastor Isaac. Gen. 26. Hunc excessit Christus mentis subleuatione; quia anima eius fuit Deitati vnita.
Gen. 29. Fuit pastor Iacob. Gen. 29. Hunc Iesus excessit prudentia. Luc. 2. Lucæ 2.
Gen. 37. Fuit pastor Ioseph. Gen. 37. Hunc excessit agnitione; quia omnia nouit. Ioan. 6. Ioan. 6.
Fuit pastor Anas; qui inuenit aquas calidas. Gen. 26. Gen. 26. Hunc superauit in compassione. Misereor (inquit) super turbam &c. Matth. 15. Matth. 15.
Exo. 3. Fuit pastor Moyses. Exo. 3. Hunc superat mẽtis tranquilitate. ipso dicente. Matth. 11. Matth. 11. Discite à me; quia mitis sum, & humilis corde.
1. Reg. 17. Fuit pastor Dauid. 1. Regi. 17. Hunc superat defensione; quia nemo accipiet de manu mea. Ioan. 10. Ioan. 10. Et quos dedisti mihi, non perdidi ex eis quemquã. Ioan. 17. Ioan. 17.
Isa. 44. Fuit pastor Cirus. Isaiæ 44. Prædictum excessit voluntatis patris adimpletione.
Amos 1. Fuit pastor Amos. cap. 1. ipsum superauit peccatorum, & scelerum correctione; quia data est eis omnis potestas. Matth. vlt. Matth. vlt. Et potestatem dedit ei iudicium facere. Ioan. 6. Ioan. 6.
Fuerunt pastores filij Rechab. 2. Paral. Hos excessit obedientia. Factus obediens vsque ad mortem.
Fuit pastor Iachir; qui præerat ouibus Dauid, Et hunc excessit suum auxilium impendendo; sine quo nihil potest operari meritorie: & sic de alijs pastoribus. Et quia fuit eis non solum similis; sed eos superexcedens, merito pastor fuit. Et quia ad pastorem solicitudinem pertinet habere de ouibus; vt patet in Iacob. Gen. 31. Gen. 31. Sonus recedebat ab oculis meis &c. Et hanc solicitudinem habuisse Christum iam dictum est, & probatum. Sequitur ꝙ ipse Iesus est, & fuit pastor solicitus. Non solum Christus fuit pastor bonus, & solicitus; sed forma, & exemplar, vt dicit B. Gregorius: qualis debet esse omnis prelatus, qui pastor est, vt 7. q. 1. Sciscitaris. dicitur. Pastor enim cuiuslibet Ecclesiæ est prælatus. Sed pastor istæ, vt non deuiet à summo pastore, debet esset totus compositus virtutibus, & ordinatus moribus, & in sensibus Christi exemplo, & prout iura volunt, debet enim esse ordinatus.
Primo quo ad manus scilicet, vt non sit percussor. d. 45. per totum: eleemosynarius, & hospitalis. d. 44. per totum. exemplo Christi, qui nullum legitur percussisse; nisi corripiendo in templo flagellis, & de templo suo indigna facientes expellendo, immo percussus non emisit vocem, & si reprehenderit percutientem se in maxilla iniuste. Ioan. 18. quia in iudicio erat, & iniuste percutiebatur, & ideo dicebat B. Petrus. 1. Pet. 2. Qui cum malediceretur non maledicebat, cum pateretur non cõminabatur, &c. eleemosynarius fuit. nam di. Ioan. 7. Si quis sitit, veniat ad me, & bibat &c.
Nota. Ioan. 18. 1. Pet. 2. Ioan. 7.
Secundo quo ad gulam, vt non sit vinolentus; sed sobrius, di. 35. per totum. Et Christus dicit. Luc. 21. Attendite vobis, ne grauentur corda vestra crapula, & ebrietate, & curis huius seculi. Lucæ 21.
Tertio quo ad linguam. Vt non sit litigiosus. dist. 45. per totum. sed docere alios. dist. 36. Qui in Ecclesiasticis, exemplo Christi, qui docebat eos de regno Dei. Matth. 21. Matth. 21. Nec contendit; immo oppositum docuit. Matth. 5. Matth. 5.
Quarto quo ad appetitum, quia non cupidus. d. 47. pet totum. exemplo Christi, Qui nihil habere voluit, nec etiam vbi caput suum reclinaret. Matth. cap. 8. Matth. 8.
Quinto quo ad discretionem, & consideratio nem; quia debet esse prudens, & in diuersis scientijs, & scripturis eruditus. dist. 35. per totum. Et hoc dicto Christi Matth. 10. Matth. 10. Estote prudentes sicut serpentes, exemplo eius, qui fuit prudentissimus: vt habetur Luc. 2. Lucæ 2. Vnde mirabantur, & stupebant super prudentia, & responsis eius doctores in templo.
Sexto quo ad mensam; quia mensa non debet resplendere vasis argenteis, vel aureis; sed fidei meritis. di. 41. Episcopus. Nec fabulæ ibidem esse debent; sed lectio sanctæ scripturæ. dist. 44. Pro regula. Exemplo Christi qui vasa talia non habuit; immo tempore cænæ habuit catinum. Marci. 14. Mar. 14. Ac in mensa exñs semper aliquid ad informationem dixit: vt patet Luc. 7. Lucæ 7. 14. Quando instruxit Simonem phariseum, & alios de Magdalena. Et Lu. 14. Quãdo intrauit principis phariseorum domum sabbato manducare panem, & sequitur. Dicebat ad inuitatos parabolam &c.
Septimo quo ad exercitium, quia non venator. d. 34. Quorundam. Sed debet intendere orationi, & prædicationi. dist. 88. Episcopus nulla. Exemplo Christi, qui pernoctabat in orationibus Luc. 6. Lucæ 6. & de mane tempestiue veniebat in templum, & docebat. Ioan. 8. Ioan. 8.
Octauo quo ad solicitudinem debet vigilanter, & solicite regere sibi commissos. di. c. Rationis. Solicitus enim debet esse tanquam pastor circa gregem suum. dist. 81. Oportet. Sibi non debet inesse solicitudo tẽporalium, quæ suffocat spiritualia. di. 49. His ante medium, sed solicitudo pia egenorum dist. 87. Diuinæ. Et defensio pauperum; redemptio opressorum. d. 84. c. 1. Exemplo Christi, qui videns turbam magnam ad se venisse; sicut solicitus Apostolis dixit dicentibus ꝙ ipsam dimitteret: Date (inquit) vos illis manducare, & sequitur. ꝙ dedit de quinque panibus sufficienter quinque milibus hominum Mar. 14 Mar. 14. Ac de salute omnium solicitus dicitur Matth. 9. Matth. 9. & 10. ꝙ videns turbas, misertus est eis; quia erant vexati, & iacentes sicut oues non habentes pastorem, & sequitur cap. 10. quod Apostolos misit

sit ad prædicandũ, & languores curandũ &c. Nono quo ad vitationem. Debet enim solicite vitare seculares, ne præoccupatus curis negotiorum Dei verbo non posit vacare. 11. q. 1. Te quidem. Exemplo Christi, qui satiatis quinque millibus hominum, & turba dimissa, ascendit in montem solus orare. Matt. 14. Ac turbis, & scribis, & pharisei relictis, abijt foras extra ciuitatem in Bethaniam; & ibi doce
Matth. 21. bat de regno Dei. Matth. 21.

Decimo quo ad supportationem, quia aduersa patienter sufferre debet: Quia prelati, & pastoris patientia plus laudatur in aduersitate, quàm quies in religione 7. q. 1. Sugestum. Exẽplo Christi, qui tot verbis iniuriosis lacessi-
Matth. 27. tus, & iniurijs; non respondit, vt habetur
Lucæ 21. Matth. 27. & Luc. 21. In patientia vestra possi debitis animas vestras.

Vndecimo quo ad habitationẽ, quia domus eius iuxta Ecclesiam debet esse, vt sit aptior contemplationi. di. 41. Episcopus. Exemplo Christi, qui summo diluculo ibat ad templum.
Ioan. 8. Io. 8. & Matth. 21. Stabat tota die in templo
Matth. 21. &c. Et triduo remansit in templo, dum esset
Luc. 2. annorum. 12. Luc. 2.

Duodecimo quo ad parentes: Officia enim Ecclesiastica propinquis non debet committere. d. 49. Decenter. Nec in suam, vel parentum proprietatem conuertere. 12. q. 1. Episcopus. Exemplo Christi, qui petentibus fi-
Matth. 20. lijs Zebedei sessionem regni eos increpauit, nec concessit. Matth. 20. Et tamen fratres eius erant.

Tertiodecimo quo ad mores: Debet enim esse interius virtutibus ornatus. di. 40. per totum. Exterius vero conformatione morum exemplo Christi, qui interius fuit plenus do-
Isa. 11. nis spiritus sancti. Isa. 11. Et requiescet super
Ioan. 1. eum spiritus domini &c. Et Ioan. 1. Spiritus non est datus ei ad mensuram; exterius se
Matth. 9. omnibus conformabat conuersando, & man
Lucæ 7. ducando cum omnibus. Matth. 9. & Luc. 7. &
Matth. 10. sic mandauit Apostolis. Matth. 10. & Luc. 10.
Lucæ 10. Quartodecimo quo ad conuersationem; quia vita singularis, non sufficit subditis æqualem ducere vitã; sed sicut est honore super alios, sic & vita debet esse præstantior. 8. q. 1. exemplo Christi, qui & si conuersaretur cum omnibus, fuit tamen separatus vita ab alijs, quo ad
Ioan. 10. vitia, & peccata, vnde dicebat. Io. 10. Quis ex vobis arguet me de peccato?

Quintodecimo quo ad societatem; quia clericos maturos, & religiosos, & viros tam in cubiculo, quàm in ministerio debet habere socios propter bonum testimonium. 2. q. 7. Cum
Matth. 4. pastoris. Exemplo Christi, qui & si pauperes sibi sociauit. Matth. 4. & 10. Fuerunt tamen
Act. 2. homines sanctitate præ alijs iustis insignes; vt pote repleti spiritu sancto. Act. 2.

Sextodecimo quo ad prouidentiam. Debet oppressis, & pauperibus solicitæ prouidere, vt dictum est, & eos defendere, dist. 83. Episcopus. Et de personis idoneis, quæ populo prædicent prouidere. extra de off. ordi. Inter cætera. Debet enim pascere temporali subsidio. 16. q. 1. Nulli Episcoporum, & tempore opportuno exemplo Christi animam suam pro ouibus ponere. 7. q. 1. Suggestum. & ca. Scisitaris, & cap. Aduersitas. Debet etiam pascere Eucharistiæ sacramento. de conse. di. 2. Non prohibeat.

Decimoseptimo quo ad doctrinam debet subditos docere; quia non sufficit vita innocẽs; nisi adsit doctrina. dist. 44. c. 1. & in ca. seq. & dist. 43. Ephesus, & 8. q. 1. Audacter. & etiam cõuersationis exemplo. 11. q. 3. Præcipuè. Exẽpla Christi, qui prædicabat quotidie, & Apo- Matth. 10.
stolos ad prędicationem ordinauit, & misit. Luc. 9. 10
Matth. 10. Luc. 9. & 10.

Decimo octauo quo ad subditos: quia debet eos fouere vt filios suos. extra de exces. præla. cap. 1. Exemplo Christi, qui Apostolos suos filiolos vocabat. Ioan. 13. In signum teneritu Io. 13. 15.
dinis, ac amicos. Ioan. 15. In signum amoris; & vt suos patri commendauit. Ioan. 17. Ioan. 17.

Decimonono quo ad imitationem: quia debet facta bonorum sequi. dist. 15. Non est. Et etiam facta minorum. 24. q. 3. Si habes. Exemplo Christi, qui dicit. Lu. 2. In his, quæ patris Lucæ 2.
mei sunt, oportet me esse. & Ioan. 8. Quæ pla- Ioan. 8.
cita sunt ei, faciõ semper. Et de imitatione aliorum di. Apostolis de sua. Matth. 11. Di- Matt. 11.
scite à me. Aliorum. Matth. 24. Ab arbore fi- Matth. 24.
ci discite parabolam &c. & Luc. 10. Vade, & Lucæ 10.
tu fac similiter.

Vigesimo & vltimo quo ad iudicium: Quia iustus non debet ex vindicta punire, & corrigere. dist. 86. Si quid. Et pronior esse ad miserandum, quam ad puniendum. dist. 45. Licet: Exẽplo Christi. Ioan. 8. Qui mulierem in adulte- Ioan. 8.
rio depræhensam non puniuit; sed misericordia ei pepercit, di. Vade, & amplius noli peccare. & Matth. 9. di. Ite; discite quid est mise Matth. 9.
ricordiam volo; & non sacrificium &c. Prædictis ergo apparet, qualis debet esse pastor Ecclesisticus exemplo Christi, qui sic fuit: quare apparet Christum dominum nostrum non solum solicitum; sed verum esse, & fuisse pastorem. Et ideo bene dicebat beatus Pet. in can. 1. Pet. 2.
1. ca. 2. Eratis enim sicut oues errantes; sed cõuersi estis ad pastorem, & Episcopum animarum vestrarum, & ideo verè, & rectè de seipso dicebat. Ioan. 10. Ego sum pastor bonus. Ioan. 10.
patet ergo breuiter expositio huius primę partis, videlicet. Iesus pastor solicitus. Cuius veri pastoris exẽplo ad instar pastoris materialis sit quilibet prælatus, vt pastor materialis. Primo vt portet panem, & sal in sacculo, idest panem vitæ assiduè degustet; & in agendis habeat sal discretionis.

Quilibet prælatus debet esse, ut pastor. materialis, & quomodo

Secundo

Secundo aqua vtatur pro poculo, idest diuina sapientia, quæ est aqua viua. Ioan. 3. Ioan. 4.
Tertio herbas virentes comedat, idest, exempla munda, dogmata exhibenda possideat.
Quarto canes pro custodia ouium teneat, idest linguam eruditam in erudiendo, & consulendo.
Quinto viliter induatur, & chordam habeat pro cingulo, idest nihil curet de terrenis, & carnem domet.
Sexto requiescat sub tecto paruulo, idest hic dicens se non habere ciuitatem manentem, & ad patriam anhelet.
Septimo stramenta habeat pro lectulo, idest rigide viuat.
Octauo folia sibi pro vmbraculo ab estu meridiano prouideat, idest, verba scripturæ semper inspiciat, ne à calore luxuriæ maculetur.
Nono caulas habeat pro defensaculo, & receptaculo; quia sub Dei protectione se ponat, & proijciat.
Decimo teneat virgam pro baculo; se corrigat disciplina, & baculũ crucis iugiter astringat, & innitatur eidem.
Vndecimo fistula oues congreget, & lętificet, idest sono laudationis, orationis, & prædicationis.
Duodecimo habeat fundam cum calculo ad lupum percutiendum, idest iustitiam exerceat in se, vt cum Dauid Goliath, idest diabolum, lupum rapacem fuget, & conterat, & sic hic non mercenarius dicetur; sed verus pastor, solicitus, & bonus: cui dominus dabit mercedem pro opere in pręsenti, & in futuro.
Declarata ex dictis est prima pars huius secũdæ conformitatis secundi libri, & quartædecimæ in ordine, videlicet. Iesus pastor solicitus.
Exponenda est amodo pars secunda, videlicet. Franciscus animatur.

SECVNDAE PARTIS SECVNDAE conformitatis, & fructus secundi libri, & quartędecimæ in ordine. s. Franciscus animetur. Expositio.

Beatissimi patris Fr. amorem, & dilectionem ad Christum & affectum, & si omnia vitæ ipsius gesta prodant, & declarent: tamen aliqua apertius depromũt, videlicet.
Primo pro amore Iesu mundi totalis abdicatio.
Secundo seruitij leprosis prompta exhibitio.
Tertio ipsius Christi crucifixi B. Frã. facta apparitio.
Quarto iniuriarum, & vilipensionis propter Christum voluntaria susceptio.
Quinto passionis Christi assidua deploratio.
Sexto trium Ecclesiarum iuxta Christi mandatum reparatio.
Septimo vitæ Christi, & Euangelij acceptio, & professio.
Octauo paupertatis artissimæ emplexus, & dilectio.
Nono crucis meditatio, gloriatio, & prędicatio.
Decimo pro Christo mortis cupitæ ter ostensio.
Vndecimo Francisci à Christo multiplex visitatio.
Duodecimo B. F. à Christo facta in indigentijs benigna subuentio, & in omnibus condescensio; ac beati. F. à Christo facta stigmatizatio, & sic de alijs: de quibus dictum est in sermone facto pro secundo prologo in primo lib. pro declaratione totius istius operis, & de his dicetur inferius in locis multis; & ꝙ amor Christi ad B. F. ostensus sit, vt hoc opus ostendit non solum in vltimo. s. passione, sed etiam in actibus pluribus vitę sibi similem reddendo, & conformem: vt præcedentes conformitates ostendunt, & sequentes: præcipuè tamen B. F. ad Christum amorem, & affectum ostendit singularem animas diligendo, & ipsarum salutem optando, & procurando: quã salutem Christi exemplo inductus est, & animatus procurare; prout hæc pars. 2. huius cõformitatis declarare intẽdit. Cum enim Christus pro salute ouium suarum, vt bonus pastor dederit animam suam: hoc animatus. F, salutem animarum feruentissimè procurauit. Amorẽ, quem ad Christum habuit reciprocauit, & cõuertit ad animas ipsius sanguine precioso redemptas.
Sed ꝙ B. F. habuerit amorem & zelum ad animas, & quantum: ex multis deprehendere possumus.
Primo ex sua destinatione. Ad animarum. n. salutem fuit à Deo destinatus, sicut dicit. 4. pars legendæ maioris, & 2. Et ostensum est in lib. 1. conformitate. 2. parte. 2. quare B. Fr. Christo conformis voluntate hoc dilexit, & egit. Depromẽtia mirum zelum B. F. circa salutem animarum.
Secundo ex eius ad Christum dilectione: Christi enim non se putabat amicum, nisi animas foueret, quas ille sanguine precioso redemit. vt dicit 9. pars legendæ.
Tertio ex suo discursu factus euangelicus pręco, vt dicit 4. pars legendæ ob animarum zelum ciuitates circuibat, & castra: ad Christũ conuertens animas sua vita, & prædicatione.
Quarto ex eius gemitu, & plorata: Cum. n. cerneret animas sanguine Christi precioso redemptas inquinari aliqua sorde peccati; tanta miserationis teneritudine deplorabat eas, tanquam mater in Christo quotidie parturiret, vt dicit pars. 8. legendæ.
Quinto ex eius processu; quia non sibi soli viuere;

ticere; ſed alijs proficere, vult Dei zelo ductus, vt dicit. 4 pars legendæ, & 12. Et ſic accepit diuina reuelatione.

Sexto ex eius affectu, & deſiderio: Cum Chriſto enim ſitiebat omnium ſaluandorum, vt dicit 14. pars legendæ. Nam cum animarum ſalutem viſceroſa pietate appeteret, & feruida emulatione zelaret, ſuauiſsimis ſe dicebat repleri odoribus; & quaſi vnguento precioſo liniri, cum ſanctorum fratrum per orbem diſtantium odorifera fama multos audiret ad viam veritatis induci.

Septimo ex eius affatu, & eloquio prædicationis eius verba ad quid erant? certè, vt dicit. 3. pars legendæ ad pœnitentiam homines inuitantia. Et in 4. parte legendæ dicitur. ꝙ prædicationis eius feruore ſuccenſi plurimi vtriuſque ſexus in coniugali pudicitia domino famulantes; ſecundum formam à Dei viro acceptam nouis ſe pœnitentiæ legibus vinciebant, quorum viuendi modum idem famulus Dei ordinem fratrum de pœnitentia nominādum decreuit. Conuertebantur etiam virgines ad perpetuum cælibatum. Multi etiam non ſolum deuotione compuncti; ſed perfectionis Chriſti deſiderio inflammati, omniū mundanorum varietate contempta. F. veſtigia ſequebantur. Et cauſa, quia homo videbatur alterius ſeculi, quippe qui mente, ac facie in cœlum ſemper intentus omnes ſurſum trahere conaretur, ac eius eloquia erant non riſu digna, nec inania; ſed virtute ſpiritus ſancti plena medullas cordis penetrantia; vt in vehementē ſtuporem audientes conuerterent, & obſtinatorum mentes efficacia virtuoſa mollirent.

Octauo ex habitu. cum enim in habitu formā gereret crucifixi: homines tam ruditate, quā forma ad bonum videntes incitabat.

Nono ex conuictu: in quinta parte legendæ ſic dicitur. Modos adinueniebat abſtinentiæ potioris; & quotidie exercitatione creſcebat: & licet iam perfectionis culmen attingeret, vt ſemper incipiens aliquid innouabat afflictionibus carnis puniendo libidinē. Egrediens tamen exterius propter verbum euangelij conformabat ſe ſuſcipientibus ipſum in qualitate ciborum, cum tamen ad interiora regreſſus diſtrictè ſeruaret rigidam abſtinentiæ parcitatem. ſequitur. Sicque ſeipſum auſterum ſibi, humanum proximo, ſubſtantiam Euangelio Chriſti per omnia reddens, non ſolum abſtinendo; verumetiam manducando præbebat ædificationis exemplum.

Decimo ex eius in exemplis dandis conatu, vt enim omnes conuerteret, omnibus ſe in exemplum virtutum exhibuit, vnde in 9. parte legendæ. Saluti animarum nihil præferendū eſſe di.co maximè probans, ꝙ vnigenitus Dei pro animabus dignatus fuerit in cruce pendere, hinc ſibi in oratione luctamen, in prædicatione diſcurſus, & in exemplis dandis exceſſus: vnde quotiens auſteritas nimia repræhēderetur in ipſo: reſpondebat ſe datum alijs in exemplum, licet enim eius innocens caro, quæ ſe iam ſponte ſubdebat ſpiritui, nullo ꝓpter offenſas, indigeret flagello; tamen exempli cauſa renouabat illi pęnas, & onera: cuſtodiens propter alios vias duras, dicebat. n. Si linguis hominum loquar, & angelorum, charitatem autem in meipſo non habeam, & proximis, virtutis exempla non monſtrem: parū proſum alijs, & mihi nihil.

Vndecimo ex oratione. Cum enim vt dicit. 10. pars legendæ: orationi vi mentis ſemper eſſet intentus; in oratione tamen auditus eſt à fratribus ipſum pie obſeruantibus, aliquotiens clamoroſis gemitibus apud diuinam ꝓ peccatoribus interpellare clementiam; multoſque ſua conuertit oratione; ſicut de latronibus patuit primo lib. conformitate. 11. parte 2.

Duodecimo ex fratrum ad prædicandū emiſſionem: Statim enim, vt fratres habuit ad numerum octonarium, cupiens vniuerſitatem fidelium ad pœnitentiæ lamenta vocare; eos in modum crucis diuidendo ad quatuor partes orbis, ipſo etiam eunte direxit, vt dictum eſt lib. 1. conformitate. 11 parte. 2.

Tertiodecimo ex ſua benedictione: benedictionibus omni acceptione digniſsimis accumulabat fratres illos, qui verbo, vel opere ad Chriſti amorem inducerent peccatores. Sic & per oppoſitum maledictionē imprecabatur his, qui ſuo malo exemplo deſtruunt, & confundunt, quod per alios ſanctos fratres Deus ædificat, vt oſtendit. 8. pars legendæ.

Quartodecimo & quo ad hoc vltimo zelus ad animas oſtenditur beati Franciſci, & ſalutem non ſolum omnium optaſſe; ſed procuraſſe ex ſacra indulgentia, quam à Chriſto impetrauit (adiuuante beata Maria) & à Papa Honorio. 3. obtinuit impetratione. Cum enim ipſe B. F. cum Chriſto Saluatore omniū deſideraret ſaluationem; & vbique eſſe non poſſet, nec fratres dirigere pro omnium ſalute, ac in mundo iſto adeſſe ſemper non poſſet, quia mortalis, cogitauit modum, & viam, quo omnes homines ſalutem poſſent obtinere ex remiſsione omnium peccatorum ſuorū, & hanc reperit, videlicet, à Chriſto impetrare indulgentiam pro aliqua certa die anni; vt faciendo aliquid, videlicet, intrando Eccleſiam ſanctę Mariæ de Angelis dictam de Portiuncula de Aſsiſio: quam ipſe reparauerat; & ordinem fratrum minorum ibidē ipſe inceperat; die ſecunda Auguſti; incipiendo à veſperis primæ diei, vſque ad veſperas ſecundæ diei, per diem. ſ. naturalem. 24. horarum cum confeſsione, & peccatorum contritione omnium

peccaminum, reciperet absolutionē; & quod cogitauit; opere perfecit, dictam indulgentiā vt optauerat à Christo impetrando & obtinēdo, ac etiam à Papa. Verum, quia B. F. noluit à Papa bullā de hac indulgentia, nec Christus permisit eum accipere; volens bulla sacrorū stigmatum suorum. B. F. impræssorum, istam indulgentiam confirmari, vt diabolus asserere habuit, vt dicetur. Quia ob hoc nonnulli ipsam veram nolunt credere: præmisso modo, quo B. F. eam à Christo obtinuit; & à Papa; & quo etiam ad diem: Demum circa ipsius autenticationem, & veritatem insistam eam probando vijs pluribus fore verissimam.

Cupientes scire modum quo B. Frā. sient socij sui sanctitate præclari, & veritate; videlicet, fratres Bernardus de Quintaualle. Leo. Petrus Cathanij. Angelus de Reate. Phillipus longus. Masseus Marignani, & Gulielmus retulerunt cuidam ciui de Assisio nomine Michaeli Bernardi de Spello, qualiter B. Fr. indulgentiam S. Mariæ de Assisio obtinuit, primo à Christo; postmodum à Papa Honorio: ꝫ est iste.

Descriptio modi quo B. F. obtinuit indulgentiā Portiunculæ.

Dum B. F. staret in cella sua apud sanctam Mariam de Portiuncula, & Deum feruentissime pro peccatoribus exoraret; apparuit sibi Angelus domini di. ꝙ iret ad Ecclesiam, quoniā Christus, & Beata Maria cum magna multitudine angelorum expectabāt ipsum. Quo cum perrexisset, & Christum cum matre vidisset; quæ stabat à dextris eius cum multitudine Angelorum; cecidit in faciem suam prę timore, & reuerentia. Et tūc dominus noster Iesus Christus B. F. prostrato in terra ante eius conspectum, & matris loquutus est, & dixit illi. Francisce, multum solicitus es cum tuis socijs pro salute animarum. Postula ergo quod vis circa salutem gentium, & consolationem animarum, & honorem Deitatis, & reuerentiam: quia datus es in lucem gentium, & reparationem Ecclesię. Et ipse iacebat quasi raptus in conspectu Deitatis. Et tandem reuersus ad cor, & confortatus dixit. Sanctissime pater noster, supplico ego miser peccator, quatenus digneris facere hanc gratiam humano generi; ꝙ cōcedas veniam, & indulgentiam omnibus, & singulis venientibus ad locum istum, & introeuntibus in Ecclesiam istam omnium peccatorum suorum vniuersaliter, & generaliter; de quibus confessionem fecerint sacerdoti, & mandatum susceperint. Et supplico beatæ Marię matri tuæ aduocatæ humani generis quatenus pro huiusmodi petitione me adiuuare, & apud tuam pijssimam, & clementissimam maiestatem intercedere dignetur. Et ipsa regina cœlorum, humillima, & beatissima inclinata precibus B. F. statim cępit supplicare filio suo di. Altissime Deus ops, supplico humiliter Deitati tuæ, & intercedo quatenus dignetur maiestas tua se inclinare precibus B. F. famuli tui. Et ipsa diuina maiestas statim loquuta est di. Satis grande est, quod petisti; sed maioribus dignus es frater Francisce, & maiora habebis, & ego orationem, & petitionem admitto. Sed volo, ꝙ vadas ad meum Vicarium, cui dedi potestatem ligandi, atque soluendi in cœlo, & in terra, & petas ab eo ex parte mea dictam indulgentiam. Duodecim socij B. Frā. qui erant in cellis suis omnia præfata audiebant, videntes lumē magnum in Ecclesia, & multitudinem angelorū in circuitu. Sed timore perterriti, non erant ausi intrare Ecclesiam, nec cellas exire. Statimque Christus cum multitudine angelorū, & matre cœlum adijt. B. F. mane socijs vocatis; præcepit præfata, ne alicui dicerent; & sumpto fratre Masseo de Marignano, pro socio ad dominum Papam Honorium tunc cū curia Perusij euntem accessit, & coram dicto domino Honorio se præsentans dixit. Sancte pater, nuper ad honorem beatæ Virginis matris Christi reparaui vobis vnam Ecclesiam. Supplico ergo sanctitati vestræ, vt ponatis ibi indulgentiam absque oblationibus. Qui respondit hoc conuenienter non posse fieri; quoniam qui indulgentiam petit, oportet ꝙ ipsam indulgentiam mereatur ponendo manum adiutricem. Sed indica mihi quot annos vis ꝙ de indulgentia ponam ibi. Cui B. F. respondit. Beatissime pater, & domine; placeat sanctitati vestræ non dare annos, sed animas. Et D. Papa. Quomodo vis animas? B. F. respondit. Sāctissime pater; volo si placet sanctitati vestræ, ꝙ quicunque venerint ad ipsam Ecclesiam confessi, & contriti, & sicut expedit absoluti per sacerdotem; absoluantur à culpa, & à pęna in cęlo & in terra à die sui baptismatis, vsque ad diem, & horam introitus Ecclesiæ supradictæ. Et dominus Papa respondit. Multum est, quod petis. Frā. nec est curiæ Romanę consuetudo talem indulgentiam exhibere. Tunc B. F. respondit Domine; quod peto, non ex parte mea, sed ex parte illius peto, qui misit me dominus Iesus Christus. Tūc Papa statim intulit ter dicens publicè. Placet mihi ꝙ habeas. Domini tamen Cardinales, qui tunc aderant responderunt. Videte domine; si huic talem indulgentiā exhibetis; vltramarinam destruitis, & indulgentia beatorum Petri, & Pauli ad nihilum redigetur, & reputabitur. Respondit dominus Papa. Dedimus, & concessimus eam sibi; non possumus, nec expedit id destruere, quod factū est. Sed modificemus eam, ꝙ tantum ad diem naturalem se extendat. Tunc vocauit Papa beatum. F. & dixit sibi. Ecce ex nunc concedimus, ꝙ quicunq; venerit, & intrauerit dictam Ecclesiam bene confessus, & contritus, sit absolutus à culpa, & à pœna: & hoc valere volumus singulis annis in perpetuum; tantum per diem naturalem

Concessio indulgētiæ Portiunculę.

naturalem à primis vesperis includendo noctem, vsque ad vesperas secundæ diei sequentis. Tunc B. F. inclinato capite egrediebatur de palatio. Et dominus Papa videns eum abire; vocauit eum, & dixit sibi. O simplicione, quo vadis? quid portas tu de huiusmodi indulgentia? Et B. Fran. respondit. Tantum sufficit mihi verbum vestrum. Si opus Dei est, ipse suum opus habet manifestare, de huiusmodi autem ego nolo aliud instrumentum, sed tantum charta sit beata Maria: notarius sit Christus, & Angeli sint testes. Ipse autem recedés de Perusio, & rediens Asisium in medio viæ in loco, qui dicitur Colie, vbi erat hospitale leprosorum, cum socio aliquantulum obdormiuit: Excitatus post orationé vocauit socium suum, & dixit sibi. Frater Massee; dico tibi ex parte Dei; ꝙ indulgentia mihi exhibita per summum Pōtificem, est confirmata in cœlis. In his autem omnibus diem determinatā B. F. non habebat nec à Christo, nec à Papa. Sed diem determinatā modo subsequenti, à Christo obtinuit beatus F. & à Papa. Cum. n. esset B. F. in cella, quæ erat in horto post Ecclesiam sanctæ Mariæ: hoc anno de mense Ianuarij; nocturno tempore, quasi media nocte; ecce sathan venit ad eum iuxta cellam. Et cum B. F. esset in oratione; dixit ei. Francisce, quare tu is mori ante tēpus? quare stas ad talia faciendum? nescis tu ꝙ dormire est potius alimentū vitæ corporis? tu iuuenis es; cui dormire & quiescere potissimum est, & alias tibi dixi, ꝙ tu iuuenis es, & alias poteris facere pœnitētiam de peccatis tuis: Ad quid ergo affligis te in vigilijs, & orationibus? Et B. F. spoliauit se sua tunica, & fęmoralibus, & exiuit de cella, & intrauit per grossam, & clausam sepem, & ingressus est siluam durissimā, & spinosam, quæ erat iuxta prædictam Ecclesiam sanctæ Mariæ. Et cum ipse B. Frā. esset in medio siluæ cum carne spinis concremata, & sanguinolenta; dixit ad se. Melius est inextimabiliter, ꝙ sic agnoscam passionem domini nostri Iesu Christi, quam obtemperem blanditijs deceptoris. Et statim fuit in medio siluæ lumen maximum, & in maximo gelu sicut in mense Ianuarij flores rosarum apparuerūt, & cętus angelorum innumerabilis apparuit tam in silua, quàm in Ecclesia, iuxta quam erat silua prædicta. Et tunc Angeli vna voce dixerunt B. F. Accedas velociter ad Saluatorem, & ad matrem eius stantes in Ecclesia. Tunc B. F. se inuenit indutum vestimento nouo; sed quómodo, & qualiter ipse ignorauit. Et apparuit via recta quasi de serico, & ornata ad eundum in dictam Ecclesiam. Et ipse B. Fran. accepit de Rosario illo 12. rosas rubeas, & 12 albas, & iuit statim per viam illam in dictam Ecclesiam S. Mariæ, & accessit ad altare, & posuit ibi rosas, quas secum detulerat. Et tunc vidit dominum Iesum Christum stantem, & beatam Virginem matrem eius à dextris eius, cum magna multitudine angelorū. Et B. F. allocutus est di. Sanctissime pater noster, ordinator cœli, & terræ, digneris ordinare propter magnam misericordiam tuam dié ipsam indulgentiæ: assistente ad hæc beatissima Virgine matre tua humani generis aduocata. Cui Christus respondit. Volo ꝙ sit dies illa, in qua B. Petrus fuit à vinculis absolutus; incipiendo à secundis vesperis illius diei, vsque ad vesperas sequentis diei includédo noctem. Et sic diuina maiestas statuit à vesperis primę diei Augusti vsque ad vesperas secundæ diei eiusdem mensis; vt quicunque venirent eo die contriti, & confessi de peccatis suis; de quibus memores exitterent; ꝙ remissa sint eis omnia, quæ per eos commissa sunt à die baptismatis, vsque ad diem introitus ipsius Ecclesiæ Sanctę Mariæ nominatæ. Et ipse B. Fran. ait. Sanctissime pater noster qualiter fiet, ꝙ istud veniat in scientiam, & credulitatem humani generis? Et ipse dominus noster ait. Francisce; hoc fiet Deo fauente, & prosperāte, & auxilium præbente gratia sua, tu tamen habes ire Romā ad Vicarium meum, qué constitui, cui potestatem dedi ligandi, atque soluendi, vt ipse faciat patefieri prout ei videbitur expedire. Et ipse B. Fran. dixit. Qualiter credet mihi vicarius tuus? forte non credet mihi peccatori. Et ipse dominus omnipotens dixit B. Fran. Deferas tecum testes aliquos de socijs tuis, qui audierūt, & rosas rubeas, & albas; quas de mense Ianuarij colegisti in siluam in affictione, & disciplina corporis tui, & in eo numero rosarum, quod tibi videtur expedire: prædicta omnia audierunt fratres Petrus Cathanij, frater Ruffinus Siphij, frater Bernardus de Quintaualle, & frater Masseus Marignani, & socij qui stabant in cellis suis extra ecclesiam in horto, vbi est cella B. Fran. Et tunc B. Fran. de illis rosis, quas detulerat de silua accepit ttes rubeas, & tres albas ad honorem sanctissimæ, & indiuiduæ trinitatis, & ad laudem Dei & B. Virg. Mariæ. Et demum cantus angelorū insurrexit maximus, & cantauerunt. Te Deum laudamus. Post hæc in mane B. Fran. reaccepit tunicam suam; & accessit ad illos tres socios suos, & dixit illis. Præparate vos ad veniendū mecum Romam. Et imposuit eis silentium de his, quæ audierant. Et illi fuerūt frater Petrus Catanij, frater Bernardus Quintauallis, & frater Angelus de Reate. Et ceperunt iter ad eundum Romam; alijs socijs in loco relictis Et ingressi ciuitatem Romanam, direxerūt gressus, suos versus ecclesiam lateranensem, & ibi inuenerunt Papam Honorium successorem Innocentij, vicarii domini nostri Iesu Christi. Cui B. Fran. omnia supradicta pro parte domini retulit. Et de his perhibuerunt testimonium tres

B. F. Christum allocutus est.

Christus B. F. respondit.

fratres supradicti, & illi 6. flores rosarum, tres albi, & tres rubei superius nominati. Et ipse Papa Honorius aspiciens in mese Ianuarii flores rosarum ita recentes, & tam acuti odoris, & coloris, dixit. Vere hoc est bene mirabile, & potius deitatis, quam humanitatis, & scimus quia verum est testimonium eorum. Nos tamen (dixit Papa) loquemur cum fratribus nostris, & audiemus in consilio secreto responsa eorum, & deliberabimus quid super his sit faciēdum. Et tunc iussit familiæ suæ vt reciperetur B. Frā. cum sociis suis in loco congruo, & honesto, & necessaria pro velle sibi darentur, & sociis suis. Et mandauit B. Fran. quod die sequenti diluculo esset coram eo, & sicut dominus Papa mādauit sequenti die diluculo extitit coram eo di. Digne Christi vicarie, adimpleatis circa materiam supradictam voluntatem regis cęlestis, & matris eius, cuius vocabulo ecclesia angelorum, siue de portiuncula nuncupatur. Et ipse Papa respondit di. Frater Fran. asseras coram omnibus fratribus nostris, & dicas quæ est voluntas regis cęlestis, & matris ipsius, licet alias dixeris tu, & fratres tui. Et B. Fran. respondit di. Voluntas eius est, vt à vesperis primæ diei augusti, vsque ad vesperas secundæ diei dicti mensis. quicunque intrauerit ecclesiam sanctæ Mariæ de angelis, siue de portiuncula Asisinatis diocesis, remittātur sibi omnia peccata sua à die sui baptismatis citra de quibus recordatur, & non recordatur, & in pœnitentia seu cōfessione memoriam fecerit, & mandatum susceperit à sacerdote corde contrito, & humiliato, & absolutus fuerit per ipsum sacerdotem post mandatum susceptum. Et dominus Papa respondit. Frater Fran. magnum est quod petis, sed postquam rex cęlestis dominus Iesus Christus ad instantiam B. Virginis matris eius tuā orationē exaudiuit: Nos scribemus Episcopo Asisinati, Perusino, Tudertino, Spoletano, Fulginati, Nucernino, & Eugubino, ꝙ conueniāt ad locum S. Mariæ de angelis, siue de portiuncula prima die augusti, & notificent indulgentiam, quæ tibi placuerit, & sic B. Fran. cum sociis, acceptis litteris summi Pontificis ad prædictos episcopos venerunt, & litteras fecerunt præsentari. Et procurauit ipse B. Fran. quod in die prima Kalendarum augusti omnes prædicti episcopi ad dictam ecclesiam conuenirent. Et factum fuit pergulum ligneum, in quo omnes dicti episcopi ascenderunt simul cum B. F. & cum magna maltitudo gentium ibi esset circa pergulum congregata quasi in media tertia dixit B. Fran. ipsis episcopis. Quis vestrum vult dicere, & prædicare, & indulgentiam nunciare? Et ipsi episcopi conuenerunt in unum, & dixerunt intra se. Nos frater Fran. habemus sequi tuam voluntatem secundum tenorem litterarum papalium. Et B. Fran. dixit. Licet nō sim dignus, volo aliqua dicere, & prædicare in conspectu istarum gentium, & annunciabo indulgentiam de mandato regis cęlestis, quæ sit ad instantiam beatæ virginis matris Christi. Et vos de mandato summi Pōtificis vicarij ipsius auctoritatem præbeatis, & annunciabitis vna mecum, & surrexit B. Fran. & prædicauit adeo benigne, & vtiliter, vt videretur angelus, & non homo carnalis. Et perfecto sermone, denunciauit indulgentiam videlicet vt quicunque venerit ad ipsam ecclesiam S. Mariæ de Angelis, & ingressum habuerit à vesperis primæ diei Augusti vsque ad vesperas secundæ diei dicti mensis, tam de nocte, quam de die, includendo noctem sicut diem, remittantur sibi omnia peccata sua, postquam confessionem fecerit à die baptismatis, vsque ad prædictum diem. Et hoc locum habeat in quolibet anno in perpetuum, de quibus recordatur, & non recordatur. Audientes vero episcopi indignati sunt, & scandalum passi sunt de hoc quod dixerat B. Fran. Ad quem dixerunt. Licet Papa mandauerit nobis, quod sequeremur circa hæc tuam voluntatem, non fuit tamen suæ opinionis quod sequeremur in hoc, quod congruum non est, vnde denunciabimus indulgentiam. 10. annorum. Et sic exurrexit Episcopus Asisinas dicere de 10. annis, & dixit quicquid dixerat B. Frā. nec aliud potuit dicere, & sic consequenter, omnes alij Episcopi, & ad hoc fuerunt multi testes, tam de Perusio, quam de alijs ciuitatibus, & castris: de contrata, videlicet, dominus Suppolinus Vgollini presbyter D Andreas de monte mellino de Asisio: frater Napoleo de Armezano. D. Ioannes gualterij. pater domini Ioannis. D. Ioannes petri tibalducij. D. Brūdus Lamansri. & finaliter multi alij de contrata, qui hic non sunt scripti: qui omnes fuerūt præsentes dictæ annunciationi indulgētiæ per B. F. & per prædictos Episcopos factæ. Præfatis ergo apparet quomodo B. F. dictam indulgentiam à domino Iesu Christo obtinuit primo, & postea à Papa, & quo ad diem.

Restat ergo videre, quia nulla bulla habetur de hoc, de veritate huius sacræ indulgentiæ. Vbi sciendum ꝙ veritas huius sacræ indulgentiæ multis apparet vijs, & testimonijs comprobatur. *Indulgentiæ Portiunculæ veritas. 12. testimonijs comprobatur.*

Et primo diuinorum. Istam enim esse veram indulgentiam ostendit Deus, vt patet ex supra dictis à sanctis fratribus attestatis: de modo huius indulgentię à B. F. obtentæ patet multis miraculis.

Et primo miraculo præ alijs eam B. F. concedendo, nunquam enim talem indulgentiam Christus alicui sanctorum dedit, vel concessit, sed soli. B. F. vbi ostendit affectum pijssimum ad animas; & B. Frā. præ sanctis alijs sibi dilectissimum, & acceptissimum.

Secundo miraculo rosas de mense Ianuarij ꝓducendo, & B. Fr. ostendendo, & tradendo vt

domino Papæ deferret in testimonium indulgentię ab ipso beato F. datæ, & concessæ.
Tertio miraculo summi Pontificis ad B.F. petitionem, & impetrationem indulgentiæ voluntatem inclinando, & flectendo: hoc fuit singulare, & diuinum vt dominus Papa talem dederit indulgentiam ipsi. B.F.
Quarto miraculo ipsam indulgentiam à Papa concessam in cęlo confirmando, & diem pro tali indulgentia sic miraculo se determinando, & statuendo.
Quinto miraculo. B.F. suis sacris stigmatibus consignando, teste enim diabolo stigmatum impręssio, bulla fuit approbationis istius sacræ indulgentiæ.
Sexto miraculo vno ore. 7. Episcopos contra velle ipsorum loqui faciendo in huius indulgentiæ pronunciatione.
Septimo miraculo eam sic per orbem diuulgando. Iuxta enim quod promisit de notificatione huius indulgentiæ, sic & fecit. non.n. fratrum prædicatione, sed diuina operatione hæc indulgenria in mũdo toto est diuulgata.
Octauo miraculo plura signa faciẽdo, & exercendo, plures enim, vt dicetur demoniaci ad indulgentiam sunt deducti, & intrantes ipso die Ecclesiam. S. Mariæ sunt liberati.
Nono ipsam pro defunctis applicatam accipiendo defunctos à pœnis purgatorij eripiendo, & absoluendo, vt dicetur.
Decimo miraculo diabolum ad veritatem dicendam de hac sacra indulgentia cogendo, & arctando; vt dicetur.
Vndecimo sanctos. videlicet, Dominicum, & Petrum ad testificandum mittendo, & destinando, & dicetur.
Duodecimo miraculo contritis, & confessis ipsam Ecclesiam pro indulgentia accipienda intrantibus omnia peccata plenarie dimittẽdo, & relaxando, vt ostendetur. His 12 miraculis, & testimonijs diuinis veritas huius indulgentiæ à Deo est declarata.
Secundo veritas huius indulgentię confirmatur testimonio virginis gloriosæ; quæ non solum in impetratione ipsius iodulgẽtię à Christo beatum Fran. iuuit, sed & alijs signis ipsam veracissimam complacuit demonstrare.
Anno domini 1233. Cum populus vt moris est ipsa nocte indulgentiæ circa Ecclesiam excubaret; motus magnus, & tumultus subito consurrexit; ita ꝙ ipsi fratres qui in pergulo, quod prope portam loci est, quiescentes simul excitati, causam tanti rumoris, & tumultus scire cupientes; cum vndique circunspicerent nil aliud viderunt, nisi columbam albissimam volatu celeri circuire bene per 5. vices Ecclesiam: vnus vero ex fratribus ipsis, videlicet frater F. volens factum amplius indagare, intrauit Ecclesiam, & fratrem Corradum sanctæ memoriæ de Offida; qui nunc gloriosus miraculis in loco de Insula requiescit, circa altare orantem inuenit; cui & dixit. Pater carissime, sicut auditis, tumultus, & clamor magnus, tanquam si aliquod miraculum factum sit; insurrexit in populo: Sed causam eius non videmus. Qui respondit. Fili, volo vt ea, quæ nunc tibi pandam secrete teneas; & vsque in diem mortis meæ nulli vnquam hominum manifestes. Vidi (inquit) virginem gloriosam reginam cœli inextimabili claritate, nimiaque luce citcunfusam, & puerum Iesum in brachijs tenentem de sublimitate cęlorum descendere: Qui puer dulcissimus omnem populum, qui ex deuotione præsens est, sine intermissione proprijs manibus benedixit, ac suam gratiam impartiuit, & hæc est causa cõmotionis, & tumultus, quem audistis.
Anno domini. 1326. in die indulgeutiæ dum quædam sancta domina staret sub quadam quercu ante Ecclesiam Portiunculæ existente, vidit ante fratrum processionem cantantium Christum, & beatam Virginem cum maxima multitudine angelorum cantantium, & iubilantium alta voce. Cũque Christus, & beata virgo simul cum Angelis dictam Ecclesiam introissent, & fratres post eos intrare cępissent; tunc visio disparuit, nec vlterius vidit.
Anno domini. 1327. frater Gregius de vrbe veteri confessus primo, dum iret versus dictã Ecclesiam Christum stantem ante ianuam dictæ Ecclesiæ, & beatam Mariam iuxta eum vidit. Et ipsa inclinato capite filio suo regratiabatur de tanta gratia, quam fecerat peccatoribus ad supradictam Ecclesiam accedentibus: Vidit etiam beatam Virginem respiciẽtem intus Ecclesiam, & dicentem hęc verba. In loco isto est thesaurus vitæ æternæ.
Item anno domini 1326. pridie kalendas Augusti, quidam peregrinus de Treueri Alamaniæ venit Assisium ad indulgentiam, & cnm ad ciuitatem tarde peruenisset, non potuit intrare; sed ad vnum paleare diuertens ibidem stetit. Sed cum audiret pulsari in loco fratrũ ad matutinum, surrexit vt diceret horas suas, & ecce quædam domina pulcherrima apparuit iuxta eum habens puerum Iesum in brachio, & in alio cereum; qui illuminabat totũ locum: Quam agnoscens esse beatã Mariam; ait ad eam. O domina mea mater misericordiæ, miserere mei. Et domina ad eum. Non respondeo tibi hic; sed respondebo tibi hinc ad tres dies in ista mea Ecclesia. Et his dictis; disparuit. Qui de mane Assisium intrans, venit ad locum, & confessus prædicta fratri Engiliberto de Colonia singula enarrauit, & deuote indulgentiam habuit.
Tertio veritas istius indulgentiæ probatur testimonio sanctorum.
Frater Corradus, qui suscitauit quinque mortuos, multotiens istam indulgentiam prædicauit,

cauit,& asseruit veram; & sic esse vt ipse frater Corradus dixerat, diabolus asseruit verum. Frater sanctus Ioannes de Aluerna auctentice deposuit coram testibus di. Ego frater Ioannes de Aluerna confiteor me audiuisse à fratribus Benedicto de Aretio; qui fuit socius.B. F. & ab ipso sanctissimo patre inductus,& receptus ad ordinem. Angelo de Burgo.Sancto fratre Corrado de Offida. Gratiano de Aretio socio sancti fratris Egidij. Rainerio de Aretio socio supradicti fratris Benedicti. Andrea de Burgundia. Mattheo milite. Egidio Capacio de Asisio. Ioanue, & Thoma de Asisio. Angelo de Perusio. Iacobo de Fallerono. Iacobo de Massa. Thoma de Treuio Augustino de Roma; qui omnes fuerunt excellentissimi sanctitate, & veritate, & omnes fuerunt cum socijs.B.F.ꝙ ipsi.s. audierũt à fratre Matheo socio pręcipuo.B.F.quomodo ipse fuit cum beatissimo patre sancto Frã. ad pedes summi Pontificis, videlicet, D. Honorij, cum summus pontifex liberalissime cõcessit indulgentiam supradictam in loco.S. Mariæ de Angelis. Aliorum etiam sanctorum est autenticata hæc indulgentia testimonio, vt statim dicetur.

Quarto veritas huius indulgentiæ probatur testimonio aliorum.s.sociorum.B. Fr. videlicet. Primo fratris Massei, à cuius ore supradicti habuerunt; de quibus dicit frater Ioannes de Aluerna: Qui frater Masseus iuit Perusiũ, & fuit cum B.F. quãdo dictam indulgentiam à Papa Honorio obtinuit. Secundo fratris Bernardi de Quintaualle fratris Petri Cathanij, fratris Angeli de Reate, qui Romę fuerũt cum.B.Fr.quando Papa Honorius indulgentiam determinauit. Et ipsi reddiderunt testimonium summo Pontifici quomodo Christus.B.F. dictam concesserat indulgentiam.

Tertio fratris Leonis socij beati.Fr. qui dixit domino Iacobo Capoli de Perusio: prout dictus dominus Iacobus fratri Angelo ministro prouinciæ sancti.Fr.coram pluribus fratribus retulit, ꝙ ipse frater Leo habuit ab ore.B.F.veritatem indulgentiæ per modum subsequentem. Dixit enim.B.Fr. fratri Leoni, ꝙ ipse petijt à domino Papa, ꝙ faceret sibi indulgentiam in anniuersario consecrationis Ecclesiæ. Et Papa respondit quantum vellet, & dixit Papa de vno anno, & de tribus, & venit vsque ad septem. Et B. Fr. non erat contentus. Dixit vero Papa quantum vellet. respondit. Volo (si placet sancte pater) vt propter beneficia, quæ Deus in loco illo fecit, indulgentiã omnium peccatorum, vt non habeant vltra brigam aliam. Et Papa respondit. Et ego cõcedo, ꝙ ita sit. Et cum sciuissent Cardinales, dixerunt Papæ, ꝙ reuocaret eam, quia erat in præiudicium terræ sanctæ. Et Papa respõdit. Nullo modo reuocabo postquam promisi. Et dixerunt. Arctate eam quantum potestis. Et tunc dixit Papa, ꝙ valeret tantum per vnã diem, & noctem; vel à vesperis ad vesperas. Et cum exiret à Papa.B.F.post concessionem, audiuit vocem dicentem sibi. Francisce, scias ꝙ sicut hæc indulgentia data est tibi in terra; ita confirmata est in cœlo. Et dixit.B.Fr. Teneas secretum hoc vsque circa mortem tuam; quia non habet locum adhuc: quia hæc indulgentia occultabitur ad tempus: sed dominus trahet eam extra: & manifestabitur. Sed dictus dominus Iacobus volens magis certificari de hoc: interrogauit iterum fratrem Leonem,& frater Leo respondit, ꝙ ita erat, sicut dixerat sibi.

Quarto fratris Petri Cathanij, qui Michaeli de Spello, vt dictum est supra; quomodo, B.F. acquisiuit primo à Christo, & postmodum à Papa Honorio coram multis fratribus enarrauit.

Quinto fratris Martini nepotis fratris Massei: qui ab ore dicti fratris Massei auunculi sui habuit quomodo.B.Frã. indulgentiam.S.Mariæ habuit à Papa Honorio in Perusio.

Sexto fratris Benedicti de Aretio: qui ab ore habuit fratris Massei.

Septimo fratris Rainerij de Aretio: qui simili ter ab ore habuit fratris Massei.

Octauo Petri Zulfani: qui interfuit consecrationi Ecclesiæ beatæ Mariæ,& audiuit.B. Frã. prædicare coram supradictis. 7. Episcopis,& habebat quandam cedulam in manu,& dixit. Ego volo vos omnes mittere ad paradisum, & annuncio vobis indulgẽtiam, quam habeo ab ore summi pontificis. Et vos omnes; qui venitis hodie,& omnes: qui venerint annuatim die tali bono corde, & contrito habeant indulgentiam omnium peccatorum suorum, hæc iste dixit coram fratre Angelo ministro prouinciæ.S.F.& pluribus alijs fratribus.

Nono cuiusdam fratris prædicatoris: de quo statim dicetur. qui Venetijs in loco fratrum prædicatorum coram multis fratribus habuit asserere, ꝙ dicta indulgentia erat verissima: nam ipse fuit pñs, & erat domicellus cuiusdã Cardinalis; quando B.F.à Papa Honorio ipsam indulgentiam impetrauit; & dixit hoc etiam multis dominabus: quibus à fratribus suis erat dissuasum de ipsa indulgentia.

Decimo testimonio illorum virorum: de quibus dictum est supra, ꝙ interfuerunt prædicationi.B.F.7. Episcoporum quando dictam indulgentiam primo.B.Fr.& postea ipsi diuino miraculo denunciauerunt. Et prędicta omnia publico instrumento pro maiori parte sunt habita,& ordinata. Multi alij sunt de ista indulgentia testes; sed sufficiant prædicti.

Quinto veritas huius sacræ indulgentiæ probatur testimonio.B.F. Cum enim beatus ipse Fran. impetrauerit eam à Christo, & ipsam habuerit,

habuerit, vt socij sui audierũt, & tres summo põtifici domino Honorio hoc attestati sunt, & à D. Honorio in Perusio ipsam beato F. obtinente B. Dominicus dixit se fuisse, vt dictũ est supra, & alius frater prædicator tunc domicelus cuiusdam Cardinalis, & frater Masseus; qui fuit eius socius, ac B. F. ipsam corã 7. Episcopis veram, & certam à Papa sibi concessam, & quo ad diem, & alia. B. Fr. quod de ipsa indulgentia dixit, nunquàm reuocauit. Et post hanc prędicationem Christus eum canonizauit suis signis stigmatizando. Et Ecclesia ob sanctitatem, & miracula cathalogo sanctorũ ascripsit, hoc ergo pensato, & sine quocunque alio fidem dare debet quilibet fidelis de veracitate huius sacræ indulgentiæ.

Sexto veracitas huius sacræ indulgentiæ probatur testimonio summorum Pontificum. Primo. D. Honorij, qui eam B. F. in Perusio ab eo petenti concessit: & nunquam reuocare voluit, nec reuocauit. Atque Romæ viso miraculo rosarum, & confirmauit iam datam, & diẽ statuit, pro obtentu dictæ indulgentiæ.

D. Papa Martinus. 4. dum, cum sua curia esset Perusij, superueniente tempore indulgentiæ multi de familia. D. Papæ licentiam accedendi ad ipsam petierunt: Camerarius hoc videns ad. D. Papam Martinum accessit, & tunc actualiter cum D. Papa erat. D. frater Matthæus frater minor Cardinalis de Aqua sparta: quamuis tunc non esset Cardinalis: sed lector curiæ; & dixit. D. Papæ. Beatissime pater: quasi omnes de familia vestra petunt licentiam ad indulgentiam accedendi. Et D. Papa respõdit Placet nobis, ꝙ omnes vadãt: & ipsam indulgentiam confirmamus. Et si ibi non est: eam ibidem ponimus per præsentes, & hoc coram multis dixit, & coram dicto fratre Matthæo. Et voluit, vt de hoc fieret priuilegium: sed frater Matthæus noluit exemplo. B. F. ꝙ fieret: quod. D. Papæ multum placuit ob imitationem. B. F.

D. Papa Alexander. 4. præsupponendo dictam indulgentiam veram, statuit, ꝙ de pecunia; quę offertur dicto tempore in ipsa Ecclesia capella sua. s. Papæ, videlicet, Ecclesia. B. F. de Assisio debet refici, & manuteneri.

Item idem. D. Papa Alexander. 4. præsupponẽdo dictam indulgentiam esse veram, concedit Custodi Assisij, ꝙ ipse possit dare omnibus fratribus auctoritatem audiẽdi confessiones aduenientium, ac si essent accedentium parochiales sacerdotes, & cum eadem auctoritate.

A D. Papa Ioanne 22. 1320. quæsitum fuit, quid diceret de indulgentia. S. Mariæ de Assisio iuxta constitutionem Clementis 5. de indulgentijs, respondit. Nos ad illam indulgentiam non ponimus os nostrum.

D. Papa Gregorius. 11. præsupponens indulgentiam veram mandauit per bullam suam specialem: ꝙ mercimonia vendi in Ecclesia. B. F. nullatenus à fratribus permitterentur tẽpore indulgentię. hoc ipsum approbauerunt alij summi Põtifices: qui eidem Honorio successerunt: qui vsque ad tempora præsentia videlicet. 1390. ad numerum 25. ascendunt: qui si cognouissent eam falsam, vel dubiam eam impugnassent, suspendissent, vel reuocassent: quod tamen non fecerunt. Ac cum de fide, & salute agitur: qui veritatem occultat, iram Dei super se prouocat. 11. q. 3. Quisquis. & c. Nolite timere. Et qui veritatem nõ defendit; quam defendere conuenit, proditor est veritatis. 11. q. 3. Nolite timere. Et vtilius scandalum nasci permittitur, quàm veritas relinquatur. De regulis iuris lib. 6. Qui te scandalizauerit. Ac veritas præfertur consuetudini: quia Christus non dixit. Ego sum consuetudo, sed dixit. Ego sum veritas. Io. 8. & 4. capitulis sequentibus. Et cum Romanus Pontifex sit caput omnium Ecclesiarum. d. 96. Cõstantinus. Et iudex omnium de ma. & obe. Solitæ. hinc est; ꝙ ad ipsum pertinet de huius indulgentia videre, & iudicare. Et cum ab anno. 1224. & vltra: quo fuit per Honorium data hæc indulgentia: nullus Pontificum aliquid de ipsa indulgentia attentauerit: hinc est. ꝙ cum in Sexto de regulis iuris dicatur. Qui tacet, consentire videtur, dicti summi Pontifices de ista sacra indulgentiam nihil dicentes ipsam approbarunt. Nota.

Septimo approbatur hæc indulgentia testimonio. 7. Episcoporum. s. Assisinatis; Perusini; Eugubini, Nucerini, Fulginatis, Spoletani, & Tudertini: qui oppositum proponentes dicere ad veritatem: & B. F. linguas ipsorum dirigente verbo patris. d. Iesu Chrrsto: qui ipsam indulgentiam dedit: idipsum dixerunt; quod in veritate erat, & B. F. prædixerat: quorum testimonium tam ratione personarum, & officij, quàm miraculi à Deo in ipsorum lingua operati, est testimonium multum autenticum, & ponderandum, quorum attestationẽ multi; qui audierunt pręsentialiter postmodum autenticè deposuerunt.

Ex dictis ergo apparet de sollicitudine, amore, zelo, beati Fran. ac desiderio; quod habuit ad saluãdas animas, & quomodo Christi exẽplo animatus est ad procurandum omnium salutem, quod super omnia ostendit huius sacræ indulgentiæ impetratio, quæ annuatim, & in perpetuum fidelibus pie accedẽtibus datur, nec ab ipsa separatur sexus, nec conditio, aut ætas. Quia omnibus tam mulieribus, quã viris, tam pauperibus, quam diuitibus, tam Italicis, quam Vltramontanis, tam Barbaris, quã Latinis, & sic de nationibus hominum, tam senibus, quam pueris, & iuuenibus dummodo sint contriti, & confessi (vt decet) ipsa indulgentia à Deo datur. Quare & si multis alijs beneficiis

neficiis (diuina gratia faciente) humano generi à beato Fran. exhibitis, homines beato Fr. quamplurimum obligentur, vt pote: Quia.

Primo mundum renouauit, vt patuit libro primo conformitate 8. parte 2. & conformitate 10. & 11.

Secundo vitam perfectam demonstrauit, vt patuit libro primo conformitate 9. parte 2. de regula euangelica, quam seruauit.

Tertio mundum contemnendum declarauit. libro primo conformitate 6. & dicetur in huius secundi libri conformitate 4. parte 2.

Quarto Iesum prosequendum indicauit, cuius amore omnia dispexit; ac post eius vestigia toto nisu perfectionis incessit, vt ostendetur in hoc secundo libro, & in tertio libro conformitate secunda parte secunda.

Quinto mundum sua vita, & doctrina illuminauit. De quo dicetur conformitate 13. huius secundi libri.

Sexto dæmones subiecit, & suppeditauit, de quo dictum est libro primo conformitate 7. & dicetur in isto secundo conformitate 9.

Septimo generis humani exaltatio, & hoc in sui persona tot, & tanta à Deo percipiendo, & specialiter stigmata. De quo dicetur conformitate 3. tertij libri.

Octauo per se, & suos fratres signa in orbe perpetrauit; propter quæ non solum in vna parte; sed in omnibus ratione liberationis à malis, & etiam exemplorum exhibitorum ab ipsis debent Deo, & beato Fran. fideles gratias exhibere de quibus dictum est lib. primo conformitate 8. & libro secundo conformitate prima, & dicetur libro 3. conformitate 9. & 10.

Nono in gloria celesti sublimauit de qua dicetur libro 3. conformitate 8.

Decimo purgatorium euacuauit libro 3. conformitate 5.

Vndecimo suorum deuotorum personas, & animas protegit & ad gloriam perducit libro tertio conformitate 10.

Duodecimo quæ cupit genus humanum obtinere beati Fran. meritis à Deo dantur sicut lib. 3. conformitate 9. & 10. dicetur. Tamen super omnia obligatum reddit beato Fran. huius sacræ indulgentiæ impetratio. Tum quia nullus sanctorum hoc vnquam exhibuit generi humano, nec procurauit. Tum quia non partem hominis procurauit saluari, sed totum hominem per dimissionem totalē omnium peccatorum. Tum quia non vni genti, ætati, vel conditioni; sed omnibus. Tum quia non pro vno semel, & tempore, sed vna die singulis annis, & perpetuo. Sic ergo tanto beneficio procurato per beatum Fran. quia salutem procurauit omnium, omnes homines; qui sunt, fuerunt, & erunt præalijs sanctis beato Fran. obligantur, & tenentur, nec est aliquis peccator tam sceleratus; nisi qui totaliter ignorat de ista indulgentia, qui excusationem habeat, si damnatur, aut non obtineat suorum ueniam peccatorum pure confiteatur, & ad hanc pergat indulgentiam, & salutem obtinebit perfectā. Magnum quippe est, quod vnus pauperculus modicus, & despectus tot bona mundo protulerit, & dederit, quod signū est acceptationis maximæ beati Fran. apud Deum, & sui feruentissimi amoris, & charitatis ad salutem omnium hominum præsentium, & futurorum.

Oēs homines obligati sunt B. Fr. & cur.

Nota

Dicta beneficia à beato Francisco hominibus tradita magna indigerent declaratione, sed ad præsens referare omitto causa breuitatis, quia ex dictis in præcedentibus, & dicendis in sequentibus apparebit eorum expositio, & magnitudo ipsorum. Sic ergo patet quomodo debet intelligi secunda pars huius secundæ conformitatis istius secundi libri videlicet Franciscus animatur, & hoc per respectum ad omnes fideles, & fratres suos generaliter. Restat ergo videre quomodo beatus Fran. ad instar Christi, ut pastor se habuit ad fratres; & alatus fuit ad faciendum omnia, quæ ad verū pertinent pastorem, & prælatum.

Vbi sciendum est quod beatus Fran. vt bonus prælatus, & pastor fratres suos velut oues à Christo eidē traditas Primo in loco tuto collocauit; quia in vita euangelica obseruanda fundauit, vt dictum est conformitate 9. primi libri.

Secundo ad pascua vberrima minauit; quia appetere æterna, & sola, & Crucifixi meditari mirifica incitauit, vt dicit 4. pars legendæ & 7.

Tertio ab insidijs diaboli conseruauit, sicut patuit de fratre Ruffino per diabolum deprauato; quem ad viam veritatis reducēdo, à diabolo liberauit. Et de fratre inobediente subacto habenis diaboli; quē suo monitu eripuit, & sic de alijs.

Quarto refecit, & cibauit non solum doctrina; ut dictum est in primo libro sed & cibo corporali, vt dicetur in isto secundo conformitate 12. vt patuit in capitulo generali Assisij celebrato, vbi quinque milia, & vltra fratrū Deus cibauit meritis beati Fr. vt dicit 5. pars legendæ.

Quinto placabilem, & affabilem in cōdescendendo se exhibuit sicut patuit cum fratre, qui multa abstinentia deficiebat vt dicit 5. pars legende. Et de alio fratre infirmo; quem duxit ad vineam ad comedendum vuas; & vt ruborē sibi tolleret, ipse prior comedit. Quibus comestis, Frater infirmus fuit ab infirmitate sanatus.

Sexto separauit, scilicet malos à bonis. Hoc patuit de fratre; quem expulit ab ordine, qui bene comedebat, & nihil operari volebat, & sic de alijs.

Septimo facta suorum fratrū, & ouium cognouit; sicut dicetur huius secundi libri conformitate

mitate 16. Nam introitum, & exitum fratrum omnium nouit, vt patuit in descriptione fratris minoris; quem debere esse dicebat ad instar sociorum suorum, scilicet fratris Bernardi, Ruffini, & sic de alijs. Cognouit facta fratris Leonis, Ruffini, Bernardi, Eliæ, & sic de alijs multis.

Octauo sanauit spiritualiter doctrina, & verbis, sicut patuit in nouitio, qui ordinem exire volebat; & de fratre Ruffino &c. Ac corporaliter, sicut dictum est prima conformitate huius libri secundi.

Nono per viam rectam, & perfectam deducendo conduxit; exemplar omnium vitutum ipsis præbendo in cunctis actibus suæ vitæ.

Decimo ad se benigne euocauit; & hoc dum archana diuinorum, prout videbat saluti ipsorum vtile esse reserando eis palam fecit, sicut de multis patet in legenda, vtpote de dilatatione ordinis, de inclinatione summi pontificis, & sic de alijs, quæ Deus ipsi reuelando eis edicebat.

Vndecimo pro eis exorauit, vt quarta, & decima pars legendæ ostendunt. Deum enim orauit pro tentatione fratris Bernardi, Ruffini, pro fratre Elia, & sic de alijs, vt dicetur conformitate 11. huius secundi libri.

Duodecimo suam vitam pro eis posuit, vnde vt præberet se eis; exemplarem vitam austerissimam vsque ad mortem semper duxit, vt patebit conformitate 13. huius secundi libri. Quibus apparet beatum Fran. verum, & bonum fratrum fuisse pastorem, & prælatum.

In B. F. fuerunt spiritualiter neti pastoris insignia.

Insuper ipse ad instar materialis pastoris spiritualiter accipiẽdo in sua pera, idest in sua mẽte gessit, & pectore. Panem vitæ scilicet Christum cum summa deuotione frequenter communicando, vt dicit 9 pars legendæ. Sal. summa discretione, vt auriga virtutũ omnia exercendo, vt dicit 5. pars legendæ. Aqua pro potu ad litteram fuit vsus, vt dicit 5. pars legendæ. Sed spiritualiter aqua sapientiæ fuit à Deo potatus intelligentiæ scripturarum vt 11. pars dicit legendæ. Herbis virentibus cum suis fuit vsus scilicet exemplis sanctorum, & specialiter Christi, vt dicit 4. pars legendæ. Et Apostolorum, vt dicit 9. pars legendæ, quorũ exemplo vixit, vt dicit 3. pars legendæ, & martirum triumphos emulabatur, vt dicit 9. pars legendæ. Canes habuit quia ipse cum suis prædicationis officium iniũctum, vt dicit quarta pars legendæ, exercuit fideliter, & feruenter. Viliter ad litteram indutus fuit, vt dicit quarta pars legẽdæ, & septima; & chorda cintus. Sub tecto pauperculo quoad vixit, reclinauit, vt dicit 7. pars legendæ, & conformitate quarta huius secundi libri dicetur. Stramenta pro lectulo habuit, scilicet terram cubitando. Et sic sub cœlo nihil habere voluit, nec corpori suo indulsit; imo circa mortem de nullo dixit se debere dicere culpam suam; nisi quia fratrem corpus, quod se sponte spiritui subiecerat, male tractauerat. Estum meridianum, & diaboli cum declinauit omnium contemptu, & despectione, vt dicit 7. pars legendæ. Et sic nulli viuenti onerosus fuit. Baculum tenuit; quia iustissimus fuit Deo, sibi, & proximo; quod erat debitum reddendo. Caulas habuit; quia fidem catholicam cum suis firmissime tenuit, & docuit, fistulam deuote tenuit orationis, eidem vendicando quicquid in ipso erat, vt dicit 10. pars legendæ. Calculum habuit, quia Christo totus iunctus fuit, & vnitus, vt dicit pars nona legendæ. Sic ergo beatus pater Fran. non mercenarius extitit, sed bonus, & verus pastor erga oues suas, idest fratres à Deo sibi traditos, & commissos. Quibus omnibus patet declarata secunda pars huius secundæ conformitatis videlicet Franciscus animatur, & generaliter, & specialiter.

FRVCTVS TERTIVS, ET CONformitas istius secundi libri & 15. in ordine. Iesus stola clarificus, Francicíscus subleuatur. Primę partis videlicet Iesus stola clarificus. Expositio.

DOMINVS & redemptor noster Iesus Christus cum ab instanti suæ conceptionis, perfectus Deus fuerit, & perfectus homo; animæ suæ non solum est plenitudo Deitatis communicata; sed & plenitudo gratię collata, vt habetur Ioan. primo, & tertio sententiarum distin. 14. ac omni beatitudine essentiali in portione superiori beatificata, vt 3. distin. habetur. Et miraculum per maximum fuit talem beatitudinem non redundasse ad portionem inferiorem. Et consequenter corpus suum non beatificasse beatitudine accidentali ipsum stolis beatitudinis vestiendo. Hinc est quod saluator noster; sicut Deitatem suam astruere voluit diuersis argumentis, & vijs, sic & animam suam fuisse beatitudine recreatam, non solum ostendendo suam Deitatem aperte animam beatificantem, & consequenter suam animam beatitudine principali, & essentiali beatificatam; sed & humanitatem, scilicet corpus suum aliquando beatificatum stolis gloriosis, & beatitudine accidentali non per vnam dotum beatificarum, sed in simul omnibus adunatis. Erat enim re vera decens, vt ipse Dei filius suam Deitatem nude, & aperte aliquando, & quibusdam ostenderet iuxta dictum beati Augustini, vt vitam ostenderet, in qua post hanc victuri sumus, ac præmium actuum, & operum virtuosorum: Quo

Ioan. 1.

non solum ad credenda, sed ad peragenda ardua à Deo iniuncta homo animaretur. Hanc enim suam Deitatem nude, & aperte in veteri testamento ostendit Moisi, non quando eã petijt. Exodi. 33. sed postea vt habetur Numeri 12. hoc enim ei munus à Deo cõcessum est, vt Deum videret sicuti est. Quæ contemplatio cunctis filijs in fine promittitur, vt dicit Augustinus 12. super Gene. ad litteram, & in Epistola ad Paulinam. Fuit etiam Isaiæ communicata. Isa. 6. vbi Glo. Deum nemo vidit vnquã oculo corporis, sed potest eum videre oculo cordis, sicut vidit eum Isa. vnde beati mundo corde; quoniam ipsi Deum videbunt. In nouo testamento vidit beatus Paulus in raptu, de quo habetur 2. Corin. 11. vnde beatus Augustinus in quæstione penultima ad Orosium sic dicit. Ob id raptus fuerat Paulus in tertium cœlum idest in intellectualem visionẽ, vt Deũ non per corpus, non per similitudinem corporis; sed sicut est ipsa veritas cerneret. Ad hoc profecto peruenerat Paulus, vt Deum sic in vita ista videret; sicuti sancti post hanc vitam. Idem dicit 12. super Gene. ad litteram, & in Epistola ad Paulinam de videndo Deum. Beatus etiam Stephanus vidit. Actuum 7. vbi Glossa. Quidam electorum in hac vita adhuc detenti mundato oculo cordis videre meruere gloriam, vt hic Stephanus, & Paulus raptus ad tertium cœlum, sed Paulus vidit, vt vident beati, quare & Stephanus. De beata virgine pie etiam est credendum, quod viderit, præsertim dum in eius vtero Iesus Christus moraretur, quia priuilegia gratiarum alijs concessa nõ sunt ab ipsa denegãda, prout dicit Hieronymus in sermone de Assumptione. Hodie &c. & Bernardus in Epistola ad Lugdun. De beato Benedicto idem asserere videtur beatus Gregorius 2. Dial. & de quibusdam alijs est pie credendum, vt per raptum ad huiusmodi visionem peruenerint in præsenti constituti, vt dicit Augustinus in Epistola ad Paulinam de videndo Deum. Et si dicatur, hoc videtur repugnare illi, quod scribitur. Exodi. 33. Non videbit me homo, & viuet. Respondet Augustinus in epistola ad Paulinam, quod non intelligitur, quod non viuat præsenti vita; & in corpore mortali, sed accepit viuere pro actu vitæ sensitiuæ, & imaginatiue, qua homo debet mori considerata visionis excellẽtia, non Dei omnipotentia. Contra prædicta est illud. Io. primo Deum nemo vidit vnquam, & Apostolus dicit, quod lucem habitat inaccessibilem, quã nemo hominum vidit, nec videre potest. Respondet beatus Augustinus primo libro de Trini. cap. 5. quod Apostolus pro tanto dixit, quod illi, qui vident Deũ, vltra homines sunt idest vltra hominis pura naturalia constituti, & in epistola ad Paulinam dicit, quod Deum nemo vidit vnquam, vel in hac vita, sicuti est, vel in alia vita, sicuti visibilia ista, quæ corporali visione cernuntur. Et põt dici iuxta glo. allegatam de Isa. quod nemo vidit vnquã oculo corporis, nec videre potest, vt dicit Apostolus. Hanc visionem ipse Deus, & saluator noster in præsenti constituto, vel constitutis communicando, quia non est visio permanens in aliquo, cui cõmunicata est, nisi in sua anima, sed transiens; plura, & singularia dona ipsum sic videnti elargitur.

[Margin: Exo. 33. Num. 12. Quomodo exponitur illud Deũ nemo vidit unquàm. Isa. 6. 2. Cor. 11. Act. 7. Dubitatio Exo. 33. Solutio. Dubitatio. Ioan. 1. Augu. 1. de Tri. 5. Solutio.]

Et primum est gratificationis, gratia enim viæ communiter non sufficit eleuare, & disponere ad tam arduam visionem: Nec est sibi proprium, & essentiale; quia sic quilibet videret, vel videre posset Deum: quare vel alia gratia requiritur, vel prioris augumentum, & hoc de communi lege, & non Dei omnipotentia pensata.

Secundum est perfectæ purgationis: Deus enim à solis purgatissimis mentibus videtur, vt dicit Augustinus. Primo de trini; quare homo tali visione sibi data ab omni scoria, & rubigine purgatur peccati; & fit vas purissimum.

Tertium est fomitis suppræssionis: pro tunc enim anima non incitatur ad malum, nec retrahitur à bono, imo oppositum, cum sibi omne bonum demonstratur.

Quartum est singularis sanctificationis; accipiendo sanctificationem pro singulari Dei in anima habitatione, iuxta illud Psal. Sanctificauit tabernaculum suum, Deus in medio eius &c.

Quintum est in gratia confirmationis, quia tali visione stante, quod peccet non est intelligibile.

Sextum est certificationis de permanentia in gratia, & forte etiam de perseuerantia finali. Paulus enim qui habuit huiusmodi visionem nõ permanentem, sed transeuntem dixit. Rom. 8. Quis nos seperabit à charitate Christi? Et respondebat di. scio quod nec mors, nec vita &c. poterit nos separare à charitate Dei, quæ est in Christo Iesu. Rom. 8.

Septimum est copulationis, tali enim visione homo cum Deo vnus spiritus efficitur, adeo vt ab ipso diuidi, vt dicit Apostolus, & separari non possit.

Octauum est consolationis. Psalmus. Adimplebis me lætitia cum vultu tuo, delectationes in dextera tua &c.

Nonum est transformationis perfectæ, vt dicat cum Apostolo Gal. 2. viuo ego iam non ego, viuit in me vero Christus. Galat. 2.

Decimum est illuminationis. Audit enim & videt cum Apostolo ij. Corin. 11. Archana verba, quæ non licet homini loqui. 2. Cor. 11.

Vndecimum est cupitæ dissolutionis, cupit enim cum Paulo dissolui, & esse cum Christo.

Duodecimum est gloriæ consequendæ subarrationis. Signum enim est gloriæ post hanc vitam

tam accipiendæ, cui talis visio à Deo in præsenti conceditur, vt patet de prædictis, quibus dominus dignatus est concedere. Et si dicatur. Nonne lucifer vidit Deum? Respondetur quod non visione hac, de qua loquimur sed alia; quia hęc est, quæ beatificat, & si transeunter tales, & permanenter beatos, quam non habuit ipse Lucifer, nec Angeli ante confirmationem in gratia. Multa alia talibus videntibus proueniunt, vt dicetur libro 3. conformitate 7. Sed ad pręsens dicta sufficiant. Hæc ergo visio sicut à nobis naturaliter desideratur; ita à quolibet, vt detur eidem à Deo, ipse altissimus debet deprecari, & dici, cum psal. Ostende nobis faciem tuam & salui erimus, facies enim tua plena est gratiarum. Hester 15. Hac ergo habita visione homo certificatur de credendis agendis, & obtinendis, quare nihil ei incredibile, nihil durum, & asperum est visum vt patuit in præfatis, & alijs, qui viderunt. Verum quia dicta visio non conceditur omnibus, & animam Christi fuisse beatam ab instanti suæ conceptionis credendum erat ab omnibus, ac oculi nostri, & sensus solum corporalia apprehendunt, & sentiunt, hinc est quod cum beatitudinem animę Christi, oculo corporali videre non possumus, sicut nec ipsam animam; per corpus ergo suum idest per corporis dotes eam beatam demonstrare decebat, vt per effectus huiusmodi, qui ab anima beata, & sola procedũt, ad beatitudinem eius animæ deueniremus: Et sic faciendo de beatitudine accidentali noticiam haberemus ipsius Christi. Declarare ergo eidem placuit suæ beatitudinem animæ per dotes corporis: Et quia dotes beatificantes corpus, sunt quatuor videlicet subtilitas, agilitas, claritas, impassibilitas. Corpus enim gloriosum quatuor præfata habebit: Quia enim nunc est grossum, tũc erit subtilissimum, omnia sine læsione penetrans: Quia est ponderosum, & graue, tunc erit agilimum, & perget quocunque libuerit quasi in momento, quia est obscurum tunc erit clarissimum, utpote sole splẽdidius, quia vero nunc subiectum est passionibus, tunc erit impassibile; quia à nullo pati valebit: Et hæ quatuor dotes, siue sint ab anima, siue ab alio, astruunt tamen animam beatam: Saluator noster per præfata animam suam esse beatam reserauit, non simul in vita, & si post, sed nunc vnam, nunc aliam declarando.

Qua visione Lucifer vidit Deũ. — *Hester 15.* — *Dotes corpus beatificantes.*

Dote subtilitatis vsus est, prout dicit Hugo de sancto Victore, quando virginitate præseruata, & virginitatis intacta clausura à virginis vtero clauso exiuit de beata Maria nascendo. Et si sanctus Thomas dicat, quod non fuit per dotem subtilitatis, qua sit tunc vsus; sed miraculo nouo.

Agilitatis dote vsus est; quando supra aquas ambulauit, vt docent euangelia: Aqua enim nõ est indurata sub eius plantis; sed in sua permanente dispositione saluator super eam ambulauit.

Impassibilitatis dote, sequendo dictum Vgonem, vsus est; dum panem transubstantiauit in corpus. Vnde corpus Christi, & si mortale esset in se, quando ipsum discipulis tradidit & passibile, licet Corpus Christi esset mortuũ pro tunc, si esset, & fuisset in sacramento; quia omne absolutum, quod infuisset eidem extra sacramentum, inesset eidem dum esset sub sacramento, sed non omne respectiuum, tamen si corpus Christi, idest hostia consecrata percuteretur, in ignem poneretur; & sic de alijs passionibus nihil corpus Christi pateretur. Ratio quia impassibile est sub sacramento cõtentum: Et sic dote impassibilitatis suum corpus adornauit, modo iam dicto sub sacramento locando, ei vt à nihilo possit affici extrinseco concedendo.

Claritatis vero dote vsus est quando in monte Tabor coram tribus Apostolis transfiguratus, species eius (vt dicit Lucas) apparuit altera non in quantitate, sed in qualitate, quia vt dicit Matth. 17. Facies eius apparuit vt sol, vestimenta eius alba sicut nix: De qua dote, & de qua transfiguratione loquitur prima pars huius tertiæ conformitatis istius secundi libri di. Iesus stola clarificus. Et quia hoc indiget debita expositione, ideo pro eius declaratione sunt aliqua inquirenda, & videnda.

Matth. 17. — *De transfiguratione Christi mirabilia.*

Primum, quod cum euangelista Matth. dicat, quod Christus transfiguratus est, vidẽdum est. Quid sit transfiguratio facta. Et pro huius indagatione sciendum est; quod transfiguratio ad vim vocabuli eundo, est in figuram alterius transitio, & mutatio. Sed figura in sacro eloquio dicitur dupliciter. Aliquando accipitur pro quantitate sapien. 7. In ventre matris meę figuratus sum caro. Aliquando dicit qualitatem, & sic accipit Aristo. ponens eas in quarta specie qualitatis, & de hac loquitur Apostolus primæ Corin. 7. Præterit figura huius mundi, & quandoque accipitur figura pro signo 1. Corin. 11. omnia in figuram idest in signum contingebant illis. Sed de hac nihil ad propositum. Saluator ergo quando transfiguratus est, quantitatem nec corporis, nec faciei mutauit, sed bene qualitatem, quia in aliam figurã, scilicet beatã mutatus est. Sic ergo patet quomodo in figuram aliam saluator trasfigurando se, est mutatus.

Sap. 7. — *1. Cor. 7.* — *1. Cor. 11.*

Secundum est quare voluit se transfigurare. Et licet dictum sit in parte; tamen hoc voluit exercere (vt dictum est) vt beatitudinem animæ suæ demonstraret, per beatitudinem ad tempus corpori collatam, quæ ex animæ beatitudine procedit, quia non potest bene intelligi, ꝙ corpus sit beatum, & anima non, & si ęconuerso fuerit in Christo: Et quia in Deitate ip-

te ipsius animæ nostræ, in humanitate corpora nostra suam beatitudinem debent habere: Quid esset beatitudo nostra, sanctis Apostolis tali transfiguratione declarauit. Id ipsum peregit; quia ipse præmiserat, vt patet. Mat. 16. Si quis vult venire post me, abneget semetipsum &c. & vt dicit Gregorius. Magnum est abnegare, quod habet; sed valde multum est abnegare, quod est, & Ambro. istum passum exponens Euangelij di. Arduum quippe est crucem tollere; animam periculis, mortique corpus offerre. Negare quod sis, cum velis esse, quod non sis, & subdit. Moralis, & bonus magister nequis desperatione frangatur, aut tædio; præmium voluit ostendere, quid in futuro sit mercedis ostendendo. Insuper quia dixerat. Matth. 16. Sunt quidam, de hic stantibus, qui non gustabunt mortem, donec videãt filium hominis in regno suo, & cum ipse sit veritas. Ioannis 15. quod promiserat opere impleuit Demonstrauit enim, & in sua fore virtute se beatificare, & beatitudinem pro libito assumere.

Matth. 16.

Matth. 16.

Coram tribus, & cur se Christus solum trãsfigurauit.

Tertium videndum, Cur coram tribus discipulis, & non pluribus se transfigurauit; quia Euangelium dicit: ꝙ Iesus assumpsit Petrum, Iacobum, & Ioannem, & non alios. Respondetur.

Primo quia sufficiens est testimonium duorum, vel trium.

Secundo propter misterium trinitatis prædicandum per istos tres Apostolos, tribus linguis principalioribus; quia Petrus latinis. Romæ enim obijt. Iacobus Hębreis, & Ioannes Græcis.

Tertio vt doceret, ꝙ ardua, & secrera pluribus non sunt reuelanda.

Quarto vt hos præ alijs autenticos redderet, vtpote qui esse debeant columnæ Ecclesiæ in misterio trinitatis.

Quinto si omnes assumpsisset, quare & Iudam indignum. Si alios, & non ipsum occasionem ex dimissione ad malefaciendum ei prębuisset, vt dicit Dama.

Cur Christus transfiguratus est in monte tabor.

Quartum quærendum in quo loco facta est huiusmodi transfiguratio, & respondet Euangelium, ꝙ in monte excelso, & seorsum. s. in monte Thabor vbi. Primo innuit, ꝙ id Christus fecit vt ostenderet, ꝙ Deus se, & sua referat illis, qui à strepitu sunt remoti mundanorum, sicut Moysi in monte Sinai. Exodi 20. & 33. & Eliæ in monte Oreb. 3. Regum 19. Et discipulis in monte. Matth. 5. Secundo vt daret intelligi, ꝙ non in istis inferioribus, sed in superioribus gloria nostra est quærenda, & beatitudo: Sed à terrenis oportet consurgere, qui cęlestia vult intueri, & habere.

Exo. 20. 33
3. Reg. 19.
Matth. 5.

Quintum quærendum, & videndum, quomodo facta est hæc transfiguratio. Respondetur ꝙ Iesus transfiguratus est ante eos, vide coram quibus; quia ante eos sanctos Apostolos, hoc egit vt testes essent, & vt animaret eos ad similem beatitudinem peroptandam transfiguratus est ante eos. Nota ꝙ Deus fecit hãc transfigurationem, Sed dicitur passiue transfiguratus, & hoc respectu humanitatis, & corporis debet intelligi, non respectu animæ, ac Deitatis. Iam enim erat in anima, & anima fecit vere in corpore. Sed quomodo? dicit, Euangelium facta est facies eius altera, non quantitatiuè, sed qualitatiuè; quia vt sol: quia beata, & gloriosa. Resplenduit enim facies eius, vt sol, immo plusquam sol. Et quia non habuit exemplum clarioris luminosi, ideo posuit sol.

Sed hic sunt aliqua dubia. Primum dubium, vbi fuit ista claritas in subiecto. Respondet Alexander de Ales. 3. parte summæ parte prima. quæstione. 214. ꝙ subiectiuè fuit in corpore; Sed in veste fuit ab exteriori à super infuso faciei splendore.

Secundum dubium. An talis claritas fuerit gloriosa? Respondetur ꝙ sic, & si ad tempus assumpta, vt enim dicit Lucas. cap. 9. Visus est in gloria magna, & testantibus doctoribus Ieronimo, Chrisostomo, & Remigio super hunc locum; In gloria visus est futuræ postea resurrectionis; in qua post iudicium apparebit electis.

Tertium dubium, Cur dominus volens ostendere beatitudinem sui corporis, plus Apostolis reserauit per dotem claritatis, quàm per alias dotes? Respondetur, ꝙ alias dotes, videlicet duas ostenderat. Primam. s. subtilitatem nascendo. Secundam super aquas ambulando. Matth. 14. Quare restabat per hanc ostendere. s. per claritatẽ. Hoc idem peregit; quia ad claritatem omnes aliæ dotes sequuntur: Lux enim sine sui corruptione, corpora penetrat diaphana, & sic est subtilissima: Fit subito, & multipliciter in medio, & sic agilima. Non inficitur transiens per infecta, & sic impassibilis, vt dicit Alexãder, tertia parte. quæstione. 219. quare ostendendo de claritate cõsequenter, & de alijs ostendit. Sic ergo claritas illa fuit ab interiori producta. s. claritas corporis, & fuit vera; quia aliter fuisset non visio, sed illusio, & fuit gloriosa, vt dictũ est.

Quartum dubiũ. Quomodo potuit stare ista claritas cum colore priori? Respondetur, ꝙ color est quid materiale respectu lucis; quare propositum, Similiter in quibusdam lapidibus preciosis simul stant color, & splendor, vt docet experientia. Hoc etiam Deus potest facere.

Quintum dubium, quomodo talis clariras gloriosa potuit stare in corpore mortali? Respondetur ꝙ cum dotes sint distinctę, & Deus cunctipotens, potuit pro tempore dare vnã, sine alia.

Sextum

Sextum dubium, Quomodo tanta claritas cū esset centies lucidior sole (vt dicit Hilarius, & Aimo) non illuminauit totum mundum? Respondetur. Primo ꝙ illa claritas voluntariè est in corpore domini expressa; & per consequens cui voluit manifestauit. Secundo quia vt docet experientia: Lucerna non illuminat nisi sit in situ debito locata. Quare nec claritas illa; quia non in sito apto posita mundū illuminabat. Tertio hoc fuit factum virtute diuina retrahente lucis huius radios. Vt enim dicit Augustinus in Epistola ad Paulinam. Sicut in nostra potestate est videre corporalia, sic in potestate spiritualium est, vt ea videamus, vel non; quare propositum.

Cur fixis oculis sol intueri nequit.

Septimum dubium, Sicut cum oculi nostri in sua claritate fixa acie solem intueri nequeūt; quomodo oculi Apostolorum tantam lucem videre potuerunt? Respondet Alexander. 3. parte, quæstione. 224. ꝙ solem non possumus videre non ratione splendoris, sed caloris dissoluentis humidum radicale pupillæ oculi. Sed claritas gloriosa non est visus diuerberatiua, vel dissolutiua, sed magis conformatiua fortificatiua, & delectatiua, & sic ipsam videre potuerunt. Facies ergo facta est vt sol, vestimenta eius alba vt nix. Et quia nihil albius est niue, nec splendidius sole, exemplum Euāgelista posuit de ipsis. Et sic patet quomodo facta est transfiguratio.

Ad transfigurationé hæc sequuta sunt. Primum subsequutum.

Sed videndum est quid ad hanc transfigurationem est sequutum, & sancti Euangelistæ. Matth. & Lucas ponunt plura.

Et primum est duorum prophetarū ad Christum aduentatio, & accessio. Nam & ecce apparuerunt Moyses, & Elias cum eo loquētes. Pro horum declaratione sunt aliqua dubia renouanda.

Primum dubium, An Moyses vere resurrexerit? Respondet Alexander in tertio locis prẹallegatis ꝙ non; sed bene fuit ibi eius anima, nec fuit necesse ibi esse eius corpus; quia virtute diuina apparuit Apostolis. Potest etiam dici, ꝙ sicut Angeli in corpore assumpto nobis apparent, vel similitudine corporali, sic & ipse apparuit: quia corporeis oculis spiritum videre non possumus. Potest etiam dici Dei omnipotentia pensata, ꝙ in proprio corpore potuit apparere.

Secundum dubium. Qualiter apparuerunt? Respondet Lucas, Capitulo. 9. ꝙ visi sunt in maiestate. s. Christi: Nam sequitur ꝙ Apostoli vigilantes viderūt maiestatem eius, & duos viros, qui loquebantur cum eo; quare ipsi gloriosi in se non erant, sed sic in gloria apparebant, & redundati gloria maiestatis Christi.

Tertium dubium, Cur illi duo. s. Moyses, & Elias apparuerunt? Respondetur primo, vt Christus ostenderet se non egisse contra legem, prout dicebant pharisei, sed secundum legem, in cuius signū legislator apparet Moyses, ac legis emulator Elias.

Secundo, vt ostenderet se vitæ, & mortis Imperium habere; Moysen de limbo, & Eliam de paradiso extrahendo.

Tertio vt reseraret illum se esse, quem lex, & prophetæ proclamauerunt, & legis & prophetarum omnia implesse, & implere venisse.

Quartum dubium, Cur Christus voluit hos duos suæ transfigurationi adesse? Respondetur, ꝙ hoc egit vt de sua gloria, & beatitudine animæ, & pro tunc corporis testes haberet autenticos, tam de veteri testamento, quàm de nouo: Moysen, & Eliam de veteri: Apostolos tres de nouo; vt sic euidenter doceret se esse nostrum glorificatorem testibus vtriusq; testamenti tam solemnibus.

Quintum dubium, Quare Enoch non venit sicut Elias? Respondet Alexander loco præallegato, ꝙ Christus in hac transfiguratione voluit gloriam resurrectionis, & opus redemptionis facere exprimere, Et quia solum explicite fuit tradita, & credita post diluuium. s. Abrahæ primo, & sic deinceps: Et Enoch fuit ante, quando solum implicite credebatur: quare ipse non fuit adductus. similiter Moyses omnia, quæ fuerunt in primo statu, per Dei sciuit reuelationem: quare pro illius tēporis teste sufficiens erat.

Secundum subsequutum.

Secundum ad hanc transfigurationem subsequutum est Moysi, & Eliæ cum Christo alloquutio. Euangelium dicit, ꝙ loquebantur cū eo, sed quid? Matth. non dicit. Sed Lucas dicit, ꝙ dicebat excessum eius, quem completurus erat in Ierusalem; Quo verbo ostenditur, ꝙ ipsi eum dulcissimè, & humillimè exorabant, ꝙ passionem, & si acerbam, & diram, subire tamen vellet pro generis humani redemptione, & salute. O cum quanta reuerentia loquebatur cum eo, vtpote cum Rege, & Deo suo.

Sed aduerte, ꝙ in hoc actu Christus se ostendit. Primo verum Deum viuorum, & mortuorum istos sic ad se adducendo.

Secūdo, ex fine redemptorem omnium; quia de hoc loquebantur.

Tertio omnipotentem, Moysen de inferni, limbo deducendo.

Quarto beatificatorem; quia viderunt eum beatum, & in maiestate sua: Ad quam visionē sequutum est ipsorum duorum quasi glorificatio; quia fuerunt gloria Christi, & maiestate pleni; ideo dicit Lucas, ꝙ visi sunt in maiestate, idest gloria Christi: sicut enim superinfusione lucis, fit homo lucidus saltem exterius: sic in proposito. Ad quod subsequutum est magnum gaudium ipsorum.

Primo quia viderunt eum, quem tanto tempore videre peroptauerant.

Secundo viderunt eum in decore.

Tertio quia ipsi ex gloria Christi recreati sunt aliqualiter. Abraham vidēdo diem eius, gauisus est: quanto magis isti.

Tertium subsequutum. Tertium subsequutū ad istam transfigurationem, est Petri ad Christum singularis prolocutiō, & responsio vt dicit Euangelium. Sed hic sunt aliqua dubia.

Primum dubium. Quomodo Petrus, & Apostoli cognouerūt Moysen esse, & Eliā, quos nūquam prius viderant? Respondetur, ꝙ hoc cognouerūt in luce illa ineffabili claritatis Christi, visi enim sunt in gloria, & maiestate Christi: Quo sequitur ꝙ in gloriæ lumine obtecta prius reuelantur. Sequitur etiam, ꝙ non solū gloria homo illuminatur; sed etiam recreatur. Petrus clamat visa gloria di. Domine bonum est nos hic esse. Et si in via multo fortius in patria, vbi est æterna beatificatio.

Secundum dubium. Quare Petrus non dixit sibi, & socijs construere tabernaculum, sed solum Iesu, Moysi, & Eliæ? Respondetur ꝙ Petrus, vt dicit Luc. Dormierat, & euigilans à somno stupefactus dixit hæc, nesciens quid diceret.

Secundo potest dici ꝙ beatus Petrus construendo Christo tabernaculum, sibi construebat, & socijs.

Tertio potest dici, quòd sibi, & socijs non dicebat tabernaculum construi; quia se, & eos non putabat tanti meriti: sicut illos esse, quos in maiestate videbat.

Tertium dubium. An Petrus iuste peteret? Respondetur quòd non; quia nesciebat (vt dicit Euangelium) quid diceret. Item Christo, & sanctis non sunt facienda tria tabernacula, sed vnum; quia vna fides, & vna Ecclesia; cuius ipse Christus est caput. Similiter beatitudo non debet appeti pro præsenti, sed pro futuro? Et ideo quia nesciebat quid diceret Christus, suæ quęstioni nihil respondit.

Quartum dubium. quare non fuit in hoc à Christo illuminatus vt sciret quid loqueretur? Respondetur, quòd lux illa diuina irradiabat vbi vult, quos vult, & quantum: Sic dedit eis notitiam de Moyse, & Elia, & non de alijs. Homo insuper nāliter alienatur dū supra se eleuatur, & ideo in vno à domino fuit adiutus. s. vt videret gloriam Dei: in alio suę naturę dimissus. s. inquirēdo. Apparet etiam quòd Deus non quę scit, beatis reuelat.

Quintum dubium. Si quod Petrus petjt, nunquid corporaliter, vel spiritualiter erat intelligendum? Respondetur, vt credo spiritualiter: Sed nē fuit impletum? Respondetur ꝙ partim non; quia fides trinitatis, non faciet tria tabernacula, sed vnum; quia tres personas in vna essentia confitetur. Item Christum sanctis non æquat, nec econuerso quare tabernaculum facit ipsi soli, & non alijs, quia vna est Ecclesia. Partim vero est completum; quia tria tabernacula, idest, tres status sunt in Ecclesia. Primus clericorū significatus per Christum. Secundus cōiugatorum significatus per Moysen.

Tertius religiosorum, & virginum significatus per Eliam.

Quartum subsequutum. Quartum subsequtum ad transfigurationem est, Apostolorum obrumbratio, dicit Euangelium, ꝙ nubes lucida obumbrauit eos. Sed quæ fuit, & quid hæc nubes? Respōdet Beda, ꝙ spiritus sanctus, sicut & columba, & sicut in baptismo Christi fuit tota trinitas; sic, hic, pater in voce, spiritus sanctus in nube; & filius in persona propria transfiguratus. Sed quid egit hæc nubes? Respondet Euangelium ꝙ obumbrauit eos, idest, circunfulsit, ab effectu dicuntur obumbrati; vestiuit eos, & operuit, vt ostenderet eis gratiam diuinam infusam; vt ꝙ eis fiebat, potius gratiæ diuinæ tribueretur; quàm ipsorum meritis: vel post dici obūbrauit, idest, refrigerauit, nam refrigerium magnum præstitit eis; vt quod Petrus dixit, bonum est nos hic esse, tali sit expertus obrūbatione. Vel aliter potest dici ꝙ obumbrauit eos, vt daret intelligi, ꝙ sancti Apostoli, quibus dominus loquebatur, erant vt nubes, leuis per separationem a terrenis: opaca, per sequestrationem ab omni sensuali delectatione: clara, quia totus homo in intimis erat recollectus, quæ tria requiruntur in eo, cui loquitur dominus: sicut fuit in Moyse, cui in nube loquutus est dominus in mōte. Exo. 20. Exo. 20.

Quintum subsequutum. Quintum consequutum ad transfigurationē est paterna informatio, sic obumbratis vox insonuit. hic est filius meus &c. Sed quid pater loquitur obūbratis? Certe hic est filius meus dilectus, in quo bene mihi complacui, ipsum audite; vbi ostenditur.

Primo Christi nobilis conditio; quia hic est filius meus.

Secundo summa perfectio; quia in eo bene mihi complacui.

Tertio vera instructio; quia ipsum audite, & sic patet ꝙ Christus est verus Deus; quia filius meus. s. Dei patris. Gratia plenus, & virtutibus; quia in eo mihi complacui. Veridicus in verbo, & doctrina; quia ipsum audite. Sed cur non dixit ipsum sectamini, & eius opera; sed solum ipsum audite? Respondetur, quòd Apostoli iam ipsum sequebantur. Christus prius egit, & postea docuit, & quia doctrina non discrepabat à vita: Inducendo erga Apostolos ad audientiam doctrinæ; fecit consequenter, & vitæ imitationem.

Sed sciendum est ꝙ Apostoli primo obumbrantur, secundo informantur. tertio prosternuntur: quia Deus.

Primo gratiam infundit, quæ mentem refrigerat; humectat deuotione, & cor mollificat: quæ tria intelliguntur in nube.

Secundo

Secundo aperit intellectū vt homo percipiat Christi doctrinam, conditionem, & vitam.

Tertio prosternit; quia ostendit, ꝙ homo de seipso nihil debet præsumere, quantumcunq; visitetur à Deo donis: quia nihil est; sed de Deo.

Sextum subsequutum. Sextum ad transfigurationem subsequutum est Apostolorum prostratio: quia ceciderūt non retro vt reprobi; sed in facies suas sicut à Deo electi. Sed quare ceciderunt? Certe quia humana fragilitas celsitudinem non sustinet diuinæ alloquutionis. Daniel nō sustinuit alloquutionem angelicam; sed cecidit, & elāguit, quanto magis diuinam, sic & Apostoli ceciderunt.

Septimum subsequutum. Septimum subsequutum est ipsorum discipulorum à Christo contactus, & confortatio. Eos tetigit dicens nolite timere, tetigit vt se Dei virtutem ostenderet. Et confortauit eos dicens. Surgite, & nolite timere. Nihil est formidandum, vel timēdum præsentialiter Christo assistente. Ex prædictis patet, quòd isti tres benedicti Apostoli multa in hac transfiguratione à Christo habuerunt.

Primo fuerunt à Christo adamati specialiter, quia eos assumpsit.

Secundo acceptati; quia duxit eos.

Tertio subleuati, quia in montē excelsum &c.

Quarto gloriam Christi contemplati; quia transfiguratus est ante eos.

Quinto aduocati, & pro testibus deputati; quia ante eos.

Sexto illuminati; quia facies Christi eis resplenduit, vt sol.

Septimo iocundati; quia faciem Christi in iubilo, idest, in gloria viderunt.

Octauum subsequutum. Octauo de gloria corporis, qualis erit certificati; quia faciem Christi vt solem viderunt, & vestimenta alba &c.

Nono consolati, Clamat Petrus bonum est hic nos esse.

Decimo refrigerati ab ardore cuiuscunque noxij; quia nube obumbrati.

Vndecimo à Patre à cœlo informati dum eū audiunt, di. Hic est &c. ipsum audite.

Duodecimo contra omnia aduersa roborati; quia tacti sunt à Christo sua manu. Sic ergo quid boni hac sacra transfiguratione sanctis prouenerit Apostolis, Moysi, & Eliæ ex iam dictis patet.

Octauum subsequutum ad trāsfigurationem est Moysi, & Eliæ, abscessio. Euangelium dicit ꝙ Apostoli oculos leuantes neminem viderunt nisi solum Iesum; quo sequitur prædictos abijsse. Sed quo abierunt? Respondetur ꝙ vnusquisque ad locum suum perrexit. Moyses ad limbum patrum. Et Elias ad Paradisum daliciarum, & pie credendum est, ꝙ Moyses patribus, & Elias Enoch narrauerit, quæ gesta sunt: ac gaudio credendum est sanctos præfatos patres perfusos agnoscentes Christi in breui futuram passionem, & consequenter eorum ab inferis liberationē. Et nota magna miracula facta eē in hac trāsfiguratione.

Primum de faciei Christi qualitatiua immutatione, & vestimentorum.

Secundum de Moysi, & Eliȩ apparitione.

Tertium de nubis diffusione.

Quartum de patris loqutione.

Quintum de gloriæ subtractione.

Sextum de prædictorum abscessu s. Moysi, & Eliæ, & subtractione. Sed præ alijs miraculis est multiplex, & vera informatio de domini nostri Iesu Christi conditione Apostolis tribus facta.

Primo Sancti enim Apostoli ex serie gestorū in hac transfiguratione viderunt, & agnouerunt ipsum dominum Iesum esse summæ beneuolentiæ, quia ab eo acceptati sunt ad sui visionem: dicit Euangelium, ꝙ Iesus assumpsit Petrum, Iācobum, & Ioannem.

Secundo magnæ sapientiæ, ꝙ eos in montem seorsum duxit. hoc egit vt dicit, Remigius, vt doceret; quia necesse est omnibus, qui Deū contemplari desiderant, vt non in infimis voluptatibus iaceant; sed amore supernorum semper ad cœlestia erigantur; Remotis enim à terrenis Deus sua referat. vt patet de Moyse. Exo. 20. de Elia. 3. Reg. 19. Et de discipulis. Matth. 5. Exo. 20. 3. Reg. 19. Matth. 5.

Tertio exemplum omnis perfectionis, & sanctimoniæ. Origenes hunc passum transfigurationis exponens dicit moraliter. Cum aliquis transcenderit sex dies; videt Iesum transformatum ante oculos cordis sui: Diuersas. n. formas habet verbum Dei, apparens vnicuique secundum quod expedire videnti cognouerit, hæc Origenes. Sed cum Christus sit forma omnis perfectionis. Ex decretali. De verborum significatione. Exijt qui seminat, & Matth. 19. Si vis perfectus esse. Sequitur. Veni sequere me, & Exo. 25. dicitur. Fac secundum exemplar, quod tibi in monte monstratum est, hac de causa Christus in montem ascendit, & ibi transfiguratus est. Matth. 19. Exo. 25.

Quarto multæ sufficientiæ. Cum enim Christus omnia sit, vt dicit Ambrosius. Quare ad eum pro vt quilibet indiget accedenti confert: Si. n. pauper es, diues est, si infirmus, medicus est, & sic de alijs, vt hoc innuat omnia præbere, quibus indigemus, Cuilibet in forma sua secundum Origenē est transfiguratus & transfiguratur.

Quinto plene beatū, & sic à portione inferiori, & à corpore subtraxerit aliquando. In hac transfiguratione se beatum ostēdit in vtroq; homine, ideo transfiguratus est.

Sexto nostrum beatificatorem. Ad quod ostēdendum, vt di. Hieronymus, & doctores: trāsfiguratus est.

Septimo

Septimo veracissimum; promissa obseruãdo. dixerat.n.Matth.16.Sunt quidam,qui non gustabunt mortem; donec videant filium hominis in regno suo, & sic effecisse ostenditur; quia transfiguratus est.

Matth. 16.

Octauo remuneratorẽ sufficientissimum suorum imitatorum in præsenti,& in futuro,hac de causa transfiguratus est. Vnde si eius discipuli esse in præsenti voluerimus, in futuro præmium reportabimus.

Nono in conuictu gratiosissimum, si enim cũ ipso stare,& conuersari delectabimur; nobis gloriam suam pandet, coram similibus transfiguratus est dicit Euangelium.

Decimo aduersa patientibus iustissimũ ostendit satisfactorem: tribuit enim eis mensurã bonam,& confertam; quia transfiguratus est ante eos.

Vndecimo ad bonum excitatorem: ostendendo præmium,incitat ad laborem, & bonum: Quod & fecit, quia transfiguratus est.

Duodecimo mirandorum operum effectorem: hoc patet; quia transfiguratus est, & cum alijs patet hoc, quæ ipse exercere dignatus est.

Tertio decimo prudentissimum; quia ante eos velut testes transfiguratus est, nec cuilibet vt prudens pandit sua sed paucis.

Quarto decimo Deum,& hominem:Deum tã miraculo transfigurationis, quàm paterna insonatione; hominem quia transfiguratio ipsa,non fiebat in Deitate; sed in assumpta carnis proprietate, & veritate: quia transfiguratus est.

Quinto decimo luciformæ,& claræ refulgentiæ; quia centies sole splendidior: vt dicit Hylarius, & Aymo: facies facta est; quia inquit Euangelium, resplenduit facies eius, vt sol.

Sexto decimo in ipsius Deitatis, & beatificæ humanitatis visione,& si principaliter,& completiue in Deitate nostram esse beatitudinẽ ordinatam; in cuius signum facies eius principaliter resplenduit; vt sol.

Decimo septimo nostræ mentis quietatorẽ: quia si visio humanitatis ad tempus beato Petro concessa,cogit eum exclamare,bonum est nos hic esse: à fortiori visio ipsius Deitatis,quę non accidentalis,sed essentialis beatifica visio declaratur.

Decimo octauo miræ efficaciæ cum sole splendidior centuplo eius fuerit beata facies: egit sua virtute, vt non à toto mundo tantum lumen; sed à solis tribus discipulis, ac Moyse videretur, & Elia.

Decimonono summę potentiæ; Secundum enim Ambrosium Homilia vltima super Ioannem. Ad horam Moyses à Christo fuit resuscitatus,& idem dicit Hieronymus, & si doctores Alexander,& Thomas dicant, ꝙ in corpore alio ad tempus assumpto apparuit; diuinæ tamen potentię, quod factum est, attribuitur.

Nota.

Vigesimo rerum Imperatorem: quia Deum se ostendit istos: videlicet Moysen, & Eliam ad se adducendo.

Vigesimo primo nostrum cõsolatorem optauerat Moyses,& Elias Iesum videre; viderũt, & consolati vt Abraham extiterunt.

Vigesimosecundo affabilem in locutione: Euangelium dicit. ꝙ ipsi loquebantur cum eo: & ipse cum eis.

Vigesimotertio super omnia desiderabilem, patet; quia beatificat alios sua beatitudine, anima enim Moysi repleta quodãmodo fuit Christi gloria; quia in eius maiestate modo supra declarato fuit visa, ac secum stantes ad libitum valet beatificare: quod summè à cunctis optatur.

Vigesimoquarto dignæ reuerentiæ, & venerationis: loquebantur enim cum Iesu Moyses, & Elias, ac sibi reuerentiam,vt Deo ipsorum exhibebant.

Vigesimoquinto suauitatis,& dulcissimæ degustationis. Clamat Petrus, Bonum est nos hic esse. Remigius. Visa Petrus domini maiestate adeò delectatus est, vt cuncta temporalia obliuioni traderet,& ibi in perpetuum vellet manere. Si autem Petrus tunc sic accẽsus est,quanta erit suauitas,& dulcedo videre regem in decore suo? sic angelorum choris interesse,& sanctorum.

Vigesimosexto mentis gratificatorem: In cuius signum nubes lucidat,idest gratia obumbrat.

Vigesimoseptimo nostrum illuminatorem: hoc protestatur lumen, quo apostoli cognouerunr Moysen, & Eliam; quos ante non viderant.

Vigesimo octauo requiem post laborem; quod ostenditur nubis obumbratione, & recreatione.

Vigesimonono extintorem cuiuslibet noxij, & incentiui: Nubes obumbrat lucida, & rorida ipsos Apostolos.

Trigesimo omnium creatorem: Pater de cœlis clamat Apostolis audientibus eum suum esse filium; & consequenter Deum omnium factorem.

Trigesimoprimo nostrum mediatorem; quia filius est dilectus.

Trigesimosecundo sufficientem redemptorem, & satisfactorem: Pater dicit, ꝙ in eo ipse complacuit.

Trigesimotertio veracem doctorem,& informatorem: Pater Apostolis imperat eum audiendum.

Trigesimoquarto diuinalis notitię declaratorem: Ipse pater clamat hac in transfiguratione; spiritus sanctus in nube obumbrat, &

filius

filius se transfigurans dictorum accipit attestationem, & habet.

Trigesimoquinto iustissimuum: cuique suũ retribuendo. Moysen ad limbum dirigit: & Eliam ad Paradisum, & sic loca propria vtrique assignat.

Trigesimosexto essentialissimum, & permanentissimum: in cuius signum cadentes Apostolos subleuat di. Surgite.

Trigesimoseptimo pijssimum cõpassus. Apostolis ad ipsos pergit, tangit, & erigit prius prostratos.

Nota. Trigesimo octauo discretissimum; patet, quia suam gloriam ostendit & retrahit prout sua indicat discretio.

Trigesimonono liberalissimum: Nam sua dona largitur quantum ex se cunctis generibus. Petro, idest prelatis, & clericis. Moysi, idest coniugatis. Iacobo, idest pœnitentibus. Ioanni, idest continẽtibus, & virginibus. Eliæ, idest contemplatiuis, & sic cunctis est paratus significatis per dictos 5. dona suæ gratiæ, & gloriæ condonare.

Quadragesimo prouidentissimum; quia quæ viderant non referanda, pro tunc Apostolis demandat. Et hoc primo secundum Hieronymũ. Ne rem incredibilem populo rudi diuulgarent, & grosso. secũdum Hylarium; quia sancti Apostoli nondum spiritum sanctum receperant, & sic non erant testes sufficientes. Potest etiam dici, ꝙ si ipsi diuulgassent alij Apostoli, qui nondum erant in gratia spiritu Sancto confirmati: se agnoscentes non admissos, ad hanc visionem fuissent turbati, & scandalizati. Sic ergo prefatis apparet qualem se ostenderit Christus in sua transfiguratione cunctis fidelibus, in persona trium Apostolorum, Moysi, & Eliæ, & consequenter ex dictis patet expositio huius primæ partis, videlicet Iesus stolla clarificus.

Verum quia omnis Christi actio, nostra est instructio: In hac transfiguratione sunt multa facta ad nostram eruditionem; ex quibus plura nobis documenta saluberrima dantur.

Quæ nobis spiritualiter sint data Christi transfiguratione. Primum documentum datur in hoc, ꝙ post 8. dies hæc transfiguratio est facta inclusiuè: Quo spiritualiter intelligitur, ꝙ transfiguratio animæ in Deum in præsenti, non fit nisi post 8. dies, idest desertionem 5. sensuum memoriæ, intellectus, & voluntatis, virtutibus feratur in Deum: Nisi enim à prædictis 5. alienatus, & memoria, intellectu, & voluntate, in Deum feratur, non potest in Deum transfigurari. Transfiguratio insuper nostra perfecta, & completa fiet post 8. Dies post septimã ætatem resurgentium in gratia, quę erit beatorum in patria regnantium: quando Deum videbimus, & similes ei erimus, idest Io. 3. 1. Ioan. 3.

Secundum documentum datur in hoc, quod dicit Luc. cap. 9. quod assumpsit Petrum, Iacobum, & Ioannem, & ascendit in montẽ vt oraret, quod quando volumus orare, loca remota sunt requirẽda. Christus volens orare ascendit in montem hunc Thabor, qui teste Matth. cap. 17. Erat excelsus, & seorsum. Et Christus dicit Matth. 5. Tu autem cum oraueris, intra cubiculum tuum &c. Luc. 9. Matth. 17. Matth. 5.

Tertium documentum datur in eo, quod dicitur. Et dum oraret, facta est facies vultus eius altera, quòd præ omnibus orationi instandũ est propter multa, de quibus dicetur conformitate 11. huius 2. libri. Sed ad præsens succincte tangendo ea, vt patet ex his, quæ in euangelio ponuntur.

Primo homo mente eleuatur in Deum, & trãsfiguratur. Paulus rapitur ad tertium cœlum. Act. 9. Iesus dum orat fit eius facies altera. Act. 9.

Secundo mens epurgatur, & mundatur. Moyses orat pro populo, & peccatum relaxatur. Exo. 39. Pro plagis Agyptiorum. Exo. 14. Et pro lepra Mariæ, & remouetur. Numeri 12. Ac publicano oranti peccata donantur. Luc. 18. Et tunc in oratione apparet Moyses, qui assumptus de aquis interpretatur, quia homo à peccato mundatur. Exo. 39. 14. Num. 12. Nota Lucæ 18.

Tertio homo consolatur 2. Machab. 1. Orauimus, & exauditi sumus &c. Et Hester. cap. 14. Afflicta orauit, & orare fecit, & à tribulatione liberata est, & sic apparet Elias, qui Deus, & dominus interpretatur, quia ipse Deus remouendo afflictionem, dat consolationem 2. Corin. 1. 2. Mac. 1. Hester. 14. 2. Cor. 1.

Quarto recreatur, Orantibus Apostolis spiritus sanctus venit super eos. Act. 2. Qui spiritus paraclitus idest consolatorius dicitur Io. 16. Quare Petrus clamat. Domine, bonum est nos hic esse. Act. 2. Ioan. 16.

Quinto illustratur: Danieli oranti visa panduntur occulta. Dan. 2. Et Petro oranti. Act. 11. Reuelata sunt multa. Et hoc ostenditur quia facies Iesu apparet vt sol. Dan. 2. Act. 11.

Sexto decoratur. Iudith surgẽs ab oratione, & se induens &c. pulcherrima apparuit. Iudith. 11. Sic & anima. vnde euangelium. Vestimenta eius efficiuntur alba, vt nix. Iudith. 11.

Septimo refrigeratur. Elia orante nubes surgens de mari dando pluuiam, terram irrigauit 3. Re. 18. Moyse orante serpentes igniti absorpti sunt. Numeri 21. Euangelium dicit, ꝙ nubes obumbrat. 3. Reg. 18. Num. 21.

Octauo certificatur de futuris, patet in Dan. cui oranti reuelata est relaxatio populi sui. Dan. 9. Et Eliseo datus est spiritus &c. 4. R. 3. In huius signum dicit euangelium, quod vocem audiunt. Dan. 9. 4. Reg. 3.

Nono humiliatur cognoscendo suam infirmitatem, & domini maiestatem, Daniel cecidit in terram. Et Dauid 2. R. 7. Ideo dicit euangegelium, quod ceciderunt in facies suas &c. 2. Reg. 7.

Decimo diuino timore vallatur: Manasses
2. Paral. 3. post orationem, agit pœnitentiam 2. Paral. 3. Euangelium dicit, quod timent &c.
Vndecimo inspirationibus diuinis tangitur
Act. 23. Paulus. Act. 24. Orans fit in stuporem mentis, & audit archana &c. Euangelium dicit, quod Christus tangit &c.
Duodecimo contra diabolum securatur. Moyse orante Amalech debellatur. Sic & Samuele
1. Re. 7. 20. 1. R. 7. Philistim. Et sic Ionatas 1. R. 20. Post orationem viriliter prosternit hostes. Euangelium dicit, quod Christus talibus dicit. Nolite timere.
Vt oratio sit accepta quid exigatur. Sed vt oratio Deo sit accepta; tres comites debet habere. Primo cognitionem propriæ miseriæ, & hoc est Petrus.
Secundo vitæ præsentis, & omnium illecebrarum abdicationem in Iacobo.
Tertio summam Dei dilectionem, & tunc est Ioannes. Sed debet fieri 8. die, quia oratio
Thob. 12. adiuuatur ieiunio, & eleemosyna. Tobiæ 12. Reuocatione mentis à terrenis. Operatione virtuosa. Diuinorum factorum meditatione. Gratiarum exhibitione pro beneficijs perceptis. Cōscientiæ mundificatione facta per confessionem cū lachrimis. Incendio, & Dei amore, vt exercitet se, & ferueat, & præfatis habitis obtinet iam dicta oratio.
Quartum documentum datur dum dicit euangelium, quod Iesus assumpsit Petrum, Iacobū, & Ioannem, quod de nostris meritis non est præsumendum; sed de diuina gratia. Christus est, qui nos assumit ad opera bona, nō nostris meritis; sed sua, & sola misericordia, ac gratia. Ideo dicit, quod Iesus in huius signum, assumpsit apostolos.
Tria genera hominū diligit Deus p̄ alijs. Quintum documentum datur cum dicitur, ꝙ assumpsit Pe. Ia. & Io. quod tria genera hominum præ alijs diligit Deus scilicet obedientes in Petro, Castos in Ioanne, & pauperes spiritu in Iacobo; qui supplantator interpretatur &c. & consequenter oppositos ad præfatos odit. Inobedientes, patet in Saul, Impudicos, patet de necatis in diluuio, & sodomitis, ac diuites auaros, quos despexit, vt cantat Maria. Et diuites dimisit inanes.
Sextum documētum datur cum dicitur, quod Iesus assumpsit, & in montem duxit, ꝙ quando sentis mentem tuam à terrenis educi inspirationibus, & exhortationibus, & sic de alijs ad bonum prouocari, tunc scito Iesum esse,
Vide hic dignissima. qui te in montem ducit.
Septimum documentum cum dicit euangelium, & duxit in montem. Nam mons in quo beneplacitū est Deo inhabitare est Christus: quia in eo habitat omnis diuinitatis plenitu-
Collo. 1. do. Coll. 1. Et est præparatus in vertice mon-
Isa. 2. tium &c. Isa. 2. Ad hunc montem ascendunt, & perueniunt tria genera hominum.
Primo rite operantes in prælatione in Petro.
Secundo vitæ actiuę deseruientes in Iacobo.
Tertio vitæ contemplatiuæ insistentes in Ioanne. Sed nota quòd Christus est mons excelsus, quia super omnes Deos, sed seorsum, quia ab omni peccato separatus. Ad istum montem, scilicet ascensum eius per imitationem, nullus potest peruenire, nisi ipse nos assumat, quia prauitas nostra tanta est, quod sicut bonum agere à nobis non possumus, sic nec Christum sequi, nisi ipse nos assumat, vel pater cęlestis traxerit eum. Tria tamen genera prę alijs eam sequuntur, videlicet Sancti prælati in Petro. Viri religiosi in Iacobo. Et matrimonio rite vtentes in Io. qui secundum Hierony. vxorem habuit.
Octauum documentum datur in eo, quod dicitur in euangelio, quod transfiguratus est ante eos. Iesus enim multiformis est, vt dicit Origenes, quare & diuersis se transfigurat diuersimode. Quō Iesus transfiguratur diuersis diuersimode.
Malis apparet iratus, quia damnat.
Peccatoribus pius, quia eos conuertit, & indulget.
Iustis gratiosus, quia suam gratiam copiose infundit.
Sanctis humilis, & benignus, quia condescendit eorum precibus.
Contemplatiuis totus desiderabilis, & gloriosus.
Infirmis virtus, dum eos sanat.
Ignorantibus vera sapiētia, quia eos instruit.
Afflictis consolatio, & lætitia.
Angelis, & beatis rex gloriæ, quia eos glorificat, & sic de alijs statibus hominum, & conditionibus, quibus apparet in figura prout cuilibet viderit expedire. Verum quia sanctum Euangelium Christum dicit transfiguratum ante 5. homines, videlicet Petrum, Iaco. & Ioānem, Moysen, & Eliam; per hos 5. homines 5. status hominum intelligendo.
Per Petrum statum primum scilicet, à peccato recedentium, qui agnoscens interpretatur.
Per Iacobum statum pœnitentiū, qui supplantator interpretatur.
Per Ioannem statum tertium, scilicet in bono proficientium, qui interpretatur, in quo est gratia.
Per Moysen statum actiuorum, & misericordiæ operibus intendentium.
Per Eliam, qui Deus interpretatur, statū contemplatiuorum: Intelligendo vt dictum est: Videndū est quomodo Iesus sicut sunt in conditione distincti status prædicti; sic diuersimode se eis transfigurat.
Et primo uidendum est, quomodo se Petro, per quem à peccato exeuntes intelliguntur, transfigurat. Vbi sciendum, quod cum Petrus agnoscens interpretetur, de peccato recedentes per ipsum, merito intelliguntur. Qui considerantes peccatum, quam sit Dei offensiuū,

quàm vilem reddat hominem, quibus bonis cum priuet: quia præsentibus, & futuris, & sic de alijs peccati malis conditionibus, debet se à peccato excutere, & à mortuis exurgere, & dicere domino cum psalm. Ecce iniquitatem meam cognosco &c. tibi soli peccaui &c. Psal. 50.

Sed aduerte quod si de peccato vult debite exire, debet per 7. dies transire, vt die octaua se dominus eidem transfiguret. Isti 7. dies sūt videlicet.

Primus peccati cognitio, vt cogitet quid est peccatum & quàm vile.

Secundus dies est pudor de peccato, & procedit ex primo; quia cognoscendo peccati vilitatem, tunc pudet hominem de ipsius commissione.

Attende. Tertius est horror, & peccati abominatio, & procedit ex secundo.

Quartus dies est dolor, quia dolet se ipsum commisisse.

Quintus dies est status peccati detestatio, & procedit ex præfatis.

Sextus dies est propositum confitendi.

Septimus dies est confessio. Quibus pręmissis dominus Iesus tali se transfigurat, idest apparet aliter, quàm primo; nec immerito, quia cum per peccatū obtenebretur anima, & per confessionem dilucidetur, hinc est quod aliter sibi Deus apparet post confessionem, quā ante. Ante enim totus formidabilis, & iudex apparebat, sed post transfigurat se, & apparet totus placabilis, & benignus, ac misericors, qui non vult mortem peccatoris; sed vt conuertatur, & viuat.

Sed quid agit Christus tali significato per Petrum veluti Petro?

Primo enim tali inspirat vt à peccato exeat; quia ex se hoc nesciret, & tunc eum assumit.

Secundo quia ex se, dato quod inspirationem perpenderet, non posset exire, eum extrahit, & sic ducit.

Tertio in montem ducitur per Christum, quia de valle miseriæ peccatorum, ad montem veræ cognitionis peccatorum ducitur.

Quarto seorsum ducitur, quia ipsum à peccatis per confessionem separat. Et sic præfatis præmissis, bonus Iesus (vt dictum est) se transfigurat, misericordem, & benignum se ostendendo peccatori. Quo viso, peccator clamat cum Psal. Nisi quia dominus adiuuit me; paulominus in inferno habitasset anima mea. Et illud psalmus di. Tu es Deus, qui facis mirabilia. Qua transfiguratione Christus tali apparet facie; vt sol; animam totam illuminando, iuxta illud Eph. 4. Eratis enim aliquando tenebræ, nunc autem lux in domino. Et illud Gen. 19. Ortus est sol super terram &c. Vestimenta Christi alba; quia ipse Christus agnus sine macula; & animam vestimento albo induit, idest sine macula eam facit. Et sic verificatur illud Canticorū 4. Tota pulchra es amica mea; & macula non est in te: Et vestimenta eius sicut nix sunt, vt angeli. Matth. vltimo. Apparet tali; quod cum ipso sit Moyses, qui assumptus de aquis interpretatur, quia tūnc cognoscit, quod Dei munere, & gratia non suis viribus Christus eum de aquis peccatorum assumpsit, & tūc homo cognoscit & videt cum Christo Eliam, qui Deus interpretatur, quia eum agnoscit Deum verum di. cum Psal. Deus meus es tu gloria mea, & exaltans caput meū.

Marginal notes (left): Ephe. 4. Gen. 19. — (right): Cant. 4. Matth. ult.

Ac multa in tali anima consequenter ostenduntur per euangelium. Ipsa enim anima tali trasfiguratione cum præfatis.

Primo diuinam degustat dulcedinem, quæ ante Marath aquas idest amaratissimas, scilicet peccatorum degustarat. Et clamat di. Domine, bonum est nos hic esse.

Secundo præparat se diuina gratia, vt Deo placeat: Et quomodo? faciendo quantum in se est tria tabernacula.

Primum est suæ fiducię in Deum proiectio, & fit soli Christo; & ipsi soli debet fieri.

Secundum est propriæ miseriæ, & insufficientiæ Deo continue manifestatio, & detectio, & sic fit Moysi idest sui consideratione.

Tertium est diuinæ clementiæ appetitus affectio, & imploratio; & fit Eliæ idest diuinæ bonitati.

Tertio nube obumbratur, idest diuina gratia vallatur. Ex quo enim Deus videt, quod homo de se diffidit, & solum in se ponit, & habet fiduciam, tunc scapulis suis idest gratia animā obumbrat: Nam Dominus nube leui idest gratia ingreditur Aegyptū. Isa. 19. idest animam, vt eam adiuuet.

Quarto vox de cœlo clámat; quia vox Dei tūc est in anima. Et quæ est vox ista, nisi manifestatio bonitatis Dei? & quid tunc tali voce dicitur, nisi hic est filius meus &c? Tunc enim tali dicitur à Deo illud psalmus 2. Filius meus es tu per gratiā; ego hodie genui te. Ratio, quia in charitate perpetua dilexi te; ideo attraxi te miserans tui. Psal. 2.

Quinto cadit homo, idest totaliter de se diffidit, & si ante putabat se aliquid esse; tunc videt se nihil esse, & cum psal. dicit. Ego sum vermis, & non homo &c. Ego ad nihilum redactus sum, & nesciui &c. & sic cadit in faciem, quia de se non confidendo amplius non audet, vt Moyses Exo. 3. faciem suam ad Deum leuare. Exo. 3.

Sexto tunc timet valde, quia tunc timor, & tremor veniunt super eum; considerata diuina maiestate, quam offendit. Et quia homo considerando tātam maiestatem, quam offendit, deficeret præ dolore, iuxta illud Psal. Defecit in dolore vita mea &c. Ideo ipse Saluator.

Septimo tangit eum confortando, ne diffidat

Gen. 15. di. illud Gen. 15. Noli timere, quoniam ego protector tuus sum.

Octauo eum alloquitur consolando di. Deus Deus tuus ego sum.

Nono vt surgat demandat, idest vt totam vitã veterem dimittat. Et quia potestas diaboli, à quo est per Christum liberatus, magna est; & homo vitam veterem dimittendo posset eum formidare.

Ideo Christus Decimo dicit ei. Nolite timere, quare? quia data est mihi omnis potestas in cœlo, & in terra. Matth. vltimo. Matth. vlt. Et tunc sequitur, quod omnia oculos intellectus leuando solum Iesum videt, quia ipsa tũc omni terrenorũ cogitatione dimissa, nihil nisi de Christo solo cogitat scilicet quomodo eũ habeat, & possideat, dicendo assidue. Iesu fili Dauid, miserere mei. Et præfatis apparet quomodo Deus, & dominus Iesus Christus transfigurat se Petro, idest homini à peccato exeunti per Petrum significato.

Secundo videndũ est quomodo Christus transfigurat se Iacobo idem pœnitentiam agentibus; qui supplantare vitia nituntur.

Vbi sciendum quòd Christus non se transfigurat talibus nisi post 7. dies, quia pœnitentia 7. circunstantias per 7. dies significatas debet habere, vt Deo placeat.

Primo vt sit voluntaria.

Secundo feruida.

Tertio discreta.

Quarto continua.

Quinto deuota, & humilis.

Sexto Deo placita.

Septimo intentione solida, & recta. Hi sunt 7. dies, quibus pertransitis talem pœnitentiam exercens.

Primo à Deo, & Christo assumitur ad instar Iacobi, quia à Deo specialiter tunc diligitur.

Secundo per Christũ in montem ducitur; quia à terrenis subleuatur.

Tertio in excelsum ducitur, quia celestia incipit rimari.

Quarto seorsum statuitur per segregationem affectus ab eis, quæ sibi ante placuerant. Post quæ Christus transfigurat se tali, quia primo ante pœnitentiam apparebat implacabilis, & seuerus, exigens vsq; ad nouissimum quadrantem. Sed post pœnitentiam apparet homini in alia forma, vtpote parcens, & donans: patet, quia pœnam æternam peccato debita ob pœnitentiam in temporalem conuertit, & mutat, & consequenter tali facies eius apparet, vt sol, quia animã suo calore incendit, vt agat feruenter. Vestimenta apparent alba, quia ob pœnitentiam animam Deus à peccato purgat di. Ego dominus, qui deleo iniquitates tuas, & purgatam ostendit, & sic totam albam. Apparet Moyses; quia in mente pœnitentium apparet puritas, per Moysen significata. Elias etiam, quia adest tunc auiditas in tali Deo seruiendi, figurata per Eliam.

Sed quid consequitur pœnitens ex tali transfiguratione, & præfatis? Certe plura.

Primo anima securatur de peccati dimissione, quare clamat di. Domine, bonum est nos hic esse.

Secundo tria tabernacula facit, quia Deo reddit, quod debet sibi, & proximo.

Tertio obumbratur nube, quia refrigeratur in corpore respectu vitiorum.

Quarto vox domini auditur di. Hic est filius meus dilectus, quia inter electos cõputatur.

Quinto cadit, quia non præsumit de se, sed de Deo sperat, & confidit, uel cadit per humilitatem se nihil reputando.

Sexto quod cadit in faciem, quia se reputat maximum peccatorum.

Septimo ad eum Christus accedit per singularem in eo habitationem, qui ante peccato fuerat repulsus.

Octauo tangit eum, quia excessu vitiorum facit animam suam pœnitentiam agnoscere.

Nono loquitur inspirationes sacras infundendo.

Decimo surgere præcipit, quia ipsam in corpore peccati amplius esse non sinit.

Vndecimo ipsam liberam à diabolo esse clamat di. Nolite timere.

Duodecimo videt Iesum mente, quia cognoscit eum in se habitare, & sic habitando ipsum solum videt, quia nulli nisi ipsi soli inhæret. Et cum ecclesiastico cap. 24. Clamat di. Qui creauit me, requieuit ĩ tabernaculo meo. Eccl. 24. Et sic apparet quomodo Iesus pœnitentibus significatis per Iacobum se transfigurat.

Tertio videndum est quomodo proficiẽtibus In bonum significatis per Ioannem se transfigurat, & modo consimili in præcedentibus dominus Iesus talibus se transfigurat post 7. dies. Qui enim volunt in bonum proficere 7. dies pertransire est eis necessarium.

Et prima dies est perfecta mundi abdicatio.

Secunda dies sui totalis abnegatio.

Tertia humilitas in conuersatione.

Quarta patientia in aduersis.

Quinta est operatio perfecta.

Sexta est oratio intenta.

Septima fidelitas sincera.

Sed post hos dies primo in monte ducitur per cogitationem, quæ ad alta ducit.

Secundo in excelsum; quia ad dominum Deũ cogitandum.

Tertio seorsum vt ipsum separatum ab omnibus viuentibus, & eũtibus agnoscat; sed transfiguratur tunc; quia per fidem Iesus animam inhabitans apparet, quòd dominus virtutum ipse est, & omnium scientiarum origo. Apparet facies sua vt sol; quia sua Deitas quàm magna sit, tali incipit apparere aliqualiter. Vestimenta

menta apparent alba, idest depurata à conditionibus omnium creaturarum.
Quarto tunc circa Christum apparet Moyses, quia videt, & cognoscit ipsum solum esse sine defectu, sic & Elias stat cum ipso, quia ipse agnoscit, quod ipse solus est verus Deus; ad quam transfigurationem in cordibus proficientium.
Primo oritur indeficiens desiderium; vt Christo velut summo bono coniungatur, ideo dicit. Domine, bonum est nos hic esse.
Secundo se Deo totum subicit, & subiugat triplici voto mandatorum obseruantiæ. Paupertatis vt ipsum solum habeat. Puritatis vt sic ipsum in se habere possit, & sic construit tria tabernacula.
Tertio nube obumbratur idest gratia assidue adiuuatur.
Quarto vox auditur &c. quia tunc dilectus suam vocem facit audire per dulcedinem, quã immittit.
Quinto cadit in terra, quia se indignum magis, magisque prædicat de omni sibi à Deo facta consolatione.
Sexto cadit in faciem, considerato tanto Dei superexcessu; non audet faciem ad cœlum leuare.
Septimo accedit ad eum Christus, quia tunc ei anima coniungitur.
Octauo tangit eum, quia dum ei anima coniungitur tota renouatur.
Nono loquitur, quia ipsũ de sua lege instruit, & de his, quæ à patre audiuit.
Decimo surgere præcipit, quia suo spiritu per deuotionem immissam stare in se non permittit.
Vndecimo eam assecurat de permansione in se di. Nolite timere.
Duodecimo videt Iesum solum, quia vltimate ostendit se animæ saluatorem, & beatificatorem post præsentem vitam, sic ergo patet quomodo proficientibus dominus Iesus per Iacobum significatis transfiguratur.
Quarto videndum est quomodo actiuis per Moysen significatis, qui oues dominicas velut Moyses pascũt in deserto præsentis vitæ transfiguratur: Vbi aduertendum quod talibus vti in præcedentibus est dictum post 7. dies transfiguratur, quia oportet actiuum exercitari in 7. operibus misericordiæ corporalibus. Cibando, Potando, Vestiendo, Colligendo, Visitando, Redimendo, & Sepeliendo. Et in 7. spiritualibus, quæ sunt corrigere, castigare, ferre, dimittere, solari, docere, orare. Quibus velut 7. diebus præmissis à Christo.
Primo in montem ducitur; quia Dei virtute firmatur.
Secundo in excelsum, quia attendere mercedem inenarrabilem sibi promissam iubetur.
Tertio seorsum, quia vt labores talis vitæ possit sustinere, cõsolatio ei absconsæ infunditur.
Quarto Iesus ei transfiguratur, quia in forma pauperis, cui opem fert se demonstrat. iuxta illud Matth. 24. Quod vni ex minimis meis fecistis mihi fecistis Apparet ei Christi facies vt sol; quia & si in forma pauperis talia suscipiat; ipse tamen est verus Deus. Vestimenta alba, quia cum misericordia reddatur innocentiam in forma, qua misericordia facit apparet, & sic in alba videt Moysen loquẽtem; quia eius facta imitatur. Elias etiam videt; quia Dei zelo inflammatur: Qua transfiguratione ostenditur.
Primo ꝙ talis status est valde meritorius, scilicet actiuorum; quare clamat. Domine; bonum est nos hic esse.
Secundo facit tria tabernacula. Quia primo corpus. Secundo animam. Tertio totum coniunctum Deo offert suo Imperio, & voluntati subijciendo.
Tertio obumbratur nube; quia eius, gratia augetur, & crescit; quia & in mẽte refrigeratur.
Quarto vox auditur illa, videlicet. Venite benedicti patris mei, percipite regnum.
Quinto cadit in terram; quia Deo de tanto beneficio sibi, & primo preparato regratiatur.
Sexto in faciem cadit, dum indignitatem pensat operis ad præmium præparatum.
Septimo Iesus ad eum accedit; quia ante in forma aliorum Christum recipiebat; tandem in forma sua eum recipit. Sicut de Martino Monaco legitur, & beato Gregorio; qui Christum receperunt, & si in aliena forma.
Octauo eum tangit, dum sibi præsto esse inspirationibus diuinæ dulcedinis se ostendit.
Nono loquitur, quia quam sit bona misericordia, & fructuosa ostendit.
Decimo surgere præcipit; quia incepta mandat prosequi sine intermissione vsque in finẽ.
Vndecimo securat; quia spem dat, & fiduciã de gloria obtinenda.
Duodecimo videt solum Iesum; quia opera misericordiæ, & si circa proximum fiunt; propter solum Deum debet esse intentio facientis; quia vt & soli placeat, agere debet. Sic ergo apparet quomodo dominus Iesus transfiguratus apparet actiuis per Moysen significatis. Restat ergo quomodo contemplatiuis per Eliam; qui fuit in monte Oreb, & cœlum ascendit per turbinem significatis se Iesus trãsfigurat: Et aduertendũ sicut dictum est. Post 7. dies fit transfiguratio, idest, post dimissionem omnium sensuum & sensibilium appetibilium, imaginabilium, corporalium, figuralium, & fantasmatum.
Vel per 7. dies intelligitur primus in vita actiua exercitatio.
Secundus mentis mundatio.
Tertius animæ ad seipsum reductio.

Quartus

Quartus est deuota oratio.
Quintus est mentis quietatio.
Sextus est gratiarum actio.
Septimus est feruens ad Deum dilectio. Hi 7. dies debent pertransiri, idest haberi ab homine, qui ad contemplationem ascendit vt Christum videat transformatum. Quibus habitis Iesus ducit eum in montem, idest ad contemplationem, qui est status altior antedictis. Secundus in excelsum, idest sui contemplationem, qui est excelsus dominus. Seorsum; quia tūc anima tota recolligitur ad Deum, & creaturis alienatur. Et sic tandem Iesus transfiguratur; quia ei apparet totus amabilis, desiderabilis, & laudabilis: ad quod sequitur, ꝙ facies Christi fit vt sol: quia in tali contemplationis excessu anima posita tota à Deo, vt à sole iustitiæ illuminatur. fiunt alba vestimenta; quia tota purificatur. loquitur cum Moyse, quia liberatur à peccato speciali modo per præseruationem. Deo iungitur, & copulatur, & sic stat cum Elia. Qua apparitione Christi tali facta dicit Euangelium.
Primo ꝙ ipse à Deo recreatur di. cum Petro. Domine bonum est nos hic esse.
Secundo Deo dedicatur, & sic in ipso fit triplex tabernaculum. s. patri, & filio, & spiritui sancto. cum iuxta dictum Christi. Omnes ad eum veniant, & faciant mansionem.
Tertio nube obumbratur; quia quàm sit obscura omnis creatura, respectu Dei declaratur.
Quarto vox auditur; quia de æternis informatur, vt à patre.
Quinto cadit. s. ab omni affectu mundano.
Sexto cadit in faciem; quia viuentem in secula adorat, & veneratur.
Septimo ad eum Christus accedit; quia semper nouis de se consolationibus visitat.
Octauo accedit, & tangit eum quàm sit magna dulcedo diuina experientia nouit, & sentit.
Nono loquitur ad suam gloriam continue inuitando.
Decimo surgere imperat, vt in nullo citra Deum amplius spem ponat.
Vndecimo assecurat di. quia meliorem partem vt Magdalena elegit, quæ non auferetur ab ea.
Duodecimo, & vltimo Iesus solus apparet ei, idest, quies, & animæ perfecta beatitudo, & si in præsentia, à fortiori pro futuro quādo post mortem ad gloriæ montem assumitur, & eleuatur. Sic ergo patet quomodo Iesus transfiguratur Petro, Iacobo, Ioanni, Moysi, & Eliæ spiritualiter intelligendo, vt docet Euangelium.
Nonum documentum datur cum dicit Euangelium, ꝙ facies Iesu apparet vt sol. Quod si volumus illuminari; ad Christum iuxta consiliū Psal. accedamus. Ratio, quia facies eius, idest Deitatis resplendet vt sol; interna penetrando, & illuminando; sed si vis illuminari, sint vestimenta alba. idest actus vitæ depurati à peccato per confessionem, & præseruati. Ratio, quia Sapientia. i. iste sol, qui resplendet: in animam maliuolam non intrat; nec habitat in corpore subdito peccatis.
Sed quæ lumina oriuntur ab isto sole? Certe plura.
Primum lumen est respectu contemptibiliū: quia omnia mundana suo exemplo sunt contemnenda, & sic Moyses loquitur de aquis assumptus.
Secundum lumen est respectu appetibilium; quia diuina sunt appetenda, & sic loquitur Elias; quia Deus est solus appetendus.
Tertium lumen respectu operabilium. s. respectu Dei, sui, & proximi. Petrus dicit bonum esse, & tria tabernacula facienda.
Quartum lumen est respectu sensibilium, & sensuum refrenandorum, & sic nubes obumbrat.
Quintum lumen est respectu obseruabilium præceptorum, talis vocatur filius dilectus ipsum audite &c.
Sextum lumē est respectu mortificabilium, & mortificandorum. s. sui corporis macerandi; quia debet in terram cadere.
Septimum lumen est respectu formidabiliū, & euitandorum scilicet inferni; quia timere debet &c.
Octauum lumen est respectu sperabilium, scilicet diuini adiutorij; quod est petendum, & semper adest, ideo Christus tangit.
Nonum lumen est respectu contemplabiliū, scilicet diuinorum. Christus dicit. Surgite. s. ab his ad illa.
Decimum respectu sedium æternalium, tunc apparet Christus solus; quia ipse solus est beatitudo; à quo cætera lumina, vt à sole procedunt,
Decimum documentum datur, quia cū Deū naturaliter videre optemus; vtpote beatitudinem nostram, & ipsa stet in Dei visione; si Deum vere videre nolumus, septem habere nos decet. Deum uere uidere capientes, quid habere debeāt
Primum est gratia Dei, sine ipsa enim nihil potest mereri dignum vita ęterna; nec ad Deū videndum sine ipsa potest homo ex naturalibus assurgere. Oportet ergo ꝙ Iesus, idest sua gratia, & præueniendo, & subsequendo assumat. Paulo dictum est post raptum. Sufficit tibi gratia mea. Et Stephanus plenus gratia, vidit gloriam Dei. Ad quod desiderandum Christus assumpsit Apostolos; non ipsi seipsos.
Secundum necessarium ꝙ à mundo simus mēte separati, hæc visio oratione habetur. Paulus orando, Sic & Petrus factus est in extasi.

Oratio qd sit. Sic & Iesu orante, aperti sunt cęli. Et oratio est mentis eleuatio in Deum. ideo debet ascédere ad hoc desiderãdum, & cum Iesu in mõte orare. Luc. dicit ꝙ ascendit orare: & sic transfiguratus est.

Tertium quod exigitur, est mandatorum obseruatio. In Petro ostenditur, qui audiens, vel obediens interpræ tatur. Ad tales venit pater, & filius; & mansionem facit. Isaias obediens
Isa. 6. dicens. Ecce ego mitte me; vidit dñm &c.

Quartum necessarium carnis maceratio. Ratio, quia spiritualibus viris, non carnalibus datur, quia vt dicit Saluator: Caro, & sanguis regnũ Dei non possidebunt; quia nec Deum vident, Iacobo supplãtatori datur. Iacob ner
Gen. 33. uo putrefacto videt Deum. Geñ. 33. Facie ad faciem.

Quintum necessarium est puritas mentis.
Matth. 5. Matth. 5. Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. hoc patet in Ioanne purissimo, qui in cœna recubuit super pectus Iesu, & raptus fuit in paradisum. Ezechiel vidit visiones Dei. Ioannesbaptista vidit spiritum
Ioan. 1. Sanctum. Io. 1.

Sextum est humilitas. s. necessaria; quia cum humilibus conuesatio eius, & sermocinatio. Hoc patet in Moyse, qui fuit humillimus, &
Num. 12. mitissimus. Num. 12. qui vidit Deum.

Septimum necessarum, est zelus, & amor, & dilectio Dei; quia anima virtute amoris transformatur, & sic dilectum cognoscit, & videt.
Ioan. 14. Ioan. 14. Si quis diligit me &c. & sequitur. Et manifestabo ei meipsum. Hæc fuerunt in Elia zelantissimo Dei; cuius verba erant, vt facula ignita; qui in monte Oreb vidit gloriam Dei.
3. Reg. 19. 3. Reg. 19. Præfata igitur necessaria sunt, vt Deus videatur in præsenti, vt in transfiguratione Apostoli, seu in futuro, vt beati videbunt, & vident; quia talis dispositio in præsenti pro futuro est necessaria.

Sed quid ad talem visionem habitam in præsenti consequitur? Certè plura.

Primũ est, ꝙ homo diuina dulcedine inebriatur, & merito, quia videtur pro parte omne bonum. Petrus clamat. Bonũ est nos hic esse.

Secundum donis spiritus sancti abundantius impinguatur. Quia nubes obumbrat &c.

Tertium de diuinis secretis illuminatur. Quia vocem audit &c.

Quartum ab effectu terrenorum elongatur. Quia cadit in terram in facie &c. nec videt terrena.

Quintum continue diuinis consolationibus recreatur, quia Iesus accedit, & tangit eum.

Sextum ad solum Deum habendum sitit, & incitatur; quia non videt: idest non appetit nisi solum Iesum; cuius adeptione perfecta vltimate quietatur, & beatificatur. Præfatis ergo tam spiritualiter, quàm hystorice, & litteraliter patet quomodo intelligitur prima pars huius fructus tertij, & conformitatis huius secundi libri: scilicet. Iesus stola clarificus. Etiam dicta pro eius aliquali sufficiant expositione.

EXPOSITIO SECVNDAE PARTIS fructus tertij, & conformitatis, & quintæ decimæ in ordine, scilicet Fran. Subleuatur.

HVIVS secundæ partis expositio videlicet Frãciscus subleuatur, subsequẽter ad primam partem, si debeat recte declarari; sic est intelligenda. Extimãdum enim non est, conformitas hæc beati Fran. ad Christũ velit dicere ipsum transfiguratum, & beatum apparuisse fratribus suis in beatifica videlicet forma, sicut Christus Apostolis, quia hoc dicere esset omnino incõgruum, & non verum. Sed hæc conformitas vult dicere, quod sicut Christus (vt dicit euangelista sanctus Lucas) orando, facta est eius species, scilicet forma, non quantitatiue, sed qualitatiue altera, & in tali visus est à discipulis: Sic B. Fr. (vt dicetur) orando virtute orationis, & diuina facta est eius species altera ad instar Christi subleuatus à terra. Et sicut Christus lucida nube circundatus, sic & B. Fran. à fratribus est visus sublimatus in aera brachijs in modum crucis extensis nebula lucida quadam totus circumamictus, & vallatus.

Sic ergo conformitatem hanc intelligendo, videndum est primo de proposito quomodo in hoc Iesu est assimilatus: sic quod in oratione apparuerit, & in effigie altera, & nubecula lucida circundatus.

Secundo videndum erit, quomodo ad istam transfigurationem suam dicitur, & quibus peruenisse. Quibus visis istius secundę partis, videlicet Franciscus subleuatur, patebit serenatio, & declaratio. Vnum tamen præmittendum puto, videlicet quod cum contemplatio (vt dicetur) opus sit arduum, nec ad ipsam ex se homo assumitur, & naturalibus, sed diuina gratia, ac ipsa super ista sensibilia saltẽ homo eleuetur: hinc est quod non solum mentis eleuatio, sed & corporalis mentali iuncta, potest merito dici ascensus in montem excelsum, & seorsum, & à Christo ductio in montem, quia dictum est, quod naturalibus non fit viribus, sed gratia diuina. Insuper cum in tali contemplationis eleuatione, siue sit cum corporis eleuatione siue non, anima singulari, & gratia, & lumine præ solito illustretur, hæc tamen illustratio animæ aliquando apparet ab extra, non solũ per eleuationem corporis, & in altum ductionis, sed per quandam nouam effigiem, & speciem traditam corpori, quam Deus aliquando

do dat corpori, vt per hoc signum, quid fiat interius in anima cogitetur. Aliquando vero non apparet talis semper, tamen patet quædã sensuum alienatio, sic quod homo à contemplatione reuertens in suis sensibus, non apparet statim viuax, sicut ante videbatur. Ratio, quia in contemplatione fit raptus communiter à sensibus exterioribus ad interiora. Ad propositum cum beatus Fran. raptus fuerit multotiens ad Deum, nõ sua virtute, sed Dei & gratia diuina; hinc est quod fuit conformis Christo tali cõtéplationis excessu, & eleuatione, quãtũ ad mõtis ascẽsum, excelsum & seorsum. Fueritq; diuersa effigie forma demõstratus, & specie, eidem Christo quo ad hoc, quod facta est species eius altera est similatus. Quo præmisso de beati Fran. eleuationibus, & sursum in Deum actionibus mentalibus transfigurationibus, & aliquando cum sequela extrinsecę transfigurationis est succinte videndum.

Fran. qño, & quot modis est trãsfiguratus. Et Primo modo &c.

Vnde sciendum quod B. Fran. multotiens per excessum contemplatiuum ad superiora est deuectus.

Primo quandó vna dierum sequestratus oraret, & præ nimietate feruoris totus esset absortus in Deum, ecce eleuatio mentalis: quid consequutũ est? Inquit legenda maior parte 1. Apparuit ei Christus veluti cruci cõfixus. Sequitur de immutatione facta primo in mẽte, & deinde in corpore, ad cuius conspectum liquefacta est anima eius, & memoria passionis Christi visceribus cordis ipsius à Deo impręssa medullitus, vt ab illa hora cum Christi crucifixio veniret in mentem, vix possem à lachrimis, & gemitibus exterius cõtineri. Sequitur. Intellexit per hoc, nempe vir Dei illud euangelicum sibi dici. Si vis venire post me, abnega te metipsum, & tolle crucem tuã, & sequere me. Sequitur. Induit ex tũc spiritum paupertatis, & humilitatis sensum, & affectum intimæ pietatis. Et quod sic effecerit, ostendit ibidem doctor Bonauentura per exempla de seruitio leprosorum, & suorum erogatione in pauperes. Quibus apparet B. Fran. subleuatio, & post eleuationem eius in virum alium transfiguratio.

Secundo modo.

Secundo quando vt dicit 2. pars legendæ maioris, egressus ad meditandum in agro iuxta ecclesiã sancti Damiani deambularet, ac eandem gratia, & causa orationis instigante se spiritu intrasset, prostratus ante imaginẽ crucifixi, non modica fuit in orando spiritus consolatione repletus. Et cum lachrimosis oculis intenderet in dominicam crucem, vocem de ipsa cruce ad se dilapsam corporeis audiuit auribus ter dicentem. Francisce, vade repara domum meam, quæ (vt cernis) tota destruitur. & sequitur de excessu. Tremefactus cum esset in ecclesia solus, stupet ad tam mirandæ vocis auditum, cordeque percipiens diuini virtutem eloquij, mentis alienatur excessu. Sed qualiter apparuit transfiguratus. Sequitur. In se tandem reuersus ad obediendum, separat, & mandatum perficiendum, vt habetur ibidẽ.

Tertio modo.

Tertio vt dicit ipsa secũda pars legendæ. Abiecta beatus Fran. pecunia in quandam fenestra, & velut puluerem ea contempta, patris furorem ex pecunia sentiens, in quadam occulta fouea stetit exorans altissimum, vt de manibus persequentium eius animam liberaret, & pia quæ inspirauerat voto, fauore benigno expleret. sequitur. Excessiua quadam completus lætitia, & virtute indutus ex alto, relicta fouea Ciuitatem Assisij constanter intrauit: Quem cum iuuenes cernerent facie squalidũ, & mente mutatum, ipsumque alienatum putarẽt à sensu, & luto platearum, & lapidibus impeterent. sequitur signum transfigurati hominis. Famulus domini nulla prorsus fractus, aut mutatus iniuria, vt surdus in omnibus pertransibat.

Quarto modo.

Quarto vt dicit 3. pars legendæ, quãdo in quodam solitario loco annos suos in amaritudine recogitans deploraret, sancti spiritus in eũ superueniente lætitia, certificatus est de remissione plenaria omnium delictorum. sequitur. Raptus deinde supra se, ac in quoddã mirandum lumen totus absortus, dilatato mentis sinu, quæ circa se, & filios suos futura erant luculenter aspexit, sequitur. Post hoc reuersus ad fratres confortauit eos, & ordinis dilatationem in breui fiendam prædixit.

Quinto modo.

Quinto vt dicit 4. pars legendæ maioris, transfiguratus est beatus Fran. modo singulari, & Deifico. Cum enim Ciuitatem adijsset Assisij prædicaturus de mane, & absentatus à fratribus in quodam tugurio sito in horto canonicorum pernoctaret in oratione more solito, media ferme noctis hora quibusdam ex fratribus quiescentibus, quibusdam in orando perseuerantibus, currus igneus mirandi splendoris per ostium domus intrans huc, atque illuc per domicilium tertio se conuertit, supra quẽ globus igneus, seu lucidus residebat, qui solis habẽs aspectum noctem clarere fecit vt diem, obstupefacti vigilantes, excitati simul, & exterriti dormientes non minus senserunt cordis claritatem, quàm corporis, dum ex virtute mirandi luminis alterius alteri conscientia nuda fuit. Intellexerunt concorditer omnes videntibus inuicem vniuersis in cordibus singulorum, sanctum patrem absentem corpore, præsentem spiritu tali transfiguratum effigie superioris irradiatum fulgoribus, & ardoribus inflammatum supernaturali virtute in curru splendente, simul & igneo sibi demonstratum à domino, vt tanquam veri Israelitæ post illum incederent, qui virorum spiritualium, vt alter Elias factus fuerat à Deo currus, & auriga. Qui-

ga: Quibus verbis, & alijs, quæ ibidem subnectuntur, apparet simul de subleuatione B. Frã. & ipsius mirabili transfiguratione. Quæ transfiguratio est, & fuit valde mirabilis, & stupenda ex pluribus videlicet.

Primo ex subleuatione, quia in curru igneo.

Secundo ex refulgentia, quia miri splendoris.

Tertio ex figura, quia beatus Fran. apparuit totus ignitus.

Quarto ex specie, quia lucidus, & solis habẽs aspectum.

Quinto ex situ, quia B. Fran. non erat ante, vel extra, sed supra currum residebat.

Sexto ex loco, ad quem perrexit, quia de Assisio, vsque ad locum sanctæ Mariæ in tali curru beatus Fran. est deuectus.

Septimo ex eius introitu, quia per ostium loci fratrum introiuit.

Octauo ex motu, quia huc, atque illuc perrexit, totum domicilium fratrum ter circuiens.

Nono ex tenebrarum depulsione, quia noctẽ clarere fecit vt diem.

Decimo ex conspectione, quia omnes tam vigilantes, quam dormientes excitati hoc viderunt.

Decimo ex incussione, quia territi sunt oẽs.

Duodecimo ex cordium alterius alteri reuelatione, quia tali lumine alterius alteri cõsciẽtia nuda fuit.

Tertiodecimo ex mentis Francisci ad cognoscendum cordium secreta, & futura plenaria illustratione, quia post visionem beatus Fran. reuersus ad fratres, de visione mirabili, quam viderant, cepit ipsos confortare cordium ipsorum secreta rimari, & de profectu ordinis futura prædicere.

Quartodecimo ex notitiæ traditione, quia Deus beatum Fran. fratribus in tali effigie demonstrare placuit, vt cognoscerent.

Ex primo beatum Fran. esse vere currum vitæ: ratio, quia quatuor rotis, idest quatuor virtutibus est deducta, videlicet iustitia ad Deum, fortitudine ad diabolum, prudentia ad mundi contemptum, & temperantia ad corpus, cuius pars anterior fuit charitas, boues sub hac stantes, velut sub iugo curum deducentes, amor fuit Dei, & proximi.

Ex secundo videlicet ex refulgentia, in beato Fran. nullam inesse tenebram peccatorum, per ipsorum dimissionem plenariam vsq; ad quadrantem nouissimum.

Ex tertio, scilicet ex ignitione, zelum feruidũ, quem habebat ad animas.

Ex quarto ipsum imitatorem per omnia solis iustitiæ Christi Iesu.

Ex quinto in virtutibus alijs perfectissimum, quia in medio stetit ipsarum.

Ex sexto vnum factum cum diuina sapientia spiritu, cuius mobilitate ferebatur ad placitum.

Ex septimo viam beatum Fran. sanctitatis, & perfectionis, non vt fur, & latro, sed vt verus Christi discipulus ab ostio Christo accedere per ipsum semper incedẽdo, velut per ostium introductum.

Ex octauo in beato Fran. triplicem fuisse motum rectũ ad Deum, reflexum ad proximum, per condescensionem, & informationem, & circularem in cunctis, & vbique Deum inspiciendo, & prosequendo dilectum.

Ex nono beati Fran. ducatum tenentes tenebris errorum tegi non posse.

Ex decimo datum Franciscum à Deo in directionem, & lucem fidelibus.

Ex vndecimo stupenda in B. Fran. Deũ ostendisse præ alijs sanctis.

Ex duodecimo Francisci meritis occulta Dei patefieri hominibus,

Ex vltimo super B. Fran. spiritum domini in tanta plenitudine quieuisset, quod post ipsius doctrinam, & vitam erat eis, & alijs proficisci tutissimum. Sic ergo succincte apparet quam mirabilis, & stupenda fuit hæc beati Fran. pręfiguratio, & transfiguratio. Nunquam fuit auditum quod lumine alicuius sancti sic illustrarentur homines, vt alterius alteri conscientia nuda esset, nisi de solo lumine à Deo beató Frãcisco, infuso, & concesso. Et secreta cordium à sancto sic perscrutarentur, & multorum præsertim simul, sicut hic legitur de B. Fran.

Sexto B. Fran. transfiguratus à Deo fratri Siluestro existenti præsbitero seculari, & in seculo est demonstratus. Quando vidit ciuitatem Assisij à dracone magno circundatam, cuius magnitudine toti regioni periculum imminebat, contuebatur post crucem auream ex ore B. Fran. procedentem, cuius summitas cœlos tangebat, cuius brachia in altum protensa, vsque ad mundi fines videbantur extendi, ad cuius aspectum præfulgidum draco ille teterrimus, & horridus penitus fugabatur, hoc vidẽs tribus vicibus seculo cedens, factus est sanctus frater minor, vt dicit 3. pars legendæ. Sexto modo.

Septimo beatus Fran. transfiguratus apparuit fratri Pacifico existenti seculari, prout dicit 4. pars legendæ. Qui beatum Fran. videns prædicantem sub figura mirabili sibi à Deo est demonstratus, vidit enim ipsum duobus ensibus valde fulgentibus transuersaliter in modum crucis existentibus consignatum, quorũ vnus à capite ad pedes, alius à manu in manum per pectus transuersaliter tẽdebatur. Qua forma seu beati Fran. transfiguratione visa seculo abrenuncians, factus est frater minor. Vidit etiam hic frater Pacificus vice alia singulariter B. Fran. transfiguratum, quando vidit magnum Thau in eius fronte existere, quod colorum varietate distinctum faciem Francisci miro venustabat ornatu. Per has enim extrinsecas figuras, & species, quibus beatus Fran. sic Septimo modo.

demonstrabatur à Deo, quid transfigurationis intus esset in anima, certe dabatur intelligi. Quia cum iste transfigurationes essent veraces per signa hæc, quid in eius anima esset clare intelligi dabatur.

Octauo modo.

Octauo beatum Fran. transfiguratum demonstrauit ipse Deus summo Pontifici. D. Innocentio 3. vt dicit 3. pars legendę, quando vidit B. Fran. proprio dorso lateranensem ecclesiã ruinam minantem sustentare, per quam transfiguratam similitudinẽ sibi sic ostensam à Christo, cognouit per vitam, & doctrinam B. Fran. totam sustinendam esse ecclesiam.

Nono modo.

Nono beatus Franciscus singulariter transfiguratus, apparuit fratribus existentibus in capitulo apud Arelatem ciuitatem, & prædicante beato Antonio de crucis titulo. Apparuit enim ad ostium capituli beatus Fran. in aere subleuatus extensis velut in cruce manibus fratribus benedicens, prout oculis corporeis frater Monaldus vidit, vir vtiq; sanctus. hæc fuit mirabilis apparitio cõsiderata distantia; quia beatus Fran. erat tunc in remotis, quia in valle spoletana, & tamen se præsentem fratribus exhibuit in tali ciuitate prouinciæ existentibus, pensata etiam forma, quia ad modum crucifixi demonstratus est, vt quid deberet esse in posterum reseraretur. Fuit etiã singularis ex consolatione spiritus indita cunctis fratribus in capitulo existentibus, vt si non viderint beatũ Fran. transfiguratum; saltem tali spiritus consolatione eis immissa à Deo, sic esse sentirent.

Decimo modo.

Decimo B. Fran. transfiguratus, est visus à fratre Masseo Cum enim B. Fran. cum fratre Masseo pergeret versus Franciam, in itinere post refectionem habitam de frustulis panis vilissimi, & potationem aquæ de fonte quandam, ecclesiam reperisset, intrantes eandem B. Fran. ad orandum post altare se posuit, & ibi B. Fr. recepit visionis diuinæ tam excessiuum feruorem ad paupertatis concupiscentiam totaliter inflammantem, quod videbatur ex facie, & oris hiatu quasi flammas ardoris emittere: Et egrediens ad socium sic ignitus ore dixit. Ha, ha, ha frater Massee; prębe mihi teipsum. Et hoc fuit ter. Frater Masseus hoc videns, stupuit, sed vice tertia dicente B. Fran. præbe mihi teipsum, misit se totum intra brachia beati patris. Tunc B. Fran. cum hiatu magno, & spiritus sancti feruore, ac clamore valido reboando ha, ha, ha; leuauit fratrem Masseum cum ipso flatu in aere, & impulit eum ante se, quantũ posset esse vnus hastæ mensura. Quod videns frater Masseus; stupuit valde de tam mirando sancti patris feruore, & retulit postea alijs socijs quod in illo sancti Fran. complexu, & impulsu tantam dulcedinem, & consolationem spiritus sancti persensit, quod nunquam in vita sua consolationem tam maximam se meminerit habuisse. Qualis hæç fuerit transfiguratio, feruor ignitus, vox clamorosa, Francisci faciei ardor, amplexus fratris cum eleuatione, iactus socij cum consolatione spiritus immissa, declarant.

Vndecimo modo.

Vndecimo B. Fran. transfiguratus per raptum mirabilem, est inuentus & à fratre Bernardo de Quintaualle, & à fratribus: Loquẽtes enim sanctus Fran. & frater Bernardus de Deo, eos simul raptos per noctem in silua fratres inuenerunt.

Duodecimo modo.

Duodecimo B. Fran. frequenter transfiguratus est corpus sumendo dominicum: Vt enim dicit 9. pars legendæ, sępe cõmunicabatur, & tam deuote, vt alios deuotos efficeret, dum ad immaculati agni degustationem suauem, quasi spiritu ebrius in mentis, vt plurimum rapiebatur excessum. Sed hic est aduertendum quod cum raptus, (prout in proposito accipitur) ex vehementia deuotionis, fit, quãdo anima amore tota liquescit circa Deum, cui coniungi peroptat, & ipsũ habere desiderat: hinc est, quod sine transformatione animę in Deũ fieri nõ potest, quare in omni tali raptu transfiguratus est talis, qui ad cęlestia rapitur. Et quando sic fit; semper ab extrinseco apparet præ solito consopitio, & suppresio sensuum, & quasi mortificatio virium corporis, & sensuum.

Tertiodecimo modo.

Tertiodecimo B. Fran. prout dicit 10. pars legendæ maioris, fuit similiter transfiguratus, & ad diuina raptus, vt quid circa se ageretur exterius omnino nesciret: Et hoc spiritualiter euenit dum transisset semel per burgum sancti Sepulchri, castrum videlicet populosum, subuectus asello propter debilitatem corporis, & obuiam turbas habuisset in eum præ deuotione ruentes; Tractus autem, & detentus ab eis, compressusque, ac multipliciter attrectatus, insensibilis videbatur ad omnia, & velut exanime corpus de his, quæ facta sunt circa ipsum, penitus nihil aduertit. Quod patuit, cum transito castro, & turbis relictis peruenisset ad quoddam domicilium leprosorum, quasi aliunde rediens cęlestium contemplator solicitã requisiuit, quando appropinquaret ad castrum, mens quippe ipsius in cęlestibus fixa splendoribus, varietatem non senserat locorũ, nec temporum, nec occurrentium personarũ.

Decimo Quarto modo.

Quartodecimo B. Fran. fuit multotiens transfiguratus, (vt dicit 10. pars legendæ,) & hoc in oratione, vt dicetur in hoc 2. lib. conformitate 11. Ad fratribus enim ipsum pie obseruantibus, visus est nocte orans manibus ad modũ crucis protensis, ac toto corpore subleuatus à terra, & nubecula quadam fulgente circundatus, vt illustrationis mirabilis intra mentem mira circa corpus perlustratio testis esset.

Quinto decimo modo.

Quintodecimo B. Fran. fuit raptus, & transfiguratus cum suis fratribus, & socijs: Nam cũ simul esset cum eis, & mandasset eis, vt de Deo quilibet

quilibet loqueretur, prout spiritus sanctus suggerebat eisdem. Et cũ quilibet sigillatim mandatum patris effecisset, in medio eorum dominus Iesus Christus apparuit in specie speciosissimi iuuenis, cum tãta dulcedine gratiæ omnibus benedicens, quod tã sanctus pater, quã cęteri omnes fuerunt rapti, & iacebant in terra quasi mortui, de mundo isto penitus nihil sentientes. Sed cum ad se redijssent, gratias agere Deo de tam impenso beneficio omnibus imperauit.

Sextodecimo modo. Sextodecimo B. Frã. raptus, & transfiguratus fuit dum in loco S. Mariæ de Angelis cum S. Clara, & socia, & socijs comederet: Cũ enim S. Clara B. F. pluries rogasset, vt sibi hanc gratiam concedere dignaretur, vt cum ipso aliquando valeret comedere, habito cum socijs consilio annuit, & ordinauit, quod hoc deberet esse in S. Maria de Angelis, vbi ipsa B. Clara mundo abrenuncians cęlesti sponso nupsit. Die ordinata S. Clara vna de sororibus sumpta pro socia, concomitantibus beati Fran. socijs ad locum S. Mariæ de Angelis peruenit, & facta reuerentia matri domini, ac loco circũquaque ex deuotione lustrato; hora comedendi B. Fran. fecit mensam, sicut consueuerat in plana terra parari, & sedit ipse, & B. Clara, & vnus de socijs cum socia B. Claræ, & omnes alij socij in mensa illa humili sunt locati, pro primo autem ferculo incepit B. Fran. loqui de Deo tam suauiter, & sancte, tam altissime, & diuine, quod ipse sanctus Fran. & S. Clara, & omnes alij socij, qui in illa erant mensa rapti sunt, tantaque abundantia gratiæ altissimi superuenit, quod ipsis sedentibus sic raptis, & oculis, ac manibus in cęlum directis, ignis maximus apparuit super ipsum locũ, adeo quod Assisinatibus hominibus, & de Bectonio, & de alijs locijs circumquaque videretur, quod totus locus, & ecclesia S. Mariæ de Angelis cum silua, quæ tunc erat circa locum comburerentur; propter quod homines de Assisio credentes locum comburi, cum festinatione ad succurrendum venerunt ad locum: Sed eo peruenientes viderunt cuncta illesa, pariter & intacta. Intrantes autem locum inuenerunt B. Fr. cum B. Clara, & cum omnibus socijs ad Deum raptos, & ad mensam illam humilimam omnes sedentes virtute indutos ex alto, & tunc certitudinaliter aduerterunt, quod ille erat ignis diuinus, qui prędictos sanctos, & sanctas diuini amoris copiosis cõsolationibus inflammauerat. Vnde recesserunt valde ædificati, & consolati. B. Fran. sancta Clara cum alijs diuina consolatione refecti in ãnima, de cibo corporali parum, aut nihil curarunt.

Decimoseptimo modo. Decimoseptimo B. Fran. raptus, & transfiguratus, visus fuit à quodam nobili, qui ipsum multotiens hospitio receperat multum magnifice, & cum deuotione: Cuius conuersionẽ per introitum ad ordinem, cum beatus Fran. appeteret dicendo socio, quod ipse nobilis esset bonus frater minor, cunque ipse pro eo dominum Iesum Christum deuote oraret (vidente dico nobili) dominus Iesus Christus beato Fran. apparuit di. audiente præfato nobili, ꝙ orationem, quam pro dicti nobilis conuersione fecerat, acceptabat. Et tũc B. F. (vt vidit dictus nobilis raptus) & per spacium eleuatus est à terra. Quæ omnia dum ipse nobilis conspexisset, omnibus pro Deo datis, factus est frater minor sanctissimus.

Decimo octauo modo. Decimo octauo. B. F. transfiguratus, visus est à quodam fratre; & si ætate puero prudentia, tamen grandeuo: Qui cum in quodam locello staret, contigit beatum F. ad ipsum locum venire. Et quia B. F. ante alios ad quiescendum perrexit, vt fratribus dormientibus ipse surgeret quietus ad orationem, puer autem ille frater posuit in corde suo solicite velle explorare quid B. F. faceret de nocte cũ surgebat: verum cum tunc fratres in campoletis iacerent; ipse puer iuxta beatum Franciscum se posuit ad quiescendum: Et ne somnus propositum impediret; chordulam suam ligauit cum chorda. B. F. vt sentiret quando surgeret; ita ꝙ S. F. de tali ligatura nihil aduertit. Dum vero omnes profunde dormirent; surrexit beatus Fran. & sentiens chordam suã cum chorda pueri detineri; sic eam cautè soluit, ꝙ nullo modo puer persensit, & abijt in quendam collem, vbi iuxta locum erat silua pulcherrima ad orandum solus: Puer autem cum excitatus à somno, chordam suam solutam reperisset, statim surrexit, vt sanctum Fr. exploraret, sicut proposuerat; Cumq; ostiũ inuenisset apertum, per quod intrabatur in siluam: aduertens ꝙ B. F. inde exisset, statim intrauit siluam, & perrexit vsque ad dicti collis cacumen, vbi B. F. se fixerat ad orandum. Et cum staret puer aliquantulum longe, cępit audire multos loquentes, & appropinquans, vt clarius videret, vel audire posset, quæ loquebantur, ecce vidit mirabilem lucem, quæ beatum F. vndique circundabat, & in ipsa luce vidit Christum, beatam virginem, Ioannem Baptistam, Ioannem Euangelistam, & maximã multitudinem angelorum loquentes cum B. F. quæ omnia puer aspiciens, & tremebundus hoc audiens factus in extasi in via; per quam rediturus erat B. F. cecidit quasi mortuus, cõpleta vero colloquutione, dum B. F. rediret ad locum, & nox esset profunda, cum pedibus inuenit dictum puerum quasi mortuum iacentem in terra; cui compatiens, sumptum in brachijs, ad locum reportauit. Et sciens à dicto puero; quæ viderat, mandauit, vt nulli diceret, dum viueret: quod & fecit; qui puer in ordine creuit, & bene finiuit. Et post mortẽ B. F. prętata; quæ viderat ennarrauit.

Decimo nono modo.

Decimo nono. B.F. trásfiguratus visus est pluries à fratre Leone eius socio; & præcipuè in monte Aluernæ (prout dicetur lib. 3. conformitate 3.) quæ hic succinctè ponitur: Beatus enim Frá. non solum mentaliter eleuabatur; sed & corporaliter, & quanto cumulatius dona diuina percipiebat: tanto altius eleuabatur à terra, sicut frater Leo vidit: In quadragesima.n. angelorum, quam fecit B.F. in monte Aluernæ ipse frater Leo beatum.F. aliquando aspexit eleuatum à terra per tantum spatium; ꝙ poterat tangere pedes eius: aliquando inuenit eum vsque ad medios fagos eleuatum: & quãdoque inuenit eum in tanta aeris altitudine eleuatum; ꝙ vix eum videre poterat. Vice alia vidit. B.Fr. stantem genibus flexis, & facie in cęlum erecta, ac manibus eleuatis ad dominum dicere hæc verba. Quis es tu domine Deus meus dulcissime? & quid ego sum vermiculus, & paruulus seruus tuus? & hoc sepe replicans, aliud non dicebat. Et respiciens frater Leo, vidit vnam flammam pulcherrimam ignis, & valde splendentem, & delectabilem oculis descendentem à summis cęlorum vsque ad caput. B. Fr. & de illa flamma vox egrediebatur, & loquebatur cum S. F. & S.F. respondebat loquenti. Et vidit ꝙ beatus F. ter extendit manum suã ad flammam prædictam: Quæ omnia rogatus à fratre Leone beatus. F. declarauit.

Primo quando dicebat. Quis es domine &c. Dixit B. F. in his quæ audisti, & vidisti erant mihi Deo lumina aperta, vnum de cognitione creatoris, & aliud de cognitione meiipsius. Quando enim dicebam. Quis es tu domine Deus meus, & quid sum ego? Tunc ego erã in quodam lumine contemplationis: in quo videbam abissum infinitæ bonitatis diuinæ, & lachrimosum profundum vilitatis meæ: propter quod dicebam. Quis es tu domine summæ sapiens, summæ bonus, & summę clemẽs, vt visites me? qui sum summè vilis, & vermiculus vnus modicus, abominabilis, & despectus? Illa flamma erat Deus: qui in specie illa mihi, sicut Moysi in flamma illa loquebatur. Et alia exposuit. B Fran. fratri Leoni, de quibus, (vt dictum est) dicetur lib. 3. conformitate. 3. Multis alijs transfigurationibus frater Leo beatum Franciscum vidit transfiguratum.

Vigesimo modo.

Vigesimo. B Frã. singulari modo, & nunquam prius audito, nec viso fuit transformatus, & transfiguratus. s. quando in monte Aluernæ à Christo forma, & signis suæ passionis fuit stigmatizatus, & transfiguratus. Et quia prolixe dicetur conformitate. 3. libri. 3. ad presens aliud dicere omitto. Pluribus alijs raptibus, & excessibus beatus. F. fuit transfiguratus, sed prædicti sufficiant pro istius cõformitatis. 3. partis. 2. expositione videlicet. Frãciscus subleuatur; & transfiguratur. Et species facta est eius altera, & interior semper, & plerumque exterior (vt dictum est) & sic patet primum, quod erat videndum.

Videndum est nunc quibus fretus beatus. Fr. ad apicem huius raptus contemplationis, & excessus peruenit, licet enim sola gratia singulari diuina ad hęc perueniatur: attamen quædam sunt dispositiones præmissæ; quia sicut forma non introducitur nisi in materiam dispositam; sic ad huius excessum homo nõ peruenit nisi facta, & habita debita dispositione, & præmissa.

Et pro euidentia dicendorum notandum, ꝙ raptus, & excessus, ac contemplatio tripliciter graduatur. — *Contemplationis, siue raptus gradus tres.*

Aliquando enim fit sola alienatione sensuum exteriorum, & ab ipsis retenta agnitione imaginabilium, & fantasmatum.

Aliquando fit alienatio ab omni imaginatione, & fantasmate sensibilium, & specierum à sensibilibus productarum, & imaginabilibus virtuti imaginatiuæ, & fantasticæ impræsis.

Aliquando à præfatis fit totalis alienatio, & hoc fit, quando anima in solius Dei visione, & contemplatione consistit.

Primus gradus, quia potest causari tam ex causa bona, quàm mala; tam corporali, vt homo alienetur à sensibus, videlicet passione facta, vel in somno, vel perturbatione cerebri, vt in frenetico, & mentecaptis, quàm spirituali, vt tristitia, ira, timore, & concupiscentia, hæ.n. passiones sunt in quibusdam, tam vehementes, vt absorbeant rationis vsum, & à corporalibus sensibus alienent: ideo potest esse hic raptus communis primo modo bonis, & malis: sed in proposito solum accipitur, pro ut competit bonis, & debita fit causa, vt dicetur statim de eius causis.

Secundus gradus potest causari ex vehementia imaginationis: vt quando anima intendit circa alicuius difficilis imaginationem, & fortiter occupatur frequẽter à sensibus nõ solum; sed ab omni alio imaginabili alienatur: & tanta vehementia super id, quod imaginatur conuertitur, vt nihil aliud cogitet, aut imaginetur. Sed ad tale imaginandum potest duci causa bona, & mala (vt patet experientia.) Sed accipiendo in proposito pro causa bona ipsius (vt dicetur) sic solis bonis hominibus, & non malis conuenit.

Tertius gradus causatur semper ex vehementia desiderij, & affectionis animę inebriatæ dulcedine ad habendum, & videndum Deũ, & hic solis perfectis competit. Vidẽdum erit ergo de causa huius, & dispositione, & aliorũ duorum præcedentium. Licet.n. quicquid est dispositum ad tertium, sit ad secũdum; & primum; non tamen econuerso.

Videndum est de causa dispositiua talium, & quo-

quomodo fuerint cuncta in beato patre nostro F. ad quod videndum.

Primo sciendum est ꝙ beatus. F. ad præfatos contemplationis gradus peruenit.

Primum enim habuit (vt dictum est) quando per burgum sancti Sepulchri transiuit: qui cōtrectatus, & retentus alienatus ab omni corporis sensu nihil percepit.

Secundum habuisse ostendit, quando in camera fratris Bernardi tunc secularis existentis orando nihil aliud dicebat: nisi. Deus meus, & omnia admirando diuinæ maiestatis excellentiam; quæ periclitanti mundo condescendere dignaretur, & per se Fran. pauperculum de salutis disponebat remedio prouidere.

Tertium habuisse contemplationis gradum cum Deo stando, & loquendo iam dicta ostēdunt. Quibus visis sciendum est, ꝙ homo deuotus, qui vult primum gradum contemplationis sanctè, & iustè ascendere, debet plura exercere: quæ succinctè pandentur; quia patent ad sensum.

Primum est, vt mundum totaliter deserat, & contemnat: qui hominem facit totnm sensualem. Franciscus ipsum deseruit totaliter mundum, & contempsit. vt dicit 2. pars legendæ & 8.

Secundum est, vt corporis sensus modestiæ lege refrenet, scilicet visum, auditum, & sic de alijs abstrahendo à sensuum vanitatibus. B. Franciscus cum oculis fœdus pepigisse videbatur, ꝙ non solum carnalem aspectum procul refugeret: sed & curiosum vanitatis cuiusque contuitum omnino caueret: motusque sensuales coercendo etiam stricta modestię lege: prout dicit, & ostendit. 5. pars legendę.

Tertium, vt voluntatem propriam abneget, & abijciat, quia vbi voluntatis proprietas permanet, homo sensibus cunctis, vti probatur. Franciscus nunquam inuenitur suam propriā voluntatem fecisse; sed eam domino in cunctis beneplacitis subdidit, & subiecit, sicut patet in prima parte legendæ quando argutus à domino, cum vellet pergere ad Apuliam pro militia consequenda dixit domino. Domine; quid me vis facere?

Quartum est, vt se perfectè odiat, beatus Frā. non solum dicerētur sibi iniurię libenter accipiebat, immo mandabat socio, & alijs, vt eum rusticum, mercenarium, imperitum, & inutilem declamarent, & cum gaudio magno dicta sustinendo, vel suscipiendo respondebat. Tu vera loqueris, & talia (vt dicit 6. pars legendæ) decet audire filium Petri Bernardonis.

Quintum est vt humilis existat. Humilis enim veraciter quis esse nō potest, nisi sibiipsi mortuus fuerit, & mundo. beatum. Frā. humilitas adeo sui iuris effecerat: vt in minorum minimo suum totaliter vendicasse dominium videretur, vt 6. pars legendæ pluribus declarat.

Sextum est, vt de se totaliter desperet, & diffidat nihil se esse proclamando. beatus Fran. se dicebat nihil aliud esse, quam vas sordidū, & fictile: cum tamen vas esset sanctitudine omnimoda dedicatum, vt 6. pars ostendit legendæ.

Septimum est, vt se semper in suo conspectu non exaltet, sed deiciat. B. Fr. quantum se in suo conspectu haberet, interrogatione facta à fratre Pacifico patuit. Interrogatus. n. ab ipso quid de seipso sentiret, respondit maximum esse peccatorum. vt 6. pars legendæ declarat.

Octauum est, vt sui semper quęrat obbrobriū, & Dei honorem. B. Fr. id faciebat. Episcopo Iterañ. B. F. regratiatus est; quia ipsum vilificando Deum per ipsum loquentem prædicauit à populo magnificandum: vtpote, qui per indoctos suæ sapientię magna declarat.

Nonum est, vt quotidie, vel continue quęrat scire Dei voluntatem, & cito eam perficiat. B. Fran. nūquam de sui industria confidens semper Dei beneplacitum diligenter de agendis quæsiuit: vt patuit quando nesciebat, si deberet prędicare, prout dicit. 4. pars legēdæ & 12. Qua cognita summa diligentia eam adimpleuit.

Decimum tribulationes tentationes, & illata conuitia patienter sustineat. B. F. patienter cōuitia ciuium sustinuit, & sui patris, vt dicit 2. pars legendæ: ac à saracenis eidem illata, quādo Soldanum adiuit, & de patientia eius habes in 6. parte legendæ & 9.

Vndecimum est vt curā carnis habeat, ne vltra decentiam exeat. Franciscus carnem per omnia spiritui subiecit, vt 5. pars dicit legendæ, & in morte culpam dicit ꝙ fratrem Corpus male tractauerat.

Duodecimum est, vt inductiua ad delectationes carnales omnino deuitet, vt sunt vestimēta, & huiusmodi. B. Fr. hoc egit indutus rudi, grossa, & ispida tunica, & sola lectulus terra, & sic de alijs. prout conformitate. 7. huius secundi libri ostendetur. Præfatis igitur diligēter inspectus patebit, ꝙ ipsis fretus ad primū gradum cōtemplationis iam dictum quis poterit deuenire. Quæ quia plenarie in patre. B. F. extitere: Primum gradum contemplationis (diuina opitulante gratia) ascendere meruit & studuit. Ad secundum vero gradum ascēdere cupiens, quia magis arduus primo, sunt aliqua necessaria dispositiua: prout experientia patet, & scriptura docet.

Et primum vt omni solicitudine noxia fantasmata deuitet. B. F. id egit mulierū colloquia, & aspectus euitando, & euitari iubendo: Non enim securum putabat eorum imagines introrsus haurire, vt dicit. 5, pars legendę.

Secundum sanctæ obedientiæ iugum cum prōptitudine suscipiat. B. F. vt dicit. 6. pars legendæ,

dæ, officio prælationis cedens: vsque ad mortem Guardianum habere voluit: cui per omnia esset subiectus.

Tertium est, vt iudicium temerarium omnino deuitet. B. F. euitauit in se: & semel fratrẽ male iudicantem, & temerarie fecit, vt eidem diceret culpam suam, vt dicit. 7. pars legẽdæ.

Quartum est, vt amorem carnalem parentum à se remoueat, & abijciat. B. Fr. patri carnali renunciauit di. Vsque modo te vocaui patrẽ in terris: amodo secure dicere possum. Pater noster, qui es in cœlis, & de hoc habes. 2. parte legendæ quomodo separatus fuit ab amore parentum Christi dilectione.

Quintum est, vt omnes se existimet meliores, & perfectiores. B. F. id egit. Nam causam di. quare se maximum peccatorum vocaret inquit. Si quantumcunque sceleratum hominẽ Christus fuisset tanta gratia prosequutus, & misericordia, arbitror sane, ꝙ plus, quàm ego Deo gratior esset.

Sextum est, vt suas ordinet cogitationes in Deum: vt decet. B. Fran. vt excitaretur ex omnibus ad amorem diuinum in cunctis operibus manus domini exaltabat; de omnibus sibi scalam faciens, per quam conscenderet ad apprehendendum eum; qui est desiderabilis totus, vt dicit. 9. pars legendæ.

Septimum est, vt demonis astutias attendat, & frauduleta cõsilia, seu suggestiones videat, & declinet. B. F. quomodo diaboli astutias viderit, & superauerit, dicit. 5. pars & 6. legendæ: ac quomodo declinauerit, dictum est cõformitate præcedenti, parte 2. & dicetur huius. 2. libri. conformitate. 1.

Octauum est, vt omnes vt se diligat: & ad id; ad quod se diligit. B. F. vt dicit præcedens cõformitas, omnium optabat, & procurabat salutem.

Nonum est, vt pacem habeat cum omnibus, & teneat. B. F. diuina reuelatione informatus primus fuit; qui in suis prædicationibus pacem nunciauit, & fratres pacem nunciare docuit; ac inter discordantes pacem posuit, vt patuit de ciuitate Aretij, vt dicit. 6. pars legẽdæ: à qua expulsis demonibus ad pacem, & tranquilitatem reduxit: sic & ciuitatem Senẽsem, vt dicit legenda antiqua: & dictum est libro primo. conformitate. 8. in tractatu de fratre Masseo eius socio, multosque peccatores à pace Christi longnquos, vere iunxit paci, & saluti, vt decima conformitate primi libri patuit parte. 2.

Decimum est, vt linguam in otiosa verba non relaxet. B. Fran. non solum in se, sed in fratribus silentium voluit obseruare, & obseruari, vt dicit. v. pars legendæ, & 2. ac omni tempore otiosa verba vitari à fratribus. Prælibatis 10. cum 12. antedictis pro primi gradus ascẽsu, homo deuotus disponitur ad ascensum secundi gradus: raptus iam dicti, & contemplationis, quę omnia, quia in B. F. fuerunt ad præfatum gradus ascensum Dei gratia peruenit. Verum quia gradus tertius est super omnes arduissimus: si quis vellet ad ipsum per ascensum deuenire; vltra iam dicta, oportet eum quædam in se habere præparatiua ad huius tertij gradus ascensum: quæ etiam in beato patre Fran. fuerunt.

Primum est, vt ad Dei opera exercenda non piger, aut segnis; sed promptus inueniatur, & velox B. F. quæ crucifixus mandauit de reparatione Ecclesiæ perfecit, vt dicit pars. 3. legendæ, ac opus prædicationis, ad quod a Deo fuit destinatus expleuit, vt dicit. 13. pars legẽdæ, & dictum est lib. 1. conformitate. 2. & 10. & quæ sunt Christi plene effecit, eius vitam per imitationem eligendo, & perficiendo.

Secundum est, vt amor tuus totus circa Deũ, & non creaturam versetur. B. Fran. non solum id fecit; sed prædicabat diuino amori nihil præferendum; quia ipse nobis nihil præposuit, vt ostendit. 9. pars legendę. Qualiter vero Deus sit à nobis diligendus, dictum est conformitate. 12. primi libri parte. 2. cap. 2.

Tertium est, vt in nullo glorietur nisi in Deo iuxta dictum Apostoli. B. Fran. super alios sanctos omnem inanem gloriam abiecit, vt ostendit. 6. pars legendę. Et ideo vt habetur ibidẽ dicit. In hoc itaque gloriandum si suam Deo gloriam reddimus, si fidem seruãtes ipsi quicquid donat, ascribimus.

Quartum est, vt iuxta posse orationi se dedicet, & incumbat. B. F. adeo, vi mentis fuit orationi intentus; quàm sine intermissione Deum orans spiritum contendebat Deo exhibere præsentem, vt dicit. 10. pars legendæ.

Quintum est, vt cordis tota attentione, & cum iubilo diuinum persoluat officium. B. Fran. quanta deuotione, & attentione diuinum persolueret officium: quia in 10. parte dicitur legendæ, & conformitate. 11. huius. 2. libri dicetur: sufficiat ad præsens, licet enim esset infirmus nunquam inhærere volebat alicui: si itinerabat pro dicendo officio figebat gressum, non propter pluuiarum abundantiam, aliquãdo omittens, vnde non minus timorare, quã deuotè Deo persoluebat. Attentio B. Fran. ad diuinum officium.

Sextum est, vt cor tuum totum satagas Deo tradere. B. Fr. domino Iesu Christo sibi apparente dum oraret dixit domino eius pedibus prouolutus. Domine, vobis totum cor meum, & corpus meum dedi. Et tunc. B. Fran. aliqua ab eo petijt, & obtinuit, vt habetur conformitate. 11. huius lib.

Septimum est, vt Deum præsentem tuis oculis cernas B. Fran. tam feruido in Christum rapiebatur amore, vt videretur ipsi famulo Dei quasi ingem ipsius Saluatoris sentire præsentiam, vt ipse dixit fratribus, vt dicit pars 9. legendę.

Octauum est, vt in vitæ actiuæ actibus exerceatur, quia contemplatiua finis est actiuæ B. Fran. seruiuit leprosis, vt dicit 7. pars legendę. Et quibus non poterat manum, porrigebat affectum, vt viij. pars legendę dicit.

Nonum est, vt puritatem mentis teneat, quia beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. B. Fran. vt dicit 5. pars legendę licet mentis, & corporis puritatē mirabilem esset adeptus, lachrimis tamen non cessebat oculos iugiter expiare mentales, unde hac de causa videlicet ob lachrimas factus est quasi cæcus.

Decimum est, vt Christi passionem iugiter meditetur, quia passio Christi est ostium, per qđ ad videndum Deum intratur. B. Fran. non solum passionem domini, vt dicetur conformitate 3. tertij lib. iugitur meditatus est, cū Christus Iesus crucifixus intra mentis suæ vbera iugiter moraretur, vt dicit 9. pars legendæ, sed & fratribus iugiter de Christi cruce faciebat sermonem, vt dicit 4. pars legendæ, vnde ipsi verbo, & exemplo patris inducit, passionem domini die, ac nocte continuatis aspectibus reuoluebant.

Vndecimum est, vt de beneficijs diuinis recordetur, vt mens tepida hac recordatione incalescat ad diuinum amorem B. Fran. ad auditū amoris Dei excitabatur, inflammabatur, & quasi quidam carbo ignitus diuini amoris flāma videbatur absorptus.

Duodecimū est, vt in cognitione domini per creaturas assurgat. B. Fran. (vt dicit 9. pars legendæ) inauditæ deuotionis affectu, fontalē illam bonitatem in creaturis singulis, tanquā in riuulis degustabat, & per ipsarum contuitum in viuificam consurgebat rationem, & causam.

Tertiumdecimum est, vt singulari affectu, & deuotione ad sanctos feratur, quorum inspectione, & suffragijs in præsenti perueniat ad optata, B. Fran. ad Christum, beatam Mariam, Michaelem Archangelum, Petrum, & Paulum, Christi Apostolos, & ad sanctos spirituali deuotione ferebatur, vt dicit 9. pars legendæ, ex recordatione sanctorum omnium tanquam lapidum ignitorū in Deificum recalescebat incendium.

Quartumdecimum, vt per amoris incendium, vt fecit B. Fran. vt dicit 9. pars legendæ, vt quęrat in dominum Iesum Christū totaliter transformari, hæc prædicta præparatiua sunt ad huius ascensum contemplatiuum. Et quia omnia fuerunt in sanctis Apostolis, Petro, Iacobo, & Ioanne, Christus transfiguratus est ante eos, & se gloriosum accidentali gloria corporis, demonstrauit. In B Fran. vt probatum est, etiā hæc fuerunt. Ad iam dictos contemplatiuos excessus deductus est, vt ipsum regem gloriæ pluries videret, & sanctos, vt est dictum. Iam dicta dispositiua ad præfatos triplices cōtemplationis ascensus quam sint necessaria, patere potest ex seipsis, & iam dictis in prima parte huius conformitatis, & ex sacra scriptura; quæ ponit de Abrahā, quādo vidit tres viros, Gen. 18.
& vnum adorauit. De Iacob quando vidit do- Gen. 33.
minnm facie ad faciem, & scalam. De Moyse, Gen. 28.
quando in monte Synai ascendit. Et quando Exo. 20. 33
vidit Deū. De Elia, quando ascendit ad mon Num. 12.
tem Dei Oreb. & vidit domini posteriora, & 3. Reg. 19.
de Isa. qui vidit dominum & de Ezech. qui vi- Isa. 6.
dit visiones Dei & de Stephano; qui vidit glo- Act. 7.
riam Dei, & de Paulo rapto ad tertium cœlū, 1. Cor. 12.
& sic de alijs. Patent etiam ex dictis sanctorū doctorum, Ioannis Cassiani in collationibus Patrū. Vgonis de Archa Noe. Ricardi de sancto Vistore de archa mistica, & in Beniamin, & sic de alijs: videantur ergo præfata opuscula, & apparebunt iam dicta necessaria ad dictorum trium graduum cōtemplationis ascensum. Sic ergo (diuina gratia) patet declarata secūda pars huius tertię conformitatis, & quo modo habeat intelligi. Franciscus subleuatur.

LIBRI SECVNDI FRVCTVS quartus, & conformitas, & est 16. in ordine. Iesus inopos, & modicus. Franciscus fęderatur. Expositio primæ partis, scilicet Iesus inopos, & modicus.

SANCTAE paupertatis, formę status, & modia mplexū multa persuadent, vtpote. Primo eius vtilitas fructuosa: valet enim ad multa. Primo ad profundissimam humilitatē, materiam enim resecat omnis superbiæ fastus, & ambitionis, & deponit, scilicet diuitias pomparum omnium teste experientia adiumenta.

Secundo ad rigidissimam sobrietatem, castitatem, & puritatem: Inopia enim tam vestimentorum, quam ciborum, quam paupertas includit, castitatem inducit, vt dicit Isaac suo libello de contemplatione: Pecunia enim, & rerum copia (teste scriptura) castitas periclitatur.

Tertio ad legalissimam veritatem: Auaro (teste ecclesiastico) nihil est scelestius, nec immerito, omnia enim mala pecunia operatur.

Quarto ad perfectissimam liberalitatem, & pietatem: Pauper enim voluntarius, quia nihil retinere curat, libenter dat; & consequenter pius agnoscitur, quia si non potest censum exhibere, dat saltem affectum.

Quinto ad pacificam cōuersationem: Discordia enim diuitijs generatur, & rerum opulentia, vt patet de pastorib. Abrahæ, & Loth. Ge. Gen. 13.
13. Sed

13. Sed paupertate, oppositum. Si enim duo verba auferantur e mundo, scilicet meum, & tuum, pacifice viuitur, ait Seneca.
Sexto ad tranquilissimam mansuetudinem, & mititatem, vt enim ait beatus Gregorius. Bonis mentibus paupertas custos est humilitatis, & consequenter tollit ambitionis, præsumptionis, & gloriæ totam materiam.
Septimo ad constantissimam fortitudinē impauiditatem, & magnanimitatem. Paruipendentia enim rerum, & inopia facit (teste Boetio) coram latrone cantare nudum; Et in obsessa via pauperi pax est, ait Sene.
Octauo ad solidissimam fidei firmam credulitatem. Homo pauper verus, & voluntarius cū spem à mundo remoueat, & tunc quod Deus ipsum alat, ac subueniat in omnibus teneat incunctanter; cum ipsius amore possessis abrenunciauerit.
Nono ad confidentiam certam, & animi securitatem, eis enim regnum cęlorum promittit, Et vitam æternam possidebunt. Mat. 19.
Nota. Matth. 5. & 19.
Decimo ad ardentissimam charitatem. Amor temporalium extinguit charitatem, quia amicus huius mundi inimicus efficitur Dei. Charitatis venenum est spes adipiscendorum, aut retinendorum temporalium, vt dicit Augustinus.
Iacobi 4. Aug. 83. q. 36.
Vndecimo ad tenacissimam omnis religionis conseruationem, & puritatem. Facit enim obedientem, & castum, & sobrium.
Duodecimo ad salutem animarum procurandam. In cuius signum magister noster Christus hanc mandat prædicatoribus verbi Dei.
Matth. 10. Lucæ 10.
Tertiodecimo ad superādam tentationis immanitatem. Qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationes &c. ergo per oppositum.
2. Thim. 6.
Quartodecimo ad contemplationis sublimitatem. Ex quo enim cor remouetur à terrenis; ad superna disponitur, & eleuatur. Moises etiā calciaméta deponédo ad sublimia Synai ascēdit: Ac Apostoli cunctis prius relictis in monte ascendunt, plures aliæ sunt paupertatis vtilitates, sed dictæ pro præsenti ad eius cōmendationem faciunt.
Matth. 6. & 17.
Secundo amplexum paupertatis inducit eius efficacia, & salubritas virtuosa. Efficacia enim eius ostenditur, quia sui possessorem facit.
Primo mundum. Qui enim temporalia non diligit, immaculatum se ab hoc seculo custodit, vt dicit glo. super illud Isac. Religio mūda &c.
Secundo Deo propinquum. Pastores pauperes de prope, sed Magi reges de longinquo ad Deum accedunt.
Matth. 2. Luc. 2.
Tertio expeditum. Qui mihi pondus diuitiarum abstulit; me ad currendum citius expediuit, ait Greg.
Quarto lætum; Læta enim res paupertas est, si læta non est, paupertas non est, vt dicit Senec.
Quintum quietum. Quid enim in hac vita laboriosius, quam terrenis desiderijs extuare? Quid quietius, quam nihil huius seculi appetere? ait Greg.
Sexto securum. Magna est securitas cordis nihil habere concupiscentiæ secularis, vt dicit Grego. & Senec. vt dictum est (inquit.) In obsessa etiam via pauperi pax est.
Septimo liberum, quia à peccato liberat ambitionis diuitiarum, qua homo seruus peccati efficitur, vt clamat scriptuta.
Octauo deo acceptum. Pauperes per Nabuchodonosor in terra dimittuntur diuitibus exinde ablatis.
Nono purum, & nitidum, quia caminus purgans est paupertas. Et concludi potest, quod efficacia paupertatis in hoc ostenditur, quia reddit hominem cunctis virtutibus adornatum, & decoratum. Vallis enim auaritiæ multos puteos bituminis habet, idest peccatorū, sed paupertas nullum, ac ad cęlum dirigit: patet in Lazaro médico ad sinum Abrahæ ab Angelis portato, & in diuite sepulto in inferno.
Iere. vlt. Isa. 45.
Tertio inducunt ad paupertatis amplexum, scripturæ colloquia. Sacra scriptura dicit Deum de pauperibus curam habere. Tibi derelictus est pauper &c.
Lucæ 16. Sancte paupertatis pconia, & q̄tum comēdet a Deo. Psal. 9.
Ipsos respicere. Oculi eius in pauperem respiciunt.
Psal. 10.
Orationem exaudit. Pauper clamauit, & dominus exaudiuit eum &c. Deprecatio pauperis ex ore, vsque ad aures altissimi perueniet.
Psal. 33. Eccl. 21.
Consolationem dat. Parasti in dulcedine tua pauperi Deus &c.
Psal. 67.
Liberat eum. Liberabit pauperem a potente &c. & Astitit à dextris pauperis, vt saluum faceret &c.
Psal. 71. Psal. 108.
Non vult ipsum despici. Qui despicit pauperem, exprobrat factori suo.
Prou. 27.
Vult sibi subueniri. Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis, & ipse clamabit, & non exaudietur.
Prou. 21.
Non vult ledi. Non facias violentiam pauperi, nec conteras egenum in porta, quia dominus iudicabit causam eius, & configet eos; qui fixerunt animam eius.
Prou. 22.
Roborat. Fortitudo pauperis factus est dominus.
Isa. 25.
Respicitur. Ad quem respiciam, nisi ad pauperem &c. Et pauperum suorum dominus miserebitur.
Isa. 65.
Eis dat regnum cęlorum. Ipsorum est regnum cœlorum.
Isa. 49. Matth. 5.
Erudiuntur ab ipso. Pauperes euangelizantur, & multa alia ponit scriptura Deum circa pauperes exercere, quæ omnia statum commendant paupertatis, & consequenter eius amplexum suadent.
Matth. 11.
Quarto suadet paupertatis amplexum doctorum facunda loquutio. Paupertas non est contemnenda, quia Christus eam dedicauit 12. q. 2. cap.

2. cap. Gloria Paupertatem Deus voluit esse, vt sustinentes per patientiam coronarentur, & diuites in ipsis mererentur dist. 47. cap. Dicit. Onustus pondere auri Christum sequi non potest 12 q 1. Expedit 12. q. 2. Socrates. Paupertas rerum non est mala reputanda, nec in numero malorum computanda 15. q. 1. illa.

Quãta mala pariant diuitie.

Doctores vero commendare paupertatem volentes, aliqui de directo, nonnulli vero exprobrando diuitias, & defectus earum pãdentes, quam bona esset paupertas per locum ab oppositis declarauerunt. Et quia contraria iuxta se posita maxime elucescunt, videndũ est quid de diuitiarum malis ipsi sunt locuti. Et demũ paupertatis per ipsos commendationem erit facilior accessus.

Diuitiæ à doctoribus ostendũtur prauæ.

Primo quia non sunt nostræ.

Casſianus in collatione abbatis inquit. Has visibiles diuitias mundi relinquentes non nostras; sed alienas abiicimus facultates; quamuis eas gloriemur, vel nostro labore quæsitas, vel parentum hæreditate ad nos transmissas. Nihil enim nostrum est, nisi hoc tantum; quod corde possessum, atque animæ nostrę cohærens, à nemine prorsus potest auferri.

Boetius 2. de consolatione. Nunquam tua faciet esse fortuna, quæ à te natura rerum fecit aliena.

Tullius in paradox. Nihil meum, vel cuiusquã alterius est, quod auferri, vel amitti potest.

Valerius vero dicit. Caduca nimium, & fragilia puerilibus cõsentanea crepundijs sunt ista, quæ videntur, & opes humanæ vocantur, affluunt enim subitoq; dilabuntur, nullo in loco, nulla in persona stabilibus innixa radicibus, sed incertissimo statu fortunæ, huc acta, & illuc, quos in sublime extulerunt in prouiso recessu destitutos, in profundo cladium miserabiliter immergunt.

Secundo quia temporaliter plura mala diuitię inferunt.

Dant enim laborem in acquirendo.

Horatius. Impiger extremos mercator currit ad indos. Per mare pauperiem fugiens per saxa per ignes &c.

Dant sollicitudinem in procurando. Augustinus de verbis domini. Quæ est ista auiditas concupiscentiæ cũ & ipsæ belluæ habeant modum? tunc rapiunt quando exuriunt, parcunt vero prædæ cum senserint facietatem. Insaciabilis est sola auaritia diuitum, semper rapit, & nunquam faciatur; nec Deum timet; nec hominem reueretur; nec patri parcit; nec matrẽ cognoscit; naturæ fratri non obtemperat; nec amico fidem seruat; viduam opprimit pupillum inuadit liberos in seruitutẽ reuocat; testimonium falsum fert; res occupantur mortui; quasi & qui faciunt nõ moriantur. Quæ est ista animarum insania amittere vitam, appetere

Nota.

mortem, acquirere aurum, & perdere cęlum? Secundus philosophos interrogatus quid sunt diuitiæ respondit Auri pondus, curarum minister, verecũda delectatio, insatiabilis inuidia, desiderium inexplebile, os excelsum: inuisa concupiscentia.

Bernardus di. Diuitiarum amor insaciabilis est, longe amplius torquet animam, quam refrigeret vsu suo, quorum acquisitio quidem laboris, possessio timoris, amissio plena doloris inuenit.

Dant timorem in custodiendo. Boetius 2. de consola. O præclara opum mortalium beatitudo, quam cum adeptus fueris securus esse desistis.

Iuuenalis. Pauca licet portes argenti vascula puri. Nocte iter ingressus gladium cũctumque timebis. Et motæ ad lunam trepidabis arundinis vmbram. Cantabit vacuus coram latrone viator.

Beatus Grego. in lib. moralium exponens illud Iob. Si expaui ad multidinem nimiam. Inquit. Magna est securitas cordis nil habere cõcupiscentiæ secularis? nam si ad terrena adipiscenda cor inhiat, securum tranquillumq; esse nullatenus potest, quia aut non habita concupiscit, vt habeat, aut adepta metuit, vt non amittat. Et dum in aduersis sperat prospera, & in prosperis formidat aduersa huc illucq; quasi quibusdam fluctibus voluitur, ac sic per modos varios rerum alternantium mutabilitate versatur. Si vero semel animus in appetitione supernæ patriæ forti stabilitate figitur, minus rerum temporalium perturbatione vexatur hæc Grego.

Dant dolorem in perdendo. Seneca de tranquilitate animi. Facilius est quibusdam non acquirere pecuniam, quam amittere: Ideoque lætiores videbis, quos nunquam fortuna respexit; quam quos deseruit.

Isidorus 3. de summo bono. Qui bona mundi diligit velit nolit timoris, & doloris pęnæ subcumbit.

Iuuenalis. Ploratur lachrimis amissa pecunia veris.

Tertio diuitiæ spiritualiter incommoda multa ingerunt. Versus. Diuitijs hi morbi vix curantur medicina. Fastus segnities gula gloria vana rapina. Otia mollicies fiducia falsa cupido. Iurandi species falsum, fraus atque libido. Et sic esse patet dictis sacræ scripturæ, & doctorum, quæ ad præsens omitto. In speciali tamen retrahunt à diuinis.

Chrisostomus, qui vult Deũ amare necesse est vt diuitias odiat, qui autem voluerit diuitias amare, necesse est, vt Deum odiat. Replent, vt dictum est omnibus malis, & peccatis, vt dicit Apostolus. Qui volunt diuites fieri incidunt in tentationes, & in laqueum diaboli, & in desideria multa, & inutilia, & necessaria, quę mergunt 1. Thim. 6.

gunt homines in interitum,& desperationem, radix enim malorum est cupiditas.

Matth. 19. Priuant homines regno cęlorum. Difficile est diuitem intrare in regnum cœlorum &c. Gregorius valde rarum est, vt qui aurum possidēt ad requiem tendant. Multa alia mala sacra scriptura, & doctores diuitijs dicunt in ipsarum detestationem, sed sufficiant prædicta.

Laudes, & bona sanctæ paupertatis. Et per oppositum paupertatem laudant, & frugalitatem dicentes ipsa, vltra iam dicta in principio huius, culpam patratam expiari. Caminus paupertas ab Isa. vocatur, quia ipsa vitiorum sordes expurgantur. Dicente beato Gregorio in Homelia de Lazaro & diuite. Mala inquit Lazari purgauit ignis inopiæ, & bona diuitis remunerauit fęlicitas transeuntis vitæ. Illum paupertas afflixit, & tersit. Istū abundantia remunerauit, & repulit. Quicunque ergo in hoc seculo bene habetis, cum vos bona egisse recolitis, valde de eis pertimescite, ne concessa vobis prosperitas eorundem remuneratio sit bonorum. Et cum quoslibet pauperes non nulla reprehensibilia perpetrare conspicitis, nolite despicere; quia fortasse, quod animal, quos superfluitas tenuissimæ paupertatis inquinat, caminus paupertatis purgat de vobis omnino pertimescite, quia nonnulla ét male acta prospera vita sequuta est. De illis vero sollicite pensate, quia eorum vitam magistra paupertas excruciat, quousque ad rectitudinem perducat. Subtrahitur ipsa occasio peccandi, quæ ex diuitijs oritur (dicente Chrisostomo super Epistolam ad Hebręos sermone secundo) Christianus in pauperie constitutus magis quam, cum diuitijs irradiat. Quomodo hoc? quia excludit à se superbiæ typum. Non erit arrogans, sed patiens obtemperans, & pudicus, & mitis, & sapiens. Qui vero in diuitijs constitutus est, multa illum ad hæc bona præpediunt. Inspiciamus ergo, quę sunt, quę diues operatur. Rapit aliena, extuat cupiditate, nefandos non desinit perpetrare concubitus, maleficia cuncta committit. Nonne hæc vniuersa ex diuitijs conspicis perpetrari, & generari? Intueris quomodo in pauperie magis quā in diuitijs virtutes facilius possidemus. Nec mihi dicas, quia in hac vita diuites nullā vindictam suscipiunt. Nam cum omnibus malis suis hoc etiam malum habent diuitiæ, quia malignitate peccantes ab vltionibus tuentur. Et qui diuitias possidet semper peccans nulla pęna reuocatur, sed sine vllis remedijs vulnera suscipit peccatorum, & fręnum illis nullum imponit. Et sermone 18. inquit. Nemo causetur de paupertate, tanquam causa sit multorum malorum, neque obloquatur de Christo qui perfectionem illam dixit. Si vis perfectus esse, hoc enim ipse, & verbis dixit, & operibus ostēdit, & per discipulos suos docuit. Sectemur ergo paupertatem. Maximū quippe bonum est. Nihil enim opulentius eo, qui paupertatem sponte diligit, & cum alacritate suscipit.

Abscindit vitiorum radices. Chrisostomus sermone eodem. Radix prima malorū est amor corporum, qui paupertate abscinditur. Secunda radix est, timor male humilians, quem tollit paupertas, diues seruus est, obnoxius existens damnis, & tribuens omni volenti eum nocere. Pauper nihil habens proscriptionem non timet neque condēnationem, valde enim fortis est pauper, & non habet vnde iniuriam patiatur.

Habetur ipsa virtutis exercitium. Ambrosius libro primo de officijs. Non potest quis præmium accipere, nisi legitime certauerit; neque gloriosa est victoria, vbi non fuerint laboriosa certamina. Ideoque dominus in euangelio. Beati pauperes spiritu; quoniam ipsorum est regnum cęlorum. non dicit beati diuites sed pauperes. Inde enim incipit beatitudo diuino iudicio, vbi erumna extimatur humana. Hæc Ambrosius. Constat enim quod erumna non est in paupertate ratione contemptus rerum in mente, sed ratione penuriæ temporalis, quā sustinemus in corpore.

Virtus probata ea custoditur. Hieronimus ad Paulinum. Crates ille Thebanus homo quondam ditissimus, cum ad philosophandum, Athenas pergeret, magnum auri pondus abiecit, nec putauit se virtutes posse simul, & diuitias possidere. Denique & tu audita sententia saluatoris. Si vis perfectus esse vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & veni sequere me. Verba vertis in opera, & nudam crucem nudus sequeris, & leuior scandis scalam Iacob. Purisque manibus, & candido pectore pauperem te spiritu, & operibus gloriaris.

Merces ea promeretur æterna. Chrisostomus sermone secūdo super epistolam ad hebræos. Non habentes diuitias non propterea doleamus, sed gratiam magis Deo, & domino referamus, quia nos paruo labore eandem mercedem poterimus, quam diuites promereri, & si voluerimus etiam ampliorem, nam ex paruis magna lucramur.

Securitas ea vt dictum est obtinetur in præsenti seculo, dicente Chrisostomo Homelia vltima super Mat. Diuitem necesse est multis indigere, & turpiter seruire, & formidare, & suspicari, & timere, eorum, qui suspicantur oculos; & calumniatorum ora, auarorum cōcupiscentias, sed non paupertas est aliquid tale, sed cōtrarium vniuersum. Regina est, furibus non subiecta, sed munita, portus tranquillus, palestra, & gimnasium phylosophiæ. Audite quicunque pauperes estis, magis autem, & quicunque ditari concupiscitis. Non pauperem esse malum est, sed non velle pauperem esse, neque malum existima paupertatem, & non erit tibi malum.

Facit

Facit etiam securos, & dat securitatem in futuro iudicio. Bernardus super psal. Qui habitat. Fœlix paupertas voluntarie relinquentium omnia, & sequentium te domine Iesu. Fælix planæ quæ tam securos, immo & tam gloriosos facit in illo singulari fragore electorum, in illo tremendo examine meritorum, in illo tāto discrimine iudiciorum. Culmen iudiciarię potestatis in futuro iudicio impendit, dicente beato Gregorio super illud Iob. Deridetur iusti simplicitas, lampas contempta apud cogitationes diuitum parata ad tempus statutum. Statutum quidem contemptæ lampadis tēpus, est extremi iudicij prædestinatus dies. Tunc oculis reproborum patescet, quod cæle sti potestate subnixi sunt, qui terrena omnia reliquerunt: Quisquis enim diuini amoris stimulo excitatus hoc possessa reliquerit, illuc proculdubio culmē iudiciarię potestatis obtinebit. Vt simul tūc iudex cum iudice veniat, qui nunc consideratione iudicij sese spontanea paupertate castigat. Et Bernardus sermone cap. li. Duo inquit habet paupertas sequentium dominum afflictionem scilicet, & vilitatem. De quibus propheta Vide (inquit) humilitatem meam, & laborem meum. Et propterea in terra sua duplicia possidebunt, vt pro pudore sit honor iudiciarię potestatis, pro labore refrigerium perlucidissimæ sessionis.

Consolationem superinducit. Chrisostomus. Homelia quarta super Mat. Descendamus inquit ipse ad paupertatis caminum, videamus, qui ambulant in eo, & elatorum colla conculcant. Videamus miraculum, & paradoxum alias paradisum hominem in camino psallentem, hominem in igne gratias agentem, paupertati vltimæ alligatum, & multam ferentem Deo benedictionem. Et enim pueris illis tribus similes sunt, qui paupertatem cum gratiarum actione fuerunt. Nam, & igne terribilius paupertas incendere consueuit. Sed pueros illos nequaquam incendit ita & nunc, si in paupertate gratias egeris vincula dissoluuntur, & flamma extinguitur, & si nō extincta fuerit pro multo, mirabilius pro flamma ros orietur.

Quod in phylosophantibus est videre, quoniā in paupertate diuitibus coperiosius disponuntur, & in medio camino rore puro potiuntur. Et enim maximus est ros non detineri concupiscentia diuitiarum. Et illi tunc regem contemnentes facti sunt rege clariores, & tu vtiq; si despexeris mundana negotia, omni mundo eis honorabilior secundum sanctos illos, quibus dignus non erat mundus: vt igitur dignus cælis efficiaris, deride præsentia, ita enim, & hic eris clarior, & futuris bonis potieris, hæc Chrisostomus.

Facit prudentia decorari, dicente Gregorio 10. moral. Prudentia iustorum est pro maledicentibus orare; paupertatem quærere, possessa relinquere; rapienti non resistere; percutienti maxillam alteram præbere.

Iustitia insignit. Hieronimus ad Heliodorum. Perfectus Christi seruus nil habet præter Christum, aut si habet aliquid præter Christum, Christi seruus non est. Et idem Hieronymus. Nemo melius errogat, quam qui sibi nihil reseruat.

Temperantiam exhibet, dicente Ambrosio super Luc. Beati pauperes spiritu. Habens temperantiam, quæ est optima virtutum, à peccato abstinet; seculum calcat, illecebrosa non quærit, fortitudinem subministrat, patuit in Apostolis, de quibus dicit Dam. libro 3. Euangelium diuinæ cognitionis prædicatum est, nō bellis, & carnis exercitibus aduersarios deuincens, sed pauci nudi pauperes, & illiterati, verberati, & mortificati crucifixum carne mortuum prædicantes, sapientibus, & insipientibus præualuerunt.

Mirabilem reddit. Chrisostomus. Homel. 46. super Mat. loquens de Apostolis. Non inquit, facere signa, facit Apostolos mirabiles. Multi enim demones proicientes, quia iniquitatem operati sunt, non sunt facti mirabiles; sed puniti. Sed quid inquam est, quod eos magnos ostendit? Respondit pecuniæ cōtemptus, gloriæ despectus; ab omnibus huius vitæ negotijs ereptio, quia si hoc non habuissent, & si decem milia mortuos suscitassent, non solum nulli profecissent, sed & seductores extimati essent.

Humilitatem dat, & conseruat, vt dicit Gregorius. primo Dial. Paupertas solet esse custos humilitatis.

Sapientiæ studio conuenit dicente Sene. epistola 17. Multis ad philosophandum obstitere diuitiæ, paupertas autem expedita secura est: aut ergo pauper sis, aut pauperi similis, si animo vis vacare. Hieronymus. Epist. lib. Quādiu versamur in rebus seculi, & anima nostra possessionum, ac redituum procuratione deuincta est, de Deo libere cogitare non possumus. August. super psalm. Omnis philosophiæ nobis magistra est inopia. Non ita laudamus Ioseph cum frumenta diuidebat; sicut cū carcerem habitabat.

Diuitem hominem reddit dicente Valerio li. 4. cap. 10. Omnia nimirū habet; qui nihil concupiscit, eo quidem certius, quo cuncta possidet. Dominium rerum collabi solet, bonæ mentis vsurpatio, nullum tristioris fortunæ recipit incursum, itaque quorsum attinet, aut diuitias in prima fœlicitatis parte, aut paupertatē in vltimo miseriarum ponere, cum & illarum frons hilaris multis intus amaritudinibus sit referta, & huius horridior aspectus solidis, ac certis bonis abundet. Notandum.

Ad vitam æternam perducit. August. de verbis Apostoli. sermone 28. Non tibi displiceat pau

pertas tua; nihil ea ditius poteris inuenire. Vis discere, quam locuplex sit; cœlum emit. Quibus thesauris conferri potest, quod pauperta ti videmus indultum, vt ad regnum cœlorum veniret? Bernardus in sermone de omnibus sanctis. Vis obtinere regnum cœlorum? paupertatis vilitatem amplectere; & tuum erit, regnum celorum pauperum est, beatus, qui post illa non abijt; quæ possessa onerant, amata inquinant, & amissa cruciant. Multa alia à doctoribus attribuuntur paupertati ad ipsius cõmendationem; quæ ad paupertatis amplexũ debent inducere prudentes, & si (vt dicit Hieronymus, & Seneca, ob alia paupertas non esset diligenda, ob hoc tamen est amanda, quia à quo amaris ostendit, & (vt dicit Chrisostomus) portus tranquillus est. Sufficiunt præfata ad inducendũ nos ad paupertatis amplexũ. Quintum inducens ad paupertatis amplexum est exemplorum multiplicitas. Paupertatem stricto, & firmo vinculo dilexerunt sancti viri, videlicet Elias vt docet liber Regum tertius,
4. Reg. 5. & principium quarti. Eliseus pecuniam oblatam à Naaman siro spreuit, & in paruis casellulis circa fluenta Iordanis cum filijs habitauit prophetarum. Apostoli dictis omnibus se
Matth. 19. cuti sunt dominum. Sic & multi sanctorum omnia relinquẽtes, vtpote B. Laurentius, Martinus, Benedictus, Antonius abbas, Hilarion, Paulus primus Eremita, Hieronymus, Macharij tã Egiptius, quam Romanus. Abbas Isaac; & sic de alijs sanctis, quorum non est numerus vt patet legenti vitas patrum, & passiones sanctorum, qui mundana contemnentes, paupertatem complexi sunt brachijs totius amoris Christum dominum in hoc præcipuè imitantes, quorum gesta, quo ad hoc, quia patent intuentibus non refero, sed solum sanctos dimittendo transeo ad infideles, & paganos, de quibus minus videtur, qui tamen hanc nobilem Margaritam videlicet paupertatem toto opere perstrinxere, sicut de pluribus recitat Valerius in suo libro; vtpote de Xenocrate, quem Alexander Macedo corrumpere pecuniam attentauit, sed non valuit, prout recitat Valerius lib. 4. cap. 3. in fine.

Xenocrates, & multi alij pagani paupertatem dilexerunt

De Diogene Cinico, cui cum offerrentem ab Alexandro plura, & si qua vellet præstare eidẽ polliceretur, spreuit cũcta, & subdit Valerius ibidem Alexander Diogenem gradu suo diuitijs pellere tentat, celerius Darium armis.

De Bia; qui capta sua patria nihil abinde asportare voluit. Et de causa interrogatus, respondit, quod illa sua bona nõ erant (inquiẽs) bona mea mecum porto, pectore enim illa gestabat non oculis videnda, sed animo extimanda, vt dicit Valerius li. 7. Rubrica 2. c. 20.

De Anaxagora; qui post longum tẽpus in studio exactum cum reuersus ad propria possessiones desertas vidisset inquit. Non essem salus; nisi istæ perijssent. Valerius libro 8. Rubrica 7. cap. 12.

De Scipione Africano, dicit Valerius li. 3. c. 7. quod in concione habuit de se, & fratre suo Scipione Asiatico dicere. Cum totam Africã potestati vestræ subiecerim, nihil ex ea, quod dicerem meum, præter cognomen retuli. Non ergo punicæ me, non fratrem meum Asiaticę gazæ auarum reddiderunt; sed vterque nostrũ inuidia magis, quàm pecunia locupletior est.

De Valerio Publicola dicit lib. 4. Rubri. 4. c. 2. qui cum post expulsionem potestatis regiæ ab vrbe fuisset primus Consul, & tres Consulatus acceptissime peregisset, tantæ fuit paupertatis, quod patrimonium ad impẽsam exequiarum eius defecit, sed publica pecunia ductæ sunt.

De Menenio Agrippa; qui posuit pacem inter senatum, & plebem, tantæ fuit paupertatis, & pecuniæ inops; vt sepulturæ honore caruisset, nisi publica pecunia succurrisset, ait Valerius lib. 4.

De Gneo Scipione, & Fabricio. Idem Valerius lib. 4. Rubrica 4. cap. 10. & 11. ponit, quod voluntariè pauperes adeo fuerunt, vt hæreditas ad maritandum filias non sufficeret, sed per senatũm (dote data) nuptui sunt traditæ.

De Attilio ponit idem Valerius libro 4. Rub. cap. 6. quod spargens semen in agro, accersitus fuit ad regimen Reipublicæ, quo gloriose peracto ad opus agriculturæ redijt, & subdit Valerius, potest pauperes consolari Attilius, sed multo magis docere locupletes, quam sit necessaria solidæ laudis cupidi anxia diuitiarum comparatio.

De Marco Curio ponit lib. 4 Rubri. 3 cap. 3. ꝗ oblata sibi à Samnitibus munera spreuit. Ipse enim fuit exactissima norma Romanæ frugalitatis, & Samnitum diuitias spreuit dicẽs præfatis. Narrate Sãnitibus Marcum Curium male locupletibus imperare, quam ipsum fieri locupletem excogitatum munus refertote, & mementote me; nec acie vinci; nec pecunia corrumpi posse. Idemque Pirro rege deuicto ex præda nihil cępit, nec à senatu etiam sibi oblatum.

De Fabricio loco præfato dicit Valerius, ꝗ redactis Samnitibus in seruitutem ab eis cuncta transmissa remisit. Et subdit, quod Fabricium locupletem faciebat nõ multa possidere; sed pauca desiderare.

De Gatillo Tuberone Fabricij discipulo loco iam dicto ponit Valerius, quod dum esset Consul omnis vsus vasa argentea magno pondere, & arte exquisita, gens Etholorum per legatos misisset, cuncta spreuit, & remisit. Idem ponit de Paulo, qui Xerse Rege deuicto nihil accepit; sed alijs dedit. De victoria illa alij pecuniam, ipse vero gloriam accepit.

De Fabio Gurgite, Numerio pictore, & Quinto Egolino dicit Valerius ibidem: ꝙ legati missi ad Ptolomæum Regem munera eis transmissa ab ipso Rege senatui detulerunt, nil nisi laudem bene administrati officij accipientes.

De Calphurnio Pisone. Idem dicit: ꝙ liberata Sicilia à fugitiuis donis datis auxiliatoribus; nihil sibi, nec filio dedit, nec accepit.

De Democrito dicit Valerius. Lib. 8. rub. 7. ꝙ tot habuit diuitias à patre, ꝙ exercitui Xersis epulum dare potuisset de facili: tamen patrimonium suæ dedit patriæ parua retenta summa; qua sustentaretur in studio litterarum.

De Crate Thebano ponit beatus Hieronymus in epistola ad Paulinum, ꝙ magnum auri pondus in mari proiecit: nec putauit se posse simul virtutes, & diuitias possidere. De multis alijs sunt exempla quomodo paupertatem prę cunctis amauere, & amant; videlicet.

De Bragmanis, qui de contemptu diuitiarum singulariter laudantur: Nam dona ab Alexandro missa rege Macedoniæ, videlicet aurum, argentum, vestes, panes, & oleum præter vltimum de quo fecit Deo sacrificium, de præfatis nihil accepit didascalus eorum.

De Gimnosophistis philosophis iudęorum; qui adeo cuncta terrena despiciunt, vt nudi semper incedant in Indiæ solitudinibus commorantes. Prædictis igitur exemplis alijsque pluribus; quæ omitto causa breuitatis, patet quomodo Gentiles, & Pagani frugalitatem, idest paupertatem dilexerunt. Et sic tam sancti, quàm philosophi, & Gentiles perstringendam astruunt paupertatem.

Sextum in ductiuum vt supra. Sextum inductiuum ad paupertatis amplexũ est Saluatoris domini nostri Iesu Christi ad paupertatem amor, dilectio, & intimitas: nã vt dicit Apostolus. Propter nos egenos factus est, cum esset diues, vt illius inopia diuites essemus. 2. Cor. 8. Quod enim Dominus Iesus fuerit pauper, patet euangelia intuenti: Volens enim incarnari, de pauperibus parentibus nasci voluit: vtpote de paupere matre. Nam vt dicit Beda super illud Matth. Qui mihi ministrat me sequatur. Consideremus qua via graditur, vt eum sequi mereamur. Ecce cum dominus sit, & creator Angelorum suscepturus naturam nostram; quam condidit, in vterum virginis venit: nasci tamen in hoc mundo per diuites noluit, parentes pauperes elegit. Et Chrisostomus super Matth. Homelia. 8. Pariens quidem virgo filium confestim illum declinauit, quia multis conuenientibus propter descriptionem, nequiuit domum inuenire. Sed quid fuit; quod suasit Magos adorare? Nihil enim sensibilium magnum erat illic, sed præsepe, & tugurim, & mater pauper, vt nudã Magorum videas philosophiam. Et in Homelia Epiphanię. Idem Chrisostomus de Magis loquens sic dicit. Viderunt pandochium tenebrosum, & sordidũ magis animalibus, quàm hominibus aptum: in quo nemo erat contentus secedere, nisi itineris necessitate coactus: matremque vix tunicam habentem vnam, nõ ad ornatum corporis; sed ad tegumentum nuditatis proficientem; nascendo non, vt diues: sed vt pauper nasci complacuit, vt pauper in diuersorio gignitur, non in sua; sed aliena domo. Natus vero, propter inopiam loci in præsepio brutorum animalium ponitur, vt dicit Anselmus. libro de sacramentis: pannis inuoluitur vilibus: fęnum ei pro culcitra sternitur; Boui, & Asino associatur: A pastoribus, & Magis pauper inuenitur; non agnus, sed par turturum, seu duo pulli columbarum in sacrificio (vt dicit Beda) pro eius redemptione à matre domini dantur. In Aegypto cum summa paupertate per septẽnium; quo ibi permãsit à matre nutritur. Patri putatiuo. s. Ioseph pauperi iungitur, & ab ipso educatur. Duodecim annorum cum esset per triduum; quo in Ierusalem permansit stipem, vt pauper ostiatim quæsiuit (vt dicit deuotus Bernardus.) Per annos triginta pauperrime vixit nutritus, (vt dicit Bernardus) colo, & acu suæ matris. A paupere baptizari voluit. s. Ioanne Baptista. Discipulos pauperes elegit, Matth. 4. & omnibus dimissis, cum esset verbo gloriosus, & opere. Matth. 4. & 19. vbi caput suum reclinaret non habuit. Cum tamen vulpes foueas habeant glo. Quid me propter lucra seculi vis sequi, Matth. 9. cum ita sim pauper, vt nec hospitiolum; quod meum sit habeam? Et idem dicit Chrisostomus in sermone de traditione Iudæ, & Anselmus de sacramentis: nec valet dicere, ꝙ Christus non habuit hospitium proprium; sed cõmune; quia si sic discipuli illud non ignorassent: nec passione appropinquante discipuli eidem dixissent. Vbi vis paremus tibi comedere Pascha? Vt pauper cibo alieno sustentatus est, vt dicit Hieronymus in epistola ad Nepotianum, vt habetur Luc. Matth. & Mar. Lucæ 9. Matth. 27. Mar. 15. Beatus Franciscus dicit in prima regula, ꝙ Beata Maria, & Christus de eleemosynis vixerunt.

Prædicationem suam postquam discipulos incępit habere, à perfectione paupertatis incępit Matth. 5. Beati pauperes spiritu: quoniam ipsorum est regnum cœlorum.

Apostolis paupertatem commendauit & habere voluit: Matth. 10. Luc. 9. quando habere argentum, & aurum, & sic de alijs eis interdixit: quod eis ostẽdit prius opere, & per opera, vt dicit Chrisostomus, & hoc quando ait filius hominis non habet vbi caput suum reclinet.

Eum sequi volenti omnia dari pauperibus demandauit. Vade & vende omnia quæ habes, Matth. 19. & da pauperibus, & veni sequere me. Ad soluendum tributum, quod daret non habuit. Et Matth. 17. si dicatur,

Io. 12. 13. si dicatur. Nonne Iudas habebat loculos? quare & ad soluendum Christus habuit. Respondet Augustinus super Psal. c. 3. & Vgo de sancto Victore super Psal. Bonum est confiteri domino. Et decretalis domini Innocentij tertij, posita de verbo. signi. Exijt. di. Sic Christũ dicitur loculos interdum habuisse. Nam sic ipse Christus: cuius perfecta sunt opera in suis actibus viam perfectionis exercuit, ꝙ interdum infirmorum imperfectionibus condescendens, & viam perfectionis extolleret, & imperfectorum infirmas semitas non damnaret: sic infirmorum personam Christus suscepit in loculis: sic & in nonnullis alijs infirma humanæ carnis assumens, prout euangelica testatur hystoria: non tamen carne, sed & mẽte condescendit infirmis. Sic enim humanam naturam assumpsit, ꝙ in suis operibus perfectus existens: in nostris factus humilis, in proprijs permansit excelsus. Sic & summę charitatis dignatione ad actus quosdã nostrę perfectioni conformes inducitur: ꝙ à summa perfectionis rectitudine non curuatur. Egit namq; Christus, & docuit perfectionis opera; egit etiam & infirma, sicut interdum patet in fuga, & in loculis. Sed vtrunque perfectè perfectus existens: vt perfectis, & imperfectis salse viam salutis ostenderet; qui vtrosque saluare venerat, qui tãdem mori voluit pro vtrisque. hæc Decretalis. Idem dicunt Augustinus, & Vgo locis præallegatis, ꝙ Christus in loculis infirmorum personam suscepit, & imperfectorum. Cstristus; (vt dicit Vgo) in numero imperfectorum inueniri voluit: ne prę sumerent non accipientes, & confunderentur accipientes, & extimaretur non esse christianus faciens, quod noluit facere Christus. Sic ergo patet de loculis.

Paupertatem diligere ostendit in corporis amictu, duas tunicas non habendo, sed vnam: quia quod vetuit Apostolis ipse: in se non assumpsit. Prohibuit, Apostolos duas tunicas Matth. 10. habere. Sic & in incessu, vtpote in pedibus calciamenta non habens (dicente Hieronymo ad Eustochium) Discipuli sine calciamentorum onere, & vinculis pellium ad prędicationem noui Euangelij destinantur, & milites vestimentis Iesu sorte diuisis; calligas non inuenerunt; quas tollerent: nec enim poterat habere dominus, quod prohibuerat in seruis. Consortium pauperum amauit, & dilexit: Paruus cõsortium habuit pauperum. s. Mariæ matris, & Ioseph. Duodenis spreto doctorum, & diuitum consortio, inter pauperes mendicãdo stetit, & ad matrem pauperem, & Ioseph accessit. Virilis ætatis factus, pauperes discipulos elegit. Pauperibus Euangelium inclamauit: sanitatum beneficia indulsit. Ad pauperem seruum Centurionis accedere voluit, diuiti hoc denegato. Vt pauper nudus pependit in cruce; nec mortuus, vnde inuolueretur ex se habuit. In alieno sepulchro ponitur, & tumulatur. Quibus omnibus patet clare dominum Iesum Christum regẽ regum paupertatem dilexisse, tenuisse, & astringendam ex hoc à fidelibus docuisse. Sic ergo patet quomodo dominus Iesus Christus (vt dicit prima pars huius quartæ, conformitatis) fuit inops, & modicus, idest, mẽdicus. Sed quæ fuit causa? Certe vt rerum vbertatem contemnendã ostenderet, & paupertatem cæterarum virtutum dominam declararet, quæ in ipso Imperatore omnium, & eius matre Regina virtutum sic effulsit. Voluit enim dominus in se prius perficere opere, quod suis erat mandaturus discipulis sermone. Quia igitur hæc paupertas siue sit virtus, seu instrumentum (vt quidã dicunt) virtutum, est sic conditione notabilis, à virtuosis astricta præcorditer; & à domino Iesu sic dilecta sinceriter, eam libet sic alloqui. O fœlix paupertas; quam Christus rex sic dilexit, & mater: vt semper cum ipsis incederes, assisteres, & cum ipso in cruce penderes. Quis huius virtutem tam nobilem spernat? Quis quæso paupertatem non diligat? imittetur vestgijs? Labijs veneretur? Extollat verbo? Prosequatur actu pariter, & affectu? Præconia paupertatis. hanc siquidem Deus homo amplexu totius strinxit amoris, & percepit à principio, asciuit è cœlo, mortalibus intulit, lingua extulit, & secum iu cruce pependit. O paupertas dulcissima te monstrauit Rex cœlestis supernam fore, atque sublimen, cum te sic de cœlo mũdo secum præ cunctis deuexit, te stricta charite astringendam discipulis mandauit, & suscipiendam in cęlorum sedibus declarauit. Quid virtutis ipsa nõ habetur, largitur, & tenetur, vt superiora pandunt? hæc est terra viuẽtium; in qua degunt Christus, & mater ipsosque sequentes. hæc est possesio veri Habrahæ Iesu Christi. hic est hortus conclusus à diabolo: fons signatus à Christo: cuius emissiones sunt Paradisi fructus, & virtutum ornatus. hæc est ciuitas quam diabolus non expugnat: quæ in se residentes viriliter protegit, & defendit. hoc est pignus, quo ipsam prosequentes hęredes, & reges regni cęlorum fiunt à Christo. Et si rebus in præsenti non sarcinet: virtutibus tamen snbleuat, & decorat: hanc debent christicolæ excolere, stringere, & habere Christi exemplo, suæ matris, & sanctorum; vt si infideles arripere sunt conati, à fortiori fideles, cum per ipsam diligantur, à Christo protegãtur in hoc seculo, & tandem ducantur ad consortium beatorum. Sic ergo prædictis patet. Declarata prima pars huius quartæ conformitatis, videlicet. Iesus inops & modicus.

SECVNDAE

SECVNDAE PARTIS FRVCTVS quarti, & conformitatis huius secundi libri. Et in ordine 16. scilicet.
Franciscus fœderatur.
Expositio.

INTER cœlestium insignia gratiarum, quibus almus pater noster Franciscus se alienum reddidit mundo, hosti terribilem, crucifixo conformem, & cunctis hominibus se præbuit exemplarem, paupertas vendicat principatum; hanc siquidem ipse beatus Franciscus comēdauit eloquio, ostēdit vita, opere, & exemplo, & hac voluit omnes in hac vita pro tunc existentes excedere, & superare, vt inferiora hic dicenda clare docebunt, & licet de hoc aliquid tactum fuerit libro primo conformitate sexta. parte secunda, vbi ostensum est de mundi abdicatione facta à beato Francisco, superaddendo plura præfatis, ostendendum est beatum Franciscum dilectorem fuisse Euangelicæ paupertatis. Et ꝙ sic extiterit plura declarant.

Et primum est pauperibus dum esset in seculo liberalis errogatio: Vt enim legenda pandit trium sociorum. Beatus Franciscus cū dono naturæ curialis esset omnibus, & largus, ad seipsum dicebat. Ex quo largus, & curialis es apud homines, à quibus nihil recipis, nisi fauorem transitorium, & inanem, iustum est, vt propter Deum; qui largissimus est in retribuendo, pauperibus sis curialis. Et ex tunc libenter videbat pauperes, tribuens eis eleemosynas affluenter. Semel cū distractus mercationibus, & alijs pauperi eleemosynam petenti denegasset: seipsum arguit dicens: Si pro magno comite, vel barone, iste à te aliquid postulasset, dedisses sibi postulatum; quāto ergo magis pro rege regum, & omnium domino id facere debuisti? Cuius rei causa ex tunc proposuit in corde suo pro tanto domino postulata non negare de cætero. Vñ currēs post pauperem eleemosynam clementer largitus est. Pauperibus mendicantibus ex tunc non solum sua; sed etiam seipsum cupiebat inpendere. Aliquādo vestimēta exuens. Aliquādo dissuens. Aliquando scindens, cum ad dādum aliud præ manibus non haberet. habens enim pecuniam libenter dabat: carens vero denarijs infulam, vel corrigiam dabat, & se exuendo camisiam, & aliquādo propria largitus est vestimenta. Cum enim vice quadam militem quendam generosum, & nobilem obuium habuisset: sed pauperem, & male vestitum: eius pauperiem pio miseratus affectu, decentia; quæ de nouo sibi parauerat indumenta, se nudato vestiuit. Mensam replebat panibus, & cum à matre de hoc interrogaretur, respondit, vt pauperibus eleemosynam petentibus daret. Leproso facto sibi obuiam, & eleemosynam petenti, cum pecuniam dedisset, & osculum: eum amplius non vidit. pauperibus ergo sua libenter effundendo, statum paupertatis se diligere declarauit.

Secundū quod beatum. F. paupertatem amasse ostendit, est pauperibus adiunctio, & consociatio. legenda trium sociorum dicit, ꝙ beatus. F. existens adhuc secularis incensus paupertatis amore: cupiebat esse in aliqua ciuitate, vbi tanquam incognitus proprios pannos exueret, & alicuius pauperis indumenta mutuo accepta indueret, probaretque Dei amore eleemosynam postulare: Quod & Romæ effecit. Cum enim semel ob deuotionem, limina Apostolorum visitasset, & ante fores Ecclesiæ sancti Petri multitudinem pauperū conspexisset, partim pietatis inductus dulcedine, partim paupertatis inductus amore, & allectus, vni ex eis magis egenti proprias largitus est vestes, & semicincijs contentus illius, in medio pauperum eleemosynam petendo diem illum cum insolita spiritus iocunditate transegit. Se ergo eis. s. pauperibus coniungendo, libenter ostendit se amare paupertatem.

Tertium est omnium mūdanorum despectio, & abrenunciatio. Coram. n. Episcopo Asisii patri carnali abrenunciauit iuri paternarum omnium facultatum: & non solum vestimenta, sed & femoralia patri dando, nudus, vt verus pauperum amator, & paupertatis coram omnibus remansit se mantello vilissimo oblato cirumamiciendo, & induendo (prout secūda pars ostendit legendę.) quo facto ostendit se potius paupertatem diligere, quam mūdanas diuitias.

Quartum est pauperibus conformatio. Dum enim beatus. F. mundo abrenunciasset, statim vt pauper eleemosynas cępit ostiatim quærere. ingressus enim ciuitatem Asisij, cum paropside quęrendo iuit cibaria ostiatim. Et licet cum voluerit comedere illa cibaria primo horruerit tanquam inassuetus, tandem seipsum vincens comedit, & visum est sibi, ꝙ nunquam aliquod electuarium cum tanta delectatione accepisset: vnde gratias Deo egit, ꝙ sibi amarum in dulcedinem conuerterat. Verecundabatur in principio ire quærendo sic eleemosynam; vnde semel cum iret quęrendo oleum, & prope quandam domum venisset; vbi erant multi homines ad ludum congregati, verecundatus retrocessit, sed in seipsum conuersus arguit se dicēs peccasse, & currens ad locum præfatum dixit coram omnibus culpam suam, ꝙ verecundatus fuerat coram eis petere eleemosynam. Et deinceps, vt magis verecūdaretur ad similes domos ibat;

vbi

vbi maior erat frequentia hominum. Non solum autem id effecit semel, vel bis: sed per duos annos ante ordinis institutionem mendicando, vt pauper victum quæsiuit: ac tres Ecclesias eleemosynis habitis reædificauit, & ideo dicebat sibiipsi. Ex quo vitam pauperũ eligere voluisti: sicut pauper cum paropside debes eleemosynam Ostiatim acquirere.

Quintum ostensiuum amoris beati Francisci ad paupertatem, est ipsius status electio præ alijs, & acceptio. Cum multi status essent in mundo, solum statum paupertatis eligere cõplacuit, vt.n. dicit tertia pars legendæ, audiendo per duos annos, post à mundo abrenunciationem missam de Apostolis; in qua forma viuendi eis à Christo pręscribitur: ne videlicet possiderent aurum: nec argentum, nec es in zonis deferrent; nec peram, nec baculum; nec duas tunicas haberent, nec calciamenta, statim se præfatæ regulæ per omnia coaptando, illico calciamenta deposuit, abiecit baculum, pro corigia funẽ sumpsit, pecuniam exécratus; vna contentus tunica; peram cum ere contempsit. Et non solum hoc in se eligere voluit: sed in fratribus sibi (diuina gratia) cohærentibus esse statuit. Vnde frater Bernardus primus frater dum eidem hærere vellet, venditis omnibus, & dispersis pauperibus, nihil pro se retinendo, ad eius cõsortium est admissus. Sic frater Petrus Catanij, sic & frater Egidius, distractis omnibus, ac datis pauperibus, ab ipso sunt ad ordinem recepti. Hoc ipsum obseruauit in omnibus alijs prout eius clamat legenda tam antiqua, quam noua.

Sextum quod ostendit eum paupertatẽ amasse, est professio paupertatis. Nullus reperitur in ordinum institutionibus, qui tam paupertatem fuerit professus, sicut B. Franciscus, & sui ordinis profitentur fratres. Alij ordines profitentur paupertatem in viuendo sine proprio, communi retento, beatus Franciscus, & regula ipsius; nec in proprio permittit habere; nec in communi: quare arctissima, quo ad paupertatis votum, est regula fratrum minorum, tam prima confirmata per dominum Innocentium tertium, quàm secunda confirmata per dominum Honorium tertium. Et ideo quià tam arctam paupertatem beatus Franciscus seuare à domino Innocentio petebat, dictus dominus Innocentius concedere distulit, donec visione conspecta de casu Lateranẽsis Ecclesiæ; quam proprijs humeris B. Franciscus, nec caderet sustentabat; ac beati Francisci responsione, ꝙ non erat formidandum famæ perire, æterni regis filios; & hęredes qui ad imaginem regis Christi per spiritus sancti virtutem de paupere matre nati, & ipsi erant in religione paupercula generandi: De qua responsione habetur in tertia parte legendæ maioris. Tunc ipse summus pontifex dominus Innocentius dixit beato Francisco. Alij à latere tetigerunt paupertatem, tu vis intrare in cor eius; & regulam primam concessit, & sine bulla. Quod vero secunda regula arctissimam seruari mandet paupartatem, dictum est libro primo conformitate noua, parte secunda. Et ideo dicit ipsa regula, capitulo. 6. Fratres nihil sibi approprient, nec domum, nec locum, nec aliquam rem: sed tanquam peregrini, & aduenæ in hoc seculo in paupertate, & humilitate, domino famulantes &c. hæc est illa celsitudo altissimæ paupertatis: quæ vos charissimos fratres meos hęredes, & reges regni cœlorum instituit, pauperes rebus fecit, virtutibus sublimauit. Et sequitur. Cui dilectissfmi fratres totaliter inhærentes nihil aliud pro nomine domini nostri Iesu Christi in perpetuum sub cœlo habere velitis. hæc sit portio vestra; quæ perducit in terram viuentium. Quod vero regula mandet paupertatẽ arctissimam, & sic pręcipiat tam in communi, quam in proprio nihil haberi, declarationes regulę ponunt expresse, scilicet Gregorij noni. Innocentij quarti. Alexandiri quarti. Nicolai tertij. Clementis quinti. Sic ergo considerata professione paupertatis artissimæ, patet beatum Franciscum ipsam dilexisse.

Septimum ostendens affectũ beati. F. ad paupertatem, est paupertatis commendatio, de qua dictum est libro primo conformitate. 12. parte secunda, capitulo. 15. vide ibi. Ipsam.n. vt dicit secunda pars legẽdæ commendabat, asserebat virtutum omnium reginam; quia in rege regum Christo, & regina matre ipsius tam præstanter effulsit. Et fratribus quærentibus, quæ virtus magis amicum redderet Christo, dicebat. paupertatem noueritis fratres specialem viam salutis, tanquam humilitatis fomentum perfectionisq; radicem: cuius est fructus multiplex, sed occultus, hæc est enim euangelici agri thesaurus absconditus, pro quo emendo vendenda sunt omnia, & quę vẽdi non possunt illius comparatione spernẽda. Et in responsione ad fratrem Masseum dixit: Charissime, & dilectissime mi frater, Thesaurus beatificæ paupertatis est tã dignissimus, & tam diuinus; ꝙ nos digni non sumus in vasis nostris tam vilissimis eum possidere. Cum hæc sit illa virtus cœlestis, per quam terrena, & transitoria cuncta calcantur: propter quã omnes obices tolluntur è medio, vt libere domino æterno mens humana iungatur. hæc est; quæ adhuc animam in terris positam facit cũ Angelis in cœlis conuersari: hęc est; quæ Christum in cruce sociat, cum Christo in tumulo absconditur, & cum Christo resurgit, & ascendit in cœlum: quia dotem agilitatis super cęlos volandi animabus ipsam amãtibus etiam in hac vita concedit: cum veræ humilitatis; & charitatis arma custodiat. Multis alijs in locis legendæ

Nota.

Alia præconia. S. paupertatis.

legendæ ipsius beati. Fr. inuenitur ipsam paupertatem verbo specialiter commendasse: ad cuius amplexum fratres animabat, paupertatem Christi, & matris ipsorum mentalibus oculis sępissimè ingerendo, In legenda antiqua in die natiuitatis Christi fratres reprehēdit, vt deuiantes à paupertate; quia vnius ministri aduentu prę solito mensam parauerant, ingerens, ꝙ tali die beata Virgo domina mūdi vix habuit panem ad comedendum, & dominus mundi, vt pauper fuit in Præsepio reclinatus.

Octauum ostensiuum dilectionis beati Fr. ad paupertatem, est ipsius beati F. ad Deum pro eius obtentu indeficiens deprecatio. hanc petebat sibi dari à Christo, & sanctis Apostolis: secundum hanc viuere, & fideliter paupertati vsque in finem firmiter cohærere toto desiderio flagrabat. Et vt hanc à domino gratiā obtineret, Romam perrexit cum fratre Masseo (vt dictum est libro primo conformitate. 8. parte. 2. tractatu de fratre Masseo.) & dum pro hac gratia obtinenda Christum, & Apostolos exoraret in Ecclesia sancti Petri; Beati Apostoli Petrus, & Paulus apparentes beato F. ipsum amplexantes eidem dixerunt. Frater Frācisce: quia hoc tu petis, & desideras, quod ipse Christus, & sancti Apostoli hic seruauerunt; ideo notificamus tibi ex parte domini nostri Iesu Christi, ꝙ tuum desiderium est adimpletum, & ipse dominus Iesus Christus nos misit ad te, vt annunciemus tibi, ꝙ oratio tua est exaudita, & thesaurus sanctissimæ paupertatis tibi, & te sequentibus perfectissimę est concessus: & tibi ex parte Christi dicimus; ꝙ quicūq; hoc tuū desiderium exequētur, de regno beatitudinis sunt securi. Et tu, & omnes tui sequaces erunt à domino benedicti, & his dictis Apostoli disparuerunt, beatum. F. valde consolatum relinquentes.

Apparitio Apostolorum Petri & Pauli. B. F.

Nonum ostendens beatum. Frā. paupertatem amasse, est vestimentorum vilium induitio. A principio ordinis vsque ad finem tunica, chorda, & femoralibus diues in sola gloriabatur penuria, & ęgestate gaudebat: vnde sola habituali tunica, nullam aliam inferius deferendo fuit contentus. Et hæc erat (vt dicit quinta pars legendæ) rugosa, aspera, & ispida: vestis enim horrebat molliciem; asperitatem amabat dicens, duris, & asperis demones in fugā conuerti: delicatis autem, & mollibus ad tentandū fortius animari. Sed habitus eius qualis fuerit dicit legenda antiqua. Ipse enim à Christo edoctus voluit habitum suum exteriorem cruci conformē ad litteram esse: vnde mensuram habitus, quo ad longitudinem, & latitudinem, & qualitatem, & quo ad vilitatem, & colorem docuit verbo, & exemplo testibus fratribus Bernardo, Egidio, & Masseo, ac alijs socijs suis; qui se ab eo formam habitus accepisse dicebant, & opere testabantur. Quo ad materiam docuit; ꝙ esset de panno vili; & cinerei, vel palidi, vel terrei coloris, Christi mortificationem repræsentans, & talis grossiciei, ꝙ corpus foueret, & posset fratri sano vna tunica sufficere intus, & foris repeciata; tantę longitudinis, ꝙ succinta absque omni colligatione supra cingulum terram non tangeret: longitudo manicarum vsque ad extremitatem digitorum; ita ꝙ manus operirent, & longitudinem manuum non excederent: latitudo manicarum esset tanta, ꝙ manus libere intrare, & exire possent. Capucium quadrum, & tantę longitudinis, ꝙ faciem opériret: ita ꝙ habitus crucis formam præsentaret, & omnis humanæ gloriæ, & ornatus contemptum sua vilitate prædicaret, & fratrē minorem mundo crucifixum, & mortuum ostēderet, & esset nuditatis operimentum, & necessitatis: amatorum paupertatis fomentū, & professorum humilitatis signum, & portationis improperij crucis Christi verum indicium. Et de isto dicit regula, ꝙ habeant vnā tunicam sine capucio: quia ad instar tunicæ debebat esse strictus & longus. hæc in legenda antiqua: Et quia igne calescebat intus diuino, non curabat de exteriori corporis indumento. Interrogatus aliquando quomodo vestitu tam tenui se posset ab hyemalis algoris asperitate tueri, in spiritus feruore respondit. Si supernæ patrię flamma contegeremur interius, frigus istud exterius facile portaremus. Execrabatur beatus Franciscus vestitos triplicibus, & qui præter necessitatem mollibus vestiebantur in ordine. Necessitatem vero; quam non ratio postulat, sed voluptas ostentat signum extincti spiritus asserebat dicens. Spiritu tepido, & paulatim à gratia frigescente necesse est carnem, & sanguinē, quę sua sunt quærere, & dicebat: quid enim restat, quando anima caret spiritualibus delicijs: nisi vt caro conuertatur ad suas? Et tunc animalis appetitus necessitatis articulū paliat. Tunc sensus carnis conscientiam format. Si adest fratri meo vera necessitas, & statim satisfacere properat: quid mercedis accipiet? Accidit enim occasio meriti: sed displicuisse sibi studiosè probauit; ipsas namque indigentias non patienter ferre, nihil aliud est, nisi Aegyptum repetere. Denique nulla occasione nolebat fratres habere plures quā duas tunicas: quas tamen concedebat consutis petijs suffulciri. Exquisitos pannos horrendos esse dicebat, & acerrime mordebat oppositum facientes. Atque vt tales suo exēplo confunderet: semper ad tunicam suā saccum asperum consuebat: vnde in morte exequialem tunicam iussit sacco operiri. Fratribus autem quos vrgebat infirmitas, vel alia necessitas indulgebat aliam tunicam mollem

Descriptio tunicæ. B. Fran.

Digna uerba.

Attende.

subtus ad carnem: ita tamen, ꝙ foris in habitu asperitas, & vilitas seruaretur. Dicebat etiã cum dolore maximo. Adhuc tantum laxabitur rigor, & dominabitur tepor: ꝙ filij pauperis patris non verebuntur etiam portare scarlaticos pannos solo colore mutatos, & dato portare sic simpliciter vnam tunicam, scilicet habitum solum: ipsam tamen ad intra nolebat habere repeciatam. Vnde in eremitorio sancti Eleuterij de contrata Reatæ: propter magnum frigus cum repeciasset interius tunicam suam, & socij quibusdam pecijs, & corpus eius cœpisset aliquantulum consolari, reuersus ab oratione amouit dictas pecias dicens se esse exemplum, & formam omnium fratrum, & si corpori suo esset necessarium sic tunicam repeciatam habere: quia non quilibet frater posset sic habere: habere, etiam pro se nolebat. Sic ergo rigidus, & pauperimus tam re, quam apparentia in frigore, & nuditate in tunica habituali; quam ferebat domino deseruiuit, propter quam habitus vilitatẽ frater Petrus de Monticulo apparentibus sibi beata Virgine, beato Ioanne Euangelista, & beato Francisco, vidit beatum. F. gloriosius indutum Ioanne Euangelista, & cum interrogasset Frater Petrus, beatum Ioannem de cã. Respondit, ꝙ quia beatus. F. in mundo eo vilius fuit indutus: gloriosius eo nunc induebatur in cœlo.

Decimum declarans beatum. F. dilexisse paupertatem, est domorum, & locorum paupercula ædificatio, & constructio. Cum. n. beatus Franciscus sępe fratribus sermonem faceret de paupertate; eis ingerebat illud euangelicum. Vulpes foueas habent, & volucres cęli nidos, filius autem hominis non habet vbi caput suum reclinet: propter quod docebat fratres, vt pauperum more pauperculas casas erigerent: quas nõ inhabitarent, vt proprias; sed sicut peregrini, & aduenæ alienas. Vnde beato. F. Senis propter infirmitatem oculorũ demorante, Domino Bonauentura; qui dederat rerram, vbi locus fratrum fuerat ędificatus dicente beato. F. Quid tibi videtnr de isto loco pater? Dixit beatus. F. vis, vt dicam tibi quomodo loca fratrum debent ędificari? Respondit pater volo. Tunc dixit beatus. F. Fratres debent considerare quanta terra sufficit eis, attendentes semper sanctam paupertatẽ, & bonum exemplum; quod tenentur semper in omnibus exhibere. Hoc autem dicebat: quia nullo modo volebat, ꝙ fratres in domibus, vel Ecclesijs, vel hortis, vel alijs rebus, quibus vtebantur modum excederent paupertatis; nec aliqua loca iure proprietatis possiderent; sed in eas tanquam peregrini, & aduenæ morarentur. Et propterea volebat, vt fratres non in magna quantitate in locis collocarentur, quia difficile videbatur in multitudine paupertatem obseruari. Et hæc fuit eius intentio à principio suæ conuersionis vsque in finem: vt paupertas penitus in omnibus obseruaretur. Considerata ergo terra fratribus necessaria pro loco deberent ire fratres ad Episcopum illius ciuitatis, & dicere ei. Domine talis homo vult dare nobis tantam terrã amore Dei, & salute animæ suæ. vt possimus ibi locum ædificare: vnde ad vos recurrimus primo, quia estis pater, & dominus animarum totius gregis vobis commissi, & nostrarum, & omnium fratrum; qui in hoc loco morabuntur: quia volumus cũ benedictione Dei, & vestra ibi ædificare. hoc autem dicebat: quia fructum animarum; quem fratres volũt facere: melius peragunt cum pace clericorũ lucrando eos, & populum, quàm scandalizando eos: licet populum lucrarentur. Et dicebat beatus. F. dominus nos vocauit in adiutorium fidei suæ, & prælatorum, & clericorum sanctę Ecclesiæ, & ideo tenemur quãtum possumus ipsos semper diligere honorarẽ, & venerari. Nam vocantur fratres minores: qnia sicut nomine, sic exemplo, & opere prę cæteris hominibus huius seculi humiles esse debent. Et quia ab initio meæ conuersionis posuit dominus in ore Episcopi Assisij verbum suũ, vt mihi consuleret bene, & confortaret me in seruitio Iesu Christi, propter hoc, & propter multa alia excellentiora; quæ in prælatis considero; non tantum Episcopos, sed & pauperculos sacerdotes diligere volo; & venerari, & tenere eos pro dominis meis: deinde accepta benedictione ab Episcopo vadant, & faciant mitti magnam carbonariam in circuitu terrę; quam pro loci ædificatione acceperunt, & ponant ibi bonam sepem pro muro in signum sanctæ paupertatis, & humilitatis: postea fieri faciant domos pauperculas ex luto, & lignis, & aliquas cellulas in quibus fratres possint aliquandò orare, & laborare pro maiori honestate, & vitanda otiositate. Ecclesias etiam paruas fieri faciant. Non enim debent facere fieri magnas Ecclesias gratia prædicandi populo, vel alia occasione. Quoniam maior humilitas, & maius exemplum est cum vadunt ad alias Ecclesias ad prædicandum. Et si aliquando prælati, vel clerici religiosi, vel seculares ad loca ipsorũ venerint: domus pauperculæ cellulæ, & Ecclesiæ paruulæ eis prędicabunt. Et ipsi de his magis ædificabunt, quam de verbis, & dicebat. Multotiens fratres faciunt fieri magna ędificia rumpendo sanctam paupertatem nostram in murmurationem, & malum exemplum proximorum, & quandoque occasione melioris loci, & sanctioris, vel maioris concursus populi propter cupiditatem, & auaritiam dimittent illa loca ædificata, vel destruunt ea, & faciunt alia magna excessiua. Vnde illi, qui dederunt eleemo

synas

synas ibi, & alij hoc audientes scandalizantur plurimum, & turbantur. Quapropter melius est, vt fratres faciant parua, & paupercula ędificia obseruando professionem suam, & dando bonum exemplum proximis, quam q; faciant contra professionem suam dando malum exemplum alijs. Nam si fratres aliquãdo dimitterent loca paupercula occasione honestatis loci, minus scandalum inde esset. Dicebat etiam beatus Franciscus teste fratre Leone commendando paupertatem. Fratres mei audite. post nos venient fratres nostri; qui facient magnas domos; in quibus notabiles seculares honorificè habitare poterunt, & tunicas facient valde bonas. Sed sufficit mihi in tempore illo, quod fratres mei custodiant se à peccatis mortalibus. Non solum hæc dicebat verbo, sed exemplo declarauit. Nam locum sanctæ Mariæ voluit esse de luto, & lignis, vt esset memoriale perpetuum omnibus fratribus præsentibus, & futuris, eo quod esset primus locus in ordine, & principalior.

Nota. Et licet abbas sancti Benedicti de monte Subasio, & monaci ecclesiam sanctæ Mariæ libere dederint, & concesserint beato Francisco, tamen ipse beatus Franciscus, tanquam bonus, & peritus magister volens domum suam idest religionem suam fundare supra firmam petram idest supra maximam paupertatem, mittebat annuatim dicto Abbati, & monacis vnum canistrum plenum pisciculis, qui vocabantur laschæ in signum maioris humilitatis, & paupertatis; & vt fratres nullum locum proprium haberent; nec in aliquo loco manerẽt: quod non esset de dominio aliquorum, ita q; fratres non haberent vnquam potestatem vendendi, vel alienandi quoquomodo. Semel cũ appropinquaret tempus capituli generalis, quod fiebat omni anno apud sanctam Mariã de Portiuncula, populus Asisij considerans propter multiplicationem fratrum, quod non habebant, nisi vnã paruam casellulam cooper tam de paleis, cuius parietes erant ex viminibus, & luto, domum magnam ibidem fecerũt de lapidibus cum cemento absente beato Fr. & sine consensu suo, sed cum rediisset beatus. Frã. & vidisset eam, ne occasione illius domus in alijs locis fieret consimiliter, ipsam ascendendo super tectum cum fratribus voluit totã destruere, & iã inceperat, sed prohibitus fuit à militibus de Asisio dicentibus. Frater francisce hæc domus est de communitate Asisij, vnde interdicimus tibi ne destruas domũ nostram, quo audito, beatus Fran. dixit. Si domus est vestra nolo tangere eam. Reprǣhẽdit beatus Fran. valde acriter fratrem Petrum Catanij vicarium suum; qui fecerat fieri quandã domum, vt fratres venientes, & stãtes possent officium dicere, & quiescere dicẽs. Frater, locus iste forma est, & exemplum totius religionis, & ideo potius volo, quod fratres istius loci tollerent tribulationes, & incommoda amore domini, & alij fratres; qui huc veniunt reportent bonum exemplum paupertatis ad loca sua, quam si illi habeant consolationes suas plenarie, & alij sumerent exemplum ædificandi in locis suis dicentes, in loco sanctæ Mariæ de Portiuncula, qui est primus locus ordinis, fiunt talia, & tanta ædificia, bene & nos possumus ædificare in locis nostris.

Quantum vero displicerent, beato Fran. mutationes locorum, quæ ipse accepit, & ædificatio sumptuosa, in quadam visione ipse ostendit post suam mortem cuidam fratri de prouincia Tusciæ sibi ipsi valde austero (pro vt dicitur in legenda antiqua) qui frater cum in eius cor venisset, sub spẽ pietatis, quia multi iuuenes nobiles ordinem intrabant, vt fierent ædificia sumptuosa, & lata, vt melius seruirent domino Deo suo. Et cum quod cogitarat opere impleslet, quendam locnm pauperculum in ædificijs mutauit totaliter quãtum ad situm, & alium fecit; eiusq; officinas fecit magnas, & latas, ipsi quadam noctè apparuit beatus Fran. & sibi dixit. Sequere me; videbatur enim dicto fratri, quod esset in itinere cũ beato Fran. & vellet locum fratrum intrare, cunq; beatus Fran. recto tramite ad locum iret diruptum, & antiquum dixit sibi frater. Pater non eatis ad locum illum, quia destructus est, nec fratres ibi morantur; sed stant in alio loco de nouo constructo, beatus Fran. quasi iratus ei respondit. Dimitte frater, quia ille locus nouus ad me nullatenus spectat. Cunque venisset ad locum antiquum, posuit se beatus Fran. cum fratre prædicto in refectorio, & cępit fratres sigillatim vocare, sicut in visitationibus consueuit fieri; veniebant autem aliqui coram eo, sicut leprosi concupiscentia carnali infecti, & tractabat eos beatus Fran. valde pie. Itẽ veniebant aliqui corã eo notati de inobedientia, & hos tractabat valde cõpassiue. Iterum veniebant aliqui; qui fecerunt contra sanctissimam paupertatem, quos tam dure, & tã crudeliter increpabat, quod frater prædictus, qui hoc cernebat nimia admiratione stuporis plenus dixit ad beatũ Fran. Quid est hoc pater, quòd facere voluistis? Qui etiam infectos luxuria, qui alios corrumpunt; & inobedientes ita tractatis clementer; istos autem, qui contra paupertatem fecerunt ita crudeliter? Cui beatus Fran. dixit, frater. Ordo meus per Dei gratiam ita punit fortiter luxuriosos, quod non oportet, quod ego sim eis crudelis, sed magis decet me ad eos pietatem habere. Prælati vero mei bene faciunt sibi obediri, nec oportet, quod in hoc eos iuuem. Sed hæc præciosa margarita, scilicet paupertas altissima ab omnibus tam maioribus, quam minoribus vilissime conculcatur, propter quod oportet

me ibi ponere manum. Et conuersus ad dictũ fratrem dixit ei, & tu maledicte, qui locum meum destruxisti, & alium præsumptuosum de nouo ædificasti, non euades iudicium Dei, cui cum frater totus territus respondisset. Pater vos bene scitis, quod ego semper fui mihi austerus, nec habeo propter me in talibus complacentiã. Tunc addidit beatus Fran. propter hoc maior tentatio imminet tibi, quia cum sis tibi ipsi austerus, non timeas pro alijs damnare animam tuam, & offendere regulam tuam, hæc ibidem.

Vndecimum declarãs beati Fran. affectum ad paupertatem, est aliquam rem suam esse noluit aliquãdo dicere, immo respectu talium infuit eidem summa despectio. Vnde sciẽdum, quod cum fratres ministri, beato Fran. suaderent, vt aliquid concederet fratribus saltem in communi, vt tanta multitudo aliquid haberet, ad quod recurreret. Ipse autem beatus Fran. in oratione vocauit Christum, & super hoc eum consuluit, qui statim respondit ei di. Ego auferam omnia in speciali, & in communi, huic enim familiæ semper paratus ero prouidere, quantumcunque crescat, & semper eam fouebo, quandiu sperabit in me. Et quia ipse Apostolorum vitam ducebat, qui nihil suum esse dicebant, ideo nil voluit, vt perfecte pauper censeretur, quod suum esse diceretur, vel fratrum.

Bononiæ cum esset, & audiret ibi esse domum fratrum, audito, quod esset, & diceretur fratrum, noluit illuc ire, immo statim mandauit, quod fratres omnes inde recederẽt. Et sic fecerunt etiam infirmi, nec voluit fratres illuc redire donec dominus Vgo episcopus Ostiensis, & tunc legatus in Lombardia prædictam domum suam esse publice prædicaret. Quidã frater valde spiritualis, & beato Fran. familiaris in eremitorio, vbi manebat, fecit fieri quãdam cellam aliquantulum remotam: in qua posset beatus Fran. stare ad orationem, quando illuc iret. Cum autem venisset beatus Fran. frater ille duxit eum ad illam cellam, cui dixit beatus Fran. nimis pulchra est cella ista (erat enim solum de lignis dolatis cum securi, & dolabro) si ergo vis, vt maneam ibi, facias fieri vnum vestimentum interius, & exterius de silicibus, & ramis arborum. Nam quanto cellulæ, & domus erant magis pauperculæ, tanto libentius morabatur ibidem, quod cum frater ille fecisset, mansit ibi beatus Fran. per aliquot dies. Quadam vero die ipso egresso de cella illa, quidam frater iuit ad videndum eã, & postea venit ad locum, vbi erat beatus Fran. quem videns ipse beatus Fran. dixit illi. Vnde venis frater? At ille ait. Venio de cellula tua, & dixit ei beatus Fran. ex quo dixisti ipsam esse meã, alius stabit ibi deinceps, & non ego. Sępe beatus Fran. dicebat illud. Vulpes foueas habent &c. & iterum dicebat. Dominus quando stetit in deserto, vbi orauit, & ieiunauit 40. diebus & 40. noctibus, non fecit fieri cellam, neque domum, sed sub saxo montis permansit, & ideo eius exemplo, nec domum, nec locum, seu cellam habere voluit; quæ sua diceretur, nec fecit fieri vnquam, immo si aliquando contigisset, quod ipse à casu fratribus dixisset, Ite, & aptate illam cellam, nolebat postea manere in ea, propter illud verbum sancti Euangelij. Nolite soliciti esse &c. Nam & circa mortem suam in testamento suo scribi voluit, quod omnes cellæ, & domus fratrum de lignis, & luto essent tantum, ad conseruandũ melius paupertatem, & humilitatem. In regula beatus Fran. mandauit dicens. Fratres nihil sibi approprient, nec domum, nec locum, nec aliquam rem &c. Similiter in fratribus nihil proprij esse volebat. Vnde semel cuidam nouitio volenti habere psalterium de scitu, & voluntate sua, & super hoc sibi valde importuno, vt sibi hoc concederet, cum his beatus Fr. hoc denegasset, vice tertia B. Fran. dixit sibi. Vade & fac de hoc sicut dicet tibi minister tuus. Et cum ille recederet, cogitans B. Fran. quod dixerat, iuit post ipsum. Et vocans eum, dixit. Vbi dixi tibi, quod faceres, vt minister tuus diceret tibi de psalterio? Qui ostendit ei locum. Et tunc B. Fran. genuflexus coram illo, dixit. Mea culpa frater, mea culpa. Quicunque enim vult esse frater minor, non debet habere nisi tunicas, sicut regula concedit chordam, & femoralia. Et qui manifesta necessitate coguntur, calciamenta, & sic semper fratribus talia petentibus, respondebat. Quodam tempore beato Fran. reuerso de partibus vltramarinis cum à quodam ministro super capitulo paupertatis interrogaretur de intentione sua, respondit B. Fran. Ego sic intelligo, quod fratres nihil debent habere, nisi vestimentum cum chorda, & femoralibus, sicut dicit regula, & calciamenta, qui necessitate coguntur. Et dixit ad eum minister. Quid faciã ego; qui tot libros habeo, qui valẽt vltra quinquaginta libras? hoc autem dicebat, quia volebat eos habere de conscientia sua. Et ait illi beatus Fran. Frater, nec debeo, nec volo, nec possum venire contra conscientiam meam, & professionem sancti euangelij, quam professi sumus. Et cum tristis dictus minister esset effectus, cum magno feruore in persona omnium dixit ei B. Fran. Vos vultis videri ab hominibus fratres minores, & vocari obseruatores sancti euangelij, operibus autem vultis loculos habere. Libros in communi B. Frã. voluit fratres habere, & tamen post mortem beatus ipse Fr. apparuit cuidam fratri di. quod nullus fuit; qui habuerit libros, qui in morte non doluerit se habuisse. Frater Leo scripserat sibi breuiarium, qui vidit visionem, de qua dictum est

Notas:

lib. 1.

lib.1.fructu & conformitate 8.parte 2.tractatu de fratre Leone, quod fratres fluuium transeuntes cum fardello submergebantur, & pene ipse transeundo fuit submersus, quia habebat breuiarium, quod scripserat. Et cum hanc visionem beato Fran.dixisset, ipse B.Fran.ait. Intentio regulæ, & mea est, quod fratres nihil penitus habeant; nisi habitum, chordam, & tunicam, & brachas. Et quia tu frater Leo breuiarium habebas contra regulam: ideo fuisti in periculo submersionis, sicut & illi, qui submersi sunt cum fardellis suis.

Duodecimum probans B.Fran. dilexisse paupertatem, est omnium, quæ habere potuit pauperibus datio, & distribuitio nulli rei parcebat, vt dicit 7.pars legēdæ, nec libris, nec alijs rebus, quin omnia pauperibus occurentibus, & indigentibus largiretur. In sancta Maria de Portiuncula semel dū esset. B F. venit quædam vetula mater duorū fratrum, petens eleemosynam à B.F. qui dixit fratri Petro Cathanij, qui erat gñalis minister, vt aliquid ei daret; Cui respondit frater Petrus. In domo nihil est, quod ei dare possimus. In Ecclesia solum est testamentum nouum: in quo legimus lectiones ad matutinum. Illo.n. tempore fratres non habebant breuiaria, nec multa psalteria. dixit illi beatus.F. Da huic matri nostrę testamentum nouum: vt illud vendat pro sua necessitate; credo enim firmiter, ꝙ plus placebit Deo, & beatę Virgini, quàm si in ipso legeremus, & sic dedit illi. Sed nunquid tunicis, quibus indigebat parcebat, quin eas daret? certe non.

Apud Cellanum tempore magni algoris cum haberet pānum plicatum in modum mantelli, & sibi accōmodatum à quodam fratrum amico: socius eius vni vetulæ petenti eleemosynam ipsum dedit, & quia non erat sufficiens pro dictæ mulieris veste fecit, vt socius pannum; quem habebat daret eidem: quod, & fecit.

Rediens semel de Senis pauperi obuianti dedit mantellū socio renitente, & dicente, ꝙ se neglecto dare non deberet: cui.S.F. dixit. Ego nolo esse fur: nam pro furto nobis imputaretur; si non daremus ipsum magis egenti.

Cortonæ pauperi habenti familiam pauperculam mantellum dedit di. ꝙ nulli redderet ipsum nisi bene solueret, & emeret: ꝙ fratres cernentes cum non possent vi in eius oculis ab ipso paupere recipere procurauerūt, vt mantellus redderetur, & pretium pauperi largiretur.

Reatæ audiens à medico, qui ad se veniebat, ꝙ quædam mulier in oculis patiens adeo erat pauper, ꝙ oportebat dictum medicum eidē præbere expensas: vocato Guardiano 12 panes, & suum mantellum dictæ mulieri transmisit di. ꝙ gratias ei referebat; quæ tanto tempore ipsum mātellum beato, F. pręstiterat, & ideo ipsum, vt sibi proprium remittebat, & ordinauit, ꝙ fratres sibi de victu quotidiano prouiderent.

Duo fratres de Francia ab eo Dei amore tunicam petentes, audito Dei amore statim dedit, & per aliquam horam nudus stetit. Sic n. dando multotiens tunicam, vel partem magnam ipsius sustinebat necessitatem, & tribulationem, quia tam cito non poterat inuenire aliam, & habere.

Cuidam pauperi petenti peciam panni, cum in illo loco nulla inueniretur, occulte, ne Guardianus suus sciret, peciam suæ tunicæ; quæ erat suta interius voluit dare: sed Guardianus perpendens prohibuit; quia erat magnum frigus, & ipse infirmus: cui B F. dixit. Si vis, vt non dem: facias aliam peciam sibi dari. Quod, & factum est de proprijs indumētis summens occasionem. B.F. vnde siue peditanti, siue equitanti, quod raro fuit: si quis mātellum vellet dare sub tali pacto accipiebat, & non aliter, vt ipsum posset dare cuicumque pauperculo sibi obuianti, vel ad eum venienti; dūmodo spiritus eius perhiberet ei, quod illi esset necessarius.

Cum prædicationis causa.B.Fr. iuisset prope Rocham, & quendam pauperem infirmum ad se venientem vidisset: socio de eius paupertate loqui cępit. Cui socius respondit. Iste pauper est; sed forte in tota contrata voluntate nullus est ditior eo. Statim à B. F. reprehensus dixit culpam suam. Et dixit B. Frā. Vis de hoc pœnitentiam facere; quam dicam tibi? qui respondit. Libenter faciam. Et dixit.B.F. Vade, & exue te tunica tua, & proijce te nudum ad pedes pauperis, & dices ei quomodo peccasti in eo detrahēdo sibi, & dic ei, vt oret pro te. Quod socius fecit. Quo facto dixit illi.B.F. Vis scire quomodo peccasti in illo, immo in Christo? cum vides pauperem; considerare debes illum in cuius nomine venit, idest Christum, qui nostram paupertatem, & infirmitatem assumpsit; nam infirmitas, & paupertas istius est, quoddam speculum nobis, per quod speculum considerare cum pietate debemus paupertatem, & infirmitatem domini nostri Iesu Christi, quam in suo corpore pertulit pro nostra salute. Nota.

Vni pauperi semel obuians dixit socio. Magnam verecundiam intulit nobis paupertas istius, & multū repræhendit paupertatem nostram: nam verecundia est mihi cum inuenio aliquem pauperiorem me: cum sanctam paupertatem elegerim pro domina mea, & pro meis delicijs, & diuitijs spiritualibus, & corporalibus, & vox ista insonuerit toti mundo, ꝙ professus sum paupertatem coram Deo, & hominibus: & ideo dicitur in legenda minori, ꝙ nemo tam auri, quàm iste cupidus paupertatis: nec thesauri custodiendi solicitior

vllus

vllus, quàm iste huius euangelicæ margaritæ erat, & in hac cupiebat omnes excedere, qui ex eadem didicerat inferiore se omnibus reputare.

Tertiumdecimum ostendens beati. F. ad paupertatem affectũ, est pecuniæ, vt diaboli abominatio, & execratio. In regula præcipit, ꝙ fratres nullo modo denarios, vel pecuniam recipiant per se, vel per interpositam personam: immo voluit pecuniam à fratribus, vt stercus asini reputari. Vnde licet omnia, quæ sunt mũdi perfectè despiceret, vt dicit legenda antiqua: super omnia pecuniam execrabatur, & ad fugiendam ipsam tãquã diabolum fratres suos semper verbo, & exemplo induxit. Hæc enim ab illo solertia data erat, vt stercus, & pecunia vno amoris pretio ponderarentur. Quendam.n. fratrem in loco. S. Mariæ: quem inuenit pecuniam oblatam de altari eleuantẽ manu, & in fenestram proijcientem, primo acriter arguit, deinde iussit ore proprio pecuniam leuare de fenestra, & extra sepem loci portare, & ipsam ore proprio ponere super stercus asini, quod & frater gratanter fecit. Quo facto fratres audientes repleti sunt timore maximo sic videntes, & ex tunc magis contempserunt pecuniam stercori asini comparatam, atque nouis exemplis quotidie animabantur ad ipsam pecuniam contemnendam. In Apulia iuxta Barrũ inuentam bursam prætendentem pecuniam in ea esse, victus dictis socij cum concessisset, vt cautæ leuaret, dum eam ipse socius vellet leuare, serpens non modicus de bursa exijt, & simul cum bursa euanuit: & ait S. F. ad socium. Pecunia seruis Dei nihil aliud est, quàm diabolus, & coluber tortuosus.

Ad ordinem beatus. F. nullum voluit recipere, nisi expropriatum totaliter, & qui sua pauperibus dedisset. In Marchia quendam; qui sua dederat parentibus, & non pauperibus, repulit dicens ipsum non esse dignum iungi pauperibus, qui pauperes Christi defraudauerat. Pecuniam sibi à soldano oblatam, vt dicit 9 pars legendæ: totaliter contempsit, nec aliquid accipere voluit. Cuius beati. F. exemplo antiqui fratres, & eius socij pecuniam oblatam, vt lutum despiciebant; sic patuit de fratribus, qui pecuniam à saraceno oblatam, Dei amore spreuerunt, vt dicit 4. pars legendę. Sic etiam frater Bernardus primus socius beati. F. cum socio Florentię per quendam ciuẽ pecuniam oblatam recusarunt, vt dicit legenda trium sociorum. Ipsamq; tollentes Deus grauiter puniuit. sicut patuit de duobus fratribus: quorum vnus cum inuenisset denariũ in via (socio contradicente) ne eum leuaret: quia erat contra regulam, ipse sub specie dandi leprosis, quorum hospitalia erant de prope, accepit, & in ore posuit: sed Dei iudicium non effugit: statim enim perdidit loquelam, & frendens dentibus, loqui nõ poterat. Sicq; pœna percepta obtemperare docet regulę; sed denario de ore proiecto polluta labia aquis pœnitentiæ lota, soluta sunt.

Quartumdecimum amorem beati. F. ad paupertatem referans, est cunctorum spectãtium ad paupertatem operatio. Si loquimur de vestibus, dictum est, ꝙ solam tunicam, & pauperrimam habebat. Si de lecto, dicit. 5. pars legendæ, ꝙ nuda humus, vt plurimum, lectus erat lassato corpusculo. Ceruical lapis, vel lignum. Vnde: D. Vgo Cardinalis Ostiensis, qui postea fuit Papa Gregorius. 9. cum ad capitulum generale, quod fiebat in S. Maria de Angelis semel venisset, & locum intrasset cum multis clericis, & militibus, vt videret fratrũ dormitorium, videns, ꝙ fratres in terra iacebant, & nihil habebant subtus; nisi modicum de paleis, & quasdam culcitras pauperculas, & fractas, & ceruicalia nulla, cœpit fortiter lachrimari coram omnibus di. Ecce hic dormiunt fratres. Nos vero miseri tot superfluitatibus vtimur. Quid ergo erit de nobis? vnde ipse, & alij fuerunt valde ædificati. Neque ibi mensam vllam viderunt: quia fratres in terrã comedebant: quam diu.n. Beatus. F. vixit in loco illo semper fratres comedebant in terra: Sic de pecunia patuit ex dictis, ꝙ nihil recipere voluit. Non verecundabatur ire ostiatim factus frater, immo ibat more pauperum, & Saluatoris exemplo, ostiatim panem mendicando. In principio religionis: quia alij erãt verecundi, quotidie ipse solus ibat pro eleemosyna; sed cum propter debilitatem corporis tantum laborem sustinere non posset: fratribus dicebat. Nolite charissimi fratres, & filioli verecundari pro eleemosyna ire: quia dominus se fecit pro nobis pauperem in hoc mundo: cuius exemplo elegimus viam verissimæ paupertatis: hæc enim est hæreditas nostra: quam acquisiuit, & nobis reliquit dominus Iesus Christus, & omnibus, qui suo exemplo viuere volunt in sanctissima paupertate. Ite ergo confidenter, & animo gaudenti pro eleemosyna cum benedictione Dei, & magis libere, & gaudenter ire debetis pro eleemosyna, quàm ille; qui de vna nummata afferret cẽtum denarios: quoniam offertis illis amorẽ Dei: à quibus petitis eleemosynam dicentes. Amore Dei faciatis nobis eleemosynam: cuius comparatione nihil est cœlum, & terra. Dicebat etiam eis. Ite, quoniam hac hora nouissima fratres minores accommodati sunt mundo; vt electi in eis impleantur, vnde à iudice commendantur di. Quod vni fecistis ex fratribus meis minoribus, mihi fecistis, vnde priuilegiatam magno propheta religionem dicebat, qui titulum eius tam euidenter expressit. In regula etiam mandauit, ꝙ fratres irent.

irent pro eleemosyna confidenter; nec oportet eos verecundari &c. cuius exemplo, & monitu primi fratres in principio verecundia deposita ibant pro eleemosyna alacriter. Vnde cuidam fratri reuertenti pro eleemosyna, & cum magna voce Deum laudanti, cum audisset statim iuit obuiam cũ magna lætitia osculans sibi humerum, vbi portabat peram cum eleemosyna, atque peram accipiens portauit vsque ad locum dicens fratribus. Sic volo, ꝙ frater meus vadat, & reuertatur cum eleemosyna lætus, & iocundus, gaudens, & laudans Deum. Ibat enim beatus Fran. libenter pro eleemosyna, nam cum iret per mundum prædicando dato, ꝙ inuitaretur ab aliquo quantumcunq; nobili, vt comederet, & hospitaretur cũ eo, semper hora comestionis ibat prius pro eleemosyna, quam iret ad domum illius propter fratrum bonum exemplum, & dignitatem dominæ paupertatis, & multotiens dicebat illi, qui inuitauerat eum. Ego nolo dimittere dignitatem meam regalem, & hæreditatem, ac professionem meam, & fratrum meorum, videlicet ire pro eleemosyna ostiatim, & pro feudo ad horam concesso hæreditatem stabilem se dicebat nolle relinquere. Paupertas (inquit) est, quæ hæredes, & reges regni cœlorum instituit; non falsæ vestræ diuitiæ. Et aliquando, qui eum inuitauerat, ibat cum ipso, & eleemosynas; quas b.F. acquirebat ille accipiebat, & propter eius deuotionẽ pro reliquijs reponebat. Quodam tempore cum visitasset dominum Ostien. qui fuit postea Papa Gregorius. 9. In hora comestionis, quasi furtiue iuit pro eleemosyna ostiatim, & cum reuersus fuisset iam intrauerat ad mensam dominus Ostiensis cum multis militibus & nobilibus. accedens autem B. F. posuit super mensam coram D. Cardinali illas eleemosynas; quas inuenerat, & intrauit ad mensam iuxta ipsum: quia ipse Cardinalis volebat, ꝙ semper B. Fr. sederet ad mensam iuxta eum. Et verecundatus fuit inde aliquantulum Cardinalis: eo ꝙ iuerat pro eleemosynis, & posuerat eas super mensam: sed nihil dixit ei tunc propter recumbentes. Cumq; comedisset aliquantulum B. F. accepit de suis eleemosynis, & cuilibet militi, & capellanis domini Cardinalis misit parũ ex parte domini Dei: qui omnes cum magna reuerentia, & deuotione accipiebant extrahentes sibi capucia, & infulas, & alij comedebant: alij reponebant propter eius deuotionem. Ex hoc autem gauisus est dominus Ostiensis propter illorũ deuotionem; & quàm maximè: quia illę eleemosynę non erant de pane frumenti. Post comestionem vero intrauit cameram suam Cardinalis ducens secum B. F. & eleuans brachia sua amplexatus est eum cum magno gaudio, & exultatione dicens ei. Quare frater mi simplicione fecisti hodie mihi verecundiam, vt veniens ad domum meam; quæ est domus fratrum ires pro eleemosynis? Respondit ei. B. F. Immo domine vobis exhibui magnum honorem dum maiorem dominum honoraui. Quando enim subditus facit officium suum, & implet obedientiam domini sui, facit honorem domino suo, & ait. Me oportet esse exemplum, & formam pauperum nostrorum: maxime, quia scio, ꝙ in religione fratrum sunt, & erunt fratres minores nomine, & opere, qui propter amorem domini Dei, & spiritus sancti vnctionem; quæ docebit eos de omnibus, humiliabuntur ad omnem humiliationem, & subiectionem, & seruitium fratrum suorum. Sunt etiam, & erunt de illis; qui aut verecundia detenti, aut propter malum vsum dedignantur, & dedignabuntur se humiliare, & inclinare ad eundum pro eleemosynis, & facere alia opera seruilia, propter quod oportet me opere docere eos; qui sunt, & erunt in religione, vt in hoc seculo, & in futuro sint inexcusabiles coram Deo. Existens ergo apud vos; qui estis dominus, & apostolicus noster, & apud alios magnates, & diuites huius seculi: qui propter amorem domini Dei cum multa deuotione me non solum recipitis in domos vestras: sed etiam ad hoc me compellitis, nolo verecundari ire pro eleemosynis, immo volo hoc habere, & tenere pro maxima nobilitate, & dignitate regali propter honorem illius: qui cum esset dominus omnium pro nobis voluit fieri seruus omnium, & cum esset diues, & gloriosus in maiestate sua, venit pauper, & despectus in humanitate nostra: vnde volo, ꝙ sciant fratres; qui sunt, & erunt, ꝙ pro maiori consolatione corporis, & animæ habeo, quando sedeo ad mensam pauperculam fratrum, & video coram me pauperculas eleemosynas; quæ acquiruntur ostiatim amore domini Dei, quàm cum sedeo ad mensam vestram, & aliorum dominorum præparatam diuersis ferculis abundanter. Panis enim eleemosynæ, est panis sanctus: quem sanctificat laus, & Dei amor: quoniam cum frater vadit pro eleemosyna: prius debet dicere. Laudatus, & benedictus sit dominus Deus: postea debet dicere. Facite nobis eleemosynam domini Dei amore: Et de huiusmodi collatione verborum dominus Cardinalis fuit valde ædificatus, & ait beato. F. Fili mi: quod bonum est in oculis tuis facito, quoniam dominus est tecum, & tu cum illo. Nota.

Voluntas fuit B. Frã. sicut multotiens dixit, ꝙ frater non deberet diu stare, ꝙ non iret pro eleemosyna propter meritum magnum, & ne verecundaretur postea ire: immo quanto frater erat nobilior & maior in seculo: tanto magis lætabatur, & ædificabatur de eo, quando ibat pro eleemosyna, & faciebat alia seruilia opera;

opera; quæ tunc faciebant fratres. Fratres pro eleemosyna accedere nolentes, ab ordine emittebat. Vnde in ordinis principio, quādo fratres stabant iuxta Rigum tortum, fuit quidam frater, qui parum orabat, & non laborabat: pro eleemosyna ire nolebat, & bene comedebat. Considerans hoc. B. F. & cognoscēs per spiritum, ꝙ homo erat carnalis; ait illi. Vade viam tuam frater Musca: quoniam vis comedere laborem fratrum tuorum, & esse otiosus in opere Dei, sicut apis otiosa, & sterilis; quæ non lucratur, & non laborat: sed comedit laborem, & lucrum bonarum apum, & sic ille iuit viam suam, & quia carnalis erat: non petijt misericordiam, nec inuenit. Quod. n. b. F. vt dixit domino Ostiensi magis delectaretur comedere ad mensam pauperum, quam diuitum, ipse ostendit facto in vrbe. Inuitatus. n. à domino Matthæo Rubeo patre domini Ioānis; qui fuit postea Nicolaus. 3. qui beatum. F. multum diligebat: vt pranderet cum eo: & B. F. acceptasset, hora prandij venit ad domum. Et cum D. Matthæus non sic veniret ad domum cito. B. F. videns pauperes; quos ipse D. Matthæus quotidie pascebat comedentes, amore pauperis Christi ad terram se posuit ad comedendum cum eis (nullo de scutiferis aduertēte. Cumq; D. Matthæus redijsset, & interrogasset, vbi esset B. F. & diceret se sine ipso nullatenus comesturum, conuersus, vt videret pauperes comedentes, vidit in medio eorum beatum. F. Qui lauanś secretè manus suas, posuit se humiliter iuxta. B. Fr. cum ipso in terra sedendo: cui, & dixit. Frater. Fr. postquàm tu non vis comedere mecum: ego comedam tecum, & sic ambo in terra comederunt humiliter.

Si loquamur de possessionibus: nullam voluit habere, domino Papa dicente sibi durum esse sine possessionibus viuere, respondit. B. Fr. di. Confido in domino Iesu, vt qui nobis promisit in cœlo dare vitam, & gloriam, non subtrahet nobis in terra sustentationem corporum necessariam tempore oportuno. Et Episcopo Asisij dicente sibi. Dura mihi videtur, & aspera vita vestra: nihil scilicet in hoc seculo possidere, respondit. B. F. Domine, si possessiones aliquas haberemus, nobis essent necessaria arma ad nostram protectionem: nam inde oriūtur quæstiones, & lites; soletq; ex hoc amor Dei, & proximi multipliciter impediri, & ideo nolumus in hoc seculo possidere aliquid.

Si loquamur an ad superfluitatem aliqua re fuerit vsus, certè non: vnde ipse. B. Fr. de se dicebat. Non fui latro de eleemosynis, acquirēdo eas, vel vtendo vltra necessitatem: semper minus accepi, quàm me contingeret: ne alij pauperes defraudarentur portione sua: quia contrarium facere furtum esset: immo multotiens acquirebat eleemosynas, quia libentius sibi dabant, quàm alijs, & ipse dabat pauperibus; vnde nihil superflui volebat esse apud fratres: nam & vasculum non patiebatur esse in domo, cum sine ipso possent extremæ necessitatis euadere seruitutem. In mēsa aliqualiter bene parata in natiuitate domini noluit comedere: sed posuit se in terra di. ꝙ erat mensa diuitum, & non pauperum: qui vadūt quotidie ostiatim mendicando.

Si loquamur de retentione rerum fratrum ordinem introeuntium; an acciperet: certe nō; immo in regula oppositum mandauit di. Caueant fratres, ne soliciti sint de rebus temporalibus talium; sed liberè faciant de rebus suis quicquid dominus inspirauerit eis. Et in 7. parte legendæ habetur: ꝙ in loco S. Mariæ tanta erat penuria, vt fratribus forensibus, & alijs non posset secundum necessitatis exigētiam prouideri. Quare Vicarius eius frater Petrus Cathanij petijt ab eo si hac de causa ei placeret, vt de rebus nouitiorum aliquid reseruaretur; vt possent ad id fratres tempore opportuno habere recursum & respondit malo te altare Virginis gloriosæ nudare cum necessitas id requirit, quàm contra paupertatis votum, & obseruantiam euangelij aliquid, vel modicum attentare. Gratius. n. habebit Virgo Beata suum altare detegi, sancti euangelij perfectè seruato consilio: quàm altari vestito filij sui promissum consilium prætermitti.

Si loquamur de officio prælationis: certè ipsum noluit retinere: officium generalatus resignauit; ne proprium habere videretur, & fratrem Petrum Cathanij instituit.

Si loquamur an haberet pro malo, si quēpiam secundum exteriorem habitum se pauperiorem vidisset: certe patet ex dictis ꝙ sic: quia in hoc omnes optabat excedere, & à nullo supergredi, aut vinci. Sic ergo præfatis, & alijs antedictis patet beatum Franciscum paupertatem dilexisse.

Quintumdecimum ostendens beatum F. paupertatem amasse, est ipsius paupertatis à bea. F. desponsatio, & in sponsam assumptio. Vbi sciendum ꝙ B. Fr. istius paupertatis allectus amore, vt eum in sponsam acciperet: non solum pro ea patrem, matremq; reliquit; & vniuersa; quæ habere poterat cuncta dispersit: sed ipsam per totum orbem quæsiuit. Ipsam enim diligēter, & summo affectu quæsiuit per vicos, & plateas, idest inter homines; qui tunc viuebant, & quia obliterata erat paupertatis semita, & memoria, non inuenit; per nobiles; quæsiuit, & potentes, nec inuenit: quia omnes à maiori vsque ad minimum diuitijs inhiabant, & auaritiæ. Hæc siquidem paupertas, & si primo homini abhęsit cum esset conditus: quia nudus: tamen peccando, & tunica pellicea induto, ac labori manuum tradito, ab ipso reces-

so recessit. A patribus veteris testamēti abijt: quia terram fluentem lac,& mel in promissione acceperunt. Sed domino Iesu Christo descendente de monte suæ maiestatis per carnis assumptionem: hanc secum de cœlo ad terram deuexit,& cum ipso nascendo, viuendo, & moriendo est commorata fideliter, & indissolubiliter. Hanc siquidem recommendauit suis discipulis, & grata eis fuit, & multis alijs fidelibus vsq; ad tempora Constantini. In persecutione martyrum fortiter astitit eos iuuando, & de hostibus victoriam conferendo. Santi enim martyres huius amore allecti, nec pœnas timebant, nec temporalia amittere. Verum tempore Constantini cessante persequutione, & securitate obtenta paupertas à mundo cępit repelli,exceptis quibusdam patribus in Aegypto, & alibi degētibus, & hoc auaritia, & diuitiarum abūdantia subintrantibus. Auaritia enim primo sub specie prouidentiæ,& discretionis: demum sub prætextu: immo vitio negligentiæ, & torporis mundum subintrauit, & præcipue ad consortium illorum deuenit; qui paupertatem ante,summo affectu possederant, & dilexerant scilicet domini sacerdotes, & fideles Christicolæ. Quæ auaritia mundi cardines occupās; necesse fuit paupertatem à mundo abscedere; & se in cœlestibus cum Christo suo,& sanctis eius collocare. Superueniente beato.F.& quærente hanc videre, habere, & possidere; ipsam quærendo ibat per plateas,& vicos,ciuitates,& castra per cognatos,& notos,& nō inuenit eam; nec immerito, quia in terra sua uiter viuentium non reperitur. Videns ergo. B.F. ꝙ ipsam nullibi inuenire pro tunc in hoc mundo poterat: quia posuerat tenebras latibulum suum. Quid egit? certe montem domini ascendit; patrem.s.cœlestem exorando, vt eam sibi in sponsam, sociam, & dominam mittere dignaretur. Cuius votiuis desiderijs annuens pater cœlestis eā ad B.F.direxit:quā cum.B.F.cerneret exarsit in eius amorē, supplicans eidē, vt vellet eius coniunctioni assensum præbere; cum vellet eam in sponsam accipere,& perpetuo habere,& tenere: Ipsa vero beati.F.pensans amictum, vtpote vilissimè indutum,sola tunica habituali,chorda, & femoralibus contentum; eius ad se desiderium, & affectum volens videre; locum in quo habitare debebat, petijt videre: per quem a B. Frā. cum omni reuerentia ducta;cum eum esset lustrata,& pauperrimum reperisset in Ecclesia, capitulo,refectorio,dormitorio,horto;claustro,& alijs vtensibilibus, exhilarata plurimū patri cœlesti; qui eam direxerat,laudes retulit inexhaustas; qui ei præparauerat virum iuxta cor suum, & beati Fran. precibus annuens,benignè suum ei de desponsatione præbuit assensum,quam B.Frā.sumere volens sibi primo sponsalia præparauit; pro eius amore omnia respuendo,& abrenunciando. Deinde annulo subarrauit paupertatem professione vouendo,præ omnibus alijs modo strictiori; eamq; accepit,duxit, & coniunxit sibi quando nihil in hoc mundo habere voluit, nec in proprio,nec in comuni;nisi in solo vsu; exceptis vsu consumptibilibus, à quibus dominiū non separatur ab vsu,vt dicit.D.Papa. Io. 22. in sua decretali incipi. Ad conditorem canonum &c.quam acceptam, & desponsatam sic tenuit,ꝙ à suo amplexu nunquam abscessit,& vt dicetur in vltimo mortis constitutus ex huius mirifica desponsatione, & acceptione ex hac paupertate sponsa.B.F.multos filios generauit, iuxta illud quod dicit Thomas de Capua in hymno de ipso edito. In cœlesti collegio, dicit. In paupertatis prædio minorum plantans vineam &c.Qui filij à B.Fr. de matre paupere generati per omnia paternis inherentes vestigijs,& maternis,scilicet paupertatis, vt veri filij ab eius conditione nulla vi deuiarunt, vt patuit de fratribus primogenitis beati Fr.Bernardo,Petro Cathanij, Egidio, Leone,Masseo,& sic de alijs: qui per semitas sanctæ matris eorum paupertatis incedentes, & mundum claris irradiarunt fulgoribus vitæ perfectæ, & nunc cœlesti gloria decorantur: quorum in pauprrtate gloriatio in patre eorum.B.F. perfecti conubij ad paupertatem ipsam astruunt inseparabilitatem,& dilectionē. Sextumdecimum & vltimum.B.Fr. ostendens amoris vehementiam, & inseparationem est in paupertate perseuerantia, & consūmatio. Non solum fœdus cum sancta paupertate.B. F. illibatum,& indistinctum tenuit in principio suæ conuersionis ad Christum, & in medio (vt iam dicta declarant) sed vsq; ad finē, videlicet vltimum sui exitus diem; quod cum sancta paupertate accepit fœdus: tenuit stricte,& seruauit. Ad cuius amplexum strictissimum prius verbi efficacia quæ potuit, fratres induxit præsentes; & demum exemplo firmauit. Hora enim sui transitus proximante, super nudam humum se totum nudatum non tā deposuit, quam prostrauit, dicens fratribus. Ego quod meum est feci, quod vestrum est Christus edoceat. Guardianus vero vnus ex socijs tunica,chorda, & femoralibus acceptis famulo Dei obtulit dicens.Hoc tibi tanquam pauperi commodo, & tu illa suscipias obedientiæ sanctę mandato. Gaudet ex hoc vir sanctus,& iubilat præ lætitia cordis:quoniam fidem se tenuisse sanctæ paupertati vsq; in finem vidit, palmasq; leuans ad cęlum Christū suum magnificat; pro eo ꝙ exoneratus ab omnibus,liber vadit ad Christum. Fecerat enim hoc sanctæ paupertatis zelo; vt nec habitum quidem vellet habere, nisi ab aliquo commodatum. Voluit enim in hoc Christo crucifixo

Quando paupertas cæpit expelli a mundo.

Nota de auaritiā.

Nota.

B.F. morietis actus, & quid fratribus indixerit.

esse conformis; qui pauper dolens, & nudus in cruce pependit: propter quod in principio conuersionis suæ vitę nudus remansit coram Antistite, & in consumatione vitę nudus voluit de mundo exire. Fratribus quoq; sibi assistentibus in obedientia charitatis iniunxit, vt cum viderent eum iam esse defunctum per tam longum spacium, nudum super humum iacere permitterēt, ꝙ vnius milliarij tractum suauiter quis perficere posset, vt viuens Christo viuenti, & moriens morienti, ac mortuus mortuo, perfecta esset imitatione conformis. Sic ergo præfatis. 16. apparet beatum Frácíscum fęderatum, & coniunctnm per omnia fuisse cum sancta paupertate, ad instar Christi, prout 2. pars huius conformitatis dicebat, & sic apparet quanto fędere, & charitate. B. pater. F. paupertatem amauerit. Verum quia huius paupertatis imitatio sine præmio in præsenti non existit, & futuro: cum diceret B. F. fructum eius esse multiplicem; sed occultum, vidēdum est quid B. F. ac proffessores perfecti sanctæ paupertatis gratiarum à domino obtinuerint in pręsenti, & in futuro, Vbi sciendum, ꝙ vt patuit ex dictis in prima parte huius conformitatis cum multa faciat in homine ipsam debite possidente paupertas beato Fran. plura bona est largita.

Quæ contulit paupertas Bea. Fran.

Et primum fuit, quia eidem contulit iocunditatem; semper .n. Beatus. F. lætus erat; etiam inter irrigua lachrimarū, & quia in nullo corporali spem posuerat; sed omnia spernebat, nihil erat, quod ei mæstitiam valeret inferre. Vnde licet semper gauderet; specialiter tamē quando se pauperem audiebat dici, & salutari, vnde in 7. parte legendæ habetur, ꝙ dum iret ad ciuitatem Senensem, & esset in planicie quadam inter Campilium, & sanctum Quiricum, tres mulieres pauperculæ statura, ętate, ac facie per omnia similes ei occurrerunt; eum salutantes, & dicentes. Bene veniat domina paupertas, & hoc dicto, subito disparuerunt. Quo audito vir Dei, indicibili gaudio, & lætitia est repletus; vtpote qui nihil audire sic optabat pro salutatione; sicut id, quod illę dixerunt.

Secundum. B. F. paupertas dedit. s. securitatē, vt. n. 4. pars legendæ dicit. sancta paupertas faciebat, quam solam ferebant pro sumptibus; beatum. F. & filios fratres ad omnem obedientiam promptos, robustos ad labores, & ad itinera expeditos; & quia nihil terrenum habebant, nihil amabant; nihilq; timebant amittere, securi erant vbique, nullo pauore suspensi, nulla cura distracti, tanquam qui absq; mentis turbatione viuebant; diem crastinum, & serotinum hospitium sine solicitudine expectabant: vbique ergo beatus. F. erat sęcurus; quia paupertas eum in adiutorio stare faciebat altissimi, non timebat à timore nocturno, huius signum erat; quia nocte pergebat ad Ecclesias derelictas sine timore: & pernoctabat ibidem, ꝙ enim paupertas eum fecerit securum patuit; quia relicto mundo coram Episcopo: cum per nemora seminudo corpore laudes decantaret occurrentibus latronibus non timuit, nec à laude cessauit, vt dicit. 2. pars legendæ.

Tertium dedit paupertas B. F. scilicet tranquilitatem, cum enim contempsisset omnia, nihil perturbabat, aut inquietabat eius mentem, & sic semper erat mente tranquillus; nihil distrahebat eum ad mundana: quia sine solicitudine viuebat, vt enim dicit eius legenda, ad exteriora per Christi gratiam totus insensibilis erat effectus; de nullo curabat, nisi spiritū Deo exhibere pñtem, & quia nil aliorū petebat, pacē eius pectoris cōseruabat, & cātabat, & in cunctis omnibus manus dñi exaltabat, & quia sic erat; hinc est ꝙ perturbatos reducebat ad tranquillitatem, & pacem, sicut ciuitatem Aretij, & ciuitatem Senensem, vt habitum est in præcedentibus.

Quartum dedit paupertas B. F. scilicet impassibilitatem, vt videlicet in illatis patientissimus esset, & de nullo sibi dicto, aut facto curaret. Imperturbatus in iniurijs, & conuitijs stabat commendando domino improperia dicentes, & deprecans pro sibi pęnas, & angustias inferentibus, quia. n. abdicatio mundi in erat ei cum abnegatione sui (aliter non fuisset veraciter expropriatus) quia loculos propriè habuisset voluntatis: ideo de iniuriis nō affligebatur, quia ipsum in nullo ledebāt; sed domino approbabant: verberatus à latronibus, post mundi abdicationem nihil curauit; immo cantauit.

Quintum dedit paupertas, B. F. s. intimitatē, & coniunctionem cum Christo; ipsa. n. est glutinum, quo homo ligatur, copulatur, & strictus tenetur cum Christo (teste enim ipso. B. Fran.) virtus, quæ magis amicum Christo reddat, est paupertas: quare & sibi coniunctum, quia amicorum est idem velle, & idem nolle, & duo sunt in mente vna. Et ꝙ. B. Fr. Christo fuerit vnitus, patet eius legendam intuenti. In cuius signum Christus, vt ipse postmodum reuelauit ei, concessit, vt semper sancta cogitaret, loqueretur, & operaretur: de cuius coniunctione loquitur. 9. pars legendæ, ꝙ Christus Iesus intra vbera suæ mentis continue morabatur; in quem optabat per amorem totaliter transformari.

Sextum dedit paupertas beato. F. s. mentis puritatem: Paupertas. n. est quidam caminus ignis omnia purgans, & à mente excoquens, & remouens temporalium delectationum, & affectionum materiam: occasionem enim omnem tollit peccandi, vt dictum est supra, in cuius signum Christus, qui nisi mentis oculis videtur,

Paupertas quid.

videtur, à B.F. multotiens est visus, vt conformitate præcedenti est dictum.
Septimum dedit sancta paupertas B.F. s. mentis subleuationem; quia enim mentem à terrenis omnino remouerat per ipsorum abiectionem, & vilipensionem, hinc est (vt dicit. 4. pars legendæ) ꝙ mente, & facie semper ad superna videbatur suspensus, & affixus, vt dictũ est conformitate præcedenti. Et de his, quæ fiebãt circa ipsum, nihil aduertebat, vt patuit quando trãsiuit per Burgum sancti sepulchri. Octauum quod porrexit paupertas ipsa B. F. est victoria de diabolo. Vnde de B.F. loquens Alexãder Papa in priuilegio de stigmatibus, quod incipit. Benigna diuinę operatio voluntatis. dicit, ꝙ ipse viam iustitiæ parans in deserto altissimæ paupertatis contra carnem, mundum, & diabolum exultauit velut gigas. Nam'ꝙ diabolum paupertate superauerit, habetur in 1. lib. conformitate. 6. parte 2. & dicetur conformitate 9. huius secundi. Cum. n. diabolus soleat homines per mundialium appetitum capere, per abiectionem ipsorũ perfectam vincitur, & superatur: quia nudus cum nudo luctari debet, & quòd B. F. diabolum vicerit; signum erat, ꝙ ad ipsum per multa millaria (vt ipsi demones testati sunt) accedere ab Angelis non permittebantur.
Nonum dedit paupertas B. F. deuotionem, & dulcedinem miram ad Deum, & ad sanctos, quoniam hæsit totaliter Deo per amplexum paupertatis, gustauit quàm suauis esset dominus; cuius suauitate attractus, nihil ei durum videbatur: quorum amore, & consideratione non solum in proposito sanctæ paupertatis confirmabatur; sed ad perficienda omnia reddebatur ex deuotione, & dulcedine promptissimus. Ter ad terram saracenorum iuit, ad S. Iacobum de Galicia, ad S. Michaelem; ad S. Nicolaum, & Romam pluries, & sic sanctuaria visitando; argumentum erat deuotionis magnæ, & dulcedinis superabundantis consolationis diuinæ: hac deuotione, & dulcedine ex paupertatis bono accepta clamat. B. Frã. Deus meus, & omnia, prout expræssit in camera adhuc secularis existens fratris Bernardi.
Decimum quod dedit paupertas sancta B. F. fuit subuentio; sibi enim in cunctis subuenit: nihil defuit beato F. postquam Christi amore, corde fuit, & opere sanctæ paupertati coniunctus: Beato Fr. famescenti cum socijs post confirmationem primę regulę cibus cœlitus est à Deo destinatus, vt dicit. 4. pars legendę. In capitulo generali, in quo vltra quinq; millia fratrum fuerũt, ministrata sunt omnia affluenter Dei prouidentia, vt dicit. 4. pars legendæ.
In mari Sclauoniæ cibaria ingredienti nauem pro ipso, & socio à Deo directa, ipsis etiam nautis suffecerunt.
In Eremo sancti Vrbani aqua in vinum est mutata.
Deferenti in Asello beatum. Fr. fons aquæ de nouo in monte est productus.
Hominibus de Asisio dncentibus B.F. de Nucerio Asisium in Satriano, cibus gratifice est donatus.
Vinea sacerdotis comesta à plebe vindemiarum tempore, vinum præbuit vltra consuetũ.
Medico, & fratribus apud fontem Polumbarum pro prandio necessaria cuncta dantur.
Panibus tribus multiplicatis saciantur sufficienter fratres numero triginta.
Per totam quadragesimam maiorem in lacu Perusino medietate vnius panis à Deo sustentatur Franciscus.
Infirmo de S. Iacobo redeunti auicula ad edẽdum cęlitus. Fr. est missa.
Sic & apud Asisiũ egroto, & desiderãti squalum, canistrum plenum est directum: peti ossilus nocturno tempore, quem optabat inuenitur.
Semel ipso tunica indigente, cũ diceret Guardiano, vt sibi faceret vnam, cum Guardianus mente volueret per noctem quomodo posset inuenire, summo mane, cum vellet ad hoc exire locum, hominem inuenit deferentem pannum pro sex tunicis, vt daret fratribus pro anima sua. Et cum Guardianns id beato Frã. retulisset, dixit B. Fran. Accipe pannum, quia ad hoc missus est iste homo à Deo; vt meæ necessitati taliter subueniret, & gratias age illi solum, qui de nobis videtur esse solicitus: Multis alijs modis, & vijs diuina prouidentia beato Fran. in cunctis subuenit. Quapropter B F. animando fratres ad amplexum paupertatis dicebat eis, quod si paupertatem tenerent nihil deficeret eis, & dicebat. Quantum fratres declinabunt à paupertate, tantum mundus declinabit ab eis. Querent, & non inuenient. Sed si dominam meam paupertatem complexi fuerint; mundus eos uutriet; quia mundo dati sunt ad salutem. Comertium est inter mundum, & fratres: Fratres debent ipsi mundo bonum exemplum dare. Mundus autem debet eis prouisionem necessitatum. Quando ipsi fratres retraxerint bonum exemplum fide mentita, mundus contrahet manus suas iusta censura. Nota. Quale cõmertium est inter mundum, & fratres.
Vndecimum dedit paupertas beato Fran. scilicet impetrationem, ipse pauper Deo dignissimus Frãciscus clamauit, & statim Deus exaudiuit eum, vt dicetur conformitate 11. huius 2. lib.
Duodecimum quod habuit B. Fran. ex paupertate, est cęlestis glorię subarratio, vt supra dictum est, Apostoli Dei B. Petrus & B. Paulus beato Fran. hoc prædixerunt ex parte Christi dicentes, quod quicunque paupertatem per-

fecte sequerentur, de regno fieatitudinis sunt securi. Sic ergo ex præfatis apparet quomodo B. Fran. paupertatem dilexerit, & quid boni eius dilectione acceperit. Multa alia possunt adduci ad probandum paupertatem beati F. & quæ habuit ex paupertate, sed pro præsenti declaratione huius conformitatis beati Francisci ad Christum sufficiant iam dicta.

Ergo fratres dilecti ad amplexum paupertatis antedictis consideratis, cum inducamur videlicet primo Christi exemplo.

Secundo suæ matris virginis Mariæ.

Tertio Apostolorum, & discipulorum.

Quarto sanctorum tam patrum de Egypto, quam aliorum Martini benedicti, & sic de alijs.

Quinto phylosophorum.

Sexto gentium, & paganorum.

Septimo dictis Christi, & doctorum.

Octauo colatione beneficiorum in præsenti.

Nono præmio futurorum, quia eam tenentibus regnum datur cęlorum, sed spernentibus traditur consortium damnatorum, sicut dictum est conformitate nona primi libri, parte secunda.

Decimo exemplo beati Francisci, & suorum sociorum, qui eam viuentes, & morientes custodierunt: Arripiamus ipsam panpertatem, vt sicut professione deuouimus, sic etiam opere impleamus, vt eius amplexu subministrentur necessaria, deuitemus antiqui diaboli latibula, victoriam habeamus de mundo, carne, & diabolo, & tandem eius ductu laureati, perpetuo simus in gloria, amen. Sic ergo patet expositio conformitatis quartæ huius secundi libri quo ad vtranq; partem, videlicet. Iesus inops, & modicus. Franciscus fęderatur.

FRVCTVS QVINTVS ET CONformitas secundi libri. Et decima septima in ordine. Iesus submissus omnibus. Franciscus minoratur. Expositio primæ partis, videlicet. Iesus submissus omnibus.

VIRTVS illa nobilissima sanctæ humilitatis, qua homo Deo placet, displicet diabolo, à vitijs separatnr, ac virtutibus mirifice adornatur, & si nobis ostendatur suscipięda à cęlestibus; vtpote quia boni Angeli eam tenentes, in cęlo remanserunt; superbientes vero, & mali à cęlo eiecti, de Angelis demones effecti sunt.

Quæ animalia in aliquibus uirtutibus præualent homini.

A terrestribus, videlicet animalibus, quæ in quibusdam virtutibus corporalibus pręualēt homini, vt in visus acuitate linx, & aquila.

In olphatu, canis, & vultur.

In auditu gatus, & serpens.

In pulchritudine pauo.

In voce phylomela.

In fortitudine leo.

In velocitate lepus.

In prudentia formica.

In amictu, & ornatu (iuxta dictum Christi) lilia agri, & sic de alijs, quę potiori modo, quā in hominibus reperiuntur, & sic in talibus vt de ipsis nequeat superbire.

A corpore nostro, scilicet de putredine iuxta dictum Iob. Generato cum dolore enixo omnibus spoliato, egresso ex vtero veste, & pelle secundina excepto, in calamitatibus constituto & miseria, & ad mortis finem, & cinerem destinato.

Ab anima, quā naturaliter homo inuenit plenam ignorantia, facilem ad seducendum, difficilem ad corpus regendum, & refrenandum, à peccato resurgendum, & ad bonum peragendum.

A toto homine, considerando mortis infalibilitatem, quia sancitum est cuilibet homini semel mori, eius incertitudinem.

Quo ad tempus, quia an hodie, vel cras.

Quo ad locum, quia an in mari, vel in terra, & sic de alijs.

Quo ad personam, an per hominem, vel per bestiam &c.

Quo ad motum subito, vel per spacium, & successiue.

Quo ad ætatem puer, vel iuuenis, vel senex.

Quo ad genus febre, vel gladio, & sic de alijs.

Quo ad sepulturā, an ponatur in tumulo, vel canibus detur ad deuorādum, hæc omnia incerta cum sint, ad humiliandum præbent documentum. Et non solum præfatis inducitur homo ad humilitatem, sed ad hoc præcipue est scriptura sacra, quæ dum superbos docet exemplo deiectos à suis statibus, vt patet de Lucifero, Adam primo homine, Pharaone, Nēbroth, Adonisedech, Sisara, Goliath, Saul, Acham, Achab, Manasse, Senacherib, Nabuchodonosor, Arphasat, Anthioco, & sic de alijs multis, humilitate fulgentes à Deo pandit erectos, vt patet de Moise, Dauid, & sic de pluribus alijs, superbiam docet merito abijci; & humilitate ornari. Verum cum scriptura dicat Quanto maior es, tanto magis te humilia in omnibus, & corā Deo, & homnibus inuenies laudem, hinc est, quod si volumus vere humilitatem addiscere, ab illo, in quo fulsit summe, scilicet domino nostro Iesu Christo discamus; cuius humilitatis magnitudinē exprimit Apostolus ex hoc, quia cum esset Deus in tantum se humiliauit, vt factus sit homo dicens. Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinaniuit formam serui accipiens in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo,

Eccl. 3.

Philip. 2.

homo,& addit, Humiliauit semetipsũ, factus obediens vsq; ad mortem, mortem autem crucis. Quare celsitudo diuinitatis calamitas nostræ miseriæ, & vilissimæ humanitatis super omnia Dei, & domini nostri Iesu Christi pandit humilitatem; hãc enim accepit in suo exordio, in medio tenuit, & vsq; ad mortem cum ipsa permansit. Hanc enim virtutem notabilem, & insignem multipliciter ostendit, & declarauit se diligere, dum eam assumpsit.

Primo incarnatione, quando voluit nostra carne vili obumbrari 9. mensibus in vtero beatæ Virginis reclinari, & de eius purissimis sanguinibus formari.

Secundo in sui in mundum ortu, & natiuitate more aliorum nascendo collocatus in præsepio, & stabulo, & pannis vilibus, vt pauperculus amictus, & multis necessitatibus tam in se, quam in matre circundatus.

Tertio in circuncisione, seu in similitudine peccatorum circũcidendo; ac patribus se conformando.

Quarto in præsentatione in templo cum tali societate delatus, ac vt pauper, & humilis redemptus duobus pullis turturum, seu columbarum.

Quinto in peregrinatione, & ad Egyptum fuga, si pensetur modus, cętus, tempus, locus, & alia, quæ ad hæc concurrerunt.

Sexto in baptismi à Ioanne Baptista, vt peccator susceptione, dominus omnium à seruo voluit baptizari, & se pœnitentia indigere declarauit.

Septimo in prædicatione, & societate, quia humiles personas, & abiectas ad suum discipulatum admisit, & consortium.

Octauo in mulieris Samaritanæ benigna alloquutione; non est dedignatus cum muliercula loqui, & eam informare.

Sic etiam ad seruum accedere voluit Centurionis.

Nono in Lazari resuscitatione plorãdo, orando patrem, & gratias referendo eidem.

Decimo in honoris in die palmarũ susceptione, quia asinum elegit, & non ęquum ad super sedendum, ac lachrimas fudit, casum flendo ciuitatis Hierusalem futurum.

Vndecimo in discipulorum pedum lotione, & multis alijs in cęna exhibitis ab ipso.

Nota. Duodecimo in sua sacratissima passione, si cõsideretur vilis venditio, falsa proditio, eius captio, ligatio, deductio, vilipensio, calumniatio, percussio, verberatio, derisio, ad crucem iudicatio, sociatio, coronatio, exprobratio, cibatio, titulatio, & vilissima pertractatio; hęc multis alijs concurrentibus, acclamant indicibilem, & summam fuisse humilitatem filij Dei, & saluatoris nostri Iesu Christi; qui non solum minoratus paulominus ab Angelis, sed vt abiectissimus fuit reputatus ab omnibus. Et quare prædictam humilitatem assumpsit? vt doceret ipsam sibi acceptissimã, & sine qua nihil prodest ad salutem (vt dicetur) ad huius virtutis suo exemplo acceptionem inuitabat fideles Christicolas dicens: Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde. Augustinus in sermone plurimorum martyrum: Discite à me, non mortuos suscitare, non super aquas siccis pedibus ambulare, non hoc dixit; sed quid ait? quia mitis sum, & humilis corde. Et quia virtus humilitatis plures testantibus doctoribus habet gradus; hinc est, quod quærenti hanc possidere virtutem, si per scalam huius virtutis velit ascendere, à Christo quærat summo magistrorum, qui sunt eius gradus, & respondebit quod eius gradus primus est humilitatem ostendere. Matth. 11.

Primo, vt corde sit veraciter humilis, & in hac virtute fundatus, hunc gradũ Christus ostendit, quia vere corde, & non ficte fuit subditus matri, & patri putatiuo Ioseph, propter quod ad huius ostensionem dicit. Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde. Duodecim gradus humilitatis. Lucæ 2. Matth. 11.

Secundo corpore, vt sit humilis etiam corpore, videlicet vili vestimento, & corporis amictu se adornãdo. Non habuit Christus robas, & vestimenta varietate, & præciositate colorum distincta, & singularia. Quod prohibuit discipulis (vt ait Hieronymus) ipse magister non habuit, sed tunicam simplicem. De hoc enim modo spetiali Baptistam commendauit Ioannem.

Tertio pompas, & pompaticos fugiendo honores. Ipse dominus turbam eum volentem facere regem fugit, & sic facto fugiendos honores declarauit. Matt. 11. Ioan. 9.

Quarto, vt cunctas res mundanas despiciat, Christus non habuit vbi caput suũ reclinaret.

Quinto sensus corporeos, & præcipue oculos, & ipsorum aspectum declinando, quia vt dicit scriptura. Oculos sublimes odit Deus Christus non solum oculos, sed seipsum inclinauit, dum digito in terram scriberet. Quibus quinque primus gradus ascensus scalæ humilitatis, quo ad eius ostensionem integratur cum sequentibus, si habeantur. Matth. 9. Ioan. 8.

Secundus humilitatis gradus, vt personas humiles, & pauperes diligat. Christus doctores deserens; in quorum medio stabat, matre visa, ad ipsam, & Ioseph humiles accedit, & cum eis conuersatur; sic cum humilibus Apostolis stat, & alijs.

Tertius gradus est fuga propriæ laudis. Christus demonibus, & pluribus à se curatis mandauit, vt nulli panderent, quæ circa eos peregerat, vt patet in Euangelio Matthæi Marci, & Luc. pluribus in locis.

Quartus gradus est susceptio lęta iniuriarum, & tolerantia. Christus dum verbis contumeliosis impeteretur à Iudæis, & diceretur. Demonia-

mor.iacus, vini potator, fabri filius, peccator, & sic de alijs, & si in quibusdam confutandis rationabiliter respondit, non tamen reddidit maledictum pro maledicto. Accusatusq; Pilato nihil respōdit, multisq; iniurijs lacessitus, & tandem Crucifixus, summa patiētia omnia tolerauit, vt Isaias testatur. Et pri. Pe. c. 2.

1. Pet. 2. Quintus gradus est, vt quis cōmuni vitæ aliorum in bono se conformet, dominus Iesus cū publicanis conuersabatur, & cum peccatoribus comedebat hospitabatur, & stabat, vt patet de Mattheo, & de zacheo, & in alijs locis habetur, ꝓpter quod dicebatur à iudæis amicus esse publicanorum. Matth. 9. Luc. 19.

Sextus gradus est, vt se subdat maiori, minori, & æquali. Christus se patri subiecit, legi, qui erat supra legem. Iudæis sibi infimis se capi ab eis permittendo, & occidi; matri, & Ioseph.

Septimus gradus est fuga status altitudinis, & gloriari in humilitate. Christus statum elegit pauperum, & humilium, non diuitū, nec principum, aut potentum huius seculi, docuitq; in humilitate persistere dicens. Cum inuitatus fueris ad nuptias, recumbe in nouissimo loco &c. & qui se humiliat exaltabitur; & dicens. Ego autem in medio vestrum sum tanquam, qui ministrat; & ego non veni ministrari, sed ministrare &c. Lucæ 14. Lucæ 22. Matth. 20.

Octauus gradus est, vt suam non velit vnquam perficere voluntatem. Christus dicebat. Non veni facere voluntatem meam, sed eius, qui misit me patris. & non quod ego volo, sed quod tu. Matth. 26.

Nonus gradus, est taciturnitatem seruare vsq; ad interrogationem. Christus, Herodi, nec Pilato respondit, vt habetur. Lucæ 23. Ioan. 19.

Decimus gradus est, Deum timere, & eius seruare mandata, & Christus dicit. Ego pręcepta patris mei seruaui: & maneo in eius dilectione. & Quæ placita sunt ei facio semper. Ioan. 14. Ioan. 14.

Vndecimus gradus est, vt sit mansuetus in verbis, & cum magna maturitate loquatur, & modestia, de Christo dicitur. Mirabantur super doctrina, & responsis eius. & Nunqnam sic loquutus est homo. Lucæ 2. Ioan. 7.

Duodecimus gradus est, vt in omnibus operibus, & actibus humilitatis delectetur. Christus tetigit leprosos, & infirmos, nec eorum dedignatus est contactum, ac pedes lauit discipulorum. Sic ergo dominus Iesus, & humilitatē tenuit, & tenendam præfatis gradibus declarauit. Præfatos gradus humilitatis ponit beatus Benedictus in regula cap. 7. & Bernardus regulam beati Benedicti exponens; cum eis concordat venerabilis Anselmus, & si tot non ponat.

Duodecim alij gradus humilitatis. Verum Io. Climacus in 25. scalarum suarum gradus alios ponit verbis à pręfatis distinctos sed ad præfatos reducibiles, vt intuenti potest patere, qui gradus ab ipso sic ponuntur.

Primus gradus est ignominiæ susceptio, vt cō uicia quis libenter sustineat.

Secundus gradus est omnis iræ, & furoris temperantia, vt nunquam ex illatis in verba, & irā accendatur.

Tertius est bonorum omnium infidelitas fidelis, vt se bonorum largitorum à Deo non reputet dignum, aut fidelem dispensatorem; sed potius infidelem.

Quartus gradus est mansuetudo, & tractabilitas, vt sit conuersabilis, & tractabilis.

Quintus gradus est amor pauperum cum opere, vt pauperes diligat, & eis subueniat.

Sextus gradus est iniurias, & offendicula supportare, vt non solum supportet verba, sed & verbera.

Septimus gradus est, voluntatis propriæ abnegatio, vt non quod ipse, sed quod alter vult, & mandat, faciat.

Octauus gradus est obedientia, vt obediat maioribus, æqualibus, & minoribus.

Nonus gradus est paupertatis ex corde susceptio.

Decimus gradus est vilis sui reputatio, & ostensio.

Vndecimus gradus est multiloquij deuitatio, & declinatio.

Duodecimus cupiditatis gloriæ omnis abdicatio. Ponit etiam alios.

Primus est diuinorū beneficiorum attentio: & quàm sumus ingrati eidem.

Secundus est sui diligens cognitio, & conspectio: principium, medium, & finem considerando.

Tertius est suiipsius repræhensio; de multiplici imperfectione, & defectibilitate.

Quartus est vanæ gloriæ, & mundi odium.

Quintus est de omnibus beneficijs sibi collatis se ingratum reputare.

Sextus est, vt ne ipsi gloriam præstet; sed conseruet cum humilitate Deum rogare.

Septimus est habitus, & vilis induitio.

Octauus est exercitatio in humilibus.

Nonus est inconfidentia de seipso: vt. s. de se quoquo modo non confidat.

Decimus gradus est, vt peccatum quātum potest caueat; tanquam Deo displicens.

Vndecimus Dei præcepta satagat custodire.

Duodecimus, vt repræhensiones nō abijciat; sed libenter sustineat. hos gradus ponit ille Io. Climacus humilitate insignis, qui vt dictū est; ad præfatos valent reduci. Per hos gradus ascendendo ad humilitatis fastigia quis valet peruenire, prout magister veritatis Christus, & verbo docuit, & exemplo firmauit, hāc enim prius tenere voluit, & demum verbo docere totis nixibus circumplectendam; non solum, vt sibi placibilem, vt dictum est, & acceptam; sed vt nobis vtilissimam, & ad multa valentem

valentem. Ad multa enim vtilis est ipsa humilitas, quia.
Prou.31. Primo Dei sapientiam in animam introducit.
Matth. 11. De hũilitate vide dignissima. Vbi humilitas: ibi & sapientia. Et abscondisti à sapientibus, & prudentibus, & reuelasti ea paruulis. Salomoni petenti humiliter sapiẽ
3.Reg. 3. tiam, Sapientiam Deus dedit.
Secundo à diabolo liberat eius laqueos præcauendo. Antonius abbas terram laqueis diaboli plenam vidit, & cum quæreret quis posset euadere,& transire, responsum accepit, ꝙ
Gen. 3. humilitas de ipso triumphando. Ipsa conteret caput tuum. caput diaboli superbia est: quam sola humilitas amputat,& elidit. Da-
1. Reg. uid humilis caput abscidit Goliath superbi, ipsum superando, & vincendo. Ionathas dere
1. Mac. 1. lictus à suis cinerem ponendo capiti,& se humiliando, & orando, contra hostes procedens vicit. Diabolus dixit Machario. Humili-
1.Mac. 3. tas tua sola me vicit. Iudas machabeus. Cine
1.Mac. 11. rem super se,& suum spargens exercitum hostes prostrauit. Et de ipso idem habetur, contra Lisiam, Glo. Rom. 7. inquit. Esto humilis: non præsumas de te,& poteris vincere. A diabolo (dicitur in vitis patrum) inquietamur; quia arma nostra abijcimus: quæ sunt contu-
Nota. meliæ susceptio paupertas,& humilitas, ac sapientia. Augustinus. Solus vincitur: qui de se præsumit. Solus vincit: qui de se non præsumit. Solus vincit; qui de se non præsumit: hostem euadendo subtilis,& exilis ab hoste non tenetur rete. Nabuchodonosor in captionem
4.Reg. vlt. traxit diuites,& potentes. Pauperibus, idest humilibus dimisis, & euadentibus.
Tertio animam pacificat,& tranquillat Inter superbos semper sunt iurgia; sed non inter humiles. Inter pastores Abraham, & Loth sunt iurgia, & nequeunt habitare simul; sed
Gen. 13. Loth ab Abraham diuiso: ipse humilis Abraham habitat in pace in terra.
Lucæ 1. Quarto oculos Dei ad se inclinat. Maria (inquit) Respexit humilitatem ancillæ suæ &c.
Iudith. 11. Psal. Humilia respicit in cœlo,& in terra. Et Isaias. Ad quem respiciam, nisi ad pauperem contritum spiritu.
Eccl.35. Quinto Dei aures patefacit,& reserat. Et mãsuetorum tibi semper placuit deprecatio. Et Psal. Respexit in orationem humilium,& non spreuit preces eorum. Et Oratio humiliantis se nubes penetrat, & pro exauditionis suffragio Deum adit. Defectus humilitatis in orationibus causa est non exauditionis. Patet de
Lucæ 15. Phariseo,& Pubilcano. Et per oppositum humiliantes se Deus exaudit. Filij Israel valde
Deut. 26. humiliati in Aegypto à Domino exaudiũtur. Sexto Dei iram mitigat, & sententiam reuo-
3. Reg. 21. cat. Psal. Humiliatus sum, & liberauit me.
Ionæ 2. Iram ꝙ reuocet Dei,& quòd placet, patet de
4. Reg. 13. Achab. De Niniuitis. De Ioachim. De Iosia.
4. Re. 22. 2. Para. 33. 12. Sic & de Manasse. Et de Roboam,& viris Iuda dicitur. Quia humiliati sunt, auersa est ab ira Dei. Iudith vt placaret dominum posuit cinerem super caput suum &c. Sic Iosuæ, & filij Israel. Et multa de hoc habentur exempla Iosue 7.
in sacra scriptura.
Septimo furorem hominum sedat. Responsio mollis. i. humilis frangit iram. Dauid humili- Prou. 15.
ter respondendo Sauli eius iram fregit. Sic Iacob humilitate fregit Esau fratrem suum. Ge Gen. 33.
deon humili sermone iram compescuit viro- Iudic. 8.
rum Efraim.
Octauo ad statum subleuat, & exaltat. Christus in Euangelio. Qui se humiliat exaltabitur. Saul dum esset paruulus, idest humilis in oculis suis, factus est rex Israel. Moises se hu- 1.Reg. 15.
miliando. Quis sum ego? Princeps populi cõ Exo. 3.
stituitur à domino. Hieremias dicendo se ne scire loqui, constituitur à Deo super gentes, Hiere. 1.
& regna &c. Gedeon dicẽs Ecce familia mea minima est &c. à Deo in iudicem populi or- Iud. 6.
dinatur. dicitur. Deus humiles ponit in subli me. Et beata virgo Maria Deposuit potentes Iob. 5.
de sede, & exaltauit humiles. Lucæ 1.
Nono virtutes conseruat,& roborat: dicente beato Gregorio: Qui sine humilitate virtutes congregat, quasi puluerem in ventum portat,& alibi dicit. Perit omne; quod agitur, si non solicite in humilitate custoditur.
Decimo peccata condonat psal. Cor contritum, & humiliatum Deus non despicies. Dauid se humiliando post peccatum cõmissum fornicationis, & occisionis Vriæ dicens. Pec- 2.Reg. 11.
caui: Deus transtulit peccatum suum.
Vndecimo obtinet gratiam. Deus superbis Iacobi 3.
resistit: humilibus autem dat gratiam suam. 1. Petri 5.
Humiliare Deo, & expecta manus eius, idest Eccl. 13.
gratiam eius. Vacua vascula, idest humilia re 4.Reg. 4.
plet oleo, idest gratia Eliseus.
Duodecimo, & vltimo perducit ad gloriam, & in præsenti. Qui humiliatus fuerit, erit in Iob. 22.
gloria. Et prouerb. 5. Gloriam præcedit hu- Prou. 5.
militas. Patuit in Ioseph prius humiliato, & postmodum super omnem Aegyptum exalta
to. Et in futuro. Psal. Populum humilem sal Gen.42.
uum facies. Psal. Humiles spiritu saluabit. Et
Prou. 19. Humiles spiritu suscipiet gloria. De Prou. 19.
paruulis dicitur. Talium est regnum cœlorũ. Matth. 19.
Et dicit Christus pusillis, idest humilibus. Cõ Lucæ 12.
placuit patri meo dare vobis regnum. Quibus duodecim patet quanta,& qualis est virtuositas humilitatis,& vtilitas: eiusque amplexum suadent præmissa,& stringendam brachijs totius pandunt amoris: ipsa siquidem humilitas gratis eius amplexibus Dei filium: suamq; matrem indissolubiliter astrinxit. Quare ad eius laudem hoc solum fideli sufficere deberet: ꝙ regi omnium, & eius beatæ Matri est totaliter copulata: ac cum ipsis idem vnumq; effecta, de cœlo Deum ad terram trahendo; ipsi habitaculum in matre virgine præparauit;

uit; eius cunctis affuit actibus, ipsius commẽdata fuit sermonibus, & super omnia prædicata, in cruce confixum non deseruit, & ad inferni ima cum eo descendens superbię caput diabolum confudit, ligauit, & destruxit, cum præfatis affuit in oculis, in auribus, in sensibus, in corde, in ore, & mente, & suis sanctis operibus. O præclara, & excelsa humilitas; tu omnia bona hominibus impẽdis: tu certe Deum inclinas: hominibus eius patefacis aures benignas: cęlum aperis; penetras nubes, iracundiam placas diuinam: iras sedas hominum, & bestiarum: misericordiam prouocas altissimi: vincis Deum, sententiam reuocas: exaltas deiecta: gratiam impetras, & ab omni malo tu curas. O humilitas, quæ sapientiam in animam introducis; charitatem amissam restituis: à diaboli laqueo eripis, animæ lumen infundis: honoribus tuos accumulas, mortua viuificas, sterilitatem mentis fęcundas, dilectionem nutris in cordibua: locas in tuto: in tentatione custodis, de hoste triumphum assiduum reportas. O humilitas luminare mundi: cordis es paradisus: cęlum exemplaritatis, dies iustitiæ, lignum scientiæ boni, fons cordium, & arctus fidentissimæ pacis. Tu archa mundi, scala cœli, virga virtutis, vallis benedictionis, arbor vitę, fons signatus, hortus cõclusus, vinea domini, & sanctitatis omnis origo; te veteris testamenti patres suscepere, prędicauere prophetæ, tibi Apostoli inhęsere: martyres triumphauere, doctores commẽdauere, confessores se totos dedere: virgines habuere, Angeli in te permansere, demones odere, ac cęlicolæ dilexere. Ex quo in mirandis præcipuam te Ethnici tenuere, & Gentiles, prout dicit Valerius maximus, vt patet de Valerio publicola lib. 4. Rubrica prima, ca. 1. De Manilio lib. 6. Rub. 4 cap. 3. De Pitaco Mitleneo lib. 6. Rub. 5. cap. 12. De Marco Rutilio Censorino lib. 4. Rub. 1. cap. 3. De Fabio maximo lib. 4. Rub. 1. cap. 5. De Scipione Affricano lib. 4. Rub. 1. cap. 6. & de eodem lib. 4. Rub. 3. ca. 8. De Epimanunda Tebano lib. 3. Rub. 7. cap. 24. De Platone lib. 8. Rub. 13. cap. 3. De Genicio Pico lib. 5. Rub. 6. cap. 5. De Attilio lib. 4. Rub. 4. cap. 5. De Attilio Regulo lib. 4. Rub. 4. cap. 8. Et de multis aliis idem ponit, qui superbiæ typum à se reiicientes diuersimo de humilitatis virtute per omnia claruerunt, Christicolas edocentes non solum pręfatis, & Christi documento; sed ipsorum exemplo, & norma humilitatem ab omnibus auide capescendam, custodiendam, & indesinẽter pro posse possidendam; ac cum ipsa vltimo mortem esse suscipiendam. Prædictis igitur apparet prima pars huius quintæ conformitatis declarata, videlicet. Iesus submissus omnibus.

Præclara contemplatio de humilitate.

SECVNDAE PARTIS FRVCTVS quinti, & conformitatis, & decimęseptimę in ordine scilicet. Franciscus minoratur. Expositio.

OMNIVM virtutum custos, & decor humilitas, virum Dei beatum Franciscum patrem nostrum adeo sui iuris effecit, vt quamuis in eo multiplex refulgeret prærogatiua virtutũ: in ipso tamen hæc tanquàm in minorum minimo pręcipuum videretur assecuta dominium. In hac siquidem suæ sanctitatis fundamẽtum supposuit, in vitæ actibus tenuit, & demum cum ipso gloriosa in morte cœlum laureanda adiuit. Vt igitur videatur succinctè de humilitate ipsius: iuxta dicta in prima parte præcedentis expositionis huius. v. conformitatis. humilitatem beati. F. attestantur multa & singularia.

Et primum est humilium, & abiectarum personarum ab ipso vera, & grata dilectio. Dilectionem beati Francisci ad humiles ostendit affectio eius ad pauperes (vt dictum est conformitate. 4. præcedenti; Cum enim tam ex dono naturę, quàm gratiæ liberalis esset, & largus; eis eleemosynas libenter dabat. Militi egeno se propria vestimenta exuendo largitus est (vt dicit prima pars legendæ.) Panes in copia dum esset secularis ponebat in mensa, vt daret pauperibus. Et se voto domino astrinxit; pro eius amore petentibus si possibilitas afforet nihil denegare: quod vsque ad morrem seruauit, omnia prout occurrebat pauperibus largiendo. Ostendit hoc primum cum pauperibus, & humilibus conuersatio: Romæ inter pauperes indutus pãnis ipsorum ante fores beati Petri Ecclesię secularis existens ad petendum cum ipsis eleemosynam se posuit. Ibidem inuitatus à D. Matthæo Rubeo ad praudium: cum pauperibus à dicto domino inuitatis ad comedendum se in terra prostrauit, & cum eis comedit. De eius amore ad personas abiectas, & humiliatas dicit legenda trium sociorum; & legenda maior parte prima, videlicet ad leprosos. Ante euim mundi abuegationem cum beatus Fran. à domino in oratione audisset, ꝙ oportebat eũ; quæ carnaliter dilexerat odire, & quę oderat, amare: & dulcia sibi esse amara, & demũ dulcedinem habere in his; quæ ante horruerat, & postquam Christus apparuit ei cruci confixus dicens sibi. Si vis perfectus esse, & venire post me; abnega temetipsum, & tolle crucem tuam, & sequere me; ipse. B. F. ad leprosos affectum habuit singularẽ. Semel equitanti (vt dicit legenda maior parte, idest) leprosus factus obuiam, & si sibi horrorem incusserit: de equo tamen descendens pecuniam,

niam,& osculum dedit: ac equum ascendens, cum post se respiceret minimè est visus. Per interpositam personam prius leprosis faciebat eleemosynam propter horrorem; demum factus est adeo eorum amicus, ꝙ humilitatis, & humanitatis obsequia ipsis cum benifica pietate exhibebat. Dabat.n. eis eleemosynas accedendo ad ipsorum hospitale: vniuscuiusque manum amore Christi; qui apparuit, vt leprosus, osculando. Abrenunciato mundo, vt dicit.2.pars legendæ maioris; se transtulit ad leprosos: eratq; cum eis diligentissime seruiens omnibus propter dominum; lauabat ipsorum pedes, ligabat vlcera, educebat plagarum putredinem, & saniem abstergebat: osculando ex mirãda deuotione plagas ipsorum. Temporis in processu cum fratres habere cœpisset, voluit, ꝙ fratres manerent in hospitalibus leprosorum ad seruiendum eis, & ibi facerent sanctæ humilitatis fundamentum. Nã quando veniebant ad ordinem nobiles, & ignobiles, inter alia; quæ eis annũciabantur, dicebatur, ꝙ oportebat eos humiliter seruire leprosis; & manere in domibus eorum. Et in regula prima beatus Frã. concessit fratribus, ꝙ pro leprosis in manifesta eorum necessitate, possent eleemosynas acquirere à pecunia cauendo, & gaudere deberent cum eis conuersari Christi exemplo. Fratrem Pacificum beatus.F.ipso remanente in quadam Ecclesia S.Petri de Beuanio ad hospitandum in hospitali leprosorum de sero direxit. Sic & fratrẽ Bernardum, dum cum ipso iret ad S. Iacobũ ad seruiendum vni infirmo dimisit. B.verò.F. habita indulgentia à Papa Honorio, dum reuerteretur Assisium; in hospitali; quod est in itinere leprosorum cum socio fratre Masseo dormiuit, & sibi reuelatum fuit cõfirmationẽ
Nota. indulgentiæ à Christo in cœlo. Quendam verò fratrem alium vocatum fratrem Iacobum simplicem deputauit ad seruiendum cuidam leproso valde vlcerato; sibi enim beatus.F. recommendauerat dictum leprosum, & omnes alios, quia erat quasi medicus eorum, & libẽter vlcera ipsorum tangebat, mutabat, & curabat. Nam (vt dictum est) tunc fratres morabãtur in hospitalibus leprosorum: qui frater Iacobus dictum leprosum ad S. Mariam de Angelis deduxit, quod videns.B.F.dixit dicto fratri Iacobo quasi eum arguendo. Tu non deberes ita ducere fratres Christianos; quia nõ est honestum pro te, nec pro ipsis: licet enim vellet ꝙ seruiret eis: tamen nolebat, ꝙ extra hospitale duceret illos, qui erant multum plagati; quia homines consueuerant nimis abhorrere, & ipse frater Iacobus erat ita simplex, ꝙ ibat cum eis de hospitali vsque ad Ecclesiam S. Mariæ, sicut iuisset cum fratribus: ipsos verò leprosos beatus.F.vocabat fratres christianos, & his dictis.B.Fr. statim repræhendit se, credens leprosum esse verecũdatum propter reprehensionem, quam fratri Iacobo fecerat, & ideo volens Deo satisfacere, & leproso, dixit culpam suam fratri Petro Cathanij: qui tunc erat generalis minister; & ait. Volo, vt cõfirmes pœnitentiam, quam elegi facere pro hoc defectu, & mihi nullatenus contradicas. Respondit frater Petrus. Frater: fac quod tibi placet; Frater enim Petrus tantum venerabatur eum, & timebat, ꝙ non præsumebat cõtradicere sibi: licet inde sæpe affligeretur. Tũc dixit.B. F. Hæc sit pœnitentia mea, videlicet, vt comedam simul in vna scutella cum fratre Christiano. Cum ergo sederet.B.Fr. ad mensam cum leproso, & alijs fratribus, apposita est vna scutella inter B.Fr.& leprosum; ipse.n. leprosus erat totus vlceratus, & abominabilis, & maximè digitos habebat contractos, & sanguinolentos: cum quibus accipiebat bolum de scutella: ita ꝙ quando ponebat ipsos in scutella defluebat in ea sanguis, & sanies digitorum. Et videntes frater Petrus, & alij hoc, sunt valde contristati: sed nihil sunt ausi dicere propter timorem, & reuerentiam sancti patris. Sic ergo præfatis apparet quomodo.B.F. dilexit abiectas personas, & humiles. Quibus, duo alia subdendo exempla non solum patebit ipsum corde, & opere huiusmodi amasse personas; sed Deum per beatum.F. talium dilectorem miranda circa tales perfecisse.

Primum, & si tactum sit prima conformitate huius. 2. lib. parte. 2. in parte ponit legenda maior parte.2.& hoc fuit in processu vitæ beati Francisci. Cuidam enim habenti maxillam, & os corrosum horribiliter: nec sibi posset medicinę remedio subueniri, Beato Frãcisco obuiando, dum ille pedes eius vellet osculari, à beato F. osculatus; dum ipse ore sacro, illam plagam contigisset, omni fugato morbo illico sanitatem recuperauit optatam, vbi & claruit mira humilitas Beati Francisci in osculo tam benigno: ac ipsius efficacia in miraculo tam stupendo.

Aliud exemplum ponit legenda antiqua. Cũ enim.B.F.leprosis ad seruiendum suos fratres deputaret, vt viam perfectè humilitatis adiscerent, & tenerent, contigit quendam leprosum illo in tempore viuere pestilentissimum, impatientem, & proteruum, & certis signis à diabolo agitatum, & quod deterius est, Dei blasphemum: Cui cum beatus Fran. fratres ad seruiendum deputasset, & ipsi fratres toto conatu deseruirent eidem, ille spiritu agitatus maligno, lingua sua pestifera iniuriam, & improperia ipsis irrogabat: ac manu propria flagellis, & pugnis multimodis eos verberabat, & quod est super omnia horrendum Christũ benedictum, & matrem, ac sanctos alios blasphemabat. Verum fratres de irrogatis parũ

curantes, blasphemiam autem Dei tolerare nequeuntes, ad B. F. iuerunt cuncta sibi per ordinem enarrantes; quibus auditis beatus F. ad dictum leprosum accessit, & ingressus ad eum dixit. Deus det tibi pacem frater charissime. Cui ille respondit. Et qualis mihi pax est: immo Deus abstulit mihi pacem: quia totus (inquit) sum marcidus. Et beatus. F. Charissime: habe patientiam, quia mala; quę hic corporibus inferuntur, valent ad animæ salutem, si ęquanimiter tolerentur. At ille. Quomodo patienter possum tolerare; cum mea pęna die, noctuq; perseueret? nam non solum ab infirmitate comburor, & crucior: sed etiã à fratribus: quos mihi in seruitores dedisti, vehementer affligor; quia nullus est, qui mihi seruiat, vt oportet. S. Fr. per spiritum sanctum cognoscens, ꝙ ille à demonio vexabatur, iuit & Deum pro ipso deuotè orauit, & facta oratione, rediit ad ipsum infirmum dicens. Charissime; ego volo seruire tibi, ex quo tu non es contentus de alijs. Et ille respondit. Placet mihi: sed quid tu plus cæteris agere poteris? Respondit beatus F. Quicquid cupis faciam. Et ille. Volo, vt laues me; quia totus feteo in tantum, ꝙ meipsum ferre non valeo. B. F. statim fecit calefieri aquam cum herbis odoriferis, & expolians ipsum cepit suis proprijs manibus lauare leprosum, & alius frater aquam desuper infundebat; & sicut corpus exterius lauando sanabat; ita suam animam mundabat interius; vnde cum leprosus sanari inciperet, statim ex compunctione intima cæpit amarissime lachrimari, & sicut corpus lauabatur aqua, & mundabatur à lepra; ita baptizabatur lachrimis conscientię; & mundabatur ab omni iniquitate. Cum vero totus esset lotus, & sanatus perfectè exterius, fuit vnctus, & sanatus interius; & ideo in tantam compunctionem prorupit, & lachrimas, ꝙ altissima voce plorabat; & clamabat se, dignum inferno propter iniurias illatas fratribus, & pro plagis, & flagellis; quæ fecerat in eosdem, & propter impatietiam, & blasphemiã in Deũ, & sanctos: vnde per 15. dies durauit ille planctus mirabilis; qui ab intimis præcordijs procedebat, & erumpebat, & cõtinuo nihil aliud, nisi Dei misericordiam inuocabat, & cũ hac compunctione, & contritione sua peccata cõfessus est sacerdoti. Beatus autem Frã. videns tam notum, & apertum miraculum gratias agens Deo, recessit illinc, & ad partes multum remotas accessit: ne si dictum miraculum notum fieret populo, omnes ad ipsum concurrerent; quod ipse propter humilitatem toto posse vitabat. Dictus vero leprosus post miraculosam sanitatem, & compunctionem præhabitam infirmatus est, & armarus Ecclesiasticis sacramentis, post paucos dies finiuit in domino. Et cum B. Fr. in loco remoto in silua oraret; dictus leprosus iam defunctus apparuit ei speciosior sole. & in aere subleuatus dixit. Recognoscis me? Cui. S. F. inquit. Quis es tu? Et ille. Ego sum leprosus ille; quem Christus benedictus (te promerente) sanauit; & hodie vado ad regnum beatum; de quo Deo, & tibi gratias ago. Benedicta sit anima, & corpus tuum, & benedicta sint verba, & opera tua; quia per te multæ animæ saluabuntur in mundo, & scias; ꝙ non est dies in mundo, in quo sancti Angeli, & sancti, ac sanctæ Dei non referant magnam gratiam Deo de sanctis fructibus, qui per te, & tuum ordinem vndiq; patrantur per orbem. Et propterea confortare, & gratias redde Deo, & sta cum benedictione Dei, & beatus Fran. his auditis remansit valde consolatus. Sic ergo iam dictis patet beatum. F. amatorem fuisse abiectorum, & sic vere humilem.

Secundum, quod attestatur beatum. Frã. fuisse humilem; est iniuriarum libenti animo susceptio. Et quia de hoc plene est dictũ libro primo conformitate. 5. parte. 2. sufficiat aliqua pro huius secundi probatione tangere. Beatus. F. nonne se ostendit libenti animo conuicia, & iniurias recipere, cum à suis ciuibus velut fatuus luto impeteretur, & lapidibus, & tamen, vt surdus in omnibus pertransibat? Idipsum ostẽdit actus verberibus, & vinculis à patre dicens se pro nihilo ducere vincula, & verbera eius, & pro Christi nomine gaudenter mala omnia subiturum. In ordinis exordio, sibi, & socijs velut ignotis multa inferebãtur, & tamen alacritate maxima omnia supportabat. Ad Soldanum vadens cum socio fratre. Illuminato à saracenis captus feraliter, crudeliter, & contemptibiliter pertractatus, affectus conuicijs, verberibus afflictus, & vinculis alligatus, quid dixit socio? certe exhilaratus dixit. Confide Frater in domino; in nobis impletur illud Euangelij. Ecce ego mitto vos, sicut oues inter lupos. Cum iniurias, improperia, & mala de se dici audiebat, quid dicebat? certè (vt dicit. 6. pars legendę) talia decet audire filium Petri Bernardonis: quapropter ipse in patientia, & susceptione iniuriarum expertus, & probatus dicebat fratribus in regula: ꝙ fratres deberent habere humilitatem, & patientiam in persequutione, & in infirmitate, & diligere eos; qui nos persequuntur, reprehendunt, & arguunt: quia beati; qui persequutionem patiuntur propter iustitiam; quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Qui autem perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit.

Tertium probans humilitatẽ beati. F. est propriè laudis horror, & abominatio. Ipse enim (vt dicit. 6. pars legendæ) stultum iudicans mundanis extolli fauoribus, gaudebat de opprobrijs, & de laudibus tristabatur. Malebat

quippe de se vituperium audire, quam laudē, sciens, ꝙ hoc ad se emendandum induceret; illa impellebat ad ruinam, & cadendum, & ideo quando merita sanctitatis laudabantur in eo, pręcipiebat alicui fratri, vt in ipsum verba eum vilificantia proferret, eum rusticum mercenarium imperitum, & inutilem proclamando. Et tunc exhilaratus tam mente, quam facie respondebat. Benedicat tibi Deus fili charissime: quia tu verissima loqueris. Vt vero se cunctis despicabilem redderet: coram toto, & omni populo defectus proprios reserabat. Tempore quodam infirmitate grauatus, cum rigorem abstinentiæ aliquantulum relaxasset, carnes comedendo, perrexit Asisium, primo populo prædicauit: postmodū (populo expectante in platea) Ecclesiam cathedralem introiuit, funeq; ligato ad collum, nudum cum femoralibus solis in ocnlis omnium à socio se trahi præcepit vsque ad lapidem in quo malefactores puniebantur: super quem ascendens (licet esset quartanarius, & infirmus, & tempus magni algoris) dixit populo, non se tanquam spiritualem honorandum fore; quinimmo quia in sua infirmitate comederat carnes tanquam carnalem, & glutionem ab omnibus contemnendnm. Vice alia comedit cibaria cum lardone: quia oleū propter infirmitatem comedere nō valebat: ideo prædicando populo in primo verbo dixit. Vos venitis ad me cum magna deuotione credentes me esse sanctum hominem; sed Deo & vobis confiteor, quòd in ista quadragesima sancti Martini cibaria comedi condita cum lardone. Cum semel mantellum pro eleemosyna cuidam vetulę dedisset, & vaneglorię inde aliquantulum percepisset, statim coram illis; qui eum sequebantur confessus est, se de datione mantelli vanāgloriam habuisse: vnde nihil agebat; quod vellet esse occultum, & suum præcipuum studium extitit, vt nullo modo esset hypocrita coram Deo. Quando comedebat cum secularibus, vel aliqua consolatio sibi fiebat à fratribus propter suas infirmitates: statim coram fratribus, & secularibus illud ignorantibus referebat. Et si aliquo vitio moneretur, statim cōfitebatur illud nude coram omnibus, & sine velamento; vnde dicebat socijs taliter viuere volo in Eremis, & in alijs locis, vbi maneo, qualiter si omnes homines me viderent; si enim putant me sanctum hominem, & non facere vitam; quæ cōuenit sancto homini; hypocrita essem. In ciuitatē Interamne gratias multas Episcopo retulit: qui de prædicatione ab eo facta populo dixit, Deo, & non ei regratiandum, pront dictum est. lib. 1. conformitate. 10. parte. 2. Honores; qui eidem fiebant, non sibi; sed Deo tantum tribuebat: vnde accidit semel, ꝙ iret cum quodam fratre socio, & sibi applausus fierent osculationis manuum, & pedum: nec ipse beatus. F. declinaret; sed appetere videretur consentiendo talibus: redargutus à socio, quòd talia appetere videretur respondit. Isti homines nihil faciūt de reuerentia; quam deberent facere: quod Frater ipse audiens fuit magis vulneratus: cui beatus. F. dixit, Vide frater totam istam reuerentiam; quę mihi fit, non mihi approprio; sed ipsam totam ad Deum remitto, & me ipsum conseruo in fece meæ humilitatis, & totum honorem reddo Deo: homines autem ex hoc lucrantur: quia dominum recognoscunt, & honorāt in sua creatura, & in membris suis. Quo audito frater consolatus remansit.

Nota. Quartum ostendens beati Fran. humilitatē, est suæ vilipensionis verbo proprio declaratio. In propria quidē reputatione nihil aliud erat nisi vas fictile quoddam, & sordidum, cū in veritate vas sanctificationis electum esset multiformis gratiæ, & virtutum adornatione præfulgidum, & Deo sanctificatum. Insuper se omnibus alijs viliorem proclamabat, & dicebat, quod patuit in responsione de se data fratri Masseo. Cum enim beatus Fran. in loco esset de Portiuncula, & ad orandum perrexisset in siluam, cum post orationem rediret in exitu siluæ, Frater Masseus obuians illi volens quam esset humilis B. Fran. experiri dixit sibi. Vnde tibi. Vnde tibi. Vnde tibi? respondit B. F. Quid; Respōdit Frater Masseus, quia totus mundus uidetur currere post te, & omnes quęrunt te uidere, & audire, & tibi obedire. Tu non es unus pulcher homo. Tu non magnæ sciētiæ, & sapiētiæ. Tu non es nobilis, vnde ergo, quod totus mundus ueniat ad te, & post te? Beatus autem Fran. hoc audiens totus exhilaratus in spiritu erigens faciem in cœlum stetit per magnum spatium mente in Deum directa, & ad se reuersus genuflectens, & laudās, & gratias agens Deo in magno feruore spiritus vertit se ad fratrem Masseum, & ait: Vis scire, unde mihi. Vis scire, unde mihi, & benę scire unde mihi, ut totus mundus ueniat post me? hoc mihi est ab illis oculis sanctissimis Dei, qui in omni loco contemplantur bonos, & malos. Nam illi beati, & sanctissimi oculi nun uiderunt inter malos maiorem peccatorem, uiliorem, insipientiorem. quam me, & iō ad faciendum hoc mirabile opus; quod intendit facere in terra, uiliorem creaturam non uiderunt, quam me, propterea me elegit, quia stulta mundi elegit Deus, ut confundat sapientes, & ignobilia, & contemptibilia, & infirma mundi elegit Deus, vt confundat nobiles, & magnates, vt sublimitas virtutis sit ex Deo; & non ex creatura, vt non glorietur in cōspectu eius omnis caro, sed qui gloriatur, in domino glorietur, vt soli Deo sit gloria in æternum. Tunc frater Masseus ad tam humilem respon

sionem cum tanto feruore prolatam obstupuit, & uere cognouit, ꝙ beatus Fran. in uera humilitate erat fundatus. Ipse uero beatus F. cum ab aliquo laudabatur, aut sanctus dicere tur dicebat, non sum adhuc securus, ꝙ non de beam habere filios, & filias, nam quacunque hora Deus thesaurum mihi auferret, quem mihi accommodauit, quid aliud mihi remaneret nisi corpus, & anima, quæ etiam infideles habent immo credere debeo, ꝙ si dominus latroni, & cuicunq; infideli homini tanta bona contulisset, quanta mihi: fideliores essent ipsi Deo, quam ego. Et dicebat beatus Franciscus, sicut enim in pictura domini, & beatæ Mariæ virginis in ligno depicta honoratur dominus, & beata virgo, & tamen lignum, & pictura nihil sibi attribuunt, sic seruus Dei est quædam pictura Dei; in quo Deus honoratur propter beneficium suum, sed ipse sibi nihil debet tribuere, quia respectu Dei minus est, quam lignum, & pictura, immo est purum nihil, & iō soli Deo honor, & gloria est reddenda, sibi autem solummodo verecundia, & tribulatio dū viuit inter miserias huius mundi, hæc beatus Franciscus.

Quintum beati Fran. clamās humilitatem, est fuga altitudinis status, & abiectio, ac declinatio. Vt uere humilitate præfulgens, cum esset generalis primus ordinis factus per dominū papam, dicto officio renunciauit, & fecit fieri fratrem Petrum Cathanij, hoc quippe egit, ne aliquid proprij habere videretur, nec altum sapere, nec altum se tenere volebat. In prælatione casum timebat, sed in subiectione lucrū magnum esse dicebat, ac quamdiu vixit, officium generalatus nūquam reassumere voluit, & si dictum officium contra velle omnium fratrum resignauerit, immo quando resignauit omnes fratres amarissime plorabant. Et non solum quo ad se fugit altitudinem status: sed etiam quo ad fratres suos; interrogatus enim semel a Domine Ostien. si sibi placeret, vt fratres sui cum essent virtuosi, & sancti, ad dignitates ecclesiasticas promouerentur, respondit. Domine ideo minores vocati sunt fratres mei, ne maiores fieri præsumant; docet eorum vocatio ipsos in plano subsistere, & humilitatis Christi vestigia imitari, ut per hoc in respectione sanctorum plus alijs cxaltentur. Si enim vultis, vt faciat fructum in ecclesia Dei, tenete ipsos, & conseruate iu statu vocationis eorum; atque ipsos si ad alta conscenderint, ad plana reducite violenter, nec ad prælationem aliquam ascendere permittatis.

Sextum declarans beati Fran. humilitatē, est cunctis mira, & prompta subiectio, quam partem euidenter ostendunt, quia beatus Fran. humiliter subiecit se maioribus, scilicet domino papæ, cui (vt dicit regula) promisit reuerentiam, & obedientiam, & suis successoribus canonice intrantibus. Et non solum ipsi Domino papæ per omnia uoluit esse subiectus, sed & fratres. In cuius signum fratres cum ipso existentes, eidem Domino papæ vna cum ipso promiserunt obedientiam, & humilem reuerentiam, vnde in fine regulæ beatus Franciscus ponit, vt fratres sint sobditi, & subiecti pedibus sanctæ ecclesiæ &c. Et ad hoc, vt fratres essent subditi, & subiecti pedibus sanctæ Romanæ Ecclesiæ istum ordinem suum recomendauit Ecclesiæ dicens. Vadam, & recomendabo fratres meos Sanctæ Ecclesiæ, cuius potentiæ virga percellantur maleuoli, & filij Dei in ęternæ salutis augumentum vbique plena gaudeat libertate. Recognoscent ex hoc filij dulcia beneficia matris, & speciali deuotione semper ipsius reuerenda vestigia complectentur, non erit (ipsa protegente) in ordine malus occursus, nec filius Belial per vineam domini transibit impunis. Paupertatis nostræ ipsa sancta ecclesia emulabitur gloriam, & humilitatis præconia per superbiæ nubilum effuscari non sinet, charitatis, & pacis vincula in nobis seruabit illęsa, censura strictissima percutiens dissidentes, euangelicæ puritatis obseruantia sacra, continue in eius conspectu florebit, nec odorem vitę vel ad horam elabi patietur, Hæc beati Francisci fuit intentio, & his de causis ordinem suum sanctæ ecclesiæ recomendauit. Et vt fratres ipsi essent magis subiecti Domino papæ, voluit habere in protectorem ordinis vnum de sanctæ Romanæ ecclesiæ Cardinalibus, qui esset gubernator protector, & corrector istius fraternitatis, ac à domino Honorio obtinuit dominum Cardinalem Vgonem, qui postea fuit papa, (vt sibi beatus Franciscus prędixit) Vocatus dominus Gregorius nonus. Non solum beatus Frācis cus voluit subiici domino papæ, & protectori, sed etiam sacerdotibus alijs clericis, & prælatis, & dicebat fratribus. In adiutoriū clericorum missi sumus ad animarum salutem, vt quod in alijs minus inuenitur, suppleatur à nobis; mercedē enim recipiet vnusquisq; non secundum auctoritatē, sed secundum laborem. Scitote (inquit) fratres animarum fructum Deo esse gratissimū; meliusq; illum consequi posse pace, quam discordia clericorum, ꝙ si ipsi salutem impediunt populorum; Dei est vltio, & ipse retribuet eis in tempore. Ideo estote subiecti prælatis, ne quantū in uobis est, zelus aliquis con surgat. Si filij pacis fueritis clerum, & populū domino lucrabimini, quod acceptabilius iudicat Deus, quam populum solum clero scandalizato lucrari. Tegite ergo eorum casus, multiplices supplete defectus, & cum hæc feceritis humiliores estote, hæc beatus Frā. Quod uero mandauerit fratribus subiici talibus, in laudem eius in prima antiphona cantatur. Frāciscus vir catholicus, & totus Apostolicus, ecclesiæ

Attende

clesiæ Romanæ fidem teneri docuit, præsbyterosq; voluit pręcunctis reuereri. Vnde in legenda trium sociorũ habetur, ꝙ quando beatus Franciscus primo misit fratres per mundũ eis præcepit, ut quando viderent sacerdotes, humiliter genuflecterent eorum manus osculando, scopãdo ecclesias, & apud eos (vbi possent) potius, quam apud alios commorando. Fuit etiam ipse pater subiectus æquali scilicet guardiano, nam officio generalatus abrenunciato, & posito de consensu fratrum in manu fratris Petri Cathanij, ipsi humiliter beatus Franciscus promisit obedientiam, & reuerentiam. Ac à dicto fratre Petro petijt dicens. Rogo te per Deum, vt uicem tuam de me vni de socijs meis cõmittas, quia ei, sicut, & tibi obediam. Scio enim tam vberem obedientiæ fructum, ut eis, qui iugo ipsius colla summittunt, nihil ipsis sine lucro transire possit. Et sic vsq; ad mortem guardianũ habuit, cui humiliter subiectus in omnibus obediuit, ut vere obedientiæ perciperet fructum, & vt se humilem vere proderet cunctis se suo inferiori subiecit. Nam socio itineris, quantumcunq; simplici promittere obedientiam solitus erat, & eius voluntati uolebat per omnia subiici, vt eundo, & stando semper alicui subiectus mereretur continue ex obedientiæ bono, & humilitate. Ipse autem beatus pater pro malo valde habebat nolentibus subiici, sed præsidere. Tales enim quos videbat prælationibus inhiare, censebat nõ esse fratres minores, sed vocationis, qua uocati erant oblitos à gloria excedisse. Nonnullos, qui egre ferebant ab officijs deponi, quippe cum onus non quærerent, sed honorem, multis sermonibus confutabat, & dicebat socijs. Inter alia, quæ dignãter mihi pietas diuina concessit hanc gratiam contulit, quod ita diligenter nouicio vnius horæ obedirem, si mihi in Gnardianum daretur, sicut antiquissimo, & discretissimo cuiquam. Subditus prælatum suum, nõ hominem considerare debet, sed illum, pro cuius amore est subietus. Quanto contemptibilior præsidet, tanto obedientis humilitas magis placet. Sic ergo voluit (vt ex dictis patet) omnibus tam maioribus, quã æqualibus, & minoribus subiici, ut se vere humilem declararet.

Septimum pandens beati Fran. humilitatem, est corde humliitatis amplexus, & acceptatio, & susceptio; quoniam sunt pleriq; lingua humiles, & corde superbi, iuxta dictum Ecclesiasti. Est qui se nequiter humiliat, & interiora eius plena sunt dolo. Beatus autem pater Fran. sicut ore, sic corde humilimus fuit, nihil se reputando veraciter. Quod sic esse vir Dei Frater Pacificus mirabili fuit visione edoctus, & expertus, vt enim dicit Frater Bonauentura in legenda maiori, parte 6. & etiam habetur in legenda antiqua, dũ beatus Franciscus in ecclesia sancti Petri de Bouario prope Triuium de nocte remansisset, directo socio fratre Pacifico ad hospitale leprosorum dixit, vt de mane ad ipsum rediret, ac cum demones beatus Fran. inquietantes ipsum, verbis humilitatis efugasset, de mane Frater Pacificus ad beatum Fran. rediens inuenit ipsum orantem cunq; & ipse frater Pacificus se orationi dedisset, statim factus in extasi vidit in cęlo multas sedes, sed vnam præ alijs digniorem præciosis ornatam lapidibus & omni gloria refulgentẽ, & cum anxia cogitatione perquireret cuius esset, audiuit vocem dicentem quod illa fuit sedes luciferi. Ad se autem frater ipse reuersus beatum Fran. exterius prodeuntem solito fuit more prosequutus, & cum per viam inuicem de Deo loquerentur. Frater Pacificus memor visionis, & humilitatem volens experiri beati Fran. dixit ei. quid de te ipso sentis & credis? Cui beatus Fran. videor mihi maximus peccatorum; qui sit in mundo: & cum ille diceret, ꝙ hoc non posset ana conscientia dicere, vel sentire. Respondit beatus Fran. si quantumcunq; sceleratum hominem tanta Deus fuisset misericordia prosequutus arbitror, quod multo plus quam ego Deo gratior esset. Quo verbo de humilitate cordiali beati Fran. fuit expertus, ac confirmatus.

Mirabilem sui cordis humilitatẽ ostendit beatus Fran. suo filio primogenito fratri Bernardo de Quintaualle. Nam cum ad ipsum iret, vt de Deo adinuicem loquerentur, & vocatus ab ipso frater Bernardus ter, non respondisset, quia erat in contemplatione tunc eleuatus, ac ipse beatus Fran. recederet desolatus, mirans, & quasi conquerens, quod frater Bernardus ei non respondisset, se orationi dans certificatus diuino eloquio, quod frater Bernardus, quia tunc erat Deo coniunctus hac de causa non potuerat sibi respondisse, nec homo Dei loquutionem propter creaturam debet dimittere, ad fratrem Bernardum protinus redijt, qui iam surrexerat ab oratione; eidemq; post multa mandauit, vt ad superbiam sui cordis conterendam, posito vno pede in ore, & alio in gutture, ter transiret ipsum dicendo Iace rustice fili Petri Bernardonis, cuius mandato, & si cum dolore, humiliter tamen obediendo frater Bernardus, quod sanctus Fran. præceperat adimpleuit. Multa præfatis similia. Beatus Frã. egit, vt humilitatem; quam corde tenebat, & uerbo proderet, & facto doceret.

Octauum indicans beati Francisci humilitatem, est vitæ communi conformatio, & alijs coaptatio. Sanctus enim Franciscus, licet sibi esset rigidissimus, & austerus, ubi secrete habitaret, & ad interiora rediret; exterius tamen egrediens propter uerbum sancti euangelij suscipientibus ipsum in qualitate ciborũ se con-

forma-

formabat, sicut patuit quando Alexandriæ comedit de capone cuius coxa miraculose conuersa est in piscem, vt dictum est conformitate 10. libri primi, & conformitate prima huius secundi. Comedit multotiens cum cardinalibus, videlicet cum D. Ostiense D. Leone, & cum alijs. Sed & cum militibus, vt patuit de milite eum suscipiente ad prandium apud Celanum, cui mortem imminere prædixit, & cũ multis alijs comedebat. Sic se inuitantibus cõformabat in cibis, ut euangelium impleret, & singularitatem omnem vitaret, & vt cum eis comedendo eos lucraretur, & ad Christum attraheret, sicut patuit de fratre Bernardo, cnm quo cœnando, & dormiendo ipsum conuertit, & sic de multis alijs euenit. Non solum beatus Fran. conformauit se secularibus; sed & fratribus. Vnde fratri præ abstinentia deficienti, cũ id in spiritu vidisset, uocato eo, posuit mensam, & ut ruborem ab eo auferret prior ipse comedere incępit. Sic & fratri febricitanti fecit; Nam ducendo eum ad vineam, ne uerecũdaretur frater, ipse prior vuas accepit, & comedit. Verum & si in cibis esset communis, in mensæ tamen apparatu apud fratres singularitatem odiuit. In mensa enim ultra solitum in die natalis domini ob vnius ministri aduentũ præparata noluit comedere, quia non erat mensa parata more pauperum, sed diuitum, & comedit in terra, verum & si pater ipse beatus in potu uini, & comestione carnium conformaret se aliquando alijs, cum summo tamen abstinentię moderamine id faciebat, vt comedendo, & abstinendo cunctis esset exemplum uirtutis. Vnde ut omnem singularitatem uitaret, socium, quem habebat renunciauit, uolẽs, quod deinceps de loco ad locum eum sociarent, & sicut cęcus baculo solo absq; homine ductore aliquando pertransibat. Sic uolebat, & ipse sine socio esse, & stare, & sic uita communi degere cum alijs.

Nonum docens beati Francisci humilitatem, est suæ uoluntatis proprię abnegatio. Nihil suo sensu proprio, vel consilio, sed potius aliorum, & præsertim diuino peragendo, habita enim prima regulæ confirmatione à papa Innocentio, & cum socijs habita colloquutione, an deberet inter homines degere, an ad loca solitaria se transferre, diuinum beneplacitum super hoc requisiuit, & habuit. Sic uice alia de præfata materia per fratrem. Siluestrum, & beatam Claram requirendo, a domino extitit declaratus, prout conformitas 10. primi libri parte 2. ostendit, ut enim dicit 12. pars legendæ nõ erubescebat à minoribus parua quęrere uerus minor, qui magna didicerat à magistro supræmo. Hæc summa eius fuit philosophia, hoc eius summũ extitit desiderium, quo ad vixit, vt quęreret à sapientibus, & simplicibus, perfectis, & imperfectis, paruulis, & grandeuis, qualiter ad perfectionis cultum virtuosius peruenire valeret, ac quantumcunq; simplicibus eum informantibus prouolutus ad genua, gratias referebat. Semel enim dum infirmitate grauatus asino ueheretur, contigit eum per agrum cuiusdam rustici habere transitum, qui rusticus ad eum accedens petijt si ipse esset Frater Fran. de quo tanta mirifica dicebantur, cui respondit sanctus, quod uere ipse erat Frãciscus, cui rusticus dixit Stude adeo bonus esse, vt diceris, quia multi de te confidunt, & moneo te, ut nunquam sit de te aliter, quam speratur. Quo audito uir sanctus se de asino mittens ad terram coram rustico, osculabatur pedes eius humiliter ei gratias agẽs, ꝙ monere eum est dignatus. Sic ergo consilijs quorumcũq; acquiescebat, si cernebat ea secundum Deum, & animam esse: vbi vero aliter esset, in nullo ipsorum adhærebat consilijs; sed totaliter contemnebat: sicut patuit quãdo D. Ostiensis inductus à fratribus dixit beato Fran. vt consilia fratrum sapientum, & proborum teneret, sicut fit in alijs ordinibus, vt parte. 2. conformitatis. 12. primi libri dictum est paragrapho. 19. Similiter non acquieuit fratrum voluntati, quando dicebant sibi, vt peteret priuilegium de prædicationibus contra clericos, eos prædicare non permittẽtes, vt dictum est lib. 1. conformitate. 11. Similiter non acquieuit, vt de rebus ordinem intrãtium propter Forenses aliquid reseruaretur: quia erat contra Euangelium, vt dictum est conformitate præcedenti parte. 2 & sic de similibus: quia. s. præfata contra Deum esse videbat, & animæ salutem, nullo modo acquiescebat. In alijs vero eorum consilio condescẽdebat, & voluntati: sicut Reatæ acquieuit cõsilio fratrum, ꝙ sibi fieret coctura per ferrum ignitum ad lumen oculorum conseruandum. Et sicut beatus. F. voluntatem suam abnegauit aliorum voluntatem prosequendo: sic volebat, ꝙ alij fratres essent nunquàm voluntatẽ suam perficientes; sed prælatorum suorum: vnde ipse dicebat fratribus. Charissimi fratres pro verbo præceptum implete: nec expectetis iterari, quod dicitur vobis, nihil etiam impossibilitatis iudicetis esse in præcepto: quia & si supra vires ego mandarem vobis, sancta obedientia viribus non carebit. Sic ergo volebat, vt voluntate propria deposita, sine rebellione prælato obediretur. Semel fratrem quendam inobedientem prælato iussit se spoliare totaliter etiam brachas, & post mandauit, vt faceret foueam, & cum omnia fecisset præcepit ei, ꝙ se poneret in fouea, quod & fecit, & beatus. Fr. terra coperuit vsque ad barbam, & dixit ei es ne mortuus frater, es ne mortuus? qui respondit se esse mortuum. Tunc dixit ei beatus F. Surge & si vere mortuus es: sicut debes, obedi prælato tuo ad nutum,

tum;nec repugnes in aliquo; sicut nec homo mortuus potest repugnare in aliquo. Vnde verum humilem, & obedientem corpori mortuo assimilabat, vt dictum est fructu, & conformitate.12.primi libri, parte.2.cap.12.de perfecta obedientia. Volentes etiam voluntatē suam perficere non recipiebat ad ordinem. Verum B.F. & si fratres vellet habere sui exemplo voluntatem, vt humiles abnegatam per omnia respectu prælatorum; nolebat tamen, ꝙ prælati ad præceptum obedientiæ statim adirent. Et ideo dicebat, ꝙ raro per obedientiam erat præcipiendum: nec primo fulminandum esse iaculum, quod debet esse extremū. Ad ensem (inquit) non statim manus est mittenda. Eum autem, qui præcepto obedientię non festinanter obedit, dicebat, nec Deum timere, nec homines revereri, dum.s.non habet causam necessariam retardandi. Nam auctoritas imperandi in temerario pręceptore quid aliud est, quàm gladius in manu furiosi? Quid vero desperatius est, quàm obedientię neglector, & despector, seu contemptor?

Decimum ostendens beatum Franciscum vere humilem fuisse est diuinorum præceptorū, & consiliorum obseruantia, & custoditio, vt enim dictum est, lib. 1. conformitate 9. parte 2. ipse B. Fr. totum Euangelium ad litteram obseruauit, & si ad totalem Euangelij obseruantiam fratres noluerit obligare, vt enim de ipso cantatur. Franciscus euangelicum, vel vnicum apicem transgreditur, nec iota. Sic ergo Dei seruando præcepta, & consilia: sub Dei omnipotentis manu se humiliauit.

Vndecimum pandens beati.Frā.humilitatem est vita eius mansueta, & cōuersatio. Hæc fuit

Matth. 11. in Christo, prout ipse declarat, dicens. Mitis sum, s.conuersatione, & humilis corde. De hac

Num.12. commendatur Moyses, ꝙ erat mitissimus super omnes; qui habitabant in terra. Talem conuersationem humilimam, & mitissimam habuisse beatum.F. & iam dicta superius probant, & multa alia.

Primo, quia animalia mansueta cum ipso stare summe delectabatur, patet de agniculo eidem dato Romæ. De oue stante in sancta Maria de Angelis. De ouibus; quæ relinquentes Pascua, dum rediret de Senis, ad ipsum ierūt. De lepusculo apud Gręcium in sinum eius pluries saltante. De cuniculo in lacu Perusino ei

Eccl.14. dato; de quibus omnibus, 8.pers legendę refert. Et quia simile iungitur simili, vt habetur, signum erat affectus mansuetorum ad ipsum: quòd ipse fuit mansuetissimus.

Secundo idipsum ostendunt volatilia, quæ ad ipsum libenter accedebant, & cum ipso stabant: sicut patuit, quando montem ascendit Aluernæ. Et quod maius est, mititas Francisci mansuetudinem ingessit animalibus ferocibus, vt patuit de lupo ferocissimo apud Eugubium, de quo dictum est, lib. primo. conformitate. 10. & lib. 2. conformitate. 1. quem ad tantam mansuetudinem deduxit, vt sicut ouis staret inter oues; cum eis conuersando.

Tertio, id etiam clamant homines. Nam tres latrones ferocissimos apud montem Casalem conuertit, & humilimos reddidit eos ad ordinem recipiendo. Idipsum fecit de latrone; quem a ferocitate ducens ad mansuetudinem, fratrem Agnellum nominauit.

Quarto astruit hoc hominū, & mulierū ad ipsum accessus: Oēs.n.cū humili stant, & superbos contemnunt. Ad Beatum.F. omnis ætas, omnis sexus quocūq; ibat, accedebat: sicut patuit, quando Bononiam primo iuit: tota.n. ciuitas ei obuiam iuit, & beatum se putabat; qui eum alloqui, vel tangere posset. De ipsius conuersatione mitissima, & humili dicit legenda fratris Thomę. Non discernebatur Dei princeps, ꝙ esset prelatus, nisi hac præclarissima humilitatis, & mitissimæ conuersationis gemma; quia inter minores minimus aderat, hæc virtus, hic titulus, hoc insigne vere generalem indicabat esse ministrum. Aberat ad eius ore omnis altitudo: pompa omnis à gestibus, ab actibus omnis fastus: sensum in multis ex reuelatione didicerat: quem tamen in medio conferens, aliorum anteponebat sensus: sociorum consilium tutius esse credebat; & aliorum visus melior proprio videbatur. Non omnia pro Deo reliquisse dicebat, qui sensus proprij loculos retineret. Malebat de se vituperium audire, quam laudem, cum hæc ad se emendandum cogeret; illud impelleret ad cadendum. Sed quod ostendit beati.F.cōuersationem mitissimam præcipuū argumentum est Christi cum Francisco conuersatio, & affabilis alloquutio, & frequens ei apparitio: de quibus dictum est conformitate. 3. parte. 2. huius secundi libri. Et quia cum humilibus, & simplicibus est Christi conuersatio, vt dictum est parte prima huius conformitatis: cōuincitur Franciscum humilimum cōuersatione, & mitissimum. Vnde beatus.F. non solum in habitu seculari fuit gratifice, & humilis cōuersationis; sicut patuit quando captus à Perusinis in carcere peruersissimo seruiuit militi ab alijs derelicto: Socijs etiam fuit conuersatione gratissimus, & acceptus: sed super omnia conuersationem dulcissimam habuit ad Christum conuersus, prout manifestum fuit hominibus.s.fratri Bernardo, Fratri Petro, fratri Egidio; & alijs pluribus, & innumerabilibus: qui ei adhæserunt mundanis totaliter fugatis, & abnegatis.

Duodecimum, & vltimum quo ad hoc ostendens Beati.F.humilitatem est in operibus humilibus exercitatio, ex dictis enim in hac secunda parte conformitatis, & in præcedentibus lib. primi, apparet hoc manifeste. Ipse.n. seruiuit

seruiuit leprosis abiectis, & miserabilibus personis, eorum vlcera tractando ligando, saniẽ abstergendo, & in oscula vlcerosarum plagarum ruendo. Ipse pro pane dum esset sanus semper ibat. Ipse fratribus seruiebat, vt se eorum generalem ministrum, & nomine declararet, & facto. Ipse Ecclesias scopabat, & loca, vt ostenderet officia humilia sibi esse grata. Generalatus renuit officium. Guardianũ, cui obediret vsq; ad mortem voluit habere, vt cęteri fratres. Sine socio proprio stare cõplacuit, vt humilitatem super aliam structurã suæ locaret religionis, & perfectionem cũctis ostenderet verbo, habitu, actu, & effectu. Quibus omnibus antedictis inspectis apparet, ꝙ B. Frã. adinstar domini Iesu Christi omnibus fuit submissus, & vera humilitate minoratus, prout huius conformitatis secunda pars dicebat. Cuius exemplo antiqui fratres, & socij eius benedicti, in sancta humilitate totaliter se posuerunt; ac ipsam paupertatis sociam habuerunt, & tenuerunt. Frater Masseus per plura tempora humilitatem sibi dari à Deo deposcendo tandem sibi dominus benigne concessit, & dedit, prout conformitate. 8. primi libri est dictum. Sic & frater Bernardus: sic frater Egidius: sic frater Iuniperus, & sic de alijs; qui hac virtute insignes fuerunt, vt patet conformitatem octauam prædicti libri intuentibus. Quòd vero fuerint fratres antiqui in humilitate fundati beati patris exemplo, patuit in quodam sacræ theologiæ magistro; qui fuit in ordine tempore beati. F. hoc cum esset beatæ Marię deuotus, & in corde suo firmasset, ꝙ quicquid ab eo amore virginis posceretur, & ipse hoc posset; protinus exerceret, cum hoc suum propositum cuidã matronæ reuelasset, ac dicta matrona cum videret dictum magistrum vtilem, & aptum ad religione, dicti magistri propositum monacis reuelauit inducendo eos, vt ad dictum magistrum accederent, & peterent ab ipso virginis amore, vt fieret monachus: quia proculdubio ratione prępositi statim monachus fieret. Monaci ad ipsum euntes proposuerunt in fine dictam petitionem facere, & cum multa fuissent cum ipso loquuti, diuino nutu obliti sunt; pro quo venerant indicare: quod sciens domina iam dicta iuit ad prædicatores, & ea; quæ monacis dixerat de propsito dicti magistri, & petitione fienda indicauit. Cũq; fratres prædicatores ad eum perexissent, & de bonitate, & melioritate statuum plura secum pertractarent; superuenit quidam laicus nostri ordinis minorum fratrũ eleemosynarius, & panẽ quæsiuit ad portam dicti magistri, & cum nullus sibi responderet ascendit domum causa petendi eleemosynam, scilicet panem. Cunq; prædicatores vidisset cum dicto magistro conferentes, subito instinctu spiritus sancti dixit ad eum, rogo vos magister amore virginis Mariæ matris Dei, ꝙ intretis ordinem nostrum: quo audito nimio stupore repletus magister ipse dixit ad fratrem. Vade frater in domum tuam, & præpara indumenta: quia quod rogasti libenter adimplebo. Quod & factum est: prædicatores autem nimis rubore perfusi sine obtentu desiderati, ad propria redierunt. Et dictus magister factus est frater minor deuotus, & sanctus: Procedente autem tẽpore, dictus magister ob reuerentiam beati Francisci venit Assisium, & ibi commoratus est tanto tempore, ꝙ bene poterat lingua Italica prædicare. Cum autem semel beata Clara; quæ tunc viuebat, mandasset Guardiano, ꝙ mitteret sibi aliquem fratrem ad prædicandum, Guardianus præfatum misit magistrũ. Cũq; incępisset prædicare; & de Deo cruciaret magnificè, sanctus frater Egidius; qui erat laicus, & tunc in dicto erat monasterio, & sermonem audiebat, subito surrexit totaliter spiritu inflãmatus, & dixit ipsi magistro prædicanti. Magister tace; quia ego volo aliquãtulum loqui: at ille cum hoc audisset sermone dimisso, & capucio capite informato, sedit humiliter; cũq; frater Egidius fuisset loquutus ad libitum, dixit tandem dicto magistro: Surge frater, & sermonem tuum perfice; at ille illico surrexit, & sermonem inceptum cõpleuit. Sermone autem completo, & magistro foras egresso, dixit beata Clara fratribus; qui ibidem aderant. Dico vobis fratres, ꝙ hodie vidi mirabilia: dixit enim mihi aliqñ beatus. F. pater, & dominus meus, ꝙ tantam humilitatem desiderabat in ordine suo, ꝙ si vnus magister in theologia loqueretur, ad mandatum etiam vnius laici taceret. Quod hodie completum est in oculis meis. Et dico vobis fratres, ꝙ magis sum ædificata de humilitate illius fratris, quàm si vidissem eum mortuos suscitantem. Multa alia similia habentur de alijs fratribus; sed sufficiant prædicta. Frater enim Bernardus de Quinta valle humilitate de Bononia recessit, quia nimis honorabatur. Frater Ruffinus humilitate diabolum de homine eundo pro pane eiecit. Et sic de alijs. Quia ergo beatus. F. fuit vera humilitate minoratus (vt dictum est) hinc est, quòd fuit à Deo exaltatus. In suo conspectu ei omnia petita concedendo, subueniendo, & quotidie eum in sua acceptione magis gratificando. In conspectu angelorum: cuius ministerio beatus. F. vtebatur, vt placuit; sicut patet de cithara, & alijs. In conspectu demonum; quos sua humilitate à ciuitate pepulit Aretij, & ab alijs pluribus. In conspectu domini Innocentij, & Honorij; qui omnia à beato. F. petita concesserunt. In conspectu Cardinalium, & prælatorum; qui omnes eidem reuerentiã exhibebant, vt sancto Dei, & beatos se putabant,

bant, si ipse staret cum eis. In conspectu omnium fidelium: qui omnes ad gratiam sibi putabant eum posse alloqui, audire, & videre. In conspectu infidelium. s. Soldani: qui ad ipsum habuit, & concepit singularem affectũ, & deuotionem. In conspectu sanctorum apostolorum, Petri, & Pauli: qui ipsum benignissime Romæ sunt amplexati. In conspectu Reginæ mundi virginis Marię; a qua suum filium pluries porrectum accepit: eidem in obtinenda indulgentia Portiunculæ astitit, & ipsa humilitatis mater, & domina, vt filium sibi in hac virtute humilitatis conformẽ dilexit, & amauit. In conspectu aliorum sanctorum Ioannis Baptistæ, & Ioannis Euangelistæ, & aliorum: quos sua humilitate beneuola ad secum loquendum atraxit. In conspectu doctorum, & confessorum quorum verbis, & operibus inhęrendo: hanc ab eis laudatam, & conquisitam virtutem habuit, & tenuit. In conspectu omnium beatorum, in quorum cõsortio positus, vt humilimus collocatur. Sic ergo beatus. Fr. sua humilitate magnus effectus in conspectu omnium, cunctorum beneuolentiam habuit, & Deum auctorem omnium, ad quod libebat humilitate tam in præsenti, quàm tunc inclinat, & inclinauit. Cuius exemplo, ne degeneres filij dicamur à patre, hanc virtutem corde, ore, opere, habitu aripiamus & cultu; cuius fructu, & vtilitate ditemur, triunphemus de hostibus, & prosequendo saluatorem Christũ dominum ad manendum cum ipso cœlum tãdem conscendamus Amen. Præfatis ergo apparet expositio quintæ conformitatis, videlicet Iesus submissus omnibus. Franciscus minoratur.

FRVCTVS SEXTVS, ET CONformitas. Iesus propheta lucidus, Franciscus radiatur. Expositio primę partis, videlicet. Iesus propheta Lucidus.

DOMINVM Iesum Christum saluatorem nostrum vere fuisse prophetã (prout asserit prima pars huius conformitatis) inter alia nonnulla declarant, & ostendunt.

Et primum est: quia eius animę deitas est per plenitudinem formaliter copulata, & vnita. hoc asserit Apostolus Paulus, dicens; ꝙ in ipso. s. Christo habitat omnis plenitudo deitatis corporaliter. Augusti. in quodam sermone omni modo inhabitandi, vt etiam personaliter sit vnita corporaliter: quia sicut animæ est deitas vnita, sic & corpori trina dimensione extenso: quia verbum caro factum est. Et

Collo. 2

per planitudinem; quia tota deitas, & non pars est Christo, vt homini communicata, & ꝙ sic sit patet: quia tali communicatione, & copulatione Deus, & homo vnus est Christus. Sed cum in diuina essentia omnia sint cognitiue: quia Deus omnia nouit, vt philosophi ostendunt. Aristo. in lib. de bona fortuna dicit Deus bene videt pñs, & futurum. q. quorum perijt re, idest pręterita, & lib. de causis, omnis intelligentia plena est formis. Et ꝙ omnia sint in Deo dicit. Commenta. 12. Metaphysi. commen. 19. Omnes proportiones, & formæ sunt in potentia in prima materia, & actu in prima forma. Aui. 4. de anima. c. 2. dicit. Omnia; quę in mundo sunt pręterita, pręsentia, & futura, habent esse in sapientia creatoris. Temistius dicit, ꝙ Deus omnia intelligit, prout recitat Commen. 12. Metaph. commen. 51. Tulius in li. de officijs, & recitat August. 12. de ciuitate Dei. cap. 20. Deus est quædam mens soluta, & libera omnia sentiens, & mouens, ipsaq; prædita nutu sempiterno. Idipsum omnia Deum cognoscere, & in ipso esse omnia dicit Apostolus. Quoniam per ipsum, ex ipso, & in ipso sunt omnia &c. Magister sententiarum, primo. dist. 36. c. 1. & c. vltimo ibi concludit, ꝙ in Dei cognitione, sine præscientia sunt omnia, scilicet bona, & mala. Idipsum ponunt doctores exponentes illud Ioannis primo. In ipso vita erat. August. 11. de ciuita. Dei. cap. 2. In Dei scientia sunt thesauri rerũ intelligibilium: in quibus sunt omnes inuisibiles, atque incommutabiles rationes rerum visibilium. Dionisius de diuinis nominibus. cap. 7. parte. 6. Diuina sapientia cognoscens se, cognoscit omnia &c. Sed sciendum ꝙ licet res in seipsis sint præteritæ, seu futuræ: in Deo tamen, vt docet beatus Augu. non fuerunt, nec futuræ sunt; sed tantum sunt. Quomodo vero inteligitur, quòd creaturę habent esse in Deo causaliter, perfectionaliter, & vitaliter: quia ista declaraui in opere de vita Virginis fructu primo nihil ad pręsens. Cum ergo animæ Christi visio sit diuinæ essentiæ communicata; quia non prius anima creata, quã & consequenter beatificata, ex tertia. dist. tertij. quare, & diuinæ essentiæ ei data visio; sequitur, ꝙ anima Christi fuit à Deo de omnibus illuminata, vt dicit Mag. 3. d. 13. quòd anima Christi scit omnia, quę Deus in verbo Dei. Quare hac prima via concluditur, ꝙ fuit omnisciẽs, vt dicit Magister loco allegato, & per consequens summus omnium prophetarum. Secundum declarans Christum fuisse maximum prophetarum est; quia eius animæ beatæ diuina essentia in esse plenitudinis, quo ad cognitionem est communicata, vt enim dicit Magister. 3. dist. 3. al. 13. Non prius prioritate temporis anima Christi fuit creata, quam assumpta, siue beata; sed simul creata vnita

Ioan. 1.

Nota de opere facto ab ipso de uita uirginis.

fuit, & beata, & consequenter (vt dictum est) diuinæ essentiæ visio communicata: aliter.n. beata non fuisset. Quòd vero intelligentię plenitudo sit communicata, patet per Apostolũ.
Collo. 1. In quo sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ Dei absconditi. Idem patet per magistrũ. 3.dist.13 quòd anima Christi scit omnia; quæ Deus in verbo Dei. Idem dixit Vgo in libello de sapientia animæ Christi (vt dicetur.) Sed hic sunt aliqua dubia.

Primum dubium. An sit possibile creatam intelligentiam videre diuinã essentiam, & quãlibet in ea relucentem, vel relucibilem creaturam. Respondeo quòd sic. hoc patet responsione beati Grego.3.Dial.ca.34. vbi quæstioni Petri, quomodo à beato Benedicto sub vno solis radio omnis mundus visus est respõdens dicit. Firmiter tene Petre, quod dico, quòd animæ videnti Deum angusta est omnis creatura. Quantumlibet enim parum de luce creatoris aspexerit, breue fit ei omne, quod creatum est: quia ipsa luce visionis intimæ mẽtis laxatur sinus: tantũq; expanditur in Deũ, vt superior existat mundo, & sequitur. Videre in Deũ raptus sine difficultate potuit quicquid infra Deum est. Qua responsione patet propositum. Si enim, non cõceditur hoc, erit; quia non est possibile videre diuinã essentiã intellectum creatum simul, secundum infinitas species rerum in diuina essentia relucentes. Hoc excludit beatus Grego.di. Raptus in Deũ sine difficultate videre potuit quicquid infra Deum est. Insuper si impossibilitas arguitur in hoc. Aut hoc erit ex parte diuinę essentiæ, & hoc non: quia ipsa est repræsentatiua sui secundum omnem simul rationem intelligibilem in ipsa: sic etiam naturaliter repræsentat intellectui proprio. Vel ex parte intellectus creati propter limitationem, quia non potest simul, & distinctè clarè cognoscere diuinam essentiam secundum infinitas rationes intellectuales. Sed hoc est falsum.

Primo; quia si hoc haberet colorem; ex eo esset; quia intellectus, vt potentia actiua est limitatus: & ideo simul non potest causare diuersos actus intelligendi: sed hoc in proposito non impedit. Ratio. Nam in notitia; quam habet intellectus in verbo, & respectu illius intellectus non se habet actiuè, nec passiuè: sed tantum perceptiuę, prout multi doctores asserunt & debent.

Secundo, si ista limitatio ab intellectu creato proueniret: cum intellectus creatus non dilatetur substantialiter: quia sic non esset idem numero; qui prius, nec magis consequenter sit capax in lũmine increato, quàm creato, sequitur ꝙ si ex sua natura limitetur ad intelligendum simul diuersa intelligibilia sub certo finito numero, nullo modo posset simul cognoscere plura in qualicunq; lumine diuino. Sed hoc est contra processum. B. Gregorij allegatum. Dicit.n. Quantumlibet parum de luce creatoris aspexerit breue fit ei omne, quod creatum est, & per consequens in lumine superiori plura potest simul videre intellectus creatus. Dicit etiam beatus Grego. quòd radius superior; puta diuinus, potest mentem dilatare. Vnde dicit, ꝙ cœlum, & terra non sunt contracta; sed videntis animus dilatatus; aut ergo ista animi dilatatio est eius dilatatio substantialis, & hoc non. nam per nullã mutationem accidentalem in mente, mens substantialiter variatur. ergo ista dilatatio est per hoc, ꝙ radius superior plura ostendit, & in plura facit intellectum intendere per actum intuitiuum; quia radius inferior manente eadem capacitate essentiali potentiæ perceptiuę, & per consequẽs intellectus creatus non est ex se limitatus ad certum numerũ intelligibilium; quæ simul possit cognoscere; sed limitatur, & illimitatur per radios, vel radium secundum ꝙ plura, vel pauciora potest in sua luce ostendere. Sed radius diuinæ essentiæ quantum est ex se, potest ostendere diuinam essentiam, & secundum omnem rationẽ ipsius intelligibilem; sequitur, ꝙ intellectus creatus omnia; quę diuina essentia potest ex se simul ostendere, simul potest simplici conspectu, & intuitu videre. Et hęc videtur esse intentio beati Greg. & sic patet ad primum dubium.

Secundum dubium. Quale est lumen; quo diuina essentia sic videtur creatum, vel increatum? Responsio patet ex dictis beati Grego. quòd est lumen increatum. Vt enim dicit. Hoc lumine anima fit superior mundo, & se ipsa, & omne, quod creatum est, fit ei breue, oportet ergo, quòd sit lumen increatum. Deus.n. est lumen gloriæ eleuans intellectum creatum in patria ad Deum beatę videndum. Licet.n. ad hoc, quòd creata intelligentia in Deum feratur, sit necessarium lumen creatum, vt dicit Decretalis: tamen ad hoc, vt Deus videatur ex parte ipsius Dei nullum aliud lumen creatum deriuatum exigitur. Ratio, quia Deus secundum Apostolum lucem habit t inacessibilem. Quomodo fiet ergo accessibilis per aliquod creatum, cum quodlibet creatum infinite distet ab ipso? Pręterea, si per lumen creatum sit Deus accessibilis; ergo tale lumen esset intellectiua cognitiua, & sic Deus esset sibi accessibilis ex puris naturalibus, quod est hæreticnm.

Tertium dubium. Si vera sunt; quę dicta sunt in solutione primi dubij, videtur sequi, quòd sit possibile Deum à creatura comprehendi: ex quo dicitur, quod possibile est intellectũ videre omnia, scilicet Deum, & omnem relucentem, & relucibilem in eo creaturam. Respondeo, quòd ad comprehendendum Deum requiritur

requiritur ipsum comprehendi immensæ, & quo ad gradum, & quo ad speciem comprehendendi: quorum primum creaturæ repugnat. Vnde intellectus creatus si est sub gradu, vt quatuor, non intensius percipit, quàm vt quatuor: licet plura simul possit intelligere sub tali gradu, & si percipit rationem vitæ, percipit non sub immenso gradu: sed sub gradu, vt quattuor: Si sapientiam, sub gradu, vt quattuor, & sic de alijs, licet percipere possit simul omnia ista.

Quartum dubium. Quia videtur, ꝙ talis intellectus sic percipiens sit infinite beatus; quia videns Deum sub pluribus rationibus cæteris paribus, est magia beatus. Respondetur, ꝙ solum finite est beatus; quia solum finite est perceptiuus. Nec talis est magis beatus intransitiue, sed extransitiue: quia plura videt.

Quintum dubium: Talis notitia videtur infinita; quia infinitorum repræsentatiua. Respōdetur, quòd est infinita, quo ad species, & non quo ad gradum. Diuina etiam essentia nō est perfectior ex repraesentatione, multarum creaturarum simul, quàm vnius, licet sit extensiue, & innumerose.

Sextum dubium. Quia videtur, ꝙ intellectus talis sit infinitus: patet quia si esset actiuus infinitorum actuum: sic diceretur infinitus, ergo non minus censendus est infinitus ex perceptione infinitorum. Respondetur, quòd nō sequitur: quia si esset actiuus infinitorū actuū infinite orationes causales sibi correspondeerent; sed non sic est de actu alias actiuo perceptiuo: quia sub vnica ratione omnia comprehendit, & intelligit: quę apprehendit, & intelligit. Sic ergo pręfatis declaratis tenendū est, ꝙ anima Christi in instanti assumptionis ipsius à verbo, & beatificationis vidit diuinā essentiam, & quamlibet in ea relucentem intelligibilem creaturam factam, vel factibilē. Hanc tenet magister, vt dictum dist. 4. tertij. cap. 2. dicens, ꝙ anima Christi per sapientiam gratis datam in verbo Dei; cui vnita est: perfectè intelligit omnia, & scit quæ Deus scit, & cap. 3. idem dicit. Scit igitur anima Christi omnia; quæ Deus in verbo Dei; quæ limpidius, & præsentialius omni creatura alia contemplatur.

Idem dicit Vgo in libello de sapientia animæ Christi, respondendo magistro Gulielmo de Mauritania. Vbi magister præfatus quærit. Vtrum anima Christi tantam habeat penitus sapientiam, & scientiam, quanram habeat deitas. Et arguit quòd non: quia vita æterna stat
Ioan. 17. in notitia. Iuxta illud dictum Christi. Ioā. 17. Hæc est vita æterna, vt cognoscant te &c. ergo anima Christi haberet æqualem notitiam cum deitate. similiter & æqualem beatitudinem, & æqualem charitatē &c. in quibus beatitudo cōsistit, quod videtur falsum. Ad quod argumentum sic respondet Vgo, quòd anima Christi sic nouit omnia, non per actus habitus, aut accidentia aliqua, & idem sentit de beatitudine nostra, sed per ipsum Deū, & per essentiā ipsam Dei. Vnde dicit sic. Hæc est vita æterna, vt cognoscant te solum uerum Deum, & quem misisti Iesum Christum. Cognitio itaq; Dei vita æterna est. Et quid est cognitio Dei? nunquid accidens est? ergo amor Dei accidens est? & beatitudo accidens est? & in accidentibus beatitudo nostra est? Quare non magis Deus sit beatitudo nostra? Ipse sapientia; qua cognoscimus, ipse amor, quo diligimus, ipse gaudium; quo exultamus, ergo una sapientia est, qua omnes sapiunt, quod si omnes hac sapientia sapiunt quæcunq; sapiunt, multo magis hac sapientia illa anima sapit quæ ipsi sapiētiæ vnita fuit. Et infra Apostolus inquit. Plenitudinem ibi esse. Et nos dicimus, quod tota sapientia non est in domo sua, ergo dimidia habitat, & dimidia foris stat Et ubi quæritur, si domi nō inuenitur? in quo habitat omnis plenitudo deitatis corporaliter? Vbi plenitudo est, nihil deest, ubi nihil deest totum adest. Si forte plenitudo deitatis est ibi, & plenitudo sapientiæ ibi non est? Dicit iterum. In quo sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ sunt ibi. Sed absconditi sunt, portat, & non uidetur. Absit ab intellectu nostro, ut sic sentiamus. Sed absconditi sunt, nō, vt ab eo abscondantur, sed ne impij in eo videant, absconditi sunt, re conditi sunt, ut tempore opportuno proferantur. Et infra uidit Christus in deitate, uidit Christus in humanitate, tamen ex deitate. Erat enim plenitudo deitatis in anima Christi, & ex plenitudine sapientiæ plene sapiens erat anima Christi. Ergo (inquit) tantam sapientiam habet anima Christi quantam habet Deus. Quid facit comparatio? Vnus solus est. Vna sapientia est Dei; qua sapiens est anima Christi; nec participando sapiens, ut uel illud in illa, & per illam sapiat, sed plenitudinem habendo, ut totum possideat. Non igitur tanta dicamus, aut quanta, sed dicamus. Tota sapientia in anima Christi est, & ex tota sapientia Dei anima Christi sapiens est. Nec tamen æqualis Deo anima Christi est, quia sapientia Dei est illic gratia, hoc natura, & idem illic gratia, quod hæc natura. Et subdit respondendo ad argumentum factū sic inquiens. Et si anima Christi æqualē scientiam cum deitate habeat, non propterea oportere habere ipsam æqualem beatitudinē, quia beatius est habere bonum per naturam, & ex se, & esse illud, quam habere illud per gratiā, & ab alio, & non esse illud. Et infra recipiendo secundum argumentum dicti magistri, & respondendo dicit sic. Postea obiecistis. Si anima Chisti æqualem habeat cum Deo sapientiam, falsum erit Deum in omni bono opere

habere maiorem sufficiētiam, quam eius creatura, & deinceps, sicut non potest creatura æquari creatori, ita nec bonum unius, bono alterius. Sed hoc bene, & veraciter ibi dicitur, vbi creaturæ bonum aliud, atq; diuersum à bono creatoris inuenitur. Vbi enim vnum, & idem ipsum est, maius, & minus esse quid potest? Quod est enim verum bonum creaturæ præcipuē rationalis, aliud præter Deum, aut quod est bonum Dei præter ipsum? Si ergo verum, & vnicum bonum creaturę Deus est, & bonum Dei aliud præter ipsum esse non potest, nunquid idcirco Deus minor, aut maior seipso est, quia creaturæ suæ pariter, & suum bonum ipse est. Cesset ergo tandem crebra repetitio comparationis, vbi singularitas est vnitatis. Et infra in fine. Quid est necesse singula prosequi? Breuiter vobis, quid mihi in hac re sentiendum esse videtur ostendam. Plenam, atque perfectam, & totam Dei sapientiam in anima Christi fuisse credimus, & ex ipsa sapientia anima eandem plene ac perfecte sapientem, non ex ipsa participando, sed totam possidendo, quia secundum plenitudinem accepit. Ioānes autem, qui erat lucerna lucens, & ardens ex parte comprehenderat. Anima igitur Ioannis de plenitudine accepit. Anima Christi plenitudinem comprehendit. Quicunque autem in eo persistat, vt hoc asserere cōtendat, quod alia fuerit illa sapientia, qua anima Christi sapiens extitit. Alia, quæ animæ Christi vnita fuit, ego nemini pręiudicium facere volo. Videant ipsi, quo sensu hoc asserant, ne forte carnalis magis sit sua, quam vera pronunciatio. Hoc enim unum indubitanter affirmo, ꝙ aut alia sapientia præter diuinam in anima Christi non fuit, aut si alia fuit, æqualis illi non fuit. Hoc credenti, qui non credit, nō bene credit. Ad cętera ego nō cogo, sed suadeo. Hæc Vgo. Hanc opinionem Vgonis recitat Bona. 3. dist. 14. q. 4. quibus verbis patet quanta est sapientia animæ Christi. Est tamen sciendum, quod vltra prædictam notitiam; quam habet anima Christi in verbo est ponenda alia notitia, scilicet creata. Nam per sextam sinodum, sicut in Christo ponendæ sunt duæ voluntates, sic & duæ scientiæ: Idipsum doctores antiqui ponunt. Alexander. Bonauētura Thomas; & alij, vt patet di. 14 tertij. Doctores enim præfati, scilicet Alexander in 3. parte 1. q. 127. Bonauentu. in breuiloquio, parte 4. cap. 6. Thomas 3. parte quæst. 10. ponunt in Christo multiplicem scientiam.

Multiplex scientia est in Christo.

Primo diuinam: quia Deus, & homo est: quare, & scientiam habet diuinam, & consequenter omnium, vt Deus. Anima autē Christi deitati vnita per hanc cognoscit omnia, quia verbum, & omnem relucentem, & relucibilē creaturam, vt dictum est, & hoc lumine increato, vt prædictum est.

Secundo ponunt scientiam creatam aliam, scilicet beatificam quia anima Christi secundū portionem superioris rationis fuit perfecte beata, & diuinam essentiam uidet, & vidit perfectius omni alia pura creatura, patet, quia vnita lumini increato, & per consequēs intimius omnem influētiam luminis creati, siue increati suscipit, & perfectius omni alia creatura. Et (vt dicit Bonauentura in 3. d. 14. q. 2.) hac visione, & si anima Christi videat Deum totum, non tamen totaliter, quia non immense, quo ad gradum, quia nec Deum comprehendit, & q. 4. in ordine dicit, quod eadem cognitione idest eodem habitu cognoscit uerbum, & relucentia in verbo. Ratio (vt dicit) quia verbū æternum per idem est ratio cognoscendi se, & alia. Licet autem eodē habitu cognoscat verbum, & omnia in uerbo, non tamen oportet, quod actu omnia cognoscat in verbo, quæ cognoscit in habitu, vbi solum illa, quæ sunt essentialia ad eius gloriam, & beatitudinem, vt dicit Bona. d. 14 q. 5. & Alexand. in 3. parte 1. q. 127. Ratio est, quia non oportet; quod omnia, quæ cognoscit in habitu cognoscat in actu, quia Deus multa quotidie angelis beatis, & sanctis reuelat, & tamen sunt beati. Sed sanctus Tho. loco præallegato q. 10. arti. 2. dicit loquendo de cognitione animæ Christi in uerbo, quomodo cognoscit omnia, quod li omnia potest dici, & accipi dupliciter, videlicet. Proprie, ut distribuat pro omnibus, quæ quocunque modo sunt, uel erunt, vel fuerunt, uel dicta, vel facta, uel cognita a quocunq; secundum quodcunq; tempus, & sic concedendum est, quod anima Christi omnia cognoscit in verbo. Ratio eius est, quia ad ipsum spectant quodammodo omnia, inquantum sunt ei omnia subiecta. Ipse est etiam iudex omnium cōstitutus a Deo, quia filius hominis est. Et ideo anima Christi cognoscit uerbo omnia existentia, secundum quodcunque tempus, & etiam hominum cogitationes, quorum est iudex. Ipse enim sciebat quid esset in homine, quod potest intelligi non solum quantum ad scientiā diuinam, sed etiam quantum ad scientiam animæ eius, quam habet in uerbo. *Ioan. 5.* *Ioan. 3.*

Alio modo potest accipi li omnia magis large, ut non solum se extendat ad ea, quæ sunt in actu secundum quodcunq; tempus, sed etiā ad omnia quęcunque sunt in potentia diuina, & sic non omnia cognoscit anima Christi in uerbo. Hoc enim esset comprahendere diuinā essentiam, quia si comprehēdere uirtutem diuinam, & uirtus quantificatur ex essentia, sequitur, quod comprahenderet diuinam essentiam, omnia uero, quæ sunt in potentia creaturæ, anima Christi in uerbo cognoscit, quia omnem essentiam cognoscit, & per consequens omnem uirtutem, & potentiam creaturæ. Hęc Tho. Et dixit Alexander in loco allegato q. 130.

130. quod animę Christi scientia tam prima, quam secunda iam dicta, scilicet increata, & sua creata beatifica non est successiua, sed sub uno aspectu, quia est in contemplatione causæ, quæ Deus est in qua uidet omnia simul secundum quod dicit Apostolus. Tunc cognoscam sicut, & cognitus sum, quod debet intelligi quo ad secundam scientiam secũdum Bonauen. de esse omnium beatitudinis, quę tamẽ habitu simul, & actu cognoscuntur. Sed an cognoscat infinita anima Christi loquendo de scientia creata beatifica, patet ex supradictis, quod non loquendo de infinito, quo ad gradum, & si quo ad speciem. Bonauẽtura in Breuiloquio loco allegato dicit, qnod actualiter finita comprehendit, infinita uero habitualiter cathegorematice non, & sincathegorematice sic. Si vero queratur, an anima Christi notitia creata beatifica cognoscat omnia, quæ uerbum cognoscit. Respondit Bonauentu. loco iam dicto q. 6. quod notitia actuali non: quia creatnra creatori æquari non potest. Si de cognitione habituali sic: Ratio est: quia anima Christi, cum cognoscat ipsum uerbum æternum habitu glorioso, ita perfecte, quod non potest perfectius cogitari, & ipsum uerbum ęternum promptam habeat uoluntatem ad aperiendum illi animę omnia, quę in ipso relucescũt, nec aliquid in ipso relucebit, quod non sit natum cognosci ab anima Christi. Anima ergo habet aliquid, quo facilis est ad cognoscenda omnia, quę uerbum cognoscit. Et huius signum est, quia ad hęc, quod cognoscat aliquid, quod uerbum cognoscit, quicquid illud sit, non oportet, quod detur ei nouus habitus cognoscendi, sed omne, quod uult potest legere in eo. Et si quęras (inquir Bonauentura) Vtrum habitus iste sit finitus, vel infinitus. Respondit, quod est finitus, habet tamen respectus ad infinita. Sed unde habeat respectus ad infinita (inquit) quod uenit ex infinitate obiecti sibi vniti, quod uoluntatem promptam habet propalandi omnia, quę in se relucent. Nec hęc facit alteri animę, sed soli animę Christi, & ideo de sola anima Christi concedi potest, & debet, quod sit omnisciens. Hęc Bonauentura.

1.Cor. 13.

Sed hic ex iam dictis potest esse unum dubiũ. Dictum est enim quod diuinam possibile est intelligentiam creatam uidere, & omnem in ea relucentem, vel relucibilem creaturam. Ponatur ergo, quod alicui beato alio à Christo communicetur, tunc talis erit ęqualiter beatus cum Christo? Respõdetur (ut dictum est) uidere plura nõ facit aliquem beatiorem alio non uidente, sic nec ęqualem, sed bene intensius uidere, quod utiq; in nullo alio à Christo potest esse, quia nulli diuina essentia sic se communicat intẽse immutatiue; sicut animę Christi, ut patet per prædicta. Et ista intensior visio diuinę essentię datur iuxta proportionrm meritorum, cum in ea sit tota merces, vt dicit August. 1. de trinitate. Attenditur etiam non ex obiecto immutante: sed ex gradu potentiæ percipientis. Ac etiam cum Deus ipse libere agat ad extra, potest potentiam perceptiuam intensius, & remissius immutare: magis minusq; ipsam potentiam intellectiuã ad se conuertendo: quare non sequitur, quo ad hoc cõformitas, & æqualitas in Christo, & in alijs beatis.

Tertiam scientiam dicunt doctores. s. Alexander loco præallegato. q. 127. & Bonauen. in breuiloquio. Parte. 4. cap. 6. animam Christi habere per gratiam vnionis perfectissimam; per quam cognouit omnia pertinentia ad reparationem humani generis longe excellentius, & melius, quàm aliquis prophetarum, & quàm multi angelorum, qui talia cognouerunt, vt habetur in glo. super illud. Quis est iste; qui venit de Edom &c. Isa. 63.

Quartam scientiam ponunt doctores omnes secundum naturam integram. Vnde à principio creationis animę sunt omnes species rerũ ei inditæ; sicut & animæ Adæ, & longe perfectius, & melius, quam ipsi Adę. Et quia natura hominis bene instituta, & integra nata erat omnibus creaturis præesse, & ipsas nosse tanquam eas; quæ debebãt sibi seruire: sicut patuit in primi hominis conditione: hinc est, ꝙ cognouit omnia pertinentia ad humanã machinam construẽdam longe excellentius quã Adam, & hac cognitione (vt dicit Thomas loco præallegato. q. 11. artic. 1.) anima Christi coguouit, vt esset perfecta non solum ea, per quæ intellectus possibilis per agens naturale posset reduci ad actum, & consequenter omnes scientias humanas, sed etiam ea, per quæ intellectus possibilis posset reduci ad actum per agẽs supernaturale. s. Deum. Et sic cognouit omnia; quæ per diuinam reuelationem innotescunt hominibus: siue pertineant ad donum sapientiæ, siue ad donum prophetiæ, siue ad quodcunq; donum spiritus sancti. Requieuit enim super eum, vt dicit spiritus sapiẽtiæ, scientiæ, intellectus, consilij &c. Et Apostolus. In eo sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ Dei. August. Sapientia ad diuina, scientia ad humana refertur. Hæc scientia integre ponenda est in Christo. Ratio, secundũ Tho. loco præallegato. q 9. articu. 3 est: quia imperfectam animam non decuit Deum assumere, & cum intellectus possibilis sit in potentia ad omnia intelligibilia. Reducitur autem ad actum per intellectum agentem species intelligibiles in ipso intellectu ponendo: Omne autem, quod est in potentia est imperfectum: nisi reducatur ad actum: quare verbũ animam assumendo, ne esset imperfecta: omnium speties intelligibiles eidem impressit:

Isa. 9.

Collo. 1.

ad quæ intellectus possibilis erat in potentia. Attamen, vt dicit Alexander loco pręallegato.q.130. Hac scientia non simul omnia speculabatur.

Quintam scientiam ponunt doctores.s. Alexander loco præallegato.q. 127. quam vocat secundum pœnalem naturam assumptam, & Bonauentu.3.d.14.q.8. & in breuiloquio parte.4.c.6. vocat secundum sensibilem experientiam, & quia sensus non percipit rem; nisi ad obiecti præsentiam: hinc est (vt dicit) ꝙ secundum cognitionem sensitiuam: quam vocat etiam in 2. experimentalem, non simul cognoscebat omnia, sed modo hæc, modo illa. Et vt dicit in 3.q.8.allegata, sicut Christus in intellectu habuit per quartam scientiam cognitionem simplicis notitiæ: quæ consistebat in habitibus, & speciebus animę Christi à principio suę conditionis inditis ex beneficio conditoris: sic cognitionem experientiæ habuit in sensu, & hoc consistebat in vsibus sensuum exteriorum secundum quartam scientiam.s. simplicis notitię. Secundū vero quintam, quia sensus exterior ad aliquid conuertebatur de nouo: ad quod prius non fuerat; hinc est, ꝙ cognitione experientiæ proficiebat, vt dicit Apostolus. Didicit ex his; quæ passus est obedientiam. Et Ambrosius dicit, ꝙ in eo sensus proficiebat humanus. Sed hic profectus scientię experimentalis in Christo in duobus differebat.

Heb. 5.

Qua scientia, & quō proficiebat Christus.

Primo quia Christus non proficiebat veniendo in notitiam rei prius incognitæ, sed quod cognoscebat vno modo.s. per simplicem notitiam proficiebat: quia cognoscebat alio modo.s. per experientiam.

Secundo differebat: quia profectus noster est secundum existentiam, profectus illius.s. Christi solum erat secundum apparentiam. hęc Bonauentura. Sic ergo patet quomodo intelligitur illud Iesus proficiebat sapientia &c. Et sic iam dictis patet, quòd animæ Christi plenitudo sapientię, & scientiæ omnium pręsentium præteritorum, & futurorum existentium, & possibilium est communicata. Hinc est, quòd ipse Christus debet dici, sicuti & est: maximus omnium prophetarum.

Lucæ 2.

Tertium pandens Christum verum: immo maximū prophetarum fuisse, est prophetarum originatio, & auctoritas. Teste enim Arist. in lib. de secretis secretorum: ostendens causam prophetiarum dicit, ꝙ est Deus excelsus, & gloriosus. Vnde dicit ꝙ plurima reuelat sanctis prophetis suis, & iustis. Auic.10. Meathy alias Metha. dicit, ꝙ prophetia est ex Deo, & ex missione eius. Auerrois in lib. de somno, & vigilia dicit, ꝙ prophetiæ sunt à Deo, aut cum medio: aut sine medio. Ptolomeus idē ponit in suo centiloquio, prout exponit Aly in commento super prima propositione di. ꝙ multi habent prophetiam per inspirationem diuinam prophetias spiritu sancto locutos, & non voluntate humana ponit Apostolus Petrus: Iohel idem ponit dicens. Super seruos meos, & ancillas meas effundam de spiritu meo. Sequitur, & prophetabunt. Cum ergo Christus fuerit uerus Deus (vt dicetur fructu, & conformitate.14.huius.2. & spiritus nō est ei datus.s. eius animæ, & vt homo ad mensuram, cum in eo habitet plenitudo deitatis, ac super eum requieuerit, vt dictum est per Isa. Spiritus sapientię, scientię: consilij, & intellectus: quare notitiam Deus animę Christi eidem vnitę dedit plenissimę omnia futura cognoscendi; quare si pro quia concedendum est, ꝙ puri homines multi fuerunt veri prophetę; vt patet in serie scripturæ: à fortiori concedi debet de homine Deo: cui notitia omnium est data, vt iam dicta ostendunt.

Petri 1.

Iocl. 2.

Isa. 11.

Quartum propositum confirmans Christum verum prophetam esse, & fuisse est testium veracitas, & multiplicitas. Saraceni oēs Christum confitentur maximum fuisse prophetā. Moyses de Christo prophetando dicit, Deū sibi dixisse: vt habetur. Prophetam suscitabo eis de medio fratrum suorum similem tui, & ponam verba mea in ore eius. Loqueturque ad eos omnia; quæ pręcepero illi; qui verba eius, quæ loquetur in nomine meo audire noluerit: ego vltor existam. Ista non potest intelligi de quolibet propheta post Moysen à Deo directo populo Israelitico, sed solum de Christo. Ratio; quia est vindicta subsecuta contra eum non audientes: quia enim nulla maior vltio à Deo facta est, quàm contra Iudeos; qui Christum noluerunt audire: hæc prophetia de ipso est; vt de Mesia spetialiter dicta.

Deut. 18.

Cur tam magna vltio sit contra iudæos facta.

Propheta ipse Christus vocatus est à populo. Hic est Iesus propheta à Nazareth Galileę. Matth. 21.

A turba post suscitationem adolescentis in ciuitate Naim. Propheta magnus surrexit in nobis &c. Lucæ 7.

A duobus discipulis euntibus in Emaus. Iesus fuit vir prophetia potens in opere, & in sermone. Luc. 24.

A muliere Samaritana.di.sibi. Domine, vt video, propheta es tu. Ioan. 4.

Ab hominibus de quinque panibus saciatis. dicentibus. Hic est vere propheta; qui venturus est in mundum. Ioan. 6.

A ceco à Christo illuminato. Propheta est. Ioan. 9.

A turba. Hic est vere propheta. Sic ergo cum à multis sit dictus propheta non adulatorie; sed veritate, & experientia, Christus est vere propheta. Ioan. 7.

Quintum declarans propositum est futurorū predictio, & pręclaritas. Ipse enim cum sciret omnia multis pędixit futura. Et vt hoc videatur clarius explicandum est per ea; quę in san

ctō Euangelio prędicta ab ipso Iesu ostendũtur. Prophetando.n.Christus prædixit.
Matth. 5. Primo Petro,& Andreæ esse futuros piscato-
Luc. 5. res hominum. Et specialiter beato Petro.
Matth. 8. Secundo de multorum ad fidem cõuersione, & iudęorum dimissionem. Multi venient ab oriente,& occidenter,& recumbent cum Habraham &c. in regno cœlorum. filij autem regni eijcientur foras &c.
Matth. 10. Tertio discipulorum persequutionem. Tra-
Ioan. 16. dent enim vos in concilijs &c.Et Ioan. Venit hora in qua omnis qui interficit vos, arbitretur se obsequium præstare Deo.
Lucæ 12. Quarto de subministratione verbi. Spiritus
Matth. 10. sanctus docebit vos in illa hora quid loquamini &c. Et cum autem tradent vos: nolite cogitare quomodo,aut quid loquamini. Dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini.
Quinto Capharnaum, & aliarum ciuitatum
Matt. 11. punitionem. Veh tibi Capharnaum &c. Veh
Lucæ 10. tibi Bethsaida &c. Et idem habetur. Luc. 10.
Sexto Iudæorum in iuditio finali condemna-
Matth. 12. tionem. Viri Niniuitę surgent in iuditio cum generatione ista, & condemnabunt eam &c. Septimo scribarum, & pharisęorum in pecca-
Ioan. 8. to decessum. In peccato vestro moriemini.
Octauo de humani generis vltima resuscita-
Ioan. 5. tione. Mortui audient vocem filij Dei, & qui audierint viuent &c.
Matth. 24. Nono de iudicij finalis executione. Videbũt filium hominis venientem in nube cum maiestate &c.
Decimo de bonorum à malis separatione.
Matth. 12. Mitet filius hominis angelos suos, & separabunt malos de medio iustorum &c.
Vndecimo de Eliæ aduentu, & destinatione,
Matth. 17. Elias venturus est,& restituet omnia.
Duodecimo de futurorum hęreticorum ad-
Matth. 24. uentu,& prædicatione. Videte ne quis vos seducat. Multi surgent pseudo prophetæ &c.
Tertiodecimo de Antichristi à Iudæis susce-
Ioan. 5. ptione. Si alius venerit in nomine suo illum suscipietis.
Nota. Quartodecimo de electorum futura per Anti
Matth. 24. christum tribulatione. Tradent enim vos in tribulatione,& occident vos &c.
Matth. 24. Quintodecimo de Antichristi vexatione. Cũ audieritis abominationem &c. Sequitur. Erit enim tribulatio magna qualis nunquam fuit &c.
Sextodecimo de electorum à Deo debita distinctione, & distinctorum à Deo electione.
Matth. 24. Erunt duo in agro: vnus assumetur: alter relinquetur.
Matth. 24. Decimoseptimo de vigilantium à Deo retributione. Beatus ille seruus: quem cum venerit dominus: inuenerit vigilantem &c.
Lucæ 6. Decimooctauo de diuitum post hanc vitam punitione. Veh vobis diuitibus: qui habetis hic consolationem vestram &c.

Decimonono de suę gloriæ discipulis ostensione. Sunt quidam de hic stantibus; qui nõ Matth. 16.
gustabunt mortem: donec videant filium ho & 17.
minis in regno suo. Et sequitur. c. 17. ꝙ post dies octo duxit eos in montem.
Vigesimo de stateris in piscis ore inuentione.
Dixit Iesus Petro. Vade ad mare,& mitte ha- Matth. 17.
mum,& eum piscem, qui primus ascenderit, tolles:& aperto ore eius inuenies staterem: illum summens da eis pro me, & pro te.
Vigesimoprimo de potestate, & peccatorum absolutione. Quodcunq; alligaueritis super Matth. 18.
ram erit ligatum, & in cœlo &c.
Vigesimosecundo de iniuriarum dimissione. Sic pater vester cœlestis faciet vobis: si nõ Matth. 18
dimiseritis vnusquisque fratri suo de cordibus vestris.
Vigesimotertio de vitæ æternę pro dimissione mundi, & abdicatione donatione. Amen Matth. 19.
dico vobis; ꝙ vos, qui reliquistis omnia &c. Et sequitur. Centuplum accipietis, & vitam æternam possidebitis.
Vigesimoquarto de gratię diuinæ à Iudæis subtractione. Auferetur à vobis regnum Dei, Matth. 21.
& dabitur genti facienti fructum.
Vigesimoquinto, de partis Magdalenæ permansione. Maria optimam partem elegit; quę Lucæ 10.
non auferetur ab ea.
Vigesimosexto de sanctorum à Iudæis occisione. Mitto ad vos prophetas, & sapientes. Matth. 23.
sequitur. Et ex illis occidetis &c.
Vigesimoseptimo de hipocritarum,& pharisæorum multiplici dãnatione. Veh. vobis scri- Matth. 23.
bæ,& pharisæi hipocritæ.
Vigesimooctauo de patris in spiritu adoratione. Venit tempus, & nunc est quando veri Ioan. 4.
adoratores adorabunt patrem in spiritu, & veritate &c.
Vigesimonono de filij Reguli sanatione. Filius tuus viuit &c. Ioan. 4.
Trigesimo de regni abiectione. Iesus cum co Ioan. 6.
gitasset; quia venturi essent, vt raperent eum, & facerent regem, fugit &c.
Trigesimoprimo de Iacobi, & Ioannis passione per calicis degustationem. Calicem meũ Matth. 20.
bibetis &c.
Trigesimosecundo de templi proiectione ad terram. Amen dico vobis non relinquetur la Matth. 24.
pis super labidem.
Trigesimotertio de Hierusalem destructione. Fleuit enim super illam; ad terram pro- Matth. 23.
sternent te &c. Luc. 17.19
Trigesimoquarto de futura sua passione. Filius hominis tradetur principibus &c. Matth. 20. & 26.
Trigesimoquinto de Lazari morte. Lazarus Lucæ 18.
amicus noster mortuus est &c. Ioan. 11.
Trigesimosexto. de sua proditione. Vnus vestrum me tradet &c. Matth. 26.
Trigesimoseptimo de corporis sui passionati à Magdalena unctione. Mittens hæc vn- Matth. 26.
guentum

guentum hoc in corpus meum: ad sepeliendum me fecit.
Matth. 26. Trigesimooctauo, de Petri trina negatione. Ter me negabis &c.
Trigesimonono, de discipulorum scandaliza
Matth. 26. tione. Omnes quidem scandalum patiemini &c. Et ipsorum discipulorum à se recessu.
Ioan. 16. Ecce venit hora, vt dispergamini in propria, & me solum relinquatis.
Quadragesimo de hominis portantis amphoram aquæ inuentione. Inuenerunt sicut dixe-
Lucæ 22. rat illis Iesus &c.
Quadragesimoprimo de sua resurrectione.
Ioan. 3. Soluite templum hoc, & in triduo &c. Sicut
Mat. 12. 16 Ionas &c. Tertia die resurget.
Lucæ 11. Quadragesimosecundo spiritus sancti in Apo
Lucæ 24. stolos superuentione. Sedete in ciuitate, do-
Ioan. 14. nec induamini virtute ex alto. Et Io. Ego ro-
& 15. gabo patrem, & alium paraclitum dabit vobis &c. Cum venerit paraclitus &c.
Ioan. 21. Quadragesimotertio Petri mortem, & terminationem. Amen dico tibi, cum esses iunior cingebas te. Sequitur, cum autem senueris, alius cinget te, & ducet quo tu non vis; significans qua morte clarificaturus esset Deum. Plura alia dominus, & Saluator noster futura nonnullis dixit: sed præfata sufficiant ad ostendendum ipsum multa futura prędixisse. Et
Deut. 18. quia (vt habetur.) signum veri prophetæ à fal
De signo ueri ꝓphetæ a falso. so, est, si id, quod prędixit eueniat, hinc est, ꝙ cum supradicta omnia pręter id; quod de Antichristo, & finali iudicio prædixit, opere fuerint adimpleta, verum prophetam fuisse Christum comprobatur. Ac quæ nondũ sunt completa sine dubio tenendum est implenda esse: considerando tam multiplicia ab ipso prædicta effectui iam mandata, quia ueritas pręmissorum certitudo est futurorum.
Sextum ostendens Christum verum prophetam, & summum est suę mentis luciditas, vt patet ex sacro eloquio. Et beatus. Greg. attestatur Homel. idest super Ezech. Spiritus prophetiæ non semper mentibus prophetarum adest. Ratio (vt dicit.) Vt cum non habent agnoscant se ex dono habere, cum habent. Et ponit exemplum de Eliseo: super quem requieuit duplex spiritus Eliæ: qui tamen à
4. Reg. 2. muliere ad pedes eius ruente astrictus; cum eius discipulus, & minister Giezi vellet amouere eam dixit. Dimitte illam: quia anima eius in amaritudine est, & dominus celauit à me. Et non solum spiritus prophetiæ nõ semper prophetis adest, sed ipsos illuminando diuersimodè hoc peragit penes ætates; quia
Deus spiritu ꝓphetiæ illuminat diuersimode penes ętates, & tẽpora. quosdam in pueritia illustrat: sicut Isaiam, & Hieremiam. Quosdam in iuuentute, sicut Ezechielem, & Danielem. Quosdam in antiquitate, sicut Malachiam, & sic de alijs similibus, vt patet in serie veteris testamenti; vbi ostenditur, ꝙ quidam prophetico spiritu in

diuersis ętatibus à Deo sunt illuminati. Illustrat eos varie penes tẽpora diuersa, vt enim dicit beatus Grego. Homel. 1. super Ezech. Spiritus prophetiæ quandoq; animum tangit prophetæ de præsenti; sicut Ioannem Baptistam dicentem. Ecce agnus Dei &c. Et tamen Ioan. 1.
non de futuro: quia descensum Christi ad infernum nesciuit: patet, quia misit discipulos ad Christum, vt interrogarent eum. Tu quis Matth. 11.
es? Aliquando tangit de futuro, & non de præsenti: sicut de Isaac, qui Iacob in præsen- Gen. 26.
tia sui positum non agnouit: cui tamen ventura prædixit. De præsenti, & de futuro aliquñ tangit: sicut habetur de Iacob; qui filios Io- Gen. 48.
seph oculis corporis non vidit; sed per spiritum, & pręsentes agnouit, & futura prædixit. De præsenti, præterito, & futuro aliquando tãgit, vt patet de Helisabeth matre Ioannis Baptistæ: quæ de præsenti Mariam matrem Dei agnouit. De præterito verba dicta ab Angelo ad Mariam sciuit, & perficienda in Maria pro futuro ei dicta declarauit. De præterito, & non de futuro aliquando tangit, sicut Paulus. Nam de præterito Euangelium reuelatione didicit: sed quid ei in Hierusalem contingere debebat non vidit, immo ignorauit. De futuro, sed non de præterito aliquando Act. 21.
tangit: sicut de Eliseo; qui non cognouit, vbi 4. Reg. 6.
ferrum cęciderat, & tamen sciuit quid futurũ de ipso erat. De præterito, & futuro aliquando, sicut de Moyse; qui de præterito omnia facta à Deo, & patribus nouit, vt patet per librum Gen. quem condidit. Et de futuro; quia prophetam Iesum de gente Israelitica surrecturum prædixit. Et non solum temporibus Deut. 18.
præfatis distinctis spiritus propheticus mentes prophetarum irradiat: sed in pręfatis declarando diuersimodè in quolibet præfatorũ temporum se habet. Incipiendo à præsenti diuersitatem exhibet; quia ex parte tangit, & ex parte non tangit, sicut Petrus sciuit viros ad ianuam venisse; sed ad quid nesciuit. De fu- Act. 10.
turo ex parte tangit, & ex parte non, vt patet de filijs prophetarum, qui sciuerunt Eliam 4. Reg. 2.
tollendum; sed ignorauerunt eum non inueniendum, sicut Eliseus, sciuit regem Israel to- 4. Reg. 13.
tiens percussurum suos hostes quotiens terrã percuteret, & tamen quotiens percutere terram deberet ignorauit. Tangit etiam quosdã ex proximo, sed non ex longinquo: sicut Samuelem; qui sciuit Saul regem futurum, & Dauid, ꝙ ei succederet: sed ꝙ Dauid esset futurus pater Christi non vidit. Quosdam tangit de longinquo, sed non de proximo: sicut Dauid cognouit Deum incarnandum: ad cœlos ascensurum, & sessurum ad dexteram patris, & tamen seruum Misboseth contra dominum suum mentitum nõ cognouit. De proximo, & longinquo; tangit. De longinquo Isa. Ecce virgo concipiet. De proximo Ezechiam.

2.Cor. 13. chiam 15. annis superuicturum prædicendo.
Item vt dicit Glo. Circa futurorum in spiritu visionem est magna diferentia. Quidam vident futura, sed non intelligunt, vt Pharao 7. spicas & 7. boues, qui non intellexit quid significarent. Quidam non vident, sed intelligunt, vt Ioseph. Quidam vident, & intelligunt sicut Daniel somnum Nabuchodonosor vidit in spiritu, & quid significaret apperuit.

Insuper non solum est differentia in præfatis, sed etiam in modis manifestandi, & illustrandi. Vnde dominus sua abdita, siue respectu prę teritorum, siue præsentium, aut futurorum re uelat aliquando per opera, & facta, & ad istū possunt reduci plures modi alij videlicet.

Primo operum significatione, vt patet de Arca Noe significante ecclesiam, in qua saluantur homines. Et Isaiæ locutus est dominus di. Solue saccum de lumbis tuis, significans capti uitatem soluendam iudęorum.

Secundo figurarum, & ænigmatum ostensione dicente domino. Nu. 12. quod Moisi non per enigmata, & figuras, aut per somnia, & in visio ne est loquutus; sed palam est ei loquutus.

Exo. 20. Tertio signorum, & portentorum exhibitione. Cunctus populus audiebat voces, & videbat lampades &c. Et causa dicitur ibidem à Moise.

Quarto scripturæ impressione. Dan. 5. Vidit digitos manus scribētis in pariete &c. & quid significarent dicitur ibidem à Daniele.

Quinto miraculorum operatione, sicut Moises fecit, & Elias, & alij, quę spiritualiter aliud significabant.

Sexto flagellorum incussione, sicut 10. plagæ Egypti 10. persequutiones significarunt ecclesiæ.

Septimo creaturarum informatione, psal. Cęli enarrant gloriam Dei &c.

Octauo beneficiorum impensione psal. In co lumna nubis loquebatur ad eos &c.

Multis modis referat Deus sua secreta & fienda. Alio modo Deus sua secreta, & fienda referat per dicta, & hoc peragit multis modis, prout declarat beatus Greg. 28. moral. cap. 8. super 1. Iob. Nunquid producit luciferum in tempo re suo? Vbi dicit, quòd Deus loquitur in subiecta creatura, scilicet per Angelum, & suam indicat voluntatem.

Ioan. 12. Aliquando verbis solum, & non rebus, sicut Christo dicente Pater clarifica filium tuum. Respondit Deus pater per Angelum. Clarificaui &c.

Aliquando rebus, & non verbis, sicut Ezechie li ostendit speciem electri &c. Ostendens redemptorem nostrum, & auream habuisse deitatem, tamen carne velatam, & angelicam cla ritatem miraculis protestatam.

Aliquando simul rebus, & verbis, sicut ibi. Adam increpando, & deambulando. In deambulatione recessum ostēdit à corde, & sui pec cati agnitionem eum increpando.

Aliquando loquitur imaginibus oculis cordis ostensis, sicut Iacob vidit scalam in visione. Et Petrus vidit linteum &c. Et Paulus virū macedonem. Gen. 26. Act. 10. Act. 20.

Aliquādo loquitur imaginibus ex aere assum ptis, & oculis corporis ostensis, sicut Abrahæ tres viri apparuerunt, & sibi locuti sunt &c. vbi dicit Greg. Nisi enim nobis angeli quædā interna nunciantes ad tempus corpora ex ae re sumerent, exterioribus profecto nostris ob tutibus non apparerent.

Aliquando loquitur cęlestibus substantiis, scilicet per angelos, sicut Christo baptizato vox sonuit de nube dicens. Hic est filius meus dilectus.

Aliquando loquitur terrenis substantiis, sicut per Asinam Baalam reprehendit.

Aliquando simul terrenis, & cælestibus substantiis loquitur. Moises rubum ardentem vidit, & vocem audiuit loquentis. Exo. 3.

Aliquando humanis cordibus ita loquitur, vt ipse Angelus mentis obtutibus præsentetur, vt patet in Zacharia. Ecce angelus domini qui loquebatur &c. vbi Gregorius. Sæpe enim exterius non apparent, sed sic angelici spiritus prophetarum sensibus voluntatem Dei innotescunt, atque eos ita ad sublimia subleuāt, vt quæcunq; in rebus futura sunt in causis originalibus præsentia demonstrent. Sed istud debet sane intelligi, non quòd angelus illabatur mentibus, quia hoc est solius Dei, sed debet intelligi, quòd menti præsto est, vel per modum irradiantis, vel speculum offerentis, vel linguæ efficaciter exprimentis. Zach. 4.

Præter modos predictos sunt alij, quibus per dicta modo singulari Deus sua occulta indicat.

Et primus est vocali expræssione, sicut Deus vocauit Moisen, dum ad videndum rubum iret. Exo. 3.

Secundus est doctorum eruditione, dicente Christo. Qui vos audit, me audit. Matt. 10.

Tertius est peccatorum improperatione. Adam, vbi es &c. Gen. 3.

Item alio modo Deus occulta reuelat, & hoc est per visionem, sicut dicitur. Apparebo in vi sione. Et Isa. Visio Isaiæ &c. Sed visio est triplex, videlicet. Num. 12. Isa. 1.

Corporalis, & hac visione indicatum est Moi si à Deo Dei voluntas, & futura. quando vidit rubum, & Hieremias ollam succensam &c. Exo. 3. Hiere. 2.

Alia est visio imaginaria, sicut Ezechiel vidit templum, & omnia ipsius, & Hierusalem, & illuc fuit ductus in spiritu.

Tertia est visio intellectualis, sicut Isaias vidit dominum, & Seraphin. Et præfatis visionibus prophetæ, à Deo sunt illustrati, & futura prædixerunt, vt patet in sacra scriptura eui denter. Isa. 6.

Modo alio Deus reuelat sua prophetis videlicet per somnia, vt Salomoni. Danieli, & Dauid sunt multa prophetica reuelata.

Reuelat et Deus futura & occulta per immissionem spiritus sancti.

Sed vltimo Deus reserat per solam spiritus sancti inspirationem exteriori adminiculo remoto facti, vel dicti somnii, vel visionis, sicut Dauid, qui dicebat. Audiam quid loquatur in me dominus Deus, de quo modo loquitur beatus Grego. in Homel. pentecost. dicens. Mox mentem tetigisse, docuisse est. Et beatus Petrus Spiritu sancto misso de cælo loquuti sunt sancti prophetæ &c. Prælibatis ergo modis, & viis futura, & occulta, vt patet ex sacra scriptura, Deus reserauit, & indicauit. Ex quibus apparet.

1. Petr. 1.

Primo, vt dictum est, quod spiritus prophetiæ non semper adest intellectui prophetarum, quia aliquando sic, & aliquando non.

Secundo apparet, quod non vniformiter prophetæ à Deo illustrantur, quia aliqui de præterito, aliqui respectu præsentis, & alij respectu futuri.

Tertio quod distinctis modis, etiam futura, & occulta reuelando Deus est loquutus.

Christus ab instanti conceptionis fuit propheta.

Sextum ad propositum nostrum, ut dixi ostendens Christum verũ prophetam est suæ mentis luciditas, quia ab instanti conceptionis, cum anima eius fuerit beata, & deitati coniuncta non solum ab utero, sed in utero, & ante omnes, fuit propheta, & omnia sunt ei reuelata, utpote Deo unita immutatiue, & copulata. In quo, & quo omnia nouit, ut omnisciens nominetur. Et cum in Deo nihil sit præteritum, seu futurum, sed omnia præsentia sunt, hinc est, quod anima eius benedicta omnia præsentialiter scit, in Deo, & Deo, & à Deo: quare præterita, præsentia nouit, & futura: quamuis ipsi omnia sint præsentia, vt dictum est. Ac cum personaliter deitati sit unita, & inseparabiliter deitatem continue contempletur unico, & solo modo cernendo deitatem, cui coniungitur, omnes modos, uias, & formas noscit, & agnouit, quare sua mente illustrata existẽte, secure dicere possumus ipsum esse, & fuisse maximum prophetarum.

Nota.

Et illum prophetam excellentissimum, qui uenturus est in mundum. Quibus omnibus apparet clare declaratum dominum Iesum prophetam esse, & fuisse lucidum, prout dicebat prima pars huius sextæ conformitatis.

SECVNDAE PARTIS FRVCTVS, & conformitatis 6. & decimæ octauæ in ordine, scilicet Franciscus radiatur. Expositio.

ESSENTIA diuina, cum omnia repræsentet, ut pote speculum, exẽplar, ars, & ratio omnium extra se fiendorum, ac efficacissima sit in operando, vtpote omnipotẽs, hinc est, quod reuelare potest, quę transiere, præsentia sunt, & futura, prout uult, quãdo, & quomodo, simul, & successiue, quibus sue placet, & dictat reserandum sua prouidentia, qua mundialis fabrica agitur, & gubernatur. Quapropter sua sapientia, cuius non est numerus, uolens ecclesiam snam hominum gradibus ordinare diuersis, iuxta dictum Apostoli. Quosdam dedit Apostolos, quosdam autẽ prophetas, alios euangelistas, alios autem pastores, & doctores ad consumationem sanctorum in opus ministerij, in ædificationem corporis Christi, donec occuramus omnes in vnitatem fidei, & agnitionis filij Dei in uirũ perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi. Apostoliq; dictum sit intelligendũ, sicut à potiori iam dicti denominentur status, & gradus: Cuius ratio est, quia idem repertus est Apostolus, euangelista, & propheta, videlicet Ioannes euangelista, & sic de alijs. Et sicut in primo statu ecclesiæ est factum, sic in alijs. Et præcipue beati Fran. tempore, & in suis fratribus, ac in ipso. Ipsum videlicet cum pluribus sociorum uere faciendo Apostolos per imitationem perfectam uitæ Christi: Euangelistas per prædicationem: Prophetas per irradiationem plenissimam futurorum, & reseratione, & sic esse, quia de fratribus socijs, & filijs beati Fran. lib. 1. conformitate 8. parte 2. est patefactum, id restat ostendendum de patre ipso beato Fran. & quia uere Apostolum ostendit conformitas 9. primi lib. in parte 2. Euangelistam, & prædicatorem, ac informatorem reserauit conformitas 10. & 12. primi libri, consequenter est hic declarandum quomodo à Christo Deo factus est propheta præclarus, & excellens, prout hæc 2. pars istius conformitatis declarare intendit, cum dicat. Franciscus radiatur, à quo? certe à Deo. Et quo? certe spiritu prophetico. Et sic esse, per exempla est demonstrandum, quorum exemplorum testificantium eum radiatum spiritu prophetico.

Ephe. 4.

Primum est, de quo dicit legenda trium sociorum. Cum esset B. Fran. adhuc secularis, & in captiuitate positus Perusinorum, cum multis suis conciuibus, & die quadam cum captiui contristarentur, & ipse exultaret, super hoc tanquam fatuus redargutus à quodam, quod in car-

Attestãtia B. Fran. filii se prophetam.

in carcere, lætabatur, uiua uoce beatus Fran. respondit di. Quid putatis de me? adhuc ado rabor per totum mundum.

Secundum exemplum, ponitur ibidem. Cum enim secularis existens suis nouis uestimentis militem pauperem contexisset, & nocte sequenti se sopori dedisset, ac palatium vidisset cum militaribus armis, crucis signaculo insignitis, ipsumq; suum fore, militumq; suorum si uexillum crucis constanter assumeret audisset, à somno læuatus cum lætitia magna præ solito esset repletus, interrogatus de lætitiæ causa, respondit prophetice inquiens. Scio me magnum principem futurum. Idipsum ponit frater Thomas in sua legenda.

Tertium exemplum ponitur in legenda trium sociorum. Secularis adhuc existens, cum sero quodam cum sociis cęnasset, & demum irent socii ante ipsum cantando; ipse vero post ipsos ibat baculum in manu quasi dominus portans, non cantans; sed meditans, visitatus à domino tanta est dulcedine repletus, quod nec loqui poterat, nec moueri, adeoq; dicta dulcedine est perfusus, ut nihil sentire, vel audire posset, nisi dulcedinem illam: sicq; eum à sensu carnali alienauerat; quod si fuisset totus frustatim incisus non potuisset de loco se mouere. Cum uero socij eius retro respicerent, & viderent eum à se ita remotum, reuertentes ad ipsum territi cernunt ipsum iam quasi in virum alterum mutatum, interrogantesq; eum dixerunt. Quid cogitasti; quia non venisti post nos, forsitan vxorem accipere cogitasti? Quibus beatus Fran. viua voce respondit. Verum dixistis, quia nobiliorem, & ditiorē, ac pulchiorem sponsam, quam unquam videritis accipere cogitaui. Hæc autem à Deo inspiratus dicebat de religione, quam suscepit cæteris paupertate nobiliorem, pulchriorem, & ditiorem.

Quartum exēplum ponitur in 2. parte legendę maioris. Nam post mundi abdicationem factam à beato Frā. coram episcopo cum de Assisio recederet, & iret per quandam siluam à latronibus agressus, & interrogatus, q̄s esset? prophetica voce respōdit. Preco (inquit) sum magni regis, & sic fuisse 2. conformitas primi libri ostendit.

Quintum exemplum etiam ponitur in legenda trium sociorum, quod beatus Fran. iuxta mandatum sibi factum e cruce iam mūdo abdicato) cum operi intenderet sancti Dumiani, ad transeuntes, & habitantes iuxta ipsam ecclesiam gallice cantabat alta voce di. Venite, & addiuuate me in opere ecclesiæ S. Damiani, quæ futura est monasterium dominarum, quarum fama, & vita in vniuersali ecclesia glorificabitur pater noster cęlestis. Ad litteram adimpletum fuit, quia fuit postmodum monasterium S. Claræ, & pauperum dominarum.

Sextum exemplum ponitur in 3. parte legendæ maioris de fratre Egidio, quem ad ordinem recipiendo beatus Fran. de eo prædixit, quod licet esset idiota, & simplex ad excelsæ contemplationis apicem sublimandus esset, & sic euenit, vt lib. 1. conformitate 8. est dictū.

Septimum exemplum ad hoc est (vt ponitur in legenda trium sociorum) Fratre Egidio iā ad ordinem recepto) cum iuisset cum eo ad Marchiam, dixit ei beatus Fran. dilatationem sui ordinis prophetādo. Frater Egidi, nostra religio similis est piscatori, qui mittit retia sua in aquam capiens piscium multitudinem & paruos in aqua relinquens, magnos eligit in vasa sua, sicque prophetauit ordinem dilatandum. Ordinis etiam dilatationem, & præuidit, & fratribus antedixit, vt dicit legenda maior parte 3. Nam beatus Fran. cum in quodam loco solitario annos deploraret adolescentiæ non fine culpa transactos, certificatus fuit à domino de remissione plenaria omniū delictorū. Raptus deinde supra se ac in quod dam mirandum lumen totus absorptus dilatato mentis sinu, quæ circa se, & filios suos futura erant, luculenter aspexit. Vnde reuersus ad fratres inquit. Confortamini charissimi, & gaudete in domino, nec quia pauci estis efficiamini tristes, nec vos terreat mea, vel vestra simplicitas, quoniam sicut à domino mihi in veritate ostensum est, in magnam multitudinem faciet vos crescere dominus, suæq; benedictionis gratia multipliciter dilatabit. Hæc vidit, dum quatuor soli essent fratres.

Octauum ostendens præpositum est id, quod beatus Fran. dum ad senarium numerum excreuissent, eis dixit (vt dicit legenda trium sociorum, & fratris Thomæ.) Nolite (inquit) timere: quia pusilli, & insipientes videmini, sed secure pœnitentiam annuncietis, confidentes in domino, qui vicit mundum, quod spiritu sancto loquetur per vos, & in vobis ad exhortandum omnes, ut conuertantur ad ipsum, & eius mandata obseruent. Inuenietis quosdam homines mansuetos, fideles, & benignos, qui cum gaudio vos, & vestra verba recipient. Aliosq; plures infideles superbos blasphemos qui exprobrantes resistent vobis, & his, quæ dicetis. Ponite ergo in cordibus vestris patienter, & humiliter omnia tolerare. Sed hæc cū fratres audissent, timere cęperūt, ad quos. S. Fr. ait. Nolite timere, quoniā non post multū tēpus venient ad vos multi sapientes, & nobiles, eruntq; vobiscum prædicantes regibus, & principibus, & populis multis. Multi vero conuertentur ad dominum, & per vniuersum mundum multiplicabit Deus familiam suam, & augebit. Et dixit. Vidi plenas ad nos venientium vias. Veniunt Francigenæ, festinant Hyspani, Theutonici currunt, & Anglici, & aliarum diuersarum linguarum accelerat magna

multitudo. Hoc esse impletum ostendunt loca ordinis sita in qualibet orbis parte, ut con formitas 11. primi lib. declarat.

Nonum exemplum ad hoc est illud, quod dicit 8. pars legendæ maioris. Cum beatus Fran. pro approbatione regulæ papam Innocentiũ 3. adiret, & visionem aspexisset de arbore ingenti, cuius summitatem facillime à se apprehensam curuabat ad ima, inclinationem ad se summi pontificis, & ad socios prædixit, & sic euenit.

Decimum explum est, responsio facta per beatum Fran. summo pontifici dicto D. Innocentio 3. Qui cum diceret beato Fran. quod vita, quam seruare petebat, sibi nimis videbatur dura. Respondit beatus Fran. Non est formidandum, quod fame pereant æterni patris filij, & hæredes, qui ad imaginem regis Christi per spiritus sancti uirtutem de paupere matre nati, & ipsi per ipsum paupertatis sunt in religione paupercula generãdi. Si enim Deus regnum cœlorum suis imitatoribus promisit, quanto magis illa subministrabit; quæ communiter largitur bonis, & malis?

Vndecimum exemplum est fratris Morici de ordine intrando prædictio. Cum. n. ipse grauiter esset infirmus, supplex factus beato Fran. eidem beatus Fran. de micis panis, & oleo, quod coram virgine ardebat, misit antidotũ per fratres dicens eum liberandum, & vt bellatorem strenuum, ordini suo, scilicet nostro minorum, & aciei adiungendum, & sic euenit. Factus enim est frater minor vita, & sanctitate insignis, & iacet in Vrbe veteri.

Duodecimum exemplũ est ad hoc illud, quod habetur in legenda maiori parte 4. quando figuratus est in curru igneo, & apparuit fratribus, & tunc conscientiæ fratrum adinuicem nudæ factæ sunt. Et beatus Fran. ad fratres reuersus cępit secreta cordium rimari, & futura prædicere, vt dictum est fructu, & conformitate 15. in ordine, & 3. huius lib. 2. & tunc spiritũ Eliæ super eum quieuisse veraciter perpenderunt.

Tertiumdecimum exemplum ad hoc est, vt habetur quasi in fine legendæ trium sociorum, quomodo spiritu prophetico puidit D. Vgolinum Ostieñ. Episcopum sublimãdum ad papatum, & sibi prædixit hoc. Et quia diuina reuelatione hoc sciebat, ipsum futurum summũ pontificem, hoc semper prænunciabat ei in omnibus litteris, quas eidem scribebat, vocãs ipsum patrem totius mundi sic scribendo. Venerabili in Christo patri totius mũdi &c. Sicque factum est, ut post D. Honorium 3. ad papatus apicem sublimatus, dictus est. D. Gregorius 9. deuotissimus beato Fran. & ordini suo.

Quartumdecimum exemplum est, de quo dictum est conformitate 12. primi lib. parte 2. quando beato Fran. pergere volenti ad Franciam, dictus Cardinalis Florentię existens dixit. Ego nolo, quod tu uadas ultra montes, quia multi pręlati sunt, qui libenter impedirent bona tuæ religionis in curia Romana. Ego autem, & alij Cardinales, qui ipsam religionem diligimus libentius protegemus, & adiuuabimus eam si mãseris in circuitu istius prouinciæ. Cui beatus Fran. respondit; quia ex quo alios fratres miserat ad orbis partes, & ipse ire debebat, aliter esset ad sui verecundiam, quod ipse non pateretur; quæ ipsi erãt passuri. Et cum Cardinalis diceret, Quare misisti fratres ad moriendum fame, & ad tribulationes alias sustinendas? respondit ei B. Fr. magno feruore, & prophetię spiritu dicens. Domine, vos putatis, quod solummodo propter istas prouincias miserit fratres dominus, sed dico vobis in veritate, quod dominus elegit, & misit fratres propter profectum, & salutem animarum omnium hominũ huius mundi. Et non solum in terris fidelium, sed etiam in terris infidelium recipientur, & multas animas lucrabuntur. De quibus verbis Cardinalis ipse fuit valde miratus.

Quintumdecimum exemplum ad hoc est, q̃ beatus Fran. (vt habetur in legenda antiqua) animans fratres, vt irent pro eleemosyna confidenter, inter alia dixit. In veritate dico vobis, quod multi ex nobilioribus seculi venient ad istam congregationem, & pro magno honore, & gratia habebunt ire pro eleemosyna, & sic factum est, vt dictum est lib. 1. conformitate 8. parte 2. de Rege Ioanne Hierusalem, & Imperatore Constantinopolitano, & de Rege Armeniæ Ioanne, & de alijs filijs Regum, & de multis alijs nobilibus, qui seculo dimisso ad ordinem uenientes pro pane libenter iuerunt.

Sextumdecimum exemplum hoc ostendens est; quod cum sibi à Deo esset reuelatum (vt ipse dicit in testamento suo) quod in prædicatione in principio, & quando salutabat diceret. Dominus det vobis pacem, quidamq; ex socijs eius diceret beato Fran. quod aliqui de hoc scandalizabantur, respondit B. Fran. dimitte illos dicere, quia non percipiunt, quæ Dei sunt, sed & noli uerecundari, quoniam adhuc nobiles, & principes huius mundi de hac salutatione tua, tibi, & alijs fratribus reuerentiam exhibebunt, & est adimpletum, quia multi Christi inimici perfecta pace per beatum F. & fratres eidem sunt fœderati.

Decimumseptimum exemplũ ad hoc est, quia statum sui ordinis, usq; ad nouissimum diẽ, vt vidit permansurum, sic, & quid acturum: Nam omnia in ordine ventura Deus eidem oranti semel in loco. S. Mariæ de angelis sub visione statuæ, quæ apparuit Nabuchodonosor regi ostendit. Dũ enim oraret oculis eius Dan. 2.

corpo-

Per statuā quæ apparuit B.F. ad instar illius quæ apparuit regi Nabuchodonosor quid ostensum sit B.F. &c.

corporalibus, & coram ipso apparuit quædā statua; quæ habebat caput aureum, & faciem pulcherrimam: pectus, & brachia de argento: ventrem, & femora de ęre: tibias autem de ferro: pedes vero ex parte terreos, & ex parte fictiles, & erat vestita de sacco: de quo sacco multum erubescere videbatur. Qua visa cępit vehementer mirari de illius pulchritudine indicibili, & de eius mira magnitudine: insuper de erubescentia; quam habebat de sacco; quo erat sic induta. Et cum sic miraretur, & intente aspiceret caput eius pulcherrimum, & speciosam faciem; statua ipsa locuta est beato Francisco dicens. Quid miraris? Deus misit me ad te, vt in me disceres; quę circa ordinem tuum sunt ventura, & futura.

Descriptio formæ statuæ præfatæ.

Caput aureum, quod in me vides, & facies tā decora est principium tui ordinis positum in altitudine euangelicæ perfectionis. Et sicut ipsius metalli substantia est cunctis metallis preciosior, & locus capitis membris cunctis eminentior; ita principium tui ordinis est tātæ pręciositatis propter fraternam, & auream charitatem, & propter angelicam honestatē, & tantæ altitudinis propter euangelicam paupertatem; ꝙ totus mundus mirabitur. Et regina Sabba, idest sancta mater Ecclesia mirabitur, & dilatabitur in corde suo; cum videbit in primis electis ordinis tantam Christi pulchritudinem: sanctitatis, & sapientiæ spiritualis splēdorem, tanquam in angelicis speculis relucentem. Et beati erunt; qui illorum primorum lapidum præciosorum; immo capitum aureorum virtutes, & mores Christo se totaliter conformantes studuerunt imitari; magis illorū cœlesti pulchritudini, quam florentis mundi fallacijs adhęrendo.

Pectus uero, & brachia de argento est secundus tui ordinis status: qui tanto est primo inferior, quantum est inferius argentum auro: & sicut argentum præciositatem, claritatem, & sonoritatem habet magnam; sic iste status habet fratres nobiles genere; claros scientia, & sonoros prædicatione, & sublimes; in tantum, ꝙ aliqui eorum ad Papatum; aliqui ad Cardinalatum, & ad Episcopatum plurimi assumentur. Et quia per pectus, & brachia ostēditur hominis fortiudo; in illo tempore excitabit dominus in isto ordine tuo homines scientia argentatos, & præclaros virtute: qui tam scientia, quam virtutibus defendent religionem istam, & etiam vniuersam Ecclesiam à multiplicibus impugnationibus demonum, & à varijs impulsionibus hominum impiorū. Sed quāuis mirabilis erit generatio illa: erit tamen ad statum primorum perfectissimum inferior: sed sic est respectu primi status, sicut argentum respectu auri.

Post hoc est tertius status in ordine: qui ventri ęreo similabitur, & femoribus æreis. Quia sicut æs extimatur in minori precio, quam argentum; ita illi de statu tertio erunt primis, secundisque minores. Et quamuis tanquam æs in numerositate, & multa latitudine per orbis spacia distendētur: tamen erunt de his; quorum Deus venter est, & gloria religionis in confusione eorum; qui sola, quæ terrena sunt sapiunt. Et quamuis propter scientiam habeant linguam, tanquam æs sonans, & mirabilem; erunt tamen dilectores ventris, & femorum. Heu heu reputabuntur apud dominum (vt ait Apostolus.) Sicut ęs sonans, aut cymbalum tiniēs; quia alijs resonabunt verba cœlestia, & quasi ex femore spirituales filios generabunt, & ostenso alijs vitæ fonte, ipsi ventre arido, gratia, adhærebunt in terra. Attende.

Post istos vero erit quartus status terribilis, & pauendus: qui tibi nunc ostēditur in tibijs ferreis. Nam sicut ferrum domat, & dissipat æs; argentum, & aurum, ita status ille erit tantæ duriciei, & ferreæ prauitatis, ꝙ ex frigiditate, & horrida, rubigine; ac ferreis moribus illius periculosi temporis, obliuioni tradentur quæcūq; bona: quæ charitas aurea primorū, & argentea veritas secundorum, & ærea, siue sonora loquacitas tertiorum ædificauerat in sācta Ecclesia Dei, & domini nostri Iesu Christi. Tamen sicut tibiæ sustinent corpus; ita ille in quadam fortitudine ferrea, idest rubiginosæ hypocrisis corpus ordinis sustentabunt. Et tam venter prædictus, quam tibiæ iste ferreæ latebunt sub vestibus: quia sub religionis habitu contegentur; habitum quidem religionis, & pietatis habentes: intrinsecus autē sunt, seu erunt lupi rapaces. Et isti tales solū ventri seruientes, & etiam rubiginosi, & ferrei, mundo quidem latentes; sed domino manifesti: quia pręciosissima bona ad nihilum scilicet, prauæ vitæ maleo redegerunt: ideo ipsi tanquam ferrum diuersarum igne tribulationum, & maleis angustiarum terribili affligentur: vt non solum demonum, sed etiam rectorum seculi cū cladibus secularibus, & ignibus, & carbonibus excoquentur: vt potentes potenter tormenta patiantur. Et quia per irreuerentem duritiam peccauerunt: ab irreuerentibus durissime torquebuntur. Propter autem illas angustias ad tantam impatientiam mouebuntur, ꝙ sicut ferrum; quod omnibus metallis resistit: sic se omnibus opponent, ita, ꝙ nō solum potestatibus secularibus: sed etiā spiritualibus obstinate resistent, putantes se tanquam ferrum posse omnia conculcare; propter quod Deo maxime displicebunt.

Quintus vero status erit ex parte ferreum, quātum ad hypocritas supradictos, & ex parte terreum, quantum ad illos: qui secularibus negocijs se totaliter miscebunt. Et sicut vidisti in pedibus, ꝙ testa ex luto cocta, & ferrum simul apparuit, quæ tamen vniri nullatenus Nota.

possunt:

possunt: ita erit in extremo statu illius ordinis: quia orietur tanta diuisio, & tam abominanda inter ambitiosos hypocritas, & testeos ex luto temporalium concupiscientia carnis excoctos: ꝙ sicut testa, & ferrum nequibũt ex discordia maxima conuenire. Et contemnẽt non solum Euangelium, & regulam: sed etiam testis ferreis (hoc est) prauis affectionibus, & immundis conculabunt omnem sancti ordinis disciplinam. Et sicut testa, & ferrum diuisa sunt inuicem, ita multi ipsorum diuidentur inter se intus, & extra. Intus quidem contentiosè viuentes: extra vero partialitatibus, & tyranijs secularibus adhærentes: propter quod venient in tantam displicentiam omnium, ꝙ non solum vix in terris intrare poterunt, oel morari, sed vix portare habitum manifeste, & multi eorum punientur, & destruentur tormentis horribilibus per homines seculares: quia tam abominabiles pedes domus. & omne solum vitabit. Hoc autem totum veniet illis; quia totaliter ab aureo capite recesserunt. Beati autem erunt; qui in illir periculosis diebus ad pręciosi capitis monita reuertentur: quia tamquam aurum in fornace probabit illos, & quasi holocausta medullata coronam accipient in æternum.

Saccus de quo sum induta: de quo erubescere videor, est sancta paupertas: quæ cum sit totius ordinis decor, & speculum, & custodia singularis, & corona, & fundamentum omnimodæ sanctitatis deficientibus tamen omnibus studijs virtuosis (vt dictum est supra) de ipsa, scilicet paupertate sanctissima filij degeneres erubescent, & abiectis vilibus indumentis eligent præciosa, & cappas varias anxiæ, & simoniace procurabunt. Fælices vero, & beati erunt; qui vsque in finem perseuerauerint in his: quæ domino promiserunt. Et his dictis, statua illa disparuit. Et B. F. de his vehemẽter admirans, oues suas tanquam bonus pastor præsentes, & futuras domino cum multis lachrimis recommendauit. Qua visione, & alijs pluribus reuelationibus futura omnia fratrũ vidit, & prædixit.

Prædixit enim fratribus (teste fratre Leone) de ædificatione sumptuosa locorum di. Fratres mei: post nos venient fratres nostri, qui facient magnas domos; in quibus notabiles seculares honorifice habitare possent, & tunicas facient valde bonas; sed sufficit mihi in tempore illo, ꝙ fratres custodiant se à peccatis mortalibus.

Prædixit etiam, ꝙ fratres induerentur præciosis vestimentis di. cum dolore maximo pręuidens futura. Adhuc tantum relaxabitur rigor, & dominabitur tepor, ꝙ filij pauperis nõ verebuntur portare etiam scharlaticos pannos solo colore mutatos.

Prædixit beatus. F. per fratres ordinis multa mala exempla dari debere, & multos ordinẽ intraturos futuros meliores predecessoribus suis di. Veniet tempus, ꝙ malis exemplis malorum fratrum hæc Dei dilecta religio diffamabitur: ita vt pudeat exire in publicum. Qui vero tunc temporis ad suscipiendum ordinis habitum venerit, sola sancti spiritus operatione ducentur, & nullam in eis maculam caro impinget, & sanguis: eruntq; vere à domino benedicti, & licet in eis fuerint operationes meritoriæ: tamen frigescente charitate; quæ facit sanctos operari feruenter, venturæ sunt illis tentationes immensæ, & qui in tempore illo fuerint inuenti probati, erunt suis pręde-cessoribus meliores. Veh qui de sola specie & apparentia conuersationis religiosę sibi plaudentes, & in sua sapientia, & scientia confidẽtes inuenti fuerint otiosi, idest non exercitantes se in operibus virtuosis, & in via crucis, & pœnitentiæ in pura obseruantia Euangelij: quod professione tenentur pure, & simpliciter obseruare. Isti enim non resistent constanter tentationibus: quæ ad probationem electorum à Deo permittentur. Qui vero probati fuerint, & approbati, accipient coronam vitæ: ad quam exercitat eos interim malitia perfidorum, & reproborum.

Prędixit bea. F. fratres à domino confundendos: qui irent per viam sapientię, & dicebat fratribus talibus. Per vestram sapientiam, & scientiam Deus vos confundet, & ego confido in castaldis domini, idest demonibus, ꝙ per ipsos puniet vos dominus, & adhuc redibitis ad statum vestrum cum vituperio vestro velitis, nolitis.

Prædixit etiam, ꝙ fratres, qui propter studiũ scientię orationem dimitterent: ad pristinã vocationem, quando voluerint redire non poterunt. Et dicebat. Multi fratres occasione ædificandi alios dimittent vocationem suam, videlicet sanctam humilitatem; puram simplicitatem, orationem, & deuotionem; atque dominam nostram paupertatem, & cõtinget illis, ꝙ vnde putabunt magis imbui, idest deuotione impleri, & accendi amore, & illuminari cognitione Dei propter intellectum scripturæ; ideo occasionaliter intus remanebũt frigidi, & vacui. Et sic ad pristinam vocationem redire non poterunt: quia tempus viuendi secundum vocationem suam in vano, & falso studio amiserunt. Et timeo, ꝙ illud, quod habere videntur auferatur ab eis: quia id, qđ datum erat illis, idest vocationem suam tenere, & imitari neglexerunt.

De fratribus, qui vota religionis transgrediũtur beatus. F. prophetauit dicens, ꝙ inimici; qui sunt castaldi domini, ad puniendum in pręsenti, & in futuro; sumeut de illis vindictam; qui transgrediuntur mandata Dei, & votum professionis suæ, & facient eos corrigi ab

ab hominibus huius ſeculi in improperium,& verecundiam ipſorum, & ſic reuertentur ad vocationem,& profeſsionem ſuam.

Bea. F. (vt dixit frater Corradus de Offida) prædixit ſui ordinis dilatationem: quam oſtẽdit Chriſtus,beato F. apparendo ei,dum oraret in loco.S.Mariæ de Angelis. Oſtẽdit enim Chriſtus ei vias plenas homnibus ab oriente; occidente,meridie,& ſeptentione, ad ordinẽ venientibus. Et de conditione fratrum ſub ſpecie pomi pulcherrimi: ſed in fine pulchri, & amari eidem prędixit, & ꝙ diabolo poteſtas contra ordinem daretur; qui mundum incitaret contra fratres in tantum, ꝙ fratres ad deſerta fugient, & ibi ipſe Chriſtus paſcet eos; ſicut pauit filios Iſrael in deſerto.

Beati Frã. Prophetia de quodã ſciſmate in eccleſia. Decimum octauum oſtendens hoc; eſt quia beatus Frãciſcus prædixit ſciſma, quod nunc eſt in Eccleſia ſancta Dei de antipapa, & plura alia etiam de ordine prædixit: ſicut ſocij retulerunt beati.Fr. & frater Leo ſcripſit beatum.F.intellexiſſe venturæ, & futuræ tribulationis per ſpiritum ſanctum tempora appropinquare,in quibus ſpiritualiter,& temporaliter perplexitates,& diſcrimina inundarent, & charitas multorum refrigeſceret, & ſuperabundaret iniquitas, & demonum poteſtas plus ſolito ſolueretur,& ſuæ religionis,& aliorũ puritas immaculata deformaretur:& profana diſceſsio, & apoſtaſia ab vtroque Imperio compleretur: in tãtum ꝙ ſummo pontifici,& Eccleſiæ Romanę pauciſsimi ex charitate vęritatis obedirent. Et ꝙ aliquis non canonicè electus,& hæretica prauitate infectus in (Nota.) articulo tribulationis illius, ad Papatum aſſumptus multis mortem ſui erroris ſagacitate propinare moliretur. Et ꝙ tunc multiplicarentur ſcandala; & diuideretur ſua religio, & plures ex alijs frangerentur; eo ꝙ non contradicerent: ſed conſentirent errori.Eſſentq; opiniones,& ſciſmata tot,& tanta in populo, & in religioſis, & in clero, ꝙ niſi breuiarẽtur dies iuxta verbum euangelicum: ſi fieri poſſet, inducerentur in errorem etiam electi:niſi in tanto turbine ex immenſa miſericordia Dei regerentur. Voluit ergo beatus.F. ſecundum, ꝙ ex reuelatione perceperat in illis verbis regulæ. Frater Fran. promittit obedientiam,& reuerentiam domino Papæ Honorio, & ſucceſſoribus eius canonicè intrantibus, & Eccleſiæ Romanæ obedientiam promittere ſedi Apoſtolicæ neceſſariam veris humilibus, & pauperibus in Chriſto,& ſuæ Eccleſiæ inſeparabiliter, & fideliter hærere, amantibus iuxta promiſſa euangelicæ vitæ votum diſcretionis præbere ſcientiam,& venturi in Eccleſia ſcandali prænũciare periculum; & dare remediũ, videlicet,ꝙ tunc caute incederent fratres;forti, & perfecta obſeruatione promiſſæ vitæ, & regulæ ſe munirent,quando aliquis non canonicè electus Papatum vſurpare tyrannicè, aut hæretica prauitate infectus peruerſe tenere videretur: quoniam tunc,(vt dicebat)fœlices; qui perſeuerabunt in his;quæ cęperunt,& ſpõtaneè promiſerunt domino obſeruare. Dicebat etiam B.F. corã domino Oſtienſe & multis fratribus,& etiam populo frequentius prædicauit,ꝙ fratres ſui malignis ſpiritibus procurantibus à via ſimplicitatis ſanctæ,& altiſsimæ paupertatis recederent, & pecuniam, & teſtamenta,& quæcunq; eis legata reciperẽt; Et locis pauperculis,& ſolitarijs derelictis,in caſtris, & ciuitatibus loca ædificarent ſumptuoſa; quæ non ſtatum pauperum oſtendũt, ſed faſtum mundi dominorum,& principum. Et ꝙ priuilegia ab Eccleſia, & à ſummis pontificibus cum multa aſtutia,& humana prudẽtia,& importunitate procurarent,& impetrarent; promiſſæ regulæ, & vitę ſibi à Chriſto reuelatę,non ſolum relaxantia, ſed deſtruentia puritatem: quibus muniti ad litigia, & inferendas iniurias; nõ ſolum mundi hominibus; ſed etiam alijs religioſis, & clero ſuperbiendo prorumperent.Et ꝙ ſibiipſis laqueum foderent: in quem finaliter caderent,& ſeminarent ſemina: de quibus multa meterent ſcandala. Et ꝙ dignum non paſtorem, ſed exterminatorem mittet eis Chriſtus; qui iuxta adinuentionem eorum,& ſtudium redderet eis. Et mouebit tentationem validam ſicut meruerint, vt inuoluantur, & illaqueentur cupiditatibus deſideriorum ſuorum, vt iuſto Dei iudicio caſtigati ad ſuæ vocationis ſtatum redeant humiliati,aut à viuifico,& ſalutari modo viuendi: quem coram domino vſque in finem ſe ſeruaturos iurauerant funditus euellantur. Nam veritas tunc à prędicatoribus cooperietur ſilentio, vel conculcata negabitur,& vitę ſanctitas à ſuis profeſſoribus habebitur in deriſum. Qui vero ſpiritu feruentes paupertati adhęrebunt,& pietati;perſecutiones innumeras ſuſtinebunt.

Prędicabat etiam B.F. (ſicut ſocij retulerunt, videlicet F.Bernardus,Angelus,Maſſeus,Leo: & cæteri ſocij teſtabantur) ꝙ tunc tanta erit demonum, & homnium peruerſorum contra ſimpliciter gradientes agitatio, & inſultus,vt relicti ab omnibus cogantur loca deſerta, & ſolitaria petere: vel ad infideles tranſire; aut diſperſi ſeculi habitu ſumpto peregrinam ducere vitam; vel latere apud quoſque fideles, vel ſub innumeris calumnijs, & querelis pęnas inumeras, & mortem ſuſtinere. Et beatus etiam dicebat: qui tunc ſocium poterit inuenire; nam perſequentes eos à malignis ſpiritibus agitati; magnum eſſe obſequium Deo dicent tam peſtilentes homines interficere,& de terra delere. Præuidit enim beatus Frãciſcus (vt prędixit frater Leo & ſocij.B.F. teſtabantur)ꝙ miniſtri, & alij; qui prę eſſent in

in ordine magnam tribulationem facerent regulam volentibus obseruare. Et hoc ipse. B.F. dixit Papę Honorio in regulę confirmatione.

Decimumnonum exemplum ad hoc est, ꝙ B. F. prædixit videlicet, ordinem suum duraturum vsq; ad diem iudicij, ꝙ nullus male viuēs in ordine diu poterit permanere. Nullum ex industria suum persequentem ordinem diu victurum. Nullum quamuis peccatorem si ex corde ordinem dilexerit diuina priuari misericordia; sed eam totaliter consequuturum.

Vigesimum exemplum ad hoc est, quod B.Fr. prædixit, & habetur in legenda maiori parte. 11. Nam præuidit casum Christianorum ciuitatem Damiatam obsidētium (si bellum inirent cum saracenis. Et cum monitu socij exonerando conscientiam suam hoc prædixisset Christianis iam paratis ad bellum; fidē non adhibentes verbis) sancti vadunt, & bellātur, & tot millia Christianorum in fugam conuertuntur, vt inter mortuos circa sexmilia fuerint, & captiuos. Quo claruit beatum. F. spiritum propheticum habuisse, & quę prædicebat non debere contemni, sed exequi summa cum deuotione oportere; vtpote de talibus non à se, vel homine; sed à summa luce omnia agnoscente illuminatum.

Vigesimumprimum exemplum ad hoc est de fratre quodam stricte adeo tenēte silentium, vt non nisi nutibus confiteretur: quæ fratres sanctitate putabant insignem. Et commendātes eum coram beato. F. respondit. Sinite fratres:, nec mihi diabolica figmenta in eo laudetis. In veritate scietis, ꝙ diabolica tentatio est, & deceptio fraudulenta. Nō post multos dies eo religionem egrediente ostendit, quanta interioris contuitus luculentia eius cordis secreta vir Dei perspexit. Facinora .n. post exitum committens, pœnitentia est priuatus, & vita.

Vigesimumsecundum exemplum est ad hoc de milite; qui eum deuotè apud Celanum suscepit ad prandium: cuius mortem mox affuturam beatus Frā. prædixit. Qui dispositis omnibus, & pœnitentiæ armis munitus, subito obijt, prout ei. S.F. prædixit.

Vigesimumtertium exēplum est, quo ad hoc de quodam fratre de Spoleto. Qui cum apud fratres esset sanctæ opinionis, & sanæ & firmæ sanctitatis crederetur. B.F. prædixit fratribus, ꝙ puersus esset, & prauus, qui ab ordine recedendo, & moriendo beati. Fr. veram esse de se sententiam comprobauit. Hoc ponit frater Thomas in sua legenda.

Vigesimumquartum exemplum ad hoc est, quod ponit legenda maior parte. 11. de Gedeone pręhendario, & contracto. cui. B.Fran. prædixit; ꝙ si post liberationem rediret ad vomitum, deteriora esset passurus. Qui post liberationem immemor beneficij, & salutis collatæ; cum corpus impudicitiæ reddidisset; de sero post cœnam cum dormiret, tecto cadente super omnes, solus miser iuxta vaticinium sancti est oppressus.

Vigesimumquintum exemplum est ad hoc de magistro theologiæ apud Senas: cui beatus. Fran. quæstionem soluit, de qua quæsiuit, & futurorum euentum prædixit dans sibi indiciū sic esse debere quoddam secretum conscientiæ illius, scrupulum reuelando: de quo ei salubriter consuluit. Et sicut ei. B. Fr. prædixit; sic finaliter consumauit, & de hoc habetur in 11. parte legendæ.

Vigesimum sextum exemplum est ꝙ B.F. prædixit cuidam viro nomine Boninsegna de Castronono; ꝙ futurus esset frater minor, & sic euenit. Nam post modicum militia relicta factus est frater minor vocatus frater Iacobus. Postea duo eius filij (mundo relicto) ordinē intrauerunt. Vxor vero ipsius cum tribus filiabus monasterium sororum intrauerunt.

Vigesimumseptimum exemplum ad hoc est; quod de quodam prædixit palatio in castro Fabriani. In dicto enim castro beatus. F. cum prædicaret, & prædicatio eius impediretur clamoribus quorundam construentium vnū palatium: nec sua monitione quiescerent, prædixit in breui pręfatum palatium ruiturum, tamen sine alicuius lęsione, & sic euenit. Nam post modicum tempus corruit palatium; nec asinus, nec homo; qui in ipso erant aliquid mali est passus.

Vigesimumoctauum exemplum est ad hoc, quod euenit in loco sanctæ Marię de Angelis. Vidit enim Beatus. Fr. locum totum à demonibus circundatum, & obsessum; nec tamen cuiquam ingressum patere ob sanctitatem fratrum ibidem demorantium. Verum cum quidam frater cogitaret contra alium iniqua, diabolo aditu patente ab ipso captus est, patre sancto totum vidente: Qui ouí proprię compatiens eo vocato, & dicto id; quod cogitaret, frater obstupuit, & culpam protinus recognoscens, illico à diabolo liber fuit.

Vigesimumnonum exemplū est ad hoc; quod prędixit domino Ioanni Abassasoli nobili militi; qui cum ad beatum. F. accessisset, statim vt eum vidit, sibi dixit. Equus tuus cecidit, & mortus est, & sicut dixit; ita inuenit.

Trigesimum exemplum est ad hoc: quia vidit cogitationem cordis fratris Leonardi de Asisio, & sibi eam prędixit, de qua habetur in 11. parte legendę, & dicetur conformitate. 14. huius. 2. lib. Cum post ipsum incederet beato. F. in asino eunte, & de hoc ipse murmuraret: statim à B.F. est depręhensus.

Trigesimum primum exemplum est ad hoc de muliere de castro Volusiano: quæ & si tenera esset, delicata, & iuuenis, volebat tamen Deo seruire: sed à viro impediebatur: quę cum ad beatum.

beatum.F.venisset,& præfata narrasset,deprecabatur instãter; vt pro viro suo oraret: quod & fecit, & mulieri dixit. Vade in pace indubitanter expectans de viro tuo consolationem tibi de proximo affuturam, & adiecit. Dices ei ex parte Dei,& mea,ꝙ nunc est tempus clementię: postmodũ æquitatis, quę à viro Dei recedens dum prædictum verbum viro dixisset: cecidit spiritus sanctus super eum, ac in virum alterum mutatus dixit vxori. Domina: seruiamus domino, vt saluemus animas nostras: sicque facientes per multa tempora,eodem die,vir mane,& vxor vespere decesserũt.

Trigesimumsecundum exemplum est ad hoc; quod ponitur in legenda maiori parte. 11. dũ in S. Maria de Angelis Vicarius beati.F. capitulum teneret,& quidam frater culpam commissam nullatenus recognoscere vellet, beatus.F. in cella absens,& orans, cuncta cernẽs, in spiritu vidit diabolum supra dorsum fratris inobedientis residere,collum eius strictũ tenentem: qui cum rogaret Deum pro fratre,demon abscessit, ac fratrem per internuncium commonens mandauit,vt humiliter culpam recognosceret, quod & fecit.

Trigesimumtertium exemplum ad hoc est; quod ponitur in legenda maiori parte. 11. de duobus fratribus à remotis venientibus ad Eremitorium de Grecio,vbi beatus Fran pro tunc residebat. Qui cum eum cernere cuperent,& benedictionem multo tempore desideratam reportare,venientes,& beatum Frã.ad cellam iam rediisse inuenientes,desolati abibaut: sed ipsis recedentibut, cum de illorum aduentu, vel recessu nihil secundum humanũ sensum percipere potuisset, præter morem solitum egressus e cella,clamauit post eos,& ipsos iuxta quod optauerant, signo crucis facto,in Christi nomine benedixit.

Trigesimumquartum exemplum ad hoc est de illis de Grecio.Cũ enim in dicto loco beatus Fran. moraretur;& loci illius indigenæ luporum ferocium grandinis, & tempestatum multiplici aduersitate punirentur, vir Dei eis compatiens in publica prædicatione prædixit eis:ꝙ si confiterentur, & pęnitentiam agerẽt, pestis cessaret omnium præfatorum: sic tamẽ, vt ad vomitum non redirent: quia deteriora haberent. Qui beati.F. monitis acquiescentes, confessionem,& pęnitentiam agentes, à præfatis sunt malis liberati,& bonis omnibus repleti, sed demum Dei obliti peiora addentes prioribus,seueritate sunt puniti diuina. Nam peste multis consumptis,castrum totum vltricibus flãmis fuit exustũ, & sic deteriora prioribus,vt B.F.eis pręrdixit,sunt passi.

Trigesimumquintum exemplum ad hoc est: ꝙ dum in loco esset de Grecio loquens de Perusinis,dixit fratribus. Perusini multa mala fecerunt suis vicinis,& cor eorum eleuatum est: prope est domini vltio,& manus eius ad gladium. Et paucis elapsis diebus Perusium deueniens, in platea ciuitatis populo pręedicare incępit: sed milites Perusini astiludentes, equorum cursibus prædicationem impediebant. Et cum per audientes prædicationem monerentur,nec quiescerent: tandem.B. Frã. ad eos conuersus prædixit eis propter ingratitudinem eorum, & superbiam in breui de Perusio expellendos: ac inter ipsos,& populũ magnam discordiam oriri debere: propter quæ plura paterentur à seipsis, & inter se quã aliquando perpessi essent ab hostibus, & sic factum est. Nam plebei insurgentes in nobiles,& nobiles in plebeos arma vertentes, taliter se vindicarunt,ꝙ vicini; quos ipsi Perusini offenderant doluerunt.

Trigesimumsextum exemplum ad hoc est de fratre Antiquo veniente cum quodam iuuene ad Beatum.F. de terra laboris: qui ipsum iuuenem socium multipliciter perturbauit. Et cum hoc B.F.per spiritum agnouisset,& socium interrogaret, quomodo in itinere à socio Antiquo fuisset tractatus, & ille respondisset,ꝙ satis bene; repręhensus a B.F.ꝙ sub spetie humilitatis mentiretur: dixit ei beatus.F, Scio qualiter erga te se habuit; sed expecta modicum,& videbis. Miratus est frater plurimum quomodo tam absentia sic cognouisset. Ad paucos dies; qui iniuriam fecerat fratri egressus est ab ordine,& à patre veniam non petierat, & in eo sęueritas apparuit diuinæ iustitiæ,& beati.Frã.perspicacitas spiritus prophetiæ.

Trigesimumseptimum exemplum ad hoc est de quodam iuuene nobili de Luca: qui ad fratres veniens dicebat se velle ordinem ingredi: qui ad beatum F perductus à fratribus,rogabat cum lachrimis beatum.Fr.vt ad ordinẽ eum recipere dignaretur: cui B.Fr.respondit. Miser atque carnalis, cur spiritui sancto mentiris,& mihi mentiri confidis? carnaliter plãgis, & spiritus tuus cum Deo non est. vade, quoniam nihil spiritualiter sapis. Et his dictis cum dicto iuueni nunciaretur parentes adstare, eum capere volentes, ad ipsos foras egressus, cum ipsis recessit, & fratres mirati sunt quomodo sic beatus.F.agnouisset.

Trigesimumoctauum exemplum ad hoc est de quodam fratre; qui deuotus & sanctus ab alijs putabatur; verum à diabolo sub specie melius operandi deceptus, ordinem egressus est,& factus peregrinus,& aduena ad præcipitium ducebatur; sed tandem diuina respectus gratia ad beatum.F. venit: quem B.Fr.vt vidit ad cellam concite fugiens intus se clausit; de quo fratres plurimum sunt mirati: sed postmodum beatum Fran. interrogantes de fugæ causa, respondit eis. Vos admiramini; quia non aduertitis de causa, ad orationem

confugi, vt liberarem erroneum. Vidi in filio, quod mihi displicuit.s.diabolum: sed iã Christi gratia delusio omnis cessauit, & præfato fratri dixit. Indulgeat tibi Deus: sed caue, ne sub specie sanctitatis à tua vnquam religione, & fratribus separeris. Quod etiam fecit fideliter in ordine permanendo vsque in finem.

Trigesimumnonum exemplum est, ad hoc, ꝙ quidam frater de Marsicana custodia prouincia Pennen. cum graum pateretur tentationem in cor eius ascendit, ꝙ si haberet de vnguibus beati F. à tentatione, quam patiebatur illico liberaretur. Et vt obtineret; quod cogitauerat accessit ad locum vbi B.F. residebat, & cum à socijs beati F. de vnguibus peteret, & illi dicerent, ꝙ hoc fieri nõ posset; quia statim vngues præcisas beatus F. iubebat igni dari. beatus Frã. cognoscens præfata (spiritu sancto reuelante) fratrem prædictum ad se vocari faciens dixit. Quæras mihi forcipes fili: quod, & fecit. Et beatus Fr. vngues præcidens, fratri dedit, vt optabat, & illico frater fuit ab omni tentatione liberatus.

Quadragesimum exemplum ad hoc est de socio Beati F. Cum enim puluinar, quod ipse B.F. ob infirmitatem tenebat, diabolus intrasset, & eum per totam noctem non permittendo dormire inquietasset: beatus Fran. socio suo præcepit puluinar extra asportari: cũque ipsum socius extra cellam portaret, membrorum omnium vires amisit, & vsum: quod beatus F. cognoscens spiritu, eum vocauit: cuius vocem, dum frater audiuit vigor omnis cordis, & corporis sibi fuit plenariæ restitutus.

Quadragesimumprimum exemplum est ad hoc de fratre Leone. Cum enim B. F. in monte Aluernæ cella clausus moraretur, & graui tentatione non carnis, sed spiritus socius eius fratet Leo vrgeretur, cupiebat aliquid de verbis domini manu beati F. annotatum habere; sed verecundia ductus sancto F. pandere non audebat: verum quod ille non prodidit, spiritus sanctus beato F. reuelauit. Qui faciens sibi per ipsum fratrem Leonem pugilarem, calamum, & chartam deferri iuxta, quod ipse frater Leo optauerat, beatus F. scripsit, & scriptũ fratri Leoni tradidit, & statim ab omni tentatione liber fuit. Scriptura erat hæc (signo Thau signata) .s. Benedicat tibi dominus, & custodiat. Conuertat faciem suam tibi, & misereatur tui. Conuertat vultum suum ad te, & det tibi pacem. Dominus benedicat fratrem Leonem. Hæc scriptura reseruata multis extitit causa sanitatis, vt quãtæ esset efficaciæ scriptor eius ex virtute in charta relicta euidenter declaretur.

Quadragesimumsecundum exemplum est ad hoc: quia beatus F. dicto fratri Leoni prædixit mira; quæ facturus erat dominus, & in breui in sacro monte Aluernæ, sicut lib. 3. & conformitate. 3. dicetur, & sic fuit quia stigmatizatus ibidem B.F. à Christo fuit.

Quadragesimumtertium exemplum ad hoc est de ipso fratre Leone. Cũ enim Frater Leo post mortem beati Fr. cuperet habere ipsius tunicam pro sua consolatione, & beatus Fra. tunc in palatio Assisinatis Episcopi infirmus moraretur, ipsum fratrem Leonem beatus F. agnita eius cogitatione vocauit, & sibi suam tunicam post mortem; vt optauerat dimisit.

Quadragesimumquartum exemplum ad hoc est ꝙ beatus F. in vita sua prædixit futuram famem in mundo: qua innumeri homines morerentur, & ipso viuẽte fuisset: nisi prece vnius pauperis dominus non permisisset. Post mortem beati F. illo quasi anno; quo decessit, fames maxima fuit. Et se illum pauperem fuisse; cuius prece non permiserat venire Deus, eidem etiam fratri Leoni declarauit.

Quadragesimum quintum exemplum ad hoc est; ꝙ vidit futura, & prædixit receptionem duorum scholarium: quos Bononiæ ad ordinẽ recepit, scilicet Ricerij, & Peregrini: quos recipiendo ad ordinem prophetice dixit. Tu Riceri seruias fratribus. Tu Peregrine teneas viam humilitatis. Et sic factum est. Frater Ricerius fratribus seruiuit. Nam factus est minister, & seruus Fratrum in Marchia. Frater vero Peregrinus, & si sufficiens esset, & bonus decretalista, nunquam voluit ire, vt clericus; sed vt laicus vnde ista humilitate venit ad maximam perfectionem: de quo dicebat Frater Bernardus de Quintaualle, quòd frater Peregrinus erat vnus de perfectioribus fratribus huius mundi.

Quadragesimumsextum exẽplum ad hoc est de dicto fratre Ricerio: qui grauissimam tentationem patiens nnn carnis, sed spiritus in tantum, ꝙ se damnatum putaret. B. F. dicendo sibi seriem tentationis suæ, & benedicendo liberauit, prout dicetur in isto. 2. lib. conformitate. 14.

Quadragesimumseptimum exemplum ad hoc est de aue; quæ pectorubeus nuncupatur. de quo dictum est supra. Cum enim mater filios suos ad fratres duxisset, & recessisset, maior inter eos alijs inuidere cæpit, & saturatus reliquos repellebat à cibo; quod B.F. aduertens dixit fratribus. Videte quid facit hic auarus plenus ipse, & satur, famelicis inuidet fratribus, mala adhuc morte necabitur: nec quisquam ex eo comedet.

Quadragesimumoctauum exemplum ad hoc est de porcha in cõitatu Eugubii: quæ occidit agnum: cui B.F. maledixit, & quòd nullus de ea comederet homo; vel bestia, & sic euenit. Nam stat in infirmari cæpit, & tribus diebus corpoream pœnam exoluens, vltricem tandẽ pertulit necem proiecta in quoddam vallum,

& ibidem

& ibidem multo tempore iacens, in modum tabulę desiccata, nulli fuit esca famelico.

Qoadragesimumnonum exemplum ad hoc est de tẽtatione cuiusdam fratris; quidam frater spiritualis, & deuotus quandam patiebatur tentationem: quam exprimere confessione, & detegere præ confusione non audebat, aut poterat; qui dum die quadam cum beato. F. ambularet, dixit beatus. Fr. Frater dico tibi, ꝙ tribulationem tuam nulli de cætero debeas confiteri, & noli timere; quia quod circa te fit, nec tu facis, ad coronã tibi proueniet, non ad culpam; quotiens fueris turbatus septem pater noster de mea licentia dicas. Miratus frater vnde sanctus hoc nouisset, plurimo exhilaratus gaudio, post modicum omnẽ tentationem amisit.

Quinquagesimum exemplum ad hoc est de fratre Bernardo de Quintaualle primogenito beati. F. de quo. B. F. dixit fratribus, ꝙ dati ei erant ad exercitium subtilissimi demones. Et addidit. Tribulabitur, stimulabitur, & affligetur; sed tamen de omnibus triumphabit. Et adiunxit. Circa mortem eius omni tempestate sedata, & omni tentatione deuicta mira tranquilitate, & pace fruetur: cursuque cõsumato feliciter migrabit ad Christum; & sic factum est, vt conformitate. 8 primi lib. parte. 2. est ostensum.

Quinquagesimum primum exemplum ad hoc est de latronibus; quos dum esset apud montem Casalem prope Burgum sancti Sepulchri; fratribus dixit fore conuertendos, & sic euenit. Nam omni sęuitate dimissa, quidam ex ipsis facti sunt fratres minores; alij vero in seculo permanentes pœnitentiam de suis egerunt peccatis, vt dictum est conformitate 11. primi lib.

Quinquagesimum secundum exemplum ad hoc est de vinea sacerdotis apud S. Fabianum de Reate. Cum enim apud dictam Ecclesiam moraretur. B. F. vt dictum est conformitate. i. huius. 2. lib. parte. 2. & populus accedendo ad B. Fr. vineam sacerdotis demoliti essent, & B. F. petisset à sacerdote quot salmas vinea redderet, quando melius, & ille dixisset ꝙ 13. B. F. dixit. Dimitte omnes accipere quantum volunt de vuis, & ego ex parte Dei tibi promitto, ꝙ hoc anno 20. salmas habebit, & sicut prædixit. B. F. sic habuit (diuina faciente virtute.)

Quinquagesimum tertium exemplum ad hoc est, quod prædixit fratri Eliæ existenti eius Vicario. Semel enim beatus. F. cum quosdam magis simplices fratres accepisset per manus, & ad mensam iuxta se locasset, ac dixisset fratri Eliæ, vt alios fratres locaret, vt sibi placeret, frater Elias tumens, & superbus dixit voce temeraria ad beatum. F. Non dubito, ꝙ tu cum tua simplicitate, & fatuitate dissipabis ordinem tuum. B. F. diuino spiritu totus accẽsus dixit ad eum. Elia Elia: sis certus, ꝙ tu non morieris in ordine meo, & sic euenit; nã apostata ab ordine, & ab Ecclesia mortuus est: vice alia etiam hoc sibi dixit &c.

Quinquagesimum quartũ exemplum ad ostẽdendum beatum. F. spiritum propheticum habuisse est hoc. Nam absens cognouit responsionem; quam frater Elias dedit Angelo sibi in specie humana apparenti in loco. S. Mariæ de Angelis. Quæ omnia beatus. F. in oratione positus diuina reuelatione cognouit; à qua surgens fratrem Eliam acrius reprehendit di. Male facis frater Elia superbe; qui repellis Angelos sanctos; qui veniunt ad nos visitandos, & instruendos; & tunc triam dixit sibi. B. F. ꝙ superbia sua male finiret in ordine isto.

Quinquagesimumquintum exemplum ad hoc est de quodam puero: cui prædixit. B. F. quòd futurus erat frater minor. Nam semel ad B. F. tres pueri Florentini venerunt; ad quos. B. F. accedens portauit quinque ficus in manibus: quos collegerat propter illos pueros; quos cum vidisset, & attente considerasset dedit duobus illorum cuilibet vnum ficum de illis quinque. Tertio vero dedit tres ficus di. eidem. Adhuc fili; tu eris filius meus; quod post modicum temporis impletum est. Post parum enim ingressus est ordinem; & fuit vir sanctitatis in ordine, multæ deuotionis, & optime morigeratus. Et inter alia hoc habebat in consuetudine; quòd quando ab homine recedebat loco salutationis hoc verbum erat solitus dicere. Benedictum sit nomen domini nostri Iesu Christi, & sua passio benedicta, & beatissima virgo Maria, & tota cœlestis curia.

Quinquagesimum sextum exemplum ad hoc est, de quodã puero de Senis; cui dixit; quòd esset frater minor. Cum enim Senis esset. B. F. & quidam puer turtures plures, cępisset: beatus. F. hoc videns rogauit dictum puerum, vt eas sibi daret: quod & fecit puer: & B. F. dixit illi. Fili; adhuc eris tu frater in isto ordine, & seruies gratiosè domino Iesu Christo, & sic euenit: vt enim dixit. B. Fr. postea factus est frater minor, & vitam duxit in ordine vsq; in finem moribus exemplarem, & multum laudabilem.

Quinquagesimumseptimum exẽplum ad hoc est quòd B. Fran. dixit fratri Ioanni: qui fuit vnus de 12. primis socijs suis; qui quia primo vsum capellæ, siue almutij inuenit, dictus est frater Ioannes della Capella. Prædixit enim eum propter malitiam suam ab ordine exiturum, & mala morte obiturum; & sic accidit. Nam de ordine exiens leprosus, factus tandẽ seipsum suspendit.

Quinquagesimum octauum exẽplum ad hoc est de Ottone. 4. Imperatore, cum Romã per-

geret pro corona imperiali cum maximo apparatu, & pompa; & trāsiret iuxta Rigum tortum de Asisio: beatus enim F. per vnum fratrem mandauit eidem dici hanc gloriam sibi modico duraturam tempore, & sic euenit. Nam accepta corona quia pugnauit statim cū Romanis, & contra mandatum D. Papæ regnum intrauit Apuliæ auferens illud regi Federico Siciliæ à Papa fuit excommunicatus. Et Federicus factus contra ipsum Imperator, & coronatus, contra ipsum Ottonem præliādo triumphauit.

Quinquagesimum nonum exemplum ad hoc est de fratre Angelo de Burgo. Cui B. Fr. cum præcepisset, quòd iret ad Burgum ad notificandum ipsum B. F. accessurum ad Burgum, & prædicaturum, frater Angelus, quia erat de nobilioribus de Burgo, & illuc propter parentes male libenter accedebat, nolebat ire: cui B. F. ex quo primo dicto non accesserat sibi mandauit, ꝙ iret illuc: quia ex hoc mereretur magnum præmium. Et cum ille quæreret, quid? respondit B. F. Quia mecum eris in paradiso. In cuius signum crucem sibi in fronte fecit, & ipsum osculando subarrauit: & sic post mortem euenit, vt claruit pluribus alijs fratribus.

Sexagesimum exemplum ad hoc est de quodam barbitonsore: à quo cum Beatus F. radi vellet, & dixisset sibi, ꝙ eum Dei amore raderet, respondit barbitonsor. Ego non faciam, nisi certitudinaliter, ꝙ vitam æternam habeā, mihi promittas. Quod audiens B. Frā. mente ad cœlum, & facie leuata stetit per spacium, & à Deo certificatus, ꝙ erat de numero prædestinatorum: de eius salute certus promisit ei vitam æternam: & ꝙ eam habuerit, patet subsequenti exemplo. s. ꝙ est in ordine sexagesimum exemplum.

Sexagesimum primum exemplum ad hoc est de eo; quod vni prędixit dum esset in Apulia. Cum enim per Apuliam B. F. pergeret cum socio, quidam ordinis apostata factus est sibi obuius: qui vdens beatum. Fr. pedibus eius aduolutus rogabat instanter, vt ad ordinem reciperetur: cui B. F. furcas ibidem existentes ostendit di. Si amplius exieris ab ordine, in furcis illis eris suspensus. Qui paruo tempore elapso post receptionem iteratam ad ordinē recidiuans ab ordine recessit, & quædam cōmittens in furcis illis diuino iudicio (vt B. F. dixerat,) est suspensus.

Sexagesimum secundum exemplum ad hoc est, quia cognouit diabolum esse in bursa dū ambularet cum socio per Apuliam circa Barum: in qua socius pecuniam esse dicebat, vnde socio eam accipere volenti mandauit, vt caute eam tolleret, & sic euenit: nam serpens diabolus, dum eam socius accipere vellet, inde exiuit.

Sexagesimum tertium exemplum ad hoc est de fratre Rufino; quem de prædestinatione: vt dictum est lib. 1. conformitate. 8. parte. 2. à diabolo deceptum cognouit, & quia nihil dixerat. B. Frā. de tali tentatione, & deceptione eidem beatus. F. totam seriē retulit tentationis suæ, & deceptionis: atque confortato prædixit, ꝙ post suam tentationem magnam experiri debebat consolationem, & consequi vtilitatem: & sic euenit. nam diabolo à fratre Rufino deuicto, peragens, vt B. F. ipsum informauerat, Christus sibi apparuit; concessitq; sibi hanc gratiam, vt in mundo isto nunquam de cætero tristis esset.

Sexagesimum quartum exemplum ad hoc est de præfato fratre Rufino cognoscendo ipsum qualis esset apud Deum, & fratribus reuelando dicens eis. Quem creditis sanctiorem fratrem de ordine? & dixit. Videte fratrem Rufinum: iste est vnus de tribus sanctioribus totius mundi, & secure eum sanctum possem nominare: quia canonizatus in cœlo, est sanctus à Deo.

Sexagesimum quintum exemplum ad hoc est de capitulo generali: Cum enim apud Asisiū capitulum generale tenuisset: in quo vltra quinque millia fratrum fuerunt: vbi beatus Dominicus affuit cum octo fratribus sui ordinis, & D. Papa Greg. 9. tunc Ostien. episcopus Cardinalis, & sciret affuturā diuinam prouidentiam erga fratres, mandauit omnibus fratribus, vt nullus curam aliquam haberet de aliqua re cōestibili, vel potabili, vel de necessarijs corporis: sed à talibus mentes eleuantes orationi intenderent tantum, & laudi Dei: quod cum fecissent Deus corda homnium circumadiacentium ciuitatum, & castrorum tāgens, omnia bona necessaria pro corpore sibi & fratribus copiosè ex insperato detulerunt, & ministrarunt.

Sexagesimum sextum exemplum ad hoc est de Soldano, à quo recedens promisit post suā mortem se missurum duos fratres ad ipsum baptizandum, & sic peregit, vt dicetur lib. 3. conformitate. 10. parte. 2.

Sexagesimum septimum exemplum ad hoc est de quodam fratre nostri ordinis in sacra theologia magistro, cui cum beatus Fran. pronunciasset fratres de regulæ obseruantia declinaturos; dictusq; magister beatum Fran. rogaret, quod si istud suo tempore accideret, sibi concederet licentiam, vt cum aliquibus fratribus ad loca posset ire, vbi regulam obseruaret, beatus Fran. respondit dicens osculando pectus eius. Quod a me postulas a Christo scias tibi esse concessum, & posuit dexteram manum super caput eius di. Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem melchisedech.

Sexagesimum octauum exemplum ad hoc est de militibus de Asisio, qui cum infirmum reducebat

ducebant a Nuceria Asisium, qui cum hora esset comestionis, & in villa nomine Satrianū pecunia cibos quæsissent, nec inuenissent, beatus Fran. dixit eis, quod si humiliter Dei amore peterent, certe inuenirent, & sic factum est, vt B. Fran. prædixit.

Sexagesimum nonum exemplum ad hoc est de medico, quem mandauit fratribus, vt ad prandium inuitarent, & cum fratres dicerent, quomodo inuitabimus eum, cum nihil habeamus ad apponendum ei? B. Fran. dixit eis. Modicæ fidei, nolite me facere amplius uobis dicere, & cum essent in mensa, porta fuit pulsata, & frater vnus a mensa surgens; cum aperuisset portam, quędam mulier magnum canistrū plenum pulchro pane, & piscibus, & pastillis gammarorum, & melle, & vuis recentibus apportauit, quæ omnia domina cuiusdam castri distantis bene per 7. miliaria beato Fran. mittebat. Quæ omnia fratres simul cum medico cernentes de præuidentia B. Fran. valde sunt mirati.

Septuagesimum exemplum ad hoc est, quod prædixit B. Fran. socijs suis de Episcopo Asisinate, & Potestate Asisij. Cum enim guerra esset inter eos, B. Fran. socijs mandauit, vt prius Potestate, & magnatibus, ac alijs pluribus de Asisio congregatis in palatio episcopi, coram Episcopo, Potestate, & alijs ciuibus canticum fratris solis, quod ipse composuerat, decantarent, dicens. Ego confido in domino, quod ipse statim humiliabit corda eorum, & ad pristinam dilectionem reuertētur, & sic factum est. Nam cum fratres inciperent cantare, Potestas statim surrexit; & iunctis manibus, & brachijs ipsos tanquam Euangelium domini cum maxima deuotione, & etiam multis lachrimis intente audiuit. Finitis dictis laudibus, Potestas dixit coram omnibus. In veritate dico vobis, quod non solum domino Episcopo, quem debeo, & volo habere pro domino meo, sed si quis interfecisset germanum meum, aut filium meum indulgerem sibi, & sic dicēs proiecit se ad pedes Episcopi, & ait illi. Ego paratus sum per omnia satisfacere vobis, sicut vobis placuerit amore domini nostri Iesu Christi, & serui sui beati Fran. Episcopus autem accipiens eum cum manibus surrexit, & dixit ei. Ex officio meo conueniret me esse humilem, sed quia naturaliter ad iracundiam sum pronus oportet, quod mihi indulgeas, & sic cum multa benignitate, & dilectione amplexati sunt se adinuicem. Fratres vero stupefacti sunt videntes ad litteram esse impletum, quod B. Fran. prædixerat. Sed & seculares hoc pro magno miraculo habuerunt, totum ascribentes beati Fran. meritis.

Septuagesimum primum exemplum ad hoc est de fratre Masseo, cuius beatus Fran. vidit cordis archana, cū intra se murmuraret, quia beatus Fran. fecerat eum circunuolui velut pilam coram multis, & de Senis recesserat insalutato Episcopo, & quia de hoc dicetur in isto 2. lib. conformitate 14. ad præsens non scribendo totum, sufficit, quod archana cordis præuidit, dicēdo fratri Masseo, qui ipsum per spacium præcedebat. Ad ea quæ nunc cogitas, te teneas: quia illa bona, & vtilia sunt tibi, & à domino inspirata: murmuratio vero prima, quam faciebas est cęca, & mala, & a diabolo tibi in anima seminata: quod audiēs frater Masseus fuit valde miratus, quod cordis eius archana beatus Fran. vidisset.

Septuagesimum secundum exemplum ad hoc est quod B. Fran. saluationem futuram, & damnationem fratrum agnouit. Cum enim beatus Fran. cerneret fratres à pristino statu paulatim discedere, & nimis de hoc doleret, Christus apparuit ei di. Noli timere, quia semper erunt in ordine tuo, & religione, qui viam tenebunt perfectionis, & isti ibūt in uitam æternam, & alij volent, & non poterunt, & isti ibūt ad purgatorium: alij sequentur mundi delitias, & de istis non curabo, nec tu cures.

Septuagesimum tertium exēplum ad hoc est, quod futuram suam gloriam Deo reuelante agnouit, & prædixit, nam cum ad visitandum beatam Claram cum socio fratre Leonardo de Asisio beatus Fran. in S. Damiano iuisset, & sermone protacto usq; ad prandij horā ad comedendum, ibidem remansisset; & iam quatuor morsellos manducasset, facie in cœlum eleuatus, diu stetit attonitus, & ad se reuersus clamauit voce magna di. Laudato sia lo signore idest Laudetur Deus. Et prosiliens de mensa posuit se in terra, & statim fuit raptus, & sic raptus stetit per tantum spacium, quod homo iuisset a S. Damiano usq; ad S. Mariam de Portiuncula, & rediisset, q̄ est spaciū quasi quatuor milliariorum in eundo, & redeundo.

B. Francis certificatur a deo de sua salute.

Septuagesimum quartum exemplum ad hoc est quod B. Fran. diem suæ mortis præsciuit, & fratribus prædixit sibi à Christo fuisse reuelatum, vt 14. pars legendæ maioris ponit, & de Episcopatu Asisij ad S. Mariam de Portiuncula, vt ibi moreretur fecit se deferri.

Septuagesimum quintum exemplum ad hoc est, quod prophetauit suum corpus honorandum, & prædixit. Cum in episcopatu Asisij iaceret B. Fran. infirmus, quidam frater spiritualis quasi ludendo ei dixit. Quantum venderes domino tuos saccos? multi baldachini, & pāni de serico ponētur super corpusculum tuū, quod modo indutum est de sacco, habebat enim tunc B. Fr. infulam coopertam de sacco, & etiam indumentum de sacco, & respondit B. Fran. imo spiritussanctus per os eius, & ait cum magno feruore, & lætitia spiritus. Tu verum dicis; quoniam ita erit pro laude, & gloria domini.

Septua-

Septuagesimum sextũ exemplum ad hoc est. Cum in loco sanctæ Mariæ infirmitate vltima decubaret, & tempore nocturno appetisset de petrosillo manducare, petijt, si adesset, & cum coquinarius diceret, quod ipsum decerpserat, tantumq; præsciderat, quod non solum tunc nocte, sed nec de die colligere posset, beatus Franciscus dixit sibi. Vade ad hortũ, & primas herbas, quas manu contigeris affer to. Qui iuit, & primas herbas sibi occurrentes arripiens, petrosillum frondosum, & tenerũ inuenit inter ipsas. De quo parum comedens multum confortatus est.

Septuagesimum septimum exemplum ad hoc est de beata Clara in illa hebdomada, qua beatus Fran. migrauit. Beata Clara, cum grauiter infirmaretur, & mori crederet, optaretq; beatum Fran. ante suum obitum videre, & quia propter infirmitatem beatus Fran. hoc implere nõ ualebat, plorabat amarissime; vnde hæc per quendam significauit beato Fran. quod audiens beatus Fran. & videns, quod fieri pro tunc non poterat, vt eum videret, scripsit ei, & sororibus ad consolationem litteram, in qua dabat benedictionem suam, & absoluebat eam ab omni defectu, si quem fecisset contra admonitionem suam, & contra mandata, & consilia filij Dei, & vt deponeret omnem tristitiam dixit illi fratri, quem ipse miserat. Vade, & dic sorori Claræ, quod deponat omnem dolorem, & tristitiam, quia me modo videre non potest, sed in veritate sciat, quod ante obitum suum tam ipsa, quam sorores me videbunt, & de me plurimum consolabũtur. Et sic factum est. Nam cum beatus Fran. sabbato de sero migrasset, de mane die dominico populus Asisij, & fratres tulerunt corpus de loco sanctæ Mariæ, vbi obierat, & deferebant ad ciuitatem Asisij, & diuina uoluntate factum est, ut impleretur uerbum beati Fran. quia sic corpus deferrendo transierũt per sanctum Damianum, vbi erat beata Clara, & remota crate ferrea; per quam communicare solebant, & audire uerbum Dei, tulerunt fratres sanctum corpus de feretro, & tenuerunt ipsum inter manus ad fenestram per magnum spaciu m, donec sancta Clara, & sorores de ipso sunt consolatæ, licet essent plenæ, & afflictæ doloribus, & lachrimis multis videntes se priuatas consolationibus tanti patris.

Corpus B. Fran. ostenditur beatæ Claræ.

Septuagesimumoctauum exemplum ad hoc est de domina Iacoba de septem solijs: Cum enim de sua morte vellet sibi notificare videlicet quod ipsa ante talem diem veniret Asisium, si cum vinum reperire optaret, & quod portaret pannum cilicinum ad corpus eius inuoluendum, & induendum, & dum scribi faceret litteram, reuelatum est sibi, quod ipsa domina Iacoba veniebat, & secum omnia deferebat, quæ beatus Fran. dicebat in littera ab ipsa deferenda. Hoc cognoscens beatus F. dixit scriptori. Non scribas vlterius, quia non oportet, & statim affuit ipsa domina Iacoba portans omnia; quæ portanda beatus Fran. mandabat.

Septuagesimumnonum exemplum ad hoc est, quod dictę dominę Iacobę remittere volenti partem suę comitiuæ; quia venerat cum duobus filijs senatoribus, & multis alijs, beatus F. dixit. Nõ facias, quia die sabbati de sero ego moriar, & sic cum tota ista tua comitiua poteris abire, & sic euenit, quia hora, qua dixit, mortuus fuit.

Octuagesimum exemplum ad hoc est de benedictione data ciuitati Asisij. Cnm enim de palatio episcopi Asisinatis ad sanctam Mariam de Angelis defereretur a socijs, & ad hospitale cruciferorum, quod est in uia deuenisset; & ibi aliquantulum quieuisset, volẽs ipse beatus Fran. faciem suam uersus Asisium dixit. Benedicta tu a domino: quia per te multæ animę saluabuntur, & in te multi serui altissimi habitabunt, & de te multi eligentur ad regnum æternum. Et sic euenit, quod multi fratres, & sorores, & alij viri sancti de ipsa ciuitate fuerunt, ac ad ipsam de longinquis partibus plures alij aduenientes, sicut, & nunc quidam sunt in dicta ciuitate vitam celibem actitantes, cęli tandem pręmia adiere. Sicut præfata domina Iacoba de vrbe rediens Asisium, ob reuerentiam beati Fran. toto tempore vitæ suę in pœnitentia victitans, in ciuitate ipsa stetit Asisij; tandem iuxta altari beati Fran. ibidem fuit tumulata.

Octuagesimumprimũ exemplum ad hoc est, quia (vt dicit pars 14. legendę maioris) beatus Fran. ex hoc mundo migraturus fratribus prędixit, quod futura erat tentatio, & tribulatio appropinquabat. Fęlices, qui perseuerabunt in his, quæ cęperunt. De qua vero tentatione, & tribulatione (cum ordo multas habuerit) beatus Fran. intellixerit, Frater Bonauentura legendam componens, non declarauit. Nota.

Octuagesimumsecundum exemplum ad hoc est. Cum beatus Fran. morti esset propinquus, petijt, vt ad se Frater Bernardus eius filius inter fratres primogenitus accederet dicens: Veniat primogenitus meus Frater Bernardus, ut benedicat sibi anima mea antequam moriar. Et cum essent ibi multi fratres præsentes, & specialiter frater Elias, qui tũc erat ordinis vicarius: Frater Bernardus eidem innuit, vt se ad manum dexteram beati Fran. locaret: Ipse vero Frater Bernardus ad manum sinistram se posuit sancti patris, & quia beatus Fran. cęcutiens erat non antiquitate, sed lachrimis, cum posuisset manum suam dexteram super caput Elyæ dixit: Hoc non est caput primogeniti mei fratris Bernardi, & tunc manus cancellando dexterã posuit super caput fra-

put fratris Bernardi, sinistram vero super caput fratris Elyę. Ipsumq; fratrem Bernardum multipliciter benedixit, vt dictum est, libro 1. conformitate 8. Sic ergo præfatis octuaginta duobus exemplis luculenter apparet beatum Fran. spiritu prophetico radiatum, & illuminatum verum fuisse prophetam. Et consequenter veram esse secundam partem huius sextæ conformitatis, quæ dicit. Franciscus radiatur idest spiritu prophetico fuit illuminatus. Apparet ergo, quã copiose spiritus sanctus menti se infuderit beati Fran. non solum præterita ei reserando, sed præsentia etiam, & futura, vt supra positis exemplis euidenter astruitur, immo quod maius est secreta cordium declarando, sicut conformitate 14. huius secundi libri dicetur.

FRVCTVS SEPTIMVS, ET CONformitas secundi libri, & decima nona in ordine, videlicet Iesus vacans laboribus. Franciscus imitatur.

Expositio primæ partis, videlicet Iesus vacans laboribus.

ANTIQVVS ille, & vetus Adam, & si in suæ conditionis primordio à Deo acceperit, & pro se, & pro sua posteritate iustitiã originalem, quæ & si ordinabat eum principaliter ad Deum, consequenter tamẽ ad se, vt caro per omnia ipsa manente spiritui subiceretur, nec in aliquo rebellis existeret, aut eius iudiciũ; quo quomodo effugeret seu declinaret. Verum diaboli faciente nequitia inobediens factus Deo, caro non modo non subdita, sed contraria in omnibus existit rationi, dicente Apostolo. Caro enim concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem. Hæc enim sibijnuicem aduersantur non modo principijs, quia hæc ab inferiori, ille à superiori mouetur, sed & effectibus, & operibus, prout idem Apostolus ibidem declarat dicens. Manifesta sunt opera carnis, quæ sunt fornicatio, adulterium, immundicia &c. Fructus vero spiritus sunt. Charitas, Gaudium, Pax &c. Et quia ab origine peccatum contrahimus originale, nisi gratia diuina quis ab eodem præseruetur: taleq; peccatum teste magistro sententiarum 2. dist. 30. Lex carnis; lex membrorum, langor naturæ, formes peccati, concupiscentia, concupiscibilitas ac tirannus, & sic de alijs sit, ac per baptismum, & si deleatur quo ad culpam, manet tamẽ quo ad pęnam, nisi gratia in quibusdam extenuetur, prout dicit magister ibidem, non immerito rebellionem causat carnis ad spiritum, adeo vt doctor ipse clamare cogatur. Video aliam legem in membris meis repugnantẽ legi mentis meæ, & captiuantẽ me in lege peccati, quæ est in membris, meis. Infælix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius. Sequitur. gratia Dei per Iesum Christum dominũ nostrum, & subdit. Igitur ego ipse mente seruio legi Dei, carne autẽ legi peccati. Et quia idem Apostolus dicit. Spiritu ambulate, & desideria carnis non perficietis, & rationem assignat. Si secuudum carnem vixeritis moriemini, si autem spiritu facta carnis morificaueritis viuetis. Nam caro, & sanguis regnũ Dei possidere non possunt. Quare ipsam carnem hostem, & inimicum nostrum, quem nobiscũ ferimus quocunque pergimus, ad seruitutem spiritus reducere pro posse conari debemus. Abusio enim magna est dominam ancillari, & ancillam dominari, spiritum subiici carni, & carnem spiritui dominari, cum caro facta sit propter spiritum, & nõ econuerso. Et quia difficilis est via spiritus, cum arcta sit via, quæ ducit ad vitam; hinc est, quod dominus, & saluator noster dominus Iesus Christus, licet caro eius per omnia subdita fuerit spiritui, nec indigeret castigatione pęnitentiæ, nec laborũ flagello, quia datus erat nobis in exemplum, & speculum, normamq; omnium virtutum, volens nobis ostendere qualiter carnem nostrã macerare debemus pęnitentia, & labore, hoc in se prius sumere voluit, corpus suum ieiunijs, vigilijs, laboribus, & discursibus ac alijs pęnitentiæ, & macerationis exercitiis supponendo. Quod autem corpus suum animæ beatæ coniunctum, & deitati in laboribus fuerit non solum in iuuentute; sed in pueritia, patet, si eius vita inspiciatur.

Galat. 5. Rom. 7. Galat. 5. Rom. 8. 1. Cor. 15. Matth. 7.

Et primo si attendatur eius in mundum natiuitas, & ortus. Panni viles, & pauci, & præsertim tempore magni algoris, quibus eius sacrum corpus fuit contectum. Arctiduto loci, quia non fuit ei locus in diuersorio. Fænum, & paleæ, in quibus fuit locatus, & non in pluma, non in palatio, sed in præsepio, & loco fætente, & horrido, vbi abfuit cunctorum commoditas, quæ communiter fit pueris in ipsorum ortu; nec non, & duricies loci arguunt dominum Iesum Christum corpus incæpisset crucifigere, & doctrinam facto nobis ad hoc dedisse.

Secũdo hoc astruit ad Aegyptum fuga, & per septennium in Aegypto permansio; incessus per desertum. Pueri Iesu in brachijs virginis matris baiulatio cum erumna, & labore, & carentia necessariorum, quo ad victum, stratum operimentum, societatem non hominum, sed ferarum, & sic de alijs, incommoda multa cũ fatigatione itineris dominum Iesum accepisse demonstrant. Sed peruentio ad Aegyptum

cum

cum paupertate summa, incognitio eius à cun ctis, ac permansio septennalis ibidem cum pe nuria omniũ facultatũ miro modo, & pœnitẽ tiam acclamant domini Iesu, & non in deli- litijs fuisse carnis: sed afflictionem ostendũt. Tertio id exclamat eius in terram Israel re- uersio. Cum enim esset iam grandęuus in bra- chijs non potuit duei matris; ideo per tantũ iter peragrando vexationem suæ carnis ha- buisse patet clare. Quid de alijs dicemus ad corporis nutrimentum spectantibus, cum pau pertatem semper haberet comitem dominam sociam, & magistram? Sed timor peruenien- do ad terram Israel propter Archelaum, qui regnabat ibidem, dolorem non gaudium, eũ cum parentibus recepisse declamat, cum labo rioso accessu ad ciuitatem Nazareth.

Quarto si attendatur eius in triduo in Hieru- salem parentibus ignorantibus permansio. Ad Hierusalem fatigatione, nimia ob longi- tudinem vię peruenit corpore vexatus. Quo vero cibo, hospitio, & consortio sit refocilla- tus euangelium non pandit. Vnde, & si inter doctos cousederit suę sapientiæ patefaciendo archana, in triduo tamen, quo ibi fuit (teste beato Benardo) stipem ostiatim quęsiuit, & forte non sufficienter inuenit, & in loco pau- perum forsitan dormitauit.

Quinto idipsum ponit eius sub tutela matris educatio. Cũ per triginta annos sub regimine fuerit beatæ Mariæ, & si per spacium aliquod fuerit, & Ioseph quia pauperes erant incom- modis corporis oibus subiectus fuit. Et quę postmodũ reserauit suo faciẽda eloquio prius effecit opere, & exemplo psal. enim dictum in eo est impletum. Pauper sum ego, & in labori bus à iuuentute mea.

Sexto hoc ostendit post susceptum à Ioanne baptismum ad desertum accesio, vbi focius fuit non hominum, sed ferarum, ubi non in de litijs fuit corporis, utpote ieiunans 40. diebus & 40. noctibus. Et in arcto lapide commorãs, ac tentationibus demonis impetitus, quia car nem fregit, & diabolum vicit, pro vtriusq; vi- ctoria post dies 40. sue in deserto mansionis, angeli accesserunt, & ministrabant ei.

Matth. 4. Septimo hoc ipsum probat ipsius Saluatoris conuictus, & conuersatio. Quia enim sanctos Apostolos ad sui discipulatum vocando nihil eos voluit retinere de mundanis, sed totum abiicere, & dari pauperibus, semetipsos abne gare, & crucem pœnitentialem suscipiendo post ipsum incedere, signum euidens extitit dominum Iesum nõ blanditias corporis, sed laborem cum carnis crucifixione dilexisse in se, & in suis.

Octauo id ipsum ostendit Iesum prædicatio.
Matth. 5. Dicit Euangelista, quod Iesus ibat per ciuita-
Luc. 5. tes, & castella prædicando, non solum in Ga- lilea, sed in Iudæa docendo. Ibat ergo ipse do minus pauper, & discalciatus, & fatigatus ex itinere (vt dicit euangelista) regnum Dei præ Ioan. 4. dicando in villas, castra, & ciuitates, nec ei ad hoc fuit aliquis locus firmus, & si in Hieru salem pluries, & in alijs regionibus prædica- uerit, quam alibi. Qui discursus prædicatio- nis eum arguit subiisse continue laborem iti- neris magnum. Ipse enim saluator prædicauit in Corozaim distãtem ab Hierusalem per 72. miliaria. In Gerasa, à qua regio Gerasenorum dicitur vbi demones expellẽdo in porcos con cessit intrare, & distat ab Hierusalem per 70. miliaria. In Iericho, & distat ab Hierusalem per 15. miliaria. In Capharnaum, & distat ab Hierusalem per 80. miliaria. In montem; qui vocatur mensa vbi Dominus satiauit quinq; millia hominum, & sermonem fecit distãtem ab Hierusalem per octuaginta miliaria. In Ti beriade, quæ distat ab Hierusalem per 68. mil liaria. In Bethsaida ciuitate Petri, & Andreæ, & distat ab Hierusalem per 80. miliaria. In De capoli idest decem ciuitates, quę per multa milliaria distant ab Hierusalẽ. In Cæsarea Phi lippi, quæ est terminus septentrionalis terræ promissionis, & distat ab Hierusalem per plu ra milliaria. In Sicha. & distat ab Hierusalem per 26. miliaria. In Naym, vbi importa suscita uit filium Viduę, & distat ab Hierusalẽ per 60. milliaria. In monte Thabor, vbi trãsfiguratus est, & in descensu præcepit discipulis, ne dice rent visionem, & distat ab Hierusalem per 62. miliaria. In Chana Galileæ, vbi aquam mutã- uit in vinum distat ab Hierusalẽ per sexagin- ta, & vltra milliaria. In Sidone, vbi curauit fi- liam Chananeæ In Tiro, ubi mulier clamauit dicens. Beatus venter, qui &c. In multis alijs ciuitatibus, & locis inspicientibus euangelia apparet dominum nostrum Iesum prædicas- se. Sed præfata posita sunt, ut quantum labora ret in prædicando, & discurrendo de Hierusa lem ad præfata loca, quia sæpissime erat, ali- qualiter perpendatur. Quibus patet eum mul tum laborasse, & carnẽ laboribus subdidisse.

Loca plura in quibus saluator prædicauit.

Matth. 8. Mar. 5. Lucæ 18. Matth. 5. Ioan. 4. Lucæ 7. Matth. 17. Ioan. 2.

Nono præfata etiam declamant plura, scili- cet vigilatio, & oratio. Nam vigilabat, & per noctabat in oratione, vt dicit Luc. & Matth. Lucæ 5. 6. & Mar. Nam pergebat ad montes, & ad deser ta, & ibi pernoctans orabat. Nuditas, & vesti Matth. 14. mentorum eius vilitas. Comendauit Ioannẽ Mar. 1. Mat. de his, quare & ipse hoc in se pręhabuit: Matth. 11. quę tempore algoris, & quia discalciatus, eius corpori mestitiam ingerebant.

Decimo id acclamat per totam diem ieiuna- tio. Nam cum per totam diem occuparetur in prædicando, quasi communiter, quia non comedebat, nisi de sero semper ieiunabat. Et adeo plerunq; inedia angebatur, ut discipuli ex fame transeundo per sata, spicas diuellen- do manducarent, vt habetur. Mar. 2.

Vndecimum ad propositum ostẽdendum est, Lucæ 6.

omnis

omnis delectationis corporalis abiecto. Si de lecto loquimur; non habuit, vbi caput suum reclinaret, & sic nec lecti moliciem. Non vestimenta mollia: quia sic de aspero non laudasset Ioannembatistam. Non panem ad comedendum, vt patet. Io. 4. nec vinum ad bibendum. Nam discipuli ad panes emendos perrexerant quando à Samaritana aquam petijt ad bibendum. Pecuniam non habuit: quia id Apostolis prohibuerat. Non quietem per diē, & noctem: die prædicando, & nocte orando, & discurrendo per omnia. Quæ ingerunt corporalem delectationem alijs, nihil tale in tota vita Christi reperitur.

Matth. 8.
Ioan. 4.
Matth. 10.
Lucæ 9.

Duodecimo quod concludit finaliter, & propositum affirmat, est gloriosa Christi passio. Et quia de ipsa plene dicetur. lib. 3. conformitate. 4. ad pñs sufficiat, ꝙ ipsa Christi passio fuit accerbissima. Quo ad motiuum: quia in uidia, & sine causa: quia neminem lęserat; sed omnibus benefecerat. Quo ad personā: quia Deus, & homo omni sanctitate, & virtute, & perfectione singularissimus. Quo ad pęnam: quia in singulis sui corporis membris. In capite coronam spinarum. In oculis velationē. In visu lachrimas. In auditu improperia. In olfatu sputorum abominationem. In gustu potum fellis, & aceti. In collo ligationem. In spatulis, & humeris crucis baiulationem. In brachijs extensionem. In renibus verberum perpessionem: quæ teste Bernardo vltra legionis numerum fuerunt. In pectore lateris apertionem. In manibus clauorum affixionem, & perforationem. In tibijs, & pedibus neruorū attractionem ex clauis, & apertionem. Sic ergo dominus Christus in quolibet corporis membro est singularem pœnam passus: vt corpus nostrum similibus subiiciendum pœnis declararet. Nulla pœna fuit grauior pœna, quam Christus est passus. Nulla passio magis opprobriosa, vt in 3. lib. conformitate. 3. dicetur. Nulla pœna multiplicior, & sic de alijs.

Quæ accerbissimam reddidere passionē Christi.

Quare præfatis attentis dominus noster carnem domandam pęnitentia ostendit, & labore cuilibet, fideli sua vita, & exemplo. Et quare hoc egit? nisi vt dictum est, vt sic peragendum suo exemplo induceret, & fideles attraheret. Non solum id suo exemplo monstrauit, sed & carnem ædomandam edocuit.

Lucæ 21. Primo à cibo, & potu abstineutia. Videte ne grauentur corpora vestra in crapula, & ebrietate &c. Et quo cibo esset vtendum dicit.
Ioan. 4. Meus cibus est, vt faciam voluntatem eius, qui misit me.

Secundo mollium quo ad vestes absentia. De asperitate vestimentorum commendauit Ioānembaptistam, & diuitem condemnauit Epulonem; qui induebatur purpura, & bisso.

Matth. 11.
Lucæ 16.

Tertio flagellorum acerbitate, & disciplinarum, hoc in se expertus: quia flagellis cæsus, discipulos flagellandos à malis prædixit, ad edomandum eos.

Mar. 15.
Matth. 27.
Ioan. 19.

Quarto laborum varietate, reprehendendo stantes tota die otiosos. laborare docuit, & sic in vineam misit. Verbum interdixit otiosum, quantomagis, & otium.

Matth. 10.
Matth. 20.
Matth. 12.

Quinto commodorum indigentia, & paupertate. Pauperes clamat beatos. Et vhe dicit diuitibus: qui habent suam consolationem. Diuitem comedentem splendide quotidie sepultum pandit in inferno. Et diues alius loquēs animæ suæ dicit. Anima mea multa bona reposita habes in annos plurimos requiesce comede, bibe, & epulare. Et sequitur. Stulte hac nocte repetent animam tuam à te &c.

Luc. 7.
Matth. 5.
Lucæ 6.
Lucæ 16.

Sexto vigiliarum asperitate, dicit. Omnibus dico vigilate, & dicit. Vigilate, quia nescitis diem: neque horam.

Mar. 13.
Matth. 24.
Matth. 26.

Septimo orationum instantia, & assiduitate. Vigilate, & orate, ne intretis in tentationem. Spiritus promptus est; caro, autem infirma, & Luc. dicit. Vigilate omni tempore orantes, & capitulo. 18. dicit: Oportet semper orare, & non deficere.

Lucæ 21.

Octauo delectabilium omnium fuga, & detestabilitate. Vhe, vobis; qui saturati estis: quia esurietis. Vhe vobis qui ridetis: quia lugebitis, & flebitis: & capitulo. 16. dictum est diuiti Epuloni. Recordare, quia recipisti bona in vita tua, & sequitur. Tu vero cruciaris. Et Nolite solliciti esse quid manducetis, neque corpori vestro quid induamini.

Lucæ 18.
Matth. 6.

Nono iniuriarum supportatione, & patiētia. In patiētia vestra possidebitis animas vestras.

Lucæ 6.

Decimo vitæ futuræ attentione, & aduertentia. Voca operarios, & redde illis mercedem suam, via carnis lata ducit ad perditionem, sed via macerationis, & pœnitentiæ arcta ducit ad vitam.

Matth. 20.

Vndecimo consortij mulieris vitatione. Omnis, qui viderit mulierem ad concupiscēdum eam: iam mechatus est eam in corde suo.

Matth. 7.
Matth. 5.

Duodecimo sensuum custodia, & gubernatione. Si oculus tuus scandalizat te: erue eum, & proijce abs te &c. Præfatis igitur caro edomatur, suppeditatur, & maceratur non solum saluatoris doctrina, sed sacræ scripturæ attestatione, & exemplis, ac doctorum. Quod sic patet breuiter, ac succintè.

Matth. 5.

Et primo de abstinentia, & superfluitate cibi, potus. Luxuriosa res est vinum, & tumultuosa ebrietas: quicunque his delectatur non erit sapiens, & Apostolus. Nolite inebriari vino; in quo est luxuria. Salomon, dicit. Cogitaui carnem meam abstrahere à vino, vt transferrem animam meam ad sapientiæ studium. Sancta Iudith ieiunabat omnibus diebus vitæ suæ, vt habetur. Isidorus de summo bono. lib. 24. cap. 3. Abstinentia, & occidit, & viuificat: viuificat animam, & corpus necat, & cap. 42. dicit.

Circa abstinentiam.
Prou. 20.
Ephe. 5.
Eccl. 1.
Iudith. 8.

dicit. Sicut omnes cupiditates carnales absti-
nentia resecantur, ita omnes animę virtutes
edacitatis vitio destruuntur. Neque enim est
possibile quempiam virtutum perfectionem
attingere: nisi prius edomuerit ventris inglu-
uiem. Nemo potest dominari cæteris vitijs,
nisi prius ventris ingluuiem restrinxerit, nec
quisquam facile à semetipso spiritus immun-
dos expellere, nisi per abstinentiam gulæ.
De fugienda molitie vestium. Secundo de vestium fugienda mollicie. Ioan
nes Baptista indutus fuit pilis camelorum. Iu
dith super lumbos suos habebat cilitium. Pe-
Matth. 3. trus in prima canonica. Indumenti, & vesti-
Mar. 1. Iud. 8. mentorum cultum interdicit. Vnde Chriso-
1. Pet. 3. stomus super Matth. & glosa. Matth. 3. Ad spe
ciem visionis habere vestitum seruum Dei nō
conuenit, nec ad delectamentum carnis seu
corporis, sed tantum ad tegumentum nudita
tis, & Bernardus dicit; ꝙ milites Christi in
mollicie vestimentorum vltro se hostibus, si-
ne sanguine tradunt inermes.
Tertio de flagellorum, & verberum attritio-
Psal. 2. ne. Psal. dicit. Apprehendite disciplinam, ne
quando irascatur dominus &c. & Apostolus.
Galat. 5. Qui autem sunt Christi carnem sua crucifixe
runt cum vitijs, & concupiscentijs &c. Bene-
dictus Abbas prout ait beatus Gregorius. 2.
dialogorum. Carnis tentationem superauit:
carnem spinarum aculeis, & vrticarum incen
dijs flagellando: adeo vt tale quid in se mini-
me aliquando sentiret.
Eccl. 33. Quarto de laborum occupatione. Multa ma-
Ezech. 16. la docuit otiositas, & Ezech. Hæc fuit iniqui-
tas Sodomæ superabundantia panis, & vini, &
otium. Hieronymus in epistola ad Rusticum
monachum. Facito aliquid operis, vt semper
diabolus te inueniat occupatum. In deside-
rijs est omnis otiosus. Aegyptiorum mona-
steria hunc modum tenent, vt nullus absque
opere, & labore suscipiatur: non tam propter
victus necessaria: quàm propter animæ salu-
Nota. tem. Isidorus in sino. lib. 2. Grauis libido vrit;
quem otiosum inuenit. Cedet autem libido
rebus. cedet operi, cedet industriæ, & labori.
Paulus Apostolus laborabat manibus, & in
Ephe. 4. Actibus. Vnde; qui laborat ad corpus edomā
dum potest, dicere cum Ecclesiastico. 51. cap.
Modicum laboraui, & inueni mihi multam re
quiem. Labor enim quātum valeat, & ad quid
dicit Fulgentius: ꝙ quidam sapiens interro-
gatus ad quid exercitatio laboris esset vtilis.
Respondit. Honestus labor humanæ naturæ
fida est custodia, dormientis naturæ stimu-
lus: sopiti caloris lima: superfluitatis con-
sumptio: vitiorum fuga, morborum mors:
langoris medicina, lucrum operis, iuuentu-
tis debitum; adolescentiæ disciplina: senectu-
tis gaudium, salutis, adiutoriū, nutricis: om-
nium malorum, idest otij, est inimicus. Ille au
tem solus ab exercitio se subtrahat; qui fœli-
citatis gaudio carere desiderat.
Quinto de incommodorum, & rerum penu- Quę pariat abundantia.
ria, vt enim dicit beatus Gregorius primo mo
ralium. Solet rerum abundantia tanto magis
à timore diuino mentem soluere: quanto ma
gis exigit hanc diuersa cogitare. Superfluitas
enim idolatriam adinuenit. Salomon à domi Sap. 30.
no petebat nō diuitias nec paupertatem; sed
tantum victui suo necessaria, & Paulus. Habē 1. Thim. 5.
tes alimenta, & quibus tegimur: his contenti
simus. De frugalitate, idest paupertate ad pro
positum loquitur Valerius. lib. 2. Rubrica pri
ma. cap. 28. d. Bonæ valitudinis quasi quædam
mater est frugalitas, inimica luxuriosis epu-
lis, & aliena nimiæ, vini abundantię, & immo
derato Veneris vsui aduersa, & subdit. A pa-
tre libero, idest, vino ad inconcessam Venerē
est proximus gradus intemperantię.
Sexto de vigilantia. Vigilemus, & sobrij si- 1. Thim. 4.
mus, & non dormiamus sicut cęteri, &c. So- 1. Pet. 5.
brij estote, & vigilate: quia aduersarius ve-
ster diabolus &c. Hora est iam nos de somno Rom. 13.
surgere &c. Apocal. dicitur. Beatus, qui vigi- Apoc. 16.
lat, & custodit vestimenta sua. Dauid nocte
media surgebat, & de luce vigilabat. Paulus
fuit in vigilijs multis. Cato di. Plus vigila
semper, nec somno deditus esto. Arist. in Ico
nomica di. Surgere oportet de nocte. Hoc
enim ad sanitatem, & ad dispositionem, &
ad phylosophiam est vtile.
Septimo de orationis instantia, & assiduita- De oratione.
te, dicitur. Vigilate in orationibus, & Paulus. 1. Pet. 3.
Sine intermissione orate. Ratio quia Amale- 1. Thesal. 5.
ch. i. diabolus debellatur, & vitia extinguntur
dicente Isidoro de summo bono. libro. 3. c. 7.
Hoc est remedium ei; qui vitiorum tentamen
tis estuat, vt quotiens quolibet tāgitur vitio,
totiens ad orationem se subdat: quia frequēs
oratio, vitiorum impugnationem extinguit.
Tam perseueranter intendere oportet ani-
mum nostrum orando, atque pulsando: quo-
usque importunas desideriorum carnalium
suggestiones, quę nostris obstrepunt sensibus;
fortissima intentione superemus, ac tam diu
insistere, quousque insistendo vicamus.
Octauo de fuga delectabilium, & abomina- De fuga delectabilib.
tione, vt dicat cum Iob. Quæ prius tangere
nolebat anima mea, nunc præ angustia cibi Iob. 6.
mei sunt. Et cum Salomone, qui prius dicebat Eccl. 2.
in corde suo. Vadam, & affluam delitijs, &
fruar bonis, & sequitur. Vidi in omnibus affli
ctionem animi, & vanitatem, & nihil permane
re sub sole. Detestatus sum omnem industriā
meam, & quæ sub sole studiosissime laboraui,
& Dauid in Psalmo dicit. Ego autē cum mihi
molesti essent induebam me cilicio &c. Humi
liabam in ieiunio animam meam &c. Et Psal. Psal. 68.
dicit. Operui in ieiunio animam meam, & se-
quitur. Et posui vestimentum meum cilicium
&c. Et Psal. Cinerem tanquam panem man- Psal. 101.
ducabam,

Ionæ 2. ducabam, & poculum meum cum fletu misce bam &c. Sic rex Niniuæ vestimentum suum mutauit, & indutus est sacco &c. Sic & regina Hester vestimentis regalibus exuta, indumenta suscepit fletibus, & luctui apta, & pro Dan. 10 vnguentis varijs cinere, & stercore impleuit caput suum &c. Panem desiderabilem non comedit, & caro, & vinum non introiuit in os suum &c.

Tribulationum tolerantia. Heb. 12. Nono de iniuriarum, & tribulationum tolerantia. loquitur Apostolus di. Quem diligit Deus castigat. Flagellat autem omnem filiũ; quem recipit. Quare si Deus nos infirmitatibus vexat, & aduersitatibus fatigat non murmurare debemus, sed patienter portare: quia id facit ne caro nostra incolumitatę, gaudens ad peccandum sit prona. Vnde Isidorus lib. 3. de summo bono. Capi. 3. dicit. Quosdam videns Deus nolle proprio voto corrigi, aduersitatum tangit stimulis. Quosdam etiam præsciens multum peccare posse in salute: flagellat eos infirmitate, ne peccent, vt eis vtilius sit frangi laboribus ad salutem, quàm manere incolumes ad damnationem. Qui valentiores sunt, & sani vtile est illis infirmari, & non peccare: ne per salutis vigorem illicitis sordidentur cupiditatum; & luxuriæ desiderijs. Et subdit. Capitulo. 4. Murmurare in flagellis Dei peccator homo non debet, quia maxime per hoc: quod corripitur emendatur. Ad magnam vtilitatem diuino iudicio mens iusti diuersis tentationum passionibns agitatur: pro quibus si Deo gratias egerit, suæq; culpæ, ꝙ talibus dignus sit reputauerit, hoc quod ex passione tolerat ei pro virtutibus reputatur: quia & diuinam agnoscit iustitiam, & suam culpam intelligit, & capitulo primo di. Valde necessarium est iustum in hac vita, & vitijs tẽtari, & verberari flagello, vt dum vitijs pulsatur de virtutibus non superbiat, dum vero animi, aut carnis dolore atteritur à mundi amore retrahatur. Durius in hac vita circa suos electos agit, vt dum fortioribus flagelli stimulis feriuntur: nulla eos oblectamenta præsentis vitæ delectent, sed cœlestem patriam vbi certa requies expectatur indesinenter desiderent. sic ergo patet, ꝙ dominus suos tribulationes pulsat, vt iuxta dictum Psal. Multiplicatæ sunt infirmitates eorum: postea accelerauerunt: quia ad Deum recurrunt iuxta docu- Eccl. 38. mentum. Fili in tua infirmitate, ne despicias temetipsum &c. In super, vt eos corrigat. Iu- Apoc. 3. xta illud. Quos amo, arguo, corrigo, & casti- Hiere. 31. go, ac vt à peccato cessent. Iuxta illud. Castigasti me, & eruditus sum.

Eccl. 2. Nono ad propositum loquitur de hoc Ecclesiasticus, dicens. Filij accedens ad seruitutem Dei &c. In humilitate patientiam habe: quomodo in igne probatur aurum, & argentum: homines autem, in camino humilitatis &c.

Per illationem iniuriarum, & afflictionũ quidam à tentatione validissima fuit per quendam patrem liberatus, prout dicit Ioan. Climacus in libro scalarum suarum.

Decimo de vitæ futuræ, quo ad præmia, & damnationem prospectu, & aduertentia. Multos enim timor gehennę à peccato retraxit, & carnis curam abhorrere fecit. Scriptura di. Fili Eccl. 7. memorare nouissima tua, & in æternnm non peccabis. Et Gregorius dicit. Nihil adeo valet ad domandum carnis desideria, sicut cogitare qualis sit caro futura. Sed super omnia homines ad carnem crucifigendam inducere debet præmium cœlestis gloriæ, dicens Apostolo. Si autem facta carnis mortificaueritis Rom. 8. viuetis. Laborum bonorum gloriosus est fru- Sap. 4. ctus.

Vndecimo de vitatione consortij mulierum. Debet enim à viro, qui carnem vult subijcere rationi, & spiritui mulier vitari. Quo ad aspectum; quia non aspicienda Virginem ne con Eccl. 9. spicias: ne scandalizeris in decore eius, & sequitur. Auerte faciem tuam à muliere cõpta, & sequitur. Propter speciẽ mulieris multi perierunt, & ex hoc concupiscentia quasi ignis inardescit. Quo ad colloquium. Collo- Eccl. 9. quium illius quasi ignis exardescit. Et Prou. Prou. 5. Fauus destillans labia meretricis, & sequitur. Nouissima illius amara quasi absinthiũ, & acuta quasi gladius biceps. Quo ad consortium, & tactum. Cum muliere aliena, ne se- Eccl. 9. 26. deas, nec accumbas cum ea super cubitum, & Qui tenuerit eam quasi, qui apprehendit scorpionem. Et ideo beatus Hieronymus dicit. Si pudicitiam quæris, fęminam quam videris bene conuersantem; mente visita non corporali frequentia. Ostium tuum, aut raro, aut nunquam mulierum pedes terant vide, ne sub eodem tecto cum eis manseris, nec in præterita castitate confidas. Nec enim Dauid sanctior; nec Salomone sapientior, nec Sansone fortior esse potes. Memento, ꝙ paradisi colonum de possesione sua mulier eiecerit. Solus cum sola, & absque arbitris non sedeas. Crede mihi non potest cum domino toto corde habitare; qui fœminarum accessibus copulatur. Ego iudico si cum viris fœminæ habitẽt, viscarium diabolo non deerit. hæc Hieronymus.

Duodecimo de sensuum cohibitione. Cum. n. (teste beato Augustino) per Ianuam quinq; sensuum, aut mors, aut vita ad animã nostrã ingrediatur: hinc est, ꝙ sollicitudine summa custodire condecet nostros sensus; ne per fenestras has mors peccati ad animam habeat ingressum. Vnde Salomon. Omni custodia Prou. 4. serua cor tuum: quoniam ex ipso vita procedit. Dina non custodiendo visum, fuit deflorata. Holofernes; quia oculis custodiam nou adhibuit captus de Iudith, ab ea occisus fuit. Iud. 15.

Amon à Thamar sensum visus non custodiendo, defloratione eius fuit ab Absalon interfe-
3.Re.13. ctus, & sic de alijs sensibus in sacro eloquio plura ponuntur exempla. Quare iuxta dictum
2.Cor.11. Apostoli. Timendum est; ne sicut serpens seduxit Euam astutia sua; sic & sensus nostri corrumpantur à simplicitate; quæ est in Christo Iesu. Qualiter sancti viri custodierunt sensus suos longum esset retexere. Sic ergo apparet præfatis, quod dominus noster, & magister tam exemplo, quàm verbo nos docuit carnem castigare, spirituiq; subijcere, & hoc vacando diuersis laboribus, prout ex iam dictis euidenter apparet. Et sic consequenter claret prima pars huius septimæ, conformitatis, videlicet. Iesus vacans laboribus.

SECVNDA PARS FRVCTVS, ET conformitatis. 7. & 19. in ordine, scilicet. Franciscus imitatur. Expositio.

SVMMAM virtutum magistri nostri Dñi Iesu Christi in carnis crucifixione, & si multi fuerunt sequuti tã in cætu Apostolorum, vt
Galat. 2. patet in Apostolo Paulo, quam in agmine martirũ; qui corpora sua tradiderut propter Deum ad supplicia, & in ordine patrum, & Anachoritarum; qui vigiljs ieiunijs disciplinis, & omnibus alijs carnis incómodis se afflixerunt. Vt liquet gesta ipsorum patrum intuentibus; præcipuè tamen imitator præcipuus extitit pater noster beatus Frãcisus: qui carnis supercilium legi subiecit spiritus potestatiuè in omnibus, & sic eum fecisse dicit secunda pars huius conformitatis dicens. Franciscus imitatur. s. Christum, & hoc prout vult hæc conformitas specialiter, quo ad carnis macerationem, & subiectionem per fectam ipsius carnis spiritui, & rationi. Et ad hoc declarandum, & ostendendum plura fa-
De abstinẽtia B. Fran. in cibis. ciunt. Et primum si attendamus beati Francisci victum. Victus enim beati Francisci fuit arctus, & singularis. Quod patet primo si attendatur cibus, habitus, & vsus post suam per fectam ad dominum conuersioné. Dum enim beatus Franciscus esset ad dominum conuersus post dimissionem omnium mundanorũ, & abdicationé factam patri carnali corã Episcopo Assisij; & staret cum sacerdote Ecclesię sancti Damiani: cuius reparationi mandato crucifixi intendebat, & dictus presbyter considerando beatum Franciscum deliciosè nutritum; pro victu ei aliquid faceret omni die speciale; hoc perpendens vir sanctus dixit ad seipsum. Hunc sacerdotem quocũq; perrexeris non semper inuenies; qui tibi sic præparet, nec est hæc via pauperis hominis; quam elegisti. Vnde sacerdoti interdixit; ne aliquid vlterius præpararet, sed accepta paropside ostiatim per Assisium mendicando, diuersa in paropside cibaria recepit. Quæ primo abhorruit, vtpote inassuetus; sed tandem seipsum vincens de præfatis comedit. Et vt postmodum referebat fratribus: nunquã aliquod electuarium gustauerat; quod eidem sic sapidum fuerit. Quibus comestis tantum cor eius exultauit in domino: quod caro eius debilis, & afflicta corroborata est ad quæcunque aspera, & amara lætanter pro domino toleranda. Vnde postea sic acquisita libentius quàm aliter præparata comedebat. Accepta à beato Francisco ex auditu Euangelij norma euangelica in viuendo, & cum Deus eum iam fratribus fęcundasset: ob penuriam eleemosynæ panis; quæ sibi, & socijs non sic, vt decebat in principio donabtur; cum magnã spiritus consolatione rapas ob panis defectum cum socijs comedebat. Sed multiplicatis iam fratribus, quali abstinentia corpus suum domuerit cibarijs vtendo, dicit quinta pars maioris legendæ: quod sanitatis tempore cocta cibaria vix admittebat, & raro. admissa vero, aut commixtione cineris interdum faciebat amara, aut aquei superinfusione liquoris, vtplurimũ reddebat insipida. Egrediens vero ad exteriora iuxta sancti Euangelij doctrinam se cæteris in comedendo conformabat: semper tamen parcitatem in cibi sumptione seruãdo, vt vix sumeret necessaria sustentationi naturæ. Regressus auté ad interiora modos inueniebat pœnitentiæ potiores. Nam quasi per totum De ieiunio B. Fran.
tempus anni ieiunabat. Quadragesimam. n. quando Christus latuit in desertum, quanta poterat cibi, & potus arctitudine reclusus in cella ieiunabat. Ab assumptione vero Virginis vsque ad festum sancti Michaelis ieiunabat ad honorem ipsius archangeli Michaelis. Quadragesimam à festo omnium sanctorum vsque ad Domini natiuitatem, & maiorem quadragesimam iuxta regulam ieiunabat. Ob reuerentiam apostolorum Petri, & Pauli quadragesimæ specialis ieiunium dedicabat. Pentecostes etiam à festo resurrectionis vsque ad spiritus sancti missionem ieiunabat. De au- De austeritate vitæ B. Fran.
steritate vitæ, & pœnitentiæ. B. Francisci loquens sanctus Frater Egidius dixit. Quod si B. Franciscus habuisset corpus sanum, & forte, vt ipse, ad id, quod pœnitentiæ effecisset, totus mundus eum sequi non potuisset. Abstinentia ergo cibi assidua suũ castigabat, quod habebat corpusculum, vt domesticum sibi hostem perfectè subigeret, & candidum vestimẽtum mundiciæ à voluptatis incendio præseruaret. Non solum beatus Franciscus arctitudinem in cibo tenuit quo ad paucitatem; sed quo ad qualitatem. Cum enim, siue inuitatus ab aliquo, siue non, propter amorem sanctæ

paupertatis (vt dictum est conformitate quarta huius secundi libri) mendicando ante semper iret, de pane acquisito frusta viliora cum summa parcitate sumebat, & dicebat fratribus. Non fui latro de eleemosynis acquirendo eas, vel vtendo vltra necessitatem. Semper minus accepi, quam me contingeret, ne alij pauperes fraudarentur portione sua: quia cõtrarium facere furtum esset. Quando vero panis ordeacei frusta mendicando inueniebat; tunc lætabatur, & gaudebat, vt patuit cum panem mẽdicando cum fratre Masseo, dum iret versus Franciam, gratias Deo referendo, panis præfati fragmenta comedit, vt dictum est libro primo conformitate octaua. Si quando ratione infirmitatis carnes comedisset, vel coquinam conditam lardo, ad proprij corporis vindictã animatus, & opprobrium, mira exercebat ad carnis macerationem, suique contẽptum. Cum in quadam infirmitate de pitantia comedisset, tempore magni algoris nudũ, & quartanarium de Ecclesia sancti Ruffini Assisij se fune iniecta collo trahi fecit per socium vsque ad locum malefactorum in platea ciuitatis, vbi populo congregato facta prædicatione in fine dixit eis, ꝙ non erat, vt sanctus ab eis honorandus: sed vt gluto, quia in illa infirmitate carnes comederat, ab omnibus reputandus, & contemnendus. Vice alia in Eremitorio Grecij, cum coquinam comedisset cum lardone, magno populo ad eius prędicationem congregato, se de hoc acriter accusauit. Nolebat insuper ad corporis opprobriũ animatus in mensa comedere tobaleis, & alijs præparata: immo in terra ante comedere malebat, vt patuit cum apud Reate fratres propter aduentum vnius ministri in natali Domini mensam præparassent, (in terra enim comedit) fratribus in commoda; quæ passa est beata Maria cum filio tali die, ingerens. Cum minoribus fratribus, & simplicibus libentius comedebat, quàm cum maioribus, vt in præfatis conformitatibus de humilitate, & prophetia est dictum. Dicebat beatus Franciscus fratribus; qui excedebant modum paupertatis in cibo. Non putant fratres, ꝙ corpori meo esset necessaria pictantia? sed quia oportet me esse formam, & exemplum aliorum nolo vti, sed volo esse contentus paucis, & pauperculis cibis, & omnibus alijs rebus vti secundũ paupertatem: atque sumptuosa, & delicata penitus abhorrere. Sic beatus. F. rigidus in se, omnia tamen volebat fieri cum discretione, & fratribus dicebat. Vnusquisque consideret naturam suam; quia licet aliquis vestrum sustentari valet pauciori cibo, quàm alius: nolo tamen, ꝙ ille; qui maiori cibo indiget, nitatur illum in hoc imitari: sed naturam suam cõsiderans, tribuat corpori suo necessitatem suam: vt sufficiat spiritui seruire; sicut enim à superfluitate comestionis: quæ obest corpori, & animæ tenemur nobis abstinere, & cauere: ita etiam à nimia abstinentia (immo magis) quoniam Deus misericordiam vult, & nõ sacrificium. Nonne ipse condescendit (vt iam dicta in præcedentibus dicunt) fratri; qui nimia abstinentia in nocte deficiebat ei mẽsam præparando, & ad verecundiam sibi tollendã cum ipso comedendo? Sic & alteri, cum ad comedendum vuas in vineam ducendo, & ne ruborem haberet prius de vuis degustando, & tollendo. Corpus ergo suum paucitate cibi, & asperitate castigabat omnino.

Secundo patet beati Francisci abstinentia, & corporis edomatio si inspiciamus eius potũ: de quo legenda maior. parte. 5. loquens dicit. De potu vini quid dicam? cum & de aqua quãdo sitis estuaret ardore, vix audebat ad sufficientiam bibere. Et quia in potu abstinentissimus fuit, saluator noster pijssimus, dum vinũ ipse beatus. Fr. appeteret non ad voluptatem; sed ad naturæ necessitatem apud Eremum sancti Vrbani, & non adesset, aquam eidem concessit commutare in vinum. Sic & sitienti viro: cuius beatus. F. vehebatur asello, aquam oratione ipsius Christus propinauit in mõte. *De abstinẽtia B. F. in potu.*

Tertio. Apparet erga corpus beati. F. rigiditas si inspiciamus eius cultum, seu corporis amictum, & tegumentum. Vestis. n. horrebat (vt dicit 5. pars legendæ maioris) molliciem, asperitatem amabat asserens propter hoc Ioãnem Baptistam à Domino fuisse laudatum. Si quando vero in sibi data tunica lenitatem sentiret cordulis eam contexebat interius; quia non in casulis pauperum; sed in palatijs principum iuxta veritatis verbum vestimentorum dicebat requirendam molliciem. Experiẽtia enim certa didicerat demones asperitate terreri: deliciosis autem, & mollibus ad tentandum fortius animari. Vna tantum contentus tunicula in frigore, & nuditate domino seruiebat. Circa vero eius mortem tam propter sanguinem; qui exibat de plaga vulneris lateralis: quam propter infirmitatem, fratres socij tunicas habituales plures ei fecere ad ipsum mutandum: nunquam tamen vltra tunicam habitualem, nec habuit in dorso, nec tenuit. Tunica enim habituali, chorda, & femoralibus diues vsq; ad mortẽ fuit. Semel apud Eremitorium sancti Eleutherij de Reate propter magnum frigus tunicam suam, & socij intus quibusdam petijs repeciauit; propter quę corpus eius cępit aliqualiter consolari. Sed Paulo post ab oratione rediens dixit socio suo. Me oportet esse formam, & exemplũ omnium fratrum, & ideo licet corpori modo sit necesse habere tunicam repeciatam: tamen me oportet considerare alios fratres meos; quibus istud idem est necesse, & ideo nolo habere tunicam sic abintus repeciatam: quia ipsi *De rigitate. B. Fr. in vestimentis.*

forsitam

forsitan nec habere possunt. Vnde in hoc oportet me eis condescendere, vt ego patiar easdem necessitates, quas & ipsi patiuntur: vt hoc in me videntes magis patienter valeant sustinere. Cum propter infirmitaté splenis, & stomaci, & quia magnum frigus erat vnus ex socijs guardianus suus vellet suere sub tunica habituali aliquantulum ad splenem, & stomacum, de pelle vulpis, respondit beatus Franciscus dicens. Si vis, vt habeam sub tunica de pelle vulpis, pone vnum frustum desuper, vt homines videant, ꝙ interius habeo pellem vulpis, & sic factum est, & si parum portauerit. Raro enim, vel nunquam tunicam nouam volebat portare: sed dando eam alteri; quærebat aliquam ab alio fratre diu portatam. Tuniculam etiam habere volebat de pecijs repeciatam. Et quandoque ab vno fratre accipiebat partem tunicæ suæ, & ab altero aliam partem, & adinuicem consuendo deferebat. Fratribus tunicam habitualem petentibus dabat libenter. Id enim fecit duobus fratribus de Francia. Nam petentibus eius tunicam statim concessit. Pauperibus, si habebat mantellum, vel pannum statim dabat. Sic etiam faciebat de tunica dando, vel dissuédo, & partem pauperibus erogando. Et quia vestimento rudi, vili, & grosso, ac despecto in præsenti vita fuit vsus. B. Fran. Fratri Petro de Monticello Beatus Franciscus cum Ioanne Euangelista apparens, gloriosior eo in vestitu est visus, & causa à beato Ioanne fratri Petro interroganti est data; quia in præsenti vilioribus eo fuit indutus. Execrabatur ipse pater beatus Franciscus vestitos triplicibus, & qui præter necessitatem mollibus vtebantur in ordine vestibus. Necessitatem vero; quam non ratio, sed voluptas ostentat, signum extincti spiritus asserebat. Vnde, & dicebat, & supra fructu. 12. primi libri. parte secunda. cap. 36. est dictum. Nulla occasione fratres volebat habere plusquam duas tunicas: quas cócedebat pecijs suffulciri. Exquisitos pannos horrendos esse dicebat, & acerrime mordebat oppositum facientes, atque vt suo exemplo tales confunderet, semper super tunicam suam saccum asperum consuebat. Fratribus autem, quos vrgebat necessitas, vel infirmitas indulgebat aliam tunicam mollem de subtus ad carnem: ita tamen, ꝙ cóformis in habitu asperitas, & vilitas seruaretur. Dicebat enim cum dolore maximo. Adhuc tantum relaxabitur rigor ordinis, & dominabitur tepor: ꝙ filij pauperis patris non verebuntur portare etiam scarlatinos pános solo colore mutatos. Interrogatus quandoq; quomodo vestitu tam tenui posset se ab hiemalis algoris frigore tueri, in spiritus feruore respondit. Si supernæ patriæ flamma per desiderium contegeremur interius, frigus istud exterius facile portaremus. In morte denique sua iussit exequialem tunicam sacco operiri. Demum victu, & vestitu tanta rigiditate cum alijs corpus suum fatigauit, & domuit; ꝙ in mortis articulo se culpabilem fratri corpori dixit esse: eo ꝙ ipsum male plusquam deceret tractauerat.

Quarto asperitas beati Francisci erga corpus apparet si eius attendamus lectum, vt enim quinta pars legendæ maioris dicit: Lectulus lassato corpusculo erat nuda humus, & si sedens multotiens dormiret. Ceruical vero lignum, vel lapis. Et quia in pluma vir sanctus dormire nolebat, in Eremitorio Grecij infirmitate oculorum grauatus, semel habuit ceruical de pluma ad caput: quod diabolus intrans, eum per totam noctem non permisit dormire. Et cum sic fuisset vexatus, socium vocauit ei mandando, vt ipsum ceruical longius asportaret: quod faciens rigidus effectus in membris à diabolo loquelam amisit. Sed beato patre eum vocante, dum eius vocem audiuit, omni effugata rigiditate loquelam rehabuit. Non solum lectum huiusmodi de pluma habere voluit, sed nec fratres habere permisit. Vnde in capitulo generali, quod de caricinis apud sanctam Mariam de Portiuncula celebratú est vocatum, vbi fuerút vltra quinq; millia fratrum oés iacebant super terram, aut super paleas: quod videns. D. Cardinalis Ostiésis, vt superius sæpe dictum est flebat. Nam quàm diu beatus Franciscus vixit in loco sanctæ Mariæ semper fratres in terra comedebant. Verum & si in cibo, & potu, vestitu, & lecto, vt patet ex prædictis B. Franciscus sibi ipsi fuerit rigidus, & austerus, considerans, & intelligens propter animam corpus esse creatum, & actus corporales propter spirituales esse agendos: dicebat tamen fratribus. Seruus Dei in comedendo, & bibendo, & alias corporis necessitates sumendo, debet cum discretione corpori suo satisfacere, ita quod frater corpus non valeat murmurare dicens nó possum stare rectus, & insistere orationi, nec in tribulationibus meis lętari: nec alia bona opera operari: quia non satisfacis indigentiæ meę. Si vero seruus Dei cum discretione, & satis bono modo, & honesto suo corpori satisfaceret: & frater corpus vellet esset neglígés, & pigrum, vel somnolentum in oratione, ieiunijs, & alijs bonis operibus, tunc deberet ipsum castigare tanquam malum, & pigrum iumentum: quia vult comedere, & non vult lucrari, nec onus portare &c. vt supra fructu 12. primi libri parte 2. cap. 11. dictum est Et non solum beatus Fr. lectum abhorruit: sed somnum euitauit vigilando in orationibus: & si aliquando fingeret dormire, ne agnosceretur orare, sicut patuit quando cum fratre Bernardo existente seculari dormiuit. Qui fingendo se statim post cæná velle dormire: ad orandum

De asperitate B. F. in stratu.

dum poſt modum ſurgens per totam noctem in oratione perſtitit, vt dictum eſt in conformitate octaua. Sic à quodam puero nouitio obſeruatus; cum ſuam chordam cum chorda beati F. ligaſſet, poſtea ſolutam chordam, & plane beatum Fran. ſurrexiſſe inuenit, & ſiluã ingreſſus inuenit eum cum Chriſto beata Maria Ioanne Baptiſta, & Ioanne Euangeliſta loquentem. Frequentiſsime etiam per totam noctem in orationibus pernoctabat, ſicut frater Leo pluries eſt expertus in monte Aluernæ eũ videndo ſubleuatum, & cum Deo loquẽtem, & alij eius ſocij in locis alijs.

Quinto, ſi rigiditatem beati Fr. ad ſuum corpus cupimus videre, ipſius corpus intueamur multipliciter ſubiugatum. Ipſe enim beatus F. cum fuerit nutritus multum delicate nihilominus corpus noluit poſt conuerſationẽ ſuã in delitijs tenere, ſed in auſteritate.

Primo quo ad frigus. Nã expoliãdo ſe coram Epiſcopo Aſsiſij fuit vili mantello ſibi dato, ex ipſo formando habitum indutus. Et ſemper vt dictum eſt ſolam tunicam detulit habitualem, & diſcalciatus ſiue tempore hiemali ſiue alio tempore.

Secundo quo ad onus. Nam pro reparatione trium eccleſiarum videlicet ſancti Damiani. Beati Petri, & ſanctæ Mariæ de Portiuncula, quas reparauit procurando lapides, & portando, corpus ſuum multipliciter afflixit.

Tertio quo ad ſeruitium. Relicto enim mundo ſtatim ad ſeruiendum leproſis ſe tranſtulit lauando eis pedes, ligando vlcera, educendo plagarum putredinem, & ſaniem abſtergẽdo, & feruore inaudito vlceroſarum plagarũ ruebat in oſcula, vt ſic ſaturatus opprobrijs carnis ſupercilium legi ſpiritus poteſtatiue ſubderet, ſuique dominium hoſte ſubacto domeſtico pacifice poſsideret.

Quarto quo ad pabulum. Cibo enim tenuiſsimo, vt dictum eſt, corpus ſuum quoad vixit ſuſtentauit.

Quinto quo ad inceſſum. Nam & ſi poſt conuerſionem ſuam per duos annos calciamenta in pedibus tulerit; audito tamen Euangelio; quod non deferre, ſtatim calciamenta ipſa depoſuit, & nudus pedibus ſemper inceſsit.

Sexto quoad iter, & peregrinationem. Secularis exiſtens ob reuerentiam Apoſtolorum Romam iuit: Factus autem frater viſitauit pluries limina Apoſtolorum Petri, & Pauli: ſanctum Iacobum de Galicia: ſanctum Angelum de monte Gargano, & domini ſepulchrum. Ob prædicationem vero omnia loca Italiæ, & quod maius eſt ter ad partes infidelium acceſsit.

Septimo quo ad verbera. In eremitorio de Sartiano ad edomandum carnis tentationem ſe duriſsime verberauit. Similiter magni algoris tempore in foueam glacie, & niue plenam ſe plerunq; immerſit, vt domeſticum hoſtem, ſcilicet carnem perfecte ſubiiceret, & candidum veſtimentum pudoris à voluptatis incendio præſeruaret. Vnde corpus ſuum fratrem aſinum appellabat tanquam laborioſis ſupponendum oneribus, crebris cedendum flagellis, & vili pabulo ſuſtentandum.

Sexto apparet beati Fran. quo ad corpus afflictio, ſi inſpiciatur eius exercitium, & labor. Otium enim tanquam omnium malarum cogitationum ſentinam docebat ſummopere fugiendum. Exemplo demonſtrans carnem ſpiritui rebellem, diſciplinis continuis caſtigandam, & fructuoſis laboribus ſubiugandam. In principio ſuæ conuerſionis eccleſia ſancti Damiani reparata; ne corpus torperet inauia ad reparandum duas alias ſe dedit, ſcilicet beati Petri, & Virginisglorioſæ. Scopabat eccleſias, quando in alio non poterat occupari. Ibat in principio religionis ipſe ſolus ad panẽ quærendum, non ſine magno ſui corporis labore, & fatigatione. Exercitium, & laborem oſtendit factus euangelicus præco: quia ad prædicandum erat à domino deſtinatus. Hac de cauſa nunquam in eodem loco ſtabat: ſed ad inſtar Chriſti terras diuerſas circuibat, & loca. Ipſe non ſolum otium vitabat laborando, & ſemper aliquid exercẽdo, ſed & fratres inuitare voluit, volẽdo, & concedendo, quod fratres laborarent manibus, vt dicit regula, & in teſtamento dimiſit, vt otium animæ inimicum, omnino à fratribus excluderetur. Vnde dicebat volo fratres meos laborare, & exercitari: ne otio dediti per illicita corde, vel lingua vagentur. B. Franciſci exemplo inducti fratres antiqui de labore proprio panem ſuũ comedere volebant, ſicut dictum eſt de ſancto fratre Egidio: & de fratre Iunipero conformitate octaua, primi libri.

Septimo apparet beati Franciſci auſteritas: ſi intellectum vertamus ad locum. Beatus enim Franciſcus, vt poterat hominum conſortia fugiebat: & ad loca remota pergebat libenter, & ſtabat, ut patet de eremo ſancti Vrbani: ſancti Eleuterij de Reate: loci de Grecio: ſacri montis Aluernæ: montis Caſalis prope Burgum ſancti Sepulchri, & ſic de alijs. Accipiebat enim loca, prout poterat à gentibus ſeparata. Multa enim loca in prouincia ſancti Franciſci, Romana, & Tuſciæ, ac aliarum prouinciarum accepit: quorum nonnulla ſunt dimiſſa, & pauca à fratribus retenta: quæ vtiq; ſolitaria erant, & deuota. Pauca enim loca in ciuitatibus accepit, & caſtris: in locis vero ſolitarijs degendo in omni arctitudine vitam ducebat, regulam ad litteram & ſanctum Euangelium obſeruando. Et multotiens in dictis locis ſtans ſe infra cellam claudebat: in qua pluribus diebus morabatur: nec permittebat ſe ab alio, niſi à ſocio viſitari. Et tunc quicquid

pulueris ex conuersatione humana eidem inhæserat, lachrimis expiabat, & oratione. Vacabat etiam meditationibus diuinorum, sicut Episcopus Asisinas in se correctione diuina fuit expertus, Frater Leo, & alij socij eiusdē patris. Nec in talibus cellas habere volebat de lapidibus, siue de lignis dolatis: sed de paleis, siue arborum ramis. Cellam de lignis dolatis à fratre quodam præparatam nolebat inhabitare, nisi prius interius, & exterius de paleis; & arborum ramis tegeretur: adeo vt de lignis præfatis nihil penitus appareret. Ad dicta loca, si sanus erat ibat per se si vero debilis erat, vel infirmus faciebat se super asinum ab alijs illuc deduci, sicut patuit quando fontem in monte oratione produxit homini, cuius tunc ipse vectabatur asello.

Octauo. Beati Fran. apparet ad corpus rigiditas si tempus videamus. Vbi sciēdum, quod beatus Fran. non vno tempore rigidus in disciplina super custodiam suam stetit, & stabat sed omni tempore. Non sicut quidam qui incipiunt, & statim desinunt, sed semper quod incæpit seruauit. Si de ieiunio loquimur, per totum quasi annum ieiunabat quadragesimas multas faciendo, vt dictum est. Si de vestitu arcto, vsq; ad mortem tunica, chorda, & femoralibus fuit contentus. Si de seruitio domini circa leprosos, circa finem suæ vitæ, & si esset infirmus ad humilitatis cupiebat redire primordia, vt leprosis seruiret, sicut fecerat à principio. Si de paupertate, nihil in proprio, vel in communi vnquam vsq; ad mortem habere voluit: nec fratres permisit, immo in morte se denudauit, vt fędus, quod cum sancta paupertate inierat non solum in vita; sed in morte seruaret. Si de obedientia, vsq; in finem suæ vitæ habere guardianum voluit, cui in vita, & in morte humiliter obediuit, vt patet de concessione tunicę habitualis sibi in mortis articulo constituto, & nudo, & mandato facto; cui paruit reuerenter. Si de custodia castitatis, vsq; in finem sollicitudinem assiduam gessit de impretiabilis custodia thesauri. Si de amore ad Christum, & fratres, vsque ad finem tenuit, & ostēdit, vt patet, legendam de eius transitu legenti.

Nono rigiditas beati Fr. apparet ad corpus, si videamus verbum. Et si verbo beatus Franciscus fuerit disertus; non tamen uerbis otiosis aliquando fuit deditus, sed diuinæ laudi prædicationi fratrum, & secularium, vel informationi, & succinte, prout in regula mandauit, vacabat. Nec loquebatur de secularibus; sed de diuinis semper. Vnde die quadam loquendo de Deo cum socijs. Iesus in specie iuuenis pulcherrimi apparuit in medio eorum. Occulta, qu e sibi diuinæ sapientiæ à domino pandebantur non pandebat exterius: nisi quātum zelus fraternæ salutis vrgebat, & supernæ reuelabat instinctus. Quomodo ad verba otiosa eius lingua laxaretur; quæ sępissime cum Deo, & beata Virgine fuit loquuta: sicut patet, quando indulgentiā sanctæ Mariæ de Portiuncula à Christo (mediante beata Virgine) impetrauit. In monte Aluernæ, vt Frater Leo audiuit, & vidit cum Ioanne Baptista, & Euangelista, sicut etiam puer quidam à proposito obseruando beatum Fran. vidit, & audiuit Cū sanctis Apostolis Petro, & Paulo, vt fuit Romæ in ecclesia sancti Petri, quando eum amplexati sunt. Et non modo semel cum Christo, Virginis, & sanctis fuit loquutus: sed multotiens, vt eius facta pandunt: Linguam suam laxabat ad prædicationes deuotas; quas non solum homines: sed & volucres libēter audiebāt. Ad informationes particulares, per quas ad Christi seruitutes multos attraxit. Vt patuit de beata Clara, & alijs multis. Ad diuinū officium, quod Deo cum summa deuotione, & attentione tanquam Deo præsenti persoluebat (licet infirmus) non hærendo parieti; sed rectus stabat, cum capite discooperto, & aliquando genuflexus. Et non solum ipse, sed & fratres voluit: vt euangelicum seruarent silētium; vt videlicet ab omni verbo otioso omni tempore abstinerent sollicite tanquam reddituri in die Iudicij de huiusmodi rationem. Sed si quem fratrem inuenisset verbis assuetū inanibus, acriter arguebat; taciturnitatē modestam, & puri cordis affirmans custodiam, & non modicam esse virtutem, pro eo, quod mors, & vita fore dicātur in manibus linguæ; non tam ratione gustus; quam loquelę.

Decimo austeritas beati. Frā. ad suum corpus apparet, si ad visum, & eius aspectum oculos defigamus. Sic quidem à contuitu mulierum oculos auerterat, vt quasi nullā in facie agnosceret. Ipsarum familiaritates, colloquia, & aspectus; quæ multis occasio sunt ruinæ solicitius euitari iubebat, asserens per huiusmodi debilem frangi, & fortem sæpe spiritum infirmari. Harum contagionem euitare conuersantem cum eis, nisi probatissimum virum: tā facile dixit, quàm iuxta scripturam ambulare in igne, & non comburere plantas. Non. n. securum esse putabat mulierum introrsus haurire imagines; quæ possunt, aut edomitæ carnis suscitare igniculum, aut pudicæ mentis maculare nitorem. Asserebat etiam friuolum esse mulierum colloquium (excepta confessione, vel instructione breuissima) iuxta quod saluti expedit, & cōgruit honestati. Quæ (inqt) sunt religioso cum muliere tractanda negocia, nisi cum sanctam pœnitentiam, vel melioris vitæ consilium religiosa petitione deposcit? Ex nimia securitate minus cauetur hostis, & diabolus si de suo capillum potest habere in homine, cito facit excrescere in trabē. Sic ergo in visu; & contuitu rigidus fuit, vt

quasi

quasi nullam per visum cognosceret mulierẽ. Vndecimo apparet beati.Frã.ad corpus rigiditas,si attendatur hostem.s.diabolum; quẽ à se sua rigiditate expulit in Eremo de Sartiano se disciplinando,& in niues immergendo. Superauit in Ecclesia sancti Petri de Beuanio. Cum ipso multotiens manu conflixit ad manum vitæ rigiditate,& oratione,& vicit:& demum à multis ipsum violenter eiecit. Non dedit beatus.F.vitæ arctę relaxatione,seu abstinentia aliquando locum diabolo : quare in pace sua possidens ab hoste minimè aliquando fuit superatus.

Duodecimo apparet beati.Frã.ad carnem rigor. Si ab eius anima quæratur, & spiritu : an prædñati fuerint ipsi per omnia. Et certe dicent,ꝙ beatus.F. carnem suam crucifixit cum vitijs & concupiscentijs, sic vt perfectè se spiritui subderet,& in his; quæ Dei sunt sine difficultate pareret.Et licet eius caro per omnia spiritui foret subiecta : nihilominus ei flagella,& pœnas ; ne à proposito resiliret irrogare non destitit quoad vixit : vt alijs sic faciendi exemplum præberet,& formam. Sic ergo.12. præmissis manifestè apparet ad instar.D.Iesu Christi beatum patrem.F. carnem laboribus, & alijs afflictionibus varijs eidem illatis ipsam potestatiue spiritui subiecisse. Et quemadmodum in alijs præcedentibus,sic & in hoc caput totius perfectionis Christum imitatum fuisse, prout secunda pars istius.17.conformitatis dicebat.

FRVCTVS OCTAVVS, ET CONformitas, & in ordine. 20. Iesus pacem dans fluctibus. Franciscus solidatur. Expositio primæ partis, videlicet. Iesus pacem dans fluctibus.

OMNIVM saluator Iesus Christus,cum mirabilia operetur absquæ numero assidue,prodigia faciendo , in cœlo sursum, & signa stupenda in terra deorsum ; fueritq; mirabilis in mundi exordio cœlum creando,& adornando fidelibus, legeq; ęterna in suo motu regulando.In terra tot herbis,arbustis,animalibus,volucribus,fluuijs, & fontibus adornando. In aquis diuidendo aquas ; partem quarũ statuit in supremo.s. supra firmamentum,reliquam in inferioribus collocando, ipsas diuersis piscium generibus fęcundando : Temporis in processu post innumera exhibita opera, suæ diuinitati testimonium perhibentia ; ad faciendum in mari præclara transijt, & stupenda,vt dominus cœli,terræ, & marium firmissimè teneretur, & probaretur. Sed quia nomen maris in sacro eloquio varie accipitur tam misticè,quàm litteraliter : quomodo sit operatus in mari mirabilia : quia prima pars istius octauæ conformitatis dicit ipsum dominum Iesum pacem dedisse fluctibus ipsius maris; ac per hoc mira exhibuisse,est breuiter nunc differendum.

Nomen maris misticè, & figuratiuè aliquando accipitur pro ipsa pœnitentia , & homine in pœnitentia existente, iuxta quod habetur, vbi de vero pœnitente dicitur. Magna est velut mare contritio tua. Et habetur , quòd Angelus descendens de cœlo ; posuit pedem dextrum supra mare : sinistrum vero supra terram: quia Deus pedem dextum.i. suæ gratię, & misericordiæ ponit supra pœnitentes, & demum collocat ad suam dexteram : Terrestres vero, & terrenis deditos nõ respicit gratiam eis infundendo , & perseuerantes à se reijcit, & in futuro collocat cum sinistris. Tren. 2. Apoc. 10. Nota.

Secundo accipitur mare secundum beatum Ambrosium pro mundo isto . Et sic exponit illud. Hoc mare magnum, & spaciosum manibus illic reptilia, quorum non est numerus,id est diuersa genera inimicorum:qui secundum nostrarum virium quantitatem compensato nobiscum agone luctantur &c. Psal. 103.

Tertio accipitur secundum Bernardum super cantica.sermone.13. pro Christo domino nostro. Et sic exponit illud. Omnia flumina intrant mare &c.

Quarto modo accipitur litteraliter.Et sic accipitur Gen.1. Vel secundum modum loquendi iudæorum ; qui quamlibet congregationẽ aquarum,mare appellant. Et sic accipitur in proposito pro expositione huius primæ partis huius octauæ conformitatis. Accipiendo ergo mare primo modo , dico ; ꝙ accipitur pro pœnitentia,& pœnitente veraciter. Pœnitẽtia enim per mare accipitur,& significatur. Primo ratione amaritudinis,dicitur enim mare secundnm Isidorum ab amaritudine : quia aquas habet amaras,vt patet experientia. Pœnitentia enim,& si iustis sit dulcissima,& sic ẽt debeat esse peccatoribus,vtpote : quia ea mediante veniam inueniunt, & gratiam : tamen in delicijs mũdi constitutis , & vitijs deditis, valde aspera videtur,& amara . Filijs Israel in delitijs Aegypti nutritis : aquę Marath in deserto apparebant amaræ . Arcta enim est via scilicet pœnitentia ; quæ ducit ad vitam , & pauci sunt, qui ingrediuntur per eam . Tales enim delectat peccare : sed non pro peccato pœnitere . Contra tales loquitur Augus. Psal. quinquagesimo di. Sunt multi, quos peccare non pudet , sed pudet agere pęnitentiam . O incredibilis insania, de vulnere ipso non erubescis,& de ligatura vulneris erubescis. Nonne vulnus fędius,& putridius est? Confuge ergo ad medicum age pęnitentiam dic. Iniquitatem meam ego agnosco , & peccatum meũ Gen. 1. Pœnitentia assimilatur mari. Exo. 15. Math. 6. Psal. 50. Attende.

cōtra me est semper. Tibi soli peccaui, qui solus es sine peccato. Ad pęnitentiam exercendam, & si appareat amara hortatur nos. Bea. Bernardus in quodam sermone dicens. Fugite de medio Babilonis, & saluate animas vestras: volate ad vrbes refugij: vbi possitis, & de præteritis pęnitentiam agere, & in præsenti obtinere gratiam, & futuram gloriam fiducialiter præstolari. Non vos retardet consciētia: quia vbi peccata superabundauerunt, superabundare consueuit, & gratia, nec pęnitentiæ ipsa austeritas deterreat: non enim condignæ sunt passiones huius seculi, & temporis ad præteritam culpam, quæ remittitur: non ad præsentis consolationis gratiam, quæ immittitur: non ad futuram gloriam; quæ promittitur. Si verbis non creditis, operibus credite, exemplis acquiescite plurimorum. Currunt vndique ad pęnitentiam peccatores, & natura pariter, & consuetudinē delicati. Nihil credentibus impossibile. Nihil amantibus difficile. Nihil asperum mitibus. Nihil humilibus arduum reperitur: quibus & gratia sit in auxilium, & obediendi deuotio lenit imperium.

Secundo pœnitentia mari assimilatur ratione impetuositatis, & vertiginis. Mare enim dicitur pelagus idest vndas pellens. Sic pœnitentia vndas tentationis diaboli pellit, & elidit. Hoc patuit in Abbate Antonio, & pluribus alijs, qui impetus tentationum sancta pęnitentia coercuit. In capite Christo; qui in deserto pęnitentia diaboli triplicem tentationem superauit, & repulit.

Tertio pœnitentia assimilatur mari ratione tranquillitatis. Post commotionem, mare dicitur æquor; quia in mari aquæ æquantur post tempestatem. Sic anima per pęnitentiam tranquillatur in conscientia; quia vbi erat remorsus, desinit, & vbi à diabolo inquietabatur, pacata remanet, & quieta. Patuit in beato Benedicto; qui pœnitentia peracta contra carnis incendium ex tunc in pace à tali vitio, & quietus permansit, vt docet beatus Gregorius. 2. dialogorum. Verum mare, & si tempestuosum sit: vento tamen subtracto quiescit, & eius amaritudo per nubium ab ipso subleuationem dulcescit, ac eis aquę per subterraneas demanationes: Sic & pœnitentia, vbi ventus mundanæ delectationis abijciatur, nubes vero adsit, idest contemplatio cœlestium, & meditatio adsit inferorum, non solum homo instigatur ad pœnitentiam exercendam; sed fructus dignos efficit pęnitentiæ: prout in simili declarat beatus Gregorius. 3. dialogorum exponens illud, ꝙ Caleph dedit Assæ filiæ irriguum superius, & inferius. Vbi duos compunctionis declarando modos, contemplatione cœlestium, & attentione inferorū ad bonū pādit hominē citari, & in bono solidari. [Iudic. 1.]

Non solum pœnitentia, & verus pœnitens mare potest dici ex præfatis, sed ex effectibus; quos mare causat spiritualiter intelligendo. Mare enim, vt docet experientia.

Primo est sui purgatiuum. Cadauera immunda, & mortua (vt dicit Gregorius) à se expellit, & reicit. Pœnitentia à peccato purgat: in signum cuius di. beatus Petrus. Pœnitemini, vt deleantur peccata vestra. Et ꝙ pęnitentia deleantur, & purgentur peccata, habetur. de Dauid, qui post adulterium, & homicidium dicit. Peccaui, & sequitur. dominus transtulit peccatum. [Act. 3.] [2. Reg. 12.]

Secundo per venas occultissimas sui diffusiuum (vt dicit Isidorus super Ecclesiasticum) est mare. Pœnitentia à pelago infinito diuinæ pietatis venam attrahit indulgentiæ peccatori. Patuit in Maria Magdalena: cui dominus omnia peccata dimisit. [Lucæ 7.]

Tertio mare est animalium diuersarum formarum productiuum, vt dicit Rabanus super 43. cap. Eccl. & plurium quam sint in terra. Pœnitentia in anima virtutes diuersas multiplicat, & producit. patet in Ioanne Baptista: qui ob innumeras virtutes Christus fuit creditus. [Nota.] [Ioan. 1.]

Quarto mare licet sit fluidum: multorum tamen durorum est generatiuum, vt patet de cōchilibus, & testis plurium piscium, & de lapidibus præciosis, & margaritis. Pœnitentia facit validum, & fortem. patet de Iudith; quæ Holofernem occidit: de Iuda Machabeo, & de Ionatha, qui post ieiunium, & cineres in capite aspersos victoriam de hostibus diabolum significantibus habuerunt. [Aqua maris sanat.] [Mach. 1.]

Quinto mare est multarum infirmitatum curatium, vt patet de vlcerosis, & alijs; quos aqua, maris sanat. Abstinentia, & pœnitentia sanitatem inducunt. In multis escis erit infirmitas, & propter crapulam multi perierunt. Qui autem abstinens est, adijciet vitam. Seneca ad Lucillum. Multos morbos multa fercula fecerunt. vnde Hieronymus. Mater sanitatis est abstinentia: mater vero ægritudinis est voluptas. Et vt ostendit lib. 2. contra Iouinianum. A multis infirmitatibus pœnitentia, & abstinentia plures sunt liberati. In Iordane qui pœnitentiam significat baptizatus Naaman à lepra corporali, & spirituali mundatur. [Abstinentia & crapula.] [Eccl. 37] [4. Reg. 4.]

Sexto mare saporum, quo ad aquas terrarū: per quas transit susceptiuum est, & dulcedinē trahit. vt dicit Macrobius, & Arist. pęnitentia in his; in quibus habitat, se præbet dulcissimam per remissionem omnium peccatorum, & dimissionem per diaboli superationem; & virtutum susceptionem: supercęlestium contemplationem, & diuinæ dulcedinis immissionem. Tam arduam pęnitentiam sancti viri humano auxilio vigorati minimè agere potuissent; nisi diuino freti auxilio, prout Abbas Cherimon in collatione de protectione Dei declarat. [Nota.]

declarat. Moyses post ieiunium, & pœnitentiam intrat diuinam caliginem, & loquitur cũ Deo. Sic Elias ieiunando. 40. dies in Oreb, & Sina audit, & videt Dei magnalia. Petrus in monte pœnitentiæ constitutus transfiguratũ Christum videt, & clamat dulcedine mira. Bonnm est nos hic esse. Exo. 24. Eccl. 50.

Septimo mare suo motu est suæ substantiæ à corruptione conseruatiuum. Pęnitentia qui vult præseruari à peccato est continuanda. Corpora aloe, & quibusdam amaris à putredine conseruantur, & vermibus, vt di. libri medicinales, & ꝙ pęnitẽtia præseruet à peccato, patet de Manasse; qui prius malus; postea egit pœnitentiam valde coram Deo, & deinde fecit rectum in conspectu domini. 2. Para. 33.

Octauo mare, & si liquidum; non est tamen sui termini exitiuum, vt dicit Psal. Terminum posuisti eis: quem non transgredientur &c. Pœnitentia intra limites retinet rationis. Noe quandiu in archa pœnitentiæ fuit, non est trãsgressus limites rationis: sed exeundo de archa inebriatur. Loth uino à ratione alienatur, & incestatur cum filiabus. Iudith non contaminata cibo Holoferuis, aut potu, in sua manet integritate. Daniel, quia non inquinatur cibis gentilium ratione viget, & sapientia. Gen. 9. Gen. 25. Iudith. 12. Dan. 1.

Nono mare est ventorum originatiuum, vt dicit Beda. Ignem diaboli pœnitentia extinguit. Hoc patuit, vt dictum est in præcedenti conformitate de beato F. qui libidinem pœnitentia extinxit. Benedictus ventus pœnitẽtiæ, qui venit à regione deserti. Impetum libidinis mortificauit, vt dicit Grego. 2. dial. dicitur, ꝙ frigidus ventus aquilo flauit, & gellauit christallus, quia castam mentem facit extinguendo omnem ignem libidinis. Et prouer. Ventus aquilo dissipat pluuias: quia pœnitentia sancta frigida ab estu concupiscentiæ mentem reddit immunem. Iob. 1. Eccl. 43.

Decimo mare est nubiũ procreatiuum, vt patet, & experientia. sic pœnitentia gratiam impetrat: qua homo iustificatur, vt patet de Publicano, qui iustificatus descendit in domum suam, & sub nube gratiæ per desertum huius seculi manet semper vsquequo ad terram cęlestis promissionis peruenitur, vt habetur in figura de filijs Israel. 3. Reg. 18. Luc. 18. Exo. 53.

Vndecimo mare est radiorum solarium receptiuum. Pęnitentia est diuinę sapientiæ propinatiua, & datiua, patet de Daniele, cui vt pœnitentię dedito, & socijs suis dedit Deus sapientiam, scientiam, & disciplinam, in omni libro. Dan. 1.

Duodecimo mare est ad multas regiones, vbi multa bona habentur deductiuum, vt patet ex perientia. Pœnitentia hic peccata remittit, & culpam. Patet de Niniuitis. De filijs israel. Sed & regnum cœlorum dat, & promittit. Pęnitentiam agite, appropinquat regnum cœlorum. Ad propositum huic mari dicit nostra prima pars. Iesus dat pacem fluctibus, quomodo intelligitur? Certe homni, & volenti, & peragenti pœnitentiam venti insurgunt tentationũ diabolicarũ, vt patuit in ipso Christo Saluatore nostro: qui statim, vt ingressus est pœnitentiæ desertum tentatus est multipliciter à diabolo. Christus ergo suos adiuuando, diabolicos fluctus, & insultus reprimit: quia non permittit nos tentari supra id: quod possumus (vt dicit Apost.) sed faciet cum tentatione prouentum: quia ipse dat victotiam, vt patuit in beato Antonio abbate. Hilarione, & alijs sanctis patribus: quibus fluctibus diaboilicis pœnitentia suppressis, Deus pacatum reddit habitaculum tuum. Et bestiæ terrę, id est demones infernales pacifice erunt tibi. Tunc enim homo facta pęnitentia clamat dicens cum Dauid. In pace in idipsum dormiã, & requiescam, & sic apparet de primo mari, scilicet pœnitentia quomodo eius fluctibus Christus dat pacem. Ione. 3. Iudic. 2. Matth. 4. 1. Cor. 10. Iob. 8. Iob. 5. Psal. 4.

Accipiendo secundo mare pro mundo isto videnda sunt duo.

Primo quomodo mundus per mare signatur.

Secundo quomodo mare istud, idest mundus à fluctibus suis per Christum tranquillatur.

Circa primum aduertendum, ꝙ mundus rectè per mare habet designari. Mare enim est.

Primo amarissimum: sic & mundus; quia positus est totus in maligno. Princeps huius mũdi diabolus est. Ioan. 5. Ioan. 15.

Secundo instabile; immo instabilissimum. Mundi omnia vanitas, & afflictio spiritus. Eccl. 1.

Tertio turbulentissimum Mundus totus est plenus peccato superbiæ, auaritiæ, & immundiciæ. 1. Ioan. 2.

Quarto inquietissimum mundus præssuram dat suis dilectoribus. Ioan. 16.

Quinto profundissimum. Sic mundus malitia, & prauitate. Ego testimonium perhibeo de mundo, ꝙ eius opera mala sunt. Ioan. 7.

Sexto periculosissimnm. Qui nauigant mare, narrent pericula eius. In mundo non est qui faciat bonum, non est vsque ad vnum. Eccl. 43. Psal. 11.

Septimo varietatis contentiuum. mundus trãsit, & concupiscentia eius. 1. Ioan. 2.

Octauo deceptiuum. mundus suos decipit amatores, & quãdo credunt enm tenere fugit velut vmbra. Præterit figura huius mundi. 1. Cor. 7.

Nono diuersorum monstrorum productiuũ, mundus demonibus est plenus. Veh inhabitantibus terram; quia descendit ad vos diabolus habens iram magnam &c. Apoc. 12.

Decimo doloris causatiuum. mundus suos replet multis miserijs. Omnis creatura ingemiscit, & parturit vsq; adhuc. vallis enim lachrimarum vocatur. Rom. 8. Psal. 83.

Vndecimo est nubium originatiuum. mũdus obcęcat se adamantes. mundus eum non co- Ioan. 1.

gnouit. Nihil credunt de futura vita mundi amatores, vt habetur.
Sap. 2. Duodecimo multorum submersiuum, & occisiuum. mundus occidit spiritualiter se diligentes. Ratio, quia qui amicus est huius mundi: inimicus efficitur Dei. O quot hic mundus occidit: de quibus satis est dictum. lib. 1. conformitate. 6. Sic ergo præfatis, & alijs pluribus apparet quomodo mundus per mare rectè significatur, & figuratur. Sed videndum est nunc quomodo Christus pacem mundi dat fluctibus. Vbi sciendum, quod mundus iste fluctuat continue multiplici vento commotus, & agitatus. Nam mundani agitātur septēplici vento, scilicet vitiorum superbię, auariciæ, inuidiæ, luxuriæ, gulæ, accidiæ, & iræ. Isti sunt venti; qui pugnant in mari magno.
Dan. 7. Octauo mouetur vento prosperitatis. Tales ambulant super pennas ventorum, & volant.
Psal. 17. Nono mouetur vento spei diu viuendi. Hic vētus concussit quatuor angulos domus filiorum Iob, & occidit eos.
Iob. 1. Decimo agitatur vento incredulitatis vitæ futuræ: quia mundani nihil credunt de uita futura. Et hic est ventus turbinis.
Ezeche. 1. Vndecimo pręsumptionis nimiæ de misericor
Prou. 25. dia Dei. Hic est uentus aquilo; qui dissipat pluuias; quia gratiam ab anima remouet tali spe peccando.
Duodecimo falsæ doctrinæ de mundi regimine; quia casu quidam ponunt eum regi: non diuina prouidentia gubernari: vnde contra
Ephe. 4. tales dicit Apostolus. Non simus paruuli fluctuantes omni vento doctrinæ. Istis. 12. uentis hoc mare, idest mundus mouetur, & conturbatur.
Sed licet mundus præfatis ventorum impellatur
Ephe. 2. fluctibus, Iesus qui pax est. talibus fluctibus dat pacem. Nam ipse imperat mari, & vē
Mat. 8. 13. to: & fit trāquillitas magna. ut habetur; quia sua sancta doctrina compescit.
Primo superbiam, & superbiæ ventum di. Qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur.
Matth. 24. Secundo uentum auaritiæ. Veh uobis diuiti-
Luc. 6. bus; qui habetis nunc consolationem. Et diues difficile intrabit in regnum cęlorum.
Matth. 19. Tertio ventum inuidiæ. Dilige proximum tuū
Matth. 5. sicut teipsum. Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris.
Mat. 5. 19. Quarto ventum luxurię. Qui uiderit mulierē ad concupiscendum eam: iam mechatus est eam in corde suo. Sunt eunuchi, qui se castrauerunt propter regnum cœlorum.
Lucæ 21. Quinto uentum gulę. Attendite vobis, ne forte grauentur corda uestra crapula, & ebrietate, & curis huius seculi, & superueniat in uos repentine dies illa.
Matth. 2. Sexto ventum accidiæ. Quid hic statis tota die otiosi? Ite in vineam meam; & quod iustum fuerit dabo vobis.
Septimo uentum iræ. Qui irascitur fratri suo reus erit iudicio. Qui te percusserit in vnam maxillam, præbe ei, & alteram. Matth. 5.
Octauo uentum prosperitatis. Iesus fugit cū cum regem facere uellent, & Regnum meum non est de hoc mundo. Et veh vobis; qui ridetis: quia flebitis. Videndo prosperitatem Hierusalem fleuit super eam &c. Ioan. 6. Ioan. 19. Lucæ 6. Luc. 19.
Nono uentum fiducię viuendi. Stulte hac nocte repetent animam tuam à te. Lucæ 12.
Decimo ventum incredulitatis uitæ futuræ. Ibunt hi in supplicium æternum: isti autem in vitam æternam. Matth. 25.
Vndecimo ventum præsumptionis, diuinæ misericordiæ. Statuet quidem oues à dextris; edos autem à sinistris. Reddet vnicuique secundum opera sua. Ventum falsæ doctrinæ de mundi regimine. Sedere autem ad dexterā, vel ad sinistram non est meum dare vobis; sed quibus paratum est à patre meo. His Christi sermonibus compescitur omnis ventus; quo miser mundus agitatur, & conturbatur. Petrus Christi verbo laxat rete. Et ambulat supra mare. Christus enim, ut dicit Grisogonus martyr ad beatam Anastasiam ambulans supra undas maris: ad te veniens vno iussionis suæ sermone diaboli aduersus te flantem ventnm compescet. Ventus enim contrarius est nauiculæ mundanorum, fluctibus iactitari. Ventus ergo, & tempestas abscedit, dum Christus loquitur, & nauim ascendit. Et tunc Christus pacem dat: non quomodo hic mundus dat. Vis uidere mundanos, & mundo deditos sermone Christi ad pacem redire perfectam? Vide Apostolos laborantes in remigādo Christi uerbo tranquillari. Vide Matthēū sedētem ad theloneum. Zacheum ad acquirēdum mundana inhiantes diuersis gurgitibus curarum mundi commotos, & quasi submersos, voce sola Christi è talibus fluctibus eductos, tranquillitate frui optata, & sic de pluribus alijs habes in sancto Euangelio. Matth. 25. Luc. 12. Matth. 20. Lucæ 5. Matth. 16. Mar. 16. Ioan. 15. Matth. 8. Mar. 6. Matth. 8.
Tertio intelligitur per mare diuinitas domini Iesu Christi, iuxta dictum Ber. super can. sermone 15. vbi sic inquit Origo fontium, & fluminum mare est virtutum, & scientiarum dominus Iesus. Quis enim est dominus virtutum nisi ipse? Continentia carnis, cordis industria, voluntatis rectitudo ex illo fonte emanant. Non solum autem hæc: sed si quis pollet ingenio, nitet eloquio, si quis moribus placet inde est. Inde scientiæ, inde sapientiæ sermo: thesauri quidem sapiētiæ, & scientiæ, ibi omnes sunt absconditi. Quid casta consilia, iusta iudicia, sancta desideria, nonne riuuli sunt fontis illius? Quicquid te virtutum habere confidis, totum Dei virtuti, & Dei sapientiæ reputa Christo. hæc Bernardus. Diuinitas per mare merito significatur (& si impropriijssime

cum

cum nulla creatura diuinitas perfecte significetur) ratione profunditatis, quia ipsa est pelagus infinitum: quia bonum infinitum. Ratione altitudinis: quia ipsa super omnia est. Ratione diffusionis: quia sua bonitas remanens inexhausta se multipliciter diffundit in creaturas tam per esse communicationē, quã suæ gratiæ diffusionem. Ratione productionis: quia omnium est principium manutenentia ipsa diuinitas, & origo: quia ab ipso, & in ipso, & per ipsum sunt omnia: & sic de alijs cõditionibus maris ad diuinitatem applicatis. Iesus ergo; qui est mare hoc maximum ratione suæ deitatis, & gratiarum copiosissimè suę animæ diffusarum non dat mari pacem, scilicet suæ deitati: nisi quia deitatem contra hominem peccato concitatam sua passione placauit ipsam Deo reconciliando, vt ait Apostolus. In ipso enim complacuit omnem plenitudinem inhabitare, & per eum reconciliare omnia in ipsum pacificans per sanguinem crucis eius, siue quæ in cęlis, siue quæ in terris sunt, vnde Christo reconciliante hominē Deo patri impletum est illud psal. Motum fluctuũ eius, scilicet deitatis tu mitigas. Sic intelligendo patet quomodo mari, & maris fluctibus iræ Dei pacem Christus dedit. Sed & ipsum mare pacem dedit fluctibus idest humanitatis Christi motibus. Ipsam humanitatem perfectissime sanctificando, in omni gratia confirmando: & sibiipsi eam perfecta vnione perpetuo copulando; vt Deus homo, & homo sit Deus. Vnde psalmista loquens de perfecta mitigatione, & pace humanitatis Christi, quo ad corpus, & animam inquit. Deus in medio eius. Sequitur, non commouebitur. Quare in pace factus est locus eius, scilicet deitatis in Christi humanitate, & sic patet quomodo per mare Deum intelligendo, Saluator dat mari pacē, & tranquillitatē, in signum cuius in suo ortu angeli pacē promulgant, Christus post suam passionem pacem tripliciter dando Apostolis: pacem inter Deum, & hominem: Angelum, & hominem: hominem fecisse, & hominem euidenter ostendit, & promit.

Collo. 1.

Psal. 45.

Sed quarto intelligẽdo mare litteraliter: quia sic intelligit prima pars huius conformitatis: cuius expositioni insisto cum dicit. Iesus pacem dat fluctibus, est sciendum, quod dominus noster in mari exercuit opera mira tam in veteri testamento, quam in nouo. In veteri testamento ipse mare rubrũ in 12. diuisit partes secundum quod 12. erant tribus, vt vnaquæque tribus per suam transiret partem: vt simul & semel omnes mare transeuntes terrã simul attingerent, & Aegyptios hostes eos insequentes euaderent, & per tot diuisiones, & partes Aegyptij insequentes intrantes omnes simul, & semel ingressi necarentur. Et mirabile fuit, quod aquæ diuisæ in tot partes immobiles starent: & essent pro muro à dextris transeuntibus, & à sinistris, vt habetur. Sed mirabile, & stupendum fuit de Egyptijs: qui omnes mare intrantes, sic omnes sunt submersi: vt nullus de eis viuus remaneret, ut habetur. Sed stupendissimum extitit de carmine, scilicet Cantemus domino gloriose à tot millibus hominum, mulierum, paruulorum, & puellarũ concorditer decantato. Sic ergo mare diuidendo filijs Israel pro ipsorum transitu: & redeundo super Aegyptios ad eorũ interitum mirabilem in fluctibus maris se dñs ostendit. Stupenda gessit dominus in mari circa Ionã prophetam figuram suæ resurrectionis: qui piectus in mare à belua marina susceptus, & deglutitus: in ventre in diem terciam viuens à pisce euomitur, vt habetur. In mari in mundi exordio mira fecit, sibi ut terram non cooperiret terminum ponendo: ac ipsum multiplicibus piscium generationibus replendo. Sed in nouo mira fecit in mari. Verum sciendum, quod vt dicit magister in hystoria scolastica. Omnem collectionem aquarum hebręi vocant tharsis idest mare, & à regione, vel ciuitatibus mare Galileæ, vel Tiberiadis, seu Genesareth, & sic de alijs dicebant. In mari magno, vel mediterraneo, quod Christus fuerit non legimus, & si prope fuerit transeundo per fines Tyri, & Sidonis. In mari ergo .i. lacu, qui fit à Iordanis fluuio; qui mare dicitur à iudæis, ipse Saluator, & circa ipsum mira exercere voluit. Iuxta mare Galilee ambulando Petrum, Andream, Iacobum, & Ioannē ad sui discipulatum vocauit. Ipsum mare turbatum pluries tranquillauit, vt habetur Petro petenti ire supra mare ad se concessit: & submergentem manum porrigendo liberauit. Per hoc mare de loco ad locum transeundo nauigio ambulauit, vt habetur. Super mare pluries ambulauit, vt habetur. Et secus mare stando populos docuit, & informauit, vt habetur. Sed veniendo ad propositum, quare hoc cõformitas ponitur. Christus dominus ascendit pluries nauiculam, & stando in ea de nauicula docuit populum, vt habetur. Et quia vt dicit Lucas inter alias vices semel dum staret secus stagnum idest mare Genesareth: cuius propter assiduum ventum, vnde quasi continuæ crispabantur, ascendit nauiculam, & de nauicula docebat turbas: miraculum subticetur: videlicet quia cum vndę essent assiduæ in dicta parte maris, nam Genesar aura interpretatur: nauicula, in qua Christus fuit, immobilis stetit, & sic immobilis permanendo turbis prædicauit, & docuit: vbi miraculum ostendendo de immobilitate nauiculæ sic cõsistendo immobilis inter fluctus, turbam informauit. Sed de quibus, habetur. In parabolis eis prædicauit. Et primam proposuit eis de satore, & semine di. Exijt, qui seminat seminare se-

De Egiptijs in mari submersis.

Exo. 14.

Exo. 14.

Ionæ 1.

Gen. 1.

Matth. 4.
Mar. 1.
Matth. 8.
14
Mar. 4. 6.
Matth. 6.
Matth. 8.
8. 13. 26.
Matth. 16.
Mar. 6.
Matth. 14.
Matth. 13.
Matth. 13.
Mar. 4.
Lucæ 5.
Lucæ 5.
Matth. 13.

re semen suum &c. vbi se satorem asserit (ut patet in sermonis explanatione à Saluatore ipso facta; verbique diuini prædicatorem, & doctrinę cęlestis doctorem. Sed audientium ipsum verbum Dei triplicem ponit distinctionem, non efficaciter: sed vane ipsum audientium. Et demum audientium verbum Dei ponit modum fructum, & conclusionem, & sic primam parabolam sic figuratiue propositam
Verbũ Dei semini cõparatur qũo. declarat. Sed attendẽdum est vnum præcipue in hac parabola, & notandum videlicet quod Saluator verbum Dei comparat semini: nec immerito; quia semen habet.

Primo virtutem mutatiuam. Transit enim semen à forma propria in aliam, quia semen (vt experiẽtia patet) mortificatur; sic uerbum Dei audientes de malo mutat ad bonum. Patet de ministris; qui missi fuerant ad capiendum
Ioan. 8. Iesum, qui eius audientes verba mutati sunt: nec ipsum cæperunt: sed magis ad eius præconium conuersi sunt dicentes. Nunquam sic loquutus est homo.

Secundo semen habet virtutem attractiuam. Attrahit enim semen terræ humorem, aliter non fructificaret. Semen, scilicet verbum Dei penetrat vsque ad diuisionem animæ: ac spiri
Heb. 4. tus, quia viuus est sermo Dei, & efficax. Patuit in Apostolis uerbo Christi tractis ad se dicentis. Sequere me &c. sequitur. Et sequuti sunt
Ioan. 6. eum. Et dicente Christo Apostolis. Et vos vultis abire? respondit Petrus. Domine: ad quẽ ibimus: verba vitæ æternæ habes.

Tertio habet uirtutem mollificatiuam. Totũ semen liquefit, & suam duritiem dimittit. Verbum Dei animam prius duram liquefacit.
Cant. 5. Anima mea liquefacta est, vt loquutus est dilectus. Exemplum habes in libro Iudicum, ꝙ filij Israel fleuerunt, vt Angelus domini lo-
Neem. 8. quutus est eis. Et Fleuit populus audiendo verba legis. Et Petrus gallo canẽte. Ad ver
Isa. 1. bum domini di. per Isa. Lauamini: mundi estote, &c. quidam mutatus, & sanatus est, vt in vita patrum habetur. Gutta cauat lapidem: & verbum domini timorem in corde generat, vt habetur in vitis patrum.

Quarto habet virtutem gratificatiuam. Nam terra propter semen diligitur, & non econuerso. Et verbo domini mens à Deo gratificatur,
Ioan. 14. quia domus Dei efficitur. Si quis diligit me, sermonem seruabit. Et sequitur, & ad eum veniemus, & mansionem &c.

Quinto habet virtutem despectiuam. Semen habet quo ad visum despectabilitatem, & antequam mortificetur, & mortificatum: quia turpe ad videndum. Verbum domini dictum à quibusdam, despectibilitatem videtur habere, sicut patet de cęco nato docente iudęos.
Ioan. 9. Et tamen habet virtutem magnam, vt patuit
Act. 4. in Apostolis.

Sexto habet virtutem vnitiuam, & solidatiuã, ex se stipitem producit, & solidat contra impetus, & ventos. Verbum domini solidat, & ro
borat. Iudas suos sermonibus armauit. Et gla 2. Mac. 3.
dius spiritus est verbum domini. Verbo Dei, Ephe. vlt.
vt armis inuictissimis se Christus contra dia- Matth. 4.
bolum in deserto muniuit.

Septimo habet virtutem fructificatiuam, vt docet experientia, sic & verbum Dei. Sicut im Isa. 52.
ber, & ros descendit, & terram germinare facit &c. sic erit verbum meũ &c. Et dicit euangelium, quod facit fructum centesimum: quia ipso vita habetur æterna; vbi centuplum qui- Matth. 19.
libet accipiet.

Octauo habet virtutem multiplicatiuam, patet quia vno grano seminis plura colliguntur, & multiplicantur. Verbum Dei fideles multiplicat. Petro loquente verbum Dei tria millia hominum conuersi sunt. Et post Christum (vt Act. 3.
dicit Euangelium) post eum totus mundus ibat. Et turbæ irruebant in eum scilicet Christum, vt audirent verbum Dei. Lucæ 5.

Nono habet virtutem conseruatiuam. Virtualiter in semine fructus conseruatur. Anima verbo Dei in fructu spiritus conseruatur. Iesus ad conseruandum Apostolos, eis loquebatur quotidie de regno Dei. Vnde dicebat. Matth. 21.
Verba, quæ ego loquor vobis, spiritus, & vita Ioan. 6.
sunt. Et verba mea si in vobis manserint &c.

Decimo habet virtutem recreatiuam: quia ex semine procedit fructus, qui impinguat, recreat, & satiat, sic & verbum Dei. Magdalena stabat ad pedes Iesu, & audiendo verbum illius recreabatur. Non in solo pane viuit ho- Lucæ. 10.
mo, sed in omni uerbo quod procedit de ore Deut. 8.
Dei: vnde verbum Dei est pabulum animarum in præsenti. Multi sanctorũ verbo Dei recreati, alio cibo pro tunc non sunt vsi. Et in futuro est cibus angelorum, & sanctorum.

Vndecimo habet uirtutem ditatiuam. Nam ex semine fructus procedit, quo homo ditatur. Et verbo Dei omnia bona proueniunt, & habentur. Nam ipso habetur spiritus sanctus, Act. 2.
quo omne bonum gratiæ, habetur, & virtutis.

Duodecimo habetur virtutem lętificatiuam. Nam fructuum perceptione ex semine prouenientium agricola iucundatur. Et verbum Dei gentes audientes gauisæ sunt, & glorificabant verbum Dei, nec immerito: quia ipsum Act. 12.
est: quod potest saluare animas nostras. Sic Iaco. 1.
ergo patet, ꝙ ex mutua similitudine uerbi ad semen, & econuerso à domino semen vocatur verbum Dei.

Et proposita prima parabola; vbi ostendit diuersitatem audientium suam euangelicam doctrinam, subdit secundam parabolam de homine; qui bonum semen seminauit in agro suo &c. ubi ostendit, ꝙ diaboli operationę sua sancta doctrina significata per bonum semen satum in agro militantis Ecclesiæ, per hæreticos velut zizanicos debebat post Apo-

stolorum

stolorum dormitionem deprauari, & talis prauitas usq; ad ultimum iudicij diem stare habebat.
Tertiam parabolam proposuit de grano sinapis modico, suam doctrinam pro tunc modicam prauitate Iudæorum intelligens: quæ sua fortitudine uolucres cœli, idest sapientes mũdi ad quiescendum sub eius ramis debebat attrahere.
Quartam parabolam edixit de fermento farinam quo ad magnam quantitatem ad suam vim trahente, & fermentationem. Per hoc inuens suam doctrinam prædicãdam ad Apostolos, & mundum ad eius notitiam pro maiori parte trahi debere iuxta illud. psal. In omnem terram exiuit sonus eorum &c.
Quintam edidit parabolam de thesauro in agro reperto, idest de fine; quem docet ipsius Saluatoris doctrina, scilicet regno cęlorum: pro cuius adeptione homo uniuersa vẽdidit iuxta Christi documentum, vt dictum thesaurum habeat, & agrum.
Sextam parabolam pręmisit de negociatione, & margarita reperta, idest dulcedine diuina prægustata: pro qua obtinenda vendit homo sua cuncta, & dispergit.
Septima parabola expressit Ecclesiam militãtem in pręsenti tenere sub sagena fidei bonos, & malos, usq; dum in iudicio per piscatorem Christum mali foras, & boni in uasa ponãtur suę beatitudinis.
Octauam parabolam enarrauit di. ꝙ doctor euangelicus talis debet esse quo ad doctrinã, si cupit ea obtinere regnum cœlorum, vt proferat noua, s. dicta à Christo instituta, & peracta, & deinde vetera, idest in ueteri testam. ratio, quia vetera vmbræ, & figuræ fuerunt: Et noua sunt vera, & veritate plena, & gratia per
Ioan. 1. Xpm. Præfatas ergo. 8. parabolas ponit Mat.
Matth. 13. dominũ Iesum dixisse de nauicula ad turbas. Circa quarum expositionem non insisto causa breuitatis: quia de eis alias erit sermo, Christo duce. Quare parabolarum expositione facta per Christum Apostolis: quibus datũ fuit nosse misterium regni Dei, tranquillatum fuit mare, idest appetitus intellectus, & sic dominus Iesus Christus ascendendo nauiculam pacem, & tranquilitatem dedit fluctibus, prout dicebat prima pars istius. 8. conformitatis, & 20. in ordine. Præfatis ergo à Christo mirabilibus in mari operatis; & circa mare, ostenditur nobis fidelibus ipsum dominum Iesum Christum habere potestatem super omnia elementa, & elementata, scilicet dominum esse cœli, & terræ, maris, & omnium; quæ in eis sunt. Etsi mirabiles sint elationes maris; mirabiliorem esse in altis Deum; se istum mũdum per mare significatum, gubernare: eius tribulationum tumefactiones contra bonos mitigare: Nec posse quenquam ab huius mundi naufragio eripi; nisi ab ipso erutum, & liberatum: ventumq; diabolicę tentationis, quo ad hoc mundo exurimur, vt in mari: nec vincere, nec mitigare nos valere sine ipso. Deficere necesse est hominem in hoc mundo vti in mari, nisi diuini auxilij cibo recrearetur diuino, & roboraretur. Beatum fore, quem euocat ab hoc mari, idest mundo. Quibus pandat suam mirificam doctrinam: iam dictis patet, quia videlicet à mari seclusis, & stantibus in littore elongatis, scilicet à strepitu mundanorum. Per mare dominum ambulare suos, est in nauem suæ protectionis assumere, & gubernationis. Supra mare ambulare, est ostensiuum domini Iesu innocentiæ, & immunitatis à peccato. Ac quem à peccato præseruat sua gratia: supra mare iubet ambulare cum Petro. Et demum ipsum esse; qui per Petri nauiculam, idest fidem rectam nos per mare ducendo vitę præsentis, tandem ducit in ciuitatem suam; quia in futuro fideles liberatos à mari, idest à præsenti seculo nequam; ad suam perducit gloriam.

SECVNDAE PARTIS FRVCTVS, & conformitatis. 8 & 20. in ordine. s. Franciscus solidatur. Expositio.

BENIGNISSIMVS dominus noster Iesus Christus suis discipulis dilectis, & filijs non solum pro seipsis: sed pro alijs fidelibus ipsi tota mentis intentione, & deuotione adherentibus concessit, vt mira quæ gessit non solum facerent; sed & maiora, vt patet,
quod vtiq; in principe Apostolorum Petro extitit verificatum: cuius vmbra, quod de Christo non legitur sanabat infirmos, vt patet. Et Ioan. 14.
in alijs, qui mira fecerunt non facta à Christo, quamuis virtute Christi. Hilarion mari terminum posuit. Gregorius Cæsariensis mouit montem, & sic de alijs. Honoratus in sublime stare fecit lapidem. Martinus lapidem saltare fecit, vt dicit Greg. Benedictus solum respiciendo hominem ligatum soluit. Multique sancti similia peregerunt. Quibus benignitas ad ipsos astruitur Saluatoris, pijs eorum condescendendo votis, & talem virtutem in signũ dilectionis ab ipso eis plenissime cõferendo. Etsi circa sanctos diuersos dominus noster diuersa sit operatus; ac distincta munera dederit gratiarum, præcipuè tamen benignus, & clemens erga patrem nostrum, B. F. præcedentibus conformitatibus, & sequentibus declaratur. Et specialiter (vt pñs conformitas proposuit) ipsum. B. F. signis maximis mundo referando. Cui concessit benignè non solummodo in supernis, & Angelis: in elementis, & herbis:

Act. 4.
Nota.

herbis: in animalibus brutis, & hominibus; sed in elemento de sui natura instabilissimo, & inquietissimo, videlicet in mari mirabilia operari, prout. 12. pars huius 8. conformitatis declarare intendit dicens. Franciscus solidatur, idest in mari non agitatur eius impulsu; sed mare sub eius persona, mira tranquillitate adeo tenetur; donec ipse pater Fran. oraret, in mari nauicula permanendo, & demum iuxta littus permanendo dum populo prædicaret. Et ꝙ id sic fuerit, ponit. D. Frater Boñ. episcopus Cardinalis Albañ. in 12. parte maioris legendæ. Et idipsum ponit in 5. parte maioris legendæ: vbi sic inquit. Quodam tempore; quo famulus Dei Franciscus semel in maris littore Gaietæ prædicaret, turbis præ deuotione irruentibus, vt eum contingerent, horrens Christi famulus tantum populorum applausum: in vnam hærentem littori nauiculam prosilijt solus. Illa vero, tanquam si rationis particeps motore moueretur intrinseco, sine alio remige cernentibus, & mirantibus cunctis se longius à terra protraxit. Cum autem aliquanto spacio in maris altitudinem se cessisset, stetit inter fluctus immobilis quadiu vir sanctus turbis expectãtibus in littore prædicare complacuit. Cunq; audito sermone, visoq; miraculo, ac benedictione accepta, ipso rogante multitudo recederet non alterius quam cœlestis iussionis impulsu, nauis ad terram applicuit. Et concludit. tanquam si creatura factori deseruiens, creatoris perfecto cultori, & sine rebellione, se subderet, & sine retardatione pareret. hæc præfatus doctor. Vbi primo est videnda B. F. in hoc miraculo ad Christum conformitas. Et demum videndum erit quomodo. B. F. vt Christo conformi, & maritimorum fluctuum subiugatori idoneo: maris altitudo subijci per omnia debebat.

Circa primum de conformitate est aduertendum: ꝙ vt patet ex dictis in 1. parte huius cõformitatis, & habetur Luc. 5. ac etiam ex dictis in hac 2. parte huius conformitatis, conformitas accipitur.

Primo quo ad situm. Iesus stabat secus stagnm Genesaret: quod stagnum in Euangelio sæpe mare vocatur. Franciscus secus mare Gaietæ.

Secundo quo ad turbæ deuotionem; quia turbæ irruebant in Iesum. Et turbæ pre deuotione irruebant in beatum Franciscum.

Tertio quo ad verbum: quia turbæ irruebant in Christum, vt tangerent eum principaliter: quia virtus de illo exibat, & sanabat omnes,
Luc. 6. & 7. vt audirent ab eo verbum Dei. Nam nunquã sic loquutus est homo. Turbæ in beatum. Fr. irruebant, vt tangerent eum: & demum vt prædicantem audirent. Omnis sexus, & ætas ad beatum. F. accedebant, vt audirent, viderent, & eum tangrent, vt dicit. 12. pars legendæ maioris, & dictum est primo lib. cõformitate. 10.

Quarto quo ad actum: quia Iesus turbarum volens vitare tædiarũ applausum; ac ostendere (vt dicetur) miraculum, ascendit vnam nauiculam, quæ erat Simonis, & à terra se fecit abduci. Beatus. Fr. populorum volens vitare applausum, & Deus volens ostendere beati. F. sanctitatem, ascendit solus vnam nauiculã littori cohærentem; quæ longe eum abduxit.

Quinto quo ad miraculum, & si in Euangelio non dicatur, ꝙ Christi nauicula stetit immobilis: datur tamen intelligi; quia aliter non potuisset bono modo prædicare populo propter mobilitatem. Miraculum etiam innuitur, cum stagnum, siue mare in illa parte Genesareth esset semper inquietum, & tunc Christo prædicante nauicula immobili permanente sub ea fuit quietum.

In B. F. primum miraculum fuit, quia nauicula sola sine alio remige in altum se protraxit, ac à terra elongauit.

Secundum; quia elongata à terra inter fluctus immobilis permansit quandiu. B. F. predicare complacuit.

Tertium, quia finita prædicatione se sola nauicula ad terram reduxit.

Sexto quo ad predicationẽ: Christus existens in nauicula turbis existentibus in littore stagni, de nauicula eis prædicauit, & eas docuit. Sic beatus. Frã. stans in nauicula prædicando eos docuit.

Septimo quo ad doctrinam. Christus docebat de regno Dei. B. F. quod ipse Christus Dei virtus, & sapientia eidem inspirabat docebat: Matth. 21.
vnde eius verba erant medullas cordis penetrantia, & omnes ad Christum velle trahere videbantur.

Octauo quo ad studium. Christus, nec tempore, nec loco ob zelum animarum cessauit à doctrina. Sic B. F factus Euangelicus præco. patet quia nec in mari existens ab instructione fidelium se retraxit, vt docet hæc conformitas.

Nono quo ad doctrinæ approbationem; sicut Christus ad autenticandum doctrinam suam opera faciebat diuina: propter quod dicebat. Si mihi non vultis credere; operibus credite &c. Ioan. 10.
Et facta prædicatione de nauicula; miracula; miraculum fecit de piscium captione Petro laxante rete, vt habetur, & illorum qui in Petri naui vna cum Petro erant Luc. 5.
ad sui discipulatus vocationem. Nam relictis omnibus (vt habetur ibidem) sequuti sunt eũ: sic Deus ad firmandum. B. F. doctrinam: vtpote ab ipso inspiratam eidem tam euidenti miraculo (vt prædictum est) voluit esse testatam: quare non spernenda est, sed ab omnibus, vt Deo placita accipienda. Et aduertendum in hoc, ꝙ dominus Iesus in beato. F. fecit, quod

ipse

ipse nunquàm peregerat. Nam ipsum Petrum rogauit, vt abduceret eum à terra, & tamen beatum F. nauis impulsi diuino suscepit: à terra subtraxit, & immobilis stetit, & demum prędicatione finita reduxit, vt quantum esset ei beatus. F. dilectus ostenderet: circa quem mira exercuit; quę ipse circa se, & per se non peregit. Et sic patet succinctè de primo. videlicet de conformitate præsenti inter dominum nostrum Iesum Christum & beatum. Fran.

Videndum est nunc pro nostra instructione, & B. F. commendatione de secundo. s. quomodo maris elatio seu fluctus subici. B. Fr. debebat, & sub eo tranqnillari, & immobilitari. Vbi sciendum est, ꝙ cum dictum sit, ꝙ mare aliquando in sacro eloquio pro pœnitentia, accipitur hoc mare beatus. F. perfectè transiuit, & tranquillauit pœnitentiam exercendo, vt plane deductum est conformitate præcedenti, vbi est deductum ꝙ B. F. pœnitentiam egisse ostendunt cibus, potus, vestis, cultus, & lectus, corpus viliter contectum, subiugatum oneribus, seruitijs mancipatum, extenuatum ieiunijs, disciplinis maceratum, itineribus fatigatum, exercitium, & labor, locus; quia habitatio in desertis, verbum, visus, & aspectus, & sic de alijs, quæ. B. F. pœnitentiam acerbam peregisse attestantur: Mare, per quod mundus accipitur tranquillauit beatus. F. ipsum deserendo, abdicando, renunciando, & totaliter dimittendo, vt ostensum est conformitate. 6. primi lib. & 16. in ordine huius. 2. vnde ipsum ab hoc mundo mari exisse, & consequenter in tranquillo stetisse præfata declarant, & quia paupertatem super omnia dilexit despiciendo diuitias mundi, delitias, pompas, status, vestes, victum largum, domos amplas, & sumptuosas; nil suum esse profitendo, & paupertatem sibi in sponsam perpetuam coniungendo, vt in dictis locis patet euidenter.

Tertium mare tempestuosum, & mobile idest propriam voluntatem beatus Fran. tranquillauit se despiciendo, nihil reputando, se totaliter abnegando, iniurias libenti animo sustinendo, prælationem fugiendo, & deponēdo; laudes proprias abhorrendo, leprosis, & abiectis personis seruiendo, minimis se subiciendo, ac humilitatis opera semper exercendo, & demum superbiam, & quicquid ad eam spectat detestando, vt conformitate. 5. huius. 2. lib. est declaratum. Ac mari infinito, & immēso non mobili; sed immobilissimo domino Deo beatus. F. fuit perfecta cohæsione coniunctus & copulatus eius præcepta seruando, voluntatem indagando; quæ ei placent operando; displicentia sibi detestando, sibi animam, & corpus quotidie immolando; nihil nisi ipsum adamando; nec aliud quicquam optando, ipsius contemplationi assidue vacando, iugiter eius crucem in corpore, & anima bajulando. Non mirum ergo fuit, si maris creatura beato Fran. creatoris seruo intimo se subderet, immobilem redderet, & quietum, ac Deum; qui est mirabilis in sanctis suis beatū Fran. tanto miraculo honorificare voluisse, cum ipse antea dixerat. 1. Reg. 2. Quicunque honorificauerit me honorificabo eum, & quicunq; glorificauerit me glorificabo eum. Sic ergo dominus beatum patrem Fran. præfato modo in maritimo elemento mirificauit Gaiete, & sibi conformē in hoc exhibuit: qui paulo ante in mari Sclauoniæ eius, & aliorum necessitatibus plenariè subuenit; vnde nautæ videntes per serui Dei merita se mortis euasisse discrimina, tanquam, qui maris horrenda pericula senserant, & miranda Dei opera viderant in profundo, gratias egerunt omnipotēti Deo: qui semper in suis amicis, & seruis mirabilem, & amabilem se ostendit. Sic ergo præfatis apparet succinctè expositio. 2. partis huius conformitatis, scilicet. Franciscus solidatur.

FRVCTVS IX. ET CONFORMITAS & 21. in ordine. Iesu Demon expellitur. Franciscus effugator. Expositio primæ partis, scilicet. Iesu demon expellitur.

DOMINVS noster, & saluator Iesus Christus propter nos homo factus, & si vt nos redimeret, propterea venit, & nostram salutem, attamen ad liberandum nos de manibus diaboli, & pristinam libertatē ponendos venisse etiam comprobatur. Diabolus enim ante Christi mortem; & nostram redemptionem peccato primorum parentum omnes decedentes ex hac vita, sub sua detinebat potestate. Malos in inferno, alios vero siue purgandos in purgatorio: non purgādos, vtpote sanctos, & bonos in limbo includēdo, & detinendo, vnde duas manus habere vnam ad impellendum in peccatum; aliam vero ad detinendum, doctores sancti. 3. sent. dist. 19. eidem dant, & tribuunt. In vita vero pñti oēs (exceptis quibusdam Israelitis Dei legem seruantibus, & cultum) quasi possidebat tā idolatriæ subiectione, quàm vitiorum sordibus, & praua operatione: quibus mundus tunc totus inficiebatur, & subdebatur. Omnes enim (Israelitis exceptis, & quibusdam forte secundum legem naturæ degentibus) idola colebant, vitia sectabantur potius quàm virtutes, & adeo in præfatis mundus errabat, vt non vnum idolum; sed infinita factione demonū adorarent, creaturas omnes cœlestes, terrestres, & subterrestres creatore summo omniū

prætermisso excolendo. Nec virtutes quis imitari satagebat; nisi ad superbiæ fastum, & inanem gloriam. prout declarat beatus Aug. 5. de ciu. Dei. Insuper homines guerris, diuisionibus, seditionibus, & discordijs pluribus laborabant, non se amantes, vt fratres proximos: sed se odientes, & bona mutuo auferentes. Quibus mundus infinitis guerris, & bellis laborabat, & vitijs omnibus plenus, nequicijs diabolicis subiacebat, prout recitat Paulus Orosius in suis primis quinque libris de Ormesta mundi. Nec mirum cum diabolus, qui & sathanas tunc non esset ligatus, sed solutus. Et nos natura filij iræ potius originali delicto proni ad malum, quàm faciles ad bonum inueniebamur. Saluator ergo noster volens à diaboli manibus humanum genus eripere, & post ereptionem formam præbere, non solum euadendi diaboli laqueos, & eius tentationes; sed ipsum in omnibus superandi diabolum: in se primo diabolicas suscipiendo, & perferendo tentationes ipsum vincendo, & superando, modum præbuit suppeditandi diabolum, & superandi: de quo modo dictum est sufficienter in primo lib. huius operis conformitate. 7. Verum quia non solum particulariter, quo ad singulos homines, sed etiam generaliter, quo ad omnes homines cuiuscunque conditionis, status, sexus, & ætatis essent, ipse hostis diabolus erat supprimendus, & à mundo expellẽdus, ipse Saluator noster Christus, vt fortis armatus multa peragendo, & ordinando diabolum vicit, superauit, & ab eius manibus genus humanum potenter eripuit. Volens enim hominem à diabolo liberare.

Primum, quod egit fuit eius incarnatio. Carnem enim sumendo (teste Greg. & Aug.) escã, & muscipulam ad ipsum capiendum eidem tetendit. Nam misterium incarnationis diabolo (teste Ambrosio) fuit celatum: vnde certa scientia nunquam cognouit eum esse hominẽ Deum, & si quibusdam coniecturis aliquando id deprompsisset.

Secundum quod egit, vt dictum est lib. 1. conformitate. 7. est in deserto cum diabolo colluctatio, & superatio. Non solum enim ostendit diabolum diuina virtute superari; sed & modum ostendit, & docuit eum à fidelibus superandi.

Tertium, quod egit, est sanctę doctrinæ vera informatio. Ostendit enim diaboli opera pessima vitia abhorrenda: quibus homo capitur à diabolo, & tenetur, ut patet ex serie sancti Euangelij, & specialiter.

[Mat. 6. 7.] Quartum, quod egit, est ueri cultus demõstratio. Nam ostendit veram fidem; Deum trinũ, & vnum esse, & esse adorandum: qui omnia creauit, & nullo modo creatura colenda: quare, & cultum idolatriæ subuertit, & deiecit: quẽ Deum oñdit adorandũ in spũ, & veritate. [Ioan. 4.]

Quintum, quod egit Christus est sacramentorum institutio. Baptismus enim tollit peccatum, & liberat à diabolo; præstat gratiam; per quam operibus quis diaboli abneget, & vitam Christi prosequatur: & sic de alijs sacramentis, per quę contra diabolum homo armatur, roboratur, & defensatur.

Sextum, quod egit, est inter seruientes diabolo, & Deo distinctionis ostensio; quia tales in præsenti habent patrem diabolum: alij vero Deum. Ratio, quia cuius opera quis peragit, eius filius nuncupatur, & demum post hanc vitam filij diaboli vadunt in supplicium æternum. Iusti autem Dei filij vadunt in vitã ęternam. [Matth. 25.]

Septimum, quod egit Christus contra diabolum est pœnitentiæ publicatio, & prædicatio. Ipsa enim pœnitentia à diabolo liberat, & appropinquare facit regnum cœlorum. [Matth. 4.]

Octauum, quod egit Christus contra diabolum est peccatorum indulgentię condonatio. Sic enim faciendo à diabolo perfectè hominẽ liberat. Patuit in Magdalena: à qua 7. demonia eiecit. Et de muliere in adulterio deprehensa. [Mar. 16. Lucæ 7. Ioan. 8.]

Nonum, quod egit Christus est sui sancti nominis ad inuocandum contra diabolum declamatio. Vis à diobolo eripi, nec ipsum timere? Nomina Iesum. In nomine meo demonia eijcient &c. In nomine tuo demonia subijciuntur nobis &c. [Mar. ult. Lucæ 10.]

Decimum, quod egit Christus est pro nobis sui Deo patri in ara crucis oblatio. Mors. n. Christi nos à morte peccati, & diabolo liberauit. In cuius signum diabolus dum crucis, & crucifixi signum intuetur statim aufugit.

Vndecimum, quod egit Christus contra diabolum est à suis manibus patrum, & aliorum defunctorum cum gratia decedentium tã de limbo, quam de purgatorio liberatio. Descẽdit enim ad inferna, & genus humanum ab ipso potenter eripuit, & accepit.

Duodecimum, quod egit Christus est ipsius Luciferi omnis maliciæ capitis captiuatio, & ligatio. Nam ligauit ipsum per annos mille cathena magna, vt habetur. Qua captione facta diaboli, potestas, & dñium, & malitia sunt deprehensa. Post mortem Christi prædicatione Apostolorum, & aliorum sanctorum idolatriæ cultus est amotus, & humanum genus non sicut prius, sic est tentatum, aut superatũ. [Apoc. 19.] Et quia diabolus, cum sit spiritus, & per consequens non à nobis visibilis; eiusque potestas sit magna, vt humana virtus ei equiperari non possit: ex quo dominus noster Iesus Christus venit ad liberandum nos: quod diabolum valeret vincere, debet hoc fidelibus ostendi, & primo signo visibili, & materiali: vt effectu homo comprehenderet Christi potentiam contra diabolum, & efficaciam, ac proculdubio [Iob. 41.]

fide

fide firma teneret per ipsius Christi passionē efficacissimam se non solum ab operibus diaboli: sed manibus veracissime liberatum. Sed quibus signis virtus Christi contra virtutem diaboli debebat ostendi? certe homines a diabolo vexatos liberando. A spiritibus immundis Iesu homines liberando effectu; ostendit se, & velle, & posse hominem de manibus diaboli liberare. Fecit ne sic dominus Iesus? Certe sic, & sic esse huius conformitatis 9. prima pars dicit. Iesu idest per Iesum, & propter Iesum demon expellitur. In sacro enim euangelio dominus Iesus à domino vexatos plures li-
Mar. 16. berauit. Magdalenam.n. (teste Marco) à septē demonibus liberauit ab ipsa eos eiiciendo.
Matth. 4. Demonia habentes curauit. Multos demonia
Matth. 8. habentes, & verbo eiiciebat. Hominem mu-
Matth. 9. tum, & demonium habētem curauit. Cęcum,
Matth. 12. & mutum habentem demonium curauit. Filiā
Matth. 15. curauit Chananeæ demoniacam. Filium cuiusdam; qui habebat demonium, & erat lunaticus: quem Apostoli curare non potuerunt, Iesus liberauit. Et similiter alium legionem de-
Matth. 8. monum habentem curauit. Mulieres plures li-
Lucæ 8. berauit à domonio, & sic de alijs. Quibus effectibus visibilibus argumentum fuit omnibus, & dominum Iesum Christum potestatem habere maiorem, quam demones, & venisse ad hominem à diabolo liberandum. Quòd vero genus humanum à diabolo liberauerit, fuit
Isa. 8. prædictum à Zacharia propheta. Tu autem in sanguine testamenti tui emisisti vinctos de lacu; in quo non est aqua. Articulus est nostræ fidei Christum descendisse ad inferos ad patres liberandos. Et quod patres secum duxerit, dicit psal. Captiuam duxit captiuitatem, & ad cœlum, & in altum ascendendo eam secum duxit. Et quòd per Christum habita sit victoria contra diabolum, & diabolus sit ab eo victus, ligatus, & eneruatus, patet in sanctis viris, & mulieribus: qui crucis signo, & virtute demonibus imperant, expellunt, & suppeditant. Benedictus crucis signo edito diabolum in specie auis merulæ eidem apparentis effugauit. Fortunatus legionem vnam à muliere eiecit. Hilarion signo crucis multos oppressos à diabolo liberauit, & sic de alijs sanctis, vide legendas sanctorum. In signum eorum deiectionis, debellationis, & annullatiōis à Christo, & specialiter à sua efficacissima passione est: quia ipsi praui demones signum crucis, nec possunt aspicere, nec Christi passionem, vel sanguinem valēt audire, nominari. Statim enim fugiunt si crucis signum viderint, vel passionem Christi audierint. Demones immissi per Ciprianum magum ad S. Iustinam, viso signo crucis statim recesserunt: quo cognito Ciprianus ad fidem conuersus est. Sic & S. Christoforus, & sic de multis alijs. Quare, cum dominus, & saluator noster diabolum vicerit, cęperit, & ligauerit; ac sub sua potestate eum teneat; ac Christi inuocatione, & nominis, signiq; ipsius sacri in fronte, pectore, ac in cęteris mēbri impressione diabolus effugetur, & abiciatur: hinc est, quod suum sanctissimū nomen semper inuocandum est à nobis, ac signum crucis summa cum deuotione corporis membris imprimendum: siue non tentemur à diabolo, vt præseruemur: siue ab ipso tentatione quacunque pulsemur, vt ab ipsa liberemur. Quia ab omnibus periculis, impulsibus, tentationibus, & deceptionibus eripiet inimici; si ipsius nomen inuocatum fuerit deuote: cui omne genu flectitur cęlestium, terrestium, & infernorum. Ac passionis ipsius impressum nobis fuerit signum, cui data est omnis potestas in cęlo, & in terra. E sic patet, quod licet sint multa remedia à Christo instituta contra diabolum ad ipsum vincēdum, & fugandum: duo tamen præfata, scilicet sui nominis inuocatio, & crucis consignatio valida sunt, & efficacissima contra diabolum. Nomen enim dictum, scilicet Iesus, est nomen.

Primo audientibus dignissimum, & reuerendissimum, & venerabilissimum: vtpote, quia dicit Apostolus. Omne genu flectatur &c.

Secundo pœnitentibus gratissimum: quia refrigerium diuinæ placationis. Iesus enim Sal- Philip. 3.
uator interpręta tur: quia saluum facit populum suum à peccatis eorum: vnde Io. in prima canonica sua dicit. Filioli, remittuntur vobis peccata propter nomen eius. 1. Ioan. 2.

Tertio ęgrotantibus efficacissimum. In nomine meo &c. sequitur. Super ægros manus im- Mar. ult.
ponent, & bene habebunt. Istud reddit claudis gressum. In nomine Iesu surge, & ambula Act. 3.
dixit Petrus claudo. Cęcis visum. Dionysius nominando Iesum, cęcum illuminauit, & sic de alijs infirmitatibus Iesu nomine sanauit.

Quarto patientibus gratiosissimum: quia in solatium consolationis dixit Christus. Beati eritis, cum maledixerint vobis homines &c. Matth. 5.
propter nomen meum. Et ibant Apostoli gau- Act. 5.
dentes &c. sequitur. Digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati.

Quinto proficientibus virtuosissimum: quia est speculum, & perfectum exēplar omnis perfectionis. psal. Deduxit me super semitas iustitiæ propter nomen suum. Bernardus sermone 15. super cant. dicit. Siquidem cum nomino Iesum hominem mihi propono mitem, & humilem corde, sobrium, benignum, castum, misericordem in opere, & omni denique sanctitate conspicuum.

Sexto nomen excellentissimum. Nam duas na- Digna nominis Iesu expositio.
turas in Christo explicat diuinam, & humanam, & vnam personam, prout dicit Papa Innocentius in suis sermonibus, & allegat. S. Antonius noster in suis sermonibus di. Hoc nomen Iesu duas habet syllabas: quia Iesus duas

habet naturas diuinam videlicet & humanā. Diuinam ex patre, ex quo natus est sine matre. Humanam de matre, ex qua natus est sine patre; Duæ ergo syllabæ in hoc sunt nomine: quia duæ sunt naturæ in hac vna persona. Habet 5. litteras, tres vocales, & duas consonantes. Vocalis est illa; quæ dat vocem per se. Cōsonans est, quæ reddit vocem cum alia. Per tres ergo vocales figuratur deitas; quæ cum sit vna per se sonat in tribus personis. Nam tres sunt; qui testimonium dant in cœlo. Pater; verbum; & spiritus sanctus; & hi tres vnū sunt. Per duas consonantes signatur; quod cū habeat duas substantias videlicet carnem, & animam nō sonant per se: sed magis cum alia; cui coniuncta est in vnitate personæ. Nam sicut anima rationalis, & caro vnus est homo; ita Deus, & homo vnus est Christus, persona siquidem dicitur rationalis substantia per se sonans: quæ est Christus, Deus quidem, & homo. Sed Deus per se sonat inquantum Deus: non autem inquantum homo: quia Deus recepit humanitatem illius, personalitatem nō assumens. Sed humanitas accepit deitatem, & illius deitatis personalitatem. Et persona nō assumpsit personam: sed natura naturam assumpsit, hæc S. Antonius: Ex quo patet, quod cum nihil sit Deo excellentius, & in creaturis terrenis homine, hoc nomen Iesus exprimens hæc duo, nomen excellentissimum esse comprobatur.

Septimo est singularissimum insolitum, & speciale, quia nomen nouum ab Isaia dicitur: quia vt competit Christo nulli conuenit. Rō. quia nullus est generalis mundi Saluator: Nec liberat populū à peccatis, nisi solus Christus.

Octauo deficientibus solidissimum sustentamentum. Patet de claudo nomine Iesu à Petro Act. 3. subleuato, per quod innuitur, quod Iesus nomen est nostrum subleuamen.

Nono confitentibus honorabilissimum, ad Decus videlicet ipsorum, & honorem. Angelus à Ioanne Iesus nomine decorato non per Apoc. 2. misit se adorare. Rō. quia dedit ipse Christus hominibus potestatem filios Dei fieri his; qui credunt in nomine eius.

Decimo prædicantibus veracissimum ad testimonium datum attestationis veritatis, di- Mar. vlt. cit Iesus Apostolis. Ite in mūdum vniuersum: & prædicate Euangelium &c. sequitur. In nomine meo demonia eiicient, linguis loq. &c.

Vndecimo memorantibus deuotissimū: quia in suspirium deuotionis. Bernardus. Nil cani- Isa. 26. tur suauius, auditur nil iocundius, nil cogitatur dulcius Iesu Dei filio: vnde Domine, nomen tuū in desiderio animæ meæ.

Duodecimo experientibus dulcissimum: quia Cant. 1. in gustu, & fructu delectationis. Oleū effusum nomen tuum. Bernardus. Aridus est omnis cibus animæ: si non hoc oleo condiatur.

Tertiodecimo postulantibus acceptissimum: quia facit obtinere, quod petitur. Quicquid Ioan. 15. petieritis patrem in nomine meo, dabit vo- Nota. bis: vnde ecclesia ad obtinendum, quod petit in fine orationum semper ponit, per dominum nostrum Iesum Christum.

Quartodecimo perseuerantibus gloriosissimum in patria est præmium glorificationis psal. Gloriabuntur in te omnes; qui diligunt nomen tuum. Et Apoc. Beati habebunt nomē Apoc. 14. eius scriptum in frontibus suis. Et non est da Act. 4. tum aliud nomen sub cœlo hominibus: in quo oporteat nos saluos fieri &c. Sed hoc nomen Iesus, & si datum est nobis quo ad præfata: est etiam datum nobis pugnantibus, & stantibus in hoc mundo in auxilium fortissimum, & validissimum protectionis: quia ipsum nomen benedictum Iesus demones expellit, vt dictū est: & habetur. Valet etiam contra omnes Marc. vlt. alios impetus, dicente domino per psal. Pro- Luc. 10. tegā eum, quoniam cognouit nomen meum. Prou. 18. Et Turris fortissima nomen domini. Hoc ergo nomen domini inuocandum est pie, De nomine Iesu. dulciter, & instanter in cūctis aduersitatibus, tentationibus, & periculis. Quicunque inuoca Ioan. 2. uerit nomen domini saluus erit. Quapropter deuotus Bernardus super canti. sermone 15. sic loquebatur de nomine benedicto Iesu. An non totiens confortaris, quotiens recordaris de eo? Quid æque cogitantis mentem impinguat? Quid ita exercitatos reparat sensus, virtutes roborat, vegetat mores bonos, castas fouet affectiones, vt nomē Iesu? Iesus mel in ore; in aure melos; in corde iubilus; Et etiam hoc nomen medicina. Tristatur aliquis vestrum? veniat in cor Iesus; & inde saliat in ore. Et ecce ad exortum nominis lumen, nubilum omne diffugit, & redit serenum. labitur quis in crimine? currit insuper ad laqueum mortis desperando: Nonne si inuocet nomen vitæ contestim respirabit ad vitam? Cui stetit aliquando ante faciem salutaris nominis cordis duritia, vt assolet, ignauiæ torpor, animi rancor, languor accidiæ? cui forte siccatus lacrimarum fons, inuocato Iesu non continue rupit vberior, fluxit suauior? Cui in periculis palpitanti, & trepidanti inuocatum hoc virtutis nomen, non statim fiduciam præstitit, repulit metum? Cui quæso in dubijs estuanti, & fluctuanti ad inuocationem clari nominis non subito emicuit certitudo? Cui in aduersis diffidenti, iamiamque deficienti, si nomen adiutorij sonuit, defuit fortitudo? & subdit. Nihil ita iræ impetum cohibet; superbiæ tumorem sedat; sanat liuoris vulnus, restringit luxuriæ fluxum; extinguit libidinis flāmam, sitim temperat auaritiæ: ac totius indecoris fugat pruriginem. Siquidem cum nomino Iesum, hominem mihi propono; eundemque omnipotentem; qui suo me sanet exēplo, & roboret adiutorio.

torio. Hęc deuotus Bernardus. Patet ergo quã ta est efficacia nominis Iesu: & spiritualiter contra hostes demones. Quare sæpe recogitandum, & deuotè est in omnibus euentibus inuocandum.

Secundum nobis datum remedium cõtra diabolum est sanctæ crucis consignatio, & deificum crucis signum, quod quidem signum est singularissimum, videlicet.

Gen. 9. Primo fęderis diuini, & humani: quod datum est humano generi, ꝙ deinceps aquis diluuij terra non dissiparetur: quia in cruce, cum sit facta pacificatio inter Deum, & hominem, & consequenter peccatum primorum parentum per Christum solutum: deinceps terra eo non erat dissipanda. s. homines terreni. Chyrographum decreti affixit Iesus cruci. Collo. 2.

Secundo rebellium hominum Deo reconciliatorum. Numeri 17. virga idest crux mandato domini est seruata in signum rebellium. quia cum essemus Deo inimici reconciliati sumus in sanguine filij eius, & cõsequenter signo crucis, vnde Apostolus. Inimicitias Christus per crucem interfecit in semetipso. Rom. 5. Ephe. 2.

Iosue. 2. Tertio est signũ, quo homo saluatur, & quod datur Raab, vt pater eius saluetur. In cruce à Christo latroni paradisus promittitur. Lucæ 23.

Iudic. 6. Quarto signum summo desiderio petitum à Gedeone pro victoria obtinenda. à Dauid. Psal. 85. Fac mecum signum in bonum &c. Hoc signũ à diabolo liberat (prout habetur in vitis patrum) à carnis tentatione. Franciscus fratri tentato imprimendo signum crucis liberum reddidit.

Esa. 11. Quinto signum leuatum ad congregandas nationes hominum, & hoc sub fide vna, & cultu Dei viuentis, hoc enim signo Dei viui consignantur omnes Christiani, & qui regnum cœlorum debent ingredi, vt habetur. Apoc. 8.

4. Reg. 20. Sexto est signnm mirabile datum regi Ezechiæ, in quo sol Christus decem gradibus retrocessit: quia decem horis incipiendo ab hora tertiarum; qua crucifixus est petitione iudæorum, vsquequo de cruce depositus fuit, & traditus sepulturæ: ipse sol retrocedens per humiliationem, & sui omnimodam vilificationem stetit.

Hester. 8. Septimo est signum clementię reginæ Hester; quia hoc Deus pater viso signo, vt sui filij passionis declaratiuum, statim peccatoribus ad impendendum misericordiam, & clementiam flectitur, prout exemplis pluribus est probatum, & deuotus dicit Bern.

Tren. 3. Octauo est signum positum ad sagittam, quia post vitam Christi in hoc signo crucis, & cruce demonstratam, vt dicetur lib. 3. conformitate. 3 si qui incesserint, non in irritum ibunt: sed directè in ciuitatem domini.

Apoc. 7. Nono est signum omnis perfectionis contentiuum: quia est signnm Dei viui. In his enim, quæ Christus in cruce gessit, & loquutus est, & in sua ibi permansione, ac suorum membrorum cruci cohæsione, & sanguinis rubricatione efficacia ostenditur crucis: vnde deuotus Bern. ad propositum loquens sic ait. In cruce enim pendet omnis fructus vitæ: quia ipsa est arbor vitæ in medio paradisi. Ipsa est mestorum consolatio, esurientium refectio, perfectorum gloriatio. Circũire possum domine cœlum, & terram, mare, & aridam, & nunquã te inueniam, nisi in cruce tantũ: ibi dormis; ibi pasceris, ibi cubas in meridie. Crux enim tua fides eius; cuius latitudo charitas, longitudo bonitas, & benignitas, altitudo spes, timor profunditas. In hac cruce te inuenit quicunq; inuenit. In hac cruce anima à terra suspenditur, & dulcia poma decerpit de ligno vitæ. In hac domino suo dulciter adhærens decantat. Susceptor meus es tu: gloria mea, & exaltans caput meum. Nullus te quærat, nisi in cruce: quia te nullus inuenit, nisi crucifixum. Quod crux sit signum perfectionis, & omnis perfectio ex ipsa habeatur: patet de Apostolo; qui nihil dicebat se scire, nisi Christum, & hunc crucifixum. In amore crucis iugiter morabatur, propter quod ipso dicente. Confixus sum cruci; nihil aliud eum delectabat: propter quod dicebat. Mihi absit gloriari, nisi in cruce domini nostri Iesu Christi. Andreas Apostolus cognoscens virtutem, & perfectionem sanctæ crucis ab ipsa deponi noluit; sed in ea mori voluit. Multos sanctos adducere possem; qui crucis amici fuerunt: sed causa breuitatis omitto: quia in 3. lib. conformitate. 3. de cruce erit sermo prolixior: Sufficiat nunc nullum sanctorum ad perfectionem venire potuisse; nisi per aspectum crucis dominicæ.

Decimo est signum victoriæ. in cruce enim dominus Iesus Christus de diabolo triumphauit, vicit, cepit, ligauit, & carcerauit. Hoc est signum auxilij à Deo de cœlo missi. (vt dicit Augustinus super Ioannem.) Hoc signum prosternit superbiam diaboli deceptoris: si tamẽ cordi adsit memoria redemptoris. Constantinus Imperator hoc signo habuit victoriam contra Maxentium. Hoc signo beatus Martinus protectus, non clipeo, aut galea hostium cuneos dicebat se velle penetrare securus. 2. Mac. 15.

Vndecimo est signum omnis medelæ, & efficaciæ, impensiuum, & collatiuum. Vnde Rabanus de laude crucis sic dicit. In te Angeli crux sancta gaudia acumulata sua aspiciunt. In te homines iura salutis suæ cognoscunt. In te inferi iustam retributionẽ fraudis suæ percipiunt: omnibus es æqua, omnibus bona, omnibus iusta, præterita renouas, præsentia illustras; futura præmonstras; perdita requiris; quæsita inuenis, & inuenta custodis. In te insinuatur a morte nostra redemptio, demonstratur Præconia crucis.

tur sancta morum conuersatio, intimatur omnium virtutum perfectio, promittitur ad ęternam vitã resurrectio; ęternę beatitudinis speratur adeptio; & verę fęlicitatis acquisitio. Tu sancta crux peccatorum es remissio; pietatis exhibitio; & meritorum augumentatio. Infirmorum remedium; laborantium auxilium; lapsorum refrigerium; sanorum incolumitas; quietorum serenitas; & fortunatorum fęlicitas. Tu sancta crux cura es ęgrotos medicãs; tu gaudium mestos consolans; tu sanitas infirmos lętificans. Tu status recte credentium; tu firmitas bene operantium; tu beatitudo rite perseuerantium sancta, pia, bona, iusta. Et beatus Aug. loquens de cruce ad propositum dicit in sermone de parasceue. Crux Christi nobilis, totius est causa salutis. Hæc nos à cęcitate liberauit erroris; hæc à tenebris reddidit luci; hæc debellatos reddidit quieti: hęc alienos Deo coniunxit, longe constitutos proximos præsentauit, & plura alia dicit ad crucis efficaciam exprimendam, & declarãdam. Idipsum Ioannes Chrisostomus explicat dicens. Crux est spes Christianorum, resurrectio mortuorum, dux cęcorum, baculus claudorum, consolatio pauperum, & egenorum, pedagogus adolescentulorũ; sustentatio pulsillanimorum, erectio desperantium, gubernatio nauigantium portus periclitantium; liberatio captiuorum, sapientia insensatorum; libertas seruorum, & subiectorũ, philosopia imperitorum, lex impiorum; præconizatio populorum; annunciatio Apostolorum; gloria martirum; abstinentia monachorum; castitas virginum; gloria sacerdotum, & totius ecclesiæ fundamentum. hęc Chrisostomus. Nec mirum esse debet fideli de pręfatis: si considerat facta à Christo in cruce; & cogitat, quod in cruce pependit; qui est omnia in omnibus: quare & crux in omnibus efficacissma comprobatur.

Duodecimo, & vltimo crux est signum adeptionis gloriæ: in cuius signum Christus de cruce, & latro de cruce transiuit ad regnum paradisi: quia anima Christi egressa de corpore in portione inferiori, fuit statim beatificata, & latro gloria Christi beatificatus. Nisi enim hoc signo quis fuerit consignatus veraciter regnum cœlorum intrare nequibit. Hoc enim est signũ filij hominis Iesu Christi: quod apparebit in cœlo, idest in tota cęlesti curia.

Matth. 24. Sic ergo apparet de benedicto ligno crucis quale est: & specialiter contra diabolum. Et sic ex præfatis apparet prima pars istius conformitatis declarata videlicet. Iesu demon expellitur, non solum ipso, sed per ordinata pro nobis ab ipso, qui est benedictus in secula: Amen.

SECVNDAE PARTIS NONI fructus, scilicet Franciscus effugator. Expositio.

HOSTIS noster, & maliciæ caput diabolus; cum diuersis vijs, & modis hominem inquietet assidue, ac tentet; nec vnquam cesset, nisi vincatur perfecte, & superetur; & quia cum ipso nostra est continua pugna, & rara victoria: succumbuntq; homines: quia ad inuocandum diuinum adiutorium non assurgunt, & innocentes succumberent, nisi diuino auxilio protegerentur, & iuuarentur. Ratio quia sunt ei mille nocendi artes, voluntas ad malefaciendum eius promptissima; ac potestas; cui nulla terrestris æquiparatur; vt habetur attamen, vt sacri dicunt doctores: si ab Iob. 41. homine; quem tentat superetur, de eodem vitio tentare, vel ipsummet amplius non præsumit, nec (vt creditur) alium quempiam: hinc est, quod si diuina gratia diabolum contingat à nobis superari; nũquam torpore resolui debemus: quia multos, quos pugna superare nõ valuit, ignauia prostrauit, & vicit (vt patuit de Dauid in figura) quia dum persequeretur, non: sed postquam quietus fuit à bellis, & persequutione, commisit adulterium, & homicidium. Debemus ergo diligenter conspicere vias, & modos; per quos ipse hostis antiquus accessum ad nos potest habere, & introitum: & omni studio semper inuocato diuino auxilio, sine quo nihil possumus: super custodia stare prudenter, vigilanter, & attente. Et si multorum ad hoc sanctorum exemplo inducimur: præcipue tamen beati patris nostri F. qui, & si in habitu seculari aliquando à diabolo tentatus fuerit, & superatus: respectus tamen in suis à domino, & benedictionibus prę uentus, postquam mundo abrenunciauit, & dominũ Iesum perfecte induit, a diabolo, etsi tentatus: minime tamen aliquando fuit superatus, nec victus. Diabolus enim beatum Fran. vt dictum est lib. 1. conformitate 2. multipliciter tentauit, sed ipsum diuina gratia vicit, & superauit. Habuit enim multo tempore implacabile bellum cum hoste nostro, & suis complicibus: sed ipsos prostrauit, & suppeditauit. Vicit enim luciferum de quo habetur: & hoc Isa. 14. sua profundissima humilitate: de qua dictum est in isto 2. lib. conformitate 2. Principem Ioan. 15. mundi: de quo mundi abdicatione. Vt patuit lib. 1. conformitate 6. & in hoc lib. 2. conformitate 4. Mammona, de quo diuitiarum abie Lucæ 16. ctione, & paupertatis amplexu: de quo dictũ est conformitate 4. huius 2. libri. Asmodeum: Thob. 8. de quo patientia, vt patuit huius 2. lib. conformitate 4. & 7. Beemoth; de quo corporis puri Iob. 40. tate, &

1. Reg. 1. tate,& castitate,vt habetur libro primo conformitate 7.& conformitate præcedenti. Belial:de quo obedientiæ in omnibus subiectione,& suppositione,vt dictum est conformitate 5.vel 7.huius 2.lib.Abadon : de quo ad omnes compassione,& pietate: de quo habitum est conformitate 2. huius 2. lib. Diabolum à peccatis puritate:de quo libro 1. conformitate 7.& de quo dicetur conformitate sequenti & lib.3.conformitate 3. Demonium facta simplicitate, & omnis mundanæ sapientiæ despectione: de qua dictum est lib. 1. conformitate 10.& 12.

Apoc. 9.

Lucifer tentat de superbia : Princeps mundi de concupiscentia ad mundum.

Mammon de diuitijs.

Belzebub Deus est muscarum sic interpretatur;& tentat de otiositate.

Asmodeus, facturæ iudicium, vel plasmatio interpretatur,& de impatientia tentat.

Beemoth habitat in thalamis, & sic de incontinentia tentat.

Leuiatan persequens eos interpretatur, & sic tentat de odio,& displicentia ad proximum.

Sathan interpretatur contrarium, & tentat, vt Dei voluntas non perficiatur, immo oppositum peragatur.

Belial interpretatur sine iugo:& tentat de inobedientia.

Abadon interpretatur exterminator : & tentat de impietate, & incompassione.

Diabolus interpretatur criminator, & sic ad peccatum inducit tentatione.

Demonium sciens interpretatur:& sic tentat, vt scientia mundi acquiratur potius ad deceptionem,& fastum,quam ad veritatem,& bonū.Contra omnes præfatos consideratis beati Fran.modis,& operibus,ipse pater pugnauit,& vicit,verum licet beatus pater Fran.contra hostem nostrum,& suos complices habuerit victoriam: attamen quia quamdiu in præsenti vita sumus : semper in acie stamus:quia

Iob. 5. vt dicit. Militia est vita hominis super terrā; se semper muniuit, & super custodiam suam stetit omnem viam, & modum præcludendo: per quem hostis diabolus ad eum posset habere accessum.Nouerat ipse beatus pater diabolum quosdam tentasse, tentatores superasse, & sui iuris effectos subintrasse,ac ipsos subintratos crudeliter vexasse, & afflixisse, & hoc diuersis ex causis : quare casibus præfatorum inspectis, diligenter contraria ad præfatos, ne in ipsum diabolus acciperet potestatem, ipse sanctus pater Fr. peregit. Diabolus enim post tentationem superatos intrauit,& cępit.

1. Reg. 16. Quosdam ratione inobedientiæ : sicut intrauit in Saul. Exagitabat enim eum spiritus nequam à domino.

Quosdam ratione conceptæ maliciæ, sicut in Iudam: cui misit in cor ut dominum traderet. Et per bucellam acceptam introiuit in eum Sathanas ibidem. Ioan. 14.

Quosdā ratione patratæ nequitiæ,& sic Magdalenam subiectam septem demonijs: quæ ab ea Christus abiecit. Mar. 16.

Quosdam ratione edacitatis, & gulositatis nimiæ sicut Monialem,vt habetur primo dialogorum, quæ momordit lactucam non præmisso crucis signo.

Quosdam ratione præsumptionis,& superbiæ vt 2. dialogorum : Clericum : cui B. Benedictus interdixit ascensum ad sacros ordines,& oppositum faciendo, diabolus in eum intrando occidit.

Quosdam ratione carnalitatis,& lasciuię: sicut habetur primo dialogorum de muliere, quæ per totam noctem carnaliter steterat cū viro, & dum iret ad Ecclesiam S. Sebastiani, diabolus in eam, immo legio demonum intrauit : quam postea S. Fortunatus episcopus Tudertinus à demonibus liberauit.

Quosdam temerariæ audacię ratione,sicut intrauit diabolus Abbatē Isaac indebite in maxillam percutientem, vt dicit Greg. 3. dialogorum lib.

Quosdam ratione deceptionis, & fallaciæ,& sic diabolus idola subintrauit,& intrat,vt homines decipiat & illudat.

Quosdā ratione impositionis criminis falso, & infamiæ,& sic plures intrauit mulieres:quæ diuersos sanctos infamarunt,& specialiter eā; quæ beatum Macharium infamauit eam impregnasse, prout in vitis habetur sanctorum patrum.

Quosdam ratione operationis nefariæ, sicut filium præfecti Romani,qui beatam Agnetem contingere voluit polluto amore(vt dicit Ambrosius)vt eam scilicet deflorarct.

Quosdam ratione impietatis, & inclementię: sicut patet pluribus; qui martires afflixerunt, scilicet de Paulino in legenda sanctorum Processi,& Martinani. De Lucretio in legēda sanctorum Simplicij, Faustini, & Beatricis. De Publio,vt habetur in legenda S. Anastasiæ, & sic de alijs.

Quosdam ratione ostensionis diuinæ iustitiæ, & sic diabolus intrabit antichristum. Alijs de causis diabolus, & accepit aliquos, & subintrauit, vt patet legendas intuentibus : de quibus ad præsens non est sermo breuitatis causa.Et quia prædicta sufficiunt ad nostrum propositum : beatus Fran. ne quoquo modo non solum diabolus eum tangeret : immo nec ad ipsum appropinquaret quantum est ratione sui,& præfatorum effecit,contraria prædictis omnino peragēdo:Ipse enim cōtra inobediētiam fuit Deo obedientissimus:vt dictum est conformitate 7.huius lib.Mandata Dei seruauit,& consilia,socio, & alijs,promittēdo obedientiam promissam seruauit,vt dicit pars 6.

legendæ maioris. Contra malitia fuit deuotissimus: Iesus enim, vt mirrhę fasciculus assidue intra cordis vbera morabatur, & nihil amabat, aut sciebat, nisi Christum, & hūc crucifixum. Contra nequitiam mundissimus. s. à peccato. remissa enim sunt ei omnia peccata, vsq; ad quadrantem nouissimum, vt dicit. 4. pars legendæ. Contra ingluuiem abstinentissimus vix sumendo necessaria sustentationi naturæ, prout dicit 5. pars legendæ maioris. Contra superbiam humilimus, & in suis oculis abiectissimus (cum vas sanctificationis electum esset) se maximum peccatorum fatebatur, vt dicit 2. pars legendæ maioris. Contra lasciuiam castissimus; cum virgo esset corpore: tamen carnem crucifixit cum vitijs, vt dicit. 5. pars legendæ maioris. Contra audaciā Dei timori subiectissimus, nulli iniuriam faciendo, & sibi factas libenter sustinendo, & appetendo, vt dicit 6. pars legendæ maioris. Contra fallaciam veracissimus, hypocrisim, & omnem duplicitatem abhorrendo, & declinando: ac defectus latentes publica cōfessione detegendo, vt dicit 6. pars legendæ maioris. Contra infamiam detestator infamantium singularissimus; contra tales mira sæueritate procedebat, & volebat procedi, vt dicit. 8. pars legendæ maioris, & volebat reddi talem omnibus notabilem: ac censebat talem habitu ordinis spoliandum. Insuper de omnibus melius, quam de se, semper sentiebat, & sic esse dicebat, vt dicit. 6. pars legendæ. Contra immisericordiam ipse fuit clemētissimus, & benignissimus. Clementiam habuit ingenitam; quam Christi charitas duplicabat, & omnibus, quibus non poterat, manum, exhibebat affectum, vt dicit. 8. pars legendæ maioris. Contra mala opera fuit vita sanctissimus: de cuius sanctitate dicetur conformitate 13. huius. 2. Contra Dei displicentiam ipse fuit Deo acceptissimus, vt dictum est conformitate. 4. & dicetur conformitate. 11. huius. 2. & in signum acceptationis in omnibus fuit exauditus, & præ alijs sanctis à Christo stigmatizatus. Quia igitur beatus. F. sic peregit, sic à se diabolum effugauit. Quibus dictis apparet, quod dictum est beatum. F. adeo vicisse demones; ꝙ ab eius fugerent præsentia. Idipsum alijs diabolus dixit cuidam baroni: ꝙ omnes ad mortem beati. F. accedentes, appropinquare non potuerunt præ multitudine Angelorū. Et alibi habetur, ꝙ alter diabolus habuit dicere, ꝙ per decem milliaria circumcirca beato. F. approquinquare, non poterant præ multitudine angelorum eum custodientium. Et quia ipse pater à se primo excussit diaboli dominium, secundo opera; & tertio quæ subdūt homines diabolo (vt visum est) hinc est, quòd Deus beato. Fran. hanc gratiam contulit; ꝙ non solum à se; sed etiam ab alijs malignos spiritus eiecit, & fugauit. Quia enim virtuose eos vicit, contulit ei Deus potestatem super demonia, vt ea ad libitum à fidelibus propulsaret. Et sic esse dicit secunda pars huius cōformitatis. Franciscus efugator, scilicet demonum à se, & ab alijs. Et quia tam in primo libro conformitate. 7. quam hic visum est quomodo à se abiecit; videndum est nunc succintè, quomodo demones ab alijs propulsauit. Non enim vno modo; sed pluribus ipsos expulit, & à se, & ab alijs. Abiecit diabolum à se.

Primo in bono opere incępto persistentia: dū enim esset secularis, & viam incępisset domini perambulare, diabolus eidem apparens minatus est: ꝙ nisi ab incępto desisteret eum procliuum redderet, & gibosum. Sed beatus. Fran. in proposito permanendo, & diabolum expulit, nec gibosus fuit.

Secundo patientia. in sancto Damiano grauiter afflictus infirmitate oculorum, per totam quadragesimam demones in specie murium inquietarunt, eum quiescere non sinentes: quos tandem patientia efugauit.

Tertio sua vilipensione, & abiectione; in Ecclesia sancti Petri de Bouario, iuxta Treuium cū de nocte post orationem vellet quiescere, nec demones eum sinerent, dixit ad eos; ꝙ de se facerent quicquid vellent: quia nullum hostē habebat maiorem corpore suo. Vnde percutiendo vindicarēt eum de inimico suo. Quod audientes demones abscesserunt.

Quarto carnis afflictione. In Eremo de Sartiano tempore niuium, & magni algoris immersus in foueam niue, & glacie plenam, carnis incendium cum diabolo efugauit.

Quinto humilitate: seruiendo horribilissimo leproso; ac eum summa humilitate lauando, & manibus contrectando, diabolum ab eo cū lepra emisit.

Sexto pietate, compassione motus, & clementia ciuitatem Aretij plenam demonibus ad mutuam cędem ciues impellentibus, suo iussu expellendo liberauit.

Septimo panis benedictione. bucella panis à Francisco benedicta, & posita in fratris ore demonium patientis, ipsum ab eo repulit.

Octauo oratione. multotiens in oratione cū diabolo luctamen habuit: sed vi orationis eū subiecit.

Nono verbo suo, & vocatione, socius proprius mandato Beati. F. ceruical, vbi erat diabolus e cella ferendo rigefactus à diabolo, vocationis patris, dum audiuit vocem, statim à diabolo est dimissus.

Decimo præuisione. Fratrem Ruffinum à diabolo deceptum: fratrem Leonem, & quendam aliūm ab hoste tentatione spiritus afflictos, beatus Fran. sua sacra prouidentia liberauit, vt dictum est lib. 1. conformitate. 8. & conformitate prima huius secundi libri.

Vndecimo præcepto, & iussione. in ciuitate Castelli imperando demoni vexanti mulieré, & in sancto Gemino alteri mulieri, sic patienti ab eis ipsum repulit.

Duodecimo cruci signatione. Nam mulierem à diabolo possessam; quæ multa de beati Fr. sanctitate dixit: beatus F. signando, ab ipso diabolo liberam reddidit, & multos alios sic eripuit.

Fratrem Angelum suum socium propter timorem demonum non valentem stare solum de nocte, signatum à se solum misit in montem valde altum; & mandauit, vt diceret. Superbi demones, omnes venite ad me modo, & quicquid poteritis facite mihi: Quod cum egisset, nec aliquis demon venisset ad eum: deinde impauidus est effectus.

Beatus F. aliquando à demonibus sic fuit oppressus, vt diceret fratribus, si scirent fratres tribulationes; quas faciunt mihi demones, nullus esset eorum; qui non magnam pietatem, & compassioné de me haberet. Et ideo multotiens dicebat socijs: ꝙ non poterat de se satisfacere socijs, & fratribus: & ostendere eis aliquam familiaritatem: sicut fratres ipsi desiderabant.

Semel fuit per plures menses grauissima spiritus tentatione vexatus: adeo vt se putaret à Christo derelictum: sed domino sibi apparente, & dicenre illud Eunngelij, ac exponéte. Si habueritis fidem, vt granum sinapis, & dicetis monti &c. ꝙ mons erat tentatio, fuit ab ipso domino ab omni tétatione liberatus.

Fratrem inobedientem apud sanctam Mariã de Angelis à diabolo subactum per internuncium commonendo; vt obedientiæ se submitteret, ab ipso hoste liberauit.

Obsessum vidit B. F. à magno demonum exercitu locum sanctæ Mariæ de Angelis, & quendam fratrem contra alium iniqua meditanté (data ex hoc demoni intrandi via) cœpisse: verum B. F. fratrem præfatum arguente: à diabolo recognoscendo culpam, est liberatus.

A pluribus alijs, videlicet fratre Ricerio ministro Marchię, vt dictum est lib. 1. conformitate 8. tractatu de prouincia Marchiæ: tentationem validissimam diaboli remouit crucis signaculo consignando, & sic ab alijs mirificus vir Franciscus repulit demonis laqueos insidias, & tentationes: & Christo Deo amicos, & complices reddidit, & decoratos omni pfectione. Sic ergo succinctè declaratio istius secundæ partis patet, videlicet, ꝙ beatus Franciscus fuit effugator, scilicet hostis demonis non solum à se, sed etiam ab alijs.

Ad laudem Christi.

FRVCTVS X. ET CONFORMITAS & 22. in ordine. Iesu aqua conuertitur. Franciscus commutator. Expositio primę partis, videlicet. Iesu aqua conuertitur.

PRIMVM miraculum; quod egit noster saluator dominus Iesus Christus fuit in Chana Galileę: quando aquam ibidem dictis beatæ Mariæ matris suæ dñtis vinum non habent: in vinum optimum commutauit. Et quia circa istud miraculum dicta sunt plura in opere à me edito de vita beatæ Mariæ fructu. 46. vide ibi. At tamen nonnulla alia hic tangendo pro expositione primę partis huius conformitatis decimæ istius secundi libri, & 22. in ordine. Ante omnia: præsupposito; ꝙ vt dicit Io. Hoc fuit initium signorum Iesu; quærendum est præ omnibus: quare dominus Iesus voluit esse primum suum miraculum in mutatione aquæ in vinum: & potius facere in elemento aquæ, quàm alijs elementis. Et respondendum mihi videtur, ꝙ hoc fecit multis de causis, & hoc si attendatur quid in sacro eloquio per aquã, & quid per vinum importatur. Aqua enim aliquando importat peccatum. Iuxta dictum Psalmistę. Intrauerunt aquæ vsque ad animã meam. Ista est aqua; quæ conuertitur in sanguinem: & putrescit, in qua Pharao, idest peccator submergitur, & est falsa, & pessima. Vinum accipitur pro ipso baptismo, quo homo à peccato lauatur, & mundatur, habetur. ꝙ lauabit, scilicet homo in vino stolam suam. *Ioan. 2.* *Psal. 68.* *Exo. 7.* *Exo. 14.* *4. Rgg. 2.* *Gen. 49.*

Ad propositũ dominus Iesus Christus voluit primum suum miraculum ostendere conuertendo aquam in vinum, videlicet, vt ostenderet miraculum visibile in aqua: quod mirabile, & inuisibile peregerat in aqua, scilicet baptismi. Dominus enim baptizatus fuit antequam predicare inciperet, & miracula visibiliter operaretur, vt videlicet aquã sanctificaret suo contactu, & consequenter fideles aqua baptismi loti, per inuisibile miraculum à peccato tam originali, quam actuali, si quod inesset mundarentur. In baptismo siquidem miraculum fuit vocis paternæ intonatio; spiritus sancti in specie columbæ descensio. Et inuisibile miraculum suo contactu saluifico aquę sanctificatio, concedens aquis baptismi lotionem à quolibet peccato, quod inuenit. Et quemadmodum aqua per sui depurationem à sole vertitur in vinum: sic aqua baptismi virtute solis iustitiæ in vinum, idest munditiam vertitur. Ad ostendendum ergo, ꝙ inuisibiliter, & miraculosè aquã, idest peccatum verterat in vinum, idest múdiciam, visibili, & primo mi- *Quibus de causis Christus mutauit aquam in uinum.*

raculo voluit prędicta ostendere, aquam con uertendo in vinū. Sed aduerte, quod sex idriæ plenæ aqua, in vinum conuertuntur: quia sex modis contingit peccare, videlicet cogitatione, & delectatione, omissione, consensu, verbo, & opere. Si quis ergo præfatis modis se aqua peccati impleuisset: & ad baptismū debite accedat: purgatur ab omnibus, & in vinum conuertitur: quia in conspectu domini vinū mundum habetur, & tenetur.

Secunda causa, quare præfatum miraculum primum esse voluit: est vt per eius operationē ostenderetur ad quid venerat, & carnem acceperat; venit enim vt dicit Apostolus, vt nos redimeret ab omni peccato, & faceret nos populum acceptabilem, sectatorem bonorū operum. Quare & aquam peccati in vinum cōuertere. Lauit enim nos à peccatis nostris in sanguine suo. Venit, vt doceret nos de regno Dei: quia ad hoc missus fuit. Differentiam doctrinæ Christi ad doctrinam aliorum ostendere voluit in aqua, & vino; quia doctrina aliorū est insipida, vt aqua, vt pote animalis, & terrena; & terrena sapiens: doctrina Christi est vinum dulcissimum inebrians corda audiētiū: vtpote patris cęlestis, & de Deo: vnde in eius laudem dicebant eius hostes. Nunquam sic loquutus est homo. Huius vini idest doctrinæ Christi Magdalena degustata dulcedine ad pedes eius sedebat. Aquam in vinum Christus vertit: quando homines sua doctrina fecit doctrinam mundanam despicere, & suam sequi: & consequenter vinum cęleste degustare. Et sic factum fuisse, habetur quia multi; qui vana fuerant sequuti, libros combusserunt, & Paulo adhęserunt. Doctrina humana est insipida, & sine humore gratiæ: quia non perducens ad vitam æternam: & sic non perducens ad vinū lætificationis; nisi Christus eam, vt aquam in vinum conuertat.

1. Tit. 2. Apoc. 1. Matth. 15. Act. 19.

Tertia de causa, aquam in vinum commutando primum egit miraculum, vt ostenderet nouum testamentum ab ipso condendum, quod differret à veteri; vetus enim erat, vt aqua nō clara; vtpote figuris, & verbis prophetalibus obuolutum: eratque amarum, vtpote graue, & importabile (vt ait petrus) ad seruādum, & portandum. Sed nouum est, vt vinum lętificans. Ratio quia vt dicit Christus. Iugum meū leue. Ad ostendendum vetus testamentū conuersum, & impletum in nouo: quia amaritudo, & grauitas legis in suauitatem per ipsum conuertenda, primum miraculum egit aquā conuertendo in vinum.

Matth. 11.

Quarta causa cum aqua tribulationem significet dicente Dauid. Assumpsit me de aquis multis &c. & psal. 123. vbi tribulationem immensam aquam intollerabilem vocat: in vinū dominus aquam mutauit: vt ipsi sancti Apostoli, coram quibus specialiter fiebat miraculum, omnem tribulationem libenter pro Christo susciperent, & sustinerent: cum eis omnis tribulatio pro Christo suscepta conuerti deberet in vinum, idest consolationem, & gaudium ipso eis dicente. Beati eritis cum maledixerint vobis homines, & persequuti vos fuerint &c. propter nomen meum. Et tristitia vestra conuertetur in gaudium. Et non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam; quæ reuelabitur in nobis.

Psal. 17. Psal. 123. Matth. 5. Ioan. 15.

Quinta de causa hoc miraculū Christus egit, vt ostēderet, quòd miracula cum sint attestantia diuinam potentiam: non debent fieri; nisi prout tempus requirit, & negociū: quia enim vinum deficiebat in nuptijs: nec infirmitas, aut mors, seu alia materia occurrebat ad faciendum miracula: necessitati quæ inerat, scilicet de defectu vini; sua prouidentia occurrit aquàm commutando in vinum.

Sexta causa. Cum Christus pluries apostolos de aqua; vbi inerant ad piscandum vocasset, (vt patet) voluit in ipso elemēto aquę miraculum facere: vt quis esset ostenderetur eis, & ad fidem ponendam in ipsum totaliter animaret: quod & factum est, vt sanctū in fine ostendit euangelium.

Matth. 4.

Septima de causa id miraculum fecit: quia sic sua mater humiliter, & instanter fieri postulauit. Et sicut per ipsam carnem sumendo, mundo inotuit (sic eius prece miraculum faciendo) quantę esset potentię se hominibus declarauit. Quo ostendit virgineis precibus aquā peccata, scilicet & tribulationem omnem nobis debitam: in vinum transferre purgationis, & lętificationis.

Octaua causa, vt cum nuptię; quibus Christus interfuit, nuptias significent ęternales: ibique sit omnis miseriæ depositio, & omnis consolationis concessio: ad id significandum, & exprimendum in nuptijs dominus aquam in vinum conuertit. Plures aliæ causę, & congruentiæ possent adduci sed prædictę sufficiant.

Vt ergo videatur de isto miraculo Christi aliquid; sunt aliqua vlterius indaganda.

Primum est vbi factum est: & vt dicit euangelium, ꝙ in Chana Galileę. Ecce locus aptus diuino miraculo, & pręsentiæ domini. Chana zelus interpretatur. Galilea vero transmigratio interpretatur: vbi est amor, & zelus Dei; ibi Deus adest, ratio, quia charitas fecit eum hominem. A fortiori facit pręsentem, vbi ipsa est, & zelus Dei. Stat enim dominus in medio discipulorum, & in suo nomine congregatorum, ac à mundo transmigrantibus, vt patet in Apostolis semper adest vsque ad consumationem seculi. Sed quibus se dominus manifestat regem esse potentem, & dominum virtutum, & gloriæ: nisi eius zelantibus honorē? Patet in Elia, qui zelādo zelum Dei in Oreb, Dei præsentiam meruit sentire, & videre. Dicit ergo

Ioan. 2. Matth. vlt. 3. Reg. 19.

cit ergo Euangelium, quod dominus miraculum fecit in Chana Galileę, ecce locus. Fecerat Deus miracula magna in pluribus alijs locis, sicut in Aegipto, prout habetur in libro Exodi: in mari rubro: in deserto, & sic de alijs locis. Vt patet ex serie sacræ scripturæ. Sed ad commutandum aquam in vinum locum elegit Chana Galileę, ut declararet, quòd Dei honorem zelantibus aqua omnis tribulationis, in vinum consolationis mutatur: quia, vt dicit Apostolus. Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum.

Rom. 8. Secundum uidendum est de tempore. Et dicit euangelium, ꝙ tempore nuptiarum: quia inquit: Nuptię factæ sunt. Vbi libet intueri. Primo an decuit Christum & B. Mariam nuptijs adesse: consideratis leuitatibus, & alijs; quę fiunt in nuptijs communiter: cum Christus, & Maria essent omni sanctitate plenissimi, & perfectissimi? Respondetur quod accessus Christi, & Mariæ ad nuptias in nullo eorum derogat sanctitati. Christus enim accessit ad nuptias multis de causis.

Christus quare ad nuptias accesserit.

Primo, vt sacramentum matrimonij per Adã præconizatum à Deo institutum per sanctos patriarchas, & prophetas debite seruatum bonum, & licitum declararet: contra futuros hę reticos, scilicet Manicheos ipsum, vt malum condemnantes.

Secundo, quia Ioannes, cuius erant hæ nuptię Christi frater: & dominus Iesus nundum erat notus miraculis, & prædicatione: ideo sibi non derogabat in aliquo talis ad nuptias accessus.

Tertio accessit (teste Hieronimo, & Augu. vt sponsum Ioannem ad statum virginitatis vocaret; ac virginem dignissimum consecraret.

Quarto, quia enim dominus Iesus non solum venit ad informandum perfectos; sed etiam imperfectos: quare in suis actibus conformis voluit esse vtrisq; perfectis se virginitatis exẽplar præbendo: imperfectis, qui virginitatem sic non possunt seruare, matrimonij sacramentum licitum esse eis declarando, in nuptijs personaliter assistendo. Erat enim mundi ipse monarcha: quare legem dare decebat perfectis, & imperfectis. Virginitatis perfectis, matrimonij imperfectis.

Quinto Christus venerat sanare, vocare, & saluare tam virgines, quam coniugatos: quare, & in licitis conformare eis se poterat.

Sexto cum Christus esset sanctus sanctorum, & sic beata Maria, ad sanctificãdum nuptias, & recũbentes accessit: quod & fecit in sponso, secundum Hieroni. & discipulos, qui crediderunt in eum.

Septimo, vt ostenderet qualiter nuptiæ essent celebrandæ: & qui vocandi: quia non discoli, & dissoluti; sed Dei timorem habentes. Ad has enim nuptias Christus, Maria, & discipuli accesserunt. Sed beata Maria ad nuptias accessit.

Primo, quia attinens sponso, scilicet Ioanni, vtpote eius materia.

Secundo, quia cum ipsa in numero esset astrictorum matrimoniali fędere, & si non corporis coniunctione; quod in se suscepit in alijs condemnare non decebat.

Tertio, vt ostenderet, quod status matrimonialis cum perpetua virginitate staret, & esse posset, vt sicut fuit in se, & in Ioseph; sic & factum est in his nuptijs, scilicet in Ioanne, & eius vxore: vbi fuit traditio corporum cum priuatione vsus ipsorum perpetua.

Quarto cum status virginitatis tunc non esset publicatus melior matrimoniali: quare accedendo ad nuptias in nullo tali statui derogauit. Plures sunt causæ aliæ tam de Christo, quam de virgine; quare nuptijs interfuerũt: de quibus dixi in opere de vita beatæ Mariæ, fructu 46. Nec credendum est, quod vbi Christus affuit, virgo Maria; & Apostoli, aliquid fuerit indecens, & lasciuum peractũ. Si enim nuptiæ Tobiæ iunioris fiebant cum domini timore, à fortiori fuerunt istæ nuptiæ: in quibus erat sanctus sanctorum Christus, & B. Maria sanctissima creaturarũ, & sancti Apostoli. Thob. 9.
O quales fuerunt hæ nuptiæ consideratis personis. Commendatum fuit conuiuium Assueri, quod peregit omnibus principibus, & seruis pro coniunctione, & nuptijs Hester. Non Hest. 2.
est tamen comparandum huic conuiuio nuptiali, vbi adest Imperator cęli, & terre, Deus deorum, & dominus dominantium: Regina mundi: & Iudices seculi, scilicet Apostoli personis talibus dignificatæ sunt hæ nuptiæ, Insuper, & miraculo primo Christi, & vocatione sponsi Ioannis (secundum Hieronimum) ad virginitatis perpetuum celibatum. Nullibi nec aliquando factæ sunt tales nuptiæ.

Secundo videndum est de verbis B. Mariæ. Quare beata Virgo non petijt à filio miraculum fieri expresse: sed solum insinuauit, dicẽs, Vinum non habent? Respondetur, quod virgo Maria cum fuerit prudentissima si expresse à filio petiisset miraculum, indebite fuisset visum, & vanagloriose hoc expetere. Quemadmodum dicit, quod fratres Christi dixerunt Ioan. 7.
sibi. Vade in Iudęam, vt & discipuli tui videãt opera tua &c. Insuper, quia ipsa sciebat filiũ suum Deum esse; cui omnia sunt manifesta, & consequenter pium, & misericordem, & qui non labijs, & verbis; sed corde vult deprecari, ac ad Ioannem magno ferri amore: insinuare solum Christo visum est B. Mariæ fieri. Sic enim Maria, & Martha sorores, dum Lazarus frater earum infirmaretur egerunt: ipsum infirmum insinuantes dixerunt: Domine ecce quem amas infirmatur. Dicit ergo B. Maria. Ioan. 11.
Vinum non habent, quasi dicat defectum insinuo:

Deus vult, corde non labijs deprecari.

nuo: sed tu, qui Deus es, prouide de remedio opportuno. Quo verbo ostenditur prudentia Mariæ sciebat enim in multiloquio Deum nõ delectari, nec exaudire: quare paucis verbis vfa est, simile faciendi, dum à Deo aliquid obtinere desideramus, præbens nobis exemplũ. Circunspectio sua statim perpendit de defectu, & de remedio prouidit. Misericordia sua, & pietas ad pauperes: quorum pauperiẽ aspiciendo prouidere decreuit, & fecit. Quo datur intelligi, quod qui ipsam habet, in præcipuam reuerentiam, & aduocatam in nullo habet dubitare, diffidere, nec contristari: quia sua benigna pietate statim prouidet, & subuenit in cunctis.

Tertio videndum, & inquirendum est de Christi responsione facta innuationi beatæ Mariæ. Respondit enim. Quid mihi, & tibi mulier? nondum venit hora mea. Videtur enim eam inhonorasse tali modo loquendi, non vocando matrem, sed mulierem: ac se fore ab ipsa extraneum insinuasse. Respondetur, quod dominus Iesus, & reuerenter se habuit, & matrem honorauit, & exaltauit sic respondendo: sic enim respondendo ostendit.

Primo, quia ostendit se ad ipsam nihil habere carnalis affectus; sed solum spiritualis: quia ei non condescendit, vt matri carnali, sed vt mulieri plenæ pietate visceralí: vnde in huius signum, non vocat eam matrem, sed mulieré. Ad gloriam matris est, quod filius potius sit spiritualis, quam carnalis: & ab omni affectu carnali segregatus, quam eius oppositu: quare, & virginis Mariæ.

Secundo sic dicendo ostendit, quod non propter vnamgloriam, seu vanam suggestionem, aut vanitaté aliquam miracula erat facturus, nec blanditijs, aut adulationibus inclinatus; quare pro tanto honorabilius fuit matri.

Tertio sic dicendo expressit se aliud vltra humanitatem habere, scilicet habere deitatem, & potentiam; quam à matre non acceperat, & per consequens se esse Deum, cui competit miracula facere, & sic ad honorem Mariæ esse, quòd ipsum Deum genuerit.

Quarto sic dicendo, quia de non hora fecit horam ad faciendum miraculum precibus B. Mariæ, ipsam merito dignificauit: utpote condescendens ei in petitis, & eius precibus faciens per anticipationé, quod pro tunc Deus non est facturus. Sed eam vocat mulierem, & non matrem, videlicet ab affectu pietatis, & misericordiæ, qua inclinabatur ad inopiam subleuandam præfati sponsi. Non enim erat dura in pietate: sed tota dulcis, & mollis pietate: & cum mulier dicatur à mollicie, eam tali de causa sic vocare dignatus est.

Sed quid est, quod dicit: Nondum uenit hora mea? Respondetur, quod & si Deus omni momento, & hora miraculum (teste Augu.) exerceat circa creaturam, vtpote in esse eam conseruando: attamen non omnia, quæ possunt fieri miracula à Deo circa creaturam operatur: sed loco, & tempore, & modis congruentibus. Potest & aliter dici, quod hora nõ erat, scilicet necessitatis. Miracula fienda erant necessario propter confirmandam prædicationem: & quia Christus non prædicabat tunc: quare hora non erat, scilicet necessitatis, sed hora fuit congruitatis: quia videlicet ad exaudiendum preces B. Mariæ erat semper decẽs, & congruum: vnde B. Virgini ad exaudiendũ ipsam, nec tempus expectat, nec horam. Sic ergo præfatis patet de loco, & tempore, quia in Chana, ecce locus, & tempore nuptiarum. Quo patet, quod multi aderant huic miraculo domini. Et si euãgelium dicat, quod Iesus, Maria, & discipuli vocati sunt ad nuptias: per hoc etiã datur intelligi, quod multi alij affuerunt, quia nuptiæ erant: & sic miraculum Christi multis innotuit alijs.

Quarto videndum est de modo, quo miraculum est à Christo celebratum: & dicit euangelium, quod beata Virgo post responsionem Christi factam eidem; ac internam radiationem de voluntate filij ad miraculum operandum: ait ministris. Quæcunque dixerit vobis facite. O verbum summæ sapientiæ contentiuum. Expressit nobis virgo Maria paucissimis uerbis, quomodo à Deo obtinere possumus quicquid volumus. Inquit enim, si uultis obtinere à filio meo, quod optatis tam pro præsenti, quam pro futuro; documentum est saluberrimum, & uerissimum videlicet, quicquid dixerit vobis facite: sic enim peragendo, quicquid petetis, fiet uobis ab ipso. Non exaudimur à Deo, ratio, quia documentum Virginis non seruamus, scilicet quæcunque dicit Christus nobis, faciendo: immo oppositũ exercemus: nõ miremur ergo, si nos non exaudit. Castitatem seruare, obedientiæ iugum suscipere: mansuetudinem exhibere: misericordiam circa miseros, & indigẽtes operari; inimicos diligere: rectitudinem intentionis tenere: verbum otiosum vitare; carnis curam omittere: fratrem corripere: se custodire: iuste agere: & toto affectu ad æternam patriam anhelare, & sic de alijs; quæ in sancto euangelio mandat, necesse est: vt sic faciendo; quod petimus, ab ipso proculdubio habeamus.

Documentum datũ à uir. M. obtinendi a Deo quod petimus.

Ratio cur a Deo non exaudimuri

Sed quid Christus dicit ad miraculũ operãdũ Implete idrias aqua. Hoc dicit, vt miraculum sit patentius. Nõ enim voluit, quod idriæ euacuarentur, & uinũ ibidem nouiter crearetur: ne putaretur ibi non creatum, sed ante immissum. Vult, quod idriæ impleantur aqua, vt pateat tam ex vasis deputatis pro aqua, quam ex aqua plenissimè imposita miraculum. Factum est, vt imperauit. Quo facto, cum in virtute ipsius sit omnis esse creaturæ tam substantiale,

quam

quam accidentale, aquas conuertit in vinum: Iussitque, ut ministri deferrent architriclino principi, & proposito nuptiarum, ut gustaret. Et architriclinus gustauit uinum ex aqua factum. O quale fuit vinum istud diuina virtute sic operatum. Nullum unquam potuit suauitati, bonitati, & dulcedini eius æquiperari: vinum omne, & si à Deo, vt à principali causa fiat: tamen cursu sit naturæ. Sed hic naturæ ordo prætermissus fuit: diuina potētia statim factum: aqua, scilicet in vinum mutata. Quare cum opera Dei sint perfecta: hoc inter vina fuit perfectissimum. Quibus euidenter astruitur omnipotentia D. Iesu: cui omnia parent ad nutum: eiusque esse mandatis parendum: qui parentibus statim subuenit: nec qui eius se subdit mandatis, habet de aliquo hesitare: cui dominus subuenit, & alit in fame: ac eius sit in omnibus protector, & adiutor. O quànto Maria exultat gaudio videndo se à filio exauditam. Indigentium inopiam subleuatā. Filium tam stupendo miraculo Deum declaratum. Apostolos in fide confirmatos. Sponsum ad virginitatis perpetuum statum vocatum. Ministros aquam ponentes ad Christi reuerentiam inclinatos. Architriclinum stupore perterritum. Assistentes admiratos. Sponsam ad vitam celibem aduocatam: quia credendum est, ex quo sponsum uocauit, quod & sponsam non dimisit, & si per doctores nihil de ipsa dicatur. Cunctos uino miraculose concesso letificatos, & in viros alios degustantes commutatos. Multa alia essent dicenda pro huius primi miracali commendatione: de quibus dictum est in opere de vita B. Mariæ Fructu 46. quæ hic omitto causa breuitatis.

Miraculo ergo isto D. Iesus pius est ostensus condescendendo pauperibus; quos diligit: quia ad pauperum nuptias pergit, quam dulciter ad suam fertur matrem Mariam: quam statim exaudit: quam prudenter loquitur, & omnia peragit. Quomodo suo contubernio amara in dulcia conuertit. Sua gratia corda commutat: sibi coniunctos iocundat consolationibus; contemptoribus mundi se iungit: & Deum inquirentibus per Chana, & Galileā signatis. Omne sexum, statum, & ætatem salubriter instruit: suamq; doctrinam docet mellifluam dare: & demum se esse, qui nos saginat, & reficit iocunditate æterna. Sic ergo præfatis apparet succinte declaratio primæ partis huius decimæ conformitatis videlicet Iesu aqua conuertitur.

SECVNDAE PARTIS X. FRVctus, & conformitatis, & in ordine vigesimæ secundæ, scilicet. Franciscus commutator. Expositio.

GLORIOSVS Christi confessor dilectus in Deo, & hominibus beatus pater noster Franciscus: quia Christi amore mundana contempsit: eidem totis inhesit præcordijs, vitia crucifixit, & cum diabolo superauit: euangelicorum consiliorum inobseruatum, nec apicem prætermisit: ipsumque solum dilexit, appetijt, & habere curauit: quia sic sua monita seruauit, & mandata: hinc est, is; in cuius ditione, virtute, potentia, & prouidentia cuncta sunt posita, ad nutum in opportunitatibus cōdescendit, & votis. Et si de hoc satis sit dictum conformitate 3. nunc tamen pro expositione huius secundę partis, scilicet Franciscus cōmutator est aliqualiter suadendum. Dominus enim Christus Iesus beato Fr. condescendendo in commutatione vini facta ex aqua, eum sibi cōformem reddere placuit, & notabilem: quod hæc duo præ alijs ostendunt exempla: de quorum.

Primo habetur in legenda maiori parte 5. vbi dominus Frater Bonauen. ad propositum loquens sic inquit. Apud eremum sancti Vrbani beato Fran. Dei seruo ægritudine grauissima laborante; cum ipse defectum naturæ sentiēs, vini poculū postulasset, nihilque de vino, quod sibi dari posset, responderent adesse, iussit aquàm afferri: & allatam crucis signo edito benedixit: mox vinum efficitur optimum; quod fuerat aqua pura, & quod deserti loci paupertas non potuit, viri sancti puritas impetrauit. Ad cuius gustū tanta protinus facilitate conualuit, vt saporis nouitas, & innouatio sanitatis attestarētur illud poculum Francisco suo indigenti, liberaliter à Christo concessum: qui in nuptijs indigentiam pauperis subleuauit sponsi, aquam conuertendo in vinum. Huius deniq; vini gustu à largo datore propinati, ab infirmitate subleuatus Frāciscus; & gustu suauissime dulcedinis super naturaliter innouatus, perfectam in ipso expoliationem veteris hominis, & induitionem noui duplici attestatione firmauerūt: Sic ergo patet, qualiter beatus Fran. in commutatione aquæ in vinū Christo est similatus: & si disparitas sit in loco: ęqualitas tamen reperitur in effectu, & si causa sit vtriusq; ipse saluator Iesus Christus.

Secundo exemplo idipsum ostenditur de commutatione aquę in vinum facta à beato Fran. prout in legenda habetur antiqua. Cum enim pater sanctus beatus Fran. in Marchia Anconitana apud locum de Trabe Bonante morā traheret:

traheret: ac ecclesiam quandam dicti loci faceret fabricare, & hoc tempore estiuo, & operarij sitis ardore estuarent; iamq; ipse pater beatus ad acquirẽdum vinum fratres misisset; dum redire diu tardant, laborantes à beato Fran. cum instantia vinum bibere deposcunt: & cum diceret beatus Fran. ad castrum Iouis eis propinquum fratres misisse pro vino, & cito reuersuros, ipsis tamen ob sitim conquerentibus, nec expectare valentibus, beatus F. ad fontem ibi vicinum perrexit, & ibi facta
Miraculũ. oratione, fontem crucis signo, cum signasset aqua ipsius fontis in vinum optimum est conuersa. Et talis conuersio aquæ in vinum bene per horam durauit. De quo vino omnes operarij abundantissime biberunt. Et quidam nomine Ioannes de Villa Alcini comitatus Camerini de isto bibit vino, & tantum patratum miraculum à beato Fran. Fratri Bonauenturæ de Tolentino enarrauit. Sic ergo tã in miraculo præcedenti, quam in isto: beatus Fran. Christo domino in commutatione aquæ in vinum similis reperitur. Et non solum beatus Frã. aquam commutauit in vinum, verum etiam acetum fortissimum in vinum optimũ commutasse inuenitur. Cum enim beatus Fr. apud ecclesiã sancti Christophori de Iterapñ. pranderet cum multis: fecit sibi ciatum de aceto afferri: quo allato cum quidam præsbyter nomine Ioannes capellanus ecclesiæ sancti Cassiani de Iterapñ. ad eum accessisset; beatus Fran. dictum ciatum de aceto sibi allatum eidem præsbytero obtulit ad bibendum: quo hausto interrogatus dictus sacerdos ab astantibus, quid bibisset, respondit, quod melius uinum, quam gustasset toto tempore vitæ suæ: de quo omnes, qui aderant sunt valde admirati. Sic ergo præfatis apparet, quam votiue, & mirabiliter in suis opportunitatibus dominus Iesus beato condescendit Frãcisco; qui sibi concessit elementum aquæ in vinum conuertere: ac etiam acetum in vinum mutare. Quo innuitur beatum Fran. iuxta beatæ Mariæ documentum, cuncta; quæ Christus dixerat seruasse, & custodisse perfecte: quare, & obsequentem eundem dominum sibi, & parentem ad placitum inuenisse. Ac beatum Fr. à peccato, per aquam significato purgatum. Tribulationes aqua figuratas, & aduersitates libenter Iesu amore suscepisse. Quo primo in uinum mutatur puritatis angelicę, & secundo vino degustato diuinæ dulcedinis: Christum eidem immo eundem, vt aquam in vinum mutasse à fidelibus reperitur. Sic ergo patet secunda pars succinte declarata, videlicet Franciscus, vt Iesus aquę in vinum est commutator.

FRVCTVS XI. ET CONFORMItas, & in ordine 23. Iesus orans inspicitur. Franciscus exorator. Expositio primæ partis: videlicet Iesus orans inspicitur.

MAGISTER veritatis, & doctor dominus noster Iesus Christus, cum sua doctrina pariter, & vita fuerint ad hoc præcipue, vt hominem spiritualem redderent potius, quam corporalem; ac consequenter Deo iuxta posse totaliter inhærentem, vt videlicet unus spiritus efficeretur cum ipso: hinc est, quod inter uirtutes, oratio hominem mente cum habeat subleuare, & Deo præsentem exhibere (dicentibus Damasceno) Oratio est ascensus intellectus in Deum (& Augu. de spiritu, & anima) Oratio est mentis conuersio in Deum per pium, & humilem affectum: ipsi domino, & saluatori nostro complacuit hanc virtutẽ tam uerbo, quam exemplo suo docere: prout præsentis cõformitatis prima pars declarare intendit di. Iesus orans pro nostro exemplo, & instructione inspicitur. Vbi sciendum, quod homo fidelis, & imitator Christi, & si orationi iuxta dictum Christi debeat semper instare propter eius multiplices prerogatiuas, & vtilitates. vtpote, quia ipsa Deo placet, patet; quia per ipsam homo Deo coniungitur, & cum Deo loquitur ut dicit Alexãder Papa, & martir.

Demones fugat. hoc genus demoniorum non eiicitur, nisi per orationem, & ieiunium. Matth. 9.

Diabolum cruciat. In legenda B. Bartholomei Apostoli incendunt me orationes tuæ.

De hostibus spiritualibus triumphat. Isido. de summo bono dicit. Hoc est remedium eius, qui vitiorum tentamentis exestuat, ut quotiens quocũque vitio tangitur: totiens se orationi subdat.

Corporis infirmitates sanat. Fili in tua infirmitate, ne despicias teipsum: sed ora Deum, & ipse curabit te. Et Oratio fidei sanabit infirmum. Eccl. 8. De oratione. Iacob. vlt.

Vitam prolungat: patuit in Ezechia, qui orauit, & à morte liberatus fuit, & anni 15. pro vita sibi à Deo conceduntur. Isa. 38.

Liberat ab oppcobrio, patet de Sarra filia Raguelis. Thob. 3.

A morte liberat, patet de Susana. Dan. 13.

Morbos spirituales sanat. Hieronimus Ieiunio sanãtur pestes corporis: oratione autem pestes mentis.

In bello corporali triumphat, & superat. Moyses oratione Amalech debellauit. Exo. 17.

Mentem illuminat, vnde super illud, quod Petrus in Iope orabat. Aug. dicit. Oratione melius du- Act. 10.

lius dubia ſoluuntur, quam inquiſitione alia. Sancti homines oratione ſpiritum non ſolum prophetię; ſed ſapientię,& ſcientię, & intellectus acceperunt.

1. Reg. 1. Cor inflammat. Ad orationem Elie ignis de cœlo deſcendit.

Mundat. Iſidorus orationibus mundamur.

Lucæ 22. Confortat. Ieſu orante tempore paſsionis angelus domini deſcendit confortans eum.

Lucæ 4. Cœlum aperit. Ieſu Baptizato,& orans apertũ eſt cœlum.

Thob. 3. Deum placat, vnde ſuper illud quod Sarra ſtetit tribus diebus in oratione dicit glo. quod oratio Deum lenit, ſed lachrima pungit, hæc vngit; illa pungit.

Matth. 21. Quod petit à Deo impetrat. Omnia quæcunque petieritis in oratione credentes accipietis. Plures ſunt aliæ orationis commoditates; ſed breuitatis cauſa dimitto: quia patent cuilibet ſacram ſcripturam inſpicienti. Sic ergo vtilitatibus penſatis homo debet orationi incumbere.

Debet nihilominus hoc peragere præcipue ſaluatoris noſtri. Primo exemplo. Secundo documento.

Primo exemplo Chriſti eſt orandũ. Ipſe enim orauit, & ſi non indigeret ad dandum nobis orandi exemplum.

Primo ipſo baptizato, cui oranti apertum eſt cœlum.

Lucæ 4. Matth. 14. Secundo quando ſatiatis quinq; millibus hominum exceptis paruulis,& mulieribus, aſcendit in montem ſolus orare.

Tertio quando multis à morbo, & demoniis curatis, diluculo valde conſurgens egreſſus ibat in deſertum locum, ibidem orabat.

Lucæ 6. Quarto curata manu arida in ſabato, exiit in montem orare: & erat pernoctans in oratione Dei.

Lucæ 9. Quinto quando transfiguratus eſt, nam ut habetur, dũ enim in monte oraret: facta eſt ſpecies eius altera.

Lucæ 11. Sexto cum eſſet in loco quodam orans: vt ceſſauit orare, docuit diſcipulos ſuos orare, & dicere Pater noſter, vt habetur.

Ioan. 17. Septimo oraſſe inuenitur tempore paſsionis Primo poſt cęnam, vt habetur, vbi informatis Apoſtolis de pluribus: ſubleuatis oculis in cęlum dixit: Pater venit hora, clarifica filiũ tuũ &c. vbi multa ad Deum patrem oraſſe legitur. Imminente paſſione, & in horto orauit

Matth. 26. Lucę 22. patrem ter: vt calicem paſsionis ab eo transferret &c. vt habetur. Oraſſe dominum oſtenditur, quando aſcendit Hieroſolimam cum parentibus cum duodecim eſſet annorum: & quando in cęteris feſtiuitatibus Hieruſalem aſcendebat. Inſuper, quando diluculo ſurgebat,& ibat in templum, credendum eſt, quod antequam prędicaret ad exemplum patrem orabat. In cruce moriturus orauit patrem, vt parceret crucifixoribus. Et vt ait Apoſtolus.

cum lachrimis,& clamore valido preces ſupplicationeſque offerrens: exauditus eſt pro ſua reuerentia. Ac de mundo recedens: orando patrique commendendo ſpiritum ſuum mortuus eſt. Sic ergo dominus noſter ſuo exe plo oſtendit nos orare debere. Heb. 5. Luc. 24.

Hoc idem oſtendit ſecundo ſuo uerbo, & documento, dicit enim. Vigilate,& orate &c. & dicit Ieſus, quod oportet ſemper orare,& nunquam deficere: Orate, ne fiat fuga veſtra &c. Matth. 26. Lucæ 17.

Sed aduertendum, quod dominus noſter Ieſus Chriſtus dicẽs nos orare debere oſtendit.

Primo totam intentionem noſtram dirigendam ad Deum,& non ad fauorem habendum mundanorum ipſo dicente. Cum oraueritis, non eritis, ſicut hypocritæ,& ſequitur qui amant in ſignagogis,& in Angulis platearum orare: vt videantur ab hominibus. Tu autem cum oraueris, intra cubiculum tuum:& clauſo oſtio, ora patrẽ in abſcondito: & pater tuus; qui videt in abſcondito, reddet tibi. Matth. 6.

Secundo potius corde, quam ore. Intra cubiculum tuum:& clauſo oſtio ora patrem tuum in abſcondito. Matth. 6.

Tertio vitata ſuperfluitate verborum. Orãtes nolite multum loqui: ſicut ethnici &c. Matth. 6.

Quarto locum oſtendit dicens. Intra in cubiculum, ideſt in locum ſecretum, quod oſtendit dum dimiſſa turba, aliquando in montem aliquando in deſertum, aliquando in hortum ſeparatus ab alijs ad orandum acceſsit: & ad templum, vt dictum eſt. Matth. 6.

Quinto aſtendit modum, quia reuerenter, & facie inclinata,& humiliata habetur, quod ipſe orans procidit in faciem ſuam &c. Matth. 26.

Sexto formam dedit orandi dicens. Sic ergo vos orabitis. Pater noſter; qui es in cœlis &c. Matth. 6.

Septimo oſtendit tempus: quia omni tempore. Oportet ſemper orare,& nunquam deficere. Hoc verbum domini ſaluatoris, cum ſit affirmatiuum, nõ videtur, includere ſemper: ſed pro ſemper ſic videlicet vt homo omni tempore ad orandum præparatus exiſtat: taliter peragendo, vt cum orauerit, eius oratio in domini conſpectu ſit accepta, vt enim dicunt doctores. Ille non ceſſat orare, qui non ceſſat benefacere, vt poteſt dici, ꝙ oratio eſt adeo utilis. Inſuper ſemper diuino auxilio indigemus: ac à diabolo infeſtamur: quare,& quando poſſumus, ſemper orare debemus. Et licet ſit ſemper orandum: tamen iuxta exemplum Chriſti præcipue orandum eſt de nocte. Nam ut dicitur. Ieſus erat pernoctans in oratione Dei. De mane diluculo valde ſurgens: egreſſus, ſcilicet de ciuitate: ibat in deſertum locum: ibiq; orabat:& diluculo ibat in templum Hora veſpertina, dicitur, dimiſſa turba aſcendit in mõtem ſolus orare: & ſequitur: veſpere autem facto ſolus erat ibi. Sic ergo patet tempore, quo eſt oran- Lucæ 18. Nota. Lucæ 6. Matth. 1. Ioan. 8. Matth. 14.

est orandum præcipue.
Octauo quomodo est orandum, quia attente. dicit. Vigilate, & orate. præmisit vigilate. vnde gl. super illud. 1. Petri vlt. dicit. Ne animus aliquid cogitet præter illud solum, quod precatur.

Matth. 26. 1. Pet. vlt.

Dolenter, & cum lachrimis. Sic ipse fecit ad Heb. 5.

Heb. 5.

Instanter. Ter enim in paruo tempore, & spacio orauit tempore passionis.

Matth. 26.

Humiliter in faciem procedit. quare & humiliter.

Matth. 26.

Desiderio magno Christus orauit cum clamore valido; in signum magni desiderij.

Heb. 5.

Discrete, patet quia multiloquium vetat, & in oratione sua paucissimis verbis vsus est.

Matth. 6. Matth. 26.

Confidenter. Quicquid orantes petitis; credite quia accipietis.

Matth. 7.

Perseueranter. Christus in vita orauit; & demũ in cruce moriendo, dum patri animam commendauit.
Debite, & honeste quantum ad petita di. Cum orabitis dicite: Pater noster; qui es in cęlis, sanctificetur nomen tuum &c.

Matth. 6.

Nono ostendit, quem orare debemus: quia patrem dicentes pater noster, qui es in cęlis &c. quia ipse sic patrem orauit.

Matth. 26.

Decimo quid orandum, & petendum a patre cęlesti. Certe ipse docet, quod debemus dicere. Sanctificetur nomen tuum &c. vbi ponit, ꝙ septem sunt ab eo petenda, & oranda. Et quia forma ista a domino nostro Iesu Christo est nobis tradita: circa ipsam est nobis aliqualiter insistendum; vt quid ea petatur a dicentibus intelligatur. Sed ante in generali sunt aliqua notanda.

Matth. 6. Lucæ 11.

Primum, ꝙ ista oratio est valde singularis: vtpote, quia ab ore Dei viuentis promulgata; ab ipso edita, & petentibus Apostolis tradita, & demonstrata, prout habetur. Est etiam singularis ex verborum breuitate. Quod egit Christus: quia, vt ipse dicit. In oratione non oporret multum loqui. Egit etiam, vt facilius memoriæ traderetur; sepius diceretur; & tedium in dicendo vitaretur: ac omnis excusatio tolleretur. Est valde singularis ex petitionibus. Sicut enim septenario numero omne tempus complectitur, & vniuersitas designatur, vt dicit Greg. sic in septem huius orationis petitionibus quicquid à Deo tam pro æternis, quàm pro temporalibus peti decet, continetur, vt patebit in expositione.

Lucæ 11. Matth. 6.

Secundo est sciendum, ꝙ in singulari nihil à Deo petitur. Ratio, quia petendo generaliter: quid cuilibet sit opus cũ noscat, & sciat: quid indigemus; & quo dat cuilibet, prout opus habet. Insuper in hac oratione: nullus petit nomine proprio; sed communi. Ratio, quia opus charitatis quanto cõius, tanto melius. Teste enim Hieronymo in quadam Epistola; Psalmus, & missa dicta pro centum: tantum valet cuilibet, ac si pro quolibet in speciali diceretur. Rogando pro alio, pro seipso rogare probatur: & specialiter hanc dominicam orationem dicendo: quæ quoslibet eã dicentes tangit. Psal. ait, oratio mea in sinu meo conuertetur. Vnde, & pro alijs siue in aliorum persona dicendo, pro semetipso eã dicere comprobatur, vt enim ait beatus Gregorius. 25. moralium. Quisquis pro alijs intercedere nititur, sibi potius ex charitate suffragatur; & pro semetipso tanto citius exaudiri meretur: quanto deuotius pro alijs intercedit.

Missa pro centum dicta tantum valet ac si pro quolibet.

Tertio aduertendum, ꝙ doctores hanc orationem dominicam diuersimodè exponunt: quare eorum dictis, & vestigijs inhærendo: est breuiter secundum eorum dicta declaranda: Sed aduertẽdum, ꝙ dominus noster huic orationi quoddam pręmittit; ad quod cũctas petitiones merito adnectit: Præmittit enim, ꝙ dicamus. Pater noster; qui es in cœlis. Inquit August. nunquam inuenitur in veteri testamento præceptum, ꝙ orationi præmitteretur pater noster; sed solum Christianis. Et alias. Dominus nobis mandat, vt dicamus Pater noster: qui per spiritum adoptionis à Christo accepimus, vt sicut est pater creatione: sic noster sit pater singulari affectu, & dilectione. Cum dicitur pater noster impetrandi fiducia datur dicente Bernardo. oratio quæ patris dulcescit nomine, petitionum mearum impetrandarum fiduciam mihi præstat. Sic eum (vti est) patrem nostrum appellando: affectus noster inflammatur tanti patris pensando amorem: qui nos prauos in filios vult habere, insurgit homo ad singularem eminentiam, & prærogatiuam, dum prostratum non se cernit peccato, sed gratia nobilitatum, dũ Deum suum vocat patrem: quare, & ipse gratia Dei est. Ac quia sumus Dei peculiari modo filij: sumus, & fratres Christi: quia Christus Deus factus est homo, & per consequens eius regni cohęredes. In eo vero, quod eidem dicimus non solum pater; sed, & noster: quia sicut vnius, sic & alterius: quare nullus potest se iactare de generis nobilitate: quia omnes sumus filij vnius Dei patris. Inclinat Christus patrem ad beneuolam aurem porrigendam orantibus: dum deuotè facit, ꝙ dicatur eidẽ Pater noster: & beneuolentiam eius ad nos docet: quia pater noster, & reuerentiam insinuat per nos eidem exhiberi, vt patri, & obedientiam, fiduciamq; totam in ipsum ponendam: Hanc ergo orationem quilibet tã ignobilis, quàm nobilis dicere valet; quia pater est Deus tam diuitis, quàm pauperis. Sed summopere est præcauendum, ne qui dicit pater noster, tanto patre sit indignus. Diuites. n. & nobiles vere, & pie nequeunt Deo depromere:

Orationis dominicæ expositio.

mere: nisi ignobilium, & pauperum pandant se esse omnino fratres: Omnes enim vos fra-
Matth. 18. tres estis (ait saluator noster.) Sed hic pater noster, vbi habitet, specialiter ostendit Christus dicens: qui es in cœlis. Per cœlum (teste Augustino) intelliguntur sancti, & iusti: quia sunt viri spirituales, & cœlestes. Deus, & si sit vbique per essentiam, potentiam, & præsentiam; tamen singulari modo est in sanctis per gratiam. Per cœlum etiam intelligi potest cœlestis patria, vbi est habitatio beatorum. Dicitur ergo habitare Deus specialiter in cœlis, ad ostendendum, ꝙ ibi specialiter, & principaliter suæ cœlestis aulæ refulget celsitudo; suę gloriæ pulchritudo, & magnitudo: licet n. anima sit tota in toto corpore; & tota in qualibet parte: principaliter tamen censetur fore in corde per viuificam ad totum corpus operationem. Sic & Deus, cum sit vbique; tamen principaliter est in sanctis, & in cœlis; quia effectus suæ virtutis perfectius dicitur in præfatis perlucere. Dicitur etiam pater noster; qui es in cœlis (vt ait Chrisostomus) vt erubescat dicens se in terrenis rebus substernere: qui patrem profitetur se habere cœlestem. Vel (vt dicitur in vitis patrum) ideo dicimus, Pater noster, & specialiter; qui es in cęlis: quia ad illam regionem mentem subleuare debemus: in qua patrem nostrum commorari fatemur. Dicamus ergo Pater noster. sic enim dicendo confitemur Deo patri nostro per filiũ suum dominum nostrum Iesum Christũ, nos in adoptionem filiorum ascitos. Quare nihil agamus, quod hac professione, & nostra nobilitate nos indignos constituat. Ait abbas Isaac in collationibus patrum, collatione prima. cap. 18. Qui es in cœlis dicitur, vt ibi affixi semper simus mente: vbi appetimus cum ipso Deo patre perpetuo commorari. Quibus pręmissis ad petitionum expositionem accedendum est. Sed aduertendum, ꝙ dominus septé petitiones apposuit.

In oratione dominica septem petimus & quæ sint.

Et prima est sanctificetur nomen tuum. Aug. i. sanctum innotescat, vt nihil sanctius extimetur. Chrisostomus. Sanctificetur, idest fac nos sic viuere, vt per nos omnes te glorificét. Ciprianus. petimus hac prima petitione, & rogamus, vt qui in baptismo baptizati sumus: in eo quod esse cępimus perseueremus: petimus, vt sanctificemur, vt qui quotidie delinquimus delicta nostra sanctificatione assidua purgemus. Abbas Isaac in collationibus patrum. collatione prima. cap. 18. Sanctificetur nomen tuum, idest nostrum desiderium, nostrum gaudium sit de gloria scilicet ipsius patris, exemplo Christi, qui dicit. Gloriam eius quæro; qui misit me. Paulus Apostolus, vt ad gloriam summi patris salus totius Israeliticæ plebis accrescat: anathema optat fieri à Christo. Sic & Moyses de libro, quem scripsit dominus petit abradi, vt indulgentiæ concessio peccantibus detur ad summi patris honoré. Sanctificetur inquit abbas Isaac, taliter potest accipi. Sanctificatio Dei nostra perfectio est. Dicentes ergo sanctificetur nomen tuum, hoc dicimus. Tales nos facito pater, vt sanctificationem tuam quanta sit, vel capere mereatur, vel certe intelligere, vel in nostra conuersatione spirituali sanctus appareas. Quod efficaciter tunc in nobis impletur; quando vident homines opera nostra bona; & glorificant patrem nostrum; qui est in cœlis.

Sanctificetur nomen tuum: Bonauentura in breuiloquio. parte. 5. cap. 10. exponit. Sanctificetur nomen tuum: idest notitia tui nominis perfectis sanctis, & mundis donetur. Aliter quidam exponunt dicentes. Sanctificetur nomen tuum, idest clarificetur nomen tuum in nobis, & hoc fiat per Dei notitiam, vt Deũ cognoscamus per fidem, & fides in nobis augeatur plenarie. Sanctificetur nomen tuum, idest, quod semper est sanctum, vt omnibus innotescat, & in nobis sanctificetur, oramus. Nomen Dei de eo notitia est: vt est in angelis visione manifeste, in Ecclesia fide vera; Cum ergo in notitia Dei sanctificamur, vt ipse sit pater; nos autem filij similes illi, tunc nomé Dei sanctificatur, & sanctissimum nobis esse manifestatur. Sanctificetur nomen tuum, idest, vt dicit Psal. Sanctum, & terribile nomen eius, scilicet Dei, idest, Pater noster ab effectu, sanctum nomen tuum (vt dicit. b. virgo) ostendatur in nobis, de peccato, non sancto ad sanctitatem ducendo: augumentum in sanctitate concedendo; ac in sanctitate nos continuando, & perpetuando.

Secunda petitio est. Adueniat regnum tuum. Hieronimus. 1. vt in vno quoque nostrum regnet Deus, & non regnet peccatum in corpore mortalis hominis. Ciprianus. Regnum petimus aduenire a Deo nobis repromissum, & Christi sanguine acquisitum, vt qui ante seculo seruiuimus postmodum Christo dominãte regnemus. Aug. ad Proban. Regnum Dei siue velimus, siue nolimus adueniet. Scilicet cũ dicimus adueniat regnum tuum, desiderium nostrum ad illud regnum excitamus: vt nobis veniat, atque in eo regnemus. Augu. de bono perseuerantiæ. Adueniat regnum tuum cum petitur. quid orãt; qui iam sunt sancti: nisi ꝙ in ea sanctitate; quæ illis data est perseuerent? Abbas Isaac, loco præallegato. c. 19. Secunda petitio mentis purissimæ venire iam sui patris regnum exoptat; vel illud scilicet quo quotidie Deus regnat in sanctis: ꝙ ita fit cum diaboli imperio de cordibus nostris pulso per extinctionem vitiorum; Deus in nobis per bonam virtutum fragrantiam cęperit dominari. Vel certe illud petit regnum, quod præstituto tempore est omnibus perfectis, ac Dei filijs

generaliter repromissum: in quo eis dicetur a Christo, Venite benedicti patris mei, possidete regnum paratum vobis a constitutione mũdi. Adueniat regnum tuum idest non regnet peccatum in nobis: scilicet tu. Adueniat regnũ tuum idest tales nos fac: vt simus digni regno tuo.

Tertia petitio. Fiat voluntas tua; sicut in cęlo, & in terra. Augustinus. Sicut in angelis; qui in cęlo sunt fit volũtas tua; ita fiat in sanctis tuis; qui in terra sunt. vel fiat volũtas tua, idest tuis obediatur præceptis: sicut in cęlo, & in terra, idest sicut ab angelis: ita & ab hominibus. Augu. in sermone de morte. Fiat voluntas tua, &c. idest sicut in iustis; ita & in peccatoribus; vt omnes faciant volũtatem tuam. Ciprianus. Petimus, vt facere possimus, quod Deus vult: & ad faciendum Deus facultatem concedat, & potentiam. Chrisostomus. Sicut in cęlo, & in terra, idest in toto mundo; vt tua voluntas ab omnibus agnoscatur. Isaac loco præallegato. c. 20. Tertia (inquit) supplicatio filiorum est: Fiat voluntas tua; sicut in cœlo, & in terra. Non potest esse maior oratio, quàm optare, vt terrena mereantur cœlestibus coęquari. Nam quid est aliud dicere, fiat voluntas tua; sicut in cœlo, & in terra: quàm, vt sint homines similes angelis, & sicut voluntas Dei ab illis impletur in cœlo? ita etiam hi; qui sunt in terra non suam; sed eius uniuersi faciant voluntatem: & subdit, ꝙ hoc nemo ex affectu dicere præualebit: nisi is solus; qui Deum credit omnia; quæ videntur, vel aduersa, vel prospera pro nostris vtilitatibus dispẽsare; magisq; eum pro suorum salute, & commodis prouidum, atque sollicitum; quàm nosipsos esse ꝓ nobis. Idem Isaac. Fiat voluntas tua &c. i. vt sicut hi; qui in cœlo sunt: ita omnes, qui in terra consistunt, tua pater voluntate; qua vis omnes homines saluos fieri, saluentur. Alij exponunt. Fiat voluntas tua, voluntas Dei (vt dicit Apostolus) est sanctificatio nostra: vel aliter voluntas Dei, est obseruandum mandatorum. Sicut in cœlo, idest sicut Deus est in cœlo cum angelis, & iustis: sic fiat in terra per gratiam in nobis. Fiat voluntas tua &c. vt quomodo inculpate tibi angeli seruiunt in cęlo: ita, & nos tibi in terra seruiamus, vel aliter per cœlum intelligendo spiritum hominis: per terram corpus. Fiat ergo voluntas tua: vt sicut spiritus bonus Deo non resistit: ita corpus spiritui non resistat: quia dum cõtendunt caro, & spiritus: præcepta Dei minus implere valemus: vel aliter per cœlum Christum; per terram intelligendo Ecclesiã. Fiat voluntas tua o pater sicut per Christum: sic & per Ecclesiam fiat voluntas tua. Potest dici, ꝙ dum dicimus. Fiat voluntas tua &c. petimus, vt voluntas nostra (sicut tenetur) voluntati diuinæ opere per omnia sit cõformis.

Quarta petitio est panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Augustinus dicit, ꝙ in quatuor istis petitionibus sequentibus temporalia petuntur. Panem nostrum &c. Hieronymus. Alius Euangelista dicit super substantialem, idest illum petimus panẽ; de quo in Euãgelio, Ego sum panis viuus, qui de cœlo descẽdi. August. panem &c. Panis; qui est necessarius petitur. Item idem August. de bono perseuerantiæ. Panem nostrum &c. Perseuerantiã à domino poscunt, quando panem petunt; ne à Christi corpore separentur: sed in ea sanctitate permaneant, vt nullum crimen admittant. Chrisostomus. Panem supersubstantialem ponit, hoc est quotidianum, vel panem secundum August. quotidianum præcepta, scilicet diuina, quæ oportet quotidie meditari, & operari. Isaac loco præallegato. cap. 21. & Hieronymus, per panem substantialem intelligitur Deus, qui est super omnes substantias: eius proprietatem petimus quotidie: quia sine ipso nullo die vitam spiritualem capere valemus. Hodie ad præsentem vitam referri potest, idest dum in hoc seculo cõmoramur præsta nobis hunc panem; quia nisi quis te percipere panẽ vitæ in hac meruerit: in illa. s. æterna particeps esse non poterit. Panem supersubstantialem, vel quotidianum. Per panem supersubstantialem intelligi potest corpus. D. Iesu; qui est panis vitæ. Hunc dari à Deo pie petimus nobis hodie, & semper nobis petimus, idest fideliter ipsum credere esse veraciter corpus Dei, sic credere est manducare, & consequenter ipsum panem habere. Per panem quotidianum hodie nobis dari dum petimus: intelligi potest cibus; sine quo vita pñs esse non potest: Vel per panem dandum intelligi potest omne, quod pertinet ad sustentationem vitæ præsentis, & quo ad corpus, & quo ad spiritum, & conseruationẽ, idest tu domine animam fecisti, & corpus, da nobis hodie, quæ ad ipsorum sunt conseruationem.

Quinta petitio. Dimitte nobis debita nostra; sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Hac parte non sine peccato conuincimur nos ducere vitam (vt dicit Ciprianus.) Rõ, quia, vt peccatores pro dimissione peccatorũ orare compellimur; non innocentes, sed nocẽtes sumus. Nam quotidie peccare instruimur; qui quotidie pro peccatorum dimissione iubemur orare. Et quia homo posset hæsitare an orãdo pro peccatis: veniam à Deo percipiat: ac quomodo hoc ad sui notitiam posset deuenire, ab ipso Deo datur nobis notitia de peccatorum dimissione, & hoc si, videlicet debitoribus dimittimus nostris: vt enim ait saluator, Dimittite, & dimittetur vobis: ergo ex dimissione debitorum proximo, à Deo arguere possumus dimissionem peccatorum nostrorum. Quapropter (vt dicit Augustinus.) In

manibus

manibus nostris, & nostro arbitrio posuit Deus, vnde saluemur, & damnemur. Dimitte, & dimittetur tibi. Si non dimiseris: nec Deus dimittet tibi. Ineffabilis est Dei clementia: quæ neminem vult perire: viamque breuem salutem inueniendi ostendit. Quisquis ergo odio, ac inimicitia erga fratrem mouetur, nec eidem vult noxam dimittere, dicendo dimitte nobis debita nostra &c. non vt sibi detur venia supplicat; sed vt à Deo puniatur exorat. Quicunq; ergo suorum magnitudinem attenderet peccatorum, quicquid à proximo sibi inferreretur minimū putaret ad id; quod in Deum ipse peccauit, & veniam proximo libenter impenderet, vt suorum à Deo debitorum indulgentiam ipse obtinere valeret. Sed attendendum, ꝙ licet proximus alteri sit debitor in pecunia, & alijs: de irrogatis iniurijs, & earum dimissione intelligit. Sine primis salus haberi potest: sed non sine secundis.

Sed nunquid homo non dimittendo iniurias, debeat ab oratione dominica dicenda abstinere? Certe non. Ratio, quia dicendo præcedentia cum deuotione, vt eum ad dimittendum conuertat exorat, vt patet ex tribus primis petitionibus.

Sexta petitio est. Et ne nos inducas in tentationem. Augustinns aliud est tentari, & aliud in tentationem induci. Non petimus non tentari; quia sine tentatione nemo probatus esse potest: sed ne inducamur in tentationem; quā ferre non possimus. Isaac loco præallegato. c.23. Ne inducas nos in tentationem, non hoc sonat, vt non permittas nos aliquando tentari: sed ne permittas nos in tentatione positos superari. Augu. de bono perseuerantiæ. Quid aliud petunt cum dicunt. Ne inferas in tentationem: nisi ꝙ in sanctitate perseuerent, prȩcantur? Ciprianus. in hac parte, cum dicitur, Et ne nos inducas in tentationem. ostenditur contra nos nihil posse aduersarium, nisi Deus ante permiserit, ideo ne nos Deus permittat tentari supra id, quod possumus deprecamur: vt omnis noster amor, & deuotio ad Deum ipsum conuertatur.

Septima petitio est. Sed libera nos à malo. Chrisostomus, diabolum vocat malum: quia bellum contra nos implacabile habet. Libera nos à malo, idest diabolo, & ne permittas nos superari ab eo. August. de sermone domini. Orandum est non solum, vt non inducamur in malum; quo caremus, sed vt etiam ab illo liberemur; in quod iam inducti sumus. Ciprianus. Petimus, vt securi simus, & tuti. Isaac loco præallegato. c.23. libera nos à malo, idest ne permittas nos à diabolo tentari supra id; quod possumus, sed fac cum tentatione, & exitu, vt sustinere possimus.

Amen. Hieronymus, idest vere sic fiat per te nobis pater, quod in petitionibus præfatis, tibi à nobis est humiliter supplicatum. Sic ergo prȩfatis apparet expositio orationis dominicæ. In qua forma, & modulo, vt dicit Abbas Isaac loco iam dicto, & collatione, cap.24. nulla diuitiarum petitio, nulla memoria dignitatum; nulla potentatus, ac fortitudinis postulatio; nulla corporeæ sanitatis, seu temporalis vitæ mentio continetur. Nihil enim, caducum vult à se, nihil vile, nihil temporale æternitatis conditor implorari. Itaque eius magnificentiæ, ac munificentiæ maximam irrogat iniuriam, quisquis his sempiternis eius petitionibus prȩtermissis, transitorium aliquid, & caducum ab eo malueritpostulare, & offensam potius, quàm propitiationem iudicis sui vilitate orationis incurret. Hæc Isaac. Sic ergo patet, ꝙ dominus, & Saluator noster in dicta oratione ostendit: quid patri nos exhibere, debeamus, dum petimus ab eo in nobis eius gratias perficieñ. Est timor filialis exhibendus. Sanctificetur nomen tuum: Amor super omnia conferendus. Adueniat regnum tuum. Honor impendendus. Fiat voluntas tua: Et quia pater debet filios nutrire: ideo petimus panem nostrum &c. Offensam indulgere. Dimitte nobis debita nostra. Non permittere eum nos offendere: Et ne nos inducas in tentationem. Ab omni malo nos liberare, & præseruare: ideo. Sed libera nos à malo dicimus eidem.

Aliter quidam doctor Pater noster exponit dicens. Pater noster priuilegio conditionis; beneficio recreationis; ministerio pietatis, testimonio supernæ hæreditatis. Qui es in cœlis: per illustrantem gratiam; per gubernantem potentiam, per dirigētem misericordiā, per sublimantem gloriam. Sanctificetur nomē tuum: à nobis per honestam vitam, in nobis per mundam conscientiam, ex nobis per bonam famam, supra nos per reprȩsentationem vitæ angelicæ. Adueniat regnum tuum: Cęlestis patria per reuellationem: Sancta Ecclesia per assumptionem: Fidelis anima per iustificationem. Sacra scriptura per eruditionem. Fiat voluntas tua. cordis simplicitate; corporis castitate; oris veritate, operis sanctitate. Panem nostrum quotidianum da nobis hodie: humanæ necessitatis; doctrinæ veritatis, hostiæ salutaris, supernæ facietatis. Et dimitte nobis debita nostra &c. non retinentes in corde; non improperantes in ore, non reddentes malum pro malo, non recedentes à beneficio. Et ne nos inducas in tentationē: fraudulentam, quæ decipit; violentam, quæ vires frangit; subitam, quæ cogitationem præuenit; importunam, quæ non recedit. Sed libera nos à malo: mundanæ aduersitatis; humanę peruersitatis; diabolicæ caliditatis; sempiternæ calamitatis.

Sed beatus pater noster Franciscus aliter ex-

ponebat, vt dictum est in expositione secundæ partis. 12. conformitatis. Sic ergo patet, quid orandum, & à patre petendum. Ex præfatis igitur dominicę orationis verbis, & Christi circa orationem sententijs seruandis, patet solutio cuiusdam quæstionis, & dubitationis, videlicet, vnde est, ꝙ orans à domino non
Iacobi 4. exauditur. Respondetur secundum Apostolum. Petitis, & non accipitis eo, ꝙ male petatis. Male autē petere potest referri, & ad personam orantis: quia est in peccato. iuxta illud. Cum multiplicaueritis orationes vestras,
Causæ cur orans aliquando nō exauditur.
Isa. 1. non exaudiam: manus enim vestræ sanguine, idest peccato plenæ sunt: Et peccata vestra absconderunt faciem eius à nobis; ne exaudi-
Iacobi 1. ret: Vel ꝙ dubitat. Postulet in fide nihil hæsitans, & subdit: Non existimet ergo homo ille, ꝙ accipiat aliquid à domino. Bernardus: Indignus cœlesti benedictione conuincitur; qui Deum dubio quærit affectu, vel quia Dei
Prou. 28. legem obseruare contēnit. Qui declinat aurem suam; ne audiat Dei legem, eius oratio erit execrabilis, vel quia peccato addit pecca
Eccl. 34. tum non cessando. Vnus orans, & alius maledicens cuius vocem exaudiet dominus? vel
Eccl. 28. quia proximo iniurias non remittit. Relinque proximo tuo nocenti tibi, & tunc deprecanti
Matth. 11. peccata soluentur. Cum stabitis ad orandum dimittite, si quid habetis aduersus aliquem, vt etiam pater cœlestis dimittat vobis peccata vestra: Vel quia crudelis ad pauperes exi-
Prou. 21. stit. Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis: clamabit & ipse, & nō exaudietur. Male petere potest referri ad personam, pro
Hiere. 7. 9. qua oratur: quia indigna est. Noli orare pro populo isto: neque assumas pro eis laudem; nec orationem: quia non exaudiam. Male petere potest referri ad id; pro quo oratur, & petitur: quia vel vile est; quod petitur. Chri
Matth. 20. stus filijs Zebedei dixit. Nescitis quid petatis. Vel non expediens petenti: sicut Paulo petenti amotionem stimuli, dictum est à domino. Sufficit tibi Paule gratia mea. Nam virtus in infirmitate perficitur. Vel quia meliora, quàm petat, Deus dare disponit. Isidorus. Multi orantes non exaudiuntur. Prouidet. n.
Discursus. Deus illis meliora, quàm petant. Ex quo apparet, ꝙ superbi; qui petunt statum. Auari; qui petunt aurum: Scientia prediti; qui petūt famam. Pugnatores; qui petunt corporis vires. Tempus bonum, vt petunt agricolæ. Scientia; quam petunt phylosophi. Gulosi; qui petunt voluptuosa. Mali; qui petunt longeuitatem vitæ. Iracundi vindictam de hostibus. Diuites filiorum multiplicationem. Mulieres pulchritudinem. Prælationes, & dignitates, vt petunt clerici, & sic de similibus: à Deo nō exaudiuntur: quia petenti talia nō expediūt, vt plurimum.

Male potest referri ad modum petendi. Vel quia, ibi non est cor propter malarum cogitationum multitudinem. s. quia nec ad Deum à quo petit: nec respectu eius, quod petit. Abraham, à sacrificio volucres abigebat, idest Gen. 15.
cogitationes vanas, & superfluas. Vel quia non est magnitudo desiderij: sed paruitas. Psalmus. Tacui, dum clamarem tota die. Gregorius. Aeternam vitam, si ore petimus; nec tamen corde desideramus, clamantes tacemus, & Augu. Seruat tibi Deus, quod non vult tibi dare; vt tu discas magna magnè desiderare. Vel quia impatiens, & impatientia ducitur. Saul propter impatientiam consulendo dominum non exauditur. Deo enim humiliū, 1. Reg. 28.
& mansuetorum, semper placet supplicatio, & deprecatio. Vel imperseuerantia. Perseuerās Iudith. 9.
pulsans exauditur. Augustinus. Si non est amo Lucę 11.
ta oratio securus esto, ꝙ nec misericordia. Sic ergo patetur, ꝙ male petere ex præfatis potest multipliciter accidere: propter quod homo non exauditur. Quæ omnia includuntur in prefata oratione dominica, videlicet, ꝙ iam dicti modi sunt omnes contrarij petitionibus, quæ fiunt in dicta oratione, vt patet prædicta diligenter intuenti. In talibus enim non est nominis Dei sanctificatio: nec aduentus Dei regni petitio, nec diuinæ voluntatis operatio, & sic de alijs: quare non mirum, si non exaudiuntur.

Et per oppositum ad prefatos multi in sua oratione sunt auditi à Deo, & exauditi, vt patet de Abraham; qui orauit pro Abimelech. De Gen. 20.
Isaac, qui rogauit, vt conceptum daret Rebe- Gen. 26.
chæ. De Moyse; qui orauit pro populi offen- Exo. 32.
sa. De Salamone. De Anna matre Samuel. 1 3. Reg. 8.
Reg. 1. De Eli. Et sic de aliis, vt patet ex serie 3. Reg. 18.
sacræ scripturę. Hos exaudiuit dominus, & similes: qui sanctificauerunt nomen domini; eiusque voluntatem fecerunt, & sic de alijs. Dominus noster, quando dicit, ꝙ duo consentientes de omni re; quam petent fiet eis, hoc Matth. 18.
ideo est: quia ipsi voluntatem Dei perficiunt. Quando dicit, ꝙ fidem habentes, vt granum si Matth. 17.
napis, quod petunt, fiet eis, hoc dicit; quia tales aduenisse regnum Dei in se ostendunt, & pro alijs quærunt. Quando assiduitate orationis dicit exauditionem concedi. hoc est; Luce 11.
quia talis clamat Pater noster; qui es in cœlis, & panem qnotidianum da nobis hodie. Quando emendatione vitæ, & misericordiæ inpensione dicit exaudiri, hoc dicit, quia talis, Dimitte nobis debita nostra, & de facto: Et ne nos inducas in tētationem, proclamat. In tribulatione clamantes, iuxte illud. Ad dominum cum tribulatione clamaui, & exaudiuit me; Quid aliud petunt sic dicentes: nisi Fiat voluntas tua? Et libera nos à malo, & sic de similibus; quę in sacro eloquio reperiuntur: propter quæ Deus exaudire promisit in partibus, vel in toto orationis dominicæ: tales

les reperiuntur proclamare contentos. Sic ergo patet, ꝙ oratio dominica, si modis traditis à Christo dicatur, ineficax dicenti nullatenus aliquãdo reperitur: quia quod petit, Deus exhibet, vel differt ad meliora donanda. In hac domini oratione (vt patet inspiciẽti) omnis orationum continetur diuisio. Hic est gratiarum actio in cognitione, & assertione patris cœlestis. Postulatio pro gratijs ampliandis. Implorandis: Panem nostrum da nobis hodie &c. Obsecratio pro periculis, amouendis. Et ne nos inducas in tentationem: Sed libera nos à malo. Oratio strictè accepta pro gratijs ampliandis. Sãctificetur nomen tuum. Adueniat regnum tuum &c. Sic ergo patet, quanta est oratio dominica: quia omnis supplicationis contentiua. Qualis est: quia omnium, si debite dicatur, quæ quærimus à Deo obtinere, consequutiua: quia si non vno modo saltem, alio modo. Quapropter ipsa est à nobis iugiter dicenda Deo patri, & quia ipsa, iuxta dictum Christi petimus, & quærimus primo regnum Dei, & Deum scit, quod nobis expediat: ipsa omnia adijcientur nobis. Et si non in præsenti, quo ad modum, aliquando, quo petimus: tamen alio modo semper tamẽ in futuro incunctanter nobis à Deo donabuntur. Præfatis ergo apparet, primæ partis huius. 11. conformitatis expositio, videlicet. Iesus orans inspicitur; & ꝙ orare nos docuit tã verbo, quàm exemplo.

SECVNDAE PARTIS FRVCTVS 11. & conformitatis. Et in ordine 23. scilicet Franciscus exorator.

Expositio.

EXPOSITVRVS secundam partem huius 11. conformitatis videlicet Franciscus exorator; ad ipsius expositionem præmittẽdum puto; quæ in beato Fran. sicut in quolibet alio fidei, debent esse ad orationem dispositiua, & præparatiua. Et demum de oratione beati Francisci qualis fuerit, erit videndum. Ad orationem dispositiua, & præparatiua (attestantibus doctoribus & sacra scriptura) sunt hæc: videlicet.

Primo mentis, & cordis à terrenis reuocatio ad interiora per temporalem totalem abdicationem. Isidorus. Purgandus est primo animus: atque a temporalium rerum cogitationibus segregandus: vt pura acies cordis ad Deũ vere, & pure, ac simpliciter dirigatur. Pura autem est oratio: quam in suo tempore seculi non interueniunt curæ. Lõge autem est à Deo animus; qui in orationibus, cogitationibus seculi fuerit occupatus. Christus (vt dictum est) mandat oranti. Ingredi per contemptũ mundi alium cubiculũ cordis: & ostio clauso per reuocationem à terrenis, patrem cęlestem deprecari: & tunc petenti, quod precatur, largitur, & reddit. Huius Christi documentum; vt Franciscus debite oraret, seruauit. Mundum funditus contemnendo (prout in primo libro & isto secundo in pluribus conformitatibus est dictum) mentem totaliter à terrenis remouendo, & ad cęlestia dirigendo. Vnde de mentis subleuatione ad superna testis extitit subleuatio corporalis à terra: quæ multotiens apparuit in beato Francisco, prout conformitate 3. huius 2. libri est dictum. Idipsum ostendit transitus per burgũ S. Sepulchri: per quod castrum transiens subuectus propter infirmitatem asello, contrectatus à turbis. nihil penitus sensit. Mens quidem ipsius in cælestibus fixa splendoribus, varietatem non senserat locorum, nec temporum; nec occurentium personarum prout 10. pars legẽdæ maioris ostendit. Et ideo ad propositum loquens legenda maior parte 10. & ostendens beati Francisci retractionem mentis à terrenis, sic inquit. Grauiter se putabat offendere, si quando orationi deditus, vanis fantasmatibus interius vagaretur. Hoc studium sic in vsum conuerterat: vt rarissime muscas hniuscemodi pateretur. Vasculum quoddam in quadragesima fecerat ad vitandnm otium, & minutias temporis occupandas: quod cum dicenti tertiam in memoriam veniens, paululum ipsius animum distraxisset; motus feruore spiritus ipsum igni tradidit di. Sacrificabo illud domino: cuius sacrificium impediuit: & subditur. Psalmos cũ tanta mentis & spiritus attentione dicebat: quasi pręsentem Deum haberet. Matth. 6.

Secundo intentionis totaliter directio ad ipsum Deum: & solum, cui orationem porrigit debet attendere: dicente Deo per psalmistã. Vacate, scilicet orationi, & videte, quoniam ego sum Deus. Deus enim non attendit quantum porrigitur: sed ex quanto vt dicit Greg. Beatum Fran. mentem totam cum intentione proiecisse in Deũ ostendit (vt dictum est) subleuatio corporis, & suspensio à terra. Idipsum ostendit oratio; quam faciebat ipse pater Fr. propter quam frater Bernardus de Quintaualle fuit ad Dominum conuersus. Per totam enim noctem orando cum multis lachrimis nihil aliud dicebat, nisi hoc verbum. Deus meus, & omnia de quo dictum est conformitate 8 primi lib. in tractatu de fratre Bernardo, & prouincia sancti Fran. Beatum Fran. intentionem suam in Deum iactasse ostẽdit omnis hypochrisis, detestatio: mundi perfecta dimissio: & nihil in præsenti, nisi Deum appetisse: ac beati Fran. precum exauditio, de quibus dictum est in præcedentibus: & sic in sequentibus dicetur.

Tertio

3.Reg. 8. Tertio proprii status, & conditionis recognitio dicitur. Si quis cognouerit plagam cordis sui: & extenderit manus suas in domo hac: tu exaudies in cęlo. Daniel cognoscendo statū, & cōditionem sui, & popoli in Bablione habitantis. & domino confitendo, ab ipso exau-
Dan. 9. diri promeruit, vt habetur. Pater beatus Frā. vt à Christo exaudiretur in oratione, suam miseriam, & paruitatem agnoscendo dicebat domino. Quis es domine? & quis ego sum vermiculus seruus tuus? seque censebat vas inutile, & sordidum, ac maximum peccatorem.

Quarto humilitatis retentio, ut omni tempore ante Deum non alta homo orans sapiat de se: sed humilia. Oratio enim humiliantis se, nubes penetrat &c. psal. Respexit in orationem humilium, & non spreuit preces eorum,
Iudith. 8. Humilium, & mansuetorum semper tibi placuit deprecatis &c. Hac sanctę humilitatis prę alijs, virtute fulsit beatus pater Fran. vt dictū est, & conformitate 5. huius secundi lib. probatū est. Et quod præ alijs fuerit humilimus, sublimatio ipsius in cælesti patria (prout declaratū fuit fratri pacifico) euidenter depromit.

Tob. 12. Quinto ieiunij, & eleemosynarum exhibitio. Angelus Raphael dixit, quod bona est oratio
Matth. 5. cum ieiunio, & cum eleemosyna. Saluator di-
Isa. 53. cit Beati misericordes: quoniam ipsi misericordiam consequentur. Et Frange esurienti panem tuum & sequitur. Tunc innocabis, & dominus exaudiet. Clamabis, & dicet. Ecce
Dan. 9. adsum. Daniel in ieiunio, & cinere deprecando est exauditus. Quid dicam de beato Fran. qui omnia, quæ poterat largiebatur pauperibus nulli rei parcendo. Et non solum sua: sed eis superimpendere conabatur pro posse semetipsum vt dicit 7. pars legendæ. De ieiunijs vero eiusdem (vt dicit conformitas 7. huius 2. lib. & 5. pars legendæ maioris cū parte 9. eiusdem) quasi omni tempore ieiunabat, vbi non esset infirmitate detentus; uel prædicationibus extra loca fratrum occupatus.

Sexto est peccatorum pura confessio. Publi-
Lucæ 18. canus orans, & confitens peccata dicēs. Deus
Thob. 3. propitius esto mihi peccatori, exauditur, à Deo, & iustificatur. Sic S. Tobias confitendo peccata, à domino est exauditus. Sic filij Israel (vt patet in lib. Iudic) domino culpabiles se profitentes, exauditi, & liberati fuerunt. Beatus Fran. & si indulta peccata usque ad quadrantem nouissimum haberet à domino: non tantum occulta confessione: sed etiam publica suorum delictorum, seu occultorum detectione, tam sacerdoti, quam alijs publica faciebat, vt dictum est supra conformitate 5. huius 2. libri. Et quod maius est, non cessabat imbribus lachrimarum, oculos expiare mentales vt dicit 5. pars legendæ maioris.

Prou. 28. Septimo diuinorum præceptorum adimpletio. Qui auertit aurem; ne audiat legem Dei; oratio eius erit inexaudibilis. Greg. in moral. Clamorem angustiæ tuæ dominus non audit: quia tranquilitatis tempore in præceptis suis ipse clamantem dominum non audisti. Et in lib. Dial. dicit Greg. Quid mirum si postulantes tarde à domino exaudimur: qui præcipientem Deum tarde, aut nullo modo audimus? Isidorus. Qui à præceptis Dei auertitur: quod in oratione postulat nō meretur. Aug. de opere monachorum dicit. Citius exauditur una oratio obedientis, quam decemmillia cōtemptoris. De beato Fran. cantatur, quod non solum diuina præcepta seruauit, sed & consiliorum Christi, & euangelij, nec apicem, vel vnicū transgreditur, postquam Christum perfecte induit, nec transgressus est, aut iota: vnde totum euangelium ad litteram seruauit, vt dictum est conformitate 9.

Octauo strepitus mūdi, fuga, & solitudinis delectatio. Bern. Si te delectat mundus: semper erit immundus. Saluator (turbis dimissis) montem solus ascendebat orare, & ad solitudinem deserti ibat, vt dictum est. In montem excelsum seorsum duxit discipulos ad orandum, vt habetur. Moises, (populo, & eius strepitu dimisso) solus. Sina ad orandum ascendit. Sic & Elyas in vertice montis Carmeli, & Oreb. Beatus pater Fran. quia in oratione perceperat spiritus sancti desideratam præsentiam: quæ tanto se offert familiarius præcantibus: quāto plus inuenit elongatos à strepitu mundanorum, ideo loca solitaria quærens, ad solitudines, & ecclesias derelictas, oraturus nocte pergebet: ubi demonum pugnas horribiles frequenter est expertus: vt dicit 4. pars legendæ maioris. Lucæ 9.

Nono lachrimarum profluuium, & effusio. Ezechias cum fletu orando à domino exaudi tur. Isidorus. Cum Deo assistimus, gemere, & Isa. 38.
flere debemus, reminiscentes quā grauia sunt quæ commisimus; quamq; dura inferni, supplicia; quæ timemus. Idem. Peccatorum recordatio merorem gignit: luctus uero mentem puriorem reddit. In libro de diademate monachorum dicitur, quod nunquàm est sine fletu orandum. Sic orauit Anna cum fletu, & exaudita est. Sic & Tobias, & Sarra eius nurus 1. Reg. 1.
De beato Fran. dicit 10. pars legendæ, quod Thob. 3.
in oratione persistens nemora replebat gemitibus; loca spergebat lachrimis; pectora manu tundebat. Et à fratribus pie eum obseruantibus aliquotiens est auditus clamorosis gemitibus apud diuinam pro peccatoribus interpellare clementiam: deplorare etiam alta voce, quasi coram positum, dominicam passionem. Vice etiam quadam in loco solitario: cum orando annos suos in amaritudine recogitas deploraret, sancto spiritu certificatus est de remissione plenaria omnium delictorum.

Decimo

Decimo feruoris incensio. Excitandus est.n. in oratione animus feruore: vt non cum torpore oret: sed cum feruore, vt non dicat cum psalmista: Tacui cum clamarem tota die. Moises & si taceret ore, clamabat corde, vt habe-
Exo.18. tur. Et sic feruentissime dominum exorabat. Paulus feruescens orando ad tertium cœlum rapitur. Beatus pater Fran. non solum per scalam creaturarum ad illum; qui est totus desiderabilis feruore nimio ascendebat, vt docet nona pars legendæ maioris in principio: Sed (vt dicit decima pars legendæ (& si corpore peregrinum se cognosceret esse à domino, licet ad terrena per Christi charitatem iam insensibilis esset: ne foret absq; consolatione dilecti, sine intermissione orans spiritum Deo contendebat exhibere præsentem.

Vndecimo ad orandum cum delectatione ac-
Dan.6. cessio. Daniel tribus vicibus orabat in die. To-
Thob.1. bias à ciuitate sua recedens, cum delectatione ibat ad templum domini, & ibi orabat dominum. De patre beato Fran. dicit 10. pars legendæ maioris. Erat oratio contemplanti solatiũ, dum supernarum circuitu mansionum, angelorum conciuis iam factus, feruenti desirio quærebat dilectum, à quo solus eum carnis paries disiungebat. Erat & operanti præsidium, dum in omnibus, quæ agebat de sua diffidens industria, & de superna pietate confidens, per ipsius instantiam totum in domino cogitatum iactabat.

Duodecimo in oratione indesinens exercitatio. Christus dicit, ꝙ oportet semper orare, & nunquam deficere. In laudem Mariæ, & Apo-
Act. 1. stolorum dicitur Act. 1. quod erant perseue-
Lucæ 2. rantes in oratione. Anna filia Phanuel à beato Luca commendatur, quod non discedebat de templo deprecationibus vacans die, ac nocte. Pater beatus Fran. hoc singulariter habuit videlicet quod orationi semper erat intentus. Dicit 10. pars legendæ, quod ambulans, & sedens; intus, & foris, laborans, & vacans, orationi adeo erat intentus, vt illi videretur non solum; quicquid erat: in eo cordis, & corporis: verum etiam operis, & temporis; dedicasse. Præfatis igitur 12. apparet, quæ sunt ad orãdum dispositiua: quæ (vt patuit breuiter, & succinctè) in patre B. Fran. fuere.

His, vt dispositiuis, præmissis, consequenter est ostendendum quod B. Fran. fuit vir orator vt dicit huius 11. conformitatis pars 2. Et ad id ostendendum multa occurrunt, quæ id declarant.

Et primum est, si attendatur qualiter in agendis orationem, semper præmittebat. Beatus enim Fran. adhuc secularis existens: dum oraret Deum feruenter, edoctus fuit diuinitus, quod oportebat eum omnia contemnere, & odire; quæ ante carnaliter dilexerat, & habere optauerat: si Christi vellet agnoscere voluntatem. Et cum facere incepisset; quæ primo sibi suauia, & dulcia videbantur, essent ei importabilia, & amara: atq; in his, quæ prius horrebat magnam hauriret dulcedine, & suauitatem immensam. Vice alia, dum oraret, vt Deus viam eius dirigeret, ostendit illi dominus, quod sibi diceret in proximo quid ipsum agere oportebat. Dum beatus Fran. assumpta iam vita Apostolica, & forma, in viuendo. D. Bern. de Quintaualle, experta sanctitate beati Fran. eidem vellet habitu, & consortio iungi; quam vitam tenere deberent; beato Fran. orante de mane, vsque ad horam tertiarum, cum dicto domino, oratione finita; à domino est directus in trina libri apertione: quod vitam euangelicam assumeret: quod & factum est: vt dictum est conformitate 8. primi lib. in tractatu de socijs beati Fran. Pro confirmatione suæ primæ regulæ dum iuisset Romam: & D. Innocentio papę 3. sui cordis intimasset propositum pro euangelij obseruantia; ac Papa post plura eidem dixisset: Ora fili Christũ, vt suam per te nobis voluntatẽ ostendat; qua certius cognita, tuis pijs desiderijs annuamus Beatus Fran. totum se conferens ad orandum præcibus deuotis, obtinuit, & quid exterius ipse proferret, & quid interius ipse Papa sentiret. Cum enim iuxta domini informationẽ similitudinem proposuisset de muliere paupercula contrahente cum Rege, & filios eidẽ generante, subiunxit, quod non erat formidãdum, quod ipse fame cum suis periret in suo ordine per spiritum paupertatis generandis. Papa, similitudine intellecta, liberaliter petita ei cuncta concessit: ac plura ei concedenda imposterum repromisit, vt dicit 3. pars legendæ maioris. Regulæ primæ cõfirmatione obtenta à D. Innocentio; cum dubitaret vna cũ socijs, an inter homines conuersari, vel ad loca solitaria se conferre deberet; per orationis instantiam diuinum super hoc beneplacitum requirendo; fuit à domino declaratus, quod inter homines esse deberet: quia ad hoc erat à Deo directus: vt domino animas lucraretur; quas diabolus conabatur auferre. Quo percepto ex tunc inter homines magis elegit conuersari: quam ad loca solitaria se conferre, vt dicit 4. pars legendæ maioris. Sic & vice alia de præfatis fuit per orationem à domino declaratus, vt ponit 12. pars legendæ maioris. In ordinis principio, cum pauci fratres essent: vtpote octo, & ipsos destinasset ad mundi partes diuersas: cum ipsos cuperet simul habere, pro ipsorum ad se accessu; beatus Fran. orauit, & obtinuit, vt dicit 3. pars legendæ maioris. Cum regulam; qua ordo nunc vtitur vellet componere iuxta informationem diuinam; ieiunando, & orando in loco fontis Polumbę; de domini uolũtate certificari volens, quo ad singula contenta in regula;

gula; prout ipse fratribus dixit; à Deo informatus quicquid in regula posuit, ab ipso accepit, vt dicit 4. pars legendæ maioris. Quid de ipso vellet Deus efficere: per orationis instantiam inquirendo, scire promeruit. Nam crucifixum libri euangeliorum apertione accepit prout dicit 13. pars legendæ maioris. Et vt huic parti detur terminatio debita, vt dicit 4. pars legendæ. Beatus Fran. in omnibus agendis de sua diffidens industria, & confidēs de superna pietate: per orationis instantiam diuinum beneplacitum inquirendo ab ipso conformari promeruit. Imitatus B. Fran. in hoc Humilem regem Dauid: Sanctos Apostolos pro electione Matthiæ: Paulum Apostolum: qui in agendis petentes à domino dirigi (vt acta regum, & Apostolorum dicut) ab ipso sunt directi.

Secundum ostendens, quod beatus Fran. fuit vir orator est, si attendatur quid, & quotiens, & quis ei orando apparebat: nam oranti apparuit multotiens dominus Iesus Christus.

Primo dum adhuc esset in habitu seculari: & in quadam ecclesia oraret: Christus ei apparuit veluti cruci confixus: & tunc liquefacta est anima eius ob memoriam passionis Christi: adeo, vt dum recordaretur, vix à lachrimosis gemitibus se continere valeret.

Secundo in ecclesia S. Damiani oranti, Christus de cruce loquendo: vt ipse Fr. suam ecclesiam; quæ minabatur ruinam, repararet, mandauit. De præfatis habetur de prima in prima parte legendæ maioris: & de secunda in secunda parte eiusdem legendæ.

Tertio apparuit ei dominus Iesus Christus in quadam silua oranti cum Virgine gloriosa; sanctis Ioanne Baptista; & Ioanne Euangelista; ac cum multitudine angelorum: & cum ipso Christus, cum præfatis est loquutus: prout quidam puer obseruans beatum Fran. vidit.

Quarto apparuit Christus B. Fran. oranti, vt dicit legenda trium sociorum, vbi Christus ei dixit. Francisce: omnia, quæ mundialiter dilexisti, & desiderasti habere, oportet te contemnere, & odire; si meam vis cognoscere voluntatem: quā postquam inceperis facere: quę prius tibi dulcia, & suauia videbantur, erunt importabilia, & amara.

Quinto dominus oranti beato Fran. apparuit in ecclesia S. Iacobi de Galitia: ubi reuelauit eidem suum ordinem per orbem diffundendum: & quod loca accipere deberet demandauit.

Sexto eidem apparuit dominus in S. Maria de angelis orāti post ruinam pro peccatoribus, & ordine: & tunc Christus dixit eidem se ordinem diligere, & si fratres in vocatione sua manerent omnem tribulationem amoturum à mūdo: & plura dixit de quibus habetur conformitate 6. huius 3. libri.

Septimo in eodem loco S. Mariæ bis apparuit dominus Iesus Christus beato F. cum virgine Maria, & multitudine angelorū. Primo, quando sibi postulauit, vt poneret indulgentiam omnium peccatorum intrantibus dictam ecclesiam. Secundo, quando diem dictæ indulgentiæ ab ipso concessæ primam diem Augusti incipiendo à vesperis, vsq; ad vesperas diei sequentis duraturam determinauit, prout habitum est conformitate 2. huius 2. libri.

Octauo apparuit dominus beato Frā. oranti, quando malis exemplis quorundam fratrum prouocatus B. Fran. ad Christum orabat: & Christus reprehendit eum super hoc dicens: ipsum Christum principalem actorem huius ordinis esse: & non ipsum Fran. prout dictum est conformitate 9. primi libri.

Nono apparuit ei dominus Iesus Christus, dū oraret pro quodam nobili viro: qui eum cum summa deuotione pluries in suo receperat hospicio: ac ipsum dignum fratrum minorum consortio, & reputaret, & optaret: Cunque pro ipso nobili Deum exoraret, vt mundum relinqueret: ac suam intraret religionem: tanto feruore id petiit; quod (vidente dicto nobili) subleuatus à terra per magnum spacium extitit. Et tunc dominus Iesus Christus apparendo sibi dixit preces suas pro præfato nobili fore exauditas. Tantæ eleuationis miraculo viso; dictus nobilis post orationem ad beatum Fran. accedēs, petijt humiliter, vt ipsum ad ordinem recipere dignaretur. Qui omnibus suis bonis datis pauperibus, factus est frater minor sanctissimus.

Decimo Christus beato Fran. apparuit in sacro monte Aluernæ (prout uidit frater Leo) dum oraret beatus Fran. in quadam flamma: & eidem sua stigmata imprimenda reuelauit. Et similiter ibidem, dum suo corpori stigmata sacra impressit, vt dicetur conformitate 3. libri 3. Pluribus alijs vicibus dominus beato Fran. apparere dignatus est: sed sufficiant ad præsens præfata Beato Fran. oranti virgo Maria apparere dignata est. Eidem enim apparuit, vt dictum est: cum Christo oranti in silua. In loco S. Mariæ de angelis bis ibidem apparuit.

Primo, quando obtinuit indulgentiam dictæ ecclesiæ à Christo, Beata enim virgo pro beato Fran. apud filium intercessit.

Secundo, quando diem Christus dictæ indulgentię determinauit: tunc enim Virgo etiam cum ipso affuit.

Tertium ostēdens, quod beatus Fran. fuit vir orator est: attendendo ea; quæ sibi Deus reserabat, vt enim dicit 11. pars legendæ maioris. Ad tantam autem mentis serenitatem inde fessum orationis studium cum continua exercitatione virtutum beatum Fran. perduxerat: vt quamuis non habuerit sacrarum lit-

terarum notitiam per doctrinam: æternæ tamen lucis irradiatus fulgoribus, scripturarũ profunda miro intellectus perscrutaretur acumine, enodabat dubia quæstionum:& abscondita producebat in lucem, nec non cordium videbat archana, vt dicetur conformitate 14. huius 2. libri: ac futurorũ pronunciabat euentus: prout dictum est conformitate 6. huius 2. libri. Oratione beato Fran. Deus iudicauit.

Primo se sibi omnia peccata dimisisse vsque ad quadrantem nouissimum, ac sui ordinis dilatationem fiendam in proximo: prout dicit 3. pars legendæ.

Secundo ipsum à Deo directum ad lucrandũ animas; quas diabolus conabatur auferre.

Tertio dominum papã suæ petitioni pro prima regula obtinenda, per omnia inclinaturũ: vt dicit 3. pars legendæ.

Quarto, vt secundam regulam conficeret ex verbis euangelij; velut ex micis vnum panem: vt dicit 4. pars legendæ: ac omnia contenta in regula: prout habetur ibidem.

Quinto, quod prędicare populo deberet, vt dicit 12. pars legendæ.

Sexto omnia, quæ erant pro vtilitate fratrum: prout dicit legenda antiqua.

Septimo dum per Apuliam iret cum socio;& bursam inuenisset; quæ prætendebatur pecunia plena, oratione agnouit diabolum in specie serpentis in ipsa manere: sicut socius aperiendo luculenter perpendit, vt dicit 7. pars legendæ maioris.

Octauo totius ordinis statum vsque ad diem nouissimum orando: in statua simili statuæ Nabuchodonosor visa agnouit: prout conformitate 6. huius 2. libri est dictum.

Nono orãdo mortem agnouit militis, qui eũ apud Celanum hospitio receperat: prout dicit 11. pars legendæ maioris.

Decimo oratione in prouincia Massæ apud montem Casalem in quodam loco agnouit sacras reliquias esse: quas mandauit abinde tolli per fratres,& debite collocari: vt dicit pars 6. legendæ maioris. Et quo ad istud tertium concludendo: de perficiendis ab ipso, & fratribus virtute orationis à domino fuit illustratus, prout patet eius gesta intuenti.

Quartum indicatiuum, quod beatus Fran. orationi fuerit intentus, sunt mira, quæ ipse oratione operatus est, & peragebat. Oratione B.Fran.

Primo fratrem Moricum tunc de ordine Cruciferorum,& infirmum, cum se eidem recommendasset, oratione præmissa, electuario de micis panis facto,& oleo commixto, quod coram altari ardebat Virginis: & eidem transmisso, beatus Fran. statim sanauit, vt dicit 4. pars maioris legendæ.

Secundum dominum Bernardum de Quintaualle orando immutauit, vt dictum est conformitate 8. primi libri. Et ad sequendum Christi vestigia (venditis omnibus) induxit.

Tertio diabolum superauit in eremo de Sartiano vt dicit 5. pars maioris legendæ,& in ecclesiis derelictis: vt dicit 10. pars legendæ, vt dictũ est conformitate 10. istius libri secundi.

Quarto ignem oratione temperauit: cui præcepit (oratione præmissa) vt suum ei temperaret ardorem in ferro circa tempora per chyrurgum mittendo pro sanitate oculorum: qui in omnibus eius paruit mandato.

Quinto oratione fontem aquæ viuæ in monte, sitienti viro, cuius vehebatur asello siti periclitanti, tẽpore æstiuo propinauit, vt 7. pars maioris legendæ dicit.

Sexto ausum Asisinatis Episcopi orando refrenauit: dum enim temere cellam ipsius orantis intrasset, subito obriguit, & loquelam amisit;& si postea recuperauit, vt dicit pars 10. legendæ maioris.

Septimo abbatem S.Iustini de Perusio pro eo orando, insolitam spiritus dulcedinem à domino degustare impetrauit; quam ante, nec post aliquando percepit, vt dicit 10. pars legendæ maioris.

Octauo fratrem inobedientem à diaboli laqueis eleuauit: pro quo orando spiritum contritionis,& obedientiæ percipiendo, à diaboli habenis est liberatus.

Nono fratrem Masseum in aere subleuauit, vt dictum est conformitate 8. primi libri in tractatu de fratre Masseo,& calore spiritus vehementissime inflammauit.

Decimo mentes latronum ad peragendum pęnitentiam mollificauit: dum pro eis existens in monte Casali orasset, vt dictum est conformitate 11. primi libri in tractatu de prouincia sancti Fran. custodia Casteli.

Vndecimo leprosum horribilem oratione liberauit:& à diabolo (vt dictum est conformitate 5. istius lib. 2.

Duodecimo oratione corda durorum ad dulcedinem pietatem, & eleemosynã inclinauit, nam in Spoleto, cum esset beatus Fran.& frater Andreas laicus de Senis: qui per eleemosynam ibat, beato Fran. diceret, quod erat quidam ciuis: qui panem sibi nollet dare, respondit beatus Fran. Fac, vt tantum unum panem ab eo recipias: & mihi porta. Quem cum ille B.Fran. in mensa existenti præsentasset, beatus pater panem accepit: ac in frusta diuidẽs, singulis dedit singulum frustum præcipiens, vt quilibet pro dicto homine sic duro ante comestionem prædicti frusti panis, diceret vnũ Pater noster, cum Aue Maria:& ipse etiam similiter fecit. Quo facto, gratia domini super dictum hominem descendit sic: vt statim ad fratres accederet; se cum lachrimis culpabilẽ redderet,& deinceps nõ solum fratribus: sed & alijs sua libentissime largiretur: Quod du-

risſimos conuertit ad dominum, & mollificauit: patet in tribus ordinibus: quos instituit, vt dictum est conformitate 8. primi libri. Sic virum cuiusdam mulieris eidem aduersantis in Dei via, pro eo orando, mollificauit, vt dicit 11. pars maioris legendæ.

Tertiodecimo oratione sententiam Dei contra peccatorem latam reuocauit, vt patuit de Nota. Fratre Elia: qui fuit secundus generalis Minister post beatum Fran. Nam cum apostasia ipsius fratris Eliæ ab ordine, & ecclesia esset beato Fran. à domino reuelata: ac eius damnatio, & per hoc B. F. dictum fratrem Eliam omnino vitaret: adeo ut nec incederet per viam; ubi frater Elias esset; nec eum respiceret; nec loqueretur, conuersaretur: aut cum eo comederet, & frater Elias perpendens de hoc; interrogauit beatum Fran. quare eum sic vitaret. Respondit beatus Fr. & dixit ei quia damnatus, & apostatare debebat. Quod audiens frater Elias totus resolutus in lachrimas, ad pedes beati Fran. prouolutus dixit. Pro me oue tua quæso dominum depreceris. Confido enim tantum in tuis orationibus, quod si essem in profundo inferni: & tu pro me ad dominum deprecareris aliquod sentirem leuamen. Multo magis, quia Deus nouit mutaret sententiam, si homo mutet delictum. Roga ergo Deum pro me. Beatus vero pater Fr. motus lachrimis fratris Eliæ, se contulit ad orandum pro ipso, & orando exauditus est à domino. Et dixit fratri Eliæ, quòd non damnaretur: sed bene apostataret, & sic euenit, Frater enim Elias depositus de offitio generalatus per dominum Greg. 9. & electo loco sui: fratre Alberto de Pisis tunc ministro Angliæ, Imperatori Federico adhæsit: propter quod fuit à papa excommunicatus, & habitu ordinis priuatus. Verum ipso fratre Elia in Sicilia stante, & infirmato, frater carnalis eius: qui erat frater minor, & laicus, habita licentia, ad eum visitandum Siciliam adijt. Et inueniens eum infirmum, tãtum fecit, quod frater Elias recognoscendo culpam, scripsit Papæ culpam suam dicendo. Quas litteras frater ille suus domino Papæ deferens, ab eodem obtinuit, quod posset absolui, & habitu ordinis indui. Qui ad fratrem Eliam adhuc uiuentem, est reuersus: unde frater Elias absolutus ab excommunicatione: & habitu ordinis reindutus acceptis sacramentis ecclesiæ finiuit in pace, saluatus oratione, & meritis beati Francisci. Multa alia gesta sunt oratione beati. Francisci, quæ longum esset enumerare, & de quibus dictum est sufficienter in præcedentibus, tam de miraculis in prima conformitate huius 2. libri, quam de spiritu prophetico conformitate 6. huius 2. libri sufficiant igitur ad præsens præfata.

Quintum declarans, quod beatus Fran. fuit vir orator est, si videatur quid admonebat, & quomodo ad orationem fratres prouocabat. Ad orandum fratres inducebat exemplo: vt enim dictum est beatus Fran. semper orare videbatur: quia ambulando, sedendo, stando; orationi vi mentis semper videbatur intẽtus. Et adeo feruentisſime orauit; vt non solum eleuatetur à terra: sed sub diuersis formis, & speciebus transfiguratus apparuit, prout dictum est conformitate 3. huius 2. libri. Verbo etiam inducebat fratres, & induxit ad orationem, prout dictum, est in primo libro conformitate 12. cap. 5. de oratione vide ibi. Vnde in prima regula: & nũc in secunda, quod fratres orare deberent pro omnibus demandauit. Dicebat enim (prout dicit 10. pars maioris legendæ.) Orationis gratiam viro religioso desiderandam; nullumq; in Dei seruitio posse sine ipsa prosperari. Volebat fratres habentes gratiam laborandi; vt laborarent ad vitandũ otium: sic tamen laborarent, vt sanctæ orationis, & deuotionis spiritum non extinguerent: cui debent cætera temporalia deseruire, vt dicit 5. cap. nostræ regulæ. Interrogatus à fratribus si sibi placeret, quod litterati iam recepti ad ordinem studio intenderent sacræ scripturæ: respondit, prout dicit 11. pars maioris legendæ. Mihi quidem placet: dum tamen exemplo Christi: qui magis orasse legitur, quam legisse, orationis studium non omittant. Fratribus eum rogantibus, vt doceret, eos orare: dixit. Cũ oraueritis: dicite Pater noster, & adoramus te Christe, ad omnes ecclesias tuas derelictas: quæ sunt in toto mundo, & benedicimus tibi: quia per sanctam crucem tuam redemisti mundum. Monitisq; beati Fran. acquiescentes fratres vacabant diuinis precibus incessanter; mentaliter potius quam vocaliter studio intendentes orationis deuotæ; librumque crucis continuis aspectibus diebus, ac noctibus reuoluebãt exemplo patris, & eloquio eruditi: qui iugiter de præfatis sermonem: prout dicit 4. pars legendæ maiors. Si enim inspiciantur facta fratrum: & præcipue sociorum B. Fran. de quibus dictum est lib. 1. conconformitate 8. patet, quod omnes fuerunt viri orationi per omnia intentisſimi, sicut ibidem patet de fratre Bernardo de Quintaualle: de fratre Egidio: de fratre Rufino: de fratre Iunipero, & sic de alijs vt dictum est ibidẽ.

Sextum referans, quod beatus Fran. fuit vir orator est, si inspiciatur qualiter orabat, & quid decantabat. De modo; quo orabat: si loquimur, quo ad officium diuinũ, dicit 4 pars legendę maioris: quod solitus erat horas canonicas non minus timorate Deo persoluere, quam deuote. Non licet oculorum, splenis, stomaci, & epatis egritudine laboraret: nolebat tamen muro, vel parieti inhærere, dum psalleret: sed horas semper erectus, & sine ca-

pucio;

pucio, non girouagis oculis; non cum aliqua ſincopa perſoluebat. Si quando eſſet in itinere conſtitutus, figebat tunc temporis greſſum huiuſmodi conſuetudinem reuerentem, & ſacram, propter pluuiarum inundantiam non omittens. Et dicebat, ſi quiete comedit corpus cibum ſuum futurum cum ipſo vermium eſca; cum quanta pace, & tranquilitate accipere debet anima cibum vitæ? Pſalmos (vt dictum eſt) cum tanta mentis attentione dicebat, quaſi Deum præſentem haberet. Si loquimur, quo ad modum orandi B. Fran. diuerſimode inuenitur oraſſe. Aliquando orando lachrimis profundebatur (ſicut dicit 2. pars legendæ) quod fugiendo patris furorem, poſtquam multa diſtraxerat pro reparatione eccleſiæ S. Damiani, in quadam occulta fouea latuit; vbi rogabat inceſſanter dominum lachrimarum imbre perfuſus: vt liberaret de manibus perſequentium animam ſuam: & pia; quæ inſpirauerat vota, benigno fauore compleret. Orando plorauit quandoque paſsionis deuotione: ſicut dicit prima pars maioris legendæ: quod cum gemitibus inenarrabilibus inceſſanter intenderet, & die quadam ſequeſtratus oraret, apparuit ei Chriſtus Ieſus, veluti cruci cõfixus. Et 10. pars legendę dicit: quod deplorabat alta voce, quaſi coram poſitam dominicam paſsionem. Plorauit aliquando in oratione: & hoc ſua peccata plangẽdo: & ſic obtinuit eorum remiſsionem: vt dicit 3. pars legendę maioris. Aliquando clamoroſis gemitibus apud diuinam pro peccatoribus interpellabat clementiam: vt dicit 10. pars legendæ maioris. Quandoque beatus Fran. inuenitur oraſſe facie in cœlum leuata: oculis, & manibus ad Deum directis: & per totam noctem, vſque mane nihil aliud dixiſſe, niſi hæc verba. Deus meus, & omnia. Quæ verba geminabat cum multa moroſitate, & deuotione, & cum multis lachrimis ad Deum. Hoc autem dicebat beatus Fr. admirando diuinæ maieſtatis excellentiam: quæ periclitanti mũdo condeſcendere videbatur; & per iſpum Franciſcum pauperculum, & deſpectum de ſalutis remedio prouidere. Spiritu prophetico tali oratione perfuſus, præuidendo magnalia; quæ per ipſum, & ſuum ordinem Deus erat facturus; & conſiderando ſuam inſufficientiam, & paruitatem virtutis, inuocabat dominum; vt quod ipſe non poterat, Deus ipſe perficeret: ſine quo nil poteſt humana fragilitas: propter quod dicebat. Deus meus, & omnia. Aliquando beatus F. per totam noctem orando, nihil aliud dicebat, niſi. Sanctiſsime domine: vellem te diligere. Dulciſsime domine: vellem te diligere: vnde dum talia in oratione pernoctando diceret, dominus Ieſus Chriſtus apparuit ei; & hæc fuit (vltra apparitiones præfatas) domini Ieſu Chriſti: de quibus dictum eſt ſupra; ad cuius pedes ſe proijciẽs Bea Fran. dixit. Domine mi: ego vobis totum cor meum, & corpus meum dedi: et vehementer deſidero, ſi tamen ſcire poſſem, pro veſtri amore, plura fecerẽ. Cui reſpondit dominus. Concedo tibi hæc; quæ rogaſti: & ego ex ſingulari gratia do: ꝙ ſemper dum viues, aliquid boni cogites, vel dicas, vel facias. Mane autem. B. F. vocauit fratrem Angelum: qui præerat illi loco, & dixit ſibi. Dominus hac nocte mihi apparuit, & dedit mihi tale donum: ego autem, vt melius compleam volo iſtud vouere domino Deo meo in manibus tuis: & volo, ꝙ ſuper hoc tu ſis mihi Guardianus, & Cuſtos. Cui frater Angelus (quamuis male libenter) finaliter tamen acquieſcens, vocatis ſex alijs bonis fratribus, beatus. F. in conſpectu omnium vouit in manibus fratris Angeli Chriſto domino, ꝙ ipſe dum viueret, ſemper aliquid boni cogitaret, vel diceret, vel faceret. Frater Angelus diligenter poſtea obſeruabat, & minimẽ poterat ipſum inuenire, niſi in oratione. Eius autem diligentia multum erat. B. F. accepta. Et ideo dicebat beatus. F. ꝙ in his tribus deprehenditur, ſi homo eſt ſeruus Chriſti. ſ. ſi ſemper cogitat, vel dicit, vel operatur domini placita. Aliquando orabat anxio ſpiritu, vt dicit. 8. pars legendæ maioris, & cordis dolore tactus intrinſecus nimio: videndo, ꝙ fratres à profeſsione declinabãt, dicebat. Domine: rocommendo tibi familiam tuam, quam dediſti mihi. Et tunc reportauit reſponſum. Cur tu pauper homuncio conturbaris: an ego te ſuper religionem meam ſic paſtorem inſtitui: vt me principalem neſcias eſſe patronũ? Ego vocaui: ſeruabo, & paſcam, & alijs excidentibus, alios ſubrogabo: ita vt ſi nati nõ fuerint, faciam illos naſci. Et quantiſcunque fuerit impulſibus paupercula hæc concuſſa religio, ſalua ſemper (munere meo) premanebit. Quandoque orabat iunctis manibus, & eleuatis oculis in cœlum: ſicut quando officium dimiſit generalatus, & tunc dixit domino. Domine: commendo tibi familiam tuam: quam mihi hactenus commiſiſti: & nunc propter infirmitates meas; quas tu noſti domine curã ipſius habere non valens, recommendo eam miniſtris; qui teneantur in die iudicij coram te domine reddere rationem; ſi quis fractum propter eorum negligentiam, vel malum exẽplum, ſeu aſperam correctionem perierit. Aliquando orabat brachijs protenſis in modum crucis, & ſubleuatus, ac nubecula quadam circundatus: ſicut viſus eſt à fratribus, vt dicit 10. pars legendæ. Aliquando orauit ſumma humilitate proſtratus, ſicut patuit in eccleſia. S. Petri de Bouario. Aliquando beatus Fran. cum tanto feruore orabat: ꝙ videbatur ex facie, et oris hiatu, quaſi flammas ardoris emittere: ſicut, quando apprehendit fratrem Maſ-

seum socium, & subleuauit eum: prout dictum est cõformitate. 4. huius 2. lib. & alibi sępius. Aliquando orabat B. F. leuando manus in altum, & clamando ad Christum; ꝙ haberet misericordiam de populo de multa tribulatione; quæ debebat sibi euenire: & dominus sibi respondit; ꝙ si ordo suus staret in sua vocatione, non permitteret mundo aliquam tribulationem euenire: vt dictum est lib. 1. conformitate. 9. Aliquãdo orabat, palmas manus extendendo ad cœlum: sicut quando orauit, ꝙ Deus daret aquam homini, qui siti periclitabatur in montibus, vt dicit 10. pars legendæ. Aliquando orauit stando erectus, & facie in cœlum erecta, sicut quando frater Masseus dixerat eidem. Vnde tibi &c. de quo habetur lib. 1. conformitate. 8. & lib. 2. cõformitate. 5. Quandoque orabat genibus flexis, facie in cęlum eleuata; ac manibus ad Deum extensis; & dicebat domino Deo; qui sibi apparuerat. Quis es tu dulcissime domine Deus meus? & quis sum ego vermiculus seruus tuus? Et hoc fuit in monte Aluernæ, vt dicetur conformitate. 3. lib. 3. Et sic beatus Fran. multimodè orasse inuenitur: prout materia exigebat, pro qua orabat: vel instinctus spiritus sancti: qui ipsum in oratione dirigebat.

Sed quid beatus Fran. decantabat, ac ad Deũ laudandum ordinauerat, amodo est videndũ. Beatus enim Fran. orationem dominicam exponendo dicebat, sicut supra conformitate. 12. primi libri parte 2. dictum est. c. 6. de Pater noster.

Orationem etiam pulcherrimam instituit beatus. Frã. in fine primæ regulæ, quæ multum est deuota, & intitulatur. Oratio, laus, & gratiarum actio: & est ista.

Omnipotẽs, altissime, sanctissime, & summe Deus pater sancte, & iuste: domine rex cœli, & terræ, propter temetipsum gratias agimus tibi; quia per sanctam voluntatem tuam, & per vnigenitum filium tuum, cum spiritu sancto creasti omnia spiritualia, & corporalia, & nos ad imaginem, & similitudinem tam sanctos, in paradiso posuisti: & nos per culpam nostram cecidimus: Et gratias agimus tibi: quia sicut per filium tuum nos creasti: sic per veram, & sanctam dilectionem; qua dilexisti nos, ipsum verum Deum, & verum hominem ex gloriosa semper virgine Maria beatissima, & sancta nasci fecisti, & per crucem, & per sanguinem, & mortem ipsius nos captiuos redimi voluisti. Et gratias agimus tibi: quia ipse filius tuus venturus est in gloria maiestatis tuæ, mittere maledictos; qui pęnitentiam non egerunt, & te non cognouerunt, in ignem ęternum: & dicere omnibus; qui te cognouerunt, & adorauerunt, & tibi seruierunt in pœnitentia. Venite benedicti patris mei, percipite regnum; quod vobis paratum est ab origine mundi. Et quia nos oẽs miseri, & peccatores non sumus digni nominare te, suppliciter exoramus; vt dominus noster Iesus Christus filius tuus, in quo tibi bene complacuit; vna cum sancto spiritu paraclito gratias agat: sicut tibi, & ipsi placet pro omnibus, qui tibi semper sufficit ad omnia, per quẽ nobis tanta fecisti. Alleluia. Et gloriosissimã matrem sanctissimam sanctam Mariam semper virginem, beatum Michaelem, Gabrielẽ, & Raphaelem; & omnes choros beatorũ spirituum Seraphin, Cherubin, & Thronorum Dominationum, Principatuum, & Potestatum; Virtutum, Angelorum Archangelorum, beatum Ioannem Baptistam; Ioannem Euangelistam; Petrum; Paulum, & beatos Patriarchas, Prophetas, Innocentes, Apostolos, & Euangelistas, Discipulos, Martires, & Professores, Virgines, beatos Eliam, & Enoch, & omnes sanctos; qui fuerunt, sunt, & erunt, propter tuum amorem humiliter deprecamur, vt sicut tibi placet pro his tibi gratias referant summo vero Deo ęterno, & viuo cum filio tuo charissimo domino nostro Iesu Christo, cum spiritu sancto paraclito in secula seculorum. Amen. Alleluia. Et domino Deo tibi vniuersos intra Ecclesiam catholicam, & apostolicã seruire volentes; & omnes ecclesiasticos ordines, sacerdotes, diaconos, subdiaconos; acolitos, exorcistas, lectores, ostiarios, & omnes clericos, vniuersos religiosos, & vniuersas religiosas; omnes pueros, & paruulas, & paruulos; pauperes, & egenos, reges, & principes, laboratores, agricolas; seruos, & dominos, omnes virgines, & continentes, maritatas, laicos masculos, & fęminas, omnes infantes, adolescentes, iuuenes, & senes, sanos, & infirmos; omnes pusillos, & magnos; & omnes homines vbique terrarum: qui sunt, & erunt, humiliter recommendamus, rogamus, & supplicamus nos omnes fratres minores serui inutiles; vt omnes in vera fide, & pęnitentia perseueremus; quia aliter nullus saluari potest. Omnes te diligamus ex toto corde, ex tota anima, ex tota mente, ex tota virtute, & fortitudine, ex toto intellectu, & omnibus viribus, toto nixu, toto affectu, totis visceribus, totis desiderijs, & voluntatibus dominum Deum: qui totum corpus, & totam animam, & totam vitam dedisti, & das omnibus nobis. Qui nos creasti, redemisti, & sola misericordia saluabis. Qui nobis miserabilibus, & miseris: putridis, & fetidis: ingratis, & malis omnia bona fecisti, & facis. Nihil aliud ergo sciamus; nihil aliud desideremus, nihil aliud velimus; nihil aliud placeat, vel delectet nos: nisi tu creator, & redemptor, & saluator noster, solus verus Deus: qui es plenum bonum, omne bonum, totum bonum; verum, & summum bonum: qui solus es bonus, pius, mitis, suauis, & dulcis; qui solus

es

es sanctus, iustus, verus, & rectus; qui solus es benignus, innocens, & mundus. A quo, per quem, & in quo est omnis venia, omnis gloria, omnis gratia omnium pœnitentium, omnium iustorum, omnium beatorum in cœlis congaudentium. Nihil ergo impediat domine; nihil separet; nihil interpellet, quin nos omnes omni loco, omni tempore, quotidie, & continue te diligamus veraciter, & humiliter. In corde, te verum Deum teneamus, amemus, honoremus, adoremus, seruiamus, laudemus, benedicamus, glorificemus, magnificemus, superexaltemus. Gratias agimus tibi altissimo, & summo Deo trinitati, & vnitati patri, & filio, & spiritui sancto creatori omniū, saluatori in te credentium, & sperantium, & diligentium. Qui sine initio, & sine fine, admirabilis, inuisibilis, inenarrabilis, ineffabilis, incomprehensibilis, inuestigabilis, benedictus, laudabilis, gloriosus, & superexaltatus, sublimis, excelsus, amabilis, suauis, delectabilis, & totus super omnia desiderabilis es in secula seculorum. Amen.

Laudes; quas ordinauit beatus Franciscus: & dicebat ad oēs horas, sunt hæc; videlicet.

Sanctus, sanctus, sanctus dominus Deus omnipotens: qui est, & qui erat, & qui venturus est, & laudemus, & superexaltemus eū in secula. Dignus es domine Deus noster accipere laudem, gloriam, & honorem, & benedictionem: & laudemus, & superexaltemus eū in secula. Dignus est agnus: qui occisus est, accipere virtutem, & diuinitatem, & sapientiā, & fortitudinem, & honorem, & gloriam, & benedictionem: & laudemus, & superexaltemus eum in secula. Benedicamus patrem, & filium cum sancto spiritu: laudemus, & superexaltemus eum in secula. Laudent illum gloriosum cœli, & terra: & omnis creatura; quæ in cœlo est, & super terram, & subtus terram, mare; & omnia; quæ in eis sunt: & laudemus, & superexaltemus eum in secula. Gloria patri, & filio, & spiritui sancto: & laudemus, & superexaltemus eum in secula. Sicut erat in principio, & nunc, & semper, & in secula seculorum amen: & laudemus, & superexaltemus eum in secula.

Oratio.

Omnipotens altissime, & summe Deus, summum bonum, omne bonum, totum bonum: qui solus es bonus, tibi reddamus omnem laudem, omnem gloriam, omnem honorem, omnem benedictionem: & omnia bona tibi referamus semper. Amen.

Oratio ad beatam virginem Mariam.

Sancta Maria virgo, non est tibi similis nata in mundo in mulieribus; filia, & ancilla altissimi regis patris cęlestis: mater sanctissima domini nostri Iesu Christi: sponsa spiritus sancti: ora pro nobis cum sancto Michaele archangelo, & omnibus virtutibus cœlorū, & omnibus sanctis, tuum sanctissimum, & dilectum filium nostrum dominum, & magistrum. Gloria patri, & filio, & spiritui sancto. Sicut erat in principio, & nunc, & semper, & in secula seculorum. Amen.

Laus domini Dei altissimi, quam composuit. B. F.

Tu es sanctus dominus Deus; tu es Deus deorum: qui solus facis mirabilia. Tu es fortis: tu es magnus: tu es altissimus. Tu es omnipotens: tu es pater sanctus rex celi, & terræ. Tu es trinus, & vnus, & Deus deorum. Tu es bonus; omne bonum; summum bonum; dominus Deus viuus, & verus. Tu es amor, charitas. Tu sapientia; tu humilitas; tu es patientia; tu es pulchritudo; tu es securitas; tu es quies; tu es gaudium; tu es spes nostra, & letitia; tu es iustitia, & temperantia: tu es fortitudo, & prudentia: tu es omnes diuitiæ nostræ ad sufficientiam: tu es mansuetudo: tu es protector: tu es custos, & defensor: tu es refugium nostrum, & virtus: tu es fides, spes, & charitas nostra: tu es magna dulcedo nostra: tu es bonitas infinita, magnus, & admirabilis dominus Deus omnipotens, pius, misericors, & saluator. Illam etiam orationem dicebat; de qua dictum est supra conformitate. 12. primi libri parte. 2. cap. 5. de oratione; quæ incipit. Omnipotens ęternæ &c. Similiter salutationem beatæ Virginis. s. Aue domina sancta: de qua dictum est loco præallegato. Alias laudes fecit. B. Frā. ad salutandum virtutes; quas hic non pono ad vitandum prolixitatem operis. Aduertendum tamen, ꝙ B. F. summa deuotione ferebatur ad versum. Gloria patri, & filio, & spiritui sancto: de Sicut erat &c. parum curabat. Multotiens dicēdo vesperas cum fratre Leone; cum diceret canticum Magnificat; semper in quolibet versu ipsius cantici dicebat. Gloria patri &c. Et dictum versum Gloria patri dicendo, tanta consolatione replebatur, ꝙ vix dicendo poterat saciari. Istum versum Gloria patri &c. faciendo, ꝙ quidam frater laicus tentatus de adiscendo, diceret: cum dixisset, statim omnis tentatio recessit.

FRVCTVS XII. ET CONFORMITAS.

Et in ordine 24. Iesu turba reficitur. Franciscus ministrator. Expositio primæ partis, scilicet. Iesu turba reficitur.

Omnium virtutum, & si dominus Iesus Christus doctor sit, & origo; ac consequenter omnes sibi placere comprobetur: præcipuè tamen pietas, & misericordia acceptabilis eē declaratur. Primo, quia & si Deus sit essentialiter iustitia, & mi-

& misericordia: eius tamen misericordia nobis plus apparet (dicente Psal.) Misericordia dñi plena est terra. Et miserationes eius super omnia opera eius. Eius proprium: (vt dicit Ecclesia) est misereri semper, & parcere. Et
Ioel. 2. Iohelis. Benignus, & misericors est &c. Et
Lucæ 6. Luc. Pater vester cœlestis misericors est.
Secundo, quia sibi placere plurimum declaratur. Hoc patet attestatione scripturæ. Psal. Di
Prou. 21. ligit misericordiam, & iudicium. Facere misericordiam, & iudicium magis Deo placet, quã
Osee. 6. victimæ. Misericordiam voluit, & non sacrifi-
Matth. 9. cium. Et Saluator dicit. Discite quid est misericordiam volo, & non sacrificium. Prædica-
Matth. 19. tione Christi. Si vis perfectus esse: vade, & ven
Lucæ 11. de omnia, & da pauperibus. Date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis. Mundi
Matth. 25. adiudicatione. De operibus misericordiæ, & misericordia, & sola disceptabit in iudicio; misericordes beatificando, & immisericordes condemnando. Iesu incarnatione. Apo-
2. Tit. 3. stolus. Apparuit benignitas, & humanitas saluatoris Dei nostri, & sequitur. Non ex operibus iustitiæ; quæ fecimus nos, sed secundum
Psal. 83. suam misericordiam saluos nos fecit. Et clamabat psalmista di. Ostende nobis domine misericordiam tuam, & salutare tuum da no-
Eccl. 29. bis. Precum acceptatione. Conclude eleemosynam in sinu pauperis, & ipsa orabit pro te.
Isa. 58. Et Isa. Frange esurienti panem tuum. Et sequitur. Tunc inuocabis, & dominus exaudiet. Clamabis, & dicet. Ecce adsum: quia misericors est dominus Deus tuus. Peccatorum di-
Prou. 15. & 16. missione. Prouer. Per misericordiam, & fidẽ purgabuntur peccata. Misericordia, & veri-
Thob. 12. tate redimitur iniquitas. Et eleemosyna pur-
Isa. 10. gat peccata. A diaboli liberatione. Computrescet iugum, scilicet diaboli à facie olei, id
Prou. 21. Nota. est misericordiæ. Gratiæ impetratione. Qui sequitur misericordiam, & iustitiam: inueniet vitam. s. gratiæ, & gloriam. Bonorum multiplicatione. Iob misericordis; & Tobiæ bona
Lucæ 6. multiplicauit Deus: sic & Dauid. dicitur. Da-
Prou. 11. & 28. te, & dabitur vobis. Alij diuidunt propria, & ditiores fiunt. Alij rapiunt non sua, & semper in egestate sunt. Qui dat pauperi non indigebit. Viduæ misericordiam exhibentis Eliæ,
3. Reg. 7. Idria farinæ non defecit &c. Gloriæ cœlestis collatione. Talibus. s. misericordibus dicitur
Matth. 25. à Christo. Venite benedicti patris mei; percipite regnum &c. Quibus, & alijs euidenter declaratur: ꝙ hæc virtus misericordiæ Deo acceptabilis manet. Hæc ergo virtus tam accepta (& si nobis in præsenti summè pateat: vtpote quia miserationes eius super omnia opera eius) ipsam tamen multipliciter homini ostẽdit.
Primo in creatione: quia sola sua misericordia, & pietate sic condidit hominem ad imaginem suam, eum locando in paradiso, & omnium dominium dando, & sic de alijs.
Secundo in hominis prostratione. Homo peccato Deo inobediendo, non est à Deo punitus, vt diabolus; sed ad pœnitentiam est reseruatus.
Tertio in generis humani conseruatione tempore diluuij. Noluit enim ipsum destruere; sed misericorditer præseruauit in Noe, & suis.
Quarto in Abrahæ, & suorum speciali electione, mundo sub tenebris, & pollutionibus idolorum permanente.
Quinto in filiorum Israel ab Aegytijs liberatione, & consequenter figuraliter electorum à diaboli ereptione.
Sexto in hominis regulatione dando sua præcepta: & cultum; quo coleretur ostendendo.
Septimo in populi Israelitici per 40. annos cibatione, deductione, & ad promissionis terrã introductione.
Octauo in hominis illuminatione, & suorum absconditorum reuelatione; sicut per Salomonem extitit, & prophetas.
Nono in peccatorum hominis punitione: prouocatus Deus peccatis hominum semper misericorditer se gessit erga ipsum, vt patet ab exordio filiorum Israel egressionis ab Aegypto, vsque ad tempora Christi.
Decimo Christi incarnatione; vbi expressum est opus ineffabile diuinę misericordiæ, & suę misericordiæ recordationis.
Vndecimo mortis pro peccatis nostris à Christo susceptioue.
Duodecimo sacramentorum institutione: quibus Dei misericordiam, & propitiationem inuenire semper, si volumus, possumus. Alijs etiã Deus ostendit vijs, & modis; & declarat assidue. Insuper etiam ipsa misericordia ostensa est à domino Iesu non solum in Apostolorum vocatione à statu prauo mundi, ad statum perfectorum: in assidua de vita spirituali informatione; in infirmitatum omnium hominis sanatione; in sui corporis, & sanguinis in sacramento donatione: sed pręcipue patet, & claruit in turbę à Christo cibatione: Et ꝙ ex misericordia processerit patet: quia semper Saluator ipse sic cibando, & turbam cibare volendo præmisit di. Misereor super turbã &c. Matth. 14. & 25.
vt habetur: de qua cibationis misericordia loquitur prima pars huius conformitatis dicẽs.
Iesu turba reficitur. Christus enim turbam bis cibauit, videlicet semel quinque millia hominum de quinque panibus, & duobus piscibus, Matth. 14
vt habetur. Alia vice cibando quatuor millia hominum de septem panibus, & paruis pisciculis. Quam turbam cibauit corporaliter pri- Ioan. 6.
mo; vt enim habetur. Cum turba multa essent Matth. 14.
cum Iesu: nec haberent, quod manducarent, & Ioan. 6.
conuocatis discipulis, dixit. Misereor super turbam: quia iam ecce triduo sustinent me;

nec

nec habent,quod manducent. Et si dimisero eos ieiunos in domum suam deficient in via &c. vbi misericordia domini exprimitur in ci bando corporaliter turbam: vtpote,quia fatigatos,& deficientes ieiunio refecit. In qua duplici turbæ cibatione apparuit ipsa Dei misericordia, benignitas, & pietas: quia primo oculos,tam interiores,quàm exteriores subleuauit,& aspexit defectum turbæ, vt habetur, vbi dicitur, ꝙ Christus subleuauit oculos, & vidit multitudinem &c. Et secundo: verbo pietatem suam deprompsit dicens. Misereor: defectum turbæ intuendo: continue se à pietate non valuit: quin misereretur. Ideo (inquit) misereor, idest ad miserandum moueor,& inducor: & ad miserandum paratus assisto. Sed pro euidentia præfatorum,& sequẽtium sunt aliqua prænotanda.

Matth. 14. 15. & Mar. 6. 8. & Io. 6.

Ioan. 6.

Primum est,ꝙ licet Deus sit iustissimus,vtpote dans vnicuique secundum opera sua: attamen in præsenti vita non sic apparet; sed magis misericors,quàm iustus. Ratio, quia effectus percipimus magis misericordiæ, quàm iustitiæ. Nullusque homo est,aut fuit aliquando: qui misericordiam domini non sit expertus,vel præseruando,vel liberando eum à peccato, & sic de similibus. Attamen multi sunt, qui Dei misericordiam non attendunt;nec ipsam se percipere cognoscunt: de quibus Apostolus dicit. An ignoras homo: quoniam misericordia Dei ad pœnitentiam te adducit,& benignitas? Alij vero ipsam habentes agnoscunt: sicut Psal. dicit. Misericordia tua domine magna est super me, & eruisti animam meam. Attamen gratis,& ingratis semper hæc misericordia ostenditur: siue existentibus in inferno; quia citra condignum puniuntur: siue in paradiso; quia Dei misericordia sunt saluati. Sed quibus ipsam misericordiam libenter exhibebat: inquit euangelium: Quia turbis: quia longe distantibus à suis ciuitatibus, & locis,in deserto manentibus: sequentibus Christum: ac eius doctrinam deuote,& auide sitientibus: Per quæ ostenditur,ꝙ mundi contemptoribus per elongationem à mundanis,pœnitentiam in deserto agentibus, vitam Christi accipientibus,& his; qui cœlestia potius,quàm terrena delectantur audire,dominus suam misericordiam,& gratiam libenter impartiri dignatur: vt series docet Euangelij. Dicit enim. Cum turba multa esset cũ Iesu: vtpote quinque millia hominum: Et alias quatuor millia; quæ sequebantur Christum, vt dicit Io. Videntes signa;quæ faciebat super his; qui infirmabantur, & propter doctrinam eius, vt patet. Nec haberent quid manducarent. Cibaria eis defecerant propter diuturnitatem permansionis cum Christo: quod factum est, vt domini pietas in subueniendo, & potentia in ministrando referaretur. Dominus enim tempore Eliæ ob peccata Achab,misit famem validam in terra. Et tamen Eliæ primo per coruum: demum per mulierem viduam prouidit. Huic ergo turbæ cibus deficit. Sed quia oculi domini super iustos: vt eruat à morte (inquit Psal.) animas eorum,vt alat eos in fame; Quid egit,vt subministraret,quod deficit? inquit Euangeliũ. Conuocatis discipulis. Discipulos conuocat, vt quid acturus sit videant. Eius enim testes præordinati à Deo erant. Discipulos aduocat: non vt petat subsidium; sed vt ostendat pietatis præcordium: ait (inquit Euangeliũ) eis. Misereor super turbam. Ecce affectus misericordiæ & pietatis. O domine Iesu cum sis immensa misericordia, & clementia: ac tua infinita misericordia propter nostram salutẽ docendam, & perficiendam incarnatus es: factus noster frater,caro,amicus,& socius: hinc est, ꝙ si te verbo corde offendamus assidue, & opere: in ira tua; quam meremur continere non valens misericordias tuas, inquis pijssime domine. Misereor super turbam. Ad hoc domine de cœlo ad nostra infima descendisti,vt miserearis nostri. Et quia id,quod es domine abscondere non vales timẽtibus te: quia pius,& misericors es; animis. Misereor super turbam. Quæ domine est hæc turba: cuius misereri vis: nisi turba peccatorum, quos ad pœnitentiam vocare (te teste) venisti. Hæc turba sunt fideles tui: quorum assidue misereri dignaris: quibus assidue tuæ misericordiæ perceptione loqueris, Misereor super turbã proclamando. Fideles tui domine: quibus continue sinum tuæ misericordiæ aperis: vt nullus sit; qui se abscondere possit à tuo calore: tuæ misericordiæ effectus percipiunt.

Nota.

Rom. 4.

Matth. 5.

Nota.

Primo in gratiæ largitione; præueniendo,adiuuando,concomitando, & consumando,ad finem debitum opera perducendo.

Secundo in tua ad ipsos manifestatione; quæ fit beneficijs assiduis, internis illuminationibus,inspirationibus,& donorum spiritum sancti infusionibus.

Tertio in sequestratione à peccatis, liberando,& præseruando, & à mundo per ipsius abdicatione,& affectus remotionem.

Quarto in superatione tentationum à diabolo,carnæ,& mundo immissarum.

Quinto in protectione sollicita, subueniẽdo, fouendo,regendo, & gubernando.

Sexto in immissione consolationum, in afflictionibus, & doloribus vitæ præsentis.

Septimo in condescensione petita largiendo.

Octauo in aduocatione ad sui seruitium,& famularum.

Nono in fidentiæ conceptione accedendi ad ipsum in tempore oportuno.

Decimo in hostis infernalis malitiæ depressione: quia non permittit ipsum tentare nos

supra id; quod possumus, & facit cum tentatione prouentu.

Vndecimo in acceptatione ipsorum in filios, & amicos.

Duodecimo in præparatione cœlestis gloriæ. quæ indesinenter cum percipient: tu proclamare domine Iesu vales, & dicere. Misereor, id est effectu ostendo me misereri continue super turbam. Misereris omnium domine: quoniam omnia potes. Sed cur domine in speciali de quibusdam, & quorundam misereris: in quis: quia triduo sustinent me, nec habent, quod manducent? Quasi dicat dominus: misericordiam meam præcipue consequuntur; qui triduo me sustinet, videlicet in initio, medio, & fine, incipientes, proficientes, & perseuerantes. Quia, qui perseuerauerit vsq; in finem saluus erit. Qui sustinet me, idest incommoda propter me; eorum miserebor. Et vide, ꝙ tribus terminis probatur homo velut triduo, idest principio, medio, & fine, & tunc Christus miseretur reficiendo. Dat dominus documentum, ꝙ afflictis est compatiendum: quia triduo eum sustinentibus miseretur. Sed vide istius turbæ ad Christum deuotionem: quia licet corporali media vexaretur: cibi tamen spiritualis verbi Dei appetitu; & Christi deuotione incommoda libenter sustinebat; nec mirum, quia ipse Christus verba habebat vitæ ęternæ: nec vt ipse aliquando loquutus est aliquis homo. Quia internæ cibo spirituali à Christo reficiebatur suæ. s. doctrinæ. De corporali cibo parum curabat: nec immerito; quia profecto maior est refectio mentis, quã ventis. Magdalena omnium terrenorum oblita, stabat ad pedes Iesu; vt audiret verbũ eius. Beata Tecla tota die stabat sine cibo, & immobilis; vt verbum Dei ab ore beati Pauli audiret. Sed cur domine huius turbæ tanta miseratione moueris? inquis. Quia triduo sustinent me nihil manducando. Et si eos dimisero ieiunos, deficient in via &c. Et hoc secundo patet, quòd multi tribus diebus steterant ieiuni nihil comedendo: sed refecti erant solo verbo Christi. Quid inquis domine; si dimisero eos? Vis tu domine dimittere: quem pater attraxit, & ad te misit? Certe nõ. Nam qui venit ad me, non eiiciam foras. Et nullus talem rapiet de manu mea. Quid ergo non dicis dimisero eos ieiunos? Non inquis eos deseram: sed si à me vocati: & à patre vlteriori gratia non firmarentur, & roborarẽtur: quia homo gratia eget non solum præueniente: sed & cõcomitante, & adiuuante: tales procul dubio deficerent in via, idest in pręsenti stadio: quæ est via perueniendi ad vitam: Dat ergo eis panem, vt videbitur suæ gratiæ: quo à ieiunio refocillati, opera possint exercere ad vitam promerendam æternam. Dicit ergo: si dimisero eos ieiunos deficient in via. Ratio quia sufficientia nostra (teste Apostolo) ex Deo est. Et ipse dicit. Sine me nihil potestis facere: quare necesse est in via præsentis vitæ deficere: quos Christus suo auxilio dimittit ieiunos. Et quid domine pandis vlterius? certe inquis. Quidam eorum de longe venerunt, secundum litteram nota deuotionem, & auiditatem audiendi verbum Dei. Non intercludit eos locorum distantia: aut viæ longitudo, quin ad audientiam verbi Dei pergant. Arguentes iudæos, qui ipsos in præsentia habebant: & audire nolebant. Spiritualiter vide, ꝙ dominos non solum de prope idest in statu gratiæ ad se trahit gratiam ampliorem infundendo: sed à longe idest peccatores: vt ipsorum misereatur (ipso dicente) quod non veni vocare iustos: sed peccatores ad pœnitentiã condonans ex hoc confidẽtiam peccatoribus omnibus longe ab ipso manentibus, eorum miserendi: propter quod super talium turbã dicit misereor. Sed peccator in præsenti stadio non debet differre ad Christum accedere: tum quia Christus misereri, & indulgere semper astat paratus: & suam misericordiam prope, & longe stantibus impartiri. Sequitur. Responderunt ei discipuli sui. Vnde istos poterit quis saturare panibus in hac solitudine? Ex hac Apostolorum responsione euidenter datur intelligi, ꝙ ante spiritus sancti insufflationem; & missionem sancti Apostoli de Christo veram fidem non habuerunt. Cum enim tot & tanta de Christo vidissent credere debebant, ꝙ ipse iuxta dictum Greg. posset tales alere in fame: qui totum mũdum sua prouidentia pascit. Vnde si fideles fuissent: dicere debebant domino: Tu, qui omnia scis, & vales, facile potes etiam in ciuitate, & in solitudine, & vbique pascere non solum hanc turbam: sed & totum mundum: qui filios Israel per 40. annos in deserto pauisti: & carnes ad comedendum eis dedisti non vna die: sed per mensam. Tuæ sapientiæ omnia regenti, & gubernanti dimittimus cibationem talium peragendam, & perficiendam. Sed quid mirum, si apostoli hæsitant in cibatione turbæ in solitudine: cum Moises sic hæsitauerit? vt habetur. Nam sibi res intolerãda visa est. Præfata Christus Apostolis dixerat: ut ostenderet compassionis affectũ: & non vt peteret ab eis de subuentione consilium, vel remedium vt enim dicit. Ipse enim sciebat quid esset facturus. Et sequitur. Et interrogabat eos: quot panes habetis? Hęc interrogatio non ad ignorantiã pertinet: sed, vt eorum responsionis confessione magnitudo declaretur miraculi futuri. Et qa bis dominus turbam cibare dignatus est: prima vice responderunt, ꝙ habebant quinque panes, & duos pisces, ꝙ puer quidã hos quinque panes habebat, & duos pisces: Secunda vice, ꝙ habebant septem panes. De præfatis panibus

Intellectus uerbi illius: quia triduo sustinẽt me

Ioan. 6.

Matth. 9.

Ioan. 21.

Notan.

Act. 2.

Num. 11.

Num. 11.

Ioan. 6.

Ioan. 6.

nibus sua infinita potentia pauit bis turbam. Sed aduerte, quod volendo turbam reficere in prima vice, fecit eos sedere super fænum viride: vt dicit Mar. Secunda vice super terram: vt det intelligere, quod qui uult à domino refici, debet se considerare esse vt fęnũ: & quãuis uiride: tamen propter breuem vitam, quã in præsenti habet: in breui exicandum, idest per mortem; quare semper se debet cogitare moriturum. Memoria à peccato cohibet: vt dicit scriptura. Debet sedere super terram, i. se terram esse: quare non superbire: sed humiliter in omnibus se habere. Esurientes, & humiles (teste Maria) Deus replet bonis: diuites autem, & superbos dimittit inanes. Ex parte turbæ describitur specialis sessio: sed ex parte Christi additur exemplaris imitatio, & hoc in gratiarum actione: vnde subditur in euangelio: quod accipiens panes in manibus, gratias agens, fregit &c. Et alibi dicitur, quòd respexit cœlum: & gratias agens fregit &c. Dans documentũ, quod facies nostræ assidue sunt attollendæ ad cœlum per celestium inspectionem: & Deo regratiandum pro beneficiorum impensionem. Fractis panibus: sequitur, quod Iesus dabat discipulis suis, vt apponeret, & ipsi apposuerunt turbæ. Per discipulos panis datur turbæ: vt miraculum amplius appareat: & vt ostendat, quod vbi nobis non suppetit propter peccata facultas ad Christum accedendi, ad sanctos conuertamur: quibus mediantibus, dominus panem suæ misericordiæ nobis largiatur. Dans documentum, quod panis vitæ ipse Christus in sacramento cõtentus turbæ non datur: nec dari debet: nisi per Apostolos, idest sacerdotes: quos solos sui corporis panis, scilicet cælestis constituit dispensatores. Et subditur, quod & de piscibus etiam dedit eis: & adiungitur, quod manducauerunt, & saturati sunt. Sic ergo patet cibatio corporalis turbæ facta à domino tam stupendo, & claro miraculo: de quo dicebatur in prima parte huius conformitatis, scilicet Iesu turba reficitur.

Verum quia omnis Christi actio potius erat spiritualis, quam corporalis: & quos corporaliter reficiebat, saturabat, & spiritualiter: videndum est amodo quomodo dominus Iesus cibat spiritualiter: & cibauit turbam. Sed sciendum est, quod in sacro eloquio moraliter loquendo multiplex turba inuenitur: quã dominus panibus, & pane vario cibat, & dignatur reficere.

Prima turba quam Christus pascit est degentium in peccatis. Leuit. 14.

Et prima turba dicitur, & vocatur in peccato degentium: de qua turba dicitur, ꝙ turba vociferantium, scilicet sub onere peccatorum, & dicentium Saluum me fac Deus: quoniam intrauerunt aquæ vsque ad animam meam. Quorum uocibus inclinatus, & commotus dominus cibat hanc turbam pane lachrimarum vt dicit psal. Et pane angustiæ, & aqua tribulationis. Sed hic panis non solum est quintuplex: sed septuplex: quia septẽ, quę dat Deus integrant hunc panem à peccato exire cupientium: vt enim homo à peccato veraciter exire cupiat: & de facto faciat gratia Dei opus est: & si Deus tales non cibat, idest sua gratia iuuat exire non possunt. Ad hoc ergo, quod homo exeat à peccato, quinq; immo septem: vt septem panes dat, & largitur. 3. Reg. 20.

Primum est peccati cognitio, vt cognoscant quàm sit uile peccatum; & homo eo vilis sit factus.

Secundum est pudor, & verecundatio, vt cognoscendo peccati vilitatem verecundetur in ipso, vt in vilissima re permanere.

Tertium est horror peccati, & detestatio: peccatorum vt quid immundum, & fętidum abhorrendo.

Quartum dolor, & afflictio considerando à quo cecidit: quem offendit: quid incurrit peccato.

Quintum est timor, & formidatio nisi enim à peccato quis exeat; pœnam inferni se infligere comminatur. Dicta quinque possunt esse quinque panes: quibus dicta turba satiatur. Sed quia turba præfata non solũ semel à Christo satiatur quinq; panibus prefatis: sed multotiens: & sic bis: consequenter septem panibus, addendo prædictis quinque duo alia requisita, erunt semptem panes: quia primum, & sextum in ordine est lachrimatio, & lachrimarum profluuium, septimum cordis humiliatio; quę omnia fuerunt in Magdalena, vt patet quibus ipsam, vt à peccato exiret, domino cibare complacuit: sed addidit dominus duos pisces. Lucæ 7.

Primus est diuinæ gratiæ vlterior subministratio.

Secundus diuinæ misericordię fiducia, & attentio. Qua cibata, & refecta: septem sportę: immo duodecim cophini ex prædictis superfuerunt. Verum sicut in numero septenario numerus continetur, quinarius, & superadditur: sic in numero duodenario septem continentur. Quapropter ostendendo, quòd Christus cibat septemplici pane: quare & quinq; sic & si superabũdãt duodecim cophini fragmentorum, merito, & sportæ septem. Vnde in isto passu, si dicitur, ꝙ Christus cibat de septẽ panibus: quare, & de quinq;, & si de fragmentis duodecim colphini: quare, & septem sportæ. Licet enim distinctę fuerint cibationes: quia alia fuit de quinque panibus: alia de septem: non tamen distinctam, facio in præsenti expositionem moralem, vtique propter prolixitatem vitandam: unde si dicam de septem panibus, & duodecim cophinis, videtur, quod satis dixerim pro expositione quinque panũ, & septem sportarum collectarum. Ad propositum

Quid signatur per 12. cophinos. situm de panibus septem, & duobus piscibus turba prima cibata à Christo, duodecim cophini colliguntur: quia duodecim bona spiritualia tali, quem sic cibat dominus, proueniunt.

Primum est diuinæ gratiæ noua superinfusio.

Secundum est iugis ad Deum deprecatio: vt à peccato eum absoluat.

Tertium est sui ipsius ob peccatum abominatio, & abnegatio.

Quartum continua de pœnis inferni formido.

Quintum disciplinarum susceptio.

Sextum est peccatorum per confessionem reuelatio, & detectio.

Septimum est ad pœnitentiam exercendam dispositio, & preparatio.

Octauum est diuinæ misericordię magnitudinis declaratio: quę fit tali.

Nonum est diuinę dulcedinis immissæ degustatio.

Decimum est passionis Christi efficacissimę attentio.

Vndecimum ad dimissionem operum diaboli feruoris immissio, & concessio.

Duodecimum in bono proposito conseruatio. Hęc duodecim sunt duodecim cophini fragmentorum: quæ ex panibus, & piscibus, & specialiter ex panibus colliguntur: & quia in semetipso prefata quis experitur, si est de ista prima benedicta turba; quam pascit Christus: non aliter prędicta duodecim declaro.

Secunda turba. Secunda turba dicitur pœnitentium: de qua dicitur, quod hilaritate tota profundit 2. Paral. 3. quia pœnitentia cum magno gaudio debet exerceri. Hanc turbam Christus cibat pane ordeaceo: de quo habetur, Qui destruxit castra Madian. quia pœnitentiā virtutem subuertit diaboli. Ordeum pœnitentiam significat: quia ordeum ab extra asperum videtur: tamen intus suauitate repletur: quod vtiq; est in pœnitentia. Sed hanc pœnitentiam, qui aptat recte perficere, debet septemplici pane à Christo cibari. Quia septem sunt ad pœnitentiam necessaria: quæ sine Christi auxilio, & concessione non habentur. (Iudic. 9.) (Septem ad pœnitentiā sunt necessaria.)

Et primum est, vt fiat discreta.

Secundus est, vt fiat sincera. i. propter Deum.

Tertium est, vt fiat rigida quo ad vitium, & vestimentum.

Quartum est, vt fiat feruenter, & non pusillaminiter.

Quintum gaudenter: quia, non cum tristitia: sed cum letitia.

Sextum est, vt fiat timore filiali, & non seruili.

Septimum est, vt fiat perseueranter. Sed præfatis panibus jungendi sunt duo pisces: qui dantur à Christo: quorum primus est in loco apto permansio. Secundus est, vt nihil, quod agit, putet, ꝙ sit pro suo peccato digna Deo satisfactio. Qui ergo talibus à Christo cibatur, de præfatis duodecim cophinos recolligit fragmentorum: quia ex pœnitentia duodecim bona operantibus ipsam proueniunt: quamuis de pręfatis plura sint dicta conformitate 8. huius 2. libri.

Primus cophinus, & fructus siue bonum est Deo reconciliatio, patet de Niniuitis. Ionæ 2.

Secundum bonum de manibus diaboli liberatio.

Tertium est angelorum lætificatio. Lucæ 15.

Quartum est imaginis reparatio. Aufer rubiginem de argento: & egredietur vas purissimū.

Quintum diuini furoris placatio, patet in Achab, & Manasse.

Sextum est pœnæ æternalis, & temporalis dimissio. Impius si pœnitentiam ægerit &c. omnium iniquitatum eius non recordabor. Ezech. 18.

Septimum est ab inferno euasio. Nisi pœnitentiam ęgeritis: omnes simul peribitis: ergo per oppositum.

Octauum diuinæ sententiæ reuocatio. Si populus hic pœnitentiam egerit: agam & ego pœnitentiam super malum, quod cogitaui, vt facerem eis. Hiere. 18

Nonum est spiritus sancti impetratio. Baptizetur &c. & pœnitemini &c. & recipietis spiritum sanctum. Act. 2.

Decimum est hominis sanctificatio. Multi latrones pęnitentia sanctificati sunt, vt patet de abbate Mutio: Moise Ethiope; Thaysi, Maria Aegiptiaca, & sic de alijs.

Vndecimum est virtutum, scilicet humilitatis & aliarum infusio, & adeptio.

Duodecimum est cœli apertio. Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cœlorū. Matth. 4.

Sic ergo patet, puod duodecim cophini: & consequenter septem sportæ fragmentorum, idest donorum colliguntur ex pane, quo Christus cibat spiritualiter secundum turbam pœnitentium.

Tertia turba. Terria turba; quam Christus cibat est turba incipientium, scilicet bonum agere: quia & si non magnis peccatis Deum offenderint: & consequenter pœnitentiam non indigeant: volunt tamen potius domino seruire, quā mundo: & ista est turba intenta, ad quæ sunt Dei perficienda, & cognoscenda: & istos pascit pane subcineritio: de quo habetur, idest proprie considerationis suæ fragilitatis: quia hęc consideratio summe est necessaria Deo volenti seruire: quæ à solo Deo datur, & largitur. Qua cōsideratione à domino huomini infixa, Deus Septemplici pane talem cibat: quia inspectione sui facit te dominus septem abdicare videlicet. (1. Paral. 6.) (3. Reg. 18.)

Primo mundi diuitias.

Secundo omnem mundi pompam.

Tertio carnis delicias.

Quarto mundanas scientias.

Quinto suam propriam voluntatem.

Sexto

Sexto facit amare sui contemptum.
Septimo appetere omnia amplecti, quæ ante abhorrebat. Hæc septem velut septem panes ab ipso pane subcineritio, idest cognitione propriæ fragilitatis proueniũt: quo pane hæc tertia turba à Christo cibatur.
Pisces vero duo: sunt recta intentio: & à diaboli insidijs præseruatio. De præfatis panibus, & piscibus colliguntur duodecim cophini fragmentorum.
Primus est à peccato præseruatio.
Secundus est occasionis peccandi subtractio.
Tertius est virtutis ad resistendum peccato collatio.
Quartus est affectionis sanatio.
Quintus est diuinæ vltionis in peccati punitione retardatio.
Sextus de indulgentia obtinenda spes, & certificatio.
Septimus est peccatorum indulgentiæ condonatio, non vlciscendo, nec improperando.
Octauus est corporis munditiæ concessio.
Nonus est contra hostes vigoratio.
Decimus est bonorum præsentium contemptus.
Vndecimus ad ęterna anhelandi accessio.
Duodecimus vitæ ęternę obtinendę subarratio. Dicti duodecim cophini possunt esse duodecim; quibus Christus incitat incipientes ad bonum.
Primum est Deus ipse, qui est summum bonũ, vt enim Deum adipiscatur: bonum debet quisque principaliter, & vltimate operari.
Secundum est Christi cogitatio: qui pro bono operando mori voluit.
Tertium est beatę Marię, & sanctorum, qui bonum operati sunt inspectio.
Quartum est tẽporis pręsentis vitę breuitas.
Quintum est multorum malorum mundi euasio, & vitatio, scilicet boni operatione.
Sextum mundi labilitas omnia deficiunt.
Septimum est angelorum societas: quæ tali conceditur in pręsenti, & in futuro.
Octauum diaboli prauitas: quę sic operando vitatur, & superatur.
Nonum inferni vorago, quæ declinatur.
Decimum paradisi propago; quæ adipiscitur.
Vndecimum est labor breuis.
Duodecimum est vita æterna felix.
Quarta turba. Quarta turba; quæ à Christo pascitur est turba proficientium: quę graditur de virtute in uirtutem: & ista est turba; quę sequitur Christum. Istam turbam pascit pane quotidiano: Ioan. 6. quem petimus à Deo nobis quotidie dari, scilicet suę gratiæ singularis: quia Deus (teste Apostolo) operatur in nobis, & velle, & perficere pro bona voluntate. Philip. 2. Gratia ista, & panis est diuinum adiutorium ad proficiendum. Christus hanc turbam septemplici cibat pane: quia septem modis nos adiuuare dignatur.

Primo inspiratione interna.
Secundo exemplorum ostensione, ostendens per exempla sanctorum; quomodo est in bono proficiendum, & prosequendum.
Tertio gratię subministratione.
Quarto scripturę sanctę lectione: in qua inuenitur omnis ad virtutes profectus, & ascensus.
Quinto fraterna alloquutione: ipse dulcis dominus in suo sancto euãgelio tibi pandit qualiter proficere habeas, & debeas.
Sexto conscientiæ incitatione, sinderesi assidue mouet, & ad bonum prosequendum impellit.
Septimo iudicij sui comminatione. Qui per, totam diem non laborant, & possunt, non accipiunt præmium.
Pisces vero sunt sui auxilij, à nobis ex se nunquam subtractio: & assidua incitatio, & exercitatio dicens. Surgite, & orate &c. Quibus panibus hæc turba cibata à Christo duodecim cophini colliguntur. Quia qui cupit in bonũ proficere, Christum optet super omnia sequi: quem cupienti prosequi se Christus in duodecim prætendit imitandum, videlicet.
Primo quo ad mundi abdicationem: quia sic Christus nihil habuit. Vulpes foueas habent, Matth. 8. & volucres cęli nidos: filius autem hominis non habet, vbi caput suum reclinet.
Secundo quo ad sui abnegationem, ipso dicente. Si quis vult post me venire, abneget semetipsum &c. Matth. 16.
Tertio quo ad carnis macerationem: quam ostendit in sui circuncisione: progressu ad Aegiptum: & continua laboris, tam in discurrendo, quam prędicando assumptionem.
Quarto quo ad pœnitentiæ exhibitionem: volens enim pœnitentiam prędicare, primo ipsam exercuit in deserto quadraginta diebus, & noctibus ieiunando. Matth. 4.
Quinto quo ad patientiæ susceptionem omnia ipsum vilificantia, & dicta sunt, & facta: & iuxta dictum Petri. Cum malediceretur, non meledicebat: cum pateretur, non comminabatur &c. 1. Petri 2.
Sexto quo ad exercitium, & operatione psal. Operatus est nostram salutem &c.
Septimo quo ad obedientiæ subiectionem. Fuit obediens patri, matri, Ioseph, & crucifixoribus.
Octauo quo ad humilitatis perfectionem humiliauit semetipsum, & quantum, & quomodo? exinaniuit semetipsum &c. Philip. 2.
Nono quo ad virtutum induitionem, & perceptionem. Ipse est dominus virtutum. In vicius relucet paupertas, temperantia, prudentia, iustitia, fortitudo, puritas, & sic de alijs virtutibus: vnde per eminentiã dicitur à psal. Dominus virtutum.
Decimo quo ad orationem (teste euangelio) dimittebat turbas, & ibat ad orandũ in de-

sertum locum:& pernoctabat in orationibus. Vndecimo quo ad totalem sui mortificationem. Sicut ipse per passionem fuit totaliter in corpore extinctus: sic talis moriatur totaliter mūdo,& Christo cum Apostolo Paulo viuat. Duodecimo quo ad cælestium meditationē. Iesus quotidie docebat Apostolos de regno Dei. Hæc sunt illa, in quibus cupiens ad profectum spiritus peruenire: debet Christum conari prosequi; in quibus vita Christi summarie consistit. Quia ergo ex præfatis septem homo incitatur ad proficiedum in bonum, Christus se eidem ostendit bonum haberi,& ad ipsum proficere habito ipso Christo per imitationem: quia sine me (inquit) nihil potestis facere. Quibus per gratiam Christi habitis, in tali proficiente reperiuntur præfata duodecim, quæ velut fragmenta panis Christi duodecim cophinos colligendos omni se exponunt. O quot, & quanti cophini, idest fructus ex ista imitatione Christi colliguntur. Respice sanctorum ipsum imitātium vitas. Quorū omnium virtutum dona merita, & gratiæ ab arbore Christo, & vitæ emanarunt. *Ioan. 15.*

Quinta turba. Quinta turba, quam pascit Christus est agonizantium, idest contra diabolum dimicātium: & hæc est turba, cui miseretur Christus; quæ est sine pastore: nisi ipsam Christus sua pietate regeret contra diabolum, ac defensaret. *Matth. 10.* Sed hanc turbam diabolus, quantum in se est, pascit pane tribulationis,& aqua angustiæ potat. Quia ipsam multipliciter temtationibus quatit,& vexat. *3. Reg. 20.* Habet enim mille artes ad tētandum. Sed duos principes habet singulares, & amicos, scilicet carnem, & mundum, cum quibus contra bonum agere volentes dimicat continue. *Mundus,& caro sunt diaboli præcipui amici.* Caro enim pugnat delectationibus sensualibus; pulchritudinibus corporalibus, otiositatibus, & quandoque aduersitatibus corporalibus. Mūdus pugnat diuitijs, honoribus, statibus, & sic de similibus. His duobus instrumentis, idest principibus, quasi omnes diabolus superaret, & vinceret, nisi Christus turbam hanc agonizantium suo pane, idest auxilio,& sua proiectione cibaret, & defenderet. Hic est panis, de quo dicit psal. Panis cor hominis confirmat. Sed hic panis est septuplex: quia Christus dimicantes contra diabolum multis vijs adiuuat: ut sic agonizantes vincant. *Auxilia qbus Christus dimicātes contra diabolum adiuuat.*

Primum est suæ gratiæ præ solito impensæ. Hanc dedit Apostolo dicens. Sufficit tibi contra stimulum &c. Paule gratia mea. *2. Cor. 11.*

Secundum est suæ citharæ pulsatio. Dauid.i. Christus citharam idest suam passionem ad mentem talium adducendo: spiritum nequā expulit, vt habetur. *1. Reg. 18.*

Tertium est capitis serpentis contritio. Mulier idest sensualitas, siue ratio conterere debet caput serpentis iuxta documentum Dei. Caput cōteritur, idest superbia per veram humilitatem, humilitate enim diabolus vincitur,& temtatio superatur: prout abbas Antonius de cœlo accepit, vt eius pandit legenda. *Gen. 3.* Caput etiam serpentis cōteritur, si principio tentationis eius viriliter resistatur, ut dicit Gregorius. Et psal. Beatus, qui tenebit,& allidet paruulos suos ad petram, idest Christum: vt omnem confidentiam in eum proiiciat. Nā ipse est, qui pugnat pro nobis: vt habetur. *Exo. 14.* Si Deus pro nobis: quis contra nos? *Rom. 8.*

Quartum est suæ sapientiæ infusio,& largitio. Facit enim te conoscere diaboli insidias,& laqueos. Sapientia vincit malitiam. *Sap. 8.* Sapientia Christus diabolum superat,& expellit. *Matth. 4.*

Quintum est diuina confortatio. Dominus mecum est, quasi bellator fortis, idcirco, qui persequuntur me, cadent,& infirmi erunt. *Hiere. 20.* Dominus dicit Iosue. Confortare, & esto robustus. *Iosue 1.* Et sic dicit Danie. *Dan. 10.*

Sextum est refrænatio virium demonum. Diabolus Iob uoluit ad libitum impugnare, & quantum potuit: sed Deus sibi hoc non permittet vos tentari supra id, quod potestis: sed faciet cum temtatione prouentum &c.

Septimum est angelorum custoditio psal. Angelis suis Deus mandauit de te: vt custodiant te &c. Dominus misit angelum Raphaelem: vt Tobiam custodiret,& liberaret à demone nomine Asmodeo &c. *Tob. 8.* Eliseus loquens de Angelis missis ad sui custodiam, inquit puero suo. *4. Reg. 6.* Noli timere: plures enim nobiscum sunt, quam cum illis. Ecce his septem modis, quasi septem panibus dominus adiuuare agonizantes contra diabolum, & pascere dignatur. Addit etiam duos pisces: quorum. Primus est indefinens Dei protectio (dicente Isa.) Ne timeas; quia ego tecum sum. *Isa. 30.* Secūdus est prouentus,& vtilitatis ex tentatione consideratio: de qua statim dicetur in collatione, ex isto pane duodecim cophinorum. Quæ si diligenter meditetur, subire libenter facit omnem temtationem,& ferre gratulabunde. Præfatis ergo hac turba cibata à Christo duodecim cophini ex fragmentis huius panis colliguntur: quia duodecim bona homini ex tentatione, & eius superatione proueniunt.

Et primum est eruditionis. Qui non tentatur pauca recognoscit, habetur. *Eccl. 34.* Hæ sunt gentes, quas reliquit Dominus, vt in his erudiret Israelem. *Iudicum 3.*

Secundum humiliationis. Gregorius. Dum vitia nos tentant. Proficientes in nobis virtutes humiliant. Paulo tentatio carnis data est ad humiliationem. *2. Cor. 12.*

Tertium negligentiæ,& torporis expulsionis, glosa super psal. Proba me domine, & tenta me. Ideo dicit tenta: quia nisi tentaret, negligentes essemus.

Quartum ad virtutem additionis. Sene. Multum

tum addicit sibi uirtus lacessita.
Quintum in bono sui conseruationis. Gregorius. Nisi psalmista per tribulationes se melius seruare noscet, non diceret. Proba me domine, & téta me. Idem. Cum tentamur vitijs; diuina dispensatione nobiscum agitur; ne vir tutibus, quibus proficimus extollamur. Apo-
1. Cor. 12. stolus dicit. Ne magnitudo reuelationum extollat me; datus est mihi stimulus carnis meę Angelus sathanæ &c.
Deut. 13. Sextum virtutis hominis notificationis. Tentat nos Deus noster, vt palam fiat vtrum diligamus eum, an non.
Thob. 2. Septimum populi ædificationis. dicitur, ꝙ hãc tentationem dominus permisit illi euenire, vt posteris daretur exemplum patientiæ eius.
Octauum honorationis. Christus dixit Anto
Nota. nio. Quia mirabiliter dimicasti, in toto orbe faciam te nominari.
Nonum quietationis. Ex tentatione prouenit quies tentato: quia amplius ab illo; quem superat non inquietatur, prout dicit Origenes.
Decimum securationis, & sequitur ex promisso.
Vndecimũ est Dei glorificationis. Psal. Eruã te, & honorificabis me.
Iacobi 1. Duodecimum est coronationis. Beatus vir, qui suffert tentationem: quoniam cum probatus fuerit accipiet coronam vitæ, quam repromisit Deus diligentibus se. Ex quo patet quomodo Dñs Iesus quintam turbam cibat.
Sexta turba. Sexta turba est deuote viuentium, & de hac di
Matth. 21. citur, ꝙ sternit vestiméta sua, id est omnia sup ponit diuinæ voluntati, & seruitio Christi. Hanc autem turbam Dominus noster Iesus
Ioan. 6. Christus pascit panæ vitæ, id est seipso. Quia ipse est; qui de cœlo panis vitæ descendit. Et hoc in sacramento facit sui corporis, & sanguinis præciosi quottidie, in sacramento altaris fideles reficiendo, & cibando. Et quia de hoc plene dicetur conformitate prima, tertij libri; hic succincte aliqua tangam. Hoc admirando pane, & stupendo dominus cibando nos, vult, ꝙ in comedendo ipsum septemplici pane, id est septem considerationibus primitus cibemur, & reficiamur.
Prima, firmissimę credulitatis, vt vbi dato, ꝙ ratio non suppeteret: quæ tamen adest; nihilominus credatur veraciter ipsum esse Dominicum corpus, & sanguinem suum.
Secunda vt diligenti attentione attendantur intrinseca mira alias intra huius sanctissimi panis vitæ, vt corpus, & sanctissima anima, cũ Domini diuinitate credatur, & veneretur, & de alijs in hoc sacramento contentis: De quibus loco iam præfato plenius dicetur.
Tertia cum omni supplici reuerentia hoc altissimum sacramentum veneretur, tractetur, & sumatur.
Quarta vt summo stupore attendat; quæ in isto sacramento fiunt, & facta sunt: vt tam vilis substantia, vtpote panis insensibilis, & vini, in corpus Dominicum transeat, & sanguinem, & sic de alijs. Et hoc totum fit pro hominis vtilitate, & commoditate.
Quinta largitatis diuinæ penset magnitudinem, & motiuum: quia non partem; sed totum Christus se nobis tradit, & exhibet.
Sexta vt cogitando, ꝙ hic est panis Angelorũ datus hominibus; cogitet quanta est dispari tas inter suscipientes: vtpote inter beatos, & viatores, electos, & peccatores: ac persumptionem huiusmodi cibi: sicut par efficitur cœlestibus; sic & in alijs velit esse conditionibus.
Septima, vt quancunque contingat ad huius cibi refectionem adire: quia hic cibus non trahitur in substantiam manducantis: sed manducantem potius trahit in suam copulationem, & adhæsionem, studeat se taliter disponi: vt merito, sicut membrum verissimum, & saluberrimum; ac per omnia Christo conformet; quem sumit inueniatur. Et sic huius cibi sumptio non ad iudicium erit, & condemnationem: sed potius ad auxilium in præsenti, & gratiam, & in fine, sumentis fœlicissimam consumationem. Et tali, præfatis panibus di- Nota.
uersarum meditationum cibato, duodecim cophinos, Christus proponit; ex sui corporis sumptione: quia duodecim fructus digne percipienti largitur. De quibus in his versibus datur notitia.
Inflammat, memorat, sustẽtat, roborat, auget.
Hostia spem purgat, reficit, vitam dat, & vnit.
Confirmatque, fidem munit, fomitemq; remittit. De his plene vide libro 3. conformitate prima. Sic ergo patet quomodo Dominus Iesus Christus sextam turbam. s. deuotorum hominum pascit, & cibat.
Septima turba, quam Dominus Iesus Christus Septima turba.
pascit, & cibat est turba cõtemplantium. Quæ turba venit audire Iesum. s. mirabilia in con- Matth. 20.
templatione facientem, & mirabiliter ipsam pane; qui de cœlo descendit, reficientem. Sed hic contemplationis panis non datur, nisi à Deo, & domino nostro Iesu Christo: quia præparatiua, conseruatiua, & quę ipsa obtinentur à Domino Deo tribuuntur. Panis iste septiformis; quo Dominus hãc turbam cibat quo ad præparationem, est iste.
Primus est vitæ actiuæ exercitatio, cum finis actiuæ (dicentibus doctoribus) sit vita contẽplatiua. Absalon duobus annis stat in Hierusalem, & faciem regis non videt, quia prius in 2. Reg. 14.
actiua debet homo stare, & demum ad hanc transire. Moyses prius descendendo peragebat; quæ erant populi, & deinde alta Synai ad contemplandum Deum ascendebat. Ipse idẽ prius oues pascit, & demum desertum intrãs, & montem conscendens Deus audit ad se loquentem, vt patet.

Secundus

Secundus panis est cordis mundatio. Aaron sancta sanctorum non intrabat: nisi prius lo-
Matth. 5. tus, & mundus. dicit Saluator. Beati mundo corde; quoniam ipsi Deum videbunt, Aegyptiaca prauitate, & macula dimissis, deserta intrat Israeliticus populus, audit Deum, & videt eius magnalia. Exodi quasi per totum.

Tertius panis est à consortio hominum remotio, & solitudo. Eliæ apparet Angelus in solitudine, & ab omnibus sequestrato in monte
3. Reg. 20. Oreb. Cum enim secundus, & tertius gradus contemplationis fiat in imaginatione, & in intellectu, oportet ab omnibus sensibus separatum esse: prout dicit Augustinus super Gen. 12. ad litteram.

Quartus panis tribulationis amplexus lætificus, & cum gaudio perceptus. Stephanus in tribulatione positus, vidit gloriam Dei. Ioan-
Act. 7. nes Euangelista in Pathmos insulam relegatus, vidit visiones Dei, prout dicit liber Apoc.

Quintus panis silentij custoditio. Magdalena condemnata à Pharisæo tacet. Sic etiam inter-
Lucæ 10. pellata à sorore apud dominum. Condemnata pro effusione vnguenti à discipulis, tacet:
Matth. 27. & sic peragendo ad pedes sedet Iesu, & eius
Tren. 3. verbum audit. Bonum est præstolari cum silẽtio salutare Dei nostri.

Sextus panis est mortificatio hominis. Adam
Gen. 2. dormit cum vidit mirabilia. Sic, & Iacob cum videt scalam: cui dominus stat innixus.
Gen. 27. Septimus panis est sacra, & indesinens oratio.
Lucæ 3. Iesu orante aperti sunt cœli. Oratio enim est eleuatio mẽtis in Deum, vt dicit Augustinus.

Sed his panibus addũtur duo pisces quorum primus est Dei pro impẽsis collaudatio. Psal. Sacrificium laudis honorificabit me, & illic iter est; quo ostendam illi salutare Dei: Secũdus est sub omnibus humiliatio. Bernardus. Superbo oculo Deus non videtur. Qui se humiliat; ad hunc contemplationis apicem subleuatur: vt pie creditur in Maria matre Domini esse factum: His igitur panibus, & piscibus reficitur à Christo turba contemplantium: quibus in apice constituta contemplationis, & pane hoc cęlesti, idest cœlestibus concesso cibata: Dominus vult, ꝙ de fragmentis huius panis duodecim cophini colligantur: quia dominus ostendit tali quanta sit excellentia huius panis: ab alijs præcedentibus. Panis hic contemplationis est.

Primo melior: quia Deo intendit: præcedentes vero sibi, vel proximo.

Secundo clarior. Lya. Lippis oculis: sed Rachel, i. contemplatio facie decora.

Gen. 30. Tertio pulchrior; quia facies eius decora canticorum. 2.

Quarto, securior ad comedendum: omnes enim contemplationis semitæ sunt pacificæ.

Prou. 3. Quinto quietior. Maria domi sedet; sed Martha solicita est.

Sexto iocundior. Augustinus dicit exponens illud. Martha Martha solicita es: intenta Lucæ 10. De vita cõtẽplatiua. erat Martha quomodo pasceret dominum. Sequitur. A Martha conuiuium domino parabatur: in cuius conuiuio iam Maria iocundabatur.

Septimo permanentior, & diuturnior. dicit de Lucæ 10. hoc pane dominus. Maria meliorem partem elegit: quia non auferetur ab ea in æternum.

Octauo deuotior. Nã panis est vnctionis. Maria vnxit caput, & pedes domini.

Nono est familiarior. Ioannes Euangelista fa- Lucæ 7. miliarior cæteris Apostolis Christo fuit: per Matth. 26. quem (Augustino teste) vita contemplatiua designatur.

Decimo preciosior. Vnde omnia; quæ desiderantur huic non valent comparari. Insuper rarior: quia in paucis inuenitur.

Vndecimo cœlesti similior: sicut contemplatiua vita vitæ cœlesti similior reperitur.

Duodecimo: quia panis iste optatione debet esse optabilior, vt finis præ alijs; quia cuncta fieri debent, vt ad hanc vitam quis in præsenti perueniat, & demum in futuro. Ecce cophini; qui ex fragmentis huius benedicti panis colliguntur. Et sic patet quomodo Dominus dictam turbam pascit.

Octaua, & vltima turba est in patria residen- Octaua turba. tium. De qua dicitur, quod ipsam dinumerare nemo poterat. Sed hanc dominus pascit Apoca. 7. (iuxta dictum Psal. pane Angelorum: quia vita angelica omnes sancti pascuntur in patria; qui angelis sunt similes gradu, & beatitudine. Sed quia de huiusmodi pane, quo nutriuntur, dicetur libro. 3. conformitate. 28. quãdo erit sermo de gloria Christi; & beati Francisci, Panis beatorum qui sit & quotuplex. hic tangam de ipso succincte. Iste panis, quo in patria viuitur, & si sit ipsa sancta trinitas Pater, & Filius, & Spiritus sanctus: cum ipsarum personarum trium visione, fruitione, tentione, ac omnium optatorũ, & optandorum adeptione, & sic septuplex perficitur panis iste, id est beatitudo principalis in patria residentiũ: attamem panis ipse, idest actus ipse beati circa Deum sibi beatifice obiectum, & præsentatum, erit septuplex: quia septem notabilibus conditionibus ordinatus.

Primo erit inexcogitabilis: quia non potest cogitari, vt quis videat, sicuti erit, Deum, & creatorem.

Secundo inuariabilis, idest semper erit actus circa idem obiectum, & si forte non idem omnino actus. Quia Augustinus sub dubio dicit. Fortasse non erunt ibi volubiles cogitationes &c.

Tertio incircumuelabilis; quia nulla macula obfuscabit: quin semper Deus videatur, & ea, quæ sunt de essentia suæ beatitudinis.

Quarto irremissibilis: quia actus ille nunquã diminuetur: sed semper stabit vniformis.

Quinto interminabilis: quia nunquam finietur.
Sexto insatiabilis: quia nunquam satiabitur; quin Deus semper visus velit à beato videri; & semper tamen videbitur.
Septimo infatigabilis: quia nec in videndo, aut in fruendo erit labor, aut tędium. Præfatis igitur hic panis integratur. Potest etiam
Beatitudo duplex. dici, ꝙ huic benedicto pani duo pisces sunt addendi: quia duplex est beatitudo. Essentialis; quam habent nunc beati in patria residentes. Et accidentalis, quę consistit in pluribus extra visionem diuinam: quam, & si omnium adeptione beati nunc non habeant: ipsam tamẽ post iudiciũ habebunt integre, & perfecte. Quibus pane, & piscibus satiata hæc turba; habuit in cœlesti patria vltra præfata velut duodecim cophinos ex prefatis resultantes, & si ad beatitudinem accidentalem potius referenda sint, quàm ad essentialem. Et sunt hæc.
Matth. 13. Primum est pulchritudo. Fulgebunt iusti sicut sol.
Deut. 8. Secundum est plenitudo. Rerum enim omniũ abundantia perfruetur.
Apoc. 21. Tertium est valitudo. Absterget Deus omnẽ lachrimam &c.
Ephe. 4. Quartum est fortitudo. Donec occuramus in virum perfectum &c.
Quintum est quietudo. Psal. Posuit fines tuos pacem.
1.Cor. 13. Sextum est limpitudo. Videmus nunc per speculum in enigmate: tunc autem facie ad faciẽ.
Collos. 3. Septimum est dignitudo. Cum Christus apparuerit vita vestra: tunc & vos apparebitis cum ipso in gloria.
Octauum sensuum satietas psalmista. Satiabor cum apparuerit gloria tua.
Nonum est voluntatis libertas. Habebit agilitatem ad exequẽdum, & impassibilitatem ad volendum, & subtilitatem.
Isa. 32. Decimũ est securitas. Sedebit populus meus in multitudine pacis: in tabernaculis fiduciæ, & in requie opulenta.
Isa. 35. Vndecimum est iocunditatis. Lætitia sempiterna super capita eorum &c.
Duodecimum est perpetuitas; quia regnabũt cum Deo in secula seculorum. Ecce duodecim cophini, idest 12. quæ beatitudinem integrant beatorum non essentialem; sed accidẽtalem: quæ plenarie habebunt post resumptionem corporum. Et sic patet quomodo hæc vltima turba cibatur à Domino Iesu Christo. De qua cibatione: quia dicetur conformitate. 9. tertij libri; ad præsens dicta sufficiant. Ex prędictis ergo patet Domini Iesu misericordia: quia turbam pietate, & misericordia motus, & corporaliter refecit, & spiritualiter, prout indicant prçlibata. Patet ergo quomodo in ista cibatione corporali creatorem rerum se ostendit in rerum multiplicatione: gubernatorem in subuentione; recreatorem in cibatione. Ac aliquando non posse deficere: qui totus, & totaliter se domini Iesu offert manibus, & inhæret; qui sit benedictus in secula. Amen. Et sic patet prima pars declarata, videlicet. Iesu turba reficitur.

EXPOSITIO SECVNDAE PARTIS, Fructus 12. & conformitatis secundi libri, videlicet. Franciscus ministrator.

LAVDATA, & commendata in prima parte huius duodecimæ conformitatis pietate, ac misericordia Domini Iesu Christi; ac ipsa tam stupendo miraculo demonstrata: videlicet tot millium personarũ cibatione: nunc consequenter restat videre, quomodo ipse benignus Dominus noster Iesus Christus in hac virtute similem beatum F. sibi reddidit, & conformẽ. Circa cuius partis expositionem erunt duo breuiter vidẽda. Et primum. Quomodo B. Fr. Christo in affectu pietatis, & misericordiæ fuit similis. Secundum, quomodo in affectu largitatis fuit sibi conformis de paucis multos cibando.
Circa primum sciendum est, ꝙ beatus F. se habere ingenitam misericordiam, & pietatem multipliciter ostendit.
Primo vt dicit legenda trium sociorum, & legenda maior parte prima. Inerat namq; Francisci præcordijs diuinitus indita quædam ad pauperes miseratio liberalis: vt largus esset in dando cuilibet. Ad seipsum conuersus aliquando inquit. Ex quo largus es, & curialis apud homines; à quibus nihil recipis; nisi fauorem transitorium, & inanem; iustum est, vt propter Deum; qui largissimus est in retribuendo, pauperibus, sis curialis, & largus. Libenter igitur ex tunc videbat pauperes tribuens eis eleemosynas affluenter. Vnde semel cum negociationis intentus tumultibus pauperem petentem eleemosynam vacuum repulisset: statim ad cor reuersus cucurrit post ipsum, & eleemosyna sibi data promisit domino Deo; ꝙ nunquam ex tunc si possibilitas afforet petentibus pro amore Domini se negaret. Quod promissum vsque ad mortem seruare non destitit.
Secundo patet misericordia beati Francisci, & miseratio in militis induitione: de qua in prima parte maioris legendæ habetur: ꝙ ipse beatus. F. decentia; quæ sibi de nouo præparauerat indumenta; militi pauperi: quem reperit male vestitum pro miseratus affectu dedit, & se nudato vestiuit.

Tertio patet ex panum in mensa positione. Ex legenda trium sociorum. Nam patre absente, & ipso solo cum matre remanente, mensam implebat panibus, & cum à matre interrogaretur de causa; respondit, quod hoc faciebat pro eleemosynis dandis pauperibus: eo quod proposuerat omni petenti pro Deo eleemosynas elargiri. Quo audito mater eum diligens, in talibus tollerabat.

Quarto patet ex leprosorum benefica visitatione. Visitabat enim in habitu seculari adhuc existens (vt dicit prima pars maioris legendę) leprosorum domos eis beneficia pietate humilitatis, & humanitatis obsequia præstando, liberaliter eleemosynas errogando, & cũ multo compassionis affectu manus eorũ osculando, & cęt.

Quinto omnium rerum sibi obueniẽtium largitione. Vt enim in octaua parte maioris legendæ dicitur, nulli rei prorsus parcebat; nec mantellis, nec tunicis, nec libris: quin omnia hæc, dum posset, vt pietatis impleret officiũ, indigentibus largiretur.

Sexto patet ex affectu compassiuo ad omnes miseros, vt enim dicitur in octaua parte maioris legendæ: afflictis qualicunque molestia corporali mira compassione, & teneritudine condescendebat: si quid penuriæ, si quid defectus in aliquo cerneret, pij cordis dulcedine regerebat in Christũ. Sane clementiam habebat ingenitam: quam super infusa Christi charitas duplicabat. Itaque liquescebat animus eius ad pauperes, & infirmos, & quibus non poterat manum, exhibebat affectum.

Septimo patet ex rerum intrantium distributione. Volebat enim, quod intrantes ordinem sua pauperibus errogarent dicens. Si vis Christi pauperibus iungi: mundi pauperibus tua distribue. Et sic fecerunt fratres antiqui, vt patet de fratre Bernardo de Quinta valle. Fratre Petro Cathanij, & sic de alijs, prout dictũ est libro primo conformitate octaua. Et libro isto secundo conformitate sexta. Vnde vt habetur in legenda maiori, parte septima. In Marchia quendam repulit ab ordinis ingressu, qui sua non pauperibus; sed parentibus dederat.

Octauo patet ex rerum sibi datarum procuratione. Multoties non pro se; sed pro alijs procurabat: ac quæ acquisierat dabat. s. pannum, mantellos, panem, & vinum. prout sexta conformitate huius secũdi libri est dictum. Panem, & vinum mendicatum ab ipso latronibus misit, prout conformitate vndecima primi libri est dictum; in tractatu de prouincia sancti Francisci.

Nono patet ex singulari dilectione ad animas Christi sanguine precioso redemptas. Nam (vt dicitur in octaua parte legendæ) cum cerneret inquinari aliqua sorde peccati: tãta miserationis teneritudine deplorabat: vt eas quasi mater in Christo quotidie parturiret. Et hac de causa prædicatores verbi Dei; qui lingua, & vita ad pœnitentiam peccatores inducerent, omni reuerentia honorandos censebat: & eos omni benedictione accumulabat. Et oppositum peragentes suæ maledictionis vinculo, & totius cęlestis curiæ innodabat: prout dicit octaua pars legendæ maioris.

Decimo patet ex creaturarum vocatione, vt dicit octaua pars legendæ maioris. Consideratione quoque primæ originis omnium abundantiori pietate repletus: creaturas quantũlibet paruas fratris, vel sororis appellabat nominibus: pro eo, quod sciebat eas vnum secum habere principium.

Vndecimo ex creaturarum irrationabilium ad ipsum amore. Nam animalia bruta, volatilia, natatilia, atque animalia immitia (prout dictum est conformitate secunda huius libri secundi. Et habetur in octaua parte legendæ maioris) vt ad pijssimum & misericordissimum accedebant, stabant, & nullatenus abibant: etiam dimissa in propria libertate. Beatus enim. F. tantæ dulcedinis fuit, vt ferocia domando domesticaret: siluestria mansueta doceret, & brutorum naturam homini iam lapso rebellem, ad sui obedientiam inclinaret.

Duodecimo ex benigna ad fratres condescensione, vt supra patuit de fratribus altero præ debilitate deficiente: altero infirmo ex vuarum comestione sanato, & de puero; qui ex terrore visionis semianimis iacebat: ipsum. n. in vlnis vt propriam ouiculã portauit ad cellam. Multa alia possent adduci de pietate B. Fr. & sua misericordia, & quia multa sunt tacta in præcedentibus conformitatibus istius libri secundi: ideo ad pñs non repeto: quia præfata satis ostendunt quomodo beatus. F. in pietatis, & misericordię affectu fuit Christo similis; quod erat primum videndum.

Videndum est ergo quomodo in cibatione multorum meritis beati. F. à Deo facta; fuit ipsi domino nostro Iesu Christo conformis.

Et primum hoc ostendens est id; quod habetur in principio quartæ partis legendę maioris. Nam confirmatione prima regulæ habita cum versus vallem Spoletanam cum vndecim socijs suis reuerteretur: & iam lassati essent ex diuturnitate laboris, & esurientes in quodam loco substitissent, cum omnis via, & modus eis deesset; quibus sibi possent prouidere: statim affuit diuina prouidentia. Subito enim apparuit quidam homo afferens panem in manu: quem pauperculis Christi dedit, subitoq; disparuit, incognitus: vnde venerit, vel quo ierit. Quod cernentes socij beati. Fr. magis dono liberalitatis diuinæ: quàm cibo carnis propriæ sunt refecti.

Secundum id ostendens, & declarans est, quã

do

do capitulum generale celebrauit in planitie Asisij apud sanctam Mariam de Portiucula; vbi (vt dicit prima pars legendæ maioris) licet esset omnium necessariorum penuria: fratrumq; multitudo vltra quinq; millia: diuina tamen opitulante clemētia, & victus sufficientia affuit, & salus corporalis concomitata; ac spiritualis iocunditas super omnia affuit inter eos. Et quia non aliter tangit dicta pars hoc insigne miraculum, antiqua legenda hoc refert in hunc modum. In quodam generali capitulo, quod Beatus Fran. apud sanctam Mariam de Angelis celebrauit, congregati sunt ibi vltra quinque milia fratrum: & sicut alibi habetur quingenti fuerunt ad profitendum
Nota. nouitij. Cui capitulo etiam affuit sanctus Dominicus pater ordinis Prædicatorum cum septem fratribus. Affuit etiam dominus Vgolinus Cardinalis: qui fuit tunc protector ordinis, & postea (vt beatus Fran. eidem prædixit) Papa Romanus, vocatus dominus Gregorius nonus: qui Beatum Fran. ascripsit catalogo sanctorum. Et cum curia Papæ, tunc esset Perusij, dictus Cardinalis studiose venit Asisiū: & omni die veniebat ad videndum beatum Fran. & quandoque cantabat missam: quandoque prædicabat: & faciebat sermonem fratribus. Cum autem veniebat visitare illud sanctum collegium: & videret illos in campo turmatim ad 60. ad centum ad 300. sedentes in colloquutione diuina, aut in oratione; & lachrimis; aut in exercitijs: & cum tanto silentio, quòd nullus penitus erat rumor, vel strepitus, admirans de tanta multitudine, vt castrorum acie ordinata: cum lachrimis, & magna deuotione dicebat: Vere castra Dei sunt hæc. Non enim audebat aliquis inter eos fabulas dicere, seu truffas: sed ubicunque congregabantur; vel orabant, vel plorabant, vel aliqua de salute animæ loquebantur. Et habebant ibi in campo loca distincta per turmas de caricis in circuitu, & supra. Vnde propter hoc vocatum est capitulum illud de caricis: Lecti vero erant terra nuda, vel modica palea. Ceruicalis autem lapides, vel ligna. Propter quod erat cunctorum tanta deuotio; quòd ex curia Domini Papæ ibi propinqua multi Comites, & Barones, Duces, & milites: Cardinales etiam cum episcopis, & clericis personaliter: & nobiles cum popularibus concurrebāt, vt viderent tam sanctam multitudinem, & humilem congregationem: quam mundus de tot sanctis hominibus nunquā simul, & semel habuit similem: ad videndum etiam venerabile caput ipsorum beatum Fran. qui tam pulcram prædam mundo rapuerat: & tam deuo-
Nota. tum gregem ad pascua Christi dirigebat. Congregatis autem omnibus surrexit sanctus pater pastor, & venerabilis Dux Frācisc⁹: & in feruore spiritus illi beato gregi verbum vitæ proposuit voce altisona, & tubali; quam sibi diuinus spūs infundebat. Et illud thema proposuit. Magna promisimus, maiora promissa sunt nobis: seruemus hæc: aspiremus ad illa; breuis voluptas: perpetua pœna: modica passio: gloria infinita. Et super hæc deuotissime prædicans, hortabatur omnes ad pœnitentiam, & obedientiam sanctæ matri ecclesiæ; ad suauitatē charitatis fraternæ: ad orandum pro vniuerso populo Dei: ad patientiam in aduersis: ad munditiam, & castitatem angelicam: ad pacem, & cōcordiam cum Deo, & hominibus: ad humilitatem, & mansuetudinem cum omnibus: ad mundi cōtemptum; ad feruentem zelum euangelicæ paupertatis: ad sollicitudinem, & vigiliam sanctæ orationis, & diuinæ laudis: ad iactandum totam curam animæ, & corporis in pastorem bonum, & nutritorem animarum nostrarum, & corporum dominum Iesum Christum benedictū. Et propter hoc melius obseruandum, præcipio vobis fratribus omnibus hic congregatis, in meritum obedientiæ salutaris; quod nullus curam, vel sollicitudinem aliquam habeat de aliqua re comestibili, aut potabili; aut de alijs quibus alijs necessarijs corporum; Sed solum intendatis orationi, & laudi Dei, omnem curam proicientes in Christum: quoniam ipsi est specialis cura de nobis. Et ita fecerunt omnes hylari animo ad orandum currentes. Sanctus autem Dominicus, qui ad hoc præsens erat, admirans de mandato, quod fecerat Beatus Fran. & reputans eum indiscrete procedere, eo quod præcepit in tam magna multitudine, vt nullus haberet curam de rebus necessarijs corpori; existimabat in tam magna multitudine inconuenientiam debere contingere: sed dominus Iesus Christus volens ostendere, quòd ipse singularem curam gereret de tam caris ouibus, & suis pauperibus, statim inspirando facta est manus domini super Perusinos, Spoletanos, Fulginenses, Spellenses, Asisinates, & cunctas circum adiacentes ciuitates, & castra: & veniebant cum asinis, mulis, & equis oneratis pane, & vino, fabis, & caseo, & omnibus bonis, quibus putabant illos beatos pauperes indigere. Insuper portabant tobaleas, & vasa magna, & parua; & quicquid vtēsiliū opus esset. Et beatum se putabat ille, qui deuotius, & attentius eis seruire posset, & in omnibus illi beatæ multitudini necessaria studiosissime prouidere. Vidisses ante illū cętū sanctorū milites, & nobiles deuotissime seruiētes. Vidisses ibi clericos, & deuotos fideles more domicellorū vndiq; discurrentes. Vidisses adolescentium florida iuuentutē cū tanta instantia ministrantes; vt viderentur non pauperculis fratribus, sed Apostolis Domini nostri Iesu Christi seruientes. Quæ omnia cum sanctus Dominicus cerneret, & diuinam pro-

uidentiam vere ibi cognosceret: humiliter redarguens semetipsum de iudicio indiscretionis prædicto, quod fecerat, genuflectens B. Francisco dixit humiliter culpam suam, & ait. Vere dominus habet curã de istis sanctis pauperculis, & ego nesciebam. Vnde ex nunc promitto seruare sanctam paupertatem euangelicã: & maledico ex parte Dei omnes fratres de ordine meo; qui in ipso ordine habere proprium præsumpserint. Fuit igitur B. Dominicus valde ædificatus de fide beati Fran. & de prouidentia diuina, & copia abundantissima omnis rei: Nam sic sanctus, verus, & sapiens Deum fidelissimum aduertit in omnibus verbis suis: Quia sicut agri virgulta crescere facit Deus, & lilia; & sicut pascit cœli volatilia; sic suis pauperibus cuncta præbet necessaria.

In illo autem capitulo fuit dictum beato Francisco, quod multi fratres portabant loricam ad carnem, & circulos ferreos, propter quod multi infirmabantur, & impediebantur multi orare, & aliqui moriebantur. Vnde ipse sicut dulcissimus, & pius pater, præcepit per obedientiam omnibus; quod quicunque habere loricas, & circulos ferreos in conspectu eius deponerent. Et inuentæ sunt bene quingentæ loricæ, & circuli ferrei brachiorum, & ventris in tanta multitudine; quod fecerunt vnum magnum aceruum: qui omnia fecit eos relinquere. Post hæc sanctus pater Franciscus docens, & consolans vniuersos, & instruens quomodo depositi seculo nequam euaderent cum benedictione Dei, & sui: cunctos consolatos remisit in diuersas mundi partes.

Tertium demonstrans propositum est; de quo dicit 9. pars legendæ maioris, quod cum beatus Fran. sexto conuersionis suæ anno desiderio martirij flagrans; ad partes Syriæ ad prædicandum fidem, Saracenis nauem conscendisset; ventis contrarijs flantibus compulsus est in partibus Sclauoniæ applicare. Et cum ibi moram aliquandiu traxisset, nec inuenire nauem posset, tunc temporis transfretantem, fraudatum se à suo desiderio sentiens; nautas quosdam Anconam tendentes, vt amore Dei eum secum ducerent, exorauit. Verũ illis propter expensarum defectum pertinaciter recusantibus; vir Dei plurimum de Dei bonitate confidens, nauem cum socio latenter ascendit. Affuit quidam à Deo (vt creditur) pro paupere suo missus, qui secum necessaria victus ferens: quendam timentem Deum de naui ad se vocatum, sic alloquutus est. Hęc omnia pro pauperibus in naui latitantibus conserua fideliter, & necessitatis tempore amicabiliter subministra. Sicque factum est, vt nautis propter vim ventorum per dies plurimos nusquam applicare valentibus, omnia ipsorum consumarentur cibaria; & solę beato Francisco eleemosynæ collatæ superessent. Quæ cum essent per modicæ, tantum diuina uirtute susceperunt augumentum; ut diebus pluribus in mari propter tempestatem continuam moram trahentibus; usque ad portum Anconæ omnium necessitatibus plenarie subuenirent. Quod vidẽtes nautæ per beati Fran. merita maris, & famis pericula euasisse; Deo gratias egerunt: qui se semper in suis seruis, & amicis mirabilem ostendit, & amabilem.

Quartum referans propositũ est illud, de quo in legenda habetur antiqua. Cum enim annuatim capitulum generale apud sanctam Mariã de Portiuncula celebraretur Asisij, contigit semel post capitulum generale celebratum cũ fratre Monaldo, qui postea vidit beatum Fr. in capitulo Arelatensi prædicante beato Antonio de titulo crucis fratribus; in aere in crucis modum extẽsum benedicentem. Cum ergo cum dicto fratre Monaldo remansissent vltra triginta fratres, qui diuersas orbis partes adire debebant: Beatus Fran. volens cum eis charitatem facere, mandauit ut mensa poneretur, & mensa posita cum soli tres panes in loco essent inuenti: Beatus Fran. eos accipiẽs in manibus, gratias agens Deo, incępit frangere, & fratribus dare. Qui diuina virtute, & operatione in manibus Beati Fran. ita excreuerunt, quod de tribus panibus suffienter omnes fratres præfati sunt refecti, & plura frusta panis sunt recollecta: quam essent tres panes præfati appositi. Quod miraculum fratres cernentes, in obseruantia paupertatis, & religionis sunt feruentissime animati, cernẽtes Deũ per Beati Fran. merita eos tam stupendo, miraculo refecisse.

Quintum ostendens propositum est id, quod habetur in legẽda antiqua: Nam cum beatus Fran. ad burgum sancti Donini de Lombardia de nocte cum multis fratribus peruenisset, & ad locum fratrum diuertisset, ac famesceret una cum socijs: petijt à fratribus loci illius de pane sibi, & socijs dari. Sed cum fratres omnia quæsissent, vbi panis stare consueuerat, nec aliquid de pane reperissent, nec Castrũ, quia clausum erat, de nocte possent intrare: reuersi ad beatum Fran. responderunt de pane nihil adesse. Quod audiens Beatus Fran. dixit præfatis. Vadatis ad locum, vbi panis poni consueuit, & canistrum plenum panibus inuenietis. Qui præcepta patris implentes, cum admiratione multa canistrum plenum panibus inuenerunt. Et deferentes Beato Francisco comedit ipse cum socijs laudans Deum, & glorificans una cum ipsis.

Sextum declarans propositũ est id, quod Beatus Fran. ęgit in loco fontis Polumbæ prope Reate; vbi cum medicum sępè ad se venientem ob infirmitatem oculorum inuitari fecisset à fratribus; nec quidquã haberent, quod ei posset apponi, diuina prouidẽtia seruo suo Francisco

cisco (vt superius dictum est) præsto fuit. Pluribus alijs exemplis posset deduci, quomodo dominus Iesus beatum Fran. in cibatione multorum miraculose sibi fecit conformem, sed prædicta sufficiant. Sic ergo præfatis apparet beatum Franciscum fuisse viscerosum pietate, ac ipsius meritis, & precibus cibum Deum misisse suis fratribus, panes multiplicasse, ac panes dedisse, & cibum; vbi humana prouidentia haberi non poterat. Sic ergo prædictis apparet declaratio secundæ partis huius 12. conformitatis videlicet Franciscus ministrator.

FRVCTVS XIII. ET CONFORmitas, & in ordine 25. scilicet. Iesus vita spectabilis. Franciscus operator. Expositio primæ partis videlicet. Iesus vita spectabilis.

Ioan. 8. Psal. 27. Ioan. 1. Matth. 23. Exo. 24.

IESVS noster Saluator, & Dominus cum sit lux mundi. dominus virtutum. Nec ei datus spiritus ad mensuram, & magister verax. habitetq; in ipso omnis plenitudo Deitatis; ac consequenter sit omnis perfectionis exemplar in monte positum. Hinc est, quod vita fuit, & est spectabilis misericordia virtuosa, & imitabilis; Nec quisquam alius ab ipso, sicut nec gratia potior; sic nec vita fuit perfectior. Quo sequitur, quod si in alijs virtus aliqua veraciter fuerit, vtpote in sanctis, vel solum apparēter, & in imaginem, sicut in phylosophis, & in hominibus gētilibus, & paganis, in Christo vt in virtutum principio, & perfectionis omnis origine; omnis ornatus fuit virtutum, & cuncta ad virtutem spectantia. Et vt clarius idipsum inspiciatur videndum est.

Primo de virtutibus, quibus multi homines vsque in hodiernum diem commmendantur.

Secundo de domini Iesu virtutibus, & tunc apparebit, quod Christus vt homo, est dominus virtutum.

Et pro primi euidentia est aduertendum, quod de hominum virtutibus cōtingit loqui dupliciter. Primo de hominibus quos sacra scriptura, & fides catholica virtuosos appellat. Secundo de his, quos Gentiles floruisse virtutibus censuerunt. *(Scriptura sacra varios, & quos de virtutibus cōmendat.)*

Quantum ad primum scriptura sacra diuersos de virtutibus varie commendat.

Adam primum patrem omnium commendat de omnium notitia, & cognitione. Nomina omnibus animalibus vt ipsorum notitiam habens imposuit. Gen. 2.

Abel de innocentia; quia innocenter occisus. Gen. 4.

Enos de humili ad Deum supplicatione. Incæpit, enim inuocare nomen domini.

Enoch de Dei amicitia, Ambulauit cum Deo, & Deus eum tulit. Gen. 5.

Noe de iustitia. Nam fuit vir iustus coram domino. Gen. 6.

Abraham de obedientia. Mādato domini de terra sua exiuit, & filium immolare Deo voluit. Gen. 12. Gen. 22.

Isaac de meditatione; in agrum ad meditandum exibat. Ge. 24. 31.

Iacob de solicitudine. A cuius oculis somnus fugiebat. Gen. 31.

Ioseph de carnis continentia. Commisceri enim cum vxore domini sui negauit: ipsa eum ad hoc petente, & cogente. Gen. 39.

Moysen de mansuetudine. Aron de deuotione. Stans enim inter mortuos & viuentes deprecatus est dominum pro populo. Num. 12.

Phinees de zelo. Placauit enim dominum occidendo peccatores. Nu. 25.

Iosue de hostium domini prostratione. Iosue 12.

Sansonem de fortitudine. Iudic. 15.

Dauid de humilitate. Vilior fiam plusquam factus sum, & ero humilis in oculis meis &c. 2. Reg. 6.

Salomonem de sapientia, vt habetur. Vniuersa terra audire desiderabat sapientiam eius. 3. Reg. 10.

Iosaphat de religione. 2. Para. 19.

Ezechiam de dilectione ad Deum. Nam fecit quod placitum est in oculis domini. 2. Para. 29.

Manasen de pœnitentia. Egit enim valde coram domino. 2. Para. 24.

Iosiam de obseruantia mandatorum diuinorum, vt patet. 2. Para. 33.

Eliam de feruore. Fuit enim, vt facula ardens & zelo zelatus est: pro domino Deo exercituum. 3. Reg. 19. Eccl. 40.

Eliseum de mundi contemptu. Qui relictis cūctis sequutus est Eliam. 3. Reg. 19.

Isaiam de dono prophetiæ. Isa. per totum Ieremiam de compassione, vt patet. Tren. 1.

Ezechielem de mentis subleuatione. Ezech. 1.

Danielem de abstinentia. Dan. 1. Dan. 1.

Iob de patientia. Iob. 1.

Tobiam de misericordia. Thob. 1.

Oniam de clementia. 2. Mac. 3.

Hesdram de diuinę legis instructione. 1. Esdr. 7.

Neemiam de affectione bona ad populum. Neem. per totum.

Iesum Syrach de prudenti eloquentia. Eccl. per totum.

Iudam machabeum de diuinæ legis defensione, multos alios sacra scriptura commendat, vt patet in eius librorum serie; sed de præfatis ad præsens sufficiat. 1. Mac. 3.

Antiqui gentiles mirē de virtutibus quosdam suorum extulerunt, & quia Valerius Maximus de pluribus talium scribit commendando; pro præsenti nostro negocio eius dicta referam in commendationem multorum; quos laude dignos ob virtutes notauit. Hic illustris vir Valerius multos laudibus extollendo ob virtu- *(Antiqui gētiles, & qui virtutibus laudantur.)*

De antiquis Romanis dignissima.

tum probitatem: præ multis infrascriptos cõmendat: Videlicet Antiquos Romanos de parsimonia, & abstinentia. Vini vsus olim Romanis mulieribus, seu fœminis ignotus fuit, ne scilicet in aliquod dedecus prolaberentur: Quia proximus à libero patre intemperantiæ gradus: ad inconcessam venerem esse consueuit. Et subdit in alio capitulo de hominibus. Fuit etiam illa simplicitas antiquorum in cibo capiendo humanitatis simul, & continentiæ certissima index: Nam maximis viris prãdere, & cenare in propatulo verecundiæ non erat. rationem subdit. Nec sanè vllas epulas habebant; quas populi oculis subijcere erubescerent: Erantque adeo continentiæ attenti, vt frequentior apud eos pultis vsus esset, quã panis. Et subdit notabile verbum. Bonæ valetudinis eorum quasi quædam mater erat frugalitas; inimica luxuriosis epulis, & aliena nimiæ vini abundãtiæ, & ab immoderato vsu veneris auersa.

fruct. 28. in conformitate Virg.

Libro secundo de institutis antiquis. cap. 28. De patientia. Marcum Marcellum, de quo libro quarto Rubri. de moderatione capitulo octauo dicit, ꝙ cum esset Consul Romanorum sustinuit patienter, ꝙ Siculi de ipso in senatu conquererentur: ac iussos ab vrbe discedere à Leuino in consulatu collega: remanere vt suæ defensioni interessent coegit: ac sententia data à senatu contra eos in suam clientelã clementer excepit.

De animo grandi. Alexandrum commendat magnum de quo libro sexto Rubri. de grauiter dictis, aut factis dicit. cap. 12. ꝙ Alexander ita nobilem vocem edidit. Dario duobus prælijs superato virtutem eius experto; atq; ideo partem regni taurotenus monte, & filiam in matrimonium cum decies centum milibus talentum pollicente: cum Parmenion dixisset si Alexander esset vsurum ea conditione, respondit. Et ego vterer si Parmenion essem, vocem duabus victorijs respondentem: dignãq;, cui tertia sicut euenit tribueretur: atque hoc quidem & animi magnifici, & prosperi status.

De animi continentia commendat Xenocratem philosophum libro quarto rubrica tertia cap. 23. Vbi ponit ꝙ à Phryne nobili meretrice cum ipso iacente: non potuit ad libidinem adduci. Quæ derisa à iuuenibus; inquit de homine, & non de statua pignus posuisse. Nec à diuitijs regis Alexandri corrumpi potuit. Nã legatos Alexandri cum talentis eidem tradendis cum in Academia modico apparatu recepisset ad cœnam; & postero die interrogantibus legatis. Cui nam annumerari pecuniam ab Alexandro transmissam vellet, inquit: Non intellexistis me hesterna cœna ea me non indigere? Ita rex phylosophi amicitiam emere voluit: sed phylosophus Regi eam vendere noluit.

De astutia commendat Valerius Iunium Brutum libro septimo rubrica tertia de vafrè dictis, aut factis. capitulo tertio. Qui à rege Tarquinio superbo Auunculo ne interficeretur, vt frater suus, & alij: obtusi se cordis esse simulauit; ac profectus Delphos ad Apollinem Pytium cum Tarquini filijs: Cum consulentibus illis Apollinem quisnam ex ipsis regnaturus videretur; & penes quem summa vrbis Romæ potestas futura esset: cum respondisset, ꝙ is, qui ante omnes matri osculum dedisset: Brutus de industria lapsus in terram; ipsamq; cõmunem omnium matrem existimans osculatus est. Quo brutus reges expellendo vrbi libertatem primum tribuit.

De auctoritate comendat Scipionem Africanum lib. tertio rubri. 7. de fiducia sui. c. 3. de quo dicit. Quod cum ab eo posceretur ratio de quibusdam administratis, indignatus fuit, quod ab eo exigeretur, quamuis apud se haberet librum, vbi totum ratiocinium habeatur, & ait. Neque puto eo malignitatis ventum, vt de mea innocentia querendum sit: nam cum totam Africam potestati nostræ subiecerim: nihil ex ea, quod diceretur meum, præter cognomen retuli. Non ergo me punicę: non fratrem meum asiaticę gazæ auarum reddiderũt, sed vterque nostrum inuidia, magis quam pecunia locupletior est, & sequitur quod tã constantem Scipionis defensionem populus acceptauit, & cap. 7. de Scipione nasica dicit, quod plebe obstrepente inquit ipse. Tacete quæso Quirites: plus enim ego, quam vos quid reipublicæ expediat intelligo. Qua voce omnes plenè ueneration is silentio quieuerunt.

De seueritate in liberos commendat lib. 5. rubri. 8. Brutũ: qui dominationem regalem à se expulsam reducentes, summum imperium obtinens, comprehensos, proque tribunali cesos; & ad palum ligatos, securi percuti iussit. Et concludit. Exuit patrem, ut consulem ageret, orbusque viuere, quàm publicæ vindictæ deesse maluit. De Cassio idem dicit. ꝙ ob iustitiam filium occidi iussit.

De amore ad patriam comendat. lib. 5. rubri. 6. de pietate ad patriam Curtium: qui pro liberatione ciuitatis Romanę in baratrũ, quod apparuerat in medio fori: se armis indutum, & cum equo calcaribus stimulato proiecit, & continuo baratrum clausum fuit.

Comendat etiam de hoc lib. 3. rub. 2. de fortitudine. c. 2. Horatium Coclitẽ, qui impetum Etruscorum se in potestate ponẽdo sustinuit: & demum se in tiberim præcipitando euasit.

De clementia comendat. lib. 4. rubr. 8. de liberalitate. c. 5. Titum quintum Flaminium, qui rege Macedoniæ Philippo ab eo superato: omnes vrbes Geciæ, quæ sub ditione Philippi fuerunt: liberas fecit, atque immunes.

De continentia comendat lib. 4. rubr. 5. de verecundia.

recũdia.c.7. Spurinam de Tuscia; qui cum sua pulchritudine, & mira specie, quàm plurium illustrium fœminarum oculos solicitare, & viris, ac parentibus earum se suspectum esse sentiret, oris decorem vulneribus confudit, deformitatemq; sanctitatis suæ fidem: quàm formam irritamentum alienæ libidinis esse maluit.

Summa la° Gorgiæ Leontini. De sufficientia commendat.lib. 8. rub. 16. de his, quæ cuiq; magnifica contigerunt Gorgiã leontinum; qui omnes in studijs litterarum præstabat: qui primus ausus fuit in conuentu poscere qua de re, quisq; vellet audire. Cuius statuam de auro solido in templo Apollinis delphici posuerunt, cum cęterorum deauratas ad id tempus collocasset vniuersa Gretia.

De contemptu diuitiarum lib. 7. rub. 2. de sapienter dictis, cõmendat Byam, qui capta sua patria; cum quilibet onustus abiret preciosis rebus: ipse vero nihil secum ex bonis suis ferret: interrogatus cur non faceret. Respondit, ego vero sic facio, omnia enim mea mecum porto. & subdit. Pectore enim illa gestabat non oculis visenda, sed animo extimãda: quæ domicilio mentis inclusa: nec deorum, nec mortalium manibus labefactari quæruut; & vt manentibus præsto sunt: ita fugientes nõ deserunt.

De audacia cõmẽdat Pompilium. lib. 6. rub. 4. de grauiter dictis, aut factis.c. 6. Qui missus à senatu ad Antiochum regem, vt ab Aegypti, & Ptholomei recederet infestatione, & Rex occurrendo ei dexteram suam porrexisset; illi suam porrigere noluit: sed ambasiatam populi Romani exposuit: & cum diceret se cum amicis alloquuturum: Pompilius indignatus, virga; cui insistebat denotauit circulũ, dicens Antiocho. Priusquàm hoc circulo excedas, da responsum, quod Senatui perferam. Continuo Rex affirmauit fore, ne amplius de se Ptolomeus quæreretur: attamen demum Pompilius manum eius tãquam socij apprehendit. Et concludit. Quantum efficax est animi, sermonisque abscisa grauitas. Eodem.n. momẽto Siriæ regnũ terruit, & Aegypti texit.

De eloquentia comendat Demosthenem li.8. rub.7.de studio, & industria.c. 7. Qui cum inter initia iuuentę, artis, quam affectabat, primam litteram dicere nõ posset, oris sui vitiũ, tanto studio expurgauit, vt ea à nullo expressius formaretur: vocem suam exilem exercitatione assidua ad maturum, & gratum auribus sonum perduxit. Itaque alterum Demosthenẽ mater, alterum industria enixa est.

De fama comendat Metellum lib.2. rubr.5.de maiestate. Nam tantæ fuit famæ; ꝙ etsi accusatus fuisset de indebita administratione ꝓuinciæ, & cum ipse scripturam suæ administrationis monstraret in talibus: totum consilium oculos auertit, ne videret scripturam, nec tabulas. Quare non tantum in tabulis; sed in vita Metelli argumenta sincerè administratæ prouinciæ legenda subinde rediderunt.

De fidelitate comendat lib.3 rubr.8. de constantia. Blasium, qui fidelissimus Romanis fuit. nam Salapiam ciuitatem suam à Pęnorũ dominio ereptam, mira industria ipsis tradidit: Dasio socio in regimine prius inimico, demum Romanorum facto amico. cap. viij.

De fortitudine cõmẽdat lib. 3. rub. 2. multos, & præcipuè Sceuolam, qui pugnando solus contra quinque milites britannicos, fæmore vulneratus, saxi pondere contusus, galea iam ictibus discussa, & scuto crebris foraminibus assumpto, duabus loricis onustus, profundo mari se immisit. & natando euasit.

De prosperitate, & fortuna comendat lib. 6. rub.11. de mutatione morum, aut fortunæ.c. 21. Policratem Samiorum tyrannum: Cuius omnes conatus placido excipiebantur itinere: cui velle, & posse simul in æquo positum erant: annulum, quem ad experiendum fortunam in mari proiecerat, statim recuperauit pisce capto, qui eum deuorarat. Sed demum ab Oronte Darij præfecto captus, in altissimo montis vertice cruci est affixus.

De amore cõmendat lib. 5. rub. 5. de pietate ad fratres.c.4. Tiberium Imperatorem, qui tãto amore Drusum suum germanum dilexit, ꝙ audiens Ticini, vbi erat, ꝙ ipse in Germania infirmaretur: festinanter alpes, & rhenũ transgressus est: vno solo duce Antegabio cõtentus comite. Drusus vero audiens germanum suũ venire: mortali infirmitate decubans: resumptis viribus, iussit legionibus cũ suis insignijs venienti fratri occurrere, & Imperatoris honorem ei dari mandauit: eodemq; tempore, & supremæ maiestati cessit, & vita excessit.

De gratitudine cõmendat lib.5. rub. 2. de grãtis.c.14. Mitridatem regem, qui pro Leonico acerrimo suæ salutis defensore capto nauali pugna, omnes captiuos hostium permutauit: sanius esse existimans ab inuisissimis, alias villissimis circundari; quàm bene merito gratiam non referre.

De humilitate comendat.lib.4.rubr.1. de moderatione.c.1. Valerium Publicolam, qui post expulsionem regalis dominij ab vrbe, factus Consul: totum dominium regium in se translatum minuit, & temperauit: Qui domos suas diruit, quia excelsiore loco positæ similitudinem arcis videbantur habere. Et subdit, quòd quanto domo inferior, tanto gloria superior euasit.

De iudicio cõmẽdat lib.6.rub.3. de seueritate.cap.vltimo. Cambisem, qui inusitata seueritate vsus fuit. Cuiusdam enim mali iudicis à corpore pellem detractam felle, alias melle intendi; in eaque filium eius iudicaturum consedere iussit: Atroci enim, & noua pœna,

rex

rex barbarus, ne quis postea corrumpi iudex posset prouidit.
De iustitia commendat lib.6.rub.5.de iustitia cap.14.Zaleucum;qui lege condita vt crimine adulterij,reus vtroque oculo priuaretur; filio prędictum crimen committenti ipsam pęnam infligere voluit,sed instantia populi, vt indulgeret eidem: sibi primo vnum oculum, secundo filio alterum eruit. Sic se mirabili temperamento ęquitatis inter misericordem patrem, & iustum legislatorem partitus est. De pluribus alijs ibidem Valerius ponit.
De liberalitate commendat lib.4. rub.8.de liberalitate cap.vlt.cuius domus quasi quædam munificentiæ officina videbatur. Illinc enim publicis visibus apta monimenta extribuebantur;illinc grata populorum oculis spectacula ędebantur: illinc ępularum magnifici apparatus,& cũ hoc vniuersis priuatim alimenta inopia laborantibus,dotes virginibus paupertate præssis subsidia; detrimẽtorum in cursu quassatis solatia erogabantur. Hospites quoque tũ vrbanis pennatibus, tum etiam rusticis tectis benignissime excepti,varijs muneribus ornati dimittebantur. Et post molta de eius liberalitate dicta concludit: quod Gillias possidebat;quia si commune patrimonium erat. Agrigentinum Gilliam.
De studio commendat lib.8.rub.7.De studio, & industria cap.2.Catonem, qui octuagesimũ agens annum græcis litteris erudiri voluit,sic & latinas iam senex didicit.
De abiectione munerum commendat libr. 4. rub.3. de abstinentia, & continentia cap. 7. Marcum Curium, qui oblatum sibi à Samnitibus aurum, respuit dicens. Male se locupletibus,imperare,quam locupletem fieri. Et mementote me nec acie vinci, nec pecunia corrumpi posse.
De patientia commendat multos lib.3.rub.3. De patientia,& spiritualiter cap.9.Theodorũ virum clarissimum; qui tormentis diu applicitus Hieronymo tyranno consentientes,eius neci noluit reuelare.
De paupertatis amore commẽdat multos lib. 4.rub.4.Sed inter alios Valerium Publicolam; qui tantæ fuit paupertatis,& tamen Consul romanorum,vt patrimonium eius pro exequiis non sufficeret. Idem Menenio Agrippa, & de alijs dicit.
De pietate commendat lib.5.rub.1.De humanitate ac clementia. Gneum Pompeium magnum; qui Tigrani à se deuicto supplicanti; diadema,quod deposuerat reponere imperauit: æquè pulchrum esse iudicans: & vincere reges,& facere. Et subdit,quod eius pietas inhumatum eum esse non permisit.
De veracitate Attilium Regulũ; qui ad hostes infestissimos Cartaginenses ante maluit redire indubie ab eis cruciandus; quã sacramentũ frãgere,ꝙ eis dederat de sua ad eos reuersiõe.
De misericordia commendat Fabium maximum lib.4.rub.8. De liberalitate cap.2. qui vt captiuos redimeret Romanorũ; quos Anibal tenebat: fundum unum vendidit, quod habebat,& eos redemit. De mulieris, uide in conformitate uirginis.
De iniuriarum dimissione commendatur à Tullio Iulius Cęsar, qui omnium recordabatur, prӕterquam iniuriarum.
De scientia Aristoteles commendatur.
De moribus commendatur Socrates;qui maximam partem philosophiæ traxit ad mores.
De multis alijs dicit idem Valerius libro suo: sed præfata ad præsens sufficiant. Præfati ergo apud ethnicos,& paganos sunt virtute conspicui nominati: quare nullo modo ad virtutum dominum, & orignem Christum sunt assimulandi; Ratio huius est, quia cum patres veteris testamenti; sanctitate præcipui,ipsi nõ valent comparari:quare nec dicti omni gratia destituti. Quomodo possunt pagani sanctis veteris testamenti simulari, aut comparari, qui idola coluerunt non Deum; gloriam mundi, & famam totis viribus quærentes;quam illi despexerunt; gratia carentes, qua illi sunt repleti; Dei fidem seruantes, & mandata; quæ illi despexerunt:& nunc in gloria coronati in cęlo lætantur. Præfati vero in inferno cruciãtur; quare ipsorum uirtutes dici nõ possunt, fuisse veraciter:etsi umbram virtutum habuerunt vt declarat Vgo in suo didascaliõ. Sic ergo Christo eis quoquo modo comparando; etiam de ipso loquendo, vt homo est; ad iniuriam magnam esset ipsius.
Sed quia sancti veteris testamenti fuere,& virtutibus adornati;& Christus secundum corpulentam substantiam carnem traxit ex eis; videndum est si aliquo modo ipsi ualent domino nostro Iesu Christo ut homini comparari: quia ut Deo certum est,quod nullo modo. Et certe ipsi domino Iesu Christo non sunt comparandi. An sancti ueteris testamenti Christo cõparari qãt uirtutibus.
Primo, quia figuratum est potius figura: ipsi autem eius figura fuerunt, sicut ostensum est conformitate 1.lib.1.
Secundo,quia ipsi Christo spiritus non est datus ad mensuram plenus gratia; ipsi vero acceperunt gratiam pro gratia, idest partem. Ioan. 3.
Tertio,quia Christus est plenus gratia & veritate, de cuius plenitudine ipsi, & nos, & omnes accepimus. Ioan. 1.
Quarto quia ipse caput,nosque membra eius. Membra autem non influunt in caput, sed bene caput in membra.
Quinto, quia omnes saluamur per ipsum, & eius fidem;quia ipse solus est saluator noster: nam & qui præibant idest qui nos præcesserũt, & qui sequebantur, clamant. Iesu fili Dauid, miserere nobis: cuius merito nobis datur gratia,& gloria.
Sexto in ipso fuit plenitudo gratiæ; qua maiorem

rem Deus ei conferre non potuit.
Septimo, quia in eo gratia fuit creata, & increata.
Octauo, quia Deo præ cunctis creatis simul acceptior fuit; & ipse solus placauit patrem; reddendo, quod petebat à genere humano, & reconciliauit nos in suo sanguine.
Nono, quia ipse est origo virtutũ, & gratiarũ.
Decimo est Deus, & homo. Quare nullus sanctus quantumcunque magnus virtutibus, eidẽ valet comparari. Cuius enim sancti vita fuit; Discursus. in qua vt in vita ipsius Dñi nostri Iesu Christi sic apparuerit mundi despectio, paupertatis amor; pomparum contemptus; fuga omnis gloriæ; amor humilium personarum; humilitas profunda; patientia summa; dilectio feruida; pietas viscerosa: ibi fulget virtutum ornatus; fortitudo in corde; prudentia in sermone; temperantia in moribus; iustitia in operibus; zelus ad Dei cultum; solicitudo in mandatis seruandis; feruor ad animas; austeritas in viuendo; mansuetudo in conseruando; clementia in suscipiendo; benignitas in condescendendo: ibi apparet gratitudo in obsecrando; sanctitudo in perficiendo; veracitas in prædicando; efficacia in exhortando; affabilitas in proferendo; seueritas in iudicando; misericordia in indulgendo; luciditas in cognoscendo; sapientia in præcipiendo; scientia in prædicando; bonitas in exaudiendo; liberalitas in conferendo; circunspectio in præcauendo; auctoritas in efficiendo; exẽplaritas in uiuendo, & moriendo; charitas ad persequentes; stabilitas in patiendo; assiduitas in orando; omnium virtutum disciplina in terminando. Ex quibus omnibus, quæ in vita fuere domini Iesu, prout euangelia attestãtur: apparet quod dominus Iesus, est rex, & dominus virtutum: nec aliquis est eidem comparandus. Sicut ergo Christo homini, & Deo nullus homo potest comparari; sic nullus in legislatoribus ei similis reperitur. Nõn Moises; quia eo perfectior scientia; vita, gratia; meritis, populorum directione, informatione, & protectione Christus existit. Quare nec patriarcha, nec prophetia, & sic de alijs iustis in scriptura sacra expressis. Et à fortiori ei comparandus, & æquiperandus non est; ille spurcissimus hominum Maumeth saracenorum caput (vt dicunt ipsi prophetæ) qui corporis voluptatibus, vt porcus deditus, & subiectus: omni dolo plenus, & & mendacijs: non legis diuinæ, aut politicæ lator: sed deceptor mendacissimus; in omnibus suis gestis reperitur. Omnis ergo homo hunc Christum admiretur, veneretur, & imitetur: Omnis cultus deuotionis, vt Deo ei impendatur; quia ipse solus est omnisciens; omnipotẽs; omnis perfectionis exemplar, omnis gratiæ promptuarium, & origo, omnis veritatis professor, omnis vitæ spiritualis concessor, & corporalis; omnis ad beatitudinem obtinẽdam via, & ductor, omnis beatitudinis obiectum contentiuum, & bonum, omnis creaturæ principium, & finis, omnis scripturæ alpha, & ω: omnium confortator, sustentator, & vigorator; omnium concordium fidelium illuminator, & consolator, ac totius humanæ generationis honor, laus, & gloria per infinita secula seculorum amen. Sic ergo præfatis succincte apparet, quod dominus Iesus Christus præ cunctis patribus, prophetis, patriarchis, iudicibus, principibus, regibus, sacerdotibus, iustis, & ethnicis hominibus est vita spectabilis, prout dicebat prima pars huius 13. conformitatis di. Iesus vita spectabilis, & sic patet huius 13. conformitatis, prima pars breuiter declarata.

SECVNDAE PARTIS XIII. CONformitatis secundi libri, & 25. in ordine. Franciscus operator. Expositio.

PRIMA parte huius conformitatis 13. declarata, scilicet Iesus vita spectabilis; conuenienter restat elucidanda 2. pars scilicet Frãciscus operator, idest quod B. Fran. fuit vita singularis, mirabilis, & imitabilis; qa virtuosus præ alijs: vtpote operator omnium bonorum, & virtutum. Et pro istius partis declaratione duo erunt videnda: sicut vita B. F. dupliciter potest attendi. Primo in se. Secundo si fiat comparatio vitę eius ad vitam aliorum sanctorum, & perfectorum. Si vita beati Fran. in se inspiciatur, & attendatur, quod fuerit perfectissima: apparere potest ex pluribus. Et primo, vt dictum est in præcedentibus, & dicetur in sequentibus: & hoc intenditur in toto præsenti opere, videlicet probando, & declarãdo quod in 40. spiritualibus operationibus vitæ Christi; qui est caput omnis perfectionis, reperitur conformis; quare & vita beati Fran. perfectissima comprobatur.
Secundo ostenditur hoc; quia sanctum euangelium (vt præcedentia demonstrant) Beatus ipse Fran. ad litteram obseruauit; quo nihil est perfectius.
Tertio hoc apparet si specialiter ad vitam domini nostri Iesu Christi descendatur, cui particulariter inuenitur conformis. Vita enim domini Iesu etsi lata, & magna sit perfectione verbis, & exemplis: ad 12. tamen potest reduci, vt conformitate 3. lib. 3. dicetur, vt videlicet principium vitæ ipsius, & initiũ aspiciat mundi contemptum, & despectionem: Volucres cœli nidos habent: filius hominis non habuit, vbi caput suum reclinaret. Et Franciscus in Matth. 8. hoc ei se conformando; coram Christo Assisinate

nate bonis paternis, & mundanis renunciauit, nudus remanendo, & nihil habere voluit in vita præsenti: vt dictum est conformitate 4. huius 2. lib.

Secundum de vita Christi respicit sui abnegationem, & abiectionem totalem: dicente Christo: Siquis vult post me venire, abneget semetipsum &c. Matth. 16. Franciscus maximus abnegator sui fuit, vt 5. conformitate huius 2. lib. est ostensum; se enim maximum peccatorum censebat, & tenebat, vt dicit, vi pars maioris legendæ.

Tertium de vita Christi ad carnis macerationem reduci potest; de quo supra dictum est tam de Christo, quo ad hoc, quam de B. Fran. conformitate 7. huius 2. lib. vbi ostensum est beatum Fran. carnem suam macerasse.

Quartum quod ostendit vitam Christi, & ad quod potest reduci, est pœnitentiæ operatio, & exhibitio: quod ostendit in 40. dierum ieiunatione: in fellis, & aceti potatione, & in multis alijs. Beatus Fran. vnam quadragesimam peregit: in qua solum medietatem vnius panis comedit; & toto quasi tempore ieiunabat, vt dicit 9. pars legendæ maioris. Et si corpus habuisset sanum, & validum (teste fratre Egidio) eius pœnitentiam austeram totus mundus sequi non potuisset.

Quintum ostendens vitam Christi, est patientia: hanc ostendit, quia cum malediceretur, non maledicebat, vt dicit Apostolus Petrus: & demum pro persequutoribus exorauit. Luc. 22. Lucæ 22. Beatus Fran. hanc amplexus est totis viribus; cum cuperet de se audire obprobria, & de laudibus, tristaretur, ac persecutionem passus à patre, fratre carnali, à ciuibus, à saracenis, in omnibus tamen vt surdus pertransiit.

Sextum ostendens vitam Christi, est operatio non manualis (quia quo ad istam de Christo nihil legitur: etsi credatur, quod aliquando iuuerit Ioseph; qui fuit faber lignarius) sed virtuosa; quia Christus nūquam fuit otiosus: prædicabat enim, discurrebat, orabat, & sic de similibus operibus; quibus assiduè nostram operabatur salutem, secundum psal. in medio terræ hoc beatus Fran. egit, & manualiter operando, docendo, & otio deditos summè reprehendendo.

Septimum, quod ostendit vitam Christi est humilitas, quam & ipse Christus habuit: & beatus Fran. prout conformitate 5. huius 2. est dictum.

Octauum ostendens vitam Christi, est obedientia; fuit enim obediens matri, & patri putatiuo Ioseph. Lucæ 2. Hanc prosequutus est B. Fran. obedientiam promissam secundum regulam ecclesiæ seruando; volendo habere semper guardianum; cui & in vita paruit, & in morte, put dicit pars 6. & 10. legendæ maioris.

Nonum vitam Christi declarans, est virtutum ornatus. Iesus habuit fortitudinem in illatis; temperantiam in verbis; prudentiam in factis, & iustitiam in satisfaciendo pro nobis Deo patri; fidem non habuit nec spem; nisi large talia accipiendo: quia fuit simul viator, & comprehensor: sed bene habuit charitatem, cum charitate sua pro nobis mori dignatus est. beatus Fran. fidem habuit; quia fidelissimus fuit ter ad partes infidelium ad ipsam fidem prædicandam ire volendo; & pro ea subire martirium. Spem enim, & totam suam fiduciam in Christo posuit, & habuit, vt ostendit 7. pars legendæ maioris, ac fratribus, quos mittebat iactare cogitatum suum in domino; & totam spem in ipso ponere suadebat. Charitatem habuit; erat enim quasi quidam carbo ignitus diuino amore, vt dicit 9. pars maioris legendæ. Fortitudinē habuit contra demones, quos superauit. Prudētiam habuit; quia spiritu prophetico plenus fuit, vt iam dicta in hoc secundo lib. 6. conformitate, & etiam nona pars maioris legendæ ostendunt. Temperantiam habuit in cibo, & potu, vt in 5. parte legendæ maioris, & in aliis ostenditur. Iustitiam quo ad Deum, & proximum 5. & 12. partes legendæ maioris ostendunt eum habuisse.

Decimum ostendens vitam Christi est oratio: quam habuisse Christum, & beatum Fran, conformitas 11. huius 2. ostendit. Vndecimum ostendens uitam Christi, est contemplatio, de qua tām de Christo, quam de B. Fran. conformitas 3. huius lib. declarat expresse.

Duodecimum, & vltimum ostendens vitam Christi, est sua sacratissima passio; quam B. F. primo contemplando: secundo imitando: tertio prædicando: quarto tandem in Christum transformatus passionis stigmata in suo corpore habendo, sequutus est. Sic ergo prefatis 12. in quibus uita Christi consistit quantum ad actus immitatiuos, apparet, quod vita beati Fran. quia præfata in se habuit, fuit virtuosa & merito à fidelibus laudanda, & imitanda.

Quarto ostenditur vita B. Fran. fuisse virtuosa, quia seiuncta totaliter moribus, à vita secularium, quę censetur, & probatur esse vitiosa. Quāto enim maior inuenitur abscessus, & elongatio à talium vita; tanto vita sic facientis perfectior comprobatur. Vnde hoc ostendens Saluator dicit, quod ipse non erat de hoc mūdo, Ioan. 8. idest conformis vitæ, & moribus seculariter, & secundum mundum uiuentium. Cum enim B. Fran. mundum perfectissime abdicauerit, patet, quod omnia totaliter contempsit. Si enim loquamur de diuitijs: pecuniam nec per se, nec per interpositam personam habere voluit. Si de alijs, quæ seculares appetunt, vtpote honores: ipse libenter accepit vituperia. Si carnis voluptates: ipse carnem domuit, & per omnia spiritui subiectam præbuit. Scientiam ipse habere noluit; nec fratres suos, sed orare, put dicit

dicit regula, & sic descendendo ad omnia, quæ mundani appetunt, quia B.F. oppositum voluit, patet quod eius vita fuit à secularium mundanè viuentium elongata, & consequenter virtuosa, & sancta.

Quinto ostenditur B. Fr. uita perfecta, quia ipse per gratiam domini Iesu, est cunctis nominatissimis sanctis similatus: Si enim Christo capiti totius perfectionis secundum quod possibile est, fuit perfectè conformis, & similis, vt hoc opus demonstrat; multo fortius Christi membris. s. sanctis hominibus in virtutibus, & perfectionibus est conformatus, & vt hoc melius videatur.

Frā. similis choris angelicis.

Sciendum quòd Beatus Frāciscus similis fuit, & conformis primo cęlestibus spiritibus. s. Seraphin in incendio dilectionis ad Deum, in cuius signum Christus in specie Seraph apparuit ei, quando ei sacra stigmata impressit. Fuit similis Cherubin in plenitudine sapiētię; quam diuinitus accepit, sicut probatum est solutionibus quæstionum profundissimarum, & suarum profunditate prædicationum, ac informationum, quæ sensum excedebant humanum, vt dicit. 11. & 12. pars maioris legendæ. Fuit sanctis Thronis similis; quia Deus præ alijs in eo requieuit: considerata plenitudine gratię, & deuotione beati Fran. ad Christum Deum. Fuit similis potestatibus, demonibus imperando: ad eius enim iussum abscēdebant demones, prout dictum est conformitate. 9. huius. 2. lib. Fuit similis Virtutibus in signis, & miraculis, prout conformitate. 1. huius. 2. lib. est declaratum. Fuit similis Dominationibus in recta executione suæ prælationis: subditos verbo, vita, & opere informando. Fuit similis principatibus in generali sui ordinis pręsidentia, & gubernatione, nam ordinem suum dum viueret, vidit multipliciter dilatatum, quem singulari affectu, & prouidētia in his; quæ sunt ad Deum excoluit, & tenuit. Fuit similis Archangelis in cognitione secretorum Dei; quę non vulgabat nisi diuino instinctu, & proximorum salute. Fuit similis Angelis in verbi Dei nunciatione; eundo per mundum, & prędicando, & non solum ipse solus; sed & fratres ad hoc destinando, vt fructus 10. & 11. & conformitas primi libri ostēdunt. Sic ergo prædictis succincte patet beatum Fran. cœlestibus spiritibus fuisse conformem, & similem.

Fran. similis patriarchis.

Secundo B. F. fuit similis Patriarchis, & alijs sanctis hominibus. Fuit similis Adę primo patri omnium in creaturarum dominio, vt dictum est conformitate, idest huius. 2. lib. ac in veniæ de peccatis sui obtentu, luctu, & ploratu, vt dicit 3. pars legendę maioris. Fuit similis Abel: quia duo minuta, quæ habebat: corpus. s. & animam Deo offerre, & sacrificare studuit. Fuit similis Enos: nomen Dei inuocando, dum adhuc esset secularis, & ad votum exaudiri promeruit. Fuit similis Enoch voluntatem Dei agnitam statim perficiendo, audiens quæ Christus Apostolis ad prædicandum missis mandat: statim omnia impleuit in se, & perfecit, vt dicit 3. pars legendę maioris. Fuit similis Noe in prędicando. Noe fuit præco iustitiæ, vt dicit apostolus Petrus in canonica sua cap. 2. Franciscus fuit præco magni regis Christi, vt ipse prophetice respondit latronibus. Cuius præconio, & verbis quia non erāt inania, nec risu digna, vt dicit. 3. pars legendę maioris: multos ad Christum conuertit. Fuit similis Abrahæ: patrem, & patriam deserendo, & dimittendo, nec locum proprium aliquando habendo. Fuit similis Isaac, quia in tabernaculo sanctæ matris Ecclesiæ, sponsam suam sanctā paupertatem intromisit ab alijs derelictam. Fuit similis Iacob; quia in Dei seruitio: vt seruus fidelis inueniretur à domino: assiduè vigilauit. Fuit similis Ioseph: principatum Aegypti, idest totius corporis gratia diuina possidendo. Fuit similis Moysi in deserto, idest locis desertis, & ab hominum cohabitatione elongatis habitando libenter. Fuit similis Aaron pro populo exorando, vnde pro nullo aliquando B. Frā. orauit, quin à Deo fuerit exauditus. Fuit similis Phineęs in zelo Dei, legem enim Dei zelatus est, & ignē pro eius assertione coram soldano Babilonię intrare se obtulit. Fuit similis Iosue, hostes Dei demones superando, & manucapiendo. Fuit similis Samueli ter à domino in S. Damiano vocatus de cruce, vt dicit 2. pars legendę maioris. Fuit similis Dauid se præ omnibus peccatorem vocando, & tenendo. Fuit similis Salomoni, templum. s. triplex, idest tres ecclesias dedicando, & renouando. Alios sanctos patres causa breuitatis dimitto: quibus ex pręfatis potest ostendi: quod b. F. similis eis fuerit, & conformis.

Prophetis similis.

Tertio fuit similis prophetis, corda agnoscendo, vt dicetur conformitate sequenti, & futura præuidendo, & annunciando, ut dictum est conformitate. 6. huius 2. Et non solum fuit eis similis in tali spiritus luculentia respectu occultorum: sed etiam in virtutibus. Fuit. n. similis Eliæ rigidissime viuendo, vt dicit fructus. 7. istius. 2. lib. Fuit similis Eliseo, duplicem spiritum propheticum possidendo, corda intuendo, & alia futura, vel in agnoscēdo, & signa faciendo, & omnia mundana contēnendo. Fuit similis Isaiæ in intellectus profunditate, qua diuina est indagatus. Fuit similis Ieremiæ; populi peccata, ac si genuisset eos deplorando, vt dicit 10. pars legendæ maioris. Fuit similis Ezechieli, peccata populi publicè annunciando, & redarguendo. Non fuit adulator, & palpans; vt dicit legendæ maioris pars 12. & dictum est lib. 1. conformitate 10.

Perusinis militibus suam prędicationem impedientibus prædixit de eis vindictam in breui futuram. Hominibus de Gręcio si recidiuarent eorum vastationem. Gedeoni præbendario, quem contractum extendit crucis signo, si ad vomitum rediret diuinæ iustitiæ vltionē prædixit, & sic non palpauit aliorum mala: sed detexit ob correctionem. Fuit similis Danielis à vino, & carnibus abstinendo: vt dicit 5. pars legendæ, nisi quando ibat prædicando, vel quando esset grauiter infirmus. Fuit etiam similis alijs prophetis, tam in spiritu prophetico, quàm etiam in virtutibus: de quibus pertranseo causa breuitatis.

Apostolis similis. Quarto fuit similis B. F. Apostolis primo generaliter patet, quia ipsorum vitam euangelicā tenuit, & seruauit. Secundo specialiter & particulariter. s. in ipsorum virtutibus. Fuit similis B. Petro, in amore ad Christum, per amorem enim Iesus Christus, iugiter vt mirræ fasciculus intra mentis suæ vbera morabatur. Fuit similis B. Paulo: fidem catholicam sua, & fratrum suorum prædicatione innouando. Fuit similis B. Andreæ: crucem domini assidue habitu, vita, prędicatione, & meditatione baiulando, vt conformitate. 3. lib. 3. dicetur. Fuit similis B. Iacobo maiori, Christum (vt est possibile) prosequēdo, & imitando, & eius calicem bibendo. Fuit similis B. Ioanni Euangelistę, futura contemplando. Fuit similis Iacobo minori; orationi vi mentis intendendo semper, vt huius secundi conformitate. 11. est dictum. Fuit similis Bea. Bartholomen; dolores in suo corpore patienter portando. Fuit similis B. Thomæ: toto corde, & viribus pro domino Iesu mori optando. Fuit similis B. Simoni: in pœnalis crucis perceptione, & susceptione: quia duobus annis crucis tormentum portauit. Fuit similis B. Thadęo, infideles, & saracenos, & præcipuè Soldanū constanter arguendo. Fuit similis B. Matheo; Euangelium in suo corde portando, tenendo, & scribendo. Fuit similis. B. Philippo; signa multa faciendo. Fuit similis. B. Mathiæ duodecimus inter primos fratres, & primus gradu, & perfectione esse promerendo. Et quia 12. Apostolis primis fuit B. F. simulatus: quare & alijs domini discipulis cum hi, 12. cæteris perfectiores virtutibus prædicentur, & dicantur.

Martiribus similis. Quinto fuit similis B. F. sanctis martiribus, & præcipuè in martirij appetentia, & desiderio: Ter enim pro palma martirij consequenda, ad terram infidelium iter assumpsit, etsi Deus ipsum ad alia reseruauerit; quia igitur martir desiderio; merito martir, & mente fuit. Insuper cum dicat beatus Aug. in sermone B. Laurentij, ꝙ tota vita Christiani, si secundum Euangelium viuit; crux est, atque martirium: cum B. F. iuxta Euangelium per omnia vixerit, sequitur ꝙ nomine, & præmio martirum censeri potest, & debet. Et sic generaliter patere potest ꝙ sanctis martiribus similis fuit B. F. in particulari nihil scribo; quia esset nimis prolixum: cum infiniti fuerint.

Fran. fuit similis Cōfessoribus. Sexto fuit similis B. F. sanctis confessoribus, & quia præcipui inter confessores patres Aegypti nominantur: ideo facienda est, & videnda aliqualis conformitas inter beatum F. & eos. Fuit enim B. F. similis B. Paulo primo Eremitæ in fuga mundi: ipse enim Paulus præ seuitia persequutionis omnia relinquendo: Eremum petijt. Sic beatus. F. fugiendo quæ sunt mundi; habitū Eremiticum duobus annis, vt dicit legenda trium sociorum portauit.

Antonio in prælio demonum, & superatione. B. Antonius præ alijs patribus habuit cū diabolo certamina, & clariorem victoriam. B. vero Frā. vt dictum est conformitate. 9. huius. 2. manu quasi ad manum confligendo cum diabolo; diuina gratia eum vicit, & superauit.

Hilarioni in vitæ austeritate: hic sanctus prę alijs vixit austerissime in vestitu, acubitu, cibo, & potu, & sic de alijs: prout eius narrat legenda. B. Fr. vt patuit conformitate. 7. huius secundi libri austeram vitam peregit.

Machario Alexandrino in abstinentia: Omne genus abstinentiæ. B. Macharius exercuit. B. F. vitæ fuit abstinentissimę, quod crebro ieiunādo cū modici cibi, & potus sumptione: quod faciebat multipliciter in anno, ostēdit. Quod 5. & 9. pars legendæ maioris pandunt.

Moysi Etiopi in carnis maceratione, hic ad macerandum corpus de nocte replendo vascula patrum aqua; per longum iter carnem domuit. B. F. corpus confectum ieiunijs in primęuo suæ conuersionis ad Christum; oneribus lapidum pro reparatione trium Ecclesiarum subijciendo confregit.

Ioanni abbati, qui in rupe quadam montis solus quinquaginta annis habitauit, & secum nullum stare permisit, etsi ad se venientibus loqueretur de rupe; in spiritu prophetico multipliciter claruit, & absentibus se contuendū præsentauit, vt dicit Hierony. qui eius vitam descripsit, huic. B. F. similis reperitur in prophetia, vt ostensum est multipliciter conformitate. 6. istius 2. lib. & se præsentem exhibendo absentibus, sicut in cap. Arelateñ. patuit: dum de titulo crucis sacræ Antonius prędicaret fratribus, eosdem benedicendo.

Apollonio, qui ad lucrandum animas adeò est directus, ad loca ciuitatibus propinqua, & vicina, beatus Franciscus non dispar huic sancto inuenitur, quē Deus voluit esse non in locis solitarijs; sed in alijs vt Deo lucraretur animas, quas diabolus conabatur auferre.

Paulo simplici in obtētu omnium, quæ à Deo postulasset: Paulus simplex quicquid à Deo poscebat, obtinebat, & sic & beatus F. nihil à

Deo

Deo petijt, quod non habuerit.

Amoni in miraculis; fecit enim Amon multa signa, & virtutes: sic & beatus. F. vt dicit conformitas, idest huius. 2. lib.

Copri in infidelium conuersione: Copres plures gentiles conuertit ad Christum, & B. Frã. Soldanũ Babiloniæ, etsi ipsum manu propria non baptiazauerit, vt dicetur conformitate. 9. lib. 3. Conuertit etiam. B. F. quandam dominam saracenam, quæ ad inhonesta dum. B. F. inuitasset, & ipsum super prunas ardentes stare conspexisset: eiecta omni infidelitate, conuersa est ad Christum cum pluribus alijs, & perfectissima fuit.

Heleno in cordium agnitione: Helenus enim sanctus omnium suorum merita agnoscebat, & demerita, & sic reuelabat eis. B. F. cordium multorum secreta agnouit, & reuelauit. vt fructu sequenti dicetur.

Mutio fuit similis in pietate: Fuit enim abbas, Mutius pius, & specialiter ad infirmos. B. F. vt dictum est fructu, & conformitate præcedenti, habuit pietatem ingenitam tam ex dono naturę, quam gratiæ, & pijssimus fuit omnibus subueniens, vt dictum est ibidem, & in 7. parte habetur legendæ maioris.

Appelen in ferri igniti contactu sine lesione; hic operarius fuit ferri, & manu ferrum ignitum accipiebat ex fornace, & operabatur. B. F. præcipiendo ferro candenti, & ignito, quã do in supercilio ratione infirmitatis oculorũ facta fuit sibi coctura: nullam ab eo passus est lesionem.

Pannutio in agnitione homnium virtuosorũ, de pluribus sibi reuelauit Deus: & ipsorum vitam. B. F. multorum agnouit facta, & dicta, ꝓut supra de spiritu prophetiæ dictum est conformitate. 6. huius. 4. lib. Ipse enim cognouit fratrem Rufinum canonizatum in cœlo, & fratrem Bernardum de Quintaualle esse de commensalibus regni Dei; & sic de alijs: prout fratribus dixit.

Isidoro in fratrum regulatione: habuit enim. Isidorus monasterium valde regulatum, & ordinatum: vt habetur in vitis patrum. B. F. tam ipse, quàm fratres sui, & præcipuè socij summa religione ordinati, videlicet regula Apostolorum, & domini Iesu Christi, vt dicit Papa Nicolaus. 3. in regulę declaratione, vt dictum est conformitate. 9. primi lib.

Serapioni in fratrum multiplicatione: habuit enim Serapion bene decem millia monachorum: Sed plures habuit. B. F. viuendo, & post mortem, vt dictum est conformitate. 8. primi libri.

Apollonio in martirij desiderio: fuit enim hic Apollonius re martir, sed Franciscus voluntate.

Dioscoro in fuga mulicrum: omni modo memoriam, & præsentiam earum fugiendam dicens. B. F. nullam cognoscebat in facie; & ipsarum consortia fugienda mandauit tam in regula, quàm in legẽda parte 5. legẽdæ maioris.

Amonio in plenitudine gratiarum: omnium enim possessor esse videbatur. B. F. ꝙ gratiarũ plenitudinem, & sufficientiam habuerit, & in iam dictis conformitatibus ostendunt pręnarrata, & specialiter præsens, dum eum similem cunctis sanctis in donis declarat, & gratijs.

Euagrio in spirituum malignorum cognitione; habuit enim gratiam singularem discernẽdorum spirituum malignorum. B. F. spiritus malignos & cognouit, & eorum tentationes circa multos discreuit.

Fratri maximam patienti tentationem, & prædixit, & eum ab ipsa liberauit. Quendam aliũ à diabolo tentatum de obseruantia nimia silentij, & agnouit & ostendit. Fratrem Thomã de Spoleto à diabolo decipi percepit, & ab ordine exiturum declarauit. Sic & fratrẽ Rufinum à diabolo tentari deprehendit, & liberauit, & sic de alijs pluribus: vt in superioribus est dictum. Machario Egyptio in solitudinis dilectione: fugit enim totis viribus homines. B. F. loca solitaria valde dilexit: patet de locis, quæ ipse accepit. de monte Aluernæ: Compatrum Grecij: Sancti Vrbani, & sic de alijs locis solitarijs. Multa enim adhuc hodie sunt in pluribus prouincijs, & causa quare hæc loca. B. F. capiebat erat, vt Deo liberius vacaret.

Amoni alteri à prius dicto in castitate, qui prędicatione sua suã cõuertit coniugẽ: quãdo simul esse debebat. B. F. castissimus fuit, & purissimus, vt statim dicetur.

Piamoni in humilitate, qui humilitate singulari præfulsit. B. F. ꝙ fuerit vere humilis superiora ostendunt. s. conformitas. 5. huius. 2. lib.

Hor fuit similis in agnitione, & scientia; possedit enim diuinitus scientiam, & non humanitus, sic & B. F. vt dicit pars. 11. legendæ maioris.

Amoni in pœnitentia: iste Amon præfuit monasterio Labenosinorum; qui magnam exercebant pœnitentiam. De pœnitentia beati Francisci habes supra conformitate. 9. huius. 2. libri.

Beno in mansuetudine: hic Beno omnes homines mansuetudine excedebat. sic B. F. benignissimus, & mansuetissimus fuit; quod animalia volatilia, & natatilia, ac homines attestata sunt, prout. 8. pars maioris legendæ declarat.

Theoni in silentio; qui 30. annis clausus in cella silentij continuam custodiam habuit. B. F. & silentium tenuit; & seruandum fratribus indixit. vt dicit 5. pars legendæ maioris.

Frontonio in sanctæ fiducię in Deum positione, & suæ prouidentiæ commissione: hic Frontonis ad Eremum cum suis fratribus acce-

dens, diuinæ voluntati se totaliter committens: ei dominus omnia, & suis fratribus trāsmisit copiosè B.F. vt dictum est conformitate præcedenti in ca. Asisij: vbi fuerunt vltra quinque millia fratrum, & multotiens diuinæ prouidentiç se committens, à domino de necessarijs affluenter est sibi, & fratribus suis, & alijs prouisum. Reuertenti de Ispania, & infirmo Deus autem coctā prout optarat transmisit.

Arsenio in luctu: semper beatus Arsenius plorauit in vita sua, & sic fecit in morte. Beatus F. ex fletu lumen amiserat oculorum. Martino in vestis superfluç vitatione: noluit enim à sorore recipere. beatus F. duplicibus dimissis, & non cogitando de crastino; omnia superflua à se resecauit.

Pastori in fuga vanagloriæ: vitabat enim miracula facere, hac de causa. B. Fran. detestator fuit omnis gloriæ, & amator omnis oprobrij, & contumeliæ, vt dictum est conformitate. 7. huius. 2. lib.

Pemen in contemptu parentum: nolebat. n. hoc abbas aliquem videre, & B.F. patri renunciauit coram episcopo Asisij: patrem qui in cœlis est eligendo.

Pantho in superatione voluptatis carnalis: hic magno tēpore tentatus fuit, & gratia Dei superauit. B.F. apud Eeremum de Sartiano tē tatus vehementer, se nudando, & in foueam niue, & glacie plenam volutando tentationē effugauit.

Amonio in fugiendo status altitudinem: noluit enim esse Episcopus. B. F. noluit esse prælatus, immo officium generalatus renunciauit.

Pambo in despectu diuitiarum: contempsit enim diuitias B.F. nec per se, nec per interpositam personam habere aliquid voluit.

Beniamin in patientia; fuit enim hydropicus. Sic & B.F. hydropicus, & patientissimus, vt dicit. 14. pars legendæ maioris.

Nathanael in propositi firmitate, vt non exiret de cella proposuit, & seruauit. Sic B. F. in sancto proposito omnium semper permansit.

Eulogio leprosis seruiendo; ille vni. Beatus autem F. pluribus seruiuit.

Beato Benedicto abbati: se ad instar. B. Benedicti absentibus præsentando: Benedictus fratribus de nocte: Franciscus de die in ostio capituli in remotis existendo.

Pacomio, qui primus (vt dicit Ioachim in libro cōcordiæ) instituit regulam monachorū: Sic B. F. primus instituit regulam fratrum minorum.

Beato Papæ Gregorio in pauperum subuentione; ille enim omnibus subueniebat, & B.F. omnia, quæ habere poterat, & habebat pauperibus erogabat. B. Martino: pacem procurando. B. F. pacem primus mundo prædicando, à Deo præmonitus de hoc specialiter.

B. Bernardo in deuotione ad Virginem gloriosam: virginis gloriosæ beatus F. deuotissimus fuit, & ipsam esse sui ordinis aduocatam impetrauit à Christo, & obtinuit. Sic ergo præfatis apparet quomodo beatus Fr. fuit similis sanctis confessoribus, & conformis.

Septimo, beatus F. fuit similis doctoribus; verbum Dei prędicādo vbique. Ad hoc enim missus est à domino, & de hoc mandatum à Papa Innocentio accepit, quod expleuit efficacissime: castra, ciuitates, prouincias, & villas circuiendo, ac prædicatione vita, & signis multos à salute longinquos ad dominum conuertit, vt in primo lib. 8. & 9. & 12. conformitate patet. Doctorib. similis.

Octauo & vltimo fuit similis beatus F. sacris Virginibus, & hoc in corporis puritate: Nam virgo fuit purissimus, quod claret. Fran. probatur uirgo.

Primo ex visione fratris Leonis socij sui: fuit enim eidem diuinitus reuelatum, ꝙ B.F. erat virgo purissimus: Vidit enim beatum Fran. in monte altissimo positum in medio arborum viridissimarum liliorum, & rosarum; & erant ibi aues dulcissimè cantantes, & beatus Fran. habebat in vtraque manu rosas, & lilia, & dictum est fratri Leoni, ꝙ mons ille erat altissima virginitas: & beatus Fran. in vtraque manu habebat rosas, & lilias; quia erat virgo, & mente, & corpore.

Secundo patet hoc, quia frater Leo prædictus confessor fuit bea. F. nec audiuit vnquā ipsum bea. F. de hoc se inculpare.

Tertio apparuit, ꝙ fuerit virgo: quia se nudauit coram Episcopo Asisii, & alijs, & fęmoralia ipsa patri dedit, quód vtique non fecisset sine magno rubore si pollutus fuisset.

Quarto hoc arguit stigmatizatio. B.F. facta in eius carne: Decebat enim, ꝙ non in corpore aliquādo polluto, sed incontaminato illa beata stigmata imprimerentur, & non solum B.F. dilexit in se, & habere voluit hāc puritatē: sed & fratres suos præcipiendo vitare consortia, & colloquia mulierum. Requisitus ad facinus per mulierem saracenam; eam (vt dictum est miraculo magno) ad fidem conuertit. Similiter & aliam mulierem in palatio Federici Imperatoris studiosè cum ipso clausam, conuertit ad bonum super prunas nudatus, & illesus iacendo. Fratres ad monasteria omnino prohibebat accedere, & fratri, qui ad monasteriū accessit ignorans ꝙ beato F. displiceret, mandauit propter talem accessum: ꝙ per multa milliaria nudus iret in niuiū frigore, quod & fecit. Sic ergo in puritate mentis, & corporis bea. F. sanctis virginibus extitit similatus. Quapropter omnibus iam dictis apparet euidenter, ꝙ beatus F. fuit operator virtuosissimus; quia omnibus sanctis similis, & conformis in pręcipuis eorum virtutibus, & virtuosis operibus,

bus, & consequenter ꝙ eum similem fecit in gloria sanctorum, prout in sermone prologi huius operis est dictum; & claret ꝙ vita beati Fran. ad instar vitæ domini nostri Iesu Christi spectabilis est ab omnibus acceptanda, & sequenda, prout dicit. 2. pars huius conformitatis, videlicet Franciscus operator. s. virtuosus, & sic dictę 2. partis patet expositio.

FRVCTVS XIIII. ET CONFORmitas. 2. libri quæ est in ordine. 26. videlicet. Iesus candor signabilis. Franciscus indagator. Expositio primæ partis. s. Iesus candor signabilis.

De diuinitate, & hũanitate saluatoris.

SALVATORIS nostri diuinitas, & si attestata fuerit. Primo à supercęlestibus; vtpote à Deo patre: qui primo ipso Iesu baptizato inclamauit è cęlo dicens. Hic est filius meus dilectus; in quo mihi bene cõplacui. (Matth. 4.) Secundo in transfiguratione in monte dicens, coram tribus testibus, scilicet Apostolis. Petro, Iacobo, & Ioanne. Hic est filius meus &c. ipsum audite. (Matth. 17.) Tertio circa tempora passionis post Lazari suscitationẽ, ipso Iesu dicente patri. Pater: clarifica filium tuum, & vox patris audita est dicens. Et clarificaui, & iterum clarificabo. (Ioan. 12.) Attestatus est etiam pater diuinitatem Christi, ipsi tradendo potestatem omnium: Nam pater omnia dedit ei in manibus. (Ioan. 13.) Quare ipse Christus dicebat iudęis. Opera, quæ ego facio in nomine patris mei, ipsa perhibent testimonium de me. (Ioan. 10.) Attestatus est spiritus sanctus tertia in trinitate persona Christi diuinitatem, quando ipso Christo baptizato descendit super eum corporali spẽ, sicut columba, vt Ioannes Baptista vidit, & testimonium perhibuit. (Ioan. 1.) Spiritus sanctus etiam testimonium dedit Christi diuinitati sanctos Apostolos se replendo: quo repleti per totum mundum prędicauerunt Christũ verum Deũ esse.

Secundo Iesu diuinitas declarata fuit à cęlestibus: vtpote à sanctis angelis, videlicet.

Primo ab angelo Gabriele; qui missus ad B. Mariam inquit. (Lucæ 1.) Concipies, & paries filium, & vocabis nomen eius Iesum, & sequitur. Filius altissimi vocabitur, & sequitur. Quod. n. ex te nascetur sanctum; vocabitur filius Dei.

Secundo ab Angelo præmonente Ioseph, vt acciperet Mariam coniugem suam, (Matth. 1.) quod enim in ea natum est, de spiritu sancto est, & sequitur. Pariet filium, & vocabis nomen eius Iesum, ipse enim saluum faciet populum suum à peccatis eorum: quare & Deus.

Tertio ab angelo eius ortum pastoribus nunciando. Annuncio vobis gaudium magnum, quod erit omni populo; quia natus est vobis hodie saluator &c. (Lucæ 2.)

Quarto ab Angelo, & Angelis in eius ortu; gloriam Deo. s. ipsi Christo patri, & spiritui sancto in altissimis decantantibus. (Lucæ 2.)

Quinto ab Angelis, qui post ieiunium. 40. dierum accesserunt, & ministrabant ei. (Matth. 4.) Ostenderunt enim Christum esse veracissimum, aliter enim ad ipsum non accessissent. Et cum Christus, qui est veritas dicat. Ego, & pater vnum sumus, (Ioan. 10.) quare propositum. Angeli etiam perhibendo Christum vere à mortuis resurrexisse: quia virtute eius diuinitatis est factum: hic testimonium dant eius diuinitati.

Tertio à rõnabilibus affirmata est Iesu Christi Deitas, videlicet à mundi hominibus, & in generali, videlicet in eum credendo. Quęlibet enim natio in eum credidit Apostolorum prædicatione, & aliorum, & Deum est professa. Indi per Thomam, & Bartholomeum. Ethiopes per Matheum. Persę per Simonem, & Thadęum. Siri per Philippum. Græci per Ioannem euangelistam, & Paulum. Italici per Petrum, & Paulum. Iudei per omnes Apostolos; & spiritualiter per Iacobum minorem, & Simonem eis in episcopos Ierosolimorum datos. Aegyptij per Marcum, & sic de alijs mundi nationibus, iuxta enim psal. In omnem terram exiuit sonus eorum; & in fines orbis terræ verba eorum. Quare prædicatione eorum, factum est, vt omnis natio Christum crederet Deum; etsi non omnes nationes: sed in spirituali, quia ante Christi ortum totus mundus in duas gentes diuidebatur videlicet in iudeos, & alios israelitas; qui Deũ uerũ colebant, & gentiles, qui idolis per cultum seruiebant: dñs noster Iesus Christus habuit de sua Diuinitate testimoniũ. Primo à iudeis. Secũdo à gentilibus, & paganis. Primo dico qđ Christus habuit de sua Deitate testimoniũ ab Israelitis & Iudeis. (Christus à pluribus testimonium habuit de sua Diuinitate.) Primo scilicet à sanctis prophetis, qui prædixerunt venturum messiam Christum scilicet fore Deum & hominem, & hoc verbis expressis: vt patet per Isaiam dicente. (Isa. 9.) Paruulus natus est nobis & filius datus est nobis: ecce humanitas, sequitur. Vocabitur nomen eius Deus fortis &c. Translatio caldaica. Vocabitur Deus fortis permanens in secula messias: ecce Deitas. Per Ieremiam. (Hiere. 24.) Ecce dies veniunt: dicit dominus: & suscitabo Dauid germen iustum. Translatio caldaica. Statuam messiam iustum: ecce humanitas, & sequitur. Et vocabunt eum dominus iustus noster. In hebreo ponitur nomen Dei tetagrammaton; quod est nomen solam essentiam Dei significans secundum Rabi Salomonem. Per Baruch. c. 3. hic est Deus noster; & non extimabitur alius ad eum: (Baruch. 3.) ecce Deitas. Post hoc in terris visus est; & cum hominibus conuersatus

Miche. 5. tus est: ecce humanitas. Per Micheam. Tu bethleem terram effrata, & sequitur. Ex te exiet dux: ecce humanitas. Et egressus eius à diebus æternitatis: ecce Deitas. Per Danielem. Cum
Dan. 9. venerit sanctus sanctorum, & sequitur. Post hoc interficietur Christus &c. In sacro eloquio multi ponunt Deitatem messiæ: & humanitatem declarantes de ipsis prophetis. Sancti etiam prophetæ prædixerunt de singulis actibus vitæ messiæ, vt dictum est conformitate prima primi libri, ac etiam tempus determinate sui aduentus posuerunt, sicut patet per pro
Gen. 49. phetiam Iacob. Non auferetur sceptrum de iuda &c. donec veniat qui mittendus est: & ip
Dan. 9. se erit expectatio gẽtium. Per Danielem. Post 70. hebdomodas annorum &c. Prophetia Iacob impleta fuit tẽpore Herodis ascalonitæ: qui fuit rex iudeorum, & non fuit iudeus, sed idumeus. Prophetia Daniel impleta est decimooctauo Tiberij Imperatoris anno ergo messias tempore illo venire debebat. Ad propositum cum nullis posit dari temporibus præfatis alius Mesias, quam Iesus Mariæ filius; quẽ verum fuisse messiam, multa probant, ut dicetur. Ac omnia, quæ de Mesia sunt dicta, impleta sunt ad litteram in Christo, vt dictum est conformitate .1. primi lib. Quare concluditur, quod sancti prophetæ de Christo prædixerunt eum Deum, & hominem futurum, & per consequens de eius Diuinitate perhibent testimonium.

Secundo à sanctis regibus, scilicet Dauid: qui
Psal. 71. psal. 71. qui incipit. Deus iudicium tuum regi
Psal. 109. da &c. & psal. qui incipit. Dixit dominus domino meo, clarissime ostendit, & humanitatem Christi, & Deitatem.

Tertio à sanctis, & iustis hominibus videlicet. Primo à S. Zacharia patre Ioãnis Baptistę: qui in psal. quẽ edidit. Benedictus dominus Deus
Lucæ 1. Israel &c. & habetur ibidem & humanitatem ponit, & Deitatem expresse, vt patet intuenti. Secundo à Ioanne Baptista, qui eius agnita incarnatione, & aduentu, Maria matre eum ferente in vtero: quando ascendit montana cũ festinatione: clausus in vtero exultauit in gaudio, qui Ioannes perhibuit testimoniũ videndo spiritum sanctum super Christum, quem baptizauit descendentem dicẽs, quoniam hic
Ioan. 1. est filius Dei. Io. 1. Qui etiam testimonium per
Ioan. 1. 4. hibuit Christo de incarnatione, & Deitate, vt habetur.

Tertio à S. Helisabeth mare Ioannis baptistæ,
Lucæ 1. quæ salutata à Maria statim agnouit Deitatẽ, & humanitatem filij Mariæ, & exclamans dixit. Benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui. Et unde hoc mihi, vt mater domini mei veniat ad me &c.

Quarto à pastoribus, qui vt habetur ab ange
Lucæ 2. lo de ortu Dei in carne illustrati, venerũt festinantes: & sic inuenerũt, ut dictum est ad illos, vnde pastores laudauerunt, & glorificauerunt Deum.

Quinto à S. Simeone qui responsum à spiritu Lucæ 2.
sancto accepit, non visurum se mortem, nisi videret Christum dominum vidit, & testimoniũ perhibuit, & humanitati, & Deitati Christi di. Nunc dimittis seruum tuum, & sequitur. Viderunt oculi mei salutare tuum &c.

Sexto à S. Anna filia Phanuelis, quæ de Deita- Lucæ 2.
te eius loquebatur omnibus qui expectabant redemptionem Israel: redemptorem mundi eum proclamando, & consequenter Deum.

Septimo à B. Andrea nondum Christi discipulo: Christus testimonium de sua Deitate accepit dicente de Christo. Inuenimus Mesiam, Ioan. 1.
qui interpratatur Christus.

Octauo à Nathanael dicente Christo. Tu es fi- Ioan. 1.
lius Dei: tu es rex Israel.

Nono à B. Petro, qui interrogatus à Christo. Quem dicunt eum Apostoli esse? Respondit Matth. 16.
pro omnibus. Tu es Christus filius Dei viui.

Decimo à S. Martha, quę di. Christo. Ego cre- Ioan. 11.
didi, quia tu es Christus filius Dei uiui, qui in hunc mundum uenisti.

Vndecimo, Paulus confundens iudeos affir- Act. 9.
mabat, quoniam hic est Christus.

Duodecimo. Iosephus, qui in 17. lib. antiquitatum: de Iesu Nazareno filio Mariæ loquens, ipsum posuit Mesiam fuisse, & consequenter testimonium dat suæ Deitati dicens. Fuit pręd dictis temporibus sapiens uir Iesus (si tamen eum uirum nominare fas est) erat enim mirabilium operum effector, & doctor hominum eorum, qui libenter ea, quæ vera sunt audiunt, & multos quidem iudeorum, multos quoque ex gentilibus sibi adiunxit, Christus hic erat: hunc accusatione primorum nostræ gentis uirorum: cum pilatus eum in cruce agendum decreuisset: non deseruerunt hi, qui ab initio eũ dilexerunt. Apparuit enim eis tertia die iterũ viuens: secundũ quod diuinitus inspirati prophetæ, vel hoc vel alia de eo innumera miracula futura esse prædixerunt, sed & in hodiernum diem Christianorum, qui ab ipso nominati sunt, & nomen perseuerat, & gentes. hæc Iosephus.

Auctoritas Ioseph de Christo.

Tertiodecimo Rabi Moises; qui libro de Iudicibus loquens de Iesu Christo sic inquit. Iesus Nazarenus visus est esse Mesias, & interfectus fuit per dominum iudicij; & ipse fuit causa, seu meruit, vt destrueretur Israel in gladio: & vt dispergerentur reliquiæ eorum, & ut inferiorarentur. Si ergo mors Christi fuit destructio Israel; iuxta Danielis prophetiam cap. 9. ipse fuit sanctus sanctorum, & Deus.

Quartodecimo Iudas, qui crucem domini reperit; qui fuit perfidus iudeus: & tamen visis miraculis credidit Christo, & pro eius fide martirium percepit.

Quintodecimo Duodecim sapientes iudeorũ,

quos

quos Siluester Papa coram Constantino magno Imperatore, & Helena sua matre superās, ad fidem conuertit: & præfati omnes iudęi fuerunt, & aliqui Christi fuerunt hostes: & si postea aliqui Christiani, qui Deitati Christi testimonium perhibuerunt, sic ergo patet; quod iudæi testimonium Deitati Christi dant, & dederunt.

Secundo habuit Christus testimonium de sua Deitate à gentibus, & paganis.

Prophetię Sibillarū de Deitate Christi.

Et primo à sibilla, quæ fuit tempore troiani belli: Quæ testimonium peribens Christi Deitati sic inquit. In ultima ętate humiliabitur Deus, & humiliabitur proles diuina: iungetur humanitati Deitas: iacebit in fæno agnus: & puellari officio educabitur Deus, & homo, & multa dicit de vita, & Christi miraculis: prout dictum est conformitate 1. lib. 1. vide ibi.

Secundo à Sibilla, quæ fuit tempore Nummæ pompilij secundi regis romanorum: Quę in expositione de nouem solibus visis à centum senatoribus: per nouem soles exponens ætates, & generationes: multa dicit de Christo prout conformitate 1. istius 2. lib. est dictum dicit enim prout spectat ad propositum sic. Quartus sol, quarta generatio est. Erunt homines quod verum est abnegantes: & in diebus illis exurget mulier de stirpe iudęorum nomine Maria: & habebit sponsum nomine Ioseph: & procreabitur sine commixtione viri de spiritu sancto filius Dei nomine Iesus: & ipsa erit virgo ante, & post partum. Qui vero ex ea nascetur erit verus Deus, & verus homo: sicut omnes prophetę pręd icauerunt &c.

Tertio à Sibilla Tiburtina: quę Octauiano Imperatori ostendit in circulo solis in cœlo virginem, & filium: qui esse Deus, & homo debebat; quem Imperator adorauit.

Quarto à sanctis Magis: qui eo nato in diebus Herodis Ascalonitæ venerunt Deum adorare iam natum, & sic fecerunt, vt habetur.

Matth. 2.

Quinto à Centurione habitante Capharnaum, de quo, qui eius Deitatem confessus est di. Domine, non sum dignus, ut intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo, & sanabitur puer meus.

Matth. 8.

Matth. 15.

Sexto à Centurione ipsum tempore passionis custodiente, qui visis quæ fiebant, inquit. Vere filius Dei erat iste homo.

Septimo à Dionysio Ariopagita tunc puro philosopho, & non Christiano, qui apud Aegiptū tempore passionis Christi existens; cum vidit solem obscurari, & per tantum tempus dixit. Aut Deus naturæ patitur; aut machina mundi dissoluetur: demum cognoscens Deum in homine Christo passum; & Christi nomine inuocato ab ipso Dionysio super cęcum illico illuminatum; statim ad fidem Christi conuersus est.

Octauo à Pilato; qui Christum miracula fecisse; quod solius Dei est: vt dictum est conformitate 1. huius 2. lib. & à mortuis resurrexisse: in Epistola directa Tiberio Imperatori perhibet testimonium dicens sic. Claudio suus pontius salutem. Nuper accidit, & ipse probaui iudæos se, & suos posteros in crudelem damnationem per iniustitiam deiecisse; nam cum promissum haberent quidam eorum à Deo, quod illis de cœlo mitteret sanctum suum; qui eorum rex merito diceretur. Isti cum habuissent, & vidissent eum cęcos illuminasse; leprosos mundasse; paraliticos curasse; demones ab hominibus fugasse; mortuos resuscitasse, dixerunt illum principes sacerdotum insidiantes ei Magum esse: mihique eum tradiderunt, & alia pro alijs mentientes contra legem eorum agere. Ego autem credidi ita esse, & flagellatum tradidi arbitrio eorum; at illi crucifixerunt eum: & eidem mortuo, & sepulto custodes adhibuerunt. Ille vero militibus meis custodientibus eum, tertia die resurrexit. Sed in tantum exarsit nequitia eorum; vt darent eis pecunias dicentes. Dicite quia discipuli eius nocte corpus eius rapuerunt. Veruntamen milites cum accepissent pecuniam, id quod factū est, tacere non potuerunt. Nam & illum resurrexisse; & se à iudæis pecuniam attestati sunt accepisse: hoc autem ideo scripsi ne aliquis aliter referens mentiatur: & existimet credendum esse mendacijs iudęorum, hoc Pilatus.

Pillati Epistola ad Tiberium de Christo.

Nono à Platone philosopho (vt creditur) cuius corpus Constantinopoli inuētum est tempore Constantini, & Hirenæ matris eius; ad caput cuius erat lamina aurea: vbi scriptum sic erat. Christus nascetur ex virgine Maria; credo in eum. Sub Constantino, & Hirenæ Imperatoribus iterum videbis me ò sol.

Testimonium Platonis de Christi futura nati. ex virgi.

Decimo à libro reperto à iudæo in quodam saxo apud Toletum; tempore Fernandi regis Castellæ; qui triplici littera scriptus erat videlicet hebraica, græca, & latina: & loquebatur de triplici mundo: principium tertij mundi ponens in Christo dicens. In tertio mundo filius Dei nascetur de virgine Maria; & pro salute hominum patietur. Et erat ibi scriptum, quod tempore dicti regis liber ipse reperiretur.

Vndecimo à Sibilla Erithrea; quæ multa prophetizauit de iudicio finali vaticinando. In græco enim de iudicio finali fecit plures versus; quorum litteræ capitales constituunt istas quinque dictiones: vt patet intuenti etiam ipsos versus in latinum traslatos: quos B. Augustus 19. de ciuitate Dei posuit, dictiones sunt iste videlicet. Iisos, Christos, theu, yos, sothir: quæ sonant Iesus Christus filius Dei saluator. Versus sunt isti in latinum translati. Iudicij signum tellus sudore madescet. E cęlo rex adueniet per secula: futurus &c.

Versus sibillæ de finali iudicio.

Duodecimo à Calcidio; qui super thimeum

Platonis

Platonis ponit de stella creata in Christi natiuitate; vbi loquens de stellis, & stella prædicta dicit, quod nō fuit mortes, & morbos denuncians: sed descensum Dei venerabilis ad humanæ conuersationis rerum mortalium gratiam. sequitur. Quam stellam cum nocturno itinere suspexissent Chaldeorum profecto viri sapientes; & in consideratione rerum cœlestium satis exercitati; quęsisse dicuntur recentem ortum Dei: repertaq; illa maiestate puerili veneratos esse, & vota tanto Deo conuenientia nūcupasse. Isti sapientes Chaldeorum sancti Magi fuerunt, qui stella, vt ipsi professi sunt: eum adorare, vt Deum venerunt, vt habetur. Et isti Magi vna cum præfatis gentilibus Deitati Christi, dant verum, & laudabile testimonium.

Matth. 2.

Tertio insinuata est Deitas Christi superbis demonibus; qui Christum contra voluntatem eorum Deum clamauerunt, & dixerunt, vt habetur per ora duorum hominum clamabunt dicentes. Quid nobis, & tibi Iesu fili Dei? Et legio demonum habitans in homine dicebat; Quid mihi, & tibi Iesu fili Dei altissimis. Et alibi etiam inuenitur diabolum dominum Iesū filium Dei vocasse. Sed quod à diabolo Deitas Christi sit declarata; dictum est conformitate 9. huius 2. lib. vbi ostensum est potestate Christi, genus humanum à diaboli manibus liberatum, ac Christi nomine, & crucis signo: non solum à sanctis, verum etiam ab alijs virtutem demonis comprimi, & eneruari: sicut patuit de iudeo, qui in templo veteri idolorū ad dormiendum se ponens; signauit se crucis signo: quo à diabolo extitit mirifice præseruatus, vt ait B. Greg. 3. lib. dial.

Matth. 8.

Matth. 5.

Quarto indicata est Deitas Christi à portentis, & miris operibus: Christus enim multa, & miranda fecit miracula, non unius generis, sed diuersorū: & non in uno elemento, sed in multis: non in iuuentute solum, sed etiam in suo ortu: non in viuis tantum; sed etiam in mortuis: non tantum in hominibus, sed etiam in alijs creaturis: non tantum in uita; sed in morte, & post mortem: non tantum in præsentia; sed in absentia corporali: non tantum in terra; sed etiam in mari: nō solum in hominibus; sed etiam in demonibus: non tantum hic in mundo; sed etiam in cęlo: quod super eū apertum est: non tantum per se; sed & per alios: nō solum in uno tempore; sed omni tempore: nō tantum in uno populo; sed in omni natione: non solum in corporibus; sed etiam in animabus, & uoluntatibus, ut dictum est conformitate prima huius 2. Et quia maiora facta sunt miracula per Christum, quam per sanctos veteris testamenti. Plus enim est super aquas ambulare, quā eas diuidere, vt fecit Moises, Elias, & Eliseus. Plus est aquam in vinum conuertere, quam de amaritudine in dulcedinem, vt egit Moises, & Eliseus. Plus est de quinque panibus quinque millia hominum pascere, quam manna gentes saturare. Plus est corpus suum gloriosum ostendere, quam nube populos operire, & protegere. Plus est solo verbo, & imperio mortuos suscitare, quam precibus. Plus est in igne martires sine lesione tenere, quam ignę de cœlo facerę descendere. Plus est corpus suū in cibum, & sanguinem suum in potum dare, quam 40. annis pane de cœlo descendente cibare. Plus est genus humanum à diaboli manibus liberare, quam à Pharaonis manibus populum Israeliticum remouere. Plus est quatriduanum ab inferis reuocare, quam vnius diei mortuum suscitare. Plus est se mortuum uiuificare, quam alios ad vitam reuocare, & deducere. Plus est umbra Petri languores curare, quam tactu, & sic de alijs, quæ facta sunt in veteri testamento. Et quod maius est inuocatione nominis Christi: omnis creatura mutatur, paret sine difficultate, & Christo Deo inuocato in omnibus subditur, & prostratur, vt patet de miraculis factis per sanctos homines, & quæ fiunt cōtinue. Si ergo miracula veteris testamēti Deo attribuūtur, merito omnibus pensatis miracula, quæ Christus ęgit, & quæ hodie fiunt, & quæ facta sunt per sanctos: Deum eum esse proclamant, & attestantur: nec dicta miracula possunt per artem necromantiæ fieri, vt dictum est conformitate 1. huius 2. lib. nec Christus fuit necromanticus, sed sanctissimus vt præcedens conformitas euidenter ostendit. Quomodo etiam virtute diaboli fierent signa ad ipsum destruendum, & confundendum, & cultum idolorum, & consequenter diabolum omnino prosternendum. Insuper Magi, & incantatores, ac alij malefici omnia præfata alij cientes: facti sunt fideles Christiani, & sanctissimi uiri, prout patet de Hermogene, Cipriano, & alijs in sanctorum legendis.

Comparatio quę sint maiora miracula.

Quinto Deitas Iesu est comprobata à suis inimicis, & hostibus. Si loquimur de iudæis. Primo ipsi principatu carent, & sceptro, quo probatur aduentus iam fuisse Mesiæ: iuxta prophetiam Iacob. Gen. 49.

Secundo vnctio in eis cessauit, quod vtique in aduentu esse mesiæ debebat, iuxta dictum Danielis.

Tertio templum eorum est destructum, iam sunt 1300. & vltra anni. Et domus illa iuxta dictum Aggei destrui non debebat: nisi impleretur gloria domini: quare ex quo destructa est; fuit plena gloria: scilicet persona Christi; qui fuit Deus, & homo: ad quam paruulus deductus à matre, fuit ibi præsentatus, & demum multipliciter sua præsentia prædicante glorificata.

Quarto quia in eis est sequuta desolatio, quæ iuxta prophetiam Danielis 9. cap. post Christi mortē esse debebat. Quæ desolatio est iudęorum

rum dispersio, & captiuatio; quæ cunctis alijs ante habitis est magis generalis: quia omnes sunt dispersi. Diuturna, quia iam 1380. & plus annis. Opprobriosa, quia venditi fuere: vt dicit Iosephus iudeus 30. pro vno denario. Tædiosa, quia apud omnes nationes, sectas, & leges odio habentur. Dolorosa, quia sine consolatore, & propheta: quod nunquam fuit. Vituperosa, quia nulla est natio, quæ non habeat sedem, vel locum proprium, aut non acquisierit iudęis exceptis. Irremediabilis, quia secundum Danielem semper stabit, si enim iudęi à sua terra captiuabantur, & in terra propria seruituti subdebantur per idolatriam, vt patet in sacra scriptura: & per consequens accipiendo à Deo honorem per cultum: sequitur quod propter maius peccatum sic grauiter à Deo in præsenti vita puniantur. Et nõ certe, nisi quia in persona Dei scilicet in humanitate à Dei filio assumpta, fecerunt tot horrẽda, & iniqua: vndę merito ad Christum nolentes conuerti, sic puniuntur, & vexantur. Si vero loquamur de alijs Christi hostibus, scilicet de Romanis imperatoribus; qui sanctos martires, & in ipsis Christum persequuti sunt totis viribus: non nẽ omnes perierunt crudeli morte? vt patet de Nerone; qui ab imperio depositus in domicilio quodam extra Romam: palo sibi fixo in ventre obijt. De Domiciano; qui à senatu romano ob crudelitatem interfectus est. De Decio; qui à diabolo arreptus decessit. De Diocletiano: q primo ab imperio depositus, deinde strangulatus est. De Maximiano; qui coactus imperiũ deponere à socero suo Constantino Imperatore; cui parabat insidias, occisus est. De Maxentio; qui victus à Constantino apud pontem molium, morti succubuit. De Valeriano, qui captus à Persis dum vixit carceri mancipatus: & regi eorũ equum ascendenti; dorso, semper scabellum fuit. De Gallo seuero Volusiano, Antonio, Constante, Valente, Iuliano, Totila, Theodorico, & sic de alijs, qui fidem Christi impugnauerũt, omnes gladio occubuere. Si vero loquamur de hæreticis, qui conati sunt ostendere Christum non fuisse Deum, vt Arrius, & sibi adhærentes: videamus quid eis contigit. Arrius enim in medio ciuitatis Constantinopolitanæ, dum ad secreta naturæ iuisset; emissus interioribus omnibus, expirauit. Sic Leo Papa arianus præfata morte tempore Hilarij episcopi pictauiensis decessit. Et quia nimis esset prolixum omnium prosequi hystoriam hostium Christi: sufficiat hoc pro conclusione: quod nullus fuit, qui ausus fuerit in aliquo Christi Deitatem, vel humanitatem assumptam à Deitate in vnitatem personæ maculare, vel negare: quod diuinam vltionem non fuerit ante mortem, & cũ morte expertus.

Mors Neronis, & multorum aliorum Imperatorum.

Sexto Iesu Deitas experimentata est à mundi principibus; & hoc tam victorijs habitis. Constantinus Maxentium tyrannum cruce, & Christi nomine superauit. Foca Cosdroe regẽ persarum captum decapitauit. Theodosius Christi virtute Maximum Arbogasten, & Eugeniũ solus debellauit. Gratianus multitudinem innumerabilem deiecit, & vicit. Massacel Gildonem comitem Affricam occupantem (potentia Christi inuocata) prostrauit, de multis alijs hoc idem apparet, quæ breuitatis causa omitto. Quibus miraculis uisis Christum esse Deum verum professi sunt.

De cruce & nomine Christi.

Constantinus leprosus baptismo Christi à Papa Siluestro recepto, mundatus est, & ad fidẽ conuersus.

Copor rex Persarũ à sancto Ciriaco filia eius à diabolo liberata: fidem Christi suscepit. Abagarus rex per Apostolũ Thadæum à morbo, quo detinebatur, Christi virtute curatus, baptizatur; & sic de multis alijs; qui miraculis visis, & expertis: ad fidem Christi conuersi, Christum verum Deum esse omni fiducia, & constantia professi sunt. Multę aliæ vię sunt ad probandum Deitatem Christi, videlicet gentium, & mundi ad Christum conuersione Apostolorum prędicatione: quam viam tangit beatus Augustinus vltimo de ciuitate Dei. Miraculorum assidua operatione inuocatione nominis Christi per sanctos, quod solum est in lege, & secta christianorum, vita Christi, & conuersatione, morte, & resurrectione, ascẽsione, & spiritus sancti in Apostolos missione. Præfatis enim vijs, & alijs pluribus Deitas Christi potest probari, immo de facto comprobatur: attamen quia prima pars huius. 14. conformitatis dicit, ꝙ Iesus est candor signabilis, idest nihil eidẽ quod sit in homine latet. Septima via ad Deitatem Christi comprobandam, videlicet cogitationum, cordium, & omniũ; quæ sunt in homine est agnitio, & inspectio. Hoc enim euidenter astruitur eius Deitas, scilicet cordium conspectione. Vbi sciendum est, quod vt dicit Samuel homo intuetur, quæ patent: dominus autem cor intuetur, nec iuxta intuitum hominum iudicat. Ipse enim nouit abscondita cordis. Et Sap. Deus cordis scrutator est verus. Et Isa. Veh, qui profundi estis corde, vt à domino abscondatis consiliũ: quorum sunt in tenebris opera, & dicunt qui videt nos, & quis nouit nos? sequitur. Peruersa est hæc cogitatio, quasi dicat: figmentum factori suo non intelligis. Et Ierem. Prauum est cor hominis, & inscrutabile: & quis cognoscet illud? Ego dominus scrutans cor, & probans renes; qui do vnicuique iuxta viam suã, & iuxta fructum adinuentionum suarum, & multa similia ponit scriptura. Et ideo dicit. Sixtus pictagoricus. Cogitatio hominis Deum non latet, & ideo cogitatio tua pura sit ab omni malo. Et infra dicit. Deum non latebit agẽs

1. Reg. 16. Psal. 44. Sap. 1. Isa. 29. Hiere. 17.

iniustè; nec cogitans quidem, hæc ille. Cordis ergo inspectio soli Deo competit per naturã, qui vbique est, & quem nullum latet secretum cordis: alij vero vident per gratiam, vt dicetur in expositione secundæ partis huius conformitatis: vel per signa cordis comprehendunt ipsum cor. Quia ergo cordis cognitio sic competit soli Deo, Christus se ostendendo videre corda, & cordis cogitationes intelligere; Deum procuLdubio se esse ostendit. Sed nunquid hæc fecit: Certe sic: nam corda, & cogitationes se agnoscere ostendit pluribus modis, & vijs.

Primo diaboli cogitationem, & cor attendendo, sciuisse se ostendit, vt ab eo tentaretur ad desertum pergendo.

Math. 4. Secundo cum vnum paraliticum liberasset, & diceret ei, confide fili, remittuntur tibi peccata tua: & cum quidam de scribis dicerent intra se: hic blasfemat: videns Iesus cogitationis eorum dixit: vt quid cogitatis mala in cor

Math. 9. dibus vestris &c. vt habetur.

Tertio quando mulierem patientem fluxum sanguinis liberauit, quæ dicebat intra se: si tetigero tantum fimbriam vestimenti eius, salua ero, & Iesus videns intentionem eius, conuersus ad eam dixit. Confide filia, fides tua te saluam fecit. Et sequitur, ꝙ salua facta est mulier ex illa hora.

Quarto quando liberauit demoniacum, cęcum, & mutum, & fecit vt loqueretur, & videret: pharisei dicebant intra se, hic non eijcit demonia, nisi in belzebub Principe demoniorum. Sequitur. Iesus autem sciens cogitationes eorum dixit eis: omne regnum contra se diuisum desolabitur &c.

Quinto cum interrogasset discipulos suos quem eum homines dicerent, & Petrus dixisset. Tu es Christus filius Dei viui: Dicendo ipse Petro: beatus es simon Bariona, quia caro, & sanguis non reuelauit sibi: sed pater meus, qui est in cœlis: proculdubio Petri mentem. & cor cognoscere se ostendit.

Math. 16. Sexto cum matri filiorum Zebedei petenti sessionem regni, non respondit sibi pro se; sed

Matth. 20. pro filijs, dicens: nescitis quid petatis, ipsorũ mentes agnouit.

Septimo cum scribæ, & pharisæi cum capere voluerunt in sermone de tributo Cæsari dan-

Matth. 22. do, vel ne. Iesus cognita eorum nequitia dixit, vt darent quę sunt Cęsaris, Cæsari, & quæ sunt Dei Deo.

Lucæ 7. Octauo quando permisit se per Magdalenam tangi: pedes osculari, vngi, & abstergi, pharisęus dicebat intra se: hic si esset propheta, sciret vtique quæ, & qualis est mulier, quæ tangit eum: cui dominus ostendit, & quid cogitaret se cognoscere, & à sua infidelitate reuocare.

Lucæ 9. Nono, vt habetur quando cogitatio intrauit in Apostolos: quis eorum videretur esse maior, & Iesus videns cogitationes eorum cordis; apprehendit puerum, & statuit eũ in medio eorum &c.

Decimo cum Inuitatus ad prandium à quodã pharisęo, impurificatus intrauit. Pharisæus autem cępit intra se reputans dicere. Quare non baptizatus esset ante prandium? cuius dominus videns cogitationem dixit: vos pharisæi, quod deforis est calicis, & catini mundatis; quod autem intus est vestrum: plenum est rapina, & iniquitate &c. Lucæ 9.

Vndecimo quando cęcum illuminauit, & dixit ei. Fides tua te saluum fecit &c. Lucæ 18.

Duodecimo ostendit se cor agnoscere quando de Nathanael loquens ait: Ecce vere Israelita, in quo dolus non est. Ioan. 1.

Tertiodecimo quando Regulo, qui ipsum deprecabatur pro filio, eius cordis infidelitatẽ videns. Iesus dixit: Nisi signa, & prodigia videritis, non creditis, & de filio ꝙ viueret prędixit. Ioan. 4.

Quartodecimo ostendit se totum hominem cognoscere, vbi dicitur, ꝙ multi crediderunt in nomine eius: sequitur. Iesus autem non credebat semetipsum eis: eo ꝙ ipse noscet omnes; & quia ei opus non erat, vt quis testimonium perhiberet de homine: ipse enim sciebat quid esset in homine. Ioan. 2.

Quintodecimo quando cognouit post cibationem quinque millium hominum de quinque panibus. Io. 6. ꝙ venturi erant, vt facerent eum regem; fugit enim in montem. Ioan. 6.

Sextodecimo ostendit cogitationes videre; quando muliere in adulterio deprehensa stante coram eo, & ipso digito scribente in terra, scilicet peccata phariseorum: vnus post alium recessit. Ioan. 8.

Decimoseptimo qñ cognita intentione praua Iudæ Scariothis dixit ei. Quod facis, fac citius. Ioan. 13.

Decimo octauo quando misit Petrum, & Ioannem pro asino, ad præparandum in cęnaculo pro cęna: Et similiter in multis locis suæ sacratissimæ passionis: quomodo præuidit debere tradi in manus Pilati, & gentium, & sic de alijs, vt patet intuenti in passione sancta. Matth. 21.

Quibus aliisque pluribus apparet dominum Iesum Christum esse quendam candorem; & splendorem singularem omnia intuentem; & renes & corda scrutantem, & nuda esse omnia oculis eius, & consequenter esse Deum verũ, qui omnia scit, & nouit, & sic apparet breuiter declaratio primæ partis huius conformitatis, videlicet. Iesus candor signabilis.

SECVN-

SECVNDAE PARTIS FRVCTVS, & conformitatis. 14.s. Franciscus indagator. Expositio.

CVM conformitate sexta parte prima istius secundi libri dictum sit, diuinam essentiam omnia repræsentare, omnia cernere, & videre, omnibus præsentialiter adesse; immo verius loquendo omnia inesse existere, iuxta dictum Apostoli, in Deo mouemur, viuimus, & sumus, corque humanum ipsi soli sit apertum, & notum, sitque omnipotens: hinc est quod cordium secreta, cui quando, & quomodo vult potest reserare. Sed quibus decet sic reuelare, & de facto quibus fecit? Certe Christum sequentibus, & decuit facere, & fecit: dicente Apostolo. Nos sensum Christi agnouimus: Deoq; adhærentibus voluntate dicēte, Qui adhæret Deo, vnus spiritus cum Deo efficitur. Quapropter vt dicit Gregorius. 2. dialogorum. Si anima sic adhærens Deo; vnus spiritus efficitur cum Deo: Dei secreta non ignorat. Et quia gloriosus pater noster beatus. Fr. Christum sequutus est perfectissime; eique toto corde inhęsit, & opere (vt pluries est ostēsum) Deus eum sibi vniendo, & vnum spiritū secum per transformationem faciendo; sensum suum eidem reuelauit: non solum eum faciendo prophetam in contuitu futurorum longe distantium, & diuersorum, sed plusquā prophetam in conspectione cordium in homine, & abditorum; prout hæc secunda pars probare intendit cum dicit. Franciscus indagator. s. cordium à Deo est factus, & sic esse multiplici probatur experiētia, & documēto.

Act. 17.

1. Cor. 2.

1. Cor. 5.

Primo vt dicit. 4. pars legendę maioris, quando in curru igneo absentatur à fratribus eisdem apparuit transformatus. De quo dictum est cōformitate. 3. huius secundi libri. parte. 2.

Secundo secreta cordis vidit cuiusdam fratris, qui silentium summo studio seruabat, adeo quod non nisi per signa confiteretur, vt fructu. 6. huius secundi dictū est parte. 2. & alibi.

Tertio secreta cordis vidit fratris Leonardi de Assisio socij sui. Cum contigisset beatum F. fatigatum, & lassum parumper asellum conscendere, vt dictum est. lib. 1. parte. 2. fructus octaui, & alibi sæpius.

Quarto cognitionem fratris Massei vidit socij sui, tunc cum eum fecisset in quodam triuio circumuolui, vt dictum est alias., & maxime, fructu. 8. primi libri parte secunda., capi. de fratre Masseo.

Quinto cordis desiderium perspexit fratris Leonis socij sui, dum ad euadendum tentationem cuperet scriptum aliquod habere per manus beati Francisci, vt alibi dictum est, & maxime conformitate secunda libri secundi. parte secunda.

Sexto beatum Frācıscum habuisse cordis cognitionem patuit in quodam fratre grauem tentationem patiente, & de vnguibus sancti habere pro euadenda tentatione optante; cuius cogitationem dum vidit beatus Franciscus, à dicto fratre fecit sibi forfices apportari: & vnguibus incisis, & sibi datis; à dicta tentatione illico fuit liber.

Septimo quod cordis cogitatio beato. F. fuerit nota; patuit in fratre existente in loco sanctę Mariæ de Angelis, qui cum cogitaret aliqua contra fratrem, qui eum offenderat deponenda, & propter hoc vnus de demonibus, qui locum obsidebant: nec intrare poterāt locum introiens ad dictum fratrem accessit: quod beatus. F. cernens monens fratrem de cogitatione mala, pœnitentia suscepta à diabolo liber remansit.

Octauo idipsum de cognitione cordis à beato. F. astruit factum cuiusdam iuuenis de Luca, qui cum ad beatum F. accessisset, & cum lachrimis peteret, vt ipsum ad ordinem reciperet: beatus. Frā. cognoscens ipsum hoc ficte postulare, acriter eum reprehendit, vt conformitate. 6. huius libri secūdi dictum est.

Nono ad præfatorum confirmationem accedit illud, de quo fructu præallegato, & alibi etiam dictum est de duobus fratribus, qui de longinquis partibus ad eum in loco de Græcio existentem pro benedictione ab ipso obtinenda perrexerunt.

Decimo pręfatis fidem, facit tentatio fratris Ruffini, qua deceptus erat à diabolo de prædestinatione. Quam beatus. F. spiritu agnouit, & salubri remedio occurrens ab omni falsa opinione diaboli, ipsum fratrē liberauit: prout dictum est libro primo. conformitate. 8. parte. 2. in tractatu de prouincia sancti Fran.

Vndecimo ad iam dicta accedit. De fratre Ricerio, de quo dictum est conformitate. 8. libri primi. parte. 2. in tractatu de prouincia Marchiæ. Et conformitate. 6. huius secundi libri. Et de quo nomine tacito ponit. 11. pars legēdæ maioris: qui tentatione vehementissima præssus à beato F. fuit benignissime liberatus, vide ibi.

Duodecimo præmissis suffragatur, quod habetur in duodecima parte legendę maioris; cuidam enim sacræ theologiæ magistro verbum exposuit Ezechielis. Si non annunciaueris impio &c. & eidem magistro plura superuentura prænunciauit: & cum ille dubitaret, ad fidem ei faciendam, quoddam conscientię ipsius patefecit scrupulum, quod nulli viuenti apperuerat: quod & mirabiliter explicauit, & salubriter consulendo resecauit. Insuper præfatus sicut domini famulus Franciscus ei prædixit, sic & finaliter consumauit. Multo-

torum aliorum exemplis posset euidenter deduci beatum Franciscum cordis secreta vidisse: de quibus dictum est conformitate sexta huius secundi libri: sed sufficiant iam dicta. Ex quibus apparet declarata secūda pars huius quartędecimæ conformitatis: videlicet Franciscus cordium indagator. Ad laudem Domini nostri Iesu Christi.

FRVCTVS QVINTVSDECIMVS, & conformitas secundi lib. & 27. in ordine. Iesus rex venerabilis Franciscus excitator. Expositio primæ partis: videlicet. Iesus Rex venerabilis.

IN pręcedenti conformitata succinctè de Deitate domini nostri Iesu Christi q̄dam sunt dicta. Restat consequenter vidēdum de duobus, videlicet. De dignitatę Christi in esse humano, & de quodam effectu diuino, videlicet, veneratione diuina, & mentium humanarum ad ipsius honorationem & laudem. Penes, quod secundum accipienda est conformitas beati Fran. ad dominum Iesum Christum. Saluator enim noster Iesus Christus: sicut secundum diuinam naturam Deus comprobatur; sic secundum assumptam naturam, rex omnis terræ veraciter acclamatur. Ipsum enim secundum talem naturam futurum regem, ante eius ortum sancta scriptura per ora prophetarum acclamauit, vt patet. Psal. 74. Prophetiæ de Christo rege venturo.
Primo per Dauid. Deus autem Rex noster ante secula, operatus est salutem in medio terrę, & in Psal. 71. Deus iudicium tuum regi da &c. De cuius regno dicitur euidēter per Isai. Psal. 71.
Dominus legifer noster dominus iudex noster: dominus Rex noster, ipse veniet, & salua bit nos. Per Iere. Ecce dies veniunt dicit dominus, & suscitabo Dauid germen iustum, & regnabit rex &c. Per Osee. Dies multos sedebunt filij Israel sine rege, & sine principe, & sequitur. Post hęc reuertentur filij Israel, & quærent dominum Deum suum, & Dauid regem suum &c. per Zach. Ecce Rex tuus veniet tibi mansuetus &c. Per Ezech. Rex vnus erit omnibus imperans &c. Insuper cum Deus Dauid promiserit dicens de fructu vētris tui ponam super sedem tuam, & cum ipse Iesus Messias fuerit filius Dauid: Rex ergo fuit. In suo vero ortu, ꝙ Rex fuerit vocatus: patet. Nam eo nato. Magi venerunt Ierosolimam quærentes, & dicentes: vbi est, qui natus est Rex iudæorum? In vitæ processu vocatus est Rex. Per Natanael. Tu es Rex Israel. Per Pilatum, hic est Iesus Nazarenus Rex iudæorum. Per turbam, quæ voluerūt eum primo facere regem. In Die palmarum euntem in Ierusalem. Turba enim ei obuiam vadens clamabat: Benedictus Rex, qui venit in nomine domini, &c. Sic ergo tam promissis prophetarum, quam vocibus aliorum dominus noster Iesus Christus Rex est: immo vt dicit. est Rex regum, & dominus dominantium; non solum quia Deus; qui est Rex omnis terrę; sed etiā quia homo: Et tanto verius dominus mundi; quanto prę alijs hominibus magis fuit conformis Adę in statu innocentiæ, cui à Deo dominium mundi traditum est. Nam omnia subiecisti sub pedibus eius: Oues, & boues &c. Quia ergo ipse Christus est Rex iustitię; cuius generationem enarrare nemo potest: decebat mundo solemniter promulgari, ante Christi decessum à mundo, & sic esse factum dicit Io. ꝙ turba multa, quę conuenerat ad diem festum: acceperunt ramos palmarum, & exierunt obuiam ei clamantes. Osana benedictus, qui venit in nomine domini Rex Israel.

(Margin, left column: Isa. 33. — Hiere. 23. — Osee. 3. — Zach. 9. — Ezech. 37. — Ioan. 1. — Lucæ 21.)
(Margin, right column: Ioan. 6. — Lucæ 19. — Ioan. 12. — Apoc. 19. — Psal. 8. — Ioan. 12.)

Cur Christus morti proximus uoluit rex declamari.

Sed ante omnia hic emergit quoddam dubium. Cū saluator noster, & si esset Rex: quia tamen regnum suum nō erat de hoc mundo, insuper cum fugerit quando turba ibat ad faciendum eum regem, ac vt humilis omnem gloriam fugerit: cur morti proximus acclamari voluit rex, & vt rex sic magnificè honorari? Ioan. 6.

Primo respondetur ꝙ hoc ęgit, vt se ostenderet illum esse, cui honor omnis, & reuerentia debetur. Cum enim dicat beatus Augst. 5. de ciuitate Dei. Gloriam, & honorem virtus sequi non debet; sed ipse virtutem, & Aristo. primo ethicorum dicit. ꝙ honor est exhibitio reuerentiæ in testimonium virtutis.

Honor cui exhibeatur

Quapropter sciendum est; ꝙ antiquitus (vt patet ex scriptura, & nunc etiam) honor, & reuerentia exhibetur. Primo victoribus, patet scriptura de Dauid. Cui post victoriam habitam Goliæ; obuiam mulieres, & alij exierunt cum choris, & timpanis cantantes. Saul percussit mille, & Dauid decem millia. Sic & antiqui Romani maximum honorem victoribus exhibebant: prout Valerius dicit. lib. 2. Rubr. de iure triumphandi, & hac de causa debebatur Christo honor, & tanto maior, quanto non cum homine; sed cum diabolo, & principe lucifero in deserto pugnauit, & vicit, vt habetur. 1. Reg. 18. Matth. 4.

Secundo honor fiebat, & fit præsidentibus, & rectoribus; sicut Imperatoribus, & Regibus: & sic de alijs, habetur ꝙ Misboseth regem Dauid adorauit. Similiter Bersabee, & Nathan Propheta. Holoferni etiam principi militiæ regis Assiriorum omnes ibant obuiam; excipientes eum cum choris. Alexandro Macedoni. Iadus sacerdos indutus pontificalibus, cū sacerdotibus obuiam exiit extra ciuitatem, & honorauit eum, vt ponit magister in historia scolastica. 2. Reg. 17. 3. Reg. 1. Iudith. 2.

scolastica. Romani etiam multum honorabāt magistratus suos, & cōsules, vt dicit Valerius: & exempla ponit libro 2. rubri. prima vt enim dicit ibidem. Virtutum vberrimum alimentū est honos. Insuper errigebant statuas aureas; & honorem annuatim exhibebant: sic enim fieri dicit idem Valerius libro 4 rubri. prima de moderatione. Ista de causa honor Christo debet dari; quia ipse est rex regum, & dominus dominantium, nam est rex gloriæ, & sibi data est omnis potestas in cœlo, & in terra.

Psal. 8. Matth. vlt.

Eccl. 31. Tertio honor exhibetur Medicis, honora medicum propter necessitatem; illum enim creauit dominus, valde enim medici solemnes antiquitus sunt honorati, vt patet de Hypocrate, Auicenna, Galieno &c. immo Esculapius medicus translatus est ab antiquis paganis in numerum deorum; vt patet ex chronicis romanorum. Hac de causa dominus Iesus Christus honorari debuit; qui fuit summus medicus, & animarum, & corporum, solo verbo omnia sanando, vt enim dicit beatus Petrus. Iesus transiit benefaciendo, & sanando omnes oppressos à diabolo &c.

Act. 10.

Quarto honor datur sacerdotibus; de cuius honore habetur Deuterono. 17. Non solum in alijs opportebat secerdotem honorare: vt patet in libro Leuitici per totum: sed etiam eius ori obedire; Cuius imperio si inobediens quisquam esset repertus: occidebatur vt patet ibidem dicitur quod filij regis erant sacerdotes idest digniores. Constantinus mundi monarcha beatum Siluestrum papam adestrauit per vrbem, vt habetur in suo testamento. Isto respectu honor est Christo exhibendus; qui est sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech. vt dicit psal. Qui nos fecit sacerdotes Deo patri.

2. Reg. 7. De honore parentum. Apoc. 3.

Exo. 20. Quinto honor præhebatur patribus: hoc ostēdit vetus testamentum honora patrem tuum &c. imo mortis pœna infligebatur oppositum facientibus. Idipsum ostendit nouum testamentum. Ioseph obuiam patri Iacob iuit, & eum adorauit. Similiter Salomō iuit in matris occursum; & eam adorauit. Valerius libro 5. rubri. 4. De pietate erga parentes, & fratres, & patriam: de honore parentum plura ponit exempla. Hoc ostendit Christus suo exemplo qui sedens inter doctores interpellatus à matre, filii quid fecisti nobis sic &c. relictis doctoribus descendit cum illa: & erat subditus illi. Hac de causa Christo honor, & reuerentia est danda.

Matth. 16. Gen. 46. 3. Reg. 2. Lucæ 2.

Primo quia ipse est pater noster, qui est in cœlo. Ipse est pater tuus, qui possedit, & fecit, & creauit te. Sic ergo quia Christus est Deus, cui honor, est victor, Imperator, & princeps, Medicus, Sacerdos, & pater, honor ipsi exhibendus est: quare & id sibi uoluit ante mortem solemniter impendi, & dari.

Deut. 32.

Secundo voluit dominus Iesus honorem sic sibi dari; vt propheria Zachariæ quam posuit, impleretur. Dicite filię Sion, ecce rex tuus &c. Matth. 21.

Tertio Iesus sic honorari se permisit; vt quia honor Deo omnis est dandus: & idipsum post Deum regiæ datus dignitati: erat decens vt sicut Christus in sui exordio ab omni creatura (vt dictum est conformitate præcedenti) est Deus inclamatus, similiter, & rex: dicentibus Magis: Vbi est qui natus est rex iudeorum? ac in fine vitæ suæ similiter est ostensus Deus creaturarum attestatione; & Centurione dicente, vere filius Dei erat iste, sic etiam, & rex scribente Pilato super crucem, Iesus nazarenus rex iudeorum, sic etiam in medio vitæ suæ: Deus declaratus est signis, & miraculis, vt dictum est conformitate prima huius secundi libri, & dicente Ioāne baptista. Testimonium perhibeo, quoniam hic est filius Dei: & dicente Petro. Tu es filius Dei viui: ac etiam rex dictus est à Nathanael. Tu es rex Israel. Sic ante eius mortem solemniter autenticari decebat: vt Verus Deus esset, & rex; quod etiam factū est. Deus enim ostensus est in Lazari quatriduani mortui resuscitatione, ac in turbæ commotione ad se sic honorandum, & acclamatione. Rex vero declaratus est solemni turbæ acclamatione dicentis: Benedictus, qui venit in nomine dn̄i, rex Israel. Osana in excelsis, simul rex, & Deus tali supplicatione. Osana rex &c. ac pompatico honore.

Matth. 2. Ioan. 19. Ioan. 1. Matth. 16. Ioan. 1.

Quarto sic voluit honorari, vt suæ mortis improperium quantum esset dignitate pensata declararetur.

Quinto sic voluit honorari: quia quod solemni titulo Pilatus erat scripturus; per ipsos iudęos voluit opere testari, & voce profiteri.

Sexto sic complacuit honorari; vt velamen nō remaneret iudęis super incredulitatem ipsorum; quia ipsi, & pueri clamabāt Osana in excelsis.

Septimo sic Domino acceptum fuit honorari, vt quantum esset peccatum iudęorum dando eidem mortem declararetur; quia quem duxerunt cum tanto honore, & Deum deprōpserant; demum occiderunt.

Octauo id expetiit, vt ostenderet, quod non uenit ad mortem cum timore, & occulte; sed cum gloria, & aperte, & in potestate sua erat mori, quando uolebat.

Nono se honorari voluit, vt discipuli sui aliquam singularem glorificationem ipsius cernentes; minus in eius turbarentur morte: & surrecturum proculdubio sperarent.

Decimo sic honorari se decreuit; vt ostenderet, quod regnum mundi, quod per creatricem potentiam suum erat; Iterum per virtutū merita obtinuerat.

Vndecimo sic petiit honorari, vt sicut paruulis, & mediocribus in viuendo præbuerat vir

tutum

tutum exempla: sic magnis, & regibus qualiter in suis statibus se gererent, perfectionis daret documenta, videlicet profundæ humanitatis: non equitando, nec in curru ascendēdo sed asinando, scilicet super asinum, & eius pullum.

Duodecimo hoc egit saluator, vt ostenderet se veraciter Deum, quod patuit non solum futurorum inspectione, & cogitationis agnitione; quando duos Apostolos misit ad soluendū asinam, & pullum, & de verbis dicendis domino: sed in commouendo corda hominum, quādo, & quomodo voluit. Iudæos enim volentes eum occidere; ad se suscipiendum cum tanto commouit honore.

Et nota quod, quæ fiunt in susceptione regum aduenientium; omnia Christo facta sunt.

Primo enim præcursores præmittūtur ad aduentum nunciandum. Iesus duos discipulos misit.

Secundo quo ad equitaturam, & eius subuectionem, necessaria disponuntur. Sic Apostoli fecerunt asinam soluentes, & pullum, & suis panniculis ornauerunt.

Tertio à cętu reuerenter suscipitur, & festiuè: sic factum ex Christo: quia turba cum ramis palmarum, & oliuarum obuiam eidem processit.

Quarto voce extollitur dignatiuè; sic Christo turba, quæ præcedebat, & quæ sequebatur clamabat osana &c. Sic ergo apparet quare Dominus Iesus Christus ante mortis terminum: vt rex voluit honorari, proclamari, & approbari. Quo cum præcedentibus apparet non solum ipsum esse Deum Deorum, sed regem regum, & dominum dominorum. Et quia sub tanto domino, & si sumus natura, & gubernatione, per gratiam tamē optare debemus subesse. Si hæc cupimus, quæ gesta sunt in hac, de qua spacialiter loquuti sumus Christi honoratione à turba, & pueris hæbreorum, circa Christum operantes; sub eius speciali regimine incunctanter erimus. Ipsi enim summo regi si subesse veraciter desideramus, debemus.

Primo cum turba ad sui pręsentiam accedere, ad quam certe accedimus, si toto desiderio eius præsentiam nobi adesse optamus, & affectu inuitamus, dicendo cum propheta. Quando veniam, & apparebo ante faciem Domini. Ne pertranseat quæso Dominus meus seruum suum. Et Moises domini præsentiam semper obtabat, vt cum populo suo semper incederet. Gen. 18.

Secundo debet libenter in loco, vbi Christus est morari, scilicet Betphagę, Bethaniæ, & in monte Oliueti, quia tria debet habere.

Primo os cordis Deo aperire per ipsius sinceram dilectionem, & sic esse in Betphagæ, quæ domus orationis interpretatur.

Secundo miseriam præsentis vitæ attendere afflictiuè; & tunc est in Bethania.

Tertio Dei pietatem, & dulcedinem agnoscere, & sic manere in monte Oliueti: quæ tria ad feruide Christum suscipiendum inducunt.

Tertio cum duobus discipulis debet ad Christum redire: vt in eo sit recta intentio, & sic pergit cum Petro, & omnis duplicitatis dimissio; siue sui ad se reuersio, & sic vadit cum alio discipulorum. Quæ duo mirabiliter domino Iesu placent, vt ostendit ipse in euangelio.

Quarto ad ipsum dominum duo iumenta debent deferre, & ducere, quia sensualitatem in pullo, & rationem non sub appetitu sensuali ligatam in asina; Christo offerre, scilicet se separando ab appetitu terrenorum per eorum abnegationem perfectam.

Quinto ad Christi sessionem se præparare: sed quomodo? certe vt sit iumentum ratione simplicitatis, ratione carnis mortificationis, ratione humilitatis, & ratione operositatis. Sed vt Christus possit desuper sedere, debet habere vestem Apostolicam, & ipsa se cooperiri: Aliter Christus nō sedet desuper. Vestis Apostolica, imitatio est Apostolorum quo ad vitam, & doctrinam, quia discordes à suis discipulis vita, & doctrina, nunquam Christus inhabitare dignatur. Vestis etiam potest intelligi nitor puritatis, siue honestas conuersationis, iuxta illud: Beatus, qui custodit vestimenta sua &c. Apoc. 16.

Sexto debet super se Christum ponere, & ferre, quod fit, cum homo iugum Christi suscipit abnegando se à se totaliter, tollitque crucem mortificationis, & post Christum incedit operibus virtuosis.

Septimo in terra vestimenta sternere debet; quia omnem spem debet ab omni alio præter quàm à domino abiicere, & remouere.

Octauo ramos deferre palmarum, & oliuarū. In palma animi constantia; in ramis oliuarū pietatis opera designata; & flores idest bonæ famæ odores: obuiam Domino in manibus debent deferri.

Nono debet cedere ramos de arboribus, & in via sternere; vt bona opera, quæ fiunt in arbore bona: palam fiant sola proximi ædificatione.

Decimo turba clamando præcedat, & sequatur: quia vires internæ, & externæ ad ipsum Christū totaliter conuertantur, vt nihil aliud cogitent & optent nisi ipsum. Præfata ergo peragendo benignus Dominus rex noster, quem optamus, & deprecamur super nos regnare, ad nos venit, & velut super pullum, & asinam super nos ascendit. Quo adueniente, & super nos per gratiam residente, apparet.

Primo quod ipse est rector noster, & gubernator; quia rex.

Secundo adamator noster, quia tuus.

Tertio noster adiuuator, quia venit tibi.

Quarto

Quarto dulcis habitator; quia mansuetus.
Quinto sensualis tranquillator; quia sedens super asinam, & pullum eius. Sed ad eius in nobis sessionem, & per gratiam corregnationē; homo noster multa bona habet.
Primum quia mortificatur: sedet enim super pullum, & asinam.
Secundum intrat ipse Iesus Ierosolimam, idest ad habitandum animam, & tunc ipsa anima efficitur Ierosolima, idest pacifica, quia ab omni strepitu mundanorum quietata, & Dei pacifici habitaculum efficitur.
Tertio clamat anima; quia ad Deum tota conuersa: nouo affectu ad ipsum excitatur.
Quarto dicit osana filio Dauid &c.
Quia primo regratiatur filio Dauid.
Secundo benedicit Deum in cūctis operibus, & specialiter suæ sanctissimæ liberationis.
Tertio deprecatur, vt suæ animæ sit nunc, & semper osana idest dominus saluans in excelsis. Quibus bonis quam bonum sit sub tali rege Christo esse militare, viuere, & stare: patet ex prædictis. Ex iam dictis apparet: quare Dominus voluit tanto honore; vtpote regio ante mortem exaltari. Et apparet quod non solum est Deus, & rex, sed etiam excitator mentium ad sui reuerentiam, & honorem: quando, quo modo, & ubi suæ omnipotenti placet sapientiæ, & virtuti. Cui sit honor, & gloria nunc, & semper. Et patet quod ipse est Iesus rex venerabilis, & ab omni creatura honorabilis: prout dicit prima pars præsentis conformitatis. Et non solum præmissa attestantur domino Iesu honorem exhibitum, vt domino, & regi vniuersorum, sed idipsum astruit turbæ maximæ post ipsum incessus (vt patet in euangelio) quæ nec propter prolixitatem itineris, nec asperitatem loci omisit ab eius sequela. Commotio ciuitatum, & specialiter Ierusalem ad quas accedebat. Ciuium omnium ciuitatum progressus in obuiam eius, ac totius mundi post ipsum concursus ut dicebant Iudæi. Ecce totus mundus uadit post ipsum. Quare ipsius solius est de creatura sua facere, quod eidem libet, commouere, honorare se, & quæ sibi placent perficere, cum in eius ditione sint omnia nunc, & semper Amen. Ioan. 12.

SECVNDAE PARTIS FRVCTVS 15. & conformitatis, & 27. in ordine. s. Franciscus excitator. Expositio.

EX iam dictis in prima parte huius conformitatis apparuit, quod honor, reuerentia, & subiectio debetur primo Deo.
Secundo principibus, regibus, & similibus.
Tertio victoribus.
Quarto medicis.
Quinto sacerditibus.
Sexto patribus: nec non & alijs, pluribus: & si de eis, nō sit ibi dictum: videlicet doctoribus. Præsbyteri duplici honore honorandi sunt; maxime qui laborant in verbo, & doctrina. 1. Thim. 5. Bonum operantibus, honor, & pax omni operanti bonum. Rom. 1. Patientibus pro nomine Domini dicit Apostolus. Eiusmodi cum honore habetote, quoniam vsque ad mortē propter opus Christi &c. Philip. 2. Prophetis. Senes dixerunt, vt sederet inter eos: dicentes Deus dedit tibi honorem senectutis. Dan. 13. Rectoribus. In medio fratrum rector in honore &c. Eccl. 5. Dei templo: vt patet & sic de alijs: prout patet in sacra scriptura, 2. Mac. 3. Et cum ipse Deus dicat. Quicunque honorificauerit me: glorificabo eum: hinc est, quod dominus Deus honorat sanctos suos in præfatis conditionibus positos. 1. Reg. 2. Sancti enim sunt dij non natura; sed imitatione. Ego dixi dij estis. Psal. 81. Et dominus dixit Moisi Exodi 7 Deum te cōstitui Pharaonis. Exo. 7. Principes. Cōstitues eos principes super omnem terram. Psal. 44. Reges 26. moralium, dicit Gregorius. Sancti viri scripturæ testimonio reges vocantur, quia prælati cunctis motibus carnis, modo appetitum luxuriæ frænant, modo estum auaritiæ temperant, modo gloriam declinant, modo suggestiones liuoris obruunt; modo ignem furoris extinguunt. Reges ergo sunt; quia tentationum suarum motibus non consentiendo sed regendo; præesse nouerunt. Et prosper dicit. Non caret regia potestate, qui nouit corpori suo rationabiliter imperare. Victores de diabolo, carne, & mundo. Hebreo 11. Sancti per fidem vicerunt regna &c. Heb. 11. Medici, scilicet animarum, & corporum. Isti sunt de quibus dicit. Medici suscitabunt, & confitebuntur. Psal. 87. Sacerdotes corpus, & animam Deo offerentes. In his secunda mors potestatem non habet; sed erunt sacerdotes Christi. Patres filios spiritualiter vita generando, & exemplis. Pro patribus tuis nati sunt tibi filij &c. Psal. 44. Doctores mundum lingua naturali, scilicet vita, & operibus cunctos docendo: vt dicit Gregorius. Bonum operantes, iuxta documentum Christi. dicentis. Operamini non cibum, qui perit, sed qui permanet in vitam æternam. Ioan. 6. Incommoda pro nomine Domini portantes dicentes cum Apostolo. Ego non solum alligari, sed & mori paratus sum pro nomine domini. Act. 21. Prophetę. Quosdam enim sanctorum dedit prophetas. Quosdam Apostolos. Rectores, & gubernatores ecclesię Dei dicente Apostolo. Ephe. 3. Spiritus sanctus posuit regere ecclesiam. Act. 20. Dei tēplum. Vos enim estis templum Dei viui dicit Apostolus sanctis omnibus. 2. Cor. 6. Sancti ergo diuina gratia præfatis conditionibus insigniti, non immerito commouerunt mundum ad ipsorum reuerentiam, & honorē, sicut de pluribus recitat beatus Gregorius in libro dialog. & non solum fideles; sed etiam

sed etiam infideles, vt patet ibidem. Sic etiam de multis habetur in libris de vita patrum; sicut de Antonio, Ilarione, & de alijs pluribus. Sic ergo quia ipsi sancti Deum summo studio honorauerunt, Deus in conspectu regum, & populorum eos honorauit, & glorificauit: sicut patet de Moise in conspectu Pharaonis, & seruorum eius: de Daniele, & sociis: & sic de aliis. Ad propositum, Cum beatus Franciscus diuina gratia fuerit Deus sequela, & immitatione, quia vita euis, vita fuit domini nostri Iesu Christi, & Apostolorum: prout regula dicit: & Nicolaus papa tertius asserit in regulæ declaratione. Princeps inclitus baiulans signū regale, vt dicit papa Gregorius nonus in epla, quæ incipit. Caput draconis &c. Ductus à Deo patre, filio, & spiritu sancto in mundum; vt esset princeps nouæ militiæ Iesu Christi; in suo corpore ferendo signa ipsius saluatoris; ac tres acies contra mundum, carnem ordinaret, & diabolum proborum militum: sicut in tribus ordinibus ab eo institutis apparet. Princeps inquit Frāciscus sum exercitus Domini, Iosue 5. Rex sui corporis sub ratione, gubernatione, & regulatione: Rigidus enim in disciplina, super custodiam suam inuigilabat assidue: motusque sensuales stricta frenabat modestiæ lege: vt & domesticum sibi hostem perfecte subiiceret, & carnem subiectam spiritui veraciter possideret, vt dicit quinta pars maioris legendæ. Victor cum demonibus manu quasi pugnando ad manum; longaque precū instantia, à se victoriose, & ab alijs profugauit; prout superius conformitate nona huius secundi libri est dictum. Carnem austeritate, vt dicit quinta pars legendæ, & mundum eius perfecto contemptu, vt dicit septima pars legendæ superando. Vnde ipse potest dicere il-
Ioan. 6. lud. Ego vici mundum. Medicus. O quantos suis exemplis, eloquijs, & consilijs sanauit à vitijs vt verus medicus: & liberauit ad sanitatem corporis, & animæ perfectam reducendo. Latrones conuertit ad Christum, Infideles, Reges, Principes, & mundi potentes, vt dictū est conformitate octaua primi libri. Et quod verus fuerit medicus animæ, patuit in milite, qui ipsum ad prādium inuitauerat, cuius mortem præuidendo, & prædicendo fecit confiteri, & armari ad mortem suscipiendam: vt sanitate percepta animæ; ad veram salutem perueniret; vt dicit quinta pars legendæ maioris. Exēpla alia gratia breuitatis dimitto, de quibus dictum est conformitate prima huius secundi libri. vbi ostensum est, quomodo beatus Franciscus fuit verus medicus sanando infirmitates corporis, & animæ: vnde ipse est me-
Collo. 4. dicus Charissimus. Sacerdos non ordine, quia nunquam voluit esse ex humilitate; & si fuerit diaconus: Fuit tamen sacerdos sui domino oblatione. Nam dicente domino sibi in monte Aluernæ, vt aliquid sibi offerret: respondit, domine tu scis, quod nihil habeo, quod dem tibi; omnia enim dereliqui: sed & corpus, & animam dedi tibi: vt enim dicit nona pars legēdæ maioris: non habebat aliud pauper Christi nisi duo minuta: corpus, scilicet & anima, quæ posset liberali charitate largiri. Sed hæc propter amorem Christi sic offerrebat continuè; vt quasi omni tempore per rigorem ieiunij corpus; per ardorem desiderij spiritum imolaret; exterius in atrio sacrificans holocaustum: & in templo interius concremans thimiama. hic est ille sacerdos, quem sibi suscitauit dominus. Pater. Quot enim genuit filios 1. Reg. 2.
patet manifeste in fratribus, sororibus, & continentibus; de quibus dictum est libro primo conformitate octaua, & patet hodie in fratribus suis per orbem dispersis; & personis deuotis ad ipsum, & suum ordinem deuotione feruida copulatis. In beato Francisco impletum est illud. Pater eris multarum gentium, idest Gen. 17.
græcorum, latinorum, & aliorum: vt patet clare hodie in fratribus minoribus diuersarum gentium, & nationum. Genuit enim in Christo filios & filias. Doctor, vt enim dicit quarta pars legendæ maioris, non in doctis humanæ sapientiæ verbis, sed in virtute spiritus annuncians regnum Dei. Et duodecima pars dicit. Erat enim verbum eius, velut ignis ardēs; penetrans intima cordis, omniumque mentes admirationem replebat: cum non humanæ inuentionis ornatum prætenderet; sed diuinæ reuelationis afflatum redoleret. Erant enim eius eloquia (vt dicit tertia pars legendæ maioris) non inania, nec risu digna, sed virtute spiritus sancti plena; medullas cordis penetrātia, vt & in vehementem stuporem audientes conuerterent, & obstinatorum mentes efficacia virtuosa molirent: Ipse enim fuit doctor gentium in fide, & veritate. Recte operans bo- 1. Thim. 2.
num: beato enim Francisco dedit hanc gratiam Deus in speciali, vt semper bonum cogitaret, diceret, vel ageret, hæc est illa arbor bona, quæ facit bonum fructum. Mortem pro Matth. 7.
Christo libenter suscipiens. Ter enim, vt mori posset martir, partes aggressus est adire infidelium: nam per martirij palmam Deo se offerre summe peroptauit. Multa etiam à saracenis perpessus est mala, vincula, carceres, inedias, & percussiones: vt dicit nona pars legendæ maioris. Vnde beatus Franciscus poterat dicere illud, mihi viuere Christus est, & mori lu- Philip. 1.
crum. Propheta. Nam spiritum propheticum habuisse in superioribus conformitatibus sexta, & nona huius secundi libri patet, hic enim est propheta, & cordium inspectione plus quā propheta. Rector. Ipse enim fuit primus gene- Matth. 11.
ralis minister ordinem regens minorum; quē quomodo regulauit, patet ex regula sibi diuinitus reuelata. Quomodo rexerit, patet ex di-

scipulis

scipulis sanctis, & socijs, quos habuit. De quibus dictum est conformitate octaua primi libri. Ipse enim fuit rector fratrum, stabilimentum populi. Domus, & templum Dei: patet quia in ipso præ cæteris Christo complacuit esse, & conuiuere: sua stigmata soli sibi dando, & se sibi configurando: vt vidit frater Leo in Charta, quę de cęlo descendit super caput beati Francisci, vbi scriptum erat: Hic est gratia Dei, quare & domus Dei fuit, & templum. Quia ergo beatus Franciscus præfatis conditionibus insigniter extitit decoratus, & domini Iesu gloriam quæsiuit in omnibus, & præ omnibus. Hinc est quod Dominus eum gloria extollens, & honore, à cunctis hominibus quocunque pergebat, voluit honorari: vt enim dicit secunda pars legendæ maioris. Omnis ætas, omnisque sexus properabat hominem nouum mundo cęlitus datum, & cernere, & audire. Aderat quidem seruo suo Francisco ad quæcunque pergeret is; qui eum vnxerat, & miserat spiritus Domini: & ipse Dei virtus, & sapientia Christus: ut sane doctrinæ verbis affluerer; & magnæ potentiæ miraculis corruscaret. Commouebat beati Francisci accessus ad quæcunque loca pergebat homines, tam viros quam mulieres, tam paruulos quàm maiores, & beatum se putabat, qui eum posset tangere, videre, & audire: quod pluribus modis, & vicibus extitit declaratum.

Et primo. Quando ipse beatus Franciscus eũdo prædicãdo per mundum, dum accessisset ad ciuitatem Bononiæ: populus cum eius cognouisset aduentum; factus est concursus omnium ad ipsum: ita ꝙ vix per terram ire poterat: omnes enim ipsum tanquam nouum florem mundi, & tanquàm angelum Dei videre, & audire cupiebant: ita ꝑ ad plateam ciuitatis peruenit cum magna pœna: congregato itaque ibi populo maximo, tam hominum, quàm mulierum, & etiam scolarium: exurgẽs beatus Franciscus in medio, tam miranda, & tam stupenda, spiritu sancto dictante prędicabat, ꝙ non homo: sed angelus Dei esse videbatur: nam verba eius quasi sagittæ acutę potentis de arcu diuinæ sapientiæ, procedere videbantur; quę corda audientinm tam validæ penetrabant; ꝙ maximam multitudinem hominum, & mulierum à statu peccati ad pœnitentię lamenta conuertit. Quando iuit Reate, vt mederetur oculis: domino Vgolino Hostiẽ. Episcopo ad hoc eo vocante, & inuitante: cũ appropinquaret ciuitati, tanta multitudo populi confluebat ad eum; ꝙ propter hoc intrare ciuitatem noluit; sed ad quandam Ecclesiam distantem à ciuitate per duo milliaria diuertit. Quando cum fratre Masseo Senas perrexit, & ciuitati appropinquasset, & sancti patris populus audisset aduentum, venerunt obuiam ei, & cum magno honore eum exceperunt, vt dictum est conformitate octaua libri primi, Quando iuit Gaietam turbis irruentibus præ deuotione in eum, vt ipsum contingerent vt multotiens supradictum est. Quando ad Romanam accedebat curiam: beati se putabant domini Cardinales, & alij prælati; qui possent sibi loqui, & ipsum honorare. Nõ solum fideles Christiani ad honorandum beatum Franciscum incitabantur, sed etiam infideles. Cum enim post multos labores, pericula, & afflictiones ad aspectum peruenisset Soldani, & Christum eidem euangelizasset: nutu diuino Soldanus in mansuetudinem conuersus: benignum ei præbuit auditum. Cernens quidem in eo feruorem spiritus, constãtiam animi, contemptum vitæ præsentis, efficaciamq; diuini sermonis: deuotionem tantam concepit ad ipsum, vt magno eum honore dignum duceret: munera preciosa offerret, & ad secum trahendum moram instanter inuitaret. Et quid mirum si Christus corda suorum commoueret ad venerationem beati Francisci, cum per ratione carentia sit ipse beatus Franciscus multipliciter honoratus: accedendo ad ipsum, stando cum ipso, nec ab eo nullatenus recedere volendo, prout dicit octaua pars maioris legendæ. Et quia beatus Franciscus ab omnibus honorabatur, extollebatur laudibus, & reuerentia colebatur, frater Masseus beato Francisco redeunte de silua, factus ei obuiam, dixit: Vnde tibi, Vnde tibi, Vnde tibi: vt superius in pluribus locis dictum est. Possent per multa exempla ostendere beatum patrem. Fr. operatione domini ad sui honorem omnes, ad quos ibat excitasse, sed vnum referam, penes quod est conformitas principaliter capienda: in pręsenti cõformitate inter Christum, & beatum. F. quod habetur in decima parte legendæ maioris. Vbi dicitur quod beatus. Frã semel transiens per Burgum sancti sepulchri, castrum vtique populosum: pro debilitate corporis subuectus asello, obuiam habuit turbas in eum prę deuotione ruentes; tractus autem, & detentus ab eis: compressus quoque, ac multipliciter attractatus: insensibilis videbatur ad omnia, & velut exanime corpus, quæ fiebant circa ipsum, nihil penitus aduertit. Quo exemplo patet: ꝙ sicut domino Iesu obuiam turba processit, sic & beato. F. & sicut Christus in tali honore non ascendit equum, sed asellum: sic & B. Fran. & sicut de tali honore Christus nihil curauit; cum omnis pompę mundanæ fuerit summus detestator: sic & beatus. F. de honore, & applausu nihil aduertit, nec curauit, cum ipse tam documento, quàm exemplo Christi omnem applausum hominum declinauerit; honoremque sibi impensum in Deum retulerit, & se in summo sui contemptu, & abiectione semper tenuit, & possedit. Sic ergo

præfatis apparet, quomodo beatus. Fr. ad instar Christi fuit honoratus; & hominum excitator, vt dicit secunda pars istius quintædecimæ conformitatis. Franciscus excitator.

FRVCTVS XVI. ET CONFORMITAS, & est 28. in ordine. Iesus Rex, seu Dux formidabilis. Franciscus detestator.

Expositio. primæ partis, scilicet. Iesus Dux formidabilis.

DOMINVS noster Iesus Christus; etsi dominus sit dulcis, benignus, & clemés, cuius miserationes sunt super omnia opera eius: attamen iustus est, seuerus, & vltor: sui honoris zelotes, & malorum per omnia detestator. In veteri enim testamento, quàm seuerus fuerit: euidenter apparet in multis.

Et Primo contra eius iussa non perficientes, sicut in primis apparet parentibus: quos à paradiso propulsos morti corporis subiecit.

Secundo contra se carnis luxuria maculátes, vt patet in hominibus in diluuio necatis, & sodomitis igne conflagratis.

Tertio suam legem non seruantes, sicut patuit de filijs Israel, quos à sua abiecit facie, & prostrauit in deserto diuersis cladibus.

Quarto contra idolatrantes: puniuit enim tales, vt patet de his, qui vitulum adorauerût in deserto; quos Imperio domini occidit Moyses. Sic filios Israel, Iudicum tépore dijs alienis inseruientes, subactos pluribus regibus acriter puniuit. Ieroboam cum domo prostrauit, & reges Israel non Deo: sed idolis immolantes miris cladibus prostrauit.

Quinto eius cultum non rite peragentes, sicut apparuit in filijs Aaron ignem alienum ministrantibus; quos in cóspectu patris occi-
Num. 26. & 1. Reg. 4. dit. Num. 26. Suum cultum, & sacrificium impediente: vt patet de filijs Heli; quos hostili gladio necauit. Ac domum suam, & templum prophanantes: vt patet de Acham, Manasse, & alijs regibus Iuda. De Antioco in libris Machabeorum, qui quam seuere sint ab ipso Deo puniti, præfata scriptura veteris testamenti declarat patenter. Contra nonnullos alios furor diuinus deuenit, & ira: de quibus per singula non est dicendum ad presens. Sicut ergo Deus ipse zelotes, & iustus fuit contra præfatos. sic indutus carne humana, & inter homines cóuersando: magnitudinem sui zeli ostendit, & seueritatis contra multos, præcipuè tamen & primo con-
In hypocritas. tra hypochritas: Contra quos singulariter zelum suum declarauit.

Matth. 5. Primo eorum facta detegendo. Cû facis eleemosynam; noli turba canere: sicut hypochritę faciunt &c. Et cum ieiunatis; nolite fieri si- Matth. 6.
cut hypochritæ tristes: exterminant enim fa- Mar. 7. & 15.
cies suas &c. Et hypochrita: eijce primo trabem de oculo tuo &c. Hypochritę: bene prophetauit de vobis Isaias dicens. Populus hic Isa. 22.
labijs me honorat; cor autem eorum longe est à me. Et capitulo. 22. Quid me tentatis hypochritę?

Secundo ipsos grauiter reprehendendo: vt patet. Veh vobis hypochritæ; qui clauditis an- Matth. 23.
te homines regnum cœlorum &c. Veh vobis hypochritę; qui comeditis domos viduarum &c. Veh vobis hypochritę; qui circuitis mare & aridam &c. Veh vobis duces cęci &c. Veh vobis hypochritæ: qui decimatis mentã & anetum &c. Veh vobis hypochritę: qui mûdatis quod deforis est &c. Veh vobis hypochritæ: qui similes estis sepulchris dealbatis &c. Veh vobis hypochritæ: qui ædificatis sepulchra prophetarum &c.

Vbi in prima exprobratione & inuectione pãdit falsissimam eorum esse doctrinam.

In secûda ipsos arguit de deceptrice rapina.

In tertia de iniquissima vita quo ad imitantes.

In quarta de praua ignorantia.

In quinta de inobseruantia diuinorum mandatorum.

In sexta de subdola, & fraudulenta apparétia.

In septima de immunda conscientia.

In octaua de crudelitate, & nequitia.

Tertio eis pęnam indicando, patet in præfatis; dicendo semper eis. Veh, veh; quod est interiectio dolentis. Et dicit: Amen dico vo- Matth. 6.
bis: receperunt mercedem suam. Eis prædi- Matth. 23.
xit iudicium gehennæ futurum: vt patet.

Sed queri potest cur Saluator sic præcipuè cõtra hypochritas inuexit?

Respondetur quod hypochrita, etsi faciat contra Deum patrem, Dei honorem ad se retorquendo: contra spiritum sanctum gratia, & donis diuinis abutendo; præcipuè tamen ágit contra ipsum verbum quod est veritas: nam ipsi hypochritæ sunt falsissimi: aliquando in opere aliud ostendentes se agere, quàm faciant: etsi quandoque efficiant quod prætendunt: semper tamen sunt intentione falsissimi, & sic de directo contra ipsam veritatem: quę est ipse Christus. Io. 14 peragentes. Contra etiam ipsos Saluator inuexit sic acriter; quia tales sua duplicitate & falsitate destruunt mundû: suis deceptionibus, & erroribus, ac mendacissimis verbis, & apparentijs.

Secundo dominus iustitiam, & zelum ostendit contra mundi gloriam appetentes: vt habetur, vbi dicitur: quod ad inuitatos dixit para- Luce 14.
bolam, intendens quomodo primos accubitus eligerent dicens. Recumbe in nouissimo loco &c. quia omnis qui se exaltat humiliabitur,

bitur, & qui se humiliat exaltabitur. Et dicebat de phariseis. Amant primos accubitus in cęnis, & primas cathedras in sinagogis, & vocari ab hominibus rabi: vos autem nolite vocari rabi &c. & concludit, qui se exaltat humiliabitur &c. Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, vt videamini ab eis: alloquin mercedem non habebitis apud patrem. Et cęcis illuminatis, vt exemplum præberet omnis gloriæ vitationis præcepit, vt nulli dicerent, vt habetur; & cum turba vellet eum facere regem, fugit: vt habetur.

Matth. 23. Matth. 5. Matth. 9. Ioan. 6.

Tertio dominus zelum ostendit ad animas: propter quas redimendas, & carnem humanam induit, & mortem suscepit. Nam vt ipsas à diabolo, & peccatis clementer eriperet, & virtutibus; quibus vita habetur ęterna ad ornaret (vt habetur) docere complacuit non semel: sed quottidie, vt habetur, nec vno in loco: sed quasi in cunctis Iudeæ, & Galileę prouinciarum locis.

Mat. 5. 6. 7. Matth. 21.

Quarto zelum præcipuum ad patrem suum deprompsit: cuius honorem in omnibus, & super omnia quęsiuit. Quem patrem voluit primo à nobis exorari debite. Cum orabitis: inquit: dicite. Pater noster, qui es in cœlis &c. Secundo in ipsum totam nostram spem, & fiduciam iactare. Considerate volatilia &c. & tamen pater vester cęlestis pascit illa &c. Tertio ei grate similari. Estote perfecti sicut pater vester perfectus est. Quarto eius spiritu firmari. Spiritus patris vestri, qui loquitur in vobis. Quinto suæ bonitati omnia tribui & dari. Cōfiteor tibi pater domine cœli & terræ &c. Sexto in tribulatione inuocari suo exemplo. Pater: si possibile est, transeat à me calix iste &c. Septimo ei pro collatis regratiari. Gratias ago tibi domine pater &c. Octauo ab omnibus diligi & amari. Pater diligit filium: & sic dilexit mundum, vt filium suum vnigenitum daret &c. Nono in auxilium peti & supplicari. Pater meus vsq; modo operatur, & ego operor, &c. Decimo ei obediri fideliter. Pater non reliquit me solum: quia quę placita sunt ei, facio semper. Vndecimo eius honorem, & gloriam quæri, & inuestigari. Ego gloriam meam non quæro; sed patris mei, qui misit me. Duodecimo semper inuocari. Saluifica me pater, & clarifica me pater &c. Sic ergo pręfatis apparet Christum habuisse zelum ad patrem. Sed maxime habuit zelum, & quanto ad patris templum, & domum: de quo principaliter in ista agitur conformitate quo ad primam partem, quæ dicit. Iesus Dux formidabilis. Vbi sciendum q Saluator noster: cum multas à iudæis receperit iniurias: tam verbo quàm facto, omnia patienter portauit: sed quę ad patris pertinebant honorem: sicut est eius veneratio, cultus, & adoratio, non patienter tulit; sicut patuit de diabolo suadente, vt eū adoraret: quem expulit dicens. Vade retro sathana: scriptum est Dominum Deum tuum adorabis &c. Et patet etiam, quia bis expulit de templo vendentes boues, & oues, & mēsas numulariorum ęs effundendo, euertit dicens. Nolite facere domum patris mei, domū negociationis &c. de prima habetur; de secūda habetur. In qua eiectione apparuit Dux formidabilis.

Matth. 6. Matth. 7. Matth. 6. Matth. 10. Matth. 11. Matth. 27. Ioan. 10. Ioan. 3. Ioan. 5. Ioan. 7. Ioan. 9. Ioan. 12. Ioan. 17. Matth. 4. Ioan. 2. Matth. 21.

Primo, quia fecit flagellum de funiculis: quod adeo fuit pœnale pręfatis, vt nequirent sustinere: sed abirent.

Secundo, q ipse solus contra tot sic faciendo: omnes eiecerit, & eimiserit.

Tertio in effusione æris, & subuersione mensarum numulariorum: nullus fuit ei ausus dicere verbum.

Quarto in sui vultus singulari modo, & præ solito ostensione: quidam enim radius, & splendor (vt dicit Beatus Hieronymus) à Christi facie exibat, incutiens terrorem cum admiratione cernentibus, vt nullus nec respicere eū posset, nec resistere ei, aut contra ipsum auderet.

Quinto reprehendendo sacerdotes, qui talia permittebant dicens. Nolite facere domum patris mei, domum negociationis: scriptum .n. est. Domus mea domus orationis est &c.

Sexto ostendit se formidabilem in præfatorū punitione: ostendit enim peccatum ipsorum fuisse magnum: quare, & seuere puniendum, & sic iuste se agere contra ipsos, & percutiendo, & de templo, vt indignos abiciendo. Quid igitur fiendum sit in domo patris, ostendit. Quid orandum, & quid euitandum: scilicet secularia. dicit enim. Auferte ista hinc. quo documentum prębuit; domum Dei mundam seruari debere à cunctis, quæ mentem habent retrahere à Dei adhęsione.

Et si quæratur cur Saluator se ostendit sic Seuerum in hoc actu plusquam in alijs. Nullibi enim legitur aliquem expulisse, vel à se abiecisse, vel percussisse nisi in isto actu.

Rn̄detur q Saluator hoc egit pluribus de casis. Et prima vt ostenderet, q homo debet plus immensum Deum appetere, quam mundana: qnare, & obseruantiam mandatorum suorum potius, quàm lucrum mundanorum, & quia oppositum faciebant (Deo enim contempto) lucris inhiabant terrenis, ideo tam seuerus fuit in punitione præfatorum.

Secunda, vt ostenderet, q sibi est displicibile lucrum, quod mendacijs cumulabatur (vt patet in numularijs) & cum rapina: vt in pręfatis erat vendentibus. Nam dixit. Fecistis illam speluncam latronum.

Tertia, quia diuinus cultus mirabiliter impediebatur tam rumoribus vendentium, quam care vendentium: quia cum starent ibidem proculdubio plus vendebant, quàm deceret: & sic caristia rerum homines ne emerent, quæ ad sacrificia pertinebant, retrahebantur.

Quarta, vt ostenderet simoniacam prauitatē sacerdotum, vt erat præfata sibi super omnia abominabilem. Columbas vendentibus dixit: Auferte ista hinc.

Quinta causa, ꝙ sic seuere puniuit est, vt ostenderet, ꝙ pręlati mali maiori sunt vltione feriēdi, quàm subditi, pharisęi enim deędificabant proximum permittendo talia fieri, quæ fieri in tali loco illicitum erat, & quia quæ vendebantur erant ipsorum: vnde alij exemplo ipsorum ad vendendum male quo ad locum, & tempus, & quantitatem incitabantur, insuper quia accedentes strepitu talium notabiliter impediebantur ab orando. Anna orans loquebatur in corde suo primi. Reg. 1. quod distratione mentis facta per strepitum circa sensus impeditur: vt claret experientia. (1. Reg. 1.)

Sexta de causa vt declararet superbos cornupetas hypochritas pellem ouinam ferentes, & luxuriosos in columbis designatos, in domo suæ gloriæ non recipiendos ab ipso: sed extra templum glorię eijciendos.

Septimo, vt quātum sibi displiceat, quicquid agitur in locis sacratis, & Deo dicatis pręter id, ad quod sunt instituta depromeret: fecit ergo flagellum Christus, vel de chorda, qua cingebatur, vel de chordis; quibus oues, & boues tenebantur, & percutiendo tales vendentes, de sua domo seuere effugauit. Sed attendendum ꝙ dominus sicut est misericors, sic in his, qui in peccato perseuerāt (vt erant pharisęi) est in præsenti & in futuro seuerus vltor, ac eius flagellum seuerissimum formidandum est. Si enim tali flagello percutiendo, omnes expulit de suo templo facie seuera id faciente, quid erit tempore iudicij facie terribili peccatores iudicante, & eos perpetuo à sua misericordia, & gloria abijciente? (Nota.) Licet enim Deus aliquos flagellet ad correctionem, iuxta dictum Apostoli. (Heb. 12.) Flagellat enim omnem filium, quem recipit, tamen aliquos flagellat ad perpetuam damnationem. Istum ducem formidabilem omnibus, cui omnia subsunt, & eius benignum aspectum omnia appetūt, nos omni studio placabilem, & placatum reddere conemur. Si enim tanta multitudo plebeia, & sacerdotalis non valuit zelantem sustinere cōstitutum intra viscera misericordiæ suę, vtpote dispositum ad moriendum pro peccatorū salute, quomodo miserrima peccatorum turba irascentem eis in die solis iustitiæ, & vltionis pondus sui ęquissimi iudicij tolerare valebit? Placare ergo conemur eius iram ob peccata nostra merito excitatam, ac ipsum humilitatis pręcibus flagitemus, vt quem peccata nostra ad seueritatem inducunt, sua eum clementia benignum reddat, & gratificum.

Ex præfatis apparet istius conformitatis. 16. & vltimæ istius secundi libri, quo ad primam partem declaratio breuis, & compendiosa, videlicet. Iesus dux formidabilis. Multa fuissent dicenda hic de seueritate domini nostri Iesu Christi, & zelotipa equitate ipsius ad ingratos de beneficijs perceptis sicut patet de ciuitate Bethsaida, Corrozaim, & Capharnaū, (Matth. 11.) & sic de alijs multis, vt patet in serie euangelij, quos reprehendit, & arguit: ac ab eis recedens aufugit; & de quibus tam verbo, quàm opere, & ipsorum vitatione, & increpatione ostendit se esse eis ducem formidabilem, dum fuit in pręsenti vita, & nunc se eis declarat eos puniendo ęternali pœna, & tormento, quæ omitto.

SECVNDAE PARTIS FRVCTVS, 16. & conformitatis, & 28. in ordine, scilicet. Franciscus detestator.

Expositio.

CVM gloriosus pater beatus Franciscus, vt 9. pars legendę depromit, & dictū est conformitate. 2. huius secundi libri: quasi quidam carbo ignitus esset, & totus diuini amoris flāma succensus, & consequenter ad animas Iesu precioso sanguine redemptas feruidum habuerit amorem, & zelū præcipuum, & hac de causa ciuitates prædicādo circuibat & castra: ieiunabat, & alia opera fructuosa peragebat, vt exempla præberet ędificationis, & sanctitatis. Et saluti animarū dicebat nihil esse præferendum: eo maximè quo vnigenitus Dei filius pro animabus redimendi dignatus est in cruce pendere. Ipsique ob hoc esset in oratione luctamen; in prędicatione discursus, & in exemplis dandis excessus. Vnde quotiens nimia austeritas reprehenderetur in eo respondebat se alijs datum in exemplum: huius rei gratia prædicatores verbi diuini honorabat: indulgentiam annuatim pro salute dictarum animarum Ecclesiæ sanctæ Mariæ de Portiuncula à Christo impetrauit, & à Papa: sicque zelo ignito ad animas opus prædicationum non dimisit ob tędium, orationem ob demonum luctam: austeritatem vitæ ob incommoda carnis, accessus ad partes fidelium, & infidelium ob laborem sui, & fratrum suorum, ac cuncta perficere ad animarum salutem spectantia, vt ostensum est cōformitate. 2. huius secundi libri. Propter prædicta. B. F. zelum habuit ad instar Christi pręcipuè.

Et

Et Primo ad detestationem hypochrisis, vide licet, vt nullo modo, nec videretur, nec esset hypochrita. Vnde legenda tam antiqua, quã noua ostendit clare, ꝙ B.Fr. semper voluit, ꝙ omnia, quę agebat, essent omnibus manifesta: vt dictum est conformitate. 5.huius.2.lib. Nonne ipse, vt hypochrisim vitaret, tunicam suam interius quadam pelle propter stomaci infirmitatem,& splenis insultam, noluit portare,nisi desuper de dicta pelle, hoc est super habitum ab extra in parte eadem, vbi erat ab intra poneretur? Semel etiam tunicam suam habitualem, quam solam gerebat ad carnem, propter magnum frigus apud sanctum Eleutherium de comitatu Reate, cum repetiasset ad intra,& sic tunicã socij sui, cũ ab oratione redisset dicens socio suo,ꝙ datus erat alijs in exemplum fratribus,dictas petias à suo habitu statim remouit. Vice alia cum carnes comedisset propter infirmitatem se coram populo, vt alias dictum est: de hoc accusauit. Sic apud Grecium: quia cibaria comederat condita cum lardo, coram multitudine, quæ ad eius conuenerat prædicationem, se,vt glutonem vituperandum & non vt sanctũ honorandum declarauit. Insuper optabat de se potius vituperia, quam laudes, ac socijs si quando laudaretur,mandabat,vt de se vitupe ria dicerent, & quæ ad verecundiam erant.Seque publice autumabat maximum peccatorum, vt conformitate 5.huius 2. libri dictum est. Præfataque omnia faciebat, ne vitium hypochrisis incurreret,vel de ipso notaretur:Et socijs suis dicebat.Taliter viuere volo in Eremis,& alijs locis, vbi maneo, qualiter si omnes homines me viderent. Si enim putant me sanctum hominem,& non facerem vitam,quę sancto homini cõuenit,essem hypochrita:hoc vitium summe fuit detestatum in se. Nolebat sanctus proclamari, & contradicens inquiebat,quod eum,nec vt sanctum laudarent, nec putarent,quia vxorem,& filios habere posset. In alijs etiã hoc vitium execratus est. Fratrẽ illum re hypochritam,etsi exteriori apparentia sanctus à fratribus diceretur, seruatorem præcipuum silentij, & ostensorem fictitie bonorum operum detexit eisdem, ipsumque ab ordine egrediendũ,& fictum esse quod ostendebat, declarauit, & sic euenit. Dedit beatus Franciscus vni vetulę suum mantellum, dum semel per ciuitatem Asisij pergeret,& quia ex hoc habuit vanam gloriam: statim sequentibus se confessus fuit,quod inde vanam gloriã habuerat.

Secundo beatus Fran. zelum feruentissimum habuit ad omnem mundi gloriam vitandam: vt ostensum est conformitate 5.huius secundi libri pluribus modis,& exemplis. Nonne ipse domino hostiensi de promotione fratrũ fienda quærenti, respondit,quod fratres sui ideo minores vocati erant: ne maiores fieri præsumerent?Ob vitandam prælationis gloriam generalatus cessit officio, sociũ habere noluit, & subditus esse vsque ad mortem voluit sub guardiano eidem obediendo.Et amicitia iungebatur præcipua,qui gloriam alteri, scilicet Deo daret,& non sibi, sicut patuit de episcopo Iteranensi, cui regratiatus est; qui Deo, & non sibi ob prædicationẽ gloriam tribuerat. Et quia de glorię vitatione dictũ est sufficienter conformitate 5. huius secundi libri; ideo aliter prosequi pro nunc omitto de præfata materia.

Tertio habuit zelum beatus Fran. ad regulę obseruantiam, in qua dicebat ipse beatus Fr. nihil posuisse de proprio,sed totum prout habuerat à Christo,vt domino papę Honorio dixit,& plures ministri (beato Fran.orante) audierunt à Christo. Volebat quòd, semper fratres dictam regulam haberent,secum gererẽt, & portarent, imo post mortem cum ipsa sepeliri:prout de hoc dictum est lib. 1.conformitate 10. Nota.

Quarto habuit zelum,vt fratres sui essent perfecti in se,declarando quomodo videlicet dicẽdo illum esse bonum fratrem minorem, qui vitam haberet, & conditiones istorum fratrũ videlicet fidem fratris Bernardi, &c. eo modo quo conformitate 12. primi libri parte 2. dictum est cap.23.de fratre minore. Religionem suam seruare in sua puritate in vocatiotione, qua vocati erant persistere, vt dictum est libro 1.conformitate 9.

Quinto habuit zelum ad domum Dei,& templum Deo,& beatæ virgini acceptissimum,scilicet S.Mariæ de angelis,quam ecclesiam iam mundo dimisso coram episcopo post ecclesiã S.Damiani,& S.Petri,beatus Fran.ob reuerentiam beatæ virginis matris Dei,derelictam,& inhabitatam resarciuit,& refecit,vt hodie perseuerat.Hanc ecclesiam,etsi beatus Fran. reędificasset, ipsa tamen ad abbatem, & monachos S. Benedicti de monte Subasio pertinebat,quam beatus Fran.post primę regulæ confirmationem ab eisdem impetrauit hoc modo.Cum enim in quodam tugurio prope ciuitatem Asisij beatus Fran. se recolegisset; rediens de Roma,à Papa Innocentio 3.prout in principio quartæ partis legendæ maioris habetur: ibique arcte,& inepte staret propter loci arctitudinem, & rusticorum ad dictum locum diuertentium cum animalibus aduentũ, vidensque, quod dominus fratres vellet multiplicare, dicit fratribus. Charissimi fratres, & filioli mei,video, quod dominus vult nos multiplicare,vnde mihi videtur bonum,& religiosum, vt acquiramus ab episcopo, vel canonicis S. Rufini,aut ab abbate S.Benedicti aliquã ecclesiã,vbi fratres possint dicere horas suas: & solummodo habere circa eam aliquam par

uam domum, & pauperculam ex luto, & viminibus constructam: vbi fratres possint quiescere, & operari; nam locus iste, in quo stamus non est honestus, nec sufficiens fratribus, post quam dominus vult eos multiplicare, & maxime, quia hic non habemus ecclesiam, vbi fratres possint dicere horas suas, & si aliquis frater moreretur, non esset honestum, hic eum sepelire, nec in ecclesia secularium clericorũ. Et placuit sermo cunctis fratribus. Iuit ergo beatus Fran. ad episcopum Assisij, & prædicta verba coram ipso exposuit; cui dixit episcopus:. Nullam ecclesiam habeo, quam valeam vobis dare, & hoc idem canonici responderũt. Tunc iuit ad abbatem S. Benedicti de monte Subasio, & eadem verba proposuit coram eo. Abbas vero pietate motus, consilio habito cũ monachis suis (operante gratia, & voluntate diuina) concessit beato Fran. & fratribus suis ecclesiam S. Mariæ de portiuncula, pro minori, & magis paupercula ecclesia, quam haberet. Et ait abbas beato Fran. Ecce frater, exauduimus, quod petisti; sed si Deus hanc congregationem vestram multiplicauerit, volumus, quod locus iste sit caput omnium vestrũ. Et placuit sermo beato Fran. & fratribus suis. Et gauisus est nimis beatus Fran. de loco fratribus concesso, maxime propter nomen matris Christi: & quia erat ita parua, & paupercula ecclesia, & etiam quia cognominabatur de portiuncula, in quo præfigurabatur, quod debebat esse mater, & caput pauperum fratrũ minorum. Vocabatur enim portiuncula, quia contrata illa antiquitus portiuncula dicebatur. Vnde B. Fran. dicebat, propterea voluit Deus, vt nulla alia ecclesia fratribus concederetur, & fratres primi tunc ecclesiam de nouo non cõstruerent, nec haberent nisi illam, quoniam in hoc adimpleta fuit quædam prophetia per aduentum fratrum minorum. Et licet esset paupercula, & quasi destructa, tamen per magnum tempus homines ciuitatis Assisij, & totius illius contratæ habuerunt deuotionem maximam ad illam ecclesiam, & maiorem habent vsque hodie, & quottidie augumentatur. Et licet abbas, & monachi ipsam beato Fran. & fratribus suis libere cõcessissent, tamen beatus Fran. tanquam bonus, & peritus magister, volens domum suam, idest religionem suam fundare supra firmam petram, idest supra maximam paupertatem, mittebat annuatim dicto abbati, & monachis, vnum canistrum plenum pisciculis, qui vocantur lasche, in signum maioris humilitatis, & paupertatis, vt fratres nullum proprium locum haberent, nec in aliquo loco manerent, qui non esset sub dominio aliquorum, ita quod fratres nunquam haberent potestatem uendendi, vel alienandi quoquo modo. Quando autem fratres portabant annuatim monachis pisciculos, ipsi propter humilitatem beati Fran. qui hoc de voluntate sua faciebat: dabant eis unum vas plenum oleo. In hac ecclesia (vt dictum est prius) deserta ita vt à nemine de ipsa curaretur beatus Fran. ob deuotionem feruentem, quam habebat ad dominam mundi, cepit ante talem concessionem in habitu eremitico existens assidue pro eius reparatione immorari. Quæ antiquitus sancta Maria de angelis est vocata: quia angeli cantus sunt, ibi sepius auditi. Concessa ergo dicta ecclesia beato Fran. & fratribus suis, ipse pater beatus Fran. duodenariũ illum fratrum ad dictam sanctam Mariam de portiuncula (superna gratia præeunte) deduxit, vt vbi meritis matris Dei minorum sumpserat ordo initium: ipsius susciperet illic auxilijs incrementum. Vnde statim, vt fratres illuc ad morandum ierunt, quasi quottidie dominus eorum multiplicabat numerũ, & odor famæ ipsorum per totam vallem spoletanam, & per multas mundi partes mirabiliter est dispersus. De h[..]c loco frater quidam Deo deuotus ante conuersionem suam visionem vidit relatione condignam. Innumeros cernebat homines cęcitate percussos facie in cœlũ directa, & genibus flexis in huius ecclesie stare circuitu, qui omnes (extensis manibus in altum) lachrimabiliter clamabant ad Deum misericordiam postulantes, & lumen. Et ecce ingens de cœlo splendor aduenit, se per omnes diffundens, qui lumen vnicuique tribuit, & salutem desideratam concessit, quod vtiq; tam sanctitate fratrum, ibidem commorantium, quam indulgentiæ ibidem per beatum Fran. à Christo, à papa impetratę, vt in visione frater præuidit: patet nunc esse completũ. Hic est locus, in quo ordo fratrum minorum à sancto Fran. per diuinæ reuelationis instinctum inchoatus est, de quo frater Thomas in legenda B. Fran. antiqua sic dicit. Seruus Dei Fran. persona modicus, mente humilis, professione minor, in seculo degens, portiunculam pro se, & suis, de mundo elegit, ex quo aliter Christo, nisi de mundo aliquid haberet; seruire non potuit. Non enim sine præscientia diuini oraculi, à diebus antiquis portiuncula dictus est locus, qui in illorum debebat cedere sortem, qui de mundo penitus nil cupiebant habere. Nam & in eo virginis matris ecclesia constructa erat, quæ sua singulari humilitate meruit post filium suum caput omnium esse sanctorum. In ea minorum ordo principium sumpsit ibidem multiplici muro velut supra stabile fundamentum: eorum nobilis structura surrexit. Hunc locum sanctus Fran. amauit præ omnibus, hunc præcepit fratres singulari reuerentia venerari, hunc velunt speculum religionis in humilitate, ac paupertate altissima semper voluit custodiri, proprietatem ex eo alijs reseruans sibi, & suis retinens vsum tantum.

Matth. 21. Sancta Maria portiunculę est caput ecclesiarum fratrum mi.

Prærogatiuæ, & præcomunia sanctæ Mariæ portiunculæ.

tantum. Et subdit. Seruabatur ibidem rigidissima in omnibus disciplina, tam in silentio, & labore, quam cæteris regularibus institutis, nemini, nisi fratribus specialiter deputatis, ibidem patebat ingressus, quos vndique congregatos volebat sanctus vere Deo esse deuotos, & ex omni parte esse perfectos. Sic, & omni seculari personæ omnis penitus præcludebatur introitus. Nolebat, vt fratres existentes, ibidem qui sub certo numero; arctabantur, ad secularium relationem prurirent auribus, ne contemplatione intermissa cęlestium, ad inferioriorum commertia per rumigerulos traherentur. Non licebat ibidē alicui verba otiosa proferre, vel referre prolata per alios, quod si contingeret aliquando per aliquem, vt vltra non adderet pęna de certo, cauebat in posterum, sine intermissione diebus, ac noctibus existentes in loco diuinis erant laudibus occupati, & odore miro fragrantes, vitam ducebant angelicam. Solebat enim veterum incolarum relatu sancta Maria de angelis alio nomine dici. Relatum sibi à Deo fęlix pater dicebat beatā virginem inter alias ecclesias ad suū honorem constructas in mundo, illam speciali amore diligere. Ideoque sanctus præ cęteris eam plus amabat, hæc ille. Et, vt verba præfati fratris videantur clarius, & de zelo quem B. Fran. habuit ad locum præfatum.

Primo est sciendum, quod beatus Fran. in dicto loco uoluit, quod omnia, ædificia essent abiectissima, & vilissima, vtpote, facta, excepta ecclesia, de lignis, uiminibus, ac cooperta de paleis. Cum enim in dicto loco fratres haberent vnam paruam casellam de paleis coopertam, & annuatim ibidē fieret capitulum, ac fratres multiplicarentur, & populus Asisinas præfata considerans domum magnam ex lapidibus, & calce infra paucos dies sine beati Fran. consensu fecisset, & ipse pater reuersus miraretur de illo ædificio; timens, ne occasione illius domus alij fratres in locis, in quibus morabantur, & moraturi erant, facerent similiter magnas domos, voluit ipsam destruere, vt in præhabitis dictum est. Reprehendit etiam (vt sępe diximus) Vicarium suum, qui ibi fecerat fieri quandam paruam domum in sui absentia, vbi fratres possent quiescere, & dicere horas suas.

Secundo B. Frā. noluit quod in dicto loco carnes comederentur vllo modo. Vnde, dum esset semel infirmus, & oporteret eum carnes comedere, vocatis socijs, dixit: Fratres mei, iste est locus reuerentior, qui sit in mundo, saltē citra mare, & plus ipsum diligo, & ideo non est conueniens, vt in isto tam sancto loco viuamus sicut in alijs locis, & quod hic carnes comedantur, quia multi fratres forenses transeunt, ne deędificentur. Vnde nolo esse hic modo ad præsens, cum me oporteat vita lautiori viuere propter infirmitatem meam. Et iuit ad episcopum Asisij, qui libenter fecit sibi expensas donec fuit sanus effectus.

Tertio beatus Fran. noluit, quod verbo otioso, vel seculari, ipsum locum aliquatenus fędarent, sed semper in silentio essent ibidem, de Deo solum loquentes, non de mundo. Vnde ordinauit, & mandauit firmiter obseruari, quod si quis fratrum vagans, vel aliquid operans inter fratres, verbum otiosum aliquod protulerit, semel teneretur dicere, Pater noster, laudādo Deum in principio orationis, & in fine; ita tamen, quod si forte sui conscius prius se culpauerit de commisso, ipsum Pater noster dicat pro anima sua cum laudibus Dei, vt est dictum. Si autem ab aliquo fratre prius inde fuerit reprehensus, Pater noster pro anima fratris ipsum arguentis, prædicto modo, dicere teneatur. Si vero reprehensus se excusaret, & ipsum Pater noster dicere nollet, eodem modo dicere teneretur duo Pater noster pro anima illius fratris arguentis ipsum, si ipsius, vel alterius testimonio, constiterit esse verum, quod ille verbum dixerit otiosum, dictas etiā laudes Dei in principio, & in fine orationis, ita alte dicat, quod ab omnibus fratribus circunstantibus audiatur, qui fratres dum hæc ipse dixerit, taceāt, & auscultēt. Si vero audiēs fratrem dicentem uerbum otiosum tacuerit, & non arguerit eum eodem modo, teneretur dicere vnum Pater noster cum laudibus Dei pro anima illius dicentis. Et quicunque frater ingrediens cellam, vel domum, vel aliquē locum, & inuenerit ibi fratrem, vel fratres, debeat Deum deuote benedicere, & laudare.

Quarto voluit beatus Fran. quod in dicto loco essent fratres vita, & exemplo singulares. Vnde dicebat ipse beatus Fran. Volo, quod ipse locus semper sit immediate sub potestate generalis ministri, & serui: vt inde maiorē curam, & solicitudinem habeat prouidendi ibidem de bona, & sancta familia. Clerici eligantur de melioribus, & sanctioribus, & magis honestis fratribus; & qui sciant melius dicere officium, quàm sint in tota religione, vt non solum seculares, sed etiam alij fratres libenter, & cum magna deuotione uideant, & audiant eos. De fratribus etiam laicis sanctis hominibus discretis, humilibus, & honestis eligantur, qui seruiant illis. Et cum aliquis istorum fratrum migrauerit ad dominum, volo, quod loco ipsius, mittatur illuc alius sanctus frater dumodo fuerit à generali ministro electus.

Quinto vetuit B. Fran. & prohibuit, vt nulla persona secularis locum fratrum intraret, vnde dicebat. Volo, quod nulla persona, & nullus frater illum locum intret, nisi generalis minister, & fratres; qui seruiunt illis: & ipsi non loquantur cum aliqua persona, nisi cum fratribus,

tribus, qui seruiunt illis, & cum ministro quando, visitaret eos volo similiter, quod fratres laici, qui seruiunt eis, teneantur nunquã eis dicere verba otiosa, vel noua huius seculi, vel alia, quæ non essent vtilia animabus eorum. Et propterea spiritualiter volo, quod nullus intret in locum illum, vt ipsi melius conseruẽt puritatem, & sanctitatem suam: & quod in illo loco nihil penitus fiat, vel dicatur inutiliter scilicet ipse locus teneatur totus purus, & sanctus in hymnis, & laudibus domini. Nam si alij fratres aliquando declinauerint à puritate, & honestate, volo, ꝙ iste locus benedictus sit, & permaneat semper speculum, & bonum exemplum totius religionis, & quoddam candelabrum ante thronum Dei, & beatam Virginem semper ardens, & lucens, per quod dominus propitietur defectibus, & culpis omnium fratrum, atque conseruet semper, & proregat hanc religionem, & plantulas suas.

Sexto, & vltimo quo ad hoc, & penes quod sumitur cõformitas huius secundę partis ad primam præcedentem, videlicet. Iesus Dux formidabilis, Franciscus detestator. Est, ꝙ beatus F. noluit in hoc loco, sicut nec in alijs esse mensam numulariorum, idest pecuniæ quoquo modo receptio, immo si alibi execratus est, & detestatus receptionẽ pecuniæ, hic summe abhorruit, nec voluit pecuniam poni in altari, nec alibi in quocũq; loco dictę Ecclesiæ. Vnde sicut Iesus Dux formidabilis pecuniam proijcit de templo, sic & beatus Franciscus de tota Ecclesia præfata pecuniam oblatam asportari præcepit. Cum enim semel quidam secularis dictam Ecclesiam intrans oraturus, oblationis causa, pecuniam proiectam in templo posuisset iuxta crucem, & patris præceptum erat, ne pecunia offerri permitteretur; frater quidam hanc videns manu tangens, eã in fenestram proiecit: sed cum hoc esset dictum beato Francisco, & ille homo prostratus veniam postulasset, cum oblatione ad verbera, & disciplinam, beatus Fran. eidem mandauit, vt proprio ore pecuniam de fenestra acciperet, & extra sępem loci portaret, & proprio ore poneret super stercus asini. Quo facto fratres timore maximo sunt repleti, & ex tunc magis contempserunt pecuniam stercori asini comparatam. Sicut ergo Christus detestatus est domum suam fieri domum negociationis, sic & beatus F. Ecclesiam ipsam beatæ Mariæ, & alias sui ordinis à receptionis pecuniarum contrectatione. Sic ergo apparet conformitas beati Francisci ad Christum in hoc, qđ ostendere videbatur pars. 2. istius. 16. conformitatis di. Franciscus detestator. In hoc siquidem loco Deo, & beatæ Mariæ accepto. fratres stantes macerabãt carnem in ieiunijs, & in vigilijs multis, frigore, & nuditate, & labore manuum suarum. Multotiens etiam, vt non starent otiosi iuuabant pauperes homines in agris eorum, & ipsi dabant postea eis de pane amore Dei. Stabãt ibi, vt in loco sancto discalciati cum Moyse, & Iosue ab omni affectu carnali, & mundiali domino famulantes, & ipsum iuxta voluntatem beati Fran. in sanctitate tenentes. Ad hunc locum fratres omnes debent non solum attendendo beneplacitum beati F. sed etiam quę ibidem diuinitus sunt peracta, summam deuotionem habere. In hoc siquidem loco reparata Ecclesia beatus Fran. primo stetit. Ad hunc locum fratrum minorum cętum deduxit. De oleo lampadis huius Ecclesiæ Franciscus cum micis faciens antidotum Moricum sanauit. In hoc loco orans, statua ei diuinitus ostensa, progressum totum sui ordinis præuidit. Prærogatiuas sui ordinis quatuor ostendit, ac si fratres in eorum vocatione persisterent, omnem tribulationem à mundo se ablaturum Christus promisit. Hic Franciscus in humilitatis exemplo cum leproso horribili in vna scutella comedit. Hoc in loco beata Clara tonsorata, sponso Christo nupsit, & dedicata est Mater Iesu cum filio, visa est à beato Francisco, & indulgentia pro peccatoribus impetrata. Cur mundus post beatum Franciscum incederet, frater Masseus est declaratus. Christus in medio fratrum, & beati Francisci de Deo loquẽtium visus iuuenis est ab eis, & benedicendo eis summa cõsolationis dulcedine recreauit. Cum beato Francisco, & socijs, sancta Clara, & socia sua comedendo, spiritus sanctus descendit super eos, ac omnes sunt rapti in Deũ. domini aduenięns fratri Eliæ superbo de obseruantia sancti euangelij quæstionem proposuit. Sex millibus fratrum in capitulo generali congregatis victum Deus abunde ministrat. Tres panes in manibus Francisci pro cibatione triginta fratrum multiplicat. Locum ab ingressu exercitus demonum, vt in eo nisi occasione data per fratrem nullus intrare possit, præseruat. Multis aliis venustatur prærogatiuis, de quibus quidam frater versificator sic dicit.

Quæ alta patrata, & seu B. F. reuelata sunt in loco sanctæ Mariæ portiuncu-culæ.

Epygramma in extollentiam loci portiunculæ.

Sanctus sanctorum verè locus est iste locorũ.
Digne maiorum censetur dignus honorum.
Fęlix agnomen fęlicius est sibi nomen.
Et modo cognomen sortitur muneris omen.
Angelicum numen hic circunfuere lumen.
Hic pernoctare solet hymnos voce sonare.
Postquam tota ruit Frãciscus eam releuauit.
Ex tribus vna fuit, quas spe pater reparauit.
Hanc pater elegit cum mẽbra sacco subegit.
Hic corpus fregit, mentiq; subesse coegit.
Hoc intra templum genitus fuit ordo minorum.
Dum patris exemplum sectatur turba virorũ.
Clara Dei sponsa fuit hic primario tonsa.
Pompis exuta mundi, Christumq; sequuta.

Sic

Sic partum clarum fratrum simul, & dñarum.
Sacra parens fudit Christum, quibus orbe refudit.
Hic fuit artata ventris mundi, scilicet per paupertatem, obedientiam, & castitatem.
Et dilatata virtus in gente vocata.
Regula conflata paupertas sancta renata.
Gloria prostrata crux in medium reuocata.
Sicubi turbatur Franciscus, & accidiatur.
Hic tranquillatur, istic sua mens renouatur.
Hic demonstratur verum, de quo dubitatur.
Immo donatur quicquid pater ipse precatur.
Hæc ille: Ex quibus patent nonnulla illius loci insignita. Super omnia tamen pandunt ipsam Ecclesiam, & locum esse singularē. Quia beatus Franciscus ibidem incępit, mediauit, & vitam ibidem finire complacuit, vt suo initio, medio, & consumatione sanctificaretur. Indulgentia est ibi generalis pro remissione omnium pecaminum: omnibus in consecratione dictæ Ecclesiæ christicolis ad ipsam pergentibus. Insuper omnibus alijs locis à virgine Christi matre præ dilectis, ipse quadam præeminentia præponitur. Et ideo bene dicitur in legenda antiqua, q̄ licet beatus Franciscus in omni sede terrarum, regna cœlorum constituta cognosceret, & in omni loco diuinam gratiam electis Dei crederet posse donari; expertus tamē erat locum sanctæ Mariæ de Portiuncula gratia vberiori repletum, & supernorum spirituum visitatione cęlitus frequentatum, dicebat proinde fratribus sæpe. Videte, o filij, ne vnquam hunc locum relinquatis. Si ab vna parte foras pelleremini, per aliam reintrate. Nam locus iste sanctus est, & habitatio Christi, & virginis matris eius. Hic cum pauci essemus, nos augumentauit altissimus. Hic luce sapiētiæ suæ illuminauit animas pauperum suorum. Hic igne amoris sui nostras voluntates accendit. Hic qui orauerit corde deuoto, quod petierit, obtinebit, & offendens grauius punietur. Propter quod, o filij habete hunc locum omni reuerentia, & honore dignissimum, tanquam vere habitaculum Dei ab ipso, & eius matre singulariter prædilectum. Atque ibidem toto corde in voce exultationis, & confessionis confitemini Deo patri, & filio domino Iesu Christo in sancti spiritus vnitate. Amen. hæc beatus Franciscus. Ex præfatis apparet declaratio secundæ partis huius. 16. conformitatis, videlicet Franciscus detestator, & sic completus est liber secundus de vita, & conformitate beati Francisci ad vitam Saluatoris nostri domini Iesu Christi ad honorem, & laudem ipsius beatæ Mariæ, & beati patris nostri Francisci. Amen.

EXPLICIT LIBER SECVNDVS de 16. alijs conformitatibus, & fructibus vitę B. F. ad vitā domini nostri Iesu Christi.



INCIPIT LIBER TERTIVS de 12. alijs fructibus, & conformitatibus vitæ. Beati Francisci ad vitam dñi nostri Iesu Christi. Quorum primus, & in ordine, vigesimus nonus est.

1	*Iesus cum suis comedens*	*Franciscus emulatur.*
2	*Iesus deuotos imbuens*	*Franciscus fabulatur.*
3	*Iesus crucem suscipiens*	*Franciscus consignatur.*
4	*Iesus vita defficiens*	*Franciscus euocatur.*
5	*Iesus genus erripitur*	*Franciscus constipatur.*
6	*Iesus corpus intruditur*	*Franciscus tumulatur.*
7	*Iesus decor attenditur*	*Franciscus venustatur.*
8	*Iesus ductor suscipitur*	*Franciscus laureatur.*
9	*Iesus transcendens angelos*	*Franciscus sublimatur.*
10	*Iesus mittens Apostolos*	*Francisco vir iuuatur.*
11	*Iesus saluans męstissimos*	*Fran. mors fugatur.*
12	*Iesus ditans dignissimos*	*Fran. cuncta dantur.*

PRIMVS FRVCTVS SIVE CONformitas huius tertij libri, & vigesimusnonus in ordine est. Iesus cum suis comedens. Franciscus emulatur.

Expositio primæ partis. s. Iesus cum suis comedens.

VIRTVS illa, & sapientia diuina, qua omnia à Deo fiunt, & facta sunt, & si mirabilis fuerit in efficiendo creata in mundi exordio: tam varie operando, quo ad formas, proprietates, distinctiones, loca, hominem, sic condendo, locando, indulgendo, & penitētialiter corrigendo. Mirabilior apparuit in regulando lege, & præceptis, & quæ sunt ad sui cultum demandando, & hoc consideratis circunstantijs, & conditionibus, quibus præfata sunt instituta, & demum pensato, quo ad dicta totius veteris testamenti processu. Mirabilissima tamen apparuit in fine temporum,

quo suo in mundum aduentu, & hominem redimeret, & gratiæ plenitudine mundum singulariter repleret. In quo videlicet tempore mirabilissimam diuinam acclamat sapientiã, ipsa Dei verbi incarnatio, quam nisi fides credat, ratio non explicat. Iesu conuersatio per triginta annos, vt simplex homo, eius baptizatio, ieiunatio, cum diabolo decertatio, prędicatio, & miraculorum operatio.

Sed ad propositum nostrum, quo ad expositionem primæ partis conformitatis primæ huius libri tertij, videlicet. Iesus cum suis comedens: Mirabilissima fuit cęna dominica, qua cum suis comedit Apostolis, propter illa, quæ ibidem peracta sunt à diuina sapientia; quæ Christus est: Ibi enim facta est primitus à Christo veterum sacrificiorum terminatio. Secundo noui sacramenti institutio, & ordinatio. Et demum multorum meditatione dignissimorum à Christo facta est declaratio. De quibus tribus succinctè in hac primę partis huius conformitatis expositione disserendo, patebit, quid velit depromere, cum dicitur. Iesus cum suis comedens. Non solum hęc primæ partis profunditas, & præfata ostendunt mirabilissimam Dei sapientiam: sed, & passio Christi, ad inferos descensio, resurrectio, & sic de alijs, de quibus in sequentibus (eis omissis) ad præsens patebit. Sed quæ per acta sunt in cœna prosequendo dico, ꝗ mirabilissimã diuinam sapientiam pandit.

Primo, quod factum est in cœna. s. veterum sacrificiorum terminatio. Et pro huius materiæ declaratione: quia multis videtur dubiũ, dicendum est: Quomodo Deus id, quod ordinauerat. s. vetera sacrificia voluerit, & alia ordinare, & instituere. Sunt ergo aliqua pro proposito declarando notanda. *Cur Deus sacramenta legis antiquæ voluit aboleri.*

Et primum est, ꝗ Deus cum sit veritas infallibilis, etiam in suis dictis, & promissis veracissimus inuenitur, & probatur. Nam vt scribitur. Non est Deus, vt homo, vt mentiatur; aut vt filius hominis, vt mutetur. Dixit enim, & non faciet, loquutus est, & non implebit, ait Balaam. Quo sequitur, ꝗ quicquid Deus dicit, aut dicet, promisit, aut promittet, aliquando implet, & implebit. *Num. 24.*

Secundum notandum, & sequitur ex præfatis est, ꝗ sacramenta legalia cessare dedebant, patet, quia hoc dixit, vt habetur. Cessare faciam omne gaudium vestrum, solemnitatem eius sabbatum, neomeniamq;, & festa, & tempora eius. Et holocausta arietum, & adipem pinguium, & sanguinem vitulorum, & hircorum, & agnorum nolui; non offeratis vltra sacrificium frustra, incensum abominatio est mihi, neomeniam, & sabbatum, & festiuitates alias non feram, kalleñ. vestras, & festiuitates odiuit anima mea, facta sunt mihi molesta. & Dauid in psalmo. Si voluisses sacrificium dedissem, vtique holocaustis non delectaberis. Cũ ergo Deus dixerit talia cessanda, & si continentia, multo fortius contenta. Quare in cessatione sabbati neomenia, & festiuitatum, ac ipsorum sacrificiorum cessatione, intelligitur, ꝗ talia erant cessanda. Insuper cum talia essent vmbræ, & figurę, quia vt dicit Apostolus. Omnia in figura contingebant illis, quare aliquando cessare debebant, veniente veritate, & figurato. *Osee. 2. Isa. 1.*

Tertium notandum, ꝗ sacramenta veteris legis Deo erant accepta, non principaliter ratione operis operati, sed operantis. Nam ratione operati non erant magis accepta, quam cætera à Deo creata, sicut patet discurrendo per singula, sed ratione operantis. s. offerentis prout dicitur. Quod respexit Deus ad Abel. s. offerentem, & primo, & ad munera eius. s. secundo: quia ratione offerentis acceptauit oblatum, sic & sacrificium Deus acceptauit Noe post diluuium, sic & sacrificiũ Abrahę, pro filio, non ratione oblatorum: sed offerentiũ. Quia ergo offerentes homines Deo, erant accepti ratione personæ, quia obedientes Deo, nam vt dicitur. Melior est obedientia, quam victimæ, &c. Et iuxta illud Oseæ. Obedientiã volo, & non sacrificium &c. Si Deus sacrificia odiebat, non erat nisi ratione offerentis, vt patet Isa. Nam postquam dixit. Non offeratis vltra sacrificiũ frustra &c. addidit. Odiuit anima mea, facta sunt mihi molesta, causam assignat. Manus enim vestrę sanguine plenæ sunt, & ante præmiserat. Holocausta arietum &c. subdit cum veniretis ante conspectum meum, quis requisiuit hoc de manibus vestris? Subdit, & nõ potius, vt ambularetis in atriis meis. Quid dignum offeram Deo: subdit. Curuabo genua mea Deo excelso. Ecce quod Deus principaliter requirebat, & subdit, nunquid offeram ei holocaustomata, & vitulos annicu los. Nunquid placari potest Deus in millibus arietũ, aut in millibus hircorum pinguium? Nunquid dabo primogenitum meum pro scelere meo, fructum ventris mei pro peccato meo? quasi dicat, non. Et addit indicabo tibi homo quid sit bonum, & quid Deus requirat à te, vtique facere iudicium, & diligere misericordiam, & sollicitum ambulare cum Deo tuo. Quo concluditur ꝗ ratione operantium, talia sacrificia erant Deo accepta. Sed cum ipsi offerentes nõ exercerẽt ea, quę Deo placita erant, vt dicit Isa. & alij prophetę cõcorditer omnes, dicta sacrificia, & alia erant ei odiosa, & molesta, & non accepta. *Gen. 4. Gen. 9. 1. Reg. 15. Isa. 1. Mich. 6.*

Quartum notandum, quod sicut tria tempora sacra scriptura describit à lapsu primi hominis, scilicet naturæ lapsæ, legis promulgatę, & gratiæ, & omni tempore sacrificia esse debebant temporibus correspondentia, ex quo iã dicta sacrificia tam legis promulgatæ, quàm

naturæ

naturæ lapsæ, Deo vt odiosa cessare debebãt: ergo alia tempore gratiæ institui debebant tempori gratiæ conformia & correspondentia: quòd omni tempore sacramenta esse deberent post lapsum, patet congruentia quadam; quia omnis status habens morbum, medicinam requirit, quare & omnis status post lapsum, quia saltẽ originali morbo inficitur, nec conuenit diuinæ misericordiæ, & bonitati, hominem sine remedio, & medicina, & sine his permittere, sine quibus finis humanus non habetur, videlicet vita ęterna: quare, & sine sacramẽtis, quibus siue ratione operati, vel operantis datur gratia, per quam culpa deletur, & morbus cauetur, & quo ad culpam spiritualiter remouetur. Et ideo bene dicebat Aug. lib. 19. contra Faustum. Nullum nomen religionis est, in quo homines non sacramentorum de fidelium consortio colligantur. Quo sequitur quod cessantibus sacramentis veteribus, alia deberent institui tempori gratiæ conformia: patet quia alia sacramenta fuerunt in pręfatis temporibus, scilicet tam tempore legis promulgatæ, quam naturæ lapsæ. Quare propositum, quod tempore gratiæ sacramenta debebant institui non similia pręfatis, quia Deo nõ placuissent: ergo dissimilia, & quo ad operatũ, vt scilicet essent Deo placita, tam ratione operantis, quàm operis operati. Et quo ad gratiæ infusionem per ea; quia copiosiora, & quo ad distinctionem in se, vt nullum tale in se, & si in simili remaneret. Circuncisio in se abolita est, manet in simili, & perfectius, quia in baptismo quo ad peccatum originale, deletur enim sicut fiebat in veteri testamento per ipsam circuncisionem. Et quo ad perfectionem, vt perfectiora essent tẽpore gratiæ, quã alijs temporibus, & in gratia, & in alijs.

Quintum notandum, quod sacramenta veteris legis à Deo solo sunt instituta, sic & tempore gratiæ. Ratio, quia sacramenta prout loquimur in præsenti, quæ instituta sunt in veteri testamento, siue ad ipsum Deum honorandum, siue ad placandum, vel ad morbum peccati remouendum, à Deo solo sunt instituta, quia ipse solus est, qui tollit peccati morbum, & dat gratiam, ac immobiliter potest assistere suo signo à se instituto cum omnis creatura sit defectiua. Quo sequitur, quòd cum vetera essent omnino cassanda, vt patet ex primo notando, & secundo, & omni tempore sacramenta esse decebat, vtpote medicinam, contra morbum peccati, & à solo Deo possunt institui, ergo Deus sacramenta alia perfectiora præhabitis in veteri testamẽto instituere debebat, & hoc tempore gratiæ, patet ex iam dictis.

Quibus sequitur sextũ notandũ, ꝙ cum Christus sit Deus, vt dictum est, & probatum conformitate 14. libri secundi: sacramenta mutare debebat, & alia instituere, vt patet ex iã dictis, quia sacramenta; quæ instituere volebat, ante passionem suam instituere debebat. Ratio est: quia sacramenta institui debebant à Christo, vt dicetur, & ante passionem: vt pote, antequã habuerunt efficaciam, & sortita sunt effectum. Passio enim Christi non tam præmissa, quam exhibita efficaciam sacramentis dedit, vt docet beatus Augustinus 22. de ciuita. Dei circa principium. In exordio quippe generalis humani de latere viri dormientis detracta costa ędificata est fęmina; Christum, & ecclesiam, iam tunc prophetari oportebat. Sopor quippe ille viri dormiẽtis, mors erat Christi; cuius exanimis in cruce pendentis lancea latus perforatum est, atque inde aqua, & sanguis profluit; quæ sacramenta esse nouimus, quibus Christi ędificatur ecclesia. Et idẽ August. 5. de ciuita. Dei cap. 26. quod archa in latere hostiũ accepit, profecto illud est vulnus, quando lancea crucifixi latus est perforatum, hac quippe ad illum venientes ingrediuntur: quia inde sacramenta emanauerunt, vnde credentes iniciantur, quod à Christi passione sacramenta habuerunt efficaciãm, patet per illud, quod habetur de consec. di. 4. Propter. Et extra. De baptismo, & eius effectu. Maiores. paragrafo. Tante. Et ratio est, quia ab illo sacramenta habuerunt efficaciam à quo nostra recompensatur offensa & donatur gratia. Sacramenta enim habent duo præfata efficere, scilicet culpam dimittere, & gratiam conferre non ex se, sed ex institutione diuina talis est efficacia sacramentorum. Sed passio Christi prædicta efficit, vt dicit. Ioan. Dam. lib. 4. c. 3. Qui postquàm dixit. Omnis Christi actio est mirabilis: subdit omnibus mirabilibus mirabilior est eius præciosa crux, idest passio: per nullum enim aliud euacuata est mors primi parentis, peccatum solutum, infernus prædatus, & resurrectio demonstrata. Sed sciendum quod passio Christi nõ dedit efficaciam sacramentis, vt causa principalis, quia solus Deus hóc agit: sed vt causa meritoria, vt declarat Ansel. 2. Cur Deus homo cap. 28. Licet enim ante passionem domini sacramẽta sint à Christo instituta: in passione tamen omnia apparuerunt mistice, vt ostenderetur à passione ipsa efficaciam obtinuisse. Ibi enim apparent. Baptismus in aqua. Confirmatio in sanguine, quo confirmamur in bono. Eucharistia: quia ipse idem sacerdos fuit, & hostia secundum August. 4. de trini. & sic fuit ibi ordo. Pœnitentia in confessione latronis. Matrimoniũ, quia in cruce ecclesiam sibi, vt sponsam copulauit. Iuxta illud. Sponsus sanguinum tu mihi es. Extrema vnctio in linitione crucis à sanguine Christi. Præfatis ergo apparet, quod sacramenta vetera à Christo iuxta ipsius promissionem, & terminanda ante suam passionem, & terminata sunt, & noua instituta sunt ab ipso.

Ioã. Dam. lib. 4. cap. 3

Sac. nouæ leg. a quo habeant efficaciam.

Ansel.

Aug. 4. de Trin.

Censsanda, cessata.

Et si de institutione statim apertius dicetur. Sed vetera sacramenta à Christo terminata ante passionem suam: quomodo obseruantibus, ex tunc non fuerint salutifera, vel sic, & quando fuerunt mortifera; quia dominus Robertus Liconien. in tractatu de cessatione legalium parte tertia hoc ostendit: vide ibi. Hic omittam, quia nō est præsentis speculationis. Et sic patet primum, quod erat videndum.

Secundo autem est nunc videndum nempe, quo Deus singularissime mirabilis declaratur videlicet de sacramentorum institutione, & spiritualiter de sacramēto eucharistiæ, & eius institutione, de quo ad præsens sermo versatur. Et præsupposito, quod a Christo debebāt sacramenta, quibus vtimur institui, vtpote, Deo vero, & homine, qui potest assistere signo ab ipso instituto immobiliter, qui remissionem peccatorum potest dare, & gratiam, vt Deus principaliter, & vt homo meritorie, & sic perducere ad finem nostrum, scilicet beatitudinem. Sicque, & de facto sunt ab ipso instituta. Baptismus. Quia discipuli Christi baptizabant, & publicatus est Mat. vltimo. Ite, & docete omnes gentes baptizantes eos &c. Confirmatio. Accipite spiritum sanctum. Pœnitentia ibidem. Quorum remiseritis peccata &c. Nec illud quod dicit Iacobus in canonica sua Confitemini alterutrum peccata vestra &c. fuit institutio sed executio, quod patet per illud, quod sequitur. Et orate pro inuicem &c. Eucharistia prædicata fuit instituta in cæna. Et ibidem etiam ordo: quia discipuli tunc facti sunt sacerdotes (dicente Christo) hoc facite in meam commemorationem. Sed quo ad potestatem peccata remittendi, quorum remiseritis &c. Extrema vnctio. Apostoli vngebant infirmos oleo sancto, & sanabantur. Sic ergo patet, quod sacramenta à Christo sunt instituta. Quo supposito, videndum est alijs omissis de sacramento eucharistiæ.

Ioan. 3. Matth. vlt. Ioan. 20. Iacob. 3. Ioan. 6. Matth. 26. Ioan. 20. Mar. 6.

Et primo an in persona Christi sacramentum hoc institui deberet, scilicet in corpore, & sanguine suo?

Respondetur quod sic ratio, quia sacramentū institui debebat primo Deo summe placibile, & ratione operis operati, & ratione operantis, per oppositum ad antiqua.

Secundo summæ gratiæ contentiuum, vt tempori gratiæ responderet.

De misterio sacramenti eucharistiæ.

Tertio nostri Deo reconciliatiuum, & domini placatiuum, quo veniam à Deo obtineremus, & gratiam. Cum ergo nihil fuerit vnquā Deo acceptimus persona Christi, vtpote filius Dei, in quo patri bene complacuit, & in ipso habitet omnis plenitudo Deitatis. Sicque plenus gratiæ & veritatis, per ipsum reconciliati sumus Deo. Et ipse est propitiatio pro peccatis nostris, & totius mundi, idest Ioan. 1. quare in se, & sua humanitate Deitati coniuncta, scilicet in corpore, & sanguine suo hoc sacramentum instituere debebāt, & sic vt Deus debuit, & vt homo in suo corpore, & sanguine fecit.

Matth. 4. Collo. 2. Rom. 5. 1. Ioan. 1.

Secundo an instituere tali tempore, scilicet in cęna imminente passione, debuit?

Respondetur quod sic. Et quædam congruentiæ ad hoc assignantur.

Prima si consideretur tempus cessationis sacramentorum legis veteris. Cum enim ipsa essent in figura Christi, & suę passionis, & in passione terminanda: quare, imminente passione, ipsis cessantibus, cum nullum tempus esse deberet sine medicina peccati, aliud ab antiquis sacramentum institui decebat, & sic tempore passionis.

Secundo attento ad quid instituebatur, quia vt nobiscum semper esset, vt dicit Vrbanus tertius in Decretali: quare hora, qua erat recessurus à discipulis, & nobis præsentia corporali, vt esset nobiscum non sacramentali instituere debebat quasi passione imminente. Vrban. 3.

Tertio inspecto quid est hoc sacramento declaratum. Omnia enim miracula à Christo facta, cū essent suæ Deitatis declaratiua, vnum tamē erat omissum, in quo creatura nullo modo vires habebat, nec habere poterat, scilicet substantiam in substantiam conuertere, quia hoc est solius Dei; quare istud à Christo erat operandum, suæ Deitatis perfectissimæ ostensiuum. Sed hoc quo tempore nisi quando minus eius Deitas agnosceretur, quod vtiq; fuit in passione consideratis conuitijs ipsi Deo, & domino nostro Iesu Christo illatis: quare tempore, quo eius Deitas erat magis detestanda, singulari miraculo apud fideles erat reseranda, & sic tempore passionis.

Quarto quia passio erat humani generis singulare munus, vtpote, liberatiuū ipsius ad rememorandum de tanto beneficio, Christus hoc sacramentum instituit dicens, hoc facite in meam commemorationem, quare, & tempore passionis institui decebat. Insuper sancti Apostoli propter passionem Christi futuram, & Christi abscessum tali modo ab eis indigebant præ solito signis confortatiuis, inflammatiuis, rememoratiuis, ac repræsentatiuis Christi amoris magis; quam quando erat cum eis: quare ad hoc fuit institutum hoc sacramentū passione iminente. Multæ aliæ congruentiæ assignantur: de quibus dixi in libro de vita virginis fructu 49. vide ibi. Institutionem fiendam huius sacramēti Christus prædixit 6. sed ipsam fecit in cęna. Ioan. 6.

Tertio videndum in qua materia ipsum institui decebat: vbi aduertendum, quod cum omnia sacramenta tam veteris legis, quam nouæ habent fieri in aliqua materia, vt patet discurrendo per singula. Baptismus habet pro materia aquam. Confirmatio crisma, & sic de alijs. Matth. 6.

Sacra-

Sacramentum eucharistiæ sic etiam suam materiam debebat habere: sed quæ erat materia apta? certe materia panis, & vini, vt per effectum visibilē, ad inuisibilia intelligenda assurgeremus. Cum enim Christus dixisset: Caro mea vere est cibus, & sanguis meus vere est potus, subdidit. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem in me manet, & ego in illo, & addidit. Ego sum panis viuus, qui de cęlo descendi, si quis manducauerit ex hoc pane viuet in ęternum. Et cum corpus Christi corporaliter non possit summi, nec manducari; quia Christus semel mortuus est, & mors illi vltra non dominabitur: quare solum spiritualiter summi debet, & potest. Ad designandum ergo refectionem spiritualem in aliquo visibili, vtpote in pane, & vino, vt in materia institui debuit; vt sicut panis, & vinum præ alijs cibis plus, & magis reficiunt corporaliter, sic & corpus domini, & sanguis conuersione panis, & vini in ipsa reficeret præ cunctis alijs spiritualiter. In tali materia Christus instituendo impletæ sunt figuræ: dicitur quod Melchisedech sacerdos Dei altissimi obtulit panem, & vinū in sacrificium Deo; Melchisedech Christum figurauit, vt probat Apostolus in tota Epistola ad Hebre. Fuit enim sacerdos, vt dicit propheta Dauid Secundum ordinem melchisedech ipse obtulit Deo patri suo panem, & vinum in sacrificium scilicer conuertendo in corpus, & sanguinem suum. Panis de cęlo datus est patribus. Christus est panis cęlestis datus nobis viatoribus, & sic de alijs figuris impleta sunt dicta prophetarum. Et primo qui prophetauerat dicens. Et faciet dominus exereituum omnibus populis in monte hoc cōuiuium pinguium, conuiuium vindemię pinguium medullatorum vindemiæ defecatę. & subdit. Et præcipitabit dominus in monte isto &c. Sequitur præcipitabit mortem in perpetuum, vel sempiternum. De quo monte loquitur Isaias? Certe de monte Sion; quia Isaias in Ierusalem erat, in quo monte Christus stans, quia in cęnaculo grandi strato, scilicet in monte Sion hoc sacramentū instituit: quis hoc instituit? Christus Deus, & dominus exercituum: quibus? vniuersis, populis. Quia non apostolis solum, nec iudæis solum, sed omnibus gentibus? quia vt quilibet vteretur pro salute sua, Christus instituit, & sic vniuersis populis; non dicit vni populo, sed vniuersis, nec potest intelligi de conuiuio cibi corporalis: sed de sacramento hoc, quod est cibus spiritualis, quo cibo omnes vtuntur, & vti possunt, & spiritualiter omnes reficiuntur. Sed quid faciet? inquit cōuiuium pinguium: sed quid per pinguiū intelligatur? subdit, pinguium medullatorum. Ecce panis vindemiæ: & cuius? inquit vindemiæ defecatę. Ecce vinū, pane, & vino in Christi corpus, & sanguinē transubstantiatis. Fecit ergo Christus, & fecit hoc cōuiuium singulare omnibus populis. Sed ad quem finem? dicit propheta, vt vincula peccatorum dirumpantur per eorū dimissionem. Similiter, & tela ordinata, scilicet pęnarum pro peccato. Et vltra etiam ad hoc, vt huius sacramenti, & conuiuij sumptione continua à fidelibus in fine, ipsum digne sumentibus, mors scilicet peccatorum in sempiternum præcipitetur, & æternalis, & hoc collatione vitæ perpetuæ gloriæ sempiternæ: Nā Christum manducans habet vitam æternam.

Ioau. 6. — Gen. 14. — Hebreos. — Dauid. Psal. 109. — Isa. 25.

Secundo dictum Zachariæ. Quid est bonum, & quid est pulcrum? respondit nisi frumentum electorum. Ecce materia corporis Christi, & vinum germinans virgines: ecce materia sanguinis. Ioan. 6. Zach. 9.

Tertio dictū Dauid in psal. Deus iudicium tuū regi da. Qui psal. secundum doctores Hebræorum exponitur de Messia, vbi nos habemus ex vitio corruptionis litteræ. Erit firmamentum in terra in summis montium: in hebræa littera habetur sic. Erit placenta tritici in terra in capite montium, quod deberet dici. Erit frumentum in terra in summis montium. Et translatio beati Hieronymi iuxta hebraicū habet. Erit memoriale triticum in terra in capite montium. Et translatio caldaica habet Erit oblatio frumenti in terra. Quibus patet, quod littera nostra non debet dicere firmamētum, sed frumentum. Quod vitio scriptorum est gestum. Qua littera patet, quod de rege messia prædictum fuit in hoc psalmo, quod futurum erat frumentum in terra in summis montium, vel oblatio frumenti in terra in capite montium, quod in sacramento eucharistię completur, in quo Christus verus messias sub speciebus panis tritici continetur. Et super capita montium, idest sacerdotum eleuatur, vt à populo adoretur; qui sacerdotes propter altitudinem status montes appellantur. Vide cōformitates B. Marię 49. fruc.

Quarto dictum Salomonis, dicentis. Quod sapientia ædicauit sibi domum, idest Christus ecclesiam, excidit columnas septem, idest ipsam septem sacramentis ordinauit. De quorū vno prosequitur, scilicet de sacramento eucharistiæ dicēs. Immolabit victimas suas: quia se, & sanctos matires. Sed quid egit? Posuit mensam, idest panem, vt postea explicat, & miscuit vinum dicens; venite, comedite panē meum, idest corpus meum sub specie panis, & sanguinem meum, quod sub vini specie miscui vobis, idest est vobis propinatū. Multa dicta prophetarum ad hoc possent adduci: sed prædicta ad præsens sufficiant. Materia ergo panis, & vinum est huius altissimi sacramenti, nec immerito propter significationem. Nam sicut panis, & vinum præ alijs cibis cibant corporaliter, sic corpus Christi, & sanguis sub speciebus panis, & vini cibant spiritualiter. Et sicut cibatio corporalis non est plena, nisi in Prouer. 9.

his duo-

his duobus pane, & vino, sic nec spiritualis, nisi in corpore, & sanguine domini. Sicut panis, conficitur ex multis granis, & vinum ex multis racemis, sic huius sacramenti sumptione, Christo incorporamur, & vnum sumus omnes in Christo, cum ipse non in nos: sed nos conuertamur in ipsum. Panis, & vinum præ alijs cibis in substantiam conuertitur aliti, & sumentis, sic deuote sumens mutatur in dominum Iesum Christum, cui vnitur spiritualiter. Panis etiam trituratum, & decoquitur, & vinum in torculari exprimitur. Sic corpus Christi, quod sumitur in hoc sacramento, trituratum fuit passionibus, & decoctum igne charitatis, in crucis clibano. Et sanguis eius expressus, & effusus etiam est in crucis torculari. Pane, & vino tuetur, & sustentatur homo: hoc sacramentum valet ad tuitionem animæ, & corporis, vt dicit Ambr. super epistolam ad Cor. Sic ergo ex multiplici conditione panis, & vini ad significãdum, quæ spiritualiter sumptio corporis, & sanguinis domini in nobis operatur, in materia panis, & vini est istud sacramentum Christo ordinatum, vt dicit glo. super 1. Cor. 11. Sic ergo patet tertium de materia huius sacramenti.

Quo patet quartum videndum. s. in quo loco hoc sacramentum est à Christo institutum: quia in monte Syon ad litteram. iuxta vaticinium Isa. 25. allegatum. Nam illud cœnaculũ grande stratum erat in monte Sion: vt patet. *Isa. 25.* *Act. 1.*

Quintum videndum. Quale est istud sacramẽtum. Et hic occurrunt aliqua qualitaté istius sacramenti declarantia.

Si enim quęratur primo quale est in suo tenore. Respondetur ꝙ est stupendissimum.

Si quæratur secundo, quid est in sapore. respõdetur, ꝙ est dulcissimum.

Si quæratur tertio quid est in suo valore. respõdetur, ꝙ est præciosissimum.

Si quæratur quarto quid est in suo vigore. respõdetur, ꝙ est virtuosissimũ, & efficacissimũ.

Dico primo quid, siue quale est hoc sacramentum in suo tenore. respondetur, quòd est stupendissimum. Si enim teste Heliphat. Deus facit mirabilia sine numero: stupendissima tamen agit, & egit in hoc sacramento. Iuxta dictum psal. Escam dando timentibus se, idest Apostolis, & alijs: memoriam fecit mirabiliũ suorũ scilicet stupendissima præsolito faciendo. Vnde mirabilia stupenda summatim recoligendo possunt videri. *Iob. 5.*

Primo. Si consideretur eius conuersio, & hoc sunt plura stupenda.

Primum est substantiæ in substantiam conuersio.

Secundum corruptibilis in corruptibile mutatio.

Tertium est accidentium post transubstationem sine subiecto permansio.

Quartum est ipsorum accidentium sine subiecto conseruatio.

Quintum est subitæ præsentiæ Christi ad altare acceleratio.

Sextum est post talem panis in corpus Christi transubstationem, quomodo in corpus Christi non fit augumentatio.

Septimum est loci pristini non dimissio, & alterius acquisitio. Si consideretur corporis Christi locatio.

Primum mirabile est corporis Christi incircunscriptio, & incommensuratio: quia nõ est in altari localiter, & circunscriptiue.

Secundum est interminatio, vt simul sit in pluribus locis.

Tertium est integra corporis Christi cuilibet parti hostiæ præsentatio.

Quartum est corporis non ad loci maioris augumentum augumẽtatio, siue maioratio, nec ad minorem angustatio.

Quintum est corporis Christi sub tanta paruitate hostiæ præsentatio.

Sextum est ipsius corporis Christi ad hostiæ diuisionem non separatio, nec in se, nec ab hostia. Si consideretur Christi assistentia occurrunt plura, mirabilia.

Primum est cum corpus Christi assit non tamen uidetur non auditur, non odoratur, non gustatur, nec tangitur.

Secundum est, vt corpus Christi est in sacramento, non læditur, non passionatur, nec passione aliqua afficitur.

Tertium est quod veraciter comeditur: non tamen dentibus teritur, nec masticatur.

Quartum in vẽtrem vadit, & manet donec species manent in proprio esse, & tamen in substantiam comedentis non mutatur.

Quintum, quod naturæ caro, & sanguis saporem habet panis, & vini & non habet saporem carnis, & sanguinis.

Sextum est, quia tanta paruitate homo aliquãdo, & mente, & corpore reficitur.

Septimum, quia statim desinit esse speciebus hostiæ alteratis, & mutatis. Si consideretur huius sacramenti efficacia, & essentia, plura miranda reperiuntur.

Primum, quia istud sacramentum non impeditur alicuius actiõe, malitia, seu despectione.

Secundum, quod prolatione talium verborum institutorum à Christo: talis fiat naturarum conuersio.

Tertium est de tanta connexione, & vnione, vt summa imis, & econuerso copulentur.

Quartum est quod ab indigno, & digno percipitur, & non magis à secundo, quàm à primo, nec e conuerso.

Quintum est, quod huius sacramenti debita perceptione dona infunduntur diuina.

Sextum quòd huius sacramenti celebratione animæ à purgatorio eruantur.

Septimum

Septimum quod istud sacramentum super omnia alia à Deo acceptetur. Multa sunt alia in hoc sacramento stupenda. Et quia nimis prolixum foret prædicta omnia declarare, veritas aliquorum præfatorum delucidanda est, quorum declaratione, aliorum patebit claritas euidenter: licet enim præfata omnia sint stupendissima, tamen sunt rationabilia, vtpote, à sapientia diuina facta, cuius est omnia ratione, pondere, numero, & mensura perficere.

Declarãdum est igitur primo, quomodo possit subiecta in substantiam transubiectari, & totaliter conuerti. Quo apparebit substantię in substantiam conuersio, & corruptibilis in incorruptibile mutatio, & sic veritas duorum primorum stupendorum. In hoc sacramento panis in corpus, & vinum in sanguinem Christi conuertitur. Hoc esse rationabile, & si stupendum apparet ex hoc: quia Deus est infinitus in vigore: quia omnipotens, & habet esse totale creaturarum in sua virtute: quia quælibet creatura est in perfecta obedientia creatoris: quare quodlibet esse creaturæ, & partiale, & totale in aliud valet conuertere. Quod sit rationale natura suffragatur, cuius est partem substantiæ partialiter in aliam conuertere, vt patet de alimento, quod partialiter transit in substantiam aliti: ex 2. de anima: quare, & auctor naturæ totum poterit conuertere. Ad hoc est sacra scriptura; quæ ostẽdit virtute diuina substantiam in substantiam transisse; In factione hominis terra transiit carnem. Vxor Loth in statuam salis virga Moisi in serpentem, & serpens in virgam. Puluis conuersus in sciniphes. Exo. 8. Insuper cum sit maius de non esse ad esse conducere, quàm esse in esse conuertere: quia plus distant, & Deus in principio sic ægit: quia creauit omnia: quare substantiam panis, & vini in corpus Christi potest, & sanguinem conuertere. Talis enim conuersio (vt docet Ambro. in libro de sacramentis) fit virtute diuina: sermo enim Christi hoc cõficit sacramentum, quo sermone facta sunt omnia: & habetur de consec. dist. 2. cap. Quia & c. Panis, & calix. Idem dicit Eusebius Emisenus. Inuisibilis sacerdos ipse Christus Deus, & homo visibiles creaturas in substantiam corporis, & sanguinis sui, suo verbo secreta sua potestate commutat. Et ponitur à magistro in 4. dist. capitulo vltimo.

Vide cõformitates B. Virg. Mar. fruc. 49.
Gen. 19.
Exo. 7. 8.

Declarandum est secundo, quomodo ipsius domini est subita ad altare acceleratio, cum tanta sit distantia à terra vsque ad cœlum empireum. Dictis enim verbis sacramentalibus à sacerdote, in vltimo instanti completionis ipsorum, statim Christus sub speciebus adest hostiæ, hoc & si sit mirabile est tamen rationabile. Quod ostenditur argumento naturæ. lux vt dicit Arist. 2. de anima. in instanti se difundit per totum medium diaphanum: lux ergo creata in instanti præsentatur principio tam longo medio, & termino: quare à fortiori lux increata. Argumento experientiæ & naturæ. Oculus enim statim, vt aperitur, est in cœlo per visionem, quia ipsum videt, & sidera respicit, & non prius propinqua quam remota. Quod autem conceditur de natura, non debet negari ab actore naturæ. Argumento scripturæ. Resurrectio mortuorum virtute diuina fiet in momento, & in ictu oculi. Insuper agẽs illibatum, cui nulla inest resistẽtia, nec intrinseca, nec extrinseca tam in tempore potest agere, quam in instanti: quare Deus, & per cõsequens altari se in instanti præsentialiter exhibere, vt facit in hoc sacramento. Quo declarato, patet mirabile de præsentatione Christi in instanti esse rationabile.

1. Cor. 15.

Declarandum est tertio quomodo tam magnum corpus, sicuti est Christi sub tam parua hostia subesse dicatur, hoc etsi sit mirabile, est tamen rationabile.

Pro quo declarando. Sciendum est, quod esse in loco est tripliciter.

Esse in loco triplex.

Primo commensuratiue, diffinitiue, & præsentialiter, & sic sunt omnia corpora in loco. Secũdo diffinitiue, & præsentialiter, quod est esse ita hic, quod non alibi, & sic angelus est in loco, & anima in toto corpore.

Tertio modo esse in loco, est solum præsentialiter, non circunscriptiue, nec diffinitiue, & sic est Deus vbiq; & anima in corporis partibus. Anima enim in corporis partibus est solum præsentialiter, & non diffiitiue: licet in toto corpore sit diffinitiue. Ad propositum corpus domini non est in loco circunscriptiue: quia à situ absoluitur. Nec diffinitiue: quia simul est in in pluribus locis: igitur est solum præsentialiter, vt dicit Innocentius papa. Modo quòd magna res sit in parũo loco, alio modo quàm ipsa sit in se, non est incõueniens, patet de turri: quantumcũque magna, & montibus quantumcũqne magnis ciuitatibus, & castris, quæ sunt in oculi pupilla tam breui, vt dicit Vgo: Deus cum sit immensus, & infinitus, fuit totus in columba, scilicet spiritus sanctus, & tamen creatura nihil est respectu Dei. Insuper Deus potest conseruare corpus sine loco. patet; quia conseruando corpus potest omnia circa ipsum destruere, & si sic patet &c. Similiter nec valet, aliquid est in loco. ergo circunscribitur, seu diffinitur à loco. Deus dicit Cœlum, & terram ego impleo &c. & tamen nec circunscribitur, nec diffinitur à conditionibus loci, scilicet circunscriptione, & diffinione: solum præsentialiter loco corpus præsentando. Nec est bona consequentia. Corpus est in loco. ergo circunscribitur loco, vel diffinitur. patet: quia corpori diuina virtute, non repugnat esse in loco solum præsentialiter, & nõ

Hier. 31. 33

circun-

circunscriptiuè, nec diffinitiuè. Quo sequitur, quod tale corpus non arguitur maius ex maiori loco, nec minus ex minori loco, patet ex quo solum præsentialiter est in loco. Quo sequitur quòd corpus Christi, etsi sit longum, latum, & profundum, & idem numero sit in cęlo, & in sacramento totum est præsentialiter hostiæ, & cuilibet eius parti, sicuti totum in se est in cœlo: quia non est per partem in sacramento, vel hostia: sed totũ cum omnibus partibus & si præsentialiter solum sit in hostia. Anima non arguitur essentialiter maior in toto corpore, quàm in quacunque parte corporis per se considerata. Sic ergo patet posibilitas istius tertij mirabilis declarata.

Declarandum est quarto, quomodo idem corpus domini in pluribus locis, & altaribus reperitur. Hoc potest ostendi, quod non est impoßibile quod idem diuersimode sit in distinctis locis, patet de voce vnica; quæ simul, & semel est in diuersis auribus, vt dicit August. de sciẽtia; quæ simul, & semel eadem numero est in docente, & adiscente, vt dicit Commenta. 3. de anima com. 18 de homine existente circunscriptiue Romę; qui cogitatione potest esse Parisijs simul, & semel. Hoc etiam patet scripturæ diuinæ exemplo de spiritu Moisi dato septuaginta viris. Num. 11. & tamen remansit etiam in Moise: aliter ipsi simul plus habuissent eo & sic simul eo prophetiæ fuissent maiores spiritu, cuius oppositum dicit scriptura. Eliseus corpore existens in domo propria, spiritu fuit præsens, quando Giezi accepit vestimenta, & munera à Naaman siro. Auctoritate dicit Saluator. Vbi est thesaurus tuus, ibi est cor tuum. Corpus enim cum natura prius sit loco, poterit Deus multiplicare, posterius à quo essentialiter non dependet, sicut est locus, non multiplicato priori, scilicet corpore. Corpus enim essentialiter non dependet à loco: quia diuina virtute, potest esse sine eo. Et ideo papa Innocentius tertius in libro de officio missæ, cuius verba habentur de consecra. di. 2. declarans propositum dicit sic. Nota quod sicut Dei filius per diuinam naturam habet triplicem modum existendi in rebus: est enim in omnibus rebus per essentiã; in omnibus iustis per gratiam; in assumptam naturã per vnionem personalem. Sic corpus Christi habet triplicem modum existendi in cœlo localiter; in verbo personaliter; in altari sacramentaliter. Corpus enim Christi secundum esse naturale, est tantum in vno loco, scilicet in cœlo: secundum esse personale non est in loco: sed secundum esse sacramentale est in pluribus locis. Et sic habet modum essendi spiritualem quemadmodum anima in corpore. hæc Inno. Et Augu. dicit Sicut vna, & eadẽ vox pluribus defertur auribus: sic corpus Christi in diuersis altaribus. Patet ergo ex dictis declaratio quarti mirabilis istius sacramenti.

Num. 11. Moysi.

4. Reg. 5.

Matth. 5.

Quintum declarandum est quintum mirandũ istius sacramenti, videlicet quomodo corpus Christi cum sit in hostia, oculis hominum minime videtur: sed omnibus occultatur. Quod corpus Christi non videtur, est propter multa: quia non habet modum essendi naturalem in sacramento, sed supernaturalem. Qualitatibus corporalibus non afficitur; cum sit impassibile, & sic non est medium, quo videatur: distantia est summa propter modũ essendi obedienti ad potentiam; quare non est mirum si oculo corporali non videtur, non tamen debet negari, licet non videatur; quod ibi non sit veraciter corpus domini. Quia oportet nos concedere, quę tamen non videmus oculo corporali. Anima enim oculo corporali non videtur, dum est in corpore, & tamen est in corpore. Notitia Dei, vt dicit Dam. omnibus inserta est: & tamen oculo corporali Deum nemo vidit unquam, nec videre potest, aut poterit, vt dicit Augu. in Epistola ad Paulinam de videndo Deum. Non sequitur. Deus non videtur, ergo non est. Et quia Christus est via, veritas, & vita, & ipse dicit. Hoc est corpus meũ, & hic est sanguis meus: debet credi, quod in hostia vere sit eius corpus, & in calice eius sanguis. Sed cur dominus corpus suum sub alia specie voluit occultari? dicit magister in 4. d. 11. cap. 4. Tribus de causis, hoc sacramentum sub alia specie sumitur. Ad augendum meritũ: quia fides non habet meritum, cui humana ratio præbet experimentum. Item ad fouendum sensum ne abhorreret animus, quod cerneret oculis; Nam homo non consueuit carnem crudã comedere, aut sanguinem bibere. Item ad vitandum ridiculum: ne insultaret paganus cum corpus dominicum comederet Christianus. Hæc magister. Sic ergo patet rationabilitas huius quinti mirabilis.

Ioan. 1.

Ioan. 14.

Quæstio

Solutio.

Sexto declarandum est aliud huius sacramenti stupendum: Quomodo corpus Christi ad hostiæ diuisionem non frangitur, nec diuidatur; immo sub qualibet particula hostiæ integerrimum perseuerat. Huius mirabilis poßibilitas astruitur.

Primo à natura. Nam speculum si in mille diuidatur partes, & sint discontinuæ, imago repręsentata integra perseuerat. Anima insuper ad diuisionem membrorum, & distinctionem nõ diuersificatur. Sic ergo possibile est aliq̃d diuidi indiuiso permanente, quod est in eo. Secundo à scriptura. Isa. dicitur. Vidi dominũ sedentem &c. sequitur plena erat omnis terra maiestate eius. Et cum per terram omnis creatura intelligatur, vel saltẽ creaturæ terrestres, & cum creatura à creatura sit diuisa, Deus existens in eis, non diuiditur. Christus simul erit in cœlo, & in terra, & tamen cœlum, & terra sunt summe diuisa, & tamen idem Christus

Ioan. 3.

Christi

Christi corpus in hostia non est circunscripti ue, & etiam impassibile: quare non possibile diuidi vt dicit magister in 4. di. 12. Sane cum corpus Christi incorruptibile sit dicitur fractio illa, & partitio non in substãtia corporis: sed in ipsa panis forma sacramentaliter fieri: vt vera fractio, & partitio sit ibi; quæ sit non in substantia sed in sacramento, idest specie panis. Præfatis ergo apparet declaratio & rationabilitas sexti stupendi huius sacramenti.

Septimo declarandum est quomodo in hoc sacramento facta cõsecratione, accidentia ibi sine substantia remaneant, huius mirabilis, & stupendi rationabilitas potest ostendi ratione: quia secundum doctrinam sanctorum & philosophorum Deus plura potest facere, quã intellectus noster intelligere: quare & substantiam ab accidente & econuerso separare: quia intellectus potest intelligere substantiam sine accidente. & econuerso saltem intellectione simplici. Insuper maius est formam substantialem à corporea materia separare: vt est de anima, quæ à corpore separatur, quàm accidens à subiecto seperari: propria passio virtute diuina de facto est seperata à subiecto: vtpote, caliditas ab igne in fornace trium puerorum. Dan. 3. à fortiori accidens commune à subiecto. Scriptura dicit de Deo. Omnia quæcunque voluit fecit in cęlo, & in terra. Et sapientiæ 11. dicitur. Tibi subest posse cũ volueris: quare & accidens à subiecto separare. Vnde magister in 4. dist. 12. declarans propositum dicit. Fatendum est ipsa potius existere sine subiecto: quàm esse in subiecto: quia ibi inquit non est substantia nisi corporis, & sanguinis Christi: sed corpus domini talem in se non habet formam: sed qualis apparebit in iudicio. Remanent ergo ibi accidentia per se subsistentia ad ministerij ritum, ad gustum, fideiq; suffragiũ, quibus corpus Christi habens formam suam, & naturam tegitur. Apparet ergo iam dictis istius septimi mirabilis possibilitas, & rationabilitas.

Declarandũ est ergo octaui stupendi, & mirabilis rõnabilitas, & possibilitas. s. Quomodo corpus Christi totiens summatur, nec ad modum aliorum ciborum consumitur. Huius rationabilitas patet ex his; quæ fiunt in natura. Corpus continue consumitur: sed minimè anima in eo subsistens, sic & hostia sumitur, nec Christus in ea subsistens consumitur. Diuina virtute Rubus Moysi comburri nõ potuit: qui tamen ardebat continue, quare & corpus domini. Corpus Christi in sacramento sicuti est in se corruptibile est: quare corrumpi, nec cõsumi potest. Insuper dominus promisit apostolis, & fidelibus esse cum eis vsque ad consumationem seculi, quod intelligitur secundũ Clementem de reliquijs, & veneratione sanctorum. Si Deum in sanctis. de præsentia corporali: quare non deficit aliquando, nec consumitur. vnde Vgo de sacramentis parte. 8. lib. 2. c. 11. Ad propositum loquitur. d. Exhibet Christus sensui tuo similitudinẽ cibi corporalis: vt sensus tuus per omnia in suo erudiatur. Seruat corpori suo veritatem naturę inuiolabilis, & immortalis: ne in suo corrũpatur, videtur corrodi, & permanet incorruptus: videtur affici, vel maculari, & perseuerat immolatus, alias inuiolatus. Sustinet hoc fieri circa se, ne sensus noster aliquid alienũ percipiat, sed non recipit hoc in se, ne incorruptibilis natura sinceritatem suam amittat. Tanta ergo est dignitas corporis Christi, vt nec corruptione affici possit, nec maculari sordibus. Ex pręmissis patet rationabilitas prædicti octaui stupendi.

(Moisi. Exo. 3.)

Nono declarandum est; quomodo cum Christus dicat. Caro mea verè est cibus: quomodo hoc cibus aliorum more saltem partialiter in substantiam comedentis non conuertitur. Rationabilitas huius stupendi potest apparere sic; Non enim oportet, ꝙ quicquid comeditur, in substantiam conuertatur comedẽtis. Multa naturalia comeduntur, & salubriter, & tamen in substantiam comedentis non conuertuntur, sicut patet de auro, & lapidibus pretiosis. Similiter Angeli in assumpta natura verè comedebant, sicut patet de tribus Angelis, de Angelo Raphaele, de Christo post suam resurrectionem, & tamen talis cibus in eorum substantiam non conuertebatur. Insuper ratione patet: quia corporale non trahit ad se spirituale: sed potius ecõuerso. Corpus Christi est spirituale, quare stomacus ipsum in substantiam comedentis non trahiit, Christus est panis viuus: quare non moritur, & sic in substantiam non transit comedentis. Vnde hic cibus modo contrario aliorum peragit: quia digne comedentem in se conuertit (dñte Augustino) sibi Christum dixisse. 7. confessio. Cibus sum grandium, cresce, & manducabis me, nec tu me mutabis in te, sicut cibum carnis tuæ, sed tu mutaberis in me. & Innocẽtius 3. in lib. de officio missæ dicit, & Christus de ore transit ad cor, cibus est nõ carnis, sed animæ, venit in ore, vt comedatur: sed non vt in stomaco digeratur. Sic ergo patet præfati noni mirabilis rationabilitas, & possibilitas.

(Ioan. 5. — Gen. 14. Thob. 12. Angeli in assumpta natura comedebant. 1. Cor. 15. Ioan. 6.)

Declarandum est decimo id mirabile, quomodo ad alterationem hostiæ, corpus Christi non patiatur.

Pro quo est sciendum, ꝙ multa sunt, quę nullã possunt suscipere passionem, sicut sunt corpora cœlestia, vmbra, sol, nec radius: corpus autẽ Christi in hostia est spiritualius prefatis, ac impassibile, ergo &c. Sancti Angeli corpora assumendo, etsi corpora paterentur: non tamen ipsi: quare hostia alterata, non sequitur, quòd corpus domini tali passione afficiatur. Corpus

pus nostrum post resurrectionem fiet incorruptibile, & a nullo poterit lędi: quare, & corpus Christi, quod sic est de facto.

Corpus xpi habet duplex esse. Sciendum tamen pro maiori declaratione, ꝙ corpus Christi habet duplex esse .s. naturale, & sacramentale, de quo duplici esse loquitur Aug. super psal. 4. & habetur. de conse. di. 1. hę- Nota. resis. inquit August. Donec seculum finiatur sursum est dominus, & hoc quo ad esse naturale: sed tamen hoc est nobiscum veritas dominus, & hoc quo ad esse sacramentale. Corpus enim Christi quod resurrexit, oportet esse in vno loco; glo. idest in cęlo in forma, qua subijci humanis oculis valet, vel sensibus; veritas autem eius vbique diffusa est. glo. 1. in sacramento, vbi est veraciter, & nō sensibiliter. Quo patet, ꝙ corpus Christi quo ad esse naturale est in cœlo localiter: vt dicit Innocen. & quo ad esse spirituale est in hostia veraciter; non tamen localiter, sed sacramentaliter, idest præsentialiter: quo patet, ꝙ non omne, quod directè competit corpori Christi quo ad esse naturale, competit sibi directè, & principaliter quo ad esse sacramentale: patet quia corpori Christi quo ad esse naturale competit sibi sanguis, & anima. Sed vt habet esse sacramentale non competit sibi directè, & principaliter: sed solū vt dicetur concomitanter. Sed quæ corpori Christi existenti sub hostia possunt sibi competere, de his quæ competunt, vt habet esse naturale, & est localiter?

Respondetur primo, ꝙ omnis forma absoluta quę competit ei, vt habet esse naturale: competit etiam ei, vt est sub sacramento, & hoc est saltem verum concomitanter. Ratio, quia absolutum non dependet à respectiuo, nec prius à posteriori. Quo sequitur, ꝙ cū corpus Christi, vt dicetur, Primo, & per se sit sub sacramento.

Secundario per se, & non primo sunt partes essentiales .s. materia, & forma corporis.

Tertio modo nec per se, & primo, sed per accidens, & concomitanter, vt dicetur: sunt ibi anima, & sanguis, & accidentia quæ non sunt de essentiali significato corporis. Quo sequitur, ꝙ licet omne absolutum tale insit, vt dictū est, si daretur, ꝙ omne respectiuum, quod in vno loco, corpori Christi inesset, posset inesse, & in alio: non tamen principaliter, vt dictum est, sed solum concomitanter. Sequitur etiam, ꝙ omnem sensationem actiuam, quam Christus haberet in cœlo, vel alibi, vbi esset, haberet in sacramento concomitanter. Ratio, quia sensatio est quid absolutum. Similiter visionem, quæ sibi inest in cęlo habet concomitanter prout est in sacramento. Ratio, quia visio est, quid absolutum. Idem dicendum est de intellectione, & volitione quæ inest sibi in cœlo inest cōcomitanter in sacramento: quia sunt quædam absoluta.

Secundo, ꝙ si corpus Christi esset passibile, vbi esset localiter, omnis passio absoluta sibi in tali loco illata inesset sibi sub sacramento: patet ex predictis. Quo sequitur, ꝙ si aliquis Apostolorum in triduo consecrasset, ꝙ omnis dolor quantum ad absolutum, quem habuit Christus in cruce, ex quo suum corpus, pro tunc erat passibile, habuisset sub hostia existens, & hoc concomitanter patet ex dictis. Quo sequitur, ꝙ fuisset verum dicere, ꝙ tale corpus, vt erat sub sacramento, fuisset flagellatum, & crucifixum licet non principaliter, sed concomitanter.

Tertio dicitur, & est ad propositum nostrum principaliter, ꝙ cum corpus Christi nunc sit impassibile, nulla passio ab extrinseco illata sibi inesse valet, & præcipuè in sacramento. Ratio, quia est incorruptibile. Insuper si aliquod corpus haberet esse in aliquo localiter, & in alio solum præsentialiter, non est necessariū, ꝙ quodlibet, quod agit in ipsum, vt est localiter, idem possit agere, & eodem modo in ipsum vbi est pręsentialiter. Ratio, & si omnis forma absoluta inexistens sibi, vbi est localiter, insit vbi est solum præsentieliter, & hoc cōcomitanter: tamen non sequitur si agit in ipsum, vt est localiter, ꝙ agat in ipsum idem, vt est in loco solum pręsentialiter, & hoc propter diuersum modum essendi. Hoc patet in anima coniuncta, & separata: quia non omne, quod agit in eam coniunctam, agit in eam separatam. Patet etiam, quia non omne respectiuum quod inest sibi, vt habet esse pręsentialiter, oportet ꝙ sibi insit vbi esse habet localiter, vel econuerso. Quo sequitur, ꝙ nulla passio corruptiua corporalis, quæ posset inferri tali corpori, vt est in loco circunscriptiue, posset inferri eidem immediatè, vbi esset solū præsentialiter: sed solum cōcomitanter. Quo patet, ꝙ quando hostia frangitur ponitur in igne, aqua, & sic de alijs alterationum speciebus, ꝙ corpori domini nulla talis passio infertur; sed in accidentibus solum talia fiunt, prout magister dixit supra de diuisione hostiæ, & partitione. Sequitur etiam, ꝙ corpus Christi prout est sacramentaliter in hostia, proprie, & principaliter non potest moueri, nec motu locali, nec alio, nisi à Deo: patet, quia non à virtute creata quæ sibi improportionabiliter approximatur: quare ab increata. Sequitur etiam, ꝙ corpus Christi, vt est in Eucharistia, non oportet moueri cum motu, quo mouetur in cœlo, vel alibi: ratio quia isti sunt modi existendi distinctè, nec omne respectiuum, qđ sibi inest in vno loco, oportet ꝙ insit in alio loco, licet de absoluto semper sit verum modo iam dicto. Sequitur etiam, ꝙ motu large accepto, quo dicimus corpus Christi moueri ad motum hostiæ, non mouetur nisi immediatè à Deo: Ratio, quia si mouetur, ad motum

ergo

ergo alterius. Et cum omne, quod mouetur ad motum alterius, oportet, ꝙ coniungatur illi, sicut actus cum potentia, vel sicut aliqua pars eius, vel sicut, aliter saltem aliqua connexione ex necessitate naturali, & non simpliciter voluntaria. Sed nullo istorum modorum corpus Christi speciebus connectitur: sed pręcise voluntarie. Ratio quia sola voluntate diuina Christus est præsens sacramento, nulla connexione consurgente ex rebus; cum species per se subsistant, & corpus per se. Sic ergo præfatis apparet decimum stupẽdum quo modo intelligitur, & ꝙ rationabile est id, qđ de ipso dicitur.

Declarandum est. Vndecimo illud stupendũ, videlicet, quomodo est possibile, ꝙ à malo, tã sanctissimum sacramentum conficiatur sacerdote. Possibilitas istius est: quia Deus ipse hoc sacramentum instituit: quare ab homine malo confectio huius sacramenti, & consecratio non potest impediri, dummodo verba à Deo ordinata proferat cum intentione, & existat sacerdos. Christus est ille qui dixit. Matt. 26. hoc est corpus meum. Vnde Augu. in lib. de corpore Christi, & ponitur. 1. q. 1. Intra catholicam. Intra catholicam Ecclesiam in ministerio corporis, & sanguinis Dei nihil à bono maius, nihil à malo minus perficitur sacerdote: quia non in merito consecrantis, sed in verbo perficitur Saluatoris, & virtute spiritus sancti. Si enim in merito esset sacerdotis nequaquam ad Christum pertineret. Nunc autem sicut ipse est, qui baptizat: ita ipse est, qui per spiritum sanctum hanc suam efficit carnem, & transfundit vinum in sanguinem. Credendum est enim, ꝙ in verbis Christi sacramenta conficiantur, cuius prius creantur imperio, eius vtique verbo recreantur in melius. Hæc August. Malitia ergo sacerdotis non impedit, quod Deus instituit, & ordinauit. Deus enim per ora malorum, quod decreuit, perficit, & ostendit: sicut patet de Balaam, & de Chaipha. patet ergo quomodo. Vndecimũ stupendum rationabile demonstratur.

Matth. 26.

Num. 27. Ioan. 12.

Duodecimo, & vltimo declarandum est. An ab homine prauo, & malo veraciter sumatur, & indubie tenendum est, ꝙ &c. Nam Christus communicando Apostolos, dixit. Accipite, & manducate ex hoc omnes, hoc est corpus meum &c. Sed inter istos Apostolos, fuit Iudas malus, qui vere sumpsit, vt dicit Augu. super Io. Et Vgo lib. 2. de sacramentis. parte. 8. Et idem dicitur. 1. q. 1. Christus & 23. q. 4. Tu bonus. Et sic concludit magister in 4. di. 9. c. 2. auctoritate Augu. & aliorum, à malis hoc sacramentum verè summi: sed sacramentaliter, non spiritualiter.

Matth. 26.

Corpus Christi á malis sumitur sacramentaliter nõ spiritualiter multipliciter.

Pro cuius euidẽtia est sciendum corpus Christi summi, potest intelligi.

Primo corporaliter, & hoc non: quia incorruptibile, est, vt dictum est.

Secundo solum sacramuntaliter, & sic omnes mali summunt, vt dicit magister, & sumere sacramentaliter solum est credere Christum sub hostia esse, & tamen non debite disponi.

Tertio modo spiritualiter solum. Et hoc fit quando aliquis credit, & se disponit: sed aliquo impedimento eueniente non potest corpus domini suscipere, & talis spiritualiter sumit. Et tali dicit Augu. Vt quid paras dentẽ crede, & manducasti, & ponitur de consecra. dist. 2. Vt qui.

Quarto modo tam spiritualiter, quam sacramentaliter, & talis est qui credit, & se debite disponendo sumit. Qua distinctione patet quomodo mali, & peccatores corpus domini suscipiunt communicando, & quomodo non. Inter filios Israel in deserto multi fuerũt mali, & multi boni, & vtrique manna panem, .s. de cœlo comederunt quę erat figura huius altissimi sacramenti. Sic ergo patet duodecimi declarandi rationabilitas. Multa etiam essent declaranda, quę patent declaratione duodecim præfatorum. Ex quibus duodecim sic patefactis patet omnium mirorum in hoc sacramento: etsi stupenda sint rationabilitas, & possibilitas. Et sic apparet quid est illud sacramentum in suo tenore: quia stupendissimum quod erat primum declarandum.

Dico secundo, ꝙ si quæratur quale est illud sacramentum in suo sapore?

Respondetur, ꝙ est dulcissimum. Vbi sciendum est, ꝙ Deus dulcedinem suam dilectionem, amorem, & benignitatem, ad hominem multipliciter se comunicando, ostendit. Se. n. communicauit, & dedit homini aliquando causaliter, & participatiue; & hoc in creatione. Liberaliter, & largitiue, & hoc in generalis dominij collatione homini. Misericorditer, & placatiue, & hoc in primorum parentũ lapsu, & declinatione. Singulariter, & præseruatiue, præseruando Noe, & filios à diluuio, cõsequẽter genus humanũ in persona Noe, & suorũ. Fideliter, & dilectiue. s. Abrahę, Isaac, & Iacob, quos in suos elegit, & ipsorum posteritatem. Mirabiliter, & operatiue. s. Moysi per ipsum signa, & prodigia faciendo in terra Aegypti in Pharaonem seruos, & populum. Sapientialiter, & regulatiuè, & hoc populo Israelitico, ipsi legem dando, & sacrificia ordinando. Virtualiter, & protectiue. s. Iosuę, Ieptę, & sic ds alijs, quos protexit, & custodiuit. Cordialiter, & amatiue. s. Dauid, quæ dominus specialiter dilexit. Radialiter, & lustratiue. s. Salomoni, & sanctis prophetis. Personaliter, & gratificatiue. s. sanctis hominibus, vtpote, Thobiæ, Iob, Eliæ, & sic de alijs sanctis hominibus. Medicinaliter, & sanatiuę. s. Ezechie, & alijs infirmis virtute diuina liberatis. Formaliter, & entitatiuè in suo proprio esse

Vide conformitates B. Virginis. Fruc. 49.

se dando homini, & hoc in incarnatione. Exēplariter, & immitatiue, & hoc sanctis Apostolis; quibus se ostendit exemplum omnis perfectionis. Obedientialiter, substantiue. s. Mariæ, & Ioseph, ac legi, quam voluit obseruare. Familiariter, & conseruatiue. s. omnibus hominibus. Passionaliter, & expressiuè sustinendo pęnas. Humiliter, & admiratiuè; quando super asinam Ierosolimam ascendit, & intrauit. Contemptibiliter, & despectiuè, & hoc in cruce. Triumphabiliter, & imperatiuè. s. demonibus. Festinaliter, & beatificatiuè se dat, & dedit suæ animæ, & beatis in patria. Sed sacramentaliter, & refectiuè se dat omnibus sacramentum sui corporis, & sanguinis spiritualiter, & sacramentaliter sumentibus. Hoc est donum singularissimum, scilicet homini nunquam prius datum. Magnificum omne genus liberalitatis transcendendo, dando seipsum liberalissimum, seipsum in cibum tradendo, vbi donator venit in donum, & datum est idem penitus cum datore. Saluificum, mentis sanans infirmitates. Mirificum, in quo sacrificia sunt terminata. Stupendissimum, in quo datur Deus, & homo, lux & vita, conditor mundi. Omnem facultatem naturæ, transcendens, & humanam. Sed super omnia est suauissimum, dulcissimum, & dulcorosissimum, & hoc si consideretur quis detur; quia Iesus qui ante (vt dictum est) se nobis dederat multipliciter; sed specialiter in socium per carnis assumptionem, postmodum autem, dedit in suauitatis edulium, & cibum. Iesus est Deus, & homo, in quo inhabitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter, omnes thesauri sapientię, & scientiæ Dei sunt in eo absconditi: plenus gratię, & veritatis. Quæ omnia sunt donata nobis, & sic dulcor magnus habetur dū Iesus, qui datur cogitatur. Apparet etiam dulcor si pensetur quo datur: quia immensa charitate, & ineffabili amore, de qua charitate loquitur Vrbanus quartus in Clementina de reli. & veneratione sanctorum. Si Deum in sanctis. Nam quanta sit, & qualis ostendit ibidē. vide ibi. Quis valet cogitare quanta charitate, & quam vehementissimo amore nos dominus Iesus amauit, dum seipsum nobis in cibum dedit? Certe nullus: sicut nullus est qui infinitum possit comprehendere, & terminare. Si consideretur quantum est, quid nobis datur: quia corpus domini nostri Iesu Christi, non in signum, & figuram; sed in suo esse, & natura datur nobis. Vnde in hoc sacramento, vt Ecclesia asserit, totus dominus Iesus Christus veraciter continetur. In hostia enim ex vi consecrationis est corpus domini gloriosum sumptum de Maria virgine, & per concomitantiam est ibi sanguis: cum domini corpus nunc non sit sine sanguine. In calice vero ex vi consecrationis, est principaliter sanguis domini nostri Iesu Christi, & per concomitātiam immediatam est corpus domini; cum sanguis sine corpore non existat. Est ibi tertio per concomitantiam propinquam ad corpus, & sanguinem anima Christi, quę est plena omni beatitudine, & gloria. Deitas insuper adest, cum inseparabiliter sit & corpori, & animæ coniuncta, per concomitantiam remotam est ibi, ergo &c. Et quia indiuisa sunt opera trinitatis ad extra, ratione indiuisæ operationis est ibi tota trinitas. Quare considerato quantum est, quod datur istius dulcor apparet sacramenti. Apparet etiam si consideretur quale est, quod datur: quia corpus immortale, & gloriosum, & consequenter dominus Iesus totus gloriosus, qui digne percipiētem sibi vnit, & copulat; manet enim ipse in eo, & ille in Christo. Qua vnione, & permansione gustat mens talis experientia certa, quā dulcis, & suauis est dominus. Et sic prefatis diligenter attentis apparet, ꝙ istud sacramentum est digne percipientibus dulcissimum. Et sic patet secundum.

Dico tertio, ꝙ si quæratur de eius valore. Respondetur, ꝙ est preciosissimum. Valor huius sacramenti apparet, si consideretur, ꝙ hic nō continetur hircus, vel agnus; sed hic habetur homo Deus, quod nunquam extitit in alijs sacramentis: ꝙ homo totus Christus contineatur patet; quia corpus, & sanguis non sunt sine anima, vt dictum est; quare homo verus Christus est hic contentus, ꝙ vero sit Deus patet; quia Christus non solum est homo, sed & Deus verus, quod nunquam fuit in aliquo sacrificio, ab aliquo oblato. Deitas enim corpori, & animæ Christi inseparabiliter est vnita; quare nihil maius hoc sacrificio inuenitur. Non potest fieri comparatio sacrificiorū veterū ad istud: quia illa de simplicibus creaturis fuerunt (hoc de homine vero, & Deo vero) ipse homo Deus, & Deus homo, idem offerens, & oblatum dans, & datum placans, & placatum, & sic preciositati huius sacramenti nihil potest comparari, & eius valori. Patet etiam huius sacramenti valor ex gratia, quam continet, hęc est gratia increata. s. ipse Deus; hæc gratia creata: quia in Christo est ponenda gratia singularis personæ, & capitis: quam ipse in nos refudit. Cum igitur in Christo sit, omnis gratiæ plenitudo, & hic cōtinetur veraciter, omnis gratiæ plenitudo hic existit: quare eius valori nihil potest aliorū sacrificiorū cōparari. Huius sacramēti valor ostenditur: quia in ipso omnia sacrificia sunt finita. Vnde si quid perfectionis esset ponendum in alijs, in hoc est plenissime velut in fine, & vltimo omnium aliorū. Declaratur huius valor etiā ex hoc; quia hoc sacramentū continet quod significat. s. dominum nostrum Iesum Christū. Sacramenta enim antiqua solum fuerunt figu

ræ

ræ. Valor etiam huius sacramenti patet ex hoc: quia illa ratione offerentis,& non oblati acceptabantur; hoc ratione oblati Christi prius, & secundario ratione offerentis acceptatur. Nullum sacramentum Deo est, vel fuit acceptius isto. Ratio, quia persona summè Deo accepta hic continetur. s. Christus Iesus. Apparet valor huius sacramenti, quia hoc sacramentum, nunquam suo caret effectu. Alia sacramenta antiqua ratione offerentium quãdo erant mali, suo carebant effectu, nec eis Deum placabant: immo per oppositum irritabant. Sed istud sacramentum nunquam ratione mali sacerdotis suo caret effectu: quia semper est ibi corpus domini, si verba cum intentione dicantur,& materia adsit debita: ac Deus ipso placatur. Quo sequitur, ꝙ maximus ualor huius sacramenti ex hoc declaratur: quia de omnibus operibus nostris, an sint Deo accepta dubitare habemus, de isto autem sacramento, quin placeat Deo semper, dubitare non possumus. Et si non acceptetur aliquando ratione offerentis: acceptatur ratione oblati,& operati. s. Domini Iesu Christi in hoc sacramento contenti. Vltimo apparet huius sacramẽti valor ratione muneris, quod ipso datur. s. gratiæ vt dicetur,& aliorum. Sic ergo succinctè patet de preciositate,& valore huius sacramenti.

Dico quarto, ꝙ si quæratur de vigore huius sacramenti. Respondetur ꝙ, est efficacissimũ sacramentum. Vbi sciendum, ꝙ vigor huius sacramenti intrinsecè accipiendo patet, quia in ipso est Deus, ipse omnipotens,& gratia creata,& increata, vt dictum est: quare efficacissimum. Sed extrinsecè, & penes sumentem digne particulariter loquẽdo est duplex. s. quia Christo vnit,& incorporat, dicente Christo. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem in me manet, & ego in eo. Secundo vitam æternam ministrat. dñte Christo. Qui manducat hunc panem viuet in æternũ. Præter præfata efficit alia, vt dñt doctores: quia ipso, Deus pater,& tota trinitas lætificatur; quia hic est Iesus filius Dei patris, & media in trinitate persona Deo summus honor datur, & persona acceptissima immolatur. Angelos lætificat: quia ipso Deus placatur,& panis ipsorum angelorum hominibus ministratur. Gaudium dat, B. Mariæ: quia suam carnem in filio,& filium videt Deo patri immolari. Tota cælestis curia iocundatur, dum regem suum vident dari hominibus in cibum, ac ipsum Deum super malitias hominum placari. Sed generaliter loquendo vigor huius sacramenti apparet multipliciter.

Et primo quia ad memoriam Christi passionẽ reducit: quotiescunq; feceritis (ait Christus) in mei memoriam. s. passionis facietis. Fratri Ioanni de Aluerna, vt dictum est libro primo. conformitate. 8. in tractatu de prouincia Tusciæ. Consecratione facta, Christus apparuit ei cruci confixus, quo inspecto adeo memoria passionis Christi fuit plagatus, vt de mane vsque ad nonam protelando, missam vix potuit explere. Huius est figura. Exo. 12. de agno: quẽ dominus annuatim præcepit offerri in memoriam egressionis de Aegypto, idest Christi de mundo ad patrem.

Secundo fidem confirmat, non solum hoc sacramentum gratiam dat, sed fidelitas nostra confirmatur, dum tot miranda; quæ non vidẽtur, tam firma fide creduntur. Beatus Antonius de Padua ordinis nostri Arimini fidem defensauit, & confirmauit hoc sacramento, dum, eo confecto, coram hæreticis asinę præsentato, qui ad comedendum ipsum eam duxerunt, id venerabiliter poplites curuando asina adorauit,& hæreticos, hoc viso, ad fidẽ adduxit. Huius figura patuit in manna data filijs Israel, cuius esus, vt in fidelitate domini ipsi starent datus est. Sic & corpus dñicũ nobis datum est ad fidei nostræ confirmationem.

Tertio hoc sacramentum spem auget fidelibus: quia cum domini passionem representet, qua accessum, & fiduciam habemus ad Deum, hoc sacramento spes nostra intenditur, vt speremus indubie à Deo obtinere quod petimus, vt i. n. panis datus de cœlo Israelitis; in deserto spem dabat,& fiduciam ad terram deueniendi promissam: sic ipso nos impetrãdi, quod cupimus in præsenti,& pro futuro spẽ habemus. Miles quidam ad duellum pergens cum totã suam in hoc sacramento quod deuotè percepit spem posuisset, hostem vicit, & prostrauit.

Quarto mentem inflammat, cogitando infinitum amorem, quo Christus hoc instituit, & quo venit, vt sit nobiscum. Beatus Franciscus huius sacramenti perceptione totus inflammabatur, & extra se ducebatur. Elias sumptione panis subcineritij figuræ huius sacramenti, dimissis inferioribus, inflammatus ad montem Oreb ignitum ascendit. 3. Reg. 19.

Quinto reficit hoc sacramẽtum spiritualiter: quia est caro Christi, quę spiritualiter mentẽ reficit, vt dictum est. Et corporaliter in quibusdam etiam, vt solo hoc cibo, & nullo alio sustentarentur. Sicut de Ioanne Abbate habetur in vitis patrum, & de multis alijs; qui die dominico hunc sumentes cibum, per totam hebdomadam eis ad omnem corporalem refectionem sufficiebat. Israelitę in peregrinatione deserti, cibo cęlico sunt sustentati quadraginta annis,& nos sustentamur hoc cibo quandiu sumus in præsenti vita.

Sexto vnit Christo, & copulat, Christo dñte. Qui manducat carnem meam &c. in me manet, & ego in eo, & hoc amore & charitate. Hoc est conuiuium à Christo Assuero ordinatum

tum

tum pro coniunctione Hester. 1. animæ cum ipso Deo. Magdalena sumpto hoc cibo, fuit perpetuo vnita Deo. Sic maria Aegiptiaca, & sic de alijs.

Ioan. 10. Septimo vitam dat spiritualem. Nam Christus est vita. Dat & vitam corporalem, patet in illo qui duobus annis, sacramento ordinatione vxoris celebrato, pro eo sustentatus est, & in vita reseruatus. Amalechita à Dauid
1. Reg. vlt. Christo hoc cibo dato ad vitam, quasi mortuus homo reuocatur.

Octauo munit. s. contra diabolum. Nam cum passio Christi diabolum vicerit, & prostrauerit, & hoc sacramentum dominicam passionē repræsentet: quare huius sacramenti perceptio à diabolo est tutatio. Hic est panis visus
Iudicū 6. à Gedeone, qui castra destruxit Madian. i. demonum, & terræ prostrauit. Parisius frater, qui diù steterat de sero in Ecclesia ad orandum: dum de Ecclesia exiret, vt ad cellam reuerteretur: totum claustrum vidit plenum demonibus. Qui cum reuerentia pixidem, vbi erat corpus domini in altari accipiens: statim vt claustrum intrauit, demones dominicum corpus videntes, statim aufugerunt.

Nono roborat ad bene operandum: ipso. n. datur gratia creata, & increata, quæ hominē habent roborare, & vigorare. Ionathas. i. quilibet fidelis digne sumens mel. i. hoc sacramentum, eius aperiuntur oculi, & vigore accepto, contra hostes audacter deseuit, vt habetur in
1. Reg. 14. figura. Frater minor nouitius, qui dum esset Senis secularis, vt quandam mulierem haberet, datus est diabolo, beneficio huius sacramenti à magistro suo oblati, & remissionem recepit peccaminum, & vigorem bene operādi à Deo, vt in ordine bene vixerit, & terminauerit.

Decimo sustentat contra aduersitates, & tribulationes, ne homo cadat. Sorores beatæ Claræ tempore, quo ipsa viuebat, introitu saracenorum ad interiora monasterij, prostratę tribulatione, & timore, corpore Christi in capsula mandato beatæ Claræ eas præeunte, saracenis fugatis liberatæ sunt. Paulus sumpto cibo, sustentatur. Et Daniel, prandio illato, ab Abacuc, & vir fidelis huius sacramenti sumptione debita Christo vnitur, qui eum cadere non permittit.

Vndecimo fomitem remittit. Cum enim hoc sacramento conferatur gratia: quare & fomitem remitti necesse est, vt docet magister. 2. distin. 32. Ac consequenter etiam incitantia, & ad malum impellentia. Panem hunc dum deuotus sumit in templo: ad nullum morticinium, idest peccatum accedit: vt in figura habetur Leuitici.

Duodecimo, & vltimo purgat à peccato, nihil est sic efficax remedium ad purgandum peccatum, sicut oblatio huius sacramenti, & sacrificij; vt beatus Gregorius de Pascasio Cardinali, de Monacho sui monasterij, & alijs in quarto iuxta finem ponit dialogorum. Et ꝙ perfectius est purgatos ad vitam perducit æternam, vt patet in præfatis. Sic ergo præfatis apparet huius sacramenti vigor, & efficacia. Et sic patet succinctè secundum declarandum factum in cœna domini. Consequenter restat tertio videre de alijs in cœna domini actitatis, quæ stupendissimam arguunt dictā cœnam extitisse. Et simul omnia complectendo in ipsa cœna Christus dominus noster multa egit meditatione dignissima.

Et primum est ꝙ explicauit erga istam cœna sui amoris præcordium, & desiderium dicens. Desiderio desideraui hoc Pascha man- Lucæ 22.
ducare vobiscum, antequam patiar, vbi licet intueri, quod dominus noster expressit se habere desiderium manducare cum discipulis suis. Multotiens comederat; sed singulari modo comedit in vltimo cum eis insuete ab alijs comestionibus: propter illa, quæ fecit in hac comestione, quæ in alijs non fecerat. In prima comestione, de qua habetur in Euangelio quæ fuit in nuptijs, fecit bene mirabile aquā in vinum commutando. In alijs etiam comestionibus fecit semper aliquid meditatione dignissimum; sed nunquam sic ait de aliqua. Desiderio desideraui &c. nisi de ista vltima.
Et licet beatus Io. vocet eam cœnam tanquā Ioan. 13.
in vltimo factam diei: fuit tamen, vt creditur verè comestio: quia tota die Christus, nec Apostoli comederant. Dicit ergo desiderio desideraui. Sed quare sic optauit cum discipulis manducare, & specialiter in vltimo suæ vitæ, nisi certe ad ostendendum suam profundissimam humilitatem, ipsis discipulis ministrando, propter quod dixit eis in cœna ipsa. Ego sum in medio vestri, sicut qui ministrat, facto fecit, quod verbo expressit suam infinitam charitatem, cum dedit se nobis, & Apostolis in cibum, & potum vt dictum est. Suam magisterij excellentissimam veritatem, & officium, vt ꝙ verbo promebat, facto exerceret: propter quod dicit exemplum dedi nobis, vt quemadmodum ego feci vobis; ita &c. Suam profundissimam sapientiam in legis veteris, & contentorum cerimonialium in ea innouatione, & terminatione. Suam lucidissimam scientiam, & doctrinam: sicut patet in sermone in hac cœna edito. Suam ad discipulos familiaritatem, quando ab eis corporaliter recessurus, voluit prius cum eis comedere, & cęnare. Dicit ergo desiderio desideraui hoc pa
scha. Vere Pascha, idest transitus: quia transi Ioan. 13.
turus erat ex hoc mundo ad patrem.

Secundum est discipulorum ad præparādum cœnam destinatio. Cum discipuli dixissent eidem: vbi vis paremus tibi manducare Pascha? Sequitur. Quod misit duos de discipulis

lis suis ad quendam dicens. Ite in ciuitatem &c. Quis fuerit iste ad quem misit discipulos? & si ex circunstantijs apparet, quod fuerit homo in Ierusalem valde singularis, & spectabilis: quia talis habitabat in monte Sion, vbi fuerat habitatio Dauid, & habebat palatium vbi erat cœnaculum grande stratum, & sufficientissime Christo, immo Apostolis dedit omnia pro cœna necessaria: quis tamen fuerit, non dicitur. Sed quendam dicit, vt ostẽdat eum spectabilem fuisse personam, & singularem, Iesu amicum, & discipulum, occultum tamen, ex quo nomen subticetur: Super hunc passum dicit Chrisostomus, quòd dominus à Deo fuit pauper, ac eius Apostoli, ꝙ domum ad comedendum Pascha non habuerunt, nec etiam ad præparandum, quæ erant pro esu Pascæ necessaria: attamen quia dominus misit Petrum, & Ioannem sibi inter alios dilectione præcipuos ad præparandum apparet, ꝙ ista cęna præparatione fuit valde singularis, & miranda.

Tertium quo ad cibos: quia agni pascalis fuit ibi facta comestio, de quo habetur, qui erat figura ipsius Domini Iesu, qui erat occidendus pro peccatis nostris, & in veruto crucis ponendus, ac torrendus igne immensæ charitatis, circa quem agnum non me extendo, & eius esum propter breuitatem. — Exo. 12.

Quartum est pedum discipulorum lauatio; Vbi profundissimam cerne Saluatoris humilitatem, vt dominus omnium se inclinauerit ad lauandum pedes, tam humilium personarum, videlicet piscatorum. f. Petri, Andreæ, Ioannis, Iacobi, & aliorum. Nec fuit hic solũ humilitatis ostensio; sed etiã mirabilis Christi operationis. Nam lauando pedes, & manibus illos tangendo, certe à peccatis purgauit, & ad corporis sui, & sanguinis susceptionem debitam præparauit. Et licet hic multa essent dicenda: Vnum tamen notandum est; ꝙ dominus tantam humilitatem volens ostẽdere, vtpote, pedes lauare discipulorum, non in palam, sed in cęnaculo, & occulto lauit, vt ostendere laudem humanam in actionibus nostris totaliter fugiendam.

Quintum fuit ipsius domini ad B. Petrum renuentis lotionem pedum comminatio, & increpatio, quo dedit documentum, quod facta diuina sunt miranda, non tamen semper discutienda, & quòd magister agit, iustum debet putare discipulus. Nec debere se homo plura sapere ostendere, quam oporteat.

Sextum est panis, & vini in corpus, & sanguinem suum commutatio. Vbi ostendit se Deũ omnipotentem; qui omnium creaturarum esse in sua habet potentia, & virtute: quia sicut de non esse, ad esse perduxit: sic potest de vno esse in aliud esse conuertere, & mutare, & sic egit panem in corpus, & vinum in sanguinem conuertendo. Ostendit se dominum curialissimum in dono dato apostolis, & nobis. Salomõ astruitur liberalis: quia dedit omnia, quæ voluit regina sabba. Assuerus, qui dedit munera in desponsatione, Hester iuxta munificentiam regalem, & sic de alijs. Nullus munificentior Christo, qui dedit semetipsum, & principaliter corpus suum, & sanguinem concomitanter, & secundario dedit se totam suam personam diuinam, & omnia sua. Plura conuiuia sunt facta in veteri testamento cęne, & comestiones, sicut patet de conuiuio Abrahæ facto angelis. De conuiuio Asueri. De cęna Darij, & sic de alijs: sed nulla comparanda est cęne Christi: quia in hac cęna Christi pro ferculo datur Christus Deus verus. Sic, & multa sacrificia Deo sunt facta, scilicet Abel, Noe, Abrahã, Iacob, Moisi, & Aron, & à Deo ordinata. Nullum tamen est isto sacrificio perfectius: vbi offertur homo verus, & Deus verus. Sic ergo patet sexto hoc in cæna facto, quam mirandã reddit hanc cęnam Christi. — 3. Paral. 9.

Septimum fuit apostolorum in sacerdotes ordinatio dicente Christo, hoc facite in meam commemorationem, de quo dicetur conformitate sequenti.

Octauum fuit omnium, quæ gessit, & de pedũ lotione, & alijs ad memoriam reuocatio dicens. Scitis, quid fecerim vobis? ego dominus, & magister &c. Vbi saluator inducit ipsos apostolos ad humilitatem, & exemplaritatẽ alijs tribuendam, & lotionem pedum faciendam; per quam lotionem munditiam vult intelligere totius hominis, quam ipsi, vt prælati, & doctores aliorum à Christo instituti verbo pariter docerent, & exemplo. Signanter de lotione se eis dedisse exemplũ dicit. Quia vt ipse mundus, & eos mundauit, sic ipsi docerent alios, vt qui volunt, ad mensam Christi accedere, vbi ipsius proponitur ad comedendum corpus, mundi, & loti accedant, & sint in pedibus, & in omnibus alijs membris. Lauanda sunt spiritualiter mẽbra omnium, ad Christi corpus sumendum accedentium. Caput ab omni iniqua intentione: quia dicit Petrus. Non tantum pedes, sed & manus, & caput: vt habeat partem cum Christo. Oculi ab omni praua cogitatione, & aspectu. Manus ab iniusta operatione. Corpus ab omni nociua delectatione. Cor ab omni perfida opinione. Facies ab omni inhonesta conuersatione. Pedes ab omni peruersa affectione. Et sic faciamus iuxta documentum Isa. dicentis. Lauamini mundi estote. Ad cęnam agni oportet, lotis vestimentis accedere. Et non solum homo debet lauari: sed debet vestimenta sua sumere, vt fecit Christus, & post lotionem pedum, & induitionem vestimentorum: corpus suum dedit apostolis. Vestimenta nostra, quæ sumere debemus: vt dominicum corpus, & sacramentum — Apoc. 19.

tum sumamus: sunt virtutes, & dispositiones, quas habere nos oportet, vt digne Christum in hoc sacramento contentum sumamus. Homo autem cupiens corpus domini spiritualiter, & sacramentaliter sumere debet. Primo digne conuersari. Sic viue dicit Aug. vt quotidie merearis accipere de conse. dist. 4. Non iste.

Num. 21. Secundo pro peccato amaricari, Glo. Corpus Christi cum accipimus, debemus pro peccatis compungi: vt amaritudo pœnitentiæ amorem abstergat peruersæ vitæ.

Tertio pura confessione expurgari. De consecra. dist. Panem. Innocentiam debemus portare ad altare.

Matth. 6. Quarto proximo reconciliari. Vade prius reconciliari fratri tuo &c. Et idem ponitur de consec. d. 2. Panem.

Quinto puritate decorari. de consec. d. 2. Omnis homo ante sacram communionem tribus, vel quatuor, vel septem diebus, debet à propria abstinere vxore, de ista puritate loquitur Greg. cuius verba habentur d. 6. Testamentū.

Sexto fiducia solidari. Aug. & habetur de consec. d. 2. Credere in Christum, hoc est panem vinum manducare. Nam Deus odit sacrificia hereticorum: ait Hierony. super Amos.

Septimo sanctæ operari. Vnde Isidorus, & ponitur de consec. dist. 2. Qui scelerate. dicit. Qui scelerate viuunt in ecclesia, & communicare non desinunt, putantes se tali communione mundari, discant nihil sibi ad emundationem proficere. Idem dicit papa Alexāder, & ponitur de consec. dist. 2. Nihil. Et idem dicit Chryso. in Homel. de proditione Iudę. Sic ergo vestimenta sumendo, & lotus existendo, ad domini cęnam secure potest accedere, & sic patet qualiter dominus est imitandus, cū dicit. Exemplum enim dedi vobis &c.

Nonum est futurorum in proditionis Iudę manifestatione: & Petri negatione: manifestatio, & reseratio. Hoc egit, ait apostolus Andreas, vt ostenderet se non inuite: sed voluntarie mortem pro nobis suscepisse: quia suum nouit proditorem, & quo sciebat eum venturum accessit. Ostendit hoc nono se omnium scientiam habere, & cognitionem.

Decimum est Ioānis in Christi pectore repausatio, & dormitio. Stupenda fuit hæc quieta dormitio, vt Ioannes supra pectus domini dormiret. Mirabilis fuit ex parte somnium immitentis, Deus misit somnium in Adam: vt de ipso formaret Euam. Misit somnium in Ioannem: vt sibi reuelaret secreta cęlestia. Adam dormiendo stratum non habuit pectus dominicum: sed bene Ioannes. vbi ostendit Iesus affectum, quem specialiter habuit ad beatum Ioannem: quia eum supra pectus suum permisit recumbere, & dormire, per quod merito Ioannes vocat se dilectum à Christo: quia nulli alteri discipulorum hoc est concessum. Quo Ioannis exprimitur munditia, & puritas dilectio, & charitas, despectio mundi, abiectio sui inhęsio Christi, & eidem totalis Ioannis copulatio, & coniunctio. Aliter in tali pectore non dormisset, cum locus, & locatum minime conuenissent. Sed qualis fuit hic somnus, certe fuit suauissimus: quia in pectore domini. Stupendissimus, quia vt cantat ecclesia, Fluenta euangelij de ipso sacro dominici pectoris fonte potauit. Quo sequitur iuxta dictū Aug. super Io. Homel. 1. & Origenis, ac Petri damiani, quod Ioannes raptus fuit in paradisum paradisorum, vbi vidit, quod postmodum tam alte prōpsit dicens. In principio erat verbum &c. Et cum non sit possibile quod homo tangendo species, fragrantia specierum non inhereat suis manibus: vt patet experientia: sic & Io. caput suum super pectus domini reclinando, quod domini virtutum non senserit, & abundantiam suarum gratiarum; dispositus fuit à Christo tali recubitu ad id, quod Christus eidem postea in cruce largitus est, vt ipse singulari adoptione filius haberetur eius auctoritate beatæ Mariæ matris suæ: vt qui erat nepos ex carne, fieret filius adoptione diuina. Multa essent dicenda de hac dormitione beati Io. supra pectus domini: sed quia non sunt præsentis materię: ideo ad præsens dimitto.

De dormitione Ioā. supra pectus d.

Vndecimum quod egit Christus in mensa est q̄stionis de maioritate inter discipulos, quis eorum uideretur esse maior, exortę determinatio, prout dicit. Sed. Lucę 22.

Duodecimum, & vltimum in cęna peractum est discipulorum de multis alijs, & profundis informatio, de quibus conformitate sequenti dicetur. Sic ergo apparet, quod sapientia diuina in cęna vltima facta ab ipso cū sanctis apostolis, stupendissima exercuit, considerando sacrificiorum veterū terminationem. Sui corporis, & sanguinis sacramenti institutionem, & factorum aliorum, & verborum tenorem, de quibus breuitatis causa discussio totalis est omissa, hic ad p̄sens, & sic patet declarata prima pars videlicet. Iesus cum suis comedēs.

SECVNDAE PARTIS FRVCTVS primi, & conformitatis huius tertij libri, scilicet. Franciscus emulatur. Expositio.

BEATISSIMVS pater noster Franciscus, vt Christo se per omnia coaptaret, & sua sancta in omnibus iuxta possibilitatem humanā prosequeretur vestigia: sicut in suæ conuersationis exordio euangelicam audiendo formam viuēdi, eidem illico per omnia se

nia se coaptauit,& semper sic, & in alijs conformari se studuit Christi actibus deuotis virtuosis,& charitatiuis, prout superiora in primo libro & 2. iam dicta astruunt,& declarãt. Sed specialiter propinquus morti se domino, & magistro Christo studuit conformare, videlicet vt sicut Christus iuxta finem ab apostolis recessurus,cum apostolis comedit,vt dictũ est parte .1. huius conformitatis : sic ipse pater beatus Fran. ad repræsentandum cęnam Christi,ante suam mortem voluit cum fratribus comedere,vt hæc secunda pars conformitatis dicit.Frãciscus emulatur. & in hoc actu, qui est cũ suis comedere Iesum imitatur morti propinquus.

Pro cuius euidentia est sciendum,ꝙ etsi omni anno dum vixit Beatus Fran. cęnam dominicam effecerit cum suis fratribus vt creditur: licet enim staret in locis aliquando ab hominibus remotis, die tamen dominicæ cænæ reuertebatur ad fratres : vt patuit quando ad insulam laci perusini, tunc à nullo habitatam se prima die quadragesimæ duci fecit : secum solos duos portans panes; quorum solum medietatem vnius comedit, vt integritatem ieiunij sine cibo aliquo soli Saluatori ascriberet cum præfato doctore ordinauit,quod die cęnæ domini ad ipsum accederet : quia die illo esse cum fratribus volebat , & sic factum est. Sic ergo recedendo à locis remotis,& desertis ipsa die, vt comunicaret, & cum fratribus dominicam cęnam celebraret remeabat: attamen tribus vicibus ipsam solẽniter exercuit. Primo in loco,qui dicitur de carceribus montis subasi , de quo dictum est lib.1. conformitate 8. in tractatu de prouincia sancti Fran. vbi agitur de fratre Rufino.Quo die cęnæ fratrem Rufinum , quem diabolus obcecauerat de prædestinatione,beatus Fran. oratione liberauit.

Secundo ipsam cęnam beatus Fran. peregit, sed in quo loco non habetur:sed credo,quod fuerit in loco sanctæ Mariæ de angelis, vbi cũ vellet cęnam facere cum aliquibus fratribus, ad reprẹsentandum illam sanctissimam cęnã, quam fecit dominus cum discipulis suis in memoriam suæ inextimabilis charitatis, affuit inter eos frater Elias proditor, quasi alter Iudas , cumque beatus Fr. gratias agens benedixisset panem,& singulis fratribus ex eo dedisset : omnibus cum multa deuotione recipientibus de dicto pane,atque comedentibus ille solus Elias in manu tenuit panem contennes ipsum comedere,ascribẽs fatuitati, quod beatus pater Fran. instinctu faciebat spiritus sancti.Nec mirum: quia scriptum est.Deridetur iusti simplicitas,lampas contempta apud cogitationes mundanorum . De quorum numero iste fuit : sicut patuit ex eius fine quem fecit.Frater autem Leo,qui tunc ibi erat,cum hoc vidisset,rogauit ipsum Eliam: vt sibi porrigeret illum panem,qui cum fratri Leoni panem illum benedictum dedisset,tanquam contemnens quicquid ibi fiebat,frater Leo illum diligenter,& reuerenter reseruauit,& postmodum ex eo multa miracula fecit .

Tertio istam cęnam beatus Fran.exercuit die iouis,vt credidit ipse ante mortem suam; quę fuit die sabbati sequentis de sero.vnde sciens beatus Fran.diem , & horam sui transitus, ex hoc mundo ad patrem: vt Christum suum magistrum , quem sedule fuerat prosequutus in vita:sic & sequeretur in morte fecit omnes fratres existentes in loco ad se vocari, iussitque panes apportari,& eos benedixit,atq; in plurimas partes frangi fecit:quia ipse,præ nimia debilitate frangere non valebat. Et accipiens vnicuique fratri particulam porrexit, præcipiens,vt totam quilibet manducaret in signũ dilectionis hoc faciens fratribus . Et quod ad similitudinem faceret Christi, patuit : quia ipse Franciscus quæsiuit si esset tunc quinta feria : etsi esset dies alia : ipse tamen putauit, ꝙ esset feria quinta. Vnus ex fratribus vnam particulam de ipso pane seruauit,quam post mortem beati Fran. plurimi infirmi gestantes : à varijs sunt morbis liberati . Sic ergo apparet succincte quomodo beatus Fran.in vltimo vitæ Christum imitatus est,cum ipsis fratribus, vt Christus comedendo . Et sic patet expositio secundæ partis huius primæ conformitatis videlicet Franciscus emulatur. Quomodo vero eos ad instar Christi informauerit: dicetur conformitate sequenti. Ac etiam de alijs, quibus Christi factus cõformis inuenitur conformitate 4.huius 3. libri dicetur.

Quo die B.F.mortuus est.

FRVCTVS II. ET CONFORMITAS 3. libri, & 30. in ordine. Iesus deuotos imbuens. Franciscus fabulatur Expositio primæ partis, scilicet . Iesus deuotos imbuens .

LIBERALISSIMVS dominus noster Iesus Christus:etsi in beneficijs multiplicibus collatis in generali humano generi tam in principio conditionis humanæ naturæ, de quibus dictum est lib. 1. secunda conformitate, quam in particulari diuersis hominibus veteris testamenti : videlicet Abel, eius munera acceptando . Enoch ad paradisum transferendo.Noe,& filijs præseruando à diluuio. Abrahæ ab Vr caldeorũ liberando . Isaac ab imolatione paterna custodiendo.Iacob in cunctis assistendo. Ioseph ęgipto præficiẽdo. Moisi eum sui populi principem statuendo.

Aaron, & filios in summos sacerdotes eligendo. Iosue, Gedeoni, Aoth, Iepte, & sic de alijs à manibus hostium eripiendo. Dauid in regnũ sublimando. Salamoni eum sua sapientia replendo. Iosaphat ab aduersarij protegendo. Ezechiæ sanitatem donando. Eliæ sua magna lia ostendendo. Eliseo ipsum spiritu duplici Eliæ induendo. Tobiæ lucem, & lumen oculorum infundendo. Iob amissa duplicando. Danieli in lacu leonum eum conseruando, & sic de alijs. Liberalissimus tamen apparuit semetipsum nobis dãdo. Primo in socium in incarnatione &c. Deum in cibum in suæ cęnæ celebrationes vt dictum fuit conformitate præcedenti, & speciali modo suis apostolis, & discipulis. Præter corporis, & sanguinis sui collationem, multorum aliorum beneficiorum impensione. Ipse enim benignissimus dominus Iesus circa finem suæ vitæ, quando, scilicet passione erat recessurus ab Apostolis, multa beneficia impendit suæ liberalitatis declaratiua.

Et primum est dilectionis. Ioan. dicit quod in fine dilexit suos. Suos ergo nominando ostendit Christum ipsos speciali amore dilexisse. Insuper vt exprimeret Christus amorem ad ipsos in sermone de cęna vocat eos filios, amicos, & quod adinuicem se diligerent sicut ipse eos dilexit. Ioan. 13.

Secundum suiipsius pro volito impensionis. Abscessurus ab eis præsentia corporali, ad libitum eorum se habendi concessit, & hoc sacramenti eucharistiæ frequentatione. Quandocunque enim missa celebratur Christus in sacramento habetur, & datur ad quod habendum dedit eis.

Tertium, scilicet donum ordinationis vt enim hoc sacramẽtum possent frequentare, & Christum pro libito apud se haberet, fecit eos sa-
Lucæ 23. cerdotes dum dixit eis Lucę 23. Hoc facite in meam commemorationem.

Quartum fuit: etsi præcesserit dictum secũdũ, & tertium, mundationis: quia Christus lauando pedes totam personam lauit, & quod foris ostendit corporaliter: intus fecit spiritualiter
Ioan. 13. propter quod dixit eis. Vos mundi estis, & sic eos à peccatis reddidit absolutos: quia mundatos.

Quintum pro ipsis ad patrem rogationis: vt
Ioan. 10. patet. Pater sancte: serua eos &c. Ego pro eis rogo; non pro mundo: sanctifica eos in veritate &c.

Sextum de subarrationis regno obtinendo.
Lucæ 13. Ego dispono vobis regnum &c. Et non bibam
Matth. 26. amodo de isto genimine vitis &c. donec bibã illud vobiscum nouum in regno Dei &c.

Septimum à somno, & pigritia excitationis: in horto dum dormiunt dicit. Surgite, & orate: ne intretis in tentationem &c.

Matth. 26. Octauum de mittendo eis spiritum sanctum certificationis, & consolationis, quia spiritus paraclitus idest consolator dicitur; eis se datum spiritum sanctum ostendit.

Nonum est præseruationis: Nam volentes eũ Ioan. 14.
tenere, inquit. Si me quæritis, sinite hos abire. Ioan. 18.
Decimum est informationis. In hoc se ostendit eis liberalissimum reserando eis profunda suæ sapientiæ; de quibus loquitur prima pars huius 2. conformitatis tertij libri dicens. Iesus deuotos imbuens, idest informans, scilicet Apostolos. Et quia homo naturaliter scire optat: ac scire diuina, sit donum, cui (teste sapiente) nihil valet comparari: Christus sic ipsos informando suæ liberalitatis, donum singularissimum expræssit. Sed vt melius videatur hoc, est sciendum quod cum dominus
Iesus sit lux vera. Et lux mundi. Habeatq; om Ioan. 1. 8.
nium noticiam, & cognitionem. Apostolos 16.
suos diuersimode informauit. Et quia (vt patet experientia) aliter docendi sunt rudes; & aliter iam in scientia exercitati, & imbuti, saluator noster in primordio vocationis eorum, velut rudes; palam multum, & quasi sine profunditate doctrinæ quid haberent agere, vt vere sui essent discipuli; in sermone, quem fecit
in monte: de quo habetur informauit. Verum Mat. 5. 7.
continua Christi informatione: nam quoti-
die docebat eos: vt habetur; iam exercitatis, Matth. 21.
pandidit plura alia: sicut patet. tamen simili- Matth. 13.
tudinibus, & parabolis: vt facilius suorum dictorum sub similitudine expressorum recordarentur. Vltimo vero imbutis, & in doctrina fidei exercitatis; pandit plura magna, & miranda: & hoc in sermone ipsius cęnæ, siue in cęna edito. In quo sermone ostendit.

Primo diuinarum personarum trinitatem, & vnionem: Nam pater, & filius, & spiritus sanctus, quod sunt ostenditur: & quòd vnum sunt, concluditur.

Secundo à patre ipsius filij generationem di-
cens. Exiui à patre, & veni in mundum &c. Ioan. 16.

Tertio spiritus sancti à patre, & filio proces-
sionem. Paraclitus, quem ego mittam vobis à Ioan. 15.
patre, spiritum, qui à patre procedit &c.

Quarto indiuisam trium personarum opera-
tionem. Pater in me manens, ipse facit opera; Ioan. 14.
& pater meus vsque modo operatur, & ego operor &c.

Quinto personarum diuinarũ adinuicem cir-
cumcesionẽ. Ego in patre, & pater in me est. Ioan. 14.

Sexto fidei sinceritatem, & in ipso permansio-
nem. Creditis in Deum, & in me credite. Ioan. 14.

Septimo præmiorum diuersitatem in cœli ha-
bitatione. Io. In domo patris mei mansiones Ioan. 14.
multæ sunt &c.

Octauo ipsorum Apostolorum ad gloriæ pe-
renis prædestinationem. Vado parare vobis Ioan. 14.
locum &c.

Nono mirorum faciendorum eos habituros declarauit auctoritatem pro fidei confirma-
tione. Amen dico vobis, qui credit in me, ope- Ioan. 14.
ra; quæ

ra; quæ ego facio,& ipse faciet;& maiora horum faciet &c.

Decimo modum, quo à Deo acceptarentur eorum orationes, declarauit, & reserauit.

Ioan. 14. Quicquid petieritis patrem in nomine meo; dabit vobis.

Vndecimo eos docuit ad ipsum habere dile-
Ioan. 14. ctionem,& amoris probationem. Si quis diligit me sermonem meum seruabit, & si diligitis me, mandata, mea seruate.

Duodecimo veram animæ ad Deum coniun-
Ioan. 14. ctionem. Si quis diligit me,& sequitur, ad eũ veniemus,& mansionem apud eum faciemus.

Tertio decimo suam doctrinam valere ad ha
Ioan. 13. bendum æternam beatitudinem. Beati eritis si feceritis eam &c.

Quarto decimo spiritus sancti super eos de-
Ioan. 14. scensum & permansionem. Ego rogabo patrẽ & alium paraclitum dabit vobis &c.

Quinto decimo cordium ipsorum à spiritu
Ioan. 14. sancto illustrationem de omnibus spiritus sanctus docebit vos omnia &c.

Sextodecimo ipsorum à Deo continuam gu-
Ioan. 14. bernationem. Non relinquam vos orphanos
Ioau. 16. &c.& Io.16. Pater sanctæ, serua eos: rogo &c.

Decimoseptimo ipsorum à mundo vexatio-
Ioan. 15. nem. Mundus vos odit &c. In mundo præssu-
Ioan. 16. ram habebitis & venit hora, in qua omnis; qui interficit uos &c.

Decimo octauo eorum in tribulationibus gau
Ioan. 16. dium futurum, & consolationem. Vos nunc tristitiam habetis, iterum videbo vos,& gaudebit cor vestrum.

Decimo nono per ipsos mundi ad ipsum con
Ioan. 15. uersionem. Ego elegi vos de mundo, vt eatis, & fructum afferatis &c.

Vigesimo fiduciam in ipsum, & assecuratio-
Ioan. 14. nem. Non turbetur cor vestrum, neque formidet &c.

Vigesimo primo bonorum operum fructum
Ioan. 15. & operationem. Ego sum vitis, vos palmites, qui manet in me, & ego in eo: hic fert fructũ multum.

Vigesimo secundo diuinam assistentiam pro
Ioan. 15. nostra bona operatione. Sine me nihil potestis facere.

Ioan. 15. Vigesimo tertio infidelium punitionem. Si quis in me non manserit, mittetur foras, & arescet &c.

Vigesimo quarto ipsorum adinuicem vnionẽ,
Ioan. 14. & coniunctionem. Io. Mandatum nouum do vobis; vt diligatis inuicem &c.

Ioan. 17. Vigesimo quinto ipsorum ad patrem recommendationem.

Ioan. 27. Vigesimo sexto vitæ eternę reserationem. Hęc est vita ęterna; vt cognoscant te solum verum Deum;& quem misisti dominum Iesum Christum. De multis alijs in cęna sermocinando. Saluator Apostolos instruxit, & docuit; sed præfata sufficiant nonnulla ipsorum magna indigerent declaratione; sed domino concedente in libro, quem post istum facere intendo de delictis domini Saluatoris,& gestis, declarabuntur: quorum discussionem ad præsens dimitto breuitatis causa. Patet ergo munificentia,& largitas, ac liberalitas declarata Apostolis per Christum, & specialiter eos de multis illustrando: prout dicit prima pars huius conformitatis videlicet Iesus deuotos imbuens. Et qualiter debeatur intelligi; iam est declaratum. Nota.

SECVNDAE PARTIS FRVCTVS, & conformitatis secundæ, tertij libri, scilicet Franciscus fabulatur. Expositio.

FRANCISCVS fabulatur, dicit secunda pars 2. conformitatis huius tertij libri 1. in mortis articulo constitutus; fratres suos alloquitur, & de multis edocet:& cũ eis ad instar Christi recessurus à discipulis confabulatur. Hoc siquidem nunc pro expositione secundi fructus, & conformitatis tertij libri est videndum ad præsens. Pro cuius euidentia est sciendũ ꝙ beatus pater noster Franciscus de morte die,& hora à Christo plenissimè informatus: vt dicit Bonauentura in 14. parte legendæ maioris: sui transitus hora appropinquante, fecit omnes fratres existentes in loco ad se vocari, & eos consolatoriis verbis pro sua morte demulcens, paterno affectu, ad diuinum hortatus est amorem, ad patientiam, ad paupertatem,& ad sanctæ Romanæ ecclesiæ fidem seruandam. Et adiecit. Valete filij omnes in timore domini,& permanete in eo semper. Et quoniam futura tentatio, & tribulatio appropinquat, fęlices, qui perseuerabunt in his, quæ cęperunt. Ego vero ad Deũ propero; cuius gratiæ vos omnes commendo. hæc frater Bonauẽtura. Et quia succinctè multa tangit & in breui, pro euidentia præfatorum notandum est, ꝙ beatus Fran. fratres aliquando omnes ante mortem suam (vt dicit antiqua legenda) plura eis dixit, & de pluribus admonendo informauit. Et quia mors beati Fr. pluries fuit credita imminere apud fratres, etsi non apud ipsum: cum ipse Christo reuelante diem sciret, & horam: inserenda sunt hic aliqua, quæ ipse habuit fratribus dicere, dum alias moriturus à fratribus putaretur.

Semel enim cum propter infirmitatem stomaci vellet euomere, & sibi violentiam fecisset; per totam noctem sanguinem euomit vsque ad matutinum, quod socij videntes, ipsum pręe

debilitate, & afflictione credentes mori: cum lachrimis multis post plura ei dixerunt. Ergo pater benedicas nobis, & cęteris fratribus, quos in Christo genuisti, & aliquod memoriale tuæ voluntatis relinquas nobis: quod fratres in memoriam tui semper habeant, & possint dicere. Tunc beatus Franciscus paternos oculos in filios dirigens dixit. Vocate mihi fratrem benedictum de Piratro: erat enim sacerdos, & beato Francisco in infirmitate celebrabat: qui cum venisset: dixit illi. Scribe qualiter benedico omnibus fratribus meis; qui sunt in religione, & qui venturi sunt vsque ad finem sęculi, & quoniam propter infirmitatē, loqui non valeo; in tribus verbis patefacio breuiter voluntatem meam, & intentionem cunctis fratribus præsentibus, & futuris in signum memorię meæ benedictionis, & testamenti. Semper se diligant adinuicem sicut dilexi, & diligo eos. Semper diligant, & obseruent dominam meam paupertatem. Et semper prelatis, & clericis sanctæ matris Ecclesię fideles, & subiecti existant. Hæc sunt, quæ tūc fecit scribi, & satis concordant cum dictis domini fratris Bonauenturæ, vt dictum est. Verum quia tunc B. F. non fuit mortuus: videndum est quid circa mortem dixerit. Et quia multa dixisse inuenitur, vt patet in testamento: quod testamentum beati Francisci appellatur, quod in morte fecit, & iuxta regulam scribi, & semper haberi mandauit: dictum textum ad litteram hic non scribo; sed sententialiter ipsum ponam. Sententia autem dicti testamenti stat in multis.

B. Fran. benedictio, & verba ad fratres.

Testamentum. B. F.

Primo quia B. F. se asserit diuino munere ad statum pœnitentiæ esse euocatum: in principio dicens. Dominus dedit mihi fratri Fr. incipere facere pœnitentiam.

Secundo se fatetur maximum peccatorem: inquit enim in peccatis eram.

Tertio asserit diuina gratia displicentiam ad leprosos; in complacentiam sibi permutatā.

Quarto dicit, dominum eum de seculo nequā ad religionem traxisse.

Quinto modum orandi in Ecclesijs omnibus sibi Christum reuelasse, vt diceret. Adoramus te Christe &c.

Sexto reuerentiam, ꝙ ad sacerdotes, vt ad ipsos recurreret; & si eum offenderent Christus concessit.

Septimo vt nunquam prædicaret contra velle sacerdotum in suis parochijs, seu Ecclesijs.

Octauo ipsos sacerdotes, vt dominos suos dicit, ꝙ honorauit, timuit, & semper amauit.

Nono in sacerdotibus non esse attendendum delictum, sed Dei filium, qui est in eis.

Decimo summa affectione, & reuerentia ad altissimum sacramentum corporis, & sanguinis domini se ferri dicit; & ipsum dominicū corpus in loco venerabili voluit collocari.

Vndecimo dicit de se, ꝙ sanctissima nomina, & scripturam domini Iesu recolligebat, & loco debito reponebat, rogans sic fieri, & agi per fratres.

Duodecimo confitetur beatus Franciscus, ꝙ postquam habuit fratres; quid ageret fuit à domino informatus.

Tertiodecimo dicit, ꝙ vt viueret secundum formam sancti Euangelij, Christus ei ońdit.

Quartodecimo, ꝙ regulam; quam de Euangelio verbis paucis scripsit, Papa confirmauit.

Quintodecimo dicit, ꝙ intrantes suum ordinem; pauperibus sua omnia distribuebant, quæ habere poterant.

Sextodecimo in dicto testamento ponit, ꝙ ipse cum alijs fuit vnica tunica contentus repeciata intus, & extra, chorda, & brachis.

Decimoseptimo officium diuinum, vt alij clerici; sed laici Pater noster dicebant.

Decimo octauo dicit, quòd vt plurimum ipse cum socijs conuersationem habebat in Ecclesijs.

Decimonono dicit, quòd humilitatem cum socijs; omnibus subditus fuit.

Vigesimo dicit, quòd manibus laborauit, & sic voluit alios manibus laborare laboritio, quod ad honestatem pertinet, & nescientes discant; non ad lucrum reportandum; sed otiositatem repellendam.

Vigesimoprimo voluit, quòd fratres pro labore: quæ pertinent ad victum reciperent.

Vigesimosecundo dicit, quòd si quando eis ꝓ labore nihil daretur; quòd irent pro eleemosyna ostiatim.

Vigesimotertio, quod pacis salutationem, vt diceret. Dominus det tibi, vel vobis pacem; dominus ei reuelauit.

Vigesimoquarto mandat cauere debere fratres, nè Ecclesias, seu habitacula construerent, vel construi permitterent; nisi secundum sanctam paupertatem, & regulam promissam: habitantes in eisdem vt aduenę, & peregrini.

Vigesimoquinto prohibuit, nè fratres priuilegium vllum à sede Romana peterent; pro prædicatione facienda, vel persequutione vitanda; sed si eos persequerentur, abinde recederent.

Vigesimosexto voluit obedire firmiter generali ministro, & Guardiano ei ab ipso dato.

Vigesimoseptimo obedientiam declarat prælatis à subditis exhibendam, videlicet vt subditus nihil agat, vel vadat sine ipsorum voluntate, & obedientia.

Vigesimo octauo guardianis mandauit firmiter obedire.

Vigesimonono officium iussit secundum regulam fieri.

Trigesimo, quòd officium facere nolentes secundum regulam; etsi non essent catholici, ꝙ caperentur, & Custodi præsentarentur, & Custos

stos ministro,& minister pretectori.

Trigesimo primo declarat beatus Franciscus, quòd suum testamentum, non est alia regula; sed est causa recordationis,admonitionis, & exhortationis, vt regula promissa melius obseruetur.

Trigesimo secundo mandat generali ministro,ministris, & custodibus ad istud testamẽtum nihil addere,vel minuere, & iuxta regulam scribi facere.

Teigesimo tertio voluit, quod testamentum suum legeretur,quando legitur regula.

Trigesimo quarto mandat omnibus fratribus clericis,& laicis per obedientiam; vt non mittant glosam in regula, nec verba dicendo ita vult intelligi; sed simpliciter intelligatur vt iacet: quia sic est diuinę voluntatis.

Trigesimo quinto obseruatoribus regulę imprecatus est benedictionem in cœlo altissimi patris, & in terra dilectissimi filij sui domini nostri Iesu Christi.

Trigesimo sexto,& vltimo benedictionem datam à Christo, qui concessit hoc scribi testamentum,confirmat eis intus,& extra. Et hæc est sententia testamenti beati patris nostri.F. quod ante mortem suam fecit. Et sic patet qualiter beatus.F.fuit ante mortem suam suis fratribus confabulatus. De multis alijs B. F. morti propinquus loquutus est: sicut qualis esse deberet generalis minister, & de eius socijs. Vnde dicitur in legenda antiqua in capitulo de zelo ipsius ad religionem, ꝙ prope finem vitæ suæ,dixit ei quidam Frater.Pater,tu transibis ad dominum, & familiam hic te sequuta,remanebit in valle lachrimarum. Innue ergo nobis aliquem si cognoscis in ordine,in quo tuus animus conquiescat, cui onus generalis ministerij dignè possit imponi.Respondit B.F. induens cuncta verba suspirijs. Tam magni, & multi modi exercitus ducem; tam ampli,& dilatati gregis pastorem fili mi nullũ sufficientem intueor. Sed vnum vobis depingam, in quo reluceat qualis deberet esse huius familiæ dux,& pastor. Homo (inquit) iste debet esse vitę grauissimæ &c.Require de hoc lib. 1.conformitate.12.c.23.& vide ibi.In quibus verbis B.F.notabiliter describit quale deberet esse caput, & membra ordinis fratrum minorum. Et quia dominus Frater Bonauen. dicit in 4. parte legendæ maioris: vt allegatũ est: ꝙ B.F.moriturus dixit fratribus,ꝙ futura tribulatio appropinquat &c. innuit beatus F. de futura tribulatione, qua ante prædixerat in mundo venturam,tam in Ecclesia,quàm in ordine: quód eam fratribus ad memoriam tũc reduxit. De qua futura tribulatione:quia dictum est lib.2.cõformitate.6. ideo sufficiat, quod est ibi dictũ, & ideo nihil scribo ad præsens. Multa alia B. F. moriturus fratribus loquutus est. De quibus conformitate.3. huius tertij libri dicetur. Ad præsens sufficiant prædicta pro declaratione huius.2. partis conformitatis,videlicet. Franciscus fabulatur.Et ex dictis eius patet Expositio.

Descriptio generalis, ministrorum, & sociorum, &c.

FRVCTVS TERTIVS, ET CONformitas libri tertij, & 31. in ordine. Iesus crucem suscipiens.Franciscus consignatur. Expositio primæ partis, videlicet. Iesus crucem suscipiens.

QVIA hoc opus de conformitate vitę beati Fran. ad vitã domini Iesu Christi est ordrnatum ad ostendendum hoc, videlicet,ꝙ quemadmodum Christus fuit crucifixus; sic & beatus.F. ab ipso Christo suæ passionis fuit stigmatibus consignatus:prout præsens fructus.13. in ordine,& tertius huius tertij libri declarare intendit. Et quemadmodum Christus fecit beatum.F.sibi conformem in signis passionis suæ,sic & in alijs: vt deductum est in libris præcedentibus, & conformitatibus:vt enim dictum est, nulla forma in materiam inducitur, nisi materia formæ introducendæ contemperetur, proportionetur, & assimiletur.Quare & B.F. non dedisset formã suę similitudinis passionalis; nisi & in alijs reddidisset sibi similem,& conformem. Quapropter cùm diuina gratia faciente, in pluribus sit declarata conformitas beati Francisci ad Christum: facta ipsius bonitate: restat igitur videre quomodo in vltimo est similiter per omnia cõformatus,videlicet in susceptione à Christo signorum suæ sacratissimæ passionis; prout pręsens conformitas declarare intendit.Et quia hæc conformitas.3.huius.3.libri habet duas partes,prima dicit ꝙ Iesus pro salute nostra crucem suscepit.s. moriendo in ipsa. secunda pars dicit, ꝙ beatus.F. à Christo suę passionis stigmatibus consignatur: videndum est more præcedentium primo de prima parte: secundo de secunda. Sed volendo loqui de prima parte pro ipsius expositione:quia dicit ꝙ Iesus volens pro nobis se morti tradere: potius elegit mori in cruce,quàm alio modo: hic erit de causa inuestigandum: quo viso patebit expositio istius primæ partis huius conformitatis.

Si ergo quæratur de causa,quare dominus Iesus voluit in cruce mori: præsupposito ꝙ mori eum decebat pro satisfactione peccatorũ, & nostra redemptione: vt dicetur conformitate.4.sequenti.

Respondetur, & dicitur ꝙ decẽtissimum fuit dominum nostrum Iesum Christum mori in cruce. Et congruentiæ nõnullæ assignantur à docto-

Congruentiæ cur xps in cruce mori uoluit.

à doctoribus, & à sanctis.
Et prima congruentia assignatur à S. Andrea Apostolo, vt sicut ligno scientię boni, & mali facta est humani generis perditio: Adam, & Eua de ipso sumendo: sic in ligno crucis decebat, vt fieret humanæ naturæ reparatio, & redemptio. Vnde cantatur in crucis præfatione: ꝙ Deus constituit salutem humani generis in ligno crucis, vt vnde mors oriebatur inde vita resurgeret, & qui.s. diabolus in ligno vicebat.s.per primos parentes: in ligno crucis vinceretur.s.per dominum nostrum Iesum Christum. Et ideo dicit beatus Aug.in sermone de passione. Contempsit Adam præceptũ accipiens ex arbore: sed quicquid Adam perdidit, Christus in cruce inuenit. Et b.Andreas plures assignat congruentias ad hoc. Vide in sua legenda.
Secunda congruentia vt Christus in cruce, moriendo: quia tũc genus illud mortis erat abiectissimum, fideles animaret, vt nullum genus tormenti pro eius amore pati timerent. Hanc tangit. Aug. in libro.83.quæstionum.
Tertia congruentia; vt sicut Christus perambulando terram eam sanctificauit: sic in ligno crucis in aere leuatus aerem se sanctificasse monstraret: Terram sanctificauit perambulando: sanguinem suum, & aquam tempore passionis fundendo. Aquam super ipsam peragrando. Sic & aerem in cruce se subleuando. Hanc tangit Chryso.in sermone de passione.
Quarta congruentia; vt ostenderet in cruce moriendo, se per mortem suam totum mundum quantum est ex sufficientia suę passionis saluasse; qui velut ad crucem quatuor est partibus diuisus: vel vt ostenderet se iuxta partes crucis quatuor fecisse.
Primo hominum redemptionem.
Secundo angelorum restaurationem.
Tertio diabolicæ potentiæ subiugationem.
Quarto à limbo patrum liberationem: vel per Christi passionem diffusam esse gratiam ad quatuor partes orbis secundum Greg.nicenũ. Sed manibus extensis crucifigitur: secundum Chryso. vt altera manu veterem populum; altera eos, qui ex gentibus sunt trahat.
Quintam congruentiam ponit Aug de gratia noui, & veteris testamenti, vt per hoc genus mortis in cruce diuersę virtutes ostenderentur. In latitudine vbi manus extenduntur recta operatio. In longitudine longanimitas. In altitudine supernorum expectatio. In profunditate gratuitę gratiæ condonatio declaretur, & secundum Ber.in superiori parte charitas. A dextris benignitas. A sinistris patientiæ longanimitas. In infimo iacet humilitas.
Sextam congruentiam assignat Aug.in sermone de passione dicens: ꝙ mors Christi facta est in ligno crucis: quia sic plebis implentur figuræ. Crux enim Christi est lignum positum in medio Paradisi; quia vita est Christus, qui in ea pependit. Lignum est scientię boni, & mali; quia ea boni saluantur, & damnantur mali. Hoc ligno in archa à diluuio saluatur genus humanum: quia per Christum in ligno crucis à peccatorum diluuio liberatur. Baculo Iacob.i.cruce Christi iordanis transitur, id est amaritudo omnis præsentis vitæ toleratur. Virga Moysi.i. cruce Christi signati per Moysen assumptum de aquis, idest Christum, qui immunis fuit ab omni peccato; liberãtur & mare transeunt. Sed Pharao præfocatur cũ suis, & Amalech prosternitur, idest diabolus cũ suis vincitur, & superatur. Ligno, idest cruce aquæ amarę, idest mundi tribulationes dulcescunt. In strue lignorũ Isaac superponitur. quia Iesus in cruce affigitur. Panis vitæ, scilicet Christus super mensam, idest crucem ponitur. Ligno serpens prudentissimus suspenditur.s.Christus. Botrus appenditur. Num.21. & sic de alijs figuris; quæ vt implerentur in ligno crucis Iesu mori complacuit. Ioan. 14. Gen. 1. Gen. 7.33. Gen. 34. Exo. 17. Num. 18. Gen. 22. Leuit. 5. Num. 21.
Septima, & vltima congruentia quo ad hoc est; ꝙ Christus in cruce mori voluit, vt suam crucem ostenderet esse primo suæ vitæ perfectę ostensiuam. Et quia qualiter est in cruce demonstrata vita perfectionalis Christi dicetur in expositione.2.partis huius conformitatis: ideo nihil ad pñs de ea.
Secundo ostendit Christus crucem esse veræ sapientiæ instructiuam. In ea.n.pependit ille, qui est sapientia Dei, & in quo sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ Dei absconditi.s. Iesus Christus. In cruce iste doctor Christus, & magister summus stans; vt in cathedra legit plures, lectiones; fideles de vera sapientia informantes, & ad veram sapientiam perducentes. Quas lectiones xp̃s in cruce stans legat
Prima lectio eius est, ꝙ Deus est super omnia amandus, & diligẽdus: Ratio, quia ipse prior dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis: quare eum amare debemus super omnia, & diligere.
Secunda lectio est, ꝙ Deo est indesinẽter obediendum; quia ipse Christus factus est pro nobis obediens patri vsque ad mortem.
Tertia lectio, quam legit est, ꝙ pro ipso Christo est moriendum, & etiam pro proximo: Ipse pro nobis mortuus est; clamans, vt sequamini vestigia eius. 1. Pet. 2.
Quarta lectio est, ꝙ sẽper est orandum. In cruce (teste Apostolo.) Christus solum orauit, & pro peccatoribus. Luc. 23. Heb. 5.
Quinta lectio est, ꝙ à peccato est abstinendũ, & nullo modo committendum, vt enim nos à peccato lauaret, sanguinem suum fudit. Apoc. 1.
Sexta lectio est, ꝙ mundus spernendus est, & derelinquendus: Hoc ostendit dum nudus in cruce pependit.
Septima lectio est, ꝙ inimicis, & mala nobis infe-

inferentibus, est parcendum. Pro eis orauit di cens. Pater, dimitte illis.
Lucæ 23. Octaua lectio est, ꝙ meditationi crucis iugiter est insistendum: Nam cum sibi sugereretur,
Matth. 27. vt de cruce descenderet, in ipsa mori voluit, & terminare.
Nona lectio est, ꝙ pœnæ, & aduersa sunt patienter toleranda. Nam in tot illatis: iuxta dictum Psal. & Iere. Non aperuit os suum.
Decima lectio est, ꝙ prudenter est loquendū: Pauca enim verba ipse dominus loquutus est in cruce; etsi summæ prudentiæ, & virtutis.
Vndecima lectio est, ꝙ corpus, siue caro diris est maceranda verberibus, & cibanda aceto, & felle.
Duodecima lectio est, ꝙ anima, & spiritus semper sunt Deo commendanda, & offerenda: In patris manus posuit spiritum, & commendauit. Regina Sabba, idest beata Virgo Maria, vt sapientiam audiret veri Salomonis Christi
Ioan. 19. filij sui: stabat iuxta crucem. Paulus iuxta hanc crucem informatus: clamabat dicens, se nihil scire, nisi Christum, & hunc crucifixum; qui factus est nobis sapientia à Deo, iustitia, sanctificatio, & redemptio.
1. Corin. 2. Tertio ostendit Christus suam crucem esse scientiæ diuinæ panditiuam. Si vis omnium scientiam habere; ad crucem perge; & consilio beatæ Mariæ iuxta ipsam consiste, & audi doctorem Christum pendentem in ea docentem.
Primo veram grammaticam; vt sciat homo deuotus rectè loqui, populum informando dominicam passionem in corde rectè scribere: de ipsa iugiter meditando, ipsamque passionem suam originem omnium virtutum esse, ac perfectionum.
Secundo veram logicam; per quam falsitas mundi, & terrenorum despicitur, & æternorū veritas possidet.
Tertio veram Rhetoricam; per quam. s. passionem suam, quam docet; sic nostræ orationes adornantur, & verba: vt à Deo, & sanctis audiantur libenter, & acceptentur.
Quarto veram musicam, quæ Deo Christi exēplo in cruce pendentis, corde psallitur, & psalterium decem chordarum obseruantia præceptorum pulsatione continua persoluitur.
Quinto veram arithmeticam; qua vnitas diuina in trinitate colitur; dualitas naturarum in Christo creditur, & trinitas coniunctorum, scilicet animæ & corporis cum Deitate prædicatur; quæ sunt principia omnis nostræ credulitatis.
Sexto veram astrologiam; per quam discursus humanarum calamitatum, & miserationū diuinarum contemplatur; & specialiter tempore gratiæ: patet miseratio domini facta ex cruce.
Septimo veram astronomiam; quia per crucis passionem veræ stellæ, videlicet sancti homines cęlo inseruntur, & in libro vitæ annotantur.
Octauo veram geometriam; qua Deitas tam magna pro nostra salute sic inclinata, & humiliata, ac breuiata declaratur.
Nono veram prophetiam; qua Deus, & eius amor addiscitur, & mundialis respuitur; dū. s. totus à crucifixo domino agnoscitur esse contemptus.
Decimo veram Ethicam, virtutes morales Christus docet in cruce. s. fortitudinem contra diabolum, quem superauit; temperantiā contra carnem; prudentiam contra mundū; iustitiam quo ad Deum.
Vndecimo veram medicinam, sacramentis institutis, quæ à passione habēt efficaciam, morbi auferuntur omnium peccatorum.
Duodecimo docet veram legem, quicquid. n. ad vitæ pertinet perfectionem (vt dicetur statim) in ipsa depromitur.
Docet sacram theologiam; quia Deum se manifestè depromit; quo homo corpore, & anima beatificatur.
Quarto prodit dominus Iesus morte crucis ipsam crucem esse omnium virtutum expræssiuam: Ibi enim ostenditur paupertas arctissima; quia Iesus nudus moritur. Humilitas profundissima; quia Deus sic vilificatur. Charitas ardentissima; quia summa charitate ꝓ nobis patitur. Pietas benignissima; quia peccatoribus in latrone venia promittitur, & cōceditur. Patientia cōtra omnes possibiles aduersitates. Pœnitentia contra iniquitates. Abstinentia in cibis, & potibus. In verbis modestia, & loquutionibus, atque sermonibus. Vigilantia in oratione. Diligentia in legis diuinę obseruatione. Perseuerantia in bono opere. In consumatione vitæ prudentia. s. Deo patri animam commendando. Nec immerito crux est virtutum expressiua; quia in ipsa stat dominus virtutum, & rex gloriæ.
Quinto Christus moriendo in cruce; ostendit ipsam esse omnium morborum spiritualium abstersiuam, & curatiuam. Sacramenta Psal. 23.
testantibus doctoribus, & B. Augu. vt dictum est conformitate præcedenti; à passione Christi nōn solum præuisa; sed exhibita habuerūt efficaciam: quibus sacramentis vitia resecātur. Sacramento Eucharistiæ resecatur superbia. Confirmationis inuidia. Matrimonij luxuria. Pœnitentiæ auaritia. Ordinis accidia. Baptismi ira. Extremæ vnctionis gula restringitur, & fugatur. Culpa originalis baptismo tollitur. Culpa venialis extrema vnctione. Culpa mortalis pœnitentia. Pœna ignorantiæ sacramento ordinis. Pœna impotentiæ, & incōstantiæ sacramento confirmationis. Pœna malitiæ sacramento Eucharistię. Pœna concupiscentiæ sacramento matrimonij, & sic vitia Nota.

sacramentis in cruce monstratis; quo ad culpam, & pœnam resecantur. Nec immerito, quia in cruce iacet, qui est medicus animarũ, & corporum Iesus Christus.

Sexto in cruce mori dignatus est, vt ostenderet suam crucem, esse hostium expulsiuam, & prostratiuam, ac debellatiuam: Diabolus. n. (vt multis miraculis est approbatum) quando crucis signum videt, statim aufugit: quia in ea pependit ille, qui cępit diabolum, & ligauit. Apoc. 19: Et diaboli potentias confregit.

Septimo in cruce volendo mori, ostendit Christus crucem esse summi amoris diuini expręssiuam. Charitas, & amor eum crucem ascendere fecit; in ipsa eum tenuit, & mori fecit. Signa amoris in cruce plura sunt ostensa.

Signa amoris Christi in cruce.

Primum, quia se pro nobis tradidit.

Secundum, quia pro peccatoribus exorauit.

Tertium, quia latroni Paradisum promisit.

Quartum, quia diabolum hostem nostrum à nobis fugauit.

Quintum, quia Deo reconciliauit.

Sextum nos sanguine suo lauit, & renouauit.

Septimum contra omnes aduersitates suo exẽplo, & crucis meditatione roborauit.

Octauum pro peccato nostro Deo patri satisfecit.

Nonum quę sunt perfectionis hominis, & vitæ declarauit.

Decimum vetera, quę erant importabilia abo leuit, & cassauit.

Vndecimum noua, & quę sunt pro nostra salute consideranda ordinauit.

Duodecimum nostram salutem obtinuit, fecit, & impetrauit: vt dicit Apostolus Heb. 5. Preces, supplicationesq; offerens, exauditus est pro sua reuerentia.

Octauo dominus in cruce mori voluit, vt ostẽderet crucem esse suorum mirabilium declaratiuam. Deus, qui fecit mirabilia absque numero, in cruce multa stupenda effecit.

Stupenda á Christo in cruce facta.

Primum fuit sacramentorum veterum abolitio, & nouorum institutio, & confirmatio, per virtutem eis, & gratiam, ac efficaciã collatã.

Secundum generis humani redemptio & pro ipso satisfactio; quam nulla pura creatura facere poterat.

Tertium diaboli prostratio, captiuatio, & humani generis à suis manibus abstractio.

Quartum latronis ad Christum conuersio; veniæ concessio; paradisi promissio.

Quintum tot iniuriarum, & improperiorum filio Dei supportatio.

Sextum solis tali tempore, & hora; & tandiu obscuratio, & petrarum scisio; & sepulchrorum reseratio.

Septimum beatæ Marię in matrem Ioannis condonatio.

Octauum talis vocis circa mortem emissio.

Nonum animæ Deitati vnitę à corpore separatio, & non ab ipsa Deitate.

Decimum Centurionis, & aliorum illuminatio dicentis. Veræ filius Dei erat iste. Et alij pecutientes pectora sua &c.

Vndecimum præfatorum contritio: vt dictum est: qui pectora percutiebant &c.

Duodecimum de Christo iam mortuo. s. de latere sanguinis, & aquę progresio. Fecit ergo dominus in cruce mirabilia.

Nono voluit dominus in cruce mori, vt ostenderet crucem suam suorum verborum singularium prædicatiuam. Septem verba singularissima in cruce deprompsit: quæ sunt mirabilis doctrinæ ostensiua.

Verba xpi in cruce prolata.

Primo verbo dicens. Pater; dimitte, vel ignosce illis &c. expræssit iniuriarũ omnium dimissionem, & fideles ad inimicorum induxit dilectionem suo exemplo: & sic dicto verbo patet, ꝙ Iesus fuit totus magnanimus iniurias dimittendo.

Secundo verbo, scilicet Deus Deus meus &c. ostendit nos ad se debere habere compassionem, & ostendit ꝙ fuit patientissimus in sustinendo, & nos ad sustinendum incommoda induxit.

Tertio verbo ostendit nostræ salutis zelum dicens. Sitio, & sic ꝙ zelantissimus fuit bonũ nostrum inquirendo; & ꝙ sibi est inhęrendũ.

Quarto verbo animat nos ad fiduciam, & confidentiam de veniæ acceptione dicens. Amen dico tibi; hodie mecum eris in paradiso: quo liberalissimus in conferrendo declaratur.

Quinto verbo ad amorem mutuum, & coniunctionem animorum accendit dicens: Mulier; ecce filius tuus. Et discipulo. Ecce mater tua. Et ostenditur prudentissimus in disponẽdo.

Sexto verbo dicens. Consumatum est: docuit diuinorum perceptorum impletionem, & se perfectissimum, & veracissimum ostendit in adimplendo.

Septimo verbo: videlicet. In manus tuas domine commendo spiritum meum: ostendit deprecandam Deiiugem, protectionem, & se sapientissimum in finiendo ostendit.

Ex primo, & primo verbo ostendit, se esse pro nobis apud patrem intercessorem.

In secundo verbo, ostendit se habere virtutẽ constantis allegationis suæ iustitię, & innocentiæ ad patrem.

In tertio dicens, Sitio: ostendit se habere ad nos audaciam constantissimæ requisitionis pro collatis.

In quarto dicens. Amen dico tibi &c. se ostẽdit habere virtutem summæ potestatis, quia latroni paradisum promisit.

In quo dicens. Mulier &c. ostendit se de nobis habere promptam solicitudinem, & prouidam sedulitatem.

In sexto dicens. Cõsumatũ est &c. ondit se habere virtutẽ triũphalis debilitationis hostiũ.

In

In septimo dicens. In manus. & Ostendit se habere confidentiam, & virtutem securi redditus ad patrem. Multa de præfatis possent dici verbis; quæ gratia breuitatis omitto.

Decimo mori voluit dominus in cruce, vt ostẽderet crucem esse omnium spiritualium, & virtuosorum indicatiuam; per gesta enim in cruce sunt mira ostensa. In expansione brachiorum est signum expressum dilatationis affectus, ad omnia effundenda, trahenda, & imploranda. In conclauatione, & clauorum confixione; signum conclauationis cordium, & cordis ad Christum. Iuxta illud Apostoli Christo confixus sum cruci. In coniunctione Christi corporis cruci per clauos: signum stabilitatis in bono. In eleuatione crucis cum Christi corpore; eleuatio à terrenis. In integritate ossium; dicente scriptura. Os non comminuetis ex eo, signum est redintegrationis nostri corporis ad veram integritatem. In susceptione pœnarum; tolerantiam ostendit in aduersis. In crucifixione inter duos latrones; bene operantium, & male operantium ostendit prẹmium. Ex generalitate passionum in toto corpore; ostendit vitam præsentem non esse gaudij; sed meroris. Sic ergo præfatis apparet, quare dominus crucem suscepit, & in ea mori voluit; vt qualis esset ipsa crux fidelibus ipsam apprehendentibus declararet, ac ad eius amplexum omnes induceret, & inuitaret. Et licet prædicta inducant fideles ad crucis amplexum; sunt tamen plura alia, quẹ hoc idem ostendunt, & suadent.

Galat. 6. Et primum est scripturæ auctoritas. Paulus clamat. Mihi absit gloriari nisi in cruce domini nostri Iesu Christi &c. Saluator clamat. Si quis vult post me venire &c. sequitur. Tollat crucem suam, & sequatur me.

Matth. 16.

Quõ omnis creatura represen tat misterium crucis.

Secundũ est oĩs creaturæ varietas. Oĩs creatura crucis misteriũ rẽpsentat, vel factorũ in ea. Crux reperitur in creatis spiritibus. Cum enim sint nouem ordines angelorum; vbi in eorum medio ponatur vnus ordo, crux resultat domini. Ponendo duos ordines: vnum sub alio in parte superiori: longitudinis crucis, scilicet seraphin in supræmo, & cherubin ad ipsum immediate sub. In parte inferiori dictæ longitudinis archangelos primo; & angelos sub immediate. In brachio dextro ponantur duo ordines, scilicet virtutes, & dominationes. In sinistro principatus, & potestates. In medio crucis ordinem tronorum; & habes crucem factam ex nouem ordinibus angelorum. Crux ergo figuratur in nouem ordinibus angelorũ: ad ostendendum quod ea sunt nouem ordines ipsi reparati, & quod Christus in ea pendens, est quilibet dictorum ordinum, quo ad proprietatem, vt auctoritatibus sacri eloquij posset ostendi. Demonstratur crux in homine; longitudo à capite vsque ad pedes; transuersum, & latitudo de brachio in brachium. In mundi partibus est crux figurata. Si crux ponatur in plano; oriens est caput; occidẽs est infirmum; & sic habetur longitudo: aquilo est dextrum, meridies est sinistrum, & sic habetur latitudo.

In elementis est figurata crux. Si ponatur recta: ignis in supræmo: in infimo terra: & sic longitudo habetur crucis. In transuerso aquã pone, & aerem. Numeri significant etiam crucis misteria: duo significant Christum in cruce fuisse positum in duabus naturis, scilicet humana, & diuina, & vna sola persona. Ternarius numerus significat, quòd in Christo existente in cruce, tres fuerunt, scilicet caro, anima, & Deitas. Quaternarius quaternariũ significat virtutum in cruce ostensarum. Septuaginta significat, & post septuaginta hebdomodas annorum iuxta vaticinium Christus in cruce fuit positus, & mortuus. Et sic de alijs numeris. Dan. 9.

Quia ergo omnis creaturæ varietas crucem repræsentat, vel facta in ea: omnis creatura eius suadet amplexum.

Tertio suadet crucis amplexum eius ordinatio. Artifex eius est Christus, qui ipsam ordinauit; sicut de ipsa prophetauit, quia ad formam thau: ad ostendendum quod sicut signati tunc forma thau: sic & modo à morte perpetua præseruantur. Sed hic artifex de quatuor lignis eam componi voluit. Lignum erectum fuit de cipresso. Transuersale fuit de palma. Trũcus vbi crux fuit infixa, fuit de cedro. Tabula superposita capiti Iesu, in qua titulus fuit scriptus erat de oliua. Longitudo crucis: vt dicit magister in hystoria scolastica in tractatu de passione: quo ad lignum erectum, fuit quindecim pedum. Et tabula apposita à Pilato cum titulo habebat pedem cum dimidio. Sed dicta ligna sic distincta ad compositionem crucis sunt coniuncta; ad exprimendũ quæ sunt per Christum in cruce acta. Pax est facta inter Deum, & hominem in ligno crucis: quare lignum fuit ibi oliuæ. Palmæ lignũ victoriam habitam à Christo de diabolo significat. Cipressus fuit ibi: vt amaritudinem passionis Christi ostenderet. Cedrus ibi affuit; vt dulcedinem gratiæ à Christo collatæ; omnibus per passionem depromeret: & sic Christus artifex in faciendo crucem, de pluribus lignis ipsam composuit, sic & formam ei singularem dedit, vt diuersas exprimeret conditiones eius forma. Vt in altitudine diuina potentia; in longitudine sua æternitas; in latitudine diuina pietas, in profunditate diuinæ sapientiæ profunditas Christi in cruce pendentis exprimeretur. Multa possent dici de dicta materia, & forma. Sed de iam dictis require in arbore de vita B. Mariæ fructu 51.

Crux Xp̃i fuit de quatuor lignis, & cur.

Ezech. 9.

Quarto suadet crucis amplexum crucis in corpore Christi dedicatio, & sanctificatio. Sanctificata

ficata eſt crux carnis Chriſti contactu,& ſanguinis linitione: applicatio corporis Chriſti per contactum ad crucem eidem magnam efficaciam reliquit. Et ideo clamabat Andreas Apoſtolus di. O crux, quæ in corpore Chriſti dedicata es &c. Non igitur mirum ſi crucis ſigno ſancti faciunt miracula; cum tantam efficaciam Chriſtus ſuo contactu ſaluifico reliquerit in ea.

Quinto amplexum crucis oſtendit B. Mariæ iuxta crucem permanſio; Signum fuit magnę efficaciæ exiſtentis in cruce; quando mater Dei iuxta crucem ſtetit; ac ad ſtandum iuxta ipſam ſuo exemplo fideles induxit.

Sexto ad amplexandum crucem ſuadet Chriſti dilectio ad ipſam crucem. In ſignum amoris Chriſtus mori in ipſa voluit, & pro ſuo ſigno victoriali habere: Et quia Chriſtus eam, ſic dilexit, crucem ſancti alij, ſcilicet Petrus, Paulus, Andreas, Franciſcus,& alij amauerũt.

Septimo ſuadet crucis amplexum demonum effugatio; Si amore crucis,ac eius ſigno erimus protecti; diaboli inſidias nos non oportet timere; quia ſtatim aufugit ſigno crucis viſo, prout docet Greg. in 3. lib. dial.

Octauo ſuadet crucis amplexum tribulatio mundi, carnis, & diaboli; Si enim dominica paſsione,& crucis meditatione vallemur: teſte Aug. nihil adeo durum, quod non leue putetur. Patet in ſanctis martiribus, & confeſſoribus, qui crucis meditatione inebriati, nihil amarum forte, vel durum eis apparuit.

Nonum crucis amplexum ſuadens, eſt à morbo liberatio: Nonne crucis ſignum venenum fugauit? patet in Io. euangeliſta; qui venenũ bibit facto prius ſigno crucis. Sancti ſigno crucis omnes infirmitates,& morbos curarunt.

Decimum ſuadens iugem Chriſti amplexum crucis, eſt conſideratio dignitatis crucis,quę multis figuris ſcripturæ declaratur;Crux enim propter ea,quæ in ea ſunt dicta,& facta,eſt cã- Exo. 40. delabrũ illuminationis;quia ſol iuſtitiæ Chriſtus,& lux vera in ea ſtat ad omnes illuminan- 2. Paral 9. dum. Solium eruditionis in quo uerus Salomõ Chriſtus ad docendum, vt dictum eſt; ſupra ſtat veram ſapientiam, altare reconciliationis 2.Reg. vlt. In quo facta eſt reconciliatio inter Deum, & hominem, inter angelum, & hominem; & inter hominem, & hominem. Faſtigium excla- Eſdre.2. mationis. In hoc gradu ligneo, & cathedra Dauid. 1. Chriſtus ſummus doctor (vt dictum eſt) legit ſuas lectiones. Caput paratum tenens ad oſculandum,& brachia aperta ad recipiendum eius doctrinam volentes audire. Statera facta eſt: vbi ponderatum eſt precium datum Deo patri pro peccato humani generis, in qua ſtatera Iob appetebat appendi ſuũ Iob. 4. peccatum, & ponderari. Arbor requietionis. Gen. 18. A mundanis fatigati ſub vmbra huius arboris requieſcant,& requiem inuenient: prout ſua det ſuo exemplo ſponſa. Cant. 2. Menſa refectionis pſal. 22. in ſe habens panem vitæ Chriſtum Deum, & hominem. Virga directionis pſal. in via, ſcilicet mandatorum,& omnis iuſtitiæ; quam Chriſtus imperat capi in ſuo euãgelio. Signum defenſionis pſal. fac mecum ſignum in bonum, vt videant. vnde eccleſia, ecce crucem domini: fugite partes aduerſæ &c. Spectaculum ſaluationis: Nam morſus à ſerpente ideſt peccato; intueatur Chriſtum in ligno pendentem, & ſanabitur: vt in figura habetur Numeri 19. Refugium euaſionis. Si quis hoc ſignũ thau in frõte portauerit, à Dei ira,& vindicta tutus erit. Eze. 7. Scala aſcenſionis, ſcilicet ad cœlum: ad hoc oſtendendũ Chriſtus de cruce ad perfectam, & beatitudinem plenam animæ tranſiuit, docens nos ſi cęlum volumus adire; per hanc ſcalã nos aſcendere oportere. Sic ergo iam dictis pẽſatis crucem aſtringere debemus; & ei inhęrere dilectione, & aſsidua meditatione, vt eius beneficio tuti, tandem per ipſam ſcalam ad gloriã aſcẽdere mereamur. Patet ergo de cauſa, quare Chriſtus crucifigi voluit, & in cruce mori, & ſic patet ſuccincte expoſitio primæ partis iſtius 3. conformitatis tertij libri videlicet. Ieſus crucem ſuſcipiens.

Marginal notes: Cant. 2. — Num. 19. — Ezech. 7.

SECVNDAE PARTIS TERTII fructus,& conformitatis tertij libri .ſ. Franciſcus conſignatur. Expoſitio.

NVNC in ſecunda parte huius 3. cõformitatis, quæ dicit. Franciſcus conſignatur, ſcilicet à domino noſtro Ieſu Chriſto ſuæ ſacræ paſsionis ſtigmatibus; volendo de ſtigmatizatione beati Fran. à Chriſto facta tractare, præſuppoſito quod beati Fran. ſtigmatizatio (prout loquimur in præſenti) fuerit in Chriſtũ transformatio, & quo ad paſsionis ſigna B. Frã. ad Xpm per omnia ſimilatio: prout patet ſtatim in huius 2. partis expoſitione: erunt aliqua diſcutienda. De poſsibilitate trãſformationis, & q̃uo.

Primum eſt, an transformatio ideſt in formã alterius tranſitio ſit poſsibilis, & quomodo habeat fieri. Et licet de hoc ſit dictum in ſermone facto pro ſecundo prologo huius operis; qui incipit. Similem illum fecit in gloria ſanctorum, ſolutione ſecundæ quæſtionis pro thematis introductione: tamen ſuccincte pręfata repeto; quia dubium habet duas partes. Quæſtio.

Primo an transformatio ſit poſsibilis.

Secundo per quod habeat fieri; præſuppoſita poſsibilitate transformationis: ideo reſponſio erit duplex: prima ad primam partem; ſecunda ad ſecundam. Solutio.

Sol. Ad primam partem respondetur, quòd transformatio est possibilis. hoc patet euidenter. Primo in naturalibus: vt patet per Auicen. 6. naturalium. parte 4.cap.19. Vbi ponit, quod anima habet vim corporis complexionē transformandi, ex forti imaginatione in id, quod imaginatur: prout allegatum est loco iam dicto. Idem ponit B. Aug. 11. de trinitate.ca.4. animam habere dominium transformandi corpus ad qualitatem; vt possit imutare sicut vestimentum suum. Et ponit exemplum de illo, qui tanta concupiscentia inflãmbatur amore mulieris, vt videretur cum ea misceri corporaliter. Et exemplum etiam ponit de illis, qui solum imaginationibus illuduntur. Hoc

Gen. 30. idem patet per scripturam. Gen. 30. De virgis Iacob &c.

Secundo in artificialibus patet de figura ceræ vel terræ impræssa à sigillo.

Tertio in moralibus patet de homine, qui transformatur in habitum virtuosum, vel vitiosum: & e conuerso, vel de virtuoso in vitiosum: & e contrario: vt patet experientia.

Quarto inter spiritum, & spiritum patet per Bern. dicentem; quod anima plus est ibi, vbi amat, quam vbi animat, patet per Vgonem de arra sponsæ. Scio anima mea, quod dum aliquid diligis, in eius similitudinem transformaris. Patet per beatum Aug. de trini. 10. ca. 5. vbi dicit quòd tanta est vis amoris, vt mens nostra ea, quæ amore cogitauerit, attrahat secum. Et ponit exemplum, quòd cum corpora per sensus corporis adamantur, non potest animã intus ea trahere, trahit autem ipsorum imaginem.

Quinto inter hominem, & Deum idest inter anima, & Deum. Hoc patet verbo Christi di-

Matth. 6. centis Mat. 6. Vbi est thesaurus tuus; ibi est & cor tuum.

Cor. 6. Secundo per Apostolum cor. 6. Qui Deo inhæret, efficitur vnus spiritus cum Deo.

Ioan. 1. Tertio per Ioannem 1. Io. cap. 3. Cum apparuerit, similes ei erimus; quia videbimus eum sicut est.

Quarto per commentatorem 12. Metaphy. comm. 37. vbi dicit. Primum cœlum mouetur à primo motore secundum desiderium, vt assimiletur ei secundum suum posse. Sed amans mouetur, vt assimiletur suo amato.

Quinto per Aug. super primum cap. primæ canonicæ Ioan. Homel. 1. Si Deum diligis, Deus es, si terram, terra es: si cœlum, cœlum es: &c.

Sexto per Boetium de consol. 3. prosa. 10. Sicut adeptione iustitiæ necesse est iustos fieri, sic Deitatis adeptione Deos fieri necesse est: Nam Deus vnus est; participatione vero, plures,

Septimo per prophetam dicentem in psal. Ego dixi dij estis, & filij excelsi oēs. Et Apostolus. Viuo ego iam nō ego; viuit vero in me Gal. 2.

Christus sic ergo patet quomodo præfatis modis transformatio est possibilis, & sic patet responsio ad primam partem.

Ad secundã partē 1. per quid habet fieri transformatio? Et respondendo prout est ad propositum de transformatione inter spiritum, & spiritum: & inter animam, & Deum: transformatio vi ámoris habet fieri, patet per Aug. Bern. Vgonem; commentatorem supra allegatos. Et ideo dicit B. Aug. libro de trinitate, loquendo de amore, & eius vi, ac efficacia. Quid (inquit) est amor, nisi quædam vita, duo quædam copulans; vel copulare appetens, scilicet amantem, & id quod amatur? verum etsi amor hoc habeat, non tamen quilibet gradus amoris hoc agit: sed amor intensus deputatus, & totaliter circa rem, quam amat intentus; & specialiter circa Deum: iuxta illud Apostoli 1. Cor. 12. quod oportet, quod homo dicat, idest se totum exprimat per amorem in Iesum, & hoc spiritu sancto, de quo amore vehemēti loquitur Apostolus Rom. 8. Quis nos Rom. 8.

separabit à charitate Christi &c. Sic ergo amore velut quodam medio; transformatio (vt prædictum est) habet fieri, & sic patet breuiter ad primum, quod erat videndum.

Secundum videndum an per naturam, seu artis ingenium possit stigmatizationis Christi in aliquo fieri transformatio: vti facta est à Christo in beato Fran. Quæstio.

Respondeo quod non, sed sola virtute fit diuina. Et in beato Fran. (vt dicetur) sola potentia, & operatione Dei, transformatio stigmatizationis est facta. Prima pars quod natura, idest naturaliter, nec arte fieri possit stigmatizatio prædicta patet. Sol.

Primo si consideretur forma stigmatizationis facta in beato Fran. Et per illam in quolibet alio, an possit fieri natura, vel arte videbitur. Forma stigmatizationis à Christo beati Fran. fuit hæc; quod in manibus eius, & pedibus facti sunt claui, siue de neruis, siue de carne; qui quidem claui desuper erant quo ad capita solidi, & grossi, & obtusi. Erant longi, & extra manus protendebantur, & pedes, & recuruationem arcualem ipsorum: digitus manus immitti valebat, sicut dicit dominus Frater Bonauentu. Cardinalis in legenda maiori parte 13. & ab eis iuramento medio, ipse accepit, qui oculis proprijs conspexerunt. Insuper claui ipsi erant à carne diuisi, inter ipsos enim & carnem erat apertura; vt dicetur: vnde semper sanguis exibat; ad cuius repræssionem (excepto à vespere diei iouis vsque ad sero diei veneris sequentis) semper peciæ interponebãtur. Ars vero siue natura; etsi vim haberet aperiendi: faciendi tamen clauos de neruis, siue de carne sic duros, obtusos, & recuruos nulla tenus haberet. Forma stig. matizationis B. F.

Secundo si consideretur materia, & locus; in quo stigmata in beato Francisco sunt facta. Materia enim fluuida; etsi natura, seu imaginatione vehementi mutetur, & alteretur, & animæ obediat: tamen vbi materies est dura; imaginationi non obedit: vt dicit Augu. 11. de Trini. Modo cum materia manuum, & pedum; & præcipuè in loco impræssionis stigmatum, sit tota neruosa, & durior, quàm in alijs partibus corporis: non possunt virtute naturæ, aut imaginationis in talibus locis stigmata talia fieri.

Tertio si vehemens imaginatio stigmata haberet imprimere; hoc præ omnibus in B. Maria matre domini fuisset; quæ præ alijs doluit, & iuxta crucem domini passionem meditando stetit, quod tamen in ea nec Ecclesia asserit, nec aliquis doctorum.

Quarto imputrefactio dictorum stigmatum per tantum tempus; sicut fuit in beato F. quia per biennium: quod non potuisset natura, aut arte astrui. Quare stigmata vi naturæ, aut imaginationis inesse non possunt. Sic ergo patet ꝙ natura, nec arte stigmata imprimi possunt. Restat ergo secunda pars: ꝙ virtute diuina, & sola talia imprimantur, & sic est factum in beato F. vt dicetur. Et sic esse. s. ꝙ diuina virtute sint impræssa eidem stigmata hic ostendunt; modus miraculosus, & miracula circa ipsa stigmata ostensa. Multa enim occurrerunt miranda.

De sacris stigmatib⁹ B. Fr. multa mira.

Primum miraculum, quod apparuit in stigmatizatione beati F. est, ꝙ non solum manus, & pedes apparuerunt perforati; sed conclauati: ita ꝙ claui in eis apparuerunt.

Secundum miraculum, quòd capita clauorum erant nigra; cum tamen carni, vel neruis similes esse deberent: ex quibus facti erant.

Tertium miraculum, quòd capita clauorum erant oblonga, & repercussa; cum tamen martellus, nec incus affuerit.

Quartum miraculum, quòd in loco ossoso, & neruoso, & non molli stigmata sunt impræssa.

Quintum miraculum, ꝙ licet claui essent carnei, vel neruei; ad instar tamen ferri erant duri, fortes, & solidi.

Sextum miraculum, ꝙ ipsi claui nō erant breues solum acumina habentes, seu capita; sed erant longi ad partem aliam resultantes.

Septimum miraculum, ꝙ claui ipsi non stabāt ex parte alias longi; sed recuruati, vt digitus intra recuruationem arcualem ipsorum immitti valeret.

Octauum miraculum, ꝙ cum claui essent facti ex carne, vel neruis; & ex vtraque parte pedum, & manuum resultarent, & excederent: profecto non erant nec pedes, nec manus deformatę, vel contractæ.

Nonum miraculum, ꝙ claui erant circumquaque à carne alia separati, vt petię circumcirca ponerentur propter sanguinis restrictionem.

Decimum miraculum, ꝙ claui mouebantur; & tamen à manibus, nec à pedibus remoueri potuerunt: cum B. Clara, & alij hoc facere attentassent.

Vndecimum miraculum, quomodo cicatrices clauorum, & lateris per tantum Christus nō sunt putrefactæ. s. per duos annos, & vltra.

Duodecimum miraculum erat de vulnere laterali ad instar vulneris lateris Christi. Insuper miraculum erat quomodo beatus Fran. cū maximum haberet dolorem ex apertione corporis in quinque locis, videlicet manibus, pedibus, & latere, & sanguis iugiter à locis prędictis emanaret, potuerit per tantum tempus viuere. s. per biennium; quod superuixit à stigmatum susceptione. Et quia (vt doctores asserunt: vt dictum est conformitate. 1. secūdi lib.) solius Dei est miracula facere; præfata, & miracula alia vt dicetur stigmatibus facta; astruunt opificem prefatorum stigmatum fuisse dominum Deum, & non naturam seu artē, & sic patet declarata vtraque pars secundi dubij præmissi.

Tertio quærendum, & videndum est, an decuerit dominum Iesum Christum stigmata suæ passionis alicui imprimere, & præsupposito ꝙ sexu virili humano stigmata essent imprimenda; quia si muliebri decuisset hoc fieri; in B. Maria Christi matre attenta sanctitate, & sua prærogatiua virtutum esset factum. Insuper nullibi legitur in veteri testamento, nec nouo; ꝙ aliqua mulier sit ad mundum renouandum directa; & consequenter nulla talis stigmatibus consignata. Quo præsupposito; ꝙ decuerit Christum aliquem suis stigmatibus consignare, patere potest ex hoc: quia de facto sic fecit in beato Francisco, vt asserit Ecclesia: vt dicetur. Sed quibusdam congruentijs est hoc ostendendum: ꝙ sic. Quæstio.

Sol. Congruentiæ astruē decuisse Christum aliquē stigmatizare.

Et prima, quia cum Christus sit rex regum, & dominus dominantium. Apoc. 19 Et cum tanti regis decens sit habere vexilliferum sua arma deferentem more aliorum regum, & dominorum, & Christi arma sint passionis insignia: quare propositum.

Secunda, quia Iesus est noster redemptor; nā in crucis ligno nos suo sanguine redemit. Apoc. 1. & peccato tantum beneficium redemptionis obliuione, & ingratitudine in cordibus fidelium oblitteratum erat: ad reducendum igitur ipsum in memoriam hominum; decuit Christum aliquem passionis suæ insignis stigmatizare.

Tertia, quia scriptura dicit, & Io. allegat c. 19. Viderunt in quem transfixerunt. Et licet hoc sit verum; quia tamen nonnulli propter Christi resurrectionem in Christo passionis signa remansisse hæsitarūt: quare ad ostendendum

signa passionis in Iesu corpore post resurrectionem veraciter remansisse; decuit Christū tactu sui corporis viuifico alicui imprimere veraciter stigmatum decorem.

Quarta, cum Christus sit noster dux, & doctor veritate, & vita, & verbo, & facto oñderat euāgelicam normam, per se, & per Apostolos obseruādo; & quia Christi vita oblitterata erat; dignum erat, vt renouaretur: quare & renouans Iesu signaculo erat autēticandus: vt nuncio regis litteras eius signaculo munitas deferenti; fides indubia daretur, & crederetur.

Quinta, vt probatum est inter stupenda diuina, quæ arte, nec vi naturæ attinguntur, est sacrorum impræsio stigmatum. Et cum dominus Iesus sit mirorum omnium operator: decuit ipsum aliquando hic miraculum peragere, scilicet insignire aliquem suæ passionis stigmatibus, ut sua omnipotens virtus in cunctis possibilibus monstraretur fieri.

Sexta, ad animandum fideles, vt post ipsum dominum Iesum Christum feruenter incederent, quod vtique fit tanto dono alicui fidelium collato ab ipso.

Septimo in cœlo militantis, ac triumphantis ecclesiæ; cum pro ornamento sanctos diuersos, vt stellas posuerit: hanc stellam, scilicet aliquem sanctorum suis stigmatibus radiantem, præ cæteris decuit ponere, & ornare, cū hic sit præcipuum inter sanctitatis insignia, & putetur.

Octaua, fides catholica, & si vera sit, & ab omni falsitate, & hęsitatione remota, fulcitur tamen, & roboratur præcipuis sanctorum gestis à Deo in ipsis spiritualiter demonstratis, & factis, quare & hic dicebat fieri ad fidei certitudinem de Christi passione declarandam.

Ezeche. 9. Nona, vt veritas prophetiarum impleretur de viro signante thau, & de angelo habente signū Dei viui, sub apertione sexti sigilli de cœlo descendente, quare cum de futuro homine alio à Christo præfata intelligantur, vt per signatū figura intelligatur: aliquem talibus signis decuit insignire. Præfatis ergo congruentijs apparet dominum Iesum aliquem suis signis videlicet passionis consignare decuisse.

Quęstio. Quartum quærendum: ex quo decuit Christū in aliquo suæ passionis signa ponere, & non in aliqua muliere: vt dictum est: videndum est, quē sanctorū decuit talibus insignis decorare

Sol. Respondeo, breuiter, quod præ cęteris beatū Fr. decuit hoc priuilegio singulariter decorare. Et ad hoc ostendendum sunt plures viæ, & congruentiæ; quibus visis patebit de modo transformationis, scilicet de amore B. Fr. ad Christum, quod signū est expræssum ad ostendendum ꝙ B. Fr. præ sanctis alijs Christum decuit stigmatizare.

Et prima via, & congruentia fundatur in Christi à B. Fran. imitatione, pro cuius euidentia est sciendum, quod vt dicit Greg. Probatio dilectionis, exhibitio est operis: sed quorum operum dilectio Christi ostenditur? Certe ipse Saluator dicit. Si quis diligit me, sermonē meum seruabit. Et sequitur transformatio. Et ad eum veniemus; & mansionem apud eum faciemus. Oportet ergo verba non solum Christi, sed etiam facta seruare, quæ non discrepāt à verbis per imitationem: qui in Christum debet mente, & corpore trāsformari. Ratio est: quia oportet (vt patet in naturalibus) quod materia ante formæ introductionem, disponatur, & formæ introducendæ assimiletur. Sic & homo per imitationem actuum Christi disponitur; vt in ipsum introduci valeat forma transformationis Christi. Sed actus Christi, & opera. Quædam sunt personalia: sicut Christi incarnatio, adoratio, & sic de alijs. Quædā sunt opera, seu actus perfectionales: & isti fundantur tam in factis Christi, quam in verbis, & eius consilijs. Quidam sunt actus passionales, scilicet ad Christi passionem pertinentes, vt est venditio, captio &c. Transformandus igitur in Christum, si posset domini imitari vestigia quo ad triplicem differentiam actuum prædictorum, perfectè tunc Christum sequeretur, sed quia in primis actibus non est possibile Christum per omnia sequi, sed bene in secūdis, & tertijs spiritualiter intellectis. Videndum est nunc si beatus Fran. Christum in præfatis actibus est sequutus, quo viso patebit via prima de beati Fran ad Christnm imitatione.

Decuit Christum. B. Frā. præ cęteris stigmatizare. Ioan. 15.

Opera xpi triplicia.

Primo igitur B. Fran. Christum est sequutus quo ad aliquos actus personales: vt patuit in conformitatibus in duobus libris præcedentibus: & in duabus in isto tertio declaratis.

Declaratum est in primo libro quomodo beatus Fran. Christum imitatus est, & eidem fuit conformis, & similis.

Epilogus fructuum primi lib.

Primo in cognitione: ut dicit prima conformitas. Iesus prophetis cognitus. Franciscus declaratur.

Secundo in sua vt Christus à patris in mundū missione: vt ostensum est in 2. conformitate. Iesus emissus cœlitus. Franciscus destinatur.

Tertio in ortu, & gignitione: vt ostendit 3. conformitas. Iesus lęte progenitus. Francisco vir lętatur.

Quarto conformis inuenitur in ostensione: vt dicit 4. conformitas. Iesus magis exhibitus. Franciscus amplexatur.

Quinto fuit Christo similis in persequutione: vt dicit 5. conformitas. Iesus paruus insequitur. Franciscus agitatur.

Sexto in eleemosynæ petitione: vt dicit 6. conformitas. Iesus inops ostenditur. Franciscus separatur.

Septimo in diaboli vexatione: vt dicit 7. conformitas Iesus hosti exponitur. Franciscus molestatur.

Octauo in discipulorum congregatione, vt dicit 8. conformitas. Iesum cętus prosequitur. Franciscus fœcundatur.
Nono in ordinatione: vt dicit 9. conformitas. Iesus legem dat populis. Frãciscus regulator.
Decimo in Apostolorum informatione, vt dicit 10. conformitas. Iesus doctor mirabilis. Franciscus prædicator.
Vndecimo in missione discipulorum: vt dicit 11. conformitas. Iesus mandans discipulos. Franciscus destinator.
Duodecimo in suorum discipulorum instructione: vt dicit 12. conformitas. Iesus loquẽs humilimis. Frãciscus reserator. de quibus 12. conformitatibus primus liber huius operis est compositus.

Epilogus fructuum & Conformitatum secundi lib.

Tertiodecimo in signorum operatione vt dicit prima conformitas secundi libri. Iesus signis mirificus Franciscus diuulgatur.
Quartodecimo in zelo animarum, vt dicit 2. conformitas. Iesus pastor solicitus. Franciscus animatur.
Quintodecimo in subleuatione, vt dicit 3. conformitas. Iesus stola clarificus. Franciscus subleuatur.
Sextodecimo in paupertatis acceptione: vt dicit 4. conformitas. Iesus inops & modicus. Franciscus fęderatur.
Decimoseptimo in humiliatione: vt dicit 5. conformitas. Iesus submissus omnibus. Franciscus minoratur.
Decimo octauo irradiatione, vt dicit 6. conformitas. Iesus propheta lucidus. Franciscus radiatur.
Decimo nono in carnis afflictione, vt dicit 7. conformitas. Iesus vacans laboribus Franciscus imitatur.
Vigesimo in maris sedatione, vt dicit 8. conformitas. Iesus pacem dans fluctibus. Franciscus solidatur.
Vigesimoprimo in demonis eiectione, vt dicit 9. conformitas. Iesu demon expellitur. Frãciscus effugator.
Vigesimosecundo aquæ in vinum conuersione, vt dicit 10. conformitas. Iesu aqua conuertitur. Franciscus commutator.
Vigesimotertio in oratione, vt dicit 11. conformitas. Iesus orans inspicitur. Franciscus exorator.
Vigesimoquarto in populi cibatione, vt dicit 12. conformitas. Iesus turba reficitur. Franciscus ministrator.
Vigesimoquinto in vitæ perfectione: vt dicit 13. conformitas. Iesus vita spectabilis. Franciscus operator.
Vigesimosexto in cordium inspectione, vt dicit 14. conformitas. Iesus candor signabilis. Franciscus indagator.
Vigesimoseptimo in populorum co[m]motione, vt dicit 15. conformitas. Iesus rex venerabilis. Franciscus excitator.
Vigesimooctauo in punitione, vt dicit 16. conformitas. Iesus dux formidabilis. Franciscus detestator. De præfatis 16. conformitatibus beati Fran. ad Christum integratur liber secundus.

Epilogus conformitatum tertij lib.

Sed tertij libri prima conformitas est beati F. ad Christum in comestione, ut dicit prima cõformitas. Iesus cum suis comedens. Franciscus ęmulatur.
Secundo in loquutione cęnæ ante mortem, vt dicit 2. conformitas. Iesus deuotos alloquẽs & imbuens. Franciscus fabulatur. In præfatis igitur: vt deductum est in libris præcedentibus, & præsenti conformitatibus triginta, quę respiciunt actus Christi personales: beatus F. Christo similis reperitur, & conformis. Quibus apparet quod beatus Fran. Christum quo ad opera, & actus personales est prosequutus. De alijs decem tam in præsenti, quàm in sequentibus conformitatibus huius 3. lib. dicetur. Restat ergo videre de secundis actibus perfectionalibus: in quibus quilibet tenetur volens in Christum transformari, se conformare. Etsi de eis dictum sit conformitate 13. libri secundi: dictum est enim ibi quod ad duodecim actus vita pfecta Christi reducitur.
Quorum primus est mundi abdicatio.
Secundus voluntatis propriæ abnegatio.
Tertius est carnis maceratio.
Quartus est pœnitentialis actio.
Quintus est patientia, & in aduersis supportatio.
Sextus est virtuosa operatio.
Septimus est cordis humiliatio.
Octauus est obedientiæ perfectio.
Nonus est virtutibus adornatio.
Decimus oratio.
Vndecimus est contemplatio, ad quæ velut dispositiua sequitur.
Duodecimus, scilicet hominis cum Christo crucifixio, & transformatio. Qualiter autem præfata primo in Christo fuerint, & demum in beato Fran. quia dictum est loco iam dicto, ideo nihil ad præsens. Sed ostendendum restat quod iam dicti actus necessarij, sunt velut quidam gradus ascendendi ad gradum transformationis in Christum, ita quod quilibet volens in Christum tali transformatione transire, prædicta decet eum habere, & quo ad pręfatos actus Christum sequi, & imitari. Et hoc duobus modis potest ostendi.
Primo generaliter ostendendo, quod dicti actus in cruce vti in scala, per quam ascenditur ad verã crucifixionem hominis cum Christo; sunt declarati.
Primus gradus ascendendi per crucem, & actũ vitæ perfectionalis, scilicet mundi abdicatio; ostensus est à Christo in cruce; quia nudus in ipsa pependit.

Secundus

Secundus abnegatio sui, quando voluit ab omnibus derelinqui, & contemni, & inter latrones crucifigi: tunc seipsum exinaniuit secundum apostolum.
Tertius carnis maceratio, in clauorum & aliarum pęnarum in corpore susceptione.
Quartus pœnitentia, in sumptione mirræ, aceti, & fellis.
Quintus patientia, cum malediceretur non maledicebat: secundum Petrum, & pro inferentibus exorabat dicens, pater ignosce illis &c.
Sextus operatio virtuosa, dum secundum ps. operatus est salutem nostram in medio terræ.
Septimus humiliatio, secundum Apostolum humiliauit semetipsum vsque ad crucem.
Octauus, quia factus obediens patri vsque ad mortem, secundum Apostolum.
Nonus virtutum ornatum, ibi enim fuit paupertas, quæ nunquam ipsum dimisit. Charitas, quæ ipsum morti tradidit. Pietas, quia pro peccatoribus exorauit. Puritas, quia semetipsum obtulit immaculatum Deo. Fidelitas obediendo Deo patri vsque ad mortem. Fortitudo in illatis. Temperantia in verbis. Prudentia in factis. Iustitia in satisfactione pro peccatis nostris.
Decimus oratio, quia cum lachrimis orauit, & exauditus est &c. Hebre. 5. in principio quãdo crucem ascendit, orauit pro peccatoribus. Et in fine orauit: quando spiritum patri commendauit.
Vndecimus contemplatio, in subleuatione corporis in ligno tam alto, & cordis, & mentis: & hoc dum dixit. Consumatum est.
Duodecimus crucifixio, quando in cruce mori est dignatus. Sic ergo patet quod generaliter Christus prædictos actus in cruce ostendit, vt referaret tales necessarios esse ad transformationem hominis in ipsum. Sed particulariter est declarandum, quod præfati actus sunt necessarij ad transformationẽ obtinẽdã.
Primus, scilicet mundi abdicatio est necessaria; patet, quia idem est impossibile esse simul sub duobus actibus contrarijs, & oppositis: ergo quis Deo, & mundo seruire non potest. (Matth. 6.)
Secundus est abnegatio sui. Conformitas voluntatum est principium dilectionis, & amicitiæ; vbi autem remãnet voluntatis proprietas; dilectio esse non potest. Si ergo cupit homo à Deo diligi; abneget semetipsum. (Matth. 16. Lucæ 13.)
Tertius est carnis maceratio. patet Contraria non iunguntur contrarijs. Caro contrariatur spiritui, Deus autem spiritus est; non potest ergo Deo coniungi. Mortificate ergo corpora vestra. (Collo. 2.)
Quartus pœnitentia, patet. Peccator non reconciliatur Deo nisi pœnitentia: & per consequens Deo sine ipsa non coniungitur. Pœnitentiam agite. (Mat. 4.)

Quintus patientia, patet, patientia anima nostra possidetur, cum ergo in transformatione, animam, vt nostram Deo tradere habeamus; patientia necessaria est. Patientiam habe &c. (Lucæ 21. Matth. 18.)
Sextus operatio virtuosa, patet; quia homo ex collatis Deo tenetur, vitareque otium principium omnis mali, ergo operari. Operamini ergo opus, quod non parit. (Ioan. 6.)
Septimus humilitas. patet: superbos Deus spernit mente; sed cum humilibus sermocinatio eius; datque eis gratiam suam. (Lucæ 1. Iacobi 4.)
Octauus obedientia, patet. Obedientia acceptior est Deo victimis; ergo obedire oportet Deo. (1. Reg. 15. Act. 5.)
Nonus virtutum ornatus. patet; quia simile simili iungitur. Christus est dominus virtutũ. (Eccl. 14.)
Decimus est oratio, patet: quia ipsa mens eleuatur in Deum; quare necessaria in trasformatione.
Vndecimus contemplatio, patet: quia necessario habet scire homo, in quem debet transformari. Insuper habet mente eleuari in Deũ, si anima debet Deo coniungi; secũdum Dionysium. Patuit in Moyse, qui in monte Sinai; ingressus caliginem, Deum vidit. Sic ergo patet, ꝙ omnia præfata sunt necessaria, vt homo perueniat tandem ad duodecimum gradum, scilicet, vt Christo crucifigatur, & in ipsum trasformetur; quæ omnia in beato. F. fuerunt: vt dictum est conformitate. 13. secundi libri. (Exo. 20. Num. 12.)
Quibus apparet beatum. Fr. Christum prosequutum fuisse secundo modo. s. quo ad actus perfectionales vitę; obseruauit enim, vt dictũ est conformitate. 9. primi lib. ad literam totũ Euangelium: prout de eo in Ecclesia cantatur. Franciscus euangelicum, nec apicem, vel vnicum transgreditur, nec iota.
Videdũ est tertio de actibus passionalibus dñi Iesu; qui sunt Venditio, proditio, captio, ligatio, illusio, percussio, coronatio, spoliatio, potionatio, crucifixio, intitulatio, & lanceatio, dicti domini actus passionales domini Iesu; quos quilibet in se in Christum transformandus spiritualiter intelligendo debet habere, qui in beato. F: perfectè fuerunt. (Actus passionales Christi.)
Fuit enim venditus bea. F. vt quilibet debet esse transformandus: quia quod de ipso dicitur, proportionaliter de alijs debet dici, & intelligi, totali abnegatione sui, & de se desperatione; sicut is, qui venditum, nihil se reputat dicens cum Psal. Ego sunt vermis, & non homo &c. beatus. F. se nihil aliud proclamabat: nisi vas fictile, & sordidum.
Proditus fuit, & traditus pro Christo mori optando. Exemplo Apostoli, qui dicebat. Actu. 20. ego ligari, & mori paratus sum &c. beatus. F. id semper optauit, & ter ad infidelium partes pro martirio obtinendo accessit. (Act. 20.)
Captus. s. diuina dulcedine; vt quicquid mundi

di est, sibi amarescat; sola diuina eidem dulcescat. In beato.F. dicta à Christo sunt in eo completa, videlicet, ꝙ quæ erant ei prius dulcia amara; & quæ amara sibi postea dulcia apparerent.

Ligatus, dum diuina dulcedine consolatus, à Dei amore nihil humanum, & mũdanum, aut
Rom.8. terribile, iuxta dictum Apostoli, potest separare. Franciscum nec frigus, nec mendicitas, persequutio, aut infirmitates à Christo; cui erat ligatus, & coniunctus separare valuerũt.

Illusus in tormentis non mouetur, blandimentis non dissolutus; verbis iniuriosis congau-
Act. 5. det, & factis ad instar Apostolorum. Nam Frãciscus vituperia malebat audire, quàm laudes; deludi potius quàm honorari.

Percussus sub patientiæ maleo; quando morbis diuersis afflictus, & percussus ad instar Job. patientiam seruabat. O quot infirmitatibus beatus.F. splenis stomaci, & corporis, ac oculorum fuit agitatus. Et quia patienter sustinebat de thesauro cœlesti à Deo subarratus fuit obtinendo. Qua propter dominum rogabat, vt non mitigaret; sed augeret potius voluntati diuinæ se conformando.

Coronatus fuit. Sed quibus? certe spinarum aculeis, idest modis distinctis ad diuinum inflammatus amorem. Cum per scalam creaturarum ad diuinum incitatus amorem; ad illum; qui est totus desiderabilis, ascendebat.

Expoliatus, dum in eo verus homo cum vitijs, & suis actibus crucifixus fuit; abstinentijs maximis, & sui corporis afflictionibus assiduis.

Potionatus felle amaritudinis vitę præteritæ; à qua beatus.F. liberatus est per dimissionem omnium peccatorum, & consideratione elongationis à Christo per vitam præsentem, dicebat cum Apostolo. Cupio dissolui, & esse cum Christo.

Crucifixus fuit, Primo mundò, nihil eius appetendo. Secundo Christo amore vehementissimo in ipsum transeundo. Sed in monte Caluarie; quia ab omni macula depuratus. In cruce assidua meditatione quatuor clauis; omnia mundialia; vt à Christo separantia abhorrendo, eum super omnia diligendo; displicibilia Deo non appetendo, Deo placibilia perficiendo: Nam beatus Frãciscus, quæ sunt mundi abhorruit; quia nihil habere voluit: Christum super omnia dilexit. Pecuniam, & alia Deo displicibilia noluit; & quæ sunt Christi toto posse perfecit.

Titulatus fuit beatus Franciscus titulo Iesus; per conformitatem, quam habuit ad vitam Christi. Nazarenus, quia Virgo purissimus. Rex, sensuum interiorum custodia & regulatione, vt dicit 5. pars legendæ maioris. Iudęorum; quia iubilo, & gaudio plenus; creaturas omnes ad Deum laudandum sollicitauit; vt de ipso cantatur.

Lanceatus, per omnium dilectionem; cuius signum fuit; ꝙ omnes creaturas fratris, vel sororis nomine vocabat; vt dicit pars nona maioris legendæ. Sed specialiter habuit ad animas Christi sanguine redemptas, vt in pluribus locis tam primi libri, quàm secundi est ostensum. Sic ergo patet succinte, ꝙ beatus pater Franciscus ad instar Christi fuit.

Primo venditus; se vilissimum, & abiectissimum tenendo, & reputando.

Secundus proditus, & traditus pro Christo mori cum Apostolo peroptando.

Tertio captus Dei amore omnia, quæ erant prius sibi amara, dulcia computando.

Quarto ligatus, nulla vi, vel aduersitate à proposito diuini amoris declinando.

Quinto illusus; conuitijs gaudendo, & iniurias audire cupiendo.

Sexto percussus; infirmitates varias, & incommoda, supportando, & percipiendo.

Septimo coronatus; Deum in cunctis creaturis intuendo, & stringendo.

Octauo spoliatus.s. vitijs, & virtutibus se totaliter componendo.

Nono potionatus dimissis caducis ad æterna sitiendo, & anelando.

Decimo crucifixus; Deum super omnia diligendo.

Vndecimo titulatus; Iesum Christum totum in se ferendo.

Duodecimo lanceatus; Deum in cunctis amãdo, diligẽdo, & cuncta propter Christum charitatis nexibus astringendo. Præfata quia multis modis in præcedentibus libris, & conformitatibus, sunt probata; non aliter ostendo: Sed concludendo, ꝙ beatus Franciscus sicut in actibus personalibus, & perfectionalibus; sic & in actibus passionalibus fuit, Christo conformis: quare si aliquem sanctorum decebat Christum stigmatizare, vtique à fortiori beatum patrem Franciscum ipsum imitatum prę alijs in iam dictis. Et sic patet prima ratio declarata.

Secunda via, & congruentia, siue ratio fundatur in crucifixi amore, amplexu, & meditatione, vbi duo sunt videnda. Primum ꝙ crucifixi passionis beatus.F. fuit singularis amicus. Secundum ꝙ præ alijs sanctis.

Quantum ad primum; beatum. Fran. amicum fuisse crucifixi ostenditur primo Francisci figuratione. Fuit.n. vir ille, quem vidit Ezech. qui vt verus amicus crucifixi, directus est à Domino ad signandum frontes virorũm gementium, & dolentium signo Thau, vt mortis interitum euaderent. Et ꝙ hic vir fuerit beatus.F. patet ex visione fratris Pacifici, qui vt sciret ipsum esse ab Ezechiele visum; vidit Thau in Ezech. 9.
fronte beati.F. quod mira colorum varietate faciem beati.F. miro venustabat ornatu. Per

Angelum

Angelum ferentem ſignum Dei viui: & ſignantem alios dicto ſigno: Et ꝙ dicta prophetia. Apoc.7.fuerit ad literam de beato Frãciſco; diuinitus Domino fratri Bonauenturæ Cardinali, tunc noſtri ordinis generali fuit oſtenſum. Cũ enim in craſtino exiſtens in loco ſanctæ Mariæ de Portiuncula: deberet de beato Franciſco prædicare tenens librum Apoc. ante ſe: cępit inſtantiſsime orare Deum, quatenus dignaretur ſibi reuelare; de quo fuit illa dicta figura Apoc. de Angelo habente ſignum Dei viui. cap. 7. & vox de cœlo venit dicens. Frater Bonauentura: Figura illa litteraliter dicta eſt de beato.F. Et hoc ipſe fratribus, & ſecularibus poſt modum dixit. Quomodo ergo beatus.F. vbi non fuiſſet ſingularis crucifixi deuotus, & amicus ſignum Dei viui, ideſt crucem baiulaſſet præ alijs ſanctis, & Thau, ideſt ipſa cruce corda, & frontes hominum conſignaſſet?

Secunda ratio fundatur in crucifixi beato.F. facta apparitione. Quomodo Ieſus crucifixus, & in forma crucifixi beato.F. totiens apparuiſſet; niſi ipſe beatus.F. ipſius crucifixi amiciſſimus fuiſſet?

Chriſtus crucifixus apparuit. Primo vice quadam.B. Frã. dum ſequeſtratus oraret ei Chriſtus crucifixus apparuit, vt dicit prima pars maioris legendæ; ad cuius conſpectum liquefacta eſt anima eius, & memoria paſsionis eius cordis viſceribus impræſſa medulitus: ita vt dum recordaretur, à fletu vix ſe continere valeret.

Secundo in Eccleſia ſancti Damiani oranti; quando crucifixus ei dixit ter; Franciſce vade repara domum meam, quæ labitur. De quo dicit. 2. pars legendę maioris.

Tertio quando eunti de Peruſio verſus ſanctam Mariam de Portiuncula; in cruce aurea Chriſtus confixus apparuit ipſum beatum.F. pręcedens facie ad ipſum beatum F. reuoluta; vt clare ſocius eius frater Leo conſpexit.

Quarto eidem beato.F. Chriſtus, vt cruifixus apparuit in ſacro monte Aluernæ; quando ſtigmata ei impræſsit, & dedit. De præfatis habetur in pluribus locis; ſed de alijs multis apparitionibus nõ reperi ſcripturam: quare hoc non pono.

Tertia ratio fundatur in crucis facta Franciſco demonſtratione: Nam ante ſuam conuerſionem ad Chriſtrum: cum militem quendam ſuis nouis veſtimentis induiſſet ſe nudato, de nocte (vt dicit prima pars legendæ maioris) cum ſe ſopori dediſſet palatium ſpecioſum, & magnum cum militaribus armis, crucis ſignaculo inſignitis vidit; dictumque eſt ſibi tanquam amico crucifixi futuro: quod omnia ſua forent, militumq; ſuorum; ſi vexillum crucis conſtanter aſſumeret.

Quarta ratio fundatur in beati.Fran. in figura crucifixi declaratione.

Primo in crucis forma viſus eſt à fratre Silueſtro ter, & hoc exiſtente ipſo fratre Silueſtro presbytero ſeculari; qui vidit crucem auream ex ore beati.F. procedentem; cuius altitudo cœlos tangebat, & latera vſque ad terminos orbis terræ protendebantur; cuius aſpectus præfulgidus draconem teterrimũ effugabat, vt habet in 3. parte legendæ.

Secundo à fratre Pacifico; qui vidit beatum.F. duobus enſibus in crucis modum valdè fulgétibus; quorum vnus à capite vſque ad pedes; alter à manu in manum tranſuerſaliter per pectus protendebatur decoratum, & hoc dum beatus.F. prædicaret in Marchia apud Caſtrũ ſancti Seuerini. Et demum vidit idem Frater Pacificus ſignum Thau in fronte beati.F. colorum varietate exaratum.

Tertio in forma crucifixi in aere ſubleuatus; beatus.F. fratribus benedicendo ad hoſtium capituli: dum beatus Antonius tunc de titulo crucis prædicaret: prout vidit frater Monaldus, ſe præſentauit, cum ipſe ageret in remotis. & hoc apud Arelatem: prout ponit. 4. pars legendę maioris.

Quarto multotiens viſus eſt orans in aere ſubleuatus, expanſis manibus in modum crucis, & nubecula valde fulgida circundatus: prout dicit 4. pars legendæ maioris.

Quinta ratio fundatur in crucifixi deploratione. Iugiter.n. dominicam deplorabat paſsionem; adeò vt ob lachrimas cæcus fieret. Cum ſemel dum eſſet beatus.F. adhuc ſecularis, & iret iuxta Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Portiuncula valde fortiter plorando; interrogatus à quodam viro ſpirituali de cauſa; cur ſic amara fleret. Reſpondit ꝙ paſsionem Domini noſtri Ieſu Chriſti plorabat; pro qua non deberet verecundari ire per totum mundum plorãdo: hoc habetur in legenda trium ſociorum.

Sexta ratio fundatur in crucis, & crucifixi adamatione. Amator crucifixi beatus Franciſcus, quicquid peragebat crucem, & crucifixum repræſentare volebat.

Primo patuit quando mundo abnegato, nudo remanente coram Epiſcopo; datus eſſet ei mãtellus quidam; cemento enim in modum crucis conſignans, inde habitum: crucifixum repræſentatum formauit.

Secundo quando iam ad octonarium numerũ habuit fratres; ad quatuor orbis partes in crucis modum deſtinauit.

Septima ratio fundatur in beati.F. inſtructione, vt enim dicit quarta pars maioris legẽdæ: in principio ordinis cum fratres libros Eccleſiaſticos non haberent; loco illorum librum crucis continuatis aſpectibus diebus, ac noctibus reuoluebant: exemplo patris Franciſci, & eloquio erud.ti; qui iugiter faciebat eis de Chriſti cruce ſermonem.

Octaua ratio fundatur in beati.F. recreatione.

Cum infirmitate grauatus à socio suaderetur eidem; vt aliquid de scriptura faceret sibi legi pro spiritus recreatione; respondit ꝙ non indigebat pluribus. Scio Iesum inquit pauperem crucifixum.

Nona ratio fundatur in beati F. studio, & consideratione, vt enim habetur in 9. parte legendæ maioris: Christus Iesus crucifixus intra mentis suæ vbera, vt mirræ fasciculus iugiter morabatur; in quem optabat per excessiuum amoris incendium, totaliter transformari. Et in fine dictæ legendæ maioris sic dicit frater Bonauentura. Crucis misterium, & magnum, & mirum; quo carismata gratiarum, & merita virtutum, & thesauri sapientiæ, & scientiæ tam alta profunditate vallantur, vt à mundi sapientibus, & prudentibus sit ocultum; tam plene fuit huic pauperculo reuelatum; vt omnis vita ipsius non nisi crucis vestigia sequeretur; non nisi crucis dulcedinem saperet; non nisi crucis gloriam prædicaret.

Decima ratio fundatur in beati Francisci per crucem operatione. Opera, quæ B. Fr. cruce gessit subditis rithmis depromuntur, videlicet.

Crucis domum cernit plenam.	*Cruce fratres consignantur.*
Crucis audit sonitum.	*Cruce auis mittitur.*
Crucis Christi nouit pœnam.	*Cruce puer reparatur.*
Crucis agit monitum.	*Cruce morbus pellitur.*
Cruce vestem consignauit.	*Cruce ossa delegantur.*
Cruce draco territur.	*Cruce manus soluitur.*
Cruce fratres destinauit.	*Cruce ceci radiantur.*
Crux pro libro colitur.	*Cruce demon spargitur.*
Crucis ense venustatur.	*Crucis regem intuetur.*
Cruce frons conscribitur.	*Cruce virtus discitur.*
Crucis forma præsentatur.	*Crucis signo edocetur.*
Cruce caro figitur.	*Cruce caro pingitur.*
Cruce aqua permutatur.	*Cruce pestis abdicatur.*
Cruce ignem temperat.	*Cruce grando siluit.*
Cruce contractus solidatur.	*Crucis bonum imprecatur.*
Cruce mentem subleuat.	*Cruce cœlum adyt.*

Expositio præfatorum hæc est breuiter.

Crucis domum cernit plenam: quando beatus. Fr. vidit palatium armis cruce insignitis; quod sibi est repromissum.

Crucis audit sonitum; cum Christus sibi prædixit, ꝙ dulcia in amara, & amara in dulcia sibi conuerterent. Insuper vice alia dixit, ꝙ sibi reuelaret quid ipsum agere oporteret; vt habetur de ambabus in legenda trium sociorum.

Crucis Christi nouit pœnam; quando oranti ei apparuit Christus Iesus, vti cruci confixus: vt supra dictum est.

Crucis agit monitum; quando in Ecclesia sancti Damiani audiuit Christum crucifixum ter dicentem, vt Ecclesiam repararet.

Cruce vestem consignauit; quando mantellū sibi datum calce in modum crucis pro suo indumento consignauit.

Cruce draco territur; visio fratris Siluestri fuit, ꝙ crux aurea de ore Frācisci progrediēs; suo splendore draconem terrebat, & fugabat.

Cruce fratres destinauit: statim, ut ad numerum octonarium fratrum peruenit, in quatuor partes diuisos in modum crucis ad quatuor partes orbis emisit.

Crux pro libro colitur: quando fratres libris carentes, ad dicendum officium docuit, vt in libro crucis continuatis aspectibus studerent, legerent.

Crucis ense venustatur, scilicet beatus Fran. cum apparuit fratri Pacifico duobus ensibus valde fulgentibus in modum crucis transuersaliter dispositis consignatus.

Cruce frons conscribitur: cum idem frater Pacificus in facie vidit beati Fran. Signum Thau colorum varietate distinctum.

Crucis forma præsentatur: in capitulo Arelaten. in aere beatus Fran: ad instar crucifixi extensis manibus apparuit: beato Antonio prædicante benedicens fratribus, vt vidit frater Monaldus.

Cruce caro figitur: beatus Fran. attendens illud Apostoli. Qui autem sunt Christi carnem suam crucifixerunt &c. sic & ipse peregit.

Cruce aqua permutatur: beatus Fran. signando aquam crucis signo; aqua fit vinum optimum in eremitorio sancti Vrbani: vt dicit 5. pars legendæ.

Cruce ignem tēperat: cum enim coctura pro repræssione lachrimarum, nè cęcus efficeretur fieri deberet, ignitum ferrum cruce benedicendo, ardorem ignis suppręssit, & nihil mali persensit, vt dicit quinta pars legendæ.

Cruce contractus solidatur: apud Reate Gedeoni cōtracto dum crucis signum imprimit; statim sanus surgit, vt dixit 11. pars legendæ.

Cruce mentem subleuat: visus est beatus Fran. multotiens orans subleuatus à terra in modū crucis extensis manibus, & nubecula alba circundatus, vt illustrationis internæ signum esset notissimum.

Cruce fratres consignantur: duo fratres ad beatum Fran. apud Grecium morantem, cum accessissent, vt benedicerentur ab eo, nec sibi valerent loqui, quia clausus esset in cella: cum tristes abscederent, beatus Fran. in spiritu videns hoc, egressus è cella clamando post eos; vt optauerant signo crucis benedixit.

Cruce auis mittitur: Postquām beatus Franciscus auibus prædicauerat, eis benedicendo signo crucis, & licentiando, in modum crucis se diuidendo, ad quatuor orbis partes perrexerunt.

Cruce puer reparatur: apud Thuscanellā puerum à natiuitate contractum, signo crucis signando, ad statum debitum reparauit.

Cruce morbus pellitur: cum paraliticum omnium membrorum officio destitutum: in ciuitate Narnien si signo crucis signasset, illico sanauit.

Cruce ossa delegantur: in ciuitate Ortense puer

puer conglomeratus à beato Fran. signo crucis consignatus, ossa contracta habens; ipsis ossibus extensis,& reintegratis liberatus est.
Cruce manus soluitur: Mulier habens ambas manus siccas, & aridas, apud Eugubium salutiferæ crucis signo à beato Francisco signata, statim sanatur.
Cruce cęci radiantur: apud Narnium mulier cęca per beatum Fran.signata crucis signo, illuminata est.
Cruce demon spargitur. Multos liberauit signo crucis facto super demoniacos.
Crucis regem intuetur: Multotiens vidit beatus Fran. Christum crucifixum, vt dictum est.
Cruce virtus discitur: contemplatione crucis iugiter beatus Fran.vt dicetur: omnis virtutis disciplinam accepit.
Crucis signo edocetur: Quando in apertione libri euangelij cum semper occurreret materia passionis; intellexit Christo docente se cũ Christo crucifigendum.
Cruce caro pingitur: quando stigmata à Christo impræssa in suo corpore recepit.
Cruce pestis abdicatur: Apud ciuitatem Reatinam animalia languida sparsa aqua loturæ manuum,& pedum iam stigmatizatorum beati Fran.illico sunt liberata.
Cruce grando siluit. In monte Aluernæ post stigmatum impræssionem grando consueta cessauit.
Cruce bonum imprecatur: quando beatus Fr. in fine fratribus oĩbus benedixit crucis signo.
Cruce cœlum adijt: quia ipse beatus Franciscus Christo concrucifixus: cum armis regis Christi cœlum introiuit gloriosus. Præfatis ergo operationibus patet, quod beatus Fran. cum alijs antedictis amicus fuit crucifixi, & sic dominicam meditatus passionem. Et sic patet prima pars istius secundę rationis.
Secunda pars, quod plus alijs sanctis: probatur vnico exemplo.Frater Petrus de Monticulo sanctitate insignis, de quo dictum est libro primo conformitate 8. in tractatu de prouincia Marchiæ: dum in die Veneris sanctam Domini passionem meditaretur, immissum est menti suæ velle scire quis magis doluit de dominica passione: an B.Maria, seu Ioãnes euangelista: an beatus Fran. stigmatizatus à Christo. Et cum sic in oratione esset,& dicta cogitaret; subito eidem beata Virgo, cum Ioanne Euangelista,& beato Fran.apparuit,& beatus Franciscus excellentius erat indutus beato Ioanne: quos cum dictus frater Petrus videret,& stupefactus esset: beatus Ioan. cępit eũ alloqui dicens, scias frater Petre, quod post nos duos,beatus Fran.plus doluit de passione Christi præ omnibus alijs sanctis Sic ergo apparet quia beatus Fran. præ alijs sanctis magis fuit crucifixi amicus;præ omnibus est eius stigmatibus consignatus.

Et si dicatur iuxta dictã rationem:beata Maria stigmatizari debebat, & etiam beatus Io. Euangelista; quia magis doluerunt de Christi passione.
Respondeo quòd virgo Maria; quia mulier stigmatizari non decebat, nec Io. Euangelista (vt dicetur) quia fuit de primo sigillo, & non de sexto.
Tertia via, & congruentia seu ratio fundatur in beati Fran. destinatione à Deo, & missione: vt enim ostensum est libro primo conformitate secunda, parte secunda: beatus Fran. à Deo patre,& specialiter filio petente,& spiritu sancto in mundum destinatus est ad vitã euangelicam renouãdam,& passionem Christi cordibus fidelium implantandã: vt in præfatis locis pluribus ostẽsum est iudicijs. Cum ergo vt patet in sacra scriptura,& consuetudo demonstrat; ambasiatoribus, & nuncijs regis non creditur: nisi deferant litteras regias sigillo regio consignatas: vt beato Fran. nuncio regis Christi, & ab eo specialiter directo crederetur, & fides indubia daretur: decuit eum suo sigillo,scilicet sacris stigmatibus consignare. Et ideo statim post mortem beati F. demon per os cuiusdam mulieris; cuidam baroni de tertio ordine beati Fran. moranti in alpibus iuxta Eugubium loquens de beato Fran. dixit: quod Christus petijt à patre cęlesti sibi dari aliquos; qui essent suæ crucis baiuli: & pater cęlestis dedit sibi beatum Fran. cum ordine suo.Et subdit demon,quod Christus videns beatum Fran. sibi datum à patre pro signifero; sibi sua stigmata impræssit,vt sibi similis esset per omnia, & conformis. Hester.3. & 8.
Quarta ratio,& congruentia fundatur in temporis dispositione. Nam cum ostensum sit,ꝙ decebat Christum stigmatizare aliquem sanctorum,sed quo tempore non est dictum: Ad propositum non docuit Christum istud donũ stigmatizationis dare alicui sanctorum,in primo tẽpore, scilicet Apostolorum. Ratio quia Christus parum ante fuerat mortuus;& multi ipsum viderant. Insuper ad confirmationem fidei apostolis concessum est signa facere, & miracula: quare fides pro tunc non indigebat fieri hoc miraculum;quia hoc miro homines nõ magis Christo credidissent,quàm alijs Apostolorum, & sanctorum miraculis. Non tempore martirum; quia tunc Reges,& Imperatores; qui Christum persequebantur,nec in Christum credebant,tot miraculis martirum visis: quare nec aliquem Christo conformem credidissent;quia gentiles credere in Crucifixum,stultitiam reputabant. Nec tempore patrum de Aegipto, quia & si virtutibus fuerint perfecti;de nullo tamen in singulari,quod fuerit toto studio considerationi, & meditationi dominicæ passionis deditus,& intentus legitur,Quo tempore ergo decuit Christum hoc 1.Cor.

donum tribuere: non nisi certe illo tempore, quo oblitterata erat meditatio dominicæ passionis. Et cui magis, quam illi; qui totum suũ studium circa passionis meditationem posuerat? quare merito beato Fran. cum in suo tempore vita euangelica esset oblitterata, & ipse præ alijs sanctis totus esset speculutioni dominicæ passionis intentus.

Ier. 18. Quinta ratio fundatur in cordis beati Fran. ostensione, & reuelatione. Cor hominis soli Deo notum est. Cum igitur cor beati Francisci (vt superiora ostendunt) nihil amaret, nec appeteret nisi crucifixum, decuit Christum ad gloriam sancti hoc reuelare; quare & aliquo signo visibili. Et quo alio nisi de quo quidam versificator dicit? Sic transformatur cor amantis in id, quod amatur: vt per signa foris, virtus prorumpat amoris, per signa, scilicet sacrorum stigmatum. Et quia quid diligant manifestare, est ad sanctorum gloriam; quare & per signa talia decuit ad honorem beati Fran. Christum cor eius declarare.

Sexta ratio fundatur in regulæ approbatione. Regula fratrum minorum, & Beati Francisci cum sit Domini nostri Iesu Christi, & Apostolorum, quare ad ipsius confirmationem decebat bulla crucifixi in ipsius institutore Beato Francisco approbari. Vnde papa Nicolaus tertius ad propositum loquens, in declaratione regulæ, & ponitur in 6. Decretalium sub titulo de verborum significatione. Exijt. sic dicit de regula, quod ipsa euangelico fundatur eloquio, vitæ Christi roboratur exemplo; fundatorum militantis ecclesiæ Apostolorum sermonibus, actibusque firmatur. Hæc est apud Deum, & patrem munda, & immaculata religio, quæ descendens à patre luminum per eius filium, exemplariter, & verbaliter tradita Apostolis; & demum per spiritum sanctum Beato Fran. & eum sequentibus aspirata: totius in se quasi continet testimonium trinitatis. Hæc est enim cui attestante Apostolo, nemo de cetero debet esse molestus: quam Christus passionis suæ stigmatibus confirmauit, volens institutorem ipsius passionis suæ signis notabiliter insigniri. Hæc ille.

Septima ratio fundatur in Christi acceptatione, Sancto Francisco stigmata suæ passionis imprimendo. Dominus Iesus effectu singulari ostendit quantum illos diligat; qui super omnia eius passionis meditationi intendunt.

Octaua ratio fundatur in Beati Francisci mundi diuulgatione. Cum enim Beatus Franciscus à Deo sit, & Christo transmissus; vt autenticus tribus ordinibus institutis, ac ceteris mundi hominibus, stigmatibus notabiliter insignitus à Christo fuit: vt dictum est in tertia ratione.

Quintum inquirendum est de modo, quo beatus Franciscus à Christo fuit suæ passionis sacris stigmatibus consignatus. Et pro huius euidentia sunt plura videnda.

Primum est an beato Fran. fuerit à Christo ꝙ stigmatizandus esset indicatum. Respondet frater Bonauentura in tertia parte maioris legendæ di. quòd sic. Sed quomodo? inquit, immissum est menti eius per diuinum oraculũ; ꝙ in apertione libri euangelici, reuelaretur ei à Christo, quid Deo in ipso, & de ipso maxime foret acceptum; oratione itaq; cum multa deuotione præmissa, sacrum euangeliorum librum de altari sumptum, in sanctæ trinitatis nomine aperiri fecit per socium virum vtique deuotum, & sanctum. Sane cum in trina libri apertione domini passio semper occurreret; intellexit vir Deo plenus: ꝙ sicut Christum fuerat imitatus in actibus vitæ: sic ei conformis, esse deberet in afflictionibus, & doloribus passionis; antequam ex hoc mũdo transiret. Hæc frater Bonauentura. Beatus Fran. reuelando (vt dicetur) quomodo stigmata recepit vni laico; qui mandato fratris Philippi de Perusio tunc ministri Tusciæ beatum Fran. rogauerat; vt modum quomodo stigmata receperat; & diem sibi reuelaret: Beatus Franciscus sibi apparens in loco montis Aluernæ, & in situ vbi stigmata recepit; huiusmodi verba ad propositum sibi dixit. Proxima die ante festum exaltationis sanctæ crucis, venit ad me vnus angelus dicens mihi ex parte Dei, quod me pararem ad patientiam, & ad recipiendũ quicquid mihi vellet ipse facere; & ego (inqt Beatus Franciscus) respondi promptum me esse, & paratum suscipere quicquid dominus dignaretur inferre. Hæc Beatus Franciscus. In legenda de inuentione montis Aluernæ dicitur, ꝙ beatus Fran. postquam visionem illam mirabilem, qua Christus à Beato Fran. sibi apparendo petierat tribus vicibus, vt sibi aliquid daret, & Beatus Frãciscus tribus vicibus ei dedisset monetam de auro valde mirabilem, exposuisset fratri Leoni, qui omnia viderat: intulit Beatus Fran. ad paucos dies, Deus tam stupenda mirabilia in hoc monte faciet: quod admirabitur totus mundus. Faciet enim noua quædam, quæ nunquam in hoc mundo fecit alicui creaturæ. Hæc beatus Franciscus. Et ita fuit, quod ad paucos dies post hæc verba fuit stigmatizatus. Et sic patet quod Beatus Fran. stigmatizandus fuit declaratus diuinitus per Christum.

Secundum videndum est in quo loco sibi Christus stigmata impræssit. Respõdetur ꝙ in mõte sacro Aluernæ: Quem montem dominus Orlandus Beato Fran. dedit, & suis fratribus tãquam montem deuotissimum, & solitariũ, & ad pœnitentiam faciendam aptissimum. Ad quem locum dum Beatus Franciscus pergeret cum fratre Masseo, fratre Leone, & fratre Angelo quondam milite de Reate: & iam cœpissent montem ascendere, & quiescere aliquan-

quantulum cum socijs ad pedes cuiusdā quercus: multitudo diuersarum auium venit ad Beatum Franciscum, cum hilaritate, & cantibus, & alarum loco, & aliquæ ponebant se super, caput eius, aliquæ super spatulas, aliquæ super genua; aliquæ in manibus sancti patris. Quod mirabile nouum cernens Beatus Fran. dixit socijs; credo fratres mei charissimi; ꝙ Domino nostro Iesu Christo placeat, vt in mōte hoc solitario locum capiamus; tantam de nostro aduentu sorores auiculæ prætendunt lętitiam. Ad hunc siquidem locum, Beatus Franciscus, & ij propter faciendam quadragesimam beati Archangelis Michaelis ascendit; principaliter tamen, & præcipua causa erat, vt contemplationi diuinæ liberius vacaret. Tempus siquidem sibi concessum ad meritum diuidere sic prudenter didicerat; vt aliud proximorum lucris laboriosius impenderet, aliud contemplationis tranquillis excessibus dedicaret. In hoc siquidem monte beatus Franciscus stans præ solito diuinis contemplationibus vacans mirandis excessibus, quod eleuaretur mentaliter, testis erat ipsius eleuatio corporalis, vt frater Leo socius eius vidit, aliquando enim inuenit eum in aere per tantum spacium eleuatum, quod vix poterat tangere pedes eius: & tunc illos amplexabatur cum lachrimis dicens. Deo propitius esto mihi peccatori, & per merita huius sanctissimi viri fac me tuam inuenire misericordiam. Aliquando inuenit eum vsque ad medios fagos eleuatum à terra: Aliquaudo inuenit eum in tanta aeris altitudine eleuatum, quod vix eum videre poterat. Et sępe inuenit eum Frater Leo cū Christo loquentem: Vt dicetur, Mons iste Aluernę à Deo fuit beato Francisco præparatus; vt in ipso stigmatizaretur. Hic mons altitudine est procerus; est enim valde altus, a corruptione mundus, & sincerus; ab alijs montibus totaliter separatus: & passionis Christi signis specialiter prædotatus. Nam tempore passionis (vt patet in euangelio) Petræ scissæ sunt; ꝙ singulari modo in monte isto apparet. Nam diuisus est à capite vsq; deorsum. Partes eius: vt patet cernentibus, scilicet saxa abinuicem sunt diuisa. Et præfata omnia impræssioni stigmatum fuerunt apta. Eius altitudo correspondet mentali eleuationi; quæ exigitur in tali stigmatizatione. Puritas correspondet mentali, & corporali dispositioni, quia in corpore impuritati disposito, & subdito peccatis, imprimi hoc donum non decebat. Sequestratio respondet abdicationi omnium; & remotioni per desiderium ab omnibus. Sed passionis vestigia præ alijs indicant stigmatizari aliquem ibidem debere; ac stigmatizādum nihil aliud in se habere debere, nisi assiduam crucis baiulationem, per assiduam passionis meditationem. In monte ergo sacro Aluernæ beato Francisco à Christo stigmata sunt impressa. Et attendendum est, ꝙ mons iste stigmatizatione beati Francisci est primo factus valde singularis. Secundo in ipso facta sunt multa mirāda

Mira Montis Aluernæ.

Est factus valde singularis. Quod apparet si fiat comparatio factorum in ipso, ad facta in montibus alijs; quos sacra scriptura commemorat.

Comparatio gestorum in alijs Montibus ad gesta in monte aluernę

Vnde incipiendo à primo monte scripturę scilicet Morach, ibi requieuit archa Noe post diluuium. In monte Aluernæ stetit angelicus vir Franciscus; archa Dei patris, & totius trinitatis. Gen. 8.

In monte Bethel stetit Abraham à sua egressus patria.

In sacro mōte Aluernæ habitauit Franciscus: alter Abraham. s. fide, & quia pater multorum toto mundo derelicto. Gen. 13.

In monte Galaad stetit Iacob fugiens Laban, ac iuramentū factum est inter Iacob, & Labā. Gen. 33.

In monte Aluernæ, vir Dei Franciscus diaboli, mūdi, & carnis supplantator, Deo iuramentum præstitit ab ipso aliquando non recedere aliqua offensione: nec contrauenire suæ sanctissimæ voluntati. Hęc patent pignore stigmatizationis beato. F. dato.

In monte Phasga Balaam, vidit Israel. Num 23.

In monte Aluernę vidit beatus. F. Dominum Iesum Christum.

In monte Hor. Aaron est tumulatus. Num. 18.

In monte Aluernæ Christus; qui est vita beato. F. est summe copulatus.

In monte Abirin Moyses terram cernit Israel promissam nec ingreditur. Deut. 32.

In monte Aluernę vitam ęternam cernit beatus. F. sibi promissam, & de ipsa subarratur. Ezo. 20.

In monte Sinai lex vetus Moysi darur.

In monte Aluernæ lex euangelica Francisco à Christo data confirmatur.

In monte Garizim Iosuę benedictio datur domini.

In monte Aluernæ beato. Fr. benedictio data declaratur.

In monte Moria templum Domini à Salamone ædificatur. 3. Reg. 6.

In monte Aluernę corpus, & anima beati. F. modo singulari in templum Christo dedicatur, & consecratur.

In monte Libani thus; quod Deo incenditur originatur.

In monte Aluernę Franciscus in crucis ara Deo sacrificatur.

In monte Golgota, & Caluariæ, Iesus crucifigitur.

In monte Aluernæ à Christo Franciscus crucifixo clauatur.

In monte Oliueti Christus cœlos ascendēdo, cœlum humano generi aperuit.

In mōte Aluernę à Christo. B. F. purgatorij spoliatio post suam mortem conceditur.

In

In monte Syon spiritus sanctus super Apostolos emittitur.
In monte Aluernæ Franciscus cum Deo,& domino Iesu Christo vnus spiritus efficitur. Multa de alijs scripturæ montibus possent dici; sed pro nunc sufficiat de præfatis. Sic ergo de præfato monte potest merito dici; ꝙ est mons, in quo beneplacitum est Deo habitare in eo; & dominus habitabit in eo in finẽ.
Dictus mons Aluernę vocatur mons angelorum: sicut extitit per angelum cuidam fratri Guardiano Florentino, qui ad ipsum montẽ Aluernę accesserat ob deuotionem declaratum. Hic frater cum in capella stigmatum ad dicendum missam se iam parasset, & dixisset introibo &c. Angelus domini eidem apparẽs dixit. Frater de quo vis celebrare? Cui frater de cruce. Cui Angelus non celebrabis de cruce,& frater celebrabo igitur de sancto Francisco: cui dixit Angelus,nullo modo.Cui frater celebrabo de sancta Maria: Cui Angelus non facias. Cunque frater diceret,de quo ergo celebrabo? dixit sibi Angelus. Totus iste mons est angelorum. Frater autem de Angelis celebrauit. Sic ergo apparet primum quomodo mons iste Aluernæ est valde singularis.
Secundo videndum est de mirabilibus in hoc monte factis. Vnde sciendum ꝙ in hoc monte Domino Iesu beatum.F.stigmatizando: plura sunt facta.
Primum est, ꝙ ordo minorum est approbatus in beato.F.& regula nostra est summi Dei bulla bullata,& approbata.
Secundum est vita beati. Frã. tanquam sancta probata, & autenticata.
Tertium doctrina eius, vt saluberrima à Christo summo doctore,& veritate est veridica iudicata.
Quartum corpus, & caro beati Francisci figura Iesu Christi depicta, & figurata, vt beatum videndo Franciscum,videatur & Christus.
Quintum anima eius singulari caractere trasformationis in Deo cauterizata.
Sextum indulgentia sanctæ Mariæ de Portiuncula;iuxta dictum demonis: summi pontificis Christi bulla est veridicata, & corroborata.
Septimum carta beato Francisco de remissione omnium delictorum, & ab omni peccato præseruatione est facta, & data.
Octauum de vita æterna consequenda beato. F. est ara collata.
Nonum de sua sublimatione super sanctos est certitudo delata,quia præ alijs sanctis insignitum se videndo stigmatibus: consequẽter intellexit in Ecclesia triumphante exaltandum.
Decimum de verbis à Christo eidem dictis de liberatione animarũ à purgatorio in die obitus sui, & deductione ipsarum ad cęlum est cautio vera data,& præstata.
Vndecimum de beati.F. potẽtia ad demones effugandos, cunctis fidelibus est reserata: Quia si crucem fugiunt, à fortiori videndo Franciscum signo Dei viui consignatum.
Duodecimum canonizatio beati.F. à Deo in hoc monte tali stigmatizatione est prædicata,& declarata. Est etiam de amore Christi ad beatum.F.& dilectione quanta sit prę alijs, veraciter demonstratum,& indicatum. Plura alia mirabilia sunt facta in hoc monte; de quibus statim dicetur. Sic ergo apparet de loco stigmatum,scilicet de Monte Aluernæ, quàm mirabilis est,& singularis.
Tertium uidendum est de tempore, quo hoc donum stigmatum beato.F.est collatum. Et licet dominus frater Bonauentura in 13.parte legendæ dicat,quòd fuit quodam mane circa festum exaltationis sanctę crucis, hoc dixit; quia tempore suo, beatus.F. nondum reuelauerat; sed post, & hoc rogatu cuiusdam sanctissimi fratris laici; qui in mandatis acceperat à fratre Philippo de Perusio tunc ministro Tusciæ: vt beatum.F,rogaret, vt indicaret quo tempore stigmata habuerat,& de modo. Frater autem præfatus à beato.F. diuina voluntate sibi apparẽte.anno.s.Domini,1282. à morte beati.F.quæ fuit anno Domini.1226. anno.56. fuit declaratus: ꝙ summo diluculo in die exaltationis sanctæ crucis, stigmata à Christo apparente recepit. Et nota ꝙ decenter est factum,vt tali die beatus.F.stigmatizaretur: Nam cum beatus.F. amicus(vt superiora ostendunt) fuerit crucis,& crucifixi; decebat ꝙ non stigmatizaretur, nisi in Dei crucis, nec nisi in tali die debebat consignari. Anno 1226.Frãcus moritur.
Et sicut die tali crux fuit per Eradium Imperatorem exaltata, sic per Imperatorem Christum die tali Franciscus stigmatum imprę́ssione super omnes sanctos hoc dono est sublimatus.
Et sicut die tali ad gloriam Christi fuit crucis exaltatio: sic ad eius gloriam est beati Francisci stigmatizatio.
Et sicut die tali cum crux est exaltata, miræ sunt ipsa cruce operata: sic stigmatizatione beati Francisci in monte Aluernæ; in corpore, & anima beati Francisci miranda sunt declarata: vt dictum est,& dicetur.
In die tali de infimo fuit crux ad honorẽ christianorum in summo collocata,sic tali die beatus Franciscus de infimo, idest pauperculo, & despecto ad tantum apicem est sublimatus,vt Christo similis sit, & reperiatur. Sed qua hora? dicit Bonauentura, ꝙ hora fuit quodam mane. Sed beatus Franciscus dicto fratri laico dixit,ꝙ fuit valde diluculo, idest ante diẽ: superueniente tamen die. Hoc sic fuisse apparet ex hoc: quia vt dicit legenda antiqua Christus apparuit cum tanto splendore de nocte; ꝙ illuminauit montes, & colles circunquaque distantes: amplius quàm si solis claritas

tas affuisset. De quo testes fuerunt pastores; qui per partes illas cum gregibus vigilabant. Sic etiam custodes arcium, & castrorum tunc vigilantes.

Et sic patet ꝙ illa hora beatus Franciscus stigmata recepit; qua hora Christus secundum opinionem communiter doctorum resurrexit à mortuis. Nec hoc à misterio vacat: vt sicut Christus prius mortuus integraliter resurrexit, sic beatus Franciscus in corpore plagatus veraciter, & in anima mentaliter apparuit.

Et sicut Christi resurrectione est fides catholica roborata, & confirmata: sic beati Francisci stigmatizatione Iesu, & Apostolorum vita oblitterata est renouata, & confirmata.

Et sicut resurgendo factus est ductor Christiani exercitus sanctorum patrum, & aliorum: sic Franciscus stigmatizatus factus est princeps Iesum, & Apostolos sequi peroptantium.

Et sicut Christus resurgendo gaudium fidelibus intulit, & suę matri; sic stigmatizatio facta beato. F. ad exultationem est humanæ naturę, & specialiter fratrum sub Francisci regula Christum imitantium, ac ad gaudium est totius militantis, ac triumphantis Ecclesiæ. Sic ergo patet de die, & hora; qua beatus. F. fuit stigmatizatus.

Quartum videndum est de actore. Quis fuerit stigmata beato. F. imprimens. Et pro euidentia ipsius, & sequentium dicendorum est ponenda series stigmatizationis beati. F. sicut ipse beatus. F. retulit præfato laico; cui deprecanti vt sibi modum reseraret impræssionis sacrorum stigmatum diem, & omnia pertinentia ad prefata, & in monte esset Aluernę, ac in cella, vbi impræsio sacrorum stigmatum (vt creditur) est facta; ibi existenti, & oranti de nocte diei Veneris superuenientis. Anno domini vt dictum est. 1286. de mense Maij. cum vltra primum somnum noctem orando transigeret; circa ipsum quędam caritas in modū illustrationis apparuit; ad quam frater præfatus aliquantulum obstupuit. Sed sibi signo crucis impræsso, nomine domini inuocato, spirituales vires recepit; & orando persistebat. Post modicum vero spacium temporis lux maior, & clarior priore in cella eadem apparuit; quæ ipsam cellam, & ea; quæ in ipsa erant totaliter illustrabat: Ad quam lucem ipse frater amplius stupebat; adhuc ipse se signo crucis muniens, nomen Dei, & beatæ virginis, & beati Francisci ardentius inuocauit; & sic fortiores vires recepit, continuauitque orationem. Et ecce aliquanto interuallo facto; tanta Dei claritas fulsit, ꝙ tota illa cella ad modum splendoris aurei renitebat; ad cuius splendoris aspectum, frater ipse valde stupefactus exclamauit nomen beatæ Virginis in sui adiutorium. Et cum staret reuerenter super genua sua, ex vi ipsius luminis fuit ad terram totaliter incuruatus, & tunc frater vigoratione spiritus, robustior factus, super genua sua se erexit. Quo respiciente versus hostium cellæ; tunc beatus. F. astitit ante ipsum, dixitq; illi latinis verbis. Quid facis tu hic? At ipse ore tacitus: affectione cordis sui desiderium de præfata reuelatione: vt alicui reuelaret modum stigmatizationis horam, & diem depromebat. Et iterum verbis vulgaribus. B. F. alloquitur dicens: de quo rogas Deum, vt tibi debeat respondere? tunc ipse frater voce respondit. Pater rogabam Deum, vt dignaretur ostendere, quo die, & hora vobis fuerit signa dominicæ passionis impræssa. Tunc sanctus pater dixit ei. Dominus vult ꝙ tu scias, & ego dicam tibi. Ego enim sum pater vester Franciscus, tu me bene nosti. Et ostendit ei signa stigmatum manuum, pedum, & lateris. Addens ꝙ tempus adest, ꝙ Deus propalare vult, quod fratres hactenus neglexerunt. Scias igitur, ꝙ ille, qui mihi tunc apparuit, non fuit Angelus; sed fuit dominus meus Iesus Christus in specie Seraph; qui sicut vulnera ipsa sacra in cruce suscepit corpore: ita manibus suis benedictis in corpore meo impræssit. Modū vero apparitionis describens beatus Frā. subdens adiecit. Proxima die ante festum exaltationis sanctæ crucis, venit ad me vnus Angelus dicens mihi ex parte Dei, ꝙ me pararem ad patientiam, & ad recipiendum quicquid vellet facere mihi. Et ego respondi, me promptum esse, & paratum suscipere quicquid dominum dignaretur inferre. In mane ergo exaltationis sanctæ crucis summo diliculo exiens cellam in vehementissimo feruore spiritus; ad locum quidem orationis solitum properabam, & ecce per aera iuuenis quidam crucifixus prætendens speciem seraph sex alas habens; cum maximo impetu descendebat; ad cuius aspectum substiti, & mea genua hic in loco isto fixi, & me orationi dedi, tantamque mihi aspectus eius compassionem dedit; quòd passionem ipsam in corpore meo mihi videbatur experiri. Ad ipsius quoq; crucifixi præsentiam mons totus luce aurea refulgebat: cū ergo descendisset, & staret ante me, rogabat me vt sibi aliquid darem: at ego. Tu scis domine, ꝙ nihil habeo quod dem tibi; omnia. n. dereliqui; sed & corpus, & animam dedi tibi. At ipse insistebat vt eleemosynam acciperet, & dicebat. Quere in gremio tuo si aliquid habes: cūq; posuissem manum ad gremium vnum aureum reperi, & dedi domino nostro cum multa admiratione. Quo accepto iterato insistebat, vt sibi aliquid darem, & ego verbis similibus me excusabam, ad exhortationemq; ipsius manum iterum ad gremium porrigens: inueni alterum aureum maioris ponderis, & valoris, & hunc sibi cum maiori admira-

Mira de sacris stigmatibus B. Fr.

miratione largitus sum. Et ipse adhuc eleemosynam postulabat: factaq; petentis instantia, & efficacia excusantis simili tamen monitione indutus manum tertio porrexi ad gremium, & aureum inueniens priori quantitatem, & valorem notabiliter excedentem simili modo dedi. Quibus susceptis dixit mihi. Scis tu quid ista significant? Hæc significant institutionem, & gradum trium ordinum tua diligētia fundatorum. Post hæc ipse dominus Iesus crucifixus manus suas corpori meo applicauit, & primo manibus, secundo pedibus, tertio stigma lateris cum vehementissimo dolore sensi; & cum magna qualibet vice voce mei clamoris impresit. Et verba quædam secreta mihi dixit: quæ nulli adhuc homini reuelaui. Verum tamen tempus appropinquat, in quo reuelabuntur; quia ordo, & fratres mei magis indigebūt. Post hæc dominus meus Iesus Christus à me disparuit, & ego consignatum me reperi. Et conclusit beatus Fran. Quare secure dicas ministro tuo: quod istud est opus Dei, & non hominis. Et valefaciens fratri prædicto beatus Fran. cui hoc reuelauit, dixit, vade fili in pace in nomine domini: & sic in cœlo beatus Fran. cum magna multitudine fratrum minorum splendidorum se recepit.

Quartū ex quibus videndum apparet, scilicet de actore, qui esset; qui stigmata beato Fran. impræsit, & apparet quod fuit dominus Iesus Christus vt dixit ipse beatus F. fratri prædicto. Dominus inquit Iesus Christus, qui mihi apparuit, & non angelus fuit. Et hoc etiam ex superioribus dictis potest apparere: quia tantum opus per creaturam angelicam fieri non potuisset. Ratio quia virtutem angelus non habet transformandi animam primo, nec consequenter corpus. Insuper transformatio virtute amoris est facta diuini, & non angelici. Et nemo vt dicit apostolus, potest dicere Dominum Iesum, nisi in spirtu sancto, quare nullus angelus hoc potuit exercere, vt homo totus in Christo diceretur, & exprimeretur, Insuper per illum decebat, qui stigmata passionis in suo gestabat corpore: quare per Christum. Quorum signum applicatio per Christum facta membris beati Fran. ipsum stigmatizauit, & sibi similem reddidit, ac conformē: & quia per ipsum actorem Christum stigmata beato Fran. fuit impræssa, patet amor Christi ad beatum Fran. quia eum stigmatizauit. Claret acceptabilitas in conspectu domini præ alijs sanctis beati Fran. quia hanc gratiam solus inuenit. Amoris beati Fran. ad crucifixum ostensa est sinceritas, & totalitas, quæ ipsum in Christi effigiem sic transmutauit. Ostensa est beati Fran. quo ad corpus puritas; quia saluator purissimus, non in corpore carnali macula consperso; tale donum se aplicando præbuisset. Demonstrata est beati Fran. humilitas; quia Christus superbos despicit. Spiritui subiectio corporis Francisci; quia non rebellis caro fuit sed subiecta. Charitas, qua primo mente in Christo est transformatus. Fidelitas, qua constitutus est à Christo super familiam suam. Virtutum omnium excellentia, & ornatus, cum regi Christo in interiori domo, vt sponso vestem nuptialem præparasse beatus Fran. indubie agnoscitur, ac beati francisci quo ad perfectissimam sanctitatem patet præconium, & comendatio. Christus beatum Frā. dum viueret canonizauit; ipsum sua bulla sanctorum catalogo præ alijs mirifice, & magnifice ascribendo.

Quintum videndum in qua specie dominus apparere est dignatus beato Fran: eidem stigmata imprimendo. Et dicit beatus franciscus, ꝙ sibi in forma seraph, & crucifixus apparuit. Sed sciendum quòd dominus Iesus in specie seraph tunc apparuit, vt declararet ad modū seraph beati Francisci cor immediate sibi vnitum, & copulatum, & nulli alteri. Amore seraphico beatum Fran. inflammatum, igne seraphico non solum labijs, sed totum, & totaliter purgatum, multiplici perfectione beatum, ac ordine seraphico post mortem collocandum. Apparuit Christus in tali specie (dicit frater Bonauentura in tertia parte legendæ) vt amicus ipse Christi beatus Fr. prænosseret: non per martirum carnis, sed per incendium mentis in Christi similitudinem transformandum, ac quod anima non notitia, sed amore in Deum transformatur. Et quod plus agit amor, quam notitia, in tali specie Christus apparere dignatus est; vt ostenderet per ipsum beato Fran. condictiones seraphicas esse impræssas: De quibus loquitur Dionisius in libro de angelica Ierarchia, Sed apparuit nihilominus in specie crucifixi: vt ostēderet quod non cælestis spiritus stigmata imprimeret; sed ipse, qui ꝓ nostra salute fuit crucifixus. Sic apparere complacuit: vt ostenderet quid in beato Fran. agere intendebat; vtpote in crucifixi similitudinem transformare. Et decuit Christum in specie seraph apparendo, apparere & crucifixum, quia vbi primum sine secūdo fuisset: amor beati Fran. potius circa creaturam diceretur fuisse, quam circa creatorem; cuius erat oppositum.

Christus in qua forma B. F. apparuit.

Sextum videndum est de modo, quo Christus beato Fran. stigmata impresit. Et dicit beatus Franciscus tria.

Primum quod ante diem exaltationis sanctæ crucis misit dominus angelum suum ad eum; vt se præpararet ad suscipiendum quicquid Deus in ipso vellet sibi inferre &c. Quo patet, quod beatum Fran. de imprimendo eidē stigmata notificauit, vt dictum est.

Secundum dicit, quod apparuit sibi cum tanto lumine, vt mons totus aurea luce refulgeret:

De modo impræssionis stigmatum B. Fr.

ret: cum tanto splendore dominus apparere voluit; vt ostenderet, quod ipse, qui est lux vera, & sol per omnia illuminans, esset actor impręssionis stigmatum, & non alius. Apparuit cum tãto lumine, vt per lumen exterius, lumẽ quod infundebatur interius in beato Fr. stigmatũ impręssione declararetur, ac quod stigmatum impręssio in beato Fran. ad illuminationem esset gentium: vt crucifixi prosequeretur vestigia.

Tertium quod dicit beatus Fran. est quod dominus Iesus volens eidem stigmata imprimere, manus suas benedictas primo manibus. Secundo pedibus applicauit. Tertio stigma laterri impręssit cum magno dolore beati Fran. & semper qualibet vice vehementi clamore. Vbi vide domini Iesu ad beatum Fran. affectũ; quia se ad ipsum, vt dilectum applicauit. Attende domini Iesu potentiam; quia eum tangendo stigmata ipsi impręssit. Vide sapientiã, quia cum dolore vehementi impręssit: vt sicut beatus Fr. in vita sua dolorem passionis Christi fuerat expertus cordialiter, & mentaliter; sic realiter, ac corporaliter experiretur. Impręssit cum dolore vehementissimo, vt ipse beatus Fran. dolorem passionis experiendo, tam mente, quam corpore efficeretur martir Christi gloriosus præmio martirum in cœlo laureãdus. Pœnam magnam habuisse beatum Fran. primo mente, ostendit crucifixi visio: nam ipsius viscera gladius compassionis pertransibat. Secundo corpore: Nam per contactum Christi; corpus eius apertum est in quinque locis cũ maximo dolore beati Fran. quod exprę̃ssit eius magna in qualibet prædictarũ apertione exclamatio: Christus enim beato Fran. dedit stigmata sua, & suorum stigmatũ dolorem; quem in talium à Iudęis impręssione fuerat ipse expertus.

De forma stigmatum B. Fran.

Septimum vidẽdum est de forma stigmatum beato Fran. à Christo impressorum, & licet in parte tactum sit in solutione secundi quæsiti. An arte, vel natura stigmata &c. Attamen pro declaratione huius septimi vidẽdum est: & pro maiori euidentia pręfatorum est sciendum: quod latus beati Fran. tactu Christi fuit apertum ad instar lateris saluatoris, & speciẽ sui vulneris lateralis prætendit in manibus, & pedibus claui apparuerũt, qui de subiecto propriæ carnis sunt facti, vel de materia nouæ creationis: vt dicit papa Alexander quartus in priuilegio de stigmatibus. Sed isti claui in interiori parte manuum incipiebant ad partem inferiorem resultantes. In pedibus incipiebant in superiori parte, & ad partem inferiorem descendentes, & resultantes recuruabantur: vt dicit doctor Bonauentura 13. parte legendæ. Capita clauorum in manibus, & pedibus erant nigra: ecce miraculum; quia cum essent ex neruis, vel ex carne: præfatis similia esse, & non dissimilia debebant. Erant autẽ longa, rotunda, & repercussa: ecce aliud miraculum: nullus artifex de carne, vel neruis talia potuisset facere; nisi summus artifex ipse Christus, qui solus facit mirabilia. Et vide, quod hic artifex nec incude, nec martello, aut igne fuit vsus ad repercutiendum tales clauos, & ipsorum acumina ad recuruandum: vt non artifex materialis crederetur, sed diuinalis: & sicut digito in tabulis lapideis exarauit Moisi legem: sic ipso igne diuino, & maleo suæ omnipotẽtiæ Christus clauos fecit in manibus, & pedibus beati Fran. Et vide ꝙ nõ in loco molli, sed forti, neruoso, & ossoso, (vt sic loquar) impręssit stigmata, vt talis impręssio non posset vehementi imaginationi attribui, sed soli Deo. Erant dicti claui non breues, sed longi; vtpote transeuntes de vna superficie manuum, & pedum ad aliam. Et adeo longi, vt non in longo manerent, sed recuruarentur ab alia parte, egredientes: ecce aliud miraculum recuruatio ipsa clauorum. Et adeo erat eminens, quod intra recuruationem circularem ipsorum, digitus manus immitti valeret. Et prominentes adeo erant ipse recuruationes in pedum parte inferiori, vt minime applicari pedes terræ permitterent. Vnde opportebat beatum Fran. vel in vltima parte pedum, scilicet calcaneis semper incedere, vel asello, seu à fratribus deportari. Mira sunt valde præfata; sed stupendissimũ erat, quod claui circunquaque à reliqua carne in pedibus, & manibus erant separati, & remoti: vt petiæ inter ipsos, & carnem ad reprimendũ continuam sanguinis effusionem ponerentur. Et tamen claui sic à carne præcisi, nec à pedibus, nec à manibus: cum plures attentassent eos remouere, à locis præfatis amoueri potuerunt, quod ad magnum miraculum est tenendum, moueri poterant, sed non auferri; quod diuinæ potentiæ est totum ascribendum, & miraculo: & poterat esse, quod capita adeo erant magna clauorum, & sic recuruatio ipsorum ad orbicularitatem retracta, quod nulla vi extrahi, & si fuerit per aliquos attentatum potuerunt. Vulnus vero lateris obductũ erat, & sępè in magna quantitate sanguinem fundens, nisi petijs obturaretur. Sed diebus cęteris hebdomadæ petiæ in manibns ponebantur, & pedibus modo iam dicto, propter dolorem mitigandum, & repręssionem sanguinis exeuntis, & sic in vulnere laterali; die tamẽ Veneris superueniente: vt totus esset in doloribus plagatus, & crucifixum Christo, à sero diei Iouis vsque ad sero diei Veneris remouebantur petiæ, & ibi nihil ponebatur. Vnde si continue dolorem beatus Fran. tunc tamen vehementissimum patiebatur: Tunc beatus Pater Franciscus experiebatur, quantus fuit dolor Christi, perforatione manuum, & pe-

 dum,

Quo. B. F. fuit martir.

dum, ac lateris in carne sua benedicta. Quo merito ipse beatus Fran. non solum erat martir desiderio; sed & corpore: experiendo Christi dolorem in suo corpore, qui omnium martirum dolorem excessit. Quo arguitur miraculum magnum potentiæ saluatoris, uitã præseruando per tantum tempus beati Fran. cum talibus plagis, & doloribus maximis. Ac patientia beati Fran. ostenditur; tales pœnas, & dolores supportando tanto tempore, & sic patet ex dictis de forma stigmatum. Quibus cũ alijs in partibus superioribus huius conformitatis quo ad secundam partem iam dictis, apparet euidenter, quod stigmatizatio beati Fran. inter opera stupẽda diuina debet annotari: propter magna à Christo facta in beato Fran. tali stigmatizatione. Et vt hoc videatur melius: sunt Dei mirabilia hactenus facta cũ isto inspicienda, & comparanda.

Comparatio mirorũ à Deo sãctorum, ad stigmatizationẽ B. F.

Mirabile fuit magnum cœlum, & terram de nihilo creare, sed maius fuit hominem sanctissimum facere, cum homo sit cœlo, & cęteris insensatis nobilior: sanctitas francisci præcipuè ex stigmatizatione declaratur.

Magnum mirabile fuit, Adam ad suam imaginem, & similitudinem creare; sed maius fuit beatum Fr. in suam imaginem perfectionalem, & corporalem transformare: quia naturalem habuit vt Adam; & vltra illam habuit aliam.

Magnum & mirabile fuit paradisum condere tam cęlestem, quam terrestrem: sed maius fuit regem glorię, & beatitudinem videre: vt vidit beatus F. in stigmatizatione.

Magnum, & mirabile fuit Noe à diluuio præseruare, sed maius fuit beatum Fran. stimatizatione à peccato præseruare mortali, & frequẽtia venialium.

Mirabile fuit Abraham ab Vr. i. igne caldeorum præseruare, sed maius fuit beatum Fran. à fomite stigmatizatione conseruare, ipsum fomitem comprimendo.

Magnum, & mirabile fuit Iacob scalam videre, cui stabat innixus dominus, sed maius fuit beatum Fran. videre Christũ Deum ad se stigmatizandum descendisse.

Magnum fuit, & mirabile Ioseph annulum Pharaonis habuisse, sed maius fuit beatum Fran. bullam Dei viui accepisse.

Magnum fuit Moisen principatũ populi Israelitici habuisse, & accepisse; sed maius est beatum Fran. vexiliferum summi Dei à Christo constitutum.

Mirabile fuit mare diuidere, & populum Israel liberare, sed maius fuit à dracone diabolo per crucẽ ex ore francisci progredientem, cętum Christianum eripere, & ad Christi prosequenda vestigia populum stigmatizatione francisci animare, & deducere.

Mirabile fuit populum Israeliticum manna quadraginta annis de cœlo cibare, sed maius fuit beatum Fran. stigmatizando eius animam cibo indicibilis consolationis replere, & reficere.

Magnum, & mirabile fuit Deum in monte Sinai Moisi apparuisse, & ei legem dedisse; sed maius fuit beatum Fran. in monte Aluernæ Christũ vidisse, & regulam euangelicam suorum stigmatum bulla confirmasse.

Mirabile fuit Deum suo digito tabulas lapideas pręceptis scripsisse; sed maius fuit per se, & non angelo mediante digito suo in carneis membris stigmata impræssisse.

Mirabile fuit Iosue, & alios hostes debellasse; sed maius est inspectione beati Fran. crucifixi demones aufugere.

Magnum fuit, & mirabile tempore Iosuæ solem immobilem in medio cœli stetisse, & tempore Isaiæ, & Ezechiæ retro cessisse: sed maius est solem iustitiæ Christum Deum de cœlo Empireo ad stigmatizandum beatum Frã. descendisse.

Mirabile fuit Deum de infimo Dauid ad regnum sublimasse, sed maius fuit Franciscum pauperculũ modicum, & despectum super omnes sanctos stigmatizatione exaltasse.

Mirabile fuit donum sapientiæ Salomonem à Deo habuisse; sed maius est beatum Fran. vere vidisse, & sciuisse Christum Dei virtutem, & sapientiam, & crucifixũ, vt Frãciscus nouit stigmatizatione, & sciuit.

Mirabile fuit quando Deus voluit per Moisen sibi tabernaculum fieri, & per Salomonẽ templum; sed maius fuit beatum Fran. esse templũ Dei viui sua stigmatizatione.

Mirabile fuit Eliam in monte Oreb audisse Dei magnalia; sed maius fuit beatum Fran. audisse Christum, & vidisse stigmata imprimendo magnalia, & mirabilia nũquam alias facta.

Mirabile fuit prophetas fecisse; sed maius est Christum stigmatizando beatum franciscum multa eidem dixisse, quæ dicere adhuc nulli voluit.

Mirabile fuit Isaiam, & Deum, & seraphin vidisse, ac labijs fuisse mundatum; sed maius est beatum Fran. stigmatione vnitum esse Christo Deo incendio seraphico, & per totum tali incendio purgatum, & emundatum.

Mirabile fuit beatum Petrum pro Christo crucifixum; sed maius est per tantum tempus beatum Fran. stigmatizatione cruci affixum.

Mirabile fuit beatum Paulum tot pro Christo pœnas tolerasse; sed maius fuit beatum Fran. stigmatizatione dolorem dominicæ passionis habuisse, & sensisse.

Mirabile fuit beatum Paulum raptum ad tertium cœlum; sed maius fuit stigmatizatione beatum Fran. vnum spiritum effectum cũ Christo; cuius sensum non ignorat.

Mirabile fuit Magdalenam de optima parte

non

non amittenda certificare; sed maius fuit beatum.F.à Christo stigmatizatione nunquam separandum, nec in præsenti, nec in futuro.

Mirabile fuit Christum suæ cruci tantam efficaciam dedisse; sed maius fuit beato.F.stigmatizatione se totaliter dedisse.

Mirabile fuit Ioannem Euangelistam beatam Mariam in matrem sibi à Christo traditam habuisse; sed maius est beatum.F.stigmatizatione in regem gloriæ Christum anima, & corpore transiuisse.

Mirabile fuit Christum in triduo corpus suũ integrum seruasse; sed maius fuit in beato.F. stigmata sua per duos annos sine putredine conseruare.

Mirabile fuit Christũ per alios clauis ferreis confixum; sed maius, est beatum Franciscum stigmatizatum per ipsum Christum clauis carneis crucifixum.

Mirabile fuit beatum Stephanum vidisse Iesum stantẽ à dextris Dei; sed non minus est beatum.F. Iesum ad se stigmatizandum videre descendere, & sibi sua sacra stigmata imprimere.

Mirabile est Deum sanctos fecisse; sed maius est beatum.F.non solum factum fecisse, sed super sanctos factum ostendisse.

Mirabile fuit Deum Angelum in fornacem ad tres pueros liberandos direxisse; sed maius fuit beatum.F. Angelum gratia effectum cum signo Dei viui, ad fornacem mundi ad consignandum fideles, vt euaderent emisisse.

Mirabile fuit Deum tollerantiam martiribus dedisse in tormentis; sed maius fuit beatum.F.in tot doloribus passionis conseruasse. Multa sunt alia mirabilia à Deo facta, quæ si comparentur ad facta in beato.F.per dominũ nostrum Iesum Christum stigmatizatione: non multum excedere reperientur. Quapropter beati.F.stigmatizatio facta à Christo non est paruipendenda: sed summè veneranda, & à quolibet Christiano, & homine vtenti ratione apretianda vtpote, ꝙ ea humana est natura dignificata, prouecta, & exaltata.

Octauum & vltimum videndum quo ad hoc est de verbis, quę Christus stigmatizando beatum.F.dixit eidem. Vbi sciendum, ꝙ beatus.F.& si seriem visionis Christi, & impræsionis sacrorum stigmatum socijs quibusdam reuelauit, prout dicit legenda maior parte.13.tamẽ quæ Christus eidem fuit loquutus dum viueret nulli hominum aperire voluit. Post mortẽ vero suam beatus.F.precibus cuiusdam fratris de hoc singulariter Deum rogantis, vt cogeret, B.F.ad referandum, quæ Christus stigmata imprimendo eidem dixerat beatus.F. voluntate Christi eidem fratri apparendo, aliqua, & non omnia reuelauit. Vnde beatus.F.dicto fratri apparẽdo, dixit, ꝙ inter alia sibi à Christo dicta, dum stigmata ei imprę́ssisset, hoc erat vnũ, videlicet, ꝙ Christus sibi dixit. Scias Francisce quid fecerim tibi? ego dedi tibi stigmata mea, & in signum, ꝙ vexilifer meus es effectus: sicut ego in die obitus mei ad limbum accessi, & meritis, ac virtute stigmatum passionis meæ omnes animas; quas inueni, extraxi: sic volo, ꝙ & tu, vt sis mihi conformis in morte, sicut es in vita, in die natalitij tui vadas quolibet anno ad purgatorium, & omnes animas trium ordinum.s. minorum, sororum sanctæ Claræ, & continentium tertij ordinis, quos ibidem inuenies, in virtute, & efficacia tuorum stigmatum eruas, & ad gloriam Paradisi perducas. Hæc inquit beatus.F. verba dũ vixi nemini dixi, ne iactantiæ pręsumptionis, & vanagloriæ, esse viderentur. Hæc beatus.F. Alia etiam verba Christus dixit beato.F. quæ nulli adhuc, ꝙ sciatur, reuelauit. Et quia beatus Franciscus in vita dicta verba nulli suorũ sociorum, seu alteri pandere voluit, & post mortem ad reuelandum à Christo inductus fuit: quare verissima esse credenda sunt; quæ verba pandunt singularem affectum domini Iesu ad beatum.F.concedendo sibi, ꝙ tantum bonum annuatim, sicut est à purgatorio liberatio peragat in suis deuotis. Debent dicta verba inducere christicolas in quocunq; sint statui, sub parrocinio beati.F.in aliquo trium ordinum velle militare, habendo tam firmum promissum à Christo, de liberatione à pœnis, meritis, & voluntate beati.Fr. Habuerat beatus.F.prius, ꝙ suum ordinem diligentes misericordiam in vltimo consequerentur à Christo, & nũc habuit, ꝙ post mortem si in aliquo essent trium ordinum, liberarentur à pœnis: quare humana infirmitas ad beatum Fr. tam ratione primi, quàm secundi debet totaliter affici deuotione. Datur pręfatis verbis documentum, ꝙ stigmatizatio beati.Frá. & si ante erat humilis beatus.F.fecit eum magis humilem, patuit: quia ex nimia humilitate prædicta verba, quæ ad sui laudem erant, nulli dicere voluit, dum viueret. Existentes in dictis ordinibus omni reuerantia, & deuotione sacrũ debent extollere Franciscum; quia ipsorum est, vbi placuerit eidem post mortem à purgatorio liberator, & erector. Multa alia possent deduci: sed sufficiát ad pręsens prædicta. Præmissis ergo octo apparet modus, quo beatus Fran.fuit stigmatizatus à Christo.

Concessio B.F.à Christo facta.

Sextum inquirendum est. Qualis fuit beati.F. stigmatizatio. Et si ex pręmissis pateat: tamẽ pro maiori euidentia est sciendum, quòd beati Francisci stigmatizatio à Christo fuit.

Primo supernaturalis, & prodigiosa: quia nõ est facta, vt naturæ, aut artis ingenio, nec humanitus, aut arte cœlestis spiritus; sed immediatè diuinitus à Christo Deo, vt dictum est. Secundo specialis, & virtuosa: quia vt dictum est, & si opera diuina aliquando fiant angelo-

rum ministerio, hæc tamen stigmatisiatio facta est, non ab ipsis, sed in speciali à Christo Deo.

Tertio est insolita, & singularis ratione apparentis: quia Christus, ratione speciei: quia nulli Christus in specie seraphin apparuit, nisi beato. F. ratione formæ: quia crucifixus ratione impræssionis: quia solus Frãciscus est stigmatizatus.

Quarto visceralis, & dilectione plena. Christus beatum. F. suis sacris adornando stigmatibus, signum magni amoris ostendit, tantum donum ipsi soli, & non alteri aliquando tribuendo. Ex quo sequitur quod.

Quinto fuit exemplaris, & perfectionis B. F. ostensiua. s. deuotionis, & dilectionis totalis ipsius beati. F. ad crucifixum, & eius passionem, ꝙ tota beati. F. deuotio, meditatio, & intentio ad dominicam passionem fuerit: stigmatizatio facta euidenter ostendit.

Sexto fuit virtuosa, & salutaris: licet. n. beati. F. anima vt cæterorum hominum ad Dei imaginem sit condita: tamen quia transformatio primo facta est in anima, & stigmatizatio secundo facta est in corpore: hinc est, quòd anima, & corpus beati. F. signaculum speciale factum est Dei viui: quare eius anima speciali modo, & virtuoso facta est Dei imago.

Septimo fuit dolorosa, & delectabilis: Delectabilis fuit in Christi apparentis aspectu. Sed dolorosa.

Primo intuendo Christum crucifixum, quo viso, gladius compassionis viscera penetrauit beati Francisci.

Secundo suscipiendo stigmata in talibus mẽbris, quod fuit cum magno dolore beati. F. suscipientis, & clamore, & si stigmatizatio quasi subito facta sit. vnde quandiu vixit beatus. F. semper maximum dolorem habuit.

Octauo amorosa, & amicabilis, vtpote, facta vehementi amore, & Christo amorosæ tunc beatum. F. alloquente, quæ verba dum vixit, vt dictum est, nulli prodidit, & Christus beato. Fran. vt amico appropinquans: stigmata eidem impræssit.

Nono morosa, & temporalis, stigmatizatio hæc facta beato. F. & data, non recessit vnquã à beato. F. sed quandiu vixit. s. per duos annos semper habuit, & in morte etiam (vtplurimi viderunt) permansit: vt temporis longitudine veritas tãti miraculi ipsius agnosceretur stigmatizationis Francisci.

Decimo gloriosa, & misterialis: quia beatũ. F. (vt dicetur) super cũctos sanctos euehit. Sed misterialis: quia sicut Christus à captione sua 18. hora fuit crucifixus: sic beatus F. in 18. anno à conuersione sua; qua captus diuino amore, & Christo totus traditus: stigmatizatus fuit. Et sicut Christus post duas horas à crucifixione sua mortuus est. Sic beatus. Frã. post duos annos ab impræssione sacrorum stigmatum ex hac vita decessit. Sic ergo præfatis patet sextum, ꝙ stigmatizatio beati Francisci fuit, & est mirabilis, & stupenda.

Nota.

Christus post crucifixionem suam post duas horas mortuus est.

Septimum inquirendum est, quid beatus. Frã. habet, & habuit hac sacra sui corporis à Christo stigmatizatione. Vbi scendum quòd hæc benedicta stigmata multum beatum. F. dignificauerunt, & ei magna bona contulerunt.

Primum fuit perfecte sanctificationis, vt videlicet more apostolorum per spiritum sanctũ sanctificatus, mortaliter vlterius nõ peccaret aliquando. Peccatum mortale non stat cum transformatione tali corporis, & animæ. Et specialiter tali stigmatizatione permanente: sicut fuit in beato. F. vsque ad mortem.

Secundum est magnæ fęcunditatis, quo ad gratiam. Credo, ꝙ copiosior gratia data fuerit B. F. tunc, quam ante haberet: quia forte prima gratia non sufficeisset ad tantam, & talem transformationem. Sed dicunt doctores de Maria matre domini, ꝙ ante verbi incarnationem erat plena gratia: sed illa, & si sufficeret pro sanctificatione virginis, quo ad personã: non tamen sufficiebat pro incarnatione verbi, & tunc in secunda sanctificatione fuit sibi data, quæ pro tanto ministerio faciendo sufficiebat. Sic & in proposito potest dici.

Tertium est per gratiam fomitis suppræssionis: credo, ꝙ tali stigmatizatione facta beatus. F. nihil habuit ex tunc ipsum impellens ad malum: sed habuit eum incitans ad omne bonum, & hoc considerata eius vnione, & adhærentia cum Deo, quã erat cum eo vnus spiritus effectus, & consequenter fomes in eo fuit supprẹssus, & suppositus.

Quartum est in gratia confirmationis, vt à gratia nunquam caderet. Magdalena habuit certitudinem de non amittendo partem meliorem, quare, & hoc signaculo signi Dei viui beatus. F. aram accepit permanendi in gratia, & beatitudinis obtinendæ: cum tamen de beatitudine obtinenda à Christo iam habuisset.

Qnintum est diuinæ expræssionis. factus est beatus. F. stigmatizatione forma expræssiua crucifixi: cum eius passio in suis membris est ab ipso Iesu sic impræssa, & infixa.

Sextum est directionis. beatus. F. stigmatizatione factus est forma, norma, & regula directiua Christum sequi volentium. Si viam perfectionis quis cupit tenere, Francisci insequatur vestigia: quia eius vita, conuersatio, & doctrina autentica sunt: bulla crucifixi Dei viuentis.

Septimum est deiectionis demonum: factus est enim. F. stigmatizatione sua hostibus, & demonibus terribilis. Si crucem videndo demones, & crucifixum fugiunt, & contremiscunt: non immerito beatum. Fr. videndo passionis Christi signis notabiliter decoratum: ab eius

facie fugiunt, & recedunt.
Octauum proclamationis. Apostolus dicit Cor. 12. ꝙ nemo potest dicere dominum Iesum, idest in Christum se exprimere, nisi in spiritu sancto, idest diuino amore, & operatione: proculdubio Franciscus in Christum transformatus: secure potest dicere in ipso corpore, & anima præ alijs transformatus.
Nonum est consolationis: Si pro quia homo Deo iungi appetit, & in ipsum transformari: quare beatus. F. etsi foris pęnas, intus tamen lętitiam habebat, & gaudium: cernendo se in Deum, quem semper sitierat vnitum, & transformatum.
Decimum est martirizationis, cum enim dolor passionis Christi acerbissimus fuerit: vtpote, omnium martirum dolores excedens, & hic iugiter per duos annos beato infuerit Francisco, proculdubio, si prius mente, & voluntate erat martir, post stigmatizationem factus est martir mente, & corpore gloriosus, & martirum præmio in cęlo non priuatur; sed eo coronatur.
Vndecimum est perfectionis, declarat Christus stigmatizando beatum. F. præ alijs quantę esset perfectionis: cum eidem, & soli tantū munus gratiæ, & prærogatiuæ concedere placuit.
Duodecimum est à Deo. B. F. canonizationis: vt dictum est; Nam stigmatizatio fuit beati. F. sanctitatis approbatio, & autenticatio: quare & eius canonizatio per bullam summi pontificis domini Iesu Christi; mãdans fidelibus ali stigmatizatione fęstum beati. F. celebrari, & venerari.
Tertiumdecimum demonstrationis, effectum missionis, & destinationis. B. Frã. à Deo, ꝙ sit missus à Deo, nisi ad crucem implantandam
Apoc. 7. cordibus fidelium; vt Ioãnes præuiderat, stigmatizatio. B. F. declarat, prout dictum est cōformitate. 2. primi libri.
Quartumdecimum est exaltationis. B. F. beatus. n. pater. F. hac stigmatizatione exaltatur. Primo quia hoc priuilegio solus gaudet: prout sancta mater declarat Ecclesia. s. ꝙ à Christo sit stigmatizatus.
Galat. 6. Secundo quia ipse solus valet dicere illud. Nemo mihi molestus sit: ego. n. stigmata domini Iesu in corpore meo porto.
Tertio vt Christus eidem dixit; stigmata sibi imprimendo: ꝙ faciebat eum suum vexilliferum. Et sic beatus. F. hac stigmatizatione factus est miles, & vexillifer summi regis: crucis laborem ferendo, & vexillum. Quo sequitur. Quartum ꝙ beatus. F. est princeps, & capitaneus nouę militiæ Iesu Christi, idest omnium vitam Christi crucifixi sequi appetentium. vnde Papa Greg. 9. in prosa de beato. F. quam fecit dicit: Franciscus princeps inclitus; signum regale baiulat &c.

Quinto factus est beatus. F. Christi nuncius, & veredarius; ferens ipsius regis cœlestis litteras sigillo proprio consignatas. Quare & fides indubia ab omnibus Christicolis est adhibēda.
Sexto est Cancellarius eius tenens sigillum, id est signum Dei viui, quo sigilli caractere consignare habet: quia in fronte imprimere ipsum signum Dei viui: vt à Dei ira præseruētur. Apoc. 7. Ezech. 9.
Septimo, ꝙ beatus. F. sicut in Ecclesia militanti fuit Iesu Christi vexillifer: sic & post resurrectionē remanentibus in corpore signis stigmatum erit princeps sanctorum, & vexillifer in Ecclesia triumphante.
Octauo ꝙ sicut armiger, & vexillifer regis à cunctis regis subditis honoratur: sic re vera beatus. F. signifer Christi ab angelis sanctis, & electis veneratur, & collaudatur.
Nono ꝙ cum ferens signa regia, & insignia iuxta regem stet, & moretur: proculdubio beatus. Frã. locum tenet Christo multum propinquum, & vicinum, & ideo demon adiuratus à quodam sacerdote: inter alia de beato. F. loquendo dicit, ꝙ post virginem Mariam Ioannem Baptistam, & Apostolos: Franciscus cum suis vexillo crucis explicito omnes sanctos, & sanctas in cęlesti patria præcedit: quare præfatis diligenter inspectis apparet quantum B. F. stigmatizatione sua dignificatus est à Christo dominó, & ꝙ Christus soliū beati. F. exaltauit super omnes principes, quos habebat, vt scribitur figuraliter, & sic patet de septimo, quod quærebatur. E. F. in cœlo præcedentia. Hester. 3.
Octauum, & vltimum est inquirēdum quibus beati. F. stigmarizatio approbetur veridica, & attestatur.
Vbi sciendum, ꝙ beati. F. stigmatizatio est. Primo per ipsum dominum Iesum Christum autenticata, & approbata. hoc patet: quia cū multa miracula stigmatibus, sint patrata beati. F. nec per ipsum nisi intercessiue, & supplicatiue, & per Christum, Deum principaliter, & effectiue: quare miraculis, vt dicetur autenticatur merito ipsa stigmatizatio beati. F. & est attestata.
Secundo per beatam Mariam virginem Christi matrem, & hoc modo infrascripto. Nam cum frater laicus præfatus, cui beatus. F. feriē pandidit, suę stigmatizationis, cum bis per Angelum monitus fuerit, ꝙ ea, quæ beatus. F. sibi dixerat, reuelaret, & ipse non fecisset tertia nocte post secundam monitionem Angeli, quæ facta est sibi in crastino exaltationis sanctæ crucis, anno domini. 1282. frater ipse in Ecclesia se orationi dederat, & orabat beatā virginem, vt ipsa eum dirigeret in prædictis, & omne dubium remoueret. Cunque nocte profunda perseueraret in oratione: splendor aduenit aliquibus morulis interiectis. Tantus autem fuit fulgor, vt etiam tota Ecclesia, non tantum illuminata: sed velut quadam luce

luce aurea renitebat. Et cum frater ille respiceret versus chorum, vidit quatuor Angelos, in quadro dispositos, albis indutos, cum cereis accensis, procedentes in choro, in quorum medio erat beata Virgo in vlnis gestãs filiũ suum; ad cuius aspectum frater ille se ferre nõ valens, cum prius super genua sua staret: prono lapsu incuruatus est. Et cum taliter Angeli cum beata Virgine vsque ad fratrem peruenissent: vnus ex eis tetigit eum, & cõfortauit, ac erexit: dixitq; illi. Ne timeas, nec loquaris aliquid. Tunc beata Virgo induta quasi vestibus aureis, contexione rosarum, ac nimia fragantia redolentibus: dixit ei. Verbum de stigmatibus beati. F. pro quo rogasti me: vt tibi à filio meo certitudinem impetrarem, pro certo teneas, nec timeas, neque differas reuelare, quoniam voluntas filij mei est, vt ad notitiam deducantur: immo si tu vlterius negligeres, & celares, displiceres Deo, & iudicium grauius promerereris. Et his dictis, visio disparuit. Et tunc Frater (vt dicetur inferius) studuit reuelare, & sic patet quomodo Virgo Maria testificata est de stigmatibus beati. F.

Tertio testificata est beati. Frã. stigmatizatio per Angelos. facta enim fratri præfato reuelatione à beato. F. de stigmatum impręssione à Beato. F. de stigmatum impręssione à Christo: nocte sequenti ad dictam beati. F. reuelationem, cum in oratorio cellæ eiusdem loci frater præfatus persisteret; solicitus tamen, & anhelans, quomodo in his se haberet: visus est iuuenis quidam alius vestibus indutus albis ab altari procedere, qui fratri appropinquãs, dixit. Cur dubitas tu de illis, quæ dixit tibi beatus. F. Nonne recordaris quot tibi beneficia in ordine, & in seculo fecit? In nullo ergo dubites. Cumq; ad quædam beneficia specialia memoranda descendisset: tunc qui loquebatur adiecit. In nullo dubites: sed certus esto: quia Deus vult, ꝙ ista reueles. Et his dictis, disparuit. Procedente autem anno domini. 1282. in crastinum exaltationis sanctæ crucis: pręlibatus frater cum post horam serotinam in cęlla sua qualemcunque quasi sedendo quietem vellet capere seq; sopori dedisset, sensit se vestibus attrahi & excitari: sed cum nullius videret speciem, nec vocem audiret, iterato se sopori contulit. Et ecce iterũ attrahitur, & excitatur. Et dixit ei. Quid tu tanto sopore deprimeris? Quare non excitaris? Et tunc in lectulo suo quasi pauidus residens, signum crucis sibi impressit, nemineque sibi apparente, audiuit vocem dicentem sibi. Ne timeas: sed esto robustus. Frater vero dixit. Quis es tu? Ille vero dixit. Ego sum Dei nuncius: ne timeas, neque clames. Illud quod tibi dominus ostendit in hoc loco Aluernæ de impręssione stigmatum beati. F. quare occultas: cum Deus velit fieri manifestum, reuela ergo illud: quia Deus vult, quod cito dicatur. Tunc frater in cella se erigens stabat, & flebat nesciens quomodo hoc exequutioni mandaret: proprie fragilitatis conscientiam expauescens. Istis ergo occupationibus, & meroribus occupatus: facta est vox dicens. Quid de re, quam tibi dominus reuelauit, & tot modis instigauit adhuc hęsitas, & formidas? oportet omnino, quod dicas alioquin, displices Deo, & tibi periculum iminet, & frater remansit aliqualiter confortatus. Sic ergo apparet quomodo per angelos stigmatizatio est testificata.

Quarto stigmatizatio beati Fran. autenticata est per ecclesiam sanctam Romanam catholicam, & apostolicam. Et hoc per bullas plurimorum summorum pontificum, qui caput in ecclesia militante, fuerunt. Stigmatizationem beati Fran. asserit dominus papa Greg. 9. qui beatum Fran. catalogo ascripsit sanctorum. sanctorum. Cui beatus Fran. dum esset Cardinalis hostien. & ordinis protector, prædixit futurum eum summum pontificem. Hic pontifex antequam beatum Fran. sanctorum catalogo ascriberet, scrupulum in corde habuit de stigmatibus, quo ad Vulnus laterale. Nocte vero quadam sicut idem pontifex postea referebat cum lachrimis: beatus ei Fran. quadam faciei prætensa duritiæ in somnis apparuit, & hæsitationem cordis eius redarguens, eleuauit brachium dextrum, detexit vulnus phialamq; poposcit ab ipso, vt scaturientem reciperet sanguinem, qui ex latere defluebat. Obtulit in visione pontifex ipse phialam postulatam; quæ ad summum sanguine mundo cum aqua profluente: de latere videbatur impleri. Et ex tunc ad illud miraculum tanta cępit deuotione affici, & emulatione feruere, vt nullo modo pati posset, quod aliquis præfulgentia illa signa superba impugnatione obfuscare pręsumeret: quin eum seuera increpatione feriret: sicut patet in bullis ipsius. Informatus igitur hic dominus Greg. 9. de sanctitate vitę B. Fran. & de eius stigmatibus: plures bullas fecit; in quibus asserit beatum Fran. stigmata domini Iesu veraciter in suo corpore impręssa à Christo habuisse. Et hoc tenendum mandat fidelibus, & credendum, sub nota hæresis puniendum oppositum sapiẽtem. Et bulla istius D. Grego. primo dirigitur vniuersitati fideliũ. Et incipit bulla ipsa. Confessor domini glorio sus, vbi post multa prius dicta subdit. Vniuersitati vestrę tenore præsentium non indigne duximus exprimẽdum, videlicet quod sanctus Fran. cum adhuc spacium pręsentis vitæ percurreret, & postquam fęlicitet cõsumauit, manibus, latere, & pedibus specie stigmatum diuinitus extitit insignitus. Quo ad nostram fratrumque nostrorum noticiam deducto, & cum cęteris eiusdem miraculis per testes fide dignissimos

Contra opponentes stigmati B. Fran.

gnissimos solemniter probato: ex ipso speciale causam habuimus, quod confessorem eundem sanctorum catalogo duximus ascribendum. Quibus domini papæ verbis patet quod stigmatizatio beati Fran. fide dignissimis testibus summo pontifici, & Cardinalibus est approbata. Et ipsa stigmatizatio est adeo magnum donum, & habentem comprobat tam sanctum: quod catalogo sanctorum ascribi est dignus ex hoc solo. Quo nimirum panditur, quod beatus Fran. prę alijs fuit sanctissimus, & præ alijs dignissimus canonizari. Papa hic cognita tam euidenter beati Francisci stigmatizatione: vt dictum est per testes fide dignissimos: contra obloquentes de dictis stigmatibus valde acriter processit. Et quia tempore suo præ alijs impugnatores fuerunt beati Frã. videlicet quidam frater prædicator alamanus nomine Euercardus, & quidam episcopus colonienfis primus detrahendo in publica prædicatione; dicendo, quod beatus Fran. stigmata non habuit: secũdus, scilicet episcopus beatum Fr. depictum cum stigmatibus abradi fecit. Cõtra fratrẽ prædicatorem ipse D. Greg. direxit, & est secunda bulla ipsius papæ de stigmatibus sacris, quam direxit prioribus, & prouincialibus ordinis fratrum prædicatorum. Et incipit. Gregorius &c. Non minus dolentes accepimus, quam mirantes, quod quidam frater nostri ordinis nomine Euercardus immemor, quod sermo prædicantium salis gratiæ semper debeat habere condimentum. Cũ venisset Oppauiam Morauiæ ciuitatem de prędicante transiens in blasphemum in commune dicere non expauit, quod in laudem beati Fran. per quosdam ex discipulis suis pia proposita habere deberent pro reprobis, quod in eius corpore stigmata non fuissent. Quid vltra nec Christo, qui sanctum eundem manibus, pedibus, ac latere huiusmodi stigmatum priuilegio decorauit: nec nobis deferens, qui ex tãto miraculo cum cęteris probato: solemniter causam spiritualem habuimus, quod ipsum ascripsimus catalogo sanctorum: dicti fratri elatio in tantam prorupit audaciam, quod discipulos memoratos corã populo quęstuarios, & falsos prædicatores appellans asseruit, quod in ipsos, & consimiles posset auctoritate nostra excommunicationis sentẽtiam promulgare. Et subdit dominus papa. Discretioni vestræ per apostolica scripta mãdamus fratrem eũdem apud; quęcunque fuerit, suspensum à prædicationis officio: ad nostram mittatis præsentiam pro meritis recepturum &c. Tertia bulla est domini Greg. præfati de stigmatibus contra dictum episcopum colonien. quæ bulla incipit Gregorius &c. Vsque ad terminos orbis terræ præsumptionis tuæ signa prætendens, & infra. Dei sapientia, quæ de limo terræ similem sibi formans hominem similis ei fieri incarnationis misterium: vt ipsum à morte redimeret, non contemsit. Dilectum sibi beatum Fran. suorum specie stigmatum decorauit: & infra. De stigmatibus vero plures fidedignissimi, quos miraculi tanti conscios, diuinę placuit pietati reddere testimonium veritati perhibeant. Et ad hoc ipsum fidelis mater ecclesia suffragatur, quæ ex huius miraculo cum multis alijs debita solemnitate probato causam spiritualem habuit, quod eundẽ sanctum beatorum catalogo reuerenter ascripsit, & cõcludit firmiter crediturus, quod idẽ sanctus cum adhuc nostræ mortalitatis habitum baiularet: prædictis stigmatibus extitit insignitus. Et licet illa visa à pluribus: ipse tã quam contemnens laudes hominum: quia vacans contemplandæ dulcedini cęlestium organorum, celare semper studuerit: ea tamen migrans ad paradisi patriam occurrentium obtuitu publicauit. Sic ergo apparet qualiter dominus Greg. 9. tribus bullis testimonium dat de stigmatibus B. Fran. Dominus Alexander 4. qui stigmata vidit oculis proprijs B. Fran. ipso beato Fran. adhuc viuente prout recitat Frater Bonauentura in 13. parte legendæ maioris quod ipse populo prædicando coram ipso, & alijs affirmauit, hic pontifex veritate de stigmatibus beati Fran. agnita tam visu, quã testibus, consimiles bullas de hac materia confecit.

Et prima est, in qua se conformat domino Grego. 9. prædecessori suo. Et incipit. Alexander &c. Grande, ac singulare miraculum, vbi inquit ipse papa Alexander. Grande ac singulare miraculum; quo beatum Fran. ipse splendor sanctorum, dominus Iesus Christus mirabiliter decorauit: vobis fęlicis recordationis Grego. papa nonus prædecessor noster clara sua insinuatione litterarum exprẹssit, videlicet quod idem sanctus cum adhuc præsentis vitæ spaciũ percurreret, & postquam illud fęliciter consumauit: in manibus, latere, & pedibus specie stigmatum extitit diuinitus insignitus. Cum igitur tam insigne diuini amoris signum, quod vtiq; ante eius obitum patuit; & nobis etiam, tunc notum fuit eodem prædecessore in minori officio constituto: ab omnibus Christicolis credi firmiter cupiamus: deuotionem vestrã rogamus, & hortamur in domino Iesu Christo in remissionẽ vobis peccaminum iniungendo: quatenus ab assertione contraria, quæ non nisi ex cordis malignitate procederet: aurem, & mentem penitus auertaris. Et hæc bulla directa est vniuersis Christi fidelibus. Patet dicta bulla, quod ipse papa Alexander asserit se B. Fran. stigmata conspexisse.

Secunda bulla ipsius domini Alex. 4. omnibus prælatis ecclesiæ sanctæ Dei dirigitur. Et incipit. Alexander benigna diuinæ operatio vo-

luntatis

Effectus bullarum Alexan. & aliorũ pontificum de stigmatib. B. Fran.

luntatis. In qua bulla post multa præclara de beato. Fran. subdit de stigmatibus dicens. Signanter a nobis ante oculos proponi uolumus recolenda frequentius, & vehementius admiranda illa saltem iocunda dominicæ passionis insignia, quę in eiusdem sancti corpore dum adhuc vitali spiritu foueretur manus cęlestis operatoris impressit: viderunt ergo oculi fideliter intuentes, & certissimi contrectantiũ digiti palpauerunt, quod in manibus eius, & pedibus expressa vndique similitudo clauorum de subiecto proprię carnis excreuit: vel de materia nouę creationis accreuit. Quam equidem idem sanctus studiose ab omnibus hominibus, quorum refulgebat gloriam dum viueret, abscondebat. Inuenta est quoque patentius in ipsius defuncti corpore non inflicta humanitus, neque facta plaga vulneris lateralis quasi ad instar domini Saluatoris, quod redemptionis, & regenerationis humanæ protulit sacramentum; quæ quidem plaga quosdam ex fratribus sibi familiarius adhærentibus: latere non potuit per defluxum humoris, qui diu viruerat in viuente. Hæc germina, & decora nouæ demonstrationis inditia: magnæ debent esse deuotionis diuitiæ Christianis, & inextimabilis religionis diuitiæ ecclesiæ orthodoxæ: cum ex his sincera fides accipiat; quod illi etiam fiunt passionis Christi sine extrinseco persequutore consortes; qui ore eius amore carnem suam cum vitijs, & concupiscentijs crucifigunt. Sane de præfato sancto hoc certius asserentes indoctas fabulas, seu vanę adinuentionis deliramenta non sequimur: cum ea nobis dudum nota fecerit plenior fides rerum: quando nos videlicet in minoribus constituti confessoris eiusdem familiarem ex munere diuino meruimus habere noticiam; sępe dicti prædecessoris nostri domesticis obsequijs, tunc temporis insistendo. Et subdit. Nemo (inquit) eidẽ sancto audeat decętero esse molestus: Iesu Christi in corpore suo triumphalia stigmata præferẽti. Si quis vero &c.

Tertia bulla est ipsius papę Alexandri 4. omnibus videlicet generali, & prouincialibus ministris, & fratribus ordinis fratrum minorum directa, quæ incipit. Alexander &c. Si nouæ lętitiæ militantis ecclesię &c. In qua bulla mandat præfatis, quod locum montis aluernę nunquam deserant, aut dimittant dicens. Sane dilecti filij celebrem illum vernantis aluernæ montem; in quo sublimatum corpus a sublimiori animo non dissentit: cum ibi prius suus amor interius in mente feruens, intuitu seraph incalescens, incendij feruore prorupit exterius decorans corpus in cruce splendidissimis margaritis, affectionis brachijs amplectimur tot, & tanta mirifice recolentes. Quem enim amicum æternę salutis ille locus non delectet

Mandatur fratribus vt nunquam montẽ Aluernę deserant.

quamplurimum: vbi extremo iam instante seculi senescentis interitu: ostendit excelsus regis militem regijs militaribus insignitum: vt regis aciem iam labentem, iamque ab hostibus fugientem defenderet, & certamen victoriosum triũphatoris superni verbis, & actibus hostes aggredientibus prædicaret. Et plura dicit in dicto priuilegio. Et concludit, quod dictum locum in specialem assũmit suis viribus protegendum. Et mandat nunquam destruendum, nec dimittendum, & sic sunt tres bullæ domini papæ Alexandri de stigmatibus sacris. Dominus papa Nicolaus tertius, habita declaratione de stigmatibus beati Fran. priuilegium domini Greg. 9. ad litteram approbat in bulla, quæ incipit Nicolaus &c. Litteras fęlicis recordationis. Greg. papæ noni pręcessoris nostri, &c. in qua bulla dicit idem, quod dominus papa Greg. de stigmatibus sacris beati Fran. inserens ipsam bullam domini Gre. suæ bullæ ad litteram de verbo ad verbum. Idem papa Nicolaus in declaratione regulæ beati Fran. & ponitur in sexto libro decretalium sub titulo. De verborum significatione. Exijt, qui seminat, loquens de regula, sicut supra recitatum est: dicit. Hæc est, cui attestante Paulo nullus decętero debet esse molestus, quam Christus suis stigmatibus confirmare volens institutorem ipsius passionis suæ signis notabiliter insigniuit. Dominus papa Benedictus 12. bullam dedit ordini: vt festũ celebraretur de stigmatibus beati Fran. Sic ergo apparet octo bullis summorum pontificũ, scilicet tribus domini Greg. 9. tribus domini Alexan. 4. vna domini Nicolai 3. alia domini Benedicti quomodo beatus Fran. stigmata habuit. Et cum sanctæ Romanæ ecclesiæ determinatio sit verissima, & certissima: ipsa enim Romana ecclesia, tanquam magistra, sequenda est in omnibus dist. 11. Quis in fi. dist. 12. c. cap. 1. & sequenti. Et dist. 22. Omnes in fi. Et qui contra eam loquitur hęreticus reputatur dist. 22. Omnes: quia ipsa nunquam a tramite apostolicæ traditionis errauit 24. quæst. 1. a recta ergo fide, &c. cum beatissimus. Ad quã in dubijs, & arduis est recurrendum dist. 11. Palam d. 12. Præceptis 24. quæst. 1. Quotiens. Ipsaque valet omnes iudicare, de ipsa iudicare nulli permittitur 11. q. 3. Episcopo parag. sola. 17. q. 4. Nemini, & ipsa ecclesia declarauit beatum Fran. stigmatizatum a Christo: vt patet ex bullis præfatis: quare hoc est firmissime tanquam verum tenendum, & oppositum, vt hæreticum ab omnibus despiciendum. Et præsertim cum dicti duo summi pontifices, scilicet Gregorius, & Alexãder non solum oculis proprijs viderint, sed fide dignis testibus hic esse attestatum, dicant expresse. Et quia dominus papa Gre. 9. sic est certificatus: ideo in prosa, quam fecit de beato Fran. quæ incipit. Ca-

Nouẽ sunt Apostolice bullę de veritatę stigmatum B. Frã. & tenoppositum est erroneum.

pit. Caput draconis vltimũ, &c. subdit. de stigmatibus vero de Christi latere nouus legatus mittitur: In cuius sacro corpore vexilium crucis cernitur, Franciscus princeps inclitus signũ regalæ baiulat &c. Et in antiphona, quam fecit de B. Fran. s. Plange turba paupercula, ad patrem clama pauperum, hoc lugubre suspirium pater Francisce suscipe, & prode Christo stigmata lateris pedum, manuum, vt nobis redd at orphanis tanti patris vicarium.

Quinto probatur stigmatizatio beati Fran. testimonio dominorum cardinalium. Dominus Rainerius Cardinalis de Viterbio in laudem beati Fran. composuit hymnum laudum, scilicet. Plaude turba paupercula &c. vbi inter alia de stigmatibus loquẽdo dicit in quodam versu. Vili contectus tegmine sancto calescens flamine, vicit algorem caumata Christi dum gestat stigmata. Idemque dominus Rainerius Cardinalis antiphonam illam famosissimam composuit videlicet. Cœlorum candor splenduit, nouum sidus emicuit, sacer Frãciscus claruit; cui seraph apparuit, signans eum caracte re in volis, plantis, latere: dum formam crucis gerere, vult corde, ore, opere. Quo testimonio nihil apertius. Dominus Thomas Cardinalis de Capua cum duos hymnos ad honorem faceret beati Fran. videlicet. In cęlesti collegio &c. qui dicitur ad nocturnum, & hymnũ, scilicet Decus morum dux minorum; qui in secundis vesperis cantatur. In hoc secundo hymno, scilicet Decus morum in quodam versu sic dicit. Regis signum ducem dignum insignit manu, latere &c. Dominus Frater Bonauentura de Balneoregio Cardinalis asserit in legẽda minori; quæ legitur in ecclesia, & in legenda maiori, quas ipse ambas composuit, & hoc in 13. parte maioris legendæ, quod illa, quæ ipse scripsit de stigmatibus sacris: ab eis ipse accepit, qui viderunt, palpauerũt, & osculati sunt stigmata beati Frã. & tactis sacrosanctis sic fuisse, & se vidisse affirmarunt. Insuper ipse dominus Cardinalis Frater Bonauentura cum esset generalis, vt dictum est supra, fuit diuinitus edoctus, quod prophetia illa Apoc. 7. de angelo habente signum Dei viui, ad litteram est de beato Fr. Sic ergo testimonio præfatorum patet de stigmatibus beati Fran.

Auctor hymni Plaude turba paupercula &c.

Auctor anti. Cœlorũ candor &.

Auctor hymni. In cœlesti collegio, & decus morũ &c.

Apoc. 7.

Sexto autenticatur stigmatizatio beati Fran. testimonio malignorum spirituum; de quibus supra dictum est. Demon enim per os cuiusdã mulieris, cuidam Baroni habitanti in montibus iuxta Eugubium dixit, loquẽdo inter alia de stigmatibus beati Fran. quod Christus videns beatum Frã. sibi datum à Deo patre pro signifero: ipsi sua vulnera impræsit & clauos in manibus, & pedibus, & in latere dextro vulnus: sicut iam patet in corpore suo, & multi iam viderunt. Alius demon cuidam domino Bartholomeo de tertio ordine beati Fran. loquens de sanctitate beati. F. inter alia ante stigmatizarionem. B. F. bene per biennium: prędixit ipsum beatum Franciscũ stigmatizandum à Christo: Inquit enim demon. Adhúc notum erit toti mũdo, qualiter Christi passio in hoc homine beato. F. renouetur. Alius demon per os mulieris Zantessę dixit fratri Iacobo de Bononia de tertio ordine beati. Fr. coram. 18. testibus. Duo sunt tantummodo in cœlo signati. s. crucifixus, & stomacosus ille Franciscus. Sciens enim Christus se illi daturum stomacoso bullam suorum stigmatum: non permisit ipsum aliud de indulgentia Portiunculę priuilegium accipere, vel bullam manu hominis fabricatam: nam sicut rex non committit annuli sui bullam alicui, nisi propter aliquod magnũ factum: ita crucifixus quando voluit saluare populum suum noluit illi stomacoso concedere aliud signum, nisi bullam suorum stigmatum.

Septimo stigmata beati. F. sunt autenticata testimonio sanctorum fratrum, & virorum, videlicet.

Primo fratris Illuminati, qui cum beato. F. ad Soldanum perrexit, hic stigmata vidit, & beatum. F. seriem, & modum impræssionis recitantem audiuit, de quo dixit. 13. pars legendæ maioris, ꝙ beatus. F. cernens, ꝙ stigmata carni tam luculenter impræssa: socios familiares latere non possent; timens nihilominus publicare domini sacramentum, in magno fuit positus dubitationis agone: vtrum videlicet, quod viderat diceret, vel taceret, vocauit proinde aliquos fratres, & verbis generalibus loquens: dubium coram eis proposuit, & consilium requisiuit. Cui quidam ex fratribus gratia Illuminatus, & nomine intelligens, ꝙ aliqua miranda vidisset pro eo, ꝙ stupefactus videbatur: dixit ad beatum. F. Non solum propter te: verum etiam propter alios scias tibi ostendi aliquando sacramenta diuina. Timendum propterea in te videtur: ne si quod profuturum pluribus accepisti celaueris, pro talẽ to accepto, reprehensibilis iudiceris. Et tunc beatus. F. retulit seriem visionis, & suæ stigmatizationis. Et credendum est, ꝙ ostendit eis omnia clare facto sicut dixerat verbo.

Secundo fratris Leonis socij beati. F. qui cum ipso erat in monte Aluernę, quando stigmata recepit; cui (vt dictum est supra) beatus. F. prædixit de stigmatione sua dicens, ꝙ faceret Deus in monte Aluernæ ad paucos dies talia, quæ nunquam fecerat alicui; Hic frater Leo stigmata ipsa videbat continue: quia ipse ponebat pecias inter clauos, & carnem, omni die hebdomadæ; excepta sexta feria, mutabatq; vulnus laterale: immo beatus. F. multotiens ad intuendum obijciebat manus fratri Leoni, & tunc frater Leo respiciendo maximam consolationem hauriebat.

Tertio fratris Rufini, de quo dicit beatus. F. ꝙ dum viueret, hic in pręsenti erat iam canonizatus à Christo in cœlo. Qui frater Rufinus, etsi de stigmatibus manuum, & pedum esset certificatus: de vulnere laterali tripliciter fuit certificatus, & declaratus.

Et primo lauando fęmoralia beati. F. inueniebat illa sanguine cruentata ex parte dextri lateris, propter quod certitudinaliter aduertit, ꝙ sanguis ille erat, qui à dicta plagá exiuerat. Secundo cum scalperet beatum. F. digitum in dicta plaga immisit, propter quod beatus. F. angustiatus dolore clamauit fortiter dicens. Parcat tibi Deus frater Rufine, cur hoc facere voluisti?

Tertio cupiens eam videre oculis proprijs, dixit. Rogo te pater, vt hanc consolationem mihi facias: vt des mihi, tunicam tuam, & tu, meam accipias, hoc autem faciebat: vt cum B. F. se exueret, tunc videret plagam, cui beatus Fran. assentiens, dum se tunicam habitualem, quam solam habebat exueret: nõ sic se potuit cooperire, quin frater Rufinus ipsam videret, & sic fuit certificatus de vulnere laterali. Fuit etiam certificatus in morte cum alijs fratribus, qui omnia stigmata viderunt: vt dicetur. Quarto fratris Pacifici, qui stigmata manus vidit, & cuidam fratri de Brixia, qui videre optabat cum cautela ostendit. Nam cum esset Senis beatus. F. iuit cum dicto fratre ad ipsum dicens. Mater carissima, benedic nobis, & manum mihi præbe ad osculandum, quam cum beatus. F. porrigeret, frater Pacificus dicto fratri innuit, vt dum deoscularetur eam respiceret: & volens frater Pacificus manum deosculari, eam detexit, & sic vterque stigmata conspexerunt. Beatus. n. F. stigmata manuum manicis, habitus cooperiebat, vt nullus videret. In pedibus ad cooperiendum stigmata calciatus deinceps incessit. Beata Clara vidit stigmata beati. F. dum viueret, & vulneri laterali emplastrum quoddã fecit ipsa, vt adhuc ostẽditur in monasterio. S. Claræ de Assisio Frater Elias vicarius beati. F. vidit: vt dicit dominus Bonauentu. in. 13. parte legendæ maioris: cũ enim ad excutiendum tunicam beatus. F. extraheret, plagam conspexit vulneris lateralis. Similiter & quidam frater alius modo vidit consimili, ac tres digitos immittens plagæ lateris: tam visu fuit certificatus, quàm tactu. In morte omnes fratres assistentes: dum beatus. F. se denudasset, viderunt stigmata: licet manu vulnus laterale obtegeret. Et quia vulnus laterale, quasi iugiter sanguinem distillabat: hinc est ꝙ ad fęmoralia descendebat. vnde fratres socij ea lauantes pro tempore perpenderunt, ꝙ sicut in manibus & pedibus, sic & in latere stigma habuit crucifixi imprę̃ssum. Quinquaginta fratres, & amplius, mortuo B. F. in eius corpore, quiq; stigmata viderunt, tetigerunt, & osculati sunt ad testimonij veritatem. Ciues multi assisinates, qui mortuo beato. F. ad locum sanctæ Mariæ confluxerunt, viderunt, tetigerunt, & osculati sunt. Inter quos dominus Hieronymus miles, cum esset de præfatis incredulus, audacter se ingerens clauos manuum, & pedum coram omnibus tetigit, & demum digitos, vt alter Thomas Apostolus in lateris vulnus immisit. Et cognita veritate præ alijs non solum factus est deuotus: sed testis publicus de sacris stigmatibus. Præfatis igitur testibus fidedignissimis à Christo stigmata esse impræssa beato. F. est attestatũ. Stigmata, & corpus beati. F. iuxta prophetiã eiusdem. Bea. Clara vidit cum suis sororibus, quæ tunc in S. Damiano morabantur. Et hoc dũ corpus beati. F. de S. Maria de Angelis portaretur Assisium ad sepeliendum, diuino enim nutu, fratres dictam viam tenentes, corpus beati. F. margaritis stigmatum Christi consignatum. B. Claræ, & sororibus crate remota ad tangendum, & osculandum tradiderunt. Et tunc (vt dicitur) B. Clara conata est remouere vnum clauum de manibus: sed nullo modo valuit. Et non solum præfatis est sic attestatum; sed miraculis etiam per beatum. F. viuendo, factis. Dum enim iam stigmatizatus de monte Aluernæ per comitatum iuisset Aretij versus Assisium, cum asello esset vectus, & animal rediret: cum mulier quædam pluribus laborasset diebus in partu: homines videntes animal, cui insederat beatus. F. redire, frẽnum sacris manibus beati. F. tactum amouentes, & super mulierem ponentes: illico mulier peperit cum salute. In prouincia Reatina pestis cũ esset animalium; vir quidam præmonitus, vt aquam reciperet lotionis manuum, & pedum stigmatizatorum beati. Frã. & spargeret super animalia, cum id fecisset: statim animalia languida, & in terra iacentia sanna surrexerunt ad pascua festinantia. De primo miraculo habetur in 12. parte legendæ maioris: de secundo in 13. parte eiusdem. Grandis tempestas quæ circum adiacentia ad montem Aluernæ dissipabat, quo ad blada, & vineas: post stigmatum impræssionem in loco præfato cessauit. Beatus. F. cuiusdam hominis, cuius vehebatur asello: cum de nocte niuium frigore pericliraretur, tangendo manibus eius personã stigmatibus consignatis, tantum calorem eidem præbuit, ac si de fornace incendium prosilisset, omnique frigore propulsato: inter niues suauissime obdormiuit. Sic ergo præfatis miraculis velut testimonio octauo, stigmata à Christo impræssa declarantur beato. F. Præfatis igitur octo testimonijs beatum. F. à Christo habuisse stigmata veraciter comprobatur. Restat nunc vltimo videre, quomodo post mortem declaratum sit miraculis, & apparitionibus stigmata domini Iesu veraciter in

Sancta Clara vidit stigmata beati. F.

corpore,

corpore,& in membris beati.F.fuiſſe. Ad quorum probationem dominus frater Bonauentura in 15. parte legendæ: vbi agit de miraculis beati.F.ad probandum de ſtigmatibus ſacris, plura addit miracula facta.

Alia miracula circa ſtigmata.

Et primum eſt de domino Papa Greg.de quo dictum eſt ſupra.Qui dubitans de vulnere laterali,beato.F.ſibi in viſione apparente,& implente amphoram, quam ipſe pontifex manu tenebat de ſanguine,& aqua à vulnere laterali progrediente,fuit à B. F. de dicto ſtigmate lateris certificatus.

Secundum ponitur de fratre minore prædicatione,& fama præclaro, qui dubitabat de ſacris ſtigmatibus, cui in viſione beatus.F.apparens, oſtendendo ſtigmata membris ſuis impręſſa: reddidit certum omni dubitatione remota.

Tertium ponit de matrona Romana, quæ ob reuerentiam beati.F. in ſuo ſecreto cubiculo imaginē fecit depingi beati.Fr. in qua pictor omittendo ſtigmata depingere, diuinitus, quod omiſſum fuerat de ſtigmatibus, eſt ſuppletum duabus vicibus.

Quartum ponit de Ioanne deuoto beati. Frā. apud hylerdam Cathalonię,ſero quodam grauiſsime vulnerato,qui ſe beato.F.recommendans, apparente eidem patre ſanctiſsimo, & manibus ſtigmatizatis contrectando:illico ſanum fecit,& incolumem.

Quintum ponit de quodam canonico nomine Rogerio apud Potentiam Apuliæ ciuitatem;qui cum non crederet beatum.F.ſtigmatizatum: ſtatim in manu ſub chyrotheca fuit percuſſus,& cum per triduum doloris aculeo eſſet ſtimulatus vehementer,incredulitate abiecta,inuocando beatum.F. priſtinę eſt redditus ſanitati. Stigmatizatum beatum.Frā. poſt mortem plures viderunt,videlicet. Frater Bonicus de Bononia,qui fuit cum beato.F.apud montem fontis Polumbę, quando regulam ſecundam fecit ſanctiſsimus homo.B.F.apparente ſibi in habitu aureo fulgentiſsimo, videre ſtigmata beati Fr. prę ipſo oſtendente promeruit. Frater Ioan. de Aluerna vir ſanctitatis eximiæ, cum diu optaſſet patrem beatum Fran. videre, & eius ſtigmata contrectare,apparente ſibi beato.F.& contrectationem ſtigmatum eidem liberaliter concedente,ſtigmatum contactu, tantam recepit cōſolationem, ꝙ patre abſentato per otio dies nihil comedere potuit, & omnia ſibi fętere videbantur. Frater etiam laicus, & de quo dictum eſt ſupra,beato.F.reſerante ſibi de modo impreſsionis ſacrorum ſtigmatum, ac per duos Angelos,& demum per beatam Virginem,ac viſione ſtigmatū certificatus. Fratri Philippo Tuſciæ miniſtro ſupradicta omnia coram multis fratribus teſtibus,Florentiæ reuelauit. Frater etiam ille vidit beati.F.ſtigmata,cui voluntate diuina beatus.F.verba;quæ Chriſtus eidē beato.F.dixerat ipſum ſtigmatizando, reuelauit. Frater quidam conuerſus ad Chriſtū per beatum.F.qui in ſeculo famoſus fuerat latro, poſt mortem.B.F.raptus fuit in cœlum, & vidit beatum.F.& eius ſtigmata,quæ erant ſicut ſtellæ quinque ſplendidiſsimæ,tanta luce fulgentes, ꝙ videbantur totam cœleſtem patriā illuſtrare. Multis beatus.F. apparuit, qui omnes eum ſtigmatibus fulgentibus viderunt cōſignatum. Et non ſolum præfatis miraculis,& viſionibus de ſtigmatibus beati.F.eſt declaratum, ſed multis alijs; de quibus ad pñs duo recitando, huic tractatui de ſtigmatibus ſacris finem imponam. Et primum eſt de quodam fratre prædicatore, & ordinis prædicatorum, qui ſummè hñs fratres minores in horrorem,& conſequenter beatum.F. in tantum; vt nullo modo poſſet imaginem.B. F. cernere depictam, & præcipuè cum ſtigmatibus ſacris. Hic frater cum de loco ſuo ad alium locum eſſet tranſmiſſus de familia: contigit vt in dicto loco prædicatorum, vbi erat poſitus de familia, in refectorio ipſorum imago beati.F.cum ſtigmatibus eſſet depicta.Quod vt vidit,tactus dolore cordis intrinſecus, cogitauit tempore,quo fratres quieſcerent,ſtigmata illa de imagine beati.F.omnino remouere. Vnde dum fratres dormirent, ipſe accepta ſcala, fricando carbonem ſuper loca ſtigmatum ipſius imaginis,omnino contexit,& receſſit. Dum ſequēti die miſer frater reuerteretur ad videndum, videt ſtigmata pulchriora,quā prius,qui ſpiritu maligno inflammatus,cogitauit non carbone obtegere, ſed ſtigmata penitus radere; quod impius,& malus,fratribus dormientibus effecit. Accepta enim ſcala raſit fortiter illa ſtigmata,& abijt. Die ſequenti cum pergeret ad videndum, vidit illa ſtigmata,quæ raſerat multo pulchriora,& recentiora,quàm prius. Similiter & fratres alij viderunt,& mirabantur ignorantes cauſam. Frater autem ipſe inuidia diaboli totus, accenſus,nec miraculo duplici ad reuerentiam incitatus, determinauit totam illam figuram beati.F. delere,& ſic cauare loca ſtigmatum,vt nihil apparere de ipſis ſtigmatibus poſſet.Cūq; quod cogitauerat, dormientibus fratribus, perficere conaretur, & iam imaginem beati F. radiſſet vſque ad vulnus laterale, & in vulnere laterali gladium infixiſſet, vt ipſum deſtrueret: ſtatim ſanguis ſic fortiter erupit; ꝙ fratrem in faciem percuſsit, & veſtimēta eius madidauit, & ipſe in terram quaſi mortuus cecidit, nec ſanguis exire deſtitit;immo totū locum circumcirca repleuit: vt lacus quidam ſanguis videretur. Cumq; à ſomno fratres ſurrexiſſet, & inde tranſiſſent, viderunt ſanguinē profluentem de vulnere laterali beati.F.& fratrem ſanguinolentum in terra ſemimortuum

Mirum miraculū de ſtigmatib. B.Fran.

iacere. Cunque omnes fratres loci ad hoc conuenissent, & prędictam viderent, timore, & męrore repleti, nescientes quid agerent, cognoscentes quid factum esset, per fratrem ipsorũ, & ignorantes quomodo possent sanguinem ipsum restringere: nam multa apponentes tam peciarum, quam aliarum rerum, ipsum sanguinem nullo modo restringere valuerunt. Inter se tandem consilium habentes miserunt pro fratribus minoribus, qui erant in terra illa, & seriem facti narrantes, ab eis super hoc consilium acceperunt. Quibus fratres minores dixerunt. Nos aliud remedium non videmus, nisi quod rogemus Deum, & beatum Fran. vt fratri isti misericordiam adhibere dignetur. Et sic tam fratres prædicatores, quam minores se expoliantes, & disciplinantes, rogabant beatum Fran. vt parcere fratri dignaretur: facta vero oratione, sanguis cessauit, & frater surgens de terra coram omnibus peccatum suum detexit. Et coram Deo, & fratribus promisit, quod vbicunque imaginem beati Fran. inueniret genuflecteretur, & de impręssione sacrorum stigmatum in beato Frã. facta à Christo decętero non dubitaret. Sed & fratres minores in debita reuerentia, & honore semper haberet, & coleret, quod, & fecit. Nam frater ipse factus est beato Fran. deuotissimus, ob cuius deuotionem ad sacrum montem Aluernæ accedẽs, in loco; vbi beatus Fran. stigmata suscepit prostratus, tot lachrimas fudit, quod omnes fratres ad deuotionẽ erga beatum Fran. incitauit, vbi pluribus diebus stetit referens, quod sibi acciderat. Et per actis ibidem pluribus diebus, ac omnibus locis vbi B. Fran. steterat visitatis, ad locum proprium est reuersus. Imaginem vero beati Fr. quam frater ipse pro parte euerterat, vocantes fratres pictorem, vt ipsam repararet; inuenerunt ijdem fratres de mane reparatam, & completam multo pulchriorem, & viridiorẽ cum stigmatibus sacris, quam vnquam antea fuisset, & exinde tam fratres, quam seculares; quibus publice per fratres tam prædicatores, quam minores est prædicatum hoc miraculũ sanguinem cernentes in testimonium: sunt de stigmatibus beati Fran. firmiter certificati.

Alius religiosus dum stigmata pedum beati F. carbone calceos depingendo obtexisset: diuino iudicio fuit in castro ad quod accedebat ignominiose pertractatus. Secundum miraculum de stigmatibus sacris quod ego à pluribus audiui, qui hominem illum viderunt, de quo erit sermo seruientem in ecclesia beati F. & apud Asisium est adeo patens sicut beatũ Frã. de Asisio fuisse. In ciuitate Asisij quidam extitit ciuis, & mercator, qui amicitiam magnam contraxerat cum duobus, in speciali videlicet cum vno ciue Perusino, qui Perusii, & cum alio ciue Fulginate, qui Fulginij morabatur. Iste ciuis Asisinas sicut Deo placuit, effectus est totus leprosus, & adeo quod ciues eũ de Asisio emiserunt. Qui dixit in corde suo. Ex quo de Asisio à meis expellor, ibo ad amicum meum de Fulgineo, & manebo apud eũ. Quo pergens amicus dixit ei, quod paratus erat sibi de omnibus subuenire, attamen nolebat eum intra domum suam recipere, ne lepra familiam suam inficeret. Quod audiens à Fulgineo recedens, perexit Perusium. Et id quod dixerat amicus de Fulgineo, dixit & ille de Perusio, quod sibi prouideret de expensis, & alijs; nolebat tamen, quod domum suã intraret, quæ audiẽs, (vt desperatus) Asisium rediit tarda hora; & cum ad pontem, qui sub est loco fratrum de Asisio peruenisset, vidit quẽdam portantem fasciculum palearum ad ciuitatem Asisii, cui & dixit. Vis mihi vendere fasciculum istum cum fune? Qui respondit quod sic, & sibi pro certo prætio dans omnia abinde recessit. Iste siquidem abiectis paleis, & fune retento, superueniente noctis crepusculo, territorium horti fratrum de Asisio, etsi cum difficultate intrauit, & faciens de fune prædicto capistrum, ad arborem quãdam ascendendo, & fune ligato fortiter ad arborem, ac suo immisso collo, vt se suspenderet tanquam desperatum, & proiectum ab omnibus derelictũ se proiecit. *Suspensus.* Quod cum fecisset: statim beatus Fran. totus splendidus eidem apparuit stigmata habens refulgentia ad instar solis, ac ipsum increpauit, quomodo ausus fuerat intrare territorium sui loci, & velle contaminare ipsum sua morte turpissima. Et adiecit. Quia ego singularem diligentiam habeo de isto loco, vt incontaminatus seruetur: ideo descẽdi, vt te non perimitterem sic mori in loco meo, & te iuuarem pro præsenti, & tunc beatus Fr. deponens eum de patibulo, & capistrum dissoluens à collo, totum eum suis sacris manibus stigmatibus consignatis tangendo, ab omni lepra, ac si nunquam fuisset passus mundauit, & statim disparuit. Mane autem superueniente, vir ille videns se ab infernali morte liberatum, & à lepra, gratias ęgit beato Fran. & exiens territorium horti intrans ciuitatem, ecclesiam beati Fran. ingreditur, vbi cunctis suis ciuibus; qui eum prius leprosum agnouerant, narrans beati Fran. miraculum (vt dictũ est) gratias ęgit Deo, & ipsi beato Fran. Et ibidem remanens cum fratribus ab ipsis nunquã recessit, singularem curam gerens de pertinentibus ad seruitium dictæ ecclesiæ beati Fran. Et credo, quod parum ante pestem maiorem de hac vita decessit. Præfatis igitur apparet de stigmatizatione beati patris Fran. propter quam præsens opus tam laboriosum diuina gratia auxiliante, peregi hucusque, & Christo concedente meritis beati Fran. quod sequitur breui explebo. Patet ergo quod nouus homo *Nota.*

beatus

beatus Fran. nouo, & stupendo miraculo claruit, cum singulari priuilegio retroactis seculis non concesso insignitus apparuit, sacris videlicet stigmatibus decoratus, & cõfiguratus in corpore mortis huius corpori crucifixi. De quo quicquid humana lingua dicitur minus est à laude cõdigna. Totum enim viri Dei studium tam publicum, quã priuatum circa crucem domini versabatur. Vnde misterium crucis magnum, & mirum; in quo carismata gratiarum, & merita virtutum, & thesauri sapientiæ, & scientiæ tam alta profunditate vallantur, vt à mundi sapientibus, & prudentibus sit occultum, tam plene fuit huic Christi pauperculo reuelatum, vt omnis vita ipsius non nisi crucis vestigia sequeretur: non nisi crucis dulcedinem saperet, non nisi crucis gloriam prædicaret. Et vt crucis signaculo cordi eius à principio suæ conuersionis impræsso (corpus cõsignaret exterius) in ipsa cruce se recludens, habitum pœnitentiæ sumpsit crucis imaginem præferentem, quatenus sicut mens eius intus dominum crucifixum induerat, sic & corpus eius indueret arma crucis, & in quo signo Deus potestates aereas debellarat, in eodem suus exercitus domino militaret. Sic & à principio temporis, quo crucifixo militare cęperat: diuersa circa eum crucis præfulsere misteria, sicut vitæ ipsius consideranti decursum innotescit, qualiter apparitione crucis dominicæ septiformi, tam cogitatu, quam effectu, & actu totus fuit in crucifixi effigiem per ipsius extaticum transformatus amorem. Digne igitur summi Regis clementia, suis amatoribus vltra omnem extimationem hominum condescendens, suæ crucis vexillum ipsius corpori deferendum impręssit, vt qui mirando fuerat crucis amore præuentus, mirando etiam fieret crucis honore mirificus. Hęc dominus frater Bonauentu. in principio narrationis miraculorum beati Fran. exclamat luculentissime. Idem venerabilis pater dominus frater Bonauentu. in fine partis 13. legendæ maioris ad beatum Fran. Cuius exclamationis materiam, quia patet ibidem ob breuitatem ad præsens hic non infero. Ex præmissis tanquam ex fine, ad quem videlicet ex stigmatizatione gloriosi patris nostri Fran. totus decursus exaratus in conformitatibus præcedentibus, apparet quo modo similitudines iam dictæ fuerunt quædã præuiæ dispositiones ad hanc vltimam, videlicet vt beatus Fran. in Christum transformaretur mente, & corpore: & apparet quod in principio dictum est huius operis, quod dominus Iesus Christus sicut voluit beatum patrem nostrum Fran. in vltimo .i. in crucifixione habere similem, sic & in actibus vitæ, (vt 32. conformitates declarãt,) placuit eum habere cõformẽ, cui sit honor, & gloria. Amen. Apparet igitur ex dictis expositio secundæ partis huius tertiæ conformitatis tertij libri, videlicet Franciscus consignatur.

Epylogatio.

FRVCTVS IIII. ET CONFORMItas huius tertij libri. Et 32. in ordine. Iesus vita deficiens. Franciscus euocatur. Expositio primæ partis, scilicet Iesus vita deficiens.

AMOREM, & dilectionẽ: etsi dominus noster Iesus Christus ad homines, vt superiora declarãt in lib. 1. & 2. ostenderit multipliciter: pręcipue tamen ostẽdit iuxta suum dictũ. Io. 14. Maiorem charitatem nemo habet, vt animam suam ponat quis pro amicis suis: quando animam suam scilicet vitam suam in morte dedit pro nobis in crucis ligno moriendo. Cuius morte à peccati morte erepti ad vitã gratiæ reducti sumus. De qua morte cum omni reuerentia loquendo, quia id, pro expositione prima pars huius 4. conformitatis exigit, & requirit, dicens. Iesus vita deficiens, scilicet per mortem; quam pro nobis sustinuit. De ipsa domini Iesu morte loqui volendo, tria sunt videnda. Io. 14.

De acerbissima Christi morte.

Primum est de eius acerbitate.
Secundum de idoneitate, & congruitate.
Tertium de eius vtilitate.

Circa primum est sciendum, ꝙ Christi mors fuit dolorosissima, & magnitudinem doloris Christus expræssit ad patrem clamando, vt patet. Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me? Et psal. Consolantem me non inueni. Vnde Christi passio fuit primo acerbissima ipsi Christo, & secundo suæ matri, quod fuerit Christo acerbissima, etsi in secundo videndo patebit, attamen acerbitatis magnitudinẽ ostendunt plura. Matth. 27. Psal.

Et Primum est si consideretur, quis est, qui patitur. Et occurrit tibi, quod Deus est: etsi in forma, & natura homana, quod fuerit Deus in passione multa ostenderunt, scilicet prostratio iudęorum solo verbo accedentium ad ipsum capiendum. Petri intuitio, & intuitione immutatio. Latroni paradisi promissio. Luc. 22. Solis obscuratio. Sanctorum resuscitatio. Et sic de alijs. Quare sine peccato, ex quo Deus erat pati non debebat. Ioan. 18. Lucæ 22.

Secundum si consideretur, qualis est, qui patitur, & quia Christus fuit innocentissimus nullum offendendo. Mitissimus in conuersando. Misericordissimus in indulgendo. Amantissimus pro alijs se in mortem tradendo. Liberalissimus beneficia conferendo. Veracissimus in docẽdo. Benignissimus in cõpatiendo. Nobilissimus genere. Dulcissimus famine. & Sanctissimus

ctissimus opere, quare pati non debebat.
Tertium est si consideretur, quantus est, qui patitur. Nam quo ad localitatem immensus. Quo ad potestatem excelsus. Quo ad dignitatem sublimis, quia magnus super omnes Deos. Quo ad pulchritudinem speciosissimus. Quo ad fortitudinem validissimus, & omnia vincens. Quo ad claritatem lucidissimus omnia videns. Quo ad fęlicitatem perfectus, & summum bonum. Quo ad perpetuitatem ęternus, quia nec principium habuit, nec finem habebit.
Quartum si consideretur quali forma patitur. Et hic vide: quia nullum peccatum habuit, sed omnes virtutes: quia dominus est virtutum. In ipso apparuit virtus humilitatis se humiliando vsque ad mortem vilissimam. Paupertatis nudus moriendo. Charitatis se pro peccatoribus tradendo. Pietatis pro crucifixoribus exorando. Patientiæ omnia supportãdo. Pœnitentiæ corpus macerando. Austeritatis se felle, & aceto ac mirra cibando. Modestiæ in loquendo. Vigilantiæ in orando. Obedientiæ patris iussa perficiendo. Prudentiæ patri animam commendando. Perseuerantiæ in perficiendo.
Quintum est si consideretur, quanta sunt, quæ patitur. Et hic occurrit primo eius vilificatio vilem enim eum Iudęi reddere conati sunt.
Primo in vita dicentes, quod erat homo vorax, & amicus publicanorum.
Lucę 11. Secundo in miraculis dicentes. In Belzebub eicit demonia.
Ioan. 11. Tertio in fama. Totus mundus vadit post eũ quid faciemus? & hic peccator est.
Ioan. 8. Quarto despiciendo. Ioan. Nonne fabri filius &c.
Matth. 22. Quinto insidiando doctrinæ. Consilium fecerunt, vt caperent eum in sermone.
Ioan. 10. Sexto persequendo corporaliter. Nam lapidare eum voluerunt.
Ioan. 8. Septimo ei non credẽdo. Testimonium tuum non est verum.
Ioan. 8. Octauo blasphemando. Demonium habes, & samaritanus es.
Nono illudendo ei in passione dicentes. Prophetiza nobis, quis est, qui te percussit.
Decimo deridendo. Vah qui destrus templum Dei &c.
Vndecimo incusando Pilato. Si non esset hic malefactor &c.
Duodecimo morte turpissima, scilicet crucis affligendo.
Secundo occurrit conuitiorum, & iniuriarum illatio. Recepit Christus iniurias.
Primo quia sic proditus, & traditus.
Secundo in captione, quia vt latro capitur.
Tertio in ligatione: quia Ligauerunt eum &c.
Quarto in maxillæ percussione.
Quinto in faciei velatione.
Sexto sputis faciei in deturpatione.
Septimo in traditione, & positione in manibus Pilati.
Octauo in iudicatione sine causa ad mortem.
Nono in flagellatione.
Decimo in crucifixione.
Vndecimo in denudatione.
Duodecimo in lanceatione.
Occurrit tertio ludificatio: ludibria expertus est.
Primo in domo Annæ facie fuit velatus, dicentibus, Prophetiza &c.
Secundo in deductione, vt malefactor ad Pilatum.
Tertio in missione ad Herodem, & despectione Iesu ab eo.
Quarto in coronatione, adoratione, purpuræ induitione per milites Pilati.
Quinto in Barabã dimissione, qui erat latro.
Sexto in flagellatione, quia Pilatus voluit eum tanquam fatuum corripere.
Septimo in condemnatione ad crucem, vt latro.
Octauo in latronum cum ipso crucifixione, & associatione.
Nono in expoliatione, nudatione, & vestimẽtorum diuisione.
Decimo in latronum, & aliorum exprobratione.
Vndecimo in tituli appositione, & diuersione.
Duodecimo in aceti propinatione, quia ei dare non permiserunt.
Occurrit quarto suppliciorum diuersorum afflictio, quo ad singula eius corporis membra.
Primo in capite corona spinarũ, & puncturę.
Secundo in oculis velatione. In visu lachrimatione. In auditu improperatione. In olfatu sputorum abominatione. In gustu fęllis, & aceti potatione. In collo ligatione. In spatulis, & humeris crucis portatione. In brachijs extensione. In renibus verberum perpessione. In pectore lateris apertione. In manibus clauorum perforatione. In tibijs, & pedibus neruorum attractione exclauorum infixione. Sic ex quatuor præfatis patet, quanta sunt illa, quæ Iesus est passus. Ex multis etiam alijs quantitas patet pœnarum.
Primum est si consideretur pœnarum multiplicitas: quia non vnam pœnam: sed multiplices est passus.
Secundum est pœnarum diuturnitas, quia per tempus durauit.
Tertium ipsarum pœnarum acerbitas.
Quartum est corporis patiẽtis nobilitas: quia delicatus erat Christus.
Quintum est ipsorum membrorum patiẽtium sensibilitas: quia in omnibus membris.
Sextum est inferentium crudelitas: Canes à prophetia in psal. vocantur.
Septimum est iudicantium iniquitas.

Octauum

Octauum tormentorum, & obprobriorum diuersitas vt dictum est.

Nonum dierum in quibus passus est solemnitas: vt dicetur.

Decimum populi coram quo passus est varietas, & multiplicitas videlicet quando omnes Iudęi conuenerant propter diem fęstum legis precepto.

Vndecimum loci, in quo est crucifixus, vilitas.

Duodecimum vilis latronum societas.

Tempus, quo passus est Christus.

Sextum si consideretur tempus, quo patitur, hora matutinali capitur, & ligatur, ad domū Annæ ducitur, & Caiphæ, & negatur à discipulo. Interrogatur, illuditur, & post multa ad mortem condemnatur. Hora prima ad pilatum ducitur, ad Hærodē mittitur, deridetur, & spernitur. Ad Pilatum remittitur, & pessime a militibus pertractatur. Hora tertia à Pilato Iesus ad mortem condemnatur, multis conuicijs saturatur, crux humeris imponitur, & cum ignominia ad crucifigendum ducitur. Hora sexta ad locum caluarie perductus denudatur, crucifigitur, extēditur, & omnia ossa dinumerātur, crux subleuatur, deluditur, & subsanatur. Hora nona aceto potatur felle mixto, & Iesus morte terminatur. Hora quasi vespertina in cruce existēs mortuus, lancea latus eius dextrum aperitur, & vulneratur. Hora cōpletorij de cruce deponitur, & tumulatur.

Christus à quibus sit passus.

Septimum si consideretur, à quibus patitur: quia ab omnibus, a discipulo ꝓditur, ab Apostolis derelinquitur, à ministris templi capitur, à Petro non agnoscitur, sed negatur, à Iudęis illuditur, à pontificibus occiditur, à seruis flagellatur, ab Herode despicitur, à turba mori poscitur, à Pilato iudicatur, à militibus percutitur, nudatur, coronatur, & crucifigitur, à latrone blasphematur, à transeuntibus subsanatur, & à milite lanceatur.

Octauum si consideretur propter quid patitur. Nihil enim inuenitur in causa vt pati deberet. Non beneficia exhibita in incarnatione, cōuersatione, prædicatione, languidorum sanatione, demonum expulsione, & mortuorum suscitatione. Non vita omni sanctitate perfectissima. Non doctrina verissima, & diuinissima. Non conuersatio mitissima, & sic de alijs. Et quia nulla fuit causa hoc attento, passio, & mors eius fuit dolorosissima.

Nonum si consideretur pro quibus patitur, quia pro nobis. Dedit enim semetipsum: vt dicit Apostolus, pro nobis, vt nos redimeret. Et quia pro nobis peccatoribus ingratissimis, & sceleratissimis patitur. Vnde clamat Christus. O homo, vide, quæ pro te patior. Non est dolor, sicut quo crucior. Ad te clamo, qui pro te morior. Vide pęnas, quibus afficior. Vide clauos, quibus confodior. Cum sit dolor tantus exterior. Interius est planctus grauior. Cum te ingratum experior.

Verba Xpi ad hominem.

Decimum si consideretur qualis, & quantus est dolor, quem patitur, quia maximus super omnes alios dolores possibiles, vt dicetur: vnde merito clamat dicens illud. O vos omnes, qui transitis per viam attendite, & videte, si est dolor, sicut dolor meus: certe non. Præfatis ergo decem diligenter inspectis, & discussis, patet quod mors Christi fuit acerbissima. Tren. 1.

Fuit etiam Christi mors beatæ Mariæ acerbissima, & dolorosissima ex multis considerationibus.

Primo considerando filij sui venditionem. Motiuum quia effusione vnguenti super caput eius. A quo quia à Iuda discipulo: prætium. s. tam vile 30. denariis, quibus venditur, quia Iudęis hostibus filij sui.

Secundo considerando captionem proditoris, quia osculo. Nequitur quia cum lanceis, & lanternis, & fustibus, vt ad latronem. Malignè quia iniecerūt manus in eū: & eum ligauerūt.

Tertio considerando eius ab omnibus desertionem. Discipuli enim omnes eum reliquerunt. Et cum multis beneficia præstiterit, neminem inuenit ad se iuuandum

Quarto considerando sui filij deductionem, primo ad domum Annæ.

Secundo Caiphæ.

Tertio Pilati.

Quarto Herodis.

Quinto Pilati iterato, & quęin eis sunt eidē facta considerando.

Quinto considerando verberum percussionē. Fuit flagellatus in domo Caiphæ, & Pilati. Et vt B. Maria S. Bernardo reserauit vnam legionem verberum est passus: quæ ad sex milia sexcenta sexaginta sex ascendunt absque pugnis, & aliis conuiciis.

Sexto considerando Christi coronationem; illam eius coronam spineam, quæ totum caput Christi aperuit, sanguine faciem, & capillos madidauit tam capitis, quam barbæ.

Septimo considerando filij ad mortem tam acerbam, & tam vilem condēnationem: commota sunt omnia interiora ei.

Octauo videndo Iesum ad mortē fune ad collum ligato duci: humeris lassis crucem baiulare non habentem speciem, neque decorem: anima eius amaritudine repleta est.

Nono considerādo denudationē, & crucifixionē; videndo eum nudatum: clauis confossum, & sanguinem, per quatuor partes corporis perforatas diffundi: irremediabilibus lachrimis plorabat. Thob. 5.

Decimo considerando filij sui à cunctis vilipensionem. Iudæi, latrones, & alij vilipendebant eum, & nullus erat, qui eidem effectum pietatis impenderet, & compassionis: sic tantam ignominiam filij pensando, in ea maximus dolor causabatur.

Vndecimo considerādo Ioannis pro filio suo traditio-

traditionem, licet enim Ioannes bonus esset, & sanctus: nulla tamen comparatio fuit inter ipsum, & Christum suum filium.

Duodecimo, & vltimo videndo Iesu mortem, & terminationem, quando vidit eum cum tanto clamoris dolore expirasse, quasi mortua, & ipsa fuit; Præfatis igitur in Beata Maria dolor vehemens causabatur: quare Christi mors ei acerbissima fuit: & sic patet succincte primum videndum de mortis Christi acerbitate. Restat videre nūc de secundo, scilicet de mortis Christi idoneitate, & congruitate. Quia enim aliquis posset dicere, cur dominus voluit mortem crudelem, & dolorosam portare, & sustinere. In hoc secundo oportet plura videre de ipsa domini morte, quę possibilibus respondetur obiectionibus. Vnde sciendum est, quod mors domini sic facta: fuit Primo debitæ perpetrata; licet enim alius modus esset Deo possibilis, hominem liberandi quam per passionem filij sui: vt dixit Aug. & Magister 3. dist. 20. iste tamen fuit congruus.

Homo an potuerit liberari alio modo, quā per pass. Christi.

Primo quia Deo patri acceptissimus: quando enim facit homo, quod est ad Dei honorē: Deo summe placet. Et ad Dei honorem est, ꝙ Deo reddatur honor suus, & satisfiat sibi de illatis iniurijs. Sed cum per nihil aliud nisi per mortem Christi honor posset Deo exhiberi, & satisfieri de iniuria per hominem Deo illata, quā Christus moriendo, mors sua fuit Deo acceptissima: vt dicetur.

Secundo fuit congruentissimus ad nostrum morbum curandum; homo enim voluit Deo similari per scientiæ sublimitatem: Ligni gustauit suauitatem, & diuini præcepti transgressus est limitem, & regularitatem. Et quia curatio habet fieri per contrarium: ideo modus passionis Christi fuit congruentissimus; quia per humiliationem, & abiectionem, dolorum perpessionem, & diuinæ voluntatis impletionem, dicente Apostolo, Phil. 2. Humiliauit semetipsum factus obediens &c.

Tertio efficacissimus ad trahēdum hominem ad sui dilectionem melius à Deo trahi non poterat, quam quod Deus pro eo incarnatus mori pro ipso redimendo eum tot pęnis dignaretur. Vgo de arra sponsæ, vt ostenderet tibi quantum te diligeret, non nisi moriendo te a morte liberauit, vt non tantum pietatis impenderet beneficium: verum etiam charitatis monstraret affectum. Apostolus. Commendat Deus charitatem suam in nobis, quia cum inimici essemus, Christus pro nobis mortuus est. (Rom. 5.)

Quarto virtuosissimus, hoc enim modo dedit nobis omnium virtutum exemplum. Humilitatis, patientiæ, obedientiæ, pœnitentiæ &c. vt dictum est in prima parte huius expositionis, & ideo dicit Petrus. Christus pro nobis passus est, vobis relinquens exemplum, vt sequamini vestigia eius. (1. Petri. 2.)

Quinto ad vincendum diabolum prudentissimus: voluit enim comprehendere in astutia sua eum, ac ipsum vincere non potentia, sed iustitia, vt enim dixit Magister 3. dist. 20. Ipse sua procuratione occidendo Christum innocentem: nocentem hominem iure amisit, & à suis manibus est ereptus. Prudentia enim eius cępit superbum. (Iob. 5.)

Sexto fuit nos erudiens, vt à peccato caueremus, pro cuius expiatione Christus mori voluit. Empti enim estis pretio magno, &c. (1. Cor. 6.)

Septimo pro nobis satisfactorius, vt dicetur.

Octauo fuit misericordię, & iustitiæ conueniēs. Nam morte Christi satisfactum est Deo, peccato, & sic iustitiæ: quia homo liberatus, sic & misericordiæ, sic ergo domini mors, vt dictum est, fuit debite perpetrata.

Secundo fuit pro satisfactione rite ordinata, vt enim dictum est conformitate 2. primi lib. in parte 1. Deus etsi posset de potentia absoluta peccatum impunitum remittere, nō tamen de potentia ordinata, quia pro peccato primi parentis erat necessarium, vt Deo satisfieret. Nec aliqua creatura, vt dictum est, poterat, propter ibidem allegata. Oportebat ergo ꝙ talis satisfaciens esset Deus, & homo. Deus vt redderet ęquiualens ad offensam Deo illatam; homo quia erat ille qui Deo satisfacere tenebatur, quia persona offendens. Christus ergo morte sua satisfecit pro nobis.

Et pro huius euidentia est sciendum succinte. Primo quid est satisfactio: & respondetur ꝙ est redditio ęquiualentis: vt dicit Anselmus 2. Cur Deus homo. alias indebiti, vbi vide, ꝙ aliquid requiritur ex parte satisfacientis, aliquid ex parte satisfactionis, & aliquid ex parte illius pro quo satisfit. Ex parte satisfacientis requiritur primo, quod sit amicus vtriusq; patet, quia ipse est quidam mediator, & reconciliator.

Diffinitio satisfactionis, & quid sit.

Secundo quod sit ad satisfaciendū sufficiens: quia aliter non diceretur satisfaciens.

Tertio quod nō sit alius in eo, quod satisfacit illi, cui satisfacit obligatus: quia tunc non pro alio, sed pro seipso satisfaceret. Ex parte satisfactionis requiritur.

Primo quod sit voluntaria, aliter non esset satisfactio, sed satispasio.

Secundo quod sit ęquiualens patet, quia hic dicit nomen. Satis.

Tertio quod sit alias indebiti, patet, nō enim esset satisfactio, sed redditio simplex. Ex parte illius pro quo satisfit requiritur: quod satisfaciens pro eo agat taliter, quod amplius non offendat, & quod restituatur ad statum pristinum, & amicitiam, vt primo erat.

Secūdo videndum est de merito Christi quantum est.

Respondetur quod est infinitum. Et pro huius euidentia est sciendum.

Primo

Primo quod in actu meritorio est duplex bonitas, intrinsece, quæ consurgit ex bonitate actus eliciti debito modo ex circunstantijs, scilicet gratiæ, & aliorum ad esse meriti concurrentium.

Vide pulcra in conformitat. B. Virg. fruct. 40. 45. 55.

Alia bonitas dicitur extrinseca, quæ penes acceptionem consistit, quæ non est aliud, quam ordinatio legis diuinæ; qua Deus ordinauit talem actum acceptare, & debito præmio præmiare. Nam ad actum meritorium vt plurimum ista duplex bonitas concurrit; prima.n. sine secunda esse non potest, sed secunda sine prima potest esse, sicut patet de merito Christi nondum exhibito in actu, à Deo ab æterno aceptato, de quo dicitur in Apoc. Dignus est agnus, qui occisus est ab origine mundi &c. Et de ista loquitur Scotus 3. dist. 18. q. 2. vbi ostendit, quod passio Christi præuisa, & nondum exhibita, valuit patribus, qui Christi passionem præcesserunt.

Secundo sciendum, quod loquendo de bonitatę intrinseca actus meritorij ad actum meritorium, quod non solum gratia creata causat bonitatem siue effectiue, siue circunstantionaliter in actu meritorio: sed gratia etiam increata. Ratio quia gratia increata omni modo, siue effectiue, siue vt circunstantia, potest concurrere ad actus gratificationem: sic gratia creata, immo doctores plures ponunt, ꝙ nisi in actu meritorio concursus gratiæ increatæ poneretur: nullus talis actus posset esse de condigno meritorius vitæ ęternæ: etsi de congruo. Insuper ad meritum valet dignitas personæ, quæ causat actum, dicit Bonauentu. 3. d. 13. q. 2. quod meritum pensatur secundum dignitatem personæ Sco. 3. d. 13. q. 3. dicit, quod ratione suppositi meritum Christi fuit maius, quam alius non fuisset. Hoc idem patet per regulam. Arist. 1. Metaphi. quod actiones sunt suppositorũ: actus enim & generationes sunt circa singularia. Et quia regula est Arist. 3. Ethi. quod circunstantiæ cõcurrentes ad actũ ipsum reddunt sibi conformem, quo ad acceptionem, & de acceptione, vtpote, quo ad bonitatem, & malitiam. Modo in proposito cum in domino Iesu Christo fuerit gratia creata; quia plenus gratia, & veritate: & increata, quia in eo habitat omnis plenitudo Deitatis. Insuper in domino Iesu: etsi sint duæ vnitæ naturæ humana, & diuina: est tamen vna persona, & non plures, & vnum suppositum, & cum talis persona, & suppositum sit Deus, quare est infinita. Ad propositum meritum Christi loquendo de bonitate intrinseca, est infinitum vtpote à persona, & supposito, elliciente infinito, & gratia infinita, & finita, quæ siue concurrant effectiue, siue per modum circunstantiæ, quia faciunt ad meritum, sequitur propositum. Ex quo sequitur, quod talis actus bonitate extrinseca, est infinitum meritum. patet, quia infinite à Deo acceptatur: aliter Deus non ageret conformiter recte rationi.

Coll. 1.

Et si dicatur, actus est finitus: quomodo meritum est infinitũ? Respondetur, quod si in actu meritorio cõsistat meritum: ipse tamen actus non est meritũ: sicut actus non est circunstantia, seu id, quod efficit ipsum: quod meritum Christi sit infinitum modo prædicto, hoc tenet Bonauen. 3. dist. 13. q. 2. vbi dicit meritum pensatur ex dignitate personæ, & persona est infinita, ergo &c. Hoc etiam tenet magister Petrus Aureoli in repertione sua 3. d. 13. q. 2. Alexãder de Ales in 3. & Thomas concedunt, quod vita Christi, est vita Dei, & vita infinita: quare ergo de merito non conceditur, quod sit infinitum: His præmissis videndum est, quomodo morte Christi satisfactum est. Vbi sciendum pro regula.

Vide in cõformit. B. Virginis. fruct. 26.

Primo quod creatura intelectualis innocens, Deo tenetur in omnibus actionibus. Ratio, quia à Deo est, quicquid habet, totum à Deo habet.

Secundo creatura intellectualis non peccans, Deo non tenetur in omnibus passionibus: patet, quia dominus iustus non exigit pœnam, culpa non commissa.

Tertio quod creatura intellectualis, quæ primo erat innocens, & postea peccans, tenetur Deo in omnibus, tam passionibus, quam actionibus; prima pars patet ex secundo præmisso, scilicet quod tenetur si peccat in passionibus: secunda pars patet ex primo; quia tenetur in omnibus actionibus innocens: à fortiori peccans. Ad propositum Christus etsi innocens, Deo tenebatur in omnibus actionibus: patet ex primo, sed non in passionibus; quia innocens. Modo Christus volens Deo pro nobis satisfacere per actiones, non potuit: patet, quia non esset alias indebiti immo debiti, vt dictũ est, & satisfactio est redditio, non solum ęquiualentis, quod erat in actionibus Christi, vt dictum est, propter meritum infinitum, sed alias indebiti: quod non affuit in merito actionũ Christi. Si ergo satisfacere pro nobis debebat, oportebat quod non daret quamcunque passionem: sed animam suam in mortem. Ratio, quia mors eius erat alias indebita Deo, quam Deus ab ipso non poterat exigere, ipso nolente. Fuit sufficiens etiam quo ad obedientiam: quia vsque ad mortem, & consequenter maior, quod inobedientia aliqua posset esse in quocunque peccato. Et quia includens maiorem dolorem, quam esset possibilis delectatio in quibuscunq; peccatis: patet, quia Deus rem diligit, vt est diligibilis. Modo vita Christi, erat vita Dei: vt dicit Alexan. in 3. parte 1. q. 15. & per consequens summè diligenda, & magis diligenda, quam omne aliud à Deo. Et cum delectatio causetur ex præsentia rei dilectæ, & sic magis delectabatur Christus in vita

 sua,

sua, quam aliqua creatura possit delectari in aliquo, patet: quia magis diligebat eam, & sic intensius, & fortius mouebatur, & ordinate in rem dilectam, quam homo inordinate moueatur in quacunque delectatione peccati. Et tūc vltra cum ablatio delectabilis sit causa pęnalis, ablatio vitæ Christi fuit Christo ita pęnalis: sicut eius præsentia delectabilis. Et per consequens magis tristabilis, quam aliqua delectatio cuiuscunque alterius rei esset delectabilis. Actiones (vt dictum est) sunt suppositorum: quare vita Christi erat vita Dei: vt Alex. dicit loco præallegato, & per consequens infinita, & meritum Christi fuit infinitum: quare mors sua Deo oblata fuit munus infinitum, vt enim dicit Alex. loco præallegato. In satisfactione non solum pensatur quantum soluatur: sed à quanto, & ex quanto. Si quantum, maior est vita Christi, quam aliqua vita creaturæ: vt dictum est: & per consequens datio talis vitæ fuit pęnalis maxime Christo: quia maximum pęnale est separatio animæ à corpore. Si consideretur à quanto: fuit satisfactio per mortem Christi: quia ab ipso Dei filio, qui est verus Deus, inuenitur pœnæ super omnem extimationem satisfactum fuisse. vnde. Qui proprio filio nō pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum: quomodo non omnia nobis donauit idest condonauit, & remisit? Si vero consideretur ex quanto, idest ex quanta charitate mortem subierit: quia fuit charitas immensa: inuenietur super omnem extimationē satisfactum: hæc Alexander. Quo apparet, ꝙ modus iste fuit Deo patri acceptissimus: vt dictum est in prima ratione præcedenti. Et sic patet secundum, scilicet quod passio, & mors Christi fuit rite pro satisfactione ordinata. (Rom. 8.)

Tertio est omnis culpa ea remota, & abdicata. Nam Christus sua morte meruit cuicunque recipienti primam gratiam, vt dicit Scotus 3. d. 18. q. 2. Insuper cum sacramentis culpa deleatur, & gratia detur, & sacramēta habuerūt efficaciam à passione Christi, vt à causa meritoria: quare iustificatio, & gratiæ collatio à passione, vt à causa meritoria processerunt. Lauit enim nos à peccatis nostris in sanguine suo. Sanguis Christi emundabit conscientiam nostram ab operibus mortuis. (Apoc. 1. Heb. 9.)

(Xpi passione est culpa deleta.) Sed sciēdum, quod in deletione culpæ gratia, quam Christus passione sua meruit nobis, delet culpam formaliter: quia expellit suum contrarium pro statu isto. Sacramenta, quæ efficaciam habent a passione Christi, delēt culpam ministerialiter, passio Christi meritorie: quia meruit nobis gratiam, & omne id, quo culpa deletur. Sed Christus, vt Deus, & eius volūtas delet culpam causaliter. Isa. 44. Ego sum qui deleo iniquitates propter me. Dicit tamen magister 3. d. 19. c. 3. Etsi à culpa simus Christi passione liberati: non tamen ex toto debet intelligi, idest vt simus effecti impeccabiles: quia hoc solum erit in vita futura. Verum, vt anima habeat hoc donum Christi passionis videlicet culpæ amotionis: oportet vt quatuor habeat.

Primo dilectionem, & charitatem. Considerando enim tam gratuitum dilectionis modū passione monstratum, accendimur ad amandum Deum, iuxta illud. Cōmēdat Deus charitatem suam in nobis: quoniam cum essemus peccatores, Christus pro nobis mortuus est, & sic incendimur ad amandum amore charitatis, quæ operit multitudinem peccatorum. (Rom. 5.)

Secundo fidem. Nam fides formata domini passione valet ad culpæ delectionem. Iustitia per fidem Christi, quem Deus proposuit propitiatorem per fidem in sanguine, idest per fidem passionis. (Rom. 3.)

Tertio oportet habere Christi imitationem in agendo.

Quarto habere conformitatem in patiendo: sic enim ei incorporamur.

Quarto est passione & morte Christi omnis reatus, & pœna annullata, passio Christi est sufficiens pro infinitis hominibus ad satisfaciendum. Et cum culpę triplex sit genus, scilicet originalis, mortalis, & venialis. Et pro his alia pœna infligitur morienti: quia pro originali carentia perpetuę visionis diuinæ. Pro mortali pœna sensus, & carentia ęternalis. Pro veniali pœna purgatorij. Et alia viuenti: quia pro originali pœna mortis, & aliæ pœnæ infliguntur, quæ in nobis sunt ex peccato primi parentis. Pro mortali aliqua pœna temporalis, & satisfactoria, vel iudicialis. Pro veniali aliqua pœna medicinalis. Ad propositum dicit magister 3. d. 19. cap. 4. Christus portauit peccata nostra ligno, idest pœnas peccatorum, & reatum, & pœnam pro originali morienti totaliter dimisit: patet in paruulis baptizatis, & in adultis baptizatis, quibus omnis pœna dimittitur, & si moritur baptizatus, statim euolat ad cœlum. Deleuit Christus pęnam, quæ debetur mortali quo ad reatum ęternū: quia pęnam ęternam commutauit in temporalem. Nec temporalis, quam imponit ecclesia sufficeret aliquando: nisi Christi pęna cooperaretur, quam pro nobis soluit. Pęnam pro veniali remouit passionis suæ signo, ac memoria, & alijs modis: pęnas vero, quę debentur viuenti pro originali, Christus non soluit. De morte liberabit nos in futuro: quando omnes resurgemus nunquam amplius morituri. Ab alijs vero pęnis non absoluit nos, nisi quo ad reatum, nō dimittit eas, nisi fiat speciali gratia: quia medicinales sunt: tamen per gratiam in multis exterminantur: vt patet de fomite. Sic ergo patet, quomodo passio liberat a pęna. (Nota.) (Baptizatus moriens statim ad cœlum euolat.)

(De diaboli potestate ante Christi passionē aduersus homines.) Quinto passione Christi diaboli potestas est prostrata, & humana natura liberata: vt dicit

magister

magister.3.dist.19.diabolus permittente Dei iustitia ex peccato ante passionem Christi habebat potestatem super homines in triplici gradu.

Primus erat impugnare per tentationem, & ista Christi passione est valde diminuta. Nam passio meruit nobis gratiam, & alia, per quæ à diaboli tentatione præseruamur: ne superet aliquem nisi volentem. Sic ergo crucis fide, & passionis diabolus expugnatur. Vnde dicit
Ephe.4. Apostolus. In omnibus sumentes scutum fidei &c. Similiter inuocatione nominis Christi. In nomine meo demonia eijcient.

Secundus gradus erat: sibi consentientem retinere, & immergere in peccatum per culpæ reiterationem deducebat de peccato in peccatum: vt quasi impossibile esset resurgere. In isto secundo gradu passione Christi homo à diabolo liberatur per sacramenta, quę à passione habent efficaciam: licet homo cadat in culpam, habet sacramentum pœnitentiæ; per quod potest semper resurgere.

Tertius gradus detinere per pœnæ inflictionē quo ad locum: quia quantumcunq; esset iustus ad limbum destinabatur, & diabolus eum deducebat. Passio Christi, quia fuit satisfactoria pro peccato, quo ad fideles, hanc potestatem totaliter euacuauit. Nam Christus de limbo patrum, & purgatorio omnes ipso descendente ad inferos post mortem suam extraxit. Ad limbum patrum nullus nunc descendit: quia satisfactum est Deo de reatu, & obligatione culpæ originalis: & hoc fuit, vt magister dicit, quando Christus se obtulit sacrificium in cruce pro nobis. Ad infernum diabolus nō ducit, nisi voluntatem, quis se tradat in suas manus. Nullus vadit ad infernum, nisi in culpa mortali decedens, vel ad limbum: nisi in originali decedens. Sic ergo apparet quomodo à potestate diaboli liberati sumus Christi morte, & passione.

Sexto passione Christi est redemptio nostra facta, & celebrata. Nam in passione dedit semetipsum pro nobis, vt nos redimeret. dicit
2.Thim.2. Apostolus. Redemisti nos in sanguine tuo.
Apoc.5. Sed quomodo nos redemit? Sciendum est, ꝙ vt dicit Alex. de Ales. 3. parte. i. loquens de necessitate passionis quantum ad inferiorem causam finalem. Redimere est rem suam iusto precio recuperare, & sic Christus nos redemit. quia cum serui essemus, soluto precio, idest semetipso, nos redemit. Vel secundum
Redimere quid. alium doctorem. Redimere est soluto precio recompensatio: & sic nos redemit. Sed à quo nos redemit? Respondet Apostolus. Ab operibus mortuis ad seruiēdum Deo viuenti. Sed nunquid diabolo aliquid recompensauit? Certe non: quia diabolus nihil iustum habebat in homine. Sed recompensatio est facta respectu Dei, cui Christus satisfecit de offensa, quā homo intulerat: vt Deus nobis recompensaret vitam æternam. Et licet pater miserit filium: solus tamen filius dicitur redemptor: quia immediatè soluit precium: vt dicit Thomas. 3. parte. q. 49. articulo quinto. Nec erat præcium soluendum illi. s. diabolo, qui iniuste nos detinebat: sed illi. s. Deo; cuius iustitia tenebatur. Christus ergo morte sua factus est nobis iustitia, sanctificatio, & redemptio.

Septimo est passione Christi facta reconciliatio, & pax ordinata. Mediator Dei, & hominū fecit vtraque vnum, idest in vnam personam vniuit naturam diuinam, & humanam, & per consequens Deum pacificauit homini, & econuerso. Sed quomodo reconciliauit nos? Respondit Apostolus. Reconciliati sumus Deo per mortem filij eius. Ipsa fuit satisfactio pro peccatis nostris, & totius mundi: istud dicit Apostolus. Eph. 2. Ipse est pax nostra, qui fecit vtraque vnum. Et semper recōcilians per crucem &c. Et quia ipse solus reconciliauit, ipse solus est mediator Dei, & hominum Christus Iesus. 1.Corin.2. Rom.5.

Octauo Christi morte, & passione ianua cœli est aperta, & reserata. Vt dicit Scotus. 3. dist. 18. q. 2. Ad apertionem ianuæ nullus potuit cooperari Christo: sed ipse solus passione sua meruit apertionem ianuæ cœli. Vnde dicitur Apoc. 5. ꝙ nemo in cœlo inuentus est, neque in terra, neque subtus terram, qui posset aperire librum. i. cœlum: sed leo de tribu iuda. i. Christus aperuit: quia passione sua Deo patri satisfecit: & sic ianuam aperuit. Non licebat nobis homicidis repatriare: donec sacerdos magnus Christus moreretur, vt habetur in figura in libro Leuitici.

Nono passione Christi est gratia largiter diffusa, & destinata. Nam cum meruit nobis primam gratiam, & gratiam aliam, quam meremur passione sua: patet propositum, vt dicit Scotus. 3. dist. 18. q. 2. Christus cum sit caput Ecclesiæ: ideo gratiam largiter diffundit in membra.

Decimo fama Christi, quo ad nomen super omnia passione sua est exaltata. Apostolus Deus passione sua exaltauit eum. i. secundum magistrum. 3. dist. 18. exaltationem ostendit. Et dedit illi nomen. i. se dedisse manifestauit. Philip. 2.

Vndecimo passione Christi, omnia sunt terminata. Omnia quo ad dicta prophetarum, & figuras in sacro eloquio sunt terminata; Iō Christus in cruce dicit consumatum est. Vt ostensum est lib. 1. conformitate prima.

Duodecimo passione Christi sunt nobis multa beneficia à Deo collata. Et istud erat.

Tertium videndum. s. de mortis Christi vtilitate. Vtilitas ergo mortis Christi ostenditur ex beneficijs ipsa morte nobis collatis ipsa. n. sumus. Quæ vtilitas prouęniat ex xpi morte.

Primo ad vitam reuocati, in Adam omnes mo- 1.Corin.8.

 riun-

riuntur: ita & in Christo omnes viuificabuntur, & cum essemus mortui peccato: Christus conuiuificauit nos.

1. Pet. 3. Vide in cōformitatib. B. Virginis fruct. 55. Secundo à peccato separati 1. Petri. 3. Christus semel pro peccatis nostris mortuus est, & sequitur, vt nos offerret Deo mortificatos quidem carne, viuificatos autem spiritu.

Rom. 7. 1. Thim. 2. Tertio in opere iustificati, cum .n. peccatores essemus: Christus pro nobis mortuus est. Iustificati .n. gratia ipsius.

Collo. 1. Quarto à debito quietati, donans nobis omnia delicta: deleuit quod erat aduersus nos chyrographum &c.

Heb. 12. Quinto à diabolo contutati: vt eum non timere debeamus, vt per mortem destrueret, quod habebat Imperium. Passione Christi nominata diabolus statim fugit. Apoc. 19. Apprehendit Christus diabolum qui, & sathanas, & ligauit eum.

Rom. 5. Sexto robore fortificati, cum essemus infirmi: Christus pro impijs mortuus est.

Septimo ab hostium manibus liberati: patet de sanctis patribus à limbo extractis. Zach. 9. In sanguine testamenti sui eduxit vinctos &c.

Octauo debite informati vt virtuose agamus: quia omnes virtutes, & scientiæ morte Christi ostensæ sunt: vt dictum est conformitate præcedenti.

Nono honorati & exaltati. Apocal. 5. redemisti nos in sanguine tuo, & fecisti Deo nostro regnum, & sacerdotium &c.

Decimo ad pugnandum spiritualiter excitati. 1. Petr. 4. Christo igitur passo in carne: vos eadem cogitatione armamini.

Ephe. 4. Vndecimo ad diligendum inflammati. ambulate in delectione: sicut, & Christus dilexit nos, & tradidit &c.

Duodecimo ordinis angelorum quo ad ruinam de nobis sunt reparati. Collo. 1. Proposuit in Christo reparare quæ in cęlis &c.

Tertio decimo à mentium vulneribus sumus sanati. Samaritano à Christo infusum est vulneribus oleum misericordiæ, & vinum iustificationis, & satisfactionis. Vnde à peccato sanati sumus. Augustinus quemcunque momorderit astutia sathanæ, intueatur Christum in ligno pendentem, & sanabitur.

Quartodecimo ducatu ad vitam illuminati, & directi in baculo crucis, & mortis Christi cū Iacob oportet nos transire Iordanem istum .i. per vitam istam transire.

Quintodecimo contra omnia mundi amara obdulcorati. Nam si passionis lignū in aquis ponatur: aquæ Marath .i. passionis memoria obdulcescunt.

Cant. 2. Tren. 2. Sextodecimo crucis vmbra obumbrati. In vmbra tua viuemus. Sub vmbra illius, quem desideraueram, sedi &c.

Decimo septimo illustrati: quia tenebræ peccatorum amotæ, & gratia data. Eratis enim aliquando tenebræ, nunc autem lux in domino &c.

Decimooctauo in patria firma spe locati. Aperuit enim ianuam, & per proprium sanguinē introiuit in sancta, ęterna redemptione inuenta. Et semper vt repromissionem recipiat &c.

Patet igitur prædictis de vtilitate mortis Christi, & passionis. Ex quibus omnibus patet de mortis Christi efficacia, acerbitate, & vtilitate. Et per consequens apparet declarata prima pars huius conformitatis quartæ; scilicet. Iesus vita deficiens. Ad laudem Christi. Amē.

SECVNDAE PARTIS QVARTAE conformitatis tertij libri, videlicet: Franciscus euocatur. Expositio.

PARTE prima huius quartæ conformitatis declarata. Restat consequenter declarare partem secundā videlicet. Franciscus euocatur, scilicet per mortem corporalem. Circa cuius expositionis euidentiā, est sciendum primo, qua infirmitate mortuus est beatus Fran. Vbi sciendum quod & si propter pęnitentiam arctissimam, quam beatus Fran. exercuit: semper infirmitatem pateretur splenis stomaci, & oculorum, & agrauabatur aliquando talibus, vt mori videretur: aliquando enim euomuit propter infirmitatem stomaci per totam noctem sanguinem, in tantū vt fratres crederent eum moriturum, vt dictū est conformitate præcedenti huius tertij lib. 1. 2. parte conformitatis. Aliquando infirmitate oculorum tam fortiter fuit vexatus, quod bene per quinquaginta dies stetit in sancto Damiano cum tanto oculorum dolore, & nimia vexatione, quod neque quiescere potuit, nec lumen aliquod videre. Vnde diuinū agnoscens flagelum ipse beatus Fran. dominum deprecatus est, vt maioribus pęnarum aculeis vrgeretur: verum quia patientissime se habuit, vocem Christi audiendo de cęlo, de thesauro vitæ ęternæ obtinendo fuit declaratus, & inuestitus, ac subarratus, incurrit infirmitatē aliā præter iam dictas videlicet hidropisim. Et hac infirmatus fuit in loco de Bagneriæ supra ciuitatem Nucerij: & specialiter tunc ipsam infirmitatem incurrit in pedibus ipsorum tumefactione, propter q̄ ciues assisinates audientes ipsum ibidem infirmari, solennes nuncios milites ad reducendum eum Assisium transmiserunt. Cum quibus rediens spiritu prophetico claruit, & sanctæ paupertatis, ac diuini amoris efficaciam ostendit. Ad villam enim cum venissent nomine Sutrianum, & hora esset comedendi, pro pecunia panem, nec aliquid comestibile

stibile

ßibile inuenire potuerunt, sed mandato beati Fran. Dei amore panem petentes, statim habuerunt omnia abundanter: vt beatus Fran. prædixit. Et demum Asisium peruenientes, non permiserunt eum ad locum sanctæ Mariæ ire: sed ad palatium episcopi Asisinatis eum deduxerunt, & ibidem eum locauerunt, custodientes ab extra palatium ipsum episcopi, armatis hominibus: vt si eum mori contingeret fratres eum alio non portarent; sed Asisij sepeliretur; ne tanto thesauro priuarentur. In hoc palatio residens beatus Fran. spiritu prophetico in pluribus se ostendit irradiatum. Vidit enim in spiritu totam tentationem fratris Rizerij ministri Marchiæ, & eidem referauit, ac eum signando ab omni tentatione immunem illico reddidit. Beatæ Claræ infirmanti, & cupienti videre beatum Fran. ante mortem suam: ipse beatus Fran. misit dicendo, quod pro tunc eum nõ poterat videre: sed alio tempore videret eũ, & de eius visione summe gauderet. Et sic factum est: quia beato Fran. mortuo, corpus eius fratres dum deducerent Asisium; Beatæ Claræ, & suis ostenderunt sororibus videndum: vt dictum est conformitate precedenti: Cuidam fratri dicenti sibi quasi ludendo. Quantum venderes tu domino omnes tuos saccos, multi baldachini, & panni de serico ponentur supra corpusculum tuum, quod modo indutum est sacco? Tũc beatus Fran. habebat infulam coopertam de sacco, & indumentum etiam de sacco: & respondens beatus Fran. cum magno feruore, & letitia spiritus. Tu verum dicis: quoniam ita erit pro gloria, & laude domini mei. Et dum in dicto palatio esset, cepit infirmitatibus varijs tam grauiter laborare: vt vix in eo mẽbrum remaneret absque ingenti passionis dolore: sed cum duris corporis angeretur doloribus, illas suas angustias non pœnarum censebat nomine, sed sororum. Cum autem semel grauius solito dolorum vrgeretur aculeis: quidam frater simplex dixit ad eum, ora Deum frater, vt mitius tecum agat: manum enim suam super te grauare videtur. Quo audito vir sanctus cum eiulatu exclamans, ait. Nisi nossem in te simplicem puritatem tuum ex nunc abhorrerem cõsortium; qui ausus fueris contra me diuina iudicia repræhensibilia iudicare. Et licet totus esset atritus, grauis prolixitate lãguoris proijciens se in terram, ossa debilia duro casu collidit, & deosculans humũ, gratias, (inquit,) tibi ago domine Deus de omnibus doloribus meis, teque mi domine rogo, vt centuplum si tibi placuerit, addas; quia hoc erit mihi acceptissimum, vt affligens me dolore, nõ parcas: cum tuæ sanctæ voluntatis adimpletio, sit mihi consolatio superplena. Verum cum infirmitare grauissima detineretur, nec posset comedere, & à fratribus rogaretur, vt aliquid sumeret, & ipse diceret, ꝙ non habebat voluntatem comedendi: sed si haberet de pisce, qui vocatur squalus forsitan comederet: hoc dicto statim affuit diuina prouidentia, & ecce quidam homo missus à fratre Gerardo ministro Reate, portauit canistrum, vbi erant tres magni squali, & gambari, de quibus ipse libenter vescebatur. Quod factum in admiratione plurima extitit sociorum: diuinam prouidentiam circa ipsum attendentes. In hoc palatio cum aliquando ob spiritus recreationem, laudes fratris solius, quas fecerat, per socios cantari faceret: considerans hoc frater Elias, dixit ad eum. Charissime Frater de omni letitia, quã pro te, & socijs tuis in tua infirmitate ostendis, sum valde consolatus, & edificatus: sed licet homines huius ciuitatis te venerentur pro sancto: tamen quia credunt firmiter propter hanc infirmitatem tuam incurabilem, te in ꝓximo moriturum: audientes huiusmodi laudes cantari die, noctuq; possunt dicere intra se. Quomodo hic tantam lætitiam ostendit, qui est prope mortem? Dixit ad eum beatus Fran. Recordaris cum apud Fulgineum visionem vidisti, & dixisti mihi, ꝙ quidam dixerat tibi, ꝙ viuere non debebam, nisi duobus annis. Antequam tu illam visionem videres, per gratiam Dei, qui omne bonum suggerit, & ponit in ore suorum fidelium, semper die, ac nocte considerabam finem meum: sed ab illa hora, qua visionem vidisti, fui magis sollicitus cõsiderare diem mortis. Et statim ait cum magno feruore, dimitte me frater gaudere in domino, & in laudibus eius, & infirmitatibus meis: quoniam gratia spiritus sancti cooperante, ita sum vnitus cum Deo meo: ꝙ per misericordiam suam bene possum in ipso altissimo iocũdari. In illis diebus visitauit eum in dicto palatio quidã medicus de Aretio, valde familiaris ipsi beato. F. nomine bonus Ioannes, & interrogauit eum beatus. F. quid tibi videtur de hac mea infirmitate? Et ait illi medicus: bene tibi erit per gratiam Dei. Iterum dixit ei beatus. F. dic mihi, quid tibi videtur: noli timere, quoniam per gratiam Dei non sum corculus: vt timeam mortem. Nam cooperante gratia spiritus sancti: ita sum vnitus cum domino meo, ꝙ de morte, & de vita equaliter sum cõtentus. Tunc dixit ei medicus manifeste. Pater secundum prophetiam nostram infirmitas tua est incurabilis. Et credo, ꝙ in fine mensis Septẽbris, aut quarto nonas Octobris morieris. Tunc beatus. F. iacens in lecto cum maxima deuotione, & reuerentia expandit manus ad dominum, & cum magna lætitia cordis, & corporis dixit bene veniat soror mea mors. Sic ergo patet, qua infirmitate beatus Fran. ad mortem deuenit corporis.

Secundo videndum est de loco, in quo beatus F. mortuus est. Vbi sciendum ꝙ beatus. F. videns

dens se ad mortem propinquare ad sanctam Mariam de Portiuncula se deferri poposcit: vt vbi acceperat spiritū gratiæ: ibi redderet spiritum vitæ. Et quia propter infirmitatem ambulare non poterat ad dictum locum, à socijs se fecit deportare. Cunque ad locum de sancta Maria cum magna comitiua deduceretur per fratres, & ad hospitale peruenisset, quod est in via, petijt beatus. F. si adhuc ibi esset: quia ipse caligantibus oculis non senectute, sed lachrimis plene videre non poterat: cunq; sciuisset se in dicto loco esse, fecit se versus Asisium facie voluit, & in terra positus, illā multis benedictionibus benedixit dicens: benedicta tu à domino, quia per te multæ animæ saluabuntur, & in te multi serui altissimi habitabunt, & de te iusti eligentur ad regnum ęternum. Et his dictis ad sanctam Mariam se fecit deferri. Et illuc perueniens in infirmaria fuit locatus. Sic ergo patet de loco, in quo elegit mori, videlicet in loco sanctę Marię: vt vbi inceperat, ibi terminaret.

Et quia hunc locum dicebat ipse beatus. Frā. Virginem Mariam plus amare, quàm aliquem locum citra mare. Ideo beatus. Fr. Virgini se conformando: præ alijs locis mundi amauit ipsum, & in fine, vt dicetur, recomendauit fratribus. In hoc voluit mori amicus Virginis. Et in signum dilectionis, vt dicunt fratres antiqui, à quibus audiui: beatus. F. voluit, quòd eius cor à corpore separaretur, & ibidem poneretur. Et dicitur, ꝙ cor eius est in altari capellæ, vbi beatus. F. mortuus est. De singularitate huius loci dictum est conformitate. 16. & vltima libri secundi. Hic locus debet esse cuilibet fratri minori vero acceptissimus considerando primo affectum beatæ Mariæ ad ipsum locum præ alijs mundi locis.

Cor B. Fr. ubi sit positum.

Secundo amorem beati. F. ad ipsum: quia in ipso incipere voluit, & terminare.

Tertio propter recomendationem beati. F. factam fratribus de ipso loco in morte sua.

Quarto propter cor beati. Frā. in signum dilectionis ad locum ibidem positum.

Quinto propter remissionem peccatorū, quæ annuatim in dicto loco habetur.

Sexto propter dona gratiarum, quæ ibidem ob reuerentiam Christi manentes: continue percipiunt. Sic ergo patet de loco.

Tertio videndum est, quid ęgerit beatus. Frā. ante mortē suam, idest spiritus emissionem. Pro cuius euidentia est sciendum: ꝙ beatus. Fran. plura fecit.

Et primum est: quia sui obitum in proximo futurum sicut à Christo acceperat: fratribus prædixit. Domine etiam Iacobæ de septem solis prædixit de die, & hora sui transitus: vt dicetur. Dictæq; dominæ Iacobę Romæ dum esset: per Angelum reuelata est eidem mors beati. F. Fratri Eliæ, dum esset Fulginei cum beato. F. apparente sibi quodam Sene: mortē affuturam beati. F. immediate post duos annos nunciauit. Et hoc ipse Elias beato. Frā. vt patet ex supradictis reuelauit.

Secundum quod ęgit est, ꝙ inductione sociorum beatus. F. dominæ Iacobæ præfatæ, vocato fratre scriptore scribere voluit. Et cū iam incępisset scribere, ꝙ cito Asisium veniret si eum vellet inuenire viuum: quia si post talem diem accederet viuum, eum non reperiret. Et ꝙ portaret talem pannum pro tunica funerali, & ceram pro sepulturam, ac de cibarijs, quæ ipsa beato. Frā. faciebat. Dum esset Romæ infirmus, dum hæc scriberentur beato. F. fuit diuinitus reuelatum: quomodo domina Iacoba veniebat, & omnia secum deferebat: prout ipse describebat. Et statim beatus. F. dixit scriptori, vt non scriberet: quia non oportebat. Et dum per modicum staret, domina Iacoba cum duobus filijs senatoribus, & magna comitiua aduenit portans omnia, de quibus B. F. scribebat, de quo fratres fuerunt valde mirati: Et quia locum sanctę Mariæ de Angelis nulla mulier intrabat: beatus. F. dispensando cum dicta domina: fratres eam ad ipsum perduxerunt beati. F. mandato. Quæ statim ad pedes sacris stigmatibus consignatos: vt altera Magdalena rigando lachrimis, præ deuotione magnam consolationem percepit. Beatus autem. F. de visione dictæ dominæ lætatus est: quia eam virtuosissimam, & sanctissimam repererat. Vocabat enim eam beatus. F. non dominam Iacobam, sed fratrem Iacobum, propter probitatem suam, & sanctitatem. Portauit pannum cinerei coloris pro tunica: & pro feretro, Ceram in magna abundantia, quę suffecit pluribus diebus pro reuerentia ipsius, & cibaria, quæ beatus. Fran. optauerat. Et vt alia Martha diligenter beato. F. seruiuit. Prædicta domina interrogata à fratribus quomodo sic venisset, & omnia de quibus beatus. F. scribebat, sic portasset: respondit, ꝙ Angelus domini oranti apparuit, & de morte beati. F. sibi dixit, & quæ beatus. F. volebat omnia indicauit. Et quia dicta domina credendo beatum Fran. longiori tempore superuicturum, volebat societatem emittere: beatus. F. prohibuit dicens, ꝙ sabbato de sero moreretur, & ipsa post mortem cum comitiua sua simul posset ad vrbem reddire, quod & factum est.

Quo die mortuus est B. Fran.

Tertium quod ęgit beatus. F. fuit comestio cū fratribus: fecit enim panem apportari, & in frusta diuidi, & vnicuiq; vnam partem dedit ad instar cœnę Christi, vt dictum est conformitate prima istius tertij libri.

Quartum quod fecit beatus. F. fuit benedictio fratris Bernardi de Quintaualle primogeniti sui, de qua dictum est parte. 2. conformitatis. 13. c. de fratre Bernardo, & alibi.

Quintum quod ęgit est recomēdatio loci sanctæ

ctæ Mariæ de Portiuncula generali ministro, & fratribus, vt dictum est conformitate vltima secundi libri.
Sextum quod egit beatus.F. fuit sui totalis denudatio. Nam morte imminente se totum etiā sine fęmoralibus denudauit, & se in terrā proiecit. Hoc fecit, vt nudus hora tali cum nudo diabolo luctaretur. Et vt paupertati fidem seruaret vsque ad mortem, ac Christo esset conformis, qui nudus pro nobis pendens: nudus etiam mori voluit. Insuper vt expeditus ab omnibus liber transiret ad Christum, vitæque suæ principium, quando pro Christo coram Episcopo nudus remanserat; fini vitæ corresponderet: vt nudus ex mundo cœlum adiret. Qui cum se sic denudasset fratribus dixit.
Primo quod meum est, feci quod vestrum est, Christus edoceat. Et lachrimantibus omnibus guardianus; quem suum beatus.F. dicebat, tunicam habitualem accipiens cum chorda, & fęmoralibus: concedens eidem mandauit, vt acciperet, quod & fecit: sed dato, ꝙ sic nudus esset; fratres, & si stigmata clare cernerent manuum, & pedum, de vulnere laterali nō sic comprehendere valuerunt: quia ipsum manu obtexit.
Secundo præcepit fratribus, quòd ipso mortuo eum stare sic nudum permitterent super humum: per tantum spacium, ꝙ vnius milliarij tractum, quis suauiter posset perficere. Vt viuens Christo viuenti, & moriens morienti, & mortuo esset similis, & conformis.
Septimum quod ęgit beatus.F. est fratrum alloquutio; de qua dictum est conformitate.2. huius tertij libri. Nam exortatus est eos.
Primo ad Dei amorem.
Secundo de fide seruanda ad Romanam Ecclesiam.
Tertio de patientia habenda, & custodia paupertatis.
Quarto, ꝙ sanctum Euangelium omnibus institutis anteponerent.
Quinto de perseuerantia tenenda in inceptis in persequutionibus mundo futuris.
Sexto de sua morte eos est consolatus.
Vltimo suum testamētum, quod legitur fecit, de quo dictum est conformitate.2. huius tertij libri.
Octauum quod beatus.F. ęgit est fratrum generaliter benedictio. Nā omnibus fratribus, qui erant in loco congregatis, & circumsedentibus coram ipso, beatus.Frā. extendit super eos manus in modum crucis brachijs canzelatis, & omnibus fratribus, tam pręsentibus, quā absentibus: in crucifixi virtute, & nomine benedixit dicens eis. Valete filij omnes in timore domini, & permanete in eo semper: ego vero ad Deum propero: cuius gratiæ vos omnes comendo.
Nonum quod ęgit beatus.F. est sermonis Christi in cœna lectio: fecit enim sibi legi Euangelium secundum Ioannem: à 13. cap. vsque ad 18. vt domini Iesu vocem ibidem loquentis ipse crucifixus audiret. Sic ergo patet quid beatus Franciscus peregit ante suam mortem. Sed morte instante beati Francisci aues, quæ alaudes appellantur, quas beatus Fr. præ alijs diligebat: dicebat.n. ipse beatus.F. ꝙ hæc auis repræsentabat bonum religiosum dicens. Soror alauda habet caputium sicut religiosi, & est auis humilis, vadit libenter per viam ad inueniendum sibi aliqua grana, etiam si inueniret ea in stercore extrahit, & comedit. Volando laudat Deum valde suauiter. Sic boni religiosi despicientes terrena, quorum conuersatio est semper in cęlis, & intentio semper ad laudem Dei. Eius vestimentum.s. pennæ assimilatur terræ, & dat exemplum religiosis, vt non delicata, & colorata vestimēta habeant: sed vilia precio, & colore sicut terra vilior est alijs elementis. Et quia beatus.F. hæc considerabat in ipsis: libenter eas videbat. Hora igitur pręfata post vesperas: licet ipse aues sint inimicæ tenebrarum, & lucis amicę: ipsa hora in multitudine magna venerunt, & in transitum beati Francisci insolita quadam iubilatione, glorię sancti, qui eas ad laudes domini solitus erat inuitare, tam iocundū, quam euidens testimonium perhibebant. Exemplū.
Quarto, & vltimo vidēdum est quomodo beatus.F. mortuus est. Vbi sciendum, ꝙ omnibus pręfatis, & alijs rite per eum perfectis: beatus F. hora sui transitus, vt potuit: in huius psalmi vocem erupit dicens. Voce mea ad dominum clamaui, voce mea ad Deum deprecatus sum. Effundo in conspectu eius orationem meam &c. Et cum peruenisset ad illud me expectant iusti donec retribuas mihi: anima eius à corpore egressa: in ęternæ claritatis abissum absorta est. Transijt autem venerabilis pater Franciscus ex huius mundi naufragio ad dominum. 1226. quarto nonas Octobr. sabbato de sero anno à sua conuersione. 20. Et ab impręssione sacrorum stigmatum biennio elapso, & sepultus die Dominico. Hic moritur. B.F. & quibus anno, & die.
Pręfatis igitur diligenter inspectis: patet quædam concordia, & similitudo mortis beati.F. ad mortem Christi. Epilogatio de concordia Francisci mortis ad mortem Christi.
Et primo Christus crucifixus est mortuus: beatus.Fr. crucifixo conclauatus stigmatibus sacris erat: prius.n. Christus fuit crucifixus, & sic mortuus: sic beatus.F. prius stigmatzatus insignijs crucifixi, & postea obijt.
Secundo Christus nudus mori voluit. Sic beatus.F. quantum in eum fuit.
Tertio Christus orando mortuus est: sic & beatus Fran.
Quarto Christus exoneratus ab omnibus à mundo egredi voluit. beatus F. ab omnibus exppriatus mori voluit, & de hoc mūdo trāsire.

Quinto Christus à mundo per mortem exiens: anima eius quantum ad portionem inferiorem fuit perfectißimè glorificata. Beati F. anima à corpore separata gloria æterna, vt dicetur, fuit laureata.

Sexto post mortem Christus iacuit nudus in cruce, & in terra, scilicet depositus de cruce. beatus. F. super humus iacuit mortuus, & nudus per spacium vnius milliarij incesßionis.

Septimo Christus in sua morte matrem est cõsolatus: Ioannem de ipsa alloquendo: beatus F. dominam Iacobam, & fratres de sua morte verbis est consolatorijs alloquutus, demulcendo.

Octauo Christus morte, & cicatricum in corpore est verus homo, & mortuus comprobatus. Sic beatus. F. in morte, & post mortem cõtactus: ipsum vere Christo confixum sacris stigmatibus ipsius est auctenticatum.

Nono Christus in morte signis, multos ad contritionem perduxit. Beatus. F. in morte miris ad Christi deuotionem, & suam deduxit.

Decimo Christus morte victoriosus limbum patrum intrauit. Beatus. F. cœlum vexillo crucis subuecto in sua anima gloriosus ingressus est. Multæ aliæ sunt conformitates beati. F. de sua morte ad mortem domini Iesu, de quibus erit sermo in sequentibus. Sic ergo prędictis apparet conformitatis quartæ quo ad secundam partem expositio, scilicet Franciscus euocatur.

FRVCTVS QVINTVS, ET CONformitas tertij libri, & 33. in ordine, videlicet. Iesu genus eripitur. F. constipatur. Expositio primę partis, videlicet, Iesus genus eripitur.

Mortis triumphator generis humani redẽptor dominus Iesus Christus: postquàm pro nostra redemptione, & salute in cruce mori complacuit: eius anima à corpore separata: sed nullatenus à Deitate, ac perfectè beata tam in portione superiori, quàm inferiori: vt victor mortis, & diaboli: vallatus multitudine angelorum limbum sanctorum patrum expoliandum adijt. Ibique mortis suæ efficaciam primitus ostendit: à manibus diaboli omnes iustos ab origine mũdi vsque tunc mortuos liberando, & eripiendo. Et quia multa in præfatis verbis continẽtur, tam pro expositione ipsorũ, quàm huius conformitatis primæ partis, videlicet. Iesu genus eripitur: erunt hic aliqua inquirenda, & videnda. Quibus visis patebit primæ partis propositæ declaratio.

Primum videndum, & declarandum est. Cum articulus nostræ fidei dicat, ꝙ Christus descẽdit ad inferos. Quærendum est quid hic intelligitur nomine inferorum. Respondetur, ꝙ in sacro eloquio infernus multipliciter accipitrr: tamen pro præsenti Paulus Apostolus, declarat dicens. Quod Christus primum descendit ad inferiores partes terræ glo. i. inferos. ergo videtur, ꝙ nomine inferorum inferiores partes terræ designentur. Sed ꝙ infernus sit principaliter in partibus inferioribus terræ: patet ex scriptura, quæ per descensum iter ostendit ad infernum, dicente Psal. Descendant ad infernum viuentes. Similiter, descendam ad filium meum Ioseph in infernũ. Similiter. Habetur ꝙ Chore, & Abiron descenderunt cũ tabernaculis suis &c. in infernum. Sic ergo videtur, ꝙ quia infernus inferior nobis est per descensum, & non per ascensum designetur: hoc idem exprimit vocabulum, siue inferorum, siue inferni. Sic ergo secundũ Apostolum per inferiores partes terrę infernus describitur. Sed sciendum ꝙ in inferioribus, patribus ante Christi descensum erant quatuor loca.

Quid per illud simboli descẽdit ad inferos intelligatur.

Gen. 38.

Num. 16.

De quatuor locis distinctis inferni ante Christi descensum.

Primus in quo carentia est glorię & gratię, & præsentia pœnę sensibilis, & iste vocatur infernus, dãnatorũ, & est infimus, & sub omnibus. Secundus est in quo est carentia gloriæ & gratiæ, & pœnæ sensibilis, & iste dicitur limbus puerorum, qui sine circuncisione in veteri testamento, vel sine baptismo in nouo decedunt, & cum culpa originali, & est supra infernum, & primum locum.

Tertius locus est, in quo est carentia glorię: non tamen gratiæ, & cum præsentia pœnæ sensibilis. Et iste dicitur locus purgatorij, siue sit superior ad limbum: sufficit ꝙ sit in hoc superior spe de visione aliquando diuina. Locus etiam purgatorij alius à prædicto animabus aliquando asßignatur; de quo ad pręsens non est sermo.

Locus quartus supra istos est, in quo erat carentia pœnę sensibilis, & glorię: non tamen gratiæ, & iste dicebatur limbus patrum. Ad istum locum ducebantur sancti patres illi, qui de purgatorio, peracta pœnitentia, exibant ante Christi mortem: quia nondum erat aperta paradisi ianua: quia Christi pasßio nondum erat exhibita. Ex his patet quid nomine inferni intelllgitur, de quo loquitur articulus fidei.

Secundum dubium discutiendum est. An anima Christi vnita Deitati ad limbum descendere debuit post separationem à corpore. Respondetur quod sic, vt scriptura verificaretur. Tu autem in sanguine testamenti tui eduxisti vinctos de lacu, in quo non erat aqua. O mors ero mors tua morsus tuus ero inferne. Penetrabo omnes inferiores partes terræ &c. de hoc

Zach. 9.
Osee. 13.
Eccl. 24.

dixerat

Gen.49. dixerat Iacob moriens. Salutare tuum expectabo domine. Descendere decebat.

Primo vt diabolo victo, quos tenebat sanctos patres ab eius manibus eriperet. De hoc loquitur Apostolus. Expolians principatus, & potestates traduxit confidenter. Collo. 2.

Apoc. 19. Secundo vt luciferum ligaret prout in figura habetur.

Isa. 9. Tertio vt in regione illa degentes illuminaret iuxta vaticinium. Populus, qui ambulabat in tenebris vidit lucem magnam &c. Et Zachariæ illuminare his qui in tenebris, sedent &c. Lucæ 1.

Quarto vt eis gaudium infunderet sui conspectione tam diu desiderati ab eis. Abraham vi dendo diem gauisus est: quanto magis videndo eius præsentiam. Alias causas assignant doctores, sed ad præsens sufficiant præfatæ.

Dub. Sol. Tertium dubium inquirẽdum est cum quibus Christus ad inferos descendit. Et licet de hoc non habeatur claritas: tamen debet credi, ꝙ cum multitudine angelorũ descendit. Si enim in deserto habita victoria de tentatione diaboli: angeli accesserunt, & ministrabant ei: à fortiori diabolo superato, & victo, in cruce. Insuper cum ipse sit rex angelorum: cum domino subditi iuerunt.

Dub. Sol. Quartum dubium inquirendum quid ægit dominus Iesus ad limbum descendendo? Respõdetur quod anima Christi perfectissime beata Deitati vnita, & angelorũ multitudine vallata descendit ad inferos idest sanctorum patrum limbum: & quia maligni spiritus præsentiendo talem Saluatoris descensum, portas clauserant ne ad ipsos expoliandos, & crucian dos accederet: sancti angeli, qui præcesserunt clamantes illud psal. Atollite portas principes, &c. & statim maligni spiritus adunati responderunt; quis est iste rex gloriæ? & sancti angeli responderunt dicentes. Dominus fortis, & potens in prælio, scilicet vobiscum inito: quare atollite portas principes vestras &c. Et tunc maligni spiritus cum tremore interrogant secundo dicẽtes, quis est iste rex glorię? & sancti Angeli responderunt. Dominus virtutum ipse, scilicet qui est præsens, ipse est rex gloriæ, idest est omnis virtutis, & potentiæ superatiuus. Sed quid sequutum est? Certe statim verus Sanson portas accepit, & vectes confregit, & statim locus inferni patens fuit. Ad cuius introitum omnes tenebrę protinus sunt effugatę. Et sic caliginem inferni suæ Deitatis radio clarifice illustrauit. Et quia luce adueniente tenebræ diffugiunt, maligni spiritus à limbo discedentes inferno inferiori se omnes recluserunt. O quantus tunc fuit luctus, & clamor in inferno inferiori inter ipsos demones virtute Christi fugatos, & prostratos: miserę animæ in eorum potestate positę perceperũt; quę præ ira, & superbia ipsorum ab eis pro tũc sunt acrius cruciatæ. Claustris, & portis patefactis inferni, quid ęgit Christus circa sanctos in limbo existentes, & alios in purgatorio pro tunc morantes? Certa multa beneficia eis contulit.

Et primum: quia omnes depulit tenebras, eos illuminando animæ suæ glorificatæ & suæ Deitatis luce illuminauit: vt prædixerat. Isa. cap. 9. habitantibus in regione vmbræ mortis lux orta est eis.

Secundum ipsos beatificauit. Nam eis suam Deitatem ostendit, cuius visione omnes facti sunt beati, & sic viderunt animam Christi Deitati vnitam ineffabili vnione.

Tertium omnem dolorem, & tristitiam ab eis effugauit, quæ eis inerant ratione loci visionis demonum, & tentationis, & hoc suæ Deitatis ostensione, qua gaudio summo sunt repleti.

Quartum hostes demones ab eis effugando: luciferum captiuauit. Quo viso iuxta psal. Lętabitur iustus cum viderit vindictam &c. iocundati sunt.

Quintum ipsorum exilium à patria cęlesti per tantum tempus terminauit, & hoc suę Deitatis demonstrationem, & in breui ad cœlum cum ipso ascensione.

Sextum limbum sanctorum patrum perpetuo clausit, & obseruauit, ad ipsum enim locum nõ est amplius fidelium descensus: & sic ipsum totaliter euacuauit. Ad limbũ nunc nemo descendit.

Septimũ de humani generis facta redemptione per ipsum & reconciliatione declarauit, ac quæ passus est, & quanta reserauit.

Octauum cęlum amodo esse apertum per eũ, qui habet clauem Dauid, & hæreditatem restitutam, demonstrauit.

Nonum potestatem diaboli, quo ad deductionem iustorum ad limbum totaliter dissipauit: Nam nullum potest illuc deducere, nisi ad purgatorium.

Decimum aliquos sanctorum ipsorum patrũ ad perfectam resurrectionem in sua resurrectione deputauit. Et sic patet quid ęgit Christus eis. Sed quid Christo ipsi sancti patres ęgerunt in limbo degentes? certe repleti sunt gaudio, & lętitia.

Primo ipsum venerabiliter susceperunt.

Secundo adorauerunt vt Deum.

Tertio hymnum nouum omnes generaliter, & quilibet particulariter, scilicet Adam. Eua. Noe. Abraham, & sic de alijs decantauerunt eidem confitentes: quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia eis. Et quia de hoc dictum est in opere de vita beatæ Mariæ fructu 53. vide ibi: quare hic dimitto ob breuitatem ad præsens. Sed dum Christus Deus noster cum sanctis, sic staret in iubilo latronis anima crurifragio à corpore exuta, à sanctis angelis suscepta, Christo protinus est præsen-

tata, quæ statim visa Deitate Iesu glorificata est,& quod Christus promiserat impleuit, scilicet quod hodie esset cum ipso in paradiso, vere fuit in paradiso Deitate Christi inspecta, qua,& statim glorificata est.

Dub. Sol. Quintum dubium videndum & inquirendum est. Ad quæ loca Christus descendit. Respondetur quod Christus non descendit ad infernum inferiorem: quia ipsi sunt omni gratia priuati: quia nullum abinde extraxit, verum est quod descendit ad ligandum diabolum,& luciferum, vt habetur. Apoc.19. Nec ad limbum puerorum cum culpa originali decedentium: quia cum ab omni gratia sint separati: meritum passionis Christi, se ad eos non extendit: quare nullum à dicto loco liberauit. Descendit ergo ad purgatorium: quia illi erant in gratia, & suæ passionis efficacia remitendo omnem pœnam abinde traxit,& liberauit,& duxit eos ad quartum locum, scilicet limbum patrum, qui propter obscuritatem loci: vtpote in centro terræ limbus, idest obscurus est vocatus, qui etiam dictus est sinus Abrahæ: quia ibi Abraham cum alijs erat. Et quia isti in gratia erãt, & culpa carebant, omnes abinde per Christũ sunt extracti hora, scilicet resurrectionis vt dicetur. Nota. Ex iam dictis patet quomodo intelligitur illud Petri, Act. 2. quod Iesus solutis doloribus inferni, idest purgatorij resurrexit. Item illud psal. Eruisti animam meam ex inferno inferiori: potest intelligi: quia peccatis suis illuc descendisset, nisi gratia Dei præseruatus fuisset, vel potest dici, quod quilibet prædictorum locorum dicitur infernus inferior: quia omnia loca prædicta sunt in inferioribus partibus: puta in centro terræ.

Dub. Sol. Sextum dubium inquirendum. Cur Christo personaliter talia loca adire complacuit? Respõdetur quod hoc fecit, vt summam dilectionem ad ipsos ostenderet. Insuper decebat vt qui prætium soluit ad redimendum, redemptos acciperet,& ad se traheret,& deduceret.

Dub. Sol. Septimum dubium inquirendum, quanto tempore in limbo fuerit. Respondetur, quod tanto tempore Iesus stetit in limbo: quanto tempore corpus eius iacuit in sepulchro. Et si inueniatur quod Christus statim sanctos patres liberauit debet intelligi, non à loco recedendo, & educendo pro tunc: sed eos beatificando, & sua gloria illuminando. Præfatis ergo succinte visis, & in opere beatę Mariæ diffusæ tactis loco iam dicto: patet expositio primæ partis istius quintæ conformitatis videlicet Iesu genus, scilicet humanum eripitur tam à diaboli manibus, quam ab omni dolore,& loco inferni, vt superiora declarant.

EXPOSITIO SECVNDAE PARTIS huius quintæ conformitatis tertij libri videlicet Franciscus constipatur.

FRANCISCVS constipatur, dicit secunda pars huius quintæ conformitatis, scilicet vallatur aiabus purgatorij: inde in sua morte suo merito, & diuina clementia concedente extractis. Vbi sciendum, ꝙ anima beati Fran. à corpore separata: vt Christo esset conformis post mortem, sicut fuerat in vita: ad purgatorium accessit, ac abinde multis animabus extractis earum vallatus caterua cęlum adijt. Vnde sicut anima Christi à corpore separata descendit ad purgatorium, & patrum limbum, ac animas inde extraxit: sic & concessit beato Fran. vt ad purgatoriũ vadens animas ab inde extraheret, & secum ad vitam beatam duceret. Hoc vtiq; fuit ostensum cuidam sancto fratri: prout recitat frater Thomas in sua legẽda; quo fratre hora trãsitus beati Fran. in oratione suspenso ipse beatus Fran. purpurea indutus Dalmatica cum innumera eum sequentium turba, tanquam princeps maximus mirabiliter gloriosus apparuit. Qui tandem ad amenissima loca perueniens, palatium miræ magnitudinis, & singularum delitiarum plenum introiuit. Hoc ipsum reseratum est cuidam baroni moranti in alpibus iuxta Eugubium à demone per os cuiusdam mulieris demoniacę hoc modo: prout dictus baro, qui erat de tertio ordine, & receptus à beato Fran. duobus fratribus euntibus Romã ab ipso receptus ad hospitium declarauit, dicens. Ego ad ordinem tertium à beato F. sum susceptus, & indutus ab ipso habitu tertij ordinis. Et ad hospitium meum ipse beatus Fr. sæpe diuertit, ac ipsum in iumento meo sępe per hæc montana deduxi, quo voluit, quando erat debilis. Cum enim beatus Fran. ad has meas partes primo peruenisset, essetque incognitus, ac insolita prædicaret: parum de eo curabatur. Ego vero signa in eo sanctitatis depræhendens, conuocatis de districtu,& dominio meo, hominibus cępi eum comẽdare, & vt eum libenter audirent hortari. Populus autem, recepto gustu, prædicationis illius, ac eius cognita sanctitate cęperunt eum venerari, & prędicationem eius auide frequentare, quasi mihi dicerent, iam non propter tuam loquelam, sed mirabili eius doctrina ipsum audimus. Ex hoc beatus Fran. factus est mihi familiaris,& ob deuotionem quando potuit ad me, declinauit. Ipse etiam dedit mihi potestatẽ recipiendi ad ordinem, quos volebam, & & plures iam recepi. Et tandem ab eo, ad quẽ

semper

ſemper optaueram, ſcilicet hunc ſtatum receptus ſum. Illo autem tempore fuit quædam fęmina apud me, quæ ab acuto demone erat obſeſſa: ſicut multis disputationibus, quas cum ipſa habere ſolitus sũ, fui expertus: licet enim in ſtudio Bononienſi ſatis profeceram: vt ſcire poteſtis, tamẽ acutior me erat. Et quando mihi aliquando concluderet, inſultabat mihi dicens, vbi eſt ſcientia tua, quam Bononiæ didiciſti? Cum autem aliquo tempore tranſacto. beatus Fran. mortuus eſſet in Aſsiſio: demon, qui prædictam fęminam tenebat, aberat, & ipſa fęmina per biduum requieuit. Statum autẽ, vt rediit fremens, & furens, miſeram fęminam plus ſolito vexauit. Vocatus autem ego aduenì, & quare ſic faceret, & vbi fuerit requiſiui. Et ipſe reſpondit. Ego fui, vbi ille mendicus mortuus eſt, ſcilicet Franciſcus amicus, & pater tuus. Tunc Ego Heu eſt ne mortuus pater meus? Quid ibi ęgiſtis? Et demon reſpondit. Plurimi adueneramus, ſed in eo nihil de noſtro inuenimus, nec appropriare ad eum potuimus præ multitudine angelorum. Et quia tu illi familiaris fuiſti: iuſſus ſum aliqua ſecreta tibi pandere de ipſo, & de ordine ſuo: quorum plurima tu ipſe videbis. Et ego dixi. Narra quod vis: ego autem credam quantum mihi placuerit. Et demon reſpondit. Malo te nõ credere: ſed hac vice mentiri mihi non licet. Iam abundabat iniquitas, & propter hoc prouocata diuinitas videbatur velle mundum incendere plagis multiplicatis, & terminũ mundi maturare. Vnde rogauit patrem filius: vt adhuc ſibi plures deputaret, qui ſuæ crucis baiuli numerum ſaluandorum augerent, & tunc dedit ei pater Franciſcum cũ ordine ſuo, qui licet ſit adhuc paruulus, tu videbis ipſum vehementer multiplicatum, & omnibus præualentẽ, qui ſcilicet nobis ſingulariter infeſtus, plures de noſtris manibus eruens, peſsimos peccatores ad ſalutem perducet. Nec à tempore Apoſtolorum ſuſtinuimus ab aliquibus tale dãnum. Nos autem ipſis prout poterimus reſiſtemus, & eis aduerſa procurabimus. Multa autem contra ipſum conſtituimus. Sed hoc nobis reuelatum eſt, quod eos impedire non poterimus vſq; ad annos antichriſti. Tunc autẽ redibit nobi poteſtas, & omnia ſubuertemus. Videns autem Chriſtus Franciſcum ſibi datũ pro ſignifero tanti ordinis, ipſi ſuorum vulnerum ſtigmata impræſsit, & clauos in manibus, & pedibus, & in latere dextro vulnus: ſicut iam patet in corpore ſuo, & plurimi iam viderunt ſicut tu certiſsime ſcies. Et iterum intulit, ſcisne quis erat Franciſcus? corporaliter quidem ipſum noueras: ſed mentem non noſti. Egregio regi ſeruierat, & ſolus ad eum venire non debuit ad gloriam: ideo datæ ſunt ei animæ de purgatorio pro ſuo comitatu pluſquam mille: quas ſuis meritis liberauit, vnde nos confuſi ſumus. Et addidit: videns mater Ieſu datum ſibi Franciſcum cum ſuo ordine petijt à patre ſibi numerum virginum augumentari, & tunc data eſt ei beata Clara cum ſuo ordine: qui etiam valde dilatabitur. Et hoc ipſe videbis ſimiliter. Et concluſit dictus baro. Hoc demon mihi narrauit: iam ſunt viginti anni elapſi, quod hæc dixit mihi, & beatus Fr. obijt. Patet ergo teſtimonio demonis, quod beatus Frã. de purgatorio multas animas traxit poſt mortem ſuis meritis, atque ad vitam ęternam cum ipſis aſcendendo perduxit. Idipſum de extractione animarum de purgatorio in die defuntionis ſuę, & annuatim die prę fata, quod extrahat animas omnium, qui fuerunt de tribus ordinibus à beato Fran. inſtitutis, Chriſtus poſtquam dedit ſibi ſtigmata dixit, vt ſuperius conformitate 3. huius tertij libri eſt dictum. Sic ergo patet declarata conformitas 5. quo ad primam, & ſecundam partem, & quomodo intelligitur ex iam dictis apparet euidenter. Noth.

FRVCTVS VI. ET CONFORMITAS tertij libri, & 34. in ordine. Ieſu corpus intruditur. Franciſcus tumulatur. Expoſitio primæ partis videlicet Ieſu corpus intruditur.

Misericordiae virtus cũ Deo ſummè placeat ipſo dicente per Oſeam prophetam cap. 6. Miſericordiam volo, & non ſacrificium, ac multis exemplis ſcripturæ hoc probat, & uerbis ipsãque ſpeciali modo generi exhibuerit humano; tam incarnatione, quam mortis ſuſceptione hanc, vtique ab alijs circa ipſum exhiberi voluit, & percepit. Et ſi principaliter, & modo ineffabili a ſua percepit matre Maria teſte Bernardo: & omnia opera miſericordiæ ab ea ſuſcipiendo: accepit etiam hanc, & ab alijs in victu, & alijs. Sed in ſpeciali, ipſo mortuo, ipſam in ſua complacuit habere ſepultura. Cum enim depoſitus, & amotus à cruce fuiſſet à Ioſeph, & à Nicodemo, & alijs perſonis deuotis, inuolutus in ſindone mũda, & vnguentis delibutus: vt pauper in ſepulchro non ſuo, ſed alieno eſt collocatus, vt hanc pietatis partem, quæ extollit Tobiam præcipue in ſe percipiendo, alij hoc exhibentes, & comendarentur, & præmiarentur. Et quia hæc ſepultura Chriſti qualiter fuerit facta, præſens hæc prima pars dicens. Ieſu corpus intruditur, petit declarari, ideo pro ipſius euidentia, & manifeſtatione, ſub quibuſdam dubijs videndum eſt de quęſito.

Primum dubium. An corpus Chriſti decuerit ſepeliri, Dub.

Vide hic immensissima circa Christi sepulturam. sepeliri, cum corpus illud esset nobilissimum, vtpote Deitati vnitum, videtur quod non in terra, sed super cœlos collocari decebat.
Respondetur quod decens fuit.
Primo quia factum est, vt ipse prædixerat, loquens de Magdalena eum vngente in Bethania: subdit. Mittens hic vnguẽtum hoc in corpus meum ad sepeliendum me fecit. Matth. 26.
Secundo, vt patribus sepultis in hoc, sicut & in alijs similaretur.
Tertio vt veritas suæ mortis veraciter demonstraretur: Non enim aliquis in sepulchro ponitur, nisi quando iam de veritate mortis constat. Pilatus antequam licentiam dare voluit, vt sepeliretur, sciuit à Centurione diligenter si mortuus esset.
Quarto vt de sepulchro postmodum resurgendo: alijs, qui sunt in sepulchro spem daret de resurrectione: secundum illud omnes; qui in monumentis sunt, audient vocem filij Dei, & qui audierint viuent. Ioan. 5.
Quinto vt nostram consepelitionem peccatis ostenderet. Iuxta dictum Apostoli. Rom. 6.
Dub. Secundum dubium. Cur more Iudęorum voluit sepeliri, vt habetur.
Sol. Respondetur primo, quod ideo sindone inuolutus est, & etiam vnctus: quia talia fieri non possunt, nisi corporis contrectatione: quare tali contactu, vere probatum fuit Christum mortuum extitisse. Ioan. 19.
Secundo voluit sic sepeliri, vt pietas, & misericordia, ac liberalitas sepelientium commendaretur. Hanc tangit Aug. 1. de ciui. Dei.
Tertio quia mos Iudęorum in sepeliendo pro tunc melior reputabatur, vtpote à sanctis patribus traditus, & eis ostensus.
Quarto vt quales essent sepelientes declararetur: quia sindone munda, idest mente puri, & aromatibus idest virtutum odoribus respersi.
Dub. Sol. Tertium dubium. In quo sepulchro voluit dominus Iesus sepeliri. Et respondet euangeliũ quod in sepulchro nouo. In nouo voluit dominus sepeliri, vt dicit Ambro. in libro de virginibus: quia si in sepulchro veteri corpus Iesu esset locatũ, & resurrexisset, non ipse, sed alius diceretur à Iudęis resurrexisse. Similiter hoc ęgit, ne post resurrectionem suam alijs corporibus remanentibus, ipse remansisse crederetur. Hanc tãgit Hieronymus. Hoc etiam factũ est propter Christi corporis reuerẽtiam, quia sicut Christus elegit virginis vterum, in quo, nec ante, nec post alius fuit, sic & in tumulo, in quo nullus positus fuerat, voluit sepeliri. Hanc tangit glosa interlinearis. Et non solum sepulchrum fuit nouum: sed in petra excisum, & hoc debite factum est duplici de causa.
Matth. 27. Prima vt tangitur in Glo. Ne si ex multis lapidibus esset ędificatum, suffossis lapidibus, & fundamentis ablatum fuisse diceretur. Et ideo propter dubitationem remouendam, ne diceretur, quod discipuli eum furati fuissent, ideo in sepulchro exciso in petra collocatur. Similiter si in terra fuisset: dixissent secundum Augustin. per defossionem terræ furatum.
Secunda causa vt continens respondeat contento. Christus fuit lapis excisus de monte paternæ celsitudinis sine manibus, idest hominis operatione, vt habetur in figura Danielis 2. quare in lapide exciso in petra collocatur. Dan. 2.
Quartum dubium. Quare in alieno sepulchro: vtpote. Ioseph. Dub.
Respondetur. Primo propter paupertatem. Christus natus est in domo aliena: vtpote, in diuersorio sic & conuersatus. Vulpes foueas habent, & volucres cœli nidos, filius autem hominis non habet vbi caput suum reclinet. Sic & moriendo, vt pauper in alieno sepulchro ponitur. Sol. Matth. 27. Lucæ 2. Matth. 8.
Secundo cum à morte detineri non deberet, vt dicit Ambrosius in libro de virginibus: quare sepulchrum proprium habere noluit.
Tertio vt ostenderet, quod propria domus sua non est in terris, sed in cęlis, vt dicit ibidem Ambrosius.
Quarto, vt dicit Ambrosius ibidem: vt ostenderet, quod non erat passus pro sua, sed pro aliorum salute.
Quintum dubium. Cur potius est locatus in sepulchro iusti, scilicet Ioseph, qui erat vir bonus, & iustus, vt dicit euangeliũ, quam aliorũ. Dub.
Respondetur, vt dicit Ambrosius in libro de virginibus, & glo. 22. vt ostenderet, quod ipse Iesus moritur in corde peccatoris, & resurgit in corde, & mente iusti, & se potius habitare in corde iusti, & quiescere, quam peccatoris. Sol.
Secundo ad ostendendum, quod si in præsenti vita mali mixti sint bonis, post mortem mali per se, & boni per se erunt, & stabunt.
Sextum dubium. Quare est positus in sepulchro in horto sito, & non in loco alio solemniori. Dub.
Respondetur, vt ostenderet, quod peccatum Adæ in horto delitiarum commissum: per Christum expiatum est, & homines liberatos esse à morte peccati. Item vt fidelibus vbi collocaretur post mortem, siue in ecclesia, siue alibi non curandi exemplum præberet. Sol.
Septimum dubium. Cur Christi monumentũ magno lapide est clausum, vt dicit euangeliũ: cum tamen in breui abinde esset per resurrectionem progressurus. Dub. Matth. 27.
Respõdit glosa. Super illud aduoluit lapidem &c. Vt sine auxilio multorum remoueri posset. Ac ne iudęi dicerent discipulos corpus asportasse, ad ipsum introitu, & accessu. Similiter, vt declararetur, ꝙ potestati Christi, nec lapis, nec aliqua creatura potest obsistere. Sol.
Octauum dubium. Cur dominus voluit, vt eius sepulchrum sigillaretur. Dub.

Respon-

Sol. Rńdetur ꝙ hoc est diuina voluntate factum. Primo ne discipulis posset obijci, ꝙ aperto hostio asportassent corpus: quare sigillatur. Secūdo vt magis auctētica esset resurrectio sigillo, & monumēto clausis manētibus, & intactis.

Tertio vt passione Christi de nostra salute, & reconciliatione chirographum Christum fecisse ostenderet: charta fuit corpus, attramentum fuit sanguis effusus, calamus, claui: restabat sigilli impręssione firmari, quod fuit in monumento. Et sic impletum est illud. Scripsit in libro, & signaui, & adhibui testes &c. (Hiere. 22.)

Dub. Nonum dubium. Cur monumentum custodibus fuit præmunitum. (Matth. 27.)

Sol. Respondetur ꝙ ratio litteralis est, vt discipuli arcerentur, ne eum possent furari: vt dicitur. Et præfata omnia diuina prouidētia sunt ordinata ad maiorē Christi resurrectionis auctenticationem: vt à nullo posset negari.

Qualitas sepulchri Christi. Sed nota, ꝙ Christi monumentū habuit duas conditiones.

Prima quo ad colorem: fuit enim coloris albi rubeo mixti, & hac de causa, vt ostenderetur, ꝙ intus erat ille, qui est candidus puritate, & munditia rubicundus charitate cantico. 5.

Secunda quo ad dispositionem. Magister dicit in historia scolastica: ꝙ monumentū Christi habuit septem palmos in longitudine, & tres in altitudine: vt ostenderetur, ꝙ quatuor mundi partes ad fidem trinitatis debebant venire. (Isa. 40.) Sed altitudo in tribus ostenditur: quia Iesus, qui fuit in monumento est ille, qui tribus digitis appendit orbem terræ. Sic ergo patet de cōditionibus sepulchri Christi. Quod sepulchrum, vt patet ex serie euangeliorum est valde venerandum, ipsum enim honorauit Christus sua requie: nō vna hora, sed pluribus. Sancti Angeli apperitione intus, & extra. Apostoli visitatione. Deus mira operatione: vt dicetur conformitate sequenti. Maria filij sui locatione in eo. Magdalena lachrimarũ irrigatione. Demones custodum prosternatione, & cœlestis militia angelorum, & sanctorū patrum Christi associatione. Ex præfatis ergo apparet expositio primæ partis huius conformitatis, videlicet. Iesu corpus .s. à matre, & alijs fidelibus intruditur monumento: s. pro sepultura. Et sic est breuiter prima pars declarata.

✠

SECVNDAE PARTIS CONFORmitatis sextæ .s. Franciscus tumulatur. Expositio.

Visto in parte præcedēti de Domini Iesu à sua matre, & alijs sepelitione: videndum est nunc, quomodo post mortem beatus Franciscus fuit ad instar Christi tumulatus, & qualis est conformitas in hoc ipsius ad Dominum Iesum Christum.

Vbi sciendum ꝙ ad sepulturam beati .F. plura concurrerunt.

Primum fuit beati Fran. pręcepti obseruatio. Mandauerat ipse sanctus moriens fratribus: vt post mortem Christo similaretur, ꝙ dimitterent eum nudum stare in terra per spacium vnius milliarij, quod fratres seruauerunt, sic enim stetit, vt in hoc etiam Christo similis reperiretur, seu conformis.

Secūdum fuit ipsius beati. Francisci induitio: Christus depositus de cruce lotus fuit mirra, & aloe conditus, & nouo sindone inuolutus. Beatus Franciscus à fratribus lotus, tunica noua de panno, quem Angelo mandante, & beato Francisco, ipsum optante, domina Iacoba de septem solijs detulerat, facta fuit indutus.

Tertium fuit, ꝙ sicut Christo deposito è cruce, & reclinato in gremio suę matris, planctus magnus factus est, & specialiter à Magdalena. Sic beato Francisco migrante, socij, & fratres pro subtractione, tam amabilis patris illachrimabant, & nihilominus gaudio, non modico fruebantur, videntes illa signa dominica in eius corpore, quæ tanto opere celarat. Sed specialiter ipsius beati Francisci filia, velut altera Magdalena Domina Iacoba de septem solijs, quæ cum duobus aderat filijs, orbata tanto patre in terris, deuotas lachrimas emittebat: Semper enim ipsa præsens fuit, & ceram, & omnia pro sepultura copiosissime ministrauit.

Quartum ad videndum Christum de cruce depositum vndique discipuli, & alij fideles conuenerunt, & si timore prius se absentassent. Sic beato. Fran. mortuo, totus populus Assisii confluxit: ad stigmata videndum, & corpus osculandum.

Quintum est, Corporis quo ad stigmata contrectatio: sicut Christo mortuo, manus, pedes, & latus, à matre, discipulis, Magdalena, & alijs sunt omnia contrectata. Sic beatus Franciscus fuit totus contrectatus, quo ad stigmata manuum, pedum, & lateris, à pluribus, qui postea de hoc testimonium reddiderunt. Et specialiter à Domino Hieronymo milite, qui de hoc dum prius esset incredulus, efficacius ipsa stigmata præ alijs scrutatus fuit.

Sed nota, ꝙ in corpore beati. Fran. duo miracula apparuerunt poſt mortem.

Primum, ꝙ cum tam natura, quàm infirmitate corpus beati Fran. ad nigredinem declinaret, candore nimio ſtatim poſt mortem renituit: vt iam ſecundę ſtollæ videretur pulchritudine decoratum.

Secundum de tractabilitate membrorum ipſius, quæ adeo facta ſunt tractabilia: vt conuerſa viderentur in teneritudinem puerilem, & ſignis innocentiæ decorata. Et quia caro erat alba, claui ſtigmatum nigri, optime cernentibus apparebant in manibus, & pedibus. Vulnus vero lateris rubra cicatrice obductum: roſa quędam pulcherrima videbatur. Quare videntibus erat ad ſtuporem tam inſolita cernere. Et proculdubio etiam ad gaudium: videntes in carne humana, ſcilicet, in corpore beati Fran. renouata ſignacula ſummi regis. Incitamentum erat ad ſequendum Chriſtum: cum cernerent Chriſti imitatorem perfectum, dono tanto ab ipſo domino præmiatum. Erat etiam inductiuum reuerentię, & deuotionis ad beatum Franciſcũ intuentes eum, ſic à Chriſto, dilectum, & Chriſto ſic conformem effectum: nihilominus ad robur erat fidei Chriſtum cernentes in ſeruo ſuo Franciſco tam mira, & inſolita operatum fuiſſe.

Sextum eſt Corporis beati Franciſci ad locũ ſepulturæ delatio. Dominus noſter Ieſus Chriſtus poſtquam depoſitus de cruce in gremio, & brachijs beatę Mariæ, & aliorum ſtetit, & aromatibus conditum fuit: quia in loco crucifixionis non erat ſepeliendus: ſed alibi de prope: Beata Maria, Ioannes Euangeliſta, Magdalena, Ioſeph, Nicodemus, & alij corpus Ieſu tolentes, ad ſepulchrum deduxerunt, & in ſepulchro nouo, vbi nullus fuerat depoſitus ſepelierunt. Beatus Franciſcus; & ſi ſabbato de ſero migrauit: non tamen ſtatim eum ſepelierunt. Ratio quia, & ſi cor beatus Franciſcus dimiſit ſepeliendum in loco ſanctæ Marię de Portiuncula vbi deceſsit: ad oſtendendum amorem, quem habebat ad locum præſatum, & ſic eſt factum. Nam aperto corpore beati Franciſci cor accipientes, & interiora in loco ſanctæ Mariæ ſepelierunt. Tamẽ quia beatus Franciſcus Aſsiſij ſe in colle inferni, id eſt vbi malefactores puniebantur, dimiſit ſepeliendum ex humilitate, in loco videlicet, vbi nunc iacet: propter noctem corpus illuc ſtatim deferre noluerunt. Corpus ergo fratres accipientes, & feretrum panno portato à Domina Iacoba de ſeptem ſolijs adornantes, ac cæreorum multiplicatis luminibus, per totam noctem Deum laudauerunt: non exequias defunctorum, ſed excubias præferentes angelorum. De mane autẽ populo congregato, corpus ipſius fratres tollentes, cum hymnis, & cãticis, & cum arborum ramis, & cæreis multis, à loco Sanctæ Mariæ Aſsiſium perduxerunt. Sed cum ipſum Aſsiſium ducerent declinantes à recta via Fratres aliquantulum, & ad ſanctum Damianum pergentes: iuxta vaticiniũ Beati Franciſci, qui dixerat ſe à beata Clara cum ſuis ſororibus videndum beatæ Claræ, & ſororibus hoſtio à crate amoto, corpus intus miſerunt, & oſculandum, ac contrectandum præfatis exhibuerunt. Vbi beata Clara, & ſorores indicibilem conſolationem habuerunt, cõtrectando patrem, & ſtigmata illa Chriſti oſculantes. Et tunc beata Clara conata eſt clauum à manu remouere, ſed non potuit. Et quia ſe orbatas videbant, tanto patre amariſsimas lachrimas effundebant: vt delatio corporis Beati Franciſci in planctu ad ſepulchrum ſimilis eſſet Domino Ieſu Chriſto. Perducto autem corpore Aſsiſium: quia in dicto loco, vbi ſe indicauerat ſepeliendum, nulla erat habitatio eius ſacrum corpus in quadam capſa noua, de lignis incluſerunt, ac inde poſito in Eccleſia Sancti Georgij depoſuerunt, vbi nunc eſt monaſterium ſanctæ Claræ, & corpus eiuſdem. In dicta Eccleſia puerulus ipſe Beatus Franciſcus litteras didicit. Ibi primitus prędicauit, & demum primum locum quietis accepit. In dicto loco ſtetit bene per quatuor annos, vſquequo fuit tranſlatum eius corpus ad locũ, vbi nunc iacet, qui locus fuit primo dictus collis inferni, nũc autem collis paradiſi vocatur. In quo loco humilitate beatus Franciſcus ſe ſepeliendum dimiſit. Pro quo ſciendum, ꝙ poſito corpore beati. F. in Eccleſia ſancti Georgij: Fratres ad Conſules euntes, qui Aſsiſium gubernabant, petierunt locum ad humandum beatum. F. & Eccleſiam, & locum ędificandũ, & vt Deo placuit: vt intentio beati. Fran. perficeretur, nullus locus pulchrior, aptior, & melior inuentus eſt in tota ciuitate Aſsiſij, loco iam dicto. Et ſic locum prędatum ciues tradẽtes fratribus, ibidem Eccleſiam; quæ nunc eſt, fundauerunt, & locum: & Eccleſia fundata, & loco; tranſlatum eſt corpus de Eccleſia ipſa ſancti Georgij, ad locum vbi manet nunc: Quæ tranſlatio facta eſt anno Domini. 1230. anno ſecundo poſt eius canonizationem; quæ canonizatio facta eſt anno ſecundo poſt eius mortem. ſ. 1228. 17. kalen. Auguſti. Dicta trãſlatio facta eſt tẽpore generalis capituli apud Aſsiſium celebrati; vbi affuerũt vltra duo millia fratrum. Et fuit tunc tantus concurſus populorum; ꝙ ciuitas Aſsiſij non potuit eos capere: Vnde fuit neceſſe, ꝙ in campis ſtarent extra ciuitatem. Nunquam in tranſlatione alicuius ſancti conuenit tantus populus: ſicut in tranſlatione beati. Fran.

Septimum eſt miraculorum operatio: Sicut Chriſtus ante mortem, in morte, & poſt mortem; & ſpecialiter in ſepulchro fecit miracula: vt dicetur conformitate ſequenti. Sic beatus

[Margin notes: Nota. — Sepulturæ. B.F. ſeries. — Tranſlatio, B.F. quo tẽpore fuit facta.]

tus.Fr.& si multa ante fecerat in vita; statim etiam mortuus incępit maximis,& multis corruscare signis,& prodigijs; vt dicetur conformitate.11.& 12.huius tertij libri. quibus adhuc in dicto loco dominus Gregorius nonus eum catalago sanctorum ascripsit.

Octauum est sepulchri clausio;sicut sepulchrũ Christi fuit clausum,& signatum cum custodibus: sic beati Fr.sepulchrum fuit clausum: vt nunquam deinceps patuerit alicui; eius corpus simul cum capsa fuit portatum, & positũ vbi nunc iacet.

Nonum ꝙ sicut de corpore Christi posito in sepulchro nihil extra remansit; immo ꝙ extra remanserat s. sanguis in resurrectione positũ fuit in corpore, & sepulchro: sic de corpore beati F. taliter enim clausum extitit: vt nihil de ipso pęnitus pro reliquijs, & veneratione reperiatur,vel inueniatur: excepto corde, vt dicitur à corpore extracto, & in sancta Maria sepulto,& posito. Et sanguis, qui de beato Fr. reperitur, & si possibile est, ꝙ sit de corpore eius; tamen est de eius imaginibus,ad probãdum eum vere stigmata habuisse; distillatus, & effusus, sicut conformitate 3. huius libri tertij dictum est de fratre prędicatore;qui voluit stigmata radere,& sanguis emanauit.

Decimum est corporis in primo loco permãsio. Sicut Christus quadraginta horis, vt dicit Augustinus.4.de Trinit.cap.6.stetit mortuus, & triginta sex in sepulchro, & postea inde resurrexit. Sic beatus. F. stetit quadraginta mensibus,& parum plus in primo loco; translatus ad Ecclesiam, in qua nunc iacet: eius lapidẽ primarium ipse Papa Gregorius nonus manu propria posuit; dictamq; Ecclesiam ab omni iurisdictione inferiori eximens auctoritate Apostolica; ipsam caput,& matrem totius ordinis fratrum minorum instituit: prout in legenda trium sociorum in fine habetur. Præmissis ergo apparet declaratio secundæ partis.s.Frã. tumulatur. patet etiam conformitas plurima tumulationis beati.F.ad tumulationẽ Domini nostri Iesu Christi. Laus ipsi Amen.

FRVCTVS VII. ET CONFORMITAS tertij libri, & 35. in ordine.s. Iesus decor attenditur. Fran. venustatur.

Expositio primę partis,videlicet.Iesus decor attenditur.

Dignissima de Christi resurrectione.

In conformitatibus Virginis vide fruc.57.

DE Domino nostro,& Saluatore quomodo fuerit gloriosus; quo ad corpus, & hoc in sua resurrectione à mortuis, & quibus apparuit gloriæ stolla decoratus: prout exigit prima pars huius septimæ conformitatis loquuturus: duo succinctè erunt vidẽda; quia prolixe fructu.67. in lib.de vita Virginis Mariæ tractaui. Primum est de Christi resurrectione qualiter est perpetrata. Secundo quomodo eius caro gloriosa à terrenis hominibus est visa, & manifestata.

Quantum ad euidentiam primi est sciendum: ꝙ Christi resurrectio primo fuit decentissima: decentissimum enim fuit Christum resurgere à mortuis.

Primo vt scriptura impleretur dicens. Non da- Psal. 15.
bis sanctum tuum videre corruptionem. erit Isa. 11.
radix Iesse &c. Sequitur. Et erit sepulchrum
eius gloriosum. die tertia suscitabit nos, & Osee. 3.
vt dicit Apostolus. Quia surrexit suscitabit
nos. expecta me in die resurrectionis meę di- Sopho. 3.
cit Dominus. Sacra scriptura eum vocat Deũ
patrem futuri seculi. Omnipotentem. Domi- Isa. 9.
num virtutum,& regem gloriæ. Sacerdotem Exo. 15.
in æternum;& sic de aliis: quæ mnime intelligi possent ipso à mortuis non suscitato. Figuræ multæ sunt in sacro eloquio dormitionis Christi per mortem,& eius resurrectionis: Si-
cut est de somno Adam.de dormitione Iacob Gen. 2.
supponendo lapidem capiti suo &c.& de ma- Gen. 26.
ne surrexit. De Sansone, qui dormiuit vsque
ad noctis medium. De Iona qui tribus diebus Iudic. 16.
stetit in ventre ceti, postmodum exiuit &c. & sic de alijs: quę pandunt primo Christi soporem per mortem, & demum resurrectionem eius ad vitam.

Secundo vt veritas manifestaretur, Christus promiserat se resurrecturum die tertia. Mat. in pluribus locis: quare quia veritas est, decuit Ioan. 14.
eum resurgere.

Tertio id ipsum decebat diuinam iustitiam. Nota.
Christus voluntarie pro nostra redemptione assumpsit mortem, & fuit innocentia decoratus: quare corpus ab incineratione,& putrefactione conseruari decebat; quæ est pœna peccati. Insuper Christus suam quo ad corpus glorificationem promeruit: quare diuina iustitia eam sibi dare debuit.

Quarto erat decens propter nos. Primo vt resurgendo de nostra resurrectione secundum Apostolum spem certam daret. Insuper beatitudo nostra corporalis; quia corpus nostrum erit beatificandum, non esset; quia in visione humanitatis Christi beatæ quo ad corpus: est nostra corporea beatitudo.

Quinto Iudæorum prauitas hoc exigebat, vt confunderetur; cuius oppositũ fuisset si Christus non resurrexisset.

Sexto decebat Christum resurgere, ne impotens Christus argueretur; & per consequens non Deus, qui est omnipotens non resurgendo vtique fuisset. Multæ aliæ sunt congruentiæ, quas ad præsens ommitto.

Sed hic sunt aliqua dubia ex quo decebat resurgere Christum.

Primum dubium. Quare non statim resurrexit; Dub.

xit; sed per tres dies tardauit.

Sol. Respondetur primo, vt scriptura, quæ ponit tres dies compleretur.

Secundo vt suum dictum.s. Christi verificaretur; quia post tres dies resurgam.

Tertio ut mors Christi verissime probaretur; quæ tribus diebus velut testibus est certificata,& probata.

Quarto vt vere hominem fuisse declaretur; quod tali dilatione est ostensum.

Dub. Secundum dubium quomodo est verum, quòd Christus tribus diebus steterit mortuus.

Sol. Respondetur ꝙ tres dies accipiuntur (vt dicunt doctores) per figuram sinecdochen; qua pars aliquando accipitur secundum grammaticos pro toto. Nam secundum beatum Aug. in nona hora diei Christus expirauit: accipiẽdo nonam modo nostro; & quadraginta horis mortuus fuit; quarum horarum quinque dantur diei Veneris, quo decessit; quia ab hora, qua decessit vsque sero, fuerunt quinque horæ: postmodum per noctem sequentem,& diem sabbati stetit, & sic viginti quatuor horis; & nocte sequẽti vsque ad nonam horam, qua surrexit: & sic quia equinoctium vernale erat, vndecim horis stetit: & quia qninque viginti quatuor,& vndecim simul iuncta, faciũt quadraginta, & sic die vna integra, & partim de prima die,& partim de tertia; quæ pro toto accipitur dicta figura sinecdoche, & sic per doctores tres dies prędicti verificantur.

Vide conformitat. B. Virginis fruc. 57. Tertium dubium. quare non expectauit cum aliis resurgere in fine mundi. Respondetur, ꝙ hoc non fecit.

Psal. 15. Primo propter sui corporis nobilitatem. Nõ dabis sanctum tuum videre corruptionem.

Secundo propter nostræ resurrectionis exemplaritatem. In aliquo resurrectio, præcedere debebat; qui posset nos resuscitare,& ipse solus est, qui notas fecit nobis vias vitæ.

Tertio propter fidei firmitatem, non fuisset Deus reputatus; sed purus homo si sic distulisset.

Dub. Quartum dubium. Quo tempore resurrexit.

Sol. Respondetur ꝙ si quæratur de mense: secundum beatum Augu. 4. de Trinita. fuit de mense Martij: in quo mense mundus à Deo creatus est. Primus homo conditus. Populus Israeliticus ab Aegypto,& Pharaone liberatus, & tandem per Christum mundus redemptus est sua passione.

Si de die quæratur.

Mar. 16. Respondetur ꝙ die, qui nunc domini ea appellatur; quia prima sabbati. Qua die secundum magistrum. 2. dist. 2. Angeli conditi sunt à Deo,& ab ipso lex data Moysi.

Si quæratur de hora.

Respondetur ꝙ doctores discrepant. Gregorius dicit, ꝙ post matutinum. August. in 4. de Trinit. dicit cap. 6. ꝙ in aurora. Quos doctor Bonauentura. 3. dist. 23. ad concordiam deducit dicens. ꝙ res dicitur fieri, quando fit secundum veritatẽ, aut quando innotescit. Gregorius dicit quando fuit. Augustinus quando innotuit. Potest etiam dici ꝙ Christus resurrexit non media nocte, nec in mane; sed in medio tempore,& quia medium potest accipere denominationem extremorum, & sic mediæ noctis,& auroræ.

Sed si quæratur de tempore, quo ad ętatem. Respondet Apostolus, ꝙ in ætate, quæ erat perfecta triginta trium annorum; quæ ętas est perfecta; in qua & nos resurgemus secundum Apostolum. Ephe. 4.

Secundo fuit Christi resurrectio integerrima, & sincerissima: Nam in passione Christi anima fuit separata à corpore,& neutrum à Deitate. Sanguis etiam multus fuit à corpore separatus, sed in resurrectione sanguis fuit reunitus corpori,& corpus animæ, & econuerso: quare sicuti Christus prius viuens erat integer, sic & resurrexit.

Et si quæratur de sanguine, si aliquid remansit; quia in quibusdam ampulis pro reliquijs dicitur haberi. Vide conformitat. fruc. 57.

Respondetur ꝙ de sanguine Christi (vt creditur) nihil remansit extra eius corpus post resurrectionem, qui vero reperitur est sanguis quarundam imaginum, sicut de imagine Christi in Baruto à Iudæis percussa.

Tertio Christi resurrectio fuit veracissima, q[ua] eadem persona numero, quæ passa est, & quæ resurrexit. Vbi sciendum ꝙ dominus Iesus ꝓbauit veritatem sui corporis,& naturæ humanæ multipliciter.

Primo per gustum cum discipulis comedẽdo. Lucæ 24.

Secundo per tactum se palpabilem discipulis præbendo. Ioan. 21.

Tertio per visum, se visibilem eis exhibendo. Lucæ 24. Ioan. 20.

Quarto per auditum, se resurrexisse per Angelos prædicando. Et quia hi sunt quatuor principales sensus, ideo potest dici, ꝙ via sensus,& experientiæ præfata ostendit Christus, & probauit. Sed hic aliqua dubia occurrunt. Matth. 28. Mar. 16. Lucæ 24. Ioan. 20.

Et primum dubium. Quomodo Christus vere comedit, cum in eius substantiam, cibus non posset conuerti; vtpote quia impassibilis. Dub.

Respondetur ꝙ in sumptione cibi sunt quatuor.s. masticatio, traiectio cibi, & ista duo fuerunt in Christo. Digestio vero,& in comedentem pro parte conuersio in eo non fuerũt. Quid fiebat de cibo? Respondet Augu. lib. 6. quæstionum ꝙ in spiritualem naturam, idest vaporem conuersus est; sicut aqua resoluitur per solis radium: hãc solutionem ponit Alex. de Ales. 3. parte. 1. q. 230. Sol.

Secundum dubium. Quomodo corpus Christi fuit palpabile: cum esset incorruptibile. Dub.

Respondet Alexan. in loco præallegato; ꝙ corpus beatum habet de sui natura quod palpetur. Sol.

tur. Similiter vt videatur si vult; & si non vult non videatur. Aliter potest dici; ꝙ naturaliter non est palpabile; sed bene supernaturaliter.

Dub. Tertium dubium, quomodo corpus tale potest videri cum sit in proportionatum potentię visiue.

Sol. Respondetur vt dictum est: ꝙ in eius potestate est videri, & non videri. Aliter potest dici qđ claritas corporis gloriosi, non est ex se diuerberatiua aciei visiuę; aut contristatiua visus: sicut est virtus solaris. Sol enim splendet, & calet: ratione secundi, non primi virtutem visiuam confundit. Non sic est de luce illa corporis gloriosi, non.n. disspat, sed magis est visus adunatiua, consortatiua, & delectatiua.

Dub. Quartum dubium. Quia videtur, ꝙ diabolus omnia prædicta possit exercere.

Sol. Respondetur, ꝙ si attenditur finis propter quem ista fiebant; & super quibus circunstantijs, diabolus ista non posset facere.

Idētitatis personæ ꝓbatio multiplex. Secundo saluator probauit identitatem personę primo per visum, & tactum. s. per cicatricum ostensionem dicens. Videte manus meas & pedes meos; quia ego ipse sum: palpate, & videte. Et Io. ostendit eis manus, & latus. (Lucæ 24. Ioan. 21.)

Sed hoc est dubium de cicatricum reseruatione. quare Christus ipsas reseruauit à mortuis resurgendo.

Respondetur ꝙ pluribus de causis.

Prima ad ostendendum ꝙ ille idem, qui crucifixus est, postea à mortuis resurrexit.

Secunda vt ipsas ostendendo patri, secundum Bernardum placet ipsum contra peccatores.

Tertia in signum sui triumphalis victoriosi certaminis, virtutis, & meriti: Sanctis enim ad gloriam erunt signa suarum passionum: vt dicit Augu. 22. de ciui. Dei cap. 20.

Quarta vt Iudæi, & alij videant tempore iudicij, quam contempserunt.

Secundo probauit identitatem personæ per sensus scripturæ apertionem, dando eis sensum vt intelligerent scripturas. vt habetur. (Lucæ 24.) Sacra scriptura prodit Christum resurgere debuisse idem numero, qui & passus, tam verbis, quàm figuris.

Tertio idem probauit per reductionem verborum ad memoriam, quæ ante mortē prius eis dixerat de sua passione, & resurrectione, vt habetur. (Lucæ 24.)

Quarto per panis fractionem, quia eundem modum tenuit in pane frangendo post resurrectionem: vt ante passionem faciebat. quare ꝙ idem numero esset, & eadem persona resurgens cum moriente ostendit.

Tertio probauit se omni miseria deposita in gloria resurrexisse, & hoc per dotes corporis, per subtilitatem ad eos intrando ianuis clausis, & de sepulchro clauso egrediendo. Sed aduertendum ꝙ licet quatuor sint dotes corporis gloriosi. s. subtilitas, agilitas, claritas, & impassibilitas, subtilitatem ostendit, vt dictum est: agilitatem ostendit, quia statim euanescebat, & vbi volebat, statim aderat, impassibilitatem, quia sine læsione intrabat, ad eos, & exibat, licet ergo sic ostenderit dotes: tamen præcipuè per subilitatem. Ratio, quia ad ipsam alię sequuntur, & non e conuerso, vt patet discutienti. Sic ergo tribus probatis, patet ꝙ eius resurrectio fuit veracissima. (Dotes corporis quot & quæ.)

Idipsum arguunt multiplex apparitio Christi diuersis exhibita post resurrectionem: Ipsa die resurrectionis quinque vicibus apparuit.
Primum Magdalenæ. Ioan. 2.
Secundo alijs Marijs, & eas salutauit. Mat. vlt. Mar. vlt.
Tertio Petro. Mar. vlt.
Quarto duobus discipulis euntibus in Emaus. Mar. 16.
Quinto discipulis. Thoma absente. Lucæ 24.
Apparuit etiam ipsa die primo. B. Mariæ: vt dicetur. Alijs diebus apparuit primo discipulis, & Thomæ cum eis. Ioan. 20. Ioan. 20. Ioan. 20.
Secundo discipulis piscantibus.
Tertio discipulis in monte Thabor. Matth. vlt. Mar. 16.
Quarto Recumbentibus. Vndecim discipulis. Act. 1.
Quinto in monte Oliueti; quando abijt in cęlum. Lucæ 22. Apparuit etiam. 500. fratribus simul. Galat. 1.

Probata est etiam resurrectio esse veracissima per Angelos. Ipsa die resurrectionis quatuor Angeli apparuerunt: vnus extra sepulchrum, alius intra sepulchrum, duo alij apparuerunt Magdalenę: vnus ad caput Christi sepulchri: alius ad pedes, & isti eum dixerunt resurrexisse. Sic ergo testimonio præfatorum apparet: ꝙ resurrectio Christi est veracissima.

Quarto resurrectio Christi fuit fœlicissima, quia omni miseria deposita, & defectibus.
Primo deposuit, & dimisit resurgendo mortalitatem, & accepit immortalitatem.
Secundo obscuritatem corporis; induendo claritatem.
Tertio terrestritatem; capiendo subtilitatē.
Quarto ponderositatem, accipiendo agilitatem.
Quinto seruitutem, sumendo super omnes potestatem.
Sexto infirmitatem, & passibilitatem; possidēdo impassibilitatem.
Septimo temporalitatem; transferendo se ad ęternitatem.
Octauo luctum; arripiendo perfectam iocunditatem.
Nono debilitatem; sumendo fortitudinem, & vigorositatem.
Decimo tristitiam, & miseriam; capiendo pacem, & tranquilitatem.
Vndecimo transit ab instabilitate vitæ præsentis; ad securitatem.
Duodecimo ab humilitate; ad super omnes imperiositate.
Sic ergo patet ꝙ resurrectio fuit fęlicissima.

Quinto resurrectio fuit vigorosissima tam in ex-

extractione patrũ à limbo, quàm in se, & sua virtute à mortuis suscitando.

Sexto resurrectio fuit stabilissima; quia resurrexit à mortuis, & mors illi vltra non dominabitur: vnde Christus dicitur primogenitus mortuorum. s. ante quẽ nullus resurrexit propria virtute; perenniter victurus.

Septimo resurrectio Christi fuit mirabilissima, & stupendissima: Nam miracula multa, & magna Christi resurrectione sunt operata.

In sepulchro primvm miraculum est terremotus magnus; qui vt dicit Hierony. ad Albinam non est factus more solito; sed ita magnus, vt concuteret omnia, & euersionem terræ minaretur.

Secundum miraculum, ꝙ sepulchro clauso, & sigillato remanente; Christus abinde resurgendo exiuit. Sed post per Angelum est apertum, ad ostendendum Christum vere resurrexisse.

Tertium miraculum fuit angelorum in monumento apparitio; qui quatuor (vt dictum est) apparuerunt.

Quæ miracula circa corpus Xpi resurgentis acta sunt. Matth. 28.

Quartum miraculum fuit custodum sepulchri prostratio, qui facti sunt velut mortui. Sed circa corpus Christi facta sunt miracula.

Primum corporis lacerati, & vulnerati subita redintegratio.

Secũdum ipsius corporis, nè in sepulchro per triduum corrumperetur præseruatio.

Tertium perfecta corporis reorganizatio, si in aliquo ex cõtractione deorganizatum fuisset.

Quartum vt subito sit factum incorruptibile.

Quintum sanguinis à corpore emissi subita recolectio, & in corpus sepulchro clauso reintromissio.

Sextum subita corporis animatio, & viuificatio.

Septimum indita corpori, quo ad quatuor dotes. s. subtilitatem, agilitatẽ, claritatem, & impassibilitatem decoratio.

Octauum subita aeris illustratio; quæ facta est in hora resurrectionis.

Nonum subita à mortuis resurrectio, & corporis beatificatio: Nam ante nullus resurrexit à mortuis; cuius corpus beatificaretur, nisi Christi.

Decimum est ipsius corporis tam grandis (vt dictum est) de scpulchro clauso ægressio.

Vndecimum aliorum Christi virtute à mortuis resurrectio: & vera secundum Ambrosiũ.

Duodecimum sui corporis in diuersis locis ostensio, & apperitio, vt dictum est. Præfatis ergo apparet de primo, quod erat vidẽdum, scilicet de Christi resurrectione; quomodo, & qualiter fuit perpetrata.

Restat ergo videre secundo quibus fuit demõstrata: quia dicitur in prima parte, ꝙ Iesus decor attenditur: videndum est à quibus ipse est visus: & quid in videntibus effecerit. Pro cuius euidentia sciendum ꝙ decor, idest. Christus totus gloriosus visus est à pluribus. Nam multis apparuit.

Almæ Virgini Mariæ Christus resurgens primo apparuit.

Primo. B. Mariæ; licet enim Euangelistę de apparitione Christi facta B. Marię nullam fecerint mentionem; vtpote quia solum de illis apparitionibus sunt loquuti: quibus tam rõne testium, quàm ipsis apparitionibus fides probaretur: & quia testimonium maternum: vt plurimum est suspectum proptęr affectum matris ad filium.

Vide conformitat. B. Virginis fruc. 57. per totum.

Primo tamen deuotus Bernardus probat, ꝙ B. Marię Iesus eius filius in resurrectione apparuit; vtpote primo, quia nulla fuit ea gratia visionis dignior.

Secundo quia nulla fuit expectationis feruentior.

Tertio nulla deprecandi instantia vehementior.

De gaudijs Marię in apparitione filij post resurrectionẽ.

Quarto apparenti intimior.

Quinto nulla in discurrendo quietior.

Sexto nulla ea innominatior. Euangelistæ de ea mentionem non fecerunt, causa vt dictum est. Insuper quia nullus dubitaret; sed certe crediderunt: ꝙ primo matri, quàm alijs apparere deberet, & sic apparuit. Quo eidem apparente: indicibili gaudio est repleta propter multa.

Primo videndo filium omnis passibilitatis, & doloris euasisse miseriam, quod suis optant filijs parentes.

Secundo intuendo eum omni stola beatitudinis perfectum.

Tertio quia Christus cum consortio sanctorum: quos à limbo extraxerat, apparuit matri, vt pie creditur, & ipsi Dei genitrici gratias peregerunt: præfatos. B. Maria cernendo patres suos antiquos iocundatos, & beatificatos summo gaudio tenebatur.

Idem in fructib⁹ B. Virginis fruc. 57.

Quarto virgo gaudebat amplexando filium ad omnem modum suę lætificationis.

Quinto considerando omnem nostam beatitudinem in filio suo esse ordinatam gaudebat, & quo ad animam in sua Deitate; & quo ad corpus in beatificata humanitate.

Sexto audiendo à filio, & sanctis aliis quid ægerat apud inferos, & diabolum ligauerat.

Septimo gaudebat videndo gaudium sanctorum patrum, & aliorum liberatorum à limbo. & à manu diaboli.

Octauo gaudio iocundabatur videndo filium veridicum esse demonstratum, quia (vt dixerat) tertia die resurrexit à mortuis.

Nono quia cum resurrectio Christi non nisi Dei virtute fieri posset, & omnipotentia, sic ergo cerneudo Christum resuscitatum à mortuis: cum omnipotentem lætabatur esse comprobatum.

Decimo quia sciebat filium suum declaratum

dominum, & Imperatorem cunctorum: Hac enim resurrectione data est ei omnis potestas in cœlo,& terra.

Vndecimo,quia hac resurrectione, & suam & aliorum ab ipso primogenito mortuorū, potenter,ac decenter ordinatum esse.

Duodecimo ad lætandum beatam Mariam inducebat,videndo filium triumphatorem tam de demonibus, quos apud inferos superauit, quàm de Iudęis, qui ipsum crucifixeruut, dicētes eum seductorem, qui veracissimus fuit, & vt promiserat à mortuis resurrexit: Iocundata est beata Maria sic filium cernendo resuscitatum perpetuo victurum, & sic ipse dolor passionis conuersus est in summam lætitiam,& gaudium dominicæ resurrectionis.

Et si quæratur qualis erat eius filius post resurrectionem.

Respondetur, ꝙ erat speciosus prę filijs hominum,sole fulgentior;& pulchrior quocunque creato. Et per consequens est quidam splendor, & decor: vt dicit ista prima pars istius conformitatis.

Secundo dominus Iesus speciali modo apparuit Magdalenæ; quæ domina passione amaricata,& ipsum suū dilectum quærendo, lachrimosè tandē eum vidit. Sed quomodo,vt de-

Ioan.20. cor,& splendor eidem est manifestatus? Vade & dic fratribus meis: ascēdo ad patrem meū. Et consequenter Christus eidem ostensus est gloriosus.

Quæ Christus resurgens Apostolis fecit. Tertio apparuit sanctis Apostolis, & alijs discipulis; quibus multa faciendo qualiter vt quidam decor sit eis ostensus apparebit. Christus resurgendo sanctis Apostolis fecit plura. Primum quod eis fecit est,ꝙ tripliciter dicendo Pax vobis, triplicē pacem eis dedisse ostēdit, scilicet inter Deum, & hominē pro homine satisfaciendo: Inter Angelos & homines: Inter homines,& homines: quia infideles ab ipso longinqui,ad pacem veræ fidei per ipsos Apostolos erant deducendi. dedit eis etiam triplicem pacem; pectoris dando spiritū sanctum, temporis quia gaudebant dignos se ha-

Act. 5. bitos pro nomine domini Iesu contumeliam pati, & æternitatis; quia spiritus sanctus secūdum Paulum ad Rom. est pignus, & arra, in quo est perseueranter, redemptionis æternæ.

Ioan. 20. Secūdo materiam gaudij infudit. Gauisi sunt discipuli viso domino. Nec immerito; quem tot doloribus subiectum inspexerant, viderūt eum perfecta resurrectione gaudentem.

Lucæ vlt. Tertio consternatos vigorauit dicens eis. Pax vobis,ego sum nolite timere, concedendo de se eis fiduciam contra omnes possibiles aduersitates.

Quarto eos salutando salutem, & præopta-

Matth.28. uit,& præparasse declarauit: dicens Auete, &

Ioan. 20. aicendo ad patrem meum,& patrem vestrum. Quo sequitur ipsum patrem habendo; cum ipso finaliter permansuros.

Quinto eis lumen indidit; aperuit illis sensum, vt intelligerent scripturas. Luc. 24. quod fuit præcipuum donum,& singulare.

Sexto de sua sacra resurrectione certificauit di. Videte manus meas.

Septimo spiritum sanctum eis tribuit di. Accipite spiritum sanctum &c. qui est spiritus paraclitus, & per consequens omnem consolationem ipso spiritu tribuit. Ioan.20.

Octauo familiariter cum ipsis se habuit: ponendo se in medio eorum. Et ostendendo se palpabilem. Et cum ipsis comedendo. Ioan. 20. Lucæ 24. Ioan. 20.

Nono se verum Deum declarauit.Christus apparendo in galilea discipulis in monte. sequitur. viderunt eum,& adorauerunt. Mar.16. Matth. 28.

Decimo suam omnipotentiam eis pandidit di. data est mihi omnis potestas in cœlo,& in terra &c.

Vndecimo viam peruenendi ad vitam ęternā declarauit eis di. Baptizate omnes gentes in nomine &c.& sequitur. Qui baptizatus fuerit saluus erit. Matth. 24. Mar.16.

Duodecimo se eis semper adesse tam sacramentaliter, quàm protectione, & auxilio reserauit di. Ecce vobiscum sum vsque ad consumationem seculi, & sic apparet ꝙ dominus in resurrectione sua, & post sanctos suos discipulos visitauit multipliciter,salutauit,assecurauit,exhilarauit, cum eis manducauit,se palpandum præbuit, de sua potentia declarauit, spiritu sancto afflauit,dimittendi peccata auctoritatem tribuit, roborauit di. Ecce vobiscum sum &c. demones expellendi facultatem concessit, scripturæ intelligentiam indidit, de faciendo miracula virtutem donauit. Quibus omnibus, & eis se ostendit, & alijs fidelibus esse vigorem, valorem, decorem, & splendorem sua resurrectione animarum nostrarum patet. Ex quibus patet declaratum, ꝙ erat secundo videndum, quomodo Christus illis,quibus apparuit, se ostendit esse decorem,& splendorem, & honorem totius humanæ naturę. Et sic patet quomodo prima pars.s.Iesus decor attenditur, est intelligenda ad laudem sui. Amen. Matth. 28.

SECVNDAE PARTIS HVIVS septimæ conformitatis, videlicet. Francisus venustatur. Expositio.

VIso quomodo dominus noster Iesus Christus post mortem suam apparuit beatæ Marię matri suę,& discipulis,atque aliis gloriosus, & consequēter, vt quidam candor & decor (vt prima pars dicit huius conformitatis) restat nunc videre,quomodo beatus. F.

visus est post suam mortem: vt secunda pars dicit, ꝙ F. venustatur. i. totus venustus, & clarus est visus, & declaratus. Et hoc intendit secunda pars istius conformitatis declarare. Quòd.n. beatus F. sic fuerit visus post mortẽ clarus, splendidus, & gloria corruscus: frater Bonauen. in 14. parte legendæ maioris ostendit.

Primo quomodo eius anima est visa, vt.n. ait ipse Bonauen. Hora sui transitus vnus ex fratribus, & discipulis eius: aliqui dicunt ꝙ fuit frater Berñ. de Quintaualle: & alij dicunt ꝙ fuit frater Iacobus; qui iacet humatus in loco. S. Mariæ de Angelis Asisij: sed de his non est cura. Vidit ergo dictus frater, & discipulus beati. Fr. animam illam beatam sub specie stellæ præfulgidæ, ac candidã subuectam nubecula, super aquas multas in cęlum recto tramite sursum ferri, tanqam sublimis sanctitatis candore prænitidam, & cœlestis sapientiæ simul, & gratiæ vbertate repletam, quibus vir sanctus promeruit locum introire lucis, & pacis: vbi cum Deo sine fine quiescit.

Secundo idipsum ostenditur per visionem: quam sex fratres viderunt sanctitate conspicui, & sepulti in præfato loco. S. Mariæ de Angelis, qui simul viderunt animam beati. F. sub specie solari cœlum adire.

Tertio id ostendit apparitio facta Episcopo Asisinati; qui ad montem Garganum deuotionis causa perexerat; qui hora sui transitus apparens beatus Fran. totus præclarus, & lætus: eidem dixit se mundum relinquere, & cœlum adire.

Quarto frater Augustnus minister terræ laboris, vir sanctus, & iustus: cum in hora vltima positus, & iam per diem loquellam amisisset, audientibus, qui astabant, subito clamauit, & dixit. Expecta me pater, expecta; ecce iam venio tecum. Quærentibus fratribus, & mirantibus multum, cui sic loqueretur: audacter respondit. Nonne videtis patrem nostrum. Frã. qui vadit ad cœlum? Et statim sancta ipsius anima migrans à carne, patrẽ est sequuta sanctissimum. Sic ergo cœlum beatus. Fran. adibat: quare cum iret vallatus agminibus sanctorum (vt dicetur conformitate sequenti) totus gloriæ decore erat, quo ad animam venustatus, & ornatus. Quis enim fidelium habere possit in dubium, quin statim animæ beati. F. diuina claritas sit manifestata, qui vbique pñs est, & à beatis quocunq; pergant beatificè cõtuetur? Quare anima beati. F. à corpore separata (vt dicit doctor frater Bonaueñ.) à visione illa beatifica in minimo nõ est separata, & retardata; aqua paries corporis dũ viueret, disiungebat. Anima enim in corpore existẽs, cum esset tota in Deum transformata; quare post egressum à corpore est gloria perfectissima quietata, & totaliter illustrata gloria, & ornata. Sic ergo apparet ꝙ sicut anima domini Iesu à corpore egressa, est perfectissimè glorificata in portione inferiori, & quietata, sic & anima beati. F. est ab ipso Christo glorificata: quod ostendit tam solaris claritas, quàm stellaris; sub cuius spẽ cœlum adire est conspecta: vt dictum est. Sic ergo patet succinctè declarata secunda pars. s. Franciscus venustatur.

FRVCTVS VIII. ET CONFORMITAS libri tertij. Et xxxvj. in ordine. Iesus ductor suscipitur. F. laureatur. Expositio primæ partis, videlicet. Iesus ductor suscipitur.

Ascensionis dominicę, quia de ipsa loquitur pñs particula prima huius conformitatis; volendo pro consolatione nostra tractare ipsam materiã: sub responsionibus ad quædã dubia, duxi præsentibus tractare succinctè.

Primum dubium est, cum anima Christi ab instanti suæ conceptionis, quo ad partem superiorem perfectissimè fuerit glorificata, & in parte inferiori post mortem anima ipsa à corpore egressa, ac à mortuis resurgendo totus, quo ad corpus, & animam fuerit perfectissimè beatus: cur cœlum adire voluit, cum sua beatitudo ex hoc non sit aucta? Dub.

Respondetur ꝙ cœlum adire voluit pluribus de causis. Sol.

Prima quia sic requirebat eius corporis natura. Naturaliter quodlibet corpus habet locũ suum; & cum corpus Christi esset gloriosum, & consequenter esset impasibile: quare infra speram actiuorum, & pasiuorum eius nõ erat locus: esset enim subtilius elemento: quare super omnes cœlos esset clarisimum: quare in cœlo empireo, vt in proprio loco decebat locari.

Secunda causa, quia sic exigebat nostra factura. Cœlũ peccato fuerat clausum, & per Christum precio soluto apertum: ideo ad ipsum ascendere cœlum decebat; vt per ipsius mortẽ nobis apertum monstraretur.

Tertia causa, locus enim beatificus; etsi ad beatitudinem essentialem non spectet: pertinet tamen ad accidentalem. Quare vt corpori suo cœlum pro beatitudine accidentali daret, adijt. Sed Saluator ascensionis suæ quatuor causas asignat.

Prima fuit ad locum Apostolis pręparandũ. Ioan. 14.
Secunda ad Deum pro nobis exorandũ. Ego rogabo patrem de vobis. Ioan. 16.
Tertia ad spiritum sanctum destinandum. Si Ioan. 6.

enim non abiero; paraclitus non veniet ad vos. Si tutem abiero; mittam vobis eum.
Ioan. 14. Quarta ad cum patre permanendum, & standum. Vado ad patrem &c.
Dub. Secundum dubium, cur ascendere Saluator tantum distulit?
Sol. Respondeo primo, vt suam resurrectionem
Act. 1. comprobaret. Hanc tangit Lucas.
Secundo ad suæ matris, & aliorum consolatio
Act. 1. nem. Glo. Sicut. 40. horis fuit mortuus: sic & 40. diebus est post suam resurrectionem conuersatus; quia consolatio diuina tristitiam excedit humanam: Nam pro hora dies; pro die mensis, & pro mense annus datur. Alias causas assignat Leo Papa in sermone de Ascēsione; qui incipit. Post beatam, & gloriosam &c. vide ibi.
Dub. Sed hic est dubium, vbi stetit istis. 40. diebus: non potest dici cum Apostolis; quia euanescebat ab oculis eorum.
Sol. Respondetur de certo, ꝙ in Paradiso cœlesti quo ad locum non fuit. Sed vbi fuerit doctores variȩ loquuntur: aliqui dñt, ꝙ fuit in Paradiso terresti, & delitiarum, licet n. non esset locus spirituum, erat tamen ibi dispensatiue ad tempus: alij dñt ꝙ semper fuit inter Apostolos, & fideles; licet ipsi semper non eum viderunt. Teneatur quod placet.
Dub. Tertium dubium quid peregerit Christus ante suam ascensionem?
Sol. Respondetur quod plura. Et primū est apperitionis. Nam secundum magistrum in hystoria scolastica; bis ipsa die apperuit.
Mar. 16. Primo recumbentibus 11. discipulis, vt dicit, & fuit in monte Sion in cȩnaculo. Secundo in monte Olíueti, quando benedixit eis, & cœlum ascendit.
Lucæ 24. Secundum fuit fortis increpationis, & de quo
Mar. 16. dicitur ibidem de cordis duritia, quia nō credebant eum vere resurrexisse à mortuis.
Tertium fuit comestionis. Comedit cum eis, vt vere se resurrexisse probaret, & dilectionē ad ipsos sic comedendo ostenderet.
Quartum fuit iniunctionis officij prȩdicatio-
Mar. 16. nis. Euntes in mundum vniuersum, prædicate euangelium omni creaturæ &c. idest omni homini cuiuscunque existeret nationis.
Quintum solemniter institutæ promulgatio-
Matth. 16. nis. Baptizantes eos in nomine patris, & filij, & spiritus sancti: & sic formam expræsisit, quā non fecerat ante.
Sextum gratiæ miraculorum concessionis di. Signa autem eos, qui crediderint, hic sequentur. In nomine meo demonia eicient &c.
Septimum responsionis ad interrogata: An re
Act. 1. gnum israel restitui deberet. Respondit. Non est vestrum nosse tēpora, vel momenta; Quare futura à nobis indagari non debent, & inutiles quæstiones indagari non decet.
Octauum familiaris itinerationis, & socialis Post comestionem eduxit eos foras. Luc. 14. scilicet a monte Sion, & Ierusalem. Nec credendum est, quod ipsos dimiserit vsque ad montem Olíueti.
Nonum dulcissimæ locutionis: vbi sciendum quod in omnibus præfatis virgo Maria semper præsens fuit, licet de ipsa mentio non habeatur. Ratio quia dicitur quod post Christi Act. 1.
ascensionem, omnes reuersi sunt ad montem Sion cum Maria &c. Eundo ergo de suo discessu, alloquebatur matrem, & discipulos: & de multis informauit. Si nunquam sic loquutus est homo: quanto magis tunc dulcius loquebatur.
Decimum est stationis: Nā peruento ad montem Olíueti, no statim ab eis discessit, sed per spatium cum eis stetit, & tunc (vt dicit.) Man- Lucæ 24.
dauit eis sedere in ciuitate, donec virtute induerentur ex alto.
Vndecimum sponsionis missionis spiritus sancti super discipulos, & promissionis. Baptiza- Act. 1.
bimini spiritu sancto.
Duodecimum singularis benedictionis. Bene Lucæ 24.
dixit eis, quæ benedictio vt efficacissima appræhendit eos.
Quartum dubium est qualiter ascendere com Dub.
placuit domino nostro Iesu Christo.
Respōdetur quod dominus Iesus voluit ascen Sol.
dere.
Primo magnifice quo ad societatem, ipsi vt triumphatori, & omnium imperatori, & omnium imperatori tota cȩlestis patria obuiam processit. Insuper duxit secum omnes, quos à captiuitate limbi, & purgatorij extraxit, iuxta dictum psal. Ascendens in altum captiuam duxit captiuitatem.
Secundo festiue, & hymnidicè quo ad laudum multiplicem suauitatem psal. Currus Dei decē milia lȩtatium, omnes enim ciues cȩlici hymnizando obuiam eidem euntes præcedebant, sic & sancti cum ipso, & post ipsum incedentes laudabant, de quibus laudibus quia dictum est in opere de vita B. Mariæ fructu 58. hic eas repetere omitto, ascendit ergo Deus in iubilatione ait psal.
Tertio ascēdit cœlū mirifice, quia omni deposita mortalitatis miseria, & oīs beatitudinis stola assumpta quo ad corpus, & sic gloriosus totus ascendit, & sic impletum est illud psal. Confessionem induisti, scilicet quo ad animā; & decorem amictus lumine sicut vestimento, quo ad corpus, tunc impletum est illud. Vide- Isa. 33.
bunt regem in decore suo, plus septies sole resplendebat.
Quarto ascendit publice: Nā videntibus apostolis, & alijs eleuatus est: & satis credendum est quod illud apostoli tunc esset verificatum; Galat. 1.
dominus Iesus apperuit plusquam quingentis fratribus simul, & sic de eius ascensione multi testes fuerunt.

Quinto

Notā. Quinto ascendit gratifice, & hic quo ad modum: Nam ascendit facie, & oculis ad orientem conuersus, & ib hoc impletū est illud ps. Psallite Deo qui ascendit super cœlum cęli ad orientem: quo exemplum Christiani cęperūt orandi versus orientem.

Sexto ascendit citiuole: licet enim vsquequo à B. Virgine, apostolis, & alijs fidelibus videri posset, plane dominus ascenderit: attamen ab oculis eorum nube acceptus spacium illud vsque ad cęlū empireum in breui tempore adiit, iuxta illud psal. Exultauit vt gigas ad currendam viam &c.

Dub. Sed hic est dubium: si talis motus fuerit subitus, vel successiuus.

Sol. Respondetur quod accipiendo subito pro motu instantaneo: subitus non fuit: sed successiuus: etsi multum velox.

Dub. Secundum dubium, si talis motus, debet dici naturalis, vel violentus.

Sol. Respondetur si appelletur motus naturalis, ꝙ sit causatus à corpore graui, vel leui vt alia corpora talia habent: quia corpus Christi non erat graue, nec leue tali modo, non potest dici, quod fuerit motus naturalis: si vero dicatur naturalis, quia à virtute propria mouetur: sic potest, dici naturalis.

Septimo ascendit viuificè; quia vigorosè, & virtute propria: & hoc virtute diuinitatis humanitate sibi vnitam eleuantis. Psal. Exaltare domine in virtute tua, & si dicatur Psal. dicit

Ioan. 20. Ascendit; & Christus dicit. Ascendo ad pa-
Mar. 16. trem meum, & Luc. Act. 1. ꝙ assumptus est.
Act. 1. Sed hic est dubium: quia dicitur, ꝙ nubes suscepit eum.

Respondetur ꝙ non dicitur, ꝙ nubes eum suscepit ferendo; sed suscepit, idest accepit ab oculis eorum. s. Apostolorum, & aliorum vt Christum amplius non viderent.

Sed nunquid ministerio angelorum est subuectus.

Respondetur ꝙ Angeli Christo venerunt obuiam; non ad eleuandū; sed ad obsequendū, & venerandum, & sic patet breuiter ad quartum dubium.

Aliud dubium esset quærendum. s. ad quem locum ascendit; de quo conformitate sequenti dicetur.

Dub. Quintum dubiū an B. Marie, & Apostoli gaudium de Christi Ascensione habuerunt.

Sol. Respondetur ꝙ sic: licet enim grauis esset absentia D. Iesu magistri ipsorum, & Saluatoris: habuerunt tamen materiam gaudendi ex multis.

Et primo ex comestione; quia Christus cum eis amicabiliter comedit: vt eis ingereret gaudium, & credulitatem.

Secundo ex Christi alloquutione. Non dubitandum ꝙ dominus sicut abscessurus ab eis

Ioan. 14. per mortem, loquutus est eis; vt patet in sermone edito, sic cum essent melius dispositi recessurus, & iturus ad cęlum; singulari alloquutus dulcedine recreauit.

Tertio de grata promissione tanti doni. s. spiritus sancti in breui super ipsos missione.

Quarto de amplexu charitatiuo, piè credendum est ꝙ matrem, & discipulos ante suum abscessum est amplexatus, & sic inter brachia Christi stare non sine magno gaudio fuit.

Quinto de ascensu Christi videntes eum virtute propria ascendere.

Sexto de gloria, & Christi claritate corporis; quæ tunc præ solito fuit manifesta secundum Aug. in lib. de ciuitate Dei.

Septimo de illa tam multiplici, & nobili societate angelorum, & sanctorum. Vnde sicut meritis sanctorum est concessum pluribus talia audire, & videre; sic & credendum est esse factum tunc circa Mariam, & discipulos: ꝙ diuina virtute perpenderunt.

Octauo de melodia facta Christo ascendente; etsi omnium amęnitatem excedit; diuina tamen ipsam potuerunt virtute sentire.

Nono de illa eis data benedictione à Christo ascendente; quæ proculdubio eos in ciuitate, vt dispositos appræhendit.

Decimo de angelorum ad ipsos aduentu; ad testificandum de domini Ascensione dicētes.
Viri Galilei; quid statis aspicientes &c. Act. 1

Vndecimo de Christi, & fidelium ingressu in cœlum: ianua tunc tanto tempore clausa, aperta est, & ipse cum ipsis intrauit.

Duodecimo de fęstiua Christi à patre, & spiritu sancto susceptione, & singulari Christi (vt dicetur) locatione. Sic ergo ascensio Christi fuit gaudiosa, & omnibus fidelibus esse debet: quia ea (vt dicetur conformitate sequenti) multa bona sunt nobis exhibita, & specialiter hæreditas ipsa vitæ æternæ data, & sic patet succinctè expositio primę partis, videlicet. Iesus ductor. s. omnium sanctorum, & electorum; quos à limbo, & purgatorio extraxerat suscipitur, scilicet à patre, & spiritu sancto, & tota cœlesti curia.

SECVNDAE PARTIS, VIDELICET Franciscus laureatur. Expositio.

Qualiter beatus Fran. cœlū intrauerit: hæc secunda pars dicens. Frācis cus laureatur, idest laureatus, & victoriosus cœlum gloriosus ingressus est: depromit. Et pro huius euidentia ꝙ beatus, F. triumphaliter, & gloriosè cœlum ascendit; est sciendum: ꝙ præfata ostendit sanctitas beati. Fran. quæ considerata patebit euidenter ipsum beatum Fr. triumphaliter cœlum intrasse. Saluator. n. noster

noster Dominus Iesus Christus ad comprobā dum merita seruorum suorum (vt dicit.B.Hierony.in sermone de assumptione, non solum ad ipsos personaliter accessit ante mortem, vt eius visione gaudiosa animę sine dolore,& pœna à corpore egrederentur: sed etiam ipsas animas benignissimus suscipere dignatus est: sicut patet de B.Marco Euangelista. Ioāne Euangelista,& de alijs pluribus.in alijs locis habetur. Ac etiam beatus Papa Greg.in libris dialogo, de pluribus recitat: vt de Tarsilla amita sua,& alijs dicit: pie igitur quod ęgit dominus erga alios, & circa beatum.F. ęgisse merito potest credi, videlicet, ꝙ ei se prębuerit in morte videndum; qui in vita eidem pluries se ostendit; ac eius animam suscipiendo triumphaliter ad cœlum sanctis inserendam agminibus perduxerit, & hoc considerato Christi amore ad ipsum; cui præ alijs sua sacra stigmata imprimendo cęteris sanctis reddidit celsiorem. Si enim antiqui victoribus procedebant obuiam tam Imperatorem, quā alij; vt de Romanis patet; qui omnes triumphanti obuiabant: sicut Philippo Imperatori ptimo; qui obuiam Decio processit de Roma vsque Veronam: vt legenda dicit beati Laurentij. De Diocletiano; qui per plura milliaria Maximiano, etsi deuicto à Persis obuiauit. De populo Israelitico victorioso Dauid, & Sauli cum timpanis,& canticis præcedente, vt patet.1.Reg.18. Quid pensandum est dominum Iesum Christum.B.F. victorioso de diabolo; quem summa humilitate: de mundo quē perfecto contemptu: de carne,quam austeritate nimia superauit,& vicit fecisse? Certe ipse rex regum Christus,modo ineffabili animā beati.F.laureatam multiplici gloriæ corona: ad perhennem gloriam summa cum admiratione omnium triumphaliter deduxit: cum ipse suis militibus pro victoriæ triumpho prębeat: quod nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aliquando ascendit. Quapropter dominus Iesus volendo beati.F. animam honore debito ad fęlicitatis pręmium adducere, quid egit? certe plura.

Primum fuit, ꝙ ipse omnium redemptor, & saluator, sua indicibili benignitate, & dilectione obuiam venit: in cuius occursu se eidē patefaciendo beatificè, ipsum: qui videre Christum in decore suo semper optarat, recreauit indicibili gaudio,& beatificauit.

Secundū fuit, ꝙ ipsa mater summi regis Christi; quæ adire solet ad deuotos abeuntes; ad sibi deuotum beatum.F. filij sui signatum stigmatibus, proculdubio venisse obuiam credendum est: quem enim ipsa singulari modo in vita se diligere demonstrauit multotiens se eidem sancto manifestando; in egressu animę, & deductione ad cœlum à fortiori se recreauit eidem.

Tertium beato Francisco omnes ordines angelorum ierunt obuiam; vtpote eis conformi,tam diuinæ voluntatis impletione; quàm eorum officia exercendo. prout declaratum est lib.2.conformitate.13. Et ꝙ sanctorum cęlestium spirituum multitudo affuerit morti beati.F.& consequenter animę eius eundo ad cœlum; demon dixit cuidam Baroni; de quo dictum est conformitate.5.istius tertij lib. cui nunciando de morte beati Francisci inter cætera dixit: ꝙ ipse demon; qui loquebatur; cū multitudine demonū accedere voluit ad beatum.F. in morte; sed non potuerunt, nec appropinquare ad ipsum, propter multitudinē angelorum; qui ad eius transitum ad deducēdum eius animam ad cœlum conuenerant.

Quartū fuit ille cętus Apostolicus factus beato.F.obuius; quibus ipse beatus se iunxerat vitæ ipsorum per omnia susceptione, & perfectissimo ad Christum amore.

Quintum fuit, ꝙ sancti martires beato.Frā.in occursum processerunt; vtpote qui martir fuerat feruentissimo desiderio; & demū plusquàm martir gestatione passionis Christi in corpore suo per biennium,cum summo ipsius beati.F.dolore corporis. *Quomodo B.F. etiam effectu,fuit plusquam martyr.*

Sextum sancti doctores adesse minimè destiterunt; quem agnoscebant suis prędicationibus,vita,& exemplo multos docuisse ad Christum prosequendum, & maximum fructum fecisse animarum, sanctique confessores idipsum effecisse.s.ad animam deducendam beati.F. processisse: vtpote qui vitam pauperem, & austeram ad instar peregerat eorundem.

Septimum fuit ꝙ sanctæ virgines obuiauerunt eidem; quibus puritate corporis,& animæ est simulatus, vt dictum est conformitate.13.secundi lib. Alijque iusti idipsum ægerunt, idest obuiam progredientes beato F. vtpote comitantes regem Christum,& matrem. Multique alij,quos.b.F.transmiserat lingua,vita,& exēplo ad regnum facti sunt ei obuiam; & specialiter sanctus Frater Petrus Catanij.2. eius filius; qui ad regnum ante perexerat,& multis miraculis claruuerat,pergens ad cœlū, factus est obuiam patri suo.B.Fr. cum pluribus alijs sanctis fratribus: qui iam à præsenti vita decesserant; cum indicibili gaudio,& reuerentia ipsum excipientes sociaret, tali ergo sanctorum societate dominus Iesus beatum.F.voluit cœlos adire. Et quod maius, & deuotius est: fecit ipsum vt suum vexilliferū cum vexillo crucis explicato in eius anima; stigmatibus in corpore relictis cęlum introire. Insuper cum ipse Christus sit iustus iudex, & dat vnicuique prout meruit; & intentionem, & voluntatem potius aspicit,quàm opus; vbi opus subsequi specialiter non potest: hinc est, ꝙ non solum modo præfato; sed super coronam glorię, triplicem aureolam ob martirium; ob prædicationis

tionis officium; ob virginitatis priuilegium, & præconium, capiti beati Fran. imponendo: sic laureatum, & coronatum ad gloriæm omnium sanctorum paradisum adire complacuit: O quale gaudium erat videre animam beati Fran. à summo rege, & eius sacra matre ad cœlum cū sanctis omnibus deduci; ac post ipsum Frā. animas à purgatorio extractas incedere; quę Francisci gloriæ, & applaudebāt, & talium post se deductio ad gloriam erat beati Fran. considerata comitiua tam summi regis, quam eius matris, tam Apostolorum, martirum, confessorum, virginum, & cęlestiū spirituum, quam animarum a purgatorio extractarum. Considerata eius coronatione tam aureę, quam aureole. Considerato Christi vexillo à beato Fran. ad cœlū portato signi triūphalis, scilicet Christi passionis atque iubilatione: ac pensato quomodo beatus Fran. fuit laureatus, vt victor: coronatus vt sanctus: & signatus vt super omnes dilectus: patere potest quomodo ipse gloriosè, & triumphaliter cœli regnum est ingressus. Et non solum dominus Iesus eum gloriosè suscepit; sed pater ipse cęlestis, qui eum filio pro passionis signifero dederat; ac spiritus sanctus, qui eum sanctificando in mundum direxerat; indicibili beatificatione beatum Fran. susceperunt. Quibus apparet breuis expositio secundæ partis huius conformitatis videlicet Franciscus laureatur, idest laureatus, & victoriosus cœlum est gloriosè ingressus ad laudem sanctæ trinitatis. Amen. Sic ergo apparet, quod quemadmodū dominus Iesus triumphaliter est ingressus cœlum cum spiritibus cęlestibus, & sanctis omnibus; sic & beatum Fran. triumphaliter duxit ad cœlum cum sanctis omnibus, & angelis; ac à purgatorio extractis animabus, & sic conformitas in hoc apparet beati Francisci ad ipsum dominum Iesum Christum.

FRVCTVS IX. ET CONFORMITAS 3. lib. Et 37. in ordine. Iesus transcendens angelos. Franciscus subleuatur. Expositio primæ partis videlicet. Iesus trāscendens angelos.

SALVATOR generis humani dominus noster Iesus Christus, cum sit sanctus sanctorum, non solum quia sanctos facit, vtpote Deus; ac ab ipso vt à capite omnis gratia est, & donorum diffusio; quibus homo sanctus efficitur: sed etiam per supereminentiam sanctus dicitur sanctorum; omnium sanctorum merita super excedens: hinc est quod cū nullus tam ad eius intensiuum, quam extensiuum meritorium gradum queat attingere (vt ex dictis conformitatis quartæ huius 3. lib. apparet) locum in præmio, & pro præmio ab alijs tenere debet, & habere, prout hęc prima pars 9. conformitatis declarare intendit di. quod dominus Iesus, sicut in merito: sic & in primo est transcendens quo ad locum, & statum omnes angelos, idest omnes cœlestes, & beatos spiritus. Quapropter pro huius euidentia si quæratur ad quem locum dominus ascendit, & in quo gradu, & loco permanet. Mat. euangelista dicit, quod sedet à dextris Dei in cœlo. Et Luc. dicit quod assumptus est in cœlum. Et pro intelligentia prædictorum videnda sunt quædam.

Matth. 16. Act. 1.

Primo quid intelligitur per cœlum cum dicitur quod assumptus est in cœlum.

Respondeo quod cœlum in sacra scriptura. Aliquando accipitur pro cœlo materiali, & istud est multiplex: vt dicunt doctores, scilicet Sptem planetarum: firmamentum: cristallinū: & empireum. Et ad litteram de isto cęlo materiali est illud. In principio creauit Deus cęlum & terram. Et isto modo cœlum accipiendo dominus Iesus super omnes cœlos ascendit, nam de monte Olmeti in quo multotiens steterat ad orandum, in quo fuit captus Mar. 26. in quo Antichistū interficiet Zach. 14. & mundum iudicabit; omnes alios cœlos transcendendo, scilicet Septem planetarum: firmamentum; cristalinum, siue primum mobile ad cœlum empireum ascendit, Ratio, quia cœlum empireum est locus beatorum: (vt dictum est conformitate præcedenti,) & solum competens beatitudini corporis eius pro loco naturali, & quod sic effecerit: psalmista dicit. Eleuata est magnificentia tua super cœlos.

Gen. 1. Cœlū multipliciter accipitur in sacra scriptura. Lucæ 11. Mat. 16. Zach. 14. Psal. 8.

Aliquando accipitur cœlum pro cœlo rationali, scilicet pro homine. Nam vt dicit Isa. 66. cœlum est sedes Dei. Et Salomon dicit, quod anima iusti sedes est sapientiæ, & consequenter Dei, & sic homo iustus cœlum vocatur. Et sic accipiendo cœlum Christus super omnes cœlos rationales ascendit, idest vltra loca debita humanis spiritibus beatis, patet: quia omnes excedit merito, & gratia. Vnde Apostolus Qui descendit, ipse est, qui ascendit super omnes cœlos, scilicet humanos spiritus, & præmia eis debita.

Isa. 66. Ephe. 4.

Aliquando accipitur cœlum pro cœlo intellectuali, idest natura angelica: quæ cœlum dicitur, iuxta illud. Tu forsitan cum illo fabricatus es cœlos, idest angelos &c. Et sic accipiendo cęlum pro angelis, & beatis spiritibus angelicis: sic super omnes ascendit psal. Ascendit super Cherubin, & volauit &c.

Iob. 27.

Aliquando accipitur cęlum pro ipsa supersubstantiali diuina essentia, de quo cœlo est illud luciferi dicentis. Ascendam in cœlum, & sequitur. Similis ero altissimo. Et illud. A summo

Isa. 14.

Psal. 18. cœlo egressio eius &c. Et isto modo accipiendo cœlum: dicitur quod dominus Iesus ascendit cœlum idest vsque ad equalitatem Dei: vt
Matth. 26. declarabitur. Nam dicitur quod dominus Iesus assumptus est in cœlum; & sedet à dextris
Heb. 1. Dei. Et; Qui sedet ad dexteram maiestatis in excelsis, & sic patet quomodo intelligitur q dominus ascendit cœlum.

Secundum videndum est, quid intelligitur per
Matth. 26. hoc quod dicit quod à dextris Dei. Et apostolus ad dexteram patris: Respondet magi. 3. dist. 22. dicens in dextris Dei, idest in bonis potioribus patris. Vnde Glo. super dictũ Apo
Heb. 1. stoli allegatum dicit. Sedet ad dexteram maiestatis in excelsis, idest dicit Glo. in excelsis non in loco Deũ concludit: sed ostendit Christum omnibus altiorem: & eminentiorem.
Heb. 2. Vnde vt patet ex Glo. super illud Omnia subiecisti sub pedibus eius, & constituisti eum super opera manuũ tuarum, idest super omnes potestate diuina, & dignitate: vnde eminen-
Rom. 8. tiam loci dominij, & potestatis. Et Glo. super illud qui est in dextera patris. idest æqualis patri, vel in bonis potioribus patris, & hoc dicit Leo in sermone de ascensione. Humanitas Christi est in æterni patris recepta consessu: Conueniens enim erat vt illius gloriæ sociaretur in throno, cuius & natura copulatur in fi-
Sedere ad dexteram patris, & esse ad dexteram patris differunt. lio. Sed vlterius aduertendum est, quod aliud est sedere ad dexteram patris: & aliud esse in dextera patris. Primum enim soli Christo secundum apostolum conuenit, quia sedere ad dexteram patris, secũdum Alex. de ales 3. par-
Heb. 1. te 1. q. 252. Importat vnionem, vel æqualitatẽ, & quandam communicationem beatitudinis, & cõmunionem cum patre; quæ nulli alij à Christo conuenit. Sed esse in dextera, est esse in æterna beatitudine; quæ conuenit sanctis alijs à Christo. Et pro iam dictorum euidentia est sciendum, quod vt dicit magister 2. dist. 7. sancti, & illi, qui decedunt cum merito proprio, ad aliquem nouem ordinem angelorũ; prout eorum erunt merita assumentur, quia sicut nouem sunt ordines angelorum, sic & nouem erunt ordines beatorum hominum. Aliqui enim qui habebunt merita seraphin; in dicto erunt ordine, & alij habentes merita cherubin, ipsorum ordini inserentur, & præmio; & sic de alijs. Quapropter pueri decedentes cum sacramento circũcisionis, vel alio ad hoc requisito, scilicet contra peccatum originale, vt in veteri testamento, vel cum solo sacramento baptismi, & sine proprio merito, vnum ordinem faciunt. Et nouem sunt beatorum angelorum, & hominum: ecce iam decem. Verum
B. Maria tenet deci. locum. quia B. Maria exaltata est meritis super choros angelorum, & inferior Christo; ipsa per respectum ad beatos; qui cum proprio merito decesserunt, & angelos; tenet decimum locũ: & sic est mulier, quæ inuenit decimam dragmam, idest decimum statum in vita æterna.

Sed per respectum ad pueros; sic tenet vndecimum, humanitas Christi, & Christus ipse duodecimum gradum, & statum tenet; quia supra omnia sidera, idest omnes beatos spiritus angelicos, & humanos est exaltatus (vt dictum est) quia à dextris sedet Dei; quod solum sibi competit. Et vide quoniam dictum ipsius saluatoris in ipso est verificatum, scilicet qui se humiliat exaltabitur; ipse enim se humiliauit, descendendo, & veniendo in mundum, & stando multipliciter.

Primo vsque ad carnis assumptionem.

Secundo ad nostram mortalitem, & passionem.

Tertio ad nostrã necessitatem, idest famem, sitim, & sic de alijs.

Quarto ad nostram pauperiem, & idigentiã.

Quinto ad nostram tentationem, quando se tentari a diabolo permisit.

Sexto ad anxietatem corporis, & lassitudinẽ, & laborem.

Septimo ad anxietatem animi, nam tempore passionis cepit pauere, & tedere.

Octauo vsque ad crucem, & iste fuit descensus mirabilis, & humiliatio.

Nono vsque ad mortem.

Decimo vsque ad carcerem infernalem; quando ad limbum descendit: ideo quia dominus sic descẽdit se humiliando; exaltatus est ascendendo in cœlum.

Primo assumptam humanitatem super omnia eleuando.

Secundo ad vitam perpetuam.

Tertio ad summam corporis, & animæ recreationem.

Quarto ad celi opulentissimas diuitias.

Quinto ad potestatiuam super omnes dominationem.

Sexto ad iocunditatem, & consolationem.

Septimo ad perfectam pacem, & quietem.

Octauo ad trhonum paternæ gloriæ.

Nono ad perpetuam cum patre mansionem, & cohabitationem.

Decimo ad summam præsidentiam, & super omnes exaltationem. Præfatis ergo apparet in quo loco dominus Iesus est ab æterno patre collocatus; quia à dextris Dei est.

Verum quia homo posset dicere Christus celos ascendit (vt dicit prima pars præsentis con- Tertium vidẽdum. formitatis) & sedet à dextris Dei; quid boni, & vtilitatis ex hoc humanum genus est consequutum? quare de hoc est videndum: & istud est tertium quod est videndum: quid, scilicet boni & vtilitatis præfata Ascensione Christi, & collocatione sumus adepti. Et dicitur quod magna dona, & beneficia.

Primum enim est humanæ naturæ exaltationis; ipsam exaltauit, in incarnatione eam induendo: & in resurrectione dotibus gloriosis

eam adornando. Sed ipsam valde exaltauit cęlos ascendendo; & quomodo? certe super omnes eleuando; quia inquit apostolus. Supra omnes principatus, & potestates; & omne qd' nominatur, & super omnes cęlos; & sibi est omnis potestas collata: vt cantat ecclesia.

Secundum beneficium est venerationis: Tota enim cęlestis curia Christum adorauerunt viuentem in secula seculorum. Angeli qui se in veteri testamento permittebant adorarei; in

Apoc.19. nouo minime: vt patet de Ioanne vbi Glo. In lege veteri non prohibuit adorari, sed post ascensioné, videns super se exaltari hominem, ab homine timuit adorari.

Tertium beneficium est restitutionis hæreditatis; quæ per quinque millia annorum amissa, per Christum restituta est d. psal. Tu es, qui restitues hæreditatem meam mihi.

Quartum beneficium est præmiationis: Sicut enim diuinitas Christi pręmiū est animarum, sic & humanitas, siue Christi corpus gloriosum, est beatitudo corporum quo ad obiectū institutum.

Quintum beneficium est collocationis sanctorum; Christus cum sanctis cęlum ingrediens, secundum eorum merita aliquos ordinibus angelorum: alios in ordine archangelorum: alios in ordine virtutum: & sic de alijs: ipse super omnes ascendendo collocauit.

De omni ordine multi Angeli corruerunt. Sextum est reparationis angelorum, idest angelicę ruinæ: Sicut enim de quolibet ordine consentiendo lucifero, multi corruerunt, sic Christus ascendendo in quolibet ordine de sanctis hominibus secundum eorum merita dimittendo, eorum ruinam reparare incępit. Et sic per ascensionem Christi homines angelis sunt parificati.

Septimum beneficium est deiectionis, scilicet hostis humani: ad litteram impletum est illud psalmi. Dixit dominus domino meo; pater, scilicet filio: sede à dextris meis; donec ponā inimicos tuos scabellum pedum tuorum.

Octauum est beneficium supplicationis, & no

Heb. 9. strę defensionis. Intrauit in ipsum cęlum, vt appareat vultui Dei pro nobis, vt dicit Bernardus ad placandum patrem ei ostendit latus, & vulnera.

Nonum beneficium est exauditionis; cęlum intrauit, vt à patre exaudiremur; & impletum

Ioan.14. est illud Christi. In illo die in nomine meo petetis, & sequitur. Quicquid petieritis patrem in nomine meo, dabit vobis.

Decimum beneficium est largitatis; dedit.n. dona hominibus, scilicet spiritus sancti. Si abiero (dixit Christus) mittam vobis eum: scilicet spiritum sanctum; cuius donatione alia dona tribuuntur, & habentur.

Vndecimum beneficium est erectionis. Erre-

1.Cor.2. xit nos fide; vt securi simus. Aduocatum habemus apud patrem Iesum Christum iustum; & ipse est propitiatio pro peccatis nostris &c. Quare securitatem nobis tribuit.

Duodecimum beneficium est apertionis ianuæ. Vado parare vobis locum. Aperuit enim Ioan. 14.

cęlum: dicente Michea. Iter pandit ante illos, Miche.2.

ipse Leo Christus aperuit librum: idest cęlum, & soluit signacula eius. Apoca. 5. Sic ergo præfatis apparet de vtilitate ascensionis, & sublimationis Christi. Et per consequens patet declaratum; quomodo intelligitur prima pars huius conformitatis nonæ, scilicet Iesus transcendens angelos.

EXPOSITIO SECVNDAE partis, scilicet Franciscus sublimatur.

DOMINVS Iesus, cum sit iudex viuorum, atque mortuorum; & vnicuique reddat secundum opera sua: quia peccatoribus infernum, iustis, & sanctis dat vitam æternam, ac in vita ęterna, vt ipse dicit man- Ioan. 14.

siones sint multæ, ad quem locum beatum Fr. sublimare dignatus est pro eius perpetua mānsione: Certe vt pluribus patebit, beatus Fran. & si meritis fuerit similis angelis, archangelis, & alijs ordinibus; attamen non in eis locum sibi deputauit dominus Iesus Christus: sed (vt pie creditur) in suprēmo omniū ordinum videlicet in ordine seraphico ipsum locare, & sublimare dignatus est. Ad Christum Deum præ alijs sanctis habuit perfectissimum amorem, & feruentissimum, prout dictum est lib.2. conformitate 2. quem amorem pręsenti vita ostendebat.

Primo omnium mundanorum derelictio, abiectio, & abominatio.

Secundo feruor, & amor ad animas Christi sanguine redemptas.

Tertio feruor martirij.

Quarto ieiunia; quæ continue faciebat.

Quinto passionis Christi meditatio.

Sexto pęnarum, & omniū obprobriorum pro Christo amplexus totaliter, & desiderium.

Septimo dulcedo Christi nominis ex auditu; labia enim lingere videbantur præ dulcedine dicti nominis.

Octauo stigmatizatio; quæ vi amoris, & olo habet fieri. Quo concluditur, quod omnes inferiores ordines tam quo ad angelicos spiritus, quam humanos beatus Fran. sublimatus in ordine supræmo excessit gratia, & meritis. Ex dictis declarata est secunda pars huius conformitatis, scilicet Franciscus sublimatur.

FRV-

FRVCTVS X. ET CONFORMItas tertij libri. Et 38. in ordine. Iesus mittens apostolos. Francisco vir iuuatur. Expositio primæ partis videlicet Iesus mittens Apostolos.

CVM passio domini nostri Iesu Christi sufficiētissima fuerit pro totius humani generis salute, vt conformitas 4. istius 3. lib. ostendit, & quia passio exhibita est, & consequenter salus nostra obtenta, & facta, ac habita: ipsaq; declaranda erat hominibus, & fideliter intimanda, vt quilibet salutis obtinendæ modum audiendo; ad salutem peruenire valeret: sicut saluator noster post resurrectionem suis apparendo discipulis; in Galilea, & in monte, quo eis dixerat: sic & id ad patrem ascendendo effecit videlicet quod suis benedictis mandauit Apostolis; vt irent in mundū vniuersum, & prædicarent euangelium omni creaturæ: & quicūque baptizatus fuerit saluus erit. Et formam eis præbuit baptizandi, scilicet. In nomine patris, & filij, & spiritus sancti. Miserat suos discipulos primo ad prædicandum: vt dictum est conformitate 11. primi li. Sed secundo idipsum misit: vt dictum est. Et quia ad gentem instruendam israeliticam miserat; nunc autem in vniuersum mundum: vt quod eis iniunxerat, efficacius adimplerent: cum singularibus donis, & gratijs misit.

In missione Apostolorū per orbem quæ dona Christi eis concessit.

Nam eis dedit primo sacræ scripturæ intelligentiam. dicitur, quod aperuit illis sensum, vt intelligerent scripturas. *Lucæ 24.*

Secundo spiritum, scilicet misit in eos; & ipsos eo repleuit. Accipite spiritum sanctum &c. qui est spiritus paraclitus, idest cōsolator contra omnes possibiles mundi vexationes; quas sustinere debebant, & tribulationes. *Act. 2. Ioan. 20.*

Tertio linguarum omnium notitiā, & loquellam. Nam loquebantur varijs linguis apostoli; vt sic quilibet eorum prædicationem, & doctrinam intelligere valerent, & possent.

Quarto verborum efficaciam: dixerat eis. Ego dabo vobis os, & sapientiam; cui non poterūt resistere, & contradicere omnes aduersarij vestri. *Matth. 10.*

Quinto signorum operationē. In nomine meo demonia eijciēt: linguis loquentur nouis &c. & sequitur. Super ægros manus imponent, & bene habebunt. *Mat. 16.*

Sexto in petendis exauditionem. Quicquid petieritis patrē in nomine meo, dabit vobis. *Ioan. 14.*

Septimo omnium donorum diffusionem, scilicet spiritus sancti. Habuerunt enim donum sapiētiæ, sciētiæ, intellectus, cōsilij, fortitudinis, pietatis, & timoris dñi: & quo ad ipsorū vsum.

Octauo peccatorum dimittendi auctoritatē tribuit dicens. Quorum remiseritis peccata remittuntur eis &c. *Ioan. 20.*

Nono à peccatorum operatione vitationem. A peccatis eos præseruauit di. quod spiritus sanctus maneret in eis in æternum, & si sic: ergo à peccatis mortalibus præseruauit. *Ioan. 15.*

Christus Apostolis concessit omnia que appetebāt.

Decimo omnium appetibilium cōcessionem. Si enim appetebant scientiam. Spiritus sanctus docebit vos omnia. Si potentiam; vbi spiritus sanctus: ibi libertas, dicit apostolus. Si honores psal. Nimis honorati sunt amici tui Deus. Si famam & laudes. Magnificabat eos populus, & psal. In omnem terram exiuit sonus eorum. Si diuitias. Argentum, & aurum non est mihi; quod autem habeo: hoc tibi do. dicit Petrus: & dedit sibi diuitias suas, scilicet sanitatem perfectam. Si delitias, dicitur quod ibant apostoli gaudentes à conspectu concilij: quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati. Si fortitudinem: fortitudo est vnum de donis spiritus sancti. Si pulchritudinem; animæ eorum factæ sunt templum spiritus sancti. Si de hoste victoriam. Dedit eis virtutem calcandi super omnia demonia. Si sapientiam; sapientia est primum donum spiritus sancti. Si gratiam. Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum; qui datus est nobis. Si purgationem à peccato; spiritus sanctus ignis est. Et sic de alijs quæ spiritus sāctus datus à Christo apostolis; dedit eis. *Ioan. 16. Act. 3. Act. 3. Act. 6. Lucæ 10. Isa. 9. Rom. 5.*

Vndecimo suam gubernationem, & protectionem. Ego vobiscum sum vsque ad consumationem seculi. *Matth. 28.*

Duodecimo in omni bono confirmationem; à Deo in gratia cōfirmati sunt, vt nec vita, nec mors, nec fames, nec sitis &c. à charitate Dei; quæ est in Christo Iesu, potuit eos separare.

Talibus ergo donis freti à Christo, missi sunt sancti Apostoli in vniuersum mundum ad prædicandum veram salutem. Ipsi vero Christo Deo per omnia obedientes; ad omnes partes orbis iuerunt, iuxta illud psal. In omnem terram exiuit sonus eorum, scilicet prædicationis, & in fines orbis terræ verba eorum. Iacobus maior hyspaniam. Iacobus minor Iudaā. Philippus Siriam. Andreas Achaiam. Ioannes Euangelista. Asiam inferiorem. Thomas Persiam, Mediam, Parthiam, Irchaniam, & Indiā superiorem. Matthæus Ethiopiam. Bartholomeus Indiam inferiorem, & Armeniam. Simō, Aegiptum. Thadæus Mesopothamiam, & Pontum. Petrus primo Anthiochiam; deinde Romam, Italiam, Galiam, & totam Germaniam: & sic ad distinctas partes euntes viam salutis iuxta domini mandatum docuerunt. Quem autem fructum fecerint: patet intuentibus ipsorum legendas: Nam maiorem partem mundi ad Christi fidem deduxerūt, & plures alios Apostolos ad personas diuersas: sicut B. Pe-

Loca, ad quæ Apostoli ad prodican. destinati sunt.

Act. 11. trum ad Cornelium: Thomam ad regem Gandoforum Indiæ. Philippum ad Eunuchum.
Act. 8. Paulum ad Sergium, & ſic de alijs: vt oſtende-
Act. 5. ret, quod tam in generali, quam in particulari dominus Ieſus omnium ſalutem optabat; & ad agnitionem veritatis attingere: ſicut ipſe pro omniũ ſalute in ara crucis ſe immolauit. Et ſic præfatis apparet ſuccincte expoſitio primæ patis huius conformitatis videlicet Ieſus mittens Apoſtolos.

EXPOSITIO SECVNDAE PARtis, ſcilicet. Franciſco vir iuuatur.

ANIMARVM zelator præcipuus beatus pater noſter Fran. Chriſto conformis actibus, & ſignis; ad inſtar Ieſu omnium optabat ſalutem; ante mortẽ oſtendit: ſe & ſuos ad prædicandum tam fidelibus, quam infidelibus dirigendo: ac ſtigmatibus ſuſceptis: quia incedere pedibus non poterat: circumuehi ſe faciebat, vt ad viam ſalutis, & pacis Chriſticolas ſuo verbo vocaret, & exemplo. Idipſum ęgit piè poſt mortem inſpirando ſuis fratribus, quod in vita ipſe peregerat, videlicet vt totis viribus ad ſalutem animarũ intentos, & ſolicitos redderet, & incitaret: Cuius ſacris inſpirationibus deuotè fratres filij annuentes; per totum orbem more Apoſtolorum ſe diffundentes: non ſolum in partibus fidelium; ſed infidelium maximum fecerunt fructum. Id ſic eſſe aſtruunt prędicationes B. Antonij, & aliorum, ac mors præcioſa fratrum martirio decedentium; qui vltra 85. extiterunt: ac corruſcatio miraculorum per fratres beati Fran. filios; de quibus dictum eſt conformitate 12. primi lib. huius operis; qui miraculis mundum in diuerſis eius partibus patratis ad Chriſtum diligendum commoue- runt. Fecerat beatus Fran. vt ſicut in vita: ſic etiam poſt mortem perpetuo fideles obtinerent ſalutem; hoc eſt ſacram illam S. Mariæ de Portiuncula indulgentiam impetrando; Cuius perceptione deuota ab omni fideles purgantur delicto, & peccati prauitate. Sic ergo præfata exercendo, & ſi Chriſto etiam poſt mortem conformis reperiatur: attamen in ſpeciali ſoldani Babiloniæ poſt ſuam mortem procurando ſalutem: velut alterius Abagari regis: in hoc ſingulari modo domino Ieſu poſt mortem inuenitur ſimilis, & conformis, quod qualiter factum extiterit; eſt hic breuiter intimandum. Beatus Fran. enim ob ſalutem animarum, & vt conuerteret infideles ad Chriſtum; ter ad partes infidelium adire propoſuit pro conuerſione ipſorum: & pro palma conſequenda martirij, licet ergo bis propoſuerit ita: ſemper tamen ſuit impeditus. Primo quando ibat ad Miramolinum verſus Iſpaniam fuit impeditus infirmitate. Secundo quando ibat verſus Soldanum ventis in mari non ſecundis flantibus. Tertio tamen pergens cum 12. fratribus ad B. Fran. predicat Soldano, & q.d ſequutum ſit.
partes Siriæ poſt multos labores, tribulationes, & captiuitates; cum eſſet guerra inter ſaracenos, & Chriſtianos: diuino fauente auxilio ad Soldanum perueniens, eidem beatus. F. à ſpiritu. S. edoctus tam diuiniſsime de fide catholica ſancta prædicauit: ꝙ per ignem hãc ſe approbare obtulit. Propter quod ſoldanus in ipſo magnam deuotionem concepit tã pro conſtantia fidei, quàm pro contemptu temporalium; nihil. n. ab ipſo accipere voluit; cum eſſet pauperculus; quàm etiam pro feruore martirij. Et ex tunc eum libentiſsimè audiebat, & rogauit vt ad ipſum frequenter accederet. Et inſuper ſibi conceſsit, & ſocijs; ꝙ quocunque vellent liberè irent, & vbique per totũ imperium ſuum liberè prædicarent. Et dedit quoddam ſignaculum: quo viſo à nemine lęderentur. Habita igitur hac licentia liberali; ſanctus F. ſocios binos hincinde tranſmiſit in diuerſas partes paganorum. Demum beatus. F. videns, ꝙ fructum; quem deſiderabat ibidem facere, non poterat; domino ſibi reuelantè, diſpoſuit ſocijs recongregatis: ad partes fidelium remeare. Et rediens ad Soldanũ, ſuum propoſitum de reditu indicauit; cui ſoldanus dixit. frater. F. ego libenter ad Chriſti fidem cõuerteret, ſed modo hoc facere timeo; quia iſti ſaraceni me, & te cũ ſocijs tuis ſi ſentirent ſtatim interficerẽt. Sed & tu cum adhuc multum poſsis proficere; & ego quædam magna negocia pro ſalute animę meę habeam expedire; nollem mortem tuam, & meam inducere ita inopinate. Sed indica mihi modum, quo ſaluer; & ego ſum paratus tibi in omnibus obedire. Et ſanctus. F. dixit ei. Domine, ego quidem modo recedam à vobis; ſed poſt quàm ad fideles rediero; & ad cęlum domino vocante tranſiero: poſt mortem meam ſecundum diſpoſitionem diuinam mittam vobis duos de fratribus meis; à quibus baptiſmum recipietis, & ſaluus eritis: ſicut dominus Ieſus Chriſtus dominus meus mihi reuelauit. Vos autem interim ab omni negocio vos diſſoluit; vt cum gratia Chriſti venerit; inueniat vos fide, & deuotione paratum. Cui Soldanus aſſentiens gandenter, fideliter obediuit. Sanctus vero. F. redijt ad partes fidelium; & poſt aliquot annos prædictus Soldanus infirmatus eſt; expectanſque beati. F. promiſſum; qui iam ad beatam vitam migrauerat; poſuit exploratos in portis, & portarum exitibus; vt ſi quando duos fratres in ſancti. F. habitu apparerent: ipſos ad eum feſtinanter adducerent. In illo autem tẽpore apparuit beatus. F. duobus

Nota.

bus

bus fratribus suis; & præcepit illis, vt sine mora pergerent ad Soldanum: & salutem eius sicut promiserat ei, & prædixerat solicite procurarent; quos vt vidit Soldanus, gauisus est gaudio magno valde di. Nunc scio verè quia misit dominus seruos suos; quia sicut promiserat sanctus. F. ita mihi seruauit solicitè pro salute mea transmittendo suos socios. Recipiensq; à prædictis fratribus fidei documenta, & sanctum baptismum; in ipsa infirmitate regeneratus in domino migrauit ad sempiterna gaudia, & salua facta est anima eius meritis sanctis patris. F. operante domino nostro Iesu Christo. Et sic apparet, q beato. F. vir. s. Soldanus ad instar Christi suos fratres mittendo iuuatur: quia saluatus est, & sic patet in hoc cõformitas beati. Frã. ad dominum Iesum Christum. Idipsum circa alium quendam militem nomine Gerardum in castro Cemunato iuxta Anagniam morantem inuenitur beatum. F. effecisse post mortem; eum ad viam salutis perducendo. Hic quidem miles oculos perdiderat. Accidit autem, vt duo fratres minores ab extremis partibus veniẽtes: ad domum ipsius hospitaturi diuerterent: suscepti igitur deuotè propter reuerentiam beati. F. à familia tota, & cum omni benignitate tractati; gratias agentes hospiti ad locum fratrum deuenere vicinum. Nocte igitur quadam beatus. F. vni illorum fratrum in somnis apparuit. Surge (inquiens) festina ad domum hospitis cum socio; qui Christum & me suscepit, infectus est suis promerentibus culpis; quas pœnitentiali non studuit confessione purgare. Disparente patre: Frater festinus surrexit; vt mandatũ cum socio celeriter impleret. Venientesque ad hospitis domum: alter cuncta, quæ viderat; per ordinẽ ennarrauit eidem, Stupuit ille nõ modicum; & vniuersa, quæ dicebantur esse confirmans: compunctus, & lachrimans confessus est libens; tandem correctione præmissa; interioreque homine renouato; totaliter exteriore continuo recuperauit aspectum. Huius miraculi fama circunquaque diffusa, non solum ad reuerentiam sancti; verum etiam ad humilem confessionem peccatorum, & hospitalitatis gratiam plurimos incitauit. Sic ergo iam dictis apparet istius 12. partis decimæ conformitatis. s. Francisco vir iuuatur, expositio breuiter, & succincte.

FRVCTVS XI. ET CONFORMITAS tertij libri. Et 39. in ordine. Iesus saluans mœstissimos. Francisco mors fugatur. Expositio primę partis, videlicet. Iesus saluans mæstissimos.

VITAM cum se Christus asserat esse viam, & veritatem; nec solum sit vita animæ, sed etiam corporis. Ratio, quia ab ipso Deo sicut fit; sic etiam fieri dicitur: quia ab ipso inesse tenetur conseruatiuè. Ipsa. n. rerum à Deo inesse conseruatio; quædam conseruatorum est factio: prout dicit doctor egregius Augusti. Quia ergo vita nostra est Christus, vt dicit Apostolus, & quia vita dicitur de vita gratiæ; quam proculdubio nõ à nobis; sed à Christo habemus; qui est plenus gratiæ, & veritatis; de cuius plenitudine omnes accepimus. Dicitur etiam vita ęterna, quæ est in ipsius patris perfecta cognitione. Et hanc vitam ipse dat ipso dicente. Ego vitã æternam do eis. Dicitur etiam vita de vita humana. Et istam habemus de ipso, qui est Deus vt habemus pro futuro: dicente Apostolo. Sicut in Adam omnes moriuntur: ita & in Christo omnes viuicabuntur. Quia ergo sic est dominus noster Iesus Christus vita illa triplex: sicut se esse vitam ęternam latroni crucifixo manifestauit; quando eum ad paradisum deduxit, & sic sanctis patribus; quos in vitam æternam perduxit, sic se ostendit vitam primo modo. s. gratiæ esse, & hoc hominibus; quos à statu peccati ad vitam gratiæ ipse perduxit: sicut patuit in veteri testamento de multis, & specialiter patuit in nouo: vt patet de Mattheo primo thelonario: postmodum Apostolo; de Magdalena; de Zacheo; & de pluribus aliis: de quibus loquitur sanctum Euangelium. Quia ergo se ostenderat vitam gratiæ primo: consequenter & secundario se ostendit vitam corporum, hoc est in potestate ipsius esse mortificanda, & viuificanda; mortuos ad vitam suscitando: prout placet suæ benignissimæ voluntati. Et hoc ostendit, Saluator tres mortuos suscitando; de quibus loquitur Euangelium: Nam filiã Archisinagogi suscitauit in domo. Filium viduæ in porta ciuitatis Naim. Sic Lazarum quatriduanum in monumẽto. Hæc triplex suscitatio horum trium, & si suscitationẽ peccatoris spiritualis, videlicet peccatoris mortui in cordis domo; in porta loquutionis, & sensuum, & demum in opere: attamen suscitatio prædictorum arguunt, sufficienter in domini Iesu potestate esse; dare vitã mortuis, vt placet eidem: Nam sicut in ore duorũ, vel

Ioan. 1.
Ioan. 17.
Ioan. 10.
1. Cor. 15
Matth. 9.
Lucæ 7.
Ioan. 11.

vel trium stat omne verbum; sic suscitatione præfatorum trium eum esse dominũ mortis, & vitæ arguitur euidenter. Innumeros etiam alios dominus corporaliter suscitauit, ad probandum vitam aliam esse animæ, quàm præsentem: vt asserit. s. Cecilia in sua legenda. Itẽ Euangelista Matthæus, & alij dñt dominum resurgendo, multos alios resuscitasse; ac annuatim in die suæ sacræ resurrectionis ad vitã perpetuam resuscitare sanctos piè credendũ, vt doctor ostendit Ambrosius. Nõ solũ auctorem vitæ autumat resuscitare mortuos immediate per se; sed à fortiori hoc astruit resuscitare per alios potestate eis tradita ab ipso domino Iesu Christo. Quod quidem claret factũ per sanctos Apostolos eis à Christo tradita potestate. Apostolus Petrus suscitauit Tabitam inopem: filium Theophili per multos annos defunctum: & sic de alijs. Paulus Apostolus iuuenem de alto colapsum, & mortuũ ad vitam reuocat. Ioannes Euangelista Drusianam: Stacteum: & duos alios veneno necatos suscitauit. Thomas fratrem Gandopotenter suscitauit. Thomas fratrem Gandofori regis defunctum reuocauit ad vitam. Philippus duos tribunos: & filium pontificis mortuum ad vitalem vitam deduxit. Matthæus filium regis Ethiopiæ suscitauit, & sic de alijs Apostolis; qui multos mortuos, tam in vita, quàm post resuscitarunt; non ipsorum virtute; sed domini Iesu Christi. Apparet idipsum factum in sanctis martiribus. Sanctis confessoribus. s. patribus de Aegypto: Martino, & Benedicto, & sic de multis alijs, vt patet in legendis ipsorum sanctorum. Hi siquidem, & si qui alij sunt huiusmodi: omnes non virtute propria ad vitam reuocarunt; sed domini Iesu inuocatione, & potestate. Vitam omnium esse dominum nostrum Iesum Christum super omnia ostendit, & pandit circa finale iudicium; prout testatur B. Hieroni, & magister. 4. di. 4. allegat: ꝙ aliqui non morientur, vt ostendatur ꝙ dominus Iesus, & corporaliter, & spiritualiter nos viuificauerit. Vltimum tamen. s. resurrectio omnium, quando tam boni, quàm mali resuscitabuntur voce ipsius Christi filij Dei: apparebit potentia ipsius, & ꝙ auctor sit vitæ cunctis innotescet. Sed mali solam vitam corporalem obtinebunt, cum morte, idest dãnatione æternali. boni vero, & iusti cum ipso domino tam vita corporali perpetua, quàm æternali perpetuæ gloriæ. Et non solum iam dictis de causis dominum Iesum decebat mortuos suscitare (vt auctor vitæ veræ censeretur) sed idipsum (vt dicit S. Cecilia in sua legenda passionali) vt aliam vitam esse ista meliorem ostenderet, ac immortalitatem animæ euidenter ostenderet, & declararet; quæ per reditũ ad proprium corpus, & omniũ; quæ ante gessit in corpore recordationem; eandem esse quæ primo fuerat comprobaretur. Ad propositum nostrum, cum mors sit vltimum terribilium, & mæstissima sit omnibus hominibus; communiter tam ratione amissionis omniũ; quæ temporaliter diliguntur: quàm separationis ipsius animæ à corpore; quia nulla est maior, & dolorosior pœna: Dominus Iesus præseruando à mortis dolore, scilicet sibi intimos, & deuotos: quàm resuscitando ad vitam; cum anima exuta à corpore eidem semper apetat reuniri: ipse Iesus est saluans mæstissimos, & desolatos ob mortem, ac consolator vere dicitur, & probatur. Patet succinctè quomodo intelligitur prima pars istius cõformitatis vndecimæ, videlicet Iesus saluans, & consolans mæstissimos.

[Left margin: ...os mor ...s Apo- li suscita ...t.]

[Left margin: ...irca fina- iuditium ...mo mo- ...tur.]

EXPOSITIO SECVNDAE PARTIS scilicet. Francisco mors fugatur.

Dominus, & Saluator noster à suis per mortem recessurus discipulis præsentia corporali; inter alia, quæ eis ad ipsorum consolationem dixit, & aliorum fidelium; est id quod dicitur Ioan. 14. Qui credit in me: opera quæ ego facio, & ipse faciet, & maiora horum faciet; quia ego ad patrem vado. Quo verbo sequitur, ꝙ sancti viri; qui fidem perfectam habuerunt, corde credendo, ore prædicando ipsam, & defendendo, & opere comprobando; quæ dominus Iesus fecit: & quo ad resuscitationem mortuorum, & aliorum operationẽ, & ipsi fecerunt. Et si multi fuerunt tam in veteri testamento hæc peragentes, & in nouo; præcipuè Dominus Iesus exercere complacuit meritis beati patris nostri Francisci; prout hæc secunda pars declarare intendit dicens, ꝙ Francisco, idest meritis ipsius, mors per dominum nostrum Iesum Christum effugatur; scilicet à multis fidelibus, per reuocationem ipsorum ad vitam iterato corporalem. Et ꝙ dominus noster Iesus Christus benignissimus inuocatione beati Francisci, eiusque meritis ad vitam multos corporalem reuocauerit; hic sunt de talibus succinctè exempla ponenda. Verum quædam, quæ Dominus frater Bonauentura in vltima parte maioris legendæ luculenter depromit: hic inseram cum alijs, quæ reperi; sed breuiter, & succinctè.

[Right margin: Ioan. 14.]

[Right margin: Descriptio mortuorũ meritis B. Fr. suscitatorum.]

Franciscus enim beatus in partibus Theutoniæ quendam mortuum ad vitam reuocauit. Et de isto est bulla Domini Gregorij noni, qui beatum Franciscum canonizauit: quam bullã misit capitulo generali, quando facta est translatio corporis beati Francisci apud Asisium. In castro montis Merani prope Beneuentum mulierem sibi deuotam beatus Frãciscus, quæ obierat quodam peccato inconfessa; dum officium

ficium ageretur defunctorum pro ea, coram omnibus resuscitauit in Ecclesiam, quæ proprium aduocans Patrinum: confesso crimine, & absoluta in domino iterato fœliciter obdormiendo, vitam est ingressa ciuitatis æternæ.

In castro Ponarco sito in Apuliæ montanis; filiam cuiusdam mulieris sibi deuotè defunctā, beatus Franciscus apparens cum socio dixit, vt ipsius nomen inuocaret: Mulier ipsa manifestando omnibus, quod beatus Faaciscus eidem dixerat; nomen ipsius beati Francisci inuocando: dum manum filiæ apprǽhendisset, à mortuis suscitatam à terra eleuauit.

Apud Nuceriam cum plaustrum amore beati Francisci petitum à quodam viro nomine Petro à Fratribus: & ille non solum accommodasset, sed in sancti Francisci iniuriam plura verba dixisset: statim primogenitus suus infirmatus in breui vita decessit. Quod cernens pater, de eo quod ægerat contritus: dum deuotè beatum præcaretur Franciscum, vt filiū; quem ei abstulerat redderet, puer statim surrexit, & planctum patris prohibens; se eductū asseruit per beatum Franciscum, & reductum.

Romæ cum puerulus vix septennis, dimissus domi matre ad Ecclesiam eunte: vt matrem sequeretur, se per fenestram proijciendo extinctus fuisset; oratione fratris Raho, & socij cum patre dicti pueri ad beatum Franciscum; statim puer cæpit ositare, & apertis oculis, & brachijs leuatis se ipsum erexit. Et coram omnibus statim incolumis ambulauit.

Capuæ quidam puer in vulturno flumine submersus; cum corpus eius diu quæsitum sub aqua nimia non posset inueniri: inuocato beati Francisci nomine: statim corpus repertum eductum de aqua, cum omnes astantes pro resuscitatione beatum Franciscum aclamarent, ad vitam reuocatus est; Qui se ad beati Francisci Ecclesiam sui liberatoris duci fecit; & ibi vt decuit Deo, & beato Francisco gratias reddidit.

In ciuitate Suessa in vico, qui ad columnas dicitur; domus coruens filium cuiusdam mulieris occidit: quod mater sentiens clamorosis vocibus beatum Franciscum interpellabat; pro suscitatione filij; qui miseræ matri compatiens resuscitatum; & sanum restituit, & concessit.

Iuuenem quendam gerlandinum nomine tempore vindemiæ sub torculari oppressum, & mortuum: à Domino Iesu Christo pater ipsius per merita beati Francisci resuscitatum obtinuit. Et de supradictis loquitur dominus frater Bonauentura in loco præallegato pulchre, & seriose.

Alemania quidam Baro cum filium à beato Francisco obtinuisset; diabolo apparente in specie leprosi matri sedēti extra hostium cum filio, & dictę mulier vim inferre volenti; mulier concite surgendo, domum intrans sine puero hostium obserauit: qui diabolus puerum accipiens: cum mater eidem nollet asentire; in frusta concidens, matre inspiciente: extinctum, & membris omnibus discerptum: ad hostium dimittēs discessit. Mater vero membra pueri colligens cum magna multitudine populi; ad Ecclesiam beati Francisci pergens in altari locauit; magnis clamoribus beatum Franciscū, qui primo ei ipsum filium dederat: cępit rogare: vt eum resuscitare dignaretur. Nec mora membris reintegratis, & adinuicem connexis: puer à mortuis resurrexit. Hoc miraculum est depinctum Bononiæ: sed ꝙ quidā homo hoc ægerit, non diabolus ibi dicitur.

In ciuitate Bradiburbensi, in fluuio, qui dicitur Balga puer cadens, & suffocatus; ad inuocationem beati Francisci per parentes: eius meritis ad vitam incolumis est reductus.

In villa quę Daruendel dicitur, cum quidam filium diebus vndecim seruasset, vt in sabbato sancto baptizaretur; cæpit puer grauiter à Deo infirmari; ꝙ ad extrema perductus est: cuius mortem deplorans pater dolore affectus, & vltra, quàm credi potest, & specialiter; quia sine baptismo obierat: beatum Franciscum pie inuocando, filius ad vitam rediens baptizatus est: & sabbato in albis est defunctus.

Filius cuiusdam Burgēsis iu ciuitate Amburg prouincię Saxoniæ, in flumine dum post patrem transiret submersus est: Pro cuius resuscitatione beatus Franciscus inuocatus à patre, sanus surrexit, & viuus. In ciuitate Ania prouinciæ Saxoniæ germanus cuiusdam fratris minoris miles, confessione non completa decessit; quem beatus Franciscus primo ab inferno liberans, cuius erat deuotus; deinde vitæ restituens; dum confessionem fecisset, & Ecclesistica percepisset sacramenta; postmodum decessit.

In castro Tundæ ripensis diœcesis. Mulier habens puellam; cum iuxta fluuium luderet cum alijs: cæcidit in fluuium, ꝙ submersa est: cuius corpus extractum mortuum est. Quod videns mater, votum vouit beato Francisco, ꝙ si filiam suam resuscitaret, statuam de cera ad pōdus puellæ suę daret Ecclesię, & illico puella est resuscitata.

In prouincia Vngarię, in custodia Firmensi frater minor Alexander nomine, à tertia vsq; ad vesperas mortuus iacuit in feretro, sed inde coram Guardiano; qui solus cum eo remā serat surgens à mortuis. Agnus Dei cantando; dixit se per beati Francisci merita à pœnis maximis liberatum, & vsque ad complectorium superuicturum: quod & sic factum est.

In comitatu Tholosano duo fuerunt fratres nobiles, quorum vnus factus est frater minor, & deuotus: Alius vero in seculo remansit indeuotus,

deuotus, & malus; Qui infirmitate grauatus ad mortem peruenit; cuius frater minor beatum Franciscum pro fratris carnalis resuscitatione inuocando, resuscitationem illico promeruit, & ad vitam reductus factus frater minor, vna cũ alio fratre fideliter dño deseruiuit.
In ciuitate quidem Parmæ dum pater; & mater filio paruo in vigilia beati Francisci ad comedendum carnes porcinas dedissent; non valens puer eas deglutire: sic gutturi inhæserunt: ꝙ ipsum suffocantes extinctum reddiderunt à vita. Sed voto per parentes ad beatum Franciscum emisso; cępit puer reuiuiscere; se mouendo & carnes reijcere, & ad incolumitatem pristinam sic est reuocatus.
In sancta Agatha castro in Romandiola posito; puer quidam paruus à matre: ignorante patre locatus in lecto: cum pater culcitram ignoranter desuper iacentem puerum proiecisset: ipse puer suffocatus est. Sed ab vtroq; parente voto emisso; ad beatum Franciscum de eius visitando sepulchrum: puer ad sanitatem, & vitam est redactus.
In castro quoddam Remansensis diœcesis, Mulier viro absente peperit filium, quem ob reuerentiam beati Francisci, Franciscum vocauit; sed patre redeunte cum aliud nomen imposuisset; puer ipse superueniente languore, diem clausit extremum: sed vtroque parente vouente de nomine imposito conseruando; ad vitam est mirabiliter reuocatus.
In castro Alanasao Narboensis diœcesis, puer quidam per omnes mortuus iudicatus; per inuocationem beati Francisci est suscitatus.
In ciuitate Carcassonæ puerũ per omnes mortuum iudicatum, ab amicis beatus Franciscus inuocatus: ad vitã & incolumitatem reduxit.
In eadem ciuitate Carcassonæ puer duorum annorum mortis expositus faucibus, & datus, voto facto ad beatum Franciscum à matre: ꝙ temporis in processu suaderet sibi introitum ordinis minorum; resuscitatum, meritis beati Francisci recepit.
In castro, quod insula dicitur Cauilliocensis diœcesis; quędam mulier puerum fętidum, & mortuum peperit; sed inuocatione beati Frãcisci vitę est redditus; qui temporis in processu in genitalibus fractus; iterata beati Frãcisci inuocatione: cuius nomine erat prænotatus, sanitati perfectè est restitutus.
In castro de Orgonio Auinionensis diœcesis, quoddam lignũ cadens super latus vnius pueri, ipsum protinus morti dedit, sed mater inuocatione beati Francisci, viuum, & hilarem recepit.
In Arelatensi diœcesi, Mulier quędam filium peperit mortuum, nigrum, & horribilem; quę beati Francisci petens auxilium, vouens ipsum Franciscum nominandum: deformitate remota subito reuixit.

In loco præfato, puer de scala cadens altissima in pauimentum; subito expirauit: quod eius auia cernens beati F. deuota; inuocando ipsum, puer viuus surrexit, & sanus.
Dominus Arnaldus de Astenduno diœcesis Sistercinensis, cum filium non haberet; votum beato Francisco emisit: ꝙ si ei filium masculũ daret, faceret eum fratrem minorem; sed habito filio, cum differret votum implere; quia alium filium non habebat, morte superueniẽte defunctus est; qui votum iterans de filio ad beatum Franciscum; faciendo fratrem minorem filium, illico à mortuis resurrexit, & eum fratrem minorem fecit iuxta promissum.
Quidam nobilis de Marchia cum filium obtinuisset meritis beati Francisci, & promisisset si daret facere eum fratrem minorem; cum esset ei solus differebat eum dare fratribus, qui ter infirmatus ad mortem, & à beato Francisco liberatus; semper cum promissione, vt liberatus frater minor fieret: Parentes differentibus eum vestire habitu ordinis; superueniente infirmitate, obijt. Quod cernentes pater, & mater ad locum fratrum filium mortuũ deduxerunt; promittentes cum multis lachrimis, ꝙ si beatus Franciscus eum ad vitam reduceret; illico eum fratribus darent, qui statim viuus, & sanus exurgens, factus est frater minor.
Quædam domina in Romania vnicum habẽs filium trium scilicet annorum; qui infirmitate grauatus ad mortem deuenit, eius subtractionem dolens orbata mater; inuocatione beati Francisci cum voto, ꝙ eius Ecclesiã iam inceptam perficeret; puer ad vitam est restitutus.
In Hispania regno scilicet Castellæ in ciuitate Astoricensi. Anno Domini 1343. beatus Franciscus singulari modo quendam Episcopum ciuitatis præfatæ, nomine Petrum, à mortuis modo subscripto resuscitauit. Dictus Episcopus licet esset peccator, & carnalis; tamen beato Francisco erat valde deuotus, qui grauiter infirmatus, de ipso quidam eius scutifer, & domicellus; huiusmodi habuit visionem: Nam videbat cuniculos nigros de terra ascendere, supradicti Episcopi super cathedram sedentis; indumenta conantes dilaniare: sed quidam frater de ordine minorum depost cathedram exiens, illa animalia effugauit; & dicto domicello dixit: vt Episcopum ad pœnitentiam induceret, & confessionem; quia hæc animalia demonia erant; super Episcopum propter peccata sua potestatem habẽtia. Qui euigilans, hanc visionem dixit Episcopo; de qua ipse trufatus est, & turbatus dixit; nõ sum ita infirmus, ꝙ me oporteat confiteri. Inde ad tres dies domicellus iam dictus aliam habuit visionẽ. Videbat ꝙ duo canes magni, & nigerrimi conabantur Episcopum deuorare, sed Grande miraculum.
frater

frater minor post cathedram exiens illos effugauit; & domicello dixit, ꝙ Episcopum ad confessionem induceret: Nam breui erat de ista infirmitate moriturus; qui euigilans, Episcopo visionem dixit: contra quem Episcopus valde turbatus est; maxime, quia dixit eum in breui moriturum; nec confessus est. Item post alios tres dies domicellus supradictus habuit aliam visionem. Nam vidit ignem magnum, super quem erat caldaria magna plena pice bulliente: & dæmones Episcopum capiétes conabantur ipsum mittere in caldariã; & à fratre post cathedram stante sunt impediti; & dixit frater domicello. Vade, & die Episcopo, ꝙ moriturus est de ista infirmitate; & ideo non differat confiteri peccata sua; at ille dixit: dixi sibi, & ille non vult credere mihi: da mihi aliquod signum vt credens confiteatur. Cui frater. Mitte digitum tuum iu hac pice: & dic Episcopo beatus Franciscus cuius estis deuotus; hoc mihi dixit, & insignum huiusmodi: ecce digitum pice inuolutum, & ex tali calore quasi desiccatum. Domicellus omnia Episcopo narrauit; territus autem Episcopus ex signo, & ex deuotione beati Francisci confessus est, & post dies paucos Episcopus ipse expirauit: germani autem, & nepotes Episcopi mortem per tres dies occultantes omnia bona eius asportauerunt; quarta autem die de mane, anno domini. 1343. de mense Maij portatum est corpus eius ad Ecclesiam fratrum minorum; & fratribus officium facientibus de feretro surrexit Episcopus; quem consanguinei videntes, scientes eum iam per tres dies fuisse mortuum fugerunt. Ille vero clamans dixit. Non fugiatis. Vere ego mortuus fui; sed modo mortuus non sum: sed dum mortuus fui, & ante iudicem ductus: recepi dãnationis æternæ sententiam duabus de causis.

Nota.

Prima quia in confessione peccati non dolui de concubina, quam tenui.

Secunda quia quamuis eam tunc expulerim; non tamen eam dimittere proposui. Sed beatus Franciscus; quem semper dilexi, factus est mihi aduocatus, & pro me tria allegauit.

Primo deuotionem præcipuam, quam semper in eum habui.

Secundo eleemosynas, quas semper fratribus feci; domus enim mea, & omnia quæ habebã magis fratrum erant; quàm illorum de curia.

Tertio fiduciam, quàm semper habui non posse malè mori meritis beati Francisci: sicque Deum adiens; vt ad corpus anima mea rediret etiam impetrauit. Et viginti dierũ habeo spacium ad pœnitentiam de peccatis meis agendam; post quos statim moriar. Infra istud tempus omnia; quæ fuerant ablata recuperauit, de omnibus bene disposuit, & pœnitentiam condignam fecit. Et quia infra istud spatium fuit festum beati Francisci. s. translationis, in ipso festo voluit celebrare, & omnia, quæ sibi acciderãt prædicauit. In qua prædicatione ita feruenter de beato Francisco loquutus est, ꝙ fratres minores, qui in illis partibus erant in magno opprobrio; in magna deuotione sunt habiti. Ipse tandem Episcopus plenus bonis operibus; die statuta migrauit ad dominum. Multos alios gloriosus dominus Iesus ad ostendendum dilectionem, & gloriam beati Francisci, est resuscitare dignatus meritis eius, & inuocatione. Sed de præfatis triginta, vt fideliter reperi, hic succinctè ascripsi; ad laudem ipsius Domini nostri Iesu Christi; qui est vita viuentium, & salus omniũ in se credentium. Sic ergo præfatis apparet declarata secunda pars huius vndecimę conformitatis, videlicet. Francisco mors fugatur.

Attende.

FRVCTVS DVODECIMVS, ET conformitas: & 40. & vltima in ordine est Iesus ditans dignissimos. Francisco cuncta dantur. Expositio primæ partis. s. Iesus ditans dignissimos.

OB primorum demerita parentum genus humanum non solum à paradisi gaudijs expulsum, Iustitia originali priuatum, diabolo subiugatum, gratuitis spoliatum, in naturalibus vulneratum, sed morti adiectum, & cunctis est repletum miserijs infirmitatibus, & doloribus: Quod enim patiatur morbos, miserias, & infirmitates, & si libri medicinales dicant in parte: & si non ad plenũ: tamen experientia teste, ac scriptura sacra. Homo natus de muliere, breui viuens tempore, repletus multis miserijs, immo infinitis, vt vix possit comprehendi, qui sit sine infirmitate corporali, vel mentali: Omnia condita, peccato faciente, in tempore tabescunt, deficiunt, & senescunt, & nunquam homo permanet in eodem statu. Quapropter sequitur euidenter, vt vanitate, & varietate cum sit omnis creatura vallata; & eidem subiecta semper aliquid patiatur, quod est contra suum esse, & permanentiam. O quantis morbis subest homo. Nonne vides ꝙ aliqui patiuntur in capite emigraneam. Alij furorem, idest in cerebro commotionem: Aliqui amæntiam, idest capitis insaniam. Alij stuporem, idest mentis cæcitatem; Aliqui capitis vertiginem; Alij capitis tremorẽ. Alij morbum caducum. Aliqui albuginem oculorum. Alij cæcitatem. Alij fluxum oculorum. Aliqui surditatem. Alij lepram. Alij paralisim. Aliqui bolisinum continuum comedendi appetitum. Alij spasmum. Alij strenutationem. Alij cordiacam, idest

N

De mo qui tur cer

idest cordis tremorem. Alij difficultatẽ aspirandi, & respirandi. Aliqui squinantiam. s. gutturis dolorem. Alij frenesim. Alij linguæ priuationem. Alij dentium dolorem. Alij oris fętorem. Alij fluxum narium. Alij scabiem. Aliqui tisim. Alij sincopam. Alij ephimeram febrem. Alij ethicam. Alij continuam. Alij tertianam. Alij quartanam. Alij quotidianã. Alij singultum. Alij vigilias. Alij vomitum. Alij ventris torturam. Alij ydropisim. Alij dissenteriam. Alij defectum luminis. Alij ventositatem. Alij vlcera. Alij apostema. aliqui arteticam. aliqui podagram. Et sic de alijs innumeris infirmitatibus hominum. Has & consimiles propter primorum parentum incurrimus inobedientiam, ab his omnibus malis, morbis, & pœnis fuisset genus humanum pręseruatum; non peccantibus ipsis primis parẽtibus; à quibus nullus homo originaliter traductus ab eis secundum rationem seminalem est, vel fuit immunis. Et si ab aliquo præfatorum: non tamen ab omnibus, nec virtute medicinæ, nec auxilio quocunq; creato. Ab his ..o malis in resumptione corporum electi ..abuntur; quando mors, & omnis dolor ..ina virtute ab eis tolletur. Sed interim quo ..cipaliter ab his incommodis subleuari va.. Certe à nullo nisi à Deo, & saluatore Dom.. nostro Iesu Christo. In cuius ditione cunc.. sunt posita, & suo Imperio omnia parent, & .. deseruiunt. Hic siquidem est ille (teste Psal.) Qui sanat omnes infirmitates tuas. Sancti enim intercessiue id operantur; sed Deus principaliter, & auctoritatiue. Et ideo
17. clamabat Ieremias. Sana me domine, & sanabor; saluum me fac, & saluus ero; quoniam laus mea tu es. quòd enim saluator noster sit ille; qui à morbis nos curat, & infirmitatibus: patet ex sancto Euangelio; in quo ostenditur quomodo ipse saluator sanauit leprosos; paraliticos, cæcos, claudos, lunaticos, demoniacos, aridos, gibosos, & inclinatos: & omnes genus infirmitatis curauit: prout dictum est conformitate prima libri secundi huius operis. Quapropter sanctus doctor Ambrosius sciens Christum summum esse medicorum: vtpote Deum verum, & omnia omnibus posse cõferre, sic dicit. Omnia nobis Christus factus est. Si vulnus curare desideras. Medicus est. Si febribus ęstuas. Fons est. Si grauaris iniquitate. Iustitia est. Si mortem times vita est. Si auxilio indiges. Virtus est. Si cœlum desideras via est. Si tenebras effugere vis. Lux est. Si cibum quæris. Alimentum est. Gustate ergo, & videte, quam suauis est dominus. Hæc Ambrosi. Et quod ipse omnes morbos pellat, tribulationes abdicet. Impulsus demonum mitiget; & quicquid est possibile aduersi; sua dextra comprimat; patere potest ex hoc: quia eius nomen benedictum si fuerit inuocatum:

prædicta omnia fiunt, pelluntur mala, & bona donantur. Ratio quia ipsum nomen est, pœnitentibus in refrigerium, ęgrotantibus in remedium, pugnantibus in præsidium, patientibus in solatium, proficientibus in auxilium, deficientibus in subleuationem, confitentibus in honorem, prædicantibus in testimonium, memorantibus in suspirium, postulantibus in suffragium, experientibus in fructum, peruenientibus in præmium. Nonne ipse dixit discipulis suis quãdo ipsos misit in vniuersum mundum. In nomine meo demonia eijcient, linguis loquentur nouis, serpentes tollent. Et si mortiferum quid biberint, non eis nocebit. Super ęgros manus imponent, & bene habebunt? Et dixit Apostolis in ipsorum persona, & omnium fidelium. Quicquid petieritis patrem in nomine meo, dabit vobis. Sancti Apostoli ad Christũ reuersi (vt habetur) dixerunt, Domine in nomine tuo demonia subijciũtur nobis. Et beat⁹ Petrus erecto illo paralitico, & liberato dixit Iudæis, quod non in virtute eorum, sed in nomine Iesu ille astabat coram eis sanus. Sic ergo sicut Dominus Iesus sua Deitate est omnis creaturæ principium, & origo; sic & omnis salutis humanæ, & tam mentaliter, quam corporaliter nostra vera salus. Ipse est ille, qui cum diues sit in misericordia omnibus dat affluenter; digne tamen eum, & debite inuocantibus. Si enim non debitè peteretur, non daret: dicit Iacobus in canonica sua. Petitis, & non accipitis, eo quod male petatis: fide, humilitate, corde mundo, & perseueranter clamãdo ipse dabit tibi petitiones cordis. Nam inquit ipse. Clamauit ad me, & ego exaudiam eum. Pauper clamauit, & Dominus exaudiuit eum. Et psal. Domine Deus clamaui ad te, & sanasti me. Quia ergo dominus Iesus omnipotens est omne bonum, & summum esse; hinc est quod inuocantibus quicquid petunt quo ad esse, & bene esse, perfectum esse, & ęternum esse, ipse dat affluenter. Et sic est ipse ille, cuius Deitas propter id, quod petitũ est; affluenter, & abundanter ditat dignissimos. i. debitè, & dignè petentes: prout dicit prima pars huius conformitatis; cui vt actori, creatori omnium, ac cunctorum largitori bonorum: sit omnis laus, & gloria per infinita secula. Amen. Ad ipsum ergo debet recurrere humana fragilitas in omnibus infirmitatibus, aduersitatibus tẽtationibus, & tribulationibus. Ratio quia ipse est lux, salus, virtus, gaudium, & lætitia, ac liberans clamantes de angustijs, & miserijs replens gratia in præsenti; & gloria in futuro, Amen.

✠

Inuocatioue nominis d mala pelluntur, & bona omnia donantur.

Mar. 16.

Ioan. 14.

Lucæ 10.

Act. 3.

Cur non obtinemus aliquando à Deo, quod petimus, & quid fien. optinemus.

SECVNDAE

SECVNDAE PARTIS, SCILICET Franciſco cuncta dantur. Expoſitio.

ILLE inclitiſsimus, & beni gniſsimus dominus noſter Ieſus Chriſtus; ſicut ſanctorum omnium eſt operator, & auctor, ſic ipſorum eſt honor, decus, & gloria; ipſos magnificando. Et in preſenti, vt patet tam in ſanctis veteris teſtamenti. De Ioſeph quem fecit dominum Pharaonis, & egipti. De Moiſe quem inſtituit Deum Pharaonis. De Dauid, quem ſublimauit ad regnum. De Elia, quem ſignis fecit clarum, & verbis. De Tobia, quem bonis, & liberalitate repleuit. Et ſic de alijs: quam noui teſtamenti, patet. De Petro, qui vmbra ſua ſanabat infirmos. De Apoſtolis, quibus ob reuerentiam nullus audebat ſe coniungere; ſed magnificabat eos populus. Actuum 3. De Antonio, quem fecit per totum mundum nominari. De Illarione, Benedicto, Martino; & ſic de alijs; quos gratiſsimos, & nominatiſsimos fecit in mundo. Et in futuro. i. poſt hanc vitam in celeſti patria collocando; in mundo magnificè, & mirificè declarauit, & ſublimauit: & ſignis innumeris, & prodigijs, vt patet in ſanctis Apoſtolis, martiribus, doctoribus, confeſſoribus, virginibus, & alijs ſanctis fidelibus: Et ſpecialiſsime in beato patre noſtro Franciſco; quem dominus præ ſanctis omnibus fecit clariorem, & celſiorem: dum luce frueretur vitæ præſentis: vtpote ſanctitate vitæ diuulgando; verbo ſignis miris, ac ſtigmatibus ſacris; vt in præcedentibus conformitatibus euidenter eſt deductum. Sed etiam poſt mortem clariſsimũ mundo reddidit, & acceptiſsimum. Inuocatione ipſius beati Fran. à fidelibus cuncta dando: prout ſecunda pars huius vltimæ conformitatis S. Fran. i. propter ipſum, & ſupplicatione eius cuncta dantur, ſcilicet à Chriſto fidelibus. Decẽs enim eſt vt dominus poſt mortem ſuos ſanctos mirificet; & glorioſos reddat ſignis.

Gen. 41. Exo. 7. Eccl. 48. Act. 3.

Primo quia ad ſui eſt gloriam cum ſua virtute, & gratia talia à ſanctis fiant.

Secundo eſt ad auctenticationem vitæ taliũ. Eccleſia inde accipit argumentum canonizationis in terra; ex quo talem ſanctificatum à Chriſto; intelligitur in celis.

Tertio eſt ad vitæ talis ſancti proſequutionẽ, vt nullus debeat hæſitare talem proſequi, quẽ Chriſtus tanto honore dignum ducit.

Quarto ad incitationem populorum fideliũ; vt quæ ſunt a Chriſto præcepta perficiant; cũ peragentes quæ ſunt Chriſti; ab ipſo ſic in preſenti poſt mortem honorentur.

Quinto eſt ad intelligendum gloriam ſanctorum; Cum enim ſint à noſtris ſenſibus remotiſsimi, videndo quod Deus ipſos, & eorum membra tantis honorat miraculis, argumentum ſumimus, quod ſine vlla comparatione in cœlis præmiat eorum animas indicibilibus præmijs.

Sexto ad fidei confirmationem: Non ſolum quod animæ poſt mortem corporis viuant; ſed quod Chriſtus verus eſt iudex; dans vnicuique iuxta opera ſua.

Septimo valet ad diaboli carnis, & mundi deteſtationem, vtpote quia ſpernentes, & vincentes præfata tam alte ſublimantur à Chriſto.

Octauo ad animandum fideles, vt patienter omnia mala portet, ex quo tale præmium præfatis datur à domino.

Nono ad humanæ naturæ exaltationem; quod enim Deus circa vnumquemque hominem peragit, in talibus ad honorem eſt aliorum hominum, & ſpeciei humanæ.

Decimo valet ad meritum viuentium; fideles enim ſic mirificatum à Chriſto honorando; in præſenti, & in futuro eorum merentur meritis, & precibus protegi, & iuuari. Sic ergo, quia decens eſt dominum honorare ſanctos ſuos poſt mortem; Ieſus ſaluator multos honorauit: ſed precipuè beatum Franciſcum. Qui eius inuocatione, ac cuius ſigno, multa miracula fecit; nam mortuos triginta ſuſcitauit; à mortis periculo nõnullos ſeruauit: Ab hauſtu ueneni aliquos eripuit: letaliter ſauciatos reparauit: ſubmerſos in aqua de ſuper natare fecit: Nonnullos à carceribus potenter abſtraxit: Alios à tormentis nè eis nocerent: Demoniacos liberauit: Periclitantibus in partus facilitatem pariendi tribuit: ſic periclitantes iuuit: Viſum cecis reſtituit: ſurdos curauit: Mutis beneficium linguæ indulſit, & loquellam dedit: A fractura ingenitalibus liberauit: Mente captos ad prudentiam, & ſenſum reduxit; Contractos errexit; Conglomeratos, & podagroſos extendit: leproſos mundauit: fluxum ſanguinis patientibus remediũ intulit, Crurifagium patientibus liberauit: Ab ore lupi puerum erripuit: famæ deficientibus ſuccurit: A combuſtione ignis, aliquos illeſos reddidit; Ab alto cadentibus auxilio ſuo affuit: uires appoſuit carentibus: oculis tribulatos liberauit: febricitantibus opem impendit: Idropicos, & paraliticos iuuauit. A fiſtulis, & ſcrufulis, & glandulis liberauit: ſuſpenſos à morte erripuit: Non valentes manibus tribuit ſanitatem: ſibi de uotè uientibus ſuccurit. Multa quidem, & penda miracula vir Dei Francisc[illegible] eſt, quæ breuitatis cauſa ommitt[illegible] Ex dictis igitur in præcedentib[illegible] licet in quadraginta conformit[illegible] declaratis; apparet clare intue[illegible] num noſtrum Ieſum Chriſtũ b[illegible] noſtrum. F. ſibi fec[illegible]e ſimilem

non solum in actibus passionalibus. s. in passione per sacrorum stigmatum impressioné: sed etiam in actibus perfectionalibus; de quibus specialiter in secundo libro tractatur. Et etiam in actibus personalibus: vt declaratum est. Et per consequens patet deductum; quod in principio huius operis pro compendiosa declaratione est assumptũ: ꝙ Dominus Iesus Christus beatum. F. fecit similem in gloria sanctorum; idest sibiipsi, qui est gloria sanctorũ. Huic operi finem debitum imponendo; tibi domine Iesu Christe redemptori, & saluatori omnium; qui es lux vera omnem hominé illuminans; à quo quicquid boni, recti, iusti, & veri esse potest, procedit, & originatur: gratias, quas possum refero, & persoluo: qui mihi de te loqui scribere, & enarrare cõcessisti. Et per merita gloriosi patris nostri Beati. F. de quo plura mihi tua benignitate loqui concedere dignatus es; & si ad eius sint gloriam: pręcipuè tamen sunt ad tui; qui eum talem, & tantum tu solus fecisti. Meritis ergo, & precibus huius almi confessoris tui beati Francisci; cõcede mihi quę tibi promissi perficere; tua sancta vestigia prosequi, & imitari; ab omni tui offensione cauere, & post huius vitæ cursum, ad te videndum, & perfruendum, me perducere digneris: Qui cum patre tuo, & spiritu sancto viuis, & regnas Deus benedictus per infinita sęcula sęculorum. Amen.

✠

FINIS.

IONIÆ, Apud Alexandrũ Benatium.
e licentia Superiorum. 1590.

PISA
de Cōformit.
vitæ Xpi et
S. Fran.ci


calibrite
colorchecker CLASSIC
mm